Nordisk Råd

55. sesjon

2003

Oslo

Schultz Grafisk, København 2004

Redaksjon: Urve Avasalu
Kristina Fredriksson
Charlotta Gotthardt
Guðrún Garðarsdóttir
Hilde Elisabeth Haaland
Susanne Scharbau Pedersen

Nordisk Råds sesjonsprotokoll finnes elektronisk på: www.norden.org/blaboken

ISSN: 1603-8487
ISBN 87-988551-5-8
Schultz Grafisk, København 2004



Innholdsfortegnelse

Innkallelse til sesjonen	7
Deltakerliste	9
Regjeringsrepresentanter og valgte medlemmer	12
Dagsorden og Ärendeliste	24
Oversikt over sesjonen	36
Protokoll	
Innholdsfortegnelse protokoll	38
Protokoll mandag 27. oktober	39
Protokoll tirsdag 28. oktober	91
Protokoll onsdag 29. oktober	193
Saker m.m.	
Medlemsforslag/Utvalgsforslag (A-saker)	291
Ministerrådsforslag (B-saker)	477
Beretninger (C-saker)	488
Meddelelser (D-saker)	766
Spørsmål (E-saker)	958
Dokumenter	987
Vedtak	1143
Fremstillinger/Rekommandasjoner	1144
Ytring	1147
Interne vedtak	1173
Øvrige vedtak	1176
Presidium, sekretariat, sakkyndige m.m.	1188
Supplement	
Utdeling av Nordisk Råds priser	1201
Ärendelista	1207
Register	
Oversikt over sakenes behandling	1217
Personregister	1232
Emneregister	1254
Plan over sesjonssalen	1268

Nordisk Råds 55. session i Oslo

Der indkaldes hermed til Nordisk Råds 55. session, der afholdes den 27.-29. oktober 2003 i Oslo, Norge.

København, den 24. september 2003

Inge Lønning
Præsident

Frida Nokken
Rådsdirektør

Deltakerliste

(Opprettet ifølge §4 i arbeidsordningen og godkjent ved møtet den 27. oktober 2003 med endringer ved møtene 28. og 29. oktober 2003.)

Regjeringsrepresentanter – Hallituksen edustajat[1]

Berit Andnor
Árni Magnússon
Thomas Bodström
Kjell Magne Bondevik
Børge Brende
Gun Carlson
Kristin Clemet
Davíð Oddsson
Odd Einar Dørum
Laila Dåvøy
Eyðun Elltør
Jan-Erik Enestam
Sune Eriksson
Olof Erland
Per-Kristian Foss
Laila Freivalds
Annita á Fríðriksmørk
Geir H. Haarde
Halldór Ásgrímsson
Flemming Hansen
Karsten Hansen
Valgerd Svarstad Haugland
Svend Erik Hovmand
Høgni Hoydal
Liisa Hyssälä
Tuula Haatainen
Morgan Johansson
Bill Justinussen
Anfinn Kallsberg
Hans Karlsson
Tanja Karpela
Seppo Kääriäinen
Svein Ludvigsen
Gunnar Lund
Lars Erik Lövdén
Hannes Manninen
Brian Mikkelsen
Josef Motzfeldt
Ann-Christin Nyqvist
Johan Lund Olsen
Leif Pagrotsky
Göran Persson
Jan Petersen
Mikael Petersen
Anders Fogh Rasmussen
Helge Sander
Ritva Sarin-Grufberg
Hans Christian Schmidt
Ingjerd Schou
Siv Friðleifsdóttir
Erna Solberg
Lena Sommestad
Tómas Ingi Olrich
Erkki Tuomioja
Marita Ulvskog
Valgerður Sverrisdóttir
Matti Vanhanen
Thomas Östros

[1] Angående tidspunkt for regjeringsrepresentantenes tilstedeværelse ved sesjonen henvises til Nordisk Råds delegasjonssekretariat

Medlemmer – Jäsenet

Mikko Alatalo
Arja Alho
John I. Alvheim
Anne Berit Andersen
Bendiks H. Arnesen
Ásta R. Jóhannesdóttir
Line Barfod
Heli Berg
Per Berthelsen
Sinikka Bohlin
Berit Brørby
Marianne Carlström
Ole Vagn Christensen
Tarja Cronberg
Ole Dorph
Drífa Hjartardóttir
Jóannes Eidesgaard
Ragnar Erlandsson
Barbro Feltzing
Reynoldh Furustrand
Aud Gaundal
Per Erik Granström
Lennart Gustavsson
Michael Hagberg
May Elisabeth Hansen
Agne Hansson
Trond Helleland
Britt Hildeng
Margareta Israelsson
Roger Jansson
Lena Jensen
Jette Jespersen
Anita Johansson
Jónína Bjartmarz
Jógvan við Keldu
Anita Knakkergaard
Thor Gunnar Kofoed
Øyvind Korsberg
Asmund Kristoffersen
Risto Kuisma
Miapetra Kumpula
Ester Larsen
Jens Christian Larsen
Harriet Lindeman
Inge Lønning
Pehr Löv
Arne Lyngstad
Ragnwi Marcelind
Leif Mikkelsen
Helge Mortensen
Elisabeth Røbekk Nørve
Lauri Oinonen
Outi Ojala
Kent Olsson
Flemming Oppfeldt
Aila Paloniemi
Runar Patriksson
Rannveig Guðmundsdóttir
Inger René
Raymond Robertsen
Gabriel Romanus
Simo Rundgren
Inge Ryan
Martin Saarikangas
Jan Sahl
Sigríður Anna Þórðardóttir
Sigurður Kári Kristjánsson
Rune Skjælaaen
Tuve Skånberg
Ole Stavad
Steingrímur J. Sigfússon
Christopher Stensaker
Ola Sundell
Seppo Särkiniemi
Anita Apelthun Sæle
Nils-Erik Söderqvist
Else Theill Sørensen
Frode Sørensen
Ilkka Taipale
Satu Taiveaho
Arne Toft
Kristen Touborg
Jan Vapaavuori
Lars Wegendal

Ändringar i närvarolistan

Ändringar 27 oktober:
Fredrik Reinfeldt ersatte **Ola Sundell** för denna av dagen. **Lars Leijonborg** ersatte **Runar Patriksson** för denna av dagen. **Maud Olofsson** ersatte **Agne Hansson** för denna av dagen.

Ändringar 28 oktober:
Cecilia Widegren ersatte **Ola Sundell** för resten av sessionen. **Hasse Svensson** ersatte **Ragnar Erlandsson** under förmiddagen.

Ändringar 29 oktober:
Göran Lennmarker ersatte **Inger René** för resten av sessionen.
Hasse Svensson ersatte **Ragnar Erlandsson** under punkterna 13–15.
Lasse Wiklöf ersatte **Harriet Lindeman** under punkterna 14–17.

Regjeringsrepresentanter og medlemmer samt varamedlemmer etter land og partier

(ved sesjonens begynnelse)

Danmarks Riges Delegation

Regeringsrepresentanter

Flemming Hansen, f. 39
trafikminister, nordisk samarbetsminister

Brian Mikkelsen, f. 66
kulturminister

Helge Sander, f.50
minister for videnskab, teknologi og udvikling

Svend Erik Hovmand, f. 45
skatteminister

Anders Fogh Rasmussen, f. 53
statsminister

Hans Christian Schmidt, f. 53
miljøminister

Medlemmer

(Valgt af Folketinget den 8. oktober 2003)

Socialdemokratiet (S)

Medlemmer

Ole Vagn Christensen, f. 43
slagteriarbejder

Per Kaalund, f. 37
fhv. amtsborgmester
forfall, erstattet av Helge Mortensen

Ole Stavad, f. 49
fhv. minister

Frode Sørensen, f. 46
fhv. minister

Suppleanter

Karen Klint, f. 47
institutionsleder

Nicolai Wammen, f. 71
cand.scient.pol

Helge Mortensen, f. 41
statsrevisor, fhv. minister

Arne Toft, f. 48
borgmester

Lars Kramer Mikkelsen, f. 56
informationschef

Venstre (V)

Medlemmer

Thor Gunnar Kofoed, f. 59
landmand

Jens Christian Larsen, f. 42
skoleinspektør

Ester Larsen, f. 36
fhv. minister

Leif Mikkelsen, f. 45
gårdejer

Flemming Oppfeldt, f. 56
redaktør, selvstændig erhvervsdrivende

Suppleanter

Peter Christensen, f. 75
ingeniørstuderende

Inger Støjberg, f. 73
redaktør

Irene Simonsen, f. 58
direktør

Anders Møller, f. 72
projektleder

Helga Moos, f. 51
forfatter

Dansk Folkeparti (DF)

Medlemmer	*Suppleanter*
Jette Jespersen, f. 40 selvstændig erhvervsdrivende	*Louise Frevert*, f. 53 direktør
Anita Knakkergaard, f. 47 selvstændig erhvervsdrivende	*Pia Kjærsgaard,* f. 47 partiformand

Det Konservative Folkeparti (KF)

Medlemmer	*Suppleanter*
Kaj Ikast, f. 35 fhv. minister forfall, erstattet av Arne Toft	*Gitte Seeberg*, f. 60 advokat
Else Theill Sørensen, f. 41 lektor	*Lars Barfoed*, f. 57 direktør

Socialistisk Folkeparti (SF)

Medlem	*Suppleant*
Kristen Touborg, f. 43 landmand	*Margrete Auken,* f. 45 præst, cand.theol

Det Radikale Venstre (RV)

Medlem	*Suppleant*
Elisabeth Arnold. f. 41 udviklingschef, cand. scient forfall	*Marianne Jelved*, f. 43 fhv. minister

Enhedslisten (EL)

Medlem	*Suppleant*
Line Barfod, f. 64 advokat	*(Lars Kramer Mikkelsen, S)*

Færøernes Delegation[1]

Landsstyrets representanter

Karsten Hansen, f. 44
finans- og økonomiminister

Eyðun Elltør, f. 41
maskinmester

Annita á Fr\iðriksmørk, f. 68
folkeskolelærer

Bill Justinusen, f. 63
sundhedsminister, Familie- og boligpolitik

Høgni Hoydal, f. 66
vicelagmand selvstyreanliggender, lovsager og nordiske anliggender

Anfinn Kallsberg, f. 47
lagmand

Páll á Reynatúgvu, f. 67
socialminister

Medlemmer

(Valgt af Førøyas Lagting den 6. juni 2002)

Fólkaflokkurin (Ff)

Medlem

Jógvan við Keldu, f. 44
grossist

Suppleant

Jógvan á Lakjuni, f. 52
lærer

Javnaðarflokkurin (Jvfl.)

Medlem

Jóannes Eidesgaard, f. 51
lærer

Suppleant

Katrin Dahl Jakobsen, f. 51
lærer

Grønlands Delegation[2]

Landsstyrets representanter

Josef Motzfeldt, f. 38
landsstyreformand

Johan Lund Olsen, f. 58
landstyremedlem

Mikael Petersen, f. 56
landstyremedlem

Medlemmer

(Valgt av Grønlands Landsting den 16.september 2003)

Siumut (Si)

Medlem
Ole Dorph, f. 55
politibetjent

Suppleant
Aqqaluk Lynge, f. 47
student

---

[1] Inngår i Danmarks Riges Delegation
[2] Inngår i Danmarks Riges Delegation

Demokraterne (D)

Medlem

Per Berthelsen, f. 50
lærer

Suppleant

Marie Fleischer, f. 80
stud. merc.

Finlands Delegation

Regeringsrepresentanter

Jan-Erik Enestam, f. 47
försvarsminister

Liisa Hyssälä, f. 48
omsorgsminister

Seppo Kääriäinen, f. 48
försvarsminister

Matti Vanhanen, f. 55
statsminister

Tuula Haatainen, f. 60
undervisningsminister

Tanja Karpela, f. 70
kulturminister

Hannes Manninen, f. 46
region- och kommunminister

Medlemmar

(Valda av Riksdagen 2 april 2003, kompletterad 13 juni och 10 oktober 2003)

Suomen Sosialidemokraattinen Puolue (Finlands Socialdemokratiska Parti) (sd)

Medlemmer/Jäsenet

Arja Alho, f. 54
politices magister, forskare

Risto Kuisma f. 47
jur. kand., jurist

Miapetra Kumpula, f. 72
ingenjör

Ilkka Taipale, f. 42
docent, med. och kir. doktor

Satu Taiveaho, f. 76
mag. i samhällsvetenskap, socialdirektör

Suppleanter/Varajäsenet

Klaus Hellberg, f. 45
affärsidkare

Anneli Kiljunen, f.. 57
ledande socialarbetare

Matti Saarinen, f. 47
socionom, ekonomidirektör

Jutta Urpilainen, f. 75
pedagogie magister, klasslärare

Harry Wallin, f. 53
lokförare

Suomen Keskusta (Centern i Finland) (cent)

Medlemmer/Jäsenet

Mikko Alatalo, f. 51
folkkonstnär, företagare

Lauri Oinonen, f. 47
pastor

Aila Paloniemi, f. 56
journalist

Suppleanter/Varajäsenet

Hannu Hoskonen, f. 57
student, skogsvårdskonsulent

Mika Lintilä, f. 66
förvaltningskandidat, ekonomichef

Pertti Salovaara, f. 70
journalist

Aulis Ranta-Muotio, f. 46
agronom, jordbrukare
forfall, erstattet av Seppo Särkiniemi

Simo Rundgren, f 53
kyrkoherde

Riikka Savolainen-Moilanen, f. 70
försäljningssekreterare

Seppo Särkiniemi, f. 57
pastor

Kansallinen Kokoomus (Samlingspartiet) (saml)

Medlemmer/Jäsenet

Anne Holmlund, f. 64
ekonomisekreterare
forfall

Martin Saarikangas, f. 37
diplomingenjör, bergsråd

Jan Vapaavuori, f. 65
juris kandidat

Marja Tiura, f. 69
förvaltningsmagister
forfall

Suppleanter/Varajäsenet

Hanna-Leena Hemming, f. 61
filosofie magister, språklärare

Petri Salo, f. 59
äldre konstapel

Eva Biaudet, f. 61
tolk

Raija Vahasalo, f. 61
pedagogie magister

Vasemmistoliitto (Vänsterförbundet) (vänst)

Medlem/Jäsen

Outi Ojala, f. 46
specialsjukskötare

Suppleant/Varajäsen

Jaakko Laakso, f. 48
redaktör

Svenska Folkpartiet (Ruotsalainen Kansanpuolue) (sv)

Medlem/Jäsen

Pehr Löv, f. 47
med. lic., chefsläkare

Suppleant/Varajäsen

Roger Jansson, f. 43
diplomekonom

Vihreä Liitto (Gröna Förbundet) (gröna)

Medlem/Jäsen

Tarja Cronberg, f. 43
teknologie och ekonomie doktor

Suppleant/Varajäsen

Jyrki Kasvi, f. 64
teknologie doktor, diplomingenjör

Suomen Kristillisdemokraatit (Kristdemokraterna i Finland) (kd)

Medlem/Jäsen

Sari Essayah, f. 67
mag. i handelsvetenskap, ekonom
forfall

Suppleant/Varajäsen

Raimo Vistbacka, f. 45
vicehäradshövding, länsman

Ålands Delegation[3]

Landskapsstyrelsens representanter

Gun Carlson, f. 39
landskapsstyrelsemedlem med ansvar för utbildnings- och kulturavdelningen

Sune Eriksson, f. 39
landskapsstyrelsemedlem med ansvar för social- och miljöavdelningen, jaktfrågor och lagberedning

Ritva Sarin-Grufberg, f. 44
landskapsstyrelsemedlem med ansvar för näringsavdelningen

Olof Erland, f. 44
vicelantråd, med ansvar för finansavdelningen, IT- och sjöfartsfrågor

Medlemmar

(Valda av Ålands lagting den 18 november 2002)

Åländsk Center (ÅC)

Medlem	*Suppleant*
Ragnar Erlandsson, f. 41 lärare	*(Hasse Svensson*, lib)

Frisinnad samverkan (FS)

	Suppleant
Harriet Lindeman, f. 46 hälsovårdare	*(Lasse Wiklöf*, ÅSD)

Liberalerna på Åland (lib)

Suppleant

Hasse Svensson, f. 38
journalist

Socialdemokraterna på Åland (ÅSD)

Suppleant

Lasse Wiklöf, f. 44
informationschef

[3] Ingår i Finlands Delegation

Islands Delegation

Regeringsrepresentanter

Árni Magnússon, f. 65
socialminister

Geir H. Haarde, f. 51
finansminister

Siv Friðleifsdóttir, f. 62
miljø- og nordisk samarbejdsminister

Valgerður Sverrisdóttir, f. 50
industri- og erhvervsminister

Davíð Oddson , f. 48
statsminister

Halldór Ásgrímsson, f. 47
utrikesminister

Tómas Ingi Olrich, f. 43
utbildningsminister

Medlemmer

(Valgt af Alþingi den 1. oktober 2003)

Sjálfstæðisflokkurinn (Selvstændighedspartiet) (Sj)

Medlemmer

Drífa Hjartardóttir, f. 50
altingsmedlem

Sigríður Anna Þórðardóttir, f. 46
lærer

Sigurður Kári Kristjánsson, f. 73
altingsmedlem

Suppleanter

Þorgerður K. Gunnarsdóttir, f. 65
altingsmedlem

Bjarni Benediktsson, f. 70
altingsmedlem

Pétur H. Blöndal, f. 44
altingsmedlem

Samfylkingin (Den Socialdemokratiske Alliance) (A)

Medlemmer

Rannveig Guðmundsdóttir, f. 40
altingsmedlem

Ásta R. Jóhannesdóttir, f. 49
altingsmedlem

Suppleanter

Mörður Árnason, f. 53
altingsmedlem

Vinstrihreyfingin – grænt framboð (Venstre-Grønne) (VG)

Medlem

Steingrímur J. Sigfússon, f. 55
altingsmedlem

Suppleant

Kolbrún Halldórsdóttir, f. 55
altingsmedlem

Framsóknarflokkurinn (Fremskridtspartiet) (F)

Medlem

Jónína Bjartmarz, f. 52
altingsmedlem

Varamedlem

Kristinn H. Gunnarsson, f. 52
altingsmedlem

Norges Delegasjon

Regeringsrepresentanter

Kjell Magne Bondevik, f. 47
statsminister

Kristin Krohn Devold, f. 61
forsvarsminister

Odd Einar Dørum, f. 43
justisminister

Valgerd Svarstad Haugland, f. 56
kirke- og kulturminister

Victor D. Norman, f. 46
arbeids- og administrasjonsminister

Ingjerd Schou, f. 55
sosialminister

Kristin Clemet, f. 57
utdannings- og forskningsminister

Laila Dåvøy, f. 48
barne- og familieminister

Per-Kristian Foss, f. 50
finansminister

Svein Ludvigsen, f. 46
fiskeri- og nordisk samarbeidsminister

Jan Petersen, f. 46
utenriksminister

Erna Solberg, f. 61
kommunal- og regionalminister

Medlemmer

(Valgt av Stortinget den 16. oktober 2003)

Arbeiderpartiet (A)

Medlemmer	*Varamedlemmer*
Berit Brørby, f. 50 stortingsrepresentant	
Aud Gaundal, f. 49 stortingsrepresentant	*Leif Lund,* f. 42 stortingsrepresentant
Britt Hildeng, f. 43 stortingsrepresentant	*Anne Helen Rui,* f. 50 stortingsrepresentant
Asmund Kristoffersen, f. 44 stortingsrepresentant	*Signe Øie,* f. 45 stortingsrepresentant
Jens Stoltenberg, f. 59 stortingsrepresentant	*Bendiks H. Arnesen*, f. 51 stortingsrepresentant

Høyre (H)

Medlemmer	*Varamedlemmer*
Anne Berit Andersen, f. 51 stortingsrepresentant	*Sverre J. Hoddevik,* f. 46 stortingsrepresentant
Trond Helleland, f. 62 stortingsrepresentant	*Kari Lise Holmberg*, f. 51 stortingsrepresentant
Inge Lønning, f. 38 stortingsrepresentant	

Raymond Robertsen, f. 74
stortingsrepresentant

Elisabeth Røbekk Nørve, f. 51
stortingsrepresentant

Åge Konradsen, f. 54
Stortingsrepresentant

Oddvard Nilsen, f. 40
stortingsrepresentant

Fremskrittspartiet (FrP)

Medlemmer

John I. Alvheim, f. 30
stortingsrepresentant

Øyvind Korsberg, f. 60
stortingsrepresentant

Thore A. Nistad, f. 49
stortingsrepresentant

Varamedlemmer

Karin S. Woldseth, f. 54
stortingsrepresentant

Christopher Stensaker, f. 45
stortingsrepresentant

Henrik Rød, f. 75
stortingsrepresentant

Sosialistisk Venstreparti (SV)

Medlemmer

May Elisabeth Hansen, f. 53
stortingsrepresentant

Lena Jensen, f. 73
stortingsrepresentant

Inge Ryan, f. 56
stortingsrepresentant

Varamedlemmer

Sigbjørn Molvik, f. 50
stortingsrepresentant

Geir-Ketil Hansen, f. 56
stortingsrepresentant

Ingvild Vaggen Malvik, f. 71
stortingsrepresentant

Kristelig Folkeparti (KrF)

Medlemmer

May-Helen Molvær Grimstad, f. 68
stortingsrepresentant

Arne Lyngstad, f. 62
stortingsrepresentant

Jan Sahl, f. 50
stortingsrepresentant

Varamedlemmer

Anita Apelthun Sæle, f. 51
stortingsrepresentant

Jon Lilletun, f. 45
stortingsrepresentant

Senterpartiet (Sp)

Medlem

Rune Skjælaaen, f. 54
stortingsrepresentant

Varamedlem

Magnhild Meltveit Kleppa, f. 48
stortingsrepresentant

Sveriges Delegation

Regeringsrepresentanter

Berit Andnor, f. 54
barn- och familjeminister, nordisk samarbetsminister

Laila Freivalds, f. 42
utrikesminister

Hans Karlsson, f. 46
arbetslivsminister

Lars-Erik Lövdén, f. 50
kommun- och bostadsminister

Leif Pagrotsky, f. 51
näringsminister

Lena Sommestad, f. 57
miljöminister

Thomas Östros, f.. 65
utbildningsminister

Thomas Bodström, f. 62
justitieminster

Morgan Johansson, f. 70
folkhälso- och socialtjänstminister

Gunnar Lund, f. 47
minister för internationell ekonomi och finansmarknader

Ann-Christin Nyqvist, f. 48
jordbruksminister

Göran Persson, f. 49
statsminister

Marita Ulvskog, f. 51
kulturminister

Medlemmar

(Valda av Riksdagen den 15 oktober 2002)

Sveriges socialdemokratiska arbetareparti (s)

Medlemmer

Sinikka Bohlin, f. 47
lärare

Marianne Carlström, f. 46
hushållslärare

Reynoldh Furustrand, f. 42
ombudsman

Per Erik Granström, f. 42
riksdagsman

Margareta Israelsson, f. 54
lärare

Anita Johansson, f. 44
undersköterska

Berndt Sköldestig, f. 44
föreståndare
forfall, erstattet av Michael Hagberg

Nils-Erik Söderqvist, f. 48
folkhögskolelärare

Lars Wegendal, f. 49
arbetsvägledare

Suppleanter

Eva Arvidsson, f. 48
lärare

Monica Green, f. 59
lärare

Paavo Vallius, f. 49
metallarbetare

Lennart Nilsson, f. 44
byggnadssnickare

Michael Hagberg, f. 54
ombudsman

Britt Bohlin, f. 56
vårdarinna

Ann-Kristine Johansson, f. 62
lantarbetare

Ronny Olander, f. 49
rörläggare

Moderata samlingspartiet (m)

Medlemmer

Kent Olsson, f. 44
adjunkt

Inger René, f. 37
högskoleadjunkt

Ola Sundell, f. 52
skogsmästare

Suppleanter

Cecilia Widegren, f. 73
handläggare

Göran Lennmarker, f. 43
verkställande direktör

Fredrik Reinfeldt, f. 65
civilekonom

Folkpartiet liberalerna (fp)

Medlem

Heli Berg, f. 53
konsthantverkare

Runar Patriksson, f. 44
rektor

Gabriel Romanus, f. 39
riksdagsledamot

Suppleanter

Lars Leijonborg, f. 49
socionom

Sverker Thorén, f. 55
lärare, leg. psykolog

Marita Aronson, f. 39
leg. psykolog

Kristdemokratiska samhällspartiet (kd)

Medlem

Ragnwi Marcelind, f. 53
ombudsman

Tuve Skånberg, f. 56
universitetslektor, pastor

Suppleant

Else-Marie Lindgren, f. 49
kommunalråd

Alf Svensson, f. 38
fil. mag.

Centerpartiet (c)

Medlem

Agne Hansson, f. 38
ämneslärare

Varamedlem

Maud Olofsson, f. 55
partiledare

Lena Ek, f. 58
jurist

Vänsterpartiet (v)

Medlem	*Suppleant*
Lennart Gustavsson, f. 54 lärare	*Elina Linna*, f. 47 vårdlärare

Miljöpartiet (mp)

Medlem	*Suppleant*
Barbro Feltzing, f. 45 kemiingenjör	*Maria Wetterstrand*, f. 73 marinbiolog

DAGORDNING

för Nordiska rådets 55:e session i Oslo den 27–29 oktober 2003

Måndagen den 27 oktober 2003

kl. 15.00

1 **Sessionens öppnande – Hälsningar från internationella gäster**

2 **Fastställande av närvarolista**

3 **Godkännande av dagordning**

4 **Regler för sessionens genomförande – Information om procedur vid voteringar**

Regler för den 55:e sessionens genomförande (Dokument 2)

kl. 15.30 – ca 19.30

5 **Generaldebatt**

Statsministrenes redegørelse

Statsministrenes redegørelse (Dokument 4)

Nordisk samarbejde 2002. Beretning om Nordisk Ministerråds virksomhed (C 1)

Nordisk samarbeid for en bedre hverdag. Årsrapport fra Nordisk Råd og Nordisk Ministerråd 2002 (Dokument 1)

Det nordiske samarbejde i EU 2003 (Dokument 7)

Tisdagen den 28 oktober 2003

kl. 09.00–12.00 och kl. 14.00 – ca 18.30

Plenum forts.

6 Västnorden i det nordiska samarbetet

Rek. 16/2002 Västnorden i det nordiska samarbetet

Vest-Norden i det nordiske samarbejde – redegørelse (Dokument 8)

West Norden And Its Neighbours (Dokument 9)

7 Gränshinder och vardagsintegration

Rek. 3/2002 Nordbornas rättigheter

Rek. 4/2002 Redogörelse till Nordiska rådets nationella delegationer om uppföljning av rådets rekommendationer

Rek. 18/2002 Konsekvensoplysninger og henvisning til de nordiske landes lovgivning i det nationale lovgivningsarbejde

Rek. 37/2002 Uddannelse for unge i Norden

Rek. 38/2002 Nordisk tentamensgyldighed for højere uddannelser

Medlemsforslag om at Nordisk Ministerråd foretar en kartlegging av hva som skal til for å kunne innlemme de døves tegnspråk i den nordiske språkkonvensjonen (A 1312/velferd)

Udvalgsforslag om rabatbilletter til ungdom og studerende (A 1325/kultur)

Utskottsförslag om beskattning av pensioner och principerna för förtidspensionering (A 1335/välfärd)

12.00 - 14.00 Lunchpaus

Plenum forts.

kl. 14.00 - 15.30

8 Samarbetsministrarnas frågestund

kl. 15.30 - ca 18.30

9 Arbetsmarknad – Innovation i den nordliga regionen

Medlemsförslag om att inrätta ett nordiskt samarbetsorgan för möbelindustrin (A 1316/næring)

Udvalgsforslag om opfølgning på Nordisk Charter for små innovative virksomheder, iværksættere og selvstændige opfindere (A 1322/næring)

Udvalgsforslag om nordisk-baltisk arbejdsmarkedssamarbejde (A 1332/næring)

10 Justitieområdet – Människohandel

Rek. 19/2002 Människohandel (trafficking)

Medlemsförslag om åtgärder mot prostitution och handel med kvinnor (A 1317/medborgar)

Medlemsförslag om att sprida filmen "Lilja 4-ever" till skolungdomar i Norden (A 1323/medborgar)

11 Folkhälsa i den nordliga regionen

Rek 24/2002 Telemedicin mellan de nordiska länderna

Utskottsförslag om förebyggande av diabetes i Norden (A 1333/välfärd)

Utskottsförslag om insatser mot narkotika och alkohol (A 1334/välfärd)

12 Konsument- och miljöskydd

Udvalgsforslag om temaer til Nordisk Ministerråds forbrugersektorens handlingsplan for årene 2005-2008 (A 1329/medborger)

Udvalgsforslag om nordisk samarbejde om retningslinjer for sameksistens med konventionelle og økologiske afgrøder ved eventuel dyrkning af genmodificerede organismer, GMO i jordbruget (A 1330/miljø)

Onsdagen den 29 oktober 2003

kl. 09.00 - 12.00 och kl. 14.00 - ca kl. 17.00

Plenum forts.

kl. 09.00 – 12.00

Inledningsvis ev. ytterligare hälsningar från internationella gäster

kl. 09.00-11.00

13 Utrikesministrarnas redogörelse

Försvarsministrarnas redogörelse

Utrikesministrarnas redogörelse (Dokument 5)

Försvarsministrarnas redogörelse (Dokument 6)

Det nordiske samarbejde i EU 2003 (Dokument 7)

Rek. 8/1996 Åtgärder för ökad kärnsäkerhet

Medlemsförslag om öppenhet och ökat parlamentariskt inflytande i vapenexportpolitiken (A 1295/presidiet)

14 Den nordliga dimensionen

Det nordiske samarbejde i EU 2003 (Dokument 7; Kap. III)

15 Närområdet – Samarbete i Östersjöregionen

Det nordiske samarbejde i EU 2003 (Dokument 7; Kap. IV)

Medlemsforslag om støtte til samarbejde mellem politisk aktive nordiske og russiske unge (A 1319/medborger)

Udvalgsforslag om en handlingsplan for samarbejdet med Nordvestrusland (A 1327/velfærd/medborger/miljø)

kl. 11.00-12.00

16 Kunskapsutveckling och forskning i den nordliga regionen

NORIA – Nordisk forskning och innovation – globalt ledande genom ökat samarbete (Dokument 10)

Rek. 39/2002 Hvidbog om udbygning af Norden til en international ledende region for forskning og innovation

Udvalgsforslag om nordisk-baltisk uddannelses- og forskningsområde (A 1328/kultur)

12.00 - 14.00 Lunchpaus

Kl. 14.00 - ca 17.00

17 Bärkraftigt utnyttjande av naturresurser – Miljöskydd

Rek. 9/2001 Strategi for en bæredygtig udvikling

Medlemsforslag om felles tiltak i Norden for å sikre det biologiske mangfoldet (A 1297/miljø)

Medlemsforslag om felles tiltak i Norden for miljøvennlig produksjon og forbruk av energi (A 1298/miljø)

Medlemsförslag om förhindrande av utsläpp till luft och vatten från fartyg i trafik på Östersjön (A 1309/miljö)

Medlemsförslag om Östersjön som ett "särskilt känsligt havsområde" (A 1314/miljö)

Udvalgsforslag om øget informationsudveksling om rovdyrforvaltningen i Norden (A 1331/miljø)

18 Kulturell samhörighet i den nordliga regionen

Rek. 19/2001 Bekæmpelse af racisme og fremmedfjendtlighed, og fremme af integration

Rek. 8/2002 Strategi for bekæmpelse af racisme og fremmedfjendtlighed og fremme af integration

Rek. 29/2002 Evaluering af Nordisk Ministerråds strategi for samarbejde med frivilligsektoren

Rek. 30/2002 Nordisk formgivning och design

Medlemsförslag om att Nordiska rådet bör inrätta ett nordiskt filmpris (A 1276/presidiet)

Medlemsförslag om idrotten, en integrerande kraft i Norden (A 1315/kultur)

Medlemsforslag om domænetab (A 1321/kultur)

Medlemsförslag om resehandböcker för Nordens närområden och Västnorden (A 1324/kultur)

Udvalgsforslag om en nordisk oplæsningskonkurrence – arbejde med nordiske klassikere i grundskolen (A 1326/kultur)

19 Planer och budget för det nordiska samarbetet 2004

Program för Nordiska rådet 2004 (Dokument 3)

Kommittéförslag om rapporten "Övergången från trepelarprofilering till utskottsbaserat vardagsarbete" (A 1337/kk)

Nordisk samarbejde 2002. Beretning om Nordisk Ministerråds virksomhed (C 1)

Ministerrådsforslag om Nordisk Ministerråds budget 2004 (B 219/presidiet, C 2, C 1)

Rigsrevisionens beretning til Nordisk Råd og Ministerråd om revisionen af Nordisk Ministerråds virksomhed for 2002 (C 3/kk)

Rigsrevisionens beretning til Nordisk Råd om revisionen af Nordisk Råds regnskab for 2002 (C 4/kk)

Rigsrevisionens beretning til Nordisk Råd og Ministerråd om revisionen af Nordisk Kulturfonds virksomhed for 2002 (C 5/kk)

Medlemsforslag om arbejdsgruppe for realistiske økonomiske rammer til fremtidens nordiske arbejde (A 1294/presidiet)

20 Avskrivning av rekommendationer

21 Val

Presidieförslag om försöksordning för en vice president i Nordiska rådet (A 1336/presidiet)

a) Val av Nordiska rådets presidium

b) Val av Nordiska rådets president

c) Val av medlemmar till Nordiska rådets utskott samt kontrollkommitté

d) Val av ordförande och vice ordförande Nordiska rådets utskott samt kontrollkommitté

e) Val av Valkommitté

22 Tal av den nyvalde presidenten

23 Fastställande av tid och plats för nästa session

kl. ca 17.00

24 Sessionens avslutande

Saksliste til 55. sesjonen

A. Medlemsförslag

A 1276/presidiet	Medlemsförslag om att Nordiska rådet bör inrätta ett nordiskt filmpris (väckt av den socialdemokratiska gruppen i Nordiska rådet)
A 1294/præsidiet	Medlemsforslag om arbejdsgruppe for realistiske økonomiske rammer til fremtidens nordiske arbejde (fremlagt af den venstresocialistiske grønne gruppe i Nordisk Råd)
A 1295/presidiet	Medlemsförslag om öppenhet och ökat parlamentariskt inflytande i vapenexportpolitiken (väckt av den vänstersocialistiska gröna gruppen i Nordiska rådet)
A 1297/miljø	Medlemsforslag om felles tiltak i Norden for å sikre det biologiske mangfoldet (framlagt av den sosialdemokratiske gruppen i Nordisk Råd)
A 1298/miljø	Medlemsforslag om felles tiltak i Norden for miljøvennlig produksjon og forbruk av energi (framlagt av den sosialdemokratiske gruppen i Nordisk Råd)
A 1309/miljö	Medlemsförslag om förhindrande av utsläpp till luft och vatten från fartyg i trafik på Östersjön (väckt av Finlands delegation i Nordiska rådet)
A 1312/velferd	Medlemsforslag om at Nordisk Ministerråd foretar en kartlegging av hva som skal til for å kunne innlemme de døves tegnspråk i den nordiske språkkonvensjonen (väckt av den socialdemokratiska gruppen i Nordiska rådet)
A 1314/miljö	Medlemsförslag om Östersjön som ett "särskilt känsligt havsområde" (väckt av den socialdemokratiska gruppen i Nordiska rådet)
A 1315/kultur	Medlemsförslag om idrotten, en integrerande kraft i Norden (väckt av den socialdemokratiska gruppen i Nordiska rådet)
A 1316/næring	Medlemsförslag om att inrätta ett nordiskt samarbetsorgan för möbelindustrin (väckt av den socialdemokratiska gruppen i Nordiska rådet)
A 1317/medborger	Medlemsförslag om åtgärder mot prostitution och handel med kvinnor (väckt av Tuula Haatainen m.fl.)
A 1319/medborger	Medlemsforslag om støtte til samarbejde mellem politisk aktive nordiske og russiske unge (stillet af Den Venstresocialistiske Grønne Gruppe i Nordisk Råd)
A 1321/kultur	Medlemsforslag om domænetab (stillet af Ester Larsen (V) og Midtergruppen i Kultur- og Uddannelsesudvalget i Nordisk Råd)
A 1322/næring	Medlemsforslag om opfølgning på Nordisk Charter for små innovative virksomheder, iværksættere og selvstændig opfindere (fremlagt av Ole Vagn Christensen)
A 1323/medborgar	Medlemsförslag om att sprida filmen "Lilja 4-ever" till skolungdomar i Norden (väckt av den socialidemokratiska gruppen i Nordiska rådet)
A 1324/kultur	Medlemsförslag om resehandböcker för Nordens närområden och Västnorden (väckt av Ilkka Taipale m.fl.)
A 1325/kultur	Udvalgsforslag om rabatbilletter for ungdom og studerende (fremmet af Kultur- og Uddannelsesudvalget i Nordisk Råd)

A 1326/kultur	Udvalgsforslag om en nordisk oplæsningskonkurrence – arbejde med nordiske klassikere i grundskolen (fremmet af Kultur- og Uddannelsesudvalget i Nordisk Råd)
A 1327/velfærd/ medborger/miljø	Udvalgsforslag om en handlingsplan for samarbejdet med Nordvestrusland (fremmet af Medborger- og Forbrugerudvalget, Velfærdsudvalget og Miljø- og Naturressourceudvalget i Nordisk Råd)
A 1328/kultur	Udvalgsforslag om nordisk-baltisk uddannelses- og forskningsområde (fremmet af Kultur- og Uddannelsesudvalget i Nordisk Råd)
A 1329/medborger	Udvalgsforslag om temaer til Nordisk Ministerråds forbrugersektorens handlingsplan for årene 2005-2008 (fremmet af Medborger- og Forbrugerudvalget i Nordisk Råd)
A 1330/miljø	Udvalgsforslag om nordisk samarbejde om retningslinjer for sameksistens med konventionelle og økologiske afgrøder ved eventuel dyrkning af genmodificerede organismer, GMO i jordbruget (fremmet af Miljø- og Naturressourceudvalget i Nordisk Råd)
A 1331/miljø	Udvalgsforslag om øget informationsudveksling om rovdyrforvaltningen i Norden (fremmet af Miljø- og Naturressourceudvalget i Nordisk Råd)
A 1332/næring	Udvalgsforslag om nordisk-baltisk arbejdsmarkedssamarbejde (fremmet af Næringsudvalget i Nordisk Råd)
A 1333/välfärd	Utskottsförslag om förebyggandet av diabetes i Norden (framlagt av Välfärdsutskottet i Nordiska rådet)
A 1334/välfärd	Utskottsförslag om insatser mot narkotika och alkohol (framlagt av Välfärdsutskottet i Nordiska rådet)
A 1335/välfärd	Utskottsförslag om beskattning av pensioner och principerna för förtidspensionering (framlagt av Välfärdsutskottet i Nordiska rådet)
A 1336/presidiet	Presidieförslag om försöksordning för en vice president i Nordiska rådet (framlagt av Presidiet i Nordiska rådet)
A 1337/kk	Kommittéförslag om rapporten "Övergången från trepelarprofilering till utskottsbaserat vardagsarbete"

B. Ministerrådsförslag

B 219/presidiet; C 2	Ministerrådsforslag om Nordisk Ministerråds budget 2004

C. Berättelser

C 1/presidiet	Nordisk samarbejde 2002. Beretning om Nordisk Ministerråds virksomhed
C 2/presidiet; B 219/presidiet	Ministerrådsforslag om Nordisk Ministerråds budget 2004
C 3/kk	Rigsrevisionens beretning til Nordisk Råd og Ministerråd om revisionen af Nordisk Ministerråds virksomhed for 2002
C 4/kk	Rigsrevisionens beretning til Nordisk Råd om revisionen af Nordisk Råds regnskab for 2002
C 5/kk	Rigsrevisionens beretning til Nordisk Råd og Ministerråd om revisionen af Nordisk Kulturfonds virksomhed for 2002

D. Meddelelser

8/1996/miljö	Åtgärder för ökad kärnsäkerhet (andra att-sats, andra del gjenstår)
*23/1997/kultur	Stödfunktion för multimedieproduktion
31/1998/miljö	Miljöcertifiering av fisk (første og andre at-sats gjenstår)
16/1999/kultur	Fängelseundervisning
7/2000/kultur	Ungdomsudveksling mellem Norden og de baltiske stater
11/2000/næring	Nordisk IT-infrastrukturstudie, E-handel (digitale signaturer) og regelsæt for kryptering (første og tredje at-sats gjenstår)
13/2000/næring	IT-redskaber og deltagerdemokratiet i Norden (første at-sats gjenstår)
21/2000/medborger	Internasjonalt forbud mod kloning af mennesker og offentlighedens indsigt i bioteknologisk forskning
23/2000/miljö	Havets miljöproblem och hållbar förvaltning av fiskeresurserna (andra, tredje, fjerde och femte att-sats gjenstår)
29/2000/velfærd	Demensproblematik
*32/2000/medborger	Kartlegging av organisert kriminalitet
33/2000/medborgar	Demokrati och välfärd i ett globalt perspektiv
*5/2001/velferd	Nordisk samarbeid om kultur og helse
*9/2001/miljø	Strategi for en bæredygtig udvikling (fjerde og femte at-sats)
9/2001/miljø	Strategi for en bæredygtig udvikling (tredje och sjette at-sats)
10/2001/medborgar	Ökat stöd för att stärka kvinnornas ställning i Nordens närområden
15/2001/kk	Dialog med Nordisk Ministerråd om planer og programmer
16/2001/præsidiet	Nye strategiske satsninger for det nordiske samarbejde
*17/2001/medborger	Asylansøgernes livskvalitet i Norden (femte at-sats)
17/2001/medborger	Asylansøgernes livskvalitet i Norden (første, andre, tredje, fjerde, åttende, tiende og ellevte at-sats)
*18/2001/medborger	Fællesnordisk seminar om asylansøgernes livskvalitet
*19/2001/medborger	Bekæmpelse af racisme og fremmedfjendtlighed, og fremme af integration
*20/2001/medborger	Beskyttelse af vidner og involverede i straffesager mod vold, trusler og represalier
21/2001/medborgar	Kvinno- och barnhandel
22/2001/medborgar	Informationsinsatser mot kvinno- och barnhandel
23/2001/medborger	Tiltag mod tvangsægteskab
27/2001/medborger	Obligatorisk forbrugerundervisning i grundskolen
29/2001/medborger	Internationale aftaler om handel og transport af levende dyr
30/2001/presidiet	Konfliktförebyggande och civil krishantering
*46/2001/velfærd	Reumatikere og langvarige syge
*47/2001/kultur	Ändringar i Överenskommelse om Nordiska kulturfonden (andre at-sats)
47/2001/kultur	Ändringar i Överenskommelse om Nordiska kulturfonden (første at-sats)

2/2002/näring	EU:s regionalpolitik
*3/2002/presidiet	Nordbornas rättigheter
*4/2002/presidiet	Redogörelse till Nordiska rådets nationella delegationer om uppföljning av rådets rekommendationer
5/2002/välfärd	Fri rörlighet för alla
6/2002/miljö	Införsel av hund och katt mellan de nordiska länderna
7/2002/medborger	Bekæmpelse af racisme og fremmedfjendtlighed og fremme af integration indenfor arbejdsmarkeds- og uddannelsesområdet
*8/2002/medborger	Strategi for bekæmpelse af racisme og fremmedfjendtlighed og fremme af integration (første, andre, tredje, fjerde, sjette at-sats)
8/2002/medborger	Strategi for bekæmpelse af racisme og fremmedfjendtlighed og fremme af integration (femte og syvende at-sats)
9/2002/næring	Skadelig skattekonkurrence
10/2002/næring	Tiltag mod skadelig skattekonkurrence
11/2002/medborger	Økt mattrygghet i Norden
12/2002/miljö	EU:s beslut om dioxin
*13/2002/presidiet	Stöd av demokratiutvecklingen i Kaliningrad
14/2002/miljö	Vattenvård och hälsa i Karelska republiken
15/2002/miljö	Finsk projektering i Karelska republiken
16/2002/presidiet	Västnorden i det nordiska samarbetet
17/2002/medborger	Nordisk lovsamarbejde
*18/2002/medborger	Konsekvensoplysninger og henvisning til de nordiske landes lovgivning i det nationale lovgivningsarbejde
*19/2002/medborgar	Människohandel (trafficking)
20/2002/medborgar	Uppehållstillstånd för trafficking-offer
*21/2002/medborger	Bekjempelse av korrupsjon og hvitvasking av penger (første at-sats)
21/2002/medborger	Bekjempelse av korrupsjon og hvitvasking av penger (andre og tredje at-sats)
*22/2002/medborgar	Polisens roll och specialutbildning av polis (andre at-sats)
22/2002/medborgar	Polisens roll och specialutbildning av polis (første at-sats)
23/2002/välfärd	Små diagnosgruppers patientföreningar
*24/2002/välfärd	Telemedisin mellan de nordiska länderna
*25/2002/välfärd	Hälsovårdssystem i Norden
26/2002/velferd	Hjelp til barn og unge som har vokst opp i isolerte trossamfunn
*27/2002/kultur	Nordisk kulturpolitik og kulturstatistik (første at-sats)
27/2002/kultur	Nordisk kulturpolitik og kulturstatistik (andre at-sats)
28/2002/kultur	International tilpasning af aftalelicens-modellen inden for kulturområdet
*29/2002/kultur	Evaluering af Nordisk Ministerråds strategi for samarbejde med frivilligsektoren (andre at-sats)

29/2002/kultur	Evaluering af Nordisk Ministerråds strategi for samarbejde med frivilligsektoren (første at-sats)
*30/2002/kultur	Nordisk formgivning och design
*31/2002/næring	Strategi og handlingsplan for ministerrådet for informations-teknologi (MR-IT) 2002-2004
*32/2002/kultur	Public Service TV och digitalisering
*33/2002/kultur	Nordisk språkgemenskap (andre, tredje, fjerde, femte og sjette at-sats)
33/2002/kultur	Nordisk språkgemenskap (første at-sats)
34/2002/kultur	Kendskab til nordisk sprogfællesskab
35/2002/velferd	Elektroniske fagbøker for synshemmede
*36/2002/kultur	Mobilitets- og støtteprogrammer inden for uddannelsesområdet
*37/2002/kultur	Uddannelse for unge i Norden
*38/2002/kultur	Nordisk tentamensgyldighed for højere uddannelser
*39/2002/kultur	Hvidbog om udbygning af Norden til en international ledende region for forskning og innovation
40/2002/presidiet	Nordiska samarbetets budget för 2003
41/2002/kultur	Nordisk forskningsstøtte og Nordisk Råds interne budgetprocedure
1/2003/miljö	Forskarrådgivning vid beslut om fiskerikvoter
2/2003/miljö	Stärkande av havsmiljö- och fiskeriforskningsinstitutionerna i Norden
3/2003/næring	Business Angels netværk

Ytring

1/2002	Rigsrevisionens beretning til Nordisk Råd og Nordisk Ministerråd om revisionen af Nordisk Kulturfonds virksomhed 2001, incl. beretning fra Nordisk Kulturfond

Interne beslutninger

1/1997	NORDLEX-databas
1/2001	Nordisk Råds arbejde med Ministerrådets meddelelser om rekommandationer/fremstillinger, og formelle kontakter mellem Nordisk Råds organer og modsvarende ministerråd
3/2001	Samernes stilling som urfolk og minoritet
1/2002	Globale aktører
2/2002	Tema for Nordisk Råds Journalststipendium 2003
3/2002	Demokratiutvikling i Kaliningrad
4/2002	Budgetprocessen

Dokument

1 Nordisk samarbeid for en bedre hverdag. Årsrapport fra Nordisk Råd og Nordisk Ministerråd 2002

2 Regler för genomförandet av Nordiska rådets 55:e session

3 Program för Nordiska rådet 2004

4 Statsministrenes redegørelse

5 Utrikesministrarnas redogörelse

6 Försvarsministrarnas redogörelse

7 Det nordiske samarbejde i EU. Nordisk Ministerråds europaaktiviteter 2002-2003

8 Vest-Norden i det nordiske samarbejde – redegørelse

9 West Norden And Its Neighbours. Rapport fra Nordregio

10 NORIA – Nordisk forskning och innovation – globalt ledande genom ökat samarbete

Oversikt over sesjonen

Rådets plenumsmøter ble holdt i Stortinget i Oslo. Plasseringen i salen fremgår av egen liste. Utvalgenes, delegasjonenes, ministerrådets og presidiets møter, og sekretariatenes og pressens arbeid m.m. fant sted i ulike lokaler i Stortinget.

Plenumsmøter
Mandag 27. oktober 2003 kl. 15.00–19.30
Tirsdag 28. oktober 2003 kl. 09.00–18.30
Onsdag 29. oktober 2003 kl. 09.00–17.00

Utvalgsmøter
Kultur- og Utdannelsesutvalget, Velferdsutvalget, Medborger- og Forbrukerutvalget, Miljø- og naturressursutvalget og Næringsutvalget
Mandag 27. oktober 2003 kl. 10.00 – 12.30

Kultur- og Utdannelsesutvalgets møte med Kulturministrene
Onsdag 29. oktober 2003 kl. 12.30–14.00

Miljø- og Naturressursutvalgets møte med Miljøministrene
Onsdag 29. oktober 2003 kl. 12.00–14.00

Presidiemøte
Mandag 27. oktober 2003 kl. 16.00–18.00

Presidiet og statsministrene
Mandag 27. oktober 2003 kl. 11.25–12.15

Presidiet og representanter for Baltisk Forsamling
Onsdag 29. oktober 2003 kl. 08.00–09.00

Presidiet og repr. fra Russlands føderasjonsråd, Statsdumaen og Murmansk regionale duma
Tirsdag 28. oktober 2003 kl. 16.00–16.30

Presidiet og utenriksministrene
Onsdag 29. oktober 2003 kl. 12.00–14.00

Presidiet og Vestnordisk Råds Presidium
Onsdag 29. oktober 2003 kl. 12.30–14.00

Kontrollkomiteens møte
Søndag 26. oktober 2003 kl. 21.00–22.00

Valgkomiteens møte
Søndag 26. oktober 2003 kl. 22.00–23.00

Særskilte arrangementer
Tirsdag 28. oktober ga Norges regjering middagsbuffet på Akershus Slott.

Protokoll

Innholdsfortegnelse Protokoll

Mandag 27. oktober 39

1. Sessionens öppnande – hälsningar från internationella gäster 39
2. Fastställande av närvarolista 45
3. Godkännande av dagordning 45
4. Regler för sessionens genomförande 46
5. Generaldebatt – Statsministrarnas redogörelse 47

Tirsdag 28. oktober 91

6. Västnorden i det nordiska samarbetet 91
7. Gränshinder och vardagsintegration 106
8. Samarbetsministrarnas frågestund 128
9. Arbetsmarknad – Innovation i den nordliga regionen 159
10. Justitieområdet – Människohandel 167
11. Folkhälsa i den nordliga regionen 183
12. Konsument- och miljöskydd 189

Onsdag 29. oktober 193

13. Utrikesministrarnas redogörelse – Försvarsministrarnas redogörelse 193
16. Kunskapsutveckling och forskning i den nordliga regionene 221
14. Den nordliga dimensionen 230
15. Närområet – Samarbete i Östarsjöregionen 235
17. Bärkraftig utnyttjande av naturresurser – Miljöskydd 240
18. Kulturell samhörighet i den nordliga regionen 252
19. Planer och budget för det nordiska samarbetet 2004 266
20. Avskrivning av rekommendationer 273
21. Val 277
22. Tal av den nyvalde presidenten 285
23. Fastställande av tid och plats för nästa session 287
24. Sessionens avslutande 287

Protokoll for Nordisk Råds 55. sesjon i Oslo

Presidenter: **Inge Lønning (1–5, 7, 13, 16, 18–24), Jónína Bjartmarz (5), Martin Saarikangas (5), Jens Christian Larsen (5), Outi Ojala (6), Berit Brørby (7), Ragnwi Marcelind (7–8), Sigríður Anna Þórðardóttir (7, 9–10), Rannveig Guðmundsdóttir (10–12), Anita Johansson (13), Jan Sahl (14–15) og Arja Alho (17).**

Mandag 27. oktober 2003
Kl. 15.00–19.25

Presidenter: **Inge Lønning (1–5), Jónína Bjartmarz (5), Martin Saarikangas (5) og Jens Christian Larsen (5).**

1 **Sessionens öppnande – Hälsningar från internationella gäster**
2 **Fastställande av närvarolista**
3 **Godkännande av dagordning**
4 **Regler för sessionens genomförande - Information om procedur vid voteringar**
5 **Generaldebatt**
Statsministrenes redegørelse

1. Sessionens öppnande – hälsningar från internationella gäster

Stortingpresident **Jørgen Kosmo**:
Ærede president! Det er en stor glede for meg som president i det norske Stortinget, og som aktiv talsmann for nordisk samarbeid, å få lov til å ønske Nordisk Råd velkommen til det norske Storting.

Jeg både håper og tror at våre nordiske venner vil føle seg velkomne, og at dere føler dere som hjemme her i Stortinget og i Oslo, slik som vi fra Norge alltid føler oss hjemme og velkomne når vi besøker de andre nordiske hovedstedene.

Årets sesjon er den 55. i rekken av det nordiske samarbeidet og bygger dermed videre på et meget solid fundament. Samarbeidet i Norden har en lang historie – ja, faktisk tusenårig historie, alt etter hvordan man vurderer samarbeid – og det stiller også krav til oss i dag. Innbyggerne i våre land, og det er for dem samarbeidet er til, har også en sterk følelse av å være nordiske, og de forventer å kunne arbeide, leve og reise i et Norden uten nasjonale hindringer og uten å møte byråkratiske problemer. Det råder nærmest en oppfatning av at Norden og nordiske borgere skal være hevet over slikt byråkrati.

Den største oppgaven for nordisk samarbeid og det største ansvaret for Nordisk Råd må derfor være å innfri disse forventningene og heller ikke rokke ved følelsen av å være nordisk, samtidig som den enkelte innbygger også har en nasjonal tilhørighet.

Samarbeid og integrasjon mellom våre nordiske land er uten tvil kommet langt, svært langt, i internasjonal sammenheng. Nordisk Råd er til og med et forbilde for parlamentarisk samarbeid for mange andre. Men våre innbyggeres forventninger er faktisk kommet lenger. Det nordiske samarbeidet må altså videre, stadig videre, om det skal klare å beholde sin posisjon og sin betydning både hos våre borgere og i internasjonal politikk. Det er altså først og fremst i det dagli-

ge vi må kunne vise til resultater. Våre innbyggere må kunne se produktet av det nordiske samarbeidet i sin hverdag. Lykkes vi ikke med dette, kommer vår mislykkethet til å bli starten på slutten på det formelle nordiske samarbeidet på et høyt nivå.

Jeg ser derfor med stor spenning fram til ministerrådets redegjørelse om det pågående arbeidet, mot de grensehindringer som fortsatt finnes mellom våre land. Jeg håper også at Nordisk Råd vil benytte årets sesjon til å komme et langt skritt videre i dette arbeidet.

For de nordiske ministrene vil det være av betydning å lese rådets presidents artikkel i dagens Aftenposten. Det kan gi et signal om hvilken vei dette bør gå.

Med min interesse for det nordiske samarbeidet er det derfor ekstra interessant å se hvor langt, hvor godt og hvor sterkt dette årets sesjon av Nordisk Råd makter å bygge det nordiske samarbeidet.

Jeg håper også at Nordisk Råd i fortsettelsen vil fokusere sterkere på samarbeidet i Vest-Norden. Her ligger store miljø- og klimautfordringer, krav om en fremtidsrettet ressursforvaltning, utfordringer som ikke bare berører de vest-nordiske landene, men som i fremtiden vil være av betydning for hele den nordiske befolkning.

Jeg ønsker dere lykke til med forhandlingene og ser fram til et godt og produktivt møte.

Applaus

Nordisk Råds president **Inge Lønning**:
Ærede sesjonsdeltagere! Det er en glede for meg å ønske dere velkommen til Oslo og velkommen til et intensivt arbeidsmøte. Sesjonen er årets viktigste begivenhet i det nordiske samarbeidet. Her skal vi gjøre opp status for det året som er gått, og her skal vi forme ideer og visjoner for det videre samarbeidet, ikke bare mellom de nordiske land, men også mellom Norden og våre nære naboer. Det gleder oss stort at vi har som gjester de baltiske statsministre, representanter for Russlands parlament samt representanter for flere parlamentariske samarbeidsorganer. Blant de siste vil jeg spesielt nevne Baltisk forsamling og den parlamentariske Østersjøkonferansen.

Internasjonale saker har i noen år stått høyt på Nordisk Råds dagsorden. Denne sesjonen er ikke noe unntak. På onsdag skal de nordiske utenriksministre presentere sin felles redegjørelse. Denne skulle ha vært fremlagt av utenriksminister Anna Lindh, som skulle ha spilt en sentral rolle på denne sesjonen. Vi reiser oss.

Sesjonsdeltakerne reiser seg.

Anna Lindh har etterlatt seg et stort tomrom i hele Norden. Hun var sterkt engasjert i det nordiske samarbeidet. I 2003 var hun leder for de nordiske utenriksministre. Anna Lindh deltok i Nordisk Råds sesjoner som Sveriges utenriksminister fra 1998. Det er naturlig at vi gir uttrykk for vår respekt for en helt usedvanlig politisk livsgjerning, og vår sorg over at den ble avsluttet på en så meningsløs måte. La oss med noen øyeblikks stillhet hedre Anna Lindhs minne og gi uttrykk for vår dype medfølelse med hennes familie.

Rådet æret minnet om Sveriges tidligere utenriksminister Anna Lindh med ett minutts stillhet.

Det nordiske samarbeid er spesielt i den forstand at det er en sterk oppbakking om formålet i opinionen i alle de nordiske land. Det gjør at det nordiske samarbeidet i utgangspunktet står sterkt. Denne folkelige støtte innebærer at folk forventer konkrete resultater. Vi politikere må omsette det nordiske samarbeid i praktiske tiltak som gjør at borgerne i de nordiske land virkelig opplever at vi ikke bare har et felles arbeidsmarked på papiret og andre felles ordninger, men at vårt politiske samarbeid også er i stand til å fjerne de hindringer folk opplever i sin hverdag, dersom de er avhengige av å bevege seg mellom våre land. Det er denne utfordring vi skal drøfte i morgendagens møte.

I de seneste år har mye av oppmerksomheten og den politiske energi i det nordiske samarbeidet blitt konsentrert om Østersjøområdet og Nordvest-Russland. Dette arbeid har også fått en

klarere form etter hvert som det ble åpenbart at de baltiske stater og Polen kom til å bli medlemmer av Den europeiske union, samtidig som et tettere engasjement i forhold til Russland blir utformet gjennom EUs nordlige dimensjon.

I denne sammenheng er det viktig at vi ikke glemmer de vestre deler av Norden, Grønland, Færøyene og Island, som seg imellom har etablert Vestnordisk Råd for å styrke sitt samarbeid. Det er derfor viktig at vi i Nordisk Råd aktivt følger opp det arbeidet som Nordisk Ministerråd har gjort når det gjelder å utrede Vest-Nordens stilling innenfor det nordiske samarbeidet. Denne debatt skal vi starte morgendagen med.

Jeg vil benytte anledningen til å rette en hjertelig takk til Stortinget og til stortingspresident Jørgen Kosmo for at rådet kan holde sin sesjon her i stortingsbygningen.

Så igjen: Velkommen til Oslo! Jeg erklærer hermed Nordisk Råds 55. sesjon for åpnet!

Baltisk Forsamlings president **Giedre Purvaneckiene** (hilsning):
Mr. President, Your Excellences, Colleagues, Members of the Nordic Council, Honourable Guests of the Nordic Council, Ladies and Gentlemen, It is a privilege and an honour for me, on behalf of the Baltic Assembly, to congratulate the 55th Session of the Nordic Council that concludes the Norwegian Presidency. I wish to convey the warmest greetings from the Baltic Assembly to your Session. The Baltic Sea area is in a dynamic development mode. Today, our countries are facing new challenges and making efforts to strengthen democratic values and promote welfare, peace and prosperity. It is clear that EU and NATO enlargement will cause inevitable change and it is impossible to predict how these changes will affect each individual country, especially small ones. Regional organisations such as the Baltic Assembly, the Nordic Council and the Benelux Inter-Parliamentary Consultative Council, which share similar traditions and values, have to analyse these ongoing processes and join in the efforts to reach the best results for their countries.

Co-operation between the Baltic Assembly and the Nordic Council has indeed a long history, and recent events show that this co-operation is expanding by taking new forms and meeting new objectives. The Baltic Assembly and the Nordic Council held their 4th Joint meeting April 27th-29th 2003 in Lund, Sweden. There, the two co-operation partners defined the priorities and problems to be addressed in the year 2003 and in subsequent years: the Northern Dimension – with emphasis on its practical implementation; development of the European Union – with focus on regional co-operation and development; environmental issues – including maritime security; co-operation in the field of social development – including infrastructure, health, IT development, research and education and civil security; combating organised crime – with emphasis on drug trafficking and corruption and, finally, protection of the cultural heritage of the Baltic and Nordic countries. The years 2003-2005 will serve as a starting point for addressing these issues at all levels of both organisations: Presidiums, committees and party groups. The Baltic Assembly also greatly appreciates the co-operation of the three organisations: the Nordic Council, The Benelux Inter-Parliamentary Consultative Council and the Baltic Assembly. Experience has shown the high value of co-operation. It is also a serious signal that a new political actor, 5+3+3, has appeared on the European stage. We remember the first joint event organised by the Baltic Assembly, the Nordic Council and the Benelux Inter-Parliamentary Consultative Council. It was the conference "Agricultural Policy for Safety and Environmental problems", which took place April 10th-12th 2002 in Vilnius, Lithuania. The event showed the ability of small countries' parliamentarians to view their local problems in an international context. I would like to emphasise the relations between our organisations and thank the Norwegian Parliament, Stortinget, for its initiative to hold the second joint conference on "Sustainable Energy Production and Consumption – Visions and Reality", on December 9th-10th 2004 in Oslo, Norway. I believe we are committed to continue making our best efforts to promote this co-operation and making it more consistent, constructive and fruitful.

In conclusion, permit me to express a wish that the words "co-operation in the Baltic–Nordic area" will always be associated with the following concepts: security and harmony, hospitality

and self-esteem. May luck be with us and may we have enough reason, strength and will to manage this process so that our grandchildren recall us with kind words.

Dear colleagues, I wish you success in your work at the Session of the Nordic Council. We do not part for long. I hope that we will meet again at the Session of the Baltic Assembly in Vilnius on November 27th-29th. There, the Presidency of the Baltic Assembly for 2004 will be taken over by Latvia.

Applaus

Giedre Purvaneckienes tale i svensk oversettelse:
Herr president, Era högheter, kollegor, medlemmar av Nordiska rådet, ärade gäster, mina damer och herrar. Det är ett privilegium och en ära för mig, att på Baltiska församlingens vägnar, hälsa Nordiska rådets 55:e sessionen och det norska ordförandeskapet. Jag sänder mina varmaste hälsningar från baltiska församlingen till er session. Östersjöregionen är inne i ett dynamiskt skede. Våra länder möter idag ständigt nya utmaningar och gör stora ansträngningar för att stärka de demokratiska värdena och främja välfärd, fred och framgång. Det är uppenbart att EU- och Nato-utvidgningen skapar oundvikliga förändringar och det är omöjligt att förutse hur dessa förändringar kommer att påverka varje enskilt land och speciellt de små länderna. Regionala organisationer såsom baltiska församlingen, Nordiska rådet och Benelux interparlamentariska konsultativa råd, vilka delar liknande traditioner och värden, måste analysera dessa pågående processer och förenas i ansträngningarna för att uppnå de bästa resultaten för sina länder.

Samarbetet mellan baltiska församlingen och Nordiska rådet har en lång historia, och nyligen genomförda arrangemang visar att samarbetet ökar och tar nya former och möter nya mål. Baltiska församlingen och Nordiska rådet höll sitt fjärde gemensamma möte i Lund 27–29 april 2003. Vid detta möte kunde vi definiera prioriteringar och de problemställningar som skulle tas upp under året och kommande år: Den nordliga dimensionen, med betoning på den praktiska implementeringen, utvecklingen av den europeiska unionen, med fokus på regionalt samarbete och utveckling; miljöfrågor , inklusive sjösäkerhet; samarbete inom området social utveckling, inklusive infrastruktur, hälsa, it-frågor, forskning, utbildning och civil säkerhet, kampen mot organiserad brottslighet, med tonvikt på narkotikasmuggling och korruption, och slutligen, bevarandet av det kulturella arvet i de baltiska och nordiska länderna. Åren 2003–2005 kommer att tjäna som startpunkt för att föra upp dessa ämnen till diskussion på alla nivåer i de båda organisationerna: presidierna, utskotten och partigrupperna.

Baltiska församlingen värderar också högt samarbetet mellan de tre organisationerna Nordiska rådet, Benelux interparlamentariska konsultativa råd och Baltiska församlingen. Erfarenheten visar betydelsen av samarbete. Det är också en viktig signal att en ny politisk aktör, 5+3+3, uppträder på den politiska arenan i Europa. Vi tänker på det första gemensamma mötet som arrangerades av Baltiska församlingen, Nordiska rådet och Benelux interparlamentariska konsultativa råd. Det var konferensen "Agricultural Policy for Safety and Environmental problems" som ägde rum 10–12 april 2002 i Vilnius, Litauen. Konferensen visade vilken förmåga små länders parlamentariker har att se sina lokala problem i ett internationellt sammanhang. Jag skulle vilja understryka relationerna mellan våra båda organisationer och tacka det norska parlamentet, Stortinget, för initiativet att anordna den gemensamma andra konferensen "Sustainable Energy Production and Consumption – Visions and Reality" 9–10 December 2004 i Oslo, Norge. Jag hyser gott hopp om att vi kommer att fortsätta göra vårt bästa för att stödja det här samarbetet och göra det ännu mer konstruktivt och fruktbart.

För att sammanfatta, låt mig uttrycka en förhoppning om att orden "co-operation in the Baltic–Nordic area" alltid kommer att associeras med följande koncept: trygghet och harmoni, gästfrihet och självrespekt. Må lyckan vara med oss och må vi ha tillräcklig styrka och vilja att driva den här processen så att våra barnbarn minns oss med vänliga ord.

Kära kollegor, jag önskar er lycka till i ert arbete här på Nordiska rådets session. Vi skiljs inte åt för så lång tid. Jag hoppas att vi ses igen på Baltiska församlingens sessionen i Vilnius den 27–29 november. I samband med vår session kommer ordförandeskapet för baltiska församlingen att övergå till Lettland.

Litauens statsminister **Algirdas Brazauskas** (hilsning):
Mr. President of the Council, Members of the Council, Dear Colleagues, Ladies and Gentlemen,
I hope that this address to the Nordic Council Session will be the final address by a Prime Minister of the Republic of Lithuania before accession to the European Union and NATO.

I must admit that I feel slightly excited addressing the politicians of the states that over the last 13 years have been major pillars of the restoration of our statehood and of aspirations for progress in our country. Today, we not only express our gratitude but also strive to turn your support into a rewarding investment, which, I hope, will bring long-term benefits to the whole region.

The experience of our co-operation, restoration and strengthening of shared values of democracy, human rights, and civil society on the Eastern border of the Baltic Sea should serve as a model for our eastern neighbours. With the growth of our economy, each year we will be able to offer more and more co-operation programs to our neighbours. I think this is more than a mission. This is our duty.

I admit that communication with a problematic neighbour is a demanding task, however, we must make every effort to take up the challenge. The experience of recent years has demonstrated that authoritarian tendencies in Belarus were only strengthened by the cessation of dialogue with the top officials of that state.

Coming back to the subject of the strengthening of our inter-regional relations, I would like to welcome the initiative of the Prime Ministers of the Nordic Countries to invite the governments of the Baltic States to become members of the Nordic Investment Bank. I think that this step will expand the capacities of the bank to contribute to the financing of important regional projects.

I am happy that our implementation of regional projects will include joint efforts to find other financing options as well. Putting the projects such as Rail Baltica, "Motorways of the Baltic Sea", or the connection of the Lithuanian and Polish power grids at the top of the Trans-European Networks agenda will give us an opportunity to receive extensive support from European Union funds to implement the projects. We will need similar co-operation in our serious negotiations about the new EU Financial Perspective as of 2007. I think we should actively support the proposal by the Finnish Prime Minister, put forward at the beginning of September in Vilnius, to make joint applications for a larger share of the structural funds for regional projects in Northern Europe.

I believe that the number of such projects important to the entire region will be rather high, and that they will not be limited to the fields of transport and energy infrastructure. Several days ago I met Russian Prime Minister Michail Kasjanov in Moscow and received his approval to pay closer attention to the environmental protection of the Baltic Sea. We will continue to seek not only good will expressed in words, but also concrete drafting of projects and their financing from various sources.

Ladies and gentlemen, I could not avoid mentioning the European Union in my short speech. Indeed, the enlargement of the EU will provide a powerful impetus for the whole Nordic and Baltic Region. We have to fully avail ourselves of the opportunities provided by enlargement so that not only our countries but also our neighbours enjoy a better quality of life.

I hope to enjoy fruitful discussions in this forum, and I look forward, with great interest, to exchanging ideas with you all.

Applaus

Algirdas Brazauskas tale i norsk oversettelse:
Nordisk Råds president, medlemmer av Nordisk Råd, kjære kolleger, mine damer og herrer, Jeg håper at denne talen til Nordisk Råds sesjon vil bli den siste holdt av en litauisk statsminister før vi inntrer i EU og Nato.

Jeg må innrømme at jeg føler meg en smule opprømt over å tale til politikere i land som i over 13 år har utgjort viktige pilarer i oppbyggingen av vår stat og i vår streben etter fremgang i vårt land. I dag vil vi ikke bare uttrykke vår takknemlighet, men også vende deres støtte til en vinnende investering, som jeg håper vil bringe langsiktig nytte til hele regionen.

Våre samarbeidserfaringer, vår gjenoppbygging og styrking av felles verdier for demokrati, menneskerettigheter og det sivile samfunn på den østlige kysten av Østersjøen burde fungere som en modell for våre østlige naboer. Med vår økonomiske vekst, vil vi hvert år bli i stand til å tilby flere og flere samarbeidsprogrammer til våre naboland. Jeg mener at dette er mer enn vår misjon. Det er vår plikt!

Jeg innrømmer at kommunikasjon med et problematisk naboland er en vanskelig oppgave, men vi må likevel gjøre en innsats og ta utfordringen. De siste års erfaringer har vist at autoritære tendenser i Hviterussland alene ble styrket av den avbrutte dialogen med statens toppledelse.

Tilbake til styrkningen av våre interregionale relasjoner. Jeg hilser de nordiske statsministrenes initiativ om å invitere de baltiske statenes regjeringer til å bli medlemmer av Nordisk Investeringsbank velkommen. Jeg mener at dette skrittet vil øke bankens kapasitet til å bidra til finansiering av viktige regionale prosjekter.

Jeg er glad for at implementeringen av våre regionale prosjekter også inkluderer felles innsatsvilje til å finne andre finansieringsmuligheter. Ved å sette prosjekter som Rail Baltica, "Motorways of the Baltic Sea", eller sammenslutningen av det litauisk-polske energinett øverst på Trans-European Networks dagsorden vil vi få en mulighet for å motta økte midler fra Den europeiske unionen for å implementere våre prosjekter. Vi kommer til å trenge lignende samarbeid i våre forhandlinger om det nye EU Financial Perspective for 2007. Jeg anser at vi aktivt skal støtte det forslag som Finlands statsminister fremførte i Vilnius i september om å sende felles søknader for å få en større andel av strukturfondene for regionale prosjekt i Nord-Europa.

Jeg tror at antallet slike viktige prosjekter for hele regionen vil bli temmelig høyt og de vil heller ikke bli avgrenset til områdene transport og energi infrastruktur. For flere dager siden møtte jeg Russlands statsminister Michail Kasjanov i Moskva og mottok hans godkjennelse om å ta mer hensyn til miljøvernaspektene i Østersjøen. Vi vil fortsette å søke ikke bare en god vilje uttrykt i ord, men også konkrete utkast til prosjekter og finansiering av dem via forskjellige kilder.

Mine damer og herrer, jeg kunne ikke la være å nevne Den europeiske unionen i min korte tale. Utvidelsen av EU vil absolutt være en sterk impuls for hele den nordiske og baltiske regionen. Vi må fullt og helt benytte oss av de mulighetene som gis ved utvidelsen så at ikke bare våre land, men også våre naboland kan få en bedre livskvalitet.

Jeg ser frem mot fruktbare diskusjoner i dette forum og med største interesse ser jeg frem mot en utveksling av ideer med dere alle sammen.

2. Fastställande av närvarolista

Presidenten: Forslag til deltakerliste (närvarolista) er utdelt i salen. Eventuelle endringer i deltakerlisten skal leveres skriftlig til den sittende presidenten og til protokollføreren her nedenfor podiet.

Rådet besluttet å fastsette deltakerlisten/närvarolistan i overensstemmelse med dette.

Endringer i deltakerlisten/närvarolistan:
Ola Sundell ble erstattet av **Fredrik Reinfeldt**, **Runar Patriksson** ble erstattet av **Lars Lejonborg** og **Agne Hansson** ble erstattet av **Maud Olofsson** for resten av dagen.

Rådet besluttet å fastsette deltakerlisten/närvarolistan i overensstemmelse med dette.

3. Godkännande av dagordning

Presidenten: Et revidert forslag til dagsorden for sesjonen er utdelt i salen. Presidiet foreslår at følgende saker oppføres på dagsordenen:

Under dagsordenspunkt 7 Gränshinder och vardagsintegration:
A 1312/velferd: Medlemsforslag om at Nordisk Ministerråd foretar en kartlegging av hva som skal til for å kunne innlemme de døves tegnspråk i den nordiske språkkonvensjonen

Under dagsordenspunkt 9 Arbetsmarknad – Innovation i den nordliga regionen:
A 1316/næring: Medlemsförslag om att innrätta ett nordiskt samarbetsorgan för möbelindustrin

Under dagsordenspunkt 19 Planer och budget för det nordiska samarbetet 2004:
A 1337/kk: Kommittéförslag om rapporten "Övergången från trepelarprofilering till utskottsbaserat vardagssamarbete"

Under dagsordenspunkt 21 Val:
A 1336/presidiet: Presidieförslag om försöksordning för en vice president i Nordiska rådet

Det gjøres endringer i følgende dagsordensoverskrifter:

Dagsordenspunkt 10: Justitieområdet – Människohandel
Dagsordenspunkt 12: Konsument- och miljöskydd

Det meddeles at

- Velferdsutvalget, Medborger- og forbrukerutvalget og Miljø- og naturressursutvalget har fremsatt utvalgsforslag
  A 1327/velfærd/medborger/miljø: Udvalgsforslag om en handlingsplan for samarbejdet med Nordvestrusland
  som erstatter medlemsforslaget
  A 1313/miljø: Medlemsförslag angående miljö och livskvalitet i Murmansk, Ryssland

Rådet besluttet å fastsette dagsorden i overensstemmelse med dette.

4. Regler för sessionens genomförande – Information om procedur vid voteringar

Dokumentasjon

Regler för genomförandet av Nordiska rådets 55:e session (Dokument 2)

Presidenten: Præsidiets forslag til regler for sesjonens gjennomførelse er utdelt i salen. Reglene handler først og fremst om *regler for taletid* i de forskjellige debatter. Jeg vil gjøre oppmerksom på, at presidenten vil være meget nøyaktig med, at taletidene i debattene overholdes.

Ut over talereglene gjelder naturligvis de regler for sesjonen som fremgår av Nordisk Råds arbeidsordning.

Der gjøres oppmerksom på at forhåndstilmelding til den trykte talerliste *afsluttes 20 minutter inden debatten starter*. Tilmeldingen meddeles til Rådssekretariatets talerlisteansvarlige, som sitter i lokale S-312. Tilmelding senere enn dette tidspunkt meddeles podiet.

Voteringsformen fremgår af Stortingets informasjonsbrosjyre, som er utdelt i salen.

Jeg vil avslutningsvis minne om, at mobiltelefon skal være avbrudt i salen, da de forstyrrer tolkeanlegget samt at røyking i salen er forbudt.

Rådet bifalt Presidiets forslag.

5. Generaldebatt – Statsministrarnas redogörelse

Dokumentasjon

Statsministrenes redegørelse (Dokument 4)

Nordisk samarbejde 2002. Beretning om Nordisk Ministerråds virksomhed (C 1)

Nordisk samarbeid for en bedre hverdag. Årsrapport fra Nordisk Råd og Nordisk Ministerråd 2002 (Dokument 1)

Det nordiske samarbejde i EU 2003 (Dokument 7)

Statsministrenes redegørelse (Dokument 4)

Statsminister **Davíð Oddsson**:
Hr. præsident! Under overskriften "Nordens resurser" vil Island lede det nordiske samarbejde i det kommende år. Kernen i den nordiske velstand er den rigdom, vi har i naturen, menneskene og det åbne demokratiske samfund. Her ligger også forudsætningerne for fremskridt hjemme og for indflydelse på den internationale arena. Det islandske formandskabsprogram har som målsætning i endnu højere grad end før at gøre brug af denne nordiske styrke.

De temaer, der sættes i højsæde i programmet, er demokrati, kultur og natur. Disse ledetråde er indbyrdes tæt forbundne – for samfundsstruktur og kultur er skabt af mennesker, og samtidig er menneskets kundskab og kompetence en nødvendig forudsætning for en fornuftig udnyttelse af naturens resurser.

Havets levende resurser udgør fundamentet for den islandske økonomi. Det samme gælder de andre vestnordiske lande og Nordens naboområder ved Nordatlanten. Det nødvendige tilsyn og beskyttelsen af havets økosystemer forudsætter et nært samarbejde mellem landene. Vi lægger derfor stor vægt på at styrke det nordiske samarbejde med naboområderne ved Nordatlanten om havets beskyttelse, bæredygtig udvikling og forvaltning af resurserne. På De Forenede Nationers topmøde i Johannesborg 2002 kom nødvendigheden af et sådant samarbejde klart til udtryk.

Havets økosystem er også i fokus på en konference, som de nordiske miljø- og fiskeriministre vil forestå næste år, hvor klimaforandringer i de arktiske områder og deres indflydelse på havet og havets økosystem er på dagsordenen.

Fra Islands side vil vi lægge vægt på at følge op på de forslag, som debatteres her på sessionen, om at samarbejde mere intensivt med naboer ved Nordatlanten og styrke det vestnordiske regionalsamarbejde. Foruden forslag om havets beskyttelse indebærer de en vejviser for tættere samarbejde inden for forskning, transport, turisme og sundhed. Det er ikke kun i Vestnordens interesse – det er i hele Nordens interesse.

Det er vigtigt at styrke ministerrådets fælles indsatser i det arktiske område, og vi må forstærke samarbejdet med Arktisk Råd så vel som med andre samarbejdsorganer i de nordlige regioner.

Hr. præsident. Europa undergår en betydningsfuld forandringsproces nu, hvor Nato's og EU's udvidelse står for døren. EU's udvidelse mod øst er den vigtigste milepæl i unionens historie efter at have bidraget til afgørende ændringer i Vesteuropas mellemstatlige forhold og en heling af sårene efter anden verdenskrig.

Udvidelsen af EU og dermed EØS åbner nye muligheder for Norden for at styrke kontakter og handel med andre dele af Europa, deriblandt med vore gode venner og naboer i de baltiske lande, Estland, Letland og Litauen.

Det nordiske samarbejde med Baltikum og det nordvestlige Rusland har været frugtbart, og vi må fortsat pleje det med omhu. Nu, hvor de baltiske lande er på vej ind i EU, gøres der status over samarbejdet, for at det kan forblive effektivt i en ændret politisk situation. Det er derfor med fornøjelse, at vi kan konstatere, at de baltiske lande vil blive medlemmer af Nordisk Investeringsbank. Medlemskabet skal formaliseres i løbet af næste år. Dette viser, hvor fleksibelt det

nordiske samarbejde er – det har netop hidtil udmærket sig ved at kunne tilpasse sig udviklingen til landenes fælles bedste.

Nordisk Ministerråd spiller en vigtig rolle som forum for meningsudveksling og samråd om både europæiske og andre internationale anliggender. Denne diskussion, der allerede er indledt om det internationale Norden, er et godt grundlag for den videre udvikling af samarbejdet.

Hver for sig er de nordiske lande langt fremme med hensyn til forskning, innovation og informationsteknologi. Her kan dog gøres yderligere fremstød. Interessante forslag, hvor det sættes som mål, at Norden bliver "en ledende region for forskning og innovation", er blevet forelagt de nordiske undervisnings- og forskningsministre. Disse forslag indebærer blandt andet en omfattende reform af forskningssamarbejdet med sigte på effektivisering og koordinering med erhvervslivet samt på innovation. Udvikling og opfølgning af disse forslag bliver en af de store opgaver under det islandske formandskab.

Der må også gøres en målrettet indsats for at forbedre nordiske virksomheders arbejdsvilkår og konkurrencedygtighed og fjerne hindringer for ekspansion på det nordiske marked. En ny nordisk institution – Nordisk Innovationscenter, som afløser Nordisk Industrifond og Nordtest – påbegynder sin virksomhed i begyndelsen af næste år. Vi ønsker at bane dens vej og præsentere den på en positiv måde, så den får en nøgleposition inden for forskning, teknologisk udvikling og innovation i erhvervslivets interesse.

På energiområdet vil vi tilstræbe et bæredygtigt, sikkert og konkurrencedygtigt energiforbrug i Norden og nærområderne. Det nordiske samarbejde omkring det åbne energimarked er unikt. Der er ikke mange af verdens lande, der råder over så store energiresurser som de nordiske lande, og vi er førende med hensyn til anvendelsen af vedvarende energi. Hydrogenforskning har haft stor fremgang de sidste to til tre år og har vakt interesse over hele verden. Island ser gerne, at Norden styrker forskningssamarbejdet betydeligt på dette område.

I den nordiske oldtidslitteratur har de nordiske broderfolk en fælles skat. Under formandskabet agter vi at henlede opmærksomheden på denne rigdom. Vi vil fremme kendskabet til kulturarven på mange forskellige måder og mobilisere den som drivkraft i kunstnerisk kreativitet og samtidskunst.

De nordiske landes regeringer vil under verdensudstillingen i Japan 2005 forestå en fælles præsentation af Nordens særstilling som en grænseløs region. Vi mener, det er vigtigt at udnytte denne mulighed for at præsentere landenes samarbejde og kultur og den kunstneriske kreativitet, der blomstrer her.

Vi vil fortsat betone vigtigheden af at værne om og styrke de nordiske sprogs stilling. For at varetage og fremme distributionen af nordisk kultur er det også vigtigt, at den kan overføres til digital form. Vi vil derfor opfordre til, at der oprettes en nordisk multimediafond for at fremme produktionen af digitalt kulturstof.

Under formandskabet fejrer vi i Island ethundredeårsjubilæum for hjemmestyret. Indførelsen af hjemmestyre i Island i 1904 var ikke kun en forløber for selvstændighed; den pålagde os samtidig pligten til at forvalte en demokratisk styreform. Demokratiet og dets grundelementer skal konstant overvåges. Vi tager derfor med glæde mod Nordisk Råds opfordring om at lægge op til en levende debat omkring demokratiet. Vi foreslår, at regeringerne nedsætter et udvalg, som skal se på demokratiets fremtidige stilling i lyset af den voksende globalisering og de muligheder, som informationsteknologien byder på. Udvalget skal også se på, hvordan borgernes adgang til information og beslutningsprocesser kan forbedres. Samtidig har vi planer om at afholde en konference om demokratiets udvikling i informationssamfundet.

Hr. præsident! Jeg har her i store træk nævnt nogle af de opgaver, som Island vil lægge vægt på under formandskabet i Nordisk Ministerråd. Jeg henviser i øvrigt til det trykte formandskabsprogram, der ligger fremme her på sessionen. Vi vil også af fuld styrke følge op på de gode projekter, som allerede er søsat, som for eksempel indsatsen for at fjerne hindringerne for fri bevægelighed mellem de nordiske lande. Derfor har Poul Schlüter, Danmarks forhenværende statsminister, fået til opgave at arbejde videre på at fremme harmoniseringen af ministerrådets og regeringernes indsatser. Under det svenske formandskab har Norden taget vigtige skridt i retning af at åbne grænserne som led i en nordisk og europæisk integrationsproces.

Jeg vil afslutningsvis takke Sverige og Sveriges statsminister for en stor arbejdsindsats og de gode resultater, der er opnået på mange nordiske samarbejdsområder under det svenske formandskab.

Applaus

Steingrímur J. Sigfússon (Den venstresosialistiske grønne gruppen, VG):
Ég held að þaðé rétt að við notum ástkæra ylhýra málið til samskipta hérna, ég og forsætisráðherra Íslands. Nú hefur ráðherrann gert okkur grein fyrir innihaldi formennskuprógramms Íslands á næsta ári og þar er lögð meðal annars mikil áhersla á vestnorrænt samstarf. Það er vel og því fögnum við. En ég vil einmitt af því og við það tækifæri og í tengslum við það spyrja forsætisráðherra hvort sé þá ekki alveg upplagt að Ísland noti tækifærið og taki umsókn Færeyinga um sjálfstæða aðild að Norðurlandaráði upp á sína arma og setji í gang það vinnuferli í sinni formannstíð sem þarf til þess að hægt verði að afgreiða málið á næstu tveimur þremur árum hið mesta. Forsætisráðherrann nefndi sem dæmi um það hversu sveigjanlegt norrænt samstarf væri að nú kæmu Eystrasaltsríkin inn í Norræna fjárfestingarbankann á næsta ári. Og þessi sveigjanleiki hlýtur auðvitað að vera til staðar þegar frændur okkar Færeyingar eiga í hlut. Það getur ekki verið ofverki fyrir norrænt samstarf að gera þær breytingar sem til þarf þannig að hægt sé að verða við þessari ósk Færeyinga, sem algjör samstaða ríkir um á þingi þeirra.

Steingrímur J. Sigfússons tale i dansk oversettelse:
Jeg finder det rigtigt, at vi kommunikerer her på det kære modersmål, Islands statsminister og jeg. Ministeren har nu gjort rede for indholdet af Islands formandskabsprogram for næste år, hvor der blandt andet lægges stor vægt på det vestnordiske samarbejde. Det er godt og det bifalder vi. Men jeg vil netop af og i denne anledning og i forbindelse med dette spørge statsministeren om det ikke ville være helt oplagt at Island benyttede lejligheden og tog sig af færingernes ansøgning om et selvstændigt medlemskab af Nordisk Råd og satte i gang den arbejdsproces i sin formandsperiode som der behøves for at det skal blive muligt at behandle sagen i løbet af de kommende højst to-tre år. Statsministeren nævnede, som et eksempel på hvor fleksibelt det nordiske samarbejde er, at næste år bliver de baltiske lande parter i Nordisk Investeringsbank. Denne fleksibilitet må selvfølgelig også være til stede når det gælder vore frænder, færingerne. Det kan ikke være uoverkommeligt for det nordiske samarbejde at foretage de nødvendige ændringer for at kunne imødekomme færingernes ønske, som der er total opbakning om i landets folkevalgte forsamling.

Presidenten gjorde oppmerksom på at talertid for replikker og svar på replikker var 1 minutt for hver.

Statsminister **Davíð Oddsson**:
Herra forseti! Ég held að það sé sérstakt ánægjuefni og ánægjuauki fyrir þingfulltrúa að hefja deilur hér á fundinum á fornmálinu. Vegna þeirrar spurningar sem að sérstaklega var til mín beint, þá lít ég þannig á, með einstaklegri samúð og samúð með hinum færeyska málstað, að það beri að leysa þau mál fyrst á vettvangi landanna tveggja, Færeyinga og Danmerkur, áður en önnur lönd blandi sér í það mál. En það geta Færeyingar vitað að þeir eiga mikla samúð hér í þinginu, ekki síst meðal okkar Íslendinga, en ég legg áherslu á það að mál af þessu tagi hlýtur að ganga fram eftir sínum eðlilega farveg.

Statsminister Davíð Oddssons tale i dansk oversettelse:
Hr. præsident! Jeg tror at det må være en særdeles fornøjelse og glæde for de delegerede at mødets disputter indledes på det forne sprog. På grund af det spørgsmål som er særligt rettet til mig direkte, så anser jeg det således, med udgangspunkt i en særlig sympati med den færøske sag, at disse spørgsmål først må løses i et forum mellem de to parter, færingerne og Danmark,

inden andre lande blander sig i denne sag. Men færingerne skal vide at de har stor sympati her i forsamlingen, ikke mindst blandt os islændinge, men jeg vil understrege at sager af denne art må have deres naturlige gang.

Steingrímur J. Sigfússon (Den venstresosialistiske grønne gruppen, VG):
Herra forseti! Ég þakka forsætisráðherra fyrir svarið en get ekki sagt að ég sé alveg sáttur við það. Mér finnst þetta mál ekki bara snúast um það að Færeyingar og Danir nái fyrst samkomulagi. Með því væri verið að setja þetta í raun og veru alfarið í hendur Dana hvort af þessu verði og þá hvernig. Mér finnst þetta vera mál sem einnig varðar okkur öll í hinni norrænu fjölskyldu

Að sjálfsögðu skiptir miklu máli að um þetta ríki gott samkomulag milli Færeyinga og Dana en Færeyingar hafa sinn sjálfstæða rétt og mér finnst það skrýtið ef við getum ekki á þessum tíma í norrænu samstarfi gert þær skipulags- og lagabreytingar eftir því sem til þarf til þess að land sem hefur náð jafn langt á braut til sjálfstæðis og Færeyingar hafa gert geti öðlast sjálfstæða og fullgilda aðild að Norðurlandaráði.

Steingrímur J. Sigfússons tale i dansk oversettelse:
Ja, hr. præsident! Jeg takker statsministeren for svaret men jeg kan ikke påstå at jeg stiller mig tilfreds med det. Jeg anser ikke at denne sag blot drejer sig om at færinger og danskere først når frem til enighed. Således ville man faktisk lægge det op til danskerne alene hvor vidt dette bliver til faktum og hvordan. Jeg anser at denne sag vedrører os alle i den nordiske familie.

Selvfølgelig betyder det meget at der hersker god enighed mellem færinger og danskere, men færinger har deres selvstændige ret og jeg finder det underligt, hvis vi ikke på dette tidspunkt i nordisk samarbejde kan foretage de organisationsmæssige og lovmæssige ændringer der kræves for at et land som er nået så langt på vejen mod selvstændighed, som færingerne har, kan opnå et selvstændigt og fuldgyldigt medlemskab af Nordisk Råd.

Statsminister **Davíð Oddsson**:
Herra forseti! Danski forsætisráðherrann hefur vakið athygli á því að beiðni Færeyinga stangist á við hina dönsku stjórnarskrá. Ef ég hefði verið þeirrar skoðunar að afskipti Íslendinga eða annarra af málinu á þessu stigi væru jákvæð fyrir þróun málsins þá myndi ég ekki láta á mér standa að blanda mér í málið. Ég hef hins vegar þá skoðun að það sé ekki æskilegt og ekki til hjálpar fyrir málstaðinn að aðrar þjóðir blandi sér inn í þetta mál á þessu stigi. Ég tel að það eigi að leysast á milli Færeyinga og Danmerkur á þessu stigi máls. Annað væri ekki hollt fyrir þróun málsins. Það segi ég með mikilli vináttu í garð Færeyinga og virðingu fyrir Danmörku.

Statsminister Davíð Oddssons tale i dansk oversettelse:
Hr. præsident! Den danske statsminister har gjort opmærksom på at færingernes anmodning bryder mod den danske grundlov. Hvis jeg var af den opfattelse af islændingenes eller andres indblanding i denne sag på dette stadie gavnede sagens udvikling så ville jeg ikke tøve med at blande mig i sagen. Jeg er derimod af den opfattelse at det ikke er ønskeligt og at det ikke vil fremme sagen at andre nationer blander sig i denne sag på dette stadie. Andet ville ikke være sundt for sagens udvikling. Dette siger jeg ud fra et stort venskab overfor færinger og respekt for Danmark.

Statsminister **Göran Persson**:
Herr president! Låt mig först tacka Davíð Oddsson för en mycket intressant introduktion till det isländska ordförandeskapet år 2004. Det gläder mig att Island fortsatt kommer att driva på arbetet med att stärka den nordiska hemmamarknaden genom att minska olika gränshinder liksom att Island lyfter fram de viktiga demokratifrågorna. Det är en naturlig fortsättning på vårt ordförandeskap, som försökt sätta fokus på integrationsfrågorna. Vi kommer under de närmaste da-

garna att redovisa olika aktiviteter och resultat under detta ordförandeskap. Ytterst har det handlat om att bättre utnyttja de mänskliga och ekonomiska resurserna i Norden genom att se på hur vi bättre ska ge våra invandrare en möjlighet att bidra till våra samhällen genom att ta bort krångel och minska olika gränshinder mellan de nordiska länderna och genom att öka vårt samarbete över Östersjön med de nya baltiska EU-medlemmarna inte minst i det vidare ekonomiska perspektivet. Det uppdrag som förre statsministern Poul Schlüter har haft som särskild representant för ordförandeskapet att driva på arbetet med att minska gränshinder bygger på insikten att vi måste stärka samarbetet och resursutnyttjandet i vår del av Europa. Vår samarbetsminister Berit Andnor och Poul Schlüter kommer att i morgon mer i detalj redovisa detta arbete.

Herr president! Allt oftare under de senaste åren har jag fått frågan vad det är som gör att de nordiska länderna har en högre sysselsättning än många andra länder. Jag tror att den huvudsakliga förklaringen är den nordiska välfärdsmodellen. Den välfärdsmodell som vi har valt ger många, inte minst kvinnor, möjlighet att förvärvsarbeta i både privat och offentlig sektor. Med exempelvis en väl utbyggd barnomsorg av hög kvalitet kan bägge föräldrarna göra en insats i produktionen samtidigt som barnen kan få en pedagogisk och social utveckling tillsammans med andra, samtidigt som man kan leva ett gott familjeliv.

Många står till arbetsmarknadens förfogande, och de allra flesta har ett arbete. Vi har en unikt hög sysselsättningsgrad. Det har lett till att våra samhällen präglats av mindre sociala skillnader än i många andra länder. Detta är i sin tur en viktig förutsättning för att vi ska kunna få en bättre framtida ekonomisk utveckling. Låt mig ägna mig åt att resonera omkring denna dimension.

Ibland sägs det att politiska och ekonomiska faktorer, exempelvis ett högt skatteuttag och höga offentliga utgifter, utgör en broms på den ekonomiska utvecklingen. Jag tror inte att det är sant. Jag tror att vi har anledning att anta att det rent av kan förhålla sig tvärtom. Utvecklingen i de nordiska länderna är ett exempel på just denna motsats, att välfärden stärker tillväxten. Se exempelvis när EU-kommissionen för inte så länge sedan utvärderade hur Lissabonstrategin dittills hade uppfyllts i medlemsländerna! Det var Finland, Danmark och Sverige som hade kommit längst i Europaunionen. Se på vilka länder i Europa som är bäst på att genomföra den inre marknadens direktiv! Det är inte bara de tre EU-medlemmarna utan också Norge. Vi har alltså lyckats kombinera vår välfärd med ett effektivt genomförande av den inre marknaden. Det är ett ännu tydligare uttryck. En välfärdsmodell av det nordiska snittet kräver en fri handel. En fri handel kräver en väl fungerande inre marknad. Det ligger alltså i vårt intresse att driva på denna liberalisering, om vi vill behålla vår samhällsmodell, vilken, som jag tidigare sade, bygger på ett högt deltagande i arbetskraften.

Därför är det inte så att det är skatternas nivå i sig som är det avgörande utan hur de är utformade. Det är inte heller de offentliga utgifterna i sig som är avgörande utan hur effektivt dessa offentliga medel används och till vad de används. Jag vill gärna säga att den generella välfärdspolitiken, som förutsätter ett högt skatteuttag och höga offentliga utgifter, skapar frihet eftersom rättigheterna för den enskilde individen följer henne eller honom och inte är låsta till ett särskilt företag eller till en bransch. Den skänker trygghet för den som är sjuk och arbetslös. Denna välfärdsmodell bidrar också till sammanhållning eftersom den bygger på gemensamt ansvarstagande och eftersom alla är med om att bidra. Alla får del av rättigheterna eftersom den innebär en solidarisk omfördelning mellan rika och fattiga, mellan olika generationer, mellan sjuka och friska och mellan unga och gamla. Det är därtill en effektiv och rationell modell eftersom den bygger på minimal behovsprövning, bidrar till lägre marginaleffekter och håller nere antalet fattigdomsfällor. Få modeller har förmått skapa ett lika stort mått av trygghet för alla och känslan av gemensamt ansvar som vår. Just detta tror jag kommer att visa sig vara en av våra allra viktigaste framgångsfaktorer i framtiden: trygga människor som känner stor frihet att själva utvecklas och med vilja att bidra till samhällsutvecklingen, som i grunden skapar det vi kallar tillväxt, och tillväxt kommer vi sannerligen att behöva.

Den demografiska utvecklingen med åldrande befolkningar i våra länder och i hela Europa ökar trycket på våra ekonomier. Allt färre ska försörja allt fler, allt fler blir allt äldre och allt fler äldre är allt friskare. Det är en oerhörd triumf för välfärdssamhället att vi sitter i den situationen. Hela det norra halvklotet har en demografisk utmaning av liknande snitt. Det är helt grund-

läggande att vi kan få en bättre ekonomisk utveckling. Tillväxten måste öka, och fler måste komma i arbete.

På två områden måste vi då anstränga oss ytterligare. Våra nordiska länder har inte samma arbetskraftsreserv som många andra länder med en lägre sysselsättningsgrad. Då krävs det att vi bättre tar till vara den arbetskraft och kompetens som vår befolkning redan har men inte använder. Vi måste göra mycket mer för att minska ohälsan och öka integrationen. Vi måste arbeta prestigelöst med att skapa arbetsplatser där människor utvecklas och inte bryts ned. Den som är sjuk måste få det stöd som han eller hon behöver för att kunna komma tillbaka i arbete. Vi måste arbeta brett med att öka integrationen av människor med utländsk bakgrund i arbetslivet. Satsningar kommer att krävas på kunskaper i språk, på insatser inom arbetsmarknadspolitiken, på utbildningen och på kampen mot diskrimineringen. Ingen av dessa uppgifter kan en part klara ensam. Det finns ingen enda väg, ingen enkel väg till framgång. Därför har vi i Sverige bjudit in till breda tillväxtsamtal i vårt land. Jag tror att det är bara så som vi kan möta den konjunkturuppgång som förr eller senare kommer att inträda. Bara så kan vi klara av den demografiska utmaning som ligger framför oss.

Vidare, herr president, måste vi också bättre ta vara på globaliseringens möjligheter till tillväxt och utveckling. Vi står nu inför en integration mellan länderna i vår närhet som saknar jämförelse i historien. Fler och fler länder kommer in i Europeiska unionen. Alltmer flätas våra nationer samman socialt, ekonomiskt, politiskt och kulturellt. Samarbetet ökar, hinder rivs. EU inte bara växer utan växer också så att säga åt vårt håll. Se på utvecklingen runt Östersjön! Se på Öresund! Se på utvecklingen i Barentsområdet! Det är därför naturligt att det nordiska samarbetet söker sig utåt, mot de baltiska staterna, mot Ryssland och mot många andra.

Samarbetet mellan de nordiska och de baltiska länderna växer nu i omfattning. Ett stort antal nordisk-baltiska ministermöten har ägt rum under det svenska ordförandeskapet. Ett konkret uttryck för vår vilja att fördjupa det nordisk-baltiska samarbetet är att vi nu öppnar upp en av de viktigaste nordiska institutionerna, Nordiska investeringsbanken, för baltiskt medlemskap. Detta enades och de nordiska och de baltiska regeringscheferna om vid sitt möte här i Oslo i går. Det är av stort värde och är ett betydelsefullt steg som därmed tas i samarbetet mellan Norden och de baltiska länderna. Från regeringssidan kommer vi självklart att återkomma till Nordiska rådet med förslaget när det har kompletterats ytterligare.

Rätt utnyttjad kan globaliseringen innebära stora fördelar för oss alla. Våra företag kan med färre gränshinder få lättare att sälja sina varor och tjänster på den växande europeiska marknaden. Våra ungdomar kan arbeta, bo och studera i andra länder, få intryck och ta dem med sig tillbaka till gagn för vårar länder. Våra samhälleliga institutioner, våra företag, våra utbildningsanstalter kan berikas genom utbyte av forskning, studenter, arbetskraft och mycket annat.

Till allt detta, herr president, behöver vi slutligen den nordiska välfärdsmodellen. Vi klarar inte kampen mot ohälsan utan ett stort samhälleligt ansvar för rehabilitering, vård och omsorg. Vi klarar inte integrationen utan ett stort samhälleligt ansvar för utbildning av unga och gamla och för arbetsmarknadspolitiken. Vi klarar inte att ta till vara globaliseringens möjligheter utan ett stort samhälleligt ansvar för satsningen på forskning och utveckling, för högre utbildning, för infrastruktur, för näringslivsutveckling och mycket annat. Vi klarar inte detta utan aktiva fria människor, som i gemenskap med varandra söker spränga nya gränser, går framåt, tar initiativ, växer och utvecklas. Till allt detta syftar politiken, och de små och blygsamma bidrag som vi har kunnat lämna under vårat ordförandeskap i de nordiska institutionerna under det år som har gått har vi strävat i denna riktning. Vi är stolta över vårt Norden, och vi är stolta över den välfärdsmodell som vi har byggt i vår del av världen.

Applaus

Jónína Bjartmarz overtok ledelsen av forhandlingene.

Kent Olsson (Den konservative gruppen, m):
Fru president! Det var intressant att höra statsministerns berättelse om tillståndet i Norden. Jag kan till att börja med konstatera att jag delar statsministerns uppfattning att den svenska regeringen har försökt att göra någonting för att komma till rätta med vår gränshinderproblematik. Vi ser med intresse fram emot det avsnittet i morgon. Jag delar dock knappast statsministerns beskrivning av läget i övrigt.

Vi har i Sverige i dag en hög arbetslöshet, men det nämnde statsministern inte mycket om. Vad tänker statsministern göra åt den? Vi har i Sverige i dag en sjukfrånvaro som är på väg att spränga alla budgetgränser. Vad tänker statsministern göra åt detta? Vi har invandrare som i stor omfattning står utanför arbetsmarknaden. Vad tänker statsministern göra åt detta?

Vi fick också del av en uppfattning om att höga skatter ger en välfärd som vi knappast känner av i dag. Alla de människor som inte får vård och arbete känner knappast igen den beskrivning som statsministern ger i dag. Det ska bli intressant att höra vad statsministern tänker göra åt alla de problem som vi i dag har i Norden mer än att använda Nordiska rådets session som ett tillfälle att skryta över hur bra läget ser ut?

Statsminister **Göran Persson**:
Fru president! Till Kent Olsson kan jag bara säga att det grundläggande för politiken är att vi i de nordiska länderna ser till att vi är väl rustade när den internationella konjunkturuppgången kommer. Jag tror inte att det undgått någon att vi är inne i en djup lågkonjunktur. Likafullt klarar sig de nordiska länderna bättre än de övriga runtomkring oss. Ingen är glad över att vi har 4,8 procent arbetslöshet i Sverige, men jag är nöjd med den situationen jämfört med vad vi ser exempelvis i Tyskland, i Italien eller på andra ställen. Det är alltså klart att den nordiska modellen står sig. Jag pekade inte på att vi var tillfredsställda med dagens läge. Jag pekade på vad som är viktigt för oss att göra för att se till att vi drar full nytta av den kommande konjunkturuppgången, för den kommer naturligtvis förr eller senare. Det är då arbetskraftsutbudet som är det centrala. Utan god tillgång på arbetskraft kommer inflationen. Med inflationen kommer högre räntor, och med högre räntor kommer förr eller senare bromsen på konjunkturuppgången.

Det här är politik, och jag tror på vikten av politik. Kent Olsson och jag har delade uppfattningar om hur den politiken ska se ut. Jag kan bara glädja mig åt att de mest radikala skattesänkarna i hans parti uppenbarligen har fått backa undan. Nu tycks det vara så att också Moderaterna i Sverige är beredda att ta ut skatter, så något har väl hänt ändå den sista tiden. Nu kommer en konjunkturuppgång, och då ska vi vara med, och vi kommer att hålla fast vid den nordiska välfärdsmodellen – det kan jag försäkra.

Kent Olsson (Den konservative gruppen, m):
Fru president! Det var intressant att höra Göran Perssons svar på frågan. Nu kommer konjunkturuppgången, och då börjar någonting att hända. Men det var inte något egentligt svar på någon av de frågor som jag ställde. Det är konjunkturuppgången som ska klara arbetsmarknadsproblemen och sjukfrånvaron, inte någon egentlig politik. Göran Persson talar om att det är vår politik som ska göra detta, men vi ser inga resultat av den politiken. Det skulle vara intressant om statsministern i den här nordiska församlingen ville tala lite grann om de problem som vi har i stället för att bara tala om hur bra det är ställt. Vi ser ju att det finns stora problem, men den socialdemokratiska regeringen står handfallen och väntar på konjunkturuppgången.

Statsminister **Göran Persson**:
Fru president! Precis som någon sade här i församlingen ska jag inte fördjupa mig för mycket i enbart svensk inrikespolitik. Jag försökte lyfta diskussionen till att handla om den nordiska välfärdsmodellen. Jag tror att det är klokt att jag håller mig till den. Den nordiska välfärdsmodellen bygger ju på att vi har sunda statsfinanser. Vi har haft perioder i våra länder när de har körts

sönder, Kent Olsson, och varit i fullständigt kaos. Vi har nu varken klarat arbetslöshetsbekämpningen eller utjämningen. Vad jag nu pekar på är det unika att när vi är inne i denna låga konjunktur är de nordiska länderna starka. Också vi i de nordiska länderna är drabbade av lågkonjunkturen, men när det väl kommer en internationell konjunkturuppgång står vi starkast i Europa.

Jag behöver inte tala om Sverige. Jag kan tala om Finland och om Danmark, och jag gör det därför att vi har vågat satsa på människors kompetens, på utbildning och på social sammanhållning. För att klara detta krävs det också en gemensam finansiering. Det är om den modellen som jag har talat. Det är den modellens lov jag sjunger från denna Stortingets talarstol, och över detta är jag fortsatt mycket stolt, trots Kent Olssons inlägg.

Applaus

Ragnwi Marcelind (Midtengruppen, kd):
Jag läste häromdagen i Nordisk statistisk årsbok under rubriken "Sverige är Nordens extrema land". Det är inte nog med att vi har det högsta skattetrycket, lägst BNP per invånare och en större andel äldre i befolkningen än något annat nordiskt land. Vi har dessutom det problemet att det föds allt färre barn. De barn som föds föds dessutom av betydligt äldre mödrar – mödrarna blir äldre och äldre.

Jag skulle gärna vilja höra statsministern utveckla vad det kan bero på att vi har Nordens extremaste land i den här frågan. Vad ska vi göra för att det ska födas fler barn i Sverige? Det behövs bland annat för att vi ska kunna ta hand om alla de äldre människor som blir allt fler.

Applaus

Statsminister **Göran Persson**:
Fru president! En företrädare till mig fick den frågan, och han lovade att han skulle se till att utvecklingen vändes. Det gjorde den väl också, tack vare honom, tror jag.

Nej, det där är en svår fråga. Vi behöver inte heller spetsa till den inrikespolitiskt. Jag ska inte gå i god för den statistik som Ragnwi Marcelind nämner. Man skulle kunna säga i stort sett samma sak om Danmark, Norge och Finland. Vi har en likartad demografisk situation. Det här är ett av våra problem. Det delar vi i vår tur med resten av Europa.

Tittar vi på Norden ser vi att vi har en bättre demografisk utveckling än södra Europa. Där är krisen nära förestående med dramatiskt fallande födelsetal. De tittar på oss i södra Europa. Är det någonting som har gjorts inom EU är det att man där har bestämt sig för att försöka bygga ut en barnomsorg av det snitt som vi har i norra Europa. Ett av de mål som har satts upp är det man kallar för Lissabonprocessen. Det är ett mål om offentlig barnomsorg för alla för att kunna kombinera familjeliv och professionellt arbete, därför att det önskar unga moderna människor göra. Det är ett större problem än att bara handla om vad jag eller Sverige kan göra. Norra halvklotets största utmaning är demografin.

Ragnwi Marcelind (Midtengruppen, kd):
Siffrorna är från Statistiska centralbyrån, Göran Persson, så de ska väl inte vara helt galna. Men det jag tycker är viktigt med tanke på att Göran Persson talade om den nordiska modellen när det gäller barnomsorg och familjepolitik är att man ändå måste våga ställa sig frågan: Vad är det vi inte har lyckats med när allt färre föder barn därför att det kanske är komplicerat att klara av det dubbelliv som det innebär att vara både mamma eller pappa och yrkesarbetande? Kanske vi kan bli bättre på att möta föräldrarnas behov så att det blir möjligt att kombinera detta i framtiden.

Statsminister **Göran Persson**:
Fru president! Vi måste bli bättre. Vi har säkert anledning att granska vad vi gör. Men om det handlar om val av modell, om man tror att det finns någon slags framtid i att ha en situation med unga familjer där mannen arbetar och kvinnan är hemma delar inte jag tron att det är framtiden.

Om vi tittar på Europa ser vi att det i södra Europa är dramatiskt fallande födelsestal. Det är de länderna som driver att vi i Europeiska unionens mål för utveckling av Europa ska föra in barnomsorgsutbyggnaden. Det finns i de nordiska länderna säkert anledning till självkritik, men i de sydeuropeiska, ofta kristdemokratiskt styrda länderna, finns inte några förebilder i det här sammanhanget. Där rasar födelsetalen. Uppgiften har vi gemensam, men jag tror inte att det är vi som ska byta modell. Men den kan bli bättre.

Inge Lønning (Presidiets talsmann):
President! Tillat meg en liten bemerkning til det siste interessante replikkordskiftet. Etter mine erfaringer er det ikke bare mødre som blir eldre og eldre, det gjelder oss andre også. Beklageligvis!

Ser vi på de lange linjer i det offisielle nordiske samarbeidet, kan vi si at samarbeidet ble etablert på 1950-tallet. På 1960-tallet ble samarbeidet kodifisert og vi fikk Helsingforsavtalen, og ulike økonomiske samarbeidsformer, som bl.a. Nordøk, ble drøftet. I 1970-årene fikk vi byggingen av nordiske institusjoner som Nordisk Ministerråd og Nordisk Investeringsbank. I det påfølgende tiår ble samarbeidet konsolidert. I 1990-årene fikk vi etter hvert stadig sterkere politiske bånd til de baltiske land, og samarbeidet med nærområdene i øst, fra Østersjøen til Barentshavet, ble etablert. Nordisk Råd konsoliderte eller tok initiativ til det parlamentariske samarbeid i Østersjøområdet, Arktis og Barents-området.

Dette tiåret kommer til å bli preget av arbeidet med å få alle landene i et utvidet EU til å tilpasse seg til hverandre. For å gjøre dette mulig er EU i ferd med å utarbeide et nytt overgripende regelverk, en grunnlov, for samarbeidet. Europaparlamentet kommer til å få en styrket rolle. Diskusjonen pågår for fullt om hvorledes det fremtidige forhold mellom store og små land i EU skal bli.

I Nord-Europa har vi fått en helt ny situasjon. Fra og med 2004 vil de tre baltiske land være medlemmer både av Nato og av Den europeiske union. Det eneste medlemsland i Nordisk Råd som formelt er i samme posisjon, er som kjent Danmark, men da med ikke ubetydelige forbehold. Fra og med neste år vil altså de tre baltiske land være mer aktive deltakere både i det forsvars- og sikkerhetspolitiske samarbeidet og i det alminnelige politiske samarbeidet i Europa enn det de nordiske statene er. Dette er en helt ny situasjon, som ingen av oss hadde fantasi til å forestille seg for ti år siden, eller for den saks skyld for fem år siden, men det er en situasjon vi er nødt til å forholde oss til. Det er en situasjon som åpner for nye muligheter og utfordringer, og vi må til neste år drøfte nøye hvordan vi skal utnytte disse mulighetene til vår felles fordel, og se på hvordan vi kan tilpasse og utvikle samarbeidet i Nord-Europa videre.

På rådets side har vi med stor interesse studert ministerrådets dokument "Det nordiske samarbeid i EU" og spesielt kapittel 2, som samarbeidsministrene har vedtatt skal være retningslinjer for ministerrådets samarbeid i en europeisk ramme. Det er unektelig svært positivt at statsministrene i de nordiske EU-land i 2001 fjernet seg fra den tvangstanke at nordisk samråd ville bli oppfattet som en uønsket form for blokkbygging, og siden da har hatt uformelle samråd foran EU-toppmøtene. I år ble dette møtet også komplettert med de tre baltiske statsministre, noe som klart bekrefter at for å finne gode nordiske løsninger må den tradisjonelle nordiske krets av land utfylles av naboland som har felles mål og en likeartet politikk.

Vi støtter helhjertet opp om statsministrenes vedtak om at denne uformelle samarbeidsform mellom de tre nordiske EU-land nå også utvides til fagministrene for sektorene miljø, forbrukerpolitikk og likestilling. Ventelig vil sektorene etter hvert bli flere. Jeg regner med at om kort tid vil også dette samarbeidet omfatte de tre baltiske land. Jeg er trygg på at Island og Norge vil holde de øvrige land informert om utviklingen i EØS, og forhåpentligvis kommer det også noe informasjon tilbake. Uten tvil vil mange av de dagsaktuelle problemer i hvert av våre land måtte finne sine løsninger i samarbeid mellom flere land.

Vi finner det svært positivt at de nordiske statsministrene har bedt sine finansministre om å utrede betingelsene for at de baltiske land skal kunne bli medlemmer av Nordisk Investeringsbank. Men jeg regner med at Nordisk Råd blir holdt orientert og får saken til behandling på sedvanlig måte.

Nordisk Råds presidium har det siste halvår drøftet hvorledes rådet skal arbeide med EU-relaterte saker. Rådet er ikke et egnet organ til å drøfte de løpende saker som til enhver tid er til behandling i Europaparlamentet eller i våre egne parlament. Styrken i det nordiske samarbeidet vil være å komme tidlig inn i en prosess hvor det f.eks. er utarbeidet en rapport om et aktuelt tema, som også de nordiske parlamentarikere tar opp til drøfting. I dette arbeidet synes det klart at presidiet vil ta et større ansvar for å kanalisere EU-saker til fagutvalgene, samtidig som presidiet beholder ansvaret for helheten i det arbeidet som skjer i rådets organer. I presidiet har også flere medlemmer understreket behovet for å få utviklet samarbeidet med og i de nordiske lands nasjonale parlament. Ulike måter for tettere samarbeid med nasjonale utvalg har vært diskutert. Selvsagt skal det nære og gode samarbeid med baltisk parlamentarisk forsamling og deres fagutvalg fortsette.

Et eksempel på hvorledes rådet kan handle, er det langsiktige arbeid med å gjennomfore EUs nordlige dimensjon. Rådet avgav en støtteerklæring til ministerrådets innspill til den nordlige dimensjons andre aksjonsplan, som nå er trådt i kraft. Etter vår oppfatning var Ministerrådets uttalelse et verdifullt bidrag til å gjøre den nordlige dimensjon mer konkret. Sett på bakgrunn av både denne aksjonsplanen og det klare faktum at EU nå er blitt svært stort, er tiden inne for et forsterket regionalt samarbeid. EU fastsetter rammene og spillereglene, men rammene må også få et konkret innhold.

I stigende grad er landenes innenrikspolitikk påvirket og utformet i lys av internasjonale hendelser og internasjonalt samarbeid. Vi ser den samme utvikling i det nordiske samarbeidet. Å gjøre det ene betyr aldeles ikke at vi forsømmer det andre. Det mener jeg vi har klart å bevise i det nordiske samarbeid i inneværende år. Vi har klart å videreføre og utvide samarbeidet med våre naboland, samtidig som det har vært arbeidet intenst med å fjerne grensehindringene mellom de nordiske land. Et annet eksempel på et praktisk skritt videre innenfor vårt mellomnordiske samarbeid er forslaget om opprettelse av en nordisk filmpris, som tas opp på denne sesjonen.

Til slutt: Vi må hele tiden holde fast på det grunnleggende mål for vårt arbeid, nemlig å gjøre livet enklere for den enkelte medborger i våre land. Det er dette vi streber etter, og det er i forhold til dette mål vårt arbeid i Nordisk Råd skal vurderes.

Statsminister **Anders Fogh Rasmussen**:
Fru præsident, kære nordiske venner! Vi lever i en tid med store forandringer i Europa. Den 1. maj næste år bliver EU udvidet med 10 nye lande. Dette har også betydning for det nordiske samarbejde. Det nordiske samarbejde må følge med og afspejle de nye muligheder og vilkår. Jeg vil i mit indlæg fremhæve fem ting.

For det første: Et tættere og mere integreret nordisk-baltisk samarbejde er en naturlig følge af de ændrede vilkår. Jeg og de øvrige nordiske statsministre mødtes i går med vore baltiske kolleger her i Oslo. De baltiske lande er rykket tættere på det nordiske samarbejde – også som mulige deltagere i de nordiske institutioner. Dette kom til udtryk ved principbeslutningen om at invitere de baltiske lande med som partnere i Nordisk Investeringsbank. Jeg mener, at vi skal være åbne over for balterne, hvis de ønsker et tættere samarbejde eller deltagelse i andre fælles nordiske institutioner.

For det andet: Selv om udviklingen i det nordisk-baltiske samarbejde er betydningsfuld, så er det klart, at der er en kerne i det nordiske samarbejde, som er forbeholdt de nordiske lande. Som kun kan varetages af de nordiske lande. Det følger af vort sproglige fællesskab og vor fælles kulturelle identitet.

Den danske regering giver høj prioritet til det nordiske samarbejde. Vi støtter helhjertet det samarbejde, som foregår inden for rammerne af Nordisk Råd og Nordisk Ministerråd. Og vi øn-

sker en fortsat udvikling og fornyelse af samarbejdet. Det nordiske samarbejde kan tjene som model for regionalt samarbejde andre steder i Europa.

For det tredje: Grænsehindringer kan være til stor gene for vore borgere, når de bevæger sig over de nordiske grænser. Den danske regering tillægger det afgørende betydning, at vi arbejder for at fjerne de grænsehindringer, som eksisterer mellem vore lande. Selv om vi ikke kan fjerne grænsehindringerne helt, så kan vi gøre meget for at reducere problemerne, så de bliver tålelige for vore borgere. Vi bør rette indsatsen mod at fjerne uhensigtsmæssige procedurer og sikre bedre information til borgerne om håndteringen af problemer i forbindelse med pendling og flytning. Udnævnelsen af tidligere statsminister Poul Schlüter som det svenske formandskabs personlige repræsentant har vist sig at være et godt initiativ. Det er glædeligt at konstatere, at Poul Schlüter har skabt fremdrift i processen med en meget energisk indsats.

For det fjerde: Færøerne har sendt en ansøgning om selvstændigt medlemskab af Nordisk Råd og Nordisk Ministerråd. Den danske regering støtter de færøske ønsker om en styrket rolle i det nordiske samarbejde, og vi er indstillet på at give Færøerne og Grønland en så stærk rolle i det forpligtende nordiske samarbejde, som Danmarks grundlov tillader. På denne baggrund har vi stillet et ganske vidtgående og konstruktivt forslag om at forøge de selvstyrende områders rolle i det nordiske samarbejde. Vi er rede til at arbejde videre på dette grundlag.

Endelig for det femte vil jeg fremhæve, at det nordiske samarbejde som et regionalt samarbejde i Europa vil få større og ikke mindre betydning i fremtiden. Det tidspunkt er for længst overstået, hvor det nordiske samarbejde blev betragtet som et alternativ til det europæiske. I dag betragter de fleste det nordiske som et nyttigt og værdifuldt supplement. Men også i det nordiske samarbejde må vi gøre vort yderste for at leve op til kravet om effektivitet og hensigtsmæssig anvendelse af ressourcer. Det er krav, som de nordiske lande også stiller til andet internationalt arbejde. Det nordiske samarbejde skal være både kontant og resultatorienteret.

Fru præsident, kære nordiske venner! Det nordiske samarbejde bygger på et fælles værdigrundlag og på fælles historiske, kulturelle og personlige bånd. Derfor nærer vi alle en kærlighed til det nordiske fællesskab. Men for at gøre arbejdet i Nordisk Råd nærværende og vedkommende for befolkningerne i vore lande skal vi producere konkrete resultater til gavn for borgerne. Det er mit håb, at denne session vil skabe sådanne konkrete resultater.

Applaus

Tuve Skånberg (Midtengruppen, kd):
Fru president! Jag skulle vilja fråga den danske statsministern om språkprov. Det har enligt uppgift förberetts språkprov i danska för norska och svenska studenter när de söker in på medicinsk utbildning. I Kultur- och utbildningsutskottet har vi varit mycket oroade över den utvecklingen. Det skulle vara ett språkhinder, om man inte skulle kunna använda svenska och norska på ett så självklart sätt som vi här i Nordiska rådet menar att man kan. Skulle den danske statsministern vilja utveckla och belysa den frågan här.

Statsminister **Anders Fogh Rasmussen**:
Jeg er glad for at få lejlighed til at svare på det spørgsmål, og jeg vil gerne understrege, at vi fra dansk side helst vil undgå at indføre en sådan sprogtest; det synes jeg principielt vil være en uheldig udvikling. Vores problem er blot, at omkring en fjerdedel af de medicinstuderende ved danske universiteter kommer fra Norge og Sverige – ja, det er ikke det, der er problemet, for de er velkomne, men problemet er, at halvdelen falder fra studiet, og det betyder, at vi har tomme pladser på universiteterne, og vi mangler læger i Danmark. Derfor behøver vi at undersøge, hvordan vi kan mindske frafaldet.

Men nu kan jeg give den glædelige oplysning, at der altså bliver nedsat en teknisk arbejdsgruppe, som skal undersøge, om man på anden måde kan mindske frafaldet, og så håber vi at løse problemet på den måde.

Outi Ojala (Den venstresosialistiske grønne gruppen, vänst):
Fru president! Det var faktiskt två frågor som jag tänkte ställa till statsminister Anders Fogh Rasmussen. Den första gällde språktesten, men den behandlades redan. Den andra frågan gäller det nordiska och baltiska samarbetet. Statsministern berättade om beslutet som statsministrarna har fattat om Nordiska investeringsbanken och att inbjuda de baltiska länderna att delta i Nordiska investeringsbankens arbete. Det gläder oss alla, men sedan nämnde statsministern också att det i framtiden kan bli fråga om ett vidare samarbete även med andra institutioner. Den fråga jag vill få svar på här i plenisalen gäller Nefco. Vi är väldigt oroade i Finland, och jag tror också i många andra länder, eftersom vi har hört att Danmark inte är redo att öka kapitalet till Nefco för att på så sätt garantera Nefco:s framtid. Om vi skall utvidga vårt samarbete till de baltiska länderna har Nefco stor betydelse när det gäller att finansiera vissa projekt också i de baltiska länderna

Presidenten gjorde oppmerksom på reglene for talertid for replikker og svar på replikker.

Statsminister **Anders Fogh Rasmussen**:
Danmark tillægger arbejdet i Nefco den allerstørste betydning. Danmark har også støttet den hidtidige styrkelse af arbejdet i Nefco, og Danmark vil fastholde sit engagement i Nefco. Men fra dansk side føler vi ikke, at der er baggrund for at forøge kapitalindskuddet i Nefco. Egenkapitalen er allerede nu på omkring 100 mio. euro, og det er den danske regerings klare opfattelse, at denne kapital er tilstrækkelig til at løse de opgaver, som Nefco skal løse i de kommende år.

Outi Ojala (Den venstresosialistiske grønne gruppen, vänst):
Fru president! Jag hoppas att Danmark ännu funderar om det skulle vara möjligt att vara med och öka kapitalet till Nefco. Jag vill bara påminna om att det var Nordiska rådet som föreslog att man skulle höja kapitalet för Nordiska investeringsbankens miljölån, vilket också skedde. Ministerrådet godkände det och det har visat sig att det var ett mycket lyckat beslut, så jag hoppas att vi också kan gå vidare med Nefco.

Statsminister **Anders Fogh Rasmussen**:
Vi har haft en drøftelse af dette her mellem de nordiske statsministre, når det gælder miljøinvesteringer i det hele taget, og er enige om, at det er fornuftigt, at vore miljøministre drøfter dette spørgsmål nærmere. Men når det gælder Nefco, så er den danske regerings opfattelse altså, at den kapital, der er til rådighed i Nefco på nuværende tidspunkt, rækker til de projekter, der er i de kommende år. Vi skal huske, at Nefco er det, der hedder en revolverende fond, det vil sige, at de penge, der bliver lånt ud, kommer tilbage til fonden. Og vi er ikke blevet præsenteret for eksempler på, at seriøse projekter har måttet afvises på grund af kapitalmangel.

Ole Stavad (Den sosialdemokratiske gruppen, S):
Som formand for den danske delegation til Nordisk Råd vil jeg godt takke den danske statsminister for – synes jeg – en rigtig god tale. Jeg takker også for konklusionen på talen, om, at det nordiske samarbejde måles i forhold til vore borgere på, om vi også når nogle konkrete resultater. Når jeg var så glad for talen, er det, fordi jeg går ud fra, at vi hermed har et tilsagn fra den danske statsminister om, at hvor Danmark hidtil har været blandt dem, der er gået langsomst eller har forhindret nordisk samarbejde, kan vi med statsministerens tale her i dag forvente, at Danmark nu vil være i front for at finde konkrete løsninger på konkrete problemer, eksempelvis at de rekommandationer, vi vedtog i Helsingfors sidste år, vil Danmark være med til at realisere – også på områder, hvor man hidtil har været imod. Det takker jeg for.

Statsminister **Anders Fogh Rasmussen**:
Jeg kan forsikre Ole Stavad om, at den danske regering vil være i front, når det gælder om at sikre konkrete resultater for borgerne i vore lande, herunder når det gælder om at fjerne hindringer for bevægelighed over grænserne. Jeg håber f.eks., at vi inden for meget kort tid er i stand til at få færdigforhandlet en aftale med Sverige, som betyder, at vi får løst de problemer, der er med hensyn til beskatning og visse sociale forhold, således at vi kan få fuldt udnyttet integrationsmulighederne i Øresundsregionen. Det er den slags konkrete eksempler, der betyder noget for borgerne i vore lande.

Ole Stavad (Den sosialdemokratiske gruppen, S):
Også statsministerens replik kan jeg takke for, for den betyder vel så også, at der er blevet taget hensyn til det forslag til vedtagelse, der blev vedtaget enstemmigt på Nordisk Råds session sidste år om, at der skulle tages konkrete initiativer med hensyn til noget, der generer masser af nordboere hver eneste dag, nemlig bankgebyrer.

Hvor den danske regering hidtil overvejende har været modstander af at tage konkrete initiativer, der vil statsministeren nu være med til sammen med os andre at finde løsninger. Det bliver vel så måske også lettere ved, at der blev samlet et flertal i det danske Folketing uden om regeringen ved debatten her for nogle dage siden.

Jeg håber, at statsministeren vil være med til at lette et af de områder, der generer nordboere mest hver eneste dag, som modvirker integrationen og som også virker negativt på erhvervsområdet osv., men med statsministerens replik tror jeg, vi kan se en lysere fremtid i møde for det nordiske samarbejde med Danmark som en aktiv aktør. Det håber jeg, det vil jeg støtte, sådan at vi kan få det nordiske samarbejde til at blive endnu stærkere.

Statsminister **Anders Fogh Rasmussen**:
De glæder, som Ole Stavad og andre har på forhånd, kan man ikke fratage dem. Jeg vil også gerne sige til Ole Stavad, at jeg ville da gerne, om det kunne lade sig gøre at finde en fornuftig løsning på spørgsmålet om gebyrer for pengetransaktioner over grænserne. Men jeg må bare sige, at vi er nødt til i så fald at finde en løsning, som ikke betyder højere gebyrer nationalt i Danmark eller større udgifter for pengeinstitutterne.

Hvorfor nu det? Jo, fordi vi har i Danmark politisk lavet en aftale om dankortet, altså det danske kreditkort. En politisk aftale, som siger, at vi ikke kan pålægge højere gebyrer eller større udgifter nationalt, så hvis vi kunne lave en ordning, der betød samme gebyrer nationalt som ved transaktioner over landegrænserne uden at forhøje de nationale gebyrer, jamen så kan jeg da uden videre give tilslutning til det.

Men så bliver Ole Stavad nødt til at forklare mig, hvordan det skal finde sted, fordi Ole Stavad er med i den politiske aftale i det danske Folketing, ifølge hvilken vi ikke bare kan sætte gebyrerne op eller påføre nye udgifter til pengeinstitutterne, så da Ole Stavad jo selv er aftalepart i det her, så må Ole Stavad jo komme op med en fornuftig løsning.

Ragnwi Marcelind (Midtengruppens talskvinne):
Fru president! Vad kan vara mer viktigt i dessa dagar, då Europa står inför stora förändringar, än att tala om internationellt samarbete. Genom detta främjar vi de goda sidorna i livet och skyddar oss mot de mindre goda tingen.

Det nordiska samarbetet är betydelsefullt. Det pågår inte isolerat, utan det är en del av den internationella integrationen. Integrationsprocessen i Europa är betydelsefull för hela Norden. Men det innebär också flera stora utmaningar. Med alltfler medlemmar i EU ökar behovet av att de nordiska länderna kan samordna sin politik.

Norden har speciella egenskaper, som särskiljer oss från övriga Europa. De nordiska länderna har ett gemensamt kulturarv och en gemensam etisk grund. Norden är en stark region, som

kan fungera både som föredöme och som påtryckare. Därför är det viktigt att det nordiska samarbetet har visioner för framtiden och att vi dessutom ligger steget före.

Norden har goda förutsättningar att vara en ledande kunskapsregion. Den europeiska integrationen, med all den dynamik som utvidgningen innebär skapar spännande möjligheter för Nordiska rådet, och det ska vi ta till vara. Då EU utvidgas ökar behovet av samarbete mellan länder som har samma värdegrund.

Nordens länder har också särskilda regionala intressen att försvara inom ett allt vidare EU. De nordliga glesbygderna riskerar att förlora sin särställning, och det ställer krav på ökad nordisk sammanhållning för att göra Norden starkare i Europa. Den här styrkan bör vi klart markera. Samtidigt är det viktigt att inse att den alltmer omfattande globaliseringen inte ändrar grunden för den nordiska gemenskapen men att den ställer nya krav på hur nordiskt samarbete bör formas för att bäst tjäna Nordens folk.

Europeiska unionen svarar redan för en betydande del av det nationella lagstiftningsarbetet i Norden. Alla nordiska länder påverkas. Några är med och fattar besluten, och andra blir föremål för dem. Men trots att Norden är olika på många punkter, liksom tillknytningsformerna gentemot EU, finns det ett starkt fundament i det traditionella nordiska samarbetet och ett stort antal gemensamma områden att värna om.

Ja, det finns redan en potential för att hävda en stark nordlig region, med tre nordiska medlemsländer, två nordiska EES- länder och tre nya baltiska medlemsländer i ett vidgat Europa. Vi står nu inför utmaningen att stärka Den nordliga dimensionen genom att fortsätta att bygga ut banden till våra baltiska grannar. Målsättningen är att tillsammans bilda en stark nordlig region i Europa. Norden kan vara en brygga mellan de gamla och de nya EU-medlemsländerna.

I det fortsatta samarbetet vill mittengruppen i Nordiska rådet fästa särskild uppmärksamhet vid kunskapsbyte, regional utveckling och gränsöverskridande brottslighet. Inom EU bör våra länder kunna samarbeta för mer öppenhet och demokratisering av unionens beslutsprocesser. Legitimitet och erkännande bland medborgarna är viktigt. I sista hand handlar det helt enkelt om att göra livet enklare för den enskilde medborgaren.

Mittengruppen anser att vi inom nordiskt samarbete för det första bör verka för att på ett tidigt stadium i beslutsprocessen söka identifiera frågor där ett samstämt nordiskt agerande kan ge ett mervärde och öka genomslaget för nordiska ståndpunkter, för det andra bör försöka komma överens om gemensamma riktlinjer i viktiga politiska frågor, till exempel regionalpolitik, narkotika och gränsöverskridande kriminalitet och för det tredje agera samstämt i syfte att konkretisera Den nordliga dimensionen genom fördjupat samarbete med Baltikum.

Framtiden för nordiskt samarbete och för rådets legitimitet gentemot våra nordiska medborgare vilar på att kunna genomföra de åtgärder som krävs för att få bort gränshindren. Det här är en trovärdighetsfråga för det nordiska samarbetets framtid. Vi kan inte längre skylla på vad ministerrådet vill eller inte vill. Här gäller det vad Nordiska rådet själv kan göra för att påverka och förankra nationellt och vilka insatser vi är beredda till.

Mittengruppen är starkt övertygad om att det behövs en bättre fokusering, tydligare målsättningar och ordentlig utvärdering av hur vi genomför våra uppgifter. Grundstenen ska vara medborgarna. Besluten ska fattas utifrån nordbornas behov och förutsättningar. Arbetet i Nordiska rådet får inte tyngas av insatser på områden där det enbart utgör en dubblering av insatser som lika bra, eller kanske rent av bättre, kan ske på lokal, regional, nationell, europeisk eller global nivå.

Till sist, fru president! Nordiska rådets framtid hänger på att det finns engagerade och kraftfulla politiker, som kan se till att olika gränshinder och onödig byråkrati försvinner men som också kan förstärka den folkliga förankringen och öka arbetets legitimitet. I det arbetet vill mittengruppen bidra till att intensifiera dialogen med våra nordbor och samarbetet över gränserna i Norden.

Applaus

Statsminister **Matti Vanhanen**:
Fru president, bästa nordiska vänner! Det gångna året har varit präglat av ett aktivt nordiskt ordförandeskap. Jag vill tacka Sverige för utmärkta insatser. Temat "integration" har behandlats mångsidigt och kontinuiteten i samarbetet har varit påfallande.

Den isländske statsministern Davíð Oddssons inlägg förefaller mot denna bakgrund mycket löftesrikt. Våra gemensamma resurser är både folket och miljön, demokratin och vårt kulturarv. Finland stöder det isländska ordförandeprogrammets prioriteter.

Fru president! Sveriges särskilde representant för gränshinder, Danmarks förre statsminister Poul Schlüter, har i dag lämnat en god rapport till statsministrarna. Schlüters rapport är tillfredsställande i den meningen, att vi verkligen kan se att ett seriöst arbete pågår. Fokus har till och med gjorts bredare än de ursprungliga förslagen. Då vi vet att många av de gränshinderfrågor som nu behandlas har tidigare förefallit omöjliga att påverka, är detta en realistisk början.

Finland stöder också principen om att sträva till att eliminera gränshinder för handeln, särskilt för små och medelstora företag som ser Norden som sin naturliga hemmamarknad. Vår ambition är att Nordens fem länder och tre självstyrande områden skall nå mycket långt i fråga om fri rörlighet för personer, handel och tjänster. Ett annat område, där vi vill vara föregångare, är hållbar utveckling.

Arvoisa presidentti! Pohjoismainen kestävän kehityksen strategia vuoteen 2020 oli syntyessään ainutlaatuinen. Kun strategia nyt on tarkistuksen kohteena, pidämme tärkeänä terävöittää erityisesti kestävän kehityksen taloudellisia ja sosiaalisia tavoitteitaö Ongelmia tulisi tarkastella innovatiivisesti ja luoda uusia ekotehokkaita tuotanto- ja kulutustapoja yhteiskunnissamme.

Kuten Islanti tähdentää ohjelmassaan, meri on yksi Pohjolan suurista luonnonvaroista. Kolmelle pohjoismaalle Itämeri on huolestumisen kohde. Öljykuljtuksia Itämeren ja Juutinrauman kautta arvioidaan kaksinkertaistuvan vuoteen 2010 mennessä.

Viikko sitten Euroopan unioni päätti kieltää yksirunkoisten säiliöalusten raskaan öljyn kuljetukset alueellaan. Sen vuoksi nyt on tärkeää, että kaikki Itämerellä liikennettä harjoittavat valtiot antaisivat riittävät ohjeet alusten kaksoisrunkovaatimuksesta ja jääluokituksesta. Viimeiset ministeritason neuvottelumme Venäjän kanssa tästä asiasta olivat myönteiset.

Fru president! De nordiska och baltiska statsministrarna har i går fört goda diskussioner kring samarbetet i det nya Europa, som uppstår i och med EU:s och Nato:s utvidgning nästa år. En epok av övergångstid i vårt närområde är slut. Vi står inför nya utmaningar och nya former av samarbete. Östersjön måste kunna försvara sina gemensamma intressen och hävda sig som en attraktiv region i den bredare europeiska och globala helheten.

Vi måste fortsätta att handlägga de aktuella regionala frågorna, inte bara beträffande skyddet av miljön utan med bekämpandet av smittosamma sjukdomar och av organiserad brottslighet samt med energi- och transportfrågor. Vi har likartade intressen i gränsregionalt samarbete vid gränserna till Ryssland och Kaliningrad. Norden och de baltiska länderna kommer att samarbeta för att främja EU:s nordliga dimension.

Samtidigt utvecklas det nordiska närområdessamarbetet med nordvästra Ryssland som en konkret del av våra insatser inom Den nordliga dimensionen. Jag vill tacka statsminister Kjell Magne Bondevik för hans insatser för att få i gång det nya partnerskapet för hälsa och social välfärd.

Jag ser Östersjöområdet i framtiden som ett nätverk av bilaterala och multilaterala förbindelser. Härtill kommer att de regionala organisationerna borde ges en klarare arbetsfördelning.

Fru president! Det är naturligt att vi söker stöd för våra syften bland likasinnade länder och glömmer inte heller de sydliga Östersjöstaterna Polen och Tyskland. Det nya Europa förutsätter allt intensivare regionala kontakter, och det har vi beredskap till.

Den finske delen av talen til Matti Vanhanens i svensk oversettelse:
Ärade president! Den nordiska strategin för hållbar utveckling fram till 2020 var enastående då den kom till. När strategin nu revideras anser vi det vara viktigt att skärpa särskilt de ekonomiska och sociala målen för hållbar utveckling. Problemen bör granskas innovativt och det bör skapas ekologiskt effektiva produktions- och konsumtionsmönster i våra samhällen.

Som Island påpekar i sitt program är havet en av de största naturresurserna i Norden. Tre nordiska länder är mycket bekymrade över Östersjön. Man uppskattar att oljetransporterna på Östersjön och via Öresund fördubblas fram till 2010.

För en vecka sedan beslöt Europeiska unionen att förbjuda enkelskroviga fartyg att transportera tunga oljor inom EU. Därför är det viktigt att alla stater som trafikerar på Östersjön meddelar tillräckliga anvisningar om kravet på dubbelt skrov och isklass för fartyg. De senaste förhandlingarna med Ryssland på ministernivå ger upphov till optimism.

Ole Stavad (Den sosialdemokratiske gruppen, S):
Jeg vil godt spørge den finske statsminister i forlængelse af den debat, der var tidligere i forhold til Nefco. Nefco har jo udført et meget, meget vigtigt arbejde for at forbedre miljøet i vore nærområder. De evalueringer, der ligger, viser, at vi får ca. 10 gange så stor miljøeffekt ud af at bruge pengene på den måde i stedet for at investere tilsvarende beløb i vore egne lande.

Nu er der uenighed imellem de fem nordiske regeringer. De fire: Den finske, den svenske, den norske og den islandske er enige om, at der er behov for at fortsætte indskuddene for 2004 til 2007 for at fortsætte Nefco's samarbejde og arbejde og indsats på uændret niveau.

Jeg vil godt spørge den finske statsminister, om han kan bekræfte, at når Finland er parat til at skyde nye midler ind i Nefco, så er det, fordi man anser det for at være nødvendigt for at kunne fortsætte arbejdet med uændret styrke.

Statsminister **Matti Vanhanen**:
Arvoisa puheenjohtaja! En aio puhua summista, enemmän periaatteesta. Meidän on turvattava Nefcon toiminta myös jatkossa. Lähialueillamme on paljon ympäristöongelmia, joiden hyväksi myös pohjoismaiden on tehtävä työtä.

Me tiedämme, että Nefcolla on omaa pääomaa ja se pystyy toimintaansa jatkamaan. Parhaillaan juuri keskustelemme viiden pohjoismaan kanssa siitä, millä tavalla rahoitusta jatkossa järjestetään. Ympäristöyhteistyössä meidän on kuitenkin huolehdittava myös siitä, että kun teemme lähialueille investointeja ja annamme tukea ympäristönsuojeluun, vaadimme myös satsausta Venäjältä itseltään. Meidän on saatava myös Venäjä sitoutumaan kunnolla näihin ympäristöhankkeisiin taloudellisesti. Muutoin pysyviä tuloksia ei saavuteta.

Matti Vanhanens tale i svensk oversettelse:
Ärade president! Jag tänker inte nämna specifika summor utan ta upp principer. Vi måste garantera att Nefco kan fortsätta sin verksamhet. Det finns många miljöproblem på våra närområden. Även de nordiska länderna måste göra något för att lösa dem.

Vi vet att Nefco har eget kapital och den klarar av att fortsätta sin verksamhet. Som bäst diskuterar de fem nordiska länderna hur finansieringen skall arrangeras i framtiden. Inom miljösamarbetet skall vi dock även se till att när vi investerar i och ger stöd till miljöskydd på närområdena, skall även Ryssland göra en satsning. Vi måste få Ryssland att förbinda sig ekonomiskt till dessa miljöprojekt. Annars uppnås inga bestående resultat.

Ole Stavad (Den sosialdemokratiske gruppen, S):
Fru præsident! Jeg mener ikke, at jeg kan takke statsminister Vanhanen for et meget klart svar på et meget præcist spørgsmål. Derfor vil jeg godt bede den finske statsminister om at bekræfte det, som er oplyst over for os, at Finland har erklæret sig indstillet på at indskyde midler også i de kommende 3 år, altså at fortsætte indsatsen sammen med Sverige, sammen med Norge, sammen med Island.

Det er vel med baggrund i, at man mener, at det fra finsk side er nødvendigt for at kunne fortsætte indsatsen. Er det ikke et spørgsmål, der er så klart, at det også må kunne besvares?

Statsminister **Matti Vanhanen:**
Arvoisa puheenjohtaja! Me olemme valmiita kehittämään Nefcon toimintaa. On löydettävä tapoja, joilla kaikki pohjoismaat ovat mukana.

Matti Vanhanens tale i svensk oversettelse:
Ärade president! Vi är beredda att utveckla Nefco:s verksamhet. Man måste finna sätt som inkluderar alla nordiska länder.

Tuve Skånberg (Midtengruppen, kd):
Fru president! Vi noterade med tillfredsställelse att statsminister Vanhanen växlade mellan svenskan och finskan. Finland är ett officiellt tvåspråkigt land, och det föranleder mig att lyfta fram just vikten av svenskan i Finland.

Samtidigt vill jag säga som bakgrund att samtliga partier i Nordiska rådets svenska delegation har i Sveriges riksdag nyligen lagt en motion om behovet av ökade åtgärder till stöd för det finska språkets ställning i Sverige. Det finska språket har i Sverige fått status som officiellt minoritetsspråk. Trots detta kan det finska språkets ställning på sikt vara hotad i Sverige, och i vår motion påpekar vi att vi vill skydda finskan och den sverige-finska kulturen.

I Finland är det svenska språket obligatoriskt i finskspråkiga skolor först från och med högstadiet, alltså sjunde klass. Visserligen har elever möjlighet att läsa svenska från första klass, men de flesta elever väljer enligt uppgift i stället engelska som sitt första främmande språk.

Min fråga är: Avser Finlands regering att öka stödet till det svenska språket för att därmed värna om den nordiska språkförståelsen?

Statsminister **Matti Vanhanen**:
Arvoisa puheenjohtaja! Meillä Suomessa on juuri astunut voimaan uusi kielilainsäädäntö, jolla vahvistetaan entisestään kansalaisten oikeuksia saada palvelunsa omalla äidinkielellään. Tämä on luonnollinen osa aidosti kaksikielistä maata, ja hallitukseni tulee jatkamaan samalla linjalla.

Meillä on kouluissa pakollinen ruotsin kielen opiskelu. Myös toisin päin äidinkieleltään ruotsinkieliset joutuvat opiskelemaan suomea. Se on tapa, jolla kaksikielisyydestä jatkossakin huolehditaan.

Matti Vanhanens tale i svensk oversettelse:
Ärade president! Hos oss i Finland har en ny språklagstiftning just trätt i kraft. Den stärker ytterligare medborgarnas rättighet att få service på sitt eget modersmål. Detta är naturligt i ett verkligen tvåspråkigt land och min regering kommer att hålla sig till denna linje.

I skolan är det obligatoriskt att lära sig svenska. Vice versa måste även de svenskspråkiga lära sig finska. På detta sätt garanteras tvåspråkigheten även i framtiden.

Tuve Skånberg (Midtengruppen, kd):
Fru president! Jag tackar för svaret. Det är utomordentligt lovande. Men situationen är redan nu hotande. När ungdomar från Finland möter ungdomar från andra nordiska länder talar man engelska. Vi ser med oro på detta. Jag förstår att statsministern delar den oron.

Anita Johansson (Den sosialdemokratiske gruppens talskvinne):
Fru president! Att lösa gränshinder i Norden har länge varit av högsta prioritet för oss socialdemokrater i Nordiska rådet. Den svenska socialdemokratiska regeringen har, som vi har hört, under år 2003 bland annat prioriterat att finna lösningar på gränshinderfrågan. Jag vill redan nu berömma den insatsen. Det ska bli spännande att i morgon få höra Berit Andnor redogöra för gränshinderfrågan.

Jag tror, fru president, att ju närmare vi kommer varandra och ju mer nordbor rör sig mellan de nordiska länderna, desto fler gränsproblem kommer att framträda. Därför bekymrar det mig och oss socialdemokrater att den danska regeringen, som vi tycker, har prioriterat ned det nordiska samarbetet. Vi har hört Outi Ojala här i dag ta upp miljöpengarna till Nefco, och vi har hört Ole Stavad ta upp frågan om att föra bankmedel över våra gränser. Men jag är, fru president, en optimistisk politiker, och efter att ha sett statsminister Fogh Rasmussen sitta här och ta del av debatten vill jag säga: Ta med dig problemet med Nefcopengarna och kom tillbaka och tala om att ni har ändrat åsikt!

Lyckas vi inte lösa de gränshinder som försvårar vardagen för nordbor kommer vi att förlora den folkliga förankring som det nordiska samarbetet i dag har. Därför måste det vara vår första prioritet att förstärka de politiska insatserna för att lösa gränshinderfrågan.

Jag blev glad över att höra statsminister Davíð Oddsson säga att man beträffande det isländska ordförandeskapet för år 2004 kommer att fortsätta det arbete som Sverige så bra har startat med. Det tackar jag särskilt för.

Det nordiska samarbetet håller på att förändras. Vår omvärld och verkligheten är inte desamma som de varit. Snart kommer EU att bestå av 25 medlemsland. Behovet av ett ökat nordiskt samarbete och av koordinering blir allt större. Våra gemensamma intressen för kultur, språk och historia är en viktig grund i ett vidare internationellt samarbete. Därför hoppas vi socialdemokrater att vårt medlemsförslag om det nordiska filmpriset också blir ett beslut här under sessionen, men den debatten tar vi på onsdag.

Vi socialdemokrater tror på solidaritet och internationellt samarbete. Därför är det bra att EU-debatten nu tycks komma i gång igen om EU-medlemskap i både Norge och Island.

Herr president! Våra arktiska områden i Norden är unika. I somras var Nordiska rådets presidium på Svalbard och fick en inblick i det arktiska livet. Den arktiska miljön är känslig. Det ställs stora krav för att kunna leva och bo där. Människor och natur måste verkligen kunna samspela. Det är vår uppgift som nordiska politiker att värna om våra arktiska områden.

För nästa år kommer vi socialdemokrater att prioritera utvecklingen av den nordliga dimensionen. Vi tror att Nordiska rådet kan spela en väldigt viktig roll i det arbetet. Vi är, precis som statsminister Göran Persson, stolta över den nordiska välfärdsmodellen och glada över att de nya demokratierna i vår närhet väljer liknande modeller hellre än att ta för mycket intryck från mer marknadsekonomiskt inriktade länder.

Välfärdsfrågor, jämställdhet och miljö är områden där vi kan spela en aktiv roll i arbetet med Den nordliga dimensionen. Vi vill verka för en Östersjökulturfond liknande Nordiska kulturfonden men med Norden, Baltikum, Ryssland, Polen och Tyskland som deltagare och medfinansiärer. Projektet bör vara initierat av frivilligorganisationer från båda sidorna av Östersjön. Det stärker den folkliga förankringen.

I tio år har vi haft ett mycket nära samarbete med Baltikum. Våra kontakter med Ryssland har också ökat under de senaste åren. Den utveckling som vi kan se i våra närområden tycker jag är helt fantastisk. Men det finns fortfarande många stora problem och orättvisor. Ett sådant problem tycker jag är den människohandel som breder ut sig alltmer. Det är ett problem som vi parlamentariker inte får blunda för.

Filmen "Lilja 4-ever" visar den verklighet som finns mittibland oss. Därför har vi socialdemokrater lagt fram ett medlemsförslag om att filmen "Lilja 4-ever" ska spridas i Nordens skolor och i våra närområden.

Under år 2004 kommer Nordiska rådets temakonferens att ha Den nordliga dimensionen som huvudtema. Nu har vi en viktig uppgift att vidareutveckla och konkretisera det nordiska samarbetets roll i det nya Europa, att vidareutveckla arbetet med Den nordliga dimensionen, Västnorden och de arktiska områdena.

Applaus

Martin Saarikangas overtok ledelsen av forhandlingene.

Statsminister **Kjell Magne Bondevik**:
Kjære nordiske venner! Samspillet mellom den folkelige oppslutning om nordisk samarbeid og det politiske samarbeidet mellom våre land er viktig for å holde den nordiske idé levende. Det daglige uttrykk for et levende nordisk samarbeid finner vi i de mange kontakter mellom enkeltmennesker og frivillige organisasjoner i våre land. Erfaringene fra det folkelige samarbeidet er viktig for oss i vårt samarbeid mellom regjeringer og nasjonalforsamlinger. Vi har et utstrakt verdifellesskap bygd på vår kristne og human-etiske kulturarv.

Jeg vil også få uttrykke min anerkjennelse til statsminister Göran Persson og årets svenske formannskap i Nordisk Ministerråd. Den aktive oppfølging av Norrbackrapporten og arbeidet ellers med å redusere hindringer som fortsatt står for et friest mulig samkvem mellom våre nordiske borgere, må ha høyeste prioritet. Her har det svenske formannskapet bidratt til konkrete resultater. På norsk side har Regjeringen bl.a. innskjerpet at forslag om ny lovgivning må vurderes nøye mot andre nordiske lands lover og regler, slik at nye grensehinder ikke skapes. Vi har også styrket opplæring av lokale etater om det nordiske avtaleverket, slik at de som trenger det, får korrekt informasjon og veiledning.

Det nordiske samarbeidet står overfor en stor utfordring med den kommende utvidelsen av EU. Det blir viktig å styrke det regionale nordiske samarbeidet også innenfor et utvidet EU og et utvidet EØS-område. Samtidig må vi fortsette å utvide samarbeidet med våre baltiske naboer. Statsminister Brazauskas tale i Nordisk Råd i dag viser at vi har kommet langt i det nordisk-baltiske samarbeidet. Men først og fremst er det grunn til å uttrykke anerkjennelse for de veldige omstillinger de baltiske land selv har lykkes med på svært kort tid. Det er fortsatt store muligheter for å videreutvikle det nordisk-baltiske samarbeidet. Disse mulighetene må vi nå virkeliggjøre.

Jeg er glad for at de fem nordiske statsministere i dag har besluttet å invitere de baltiske land til å bli medlem av Nordisk Investeringsbank. Men vi må videre. Vi bør bl.a. gå igjennom og se om det er flere nordiske institusjoner de baltiske land kan tre inn i som likeverdige medlemmer.

EUs nordlige dimensjon er utviklet til et omfattende og viktig rammeverk for samarbeid i Nord-Europa. Det er et sentralt instrument for dialog og økt samarbeid med Russland. Vi ønsker å utvide samarbeidet, spesielt med Nordvest-Russland. Vi ser fram til å delta aktivt i gjennomføringen av den nye handlingsplanen for den nordlige dimensjonen. Noen av de største utfordringene finner vi her på helseområdet. Jeg er derfor glad for å ha fått anledning til å følge opp det finske initiativet om å etablere et partnerskap for helse og livskvalitet under EUs nordlige dimensjon. Konferansen som finner sted i Oslo i dag og i morgen, parallelt med våre drøftinger her, vil etablere dette partnerskapet.

Miljøutfordringene i våre områder er store. Det er avgjørende for oss og framtidige generasjoner at vi hindrer langsiktig forringelse av miljøet. Det gjelder ikke minst beskyttelse av den økologiske balanse i nordområdene og bevaring og bærekraftig høsting av våre havressurser. Gjennom Norges formannskap i Barentsrådet de kommende to år vil vi prioritere dette arbeidet. Ministerrådets arktiske samarbeidsprogram og det arktiske vinduet i EUs nordlige dimensjon vil være sentrale bidrag til miljøarbeidet i denne regionen.

Det er også viktig at vi neste år kan avslutte arbeidet med en fornyelse av den nordiske strategien for bærekraftig utvikling.

Vi har i dag mange gode instrument for å lykkes i å videreutvikle den nordlige regionen i Europa som et godt sted å leve for våre borgere. Jeg tror det nordiske samarbeidet i framtiden vil bli enda viktigere som et konstruktivt bidrag til europeisk samarbeid, som et bidrag til å styrke og utvide samarbeidet med våre baltiske naboer og med Russland, men også et bidrag for å engasjere våre naboer i vest i det nordeuropeiske samarbeidet. I den forbindelse hilser jeg velkommen det nye initiativet fra USA om et utvidet partnerskap med Nord-Europa, det såkalte e-PINE.

Baltikum må utvikle seg til en livskraftig region som gir aktive bidrag til så vel europeisk som internasjonal politikk, hvor vi sammen også vektlegger FNs rolle og vårt forhold til den fattige verden i kampen for demokrati og for menneskerettigheter.

Vi feiret i fjor 50-årsjubileet for Nordisk Råd. Det nordiske samarbeidet er en aktiv femtiåring som tilpasser seg nye utfordringer på en dynamisk og framtidsrettet måte. Dette er jeg sik-

ker på vil fortsette under det islandske formannskapet. Jeg vil gjerne ønske statsminister Davíð Oddson lykke til med formannskapet i det kommende år, basert på det gode programmet han presenterte for Nordisk Råd i dag.

Applaus

John I. Alvheim (FrP):
Jeg tror det ligger innenfor dette tema vi nå oppholder oss med, å snakke litt om handelslekkasjen til Sverige og Danmark fra Norge som i år vil beløpe seg til et sted mellom 13 og 14 mill. kroner. Grunnen til dette er åpenbar. Det er de lave alkoholavgiftene både i Sverige og Danmark og som ytterligere er på vei ned. Den norske regjeringen argumenterer med at de må ha så høye avgifter av sosialpolitiske grunner. Man er altså så sterkt opptatt av enkeltmenneskets helse og sosiale liv at disse avgiftene må ligge så høyt. Da har jeg følgende spørsmål til den norske statsministeren: Kan det da tolkes slik at regjeringene i Sverige og Danmark ikke er opptatt av sine innbyggeres helse og sosiale situasjon når de har funnet det opportunt å sette ned avgiftene betydelig? Eller kunne det være slik at regjeringene i Danmark og Sverige også er opptatt av enkeltmenneskets frihet og ansvar til å ta riktige valg også i forhold til alkohol?

Statsminister **Kjell Magne Bondevik**:
Jeg tror både den danske og den svenske regjering er opptatt av sine folks helse og sosiale problemer. Da hadde jeg gjerne unt representanten Alvheim å høre statsminister Göran Persson på den felles nordiske statsministerpressekonferansen i dag hvor han nettopp uttrykte bekymring for det som nå skjer når det gjelder alkoholavgiftene. Her er det en dominoeffekt. I Sør-Europa er det mye lavere avgifter. Tyskland setter ned avgiftene på grunn av konkurransen med Sør-Europa. Danmark setter ned avgiftene på grunn av handelslekkasje til Tyskland. Sverige setter ned avgiftene på grunn av handelslekkasje til Danmark, og Norge presses til å sette ned avgiftene på grunn av handelslekkasje til Sverige. Dette er en uheldig situasjon, for dette kan vi ikke drøfte bare ut fra avgiftspolitiske og handelslekkasjehensyn, men også alkoholpolitiske, sosiale og helsemessige. Det er ingen tvil om at dess lavere prisene blir, dess høyere er forbruket. Det vet vi fra statistikk fra ulike europeiske land, og dess større blir de helsemessige problem. Dette er en utfordring som nå er felles for oss, og som jeg tror det er på tide vi drøfter for å se om vi kan motvirke denne uheldige dominoeffekten.

John I. Alvheim (FrP):
Svaret var ikke særlig overraskende. Jeg vil nok være freidig til å tro at i Norge praktiserer man ennå, i 2004, en formynderholdning i politikken, og det er denne regjeringen veldig stor eksponent for. Man må ikke prøve å innbille verken seg selv eller andre at enkeltmennesker ikke er i stand til å gjøre valg selv. Hvis statsministeren gjennom sitt lange virke her i Nordisk Råd ikke har greid å overbevise regjeringene i Sverige og Danmark om at hans syn er det riktige, må han ha mislykkes på dette området i Nordisk Råd.

Statsminister **Kjell Magne Bondevik**:
Jeg tror faktisk dette er et spørsmål av felles bekymring for de nordiske statsministre. Det er ingen ønsket utvikling med stadig lavere priser på alkohol når vi vet at det fører til økt forbruk og økte problemer. Men Fremskrittspartiet står jo her for en helt annen politikk. Som et liberalistisk parti ønsker Fremskrittspartiet friest mulig flyt av alkohol, bl.a. ved at vin og brennevin skal inn i norske kolonialforretninger. Det er en utvikling vi ikke ønsker. Vi ser ikke på dette som en dagligvare ved siden av melk og brød og ost, som åpenbart Fremskrittspartiet gjør, når vi vet hvilke alkoholskader dette påfører vårt folk.

Det er helt riktig at her har vi ulike syn. Vi legger større vekt på de sosiale hensyn. Vi legger større vekt på folks helse og ikke på den maksimale frihet for enkeltmennesket til lettest mulig å få tak i alkohol med de skadevirkninger det har. Det skjer en utvikling i Europa her som gjør at jeg tror det er på tide at vi tar dette opp til debatt, om vi kan gjøre noen felles initiativ også for å få en debatt om disse spørsmål i europeiske fora, og at våre nordiske EU-land kan reise denne debatten i EU. Dette er ikke et spørsmål om den norske statsministeren mislykkes i å overbevise sine kolleger. Dette er et avgiftspolitisk press som de nordiske landene er utsatt for på grunn av andre lands avgiftspolitikk.

Fredrik Reinfeldt (den konservative gruppens talsmann):
Herr president, ärade medlemmar av Nordiska rådet! Det är förvisso inte första gången jag är här i Oslo, och det inte heller första gången jag är i denna vackra stortingssal. Men det är första gången jag talar inför Nordiska rådet. Det följer mer som ett utslag av en generositet i den konservativa gruppen som gör att man låter den nyvalde partiordföranden i Moderata samlingspartiet i Sverige få tala som frukten av hårt arbete just i denna församling.

Uppslutningen kring det nordiska samarbetet är mycket stark i Sverige, vilket flera talare påpekat före mig. Vi hade nyligen en behandling i riksdagen. I bred enighet kunde vi då uppvisa denna samsyn, möjligen med den lilla randjusteringen att mitt parti, Moderata samlingspartiet, gärna ser att Estland, Lettland och Litauen bjuds in som fullvärdiga medlemmar av det nordiska samarbetet här.

Allt internationellt arbete måste utgå från föresatsen att förenkla för vanliga människor. Det måste vara den uppgift man sätter framför sig – naturligtvis också att föra länder närmare varandra – men den här första uppgiften måste alltid vara det övergripande. Därför var det väldigt glädjande att läsa President Inge Lønnings artikel i Aftenposten i dag som just har detta perspektiv. President Lønning går igenom det som jag också har stött på – flera människors vittnesbörd om hur det är att försöka leva i ett Norden där gränserna sägs vara borttagna men där den praktiska vardagen inte alltid gör det alldeles enkelt för den som väljer att bo i ett land och verka i arbetslivet i ett annat land.

Lønning tar många exempel som vi känner mellan Norge och Sverige. Jag har i min bekantsskapskrets på nära håll sett hur det fungerar med att göra liknande försök mellan att leva i Sverige och i Danmark. Jag tycker att det är vällovligt att denna institution med fhv. statsminister Poul Schlüter i spetsen och också den mycket kloke generalsekreteraren i Nordiska ministerrådet Per Unckel, som har påpekat detta för mig, gör stora insatser för att faktiskt gå igenom detta i syfte att underlätta och möjliggöra inte bara att gränser ska vara borttagna utan också att det ska bli praktiskt möjligt för människor att bo som de vill i vårt Norden och kanske till och med arbeta i annat land. Där finns det mycket kvar att göra.

Om dessa gränser synes vara borta men ändå verkar bestå finns det annat som rör sig oroväckande lätt över våra gränser, som flera har påpekat, och det är den brottslighet som vi ser breda ut sig och som är ett alltmer gemensamt problem våra länder emellan – en brottslighet som är internationellt förgrenad, som styrs från ett land men får effekt i våra länder och som vi säkert kommer att behöva diskutera åtskilligt inom ramen för det nordiska samarbetet men också inom ramen för Europeiska unionen de kommande åren.

Om det som kom upp i den svenske statsministerns inlägg – om jag förstod honom rätt fanns det en nordisk modell som vi skulle ha gemensamt och som tydligen blev bättre ju högre skatterna var, fritt tolkat – vore sanningen skulle varje nordiskt land här representerat "tävla sig" uppåt i skattetryck eftersom det tydligen blev bara bättre ju högre skatterna var. Annars blir det väldigt svårt att förstå det inlägget. Detta är dock inte sanningen, utan sanningen är att de nordiska länderna vart och ett för sig kämpar med den nya värld som faktiskt finns där ute när gränserna är borttagna, kapitalet är fritt rörligt och vi i vårt Norden ofta har högre skatter som det är svårt att upprätthålla. Då blir det replikväxlingar – som vi för en stund sedan hörde om alkoholskatterna – och det är väl en sak. Men det blir också så att tyngre skatter landar på dem som inte har lika lätt att röra på sig. Då får man en tung beskattning på låga inkomster, vilket ofta ger ef-

fekten att den som är bidragsberoende har svårt att gå från bidragsberoende till eget arbete eftersom beskattningen ligger tungt på den som tjänar minst.

Visst, det svenska ordförandeskapet har diskuterat detta med utanförskap och hur vi ska gå från utanförskap till innanförskap. Detta är ett stort problem i Sverige, och det tycker jag att man ska berätta om när man gör sig till tolk för allting som är så bra i Norden och i Sverige. Att hävda att det inte har någonting att göra med den modell och de skatter vi har tycker jag är fel.

Det finns mycket som vi ska vara stolta över i Norden. Det finns mycket som är bra här: vår frihet, vår natur och vår öppenhet. Det är också väldigt bra att vi förstår varandra så väl och att vi samarbetar väl. Men man ska aldrig bli så stolt att man pekar finger åt andra och hävdar saker som inte är sanna.

Applaus

Samarbetsminister **Berit Andnor** (Ministerrådets talskvinne, C 1 og Dokument 7):
Herr president! Vid sessionen i Helsingfors för ett år sedan presenterade Sverige sitt ordförandeprogram för det nordiska regeringssamarbetet 2003. "Integration i Norden" var rubriken. Syftet var att se de nordiska samhällena ur lite olika integrationsperspektiv och att se till att vidta åtgärder för att främja integrationen. Programmet mottogs positivt av er parlamentariker och också av de andra nordiska regeringarna. Många sade att det var ett ambitiöst program. Vår ambition har också varit att leva upp till de förväntningar som ställts.

Vid den här sessionen är det tillfälle att redovisa resultatet. Jag tänkte ge en allmän bild. Flera andra statsråd kommer att rapportera från sina områden.

Det vi lagt ned mest arbete på under vårt ordförandeskap är integrationen mellan de nordiska länderna, gränshinderfrågorna. I morgon har vi avsatt särskild debattid för detta. Då kommer även förre danske statsministern Poul Schlüter att medverka. Som ni känner till har han varit min särskilde representant i detta arbete. Jag ska därför inte närmare gå in på det just nu. Men låt mig rent allmänt säga att jag känner mig nöjd med uppnådda resultat på detta område.

Vi har satt gränshinderfrågorna högt på den nordiska dagordningen. Vi har också löst ett antal konkreta problem. Vi har stärkt informationsverksamheten via Hallå Norden, och gränshinderarbetet kommer även i fortsättningen att vara en viktig fråga i det nordiska regeringssamarbetet.

En annan högt prioriterad fråga under ordförandeskapet har varit integrationen med närområdet, särskilt utvecklingen av samarbetet med de baltiska länderna. Med ett utvidgat EU och med de baltiska länderna som medlemmar nästa år öppnas nya möjligheter för nordisk-baltiskt samarbete. Som flera av er i dag här varit inne på är det därför naturligt att vi bygger ut våra kontakter. Alla våra länder har mycket att vinna på att samverka i den redan större gemenskapen.

En bra grund finns på många sakområden och också genom det samarbete som utvecklats under de senaste tio åren. Under vårt ordförandeår kommer det att ha genomförts cirka tio nordisk-baltiska ministermöten och dessutom ett antal möten på hög tjänstemannanivå. Det ger en bra bild av det nordisk-baltiska samarbetet och av hur det har utvecklats på regeringsnivå. Dessutom har de nordiska EU-ländernas statsministrar infört en ny ordning med nordisk-baltiska förmöten inför EU:s toppmöten.

Erbjudandet om medlemskap i Nordiska investeringsbanken till de baltiska länderna har berörts av flera av er i debatten. Det är ett principiellt viktigt steg som vi tar. Det är första gången som en nordisk institution öppnas för deltagande av andra länder.

Inom ministerrådet har vi under året diskuterat närområdessamarbetets framtida inriktning. Det kommer att göras en utvärdering av närområdesverksamheten. Vi är inställda på en gradvis nedtrappning av de resurser som i dag går till de baltiska länderna och också på att trappa upp de resurser som går till insatser i nordvästra Ryssland. Samtidigt räknar vi med att de baltiska länderna efter hand ska kunna gå in med medfinansiering av sådana projekt som är av gemensamt intresse.

De nordiska ländernas integration i det europeiska samarbetet är också något som vi har lyft fram i ordförandeprogrammet. Genom EU-medlemskap och genom EES-avtalet deltar samtliga nordiska länder aktivt i det europeiska samarbetet. De här frågorna hör naturligtvis mycket nära samman med samarbetet med de baltiska länderna. Med en stark samverkan mellan EU-länderna i vår region har vi bättre möjligheter att påverka EU:s insatser på detta område.

Under året har Nordiska ministerrådet för första gången framträtt som en aktiv part i utarbetandet av EU:s handlingsplan för Den nordliga dimensionen. Detta initiativ har välkomnats av kommissionen.

Ett annat exempel på stärkt samarbete är de möten som ägt rum på tjänstemannanivå om inremarknadsfrågor mellan de nordiska länderna. Under året har vi också tagit initiativ till att utvidga deltagarkretsen med de baltiska länderna och Polen.

Vid det nordiska statsministermötet i juni togs ett annat initiativ för att stärka det nordiska EU-samrådet. Avsikten är att inom några utvalda områden såsom miljö, konsumentpolitik och jämställdhet tillämpa den modell för informellt samråd som statsministrarna praktiserar sedan ett par år. Tanken är att de tre nordiska EU-ländernas ministrar möts ett par veckor före ett EU-ministermöte, samtidigt som man håller Norge och Island informerade om vad som diskuterats på detta förmöte.

Ytterligare ett område som vi uppmärksammat i ordförandeprogrammet är integrationen av invandrare i de nordiska länderna. Det handlar om invandrares delaktighet och inflytande i det politiska, ekonomiska, sociala och kulturella livet. Det här är frågor som i första hand är nationella angelägenheter. Men vi tycker att det är viktigt med en fördjupad nordisk dialog och ett erfarenhetsutbyte även inom detta område. Därför kommer vi att bjuda in till en konferens med de nordiska integrationsministrarna i Stockholm i november. Temat är flyktingmottagande och introduktion av nyanlända invandrare.

Herr president! Under ett arbetsår händer naturligtvis många saker som inte på förhand kan fångas upp i ett ordförandeprogram. Låt mig här nämna ett exempel på praktiskt nordiskt samarbete.

De nordiska näringsministrarna har nyligen beslutat att Norden ska gå samman om ett gemensamt deltagande på Världsutställningen i Japan 2005. Detta tycker jag är ett bra initiativ. En gemensam nordisk samverkan ger stora möjligheter att synliggöra nordiskt näringsliv och nordisk kultur i ett internationellt sammanhang.

Inför den här sessionen har ministerrådet presenterat flera förslag och rapporter. Från samarbetsministrarnas sida är vi ansvariga för budgetförslaget, Västnordenrapporten och Europarapporten. Alla kommer de upp till diskussion vid olika tillfällen under sessionen. För formens skull vill jag ha noterat att Europarapporten i år har fått en ny utformning. Samarbetsministrarna har för sin del godkänt den del av rapporten som har rubriken "Det internationale Norden – Nordisk samarbejde i europeisk ramme". Detta avsnitt innehåller riktlinjer för ministerrådets framtida samarbete med omvärlden. Samarbetsministrarna har även godkänt den bilagda rapporten "Norden – en samarbejdende region" som beskriver Nordiska ministerrådets roll i förhållande till andra regionala samarbetsorganisationer.

I det här sammanhanget vill jag också nämna en annan fråga som gäller samarbetet mellan Nordiska rådet och Nordiska ministerrådet, nämligen den stora mängden rekommendationer. Jag har med Nordiska rådets organ flera gånger under året tagit upp de problem som vi ser på regeringssidan som mottagare av rekommendationerna. Det är ingen rimlig ordning när Nordiska rådet lämnar ett sjuttiotal rekommendationer med kanske hundra klämmar, och detta ska följas upp efter varje session. Jag hoppas nu på en tydlig förändring och ser med intresse fram emot vad som blir resultatet av den här sessionen.

Avslutningsvis vill jag också säga att jag gärna skulle vilja se en avformalisering och en koncentration av Nordiska rådets sessioner till ett begränsat antal ämnen.

Herr president! Det har varit ett intensivt år för det svenska ordförandeskapet och det är inte slut ännu. Fram till årets slut kommer vi att arbeta vidare för att förverkliga våra målsättningar.

Island har presenterat ett intressant program för sitt ordförandeskap nästa år. Jag är övertygad om att Island är berett att arbeta vidare med många av de frågor som vi haft i vårt program.

I det nordiska samarbetet fattar vi beslut genom att uppnå enighet och genom att alla länder ställer upp. Jag vill därför tacka för det stöd som vi har fått från de andra ländernas sida. Det har varit en förutsättning för förverkligandet av våra målsättningar. Likaså har det parlamentariska stödet varit mycket viktigt.

Applaus

Ragnwi Marcelind (Midtengruppen, kd):
Herr president, två korta frågor! För ett par år sedan fick vi Norrbackrapporten, som på ett mycket tydligt sätt pekade på de gränshinder som fortfarande finns i Norden och som också lämnade en rad förslag på lösningar. Under det svenska ordförandeskapsåret har det nu hållits en massa konferenser om hur man ska lösa gränshindren. Min fråga till Berit Andnor är om man över huvud taget har lyft Norrbackförslagen, som var väldigt konkreta om tydliga lösningar.

Så min andra fråga. Poul Schlüter, som fått ministerns uppdrag att få bort gränshindren, sade i en intervju för någon vecka sedan så här: ”Många av de gränshinder som irriterar människor som färdas över de nordiska gränserna är små och löjliga och borde kunna åtgärdas på ett enkelt sätt. Det handlar bara om klarare regler.” Kan Berit Andnor ta fram något konkret exempel där man genom klarare regler har kunnat få bort de här ”löjliga gränshindren”?

Samarbetsminister **Berit Andnor**:
Herr president! Ja, Ragnwi Marcelind, det är ju Norrbackrapporten som ligger till grund för hela det arbete som vi har hållit på med under det svenska ordförandeskapet. Men det är inte så att det bara har genomförts en rad konferenser – vore det på det sättet, vore vi nog långt ifrån att ha kommit till det resultat som vi kommer att kunna presentera i morgon – utan det har givetvis varit mycket hårt och mycket genomgripande arbete som har letts från den svenska sidan och som vi kan redovisa i morgon. Jag vill återkomma till det.

Samma sak när det gäller Poul Schlüter och hans kommentarer. Det är väl bara att konstatera att det finns hinder för att kunna röra sig fritt över våra gränser. De är små, och de är stora. Vi tycker att vi har lyckats att lyfta dessa frågor på ett bra sätt. Vi ska redovisa det närmare i morgon, och vi kommer också att kunna redovisa en rad konkreta resultat. Som sagt, jag får be Ragnwi Marcelind att vänta på att få det fullständiga svaret till i morgon.

Ragnwi Marcelind (Midtengruppen, kd):
Det är svårt att vänta. Redan i onsdags ställde vi frågor i kammaren i Sveriges riksdag om det här och nu gör vi det igen. Jag förstår att vi hålls riktigt på sträckbänken tills i morgon.

Det kan ju då vara bra om vi i morgon får redogjort för oss: Vilka konkreta åtgärder har kunnat vidtas utifrån de mycket konkreta förslag som Norrback lade i sin rapport. Om Norrbackrapporten nu har varit underlag för seminarierna och de åtgärder som har vidtagits, vad har då hänt som har fått konkreta konsekvenser i en positiv hållning i den enskilde nordbons vardag? Det är ju det problemet som vi håller på med fortfarande, efter alla dessa år. Det ser vi fram emot tills i morgon!

Samarbetsminister **Berit Andnor**:
Herr president! Låt mig bara påminna Ragnwi Marcelind om att det inte är jag som lägger fast dagordningen i denna församling, utan det gör Presidiet. Jag följer den dagordning som är fastlagd. Vi får avvakta med att återkomma till den här debatten.

Jag kan dela den otålighet som många av oss känner och som Ragnwi Marcelind just nu ger uttryck för kring att kunna lösa de gränshinder som vi ser. Men låt mig också påminna om, att en del av de frågeställningar som har tagits upp handlar om harmoniseringar. Jag vill betona

återigen att det icke är fråga om att harmonisera lagstiftningen mellan våra länder utan om att riva onödiga gränshinder.

Låt oss återkomma i morgon med en redovisning tillsammans med Poul Schlüter. Jag kan lova att jag också ska överlämna en god förteckning över vad som har åstadkommits under detta år. Arbetet måste fortsätta – med otålighet, Ragnwi Marcelind!

Simo Rundgren (Midtengruppen, cent):
Arvoisa puhemies! Tuve Skånberg teki täällä pääministeri Matti Vanhaselle kysymyksiä ja melkein ahdisteli ruotsin kielen asemasta Suomessa. Se herätti mielessäni ajatuksen ja kysymyksen, jonka aion nyt tehdä Berit Andnorille. Kysymykseni koskee ruotsinsuomalaisten asemaa Ruotsissa. Kuten tiedämme, Ruotsi on tunnustanut viisi vähemmistöryhmää, joilla on tiettyjä mahdollisuuksia äidinkielen opetukseen koululaitoksessa. Myös ruotsinsuomalaiset ja heidän kielensä luetaan kuuluviksi tähän ryhmään. Käytännössä on kuitenkin niin, että verrattuna esimerkiksi saamelaisiin, tornionlaaksolaisiin ja romaaneihin, ruotsinsuomalaiset ovat tässä kieliopetuksessa huonommassa asemassa.

Vähemmistöministeri Mona Sahlin on viime keväänä Suomen television haastattelussa todennut, että Ruotsin hallitus tulee toimimaan siten, että kielilaki ulotetaan koskemaan suomen kieltä myös Tornionlaakson viiden kunnan lisäksi Suur-Tukholman alueella Mälarin laaksossa. Hän totesi lisäksi, että tarvittavat esitykset tehdään tänä syksynä. Siksi kysynkin teiltä, ministeri Andnor, missä vaiheessa hallituksen esityslistalla ministeri Sahlinin esitykset mahtavat nyt olla.

Simo Rundgrens tale i svensk oversettelse:
Ärade president! Tuve Skånberg ställde här tidigare frågor till statsminister Matti Vanhanen och närapå ansatte honom om det svenska språkets ställning i Finland. Det gav upphov till en tanke hos mig samt en fråga som jag nu avser att ställa till Berit Andnor.

Min fråga gäller sverigefinländarnas ställning i Sverige. Som alla vet har Sverige erkänt fem minoritetsgrupper, som har vissa möjligheter att inom skolväsendet få undervisning i sitt modersmål. Även sverigefinländarna och deras språk räknas till denna grupp. I jämförelse med till exempel samerna, dem som bor i Tornedalen och romerna är dock sverigefinländarna försatta i en sämre ställning i fråga om språkundervisning.

I en intervju hos den finländska televisionen i våras sade demokrati- och integrationsminister Mona Sahlin att den svenska regeringen kommer att se till att språklagen utvidgas att inkludera finskan förutom i de fem kommunerna i Tornedalen även på storstockholmsområdet i Mälardalen. Ytterligare sade hon att nödvändiga propositioner lämnas denna höst. Därför frågar jag Er, minister Andnor, hur arbetet med de propositioner som minister Mona Sahlin nämnde fortskrider inom regeringen.

Samarbetsminister **Berit Andnor**:
Herr president! Finskan har en ställning i Sverige i anslutning till minoritetsspråken. Vi har därigenom stärkt det finska språkets ställning i Sverige. Den fråga som Mona Sahlin gav uttryck för, nämligen att också se över användningen av det finska språket och att kunna utöka användningen av det finska språket i Mälardalen, är för närvarande föremål för utredning.

Presidenten gjorde oppmerksom på reglene for talertid for replikker og svar på replikker.

Simo Rundgren (Midtengruppen, cent):
Arvoisa puheenjohtaja! Kyllä minä ymmärrän, että tätä halutaan selvittää ja edistää, mutta nyt on Ruotsin puheenjohtajakausi ja on erittäin hyvä mahdollisuus toteuttaa tämä. Minä tarkennan vielä kysymystäni: Onko Mona Sahlin näin puhuessaan esittänyt vain oman henkilökohtaisen näkemyksensä, vai onko hän siinä esittänyt Ruotsin hallituksen tahtotilan tässä asiassa? Nyt on nimittäin todellakin konkreettinen mahdollisuus tehdä ja toteuttaa nämä esitykset.

Simo Rundgrens tale i svensk oversettelse:
Ärade president! Jag förstår gott att man vill utreda och främja, men nu under det svenska ordförandeskapet finns det mycket goda chanser att göra något konkret. Därför vill jag precisera min fråga: När Mona Sahlin gav sitt utlåtande, presenterade hon endast sin egen personliga syn eller gav hon uttryck för den svenska regeringens ståndpunkt i denna fråga? Vi har nämligen nu en konkret möjlighet att upprätta och genomföra dessa propositioner.

Samarbetsminister **Berit Andnor**:
Herr president! Finska språket har stärkts genom beslutet i Sveriges riksdag att ge det minoritetsspråksställning. Det har också inneburit att man kan använda finskan inom vissa angivna områden. Att gå vidare i detta arbete innebär och kräver närmare utredning. Det arbetet har påbörjats. Mona Sahlin ger uttryck för en hållning som i det avseendet är regeringens.

Aila Paloniemi (Midtengruppen, cent):
Arvoisa puhemies! Kysymykseni Berit Andnorille kuuluu: Miksi Ruotsi toimii toisin kuin muut pohjoismaat äitiyspäivärähan maksamisessa?

Suomen Kansaneläkelaitoksen mukaan pääsääntö pohjoismaissa ja EU-maissa on se, että se maa, joka on alkanut maksaa päivärahaetuutta, maksaa etuuden loppuun asti huolimatta siitä, että henkilö muuttaa vaikkapa toiseen maahan EU:n alueella.

Ruotsi on kuitenkin poikkeus tästä käytännöstä. Asia on Ruotsin päivärahan maksamisen keston suhteen vielä se, että Ruotsi lopettaa etuuden maksamisen maasta muuttoon tilanteissa, joissa etuuden saajalla esimerkiksi ei ole vakituista työsuhdetta Ruotsissa. Tästä on tullut ihmetteleviä kysymyksiä mm. Haloo Pohjolaan.

Aila Paloniemis tale i svensk oversettelse:
Ärade president! Min fråga till Berit Andnor lyder: Varför agerar Sverige på annat sätt än övriga nordiska länder i fråga om betalning av föräldrapenning?

Enligt Folkpensionsanstalten i Finland är huvudregeln inom Norden och EU att det land som börjat betala dagpenning gör det ända till slutet, oberoende av till exempel att personen flyttar till ett annat land inom EU.

Sverige är dock ett undantag från denna praxis. I fråga om den tid som dagpenning betalas är det dessutom så att Sverige slutar att betala förmånen i samband med flyttningen om förmånstagaren inte till exempel har ett fast arbetsförhållande i Sverige. Flera personer har kontaktat bl.a. Hallå Norden om denna fråga.

Samarbetsminister **Berit Andnor**:
Herr president! Samtliga nordiska länder följer den rekommendation och förordning som styr dessa betalningar mellan våra länder, förordning nr 1408 i det europeiska samarbetet. Denna förordning innebär precis det som togs upp av frågeställaren, nämligen att ingen enskild person ska förlora på att man byter land, flyttar för kortare eller längre tid mellan EU-länder eller EES-länder. Det är fallet.

Jag tror inte heller att det skulle kunna vara på det sätt som frågeställaren säger, därför att det naturligtvis är så att den förmån som man har upparbetat och som man har skaffat sig rätt till också följer med, men den samordnas med hur förhållandena är i det nya bosättningslandet och med det nya arbete som man eventuellt har. Rent generellt är det på det sättet att förordning 1408 styr hur förmåner tas med och används mellan de olika länderna.

Outi Ojala (Den venstresosialistiske grønne gruppens talskvinne):
Herr president! Norden står inför en ny situation, liksom hela Europa, i och med EU:s utvidgning. Vi är i en situation som kräver aktivitet men som också kan ge oss verksamhetsutrymme. Norden kan ha en viktig roll i regionalt och internationellt samarbete. Norden kan och borde vara en brobyggare, och Norden kan och bör vara en föregångare med sina erfarenheter av välfärdsmodellen som gett våra invånare trygghet och säkrat stabilitet och välfärd i våra områden.

Men det finns ingen automatisk platsreservation för Nordiska rådet på det nya europeiska tåget och ingen definition om Nordens roll. Så vi måste, om vi vill att Norden skall ha en roll, själva vara aktiva och ta vår plats i Europa.

Den vänstersocialistiska gröna gruppen har varit aktiv i debatten med våra medlemsförslag om en realistisk ekonomisk ram för det nordiska samarbetet men också i den större principiella linjedragningen med förslag om Nordens nya roll i Europa. Vår grupp ser att framtiden för de nordiska välfärdssamhällena och nordiskt brobyggande internationellt är de viktigaste uppgifter som vi har.

När jag säger att utvecklingen i EU definierar mycket av också våra realiteter här i Norden menar jag dock inte att vi bara ska passivt anpassa oss till det som händer i omvärlden. Att EU utvecklas är viktigt för oss alla, men det betyder inte att vi bara skall börja syssla med EU-politik och t.ex. glömma Västnorden eller det viktiga samarbetet om Östersjöområdet, där också Ryssland är med.

Herr president! Vi skall vara aktiva och öppna i förhållande till EU:s utvidgning. Men på samma sätt som vi i Norden har vissa problem med nordbornas rättigheter och gränshinder kommer det säkert att vara problem i det utvidgade EU när det gäller i människors vardag. Arbetsmarknaderna öppnas, Sverige och Danmark öppnar dem om sex månader. Finland har beslutat om två års övergångstid. För Finlands försvar kan jag säga att den finska fackföreningsrörelsen har upprättat informationskontor i Estland som kan hjälpa dem från Estland som vill söka arbete t.ex. i Finland.

Vi i Den västersocialistiska gröna gruppen tror att det skulle vara viktigt att man i Europa skulle gå inför liknande spelregler i arbetslivet som fungerar så bra i de nordiska länderna. Vi ser att det finns behov av en aktiv och koordinerad nordisk insats för at stödja den sociala dialogen i EU och speciellt i dom nya medlemsländerna. Nordiska rådet tar de första försiktiga stegen för arbetsmarknadssamarbete under denna session. Nordiska ministerrådet har med aktiviteter och rapporten "Arbete till alla – en nordisk profil för en öppen europeisk arbetsmarknad" tagit ett större steg. Jag hoppas att Nordiska rådet kan gå längre i framtiden.

Herr president! Vi talar varmt om välfärdsmodellen – också i Nordiska ministerrådets rapport finns en hel del vackra ord om det – men samtidigt vet vi att det är allt svårare att bevara välfärdsmodellen i pressen av det globala skattetävlandet, som också finns i EU.

Jag är rädd att också många av de nordiska regeringarna är färdiga att "lyfta händerna upp" inför skattetävlandet, gå med i skatte-rean.

Men vi behöver skatteinkomsterna för att kunna erbjuda välfärdstjänster. De nordiska länderna kan ha en roll i Europa, i världen. Jag vågar till och med säga, en viktig roll! Men vi måste ta upp kampen mot skattedumpning – för välfärdsmodellen, som vi varit så stolta över.

I vänstersocialistiska gröna gruppen är vi också oroade över de internationella handelsförhandlingar där man satt som ett av målen att öppna marknaderna för övernationella företag och ge dem allt större frihet. Det finns en fara att staten och kommunerna i Europa och i Norden mister sin rätt att finansiera offentlig service utan att ge samma stöd till privata företag som erbjuder sina tjänster.

I ett "Socialt Europa" – som vi i vänstersocialistiska gröna gruppen strävar efter – måste staten och kommunerna ha rätt att producera offentlig service utan någon som helst förpliktelser att ersätta detta till privata sektorn. EU bör inte kräva att medlemsländerna förbinder sig till privatisering när det gäller offentlig basservice, som är en mycket väsentlig del av den nordiska välfärdsmodellen.

Det är klart att man kan bygga välfärd på många olika sätt. Men i vänstersocialistiska gröna gruppen ser vi som en av de viktigaste målsättningarna inför utvecklande av EU att EU verkligen förbinder sig till att säkra medborgarnas grundrättigheter.

Vice lantrådet **Olof Erland**:
Herr president! Nordiska rådet söker ständigt sina former och finner sällan något bestående. Det är nordiskt att pröva och ompröva, inte att föreskriva och dirigera.

Nordiska rådet har varit föregångare i mellanstatligt samarbete när det gäller de självstyrande områdenas position och inflytande. När Färöarna söker ett fullständigt medlemskap i Nordiska rådet står Åland bakom förslaget, men anser att det inte enbart är en sak mellan Färöarna och Danmark. Det är dags att se över Helsingforsavtalet för att befästa Nordens roll som föregångare i fråga om autonoma regioner.

En fråga där Åland råkar ut för den nyss nämnda skattekonkurrensen eller skatterallyt är de nordiska ländernas sjöfartspolitik. Åländska rederier har inlett utflaggning till Sverige och överväger också utflaggning till låglöneländer, t.ex. Estland, med negativa följder för den åländska samhällsekonomin som domineras av sjöfarten. De nordiska regeringarna borde komma överens om att sjöfarten i de nordiska länderna skall konkurrera på lika villkor och verka för att riktlinjerna för sjöfartsstöd inom EU reformeras så att statsstöd, liksom för andra näringar, i princip inte skall vara tillåtet. Samma resonemang kunde föras om alkoholpolitiken, men det är en annan fråga. När Åland som region drabbas av att anställda jobbar i ett annat land borde samma skatteprincip som nu förhandlats fram för Öresund också kunna gälla Åland, dvs. skatten tillfaller bosättnings- eller hemorten.

Herr president! Det finns många intressanta idéer och förslag vid denna session.

Fokuseringen på Västnorden och en strategi för att de nordiska länderna skall bli ledande inom forskning och innovationer är ett par exempel. Nya strategier behövs när den s.k. Kinaeffekten med stark intern och global expansion förändrar de ekonomiska utvecklingsföutsättningarna också i Norden. Norden har inte bara närområden och EU; Norden har i allra högsta grad fjärrområden.

Ett område som jag saknar och som kunde fånga upp de nordiska samhällenas verkliga djupstruktur och särart är civil krishantering och uppbyggnad av stabila samhällsinstitutioner.

Instabila samhällsinstitutioner är både orsaken till och följden av kriser, konflikter, våld och krig. I Afghanistan och Irak ser vi exempel på krig utan segrare. Samhället är i upplösning och kaos hotar med nya konflikter och spänningar.

De nordiska länderna bygger på rättsstatsprincipen, demokratisk och politisk, social och ekonomisk jämlikhet. Stabiliteten byggs förutom av de parlamentariska och politiska institutionerna av civila institutioner såsom skola, media, polis, yrkesorganisationer, lokala nätverk, frivilligorganisationer osv.

Nordiska rådet borde utvidga och formalisera samarbete kring civilkrishantering till en organiserad verksamhet för att systematisk bistå i uppbyggnaden av stabila institutioner i områden där konflikter hotar att leda till våld, kaos och krig.

Ålands självstyrelse samt demilitariserade och neutraliserade status är ytterligare dimensioner som har väckt internationellt intresse och som kunde utnyttjas i nordiska projekt.

Herr president! Politik är att se individer i sitt sammanhang. Visioner måste följas av konkret handling. Allt har sin grund i respekt för individer och rättigheter, för nordbor och för alla andra. Jag önskar Island som ordförandeland lycka till med det fortsatta nordiska arbetet.

Maud Olofsson (Midtengruppen, c):
Herr president, kära vänner! Det är en stor glädje för mig att få stå här i dag. Det är faktiskt första gången som jag deltar i Nordiska rådets session, men jag vill lova er att det inte kommer att bli den sista.

Centerpartiet i Sverige har en lång tradition av nordiskt och internationellt samarbete, och centerpartierna har jobbat med det väldigt länge. De nordiska folken har mycket gemensamt, och vi vill fortsätta att ha det på det sättet. Arbetsmarknad, utbildning, kultur, språk, traditioner – ja, det är mycket som binder oss samman i Norden.

Under årens lopp väcks det naturligtvis röster om att Nordiska rådet har spelat ut sin roll, att det inte längre har någon funktion. Men jag är fullständigt övertygad om att Nordiska rådet ock-

så fortsättningsvis har en stor roll att spela. Jag ser många viktiga utmaningar för det nordiska samarbetet.

Låt oss börja med medborgarna. Det är viktigt att många människor kan röra sig fritt och enkelt över gränserna, vare sig det handlar om arbete, studier, vänutbyte eller bara att handla. Därför måste vi öka takten i att undanröja de gränshinder som vi har diskuterat både här i dag men också tidigare. Jag tror att legitimiteten för det nordiska samarbetet ligger i om vi lyckas i den uppgiften. För att öka kunskapen och gemenskapen mellan människor i Norden krävs det också en bra verklighetsbild om varandras situation. Därför bör en utmaning vara att öka rapporteringen via media och ge en möjlighet för oss alla att följa händelseutvecklingen i de olika nordiska länderna. I dag vet vi mer om vad som händer i USA än om vad som händer i våra närmsta grannländer!

Jag skulle också vilja lyfta fram ungdomarnas deltagande i det nordiska samarbetet. Ungdomars möjlighet att studera i de nordiska länderna, oavsett medborgarskap, är en grundförutsättning för en positiv nordisk framtid. Därför måste de problem som vi stöter på i dag lyftas bort och undanröjas. Jag vill också lyfta fram arbetet med Ungdomens nordiska råd. Det här är en framtidssatsning, för om vi vill behålla intresset för det nordiska samarbetet så är det viktigt att vi stöder detta råd och att vi även i framtiden kommer att ha politiker som arbetar med det nordiska perspektivet.

På ett nationellt plan kan vårt samarbete också leda till en positiv ekonomisk utveckling i Norden och stärka den nordiska dimensionen.

Miljöfrågorna är naturligtvis ett område som kräver ett ökat gemensamt engagemang. De nordiska länderna har unika miljöer, på många sätt. Mångfalden i naturen, med många unika naturmiljöer, är en viktig tillgång. Rent vatten och ren luft, friska skogar, öppna landskap – allt detta behöver inte vara en självklarhet i framtiden! Därför behövs ett samarbete, inte bara i Norden utan också globalt, för att värna en hållbar utveckling. Omställning av energi- och bränslesystem kan vara områden där Norden skulle kunna bidra till att miljön blir ett tillväxtområde.

På miljöområdet är det speciellt utvecklingen i Östersjön som oroar mig. Åtgärder som nu måste genomföras handlar om en bättre kemikaliepolitik, säkrare transporter, minskad övergödning och ett hållbart fiske. Därför är det bra att Nordiska rådet rekommenderar de nordiska ländernas regeringar att fortsatt verka för att förbättra miljön i Östersjön och att också inlämna en ansökan till IMO om att Östersjön ska klassas som ett särskilt känsligt havsområde. Vi bör också fortsatt agera för att Ryssland accepterar ett regelverk om dubbelskroviga fartyg, så att vi minimerar riskerna i trafiken.

Låt insatserna i Östersjön tjäna som en förebild för Nordiska rådets arbete för renare vatten som det isländska ordförandeskapet har pekat på under sin redogörelse för det kommande året.

Herr president! Den gemenskap som vi nordiska länder känner är en viktig grund för att vi även i fortsättningen kommer att utveckla det nordiska samarbetet, på politisk nivå men framför allt på det medmänskliga planet. Låt den här sessionen visa på att vi också gör de konkreta framsteg som våra medborgare har rätt att ställa krav på!

Jens Christian Larsen overtok ledelsen av forhandlingene.

Anne Berit Andersen (Den konservative gruppen, H):
Nordisk Råd har eksistert i mer enn 50 år. Rådet er et viktig samarbeidsorgan, hvor vi som politikere kan møtes med jevne mellomrom og diskutere de felles utfordringer vi står overfor. Som politikere får vi møte kolleger fra våre naboland. Det er nyttig og interessant, og det gir inspirasjon til å gjøre en bedre jobb i våre hjemland. Det viktigste er allikevel den jobben som er gjort for innbyggerne i de nordiske land gjennom 50 år. I løpet av denne perioden har man på mange områder utviklet ordninger som er til beste for innbyggerne i Norden. Jeg vil bl.a. nevne passfriheten, felles arbeidsmarked og fri bosetting. Dette er friheter som gjør det enklere for innbyggerne i Norden, og samtidig knytter det landene og deres innbyggere tettere sammen. Det er grunn til å glede seg over det som er oppnådd. Utfordringen blir: Hvor går vi videre?

Norrbackrapporten avdekket mange av de grensehindrene vi fortsatt har. Byråkrati og regler er med på å vanskeliggjøre hverdagen for Nordens innbyggere. Jeg er glad for at det svenske ordførerskapet har hatt grensehindre på sin prioriteringsliste. Jeg er glad for at dere har engasjert tidligere statsminister Poul Schlüter til å gjennomgå grensehinderproblematikken.

Ole Stavad sa noe slik som at arbeidet med grensehindringene er en troverdighetstest for det nordiske samarbeidet, og det har han rett i. Hva skal vi gjøre med dette i praksis? La meg ta et eksempel: I denne Schlüter-prosessen jobbes det på veldig mange områder, og alle er viktige for våre innbyggere. Problemet er at når jeg leser sakspapirene om dette, er de fleste formuleringene slik: "det jobbes med", "det ses på", "en arbeidsgruppe" osv. Det er bra at man arbeider med alle disse problemene, men jeg synes det går for sent. Hva kan vi gjøre for å få dette raskere gjennom?

Utfordringene er det mange av: Vi bor på én side av grensen og jobber på den andre, trygde- og sosialtjenester, pensjon, banktjenester, bilregistrering osv.

Hva har alle grensehindrene til felles? Jo, de er politikerskapte. Det er ikke innbyggerne som har gjort det vanskelig for seg selv. Det er heller ikke historiske eller kulturelle årsaker til problemene. De er skapt av oss politikere. Fordelen med det er at vi kan gjøre noe med det. Vi må ta et felles ansvar i våre hjemland for å få et løft for den nordiske integrasjonen. Vi må arbeide målrettet, slik at vi kan oppnå resultater som gjør hverdagen enklere for våre innbyggere. Klarer vi det, sikrer vi videre legitimitet for Nordisk Råd blant våre innbyggere. Nordisk Råd har vært og skal fortsatt være en organisasjon for innbyggerne i Norden.

Vicelagmand **Høgni Hoydal:**

Hr. Præsident! Udfordringen for det nordiske samarbejde er ikke mindre klar ved denne session, end den har været ved de seneste sessioner i dette århundrede.

Vi må forhindre, at nordisk samarbejde bare bliver et appendix til de øvrige internationale samarbejder og de globale strukturer, som alle de nordiske lande engagerer sig i – om det er EU, FN, Europarådet, eller hvad vi kan nævne.

Norden som region i verden – uden grænsehindringer og med samarbejdsnetværk på alle områder – kan og bør gå foran i visionen for at skabe en bedre, mere mangfoldig, mere retfærdig og mere bæredygtig verden. Hvis vi ikke klarer alt det, vil nordisk samarbejde udvikle sig til et appendix – et organ, som de fleste af os har i kroppen, men som ikke har en helt klar funktion, og som vi kan operere bort uden mærkbare konsekvenser.

Men sådan kommer det ikke til at gå, hvis vi tager planerne om at styrke de nordiske nationer og binde dem sammen til en foregangsregion i et nyt Europa og i en ny globaliseret verden alvorligt. Lykkes det, kan det nordiske samarbejde blive ikke et appendix, men selve hjertet, hovedet og øjnene i den vidtforgrenede krop, som Europa og verden er for os alle, også for de nordiske lande. Så kan EU og Nato måske være maven.

Hr. Præsident! Derfor er de strategier og initiativer, som er taget de seneste år i Nordisk Ministerråd og i Nordisk Råd, og som vi debatterer på denne session, uhørt vigtige. Det gælder rapporten om det internationale Norden, samarbejdet med nærområderne og de vestnordiske naboområder, strategien for bæredygtig udvikling og ikke mindst afskaffelsen af grænsehindringer i de nordiske regioner. Jeg vil benytte lejligheden til at takke Sveriges regering og samarbejdsminister Berit Andnor og generalsekretær Per Unckel for deres ledelse på disse områder i de seneste år.

Vi forventer ikke mindre af det islandske formandskab og det formandskabsprogram, som allerede er blevet præsenteret. Vi hilser velkommen, at der sættes fokus på resurserne i Norden og på Vestnorden, som er på det islandske formandskabs program. Det handler jo om balance, og vi hilser velkommen, at samarbejdet med Baltikum intensiveres, men det må også opvejes af et tættere samarbejde med de vestnordiske naboområder, og med hensyn til Vestnorden, som vi er glade for, at Nordisk Råd har sat på agendaen, er spørgsmålet: Vil et stærkt Vestnorden også være bedre til at udnytte resurserne i Norden? Svaret er helt klart ja. Og er det også en fordel, at Vestnorden bliver et fællesnordisk projekt og ikke bare et projekt for sig selv? Svaret er helt klart ja, og det bør være et fællesnordisk projekt.

Hr. Præsident! Jeg skal kort nævne den ansøgning, som Færøerne har indgivet om fuldt medlemskab. Motiveringen for denne ansøgning er – for at sige det kort – at det færøske parlament enstemmigt har vedtaget at ansøge om fuldt og helt medlemskab af Nordisk Råd og Nordisk Ministerråd og at være med i de nordiske konventioner. Motiveringen for dette er, at efter 50-års jubilæet tænkte vi, at det var på tide at søge igen om fuldt medlemskab med den motivering, at nordisk samarbejde altid mere har været et samarbejde mellem folk og mellem nationer end mellem selvstændige stater.

Derfor går hele vor ansøgning ud på ikke at debattere med Danmark, men at Nordisk Råd kan tage stilling til, om Nordisk Råd og Nordisk Ministerråd også kan give folk, som endnu ikke er etablerede som selvstændige stater, jævnbyrdigt medlemskab af rådet. Det er det, som er spørgsmålet, og der er flere motiveringer for dette. Vi håber, at det er dette spørgsmål, som kan blive behandlet, og ikke så meget andet, og det bliver interessant, om rådet også her kunne gå i spidsen som en unik region i verden, som også anerkender folk som det færøske, det grønlandske, det ålandske og måske det samiske og gav dem fuldt, selvstændigt medlemskab. Fordelen ved dette er, at hvis man udnytter alle resurser i Norden, er det helt klart, at selvstændigt medlemskab til Færøerne, Grønland og Åland også vil styrke det nordiske samarbejde, og vi kan spørge: Vil det også styrke balancen mellem Vestnorden og det øvrige Norden? Svaret er ja! Der er så mange praktiske, pragmatiske og politiske argumenter for det, at det handler om at styrke fuldt medlemskab uden at drukne det i formalia.

Hr. Præsident! Vi håber, at vores ansøgning vil blive behandlet på dette grundlag, og at man behandler den som reelt spørgsmål om, hvordan det nordiske samarbejde kan udvikle sig, udnytte sine ressourcer bedre. For de små sprogområder og de små folk vil det være en yderst vigtig proces, hvis Nordisk Råd prøver på dette.

Applaus

Landsstyremedlem **Josef Motzfeldt**:
Hr. Præsident! I min egenskab af landsstyreformand for nordisk samarbejde overbringer jeg hermed landsstyrets varmeste hilsener. Det er mig en glæde i dag i denne nordiske forsamling at kunne fremkomme med Grønlands synspunkter. Netop i dette forum ved jeg, at mange følger udviklingen i Grønland specielt vedrørende bevægelsen mod selvstyre, som præger vort land i disse år. Derfor ser jeg det som en oplagt mulighed for her i dag at ridse op, hvad Grønland vil med selvstyretanken og på længere sigt med selvstændighed. Til næste år kan vi i Grønland fejre hjemmestyrets 25-års jubilæum. I historisk sammenhæng regnes 25 år måske ikke som noget stort, men ikke desto mindre har de sidste 25 år været en periode af stor betydning for Grønland.

Det er ofte blevet sagt og skrevet, at udviklingen i Grønland er gået alt for hurtigt. Den opfattelse er efterhånden gået hen og blevet til en sandhed; en mere håndgribelig sandhed er dog den, at der inden hjemmestyrets indførelse herskede en vis opgivende følelse af blot at være tilskuer til udviklingen hjemme hos os.

Et samfunds udvikling skal være alle til del. Hvad kan motivere mere til ansvarsfølelse end deltagelse. Med hjemmestyret har vi selv haft ansvar for de områder, som vi har overtaget eller hjemtaget gradvist fra den danske stat. Hjemmestyreloven var en fremsynet ordning, men udviklingen i områderne er gået hurtigere og bedre, end nogen kunne have forudset. Derfor er mulighederne for fortsat udvikling inden for hjemmestyreloven udtømte.

Det er også blevet sagt, dog knapt så ofte og knapt så højt, at udviklingen er gået for langsomt. Uanset modsætningsforholdet i opfattelsen af tempi er udviklingen under alle omstændighed nået dertil, at Danmark og Grønland skal finde et ståsted i et nyt partnerskab, som mere afspejler situationen her i dag i det 21. århundrede.

Det er derfor særlig glædeligt at høre den danske statsminister sige, at vi selv bestemmer vor fremtid, vore tilhørsforhold til Danmark. Vi vil benytte selvstyret til at forbedre overgangen til fuld selvstændighed eller indgåelse af traktat om partnerskap. Selvstændighed skal bygges op i enighed og skal være et fælles projekt internt i den grønlandske befolkning og også et fælles

projekt mellem Danmark og Grønland. Jeg vil kraftigt understrege, at bestræbelserne om selvstyre ikke er et arbejde mod Danmark, men et arbejde for Grønland.

Ser vi bort fra trættende akademiske diskussioner og skræller alle lag af ind til kernen, så er ønsket om selvstændighed ganske naturligt for ethvert folk. Det gælder både for det individuelle og på det kollektive plan. Man vil gerne være herre i eget hus og indgå som ligeværdig part med sine omgivelser, både når det gælder rettigheder og pligter.

Bevægelsen mod selvstændighed har mange mellemstationer, men endestationen er den frie og suveræne stat, som indgår på linje med andre i verdenssamfundet.

Kritikerne af selvstændighed eller de bekymrede, om man vil, har især tre indvendinger mod selvstændighed. For det første at vi i Grønland ikke har et tilstrækkeligt befolkningsunderlag, med andre ord at vi er for få mennesker. For det andet at det vil kræve et generelt højere uddannelsesniveau i befolkningen, og endelig for det tredje at vi ikke på nuværende tidspunkt har en selvbærende økonomi.

Flere uddannede borgere er en nødvendighed, men fordi vi befolkningsmæssigt kun består af ca. 57.000 indbyggere, vil vi under alle omstændigheder have brug for arbejdskraft udefra. Lad mig slå fast, at selvstændighed intet har at gøre med et Grønland for grønlændere eller andre primitive nationalistiske slagord. Et selvstændigt Grønland skal være et åbent og inklusivt samfund med plads til alle borgere uanset herkomst.

Endelig er der indvendingerne vedrørende de økonomiske aspekter. Et spørgsmål, der dukker op i den forbindelse, er, om vi bør vente med selvstændighed, til vi er økonomisk selvbærende. Men det er for simpelt at gøre selvstændighed til ene og alene et spørgsmål om økonomi. Økonomi er vigtig, men det er trist, når ønsket om selvstændighed bliver affærdiget med et "jamen så er det et farvel til de årlige økonomiske bloktilskud fra Danmark".

Det er bydende nødvendigt, at vi intensiverer processen for at blive økonomisk selvbærende. Dette forudsætter bl.a., at det grønlandske folk anerkendes som folk i folkeretlig forstand.

Her i år – ganske for nylig – underskrev partierne Siumut og Inuit Ataqatigiit endnu en koalitionsaftale, hvori der bl.a. står: "Parterne er enige om til stadighed at vurdere, om deres initiativ er i overensstemmelse med selvstyretanken. Derfor har vi besluttet at etablere et landsstyreområde for selvstyre, som bl.a. skal forberede en folkeafstemning om selvstyre. Afstemningen forventes at ske inden udgangen af 2006. Spørgsmålet om selvstyre eller ikke selvstyre er for vigtigt til ikke at inddrage hele den grønlandske befolkning."

De indledende drøftelser om et nyt partnerskab med Danmark forventes påbegyndt næste år i 2004.

Hr. præsident! Det nordiske samarbejde er en væsentlig udenrigspolitisk arena for Grønland og det kommende selvstyre, hvor resultaterne afhænger af os selv. Jeg har med interesse noteret mig generalsekretærens ord om Vestnorden, at Nordisk Ministerråd allerede til næste år vil bruge flere penge til det vestnordiske udviklingsarbejde.

Vi skal fra Grønlands side gøre vores til at være en aktiv og levende part i alle aspekter af det nordiske samarbejde med de resurser økonomiske såvel som menneskelige, som vi nu engang har.

Det er også glædeligt, at det arktiske samarbejdsprogram efterhånden er nået op på et niveau, hvor flere gode projekter får en chance for at blive gennemført. Grønland vil fortsat stå som brobygger mellem Arktis og Norden med bl.a. fortsat fornyelse af såvel Nordisk Råd som Ministerråds rutiner og regelsæt. Her er Færøernes verserende anmodning et godt eksempel for tiltrængt ajourføring. Vi har store forventninger til det kommende år og til det islandske formandskab, således vil jeg til sidst ønske alle aktører i det nordiske samarbejde et rigtig godt og konstruktivt år.

Applaus

Inge Ryan (Den venstresosialistiske grønne gruppen, SV):
Norden består av mange småsamfunn. Jeg har hatt gleden av å reise rundt i samtlige nordiske land og har sett disse samfunnene. Senest i sommer var vi på Grønland, der vi fikk se og oppleve småsamfunn som var levekraftige, sjøl om de var veldig, veldig små.

Situasjonen er dessverre slik at mange av disse samfunnene er i ferd med å forsvinne, fordi det ikke lenger er mulig for folk å bo der. Det foregår en ørkenspredning over hele Norden. Folk flytter inn til Reykjavik, inn til Helsingfors, inn til Stockholm og inn til Oslo osv. I Norge har vi tatt dette på alvor og opprettet en distriktskommisjon som nå jobber for fullt for å finne nye løsninger på hvordan man kan sikre at folk skal kunne bo over det ganske land.

Hvorfor har flertallet i det norske Storting ønsket seg en slik kommisjon? Det er fordi vi ønsker at det skal være bosetting i våre småsamfunn også i framtida.

Vi har imidlertid et stort problem, og det er at internasjonale avtaler og regler hindrer oss i å drive den politikken som sikrer bosetting i disse små samfunnene. I Norge har vi hatt en ordning med differensiert arbeidsgiveravgift som har vært en meget god ordning for å sikre en slik bosetting. Det blir vi nå nektet på grunn av internasjonale avtaler. Vi har også hatt en aktiv jordbrukspolitikk som vi stadig må justere på grunn av internasjonale avtaler.

Jeg mener vi blir fratatt de verktøy som vi har for å kunne bevare bosetting i småsamfunn, og det er svært alvorlig. Jeg vil derfor sterkt oppfordre de nordiske regjeringene til samlet å arbeide for at vi kan beholde og utvikle en del verktøy som gjør det mulig også å ha bosetting i småsamfunnene i Norden. Norden blir mye fattigere hvis disse småsamfunnene forsvinner og det kun blir svarte flekker på kartet. Hvis det ikke gjøres noe for å få større frihet i forhold til internasjonale avtaler, frykter jeg at det vil få dramatiske konsekvenser for mange av disse områdene.

Applaus

Samarbejdsminister **Flemming Hansen**:
Hr. Præsident! Jeg vil gerne tilslutte mig de mange, der har budt den islandske statsministers redegørelse for det kommende islandske formandskab velkommen. Jeg synes, det er en spændende og ambitiøs dagsorden, som statsministeren her har redegjort for, og jeg vil gerne tilsige Danmarks positive samarbejde.

Nordisk Råd og Nordisk Ministerråd har opnået mange synlige resultater i 2003 og er i dag præget af dynamik og nytænkning. De er kernen i og rammen om et vitalt og vidtfavnende samarbejde. Det nordiske samarbejde må dog ikke gå i stå i sin glæde over sine egne resultater, men fortsætte med at være fokuseret og effektivt. Det kræver, at vi er indstiller på løbende at tilpasse os det nordiske samarbejde til de forandringer, der sker omkring os. Omstilling kræver prioritering, og det skal vi være klar til.

Med vedtagelsen af Ny Nordisk Dagsorden har vi netop vist, at der er vilje til fornyelse i det nordiske. Vi har fra Nordisk Ministerråds side valgt at fokusere og prioritere vigtige spørgsmål om teknologisk udvikling, velfærd, det indre marked i Norden, samarbejde med vore nabolande og sidst, men ikke mindst, miljø og bæredygtig udvikling.

Også fjernelsen af grænsehindringer er i høj grad relevant, hvilket jo mange allerede har talt om, og det er jeg glad for. Dette arbejde har været at tage et stort skridt fremad under det svenske formandskab også takket være en meget energisk indsats fra Poul Schlüter. De hidtidige resultater viser, at der i Norden stadig er et stort udviklingspotentiale for samarbejdet over grænserne til gavn for os alle. Den danske regering er meget dedikeret til dette arbejde og vil gøre sit til at sikre, at denne proces ikke stopper, men fortsætter.

Det er for fremtidens nordiske samarbejde også vigtigt, at vi ikke isolerer os for omverdenen, men netop ser det nordiske i forhold til omverdenen. Udfordringen for det nordiske samarbejde i en globaliseret periode med et stærkt udvidet EU består i at udvikle den indbyrdes nordiske dialog om internationale, særlig europæiske spørgsmål stadig tættere.

Andre vigtige samarbejdsområder i de kommende år er samarbejdet med nærområderne, det være sig i forhold til de baltiske lande, det nordvestlige Rusland som i forhold til det arktiske område og Vestnorden.

Hr. Præsident! Lad mig slutte med at sige og konkludere, at det nordiske samarbejde lever og har det godt. Det skyldes ikke mindst, at man inden for samarbejdet har forstået at fokusere på forhold, der har betydning for de nordiske borgere. Det skyldes også, at det nordiske samarbejde bygger på værdifællesskabet mellem fem lande og tre selvstyrende områder i Norden. Samarbejdet har en folkelig forankring, som giver det en unik legitimitet.

Applaus

Lars Leijonborg (Midtengruppen, fp):
Herr president! Det är nästan osannolikt hur de fem små nordiska grannländerna, som har så mycket samhörighet, har kunnat välja så olika vägar när det gäller säkerhetspolitik, europeiskt samarbete och valuta. Tre länder är med i Nato, två är utanför. Tre länder är med i EU, två är utanför. Ett land är med i EMU, fyra är utanför. Det ska bli spännande att se vilket land som först kan ropa "bingo" och konstatera att man är med i tre av de här projekten. Blir det Finland som går med i Nato eller blir det Danmark som skaffar euro?

Min vision är helt klar. Den är ett starkare nordiskt samarbete där alla de här fem länderna är med i EU och Nato och har euron som valuta. Jag tror att det bara är i den miljön som det nordiska samarbetet kommer att bli riktigt starkt. Några talare har vågat antyda de risker som finns. Någon talade om att vårt samarbete kommer att bli ett appendix, en blindtarm. Och jag tror att vi ska tala klartext om att den risken finns om vi inte på lång sikt löser de större samarbetsfrågorna.

Men visionen är avlägsen, inte minst sedan svenska folket har sagt nej till euron, och på vägen dit är det förstås viktigt att det nordiska samarbetet kan peka på konkreta resultat. Allra viktigast är naturligtvis fortsatta harmoniseringar av lagar och regler som underlättar för nordiska medborgare som vill röra sig över gränserna. Integrationen i Öresundsregionen är det mest akuta och aktuella. Vi kommer att lyssna mycket noga och kritiskt i morgon när Berit Andnor och Poul Schlüter redovisar sitt arbete.

Men också gemensamma tag inför de nya hot som utvecklingen ställer oss inför är viktiga. Vi känner en djup glädje inför att de baltiska folken fått sin frihet och att Ryssland tagit beslutsamma steg i riktning mot demokrati. Men när diktaturen släpper sitt grepp ökar också möjligheterna för samvetslösa människor som vill tjäna pengar på att exploatera andra. Narkotikasmugglare, rånarligor och organisatörer av kvinnohandel.

Jag vill i dag särskilt nämna enklaven Kaliningrad. En miljon människor i den ryska enklaven lever i misär, och regionen är i dag en oas för organiserad brottslighet, prostitution, hivspridning och narkotika. Stabil social, politisk och ekonomisk utveckling också där är en förutsättning för en starkare integration runt Östersjön, och det nordiska samarbetet kan göra mer inte minst för att stärka det civila samhället där.

Till sist, herr president, vill jag peka på att nordiska företag samarbetar alltmer. Banden mellan våra medborgare blir allt tätare. Det är tydliga signaler om att också det politiska samarbetet bör fördjupas. Vi måste överträffa det som hittills uppnåtts. Det borde inte vara särskilt svårt.

Applaus

Sametingspresident i Norge/Samisk parlamentarisk råd **Sven-Roald Nystø**:
Det pågår nå et omfattende arbeid med evaluering og omorganisering av Nordisk Ministerråds institusjoner på forskningsområdet. Jeg viser her til Brändström-rapporten. Nordisk samisk institutt er en av institusjonene som er foreslått omorganisert. Instituttet er den eneste nordiske forskningsinstitusjon som er etablert ut fra et allsamisk perspektiv, og jeg vil understreke at det er viktig å bevare og utvikle fellesinstitusjoner for samene over landegrensene. Kultur- og utdanningsutvalget i Nordisk Råd uttalte 23. september i år at Nordisk samisk institutt må holdes utenfor omorganiseringen, fordi samisk forskning står i en særstilling i Norden. Samisk parlamentarisk råd slutter seg fullt og helt til uttalelsen fra utvalget.

Samisk parlamentarisk råd holder på å kartlegge opplæringssituasjonen for samiske barn og den samiske læremiddelproduksjonen i de nordiske landene. Vi trenger felles mål for samisk opplæring, felles læreplaner og læremidler for samiske skoler sett i et grenseoverskridende perspektiv for bedre å kunne nytte tilgjengelige menneskelige og økonomiske ressurser. Konkret har vi foreslått at man i første omgang samarbeider om læreplaner i fagene *duodji* (samisk håndverk) og samisk språk. Deretter kan samarbeidet om læremiddelproduksjon utvikles. Jeg oppfordrer de finske, norske og svenske myndigheter til å gripe hardere fatt i denne problemstillingen.

Den økende rovviltstammen er en trussel mot de samiske næringene jordbruk og reindrift. Rovvilt beveger seg over store områder og over landegrensene. Samiske interesser ivaretas ikke i tilstrekkelig grad på nasjonalt eller på nordisk nivå i rovviltpolitikken. Statene har urfolksrettslige forpliktelser som det må tas hensyn til, også når det gjelder forvaltningen av rovvilt. Rovviltpolitikken over landegrensene må samordnes bedre. Sametingene må få muligheter til å være representert i de utvalg som har betydning for forvaltningen av rovvilt i samiske områder.

Til slutt vil jeg si noen ord om den samiske rettsutviklingen. Finland, Norge og Sverige har valgt ulike måter å nærme seg problemstillingene på. I Norge har vi hatt framgang når det gjelder utviklingen av samenes politiske og kulturelle rettigheter. Når det gjelder de materielle rettigheter – retten til land og vann – har Regjeringen fremmet forslag til en lov for Finnmark fylke, Finnmarksloven. Vi mener at lovforslaget ikke oppfyller de krav folkeretten stiller i forhold til urfolksrettigheter. Derfor er vi glad for å ha kommet i dialog med justiskomiteen i Stortinget i saken og håper på et fremtidsrettet samarbeid videre i denne meget viktige saken. Samtidig håper jeg at Finland og Sverige så snart som mulig ratifiserer ILO-konvensjon 169 Om urbefolkninger og stammefolk i selvstendige stater.

Applaus

Sigríður Anna Þórðardóttir (Den konservative gruppen, Sj):
Præsident! Jeg vil bruge lejligheden til at bifalde statsministrenes initiativ: at invitere de baltiske lande til at blive medlemmer af Nordisk Investeringsbank. Forslaget blev først fremlagt i vismandsrapporten "Öppet för världens vindar" i år 2000. Det var nogenlunde på det samme tidspunkt, som Den Konservative Gruppe i Nordisk Råd fremlagde et forslag om baltisk medlemskab af Nordisk Råd. Den Konservative Gruppe ville lade handling følge ord og invitere de baltiske stater ind i vores organisation som ligestillede partnere til de øvrige nordiske lande. Det blev ikke til baltisk medlemskab dengang, men det er en sag, som for nylig er blevet diskuteret under plenumdebatter om nordisk samarbejde i parlamenterne i Helsingfors og Stockholm.

Jeg synes, det er meget vigtigt, at man nu inviterer til ligestillet medlemskab for balterne i Nordisk Investeringsbank. Og det viser på en meget konkret måde, hvordan samarbejdet med de baltiske lande kan udvikles i fremtiden. Nordisk Investeringsbank har i en årrække haft en nær forbindelse med Estland, Letland og Litauen. Baltisk medlemskab vil åbne for, at banken kan udvide sin virksomhed i Baltikum. Medlemskabet i Nordisk Investeringsbank vil for øvrigt fremme det nordisk-baltiske samarbejde. Set i sammenhæng med de baltiske staters EU-medlemskab vil dette kunne bidrage til at styrke Den Nordlige Dimension inden for det europæiske samarbejde. Derudover er det helt på linje med de diskussioner, man har ført i Nordisk Råd om Nordens fremtidige rolle i Europa, men i den debat er vigtigheden af samarbejdet med balterne inden for EU særligt blevet fremhævet.

President i Ungdommens nordiske råd **Magnus Öster**:
Herr president, kära nordiska vänner och makthavare! Det nordiska samarbetet är inte ett exkluderat fenomen som står utanför eller utgör ett alternativ till övrigt internationellt samarbete; det nordiska samarbetet är i högsta grad en del av den internationella integrationen. Det är viktigt att i det sammanhanget vara realistiska och inte heller överskatta Nordens attraktionskraft. Tvärtemot vad man ibland frestas att tro råder det i dag ingen trängsel vid Nordens gränser. Det här

skall ställas i relation till vår demografiska struktur eller i många fall kanske brist på struktur. Det talar ett tydligt språk och budskapet är att vi behöver bli flera.

Parallellt med den nationella politiken och välmenande familjeplaneringskampanjer måste vi jobba på att se till att vår del av världen blir ett attraktivt område att komma till också för nya människor. Saker som vi kan profilera oss med och spela på är några av våra gemensamma nämnare. Jag talar om ett korruptionsfritt samhällssystem, en ren miljö och principen om trygghet och säkerhet i den enskilda medborgarens vardag. Det här är värden som vi med fördel kan ta med oss också när vi jobbar utanför den nordiska kretsen, oberoende om det sker inom ramarna för Europeiska unionen, FN eller någon annan organisation.

Med de här sakerna i bagaget har vi all anledning att tänka på att den nordiska öppenheten inte bara skall praktiseras gentemot varandra utan också i relation till omvärlden.

När det gäller den nordiska framtiden och motiveringarna för en satsning på det nordiska samarbetet kan man säga att det effektivaste sättet att bevisa på vikten av en progressiv nordisk politik skulle vara om vi för en kortare period skulle häva något av de redan existerande och fungerande avtal vi har. Vem av oss skulle inte känna sig ganska förnärmad om vi vore tvungna att ta till passet igen i vårt resande mellan grannländerna.

Utmaningen ligger alltså i att försöka plantera ett intresse för och en tro på det här projektet också framöver. Det gäller att titta över de strukturer vi har i dag och kontrollera vilken väg vi skall gå framöver. Samtidigt som det är viktigt att vi är pro-aktiva i vår närområdespolitik måste vi också komma ihåg att det här inte skall ske på bekostnad av de traditionella medlemmarna i vårt samarbete.

Vi har varit ett sjuttiotal politiska ungdomar här under veckoslutet; vi har jobbat med många politiska frågor. Trafficking är en av de frågor vi har tagit upp senaste weekenden. Vi hoppas på en klar markering från rådets sida; det handlar om att komma åt den organiserade brottsligheten. ”Lilja 4-ever” är säkert ett bra första steg på vägen – det krävs mycket mera.

Vårt möte har bevisat att det finns ett aktivt intresse bland era respektive organisationers politiskt aktiva ungdomar. Där finns ett intresse och en tro på den nordiska samarbetsstrukturen i ett internationellt perspektiv, märk väl. Förutsättningarna finns rent strukturellt; vi har ramarna för Ungdomens nordiska råd. Vår förhoppning och vår tro är att vi gemensamt skall köra vidare på det och se till att vi med nuvarande struktur också har medel att förverkliga det nordiska unga politiska samarbetet. På det viset tror jag att vi skapar en resursbank och en kontakt oss emellan som gagnar oss i båda riktningar, såväl er som oss unga politiker.

Ett varmt tack så här långt och önskan om en god och givande session.

Applaus

Risto Kuisma (Den sosialdemokratiske gruppen, sd):
Arvoisa presidentti! Pohjoismaiselle yhteistyölle ja Pohjoismaiden neuvostolle riittää edelleen tärkeitä tehtäviä. Pohjoismaiden kansalaisilla on paljon todellisia ongelmia, jotka odottavat edelleen ratkaisua. Me olemme täällä paljon kuulleet aiheellista ylistystä pohjoismaiselle yhteistyölle, mutta tarvetta on kyllä myös itsekritiikille.

Mielestäni Pohjoismaiden neuvoston tulee keskittyä entistä enemmän oleellisiin asioihin ja erityisesti Pohjoismaiden ja niiden parlamenttien väliseen yhteistyöhön. Nyt toiminta on liian hajanaista ja suuntautuu paljolti myös asioihin, joilla olisi parempiakin foorumeita. Vaikka paineita asioiden lisäämiselle on ja asiat ovat sinänsä hyviä, niiden seurauksena ne asiat, jotka kiinnostavat Pohjoismiden kansalaisia ovat jääneet pakosta liian vähälle huomiolle.

Tällaisia ajankohtaisia kysymyksiä on esimerkiksi tänäänkin esiin tullut pyrkimys yhteiseen alkoholipolitiikkaan, joka on romuttunut. Rajaesteistä on paljon puhuttu. Edistys on erittäin vähäistä. Myös esimerkiksi suomen kielen ja suomalaisten asema Ruotsissa on häpeällisen huono. Asiasta on paljon puhuttu, mutta edistys on nolla. Oikeastaan Ruotsissa on menty tässä suhteessa tosiasiassa taakse päin.

Siis parantamisen varaa meillä riittää.

Kun muilla pohjoismailla on yhteinen kielipohja, on pohjoismainen yhteistyö oman kieliryhmänsä muodostaville suomalaisille erityisen haastavaa. Täytyy muistaa, että suomalaisista ruotsinkielisiä on vain alle 10 prosenttia, ja on tärkeätä, että se yli 90 prosentin enemmistö on kiinnostunut pohjoismaisesta yhteistyöstä.

Pohjoismaiden neuvoston toiminnassa on luonnollisesti tärkeä merkitys puolueryhmillä, mutta ajoittain tuntuu, että sillä on liiankin suuri painoarvo suhteessa siihen, että eri maita ja kansoja tulisi kohdella tasapuolisesti. Itse näen, että Pohjoismaiden neuvosto on ja sen on oltava Pohjolan kansojen välistä yhteistyötä ja erityisesti pohjoismaiden parlamentaarikkojen välistä yhteistyötä.

Pohjoismaiden neuvostoa tarvitaan edelleen. Tärkeätä on myös, että Pohjoismaiden neuvosto keskittyy kansalaisten kannalta tärkeisiin asioihin. Tärkeätä on myös, että Pohjoismaiden neuvosto saa konkreettisia tuloksia. Niitä tuloksia Pohjoismaiden neuvosto on kuluneen 50 vuoden aikana toki saavuttanut.

Kuitenkin tuntuu ainakin suomalaisesta näkökulmasta, että tällä hetkellä Pohjoismaiden neuvosto etsii suuntaa ja toiminnan punainen lanka on osittain kateissa. Myös ainakin Suomessa Pohjoismaiden neuvoston arvostus on poliitikkojen keskuudessa valitettavassa alamäessä.

Itse kuitenkin näen, että huolimatta EU:n syventymisestä ja laajenemisesta, Pohjoismaiden neuvosto on edelleen tärkeä ja arvokas foorumi. Sen pitäisi pystyä keskittymään ennen kaikkea pohjoismaisten parlamentaarikkojen yhteistyöhön.

Risto Kuismas tale i svensk oversettelse:

Ärade president! Det nordiska samarbetet och Nordiska rådet har fortfarande viktiga uppgifter. Nordborna stöter på många verkliga problem som måste lösas. Vi har här befogat fått höra det nordiska samarbetet lovprisas, men det behövs nog även självkritik.

Jag anser att Nordiska rådet bör koncentrera sig allt mer på essentiella frågor och särkilt på samarbete mellan de nordiska länderna och deras parlament. Nu är verksamheten allt för splittrad och gäller till stor del frågor som redan har bättre forum. Fastän det finns ett tryck att öka antalet ärenden och frågorna i och för sig kan vara goda, är slutresultatet att de frågor som intresserar nordborna får för lite uppmärksamhet.

Sådana aktuella frågor som tagits upp även idag är till exempel en gemensam alkoholpolitik, varav det inte blivit något. Det har pratats mycket om gränshinder, men framstegen är få. Det finska språkets och finländarnas ställning är även till exempel skandalös i Sverige. Det har pratats och pratats, men inga framsteg har gjorts. Egentligen har Sverige tagit ett par steg tillbaka i denna fråga. Det finns alltså mycket vi kan bättra på.

På grund av de övriga nordiska ländernas gemensamma språkbakgrund är det nordiska samarbetet särskilt utmanande för finländarna som bildar en egen språkgrupp. Man bör komma ihåg att endast mindre än 10 procent av finländarna är svenskspråkiga, och det är viktigt att majoriteten på 90 procent är intresserad av nordiskt samarbete.

I Nordiska rådets verksamhet har partigrupperna naturligtvis en viktig ställning, men ibland känns det att de har lite för stor betydelse med tanke på att länderna och folken borde behandlas jämlikt. Själv uppfattar jag att Nordiska rådet är och skall vara samarbete mellan de nordiska folken och särskilt nordiska parlamentariker.

Nordiska rådet behövs fortfarande. En annan viktig sak är att Nordiska rådet koncentrerar sig på frågor som medborgarna finner viktiga. Det är även viktigt att Nordiska rådet får till stånd konkreta resultat. Under sin 50-åriga historia har Nordiska rådet så klart även uppnått sådana resultat.

Ur finländsk synvinkel känns det dock som om Nordiska rådet försöker finna ett mål och som om den röda tråden delvis har gått förlorad. Åtminstone i Finland är även Nordiska rådets status tyvärr på nedgång bland politiker.

Själv anser jag dock att trots EU:s fördjupning och utvidgning är Nordiska rådet fortfarande ett viktigt och värdefullt forum. Det borde kunna koncentrera sig på framför allt samarbete mellan nordiska parlamentariker.

Steingrímur J. Sigfússon (Den venstresosialistiske grønne gruppen, VG):
Hr. præsident! Jeg vil starte med som parlamentariker fra Vestnorden at glæde mig over den opmærksomhed, som Vestnorden har fået i Nordisk Råds og Nordisk Ministerråds arbejde i den seneste tid, og jeg vil særlig takke præsidenten, Inge Lønning, for ordene i hans indledende tale, men vil ellers ikke komme nærmere ind på dette, for vi har jo Vestnorden på dagsordenen i morgen.

Men hvad gælder en særlig vestnordisk sag, nemlig den færøske ansøgning eller ønske om at blive selvstændigt og fuldt medlem af Nordisk Råd, så var statsminister Anders Fogh Rasmussen inde på dette, og han har sagt, at Danmark støtter det færøske ønske om at få en stærkere rolle i Nordisk Råd og i det nordiske samarbejde, men det er ikke det, det færøske ønske går ud på; det går ud på et fuldstændigt og selvstændigt medlemskab, og det er noget andet. Hvis der opstår et problem med den danske grundlov, så kunne man umiddelbart tænke sig to løsninger på det her. Den ene er jo, at danskerne ændrer deres grundlov. Det kan være svært teknisk og måske også politisk, men danskerne har jo ofte sagt, at de respekterer det færøske folks selvbestemmelsesret, og de har netop sagt, at hvis færingerne er enige, så vil de opfylde deres ønske. En anden løsning kan være, at man ændrer Helsingforsaftalen på en måde, så Færøernes ønske kan komme igennem, uden at det kræver en ændring af den danske grundlov. Det er så måske det mest praktiske. Vi skal undersøge, om der findes en løsning. Man har jo også talt om fleksibilitet i den nordiske struktur, hvad gælder de baltiske lande og deres medlemskab i Nordisk Investeringsbank osv., og som jeg har sagt, synes jeg, at det også skulle gælde for det færøske ønske.

Man kan spørge sig selv, om der findes grund til at fortsætte det nordiske samarbejde. Har Nordisk Råd en rolle at spille? Er det de penge værd, vi sætter af til det? Mit svar er uden nogen tvivl ja, og det er der tre argumenter for: Det første er det interne samarbejde i Norden, som alle er enige om har gjort stor gavn. Det andet er det nordiske samarbejde som kerneudgangspunkt i vores kontakter til nærområderne i øst og vest. Og det tredje er Nordens rolle rundtomkring i verden. Vi er stærkere sammen og kan argumentere for vores værdier som demokrati, fredelige og civile løsninger i krisesituationer, ligestilling, miljø osv.

Ikke mindst skal Norden kæmpe for demokratiet i verden, for det trues af mange årsager, ikke mindst den amerikanske dominans på scenen, og jeg må sige, at jeg ofte savner en nordisk kritisk stemme i sammenhænge, hvor amerikanerne bevæger sig, f. eks. rundtomkring i FN's institutioner. Der synes jeg, at vi i Norden skulle være kritiske for demokratiets og selvbestemmelsesrettens skyld.

Berit Brørby (Den sosialdemokratiske gruppen, A):
Jeg har registret at ministerrådet har meldt tilbake til Medborger- og forbrukerutvalget angående rek. 21/2002 som rådet vedtok i fjor, at de ikke har så veldig mye å melde av egne nordiske tiltak. Det synes jeg ikke vi kan være fornøyd med, og jeg har i likhet med utvalget bedt om en tilbakemelding neste år om hva som kan foreslås av tiltak. Jeg mener også at rådet bør sette søkelyset på dette, for det er viktig å bekjempe korrupsjon og få til felles tiltak for bekjempelse av korrupsjon og hvitvasking av penger i Norden.

Rekommandasjonen som ble vedtatt i fjor, inneholdt en rekke spesifikke tiltak. Jeg mener det burde bekymre regjeringssiden mer at korrupsjon faktisk er en del av Nordens skyggeside. Forslaget var opprinnelig fremmet av Den sosialdemokratiske gruppen i Nordisk Råd. Bakgrunnen var at vi mente at samfunnet må bygge en beredskap for å hindre at korrupsjon får videreutvikle seg, og utvikle tiltak før en får problemet i full utstrekning også i Norden.

Etter min vurdering er det viktig at ministerrådet nå tar dette forslaget på alvor og følger det opp i forhold til å få fram felles tiltak for bekjempelse av korrupsjon og hvitvasking av penger. Jeg synes det er naivt å tro at vi ikke trenger en skarpere og mer harmonisert lovgivning for å komme dette uvesenet til livs. Slik jeg ser det, er korrupsjon egentlig et avansert angrep på demokratiet.

Et annet forhold som ikke bare bør finne sin løsning, men som må finne sin løsning, er det faktum at vi har et telemedisinsk senter i Norge, som har utviklet telemedisin som gir mulighet

til bl.a. å undersøke og behandle pasienter uavhengig av hvor pasient og behandler, dvs. lege eller helsepersonell, befinner seg. På grunn av forskjellig lovgivning har altså dette framskrittet ikke kommet Nordens innbyggere til gode godt nok, og derfor må vi, synes jeg, få dette på plass. Det er faktisk et grensehinder som må løses snart.

Det tredje er at greier vi ikke å løse de mange grensehindringene som den vanlige mann og kvinne opplever ved å utdanne seg, bosette seg, arbeide og bli gammel i et annet nordisk land enn det en er født i, ja da mister hele det nordiske samarbeidet sin legitimitet. Slik jeg ser det, har vi ikke noe valg. Jeg synes faktisk at dette med grensehindringene må bli vårt nye varemerke i den velferdsmodellen vi har i Norden, og som vi alle er veldig stolte av.

Jan Sahl (Midtengruppen, KrF):

La meg først få ønske det islandske formannskapet velkommen med spennende fokus på Nordens ressurser. Det skal settes fokus på det viktige samspillet mellom menneskelige ressurser og naturressurser. En fisk pryder forsiden av programmet, og jeg forutsetter at vi med dette formannskapet får et viktig fokus på forvaltning av havets ressurser.

Vi må kunne slå fast at denne debatten viser at det er en helt samstemt oppfatning at EUs utvidelse og de nordiske lands EU/EØS-tilknytning gir helt spesielle utfordringer for det nordiske samarbeidet. Det nordiske samarbeidet vil bli marginalisert dersom vi ikke forholder oss aktivt til de endrede forutsetningene i omgivelsene som økende globalisering, utviklingen av Europa og utviklingen i vår nordlige region. Vi må først og fremst finne sterkere sammen innad i Norden samtidig som vi mer systematisk følger med i EU-systemets agenda for å kunne vurdere hvilke saker det vil være aktuelt å sette på den nordiske dagsordenen. Et tidlig varslingssystem, kombinert med en samordnet nordisk politisk opptreden i forhold til EUs beslutningsprosess, vil bringe oss et langt steg videre i møte med utfordringene fra et Europa i endring. Vi må i større grad makte å føre nordiske diskusjoner og opptre samlet før beslutninger tas i EU/EØS-systemet.

Det er en utbredt oppfatning at det nordiske samarbeidets anseelse avhenger av at den nordiske modellen fungerer, og at vi selv kan vise til resultater. Derfor er arbeidet med fjerning av grensehindringer i Norden uhyre viktig. Norrbackrapporten og fjerning av grensehindringer i Norden vil være fundamentet for det nordiske samarbeidet i svært lang tid framover, og jeg ser fram til den debatten som vi skal ha på dette området i morgen.

Barentssamarbeidet har feiret tiårsjubileum. Samlet sett framstår Barentssamarbeidet med betydelig bredde og kompetanse. Det er etablert et omfattende samarbeidssystem i en region med svært rike naturressurser. I en tid med store utfordringer for befolkningen i nord, er det svært viktig at samarbeidet i Barentsregionen videreføres og prioriteres finansielt. Sentralt i samarbeidet står utviklingen av et sterkere næringsliv. Et russisk oljeeventyr i Barentshavet er under oppseiling med store muligheter for nordisk næringsliv til å delta. Men kanskje viktigst av alt er den kompetanse på miljø og helse og de krav som Norden stiller på disse områdene i samarbeidet. Det gjelder sikkerhet for oljetransporten, atomsikkerhet og opprenskning av atomavfall, bekjempelse av smittsomme sykdommer og helsetjenester for mor og barn. Etter ti år er det oppnådd mange gode resultater, og Barentssamarbeidet har framtiden foran seg på den nye nordiske dagsordenen.

Jógvan við Keldu (Den konservative gruppen, Ff):

Hr. præsident! I de senere år er der ofte sat fokus på, hvor godt de nordiske samfund virker i fællesskab. Det er også flere gange blevet pointeret her i dag.

De større nordiske lande bortset fra Norge og Island samt også Grønland og Færøerne er medlemmer af EU og det europæiske samarbejde inden for Den Europæiske Union. I det seneste århundrede har de europæiske landegrænser ændret sig til ukendelighed. De lande, som for få år siden lå bag muren i øst og på mange måder var utilgængelige for europæerne i vest, ligger i dag åbne og har blandet sig i både EU og Nato.

Informationsteknologien og globaliseringen hænger sammen som et fantastisk aktiv for hele menneskeheden. Uddannelse blandt verdens folk og bevarelse af verdens resurser på land og i havet bliver diskuteret i alle verdensdele på højeste plan, og der etableres mange institutioner og selskaber, som ihærdigt arbejder med at ajourføre disse så betydelige og afgørende realiteter.

I Island, Grønland og Færøerne har havets resurser uvurderlig stor betydning. De står for henholdsvis 70 procent og 95 procent af vores totale eksport. I Nordisk Råd bliver havets resurser og miljøspørgsmål ofte diskuteret under samme paraply. Dette er korrekt, for på mange måder hænger de sammen. Men vi bør have i tankerne, at mens miljøspørgsmålet er ensidigt globalt, ligger havets resursers tyngdepunkt ofte på bestemte geografiske områder.

Jeg vil derfor minde Nordisk Råd om, når vi beskæftiger os med havets resurser i særdeleshed at tage Island, Færøerne og Grønland med på råd. Der er en velkendt forskel på, hvad eksporten af havets resurser betyder. Fra op imod 100 procent af totaleksporten, som den gør i Vestnorden, til hvor den i Finland, Sverige og Danmark ligger på omkring måske 2-5 procent.

Hr. præsident! Som jeg startede vil jeg også afslutningsvis meddele min store tilfredshed med det nordiske samarbejde, men samtidig erindre vore nordiske brødre om to ting, som kan være til stor hjælp for Vestnorden: 1) at når havets resurser bliver diskuteret på et afgørende plan, at Vestnorden så bliver taget mere med på grund af vor nødvendige viden og 2) at Nordisk Råd kan være en hjælp, en døråbner for Vestnorden ind til de nye europæiske lande.

Applaus

Roger Jansson (Den konservative gruppen, FS):
Värderade president! Inom en näringsgren i Norden pågår en förödande och osund skattekonkurrens mellan de nordiska länderna. I förhållande till Finland, som i den näringen är Nordens högskatte- och högkostnadsland, är Sverige, Danmark och Norge lågskatteländer som idag lockar till sig stora företag från Finland. Näringen i fråga är den för varje nordiskt land så viktiga sjöfarten.

Idag pågår i Finland dagliga diskussioner om överföring av fartyg med flera hundra anställda per gång, till främst Sverige. Så här kan vi inte ha det!

Det är inte värdigt det nordiska samarbetet att använda skatteinstrumentet så att företag byter lokaliseringsland på den grunden.

EU-kommissionens riktlinjer för sjöfartsstöden stadgar bl.a. att "stödsystem inte får utvecklas på bekostnad av andra medlemsländers ekonomi och det måste visas att de inte riskerar att snedvrida konkurrensen mellan medlemsländerna".

Idag bryter vi i Norden mot dessa regler. Jag hoppas att våra nordiska regeringar snabbt finner en överenskommelse för att komma ur denna helt oacceptabla skattekonkurrrens som idag råder mellan de nordiska länderna inom sjöfartssektorn. Lösningen bör sökas nationellt – för Finlands del bör beslut fattas i år – inom Norden och inom EU, och det brådskar. Det vore värdefullt att få veta vilken tidtabell samarbetsministrarna och statsministrarna har för det här problemet.

Värderade president! I över 20 år har jag från och till varit vald medlem av rådet eller ingått i ministerrådet. Vad som slagit mig tidigare och som idag gör det igen är rådets eviga och starka engagemang i de egna organisationsfrågorna. Nu diskuteras det ivrigt igen ett förslag om vicepresident, vilka priser rådet skall dela ut och ett nytt utskott.

Hur kunde vi få ännu starkare fokus också bland allmänheten på de gemensamma politiska intressena? Östersjöns miljö och Västnordens position har gott om utrymme i diskussionen liksom de många hindren för fri och jämbördig rörlighet för människor, kapital, varor och tjänster. Men varför blir resultaten så fördröjda?

Kanske skulle vi politiker våga begära av ministerrådets generalsekreterare en ännu högre profil med viss modell från både Europeiska unionen och Förenta nationerna. Ett sådant generalsekreterarmandat kunde ge en mera entydig bild av rådet och ministerrådet som verkställare av gemensam nordisk politik och som påpressare för effektivare och snabbare resultat.

Tarja Cronberg (Midtengruppen, gröna):
Herr president! Nordiska rådets arbete har varit banbrytande också i globalt perspektiv i fråga om öppenhet och rörlighet, även om vi här talar mycket om gränshinder. Jag är själv ett levande exempel på en som genom äktenskap och arbete obehindrat har rört mig över tre olika nordiska länder. Norden har alltså representerat de öppna ländernas politik i fler än i en mening. Individerna har kontrollerats lite, detsamma gäller grupperna. Men den här bilden håller på att ändras, och vi måste ställa oss frågan: Hur mycket kontroll skall vi ha i samhället? I kölvattnet av den 11 september 2001 har många länder, inklusive nordiska, infört strängare lagstiftning. Mordet på Anna Lindh har ytterligare förstärkt kraven på ökad kontroll och bevakning för att värna om säkerheten. Det är viktigt att vi i Norden försöker att kombinera, och att vi också lyckas med att kombinera, öppenhet och säkerhet. Därför menar jag att det är en uppgift för Nordiska rådet: 1) att gemensamt analysera de hotbilder som finns, inte så mycket i fråga om militär säkerhet utan i fråga om hot mot det öppna samhället och dess framtid; 2) att i Norden bidra till utveckling av innovativa instrument både i lagstiftning, vid övervakning och vid utbyte av informationer som skyddar den enskilda individen och hennes rättigheter; 3) att utveckla gemensamma etiska principer för övervakning av individer på offentliga platser och för användning av upplysningar som härvid fås.

Till sist bör vi göra det som Sverige redan har gjort, nämligen prioritera psykisk hälsa både i som nordiskt samarbetsområde och i de enskilda medlemsländerna så att vi satsar på förebyggande insatser. Herr president! Det är nödvändigt att hitta en ny balans mellan kontroll och öppenhet. Här menar jag att vi i Norden har särskilda förpliktelser.

Simo Rundgren (Midtengruppen, cent):
Arvoisa puheenjohtaja! Maailma on pienentynyt yhdeksi pieneksi palloksi. Ihmiskunta on globalisoitunut. Euroopan yhdentyminen jatkuu, ja uudet maat liittyvät unioniin.

Ensi vuonna muuttuu tilanne myös Pohjolassa, kun Baltian maat ja Puola liittyvät unioniin. Erityisesti Itämeren asema tulee entistä keskeisemmäksi. Kehitystä on pidettävä sinänsä hyvänä, sillä se tarjoaa mahdollisuuden tuoda yhteiselle eurooppalaiselle tasolle ongelmia, joiden käsittely on kuluneina vuosina saattanut törmätä siihen tosiasiaan, että Itämeren maat kuuluvat erilaisiin viitekehyksiin. On erittäin toivottavaa, että yhdessä myös Venäjän kanssa voidaan nopeasti edetä Itämeren ongelmien käsittelyssä.

Yhdentymiskehityksen rinnalla etenee kehitys, jossa Eurooppaan näyttää syntyvän erilaisia ytimiä. Yksi näistä ytimistä on juuri pohjoismainen yhteistyö täydennettynä nyt yhteistyöllä Baltian maiden kanssa. Korostan tätä eräänlaisena visiona. Me voimme todella rakentaa Pohjolasta ytimen, jolla on vaikutusvaltaa koko Euroopassa.

Vaikka tämä uusi tilanne nostaakin Itämeren yhä keskeisempään asemaan Pohjola-keskusteluissa, ei meidän kuitenkaan tule unohtaa perinteistä pohjoismaista yhteistyötä. Siinä on monentasoisia haasteista. Katsomme odottavasti Poul Schlüteriin ja asetamme suuria toiveita hänen raporttiinsa.

Hänen työnsä perustana on erinomainen Suomen Oslon entisen suurlähettilään Ole Norrbackin laatima selvitys. Raportti "Pohjoismaalaisten oikeudet" antaa hyvän kuvan siitä, mistä on käytännön tasolla kyse pohjoismaisessa yhteistyössä. On valittaen todettava, että ei ole kunniaksi Pohjoismaiden neuvoston työlle se, että se ei ole 50-vuotisen toimintansa aikana päässyt tämän pidemmälle monien ihmisten arkielämää häiritsevien rajaesteiden poistamisessa. On pakko kysyä, puuttuuko meiltä tahtoa, vai olemmeko vain niin epäkäytännöllisiä, että emme pysty järjestämään raja-asioita oikealle tolalle, vaikka meillä olisi tahtoakin.

Nostan tämän näkökulman voimakkaasti esille siitäkin syystä, että itse tulen Tornionlaaksosta, jossa Suomella ja Ruotsilla on yhteistä rajaa Tornio-Muoniojoessa yli viisisataa kilometriä. Pohjoisessa on vielä satoja kilometrejä Suomen ja Norjan välistä yhteistä rajaa. Vaikka siellä on suhteellisen vähän ihmisiä, ovat raja-asiat siellä kuitenkin sitäkin tärkeämpiä. Ja juuri siellä nähdään käytännössä ne tulokset tai se tuloksettomuus, joka liittyy meidän toimintaamme täällä Pohjoismaiden neuvostossa.

Schlüterin työ on laaja ja tulee näköjään viemään enemmän aikaa kuin oli alunpitäen suunniteltu. Jotta pääsisimme eteenpäin nopealla aikataululla kipeimmissä ongelmissa, teen konkreettisen ehdotuksen.

Meidän tulisi laittaa laajat asiakokonaisuudet erilaisiin koreihin. Ykköskoriin otetaan Norrbackin raportin konkreettisimmat asiat, etsitään niihin ratkaisut ja laitetaan ne käytäntöön hyvin nopealla aikataululla. Esimerkkejä näistä asioista on lukuisia. Kakkoskoriin voidaan sijoittaa asiat, jotka edellyttävät monitahoisempaa selvitystyötä. Eräs tällainen on tosiasia, että Itämeren maiden, erityisesti Ruotsin ja Suomen, on saatava aikaan yhteinen lohipolitiikka, joka kattaa sekä Itämeren alueen että rannikot ja myös kutujoet, jotka laskevat Pohjanlahteen. Tajuamme silloin, että Itämeren heijastuvaikutus ulottuu kauas pohjoiseen, melkein Norjan rajalle Tornionjärvelle saakka. Kolmoskoriin menkööt asiat, jotka ovat ns. ikuisuuskysymyksiä.

Luulen, että ellemme kykene tekemään tallaista jakoa ja poimimaan asioita erilaisiin koreihin, käy niin, että kaikki asiat siirtyvät kolmanteen koriin ja muuttuvat ikuisuuskysymyksiksi. Mikäli Pohjoismaiden neuvosto haluaa säilyttää uskottavuutensa kansalaisten silmissä, sillä ei ole varaa tähän.

Toivotan menestystä Poul Schlüterille vaativassa tehtävässää, jossa hän voi piirtää nimensä historiaan vähintään yhtä näkyvästi täällä pohjoisessa kuin Gisgard d´Esting tahtoo piirtää nimensä Euroopan historiaan tulevaisuuskonventin puheenjohtajana.

Simo Rundgrens tale i svensk oversettelse:

Ärade president! Världen har krympt till en liten boll. Mänskligheten har globaliserats. Den europeiska integrationen fortskrider och unionen får nya medlemsstater.

Nästa år ändras situationen även i Norden då de baltiska staterna och Polen blir EU-medlemmar. Östersjöns ställning blir en allt centralare fråga. Utvecklingen måste i och för sig anses vara positiv då den erbjuder en möjlighet att på en gemensam europeisk nivå ta upp problem, vars behandling har kunnat fastna på det faktum att Östersjöländerna tillhört olika referensramar. Det är mycket önskvärt att man lyckas göra snabba framsteg i behandlingen av Östersjöproblemen, även tillsammans med Ryssland.

Vid sidan om integrationen finns det en utveckling mot olika slags kärnor i Europa. En sådan är just det nordiska samarbetet, nu kompletterat med samarbetet med de baltiska staterna. Detta är en vision jag har. Vi kan verkligen göra Norden till en kärna med inflytande i hela Europa.

Fast denna nya situation leder till att Östersjön får en ännu centralare ställning i debatten om Norden, bör vi inte glömma det traditionella nordiska samarbetet. Där finns utmaningar på flera nivåer. Vi väntar oss mycket av Poul Schlüter och hans rapport.

Hans arbete baserar sig på en utomordentlig utredning som utfördes av Finlands tidigare ambassadör i Oslo, Ole Norrback. Rapporten "Nordbornas rättigheter" beskrev väl vad praktiskt nordiskt samarbete bör går ut på. Tyvärr måste jag slå fast att det inte länder till heder för arbetet i Nordiska rådet att rådet under sina 50 år inte klarat av att avlägsna de gränshinder som stör flera människors vardag. Därför måste man fråga sig om vi saknar viljan eller är vi bara så opraktiska att vi inte klarar av att ta hand om gränshindren fast viljan finns.

Jag koncentrerar mig på denna fråga också på grund av att jag själv kommer från Tornedalen, där Torneå och Muoniojoki bildar en gemensam gräns mellan Finland och Sverige i över 500 kilometer. Längre norrut har Finland och Norge en flera hundra kilometer lång gräns. Fast där bor relativt få är gränsfrågorna där desto viktigare. Och just där märker man om vi här vid Nordiska rådet uppnår eller inte uppnår resultat.

Schlüters arbete är omfattande och ser ut att ta ännu längre tid än ursprungligen planerat. För att de svåraste problemen kunde lösas snabbt vill jag komma med ett konkret förslag. Vi borde lägga breda helheter i olika korgar. I den första korgen läggs de konkretaste ärendena i Norrbackrapporten. Vi finner en lösning och genomför lösningen mycket snabbt. Det finns otaliga exempel på sådana frågor. I den andra korgen kunde läggas de ärenden som förutsätter mer ingående utredning. Ett sådant är det faktum att Östersjöländerna, särskilt Sverige och Finland, bör skapa en gemensam laxpolitik, som gäller såväl Östersjöområdet som kusterna och de floder där laxen leker och som mynnar ut i Bottenviken. Då förstår vi att beslut om Östersjön har ef-

fekter långt uppe i norr, ännu i Torneåsjön vid den norska gränsen. I den tredje korgen kunde man lägga frågor som ständigt återkommer.

Jag är rädd att ifall vi inte gör en sådan indelning och lägger frågorna i olika korgar, hamnar alla i den tredje korgen och blir ständigt återkommande frågor. Ifall Nordiska rådet vill bibehålla sin trovärdighet bland medborgarna, har det inte råd med detta.

Jag önskar Poul Schlüter lycka till i hans svåra uppgift, med vilken han kan få sitt namn lika djupt karvat in i historiens annaler här uppe i norr som Giscard d'Estaing försöker få sitt i Europas historia som ordförande för framtidskonventet.

Martin Saarikangas (Den konservative gruppen, saml):
Herr president! Frågan om Östersjön och dess bevarande är en aktuell fråga för oss alla, som har berörts av såväl statsministern som andra, vilket jag är väldigt glad över.

Senaste vinter kunde vi följa med spänning hur naturens makter, vintern, kölden och isen gjorde att stora problem uppstod för sjöfarten. Tiotals handelsfartyg låg fast i isen i Finska viken under flera veckor och väntade på isbrytarassistans eller den förr eller senare kommande våren, ty det fanns icke tillräcklig isbrytarkapacitet i Ryssland. Samtidigt kunde vi följa med hur mer eller mindre isförstärkta tankfartyg arbetade med eller utan isbrytarassistans för att transportera råolja från den ryska oljeterminalen i Primorsk.

Förra vintern var enligt statistik en normal isvinter, efter en serie av flera onormalt varma vintrar med svaga isförhållanden. Vi bör dock hålla i minnet att delar av Östersjön, Bottenviken och Finska viken är isbelagda 3–5 månader om året varav 2–3 månader kan vara väldigt svåra och kräver isförstärkta fartyg och isbrytare.

Det är glädjande att Europeiska unionen har beslutat förbjuda att tankfartyg med enkelskrov anlöper dessa hamnar.

Vi bör göra vårt yttersta på alla nivåer för att få Ryssland att anamma detta beslut. Detta är ytterst viktigt eftersom transporten av råolja och oljeprodukter kommer att fördubblas under de närmaste 5–6 åren.

I tillägg till detta är det av ytterst stor betydelse att tillräcklig tyngd fästes vid sjöfart i isbelagda vatten och de krav som ställes på såväl de fartyg – tankfartyg, traktfartyg och andra – som måste arbeta genom isen såsom också på en tillräcklig kapacitet av isbrytare som är lämpliga att assistera dessa fartyg.

Eftersom isbrytarkapaciteten är otillräcklig för den växande trafiken bör den absolut utökas, men trafiken i isbelagda vatten borde samordnas även på Finska viken så som är fallet i Bottenhavet mellan Sverige och Finland.

Det kräver att såväl Ryssland som de baltiska länderna ansluter sig till detta program. Jag anser det som en viktig utmaning för oss alla som är församlade här. Låt oss kämpa för ett rent och oljeutsläppsfritt Östersjön.

Asmund Kristoffersen (Den sosialdemokratiske gruppen, A):
På slutten av denne debatten vil jeg sette søkelyset på betydningen av et sterkt og vedvarende samarbeid mellom de nordiske land, ikke bare i saker av grenseoverskridende karakter innad i Norden, men også på de nordiske lands samarbeid med de omkringliggende land og regioner.

Som medlem og leder av Miljø- og naturressursutvalget i snart to år har jeg gjennom all vår aktivitet sett betydningen av og muligheten for et nødvendig og bredt engasjement utover Nordens grenser. Det nordiske engasjementet må også søke seg ut gjennom internasjonale aktiviteter.

Vi står i starten på deltakelse i EUs nye handlingsplan for den nordlige dimensjon, som åpner for et særdeles viktig og formalisert samarbeid med Nordvest-Russland. De nordiske lands engasjement i Barentsrådet, Østersjørådet og Arktisk råd er meget godt. Miljøproblemer og utnytting av naturressurser kjenner ingen grenser. Jeg setter stor pris på og har store forventninger til vårt samarbeid med Nordvest-Russland. Miljøproblemene er meget store, slik formannen i den regionale dumaen i Murmanskområdet dokumenterte i et møte som vi hadde med ham i

dag. Et politisk og økonomisk samarbeid er helt nødvendig for å rydde opp i de enorme atomavfallsproblemene, både av hensyn til de nordiske land selv, og ikke minst av hensyn til det russiske folk og dette landets miljø. Smittsomme sykdommer kjenner heller ingen landegrenser, og er en stor utfordring, spesielt i nordregionen.

Vi har utvidet vårt engasjement overfor de britiske myndigheter på miljøområdet, bl.a. problemene rundt utslipp av atomavfall fra Sellafield. Beneluxlandene er med i et samarbeid med de nordiske land og de baltiske land. Vi planlegger nå et bredt anlagt energikonferanseopplegg mellom alle disse landene. Betydningen av samarbeid på energiområdet, både om produksjon og forskning, er nødvendig i et stadig åpnere energimarked. Vårt samarbeid med de baltiske land har utviklet seg til gjensidig nytte. Et godt eksempel med vårt felles arbeid med å bedre miljøet i Østersjøen ser vi gjennom de felles rekommandasjoner som vi nå arbeider med.

Hvis jeg får lov til å bruke 10 sekunder til, vil jeg også nevne det sterke fokuset som er på det arbeid som nå foregår i Vest-Norden og Vestnordisk råd. Der må Nordisk Råd være en støttespiller i arbeidet med god ressursforvaltning og i arbeidet for å beskytte miljøet i Nord-Atlanteren.

Debatten ble avsluttet.

Rådet besluttet å ta Dokument 4 til etterretning.
Rådet besluttet å ta Dokument 1 til etterretning.

Sesjonen ble hevet og skulle gjenopptas neste dag kl. 09.00.

Tirsdag 28. oktober 2003
Kl. 09.00-18.40

Presidenter: **Outi Ojala (6), Inge Lønning (7), Berit Brørby (7), Ragnwi Marcelind (7 og 8), Sigríður Anna Þórðardóttir (7, 9-10), Rannveig Guðmundsdóttir (10-12)**

Outi Ojala overtok ledelsen av forhandlingene.

Endringer i deltakerlisten:
Ola Sundell ble erstattet av **Cecilia Widegren** for resten av sesjonen.
Ragnar Erlandsson ble erstattet av **Hasse Svensson** for formiddagen.

Rådet besluttet å fastsette deltakerlisten/närvarolistan i overensstemmelse med dette.

6	**Västnorden i det nordiska samarbetet**
7	**Gränshinder och vardagsintegration**
8	**Samarbetsministrarnas frågestund**
9	**Arbetsmarknad – Innovation i den nordliga regionen**
10	**Justitieområdet – Människohandel**
11	**Folkhälsa i den nordliga regionen**
12	**Konsument- och miljöskydd**

6. Västnorden i det nordiska samarbetet

Dokumentasjon

Rek. 16/2002 Västnorden i det nordiska samarbetet

Vest-Norden i det nordiske samarbejde – redegørelse (Dokument 8)

West Norden And Its Neighbours (Dokument 9)

16/2002/presidiet Västnorden i det nordiska samarbetet

Rekommandasjonen lyder:

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

att genomföra en systematisk kartläggning av aktuella frågeställningar inom ramen för "Västnorden i det nordiska samarbetet" i syfte att etablera ett underlag för en dialog mellan Nordiska rådet och Nordiska ministerrådet, med början år 2003, kring samarbetets framtida inriktning och prioriteringar och i arbetet beakta de synpunkter som framförs i presidiets betänkande över medlemsförslag om "ett handslag till Västnorden" (A 1275/presidiet)

Rek. 16/2002 Västnorden i det nordiska samarbetet

Vest-Norden i det nordiske samarbejde – redegørelse (Dokument 8)

West Norden And Its Neighbours (Dokument 9)

Samarbejdsminister **Siv Friðleifsdóttir** (Nordisk Ministerråds talskvinne Dokument 8 og 9 og rek. 16/2002):
Det temaet som her skal diskuteres, har lenge stått høyt på Islands dagsorden for nordisk samarbeid. Vi har derfor med glede fulgt med i hvordan interessen for saken, både fra Nordisk Råd og Nordisk Ministerråd, stadig har vært økende, og at den nå er kommet i forgrunnen i samarbeidet.

Som det allerede har blitt sagt i Islands statsministers tale, legger Island stor vekt på oppfølgingen av rapporten "Vest-Norden i det nordiske samarbejde" i det kommende formannskapsår. Mange forslag i rapporten passer spesielt godt til Islands målsetting om en bedre utnyttelse av de nordiske ressursene. Her vil jeg spesielt nevne interessene til landene ved det nordlige Atlanterhav og en bærekraftig utvikling av ressursene i havet. Utviklingen i hele det nordatlantiske området angår Norden som region. Det er derfor svært viktig å styrke samarbeidet mellom de landene som er økonomisk avhengige av å utnytte ressursene i dette havområdet.

Dette krever nye tenkemåter og prioriteringer i Nordens nærområdssamarbeid. Tiden er kommet for å vende interessen mot kystområdene vest og sør for Vest-Norden, dvs. Skottland og øyene og strandområdene i Irland og i Canada. Vi vil utforme en nabopolitikk i forhold til disse. Det er ikke noe nytt at Nordisk Ministerråd utvikler samarbeid av denne typen med Nordens nærmeste naboer. Dette har f.eks. vært gjort i forhold til nærområdene i øst og med samarbeidet i Arktis.

Formålet med rapporten "Vest-Norden i det nordiske samarbejde" er at det vestnordiske regionale samarbeidet og Nordens samarbeid med nærområdene i vest skal komme mer i forgrunnen i nordisk samarbeid. Jeg mener også at rapporten svarer på Nordisk Råds ønske om at Nordisk Ministerråd bør gi et håndslag til Vest-Norden. Nabopolitikk i vest berører også EUs nordlige dimensjon, som geografisk sett strekker seg helt vest til Grønland. Det såkalte arktiske vindu i den nordlige dimensjon viser også EUs interesse for utviklingen i arktiske områder.

Grunnlaget for nabopolitikk i de vestlige områder ble i grunnen lagt på en konferanse i Reykjavik i 1999, der ideen om nordatlantiske konferanser kom fram for å fortsette samarbeidet med fokus på havet. Den første Nord-Atlanterkonferansen ble holdt i Torshavn i 2001. Det ble også holdt en konferanse i Edinburgh om kultursamarbeid i november siste år. Den andre Nord-Atlanterkonferansen ble holdt i Lerwick på Shetland i begynnelsen av denne måneden, og neste konferanse blir om to år i Norge.

Jeg fikk mulighet til å delta på Lerwick-konferansen. Der ble jeg overbevist om at det er en stor interesse hos befolkningen ved Nord-Atlanteren for å få i gang et konstruktivt samarbeid og samråd med Nordisk Ministerråd om forskjellige saker som angår velferden til alle som bor ved Nord-Atlanteren. Miljøspørsmål er et felt for samarbeid. Der er det nok å nevne klimaforandringer, vanskelig nedbrytbare organiske forbindelser, f.eks. dioksin og PCB, Sellafield, økende oljetransport, kvikksølv o.l. En bærekraftig utnyttelse av havets ressurser, havforskning og fiskeriforvaltning er også eksempler på samarbeidsområder av stor interesse. Disse landene har også en felles kulturarv fra vikingperioden, som er naturlig å ivareta i samarbeidsprosjekter innenfor f.eks. turistnæringen.

På konferansen i Lerwick ble det bl.a. oppnådd enighet om at landene skulle opprette en uformell rådgivergruppe som kan arbeide mellom konferansene med støtte fra hjemmestyret på Færøyene. Gruppen skal fortsette diskusjonen om ytterligere utvikling av samarbeidet som omfattes av Nord-Atlanterkonferansen. Et sterkt vestnordisk regionsamarbeid er en forutsetning for å oppnå et godt og nært samarbeid mellom Norden og nærområdene i vest. I rapporten som ligger til grunn for det vi nå diskuterer, er det foreslått at både Nora og de nordiske kulturinstitusjonene i Vest-Norden skal få en større, koordinerende rolle i området.

Det er lagt fram mange gode ideer og konkrete forslag i rapporten om "Vest-Norden i det nordiske samarbejde". De handler både om det vestnordiske regionsamarbeidet og samarbeidet mellom Norden og naboer i vest. Forslaget om å undersøke muligheten for å tilby samarbeidspartnere i vest å bli medlemmer av Vest-Nordenfondet mener jeg er svært interessant og egnet til å styrke nabosamarbeidet mot vest. Det er også viktig å støtte opp om samarbeidet mellom frivillige organisasjoner og dannelse av kontaktnett, særlig på forskningsområdet.

Til slutt vil jeg nevne spesielt det forslaget som angår samferdsel i Vest-Norden, for det er svært viktig for befolkningen i området. I rapporten anmodes Nordisk Ministerråd om å undersøke mulighetene for å gjøre en samlet overordnet trafikk- og infrastrukturanalyse for både fly- og skipsforbindelsene innen det vestnordiske området og mellom Vest-Norden og andre land. Jeg mener at det er naturlig at denne saken blir satt i fokus i Nordisk Ministerråd.

Jeg regner med at vi kommer til å ha en god og konstruktiv debatt om rapporten "Vest-Norden i det nordiske samarbejde". Jeg kan forsikre rådsmedlemmene om at det blir tatt hensyn til Nordisk Råds synspunkter i den videre diskusjonen i ministerrådet om Vest-Nordensamarbeidet og samarbeidet med naboene i vest.

Jóannes Eidesgaard (Den sosialdemokratiske gruppen, Jvfl.):
Fru præsident! Jeg har forståelse for, at disse konferencer – den første i Thorshavn og siden i Lerwick – har været gode konferencer. Men jeg har lidt svært ved at forstå, at man ikke prøver på at cementere disse konferencer i det nationale parlamentariske system, for hvis jeg ser på repræsentanterne fra Færøerne ved den sidste konference i Lerwick, kan jeg ikke få øje på nogen af de parlamentarikere i vores Lagting, der til daglig arbejder for eksempel med fiskerierhverv og havmiljø og så videre.

Derfor er det også en appel i denne replik, at man til næste gang prøver på at lave en bredere indbydelse til konferencen, således at man også får en cementering i det parlamentariske system.

Samarbejdsminister **Siv Friðleifsdóttir**:
På konferansen i Lerwick var det 150 personer fra vestnordiske land og de kystområdene som er rundt Nord-Atlanteren. Neste konferanse skal være i Norge i 2005. Jeg har ikke noe imot at parlamentarikere blir innbudt, så det er noe som Norge sikkert vil se på. Det som er det aller viktigste, er at vi får folk på disse konferansene som har en felles interesse av å verne om havmiljø, fordi vi har det reneste hav i verden, noe som er veldig viktig, og vi har alle slags trusler mot rensligheten i det havet. Vi har også mye felles i fiskeriforvaltningen. Det viktigste er at vi har folk der som har felles interesse av å ivareta dette. På konferansen i Lerwick var det folk fra alle slags interessegrupper. Det var også noen parlamentarikere der. Jeg mener at den har vært meget bred, men hvis det er et sterkt ønske om spesiell innbydelse, tror jeg det er riktig at Norge ser på den saken.

Jóannes Eidesgaard (Den sosialdemokratiske gruppen, Jvfl.):
Fru præsident! Tak for svaret. Det, som jeg konkret mener, er, at for eksempel er jeg medlem af Nordisk Råd, og jeg sidder i Miljø- og Naturresurseudvalget. Jeg havde ikke fået invitation til konferencen. Jeg ved, at for eksempel formanden for Erhvervsudvalget i Færøernes Lagting heller ikke havde fået invitation til konferencen. Derfor mener jeg, at man næste gang bør være opmærksom på, at man også får en bred parlamentarisk repræsentation fra de vestnordiske lande med til konferencen. Det kan kun gavne og medvirke til, at konferencen bliver bedre og mere parlamentarisk på langt sigt.

Samarbejdsminister **Siv Friðleifsdóttir**:
Ja, jeg er helt enig i det som er blitt sagt her, at det er viktig at vi får en bred deltakelse. Det var parlamentarikere på konferansen, og så vidt jeg har fått opplyst, ble Lagtinget invitert. Men det er mulig man må ha mer orden på sakene, og at denne opplysningen kommer fram til de folk som er mest interesserte. Så vidt jeg har forstått det, ble Lagtinget på Færøyene invitert til konferansen, og det var ministre fra Færøyene til stede på møtet.

Ragnwi Marcelind (Presidiets talskvinne rek. 16/2002):
Fru president! Västnorden – Island, Grönland och Färöarna, tre små, delvis mycket glest bebodda nordiska samhällen, på mer eller mindre avlägset belägna små och stora öar i Nordatlanten, men också mitt uppe i den dynamiska utvecklingen i det 21:a århundradets globalisering.

Västnorden – tre nordiska samhällen i snabb utveckling, med en allt närmare interaktion med omvärlden via den moderna informationsteknologin, men också genom sitt starka beroende av havet, för både sin överlevnad, kultur och kontakt med omvärlden, starkt påverkade av den globala miljöförstöringen, som kanske inte någon annanstans slår igenom så hårt och direkt som i de nordliga havsområdena.

Västnorden – tre nordliga samhällen som påminner oss nordbor om en annan tid, när människor sökte sig en ny framtid utan förtryck och nöd, utan att värja sig vare sig för avstånd eller okända vatten. Nordbors strävan att kunna röra sig över de nordiska gränserna har en mycket lång historia, och med Leif Erikson tog den sig via Grönland ända till Nordamerika.

Västnorden – tre nordiska samhällen, fast förankrade i en gemensam nordisk språk- och kulturgemenskap. Författare som Halldór Laxness och William Heinesen hör till det 20:e århundradets främsta nordiska författare, med sina starka rötter i Islands och Färöarnas kultur och historia. Björk, tidigare mottagare av Nordiska rådets musikpris, är en av de mest nydanande musikutövarna, som i den moderna kulturvärlden nått globalt erkännande.

I det nya Europa som nu tar form efter det kalla krigets slut, med en allt vidare och djupare europeisk integration, har Västnorden en lika naturlig plats som i det nordiska samarbetet. När de tre baltiska staterna nu, bara drygt ett decennium efter frigörelsen från ett kolonialt förtryck, vinner full hemvist i den europeiska gemenskapen är det ett framsteg också för det nordiska samarbetet. Det var naturligt, ja, självklart att Nordiska rådet skulle engagera sig fullt ut i strävan att bistå de nya baltiska staterna på deras väg in i det nya Europa. Men det har aldrig stått i någon motsatsställning till det traditionella nordiska samarbetet, där Västnorden är en integrerad och fullvärdig partner, även om det nya alltid har en benägenhet att vinna de större rubrikerna i en allmer medial värld.

När nu de tre baltiska staterna på kort tid uppnått en normalisering av sin plats i Europa har en viktig etapp i Nordiska rådets arbete tillryggalagts. Det nordiska samarbetet fortsätter också när de nordiska staterna på olika sätt funnit sina roller i det nya Europa. På många områden kan det nordiska samarbetet utgöra en förebild för samarbetet i Europa. Norrbackrapporten visade att mycket fortfarande återstår att göra för nordbornas villkor också i de nordiska länderna.

Samarbetet med de västnordiska samhällena behöver också intensifieras, och Nordiska rådet välkomnar den redogörelse, "Vest-Norden i det nordiske samarbejde", som Nordiska ministerrådet presenterat som en grund för den fortsatta dialogen med Nordiska rådet kring innehåll och former för det fortsatta samarbetet med Västnorden. Redogörelsen presenterar en lång rad angelägna samarbetsområden, och låt mig som Presidiets företrädare särskilt peka på de angelägna behoven av fortsatta forskningsinsatser i de västnordiska och arktiska havsområdena. Det är något som Nordiska rådet lyft fram särskilt inför samarbetsbudgeten för år 2004. Den arktiska forskningen är av vital betydelse såväl för de människor som lever i Västnorden och Arktis som för till exempel den globala klimat- och miljöutvecklingen framöver.

Västnorden är en integrerad del av det nordiska samarbetet, på samma sätt som Västnorden nu också intar en alltmer integrerad plats i det globala samfundet. Här finns nu en alldeles utmärkt grund för dialogen kring Västnorden i det framtida nordiska samarbetet.

President for Vestnordisk råd **Jonathan Motzfeldt**:
Fru præsident, kære nordiske venner! Som formand for Vestnordisk Råd er jeg meget taknemmelig for at være blevet tilstået taletid i debatten omkring redegørelsen for Vestnorden i det nordiske samarbejde. Jeg vil gerne i den forbindelse takke for den opmærksomhed, som redegørelsen blev vist ved Nordisk Råds præsidiemøde i Frederikshavn i september måned, en opmærksomhed som tydeligvis fortsætter her, og som er endnu et udtryk for den stærke samhørighed mellem befolkningerne i hele Norden.

Vestnordisk Råd har især hæftet sig ved redegørelsens afsnit om bæredygtig udvikling og naturresurser. Vi ved, at vores miljøpolitik har effekt på vore naboer, bestandene af levende ressourcer vandrer frit på tværs af menneskeskabte grænser. Derfor er det bydende nødvendigt, at Norden og Vestnorden sammen tager de udfordringer op, som en bæredygtig udvikling i vore have byder os.

I min tale til den 2. Nordatlantiske konference på Shetlandsøerne sagde jeg, at for at sikre en bæredygtig udnyttelse af ressourcerne i havene omkring os, kan vi tænke på resurserne som en kapitalbeholdning. Vi kan alene høste renterne, kapitalen må vi lade stå til vore efterkommere.

Jeg skal her kort ridse nogle relevante problemstillinger op: Affaldssortering og ikke mindst genbrug af affald befinder sig på et meget lavt stade i Vestnorden, ikke mindst muligheden for genbrug af affald frem for afbrænding. Alt for meget bifangst udnyttes ikke, men smides blot til havet igen. Dette er ikke et udtryk for bæredygtighed, men for spild af naturens resurser både for naturen og for os selv. Over hele Nordatlanten udgør de såkaldte spøgelsesnet et stedse større problem. Et spøgelsesnet fanger fisk i mange år, efter det er skyllet til havs. Olie er fortsat den altdominerende energikilde i Vestnorden. Vestnordisk Råds årstema 2004 er energi. Vi mangler ikke vind og vand i Norden, man kan diskutere, om vi har sol nok, men vind og vand har vi masser af. Det er gratis, det forurener ikke, og hvorfor udnytter vi ikke mere af det energipotentiale, der ligger gemt heri?

Fiskeindustrien frembringer en række organiske affaldsprodukter såsom fiskeskeletter, afskæringer og fiskeskind. Hvorledes kan man bruge dette på en bæredygtig måde? For at sikre en bæredygtig udvikling for vore efterkommere, bør vore børn undervises i skolen i bæredygtig udvikling.

Til slut: Samarbejde er nødvendigt, når det gælder bæredygtig udvikling såvel internationalt som regionalt. Vestnordisk Råd ser et stort potentiale i et udbygget samarbejde mellem Norden og Vestnorden omkring bæredygtig udnyttelse og miljøbeskyttelse. Jeg ser frem til debatten.

Samarbeidsminister **Svein Ludvigsen**:
Fra norsk side er vi svært fornøyd med at Vest-Norden har fått en så fremtredende plass på rådets sesjon her i Oslo, og stortingsdebatter har i den senere tid vist at også det norske Stortinget i økende grad har sin oppmerksomhet knyttet til Vest-Norden og våre naboer i vest.

Tidligere president i Nordisk Råd Jan P. Syse sa ofte at det ene skal gjøres, og det andre ikke forsømmes. Så også når det gjelder den nordiske fokusering både østover og vestover. Jeg har lyst til å si at lenge har Nordisk Råd og det nordiske samarbeidet hatt et sterkt fokus på Baltikum og Nordvest-Russland, og vi kan med stolthet si at hele Norden har høstet av at vi har bidratt til demokratibygging og relasjonsbygging med våre naboer i øst.

Samtidig har vi kunnet konstatere at både politikerne og innbyggerne i Vest-Norden har utrykt en viss bekymring for at deres interesser ikke i tilstrekkelig grad alltid føles å være nok fokusert på i den nordiske familien, og jeg synes at vi nå er i ferd med å gi en sterk bekreftelse på at Vest-Norden så avgjort har vår oppmerksomhet i hele Norden. Ikke minst har Vestnordisk Råd vært en aktiv pådriver for å holde Nordens oppmerksomhet på Vest-Nordens problemstillinger og utfordringer. Jeg var for en ukes tid siden i Foreningen Norden i Norge på Gjøvik og kunne der også få bekreftet at Foreningen Norden, som er en viktig partner i det nordiske fellesskapet, fokuserer på Vest-Norden og vil være med på å realisere de forslag som ligger i utredningen, som det norske formannskapet i ministerrådet tok initiativet til, og som Sverige gjennom sitt formannskap har brakt videre inn i salen her i dag. Den arbeidsgruppen som ble ledet av Fridtjof Clemet, og som har lagt fram forslaget, synes jeg fremmer en rekke offensive og

konstruktive bidrag som kan inkludere hele Norden og Vest-Nordens naboskap. I så måte anser jeg Vestnordisk Råd å skulle være den broen som vi alle skal gå over når vi nå i sterkere grad skal knytte kontaktene, bygge ut relasjonene til Vest-Nordens naboer i vest som også er våre naboer. Fra norsk side, som ligger godt plassert mellom øst og vest, anser vi oss å være svært tjent med og svært interessert i at de ideer, de forslag som er fremmet i utredningen, nå blir realisert, slik at vi ikke bare reiser forslagene, men at vi også realiserer dem. I så måte har jeg også forventninger til det islandske formannskap som kommer betimelig, til å skulle være den som driver dette fram. Fra norsk side er vi opptatt av å skulle være med på å realisere det. Det føler jeg at hele kretsen av samarbeidsministre er veldig bevisst på. De forslagene som ligger der, enten det gjelder forskning, kultur, utdanning, mellommenneskelige forhold, er av de prioriterte områdene som går rett inn i kjernevirksomheten til det nordiske samarbeidet og det nordiske fellesskap.

Rannveig Guðmundsdóttir (Nordisk Råds observatør i Arktisk Råd):
Fru President! I Vest-Norden er det spesielle og på mange måter krevende betingelser: Klimaet er barskt, det er lange avstander og befolkningen er spredt. Samtidig finnes det store potensialer i området. Her finnes det kunnskap og erfaring, her finnes det råvarer, her finnes det naturopplevelser, og her er det vitenskaplige fremskritt å hente. Vi må i fellesskap bidra til at befolkningen og virksomhetene i nord kan virkeliggjøre potensialene.

Det er sterke tilknytninger mellom de vestnordiske og de arktiske perspektiver. Arktis er en indikatorregion for miljøets globale tilstand. Miljøutviklingen i Arktis skjer nesten dobbelt så raskt som andre steder på jorden og gir klare signaler om hvilke tendenser vi kan forvente 20–30 år frem i tiden. Dette gir samtidig en unik mulighet til å følge og analysere utviklingen og etablere et system som kan oppdage og beskytte mot skadelige, globale miljøendringer.

Arktis er også en region hvor arven etter den kalde krigen og et destruktivt samfunnssystem er blitt deponert. I Kola-halvøyas havbukter og havner ligger russiske masseødeleggelsesvåpen og atomdrevne våpenbærere og ruster i stykker. På fastlandet står restene av de planøkonomiske industrikonsern og spyr miljøgifter utover den følsomme naturen. Disse trusler mot miljøet, mot menneskene og mot sikkerheten i bred forstand ødelegger ikke bare Arktis – virkningen av dem strekker seg til hele kloden. Det er viktig at disse smygende trusler tas minst like alvorlig som de militære trusler og opprustningene. Hvis vi ikke kan få bukt med miljøtruslene er det risiko for at vi på lang sikt kommer til å skape flere ofre enn de militære arsenaler.

Arktis er et unikt naturmiljø med store potensialer for naturopplevelser og sosial og økonomisk utvikling. Også dette er en global ressurs. For å beskytte miljøet og for å utvikle regionen kreves det satsinger på en rekke områder, bl.a. infrastruktur, IT-kommunikasjon, sunnhets- og sykepleiervirksomhetsutvikling. Arktisk Råd gir betydelige satsinger for å følge og analysere og informere om miljøpåvirkningen i Arktis.

Nylig har Arktisk Råd begynt en omfattende rapport om leveforholdene i Arktis. Det er gledelig at man i det arbeidet har gitt kontrollene særlig oppmerksomhet.

Fru President! Det er mange internasjonale organisasjoner, aktive i regionen, og det er viktig på samme måte som vi beskytter miljøet, øker sikkerheten og fremmer en bæredyktig samfunnsutvikling i nord, at vi også legger vekt på at alle disse aktører samarbeider, slik at vi får et bra resultat.

Jónína Bjartmarz (Midtengruppens talskvinne):
Det nordiske samarbejde henter sin styrke fra den fælles følelse af samhørighed, som vi har mellem de områder, som udgør Norden. Denne samhørighed bygger ikke på, at Norden er region med homogene forhold. Der er stor forskel på danske hvedemarker og Grønlands arktiske isvidder. Samhørigheden bygger derimod på, at vi har erkendt forskellighederne og i fællesskab bygget et konstruktivt samarbejde op mellem de forskellige områder. I et omfattende samarbejde som i Norden må man være varsom med, at der ikke opstår ubalance, og at der ikke opstår nogen form for regionale modsætningsforhold.

Det er derfor særlig glædeligt, at ministerrådet nu prioriterer Vestnorden i det nordiske samarbejde. Ministrenes redegørelse om Vestnorden er på mange måder ambitiøs og fremfører mange ideer til handling inden for forskellige sektorer i Vestnorden, såsom havmiljø og resurser, fly og transport, Vestnordenfonden Nora, de nordiske huse og institutter og de frivillige organisationer.

Et af de vigtigste punkter i disse overvejelser handler om nabopolitik mod vest. Mange af de nævnte temaer har grænseoverskridende karakter og er derfor relevante for det nordiske samarbejde med Vestnordens naboer. Et åbenlyst eksempel er alle forhold omkring havmiljø og havets resurser. De fleste øer og kyststater ved Nordatlanterhavet, nordiske og ikke-nordiske, har store interesser på spil, når det kommer til at overvåge havets tilstand og sikre fornuftig udnyttelse af havets resurser.

Havmiljøfølsomme problemer kræver et grænseoverskridende og tværsektorielt samarbejde for at sikre bæredygtig udvikling på dette felt, og derfor bør ideer om nabosamarbejde på dette område hilses særlig velkomment.

Derudover bliver der i redegørelsens anbefalinger lagt stor vægt på nabosamarbejdet i vest, ikke blot på det åbenlyse havmiljøområde, men også på handels-, kultur- og frivilligområdet, som jeg ligeledes ser som meget positive forslag.

Som konklusion synes jeg, at vi i ministerrådets redegørelse har en god, samlet oversigt over det eksisterende nordiske samarbejde i Vestnorden og et interessant idekatalog. Som Præsidiets talsmand, Ragnwi Marcelind, har fremført, modtog vi i Nordisk Råds Præsidium redegørelsen meget positivt, og vi ser frem til fagministrenes forslag til konkrete handlinger bygget på redegørelsens anbefalinger.

Asmund Kristoffersen (Den sosialdemokratiske gruppens talsmann):
Sosialdemokratene mener at landene i det vestnordiske området har særlige behov som krever stor vedvarende oppmerksomhet. Det er derfor gledelig at Nordisk Råd og Nordisk Ministerråd har tatt dette behovet på alvor.

De nordiske lands engasjement i Barentsrådet, Østersjørådet og Arktisk Råd har hatt stor betydning for de områdene som disse organene dekker og viser behov og særlig oppmerksomhet. Landene i Vest-Norden utgjør et enormt stort geografisk område, og befolkningen er liten. Ingen region i våre nærområder er mer avhengig av naturressursene i havet enn våre venner i de vestnordiske områdene. Derfor er fiske og fangst kjernen i befolkningens livsgrunnlag. Dette stiller store krav til hvordan naturressursene forvaltes og utnyttes i de nordatlantiske områdene.

Havet er stort, men ingen søppelbøtte. Derfor plikter vi å reagere mot det som forsøpler, og som ødelegger havmiljøet. Vi må derfor stille strenge krav til hvordan oljeselskapene opptrer ved olje- og gassutvinning på sokkelen, også ved transport av olje og gass. Det haster med å få innført strengere regler til sikrere og bedre skip som fører olje.

Vi må vedvarende arbeide for å få bekjempet miljøkriminalitet som utslippene av atomavfall, spesielt technetium-99, representerer, bl.a. fra Sellafield i England.

I tett samarbeid med Russland må vi intensivere arbeidet med å rydde opp i de enorme mengdene med atomavfall nær kysten i Nord-Russland, og som kan ha stor betydning for havmiljøet hvis det går galt.

Luftbåren forurensning fra land utenfor Vest-Norden fører til store nedfall av bl.a. tungmetaller i polområdet, som ble nevnt tidligere her i et annet innlegg. Målinger foretatt på bl.a. isbjørn og havpattedyr viser at dette må tas på alvor.

Global oppvarming fører til klimaendringer og blir først merkbare i arktiske strøk og områder med arktisk klima. Det er allerede registrert en betydelig reduksjon i tykkelsen på havisen i Arktis og reduksjon i områder med tundra; begge forhold med betydelige konsekvenser for miljø og mennesker. Dette er eksempler som illustrerer behovet for et stort nordisk engasjement i vestnordiske forhold.

Jeg vil med dette understreke den betydning et tett samarbeid med den vestlige delen av Norden og dens nærområder har for hele Norden, ikke bare på miljø- og naturressursområdet, men også på kultur- og velferdsområdet.

Jeg har gjennom deltakelse på konferanser og møter i Vest-Norden merket meg den sterke binding og samhørighet som er mellom Vest-Nordens folk og med befolkningen i den øvrige del av Norden på tross av stor geografisk avstand.

Sigríður A. Þórðardótter (Den konservative gruppens talskvinne):
Fru præsident! Jeg vil på Den Konservative Gruppes vegne hilse ministerrådets fokus på Vestnorden meget velkommen. Grundet Vestnordens geografiske forhold, der adskiller sig væsentligt fra den østlige del af Norden, har regionen delvis sine helt egne problemstillinger og muligheder. Vi snakker bl.a. om store havområder og barsk klima og samfundsøkonomi, som er til en meget stor grad afhængig af udnyttelse af resurser.

Problemstillinger i denne sammenhæng er dog på ingen måde et særligt vestnordisk anliggende, da store spørgsmål, f.eks. omkring miljøudvikling i det nordatlantiske område, er grænseoverskridende og klart i hele Nordens interesse. Jeg vil særligt fremhæve spørgsmål angående havmiljø, som får stor opmærksomhed i ministerrådets redegørelse og den vægt, som bliver lagt på nabosamarbejde med Nordens naboer mod vest, samarbejde med ø- og kyststater omkring Nordatlanterhavet. Disse lande er alle sammen afhængig af fiskeri og har derfor stor interesse i at samarbejde ved at beskytte havet og sikre ansvarlig og bæredygtig udnyttelse af dennes resurser.

I denne sammenhæng må jeg sige, at det er skuffende for de vestnordiske lande, at nogle af vores nordiske venner ikke har vist os særlig stor forståelse, når det kommer til hvalfangst, selv om den foregår på en ansvarlig og bæredygtig måde.

Ud over miljøspørgsmålene så hilser jeg overvejelserne om en grundig trafikanalyse med vægt på flytrafik i Vestnorden særlig velkommen og vil opfordre ministrene til at sætte gang i det arbejde. I Vestnordisk Råd har man arbejdet en del med trafikspørgsmål, og noget tyder på, at ændringer i rammebetingelser og liberalisering af luftrummet kunne være vejen frem. En grundig analyse ville i hvert fald give os klart svar, om det er tilfældet.

Jeg vil nævne, at der er delvis sammenfald mellem de vestnordiske og de arktiske perspektiver. Miljøspørgsmålene er meget påtrængende i Arktis på grund af områdets skrøbelige natur, som har taget stor skade af forurening fra industri langt uden for området. Det er særdeles tankevækkende at følge klimaændringer i Arktis, da udviklingen går dobbelt så hurtigt end længere syd på og giver klare tegn på, hvad vi kan forvente os i fremtiden. Arktisk Råd arbejder på et meget ambitiøst internationalt videnskabeligt projekt om klimaforandringer, som ventes færdig næste år.

Fru præsident! Nordisk Råds Præsidium vil blandt andet prioritere de vestnordiske spørgsmål i 2004, og jeg vil derfor sige, at vi ser frem til dialog med ministrene og at modtage deres konkrete forslag om implementering af de anbefalinger, der findes i ministrenes rapport.

Steingrímur J. Sigfússon (Den venstresosialistiske grønne gruppens talsmann):
Fru præsident! Jeg vil for det første takke ministerrådet for den redegørelse, de har fremlagt her på sessionen, som viser, at man tager den vestnordiske del af samarbejdet seriøst og bestræber sig på at styrke den. Jeg vil også takke Nordisk Råds præsidium for at have prioriteret redegørelsen og holdt et særligt møde, hvor de vestnordiske medlemmer af rådet, som ikke sidder i Præsidiet, blev inviteret til at diskutere rapporten.

Jeg vil også nævne, at vi i Den Venstresocialistiske Grønne Gruppe har lagt stor vægt på det vestnordiske i vort arbejde, og vi har som gruppe i løbet af de sidste to år eller sådan besøgt alle tre vestnordiske lande.

Jeg ved, at fagministrene nu arbejder med nogle forslag til konkrete initiativer på grundlag af rapportens forskellige forslag, og det er vigtigt, at der sættes midler til side på det nordiske budget til dette formål. I den forbindelse vil jeg specielt nævne forslaget om, at der laves en grundig trafik- og infrastrukturanalyse af både fly- og skibstrafikken mellem de vest-nordiske lande – og også uden for regionen. Jeg ser gerne, at man går hurtigt i gang med det arbejde og så hurtigt

som muligt får lavet den udredning, for så meget i Vestnordens udvikling er afhængig af trafik- og kommunikationsforbindelser.

Jeg går derfor ud fra, at der findes midler på næste års budget til at finansiere en sådan grundig, faglig og uafhængig trafik- og infrastrukturanalyse. Det har vi faktisk stort behov for i Vestnorden. Der ville være visse problemer, både økonomiske og ikke mindst politiske, hvis hvert enkelt land selv skulle lave sådan en analyse. Så jeg tror, det er en meget god ide, at det gøres på den måde, at man får lavet sådan en udefrakommende, uafhængig analyse, hvor meningen er, at den skal være harmoniseret med de store europæiske udredninger af samme type.

Jeg bifalder, at Vestnorden nu nyder større opmærksomhed end i de sidste mange år; det er for eksempel klart og åbenbart her på sessionen. Og det er på tide at Norden erkender, at vi også har naboer i vest, ikke kun i øst og syd – med stor respekt for dem. Og det glæder os, at man så indrømmer behovet for en nabopolitik mod vest, for eksempel med de øer og kystsamfund, som er naboer til de vestnordiske lande. Det er jo selvfølgelig os selv i Vestnorden, som må trække læsset, når det drejer sig om at opbygge et regionalt samarbejde. I den forbindelse vil jeg nævne, at jeg nogle gange i Altinget har fremlagt en resolution om at styrke det vestnordiske samarbejde og om, at der grundlægges en rigtig islandsk nabopolitik.

Jeg vil til sidst understrege, at nordisk samarbejde er uhyre vigtigt for Vestnorden. Det gælder for os islændinge og bestemt ikke mindre for Færøerne og Grønland. Deltagelse i regionalt samarbejde og nordisk samarbejde er som en bro på vejen mod øget selvstændighed. Jeg giver derfor fuld støtte til Færøernes selvstændige medlemskab af Nordisk Råd og synes, at det er på tide, og at en seriøs behandling af den færøske ansøgning kan ses som et tegn eller et symbol fra rådets side på viljen til at styrke den vestnordiske dimension i dets arbejde.

Presidenten foreslo at talertiden ble forkortet fra 3 minutter til 2 minutter etter Miljø- og naturressursutvalgets innlegg.

Rådet bifalt presidentens forslag.

Jóannes Eidesgaard (Miljø- og naturressursutvalgets talsmann):
Fru præsident! Som talsmand for Miljø- og Naturresurseudvalget kan jeg indledningsvis sige, at vi i udvalget fuldt ud kan tilslutte os redegørelsen og anbefalingerne, som en arbejdsgruppe nedsat af Ministerrådet er kommet med i redegørelsen "Vest-Norden i det nordiske samarbejde."

Nu har man i efterhånden mange år på den nordiske dagsorden fokuseret meget på nærområderne for i hvert fald en del af de nordiske lande. Jeg tænker her specielt på nærområderne Baltikum og Nordvestrusland, nu mere aktuelt end nogen sinde da de baltiske lande nu bliver fuldt gyldige medlemmer af Nordisk Investeringsbank. Denne dagsorden har givet det nordiske arbejde et meningsfuldt indhold. Forhåbentlig vil der komme mere balance i nordisk nærområdepolitik, nu hvor vi også inddrager Vestnordens nærområder i vores arbejde, nærområder som Canadas Atlanterhavskyst, Skotland, de skotske øer, Irland og Nordirland.

Små befolkninger, store afstande, koldt klima og dominerende afhængighed af havet og dets resurser, det er fællesnævneren for Færøerne, Island og Grønland og disse nærområder. Men specielt er det afhængigheden af havet og dets resurser, der har den altafgørende betydning. Havet skiller os, havet binder os sammen, og havet er en del af vores identitet.

Politik er alt for sjældent handlingens fag. Meget ofte bliver det ved retorikken, mens resultaterne udebliver. Derfor er det godt, at denne redegørelse også indeholder konkrete indsatsområder og anbefalinger og deriblandt specielt angående havmiljø og havresurser, som vi i udvalget er mest interesseret i.

Nordisk Råd og Ministerråd har i denne forbindelse en vigtig opgave. Vores lande og vores nærområder forvalter jo en meget stor og meget betydelig del af Atlanterhavet. Et hav, der ikke kun har betydning for vores egen overlevelse og udvikling, men i lige så høj grad har betydning for de lande, der konsumerer den fisk og de fiskeprodukter, vi eksporterer. Det forpligter os til et ansvarsfuldt arbejde ikke kun her og nu, men også med en langsigtet strategi, der giver vores efterfølgere mindst lige så gunstige muligheder, som vi har haft. Derfor er det også nødvendigt

med målrettet og relevant forskning, her specielt havmiljø og klima. En forskning, der afklarer, og en forskning, der peger fremad.

Vi er forpligtet til at tage ansvar for vores havmiljø. Vi er forpligtet til en bæredygtig udnyttelse af havresurserne både levende og ikke levende. Det gælder også en fælles nordisk forståelse for en harmonisk bæredygtig udnyttelse af havets resurser.

Der bliver sagt i redegørelsen, at havets muligheder og problemer kalder på grænseoverskridende, tværsektorielt samarbejde for at sikre en bæredygtig udvikling. Derfor er det ikke alene vigtigt, men sandelig også nødvendigt at inddrage nærområderne i dette arbejde, for ellers giver det grænseoverskridende arbejde jo ingen mening.

Vi i Miljø- og Naturresurseudvalget vil med interesse følge den videre udvikling. Redegørelsen inderholder desuden en række andre anbefalinger, som jeg ikke her vil kommentere.

Der er sket en fornuftig udvikling i det nordiske arbejde under det svenske formandsskab, og jeg har store forventninger til det islandske formandsskab, specielt når statsminister Davíð Oddsons programerklæring for det islandske formandsskab åbner rigeligt op for en vestnordisk orienteret satsning, som også Miljø- og Naturresurseudvalget kan se frem til.

Jógvan við Keldu (Den konservative gruppen, Ff):
Fru præsident! Det var med stor glæde, jeg modtog redegørelsen "Vest-Norden i det nordiske samarbejde" og "West Norden and Its Neighbours", som giver et relativt detaljeret billede af de vestnordiske naboer som f.eks. Skotland, Irland, øerne nord for Skotland og landene længere med vest. Redegørelsen viser mange interessante områder, som konstruktivt kan bearbejdes og dermed give Vestnorden et virkeligt løft i fremtiden.

I en globaliseret verden kunne man tænke sig, at udkantsområder står sig lidt bedre i konkurrencen mod den centraliserede kurs, som i dag er meget tungtvejende. Efter min mening er denne redegørelse et godt dokument som grundlag for udvikling.

Udkantsområderne er som regel tyndt befolket og har derfor vanskeligt ved at opnå en nogenlunde service på så mange områder. Jeg vil derfor henvise til punkt 4.1.4 i redegørelsen, som omhandler sundhed, og kommentere det, som omhandler sygehussamarbejdet, som jeg samtidig kunne tænke mig noget mere udvidet, så det kan få stor positiv og nødvendig betydning for udkantsområdet.

I dag sætter de nordiske lande velfærds- og helsepolitikken i højsædet, og vi kan i høj grad glæde os over den service, vore borgere får gennem en veludviklet helse- og sygehuspolitik, og det store aktiv, som telemedicin har givet os i de senere år.

Jeg vil foreslå på dette punkt, at det bliver taget op til særbehandling, således at vi får mulighed for et bedre og mere udviklet sygehussamarbejde samt et tættere samarbejde i den primære sektor inden for helsetjenesten med de større og veludviklede lande.

Idet helsesektoren i udkantsområder er i forholdsvis alvorlig krise, vil jeg anmode om, at man ud fra afsnit 4.1.4. Sundhed nedsætter en arbejdsgruppe med det formål at få et samarbejde i stand imellem helsesektoren i de større nordiske lande og udkantsområderne i Vestnorden, hvilket vil få en uvurderlig betydning for alle vestnordiske områder.

Fru præsident! Jeg vil endnu en gang takke Nordisk Råd og Nordisk Ministerråd for, at man så tydeligt har sat Vestnorden på dagsordenen.

Per Berthelsen (Midtengruppen, D):
Fru præsident! Jeg vil som parlamentariker fra Grønland ikke undlade at knytte et par bemærkninger til redegørelsen "Vest-Norden i det nordiske samarbejde". Jeg vil dog undlade området omkring bæredygtig udnyttelse, da dette allerede er blevet dækket ind på bedste vis af formanden for Vestnordisk Råd, Jonathan Motzfeldt fra Grønland.

Selv om redegørelsen ikke indeholder de store epokegørende ting, indeholder den dog helt klart aspekter og perspektiver, der absolut må hilses velkommen fra grønlandsk side.

Det er således en glædelig ting set med grønlandske briller, at der fokuseres en del på nabopolitik af strategisk nordisk interesse, der tager sigte på at skulle danne stærke netværksdannel-

ser også med de naboer, som de vestnordiske områder har til andre sider end mod Norden. Dette vil afgjort styrke bredden af det eksisterende samarbejde, der allerede hersker mellem vore lande.

Det er glædeligt at se, at der sættes fokus på arktisk forskning og byggeteknik under arktiske forhold, områder, hvor Grønland har gode muligheder for at være en vigtig samspiller og bidragyder af viden bl.a. på alternativ energi-området via den forskning og knowhow-opsamling, der pågår på bl.a. Center for Arktisk Teknologi i Sisimiut/Holsteinsborg i den nordlige del af Midtgrønland.

Jeg konstaterer ligeledes med stor interesse, at der i redegørelsen sættes fokus på elektronisk kommunikation, som jo gør afstand til en helt sekundær problemstilling, og som derfor er af yderst stor interesse for Vestnorden og ikke mindst Grønland, områder med en meget lille befolkningsgruppe spredt ud over et kæmpe areal.

Udvidet indsats inden for idræts- og ungdomsbaseret arbejde er også et spændende område med et stort potentiale ikke mindst for os, der kommer fra randzonen af det nordiske samarbejde geografisk betragtet.

Vi er jo et folk, der har lært det såkaldte rigsdansk i folkeskolen. Vi er derfor meget følsomme over for afvigelser fra den sproglige melodi, vi er skolet i, hvorfor ikke mindst den voksne del af befolkningen kan have begrænset mod på at bevæge sig til andre områder af Norden, ud over Danmark. Derfor er det uhyre vigtigt, at vi i årene fremover udsender appel til de unge, der jo har en helt anden åbenhed med hensyn til at møde nye udfordringer for at styrke broderskabet mellem os. De unge er fremtiden, også for os. Jeg kan ikke nå mere; det er svært, når det har været forberedt.

Presidenten avbrøt taleren.

Jan Sahl (Midtengruppen, KrF):
I vår iver etter å styrke samhandlingen østover må vi ikke glemme at Norden også har en vestlig region med felles utfordringer og svære naturressurser som kommer hele Norden til gode. Det er derfor helt på sin plass at det fokuseres på Vest-Norden og på samarbeidet i vest. For Kyst-Norge er fellesskapet med de vestnordiske områder på mange måter et skjebnefellesskap. Havet og havets ressurser binder oss sammen, og vi er helt avhengige av å kunne enes om en bærekraftig høsting av havets ressurser.

Presidiet la sitt sommermøte til Svalbard i år, der vi fikk en grundig innføring i de arktiske utfordringene. Miljøet i Arktis er truet av forurensning og klimaendringer. Rundt polområdene merkes endringene i miljøet først, og forskningen på Svalbard kan derfor virke som en føre-var-melding til Nordens befolkning og til verden for øvrig. På Svalbard drives det en spennende klimaforskning i felles nordisk regi. Jeg vil be om at vi i nordisk sammenheng fortsatt støtter dette forskningsarbeidet økonomisk.

Så hilser jeg fortsatt det islandske formannskapet velkommen, nettopp fordi de vil fokusere på Nordens ressurser og det viktige samspillet mellom ressursene og forvaltningen av dem. Jeg ser i spenning fram mot den havmiljøkonferansen som varsles, der man skal forsøke å få til et samarbeid mellom miljø, verneinteresser og fiskeriinteresser i en spennende konferanse.

Til slutt vil jeg rette oppmerksomheten mot en resolusjon som de unge i Nordisk Råd la fram i går, som går på at man må få lov til å drive hvalfangst i nord. Det kan ikke være slik at en bærekraftig hvalfangst skal motarbeides av våre nordiske venner. Jeg håper det islandske formannskapet også vil reise denne viktige saken i det året som ligger foran oss.

Landsstyremedlem **Josef Motzfeldt:**
Fru præsident! Jeg vil gerne indledningsvis takke for alle indlæggene både fra partigrupperne og regeringsrepræsentanterne og for denne modtagelse af redegørelsen. Vi var i landsstyret meget, meget glade for det initiativ, som det norske formandskab tog sidste år med hensyn til Vestnorden.

Vi har jo med forståelse været vidne til den meget store fokus mod øst, som Nordisk Råd har taget initiativ til gennem årene. Nu har tiden kommet til vest. Det er vores opfattelse, at den nu foreliggende redegørelse på en smuk måde fuldender første del af Nordisk Ministerråds arbejde med at skabe grundlag for en politik i forhold til vore naboer i Norden.

Samtidig viser redegørelsen på glimrende vis, hvorledes Vestnorden er en vigtig del af Norden. Vi er særlig glade for, at Norden på den måde får synliggjort over for andre lande, at f.eks. vores nabo mod vest Nunavut i Baffinregionen også er en nordisk nabo, på samme måde som Shetland og Estland er nordiske naboer. Redegørelsen har formået at fremdrage en række problemstillinger, som fortjener både intern og vestnordisk drøftelse og drøftelse i hele Norden.

Som et eksempel vil jeg godt fremhæve trafikområdet. Vi har i Grønland i dag stort set kun de trafikale forbindelser, vi har arvet fra tidligere tid. Og en øget samhandel og kontakt direkte mellem vore lande vil helt sikkert være et bidrag til vores fremtidige eksistens i Nordatlanten.

Vi kan konstatere, at markedskræfter af sig selv ikke bevirker, at der kommer gang i f.eks. en udvidet flytrafik mellem vore lande i Vestnorden, så spørgsmålet, om der skal ske noget, er jo i høj grad op til parlamenter og regeringer i Vestnorden.

Turismen er også vigtig og både hos os og i hele Vestnorden et satsningsområde. For vores vedkommende vil vi deltage i det fortsatte arbejde aktivt med opfølgning af redegørelsen så langt vore resurser rekker.

Vicelagmand **Høgni Hoydal**:
Fru præsident! En færøsk geograf blev engang spurgt, om han kunne finde andre steder i verden, som var præcis ligesom Færøerne, når det gælder natur, klima, landskab osv. Han undersøgte sagen og kom til det resultat, at der var tre steder i verden, som geografisk og klimatisk præcis lignede Færøerne. Der var bare en stor forskel, sagde han, og det var, at på Færøerne bor folk, der bor mennesker.

Jeg tror, at dette gælder for hele det vestnordiske område og det arktiske område. Som en færøsk forfatter har sagt: Bo ikke i Vestnorden af praktiske årsager. Folkene og kulturerne i Vestnorden og i Nordatlanten bor midt i et af verdens rigeste naturresurseområder. Nordatlanten er et enormt spisekammer og er hjertet i verdens klima.

I dette område er det altså lykkedes at skabe et bæredygtigt moderne samfund og bæredygtige kulturer på grundlag af en udnyttelse af alle de levende og ikke-fornybare resurser i området. Derfor er de vestnordiske udfordringer ikke blot af betydning for de vestnordiske folk og lande, men for hele Norden og for verden også.

Vi er fra Færøernes side meget fornøjede med, at Nordisk Råd og Nordisk Ministerråd de senere år har prioriteret Vestnorden ikke som noget særskilt eller noget specielt, men som sidestillet med øvrige områder i nordisk samarbejde.

Den nye redegørelse er en udmærket redegørelse, som har været ledet af Norge, og med de satsningsområder, som nævnes i redegørelsen, er der lagt op til, at Vestnorden også fremover kommer til at blive et område, som har betydning for hele det nordiske samarbejde og ikke bare betydning for Vestnorden.

Jeg skal som de andre nævne, at når vi taler grænsehindringer, når vi taler om de største barrierer for Vestnordens udvikling også i nordisk sammenhæng, så er det trafikproblemer, som er den største. Jeg ser frem til, at vi kan få behandlet det først i en strukturanalyse, men også i konkrete tiltag for at bedre servicen, særlig muligheden for at rejse til Grønland. Det vil ikke bare være en fordel for Grønland, men også for alle os nordiske, som ønsker at besøge dem.

Runar Patriksson (Midtengruppen, fp):
Fru president! Jag kanske kunde ha sparat två minuter, men det är så att jag är en av de två parlamentarikerna i hela Nordiska rådets session som sitter i Arktiska rådet. Arktiska rådet är ett mycket aktivt råd, som lägger förslag som jag tror levererar. Det är kanske någonting som man söker i Nordiska rådets arbete: utskott som levererar.

Arktiska rådet har på sina möten ideligen drivit frågan om IT in the Arctic. Det ledde till att det förra veckan var en konferens i både Reykjavik och Akureyri på ministerrådsnivå, som var mycket givande och där Arktiska rådets parlamentariker var med och drev på vidare.

Anledningen till att jag går upp i talarstolen i dag är att jag vill rikta en vädjan till mina parlamentariska vänner i alla länder att ta ansvaret för University of the Arctic, den fråga som nu drivs ganska bestämt av Arktiska rådet. Det spänner från Kanada till Ryssland. Arktiska rådet innehåller både kanadensare, grönländare, färingar och deltagare från alla andra länder, plus en från duman och federationen i Ryssland. Ett mycket intressant råd, där samarbetet fungerar bra.

Jag vädjar till er: Ta ansvar för University of the Arctic, som finns i Arendal i Norge och utbyggs i Luleå i Sverige, i Rovaniemi i Finland, i Danmark, Island och på många andra ställen där utbildning sprids via IT in the Arctic. Vi måste ta vårt ekonomiska ansvar för University of the Arctic för att föra ut både möjligheten till hälsovård via telekommunikation och utbildning i Arktis. Jag vädjar till mina vänner: Vi tar ansvar för University of the Arctic, och vi fortsätter bestämt i Arktiska rådet! Det är ett viktigt arbete i Nordiska rådet.

Inge Ryan (Den venstresosialistiske grønne gruppen, SV):
Det er svært viktig at vi fokuserer på Vest-Norden, et område med lite folk, mange naturressurser og store naturområder. Jeg tror det er viktig at vi som bor i de mer folkerike områdene av Norden, ikke glemmer dette, og at vi har solidaritet med de mindre tett befolkede områdene i Vest-Norden. Derfor tror jeg det er viktig at vi sier ja til Færøyenes søknad om sjølstendig medlemskap.

Vi har fått en rapport om Vest-Norden og dets naboer, som peker på at vi må se på Vest-Norden i et større regionalt perspektiv. Samarbeid med land som Canada og Skottland er naturlig for de vestnordiske landene når man ser på kartet. Ressursene i Nord-Atlanteren er en fellesnevner for alle landene i regionen. Disse ressursene er også viktige for Norge, og spesielt for vår befolkning langs kysten.

Jeg vil imidlertid be ministerrådet ha Norge i tankene i forhold til Vest-Norden og dets naboer. I rapporten er både Murmansk og Arkhangelsk definert som Vest-Nordens naboer, mens Norge ikke er definert som det. Jeg er sikker på at dette skyldes en akademisk definisjon, men jeg vil allikevel understreke at vi fra norsk side i høyeste grad anser oss som naboer i Vest-Norden, og at vi ønsker å være aktivt med i samarbeidet om ressursforvaltningen av havområdene rundt oss. Vi ønsker også å bidra på andre måter.

Familie- og Sundhedsminister **Bill Justinussen**:
Fru præsident! Det nordiske samarbejde er blevet til på grund af fælles værdigrundlag, som har skabt konstruktive rammer for samarbejdets udvikling. Sammenlignet med resten af Norden er de vestnordiske lande små. De særlige forhold i regionen med små befolkninger og deraf begrænsede ressourcer skaber andre behov for samarbejde.

På samme måde som Norden har brug for Europa, har Vestnorden brug for Norden. Men samtidig har Norden også brug for de værdier, som de små samfund i Vestnorden besidder. I disse små og nære samfund er det muligt at finde fleksible løsninger, da vi på grund af samfundenes størrelse tit er tvunget til at tænke anderledes.

Færøerne har tradition for samarbejde med Danmark om patientbehandlinger. Vi sender mange patienter årligt til utlandet til behandling, hvor langt de fleste bliver behandlet i Danmark.

På en konference mellem de vestnordiske sundhedsministre, som blev afholdt i Illulissat i denne sommer, blev det besluttet at undersøge mulighederne for et samarbejde på sygehusområdet. Det islandske sundhedsvæsen har meget gode behandlingsstatistikker på nogle områder. Derfor er vi fra færøsk side interesseret i at etablere et forsøgsvist samarbejde med det islandske sundhedsvæsen. De foreløbige tilbagemeldinger har været positive, og jeg håber, at de islandske tilbud vil være økonomisk attraktive for Færøerne.

På samme måde har Færøerne givet Grønland et tilbud om visse behandlinger. Også her har de foreløbige tilbagemeldinger været positive. I går havde vi lejlighed til yderligere at bekræfte interessen ved et meget konstruktivt møde imellem de vestnordiske sundhedsministre og Vestnordisk Råds præsidium. Et godt konkret eksempel på udviklingen af samarbejdet på sundhedsområdet er forsøgene med telemedicin. På Færøerne har vi etableret muligheden for at tilbyde telemedicin til skibe, der befinder sig langt ude på havet. Dette har afgørende forbedret behandlingstilbuddene for vores søfolk.

Jeg har med stor interesse noteret mig prioriteringen af det vestnordiske samarbejde i programmet for Islands formandskab. På samme måde, som ideen med at invitere vores baltiske venner inden for i den nordiske familie har vist sig at være særdeles visionær, synes jeg, at tiden nu er kommet til at invitere Vestnordens naboer ind i vores kreds.

Derfor har det islandske formandsskab taget en god og fremadrettet beslutning ved at sætte "Nabopolitik i Nordatlanten" på dagsordenen i programmet for formandskabet i 2004.

Den nordiske idé bygger på mangfoldigheden og det nære samfund. Det er mit håb, at vi i de kommende år yderligere vil stadfæste dette for os så naturlige samarbejde og udvide det til vores nordatlantiske naboregioner.

Ole Dorph (Den sosialdemokratiske gruppen, Si):
Jeg vil først takke for redegørelsen om Vestnorden, der flot peger på en række områder, hvor der kan og bør ske en udvikling. Redegørelsen giver ikke svar på, hvordan den udvikling skal ske, og det mener jeg heller ikke den bør gøre. Det er nødvendigt med lokale initiativer, der falder i tråd med redegørelsens indgangsvinkel. F.eks. peges der i redegørelsen på turisme som et erhverv med stort udviklingspotentiale. Heri er jeg helt enig, fru præsident.

Grønland er på vej mod øget selvstændighed; det betyder, at indtjeningen i landet skal øges ganske betragteligt, hvis den gode hensigt om øget selvstændighed skal realiseres. Det kræver en prioritering i retning af uddannelse og erhverv.

Mens vi i Grønlands hovederhverv, fiskeriet, ser en udvikling i retning af færre trawlere, færre fiskefabrikker og færre ansatte i færre byer, giver turisme en mulighed for det modsatte. Flere turister giver flere hoteller, flere ansatte og mulighed for flere turistmål, der kan være med til at skabe og fastholde beskæftigelsen på flere områder og derved også til en vis grad fastholde bosætningsmønstret i det store land. Island kan ses som et forbillede, hvad dette angår, med mange turister fra nær og fjern.

Turismen er imidlertid et forholdsvis nyt erhverv i Grønland. Den enestående natur har vi på plads og har haft det længe. Det afgørende for udviklingen af turisme er at infrastrukturen følger med i form af større transport- og overnatningskapacitet. Det er nødvendigt at investere i bedre infrastruktur, således at vi kan håndtere det stigende antal turister i vort område, samtidig med at vi sikrer, at dette sker uden at belaste miljøet. Dette er særlig vigtigt i de arktiske områder. Både økonomisk og organisatorisk er dette en opgave, der med fordel kan ske i samarbejde med vore vestnordiske naboer.

Til slut vil jeg ønske det islandske formandsskab held og lykke med fokusering på det vestnordiske regionale samarbejde i 2004. Det er noget, vi fra Grønlands side slutter os fuldt og helt og ser frem til at deltage i.

Samarbejdsminister **Siv Friðleifsdóttir**:
Jeg vil gjerne få takke for den debatten vi har hatt her. Den har etter min mening vært meget positiv. Vi har hørt hva Nordisk Råd mener om vår rapport, og jeg kan ikke høre at man har negative synspunkter. Generelt har det vært meget positivt. Her har det vært påpekt hvor sterk den særstillingen er som vi har i Vest-Norden, med store områder, verdens matkiste, har det blitt sagt her, med få folk og som vekkerklokke i klimaspørsmål og miljøspørsmål. Det har også vært understreket at det samarbeidet ikke bare er viktig i Vest-Norden, det er også viktig for hele Norden og for hele kloden. Det synes jeg er helt riktig sagt.

Jeg vil også takke for at det islandske formannskapet for neste år og våre planer har blitt meget bra mottatt. Vi har tre fokustemaer. Det er det vestnordiske samarbeidet, demokrati og grensehindrene. Vi kommer til å ha veldig ambisiøse planer om å følge denne rapporten som vi har diskutert her, systematisk opp. Samarbeidsministrene har bedt diverse fagministre om å komme med forslag før 1. desember 2003, som er snart, til hvordan vi kan følge opp denne fine rapporten som vi har diskutert her. Jeg vil takke for hvor bra Nordisk Råd har mottatt denne rapporten, og hvor stor interessen her er for å øke det vestnordiske samarbeidet, ikke bare internt, men også med de nye områdene, Skottland, Irland og Canada.

Debatten ble avsluttet.

Rådet besluttet å ta Dokument 8 til etterretning.
Rådet besluttet å ta Dokument 9 til etterretning.

Det ble meddelt at beslutning om rek. 16/2002 skulle behandles under dagsordenspunkt 20.

7. Gränshinder och vardagsintegration

Inge Lønning overtok ledelsen av forhandlingene.

Dokumentasjon

Rek. 3/2002 Nordbornas rättigheter

Rek. 4/2002 Redogörelse till Nordiska rådets nationella delegationer om uppföljning av rådets rekommendationer

Rek. 18/2002 Konsekvensoplysninger og henvisning til de nordiske landes lovgivning i det nationale lovgivningsarbejde

Rek. 37/2002 Uddannelse for unge i Norden

Rek. 38/2002 Nordisk tentamensgyldighed for højere uddannelser

A 1312/velferd Medlemsforslag om at Nordisk Ministerråd foretar en kartlegging av hva som skal til for å kunne innlemme de døves tegnspråk i den nordiske språkkonvensjonen

A 1325/kulturUdvalgsforslag om rabatbilletter til ungdom og studerende

A 1335/välfärd Utskottsförslag om beskattning av pensioner och principerna för förtidspensionering

Rek. 3/2002 Nordbornas rättigheter

Rekommandasjon lyder:

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

1) *att* en konkret tidsplan och implementeringsplan sätts för var och en av de 23 åtgärderna som framgår av bilaga 1 till ministerrådsförslaget att lämnas till Nordiska rådet senast den 15 januari 2003. Tids- och implementeringsplanen ska omfatta analys av problemställningar, nödvändiga politiska beslut, ändringar i regelverk, statusbeskrivning och uppföljning

2) *att* modernisera de nordiska avtalen på arbetsmarknadsområdet, och lägga till grund att icke-nordisk medborgare med permanent uppehållstillstånd i ett nordiskt land får samma rättigheter som nordisk medborgare vad gäller möjligheten att arbeta i Norden samt att innan våren 2003 anmäla vilka åtgärder som verkställts för att uppnå denna målsättning

3) *att* Nordiska ministerrådet i de framtida budgetförslagen avsätter tillräckliga resurser till Hallo Norden, för att Hallo Norden kan medverka till att bistå de nordbor som råkar ut för hinder vid flyttning/pendling eller studier inom Norden samt för att Hallo Norden årligen kan avge rapportering om omfattningen och karaktären av befintliga gränshinder

4) *att* ministerrrådet i sin planering och prioritering av insatser mot gränshinder också indrar relevanta myndigheter, organisationer och institutioner, härunder Föreningarna Norden, de åtta nordiska gränsregionerna, branschorganisationer, konsumentorganisationer etc.

5) *att* arbeta för en lagstiftning om gränsöverskridande betalningar inom Norden i syfte att nivån på avgifterna ska vara den samma som inhemska betalningar; ministerrådet rekommenderas att ta utgångspunkt i den modell som antagits av Europaparlamentet och Europeiska rådet (förordningen (EG) nummer 2560/2001))

6) *att* i övrigt genomföra de föreslagna åtgärderna i Ministerrådsförslag om uppföljning av Nordbornas rättigheter (B 215/presidiet), med beaktande av de synpunkter som framgår av presidiets betänkande över ministerrådsförslaget

Rek. 4/2002 Redogörelse till Nordiska rådets nationella delegationer om uppföljning av rådets rekommendationer

Rekommandasjonen lyder:

Nordiska rådet rekommenderar de nordiska ländernas regeringar

att till Nordiska rådets nationella delegationer årligen lämna en redogörelse för vad man nationellt har gjort med anledning av de rekommendationer som antagits på föregående session

Rek. 18/2002 Konsekvensoplysninger og henvisning til de nordiske landes lovgivning i det nationale lovgivningsarbejde

Rekommandasjonen lyder:

Nordisk Råd rekommanderer de nordiske landes regeringer

at indarbejde en henvisning til de øvrige nordiske landes lovgivning for området, når forslag til nye love fremlægges og behandles i de nationale parlamenter samt oplyse om eventuelle konsekvenser i forhold til de øvrige nordiske lande

Rek. 37/2002 Uddannelse for unge i Norden

Rekommandasjonen lyder:

Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd

1) *at* Nordisk Ministerråd i samarbejde med de nordiske regeringer informerer alle skoler for ungdomsuddannelse om Den nordiske overenskomst om gensidig anerkendelse af gymnasiale uddannelser – herunder om muligheden for at tage et nordisk uddannelsesår – så den bliver velkendt af såvel studievejledere og ansvarlige for godkendelse af eksamener taget i andre nordiske lande på de enkelte uddannelsessteder

2) *at* der udformes en informationskampagne der sigter på unge i Norden om muligheden for et nordisk uddannelsesår

3) *att* Nordiska ministerrådet utreder de ekonomiska förutsättningarna för ungdomarna att i högre grad kunna utnyttja möjligheterna till ett nordiskt studieår

4) *at* Nordisk Ministerråd senest ved Nordisk Råds session 2003 redegør for tiltag som er sat i værk for at følge op vedtagelsen

Rek. 38/2002 Nordisk tentamensgyldighed for højere uddannelser

Rekommandasjonen lyder:

Nordisk Råd rekommanderer de nordiske landes regeringer

1) *at* forny Sigtuna-aftalen fremfor at erstatte den med en deklaration og vedtage en ny beslutning om "nordisk tentamensgiltighet"/anerkendelse af eksamener, en ny aftale som erstatter ministerrådets beslutning fra 1975 og i sin politiske intension går videre end den nuværende Sigtuna-aftale, som ikke omfatter alle højere uddannelser

2) *at* i dette arbejde inddrage forslagene fra rapporten "Tentamensgiltighet (Sigtuna-avtalet 1975)", ANP 2001:723

3) *att* vidta ökade informationsåtgärder gällande den nordiska tentamensgiltigheten, dels till de studerande, dels till dem som administrerar och godkänner examina och merithandlingar

Medlemsforslag om at Nordisk Ministerråd foretar en kartlegging av hva som skal til for å kunne innlemme de døves tegnspråk i den nordiske språkkonvensjonen (A 1312/velferd)

Välfärdsutskottet hade föreslagit

att Nordiska rådet inte företar sig något i anledning av medlemsförslag om at Nordisk Ministerråd foretar en kartlegging av hva som skal til for å kunne innlemme de døves tegnspråk i den nordiske språkkonvensjonen (A 1312/välfärd)

Udvalgsforslag om rabatbilletter til ungdom og studerende (A 1325/kultur)

Kultur- og Uddannelsesudvalget havde foreslået, at Nordisk Råd rekommanderer de nordiske landes regeringer

at undersøge mulighederne for at gennemføre rabatordninger for ungdom og studerende på statslige og statsligt støttede transport systemer

Utskottsförslag om beskattning av pensioner och principerna för förtidspensionering (A 1335/välfärd)

Välfärdsutskottet hade föreslagit att Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

1) *att* se över formerna för beskattningen av pensioner från ett annat nordiskt land och eftersträva en gemensam tillämpning av skatteavtalet i de nordiska länderna

2) *att* förenkla proceduren för bedömningen av rätten till förtidspension och rehabilitering så att undersökning och beslut görs i ett land istället för i berörda länder. På sikt bör regelverken om förtidspensionering de nordiska länderna emellan harmoniseras

Rek. 3/2002 Nordbornas rättigheter

Samarbetsminister **Berit Andnor** (Nordisk Ministerråds talskvinne rek. 3/2002):
Herr president! Få andra länder har så unika förutsättningar att samarbeta som de nordiska länderna. Om detta har många välbetänkta ord sagts genom åren i detta forum. Den nordiska hemmamarknadens alla fördelar har gjort att konsumenter och företag tänker nordiskt. De nordiska ländernas gemenskap och medlemskap i EU respektive EES har gett oss ytterligare ett vitalt instrument för att främja rörligheten mellan våra länder. Med vår nordiska samarbetstradition kan vi visa vägen för att främja integrationen i det nordiska närområdet och i övriga Europa.

Samtidigt som vi har stor betydelse för varandras ekonomiska utveckling finns det en outnyttjad potential. Detta är ett av skälen till att Sverige som ordförande i det nordiska regeringssamarbetet i år valde att rikta uppmärksamheten på gränshinderfrågorna.

Sverige har under vårt ordförandeår strävat efter att hitta konkreta lösningar på gränshinderproblemen. Det nordiska samarbetet måste ha nära förankring hos medborgarna och också visa på att vi kan uppnå konkreta resultat.

Danmarks förre statsminister Poul Schlüter har engagerats som min särskilde representant för att systematiskt arbeta med de här frågorna. Poul Schlüters långa politiska erfarenhet har gjort det mycket lättare att förankra frågorna i de nordiska ländernas regeringar och ge dem genomslag i den praktiska politiken. Vi ska strax få en redogörelse av Poul Schlüter om det arbete

som han bedrivit på detta område. Men låt mig först som en inledning till detta få redovisa några erfarenheter.

Mot bakgrund av arbetet hittills under året skulle jag vilja peka på fem aspekter kring gränshindren.

För det första: Det går att uppnå resultat. Så har skett på flera områden under de tio månader som arbetet hittills har bedrivits. För att ta ett exempel kan jag nämna att det i dag finns beslut om att vissa avgifter ska slopas och procedurerna underlättas i tullen för yrkestrafiken mellan Norge och Sverige.

Vidare är berörda myndigheter i de nordiska länderna överens om att ömsesidigt erkänna respektive lands förarkompetens för kranförare. Lösningar som dessa har möjliggjorts genom ett nära samarbete under ledning av ordförandeskapet mellan alla berörda parter, inklusive myndigheter och branschorganisationer i de nordiska länderna.

Ett annat exempel är att tentamensgiltigheten vid den nordiska hälsovårdshögskolan likställs med svenska examina. Genom en ändring i den svenska högskoleförordningen som trädde i kraft den 1 oktober blev detta möjligt.

En ny finansieringsmodell för skolan har fastställts som innebär förenklingar.

Ytterligare ett exempel är att det utan krångel går att tillämpa det isländska namnskicket i Sverige. När vi på svensk sida blev uppmärksammade på det tidigare rådande problemet var det bara en fråga om att justera en förordning för att få en vettigare ordning till stånd. Det nordiska regelverket kan på vissa områden behöva förtydligas och anpassas till förändrade förhållanden. Den nordiska konventionen om social trygghet som undertecknades den 18 augusti är ett exempel på detta.

Därutöver har Sverige nu möjliggjort för till exempel studenter som flyttar inom Norden att få både bostadsbidrag och barnbidrag, vilket tidigare inte varit fallet.

För det andra: Man får inte låta det bästa vara det godas fiende. Även om det av olika skäl inte är realistiskt annat än möjligen på lång sikt att åstadkomma ett gemensamt system för personnummer i Norden går det att göra förenklingar. De nordiska samarbetsministrarna har enats om att ändra den nordiska överenskommelsen om folkbokföring så att information om flyttning kan kommuniceras direkt mellan behöriga nordiska myndigheter. Ett förslag till avtalstext kommer skyndsamt att tas fram. Denna ordning underlättar för den enskilde att snabbt folkbokföras.

För det tredje: I en del fall har det av lagstiftningsskäl inte varit möjligt att få till stånd en förändring på den tid som stått till vårt förfogande. Här har vi i stället gjort tydliga åtaganden på politisk nivå som kommer att leda fram till konkreta åtgärder.

Ett gott exempel på detta är utbildningsområdet. De nordiska utbildningsministrarna har antagit ett ambitiöst åtgärdspaket som berör det så kallade Sigtunaavtalet om nordisk tentamensgiltighet respektive överenskommelse om samnordiska regler för studiestöd. Det berör även erkännande av yrkesutbildningar och kvalitetssäkring av högre utbildning.

Arbetsmarknadsministrarna har diskuterat hur man ser på frågan om hur arbetsmarknaden ska kunna öppnas för tredjelandsmedborgare. Man har enats om att göra en skyndsam genomgång av de nordiska arbetsmarknadsavtalen. Utgångspunkten är att en utvidgning av den öppna nordiska arbetsmarknaden till att omfatta tredjelandsmedborgare med permanent uppehållstillstånd ska genomföras med deltagande av fyra nordiska länder.

Vidare har de nordiska arbetsmarknadsministrarna beslutat att driva på genomförandet av förslaget om en internordisk arbetsförmedling på Internet.

För det fjärde: Jag har nämnt konkreta färdiga resultat inklusive anpassning av gällande regelverk till nya förhållanden samt åtaganden om åtgärder. Jag vill här också säga att processen i sig är ett framsteg. Gränshinderarbetet har blivit en högt prioriterad uppgift i det nordiska samarbetet. Gränshinderfrågorna har kommit för att stanna på den nordiska dagordningen, med en särskild funktion i Ministerrådssekretariatet i Köpenhamn. Jag välkomnar att Island som ordförande i det nordiska regeringssamarbetet under år 2004 fortsatt kommer att driva dessa viktiga frågor.

För det femte: Att minska och avskaffa gränshinder betyder, som jag tidigare sagt, inte nödvändigtvis lagharmonisering. Det rör sig oftare om att utifrån gällande regelverk finna pragma-

tiska lösningar som möjliggör för medborgare att söka arbete i annat nordiskt land eller gränspendla.

Det gäller också att förbättra och förstärka informationsservicen till de nordiska medborgarna. Mot den bakgrunden tog Sverige som ordförande initiativ till att sammanföra olika regionala informationspunkter och Hallå Norden. Resultatet av detta arbete blev att man ska öka samordningen mellan de här funktionerna och att Hallå Norden förstärks i enlighet med beslut av de nordiska samarbetsministrarna.

Allteftersom integrationen fortskrider mellan de nordiska länderna kommer vi att kunna registrera nya hinder. Uppkomsten av nya hinder behöver inte vara ett negativt symtom. Vi har i dag enligt preliminära beräkningar uppemot 5 000 svenskar som arbetspendlar till Danmark och ca 16 000 till Norge. Enligt de uppgifter vi har är siffrorna betydligt lägre vad gäller arbetspendlingen från Norge och Danmark till Sverige. Flödet mellan våra länder går i olika riktningar i olika perioder. Den gemensamma arbetsmarknaden är en resurs för alla parter. Att ta väl vara på den är att använda det nordiska samarbetet på ett fruktbart sätt.

Det är min förhoppning att gränshinderarbetet under Sveriges ordförandeskap har bidragit till att göra det lite enklare att verka och bo i Norden. Jag vill nu överlämna ordet till Poul Schlüter, som kommer att ge sin redogörelse. Därefter är jag beredd att svara på eventuella frågor.

Fhv. statsminister **Poul Schlüter:**

Hr. Præsident! I det nordiske samarbejde har vi nu taget fat på en vigtig og vanskelig opgave: fjernelse af grænsehindringer.

Når jeg påtog mig opgaven, var det med forventning om, at der kunne skabes resultater for den enkelte borger i Norden, med den målsætning, at borgeren frit kan arbejde, studere og bosætte sig i et andet nordisk land. Der er også skabt en del resultater for den enkelte borger allerede.

Udgangspunktet for mit arbejde har altså været borgernes mobilitet i Norden. Denne opgave har ikke mindst været vigtig, fordi vi står over for nogle væsentlige udfordringer: EU udvides, og den globale konkurrence bliver endnu vigtigere. Vi i Norden må fortsat gå foran i udviklingen af det indre marked og profilere os med et dynamisk, et åbent og et fleksibelt arbejdsmarked. Vi må sikre, at det indre marked i Norden rent faktisk fungerer, også i praksis.

Vi har tidligere vist, at vi kunne skabe resultater, også før de blev skabt i EU. I 1954 nåede vi til enighed om det fællesnordiske arbejdsmarked, og det var et gennembrud. Det blev efterfulgt af den fællesnordiske pasunion, og det var en sensation. Det var faktisk en verdenssensation. På skatteområdet nåede vi så til enighed om den nordiske dobbeltbeskatningsaftale i 1956.

Jeg har indtil videre haft 10 måneder til mit arbejde. Vi har nået en del, vi har sat en mængde arbejde i gang. Men vi er kun lige begyndt, og vi har erkendt, at fjernelse af grænsehindringer er et permanent punkt på Nordisk Ministerråds dagsorden. Det vil det være allerede af den grund, at landene jo hele tiden er dynamiske. Vi er i gang med ny lovgivning.

Hvad har de berørte nordiske ministre så nået hidtil?

Undervisningsministrene har forpligtet sig til at foretage en revision af gymnasieaftalen den bliver underskrevet i foråret 2004, og at styrke det nordiske samarbejde om gensidig anerkendelse af uddannelser, særlig inden for rammerne af EU. Det arbejde er allerede nu sat i gang. De har forpligtet sig til at forbedre systemet for studiestøtte til studerende – det vil ske i det første halvår af 2004, og så har de forpligtet sig til at påbegynde et samarbejde om gensidig anerkendelse af erhvervsuddannelser. Det arbejde er nu også sat i gang.

Finansministrene arbejder med temaet at nedsætte transaktionstiden for bankoverførsler tværs over grænserne. Finansministrene har drøftet transaktionsomkostningerne i går på baggrund af EU's forordning om det samme. Forordningens bestemmelser om disse transaktionsomkostninger, som er uhyggeligt høje for udenlandske transaktioner, gælder jo kun i Finland og Sverige, men ikke i de øvrige lande. Det spørgsmål har ministrene drøftet i går, men jeg må indrømme, at jeg er dybt skuffet over forløbet. Der var ingen politisk vilje hos ministrene, og uden stærke ministre kommer vi ikke af stedet. Det er beklageligt, men det er altså en kendsgerning.

Nu bliver temaet taget op igen ved næste møde om et halvt år, og så er der gået et halvt år med store gener for befolkningerne til følge.

Der arbejdedes også i går med en lang række skatteproblemer, og vi fik en fyldig rapport om dette tema for en uge siden. Den blev drøftet af de nordiske finansministre i går. Her er der mange interessante forslag til forbedring af selve den nordiske skatteaftale og forbedret information til borgere og myndigheder. At etablere en fællesnordisk elektronisk skatteberegningsmodel er også et tema, og en sådan vil formentlig kunne oprettes til næste år.

Endelig har de drøftet at oprette nordiske skatteudligningskontorer i grænseregionerne, hvor borgerne direkte kan få beregnet deres skat. Danmark har allerede et sådant kontor i sving fra den 1. januar 2004, og det er en god idé. Sverige har også siden år 2000 haft en lignende informationsbutik i Malmø, som betjenes af skattemyndighederne. Desuden drøftede finansministrene muligheden for at åbne et nordisk virtuelt skattekontor, som det hedder, hvor borgerne kan indhente information om deres beskatning – et meget positivt tiltag.

Arbejdsministrene besluttede på deres møde den 22. september at arbejde for at få et mere smidigt arbejdsløshedsforsikringssystem, der er mere borgervenligt, og vi får snart en udredning om dette. Udredningen om den fællesnordiske arbejdsmarkedsaftale skal ske med henblik på at få en ordning, hvor ikke-nordiske statsborgere med permanent opholds- og arbejdstilladelse i ét nordisk land bliver inkluderet i den fællesnordiske arbejdsmarkedsaftale. Når det sker, vil det nok blive med dansk undtagelse, da Danmark jo bl.a. har et EU-forbehold på det indre og retlige område, som også omfatter disse spørgsmål, men det nordiske åbne arbejdsmarked bør også omfatte tredjelandes medborgere, som opholder sig her i Norden. Det vil være et vigtigt fremskridt.

Så har de besluttet at oprette en internordisk jobformidling på Internettet i grænseregionerne. De tekniske muligheder vil være færdigvurderet i år, og det bør allerede til næste år være i funktion.

Social- og sundhedsministrene har i år undertegnet en ny nordisk konvention om social tryghed. Det skete på deres møde i august, og de vil levere en rapport om ændringer af barselordningerne i Norden inden for kort tid. Vi må kunne foretage ændringer i dette lovtema i 2004. De har fulgt op på at fjerne grænsehindringer for funktionshæmmede – altså for handicappede – der er allerede resultater, og informationen om borgernes rettigheder er styrket.

De nordiske næringsministre har på mit forslag skabt enighed om at nedsætte en arbejdsgruppe om måleteknik, som skal styrke det nordiske samarbejde inden for rammerne af EU's bestemmelser. Beslutningen er truffet, og arbejdet er gået i gang. Næringsministrene har også besluttet at nedsætte en arbejdsgruppe, som skal drøfte national implementering af selskabsretlige EU-spørgsmål forud for gennemførelsen af Det Europæiske Selskab, som jo vil kunne arbejde på tværs af grænserne, også på tværs af de nordiske grænser. Her er beslutningen truffet, og det er en vigtig sag, fordi de nordiske selskabslove er ganske forskellige. Det skal de altså helst ikke være på dette punkt.

Som noget nyt har de nordiske næringsministre også besluttet at kortlægge grænsehindringer for det nordiske næringsliv. Det spiller en stor rolle for næringslivet at få fastslået, hvad der er af grænsehindringer, og her venter vi på positive resultater, f.eks. med henblik på mennesker, der har deltidsarbejde, som arbejder i to nordiske lande og sociale forhold som barselordninger for medarbejderne. Derfor vil de nordiske næringsministre sætte et udredningsarbejde i gang, i stil med det stykke arbejde, den forhenværende finske samarbejdsminister, ambassadør Ole Norrback, foretog. Målet er altså at identificere specifikke grænsehindringer for det nordiske næringsliv. Det kan f.eks. dreje sig om fusioner over grænserne, og sådanne fusioner er talrige. Gennem de sidste 4 år er der sket ca. 1.000 nordiske fusioner, og jeg tror, vi vil se flere i de kommende år. Virksomhederne vil gerne udvide deres hjemmemarked. Det er altså særdeles positive løsninger.

Justitssektoren har taget fat på vanskelighederne med nordisk harmonisering af ægteskabs- og familielovgivningen. Man har indtil videre kortlagt lovgivningen på dette felt inden for Norden og har bl.a. publiceret to omfattende bøger på familieretsområdet. En tredje er på vej senere i år om retsforholdet mellem børn og forældre, og næste år skal justitsministrene vurdere muligheden for nordisk lovharmonisering.

De nordiske samarbejdsministre har besluttet at forbedre systemet for at få et cpr-nummer (personidentifikationsnumre) hurtigt, når nordiske borgere flytter til et andet nordisk land. Det er vigtigt, det spiller en rolle, når man skal have udbetalt løn, når man skal indgå en lejekontrakt om en bolig osv. Det kan slet ikke fungere uden, og de nordiske samarbejdsministre er derfor blevet enige om at ændre den nordiske overenskomst om folkebogsføring, så information om flytning fra et nordisk land til et andet vil blive kommunikeret direkte mellem folkeregistrene ved ind- og udflytning landene imellem. Den nordiske arbejdsgruppe skal udarbejde et konkret forslag til sådanne ændringer af de nordiske overenskomster, og jeg tror, dette forslag vil foreligge inden de nordiske samarbejdsministres møde den 15. december i Stockholm. Det er et meget positivt resultat, for så undgår borgerne at rejse rundt med deres nordiske flyttebeviser, og så vil det gå hurtigt med at få et nyt cpr-nummer.[1]

Herudover har der været afholdt resultatorienterede konferencer som led i det aktive svenske formandskabsprogram. Jeg deltog eksempelvis i en konference i Karlstad – Berit Andnor har netop nævnt det – om køretøjer og køretøjføreres mobilitet. Her drøftede man en række konkrete grænseændringer for den erhvervsrelaterede trafik, og ved et opfølgende møde i Østersund under ledelse af den svenske samarbejdsminister Berit Andnor nåede berørte nordiske myndigheder til enighed om løsninger på flere grænsehindringer. Det gælder sådan noget som forenkling af tolddeposita og toldafgifter, krav til køretøjers længde, vægt og bredde og maskin- og kranføreres kompetencebeviser. Sagen om den ålandske kranfører, som ikke fik godkendt sin kranføreruddannelse, er kendt fra mødet med de selvstyrende områder sidste år. Den sag er nu blevet løst.

Også grænsehindringer for Bornholm har haft min bevågenhed. Den vigtigste transportvej fra København til og fra Bornholm går jo i dag via Ystad i Sverige, men det sker ikke ganske uhindret. Mange borgere har henvendt sig til mig om disse grænsehindringer, som særlig angår medtagning af kæledyr, det vil altså sige hunde og katte. Det er både besværligt og bekosteligt at tage sine kæledyr med til Bornholm, når de skal via Ystad. Det kræver hyppige vaccinationer, og jeg har rettet henvendelse til svenske myndigheder herom. Der har været forhandlet om det spørgsmål, men der er ikke fundet en løsning endnu.

Jeg er blevet gjort opmærksom på, at mange grænsehindringer vedrører blot ét af de nordiske lande. Én sag vedrører den islandske navnelovgivning. Det er jo således, at Island har en særlig navnetradition, hvor barnet opkaldes efter faderen plus -dóttir eller -son. Der var særlige problemer med at udnytte denne mulighed i Sverige, men så ændrede man stort set over en nat den svenske navneforordning, og problemet blev løst. Vi har et lignende problem i Danmark, og jeg har henvendt mig til den danske statsminister om sagen, og han har meddelt mig, at vi får en løsning à la den svenske, formentlig i løbet af næste år.

Arbejdet med fjernelse af grænsehindringer for både borgere og virksomheder er vigtigt set i lyset af den stadig stigende internationale konkurrence. Hvis de nordiske lande skal kunne hævde sig i det ny Europa, må grænsehindringerne minimeres, og det er den offensiv, jeg som særlig repræsentant for det svenske formandskab og de nordiske ministre har indledt. Det er samtidig et område, hvor vi i Norden kan gå foran og styrke integrationen af vore lande og vore befolkninger. Men tempoet skal sættes op, og det skal prioriteres, især af de nordiske regeringer.

Vi har brug for fortsatte konkrete resultater. Vi er begyndt, men der er et godt stykke vej at gå endnu.

Ragnwi Marcelind (Midtengruppen, kd):
Herr President! Berit Andnor sade i sitt inlägg att det går att uppnå resultat. I går när jag ställde frågan hur arbetet hade gått framåt sade Berit Andnor att man hade tagit sin utgångspunkt i Norrbackrapporten. Då är min mycket konkreta fråga: Hur många av de 23 punkter eller konkreta förslag som Norrbackrapporten presenterade har Berit Andnor nu kunnat genomföra eller i hur många har arbetet påbörjats?

[1] = personnummer (red.anm)

Till Poul Schlüter skulle jag vilja ställa frågan utifrån en tidningsintervju där Poul Schlüter sade att många av de gränshinder som irriterar människor som färdas över de nordiska gränserna är små och löjliga och borde kunna åtgärdas på ett enkelt sätt. Det handlar bara om klarare regler. Konkret: Hur många av dessa så kallade löjliga regler har man lyckats åtgärda?

Samarbetsminister **Berit Andnor**:
Herr president! Utgångspunkten för hela det arbete som vi har påbörjat är Norrbackrapporten och de problemställningar som där har lyfts fram. Men det är inte bara de, utan det har under tiden också dykt upp nya frågeställningar. Vi har dessutom haft ett mycket nära samarbete med Hallå Norden och alla de mycket konkreta frågeställningar som har tagits upp i det sammanhanget.

Jag kan som ett rakt svar på Ragnwi Marcelinds fråga om hur många av de punkter som Norrbackrapporten omfattar som vi har börjat arbeta med säga att det gäller samtliga. Samtliga puntker har vi påbörjat, klarat av eller beslutat i även om vi av lagstiftningsskäl ännu inte har kunnat sätta dem i sjön.

Ragnwi Marcelind (Midtengruppen, kd):
Herr president! Det låter fantastiskt. Då måste vi snart kunna se konkreta åtgärder i nordbons vardag. Jag läste ett litet uttalande som vi har fått på vårt bord i dag från Föreningen Nordens förbund där man uttalar en viss skepsis mot det som nyss har sagts, och man kräver *ytterligere tiltak til at fjerne* gränshindren. Man säger att en del konkreta resultat har kunnat läggas fram men att det är fortsatt långt till målet. Det blir spännande att se vem som har uppfattat allt rätt.

Samarbetsminister **Berit Andnor**:
Herr president! Jag vill påminna om att det jag också har sagt hela tiden, och som är uppenbart för oss alla som engagerar oss i de här frågorna, är att detta är levande materia. Det händer hela tiden saker och ting. Det dyker upp nya problem. I den takt vi ökar integrationen mellan våra länder dyker det upp nya problem, nya frågeställningar. Och vi måste också anpassa de gamla konventioner som vi har till den nya verklighet vi lever i.

Jag vill bara som en kommentar till Föreningen Nordens förbund och det brev som jag också har fått från dem säga att det är daterat den 26 oktober, och man har ännu inte när detta brev skrevs tagit del av den redogörelse som jag och Poul Schlüter har lämnat här i dag. Men låt mig också säga att det naturligtvis är så, precis som vi har redovisat, att det finns saker och ting som vi ännu inte lagstiftningsmässigt har kunnat sätta i sjön. Däremot har vi politiska överenskommelser.

Line Barfod (Den venstresosialistiske grønne gruppen, EL):
Hr. præsident, det er et spændende arbejde, der er i gang, og jeg synes, det var godt at høre Poul Schlüters redegørelse om, at man tager udgangspunkt i de helt konkrete problemer, folk står over for.

Men når jeg går herop, så er det, fordi jeg blev meget forundret over, at Poul Schlüter fortalte, at der er dele af det nordiske samarbejde, som Danmark nu siger, man står uden for på grund af EU-forbehold. Så jeg ville høre, om Poul Schlüter kunne forklare, hvordan i alverden det, at Danmark har EU-forbehold over for overstatsligt samarbejde i EU, pludselig kan betyde, at Danmark, den danske regering vælger at stå uden for dele af det mellemstatslige samarbejde i Norden, fordi det kan jeg simpelt hen ikke forstå, og det kunne have langtrækkende konsekvenser, hvis at Danmark vælger at stå uden for på flere punkter.

Samarbetsminister **Berit Andnor**:
Herr president! Detta är naturligtvis en fråga som får diskuteras i Danmark och klaras ut mellan de politiska partierna i Danmark. Låt mig bara konstatera att när det gäller den nordiska socialkonventionen och den diskussion vi har om arbetsmarknaden går hela den diskussionen tillbaka till de danska förbehåll som finns när det gäller EU-samarbetet.

Ole Stavad (Den sosialdemokratiske gruppen, S):
Der var en bemærkning i Poul Schlüters redegørelse, som jeg håber, at samarbejdsministeren kan hjælpe mig med en afklaring på, fordi jeg blev lidt usikker.

Jeg hørte det sådan, at Sverige og Finland, der på bankgebyrer jo har gennemført det direktiv, der er i forhold til euro, at det kunne forstås sådan, at det også løser problemet i forhold til de nordiske valutaer.

Mig bekendt er situationen den, at Finland og Sverige kan overføre med nationale gebyrer eller uden gebyrer til eurolande, men ikke til de nordiske lande. Jeg vil godt høre, om ikke det er rigtigt, sådan så at den problemstilling, vi har med bankgebyrerne, er generelle, og den sidste undersøgelse, som man har lavet for Foreningen Norden, viser, at det højeste gebyr for at overføre 100 norske kroner, det er 215 norske kroner, så Poul Schlüters skuffelse deler jeg.

Samarbetsminister **Berit Andnor**:
Den här frågan var uppe i går också, i samband med statsministrarnas redogörelse. Låt mig bara säga att Gunnar Lund, den svenske biträdande finansministern, kommer senare att beröra frågan om bankavgifter. Jag tror att det är bäst, Ole Stavad, om vi låter dem som är riktiga experter på området svara på denna fråga.

Simo Rundgren (Midtengruppen, cent):
Arvoisa puheenjohtaja! On selvää, että me olemme nyt tekemisissä Pohjoismaiden neuvoston tärkeimmän asian kanssa. Mielestäni on näin. On hyvä asia, että meillä on kokenut valtionmies tekemässä tätä selvitystä. Haluan tehdä yhden kysymyksen, joka liittyy metodiin, jolla tätä selvitystyötä tehdään. Suomi on aikaisemmin nostanut keskusteluun sellaisen ajattelutavan, että kun meillä on kymmenittäin ja sadoittain yksittäisiä asioita, joihin meidän tulee tarttua, niistä tulee sellainen valtava vuori, jonka edessä me koemme, että tämä on liian suuri ja mahdoton toteutettavaksi. Suomi on ehdottanut, että me ottaisimme siitä kolmeen koriin asioita: ensimmäiseen koriin ne, jotka voimme nopealla aikavälillä ratkaista, jotka ovat hyvin konkreettisia ja joita kansalaiset pitävät tärkeinä, toiseen koriin ne, jotka vaativat pidempiä selvityksiä, ja kolmanteen koriin sellaiset, jotka tuntuvat meiltä iäisyyskysymyksiltä. Haluaisin kysyä, onko tätä metodia mietitty, kun on lähdetty työhön.

Simo Rundgrens tale i svensk oversettelse:
Ärade president! Det är klart att vi just nu behandlar den viktigaste fråga som Nordiska rådet har. Detta är min åsikt. Det är fint att utredningen leds av en erfaren statsman. Jag vill ställa en fråga som gäller metoden för utredningsarbetet. Finland har tidigare tagit följande tanke upp till diskussion: när vi har tiotals och hundratals enskilda ärenden som borde åtgärdas, bildar de ett så kolossalt berg att vi uppfattar arbetet som för stort och omöjligt. Finland har föreslagit att frågorna läggs i tre korgar: i den första de frågor som kan lösas snabbt, som är mycket konkreta och som medborgarna anser vara viktiga, i den andra de frågor som kräver längre utredning och i den tredje de frågor som verkar återkomma ständigt. Min fråga är: övervägdes denna metod när arbetet inleddes?

Samarbetsminister **Berit Andnor**:
Herr president! Ja, det är just det sättet att arbeta på som har varit vägledande i vårt arbete. Precis som jag sade inledningsvis, får inte det bästa bli det godas fiende. Det innebär att där vi kan se att vi mycket snabbt kan gå fram genom att förenkla, göra enkla förändringar gemensamt, gör vi det. Vi väntar inte på att vi kan hitta den allra bästa lösningen, som innebär att vi får lagstiftningsförändringar i alla nordiska länder. Det tar ganska lång tid. Därför är det väldigt enkelt och bra om man gör enkla och bra saker. Ett bra exempel på detta är just folkbokföringen. Där går vi nu fram med en lösning som förenklar och förbättrar för enskilda medborgare.

I ett längre perspektiv ska vi naturligtvis ändra den gemensamma lagstiftning som vi har inom detta område. Men för att inte sitta här och vänta några år på att det ska hända någonting över huvud taget, bestämde vi oss för att vi nu gör det här på ett enkelt och bra sätt.

Simo Rundgren (Midtengruppen, cent):
Arvoisa puheenjohtaja! Meitä tietysti auttaisi ja motivoisi kovasti, jos me näkisimme listan, jossa on ne asiat, jotka on laitettu ensimmäiseen koriin ja jotka nyt välittömästi pyritään ratkaisemaan.

Simo Rundgrens tale i svensk oversettelse:
Ärade president! Det vore naturligtvis mycket behjälpligt och motiverande för oss om vi fick se en lista över de frågor som har lagts i den första korgen och som man nu försöker lösa omedelbart.

Samarbetsminister **Berit Andnor**:
Herr president! I era bänkar ska det nu ha delats ut en liten bok med en sammanfattning av det som Poul Schlüter har redogjort för. Där kan ni själva bocka av de här olika frågorna. Jag tycker, som sagt var, att personnummerfrågan (cpr-nummer) är ett väldigt bra exempel på just det arbetssätt som redovisades från frågeställarens sida. Det är så vi måste arbeta. Vi måste uppnå konkreta, tydliga resultat och sedan på sikt jobba för att åstadkomma mer långsiktiga lösningar

Ole Stavad (Præsidiets talsmann rek. 3/2002):
Hr. præsident. Taletiden er ikke lang nok til de store roser, jeg vil blot benytte lejligheden til at sige tak til vores samarbejdsminister og den svenske regering for, synes jeg, et ihærdigt og godt stykke arbejde. Også tak til den svenske regering for at have udpeget Poul Schlüter til denne opgave. Vi, der kender Poul Schlüter, tror jeg bredt kunne blive enige om, at man ikke kunne komme i tanker om en bedre person til at følge op. Poul Schlüters tale i dag har også bevidnet, at han møder med den tilstrækkelige skepsis og nøgternhed, samtidig med at han har den vedholdenhed, der skal til. Så tak for det.

Jeg mener så også, at Poul Schlüters bemærkning i redegørelsen for et øjeblik siden meget præcist siger, hvor vi er. Poul Schlüter sagde, at vi har nået en del, men har sat en mængde arbejde i gang. Det mener jeg er præcist. Vi er nået nogle skridt, som vi også har fået forklaret og bevidnet her tidligere under samarbejdsministerens og Poul Schlüters tale, men det meste af arbejdet, som er sat i gang, er endnu ikke konkluderet. Det mener jeg ikke, vi skal blive frustrerede over. Da vi satte denne proces i gang sidste år i Helsingfors, var de fleste af os, der var engageret i det, bevidst om, at det her ville tage tid, at det her er et langt, sejt træk, hvor det er helt afgørende, at ministrene og parlamentarikerne holder engagementet og vedholdenheden. Hvis man slapper af, holder det omgående op med at ske noget som helst. Derfor er jeg også glad for, at det islandske formandskab, som tager over efter Sverige, har besluttet og aftalt med Poul Schlüter, at han fortsætter sit arbejde. Det mener jeg er meget afgørende.

Måtte jeg så gøre nogle få bemærkninger til de konkrete afrapporteringer, som vi har modtaget. Vi har jo desværre ikke haft megen lejlighed til at studere redegørelsen, da den er blevet omdelt her, mens der er blevet talt. Med rekommandation 3/2002, der er den vigtigste rekom-

mandation i den her sammenhæng, kan vi konstatere, at der er en række ting, der er sat i gang, men endnu ikke noget, der er konkluderet. Derfor står jeg meget uforstående over for, vil jeg godt sige til ministerrådssiden, at man lægger op til, at den kan afskrives. Det mener jeg er langt uden for det virkelige liv, for hovedparten af de spørgsmål, der er rejst, er der ikke givet svar på, i hvert fald ikke færdige svar. Derfor må jeg opfordre til, at vi i fællesskab arbejder meget intenst videre.

Må jeg gøre den bemærkning til rekommandation 18/2002, det er den, der handler om, at man skal redegøre i national lovgivning, der hvor det har nordisk relevans, at jeg står meget uforstående over for, at man fra ministerrådets side har tolket det, som om det kun er gældende for justitsområdet. Jeg vil gerne rose den danske regering for faktisk at have tolket det for hele området og opfordrer de øvrige regeringer til at tage det med. Jeg kan ikke forstå, at man har kunnet læse rekommandationen på den måde.

Måtte jeg så endelig slutte med at sige, at fra Præsidiets side og også fra parlamentariker- og udvalgsside arbejder vi med at lave en sortliste, sådan at vi får en tjekliste, vi måler på, om vi så også når de resultater. Det er lidt i forlængelse af det, der blev sagt af et finsk medlem fra et øjeblik siden. Derfor håber vi, at vi kan fortsætte samarbejdet, engagementet, vedholdenheden. Fra parlamentarikersiden lover vi, at vi vil fortsætte.

Statsråd **Ingjerd Schou**:
På Nordisk Råds sesjon i Helsingfors i 2002 fremmet ministerrådet et eget forslag om oppfølging av NSH-rapporten, altså den om Nordiska samarbetsorganet för handikapfrågor, om funksjonshemmedes grensehindre i Norden. I alt ti forslag har vært til behandling i sosial- og helsesektoren i løpet av året. Hoveddelen av arbeidet med oppfølgingen skjer i regi av arbeidsgrupper knyttet til de to sosialkonvensjonene, dvs. den nordiske sosialforsikringsgruppen, den såkalte trygdekonvensjonen, og arbeidsgruppen for bistandskonvensjonen, det som går under betegnelsen sosialtjenesteloven.

Den nordiske trygdekonvensjonen har i snart 50 år vært et viktig bidrag i samarbeidet innen Norden. Nettopp det gode samarbeidet videreutvikles og styrkes ytterligere gjennom den nye konvensjonen som nå er undertegnet.

Konvensjonens hovedformål er nettopp å regulere trygderettighetene for personer som bor eller arbeider i flere nordiske land over livsløpet. Etter at EØS-avtalen kom i 1994, har den også hatt spesielt stor betydning for dem som faller utenfor EU/EØS-reglene.

Gjennom den nye konvensjonen legges det på trygdeområdet til rette for en stor grad av likebehandling av statsborgere fra land utenfor EØS-området med nordiske statsborgere. Dette er nytt, og sikrer at trygderettighetene for dem det gjelder, blir betydelig bedre ivaretatt enn tidligere.

Rapporten om nordboernes rettigheter, Norrbackrapporten, viser også med tydelighet at trygdeområdet er preget av et omfattende og til dels svært komplisert regelverk, der nasjonale regler, nordiske regler og EØS-regler griper inn i hverandre. Et viktig siktemål med den nye konvensjonen har derfor også vært å skape et enklere regelverk for nordiske trygdesaker. Dette har man kommet langt på vei med, noe som bidrar til å fjerne vesentlige grensehindringer, og i tillegg gir det også en administrativ gevinst som vil komme den enkelte bruker til gode.

En vesentlig del av problemene som Norrbackrapporten avdekker på trygdeområdet, skyldes imidlertid også manglende kunnskaper om regelverket ute i etatene og mangelfull informasjon overfor den enkelte bruker.

Norge deltar derfor aktivt i det arbeidet som nå er igangsatt med det formål nettopp å styrke kunnskap og kompetanse og bedre opplæring og skolering av ansatte i berørte etater, med sikte på å få etablert bedre samarbeidsrutiner over landegrensene.

Det er av stor betydning at det viktige arbeidet som Poul Schlüter på oppdrag av samarbeidsminister Berit Andnor har satt i gang dette året, ikke stopper opp. Norge vil derfor gi sitt bidrag, og støtter fullt ut fortsatte bestrebelser i arbeidet med fjerning av grensehindringer og styrking av integrasjonen innen Norden.

Runar Patriksson (Midtengruppen, fp):
Herr president! Tack för ordet i en mycket viktig fråga, som vi har väntat på länge, som vi har slitit hårt med under ett år, sedan vi var i Finland, och som vi har slitit med i många år, vi som är gränsboende och vet vad gränsöverskridande arbete är.

Jag måste påstå, om jag ska vara lite kritisk till Schlüters framläggande av sina förslag, att det är lite synd att vi inte har fått dem i vår hand tidigare så att vi hade haft möjlighet att vara parlamentariker på riktigt och se vad det står. Det är inte så lätt att förstå allting som sägs direkt och att kommentera det. Även om det har sagts på danska har vi försökt lyssna. Vi fick reda på av samarbetsminister Andnor att vi hade det i bänken, men det var två minuter sedan och vi har tyvärr inte kunnat läsa det.

En fråga är dock väldigt viktig, och det är att vi nu tar rätt steg i rätt tid. Jag anser att vi här i Nordiska rådet måste hjälpa till även med Poul Schlüters framtida arbete. Mittengruppen har i Näringsutskottet samlats kring ett förslag, som tyvärr inte heller den här gången blev näringsutskottets förslag, utan drogs tillbaka. Ett förslag var på väg att gå fram som innebär att nordiska skattebetalare med gränsöverskridande skatteförhållanden ska få bättre hjälp med vilka skatter, arbetsmarknads- och socialförsäkringar som gäller. Mittengruppen har föreslagit en nordisk skattemyndighet, att det upprättas ett nordiskt skattekontor för medborgare som har sina vägar över gränserna.

Vi har nu hört att det är ungefär 16 000 människor som reser mellan Danmark och Sverige och mellan Norge och Sverige. Fråga härute när ni går ned till hotellet! Skrik till gubbarna som står och snickrar där uppe: Var kommer du ifrån? De är från Örebro, Karlskoga, Karlstad eller rent av Töcksfors. Här är de, hela gänget. Det är också de som jobbar på Gardermoen. Det är många svenska arbetare, och många av dem har problem. Många av dem har bara en enda önskan, och det är att få lämna sin självdeklaration till någon som vet vad det gäller.

Jag skulle vilja ta med mig Poul Schlüter och Berit Andnor hem till mig i Töcksfors och visa högen av papper på mitt skrivbord från de senaste veckorna som visar vilka problem det är. De som jobbar nu, småföretagare och enskilda arbetare, och inte minst de som har jobbat här tidigare har drabbats av sjukförsäkringsproblematiken och arbetsmarknadsproblematiken. Vi måste hjälpa dem också. Mittengruppen säger att ett skattekontor med möjlighet att ta ställning till deras situation, i vilket nordiskt land de än bor eller jobbar, vore det enda rätta.

Jag tror att Hallå Norden är bra, men det man får hjälp med där är att de lämnar fem telefonnummer till någon annan som ska svara och som troligen kan de här frågorna. Jag är glad när jag hör att samarbetsminister Andnor säger att vi ska förbättra de kontoren. Hallå Nordenkontoren kanske är Mittengruppens skattekontor – det kanske blir det nordiska skattekontoret i framtiden. Men då måste det sägas ifrån, för jag tror att det sitter många gränspendlare och väntar på beslutet. Jag vet att många drabbade i dag sitter i Värmland, tillsammans med journalister, och är väldigt intresserade av den debatt som vi nu har i Nordiska rådet. De hade hoppats på ett nordiskt skattekontor.

Samarbetsminister **Berit Andnor**:
Herr president! Låt mig bara påminna Runar Patriksson om att i hans hemtrakter har vi en gränstjänst, Morokulien, och de finns på flera andra ställen också.

Det här ska bli bättre, informationen ska bli klarare och tydligare och man ska kunna få besked när man vänder sig dit. Om detta är vi överens.

Låt mig också säga – vi har sagt det hela tiden men jag vill upprepa det igen – att vi har skillnader i skattelagstiftning mellan våra nordiska länder. Sjukförsäkringen ser olika ut. Föräldraförsäkringen ser också olika ut. Jag tror inte att vi inom överskådlig tid kommer att få en harmonisering av lagstiftningen inom dessa områden, utan det viktiga för oss är att man får bra, klar och tydlig information och att vi ser till att ta bort de onödiga gränshinder som finns för att man ska kunna pendla och bo där man tycker det är bra, på vilken sida om gränsen det än må vara. Det är viktigt att hålla isär de här frågorna.

Runar Patriksson (Midtengruppen, fp): Jag tackar för det. Vi är helt överens. Jag tror bara inte att vår samarbetsminister Andnor har förstått att vi har exakt samma uppfattning och att mittengruppens skattekontor är de som ska lösa problematiken. Vi ska inte samordna våra skattelagstiftningar – men det ska inte drabba den arbetare som anser att Norden är en arbetsmarknad där man kan ta arbete på den sida av gränsen som arbetena finns.

Vi har från svensk sida i arbetsmarknadspolitiken ställt krav på de arbetslösa: Finns det arbete på andra sidan gränsen så är du tvingad att ta det. Då är det vår skyldighet att hjälpa dem!

En fråga till sist: Är samarbetsministern beredd att också tillsätta en "haverikommission" för de redan drabbade?

Samarbetsminister **Berit Andnor**:
Herr president! Låt mig säga Runar Patriksson att vi är helt överens om att den arbetsmarknad som vi har ska vara gemensam. Vår uppgift är att se till att våra medborgare får möjligheter att röra sig över gränserna och leva och bo där man vill och där det bäst passar en. Om detta är vi helt överens. Vi måste bli bättre på att ge en klar och tydlig information om vad som gäller.

Låt mig bara betona än en gång – och där är vi kanske överens, Runar Patriksson och jag – att det handlar inte om att harmonisera vår lagstiftning. Den ser olika ut. Men det är oerhört viktigt för enskilda personer att veta exakt vad som gäller, och där måste vi bli mycket bättre. Om detta är vi helt överens.

Kristen Touborg (Den venstresosialistiske grønne gruppens talsman):
Hr. Præsident! Jeg vil godt sige tak til samarbejdsminister Berit Andnor og til Poul Schlüter for redegørelsen.

På venstrefløjen og ikke mindst i Danmark var vi noget skeptiske over for, at Poul Schlüter fik denne nordiske hovedrolle af ministerrådet – det vil vi gerne erkende – men den skepsis er væk nu. Det har vist sig at være en god model, at den tidligere statsminister tager kontakt på topplan hen over grænser og bureaukratier, og man må håbe, at det islandske formandskab forlænger denne helikopterordning, og jeg har forstået, at det er vistnok hensigten.

Det er lige så vigtigt, at arbejdet ikke kun bliver iscenesættelse, men også giver konkrete resultater. Vi er bekymrede over flere områder, hvor ministerråd og regeringer gør for lidt. Bankgebyrerne er ét uløst problem, og det er grænsehindringerne i Øresundsregionen også, selv om de altid er lige ved at komme på plads. Vi håber dog på, at der nu endelig vil vise sig reelle resultater efter megen udenomssnak gennem adskillige år.

Vi er stadig bekymrede over realiseringen af rekommandation 18/2002. Den opfordrer regeringerne til at vurdere nye lovforslags konsekvenser i forhold til de andre nordiske lande, og her fik vi den besked fra ministerrådet, at disse allerede fungerer på Justitsministeriets område, og at den svenske samarbejdsminister vil skrive til de nordiske regeringer og gøre opmærksom på sagen, men desværre ikke med besked om, at man *vil* indføre nordisk lovvurdering på de andre områder, sådan som Nordisk Råd i enighed har anbefalet. Hvis der er noget, jeg har misforstået her, vil jeg være meget glad for at få misforståelsen rettet.

Men heller ikke den seneste afrapportering fra ministerrådet her lige før sessionen har beroliget mig. Det er meget afgørende for Nordisk Råds troværdighed, at de rekommandationer, der vedtages i Nordisk Råd, også føres ud i det virkelige liv. Det *er* dog de samme partier og de samme politikere, der sidder i Nordisk Råd og i de nationale parlamenter, men det skulle man ikke altid tro var tilfældet. Kun den norske regering har indført en nordisk lovvurdering, som jeg ser lever op til vores rekommandation, samtidig med at der er et løfte om forbedringer fra den danske regering.

Hvorfor er denne nye praksis så vigtig? Fordi nordisk lovvurdering skal forebygge grænsehindringer i stedet for at lave nye. Hvis ikke vi forebygger, giver nye love grænsehindringer igen og igen, og så er det ikke nok med Schlüter. Så vil det ikke være nok at hyre alle Nordens tidligere statsministre til at rejse rundt for at fjerne grænsehindringer med det lovgivningstempo, der er i dag. Det er langt bedre at forebygge end at helbrede.

Berit Brørby overtok ledelsen av forhandlingene.

Kent Olsson (Næringsutvalgets talsmann):
Fru president! Jag skulle vilja börja med att tacka den svenska samarbetsministern för att hon har tagit det här på allvar. Jag vill även tacka henne för att hon hade den goda smaken att utse Poul Schlüter till att sköta detta. Jag tycker den rapport som Poul Schlüter har lagt fram är bra. Men som många talare tidigare har sagt, att det är bra innebär inte att det är klart. Det finns mycket kvar att göra.

Vi har ju fått höra hårresande exempel på obegripliga krångligheter som inträffar när man passerar gränsen, inte som turist utan för att arbeta eller bosätta sig i ett annat av våra nordiska grannländer. Vi har fått höra om hur finska och svenska lastbilar, som har dispens från EU för att köra med fordonssätt som är 25,25 meter långa och med 60 tons last, vid den norska gränsen tvingas att lasta om till två mindre fordon för att få åka in Norge. Vi har fått höra om entreprenören som transporterar sin grävmaskin till Norge för att utföra ett arbete där och tvingas betala 25 procent av lastens värde i moms för att få köra in i Norge, och när grävmaskinen efter utfört jobb transporteras tillbaka till Sverige får han inte tillbaka hela den betalade momsen. Vi har fått höra om den finske lastbilschaufförен som var anställd av en norsk firma men jobbade i Sverige och inte fick betala skatt i något av länderna – vilket i och för sig kan vara trevligt! Vi har fått höra att den svenska kranförarutbildningen räcker utmärkt väl om man vill jobba i Sverige, Danmark, Norge eller Storbritannien – men inte om man vill jobba i Finland, för då måste samma utbildning göras om för att få finsk behörighet. Vi har hört om problem i Öresundsregionen när det gäller tjänstebilar, och så vidare – man kan fortsätta att räkna upp det ena problemet efter det andra.

Som nordbo, som vald ledamot av Nordiska rådet och som ordförande för Nordiska rådets näringsutskott vill jag understryka vikten av att vi måste få till stånd en lösning på gränshindersproblematiken. Det får inte vara så att människor som gärna kunde tänka sig att ta ett arbete, studera eller bosätta sig i ett annat nordiskt land undviker att göra det därför att det är för mycket krångel och byråkrati. Det får inte vara så att företag som vill etablera sig över gränserna inte gör det eftersom det råder alltför stor osäkerhet om vilka regler som gäller. Det får inte vara så att det finns barriärer för småföretagare i Norden. Det får inte vara så att det är problem för de stora företagen att hantera bolagsbeskattning enligt de olika regler som finns.

Efter 50 års arbete i Nordiska rådet måste en lösning komma till på detta, som Poul Schüter sade, så enkla problem! Vissa av de saker som jag har nämnt är enkla, andra är lite större.

Jag hoppas verkligen att man nu tar detta på allvar. Man har gjort en bra ansats. Jag ser detta som en avgörande fråga för Nordens framtid. Invånarna i Norden har rätt att kräva att vi löser dessa frågor. Det får nu inte bara bli en uppräkning av problemen och utredningar.

Låt det nu bli så, samarbetsministern, att något sker snabbt, före 2004, så att medborgarna ser att vi politiker arbetar för att underlätta att bo, leva och flytta i Norden! Människor måste veta vilka regler de har om de flyttar, så det inte blir en stor överraskning för dem. Man måste veta var man betalar skatt, hur det blir med pensionerna, arbetslöshetskassan och andra saker. Det är oerhört viktigt att detta blir klart.

Samarbetsminister **Berit Andnor**:
Fru president! Jag vill bara säga till Kent Olsson att flera av de problem som han lyfter upp i sitt anförande har vi faktiskt löst. När det gäller yrkestrafiken har vi arbetat mycket intensivt med branschen och med myndigheter som är berörda, och vi kommer nu att kunna ta bort de depositionsavgifter som yrkestrafiken tidigare har fått lämna. Det innebär ju en oerhörd förenkling och förbättring för framför allt de små företagarna, som nu slipper att ligga ute med i många fall mycket höga avgifter. Det där ska bort, det har vi redan beslutat. Det kommer att kunna tas bort mycket snabbt. Vi räknar med att detta ska vara borta i början av nästa år.

När det gäller fordonens längd är det en diskussion som ju måste föras i Norge, där man också har tagit upp frågan och kommer att diskutera den vidare.

Som sagt, den metod som används för att föra samman myndigheter och branscher och gemensamt se på problemen har varit väldigt bra.

Kent Olsson (Den konservative gruppen, m):
Fru president! Det är inte ofta jag i en talarstol kan stå och berömma en socialdemokratisk minister, men nu gör jag det. Det som är löst är löst, och det känns glädjande att kunna säga det.

Jag hoppas att ministern då fortsätter och löser problemen på samma sätt, så att vi när vi möts igen nästa gång 2004 finns det inte bara ett problem som är löst utan 50-, 60-, 70- eller ett 80-talsproblem av den typ som jag tog upp nu. Det är viktigt.

Det är glädjande att ett problem är löst, men fortsätt så vi får de andra problemen lösta. Då kanske jag återigen kan gå upp och berömma Berit Andnor ifrån Nordiska rådets talarstol – det kan bli en vana!

Samarbetsminister **Berit Andnor**:
Du började bra, Kent Olsson, men jag var tvungen att gå upp igen och rätta dig. Det är inte *ett* problem som är löst, utan flera problem som hör ihop med hela komplexet som rör yrkestrafiken. Jag vill nämna för plenarförsamlingen att det finns flera lösningar som går att hänföra till det som togs upp av Kent Olsson i hans anförande.

Samarbejdsminister **Flemming Hansen**:
Fru præsident, jeg vil starte med at sige tak til Poul Schlüter for den indsats, du har gjort for at lette grænsehindringerne i Norden. Jeg synes, man kan blive helt svimmel ved tanken om, hvad du har nået på mindre end et år, det er flot arbejde.

Det, jeg vil tale om her, er en uhindret transit gennem Sverige til og fra Bornholm. Det er et område, der optager mange danskere ganske meget. Det er nemlig således, at langt den største del af passagertrafikken til og fra Bornholm i dag foregår via Sverige. Det drejer sig om mere end 1 million rejsende om året og mere end 85 procent af passagertrafikken til og fra Bornholm. Det er derfor et meget højt prioriteret område også for den danske og også for den svenske regering.

Med henblik på at løse en række af de meget konkrete transithindringer blev der allerede i foråret 2003 afholdt en meget konstruktiv konference i det svenske udenrigsdepartement i Stockholm med deltagelse fra en række danske fagministerier og fra Bornholm. Danske og svenske fagministre har siden drøftet de forskellige løsningsmodeller.

På medicinområdet er der således sket et stort fremskridt i retning af at lette grænsehindringerne for rejsende mellem de nordiske lande. En arbejdskomité inden for Nordisk Ministerråd fremlagde den 22. september i år et forslag om at forenkle forholdene for rejsende mellem de nordiske lande, som har behov for at medbringe medicin indeholdende euforiserende stoffer. Forslaget indebærer, at de nordiske lande enes om en fælles liste for de euforiserende stoffer, som der kræves dokumentation for. Det er mit håb, at vi inden for kort tid opnår enighed om dette betydelige forslag.

Vedrørende indrejse med jagt- og konkurrencevåben har Sverige igangsat et udredningsarbejde om Sveriges gennemførelse af FN's våbenkontrol. Jeg er meget glad for, at Sverige på dette område yderligere har igangsat en hurtig delundersøgelse vedrørende transittransport af jagt- og konkurrencevåben til og fra Bornholm.

Også på fødevareområdet har udviklingen været særdeles positiv. Der er i dag ikke reelle problemer tilbage på dette felt. Tilbage er det problem, der opleves som et af de største for den almindelige rejsende, nemlig medtagning af hund og kat. Her må vi imødese et skærpet krav fra EU, idet der i løbet af 2004 indtræder en ny EU-forordning til erstatning for den nuværende.

På trods af problemerne på kæledyrsområdet, at de ikke er løst helt endnu, så har Sverige vist meget stor forståelse for dette særlige problem og har ydet en god og konstruktiv indsats. De

første resultater er på trapperne, og fremtiden skulle gerne resultere i yderligere resultater på området.

Til sidst, fru president, en kommentar til selve det, jeg har kaldt Schlüter-modellen med en meget stor anerkendelse til min svenske samarbejdskollega, at hun har valgt denne model, hvor man sætter en person, som har meget stor indsigt, og som har meget stor politisk accept, til at gå ind at løse konkrete opgaver. Det har vist sig at være en fremragende idé, som min svenske kollega, Berit Andnor, fortjener stor anerkendelse for. Der er man gået direkte til sagen. Vi ved jo alle sammen, i ethvert parlament så nedsætter man en embedsmandsgruppe, så laver de en rapport, og så begynder det politiske system at arbejde. Der kan godt gå 5 år, og her har Poul Schlüter altså på ¾ år løst de fleste af problemerne. Tillykke med det, lad os bruge det som eksempel for andre.

Line Barfod (Den venstresosialistiske grønne gruppen, EL):
Fru præsident, jeg håber, at den danske samarbejdsminister kan opklare spørgsmålet, der blev rejst af Poul Schlüters redegørelse om, hvordan det kan gå til, at fordi Danmark har nogle forbehold over for EU's retlige samarbejde og det overstatslige, hvordan i alverden det skulle kunne medføre, at der er dele af det mellemstatslige samarbejde i de nordiske lande, som Danmark ikke kan være med til. Hvad er det i det danske forbehold, der skulle forhindre, at vi kan deltage i det nordiske samarbejde? Det har aldrig tidligere været noget problem for Danmark at kunne deltage i det nordiske samarbejde på trods af vores EU-forbehold. Så det synes jeg lyder som et meget stort principielt problem, og jeg håber, at samarbejdsministeren kan afkræfte, at der skulle være sådan et problem.

Samarbejdsminister **Flemming Hansen**:
Poul Schlüter giver i den bog, der netop er omdelt, en redegørelse for problematikken om bredden i det her. Jeg har forberedt et længere svar til spørgetiden, så jeg beder dig om at stille spørgsmålet dér. Svaret ligger nemlig på min plads, så jeg vil ikke optage forsamlingen ved at skulle fare frem og tilbage, men når vi har spørgetid om to timer, skal du få et konkret svar.

Statsrådet **Gunnar Lund**:
Fru president! I finansministerkretsen har vi jobbat hårt, mycket hårt, vill jag påstå, under det gångna året. Vi har framför allt koncentrerat oss på att riva gränshinder. Det är ju det som vi har fokuserat på generellt. Men innan jag går in på de frågorna vill jag bara nämna ett annat område där vi faktiskt också har jobbat väldigt hårt, och det handlar om Nordiska investeringsbanken. Jag har där det glädjande beskedet att lämna från vårt möte i går att vi då i finansministerkretsen kunde ge grönt ljus för att genomföra de slutförhandlingar som krävs med de baltiska länderna för att de ska kunna träda in som fulla medlemmar och ägare i den här investeringsbanken vid nästa årsskifte.

Jag tycker att det här är viktigt på två sätt. Det ena är att det här faktiskt är ett av de första riktigt konkreta institutionella uttrycken för det ökade samarbete och den ökade gemenskap som vi har i den nordisk-baltiska familjen. Det andra är att det är tydligt att vi med det här instrumentet kan utnyttja de stora ekonomiska möjligheter som kommer att erbjudas runtom Östersjön under åren framöver.

Jag ska också nämna att vi i går faktiskt också utvidgade Nordiska investeringsbankens möjligheter att ge lån utanför Norden. Det ger oss och banken bättre möjligheter att utnyttja de tillväxtmarknader som finns runtom i världen för att främja det nordiska näringslivets intressen.

Så till gränshindren. Där har jag både goda nyheter och kanske något mindre goda nyheter. De mindre goda nyheterna rör de gränsöverskridande betalningarna. Därvidlag var det min och den svenska regeringens ambition att jag skulle kunna stå här i dag och säga att nordiska medborgare kan räkna med att betalningar över gränserna, vare sig de sker i euro eller i de nationella valutorna, inte ska kosta mer eller ta längre tid än de betalningar som sker inhemskt i vart och

ett av länderna. Jag kan tyvärr inte säga det i dag. Vi nådde inte full enighet om detta vid vårt möte i går.

Den enda tröst jag kan skänka är att vårt hårda arbete har visat var problemen ligger, var motståndet sitter och var invändningarna finns. Vi måste kunna fortsätta att jobba med målet i sikte. Ole Stavad sade med all rätt att det gäller att inte tappa sugen. Jag hoppas att vi kan nå resultat. Det vore dystert om vi måste ge den rekommendationen till våra medborgare att de ska göra sina betalningar i Norden i euro, för då blir det billigare och då går det snabbare. Så kan vi ju inte ha det. Vi måste alltså fortsätta vårt arbete med detta.

Poul Schlüter sade att ministrarna måste vara starka. Jag menar att vi är starka, men det handlar om att vilja utnyttja den styrkan, och där kanske det brister på sina håll.

De riktigt goda nyheterna har jag slutligen att meddela från skatteområdet. De har redan diskuterats här. I går fattade vi ett beslut om att nu sätta i gång ett arbete för att upprätta en nordisk skatteportal, en elektronisk skatteberäkningsmodell, ett nordiskt skattekontor. Så Runar Patriksson kan vara lugn. Vi kommer under månaderna framöver också att gå igenom de problem och brister som vi har kunnat identifiera i det nordiska skatteavtalet.

Slutligen vill jag, liksom andra har gjort, rikta ett stort tack till Poul Schlüter och dennes medarbetare för det mycket framgångsrika och energiska arbete som de har lagt ned under de här gångna månaderna.

Runar Patriksson (Midtengruppen, fp):
Fru president! Jag tackar för det här beskedet. Jag har läst i Kort och Gott om mötet, men jag är inte riktigt klar över om det står att det ska bli ett skattekontor som är bemannat enligt den modell som vi från Mittengruppen har framfört och som innebär att man kan skattereglerna i de olika nordiska länderna utan att det sker en samordning av våra skattelagar.

Jag har också ett par frågor till. Var ska de här skattekontoren inrättas? Är det fråga om en utvidgning av Hallå Norden? Min andra fråga gäller att det i Sverige, Norge och Finland finns många som är drabbade sedan bakåt i tiden. Jag har frågat samarbetsministern om en haverikommission för sådana som redan är drabbade. Kan biträdande finansministern här ge besked om att det ska tillsättas en sådan kommitté, som kan upprätta dem som redan har drabbats?

Statsrådet **Gunnar Lund:**
Fru president! Jag kan lugna Runar Patriksson när det gäller skattekontoret att själva idén mycket riktigt är att man härigenom rejält ska förbättra informationen till de medborgare och företag som många gånger är vilsna om vad som faktiskt gäller. Skattekontoret ska inte i sig vara ett instrument för att harmonisera. Vi har föreställt oss att vi inte bör inrätta det på så vis att vi har ett fysiskt kontor någonstans i Värmland eller någon annanstans, utan vi tänker naturligtvis utnyttja den moderna informationsteknologin för det här ändamålet. Det innebär att folk ska kunna få svar på sina frågor omgående och inte ska utsättas för den eländiga behandling som ofta varit fallet, där man valsat runt från den ena personen till den andra och aldrig fått klara besked.

Ole Stavad (Den sosialdemokratiske gruppen, S):
Fru præsident. Problemet med mellemnationalt samarbejde er ofte, at man ikke kan gå hurtigere end den, der går langsomst. Jeg har et spørgsmål til finansminister Gunnar Lund i forhold til bankgebyret: Her er vi vel i den heldige situation, at hvis der er nogle, der forhindrer, at man kan komme videre, så behøver man ikke at forhindre de andre. Derfor vil jeg godt spørge: Hvad er problemet ved, at Sverige – der allerede har gennemført en lovgivning, der betyder, at når man overfører til eurolande, må man ikke tage højere gebyrer end indenlands – viser det gode eksempel og udbreder den regel til de øvrige nordiske valutaer?

Vi andre kæmper der, hvor vi nu er, for at vore egne regeringer skal komme til fornuft, om jeg så må sige. Men vil Sverige ikke være med til at gå foran? Det vil være naturligt for et land, som allerede har indført den regel i forhold til euroen.

Statsrådet **Gunnar Lund:**
Fru president! Med all respekt men det är knappast ett svenskt problem som vi har att göra med när vi nu i ett års tid i den nordiska kretsen har diskuterat hur vi ska komma i en situation där vi liksom övriga Europa har det på det viset att betalningar, vare sig de sker över gränser eller de sker inom gränser, kostar lika mycket.

Det är helt riktigt att Sverige har infört att det inte bara gäller eurobetalningar, utan det gäller även när vi gör betalningar i svenska kronor. Sker betalningen från svenska kronor till norska eller danska kronor innebär det att vi från svensk sida och våra svenska banker inte tar mer betalt för de betalningarna än för de inhemska betalningarna. Häri ligger inte problemet, utan problemet är att inte alla länder i Norden är beredda att göra vad Sverige och Finland har gjort, nämligen att tillämpa samma regler för betalningar över gränserna både när de sker i inhemska valutor och när de sker i euro. Det är där som vi sitter fast, och det är där som jag menar att vi, om vi ska komma framåt, behöver mera press. Mera press från de nordiska parlamentarikerna välkomnar jag alltså.

Ole Stavad (Den sosialdemokratiske gruppen, S):
Jeg vil gerne være med på det hold, der lægger pres, for jeg synes, at det er helt uacceptabelt, som også det fremgik af Poul Schlüters redegørelse. Min oplevelse er, at ministrene bare sidder og holder hinanden i skak, og at ingen foretager sig noget. Derfor har vi så hårdt brug for, at nogen vil gå foran. Og hvis man venter på, at den der går langsomst, kommer med og bestemmer farten, så kan vi her som en række andre steder godt se i øjnene, at så kan vi holde mange fine festtaler, når vi mødes til Nordisk Råds session, men tingene vil ske for langsomt.

Man skal selvfølgelig ikke skælde ud på dem, der gerne vil være med, men jeg vil bare gerne komme med en stærk opfordring til, at man fra de positive lande er parat til at gå foran. Så bliver presset stærkere på dem, der er for langsomme.

Statsrådet **Gunnar Lund**:
Fru president! Tack för den pressen; den är behövlig. Men faktum kvarstår, nämligen att vi för svenskt vidkommande har gått före, och går före. Vi har därför gjort det som Ole Stavad efterlyser.

Jag är också angelägen om att de av oss som är med i EU kan ha en hög ambition för att med största tänkbara ambition driva på i det arbete som bedrivs för att nedbringa de tidsgränser som finns för betalningar. Där finns det en hel del att göra. Även där, vill jag påstå, är i varje fall vi för svensk del beredda att gå före. Men jag tror att Ole Stavad har en rejäl uppgift på hemmaplan. Jag välkomnar om den utförs under månaderna framöver.

Vice lantrådet **Olof Erland:**
Fru president! Den så kallade vismansrapporten, "Öppen för världens vindar", blåste i sina beståndsdelar åt olika håll. Samtidigt skapade vismansrapporten en sorts motreaktion till den pragmatiska beslutsprocessen som inleddes av Ole Norrback med "Nordbornas rättigheter". Visionerna kompletterades med enskilda exempel på gränshinder och krav på ansvariga ministrar att finna lösningar.

Denna pragmatiska beslutsmetod har utvecklats under Sveriges ordförandeperiod med samarbetsminister Berit Andnor i den så kallade Schlüterprocessen. Den politiska processen är alltid lättare att förstå när det får ett ansikte och ett namn: Ole Norrback och Poul Schlüter representerar ett nytt sätt att arbeta i det nordiska ministerrådet som leder framåt, men det är inte alltid så enkelt som många kanske förväntar sig. Invanda rutiner, regler, traditioner och attityder kan ofta innebära ett synes irrationellt motstånd mot förenklingar och avskaffande av onödiga gränshinder. Också post-Schlüterprocessen måste bygga på tålamod, målmedvetenhet och tydliga krav på ansvariga ministrar.

Den åländske kranföraren "Lelle" Holmström från Näversholma i Föglö på Åland är ett annat namn, ett ansikte, en nordbo som utan problem kört sin mobilkran i 20 år och genomgått en kurs i Sverige men inte blir godkänd av arbetarskyddsmyndigheterna i Finland. Fallet tas upp i Norrbackrapporten, och nordiska myndigheter har vid ett möte i september konstaterat att utbildningarna i Finland och i Sverige inte skiljer sig i väsentlig grad. Så långt vore allt kanske väl om inte en instans, Åbo och Björneborgs läns arbetarskydd, skulle ge dispens till kranföraren till 2007 medan en annan, Nylands arbetarskyddsmyndighet, skulle överklaga just denna dispens. Som enskild individ, som nordbo, står "Lelle" helt oförstående till vad som pågår i "nordbornas" rättsmaskineri. Någon måste påta sig ansvaret att förklara vad det är fråga om. De nordiska länderna bygger på rättsstatsprincipen, men en grundläggande princip får inte vara så övergripande att individerna inte kan se eller förstå den i den konkreta vardagen. Gränshinder eller myndighetstrakasseri – för den enskilde nordborn spelar det ingen roll så länge frågan inte är löst.

Fru president! Skattepolitiken är ett område som leder till gränshinder. I Öresundsregionen har Sverige och Danmark överenskommit att Danmark betalar flera hundra miljoner till svenska kommuner. Skattekonkurresen i sjöfartspoltiken kan komma att leda till att flera hundra åländningar arbetar på svenskflaggade fartyg och kommunerna på Åland går miste om skatter. Är Sveriges och Finlands regeringar beredda att göra en liknande överenskommelse som i Öresund? En gemensam arbetsmarknad där hänsyn tas till "Nordbornas rättigheter"!

Thor Gunnar Kofoed (Midtengruppen, V):
Fru præsident. På sessionens sidste år i Helsingfors rejste jeg et langsigtet problem over for statsminister Göran Persson. Jeg beskrev meget konkret, hvordan transitproblemet er for danskere, der rejser gennem Sverige til Bornholm. Der var måske en lille kritik af Sverige, det vil jeg indrømme, men derfor vil jeg også takke Berit Andnor, Flemming Hansen og Poul Schlüter for det arbejde, man har gjort, hvor man har prioriteret netop konkret et grænseproblem så højt, som man har gjort. Man har forsøgt at løse problemet for over 1 mio. rejsende, der hvert år tager denne tur. Det er denne form for samarbejde, vi skal arbejde videre med i Nordisk Råd, for det er det, borgerne mærker.

Det kunne måske også være i Nordisk Råds interesse at vide, om hvis Berit Andnor kunne løfte sløret for, hvornår dette arbejde eventuelt kunne være færdigt. Bliver det i november, bliver det i januar, eller bliver det som nordisk samarbejde måske mest er kendt for, at det bliver mest i ord? Det håber jeg ikke, og det regner jeg heller ikke med.

Men det samarbejde, som er udført omkring dette problem, er nok det, der skal være et skoleeksempel for Nordisk Råds samarbejde fremover, for det er det, borgerne kan mærke som problemer, der løses, og ikke papirer, vi skriver til hinanden, som de læser. Borgerne – i dette tilfælde over 1 mio. mennesker – er meget fokuseret på Nordisk Råds opgave i denne sag. Derfor håber jeg også, vi får et hurtigt resultat af samarbejdet i denne sag.

Skatteminister **Svend Erik Hovmand:**
Fru Præsident! Hvis man vil integration, må der ikke være afgørende forskel, alt efter om man bor på den ene eller den anden side af en grænse, særlig ikke på skatteområdet.

Jeg skal ikke ved denne lejlighed tale om de specifikke skattedrøftelser mellem Danmark og Sverige. Finansminister Bosse Ringholm og jeg mødes igen i morgen, og jeg håber, at vi snart begynder at kunne se lys for enden af tunnelen efter de lange forhandlinger, som har været ført på dette område. Nej, jeg vil gerne benytte lejligheden til at sige noget om den nordiske skattegruppes rapport om en internordisk, skatteportal elektronisk skatteberegningsmodel og et virtuelt nordisk skattekontor. Jeg synes, at det er et meget værdifuldt arbejde, der her er gjort. Mener vi noget med integration, er det lige præcis på disse områder vigtigt at gøre en indsats.

Ministerrådet vil arbejde videre ud fra den rapport, som nu er kommet, med henblik på en beslutning i løbet af foråret næste år, og jeg tror, det er vigtigt, at vi har dette arbejde meget højt prioriteret. Det er praktisk politik til glæde for borgerne i alle vore lande.

Jeg vil derefter nævne, at vi i Danmark allerede har taget hul på den problemstilling, som nævnes i denne rapport. Vi har besluttet os for og er i gang med at etablere et særligt grænseligningscenter med afdelinger i København og Helsingør, der skal tage sig af pendlernes konkrete beskatningsproblemer. Derved sikrer vi, at de danske skattemyndigheder kan yde en bedre service til de berørte borgere om de særlige skattemæssige forhold, der gælder, når man pendler i Øresundsregionen. Fra 1. januar vil disse to kontorer fungere som egentlige ligningscentre til glæde for borgerne i Øresundsregionen.

Jeg vil gerne afslutningsvis understrege, at vi i Nordisk Råds samarbejde bør gøre en effektiv og vedholdende indsats for at reducere vore grænsehindringer. Jeg har som tidligere præsident i Nordisk Råd selv været meget optaget af den problemstilling, og jeg er glad for, at det her under debatten er blevet understreget flere gange, at det er vigtigt, at Nordisk Råd og Nordisk Råds medlemmer holder de enkelte regeringer til ilden i dette spørgsmål. Jeg synes, det var et godt initiativ, Ole Norrback tog, og jeg synes, det er et fremragende initiativ, Poul Schlüter nu har lagt for dagen. Det er vigtigt, at vi går videre i den retning og opnår konkrete resultater for medborgerne i alle vore lande.

Presidenten meddelte at talsmennene Arne Lyngstad og Lars Wegendal skulle tale før lunsj. De resterende talene under dagsordenspunkt 7 skulle holdes efter dagsordenspunkt 8, Samarbetsministrarnas frågestund.

Rådet bifalt presidentens forslag.

Rek. 18/2002 Konsekvensoplysninger og henvisning til de nordiske landes lovgivning i det nationale lovgivningsarbejde

Arne Lyngstad (Medborger- og forbrukerutvalgets talsmann rek. 18/2002):
Vi er alle enige i at grensehinder er den største internordiske utfordringen vi har. Legitimiteten til det nordiske samarbeid avhenger av at vi finner løsninger på grensehindringene. Samtidig skal vi ha respekt for ulikheter mellom våre land, og at vi dermed har behov for særskilte løsninger på noen områder. Ambisjonen må imidlertid være klar: Vi ønsker å legge til rette for et felles arbeidsmarked med fri bevegelse mellom våre land. Utfordringer knyttet til f.eks. kontroll og rettigheter må finne sine løsninger gjennom samarbeid og avtaler.

Den svenske samarbeidsminister, Berit Andnor, sa at det ikke var et mål med lovharmonisering, men å finne praktiske løsninger. Det utsagnet er jeg langt på vei enig i. I arbeidet for å hindre at nye grensehinder oppstår er ett av de viktigste virkemidlene å samkjøre ny lovgivning. Slik kan vi unngå at det skapes nye grensehindringer på grunn av dårlige rutiner.

I meddelelsen fra Nordisk Ministerråd framgår det at dette er en ordning som allerede praktiseres i de nordiske land, i hvert fall på justissektoren. Det er bra, men ikke tilstrekkelig. Der er jeg enig med representanten Ole Stavad. Som det framgår av rådets betenkning vedrørende ministerrådets meddelelse om rekommandasjonen, ønsker vi også å få vite hvilke planer de nordiske regjeringer har for dette.

Som leder for den norske delegasjonen til Nordisk Råd sendte jeg et brev til den norske samarbeidsministeren med ønske om en tilbakemelding fra den norske regjeringen på arbeidet med denne anbefalingen. Jeg vil gjerne sitere fra dette brevet, som er datert 4. juni 2003: "Jeg kan nå berette at regjeringen i mai i år gjorde vedtak om at når nye lovforslag fremlegges og behandles av Stortinget søkes det så langt det er relevant og praktisk innarbeidet henvisning til øvrige nordiske lands lovgivning på området. Og det søkes opplyst om eventuelle konsekvenser av lovforslagene for forholdet til de øvrige nordiske land."

Den norske regjeringen har altså oppfylt rekommandasjonens ønske og skal nå henvise til de andre nordiske lands lovgivning når nye lover skal fremmes. Det er dette Medborger- og forbrukerutvalget ønsker at samtlige nordiske regjeringer skal gjøre. Derfor ønsker vi å opprettholde rekommandasjonen inntil vi ser at det har skjedd. Det er en utfordring til de andre land hvordan de vil gjøre dette, også utover justissektoren.

Den andre at-satsen i rekommandasjonen 3/2002 er knyttet til et åpent og fleksibelt arbeidsmarked og tredjelandsborgere. I Midtengruppen og i Medborger- og forbrukerutvalget ønsker vi et åpent og fleksibelt arbeidsmarked. Dette må også gjelde tredjelandsborgere. Vedtaket fra sesjonen i Helsingfors gav sin prinsipielle tilslutning til dette.

Medborger- og forbrukerutvalget klarte ikke å få noen fra ministerrådssiden til å redegjøre for sitt arbeid tidligere i år. Nå er jeg fornøyd med at det er startet et utredningsarbeid, som skal være ferdig i desember. Utredningen skal, skriver Schlüter, og da siterer jeg fra den rapporten som vi har fått utlevert i dag, "utføres med henblik på en ordning, så også tredjelandsmedborgere omfattes af det åbne arbejdsmarked i Norden."

Dette er et bra mål. Dette er prinsippet. Men så kommer denne setningen som også Schlüter har redegjort for. Han peker nemlig på at EU-forbeholdene til Danmark gir en dansk reservasjon på dette området.

Debatten om rek. 18/2002 ble avsluttet.

Rek. 3/2002 Nordbornas rättigheter

Lars Wegendal (Kultur- og utdanningsutvalgets talsmann):
Fru president! Inledningsvis vill jag tacka för det klargörande tilläggsmeddelande om rekommendationen om Nordbornas rättigheter som översändes till rådet för någon vecka sedan. Det svenska ordförandeskapet och Poul Schlüter har i det här meddelandet översänt kompletterande information som visar att man tar de gränshinderproblem som verkligen existerar på allvar.

Generellt vill jag gärna säga att just området gränshinder omfattar alla rådets fackområden, och arbetet med det är på många sätt ett uttryck för att visa en politisk vilja – att man faktiskt vill lösa problem för de nordiska medborgarna.

I morgon ska vi diskutera vitboken "NORIA – Nordisk forskning och innovation – globalt ledande genom ökat samarbete". En av de punkter som lyfts fram i den rapporten gäller svårigheten även för denna grupp att flytta runt och arbeta på olika institutioner i Norden – ett problem som vi så väl känner igen inom det nordiska samarbetet på utbildningsområdet.

Jag menar att det är oerhört viktigt att vi tar gränshinderproblemen på utbildningsområdet på största allvar. Visar det sig att det finns en mängd olika praktiska problem för studier i annat nordiskt land är risken uppenbar att vi tappar studenter till övriga Europa.

Jag kan inte låta bli att i detta sammanhang även ta upp en språkfråga. Också språket och språkförståelsen kan vara eller bli ett gränshinder. Regeringar kan ge mer eller mindre tydliga signaler när det gäller den nordiska språkförståelsen. Om en regering inte värdesätter det nordiska samarbetet och/eller till exempel som den danska regeringen överväger att införa språktest för norska och svenska studerande på vissa utbildningar i Danmark, då sänder man en helt felaktig signal, inte bara till studerande och utbildningsinstitutioner utan också till den danska befolkningen och till hela Norden. Detta har varit en fråga som vi i Kultur- och utbildningsutskottet intensivt har både diskuterat och kritiserat. Jag hoppas nu att den danska regeringen kan ge ett klart och otvetydigt besked om att den danska regeringen ska finna andra och mer förnuftiga vägar att lösa de faktiska problem som man har, att man klart och otvetydigt säger att tanken med språktest var helt felaktig och att detta inte kommer upp igen på agendan.

De speciella problem på utbildningsområdet som Kultur- och utbildningsutskottet behandlade redan år 2002 i två rekommendationer kommer Nils-Erik Söderqvist att ta upp senare i den här debatten. Här vill jag bara uttrycka min förvåning över att det tar så lång tid att lösa ganska enkla problem – problem som varit kända under en lång tid och som det skulle betyda oerhört mycket för de nordiska medborgarna om de löstes.

Nu är det bara att hoppas att de nya utredningar som satts i gång inte innebär att frågorna grävs ned utan att de leder fram till konkret politisk handling i förhållande till de praktiska problem som våra nordiska medborgare upplever på utbildningsområdet.

Den nordiska språkkonventionen är en fråga som ofta diskuteras i Kultur- och utbildningsutskottet. Utskottet anser det vara oerhört viktigt att konventionens syfte uppfylls, det vill säga att

de nordiska medborgarna kan använda sitt eget språk i kontakten med myndigheterna oavsett var i Norden man befinner sig. Tyvärr är det så att den här konventionen är ganska okänd i de nationella administrationerna, särskilt på kommunal nivå.

Nu säger man från ministerrådet att man ska göra en utvärdering av de nationella tillämpningarna och att den utvärderingen ska vara klar vid årsskiftet. Syftet med det här är att därefter genomföra en informationskampanj. Vi i utskottet välkomnar detta initiativ och ser fram emot det resultat som kan bli av en sådan kampanj.

Sesjonen ble avbrutt for lunsj kl. 12.00-14.00.

Förhandlingarna av dagordningspunkt 7. Gränshinder och Vardagsintegration fortsätter på s. 149

8. Samarbetsministrarnas frågestund

Ragnwi Marcelind overtok ledelsen av forhandlingene.

E 3/2003: Spørsmål til Norges regjering om kontakt med Sveriges regjering om den differensierte arbeidsgiveravgiften og pålegg fra EU

Inge Ryan (Den venstresosialistiske grønne gruppen, SV):
President! Jeg ønsker å stille et spørsmål til den norske samarbeidsministeren. Norges viktigste distriktspolitiske virkemiddel er den differensierte arbeidsgiveravgiften. Nesten hele det politiske Norge beklager sterkt at denne må opphøre fra nyttår på grunn av pålegg fra EU.

Regjeringen med statsminister Bondevik i spissen har sagt at han har gjort alt som kan gjøres i denne saken. Men i dagens utgave av Norges største avis, Verdens Gang, sier statsminister Göran Persson at han ikke er kontaktet, til tross for at Sverige har sagt at de ønsker å være Norges fremste støttespiller for Norge i EU.

Kan det kalles for godt politisk håndverk når Regjeringen ikke tar kontakt med Sveriges statsminister i denne svært viktige saken for Norge? Og hvorfor er ikke Sveriges statsminister kontaktet?

Samarbeidsminister **Svein Ludvigsen**:
Jeg er enig i at den differensierte arbeidsgiveravgiften i Norge er et særdeles viktig distriktspolitisk virkemiddel som har vært brukt i en årrekke, og som også har vist seg å fungere. Derfor er det ikke bare nærliggende for opposisjonen, men også Regjeringen beklager at vi ikke har nådd frem i de forhandlinger og i den dialog vi har hatt med EU og EØS i å videreføre ordningen i den form som vi har hatt. Vi har hatt tett dialog gjennom de organene som slike forhandlinger føres gjennom.

Jeg registrerer det som står i dagens VG. Fra Regjeringens side mener vi å ha gjort det som har vært mulig, og har kontaktet de organer og de partnere som er naturlig. Utover det har jeg ikke andre kommentarer enn at vi beklager at vi ikke nådde frem i forhold til det viktige virkemiddel som dette virkelig er.

E 4/2003: Fråga till Danmarks regering om medel til Nefco

Anita Johansson (Den sosialdemokratiske gruppen, s):
Fru president! Jag vill ta upp en fråga som vi hade uppe i går med statsministrarna, framför allt med den danske statsministern. Det som oroar mig är den danska regeringens hållning när det gäller miljöarbetet och pengarna till Nefco, investeringsfonden som är så viktig för miljön. Nu har vi frågat samarbetsminister Flemming Hansen om han som medlem i den danska regeringen är beredd att gå hem och verka för att Nefco får sina viktiga medel. Jag vill gärna ha ett kort svar som heter ja.

Samarbejdsminister **Flemming Hansen:**
Jeg har ikke mulighed for at huske, om spørgeren var til stede i salen i går, da statsministeren gav et meget klart svar på dette spørgsmål. Jeg har til hensigt at følge statsministerens linje – det er normalt en god idé for ministre. Sagen er jo den, at Nefco er et såkaldt revolverende fond. Der er masser at penge til rådighed, og der er i øvrigt, hvad der ikke er sagt før, også en meget god likviditet i Nefco. Derfor har den danske regering ikke til hensigt at ændre det svar, vi har givet én gang.

E 5/2003: Spørsmål til Islands regjering om USAs deltakelse i klimasamarbeidet i Arktis

Rannveig Guðmundsdóttir (Den sosialdemokratiske gruppen, A):
Jeg har et spørsmål til samarbeidsminister Siv Friðleifsdóttir. Det fremkommer stadig nye bevis fra forskningssamfunnet om oppvarming i den arktiske regionen og om store klimaforandringer i nord. Det islandske formannskapet erklærer at de vil prioritere arbeidet på dette felt og kommer til å sette klimaendringene i det arktiske området, innflytelsen det for eksempel har på havmiljøet, i fokus.

Jeg spør derfor om samarbeidet i Arktis angående dette, og spesielt om amerikanernes deltakelse i arbeidet. USA er jo ikke med i Kyoto-avtalen. Det er viktig å involvere USA i denne viktige sak politisk. Deres deltakelse er en forutsetning for tilfredsstillende resultat.

Samarbejdsminister **Siv Friðleifsdóttir**:
Jo, det er riktig at vi prioriterer arbeidet i det arktiske området og har nå ordførerskapet i Arktisk Råd. Det som har blitt gjort, er at vi i Arktisk Råd har satt ned en gruppe som heter Acia, og som forsker på klimaforandringer. Det som er ganske skremmende, er at vi nå vet at temperaturen i de neste hundre år kommer til å stige med mellom 3–9°C i det arktiske området, dobbelt så fort som globalt. Så dette arbeidet er veldig viktig. USA har støttet det arbeidet. De har betalt for sekretariatet og en stor del av forskningen.

Vi kommer til å få rapport fra Acia i september neste år i Arktisk Råd. Det tror jeg er meget viktig. Selvfølgelig ville vi gjerne at USA var med i Kyoto-avtalen, og det er mulig at dette arbeidet med Arktis og alt det skremmende som skjer der når det gjelder klimaforandringer, kanskje åpner øynene deres enda mer og at de vil støtte Kyoto-avtalen. Det er i alle fall et håp fra meg.

Rannveig Guðmundsdóttir:
Jeg takker for svaret. Dersom amerikanerne absolutt ikke deltar på den parlamentariske siden i det arktiske samarbeidet, er jeg meget bekymret over at vi ikke får den politiske dialog som er nødvendig i denne alvorlige sak.

Samarbejdsminister **Siv Friðleifsdóttir**:
Amerikanerne har i alle fall gitt positive signaler til det arbeidet vi gjør i Arktisk Råd med Aciarapporten. Der står de sammen med oss, og de har betalt inn store summer. Jeg tror at alle områdene som ligger i det arktiske området, forstår hvor viktig det er at vi ikke får store klimaforandringer i dette området. Det er ikke bare viktig for Arktis; det er viktig globalt.

Hva skjer hvis vi for eksempel ser en stor forandring i havstrømmen? Hva betyr det for Island, for Norge, for Færøyene, for Grønland? Hva betyr det globalt for den matkisten vi har her oppe i nord i det arktiske området? Det arbeidet har USA støttet opp om, og jeg håper at det vil komme til å bidra positivt til deres stilling og andre lands stilling til Kyoto-avtalen i fremtiden.

E 6/2003: Fråga till Danmarks regering om narkotikaförsäljningen i Christiania

Gabriel Romanus (Midtengruppen, fp):
Fru president! Vid Nordiska rådets session i Helsingfors 1982 ställde jag en fråga till den danske justitieministern. Svenska socialarbetare säger att svenska ungdomar köper hasch som säljs öppet i Christiania. Min fråga till den danske ministern var: Är detta sant och vad tänker i så fall den danska regeringen göra åt saken? Jag fick svaret att den danska regeringen står bakom FN:s konventioner och inte accepterar narkotikaförsäljning. Jag var nöjd med det svaret.

Nu har det gått 21 år, fru president, och det verkar inte ha hänt så mycket. Men nu hör vi rykten om att den danska regeringen kanske kommer att inta en mer bestämd hållning till narkoti-

kaförsäljningen i Christiania. Jag vill därför upprepa min 21 år gamla fråga till den danske samarbetsministern. Den öppna narkotikaförsäljningen är en påfrestning för det nordiska samarbetet.

Samarbejdsminister **Flemming Hansen**:
Jeg er lige ved at tro, at jeg kan huske spørgsmålet, der blev stillet sidste gang, og jeg forstår godt spørgeren – ganske udmærket endda. Da regeringen tiltrådte her for godt og vel halvandet, snart to år siden, gav vi tilsagn om, at vi ville overveje at lave en handlingsplan for Christiania, for vi er heller ikke stolte af, hvad der foregår, men det er ganske meget mere komplekst, end spørgsmålet lige umiddelbart lyder til.

Gabriel Romanus:
Ska vi tolka detta som att handlingsplanen också kommer att omsättas i handling?

Samarbejdsminister **Flemming Hansen**:
Det vil jeg da håbe.

E 7/2003: Spørgsmål til Danmarks regering om de danske EU-forbeholds betydning for det nordiske samarbejdet

Line Barfod (Den venstresosialistiske grønne gruppe, EL):
Den danske samarbejdsminister lovede mig tidligere i dag, at jeg på dette tidspunkt ville kunne få svar på spørgsmålet om, hvorfor de danske forbehold over for EU pludselig skulle have betydning i det nordiske samarbejde. Ministeren henviste til Poul Schlüters redegørelse, men der står bare, at den danske regering har rejst det som et problem. Der er ikke nogen forklaring.

Jeg kan ikke forstå, hvorfor det danske EU-forbehold på det retlige område, der har eksisteret i 10 år og aldrig tidligere har givet problemer, pludselig skulle have betydning. Det danske forbehold på det retlige området over for EU går ud på, at Danmark deltager helt og fuldt i det mellemstatslige samarbejde i EU. Vi deltager på en række områder omkring strafferet i EU, hvordan kan det forbehold betyde, at vi ikke kan deltage i et mellemstatsligt samarbejde mellem de nordiske lande? Det kan jeg ikke forstå, og det håber jeg, samarbejdsministeren kan give en forklaring på, at vi har mulighed for rent faktisk at deltage i det nordiske samarbejde.

Samarbejdsminister **Flemming Hansen**:
Jeg husker naturligvis meget tydeligt, at jeg lovede Line Barfod et svar, og jeg har hele frokostpausen forberedt et grundigt svar, som lyder således: Forordning 1408/71 indeholder regler om sociale rettigheder også for tredje landes borgere. Danmark er grundet det retslige forbehold ikke omfattet af disse regler om sociale rettigheder for tredje landes borgere i EU. Det ville ikke hverken være hensigtsmæssigt eller særlig fornuftigt at udarbejde særskilte nordiske regler, som for Danmarks vedkommende går videre end EU-reglerne på dette punkt. En sådan regeldannelse ville indebære en dansk forskelsbehandling af tredje landes borgere for EU og for Norden. Det ville være svært at forklare, og det ønsker regeringen ikke.

Den øvrige del af den nordiske socialkonvention står regeringen bag. Og Line Barfod ved jo selv, hvordan hun stemte til det retlige forbehold ved den sidste afstemning.

Line Barfod:
Men skal det forstås sådan, at juridisk er der ingenting i de danske forbehold, som forhindrer, at Danmark kan deltage i det nordiske arbejde, som vi har gjort hidtil? Det er et rent politisk spørgsmål for den danske regering, om man ønsker at deltage eller ej.

Samarbejdsminister **Flemming Hansen**: Jeg kan bekræfte, at det er et rent politisk spørgsmål.

E 8/2003: Fråga till Islands regering om Nordiska rådets ambitionsnivå

Cecilia Widegren (Den konservative gruppen, m):
Fru president! Jag tänkte vända mig till samarbetsminister Siv Friðleifsdóttir. Min fråga gäller de ambitioner som finns i alla de frågor som här anbefalls årligen om vad vi vill förbättra i det nordiska samarbetet. Man går från Islands sida in med ännu en agenda och ett program som också är väldigt ambitiöst. Jag funderar kring de prioriteringar som man kunde göra för att i stället komma tillbaka till en session och tala om att vi har klarat av x antal saker därför att vi valde att prioritera mycket skarpt i det ambitiösa program som finns.

Här märker vi hela tiden hur många ambitiösa idéer som väller in om vad som behöver göras. Men jag är fundersam till detta. Man kanske skulle vara tydligare och kräva prioriteringar både från ministerrådet och från sessionen för att eventuellt landa i ett antal konkreta sakfrågor som man klarar av i stället för att hela tiden annars behöva återkomma till den här massiva mängden dagordningar som vi faktiskt har. Jag undrar lite grann hur du har tänkt lägga upp både tidsplanen och prioriteringen.

Samarbejdsminister **Siv Friðleifsdóttir:**
Jeg oppfattet spørsmålet som et generelt spørsmål om at man kanskje ikke var konkrete nok i det nordiske samarbeidet. Jeg mener at vi er meget konkrete. Som et bevis på det kan jeg fortelle at hvis man ser tilbake i tid, bestemte vi oss på et tidspunkt for å øke samarbeidet med Baltikum, dvs. etter at Sovjetunionen falt i 1991. Da klarte vi innenfor en ganske kort tidsramme å flytte 20 prosent av budsjettet vårt til nærområdssamarbeidet med øst. Det synes jeg er bevis på et konkret samarbeid, som betyr veldig mye politisk.

Nå har Island kommet med sitt program for neste år. Der har vi også konkrete forslag om hvordan vi kan samarbeide når det gjelder demokrati, som er veldig viktig for Norden. Vi vil i framtiden øke samarbeidet med de vestnordiske områdene. Der er det konkrete forslag som blir fulgt opp. Det gjelder også grensehindringene, som Sverige allerede har kommet meget godt i gang med. Så generelt synes jeg vi er konkrete i det nordiske samarbeidet. Hvis vi ikke hadde hatt dette samarbeidet, ville disse samfunnene sett helt annerledes ut.

Cecilia Widegren:
Fru president! Ännu en ambitiös samarbetsminister. Det är ju vällovligt. Men det jag efterfrågade var en klarare och tydligare prioritering. Alla de frågor vi diskuterar här kanske inte kan lösas på nordisk nivå utan i andra samarbetsformer. På en dagordning måste man vara tydlig med att prioritera ett visst antal saker och därmed också prioritera bort.

Samarbejdsminister **Siv Friðleifsdóttir:**
Nå er det slik i det nordiske samarbeidet at vi har 17 ministerråd som jobber med å prioritere innenfor sine fagfelt. Jeg mener at vi har en god prioritering. I budsjettet prioriterer man også det man vil legge mest vekt på i samarbeidet. Vi har Nordisk Råd med 87 politiske medlemmer, som selvfølgelig vil ha debatt om et vidt spekter av det nordiske samarbeidet. Jeg mener at vi har prioriteringer, og at samarbeidet er ganske smidig. Så jeg er fornøyd med det.

E 9/2003: Fråga till Sveriges och Finlands regeringar om flexibilitet i sjukhussamarbete i gränsområdena

Simo Rundgren (Midtengruppen, cent):
Arvoisa rouva puhemies! Eräs lääkäri Kemistä on reagoinut puheeseen, jonka eilen olen täällä pitänyt, ja lähettänyt heti palautteen. Hän kertoo, että esimerkiksi Haaparannan kaupungista on matkaa lähimpään synnytyssairaalaan Sunderbyhyn 150 kilometriä. Suomen puolella vastaavan iloisen perhetapahtuman voisi kokea 30 kilometrin päässä Kemissä. Sinne toivotetaan mielellään kaikki haaparantalaiset tervetulleiksi lisäämään Pohjolan hupenevaa väestöä.

Landstinget Luulajassa on tähän asti estänyt tällaisen ratkaisun. Kemiläiset ovat sitkeitä, ja sairaalan johtaja Seppo Tuomola on lähdössä jälleen neuvottelemaan Luulajaan. Myös muuhun sairaalayhteistyöhön haaparantalaiset olisivat valmiita tulemaan.

Ongelman minulle esittänyt lääkäri Eila Knuuti kertoi olleensa viime keväänä kongressissa Luxemburgissa. Hän oli siellä todennut, että muualla Euroopassa tällainen joustavuus rajaihmisille terveydenhuollossa on mahdollista, mutta tällä mainostamallamme maailman rauhallisimmalla rajalla Tornionlaaksossa ei. Tukholman herrat olivat kehottaneet neuvottelemaan Luulajan kanssa. Arvoisat ministerit! Mitä te neuvotte meidän tekevän?

SimoRundgrens tale i svensk oversettelse:
Fru president! En läkare i Kemi har reagerat på ett tal som jag höll här igår och omedelbart sänt respons. Hon berättar att till exempel från Haparanda stad är det 150 kilometer till närmaste förlossningssjukhus i Sunderby. På den finska sidan kunde motsvarande glädjande tilldragelse i familjen upplevas på 30 kilometers avstånd i Kemi. Där hälsar man gärna alla Haparandabor välkomna att öka på den krympande nordiska befolkningen.

Landstinget i Luleå har hittills satt stopp för en sådan lösning. Invånarna i Kemi är dock ihärdiga och sjukhusdirektör Seppo Tuomola är igen på väg till Luleå för att förhandla. Haparandaborna var färdiga att göra även annat sjukhussamarbete.

Läkaren som gjorde mig uppmärksam på problemet berättade att hon deltog i en kongress i Luxemburg i somras. Där fick hon veta att i övriga Europa är en sådan flexibilitet inom hälsovården bland gränsbefolkningen möjlig, men inte här vid, som vi brukar säga, världens fredligaste gräns i Torneådalen. Herrarna i Stockholm har uppmanat att förhandla med Luleå. Ärade ministrar! Vilket råd kan ni ge oss – vad skall vi göra?

Samarbetsminister **Berit Andnor**:
Det är ett mycket tydligt exempel som Simo Rundgren tar upp, de problem som vi har när vi bor på varsin sida av gränsen. Men just när det gäller Haparanda-Torneåområdet har vi från både svensk och finsk sida sett möjligheterna. Vi har dessutom tyckt att det har varit viktigt att utveckla samarbetet. Därför har vi gemensamt tagit initiativ till att utreda om vi kan få det vi kallar ett internationellt kommunalförbund. De utredningarna är nu klara och är ute på remiss, och jag förväntar mig att vi kommer att kunna ta gemensamma steg framåt. Just det kommunalförbundet skulle omfatta samhällsplanering men också vård- och utbildningsfrågor. Jag tror att det är viktigt att vi kan utveckla samarbetet också inom vårdområdet. Men det är en fråga som måste diskuteras vidare mellan våra länder.

Samarbetsminister **Jan-Erik Enestam**:
Eftersom frågan också var riktad till mig vill jag bara som komplement till det här tycka att det inte borde vara omöjligt att göra ett avtal mellan sjukhusen och kommunerna som berörs i regionen om möjligheten att få använda sig av service på andra sidan gränsen i väntan på den gemensamma lösningen.

Simo Rundgren:
Rouva puhemies! Niin kuin tästä kysymyksestäkin kävi ilmi, Euroopan unionin muissa osissa ollaan nyt jo pidemmällä. Ettekö pelkää, että me jäämmekin täällä Pohjolassa jälkijunaan rajayhteistyössä, kun tällaisia viestejä alkaa tulla muualta Euroopasta?

Simo Rundgrens tale i svensk oversettelse:
Fru president! Som det framgått även av denna fråga har man redan kommit längre på andra håll inom Europeiska unionen. Är ni inte rädda för att vi i Norden kommer på efterkälken i gränssamarbetet, då sådana signaler börjar komma in från övriga Europa?

Samarbetsminister **Berit Andnor:**
Fru president! Jag har tidigare i dag inlett diskussionen om gränshinder, och jag tror att det har framgått för alla att just den frågan har varit högt prioriterad under det svenska ordförandeskapet. Den omfattar en rad olika frågor.

Själva drivkraften i detta arbete har att göra med att vi gemensamt anser och tror, att om vi kan utveckla det nordiska samarbetet, men också det nordisk-baltiska samarbetet, kommer vi att bli en mycket stark och pådrivande kraft i det europeiska samarbetet. Det är min övertygelse. Det är ett gemensamt ansvar vi har för att driva arbetet vidare. Jag vill att vi ska gå främst, och vi ska göra det inom en rad konkreta, tydliga områden.

Jag vill instämma i vad minister Jan-Erik Enestam sade. Jag tror inte heller att det kan vara omöjligt att komma överens just i denna mycket konkreta fråga.

Samarbetsminister **Jan-Erik Enestam:**
För att det inte skall bli en alltför dyster bild finns det faktiskt goda exempel där man kunnat samarbeta över gränsen, t. ex. Vasa och Umeå stad har avtal om sjukvårdstjänster, och listan kunde bli längre – det handlar uppenbarligen här mest om god vilja.

E 10/2003: Fråga till Danmarks regering om minskning av alkoholkonsumtionen i Norden

Lennart Gustavsson (Den venstresosialistiske gruppen, v):
Jag vänder mig till den danske samarbetsministern Flemming Hansen. De nordiska finansministrarna enades i går om att gemensamt försöka få ned alkoholkonsumtionen i Norden. Vi vet alla att alkoholkonsumtionen i Sverige och de övriga nordiska länderna har ökat kraftigt på sista tiden. Danmark sänkte den 1 oktober i år kraftigt skatten på sprit.

Min inledande fråga blir hur den danska politiken rimmar med finansministrarnas ambitioner att minska alkoholkonsumtionen i Norden.

Samarbejdsminister **Flemming Hansen**:
Det er korrekt, at Danmark den 1. oktober nedsatte afgiften på spiritus. Det har den fornuftige forklaring, at en meget, meget stor del af spiritussen, der blev forbrugt i Danmark, ikke blev købt i Danmark, men købt syd for grænsen, og da vi ved, at der fra 1. januar 2004 kommer nye EU-regler om, hvor længe man skal have været væk for at måtte tage spiritus med ind i Danmark, har den danske regering valgt at nedsætte afgifterne, så de kommer på et mere europæisk niveau.

Lennart Gustavsson:
Det vi nu ser är egentligen något slags dominoeffekt, när land efter land ser sig tvingade att sänka alkoholskatterna. Den följdfråga som jag vill ställa är om det finns en medvetenhet om att lägre pris faktiskt leder till högre konsumtion.

Samarbejdsminister **Flemming Hansen**:
Vi har den overbevisning, at der ikke kommer højere forbrug, for en meget, meget stor procentdel af den spiritus, der blev drukket i Danmark, er købt syd for grænsen, så vi tror ikke, der kommer højere forbrug på grund af disse afgiftssænkninger.

E 11/2003: Spørgsmål til Danmarks regering om Færøernes deltagelse i udgifterne til Nordisk Råd og Nordisk Ministerråd

Jógvan við Keldu (Den konservative gruppen, Ff):
Fru præsident, mit spørgsmål er til den danske regering. Det færøske Lagting vedtog enstemmigt den 18. marts i år at søge om egentligt medlemskab af det nordiske samarbejde, herunder Nordisk Råd og Ministerråd, inden for Helsingforsaftalens rammer. I dag har Færøerne egen repræsentation med fuld stemmeret til at bevilge midler fra det nordiske finansbudget, men det føles både ukorrekt og ydmygende, som jeg før har påvist, at vi ikke er med til at bære vores andel af udgifterne.

Da vort egentlige medlemskab ikke ser ud til at blive effektueret i de nærmeste dage, vil jeg fremsætte et spørgsmål over for den danske samarbejdsminister:

1) Er der ikke en foreløbig model, efter hvilken Færøerne kan få lov til at bære vores egen del af udgifterne?
2) Ifald det ikke kan afvikles direkte mellem Færøerne og Nordisk Råd i henhold til Helsingforsaftalen, kan det så i stedet efter aftale mellem Danmark og Færøerne foretages i en såkaldt mellemregning?

Samarbejdsminister **Flemming Hansen:**
Det er meget usædvanligt, at man møder mennesker, der gerne vil have lov at betale mere, end de gør i forvejen; det er en helt usædvanlig politisk situation.

Jeg tror, vi er nødt til at se hele spørgsmålet om Færøernes medlemskab af Nordisk Råd og Ministerråd i en helhed, og der synes jeg, at den danske statsminister i går gav et meget, meget klart svar, idet det simpelt hen vil være imod den danske grundlov, at Færøerne fik selvstændighed i nordisk regi.

Statsministeren har jo også peget på de muligheder, der er, og sagt, at han både med hensyn til Færøerne og Grønland vil gå meget, meget langt for at finde optimale løsninger, som begge lande kan være tilfredse med.

Jógvan við Keldu:
Jeg vil bare sige én ting, og det er, at det er meget vigtigt at betale det, man skylder, og derfor synes jeg, det ville være rigtigt, at man tog det op i den danske regering, således at Færøerne fik betalt de midler, som vi bevilger på det nordiske budget.

Samarbejdsminister **Flemming Hansen:**
Jeg skal prøve at uddybe mit svar. Det, der bliver foreslået, synes jeg skal gå med ind i de overvejelser, som statsministeren meget tidligt lagde op til vil komme til at foregå mellem Danmark, Grønland og Færøerne, og hvis det inkluderer et større bidrag, så tror jeg ikke, den danske statsminister vil sætte sig imod det.

Presidenten henstilte om korte og konkrete spørsmål.

E 12/2003: Fråga till Norges regering om svenska arbetares problem ved arbete i Norge

Runar Patriksson (Midtengruppen, fp):
Fru president! Jag ställer frågan till samarbetsminister Svein Ludvigsen. Jag tror att alla som har lyssnat på mig här – jag mötte en i trappan som frågade om jag är svensk eller norsk, med min dialekt – förstår att jag har mitt hjärta i Norge ganska mycket. Det är helt ofattbart att jag, som nästan är uppväxt i den här staden, får tala i Stortingets talarstol.

Under pausen har jag haft radiodebatt om gränshindersproblematiken. Det var bedrövligt att höra en svensk arbetare som har varit plåtslagare här nere på gatan säga till alla på Radio Värmland: Åk inte över till Norge och arbeta! Det är livsfarligt.

Alla de problem jag känner till har faktiskt Norgeanknytning, och man är bekymrad över Norges regelverk gentemot de svenska arbetarna. Finns det någon möjlighet att få hjälp för de svenska arbetare som har arbetat i Norge, i form av en haverikommission, så att man blir omhändertagen och får sina problem lösta?

Samarbeidsminister **Svein Ludvigsen**:
Både Regjeringen og det norske folk er glad for alle som erkjenner at de har sitt hjerte i Norge. Det kommer godt med i det nordiske samarbeidet, og det gjør også at det er naturlig for svensker, når forholdene ligger til rette for det, å oppsøke Norge for å finne arbeid og utøve sitt yrke – akkurat som også nordmenn fra tid til annen finner sin vei over til Sverige.

Vi har gjennom det arbeidet som ble startet med Norrbackrapporten, og som Sverige forbilledlig har fulgt opp, avdekket en rekke problemområder hvor vi kan gjøre forbedringer, og hvor forbedringer er gjort. Men den beskrivelse knyttet til én arbeidstakers uttalelse i Radio Värmland om at det skulle være omtrent livsfarlig å oppholde seg i Norge, og hvor man fraråder å reise til Norge, er en virkelighet som jeg tror må være relativt konsentrert om få arbeidstakere. Min opplevelse er at norske arbeidere i Sverige både føler en trygghet og opplever at regelverket beskytter svensker og nordmenn på samme måte, og det samme oppleves i Norge og i de øvrige nordiske land.

Runar Patriksson:
Det är nog så att den svenska samarbetsministern kan tala om för den norske ministern att det finns rätt många – i studion satt det fem stycken, sade reportern – som skyller på det norska regelverket. Det som sades i radion i dag har jag aldrig hört talas om förut. Det handlade om en bilolycka på vägen mellan gränsen och Oslo och en person som haft jätteproblem efter det.

Jag tror att vi måste lösa de här problemen tillsammans, Svein Ludvigsen. Det vore bra om en haverikommission för arbetare som har drabbats av regelverket kunde tillsättas på norsk sida.

Samarbeidsminister **Svein Ludvigsen**:
Både den svenske og den norske samarbeidsministeren, og de øvrige samarbeidsministrene som sitter her, er levende opptatt av å løse slike problemstillinger for arbeidstakere og andre som krysser grensene. Jeg håper det er forståelse for at en radiodebatt som jeg ikke har deltatt i, og et referat som ikke er særlig fyllestgjørende, gjør det vanskelig for en norsk minister å gi et konkret svar. Vi får komme tilbake til det hvis problemstillingen blir lagt fram for meg på en måte som gjør det mulig å kommentere. Men jeg holder fast på at viljen blant samarbeidsministrene og regjeringene i de nordiske land til å løse opp i problemene til fulle er til stede. Og det har vært demonstrert gjennom dagens debatt.

E 13/2003: Fråga till Islands regering om medel till saker angående Västnorden

Steingrímur J. Sigfússon (Den venstresosialistiske grønne gruppen, VG):
Fru president! Jag vill ställa en fråga vad gäller uppföljning av och medel till uppföljning av den västnordiska redegörelsen och de förslag som den innehåller och vi hade på vår dagordning och diskuterade tidigare denna morgon. Om antingen den svenska samarbetsministern, den nuvarande ordföranden, eller den isländska, den kommande, kan svara på detta.

Jag tycker, särskilt om förslagen om trafik, att det ska göras en oavhängig och fackligt grundad överordnad trafik- och infrastrukturanalys. Det betyder alltså att en konsulentfirma eller en eller annan expertis ska köpas in. Det blir inte gratis. Det är en fråga om man är konsekvent med vad man säger och vad man gör.

Vill det säkras medel till att detta kan gå i gång i nästa års budget för Nordiska ministerrådet? Jag har ingen aning om hur stora pengar det rör sig om, men något i riktning av en halv till en miljon danska kronor vore i varje fall ett startkapital. Vill detta säkras?

Samarbejdsminister **Siv Friðleifsdóttir**:
Det er helt riktig at det er et forslag i den redegjørelse som vi hadde til behandling her i morges om å gjøre en uavhengig utredning av transport innen Vest-Norden, og med andre vestnordiske land. Det forslaget har samarbeidsministerne sendt over til transportministrene, og de skal komme med svar til oss om hvordan disse forslagene skal virkeliggjøres. Jeg vet at vi har hatt en form for debatt om dette, så jeg tror det blir til at det blir gjort en slik utredning.

Vedrørende budsjett: Vi har i budsjettet noe som heter "strategiske initiativer". Det er en sum penger som vi kan ta til spesielt prioriterte formål. Dersom Island i sitt formannskapsprogram har sagt at vi vil sette fokus på Vest-Norden, er det i harmoni med og støtte om slike forslag i budsjettene våre. Der er det strategiske initiativer som vi kan sette penger i.

Så jeg er ganske positiv til at dette blir til en realitet. Det sier jeg også fordi jeg synes det er et positivt forslag. Og i morges, i debatten som vi hadde om Vest-Norden, som vi setter mye fokus på nå, hørte jeg at det var mange parlamentarikere som kom inn på at dette forslaget var positivt, og at det var viktig å få bedre transport mellom de vestnordiske land. Men nå er det slik at vi har prioritert det. For eksempel har Island gjort en avtale med Grønland om å betale 12,5 mill. kroner hvert år i tre år for å ha fly til Narsarsuaq for eksempel. Vi er allerede på vei, men vi må sikkert gjøre noe mer.

E 14/2003: Fråga till de nordiska ländernas regeringar om miljöministrarnas avtal om stöd till Nefco

Pehr Löv (Midtengruppen, sv):
Fru president! Anita Johansson ställde här i början en mycket bra fråga om Nefco. Jag anser att Nefco är en av de mest uppskattade och nyttigaste institutioner som vi har i Norden. Danska samarbetsministern hänvisade till ett något luddigt löfte från statsministrarna i går. Nu råkar jag veta att miljöministrarna har träffats i dag på förmiddagen. Jag undrar om närvarande miljöministrar kan ge en närmare upplysning om vad man har kommit fram till. Jag hoppas att ni har ett positivt besked i era portföljer.

Samarbetsminister **Jan-Erik Enestam:**
Fru president! Tyvärr har miljöministrarna inte nått någon kompromiss på sitt möte idag.

Pehr Löv:
Får jag då fråga båda miljöministrarna om deras tro på framtiden för Nefco? Utan tro och vilja kommer vi inte fram.

Samarbejdsminister og miljøminister **Siv Friðleifsdóttir:**
Jeg må si at jeg er litt bekymret over den situasjonen vi befinner oss i nå, fordi de nordiske land ikke er helt enige om hva fremtiden skal være når det gjelder Nefco akkurat nå. Hva det blir til, er kanskje for tidlig å si, for vi har ennå tid til å ha mer debatt om dette oss imellom. Men fra Islands side kan jeg si at vi har støttet opp om Nefco. Vi mener at det er et viktig nordisk samarbeid, så vi vil gjerne se at man støtter opp om det samarbeidet i fremtiden, selv om man ser forandringer, for nå skal Baltikum inn i EU. Vi vet at vi får mye for pengene når det gjelder miljøsamarbeid med disse andre landene, fordi i øst er det billigere å få bedre resultat der enn det er f.eks. å ha penger inn i våre egne land, fordi det er en bedre miljøsituasjon generelt sett i våre land. Vi har derfor støttet opp om Nefco.

Jeg er litt skuffet over at vi er i denne situasjon, at vi ikke har de samme standpunkt, men slik er det. Vi er jo ikke samme land, og vi har ikke samme politikk heller, så vi får se hva dette blir til.

E 15/2003: Fråga till Danmarks regering om överföring av pengar mellan de nordiska länderna

Nils-Erik Söderqvist (Den sosialdemokratiske gruppen, s):
Fru president! Ett gränshinder som har lyfts och diskuterats flera gånger under de här dagarna är omständigheten att föra över pengar i Norden. Det finns en räcka med exempel på sådana hinder som ställer till elände för de nordiska medborgarna.

Ett sådant exempel tycker jag belyses bra i Föreningen Nordens skrivelse till Nordiska ministerrådet, där man tar upp exemplet med pensionären som bor i Malmö och åker över till Köpenhamn för att ta ut pensionen i Danmark och finner att resan är billigare än att betala avgiften.

Därför vill jag fråga varför Danmark har avvisat förslaget om att reglera bankernas överföringar av pengar inom Norden.

Samarbejdsminister **Flemming Hansen**:
I Danmark har vi indgået et dankort-forlig blandt et meget bredt flertal i Folketinget om, at man ikke vil pålægge pengeinstitutterne øgede omkostninger og gebyrer. Hvis vi kan nedsætte transaktionsomkostningerne til det niveau, som følger EU-reglerne, så har regeringen naturligvis ikke noget imod, at man gør det. Så hæver vi jo ikke niveauet, hvilket er, hvad vi sammen har lovet. Vi skal blot holde vores løfte til pengeinstitutterne om ikke at pålægge dem øgede omkostninger. Det er det løfte, vi har afgivet, og det er det løfte, Bendt Bendtsen har afgivet som dansk erhvervsminister.

Realiteten er jo, at det koster pengeinstitutterne noget at foretage disse transaktioner, som du nævner. Spørgsmålet er derfor, hvem pengeinstitutterne eventuelt vil overvælte deres omkostninger på, hvis vi forhindrer dem i at opkræve det i gebyrkost.

Lad mig tilføje, at Danmark ofte bliver spurgt om dette problem. Det er min opfattelse, at det ikke alene er et problem i Danmark. Jeg har forstået, at Finland og Sverige er uden den problemstilling, men de øvrige lande har de samme problemer som Danmark.

Nils-Erik Söderqvist:
Det antyddes i dag på plenum att den politiska viljan skulle saknas att lösa detta problem – låt vara att det inte enbart är danska bekymmer och inte enbart gäller Danmark utan över huvud taget är fråga om en viljeyttring från ett nordiskt samarbete att lösa upp denna fråga, som bevisligen är ett praktiskt bekymmer för väldigt många av våra nordiska medborgare.

Jag vill ändå hoppas och tro att den politiska viljan finns. Finns den politiska viljan att lösa detta, vet jag av erfarenhet att då är 75–80 procent av förutsättningen redan infriad, och så återstår det 20–25 procent att faktiskt hitta lösningar. Jag önskar lycka till och hoppas att ni löser detta.

Samarbejdsminister **Flemming Hansen:**
Jeg siger tak for det håb, som du giver mig og det ønske om, at det skulle lykkes. Jeg ville ud fra en realpolitisk betragtning tro, at dette her også er et problem for pengeinstitutterne, og jeg vil ikke være forundret, hvis pengeinstitutterne henvendte sig til flere af regeringerne i de nordiske lande og sagde: Skal vi ikke finde en fornuftig løsning?

Den danske regering er forpligtet af et forlig, og det holder vi selvfølgelig, men jeg ved, at der er kontakt gennem det danske erhvervsudvalg til pengeinstitutternes organisation, og jeg vil ikke udelukke, at der kommer en løsning. Jeg kan bare ikke give noget løfte om det, for jeg skal selvfølgelig holde mig til det forlig, der er indgået i Danmark.

E 16/2003: Spørsmål til Norges regjering om telemedisin

Berit Brørby (Den sosialdemokratiske gruppen, A):
Jeg har lyst til å utfordre den norske samarbeidsministeren, Svein Ludvigsen. Da kan jeg fortelle at sosialdemokratene har besøkt Telemedisinsk senter i Tromsø. Der ble vi gjort kjent med hvilke muligheter som telemedisin gir i forhold til bl.a. å undersøke pasienter og behandle pasienter uavhengig av hvor man bor, og hvor man befinner seg. Dette er jo egentlig en revolusjon. Vi ble også gjort kjent med at Nasjonalt senter for telemedisin hadde søkt Nordisk Ministerråd om penger for å utrede hvordan man kan tilpasse lovverket på nordisk nivå for å gjøre det mulig å sende pasientopplysninger over grensene.

Jeg vil da utfordre samarbeidsministeren fra Norge til å si noe om hvordan det går med denne søknaden. Hvor langt er den i behandlingen? Jeg vil også utfordre de andre samarbeidsministrene på om de vil være villige til å fjerne også dette grensehinderet, som det faktisk er.

Samarbeidsminister **Svein Ludvigsen:**
Nasjonalt senter for telemedisin i Tromsø er så absolutt en spydspiss internasjonalt og har et bredt samarbeid med nordiske sykehus og institusjoner. I forrige uke ble telemedisin og bruk av IKT debattert i Akureyri på en stor konferanse arrangert av Arktisk Råd. Der ble det til de grader synliggjort at telemedisin er noe som er grenseoverskridende, men at lovharmonisering er et alvorlig hinder.

Den søknaden som nå foreligger i Ministerrådet, er jeg ikke i stand til å svare på når det gjelder fremdriften i forhold til tid, men jeg skal følge opp saken, og representanten skal få et svar skriftlig som skal være mer presist enn det jeg er i stand til å gi her. For øvrig er jeg enig i at dette er en sak som er grenseoverskridende, og i så måte bør det være interessant for Nordisk Ministerråd i en eller annen sammenheng å kunne bidra.[2]

E 17/2003: Spørgsmål til Islands regering om behandling af Færøernes ansøgning om selvstændigt medlemskab i Nordisk Råd

Jóannes Eidesgaard (Den sosialdemokratiske gruppen, Jvfl.):
Fru Præsident! Det er et spørgsmål til det kommende islandske formandskab, til Islands samarbejdsminister, og det er et spørgsmål, der drejer sig om Færøernes ansøgning om selvstændigt medlemskab af rådet og ministerrådet.

Til dette spørgsmål sagde den danske statsminister, at Færøernes ansøgning er blevet sendt til samarbejdsministrene til behandling. Der er blevet mulighed for, at der sker en ændring af Helsingforsaftalen, og der er blevet mulighed for en dansk beslutning om et politisk protokollat, der skulle opstille muligheder, der kommer meget tæt på noget, der ligner et medlemskab. Selv om det er tidligt i processen, vil jeg spørge den islandske samarbejdsminister, hvilke muligheder samarbejdsministrene ser med denne ansøgning.

---

[2] Svaret er trykket i sin helhet under E-saker

Samarbejdsminister **Siv Friðleifsdóttir:**
Dette spørsmål har vært tatt opp her tidligere på sesjonen. Etter det jeg forstår, har det blitt sendt et brev fra statsminister Anders Fogh Rasmussen i Danmark til Lagmand Anfinn Kallsberg på Færøyene, der det kommer frem at det ville være imot Danmarks grunnlov, slik jeg forstår det. Jeg synes derfor det er veldig vanskelig og sensitivt å spørre oss ministrene om dette. Men jeg forstår at dere gjør det.

Jeg har stor respekt for det arbeidet man har gjort på Færøyene når det gjelder selvstendighetskampen. Men jeg har også stor respekt for Danmark og de holdningene de har. Jeg vil derfor ikke blande meg direkte inn i den debatten på dette tidspunktet. Det jeg bare vil si, er at vi har fått et brev på bordet, der det står at det strider mot grunnloven i Danmark, og da kan jeg ikke se hvordan vi kan blande oss inn i dette uten videre.

Jóannes Eidesgaard:
Kan man regne med, at samarbejdsministrene kommer med en politisk konklusion på et eller andet tidspunkt, og hvis det er så – hvornår kan man regne med det?

Samarbejdsminister **Siv Friðleifsdóttir:**
Det kan jeg egentlig ikke svare på, for vi har jo den danske samarbeidsminister i kretsen, og han er vel bundet av det at det ville stride mot den danske grunnloven. Så jeg ser ikke helt grunnlaget for en spesiell konklusjon. Men på dette tidspunktet kan jeg ikke se hvordan vi kan blande oss inn i saken. Men det er mulig at det finnes et annet aspekt på saken. Det har i alle fall ikke jeg sett.

E 18/2003: Fråga till Sveriges regering om nordiska stödordninger för studieförbund

Agne Hansson (Midtengruppen, c):
Fru president! Jag har en fråga som berör folkbildningen i Norden, och jag ställer den till samarbetsminister Berit Andnor. Hittills har studieförbund med nordisk samorganisation kunnat erhålla så kallat blockstöd. Den ordningen föreslås nu avskaffas till förmån för en ospecificerad projektverksamhet med statlig detaljstyrning. Det är naturligtvis ett oerhört slag mot folkbildningen i Norden.

Jag vill fråga ministern om hon är beredd att medverka till att en övergångslösning kan nås, så att berörda studieförbund kan få behålla blockstödet under 2004 med 2003 års regler.

Samarbetsminister **Berit Andnor**:
Fru president! Det här är en fråga som inte bara berör blocktillskott utan ett ganska stort reformarbete som pågår inom utbildningssektorn. Utbildningsministrarna kommer att träffas i morgon och diskutera hela det paket där den mycket specifika fråga som Agne Hansson ställer ingår.

Jag tycker att det är klokt att avvakta den diskussion som kommer att ske i morgon bland utbildningsministrarna. Först efter att diskussionen har slutförts i den kretsen kommer den att komma upp till oss samarbetsministrar för beslut.

Agne Hansson:
Fru president! Jag får väl finna mig i det. Men kan ministern, som ansvarig minister för samordningen av nordiska samarbetsfrågor, ändå ge besked om den här reformeringen kan ske i samverkan med bildningsorganisationerna, så att de inte ”blir ställda offside” när man får ett annat förslag? Är man beredd att medverka till det?

Samarbetsminister **Berit Andnor**:
Fru president! Det är ju på det sättet att inför denna session och utbildningsministrarnas möte i morgon har det förekommit ett möte med företrädare för Nordiska ministerrådet och folkbildningsorganisationerna just för att diskutera denna fråga och i en förhoppning om att kunna uppnå största möjliga enighet. Så svaret på den frågan är ja.

E 19/2003: Spørsmål til Sveriges regjering om forbrukerbeskyttelse ved markedsføring

Arne Lyngstad (Midtengruppen, KrF):
Jeg har et spørsmål til Sveriges regjering. Reklame og markedsføring blir stadig mer raffinert og målrettet. Mer av reklamen rettes mot barn og unge. Siden reklamen i økende grad kommer utenfra, bl.a. gjennom Internettet, må viktige prinsipper om hva som skal være tillatt når det gjelder markedsføring, både generelt og i forhold til barn og unge, gjenspeiles ikke bare i nasjonalt regelverk, men også i reglene i andre land som markedsfører mot forbrukere internasjonalt.

Det utvikles stadig nye markedsføringsformer, og det er derfor viktig at forbrukerombudene har et godt verktøy i form av oppdatert og fleksibelt regelverk. Er samarbeidsministrene enige i at forbrukerbeskyttelse ved markedsføring ikke lenger kan være en rent nasjonal sak? Og vil samarbeidsministrene sette markedsføringsreglene, spesielt de som angår barn og unge, på sin agenda?

Samarbetsminister **Berit Andnor:**
Fru president! Frågeställaren tar upp en mycket viktig fråga. Jag delar den beskrivning som nyss gjordes. Barn och ungdomar utsätts i dag för marknadsföring på ett sätt vars motstycke vi kanske inte sett tidigare. Det handlar ju inte bara om reklam utan också om den massiva kommersialisering vi ser ske genom medier i övrigt. Det gäller då TV, men det handlar också om filmer och annat som erbjuds att köpas. Jag delar alltså den uppfattningen. Det här gäller även det vi ser på Internet.

Inom kulturministrarnas område finns det ett samarbete i dessa frågor. Men det är också viktigt att vi kan lyfta denna typ av frågeställningar till den europeiska nivån, vilket också görs just när det gäller reklam riktad till barn och ungdomar. Framför allt är detta, som sagt, en fråga som diskuteras inom kulturministrarnas område. Men jag vill verkligen betona vikten av att utveckla samarbetet inom detta område.

Arne Lyngstad:
Jeg er glad for den holdning som samarbeidsministeren her gir uttrykk for. Jeg mener at beskyttelse av barn og unge mot kommersielt press er en viktig forbrukersak. Nå vet vi jo at det er en debatt innad i EU knyttet til et direktiv om forbud mot urimelig handelspraksis. Mitt spørsmål er ganske enkelt: Vil dette direktivforslaget være gjenstand for dialog mellom ministrene også på nordisk nivå i et forsøk på å samordne et nordisk standpunkt?

Samarbetsminister **Berit Andnor:**
Fru president! Jag utgår från att kulturministrarna följer frågan mycket noga och diskuterar den gemensamt. Frågan hör hemma inom det området och har ännu inte varit föremål för diskussion när det gäller samarbetsministrarna. Kanske hör frågan inte hemma där.

Det är oerhört viktigt att vi har ett gemensamt och bra samarbete mellan de nordiska länderna också i EU-sammanhang. Jag vill betona att jag verkligen delar frågeställarens farhågor vad gäller den utveckling som vi ser inom detta område.

E 20/2003: Fråga till Finlands regering om krav till att Ryssland ska följa EU:s direktiv om tankfartyg med enkelt skrov

Martin Saarikangas (Den konservative gruppen, saml):
Fru president! Mitt spörsmål gäller sjöfarten på Östersjön. Som vi alla vet har Europeiska unionen fattat ett beslut om att inte tillåta tankfartyg med enkelt skrov att anlöpa sina hamnar i framtiden. Vi vet att Ryssland icke hör till unionen och således inte behöver göra det. Har ministerrådet några planer på hur vi kunde få även Ryssland att anamma detta beslut fortast möjligt?

Samarbetsminister **Jan-Erik Enestam:**
Det förs på många olika plan dialog med Ryssland bilateralt, alldeles särskilt mellan Finland och Ryssland, men också inom ramen för Östersjöstaternas råd. Jag besökte själv Moskva för två veckor sedan och kunde då rapportera att ryssarna själva inser att nu måste här hända något och de har redan fattat beslut om att i de nya oljehamnarna i Finska viken kräva fartyg med dubbelskrov, men det är uttryckligen i de nya oljehamnarna. Här finns ännu en del att göra. Detta tycker jag är värt att notera men det är en uppgift som dessvärre inte är känd.

E 21/2003: Spørsmål til Danmarks regjering om sikring av finansiering av opprydding av høyradioaktivt avfall fra båten "Lepse" i Murmansk med Nefcos midler

Asmund Kristoffersen (Den sosialdemokratiske gruppen, A):
På bakgrunn av den danske regjeringens holdning til Nefco må jeg stille spørsmålet til samarbeidsminister Flemming Hansen. Ved kai i Murmansk ligger "Lepse", en 70 år gammel båt, ikke sjødyktig og fullastet med farlig, høyradioaktivt avfall. Båten kan ikke flyttes, og om båten skulle synke ved kai, vil det skje en katastrofe for miljøet og for folk.

For over ett år siden ble det underskrevet en protokoll mellom Murmansk Shipping Company og Nefco om midler fra Nefco, Norge og Nederland til opprydding. Lite synes å ha skjedd med denne tikkende bomben. Jeg var der selv for to uker siden.

Hvordan vil samarbeidsministeren sikre full finansiering av dette arbeidet gjennom Nefco?

Samarbejdsminister **Flemming Hansen**:
Jeg synes ikke, det er betimeligt at rejse konkrete eksempler, da jeg ikke kan vide, hvordan et skib på havets bund har det et eller andet sted i de nordiske lande. Jeg er nødt til at forholde mig til Nefco-sagen, som jeg har svaret på adskillige gange, og som den danske statsminister har givet et meget klart svar på.

Det konkrete spørgsmål, du stiller, har jo ikke noget at gøre med, om Nefco har penge nok. Nefco har jo penge nok, og Nefco har jo likviditet nok, så det, du stiller spørgsmål om, har ikke noget at gøre med det forbehold og den beslutning, danskerne har taget, at vi ikke vil yde flere bidrag til Nefco.

Asmund Kristoffersen:
Det behøver en diskusjon. Men det er slik at nødvendig opprydding av dette meget farlige avfallet er avhengig av penger. Og en finansieringskilde er nettopp Nefco.

Da må jeg spørre, klart og greit, tror jeg: Ser ikke ministeren at det nå er et påtrengende behov for å få fjernet dette mest farlige radioaktive avfallet som finnes i Nord-Russland, som nå er delfinansiert gjennom Nefco?

Samarbejdsminister **Flemming Hansen**:
Jo, naturligvis er der påtrængende behov for at rydde op, men det har ikke noget med miljøministrenes spørgsmål og diskussion om penge til Nefco at gøre, for der er – som jeg har sagt, og jeg gentager det – rigeligt med penge i Nefco, som det er i dag, og der er også likviditet.

E 22/2003: Fråga till Sveriges regering om betalning av föräldrapenning ved flytning till annat land

Aila Paloniemi (Midtengruppen, cent):
Arvoisa rouva presidentti! Minun on toistettava eilen esittämäni kysymys ministeri Andnorille, koska en mielestäni saanut siihen riittävän selvää vastausta.

Ruotsi on saamieni tietojen mukaan toiminut äitiyspäivärahan maksamiskysymyksessä toisin kuin muut Pohjoismaat ja EU. Pääsääntö Pohjoismaissa on se, että se maa, joka on alkanut maksaa päivärahaetuutta, maksaa etuuden loppuun saakka huolimatta siitä, että henkilö muuttaa toiseen maahan EU:n alueella, tässä tapauksessa esimerkiksi Suomeen. Ruotsi kuitenkin lopettaa etuuden maksamisen maasta muuttoon sellaisissa tilanteissa, joissa etuuden saajalla ei ole esimerkiksi vakituista työsuhdetta Ruotsissa. Suomen Haloo Pohjolaan on lyhyen ajan sisällä tullut jo neljä tällaista todennettua tapausta.

Kysyisinkin: Onko ministeri tietoinen, että tällaisia ongelmia on ja mitä niille aiotaan tehdä?

Aila Paloniemis tale i svensk oversettelse:
Ärade fru president! Jag är tvungen att ta om min fråga till minister Berit Andnor från igår eftersom jag anser mig inte ha fått ett tillräckligt klart svar på den. Enligt uppgifter jag fått har Sverige agerat på annat sätt än övriga nordiska länder och EU i fråga om betalning av föräldrapenning. I Norden är huvudregeln att det land som börjat betala förmånen fortsätter att betala den ända till slutet, trots att förmånstagaren flyttar till ett annat land inom EU, i detta fall till exempel till Finland. Sverige slutar dock betala förmånen när en person flyttar om inte personen har till exempel ett fast arbetsförhållande i Sverige. Under en kort tidsperiod har fyra personer kontaktat Hallå Norden i Finland om denna fråga.

Känner minister Berit Andnor till detta problem och tänker man göra något för att lösa det?

Samarbetsminister **Berit Andnor:**
Fru president! Precis som jag sade i går är det förordning 1408 som reglerar hur förmåner kan tas ut mellan våra länder. Det gäller då både EU-länderna och EES-länderna.

För att få rätt till föräldraförsäkring ska man enligt den svenska lagstiftningen ha arbetat en viss tid. När man väl arbetat och fått den här rätten har man full rätt till föräldraförsäkring, och den rätten kan man också ta med sig. De fall som frågeställaren hänvisar till måste således vara helt felaktiga därför att nämnda rätt följer med oavsett vart man flyttar.

Aila Paloniemi: Arvoisa presidentti! Kysyisin vielä: Onko tämä aika kaksi vuotta vai kuinka pitkä aika tämä on? Näissä tapauksissa Suomen Kansaneläkelaitos on todennut, että nämä neljä tapausta eivät ole lain mukaisia päätöksiä, millä viittaan Haloo Pohjolaan tulleisiin päätöksiin. Tässä on sitten jotain perusteellista epäselvyyttä.

Aila Paloniemis tale i svensk oversettelse:
Ärade president! Ännu en fråga: Är denna period två år eller hur lång är den? I dessa fall har Folkpensionsanstalten i Finland kunnat slå fast att i dessa fyra fall har lagen inte följts, det vill säga i de fall Hallå Norden känner till. Det måste alltså vara fråga om någon slags grundlig oklarhet.

Samarbetsminister **Berit Andnor:**
Fru president! Det är lite svårt för mig att uttala mig om enskilda ärenden – ja, i stort sett omöjligt. Dessutom är det enligt svensk lag inte tillåtet för mig att göra det. Men jag kan lova frågeställaren att jag ska ta med mig dessa mycket konkreta ärenden och titta närmare på dem.

Den regel som styr samordningen av sociala förmåner är förordning 1408. Att Sverige skulle bryta mot denna förordning förefaller mig helt orimligt. Jag tror inte att så är fallet.

E 23/2003: Spørsmål til Danmarks regjering om studierabatt på kollektivtrafikk i Danmark

Raymond Robertsen (Den konservative gruppen, H):
Jeg har et spørsmål til den danske samarbeidsminister. Det er slik at Danmark har en praksis når det gjelder studentrabatt på kollektivtransport som gjør at man er nødt til å ha støtte fra den danske lånekasse for å få slik rabatt. I de fleste andre nordiske land er det nok at man er registrert student ved et universitet eller studiested for å få studentrabatt i dette landet.

Vil Danmark endre denne praksisen, slik at studenter fra alle de nordiske land får studentrabatt på kollektivtransport i Danmark?

Samarbejdsminister **Flemming Hansen**:
Fru præsident! Jeg har ikke mulighed for at besvare det spørgsmål, der bliver stillet, og jeg har ikke kendskab til det. Men jeg skal sørge for, at spørgeren inden for 14 dage får et skriftligt svar fuldstændig korrekt, et helt præcist svar.

Raymond Robertsen:
Kan samarbeidsministeren være enig i at en slik praksis er i strid med Helsingforsavtalen, og at en slik praksis bør Danmark prøve å gjøre noe med?

Samarbejdsminister **Flemming Hansen**:
Jeg kan gentage svaret og skal også svare på det spørgsmål.[3]

E 24/2003: Fråga till Sveriges regering om sjöfarten på Kvarken

Miapetra Kumpula (Den sosialdemokratiske gruppen, sd):
Kysymykseni koskee laivaliikennettä Merenkurkussa. Ympärivuotinen matkustajalaivaliikenne yli Merenkurkun Vaasan ja Uumajan välillä on ollut vuosikymmenet vilkasta. EU:n myötä tax free tällä välillä poistui, ja siitä seurauksena taloudelliset edellytykset liikenteen ympärivuotiseen jatkamiseen vaikeutuivat.

Tie paikasta paikkaan maksaa, miksi ei siis myös vesitie. Kun se on kahden valtion välillä, täytynee valtioiden kyetä yhteistyöhön ja myös mahdollisiin tukitoimiin. Vaasalaisena näen kysymyksen myös laajemmin Pohjolaa koskettavana. Onhan kumma, jos Pohjolan perinteinen liikenne maiden keskiosilta kokonaan katkeaisi.

Suomen hallitus on hallitusohjelmassaan sitoutunut liikenteen jatkamiseen. Mitä saamme kuulla Ruotsin hallituksen kantana?

[3] Svaret er trykket i sin helhet under E-saker.

Miapetra Kumpulas tale i svensk oversettelse:
Min fråga gäller sjöfarten på Kvarken. Passagerartrafiken över Kvarken från Vasa till Umeå har varit livlig året runt under flera årtionden. I och med EU försvann taxfreeförsäljningen på denna sträcka, vilket ledde till sämre ekonomiska förutsättningar att fortsätta trafiken året runt.

En landsväg från punkt A till B kostar – varför inte också en vattenväg. Då den går mellan två stater borde dessa kunna samarbeta och vidta eventuella stödåtgärder. Som Vasabo anser jag frågan även gälla hela Norden. Det vore ju märkvärdigt om den traditionella nordiska trafiken mellan ländernas mellersta delar slutade totalt.

I sitt regeringsprogram har den finländska regeringen förbundit sig att fortsätta trafiken. Hur förhåller sig den svenska regeringen till frågan?

Samarbetsminister **Berit Andnor:**
Fru president! Precis som frågeställaren säger förändrades förutsättningarna för denna trafik i och med att taxfreeförsäljningen försvann. Under en övergångstid gick vi från svensk sida också in och stöttade upp trafiken. Det gjorde vi under ett par år för att ge möjligheter till en omställningsperiod.

Den svenska regeringens grundhållning är att trafiken ska drivas på kommersiella grunder utan statliga subventioner. Skulle det vara aktuellt med en upphandling av trafik görs den bedömningen i Sverige av en myndighet som heter Rikstrafiken. En sådan upphandling av ny trafik måste i så fall vara transportpolitiskt motiverad. Dessutom måste den i så fall prioriteras före andra upphandlingar som redan sker inom detta område.

Miapetra Kumpula:
Kiitoksia vastauksesta. Ehkä peräänkuuluttaisin jonkinlaista uutta ajattelua, kun tiedämme, että autolla ajaminen tapahtuu tietä pitkin, ja silloinkin tien ylläpitäminen on valtioiden tukemaa toimintaa. Veden ylittämiseen tarvitsemme kuitenkin laivan. Itse haluaisin verrata sitä normaaliin tieliikenteeseen, koska varmasti pohjoismainen yhteistyökin haluaa kasvattaa normaalikansalaisten aktiivisia jokapäiväisiä yhteyksiä Merenkurkun yli. Tuolloin on nähtävä nyt vaikeutuneet yhteydet nimenomaan halpoina yhteyksinä, joita kansalaisjärjestöt, opiskelijat ja perheet käyttävät Merenkurkun yli muodostuneen historiallisenkin yhteistyön kautta. Mutta tämä lienee pidemmän tähtäimen ajattelua ja kysymyksen asettelua.

Miapatra Kumpulas tale i svensk oversettelse:
Det jag frågar efter är ett nytt sätt att se på saken. Alla vet att med en bil kör man på en väg och även då är det staterna som understöder vägunderhållet. För att korsa en vattenväg behöver vi dock ett fartyg och verksamhet. Själv ville jag jämföra detta med normal vägtrafik, eftersom säkert även det nordiska samarbetet vill öka vanliga medborgares aktiva dagliga kontakter över Kvarken. Där visar sig de sämre förbindelserna speciellt som billiga förbindelser, vilka frivilligorganisationer, studerande och familjer utnyttjar via det till och med historiska samarbete som bildats över Kvarken. Men då är det väl mer fråga om långsiktiga visioner och frågeställningar.

Samarbetminister **Berit Andnor:**
Fru president! Det är naturligtvis oerhört viktigt att ha miljövänliga transporter, så där delar jag frågeställarens uppfattning. Men i denna konkreta fråga har den svenska regeringen för närvarande inte för avsikt att ompröva den hållning som vi tidigare intagit.

E 25/2003: Spørsmål til Sveriges regjering om dubbing av svenske TV-produksjoner som Pippi og Emil til norsk

Lena Jensen (Den venstresosialistiske grønne gruppen, SV):
Jeg ønsker å stille et spørsmål til den svenske samarbeidsministeren. Jeg, som mange andre, har hatt en god og spennende oppvekst sammen med Emil, Pippi Langstrømpe og Tjorven – og dette på svensk. Historiene til Lindgren har lært meg mye, og de er verdifulle. Det kulturelle med at barn i Norge har lært å skjønne svensk, betyr utrolig mye for det nordiske fellesskapet. Nå skal disse filmene dubbes til norsk, og det med mye statlig støtte fra Sverige. Å styrke det språklige fellesskapet i Norden har nærmest vært et hovedtema, det har i hvert fall stått veldig sentralt i det nordiske samarbeidet i alle år. Jeg ser på dubbing til norsk av disse sentrale filmene, som et stort skritt i feil retning. Dette er et tiltak som bygger de språklige grensehindrene i Norden. Ser ministeren de konsekvenser en dubbing av Pippi, Tjorven og Emil til norsk vil ha for det språklige fellesskapet?

Samarbetsminister **Berit Andnor:**
Fru president! Jag måste erkänna att det här är en fråga som jag inte har funderat särskilt mycket på. Denna frågeställning är ny för mig. Det är nog en fråga som diskuteras i kretsen av kulturministrarna, och jag skulle vilja hänvisa den till kulturministrarna. Rent allmänt är det min uppfattning att det är oerhört viktigt att vi upprätthåller den språkliga gemenskap som vi har och även att vi utvecklar och utbildar våra ungdomar i kunskap om de nordiska språken. Låt mig ändå få lov att hänvisa denna fråga till kulturministrarna.

E 26/2003: Spørgsmål til Norges regjering om tax free

Ole Stavad (Den sosialdemokratiske gruppen, S):
Mit spørgsmål er rettet til den norske samarbejdsminister Svein Ludvigsen. Vi havde i går – det har også været berørt i dag – en diskussion om de forskellige afgifter, vi har på hhv. spiritus og tobak, og jeg har egentlig undret mig, for jeg var meget, meget enig med det, som den norske statsminister Bondevik sagde i går. Men jeg undrer mig lidt over, hvorfor at man fra norsk side har valgt at opretholde taxfree. Er der ikke tale om en vis dobbeltmoral? Hvis det er sådan, den islandske samarbejdsminister føler sig kaldet til også at svare, vil jeg være glad for det.

Samarbeidsminister **Svein Ludvigsen**:
I den grad man måtte antyde at den norske regjeringen fører dobbeltbokholderi i forhold til moral, må jeg selvfølgelig ta det opp med statsministeren, som neppe vil være enig i den beskrivelsen som Stavad gir.

Når det gjelder avgift på sprit og tobakk, er dette et problem som ikke er nytt, men det er blitt mer aktualisert gjennom de reduksjoner som bl.a. Sverige og Danmark har gjennomført, og som ytterligere både har medført handelslekkasje og klart har påvirket det norske forbruket. Fra norsk side ser vi fortsatt på avgiftsnivået som et viktig virkemiddel til å begrense bruk av både tobakk og sprit, som vi anser å være helsefarlig. Vi økte dramatisk avgiftene på tobakk i årets budsjettforslag.

Årsaken til at man nå får et ytterligere gap mellom nivået i Sverige, Danmark og Norge, blir begrunnet med at man har en dominoeffekt. I Europa er avgiftsnivået lavere, som igjen medfører at Danmark av handelslekkasjehensyn har satt ned sine avgifter, som igjen påvirker Sverige. Fra norsk side har vi hittil fra Regjeringens side holdt fast på at vi ønsker å bruke avgiftene i en helsemessig og sosialpolitisk sammenheng. Det akter denne regjeringen å videreføre.

Ole Stavad:
Hvis jeg nu lover at være enig med den norske samarbejdsminister i alt det, han sagde, vil han så love at svare på mit spørgsmål, selv om jeg godt forstår på svaret, at moral hører under statsministeren i Norge. Men kan samarbejdsministeren oplyse mig om, hvorfor at det, som han siger i forhold til alle andre, ikke gælder i forhold til forretningsfolk, politikere og alle mulige andre, som rejser meget og derfor skal handle både tobak og spiritus til en langt lavere pris end det, man kan købe det til både i Sverige og i Danmark og stort set alle andre steder.

Sagt med andre ord: Vil man overveje fra norsk side at tage konsekvensen af sin egen politik?

Samarbeidsminister **Svein Ludvigsen**:
For det første er tax-free ikke forbeholdt enkelte grupper. Det er forbeholdt alle som reiser og er fraværende i kongeriket så lenge at de kvalifiserer for det. Fra norsk side er det ingen forskjell på hvem de reisende måtte være. Vi har fra tid til annen drøftet denne problemstillingen og har kommet til at man vil videreføre tax-free. Jeg minner om at det ikke var uten smerte man avviklet det i andre nordiske land, som vel ble påført det som en konsekvens av EU-medlemskapet. Så dette med moral er kanskje ikke noe som bare omfatter den norske regjeringen.

Vice lantrådet **Olof Erland:**
Fru president! På Åland har vi erfarenhet av taxfree och dilemmat med låga skatter på den alkohol som införs i Finland och Sverige. Jag tror att vi för vår del direkt kan erkänna att det är ett moraliskt dilemma. Vår alkoholpolitik går i alldeles fel riktning när man ser till samhället i sin helhet.

På finansministrarnas möte i går väcktes frågan om en gemensam EU-strategi för beskattningen. Man borde diskutera sådana saker som att avstå från att nollbeskatta vin, försöka stoppa alkoläsk, att försöka införa minimiskatter osv. Annars blir det alltså konsekvenser för hälso- och sjukvård och samhällsmoralen som är ganska förödande. Det här tycker jag att vi ska erkänna. Åland har nytta av taxfree och har ett undantag i EU. Alkoholpolitiken borde lyftas fram tydligare. Det Nordiska rådet har att kämpa mot är mycket starka kommersiella intressen. Den kampen tycker jag att man skall ta av just moraliska skäl.

Samarbeidsminister **Svein Ludvigsen**:
I Stortinget i hvert fall har vi en praksis for at hvis det er en åpenbar misforståelse, får man anledning til å rette den opp. Det er klart at hr. Stavad har gjort seg skyldig i en åpenbar misforståelse. Jeg er blitt kjent med at det også er tax-free i Danmark hvis man reiser ut av EU. Så spørsmålet er da relativt allment rettet. Hvis det kan gjøre det lettere for Ole Stavad å bære det moralske aspekt, er dette altså noe som vi deler med danskene.

E 27/2003: Fråga till Finlands och Sveriges regeringar om skattestöd till sjötrafiken i Norden

Risto Kuisma (Den sosialdemokratiske gruppen, sd):
Arvoisa puheenjohtaja! Kysyn pohjoismaisesta merenkulkupolitiikasta, ja suuntaan kysymykseni ensisijaisesti Suomen ja Ruotsin ministereille.

Kaikille Pohjoismaille merenkulku on tärkeää. Olemmehan merenrantavaltioita. Kuitenkin tukitasot ja lähinnä valtion verotuki ovat eri Pohjoismaissa eri tasoilla. Tästä on aiheutunut vakavia ongelmia esimerkiksi Suomen merenkululle, koska Ruotsi on lisännyt voimakkaasti verotukea merenkululle, ja tämä on johtanut siihen Pohjoismaiden väliseen verokilpailuun, jossa suomalaisia laivoja on ruvettu siirtämään Ruotsin lipun alle ihan samalla tavalla kuin ennen siirrettiin kehitysmaiden lipun alle ja mukavuuslipun alle.

Kysyisin, onko keskusteltu yhteisestä merenkulkupolitiikasta, ja aiotaanko sitä keskustelua jatkaa. Aivan kuin alkoholipolitiikassa nämä merenkulun verotukipäätökset aiheuttavat dominovaikutuksen, ja joudutaan sellaiseen kierteeseen, josta ei ole millekään Pohjoismaalle mitään hyötyä. Tämä on tärkeä kysymys, ja kun meillä on hyvät suhteet Pohjoismaiden välillä, meidän pitäisi pystyä keskustelemaan ja sopimaan tämän tyyppisistä asioista yhdessä. Kysyn, onko edes yritetty vakavasti löytää asiassa yhteisymmärrystä?

Risto Kuismas tale i svensk oversettelse:
Ärade president! Min fråga gäller en nordisk sjöfartspolitik och den är i första hand riktad till Finland och Sverige.

Sjöfarten är viktig för alla nordiska länder. Vi är ju kuststater. Stödnivån, särskilt det statliga skattestödet, varierar dock inom Norden. Detta har orsakat alvarliga problem för till exempel den finländska sjöfarten, då Sverige ökat kraftigt skattestödet till sjöfarten. Detta har lett till en skattekonkurrens mellan de nordiska länderna och till att finländska fartyg börjat utflaggas till Sverige på samma sätt som fartyg tidigare registrerades i ett u-land eller seglade under bekvämlighetsflagg.

Därför frågar jag om en gemensam sjöfartspolitik diskuterats och om diskussionerna kommer att fortsättas. Såsom inom alkoholpolitiken har beslut om skattestöd till sjöfarten en dominoeffekt. Det leder till en spiral som inte gagnar något nordiskt land. Detta är en viktig fråga. När förhållandena mellan de nordiska länderna är goda borde vi kunna diskutera och komma överens om sådana frågor tillsammans. Har man ens försökt att på allvar enas om denna fråga?

Samarbetsminister **Jan-Erik Enestam:**
Fru president! Det är faktiskt ett problem som Risto Kuisma lyfter fram. Jag kan försäkra att diskussioner har förts, t.o.m. på många olika plan, speciellt inför de beslut som Sverige tog, men det gick inte att hitta samförstånd mellan länderna i den här frågan och nu befinner vi oss i den situation som Risto Kuisma beskrev. Det har också förts diskussioner efter det att Sverige har fattat sitt beslut, men det ser inte ut att finnas möjligheter att hitta en gemensam linje här. Den finska regeringen står nu inför en situation där vi måste ta ställning till om vi vill ha passagerarfartyg under finsk flagg, och då kräver det åtgärder som utjämnar konkurrensskillnaderna. Detta beslut skall den finska regeringen ta i november, men generellt borde sett man på EU-nivå komma överens om ett sätt och principer som hindrar länderna att konkurrera sinsemellan. Det här är ett bottenlöst träsk så länge man inte har gemensamma principer.

Vice lantrådet **Olof Erland:**
Fru president! Senast igår tog vi från åländsk sida upp denna fråga tillsammans med statsministrarna. Åland är starkt beroende av sjöfarten. Vi kräver ingenting annat än lika villkor i nordiskt sammanhang, dvs. i dag har Finland en kostnadsnivå på 100 som index, Sverige har ungefär 70 och det leder till att åländska rederier flaggar ut från Åland och Finland till Sverige. Jag tycker att det är ett gott skäl för Finlands regering att följa med i det nordiska samarbetet och kräva likvärdiga villkor. Vi måste på lång sikt få ett system utan stöd, men på kort sikt drabbar det här ensidigt en enda region i Norden.

Samarbetsminister **Berit Andnor:**
Fru president! Detta är ju en fråga som liknar den som har diskuterats tidigare när det gäller alkoholen och alkoholskatterna. Ungefär samma situation utvecklades också på detta område, och Sverige tvingades in i en situation där vi var tvungna att vidta de åtgärder som vi har genomfört.

Risto Kuisma:
Ihan lyhyesti kysyisin Ruotsin ministeriltä, mitä Ruotsissa nyt ajatellaan siitä, että suomalaisille merenkulkijoille ja laivojen välille tulee ongelmia, kun suomalaiset laivat siirtyvät Ruotsin lipun alle. Ruotsihan alkoholiverotuksessa valittelee dominovaikutusta. Miksi sitten merenkulussa Ruotsi on ollut se, joka on lähtenyt alentamaan ja näin pakottanut myös Suomen erittäin vaikeaan tilanteeseen?

Risto Kuismas tale i svensk oversettelse:
En helt kort fråga till den svenska ministern: Vad anser man i Sverige om att finländska sjöfarare och fartyg hamnar i problem då finländska fartyg utflaggas till Sverige. Sverige klagar ju på en dominoeffekt inom alkoholbeskattningen. Varför är det då Sverige som har sänkt skatterna inom sjöfarten och på så sätt försatt bland annat Finland i en mycket svår situation?

Samarbetsminister **Berit Andnor:**
Fru president! Jag tycker kanske inte att det var en riktigt korrekt beskrivning av den situation som Sverige befann sig i. Det var ju så att andra länder gick före i just denna fråga. Det är exakt samma utveckling som vi har sett också när det gäller alkoholskatterna, och det är förklaringen till att Sverige tvingades att genomföra de förändringar som det här gäller.

Samarbetsministrarnas frågestund ble avsluttet.

Presidenten opplyste om muligheten for å stille skriftlige spørsmål til ministerrådet eller de nordiske landenes regjeringer.

Presidenten opplyste også om ambisjonen om å avvikle behandlingen av dagsordenspunktene 7 og 9–11 innen utdelingen av Nordisk Råds priser kl. 19.00.

7. Gränshinder och vardagsintegration, forts.[4]

Dokumentasjon

Rek. 3/2002 Nordbornas rättigheter

Rek. 4/2002 Redogörelse till Nordiska rådets nationella delegationer om uppföljning av rådets rekommendationer

Rek. 18/2002 Konsekvensoplysninger og henvisning til de nordiske landes lovgivning i det nationale lovgivningsarbejde

Rek. 37/2002 Uddannelse for unge i Norden

Rek. 38/2002 Nordisk tentamensgyldighed for højere uddannelser

A 1312/velferd Medlemsforslag om at Nordisk Ministerråd foretar en kartlegging av hva som skal til for å kunne innlemme de døves tegnspråk i den nordiske språkkonvensjonen

A 1325/kultur Udvalgsforslag om rabatbilletter til ungdom og studerende

A 1335/välfärd Utskottsförslag om beskattning av pensioner och principerna för förtidspensionering

Rek. 37/2002 Uddannelse for unge i Norden

Rek. 38/2002 Nordisk tentamensgyldighed for højere uddannelser

Nils-Erik Söderqvist (Kultur- og utdanningsutvalgets talsmann rek. 37/2002 og 38/2002):
Fru president! Låt mig först sälla mig till dem som vill framföra ett tack för ett gott arbete med att undanröja gränshindren, ett oerhört viktigt arbete som har gjorts med framgång. Vi är dock inte helt nöjda, och det säger jag som ledamot av Kultur- och utbildningsutskottet. Det finns områden där vi även fortsatt är otåliga och vill att det ska åstadkommas mer. Därför har vi också föreslagit att de två rekommendationer som jag nu ska tala om ska hållas vid liv. Bakgrunden är den att Nordiska rådets Kultur- och utbildningsutskott i juni 2002 beslöt att man ville följa upp Norrbackrapporten med att gå igenom området för utbildning på de punkter i rapporten som visar på en rad problem.

Resultatet av detta arbete blev två medlemsförslag som Nordiska rådet vid sin session i oktober 2002 antog som rekommendation 38/2002 Nordisk tentamensgyldighed for højere uddannelser, samt rekommendation 37/2002 Uddannelse for unge i Norden.

Jag inleder med att tala om rekommendationen om utbildning av unga i Norden, och det centrala i denna var att det av Norrbackrapporten framgick att det varit för dålig information om de nordiska överenskommelserna om ömsesidigt erkännande av gymnasial utbildning och även om möjligheten att ta ett nordiskt utbildningsår. Nordiska rådet rekommenderade därför ministerrådet att genomföra en informationsinsats i alla skolor för utbildning av ungdomar, studievägledare och ansvariga som har att handlägga godkännande av examina. Dessutom borde det utformas en informationskampanj för unga om möjligheten till ett nordiskt utbildningsår, och ministerrådet skulle också undersöka de ekonomiska förutsättningarna för unga att ta ett studieår i Norden.

I rekommendationen heter det att Nordiska ministerrådet senast vid Nordiska rådets session 2003 ska redogöra för åtaganden som verkställts för att följa upp rekommendationen. Ministerrådet hänvisar nu till den nya administrationen av Nordplusprogrammet, som ska förbättra informationen om mobilitetsordningarna. Det är gott att detta initiativ nu har kommit, men denna information kan knappast ersätta och vara den enda informationen om själva överenskommelsen

[4] Debatten ble fortsatt fra s. 127

till alla studievägledare och till dem som godkänner examina. Det skulle vara märkligt om det vore så.

Ministerrådet upplyser om att överenskommelsen ska evalueras under 2003 med utgångspunkt i en juridisk utredning om de nordiska avtalen inom utbildningsområdet i förhållande till EU- och EMU-rätten. I ministerrådets tilläggsmeddelande om rekommendationen informeras det om att undervisningsministrarna har diskuterat den juridiska utredningen på sitt möte i juni, men det sägs inget om slutsatsen, det vill säga vad man kom fram till. I ett tilläggsmeddelande kan man läsa att undervisningsministrarna beslöt att det ska undersökas hur många studerande som använt sig av avtalen, att de nordiska myndigheternas kunskaper om avtalen ska undersökas och att det ska utarbetas en informationsstrategi. Därefter ska man presentera resultat för ministrarna till det första mötet 2004.

Detta är själva tanken bakom Nordiska rådets rekommendation och även det som tagits upp i Norrbackrapporten. Kultur- och utbildningsutskottet kan därför bara biträda att detta genomförs, om än försenat.

När det gäller rekommendationen 38/2002 om nordisk examensgiltighet för högre utbildning var huvudtanken i rekommendationen för högre utbildning att utskottet menar att ministerrådet borde förnya överenskommelsen om erkännandet av högre utbildning från 1975 – Sigtunaavtalet, som det oftast kallas – framför att ersätta det med en deklaration. Utskottets avsikt med rekommendationen var att man ville understryka den politiska viljan till nordisk utbildning och erkännande av högre utbildning. Man var rädd för att det skulle kunna tolkas på ett annat sätt om man ändrade avtalets status. I denna rekommendation pekade man också på behovet av ökad information.

I regeringarnas meddelande står det kort att avsikten är att ersätta Sigtunaavtalet med en deklaration om att Sigtunaavtalet har blivit överflödigt, då den så kallade Lissabonkonventionen är mer vittomfattande. Vid dåvarande tidpunkt hade inte alla de nordiska länderna ratificerat Lissabonkonventionen, men detta har ju senare skett, informerade man om i ministerrådets tilläggsmeddelande. Vidare upplyser man om att Sigtunaavtalet ska avlösas av en ny nordisk deklaration, och denna deklaration ska ha utgångspunkt just i Lissabonkonventionen.

Kultur- och utbildningsutskottet vill inte motsätta sig detta, men man kan inte undgå att fundera över om det ena papperet kan avhjälpa problem som det andra inte kan göra när det gäller information om nordisk utbildning och erkännande av examina mellan de nordiska länderna. Lissabondeklarationen är definitivt också att betrakta som en konvention med goda intentioner. Det som man kan vara bekymrad över är att vi upplever stora problem med erkännandet mellan de nordiska länderna. Man kan ha skäl att misstänka att det också mellan Europarådets alla länder kan uppstå problem med ömsesidiga erkännanden. Om inte skulle det vara pinsamt om man i Europarådets regi kan lösa de problem som vi fortfarande har kvar i de nordiska länderna efter 51 års samarbete och efter 28 år med avtal om erkännande av examina vid högre utbildning.

I ministerrådets tilläggsmeddelande upplystes det om att ledningsgruppen för nordiskt samarbete om högre utbildning har beviljat medel till ett projekt för att minska gränshinder, förbättra informationen samt öka möjligheterna för ett ömsesidigt erkännande av examina inom den högre utbildningen i Norden. Projektet ska undersöka hur de nordiska länderna värderar varandras examina i förhållande till landets egna utbildningssystem. Rapporten ska lämnas till nordiskt samarbete om högre utbildning i november 2003. Det är ju synd att vi inte kunde få denna rapport till den här sessionen.

Till slut vill jag kort kommentera de nordiska ländernas studiestödssystem. Ole Norrback slår fast i sin rapport att det finns ett problem för studerande som studerar i ett tredje nordiskt land i förhållande till medborgarskap och bosättning vid ansökan om studier. Nordiskt samarbete om högre utbildning har också igångsatt en undersökning om detta. Vi i Kultur- och utbildningsutskottet hoppas att denna undersökning kan leda till att problemen nu blir lösta. Nu har vi i alla fall – och dessutom många gånger – konstaterat att de existerar.

Debatten om rek. 37/2002 og 38/2002 ble avsluttet.

Sigríður Anna Þórðardóttir overtok ledelsen av forhandlingene.

Udvalgsforslag om rabatbilletter til ungdom og studerende (A 1325/kultur)

Lena Jensen (Kultur og utdanningsutvalgets talskvinne A 1325/kultur):
Jeg har med interesse fulgt med i debatten om grensehindringer og hverdagsintegrasjon. Det har vært meget interessant. Det har vært flott, og det har vært vist store ambisjoner, og en villighet til satsing for å bygge ned grensehindringer har vært sentralt. Viljen er som sagt meget stor til å løse de grensehindringene både på kort og på lang sikt.

Også i statsministrenes redegjørelse tok samtlige statsministre til orde for en økt satsing på å fjerne grensehindringer. Debatten dreide seg om at man nå ønsket konkrete handlinger, og at gjennomføring er det som teller. Hver enkelt borger av Norden skulle bli satt i sentrum.

Jeg vil vise til vårt utvalgsforslag der Kultur- og utdanningsutvalget foreslår at Nordisk Råd rekommanderer de nordiske lands regjeringer til å undersøke muligheten for å gjennomføre rabattordninger for ungdom og studerende på statlige og statlig støttede transportsystem. Å få til rabattordninger og samarbeid på tvers av de nordiske grensene er viktig. Dette forslaget fra utvalget vil få bort en grensehindring som betyr veldig mye for den enkelte unge som enten reiser, bor eller studerer i et annet nordisk land. For eksempel er det slik i dag at om en norsk student bor i Danmark, får han ikke studentrabatt. Dette er en problemstilling som griper rett inn i hverdagen til veldig mange unge. Vår oppgave er å legge til rette for at unge skal kunne studere og ta deler eller hele sin utdannelse i et annet nordisk land. Dette vil styrke både på kort og på lang sikt det nordiske samholdet.

Jeg er glad for at ministerrådet ser viktigheten i Kultur- og utdanningsutvalgets forslag ved at man i oppfølgingen av rekommandasjonen nr. 3/2002 har sagt at en viktig del av forbedringer av den nordiske studiestøttesystemet er å kartlegge reiserabattordninger for nordiske studenter i nordiske land. Men som også statsministre, samarbeidsministre og veldig mange har tatt til orde for nå, er ikke kartlegging nok. Det krever handling, og det krever tiltak.

Kultur- og utdanningsutvalget ønsker å forbedre unge studenters vilkår når det gjelder å reise og bo i Norden. Utvalgets forslag er viktig, og et godt resultat av dette vil lette situasjonen for mange, mange unge som bor, arbeider eller reiser i de nordiske land. Jeg ser frem til at 2004 kan være et år hvor vi kan løse dette grensehinderet som eksisterer.

Miapetra Kumpula (Den sosialdemokratiske gruppen, sd):
Arvoisa puheenjohtaja! Vaasalaisena olen mielenkiinnolla seurannut oman kaupunkimme miehen Ole Norrbackin työtä kansalaisten rajaesteiden poistamiseksi ja ongelmien selvittämiseksi. Ymmärsin, että juuri sen työn pohjalta kulttuuri- ja koulutusvaliokunta on tehnyt tämän tärkeän konkreettisen ehdotuksen alennusjärjestelmästä julkisiin kulkuvälineisiin opiskelijoille ja nuorille.

Muutama huomio: Valiokunnan taustaselvityksestä puuttuu lähes kokonaan muut kuin yliopisto-opiskelijat. Suomen kohdalla siinä oli nostettu esille vain ylioppilaskortin omaavat. Siitä käy kuitenkin ilmi, että joitain alennuksia saa, jos pääsee valtion opintotuen piiriin.

Myös Nuorten Pohjoismaiden neuvosto on täällä antanut julkilausuman aiheesta. He perustelevat kantansa hyvin; jos liikkuvuutta halutaan lisätä, tulisi olla toimiva järjestelmä, joka takaisi mahdollisuuden opiskeluun, työskentelyyn ja matkustamiseen yli rajojen. Nuorten neuvosto tukee päätösesitystä, mutta toivoo myös konkreettisia toimenpiteitä.

Suomalaisella opiskelijakortilla saan alennusta matkustaessani Roomassa tai ostaessani junalipun Roomassa, mutta kun tulen Tukholmaan tai Osloon niin en välttämättä saa.

50-vuotinen pohjoismainen yhteistyö ei ole edennyt tässä. Sen sijaan Euroopassa on otettu käyttöön"Euro < 26" –kortti, joka toimii Euroopan laajuisesti.

Minulla on kysymys tai terveisiä Berit Andnorille koskien Paul Schlütenin väliraporttia. Miksi tämä konkreettinen asia ei enää ole väliraportissa mukana opiskelija-asioiden kohdalla?

Minulla on kysymys myös meille itsellemme tässä salissa. Onko tämä päätösehdotus paras, mihin pystymme? Me päätämme esittää, että selvitetään, voitaisiinko toteuttaa alennuslippujärjestelmä. Olisin mielelläni ollut tekemässä päätöstä, jossa päätämme ryhtyä toimenpiteisiin.

Pankkimaksuasiassa kuulutettiin myös poliittista tahtoa. Onko sitä tässä asiassa?

Jos on, niin toivon, että vaikkapa opetusministerit, liikenneministerit ja yhteistyöministerit lähestyisivät edes kirjeillä kuntia ja esim. junaliikelaitoksia tämän toiveen eteenpäin viemiseksi.

Miapetra Kumpulas tale i svensk oversettelse:
Ärade president! Som Vasabo har jag med intresse följt det arbete som stadens egen son Ole Norrback utfört för att avlägsna gränshinder för medborgare och lösa problem. Om jag förstått det rätt är det just på basis av detta arbete som Kultur- och utbildningsutskottet framställt detta viktiga konkreta förslag om en rabattordning för studerande och unga i offentliga färdmedel.

Ett par iakttagelser: Utskottets utredning gäller nästan enbart universitetsstuderande. I samband med Finland nämns endast de personer som har ett studentkort. Av utredningen framgår dock att vissa rabatter beviljas om man omfattas av statligt studiestöd.

Även Ungdomens nordiska råd har antagit en resolution om frågan. De motiverar sin ståndpunkt väl: om man vill öka mobiliteten bör det finnas ett fungerande system som garanterar en möjlighet att studera, arbeta och resa över gränserna. Ungdomens nordiska råd stöder beslutsförslaget men hoppas även på konkreta åtgärder.

Med ett finländskt studentkort beviljas jag rabatt på resor i Rom eller när jag köper en tågbiljett i Rom, men i Stockholm eller Oslo är detta nödvändigtvis inte fallet.

Det 50-åriga nordiska samarbetet har inte gjort framsteg i detta hänseende. I Europa har man å andra sidan tagit i bruk ett Euro<26-kort som gäller överallt i Europa.

Jag har en fråga till Berit Andnor om Poul Schlüters delrapport. Varför nämns inte denna konkreta fråga längre i delrapporten under den punkt som gäller studerande?

Jag har även en fråga till oss som sitter i denna sal. Är detta beslutsförslag det bästa vi kan åstadkomma? Vi beslutar rekommendera att man utreder möjligheterna att genomföra en rabattordning. Jag ville gärna delta i att ta ett beslut om att vi vidtar åtgärder.

I bankavgiftsfrågan hoppades man även på politisk vilja. Finns det politisk vilja i denna fråga? Om vilja finns hoppas jag att till exempel undervisningsministrarna, kommunikationsministrarna och samarbetsministrarna sände gemensamt ett brev till kommunerna och till exempel de affärsverk som sköter tågtrafiken för att föra vidare denna önskan.

Debatten om A 1325/kultur ble avsluttet.

Rek. 4/2002 Redogörelse till Nordiska rådets nationella delegationer om uppföljning av rådets rekommendationer

Outi Ojala (Presidiets talskvinne rek. 4/2002):
Fru president! Ole Norrback tog upp i sin rapport över nordbornas rättigheter även frågan om uppföljningen och återrapporteringen av rådets beslut och sessionernas rekommendationer. Rådet godkände på sin session för ett år sedan rekommendationen 4/2002, som utgående från Norrbacks rapport rekommenderade de nordiska regeringarna att till rådets nationella delegationer årligen lämna en redogörelse för vad man nationellt har gjort med anledning av de rekommendationer som antogs under föregående session.

Det är av särskild betydelse och kännetecknande för det nordiska parlamentariska samarbetet att man har rätt att förvänta sig ett meddelande, en rapport, på vad ministerrådet och de nationella regeringarna företagit sig med anledning av rådets rekommendationer. Dessa meddelanden går emellertid sällan konkret in på genomförandet i de enskilda länderna. Vid sidan av dessa ministerrådsmeddelanden är det därför viktigt att också på nationell nivå få detta slag av rapportering.

När det gäller rapporteringen varierar praxis mellan länderna. I de flesta fall ger regeringarna årligen till parlamenten berättelser över regeringens nordiska samarbete där också implementeringen av rådets rekommendationer ingår. Men t.ex. hos oss i Finland kan man inte säga att så är fallet, och vi har därför diskuterat denna fråga och kommer att fortsätta den diskussionen efter denna session.

Fru president! För vårt arbete här i Nordiska rådet och vid våra sessioner är det av största betydelse att få mest möjlig täckande och ingående rapportering över vad våra rekommendationer lett till. Rekommendationerna är ju det viktigaste verktyget i vårt parlamentariska samarbete, och det är viktigt att de inte glöms bort när sessionen är över. Den nationella rapporteringen som avsågs i vår rekommendation från i fjol utgör dessutom en mycket central del av den nationella förankring som ju prioriteras högt av oss alla.

Detta är naturligtvis i sista hand en nationell fråga mellan regeringen och rådsdelegationen och parlamentet i varje enskilt land. Men eftersom rekommendationerna är gemensamma måste också återrapporteringen vara av intresse för hela rådet.

Presidiet förväntar sig ett nytt meddelande om denna rekommendation nästa år och vill inte föreslå avskrivning av den ännu. Jag hoppas att det innebär att diskussionen om återrapportering fortsätter också på det nationella planet.

Debatten om rek. 4/2002 ble avsluttet.

Medlemsforslag om at Nordisk Ministerråd foretar en kartlegging av hva som skal til for å kunne innlemme de døves tegnspråk i den nordiske språkkonvensjonen (A 1312/velferd)

Britt Hildeng (Den sosialdemokratiske gruppen, A):
Den sosialdemokratiske gruppen har lenge vært opptatt av å bygge ned grensehindringer og har spesielt sett på hvordan språkforskjeller skaper barrierer. I den forbindelse har vi da også vært opptatt av å praktisere de rettigheter den nordiske språkkonvensjonen gir til innbyggerne i Norden. Betydningen av språkkonvensjonen har ført til at samarbeidsministrene har bestemt at språkkonvensjonen skal utvides til også grønlandsk og samisk språk. Dette er vi fornøyd med.

I erkjennelsen av at det ytterligere finnes språklige minoriteter, de døves tegnspråk, som ikke er innlemmet i språkkonvensjonen, tok Den sosialdemokratiske gruppen opp spørsmålet om også å innlemme tegnspråk i denne konvensjonen. Vi er glad for at på bakgrunn av dette initiativet er mandatet for ministerrådets juridiske gjennomgang av språkkonvensjonen utvidet til også å gjelde hvorvidt tegnspråk skal omfattes av den nordiske språkkonvensjonen.

Velferdsutvalget har behandlet dette medlemsforslaget og sagt seg tilfreds med behandlingen så langt, men jeg er også kjent med at utvalget har protokollert at det ønsker å få utredningen forelagt når den er ferdig. Jeg vil gjerne ha en bekreftelse fra ministeren om at utredningen vil bli oversendt Nordisk Råd når den er ferdig.

Spørsmålet om å inkludere tegnspråk i språkkonvensjonen henger også sammen med hvilken stilling tegnspråket har i de ulike land, og i hvilken utstrekning tegnspråket aksepteres eller har status som minoritetsspråk.

Jeg vil gjerne stille samarbeidsministeren et spørsmål om hvorvidt og i hvilken grad hun vurderer tegnspråk som et minoritetsspråk og muligheten for en harmonisering av lovgivningen på dette området.

Landskapsstyrelsesmedlem **Gun Carlson:**
Fru president! Inom det nordiska samarbetet är överenskommelserna om multilaterala nordiska tillämpningar av principen om ömsesidigt erkännande av utbildningar absolut nödvändig att genomföra.

För Åland som har egen lagstiftningsbehörighet inom utbildning, dvs. att Åland är ett eget utbildningsland, är detta kanske viktigare än för många andra inom Norden. Detta på grund av vår litenhet. Samtidigt väljer många av våra ungdomar att bedriva sina studier i Sverige, av språkskäl, och för dem är det nödvändigt med en garanti för att studierna leder till önskvärd kompetens på hemmaplan.

Därför är vi oerhört nöjda med arbetet som har utförts via rapporten om nordbors rättigheter. Vi tackar Poul Schlüter som har varit speciellt engagerad och Berit Andnor för Sveriges engagemang i denna fråga. Vi är mycket tacksamma för det.

Dock har vi lärt oss att det inte bara är ömsesidigt erkännande av examina och utbildningar som är viktiga att utveckla, utan också ett ömsesidigt godkännande av behörigheterna, dvs. rätten att utöva ett yrke i de nordiska länderna och självstyrande områdena. Här har vi haft problem, det kända kranförarproblemet. Nu har det dykt upp ett annat litet problem, men omvänt. Det handlar om sjösäkerhetsutbildningen. Svenska sjöfartsverket vill inte godkänna den åländska utbildningen, trots att den uppfyller konventionsbestämmelserna. För närvarande för landskapsstyrelsen förhandlingar med sjöfartsverken i Finland och Sverige i god anda, med förhoppningar om att frågan måtte lösas.

Jag önskar att detta arbete verkligen fortsätta för att höja kvaliteten inom utbildningen och för att främja rörligheten inom hela Nordens utbildnings- och arbetsmarknad. Min förhoppning är att man inom Nordiska rådet och Nordiska ministerrådet även i fortsättningen satsar resurser på att städa bort onödiga gränshinder, som ger upphov till små och kanske löjliga problem för Nordiska ministerrådet men för den enskilde kan det vara jättestora, oöverstigliga problem.

Debatten om A 1312/velferd ble avsluttet.

Almen debatt

Harriet Lindeman (Den konservative gruppen, FS):
Fru president! Jag väljer att lyfta fram utbildningssituationen i Norden utgående från ett åländskt perspektiv. Åland är ett levande exempel där ungdomar bedriver högskolestudier i främst två länder, Finland och Sverige. Jag vet att våra ungdomar sitter otåligt och väntar på att kunna röra sig fritt mellan länderna och ta sina studiepoäng eller studieveckor med sig från land till land. Nu är de helt beroende av de enskilda universiteten eller högskolan om tidigare studier tas i beaktande. När det känns osäkert leder det lätt till att rörligheten bland de studerande hämmas. Vi vet att målet med det nordiska samarbetet på utbildningsområdet är ju att de studerande skall kunna röra sig fritt mellan olika länders högskolor och universitet. Också examensgiltigheten är viktig så att man kan röra sig fritt, söka jobb i vetskap om att examen är giltig i hela Norden.

Den mångomtalade kranföraren som utbildat sig i Sverige, men inte fått sin examen godkänd i Finland, har på något sätt blivit exemplet för hur det inte får vara. Turerna har varit många och frågan skall nu avgöras av domstol.

Jag läste just i "Redegørelse fra den særlige representant Poul Schlüter: Fjærnelse af grænsehindringer i Norden" som har blivit utdelat på våra bord om exempel där man har nått resultat. Man säger under punkt 3: ömsesidigt erkännande av förarkompetensen för kranföraren gäller i hela Norden. Samtidigt vet vi att ärendet just nu har förts till domstol av finska myndigheter för att få frågan klarlagd att utbildningen inte borde godkännas i Finland. Verkligheten stämmer inte riktigt överens ännu, men vi hoppas att det så småningom blir i enlighet med punkt 3 i det som har räknats upp.

Nu har ett nytt exempel dykt upp när det gäller sjösäkerhetscenter. Det finns ett nytt och modernt sjösäkerhetscenter på Åland, som mycket väl kan ge utbildning och kurser för de sjöfaran-

de, något som är nödvändigt för att de skall kunna vara ute på fartyg. Nu har det visat sig att det inte är så självklart att man kan få det godkänt, men som nämnts har jag förstått att man för diskussioner. De hoppas jag naturligtvis skall leda till att människor som bor och lever i t.ex. Stockholm skall kunna komma till Åland och utbilda sig. Vad vore naturligare?

Förväntningarna på konkreta beslut är stora. Vi får inte lämna det här, utan det måste till en uppföljning. En återrapportering till Nordiska rådet är oerhört viktig. Jag kan konstatera att det här inte är en fråga som har ett avslut år det och det, utan den här frågan måste vara på Nordiska rådets dagordning hela tiden. Det här är en av kärnfrågorna för att Nordiska rådet överhuvudtaget finns. Därför får vi aldrig någonsin lämna bort den.

Vice lantrådet **Olof Erland:**
Fru president! Den åländska kranföraren är ett ganska tydligt exempel på att det alltid inte är så lätt. Man har kommit överens på tjänstemannanivå åtminstone att tillämpa principen att på nordisk nivå utbildningar ska kunna godkännas, dvs. att man är ganska generös att tillämpa likställighet av utbildningarna. Sedan är det en helt annan fråga att rättsmaskineriet och förvaltningen i Finland har överreagerat i det här fallet. Det är orsaken till att det fortfarande är problem. Nordiska rådet har skött sig bra i det här fallet, men inte alla andra.

Harriet Lindeman (Den konservative gruppen, FS):
Fru president! Jag är naturligtvis glad för det. För den enskilde är det inte av stor betydelse var besluten fattas, utan för honom är det viktigt att bli godkänd. Nu ligger ärendet i domstol. Så är verkligheten.

Vice lantrådet **Olof Erland:**
Fru president! Verkligheten är faktiskt dess värre mer komplicerad än så. En myndighet i Finland har gett dispens till år 2007, en annan myndighet har överklagat. Jag tycker inte att Nordiska rådet ska ta på sig detta, utan det är en annan sak.

Harriet Lindeman (Den konservative gruppen, FS):
Fru president! Jag beskyller naturligtvis inte Nordiska rådet. Tvärtom tycker jag att Nordiska rådet har gjort mycket för detta. Vad jag vill säga och tala om är att verkligheten för den enskilde inte är så som vi skulle önska i Nordiska rådet.

Agne Hansson (Midtengruppen, c):
Fru president! Mycket av Nordiska rådets legitimitet bland de nordliga medborgarna hänger på hur vi kan lösa gränshindersproblematiken. Mycket har sagts här i dag i debatten, och vi har fått en rad förslag. Men fortfarande har vi många problem kvar. Det här kan i bästa fall vara en start på ett angeläget arbete på en hög nivå som måste fortsätta länge. Jag vill stanna vid och peka på tre problem som fortfarande inte är lösta.

Det första rör föräldraförsäkringen som syftar till att ge barnen rätt till föräldrar. Men den rätten stannar vid nationsgränsen. Det finns exempel på att föräldrar har mist rätten att utnyttja intjänad föräldraförsäkring sedan de har rört sig över nationsgränserna. Menar samarbetsministern att den här problematiken är löst? Om inte, fortsätter arbetet på detta trygghetsområde?

Det andra handlar om de handikappades rätt till färdtjänst. Den gäller till gränsen. Men när man kommer till gränsen upphör den rätten hur viktig och angelägen resan än är. Frågan är hur länge de handikappade ska behöva vänta på att få rätt till färdtjänst även över nationsgränserna i Norden.

Det tredje problemet berör dem som råkar ut för en arbetsskada och som då inte har en rimlig trygghet. För exempelvis en byggjobbare som har jobbat i årtionden i Sverige och sedan bott

och arbetat ett fåtal år i till exempel Norge beviljas pensionen i Norge. Men han eller hon förvägras pension i Sverige. Är det möjligt att få en sådan samordning till stånd att man slipper tvångsseparera eller gå på socialbidrag? Det är viktigt att de som har jobbat i årtionden och betalat premier också kan få trygghet när de rör sig över nationsgränserna även om de får en arbetsskada.

Sametingspresident i Norge/Samisk parlamentarisk råd **Sven-Roald Nystø**:
Vi samer har siden statsgrensene kom i våre områder levd med ulike utfordringer som følge av grensene. Om det arbeidet som nå pågår i Nordisk Råd kan bidra til at grensehindringene blir færre for oss alle, vil det glede meg meget.

Gjennom rapporten "Nordbornas rättigheter" har man satt fokus på mange meget viktige spørsmål, og man har kommet med forslag til hvordan man kan forbedre situasjonen. Jeg er tilfreds med at veldig mange av de spørsmålene som drøftes i rapporten, er temaer som vi fra samisk side har tatt opp en rekke ganger – jeg nevner temaer som språk, utdanning, arbeid og skatt. Presidiet har i sin betenkning kommet med forslag til en rekke tiltak. Jeg slutter meg til forslagene og ser fram til gjennomføringen av tiltakene.

Som eksempler på konkrete problemer skal jeg berøre et par konkrete saker.

Det første gjelder samisk lærerutdanning i Norge – der er det lagt til rette også for samiske studenter fra Sverige og Finland. Men vi får ikke lagt fullt ut til rette for disse, fordi norsk er et obligatorisk fag. Samiske studenter fra Sverige og Finland som går på Samisk høgskole i Kautokeino, der undervisningsspråket er samisk, hvorfor må de lese norsk? Flere samiske studenter fra Finland har sluttet på grunn av kravet om norsk. Er ikke finsk og svensk godt nok? Jeg bare spør.

Det andre gjelder tollbestemmelser og den praktiske fortolkningen av disse. Det har hendt også i det siste at samiske kunstnere har blitt stående fast på grensen mellom Finland og Norge, på tur til utstillinger med sin kunst. Noen ganger slipper man gjennom uten problemer, andre ganger ikke. Turisme er en veldig viktig næring i de samiske områdene. Etterspørselen etter snøscootersafarier er økende. Det er ikke problemer å krysse grensene mellom Finland, Norge og Sverige dersom man returnerer til utgangspunktet for turen samme dag. Flere og flere kunder etterspør turer der man starter i det ene landet og avslutter i det andre. Det er ikke mulig. Det krever omregistrering av snøscootere og innbetaling av avgifter til det landet man hører til, og tilsvarende når man returnerer. Derfor kan ikke slike turer tilbys. En samisk reiselivsbedrift tapte i 2002 ca. 1 mill. kr på dette.

Presidenten avbrøt taleren.

Utskottsförslag om beskattning av pensioner och principerna för förtidspensionering (A 1335/välfärd)

Ilkka Taipale (Velferdsutvalgets talsmann A 1335/välfärd):
Ärade president! Nordiska rådets välfärdsutskott har för sin del behandlat pensionsproblematiken, som t.ex. rapporten om nordbors rättigheter har lyft fram. Utskottet har väckt ett utskottsförslag i saken och har tagit fram två olika problem i samband med pensionerna: beskattningen av pensioner och bedömningen av rätten till förtidspension.

Genom åren har pensionärer, som flyttat t.ex. från Sverige till Finland, klagat över att de först betalar svensk skatt på pensionen från Sverige och därefter skatt på den finska pensionen. I detta samband tas den totala slutsumman av bägge pensionerna till utgångspunkt för skatteprocenten, vilket höjer slutskatten. Därtill betalas i Finland separat socialskyddsavgift, medan denna avgift ingår i skatten i Sverige. Problem finns även mellan de övriga nordiska länderna.

Enligt gällande regelverk bedöms rätten till förtidspension för en person som har arbetat i två eller flera nordiska länder i de berörda länderna var för sig. Frågan kompliceras när varje nor-

diskt land har egna gränsvärden för hur pass omfattande arbetsnedsättelsen skall vara för att förtidspension skall kunna beviljas. För samma skada kan ett land bevilja förtidspension och ett annat land rehabilitering. Den enskilda människan hamnar i kläm mellan olika tillämpningar.

För att värna om den fria rörligheten mellan de nordiska länderna föreslår Välfärdsutskottet att Nordiska ministerrådet ser över formerna för beskattningen av pensioner från ett annat nordiskt land och eftersträvar en gemensam tillämpning av skatteavtalet i de nordiska länderna. Utskottet föreslår också att proceduren för bedömningen av rätten till förtidspension och rehabilitering förenklas och harmoniseras i Norden. Jag yrkar bifall till Välfärdsutskottets förslag.

Jag fortsätter på finska.

Lopuksi kerron propagandajutun, joka teidän pitää toteuttaa muissa maissa. Suomessa säädettäneen lähiaikoina laki, jolla kymmenen vuotta työttömänä olleet 55-vuotiaat kertalaakilla laitetaan eläkkeelle. Sen lain nimeksi saattaa tulla "lex Taipale".

Toivon, että teistä jokaisen maa laittaa samanlaisen lain pystyyn. Meillä se koskisi noin 5000 ihmistä, joilla ei ole mitään mahdollisuutta mennä työelämään.

Siste del av Ilkka Taipales tale i svensk oversettelse:

Till sist lite propaganda för något ni borde genomföra också i övriga länder. I Finland antas snart troligen en lag som ledde till att alla 55-åringar som varit arbetslösa i minst tio år på en gång blir pensionärer. Denna lag får kanske namnet "lex Taipale".

Jag hoppas att även de övriga länderna antar en sådan lag. Hos oss gällde den cirka 5 000 människor som har inga möjligheter att återvända till arbetslivet.

Debatten om A 1335/välfärd ble avsluttet.

Vice lantrådet **Olof Erland:**

Fru president! Jag tror säkert att alla kan stöda Välfärdsutskottets betänkande, men jag ville som upplysning säga att finansministrarna har genom den nordiska skattegruppen aktualiserat de här frågorna, när det gäller progressiviteten i beskattningen, socialskyddsavgiften och andra frågor. Varje land har rätt att ha sitt eget skattesystem, och Finland har valt en progressiv beskattning där man solidariskt delar på välfärden oavsett inkomst. Tanken bakom finansministrarnas beslut att göra utredningen är att få så lika pensionsvillkor som möjligt. Framför allt skall skatteportalen bidra till att göra informationen tydlig och lättöverskådlig.

Samarbetsminister **Berit Andnor**:

Fru president! Det dagens debatt har visat är att detta engagerar oss alla väldigt mycket. Vi drivs av en gemensam uppfattning om att vi ska göra vad vi kan för att underlätta människors rörlighet över de nordiska gränserna. Det är en kärnfråga i det nordiska samarbetet. Det handlar helt enkelt om att underlätta för enskilda människor i deras vardag.

Vi har haft en väldigt engagerad och livlig debatt. Jag kan konstatera att vi har en bred enighet i de här frågorna. Vi har kommit en bra bit på väg. Mycket återstår att göra. Vi kommer nog alla att kunna sätta punkt för detta arbete. Det viktiga är att vi successivt betar av de gränshinder som vi upptäcker och att vi är systematiska i det arbetet.

Vi har stärkt samarbetsorganisationen. Vi har satsat ytterligare resurser när det gäller Hallå Norden och informationsverksamheten – viktiga delar i att förbättra samarbetet mellan våra länder. Gränshindersfrågorna kommer, som sagt var, att drivas vidare. Vi får nu en struktur på det här arbetet i Nordiska ministerrådets sekretariat, som jag tror kommer att bidra till att vi kan ta ytterligare steg framåt.

Låt mig bara kommentera en del av de inlägg som har gjorts. Jag tänker inte kommentera allt – jag har redan gjort det tidigare i debatten.

När det gäller vårt förslag om att avskriva rekommendation 3/2002 vill jag säga till Ole Stavad att vi från Nordiska ministerrådet lämnade ett meddelande till Nordiska rådet inom den avtalade tiden. Redovisningen var inte fullständig, men vi har också hela tiden sagt till Nordiska

rådet – och jag tror inte att någon har varit okunnig om det – att vi i dag skulle ha en mer omfattande redovisning från mig och Poul Schlüter. Jag tror ändå att det finns anledning att sortera lite i denna rekommendation. Även om Nordiska rådet inte vill avskriva den helt, kanske det är en onödig belastning om alla punkterna finns kvar även i fortsättningen.

Britt Hildeng tar upp frågan om språkkonventionen och om den också ska omfatta teckenspråket. I den översyn som nu pågår finns det ett sådant uppdrag att titta över teckenspråkets ställning. Däremot är det väldigt viktigt att redan från början säga att det inte är fråga om att göra teckenspråket till ett minoritetsspråk. Om teckenspråket ska omfattas av den nordiska språkkonventionen är ju förutsättningen att det sker på samma nivå som gäller de övriga nordiska språken. Men detta finns alltså med i det uppdrag som redan är lagt.

Harriet Lindeman talade om kranförare, och Olof Erland har på ett förtjänstfullt sätt kommenterat det. Låt mig bara säga att det rättsliga förfarande som nu pågår i Finland troligen är att hänföra till en process som har dragit i gång tidigare, innan vi fick den här överenskommelsen. Vi fattar i regel inga retroaktiva beslut någonstans i någon beslutande församling.

Agne Hansson tar upp en rad frågor, som framför allt rör det fortsatta arbete som kommer att ske i den nordiska socialförsäkringsgruppen. Låt mig bara kommentera några av de frågor som han tar upp. Det gäller dels färdtjänsten, dels frågor som rör funktionshindrade.

Det finns redan i dag i artikel 10 i den nordiska konventionen om socialt bistånd och sociala tjänster möjlighet att få genomföra resor i närmiljö. Det gäller framför allt tillämpningen för kommuner som ligger nära varandra i en gränsregion. Det den arbetsgrupp som nu tittar över konventionen ska göra är att kartlägga hur läget är i varje land. Vi har olika regler när det gäller färdtjänsten, och det är huvudsakligen det som krånglar till det hela och som gör att det inte är så enkelt att utnyttja färdtjänsten för resor över gränserna. Det ska vi jobba vidare med.

När det gäller arbetsskador vill jag bara säga att det är fråga om en arbetsbaserad förmån. Den är det vi brukar kalla exportabel, det vill säga att man kan ta den med sig när man flyttar. Men det handlar i grunden om, precis som Ilkka Taipale sade tidigare, att vi har olika system när det gäller våra sjukförsäkringar. Vi gör också olika bedömningar när det gäller arbetsförmågan. Detta är något som vi har uppmärksammat. Arbetet kommer att gå vidare. Min förhoppning är att vi ska kunna nå en del resultat i denna fråga. Jag tror dock inte att vi kommer att få en fullständig harmonisering när det gäller vår sjukförsäkringslagstiftning.

När det gäller skattefrågan och pensioner har Olof Erland även kommenterat det, och jag har inget ytterligare att tillägga där.

Jag uppskattar den debatt vi har haft. Jag tycker att det har varit en väldigt bra, vital och engagerad debatt. Det är tydligt för oss alla att detta är någonting som vi ska arbeta vidare med. Jag känner ett mycket starkt stöd från er parlamentariker i detta arbete.

Låt mig avsluta med att rikta ett varmt tack till Poul Schlüter för hans insatser hittills på detta mycket viktiga område.

Debatten ble avsluttet.

Rådet bifalt Velferdsutvalgets forslag om ikke å foreta seg noe i anledning av A 1312/velferd.
Rådet bifalt Kultur- og utdanningsutvalgets forslag til rekommandasjon i anledning av A 1325/kultur (rek. 4/2003).
Rådet bifalt Velferdsutvalgets forslag til rekommandasjon i anledning av A 1335/välfärd (rek. 5/2003).

Det ble meddelt at beslutning om rek. 3/2002, 4/2002, 18/2002, 37/2002 og 38/2002 skulle behandles under dagsordenspunkt 20.

9. Arbetsmarknad – Innovation i den nordliga regionen

Dokumentasjon

A 1316/näring Medlemsförslag om att inrätta ett nordiskt samarbetsorgan för möbelindustrin

A 1322/næring Udvalgsforslag om opfølgning på Nordisk Charter for små innovative virksomheder, iværksættere og selvstændige opfindere

A 1332/næring Udvalgsforslag om nordisk-baltisk arbejdsmarkedssamarbejde

Medlemsförslag om att inrätta ett nordiskt samarbetsorgan för möbelindustrin (A 1316/näring)

Næringsudvalget havde foreslået, at Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd

> *at* der med henblik på oprettelse af et nordisk samarbejdsorgan for møbelindustrien, gennemføres et forstudie for at klarlægge de industripolitiske forudsætninger, økonomi og struktur for et sådant samarbejdsorgan

Udvalgsforslag om opfølgning på Nordisk Charter for små innovative virksomheder, iværksættere og selvstændige opfindere (A 1322/næring)

Næringsudvalget havde foreslået, at Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd

> *at* der udarbejdes en kort skriftlig statusredegørelse over de nordiske landes aktiviteter i forbindelse med efterlevelse af Nordisk Charter for små innovative virksomheder, iværksættere og selvstændig opfindere og at denne præsenteres overfor Næringsudvalget

Udvalgsforslag om nordisk-baltisk arbejdsmarkedssamarbejde (A 1332/næring)

Næringsudvalget havde foreslået, at Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd

> *at* afholde en nordisk-baltisk arbejdsmarkedskonference med det formål at få identificeret/konkretiseret behovet for støtte til de baltiske arbejdsmarkedsorganisationer og efterfølgende at kunne udmønte konferencens konklusioner i projektforslag

Almen debatt

Arbetslivsminister **Hans Karlsson**:
Fru president! Jag har valt att som ministerrådets ordförande, MR-A, ge en kort allmän beskrivning av vad arbetsmarknadsministrarna har på sin dagordning.

Vi måste konstatera att vi står inför en förändrad omvärld. Globaliseringen, som gör att avstånden krymper, men också att regioner och länder knyts allt närmare varandra, sker i en aldrig tidigare skådad takt. Tekniska uppfinningar och allt mer sofistikerade system för kommunikation skapar många helt nya möjligheter när det gäller att skapa välstånd och ekonomisk utveckling.

Det är en spännande och omvälvande förändring, som i grunden är positiv. Men för att den utvecklingen inte ska innebära ökade klyftor och motsättningar mellan grupper av människor, regioner och länder krävs också förändringar i det samhällssystem vi sedan tidigare byggt upp. Inte minst på grund av EU:s utvidgning ökar behovet av integration. Därför är integration temat för det svenska ordförandeskapet i Nordiska ministerrådet under det här året.

Även på det arbetsmarknadspolitiska området behöver integrationen utvecklas. I september träffades de nordiska arbetsmarknadsministrarna på Öland i Sverige. Vid årets möte hade även representanter för de baltiska länderna och Polen bjudits in att delta. Det gav oss ett unikt tillfälle att tillsammans diskutera arbetsmarknadsfrågor och den framtida gemensamma arbetsmark-

nad som berör hela Östersjöområdet. Temat för mötet var En gemensam europeisk arbetsmarknad, integration och rörlighet mellan länderna. Frågan om den fria rörligheten för arbetskraft var en viktig punkt vid mötet. Summerar man diskussionen, visar det sig att alla länder har en i grunden positiv attityd till fri rörlighet för arbetskraft.

Slutsatsen från mötet var därför bland annat att vi behöver ett närmare och ytterligare utvecklat samarbete mellan Norden, de baltiska länderna och Polen. Man skulle kunna säga att mötet blev ett avstamp för det fortsatta och att integrationen framöver ska bli så konkret som möjligt. Bland annat diskuterades hur vi gemensamt ska tackla frågan om svart arbetskraft. Ett annat konkret resultat, som vi redan kan se, är att tjänstemän från de baltiska länderna och Polen inbjuds att delta vid möten i utskott och arbetsgrupper.

Nordiska rådet har också rekommenderat Nordiska ministerrådet att fortsätta det arbetet med att bland annat ordna en nordisk-baltisk arbetsmarknadskonferens med inriktningen att identifiera och konkretisera behovet av att stödja de baltiska arbetsmarknadsorganisationerna. Det kommer Ole Vagn Christensen senare att redovisa. Jag tycker att det här är ett utmärkt förslag och vill att en sådan konferens kommer till stånd.

En annan viktig slutsats är att vi behöver vidga diskussionerna, så att de också omfattar arbetsmarknadens parter. Som ett exempel kan nämnas ett område där vi delar en likartad problematik, nämligen hälsan i arbetslivet och den ökade sjukfrånvaron. Det är ett bra exempel på att vi måste öka dialogen med arbetsmarknadens parter för att hitta verkliga lösningar. Där har Norge gått före och i ett trepartsavtal mellan staten, arbetsgivarna och de fackliga organisationerna har man kommit överens om åtgärder för att förbättra arbetet med att förebygga ohälsa men också för att bättre hjälpa dem som redan drabbats tillbaka till arbetslivet.

Vi kommer att fortsätta arbetet med att förbättra dialogen med arbetsmarknadens parter, och vi kommer att informera parterna om de arbetsmarknadsmöten som äger rum inom ramen för Nordiska ministerrådet.

Kent Olsson (Den konservative gruppen, m):
Fru president! Det var intressant att höra den svenske arbetsmarknadsministern. Arbetsmarknadspolitik är ju ett ämne där man kan konstatera att vi har stora skillnader i våra synpunkter internt i Sverige, men man kan också konstatera att det skiljer sig en hel del i synpunkter och regler mellan de nordiska länderna. I dag har det väckt en del uppmärksamhet här i Norge att Sveriges statsminister har angripit Norge.

Låt mig komma in på det ministern var inne på: hälsan i arbetslivet och sjukdomar. Vad gäller den delen kan vi konstatera att det finns allt fler människor som inte arbetar, beroende på den situation de har, och att detta kostar oerhört mycket pengar.

Jag skulle vilja ställa samma fråga som jag i går ställde till den svenske statsministern: Hur ser arbetsmarknadsministern att vi ska komma till rätta med detta problem, som är ett nordiskt problem, nämligen att allt fler människor är hemma, och vilka förslag vill ministern ge?

I går stod statsministern här och förklarade att den nordiska modellen, där utgångspunkten för välstånd är höga skatter, fungerar väldigt bra när det gäller regler för arbetsmarknaden. Men vi kan konstatera att åtminstone i Sverige har både småföretagare och storföretagare sagt att det behövs regelförenklinger. Vilka regelförenklingar är ministern på väg att göra, och hur ser han på att näringslivet anser att det är problem med detta?

Därmed kommer vi över på IT. Från näringsutskottets sida har vi tagit IT-sidan på mycket stort allvar. Vi planerar att hålla en konferens under nästa år. Vi har haft diskussioner kring *open source* och hur vi ska kunna arbeta vidare med det. IT-delen har vi satt i centrum. Jag vill säga att vi är nöjda med vad som har gjorts från Nordiska ministerrådets sida, och vi hoppas att vi gemensamt ska kunna utveckla den framöver. Det tycker jag är väldigt viktigt.

Vi har också lagt ett förslag om nordisk charter, som Ole Vagn Christensen kommer att tala om senare, och ett förslag om en konferens om skillnader mellan regler i Norden och de baltiska länderna, framför allt hur man ser på de problem – eller möjligheter – som det kan innebära när de baltiska länderna så småningom går med i EU. Vi har bland annat diskuterat om en fri arbetsmarknad innebär risk för någon form av dumpning. Men vi skiljer oss ganska mycket åt i

fråga om åsikter om Nordiska rådet och den baltiska arbetsmarknaden, så man kan säga att den gemensamma nämnaren efter ett års arbete blev en arbetsmarknadskonferens. Detta kommer som sagt Ole Vagn Christensen att tala om senare.

Det skulle vara intressant att få svar på frågorna från ministern.

Steingrímur J. Sigfússon (Den venstresosialistiske grønne gruppen, VG):
Fru præsident! På vegne af Den Venstresocialistiske Grønne Gruppe og som medlem af Næringsudvalget vil jeg komme med nogle få bemærkninger. Ole Vagn Christensen vil senere redegøre for det arbejde, som vi har gjort, hvad angår det nordisk-baltiske arbejdsmarkedssamarbejde. Men i den forbindelse vil jeg sige, at vi ser på det som en særdeles vigtig opgave, at vi i Norden bistår Baltikum med at opbygge, udvikle og organisere deres arbejdsmarkeder.

Dette samarbejde skal selvfølgelig finde sted på de præmisser og på den måde, som balterne selv mener er mest effektiv. Det bør have høj prioritet i vores politik på næringsområdet. Hvis de baltiske lande mener, at den nordiske, højt organiserede arbejdsmarkedsmodel med ligeværdige forhandlingspartnere er noget, de ønsker at stræbe efter, bør man fra vores side støtte projekter og handlingsplaner, som er rettet mod opbygning af det baltiske arbejdsmarked. Her vil det selvfølgelig være det optimale at støtte de nordiske organisationer, så de kan lave projektarbejde med deres baltiske modparter.

Arbejdsmarkedssamarbejde med de baltiske lande – og faktisk alle de kommende EU-lande, måske især Polen – er særdeles vigtigt, da man jo forventer stor påvirkning fra disse på det nordiske arbejdsmarked. Den største ændring vil blive arbejdskraftens mobilitet, når markederne bliver integreret, og her vil der blive mange store muligheder, men også store udfordringer. Den proces forventer jeg, at vi vil følge nøje med i i de kommende år.

Medlemsforslag om den nordisk-baltiske arbejdsmarkedskonference, A 1332/næring, har sine rødder i et forslag, som Den Venstresocialistiske Grønne Gruppe lagde frem om nordisk-baltisk arbejdsmarkedssamarbejde, og jeg er taknemmelig og glad for, at vi til sidst har fået noget ud af det, selv om det har taget lang tid og måske ikke er så ambitiøst, som vi i starten havde foreslået.

Jeg vil også nævne, at vi i vores gruppe lægger stor vægt på innovation i Norden. Innovation er selvfølgelig vigtigt i hele Norden, og det hænger sammen med opbygningen af vores IT-infrastruktur, som vi skal sigte på at sikre lige mulighed for adgang til, uanset hvor i Norden man befinder sig. For de nordligste dele af vores region, som er spredt bebygget og ikke har stor økonomisk variation, er det endnu mere vigtigt at støtte innovation og nye muligheder, som åbnes på grund af IT-teknologiens grænseløshed, og som gør, at det ved bestemte typer af arbejdsopgaver ingen rolle spiller, om man befinder sig på Svalbard eller i Oslo, så længe man har en computer.

Presidenten avbrøt taleren.

Statsrådet **Hans Karlsson:**
Fru president! Kent Olsson ställde ett antal frågor men jag tycker nog inte att Nordiska rådets session är rätt forum för att försöka att i detalj besvara de frågorna. Snarare är det nog så att frågan om vilka förslag som ska läggas för att komma till rätta med ohälsan är något som respektive land naturligtvis jobbar med. Däremot finns det all anledning att lära av varandra och av varandras länder och försök när det gäller att komma till rätta med den här problematiken. Där kan vi nog lite var och en på sitt område vara föregångsland. Jag nämnde Norge som har kommit långt med sitt trepartssamarbete.

Regelförenklingarna tycker jag, fru president, är en fråga möjligen för Näringsutskottet. I varje fall handlar det inte om arbetsmarknadsministrarnas bord.

Kent Olsson (Den konservative gruppen, m):
Fru president! Vitsen med Nordiska rådets sessioner är ju att ta tillfället i akt att lära av varandra och också att kunna utveckla och få fram olika idéer. Det var därför som jag tog upp frågan om ohälsan i arbetslivet, något som vi har diskuterat mycket i Sverige.

Vilka erfarenheter kan de andra nordiska länderna dra av vad vi har gjort, och vad tycker ministern är speciellt bra i detta? Också regelförändringarna är något som vi kan diskutera och där vi i Norden gemensamt kan komma fram till hur vi får ett bättre näringsliv. Den typen av frågor ser jag som viktiga här. Men gör inte ministern det är det väl inte så mycket att göra åt detta. Annars hade det ju varit upplyftande att se vad vi från svensk sida kunde berätta att vi eventuellt lyckats med, som man kan dra nytta av det i de andra nordiska länderna. Men kanske har vi inte så mycket att lära ut till de andra nordiska länderna.

Udvalgsforslag om opfølgning på Nordisk Charter for små innovative virksomheder, iværksættere og selvstændige opfindere (A 1322/næring)

Ole Vagn Christensen (Næringsutvalgets talsmann A 1322/næring):
Fru præsident! Det er nu to år siden, vi vedtog rekommandation 38/2001 Vedtagelse af "Nordisk charter for små innovative virksomheder, iværksættere og selvstændige opfindere" og 39/2001 Iværksættelse af "Nordisk charter for små innovative virksomheder, iværksættere og selvstændige opfindere". Det overordnede mål har været at styrke innovations- og iværksætterånden generelt i Norden.

Vi mener, at tiden nu er kommet til at følge op på, hvordan dette arbejde går. Betydningen af en indsats på dette område kan ikke overvurderes, vi kan jo bare se på Bill Gates og Microsoft. Vi kan jo tænke på, hvis det var begyndt i Umeå eller eventuelt i Hobro. Sagen er jo, at iværksættere og små innovative virksomheder rummer et væsentligt udviklingspotentiale; når det lykkes at give en nyskabelse et erhvervsmæssigt grundlag, vil succesen kunne sprede sig til andre erhverv og skabe beskæftigelse og fremgang for langt flere grupper.

I Danmark har vi et eksempel i forløbet af udviklingen af den alternative energi – et rigtig godt eksempel på dette. Uden iværksætterånd og virkelyst havde vi ikke i dag en betydelig andel af verdensmarkedet for vindmøller. Sådanne eksempler kan vi finde flere af i Norden. Eksemplerne illustrerer, hvordan det optimale iværksættermiljø kan have stor betydning for såvel den generelle økonomi som give de enkelte lande helt nye områder i den internationale konkurrence.

Dette er man naturligvis udmærket klar over i de nordiske lande, og bl.a. som følge af Nordiske Charter for små og innovative virksomheder er der jo allerede igangsat et arbejde med henblik på at styrke iværksætterkulturen i de enkelte lande. Når vi taler om iværksætterånd, iværksættermiljø er det jo i høj grad noget, som foregår inde i folks hoveder. Det er det uformelle, det er det kreative, det er friheden til at tro på sig selv, der er nogle af de stærkeste drivkræfter for dem, der skaber fremtidens vækstvirksomheder

Iværksættere med virkelyst, som forfølger en god idé, eller som vil afprøve helt nye muligheder er imidlertid ikke nødvendigvis drevet af den samme lidenskab. Når det gælder myndighedernes regler, bureaukrati, så har vi en stor opgave, og det er, at vi som samfund skal sørge for de rette betingelser for at skabe iværksættere. For at der kan skabes en positiv, fremadrettet udvikling i innovationen, skal vi fra samfundets side støtte op om opfindernes arbejde og sikre dem ordentlige vilkår. Det skal ske gennem lovgivningsmæssige initiativer og gennem skabelsen af mere smidig og forenklet administration på området.

Ikke mindst når det gælder aktiviteter, der går på tværs af landegrænserne, er der brug for en øget indsats fra myndighedernes side, således at opfindere ikke støder imod unødvendige forhindringer fra myndighedernes side. Adgangen til rådgivning, viden og forskning skal lettes, således at den eksisterende knowhow i højere grad kan supplere og hjælpe nye iværksættere i gang.

I processen fra tanke til resultat er der brug for mere end bare rådgivning. De gode ideer skal føres ud i livet, og for at hjælpe med dette skal vi bidrage til at styrke kapitaludbuddet for de

små og innovative virksomheder, iværksættere og opfindere. Derfor foreslår vi, at Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd, at der udarbejdes en kort, skriftlig statusredegørelse over de nordiske landes aktiviteter i forbindelse med efterlevelse af dette charter for små og innovative virksomheder, iværksættere og selvstændige opfindere, og at denne præsenteres over for Næringsudvalget, så vi kan følge det arbejde, vi igangsatte.

Lauri Oinonen (Midtengruppen, cent):
Arvoisa presidentti! Pohjoismainen peruskirja, joka koskee innovatiivisia pienyrityksiä, yrittäjiä ja keksijöitä, on ollut vuoden verran voimassa. Peruskirjan yleisenä ajatuksena on lujittaa Pohjoismaiden innovaatio-, yrittäjä- ja keksijähenkeä.

Pohjoismaat ovat peruskirjan mukaisesti sitoutuneet luomaan mm. sellaiset hallinnolliset ja lainsäädännölliset edellytykset, jotka parantavat kohderyhmän kehitysedellytyksiä sekä kansallisella että kansainvälisellä tasolla. Pyrkimyksenä on koordinoida ja vahvistaa pohjoismaisen pääoman tarjontaa ja varmistaa, että verotuksessa otetaan laajasti huomioon kohderyhmän kehitystarpeet. Maiden tulee osaltaan helpottaa kehittelytyöhön tarvittavan pääoman saantia yrityksen koko elinkaaren ajan. Pohjoismaisella tasolla on myös helpotettava neuvonnan, tekniikan ja tutkimustulosten saatavuutta.

Tässä peruskirjassa esitettyjä suuntaviivoja tarvitaan, koska innovaatiojärjestelmä ei ota riittävästi huomioon pienten innovatiivisten yritysten, keksijöiden ja yrittäjien kehittelytarpeita. Ongelmana on varsinkin kehittelypääoman vähäisyys ja integroidun neuvonnan puute.

Erityisen tärkeänä pidän sitä, että Pohjoismaiden Investointipankki panostaa bioenergialla, kuten puulla, eri muodoissaan toteutetun energian lisäämiseen. Tämä on huippuajankohtainen kysymys, koska vähien sateiden vuoksi talveksi on ennakoitavissa jälleen sähköpula. Siellä, missä ei ole lämmön kulutusta voimalan ympärillä tarpeeksi, tulisi panostaa bioenergialla tuotettavaan sähköön pienvoimaloiden avulla. Niihin voitaisiin tuoda puuenergiaa noin 50 kilometrin kuljetussäteellä.

Innovatiivisuutta edustaisi edelleen myös se, että ennen puun polttoa eriytettäisiin puun monet arvokkaat kemialliset aineet eri teollisuudenhaarojen raaka-aineiksi, jolloin myös polton tuloksena syntyvät kaasut olisivat mahdollisimman puhtaita.

Pidän tärkeänä sitä, että Pohjoismaat toteuttavat yrittäjille ja keksijöille suunnattuja toimia. Ennen kaikkea heille tulisi voida taata riittävä tuki ja neuvonta yritystoiminnan alkuvaiheessa.

Lauri Oinonens tale i svensk oversettelse:
Ärade president! Nordisk Charter for små innovative virksomheder, iværksættere og selvstændige opfindere har nu varit i kraft i cirka ett år. Det allmänna målet för chartern är att förstärka innovations-, företagar- och uppfinnarandan i Norden.

I enlighet med chartern har de nordiska länderna förpliktat sig att skapa bl.a. sådana administrativa och legislativa förutsättningar som förbättrar målgruppens utvecklingsmöjligheter både nationellt och internationellt. Målet är att koordinera och förstärka utbudet av nordiskt kapital och att försäkra sig om att gruppens utvecklingsbehov beaktas allmänt i beskattningen. Länderna skall göra det enklare att få kapital för utvecklingsarbete under ett företags hela existens. På nordisk nivå skall även tillgången till råd, teknik och forskningsresultat förbättras.

De riktlinjer som tas upp i chartern är nödvändiga eftersom innovationssystemet inte tillräckligt beaktar de utvecklingsbehov som innovativa småföretag, uppfinnare och företagare har. Särskilda problem är de knappa utvecklingsresurserna och bristen på integrerad rådgivning.

Särskilt viktigt anser jag vara att Nordiska investeringsbanken satsar på en ökning av energiproduktion som baserar sig på olika slag av bioenergi, bland annat ved. Detta är en högaktuell fråga eftersom torkan troligen igen leder till elbrist på vintern. Finns det inte tillräckligt med värmekonsumtion på området runt kraftverket bör det satsas på elektricitet som produceras med bioenergi i små kraftverk. Till dem kunde man transportera ved från ett område med en radie på cirka 50 kilometer.

Det var även innovativt att separera de otaliga värdefulla kemikalierna från veden innan den bränns. Dessa kunde sedan utnyttjas som råmaterial inom flera industrigrenar. Dessutom ledde detta till renare förbränningsgaser.

Jag anser det vara viktigt att de nordiska länderna vidtar åtgärder som är riktade till företagare och uppfinnare. Framför allt bör man kunna garantera dem tillräckligt med stöd och råd i början av företagandet.

Debatten om A 1322/næring ble avsluttet.

Medlemsförslag om att inrätta ett nordiskt samarbetsorgan för möbelindustrin (A 1316/näring)

Reynoldh Furustrand (Næringsutvalgets talsmann A 1316/näring):
Fru president! De nordiska ländernas trä- och möbelindustrier sysselsätter ett stort antal människor och är betydelsefulla för den regionala utvecklingen i våra länder. Det är också industrier som står inför stora utmaningar på grund av den snabbt ökande internationaliseringen. Särskilt möbelindustrin, som i huvudsak består av små enheter, har strukturella problem framför sig eftersom den ökande automatiseringen och stordriften förutsätter mycket kapitalkrävande investeringar. De nya systemen möjliggör samtidigt en hög produktionskapacitet som kräver effektiv produktutveckling och marknadsföring. De flesta småföretag är skickliga tillverkare av produkter med god kvalitet och med en god miljöhantering men är svaga inom marknadsföring och internationalisering.

Detaljhandeln utvecklas mot en ökad koncentration och en ökad specialisering som innebär att den traditionella fristående möbelfackhandeln förlorar marknadsandelar till stora möbelvaruhus och stormarknader. Storföretagen inom detaljhandeln har betydligt större möjligheter än småföretagen att utnyttja internationell handel som konkurrensmedel och kan därmed alltmer styra var produktionen förläggs. De satsar på enklare möbler och förlägger i allt högre grad sin arbetsintensiva produktion till länder i Öst- och Centraleuropa. Den nordiska möbelindustrin påverkas också av att Kina är på väg att utvecklas till en stor producent av möbler. Det här är tendenser som med största sannolikhet kommer att få stor inverkan på de nordiska ländernas möbelindustrier.

I det medlemsförslag som vi i Den socialdemokratiska gruppen har väckt om ett nordiskt samarbetsorgan för möbelindustrin understryker vi dock att vi inte tror att lösningen är protektionistiska åtgärder för att stödja de egna företagens fortbestånd utan snarare ett bättre utnyttjande av de möjligheter som finns. Möbelindustrin måste kunna möta den internationella konkurrensen och ta till vara de möjligheter som finns till en mera gynnsam utveckling.

En förutsättning för att de nordiska möbelindustrierna ska kunna behålla och förhoppningsvis även förstärka sin internationella konkurrenskraft är att stora investeringar görs i anläggningstillgångar, organisation, produktutveckling och marknadsföring. Det ger också möjligheter att bibehålla och vidareutveckla den speciella skandinaviska designen. Det är viktigt med en offensiv strategi för att den nordiska möbelindustrin inte ska försvagas och tappa viktiga marknadsandelar.

Det finns, fru president, en viss samverkan inom möbelindustrin på lokal och regional nivå, och vi tror att en samverkan på nordisk nivå ytterligare skulle förstärka möjligheterna att upprätthålla produktionen och sysselsättningen inom denna bransch. Ett nordiskt samarbetsorgan för möbelindustrin skulle kunna bidra till att stärka den internationella konkurrenskraften, främja forsknings- och utvecklingsarbete om material, design och produktionsteknik och öka marknadsföringsresurserna.

Näringsutskottet har vid sin behandling av förslaget sänt det på remiss till relevanta organisationer i de nordiska länderna, och responsen har i huvudsak varit positiv. Under perioden 1964-1991 fanns ett nordiskt samarbetsorgan på området men det försvann tyvärr i och med att det

skedde organisationsförändringar i Finland och Norge, vilket flera av remissinstanserna faktiskt beklagar.

Frågan är heller inte ny för Nordiska rådet. År 1982, för 21 år sedan, behandlade det dåvarande Ekonomiska utskottet ett liknande förslag som utmynnade i en rekommendation till Nordiska ministerrådet om att i nära samarbete med berörda parter konkretisera behovet av ett ökat nordiskt samarbete inom möbelbranschen. Detta förslag avskrevs år 1987 med hänvisning till att branschorganisationen inte önskade åtgärder från det offentligas sida. Remissyttrandena över de nu inkomna förslagen har givit vid handen att så inte längre är fallet.

Raymond Robertsen (Den konservative gruppen, H):
I den konservative gruppen reagerte vi litt med undring da medlemsforslaget om nordisk møbelindustri ble fremlagt av Næringsutvalget, ikke fordi møbelindustrien er uviktig, men over engasjementet rundt bare en bestemt bransje. Det er et faktum at all tradisjonell industri i Norden har betydelige utfordringer. Tekstilindustrien har omtrent i sin helhet flagget ut. Næringsmiddelindustrien opplever stor internasjonal konkurranse, og skogsindustrien reduserer sin virksomhet i Norden. Felles for alle disse bransjene er at de i mindre grad har kunnskap som faktor i sin produksjon. Til sammenligning er teknologiindustrien en bransje som har vokst betydelig de siste årene.

Møbelindustrien er et godt eksempel på at mye av produksjonen er flagget ut. Høye kostnader i Norden er en av hovedårsakene til at enkeltproduksjoner er flyttet til lavkostland. Dette har vært helt nødvendig for at virksomheten skulle overleve. Det som derimot undrer meg, er politikeres og spesielt sosialdemokraters naivitet i dette spørsmålet. En viktig kostnadsfaktor politikerne rår over, er skatter og avgifter. En naturlig konsekvens av høyt skattenivå er at bransjer som driver marginalt, må flytte ut av Norden eller legges helt ned. Dersom politikere i Norden ikke bedrer vilkårene for egen industri, vil mer industri måtte flytte til lavkostland. Dette er kjernen i problemet, men veldig få snakker om det. Jeg vet at skattepolitikk er et nasjonalt anliggende, men jeg tror det er viktig i denne saken også å peke på de virkelige problemene industrien står overfor.

Resultatet av behandlingen av denne saken er at man nå gjør en forstudie med sikte på å lage et samarbeidsorgan for møbelindustrien. Jeg håper dette vil være til stor hjelp for bransjen. Jeg er sikker på at dette eventuelle samarbeidsorganet vil si det samme som jeg har gjort i mitt innlegg. Skattene må ned dersom vi skal ha mulighet til å forsette med produksjon i Norden.

Debatten om A 1316/näring ble avsluttet.

Udvalgsforslag om nordisk-baltisk arbejdsmarkedssamarbejde (A 1332/næring)

Ole Vagn Christensen (Næringsutvalgets talsmann A 1332/næring):
Fru præsident! Næringsudvalget har i forlængelse af vores tidligere fremlagte rapport om social dumpning og illegal arbejdskraft haft drøftelser vedrørende de baltiske arbejdsmarkeder.

En arbejdsgruppe i udvalget har indsamlet information og vurderinger om det baltiske arbejdsmarked. Vi har gennemført studiebesøg, og vi har afholdt møder med arbejdsmarkedseksperter.

Det er næppe nogen overraskende konklusion, at det baltiske arbejdsmarked befinder sig langt fra den organiseringsgrad, stabilitet, organisationsopbygning og resursemængde, som vi kender fra det nordiske arbejdsmarked.

Dette afspejles også i manglen på en forhandlingskultur mellem de sociale partnere. En kultur, som i Norden er ensbetydende med fuld anerkendelse af modpartens legitimitet med tillid til processer og forhandlingsmønstre og med et samfundsøkonomisk ansvar som en del af forhandlingerne. Det er en kultur, som stort set ikke kan findes på det baltiske arbejdsmarked.

Vi byder i høj grad balternes medlemskab af EU velkommen. Medlemskabet bliver en udfordring for begge parter, fordi samspillet mellem vore meget forskellige arbejdsmarkeder formentlig vil skabe nogle gnidninger.

Med åbningen af det europæiske arbejdsmarked i 2004 kan vi forvente en øget trafik af arbejdskraft legalt som illegalt mellem de baltiske og nordiske arbejdsmarkeder, og som følge af det øgede samspil og koordineringsbehov vil der mere end nogen sinde før være behov for organiserede tilrettelagte og stabile forhold på det baltiske arbejdsmarked.

For det første skal landene jo leve op til hele EU's lovkompleks på arbejdsmarkedsområdet. At føre miljø- og ligestillingspolitik ud i de fjerneste egne af eksempelvis Litauen vil blive særdeles vanskeligt uden aktive og repræsentative arbejdsmarkedsparter.

Under vores besøg i Baltikum mødte vi flere gange hovedrysten, når repræsentanter fra arbejdstagersiden skulle vurdere den umiddelbare fremtid for implementering af den nye arbejdsmarkedslovning. Derfor er det strengt nødvendigt, at de baltiske arbejdsmarkeder hurtigst muligt får udviklet og organiseret deres arbejdsmarkedsrelationer, så man på demokratisk og effektiv vis kan få etableret rettigheder og kontinuitet.

En vigtig pointe er, at en stigende mængde arbejdskraft vil vandre fra Baltikum og mod Norden. Det vil være en arbejdskraft, som i større eller mindre grad betragter fagforeninger, arbejdsmarkedsaftaler som magtapparater, korrumperede institutioner og ikke som det, vi kender dem for i Norden, nemlig en politisk og selvstændig hjørnesten i arbejdsmarkedsorganisering.

Hvis den arbejdskraft, som kommer til Norden, ikke kender og respekterer vores arbejdsmarkedstraditioner, vil det blive meget vanskeligt at bekæmpe sort og illegalt arbejde, at overholde arbejdsmiljøregler og at fastholde arbejdsmarkedsorganisationernes legitimitet. Derfor er der akut behov for at øge politisk og projektorienteret samarbejde mellem de nordiske og baltiske organisationer på arbejdsmarkedet.

Det skal ske for at sikre individernes rettigheder og for at bringe stabilitet og kraft til arbejdsmarkedets parter, således at de fortsat kan bidrage til samfundsøkonomisk og velfærdsmæssig udvikling.

Der er altså problemer nok. Arbejdsgruppen konstaterede, at landene i Baltikum kun har haft 10 år uden for det sovjetiske overherredømme, og vi så, at det kaster lange politiske og kulturelle skygger over moderniseringsarbejdet; eksempelvis er det vanskeligt for fagforeninger i dag at rekruttere medlemmer, fordi disse foreninger stadig står i erindringen som magtfulde, elitære institutioner. Ellers vil jeg anbefale, at man læser vores rapport, og vi rekommanderer, at Nordisk Ministerråd holder en nordisk-baltisk arbejdsmarkedskonference. Vi takker arbejdsministeren, Hans Karlsson, for hans tilsagn om denne konference.

Debatten ble avsluttet.

Rådet bifalt Næringsutvalgets forslag til rekommandasjon i anledning av A 1316/näring (rek. 6/2003).
Rådet bifalt Næringsutvalgets forslag til rekommandasjon i anledning av A 1322/næring (rek. 7/2003).
Rådet bifalt Næringsutvalgets forslag til rekommandasjon i anledning av A 1332/næring (rek. 8/2003).

10. Justitieområdet – Människohandel

Rek. 19/2002 Människohandel (trafficking)

A 1317/medborgar Medlemsförslag om åtgärder mot prostitution och handel med kvinnor

A 1323/medborgar Medlemsförslag om att sprida filmen "Lilja 4-ever" till skolungdomar i Norden

Rek. 19/2002 Människohandel (trafficking)

Rekommandasjonen lyder:

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

1) *att* utbildning/fortbildningsinsatser till polis och rättsinstanser genomförs och samordnas i samtliga nordiska länder för de yrkesgrupper som kommer i kontakt med kvinnor som utsatts för trafficking

2) *att* ta initiativ till nordiskt stöd och åtgärder för näringsutveckling och utbildningskurser riktat till kvinnor i Ryssland och i de baltiska staterna

Medlemsförslag om åtgärder mot prostitution och handel med kvinnor (A 1317/medborgar)

Medborger- og Forbrugerudvalget havde foreslået, at

A. Nordisk Råd rekommanderer de nordiske landes regeringer

1) *at* arbejde for at de nordiske lande udvikler fælles tiltag hvad angår arbejdet mod prostitution og kvindehandel og i særdeleshed hvad angår arbejdet for at modvirke efterspørgslen efter kvinder og børn til prostitution og seksuel eksploitering i vore lande

2) *at* udarbejde og implementere bindende etiske regler mod køb af seksuelle tjenester for offentligt ansatte og ansatte i militær og ulandsarbejde. Dette skal gælde når den ansatte er i tjeneste og i tjenestemandsfritid i forbindelse med sådanne opgaver. Arbejdsmarkedets parter opfordres til at implementere tilsvarende regler

3) *at* arbejde for en nordisk harmonisering af lovgivningen om køb af seksuelle tjenester i det omfang det er foreneligt med de forskellige kriminalpolitiske principper i de nordiske lande

B. Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd

1) *at* udarbejde forslag om forskellige hensigtsmæssige sociale, kulturelle, uddannelses- og oplysningsmæssige tiltag til at modvirke efterspørgslen efter køb af seksuelle tjenester

2) *at* indenfor rammerne af det nordiske nærområdeprogram støtte frivillige organisationer og myndigheder til at udarbejde og udføre forebyggende tiltag, gerne igennem bilateralt eller multilateralt samarbejde, for at modvirke efterspørgslen i regionen efter kvinder og børn til prostitution og seksuel eksploitering

3) *at* foretage en grundig udredning af effekterne af kriminalisering af køb af seksuelle ydelser sammenlignet med andre kriminalpolitiske virkemidler

Medlemsförslag om att sprida filmen "Lilja 4-ever" till skolungdomar i Norden (A 1323/medborgar)

Medborger- og Forbrugerudvalget havde forslået, at

A. Nordisk Råd rekommanderer de nordiske landes regeringer

at som en del af sit arbejde mod kvindehandel og prostitution muliggøre visning af filmen 'Lilja 4-ever' i skoler i Norden. Filmvisningen bør forberedes og efterfølges af en diskussion med deltagelse af sagkyndige

B. Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd

at som en del af sit arbejde mod kvindehandel og prostitution muliggøre visning af filmen 'Lilja 4-ever' i skoler i nærområderne. Filmvisningen bør forberedes og efterfølges af en diskussion med deltagelse af sagkyndige

Almen debatt

Justitieminister **Thomas Bodström:**
Fru president! De nordiska länderna är nu i färd med att ratificera FN-protokollet om människohandel, Palermoprotokollet. Danmark och Norge har redan gjort det och övriga nordiska länder är på väg. FN-protokollet kommer att underlätta det nordiska samarbetet. De nordiska länderna får en enhetlig definition av vad som ska utgöra människohandel. Detta bör leda till ett bättre verktyg för våra poliser och åklagare.

En viktig grundförutsättning för prostitution och människohandel är efterfrågan på sexuella tjänster mot betalning. Palermoprotokollet är det första instrument som erkänner och tar sikte på detta förhållande. Enligt artikel 9:5 ska staterna vidta eller förstärka lagstiftningsåtgärder eller andra åtgärder såsom utbildning, sociala eller kulturella åtgärder för att motverka efterfrågan som leder till människohandel. Vid det nordisk-baltiska ministermötet i Stockholm i april i år antogs slutsatser och rekommendationer för det fortsatta samarbetet mot människohandel. I slutsatserna hänvisas särskilt till artikel 9:5 i FN-protokollet.

Inom de nordiska länderna pågår arbete inom många olika områden för att påverka efterfrågan av sexuella tjänster. Några exempel kan nämnas.

I Sverige är det sedan flera år förbjudet att köpa sexuella tjänster. I Finland förbereds en liknande sexköpslag. I den här frågan är dock meningarna delade mellan de olika nordiska länderna. I andra nordiska länder finns andra metoder än kriminalisering för att minska efterfrågan, som utbildning, sociala eller kulturella åtgärder. I Danmark har till exempel en nationell handlingsplan för att bekämpa handel med kvinnor utarbetats. I Danmark finns också ett landsomfattande kunskaps- och informationscenter som bland annat ska förebygga och bromsa utvecklingen av prostitution.

I Norge presenterade den norska regeringen i februari i år en handlingsplan mot handel med kvinnor och barn. Handlingsplanen innehåller bland annat åtgärder för att förebygga handel med kvinnor och barn. En konferens om handel med kvinnor hölls på Island i februari i år. Ett tema var efterfrågan på sexuella tjänster. På Island har också en arbetsgrupp tillsatts med uppgift att bland annat diskutera åtgärder för att motarbeta efterfrågan av prostitution.

Jag vill också nämna att Sverige, Norge och Finland under åren 2004–2005 kommer att genomföra en insats mot prostitution och kvinnohandel i norra Norge, Sverige och Finland samt nordvästra Ryssland.

Detta är exempel på några åtgärder. Mycket mer görs inom alla de nordiska länderna. Handeln med människor måste bekämpas med alla till buds stående medel. Vi har ett gemensamt ansvar för det.

Inger René (Den konservative gruppen, m):
Fru president! De organiserade kriminella människosmugglarna upptäckte ett nytt tillväxtområde för ungefär 15 år sedan. Människohandeln i sig är alltså ungefär 15 år gammal, åtminstone om man tittar på det uppmärksamhetsvärde som den har fått. Denna handel har nu upptäckt Norden sedan ett antal år tillbaka.

Människohandel låter kanske inte så förfärligt eländigt. Men det är en modern form av slaveri, sexslaveri. Man räknar med att ungefär 4 miljoner människor är utsatta för människohandel runt om i världen. Bara inom EU-området beräknar man den omfatta ungefär en halv miljon människor, mest kvinnor men också unga flickor och unga pojkar. Kriminella grupper tjänar mer än 70 miljarder kronor per år, beräknas det.

I de länder varifrån kvinnor rekryteras, ofta från forna Öst- och Centraleuropa samt Thailand, råder fattigdom och arbetslöshet. De luras i regel med löften om välavlönade arbeten på restauranger eller liknande. Vanligtvis förbinder sig också kvinnorna att ersätta agenten för utgifter som han har haft för att arrangera resan. Det är inte ovanligt att agenterna sedan säljer kvinnorna och, som sagt barnen, till mellanhänder och till transportörer. Kvinnorna blir ofta utsatta för hot, fysisk och psykisk misshandel som ibland till och med leder till mord. Metoderna för att förslava kvinnor är mycket brutala.

När dessa kvinnor kommer till destinationslandet fråntas de sina identitetshandlingar, hålls inlåsta och tvingas att prostituera sig. Hallickarna tar hand om inkomsten. Handeln med kvinnor är väl planerad och väl organiserad. Eftersom efterfrågan på sexuella tjänster är stor blir handeln lukrativ för brottssyndikaten. Den organiserade brottsligheten arbetar över nationsgränserna och att bekämpa den är därför inte en fråga för ett enskilt land utan det krävs ett samarbete över nationsgränserna. Därför är det viktigt att vi samarbetar inom Norden.

Enligt vår svenska rikspolis använder en del av organisationen samma kanaler som finns för till exempel narkotikahandel. Internationellt anses handel med kvinnor vara den tredje största inkomstkällan efter smuggling av vapen och narkotika. Norden bör bli föregångare när det gäller lagstiftning, kunskapsutveckling och information om handel med kvinnor. Vi måste angripa bakomliggande orsaker, fattigdom, arbetslöshet och könsdiskriminering. Vi måste också tillsammans med EU-medlemmarna och övriga länder i Europa utarbeta program som syftar till att hjälpa kvinnor och barn som blivit offer för människohandel att återanpassas till ett värdigt liv.

Vi måste ge polisen öronmärkta pengar för att bekämpa detta brott, skrev jag häromdagen, och upptäcker nu att Thomas Bodström har öronmärkt 30 miljoner kronor. Jag uppfattade att det särskilt var för den bekämpning som bör äga rum i norra Sverige. Det ser jag som ett trendbrott.

Lennart Gustavsson (Den venstresosialistiske grønne gruppen, v):
Fru president! Under fullständigt vidriga förhållanden tvingas kvinnor i våra närområden att sälja sina kroppar vid vägkanten, i bilar och på campingplatser. Det här pågår just nu till exempel i gränstrakterna mellan norra Sverige och norra Finland. Våld, missbruk och grova övergrepp är vardagen för dessa kvinnor. Sexhandeln organiseras ofta av maffialiknande organisationer som tar hand om det mesta av de pengar som kvinnorna drar in.

Men det är viktigt att vi inte ser detta som ett problem som enbart handlar om organiserad brottslighet och exploatering av kvinnor från våra närområden. Gör vi det glömmer vi själva grunden för prostitution och trafficking. Vad det ytterst handlar om är att till synes vanliga nordiska män anser sig ha rätt att köpa sig tillgång till kvinnors kroppar. Män som köper sex kommer från alla samhällsklasser. Det är gifta män, ensamstående män, pappor, morfäder, bröder och makar. De fungerar ofta till synes alldeles normalt i samhället.

Enligt svensk lag begår de här männen ett brott när de köper sexuella tjänster. I Sverige har vi valt att via lagstiftning betrakta sexköp som kriminellt. Vi har dessutom en särskild lag riktad mot trafficking. Jag menar att det är viktigt och riktigt att kriminalisera köpen. Utan efterfrågan skulle handeln minska, kanske dock ej upphöra. Ingen kvinna skulle kunna tvingas, luras eller lockas till denna förnedring.

Självklart kommer vi inte åt sexhandeln enbart genom lagstiftning. Attitydpåverkan, upplysning och socialt arbete måste också till. Men det är viktigt att samhället tydligt markerar att

kvinnors kroppar inte går att köpa, och självklart inte mäns heller. Det tydliga avståndstagandet som en kriminalisering innebär påverkar attityder och stämplar köparna i stället för de utsatta kvinnorna. Jag hoppas att fler länder ska följa efter och arbeta för en kriminalisering av sexköpen. Det skulle underlätta och effektivisera kampen mot en sexhandel som exploaterar och nyttjar kvinnor och barn.

Dessvärre ser jag att omvärlden i stället för att diskutera kriminalisering börjar prata om legalisering. Jag menar att det är fel att betrakta prostitution som ett arbete. Vad det handlar om är en maktutövning som står i direkt motsättning till jämställdhet och mänskliga rättigheter. Prostitution är en form av sexualiserat våld. Ytterst handlar det om vilket samhälle vi vill ha, vilka handlingar som vi ska tolerera och vad vi utsätter varandra för.

Både prostitution och människohandel måste bekämpas, med ökat fokus på köparen. Vi män måste sluta betrakta detta som en kvinnofråga, när det i högsta grad är en mansfråga.

Mot bakgrund av det jag har sagt är det minst sagt viktigt att vi på nordisk nivå fortsätter att utveckla och intensifiera arbetet i fråga om människohandel och prostitution.

Rannveig Guðmundsdóttir overtok ledelsen av forhandlingene.

Ragnwi Marcelind (Midtengruppen, kd):
Fru president! Jag respekterar Lennart Gustavsson som går fram och håller ett sådant fantastiskt tal. När jag lyssnade på honom när han talade om alla män i alla olika klasser och kategorier som utnyttjade kvinnor fick jag känslan att det bästa nästan vore att avskaffa männen, men jag tror inte att det är en lösning som är lämplig.

Men Lennart Gustavsson kom in på attitydfrågor. Jag skulle bara vilja ha lite mer konkret besked från Lennart Gustavsson. Vad menar Lennart att vi ska kunna åstadkomma? Lennart sitter ändå i majoritetsposition i Sverige. På vilket sätt skulle vi kunna förändra den attityd hos männen som säger att det ska vara legalt att köpa kvinnor? Lennart Gustavsson kanske kan ge mig ett svar eftersom han är man.

Lennart Gustavsson (Den venstresosialistiske grønne gruppen, v):
Fru president! Jag är glad att Ragnwi Marcelind konstaterar att vi män behövs. Jag tror att både män och kvinnor behövs.

Att förändra värderingar och att förändra attityder är inte någonting som man gör i en handvändning. Jag ska ta ett exempel som jag tror är ytterst viktigt på lång sikt. Då tar jag min utgångspunkt i det arbete som jag bedriver i den svenska riksdagen som utbildningspolitiker.

I kontakten med barn och ungdomar tror jag att det är helt avgörande att vi lyckas ta upp och diskutera värderingar. Ibland finns en tendens att backa i värderingsdiskussionen när vi pratar med barn och unga. Om jag ska ge Ragnwi Marcelind ett konkret svar så tycker jag att vi ska bli bättre på att diskutera värdegrund, människovärde, i skolan och på utbildningssystemets alla nivåer, från förskolan till högskolan.

Rek. 19/2002 Människohandel (trafficking)

Inger René (Medborger- og forbrukerutvalgets talskvinne rek. 19/2002):
Fru president! För en kort tid sedan fick Sverige de två första fällande domarna enligt lagen om människohandel för sexuella ändamål eller trafficking. Lagen är endast några få år gammal, och fallen har hittills varit få. Det är därför för tidigt att säga om lagen är svår att tillämpa. Men det bevisar ändå att det i praktiken är möjligt att både åtala och utdöma fällande domar för denna sexslavhandel. Denna människohandel med främst kvinnor och barn är ett stort problem som i sin hantering och sin människosyn kan jämföras med slaveri. Den både sociala och ekonomiska

misär som ligger till grund för denna cyniska verksamhet är något som vi alla borde vara oerhört djupt bekymrade över.

Medborgar- och konsumentutskottet anser att kraftfulla insatser måste göras för att förebygga och bekämpa denna sexslavhandel, som jag hellre skulle vilja kalla det för än det anonyma ordet trafficking. Detta ställer givetvis stora krav på både polis och rättsväsende i våra nordiska länder. En ökad samordning på det här området är därför nödvändig.

Vid Nordiska rådets session i Helsingfors 2002 rekommenderade därför Medborgar- och konsumentutskottet ministerrådet att utbildnings- och fortbildningsinsatser till polis och rättsinstanser genomförs och samordnas i Norden för de yrkesgrupper som kommer i kontakt med kvinnor som utsatts för trafficking. Utskottet rekommenderade också ministerrådet att ta initiativ till nordiskt stöd och åtgärder för näringslivsutveckling och utbildning riktade till kvinnor i Ryssland och i de baltiska staterna.

Sedan dess kan det konstateras att en del framsteg har gjorts på området. I september 2002 undertecknade de nordiska polischeferna en överenskommelse om nordiskt polissamarbete. Den arbetsgrupp som bereder överenskommelsen har fått i uppdrag att gå vidare med ett förslag till fördjupat nordiskt polissamarbete. De nordiska länderna deltar också i en rad internationella forum som har satt människohandel, särskilt handel med kvinnor och barn, högt upp på dagordningen. Det talas nästan aldrig om att faktiskt barn, både pojkar och flickor, också är utsatta för den här typen av handel. Ett sådant forum är Interpols arbetsgrupp Interpol Working Group on Trafficking in Women for Sexual Exploitation.

I år påbörjades även en kartläggning av insatser mot handeln med kvinnor i norra Finland, Norge, Sverige och nordvästra Ryssland, som ministern talade om tidigare. Projektet, som är delfinansierat av Nordiska ministerrådet, innefattar olika åtgärder för att motverka efterfrågan på kvinnor och barn i Murmanskområdet. Medborgar- och konsumentutskottet anser dock att Nordiska ministerrådet inte i tillräcklig utsträckning har uppfyllt rekommendationens målsättning. Det saknas en redogörelse för planerna om gemensamma nordiska utbildningsinsatser på området.

Vidare menar utskottet att det måste till ytterligare åtgärder i form av utbildning och ekonomiskt stöd i syfte att underlätta för kvinnor att etablera sig på arbetsmarknaden i dessa länder. Därför ser vi fram emot ytterligare rapportering från ministerrådet om arbetets fortskridande nästa år. Då vill jag gärna veta vilken effekt det fördjupade polissamarbetet har gett. Vilken effekt har kommit ut av Interpols arbetsgrupp, och vilka effekter har kommit ut av satsningarna i Murmansk? Det kan kanske gälla dessa 30 miljoner.

Medborgar- och konsumentutskottet yrkar bifall till att rekommendationen upprätthålls.

Justitieminister **Thomas Bodström** (Nordisk Ministerråds talsmann rek. 19/2002):
Fru president! Jag tänkte belysa en del av det som har gjorts av de svenska myndigheterna i anledning av att Nordiska rådet har rekommenderat att utbildnings- och fortbildningsinsatser till polis och rättsväsende genomförs och samordnas i samtliga nordiska länder för de yrkesgrupper som kommer i kontakt med kvinnor som utsatts för människohandel.

Jag börjar med polisen, den del av rättsväsendet som först möter brottsoffer. Det finns därför skäl att satsa särskilt på utbildningen där. I Sverige har vi som ambition att det på varje polismyndighet ska finnas personal som har god kunskap om människohandel. Regelbundna utbildningsinsatser är en viktig del. Kunskaperna inom polisen behöver också förbättras när det gäller offrens situation och hur offren bör informeras och bemötas i exempelvis en förhörssituation. Av den svenska Rikspolisstyrelsen kommer vi att begära en redogörelse för vilka insatser som gjorts för att öka kunskaperna om människohandel.

I vårt svar på rekommendationen har jag och de andra nordiska justitieministrarna bland annat hänvisat till att, som just sades här, de nordiska rikspolischeferna förra året träffade en överenskommelse om nordiskt polissamarbete. En nordisk arbetsgrupp har dessutom fått i uppdrag att gå vidare med ett förslag till fördjupat nordiskt polissamarbete.

Redan i dag hålls årliga möten mellan rektorerna för polishögskolorna i de nordiska länderna. Syftet är att byta erfarenheter och öppna möjligheter till samarbete kring gemensam utbild-

ning inom prioriterade områden. De nordiska rektorsmötena skulle alltså kunna vara ett lämpligt forum för samordning inför beslut av föreslagna utbildningsinsatser.

Vi har också hänvisat till den nordiska arbetsgruppen för vittnesskydd, som inrättades i september 2002. Enligt sitt mandat har den gruppen i uppgift att också diskutera utbildning kopplad till frågan om hot och våld mot bevispersoner.

Men även åklagare kommer i nära kontakt med offer för människohandel. I Sverige genomgår alla åklagare en grundutbildning, där bland annat ingår brottsofferutbildning. Ett flertal av åklagarna på de internationella åklagarkamrarna har deltagit i internationella konferenser som rört just frågan om människohandel. Det har varit värdefullt för att nå ökad kunskap om problematiken och en hög beredskap för att handlägga ärenden om människohandel.

Människohandel kommer också att tas upp på Riksåklagarens rättsliga seminarier under hösten 2003 och våren 2004.

Sammanfattningsvis: Hos polis och åklagare görs det alltså en hel del för att utbilda personalen inför mötet med kvinnor och barn som varit offer för människohandel. Detta gäller i alla länderna. Det finns också förutsättningar för att samordna dessa insatser. När det gäller en så internationell företeelse som människohandel ligger det ofta ett värde i att även se utanför Nordens gränser.

Inger René (Den konservative gruppen, m):
Fru president! Jag vill bara påminna om att vi alla kan bidra till att göra sexköpshandeln mindre lukrativ och mindre vanlig. Låt oss se på dessa vanliga män i Norden som våldtäktsmän, för det är våldtäkt de begår. Låt oss sluta tala om trafficking utan tala om våldtäkt. Låt oss jaga dessa våldtäktsmän som vi i våra nordiska länder tidigare jagade de fredlösa.

Ord är viktiga, och vi kan alla bidra också i ett annat avseende. Varje gång som vi i vuxenvärlden inte kraftfullt reagerar mot nedsättande tillmälen i skolor eller i det vardagliga livet bland barn och ungdomar, och också bland vuxna, medverkar vi till att sexhandelns offer blir fler i framtiden. Låt oss reagera kraftfullt – vi känner alla till dessa ord – även om de används, eller kanske just då, i det vardagliga pratet. Det skulle hjälpa, tror jag.

Barbro Feltzing (Midtengruppen, mp):
Fru president! Trafiken med personer som utsätts för människosmuggling har, som vi har hört, ökat, speciellt handeln med kvinnor, och arbetet för att komma till rätta med handeln med kvinnor måste intensifieras ytterligare i våra nordiska länder. I november 2000 antogs FN-konventionen om organiserad brottslighet. Där finns två protokoll, ett om handeln med människor för sexuella ändamål och ett om människosmuggling, undertecknat av EU:s och FN:s medlemsstater. De ska utgöra en uppmuntran till utformande av nationell lagstiftning. Ett syfte är att bekämpa och förebygga handel med speciellt kvinnor och barn.

FN-protokollet inskränker inte begreppet människohandel till enbart sexuella ändamål. Det tar även sikte på syfte. Syftet med handeln behöver inte ha realiserats för att förfarandet ska bedömas som människohandel. De som arbetar med utsatta kvinnor vet att kunskapen om handeln med kvinnor, trots vad Thomas Bodström här säger, är låg bland poliser, åklagare och domstolar, och ibland kan kunskapen till och med vara obefintlig. Kvinnorna buntas ihop och kallas för horor, även om de är offer för människohandel. Vi hoppas nu att den utbildning som justitieministern har pratat om verkligen ger resultat.

Oftast blir den utsatta kvinnan snabbt utvisad ur landet. Det skulle behöva göras djupintervjuer med kvinnorna för att man ska få veta vilka förövarna är och vad kvinnorna har utsatts för. Detta skulle i så fall leda till att förövarna kunde gripas och straffas. Antalet fall med utsatta kvinnor skulle därmed minska. Det finns olika sätt att rekrytera människor vid kidnappning. Man kan till exempel erbjuda arbete. Unga kvinnor kan också bli kontaktade av organisationer i hemlandet och erbjudas arbete. De blir lurade och kan inte komma undan. De blir ofta också instängda i det nya landet.

Om kvinnan får kontakt med polisen hålls ofta inga stora förhör. Kvinnan får stanna en kort tid under förhör och skickas sedan tillbaka till hemlandet. En utsatt kvinna lämnas också oftast utan något stöd. Man måste hjälpa till så att kvinnan verkligen vågar anmäla förövarna.

En kvinna som blir utsatt för människohandel ska alltså bli intervjuad av personer som har utbildning inom området. När kvinnan har fått besked om att hon får stanna behövs det ofta en skyddad identitet. Det borde bli möjligt att göra ett utbyte mellan de nordiska länderna av personer som behöver skyddad identitet. För att avskräcka från upprepade brott bör straffverkställigheten för dem som döms ske i hemländerna. Det är, som vi hörde tidigare, också viktigt att arbeta med attityder till kvinnor. Det finns som sagt en stor okunskap om varför personer blir prostituerade.

De nordiska och baltiska ministrarna har gjort ett uttalande om att människohandel med speciellt kvinnor och barn ska politiskt prioriteras i de nordiska länderna och att nationella planer ska utvecklas och implementeras senast år 2005. Detta väntar vi på, och vi har hört att exempelvis Danmark har genomfört detta.

Justitieminister **Thomas Bodström**:
Det är riktigt att det behövs mer utbildning även för polis och åklagare, och de här utbildningssatsningarna genomförs.

När det gäller brottsoffers situation är det riktigt att brottsoffren har en nyckelroll i möjligheten att få fällande domar. Här ligger det största problemet just nu. Det finns ett enormt mörkertal. De kvinnor som utsätts för det här vill och vågar kanske inte medverka i en brottsutredning. Men det handlar också om att vi måste ge dessa kvinnor möjlighet att stanna i Sverige och delta, och att få den hjälp och det stöd de behöver under en brottsutredning. Det här är någonting som finns med i Anhörigkommitténs utredning, som nu handläggs på Utrikesdepartementet. Det senaste jag hörde var att det kommer en proposition inom kort. Detta är en mycket viktig del i möjligheterna att öka antalet fällande domar, kanske den allra viktigaste.

Slutligen vill jag när det gäller verkställigheten bara säga att jag delar helt den uppfattningen. Det gäller inte bara de här brotten. Min utgångspunkt är att människor så långt som möjligt ska avtjäna sitt straff i sitt hemland. Den möjligheten finns nu med den arresteringsorder som kommer att träda i kraft den 1 januari 2004, men det finns också andra möjligheter genom de Europarådskonventioner som vi försöker tillämpa alltmer.

Barbro Feltzing (Midtengruppen, mp):
Jag vill bara tacka justitieminister Thomas Bodström för svaret och säga att det här var mycket bra. Samtidigt vill jag ta upp frågan om en skyddad identitet, att man i de nordiska länderna kanske kunde samordna detta.

Jónína Bjartmarz (Midtengruppen, F):
Fru præsident. Prostitution og menneskehandel er efter min mening et af de værste onder, der findes i moderne samfund. Heldigvis er debatten om disse spørgsmål blevet stadig mere intens i de seneste år, men samtidig har der været et ildevarslende stort udbud af unge kvinder og børn, der flyttes til Vesten fra stater i Central- og Østeuropa og udnyttes som prostituerede. I menneskehandel sker der både grove overtrædelser af menneskerettigheder og brud på retsstatens og demokratiets væsentligste præmisser. Den hastige stigning i antallet af ofre for menneskehandel i Europa i de seneste år kræver umiddelbar handling fra de vestlige staters side med henblik på at modarbejde udbredelsen af denne moderne form for slaveri.

Man må heller ikke glemme, at bag enhver kvinde og ethvert barn, der flyttes til byer i Norden eller andre steder og tvinges til prostitution, ligger der en historie om menneskelige rædsler, bristede familiebånd, forsvunden ungdom og uvis fremtid. Det er helt sikkert vores pligt som parlamentarikere fra lande, hvor der hersker ligeret og velfærd, at stå i spidsen for de nationer, der går imod dette onde på systematisk vis.

Jeg bifalder den såkaldt svenske løsning og hilser det politiske initiativ velkommen, som de svenske myndigheder har vist ved at gå imod prostitution og menneskehandel med en ændret lovgivning, hvor køberen af prostitution, den, som skaber efterspørgslen, har det strafferetlige ansvar. Der er allerede nogen erfaring med implementering af loven, og efter min mening er det vigtigt, at menneskehandelen til Sverige er mindsket kraftigt. Der skal stort mod til at føre sådanne ændringer ud i livet, og det sætter jeg stor pris på. Det står klart, at der er temmelig megen uenighed i Norden om den svenske løsning, men det er mit håb, at erfaringen fra den i fremtiden vil føre til politiske ændringer vedrørende disse spørgsmål i nabolandene.

I den forbindelse vil jeg gerne pege på et forslag til lov i Altinget i Island, der er præget af den svenske løsning og forelægges af kvinder fra samtlige politiske partier i Altinget – alle undtagen en. 14 kvinder, svarende til knap en fjerdedel af tingets medlemmer, fremlægger forslaget, og det er mit håb, at forslaget vedtages i indeværende samling. På forhånd ved vi, at mange af mændene i Altinget støtter lovforslaget, men ved at samle kun kvinderne om det vil vi vise, at det handler om ligestilling, menneskerettigheder og respekt, men ikke partipolitik, og det kræver jo et samarbejde af mænd og kvinder.

Ragnwi Marcelind (Midtengrupen, kd):
Fru president! Jag har varit med om att underteckna medlemsförslag både på området trafficking/människohandel och området prostitution, och jag tycker att det är lite svårt att skilja på områdena. Jag väljer därför att säga någonting för båda under det här området.

Jag är väldigt stolt över att Sverige har tagit lagstiftningsbeslutet att kriminalisera köp av sexuella tjänster. Det är ett sätt att markera att kvinnor inte ska utnyttjas. Det är kärnan i saken.

Det är väldigt många som säger så här: Men hur går det med er lagstiftning? Kan ni se några resultat? Finns det några människor som åker dit? Är det inte så att prostitutionen har flyttat från gatan in på andra områden, via Internet och så vidare? För mig är det primära att det är en markering, att vi i Sverige inte accepterar att kvinnor utnyttjas på det här sättet.

Sedan kommer vi naturligtvis att behöva följa upp lagen. Där har minister Thomas Bodström vidtagit åtgärder, och jag skulle vilja gå mycket längre när det gäller hur polisen hanterar de här frågorna. Jag skulle vilja ställa en fråga till Thomas Bodström som jag själv tycker känns väldigt allvarlig, men jag vet inte ens om jag är rätt ute.

Jag får ibland en känsla av att män skyddar män i de här frågeställningarna. Vi har haft exempel på det inte minst uppe i Norrland, där ingen åkte dit för människohandel trots att det bussades in kvinnor kontinuerligt till männen i den norrländska glesbygden. Jag tänker att vi när EU nu utvidgas måste ha beredskap för vad som händer när vi får ett ännu mer gränslöst samhälle. Vi vet att redan i dag utnyttjas baltiska flickor och kvinnor i Sverige i sexslavhandel.

Det finns en annan del också. När vi vet att fler och fler EU-länder vill legalisera prostitution måste vi som nordiska länder protestera med en gemensam stark röst, att vi menar att det här är fel.

Då kommer jag till det som kanske är det väsentligaste. Jag menar att det här är en människovärdesfråga. De som utnyttjar kvinnor som en form av handelsvara eller utnyttjar kvinnor sexuellt för att tillfredsställa sina egna behov kränker kvinnan och utnyttjar hennes både sociala, ekonomiska och rättsliga underläge. Det är den här attitydfrågan som jag menar är oerhört viktig, inte minst för de nordiska länderna, att poängtera när ni vill driva den här frågan i lagstiftningsärenden.

Kan Thomas Bodström svara mig: Hur är det egentligen? Är det så att män skyddar män i högre grad i de här mycket känsliga frågorna? Hur kommer vi i så fall åt det?

Justitieminister **Thomas Bodström**:
Jag kan inte säga att jag har några bevis för att män skyddar män, generellt eller i enskilda ärenden. Däremot är det ingen tvekan om att det skiljer sig lite åt hur mycket man vill prioritera den här frågan. Med tanke på att vi har drivit frågan väldigt hårt i internationella sammanhang är det

naturligtvis helt oacceptabelt om det någonstans i Sverige inte skulle prioriteras med högsta kraft.

Det är just därför som vi har beslutat att öronmärka 30 miljoner kronor under de närmaste åren för att det ska prioriteras och ingen ska kunna komma och säga att det här inte är en prioriterad fråga i brottsbekämpningen och till det skydd som behövs för kvinnor och män.

Jag vill passa på att säga att det många gånger är män som har berättat att sexköpslagen har varit en mycket effektiv metod för att minska människohandel i Sverige. Det är också här viktigt att inte gå för långt i generalisering!

Ragnwi Marcelind (Midtengruppen, kd):
Det är ju positivt om den har påverkat så att inte sexköpen är lika omfattande som tidigare. Men de 30 miljoner kronor som ska tillföras för att prioritera det här området är just vad jag ser som problematiskt. Om det är män som arbetar med de här frågorna men som inte prioriterar dem därför att de skyddar andra män, i glesbygdsområden eller män som de känner och är kompis med, om det är fråga om "medveten glömska" eller att man inte ser det man borde se – då är det ju oerhört svårt att komma åt det. Därför menar jag att vi måste bli tuffare och agera på ett mycket mera långsiktigt sätt för att klara av detta.

Justitieminister **Thomas Bodström**:
President! Jag vill först bara klargöra att om en polis medvetet underlåter att vidta de åtgärder som behövas – och det är naturligtvis att utreda brott när misstanke föreligger – och på något sätt håller människor undan, så gör han sig själv skyldig till en kriminell handling och ska naturligtvis straffas för det. Då uppstår också frågan om han kan fortsätta arbeta som polis. Det är en sak.

Sedan handlar det också om att ingen polismyndighet ska kunna säga: "Nej, vi har andra slags ärenden som kan gå före". Det är därför som vi styr pengar på det här sättet direkt till den verksamheten. Detta är så långt som det är möjligt att gå utan att göra sig skyldig till minister-styre. Rikspolisstyrelsen kommer sedan att se till att pengarna fördelas, och den har naturligtvis också ett ansvar för att se till att detta prioriteras över hela Sverige.

Vi följer frågan mycket noga – och det gör ju många andra också, från andra partier, vilket naturligtvis underlättar.

Den almene debatten og debatten om rek. 19/2002 ble avsluttet.

Medlemsförslag om åtgärder mot prostitution och handel med kvinnor (A 1317/medborgar)

Seppo Särkiniemi (Medborger- og forbrukerutvalgets talsmann A 1317/medborger):
Arvoisa presidentti, hyvät kollegat! Alkuvuodesta 42 kansanedustajaa allekirjoitti jäsenehdotuksen, jossa esitetään yhteisiä toimia prostituution ja naiskaupan kitkemiseksi. Siinä mm. todetaan, että maailmanlaajuinen prostituutioteollisuus on johtanut siihen, että naisten ja lasten hyväksikäyttöön tähtäävä kauppa on kasvanut alueellamme. Lisäksi siinä huomautetaan, että Pohjoismaat valmistautuvat ratifioimaan YK:n lisäpöytäkirjan ihmiskaupasta, erityisesti naisten ja lasten kaupasta. Tekijät toteavat myös, että vaikkei pöytäkirja tulekaan voimaan ennen kuin 40 valtiota on ratifioinut sen, kunkin Pohjoismaan on aika valmistella kansallista lainsäädäntöään ja kansallisia käytäntöjään pöytäkirjan velvoitteiden mukaisesti.

Ehdotuksessa korostetaan, että pöytäkirja on ensimmäinen kansainvälinen asiakirja, jossa keskitytään erityisesti prostituution ja naiskaupan perussyihin eli naisten ja lasten kysyntään seksuaalisessa hyväksikäyttö- ja prostituutiotarkoituksessa.

Ehdotuksen tekijät rinnastavat seksin oston seksuaaliseen väkivaltaan ja pitävät sitä alistamisena, jota on vastustettava. Myös lausunnon antajat ovat sitä mieltä, että prostituutiota ja naiskauppaa on pidettävä väkivaltana ja hyväksikäyttönä. Lausuntokierros ei kuitenkaan tuottanut konkreettisia ehdotuksia.

Yleisesti lausunnon antajat suhtautuvat myönteisesti siihen, että esimerkiksi laaditaan sitovat eettiset säännöt julkiselle sektorille. Käsittelyn aikana huomautettiin kuitenkin, että julkinen sektori ei voi vaatia samaa elinkeinoelämältä ilman lainsäädäntöä, ja että parlamentaarikot itse ovat oikea taho laatimaan omat eettiset sääntönsä, eivät hallitukset.

Lausunnoissa oltiin yksimielisiä parituksen ja lasten seksuaalisten palvelujen oston kieltävän lainsäädännön tarpeellisuudesta. Sen sijaan aikuisten seksin oston kriminalisointia pidetään hyvin kiistanalaisena, samalla kun laajasti ollaan valmiita arivoimaan, mitä vaikutuksia seuraa siitä, että eri Pohjoismaissa tähän suhtaudutaan kovin eri tavoin.

Valiokunta muutti joitakin kohtia edustajien tekemästä ehdotuksesta. Valiokunta esittääkin yleiskokoukselle, että neuvosto antaisi kolmipontisen suosituksen sekä Pohjoismaiden hallituksille että ministerineuvostolle.

Ensinnäkin hallitusten tulisi ryhtyä toimiin, joilla naisten ja lasten kysyntä hyväksikäyttö- ja prostituutiotarkoituksessa saataisiin kitkettyä. Toiseksi tulisi saada aikaan seksin oston kieltävät eettiset säännöt, jotka sitoisivat julkishallinnon palveluksessa olevia sekä sotilashenkilöstöä ja avustustyöntekijöitä. Kolmanneksi seksin ostoa koskevaa lainsäädäntöä tulisi yhdenmukaistaa yhteensopivasti Pohjoismaiden erilaisten kriminaalipoliittisten periaatteiden kanssa.

Ministerineuvoston tulisi ehdottaa tarkoituksenmukaisia toimia, joilla sekä sosiaali- ja kulttuurisektorilla että koulutuksella ja valistuksella saataisiin vähennettyä seksin kysyntää, että lähialueohjelman kautta annettaisiin tukea vapaaehtoisjärjestöille ja viranomaisille ennaltaehkäisevään toimintaan ja vielä että ministerineuvosto teettäisi perusteellisen selvityksen seksin oston kriminalisoinnin vaikutuksista verrattuna muihin kriminaalipoliittisiin vaikutuskeinoihin.

Vaikka koko tähän aihepiiriin liittyvät lukuisat ongelmat ovat erittäin hankalia ratkaista, emme saa jäädä odottelemaan niin, että ongelmat ehtivät kasvaa liian suuriksi. Sen vuoksi toivon, että yleiskokous antaa tukensa tälle jäsenehdotukselle.

Seppo Särkiniemis tale i svensk oversettelse:

Ärade president, bästa kollegor! Tidigare i år skrev 42 medlemmar under ett medlemsförslag om gemensamma åtgärder mot prostitution och kvinnohandel. I den konstateras bl.a. att den globala prostitutionsindustrin lett till att handeln med kvinnor och barn i syfte att utnyttja dem sexuellt ökat inom vårt område. Dessutom berättar förslagsväckarna att de nordiska länderna förbereder sig att ratificera FN:s tilläggsprotokoll om människohandel, särskilt om kvinno- och barnhandel. De slår även fast att fastän protokollet inte träder i kraft förrän 40 stater ratificerat den, bör varje nordiskt land börja bereda nationell lagstiftning och praxis enligt förpliktelserna i protokollet.

I förslaget betonas att protokollet är det första internationella dokument som koncentrerar sig särskilt på prostitution och grundorsakerna till kvinnohandel, det vill säga efterfrågan på kvinnor och barn för sexuellt utnyttjande och prostitution.

Förslagsväckarna jämför sexköp med sexuellt våld och anser sexköp vara en form av underkuvning som måste motarbetas. Även remissinstanserna anser att prostitution och kvinnohandel bör likställas med våld och exploatering. Remissrundan ledde dock inte till konkreta förslag.

Generellt förhåller sig remissinstanserna positivt till att det upprättas till exempel bindande etiska regler för den offentliga sektorn. Under behandlingen påpekades det dock att den offentliga sektorn inte kan kräva samma av näringslivet utan lagstiftning samt att parlamentarikerna själva är rätt instans att upprätta sina egna etiska regler, inte regeringarna.

I utlåtandena var man eniga om behovet av lagstiftning mot koppleri och köp av sexuella tjänster av barn. Däremot ansågs frågan om en kriminalisering av köp av sexuella tjänster av fullvuxna vara mycket kontroversiell. Samtidigt är man dock allmänt beredd att utreda följderna av de nordiska ländernas mycket divergerande förhållningssätt i frågan.

Utskottet ändrade några punkter i originalförslaget. Utskottet föreslår plenarförsamlingen att rådet antar en rekommendation med tre klämmar till såväl de nordiska regeringarna som ministerrådet.

För det första bör de nordiska regeringarna vidta åtgärder för att motverka efterfrågan på kvinnor och barn för prostitution och sexuell exploatering. För det andra bör man åstadkomma bindande etiska regler mot sexköp för offentligt ansatta samt ansatta i militär och u-landsarbete. För det tredje bör lagstiftningen om sexköp harmoniseras i det omfång som det är förenligt med de olika kriminalpolitiska principerna i de nordiska länderna.

Ministerrådet bör föreslå ändamålsenliga sociala, kulturella, utbildnings- och informationsåtgärder för att motverka efterfrågan på sexköp. Ministerrådet bör innanför ramarna för det nordiska närområdesprogrammet hjälpa frivilligorganisationer och myndigheter att utarbeta och utföra förebyggande tilltag. Slutligen bör ministerrådet företa en grundlig utredning av följderna av en kriminalisering av sexköp jämfört med andra kriminalpolitiska instrument.

Fastän det är mycket svårt att lösa de otaliga problem som hör ihop med denna fråga, får vi inte förbli passiva för då hinner problemen bli för stora. Därmed hoppas jag att plenarförsamlingen stöder detta medlemsförslag.

Margareta Israelsson (Den sosialdemokratiske gruppen, s):
Fru president! Jag tycker det är bra att Nordiska rådet samlar sig kring ett avståndstagande från människohandel. Men det finns en viss risk med den återkommande formuleringen "kvinnor och barn". Var kommer egentligen barnen in?

Flera av formuleringarna i förslaget har sin bakgrund i den svenska lagen mot sexköp. Oavsett hur man förhåller sig till den, kan det ju när det gäller barn endast handla om sexuella övergrepp, och det är ju kriminaliserat i alla nordiska länder.

Filmen *Lilja 4-ever* får ofta exemplifiera kvinnohandeln – men Lilja är ingen kvinna, Lilja är ett barn! Kanske skulle hon haft nytta av det som Ålands fredsinstitut lyfte fram i remissvaret till utskottet, där man talar om behovet av "*empowerment* av unga människor i riskzonen".

Brottsförebyggande rådet är den andra som avger ett remissvar och också ser barnen och pekar på behovet av särskild uppmärksamhet på de många gatubarn som är speciellt utsatta för sexuella övergrepp, så också i de nordiska länderna – jag är säker på att det även gäller här i Oslo.

Vad jag efterlyser är alltså att vi ska se barnen – som egna individer – i människohandeln. Det kommer att kräva särskilda insatser, i biståndet, i asylpolitiken, vid gränskontrollerna och i det vardagliga sociala arbetet.

Den svenska regeringen har beslutat utreda för att skaffa mer kunskap om sexuellt exploaterade barn i Sverige, och det är jag som har uppdraget att skaffa fram den kunskapen. Jag kan bara säga att vad vi ser när det gäller finurlighet i att smuggla in barn i landet går under helt andra former än det som gäller kvinnohandel. Kvinnorna är oftast försedda med ett pass, som ger dem ibland en annan identitet och ibland, om de är unga kvinnor, också en annan ålder.

Men barnen kommer ofta in som medlemmar i en familj. Är det då inte en överträdelse av Schengengräns så går man bara rakt in och ingen kontrollerar barnets identitet, om barnet hör ihop med den familjen, om det är dess rätta föräldrar och om de har rätt att ta barnet med över gränsen.

Att handla med barn över gränserna, i Norden och i närliggande länder, är enkelt skulle jag vilja säga. Om vi menar allvar med att göra någonting åt inte bara människohandel utan också handel med barn, så måste vi börja fundera över om vi är villiga att se på den frågan – och också hantera den!

Miapetra Kumpula (Den sosialdemokratiske gruppen, sd):
Arvoisa presidentti! Ihmiskauppa on aikamme suurimpia tragedioita. YK:n mukaan joka vuosi salakuljetetaan yli 700.000 ihmistä seksuaalista hyväksikäyttöä tai pakkotyötä varten. Uhrit viedään rajojen yli ja myydään nykyaikaiseen orjatyöhön. Noin 78 prosenttia naispuolisista uhreista joutuu tavalla tai toisella seksuaalisen hyväksikäytön kohteeksi. Vaikka Pohjoismaissa haluaisimme uskoa, ettei hyvinvointiyhteiskuntamme tätä sallisi, karu totuus on toinen.

Kansainvälisen siirtolaisuusjärjestön mukaan rikolliset ihmiskauppajärjestöt saattavat kuljettaa vuosittain jopa yli 500.000 keski- ja itäeurooppalaista naista saattaaksen heidät seksuaalisen hyväksikäytön kohteeksi Länsi-Euroopassa. Osa näistä uhreista päätyy Pohjoismaihin.

Pohjoismaiset yhteiskunnat eivät voi sallia tätä rikollista toimintaa, joka kohdistuu aivan ihmisarvon ytimeen ja kyseenalaistaa tasa-arvopolitiikkamme saavutukset. Ongelma ylittää rajat ja vaatii Pohjoismailta koordinoituja ja yksituumaisia toimenpiteitä.

Sitten menen esitykseen. Esillä oleva aloite ansaitsee kaiken tukemme. En pidä oikeana siinä ja muutenkin yleisessä kielenkäytössä käytettyä termiä seksipalveluista. Palvelut ovat minulle jotakin positiivista. Seksin ostaminen on aivan liian usein ihmisoikeuksien riistoa.

Ihmiskaupan torjunta edellyttää kattavia toimenpiteitä, jotka vaikuttavat ongelman ytimeen, ei vain oireisiin. Yksi ytimistä on seksin kaupallinen kysyntä meidän yhteiskunnissamme. Ostamisesta muodostuu business, joka rahoittaa ihmiskauppajärjestöjen toimintaa. Seksin ostamisen rangaistavuudella pyritään tukahduttamaan kysyntä ja sitä kautta rahoitus.

Seksin ostamista koskevan lainsäädännön yhdenmukaistaminen on ajankohtaista Suomessa nyt, kun oikeusministeriön työryhmän mietintö ihmiskaupasta, parituksesta ja prostituutiosta on valmistunut. Työryhmä suosittelee rikoslakiin seksin ostamista koskevaa rangaistussäännöstöä nimenomaan ihmiskaupan, parituksen ja prostituution torjumiseksi.

Ajankohtaisuudenkin vuoksi pidän tärkeänä valiokunnan esitystä selvityksen tekemiseksi seksin ostamisen kriminalisoinnin vaikutuksista.

Vielä esitän muutaman toivomuksen jatkotyöhön: Yhtä lailla kuin ihmiskauppatoiminnan ehkäisyyn ja rikosten torjuntaan, hyvinvointiyhteiskuntamme tulee kohdistaa katseensa uhrien asemaan. Ihmiskaupan uhriksi joutuneet ovat yleensä heikoimmassa mahdollisessa taloudellisessa ja yhteiskunnallisessa asemassa.

Toivoisin, että jatkotyössä uhrin asema nostetaan esiin ja huomioidaan paremmin. Se näkökulma jää puuttumaan tästä valiokuntamietinnöstä.

Suomen sosiaali- ja terveysministeriöltä on juuri valmistunut selvitys ihmiskaupasta sekä asumis-, sosiaali- ja terveyspalveluista. Siinä esitetään harkittavaksi mm. ihmiskaupan uhrien edunvalvojan viran luominen ja ihmiskaupan uhreille tarjottavien palvelujen koordinointi.

Tärkeimpänä totean sen, että erityistä huomiota ansaitsevat vapaaehtoisjärjestöt, jotka tekevät tärkeätä työtä tässä yhteydessä. Niiden kautta päästään tasoille, joihin viranomaistoiminnalla ei ulotuta. Pohjoismaisellakin tasolla tulee turvata näiden järjestöjen toimintaedellytykset.

Valiokunta esittää, että vapaaehtoisjärjestöjen ja viranomaisten yhteistyötä autetaan pohjoismaisen lähialueyhteistyön puitteissa. Haluan korostaa, että ihmiskaupan tai prostituution uhrit eivät aina ole kotoisin Pohjoismaiden lähialueilta. Tältä osin on varmistettava, että yhteiskuntamme tukevat kaikkia ihmiskaupan uhreja.

Miapetra Kumpulas tale i svensk oversettelse:

Ärade president! Människohandel är en av vår tids största tragedier. Enligt FN smugglas årligen mer än 700 000 människor för att utnyttjas sexuellt eller i tvångsarbete. Offren förs över gränserna och utnyttjas i modernt slavarbete. Cirka 78 procent av de kvinnliga offren blir på sätt eller annat utsatta för sexuell exploatering. Fast vi i Norden vill tro att vårt välfärdssamhälle inte accepterade detta är den bistra sanningen något helt annat.

Enligt den internationella invandrarorganisationen transporterar kriminella människohandelsorganisationer årligen till och med över 500 000 central- och östeuropeiska kvinnor, som sedan blir offer för sexuell exploatering i Västeuropa. En del av offren hamnar i Norden.

De nordiska samhällena får inte tillåta denna kriminella verksamhet som kränker gravt människovärdet och ifrågasätter resultaten av vår jämställdhetspolitik. Problemet överskrider gränserna och förutsätter att de nordiska länderna vidtar koordinerade och enhälliga åtgärder.

Sedan till själva förslaget. Detta initiativ förtjänar allt vårt stöd. Termen sexuella tjänster som används i det och även i allmänt språkbruk anser jag dock inte vara korrekt. För mig är tjänster något positivt. Sexköp handlar allt för ofta om en kränkning av mänskliga rättigheter.

Bekämpning av människohandel förutsätter övergripande åtgärder som påverkar kärnan i problemet, inte endast symptomen. En kärna är den kommersiella efterfrågan på sex i våra sam-

hällen. Handeln blir en business som finansierar människohandelsorganisationernas verksamhet. Genom att kriminalisera sexköp försöker man kväva efterfrågan och på så sätt finansieringen.

En harmonisering av lagstiftningen om sexköp är aktuell i Finland nu då justitieministeriets arbetsgrupp fullbordat sin rapport om människohandel, koppleri och prostitution. Arbetsgruppen föreslår att straffbestämmelser om sexköp fogas in i strafflagen just för att bekämpa människohandel, koppleri och prostitution.

På grund av frågans aktualitet är utskottets förslag om en utredning av följderna av en kriminalisering av sexköp mycket viktigt.

Jag har ett par önskemål om det fortsatta arbetet. Förutom på bekämpning av människohandel och brottslighet bör våra välfärdssamhällen koncentrera sig på offrens ställning. Offren för människohandel hamnar ofta i en miserabel ekonomisk och social situation. Därför hoppas jag att offrens ställning tas upp och beaktas bättre i det fortsatta arbetet. Denna synvinkel fattas i detta utskottsbetänkande.

Social- och hälsovårdsministeriet i Finland har just fått klart en utredning om människohandel samt boende-, social och hälsovårdsservice. I den föreslås bl.a. en tjänst som bevakare av människohandelsoffrens intressen och en koordinering av de tjänster som erbjuds offren.

Jag vill poängtera att det är mycket viktigt att uppmärksamma frivilligorganisationerna. Dessa gör ett viktigt arbete i detta sammanhang. Genom dem når man nivåer myndigheterna inte når. Även på nordisk nivå skall man se till att dessa organisationer kan fortsätta sin verksamhet.

Utskottet föreslår att understöd ges till samarbete mellan frivilligorganisationer och myndigheter inom ramarna för det nordiska närområdessamarbetet. Jag betonar att offren för människohandel eller prostitution inte alltid är hemma från Nordens närområden. Det måste garanteras att våra samhällen stöder alla offer för människohandel.

Presidenten oppfordret talerne til å overholde talertiden.

Rune J. Skjælaaen (Midtengruppen, Sp):
Når vi i dag tar opp problemet med menneskehandel og fremmer forslag, gjør vi det i håp om at de nordiske regjeringer kan være med på å begrense og på sikt stoppe denne type kriminalitet.

Kampen mot menneskehandel må bekjempes på flere fronter. Vi må gjøre alt vi kan for å samordne de redskaper vi har i kampen mot grenseoverskridende kriminalitet. Politisamarbeid er avgjørende i en tid da grensene mellom land bygges ned. Men minst like viktig er det å sette problemet på dagsordenen og drive opplysende og forebyggende arbeid.

I FN-konvensjonen om transnasjonal kriminalitet, som ble underskrevet i desember 2001 i Palermo, var menneskehandel omtalt i en egen protokoll. Visegeneralsekretær i FN Pino Arlacchi uttalte den gang at denne type menneskehandel er den hurtigst voksende grenseoverskridende formen for kriminalitet. Det er ingen grunn til å tro at problemet er blitt mindre. FN anslo den gang at 2 millioner kvinner og barn årlig er ofre for denne handelen – 2 millioner mennesker, det er jammen mange!

Også i våre deler av verden – altså i Norden – er handel med mennesker økende. De nordiske lands velferd, blir brukt som et lokkemiddel i rekruttering til prostitusjon. Muligheten til menneskehandel ligger i at det finnes et marked for salg av seksuelle tjenester. Det er et mål å opplyse de mennesker som kjøper slike tjenester, at de rett og slett selv er skyld i alvorlige brudd på menneskerettighetene. Samtidig må vi opplyse om at det ligger tusenvis av liv i ruiner på grunn av denne handelen. Mennesker får løfter om jobb og utdanning – ja, en fremtid i et annet land – men ender opp som sexslaver.

Den fremste drivkraften for prostitusjon er fattigdom. Mangel på utdanning og arbeid gjør at mange tvinges til prostitusjon for å overleve. Noe av det viktigste vi kan gjøre, er derfor å støtte det arbeid som skjer for å sikre mennesker bedre levekår og utdanning.

Her i Norden skjer prostitusjon kanskje ikke like åpenlyst som i andre deler av verden. Det gjør at menneskehandel kan være vanskeligere å spore opp og slå ned på.

Jeg håper at de forslag som ligger her i dag, er med på å være en pådriver i arbeidet mot menneskehandel. Det viktigste er at vi har fokusert på det, og at de nordiske regjeringer er villig til å gjøre noe.

Statsråd **Odd Einar Dørum**:
Den norske handlingsplanen mot menneskehandel baserer seg på at dette er kamp mot krenking av menneskerettigheter, det er kamp mot seksuell undertrykking, det er kamp mot fattigdom, det er kamp mot seksuelle overgrep mot kvinner, og det er kamp mot organisert kriminalitet.

Jeg kan ikke understreke nok som justisminister at kampen mot den organiserte kriminaliteten er viktig. Jeg synes det har vært for lite tyngde på det i denne debatten. Vi står her overfor det mest kyniske vi kan møte, og det krever faktisk et meget intensivt, internasjonalt politisamarbeid for å få tak i dem som driver med slik kriminalitet. Strafferammene er der, men det krever også det vi kaller for moderne politimetoder. I tillegg synes jeg de nordiske land i fellesskap skulle løfte et perspektiv som ikke har vært i denne debatten, nemlig å se på den fattigdommen som ofte er drivkraften bak det som er spørsmålet. Enhver som har vært i Riga, enhver som har vært i andre fattige deler av Europa, kjenner fattigdomsspørsmålet. Det blir nesten en moralisering hvis man ikke klarer å løfte opp fattigdomsspørsmålet. Samtidig må det være helt klart at noe av det mest kyniske i dette, det kjenner vi. Det kommer forslag her senere om at alle bør se filmen "Lilja 4-ever". Det støtter jeg. Og uten å identifisere situasjonen vil jeg si at jeg har truffet kvinner som kunne ha vært Lilja, og når man har truffet et menneske i en slik situasjon, vet man at dette er dødsens alvor.

Det å stå opp imot dette, reiser også et annet perspektiv. Norge har en lovgivning som hjemler kjønnsbasert asyl, og vi vil lage forskrifter for dette. Det er svært viktig for kvinner og kvinner og barn som vil ut av handelen, at de får en betenkningsperiode, slik at de på egne vilkår får en sjanse til å komme ut. Uten at de nordiske land tør å løfte deler av sin asylpolitikk inn i dette, risikerer vi at de som er ofrene, ikke får en sjanse til å komme ut. Det er et krevende landskap – et meget utfordrende landskap – men jeg velger å understreke i dette korte innlegget, for å si at de nordiske land burde ha en sjanse. Det betyr ikke at det er fritt fram, men gir man for eksempel en kvinne 45 dagers betenkningstid, kan hun selv velge å bli vurdert kanskje under asyl, kanskje kan hun velge å være et vitne for myndighetene, og kanskje kan hun velge å reise ut av kriminaliteten ved hjelp av myndighetene. Men det er svært avgjørende at spørsmålene blir løftet i en slik sammenheng at fattigdomsperspektivet hører med, at kampen mot den organiserte kriminaliteten hører med, og at kvinner og barns mulighet til å komme ut av dette også ved å bruke asylinstituttet, er en del av det. Alle disse delene ligger i den norske handlingsplanen mot handel med kvinner og barn.

Margareta Israelsson (Den sosialdemokratiske gruppen, s):
Fru president! Jag tycker att det här inlägget var ett typexempel där barnen fick hänga på. Kvinnor, kvinnor, kvinnor och så lite kvinnor och barn på något ställe, och så talas det om att om man vill komma ur det här sexförtrycket ska man genom möjlighet till asyl kunna träda fram och få lite betänketid. Men de här barnen lever drogade, gömda i skräck för sina liv. De har inga alternativ, och de har ingenstans att vända sig.

Jag tycker att det var mycket goda förslag. Men vi måste också tänka på att det krävs särskilda insatser för att ta hand om de här barnen. Om vi ska nämna barnen i samma sammanhang som kvinnorna måste vi göra det med insatser som också kan hjälpa dem.

Statsråd **Odd Einar Dørum**:
Siden dette er en nordisk debatt, hvor man også reflekterer, betyr det selvfølgelig at man understreker det poenget som nevnes. På 3 minutter sier man noe, men man kan ikke si alt. Men jeg er enig med deg. I denne refleksjonen må man sette seg ned og akseptere det du sier, at barn er i en fundamentalt annen situasjon. Men mange av de unge kvinnene vi snakker om, er barn, og det

er blitt understreket på en utmerket måte tidligere i debatten. I utviklingen av vår handlingsplan har du holdt et innlegg som har gitt meg noe, og det kommer jeg til å ta med meg.

Arne Lyngstad (midtengruppen, KrF):
Statsråd Odd Einar Dørums innlegg og påpekning av fattigdommen som en drivkraft og en forklaring på dette var veldig betimelig. I Midtengruppen har vi vært veldig opptatt av at en må innrette tiltak overfor disse kvinnene slik at de kommer ut av fattigdommen og kan skape seg et alternativt liv. Vi i Midtengruppen har påpekt at Nordisk Ministerråd absolutt bør stille seg positiv til å opprette mikrokredittordninger som kan finansiere virksomhet overfor kvinner, kvinnenettverk osv., i disse landene. Mitt spørsmål er hvorvidt minister Dørum og ministerrådet vil følge opp dette. Dette er en anbefaling vi har gitt til ministerrådet, men ministerrådet har vel heller vært litt tilbakeholden med å komme med konkrete tiltak for å hjelpe folk ut av fattigdommen og slik forebygge trafficking.

Statsråd **Odd Einar Dørum**:
Jeg har ingen fullmakt til å tale på vegne av ministerrådet, så jeg får tale på vegne av meg selv.

Den norske handlingsplanen handler også om å gå inn i de landene mennesker flykter fra og ender i trafficking og prostitusjon. I den sammenheng må jeg på vegne av den norske regjering si at vi drøfter konkrete tiltak for at mennesker som lever under slike forhold, skal ha en sjanse. Jeg tror at i den åpne debatt, hvor man drøfter barns situasjon, også må se hva som skal bedre situasjonen i fattigdomsområdene. Hvis det skulle være et nordisk anliggende i Europa, må det nettopp være å akseptere å se på fattigdommen som en drivkraft. De enkelte forslag til tiltak får være noe som nå er reist, og så får ministerrådets representant her ta det med. Jeg skal også ta det med på vegne av min regjering. Jeg opplever at en debatt som driver fram spørsmål, er en god debatt.

Medlemsförslag om att sprida filmen "Lilja 4-ever" till skolungdomar i Norden (A 1323/medborgar)

Marianne Carlström (Medborger- og forbrukerutvalgets talskvinne A 1323/medborgar):
Fru president! I våras var vi med om en skakande upplevelse. Det var visningen av Lukas Moodysons film "Lilja 4-ever", som skildrar en verklighet som vi hoppades att vi var förskonade ifrån i Norden. Vi blev djupt berörda av filmen om en grym verklighet som många runt omkring oss lever i.

Prostitution är inte ett yrke som kvinnor väljer av fri vilja. Den bygger på fattigdom, desperation och en oacceptabel människosyn hos dem som utnyttjar svagare människor.

Människohandel är ett växande problem i Norden och våra närområden.

Medborgar- och konsumentutskottet har under sin behandling av medlemsförslaget erfarit att Sveriges regering beslutat stödja visning av filmen "Lilja 4-ever" i gymnasieskolor med 1,5 miljoner kronor i samarbete med Svenska filminstitutet, Rädda barnen med flera. Samtidigt ges det ut en broschyr om människohandel och prostitution. Vi anser att övriga nordiska regeringar bör följa den svenska regeringens exempel och att ministerrådet bör ansvara för att filmen visas i närområdena.

Jag kan nu med glädje konstatera att det nyöppnade svenska generalkonsulatet i Kaliningrad ska ordna filmvisning med efterföljande seminarium denna höst, och vid ett besök i Lettland förra veckan fick jag reda på att svenska ambassaden i samarbete med den amerikanska ambassaden planerar att visa filmen i de lettiska gymnasieskolorna.

Utskottet föreslår en rekommendation till de nordiska ländernas regeringar att som ett led i sitt arbete mot kvinnohandel och prostitution möjliggöra visning av filmen "Lilja 4-ever" i skolor i Norden samt att visningen förbereds och följs av en diskussion med deltagande av sakkun-

niga. Vi föreslår också en rekommendation till Nordiska ministerrådet att möjliggöra visning av filmen i skolor i närområdena, även där förberedd och följd av diskussion med deltagande av sakkunniga.

Debatten ble avsluttet.

Rådet bifalt Medborger- og forbrukerutvalgets forslag til rekommandasjoner i anledning av A 1317/medborger (rek. 9/2003 og 10/2003).
Rådet bifalt Medborger- og forbrukerutvalgets forslag til rekommandasjoner i anledning av A 1323/medborger (rek. 11/2003 og rek. 12/2003).

Det ble meddelt at beslutning om rek. 19/2002 skulle behandles under dagsordenspunkt 20.

11. Folkhälsa i den nordliga regionen

Dokumentasjon

Rek 24/2002 Telemedicin mellan de nordiska länderna

A 1333/välfärd Utskottsförslag om förebyggande av diabetes i Norden

A 1334/välfärd Utskottsförslag om insatser mot narkotika och alkohol

Rek 24/2002 Telemedicin mellan de nordiska länderna

Rekommandasjonen lyder:

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

att utreda och föreslå lösningar på juridiska hinder för telemedicin mellan de nordiska länderna

Utskottsförslag om förebyggande av diabetes i Norden (A 1333/välfärd)

Välfärdsutskottet hade föreslagit att Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

1) *att* initiera samnordisk forskning för att ta fram fungerande metoder för det förebyggande arbetet av folksjukdomen diabetes. Till detta hör forskning i epidemiologi, sjukdomsorsaker och sjukdomsutveckling liksom betydelsen av livsstil och egenvård
2) *att* igångsätta processen för att hitta indikatorer för en kvalitativ och effektiv vård
3) *att* involvera de baltiska staterna i nämnda initiativ

Utskottsförslag om insatser mot narkotika och alkohol (A 1334/välfärd)

Välfärdsutskottet hade föreslagit att Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

1) *att* tillsammans med de baltiska staterna målmedvetet arbeta för en striktare och effektivare drogpolitik (narkotika och alkohol) i Europa
2) *att* lansera strategier för ett effektivt förebyggande av narkotikaanvändningen och säkerställa en god vård för missbrukare
3) *att* verka för att sänka medelkonsumtionen av alkohol genom en stringent pris- och tillgångspolitik samt en restriktiv marknadsföringspolitik
4) *att* vidta åtgärder för att kraftig begränsa försäljningen av alkoläsk

Almen debatt

Folkhälso- och socialtjänstminister **Morgan Johansson**:
Fru president! Jag kommer, för tids vinnande, inte att säga så mycket om telemedicin och diabetes utan fokuserar inledningsvis på alkohol och narkotika. Men jag står naturligtvis till förfogande för frågor också på de områdena, och jag välkomnar Nordiska rådets initiativ när det gäller diabetes.

Narkotika och alkohol tillhör ju de allra största utmaningarna för de nordiska samhällena under kommande år. Det är av allra största betydelse att vi bekämpar och förebygger narkotika- och alkoholmissbruk på alla sätt vi kan. Jag blir därför glad när jag läser Välfärdsutskottets förslag till insatser mot missbruk.

Vi behöver ett förstärkt samarbete i Norden, och vi behöver ett förstärkt samarbete i hela norra Europa, om de här frågorna. Vi har från Nordiska ministerrådets sida försökt skapa ett sådant förstärkt samarbete. I slutet av september samlades de narkotikaansvariga ministrarna från de nordiska och baltiska länderna i Lund i Sverige för att diskutera hur vi ytterligare skulle kunna utveckla samarbetet med varandra. Vi kunde konstatera att vi delar samma problem och att vi också delar de grundläggande värderingarna om hur narkotikahotet ska mötas.

I den deklaration som antogs, den så kallade Lundadeklarationen, slog vi fast de mål och prioriteringar som ska ligga till grund för det fortsatta samarbetet mellan de nordiska och de baltiska länderna.

Vi samlade norra Europa bakom en restriktiv narkotikapolitik, där vi inte accepterar försäljning av illegal narkotika, var den än sker. Vi pekade ut de tre grundelementen för en fungerande narkotikapolitik: att det förebyggande arbetet – framför allt riktat mot barn och ungdomar – fungerar, att brottsbekämpningen är effektiv och att det finns en god missbrukarvård med hög kvalitet. Alla dessa tre delar, förebyggande, brottsbekämpning och missbrukarvård, ska alltid finnas med i en fungerande samhällelig narkotikapolitik.

Men vi byggde också på en helhetssyn, på en insikt om de sociala faktorernas betydelse för att vi över huvud taget ska lyckas. För att bekämpa narkotika, måste man också bekämpa arbetslöshet och fattigdom.

Så skapar vi en nordisk-baltisk samsyn kring narkotikafrågorna. Och vi lovar varandra att arbeta aktivt för att förbättra det förebyggande arbetet, brottsbekämpningen och missbrukarvården i våra länder, för vi förstår att detta är i sanning gränsöverskridande problem och vi förstår att en kedja aldrig är starkare än sin svagaste länk.

Nu är allting inte nattsvart. Det händer positiva saker i våra länder hela tiden, också på detta område. I Baltikum jagar man nu den organiserade brottsligheten mycket mer effektivt än vad man gjorde för några år sedan. Man stänger amfetaminlaboratorier och klipper av transportlederna. I Sverige förbereder vi ytterligare satsningar på missbrukarvården. I Danmark har den danska regeringen föresatt sig att en gång för alla göra slut på den öppna försäljningen av narkotika i Christiania. Och i Finland, Norge och Island tas också hela tiden nya initiativ för att flytta fram positionerna i kampen mot narkotikan.

Narkotikafrågorna är högt på Nordens dagordning, och där ska de förbli. Men där finns också alkoholen, nu kanske mer aktuellt än på länge. Jag ser ju utvecklingen i Sverige. Sedan mitten av 1990-talet har alkoholkonsumtionen ökat med 25 procent. Svenskarna dricker nu mer än på 100 år. För första gången på 15 år ser vi en ökning av den alkoholrelaterade dödligheten i vårt land. Antalet unga människor som förs in på sjukhus för alkoholförgiftning ökar kraftigt – för flickorna ser vi en ökning med 40 procent på bara fem år!

Jag vet att den här utvecklingen finns på många håll i Europa och att den oro jag här ger uttryck för också delas av de flesta beslutsfattare i Norden. Samtidigt pressas vi alltmer av den skattekonkurrens som griper omkring sig. Enkelt uttryckt fungerar det ju så att norrmännen köper sin alkohol i Sverige, svenskarna i Danmark, danskarna i Tyskland – och frågar jag mina tyska kolleger så hänvisar de till de låga priserna i Tjeckien. I Finland finns samma situation i förhållande till Estland.

De flesta förstår nog att den utvecklingen inte kan få fortsätta. Vi måste från Nordens sida arbeta mer aktivt, i EU och i Världshälsoorganisationen (WHO), med alkoholpolitiken. 55 000 européer dör varje år av alkoholrelaterade orsaker. Därför är det viktigt att vi får till stånd en gemenskapsstrategi för att minska alkoholrelaterade skador i EU, och här tror jag att de nordiska länderna, tillsammans med de baltiska staterna, kan spela en stor roll.

Vi måste få genomslag för synen att alkohol inte är vilken vara som helst – det är inte som kläder, skor och radioapparater. Skenande alkoholkonsumtion kan leda till förfärande sociala och mänskliga konsekvenser – och faktiskt också underminera tillväxtmöjligheterna för ett samhälle. Alkohol är en folkhälsofråga, inte en jordbrukfråga eller en näringsfråga.

Vi vill se i Europeiska unionen direktiv eller rekommendationer om begränsningar av alkoholreklam, om alkoholfria arbetsplatser, om alkoholfria graviditetsperioder, om alkohol och trafik och om åldersgränser vid försäljning av alkohol.

Och vi vill se höjda minimiskatter på alkohol. Det är det enda sättet att på sikt få stopp på denna skattekarusell, där vi tvingas jaga varandra. Det är märkligt att EU:s minimiskatter på alkohol dels är nästan löjligt låga, dels inte har höjts på tio år. Minimiskatten på sprit är till exempel 20 svenska kronor per liter 40-procentig alkohol. Den svenska skatten ligger på 200 kronor, tio gånger så högt. Det är därför hög tid att driva de här frågorna, och alla nordiska initiativ i frågan är välkomna.

Slutligen vill jag bara säga att vi nu agerar i Världshälsoorganisationen genom den nordiska representanten i WHO:s styrelse, islänningen Davíð Gunnarsson. Framför allt har den norska socialministern Ingjerd Schou varit drivande för att alkoholfrågan också måste lyftas globalt. Vi hoppas nu att WHO ska kunna arbeta lika framgångsrikt med denna fråga som man gjort med tobaksfrågan.

Presidenten foreslo at talertiden ble forkortet til to minutter per innlegg.

Rådet bifalt Presidentens forslag.

Rek 24/2002 Telemedicin mellan de nordiska länderna

Pehr Löv (Velferdsutvalgets talsmann rek. 24/2002):
Fru president! Först, välfärdsutskottets ordförande måste vara mycket glad över minister Morgan Johanssons aktiva grepp om alkohol- och narkotikapolitiken. Så skall det låta. Hoppas att vi blir framgångsrika.

Sedan till telemedicin. De nordiska länderna är internationellt sett små länder. Vi har hög nivå på hälso- och sjukvården. Vi har centra med god spetskunskap vid våra universitet och många sjukvårdsenheter. Telemedicinen utgör en fantastisk metod att utbyta kunskap och idka praktisk medicin på distans. Möjligheten att ta i bruk telemedicin är förstås en resursfråga och kräver bredbandsteknik, som numera finns. Det finns ändå juridiska hinder för att kunna använda telemedicinen mellan de nordiska länderna. Bl.a. integritetsskyddet i sjukjournalsystemet måste få nya spelregler. De juridiska hindren för ett vidare ibruktagande av telemedicinen utgjorde kärnan i rådets rekommendation 24/2002/välfärd. Denna del av problematiken har ministerrådet inte över huvud taget lyft fram och därför yrkar utskottet i motsats till ministerrådet att rekommendationen inte avskrivs.

Debatten om rek. 24/2002 ble avsluttet.

Utskottsförslag om insatser mot narkotika och alkohol (A 1334/välfärd)

Gabriel Romanus (Velferdsutvalgets talsmann A 1334/välfärd):
Fru president! Även jag vill tacka folkhälsoministern för hans anförande. Alkohol- och narkotikaskadorna är ju ett stort och ett växande problem i Norden. Det är gränsöverskridande och bör prioriteras. Därför lägger Välfärdsutskottet fram förslag till en rekommendation. Denna bygger på vad vi vet genom både erfarenheter och forskning. Det rör sig om fyra koncentrerade punkter.

Jag ska bara klara ut att när vi talar om en striktare och effektivare drogpolitik menar vi att all befattning med narkotika som inte är medicinskt motiverad ska vara olaglig. Och när vi talar om en stringent pris- och tillgångspolitik menar vi att prispolitiken är effektiv – det vet vi ju – så länge vi kan föra den. När det gäller tillgångspolitiken finns det många olika möjligheter, många olika åtgärder. Statliga monopolföretag, som finns i alla länder utom Danmark, bör naturligtvis försvaras. Men rekommendationen betyder inte att rådet begär att Danmark ska införa statliga monopol. Däremot finns det många andra tillgänglighetsbegränsande åtgärder som kan använ-

das i alla länderna – åldersgränser, tillståndssystem för servering, reglering av öppet- och serveringstider och så vidare.

Vi vill också att försäljningen av alkoläsk, rusbrus, kraftigt ska begränsas. Jag noterar att den information som vi fått från ministrarnas möte häromdagen – eller om det var i dag – också innehåller att man vill lägga en högre skatt på så kallad alkoläsk.

Det som Morgan Johansson redogjorde för var mycket bra, och samma sak står i papperet här, att ekonomi- och finansministrarna har varit överens. Det enda som jag saknar är att man borde begränsa de stora möjligheterna att föra alkoholdrycker mellan länderna. EU:s huvudprincip är ju att varorna ska beskattas i det land där de konsumeras. De här enorma kvantiteterna, 230 liter alkoholdrycker, strider mot EU:s grundprinciper. Det borde därför ändras. Alla inser att syftet är att sälja varorna vidare eller att utöva tryck på beskattningen i länder med hög beskattning. Jag yrkar bifall till Välfärdsutskottets förslag.

Drífa Hjartardóttir (Den konservative gruppen, Sj):
Fru præsident! Vi har desværre haft øget misbrug af alkohol og narkotika i Norden i de seneste år. Dette skyldes delvis mere liberale holdninger hos ungdommen på området og øget tilgængelighed til narkotika, som er sket i takt med større integration med omverdenen og dermed mindre grænsekontrol, hvilket har gjort smugling af narkotika meget nemmere.

Selv om udviklingen mod grænseløshed, lige meget om vi snakker om Norden eller Schengen, er overvejende positiv, så må vi se skyggesiderne i øjnene, bl.a. i form af grænseoverskridende narkokriminalitet.

I erkendelse af dette er der foreslået at samarbejde med de baltiske stater på dette område inden for EU, og jeg tror, at det kan være gavnligt. Samtidig foreslås der formulering af strategier for forebyggende arbejde, og at man sikrer behandlingstilbud.

Det er mit håb, at ministerrådet vil overveje at indarbejde land/byperspektiv i samtlige strategier, når de går i gang med arbejdet.

Jeg har i mit politiske arbejde i Island været opmærksom på, at man i narkotikadebatten koncentrerer sig udelukkende om storbyområderne og glemmer landet. Der er også store problemer i landsbyerne, men dem husker man ikke altid, da problemerne i storbyerne er mere synlig i medierne bl.a. på grund af koncentration af misbrugere og hård vold.

Jeg lægger derfor vægt på, at vi husker landområderne i nordisk samarbejde i narkotikabekæmpelse, og at vi får sikret, at de relevante myndigheder udveksler informationer om effektive forsøgsprogrammer i ét land, som de andre så kunne benytte sig af.

May Elisabeth Hansen (Den venstresosialistiske grønne gruppen, SV):
Alkohol- og narkotikamisbruket øker i Norge og Norden. Dette er en uønsket utvikling med store konsekvenser helsemessig og sosialt for dem det gjelder. Det krever et større samarbeid over de nordiske grenser for å forebygge og snu denne negative utviklingen. Vi må også samarbeide med de baltiske statene og arbeide for en strengere alkohol- og narkotikapolitikk i Europa.

EU og EØS-avtalen begrenser våre muligheter til å føre en streng alkoholpolitikk. Et eksempel er at i Norge ble rusbrusen flyttet fra Vinmonopolet til dagligvareforretninger på grunn av pålegg gjennom EØS, med de uheldige konsekvenser dette medfører.

Vi må stå sammen i Norden om å kjempe for å opprettholde våre muligheter innenfor EU til å ha frihet til å føre en alkoholpolitikk som vi mener er best for våre innbyggere, uavhengig av å måtte ta hensyn til konkurransefortrinn. Den overordnende målsettingen for alkoholpolitikken må være å bruke virkemidler som forebygger et misbruk. Vi vet at pris og tilgjengelighet er elementer som påvirker alkoholforbruket. Alkoholkonsumet er stigende i de nordiske landene, og ifølge Verdens Helseorganisasjon (WHO) er alkohol den største enkeltstående årsaken til dårlig helse og sosiale problemer i Norden.

Det at ungdom utsetter sin alkoholdebut må være en viktig alkoholpolitisk målsetting. Introduseringen av rusbrus er spekulativ. Rusbrus smaker ikke alkohol og er derfor en lett inngangsport til sterkere alkohol og andre rusmidler. Salget av rusbrus må derfor kraftig begrenses.

Strenge narkotikarestriksjoner og en streng narkotikapolitikk som minsker bruken av narkotika mener Velferdsutvalget er viktig for Norden. Med en streng narkotikapolitikk menes at all bruk av narkotika som ikke er medisinsk behandling, er ulovlig.

Det viktigste arbeidet i bekjempelsen av narkotikamisbruk er et aktivt forebyggende arbeid blant barn og unge. Terskelen for behandling må være så lav som mulig, og for Norges del betyr det at vi må ha flere behandlingsplasser for barn under 18 år.

Elisabeth Røbekk Nørve (Den konservative gruppen, H):
Internasjonalt samarbeid er avgjørende for å lykkes i arbeidet for å redusere omfanget av og skadene ved rusbruk. Jeg er derfor glad for at fem land i Nordisk Ministerråd og de baltiske statene nylig har undertegnet en samarbeidserklæring ved navn Lund-deklarasjonen. Samarbeidet baserer seg på et felles grunnsyn der man satser på forebygging, god behandling og en effektiv kriminalpolitikk med fokusering på bakmenn og kriminelle nettverk. Narkotika er et stigende problem i hele Norden, og vi opplever en økt liberalisering i flere land i Europa. Samtidig ser vi at ungdom er blitt mer liberale i forhold til narkotika. Økt misbruk og handel gir grobunn for mafiavirksomhet, menneskehandel og prostitusjon som medfører spredning av seksuelt overførbare sykdommer. Presidiet foreslår nå å øke budsjettrammen til området narkotika, seksuell helse og menneskehandel. Det viser at problemet tas på alvor og prioriteres høyt i de nordiske land.

Hva gjør så Regjeringen i Norge for å møte problemene med narkotika og rusmisbruk? Regjeringen har tatt flere viktige grep, og målet for Regjeringens sosialpolitikk er først og fremst å sikre trygghet for enkeltmennesket, skape nye muligheter for mennesker som har falt utenfor, og legge til rette for aktivitet og deltakelse for alle. Justisminister Dørum har gitt klar beskjed til politiet om at de skal prioritere å ta bakmennene fremfor å sende politiet på slitne misbrukere. Justisministeren arbeider også med et forslag om å utvide ordningen med bruk av behandling fremfor straff overfor personer med rusproblemer.

Når det gjelder tiltak mot bruk av illegale narkotiske stoff, har Regjeringen tatt et krafttak for å forbedre de helsefremmende og skadereduserende tiltakene samtidig som tilbud om behandling er utvidet. I tillegg klargjøres ansvarsforholdene, slik at brukernes rettigheter styrkes. Lavterskel helsetiltak gir rusmisbrukerne tilbud om bl.a. helsesjekk, vaksinasjon, utdeling av brukerutstyr, smittevern, veiledning, oppfølging ved overdose.

Jeg ser frem til en videre nordisk diskusjon om hvordan vi i fellesskap kan lykkes enda bedre på dette viktige området.

Presidenten avbrøt taleren.

Debatten om A 1334/välfärd ble avsluttet.

Utskottsförslag om förebyggande av diabetes i Norden (A 1333/välfärd)

Pehr Löv (Velferdsutvalgets talsmann A 1333/välfärd):
Fru president! Jag skall göra ett superkort sammandrag av mitt tal, men jag hoppas att alla läser det goda utskottsförslaget i sin helhet.

Diabetes är en stor folksjukdom i hela världen; 180 miljoner människor lider av den. I Norden växer den mycket, mycket snabbt. 10 procent av våra vårdkostnader går åt till diabetesbehandling, snart 20 procent inom några år.

Vi har mycket kunskap om diabetes, men vi behöver mycket till. Vi vet inte vilka metoder i det förebyggande arbetet som ännu är det bästa och vi behöver indikatorer för en god vård som ger god livskvalitet och god samhällsnytta. Det här är exempel på bästa möjliga samarbete när det gäller nordiska vårdinsatser och därför tycker vi att förslaget är mycket viktigt. Jag yrkar bifall till Välfärdsutskottets förslag.

Line Barfod (Den venstresosialistiske grønne gruppen, EL):
Pehr Löv fortalte om, hvorfor der er behov for at se på, hvad vi gør for at forebygge, at så mange får diabetes og for bedre at behandle de folk, der har fået diabetes. I Den Venstresocialistiske Grønne Gruppe er vi meget glade for, at forslaget bliver fremsat, og for at vi prøver at se på, hvordan man tager hånd om *hele* det menneske, der har diabetes, og hvordan vi ser på *hele* samfundsproblemet. At vi, i stedet for at der sidder specialister, der kun kigger på enkelte dele, så får dem til at tale sammen og se på, hvordan vi kan ændre indretningen af samfundet, så vi forebygger, at folk får diabetes.

Udgifterne kommer jo på tværs af systemerne, nogle udgifter ligger i sundhedsvæsenet, nogle udgifter ligger i socialvæsenet, og det nytter ikke, at hver sidder for sig og kigger på problemerne. Vi er nødt til at have et samlet syn på dem. Det håber vi at opnå med det her forslag.

Debatten ble avsluttet.

Rådet bifalt Velferdsutvalgets forslag til rekommandasjon i anledning av A 1333/välfärd (rek. 13/2003).
Rådet bifalt Velferdsutvalgets forslag til rekommandasjon i anledning av A 1334/välfärd (rek. 14/2003).

Det ble meddelt at beslutning om rek. 24/2002 skulle behandles under dagsordenspunkt 20.

12. Konsument- och miljöskydd

Dokumentasjon

A 1329/medborger Udvalgsforslag om temaer til Nordisk Ministerråds forbrugersektorens handlingsplan for årene 2005-2008

A 1330/miljø Udvalgsforslag om nordisk samarbejde om retningslinjer for sameksistens med konventionelle og økologiske afgrøder ved eventuel dyrkning af genmodificerede organismer, GMO i jordbruget

Udvalgsforslag om temaer til Nordisk Ministerråds forbrugersektorens handlingsplan for årene 2005-2008 (A 1329/medborger)

Medborger- og Forbrugerudvalget havde foreslået, at Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd

> *at* i udarbejdelsen af Forbrugersektorens handlingsplan for årene 2005-2008 indarbejde følgende overordnede temaer:
>
> - definition af forbrugeren og forbrugerrollen
> - forbrugerinformation og forbrugervejledning
> - reklamer rettet mod børn
> - fælles nordisk dialog med EU

Udvalgsforslag om nordisk samarbejde om retningslinjer for sameksistens med konventionelle og økologiske afgrøder ved eventuel dyrkning af genmodificerede organismer, GMO i jordbruget (A 1330/miljø)

Miljø- og Naturresursedvalget havde foreslået, at Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd

> 1) *at* iværksætte et nordisk samarbejde omkring udredning og fastsættelse af, så vidt muligt koordinerede, retningslinjer for sameksistens med konventionelle og økologiske afgrøder ved evt. dyrkning af genmodificerede organismer, GMO i jordbruget
>
> 2) *at* iværksætte et fællesnordisk udredningsarbejde vedrørende de etiske aspekter af dyrkning af genmodificerede afgrøder

Udvalgsforslag om temaer til Nordisk Ministerråds forbrugersektorens handlingsplan for årene 2005-2008 (A 1329/medborger)

Marianne Carlström (Medborger- og forbrukerutvalgets talskvinne A 1329/medborger):
Fru president! Som ordförande i Medborgar- och konsumentutskottets arbetsgrupp får jag redogöra för de förslag som utskottet lägger fram på grundval av vår rapport.

Bakgrunden till vårt arbete var att konsumentminister Ann-Christin Nykvist vid utskottets miniseminarium om konsument- och livsmedelsfrågor i februari framförde önskemål om parlamentariskt deltagande i utformningen av ministerrådets handlingsplan för konsumentsektorn för åren 2005-2008.

Arbetsgruppen har haft kontakter och diskussioner med olika aktörer på området – konsumentombudsmän, forskare och representanter för frivilligorganisationer och myndigheter. Vi har också haft möte med Europaparlamentets utskott för miljö- och hälsopolitik och konsumentpolitik samt utskottet för rättsfrågor och den inre marknaden. I augusti hade vi ett möte mellan arbetsgruppen och konsumentministrarna i Sverige och Island, som ju var ordförande för ministerrådet åren 2003-2004.

Som ett resultat föreslår arbetsgruppen fyra överordnade teman för konsumentsektorns handlingsplan för åren 2005-2008.

Det första temat avser en definition av konsumenten och konsumentens roll. I vilken grad har den nordiske medborgaren en identitet som konsument, och hur mycket påverkar konsumenten konsumentpolitiken?

Det andra temat avser konsumentinformation och vägledning. Globaliseringen och konkurrenspolitiken har försatt konsumenten i en svår valsituation, mitt i ett stort utbud. Samtidigt ställs det ökade krav på kunskap och på miljövänliga och etiska val – en kunskap som kan ges i skolan och genom folkupplysning. Vidare krävs det information och rådgivning.

Det tredje temat avser reklam riktad till barn. Jag hinner dock inte närmare gå in på den saken. Det fjärde temat är en nordisk dialog i EU. Jag yrkar bifall till utskottets förslag.

Jordbruksminister **Ann-Christin Nykvist**:
President! Jag vill börja med att tacka Medborgar- och konsumentutskottet för det engagemang i konsumentpolitiken som ni har visat och de värdefulla bidrag ni lämnar till den nya handlingsplanen för konsumentpolitiken som ska börja gälla 2005.

För mig är konsumentpolitiken en viktig del av välfärdspolitiken. Jag brukar tillspetsat säga att det är den glömda, eller i varje fall den underskattade, välfärdspolitiken. Genom att stärka konsumenternas ställning, genom att ge dem mer makt, kan vi förbättra villkoren både för den enskilde och för kollektivet.

Under det svenska ordförandeskapet har vi markerat att konsumentfrågorna är viktiga och att vi har mycket att vinna på nordiskt samarbete. Vi har gemensamma värderingar och har i många stycken liknande lagstiftning på konsumentområdet.

Jag har personligen lång erfarenhet av nordiskt samarbete, bland annat på konsumentområdet, och jag vet att det går att nå framgång. Ett lysande exempel är miljömärket Svanen, en symbol som sammanfattar komplicerade fakta på ett lättillgängligt sätt – en symbol som väldigt många känner till och som har hög trovärdighet.

Det är viktigt att ha en dialog med olika intressenter för att dels få en bra bild av de omvärldsförändringar som möter konsumenterna, dels få många röster hörda i det här arbetet. Jag menar att vi nu har fått ett bra underlag för handlingsplanen för konsumentpolitiken.

Vi har haft tillfälle att möta utskottet två gånger under 2003. Vi har träffat frivilligorganisationer. Vi har haft en folkrörelsedag. Vi har träffat företrädare för ungdomsorganisationer. Nationellt har vi haft möten med näringslivet för att kunna bidra till ett välinformerat näringsliv som också är ansvarstagande.

Vi har under ordförandeskapet också närmat oss våra vänner på andra sidan Östersjön, i Baltikum. Det känns värdefullt. Det finns ett engagemang kring konsumentfrågorna. Sverige och övriga Norden är också en förebild.

I de här dialogerna har vi fått ett antal synpunkter som liknar varandra när det gäller handlingsplanen:

- ett ökat inflytande
- en precisering av konsumentens roll
- behov av utbildning, vägledning och information – konsumenterna står inför svåra val när bland annat marknader öppnas för konkurrens
- samverkan inom EU – det är angeläget att vi har en offensiv dialog för att vi ska kunna få en hög konsumentskyddsnivå inom unionen
- kommersiell påverkan på barn – det gläder mig mycket att det ämnet har kommit upp, därför att det engagerar många och är en viktig fråga.

Vi måste också ha ett hållbart samhälle.

De synpunkter som vi nu har från olika intressenter kommer att omhändertas i det arbete som pågår inom ramen för ämbetsmannakommittén. Konsumentministrarna kommer att ta ställning till en ny handlingsplan i Island den 2 september nästa år.

Jag menar att de samtal som vi har haft mellan Nordiska rådet och Nordiska ministerrådet är en fruktbar dialog. Jag hoppas att detta är början på en utvecklad och öppen nordisk dialog om konsumentfrågor.

Industri- og erhvervsminister **Valgerður Sverrisdóttir**:
Fru Præsident! Jeg vil takke for det udspil til forbrugersektorens nye handlingsplan for årene 2005-2008, som sektoren nu har fået fra Medborger- og Forbrugerudvalget.

I det nordiske samarbejde om forbrugerspørgsmål deltager flere hundrede mennesker, og jeg synes, det vil være vigtigt, at den nye handlingsplan for sektoren bliver et vigtigt styringsinstrument for forbrugersektorens store netværk.

Information og vejledning om forbrugerspørgsmål tjener efter min mening ikke kun forbrugerne. Effektiv formidling af oplysninger og vejledninger om forbrugernes rettigheder og pligter kan også hjælpe næringslivet til at opbygge god forretningsskik og imødekomme nutidens krav om forbrugerbeskyttelse. Jeg synes derfor, det også vil være vigtigt, at der i den kommende, nye handlingsplan bliver lagt endnu mere vægt på samarbejde og dialog med næringslivet.

Jeg håber, at processen ved udarbejdelse af den nye handlingsplan vil føre til, at sektoren får en tydelig og klar handlingsplan, som vil hjælpe med til at sætte klar og skarp fokus på de temaer og problemstillinger, som deltagerne i vort nordiske samarbejde om forbrugerspørgsmål skal beskæftige sig med i den periode, hvor handlingsplanen skal gælde.

Skarp fokus og skarpe målsætninger er også en forudsætning for, at det nordiske samarbejde om forbrugerspørgsmål vil få den gennemslagskraft, som vi alle ønsker. Jeg ser derfor frem til det fortsatte arbejde med udarbejdelse af en ny handlingsplan for forbrugersektoren.

Endvidere synes jeg, det er vigtigt, at parlamentarikerne nu deltager i udformningen af den nye handlingsplan sammen med de mange deltagere i nordisk smarbejde om forbrugerspørgsmål. Jeg håber, at en bred konsultation, hvor alle deltagerne i vores store nordiske netværk – myndigheder, frivillige organisationer samt parlamentarikere – deltager, vil føre til, at vi vil have en udmærket handlingsplan til behandling og vedtagelse på ministerrådets møde i Akureyri om et år og derefter på Nordisk Råds session.

Samarbeidsminister **Svein Ludvigsen:**
Regjeringen i Norge er svært opptatt av hvordan reklameindustrien og andre kommersielle krefter arbeider systematisk med barn som målgruppe. Vi ser resultatet ved at barns og unges oppvekst preges stadig sterkere av kommersielle idealer og kjøpepress, og at forbruk blir et grunntema og en sentral verdi i barndommen. Dette er det mange som reagerer på, ikke minst foreldre med små barn.

Det er derfor Regjeringen ønsker å se nærmere på dette, og det ble iverksatt en analyse for å vurdere hvordan utviklingen har vært gjennom en offentlig utredning med tittelen "Oppvekst med prislapp? – Om kommersialisering og kjøpepress mot barn og unge". Dette ble fulgt opp av Regjeringen i april, da vi la fram en tiltaksplan mot kommersielt press, som barne- og forbrukerministeren har orientert sine nordiske kolleger om på det siste forbrukerministermøtet.

To hovedpunkter i tiltaksplanen fra Regjeringen er for det første at vi i samarbeid med Forbrukerombudet, som håndhever markedsføringsloven, fører en dialog med næringsliv og organisasjoner, for på den måten å etablere holdninger og frivillige retningslinjer på området. For det andre arbeider vi gjennom skolen for å styrke undervisningen når det gjelder reklame og andre forbrukertema, og innsatsen rettes her både mot læreplaner, læremidler og mot lærerutdanningen.

Likevel må vi erkjenne at det er begrenset hva man kan oppnå på nasjonalt nivå i denne sammenheng så lenge reklamen i stor grad er internasjonal, og så lenge regler og rammebetingelser for markedet utformes i internasjonalt samarbeid, særlig på europeisk nivå. De nordiske landene har jo et felles verdigrunnlag og relativt likelydende markedsføringslovgivning. Diskusjoner med nordiske ministerkolleger har vist at man i stor grad også har et sammenfallende ønske om å beskytte barn og unge mot virkningene av det kommersielle presset. Derfor mener

vi at det burde ligge til rette for at temaet prioriteres i den kommende handlingsplanen, og at den nordiske innsatsen i stor grad bør være å opptre samordnet og målrettet for å oppnå resultater i andre internasjonale fora, særlig i tilknytning til EU/EØS.

Udvalgsforslag om nordisk samarbejde om retningslinjer for sameksistens med konventionelle og økologiske afgrøder ved eventuel dyrkning af genmodificerede organismer, GMO i jordbruget (A 1330/miljø)

Simo Rundgren (Miljø- og naturressursutvalgets talsmann A 1330/miljø):
Fru president! Den socialdemokratiska gruppen i Nordiska rådet väckte i slutet av år 2002 Medlemsforslag om felles tiltak i Norden for å sikre det biologiske mangfoldet, (A 1297/miljö). I medlemsförslaget ingick ett avsnitt om utnyttjandet av genresurser och modifiering i livsmedelsproduktionen, GMO. I samband med att Miljö- och naturresursutskottet behandlade förslaget beslöts att GMO-aspekten skulle brytas ut från förslaget och göras om till ett självständigt förslag.

Utskottet noterar att EU:s moratorium för introduktion av nya GMO-växter inom en snar framtid kommer att ersättas av en ny ordning som tillåter en kontrollerad odling av GMO-växter, baserad på gemensamma EU-standarder och övergripande rättningslinjer för samexistens. Utskottet noterar att reglerna för samexistens skall utarbetas nationellt, med grunden i helt övergripande EU-principer.

Utskottet konstaterar att Danmark har nått långt med arbetet att förbereda en strategi och lagstiftning gällande samexistens. De övriga nordiska länderna står inför samma uppgift oavsett anknytningen till EU. Utskottet ser fram emot att de nordiska länderna skall samarbeta i denna fråga och gemensamt slå vakt om att den s.k. försiktighetsprincipen fortsättningsvis skall vara det bärande elementet i eventuell framtida odling av genmodifierade växter i Norden. Betydelsen av en gemensam strategi och lagstiftning accentueras i gränsområden. Avstånden mellan jordbruk på var sida om gränsen kan till exempel i Tornedalen och Tana-älvsdalen vara bara ett par hundra meter. GMO-odlingar förutsätter, i motsats till ordinär odling, skyddsområden. Därför är det helt nödvändigt att man på nordiskt plan kommer överens om dessa regler. Därtill lägger utskottet stor vikt vid de etiska aspekterna vid detta slag av odling.

Debatten ble avsluttet.

Rådet bifalt Medborger- og forbrukerutvalgets forslag til rekommandasjon i anledning av A 1329/medborge (rek. 15/2003).
Rådet bifalt Miljø- og naturressursutvalgets forslag til rekommandasjon i anledning av A 1330/miljø (rek. 16/2003).

Sesjonen ble hevet og skulle gjenopptas neste dag kl. 09.00.

Onsdag 29. oktober 2003
Kl. 09.00–17.00

Presidenter: **Anita Johansson (13), Inge Lønning (13, 16), Jan Sahl (14–15), Arja Alho (17) og Inge Lønning (18–24).**

Endringer i deltakerlisten:
Inger René ble erstattet av **Göran Lennmarker** for resten av sesjonen.
Ragnar Erlandsson ble erstattet av **Hasse Svensson** for formiddagen.

Rådet besluttet å fastsette deltakerlisten/närvarolistan i overensstemmelse med dette.

Anita Johansson overtok ledelsen av forhandlingene.

13	**Utrikesministrarnas redogörelse – Försvarsministrarnas redogörelse**
14	**Den nordliga dimensionen**
15	**Närområdet – Samarbete i Östersjöregionen**
16	**Kunskapsutveckling och forskning i den nordliga regionen**
17	**Bärkraftig utnyttjande av naturresurser – Miljöskydd**
18	**ulturell samhörighet i den nordliga regionen**
19	**Planer och budget för det nordiska samarbetet 2004**
20	**Avskrivning av rekommendationer**
21	**Val**
22	**Tal av den nyvalde presidenten**
23	**Fastställande av tid och plats för nästa session**
24	**Sessionens avslutande**

13. Utrikesministrarnas redogörelse – Försvarsministrarnas redogörelse

Dokumentasjon

Utrikesministrarnas redogörelse (Dokument 5)

Försvarsministrarnas redogörelse (Dokument 6)

Det nordiske samarbejde i EU 2003 (Dokument 7)

Rek. 8/1996 Åtgärder för ökad kärnsäkerhet

A 1295/presidiet Medlemsförslag om öppenhet och ökat parlamentariskt inflytande i vapenexportpolitiken

Rek. 8/1996 Åtgärder för ökad kärnsäkerhet

Rekommandasjonen lyder:

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

1) *att* följa upp och koordinera nordisk aktivitet och nya initiativ vad gäller kärnsäkerhet inom ramen för internationellt pågående samarbete
2) *att* fortsätta ansträngningarna att förbättra kärnsäkerheten i Nordens närområden och Arktis samt att få till stånd bindande internationella avtal om strikt kontroll av all civil och militär kärnteknisk verksamhet, inklusive slutförvaring av använt kärnbränsle m.m.
3) *att* fortsätta arbetet med att minska riskerna från atomdrivna fartyg, på fartyg lagrat material samt dumpat material i Ishavet
4) *att* snarast ta initiativ till stöd i lämpliga former i syfte att förbättra den energirelaterade miljösituationen i Norden-Östersjö-Nordkalottområdet
5) *att* för att förhindra att kunskap om kärnvapenproduktion sprids, stödja pågående projekt med uppbyggande av forskningscentra där forskare i Ryssland, vilka tidigare sysslat med utveckling och produktion av kärnvapen, kan ges alternativa arbetsuppgifter, att stödja omställningsprojekt och att ta initiativ för att underlätta övergången från kärnvapenproduktion till civil produktion
6) *att* stödja utvecklandet av säkra metoder för destruktion av kärnvapen.

Medlemsförslag om öppenhet och ökat parlamentariskt inflytande i vapenexportpolitiken (A 1295/presidiet)

Presidiet hade föreslått

att Nordiska rådet inte företar sig något i anledning av Medlemsförslag om öppenhet och ökat parlamentariskt inflytande i vapenexportpolitiken (A 1295/presidiet)

Reservasjon

Den vänstersocialistiska gröna gruppen föreslår att

Nordiska rådet rekommenderar de nordiska ländernas regeringarna

att beslut om vapenexportlicenser, och -leveranser skall göras tillgängliga för alla allt eftersom besluten gjorts

att beslut om vapenexportlicenser och -leveranser alltid skulle föranledas av att parlamenten har möjligheter att påverka vapenexportpolitiken redan i ärendenas förberedande skede i fall där export skulle kunna ha utrikespolitiska konsekvenser, påverka mottagarlandets människorättssituation eller ha en förvärrande verkan för stabilitet i området dit handeln riktar sig

att man skulle förbjuda all export av vapen samt vapenkomponenter då dessa skulle kunna bidra till att försvåra människorättssituationen eller ha en destabiliserande verkan på området dit handeln riktar sig

att de nordiska regeringarna skulle aktivt arbeta for en internationell konvention och globalt regelverk för vapenhandel som skulle säkra öppenhet och reglera export till konfliktområden eller länder som bryter mot mänskliga rättigheter

Utrikesministrarnas redogörelse (Dokument 5)

Utrikesminister **Laila Freivalds**:
Fru president! Ärade församling! När min norske kollega, Jan Petersen, höll motsvarande tal för de nordiska länderna i Helsingfors för ett år sedan inledde han med att säga: "Europa er i kontinuerlig endring." Det är svårt att finna en mer passande inledning i år, 2003, när vi i Europa står på tröskeln till den största förändringen på minst ett decennium. Om bara ett halvår kommer den europeiska unionen att utökas med tio nya medlemmar. Och förändringen av Europas politiska karta är kanske som allra störst i vårt eget närområde, där vi får fyra nya EU-medlemmar i Estland, Lettland, Litauen och Polen.

I regeringskonferensen som inleddes i Rom den 4 oktober i år läggs nu samtidigt grunden för det framtida samarbetet i en europeisk union med 25 medlemsländer. Det förslag som EU:s framtidskonvent lagt fram är ett nytt, samlat och förenklat konstitutionellt fördrag och utgör en kompromiss som stärker kommissionen, rådet och parlamentet.

De nordiska länderna står helhjärtat bakom dessa processer och har tillsammans aktivt verkat för EU:s utvidgning österut, som innebär ett viktigt steg mot ökad säkerhet för hela vår region. Samarbetet mellan Norden och Baltikum präglas redan i dag alltmer av de baltiska ländernas kommande medlemskap i EU. Utvidgningen och vårt samarbete som medlemsländer i EU utgör en stark drivkraft för en fortsatt positiv utveckling i hela Östersjöområdet, inklusive Ryssland. Som ett resultat av Danmarks, Finlands och Sveriges medlemskap i EU har större fokus satts i unionen på traditionella nordiska hjärtefrågor, som sociala aspekter, miljö och behovet av större politisk öppenhet. I och med att Estland, Lettland och Litauen blir medlemmar av EU den 1 maj 2004 öppnas nya möjligheter för nordisk-baltisk samverkan i unionen, med bättre förutsättningar att få gehör i gemensamt prioriterade frågor.

Fru president! Att EES-avtalet kan utvidgas till att omfatta alla de nya EU-medlemmarna samtidigt med att EU utvidgas är mycket viktigt. Låt mig i det sammanhanget särskilt nämna de betydelsefulla ekonomiska bidrag som genom avtalet om utvidgning av EES lämnas av Island och Norge för att minska de sociala och ekonomiska skillnaderna i det europeiska ekonomiska samarbetsområdet, EES. En fortsatt nära samverkan mellan EU och de Efta-länder som är parter i EES-avtalet förblir en prioriterad nordisk fråga.

För två år sedan enades de nordiska länderna om att de tre nordiska EU-ländernas statsministrar skulle träffas några veckor före varje EU-toppmöte, och i överenskommelsen ingick att Norges och Islands statsministrar skulle hållas löpande informerade. Detta nordiska samråd har varit utomordentligt värdefullt och kommer nu även att genomföras på fackministernivå på områdena jämställdhet, konsumentfrågor och miljö.

Även det administrativa samarbetet på det utrikespolitiska området, som Nordiska rådet tidigare bett de nordiska regeringarna att förstärka, fortskrider. Efter vårt största gemensamma projekt i form av ambassadanläggningen i Berlin har planeringen nu inletts för att genomföra ett för Finland och Sverige gemensamt kansli i Bratislava, där Norge lokaliseras i samma byggnad, att samlokalisera kanslierna för Finland, Norge och Sverige i Ljubljana samt att bygga ett nytt kansli för Norge och Sverige i Nairobi. Vi välkomnar varmt denna nordiska samverkan och är angelägna om att gå vidare med flera samarbetsprojekt.

Tack vare det nära samarbetet mellan våra länder har vidare ett stort antal bilaterala överenskommelser kunnat ingås om gemensam Schengenrepresentation på platser där inte alla nordiska länder är representerade. På så sätt underlättas för utländska besökare att ansöka om visering till Norden. Genom Norges och Islands deltagande har också den nordiska passfriheten kunnat bevaras. Schengensamarbetet bör stärkas och fördjupas, så att organiserad brottslighet, människohandel och terrorism kan bekämpas på effektivast möjliga vis.

Samtidigt sker en fördjupning när det gäller integrationen med de baltiska länderna. I dag äger nordisk-baltiska möten rum i anslutning till de nordiska utrikesministrarnas sommarmöten liksom inför utrikesministermötena i EU. Ett ytterligare breddat samråd med de baltiska länderna, separat eller i anslutning till nordiska möten på olika nivåer, är under diskussion. Liksom för det nordiska bör det nordisk-baltiska samarbetet följa parollen "inte form – utan innehåll". Det

är flexibla samarbetsformer och konkreta resultat som vi eftersträvar, inte storslagna strukturer eller vackra ord.

Fru president! Utvecklingen i Ryssland är av central betydelse inte bara för Norden utan för hela Europa. Det är viktigt att sträva efter fördjupade relationer och ett utvecklat partnerskap, som även innefattar uppriktig kritik om och när utvecklingen ger anledning till oro. Från de nordiska ländernas sida är vi angelägna om att inga nya skiljelinjer ska dras upp i Europa, och vi är övertygade om att utvidgningen av EU, och av EES, kommer att ekonomiskt gynna Ryssland.

Nordens relationer med Ryssland är goda, med intensiva och täta kontakter på nationell, regional och lokal nivå. Åtgärderna för att främja Kaliningrads utveckling utgör en viktig del i det här samarbetet och kan även bli ett pilotfall för EU:s och Rysslands samarbete i stort. I slutänden kommer Kaliningrads framtid att bero av dess möjligheter att utveckla relationerna och integrera med omgivande länder. Det gränsöverskridande samarbetet mellan Ryssland och dess västliga grannar är betydelsefullt, inte minst på sikt. Östersjöstaternas råd, Barentsrådet, Arktiska rådet och det decentraliserade samarbetet utgör viktiga regionala instrumenet för integrering.

Flera frågor av gränsöverskridande natur, såsom hantering av stora mängder radioaktivt avfall i vårt närområde, kan bara lösas genom gemensamma ansträngningar. Sådant arbete bedrivs som bekant inom ramen för Den nordliga dimensionens miljöpartnerskap. (Det multilaterala avtalet om atomsoporna i Ryssland, som de nordiska insatserna möjliggjort, är här av central betydelse.) Även det viktiga arbetet på hälso- och socialområdena bör bli föremål för intensifierade gemensamma ansträngningar, exempelvis genom det i denna vecka lanserade Den nordliga dimensionens partnerskap på dessa områden.

Det är också av yttersta vikt att EU:s huvudinstrument för politiken gentemot Ryssland, partnerskaps- och samarbetsavtalet (PSA), utan dröjsmål utökas till att omfatta de nya EU-medlemmarna. Två andra viktiga Rysslandsinstrument för unionen utgörs av det permanenta partnerskapsrådet och Den nordliga dimensionens handlingsplan, som syftar till att fördjupa regionalt samarbete i norra Europa.

Fru president! Civil krishantering är ett annat viktigt område inom vilket det råder en hög grad av nordisk samsyn. Denna nordiska värdegemenskap bör naturligtvis fortsätta och fördjupas inom ramen för FN, EU, Osse, Nato och andra internationella forum. Samarbetet mellan FN och andra regionala och subregionala aktörer bör samtididgt vidareutvecklas. EU:s civila krishantering har det senaste året tagit stora steg framåt genom upprättandet av EUPM i Bosnien-Hercegovina och den kommande polisinsatsen Proxima i Makedonien.

Också den militära krishanteringen har utvecklats betydligt, genom slutförandet av Berlin plus-avtalen med Nato och igångsättandet av de första operationerna, Concordia i Makedonien och Artemis i Demokratiska Republiken Kongo. Det danska EU-ordförandeskapet har gjort utomordentliga insatser på det civila krishanteringsområdet. EU:s förmåga inom såväl civil som militär krishantering kan, när den är fullt utvecklad, bli en viktig resurs, som kan komma FN till godo. Den gemensamma EU/FN-deklarationen om krishantering, som undertecknades i New York den 25 september, utgör här ett viktigt steg.

Fru president! De nordiska länderna har i stor utsträckning samma syn på de viktigaste frågorna på den internationella dagordningen. Stor enighet råder när det gäller det fortsatta hotet från internationell terrorism och spridningen av massförstörelsevvapen. I bägge dessa sammanhang måste FN och säkerhetsrådet spela en ledande roll. Den strategi och handlingsplan för EU:s gemensamma politik avseende massförstörelsevapen som, efter initiativ från Sverige, antogs av EU:s stats- och regeringschefer i Thessaloniki i somras innebär ett positivt steg. Nu väntar det viktiga arbetet med att genomföra de olika konkreta åtgärder som föreslås inom områdena nedrustning, icke-spridning och exportkontroll.

Det är glädjande att Iran har visat vilja att tillmötesgå omvärldens krav på samarbete med IAEA genom överenskommelsen med de europeiska utrikesministrar som besökte Teheran den 21 oktober. Det är viktigt att Iran nu lever upp tilll sina utfästelser och att det internationella samfundet även i fortsättningen bevakar frågan och bevarar den samsyn som nu råder.

De nordiska länderna delar det internationella samfundets oro över Nordkoreas nukleära program. En fredlig lösning bör sökas genom dialog, och vi stöder de sexpartssamtal som inletts i den frågan.

De nordiska länderna stöder den av säkerhetsrådet enhälligt antagna resolutionen 1511 om Irak. I resolutionen betonas ockupationens temporära natur och understryks att den övergripande målsättningen är återupprättande av irakisk suveränitet. En form av tidtabell för den politiska processen etableras, och FN ges en tydligare och mer självständig roll. Resolutionen riktar en stark uppmaning till det internationella samfundet att fortsatt bidra till återuppbyggnaden. Allt detta är positivt. Samtidigt står det klart att Irak åtminstone på kort sikt är i behov av omfattande stöd. Givarkonferensen i Madrid i förra veckan innebar ett första steg i det här hänseendet, men mycket återstår att göra.

Situationen i Mellanöstern är djupt oroande. Det finns en uppenbar risk att den allvarliga konflikten sprids även till andra länder i regionen. I det här ytterst allvarliga läget är det uppenbart att det internationella samfundet måste engagera sig på ett än mer kraftfullt sätt för att nå en lösning på konflikten. EU måste fortsätta att agera inom ramen för Kvartetten i syfte att få parterna att genomföra färdplanen. Även ledarna i regionen måste involveras djupare i ansträngningarna att få i gång fredsprocessen och förhindra att konflikten sprider sig. Prioritet på kort sikt måste vara att bryta den pågående våldsspiralen.

Fru president! De nordiska länderna har ett långvarigt engagemang för Afrika, med starka band till många av dess länder. Våra förbindelser tyngs inte av ett kolonialt förflutet. Tvärtom har vi genom åren stött kampen för frihet och rättvisa. Detta underlättar för oss när vi i dag söker samarbete med Afrika för att lösa konflikter, stärka efterlevnaden av mänskliga rättigheter och nå en hållbar utveckling.

Vårt möte med afrikanska kolleger i Pemba i Mocambique i samband med det nordisk-afrikanska utrikesministermötet i oktober visade på betydelsen av att upprätthålla ett gott nätverk med framsynta afrikanska regeringar. Erfarenheterna från Pemba visar att vi genom gemensamma ansträngningar har goda förutsättningar att nå framsteg i olika afrikanska ödesfrågor.

Mycket görs redan. Norges aktiva diplomati för att bidra till ett allomfattande fredsavtal i Sudan illustrerar väl vad vi som nordbor kan göra för att främja afrikanska lösningar på utdragna väpnade konflikter. Finland lämnar genom FN ett betydande stöd till att fredsavtalet mellan Etiopien och Eritrea efterlevs, medan Sverige bidrar till försöken att nå en fredlig och stabil utveckling i Demokratiska republiken Kongo.

Fru president! Listan över världens konflikthärdar skulle kunna göras längre, men de jag redan nämnt räcker nog för att konstatera att vi, som det heter i det kinesiska talesättet, lever i intressanta tider. Men de är tack och lov intressanta inte bara i negativ bemärkelse. Det är i en tid av djupgående konflikter och av stora fredliga förändringar som vi lever. Det är en tid då nordiskt samarbete likaväl som internationellt samarbete i övrigt behövs mer än någonsin tidigare.

Applaus

Försvarsministrarnas redogörelse (Dokument 6)

Försvarsminister **Leni Björklund**:
Fru president, ärade medlemmar! Som har framgått av utrikesministrarnas rapport, har mycket hänt i världen sedan min norska kollega lämnade vår redogörelse vid Nordiska rådets session för ett år sedan. Vi bevittnar genomgripande förändringar i vår säkerhetspolitiska miljö, förändringar som kan illustreras med några exempel och som löpande diskuteras i kretsen av nordiska försvarsministrar.

Mitt första exempel är EU:s utvidgning och regeringskonferensen. Det är glädjande att EU:s utvidgningsprocess framskrider enligt planerna. Konventet om EU:s framtid har presenterat flera välkomna förslag som syftar till att vidareutveckla det europeiska säkerhets- och försvarspolitiska samarbetet men som också ställer oss inför svåra avvägningar.

Det andra gäller Natos utvidgning och omstrukturering. Vid Natos toppmöte i Prag i november 2002 fattades beslut som syftade till att anpassa Nato till en ny säkerhetspolitisk verklighet.

Nato bjöd in sju nya medlemmar och antog nya uppgifter vid sidan av de traditionella. Inom Nato pågår också en förändring av kommandostrukturen. Upprättandet av Natos nya snabbinsatsstyrka, Nato Response Force, och överföringen av ansvaret för den internationella operationen i Kabul i Afganistan till alliansen vilket är första gången Nato opererar utanför Europa, är viktiga milstolpar i Natos utveckling.

Det tredje gäller relationen mellan EU och Nato. Som en följd av bland annat utvidgningsprocesserna inom både EU och Nato är det naturligt och viktigt att relationerna mellan de båda organisationerna utvecklas. Vi kan med tillfredsställelse notera att de permanenta arrangemangen, det så kallade Berlin+, mellan EU och Nato har kommit på plats under året. På det praktiska planet har också EU och Nato fördjupat sitt samarbete på Balkan genom att EU med stöd av Nato övertagit ledningen av den militära krishanteringsinsatsen i Makedonien, operation Concordia. Under året har EU också genomfört sin första självständiga militära krishanteringsinsats, operation Artemis, i Demokratiska republiken Kongo. Det är nu viktigt att erfarenheterna från de båda operationerna tas till vara inom EU och Nato. De diskussioner som nu pågår inom EU och Nato är viktiga och bör ligga till grund för ett stärkande av samarbetet mellan de båda organisationerna.

Som framgick av utrikesministrarnas rapport pågår många konflikter i världen. Saddam Husseins regim i Irak har fallit, och världssamfundet står inför ett komplext återuppbyggnadsarbete. Utvecklingen i Afganistan uppvisar några positiva tecken, mot bakgrund av 23 års krig, men är fortsatt mycket känslig. Stora framsteg har under det senaste året skett i fredsprocessen i Demokratiska republiken Kongo. I Sudan är den internationella insatsens framgång ett tecken på att parterna vill lösa den långdragna konflikten på fredlig väg. Situationen på västra Balkan är fortsatt instabil. Trots vissa tecken på positiv utveckling är tillvaron för enskilda människor i dessa länder fortfarande svår.

Situationen med anledning av dessa konflikter har återkommande analyserats i den nordiska försvarspolitiska kretsen under året som gått. Våra länder väljer ibland olika handlingsvägar vad gäller aktivt deltagande men har i den nordiska kretsen ett viktigt informellt forum för erfarenhets- och idéutbyte, som vi nyttjar i detta sammanhang.

Under våren genomfördes ett nordiskt-ryskt försvarsministermöte, där vi hade goda diskussioner om övergripande säkerhets- och försvarspolitiska frågor av gemensamt intresse i syfte att utveckla vår gemensamma grannlandsrelation med Ryssland. Vi vet att detta initiativ uppskattats från rysk sida och har förutsättningar att ytterligare fördjupas.

Den nordiska kretsen av försvarsministrar gläds över att Island under året väsentligt ökat sin del i det nordiska samarbetet på det försvarspolitiska området, bland annat genom att genomföra ett nordiskt försvarsministermöte där en utförlig redovisning lämnades om Islands utrikes- och försvarspolitiska läge. I samband med mötet i Reykjavik tillträdde Island det Memorandum of Understanding som utgör grunden för samarbetet inom Nordcaps – vad Nordcaps står för återkommer jag till. Islands bidrag till nordisk samordning av internationell krishanterings kommer att vara betydelsefullt. Island bidrar redan i dag genom att hålla flygplatsen i Pristina i Kosovo öppen, och jag hoppas att Island i gengäld ska känna ett gott utbyte av det nordiska samarbetet.

Estland, Lettland och Litauen har inbjudits att bli medlemmar i EU och Nato. Inte minst mot denna bakgrund har vi inlett en intressant och viktig diskussion om ett förändrat och fördjupat nordiskt-baltiskt samarbete. Som ett första konkret steg i den utvecklingen har vi beslutat att hålla ett nordiskt-baltiskt försvarsministermöte i Sverige i november i år. Avsikten är att de här mötena ska bli årligen återkommande. I de förberedande diskussionerna har alla de nordiska och baltiska länderna varit positiva ett fördjupat samarbete. Närmare detaljer kring utformningen av samarbetet kommer att diskuteras vid ministermötet. Vi ser det som en viktig del av etablerandet av normala grannlandsrelationer mellan jämbördiga länder, och det är även en viktig del i att stärka en nordisk-baltisk dimension i de större internationella sammanhang vi deltar i.

Nordcaps betyder Nordic Coordinated Arrangements for Military Peace Support. Det är en liten kärna av gemensam nordisk planeringsförmåga som vi har som ett verktyg för att samordna oss och få en effektivare resursanvändning. Genom Nordcaps kan vi förbättra vår förmåga att agera gemensamt inför beslut om och vid deltagande i fredsfrämjande operationer. Vid försvarsministermötet i maj 2001 blev man överens om att en nordisk krishanteringsstyrka upp till

en brigads storlek skulle finnas och vara operativ sommaren 2003, och det har vi nu genomfört. Den nordiska krishanteringsstyrkan operativförklarades den 1 juli i år. Tanken är att den här nordiska styrkan kan finnas tillgänglig för operationer som leds av FN, Nato, Osse eller EU.

I samband med den gemensamma övningen Nordic Peace, som genomfördes i september i Finland, övades ledningsförmågan och andra multinationella funktioner inom den nordiska krishanteringsstyrkan. Preliminära slutsatser pekar på att övningen ytterligare stärkt förmågan att verka tillsammans i multinationella nordiska formationer. I nästa steg går vi nu gemensamt vidare med att inom Nordcaps se över möjligheterna att öka samordningen för marin- och flygvapenförband i det gemensamma styrkeregistret.

Nya former av säkerhetshot och hur de bemöts är naturligtvis frågor som diskuteras i alla de nordiska länderna, inte minst i samband med förberedelser inför nya försvarsbeslut. Kopplat till nya hot har de nordiska länderna under året på ämbetsmannanivå tagit fram konkreta förslag till hur ett närmare nordiskt samarbete kring skydd mot NBC-vapen skulle kunna utformas. Vi försvarsministrar avser att ta ställning till detta förslag i samband med årets sista nordiska försvarsministermöte, som äger rum i Stockholm i slutet av november.

Som min norska kollega Kristin Krohn Devold tog upp i sitt tal i Helsingfors förra året, finns det goda möjligheter till effektivt resursutnyttjande genom nordiskt samarbete. Att det nordiska försvarssamarbetet inte är ett ändamål i sig utan att de nordiska länderna var för sig har mycket att vinna på rationella och effektiva samverkanslösningar framgår tydligt när vi till exempel ser på det nordiska försvarsmaterielsamarbetet. Under många år har vi i Norden bedrivit samarbete kring försvarsmaterielfrågor inom ramen för vårt samarbetsforum Nordac, Nordic Armament Cooperation. Ett fortsatt utvecklat nordiskt försvarsmaterielsamarbete står högt på dagordningen och får än större betydelse när Europas försvarsindustri omstruktureras.

När det gäller Balkan kommer Natos planerade reduceringar inom styrkan i Kosovo med största sannolikhet att påverka alla de nordiska bidragen. Alla de nordiska länderna är representerade i någon form i Kosovostyrkan. För närvarande har Finland brigadledningsansvaret i en av KFOR:s sektorer, och Sverige kommer att överta det ansvaret från november i år fram till maj 2004.

För att ha goda förutsättningar på högsta politiska nivå för att diskutera samordningsmöjligheter beträffande västra Balkan kommer de nordiska försvarsministrarna och representanter för Island att gemensamt genomföra en resa till Kosovo i början av nästa vecka.

Fru president! Sverige har varit ordförande under 2003 för det nordiska försvarspolitiska samarbetet och lämnar över ordförandeskapet till Danmark vid årsskiftet. Jag vill tacka mina nordiska kolleger för det goda samarbetet under året. För mig som ny försvarsminister under året har det här samarbetet varit ovärderligt och underlättat agerandet i andra internationella organ där våra länder deltar. Vi har ett värdefullt nordiskt samarbete på försvarsområdet, som jag ser fram emot att fortsätta under nästa år.

Applaus

Inge Lønning (Presidiets innlegg):

Den tid er definitivt forbi da nordisk samarbeid var et alternativ til videre europeisk eller internasjonalt samarbeid. Det internasjonale perspektiv er i dag en integrert del av praktisk talt all den virksomhet vi driver i Nordisk Råd. Det er en selvfølge at de spørsmålene vi arbeider med, settes inn ikke bare i en nordisk belysning, men i et videre europeisk og i mange tilfeller et globalt perspektiv.

Det internasjonale parlamentariske samarbeid har som sitt ytterste mål å fremme kontakter og forståelse mellom landene, å verne om frihet og sikkerhet for borgerne, og befordre en videreutvikling av det parlamentariske demokratiske systems instrumenter og institusjoner og å fremme sosial velferd og økonomisk utvikling.

La meg gjøre en rask rundtur blant noen av de internasjonale samarbeidsaktivitetene vi har beskjeftiget oss med i 2003. Samarbeidet med våre parlamentariske kolleger i nærområdet har blitt ytterligere befestet. Den baltiske rådsforsamlingen og Nordisk Råd står nå så nær hverandre

som det overhodet er mulig å gjøre uten å slå seg sammen, og vi møtes regelmessig. I april arrangerte vi sammen vårt fjerde felles møte, denne gangen i Lund i Sverige, som samtidig passet på å feire 900-årsjubileet for opprettelsen av det nordiske erkebispesetet der.

Særlig gledelig er det at utvalgene i den baltiske rådsforsamling og Nordisk Råd holder på å konsolidere et praktisk og regelmessig samarbeid. Som eksempel på et resultat av dette, kan nevnes det fellesmøtet som rådets medborger- og forbrukerutvalg og velferdsutvalg hadde sammen med den baltiske rådsforsamlingens justis- og sosialkomité omkring narkotikamisbruk og bekjempelse av korrupsjon. I dette møtet deltok også representanter fra Europarådet. Også de andre utvalgene i rådet har gjennomført felles aktiviteter med sine baltiske motparter og med andre parlamentariske søsterorganisasjoner. For eksempel har Nordisk Råds miljø- og naturressursutvalg hatt flere åpenhjertige og konstruktive drøftelser med The British-Irish Interparliamentary Body om miljøspørsmål og spesielt om Sellafield. Miljøspørsmål er også blitt diskutert med Benelux-parlamentet. På lignende måte har Næringsutvalget vært representert i møter med de parlamentariske nettverkene knyttet til Verdens handelsorganisasjon og OECD.

Det parlamentariske Østersjøsamarbeidet fikk en fremragende demonstrasjon i den 12. parlamentariske Østersjøkonferansen, som i begynnelsen av september ble holdt i Oulo i Finland. Den konferansen behandlet utviklingen av kunnskapssamfunnet, og spørsmålet om maritim sikkerhet, og sluttdokumentet fra konferansen kan anses som et betydelig skritt fremover, bl.a. fordi deltakerne – det omfatter også samtlige russiske delegater – stilte seg bak en oppfordring til regjeringene om å arbeide for at Østersjøen blir utpekt som et særlig følsomt havområde.

Samarbeidet med våre parlamentariske kolleger i Russland går fremover. Ved samtale i St. Petersburg i sommer uttalte føderasjonsrådets talsmann, president Sergei Mironov, at man gjerne vil bidra aktivt til Nordisk Råds temakonferanse i april neste år om den nordlige dimensjon. På slutten av dette året kommer vi til å gjennomføre et ukelangt program for en gruppe parlamentarikere fra Kaliningrads regionale duma for å utvide nettverket og dialogen med Russland.

EUs utvidelsesprosess og fremtidskonvent har vært et av de mest fremtredende spørsmål på den europeiske politiske agenda under året. Disse spørsmål drøftet vi med europaparlamentarikere og med de nordiske konventsmedlemmene i Brussel i vår. Den fortsatte utviklingen av den nordlige dimensjon er en sentral oppgave for det parlamentariske samarbeidet i Nord-Europa, ikke minst etter EUs utvidelse. I midten av november i år kommer vi til i samarbeid med det polske parlamentet å gjennomføre en parlamentarisk workshop om den nordlige dimensjon i Warszawa. Det er også i den sammenheng et felles arrangement med Nordisk Ministerråd.

Det parlamentariske samarbeidet om forholdene i Vest-Norden, i Arktis og i Barentsregionen har også et økende omfang. Nordisk Råd deltar i dette samarbeidet, bl.a. gjennom sin rapportør i Den arktiske parlamentarikerkomiteen. Blant de spørsmålene som står i sentrum, er samarbeidet med urbefolkningene, en bærekraftig sosial og økonomisk utvikling samt satsingen på å utvikle IT og bærekraftige transportsystemer i Arktis.

Rådet mener at det fortsatt bør satses på et forsterket samnordisk arbeid om å styrke beredskapen for konfliktforebygging og sivil krisehåndtering.

Fru President! Det er vårt mål å videreutvikle og befeste det internasjonale samarbeidet i 2004. En grunnleggende faktor i denne sammenheng er utvidelsen av EU som kommer til å fullbyrdes 1. mai 2004.

La meg til sist vende tilbake til mitt utgangspunkt. Den tiden er forbi da nordisk samarbeid var et alternativ til europeisk og videre internasjonalt samarbeid. Kanskje er vi i dag inne i en så dynamisk utvikling at vi i nær fremtid vil se at også de nordiske land er modne til å følge eksempelet fra våre baltiske naboland og delta uten forbehold av noe slag i både den europeiske integrasjonsprosess og det forsvars- og sikkerhetspolitiske samarbeidet.

Applaus

Udenrigsminister **Halldór Ásgrímsson:**
Ministrene Laila Freivalds og Leni Björklund har utførlig redegjort for de utenrikspolitiske og forsvarspolitiske spørsmålene. Jeg ønsker bare å kommentere fire saker.

For det første er det helt klart at EU-utvidelsen på kort tid totalt kommer til å forandre Europa-bildet. Det blir en krevende oppgave å skape nye kontakter over landegrensene mot øst. I den sammenheng kan de nordiske landene formidle av sine rike erfaringer. Utvidelsen medfører også uunngåelige forandringer i EUs organisasjon og arbeidsmåter. Med henblikk på dette er det viktigere enn noensinne tidligere å opprettholde en effektiv informasjonsutveksling mellom Island og Norge på den ene siden og Danmark, Finland og Sverige på den andre siden. EØS-avtalen bygger på den situasjonen vi hadde i Europa for over ti år siden. Siden da er institusjonene blitt forandret, og vi forutsetter ytterligere forandringer framover. Med tanke på disse omstendigheter er det enda viktigere å opprettholde et godt samarbeid mellom Island, Norge og de tre nordiske landene som er medlemmer av EU.

Et effektivt nordisk samarbeid avhenger av at de nordiske landene står sammen i forhold til Europa-spørsmålene. Våre forskjellige tilknytningsformer innebærer selvfølgelig visse hinder. Samtidig kan vi konstatere at Danmarks, Finlands og Sveriges medlemskap og det nordiske samarbeidet bidrar til betydelig å styrke relasjonene mellom EU og de to nordiske landene som ikke er medlemmer av EU. Det er tilfredsstillende å konstatere at vi alle fem er enige om at det er både nødvendig og nyttig å drøfte våre felles interesser i forhold til Europa som helhet.

Vi la en viktig etappe bak oss da forhandlingene om utvidelsen ble fullført tidligere i år. Det er fantastisk å være vitne til hvordan verdens største økonomiske helhet blir til – det indre marked med 450 millioner innbyggere.

For det andre vil jeg gi uttrykk for min tilfredshet med det svenske initiativet som ligger til grunn for det vellykkede møtet som de nordiske utenriksministrene hadde med ni afrikanske kollegaer i Pemba i nordlige Mosambique for en drøy uke siden. Island har i de siste årene vært – og er fremdeles – i ferd med å bygge opp sitt bistandsarbeid i den sørlige delen av Afrika, side om side med de andre nordiske landene. Dette arbeidet fortsetter, og det vil bli bestyrket parallelt med at de politiske kontaktene mellom Island og landene i denne delen av verden blir utvidet og fordypet.

For det tredje vil jeg nevne situasjonen i forhold til Doha-forhandlingsrunden i WTO. Møtet i Cancun var en skuffelse. I begynnelsen så det ut til å gå i riktig retning, som i og for seg ikke helt tjente våre landbruksinteresser, men vi må innse at utviklingslandenes situasjon krever at det internasjonale samfunn finner en løsning som de kan være tilfreds med. Det kunne være av grunnleggende betydning at vi, de nordiske landene, tar initiativet til et reelt samråd mellom nord og sør.

For det fjerde vil jeg nevne et utvidet nordisk forsvarspolitisk samarbeid, som gjenspeiler forandringer og finner sted ganske uproblematisk, nettopp fordi det bygger på samme grunn som annet nordisk samarbeid, på de samme verdiene og på de samme metodene. Samhold og felles holdninger fører til at vi mer effektivt og målbevisst kan bidra til internasjonale operasjoner. Som en følge av dette har, som minister Leni Björklund nevnte, Island begynt mer aktivt å delta i nordisk samråd og samarbeid på det forsvarspolitiske området. Det første nordiske forsvarsministermøtet ble holdt på Island i år. På dette møtet drøftet vi felles oppgaver og problemer, og vi informerte om vår sikkerhets- og forsvarspolitiske situasjon. Som eksempel på et konkret resultat fra møtet vil jeg nevne at vi også undertegnet en avtale om Islands deltakelse i Nordcaps.

Det økende forsvarspolitiske samarbeidet i Norden er et godt eksempel på de tette bånd som bringer oss sammen i et sterkt fellesskap.

Applaus

Agne Hansson (Midtengruppens talsmann):
Fru president! Jag vill tacka för de redogörelser som har lämnats. Längre tillbaka var det förbjudet att diskutera utrikes- och säkerhetspolitik i Nordiska rådet. Nu är det högst aktuellt och har högsta prioritet. Mittengruppen välkomnar det. Gemensamt i det nordiska samarbetets namn finns det viktiga uppgifter för Norden i en alltmer internationaliserad värld.

Mittengruppen välkomnar EU:s utvidgning. Det är viktigt att det fördrag som nu arbetas fram får en utformning som stärker legitimiteten för EU hos medborgarna. Ska det vara möjligt måste makten byggas underifrån. Nordiska rådet är en viktig länk för att ta till vara Nordens speciella intressen i EU.

Fru president! För ett år sedan vid sessionen i Helsingfors diskuterade vi hur Norden och då Norge, som medlem i FN:s säkerhetsråd, skulle kunna medverka till att undvika en katastrof i Irak. I dag vet vi mer.

För mittengruppen, som starkt står på en FN-linje mellan dem som har stor tilltro till USA och dem som är starkt kritiska till USA, är det att beklaga att FN inte har fått spela en större roll och ta ett större ansvar i Irakkrisen.

USA har återigen bevisat att de är väldigt bra på att starta krig men väldigt dåliga på att avsluta krig. Nu får vi snart varje dag förkrossande nyheter från Irak – senast var det dödade Rödakorsarbetare och för inte så länge sedan attacken mot FN i Bagdad.

USA har ett stort ekonomiskt ansvar för återuppbyggnaden av demokratin i Irak, men FN måste ha och ges ledningen för det arbetet. Det är viktigt med det humanitära biståndet i det sammanhanget. Den interna säkerheten måste fungera för dem som finns där och arbetar i internationella organisationer. Här måste Nordens länder också medverka. Det är bra att de nordiska utrikesministrarna stöder FN-resolutionen om Irak.

Min fråga till utrikesministrarna är: Finns det något gemensamt nordiskt arbete för att hjälpa till med stödinsatserna och för att öka säkerheten för dem som medverkar i återuppbyggnaden av demokratin i Irak?

På FN-dagen den 24 oktober antog de nordiska ministrarna på biståndsområdet en deklaration till stöd för arbetet med FN:s millenniemål. I denna deklaration åtar sig de nordiska länderna att bland annat arbeta för att biståndsvolymen höjs i enlighet med FN:s 0,7-procentsmål, att inom ramen för WTO arbeta för att utvecklingsländerna får ett större marknadstillträde i de rika länderna för sina produkter samt att bidra till en hållbar skuldsituation för de mest skuldtyngda länderna.

Mittengruppen hälsar deklarationen med tillfredsställelse. Det här är ett betydande arbetsområde. Frågan gäller nu hur utrikesministrarna kommer att prioritera inom den ram som finns i millenniemålen. På vilket sätt kommer utrikesministrarna och de nordiska länderna att samarbeta? För mittengruppen är avskrivning av skulderna på de mest skuldtyngda länderna en viktig del i de åtgärderna. På vilket sätt samarbetar vi i Norden för att lösa den uppgiften?

Fru president! Att stoppa spridningen av hiv/aids är ett av FN:s åtta millenniemål. Det ska uppnås innan 2015. Mittengruppen ser uppfyllandet av detta mål som mycket viktigt. Om inte spridningen av hiv/aids stoppas är utsikterna att uppnå de övriga millenniemålen mycket små. Vi vet också att det är människor i de mest aktiva åldrarna som drabbas. Epidemin är i vitt skilda stadier i olika delar av världen. När vi talar om hiv/aids-epidemin talar vi ofta om situationen i Afrika. Situationen i Afrika är fruktansvärd, men vi har också en explosionsartad ökning av denna sjukdom i närområdet. Här har Norden en viktig uppgift. Jag skulle gärna vilja höra lite mer konkret om vad vi har på planeringsstadiet för att arbeta för att minska spridningen av hiv/aids i vårt närområde.

Ole Stavad (Den sosialdemokratiske gruppen, S):
Fru præsident! Jeg synes, at Midtergruppens talsmand holdt en tale, der stort set flugter med holdninger, som vi i Den Socialdemokratiske Gruppe kan erklære os enige i.

Jeg hæftede mig specielt ved, at Midtergruppen – og jeg forstod, at det var Midtergruppen i sin helhed – beklagede, at FN ikke har og har haft en stærkere rolle i Irak, og at Midtergruppen som gruppe mener, at FN's rolle i Irak skal styrkes fortsat også efter vedtagelse af den seneste resolution. Jeg vil kun vide, om disse erklæringer også har støtte fra de danske medlemmer af Midtergruppen.

Agne Hansson (Midtengruppen, c):
Fru president! Vi arbetar i en demokrati, och det är majoriteten som formar besluten. Så är det också i Mittengruppen. Det jag har sagt är mittengruppens officiella ställning i dessa sakfrågor.

Utrikesminister **Laila Freivalds**:
Fru president! Jag ska försöka besvara Agne Hanssons frågor. Jag har arbetat som utrikesminister i 14 dagar. Men det är en effektiv organisation, och samarbetet på det nordiska planet är mycket utvecklat.

På den första frågan, om det finns ett nordiskt samarbete kring stödinsatser och säkerhet i Irak, får man nog svara att vi är alla, var och en för sig, engagerade i Irak på olika sätt. Det sker ett informationsutbyte mellan länderna om våra olika insatser. Det finns inga planer på något gemensamt agerande, utan det viktiga för oss är att koordinera och ha kunskap om vad de andra nordiska länderna gör för att på det viset se till att våra egna insatser är anpassade och att vi inte kolliderar med varandra utan stöder varandras insatser.

Sedan har vi det gemensamma agerandet från de nordiska länder som är medlemmar i EU, genom att EU har ett gemensamt agerande. För närvarande ligger det på stadiet att skapa resurser för att inleda ett återuppbyggnadsarbete. Där har EU gjort ett gemensamt ställningstagande, och en del av de nordiska länderna har därefter också bidragit med egna löften om ekonomiskt bidrag.

När det gäller planering av insatserna i fråga om hiv/aids i närområdet har jag lite svårt att få fram någon konkret information. Jag erinrar mig att när Barentsrådet hade sitt möte nu senast i Umeå var den frågan uppe. Över huvud taget när det gäller samarbetet med Ryssland är frågan om hiv/aids en av de frågor som behandlas i det sammanhanget. Det är det svar jag kan ge.

Agne Hansson (Midtengruppen, c):
Fru president! Jag tackar för de här svaren. Min avsikt var att markera de här frågornas vikt. Man kanske arbetar på flera sätt, enskilt eller gemensamt. Jag vill understryka att alla sätt är bra bara de ger effekt. När det gäller hiv/aids är det samma sak. Vi har en viktig uppgift var och en för sig, men en samlad insats även i det nordiska perspektivet kunde vara viktig.

Jag tackar än en gång för svaren. Jag hälsar Laila Freivalds välkommen i det här sammanhanget, även om jag hade önskat att hon hade kommit till den posten på ett annat sätt.

Utenriksminister **Jan Petersen**:
Dagens redegjørelser og innlegg har vist bred enighet på tvers av nasjonale grenser og politiske skillelinjer om at utvidelsen av EU er i alle de nordiske lands interesse. Men ingen konstruksjon er sterkere enn det svakeste ledd. Det er derfor det er så viktig at det europeiske byggverk også forsterkes gjennom utvidelsen av Nato og EØS parallelt med at EU får ti nye medlemsland. De tre utvidelsene støtter opp om hverandre og kan gi større sikkerhet og stabilitet, økonomisk vekst og bedre levevilkår for alle europeiske land.

Norge tar sitt ansvar for at dette skal lykkes, bl.a. gjennom å bidra med 1,9 milliarder norske kroner årlig til økonomisk utvikling av det indre markedet. Dette er en tidobling i forhold til nåværende støtte og gjør oss til den niende største netto bidragsyter til EU.

De utfordringer Estland, Latvia og Litauen står overfor som EU-, EØS- og Nato-medlemmer er også våre utfordringer. Derfor skal 250 millioner norske kroner av vårt årlige bidrag til finansieringsordningen under den nye EØS-avtalen gå til de tre baltiske land. Vi vil legge spesiell vekt på at pengene fra finansieringsordningen brukes til miljørelaterte tiltak, helseprosjekter, grenseregionalt samarbeid og innenfor justisområdet.

Gjennom Schengen-samarbeidet vil EUs nye medlemsland på sikt få ansvar for oppgaver som i stor grad kan påvirke sikkerheten i Norge og Norden. Effektiv kontroll av yttergrensene er viktig i kampen mot alvorlig grenseoverskridende kriminalitet, som terrorisme, menneskehandel og smugling. Finansieringsordningen under den nye EØS-avtalen blir bl.a. et viktig virkemiddel for å videreutvikle samarbeidet med de nye Schengen-landene om disse spørsmålene.

Norge bidrar videre til å forberede de baltiske lands Nato-medlemskap gjennom en rekke støtteordninger. Den norske bistanden er et uttrykk for dyptfølt solidaritet med våre baltiske naboer, som har fått erfare at sikkerhet ikke kan tas for gitt. Men det er også en investering i vår egen sikkerhet. Jeg er overbevist om at Nato-utvidelsen vil bidra til en vesentlig styrking av det sikkerhetspolitiske samarbeidet i hele Europa så vel som av de transatlantiske bånd.

Også samarbeidet i østersjøområdet går inn i en ny tid med EU-utvidelsen neste år. Med Kaliningrad og St. Petersburg som viktige unntak, blir Østersjøen et EU-innlandshav. EUs nordlige dimensjon blir et enda viktigere instrument for dialog og samarbeid mellom EU og Russland. Som partnerland – og gjennom vårt formannskap i Barentsrådet – ønsker Norge å bidra konstruktivt til dette.

Våre omgivelser er i ferd med å omskapes. De nye omgivelsene vil i sin tur omskape oss. 2004 gir oss et nytt institusjonelt rammeverk for europeisk samkvem. Det kan nok ta litt tid før vi alle blir helt vant med de nye forholdene. Likevel er jeg sikker på at vi om ikke så altfor lenge vil ha vanskelig for å huske at det noen gang var annerledes.

I forhold til denne store og skjellsettende historiske prosessen kan det synes smått, men jeg må erkjenne at endringsprosessene i EU ikke gjør det enklere for Norge å få gjennomslag for våre synspunkter. Det er en stadig større utfordring å få oppmerksomhet i EU-kretsen om EØS-samarbeidet og innflytelse på saksområder som er viktige for oss.

EU-utvidelsen svekker med andre ord Norges og de andre Efta/EØS-landenes tyngde i forhold til EU ytterligere. Også av denne grunn er det nordiske og det nordisk-baltiske samarbeidet av stor viktighet for Norge. Våre felles interesser og verdier binder oss sammen til tross for at vi er ulike land, med ulik geografi og næringslivsstruktur. Dette vil vi bygge videre på.

Utenriksminister Laila Freivalds trakk i sin redegjørelse frem sivil krisehåndtering som et av de viktige områdene der de nordiske lands samarbeid bør utbygges og utdypes. Det slutter jeg meg helt og fullt til, ikke minst på bakgrunn av de positive erfaringene vi har fra arbeidet i Sri Lanka Monitoring Mission.

Jeg deler også utenriksministerens bekymring for situasjonen i Midtøsten, der vi bl.a. samarbeider med Danmark og Sverige i den internasjonale observatørgruppen i Hebron. Samtalene jeg har hatt med israelske og palestinske ledere, inkludert Sharon og Arafat, i september og oktober, gir liten grunn til optimisme. Her har det internasjonale samfunn, inklusive de nordiske land, fortsatt en viktig rolle å spille. Partene trenger oss mer enn noensinne.

Ole Stavad (Den sosialdemokratiske gruppens talsmann):

Fru præsident! Sidste år holdt vi en jubilæumssession i Helsingfors. Vi kunne vel egentlig godt have udnævnt vores session her i Oslo i år til en festsession. Siden vi mødtes sidst, er EU blevet udvidet med 10 nye lande. Det sker rent faktisk pr. 1. maj næste år. Og i 9 af de 10 lande er beslutningerne truffet ved folkeafstemninger med bred folkelig opbakning.

Næppe nogen, tror jeg, har kæmpet som de nordiske lande i fællesskab for at vi skal få samlet Europa, for at de nye demokratier i Øst- og Centraleuropa skulle med ind i det demokratiske fællesskab. Det har været en kamp, vi har ført for alle i almindelighed, men selvfølgelig for vore

østersønaboer og de tre baltiske lande i særdeleshed. Jeg synes godt, vi kan tillade os at markere, at hvis nogen havde sagt, at dette ville ske for bare ganske få år siden – også efter Murens fald – ja, så ville vi være blevet mødt med et smil.

Men nu står vi så over for opgaven at få det store samarbejde til at fungere. Jeg tror, at hvis man skal have et Europa med 25 eller flere lande til at kunne træffe beslutninger og være handlekraftigt, så bliver vi nødt til at finde nye samarbejdsformer. Her har vi nordiske lande, igen sammen med balterne og sammen med østersølandene, en opgave i at finde et samarbejdsmønster. Ikke en blok, men et tæt samarbejde. Jeg ved, at man arbejder intenst med det på ministerrådssiden. Vi har de samme diskussioner på parlamentarikersiden, og jeg vil meget stærkt opfordre til, at vi holder kontakt mellem ministerrådssiden og parlamentarikersiden, så vi forfølger de samme spor.

Jeg tror, at vi ved et tæt og klogt samarbejde kan få en merværdi imellem ministre, regeringer, parlamentarikere og ud til de lande, som vi skal finde samarbejdsmønstre sammen med.

Det er jo så desværre en kendsgerning, vi må forholde os til, at vi nordboere er mere skeptiske end mange andre, og man kan undre sig, når vi ser på de velfærdsmodeller, vi bygger vort samfund på, for der er faktisk ikke nogen samfund, der er mere sårbare end de nordiske velfærdssamfund, hvis vi ikke også er i stand til at aftale spilleregler på tværs af grænserne. Alle ved, at tomrum bliver udfyldt, og hvis ikke vi træffer aftaler om spilleregler på tværs af landegrænserne, så vil det tomrum blive udfyldt af markederne. Skal vore velfærdssamfund derfor have en god fremtid med udbygning i stedet for afvikling, kræver det, at vi finder spilleregler, vi skaber spilleregler, vi fastholder spilleregler, der går på tværs af landegrænserne. Derfor mener jeg også, at vi her har en meget stærk fælles interesse.

Vi diskuterer i alle vore lande i øjeblikket, om der vil komme mange fra de nye medlemslande, der vil søge til vore lande for at få arbejde i EU. Også her vil jeg opfordre til, at vi finder ud af at tale sammen, da problemstillingerne er ganske ensartede, om, hvordan vi håndterer det på en god måde.

Så kan jeg heller ikke lade være med at gøre en enkelt bemærkning til Irakkrigen på Den Socialdemokratiske Gruppes vegne. Vi kan sige, at de fem landes socialdemokratier har forholdt sig ens i hele Norden. Vi har været imod Irakkrigen på det grundlag, som den blev startet på. Vi havde ønsket, at der var et klart FN-mandat, hvis man skulle gå i krig. Det har splittet FN, det har splittet Nato, det har splittet EU, og det har splittet Norden, således som regeringerne og landene har forholdt sig.

Jeg håber, at vi nu vil prøve også at vende tilbage til det, vi ofte har været i stand til, nemlig at være samlere. Samle os i Norden. Være en kraft i EU, være en kraft i FN, og også tage Norden med der i Nato for at finde en fælles linje. Vi har fået et lidt bedre udgangspunkt med resolution 1511 i FN. Det har givet FN en lidt større rolle, men efter Den Socialdemokratiske Gruppes mening ikke stærk nok. Men jeg håber, at vi vil være i stand til at samle og være en samlet kraft i det videre på samme måde, som jeg håber, vi vil være i stand til fra Norden stadig væk at være en central faktor i FN, en stormagt, fordi vi også er parate til at bidrage.

Her har vi set, at man i nogle af vore lande på det seneste har gjort det dramatiske, at man har beskåret den bistand, vi er parat til at betale til den tredje verden. Jeg håber, at Norden stadig væk vil være i stand til at løfte en opgave, hver især og i fællesskab, i det internationale samfund.

Applaus

Agne Hansson (Midtengruppen, c):
Fru president! Jag noterar att Ole Stavad också starkt deklarerade för att Norden som helhet skulle gå med i Nato. Då är min fråga till Ole Stavad: Står även socialdemokraterna i Sverige bakom den ståndpunkten?

Ole Stavad (Den sosialdemokratiske gruppen, S):
Man bør altid holde to muligheder åbne. Det ene er, jeg har udtalt mig uklart. Den anden kunne være, at spørgeren ikke har lyttet efter. Jeg har faktisk overhovedet ikke forholdt mig til, at vi alle sammen skulle være medlemmer af Nato.

Tværtimod sagde jeg, at os, der er medlemmer af Nato, bør også arbejde for enighed inden for Nato. Så det var godt, vi fik det afklaret. Det ville ikke have været godt, hvis hr. Hansson skulle have været rundt i Norden med det synspunkt.

Samarbejdsminister **Flemming Hansen**:
Det er med stor tilfredshed, Nordisk Ministerråd har taget imod Nordisk Råds invitation til at drøfte det nordiske samarbejde set i forhold til dets omverden, først og fremmest Europa og det europæiske samarbejde i EU.

Samarbejdsministrenes drøftelse af ministerrådets Europa-aktiviteter er udmøntet i notatet "Det Internationale Norden". Vi har rettet øjnene på os selv i Norden, men har i høj grad også været hele kompasset rundt og søgt at indkredse væsentlige kendetegn og sigtelinjer for det fremtidige arbejde. Vi ser for os, at det i fremtiden vil blive endnu mere vigtigt at holde tæt kontakt ved samtaler og konsultationer igen og igen.

Hvilke udfordringer står vi så over for i det internationale Norden? Udfordringen for det nordiske samarbejde i en globaliseret epoke med et stærkt udvidet EU er at udvikle den indbyrdes nordiske dialog om internationale, særlig europæiske spørgsmål stadig tættere. Et ambitiøst nordisk samarbejde på alle niveauer er derfor ønskeligt. Det gælder ikke mindst for de nordiske landes forhold til de tre baltiske lande og for forholdet til Nordvestrusland. Fra nordisk side vil mærkesager som miljø, bæredygtig udvikling, åbenhed i politik og forvaltning samt ligestilling være særlig naturlige interesseområder.

Udfordringen er at presse det nordiske samarbejdes "indre marked" yderligere frem. Norden skal være en stærk vækstregion i Europa. Effekten skal være tilvækst i velfærd og mangfoldighed. Samtidig kan det nordiske kernesamarbejde gå endnu længere end i EU-regi og danne inspiration og skole for andre. Nedbrydningen af grænsebarrierer har på basis af udredningen om nordboernes rettigheder fået ny prioritet og skal fortsætte i takt med at nye barrierer opstår. Det igangværende formandskabsinitiativ til fjernelse af grænsehindringer – den såkaldte Schlüterproces – skal følges op i landene gennem varieret indsats afpasset efter den enkelte sektor. På sigt kan denne proces også udvikle sig til at omfatte de baltiske lande.

Udfordringen i strategiomlægningen er først og fremmest at udbygge det nordiske politiske samarbejde med de tre baltiske lande – de nye EU-medlemmer fra 1. maj. Udbygningen må ske på en sådan måde, at både de nordiske og de tre baltiske landes interesser tilgodeses. Det er afgørende, at strategiomlægningen kommer til udtryk som et klart nordisk signal om et forøget politisk og myndighedsbaseret samarbejde med de baltiske lande. Rent konkret vil jeg henvise til statsministrenes beslutning om at invitere de baltiske lande med i Nordisk Investeringsbank. Vi er også åbne over for, at de baltiske lande kan blive medejere af andre af de fællesnordiske institutioner, og statsministrene har foreløbig bedt generalsekretæren komme med et udspil herom.

Udfordringen er også at afgrænse og prioritere den fællesnordiske indsats. Det er nødvendigt på grund af Nordvestruslands geografiske udstrækning og de enorme samfundsbetingede behov, uanset at Nordisk Ministerråd relativt øger sin indsats i Nordvestrusland i årene fremover. Det nordiske samarbejde med Nordvestrusland er et bidrag til virkeliggørelse af mål og handlingsplaner inden for rammerne af EU's Nordlige Dimension.

Udfordringen er også at fastholde og udbygge den nordiske indflydelse på det europæiske samarbejde i en periode, hvor EU udvides fra 15 til 25 medlemslande. Norden har presset på for at formidle EU-medlemskab for østeuropæiske og baltiske naboer. Når EU udvides, er nye beslutningsprocesser i EU uundgåelige. På den baggrund er aktiv nordisk konsultation og samordning med interesserede parter i relation til EU ligesom et aktivt nordisk samarbejde i relation til EU et konkret middel til optimering af de nordiske landes interessevaretagelse.

En regional nordisk fællesoptræden i EU er ikke ensbetydende med nordisk blokpolitik, men et budskab om, at man agter at samarbejde 'europæisk' så langt som muligt i hvert enkelt spørgsmål. Omvendt har EU en både politisk og operationel interesse i velfungerende regionale samarbejdsstrukturer, som kan aflaste EU's egne institutioner og kapacitet. Der bør lægges vægt på at nærme det nordiske samarbejde til EU's dagsorden. Det nordiske samarbejde bliver på den måde en forstærkning af Norden i EU.

Vestnorden er præget af særlige naturbetingelser i form af små befolkninger, store afstande, koldt klima og dominerende afhængighed af havet og dets resurser. Udfordringen her er at imødekomme Vestnordens særlige vilkår og ønsker til nordisk samarbejde og samtidig undgå at bidrage til en marginalisering af området i forhold til det øvrige Norden.

Endelig er udfordringen at sikre størst muligt nordisk nytte af det samlede engagement, som de nordiske landes regeringer har besluttet sig for. Nordisk Ministerråd har taget initiativ til en politik for aktivt fællesnordisk samarbejde med andre internationale organisationer med udgangspunkt i de eksisterende ansvars- og kompetencefordelinger mellem organisationerne.

Alt i alt er udfordringen for de nordiske lande og det nordiske samarbejde kæmpestor i fremtiden. Redegørelsen viser, at Norden har meget at byde på, men også må anstrenge sig gevaldigt for blot at følge trop med centrale udviklingstendenser i det internationale samfund.

Jeg ser frem til den fortsatte drøftelse og vil hilse kommentarer velkommen.

Vicelantrådet **Olof Erland:**

Fru president! Det är en intressant utveckling i Nordiska rådet när debatten har utvecklats så att man kombinerar utrikes- och försvarspolitik med samarbetsfrågor i olika former på olika områden och på olika nivåer. Utrikesminister Laila Freivalds från Sverige hade perspektivet av mellanstatliga organisationer FN, Osse, Nato, EU osv., men pekade också på behovet av, när det t.ex. gäller Ryssland, att man också skulle se på de regionala och subregionala nivåerna. Det tycker jag är intressant. I försvarssamarbetet, där försvarsminister Leni Björklund, redogjorde för ett annat perspektiv, talar man om operationer och reaktioner på händelser, men också där tycker jag att det borde vara klart att utvecklingen går mot mera förberedande uppbyggnad av strukturer och mera långsiktighet. Ett tredje perspektive hade Inge Lønning, som talade om kontakter och samarbete samt nya dimensioner: IT-utvecklingen, miljöfrågor osv. Norges utrikesminister Jan Petersen nämnde Sri Lanka Monitoring Mission och där har också Åland varit involverat genom att visa upp ett fungerande lokalsamhälle på Åland. Det är ur det perspektivet jag tror att utrikes- och försvarspolitiken måste utvecklas, alltså hur bygger man stabila institutioner, hur värnar man rättsstaten, hur bygger man upp demokrati och parlamentarism, alltså folkrepresentation, och hur skapar man jämlikhet ekonomiskt, socialt och politiskt.

Detta som en kommentar till debatten. Jag skall ta upp en fråga som gäller rättsstatsprinciperna och den internationella rätten, alltså fredsoperationen Nordic Peace 2003 som nämndes tidigare.

I september detta år väckte Ålands demilitarisering stor uppmärksamhet i media. Norska militärhelikoptrar flög över åländskt territorium och svenska trupper och vapen förflyttades med passagerarfartyg via åländsk hamn för att delta i Nordic Peace 2003 i Säkylä i Finland.

Bakgrunden till Ålands demilitarisering är Ålands strategiska läge i Östersjön. Redan 1809 framförde Sverige önskemål om öarnas demilitarisering. Efter Krimkriget och freden i Paris 1856 blev Åland demilitariserat i begränsad form. Efter att Nationernas Förbund 1921 hade avgjort tvisten mellan Finland och Sverige om Ålands statstillhörighet undertecknades en konvention om icke-befästande och neutralisering av Ålandsöarna. Parterna i konventionen var Tyskland, Danmark, Estland, Finland, Frankrike, Storbritannien, Italien, Lettland, Polen och Sverige.

Händelserna i september visar att Ålandskonventinen inte är tillräckligt känd, men att den fungerar.

Norge har erkänt att man handlat i oförstånd och Sverige, som är en av signatärmakterna, har beklagat det inträffade. Försvarsministeriet i Finland har hänvisat till "praxis", men utrikesministeriet har meddelat att man ser allvarligt på frågan, som skall utredas grundligt. Vid returen från Nordic Peace valde Norge och Sverige andra vägar för de militära förflyttningarna.

Även om Åland inte är part i konventionen – Åland är objekt men inte subjekt – är demilitariseringen en doktrin, en given utgångspunkt för alla externa relationer. Demilitariseringens stabiliserande effekt värderas av ålänningarna. Den har blivit en viktig samhällsdimension och en ideologi.

Det är viktigt att i Nordiska rådet framhäva betydelsen av internationell rätt och internationella konventioner. Det behövs mera kunskap, vilket kunde beaktas i nordiska utrikes- och säkerhetspolitiska projekt.

Demilitarisering kan ses som ett verktyg, ett alternativ till de militära verktygen i civil krishantering och i konfliktförebyggande åtgärder.

Fru president! En konvention skall inte behöva brytas för att bli känd.

Försvarsminister **Leni Björklund:**
Fru president! I försvarsministrarnas rapport nämndes övningen Nordic Peace. Det hade kanske varit korrekt att också lägga till det som Olof Erland tog upp, nämligen att vi överträdde den konvention som finns när det gäller Åland vid resans tillträde till Nordic Peace. Men precis som Olof Erland sade valde vi en annan väg hem när vi blev klara över vad vi hade gjort.

Det kan också vara ödets ironi att just Nordic Peace var en typ av den övning som flera här i salen efterlyser, nämligen när man med civilmilitära insatser försöker också lösa en situation där det finns ett svårt säkerhetsläge men där man ska undsätta civilbefolkningen och där det finns ett stort antal flyktingar. Det var det scenariot som Nordic Peace-övningen handlade om.

Jag har sedan bara en liten reflexion. Ibland ställer man försvarspolitiken i motsats till säkerhetspolitiken i allmänhet. Men den är dessvärre en absolut nödvändig beståndsdel i delar av konflikthanteringen när säkerhetsläget är sådant att den humanitära hjälpen annars inte når fram för att säkra livets betingelser för civilbefolkningen. Min önskan är, och den delar jag med alla mina nordiska kolleger, att den delen ska vara kort och att de andra insatserna kan komma in efteråt. Dessvärre är den nödvändig i vissa lägen.

Vice lantrådet **Olof Erland:**
Fru president! Jag ifrågasätter inte den militära Nordic Peace-övningen, men man kan se saken i ett långt perspektiv. Jag gick tillbaka till 1809 när Sverige första gången begärde demilitarisering och sedan dess har ordningen blivit sedvanerätt osv. Och ingenting särskilt hände på Åland, vi lever som vi alltid har gjort, och ingenting särskilt hände med Norge och Sverige, men jag vill ändå påpeka att den symboliska kopplingen till internationell rätt och konventioner är viktig – hur betydelsefulla och obetydelsefulla de än är skall de respekteras. Därför tycker jag att det är en skyldighet för mig som representerar Åland att lyfta fram det också i det här sammanhanget.

Göran Lennmarker (Den konservative gruppens talsmann):
Fru president! Norden och Östersjöområdet har haft en fantastisk utveckling, förmodligen den bästa i Europa under de senaste åren. Vi är också tryggare än någonsin. Detta beror faktiskt på någonting; det har ju inte kommit av sig självt, utan det har varit en snabb utveckling i de länder som gjort sig fria från förtryck. Men det är också så att de europeiska institutionerna mycket aktivt har arbetat för att främja samarbete och medlemskap i Europarådet, Nato och EU. Det är ett stort steg som tas när Estland, Lettland och Litauen i maj nästa år blir medlemmar i både Nato och EU.

Det här är någonting som vi i Norden har anledning att vårda. Jag tror att det är tre viktiga steg som vi i Norden framöver har att ta för att säkra den här utvecklingen och för att få den ännu bättre.

Det första steget , och det är det som Den konservativa gruppen i Nordiska rådet har drivit, är att nu inbjuda Estland, Lettland och Litauen som medlemmar i Nordiska rådet. Åtta små länder norr om Tyskland och Polen och väster om Ryssland har mycket gemensamt. Det vore av stort värde att finna ett samarbete mellan de här åtta länderna inom ramen för det vidare europeiska

samarbetet. Den tveksamhet som tidigare funnits bör nu vara borta i och med Estlands, Lettlands och Litauens inträde i både EU och Nato. Vi uppfattar väl att inbjudan till Nordiska investeringsbanken är ett första steg i den processen. Detta vore mycket välkommet.

EU har i det nordisk-baltiska området sex fulla medlemmar och två som är djupt integrerade genom EES och Schengen. Ibland kallas de för *non voting members*, icke röstande medlemmar. Av Jan Petersen förstod jag att man redan dessutom betalar medlemsavgift. Vore det då inte naturligt – kan man tycka – att också Norge och Island fick full stämmorätt i vårt gemensamma Europa? Norden och Europa skulle vinna på att ni fick det. Vi saknar er röst i den europeiska kören. Detta tycker jag vore ett andra och viktigt steg för den nordiska utvecklingen.

Det tredje steget gäller Nato där Norge, Danmark och Island nu varit med i över 50 år. Nu kommer också Estland, Lettland och Litauen in som medlemmar. Sverige och Finland har ju parallellen med Norge och Island när det gäller EU. Vi har ett mycket nära och djupt samarbete med Nato genom Partnerskap för fred, och vi samarbetar mycket djupt på Balkan och i Afghanistan.

Jag menar att det vore naturligt nu att Sverige, helst tillsammans med Finland, gick med i Nato. Därmed skulle vi vinna flera saker. Först och främst skulle vi fullt ut stärka säkerheten i det nordisk-baltiska området. Nato har ju också en mycket stark länk till Ryssland – egentligen en starkare länk än EU – och detta är mycket värdefullt för stabiliteten i Nordeuropa. Dessutom gäller det att bygga säkerheten utanför det nordiska området – i Balkan, i Afghanistan och kanske också på andra håll i världen – tillsammans med FN, Osse och EU. Vi har ju en styrka i Europa i att vi har många olika organisationer som tillsammans kan komplettera och förstärka varandra.

Vi har också, vilket i det nordiska sammanhanget på sitt sätt kanske är det mest intressanta, möjligheten att fördjupa det militära samarbetet mellan våra nordiska länder. Vi skulle faktiskt kunna komma betydligt mycket längre i samarbetet mellan våra försvarsmakter än som i dag är fallet. Tillsammans har vi en lång tradition i fredsbevarande operationer runtom i världen men vi skulle kunna gå mycket längre. Jag menar – och nu går jag kanske lite väl långt även för mitt eget partis vidkommande – att man på sikt kanske också skulle försöka få en gemensam försvarsorganisation. För våra begränsade resurser skulle vi kunna få ut väsentligt mycket mer om vi gick fram på det sättet. Dessutom skulle en gammal nordisk dröm förverkligas: att vi faktiskt tillsammans säkrar frihet och fred.

Låt mig som svensk slutligen säga att det aldrig mer i vår nordiska historia får bli så att man tittar bort och står likgiltig eller neutral, utan vi måste fullt ut ta ansvar för varandra. Vi kan aldrig mer hamna i situationen att nordiska länder inte räcker varandra handen i de svåraste av situationer. Därför vore det väl naturligt att nu sist och slutligen se till att vi i början av 2000-talet, når detta mål.

Outi Ojala (Den venstresosialistiske grønne gruppens talskvinne):
Hyvät ystävät! Sota voi olla helppo voittaa tänä päivänä, mutta rauhan aikaansaaminen on paljon vaikeampaa. Siitä meillä on kokemuksia niin Afganistanista, Irakista kuin myös Balkanilta.

Pohjoismaat ovat tehneet erilaiset ratkaisut, mitä tulee Euroopan unionin jäsenyyteen, mitä tulee turvallisuusratkaisun osalta Nato-jäsenyyteen. Tästä huolimatta tähän asti olemme kyenneet hyvään yhteistyöhön. Ennen kaikkea olemme olleet hyvin yksimielisiä, mitä tulee linjauksiin YK:n roolista. Perinteisesti Pohjoismaat ovat hyvin vahvasti puhuneet rauhanomaisten ratkaisujen puolesta konfliktien ratkaisemiseksi ja korostaneet YK:n roolia.

Tänään me olemme saaneet tietää, että noin 13.000 ihmistä on nyt jo kuollut Irakin konfliktissa, ja näistä lasketaan noin 1/3:n olevan siviilejä. Tämä perustuu riippumattoman amerikkalaisen tutkijaryhmän tutkimuksiin. Siviilithän nykyisin useimmiten ovat ne, jotka kärsivät sodissa.

Irakin invaasiohan tapahtui ilman YK:n hyväksymistä, ja näin ollen se oli vastoin YK:n sääntöjä ja myös vastoin kansainvälistä oikeutta. Ne perustelut, jotka esitettiin sodan aikaansaamiseksi, osoittautuivat kestämättömiksi. Irak ei muodostanut välitöntä uhkaa maailmalle, ja

myöskään siinä vaiheessa ennen sotaa kytkentöjä al-Qaidaan ei voitu osoittaa, mutta nimenomaan nyt on pelättävissä, että al-Qaida saa ja on saanut Irakissa sijaa.

Jos hyväksytään yhdelle maalle oikeus hyökkäykseen hypoteettisen uhan edessä, mitä siitä seuraa? Seuraako siitä, että jollakin toisella maalla ja muilla mailla on sama oikeus? Ajatellaan tilannetta, että ydinasevaltioilla olisi oikeus ilman YK:n lupaa toimia.

Minä en halua puolustella millään tavalla Irakin ja Saddamin hirmuhallintoa. Siinä ei ole mitään puolustettavaa, mutta nyt jälkeen päin onkin tätä Irak-invaasiota puolusteltu ihmisoikeusnäkökulmalla.

YK:n säännökset eivät tunne mitään artikloja, jotka koskisivat mahdollista humanitääristä väliintuloa, mutta humanitäärisiä väliintuloja on tapahtunut ja varmaan jatkossakin tulee tapahtumaan. Haluan korostaa, että niille ei ole olemassa mitään sääntöjä.

Haluaisin tässä yhteydessä nostaa esille kuitenkin sen, että Kanada on ollut aloitteellinen. He ovat tehneet ehdotuksia siitä, että luotaisiin kansainväliset säännöt humanitäärisille interventioille. Ainakin itse pitäisin erittäin tärkeänä sitä, että Pohjoismaat yhdessä tutustuisivat perusteellisesti tähän Kanadan aloitteeseen ja miettisivät, voidaanko maailmaan luoda yhteiset pelisäännöt mahdollisia humanitäärisiä interventioita varten.

Kun minä nyt puhun humanitäärisestä interventiomahdollisuudesta, haluan tarkentaa, että minä en missään tapauksessa halua minkäänlaista suojamanttelia sille, että ryhdytään sotilaallisiin hyökkäys toimenpiteisiin.

Haluaisin tuoda esille sen, että niin ulkoministeri Freivalds kuin myös ulkoministeri Petersen korostivat Pohjoismaiden aktiivisuutta siviilikriisinhallinnassa. Tästähän me olemme aina olleet ylpeitä.

Vasemmistososialistinen vihreä ryhmä teki aloitteen konfliktien ennaltaehkäisystä ja siviilikriisinhallinnan kehittämisestä vuonna 2001. Me keskustelimme asiasta viime vuonna Helsingin istunnossa, ja saimme silloin ministereiltä vastauksen. Valitettavasti ei se vastaus silloin eikä se vastaus, jonka olemme nyt siitä saaneet, että Pohjoismaat haluavat jatkaa epävirallista yhteistyötä kehittääkseen siviilikriisinhallintatoimia, meidän mielestämme ole riittävä.

Onneksi Pohjoismaiden neuvoston puheenjohtajiston lähtökohtana on kuitenkin ollut se, että me haluamme ulkosministereiden selvittävän meille vuosittain raporteissaan, mitä Pohjoismaat ovat tehneet siviilikriisinhallinnan edistämiseksi ja mitä voitaisiin tehdä paremmin. Tältä alueelta tarvitaan varmaan tutkimusta.

Ennen kaikkea me toivoisimme sitä, että nimenomaan myös kansalaisjärjestöjen koulutusta ja mukaantuloa siviilikriisinhallintatehtäviin otettaisiin mukaan.

Maailma on tänä päivänä turvaton. Sen me olemme voineet havaita Irakissa, jossa niin YK kuin myös Punainen Risti ovat joutuneet hyökkäysten kohteiksi. Silloin meidän täytyy hyvin vakavasti miettiä sitä, miten me voisimme ehkäistä konflikteja, koska konfliktien jälkihoito on aina paljon huonompaa.

Olisin myös toivonut ministereiltä hieman analyysiä siitä, mitä EU:n uusi turvallisuusstrategia tulee merkitsemään meille Pohjoismaisessa yhteistyössä, EU-maissa ja niissä kahdessa Pohjoismaassa, jotka eivät ole EU:n jäseniä mutta ovat Naton jäseniä. Koska olen jo ylittänyt aikani, en voi jatkaa tästä pidempään.

Outi Ojalas tale i svensk oversettelse:

Kära vänner! Det kan vara lätt att vinna ett krig nuförtiden men det är mycket svårare att åstadkomma fred. Det har vi erfarenheter av såväl från Afghanistan, Irak som från Balkan.

De nordiska länderna har tagit olika slags beslut om ett medlemskap i Europeiska unionen samt – i fråga om säkerhetslösningar – om ett Natomedlemskap. Trots detta har vi kunnat samarbeta väl. Framför allt har vi varit mycket eniga om FN:s roll. Traditionellt har de nordiska länderna starkt propagerat för fredliga lösningar till konflikter och betonat FN:s roll.

Idag har vi fått veta att cirka 13 000 människor redan dött i Irakkonflikten, varav runt en tredjedel räknas vara civila offer. Dessa tal baserar sig på utredningar utförda av en oberoende amerikansk forskningsgrupp. Civilbefolkningen är ju nuförtiden vanligen den grupp som får lida i ett krig.

Irak invaderades utan FN:s godkännande. Därmed strider invasionen mot FN-reglerna och folkrätten. Motiveringarna för kriget har visat sig vara ohållbara. Irak var inget omedelbart hot mot världen och några förbindelser till al-Qaida kunde man inte påvisa före kriget. Nu finns det däremot all orsak att frukta att al-Qaida får och har redan fått ett fotfäste i Irak.

Om man godkänner att ett land har rätt att attackera på grund av ett hypotetiskt hot, vilka är då följderna? Har då något annat land eller andra länder samma rätt? Tänk er en situation där en kärnvapenstat hade rätt att agera utan FN:s godkännande.

Jag vill inte på något sätt försvara Iraks och Saddams skräckvälde. I det finns inget att försvara, men nu efteråt har denna invasion av Irak försvarats med hjälp av människorättsargument.

FN-regelverket innehåller inga artiklar om eventuell humanitär intervention. Trots detta har humanitära interventioner förekommit och kommer säkert att göra det även i framtiden. Jag betonar bara att det inte finns några som helst regler.

I detta sammanhang vill jag dock ta upp ett initiativ av Kanada, som har föreslagit att det utarbetas internationella regler för humanitär intervention. Personligen anser jag det vara mycket viktigt att Norden tillsammans bekantade sig noggrant med detta kanadensiska initiativ och funderade om det kunde upprättas gemensamma, internationella spelregler för eventuella humanitära interventioner.

När jag nu talar om en möjlighet till humanitär intervention vill jag specificera att jag absolut inte vill ha en täckmantel för militära operationer.

Samtidigt vill jag ta upp att såväl utrikesminister Freivalds som utrikesminister Petersen betonat de nordiska ländernas aktiva roll i civilkrishantering. Vi har ju alltid varit stolta över detta.

Vänstersocialistiska gröna gruppen tog ett initiativ om förebyggande av konflikter och utveckling av civilkrishantering år 2001. Vi diskuterade frågan senast vid sessionen i Helsingfors för ett år sedan och fick ett svar av ministrarna. Tyvärr måste vi anse att varken svaret då eller det svar vi nu fått är tillräckligt. Det räcker inte med att säga att de nordiska länderna vill fortsätta sitt inofficiella samarbete för att utveckla civilkrishanteringen.

Lyckligtvis har utgångspunkten för Nordiska rådets presidium dock varit att vi vill att utrikesministrarna berättar för oss i sina årliga rapporter vad de nordiska länderna gjort för att främja civilkrishantering och vad som kunde göras bättre. På detta område behövs helt säkert forskning.

Framför allt hoppades vi att man särskilt tog upp utbildningen av frivilligorganisationer och dessas deltagande i civilkrishanteringsuppgifter.

Dagens värld är otrygg. Det har vi kunnat uppleva i Irak där såväl FN som Röda Korset blivit mål för attacker. Därför måste vi på allvar fundera hur vi kunde förebygga konflikter, då uppföljningen av konflikter är alltid ett mycket sämre alternativ.

Av ministrarna hade jag även hoppats på en analys av hur EU:s nya säkerhetsstrategi kommer att påverka det nordiska samarbetet både hos EU-medlemmarna och i de två nordiska länder som inte är EU- men nog Natomedlemmar. Eftersom jag redan överskridit min tidsgräns kan jag tyvärr inte fortsätta på denna fråga.

Inge Lønning overtok ledelsen av forhandlingene.

Presidenten foreslo at talertiden ble begrenset til 3 minutter for samtlige innlegg og om mulig enda kortere.

Rådet bifalt presidentens forslag.

Tarja Cronberg (Midtengruppen, gröna):
Herr president! Som ny medlem av Nordiska rådet har jag som alla nya medlemmar mycket noga läst allt material till sessionen. Med speciellt intresse har jag läst det som handlar om Norden och Europa, särskilt Norden och Europeiska unionen. Det står på flera ställen att Norden skall vara en arena för dialog omkring Europa. Detta saknar innehåll när det gäller utrikes- och

försvarspolitik. Det är möjligt att denna dialogarena finns för ministrarna eller ministerrådet, men för oss parlamentariker finns den inte.

Som medlem av Finlands försvarskommitté har jag inte vid någon tidpunkt fått reda på vilka tolkningar eller hållningar som finns i de olika nordiska länderna i fråga om den försvarsdimension som nu byggs upp inom Europeiska unionen. Det hade varit intressant att få veta lite mer. Detsamma gäller i riksdagssalen. Det har aldrig hänvisats till andra nordiska länders hållning.

Som tidigare direktör för det danska centret för freds- och konfliktforskning har jag haft privilegiet att ta del av en del nordiska rapporter som handlat om detta. Jag tillhör dem som tycker att vi inte behöver bli eniga om försvarsdimensionen. Det är en rikedom att länderna i Norden kan ha olika hållning till detta.

Jag vill härmed föreslå Presidiet att organisera kunskapsutbyte i dessa frågor. Vi behöver inte bli eniga och ta ställning till andra länders hållning, men vi måste veta vad de olika nordiska länderna står för.

Därför menar jag att Presidiet skulle 1) ordna ett kunskapsutbyte där rapporter som har stor betydelse i de olika länderna kommer till kännedom i andra nordiska länder i aktuella utrikes- och försvarspolitiska situationer som exempelvis nu i fråga EU-konventet, och 2) att det på kort varsel kan arrangeras ett dialogmöte mellan parlamentariker utan stora prestationer, så att vi vet vad andra står för.

Applaus

Rannveig Guðmundsdóttir (Den sosialdemokratiske gruppen, A):
De siste års kriser og konflikter har tydelig vist betydningen av evnen til og styrken i å kunne bidra til konfliktforebygging og sivil krisehåndtering. I flere kriseområder står man overfor et langsiktig og omfattende arbeid med å bygge opp politiske, demokratiske, samfunnsmessige og økonomiske strukturer. Det krever sivil innsats i stor bredde. Eller som Javier Solana uttrykte det: I nesten alle større intervensjoner er militær effektivitet blitt etterfulgt av sivilt kaos.

En nær deltakelse og dialog med frivillige organisasjoner er viktig for relevansen og troverdigheten i de internasjonale innsatser. Vi skal verne om de grunnleggende menneskelige og demokratiske rettigheter når det gjelder innsatsen i internasjonal krishåndtering. Jeg er derfor meget glad for Sveriges og Hellas' initiativ for å føre kjønnsrollene inn i det europeiske krisehåndteringssamarbeidet, da kvinner og piker har en særlig utsatt posisjon i konflikter og krig, og som kjent er seksuelle overgrep blitt en alminnelig krigsstrategi.

Norden har utstrakt erfaring og kompetanse i internasjonal konflikthåndtering og fredsfremmende virksomhet. Utover kompetanse nyter de nordiske land stor respekt på området, de har troverdighet som en nøytral part som kan tre inn i krisesituasjoner, og det er jo forutsetning for et suksessfullt arbeid.

De nordiske regjeringer har gitt en meddelelse om Nordisk Råds rekommandasjon 30/2001 om konfliktforebygging og sivil krisehåndtering, og vi er tilfreds med at regjeringene viser vilje til å styrke og videreutvikle både de enkelte lands og den felles kapasitet på området. Regjeringene meddeler også at spørsmål om konfliktforebygging og sivil krisehåndtering regelmessig vil finnes på dagsordenen ved ordinære og andre nordiske samrådsmøter. Det er i harmoni med rådets vilje og posisjon.

Vi anser at de fleste at-setninger i rådets rekommandasjon om dette emnet er tilgodesett, og at rekommandasjonen som sådan kan avskrives.

Nordisk Råd skal selv i fortsettelsen følge og støtte de nordiske lands aktiviteter for å styrke det nordiske bidraget til den internasjonale innsats på området, og vi ser også frem mot en fortsatt dialog med ministrene om disse spørsmål.

Steingrímur J. Sigfússon (Den venstresosialistiske grønne gruppen, VG):
Hr. præsident! Den Venstresocialistiske Grønne Gruppe har lagt vægt på, at afvæbning og fredelige konfliktløsninger altid skal have prioritet, når internationale konflikter og spændinger opstår. Brug af voldelige midler kan aldrig være andet end den sidste nødløsning og kan kun accepteres på grundlag af international lov og FN's vedtægter. Der er derfor speciel grund til at arbejde imod, at enkelte stater selv tiltager sig magten til at bedømme, hvornår de har ret til interventioner i andre lande. Desværre et det lige det, som skete med USA's og Storbritanniens invasion af Irak uden opbakning fra det internationale samfund.

Det er sørgeligt, at enkelte nordiske lande, som ellers har været forkæmpere for et stærkt FN og international lovlydighed, lod sig inddrage direkte eller støttede invasionen såsom Island og Danmark. Og det skete på et magert grundlag om Iraks kapacitet til at true verden med masseødelæggelsesvåben, som man nu ikke kan finde, selv om man har brugt uhyre tid og resurser på at gennemhulle Irak i søgen efter dem. Derimod kan vi være glade for de nordiske lande, som stod fast på folkeretslige principper og satte sig imod invasionen.

Amerikanernes enegang bygger på misbrug af deres unikke position som verdens eneste supermagt, og jeg er meget bekymret for, hvordan USA's opførsel svækker FN og folkeretten. Der er et klart behov for at styrke og reformere FN's Sikkerhedsråd og slå fast, at det er den eneste legitime aktør, som kan sanktionere militære interventioner.

Alle kender vi den frygtelige situation i Mellemøsten i konflikten mellem Israel og palæstinenserne. Den katastrofale situation for indbyggerne i de besatte områder bliver værre dag for dag. Israel ignorerer FN's resolutioner med USA's støtte, nu sidst FN's generalforsamlings vedtægt fra forrige uge om at holde op med at oprette den ulovlige mur, der bliver bygget langt ind i palæstinensernes land. En "apartheid" mur bliver bestemt ikke til at fremme freden i området, og jeg frygter, at den får voldsspiralen til at gå op igen.

Hr. præsident! Den Venstresocialistiske Grønne Gruppe har gennem årene fremført mange forslag i Nordisk Råd på det udenrigspolitiske område. Eksempler på vores initiativer er bl.a. rekommandation 30/2001 Konfliktforebyggande och civil krishandtering og det medlemsforslag, som foreligger denne session om åbenhed og øget parlamentarisk indflydelse i våbeneksportpolitikken. Vi vil fortsat prioritere udenrigspolitikken højt og fremlægge forslag, da vi er overbeviste om, at Norden kan og bør have en konstruktiv rolle på den internationale scene.

Almen debatt

Jógvan við Keldu (Den konservative gruppen, Ff):
Hr. præsident! Nu er det sådan, at nutiden jo altid er den strengeste dommer. Jeg vil minde vore islandske venner, Nordisk Råd og Nordisk Råds parlamentarikere om, at mens Tyskland og Frankrig for kun 60 år siden endte i den bageste ende af 5. division, var det England og USA, som var Europas og hele verdens redningsfolk. Jeg vil derfor minde hele Nordisk Råd om, at vi skal huske historien, og at historien gentager sig. Jeg vil rose det islandske og det danske mod til at have holdt sig til USA og England i den her sag.

Steingrímur J. Sigfússon (Den venstresosialistiske grønne gruppen, VG):
Normalt er jeg meget stolt af at være islænding, men denne gang var jeg det ikke. Jeg er helt uenig med min gode ven Jógvan við Keldu. Det er ikke noget at være stolt af, det, som Island og Danmark gjorde i forhold til Irakkrigen. Tværtimod tror jeg, det var meget vigtigt, at der var lande og stater som de andre nordiske lande og Frankrig, som stod fast på de principielle lovmæssige og folkeretlige grundregler, som man skal holde fast i.

For hvordan bliver verden anderledes, hvis de enkelte lande selv kan tiltage sig retten til at gøre, som de vil? Det er ikke sådan en verden, vi ønsker at leve i; det tror jeg faktisk, vi er enige om. Vi kan lære meget af historien, men jeg tror ikke, det er fornuftigt, at man sammenligner ting som Anden Verdenskrig og situationen i verden på den tid og det, som er sket i de sidste år.

Jógvan við Keldu (Den konservative gruppen, Ff):
Situationen er den, at man altid skal huske historien. Det er så let at sidde bag et skjold og tale om sagerne, og man refererer ligesom til nogle ting, som andre tager ansvaret for. Jeg tænker specielt på efterkrigstiden og Marshall hjælpen, som kom fra USA. Jeg tror, at Europa og de nordiske lande har så let ved at glemme historien, og det er den, jeg gerne vil minde alle de nordiske parlamentarikere om.

Så vi er meget uenige i den sag, min gode ven Steingrímur Sigfússon og jeg, og det bliver vi sikkert også ved med at være.

Steingrímur J. Sigfússon (Den venstrasosialistiske grønne gruppen, VG):
Det, som jeg tror, hr. præsident, er det vigtigste her, er det med international lov og ret. Det står klart, at FN's grundlov ikke giver nogen som helst ret til at gå ind i et selvstændigt land, som har anerkendte grænser, uden at disse forudsætninger er "fullfilled": at der er en situation, som klart truer verdensfreden, og at der har været givet et klart mandat gennem det formelle FN-system.

Ingen af disse ting var opfyldt, hvad gælder Irak. Man har ikke fundet nogen masseødelæggelsesvåben, som kunne give grund til at gå ind i Irak, og der var ikke nogen særlig FN-resolution; som alle jo ved, opgav amerikanerne det. Så det var en ulovlig krig.

Göran Lennmarker (Den konservative gruppen, m):
Herr president! Det finns en viktig princip, nämligen den internationella rätten. Man måste komma ihåg att FN:s säkerhetsråd inte alltid följer den internationella rätten. Jag vill erinra om det som hände i Rwanda. Säkerhetsrådet var skyldigt att säkra internationell fred och säkerhet men gjorde inte detta. Vi fick ett folkmord i Rwanda. Säkerhetsrådet tittade bort. Vi hade skyddet av kurderna i norra Irak. Säkerhetsrådet förmådde inte fatta ett beslut om detta utan det fick ske vid sidan av FN:s beslut. USA och Storbritannien liksom Nederländerna skyddade kurderna i norra Irak, vilket vi alla accepterade och välkomnade.

Jag tror att man ska vara väldigt noga med att säga att FN:s säkerhetsråd inte alltid säkrar den internationella rätten. Det finns tillfällen då den internationella rätten trampas på och FN:s säkerhetsråd är passivt, antingen genom att titta bort som i Rwandafrågan eller genom veto. Det har hänt åtskilliga gånger i FN:s historia. Den internationella rätten är mycket viktigare än FN:s säkerhetsråd.

Steingrímur J. Sigfússon (Den venstresosialistiske grønne gruppen, VG):
Ja, så er vi enige om, at den internationale verden er vigtig, men jeg tror, at det er alt for enkelt bare at sige, at Sikkerhedsrådet selv ikke altid har levet op til de forhåbninger, man har. Sikkerhedsrådet befinder sig jo i den situation, at det ikke har sin egen styrke, og de lande, der har vetoret – ikke mindst USA – blokerer jo ganske ofte for, hvad Sikkerhedsrådet kan gøre. Derfor synes jeg, at det er alt for enkelt at sige som her, at det skulle give nogen som helst ret til at undgå systemet, at Sikkerhedsrådet ikke altid kan opfylde de forhåbninger, vi har. Det er klart, at det gør det ikke, men det er ikke nødvendigvis Sikkerhedsrådets skyld.

Göran Lennmarker (Den konservative gruppen, m):
Herr president! Detta är en mycket viktig principiell fråga. Island, Sverige och alla nordiska länder är skyldiga att motverka folkmord. Det har vi förbundit oss att göra i en internationell konvention som togs fram när FN bildades på våren 1945, när koncentrationslägren öppnades. Vi är skyldiga att göra detta.

Var fanns vi när det gällde att skydda kurderna i norra Irak mot folkmord? Var fanns FN då? Det fick göras vid sidan av FN för att uppfylla den skyldighet som Island, Sverige och alla länder här har. Vi erkände ju detta. Vi sade att det var bra att USA och Storbritannien skyddade

kurderna i norra Irak mot folkmord. Det var distinkta folkmordsplaner som vi alla kände till. Det är att skydda folkrätten. Vi kan inte säga att det är okej att låta folkmord ske i norra Irak därför att FN:s säkerhetsråd inte har fattat beslut. Det är en alldeles orimlig utgångspunkt.

Vi små nordiska länder har all anledning att upprätthålla folkrätten och inse att folkrätten inte alltid upprätthålls av FN:s säkerhetsråd. Det finns ett flertal sådana exempel. Jag ska inte gå igenom dem här. Det hinner jag inte.

Steingrímur J. Sigfússon (Den venstresosialistiske grønne gruppen, VG):
Det er klart, at der ikke er nogen som vil at der findes massmord af folk i verden, men jeg tror, at vi må tage hensyn til den bestræbelse, der er, på at opbygge et retssystem i hele verden, hvilket vi har arbejdet på i de sidste 50 år eller noget i den retning, siden Anden Verdenskrig. Så kan man tage et eksempel som kurdernes situation i Irak. Så kan man stille spørgsmålet: Hvor er vi så? Vi er på samme sted, som vi er med kurderne, som jages og dræbes af tyrkerne, og vi er på samme sted, hvor man krænker FN's resolutioner i Israel.

Så kommer spørgsmålet op, om vi er konsekvente, og der er det eneste, vi i sidste ende kan gøre, synes vi, at holde fast i de retlige grundprincipper, som vi har bestræbt os på at bygge op i verden. Det er præcis de retlige principper, der blev brudt, da amerikanerne gik ind i Irak på en ulovlig måde.

Jónína Bjartmarz (Midtengruppen, F):
Hr. præsident! Kvinders andel og rolle i moderne krigsførelse har i de seneste år været stadig mere aktuel i international sammenhæng. De fleste af samtidens krigskampe finder sted inden for stater mellem forskellige racer og religioner. Sådanne indbyrdes stridigheder har enorme samfundsmæssige konsekvenser for kvinder i langt højere grad end traditionel krig mellem stater. De forfærdelige handlinger, der blev begået på Balkanhalvøen i den etniske udrensnings navn, førte til en skærpet international bevidsthed om kvinders stilling i krigsområder. Det kom stærkt til udtryk i FN's Sikkerhedsråds resolution nr. 1325 fra 2001.

Sidste år udkom FN-rapporten "Women, War, Peace" skrevet af Finlands tidligere forsvars- og ligestillingsminister Elisabet Rehn og Ellen Johnson Sirleaf fra Liberia. Det er rædselsfuld læsning om den grufulde seksuelle vold, som kvinder og børn udsættes for i krigstider. Det fortælles, hvordan kvindekroppen er blevet en del af slagmarken, og hvorledes systematisk voldtægt mange steder bevidst anvendtes som våben mod fjendens samfund. Man angriber samfundets familiære grundpiller, og konsekvensen er social opløsning.

Efter krigen er det også kvinder, der trækker det korteste strå, det er kvinderne, som holder familierne sammen, og det er kvinder, der må bære skammen efter systematiske seksuelle voldshandlinger, og de bliver i mange tilfælde udstødt fra deres eget samfund.

Præsident! Maskuline værdier har styret krigsførelse og de metoder, der har kendetegnet krig, og maskuline værdier og holdninger har også styret det internationale samfunds reaktion på de grufuldheder, der har fundet sted.

Vi nordiske folk deltager aktivt i fredsbevarende operationer, og ligestillingstraditionen er ingen steder stærkere end her i Norden. Disse to ting bevirker, at Norden har bedre forudsætninger end nogle andre stater til at sætte kvinders forhold på spidsen i fredsbevarende arbejde i overensstemmelse med Sikkerhedsrådets resolution nr. 1325. Norden har taget positive skridt i den retning, nu sidst tidligere på måneden da Sverige sammen med Grækenland tog initiativ til, at genderperspektivet bliver lagt ind i det europæiske krigshåndteringssamarbejde.

Jeg håber dog, at de nordiske lande intensiverer sit arbejde på dette område, og at de i fremtiden indarbejder kønsperspektivet på alle niveauer i krigshåndterings- og fredsbevarende arbejde. I denne henseende er det yderst vigtigt, at Norden viser kvinder frem som forbillede, og at Norden øger det antal kvinder, som bliver sendt ud som eksperter i fredsbevarende arbejde. Her kan Norden virkelig være foregangsregion og leve op til et globalt ansvar ved at forbedre kvinders grusomme forhold i krigshærgede områder.

Arja Alho (Den sosialdemokratiske gruppen, sd):
Herr president! Jag vill tacka utrikesminister Laila Freivalds för redogörelsen. Jag tycker att det skulle vara mycket viktigt att ta upp frågan om invandrarpolitiken i detta sammanhang.

I alla nordiska länder föråldras befolkningen, vilket för med sig många utmaningar för våra länder. Vore det möjligt att de nordiska länderna i Europeiska unionen – men också här i Norden – skulle kunna komma överens om en kontrollerad invandrarpolitik i stället för att som i dag bygga upp olika hinder för att utlänningarna inte skulle kunna komma hit?

Det skulle vara viktigt att veta hur särskilt utrikesministrarna förhåller sig till detta, men jag tror inte att det finns tid för det i denna debatt men kanske i framtiden.

Rek. 8/1996 Åtgärder för ökad kärnsäkerhet

Agne Hansson (Miljø- og naturressursutvalgets talsmann rek. 8/1996):
Herr president! Miljö- och naturresursutskottet föreslår att rekommendation nr 8/1996 avskrivs. Det innebär inte att utskottet anser att problemen med kärnsäkerheten i Norden är löst, tvärtom. Det är först efter Sovjetunionens upplösning som vi fått en förfärande insikt i miljöproblemen i våra gränstrakter. I måndags fick vi den stora problembilden ytterligare belyst vid ett gemensamt möte mellan Medborgar- och konsumentutskottet, Miljö- och naturresursutskottet och Välfärdsutskottet och talmannen i den regionala duman i Murmansk. Jag tar bara ett exempel. Att sanera en atomubåt kostar 150 miljoner norska kronor. Minst 150 ubåtar väntar på att bli skrotade. Detta är enbart en del av ett gigantiskt problem. Det här kan inte endast vara en nationell angelägenhet. Det kan inte ens vara ett nordiskt ansvar, utan det är naturligtvis också ett internationellt ansvar att lösa det här problemet.

Trots problemets vidd har det gjorts en del inom det nordiska samarbetet. Ministerrådet räknar i sitt meddelande upp en rad åtgärder som har vidtagits. Bland annat har det så kallade MNEPR-avtalet undertecknats i Stockholm i maj i år. Avtalet om stödinsatser för kärnsäkerhet, som undertecknats också av USA och Ryssland, innebär onekligen ett genombrott i kärnsäkerhetsarbetet.

Utskottet anser trots detta inte att ministerrådet har lyckats uppfylla hela rekommendationen. Men utskottet gör bedömningen att ministerrådets behandling av frågorna om kärnsäkerhet och atomavfall i viss grad hämmas av att dessa frågor behandlas av olika instanser i olika länder och att inget av de nordiska ministerråden har det som sitt område. Därför anses det utsiktslöst att år efter år invänta ministerrådets meddelanden om rekommendationen. Utskottet föreslår avskrivning av rekommendationen men anser att man på ministerrådssidan bör etablera en struktur som klargör kompetens- och ansvarsförhållandena på detta viktiga område.

Barbro Feltzing (Midtengruppen, mp):
Herr president! I Murmanskområdet och i Barents hav ligger en tickande miljöbomb. Mängderna av radioaktiva ämnen som ligger lagrade på land och är dumpade i havet är oöverskådliga. I havet ligger aktiva härdsmältor som hela tiden kontaminerar omgivningen i den marina miljön, och på land lagras starkt radioaktiva material öppet.

När jag i augusti 1986 vaknade klockan sex och lyssnade på nyheterna blev jag alldeles kall. Man hade upptäckt och mätt upp neptunium på Chalmers högskola i Göteborg. Jag hade då jobbat som strålskyddsingenjör under flera år och insåg att en allvarlig radioaktiv olycka hade inträffat. Neptunium är en isotop som uppstår vid en härdsmälta eller dylikt. Den har två dagars halveringstid. Alltså måste någonting allvarligt ha hänt helt nyligen. Jag följde alla nyhetssändningar. Men på kvällen talade man endast om jod 131, som har tio dagars halveringstid. En av reaktorerna i Tjernobyl hade havererat.

Ett par år efteråt träffade jag en rysk journalist som hade varit med och fotograferat reaktorn på nära håll. Han var naturligtvis mycket orolig för sitt liv, men också för sin nyfödda dotter. Han bodde i Kiev, och han berättade att barnen som badade i floden Dnjepr fick skador på hu-

den som också lossnade från armarna. Tjernobyl släppte ut radioaktivt gift och kontaminerade både Dnjepr och grundvattnet.

I Murmansk ligger cirka 248 reaktorer och mer än 3 000 kärnladdningar. Dessa härrör från ubåtar och isbrytare. Allt kärnavfall från kärnreaktorer och från medicinska tillämpningar utgör också en oerhörd risk. Mycket oroande är också det flytande radioaktiva avfall som ligger lagrat vid bryggor. Detta fick vi berättat av den ryske talmannen här i Nordiska rådet.

Under 90-talet har vi i väst kunnat ställa medel till förfogande för att börja hjälpa till med att försöka få en del under kontroll. Jag hänvisar till det Agne Hansson sade tidigare om det multilaterala avtalet.

Befolkningen i Murmanskområdet är hela tiden utsatt för radioaktivitet – i luften, i vattnet och i maten. Vi kunde höra av vår ryske talesman att bakgrundsstrålningen rapporteras i radion. Oöverskådligheten av vilka isotoper som finns i Murmansk är ett stort problem. Men genom det nu tecknade avtalet möjliggörs utbetalningarna från stödfonden så att man kan ta hand om det cancerframkallande radioaktiva avfallet.

Jag vill precis som Agne Hansson peka på att mycket har gjorts av ministerrådet sedan jag för rätt många år sedan pratade om detta. Trots det kvarstår att få igenom bindande internationella avtal om strikt kontroll av all civil och militär kärnverksamhet.

I Norden ska vi vara innerligt tacksamma för att havsströmmarna i Barents hav går i den riktning de gör. Fisken bär ju kontamineringen med sig, bl.a. i sitt blod.

Jag vill bara avsluta, herr president, med att säga att närheten till våra nordiska gränser ändå är försvinnande kort, och med tanke på det som hände under 60-talet blir tillskottet väldigt stort.

Debatten om Dokument 5, Dokument 6 og Dokument 7, Kap. III og rek. 8/1996 ble avsluttet.

Medlemsförslag om öppenhet och ökat parlamentariskt inflytande i vapenexportpolitiken (A 1295/presidiet)

Line Barfod (Den venstresosialistiske grønne gruppens, reservantenes talskvinne, A 1295/presidiet):

Hr. præsident! Vi har bedt om at få Presidiets forslag A 1295/presidiet til afstemning, og jeg håber, når vi kommer til afstemningen, at præsidenten vil give en grundig forklaring på, hvordan man skal stemme, hvis man ønsker at støtte vores forslag, når man ikke er vant til afstemningsprocedurerne her.

Hr. præsident! Hvert minut – også mens vi sidder her – bliver et menneske offer for vold med våben et sted i verden. Den 11. september 2001 fik den tragiske hændelse i USA mange af os til at gribe til mange forskellige forslag til, hvad vi kan gøre for at bekæmpe terror. Desværre er der en del af de forslag, der er blevet indført, som indskrænker borgernes retssikkerhed.

Den Venstresocialistiske Grønne Gruppe har i lang tid arbejdet for, at vi prøver at få en bedre kontrol med våbenhandelen i verden for at få færre våben, for at få mindre vold og terror. Vi har arbejdet både i Nordisk Råd og i de enkelte nordiske parlamenter. Det forslag, vi har fremsat her i Nordisk Råd, fremsætter vi også i de enkelte parlamenter, både fordi vi ønsker at fremme sagen, og også fordi vi mener, at der skal være sammenhæng mellem det arbejde, vi laver i Nordisk Råd, og det arbejde, vi laver i de enkelte parlamenter.

Vi har fra Den Venstresocialistiske Grønne Gruppe svært ved at forstå, at Præsidiet fuldstændig har afvist vores forslag. Vi mener, at Norden kan spille en vigtig rolle i opbygningen af en international retsorden, og i denne sag vil vi også have mulighed for at arbejde sammen med et globalt tværpolitisk initiativ.

Jeg gentager, at hvert minut bliver et menneske et sted i verden offer for vold med våben. Den Venstresocialistiske Grønne Gruppe foreslår, at der skal være offentlig og parlamentarisk kontrol med våbeneksporten, og at våben ikke må eksporteres til lande, hvis det kan forværre menneskeretssituationen eller stabiliteten i området.

Det er svært for os at forstå, at der kan være nordiske politikere, der er imod, at man får en bedre kontrol med våbeneksporten, at der kan være nordiske politikere, der kan være imod, at man laver regler om, at våben ikke må eksporteres til lande, hvor det kan forværre menneskerettighedssituationen eller forværre stabiliteten i området.

De nordiske lande tjener penge på, at der foregår våbenproduktion i vore lande. Som et minimum må vi derfor være forpligtet til både nationalt og globalt at gøre, hvad vi kan, for at sikre, at våbnene ikke falder i de forkerte hænder.

I Danmark har vi haft en sag, hvor en producent har lavet nogle dele til F 16-fly og eksporteret dem til USA, hvorefter de er blevet eksporteret videre til Israel. Producenten har klart sagt, at han slet ikke har forsøgt at få tilladelse til, at de blev eksporteret til Israel, for det var han klar over, at det ville han næppe få. Men fordi vi ikke har regler, der sikrer imod, man kan videreeksportere våben, så er de altså alligevel endt i Israel.

Der mener vi, at vi skal have forbedret vores regler, så vi kan forhindre, at våben bliver eksporteret fra de nordiske lande til lande, hvor de kan være med til at forværre menneskerettighedssituationen. Vi håber, at der vil være politikere også fra andre grupper, der vil være med til at kæmpe for, at vi får en bedre kontrol med våben, og vil støtte det globale tværpolitiske initiativ for en international traktat, der kan kontrollere våbenhandel.

Ilkka Taipale (Den sosialdemokratiske gruppen, sd):

Arvoisa puheenjohtaja! Olen iloinen edeltävästä puheenvuorosta, koska se korosti pohjoismaisen aseriisuntapolitiikan yhteistä välttämättömyyttä. Samalla me rauhanliikkeen edustajat Pohjolassa joudumme jatkuvasti kuulemaan, että meidän on Suomessakin mentävä Natoon. Me kuulemme jatkuvasti, että maamiinat ovat välttämättömiä eivät itärajalla, vaan Suomen keskellä, jossa alueellista puolustusta tarvitaan. Mahdollisesti joudumme ottamaan kantaa Hornetien risteilyohjuksiin. Tämä kaikki on tarkoitettu Venäjän varalta. Muuta puolustusta ei tarvita.

Itse uskon aseriisuntapolitiikkaan ja johdonmukaiseen Venäjä-politiikkaan, joka menee yli Luoteis-Venäjän. Jos meillä on ylisukupolvisia ystäviä kaikissa yliopistoissa Venäjällä, jos meillä on koulujen välistä yhteistoimintaa, jos meillä on kultturellia yhteistoimintaa, me emme tarvitse miinoja, me tarvisemme aseriisuntapolitiikkaa.

Olen aikaisemmin korostanut sitä seikkaa, että pohjoismaiden pitäisi uudelleen ryhtyä rahoittamaan rauhanliikettä. Sitä tehdään vain Ruotsissa ja vaatimattomasti Suomessa.

Alltid förut började man alla internationella möten med "Vi i Sverige". Nu är man mera blyg i olika länder. Man börjar med "Vi i Norden". Europa vill inte ha detta. De kan bra höra Norden och de ser oss. Vi behöver inte säga "Vi i Norden".

Ilkka Taipales tale i svensk oversettelse

Ärade president! Föregående inlägg gjorde mig glad eftersom den betonade nödvändigheten av en gemensam nordisk nedrustningspolitik. Samtidigt får vi nordiska representanter för fredsrörelsen kontinuerligt höra att vi i Finland bör gå med i Nato. Vi hör kontinuerligt att landminor är nödvändiga, inte vid östgränsen utan i centrala Finland där regionalt försvar behövs. Eventuellt måste vi ta ställning till om Hornet-jaktplanen skall få kryssningsmissiler. Allt mot Ryssland. Något annat försvar behöver vi inte.

Personligen tror jag på nedrustningspolitik och en konsekvent Rysslandspolitik som gäller även andra delar än nordvästra Ryssland. Om vi har vänner över generationsklyftorna vid alla ryska universitet, om vi har skolsamarbete, om vi har kulturellt samarbete, då behöver vi inte minor, vi behöver nedrustningspolitik.

Tidigare har jag betonat att de nordiska länderna igen borde börja finansiera fredsrörelsen. Detta sker endast i Sverige och mycket anspråkslöst i Finland.

Alltid förut började man alla internationella möten med "Vi i Sverige". Nu är man mera blyg i olika länder. Man börjar med "Vi i Norden". Europa vill inte ha detta. De kan bra veta vad vi har gjort i Norden och de ser oss. Vi behöver inte säga "Vi i Norden".

Debatten ble avsluttet.

Rådet besluttet å ta Dokument 5 til etterretning.
Rådet besluttet å ta Dokument 6 til etterretning.

Votering A 1295/presidiet

Medlemsförslag om öppenhet och ökat parlamentariskt inflytande i vapenexportpolitiken (A 1295/presidiet)

Presidiet hade föreslått

att Nordiska rådet inte företar sig något i anledning av Medlemsförslag om öppenhet och ökat parlamentariskt inflytande i vapenexportpolitiken (A 1295/presidiet)

Reservasjon

Den vänstersocialistiska gröna gruppen föreslår att

Nordiska rådet rekommenderar de nordiska ländernas regeringarna

att beslut om vapenexportlicenser, och -leveranser skall göras tillgängliga för alla allt eftersom besluten gjorts

att beslut om vapenexportlicenser och -leveranser alltid skulle föranledas av att parlamenten har möjligheter att påverka vapenexportpolitiken redan i ärendenas förberedande skede i fall där export skulle kunna ha utrikespolitiska konsekvenser, påverka mottagarlandets människorättssituation eller ha en förvärrande verkan för stabilitet i området dit handeln riktar sig

att man skulle förbjuda all export av vapen samt vapenkomponenter då dessa skulle kunna bidra till att försvåra människorättssituationen eller ha en destabiliserande verkan på området dit handeln riktar sig

att de nordiska regeringarna skulle aktivt arbeta for en internationell konvention och globalt regelverk för vapenhandel som skulle säkra öppenhet och reglera export till konfliktområden eller länder som bryter mot mänskliga rättigheter

Presidenten: Vi behandler nå A 1295/presidiet Medlemsförslag om öppenhet och ökat parlamentariskt inflytande i vapenexportpolitiken. Presidiets forslag til beslutning samt Den venstresosialistiske grønne gruppens reservasjon finnes i Sammanställning av förslag till beslut som er utdelt i salen. De to forslagene tas opp til avstemning.

Vi går nå over til votering om A 1295/presidiet i oversensstemmelse med § 17 i Nordisk Råds arbeidsordning. Avstemningen avvikles i 2 omganger. Først avgis stemmene FOR og MOT Presidiets forslag, deretter skal de medlemmer som avstår fra voteringen trykke på FOR-knappen. De som støtter Presidiets forslag trykker på knappen merket FOR. De som støtter reservantenes forslag trykker på knappen merket MOT.

56 medlemmer stemte for Presidiets forslag:
Mikko Alatalo, Arja Alho, Bendiks H. Arnesen, Heli Berg, Sinikka Bohlin, Berit Brørby, Marianne Carlström, Ole Vagn Christensen, Ole Dorph, Barbro Feltzing, Reynoldh Furustrand, Aud Gaundal, Per Erik Granström, Michael Hagberg, Agne Hansson, Trond Helleland, Britt Hildeng, Margareta Israelsson, Anita Johansson, Jógvan við Keldu, Anita Knakkergaard, Asmund Kristoffersen, Risto Kuisma, Miapetra Kumpula, Ester Larsen, Jens Christian Larsen, Göran Lennmarker, Arne Lyngstad, Inge Lønning, Pehr Löv, Ragnwi Marcelind, Leif Mikkelsen, Helge Mortensen, Elisabeth Røbekk Nørve, Lauri Oinonen, Kent Olsson, Flemming Oppfeldt, Aila Paloniemi, Runar Patriksson, Gabriel Romanus, Simo Rundgren, Jan Sahl, Sigurður Kári Kristjánsson, Rune J. Skjælaaen, Tuve Skånberg, Ole Stavad, Christopher Stensaker, Hasse Svensson, Seppo Särkiniemi, Anita Apelthun Sæle, Nils-Erik Söderqvist, Else Theill Sørensen, Frode Sørensen, Ilkka Taipale, Lars Wegendal og Cecilia Widegren.

8 medlemmer stemte for reservantenes forslag:
Line Barfod, Tarja Cronberg, Lennart Gustavsson, May Elisabeth Hansen, Lena Jensen, Outi Ojala, Steingrímur J. Sigfússon og Kristen Touborg.

Ingen avsto fra å stemme

Fraværende:
John I. Alvheim, Anne Berit Andersen, Ásta R. Jóhannesdóttir, Per Berthelsen, Drífa Hjarttardóttir, Jóannes Eidesgaard, Roger Jansson, Jette Jespersen, Jónína Bjartmarz, Thor Gunnar Kofoed, Øyvind Korsberg, Harriet Lindeman, Rannveig Guðmundsdóttir, Raymond Robertsen, Inge Ryan, Martin Saarikangas, Sigríður Anna Þórðardóttir, Satu Taiveaho, Arne Toft og Jan Vapaavuori.

Presidiets forslag om å ikke foreta seg noe i anledning av A 1295/presidiet Medlemsförslag om öppenhet och ökat parlamentariskt inflytande i vapenexportpolitiken ble således vedtatt med 56 mot 8 stemmer.

Det meddeles at beslutning om rek. 8/1996 behandles under dagsordenspunkt 20.

Presidenten meddelte at det skulle fortsettes med dagsordenspunkt 16. Etter lunsj skulle det fortsettes med dagsordenspunkt 14.

Rådets bifalt presidentens forslag.

Ragnar Erlandsson gjeninntok sin plass i rådet.

16. Kunskapsutveckling och forskning i den nordliga regionen[1]

Dokumentasjon

NORIA – Nordisk forskning och innovation – globalt ledande genom ökat samarbete (Dokument 10)

Rek. 39/2002 Hvidbog om udbygning af Norden til en international ledende region for forskning og innovation

A 1328/kultur Udvalgsforslag om nordisk-baltisk uddannelses- og forskningsområde

NORIA – Nordisk forskning och innovation – globalt ledande genom ökat samarbete (Dokument 10)

Rek. 39/2002 Hvidbog om udbygning af Norden til en international ledende region for forskning og innovation

Rekommandasjonen lyder:

Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd

at udarbejde "hvidbog" om udbygning af Norden til en internationalt ledende forsknings- og erhvervsregion

Udvalgsforslag om nordisk-baltisk uddannelses- og forskningsområde (A 1328/kultur)

Kultur- og Uddannelsesudvalget havde foreslået, at

Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd

1) *at* arbejde videre med Handlingsplan for utdannelses- og forskningsområdet mellom de baltiske og nordiske land samt Nordvestrusland 2004–2006

2) *at* indkalde de nordiske og baltiske undervisnings- og forskningsministre til møde for at drøfte handlingsplanen og fremtidigt regionalt samarbejde i EU

NORIA – Nordisk forskning och innovation – globalt ledande genom ökat samarbete (Dokument 10)

Rek. 39/2002 Hvidbog om udbygning af Norden til en international ledende region for forskning og innovation

Utbildningsminister **Thomas Östros** (Nordisk Ministerråds talsmann Dokument 10 og rek. 39/2002):
Herr president, rådsmedlemar! Låt mig börja med att säga att det är roligt att få chansen att diskutera en mycket viktig nordisk framtidsfråga, som också är under en förändringsprocess alldeles vid den här tidpunkten. Det är roligt att vara här.

Det finns ju många frågor som rör utbildningsområdet där vi också arbetar med förändringar, men i dag är vi överens om att koncentrera oss på frågan om vitbokens förslag att bygga ut Norden till en ledande region för forskning och innovation. Jag vet att det finns ett stort intresse bland rådets medlemmar för denna fråga. Inte minst kände jag av det när jag besökte Kultur- och utbildningsutskottet i Lund den 29 april i år, då vi diskuterade grundprinciperna för den process som vi nu är inne i.

---

[1] Dagsordenspunktene 14 og 15 ble behandlet senere på dagen, se s. 230 og 235

Initiativet till att vi nu har en vitbok att presentera som handlar om nordisk forskning och innovation kommer ifrån denna församling. Det var vid sessionen 2001 som Nordiska rådet rekommenderade en omarbetning av den nordiska forskningspolitiken. Nordiska ministerrådet inledde arbetet med att se över möjligheterna att bygga ett nordiskt forskningsrum. Uppföljningen av rekommendationen fortsatte i rådet och i ministerrådet 2002, och nu har vi alltså kommit så långt att vi har en vitbok att presentera och diskutera.

Vitboken berör forskningspolitiken men också innovationspolitiken – frågor som är viktiga i samtliga nordiska länder. Därför har också ämbetsmannakommittén för näringspolitik (ÄK-N) varit med i arbetet.

Ännu är vitboken inte presenterad för ministerrådet, det kommer att göras i eftermiddag. Det är särskilt roligt att få presentera den för er innan vi tar den första diskussionen i ministerrådet. Den vitbok som kommer att presenteras går under namnet *Nordic Research and Innovation Area*, Noria. Den innehåller en rad bra och grundläggande förändringar, men då behövs det naturligtvis också en grundläggande diskussion framöver. Ministerrådet kommer att inbjuda rådets kultur- och utbildningsutskott till en gemensam diskussion om vitboken inom kort.

Varför behöver vi då en vitbok om forskningspolitiken och innovationspolitiken? Det är ingen tvekan om att i alla nordiska länder spelar forskningspolitiken en allt större roll, av flera skäl. Vi ser ju tydligt i våra samhällen, att för att få en ekonomisk tillväxt och en modernisering av vår ekonomi spelar utbildning och forskning en allt större roll. Allt mer av vår produktion och vår export kommer från varor och tjänster som har sin grund i mycket avancerad forskning och utveckling.

Vi är ju också länder som ligger långt framme i satsningar på forskningspolitiken. Vi har mycket goda framsteg att visa i den internationella konkurrensen. Samtidigt pågår nu stora förändringar i vår omvärld. Vi ser länder omkring oss satsa stora resurser på forskning. USA har gjort stora framsteg den senaste tioårsperioden. Japan satsar allt mer. Förra veckan såg jag med egna ögon hur Kina också väljer att satsa stora resurser på forskning. Inom Europa har vi en stor förändring av forskningspolitiken på gång inom Europeiska unionen. Det nya ramprogrammet, det nya sättet att arbeta, lyfter fram samarbetet på det europeiska planet mycket tydligare än tidigare med syftet att stärka Europa, inte minst i konkurrensen med de allra starkaste forskningskontinenterna.

Samtidigt pågår inom Europa en mycket spännande diskussion. Kan vi förändra den europeiska forskningspolitiken än mer i framtiden för att stärka kvaliteten, för att öka forskarnas inflytande, för att ta upp kampen med de riktigt framstående genom att bilda ett europeiskt forskningsråd? Detta är en tanke som drivs av Sverige, som Danmark har stöttat aktivt och som också diskuteras i många andra av Nordens länder. Det ligger en paradox i utvidgningen av det europeiska samarbetet, som i stället för att minska det nordiska perspektivet kommer att leda till en ökad fokusering på ett nordiskt perspektiv i forskningsfrågor inte minst. Ska vi lyckas vara framgångsrika, så behöver vi också fundera kring vår regionala strategi.

Norden satsar relativt mycket. Räknar man både offentliga satsningar och näringslivets satsningar, ligger vi i medeltal på 3 procent av BNP i resurser till forskning. Jämfört med våra europeiska konkurrentländer ligger vi långt framme när det gäller olika indikatorer för forskning och innovation. Vi har också, sedan många år tillbaka, ett bra och livaktigt samarbete mellan enskilda forskare, forskargrupper och institutioner i Norden. Det handlar om forskningsprojekt, forskarutbildning, forskarkurser.

Men menar vi allvar med att Norden ska kunna vara en ledande forskningsregion i världen, så kommer det att krävas kraftfulla åtgärder. Kan vi stärka den nordiska plattformen för att kunna vara konkurrenskraftiga? Kan vi öka kvaliteten i den nordiska forskningen så att vi använder våra resurser så effektivt som det bara går? Kan vi öka den ”kritiska massan”? Ofta konkurrerar vi ju med länder som är så stora att de i sig kan skapa mycket stora ”kritiska massor”. Och kan vi föra över forskningsresultat, inte minst från grundforskningen, till att också leda till innovationer, företagande och näringslivsutveckling? Det är några av de stora, viktiga frågorna i det nordiska perspektivet.

Nordiska ministerrådet gav professor Gustav Björkstrand från Finland uppdraget att utarbeta en vitbok. Jag kommer här att redovisa de grova dragen i hans vitbok, som han i eftermiddag ska presentera inför Nordiska ministerrådet för utbildning.

Låt mig börja med att säga att det är ett gediget arbete Gustav Björkstrand har gjort. Genom att i samtliga länder samtala, inhämta fakta och göra en grundlig analys har han kommit fram till mycket intressanta förslag, tycker jag. Men vi är i början på ett arbete och det finns naturligtvis anledning att vända och vrida på de förslag som han lägger fram.

Professor Björkstrands utgångspunkt är att det i dag inte finns en genomtänkt och enhetlig struktur för det nordiska forsknings- och innovationssamarbetet. Han föreslår en helt ny struktur på det arbetet och att ett nytt forsknings- och innovationsråd, Nofirr, inrättas från den 1 januari 2005. I Nofir ska finnas företrädare för forskarna själva, grundforskningens företrädare därför att det är så viktigt för att det ska bli riktigt bra kvalitet i forskningen. Det vet vi alla från våra respektive länder när vi jobbar med våra vetenskapsråd av olika slag, men det vet vi också av den internationella erfarenheten. Men här ska också finnas intressenter för näringslivet, naturligtvis eftersom man också ska arbeta med innovationsperspektivet, och naturligtvis representanter för det nordiska perspektivet för att säkerställa att man hela tiden funderar kring var mervärdet finns ur det nordiska perspektivet.

Nofir föreslås ersätta en rad olika församlingar och beslutande grupper som i dag finns: ersätta den nordiska forskningspolitiska referensgruppen FPR, ersätta den nordiska forskarutbildningsakademin, NorFa, och överta NorFa för forskarutbildning och forskarmobilisering från ledningsgruppen för högre utbildning, Högut. På det här sättet skulle vi få representanter för medlemsländernas forskningsråd och därmed forskarna och därmed vinna en större samstämmighet mellan de prioriteringar vi gör på hemmaplan och de nordiska perspektiven, för att därigenom nå en kraftfull nordisk samhörighet och samorientering i forskningsfrågorna.

Några områden lyfter professor Björkstrand fram som särskilt viktiga. Först handlar det om olika forskarskolor. Där har vi ju börjat ett arbete, som visat sig vara mycket framgångsrikt, att låta inte minst unga, lovande vetenskapsmän och -kvinnor arbeta tillsammans i nordiska forskarskolor för att skapa en "kritisk massa", särskilt i ämnen och områden där det är svårt i vart och ett av våra länder att skapa denna kritiska massa, skapa starka miljöer. Här kan man också tänka sig samverkan kring dyr och avancerad utrustning som behövs i viss forskarutbildning, vilket också ger en större slagkraft. Att satsa medvetet på nordiska forskarskalor och låta dem få ett betydande antal är också ett sätt att stärka det nordiska forskningssamarbetet.

En annan punkt handlar om nordiska *Centers of Excellence*-program. Detta för Björkstrand fram som ett sätt att stärka nordiska forskningsmiljöer, ge dem större synlighet, ökad attraktivitet och ökad kvalitet. På hemmaplan jobbar vi var och en med olika satsningar av den här typen, men att också kunna göra det i en nordisk strategi skulle kunna lyfta Nordens forskning också i det internationella perspektivet.

Björkstrand föreslår också att den nya institutionen ska arbeta med satsningar på olika forsknings- och temaprogram. Naturligtvis kan det finnas viktiga teman som måste lyftas fram i det nordiska perspektivet. Han föreslår också att man ska kunna jobba med gemensamma aktioner i särskilt viktiga anledningar.

Om vi nu i en framtid bildar ett Noria, var tar vi då resurserna? Tittar vi på vilken gemensam budget vi har för forskningsfrågor så får vi lite perspektiv på den frågan. Den forskningsbudget som MR-U har tillgång till består av ungefär 110 miljoner danska kronor. Dessutom har vi ju Nordisk Industrifond, som har ungefär 60 miljoner danska kronor till förfogande. Sätter vi de summorna i relation till vad vi var och en satsar av offentliga medel på forskning i våra egna länder, blir jämförelsen ganska hisnande: 64 miljarder danska kronor! Då ska vi också veta att av de 110 miljoner danska kronor vi i dag använder i det gemensamma arbetet går ungefär 86 miljoner till de fasta nordiska forskningsinstitutionerna.

Ska vi komma vidare i att skapa mer av gemensam strategi och mer av nordiskt mervärde i forskningspolitiken, måste vi därför diskutera de fasta institutionerna. Det gör också professor Björkstrand, och han föreslår i linje med Dan Brännströms rekommendationer i rapporten "En nordisk dimension i nationella forskarmiljöer" att vi ser över finansieringen av de fasta institutionerna. Förslaget där är ett större ansvarstagande från vart och ett av länderna där institutio-

nerna finns och en gradvis nedtrappning av de gemensamma insatserna, så de stannar på en nivå som gör att ungefär 22 miljoner danska kronor frigörs. Institutionerna får ökat stöd från värdlandet och kan dessutom söka de medel som kommer att utlysas i det nya arbetssättet för att ge en starkare nordlig dimension. Diskussionen har pågått med förhandlingar med var och en av institutionerna, och det arbetet kommer att fortsätta också för att se att det blir bra lösningar för institutionerna.

Det är klart att det också är viktigt att vi funderar kring om vi kan samordna andra typer av forskningsinsatser utanför MR-U:s område för att få starkare nordisk slagkraft. Utgår vi dessutom från att när vi satsar från nordiskt håll på gemensamma projekt så förutsätter vi att det också finns en finansiering på hemmaplan för att få samstämmigheten och för att få Den nordliga dimensionen att bli betydlig, ökas ju de resursers slagkraft som vi har till förfogande. Med en sådan tanke skulle vi kunna komma upp i insatser av resurser som motsvarar 500–600 miljoner danska kronor, om vi har medfinansiering från medlemsländerna. Då börjar vi få upp en volym som skulle kunna innebära att vi betyder någonting, vart och ett av våra länder!

Utan att ställa upp på alla delar av rapporten innan vi har hunnit ta del av den och diskutera den ordentligt, menar jag att det finns mycket starka grundläggande och principiella skäl för en reform i den här riktningen. En bra ansats är att vår ambition ska vara att Norden ska vara en ledande forsknings- och innovationsregion i världen. Lägre ambitioner än så kan vi naturligtvis inte ha. Men ska vi lyckas med detta, kommer det att kräva ordentliga kraftansträngningar i vart och ett av medlemsländerna och i det gemensamma. Det är så vi kan få en mycket starkare nordisk profil, också globalt.

Jag ser fram emot att delta i den här diskussionen, men också att med rådets kultur- och utbildningsutskott fortsätta diskussionerna om vitboken framöver.

Applaus

Tuve Skånberg (Midtengruppens talsmann rek. 39/2002 og Dokument 10):
Herr president! Professor Gustav Björkstrand har nu till Nordiska rådet överlämnat vitboken Noria – Nordisk forskning och innovation. Utredningsarbetet av professor Dan Brännström har möjliggjort och banat väg för vad vi i Mittengruppen tycker är goda förslag. Det är en glädje att kunna vara överens med Thomas Östros om att ansatserna och förslagen är mycket bra. Möjligen hade vi hoppats att det skulle gå ännu längre. Jag återkommer till det.

Syftet är alltså att arbetet, som föreslås i vitboken, ska resultera i att Norden blir en ledande forsknings- och näringsregion. Det syftet ska ses mot bakgrund av att konkurrensen är hård från USA och andra regioner. Vi vet att många av våra bästa forskare gärna flyttar västerut. Det är väl bra, bara de kommer tillbaka. Problemet är att man binder sig under forskningsåren och bildar familj, och vi kanske går miste om de duktigaste vi har.

Vi tror att det i Norden finns möjlighet, både av kulturella skäl och av andra skäl, att utbilda forskare men också, vilket är viktigt, möjlighet för dem att göra sin forskargärning i Norden.

Forsknings- och utvecklingsarbetet ligger på en hög nivå i de nordiska länderna – det har redovisats tidigare – men behöver samordnas för att optimeras. Det är önskvärt med en större kritisk massa. Det behövs en samordning av forskningsprogram, och det behövs etablering av nätverk och Centers of Excellence.

Därför behövs det, framför allt för grundforskningen, en etablering av ett nordiskt forskningsråd. Professor Björkstrand har tre förslag som diskuteras i vitboken:

1) en nordisk forskningsfond
2) ett nordiskt forsknings- och innovationsråd
3) ett forsknings- och innovationssystem med två pelare

Professor Björkstrand stannar för nr 2, och vi i Mittengruppen förstår det. Vi menar att det hade varit ännu bättre med det första alternativet, en nordisk forskningsfond, men det förutsätter en bättre ekonomi och större medel än vad som finns till förfogande. Ett nordiskt forsknings- och

innovationsråd kan kompletteras genom att kanske två tredjedelar av forskningsmedlen inte är statligt finansierade utan kommer från näringslivet. Då kan alltså den totala medelstilldelningen bli ganska betydande.

Vi ser med glädje på förslaget att öka antalet Centers of Excellence. Vi tror att det är tvunget att vara bäst. Det duger inte för forskningen att vara bra, som på många andra områden, utan vi behöver vara bäst. Vi bör identifiera och satsa på de områden där vi kan vara bäst.

Herr president! Det vi avslutningsvis vill peka på är vikten av att detta är början till en större samordning. Precis som utbildningsminister Östros sade är det här ändå ganska blygsamt, och vi tror att det är viktigt att det så småningom blir så att all forskning på ett eller annat sätt kan samordnas.

Britt Hildeng (Den sosialdemokratiske gruppens talskvinne):
Gjennom hvitboken foreslås helt nye prinsipper for forskning støttet av Nordisk Ministerråd. Tidligere har vi lagt vekt på at forskningen skal skje på områder av spesiell interesse for Norden, og omfattende forskningsprogram har bidratt til å synliggjøre nordiske særtrekk, for eksempel innenfor velferdsutviklingen.

Nå foreslås det at utgangspunktet for vår forskningsinnsats bør være å støtte miljøer som har særlig kompetanse og utmerker seg med bidrag som kan synliggjøre nordiske miljøer i verdensklasse.

Et annet utgangspunkt som er nytt, er den plass en ønsker at den innovative forskning knyttet til næringsutvikling skal ha. En ønsker på den måten i større utstrekning å se den tradisjonelle universitetsforskningen og næringslivsforskningen i sammenheng, således egentlig en nær parallell til de nasjonale diskusjonene om forskningens innretning.

En ønsker også å opprette et nordisk forskningsfond som kan støtte opp om den relevante forskningen. Videre skisseres modeller der de strategiske forskningsinnretningene i mindre utstrekning skal vurderes og besluttes ut fra politiske forskningsstrategier og mer ut fra rene såkalte faglig baserte kriterier basert på "excellence". Det er således store prinsipielle omlegginger som foreslås. Disse spørsmålene skal nå til behandling i ministerrådet. Utvalget har da behandlet hvitboken, og i Kultur- og utdanningsutvalget ble det understreket at før beslutning om og utforming av disse prinsipielle endringene tas, ønsket utvalget at ministerrådets vurderinger skulle bli lagt fram for Nordisk Råd. Jeg går ut fra at dette kommer til å skje.

For å frigjøre økonomiske midler til denne omleggingen foreslås det å overføre ansvar for dagens nordiske forskningsinstitutter til det enkelte vertsland. Et enstemmig utvalg har imidlertid bedt om at Nordisk Samisk Institutt forblir et felles nordisk ansvar og således holdes utenom denne omorganiseringen. Det er et standpunkt som også Samisk parlamentarisk råd deler, og jeg vil i den forbindelse vise til hva Sven-Roald Nystø sa i sitt innlegg i generaldebatten på mandag, hvor han nettopp understreket betydningen av dette.

Helt til slutt har jeg også lyst til å si at vi i vår framtidige forskningspolitikk også må legge vekt på de konkurransefortrinn som Norden har. Jeg tenker spesielt i denne sammenheng på de omfattende helseundersøkelser og biobanker vi har, som kan ha en enorm betydning innen bioteknologisk og medisinsk forskning. Jeg mener at det også burde være et prioritert forskningsområde for oss.

Simo Rundgren (Midtengruppen, cent):
Herra presidentti! Muistutan vain näistä yhteisistä olemassa olevista tutkimuskeskuksista, Arktisesta yliopistosta. On valitettavaa, että senkin varsin vaatimattomissa rahoitusosuuksissa on ollut vaikeuksia. Tässä viitattiin saamelaiskeskuksiin, ja se herätti minut muistuttamaan myös tästä. Tämä on Pohjolaa ajatellen se spesialiteetti, johon meidän täytyy panostaa.

Toisen asian esitän kysymyksenä keskinäisestä kilpailusta. Meillä on erittäin suuret haasteet tässä tutkimuksessa, koska me kuitenkin kilpailemme, ja kun elinkeinoelämä tulee mukaan meidän korkeatasoisiin teknologisiin tutkimusprojekteihin, syntyy myös kansakuntien välille kilpailua. Tässä on erittäin suuret haasteet.

Simo Rundgrens tale i svensk oversettelse:
Herr president! Jag önskar bara erinra om existerande gemensamma forskningscentra, om Arktiska universitetet (Arctic University). Det är synd att det har visat sig vara svårt att skapa ihop även dess rätt så blygsamma finansieringsandelar. Det hänvisades till Nordisk samisk institutt, vilket fick mig att påminna även om detta. Med tanke på Norden är detta något speciellt vi bör satsa på.

Ett annat ärende tar jag upp som en fråga om inbördes konkurrens. Vi står inför stora utmaningar inom forskning då vi ju konkurrerar med varandra. När näringslivet kommer med i våra högklassiga teknologiska forskningsprojekt, föds även konkurrens mellan nationer. Detta är en mycket stor utmaning.

Britt Hildeng (Den sosialdemokratiske gruppen, A):
Nå er det slik at tolkningsteknikken ikke riktig fungerte så jeg fikk ikke høre hele innlegget. Men jeg forstod at det ble tatt opp spørsmål om det var riktig å verne Nordisk samisk institutt. Det mener et helt utvalg at er riktig, nettopp fordi en her har et veldig særegent område som vi neppe tror at så veldig mange andre forskningsinstitusjoner vil befatte seg med. Derfor er det viktig at man hegner om dette området forskningsmessig.

Det han tok opp om at det kunne være ganske store konkurranser mellom de ulike landene når næringsforskningen skulle settes på dagsordenen, er helt klart en av problemstillingene. Det er nettopp derfor forskningsutvalget ønsker å ha disse sakene tilbake til behandling, slik at vi kan ha en grundigere diskusjon enn hva vi har hatt til nå når det gjelder omleggingen av forskningspolitikken.

Trond Helleland (Den konservative gruppens talsmann):
Hvitboken om forskning er et viktig dokument. I og med presidentens oppfordring skal jeg prøve å konsentrere meg om to hovedpunkter.

Det ene er rett og slett at Kultur- og utdanningsutvalget, som har diskutert denne saken, har bedt om og ønsker at denne saken skal komme tilbake til Nordisk Råd. Når hvitboken nå er behandlet av ministerrådet, er det også viktig at rådet får anledning til å gå gjennom dette på nytt. Jeg regner med at ministerrådet vil følge opp det.

Det andre hovedpunktet er spørsmålet om overføring av instituttene til nasjonal finansiering. Det synes Den konservative gruppen er et godt forslag, men vi har i likhet med resten av Kultur- og utdanningsutvalget sluttet oss til og vært enig i at Nordisk samisk institutt i Kautokeino fortsatt skal være en institusjon med samnordisk finansiering.

Nå var det en replikkveksling om det nettopp, men etter gårsdagens prisutdeling, hvor Mari Boine utdypet hva det vil si å være en representant for en etnisk minoritet som ikke kjenner landegrenser, og også etter å ha hørt Sven-Roald Nystø fra Samisk parlamentarisk råd, regner jeg med at ministerrådet følger Kultur- og utdanningsutvalgets enstemmige råd om at Nordisk samisk institutt blir en nordisk institusjon med finansiering fra flere nordiske land.

Lena Jensen (Den venstresosialistiske grønne gruppens talskvinne):
Jeg er også ute etter en stjerne i boken i dag. Jeg har gått gjennom hvitboken, og det står veldig mye bra der. Det er et veldig spennende dokument. Det er et dokument som viser at man har satt forskning i høysetet, som viser at man ser verdien av forskning og ønsker at Norden skal bli ledende i verden, som ministeren tidligere i dag sa. Dokumentet viser også at man ønsker å styrke den nordiske innsatsen på forskningen.

Men dette er en grundig endring. Dette gjelder helt nye prinsipper innenfor den nordiske forskningspolitikken. Dette må ses nærmere på, som en rekke representanter tidligere har vært inne på. Utvalget har ønsket at man kommer tilbake, og utdanningsminister Thomas Östros gir en klar forståelse av at denne dialogen skal fortsette i Kultur- og utdanningsutvalget.

Det har også vært sagt mye om Nordisk samisk institutt. Dette har vært viktig for utvalget, så jeg regner med at med en så klar og entydig komite vil ministerrådet helt sikkert følge de rådene som gis i akkurat denne saken.

Mikko Alatalo (Midtengruppen, cent):
Ärade president! Suomen eduskunnan tulevaisuusvaliokunta kävi juuri tutustumassa tulevaisuuden haasteisiin Berkeleyn yliopistossa Kaliforniassa. Tuon teille sieltä terveiset valiokunnan jäsenenä. Professori Manuel Castells on Berkeleyssä tehnyt kirjan tietoyhteiskunnasta ja hyvinvointivaltiosta nimeltä "Suomen malli".

Hän vertailee kolmea eri tietoyhteiskuntamallia: Silicon Valley ja Singapore edustavat uusliberalistista markkinataloutta. Suomen malli perustuu sosiaaliseen markkinatalouteen. Se tarkoittaa, että yhteiskunta on säilyttänyt hyvinvointipalvelunsa.

Kuitenkin hyvinvointimme on suurten haasteiden edessä. Väestö vanhenee, työtätekevien ihmisten määrä suhteessa vähenee. Globalisaatio vie tuottavia työpaikkoja työvoimakustannuksiltaan halvempiin maihin.

Kysynkin: Miten me voimme Pohjoismaissa tehdä jotain sellaista, jota ei muualla osata vielä tehdä sarjatyönä? Se on avainkysymys. Tässä tarvitaan juuri tietotason nostoa. Meidän tulee vahvistaa Pohjolassa yhdessä tiedettä ja koulutusta. Pohjoismaiden neuvostolla on tässä tärkeä rooli.

Pohjolassa valtioiden täytyy edelleen olla mukana rahoittamassa tiedettä ja tutkimusta varsinkin nuorille tutkijoille. Jokainen huipputietoon satsattu euro tai kruunu tuo itsensä moninkertaisena takaisin. Toisaalta tarvitsemme myös start up -yrittäjiä IT-teollisuuden ja esimerkiksi bioteknologian alalle, kuten täällä viitattiinkin.

Tietotason nostoon haluan myös yhdistää arktisen ulottuvuuden. Varsinkin pohjoiskalotin alueella elektronisten tietojärjestelmien käyttö on elintärkeää tulevaisuudessa. Jotta ihmiset voivat elää harvaan asutuilla alueilla, tarjoavat kuvapuhelimet, internet, laajakaistaverkko ja interaktiivinen digi-tv tulevaisuudessa mahdollisuuksia.

Tietenkin tarvitaan edelleen palveluja "face to face", henkilökohtaisesti. Tietotekniikka voi vain täydentää palveluja.

Ärade president! Jag tycker att professor Gustav Björkstrand har gjort ett utomordentligt jobb när han skrev vitboken om nordisk forskning och innovation.

De nordiska länderna måste sammanföra sina krafter för att förbättra kunskapsutvecklingen och forskningsnivån.

Elektronisk informationsteknik kan underlätta medborgarnas vardag, speciellt i den norra området. I och med detta kan de nordiska länderna tillsammans gå i spetsen i Europa och vara ett toppexempel på IT-kunnande i hela världen.

Mikko Alatalos tale i svensk oversettelse:
Ärade president! Finlands riksdags framtidsutskott bekantade sig nyligen med framtida utmaningar under ett besök vid Berkeley universitet i Kalifornien. Som utskottsmedlem har jag med mig hälsningar. Professor Manuel Castells vid Berkeley har skrivit en bok om informationssamhället och välfärdsstaten med titeln "Den finländska modellen".

Han jämför tre modeller för informationssamhället: Silicon Valley och Singapore representerar nyliberalistisk marknadsekonomi. Den finländska modellen baserar sig på social marknadsekonomi, vilket betyder att samhället bevarat sina välfärdstjänster.

Vår välfärd står dock inför stora utmaningar. Befolkningen föråldras, andelen arbetsföra åter minskar. Globaliseringen leder till att produktiva arbetstillfällen försvinner till länder med lägre arbetskraftskostnader.

Detta ger upphov till en fråga: Hur kan vi i Norden göra något sådant som inte redan kan massproduceras på annat håll? Detta är nyckelfrågan. Det krävs en höjning av kunskapsnivån. Vi i Norden bör tillsammans förstärka forskning och utbildning. I detta sammanhang har Nordiska rådet en viktig roll.

I Norden bör staterna fortsätta att understöda vetenskap och forskning, särskilt unga forskare. Varje euro eller krona som satsas på spjutspetsforskning betalar sig mångfalt tillbaka. Å andra sidan behöver vi även start up-företagare inom IT-industri och t.ex. bioteknologi, såsom redan påpekats.

Höjning av kunskapsnivån vill jag koppla till en arktisk dimension. Särskilt på Nordkalotten är det livsviktigt att utnyttja elektroniska informationssystem i framtiden. För människor som vill leva på glesbygden erbjuder bildtelefoner, Internet, bredband och interaktiv digital-TV möjligheter.

Naturligtvis behövs fortfarande tjänster "face to face", ansikte mot ansikte. Informationstekniken kan endast utgöra ett komplement.

Ärade president! Jag tycker att professor Gustav Björkstrand har gjort ett utomordentligt arbete när han skrivit förslag till vitbok om nordisk forskning och innovation. De nordiska länderna måste sammanföra sina krafter för att förbättra kunskapsutvecklingen och forskningsnivån.

Elektronisk informationsteknik kan underlätta medborgarnas vardag, speciellt uppe i norr. I och med detta kan de nordiska länderna tillsammans gå i spetsen för Europa och vara ett toppexempel på IT-kunnande för hela världen.

Utbildningsminister **Thomas Östros**:
Herr president! Tack för de inlägg som i grunden stöder att detta med forskning måste vara en nordisk strategisk fråga. Ska vi, som någon påpekade, lyckas vara internationellt konkurrenskraftiga i globaliseringens tid är vår specialitet, vår idé, att alla får tillgång till bra utbildning och att vi gemensamt tar ansvar för spetsforskning och för grundläggande forskning. Det är det som gör att vi är så framgångsrika som vi är. Det är inte så många år sedan många trodde att den nordiska modellen hade sin tid bakom sig. Men vi visade att vi snarare tillhör de länder som är mest framgångsrika, just tack vare de här satsningarna.

Som jag uppfattar det har vi ett grundläggande stöd för idén att gå vidare och stärka forskningen. Men naturligtvis finns det delar i detta förslag där vi måste fortsätta att föra en dialog. Som jag sade i mitt inledningsanförande bjuder vi in Kultur- och utbildningsutskottet till en sådan diskussion när vi nu sätter i gång det stora remissarbetet. Det är detta som MR-U kommer att fatta beslut om i dag på eftermiddagen – en diskussion som naturligtvis kommer att röra olika delar.

Men ska vi lyckas komma någon vart när det gäller att skapa ett nordiskt initiativ i forskningsfrågorna måste vi, det står alldeles klart, också lyckas frigöra resurser till detta från den ganska knappa budget som vi har till förfogande.

Jag har mycket tydligt hört åsikterna om Nordisk samisk insitutt. I den rapport där man sett över instituten finns det inte minst för detta institut ett gemensamt nordiskt intresse. I förhandlingarna, som kommer att fortsätta, måste vi också spåra vilket intresse som finns i de olika medlemsländerna för att ställa upp för att detta institut har en god framtid.

Jag bjuder in till den diskussionen och tror att vi kommer att få en spännande remissomgång. Den här rapporten ger oss förutsättningar att verkligen stärka ett nordiskt gemensamt forskningsrum i framtiden.

Debatten om Dokument 10 og rek. 39/2002 ble avsluttet.

Rådet besluttet å ta Dokument 10 til etterretning.

Udvalgsforslag om nordisk-baltisk uddannelses- og forskningsområde (A 1328/kultur)

Jógvan við Keldu (Kultur- og utdanningsutvalgets talsmann A 1328/kultur):
Hr. Præsident! Idet jeg henviser til A 1328/kultur Udvalgsforslag om nordisk-baltisk uddannelses- og forskningområde, vil jeg på vegne af et enigt Kultur- og Uddannelsesudvalg understrege den betydning, et sådant samarbejde vil få, nu da vore naboer i øst har åbnet deres grænser – i særdeleshed for de nordiske lande.

Der er nu gået 6 år, siden det nordisk-baltiske ministermøde fandt sted i 1997, og en efterfølgende rapport om mulighederne for at oprette et fælles uddannelsesrum i Norden og i Baltikum så dagens lys. I den efterfølgende tid har de baltiske lande og Nordisk Råd afholdt flere interessante konferencer og møder, hvor mange har udvekslet ideer og lagt planer. Udvalget mener nu, at man bør gå mere intensivt til værks og konkretisere Ministerrådets handlingsplans politiske målsætninger ved 1) at udvikle et fælles nordisk-baltisk uddannelses- og forskningsområde og 2) at udbygge det nordiske samarbejde med russiske myndigheder og institutioner på uddannelses- og forskningsområdet.

På Kultur- og Uddannelsesudvalget møde i Lund den 29. april i år vedtog vi i overensstemmelse med "Ny Nordisk Dagsorden" et samarbejdspapir med Baltisk Forsamling, som bl.a. havde til formål at nedsætte to arbejdsgrupper, en fra hvert udvalg, henholdsvis fra Baltisk Forsamling og Nordisk Råd. Disse grupper har arbejdet ud fra et tættere samarbejde på de respektive områder som det fælles mål.

Ud fra det grundlag, som nu delvis er lagt, og som bearbejdes videre i den nærmeste fremtid, mener Kultur- og Uddannelsesudvalget, at ministerrådets handlingsplan vidner om en meget omfattende, forberedende dialog med myndighederne i de baltiske lande. Udvalget savner imidlertid oplysninger om, hvorvidt der har været kontakt mellem de baltiske og nordiske undervisnings- og forskningsministre, og vil derfor opfordre til, at der afholdes et baltisk-nordisk ministermøde, hvilket vil få stor betydning for et grundlæggende, fremtidigt samarbejde.

Hr. Præsident! På grundlag af det foreløbige arbejde, som Ministerrådet har foretaget, og som i øvrigt også er fortsat fra anden side, anbefaler udvalget, at mens man fortsætter arbejdet med at udvikle samarbejdsmuligheder mellem de baltiske lande og Nordisk Råd, og at man samtidig flytter det finansieringsmæssige fokus mod Nordvestrusland, vil det være en god løsning at oprette en nordisk-baltisk-russisk samarbejdsgruppe (NBR Cooperation Group), som skal træffe beslutninger om policyspørgsmål for handlingsplanens virkefelt, inklusive Nordplus Nabo og NorFa Nabo, og at gruppen får tilknyttet en sekretariatsfunktion med et nordisk, et baltisk og et russisk medlem.

Derfor foreslår Kultur- og Uddannelsesudvalget, at Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd at arbejde videre med handlingsplan for uddannelses- og forskningsområdet mellem de baltiske og nordiske lande samt Nordvest-Rusland 2004-2006 og at indkalde de nordiske og baltiske undervisnings- og forskningsministre til møde for at drøfte handlingsplanen og fremtidigt regionalt samarbejde i EU.

Hr. Præsident! Til slut: Kultur- og Uddannelsesudvalget ser hermed store muligheder for et givende og udviklende samarbejde mellem de nordiske lande og de baltiske stater, både på parlamentarisk niveau og ministerniveau. Udvalget håber, at dette samarbejde også vil bære frugt som samarbejde mellem landene i det fremtidige, udvidede EU.

Debatten ble avsluttet.

Rådet bifalt Kultur- og utdanningsutvalgets forslag til rekommandasjon i anledning av A 1328/kultur (rek. 17/2003).

Det ble meddelt at beslutning om rek. 39/2002 skulle behandles under dagsordenspunkt 20.

Sesjonen ble avbrutt for lunsj kl. 12.00–14.00.

14. Den nordliga dimensionen

Jan Sahl overtok ledelsen av forhandlingene.

Endringer i deltakerlisten:
Harriet Lindemann ble erstattet av **Lasse Wiklöf** for dagsordenspunktene 14, 15 og 17.

Rådet besluttet å fastsette deltakerlisten/närvarolistan i overensstemmelse med dette.

Presidenten oppfordret talerne om å være så kortfattet som mulig.

Dokumentasjon

Det nordiske samarbejde i EU 2003 (Dokument 7; Kap. III)

Det nordiske samarbejde i EU 2003 (Dokument 7; Kap. III)

Samarbetsminister **Jan-Erik Enestam** (Nordisk Ministerråds talsmann Dokument 7, Kap. III): Herr president! Nordiska ministerrådet uppskattar, att Den nordliga dimensionen tagits upp som en särskild dagordningspunkt vid denna session. Regeringarna delar synsättet enligt vilket det just i år är angeläget att beröra denna fråga. Ministerrådets roll i utvecklingen av Den nordliga dimensionen beskrivs i rapporten "Det nordiska samarbetet i EU", som vi lägger fram för Nordiska rådet.

Nordliga dimensionen är EU:s politik för utveckling i den nordliga delen av Europa. Geografiskt omfattar området allt från Arktis till Östersjöns sydspets och från Grönland till nordvästra Ryssland. Nordliga dimensionen är mycket mer än EU:s Rysslandspolitik. Den har definierat våra gemensamma intressen i norr genom det Arktiska fönstret och dess instrument har bidragit till en framgångsrik utveckling i Estland, Lettland och Litauen.

I och med att de tre baltiska länderna blir medlemmar i EU överflyttas Den nordliga dimensionens fokus till stor del till Ryssland. Nordens bilaterala och multilaterala insatser i nordvästra Ryssland kommer därigenom in i samma sammanhang.

Nordiska ministerrådet hade – efter invitation av EU:s kommission – tillfälle att i mars i år inlämna ett förslag till innehåll i den nya handlingsplanen för Den nordliga dimensionen för perioden 2004–2006. Kommissionens förslag har nu färdigställts på basen av också andra organisationers bidrag. Det är mycket tillfredställande att se, att ministerrådets text satt tydliga spår i det slutliga förslaget.

Såsom anges i ministerrådets rapport till sessionen (Dokument 7) har Norden möjligheter till insatser på ett stort antal av de arbetsområden som Den nordliga dimensionen fokuserar sig på. Det räcker med att nämna exempel som hållbar utveckling och miljöskydd med våra erkänt goda instrument NIB, Nefco, Nordiska miljöutvecklingsfonden, eller energifrågor med Basrec, eller utveckling av informationssamhället, forskningen och de mänskliga resurserna.

Norden har också varit en initiativtagare inom den Den nordliga dimensionen. Vi har gemensamt bidragit till att bygga upp politikområden och partnerskap. Det nyaste partnerskapet för hälsa och social välfärd kan komma att fylla en mycket stor uppgift.

I samma andetag måste vi dock observera våra begränsningar, inte minst de finansiella. Ministerrådets avsikt är framför allt att delta i dialogen om struktureringen av samarbetet och förena sina krafter med andra aktörer, regeringar, finansieringsinstitutioner och internationella eller regionala organ.

Det är givetvis EU-kommissionen och samtliga medlemsländer som bär ansvaret för Den nordliga dimensionen. Vår uppgift – tillsammans med Estland, Lettland och Litauen – är att befästa och upprätthålla en aktiv förpliktelse från EU:s sida, också finansiella förpliktelser, till insatser i den nordliga delen i Europa. Ministerrådet ser fram emot en diskussion om detta med Nordiska rådet.

Jens Christian Larsen (Presidiets rapportør om Den Nordlige Dimensionen):
Hr. præsident. Den Nordlige Dimension er et centralt emne her på Nordisk Råds dagsorden. I Rådets arbejde ligesom i vort samarbejde med vore parlamentariske søsterorganisationer stræber vi efter at udvikle den merværdi, vi som parlamentarikere kan bidrage med for at fremme den praktiske gennemførelse af Den Nordlige Dimension.

Den politiske dialog om Den Nordlige Dimension er en vigtig drivkraft til at fremme arbejdet. I den foregående tid har vi praktiseret det ved direkte møder med repræsentanter fra Europa-Parlamentet. Vi har i samarbejde med den russiske statsduma og det russiske føderationsråd gennemført en workshop i Moskva, og vi har sendt tydelige anbefalinger til EU-Kommissionen om Nordisk Ministerråds forslag til den nye EU-handlingsplan for Den Nordlige Dimension.

I fremtiden skal vi i samarbejde med Polens parlament i næste måned gennemføre endnu en workshop om Den Nordlige Dimension, og vi behandler emnet regelmæssigt ved møder med den baltiske forsamling og Nordisk Råd. Endelig i december arrangerer vi et stipendiatprogram for parlamentarikere fra Kaliningrads regionale duma omkring Den Nordlige Dimension.

Det, jeg vil sige med at nævne alle disse eksempler, er, at vi som parlamentarikere kan medvirke aktivt til gennemførelsen af Den Nordlige Dimension både på lokalt, regionalt og nationalt plan.

Den Nordlige Dimension har givet anledning til megen diskussion, mange møder og mange rapporter, siden Finland i 1997 præsenterede begrebet. Mange projekter er lanceret under overskriften: Den Nordlige Dimension, og mange aktører har taget Den Nordlige Dimension til sig i deres arbejde.

Der har altså været en stor entusiasme. Det er glædeligt, men jeg mener, at tiden nu også er inde til at komme med en opfordring til, at vi må få konsekvens bag vores stillingtagen til Den Nordlige Dimension og dens gennemførelse.

Hr. præsident. Jeg vil gerne nævne tre vigtige punkter. For det første er Den Nordlige Dimension et politisk begreb, hvis formål er at danne grundlag og rammer og retningslinjer i samarbejdet mellem EU og lande eller organisationer i det nordlige Europa. Begrebet handler mere og mere om at udvikle samarbejdet med Nordvestrusland, og hovedsigtet med Den Nordlige Dimension er at fremme en demokratisk samfundsudvikling og en bæredygtig økonomisk og social udvikling i regionen.

For det andet er Den Nordlige Dimension en slags administrativ struktur for at fremme og forenkle samhandelen mellem forskellige virksomheder, og det kan hurtigt konstateres, at Den Nordlige Dimension i dag rummer et stort og voksende antal aktører. Der er altså ikke mangel på ideer, forslag, planer, projekter. Der synes heller ikke at mangle økonomiske midler.

Der findes altså gode forudsætninger for, at ideer og resurser kan mødes og frembringe resultater, men vi bør alligevel sige, at der også findes forhindringer for, at projekter kan gennemføres. Det handler om træge rutiner og uklare forudsætninger, som virker afskrækkende for viljen til at anvende resurser på udviklingsprojekter og investeringer.

Vi bør sige, at store og små virksomheder har peget på nødvendigheden af klare og konsekvente juridiske og administrative spilleregler i Rusland for, at vi får et større omfattende økonomisk samarbejde i gang.

Endelig for det tredje er der mange aktører, der er engageret i Den Nordlige Dimension. Det er oplagt at drage nytte af de muligheder og synergieffekter, som dette indebærer. Samhandelen øger både den samlede effekt og de individuelle resultater, og for at det kan komme i stand, kræves der en stærk fælles vilje til at samordne synspunkter, arbejdsdeling og koordinering mellem de forskellige aktører inden for Den Nordlige Dimension. Samordningen er afgørende.

EU's nye handlingsplan for Den Nordlige Dimension, som blev vedtaget i denne måned den 17. oktober, er et grundlæggende dokument.

Hr. præsident! Til sidst vil jeg gerne sige, at det er afgørende for Den Nordlige Dimensions fortsatte udvikling og troværdighed, at den kan frembringe praktiske resultater i menneskers hverdag. Det er til syvende og sidst dér og ikke på myndighedernes skriveborde, at Den Nordlige Dimension kan forvandles fra ord til handling.

Presidenten minnet om at talerne skulle holde talertidene.

Steingrímur J. Sigfússon (Den venstresosialistiske grønne gruppens talsmann):
Hr. præsident. I diskussionen om Den Nordlige Dimension er det vigtigt at understrege, at selv om den har prioriteret Baltikum og Nordvestrusland højt og nu kommer til at have endnu stærkere fokus på Rusland, efter at balterne er kommet med i EU, så omfatter Den Nordlige Dimension også det arktiske område.

I den nye handlingsplan for Den Nordlige Dimension for årene 2004-2006 (Northern Dimension Action Plan 2004-2006) bliver det specielt fremhævet, at ud over at lægge vægt på de fem nøglesektorer, så tages der specielt hensyn til regioner med særlige behov, såsom Kaliningrad og Arktis. De unikke forhold i Arktis, kendetegnet af koldt klima, utilgængeligt terræn, store afstande, spredt bebyggede områder og ekstremt følsom natur, gør, at særlige hensyn må tages til området.

Det fremhæves også i den nye handlingsplan, at af Den Nordlige Dimensions fem nøglesektorer er satsning på de tre – økonomisk udvikling, menneskelige resurser og miljøbeskyttelse – det vigtigste i det arktiske område. Økonomisk udvikling må dog ikke finde sted i strid med miljøhensyn, og der må sørges for, at lokalbefolkningen, herunder også urbefolkningen, bliver inkluderet i beslutningsprocesserne. Opbygning af infrastruktur, især IT-kommunikationsnetværk, vil have gavnlig indflydelse på udviklingen i området. Det vil også have en positiv virkning på udviklingen af menneskelige ressourcer, da der åbnes op for nye muligheder, f.eks. på uddannelsesområdet – såsom fjernstudier, telemedicin og flere andre ting. På miljøområdet er det særlig vigtigt at overvåge klimaændringernes påvirkning og forurening, som kommer fra den industrielle verden.

Som sagt, hr. præsident, er det vigtigt ikke at glemme Det Arktiske Vindue, som efter vores mening også dækker det vestnordiske område og dets naboer og det arktiske i sin helhed, når man taler om Den Nordlige Dimension.

Arne Lyngstad (Midtengruppen, KrF):
President! Det kan være mange og ulike innfallsvinkler til samarbeidet i den nordlige dimensjonen. I mitt arbeid gjennom Medborger- og forbrukerutvalget har jeg hatt to perspektiv.

Det ene er godt synliggjort i det dokumentet vi har fått fra ministerrådet (Dokument 7), nemlig det å forebygge og bekjempe organisert kriminalitet. Dette er en viktig oppgave som krever nordisk-baltisk samarbeid. Det gjelder både politi-, rettsvesen- og fengselssamarbeidet. Jeg vil spesielt peke på mulighetene til å utvikle samarbeid knyttet til etterretningsarbeid og utdanning av spesialister. Skal vi imidlertid lykkes i dette, må vi også sette dette arbeidet i rammen av de prossessene som er knyttet til "good governance". Jeg er også tilfreds med at man i dokumentet fokuserer på menneskehandel og også på narkotikahandel.

Det andre perspektivet synes jeg imidlertid er mer utfordrende. Det gjelder nok hele det nordiske samarbeidet. Det andre perspektivet vi har vært opptatt av, er å synliggjøre og styrke urfolksdimensjon i nordområdene. Dette nevnes i forbindelse med å bli bevisst vår kulturelle arv. Da nevnes urfolkene og den samiske kulturen.

Jeg tror vi må synliggjøre og anerkjenne den samiske kultur og leveform mer offensivt. Det må derfor opp som tema i den politiske dialog, og vi må utvikle konkrete tiltak som styrker den samiske kultur og leveform. Det vil være en henstilling til ministerrådet om både å inkludere

Samisk parlamentarisk råd i utformingen og dialogen omkring en egen urfolksdimensjon innenfor handlingsplanen. Nordområdene trenger en synlig urfolksdimensjon.

Arja Alho (Den sosialdemokratiske gruppen, sd):
Hyvät ystävät! On aika luonnollista, että ympäristöyhteistyö painottuu, kun puhumme pohjoisesta ulottuvuudesta EU:n piirissä. Näin on mielestäni aivan oikein. Haluaisin tässä yhteydessä kiinnittää huomiota siihen, että ympäristöyhteistyössä olemme saamassa uusia haasteita.

Jos esimerkiksi ajatellaan Itämeren fosforirasitusta, kolmannes siitä aiheutuu Puolan maatalouden päästöistä. Puolasta, niin kuin hyvin tiedämme, on nyt tulossa myös EU:n jäsenmaa.

Omasta puolestani pidän myös hyvin hyvänä asiana sitä, että sosiaali- ja terveyspolitiikan alueella pääministerimme ovat päässeet eteenpäin täällä Oslossa. Onhan niin, että tarttuvat taudit eivät tunne kansallisia rajoja, ja näin ollen myös sosiaali- ja terveyspolitiikka on osa pohjoista ulottuvuutta.

Meidän täytyy kuitenkin myös muistaa, että pohjoisessa ulottuvuudessa on pohjoinen pohjoismainen ulottuvuus, ja tällöin puhun alkuperäkansastamme saamelaisista. Kysymys ei ole pelkästään kielestä ja kulttuurista, vaan siitä, että ylipäätään pohjoisilla alueilla koulutusjärjestelmä tukee pohjoisen alueen luontaista elinkeinorakennetta ja ihmisten mahdollisuutta työllistyä omilla alueillaan. Saamelaisille olennaista on tietysti poronhoito, ja tässä suhteessa toivoisin, että pohjoismainen yhteistyö osoittaisi voimansa eikä toinen maa ajaisi toista vaikeuksiin.

Suomessa olemme myös saamassa saamelaisen kielilain, joka mahdollistaa saamen kielen käytön viranomaisissa. Pelkkä lainsäädäntö ei tietenkään riitä, vaan kyse on myös voimavaroista virkamiesten ja kuntatyöntekijöiden kouluttamisen suhteen, mutta myös tulkkipalveluista.

Omasta puolestani haluaisin heittää haasteen meille suomalaisille yhteisesti sen suhteen, että kolttasaamelaisten osalta pitäisimme huolen kielen ja kulttuurin säilymisestä. Olkoon se meidän oma erityinen pohjoisen ulottuvuuden pohjoinen haaste.

Arja Alhos tale i svensk oversettelse:
Det är ganska naturligt att miljösamarbetet betonas i samband med EU:s nordliga dimension. Jag anser detta vara helt rätt. I detta sammanhang vill jag fästa uppmärksamhet vid att vi snart står inför nya utmaningar inom miljösamarbetet.

Om vi till exempel tänker på fosforbelastning i Östersjön härstammar en tredjedel från det polska lantbruket. Även Polen, som vi väl vet, är på väg att bli EU-medlem.

För min del anser jag det vara mycket positivt att våra statsministrar gjort framsteg inom social- och hälsopolitiken här i Oslo. Det är ju helt enkelt så att smittsamma sjukdomar inte respekterar nationella gränser. Därmed ingår även social- och hälsopolitiken i Den nordliga dimensionen.

Vi bör dock också komma ihåg att inom Den nordliga dimensionen finns det en nordlig nordisk dimension, och då avser jag vårt ursprungsfolk samerna. Det är då inte endast fråga om språk och kultur, utan även om att utbildningssystemet stöder den naturliga näringsstrukturen på det nordliga området och människornas möjlighet att få ett arbete inom sina områden. För samerna är naturligtvis renskötsel en viktig näring, och i detta sammanhang hoppades jag att det nordiska samarbetet visade sin styrka och att inget land orsakade problem för ett annat.

I Finland får vi snart en samisk språklag som gör det möjligt att använda samiska hos myndigheter. Lagstiftning räcker naturligtvis inte i sig utan det behövs även resurser för att utbilda tjänstemän och kommunala medarbetare samt till tolkningsservice.

För min del vill jag utmana alla oss finnar att kollektivt se till att skoltsamernas språk och kultur inte försvinner. Låt detta vara vår egen nordliga utmaning inom Den nordliga dimensionen.

Simo Rundgren (Midtengruppen, cent):
Herra presidentti! Edustaja Alho viittasi pohjoisen ongelmiin ja mainitsi siinä poronhoidon. Sen yhteydessä on aivan pohjoisimmassa Suomessa tullut esiin myös meidän vaikeutemme koskien ympäristönsuojelun ja paikallisen taloudellisen toiminnan, esimerkiksi metsähoidon, kannattavuutta.

Tässä suhteessa vetoaisin kyllä kaikkiin järkeviin ihmisiin pohjoismaissa, että yhteistyössä eri intressiryhmien kanssa haettaisiin sellaisia mahdollisuuksia, joilla sekä poronhoito että kannattava metsätalous ja myös matkailu voisivat elää rinnakkain näillä alueilla. Ne ovat kaikki toimeentulon ja ihmisten sosiaalisesti kestävän elämän kannalta aivan välttämättömiä elinkeinomuotoja.

Simo Rundgrens tale i svensk oversettelse:
Herr president! Medlemmen Arja Alho tog upp problemen i norr och nämnde renskötseln. Helt i det nordligaste Finland har det just i fråga om renskötsel kommit fram de svårigheter vi har i samband med miljöskydd och lönsamheten av lokal ekonomisk verksamhet, till exempel skogsbruk.

Därför vädjar jag till alla förståndiga människor i de nordiska länderna att i samarbete med olika intressegrupper försöka finna sådana lösningar, som gör det möjligt för såväl renskötsel, lönande skogsbruk som turism att samverka på dessa områden. De är alla absolut nödvändiga näringar för människornas existens och ett socialt hållbart liv.

Debatten ble avsluttet.

Rådet bifalt at Dokument 7, Kap. III ble tatt til etterretning.

15. Närområdet – Samarbete i Östersjöregionen

Dokumentasjon

Det nordiske samarbejde i EU 2003 (Dokument 7; Kap. IV)

A 1319/medborger Medlemsforslag om støtte til samarbejde mellem politisk aktive nordiske og russiske unge

A 1327/velfærd/medborger/miljø Udvalgsforslag om en handlingsplan for samarbejdet med Nordvest-Rusland

Det nordiske samarbejde i EU 2003 (Dokument 7; Kap. IV)

Medlemsforslag om støtte til samarbejde mellem politisk aktive nordiske og russiske unge (A 1319/medborger)

Medborger- og Forbrugerudvalget havde foreslået, at Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd

> *at* oprette en støtteordning til samarbejde mellem politisk aktive nordiske og russiske unge, indenfor den eksisterende stipendieordning

Udvalgsforslag om en handlingsplan for samarbejdet med Nordvest-Rusland (A 1327/velfærd/medborger/miljø)

Velfærdsudvalget, Medborger- og Forbrugerudvalget samt Miljø- og Naturresurseudvalge havde foreslået, at Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd

> *at* påbegynde udarbejdelsen af en handlingsplan for et styrket nærområdesamarbejde med Nordvest-Rusland inden udgangen af 2004

Det nordiske samarbejde i EU 2003 (Dokument 7; Kap. IV)

Samarbetsminister **Jan-Erik Enestam** (Nordisk Ministerråds talsmann Dokument 7, Kap. IV): Herr president! Dagordningspunkten "Närområdet – Samarbete i Östersjöregionen" sammanfattar redan i rubriken den politiska utveckling som vi står inför. Det traditionella nordiska närområdessamarbetet, som inleddes i början av 1990-talet med Estland, Lettland och Litauen, och som senare kompletterades med ett närområdessamarbete med våra närområden i nordvästra Ryssland, håller nu på att ersättas av nya former av samarbete i hela vår nordeuropeiska region. Jag tycker för övrigt att termen "nordeuropeisk" ger ett bättre perspektiv än Östersjöregionen, eftersom vi inte förbiser de arktiska områdena och Barents.

I ministerrådets rapport, "Det nordiska samarbetet i EU" (Dokument 7), behandlar kapitel IV Nordiska ministerrådets åtgärder för att förstärka kontakterna till och samverkan med de övriga regionala organisationer som arbetar i Nordeuropa, i främsta rummet Östersjöstaternas råd (CBSS), Barents euro-arktiska råd (BEAC) och Arktiska rådet (AR).

Dessa regionala råd kom till då de politiska omständigheterna efter Berlinmurens fall började tillåta samarbete över gamla gränser. Den geografiska fokuseringen varierar, men arbetsfälten är i många fall desamma. Nordiska ministerrådet och EU har en operativ budget, medan CBSS, Barentsrådet och Arktiska rådet enbart har en sekretariatsbudget och individuell programfinansiering.

De nordiska samarbetsministrarna bad i december 2002 ministerrådssekretariatet uppgöra förslag till förbättrade kontakter och samarbetsformer till dessa organisationer. Tanken bakom

initiativet är att de nordiska regeringarnas målsättningar – den nordiska nyttan – skall kunna kanaliseras och verkställas på effektivaste möjliga sätt.

Det är inte någon överdrift att säga att det finns behov för de samarbetsinsatser som görs, och ännu mera. Därför är det viktigt – om än i praktiken nog så svårt – att se till att insatserna kompletterar varandra och tillsammans bildar en enhetlig politik.

Frågeställningarna är härvid både strategiska och procedurella. Det är tillfredsställande att konstatera, att man i de övriga organisationerna upplever ett likartat behov till bättre samordning och synergi.

Vi har från Finlands sida lyft upp behovet av strategiskt tänkande särskilt i fråga om samarbetet kring Östersjön. Vid det nordiskt-baltiska statsministermötet senaste söndag nämnde Finland vikten av att de åtta länderna får tillfälle att tänka över de gemensamma målsättningarna och samtidigt arbetssättet, bland annat just i vilket forum vilken sak som ska drivas. Precis därför att alternativen är många tror vi att det är viktigt att vi tillsammans finner effektiva och pragmatiska metoder för att främja våra gemensamma intressen. Detta gäller såväl det regionala planet som i relation till EU. Vi strävar till ett starkt, välfungerande nytt Östersjöområde.

Ministerrådet ser fram emot Nordiska rådets debatt under denna dagordningspunkt.

Outi Ojala (ordförande för den Parlamentariska Östersjökonferenen, BSPC):
Herr president! Den 12:e Östersjökonferensen ägde rum i början av september 2003 i Uleåborg i Finland. Huvudtemana för konferensen var kunskapssamhället, dess inverkan på arbetsmarknaden samt sjösäkerheten. Sjösäkerheten har varit en av de prioriterade frågorna under de tre senaste konferenserna. Man kan beteckna det som ett genombrott att konferensen enades om att hela Östersjön skulle klassificeras som ett särskilt känsligt sjöområde, PSSA.

Den parlamentariska konferensens och dess permanenta kommittés kontakter och samarbete med regeringarnas Östersjöråd, CBSS, har under det gångna året utvecklats i en positiv riktning. Vi har haft möjlighet att delta på CBSS ministermöten, och CBSS ordförande har rapporterat om CBSS-aktiviteterna till både konferensen och den permanenta kommittén.

Vi har genom CBSS haft möjlighet att påverka Östersjörådets ställningstagande angående EU:s nordliga dimensions andra verksamhetsplan. Vi vill att en parlamentarisk dimension inom CBSS utvecklas. För närvarande är parlamentarikerkonferensen en av de organisationer som enbart har en specialstatus inom CBSS.

Om ett halvårs tid kommer allt som allt åtta länder i Östersjöregionen att vara medlemmar i EU. Detta kommer säkert att ha en inverkan på samarbetet. Vi har nya utmaningar inom EU framför oss. Här menar jag närmast implementeringen av den andra verksamhetsplanen för den nordliga dimensionen, det utvidgade Europa, Wider Europe, samt det nya grannskapsinstrumentet, New Neighbourhood Instrument, inom EU.

Det här är det första året under vilket de nordiska länderna har haft två representanter i den permanenta kommittén. Ändringen av konferensens regler, som gjordes för ett år sedan, medförde att Ryssland och Norden numera har två platser i den permanenta kommittén, vilket är en lyckad lösning. Den parlamentariska kommitténs möjligheter att agera är dock begränsad. Den permanenta kommittén kan inte mellan konferenserna ta ställning till eller reagera på sådana frågor som inte är behandlade i resolutionerna. Detta är en svaghet i det parlamentariska Östersjösamarbetet.

Våren 2003 organiserade man i Åbo det tredje NGO-forumet i Östersjöregionen. Forumet var ett steg på vägen till ett starkande civilt samhälle i regionen. Den parlamentariska Östersjökonferensen har givit, och kommer även i fortsättningen att ge, sitt stöd till denna utveckling.

Nordiska rådet har spelat en betydande roll i att utveckla och bygga upp det parlamentariska samarbetet inom regionen. Vi har fortfarande en viktig uppgift i att förstärka det parlamentariska samarbetet för att knyta tätare kontakter till de ryska parlamenten på både nationell och regional nivå.

Kent Olsson (Den konservative gruppen, m):
Herr president! Jag skulle kunna fortsätta där Outi Ojala inledde. Det är nämligen så att hon och jag sitter i samma kommitté, och det är intressant att vi alltifrån vänster till höger har en gemensam syn i många frågor som gäller Östersjön.

Under de senaste åren har samarbetet kring Östersjön utvecklats oerhört mycket. Vi har gemensamma arbetsgrupper med bland annat balterna, och det är mycket viktigt att detta samarbete fortsätter, förstärks och får ett vidgat innehåll. Viktiga punkter som vi nu ser i samarbetet är kring miljö, trafficking, narkotika, kriminalitet m.m.

Den parlamentariska Östersjökonferensen som Outi Ojala nämnde tyckte jag gjorde ett fantastiskt genombrott vid den senaste konferensen, som var i Uleåborg. Vi fick då för första gången ryska parlamentariker att gå med på att se Östersjön som ett viktigt PSSA-område. Att vi inte kan tvinga regeringarna att sedan också följa våra beslut vet vi, men vi hoppas att man kommer att driva på inom IMO så att Östersjön blir ett hav där vi slipper den typ av olyckor som nu kan inträffa, att man går ifrån enkelskrov och kräver dubbelskrov. Det är viktigt att regeringarna arbetar vidare med dessa så viktiga frågor.

I den parlamentariska Östersjökonferensen har jag fått som speciellt uppdrag att se hur samarbetet med Kaliningradregionen kan utvecklas. Det som är särskilt viktigt är demokratiutvecklingen, det vill säga att stödja de demokratiska institutionernas utveckling inom Kaliningradregionen, och att försöka få till stånd ett gott investeringsklimat så att alla vet vilka regler som gäller och företagsutveckling kan ske på ett positivt sätt för att främja den ekonomiska utvecklingen. Andra viktiga frågor är hälsoförhållanden, sociala förhållanden och att gemensamt försöka minska kriminaliteten.

Östersjösamarbetet, som inleddes för ett tiotal år sedan, har utvecklats på ett bra sätt. Det är viktigt för hela Östersjöområdet och för hela Norden att vi fortsätter att utveckla det vidare, så att vi får en region och en miljö som är säker för dess invånare.

Risto Kuisma (Den sosialdemokratiske gruppen, sd):
Arvoisa presidentti! On hyvä, että Itämeren parlamentaarikot ovat päässeet yhteisymmärrykseen Itämeren saamiseksi erityisen herkäksi alueeksi. Valitettavasti on kuitenkin niin, että Venäjän osalta varmasti tällä parlamentaarikkojen suostumisella yhteiseen päätökseen ei ole kovin suurta käytännön merkitystä, sillä toisin kuin meillä Pohjoismaissa Venäjällä tosiasiassa valta on keskittynyt hallitukselle ja presidentille. Sanon tämän sen takia, että on tärkeää jatkaa ponnistuksia, että myös Venäjän hallitus ja Venäjällä ne viranomaiset, jotka todella asiasta päättävät, sitoutuvat tähän tarkoitukseen.

Ei ole mitään syytä vielä itsetyytyväisyyteen, että missään määrin tämä ongelma olisi ratkaistu tai siinä edes merkittävästi edistytty. Työtä täytyy edelleen jatkaa.

Risto Kuismas tale i svensk oversettelse:
Ärade president! Det är fint att parlamentarikerna i Östersjöområdet har kunnat enas om att Östersjön bör klassas som ett särskilt känsligt område. Tyvärr är det dock så att för Rysslands del har parlamentarikernas samtycke till ett gemensamt beslut knappast stor praktisk betydelse, eftersom makten i motsats till oss i Norden har de facto koncentrerats till regeringen och presidenten. Jag tar upp detta för att det är viktigt att fortsätta arbetet för att få även den ryska regeringen och de ryska myndigheter som verkligen fattar besluten att förbinda sig till detta mål.

Ännu finns det ingen orsak till självbelåtenhet – detta problem har på inget sätt lösts och det har inte ens gjorts stora framsteg. Arbetet måste fortsättas.

Kent Olsson (Den konservative gruppen, m):
Nej, man ska aldrig vara nöjd i politiken utan alltid sträva framåt. Vad jag sade i mitt tal var att vi för första gången hade fått ryska parlamentariker att gå med på detta. Bara för att parlamentarikerna går med på detta är det inte sagt att regeringarna gör det, men det är ändå viktigt att bedriva en opinionsbildning, ju mer desto bättre. Därför såg jag detta som en framgång, men att vi inte är framme vet vi.

Dessutom är det ju så att varken vi eller de nordiska regeringarna beslutar detta, utan det är IMO som gör det. Men om regeringarna driver på inom IMO så finns det möjligheter – och de möjligheterna tycker jag är större nu än vad de var för ett år sedan.

Medlemsforslag om støtte til samarbejde mellem politisk aktive nordiske og russiske unge (A 1319/medborger)

Lennart Gustavsson (Medborger- og forbrukerutvalgets talsmann A 1319/medborger):
Herr president! Det svenska ordförandeprogrammet, som gäller ett tag till, visar på fyra aspekter av integration. En sådan aspekt är integrationen mellan Norden och närområdena. Där talar man också om att det nordiska samarbetet med de baltiska staterna ska vidareutvecklas, inte minst i perspektivet av EU:s utvidgning. Man pratar också om att det nordiska samarbetet med nordvästra Ryssland ska få en ökad prioritet inom närområdesprogrammet.

Jag är övertygad om att det nordiska samarbetet tillsammans med andra aktörer inom det område som har nämnts, i Barentssamarbetet, kan åstadkomma mycket. Jag menar också att vi i det nordiska samarbetet kan ta ett större ansvar och vara kanske än mer ledande i Barentssamarbetet. Vi vet att Barentsregionen har drygt 5,9 miljoner invånare och att merparten av dem bor i Ryssland. Inom området lever ett antal ursprungsfolk. Vi har här fått höra talas om samerna. Området har mycket stora naturtillgångar i form av skog, mineral, gas och olja. Vi har där också några av vår tids största miljöhot i form av bland annat radioaktivt avfall. Till detta ska läggas den socioekonomiska skillnaden vid gränsen mellan Norden och Ryssland. Kort sagt utgör den här regionen ett område med både stora möjligheter och stora hot.

Ska vi lyckas i ambitionen att öka integrationen mellan Norden och närområdet – just nu pratar jag kanske mest om nordvästra Ryssland – måste vi förmå att föra människor och deras verklighet närmare varandra. Lyckas vi med att knyta människor närmare varandra och skapa kunskap om varandra, utbyta tankar och erfarenheter, skapar vi också förutsättningar för en långsiktigt hållbar tillväxt och en ökad handel.

En nyckelgrupp i det här sammanhanget, särskilt om man vill åstadkomma varaktiga förändringar, är ungdomarna. Det är bland annat därför som vi från Den vänstersocialistiska gröna gruppen i Nordiska rådet lagt fram ett förslag om att öka möjligheterna till olika former av utbyte mellan ungdomar. Medborgar- och konsumentutskottet har behandlat det här förslaget. Efter vissa konkretiseringar och ett utvecklande av förslaget i positiv riktning har utskottet valt att ställa sig bakom det.

Medborgar- och konsumentutskottet vill också peka på betydelsen av utvärdering av de här insatserna. Jag – och jag tror att jag också kan tala för hela utskottet – tror att det är viktigt att vi faktiskt följer upp de insatser som vi gör och ser vilka effekter de har. Det förslag som nu kommer från Medborgar- och konsumentutskottet har definitivt det långsiktiga syftet att stärka banden mellan folks och i det här fallet ungdomars vardag och verklighet. Om vi på lång sikt ska nå någon vart tror jag att detta är en nyckelgrupp.

Debatten om A 1319/medborger ble avsluttet.

Udvalgsforslag om en handlingsplan for samarbejdet med Nordvest-Rusland (A 1327/velfærd/medborger/miljø)

Arne Lyngstad (Velferdsutvalgets, Medborger- og forbrukerutvalgets og Miljø- og naturressursutvalgets talsmann A 1327/velfærd/medborger/miljø):
Med utvalgsforslaget om å lage en handlingsplan for samarbeidet med Nordvest-Russland ønsker vi fra parlamentarisk side å ta et helhetlig grep om den nordiske innsatsen og samarbeidet med denne regionen. Vi ønsker å styrke og samordne innsatsen om de felles utfordringene vi har. Da tenker jeg helt spesielt på områdene helse og miljø, og på kontakten mellom politikere på nasjonalt og regionalt nivå og å styrke det folkelige samarbeidet gjennom frivillige organisasjoner. Med en slik handlingsplan ønsker utvalgene en helhetlig tilnærming til det forsterkede samarbeidet med Nordvest-Russland. Det er utvalgenes mening at det nordiske samarbeidet med Nordvest-Russland skal bidra til fortsatt utvikling av demokrati og en bærekraftig utnyttelse av ressursene i regionen.

Videre mener vi at det særlig bør satses på en forbedring av de helsemessige og sosiale forholdene for befolkningen, f.eks. gjennom økt bruk av telemedisin. I denne sammenheng er det også positivt med Partnerskap for helse, som ble etablert under denne sesjonen tidligere i uken. I handlingsplanen må sammenhengen mellom god helse, godt miljø og utdannelse komme fram. Når utvalgene tar til orde for en handlingsplan, er det også i erkjennelsen av at det er behov for å koordinere innsatsen og strategien med andre organisasjoner og land. I erkjennelsen av at Nordvest-Russland er en stor region og at midlene vi disponerer i det nordiske samarbeidet er begrenset, ønsker vi i utvalget at det i handlingsplanen særlig fokuseres på Murmansk fylke, og at den økonomiske innsatsen fokuseres på noen felt, at vi kan utgjøre en forskjell der vi går inn, slik at vi ikke sprer midlene jevnt utover.

Ved revideringen av nærområdeprogrammet "Nærmere Norden", som er gjeldende fra og med i år, er det geografiske fokus i nærområdeprogrammet endret fra de baltiske land til Nordvest-Russland. På grunn av den raske utviklingen i de baltiske land og det kommende medlemskapet i EU kommer samarbeidet mellom Baltikum og Norden i framtiden til å skje med andre forutsetninger. Det er viktig at vi i denne prosessen foretar en kontrollert og god avvikling av prosjektene i Baltikum, i den forstand at vi ikke avslutter halvferdige prosjekter, men avslutter det vi har startet på.

Utgangspunktet for utvalgsforslaget er et medlemsforslag som ble fremmet av Midtengruppen i Nordisk Råd etter at partigruppen hadde vært på besøk i Murmansk. Forslaget hadde en meget bred innretning og favnet felt som helse og miljø. Det hadde som utgangspunkt at Murmansk-området har store miljøutfordringer, og at vi fremdeles finner en av de største velstandskløftene i verden ved grensen mellom Norden og Russland, samtidig som det er et område med store naturrikdommer og ressurser. Her møtte vi felles utfordringer, men fikk også inntrykk av at det var tatt en rekke initiativ. Behovet for koordinering og bedre effekt var påtakelig. Gledelig er det derfor at man nå har fått til en avtale som letter det multilaterale samarbeidet og håper at Russland snarlig ratifiserer Stockholmsprotokollen.

På bakgrunn av Midtengruppens brede forslag ble det behandlet i tre utvalg. Vi hadde en høring i Finland tidligere i år. Der besluttet vi at vi ønsket å ha et felles utvalgsforslag med konklusjon handlingsplan.

Til slutt er det viktig for oss å understreke at det er viktig å dra med russiske samarbeidspartnere i prosessen med å lage en slik plan, og at vi får en plan som koordinerer, tar inn og inkluderer de tiltak som allerede finnes, og at vi koordinerer det med andre organisasjoner.

Debatten ble avsluttet.

Rådet besluttet å ta Dokument 7 til etterretning.
Rådet bifalt Medborger- og forbrukerutvalgets forslag til rekommandasjon i anledning av A 1319/medborger (rek. 18/2003).
Rådet bifalt Velferdsutvalgets, Medborger- og forbrukerutvalgets og Miljø- og naturressursutvalgets forslag til rekommandasjon i anledning av A 1327/velfærd/medborger/miljø (rek. 19/2003).

17. Bärkraftig utnyttjande av naturresurser – Miljöskydd

Arja Alho overtok ledelsen av forhandlingene.

Presidenten foreslo redusering i talertiden for dagsordenspunktene 17, 18 og 19 med 1 minutt slik at de skulle bli avsluttet innen kl. 16.30.

Rådet bifalt presidentens forslag.

Dokumentasjon

Rek. 9/2001 Strategi for en bæredygtig udvikling

A 1297/miljø Medlemsforslag om felles tiltak i Norden for å sikre det biologiske mangfoldet

A 1298/miljø Medlemsforslag om felles tiltak i Norden for miljøvennlig produksjon og forbruk av energi

A 1309/miljö Medlemsförslag om förhindrande av utsläpp till luft och vatten från fartyg i trafik på Östersjön

A 1314/miljö Medlemsförslag om Östersjön som ett "särskilt känsligt havsområde"

A 1331/miljø Udvalgsforslag om øget informationsudveksling om rovdyrforvaltningen i Norden

Rek. 9/2001 Strategi for en bæredygtig udvikling

Rekommandasjonen lyder:

Nordiska rådet rekommenderar de nordiska ländernas regeringar

1) *att* verka för att en ratificering av Kyotoprotokollet åstadkoms under år 2001 och att protokollet träder i kraft innan 10-årsuppföljningen av FN-mötet i Rio äger rum år 2002[2]
2) *att* genomföra projekt för att prova Kyoto-mekanismerna i Östersjöområdet, bl.a. genom att en gemensam nordisk marknad för kvothandel upprättas senast 2005[3]
3) *att* ta initiativ till åtgärder på internationellt plan för att bemöta och mildra konsekvenserna av de förväntade klimatförändringarna och att därvid ta stor hänsyn till utvecklingsländernas behov och möjligheter att anpassa sig till den nya situationen
4) *att* verka för att de indikatorer som utvecklas på internationellt plan för att mäta bärkraftig utveckling tar hänsyn till såväl sociala som ekonomiska och miljömässiga faktorer
5) *att* som ett led i utvecklandet av en väsentligt ökad resurseffektivitet vidareföra de insatser som hittills gjorts på nationell och nordisk nivå angående reduktions- och effektiviseringsmålen faktor 4 och faktor 10, bärkraftiga produktions- och konsumtionsmönster och materialflödesanalyser m.m.
6) *att* initiera forskning och utveckling angående teknologi för vätgas (hydrogen) som framtida energibärare

[2] Første at-sats ferdigbehandlet 2002
[3] Andre at-sats ferdigbehandlet 2002

7) *att* fastställa ministerrådsförslag B 201/när om "Bæredygtig udvikling – En ny kurs for Norden" med beaktande av de synpunkter som framförts av Nordiska rådet Närområdesutskottet i dess betänkande över förslaget[4]

Medlemsforslag om felles tiltak i Norden for å sikre det biologiske mangfoldet (A 1297/miljø)

Miljø- og Naturresurseudvalget havde foreslået, at Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd

1) *at* styrke arbejdet for fælles initiativer til at sikre naturens mangfoldighed på alle biologiske niveauer – såvel i de nordiske lande som globalt. I særlig grad bør det gennem koordinering og nordisk samarbejde tilstræbes at opnå størst mulig indflydelse på beslutninger i EU's og andre internationale fora; herunder en samlet indsats for at tilvejebringe et fyldestgørende beslutningsgrundlag for oprettelsen af et internationalt videnskabspanel for miljøændringer i FN regi

2) *at* videreføre og intensivere det nordiske samarbejde om naturovervågning og artsdatabaser, bl.a. gennem styrkelse af det fælles forskningsarbejde og kompetenceopbygningen på området; såvel for den materielle som den immaterielle værdi af den biologiske mangfoldighed

3) *at* gennemføre en erfaringsudveksling om effekten og hensigtsmæssigheden af forskellige anvendte politiske og forvaltningsmæssige virkemidler til at sikre den biologiske mangfoldighed

Medlemsforslag om felles tiltak i Norden for miljøvennlig produksjon og forbruk av energi (A 1298/miljø)

Miljø- og Naturresurseudvalget havde foreslået, at Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd

1) *at* styrke gennemførelsen af de tidligere besluttede strategier for aktivt at fremme udbredelsen af vedvarende og miljøvenlig energi i de nordiske lande for derved at bidrage til en bæredygtig energipolitik

2) *at* udarbejde en statusrapport over, hvilke konkrete politikker og virkemidler, de nordiske landes regeringer, hver for sig og i fællesskab, i de sidste tre år (2001-2003) har gennemført for at øge brugen af vedvarende energi og naturgas samtidig med at brugen af øvrige fossile brændsler reduceres. Udvalget ønsker desuden en oversigt over, i hvilket omfang de gennemførte politikker og virkemidler har influeret på sammensætningen af kilderne til den faktiske energiproduktion og -forbrug

3) *at* undersøge muligheder og barrierer for fælles nordiske indsatser for at fremme en hurtig overgang til hydrogensamfundet og særligt at undersøge, hvilken betydning en, gerne fællesnordisk "Hydrogenfond" kunne få for at nå dette mål og hvorledes fonden i givet fald bør etableres og finansieres gennem samarbejde mellem myndigheder, industri og energiselskaber, forskning, forbrugere m.fl.

[4] Syvende at-sats ferdigbehandlet 2002

Medlemsförslag om förhindrande av utsläpp till luft och vatten från fartyg i trafik på Östersjön (A 1309/miljö)

Medlemsförslag om Östersjön som ett "särskilt känsligt havsområde" (A 1314/miljö)

Miljø- og Naturresurseudvalget havde foreslået, at Nordisk Råd rekommanderer de nordiske landes regeringer

at fortsat virke for at sikre og forbedre Østersøens miljø, bl.a. gennem

a) en ansøgning til IMO om at Østersøen bliver udpeget som et særligt følsomt havområde (PSSA) med tilhørende bestemmelser for skibstrafikken
b) en aftale om øjeblikkeligt forbud mod olietransporter med enkeltskrogede fartøjer i Østersøen til fordel for fartøjer med dobbelt – i vinterhalvåret isforstærket – skrog
c) et umiddelbart totalstop for udslip af spildevand og fast affald fra fartøjer i Østersøen
d) strenge sanktioner overfor fartøjer, der foretager ulovlige udslip
e) en sænkning af svovlindholdet i fartøjernes bunkerolie i Østersøen i henhold til EU's hensigter med det langsigtede mål at opnå et niveau på max. 0,5 %
f) en udredning omkring udslipsrelaterede fartøjs- og havneafgifter efter svensk og ålandsk model
g) en vurdering af ledningssystemer (vejvisningsystemer) for skibstrafik i hele Østersøen samt en identitetsmærkning af fartøjer i Østersøtrafik
h) indførsel af en satellitovervågning af skibstrafikken og udslippene i Østersøen som supplement til overvågningen fra fly og skibe
i) forhindring af uønsket spredning af organismer til havmiljøet gennem udpumpning af ballastvand fra andre dele af verden
j) udpegning af egnede nødhavne for fartøjer med farlige laster, der er i havsnød
k) sikring af et tilstrækkeligt beredskab i tilfælde af en katastrofe med udslip af miljøfarlige stoffer gennem samarbejde om materiel, uddannelse og fælles beredskabsøvelser på tværs af nationale såvel som myndighedsgrænser i landene omkring Østersøen

Udvalgsforslag om øget informationsudveksling om rovdyrforvaltningen i Norden (A 1331/miljø)

Miljø- og Naturresurseudvalget havde foreslået, at Nordisk Råd rekommanderer Finlands, Norges og Sveriges regeringer

1) *at* forstærke myndighedssamarbejdet og informationsudvekslingen om rovdyrforvaltningen i landene

2) *at* styrke forsknings- og udviklingssamarbejdet på området; herunder inddrage internationale erfaringer med særlig vægt på forebyggende arbejde

3) *at* udarbejde og løbende vedligeholde et fælles, eventuelt net-baseret, informationsmateriale om de indhøstede erfaringer med forskellige forvaltningsstrategier og forebyggende foranstaltninger

4) *at* afholde fælles temamøder en gang om året, hvor såvel politikere, forskere, forvaltere, interesseorganisationer og medier fra de tre lande inviteres

Almen debatt

Sigurður Kári Kristjánsson (Den konservative gruppen, Sj):
Præsident! Vi i Norden plejer at være rørende enige når det kommer til principper om ansvarlig omgang med naturen og bæredygtig udnyttelse af naturens resurser. På højtidelige stunde gratulerer vi os selv for at være forgangsregion i dette henseende.

En stor undtagelse fra den konsensusprægede retorik omkring bæredygtig udvikling er den uenighed vi har når det drejer sig om udnyttelse af havpattedyr. I Norden har vi nationer og selvstyreområder som enten driver eller har drevet hvalfangst i nyere tid såsom Norge, Færøerne, Grønland og Island. I Norden har vi også nationer som ikke driver hvalfangst, men er magtfulde aktører i hvalfangstpolitikken på grund af den vægt de har givet modstanden mod hvalfangst i sin udenrigspolitik. Jeg tænker her især på Sverige.

Problemerne omkring hvalfangst er komplicerede og har mange forskellige aspekter. Hvis man simplificerer sagen kan man dog sige at debattens hovedspørgsmål må være hvorvidt man betragter udnyttelse af havets resurser på den samme måde som udnyttelsen af andre naturressourcer. For nationer med stor afhængighed af havets resurser er det uacceptabelt hvis der kræves andre principper bag fangst i havet end fangst på land. I begge tilfælde må hovedprincippet være at man har ret til at udnytte bestande af vilde dyr så længe som det er gjort på en ansvarlig og bæredygtig måde. Det må gælde om all fangst lige meget om det er hvalfangst i Nordatlanten eller fangst af elg og dådyr på land i Skandinavien.

Island gik i gang med et videnskabeligt hvalfangstprogram i sommer og der blev fanget 36 våghvale af en kvota af 38. Der lød et internationalt ramaskrig over Islands adfærd. Det kunne man forvente men man håbede måske på mere forståelse hos naboerne som kender mere til fakta om hvalbestandenes tilstand i Nordatlanten. Vi i Norden betragter os selv som saglige når der kommer til politisk debat, men når det gjelder hvalfangst diskusionene må vi komme litt op af skyttegravene. På Ungdommens nordiske råds session kunne man enes om en resolution om bæredygtig hvalfangst og det håber jeg at vi i voksenafdelingen også kan gøre en dag.

Vice lantrådet **Olof Erland**:
Fru president! Det finns två aspekter på uthållig utveckling och miljöskydd. Det ena är miljöskyddet i sig; det andra är den politiska utvecklingen som är särskilt viktig för Östersjön.

Åland ligger mitt i Östersjön och har en stark sjöfartsnäring. Kunskap och erfarenhet om miljö- och säkerhetsfrågor har utnyttjats för att finna nya transportsystem, maskiner och utrustning och fartygskonstruktioner.

Vi har ett stort intresse av att skydda miljön och samtidigt göra sjötransporterna trygga och säkra. Miljö- och sjösäkerhetsarbetet pågår på flera nivåer. I EU har fartygsolyckor med oljelast, som Exxon, Valdez, Erika och Prestige, lett till omfattande säkerhetsåtgärder och skärpta krav.

Avfallshantering, miljödifferentierade farleds- och hamnavgifter, nya konstruktionskrav m.m. i den så kallade Östersjöstrategin och IMO:s olika funktionskrav är steg på vägen, men mycket återstår.

Miljöministrarna tog för ett par år sedan upp frågan om klassificering av Östersjön som ett särskilt känsligt havsområde (PSSA). Kriterierna att havsområdet är av ekologisk, social och ekonomisk betydelse, att internationell sjöfart kan skada området och att skyddsåtgärder kan vidtas inom ramen för IMO är uppfyllda.

De skyddsåtgärder som kan vidtas med PSSA-klassificering är skärpta utsläppsregler, ruttplanering och rapporteringsplikt samt lotsplikt. Kraven på fartygens utformning, konstruktion, utrustning och bemanning tillhör andra internationella samarbetsorganisationer, där utvecklingen också är viktig.

De nordiska och baltiska ministrarna och övriga regeringar i Östersjön utom Ryssland har enats om bland annat en ansökan om en känslighetsklassificering av Östersjön. Medlemsförlaget om fartygsutsläpp och Östersjön som särskilt känsligt havsområde är väl genomarbetat och välavvägt.

Ett parlamentarisk tryck på ländernas regeringar, Nordiska ministerrådet, Östersjösamarbetet i dess olika former och det europeiska samarbetet kan inte annat än påskynda ansträngningarna.

Ett av de grundläggande problemen är att utveckla relationerna med Ryssland på alla politiska områden och nivåer så att ett ansvar för Östersjöns miljö blir en naturlig del av utvecklingen.

Rek. 9/2001 Strategi for en bæredygtig udvikling

Tarja Cronberg (Miljø- og naturressursutvalgets talskvinne rek. 9/2001):
Fru president! Ministerrådsförslaget om bärkraftig utveckling (B 201/när) godkändes på extrasessionen i juni 2001 och resulterade i rekommendation 9/2001. Året efter avskrevs tre av att-satserna. Kvar står att-satserna 3), 4), 5) och 6).

Punkt 3) gäller konsekvenserna av klimatförändringar i utvecklingsländerna. De nordiska ländernas regeringar har meddelat att man nu finansierar genom den internationella finansieringsmekanismen GEF (Global Environment Facility), som har ansvar för miljökonventionerna och också projektets anknytning till klimatkonventionen i utvecklingsländerna. Härmed anser Miljö- och naturresursutskottet att denna punkt är färdigbehandlad. Punkt 4) gäller betydelsen av indikatorer för att mäta bärkraftig utveckling. Här visade sig att regeringarna meddelat att det finns sociala indikatorer, men att utvecklandet av de ekonomiska indikatorerna pågår. Det är i och för sig en intressant situation; det brukar alltid vara tvärtom. I förhållande till detta föreslår Miljö- och naturresursutskottet att det kommer ett nytt meddelande om utvecklingen på denna punkt nästa år.

Punkt 5) belyser utvecklandet av ökad resurseffektivitet. I regeringarnas meddelande hänvisas i detta sammanhang till Handlingsplanen för integrerad produktpolitik 2002–2004, och att det finns ett antal resurseffektivitetsbefrämjande initiativ. Här anser Miljö- och naturresursutskottet att ett nytt meddelande bör komma nästa år om denna punkt.

Punkt 6) uppmanar slutligen till att initiera forskning och utveckling angående teknologi för vätgas (hydrogen) som framtida energibärare. I regeringarnas meddelande hänvisas till den nya strategin för Nordisk energiforskning 2003–2006, där detta spörsmål tas upp. Därmed föreslår Miljö- och naturresursutskottet att också denna punkt anses som färdigbehandlad.

Mot denna bakgrund föreslår Miljö- och naturresursutksottet att Nordiska rådet efterlyser ett nytt meddelande nästa år i anledning av den fjärde och femte punkten i rekommendationen men anser de två andra som färdigbehandlade för rådets del. Jag yrkar bifall till utskottets förslag.

Samarbejdsminister **Siv Friðleifsdóttir** (Nordisk Ministerråds talskvinne rek. 9/2001):
Strategien for en bærekraftig utvikling er en strategi med 20-års horisont. Det er derfor en løpende prosess å stille relevante politiske krav til den omverden vi befinner oss i, og å få mål og tiltak tilpasset disse kravene. Og det er en prosess å gjennomføre de nødvendige tiltak for å oppnå de mål man har satt seg. Bare på denne måten kan vi komme videre mot en bærekraftig utvikling.

På sesjonen i fjor la vi fram en midtveisrapport om oppfølgingen av strategien, og som det framgår av samarbeidsministrenes uttalelse om rekommandasjonen, er vi på mange punkter et godt stykke på vei.

I ministerrådet gjør vi en aktiv innsats vedrørende indikatorene, slik som Miljø- og naturressursutvalget ønsker det. Til rådets orientering legger vi her på sesjonen fram et sett indikatorer vedrørende strategien om en bærekraftig utvikling, som samarbeidsministrene godkjente i sommer. Det nordiske indikatorsettet er også videresendt til EU – både til kommisjonen og til EUs miljøorgan – som inspirasjon og et aktivt innspill til de internasjonale bestrebelsene på å utvikle relevante indikatorer på dette området. Som det også er opplyst i uttalelsen til utvalget, er det utviklet nordiske indikatorer for det sosiale området. Indikatorer for mål og tiltak vedrørende den økonomiske dimensjonen vil bli utviklet i forbindelse med den reviderte strategien 2005–2008.

Arbeidet med å revidere strategien er satt i gang. Samarbeidsministrene har nedsatt en forhandlingsgruppe under svensk formannskap for å ivareta denne oppgaven. Forslaget til revidert strategi 2005–2008 skal ferdigforhandles i den islandske formannskapsperioden neste år. I den reviderte strategien vil således spørsmålet om en bærekraftig produksjon og bærekraftige forbruksmønstre være et nytt kapittel, der man vil legge stor vekt på å satse på nettopp de områdene som utvalget ønsker videreført. Disse målene og tiltakene bør også sees i sammenheng med det tiårsprogrammet som EU har vedtatt på dette området. På denne måten kan det nordiske samarbeidet bidra til den internasjonale dagsorden med tyngde.

Jeg kan opplyse at samarbeidsministrene vil legge fram et ministerrådsforslag for rådet om den reviderte strategien til diskusjon og godkjennelse på sesjonen i 2004, slik at den kan tre i kraft 1. januar 2005.

Jeg kan også opplyse at det i den islandske formannskapsperioden vil bli holdt et seminar i København 20.–21. januar 2004 om oppfølging og revisjon av strategien for en bærekraftig utvikling, og en oppfølging av det vellykkede seminaret man hadde i januar i år. Til dette seminaret vil ministerrådet gjerne invitere en rekke aktuelle deltakere for å diskutere hvordan vi kan styrke våre felles bestrebelser på å gjennomføre en bærekraftig utvikling. Vi håper at representanter fra Miljø- og naturressursutvalget vil motta invitasjonen og på denne måten delta aktivt i diskusjonen om vår felles framtid.

Debatten om rek. 9/2001 ble avsluttet.

Udvalgsforslag om øget informationsudveksling om rovdyrforvaltningen i Norden (A 1331/miljø)

Inge Ryan (Miljø- og naturressursutvalgets talsmann A 1331/miljø):
Rovdyrproblemene er store i deler av Norden. Både Norge, Sverige og Finland har problemer med at rovdyr ikke bare tar en god del sau, men også rein. Dette er et problem som vi må ta på alvor. Hvis vi ikke gjør tiltak, vil vi få mange som både lider og taper på denne utviklingen. Det er mennesker, det er rein, det er sau og ikke minst rovdyra sjøl som blir tapere dersom vi ikke klarer å drive en politikk som gjør at vi kan forene de ulike interessene på dette området.

Miljø- og naturressursutvalget har arrangert en konferanse hvor dette temaet ble grundig belyst, og der de ulike gruppene fikk sjansen til å framføre sine synspunkter. I etterkant har vi jobbet videre med saken, og vi ønsker å forsterke myndighetssamarbeidet og informasjonsutvekslingen om rovdyrforvaltning i de nordiske landene. Vi ønsker videre å styrke forskning- og utviklingsarbeidet på området, herunder dra inn internasjonale erfaringer, med særlig vekt på forebyggende arbeid. Vi ønsker også å utarbeide og løpende vedlikeholde et felles materiale om de erfaringene man høster inn ved forskjellige forvaltningsstrategier og forebyggende foranstaltninger. Videre ønsker vi å avholde et felles temamøte én gang i året for så vel politikere, forskere, forvaltere og interesseorganisasjoner og media fra de landene som inviteres.

For regionene er det svært viktig at Nordisk Råd har fokus på denne saken, slik at dette problemet kan komme under kontroll, slik at både rovdyr, mennesker og bufe kan leve sammen i vår flotte natur på landsbygda.

Lauri Oinonen (Midtengruppen, cent):
Rouva Presidentti! Kysymykseen suurpedoista ja niiden laskennasta viittaan aluksi suomalaisen kansanedustajan Paula Lehtomäen paneelipuheenvuoroon 24.9.2002, jossa hän totesi laskennan ongelmallisuuden, mm. kun pedot ylittävät rajat ilman passia tai viisumia.

Oma kantani on, että suurpetoja, kuten karhuja ja susia, on ehdottomasti liikaa, ainakin suomalaisella maaseudulla. Ihmiset pelkäävät todellakin yhä enemmän liikkumista luonnossa. Marjat ja sienet jäävät paljolti poimimatta metsiin.

Ihmiset ja kotieläimet ovat yhä enemmän vaarassa kotipiireissään. Lukuisia vakavia vaaratilanteita on ollut yhä enemmän, ja vain hyvä ampumataito tai karhukoira on pelastanut näissä ihmishenget. Tunnettu on muutaman vuoden takainen karhun tekemä kuntourheilijan surma Imatran seudulla.

Nykyisen, ainakin Suomessa täysin väärille raiteille menneen suurpetopolitiikan seurauksena ihmiset kasvavassa määrin ja nopeasti vieraantuvat luonnosta.

Suomalainen maaseutu on asuttu ja ihmisten elämän ja työn ympäristö koko maassa. Myös metsä on ihmisen työn ympäristö. Metsänomistajat työssään omissa metsissään ja kaikki metsurit ovat vaarassa työpaikoillaan.

Maaseudun asukkaiden ja maaseudulla vapaa-aikaansakin viettävien kannalta nykyinen suurpetopolitiikka on törkeästi ihmisarvoa loukkaava. Kenelläkään ei ole oikeutta vaatia suurpetoja toisten ihmisten asumisen, työn tai vapaa-ajanvieton ympäristöön.

Mielestäni on nopeasti saatava aikaan suurpetojen vapaa metsästysoikeus aseenkäsittelyä ja metsästystä yleensä säätelevien lakien mukaan. Silloin asukkaat itse voisivat päättää, minkä verran suurpetoja ympärilleen haluavat.

Vanhan käytännön mukaan myös suurpedon kaatajille tulee valtion maksaa onnistuneesta metsästyksestä, kaadetuista pedoista, tapporahaa luonnonsuojeluvaroista, jotta luonnon ystävät, naiset ja miehet, lapset ja perheet uskaltaisivat jälleen liikkua luonnossa.

Lauri Oinonens tale i svensk oversettelse:

Fru president! I samband med frågan om stora rovdjur och beräkningen av deras antal önskar jag först hänvisa till den finländska riksdagsledamoten Paula Lehtomäkis panelinlägg i finska Riksdagen den 24 september 2002 då hon sade att en beräkning är problematisk, bl.a. eftersom rovdjur korsar gränser utan pass och visum.

Min egen synpunkt är att det finns absolut för många stora rovdjur – såsom björnar och vargar – åtminstone på den finländska landsbygden. Människor är verkligen allt räddare att röra sig ute i naturen. Bär och svamp blir oplockade i skogarna.

Människor och husdjur är i allt större fara i sin näromgivning. Det förekommer allt oftare allvarliga situationer och endast god skjutskicklighet eller en björnhund har räddat människoliven i dessa situationer. Ett välbekant fall är när en björn dödade en motionär i närheten av Imatra för ett par år sedan.

Som en följd av nuvarande rovdjurspolitik, som åtminstone i Finland halkat in på helt fel spår, blir naturen allt snabbare mer främmande för människan. Den finländska landsbygden är bebodd och människor lever och bor i hela landet. Även skogen är en miljö där människan arbetar. I sina egna skogar och i sitt arbete är skogsägarna och skogsarbetarna i livsfara.

För landsbygdsbefolkningen och dem som vistas på landsbygden på sin fritid kränker nuvarande rovdjurspolitik grovt deras människovärde. Ingen har rätt att kräva att stora rovdjur skall få finnas i den miljö där andra människor bor, arbetar eller vistas på sin fritid.

Jag anser att man snarast skall tillåta en fri jakt på stora rovdjur i lagarna om vapenhantering och jakt. Då kunde invånarna själva besluta hur många rovdjur de vill ha i sin omgivning.

Enligt gammal praxis borde staten även betala jägare som dödat ett stort rovdjur för en lyckad jakt och fällda rovdjur samt skottpengar ur naturvårdmedel, så att naturvänner, kvinnor och män, barn och familjer åter vågar röra sig ute i naturen.

Debatten om A 1331/miljø ble avsluttet.

Medlemsforslag om felles tiltak i Norden for å sikre det biologiske mangfoldet (A 1297/miljø)

Medlemsforslag om felles tiltak i Norden for miljøvennlig produksjon og forbruk av energi (A 1298/miljø)

Asmund Kristoffersen (Miljø- og naturressursutvalgets talsmann A 1297/miljø og A 1298/miljø): Det biologiske mangfoldet sørger for den økologiske balansen på vår klode. I tillegg til klimaendringer er bevaring av jordas biologiske mangfold trolig den viktigste globale utfordring.

FN-konvensjonen fra 1992 er underskrevet av 168 av FNs 187 medlemmer og er dermed et klart uttrykk for verdenssamfunnets bekymring over det kontinuerlige tapet av biologisk mangfold og behov for å motvirke dette. Føre-var-prinsippet er et viktig redskap.

Etter verdenstoppmøtet i Johannesburg er det ikke minst viktig å sikre at miljø- og naturavtaler ikke blir underordnet andre hensyn, eksempelvis handelsavtaler. Dette var et kontroversielt tema på Johannesburg-toppmøtet. Jeg våger den påstand at bevisstheten om verdien av det biologiske mangfoldet ikke er tilstrekkelig kjent eller verdsatt.

Uønsket spredning av fremmede arter kan være en av de største truslene mot biologisk mangfold. Det er mange eksempler på at fremmede arter både gjør stor skade på økosystemer og koster samfunnet store summer. Noen eksempler av mange kan være lakseparasitten gyrodactylus salaris, iberiasnegler, kongekrabben i Nordishavet m.fl. Spredning av organismer fra fremmede havområder gjennom utslipp av ballastvann fra skip er en stor trussel i havene rundt de nordiske land.

Bærekraftig bruk er et viktig prinsipp og innebærer ikke bare det å unngå belastning som overstyrer naturens tålegrense, men også hvordan det biologiske mangfoldet kan utnyttes til felles beste. Dette betyr at vi må ha et forvaltningssystem som er kunnskapsbasert.

Utvalget har samlet seg om en rekke forslag. Jeg nevner følgende: Vi ber om at de nordiske land samarbeider for å få størst mulig innflytelse på beslutninger i EU og andre internasjonale fora. Vi fremmer ideen om å få opprettet et internasjonalt vitenskapspanel for miljøendringer i FN-regi etter mønster fra det internasjonale klimapanelet for å påse at miljøspørsmål og miljøavtaler ikke blir underordnet andre hensyn. Vi foreslår at et nordisk samarbeid om naturovervåking, artsdatabaser og løpende registrering av utviklingen i naturen. Vi foreslår en systematisk erfaringsutveksling både av politiske og forvaltningsmessige virkemidler for å sikre biologisk mangfold. Menneskenes eksistens vil i ytterste konsekvens være avhengig av balansen i naturen og artenes naturlige tilstedeværelse.

Så til miljøvennlig produksjon og forbruk av energi. Produksjon av energi er et viktig bidrag til utvikling av de nordiske lands velferdssamfunn. Samtidig er energiproduksjonen ofte en stor belastning for miljøet, bl.a. gjennom utslipp av klimagasser.

Som talsperson for Miljø- og naturressursutvalget er det en glede å kunne anbefale forslaget om felles tiltak i Norden for miljøvennlig produksjon og forbruk av energi. Globalt står verdenssamfunnet overfor store og svært kompliserte tiltak dersom vi skal kunne hindre alvorlige, menneskeskapte klimaendringer slik vi ser det i dag.

Den globale middeltemperaturen har steget, ifølge FNs klimapanel. Dette panelet som består av de mest framstående forskere, anslår i en rapport fra 2001 at en global temperaturøkning på fra 1,4 til 5,8° C er sannsynlig de neste 100 år, noe som vil gi oss den høyeste globale middeltemperaturen på 150 000 år.

Konsekvensene av klimaendringer, spesielt relatert til temperaturøkning, blir gjerne først merkbare i arktiske strøk og i områder med arktisk klima, for eksempel i høyfjellsområder i Norden. Det er allerede registrert betydelig reduksjon av tykkelsen på havisen i Arktis og reduksjon i områder med tundra. Konsekvensene er alvorlige for disse områdene, men også for verdens miljø. Uvanlige værforhold med ekstreme vinder, uvanlig mye nedbør eller langvarige tørkeperioder krever en forklaring.

Verdenstoppmøtet i 2002 i Johannesburg om bærekraftig utvikling gav ikke minst vår del av verden et stort ansvar. Som store produsenter av ikke-fornybare energikilder og energiforbruk i

verdenstoppen har derfor de nordiske land enkeltvis og felles et særlig ansvar. Utvalgets forslag med utgangspunkt i et medlemsforslag er delvis et svar på våre utfordringer.

Jeg vil her nevne noen elementer i de forslag vi anbefaler. Vi ønsker fremfor alt å styrke gjennomføringen av de strategier som Nordisk Råd og Nordisk Ministerråd allerede har vedtatt om fornybar og miljøvennlig energiproduksjon. Viljen og kraften er for liten. Vi utfordrer de ulike lands regjeringer på hva de faktisk har gjort, eller planlegger å gjøre. Vi må øke bevissthetен på at dette må tas på alvor.

Vi har satt søkelys på en felles nordisk innsats for å fremme en hurtig overgang til hydrogensamfunnet som kan være en god håndsrekning til miljøet. Vi vil også ha igangsatt et arbeid for å få til et felles nordisk hydrogenfond, gjerne i samarbeid mellom myndigheter, industri, energiselskaper, forskning, forbrukere og eventuelle andre parter.

Debatten om A 1297/miljø og 1298/miljø ble avsluttet.

Medlemsförslag om förhindrande av utsläpp till luft och vatten från fartyg i trafik på Östersjön (A 1309/miljö)

Medlemsförslag om Östersjön som ett "särskilt känsligt havsområde" (A 1314/miljö)

Simo Rundgren (Miljø- og naturressursutvalgets talsmann A 1309/miljö og A 1314/miljö): Rouva puhemies! Itämeri on uhanalainen meri. Ympäristö- ja luonnonvaravaliokunta on viime aikoina toiminut määrätietoisesti uhkien poistamiseksi. Työn pohjana on kaksi jäsenehdotusta: toinen Itämerellä liikennöivien alusten ilmaan ja veteen laskevista päästöistä (A 1309/ympäristö), toinen Itämeren luokittelemisesta erityisen herkäksi merialueeksi (A 1314/ympäristö). Valiokunta päätti käsitellä ehdotukset yhdessä, joten meillä on edessämme niistä yhteinen mietintö.

Valtuuskunnan ehdotuksessa todetaan laivaliikenteen kasvaneen nopeasti ja sen mukana myös alusten päästöt ilmaan ja veteen. Esitimme mm. alusten jätevesien ja kiinteiden jätepäästöjen kieltämistä sekä polttoöljyn rikkipitoisuuksien ylärajan laskemista. Olemme erityisen huolestuneita öljynkuljetusten huimasta kasvusta, minkä vuoksi haluamme kiiruhtaa siirtymistä kaksirunkoisiin säiliöaluksiin.

Parlamentaarisessa Itämeri-konferenssissa tartuttiin tähän syyskuussa Oulussa. Kokous vaati, että ykköskategoriaan kuuluvilta yksirunkoisilta säiliöaluksilta kiellettäisiin pääsyt Euroopan vesille ja satamiin. Kielto pitäisi saattaa heti voimaan. Lisäksi vaadittiin yhtenäistä jääluokitussääntöjen soveltamista sekä Itämeren luokittelemista erityisen herkäksi merialueeksi (PSSA, Particularly Sensitive Sea Area).

Viikko sitten astui voimaan EU:n päätös, joka kieltää raskaan polttoöljyn kuljetukset yksirunkoisilla aluksilla unionin satamiin tai satamista ja yliopäätään unionin aluevesillä. EU:ssa kiirehditään myös vanhojen säiliöalusten poistamista liikenteestä. Yli 23 vuotta vanhat yksirunkoiset alukset eivät saisi purjehtia EU:n satamiin. EU on myös ehdottanut IMO:lle (International Maritime Organisation), että tankkialuksia koskevia sääntöjä tiukennettaisiin.

Myös ympäristö- ja luonnonvaravaliokunta on tiukalla kannalla. Itämeri on ainutlaatuinen ja herkkä merialue, minkä vuoksi sitä täytyy suojella kaikin mahdollisin keinoin laivaliikenteen aiheuttamilta ympäristöhaitoilta. Valiokunta puoltaa jäsenehdotuksen ponsia ja kehottaakin kaikkia Pohjoismaiden hallituksia toimimaan sen puolesta, että saataisiin aikaan heti voimaan astuva sopimus, jolla kiellettäisiin kuljettamasta öljyä Itämerellä yksirunkoisilla aluksilla. Öljynkuljetuksiin tulisi käyttää kasirunkoisia aluksia, joissa on talvikauden takia myös jäävahvistus. Tärkeitä asioita ovat myös Itämeren julistaminen erityisen herkäksi merialueeksi ja laittomien päästöjen estäminen.

Simo Rundgrens tale i svensk oversettelse:
Fru president! Östersjön är i fara. På sistone har Miljö- och naturresursutskottet målmedvetet arbetat för att reducera hoten. Arbetet har baserat sig på två medlemsförslag: det ene om förhindrande av utsläpp till luft och vatten från fartyg i trafik på Östersjön (A 1309/miljö) och det andra om att klassa Östersjön som ett särskilt känsligt havsområde (A 1314/miljö). Utskottet beslöt behandla förslagen tillsammans, vilket lett till ett gemensamt betänkande om dem.

I utskottsförslaget slås fast att fartygstrafiken ökat snabbt och därmed även utsläppen från fartyg. Vi föreslog bl.a. ett förbud för utsläpp av spillvatten och fast avfall från fartyg samt en sänkning av maximigränsen för svavel i bunkerolja. Vi var särskilt bekymrade över den explosionsartade ökningen av oljetransporter. Därför vill vi försnabba övergången till tankfartyg med dubbelt skrov.

I september i Uleåborg tog den parlamentariska Östersjökonferensen upp denna fråga. Det krävdes att tankfartyg med enkelt skrov i kategori ett skall förbjudas infart till europeiska vatten och hamnar. Förbudet bör träda i kraft omedelbart. Ytterligare krävdes en enhetlig tillämpning av bestämmelserna om isklassificering samt att Östersjön klassas som ett särskilt känsligt havsområde (PSSA, Particularly Sensitive Sea Area).

För en vecka sedan trädde ett EU-beslut i kraft som förbjuder transport av tunga oljor i enkelskroviga fartyg till eller från unionshamnar och överhuvudtaget på unionsvatten. Inom EU försöker man även få gamla tankfartyg snabbt ur trafik. Över 23-åriga fartyg med enkelt skrov skall inte få anlöpa EU-hamnar. EU har dessutom föreslagit IMO (International Maritime Organisation) att bestämmelserna om tankfartyg bör skärpas.

Även Miljö- och naturresursutskottet förhåller sig strikt i denna fråga. Östersjön är ett unikt och känsligt havsområde. Därför bör den skyddas på alla möjliga sätt mot miljöförstöring som orsakas av sjöfart. Utskottet stöder medlemsförslagets satser och uppmanar alla nordiska regeringar att arbeta för att det ingås ett avtal som omedelbart träder i kraft och som förbjuder enkelskroviga fartyg att transportera olja på Östersjön. Oljetransporter bör ske i dubbelskroviga fartyg som på vintern dessutom är isförstärkta. Andra viktiga frågor är att klassa Östersjön som ett särskilt känsligt havsområde och att sätta ett stopp för olagliga utsläpp.

Sinikka Bohlin (Den sosialdemokratiske gruppen, s):
Fru president! Två medlemsförslag blev ett utskottsförslag med en lång rad förslag för att förebygga oljeolyckor. Detta kan på ett sätt beskriva den komplexitet som finns i de marina frågorna. Vi har vissa svårigheter att se under vattenytan, men vi ser väldigt tydligt oljan på våra kuster. Utskottets förslag kan kort beskrivas med tre ledord: Förebyggande, Samarbete, Beredskap.

Som flera talare har sagt är Östersjöns marina miljö- och kustområden väldigt känsliga. Eftersom havsmiljön i sig är känslig blir effekterna därför förhållandevis stora för Östersjön, med dess unika bräckvattensystem.

Arbetet med den marina miljön bygger i stor utsträckning på internationell samverkan, till exempel genom Helsingforskommissionen, Helcom, som räknar med en mycket kraftig ökning av bulk- och containertrafiken i framtiden. Det innebär att hotet av allvarliga oljeutsläpp ökar. Då krävs det förebyggande åtgärder.

Enligt FN-organet IMO kan ett havsområde med ett särskilt känsligt ekosystem som hotas av sjöfart klassas som ett särskilt känsligt havsområde, så kallat PSSA. I dag finns fyra sådana områden i världen. När ett havsområde blir klassat som ett PSSA kan de stater som har jurisdiktion över området ställa specifika krav på den trafik som sker i området.

Vår Östersjö uppfyller med bred marginal de krav som ställs av IMO för att ett havsområde ska kunna klassas som ett särskilt känsligt område.

Utskottets förslag är att Nordiska rådet rekommenderar de nordiska ländernas regeringar att fortsätta verka för en ansökan hos IMO om att få Östersjön klassad som PSSA.

Mitt andra ledord var samarbete. Det krävs faktiskt att alla länder är med i detta samarbete – det räcker inte med ett land eller två.

Det tredje var beredskap. Det kanske ändå händer en oljekatastrof. Hur är vår beredskap runtom i Östersjöstaterna? Vårt förslag från utskottet är att Nordiska ministerrådet tar ett initia-

tiv för att samordna räddningstjänsterna runt Östersjön i syfte att säkra en tillräcklig beredskap vid en katastrof förorsakad av utsläpp av miljöfarliga ämnen genom samarbete gällande material, utbildning samt gemensamma beredskapsövningar. Fru president! Jag yrkar bifall till utskottets förslag.

Satu Taiveaho (Den sosialdemokratiske gruppen, sd):
Fru president! Östersjön är ett av världens mest hotade och unika hav. Det är världens största område med bräckt vatten och ett mycket ungt och grunt hav. Största delen av arterna i Östersjön lever i existensens yttersta gräns.

Detta är motiveringen till att jag av hela mitt hjärta stöder förslaget om att klassa Östersjön som ett speciellt känsligt havsområde.

Sjöfarten medför ökade risker för havsmiljön. Olje- och kemikalietransporterna ökar hela tiden, och risken för olyckor växer. Också uppsåtliga utsläpp i Östersjön utgör ett växande hot mot vår havsmiljö. Det nyinrättade no special fee-betalningssystemet är ett viktigt element för att förhindra uppsåtliga utsläpp. No special fee-systemet uppmuntrar inte till att minska utsläppen, men bidrar dock till att hålla olagliga utsläpp i styr.

I fortsättningen måste vi kartlägga vilka möjligheter vi har för att uppmuntra oljetransportörerna till att förhindra uppkomsten av avfall. Hamnarna bör också organiseras så att fartygen inte försenas av att de lämnar avfall. Avfall dumpas oftast för att spara tid, alltså för ekonomisk vinning, men också på grund av ren likgiltighet. Samarbete mellan hamnarna bör också utvecklas så att man skall kunna genomföra effektiv kontroll. Styr- och övervakningssystem bör också utvecklas. Också Ryssland bör fås med för att omfattas av kontroll av olagliga oljeutsläpp.

Applaus

Lasse Wiklöf (Den sosialdemokratiske gruppen, ÅSD):
Fru president! Östersjön, 9 länders gemensamma innanhav för 85 miljoner människor, med ett medeldjup på endast 52 meter, starkt belastat och ständigt utsatt för mycket stora miljöpåverkande risker – ett hav med mycket känslig ekologi och med en vattenomsättning som är sällsynt långsam, 30–40 år. Detta hav fyller alla kriterier för att bli Particulary sensitive sea-area, PSSA.

Det är därför min förhoppning att våra regeringar snabbt ombesörjer att Östersjön får PSSA-status och ett bättre skydd.

Cirka 2000 fartyg finns varje dag i Östersjön. Fortfarande tillåts dessa fartyg, fullt lagligt, släppa ut allt latrin och gråvatten. Det måste bli ett slut på detta elände. Olagliga oljedumping till havs måste upphöra, och kännbara straff utmätas.

Av det stora antalet fartyg är cirka 10 procent tank- och kemikaliefartyg – ett antal som kommer att flerdubblas de närmaste åren, främst till följd av Rysslands utbyggnad av oljehamnar. Därmed ökar riskerna.

Det är en självklarhet att olje- och kemikalietransporter skall utföras av fartyg med dubbla skrov och med tillräcklig isförsstärkning vintertid. Lika självklart är att dessa transporter motiverar förbättrade trafikledningssystem för ökad säkerhet. I den processen är det också nödvändigt att alla fartyg i Östersjötrafik erhåller identitetsmärkning.

Fartygen i Östersjön drivs fortfarande med bränslen som aldrig skulle tillåtas för verksamheter på land. Svavelhalten är mångdubbelt högre än vad som gäller för landbaserad industri. Också fartygens bunker måste ned till svavelnivåer på max 0,5 procent.

För ett antal år sedan införde Sverige och senare också Åland miljörelaterade hamn- och farledsavgifter. De skall införas i hela Östersjöområdet. Inom loppet av några år har detta system lett till att trafiken mellan Sverige och Finland via Åland är världens miljövänligaste.

Applaus

Samarbeidsminister **Svein Ludvigsen**:
Kjernen i en økosystembasert forvaltning av våre marine ressurser er å sikre at høstingen gjøres på en måte som ivaretar økosystemets integritet, dvs. struktur, virkemåte og produksjon. Det krever igjen at vi vet hvordan økosystemet fungerer, og at vi kjenner konsekvensene av våre handlinger.

Det marine økosystemet er dynamisk og karakteriseres av store naturlige svingninger, men hvilke endringer som er naturlige, og hvilke som er menneskeskapte, er ikke like enkelt å skille mellom.

Et grunnleggende prinsipp i vår forvaltning er at denne skal være kunnskapsbasert. Der vi ikke har kunnskap nok, må det vises varsomhet, dvs. ta i bruk en føre-var-tilnærming.

Miljøhensyn i fiskeriforvaltningen er ikke nytt, og det arbeides stadig med å forbedre både fiske- og fangstmetoder for å unngå negative påvirkninger på målarten, på andre arter og på bunnhabitater. Den kunnskap vi har, må også brukes i forvaltningen. Da er det av spesiell interesse med hensyn til hvordan vi høster, at samspillet mellom artene i økosystemet blir tilkjennegitt. Det er interessant å se at Ices i sin rådgivning også er begynt å ta slike forhold med i betraktning.

Men et produktivt hav er også avhengig av flere andre forhold, ikke minst er forurensning og forsøpling en utfordring. Dette er godt kjent, men dessverre like aktuelt i dag som det var da Oslokonvensjonen og Pariskonvensjonen ble etablert i begynnelsen av 1970-årene for å bekjempe havforurensningen.

Når Island neste år overtar formannskapet i Nordisk Ministerråd og setter fokus på naturressurser og havressurser, håper jeg at hele Nordisk Råd, hele ministerrådet og den nordiske familie virkelig vil sette dette på dagsordenen. Da er det mange hensyn å ta, ikke minst å øke kunnskapen om vårt økosystem, og i så måte se sjøpattedyrene som en ressurs som både bør og kan høstes. Jeg synes vi har gjort et langt steg fremover når Ungdommens nordiske råd enstemmig går inn for at hvalen skal høstes, at det vil være en riktig politikk.

Men det er en rekke områder som jeg håper og regner med at Island nå vil sette på dagsordenen, og at vi skal ta det med oss i det fremtidige samarbeidet og i utformingen av et felles regelverk.

Debatten om A 1309/miljö og 1314/miljö ble avsluttet.

Debatten ble avsluttet.

Rådet bifalt Miljø- og naturressursutvalgets forslag til rekommandasjon i anledning av A 1297/miljø (rek. 20/2003).
Rådet bifalt Miljø- og naturressursutvalgets forslag til rekommandasjon i anledning av A 1298/miljø (rek. 21/2003).
Rådet bifalt Miljø- og naturressursutvalgets forslag til rekommandasjon i anledning av A 1309/miljø og A 1314/miljø (rek. 22/2003).
Rådet bifalt Miljø- og naturressursutvalgets forslag til rekommandasjon i anledning av A 1331/miljø (rek. 23/2003).

Det ble meddelt at beslutning om rek. 9/2001 skulle behandles under dagsordenspunkt 20.

18. Kulturell samhörighet i den nordliga regionen

Inge Lønning overtok ledelsen av forhandlingene.

Harriet Lindeman gjeninntok sin plass i Rådet.

Dokumentasjon

Rek. 19/2001 Bekæmpelse af racisme og fremmedfjendtlighed, og fremme af integration

Rek. 8/2002 Strategi for bekæmpelse af racisme og fremmedfjendtlighed og fremme af integration

Rek. 29/2002 Evaluering af Nordisk Ministerråds strategi for samarbejde med frivilligsektoren

Rek. 30/2002 Nordisk formgivning och design

A 1276/presidiet Medlemsförslag om att Nordiska rådet bör inrätta ett nordiskt filmpris

A 1315/kultur Medlemsförslag om idrotten, en integrerande kraft i Norden

A 1321/kultur Medlemsforslag om domænetab

A 1324/kultur Medlemsförslag om resehandböcker för Nordens närområden och Västnorden

A 1326/kultur Udvalgsforslag om en nordisk oplæsningskonkurrence – arbejde med nordiske klassikere i grundskolen

Rek. 19/2001 Bekæmpelse af racisme og fremmedfjendtlighed, og fremme af integration

Rekommandasjonen lyder:

Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd

1) *at* sikre, at indsatsen for bekæmpelse af racisme og fremmedfjendtlighed samt arbejde som fremmer integration af etniske minoriteter i de nordiske samfund, bliver en integreret og målrettet del af virksomheden i alle sektorer i Nordisk Ministerråd
2) *at* Nordisk Ministerråd i sektorernes samarbejdsprogrammer og handlingsplaner identificerer initiativer vedrørende arbejdet for bekæmpelse af racisme og for at fremme integration samt fremlægger en årlig skriftlig redegørelse for Nordisk Råd om udført arbejde på området
3) *at* sikre at der i Nordisk Ministerråds budget for hvert år afsættes de nødvendige resurser, som arbejdet for bekæmpelse af racisme og for at fremme integration kan indebære for de respektive sektorer. Dette skal ske med start i budgettet 2003 og så vidt muligt indenfor rammen for budgettet for år 2002

Rek. 8/2002 Strategi for bekæmpelse af racisme og fremmedfjendtlighed og fremme af integration

Rekommandasjonen lyder:

Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd

1) *at* se til, at der på nordisk niveau bliver udarbejdet fælles definitioner over begreber som er af betydning i diskussionen vedrørende racisme, fremmedfjendtlighed, racediskrimination og spørgsmål vedrørende integration

2) *at* oprette en fælles nordisk kundskabsbase over spørgsmål vedrørende racisme, fremmedfjendtlighed, racediskrimination, integration og mangfoldighed, herunder pålidelig database over gode eksempler på området, forskning, lovgivning, klageorganer, institutioner, organisationer, internationale forhold, m.m. Ansvarlige for kundskabsbasen skal have det til opgave at indsamle, registrere og analysere data

3) *at* tage initiativ til og yde øget støtte til fælles nordiske forskningsprojekter vedrørende racisme, fremmedfjendtlighed, racediskrimination og spørgsmål vedrørende integration og mangfoldighed som øger kundskaben på området og eventuelt kan danne grundlag for fælles nordiske tiltag på området

4) *at* arrangere et fælles nordisk seminar, hvor hovedopgaven er udveksling af gode erfaringer med arbejdet med etnisk mangfoldighed og integration i skolen. På seminaret skal deltage repræsentanter fra enkelte skoler, skolemyndigheder, forældreforbund, indvandrerorganisationer samt eksperter, parlamentarikere og regeringsrepræsentanter m.m. Resultaterne, dokumentation af gode eksempler, skal publiceres

5) *at* arrangere et fælles nordisk seminar om mangfoldighedsledelse (diversity management), hvor hovedopgaven er spørgsmålet om, hvad mangfoldighedsledelse kan bidrage til i virksomhederne og udveksling af gode erfaringer med arbejdet med etnisk mangfoldighed på arbejdspladserne. På seminaret skal deltage repræsentanter fra arbejdsmarkedets parter, frivillige organisationer, parlamentarikere og regeringsrepræsentanter samt relevante eksperter på området mm. Resultaterne, dokumentation af gode eksempler, skal publiceres

6) *at* tage initiativ til oprettelse af en nordisk Stafet-ordning indenfor området antidiskrimination og etnisk mangfoldighed. Ordningen skal køre på tværs af de nordiske landegrænser, men i øvrigt køre som den Stafet-ordning som Nævnet for Etnisk Ligestilling er ansvarlig for i Danmark, herunder afholdelse af de årlige Stafetkonferencer med omfattende deltagelse af frivillige organisationer

7) *at* opfordre Nordisk Journalistcenter (NJC) til at regelmæssigt arrangere kurser hvor temaet drejer sig om mediernes rolle og ansvar i opinionsdannelse omkring racisme, fremmedfjendtlighed og etnisk mangfoldighed. NJC skal også opfordres og støttes til at udføre forskning på området

Rek. 29/2002 Evaluering af Nordisk Ministerråds strategi for samarbejde med frivilligsektoren

Rekommandasjonen lyder:

Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd

1) *at* evaluere strategi for samarbejde med frivilligsektoren i overensstemmelse med synspunkterne i Udvalgsforslag om evaluering af Nordisk Ministerråds strategi for samarbejde med frivilligsektoren

2) *at* gennemføre et forskningsprogram hvor man analyserer den historiske betydning af den frivillige sektors arbejde for de nordiske velfærdssamfund og analyserer hvordan de nordiske samfund er i forandring og hvilken rolle den frivillige sektor kan spille i fremtiden

Rek. 30/2002 Nordisk formgivning och design

Rekommandasjonen lyder:

Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd

at udforme en strategi for, hvordan der kan skabes netværk mellem de eksisterende nordiske støtteordninger og udstillingstiltag og områdets institutioner, således at man kan fremme markedsføring af nordisk formgivning og design

Medlemsförslag om att Nordiska rådet bör inrätta ett nordiskt filmpris (A 1276/presidiet)

Presidiet hade föreslått att Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

1) *att* inrätta Nordiska rådets filmpris inkl. förslag till stadgar

2) *att* verka för att Nordiska rådets filmpris, om möjligt, etableras år 2004

Reservasjon

Mittengruppen föreslår att

Nordiska rådet beslutar

att inte företa sig något i anledning av Medlemsförslag om att Nordiska rådet bör inrätta ett nordiskt filmpris (A 1276/presidiet)

Medlemsförslag om idrotten, en integrerande kraft i Norden (A 1315/kultur)

Kultur- og Uddannelsesudvalget havde foreslået, at Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd

1) *at* skabe rammer for nordisk og nordisk-baltisk erfaringsudveksling om at skabe incitament og vilkår for lokale (idræts-)organisationer, således at disse påtager sig en rolle med at fremme integration gennem deltagelse i det lokale foreningsliv

2) *at* sikre muligheder for økonomisk støtte til nordiske idrætsorganisationer, således at samarbejdet mellem idrætsorganisationer i de nordiske lande sikres og således at disse får økonomiske muligheder for samarbejde med idrætsorganisationer i de baltiske lande

3) *at* iværksætte forskning om idrætten som integrerende kraft

Medlemsforslag om domænetab (A 1321/kultur)

Kultur- og Uddannelsesudvalget havde foreslået, at Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd

at fremlægge et ministerrådsforslag til, hvordan sprogpolitik i Norden kan tilrettelægges i lyset af den voksende internationalisering og med henblik på at støtte de nordiske sprog som komplette, samfundsbærende sprog

Medlemsförslag om resehandböcker för Nordens närområden och Västnorden (A 1324/kultur)

Kultur- og Uddannelsesudvalget havde foreslået,

> *at* Nordisk Råd ikke foretager sig yderligere i anledning af Medlemsförslag om resehandböcker för Nordens närområden och Västnorden (A 1324/kultur)

Udvalgsforslag om en nordisk oplæsningskonkurrence – arbejde med nordiske klassikere i grundskolen (A 1326/kultur)

Kultur- og Uddannelsesudvalget havde foreslået, at Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd

> *at* iværksætte en nordisk oplæsningskonkurrence, hvor der i hvert land udpeges en vinder og at alle vinderbidrag udgives på cd-rom og sættes på hjemmesiden, som en nordisk "oplæsnings-kvintet"

Almen debatt

Kulturminister **Marita Ulvskog**:
Ärade rådsmedlemmar, herr president! Ett år går väldig fort, och redan börjar det bli dags för oss från svensk sida att summera det svenska ordförandeskapsåret i Nordiska ministerrådet. Vårt övergripande tema har varit integration, och det har varit väldigt tydligt på kulturområdet. Där har vi på den ena sidan haft att arbeta med den kulturella mångfald som ju är själva kärnan i mycket av det nordiska kultursamarbetet, nämligen den språkmångfald som i sig innebär en kulturell mångfald i en tid när ekonomiska krafter och globalisering drar mot likformighet.

Den andra sidan har handlat om det mångkulturella samhället. Det Norden vi lever i i dag är ett helt annat än det som det nordiska kultursamarbetet började utvecklas i. Här lever människor från vestlandet och från Vietnam, från Stockholm och Senegal. Det innebär en oerhörd rikedom att vårda och stimulera. Det innebär också att det kan uppstå helt nya konstnärliga uttryck. Världsmusiken är bara ett sådant exempel där vi blandar olika kulturer. Men framför allt lever kulturerna bredvid varandra och berikar oss och våra liv.

Det här har varit temat för mycket av det som har skett under ordförandeskapsåret. Vi har försökt att också fördela medel ur den så kallade puljen för att understryka den här inriktningen. Det har genomsyrat en rad olika insatser.

Demokratiaspekterna är viktigast när det gäller kulturen. Det har också gällt under detta år med integrationstemat. Ett försök att nå ut till unga nordbor var konferensen "Involvera nu" som det svenska ordförandeskapet genomförde i Stockholm i förra veckan. Ungefär 400 personer som på olika sätt arbetar med just ungas integration, alltså ungdomar med olika kulturella och språkliga bakgrunder och deras delaktighet, deltog i konferensen. Jag tror att många var nöjda. Det är så vi måste fortsätta arbeta för att utveckla det nordiska samarbetet och för att rekrytera nya nordister också i det blandade Norden och naturligtvis också för att berika kulturlivet och slåss för den kulturella mångfalden.

Jógvan við Keldu (Den konservative gruppen, Ff):
Hr. præsident! Samhørighed er ofte grundlaget for synergieffekt. Synergieffekten giver udvikling, og udvikling giver menneskeheden frugtbare resultater.

Kulturel samhørighed i den nordlige region fødes i det enkelte menneske. Med opbakning fra det menneskelige miljø kan alle få glæde af de gaver, der er givet til så mange mennesker. Samhørigheden har så mange aspekter.

Skattetrykket i de nordiske lande gør, at der desværre er for få grupper, der får glæde af at støtte kulturen, og derved går så mange indfaldsvinkler i samhørigheden tabt.

Den offentlige sektor har øget støtten til kulturen de senere år samtidig med et øget skattetryk. Det er en vigtig sag at få erhvervslivet såvel som den enkelte medborger endnu mere med til at støtte de kulturelle værdier og derved give den nordlige region en mere intens samhørighed.

Således som et menneske uden hjerne og med et godt hjerte ikke kan skabe de store ting, kan et menneske med en fin hjerne og uden hjerte heller ikke få det optimale ud af de mange resurser, vore dygtige kulturelle talenter sidder inde med. Samhørighed i den nordlige dimension får den mest effektive udvikling, hvor vi alle står sammen og støtter vore kunstnere.

Vi politikere må give erhvervslivet såvel som vore medborgere – efter fastsatte regler – bedre muligheder for at kunne støtte det vigtige kulturelle arbejde ved en fornuftig fradragsordning skattemæssigt. Hermed får vi et bredere grundlag fra begyndelsen i den kulturelle fødekæde. Det vil give mere grundlæggende samhørighed i vor nordlige region samt en bedre samhørighed mellem den professionelle og amatøren. Ved en større professionalisme løfter vi også amatørerne op på et højere stadie. Ved at bruge flere indfaldsvinkler udbedrer vi samhørigheden.

Hr. præsident! Når alt dette er sagt, vil jeg over for mine nordiske venner bekræfte den store betydning, de nordiske huse på Åland, i Island, på Færøerne og Napa i Grønland har, og hvilken fantastisk betydning, dette har haft for samhørigheden i den nordlige region.

Ligesom hjernen og hjertet er en nødvendig kombination for fine resultater, er den offentlige sektor, det enkelte menneske og erhvervslivet i fællesskab en nødvendighed for kulturel samhørighed i den nordlige region.

Præsident! Som repræsentant for de konservative i Nordisk Råd må jeg takke for, at jeg fik denne enestående mulighed for at være vor talsmand i denne for os alle så vigtige sag.

Agne Hansson (Midtengruppen, c):
Herr president! Kontrollkommittén har att granska Nordiska kulturfonden. De nordiska länderna har i april 2002 enats om en ny överenskommelse som tydliggör Nordiska kulturfondens juridiska status. Överenskommelsen godkändes enhälligt av respektive länders kulturministrar. Efter det har en ratificeringsprocess satts i gång. Det är beklagligt att alla länder inte ännu har ratificerat avtalet. Till dags dato har Finland ännu inte på ett och ett halvt år ratificerat nämnda överenskommelse. Det skulle vara viktigt att få höra vad detta beror på. Länderna var eniga när avtalet förhandlades fram på plats.

I detta sammanhang bör även göras ett ytterligare påpekande. Som en konsekvens av den nya överenskommelsen beslöt de nordiska statsministrarna i december 2002 att fondens sekretariat och personal ska omfattas av det nordiska rättsställningsavtalet som gäller för Nordiska rådets och ministerrådets sekretariat och personal. Trots att de nordiska samarbetsministrarna enhälligt har beslutat att fonden ska omfattas av rättsställningsavtalet är det efter snart ett år ännu inte undertecknat av länderna. Trots att vi alla vet att de nationella administrationerna och utrikesdepartementen dignar under arbetsbördan får det inte gå så lång tid från att de politiska besluten fattas till att de vinner laga kraft. För Nordiska kulturfondens del har det rent formellt inneburit ett rättslöst tillstånd under alltför lång tid. Det är dags att gå till handling också här.

Samarbetsminister **Jan-Erik Enestam**:
Herr president! Ett centralt element i ändringen av överenskommelsen om Nordiska kulturfonden är att fondens status som självständig juridisk person slås fast *expressis verbis*. Enligt den nya finländska grundlagen är det här en omständighet som kräver riksdagens samtycke. Traditionellt har frågor som berör internationella avtal skötts av utrikesministeriet. Den 1 april i år trädde emellertid en lag i kraft som överförde behandlingen av avtalsärenden som inte har utrikespolitisk eller säkerhetspolitisk betydelse till respektive fackministerium. Det är orsaken till fördröjningen. Utbildningsministeriet har meddelat att en proposition i ärendet kommer att avges före utgången av detta år.

Vad gäller frågan om undertecknande av ändringen av det nordiska rättsställningsavtalet är regeringarnas ambition att göra detta så snart det bara är möjligt.

Medlemsforslag om domænetab (A 1321/kultur)

Udvalgsforslag om en nordisk oplæsningskonkurrence – arbejde med nordiske klassikere i grundskolen (A 1326/kultur)

Ester Larsen (Kultur- og utdanningsutvalgets talskvinne A 1321/kultur og A 1326/kultur):
Hr. præsident! Som borgere i en mere og mere international verden oplever vi, at vores behov for at føle national identitet stiger. Vi har brug for at opleve os som hjemmehørende i og tilknyttet vores land, vores sprog, vores kultur. Vi henter i udpræget grad vores identitet i kulturarven og i sproget, idet nationalsprogene er de vigtigste bærere af de nationale og kulturelle erfaringer. Det er derfor vigtigt, at vi er meget opmærksomme på, hvordan vores sprog påvirkes, og hvorledes de udvikler sig.

Den voksende internationalisering har ført til en stigende anvendelse af engelsk. Alle de nordiske lande har en interesse i, at så mange borgere som muligt mestrer engelsk, men det må ikke ske på bekostning af modersmålet. Vi har behov både for engelsk og for levende og kraftfulde nationalsprog.

For at få vurderet, hvordan engelsk påvirker de nordiske sprog, gennemførte Nordisk Ministerråds sprogpolitiske referencegruppe i 2001 en undersøgelse af den aktuelle situation. Gruppens rapport kunne heldigvis dokumentere, at Nordens sprog er kraftfulde, men rapporten viste også, at der med overgang til overvejende brug af engelsk i større funktionsområder, opstår deciderede domænetab. Rapporten viste, at sådanne domænetab er fælles for alle de nordiske sprog.

Det viser sig ved, at både undervisnings- og afhandlingssproget for adskillige højere uddannelser, især på det naturvidenskabelige område er blevet engelsk. Det er bekymrende, og der er derfor behov for sprogpolitiske tiltag, der kan modvirke sådanne domænetab.

Nordisk Ministerråd bør tage rapportens udfordringer op og inddrage fælles retningslinjer til støtte for de nordiske sprog som komplette, samfundsbærende sprog. Et helt oplagt første skridt kan være krav om, at formelle afhandlinger til eksaminer og akademiske grader ved universiteter og højere læreanstalter i Norden enten skal være affattet på et nordisk sprog eller være ledsaget af et resume affattet på et nordisk sprog.

Særlig oplagt må det være, at de fællesnordiske institutioner pålægges krav om at udfærdige rapporter og afhandlinger på disse vilkår. Formålet med kravet er at sikre, at fagfolk hele tiden er forpligtet til at vedligeholde og udvikle et nordisk fagsprog. Hvis et samfundsområde mangler et nationalt sprog, vil formidling af faglig viden til en bredere offentlighed blive voldsomt hæmmet.

Det har været utrolig glædeligt at konstatere den store opbakning, forslaget har været genstand for blandt høringsparterne.

Vedrørende medlemsforslag A 1326/kultur: Sammenhængen i nordisk fællesskab er vores fælles nordiske kultur. Den store litteratur er "øjenåbner", der skildrer og dramatiserer de store spørgsmål i tilværelsen. Derfor hviler der en særlig forpligtelse til at sikre kendskabet til de fælles nordiske litterære klassikere. Dette medlemsforslag sigter mod at styrke børns og unges kendskab til den vægtige nordiske kultur gennem afholdelse af oplæsningskonkurrencer. Disse foreslås arrangeret på nordisk plan i forbindelse med kendte nordiske forfatteres mærkedage.

I Norden har vi mange væsentlige og tidløse børne- og ungdomsbogsforfattere. Forslagets intention er på en gang at give børn gode oplæsningsoplevelser, og samtidig udvide deres kendskab til den nordiske litteratur.

I flere nordiske lande har man positive erfaringer med oplæsningskonkurrencer for skoleelever. I Danmark har vi udskrevet en oplæsningskonkurrence for 7. klasser. Eleverne skal øve sig i at læse eventyr af H.C. Andersen i anledning af digterens kommende 200-års-dag. Hver skole udpeger den lokale vinder, der så konkurrerer med andre udpegede på det regionale niveau, hvorfra vinderen går videre til en landskonkurrence.

De foreløbige resultater er meget positive. Børn fortæller, at de oplever eventyrene helt anderledes og meget bedre, når de selv fortolker dem gennem deres oplæsning. Forslaget tilstræber at udvide den nordiske skoleungdoms kendskab til andre landes klassikere.

Samtidig udvikles elevmateriale til brug for undervisning i de nordiske sprog, og endelig skabes en fælles nordisk begivenhed.

Forslaget er en meget konkret og praktisk udmøntning af nordisk samarbejde som fælles kultur. Jeg kan på det kraftigste anbefale, at Nordisk Ministerråd sikrer gennemførelse af forslaget.

Debatten om A 1321/kultur og A 1326/kultur ble avsluttet.

Medlemsförslag om att Nordiska rådet bör inrätta ett nordiskt filmpris (A 1276/presidiet)

Presidenten foreslo at det kun ble gjort rede for Presidiets forslag og reservantenes forslag i to innlegg og at de andre på talerlisten trekkes fra listen for å kunne holde tidsskjemaet.

Rådet bifalt Presidentens forslag.

Ásta R. Jóhannesdóttir (Den sosialdemokratiske gruppens talskvinne A 1276/presidiet):
Hr. præsident! Det er glædeligt, når vi tager initiativer til at synliggøre væsentlige dele af vores kultur både over for os selv og over for omverdenen. Vi har med de nordiske musik- og litteraturpriser sikret en skarp profil for de to kunstformer, og nu foreligger forslag om at komplimentere eksisterende priser med en ny filmpris. Det er i erkendelse af, at der produceres mange fantastiske film i Norden, og vi bør fejre og sætte fokus på det. En filmpris er efter min mening også en markering af, at rådet følger med tiden nu i begyndelsen af det 21. århundrede, den nye multimedia tidsalder og anerkender denne medieform, som Norden har haft stor succes med.

Indadtil i Norden vil en filmpris rette opmærksomhed mod det nordiske samarbejde og nordisk kultur i almindelighed og styrke det vigtige hjemmemarked for nordiske film. Det vigtigste i denne sammenhæng er, at en filmpris vil kunne synliggøre det nordiske over for unge mennesker, men vi har tit snakket bekymret om, at vi er ved at tabe de nye generationer af potentielle "nordister". Filmprisen løfter frem en massemediaform, som fremhæver nordisk sprog og kultur over for de unge og øger deres kendskab og interesse for de øvrige nordiske lande. Ungdommens Nordiske Råd har lagt stor vægt på, at man stifter en permanent filmpris præcis af disse grunde, og det bør vi lytte til.

Udadtil profilerer filmprisen nordisk film og kultur over for omverdenen og kan bidrage til større fremgang og distribution for nordisk film, end det nu er tilfældet. Vi ved, at vi laver film af højeste kvalitet, og et kvalitetstegn som nominering og prisbelønning kan være et springbræt for nordiske film til en større andel af det konkurrenceprægede internationale marked. Øget profilering af vor region i udlandet kan derudover have mange positive bivirkninger såsom øget turisme i Norden.

Til sidst vil jeg nævne, at vi i Kultur- og Uddannelsesudvalget har haft fornøjelsen af at stifte kendskab med et samarbejdsprojekt i Tromsø, Nordisk Ungdoms Film Festival, hvor nordiske unge lavede film sammen. Og det viste os, hvor levende denne kunstform er blandt de unge, og hvordan ny teknologi har gjort det billigere og nemmere at eksperimentere med filmmediet. Det er blevet en af de unges favoritformer, ikke kun for deres kulturforbrug, men også for egen kreativitet og kunstneriske udtryk.

Ragnwi Marcelind (Midtengruppen, reservantenes talskvinne A 1276/presidiet):
Herr president! De tre nordiska utmärkelserna Nordiska rådets litteraturpris, musikpris och natur- och miljöpris har alla, vart och ett inom sitt område, haft stor betydelse och fått betydande genomslag. Litteraturpriset, som i år delas ut för 42:a året i följd, står som en särskild symbol för Nordiska rådets verksamhet inom kulturområdet. Mittengruppen sätter stort värde på att Nordiska rådets utmärkelser också framöver kan tillmätas en särskild betydelse inom sina verksamhetsområden. Det gäller också Nordiska rådets egen roll att främja nordisk kultur.

Ett nordiskt filmpris skulle på flera sätt kunna vidga perspektivet på nordiskt kulturarbete. Nordisk film har i dag stort genomslag internationellt. Ett nordiskt pris inom den visuella konsten skulle därför kunna vara värdefullt.

Å andra sidan finner Mittengruppen det vara viktigt att verksamheten med nordiska pris inte får ett sådant omfång att betydelsen av uppmärksamheten för de nordiska prisen urholkas. Mittengruppen anser därför att innan beslut om ytterligare ett pris fattas borde för det första beslut fattas om Nordiska rådet ska ha fler priser. För det andra ska finansieringsfrågan lösas. Var ska dessa pengar tas? För det tredje borde en process ha genomförts där noggranna utvärderingar av nuvarande priser gjorts liksom ett system för hur ofta valet av prismottagare ska ske – exempelvis årligen eller på annat sätt.

Mittengruppen kan därför inte ställa sig bakom en utvidgning av antalet nordiska priser utan att en omsorgsfull utvärdering och värdering av de nuvarande priserna gjorts. Mot bakgrund av en sådan analys skulle rådet kunna ta ställning till antalet nordiska pris, vilka dessa ska vara samt formerna för dem.

Således föreslår Mittengruppen att Nordiska rådet inte företar sig något i anledning av A 1276/presidiet Medlemsförslag om att Nordiska rådet bör inrätta ett nordiskt filmpris.

Kulturminister **Marita Ulvskog**:
Herr president, ärade rådsmedlemmar! Jag vill gärna ta tillfället i akt att informera om den diskussion som vi i dag haft på det kulturministermöte som avslutades för någon timme sedan. Den diskussion som redovisas i denna kammare har också funnits i kulturministerkretsen. Men efter dagens diskussion kom vi till en fullständig samsyn kring att vi ska fortsätta att arbeta för att etablera ett nordiskt filmpris. Det var en fullständig samsyn kring detta.

Samtidigt vill jag gärna säga att det inte är något som vi tror kommer att gå att genomföra under den allra närmaste tiden, naturligtvis av de ekonomiska skäl som här redovisats av andra men också därför att vi tycker att det är viktigt att noga redovisa vilka kriterier som ska gälla för priset och hur ofta det ska delas ut och att sätta in det i sammanhanget med de andra priser som existerar.

Vår ambition är att så snart som möjligt ha ett ambitiöst underlag från ministerrådets sekretariat, som fått i uppdrag att ta fram ett sådant underlag, för att vi så snabbt som möjligt ska kunna fatta beslut om ett filmpris. Jag tycker att Ásta R. Jóhannesdóttir noga redogjorde för argumenten för hur viktigt det är med ett filmpris.

Applaus

Ragnwi Marcelind (midtengruppen, kd):
Herr president! Jag har ett par korta frågor till kulturminister Marita Ulvskog. Turordningen tycker jag verkar lite märklig. Marita Ulvskog säger ju att kulturministrarna i dag har beslutat om att införa det här filmpriset trots att man inte har finansieringsfrågan löst. Hur har ministrarna tänkt i den frågan? Det kanske handlar om en miljon. Var ska de pengarna tas?

Och har ministrarna i dag resonerat om att det är något pris som ska tas bort och som ska ersättas med filmpriset, till exempel natur- och miljöpriset?

Kulturminister **Marita Ulvskog**:
Herr president, rådsmedlemmar! Jag tycker att det är viktigt att vi som kulturministrar har en bestämd uppfattning i sakfrågan, och vår bestämda uppfattning är att ett filmpris i högsta grad är kulturpolitiskt motiverat. Om vägen dit har vi sagt så fort som möjligt men kanske inte så snabbt som Nordiska rådet hade hoppats.

På vägen ska vi ta fram det underlag som behövs för att reda ut allt från finansiering till hur ofta priset ska delas ut och, naturligtvis, till frågan om detta påverkar andra priser.

Inte i något av de nordiska länderna och inte heller i nordiska sammanhang är en kulturbudget en statisk budget. Vår ambition är att se till att den blir betydligt större i framtiden än vad den blir under nästkommande år.

Debatten om A 1276/presidiet ble avsluttet.

Medlemsförslag om idrotten, en integrerande kraft i Norden (A 1315/kultur)

Lars Wegendal (Kultur- og utdanningsutvalgets talsmann A 1315/kultur):
Herr president! I vanlig ordning lider vi av tidsbrist när vi kommer till debatten om kultur. Jag tycker att kulturen är samarbetets grund, och jag menar att det till nästa år måste bli en annan tingens ordning. Annars fungerar inte detta.

Jag tänker inte prata något om det här utan jag har tänkt att vi ska få en liten stund över för att tala om budgeten. Den ska vi ju också ta i dag.

Debatten om A 1315/kultur ble avsluttet.

Rek. 30/2002 Nordisk formgivning och design

Frode Sørensen (Kultur- og utdanningsutvalgets talsmann rek. 30/2002):
Hr. præsident! Nordisk formgivning og design har international topklasse. Nordisk design er højt anerkendt og respekteret, og det udgør en stadigt voksende eksportartikel. Dermed er det vigtigt for såvel økonomien som beskæftigelsen.

Derfor rekommanderede Nordisk Råd sidste år i Helsingfors, at Nordisk Ministerråd skulle udforme en strategi, så der kunne skabes et netværk mellem nordiske aktører inden for formgivning og design. En sådan strategi og netværk vil være effektivt for den optimale markedsføring.

Nordisk Ministerråd skriver i sin meddelelse til denne session, hvad man har gennemført – og det er jo godt nok, men meddelelsen har meget lidt om det, som egentlig var opgaven, nemlig at udforme en strategi for, hvordan det omtalte netværk kan etableres mellem aktørerne på dette vigtige område.

Ifølge ministerrådets meddelelse gennemfører ministerrådet netop nu en større analyse af kultursamarbejdet, og i denne analyse indgår samarbejdet om formgivning og design. Resultatet glæder vi os naturligvis til at se.

I Norden er vi så heldige, at vi har rigtig mange dygtige designere, såvel unge som lidt ældre. De kan noget, og de kan noget, som er bedre end det, vi ser mange andre steder i denne verden. Derfor kan vi ikke støtte dem nok, for støtte til dem er støtte til alle os andre her i Norden.

Kultur- og Uddannelsesudvalget skal derfor anbefale, at rekommandationen ikke afskrives, men at Nordisk Råd tager meddelelsen om rekommandation 30/2002 til efterretning og afventer en ny meddelelse til næste år.

Kulturminister **Marita Ulvskog** (Nordisk Ministerråds talskvinne rek. 30/2002):
Herr president! Ärade rådsmedlemmar! I det svenska ordförandeskapsprogrammet skrev vi väldigt tydligt att det är viktigt att vi ger formen och designen en tyngd i det nordiska kultursamarbetet som den tidigare inte har haft. Vi vet att de nordiska länderna är väldigt duktiga på det här området vart och ett för sig och naturligtvis ibland i konkurrens med varandra. Men det finns mycket som vi kan göra tillsammans.

Ett exempel under det här året är att vi om någon vecka kommer att inviga en mycket stor och högkvalitativ nordisk designutställning i Berlin. Den ska sedan vandra runt i världen under flera år. Det är ett exempel på satsningar som är viktiga för oss här hemma i Norden men som också visar utåt för världen vad vi kan. Det kommer att vara viktigt att hålla i och gå på djupet med det här arbetet och att utveckla det innehållsmässigt. Det måste vara en god konstnärlig kvalitet och grund i nordisk design, som nu faktiskt firar ett slags 50-årsjubileum. Det är ungefär 50 år sedan vi började prata om den skandinaviska designen, och det ska vi fortsätta att göra.

Debatten om rek. 30/2002 ble avsluttet.

Rek. 19/2001 Bekæmpelse af racisme og fremmedfjendtlighed, og fremme af integration

Rek. 8/2002 Strategi for bekæmpelse af racisme og fremmedfjendtlighed og fremme af integration

Lennart Gustavsson (Medborger- og forbrukerutvalgets talsmann rek. 19/2001 og 8/2002):
Herr president! Jag ska fatta mig så kort som möjligt. Frågan om bekämpande av rasism och främlingsfientlighet och främjande av integration är högaktuell i våra nordiska länder. Det svenska ordförandeskapet i ministerrådet har haft integration mellan människor som ett av de prioriterade områdena under ordförandeskapsåret.

Det arbete som bedrivits bland annat i en arbetsgrupp resulterade i fjol dels i en rekommendation till de nordiska ländernas regeringar, dels i en rekommendation till Nordiska ministerrådet.

Svaret från ministerrådet återspeglar enligt Medborgar- och konsumentutskottets mening inte det allvar och den seriösa behandling som de nordiska ländernas regeringar ger detta arbete, och frågan infinner sig osökt om regeringarna har en uppfattning om frågan hemmavid och en annan i Nordiska ministerrådet. Jag ska helt kort ge tre exempel.

När Nordiska rådet för det första i rekommendationen ber Nordiska ministerrådet se till att det på nordisk nivå utarbetas gemensamma begrepp som är av betydelse i diskussionen om rasism, främlingsfientlighet, diskriminering och frågor rörande integration räcker det inte att ministerrådet hänvisar till arbetet på europeisk nivå.

Det räcker för det andra inte att Nordiska ministerrådet, när Nordiska rådet rekommenderar ministerrådet att upprätta en gemensam nordisk kunskapsdatabas, hänvisar till det europeiska arbetet på det här området. Det är ju i skenet av att det europeiska arbetet på området går trögt och endast långsamt rör sig framåt som utskottets rekommendation ska ses.

Nordiska ministerrådet hänvisar för det tredje till att upprättandet av en kunskapsdatabas skulle vara ett omfattande projekt och till att kostnaden för detta troligen väsentligt skulle överstiga mervärdet av ett sådant projekt. Det vore intressant att få veta vad ministerrådet har haft för beräkningsgrund för detta påstående.

Jag ska sluta med att i likhet med Medborgar- och konsumentutskottet föreslå att rådet avvaktar nästa års meddelande beträffande rekommendation nr 19/2001 och rekommendation 8/2002 med undantag av femte och sjunde att-satserna, som vi föreslår ska avskrivas.

Kulturminister **Marita Ulvskog**:
Herr president, rådsmedlemmar! Jag ska fatta mig mycket kort eftersom det är ont om tid. Jag tror inte att Lennart Gustavsson och jag har olika meningar i denna sak. Jag kan bara redovisa att frågan om begreppsdefinitioner och kunskapsdatabas är en diskussion som inte är avslutad i ministerrådet. Vi ber att få återkomma i den frågan.

Aila Paloniemi (Midtengruppen, cent):
Arvoisa presidentti! Suvaitsevaisuus ja ihmisten samanarvoisuus ovat olleet Pohjoismaille yhteisiä ja yhteiskuntaa kantavia perusarvoja. Euroopan integraation edetessä emme saa hukata näitä arvoja vaan meidän tulee vielä vahvemmin edistää rasismin ja muukalaisvihan vastaisia toimenpiteitä yhteiskunnissamme. Tähän työskentelyyn liittyy läheisesti myös tarve edistää etnisten vähemmistöjen integroitumista Pohjoismaiden yhteiskuntaan. Pohjoismaissa on nimittäin yhä enemmän ongelmia rasismin ja uusnatsismin kanssa.

Rasismin vastaisen työn ajankohtaisuudesta ja tarpeellisuudesta kertoo mm. se, että Islanti kohtaa ongelman vasta nyt.

Keskiryhmän mielestä on huolestuttavaa, että internetistä on tullut viimeisten vuosien aikana rasististen, natsististen ja muiden äärioikeistolaisten ryhmien tärkeä työväline. Internetin kautta rasistinen proganda leviää helposti ja nopeasti. Yksi käytännön ongelma on, ettei Pohjoismaissa kielletä natsisymbolien kayttöä samalla tavalla. Myös rasismista käytettävät määritelmät vaihtelevat, eivätkä ne ole keskenään sopusoinnussa.

Rasismin ja muukalaisvihan ehkäisemiseksi tarvitaan edelleen voimakasta panostusta pohjoismaiseen, eurooppalaiseen ja kansainväliseen yhteistyöhön. Ihmisoikeuksien ja demokratian suojelu tulee olemaan suuri haaste yhteiskunnissamme. Entistä parempien tulosten saavuttamiseksi tarvitaan tehokkaita yhteiskunnallisia toimia ja selkeää työnjakoa. Muuten rasismi ei katoa yhteiskunnallisena ongelmana.

Aila Paloniemis tale i svensk oversettelse:
Ärade president! Tolerans och likvärdighet har varit gemensamma samhällsbärande och grundläggande värden i de nordiska länderna. I och med att europeiska integrationen fortskrider får vi inte glömma dessa värden utan ännu starkare motarbeta rasism och främlingsfientlighet i våra samhällen. Detta arbete hör intimt ihop med behovet att stöda integrationen av etniska minoriteter i nordiska samhällen. I Norden har vi nämligen allt mer problem med rasism och nynazism.

Att arbetet mot rasism verkligen är aktuellt och behövs visas bl.a. av att Island konfronteras med problemet först nu.

Mittengruppen anser det vara bekymmersamt att Internet har blivit ett viktigt arbetsinstrument för rasistiska, nazistiska och övriga högerextrema grupper under de senaste åren. Via Internet sprids rasistisk propaganda lätt och snabbt. Ett praktiskt problem är att förbudet mot nazisymboler inte är lika inom hela Norden. Även definitionen av rasism varierar och stämmer inte helt överens med varandra.

För att förebygga rasism och främlingsfientlighet behövs fortfarande en stark satsning på nordiskt, europeiskt och internationellt samarbete. En stor samhällelig utmaning är att skydda de mänskliga rättigheterna och demokratin. För att uppnå bättre resultat behövs effektiva åtgärder från samhället och en klar arbetsfördelning. Annars försvinner inte rasismen som ett samhälleligt problem

Debatten om rek. 19/2001 og rek. 8/2002 ble avsluttet.

Rek. 29/2002 Evaluering af Nordisk Ministerråds strategi for samarbejde med frivilligsektoren

Trond Helleland (Kultur- og utdanningsutvalgets talsmann rek. 29/2002):
President! Vi er alle enige om den frivillige sektorens betydning for vårt nordiske samfunn. Det er viktig å fortsette å oppmuntre og stimulere den frivillige sektoren. Dette bør gjelde så vel de frivillige organisasjonenes arbeid på lokalt og nasjonalt plan som deres nordiske samarbeid og engasjement i videre kretser i Europa og ute i verden.

Rådets rekommandasjon til ministerrådet hadde to at-satser: at evaluere strategi for samarbejde med frivilligsektoren i overensstemmelse med synspunkterne i udvalgsforslag om evaluering af Nordisk Ministerråds strategi for samarbejde med frivilligsektoren; og at gennemføre et forskningsprogram hvor man analyserer den historiske betydning af den frivillige sektors arbejde for de nordiske velfærdssamfund og analyserer hvordan de nordiske samfund er i forandring og hvilken rolle den frivillige sektor kan spille i fremtiden.

Rådets kultur- og utdanningsutvalg takker ministerrådet for meddelelsen. Vi har konstatert at Ministerrådet har gjort framskritt på mange punkter i sitt samarbeid med de frivillige organisasjoner i Norden. Kultur- og utdanningsutvalget anser derfor at det første avsnittet i rekommandasjonen er gjennomført.

Derimot anser Kultur- og utdanningsutvalget ikke at ministerrådet har oppfylt det andre avsnittet om å sette i gang et forskningsprogram om den frivillige sektoren. Ministerrådet henviser i sitt svar til sitt velferdsforskningsprogram, men dette opplever ikke utvalget som tilfredsstillende. Ministerrådet har ennå ikke gjort noen konkrete tiltak for å sette i gang forskning om den frivillige sektoren i sitt velferdsforskningsprogram.

Denne forskningen om den frivillige sektoren er et viktig spørsmål for Nordisk Råd. Nordenutvalgets arbeidsgruppe presenterte i 1999 en rapport "Håndslag til det frivillige Norden". Gruppen var ledet av den nåværende norske samarbeidsministeren Svein Ludvigsen. Arbeidsgruppens første og kanskje viktigste forslag var at ministerrådet skal opprette et nytt forskningsprogram som spesifikt fokuserer på den frivillige sektoren i Norden.

Med bakgrunn i dette foreslår Kultur- og utdanningsutvalget at Nordisk Råd avventer ny meddelelse neste år i anledning av rek. 29/2002 hva angår annen at-sats om forskningsprogrammet, og at Nordisk Råd tar ministerrådets meddelelse om rek. 29/2002 hva angår første at-sats til etterretning og anser den som ferdigbehandlet for rådets vedkommende.

Debatten om rek. 29/2002 ble avsluttet.

Medlemsförslag om resehandböcker för Nordens närområden och Västnorden (A 1324/kultur)

Ilkka Taipale (Den sosialdemokratiske gruppen, sd):
Hyvä puheenjohtaja! Asia on sinänsä aivan pieni ja osoittaa symbolisesti, että emme kykene tekemään tätäkään. Nämä kirjat, jotka koskisivat alueita Kaliningradista Arkangeliin, Komista Novgorodiin tai Pihkovasta Färsaarille tai Huippuvuorille, eivät ole taloudellisesti kannattavia. Ne eivät siis kuulu Pohjoismaiden neuvoston toiminnan piiriin, eivät muuten kuulu kulttuurirahastonkaasn piiriin, eivätkä varmasti tulevan innovaatiorahaston piiriin.

Suomalaisista kotimaisista rahoituslähteistä näihin ei saada rahoitusta, koska lähialuerahoja ei saa tällaiseen käyttää. Ne kuitenkin käsittelisivät tavallisten kansalaisten mahdollisuuksia tutustua näihin lähialueisiin. Karavaani joka tapauksessa kulkee, joten otan henkilökohtaisesti tehtäväkseni näiden kirjojen hoitamisen suomeksi ja ruotsiksi. Kaliningrad on ilmestynyt, ja ruotsinkielinen käännös ilmestyy kolmen viikon kuluttua käsikirjoituksena. Tarjoan sen teidän kautta julkaistavaks, jos kykenette tekemään sen. Tanskan ja Norja kielet ovat sitten asia erikseen.

Meidän parlamentaarikkojen palkkoja nostettiin Suomessa, ja kun olen lääkäri, meillä on vanha sanonta, joka on roomalaisilta veronkantajilta: Menin köyhänä miehenä rikkaaseen maa-

kuntaan ja tulin rikkaana miehenä köyhästä maakunnasta. En siis väistämättä tarvitse pohjoismaisia rahoja, vaan kykenen tekemään nämä itse.

Tiedän, että Färsaarilla Jógvan við Keldu on hirveän innostunut siitä, että Färsaaria koskevat matkaoppaat tulisivat eri kielille. Niitä saattaa olla tanskaksi, mutta ei millään muulla kielellä.

Tämä on puheenvuoroni. Seuraavat aloitteet ovat sellaisia, jotka varmasti kuuluvat teidän piiriin ja viedään läpi.

Ilkka Taipales tale i svensk oversettelse:

President! Frågan är i och för sig av liten betydelse men den symboliserar att vi inte klarar av ens detta här. Dessa böcker som gällde områdena från Kaliningrad till Arkhangelsk, från Komi till Novgorod och från Pskov till Färöarna eller Spetsbergen är ekonomiskt inte lönsamma. De faller alltså utanför Nordiska rådets verksamhetsområde, även utanför Nordiska kulturfondens och helt säkert utanför den planerade nordiska innovationsfondens.

Finansiering kan inte heller fås från finländska finansieringskällor eftersom närområdespengar inte får användas till sådant här. Böckerna hör dock ihop med vanliga medborgares möjlighet att bekanta sig med dessa närområden. Karavanen har i varje fall kommit i gång, och jag kommer personligen att arbeta för att dessa böcker kommer ut på finska och svenska. Kaliningrad har redan publicerats och en svenskspråkig översättning kommer ut om tre veckor som ett manuskript. Den kunde publiceras via er om ni klarar av det. En dansk och norsk version är sedan en sak för sig.

Parlamentarikernas löner höjdes i Finland, och då jag är läkare har vi ett gammalt ordspråk som härstammar från de romerska skattmasarna: Som en fattig man gick jag till en rik provins men kom tillbaka som en rik man från en fattig provins. Jag behöver alltså inte nödvändigtvis nordiska pengar utan klarar av att göra detta helt själv.

Jag vet att på Färöarna är Jógvan við Keldu mycket intresserad av reseguider om Färöarna på olika språk. Guider kan finnas på danska men inte på något annat språk.

Detta var mitt inlägg. Följande förslag kommer att vara sådana som helt säkert tillhör ert arbetsfält och genomförs.

Debatten om A 1324/kultur ble avsluttet.

Votering A 1276/presidiet

Presidiet föreslår att

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

1) *att* inrätta Nordiska rådets filmpris inkl. förslag till stadgar

2) *att* verka för att Nordiska rådets filmpris, om möjligt, etableras år 2004

Reservasjon

Mittengruppen föreslår att

Nordiska rådet beslutar

att inte företa sig något i anledning av Medlemsförslag om att Nordiska rådet bör inrätta ett nordiskt filmpris (A 1276/presidiet)

Presidenten: Vi behandler nå A 1276/presidiet Medlemsförslag om att Nordiska rådet bör inrätta ett nordiskt filmpris. Presidiets forslag til beslutning finnes i Sammanställning av förslag till beslut som er utdelt i salen. Midtengruppen har framlagt en reservasjon til presidiets forslag. Det to forslagene tas opp til avstemning.

Vi går nå till votering om A 1276/presidiet i overensstemmelse med § 17 i Nordisk Råds arbeidsordning. Avstemningen avvikles i 2 omganger. Først avgis stemmene FOR og MOT forslaget. I den andre voteringen skal de medlemmer som avstår fra voteringen trykke på FOR-knappen. De som støtter Presidiets forslag trykker på knappen merket FOR. De som støtter reservantenes forslag trykker på knappen merket MOT.

39 medlemmer stemte for Presidiets forslag:
Arja Alho, Anne Berit Andersen, Bendiks H. Arnesen, Ásta R. Jóhannesdóttir, Line Barfod, Sinikka Bohlin, Berit Brørby, Marianne Carlström, Ole Vagn Christensen, Ole Dorph, Reynoldh Furustrand, Aud Gaundal, Per Erik Granström, Lennart Gustavsson, Michael Hagberg, May Elisabeth Hansen, Trond Helleland, Britt Hildeng, Margareta Israelsson, Lena Jensen, Anita Johansson, Asmund Kristoffersen, Risto Kuisma, Miapetra Kumpula, Inge Lønning, Helge Mortensen, Outi Ojala, Kent Olsson, Rannveig Guðmundsdóttir, Raymond Robertsen, Inge Ryan, Ole Stavad, Nils-Erik Söderqvist, Else Theill Sørensen, Frode Sørensen, Ilkka Taipale, Satu Taiveaho, Kristen Touborg og Lars Wegendal.

18 medlemmer stemte for reservantenes forslag:
Mikko Alatalo, Heli Berg, Per Berthelsen, Ragnar Erlandsson, Barbro Feltzing, Agne Hansson, Jens Christian Larsen, Arne Lyngstad, Pehr Löv, Ragnwi Marcelind, Lauri Oinonen, Aila Paloniemi, Runar Patriksson, Gabriel Romanus, Simo Rundgren, Tuve Skånberg, Seppo Särkiniemi og Anita Apelthun Sæle.

Ingen avsto fra å stemme

Fraværende:
John I. Alvheim, Tarja Cronberg, Drífa Hjartardóttir, Jóannes Eidesgaard, Roger Jansson, Jette Jespersen, Jónína Bjartmarz, Jógvan við Keldu, Anita Knakkergaard, Thor Gunnar Kofoed, Øyvind Korsberg, Ester Larsen, Göran Lennmarker, Harriet Lindeman, Leif Mikkelsen, Elisabeth Røbekk Nørve, Flemming Oppfeldt, Martin Saarikangas, Jan Sahl, Sigríður Anna Þórðardóttir, Sigurður Kári Kristjánsson, Rune J. Skjælaaen, Steingrímur J. Sigfússon, Christopher Stensaker, Arne Toft, Jan Vapaavuori og Cecilia Widegren.

Presidiets forslag til rekommandasjon i anledning av A 1276/presidiet ble således vedtatt med 39 mot 18 stemmer (rek. 24/2003).

Rådet bifalt Kultur- og utdannelsesutvalgets forslag til rekommandasjon i anledning av A 1315/kultur (rek. 25/2003).
Rådet bifalt Kultur- og utdannelsesutvalgets forslag til rekommandasjon i anledning av A 1321/kultur (rek. 26/2003).
Rådet bifalt Kultur- og utdannelsesutvalgets forslag om ikke å foreta seg noe i anledning av A 1324/kultur.
Rådet bifalt Kultur- og utdannelsesutvalgets forslag til rekommandasjon i anledning av A 1326/kultur (rek. 27/2003).

Det ble meddelt at beslutning om rek. 19/2001, 8/2002, 29/2002 og 30/2002 skulle behandles under dagsordenspunkt 20.

19. Planer och budget för det nordiska samarbetet 2004

Dokumentasjon

Dokument 3 Program för Nordiska rådet 2004

C 1 Nordisk samarbejde 2002. Beretning om Nordisk Ministerråds virksomhed

B 219/presidiet, C 2, C 1Ministerrådsforslag om Nordisk Ministerråds budget 2004

C 3/kk Rigsrevisionens beretning til Nordisk Råd og Ministerråd om revisionen af Nordisk Ministerråds virksomhed for 2002

C 4/kk Rigsrevisionens beretning til Nordisk Råd om revisionen af Nordisk Råds regnskab for 2002

C 5/kk Rigsrevisionens beretning til Nordisk Råd og Ministerråd om revisionen af Nordisk Kulturfonds virksomhed for 2002

A 1294/presidiet Medlemsforslag om arbejdsgruppe for realistiske økonomiske rammer til fremtidens nordiske arbejde

A 1337/kk Kommittéförslag om rapporten "Övergången från trepelarprofilering till utskotts-baserat vardagsarbete"

Ministerrådsforslag om Nordisk Ministerråds budget 2004 (B 219/presidiet, C 2, C 1)

Presidiet hade föreslagit att Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

1) *att* öka insatsen till områdena narkotika, människohandel och sexuell hälsa inom närområdet med 1500 TDKK
2) *att* öronmärka 500 TDKK inom budgetposten 5-0445-1 Ministerrådets strategiske initiativer till arktiska samarbetsaktiviteter
3) *att* tillägga följande prioritering i budgetposten Arktisk samarbejdsprogram: "at muliggøre støtte til de forskningsnetværk som blev udviklet under Arktisk forskningsprogram som blev afsluttet i 2003"
4) *att* överväga huruvida särskilda hänsyn kan tas till följande teman i genomförandet av budgeten 2004: Nordiskt filmpris, telemedicin, civil krishantering, fiskeri, säkerhetspolitisk forskning
5) *att* i budgeten för år 2005 ge hög prioritet för: Gränshinder, Närområdet samt Nordens och det nordiska samarbetets roll i ett nytt Europa
6) *att* i dialog med Nordiska rådet hösten 2003

- samråda om förbättringar vad avser hela budgetproceduren och budgetdokumentet, samt öka insynen i budgetbyggnaden och projektdelen
- samråda om målsättningar och teman för det framtida nordiska samarbetet i ett långsiktigt prioriteringsperspektiv
- samråda, på utskottsnivå, om sektorernas aktiviteter inkl. projektverksamhet, samt om ministerrådsförslag, samarbetsprogram och handlingsplaner innan dessa formellt översänds till rådet
- värdera igen de nya strategiska satsningarna i Ny nordisk dagsorden

7) Ansökan från Nordiska Akvarellmuseet kan prövas inom den sedvanliga prövningen av projektansökningar eller av nordiska stödordningar

Presidiet hade föreslagit att plenarförsamlingen beslutar att hemställa till Nordiska ministerrådet att företa följande ändringar i budgeten för år 2004, jämfört med Ministerrådsforslag om Nordisk Ministerråds budget 2004 (B 219/presidiet; C 2):

Ökning av anslag för insatser till områdena narkotika, människohandel och sexuell hälsa inom Närområdet (i TDKK) 1500

Budgetpost:	*Namn*	*Belopp (TDKK)*
2-0830-1	Demokrati og medborgerpolitik	1500

Summa ökningar (TDKK) 1500

Minskning (i TDKK) av anslagen till följande:

Budgetpost	*Namn*	*Belopp (TDKK)*
1-2296-1	Nordiska kulturprojekt i utlandet	300
2-0810-3	Informasjons- og kontaktvirksomhet	550
4-4110-1	Prosjektmidler – Arbejdsmarked og -arbejdsmiljø	250
4-6710-1	Projektmedel – Konsument	200
4-7110-1	Projektmidler – Lovgivning på justissektorens område	200

Summa minskningar (TDKK) 1500

Presidiet föreslår att

plenarförsamlingen beslutar

att Nordisk samarbejde 2002. Beretning om Nordisk Ministerråds virksomhed (C 1) samt ministerrådsforslag om Nordisk Ministerråds budget 2004 (C2), läggs till handlingarna

Rigsrevisionens beretning til Nordisk Råd og Ministerråd om revisionen af Nordisk Ministerråds virksomhed for 2002 (C 3/kk)

Kontrollkommittén hade föreslagit att Nordiska rådet beslutar

att lägga bokslut och revisionsberättelse för Nordiska Ministerrådet 2002 till handlingarna

Rigsrevisionens beretning til Nordisk Råd om revisionen af Nordisk Råds regnskab for 2002 (C 4/kk)

Kontrollkommittén hade föreslagit att Nordiska rådet beslutar

att lägga bokslut och revisionsberättelse för Nordiska rådet 2002 läggs till handlingarna

Rigsrevisionens beretning til Nordisk Råd og Ministerråd om revisionen af Nordisk Kulturfonds virksomhed for 2002 (C 5/kk)

Kontrollkommittén hade föreslagit att Nordiska rådet beslutar

att lägga årsberättelse och revisionsberättelse för Nordiska kulturfonden 2002 läggs till handlingarna och beviljar fondens styrelse ansvarsfrihet

Medlemsforslag om arbejdsgruppe for realistiske økonomiske rammer til fremtidens nordiske arbejde (A 1294/presidiet)

Presidiet hade föreslagit att Nordiska rådet beslutar

att temat "Nordens och det nordiska samarbetets roll i ett nytt Europa" bör bli ett av huvudteman i rådets långsiktiga prioriteringar. Dialogen om temat med Nordiska ministerrådet bör även omfatta temats ekonomiska ramar

Kommittéförslag om rapporten "Övergången från trepelarprofilering till utskottsbaserat vardagsarbete" (A 1337/kk)

Kontrollkommittén hade föreslagit att Nordiska rådet beslutar

att överlämna rapporten till Presidiet för vidare behandling och eventuell åtgärd

Ministerrådsforslag om Nordisk Ministerråds budget 2004 (B 219/presidiet, C 2, C 1)

Samarbetsminister **Berit Andnor** (Nordisk Ministerråds talskvinne B 219/presidiet; C 1; C 2): Herr president! Låt mig inleda med en mycket glad nyhet. Vi hade ju en intensiv diskussion i går om gränshindersarbetet. I dag har vi en överenskommelse mellan Sverige och Danmark som innebär att vi har fått ett skatteavtal, vilket innebär att vi nu tar ytterligare ett steg för att ta bort gränshindren mellan våra länder. Det känns mycket glädjande att våra medborgare som pendlar över gränsen nu får ett lättare liv.

Så till budgeten. Den budgetprocess som vi har är ju relativt ny, den är ett resultat av den översyn av det nordiska budgetsystemet som gjordes år 2000. Erfarenheterna av budgetprocessen är mycket goda, och den har medfört att vi får en betydligt bättre genomarbetad budget nu än vad vi fick tidigare.

Nyordningen innebär en fördjupad dialog mellan ministerrådet och Nordiska rådet, en dialog som jag har lagt stor vikt vid. Jag tycker att den har fungerat mycket bra. Under året har den förts mellan Nordiska rådets budgetgrupp, ministerrådets sekretariat och mig själv.

Dialogen har startat tidigt, och det har därmed varit möjligt att påverka inriktningen av budgetdirektiven. Vi planerar att gå vidare i samma riktning. I november kommer vi att ha en träff för att dra i gång förberedelserna för budgetarbetet för 2005.

I budgetdialogen är det naturligtvis viktigt att vi har respekt för varandras olika roller och kompetenser.

Den budget som vi nu ska ta ställning till avspeglar både kontinuitet och förnyelse. Kontinuitet eftersom den innebär en förlängning av tidigare gjorda politiska prioriteringar som sträcker sig över längre tid. Förnyelse eftersom vi samtidigt tar nya beslut och gör nya politiska prioriteringar, som kräver omdisponeringar.

Jag tycker att vi har kommit långt när det gäller att utveckla budgeten. Det finns naturligtvis alltid anledning att göra saker och ting bättre. Därför är det vår avsikt att arbeta vidare med att försöka se om det finns budgetinstrument som kan ge ytterligare möjligheter till omprioriteringar. Vi ska också se närmare på möjligheten att få ut mer av pengarna genom att lägga om en del arbetsprocesser och organisationsformer.

Det är många faktorer som påverkar hur budgeten slutligen kommer att se ut. Låt mig bara nämna en sak, närområdessatsningarna. Som vi har konstaterat under denna session kommer de baltiska ländernas medlemskap i EU att förändra förutsättningarna. Ministerrådet kommer därför att göra en utvärdering av de hittillsvarande insatserna och ta fram ett underlag för bedömning av hur samarbetet ska inriktas i framtiden. Det gäller även handlingsplanen för den nordliga dimensionen, som är ett nytt inslag, och samarbetet med andra regionala organisationer. Detta är också faktorer som kommer att påverka de framtida budgetdispositionerna.

Omprioriteringarna i årets budget har varit förhållandevis stora, och de har ökat. De motsvarar 5 procent av totalramen. Det kanske inte låter så mycket, men det är ändå en ganska stor andel om man jämför med våra nationella budgetar.

Det gäller att vi nu är överens oss emellan om budgeten. I samband med den dialog vi har fört under året har vi justerat några budgetposter i enlighet med rådets önskemål. Det gäller bland annat ett ökat anslag till arktiskt samarbete och till Västnordensamarbete – också detta något som jag tror ligger väl i linje med det isländska ordförandeskapets prioriteringar.

Jag har förstått att det nu finns uttalanden från Nordiska rådets presidium om vilka de främsta prioriteringarna bör vara under de kommande åren: gränshinder, närområdet samt det nordiska samarbetet i ett nytt Europa. Det välkomnar jag. Det är viktigt att vi också fortsättningsvis får signaler om mer övergripande och långsiktiga prioriteringar och inte bara förslag till justeringar av enskilda budgetposter. Jag vill tacka för det goda samarbete vi har haft med Nordiska rådet under årets budgetarbete.

Berit Brørby (Presidiets talskvinne B 219/presidiet; C 1; C 2):
Det har vært en veldig god tone og en veldig god dialog om budsjettet, og det takker vi for. Det skal allikevel nevnes at da vi startet budsjettprosessen hadde partigruppene i utgangspunktet mange ønsker, som denne gangen ikke fant sin løsning – i hvert fall ikke alle.

Det nordiske budsjettet er ikke stort. Det er på vel 800 millioner danske kroner. Med et slikt budsjett kan en verken revolusjonere verden eller Norden for den saks skyld. Men det er som det er. Det inneholder veldig mye godt nordisk samarbeid. Budsjettet finansierer om lag 40 nordiske institusjoner, som – etter det den parlamentariske siden mener – lever et veldig selvstendig liv, hvor parlamentarikerne har forholdsvis liten innflytelse. Budsjettet finansierer vel 1 700 ulike prosjekter, små og store riktignok, og drift av administrasjonen i København.

Erfaringen med budsjettarbeidet nå er at om den parlamentariske innflytelsen på retningen i budsjettet skal økes, så må man enda tidligere inn i prosessen enn man har vært til nå. Men det vil også kreve en mye større tydelighet og prioritering av partigruppene. Derfor er vi veldig tilfreds med at den svenske samarbeidsministeren og generalsekretæren har invitert oss allerede 20. november i år til å starte prosessen med budsjettet for 2005 og til å diskutere de fremtidige økonomiske rammene vi skal ha for de nordiske budsjettene.

Det vi alle er enige om, er at vi må få til et mer fleksibelt budsjett, et som ikke er så stivt at det å flytte 2 millioner kroner, slik vi nå gjorde, oppleves som et kjempeløft. Vi er klar til å drøfte både de mer langsiktige prioriteringene og omprioriteringene så tidlig som mulig. Og jeg tror det er helt nødvendig. Skal vi skape rom for nye prioriteringer, må vi rett og slett gjennom denne kanskje noe vanskelige prosessen.

Vi er opptatt av å ta vare på og finne plass til det genuint nordiske, men vi er også opptatt av at man gradvis endrer budsjettet slik at man får plass til prosjekter som tar vare på den nordlige dimensjonen og det en aktiv nordlig dimensjon vil kreve.

Alt i alt: Budsjettet for 2004 anbefales, og vi takker for dialogen med ministerrådet, og spesielt med samarbeidsminister Berit Andnor, og kommer kraftfullt tilbake.

Kent Olsson (Den konservative gruppens talsmann B 219/presidiet; C 1; C 2):
Herr president! Jag ska inte säga allt vad jag hade tänkt säga, utan vara väldigt kortfattad. Låt mig bara säga ett par saker kring budgeten. Jag tycker att Nordiska rådet i framtiden måste profilera sig betydligt mer. Vi lägger pengar på alldeles för många saker. Vi borde ha en betydligt större profilering än vi har nu.

Jag tycker också – det vill jag säga till Berit Andnor – att vi har haft en bra budgetprocess. Men det är ju inte mycket när man beslutar att omfördela 2 miljoner. Det måste också finnas större utrymme att göra en omfördelning i budget för oss som sitter i budgetgruppen.

Avslutningsvis: Mer profilering inför framtiden. Det är viktigt. Vi ska också se till att i Nordiska rådet göra det som andra inte gör i Norden.

Inge Ryan (Den venstresosialitiske grønne gruppens talsmann B 219/presidiet; C 1; C 2):
Den venstresosialistiske grønne gruppen står bak budsjettbetenkningen, men ikke uten kritikk. Vi har i den partipolitiske fasen av budsjettarbeidet prioritert midler til nordisk sikkerhetspolitisk forskningsprogram, prioritert konfliktforebyggende og sivil krisehåndtering i samarbeid med nordiske medborgerorganisasjoner samt prosjektmidler til fiskeri. Dette er viktige nordiske oppgaver som trenger opprioritering. Vi har også pekt på hvor vi skal spare inn penger.

Ministerrådet og samarbeidsministeren har kun akseptert endringer på mellom 1,5 og 2,8 promille, avhengig av hvordan man regner. Dette er en parodi og mangel på respekt for de folkevalgte. Vi kan ikke fortsette med en prosess der politikerne har så liten innflytelse over det budsjettet som skal vedtas i Nordisk Råd.

Det er behov for et budsjett som er mer gjennomsiktig og åpent for prioriteringer. Det er behov for at Nordisk Ministerråd svarer på spørsmål når vi politikere stiller dem. Budsjettgruppen har spurt, både i fjor og i år, ministerrådet om administrasjonsutgifter for nordiske institusjoner uten å få svar.

Den 3. oktober uttalte den svenske samarbeidsministeren Berit Andnor til Lennart Gustavsson fra Vänsterpartiet i den svenske Riksdagen: "Ingen har hittills förrän nu framfört den minsta kritik i frågan om hur vi har arbetat med budgetprocessen." Ministeren og hennes embetsmenn har visstnok ikke lyttet til Berit Brørby i Stockholm eller til meg i Skagen i september. Jeg håper ministeren hører kritikken her.

Vår gruppe finner det til gjengjeld positivt at det er enighet mellom de nordiske politikere i Nordisk Råds budsjettgruppe og Nordisk Ministerråd om at det nå skal være en dialog om de langsiktige prioriteringer i det nordiske samarbeidet. Det er også ideen i vårt Medlemsforslag om arbejdsgruppe for realistiske økonomiske rammer til fremtidens nordiske arbejde.

Vår visjon er at Norden skal spille en viktig rolle i det regionale samarbeidet i det nordlige Europa etter EUs store østutvidelse og de baltiske landenes EU-medlemskap. Vår visjon er også at Nordisk Råd er aktiv når det gjelder behov for nordisk samarbeid om sivil krisehåndtering, fordi regjeringene ikke vil det selv. Det kan være behov for omprioriteringer, og det kan være behov for ekstra midler. Her er tilsagnet fra ministerrådet om dialog svært positivt. Detfor støtter vi betenkningen om budsjett 04.

Debatten om B 219/presidiet; C 1; C 2 ble avsluttet.

Kommittéförslag om rapporten "Övergången från trepelarprofilering till utskottsbaserat vardagsarbete" (A 1337/kk)

Agne Hansson (Kontrollkomiteens talsmann A 1337/kk):
Herr president! Ett omfattande reformarbete för att effektivisera det nordiska samarbetet har pågått under lång tid. Kontrollkommittén har granskat om syftet med omorganisationerna har motsvarat vad som var tänkt.

Kontrollkommittén har därvid tagit hjälp av två externa utredare, som för Kontrollkommittén har presenterat rapporten Övergång från trepelarprofilering till utskottsbaserat vardagsarbete. Rapporten innehåller ett antal reformförslag som har diskuterats av Kontrollkommittén. Rapportens 15 sammanfattande punkter finns i Kontrollkommitténs kommittéförslag.

Kommittén anser att det finns förslag som är väl värda att närmare fundera över för att stärka och effektivisera det nordiska samarbetet.

Kontrollkommittén föreslår att Kontrollkommitténs synpunkter och rapporten överlämnas till presidiet för vidare behandling och eventuella åtgärder.

Låt mig i detta sammanhang resa frågan vilken funktion och vilka uppgifter Kontrollkommittén har eller ska ha. Man kan säga att jag som ny medlem i rådet och ny ordförande för Kontrollkommittén ärvde den nu aktuella uppgiften. Jag kan konstatera att debatten om denna kontrolluppgift mer avsett formalia, det vill säga vad Kontrollkommittén får och inte får göra, och mindre själva förslagen i rapporten.

Jag tycker att det finns anledning för rådet och Presidiet att fundera över vad man vill använda Kontrollkommittén till. Ska Kontrollkommittén endast statiskt kontrollera bakåt och granska det som har varit, eller ska Kontrollkommittén också – i alla fall som svensk tradition bjuder – kunna blicka framåt och peka på konstruktiva lösningar till förbättringar och effektiviseringar på grundval av de utvärderingar och kontroller som gjorts och görs?

Bland de förslag i rapporten som Kontrollkommittén vill peka på är

- Presidiets behov av ett arbetsutskott och ansvaret för de utrikes- och säkerhetspolitiska frågorna
- rådets så kallade samarbetsverkstad och var den ska finnas och tanken om ordförandeprogram också på parlamentarikersidan
- en uppdelning och decentralisering av rådets möten
- relationerna till frivilligorganisationerna
- behovet av arkivfunktion i Nordiska rådet

Herr president! Jag ber att få yrka bifall till Kontrollkommitténs förslag.

Raymond Robertsen (Den konservative gruppen, H):
Den saken som behandles nå, har vi i Kontrollkomiteen brukt mye tid på, og grunnen til det er selvfølgelig at dette er en viktig sak. All omorganisering, også i Nordisk Råd, må evalueres, for dette er viktig for fremtiden og organiseringen av Nordisk Råds arbeid.

Man bør være kritisk til sin egen organisering og arbeidsmetoder. Det bør alle organisasjoner, det bør alle som ønsker å oppnå noe, være. Bare på den måten kan det bli bedre.

Mye av det som rapporten avdekker, advarte faktisk den konservative gruppen om da man gjorde omorganiseringen, bl.a. foreslo vi et eget utvalg som skulle arbeide med utenriks- og sikkerhetspolitiske spørsmål. Debatten vi har hatt i formiddag, viser at det er et meget viktig område for de nordiske landene, og at det kanskje bør få et sterkere fokus.

Det andre aspektet ved rapporten som er interessant, og som Presidiet skal behandle, er at rekommandasjonene må bli klarere og færre, samarbeidet med sentrale frivillige organisasjoner må styrkes, informasjonen må bedres, og ikke minst et nordisk EU-samarbeid.

Rapporten er ikke realitetsbehandlet av Kontrollkomiteen, og den leveres til Presidiet uten noen konklusjoner. Det er mye interessant som står i rapporten, og Presidiet har en veldig spennende og interessant oppgave å gå i møte.

Debatten ble avsluttet.

Rådet bifalt Kontrollkomiteens forslag til internt vedtak i anledning av A 1337/kk (internt vedtak 1/2003).
Rådet bifalt Presidiets forslag til rekommandasjon i anledning av B 219/presidiet (rek. 28/2003).

Rådet besluttet å ta C 1 til etterretning.
Rådet besluttet å ta C 2 til etterretning.
Rådet besluttet å ta C 3/kk til etterretning.
Rådet besluttet å ta C 4/kk til etterretning.
Rådet besluttet å ta C 5/kk til etterretning.

Rådet bifalt Presidiets forslag til internt vedtak i anledning av A 1294/presidiet (internt vedtak 2/2003).

Rådet besluttet å ta Dokument 3 til etterretning.

20. Avskrivning av rekommendationer

Presidenten: Vi går nå over til behandlingen av dagsordenspunkt 20. Avskrivning av rekommendationer. Oversikt over hvilke som avskrives og hvilke Nordisk Råd ønsker nye meddelelser om neste år finnes i Sammanställning av förslag till beslut. Medlemmene har mulighet for å be om ordet angående rekommandasjoner eller fremstillinger, som ikke har vært oppe til debatt tidligere. Jeg behøver ikke lese opp forslagene, men foreslår at plenarforsamlingen beslutter om avskrivning eller opprettholdelse i overensstemmelse med den uddelte fortegnelse Sammanställningen.

Beslut att lägga till handlingarna

a) som slutbehandlade ärenden
Presidiet, Kultur- och utbildningsutskottet, Näringsutskottet, Medborger- och konsumentutskottet, Välfärdsutskottet, Miljö- och naturresursutskottet samt Kontrollkomittén har föreslagit att Nordiska rådet lägger meddelandena till handlingarna och anser följande rekommendationer för rådets del *slutbehandlade:*

D. Meddelelser

8/1996/miljö	Åtgärder för ökad kärnsäkerhet (andra att-sats, andra del)[5]
31/1998/miljö	Miljöcertifiering av fisk (første og andre at-sats)[6]
16/1999/kultur	Fängelseundervisning
7/2000/kultur	Ungdomsudveksling mellem Norden og de baltiske stater
11/2000/næring	Nordisk IT-infrastrukturstudie, E-handel (digitale signaturer) og regelsæt for kryptering (første og tredje at-sats)[7]
13/2000/næring	IT-redskaber og deltagerdemokratiet i Norden (første at-sats)[8]
21/2000/medborger	Internasjonalt forbud mod kloning af mennesker og offentlighedens indsigt i bioteknologisk forskning
23/2000/miljö	Havets miljöproblem och hållbar förvaltning av fiskeresurserna (andre, tredje, fjerde och femte at-sats)[9]
29/2000/velfærd	Demensproblematik
33/2000/medborgar	Demokrati och välfärd i ett globalt perspektiv
9/2001/miljø	Strategi for en bæredygtig udvikling (tredje och sjette at-sats)
10/2001/medborgar	Ökat stöd för att stärka kvinnornas ställning i Nordens närområden
15/2001/kk	Dialog med Nordisk Ministerråd om planer og programmer
16/2001/præsidiet	Nye strategiske satsninger for det nordiske samarbejde
17/2001/medborger	Asylansøgernes livskvalitet i Norden (første, andre, tredje, fjerde, åttende, tiende og ellevte at-sats)
21/2001/medborgar	Kvinno- och barnhandel
22/2001/medborgar	Informationsinsatser mot kvinno- och barnhandel
23/2001/medborger	Tiltag mod tvangsægteskab
27/2001/medborger	Obligatorisk forbrugerundervisning i grundskolen
29/2001/medborger	Internationale aftaler om handel og transport af levende dyr
30/2001/presidiet	Konfliktförebyggande och civil krishantering
47/2001/kultur	Ändringar i Överenskommelse om Nordiska kulturfonden (første at-sats)

[5] Rekommandasjonen er nå avskrevet i sin helhet
[6] Rekommandasjonen er nå avskrevet i sin helhet
[7] Rekommandasjonen er nå avskrevet i sin helhet
[8] Rekommandasjonen er nå avskrevet i sin helhet
[9] Rekommandasjonen er nå avskrevet i sin helhet

2/2002/näring	EU:s regionalpolitik
5/2002/välfärd	Fri rörlighet för alla
6/2002/miljö	Införsel av hund och katt mellan de nordiska länderna
7/2002/medborger	Bekæmpelse af racisme og fremmedfjendtlighed og fremme af integration indenfor arbejdsmarkeds- og uddannelsesområdet
8/2002/medborger	Strategi for bekæmpelse af racisme og fremmedfjendtlighed og fremme af integration (femte og syvende at-sats)
9/2002/næring	Skadelig skattekonkurrence
10/2002/næring	Tiltag mod skadelig skattekonkurrence
11/2002/medborger	Økt mattrygghet i Norden
12/2002/miljö	EU:s beslut om dioxin
14/2002/miljö	Vattenvård och hälsa i Karelska republiken
15/2002/miljö	Finsk projektering i Karelska republiken
16/2002/presidiet	Västnorden i det nordiska samarbetet
17/2002/medborger	Nordisk lovsamarbejde
20/2002/medborgar	Uppehållstillstånd för trafficking-offer
21/2002/medborger	Bekjempelse av korrupsjon og hvitvasking av penger (andre og tredje at-sats)
22/2002/medborgar	Polisens roll och specialutbildning av polis (første at-sats)
23/2002/välfärd	Små diagnosgruppers patientföreningar
26/2002/velferd	Hjelp til barn og unge som har vokst opp i isolerte trossamfunn
27/2002/kultur	Nordisk kulturpolitik og kulturstatistik (andre at-sats)
28/2002/kultur	International tilpasning af aftalelicens-modellen inden for kulturområdet
29/2002/kultur	Evaluering af Nordisk Ministerråds strategi for samarbejde med frivillig-sektoren (første at-sats)
33/2002/kultur	Nordisk språkgemenskap (første at-sats)
34/2002/kultur	Kendskab til nordisk sprogfællesskab
35/2002/velferd	Elektroniske fagbøker for synshemmede
40/2002/presidiet	Nordiska samarbetets budget för 2003
41/2002/kultur	Nordisk forskningsstøtte og Nordisk Råds interne budgetprocedure
1/2003/miljö	Forskarrådgivning vid beslut om fiskerikvoter
2/2003/miljö	Stärkande av havsmiljö- och fiskeriforskningsinstitutionerna i Norden
3/2003/næring	Business Angels Netværk
Ytring 1/2002	Rigsrevisionens beretning til Nordisk Råd og Nordisk Ministerråd om revisionen af Nordisk Kulturfonds virksomhed 2001, incl. beretning fra Nordisk Kulturfond

Rådet bifalt presidentens forslag.

Presidenten: Det foreslås at plenarforsamlingen beslutter å avvente nye meddelelser i overensstemmelse med den utdelte liste i Sammanställning av förslag till beslut.

b) i avvaktan på nya meddelanden
Presidiet, Kultur- och utbildningsutskottet, Näringsutskottet, Medborger- och konsumentutskottet, Välfärdsutskottet, Miljö- och naturresursutskottet samt Kontrollkomittéen har föreslagit att Nordiska rådet lägger meddelandena till handlingarna och *avvaktar nästa års meddelande* i anledning av följande ärenden:

*23/1997/kultur	Stödfunktion för multimedieproduktion
*32/2000/medborger	Kartlegging av organisert kriminalitet
*5/2001/velferd	Nordisk samarbeid om kultur og helse
*9/2001/miljø	Strategi for en bæredygtig udvikling (fjerde og femte at-sats)
*17/2001/medborger	Asylansøgernes livskvalitet i Norden (femte at-sats)
*18/2001/medborger	Fællesnordisk seminar om asylansøgernes livskvalitet
*19/2001/medborger	Bekæmpelse af racisme og fremmedfjendtlighed, og fremme af integration
*20/2001/medborger	Beskyttelse af vidner og involverede i straffesager mod vold, trusler og represalier
*46/2001/velfærd	Reumatikere og langvarige syge
*47/2001/kultur	Ändringar i Överenskommelse om Nordiska kulturfonden (andre at-sats)
*3/2002/presidiet	Nordbornas rättigheter
*4/2002/presidiet	Redogörelse till Nordiska rådets nationella delegationer om uppföljning av rådets rekommendationer
*8/2002/medborger	Strategi for bekæmpelse af racisme og fremmedfjendtlighed og fremme af integration (første, andre, tredje, fjerde, sjette at-sats)
*13/2002/presidiet	Stöd av demokratiutvecklingen i Kaliningrad
*18/2002/medborger	Konsekvensoplysninger og henvisning til de nordiske landes lovgivning i det nationale lovgivningsarbejde
*19/2002/medborgar	Människohandel (trafficking)
*21/2002/medborger	Bekjempelse av korrupsjon og hvitvasking av penger (første at-sats)
*22/2002/medborgar	Polisens roll och specialutbildning av polis (andre at-sats)
*24/2002/välfärd	Telemedisin mellan de nordiska länderna
*25/2002/välfärd	Hälsovårdssystem i Norden
*27/2002/kultur	Nordisk kulturpolitik og kulturstatistik (første at-sats)
*29/2002/kultur	Evaluering af Nordisk Ministerråds strategi for samarbejde med frivillig-sektoren (andre at-sats)
*30/2002/kultur	Nordisk formgivning och design
*31/2002/næring	Strategi og handlingsplan for ministerrådet for informations-teknologi (MR-IT) 2002-2004
*32/2002/kultur	Public Service TV och digitalisering
*33/2002/kultur	Nordisk språkgemenskap (andre, tredje, fjerde, femte og sjette at-sats)
*36/2002/kultur	Mobilitets- og støtteprogrammer inden for uddannelsesområdet
*37/2002/kultur	Uddannelse for unge i Norden
*38/2002/kultur	Nordisk tentamensgyldighed for højere uddannelser
*39/2002/kultur	Hvidbog om udbygning af Norden til en international ledende region for forskning og innovation

Rådet bifalt presidentens forslag.

Presidiets oppfølgning av interne beslutninger

Internt vedtak 1/1997
NORD-LEX databas (A 1142/p)

Nordiska rådet uppdrar åt presidiet

att i samarbete med Nordiska ministerrådet etablera en gemensam databas med utgångspunkt i vad som anges i medlemsförslaget A 1142/p

Internt beslut 1/2001
Nordisk Råds arbejde med Ministerrådets meddelelser om rekommandationer/fremstillinger og formelle kontakter mellem Nordisk Råds organer og modsvarende ministerråd (A 1270/kk)

Nordisk Råd beslutter

at Nordisk Råd så vidt muligt afskriver rekommandationer om Nordisk Ministerråds planer/programmer, når disse er iværksat. Dette set i lyset af ønsket om årlige rapporter om fremdriften i vedtagne planer

at Nordisk Råd tilrettelægger sit arbejde således, at Nordisk Råds organer kan indgå i dialog med de modsvarende ministerråd om planer/programmer og årlige rapporter om disse

Internt beslut 3/2001
Samernes stilling som urfolk og minoritet (A 1181/p)

Nordisk Råd beslutter

at henstille til Medborger- og Forbrugerudvalget at tage initiativ til diskussion om samernes stilling som urfolk og minoritet i det nordlige Norden. Dette skal ske i dialog med repræsentanter fra den samiske befolkning

Internt beslut 1/2002
Globale aktører (A 1248/næring)

Nordisk Råd beslutter

at Præsidiet generelt er opmærksom på problemstillingen omkring globalisering og den demokratiske og parlamentariske kontrol med globale aktører såsom WTO, Verdensbanken og IMF

Internt beslut 2/2002
Tema for Nordisk Råds Journalisttipendium 2003 (A 1299/medborger)

Nordisk Råd beslutter

at Nordisk Råds Journaliststipendium i år 2003 som tema har bekæmpelsen af racisme og fremmedfjendtlighed samt integration og etnisk mangfoldighed og at kvalificerede ansøgninger på området prioriteres ved valg af stipendiater

Internt beslut 3/2002
Demokratiutveckling i Kaliningrad (A 1307/presidiet)

Nordiska rådet beslutar

1) *att* ta upp frågan angående medborgarorganisationernas möjlighet till samarbete med Östersjörådets kommissionär för demokratisk utveckling

2) *att* uppmana den parlamentariska Östersjökonferensens permanenta kommitté att verka för medborgarorganisationernas samarbetsmöjligheter

3) *att* ta initiativet till att verka för ett vidgat parlamentariskt samarbete kring frågor om "good governance" vad gäller en effektiv administration, väl fungerande institutioner och lagtillämpning samt reformer på områden såsom rättssäkerhet, stabilitet i skattelagstiftningen och fastighetsrätt

4) *att* Nordiska rådets representanter i Östersjökonferensens permanenta kommitté presenterar detta betänkande i kommittén för att diskutera vilken roll kommittén önskar att ha i det fortsatta arbetet

Internt beslut 4/2002
Budgetprocessen (A 1303/kk)

Nordisk Råd beslutter

at overveje, hvorledes det interne arbejde med budgetprocessen kan forbedres, således at Nordisk Råds fremadrettede ønsker baserer sig på politiske vurderinger

Det meddeles, at intentionerne med de interne beslutninger 1/1997, 1/2001, 3/2001, 1/2002, 2/2002, 3/2002 og 4/2002 kan anses som opfyldt.

21. Val

Dokumentasjon

Presidieförslag om försöksordning för en vice president i Nordiska rådet (A 1336/presidiet)

a) Val av Nordiska rådets presidium

b) Val av Nordiska rådets president

c) Val av medlemmar till Nordiska rådets utskott samt kontrollkommitté

d) Val av ordförande och vice ordförande i Nordiska rådets utskott samt kontrollkommitté

e) Val av Valkommitté

Presidieförslag om försöksordning för en vice president i Nordiska rådet (A 1336/presidiet)

Presidiet hade föreslagit att Nordiska rådet antar följande interna beslut

1) *att* inrätta en försöksordning på två år för en vice president i Nordiska rådet, att gälla från och med presidentperioden 2004

2) *att* vid den 55:e sessionen och den 56:e sessionen välja en president och en vice president av Nordiska rådet för år 2004 respektive år 2005

3) *att* återkomma till Nordiska rådets 57:e session år 2005 med en evaluering av försöksordningen

Reservation

Den konservativa gruppen föreslår att

Nordiska rådet beslutar

att inte företa sig något i anledning av Presidieförslag om en försöksordning för en vice president i Nordiska rådet (A 1336/presidiet)

Presidieförslag om försöksordning för en vice president i Nordiska rådet (A 1336/presidiet)

Ole Stavad (Presidiets talsmann A 1336/presidiet):
Kort fra flertallet i Præsidiet vil vi gerne opfordre til, at vi får en vicepræsident. Jeg vil gerne understrege, det er ikke for på nogen måde at svække præsidentens rolle. Vi tror, det er vigtigt, vi har en stærk uantastet præsident, men med de mange, mange opgaver, som også internationalt hviler på en præsident, som skal kunne kombineres med et arbejde i det nationale parlament, da man jo skal trække et enkelt år ud og fungere både i sit nationale parlament, samtidig med at man skal løfte præsidentopgaven, så er det vores bedste opfattelse, at det vil være nyttigt, at vi har en repræsentant, der også, når præsidenten ikke selv kan være ude og repræsentere Nordisk Råd, har en præsident, der kan overtage opgaven.

Dertil kommer, at hvis vi tager samtlige udvalg – utskottene – vi har dér både en ordfører og en næstordfører. Derfor vil det vel være meget naturligt og i forlængelse af den måde, vi i øvrigt indretter os på, at vi også vælger en vicepræsident.

Vi foreslår det som en forsøgsordning i foreløbig 2 år, og det betyder jo, at vi under alle omstændigheder vender tilbage til sagen, når vi skal tage stilling til senest om 2 år, om vi skal permanentgøre ordningen, eller om vi skal på anden måde ændre i det. Så det er en forsøgsordning på 2 år, som jeg håber, Nordisk Råds parlamentarikere vil være med til, at vi åbner mulighed for.

Trond Helleland (Den konservative gruppen, reservantenes talsmann A 1336/presidiet):
Det var en kjent kunstner i Norge, Ferdinand Finne, som sa: Veien blir til mens du går. Det er vel litt det vi opplever i denne saken. Den konservative gruppen går imot å innføre en visepresidentordning i Nordisk Råd, og grunnen er at det ikke foreligger noen utredning for hvordan ordningen skal kunne fungere, eller hvorfor vi har behov for et slikt verv. Ole Stavad hadde en begrunnelse nå i sitt innlegg, og det er mer enn vi har sett i papirene så langt.

Her ser det ut til at vi først skal anskaffe en visepresident, og etterpå skal vi bestemme hva han eller hun skal gjøre. Det er en underlig framgangsmåte. Det er ingen arbeidsgiver, verken i offentlig eller privat sektor, som ansetter eller velger en person først for så etterpå å bestemme hva man skal bruke personen til. Men det vil tydeligvis flertallet gjøre her i Nordisk Råd.

Skal visepresidenten ha egne arbeidsoppgaver? Hva skal det være? Eller skal visepresidenten bare fungere når presidenten er syk eller ikke kan stille opp på møter og arrangementer i regi av Nordisk Råd? Dette er meg bekjent ikke bestemt. Skal visepresidenten være fra samme land som presidenten, eller skal han komme fra et annet land? Skal visepresidenten være fra samme parti som presidenten, eller skal han være fra et annet parti? Skal visepresidenten velges for ett år, eller skal han sitte over flere år for å sikre kontinuitet? Hva vil det koste med en visepresident? Er det behov for en visepresident? Det virker som om den sittende president og tidligere presidenter har klart seg godt uten en visepresident. Hvorfor skal ikke også den neste presidenten klare seg uten? Jeg lurer på hvorfor det er så viktig å innføre en visepresident akkurat nå. Hvorfor kan man ikke utrede dette skikkelig først?

Skal Den konservative gruppen kunne støtte en visepresidentordning, vil vi vite hva vi stemmer på. Det betyr at vi vil ha en skikkelig utredning før vi går inn for et slikt forslag. Jeg anbefaler derfor alle, men spesielt Den konservative gruppen å stemme imot forslaget om en visepresident i Nordisk Råd.

Ole Stavad:
Hr. præsident. Kun en kort bemærkning, for at debatten her ikke må skabe uklarhed i forhold til vore fremtidige valg. Det ligger helt klart fra flertallet i Præsidiets side, at det er en vicepræsident, der kommer fra det samme land, hvor præsidenten vælges. Det er vigtigt for at understrege, at der ikke er nogen former for uklarhed i forhold til de regler, vi udpeger efter de 2 år, hvor forsøgsperioden kører.

Trond Helleland:
Det er bra å få avklaringer underveis. Nå fikk vi en ny presisering, men ingen ting av dette står i dokumentet, i forslaget, og derfor er det etter min mening ikke riktig å gå til den beslutningen nå. Man bør heller gå gjennom ordningen og vurdere hvordan man skal gjøre det før man tar en beslutning.

Votering A 1336/presidiet

Presidiet föreslår plenarförsamlingen att

Nordiska rådet antar följande interna beslut

1) *att* inrätta en försöksordning på två år för en vice president i Nordiska rådet, att gälla från och med presidentperioden 2004
2) *att* vid den 55:e sessionen och den 56:e sessionen välja en president och en vice president av Nordiska rådet för år 2004 respektive år 2005
3) *att* återkomma till Nordiska rådets 57:e session år 2005 med en evaluering av försöksordningen

Reservation

Den konservativa gruppen föreslår att

Nordiska rådet beslutar

att inte företa sig något i anledning av Presidieförslag om en försöksordning för en vice president i Nordiska rådet (A 1336/presidiet)

Presidenten: Vi behandler nå A 1336/presidiet Presidieförslag om en försöksordning för en vice president i Nordiska rådet. Presidiets forslag til beslutning finnes i Sammanställning av förslag till beslut som er utdelt i salen. Den konservative gruppen har framlagt en reservasjon mot Presidiets forslag. De to forslagene tas opp til avstemning.

Vi går nå til votering om A 1336/presidiet i overensstemmelse med § 17 i Nordisk Råds arbeidsordning. Avstemningen avvikles i 2 omganger. Først avgis stemmene FOR og MOT forslaget. I den andre voteringen skal de medlemmer som avstår fra voteringen trykke på FOR-knappen. De som støtter Presidiets forslag trykker på knappen merket FOR. De som støtter reservantenes forslag trykker på knappen merket MOT.

49 medlemmer stemte for Presidiets forslag:
Mikko Alatalo, Arja Alho, Bendiks H. Arnesen, Ásta R. Jóhannesdóttir, Line Barfod, Heli Berg, Per Berthelsen, Sinikka Bohlin, Berit Brørby, Marianne Carlström, Ole Vagn Christensen, Ole Dorph, Ragnar Erlansson, Barbro Feltzing, Reynoldh Furustrand, Aud Gaundal, Per Erik Granström, Lennart Gustavsson, Michael Hagberg, May Elisabeth Hansen, Agne Hansson, Britt Hildeng, Margareta Israelsson, Anita Johansson, Risto Kuisma, Miapetra Kumpula, Jens Christian Larsen, Arne Lyngstad, Pehr Löv, Ragnwi Marcelind, Helge Mortensen, Lauri Oinonen, Outi Ojala, Aila Paloniemi, Runar Patriksson, Rannveig Guðmundsdóttir, Gabriel Romanus, Simo Rundgren, Inge Ryan, Jan Sahl, Rune J. Skjælaaen, Tuve Skånberg, Ole Stavad, Seppo Särkiniemi, Anita Apelthun Sæle, Nils-Erik Söderqvist, Frode Sørensen, Kristen Touborg og Lars Wegendal.

7 medlemmer stemte for reservantenes forslag:
Anne Berit Andersen, Trond Helleland, Inge Lønning, Harriet Lindeman, Kent Olsson, Raymond Robertsen og Else Theill Sørensen.

Ingen avsto fra å stemme

Fraværende:
John I. Alvheim, Tarja Cronberg, Drífa Hjartardóttir, Jóannes Eidesgaard, Roger Jansson, Lena Jensen, Jette Jespersen, Jónína Bjartmarz, Jógvan við Keldu, Anita Knakkergaard, Thor Gunnar Kofoed, Øyvind Korsberg, Asmund Kristoffersen, Ester Larsen, Göran Lennmarker, Leif Mikkelsen, Elisabeth Røbekk Nørve, Flemming Oppfeldt, Martin Saarikangas, Sigríður Anna Þórðardóttir, Sigurður Kári Kristjánsson, Steingrímur J. Sigfússon Christopher Stensaker, Ilkka Taipale, Satu Taiveaho, Arne Toft, Jan Vapaavuori og Cecilia Widegren.

Presidiets forslag til internt vedtak i anledning av A 1336/presidiet ble således vedtatt med 49 mot 7 stemmer (internt vedtak 3/2003).

Ole Stavad:
Jeg skal på vegne af en enig valgkomité tillade mig at kundgøre to bemærkninger til det, der er omdelt. Derfor skulle der ikke være nogen grund til at foretage nogen gennemgang. Men der er to bemærkninger:

Vi har desværre begået en fejl i det omdelte materiale under Miljø- og Naturresurseudvalget, hvor der ved en fejl står Satu Taipale. Vi undskylder over for Satu. Der skal stå Satu Taiveaho. Det bliver selvfølgelig rettet i det udsendte materiale – jeg beklager, hvis udtalen af navnet ikke har været tilstrækkeligt præcis.

Det andet er, at vi jo i lyset af den beslutning, vi traf for et øjeblik siden om at udpege en vicepræsident, hvilket jo ikke har kunnet været med i det omdelte materiale, skal jeg på en enig valgkomités vegne indstille, at vi vælger Anita Johansson fra Sverige som vicepræsident. Resten skulle gerne fremgå af det omdelte, og jeg kan som sagt sige, at det er på vegne af en enig valgkomité. Selv om fødselsveerne har været hårde og lange, så er det glædeligvis lykkedes at nå til en bred enighed.

b) Val av Nordiska rådets president

Presidenten: Jeg foreslår, at vi først vælger præsident og vicepræsident for Nordisk Råd og derefter de øvrige medlemmer af præsidiet.

Valgkomiteen hadde foreslått at for 2004 skulle **Gabriel Romanus** (fp), Sverige (Midtengruppen) velges til Nordisk Råds president.

Rådet bifalt Valgkomiteens forslag.

Presidenten: Vi fortsætter nu med valg af Nordisk Råds vicepræsident for 2004.

Valgkomiteen hadde foreslått at for 2004 skulle **Anita Johansson** (s), Sverige (Den sosialdemokratiske gruppen) velges til Nordisk Råds visepresident.

Rådet bifalt Valgkomiteens forslag.

a) Val av Nordiska rådets presidium

Valgkomiteen hadde foreslått at for 2004 skulle **Presidiet** ha følgende sammensetning:

Midtengruppen:
Jónína Bjartmarz (F), Island
Jens Chr. Larsen (V), Danmark
Pehr Löv (sv), Finland
Gabriel Romanus (fp), Sverige, ***president***
Jan Sahl (KrF), Norge

Den sosialdemokratiske gruppen:
Berit Brørby (A), Norge
Rannveig Guðmundsdóttir (S), Island
Anita Johansson (s), Sverige, ***visepresident***
Ole Stavad (S), Danmark

Den konservative gruppen:
Inge Lønning (H), Norge
Kent Olsson (m), Sverige
Martin Saarikangas (saml), Finland

Den venstresosialistiske grønne gruppen:
Outi Ojala (vänst), Finland

c) Val av medlemmar till Nordiska rådets utskott samt kontrollkommitté

Valgkomiteen hadde foreslått at for 2004 skulle **Kultur- og utdanningsutvalget** ha følgende sammensetning:

Midtengruppen
Mikko Alatalo (cent), Finland
Heli Berg (fp), Sverige
Ragnar Erlandsson (ÅC), Åland
Ester Larsen (V), Danmark
Tuve Skånberg (kd), Sverige
Rune J. Skjælaaen (Sp), Norge

Den sosialdemokratiske gruppen:
Ole Dorph (Si), Grønland
Britt Hildeng (A), Norge
Nils-Erik Söderqvist (s), Sverige
Frode Sørensen (S), Danmark
Lars Wegendal (s), Sverige

Den konservative gruppen:
Trond Helleland (H), Norge
Kaj Ikast (KF), Danmark
Jógvan við Keldu (Ff), Færøyene

Den venstresosialistiske grønne gruppen:
Lena Jensen (SV), Norge

Valgkomiteen hadde foreslått at for 2004 skulle **Velferdsutvalget** ha følgende sammensetning:

Midtengruppen:
Tarja Cronberg (gröna), Finland
Leif Mikkelsen (V), Danmark
Aila Palomiemi (cent), Finland
May-Helen Molvær Grimstad (KrF), Norge

Den sosialdemokratiske gruppen:
Arja Alho (sd), Finland
Aud Gaundal (A), Norge
Margareta Israelsson (s), Sverige
Ilkka Taipale (sd), Finland

Den konservative gruppen:
Elisabeth Røbekk Nørve (H), Norge
Else Theill Sørensen (KF), Danmark
Sigríður Anna Þórðardóttir (Sj), Island

Den venstresosialistiske grønne gruppen:
Line Barfod (EL), Danmark
May Elisabeth Hansen (SV), Norge

Andre:
John I. Alvheim (FrP), Norge
Anita Knakkergaard (DF), Danmark

Valgkomiteen hadde foreslått at for 2004 skulle **Medborger- og forbrukerutvalget** ha følgende sammensetning:

Midtengruppen:
Elisabeth Arnold (RV), Danmark
Sari Essayah (kd), Finland
Arne Lyngstad (KrF), Norge
Aulis Ranta-Muotio (cent), Finland

Den sosialdemokratiske gruppen:
Marianne Carlström (s), Sverige
Risto Kuisma (sd), Finland
Per Kaalund (S), Danmark
Berndt Sköldestig (s), Sverige
Jens Stoltenberg (A), Norge

Den konservative gruppen:
Anne Berit Andersen (H), Norge
Anne Holmlund (saml), Finland
Inger René (m), Sverige
Marja Tiura (saml), Finland

Den venstresosialistiske grønne gruppen:
Lennart Gustavsson (v), Sverige

Andre:
Jette Jespersen (DF), Danmark

Valgkomiteen hadde foreslått at for 2004 skulle **Miljø- og naturressursutvalget** ha følgende sammensetning:

Midtengruppen:
Per Berthelsen (D), Grønland
Barbro Feltzing (mp), Sverige
Agne Hansson (c), Sverige
Ragnwi Marcelind (kd), Sverige
Simo Rundgren (cent), Finland

Den sosialdemokratiske gruppen:
Sinikka Bohlin (s), Sverige
Jóannes Eidesgaard (Jvfl.), Færøyene
Asmund Kristoffersen (A), Norge
Satu Taiveaho (sd), Finland
Ásta R. Jóhannesdóttir (A), Island

Den konservative gruppen:
Harriet Lindeman (FS), Åland
Sigurður Kári Kristjánsson (Sj), Island

Den venstresosialistiske grønne gruppen:
Inge Ryan (SV), Norge
Kristen Touborg (SF), Danmark

Andre:
Øyvind Korsberg (FrP), Norge

Valgkomiteen hadde foreslått at for 2004 skulle **Næringsutvalget** ha følgende sammensetning:

Midtengruppen:
Thor Gunnar Kofoed (V), Danmark
Lauri Oinonen (cent), Finland
Flemming Oppfeldt (V), Danmark
Runar Patriksson (fp), Sverige

Den sosialdemokratiske gruppen:
Ole Vagn Christensen (S), Danmark
Reynoldh Furustrand (s), Sverige
Per Erik Granström (s), Sverige
Miapetra Kumpula (sd), Finland

Den konservative gruppen:
Drífa Hjartardóttir (Sj), Island
Ola Sundell (m), Sverige
Raymond Robertsen (H), Norge
Jan Vapaavuori (saml), Finland

Den venstresosialistiske grønne gruppen:
Steingrímur J. Sigfússon (VG), Island

Andre:
Thore A. Nistad (FrP), Norge

Valgkomiteen hadde foreslått at for 2004 skulle ***Kontrollkomiteen*** ha følgende sammensetning:

Midtengruppen:
Tuve Skånberg (kd), Sverige
Aulis Ranta-Muotio (cent), Finland

Den sosialdemokratiske gruppen:
Aud Gaundal (A), Norge
Berndt Sköldestig (s), Sverige

Den konservative gruppen:
Raymond Robertsen (H), Norge
Sigurður Kári Kristjánsson (Sj), Island

Den venstresosialistiske grønne gruppen:
Kristen Touborg (SF), Danmark

d) Val av ordförande och vice ordförande Nordiska rådets utskott samt kontrollkommitté

Valgkomiteen hadde foreslått at for 2004 skulle **Lars Wegendal** (s), Sverige velges til formann for Kultur- og utdanningsutvalget, med **Ester Larsen** (V), Danmark som nestformann.

Valgkomiteen hadde foreslått at for 2004 skulle **Tarja Cronberg** (gröna), Finland velges til formann for Velferdsutvalget, med **Arja Alho** (sd), Finland som nestformann.

Valgkomiteen hadde foreslått at for 2004 skulle **Arne Lyngstad** (KrF), Norge velges til formann for Medborger- og forbrukerutvalget, med **Per Kaalund** (S), Danmark som nestformann.

Valgkomiteen hadde foreslått at for 2004 skulle **Asmund Kristoffersen** (A), Norge velges til formann for Miljø- og naturressursutvalget, med **Sigurður Kári Kristjánson** (Sj), Island som nestformann.

Valgkomiteen hadde foreslått at for 2004 skulle **Drífa Hjartardóttir** (Sj), Island velges til formann for Næringsutvalget, med **Steingrímur J. Sigfússon** (VG), Island som nestformann.

Valgkomiteen hadde foreslått at for 2004 skulle **Raymond Robertsen** (H), Norge velges til formann for Kontrollkomiteen, med **Aulis Ranta-Muotio** (cent), Finland som nestformann.

Rådet bifalt Valgkomiteens forslag.

e) Val av Valkommitté

Valgkomiteen hadde foreslått at for 2004 skulle **Valgkomiteen** ha følgende sammensetning:

Midtengruppen:
Arne Lyngstad (KrF), Norge
Jens Christian Larsen (V), Danmark

Den sosialdemokratiske gruppen:
Berit Brørby (A), Norge
Ole Stavad (S), Danmark

Den konservative gruppen:
Kent Olsson (m), Sverige
Martin Saarikangas (saml), Finland

Den venstresosialistiske grønne gruppen:
Lennart Gustavsson (v), Sverige

Suppleringsvalg til Nordisk Kulturfond:

Suppleant: Ester Larsen (V), Danmark (træder ind i stedet for Marianne Jelved (RV)

22. Tal av den nyvalde presidenten

Gabriel Romanus:
Ärade president! Kära vänner! På det nyvalda presidiets, vice presidentens och mina egna vägnar tackar jag för det förtroende som ni har visat oss. Jag är övertygad om att vi alla kommer att hjälpas åt att se till att ledningen av Nordiska rådet det kommande året blir ett lagarbete.

Om jag ändå – eftersom förhandlingarna har varit så effektiva – får ta några minuter för att skissartat säga några ord om min vision när det gäller Nordiska rådets uppgifter, kan jag sammanfatta dem i fyra punkter.

1. Ett gränslöst Norden. Det har vi talat mycket om under denna session, naturligtvis omfattande hela Norden, inklusive Västnorden som en likaberättigad part.

2. Vi ska göra Norden till en stark kraft i det nya Europa. Vi har, som vi alla vet, olika anslutningsformer för de nordiska länderna, och det gör det särskilt viktigt att vi kan arbeta för att Norden ska bli en stark kraft i Europa. Vi kommer att kunna bli en starkare kraft genom samarbetet med andra små stater, i första hand i Baltiska församlingen. Vi har under sessionen också hört det magiska 5+3+3. Vi kan också etablera ett fruktbart samarbete med Benelux-länderna.

3. Samarbetet med de baltiska staterna har naturligtvis ett eget värde för oss, bortsett från Europasamarbetet. Samarbetet med vårt närområde sker i hög grad för att vi ska förbättra och slå vakt om vår gemensamma miljö runt Östersjön, i nordvästra Ryssland och Arktis. Vi ska arbeta för att fördjupa det samarbetet. Att de baltiska staterna nu blir partner i Nordiska investeringsbanken är ett viktigt första steg. Jag gläder mig också åt att ministerrådet har beslutat undersöka om detta kan gälla även andra organ.

Om jag ska säga något särskilt när det gäller vårt samarbete med de baltiska staterna, vill jag nämna att vi bör stödja uppbyggnaden av frivilligorganisationer. De har under så lång tid varit förhindrade att få ett fritt föreningsliv. De nordiska länderna torde höra till de mest genomorganiserade i världen; det finns inte en hobby- eller intressegrupp som inte har en egen organisa-

tion. Man kan skratta åt det, men det ger också en väldig styrka åt våra demokratier, detta att så många människor är engagerade i frivilligarbete. Det är ett område där vi kan hjälpa till med utvecklingen i de baltiska staterna. Vi vet att även frivilligarbete kostar pengar, särskilt när man ska resa mellan olika länder och få den stimulans som ett sådant utbyte innebär.

4. Att försvara och framför allt utveckla den nordiska välfärdsmodellen. Den står inför hot, både inre problem och yttre hot. Vi har hört om den demografiska utmaningen. Befolkningen blir äldre. Vi är också medvetna om att det moderna arbetslivet utsätter oss för nya typer av påfrestningar. Vi har trycket från droger, både alkohol och olagliga droger.

Vi har naturligtvis olika nyanser i vår syn på den nordiska modellen. Vi har en stimulerande dialog både i det egna politiska livet, med våra egna nationella politiker, och här i Nordiska rådet. Men vi ser också att mycket förenar. Det märker vi inte minst när vi kommer i kontakt med andra länder utanför Norden. Göran Lennmarker myntade uttrycket att Nordiska rådet är Nordens politiska torg, där vi vandrar omkring som de gamla grekerna och samtalar med och stimulerar varandra, också genom att lära av varandra – bygger nätverk, som det heter med modern terminologi. Det är någonting som jag ser som det allra viktigaste med Nordiska rådet.

Det är också viktigt att effektivisera rådets arbete. Vi har fått mycket intressanta förslag från Bengt Sundelius och Claes Wiklund, som via Kontrollkommittén landar i Presidiet. Vi kan alltid bli bättre. Vi kommer att bli bättre. Men det är också viktigt att våra inre problem inte tar för stort utrymme. Vi får inte bli en klubb för inbördes beundran. Denna session har varit välgörande, därför att människornas vardagsproblem har stått i centrum. Det arbetet ska fortsätta kommande år.

Rådet har redan antagit ett program för det kommande året. Det täcker många områden av politiken. Men naturligtvis är vi, som andra parlamentariska församlingar, framför allt inriktade på att driva på regeringen, det vill säga i vårt fall Nordiska ministerrådet. Vi har en bra dialog – den har lovordats här – och jag har de bästa erfarenheter av det gångna året och dess svenska ordförandeskap. Jag ser fram mot en fortsatt god dialog med ministerrådet under det nya ordförandeskapet.

Vi har hört några föga inlindade uppmaningar att anta färre rekommendationer. Vi ska fokusera, eller prioritera, som det brukar heta. Om detta har jag två synpunkter. För det första vill alla regeringar att parlamenten ska fatta färre beslut. De ska egentligen bara bifalla regeringarnas förslag. Det är inget speciellt för Nordiska ministerrådet och Sveriges regering. Ni känner säkert alla igen det. För det andra uppträder ministerrådet i 15 olika skepnader, och varje sådant ministerråd täcker en viktig del av människors liv. På samma sätt har vi våra fem utskott, och Presidiet som ett sjätte. Det är klart att vi inom varje utskott prioriterar, och bör prioritera. Men vi har också ambitionen att tillsammans täcka viktiga delar av människors liv.

Jag skulle vilja säga för min personliga del: Okej! Om vi antar färre rekommendationer ökar också kravet på att dessa rekommendationer genomförs. Saken har två sidor. Jag ser att vår samarbetsminister nickar instämmande. Det betyder att om vi antar färre rekommendationer kan vi förvänta oss att de blir utförda snabbare och effektivare. Det tackar vi för redan på förhand.

Inge Lønning är president fram till årsskiftet, om jag har förstått konstitutionen rätt. Det innebär att det är vår nuvarande president som ska framföra ett tack till alla som gjort sessionen till en sådan angenäm upplevelse för oss. Men Inge kan knappast tacka sig själv, så det vill jag göra.

Jag vill tacka det norska värdskapet för goda och trivsamma arrangemang. Jag vill tacka presidenten personligen för god ledning under året. Din humor och din djupa humanistiska och teologiska bildning är stora tillgångar som vi alla har haft glädje av i vårt umgänge.

Jag vill också rikta en komplimang till redaktionen för Kort och Gott, som har gett oss snabb och heltäckande information även under denna session.

Jag ber att få hälsa alla välkomna till Stockholm den 1–3 november nästa år.

Jag vill sluta med att citera en stor nordist, som är en förebild för många, inklusive mig, nämligen Bertil Ohlin. När han valdes till president i Nordiska rådet 1964 avslutade han sitt tal med följande ord, som är aktuella även i dag när vi som parlamentariker möter frågan: ”Vad gör

Ni för att skapa mänskligare förhållanden? – kan de nordiska folken svara: Vi arbetar. Vi söker lösa de näraliggande problemen i vår del av världen, och vi deltar helhjärtat i de stora internationella organisationerna. Det räcker ett stycke – om vi kan tillägga, att vi är beredda till kraftigare tag längre fram – och ganska snart, när det gäller stödet åt de unga, fattiga nationerna. Mycket mer än så kan vi just nu inte göra. Mindre än så kan vi inte inför oss själva försvara. En steg för steg vidgad praktisk samverkan i Norden är – alla pessimister till trots – en omistlig del av vår strävan att göra vår insats för mellanfolklig förståelse, vänskap och fred. Det är också en väg att bättre utnyttja de möjligheter till rika upplevelser, som den nordiska kulturgemenskapen skänker oss." Så långt Bertil Ohlin för 40 år sedan. Men det gäller, som sagt, även i dag.

Applaus

23. Fastställande av tid och plats för nästa session

Presidenten meddelte at Nordisk Råds 56. sesjon finner sted i Stockholm uke 45 i 2004.

Rådet bifalt presidentens forslag.

24. Sessionens avslutande

President **Inge Lønning**:
En stor takk til Gabriel Romanus. Den sittende president kan meddele den hemmelighet at jeg i den seneste tid, ettersom kalenderåret har gått, har overveiet muligheten av å foreslå at Nordisk Råd skulle legge bak seg presidentstyret og isteden gå over til monarki, som har en mer livsvarig karakter. Men etter å ha hørt den nyvalgte presidents tale, angrer jeg ikke på at jeg har latt det falle.

Vi er dermed kommet til dagsordenens siste punkt, avslutning, og det skal jeg gjøre meget kort. Det dreier seg egentlig bare om å si den nødvendige takk, først og fremst til rådets medlemmer, for stor samarbeidsvilje når det gjelder å komme gjennom den store saksmengden til riktig tid. Det takker jeg for. Jeg takker også for at våre forhandlinger har foregått i en så åpen og vennlig atmosfære, og at vi har kommet frem til beslutninger som vi er tjent med for fremtiden.

Under den norske regjerings mottakelse på Akershus i går kveld sa Norges statsminister at forskjellen mellom Nordisk Råd og en kamel er at en kamel kan arbeide i 14 dager uten mat og drikke, mens Nordisk Råd kan spise og drikke i 14 dager uten å arbeide. Det viser at det er meget lenge siden Norges statsminister har vært medlem av Nordisk Råd. Min vurdering er at Nordisk Råd mer og mer ligner på en kamel, og at vi er en hardt og seriøst arbeidende forsamling, som i løpet av utrolig få dager klarer å fatte vesentlige vedtak og føre ordentlige debatter. For det skylder vi en særlig takk til vår stab, som er meget kompetent og meget arbeidsvillig. Det gjelder både sekretariatet i København, med alle avdelinger, som har ytet oss en fremragende service under disse dagene. Den takken stiler jeg til Frida Nokken på vegne av rådet. Og det gjelder ikke minst vårt norske sekretariat, og den takken stiler jeg til Kjell Myhre-Jensen. Det gjelder også den norske delegasjon, det norske Storting og stortingspresident Jørgen Kosmo, som har stilt alle Stortingets fasiliteter til rådighet, og vår tekniske stab i Stortinget, som har gjort en god innsats for å hjelpe oss til å gjennomføre dette møtet i Oslo.

Med det erklærer jeg Nordisk Råds 55. sesjon for avsluttet. Klokken er presis 17.00, og alle tilønskes en trygg og lykkelig reise hjem.

Applaus

Sesjonen ble avsluttet kl. 17.00.

Godkjennelse av protokoll

Denne protokollen, som omfatter stenografiske referater av forhandlingene på Nordisk Råds 54. sesjon i Helsingfors 27.–29. oktober 2003, har blitt ført av Guðrún Garðarsdóttir og Hilde Elisabeth Haaland ved Nordisk Råds sekretariat. Plenumsforsamlingens forhandlinger ble ledet i samsvar med kap. 1 § 6 i rådets arbeidsordning.

I samsvar med kap. 1 § 21 i rådets arbeidsordning godkjennes protokollen herved.

For Nordisk Råds presidium

Inge Lønning
President

Frida Nokken
Rådsdirektør

Saker m.m.

Presidiets betänkande

Medlemsförslag om att Nordiska rådet bör inrätta ett nordiskt filmpris

(Reservation, se s. 295)
(Bilaga 1: Kultur- och utbildningsutskottets uttalande 2002, se s. 296
Bilaga 2: Kultur- och utbildningsutskottets uttalande 2003, se s. 298
Bilaga 3: Medlemsförslaget, se s. 300
Bilaga 4: Presidiets delbetänkande 2002, se s. 301)

1. Presidiets förslag

Presidiet föreslår att

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

1) *att* inrätta Nordiska rådets filmpris inkl. förslag till stadgar

2) *att* verka för att Nordiska rådets filmpris, om möjligt, etableras år 2004

2. Medlemsförslaget

Förslagsställarnas – den socialdemokratiska gruppen i Nordiska rådet – motivering för att Nordiska rådets filmpris bör inrättas är följande:

"I Norden produceras många bra filmer och det sker ett omfattande och växande utbyte av filmskapare och filmarbetare, skådespelare och teknik mellan de nordiska länderna. Det ökade samarbetet har haft stora och positiva konsekvenser genom större bredd och högre kvalitet i den nordiska filmproduktionen. Nordiska ministerrådet och de nordiska regeringarna har insett vikten av detta samarbete och uppmärksammat det genom olika former av stöd. Men de nordiska filminstituten har också funnit att spridningen av nordisk film inom Norden är mycket ojämn beroende på nationella traditioner och förhållningssätt. Ett nordiskt filmpris kan liksom de nordiska priserna för litteratur och musik ge det nordiska kulturskapandet ytterligare uppmärksamhet och stärka den viktiga nordiska hemmamarknaden. Ett nordiskt filmpris lyfter fram en kulturform som profilerar nordiskt språk och kultur, intresserar den unga generationen och som också har ökande distributionsmöjligheter på grund av den digitala utvecklingen. Formerna för ett nordiskt filmpris kan utarbetas i samverkan med de nordiska filminstituten och de samarbetsorgan som har ett intresse av att det nordiska kultursamarbetet på filmens område utvecklas". Det föreslås att "Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet att utreda förutsättningarna för ett nordiskt filmpris med sikte på att det första gången kan utdelas under 2002 då Nordiska rådet firar sitt 50-årsjubileum."

3. Medlemsförslagets behandling

Medlemsförslagets slutkläm gav upphov till en beredning i olika faser. Medlemsförslaget har behandlats i etapper år 2002 och igen år 2003, både i Presidiet, som har det övergripande policyansvaret och av Kultur- och utbildningsutskottet, som har det fackliga sakområdet. Vid två tillfällen, år 2002 och år 2003, har presidiet begärt att utskottet uttalar sig till Presidiet om de kulturpolitiska argumenten för inrättande av ett nordiskt filmpris.

Första fasen: före den 54:e sessionen

I första fasen, år 2002, koncentrerades arbetet främst på att undersöka om det fanns bred politisk vilja för att utdela ett filmpris vid Nordiska rådets jubileumssession i Helsingfors år 2002, som en kulturell markering, och om professionell beredskap fanns för en snabb nominerings- och utdelningsprocess för att åstadkomma det. Parallellt dryftades saken i ministerrådet.

Mot bakgrund av Kultur- och utbildningsutskottets uttalande till Presidiet år 2002, se Bilaga 2, och med informationen om att ministerrådet (MR-K), förutsatt en samsyn mellan rådet och ministerrådet, ställde sig positivt till utdelning av ett nordiskt filmpris som en jubileumsmarkering, avgav presidiet ett delbetänkande om medlemsförslaget den 15 april 2003, se Bilaga 4, med följande beslut:

- Presidiet inställer om att ett nordiskt filmpris utdelas i anslutning till Nordiska rådets session 2002 och att ministerrådet underrättas snarast härom i en skrivelse.
- Presidiet avger i detta skede ett delbetänkande om medlemsförslag om att Nordiska rådet bör upprätta ett nordiskt filmpris (A 1276/presidiet). Presidiet avger sitt betänkande om medlemsförslaget med förslag till beslut i rådet när en ny samlad strategi för rådets priser utarbetats och erfarenheter av filmprisutdelningen år 2002 föreligger.

Nordiska rådets filmpris utdelades sedan vid Nordiska rådets jubileumssession i Helsingfors, som en kulturell markering av det nordiska samarbetet. Priset gick till den finske filmskaparen Akis Kaurismäki, för filmen "Mannen utan minne". Nominerings- och bedömningsprocessen och annan administration av prisets utdelning sköttes av Nordiska film- och TV-fonden och Scandinavian Films i enlighet med godkända riktlinjer för utdelningen av priset år 2002. Utdelningen fick en gynnsam evaluering.

Andra fasen: efter den 54:e sessionen

I den andra fasen har behandlingen av medlemsförslaget främst inriktats på om det finns en möjlighet att inrätta Nordiska rådets filmpris som ett permanent pris.

I ministerrådet har dryftelserna fortsatt parallellt år 2003. Det föreligger information om att kulturministrarna – med viss skepsis från Danmark – sagt sig kunna acceptera att Nordiska rådets filmpris inrättas, förutsatt en rekommendation från Nordiska rådet.

Presidiet behandlade medlemsförslaget igen den 25 juni 2003, med följande beslut:

- Presidiet översänder medlemsförslaget om "att Nordiska rådet bör inrätta ett nordiskt filmpris (A 1276/presidiet)" till Kultur- och utbildningsutskottet med anmodan om att uttala sig.
- Presidiet nedsætter en arbejdsgruppe med repræsentanter fra hver partigruppe, som skal give en udredning/vurdering af de 3 eksisterende priser på præsidiets møde i september.

Presidiets ad hoc grupp om Nordiska rådets priser

En ad hoc grupp bestående av presidiemedlemmarna Inge Lønning (H) konservativa gruppen, Ragnwi Marcelind (kd) mittengruppen, Ole Stavad (S) socialdemokratiska gruppen och Outi Ojala (vänst) vänstersocialistiska gröna gruppen, sammanträdde den 8 oktober 2003, med mandat att värdera Nordiska rådets priser. Ad hoc gruppens konklusion och inställning till presidiet:

- Nordiska rådet bör rekommendera Nordiska ministerrådet att inrätta Nordiska rådets filmpris.
- Det finns inte anledning till anmärkningar på vare sig Nordiska rådets litteraturpris eller Nordiska rådets musikpris, där priserna ges till ett verk.
- Natur- och miljöpriset, som är ett hederspris, bör värderas ytterligare.

Mittengruppens medlem i gruppen sa sig inte kunna bifalla ad hoc gruppens inställning och konklusion med hänsyn till hennes mandat från mittengruppen.

Presidiets möte den 8 oktober 2003

Positiv inställning till upprättande av Nordiska rådets filmpris har i rådet uttalats både från ett flertal i Kultur- och utbildningsutskottet samt från Presidiets ad hoc grupp om rådets priser.

Presidiet fattade den 8 oktober 2003 ett majoritetsbeslut om bifall till Medlemsförslag om att Nordiska rådet bör inrätta ett nordiskt filmpris (A 1276/presidiet). Såvitt det gäller Nordiska rådets natur- och miljöpris, avser Presidiet att före årets slut utvärdera priset och framlägga förslag om den framtida utformningen av detta.

Mittengruppens ordförande lämnade vid Presidiets möte gruppens reservation mot Presidiets beslut:

"Mittengruppen i Nordiska rådet reserverar sig mot beslutet att bifalla medlemsförslaget om att Nordiska rådet bör inrätta ett nordiskt filmpris. Idag finns tre priser; litteraturpriset, musikpriset och natur- och miljöpriset. Risken finns, enligt mittengruppen, att fler priser riskerar att tränga undan eller förta statusen från NR:s priser. Vi menar också att det finns andra kulturområden som skulle kunna vara tänkbara mottagare av ett Nordiska rådets kulturpris. Mittengruppen kan se fördelen med ett filmpris, men anser att införandet av ett ytterligare pris inom Nordiska rådet bör föregås av noggrannare utvärderingar av nuvarande priser och djupare analys av beslutet om att utöka antalet priser – inte minst utifrån ett kostnadshänseende."

Presidiets förslag i anledning av Medlemsförslag om att Nordiska rådet bör inrätta ett filmpris (A 1276/presidiet) behandlas av plenarförsamlingen vid Nordiska rådets 55:e session i Oslo.

4. Presidiets synpunkter

Presidiet noterar att medlemsförslaget beskriver en gällande realitet för den nordiska filmen. Presidiet noterar vidare att i Kultur- och utbildningsutskottets uttalande år 2003, se Bilaga 1, bekräftas denna realitet av utskottets möte med direktören för Nordiska film- och TV-fonden, den 23 september 2003:

Situationen för den nordiska filmen bedöms god, sett i förhållande till den nationella marknadsandelen. Likaså fungerar samproduktion av film mellan länderna väl. Däremot är distributionen av film mellan de nordiska länderna otillfredsställande, trots att det uppnås goda marknadsandelar för de få filmer som visas, t.ex. filmen "Mannen utan minne" (Nordiska rådets filmpris 2002). Ett nordiskt filmpris, framgår det vidare, skulle bli en kvalitetsstämpel för de nominerade filmerna till Nordiska rådets filmpris, och som Nordiska film- och TV-fonden skulle framhålla både i Norden och internationellt. Av utskottets uttalande framgår även bedömningen att priset bör utdelas varje år.

Kulturgemenskap samt utveckling och utvidgning av den kulturella hemmamarknaden är överordnade målsättningar i det nordiska kultursamarbetet.

Nordiska rådets filmpris har, menar Presidiet, förutsättningar som kan bidra till ökning i utbud och distribution av nordisk film i samtliga nordiska länder och internationellt.

Presidiets bedömning är att den näringseffekt och de andra effekter som ett filmpris till en nordisk spelfilm skulle generera är av väsentlig betydelse för att uppnå kultursamarbetets överordnade målsättningar. Presidiet menar att de två andra befintliga kulturpriserna, Nordiska rådets litteraturpris respektive Nordiska rådets musikpris – där det skapade verkets kvalitativa egenskaper ställs i första rummet – har stor bärkraft i detta hänseende. Genom den uppmärksamhet och promovering som det visat sig att Nordiska rådets priser ger, kan ett Nordiska rådets filmpris, tillsammans med Nordiska rådets litteraturpris respektive Nordiska rådets musikpris utgöra en tredje bärande pelare av kulturgemenskap i Norden, i närområdet och internationellt.

Det föreligger ett regelverk som tillämpats vid utdelningen av det nordiska filmpriset 2002 vid Nordiska rådets jubileumssession. Presidiet menar att regelverket mycket väl kan utgöra underlag till stadgar för Nordiska rådets filmpris.

Etablering av Nordiska rådets filmpris år 2004 fordrar en snabb process. Presidiets hopp är att ministerrådet skyndsamt kan överlämna förslag till stadgar med sikte på att den formella be-

slutsprocessen från ministerrådets och rådets sida kan vara avslutad i tidigt skede år 2004. Det är viktigt att priset offentliggörs samt utdelas på en tidpunkt som mest möjligt synliggör priset.

Presidiet påpekar att årets budgetbetänkande innehåller en anmodan om att det finns en budgetmässig beredskap för ett Nordiskt filmpris i budgeten 2004, förutsatt ett beslut i rådet om att rekommendera Nordiska ministerrådet att inrätta Nordiska rådets filmpris.

Presidiet föreslår att

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

1) *att* inrätta Nordiska rådets filmpris inkl. förslag till stadgar
2) *att* verka för att Nordiska rådets filmpris, om möjligt, etableras år 2004

Oslo den 27 oktober 2003

Arja Alho (sd)
Berit Brørby (A)
Anita Johansson (s)
Inge Lønning (H), president
Outi Ojala (vänst)
Rannveig Guðmundsdóttir (A)
Martin Saarikangas (saml)
Sigríður Anna Þórðardóttir (Sj)
Ole Stavad (S)

Reservation

De tre nordiska utmärkelserna – Nordiska rådets litteraturpris, Nordiska rådets musikpris och Nordiska rådets natur- och miljöpris – har alla inom var sitt område haft stor betydelse och fått betydande genomslag. Litteraturpriset, som i år utdelas för 42:a året i följd, står som särskild symbol för Nordiska rådets verksamhet inom kulturrådet.

Mittengruppen sätter stort värde på att Nordiska rådets utmärkelser också framöver kan tillmätas en särskild betydelse inom sina verksamhetsområden såväl som för Nordiska rådets egen roll att främja nordisk kultur.

Ett nordiskt filmpris skulle på flera sätt kunna vidga perspektivet på nordiskt kulturarbete. Nordisk filmpris skulle på flera sätt kunna vidga perspektivet på nordiskt kulturarbete. Nordisk film har i dag ett stort genomslag internationellt. Ett nordiskt pris inom den visuella kulturen skulle därför kunna vara värdefullt.

Mittengruppen finner det å andra sidan viktigt att inte verksamheten med nordiska pris får ett sådant omfång, att betydelsen av och uppmärksamheten för de nordiska prisen urholkas. Mittengruppen kan därför inte ställa sig bakom en utvidgning av antalet nordiska pris utan att en omsorgsfull utvärdering och värdering av de nuvarande prisen gjorts. Mot bakgrund av en sådan analys skulle Rådet kunna ta ställning till antalet nordiska pris och vilka dessa samt formerna för dem skulle vara.

Mittengruppen föreslår att

Nordiska rådet beslutar

att inte företa sig något i anledning av Medlemsförslag om att Nordiska rådet bör inrätta ett nordiskt filmpris (A 1276/presidiet)

Oslo den 27 oktober 2003

Jónína Bjartmarz (F)
Jens Christian Larsen (V)
Ragnwi Marcelind (kd)
Jan Sahl (KrF)

Bilaga 1

Vedrørende: Udtalelse om medlemsförslag om att Nordiska rådet bör inrätta ett nordiskt filmpris (A 1276/presidiet)

Kultur- og Uddannelsesudvalget har modtaget Præsidiets anmodning om en udtalelse vedr. ovenstående medlemsforslag, bl.a. om hvor ofte det foreslås at prisen uddeles.

Kultur- og Uddannelsesudvalgets tidligere udtalelse af 26. marts 2002

Kultur- og Uddannelsesudvalget oversendte den 26. marts 2002 en udtalelse til Præsidiet, hvor samtlige medlemmer af udvalget støttede tanken om at oprette en nordisk filmpris.

Udvalgets begrundelse var:

- der bør sættes fokus på nordisk film, som er af meget høj kvalitet,
- en nordisk filmpris ville virke fremmende for udbredelse af kendskabet til og forståelsen for nordiske sprog og kultur i de nordiske lande, f.eks. kunne de nominerede film vises i tv.

Udvalget var enige om, at man burde fokusere på filmen som samlet produkt, ikke på enkelt personer.

Scandinavian Films, Nordisk Film og TV-fond og de nationale nordiske filminstitutter/-fonde udtrykte i et fælles svar på udvalgets skriftlige høringsrunde glæde over, at tanken nu er rejst i Nordisk Råd. Formålet med en filmpris er, at øge udbudet og spredningen af nordiske film i alle nordiske lande for at styrke det nordiske kulturfællesskab og udvikle Norden som kulturelt hjemmemarked.

Kultur- og Uddannelsesudvalgets behandling i 2003

Kultur- og Uddannelsesudvalget behandlede spørgsmålet henholdsvis på sit møde den 25. juni og den 23. september 2003.

Kultur- og Uddannelsesudvalget har i sin sagsbehandling fået oplyst, at Nordisk Ministerråd (kulturministrene) på et møde i juni havde været overvejende positive, dog med skepsis fra Danmark.

På udvalgets møde i juni blev der givet udtryk for såvel positive som negative opfattelser. Flere var bange for, at en filmpris ville stjæle opmærksomhed fra de øvrige priser, at en filmpris ville generere et ønske om flere priser og at den ville være dyr at administrere. Andre mente, at en filmpris vil opfylde sin plads og sætte Norden på det internationale kort, udvikle sprogforståelsen, og formidle den nordiske kultur til de øvrige nordiske lande og at en filmpris kan være et forsvar mod amerikansk dominans på filmmarkedet.

På spørgsmålet om hvor ofte en filmpris i givet fald skulle uddeles var der enighed om, at såfremt der skulle uddeles en filmpris, så skulle den uddeles hvert år, da film er meget ferske produkter, som hurtigt bliver forældet.

Udvalget besluttede i juni, at man ville invitere Svend Abrahamsen, Nordisk Film- og TV-fond til mødet i september for at samle yderligere information.

Information fra møde med Svend Abrahamsen

Direktør Svend Abrahamsen meddelte, at situationen for nordiske film er god, når man ser på den nationale markedsandel og der er megen co-produktion mellem de nordiske lande, men at det ikke går så godt med distributionen af film mellem de nordiske lande. Og det på trods af, at der faktisk opnås meget gode markedsandele for de få film der vises, f.eks. så mange vinderen af Nordisk Råds filmpris 2002 "Manden uden minde" og den norske film "Elling".

En nordisk filmpris ville være et kvalitetsstempel for de 5 indstillede film, som Nordisk Film- og TV-fond kunne promovere i Norden og internationalt.

Filmprisen ville kunne administreres af Nordisk Film- og TV-fond indenfor den nuværende budgetramme.

Udvalgets konklusion

Et flertal i Kultur- og Uddannelsesudvalget bestående af:

Arne Toft (S), Den Socialdemokratiske Gruppe
Ole Dorph (Si), Den Socialdemokratiske Gruppe
Ásta R. Jóhannesdóttir (A), Den Socialdemokratiske Gruppe
Britt Hildeng (A), Den Socialdemokratiske Gruppe
Nils-Erik Söderqvist (s), Den Socialdemokratiske Gruppe
Lars Wegendal (s), Den Socialdemokratiske Gruppe
Lena Jensen (SV), Den Venstresocialistisk Grønne Gruppe

vil anbefale, at der oprettes en nordisk filmpris med årlig uddeling.

Reservation:
Et mindretal i Kultur- og Uddannelsesudvalget bestående af:

Mikko Alatalo (cent), Midtengruppen
Heli Berg (fp), Midtengruppen
Tuve Skånberg (kd), Midtengruppen
Ragnar Erlandsson (ÅC), Midtengruppen
Trond Helleland (H), Den Konservative Gruppe
Jógvan við Keldu (Ff), Den Konservative Gruppe

modsætter sig oprettelsen af en nordisk filmpris.

Stockholm den 25 september 2003

Lars Wegendal
Formand for Kultur- og Uddannelsesudvalget

Tuve Skånberg
Fungerende næstformænd

Bilag 2

Vedrørende: Præsidiets begæring om udtalelse fra Kultur- og Uddannelsesudvalget om medlemsforslag om att Nordiska rådet bör inrätta ett nordiskt filmpris (A 1276/præsidiet)

Præsidiet har i brev af 17. december 2001 begæret Kultur- og Uddannelsesudvalgets udtalelse om medlemsforslaget. Udvalget anmodes endvidere om at overveje behovet for flere priser på kulturområdet. Kultur- og Uddannelsesudvalget drøftede medlemsforslaget på sit møde den 29. januar 2002. Samtlige medlemmer af udvalget støttede tanken om at oprette en nordisk filmpris. Udvalget besluttede, at man ville sende forslaget til høring hos nationale myndigheder i lighed med den sædvanlige høringsprocedure, men også at man ville sende forslaget i høring hos Scandinavian Films og at formand og næstformand fik mandat til at udarbejde svar til Præsidiet på baggrund af udvalgets diskussion og høringssvarene.

Udvalgets synspunkter

Udvalget var enige om, at nordisk film er af meget høj kvalitet, hvilket der bør sættes fokus på. Samtidig mente udvalget, at en nordisk filmpris ville virke fremmende for udbredelse af kendskabet til og forståelsen for nordiske sprog og kultur i de nordiske lande, f.eks. kunne de nominerede film vises i tv. Det nordiske filmpublikum ser meget gerne nordiske film, hvis de får præmiere i de øvrige nordiske lande. Udvalget var enige om, at man burde fokusere på filmen som samlet produkt, ikke på enkelt personer. Udvalget var enige om, at der burde nedsættes en jury, som kunne sikre, at også film med mindre reklamebudget kom i betragtning. Flere talte om, at filmprisen f.eks. kunne indstiftes som en debutpris for unge filmskabere. Flere mente, at man måtte sikre sig, at prisen fik gennemslag i pressen, hvilket bl.a. ville forudsætte at prisen ikke dækker et behov, som i forvejen dækkes nationalt. I udvalget blev synspunkter om at evaluere Natur- og Miljøprisen og Musikprisen nævnt.

Høringsinstanser

Nordiske organisationer

Foreningerne Nordens Forbund, Scandinavian Films (Nordisk Film- og TV-fond har afgivet svar sammen med SF)

Danmark

Foreningen Norden

Finland

Utbildningsministeriet, Statens filmnämnd, Finlands filmstiftelse afgiver ikke eget svar (inkluderet i Scandinavian Films svar), Pohjola-Norden rf

Åland

Föreningen Norden på Åland r.f., Nordens Institut på Åland, Filmklubben Chaplin, Kulturdelegationen, Ålands landskapsstyrelse

Island

Kvikmyndasjóður Íslands (Den islandske filmfond), Norræna félagið (Föreningen Norden)

Sverige

Stiftelsen Svenska Filminstitutet afgiver ikke eget svar (inkluderet i Scandinavian Films svar), Föreningen Norden

Høringssvar

Scandinavian Films svarer på vegne af Nordisk Film og TV-fond og de nationale nordiske filminstitutter/-fonde. Scandinavian Films har tidligere fremsat denne idé og udtrykker glæde over, at tanken nu er rejst i Nordisk Råd. Formålet med en filmpris er, at øge udbudet og spredningen af nordiske film i alle nordiske lande for at styrke det nordiske kulturfællesskab og udvikle Norden som kulturelt hjemmemarked. Scandinavian Films mener i korthed, at prisen bør gives til en kunsterisk værdifuld langfilm, det kan være fiktion eller dokumentar. Prisen bør gå til instruktør, manuskriptforfatter og producent i fællesskab; der bør nedsættes en jury, som vælger mellem 2 nominerede fra hvert land. Scandinavian Films anbefaler, at administrationen varetages af Nordisk Film- og TV-fond, som stiller sig til rådighed.

Foreningen Norden, Sverige, tilslutter sig forslaget. Anbefaler en årlig tildeling til en fremtrædende film, hvor ophavsmand er bosat og virker i Norden.

Utbildningsministeriet, Finland, påpeger at nye priser altid bør afvejes med den nordiske merværd som en pris kan tilføre kunstarten, men i princip mener man, at en nordisk filmpris er værd at støtte. Beslutningen bør tages af kulturministrene, som må diskutere form, omkostninger og praktiske arrangementer. Man mener, at hvis man træffer beslutning om prisen, så ville det være vigtig at dele den ud som en markering i forbindelse med 50-års-jubilæet.

Statens filmnämnd, Finland, er positive overfor forslaget.

Nordens Institut på Åland mener isoleret set, at ideen er god, men peger samtidig på en række problemer, såsom det vil være svært at placere, hvem som egentlig skal have prisen, da film er en mangefacetteret kunstart med samspil mellem mange personer (regi, hovedrolleindehaver, statister, musik, lys, lyd, scenografi), samtidig som der er mange kommercielle interesser. Instituttet fastslår, at med en film kan man højne kendskabet til nordisk film, ikke indholdet.

Ålands Kulturdelegation ser positivt på en nordisk filmpris, som man tror kan give øget interesse i offentligheden og bidrage til at fordybe det nordiske kultursamarbejde. Indretningen af prisen bør tage hensyn til, at filmproduktion er en mangefacetteret kulturvirksomhed. Kulturdelegationen mener, at prisen bør skifte mellem fiktion og dokumentar, samt at prisvinderen bør sikre nordisk distribution.

Kultur- og Uddannelseudvalgets formands og næstformands konklusion:

Vedrørende behov for priser på kulturområdet:
Kultur- og Uddannelsesudvalget ser ikke behov for andre nye priser på kulturområdet.

Vedrørende oprettelse af en nordisk filmpris:

Kultur- og Uddannelsesudvalget tilslutter sig oprettelsen af en nordisk filmpris, i første omgang til uddeling i 2002, hvorefter konceptet kan justeres. Kultur- og Uddannelsesudvalget henviser med hensyn til gennemførelse til høringssvar fra Scandinavian Films/Nordisk Film og TV-fond. Kultur- og Uddannelsesudvalget vurderer, at en filmpris vil give et vigtigt indslag i en samlet kulturpolitisk markering, hvor såvel litteratur, musik som film er vigtige redskaber. Undertegnede stiller sig til rådighed for Præsidiet, såfremt man måtte ønske en mundtlig redegørelse for udvalgets synspunkter på Præsidiets møde den 15. april 2002.

København den 26. marts 2002

Åke Gustavsson
Formand for Kultur- og Uddannelsesudvalget

Bilaga 3

Medlemsförslag

om att Nordiska rådet bör inrätta ett nordiskt filmpris

(Väckt av den socialdemokratiska gruppen i Nordiska rådet)

I Norden produceras många bra filmer och det sker ett omfattande och växande utbyte av filmskapare och filmarbetare, skådespelare och teknik mellan de nordiska länderna. Det ökade samarbetet har haft stora och positiva konsekvenser genom större bredd och högre kvalitet i den nordiska filmproduktionen. Nordiska ministerrådet och de nordiska regeringarna har insett vikten av detta samarbete och uppmärksammat det genom olika former av stöd.

Men de nordiska filminstituten har också funnit att spridningen av nordisk film inom Norden är mycket ojämn beroende på nationella traditioner och förhållningssätt.

Ett nordiskt filmpris kan liksom de nordiska priserna för litteratur och musik ge det nordiska kulturskapandet ytterligare uppmärksamhet och stärka den viktiga nordiska hemmamarknaden.

Ett nordiskt filmpris lyfter fram en kulturform som profilerar nordiskt språk och kultur, intresserar den unga generationen och som också har ökande distributionsmöjligheter på grund av den digitala utvecklingen.

Formerna för ett nordiskt filmpris kan utarbetas i samverkan med de nordiska filminstituten och de samarbetsorgan som har ett intresse av att det nordiska kultursamarbetet på filmens område utvecklas.

Med hänvisning till det anförda föreslås att

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

att utreda förutsättningarna för ett nordiskt filmpris med sikte på att det första gången kan utdelas under 2002 då Nordiska rådet firar sitt 50-årsjubileum

Köpenhamn den 29 oktober 2001

Dorte Bennedsen (S)
Berit Brørby (A)
Reynoldh Furustrand (s)
Åke Gustavsson (s)
Tuula Haatainen (sd)
Anita Johansson (s)
Eva Johansson (s)
Per Kaalund (S)
Asmund Kristoffersen (A)
Riitta Prusti (sd)
Rannveig Guðmundsdóttir (A)

Bilaga 4

Presidiets delbetänkande

Medlemsförslag om att Nordiska rådet bör inrätta ett nordiskt filmpris

Presidiets förslag

- Presidiet inställer om att ett nordiskt filmpris utdelas i anslutning till Nordiska rådets session 2002 och att ministerrådet underrättas snarast härom i en skrivelse.
- Presidiet avger i detta skede ett delbetänkande om medlemsförslag om att Nordiska rådet bör upprätta ett nordiskt filmpris (A 1276/presidiet). Presidiet avger sitt betänkande om medlemsförslaget med förslag till beslut i rådet när en ny samlad strategi för rådets priser utarbetats och erfarenheter av filmprisutdelningen år 2002 föreligger.

Ministerrådet kulturministrarnas (MR-K) möte den 5 april 2002

Av tidsmässiga skäl har Nordiska ministerrådet/kulturministrarna den 5 april 2002 dryftat ett nordiskt filmpris. Ministerrådet beslöt, förutsatt att detta är Nordiska rådet presidiets inställning, att ett nordiskt filmpris utdelas i anslutning till Nordiska rådets session 2002 enligt "Retningslinier for en filmpris, der uddeles under jubilæumssessionen", se Bilaga 1.

Medlemsförslaget

Presidiet behandlade Medlemsförslag om att Nordiska rådet bör inrätta ett nordiskt filmpris (A 1276/presidiet) vid sitt möte den 10 december 2001. Presidiet har, på grund av förslagets policykaraktär, det överordnade ansvaret för beredningen. Kultur- och utbildningsutskottet ombads emellertid behandla förslaget och därefter avge yttrande till Presidiet. Utskottet ombads även överväga om det är behov för andra nordiska kulturpriser. Medlemsförslaget behandlades i utskottet den 29 januari 2002 med beslut om att inhämta remissvar. En kort sammanfattning av remissvaren framgår av yttrandet. Scandinavian Films och Nordiska film- och TV-fonds gemensamma svar återges in extenso.[1]

I medlemsförslaget, väckt av socialdemokratiska gruppen den 29 oktober 2001, föreslås att Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet att utreda förutsättningarna för ett nordiskt filmpris med sikte på att det första gången kan utdelas under 2002 då Nordiska rådet firar sitt 50 års jubileum.

Innan medlemsförslaget väcktes i rådet hade Scandinavian Films (SF) (de nordiska filminstitutens samarbetsorgan) i en skrivelse av den 25 oktober 2001 till Nordiska ministerrådet presenterat förslag om ett nordiskt filmpris. Nordiska rådets presidium tillsändes en kopia av skrivelsen.

Kultur- och utbildningsutskottet

Av konklusionen i utskottets yttrande till presidiet av den 26 mars 2002, se Bilaga 2, framgår följande:

- "Kultur- og Uddannelsesudvalget ser ikke behov for andre priser på kulturområdet.

---

[1] Se Nordisk Råds sesjonsforhandlinger 2002, s 321 ff.

- Kultur- og Uddannelsesudvalget tilslutter sig oprettelsen af en nordisk filmpris, i første omgang til uddeling i 2002, hvorefter konceptet kan justeres. Kultur- og Uddannelsesudvalget henviser med hensyn til gennemførelse til høringssvar fra Scandinavian Films/Nordisk Film og TV-fond. Kultur- og Uddannelsesudvalget vurderer, at en filmpris vil give et vigtigt indslag i en samlet kulturpolitisk markering, hvor såvel litteratur, musik som film er vigtige redskaber."

Utskottet har varit enigt i att

- Den nordiska filmens mycket höga kvalitet ska sättas i fokus
- Nordiskt filmpris främjar spridning av, kunskap om och förståelse av de nordiska språken och kulturen i Norden. De nominerade filmerna bör därför visas på TV
- Samtidig premiär av nordisk film i flera nordiska länder ökar bidrar till att fler ser nordisk film
- Filmen som en samlad produkt ska vara i fokus, inte enskilda personer
- En jury bör säkra att också film med mindre reklambudget kommer i betraktning för priset

Konklusion

Presidiet konstaterar att en positiv stämning om ett nordiskt filmpris råder bland samtliga inblandade parter. Presidiet uppmärksammar att det gemensamma remissvaret från Scandinavian Films och Nordiska film- och TV-fonden, förtjänstfullt innehåller förslag till konkreta lösningar om hur filmpriset i år kan upprättas, administreras och utdelas vid rådets jubileumssession hösten 2002.

Av tidsmässiga skäl har Nordiska ministerrådet/kulturministrarna den 5 april 2002 dryftat ett nordiskt filmpris. Ministerrådet beslöt, förutsatt att detta är Nordiska rådet presidiets inställning, att ett nordiskt filmpris utdelas i anslutning till Nordiska rådets session 2002 enligt *Retningslinier for en filmpris, der uddeles under jubilæumssessionen.* [2].

Presidiet är tacksamma för att kulturministrarna hörsammat rådets önskemål och ser med tillfredsställelse på att det nordiska kultursamarbetet, som beredning- och beslutsprocessen i denna sak visar, följer de övergripande målsättningarna i kulturstrategin från år 1998 om ökad flexibilitet, snabbare beslutsprocess och friare allokering av resurser.

Med hänsyn till de synpunkter som framförts i rådet om att en samlad övergripande strategi av rådets priser bör föreligga som värderingsgrundlag innan beslut tas om upprättande av ytterligare pris(er) avstår presidiet från att färdigbehandla medlemsförslaget i detta skede och avger istället ett delbetänkande med principiella synpunkter och följande inställning:

- Presidiet inställer om att ett nordiskt filmpris utdelas i anslutning till Nordiska rådets session 2002 och att ministerrådet underrättas snarast härom i en skrivelse.
- Presidiet avger i detta skede ett delbetänkande om medlemsförslag om att Nordiska rådet bör upprätta ett nordiskt filmpris (A 1276/presidiet). Presidiet avger sitt betänkande om medlemsförslaget med förslag till beslut i rådet när en ny samlad strategi för rådets priser utarbetats och erfarenheter av filmprisutdelningen år 2002 föreligger.

Reykjavik den 15 april 2002

Berit Brørby (A)
Chris Heister (m)
Kaj Ikast (KF)
Anita Johansson (s)
Elver Jonsson (fp)
Jens Christian Larsen (V)
Ragnwi Marcelind (kd)
Outi Ojala (vänst), president
Rannveig Guðmundsdóttir (A)
Jouko Skinnari (sd)
Ole Stavad (S)

[2] Se Nordisk Råds sesjonsforhandlinger 2002, s. 318

Presidiets betänkande

Medlemsforslag om arbejdsgruppe for realistiske økonomiske rammer til fremtidens nordiske samarbejde

(Medlemsförslag, se s. 306)

1. Förslag

Presidiet föreslår att

Nordiska rådet beslutar

att temat "Nordens och det nordiska samarbetets roll i ett nytt Europa" bör bli ett av huvudteman i rådets långsiktiga prioriteringar. Dialogen om temat med Nordiska ministerrådet bör även omfatta temats ekonomiska ramar

2. Medlemsförslaget

Medlemsförslaget är väckt den 14 augusti 2002 av Den vänstersocialistiska gröna gruppen i Nordiska rådet. I medlemsförslaget föreslås följande interna beslut: Nordisk Råd beslutter at nedsætte en arbejdsgruppe, der til Præsidiet skal stille forslag om: hvad der er de vigtigste satsninger for de nordiske organisationer de næste 3-5 år frem, hvilke økonomiske rammer der er brug for til fremtidens nordiske arbejde, og fremlægge grundlaget for en dialog om hvordan der sikres realistiske økonomiske rammer til fremtidens nordiske opgaver.

Det påpekas att ramen för den nordiska samarbetsbudgeten, som består av bidrag från de nordiska länderna, legat på förhållandevis samma nivå det sista decenniet. Samtidigt har uppgifterna för organisationerna (läs NR och NMR) blivit större och utvidgats till att omfatta både Norden och hela Nordens närområde. Organisationerna bidrar aktivt på den internationella arenan i regionen med verkan i Östersjörådet, Barentsrådet och Arktiska rådet. Denna ändring återspeglas bl.a. i organisationsändringar och i ändrad budgetprocess. Det uppmärksammas att organisationernas ökade uppgifter inte står i proportion till budgeten vilket betyder att organisationerna inte kan leva upp till de målsättningar som satts eller utföra uppgiften som aktör i närområdena och internationellt.

3. Behandling av medlemsförslaget

Presidiet behandlade medlemsförslaget vid sitt möte den 24 september 2002. I diskussionen gav Den socialdemokratiska gruppen sitt stöd till medlemsförslaget, eftersom gruppen principiellt menar att ramen för budgeten för det nordiska samarbetet bör ökas. Gruppen efterlyste en principiell debatt i Presidiet – en prioriteringsdebatt – som fundament inför de årliga politiska budgetförhandlingarna.

Presidiet uttryckte önskemål om att budgetgruppen tar upp medlemsförslaget med ministerrådet – inom ramen för dialogen med ministerrådet om budgetdirektivet – och beslöt att översända medlemsförslaget till budgetgruppen för fortsatt behandling.

4. Budgetgruppens konklusion

Budgetgruppen behandlade medlemsförslaget vid sitt möte den 15 januari 2003 och kom fram till följande konklusion: Medlemsforslag om arbejdsgruppe om realistiske økonomiske rammer til fremtidens nordiske samarbejde (A 1294/presidiet) bör tas upp till behandling i Presidiet med anmodan om att en övergripande framtids- och processdiskussion om Nordiska rådets roll och det nordiska samarbetets framtid i bl.a. perspektivet Östersjön, EU-utvidgningen och ett nytt regionaliserat Europa samt att en prioriteringsdiskussion om samarbetets mål och medel förs mot bakgrund av medlemsförslaget.

5. Presidiets synpunkter

Vid Presidiets februarimöte 2003 redogjorde budgetgruppens ordförande Berit Brørby för budgetgruppens behandling av saken den 15 januari, och efterlyste mot denna bakgrund en mer överordnad diskussion i Presidiet, speciellt sett i ljuset av den europeiska utvecklingen. Det var enighet om att prioritera viktiga punkter för at kunna inleda processen, men också om att det handlar om en lång process. Man enades också om att i förbindelse med Presidiets augustimöte 2003 ta upp saken igen som tema på mötet i syfte att dra upp de mer överordnade linjerna för det framtida nordiska samarbetet. Presidiet beslöt att behandlingen av förslaget härefter fortsätter i Presidiet. Presidiet återkom till behandlingen av medlemsförslaget vid augustimötet 2003 då man diskuterade frågan om det nordiska samarbetets roll i ett nytt Europa. Förslaget slutbehandlades, för Presidiets del, den 23 september 2003.

6. Konklusion

Presidiet menar att Den vänstersocialistiska gröna gruppen, genom sitt medlemsförslag, tagit ett viktigt initiativ om behovet av en diskussion i rådet och i ministerrådet om långsiktiga prioriteringar.

Den diskussion som initiativet åstadkommit i rådet kännetecknas av en stor politisk medvetenhet och övertygelse om att nordiskt samarbete har en framtid i ett utvidgat Europa. Men också av övertygelsen om att både självrannsakan och långsiktigt tänkande är viktiga instrument i processen att sätta upp nya målsättningar och framåtblickande prioriteringar på valda områden för att bemöta de utmaningar som EU:s utvidgning föranleder och för att bygga upp en stark nordlig region.

Det är en uppgift för hela det nordiska samarbetet att se vari det nordiska mervärdet ligger på den globala, internationella och europeiska arenan med flera starka aktörer. Vilka frågor som det finns ett mervärde i att driva gentemot och tillsammans med dessa aktörer bör fortsatt övervägas. Presidiets augustimöte 2003 kom fram till flera möjliga prioriteringsområden, bl.a. gränshinderfrågan, regional utveckling, Arktis och Barents, Den nordliga dimensionen samt närområdet. Men också nordiska kärnfrågor som bl.a. välfärd, demokrati, arbetsmarknad, jämställdhet, miljö samt flykting- och invandrarfrågor bedöms kunna ha ett mervärde.

Presidiet är berett att axla huvudansvaret och ledningen i denna fråga på rådssidan. Presidiet anser, olikt förslagsställarna, att en arbetsgrupp inte ska tillsättas med denna uppgift. Budgetgruppen har fortsatt i uppdrag att samråda med ministerrådet om budgetdirektiven och om planer och budget för det nordiska samarbetet samt hur dessa kan förbättras och utvecklas.

Politiken, menar Presidiet, ska avgöra de ekonomiska ramarna. En förutsättning för detta är att väldefinierade prioriteringar och konkreta målsättningar för det nordiska samarbetet ligger till grund för en dialog mellan rådet och ministerrådet om de budgetmässiga behoven.

Presidiet ser positivt på att den 55:e sessionen i Oslo blir en plattform för en dialog mellan rådet och ministerrådet om framtida prioriteringar och ekonomiska ramar samt om temat Norden och det framtida nordiska samarbetets utmaningar och mervärde i ett nytt Europa.

Presidiet föreslår att

Nordiska rådet beslutar

att temat "Nordens och det nordiska samarbetets roll i ett nytt Europa" bör bli ett av huvudteman i rådets långsiktiga prioriteringar. Dialogen om temat med Nordiska ministerrådet bör även omfatta temats ekonomiska ramar

Frederikshavn, den 23. september 2003

Reynoldh Furustrand (s)
Jónína Bjartmarz (F)
Jens Chr. Larsen (V)
Inge Lønning (H), president
Ragnwi Marcelind (kd)
Outi Ojala (vänst)
Rannveig Guðmundsdóttir (A)
Martin Saarikangas (saml)
Sigríður Anna Þórðardóttir (Sj)
Ole Stavad (S)

Medlemsforslag

om arbejdsgruppe for realistiske økonomiske rammer til fremtidens nordiske samarbejde

(Stillet af Den Venstresocialistiske Grønne Gruppe i Nordisk Råd)

I de seneste år har tildelingen af økonomiske resurser til det nordiske arbejde været uændret. Tildelingen er faldet lidt fra 2001 til budget 2003, og set i et 10-årigt perspektiv 1993-2003 er budgettet uændret.

I den samme periode er de nordiske organisationers opgaver blevet flere og større. Nordisk Ministerråd og Nordisk Råd varetager i dag nye opgaver indenfor Norden. Hertil kommer en betydelig indsats i Nordens nærområder (såvel i Vestnorden som i Østersøregionen), herunder en vigtig rolle som brobygger mellem Rusland og Baltikum. Nordisk Råd har desuden en aktiv rolle i Østersørådet, Barentsrådet og Arktisk Råd. Desuden er der en enighed i de nordiske lande og de nordiske organisationer om, at Nordisk Råd og Nordisk Ministerråd i højere grad skal være en aktiv udenrigspolitisk aktør.

De nordiske organisationer har i de seneste år foretaget en ganske betydelig omstilling og fornyelse. Det er både sket indadtil med nordiske opgaver og ved en opdatering af en lang række institutioner og samarbejdsaftaler, og udadtil, i forhold til den øgede globalisering. Budgetprocessen er også effektiviseret som styringsinstrument, og der sker en inddragelse af budgetpartnerne tidligere i budgetarbejdet end før.

Det økonomiske grundlag for rådenes arbejde er bidragene fra de nordiske lande. De seneste år har den svenske og den danske regering ikke været indstillet på at øge bevillingen til Nordisk Råd/Nordisk Ministerråd. Men det bliver efterhånden stadig mere tydeligt, at der er et misforhold mellem det nordiske budget på den ene side og de nordiske organisationers opgaver på den anden. Det lader sig ganske enkelt ikke gøre for Nordisk Råd og Nordisk Ministerråd at udføre sine opgaver som aktører i nærområderne og internationalt i overensstemmelse med de mål, som rådene og de nordiske lande har sat.

Derfor foreslås at

Nordisk Råd beslutter

at nedsætte en arbejdsgruppe, der til Præsidiet skal stille forslag om:

- hvad der er de vigtigste satsninger for de nordiske organisationer de næste 3-5 år frem
- hvilke økonomiske rammer der er brug for til fremtidens nordiske arbejde
- fremlægge grundlaget for en dialog om hvordan der sikres realistiske økonomiske rammer til fremtidens nordiske opgaver

Oslo, 14. august 2002

Line Barfod (EL)
Charlotta Bjälkebring (v)
Lennart Gustavsson (v)
May Hansen (SV)
Lena Jensen (SV)
Kristen Touborg Jensen (SF)
Josef Motzfeldt (IA)
Outi Ojala (vänst)
Inge Ryan (SV)
Steingrímur J. Sigfússon (VG)

Presidiets betänkande

Medlemsförslag om öppenhet och ökat parlamentariskt inflytande i vapenexportpolitiken

(Riktlinjer för krigsmaterielexport i de nordiska länderna, se s. 309,
Medlemsförslag, se s. 314,
Reservation, se s. 308)

1. Beslut

Presidiet föreslår

att Nordiska rådet inte företar sig något i anledning av Medlemsförslag om öppenhet och ökat parlamentariskt inflytande i vapenexportpolitiken (A 1295/presidiet)

2. Bakgrund

Den 11 september 2002 lade Den vänstersocialistiska gröna gruppen i Nordiska rådet fram ett Medlemsförslag om öppenhet och ökat parlamentarisk inflytande i vapenexportpolitiken. I medlemsförslaget föreslås att Nordiska rådet rekommenderar de Nordiska regeringarna: "att beslut om vapenexportlicenser och -leveranser skall göras tillgängliga för alla allt eftersom besluten gjorts; att beslut om vapenexportlicenser och -leveranser alltid skulle föranledas av att parlamentet har möjligheter att påverka vapenexportpolitiken redan i ärendenas förberedande skede i fall där export skulle kunna ha utrikespolitiska konsekvenser, påverka mottagarlandets människorättssituation eller ha en förvärrande verkan för stabilitet i området dit handeln riktar sig; att man skulle förbjuda all export av vapen samt vapenkomponenter då dessa skulle kunna bidra till att försvåra människorättssituationen eller ha en destabiliserande verkan på området dit handeln riktar sig; att Nordiska regeringarna skulle aktivt arbeta för en internationell konvention och globalt regelverk för vapenhandel som skulle säkra öppenhet och reglera export till konfliktområden eller länder som bryter mot mänskliga rättigheter."

3. Medlemsförslagets beredning

Medlemsförslaget från den vänstersocialistiska gröna gruppen behandlades första gången vid presidiets möte i Stockholm den 24 september 2002. Presidiet noterade att förslaget handlar om komplexa spörsmål, i vilka de nordiska länderna har olika förutsättningar och hållningar. Rådssekretariatet hade föreslagit att sända förslaget på remiss till de nordiska länderna. Presidiet diskuterade saken och det var enighet bland de övriga partigrupperna om att inte arbeta vidare med förslaget, eftersom man fann att ansvaret låg hos de enskilda länderna. Presidiet beslutade vid mötet den 24 september 2002 att inte företa sig något med anledning av förslaget.

I överensstämmelse med beslut fattat vid Nordiska rådets session i oktober 2002 behandlades emellertid medlemsförslaget en andra gång vid Presidiets möte på Jevnaker i december 2002. Presidiet beslutade därvid att inhämta information om de enskilda nordiska ländernas regler omkring vapenexportkontroll.

4. Konklusion

En översikt över de nordiska ländernas regelverk återfinns i bilaga. Mot bakgrund av översikten kan man bl.a. konstatera att det finns stora likheter mellan de nordiska ländernas regelverk för vapenexport. Länderna är, med något undantag, anslutna till samtliga de fem vapenexportkontrollregimer som finns idag. De är djupt engagerade i den fortsatta utvecklingen av instrument och regimer för kontroll av vapenexport och spridning av såväl konventionella vapen som massförstörelsevapen. Länderna lägger mycket stor vikt vid EU:s uppförandekod för vapenexport vid hanteringen av vapenexportärenden. Respekten för mänskliga och demokratiska rättigheter ses av alla som ett grundläggande kriterium vid ställningstaganden till vapenexportansökningar.

Samtidigt är det uppenbart att frågor om vapenexport står i ett mycket nära förhållande till nationell utrikes- och säkerhetspolitik, liksom industripolitik, i de nordiska länderna. Beslut om vapenexport ses ytterst som en nationell angelägenhet i de nordiska länderna, och grundar sig därför ytterst på nationella utrikes- och säkerhetspolitiska samt industripolitiska överväganden.

Presidiet föreslår

att Nordiska rådet inte företar sig något i anledning av Medlemsförslag om öppenhet och ökat parlamentariskt inflytande i vapenexportpolitiken (A 1295/presidiet)

Frederikshavn den 23 september 2003

Reynoldh Furustrand (s)
Jónína Bjartmarz (F)
Jens Chr. Larsen (V)
Inge Lønning (H), president
Ragnwi Marcelind (kd)
Rannveig Guðmundsdóttir (A)
Martin Saarikangas (saml)
Sigríður Anna Þórðardóttir (Sj)
Ole Stavad (S)

Reservation

Den vänstersocialistiska gröna gruppen vidhåller medlemsförslagets att-satser.

Den vänstersocialistiska gröna gruppen föreslår att

Nordiska rådet rekommenderar de nordiska ländernas regeringar

att beslut om vapenexportlicenser och -leveranser skall göras tillgängliga för alla allt eftersom besluten gjorts

att beslut om vapenexportlicenser och -leveranser alltid skulle föranledas av att parlamenten har möjligheter att påverka vapenexportpolitiken redan i ärendenas förberedande skede i fall där export skulle kunna ha utrikespolitiska konsekvenser, påverka mottagarlandets människorättssituation eller ha en förvärrande verkan för stabilitet i området dit handeln riktar sig

att man skulle förbjuda all export av vapen samt vapenkomponenter då dessa skulle kunna bidra till att försvåra människorättssituationen eller ha en destabiliserande verkan på området dit handeln riktar sig

att de nordiska regeringarna aktivt skulle arbeta för en internationell konvention och globalt regelverk för vapenhandel som skulle säkra öppenhet och reglera export till konfliktområden eller länder som bryter mot mänskliga rättigheter

Oslo den 27 oktober 2003

Outi Ojala (vänst)

Bilaga

De nordiska ländernas riktlinjer för krigsmaterielexport i de nordiska länderna

Nedan görs en mycket kortfattad översikt över de nordiska ländernas riktlinjer för krigsmaterielexport. Texten består till övervägande del av utdrag ur relevant lagstiftning, förordningar samt officiellt informationsmaterial.

1. Danmark

Grunden för Danmarks reglering av vapenexport återfinns i Lov om våben og eksplosivstoffer (26 januari med senare ändringar) samt Lov om krigsmateriel m.v. (13 juni 1990 med senare ändringar).

Lov om våben og eksplosivstoffer

Enligt lagens § 6 är det utan justitieministerns tillstånd förbjudet att exportera bl.a. materiel till land, sjö- och luftkrig och till maskiner och utrustning som kan användas för att tillverka krigsmateriel. Export kan ske med justitieministerns tillstånd efter en konkret värdering av exportansökningen.

Lov om krigsmateriel

I lagens § 9 anges att justitieministern kan fastlägga regler om försäljning av krigsmateriel, bland annat att försäljning endast får ske med ministerns tillstånd.

Handläggning

Ansökan om exporttillstånd lämnas till Justitsministeriet, som rådgör med Forsvarsministeriet om produkterna som det söks tillstånd för omfattas av vapenlagen. Justitsministeriet rådgör i de flesta fall även med Udenrigsministeriet, som bedömer ansökningarna mot bakgrund av Danmarks vapenexportpolitik och kriterierna i EU:s uppförandekod för vapenexport. Huvudprincipen har sedan länge varit att exporttillstånd nekas till länder som är indragna i krigshandlingar eller till områden där förhållandena är så oroliga att det finns risk för att de kommer att utvecklas till väpnade konflikter. Export nekas alltid till länder som omfattas av vapenembargo beslutat av FN, EU eller OSCE.

Tillstånd utfärdas vanligen för en period om 2 år för export till EU- och NATO-länder och för 1 år för export till andra länder. Tillstånden kan förlängas, och även återkallas vid varje given tidpunkt om så bedöms motiverat.

I maj 2001 tillsatte Justitsministeriet en arbetsgrupp för att göra en samlad genomgång av reglerna och procedurerna för vapenexport, bl.a. i syfte att överväga vilka produkter som skall omfattas av vapenlagens exportparagraf. I arbetsgruppen deltar representanter för Justitsministeriet, Økonomi- og Næringsministeriet, Forsvarsministeriet, Skatteministeriet och Udenrigsministeriet.

2. Finland

Den finländska vapenexporten regleras av lagen (9 mars 1990 med ändringar), förordningen (108/1997) och försvarsministeriets beslut (192/1997) om export och transitering av försvarsmateriel, samt statsrådets beslut om allmänna riktlinjer för export, transitering och förmedling av försvarsmateriel. Andra lagar som är tillämpliga i vapenexportfrågor är lagen (26 juli 1997) om kontroll av export av produkter med dubbel användning, lagen (3 februari 1995) om godkännande av vissa bestämmelser i och tillämpning av konventionen om förbud mot utveckling, produktion, innehav och användning av kemiska vapen samt om deras förstöring.

Lagen om export och transitering av försvarsmateriel

Av lagens § 2 framgår att exporttillstånd beviljas av statsrådet eller Försvarsministeriet efter ansökan. I § 3 anges att exporttillstånd eller förmedlingstillstånd inte medges om tillståndet skulle äventyra Finlands säkerhet eller strida mot Finlands utrikespolitiska linje. Vidare fastslås att statsrådet fastställer de allmänna riktlinjerna för export och transitering av försvarsmateriel.

Statsrådets riktlinjer för vapenexport

Statsrådet beslutade den 3 december 2002 om allmänna riktlinjer för export, transitering och förmedling av försvarsmateriel. Dessa nationella utrikes- och säkerhetspolitiska riktlinjer innehåller preciserade regler för tillämpning av § 3 i lagen om export och transitering av försvarsmateriel. De preciserar även de internationella avtal och åtaganden som binder Finlands export av försvarsmateriel.

Handläggning

Utrikesministeriet ansvarar för att ta fram de utrikes- och säkerhetspolitiska aspekterna i anslutning till tillståndsansökan. Utlåtanden angående definition av försvarsmateriel behandlas i en arbetsgrupp som tillsätts av Försvarsministeriet och i vilken berörda myndigheter kan delta. Arbetsgruppen samarbetar med den rådgivande exportkontrolldelegationen som tillsätts av Handels- och industriministeriet.

I prövningen av en tillståndsansökan beaktas bl.a. gällande internationella avtal, eventuella sanktioner av relevans för tillståndsprövningen, EU:s uppförandekod för vapenexport, OSSE:s principer om handel med konventionella vapen, samt riktlinjer i de multinationella vapenexportkontrollregimer som Finland biträtt.

För tillståndsprövningen delas försvarsmaterielen tekniskt in i fyra produktklasser som berör produkternas egenskaper. Vid helhetsbedömningen av ansökan tas dessutom hänsyn till utrikes- och säkerhetspolitiska aspekter, situationen i mottagarlandet vad gäller bl.a. de mänskliga rättigheterna, vilket syfte den exporterade materielen skall ha, och vilken betydelse exporten har för Finlands försvarsindustri. Om det befinns att produkterna inte kommer att användas för att kränka mänskliga rättigheter eller för offensiv militär verksamhet kan exporttillstånd komma att beviljas. Ett utdelat tillstånd kan, om skäl föreligger, återkallas.

3. Island

Island har varken försvarsmakt eller egen vapenproduktion. Följaktligen har man inte heller någon omfattande lagstiftning rörande vapenexport. Grunden för den isländska lagstiftning som är applicerbar inom området återfinns i vapenlagen (16/1998). Enligt lagens § 6 är export av skjutvapen, ammunition eller explosiva ämnen förbjuden utan rikspolischefens tillstånd. Rikspolischefen kan delegera beslutsrätten till lokala polischefer om det rör sig om tillfällig utförsel. I vapenlagens § 7 fastställs att all handel med skjutvapen, ammunition och explosiva ämnen är förbjuden utan rikspolischefens tillstånd.

4. Norge

Den grundläggande utgångspunkten för Norges reglering av vapenexporten återfinns i regeringens förklaring från 11 mars 1959 samt i Stortingets beslut från samma dag. Där sägs bl.a. att beslut om export skall grundas på en noggrann värdering av den utrikes- och inrikespolitiska värderingen av det land som exportansökan handlar om.

Lagen (18 december 1987) om kontroll av export av strategiska varor

Den legala grunden för exportkontrollen ges i lagen om kontroll av export av strategiska varor. Alla varor och tjänster och all teknologi som kan vara av betydelse för andra länders utveckling, produktion eller användning för militära ändamål får inte exporteras utan Utenriksdepartementets tillstånd. För att specificera vilka produkter det rör sig om har två kontrollistor upprättats, en för militära produkter och en för civila produkter med möjlig militär användning.

Föreskrift (10 januari 1989) om genomförande av exportregleringen av strategiska varor

Närmare regler för genomförandet av regleringen av vapenexporten finns i föreskriften om genomförande av exportregleringen av strategiska varor.

Utrikesdepartementets riktlinjer

I februari 1992 publicerades Utrikesdepartementets riktlinjer för vapenexport i syfte att förtydliga regelverket kring vapenexporten för norska exportörer. Utgångspunkt för riktlinjerna är regeringsförklaringen från 1959 samt lagen och förordningen om vapenexport. Riktlinjerna anger vad Utenriksdepartementet skall ta hänsyn till vid bedömningen av exportansökningar. De omfattar bl.a. en indelning i tre landgrupper som skall vara vägledande för beslut om vapenexport.

Handläggning

Utenriksdepartementet ansvarar för vapenexportkontrollen. Kontrollen grundar sig på lagen, föreskrifterna, riktlinjerna samt kontrollistorna. Utenriksdepartementet genomför en grundlig undersökning av varje ansökan om exporttillstånd. Undersökningen utgår från den utrikes- och inrikespolitiska situationen i det aktuella området. Den omfattar också en rad bedömningar, bl.a. av situationen i mottagarlandet avseende demokratiska och grundläggande mänskliga rättigheter. EU:s uppförandekod för vapenexport har en viktig roll i bedömningarna. Vid behov, t.ex. vad gäller tekniska eller försvarsmässiga aspekter på exportansökan, rådgör Utenriksdepartementet med Forsvarsdepartementet. För att fortlöpande diskutera och planera kontrollverksamheten har en kontaktgrupp bildats, bestående av representanter för Utenriksdepartementet, Tullvesenet, Politiets etterretningstjeneste, Forsvarets overkommando, Forsvarets forskningsinstitutt och Statens strålevernsinstitutt. Årligen avger Utenriksdepartementet en rapport till Stortinget över vapenexporten.

5. Sverige

Riktlinjerna för krigsmaterielexport och annan utlandssamverkan är fastställda genom regeringens proposition 1991/92:174 Lag om krigsmateriel, Utrikesutskottets betänkande 1992/93:UU1, riksdagsskrivelse 1992/93:61.

Lagen om krigsmateriel

Lagen om krigsmateriel reglerar den tillståndspliktiga verksamheten som omfattar tillverkning, tillhandahållande, utförsel, avtal om tillverkningsrätt, avtal om samarbete och militärt inriktad utbildning. Exporttillstånd får endast lämnas om det finns säkerhets- eller försvarspolitiska skäl för det och det inte strider mot Sveriges utrikespolitik.

Förordningen om krigsmateriel

Förordningen om krigsmateriel kompletterar lagen med detaljföreskrifter om de olika tillståndsförfarandena och innehåller också en förteckning över tillståndspliktig materiel. I förordningen finns också en förteckning över produkter/ämnen för vilka det föreligger deklarationsskyldighet på grund av FN:s kemvapenkonvention.

Handläggning

Tillstånd till utförsel av krigsmateriel bör medges endast om den inte står i strid med Sveriges utrikespolitik, är säkerhetspolitiskt önskvärd, och är nödvändig för den svenska försvarsmaterielförsörjningen. Exporttillstånd skall inte beviljas om det skulle strida mot internationell överenskommelse som Sverige har biträtt, mot beslut av FN:s säkerhetsråd eller mot folkrättsliga regler om export från neutral stat under krig. Exporttillstånd bör inte heller lämnas om det avser stat där omfattande och grova kränkningar av mänskliga rättigheter förekommer. Respekt för mänskliga rättigheter är ett centralt villkor för att tillstånd skall beviljas. Exporttillstånd till utförsel av krigsmateriel bör inte beviljas om det avser stat som befinner sig i väpnad konflikt med annan stat, oavsett om krigsförklaring har avgetts eller ej, stat som är invecklad i internationell konflikt som kan befaras leda till väpnad konflikt, eller stat som har inre väpnade oroligheter.

Ett meddelat tillstånd om utförsel bör återkallas om den mottagande staten kommer i väpnad konflikt med annan stat eller får inre väpnade oroligheter.

Vid prövningen av ett tillståndsärende är det regeringen (bör utläsas "ISP i första hand") som gör en totalbedömning av alla för ärendet betydelsefulla omständigheter.

ISP – Inspektionen för strategiska produkter

Inspektionen för strategiska produkter (ISP) är den myndighet som kontrollerar export från Sverige av krigsmateriel och andra s.k. strategiska produkter (produkter med dubbla användningsområden) som kan användas både civilt som militärt. ISP bildades den 1 februari 1996 efter ett riksdagsbeslut. ISP har viktigt stöd i ett parlamentariskt sammansatt rådgivande organ, Exportkontrollrådet (se nedan). ISP har att avgöra ärenden inom sitt område. ISP skall dock överlämna ärenden till regeringen för beslut om de är av principiell betydelse eller annars av särskild vikt. Ärendena bereds inom Utrikesdepartementets enhet för strategisk exportkontroll (UD-ESEK).

EKR – Det parlamentariska Exportkontrollrådet

Ett särskilt parlamentariskt rådgivande organ för krigsmaterielexportfrågor har funnits sedan 1985. 1996 fick organet det nya namnet Exportkontrollrådet. Antalet ledamöter är 10. EKR biträder ISP med uttolkningen av riktlinjerna för krigsmaterielexport. Genom EKR kan en grupp parlamentariker från de partier som finns representerade i Utrikesnämnden delta mer aktivt i behandlingen av krigsmaterielexportfrågor.

6. Internationellt samarbete – exempel

Exportkontrollarrangemang

Det finns idag fem stora multilaterala exportkontrollarrangemang, s.k. regimer, på kontroll av spridningen av massförstörelsevapen. Dessa är inte juridiskt bindande men politiskt förpliktigande.

- *Wassenaarsamarbetet* (mot destabiliserande uppbyggnad av konventionella vapen och känslig högteknologi)
- *Australiengruppen* (etablerades 1985 för att hindra spridning av kemiska och biologiska vapen)
- *Missilteknologikontrollregimen, MTCR* (etablerades 1987 för att hindra spridning av missiler som kan bära massförstörelsevapen)
- *Zanggerkommittén* (upprättades 1971 för att säkra efterlevnad av icke-spridningsavtalet, från 1970, vilket bl.a. förpliktigar kärnvapenmakterna att eliminera sina kärnvapen och samtliga parter underkasta sin kärnfysiska anläggningar kontroll och inspektion av Internationella atomenergiorganet IAEA)
- *Nuclear Suppliers Group, NSG* (bildades 1975 för att samordna exportkontrollen för alla produkter m.m. som kan användas för att framställa kärnvapen)

Danmark, Finland, Norge och Sverige har anslutit sig till samtliga fem exportkontrollregimer. Island är anslutet till Australien-gruppen och MTCR.

Viktiga instrument i det internationella arbetet är också EU:s program för att förebygga och bekämpa olaglig handel med konventionella vapen (1997), EU:s gemensamma åtgärd för att bekämpa destabiliserande anhopning och spridning av handeldvapen och lätta vapen (1998) och EU:s uppförandekod för vapenexport (1998).

EU:s uppförandekod för vapenexport

1998 antog EU en s.k. uppförandekod för vapenexport, vilken fått stort inflytande på EU-ländernas och vissa icke-EU-länders inriktning och kontroll av vapenexporten. Koden omfattar bl.a. åtta grundläggande kriterier för att tillåta vapenexport:

1. Respekt för medlemsstaternas internationella åtaganden, såsom t.ex. exportkontrollregimer
2. Respekt för de mänskliga rättigheterna i mottagarlandet
3. Den interna situationen i mottagarlandet, bl.a. vad gäller oro eller väpnade konflikter

4. Bevarande av regional fred, säkerhet och stabilitet
5. Den nationella säkerheten för medlemsstaterna
6. Mottagarlandets uppträdande i det internationella samfundet
7. Risken för att materielen skall användas till annat ändamål av mottagarlandet
8. Exportens förenlighet med mottagarlandets tekniska och ekonomiska förmåga

Vissa aktuella frågor

Vapenexporten är ett område under ständig diskussion och utveckling. Några av de frågor som diskuteras är följande:

Den tilltagande globaliseringen och rörligheten över gränser ställer rent allmänt ökade krav på förmågan att hindra en okontrollerad spridning av utrustning och teknologi som kan användas för framställning av allehanda slags vapen. De omfattande terrordåd som ägt rum under senare år belyser betydelsen av att försöka strypa tillgången till utrustning och teknologi som kan tas i bruk för storskaliga våldsdåd. Försvarsindustrins internationalisering skapar ökade möjligheter till kontroll av vapenexporten, men reser också nya krav på att den i grunden nationella vapenexportkontrollen öppnar sig för ett ökat internationellt samarbete och gemensamma procedurer för kontroll. Vapensystem blir alltmer komplexa och det blir allt svårare att dra en skarp gräns mellan militära och civila produkter och komponenter. Kraven på kontroll av produkter, inte minst civila, med s.k. dubbla användningsområden (dual-use) ökar därmed. En ökad kontroll är också nödvändig av produkter och komponenter som kan användas för framställning av massförstörelsevapen. Detta gäller främst nukleär teknologi, men det är också viktigt att öka kontrollen av komponenter som kan användas för produktion av "billiga" massförstörelsevapen av biologisk eller kemisk art. Den lågteknologiska änden av hotskalan måste också uppmärksammas. Det behövs ökade ansträngningar för att hindra den illegala spridningen av lätta vapen, vilka är det huvudsakliga instrumentet i de väpnade konflikterna runt om i världen. Vapenexportkontroll handlar till stor del om fysiska komponenter, men det är i dagens IT-samhälle viktigt att öka medvetenheten om de hot som kan byggas med informationsteknik och riktas mot centrala funktioner i samhällsapparaten.

7. Avslutande kommentar

Mot bakgrund av den här mycket översiktliga genomgången kan man bl.a. konstatera att det finns stora likheter mellan de nordiska ländernas regelverk för vapenexport. Länderna är, med något undantag, anslutna till samtliga de fem vapenexportkontrollregimer som finns idag. De är djupt engagerade i den fortsatta utvecklingen av instrument och regimer för kontroll av vapenexport och spridning av såväl konventionella vapen som massförstörelsevapen. Länderna lägger mycket stor vikt vid EU:s uppförandekod för vapenexport vid hanteringen av vapenexportärenden. Respekten för mänskliga och demokratiska rättigheter ses av alla som ett grundläggande kriterium vid ställningstaganden till vapenexportansökningar.

Samtidigt är det uppenbart att frågor om vapenexport står i ett mycket nära förhållande till nationell utrikes- och säkerhetspolitik, liksom industripolitik, i de nordiska länderna. Beslut om vapenexport ses ytterst som en nationell angelägenhet i de nordiska länderna, och grundar sig därför ytterst på nationella utrikes- och säkerhetspolitiska samt industripolitiska överväganden.

Medlemsförslag

om öppenhet och ökat parlamentariskt inflytande i vapenexportpolitiken

(Väckt av Den vänstersocialistiska gröna gruppen i Nordiska rådet)

Handel med vapen och försvarsmateriel är aldrig endast "normal" utrikeshandel utan alltid en del av ett lands utrikes- och säkerhetspolitik.

SIPRI (Stockholm International Peace Research Institute) beräknar i sin årsrapport att alla av världens 15 mera allvarliga beväpnade konflikter år 2001 – där mera än 100 personer dog – alla var s.k. interna konflikter. Få av dessa konflikter har dock uppstått utan yttre influens och i de flesta fallen hade dessa konflikter haft en klart destabiliserande verkan också i närområdena, regionalt. SIPRI beräknar att av de 15 konflikterna 2001 hade 11 spritts också över gränserna till grannländerna, och har redan varat i över åtta år. I största delen av dessa konflikter använder sig någon part i konflikten av gerillametoder och ofta finansieras krigföringen med illegal handel av råvaror och narkotika, vilket redan i sig har en destabiliserande verkan regionalt och internationellt.

Det beräknas att man 2001 i världen använde ca 839 miljarder USD på militärutgifter och att detta var ca. 2,6 % av världens BNP. Fem länder i världen använder ca hälften av världens militärutgifter. Efter terrorattacken den 11 september är det klart att summan använd på militär upprustning stigit p.g.a. USA:s stora satsningar på sitt s.k. krig mot terrorismen.

Det har skett en stor koncentrering av vapenindustrin som lett till att det uppstått ett antal mycket stora internationella vapenindustrikomplex. Denna konsolideringstrend förenat med kommersialiseringen och privatiseringen som skett i branschen har betytt fundamentala förändringar för vapenindustrin i världen. Länders legitima försvarsintressen mot yttre aggression är inte längre i första hand det som styr vapenproduktion och -handeln i världen, utan ekonomiska intressen tar alltmera över.

Vapenteknologi blir allt mera avancerat och därmed dyrare, kräver allt större investeringar, och därmed är trycket till mera produktions- och handelssamarbete mellan flera länder stort. Eftersom tävlingen på de globala vapen- och försvarsmaterielmarknaderna är stor, och p.g.a. de stora investeringskostnaderna, leder dessa till ett ökat behov att exportera. Få länder har möjligheter till att vara helt "egenförsörjande" i fråga om vapenteknologi, få kan hålla igång produktion bara för sitt lands egna behov.

Detta har skett inom EU och är verklighet också för de nordiska länderna. EU har kraftigt ökat såväl samarbetet på utvecklings- och forskningssidan, i produktionen, men också koordinationen gällande anskaffningar och export av vapen och försvarsmateriel. De nordiska länderna som är med i EU är med i detta samarbete, men samtidigt har man också ökat samarbetet inom denna bransch även på det nordiska planet. Finland, Norge, Sverige och Danmarks försvarsministrar godkände sommaren 2001 ett avtal om försvarsproduktionssamarbete som nu varit för ratificering i de nordiska parlamenten.

Vapenexport, handel med försvarsmateriel, har alltid en utrikespolitisk aspekt, den har sina följder, såväl globalt som lokalt, på stabilitet regionalt och internationellt, på människorättssituationen, på konfliktförebyggande arbete och på hållbar utveckling. De resurser som används på upprustning är bort från övrig utvecklande av ett land, bort från investeringar som man kunde göra på miljöskydd, på hållbarare utnyttjande av naturresurser, på skolning, på satsningar som borde göras för att utrota fattigdom o.s.v. Ökat samarbete internationellt inom vapenteknologi branschen och ökad export av vapen och försvarsmateriel bör följas upp av utbyggande också av ett gemensamt regelverk och normer för kontrollen av vapenexporten. Öppenhet (transparens) i

förberedandet av vapenexportärenden, och t.ex. parlamentets möjligheter att påverka besluten är ytterst viktigt i fråga om vapenexportkontroll och reglering.

Alla de nordiska länderna som har egen militär har sin egen nationella vapenexport – lagstiftning, där det bestäms enligt vilka principer företagen kan få exportlicenser för export av vapen och försvarsmateriel från respektive land. De nordiska länderna har hittills i princip förespråkat restriktivitet och en linje där t.ex. beaktande av mottagarlandets människorättssituation bör beaktas när exportlicensbeslut görs, eller att vapenexport till länder i krig inte är acceptabelt. Trots detta finns det skillnader i respektive länders vapenexportlagstiftningar gällande bl.a. transparens i behandling av ärenden, i fråga om parlamentens möjlighet att påverka enskilda licensbeslut på förhand, i fråga om i vilken omfattning man kräver och följer upp slutanvändarcertifikat, i fråga om hur man förhåller sig till export av vapen som kan användas både civilt och militärt s.k. "dual-use" eller hur man behandlar export av komponenter eller "know how" eller hur man ser på handel med produktionslicenser o.s.v.

Om, och när man vill följa en restriktiv linje som beaktar mottagarlandets situation, regionens stabilitet och t.ex. människorättssituationen så är frågan om transparens och möjlighet till öppen kritisk debatt ytterst viktig. I Sverige har man säkrat parlamentarisk insyn genom att vapenexportärenden på förhand behandlas i en kommitté som har parlamentarisk representation. Detta ger parlamentet i princip en möjlighet att påverka regeringens vapenexportpolitik vilket är en viktig sak. Men det som man inte uppnått i Sverige, som Finland t.ex. förverkligat, är att alla exportbeslut är offentliga och medborgare kan om de vill också få handlingar om t.ex. till vilka länder som ansökt om exportlicenser. Detta möjliggör att forskare och NGO:s också kan delta i debatten om vapenexportpolitiken, inte bara om principiella riktlinjer utan hur den förverkligas i praktiken.

Detta förslag skall bidra till att stärka konfliktförebyggandet och vidareutveckla transparens och öppenhet i exportpolitiken av vapen och komponenter i samtliga nordiska länder.

Den vänstersocialistiska gröna gruppen föreslår att

Nordiska rådet rekommenderar de nordiska ländernas regeringar

att beslut om vapenexportlicenser och -leveranser skall göras tillgängliga för alla allt eftersom besluten gjorts

att beslut om vapenexportlicenser och -leveranser alltid ska föranledas av att parlamenten har möjlighet att påverka vapenexportpolitiken redan i ärendenas förberedande skede i de fall där export skulle kunna ha utrikespolitiska konsekvenser, påverka mottagarlandets människorättssituation eller ha en förvärrande verkan för stabilitet i området dit handeln riktar sig

att man ska förbjuda all export av vapen samt vapenkomponenter då dessa skulle kunna bidra till att försvåra människorättssituationen eller ha en destabiliserande verkan på området dit handeln riktar sig

att de nordiska regeringarna ska arbeta aktivt for en internationell konvention och globalt regelverk för vapenhandel som skulle säkra öppenhet och reglera export till konfliktområden eller länder som bryter mot mänskliga rättigheter

Helsingfors den 11 september 2002

Line Barfod (EL)
Charlotta Bjälkebring (v)
Lennart Gustavsson (v)
May Hansen (SV)
Lena Jensen (SV)
Kristen Touborg Jensen (SF)
Josef Motzfeldt (IA)
Outi Ojala (vänst)
Inge Ryan (SV)
Steingrímur J. Sigfússon (VG)

Miljø- og Naturresurseudvalgets betænkning

Medlemsforslag om felles tiltak i Norden for å sikre det biologiske mangfoldet

(Høringssvar, se s. 319; Medlemsforslag, se s. 325)

1. Forslag

Miljø- og Naturresurseudvalget foreslår, at

Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd

1) *at* styrke arbejdet for fælles initiativer til at sikre naturens mangfoldighed på alle biologiske niveauer – såvel i de nordiske lande som globalt. I særlig grad bør det gennem koordinering og nordisk samarbejde tilstræbes at opnå størst mulig indflydelse på beslutninger i EU's og andre internationale fora; herunder en samlet indsats for at tilvejebringe et fyldestgørende beslutningsgrundlag for oprettelsen af et internationalt videnskabspanel for miljøændringer i FN regi

2) *at* videreføre og intensivere det nordiske samarbejde om naturovervågning og artsdatabaser, bl.a. gennem styrkelse af det fælles forskningsarbejde og kompetenceopbygningen på området; såvel for den materielle som den immaterielle værdi af den biologiske mangfoldighed

3) *at* gennemføre en erfaringsudveksling om effekten og hensigtsmæssigheden af forskellige anvendte politiske og forvaltningsmæssige virkemidler til at sikre den biologiske mangfoldighed

2. Baggrund

I slutningen af 2002 stillede Den socialdemokratiske gruppe i Nordisk råd medlemsforslag om felles tiltak i Norden for å sikre det biologiske mangfoldet (A 1297/miljø).

Kort resumé af det medlemsforslaget

I forslaget henvises til FN's konvention om biodiversitet, der forpligter alle de 179 partslande til at indrette deres samfundsudvikling, således at de drivkræfter, der i dag leder til tab af biodiversitet, må ændres og i stadig mindre grad udgøre en trussel mod beskyttelse og bæredygtig udnyttelse af de biologiske resurser. (Der er nu 187 medlemmer af FN, som har accepteret biodiversitetskonventionen; heraf har 168 underskrevet den).

Samordningen mellem biodiversitets-forvaltning og andre miljølove, handelsaftaler m.m. må styrkes både på nationalt, regionalt og globalt niveau. Det foreslås, at basere forvaltningssystemet på overvågning, kortlægning og viden – navnlig hvad angår de særligt sårbare arter og biotoper, herunder hav- og kystmiljøet. Desuden betones vigtigheden af en sammenhængende miljølovgivning. Genresursernes udnyttelse og modificering (GMO) i fødevareproduktionen udgør et særligt aspekt af biodiversitetsspørgsmålet. Det samme gælder uønsket spredning af fremmede arter og organismer til land- og havområder, hvor de ikke er hjemmehørende, og hvor de kan

udgøre en trussel mod den lokale natur. Det betones, at FN bør have et organ til at påse, at miljø og naturaftaler ikke bliver underordnet andre hensyn som eksempelvis handelsaftaler.

Behandling af medlemsforslaget

Medlemsforslaget er blevet behandlet i Miljø- og Naturresurseudvalget på møder den 29. april 2003 i Lund, Sverige og den 25. juni 2003 i Vanda, Finland. På mødet i Lund fik udvalget – ved oplæg fra indbudte professorer fra Stockholms og Roskilde universiteter – en introduktion til principperne bag naturbeskyttelse og naturovervågning samt et indblik i eksisterende nordisk samarbejde på området.

3. Høring

Medlemsforslaget blev desuden sendt til skriftlig høring i alle de nordiske lande. Følgende institutioner har svaret:

Danmark: Miljøstyrelsen (koordineret med Skov- og Naturstyrelsen), Institut for Miljøvurdering, Naturrådet.

Finland: Miljöministeriet, Jord- och skogsbruksministeriet, Finlands Miljöcentral, Finlands naturskyddsförbund.

Åland: Ålands landskapsstyrelse, Föreningen Norden.

Island: Miljøinstituttet.

Norge: Miljøverndepartementet.

Sverige: Livsmedelsverket, Naturvårdsverket

Helt overordnet set er høringssvarene ret positive overfor medlemsforslaget, idet nogle dog udtrykker reservationer overfor visse dele heraf, bl.a. i spørgsmålet om samordnet lovgivning, hvor der henvises til EU og internationale aftaler. Med hensyn til spredning af ikke-hjemmehørende organismer i havet henviser nogle høringssvar sagen til behandling i FN's internationale søfartsorganisation, IMO. Et gennemgående træk i høringssvarene er desuden, at man henviser til allerede pågående nationale og nordiske aktiviteter.

En oversigt og sammendrag af de indkomne høringssvar foreligger på s. 5.

I afsnittet om biologisk mangfoldighed og genetiske resurser fra Det Nordiske Miljøhandlingsprogram 2001-2004 noterer udvalget følgende strategiske mål, som de nordiske lande vil virke for:

- "at aktivt styrke internationale processer og forhandlinger på naturområdet for at sikre den biologiske mangfoldighed",
- "at fremme beskyttelsen af naturen og truede biotoper og arter samt bevaringer af en repræsentativ andel af de forskellige nordiske naturtyper",
- "at spredning af menneskeskabte organismer og organismer, som ikke hører naturligt hjemme i økosystemerne, ikke skader eller begrænser økosystemets funktion, samt "
- ".....at styrke lovgivningen om beskyttelse af økosystemerne mod disse organismer".

I strategien "Bæredygtig udvikling – en ny kurs for Norden" hedder det: "Alle nordiske lande inden 2004 vil have udarbejdet nationale strategier og handlingsplaner for biologisk mangfoldighed og øge udvekslingen af erfaringer herom".

På baggrund af udvalgets drøftelser, de indkomne høringssvar, analysen af ministerrådets vedtagne strategier og på baggrund af eksperthøringen besluttedes det på mødet i Vanda, at udvalget ville fremme de elementer i medlemsforslaget, der særlig præciserer og supplerer det igangværende arbejde. Desuden besluttedes det, at fremsætte et selvstændigt udvalgsforslag om nordisk samarbejde om retningslinjer for sameksistens med konventionelle og økologiske afgrøder ved evt. dyrkning af genmodificerede organismer, GMO i jordbruget.

4. Udvalgets synspunkter

Udvalget støtter overordnet set medlemsforslaget og dets motivation. Udvalget finder imidlertid, at nogle af de foreslåede punkter, allerede, helt eller delvist, bliver varetaget gennem eksisterende samarbejde og strategiudmeldinger, hvorfor rekommandationen bør fokuseres omkring præciseringer og supplerende initiativer.

Udvalget ønsker, at de nordiske lande aktivt skal støtte det forberedende arbejde, der, i FN-regi, er iværksat for at afklare mulighederne for at etablere et videnskabspanel for miljøændringer efter mønster fra det internationale klimapanel. Formålet med et sådant panel skulle være, at påse, at miljøspørgsmål og miljøaftaler ikke bliver underordnet andre hensyn i den politiske udvikling fremover. Sagen var aktuel på Johannesburg-topmødet, hvor spørgsmålene om styrken af handelsaftaler overfor miljøaftaler blev et kontroversielt tema.

Når det gælder naturbeskyttelsen og den biologiske mangfoldighed i Norden, finder udvalget, at forvaltningen skal være baseret på en løbende registrering af udviklingen i naturen. Her er der oplagte muligheder for, gennem samarbejde mellem landene, at opnå nordisk nytte, idet nogle lande er nået længere end andre. Udvalget finder, at både den materielle og immaterielle betydning knyttet til biologisk mangfoldighed bør omfattes af overvågningsindsatsen – herunder også hvor udbredt bevidstheden om værdien af den biologiske mangfoldighed er i offentligheden.

Med henblik på fortsat at udvikle forvaltningsmetoderne, finder udvalget, at der bør foretages en sammenligning af de nordiske landes forskellige former for politiske virkemidler til at sikre den biologiske mangfoldighed; herunder erfaringer med at sikre lokal indflydelse på beslutninger om arealregulering, balanceret i forhold til opfyldelse af nationale eller regionale beskyttelsesmålsætninger.

5. Konklusion

Miljø- og Naturresurseudvalget foreslår, at

Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd

1) *at* styrke arbejdet for fælles initiativer til at sikre naturens mangfoldighed på alle biologiske niveauer – såvel i de nordiske lande som globalt. I særlig grad bør det gennem koordinering og nordisk samarbejde tilstræbes at opnå størst mulig indflydelse på beslutninger i EU's og andre internationale fora; herunder en samlet indsats for at tilvejebringe et fyldestgørende beslutningsgrundlag for oprettelsen af et internationalt videnskabspanel for miljøændringer i FN regi

2) *at* videreføre og intensivere det nordiske samarbejde om naturovervågning og artsdatabaser, bl.a. gennem styrkelse af det fælles forskningsarbejde og kompetenceopbygningen på området – såvel for den materielle som den immaterielle værdi af den biologiske mangfoldighed

3) *at* gennemføre en erfaringsudveksling om effekten og hensigtsmæssigheden af forskellige anvendte politiske og forvaltningsmæssige virkemidler til at sikre den biologiske mangfoldighed.

Frederikshavn, den 23. september 2003

Per Berthelsen (D)
Sinikka Bohlin (s)
Barbro Feltzing (mp)
Agne Hansson (c)
Asmund Kristoffersen (A), leder
Simo Rundgren (cent)
Sigurður Kári Kristjánsson (Sj)
Satu Taiveaho (sd)

Översikt över remissvar på A 1297/miljö Medlemsforslag om felles tiltak for å sikre det biologiske mangfoldet	
Generelt	
Livsmedelsverket, SE	Frågor om biologisk mångfald skall drivas i internationella organ. Med ökande krav på spårbarhet inom livsmedelsområdet (råvaror, odlings- och djurhållningsmetoder etc.) ges bättre möjligheter till att följa upp överenskommelser beträffande livsmedel och biologisk mångfald. Verket förutsätter att nationella säkerhetsprogram som berör bekämpning av *patogena mikroorganismer* i livsmedel *inte skulle beröras* av ett nordiskt handlingsprogram för biologisk mångfald.
Miljöinstitutet (UST), IS	Förordar förslagen. Anmärker att mycket av det som föreslagits kan redan vara i gång ibland andra aktörer såsom i EU-institutioner. Flera av förslagen är i överensstämmelse med nordisk policy (Bärkraftig utveckling – en ny kurs för Norden) samt att saken behandlats bl.a. i arbetsgrupper i NMR:s regi, i projektgrupper inom ramen för natur-, friluftsliv- och kulturmiljögruppen (NFK). Ett antal rapporter har utgivits om GMO, våtmarker inkl. grunda havsområden, skogar etc. och deras betydelse för biologisk mångfald. Upprättandet av en databank av sjöfågelarter i nordområden är redan igångsatt. Viktigt att undvika dubbelarbete. Viktigt att koordinera det arbete som möjligen verkställs i nordisk regi.
Föreningen Norden, Åland	Støtter navnlig forslaget om fælles kortlægning og overvågning.
Jord- och skogsbruksministeriet, FI	Et af de vigtigste emner for den internationale miljøpolitik. Samarbejdet foregår i mange fora – nationalt og internationalt. Overlappende initiativer bør undgås.
Finlands Miljöcentral	Forslagets tiltage er nødvendige og bør støttes. Henviser til "Nordisk strategi for bæredygtig udvikling", til NorFA samt aktive NMR-arbejdsgrupper indenfor biodiversitet. NMR må sørge for tilstrækkelig finansiering af arbejdsgrupper og forskerakademiet. I svaret henvises til en lang række hjemmesider med yderligere information.
Finlands naturskyddsförbund, FI	Förordar förslaget. Understryker behovet av handböcker över arter i Norden samt kartläggning av litorala och akvatiska habitat kring Östersjön.
Ang. felles nordisk innsats for kartlegging og overvåking av biologisk mangfold gjennom utveksling og utvikling av informasjon, felles forskningsarbeid og kompetanseoppbygging;	
Miljöstyrelsen, DK, (koordineret med Skov- og Naturstyrelsen)	För tillfället övervägs nordiskt samarbete avseende kartläggning av flora och fauna, utbyte av information, gemensamt forskningssamarbete och kompetensutveckling.
Naturrådet, DK	Förordar förslaget och poängterar att biologiska mångfaldens materiella och immateriella betydelse/samhälleliga förankring även borde ingå i övervakningsinsatserna.

Ålands landskapsstyrelse, AX	Förordar förslaget. Viktig fråga.
Institut för Miljøvurdering, DK	Viktigt att biologisk mångfald säkras på ett samhällsekonomiskt optimalt sätt. Uppmanar till en värdering av vinsten i förhållande till omkostnaderna vid gemensamma åtgärder.
Miljøverndepartementet, NO	Norge är redan igång med att etablera ett nationellt program för kartläggning och övervakning. (jfr. Konventionen om biologisk mångfald). Viktigt att kartlägga genresurserna (jmr koppling till Nordiska genresursrådet). Saknar översikt av genresurserna av de vilda arterna i naturen. Nordiska nätverk och mötesplatser är aktuella. *I svaret finns ytterligare info om norska aktiviteter samt existerande verksamhet.*
Naturvårdsverket, SE	Förordar förslaget. Kan förverkligas genom nationell uppbyggnad samt gränsöverskridande teknisk samordning av strukturer inom ramen för CHM. Jfr. Konventionen om biologisk mångfald med Clearing-house Mechanisms.
Miljöinstitutet (UST), IS	Enig med förslaget.
Finlands Miljöcentral	Henviser til nationale og EU-informationssystemer. Det må nøje overvejes, om man skal satse på at udbygge og tilpasse disse fremfor at etablere et nyt nordisk system.
Jord- och skogsbruksministeriet, FI	Alle tiltager, der øger viden om biodiversitet er velkomne. Nordiske forskningsmidler bør dirigeres til området og uddannelse kunne ske indenfor rammen af NOVA. *(NOVA er et nordisk samarbejde mellem veterinær- og landbrugsuniversiteterne)*
Miljöministeriet, FI	Den utåtriktade informationen om verksamheten och de uppnådda resultaten i Norden kunde förbättras. En annan önskvärd utveckling vore att *närområdena* bättre än hittills tas med i dessa aktiviteter.
Ang. samordning av nordisk miljølovgivning, juridiske og økonomiske virkemidler på områder som kan restaurere og sikre biologisk mangfold;	
Miljöstyrelsen, DK, (koordineret med Skov- og Naturstyrelsen)	Arbetet pågår redan i EU's regi (ex. habitatutpekningar och direktiv generellt). Därutöver hänvisas till CBD's (Convention on Biological Diversity) arbete där ett gemensamt nordiskt intresse finns för att leva upp till konventionen.
Naturrådet, DK	Förordar förslaget. Generellt på naturförvaltningsområdet och speciellt på GMO-området och problemet med bioinvation. Efterlyser gemensamma normer för politik och praxis för att undvika att arter som bekämpas i ett land, kultiveras i ett annat.
Ålands landskapsstyrelse, AX	Förordar förslaget.
Institut för Miljøvurdering, DK	ibid. IMV kommentar.

Miljøverndepartementet, NO	För de saker man förvaltar gemensamt i Norden, t.ex. genbanker, är det ändamålsenligt att ha gemensam lagstiftning, däremot inte för de övriga områdena. Norge är igång med att samordna sin miljölagstiftning. Nordiska nätverk och mötesplatser kan vara aktuella. *I svaret finns ytterligare info om norska aktiviteter samt existerande verksamhet.*
Jord- och skogsbruks-ministeriet, FI	Godt med regelmæssige diskusioner på nordisk plan. Måske er bilaterale aftaler mere relevante end fuldt samnordiske. Desuden er der EU-lovgivning.
Naturvårdsverket, SE	De frågor där EU-lagstiftningen är långt utvecklad bör ej prioriteras av Nordiska rådet.
Miljöinstitutet (UTS), IS	Behov för koordinering av lag på många områden inom ramen för miljö- och naturskydd.
Ang. felles nordisk innsats for å etablere artsdatabanker for bl.a. å sikre stedfesting og verdiklassifisering av viktige områder, overvåke endringer i biologisk mangfold og finne årsakssammenhenger av registrerte endringer;	
Miljöstyrelsen, DK, (koordineret med Skov- og Naturstyrelsen)	För tillfället övervägs nordiskt samarbete på viktiga områden.
Naturrådet, DK	Förordar förslaget.
Jord- och skogsbruks-ministeriet, FI	Der er allerede langvarige samarbejdstraditioner på området. Desuden findes Global Biodiversity Information Facility, GBIF, hvor alle nordiske lande er medlemmer (Norge undtaget).
Ålands landskapsstyrelse, AX	Förordar förslaget.
Institut för Miljøvurdering, DK	Se ovan IMV kommentar.
Miljøverndepartementet, NO	Förordar förslaget. Norge är ifärd med etablering av en artdatabank. Norge har av NMR inbjudits till att utnämna representanter till det nordiska taksonominitiativet. Första mötet är planlagt till våren 2003. Nordiska nätverk och mötesplatser kan vara aktuella. *I svaret finns ytterligare info om norska aktiviteter samt existerande verksamhet*
Naturvårdsverket, SE	Förordar förslaget. Kan förverkligas genom nationell uppbyggnad samt gränsöverskridande teknisk samordning av strukturer ss inom ramen för CHM. Jfr. Konventionen om biologisk mångfald med Clearing-house Mechanisms.
Miljöinstitutet (UST), IS	Enig med förslaget.

Ang. felles nordisk holdning til handteringen av problemene knyttet til genmodifisert mat;	
Miljöstyrelsen, DK, koordineret med Skov- og Naturstyrelsen, Energistyrelsen, Søfartsstyrelsen og Forsvarsministeriet	"Genmodifierad mat" är ett missvisande uttryck eftersom det aldrig kan utgöra ett problem för biologisk mångfald. Odling av genmodifierade plantor kunde däremot tänkas leda till negativa effekter på biologisk mångfald.
Ålands landskapsstyrelse, AX	Förordar förslaget.
Institut för Miljøvurdering, DK	ibid. IMV kommentar.
Miljøverndepartementet, NO	En nordisk projektgrupp har nyligen tillsats för att samordna de nordiska ländernas insatser i internationella fora som arbetar med spårbarhet och konsumenttillit. I mandatet till Nordisk genresursråd ingår GMO-frågor i bredare omfattning än enbart gällande mat. Eventuellt nordiskt samarbete bör *komplettera*, inte överlappa redan existerande aktiviteter. EU är den mest centrala arenan för tillfället. Det kan oberoende vara nyttigt, att etablera ett *tätare tvärsektoriellt nordiskt kontaktnät*. Initiativtagarna kan vara länderna själva eller t.ex. ÄK-Livs eller ÄK-miljö. Nyttigt att i det nordiska samarbetet diskutera synpunkter innan internationella möten på GMO-området. *I svaret finns ytterligare info om norska aktiviteter och existerande verksamhet. i svaret*
Livsmedelsverket, SE	Konstaterar att få livsmedel har genomgått så omfattande säkerhetskontroll som de som framställts genom denna teknik. Verket förutsätter att nationella säkerhetsprogram som berör bekämpning av *patogena mikroorganismer* i livsmedel *inte skulle beröras* av ett nordiskt handlingsprogram för biologisk mångfald.
Naturvårdsverket, SE	Finns mycket att vinna på samarbete kring problemen med främmande organismer.
Finlands Miljöcentral, FI	Nyttigt at udvikle vidensudveksling og information mellem de nordiske lande
Jord- och skogsbruksministeriet, FI	Henviser til EU-arbejdet.
Miljöministeriet, FI	De administrativa åtgärderna utvecklas starkt inom EU. Riskerna vid livsmedelsintaget är rätt likartade var det än sker. Däremot förekommer det i samband med genmodifierade livsmedel vissa miljörisker som delvis har att göra med klimat och odlingsförhållanden. På detta område kan de nordiska länderna ha gemensamma intressen. Förordar utredning av förslaget.
Ang. fremme tiltak som hindrer uønsket spredning av fremmede arter på land og i vann;	
Miljöstyrelsen, DK, (koordineret med Skov- og Naturstyrelsen)	Saken har behandlats i nordiska miljöministerrådet. Danmark (DK) vill ha gemensamma riktlinjer i IMO. DK förordar inte speciella regionala riktlinjer. Riktlinjerna skall vara internationella.

Naturrådet, DK	Förordar förslaget.
Ålands landskapsstyrelse, AX	Förordar förslaget. Viktig fråga.
Institut för Miljøvurdering, DK	Se ovan IMV kommentar.
Miljøverndepartementet, NO	Ref. till Tema Nord 2000:13 med förslag om kartläggning och övervakning samt samarbete på internationell nivå. Inom Norden viktigt med samarbete mellan land och delar av landgränser, havsområden etc. Samarbete om ballastvatten, ur effektivitets synvinkel, med CPMSSP, Helcom och IMO samt ev. med Ospar BDC. Koordineringen kunde vara ett aktuellt område för nordiskt samarbete. Gemensam positionering i förhållande till IMO, CONSSO mm., samarbete om konkreta åtgärder nationellt/regionalt samt koordinering i samband med utvecklingen av nationella regelverk är aktuellt. Ekonomiska konsekvenserna av att inte förhindra oönskad spridning av främmande arter är okända men jämförelsevis välanvända pengar. Exempelvis kostade det NOK 3–4 mrd. i förlorade inkomster i samband med bekämpning av *"Gryodactylus salaris"*. Beträffande arbetskapacitet för koordinering av ballastvatten med CONSSO och Helcom, kan det möjligen anslås pengar till en tjänst med placering vid NMR. Det hänvisas vidare till styrningsguppen för miljö och fiskeri (MiFi) som är finansierad och styrs av ÄK-miljö och ÄK-fiskeri och som har projektverksamhet för ballastvatten. MiFi är i gång med att starta ett projekt under 2003 för att identifiera dessa aktuella teman för nordiskt samarbete som kan ge mervärde. *CONSSO (Commission of North Sea Senior Officials)* *Helcom (Helsinki Commission)* *Ospar BDC (Oslo-Paris kommissionen om biodiversitet)* *IMO (International Maritime Organisation)* *"Gryodactylus salaris" är en parasit i lax.*
Naturvårdsverket, SE	Gemensamma (nordiska) insatser kan öka möjligheten att inom EU åstadkomma en mera heltäckande lagstiftning.
Finlands Miljöcentral, FI	Udgør en betydeligt og stadigt øgende trussel mod naturens diversitet. Under NMR findes en ad hoc arbejdsgruppe om emnet.
Jord- och skogsbruksministeriet, FI	Støtter forslaget, men henviser til, at spørgsmålet hovedsageligt hører til indenfor rammerne af den nationale lovgivning.
Miljöministeriet, FI	Refererar till NMR-projekt om utredning av hur det nordiska samarbetet ytterligare kunde utvecklas vid motarbetandet av introducerade arter.

Ang. nordisk initiativ for å få opprettet et vitenskapspanel for miljøendringer under FN etter modell fra det internasjonale klimapanelet.	
Miljöstyrelsen, DK, (koordineret med Skov- og Naturstyrelsen)	Ett motsvarande initiativ har framlagts vid UNEP-möte i februari 2002. Konklusionen var, att en värderingsrapport skall utarbetas. Rapporten förväntas vara klar år 2004. Ett nordiskt initiativ skall inte tas innan resultaten av UNEP-rapporten är tillhanda.
Naturrådet, DK	Förordar förslaget. Anser det viktigt, att även samhällsmässiga aspekter (ekonomiska och kulturella) tas med i beaktande.
Ålands landskapsstyrelse, AX	Förordar förslaget.
Institut för Miljøvurdering, DK	Se ovan IMV kommentar.
Miljøverndepartementet, NO	Det stora antalet miljöavtal som ingåtts sedan Stockholmskonferensen 1972 behandlar sällan sammanhanget mellan de olika miljöproblemen. Arbetet bör förankras i UNEP och kunde bidra till att styrka UNEP's roll som ledande styrka och auktoritet på den globala miljöpolitikens område.
Jord- och skogsbruksministeriet, FI	I princippet positiv, men der findes så mange organer, at sagen forinden beslutning bør udredes.
Miljöministeriet, FI	Motsätter sig initiativet om en panel under FN. Förordar förslaget om en vetenskaplig panel på nordiska utbildnings-, forsknings- och datateknikSektorer.

Medlemsforslag

om felles tiltak i Norden for å sikre det biologiske mangfoldet

(Framlagt av Den sosialdemokratiske gruppen i Nordisk Råd)

Det biologiske mangfoldet sørger for den økologiske balansen på vår klode og representerer store verdier for samfunnet. I tillegg til klimaendringer er bevaring av jordas biologiske mangfold trolig den viktigste globale miljøutfordring vi står overfor i dag og framover.

FNs konvensjon om biologisk mangfold ble framforhandlet i 1992 og er nå ratifisert av 179 land. Konvensjonen om biologisk mangfold er et klart uttrykk for verdenssamfunnets bekymring over det kontinuerlige tapet av biologisk mangfold og behovet for tiltak for å motvirke dette tapet gjennom vern og bærekraftig bruk av biologisk mangfold. Konvensjonen om biologisk mangfold legger også føre-var-prinsippet til grunn for å begrense eller hindre tap, noe som bygger på prinsippene i FNs verdenskommisjon for miljø og utvikling. Konvensjonen om biologisk mangfold er en rammekonvensjon som fastlegger overordnete mål, prinsipper og generelle forpliktelser. Alle partsland er forpliktet til å iverksette tiltak for bevaring og bærekraftig bruk av biologisk mangfold gjennom nasjonale strategier, handlingsplaner og rapportering. Det vil innebære at ethvert samfunn må innrettes slik at drivkreftene som i dag fører til tap av biologisk mangfold må endres og i stadig mindre grad utgjøre en trussel for vern og bærekraftig bruk.

Både på nasjonalt, regionalt og internasjonalt nivå er det viktig å styrke samordningen mellom konvensjon og det øvrige miljøavtaleverket, spesielt FN:s miljøkonvensjon og FN:s forørkningskonvensjon. Etter verdenstoppmøtet i Johannesburg er det ikke minst viktig å sikre samordning mellom handels- og miljøavtalene.

Det biologiske mangfoldet kan best ivaretas gjennom en kombinasjon av vern, forebyggende tiltak, avbøtende tiltak og bærekraftig bruk. Bærekraftig bruk innebærer ikke bare en forvaltning som unngår belastninger som overstiger naturens tålegrense og reduserer mangfoldet, men også hvordan det biologiske mangfoldet kan utnyttes til felles beste.

Dette betyr at vi må ha et forvaltningssystem for biologisk mangfold som må være kunnskapsbasert. Kunnskap om artsmangfold og geografisk fordeling kan kun opparbeides gjennom systematisk kartlegging og overvåking. Dette er også grunnlaget for en god forvaltning. FN-konvensjonen forplikter også landene på kartlegging og overvåking av biologisk mangfold.

Kartleggingen må ha som mål å identifisere særlig sårbare arter og biotoper slik at disse kan følges opp i overvåkingsprogram. Dette gjelder også hav- og kystmiljøet.

I denne sammenheng bør det vurderes å opprette artsdatabanker for arter så langt dette er praktisk mulig, der følgende kan inngå: Stedfesting og verdiklassifisering av viktige områder, endringer i biologisk mangfold over tid, årsaksammenhenger og tiltaksplaner.

Miljølovgivningen i landene er gjerne spredt på mange forskjellige lover noe som gjør lovgivningen fragmentarisk og mindre tilgjengelig for allmennheten, det offentlige og næringslivet. En mer samlet miljølovgivning slik det er eksempler på kan være meget hensiktsmessig.

Genressursene er grunnlaget for fordeling av artene i naturen og artene sin tilpasning. Konvensjon om biologisk mangfold slår fast at landene har suveren rett til genressursene og tilgangen til dem innenfor sitt territorium. Partene har også en forpliktelse til å gi andre tilgang til deres genressurser etter nærmere avtaler basert på bestemte kriterier. Tilgangen til genressurser er også knyttet til patentspørsmål på oppfinnelser om biologisk materiale, noe også EUs patentdirektiv går dypt inn på.

Spørsmålene omkring genmodifisert mat er komplekse, noe som klart kommer til syne gjennom at EU ikke har godkjent nye produkter med genmodifisert mat siden 1997. En felles nordisk opptreden så langt dette er forenlig med nasjonal lovgivning og EU-bestemmelser, er av stor betydning for borgerne i Norden.

Uønsket spredning av fremmede arter kan være en av de største truslene mot biologisk mangfold, noe også konvensjonen om biologisk mangfold har bestemmelser om. Det er eksempler på at fremmede arter både gjør stor skade på økosystemer og koster samfunnene store summer. Det kan nevnes noen få eksempler ut av mange som lakseparasitten Gyrodactylus Salaris, iberiasneglen, kongekrabben i Nordishavet m.fl.

Spredning av fremmede organismer fra fremmede havområder gjennomutslipp av ballastvann fra skip er en stor trussel i havene rundt de nordiske land. Det samme gjelder organismer fra importert tømmer.

Generelt er det viktig å styrke det internasjonale arbeidet på miljøområdet og gjennom de organisasjonene som er viktige, ikke minst FNs organer. Prinsippene i konvensjonen for biologisk mangfold bør inngå som elementer i alle relevante utenrikspolitiske områder. De nordiske land har et godt utgangspunkt for slikt samarbeid gjennom sin 50-årige samarbeidshistorie gjennom Nordisk Råd og Nordisk Ministerråd. Det bør vurderes et nordisk initiativ for å få opprettet et vitenskapspanel for miljøendringer under FN etter mønster fra det internasjonale klimapanelet, bl.a. for å påse at miljøspørsmål og miljøavtaler ikke blir underordnet andre hensyn. Det vises her til verdenstoppmøtet i Johannesburg hvor spørsmålene som knyttet seg til miljøavtaler og handelsavtaler var et kontroversielt tema.

Den sosialdemokratiske gruppen i Nordisk Råd fremmer et forslag som støtter opp under arbeidet med å sikre biologisk mangfold.

Det foreslås at

Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd

å arbeide for felles tiltak for å sikre det biologiske mangfoldet både i de nordiske landene og på global basis. Tiltakene som bør vurderes er:

- felles nordisk innsats for kartlegging og overvåking av biologisk mangfold gjennom utveksling og utvikling av informasjon, felles forskningsarbeid og kompetanseoppbygging
- samordning av nordisk miljølovgivning, juridiske og økonomiske virkemidler på områder som kan restaurere og sikre biologisk mangfold
- felles nordisk innsats for å etablere artsdatabanker for bl.a. å sikre stedfesting og verdiklassifisering av viktige områder, overvåke endringer i biologisk mangfold og finne årsakssammenhenger av registrerte endringer
- felles nordisk holdning til håndteringen av problemene knyttet til genmodifisert mat
- fremme tiltak som hindrer uønsket spredning av fremmede arter på land og i vann
- nordisk initiativ for å få opprettet et vitenskapspanel for miljøendringer under FN etter modell fra det internasjonale klimapanelet

Stockholm den 24 september 2002

Berit Brørby (A)
Reynoldh Furustrand (s)
Åke Gustavsson (s)
Tuula Haatainen (sd)
Anita Johansson (s)
Eva Johansson (s)
Per Kaalund (S)
Asmund Kristoffersen (A)
Riitta Prusti (sd)
Rannveig Guðmundsdóttir (A)
Ole Stavad (S)

Miljø- og Naturresurseudvalgets betænkning

Medlemsforslag om felles tiltak i Norden for miljøvennlig produksjon og forbruk av energi

(Høringssvar, se s. 332; Medlemsforslag, se s. 338)

1. Forslag

Miljø- og Naturresurseudvalget foreslår, at

Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd

1) *at* styrke gennemførelsen af de tidligere besluttede strategier for aktivt at fremme udbredelsen af vedvarende og miljøvenlig energi i de nordiske lande for derved at bidrage til en bæredygtig energipolitik

2) *at* udarbejde en statusrapport over, hvilke konkrete politikker og virkemidler, de nordiske landes regeringer, hver for sig og i fællesskab, i de sidste tre år (2001-2003) har gennemført for at øge brugen af vedvarende energi og naturgas samtidig med at brugen af øvrige fossile brændsler reduceres. Udvalget ønsker desuden en oversigt over, i hvilket omfang de gennemførte politikker og virkemidler har influeret på sammensætningen af kilderne til den faktiske energiproduktion og -forbrug

3) *at* undersøge muligheder og barrierer for fælles nordiske indsatser for at fremme en hurtig overgang til hydrogensamfundet og særligt at undersøge, hvilken betydning en, gerne fællesnordisk "Hydrogenfond" kunne få for at nå dette mål og hvorledes fonden i givet fald bør etableres og finansieres gennem samarbejde mellem myndigheder, industri og energiselskaber, forskning, forbrugere m.fl.

2. Baggrund

I slutningen af 2002 stillede Den socialdemokratiske gruppe i Nordisk Råd Medlemsforslag om felles tiltak i Norden for miljøvennlig produksjon og forbruk av energi (A 1298/miljø).

Kort resumé af medlemsforslaget

Forslaget tager udgangspunkt i de truende klimaforandringer og i det faktum, at der fra eksperthold er bred enighed om, at det er menneskeskabte udslip til naturen, der er skyld i de pågående og forestående klimaændringer. Siden nævnes energiproduktionen som en væsentlig faktor i forbindelse med udslip af klimagasser. Transport- og landbrugssektoren samt elproduktionen generelt fremhæves som særligt belastende for klimaet. Der peges på nødvendigheden af at udvikle og understøtte alternative, miljøvenlige energiproduktions og -forbrugsformer; eksempelvis hydrogen, bioenergi, solceller, vindkraft, varmepumper, bølgekraft.

Behandling af medlemsforslaget

Medlemsforslaget er blevet behandlet i Miljø- og Naturresurseudvalget på møder den 4. februar 2003 i Stockholm, den 29. april 2003 i Lund, Sverige og den 23. september 2003 i Frederikshavn, Danmark. På mødet i Stockholm modtog udvalget kommentarer fra en biträdande enhetschef fra Näringsdepartementet i Sverige.

På mødet i Frederikshavn fik udvalget – ved oplæg fra Nordisk Energiforskning – en oversigt over pågående forskning i miljøvenlig energiproduktion og -forbrug samt et indblik i eksisterende nordisk samarbejde på området.

3. Høring

Medlemsforslaget blev desuden sendt til skriftlig høring i alle de nordiske lande. Følgende institutioner har svaret:

Nordiske institutioner: Nordisk Energiforskning.

Danmark: Økonomi- og Erhvervsministeriet, Miljøministeriet, Miljøstyrelsen, Institut for Miljøvurdering.

Finland: Handels- och industriministeriet, Miljøministeriet.

Åland: Ålands Teknologicentrum, Foreningen Norden.

Island: Industriministeriet, Miljøinstituttet.

Norge: Olje- og energidepartementet, Bellona.

Sverige: Näringsdepartementet, Verket för innovationssystem, Vinnova, Verket för näringslivsutveckling, Nutek, Naturvårdsverket.

Helt overordnet set er høringssvarene ret positive overfor medlemsforslaget. Dog er de norske myndigheder i mindre omfang positive, og de danske myndigheder er generelt negative. Et gennemgående træk i høringssvarene er desuden, at man henviser til en række allerede pågående initiativer, der i større eller mindre omfang er i gang i de nordiske lande. Der henvises til, at vand- eller luftbåren opvarmning af husholdninger og virksomheder med fornybare kilder bliver mest miljøvenlig, hvis den baseres på kollektive fjernvarmeløsninger frem for individuelle anlæg. Det fremgår desuden, at det ikke altid er muligt eller hensigtsmæssigt at samordne energipolitikken på nordisk plan. Landene har meget forskellige udgangspunkter.

En oversigt og sammendrag af de indkomne høringssvar fremgår af bilag (se s. 5).

4. Eksisterende nordiske strategier

Udvalget bemærker sig, at det i "Bæredygtig udvikling – en ny kurs for Norden" om energisektoren hedder: "De nordiske lande vil lave en regional strategi for vedvarende energi og undersøge mulighederne for at øge anvendelsen af vedvarende energi. Et samarbejde om politikker, teknologier og virkemidler vil være nødvendig for at opnå en øget og mere effektiv udnyttelse af vedvarende energi i regionen".

Udvalget noterer videre, at det i "Det Nordiske Miljøhandlingsprogram 2001-2004" hedder, at: "De nordiske lande skal arbejde for forbedret energieffektivitet samt øget anvendelse af vedvarende energikilder", og "at brugen af vedvarende energi og naturgas øges samtidig med at brugen af øvrige fossile brændsler reduceres", samt at "(man skal) udvikle politikker og virkemidler for øget anvendelse af vedvarende energi".

5. Ungdommens Nordiske Råd

Ungdommens Nordiske Råd har fremsendt en resolution "Fra det fossile Norden til det teknologiske Norden". Heri konkluderes:
"Vi vil ha en felles, helhetlig og offensiv nordisk energi- og klimapolitikk med:

- avgiftsfritak for ny fornybar energi
- høyere avgifter for gammel, forurensende energi
- mer forsknings- og utviklingsmidler for ny miljøteknologi
- bruk av riktig type energi til riktig formål
- påbud om alltid å benytte den beste tilgjengelige miljøteknologien
- et nordisk grønt sertifikatmarked som inkluderer varmeressurser
- felles nordisk CO_2-avgiftssystem basert på dagens norske system
- felles nordisk elektrisitetsavgiftsmodell basert på dagens danske system

På sikt må også de Baltiske landene innlemmes i en slik felles energipolitikk"

6. Udvalgets synspunkter

På baggrund af udvalgets drøftelser, de indkomne høringssvar, analysen af ministerrådets eksisterende handlingsprogram og på baggrund af eksperthøringerne besluttedes det på mødet i Frederikshavn, at udvalget ville fremme de elementer i medlemsforslaget, der særligt præciserer og supplerer det igangværende arbejde. Desuden ønskede man at kunne benytte ministerrådets meddelelse om rekommandationen i det kommende arbejde med at forberede et planlagt fælles temamøde om bæredygtig energi og transport i slutningen af 2004. Mødet arrangeres i et samarbejde mellem Nordisk Råd, Baltisk Forsamling og Benelux Interparliamentary Consultative Council.

Udvalget ønsker, at udviklingen mod bæredygtig og miljøvenlig energiproduktion og -forbrug i de nordiske lande foregår med størst mulig hastighed og at regeringerne lever op til målsætningerne i såvel den nordiske bæredygtighedsstrategi som det nordiske miljøhandlingsprogram. Desuden at de fastsatte mål i henhold til klimakonventionen og Kyoto-protokollen nås.

Videre ønsker Miljø- og Naturresurseudvalget en status for udviklingen af en regional strategi for vedvarende energi (jf. udmeldingerne i den nordiske strategi for bæredygtig udvikling) og en oversigt over, hvilke konkrete politikker og virkemidler, de nordiske landes regeringer, hver for sig og i fællesskab, i de sidste tre år har gennemført for at øge brugen af vedvarende energi og naturgas samtidig med at brugen af øvrige fossile brændsler reduceres (jf. udmeldingerne i "Det Nordiske Miljøhandlingsprogram 2001-2004"). Under vedvarende energikilder henregner udvalget bioenergi, vindkraft, bølgekraft, solenergi, saltvandskraftværker og jordvarme samt vand- og luftbåren energi til opvarmning baseret på kollektive, vedvarende energikilder. Udvalget ønsker desuden en oversigt over, i hvilket omfang de gennemførte politikker og virkemidler har influeret på den faktiske energiproduktion og -forbrug. I forhold til sidstnævnte kan det formentlig være relevant at se på udviklingen over en længere tidsperiode.

Af ministerrådets meddelelser på tidligere rekommandationer fra Nordisk Råd om miljøvenlig energipolitik fremgår det, at institutionen Nordisk Energiforskning i sin strategi "Nordisk Energiforskningsprogram 2003-2006" har lagt betydelig vægt på forskning og udvikling af miljøvenlige og vedvarende energikilder; ligesom man har iværksat initiativer, der skal fremme udviklingen af hydrogenteknologien i Norden. Udvalget er enig i disse prioriteringer og ønsker at betone vigtigheden af, at forskningsresultater m.m. formidles på relevant måde til fagfolk og beslutningstagere.

Miljø- og Naturresurseudvalget finder, at der er lovende og miljørigtige perspektiver i at udvikle og virkeliggøre visionen om de nordiske lande som hydrogensamfund. Udvalget har noteret sig, at Island på dette område er langt fremme. Det er imidlertid oplagt, at en stor udbredelse af hydrogenbåret energi i transportsektoren vil kræve yderligere udvikling – herunder ikke mindst i den nødvendige infrastruktur for at sætte gang i en proces, hvor den private transport overgår til den ny teknologi. Udvalget finder, at offentlige myndigheder, må bidrage til at få gang i denne udvikling gennem forskellige støttesystemer og inciterende virkemidler for forbrugerne i form af nedsat risiko ved at overgå til de nye former. Hertil behøves ekstra økonomiske resurser, der bør genereres i samfundene. Udvalget ønsker derfor, at Nordisk Ministerråd iværksætter en undersøgelse af, hvorvidt og hvorledes en, gerne fællesnordisk, "Hydrogenfond" kunne etableres og finansieres gennem samarbejde mellem myndigheder, industri og energiselskaber, forskning, forbrugere m.fl.

7. Konklusion

Miljø- og Naturresurseudvalget foreslår, at

Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd

1) *at* styrke gennemførelsen af de tidligere besluttede strategier for aktivt at fremme udbredelsen af vedvarende og miljøvenlig energi i de nordiske lande for derved at bidrage til en bæredygtig energipolitik

2) *at* udarbejde en statusrapport over, hvilke konkrete politikker og virkemidler, de nordiske landes regeringer, hver for sig og i fællesskab, i de sidste tre år (2001-2003) har gennemført for at øge brugen af vedvarende energi og naturgas samtidig med at brugen af øvrige fossile brændsler reduceres. Udvalget ønsker desuden en oversigt over, i hvilket omfang de gennemførte politikker og virkemidler har influeret på sammensætningen af kilderne til den faktiske energiproduktion og -forbrug

3) *at* undersøge muligheder og barrierer for fælles nordiske indsatser for at fremme en hurtig overgang til hydrogensamfundet og særligt at undersøge, hvilken betydning en, gerne fællesnordisk "Hydrogenfond" kunne få for at nå dette mål og hvorledes fonden i givet fald bør etableres og finansieres gennem samarbejde mellem myndigheder, industri og energiselskaber, forskning, forbrugere m.fl.

Frederikshavn, den 23. september 2003

Per Berthelsen (D)
Sinikka Bohlin (s)
Barbro Feltzing (mp)
Agne Hansson (c)
Asmund Kristoffersen (A), leder
Simo Rundgren (cent)
Sigurður Kári Kristjánsson (Sj)
Satu Taiveaho (sd)

Översikt över remissvar på A 1298 felles tiltak i Norden for miljøvennlig produksjon og forbruk av energi	
Generelt	
Nordisk Energiforskning	Norden er i en god position for at kunne øge andelen af fornybare energikilder. Der er allerede gode aktiviteter på udvikling af brændselsceller og brug af hydrogen som energibærer, både til stationær energiforsyning og i transportsektoren.
Miljøministeriet, Miljøstyrelsen, DK	Henviser til svaret fra Økonomi- og Erhvervsministeriet.
Miljöinstitutet (UST), IS	Förordar förslaget. Alla förslag är relevanta och bör undersökas trots varierande tidsramar. Viktigt med stabila miljömässiga grunder för produktion och utnyttjande av hållbara energikällor. Viktigt att undersöka inverkan på miljön av dessa källor. Viktigt att minska användningen av olja som bränsle. Detta arbete bör verkställas så, att experter från både miljö- och energisektorer anlitas.
Handels- och industriministeriet, FI	Mycket samarbete pågår på den internationella arenan redan. Inom EU sköter varje land sin egen energipolitik. Det interna samarbetet och uppställandet av mål har dock intensifierats. Energiekonomin blir man tvungen till att anpassa de klimatpolitiska åtgärderna på gemenskapsnivån vilka hela tiden skärps. Konstaterar, att det nordiska samarbetet har etablerade former som leds av NMR. En förstärkning av den nordliga dimensionen på energisektorn understöds av samarbetet inom ramen för Östersjörådet, Barentsrådet och Ryssland. Ett centralt samarbetsorgan inom energisektorn är FN:s ekonomiska kommissionens kommitté (ECE) för hållbar energi.
Industriministeriet, IS	Förordar förslaget.
Miljöministeriet, FI	Konstaterar att de föreslagna åtgärderna står i harmoni med många andra nationella och internationella program som redan pågår. Alla har samma mål; att främja hållbar produktion och användning av energi. EU satsar på undersökningar, på produktutveckling och på styrning av energimarknaden. Vad gäller de förnybara energikällorna, har de nordiska länderna inte helt likadana utgångspunkter. Refererar till verksamhetsprogrammet för nordiskt miljösamarbete 2001–2004 där luftvården förs fram som ett samarbetsområde för energipolitiken och miljöskyddssektorn. En målsättning för energipolitiken enligt programmet är att miljösynpunkterna beaktas bl.a. så att utsläppen av växthusgaser minskar och bruket av förnybara energikällor ökar. Enligt programmet bör det skapas påverkningsmöjligheter för en ökning av bruket av förnybar energi, och en utveckling av kostnadseffektiviteten för utsläpp skall stimuleras.

Olje- og energi-departementet, NO	En nordisk klimatgrupp arbetar med policyrelaterade klimatfrågor med fokus på flexibla mekanismer samt etablering av Testing Ground för Joint Implementation program i Östersjöregionen. Vidare arbetar gruppen med att se på medel som kunde reducera utsläppen och öka upptagningen av klimatgaser på ett miljömässigt ekonomiskt effektivt sätt, härunder energisektorn. Gruppen är ansvarig för implementeringen av gemensamma nordiska åtgärder för uppföljningen av klimatkapitlet i den nordiska strategin för bärkraftig utveckling. Vartannat år samlas de nordiska energiministrarna i samband med Basrec som har arbetsgrupper innanför områden energipolitik, energieffektivitet, gasmarknad och elmarknad. Därutöver har de nordiska länderna möjlighet till projektsamarbete inom ramen för EU-systemet vidrörande hydrogen och förnybara energikällor. Detta speciellt inom ramen för det 6:e ramprogrammet för forskning men även inom energiprogrammen Save (energianvändning) och Altene (förnybar energi). Utöver det redan existerande nordiska samarbetet vidtar länderna olika nationella åtgärder inom samma problemställningsområden. Departementet *ser skeptiskt på ytterligare institutionalisering* av arbetet och anbefaller att fortsätta med det redan existerande arbetet.
Näringsdepartementet, Verket for innovations-system, SE	Har intet at erindre.
Näringsdepartementet, Verket för näringslivs-utveckling, SE	Har ingen synspunkter i sagen.
Felles nordisk innsats for å redusere utslippene av klimagasser i transportsektoren ved systematisk å satse på mer bruk av biodrivstoff, naturgass og hydrogen	
Nordisk Energiforskning	Hydrogen fremstår som det mest bæredygtige forslag – enten baseret på naturgas eller fornybare kilder – bioenergi nævnes som et godt valg på kortere sigt
Olje- og energi-departementet, NO	NMR ämbetsmannakommitté har en egen arbetsgrupp som arbetar med miljövänliga transportfrågor. Hittills har gruppen inte fokuserat på bränsle, men detta kan bli aktuellt senare. *I svaret finns ytterligare info om norska aktiviteter på området.*
Bellona, NO	Naturgas brinner rent vid rätt bränning. Emellertid förminskas inte utsläppen av klimatgaser väsentligt i trafiken (Refererar till två undersökningar av Civitas och Teknologisk institutt). Bellona *kan inte* se användandet av naturgas i vägtrafiken med syftet att reducera utsläppen. Bellona förhåller sig positivt till användandet av biobränsle. Hänsyn till biologisk mångfald bör väga tungt och det bör uppmärksammas att det är begränsade mängder av bränslet som kan härstamma från "bio". Ser positivt på det förslaget. Leder till nollutsläpp. Återstår dock utvecklingsarbete vidrörande hydrogen. Speciellt viktigt är utvecklingen av rena energikällor som dessa *energibärare* skall produceras ifrån.

Økonomi- og Erhvervs-ministeriet, DK	*Motsätter sig förslaget.* Danmarks regering har en princip om mest möjligast miljö för pengarna och detta är inte i harmoni med kvantitativa detaljerade målsättningar som styrningsprinciper för speciella miljöinvesteringar. Systematisk satsning på biobränsle kan inte löna sig. Däremot kunde man stödja forskning om användandet av hydrogen i Norden. Hänvisar till EU-kommissionens direktivförslag om att befrämja användandet av biobränsle på transportsektorn. Danmark har motsatt sig förslaget med obligatoriska mål och arbetat målinriktat för gemensamma vägledande ståndspunkter, nationellt differentierade mål. En satsning i biobränsle är inte en del av regeringens klimatstrategi. Ytterligare befrämjande av användandet av biobränsle skulle medföra kostnader för staten i dagens läge. Lägre kostnader uppnås vid kombinerad el- och värmeproduktion. Naturgas har lägre CO_2 innehåll och följaktligen även mindre CO_2-utsläpp jämfört med bensin och diesel. Något tyder på att denna fördel existerar enbart teoretiskt. De flesta naturgasbussar använder mera energi än de dieseldrivna och präglas samtidigt av metanutsläpp som är en av växthusgaserna. Hydrogen är en energibärare. Växthusgasutsläppen är beroende av hur hydrogen produceras. Refererar till EU-kommissionens ursprungliga förslag om biobränsle där det konstateras att det är dyrt och kräver ny teknologi samt stora investeringar i produktions- och distributionsfaciliteter. *Ytterligare danske synpunkter finns i svaret.*
Institut for Miljø-vurdering, DK	Förordar en redogörelse av miljömässiga ekonomiska för- och nackdelar vid en gemensam nordisk insats i ovannämnda förslag. Fördel: reducerade CO_2-utsläpp. Nackdelar: omkostnader i samband med övergång från bensin till annan typ av bränsle. Därutöver skall manta i beaktande eventuella ökade driftskostnader i samband med de föreslagna teknologierna. Fördel: Minskad förbruk av icke-förnybara naturresurser. Nackdelar: Omkostnader vid produktion av biobränsle.
Naturvårdsverket, SE	Det pågår arbete i flera grupper inom NMR. Prioriterar biodrivmedel högt medan *naturgas inte* är ett långsiktigt alternativ. (Insänt till sekretariatet bilaga *"Introduction of biofules on the market – the public administration reference group recommendations")*, utarbetad av Vinnova, Swedish Energy Agency och vägverket. Viktigt att undersöka förutsättningarna för nordisk samsyn om vilka bränslen man skal inrikta sig på med hållbar drivmedel- och fordonssystem som mål även med tanke på hävstångseffekt i EU-arbetet. Vilka åtgärder det kan bli fråga om, är för tidigt att säga något om ännu.

Handels- och industri-ministeriet, FI	Förordar förslaget. Viktigt att främja användningen av förnybar energi och andra energiformer med små utsläpp samt att *energi-sparandet* främjas. Dyrt att producera och använda biobränslen på transportsektorn i Finland. Det är förmånligare att öka användningen i *el- och värmeproduktion* än som trafikbränsle. Dock värt att understöda att energibasen inom sektorn görs mångsidigare. För användandet av naturgas krävs tillverkning av särskilda bilar och uppbyggning av infrastruktur. För användning av väte behövs forskning och teknologisk utveckling i alla faser. *Ytterligare info om finska åtgärder i svaret.*
Föreningen Norden, Åland	Förordar särskilt insatser inom transportsektorn genom att systematiskt satsa på större användning av biobränsle och vätgas.
Ang. å motivere til og støtte forskning på hydrogen som energikilde	
Nordisk Energiforskning	Der er allerede gode aktiviteter på udvikling af brændselsceller og brug af hydrogen som energibærer, både til stationær energiforsyning og i transportsektoren.
Bellona, NO	Hydrogen är en *energibärare*. Stöder fortsatt utvecklingssamarbete. I en övergångsperiod är det nödvändigt att använda fossila källor för framställning av de rena energibärarna hydrogen och elektricitet. *Den fossila kedjan bör göras renare*. Föreslår, att fokus läggs på anskaffandet av ren CO_2 som kan fraktas med fartyg eller i rör till oljefälten i Nordsjön (används som "tryckstöd"). Viktigt att utarbeta ramvillkor och medel för denna verksamhet.
Økonomi- og Erhvervs-ministeriet, DK	Se kommentarerna ovan. Förslaget kan inte stödas på nuvarande grunder.
Naturvårdsverket, SE	Tar ingen ställning.
Miljöministeriet, FI	Förordar förslaget. Skäl att beakta att det finns många aktörer på området; viktigt att de nordiska satsningarna inte överlappar de redan pågående.
Ang. å etablering av et hydrogenfond som skal brukes for å styrke hydrogen som alternativt drivstoff	
Nordisk Energiforskning	Det er vigtigt at kunne fremvise demonstrationsanlæg i fuld skala. Samarbejde mellem myndigheder og forskningsmiljøer er vigtig. Da, der kræves meget (risikovillig) kapital, vil en hydrogenfond kunne virke positivt i startfasen.
Bellona, NO	Viktig punkt då det är viktigt att stödja uppbyggandet av de första tankstationerna för hydrogen. Genom att etablera en fond, sänder man starka politiska signaler samtidigt som man ökar förutsägbarheten (man vill inte bygga tankstationer eftersom det inte finns kunder och vice-versa-problematiken). Bellona har gjort uträkningar vidrörande fonderna som de gärna presenterar för oss om vi så önskar. *Bellona vill gärna presentera sina uträkningar omkring hydrogenfonder.*

Økonomi- og Erhvervs-ministeriet, DK	Se kommentarerna ovan. Förslaget *kan inte stödjas* på nuvarande grunder.
Naturvårdsverket, SE	Ställer sig tveksamt till förslaget eftersom det återstår forsknings- och utvecklingsarbete.
Miljöministeriet, FI	Förordar förslaget. Skäl att beakta att det finns många aktörer på området; viktig att de nordiska satsningarna inte överlappar de redan pågående. Viktiga andra aktörer på området är exempelvis Nordisk Industrifond och Nordisk Energiforskning. Båda dessa kunde finansiera projekt och skapa nätverk till stöd för utvecklingen.
Ang. å fremme tiltak som kan motivere bedrifter og husholdninger til å gå over til vann- eller luftbåren oppvarming med fornybare energikilder	
Nordisk Energiforskning	Har et positiv udvikling og et betydeligt potentiale. Vil være naturligt at fokusere på i et nordisk bæredygtigt perspektiv.
Föreningen Norden, Åland	Förordar förslaget.
Ålands Teknologicentrum, AX	Tiltag, der kan motivere virksomheder og husholdninger til at overgå til vand eller luftbåren opvarmning baseret på fornybare energikilder, bør støttes.
Bellona, NO	Ser omläggning av elektricitet nödvändigt. Speciellt viktigt är att få byggnaderna mindre energikrävande. Bellona föreslår, att fokus läggs på metoder som kan sänka energiförbrukningen i nya och existerande byggnader.
Økonomi- og Erhvervs-ministeriet, DK	Det existerar redan betydliga incitament i Danmark för användandet av hållbar energi p.g.a. att hållbar energi är avgiftsfri emedan fossila bränslen beskattas högt. Danmark har inte behov av ytterligare incitament och på bakgrund av detta kan förslaget inte förordas. Det beräknas, att reduktioner i CO_2-utsläpp kan uppnås för under DKK 100/ton. Nationella initiativ skall jämföras med detta.
Naturvårdsverket, SE	Viktigt att beräkna vad som är mest kostnadseffektivt (möjliggöra förnybar värmeproduktion (vattenburna system) eller effektivare elanvändning). Föreslår istället samarbete om energicertifiering i byggnader i enlighet med EU-direktiv 2002/91/EG. Sådant samarbete kan ge mervärde inom Norden och kan leda till lägre koldioxid- och kväveoxidutsläpp mm.
Ang. å fremme tiltak som øker forskning og produksjon av energi gjennom bruk av fornybare energikilder som for eksempel vindkraft, bølgekraft, solenergi, bioenergi og saltvannskraftverk	
Nordisk Energiforskning	Vindkraft, bioenergi og vandkraft er i dag helt eller delvis kommerciel teknologi. Der arbejdes aktivt med at udvikle geotermisk energi, energiindvinding fra affald, solenergi, tidevand, saltkraft og bølgekraft etc.
Bellona, NO	Det bör arbetas med att utveckla, integrera och utvidga (gröna)certifikatmarknaderna i Norden. Även vidrörande forskning, utveckling och kommersialisering av teknologi kan de nordiska länderna ha nytta av varandra.

Økonomi- og Erhvervs-ministeriet, DK	Danmark ser positivt på hållbar energi. Stöder forsknings- och utvecklingsprojekt. Anser att ytterligare ökning av hållbara energins andel av energi-försörjningen bör ske på marknadsmässiga villkor. Danmark ser inget behov av ytterligare initiativ och kan därmed ej förorda för-slaget.
Naturvårdsverket, SE	Viktigt att de styrmedel som används i länderna leder till reduk-tion av utsläppen så att inte produktion, som ger utsläpp, flyttar från ett land till ett annat. Nordiska studier om energi- och klimatstyrmedel kan ge ett mer-värde.

Medlemsforslag

om felles tiltak i Norden for miljøvennlig produksjon og forbruk av energi

(Framlagt av Den sosialdemokratiske gruppen i Nordisk Råd)

Globale klimaendringer og fattigdomsbekjempelse er de to største miljømessige og økonomiske utfordringer verden står overfor. Globalt står verdenssamfunnet overfor store og svært kompliserte tiltak dersom en skal kunne hindre alvorlige menneskeskapte klimaendringer.

Den globale middeltemperaturen har steget med 0,6 grader C siden 1860 i følge FNs klimapanel, IPCC. Panelet anslår i en rapport fra 2001 at en global temperaturøkning på 1,4 til 5,8 grader C er sannsynlig i de neste 100 år, noe som vil gi oss den høyeste globale middeltemperaturen på 150 000 år. Konsekvenser av klimaendringer spesielt relatert til temperaturøkning blir gjerne først merkbare i arktiske strøk og områder med arktisk lignende klima, for eksempel høyfjellsområder i Norden. Det er allerede registrert betydelig reduksjon i tykkelsen på havisen i Arktis og reduksjon i områder med tundra, begge forhold med betydelige konsekvenser.

Uvanlige værforhold med ekstreme vinder, uvanlig mye nedbør eller langvarige tørkeperioder krever forklaring, og det er bred enighet på eksperthold om at menneskeskapte utslipp til naturen er i ferd med å endre klimaet.

Klimaendringer har fått betydelig oppmerksomhet også utenom de dagsaktuelle hendelser.

FNs rammekonvensjon om klimaendring (Klimakonvensjonen) vedtatt 9. mai 1992 ble fulgt opp av en såkalt Partskonferanse i Berlin 1995 som senere førte til at Partskonferansen i Kyoto vedtok Kyotoprotokollen 11. desember 1997 ved konsensus.

Det er fra 1992 og fram til i dag ført en "10 år lang global samtale" med en rekke internasjonale konferanser om miljø og utvikling fra Rio til Johannesburg.

Verdenstoppmøtet om bærekraftig utvikling i Johannesburg gav ikke minst den rike delen av verden ei meget stor utfordring , bl.a. om mer bærekraftig bruk av naturressurser og ansvar for menneskeskapte klimaendringer. Som store produsenter av energi fra ikke-fornybare energikilder og et energiforbruk i verdenstoppen, har derfor også de nordiske land enkeltvis og felles et særlig ansvar.

I et forslag til direktiv fra EU-kommisjonen i 2001 om fremming av bruken av biodrivstoff (COM 2001/547), vises det til at transportsektoren står for ca. 30 % av energibruken i EU og at utviklingen peker mot stadig økende energibruk og økende CO_2-utslipp. Tall fra Norge i 1999 viser at veitrafikken alene står for 22 % av de samlete CO_2-utslippene i det landet.

EU-kommisjonen har fokusert på tre alternative drivstofftyper. Disse er biodrivstoff, naturgass og hydrogen. Disse skal utvikles til å dekke 5 % av det samlete drivstoffmarkedet innen 2020. Direktivforslaget legger til grunn at de enkelte land skal innføre bestemmelser i sin lovgivning som skal føre til at det innen 31. desember 2005 skal være en minimumsandel på 2 % biodrivstoff av det totale drivstoffet som selges og med en økning på 0,75 % pr. år fram til 2010.

Hydrogen som drivstoff er allerede en realitet. For å kunne innføre hydrogen som drivstoff i større skala og for bil, er det avgjørende med nødvendig infrastruktur, bl.a. et nettverk av små fyllestasjoner. Offentlige myndigheter må bidra til ei slik satsing, eventuelt gjennom etablering av et hydrogenfond som finansieres sammen med industrier og energiselskaper.

Landbrukssektoren står for betydelige utslipp av klimagasser, i enkelte land opp mot 10 % av de samlete utslipp, delvis med bakgrunn i bruk av fossilt brensel. Ved større grad av økologisering og ei vridning av forbruk til mer fornybare ressurser, vil utslippene av spesielt CO_2 kunne reduseres.

Produksjonen av energi, spesielt til elektrisk kraft, medfører til dels store og skadelige miljøutslipp; alternativene er mange, men er i mindre grad utnyttet hittil. I deler av Norden er bioenergi minimalt tatt i bruk. Det samme gjelder energi fra solcellepanel. Andre steder, spesielt i vestlige deler av Norden med meget gode naturgitte forutsetninger for vindkraft, er det svært liten satsing på denne energikilden. Varmepumper basert enten på luft eller vann er langt fra fullt utnyttet. Det drives bare i beskjeden grad forskning og utprøving av bølgekraft.

Med bakgrunn i bærekraftig utnytting av naturressursene og miljøvennlig bruk av energi vil Den sosialdemokratiske gruppen i Nordisk Råd fremme forslag som understøtter dette.

Det foreslås at

Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd

å arbeide for felles tiltak i de nordiske land der en legger til grunn en mest mulig bærekraftig produksjon og forbruk av energi. Tiltak som bør vurderes er:

- felles nordisk innsats for å redusere utslippene av klimagasser i transportsektoren ved systematisk å satse på mer bruk av biodrivstoff, naturgass og hydrogen
- motivere til og støtte forskning på hydrogen som energikilde
- etablering av et hydrogenfond som skal brukes for å styrke hydrogen som alternativt drivstoff
- fremme tiltak som kan motivere bedrifter og husholdninger til å gå over til vann- eller luftbåren oppvarming med fornybare energikilder
- fremme tiltak som øker forskning og produksjon av energi gjennom bruk fornybare energikilder som for eksempel vindkraft, bølgekraft, solenergi, bioenergi og saltvannskraftverk

å melde tilbake om status i de enkelte nordiske land på de forannevnte områder og hvilke felles nordiske tiltak som vil bli satt i verk.

Stockholm den 24 september 2002

Berit Brørby (A)
Reynoldh Furustrand (s)
Åke Gustavsson (s)
Tuula Haatainen (sd)
Anita Johansson (s)
Eva Johansson (s)
Per Kaalund (S)
Asmund Kristoffersen (A)
Riitta Prusti (sd)
Rannveig Guðmundsdóttir (A)
Ole Stavad (S)

Utskottsförslag

om nordiska insatser för att styrka genomslaget av forskarrådgivning vid beslut om fiskerikvoter mm

(Framlagt av Miljö- och naturresursutskottet)

(Bilaga: Referat från Nordiska rådets hearing om "Havets miljöproblem och hållbar förvaltning av fiskresurserna", se s. 343)

1. Förslag

Miljö- och naturresursutskottet föreslår att

A. Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

1) *att* verka för att de råd som ICES ger angående uttaget av marina resurser inom ett visst havsområde får största möjliga genomslagskraft och att ICES i sin rådgivning också ger rekommendationer om användande av selektiva redskap

2) *att* verka för att ICES facilitet för databehandling har sådan kapacitet att ICES kan ge snabb och tillförlitlig rådgivning angående uttaget av marina resurser

3) *att* verka för att ett effektivt system, innefattande aktiv kontroll och ekonomiska stimulansåtgärder, utvecklas för att motverka discard

B. Nordiska rådet rekommenderar de nordiska ländernas regeringar

att styrka havsmiljö- och fiskeriforskningsinstitutionerna i de nordiska länderna

2. Bakgrund

Nordiska rådets dåvarande närområdesutskott utsåg sommaren 2001 en rapportör, riksdagsman Kaj Larsson (s), Sverige, för uppföljningen av rekommendation nr 23/2000/miljö Havets miljöproblem och hållbar förvaltning av fiskeresurserna.

Arbetet koncentrerades på frågan om hur forskningen om havsmiljöfrågor används, framför allt om forskarnas resultat och rekommendationer verkligen når beslutsfattarna vad gäller användande av marina resurser och om de når beslutsfattarna i så god tid att besluten får avsedd verkan. Målsättningen är att få fram ett tillförlitligt underlag för en samlad åtgärdspolitik, en politik som leder till en bärkraftig utveckling.

Rapportören tog initativ till att en kontaktgrupp bildades med ett antal fiskeriforskare från nordiska miljöer och Internationella havsforskningsrådet (International Council for the Exploration of the Sea, ICES). Bl.a. diskuterades om befintligt forskningsmaterial kan och bör sammanställas på ett mer pedagogiskt sätt.

3. Hearing om beslutsfattandet angående användande av marina resurser

På initiativ av rapportören anordnade Miljö- och naturresursutskottet den 26 juni 2002 en hearing om beslutsfattandet angående användandet av marina resurser. Målsättningen var att belysa behovet av en mer effektiv och pålitlig rådgivning om hur stora mängder fisk och andra resurser som kan tas upp utan risk för att bestånden utarmas. Vid hearingen deltog förutom utskottsledamöter och parlamentariker från nationella fiskeriutskott också forskare från Internationella havsforskningsrådet ICES och nationella havs- och fiskeriforskningsorgan, ämbetsmän från ministerier samt näringsföreträdare.

Viktiga frågor som togs upp var bl.a. den stora betydelse som fångstredskapens utformning har för att "oönskad" fisk, t.ex. för liten, skall undkomma ur redskapen oskadd. Att få redskap med ökad selektivitet är en prioriterad fråga att driva för utskottet. Den framtida ekosystemsbaserade policyn vad gäller redskap bör inriktas på att använda specialredskap för de arter man fiskar. Utgångspunkten skall vara de arter som finns i det aktuella området och vilken storlek som får tas upp. Endast redskap utformade efter dessa kriterier skall få användas.

Vad gäller *discard* påtalades att det behövs en kombination av åtgärder för att komma till rätta med problemet. En registrering ombord är en nödvändighet både av använda redskap och vad som fiskas upp med respektive redskap: arter, mängder, storlekar, position, registrering på land av dessa data. Ekonomiska incentiv kunde vara att fiskaren får ett ilandföringsstöd för bifångst (tidigare *discard*), registeringsbetalning vid överförande av data och möjlighet till "mjuka" lån vid omläggning av fiskeriet.

4. Miljö- och naturresursutskottets synpunkter

Utskottet anser att hearingen bekräftar att det behövs nya tankesätt, en mer effektiv beslutsprocess och en konstruktiv dialog angående användandet av marina resurser.

Det är tydligt att forskarnas roll i beslutsprocessen är mycket viktig. Det som framkom under hearingen understryker att det behövs både kompetenta och välfungerande nationella institutioner och ett starkt organ vars rekommendationer har tyngd och inte motverkas av nationell politik.

Fördelen med att ha Internationella havsforskningsrådet (ICES) som huvudorganisation för havsmiljö- och havsresursfrågor är att fler forskare involveras än på nationellt plan och att forskarnas konsensus får större genomslagskraft. Men för att få genomslag måste ICES vara ett starkt organ.

ICES har 19 medlemsnationer, inklusive de nordiska länderna. Uppgiften att styrka ICES kunde ske på flera plan. För att höja effektiviteten och statusen bör också övervägas att ICES får tillgång till toppmodern utrustning. De nordiska länderna bör bl.a. verka för att organisationens datorsystem uppgraderas för bättre och snabbare bearbetning av data. Viktigast är dock att ICES rådgivning får sådan status att den uppnår störst möjlig genomslagskraft. Tillförlitliga data om bestånd m.m. är en nödvändig förutsättning för ett bärkraftig utnyttjande av de marina resurserna.

Miljö- och naturresursutskottet föreslår att

A. Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

1) *att* verka för att de råd som ICES ger angående uttaget av marina resurser inom ett visst havsområde får största möjliga genomslagskraft och att ICES i sin rådgivning också ger rekommendationer om användande av selektiva redskap

2) *att* verka för att ICES facilitet för databehandling har sådan kapacitet att ICES kan ge snabb och tillförlitlig rådgivning angående uttaget av marina resurser

3) *att* verka för att ett effektivt system, innefattande aktiv kontroll och ekonomiska stimulansåtgärder, utvecklas för att motverka *discard*

B. Nordiska rådet rekommenderar de nordiska ländernas regeringar

att styrka havsmiljö- och fiskeriforskningsinstitutionerna i de nordiska länderna

Stockholm den 4 februari 2003

Arnbjörg Sveinsdóttir (Sj)
Sinikka Bohlin (s)
Tuija Brax (gröna)
Jóannes Eidesgaard (Jvfl.)
Asmund Kristoffersen (A), leder
Josef Motzfeldt (IA)
Inge Ryan (SV)
Kristen Touborg (SF)

Bilaga

Referat från Nordiska rådets hearing den 26 juni 2002 i Folketinget, Köpenhamn

Havets miljöproblem och hållbar förvaltning av fiskeresurserna

Hearingen anordnades av Nordiska rådets miljö- och naturresursutskott. Bakgrunden till att hearingen genomfördes är att det behövs en mer effektiv och pålitlig rådgivning om hur stora mängder fisk och andra resurser som kan tas upp utan risk för att bestånden utarmas.

Utskottets rapportör om havsmiljöfrågor, Kaj Larsson, (s) Sverige inledde hearingen. Han påtalade att de marina resurserna är ett stort gemensamt ansvarsområde för Norden. Havet binder oss samman men förbinder oss även samman med omvärlden. Haven är också en arbetsplats med lång tradition för många av vårt nordiska folk. Från haven hämtar vi mycket näringsrik föda. Nära 50 procent av all fisk som konsumeras inom EU kommer från de nordiska havsområdena, Nordatlanten, Nordsjön och Östersjön.

Kaj Larsson påminde också om att Norden har en lång tradition att bedriva hållbart fiske och en ansvarig fiskeriförvaltning. Havsresurserna utgör ett underlag för ekonomier och kulturer i många samhällen i Norden och Nordens närområden – för vissa nationer utgör det dessutom en viktig ekonomisk sektor.

Havets resurser skall utnyttjas ansvarigt, bärkraftigt och hållbart och därmed medverka till samhällets hållbara utnyttjande av naturresurserna. En ren havsmiljö är därvid en förutsättning.

De nordiska länderna ligger långt fram i detta avseende. Förra året antogs en nordisk strategi om hållbar utveckling. Fiskeriet har en viktig roll i strategiarbetet.

Minst lika viktig är också den framtida förvaltningen av havsresurserna inom EU och revideringen av EU:s fiskeripolitik.

Vad gäller hälsotillståndet i våra hav har det kommit rapporter från biologer att vissa bestånd har kraftigt minskat och är direkt hotade. Svaren från forskare på vad som är orsak till nedgången har varierat. Men Kaj Larsson ansåg att det är alltför enkelt och bekvämt att fastna för slutsatsen som vissa forskare har gett uttryck för att det enbart är ett för hårt fisketryck som orsakar beståndsnedgången.

Historien visar snarare att bestånden i haven också har varierat under åren utan ett för hårt fisketryck och därför måste det finnas flera faktorer som bidrar till förändringar.

Ett problem är att samtidigt som haven brukas för produktion av mat för mänsklig konsumtion, brukas det samtidigt för dumpning av olika näringsämnen, gifter, oljeutsläpp och andra föroreningar. På land hade vi inte accepterat att djur som används till konsumtion skall växa upp på en soptipp.

Det marina ekosystemet är oerhört komplicerat. Olika arters livsförhållanden påverkas av en mängd faktorer såsom klimatförhållanden, havets temperatur, salthalt, förekomst av föda etc. Förhållanden som är positiva för en art kan vara negativa för en annan.

Kaj Larsson hoppades att hearingen skulle belysa orsaken till beståndsförändringar i våra hav och vad som bör göras för att förbättra situationen, särskilt vad Nordiska rådet kan göra för att förbättra miljön i våra hav och stärka fisket i Norden.

Kaj Larsson påpekade avslutningsvis att Norden är känd för sin forskning och förvaltning av havets resurser och att aktivt verka för en ren havsmiljö. Men är vi tillräckligt effektiva? Med tanke på den effektivitet som fiskerinäringen bedriver på haven i dag, med större och snabbare fartyg, effektivare fångstredskap och modern teknik så behövs det snabba åtgärder. Är avståndet för långt mellan forskare och beslutsfattare? Är Internationella Havsforskningsrådets rådgivning

tillräcklig eller behövs något nytt sammanhållande forskningsråd i Norden? Med andra ord, hur skall vi få rådgivningen effektivare och trovärdig.

Ingela Byfors, Jordbruksdepartementet, Sverige, gav en lägesrapport om arbetet med ny fiskeripolitik i EU.

EU:s grönbok om ny fiskeripolitik som utkom 2001 har debatterats i alla medlemsländer och en mängd förslag har inkommit med anledning av de nationella debatterna. Bevarandefrågorna har getts stort utrymme i arbetet, bl.a. på grund av den alarmerande situationen vad gäller många arter. Vissa bestånd har minskat med 50 % jämfört med 70-talet. Fiskeriets kapacitet har ökat, bl.a på grund av större efterfrågan på fisk och andra marina produkter.

Ingela Byfors informerade om tankarna bakom förslaget. EU-förslaget syftar till att etablera ett ansvarsfullt, ekonomiskt bärkraftigt, konkurrenskraftigt fiskeri, som ger sina aktörer god levnadsstandard, med en integrering av miljöhänsyn och ekosystembaserad förvaltning. Man syftar till att minska bifångster och att ta tillvara fångsten bättre.

Den vetenskapliga rådgivningen skall baseras på försiktighetsprincipen. Man strävar efter hög, stabil avkastning, men baserad på aktiv miljöintegrering i sektorn. Indikatorer skall tas fram för att få signaler om behov av åtgärder.

Stödåtgärder skall ej vara kapacitetshöjande, endast säkerhetshöjande och för att åstadkomma ökad möjlighet till selektiv fångst. Skrotningspremien skall höjas under perioden 2003-2006. Periodvis uppläggning av båtar/inaktivitet skall stödjas genom delvis finansiering. Ett kontrollorgan skall bildas, satellitövervakningen skall intensifieras och elektronisk loggbok införas.

Också i förhållandet till tredje land skall fiskeriet vara hållbart. Regelverk för samverkan skall utformas för att främja denna målsättning och bestånd utanför EU skall analyseras.

Den sociala dimensionen skall tillgodoses bl.a. genom strukturstöd till alternativ sysselsättning

Vad gäller beslutsfattandet föreslås inrättas regionala rådgivande nämnder. Vid ett ministermöte den 11 juni diskuterades ändring av nuvarande grundbestämmelser, skrotningspremier och strukturstödet. 1:a läsning av författningstext, 37 artiklar, sker i juli. Enligt tidplanen skall debatt om förslaget skall äga rum den 14 oktober och beslut tagas den 18 november.

Reformpaketet har som bekant försenats, EU-parlamentet utreder förloppet.

Ingela Byfors tillfrågades hur nordiska länder utanför EU påverkas av reformen. Hon svarade att den nordiska ämbetsmannakommittén för fiskerifrågor kommer att följa upp utvecklingen. Bilaterala avtal skall komplettera reformen.

Nästa inledare var Sture Hansson från institutionen för systemekologi på Stockholms universitet, Sverige

Sture Hansson inledde med att beskriva fiskens roll i ekosystemet. Systemet består av växter, växtätare, rovdjur och topp-rovdjur. Topprovdjuren är huvudsakligen fisk, halva ekosystemet består av fisk och fisken är central i ekosystemet. Faktorer som påverkar fisken påverkar alltså hela ekosystemet. Han framhöll vidare vissa fakta om systemets känslighet för påverkan:

- Det finns många kemikalier som är giftiga för fisk. Vissa kan vara så specifika att de dödar vissa arter utan att påverka andra.
- I Nordamerika har sjöar invaderats av nejonögon (negenöjet) som orsakat stor skada på bl. a. bestånden av lax. Nejonögonen bekämpas mycket effektivt med kemikalier som inte påverkar andra fiskar.
- Vissa kemikalier kan alltså vara giftiga enbart för vissa fiskarter.

Sture Hansson skisserade ett scenario med en sådan kemikalie: Ett fartyg med kemikalier i lasten havererar i Östersjön, bland kemikalierna finns en substans som dödar just torsk. Utsläppet resulterar i att hälften av all torsk i Östersjön dödas. På grund av fiskens centrala roll i ekosystemet skulle ett sådant utsläpp av kemikalier verkligen vara en miljökatastrof. En av de största

miljökatastroferna både i Östersjön och globalt. Det skulle bli politiska efterspel för att hindra att detta upprepas.

Vad gäller olika bestånd av fisk redovisade han följande: Globalt är 75 % av alla marina fiskbestånd utarmade, överutnyttjade eller maximalt utnyttjade. Vad gäller ICES område (Nordost Atlanten) ligger 10 av 51 bestånd inom säkra gränser, i Östersjön just nu ligger fångstkvoterna på följande nivåer jämfört med vetenskapliga råd : torsk + 109 %, strömming/sill + 58 % och skarpsill + 3 % över vad som rekommenderas

Sture Hansson ansåg att miljöföroreningar generellt hade små effekter jämfört med fiskets effekter. En orsak är minskade halter numera av de värsta substanserna (t. ex. DDT, PCB, dioxin). Lokalt i kustområden kan dock föroreningar ha påtaglig effekt.

Eutrofiering (övergödning) i Östersjön har dock stora effekter, men dessa är komplexa.

Ökad produktion av växter (organiskt matr.) ger ökad produktion av mat för fisk. En ökad produktion av fisk medför ökad konsumtion av syre. Syrebrist i djupvattnet ger reproduktionsproblem hos torsk.

Sture Hanssons slutsats är att fisket – inte föroreningarna – har de största effekterna på marin miljö.

Han hänvisade till OSPAR statusrapport 2000 rörande Nordsjön. På en lista med de 32 största miljöhoten, rankade i klasserna A-D (A störst påverkan, D minst påverkan) finns i klass A sex typer av påverkan: tre av dessa är från fisket:

- Removal of target species by fisheries
- Seabed disturbances by fisheries
- Effects of discards and mortality of non- target species by fisheries

Avslutningsvis kommenterade Sture Hansson några av de frågor som tas upp i programmet:

- Får de råd som ges om uttag av marina resurser tillräckligt genomslag? Nej.
- Är rådgivningen så omfattande att alla relevanta faktorer beaktas, såsom miljöföroreningar, klimat- och havsmiljöfaktorer m. m? Ja.

För att komma vidare borde vi erkänna att fisket – inte föroreningarna – generellt är det som har störst effekt på den marina miljön. Vi borde erkänna att förvaltningen av fiskresurserna misslyckats – EU:s grönbok och förslag till åtgärder är ett stort steg i rätt riktning. Men det får inte stanna vid ord!

Forskarnas råd baseras på principer för hållbart utnyttjande och försiktighetsansatsen. För att uppfylla internationella åtaganden måste dessa råd tas på allvar. Fiskar är ekologiska nyckelorganismer och en gemensam resurs. Alla "stakeholders" måste beaktas vid förvaltningen av fiskresurserna, också sportfiskare, turistindustri och miljörörelsen.

Peter Fossum från Havforskningsinstituttet i Bergen talade om klimat- och havsmiljöfaktorers inverkan på fiskbestånd och andra marina resurser. Han påtalade att klimatet växlat och att detta pågår även nu. Varierande vattentemperaturer påverkar faunans rekrytering, individuell växt, fördelning av bestånd och artsammansättning. Detta hänger samman med planktontillgången genom påverkan av havsklimatet, vattnets transport, temperatur, turbulens och ljusförhållanden. Ekosystemen blir mer komplicerade vid högre temperaturer, på grund av fler biologiska interaktioner.

Han visade data för olika fiskarter, sill, torsk, lodde, och påvisade det nära förhållandet mellan havstemperatur och beståndens tillväxt och reduktion. Torsk ökar när vattnet värms upp medan lodden minskar. Beståndens storlek påverkar också antalet predatorer och vattentemperaturen kan också möjliggöra för nya arter att vandra in.

En ökning av temperaturen under kommande år kommer att leda till förändringar i fiskbeståndens utbredning. Nordsjösillen förutspås komma att vandra ut från Nordsjön, makrillen att sprida sig norrut längs norska kusten, den norska vårynglande sillen kommer att vandra längre

ut från norska kusten och torsken sprider sig upp i Barents hav medan lodden, som vill ha kallt vatten, flyttar längre norrut.

Peter Fossums konklusion var att klimatändringar vek både genomekosystemet och direkt på varje enskilt led. Klimatändringar kan leda till att hela ekosystemet ändras.

Hans Christian Petersen, Ebeltoft, Danmark, informerade om grönländska data om klimavariationer och fiskebestånd. Hans iakttagelser startade från mitten av 1930-talet då han upplevde slutet på en tusenårig gammal sälfångarkultur med kajaken som fångstfartyg och därifrån också övergången till en ny näring, fiskeriet. Han har besökt samtliga grönländska kommuner och registrerat generationers kunskaper om olika arters förekomst och vad man levde på.

Dessa iakttagelser blev genom åren supplerade med studier av rapporter och berättelser om djurens förekomst i Grönland genom de sista 3-400 åren, utvidgade med arkeologiska iakttagelser, som utökade iakttagelsetiden med flera århundraden. Upplysningarna kan indelas i fysiska och biologiska parametrar som kan sättas på en tidslinje. Det visar sig då att fenomenen återkommer periodiskt.

Hans rön visar att cyklerna har en varighet på ca. 100 år. Längden av enskilda cykler varierar något. De fysiska parametrarna genom århundradena visar att varje cykel beskriver en bestämd klimatkurva som återkommer i varje nytt århundrade. Kurven är sinusformad. I loppet av cykelns första hälft inträffar värmens kulmination och kurvan börjar så att gå åt andra hållet. Den nedersta kulminationen av kurven blir passerad 50 år senare mot slutet av århundradet. I det sista århundradet skedde det vintern 1991/92.

En av parametrarna är isläggningen av havet omkring Grönland. Data över isläggningsstituationen under 1900-talet i de fjordar han undersökt visar att i början av århundradet låg iskanten om vintern längre ut. Med tiden bildades mindre och mindre is. Under århundradets värmeperioden kulminerade isläggningen i mitten av mars. Vissa vintrar låg iskanten längre in i fjorden och några gånger var fjorden helt isfri vintern igenom.

Han anförde också ett antal biologiska parametrar. Den första historiska berättelsen om torsk i området stammar från en dansk/engelsk expedition till Grönland 1654. Expeditionsfartyget fångade många torskar vid nuvarande Godthåbsfjord. Missionär Hans Egede var i Grönland från 1721 till 1736 och skriver varje sommar om torskfiskeri. 1768-72 bodde missionär och zoolog Otto Fabricius i närheten av Frederikshåb. Han skriver i sin bok, Fauna Groenlandica 1780 att torsken i stort sett försvunnit. Torsken återkom i början av 1800-talet. Flera källor omtalar torskfiske. Efter 1840 började beståndet att minska.

Omkr. 1917 återkom torsken vid Kap Farvel och följande somrar nådde den längre och längre norrut längs kusten. Efter att torsken etablerat sig på Västkusten hade den en fast årlig rytm som fiskeriet rättade sig efter. Under 1960-talet var rytmen bruten och man kunde inte längre beräkna var torsken skulle uppträda. I början av 1990-talet meddelade Hjemmestyret att torsken inte längre förekom annat än i vissa fjordar.

Vad säger arkeologin? En mödding från en boplats vid Diskobugten som han undersökt visar lag med och lag utan torskben som bekräftar cyklerna på ca 100 år.

Cyklerna följer klimatets variationer. Uppgången hänger samman med tidig övergång från vinter till vår, vilket ger längre växtperioder, liksom nedgången är kopplad till senare övergång från vinter till vår. Under värmeperioden är somrarna över 100 dagar. Under köldperioderna blev somrarna kortare och växtperioderna reducerades i värsta fall till 60-70 dagar. Så uppför sig naturen i den nordvästliga delen av Nordatlanten.

Också andra djur följer cyklerna Ringsälen (Phoca hispida) följer isen ut under våren och återkommer vid isläggningen. Under värmeperioder är fångsttalen mindre än under köldperioder. Motsvarande gäller Ammassak/Lodde. Isbjörnens viktigaste föda är ringsälen och beståndet varierar med antalet ringsälar. Vitvalen/Belugan vandrar två gånger om året och kommer längre söderut under köldperioder än under värmeperioder.

Beståndet av renar är också beroende av klimatfluktuationerna. Data från de sista 300 åren visar att beståndet följer klimatändringarna. Under värmeperioder ökar beståndet, efterföljt av kraftig reduktion under köldperioderna. Beståndet påverkas dock också mycket av jakt.

Hans Christian Petersen tog också upp frågan om 1000-årscykler. Man talar om 'Den lilla istiden', på 1500-1600-talet. På Grönland kallas den 'sammanhängande vintrars tid', då somrarna var så kyliga och perioden var så svår att många inte överlevde. Pollenanalyser visar att hundra år innan Erik den Rødes immigration till Grönland hade en värmeperiods övre kulmination ägt rum. Det kan tänkas att 'Lilla istiden' var systemets nedre kulmination.

Man kan i så fall förvänta att nästa övre kulminationstid närmar sig. Den uppvärmning som vi nu iakttar kan tänkas vara ett naturligt fenomen, hörande till cykeln, som förstärks av människans "förorening" av miljön. Om så är fallet är den en del av ett globalt klimatfenomen som vi ännu inte känner fullt ut.

Under den följande diskussionen om de gjorda inläggen tillfrågades Sture Hansson om inte klimatet hade lika stor påverkan som fiskeriet vad gäller beståndens upp- och nedgång. Sture Hansson menade att klimatet sätter ramen för storleken, men att denna sedan påverkas av fiskeriet. Detta var marginellt tidigare men ett alltmer effektivt fiskeri har nu stor påverkan. Peter Fossum påpekade att klimatfluktuationerna gör att det också är svårt att bedöma ramen.

Det framfördes att EU-systemet varit negativt och att det nu måste finnas en beredskap att ändra och anpassa systemet om fiskeriet skall överleva. Trenden att investera i allt större och effektivare fartyg och redskap skapar ett stort tryck på ägaren att tjäna pengar. Allt material som kastas överbord förändrar också bottnarna.

Efter denna diskussion återupptogs inledningarna.

Fredrik Arrhenius, Fiskeriverket, Sverige, tog i sitt anförande upp fångstmetoders inverkan på fiskbestånd och andra marina resurser. Han ansåg att valet av redskapstyp är en viktig faktor för att åstadkomma ett hållbart fiskeri.

Ett hållbart fiskeri skall vara skonsamt, då behövs bättre metoder. Han ansåg att Nordsjökonferensens beslut att införa ett ekosysteminriktat tänkesätt vad gäller policy m.m. är positivt och att uppföljningen av detta beslut är viktig.

Fredrik Arrhenius ansåg att nuvarande fångstmetoder är alltför ensidigt inriktade på att ta upp allt man kan få. Ett exempel är att kräfttrålar ofta används i torskfisket, i stället för fisktrålar. Problemet är att kräfttrålen genom sin utformning fångar inte bara torsk, utan också många andra arter.

En redskapsutveckling är nödvändig och det behövs också en bättre metoder för uppskattning av fiskeriets fångster, hjälpmedel kan vara loggbok och hamnkontroll. Redskapen kan påverkas genom tekniska regleringar.

Allt för stor del av fångsterna består av otillåtet eller oönskat små fiskar. 68 % av uppfiskade havskräftor är för små. Det är viktigt för överlevnaden av den fisk man inte skall ta upp att den kan komma ut ur fångstredskapet så djupt ned i vattnet som möjligt. Ett sätt att åstadkomma att fler små bytesdjur undkommer är att använda fyrkantiga maskor i stället för de vanliga diagonala

Den framtida ekosystemsbaserade policyn vad gäller redskap bör inriktas på att använda specialredskap för de arter man fiskar. Utgångspunkten skall vara de arter som finns i det aktuella området och vilken storlek som får tas upp. Endast redskap utformade efter dessa kriterier skall få användas. .

Jesper Heldbo, Nordiska ministerrådet, talade om problemet med discard. Han menade att Huxley's postulat om havets outtömlighet fortfarande finns i våra bakhuvuden liksom tanken att havet utplånar alla spår. Vi har fortsatt en idé om de gemensamma resurserna – som står till fri rådighet för alla. Men det är en romantisk uppfattning av fiskeriet som en kulturell/social/ historisk aktivitet –snarare än en ekonomisk aktivitet

Han räknade upp vissa fakta som visar havsresursernas betydelse. Man räknar med att människan använder naturprodukter till ett samlat värde av ca 33 billioner US $/år. 63 % – eller 21

billioner $ kommer från havet. Mer än hälften av detta, 12.6 billioner $, kommer från kustnära områden. Födoämnen från sjön har ett årligt värde på 70 milliarder US $.

Mellan 1991-95 landades i genomsnitt 84 mill. ton sjöfödoämnen per år. 200 miljoner människor är sysselsatta med fiskeri och ca 500 miljoner är direkt avhängiga av fiskeri (relaterade näringar).

950 millioner människor är avhängiga av föda från sjön som deras viktigaste proteinkälla!

80-90 % av allt fiskeri sker inom ett avstånd av 320 km från kusten – och merparten av den kommersiella fångsten tas av 6 länder, Kina, Peru, Chile, Japan, USA och Ryssland.

Pelagiskt fiskeri har ökat våldsamt, från 6 miljoner ton 1950 till 44 miljoner ton 1994 och till ca 65 miljoner ton år 2000 (½ världens fångst). Under samma period har fiskeriet av de värdefulla arterna (torskfisk) fallit med ca 70 %.

Beträffande bifångst och discard framhöll Jesper Heldbo att FAO beräknat att under perioden 1991-95 blev mellan 18 och 40 miljoner ton årligen kastade tillbaka i havet. (Ca 27 % av totalfångsten). Härtill kommer bifångst av sjöfågel och havsdäggdjur samt avfall från rensning. Räkfisket är värst, därefter kommer bottentrål och långrev.

Med en global fångst på 84-86 miljoner ton/år och 27 % discard blir det samlade uttaget av marina reurser106-109 miljoner ton/år, 22-23 miljoner ton kastas tillbaka i havet och ett potentiellt minimumsvärde på 20 milliarder kronor förloras!

Jesper Heldbo menade att det behövs ett nytt tänkesätt. Det gäller att inse att havet faktisk inte är outtömligt på resurser. Initiera system som "håller styr på varenda fisk som tas från havet". Styra / förvalta fiskeriet med hjälp av de riktiga incentive strukturer – ett rättighetsbaserat fiskeri. Insistera på full transparens i hela kedjan från fjord till bord.

De åtgärder som behövs är att kontrollera kapaciteten och reducera överkapaciteten (IPOA), återuppbygga överutnyttjade/uttömda habitater, beskydda/genetablera habitater, beskydda hotade arter, minska spillet, inklusive discard, styrka övervakningen, styrka/etablera förvaltningar, reducera/eliminera illegalt fiskeri. De principer som antogs på Reykjavik-konferensen om ansvarsfullt fiskeri bör iakttagas.

Jesper Heldbo ansåg att det behövs en kombination av åtgärder för att komma till rätta med discard. En registrering ombord både av använda redskap och vad som fiskas upp med respektive redskap: arter, mängder, storlekar, position, registrering på land av dessa data. Ekonomiska incentiv: fiskaren får ett ilandföringsstöd för bifångst (tidigare discard), registeringsbetalning vid överförande av data och möjlighet till "mjuka" lån vid omläggning av fiskeriet.

Den ilandförda fångsten säljs till marknadsvärde och inkomna medel läggs i en discard-fond. Fonden finansierar ilandföringsstöd och registreringsbetalning, mjuka lån och FOU. Data ger input till och förbättrar träffsäkerheten i den biologiska rådgivningen, gemensamma kvoter för bifångst. Bifångst moträknas gemensamhetskvoten.

Jesper Heldbo avslutade med att framhålla att politiskt kräver en sådan reform en övergång från fri tillgång för alla, sektorsisolering. tekniska åtgärder, Topdown management och riskstyrd tillgång till rättighetsbaserat system, naturresursavgifter, sektorsintegration, ekonomiska incentiv, participativt management och försiktighetsstyrd tillgång.

Peter Frost, Danmarks Fiskeriforening, Kreds Øst, framhöll att fiskeriet gör sitt för att åstadkomma ett hållbart fiskeri. Under 10 års tid har man följt rådgivningen och minskat fångsterna med 50 % i takt med kvoterna, infört selektiva redskap, infört stängda områden och infört tidsreglering.

Man har fått höra att följer man dessa råd kommer all att bli bra. Men det har inte blivit bättre, trots alla åtgärder. Tilliten till rådgivningen är därför låg och man är inte enig med forskarnas meddelanden. Fiskerinäringen har svårt att acceptera fler nedskärningar. En maskstorlek som tillåter torskar på 2 kg att undslippa verkar fel. Peter Frost ansåg att den biologiska rådgivningen bör bygga på vad man fiskar, den kan inte bygga på gissningar. Rådgivningen bör i större grad ta hänsyn till vad fiskarna själva upplever i praktiken och tillgodogöra sig de data som man levererar.

I praktiken innebär den senaste utvecklingen att fiskeriet delvis avvecklas.

Peter Frost ansåg att systemet är trögt. Rådgivningen bör bygga på mer aktuella data, den nuvarande har en eftersläpning på 2-3 år. Han efterlyste regionala förvaltningar, i vilka ingår biologer, ekonomer och fiskare. Avslutningsvis påminde han om att fiskbestånden påverkas av många andra mänskliga aktiviteter än fiskeri, såsom oljeutvinning, brobyggerier m.m.

Hans Lassen, ICES, inledde med att beklaga om fiskerinäringen inte uppfattar ICES rådgivning som trovärdig. Resurserna kommer dock att vara desamma oavsett forum. Grundproblemet är att bestånden är låga och måste öka. Det nuvarande regleringssystemet har inte helt kunnat avhjälpa detta problem.

Därefter informerade han om det rådgivningssystem som etablerats av organisationen. Man har mellan 1500 och 2000 vetenskapliga medarbetare, mer än 200 institutioner i 19 land och rådgivningen omfattar nästan alla områden i relation till havets levande resurser. Undantagen är tonfisk och valar.

Vidare gör man miljöundersökningar, habitater, förorenande ämnen, eutrofiering, genetik, etc. Man har en särskild fokus på fiskeriforskning. ICES har 100 års erfarenhet av vetenskapliga nätverk och samarbete och har ett sekretariat för att ge service till detta nätverk. Man är också värd för sekretariat för stora projekt såsom Globe, GEF Baltic.

Hans Lassen ansåg att samarbetet ger ett bättre vetenskapligt resultat, bättre överblick och tydlighet genom arbetsgrupperna och en bättre kostnadseffektivitet genom koordinerad monitering av de marina levande resurserna. Rådgivningsstrukturen ger högre konsistens i bedömning och rådgivning. Hans Lassen pekade på risken för att regionala system skulle minska denna konsistens.

ICES har som partner fiskeriförvaltningar inom internationella regeringsorganisationer, EC, IBSFC (Östersjön), NEAFC, Nasco (Atlantisk lax), Joint Norwegian-Russian FC (Barents Hav) samt nationella regeringar, särskilt Norge, Island, Färöarna.

Rådgivningssystemet bygger på input från Topdown: närkontakt med förvaltningskommissionerna och Bottom-up: närkontakt med den vetenskapliga miljön. Systemet är oavhängigt av politiska/förvaltningsorganisationer, underkastad vetenskaplig peer review, internt och externt.

Förvaltningskommissionen anmodar om rådgivning, definierar målsättningar, beslutar om förvaltningsåtgärder, mottar vetenskaplig input, moniterar status av resurserna och utarbetar assessment av beståndens status.

Den formulerar rådgivning, baserad på målsättningar och "Precautionary Approach" referens.

Man strävar fortlöpande efter att säkra och förbättra kvaliteten hos rådgivningen genom att få bort felaktiga statistiska upplysningar, utvidga databasen med pålitliga data från industrin. Man vill förbättra överblickbarheten och förbättra kontakten med fiskeindustrin.

Man måste säkra nödvändig nationell vetenskaplig input, möta kraven om "fast track fisheries advice", operationalisera "Ecosystem Approach" och ge up-to-date rådgivning (offentlig tillgång) genom ICES Website http://www.ices.dk.

Hans Lassen ansåg vad gäller frågan om systemet är alltför trögt och tungrott att man måste skilja på strategiska och taktiska beslut. Rådgivningen kommer i rätt tid, den är tillräckligt omfattande och man arbetar hårt på att ge den bättre genomslagskraft.

Ett problem är att flottorna är för stora. Investeringar i bättre arbetsmiljö är i och för sig motiverade, men risken är att sådana investeringar också förbättrar effektiviteten.

Avslutningsvis påpekade han att fiskeriets viktigaste påverkan är att det tager bort fisk från systemet.

I den följande diskussionen om inläggen fick Hans Lassen frågan om hur kontakten med fiskarna sker. Den sker genom att de nationella systemen håller kontakt med sina näringar. Det påpekades vidare att ICES rapporter är svårlästa för många. Hur skall forskarna och beslutsfattare komma närmare varandra? Hans Lassen menade att rapporterna är skrivna för förvaltarna, de kan inte vara oprecisa. En popularisering kan vara nyttig, men kostar pengar. ICES har ej resur-

ser för detta. Hans Lassen ansåg att hearingar av den typ som genomförts här har bättre effekt för ICES, konfrontationen är positiv, man kan följa upp de frågeställningar som tas upp.

Jesper Heldbo tillfrågades om discard hanteras detta olika nationellt. Det är förbjudet i Norge och Island, tillåtet i EU. Det verkar dock som om EU är på väg mot ett förbud. Verkligheten är dock att också Norge och Island har discard, det framtvingas av det ekonomiska trycket.

Det påpekades att Färöarna haft kvotsystem, som ledde till discard. Nu har man fiskedagar, då fiske tillåts för alla. Detta skyddar dock inte enskilda arter.

I sin avslutning tackade Miljö och naturresursutskottets ordförande, Asmund Kristoffersen inledarna och alla deltagare för goda inspel och kommentarer. Han ansåg att utskottet fått många impulser till fortsatt arbete som skall följas upp i utskottet. Dagens höring bekräftar att det behövs nya tankesätt, en mer effektiv beslutsprocess och en konstruktiv dialog angående användandet av marina resurser. Hur kan man då gå vidare efter denna hearing?

Det är tydligt att forskarnas roll i beslutsprocessen är mycket viktig. Det som framkommit i dag understryker att det behövs både kompetenta och välfungerande nationella institutioner och ett starkt organ vars rekommendationer har tyngd och inte motverkas av nationell politik.

Fördelen med att ha Internationella havsforskningsrådet (ICES) som huvudorganisation för havsmiljö- och havsresursfrågor är att fler forskare involveras än på nationellt plan och att forskarnas konsensus får större genomslagskraft. Men för att få genomslag måste ICES vara ett starkt organ

Det är viktigt att få ett nordiskt perspektiv på dessa frågor som komplement till EU:s politik. Vår första uppgift blir därför att mot bakgrund av vad som framkommit i dag samordna nordiska ståndpunkter om hur vi skall arbeta med problemen.

Hearingen avslutades.

Miljø- og Naturresurseudvalgets betænkning

Medlemsförslag om förhindrande av utsläpp till luft och vatten från fartyg i trafik på Östersjön (A 1309/miljö)
Medlemsförslag om Östersjön som ett "särskilt känsligt havsområde" (A 1314/miljö)

(Høringssvar A 1309/miljö, se s. 355
Medlemsforslag A 1309/miljö, se s. 363
Høringssvar A 1314/miljö, se s. 366
Medlemsforslag A 1314/miljö, se s. 368
Memorandum of Understanding for and Statement of Baltic Assembly, Environment and Energy Committee and The Nordic Council, Environment and Natural Resources Committee, se s. 369)

1. Miljø- og Naturresurseudvalgets forslag

Miljø- og Naturresurceudvalget foreslår, at

Nordisk Råd rekommanderer de nordiske landes regeringer

at fortsat virke for at sikre og forbedre Østersøens miljø, bl.a. gennem

a) en ansøgning til IMO om at Østersøen bliver udpeget som et særligt følsomt havområde (PSSA) med tilhørende bestemmelser for skibstrafikken
b) en aftale om øjeblikkeligt forbud mod olietransporter med enkeltskrogede fartøjer i Østersøen til fordel for fartøjer med dobbelt – i vinterhalvåret isforstærket – skrog
c) et umiddelbart totalstop for udslip af spildevand og fast affald fra fartøjer i Østersøen
d) strenge sanktioner overfor fartøjer, der foretager ulovlige udslip
e) en sænkning af svovlindholdet i fartøjernes bunkerolie i Østersøen i henhold til EU's hensigter med det langsigtede mål at opnå et niveau på max. 0,5 %
f) en udredning omkring udslipsrelaterede fartøjs- og havneafgifter efter svensk og ålandsk model
g) en vurdering af ledningssystemer (vejvisningsystemer) for skibstrafik i hele Østersøen samt en identitetsmærkning af fartøjer i Østersøtrafik
h) indførsel af en satellitovervågning af skibstrafikken og udslippene i Østersøen som supplement til overvågningen fra fly og skibe
i) forhindring af uønsket spredning af organismer til havmiljøet gennem udpumpning af ballastvand fra andre dele af verden
j) udpegning af egnede nødhavne for fartøjer med farlige laster, der er i havsnød
k) sikring af et tilstrækkeligt beredskab i tilfælde af en katastrofe med udslip af miljøfarlige stoffer gennem samarbejde om materiel, uddannelse og fælles beredskabsøvelser på tværs af nationale såvel som myndighedsgrænser i landene omkring Østersøen

2. Baggrund

I slutningen af 2002 stillede den finske delegation i Nordisk Råd Medlemsförslag om förhindrande av utsläpp till luft och vatten från fartyg i trafik på Östersjön (A 1309/miljö).

I begyndelsen af 2003 stillede den socialdemokratiske partigruppe ved Nordisk Råd Medlemsförslag om Östersjön som et "särskilt känsligt havsområde" (A 1314/miljö).

Kort resumé af medlemsforslag A 1309/miljö

I forslaget omtales den store værdi af et rent miljø i Østersøen. De mange forskellige kilder til den eksisterende betydelige forurening og belastning af miljøet nævnes. Det konstateres, at der allerede er iværksat initiativer, der skal tjene til at reducere belastningen på en lang række områder i landende rundt om Østersøen. I forslaget fremhæves et behov for en øget indsats overfor den forurening, der stammer fra søtrafikken i Østersøen – både hvad angår, svovl- (svavel) og kvælstof- (kväve) forbindelser, spildevand, toiletaffald, olieaffald m.m. Problemer med fartøjer under "bekvemmelighedsflag" samt illegale dumpninger nævnes. Der henvises til Helcom's og IMO's initiativer, og potentialerne i at benytte miljø-relaterede havneafgifter drøftes.

Kort resumé af medlemsforslag A 1314/miljö

Det konstateres, at Østersøen er et følsomt havområde, der allerede belastes at mange udledninger fra land, vand og luft på grund af forskellige menneskelige aktiviteter. Trafikken med store olietankere i Østersøen må forventes at ville øge i takt med, at Rusland nu udskiber større mængder olie fra Østersøhavnene. Herved vil risikoen for olieudslip øges. For at forebygge olieudslip i fremtiden bør Østersøen gives status som "særligt følsomt havområde" (Particularly Sensitive Sea area, PSSA). Herved gives der i henhold til international hav-ret mulighed for at landene, som har jurisdiktion over området, kan fastsætte specifikke krav (dvs. skrappere krav) til den trafik, der sker i Østersøen. Det er FN-organet, International Maritime Organisation, IMO, der skal give havområdet den omtalte status som "særligt følsomt havområde". Indtil nu er der på verdensplan fire (nu fem) områder, der har opnået denne status.

Behandling af medlemsforslagene

Medlemsforslagene er blevet behandlet i Miljø- og Naturresurseudvalget på møder den 4. februar 2003 i Stockholm, den 29. april 2003 i Lund, Sverige, den 25. juni i Vanda, Finland og den 23. september 2003 i Frederikshavn, Danmark. Mødet i Lund var fælles med Baltisk Forsamlings miljøudvalg, og under dette møde modtog de to udvalg oplæg fra en repræsentant fra IMO, FN's internationale søfartsorganisation og fra en repræsentant fra den danske delegation i Helcom.

I forbindelse med mødet i Lund blev det besluttet, at Nordisk Råds Miljø- og Naturresurseudvalg og Baltisk Forsamlings Miljøbeskyttelses- og Energiudvalg skulle samarbejde om at fremme indsatsen for at sikre Østersøens miljø. I maj 2003 på et møde i Tallinn, Estland blev der underskrevet to dokumenter, hvor dette samarbejde formaliseres og hvor der udtales støtte til at Helcom og regeringerne i landene rundt om Østersøen går sammen om at udpege Østersøen som et særligt følsomt havområde (PSSA). De to dokumenter fremgår som bilag 5 og 6 til nærværende betænkning.

På udvalgets møde i Vanda blev det oplyst, at det desværre ikke var lykkedes Helcom-ministermødet den 25. juni 2003 at nå til enighed om at udarbejde en samlet ansøgning til IMO om spørgsmålet. EU-landene og ansøgerlandene vil gå videre og indbyder Rusland til også at fortsætte bestræbelserne.

På udvalgets møde i Frederikshavn blev det oplyst, at den 12. parlamentariske Østersøkonference den 8.-9. september 2003 i enstemmighed opfordrer CBSS og Helcom til, at Østersøen klassificeres som PSSA, og at enkeltskrogede fartøjer forbydes i europæiske have og havne.

3. Høring

Medlemsforslaget blev desuden sendt til skriftlig høring i alle de nordiske lande. Følgende institutioner har svaret:

Internationale institutioner: Helcom.

Danmark: Miljøministeriet, Miljøstyrelsen (koordineret med Søfartsstyrelsen og Forsvarsministeriet samt Skov- og Naturstyrelsen), Institut for Miljøvurdering.

Finland: Kommunikationsministeriet, Miljöministeriet, Sjöfartsverket.

Åland: Ålands redarförening r.f., Ålands landskapsstyrelse.

Norge: Nærings- og handelsdepartementet, Norges Rederiforbund.

Sverige: Näringsdepartementet, Naturvårdsverket, Sjöfartsverket, Sveriges redareförening, Förbundet Sveriges hamnar, Svenska naturskyddsföreningen.

Helt overordnet set er høringssvarene ret positive overfor medlemsforslagene. Mange af svarene henviser samtidig spørgsmålene til behandling i regi af Helcom, IMO eller EU.

Der er dog en udbredt skepsis overfor forslaget om at indføre vejvisersystemet VTMIS (Vessel Traffic Management and Information System) i hele Østersøen.

Forslaget om overgang til udslipsafhængige fartøjs- og havneafgifter (svensk og ålandsk model) møder sympati, men det kan være et problem, at havneafgifterne ikke fastsættes fra centralt, statsligt hold i landene.

En oversigt og sammendrag af de indkomne høringssvar fremgår af bilagene 1 og 3 til nærværende betænkning.

4. Udvalgets synspunkter

Udvalget ønsker, at Østersøen, der er et unikt og sensitivt havområde og økosystem, skal beskyttes bedst muligt mod de miljømæssige konsekvenser af skibstrafikken. Udvalget bakker således op om de fleste af medlemsforslagenes initiativer, og man ønsker desuden, at der skal sættes fokus på, at udpumpning af ballastvand ikke medfører uønsket spredning af fremmede organismer, at få udpeget egnede nødhavne for fartøjer med farlige laster, der er i havsnød, at beredskabet i tilfælde af en katastrofe med udslip af miljøfarlige stoffer er velfungerende. Sidstnævnte vil bl.a. indebære, at landene rundt om Østersøen samarbejder om beredskab, materiel og uddannelse af personale, og at der med jævne mellemrum afholdes fælles beredskabsøvelser på tværs af lande- og myndighedsgrænser.

Udvalget besluttede at afgive en samlet betænkning, der sammenfatter synspunkterne vedrørende søsikkerheden i Østersøen.

På baggrund af udvalgets drøftelser, de indkomne høringssvar og på baggrund af eksperthøringerne besluttedes det på mødet i Frederikshavn, at udvalget ville fremme de elementer i medlemsforslagene, der nyder størst støtte. Når det drejer sig om et internationalt havområde som Østersøen, er udvalget indforstået med, at bestemmelser om miljøbeskyttelse og søfarten må gennemføres i regi af de internationale organisationer på området. Helcom dækker Østersøen, og IMO dækker søfarten på det globale plan. Desuden har EU gennemført reguleringer af skibsfarten, der gælder for EU-medlemslandenes farvande og havne. Udvalget henstiller derfor til Nordisk Ministerråd og de nordiske landes regeringer, at man enkeltvis og i fællesskab arbejder for at fremme de nævnte foranstaltninger i de relevante internationale fora, hvor man deltager. Nogle forhold må reguleres på det helt overordnede plan gennem IMO, andre forhold kan regu-

leres på regionalt plan inden for Helcom og EU og andre kan fremmes gennem nationale initiativer (konsekvente sanktioner overfor lovovertrædelser, udslipsafhængige havneafgifter etc.)

5. Konklusion

Udvalget anerkender Nordisk Ministerråds og de nordiske landes regeringers hidtidige bestræbelser på at mindske miljørisici i forbindelse med skibstransporten i Østersøen. Udvalget foreslår at arbejdet fortsætter i de nordiske landes regi sammen med relevante internationale og regionale samarbejdsorganer.

Miljø- og Naturresurseudvalget foreslår, at

Nordisk Råd rekommanderer de nordiske landes regeringer

at fortsat virke for at sikre og forbedre Østersøens miljø, bl.a. gennem

a) en ansøgning til IMO om at Østersøen bliver udpeget som et særligt følsomt havområde (PSSA) med tilhørende bestemmelser for skibstrafikken
b) en aftale om øjeblikkeligt forbud mod olietransporter med enkeltskrogede fartøjer i Østersøen til fordel for fartøjer med dobbelt – i vinterhalvåret isforstærket – skrog
c) et umiddelbart totalstop for udslip af spildevand og fast affald fra fartøjer i Østersøen
d) strenge sanktioner overfor fartøjer, der foretager ulovlige udslip
e) en sænkning af svovlindholdet i fartøjernes bunkerolie i Østersøen i henhold til EU's hensigter med det langsigtede mål at opnå et niveau på max. 0,5 %
f) en udredning omkring udslipsrelaterede fartøjs- og havneafgifter efter svensk og ålandsk model
g) en vurdering af ledningssystemer (vejvisningsystemer) for skibstrafik i hele Østersøen samt en identitetsmærkning af fartøjer i Østersøtrafik
h) indførsel af en satellitovervågning af skibstrafikken og udslippene i Østersøen som supplement til overvågningen fra fly og skibe
i) forhindring af uønsket spredning af organismer til havmiljøet gennem udpumpning af ballastvand fra andre dele af verden
j) udpegning af egnede nødhavne for fartøjer med farlige laster, der er i havsnød
k) sikring af et tilstrækkeligt beredskab i tilfælde af en katastrofe med udslip af miljøfarlige stoffer gennem samarbejde om materiel, uddannelse og fælles beredskabsøvelser på tværs af nationale såvel som myndighedsgrænser i landene omkring Østersøen

Frederikshavn, den 23. september 2003

Per Berthelsen (D)
Sinikka Bohlin (s)
Barbro Feltzing (mp)
Agne Hansson (c)
Asmund Kristoffersen (A), leder
Simo Rundgren (cent)
Sigurður Kári Kristjánsson (Sj)
Satu Taiveaho (sd)

Høringssvar om A 1309/miljö om förhindrande av utsläpp till luft och vatten från fartyg i trafik på Östersjön	
Generelt	
HELCOM	Helcom har gennem de sidste 20 år besluttet en række foranstaltninger til beskyttelse af havmiljøet mod skibstrafikken, senest Københavner-deklarationen fra 10. september 2001. I marts 2003 afholdtes en fælles IMO/Helcom/EU workshop, der bl.a. foreslog følgende yderligere initiativer: 1. Udarbejdelse af regler for vinter-skibsfart som is-klassificering og isbryder assistance 2. Lodspligt i høj-risiko-områder 3. Transitruter for dybtgående olietransporterende skibe 4. Yderligere fokus på luft- og satellit-overvågning, statshavne-kontrol og retslig forfølgelse af overtrædelser 5. Bedre inddragelse af branchen til at hæve krav og standarder 6. Udfasning af enkelt-skrogede skibe ved transport af heavy-fuel-olie 7. Udpegning af (dele af) Østersøen som PSSA 8. Kontrol over uønskede arter, der stammer fra udledning af ballast vand ved samordning med IMO-konventionen, der er på vej i sagen Helcom-Heads-of-Delegation besluttede at nedsætte nye arbejdsgrupper vedr. punkt 1. (Finland som leder), punkt 2. (Danmark som leder) og punkt 3. (Tyskland som leder). De øvrige fem punkter vil blive taget op af eksisterende Helcom arbejdsgrupper med henblik på mulig behandling på Helcom-ministermødet i juni 2003. *De forskellige initiativer og deres sammenhæng til øvrige internationale aftaler beskrives i Helcom-svaret* *A 1309/miljö behandles på s. 1-6* *IMO (International Maritime Organisation)* *PSSA (Particularly Sensitive Sea Area – Særligt følsomt havområde)0*
Ålands landskapsstyrelse	Förordar förslaget.
Ålands redarförening, AX	Det mest ändamålsenliga att satsa på i det nordiska samarbetet är sanktioner mot olaglig dumpning av olja, strängare regler för utsläpp av svartvatten för passagerarfartyg, införandet av utsläppsrelaterade farleds- och hamnavgifter och utsläppshandel.
Naturvårdsverket, SE	Förordar förslaget.
Näringsdepartementet, SE	Henviser til, at Sjöfartsverket er ved at udarbejde en rapport om konsekvenserne af at Østersøen klassificeres som "Særligt følsomt havområde", PSSA

Institut for Miljøvurdering (IMV), DK	IMV rekommenderar en utredning över de miljömässiga och ekonomiska för- och nackdelarna innan arbetet sätts igång. Beslutsunderlaget bör omfatta en evaluering av eventuella risker vid att inte åtgärda saken samt en evaluering av kostnaderna för berörda delar av näringslivet och den offentliga sektorn.
Sveriges Redareförening, SE	Förordar samtliga förslag. Viktigt att frågorna även drivs på europeisk nivå. Det långsiktiga målet måste vara, att sjöfart regleras internationellt och föregångare stimuleras till att fortsätta utveckla och införa nya lösningar.
Norges Rederiförbund, NO	Med hänsyn till konkurrensförhållanden och miljö- och säkerhetsstandarder är det viktigt att sjöfarten regleras genom internationella avtal inom ramen för IMO. Enbart då detta inte är ändamålsenligt ska regionala eller nationella lösningar tas i bruk. Arbetet skall helst göras inom ramen för EU.
Ang. ett totalstopp för utsläpp av spillvatten och fast avfall från fartyg i östersjötrafik snarast möjligt	
Miljøstyrelsen, DK, koordineret med Skov- og Naturstyrelsen, Søfartsstyrelsen og Forsvarsministeriet	Enig med förslaget som dock skall överensstämma med "cost-effectiveness"-synvinkeln, dvs. att fartygen inte skall påläggas utgifter som inte är i proportion med det begränsade utsläppet.
Ålands redarförening, AX	Finns redan inom Östersjön enligt Marpol 73/78. Dock oklart vad som menas med "spillvatten". I sjöfartens lagstiftning skiljer man mellan oljebeständigt-, svart- och gråttvatten. *Redarföreningen redogör i sitt svar om de olika typer av vatten.*
Nærings- og handelsdepartementet, NO	Är regulerat av Marpol 73/78 Annex IV som träder ikraft den 27 september 2003. Det vore naturligt att behandla strängare krav i IMO:s regi.
Kommunikationsministeriet, FI	Hänvisar till Marpol 73/78-konventionen och Helsingforskonventionen från 1974 med Helcom som syfte att verkställa konventionen. Bilaga V i Marpol 73/78 gäller fast avfall på specialområden som Östersjön, förbjuder att annan avfall än matrester kastas i havet. Bilaga IV till Marpol 73/78 gäller toalettavfallsvatten och träder i kraft den 27 september 2003. Enligt bilagan är det förbjudet att släppa toalettavfallsvatten i havet närmare än på 12 sjömils avstånd från närmaste land. Behandlat toalettavfallsvatten får släppas i havet minst 4 sjömil från närmaste land. Bilagans bestämmelser har redan satts i kraft på Östersjöområdet genom Helsingfors-konventionen. Grundandet av ett finländskt ekonomiområde skulle möjliggöra att även tillämpa bilagorna IV och V till Marpol 73/78 även på utländsk fartyg inom ekonomiområdet. Ministeriet anser bestämmelserna om fast avfall och toalettavfall tillräckliga.
Sveriges redareförening	De nuvarande reglerna som gäller enligt Helcom är tillräckliga.

Norges Rederiforbund, NO	Refererar till Marpol 73/78 Annex V och konstaterar att undantaget till totalförbudet för utsläpp är matavfall som det är tillåtet att släppa i havet utanför 12 mils gränsen. Föreslår att eventuellt vidta stimulerande åtgärder till att reducera utsläpp av matavfall; alternativt att ansöka i IMO om PSSA-område för Östersjön och därigenom införa förbud mot utsläpp av matavfall. Problemet med gråttvatten är primärt förknippat till användningen av schampo, tvål och tvättmedel. Man är i gång med att övergå till miljövänliga medel och förminska användningen. Förordar inte förbud mot utsläpp av gråttvatten p.g.a. kostnad/nytta synvinkeln samt med beaktande av betydliga investeringar i alla aktuella hamnar.
Sjöfartsverket, FI	Refererar till Helcom-rekommendationerna. Anmärker att den varierande och ofullständiga implementeringen av rekommendationerna har lett till praktiska problem. Staterna stöder rekommendationerna på olika sätt. Ett specialdrag för Finland är att dispens i stor utsträckning beviljas fartyg i reguljär trafik och som har ingått avtal om avfallshantering med privata avfallsföretag eller en hamn. Definitionen på reguljär trafik avviker från tolkningen i Sverige, där dispens enbart beviljas fartyg i reguljär linjetrafik. En ad-hoc grupp i anslutning till Helcom försöker komma fram till ett förslag till lösning av dessa frågor före utgången av år 2003.
Miljöministeriet, FI	Refererar till Helcom och Marpol samt förberedelser inom EU.
Ang. en sänkning av svavelhalten i fartygens bunkerolja inom Östersjön till max 0,5 %	
Miljøstyrelsen, DK, koordineret med Skov- og Naturstyrelsen, Søfartsstyrelsen og Forsvarsministeriet	Enig med förslaget.
Ålands redarförening, AX	Åtgärderna välkomnas av rederinäringen förutsatt att tillgången på lågsvavlig olja kan tryggas och att priset är ekonomiskt försvarbar. Uppmanar länderna till att ratificera Marpol 73/78 Annex VI.
Kommunikationsministeriet, FI	Enligt bilaga VI till Marpol 73/78-konventionen får bränslets svavelhalt på Östersjön vara högst 1,5 viktprocent. Bilagan beräknas träda i kraft inom några år. I Finland pågår ratificering som bäst. Enligt EU-kommissionens direktivförslag (KOM(2002) 595 slutlig) om svavelhalt i marina bränslen införs en svavelgräns på 1,5 viktprocent för tung brännolja som används inom Östersjön. Förslaget är inte ännu slutbehandlat. Ministeriet anser, att man p.g.a. sjöfartens globala karaktär i framtiden bör arbeta med IMO för sänkandet av svavelhaltgränsen så *att även transitotrafiken* skulle om fattas av regleringen.
Nærings- og handelsdepartementet, NO	Reglerat i Marpol 73/78 Annex VI som inte ännu trätt i kraft. Det förslagna är strängare än Marpol och departementet anser det hensiktsmässigt att behandla frågan i IMO.

Sveriges Redareförening, SE	Förordar förslaget. Det är dock enligt föreningens uppfattning både snabbare och effektivare att en maximinivå regleras genom utveckling och ratificering av Marpol Annex 6 i samarbete med IMO. Föreslår även att Östersjöländerna utvecklar metoder för att stimulera rederier som redan använder lågsvavlig bunker och/eller installerar reningsanläggningar för NOx, PM, VOC etc. genom t.ex. i from av möjlighet att delta i handelssystem för utsläppsreduceringar. Fördelen med ett handelssystem är att den fungerar oberoende av de olika avgiftssystemen samt att det inte kommer i konflikt med internationella havsrättskonventionen. *Internationella havsrättskonventionen (UNCLOS)*
Norges Rederiförbund, NO	Reglerat i Marpol 73/78 Annex V. Refererar till EU-kommissionens förslag till direktiv om svavelinnehåll (199/32).
Sjöfartsverket, FI	Rekommenderar att den högsta gränsen för brännoljans svavelhalt fastställs till 1,5 % i överensstämmelse med de internationellt accepterade bestämmelserna i Marpol bilaga om luftskydd. *Se vidare om Marpol-fördraget, EU direktiv 1999/23/EG samt EU-kommissionens förslag i remsissvaret.*
Miljöministeriet, FI	Poängterar betydelsen av att Marpols luftskyddsbilaga (bilaga VI) med det snaraste görs bindande.
Ang. en snabbare övergång till dubbla skrov på oljetankfartyg inom Östersjön	
Miljøstyrelsen, DK, koordineret med Skov- og Naturstyrelsen, Søfartsstyrelsen og Forsvarsministeriet	Ser positivt på förslaget. Refererar till kommissionens förordningsförslag från den 20. december 2002 innehållande bl.a. förbud mot att tankfartyg med enkel skrov transporterar tungolja till och från EU-hamn samt snabbare utfasning av fartyg med enkel skrov. Antagande förväntas till sommaren 2003. EU kommissionen arbetar även med att sluta tillsvarande avtal med Ryssland. Danmark önskar att uppnå det samma genom samarbete med de övriga Östersjöländerna.
Kommunikationsministeriet, FI	EU-kommissionens förslag om ändring av "dubbelskrovförordningen" (påskynda den) (KOM (2002) 780 slutlig) behandlas som bäst av Europarådet och Europaparlamentet. EU-länderna har bundit sig till att ta ett motsvarande förslag till IMO för behandling. Ministeriet anser att det är viktigt att även andra länder godkänner de nya bestämmelserna om enkelskroviga oljetankfartyg. EU bör sträva efter att få EU:s grannländer med i regleringen även med IMO och Helcom.
Ålands redarförening, AX	Önskar att beslutet tas av alla länder kring Östersjön för att undvika att enkelskorvs tankfartyg fortsatt kan trafikera i icke EU hamnar.
Nærings- og handelsdepartementet, NO	Nytt förslag behandlas för tillfället i EU. Norge önskar att reglerna tas i behandling i IMO.

Norges Rederiförbund, NO	Refererar till EU-förordning EC 417/2002 om övergång till dubbelskrov med förslag till ändringar samt förslag till förbud mot transport av tungolja (efter "Prestige"-olyckan) i enkelskroviga tankfartyg och *förordar inte* Nordiska rådet att vidta åtgärder. *(KOM(2002) 780 slutlig) ... om ett påskyndat införande av krav på dubbelskrov eller likvärdig konstruktion för oljetankfartyg med enkelskrov...*
Sjöfartsverket, FI	Förordar förslaget och hoppas att det slutliga beslutet fattas av IMO.
Miljöministeriet, FI	NMR och de nordiska länderna kan ge sitt politiska stöd för främjandet av dessa frågor, först inom EU och senare inom IMO.
Ang. tillräckligt stora sanktioner för dem som blivit fast för olaglig oljedumpning för att motverka nya brott	
Miljøstyrelsen, DK, koordineret med Skov- og Naturstyrelsen, Søfartsstyrelsen og Forsvarsministeriet	Miljöstyrelsen är i princip enig med förslaget. Observera att Helcom tillsatt en arbetsgrupp i ärendet. EU-kommissionen har lagt fram ett direktivförslag om förorening från fartyg och om införsel av sanktioner om detsamma.
Kommunikationsministeriet, FI	Inom Helcom har man strävat efter att främja övervakningen av olagliga oljeutsläpp samt att effektivera bestraffningen. I Finland måste man börja utreda bl.a. ibruktagandet av administrativa straffpåföljder för att minska avsiktliga oljeutsläpp. Ref. till EU-kommissionens direktivförslag (KOM(2003) slutlig) om föroreningar orsakade av fartyg och påföljder för föroreningsbrott. Ministeriet anser det mycket viktigt att effektivera övervakningen och hänvisar till ett eventuellt utlåtande från Finlands miljöcentral.
Ålands redarförening, AX	Det ända sättet att få tillräcklig effekt på sanktioner är att bötfälla fartyget när det ligger i kaj och inte släppa det ut förrän sanktionerna är avklarade. Detta är inte möjligt i det Nordiska rättssystemet men tillämpas bl.a. i Tyskland och Storbritannien med minskade utsläpp som följd.
Nærings- og handelsdepartementet, NO	Viktigt att samarbeta om forskning. Straffen fastställs i respektive land. Refererar till samarbete mellan Nordsjöländerna vidrörande överträdelser av Marpolkonventionen och inom Bonnavtalet.
Norges Rederiforbund, NO	Förordar strängare sanktioner för avsiktliga oljeutsläpp samt till oaktsamhet som leder till oljeförorening. Hänvisar till EU som tagit upp temat till behandling. Antar att Nordiska rådet kan tillsluta sig till det kommande resultatet.
Sjöfartsverket, FI	Förordar förslaget.

Miljöministeriet, FI	I enlighet med finländska regeringens Östersjöprogram inleds i Finland beredningnen av införandet av administrativa eller andra straffpåföljder i syfte att förebygga uppsåtliga och/eller olagliga utsläpp av olja. Inom EU och Helcom arbetar man också med utvecklingen av sanktionssystem. Föreslår, att NMR:s roll kunde vara att förmedla information mellan de nordiska länderna om sanktionerna samt stimulera samarbetet gällande övervakning av utsläpp.
Ang. ibruktagande av ledningssystemet (VTMIS) för fartygstrafik i hela Östersjöområdet samt en identitetsmärkning av alla fartyg i östersjötrafik	
Miljøstyrelsen, DK, koordineret med Skov- og Naturstyrelsen, Søfartsstyrelsen og Forsvarsministeriet	Anser det för komplicerat och resurskrävande. Vid flaskhalsarna i Östersjön finns trafikseparingssystem etablerat. En del av dem är även VTS övervakade. Vill vänta på resultaten av automatiska igenkänningssystem, AIS, och därefter satsa på automatiska system. AIS innehåller identifikationssystem av fartyg. SOLAS' säkerhets paket innehåller obligatorisk märkning av fartygen med IMO-nummer på skrovet. *VTS (Vessel Traffic Service)* *SOLAS (Conference of Contracting Governments to the International Convention for the safety of life at Sea, 1974)*
Kommunikationsministeriet, FI	Ruttfördelningssystemet för Finska viken träder i kraft den 1 juni 2003 och det obligatoriska anmälningssystemet den 1 juli 2004. Genom en ändring av Solas-konventionen från 1974 blev fartygens automatiska igenkänningssystem (AIS) obligatoriska den 1 juli 2002. Fartygen skall stegvis förses med systemet före 2008. Kommunikationsministeriet stöder tanken om att utreda behovet av ruttfördelningssystem och obligatoriska anmälningssystem på sina havsområden. *VTMIS (Vessel Traffic Management and Information System)*
Ålands redarförening, AX	En komplett VTMIS för hela Östersjön är förmodligen inte praktiskt genomförbar. AIS är att föredra. Beslut tagits för Finska viken. Det torde räcka med att danska sundet, Kiel-kanalen och Finska Viken har VTMIS. Betvivlar nyttan av ett fartygsspecifikt IMO-nummer som blir obligatorisk före en första besiktning efter 01.07.2004.
Norges Rederiförbund, NO	Refererar till beslut antaget av IMO om att alla fartyg på internationella vatten skall ha AIS installerat innan den 1 juli 2004 och inom nationella vatten den 1 juli 2008. Till följd av detta skall VTMIS anläggningar upprättas på land. Fartygen skall även tydligt märkas med ett IMO nummer. Anser att det förslagna uppfylls av de krav som redan antagits av IMO.
Nærings- og handelsdepartementet, NO	Förordar förslaget med anmärkningen om att ärendet i sådana fall tas upp i IMO (NAV-Sub-Committee).

Sjöfartsverket, FI	Ställer sig med reservation till förslaget. Med stöd av erfarenheterna av VTMIS på Finska viken (resultat av samarbete mellan Finland, Ryssland och Estland sker 2004) kan vi bedöma der verkliga behovet av att hela Östersjöområdet får ett styrningssystem för fartygstrafiken.
Miljöministeriet, FI	VTMIS tas i bruk i Finland år 2004. Finland understöder strävandena att vidga systemet till att användas på hela Östersjön.
Ang. införande av satellitövervakning av fartygstrafiken och utsläppen på Östersjön som komplement till övervakningen från fartyg och flyg	
Miljøstyrelsen, DK, koordineret med Skov- og Naturstyrelsen, Søfartsstyrelsen og Forsvarsministeriet	Danmark förordar förslaget om satellitövervakning vilket på försöksstadium använts sedan oktober 1998 och sedan februari 2001 varit en permanent del av försvarets övervakningssystem. Danmark går ut från att antalet bilder som fås, inte överstiger det nuvarande 80 st./år.
Ålands redarförening, AX	Förordar ej förslaget ifall inte en redan existerande satellit kunde användas i övervakningssyfte.
Nærings- og handelsdepartementet, NO	Förordar förslaget.
Norges Rederiforbund, NO	Enig med att övervakning skall vara effektivt. Antar att satellitövervakning kan vara kostnadseffektivt.
Sjöfartsverket, FI	Refererar till eventuella kommentarer av Finlands miljöcentral.
Miljöministeriet, FI	Satelliterna ger inte tillräckligt tillförlitlig information för tillfället. Samarbetet inom utvecklingsarbetet bör fortsätta.
Ang. en övergång till utsläppsrelaterade farleds- och hamnavgifter enligt svensk och åländsk modell	
Miljøstyrelsen, DK, koordineret med Skov- og Naturstyrelsen, Søfartsstyrelsen og Forsvarsministeriet	Hamnavgifter är inte centralt fastsatta i Danmark. Därför kan staten inte föreskriva speciella emissionsrelaterade hamnavgifter. Danmark förordar inte den förslagna övergången.
Kommunikationsministeriet, FI	Hänvisar till Finlands skyddsplan för Östersjöområdet enligt vilken man skall utreda möjligheterna till att minska utsläpp från fartyg med hjälp av ekonomiska styrmedel.
Ålands redarförening, AX	Förordar förslaget. Kan dock vara svårt att förverkliga inom hela Östersjöområdet p.g.a. stor variation på avgifter. Ett alternativ till att befrämja miljöteknik och minska utsläpp är att införa sjöfarten till utsläppshandel med övrig industri.
Nærings- og handelsdepartementet, NO	Reglerna fastställs av respektive land och kommer eventuellt för Norges del att ses närmare på.
Norges Rederiforbund, NO	Förordar förslaget. Anbefaller att Nordiska rådet verkar för att en dylik ordning antas i alla Östersjöländerna. Omnämner att Norge infört en miljödifferentiering av tonnageskatten som ligger till grund för flera miljökriterier än de två som används i det svenska systemet.

Sjöfartsverket, FI	Tar inte ställning till hamnavgifterna men konstaterar att ekonomiska styrningsmetoder i SE har haft inverkan i form av minskade utsläpp.
Miljöministeriet, FI	Farledsavgifterna är bundna till isklasserna, inte till miljöbelastningen. För hamnavgifternas del stöter vi på ett administrativt problem; hamnarna drivs antingen av kommunerna eller av privata hamnföretag. Staten kan inte ingripa i avgifterna på annat sätt än genom lagstiftning. Utredningar om styrningsmöjligheter och jämförelser mellan olika system kan företas inom NMR.

Medlemsförslag **A 1309/miljö**

om förhindrande av utsläpp till luft och vatten från fartyg i trafik på Östersjön

(Väckt av Finlands delegation i Nordiska rådet)

Ett friskt Östersjön utgör en omistlig tillgång för 80 miljoner människor i nio länder. Att havet är i ekologisk balans är en grundläggande förutsättning särskilt för fiske- och turistnäringarna men också för medborgarnas egna fritids- och rekreationsmöjligheter.

Situationen för Östersjön är fortfarande alarmerande. Näringsbelastningen är ännu alltför hög och eutrofieringen tar sig uttryck i en massiv algblomning, omfattande syrereduktion i havsbotten och en intern näringsbelastning till följd av detta. Även om situationen i vissa strandområden har förbättrats tack vare vattenskyddsåtgärder, minskar de klassiska kustnära matfiskarna i skärgårdsområdena medan mörtarterna, som inte kräver lika goda levnadsförhållanden, numera dominerar.

Östersjön är ett av världens mest belastade innanhav med en synnerligen långsam vattenomsättning – 30 till 40 år. Det innebär att gamla synder och en hög, ihållande belastning får mycket långvariga konsekvenser. Följaktligen tar det också lång tid innan effekterna av de vattenskyddsåtgärder som vidtagits börjar märkas ute till havs. Även om belastningen av Östersjön har minskat med 30 % under de senaste 10–15 åren, måste vi vidta alla rimliga åtgärder för att ytterligare begränsa utsläppen och lägga grunden till en hållbar utveckling för Östersjöområdet. Många politiska beslut har fattats och verkställts för att begränsa utsläppen från verksamheter på land. Förbättrade kommunala reningsverk, hårdare regler för industri- och andra företagsutsläpp till luft och hav är exempel på konstruktiva åtgärder. Även inom jordbruket, som starkt medverkar till Östersjöns övergödning, vidtas åtgärder. Anläggning av skyddszoner och våtmarker, integrerad odling (IP), övergång mot ekologisk odling liksom kalkfilterdiken och fosforfällor är inslag som kommer att minska jordbrukets negativa miljöeffekter. Fartygstrafiken på Östersjön utgör ett eget, ständigt expanderande verksamhetsområde som också har en betydande miljöpåverkan. Ca 2 000 fartyg trafikerar dagligen Östersjön. Av dessa seglar en stor del under bekvämlighetsflagg och är, jämfört med fartygen från kustländerna kring Östersjön, inte lika bundna att följa Helsingforskommissionens (Helcom) och internationella sjöfartsorganisationens (IMO) beslut.

Man bedömer att ca 10 % av totalkvävenedfallet i Östersjöområdet härstammar från fartygstrafiken. Mängden kväveoxidutsläpp påverkas här i första hand av fartygens transportarbete och eventuella reningstekniker. Passagerarfartygen mellan Finland och Sverige har i allt större utsträckning börjat ta i bruk teknik som minskar kväveoxidutsläppen (katalysatorer och vatteninsprutningsteknik), framför allt till följd av de miljörelaterade hamntaxor som togs i bruk i Sverige år 2001. Samma år trädde miljörelaterade hamntaxor i kraft också i Mariehamn.

Enligt internationella principer räknas inte utsläppen från fartygstrafiken till ländernas utsläpp. Inte heller finns det något gällande internationellt avtal som reglerar fartygsutsläppen. År 1997 bifogades dock en luftskyddsbilaga till IMO:s avtal Marpol 73/78, men den har ännu inte ratificerats och satts i verket. Bilagan innehåller bestämmelser som berör kväveoxidutsläpp och svavelhalten i bränsle, och gäller för motorer som installerats i fartyg 01.01.2000 eller senare. Bestämmelserna förutsätter ännu inte användning av katalysatorer, utan en minskning av utsläppen med bränsletekniska metoder. För svaveldioxidens del har Östersjön utsetts till ett s.k. kontrollområde, där gränsvärdet för svavelhalten i fartygsbränsle skall underskrida det globalt avtalade värdet (på Östersjön och Nordsjön 1,5 %, globalt 4,5 %). Till följd av Helsingforskommissionens beslut använder fartygen inom den reguljära trafiken renare bränsle när de be-

finner sig i hamnområdet än ute till havs. Fartygen inom kryssnings- och färjtrafiken mellan Finland och Sverige har dessutom avsevärt minskat på sina kväveoxidutsläpp med tekniska metoder och övergått till bränslen som innehåller högst 0,5 % svavel.

Avfallsvattnet från sjötrafiken härstammar från toaletter (svartvatten) och tvättvatten (gråvatten). Sjötrafikens andel av Östersjöns totalkvävebelastning var 0,04 % i mitten av 1990-talet och för fosforns del 0,14 %. Belastningen minskar i takt med att allt mer avfallsvatten transporteras iland för rening. De finska och svenska rederiernas fartyg för numera iland allt sitt spillvatten.

Enligt Helsingforsavtalet (Convention on the Protection of the Marine Environment of the Baltic Sea, 1992) om skydd av Östersjön får ett fartyg släppa ut obehandlat toalettvatten i Östersjön när det befinner sig över 12 sjömil från närmaste kust. Finfördelat och desinficerat spillvatten får släppas ut i havet via en godkänd anordning på över 4 sjömils avstånd. För gråvattnets del finns inga utsläppsbegränsningar, men i praktiken har man som mål att gråvattnet skall skötas av avfallshanteringen i hamnarna. Detta avtalet kompletteras av kommissionens rekommendationer om tvång att lämna fartygsavfall i hamnen (som också ingår i själva avtalet), meddelande om fartygsavfall, uppgörande av avfallshanteringsplaner för hamnarna samt mottagning av avfall i hamnen utan extra kostnader. Tvånget att lämna fartygsavfall i hamnen innebär att fartygen alltid måste lämna avtalsenligt avfall och lastavfall i hamnens mottagningsanordningar innan de avgår från hamnen. Regeln gäller sådant avfall som enligt det allmänna avtalet Marpol 73/78 och enligt Helsingforsavtalet (Convention on the Protection of the Marine Environment of the Baltic Sea, 1992) inte får släppas ut i Östersjön, d.v.s. oljigt och fast avfall med undantag av matrester.

Systemet med att ta emot avfall utan extra kostnader går ut på att fartygen betalar en och samma avfallsavgift, som ingår i hamnavgiften, oberoende av om de lämnat avfall i hamnen eller inte. Systemet berör i nuläget enbart oljeavfall från fartygens maskinrum, men förslag har lagts fram om mottagning av toalettavfall år 2005 och fast avfall redan år 2003.

Årligen inträffar hundratals miljöbrott i form av oljedumpning till havs. Trots att man allt oftare kan påvisa en utsläppskälla, ställs den skyldige sällan inför rätta. Utrikesministeriet och några andra berörda ministerier utreder som bäst huruvida regeringens proposition som berör lagen om Finlands ekonomiska zon och lagstiftningen i anslutning till den kan överlämnas till riksdagen för beredning ännu under denna valperiod. Dessa lagändringar skulle göra det möjligt att effektivt påverka utsläppen av skadliga ämnen i havet från utländska fartyg. Bestämmelser som berör havet övervakas i nuläget med hjälp av övervakningsfartyg och övervakningsflygplan.

Jämfört med år 1995 sker det i dag dubbelt fler oljetransporter i Finska viken. År 2005 kommer fyra gånger fler oljetransporter att äga rum. Samtidigt ökar risken för fartygsolyckor och oljeskador – väsentliga oljeskador kan inträffa rentav varje år. Hittills har vi haft tur, eftersom antalet olyckor har varit lägre här i relation till trafiken än i världen i genomsnitt.

Enligt internationell tidtabell kommer tankfartyg med enkelt skrov stegvis att tas bort ur trafik under åren 2003–2015. Vid Helcom:s extraordinarie ministermöte i september 2001 fattades 16 beslut för att förbättra säkerheten och förebygga olyckor till havs. Enligt besluten är staterna bl.a. skyldiga att förbättra nödbogseringsberedskapen på stora oljetankfartyg och släckningen av fartygsbränder. Dessutom godkände Finlands regering i maj 2002 ett principbeslut om ett nationellt skyddsprogram för Östersjön. För att praktiskt verkställa beslutet bereder man nu ett åtgärdsprogram, som skall vara färdigt vid årets slut.

Finland, Ryssland och Estland lämnade förra våren in ett gemensamt förslag till IMO om att grunda ett ledningssystem (VTMIS) för den internationella fartygstrafiken i Finska viken. Systemet, som förenar ländernas lokala trafikledningssystem, torde godkännas för ibruktagande tidigast år 2004.

Mot bakgrund av ovanstående föreslår Finlands delegation att

Nordiska rådet rekommenderar de nordiska ländernas regeringar

att pådriva åtgärder för

- ett totalstopp för utsläpp av spillvatten och fast avfall från fartyg i östersjötrafik snarast möjligt
- en sänkning av svavelhalten i fartygens bunkerolja inom Östersjön till max 0,5 %
- en snabbare övergång till dubbla skrov på oljetankfartyg inom Östersjön
- tillräckligt stora sanktioner för dem som blivit fast för olaglig oljedumpning för att motverka nya brott
- ibruktagande av ledningssystemet (VTMIS) för fartygstrafik i hela Östersjöområdet samt en identitetsmärkning av alla fartyg i östersjötrafik
- införande av satellitövervakning av fartygstrafiken och utsläppen på Östersjön som komplement till övervakningen från fartyg och flyg samt
- en övergång till utsläppsrelaterade farleds- och hamnavgifter enligt svensk och åländsk modell

Mariehamn och Helsingfors den 18. september 2002

Eero Akaan-Penttilä (saml)
Tuija Brax (gröna)
Ragnar Erlandsson (ÅC)
Tuula Haatainen (sd)
Leena Harkimo (saml)
Bjarne Kallis (kd)
Saara Karhu (sd)
Risto Kuisma (sd)
Paula Lehtomäki (cent)
Harriet Lindeman (FS)
Pehr Löv (sv)
Hannes Manninen (cent)
Petri Neittaanmäki (cent)
Outi Ojala (vänst)
Riitta Prusti (sd)
Aulis Ranta-Muotio (cent)
Petri Salo (saml)
Jouko Skinnari (sd)
Hannu Takkula (cent)
Marja Tiura (saml)
Pertti Hemmilä (saml), suppleant
Anne Huotari (vänst), suppleant
Tuija Nurmi (saml), suppleant
Margareta Pietikäinen (sv), suppleant
Leena Rauhala (kd), suppleant
Hasse Svensson (lib), suppleant
Ilkka Taipale (sd), suppleant
Raija Vahasalo (saml), suppleant
Harry Wallin (sd), suppleant
Lasse Wiklöf (ÅSD), suppleant

Oversigt over skriftlige høringssvar A 1314/miljø om Östersjön som ett "särskilt känsligt havsområde"	
Helcom-sekretariat	Helcom-Heads-of-Delegations skall rekommendera att Helcom-ministermötet i juni 2003 framlägger en ansökan till IMO om att klassa Östersjön som ett PSSA-område. (På ministermødet kunne der ikke opnås enighed om en PSSA-ansøgning.) *Helcom har inlämnat sitt remissvar på engelska som bifogas handlingarna. A 1314/miljö behandles på side 6*
Miljøstyrelsen, DK, koordineret med Skov- og Naturstyrelsen, Søfarts-styrelsen og Forsvars-ministeriet	Det hänvisas till svaret från Miljöministeriets departement.
Miljøministeriet, DK	Refererar till den omfattande oljeföroreningen vid Møn i 2001 med "Copenhagen Declaration" som följd. Det har i förbindelse med Helcom och senast vid ett EU-möte (transport- och miljöråd) i december 2002 vidtagits åtgärder som till dato införts eller införs inom kort. Vi har ännu inte sett effekterna av dessa. Refererar till ansökan om PSSA-område till IMO i Helcoms regi. Ministeriet är positivt inställt till konkret arbete med att undersöka möjligheten till att utpeka Östersjön som PSSA-område. När undersökningen är klar, utgör den ett grundlag för alla Östersjöländer att estimera huruvida hela Östersjön eller delar därav skall klassas som PSSA-område. *Kopia på Helcoms "Copenhagen Declaration" (Declaration on the Safety of Navigation and Emergency Capacity in the Baltic Sea Area) var bifogad remiss-varet och kan fås vid hänvändelse till NR sekretariat.*
Kommunikations-ministeriet, FI	Helcom höll ett ministermöte i september 2001 där det fattades beslut om många åtgärder för att förbättra säkerheten vid olje-transporter på Östersjön. Däribland beredning till en PSSA-ansökan. Utredningen har gjorts i Helcoms arbetsgrupper och arbetet har påskyndats så att ministermötet kan fatta ett beslut i början av juni 2003. Enligt Helcoms utredningar *kan man inte på ett PSSA-område* ställa tilläggsbegränsningar som gäller fartygens konstruktion eller utrustning, alltså dubbelskrov eller bestämmelser om isförstärkningar. Trots detta fortsätter man arbetet så att Helcoms ministermöte i juni 2003 kunde besluta om en gemensam ansökan till IMO. Väsentligt att alla Östersjöländerna är eniga om saken. Finland stödjer dessa gemensamma strävanden *inom Helcom.* *PSSA (Particularly Sensitive Sea Area)*

Sjöfartsverket, FI	PSSA-projektet kommer att handläggas på Helcoms ministerkonferens i juni 2003. Eftersom *Ryssland inte är bundet* av regionala åtgärder som överenskommits inom EU, är samarbetet inom IMO, mellan EU och Ryssland samt särskilt inom Helcom av ytterst stor betydelse. Sjöfartsverket förordar förslaget och vill särskilt betona behovet av politiskt samarbete inom Helcom.
Miljöministeriet, FI	Refererar till arbetet inom IMO. NMR kan föra fram gemensamma nordiska värderingar i sin uppföljning av ansökningsprocessens gång och aktivt stödja de nordiska målsättningarna inom Helcom och hos IMO. *Bilagorna* *1) pressbulletin från miljöministermötet 18.2.2003* *2) Gemensam promemoria av Finlands kommunikationsministerium och miljöministerium 14.3.2003 bifogades remissvaret.*
Ålands redarförening, AX	Hänvisar till Marpol 73/78. Redarföreningen anser att klassificeringen av Östersjön som PSSA-område är en viktig markering men åtgärder mot t.ex. oljeutsläpp bör ske inom strafflagstiftningen för olagliga utsläpp. Det nordiska rättssystemet är uppbyggd så att ett fartyg kan ha lämnat landet innan ärendet kommit på åklagarens bord. Efter det är det upp till fartygets flaggstat att vidta åtgärder. Redarföreningen omfattar alla initiativ till att få Östersjön klassat som PSSA-område och anser Östersjön uppfylla de krav som IMO ställt i Marpol. *"A.927(22) Guidelines for the Designation of Special Areas under Marpol 73/78 and Guidelines for Identification and Designation of Particularly Sensitive Areas". Se vidare på:* *http://www.imo.org/Environment/mainframe.asp?topic_id=305*
Ålands landskapsstyrelse	Förordar förslaget. Konstaterar att förslaget varit uppe inom Helcom.
Sjöfartsverket, SE	Sjöfartsverket har av regeringen fått till uppdrag att utreda och redovisa förutsättningarna för att klassa Östersjön som ett särskilt känsligt havsområde i enlighet med IMO regelverk. Uppdraget kommer att redovisas senast den 31 mars 2003. Rapporten finns tillgänglig på webb adressen: http://www.sjofartsverket.se/navigering/htm/frameset.htm Näringsdepartementet har sänt en kopia av rapporten till NR:s svenska delegation.
Sveriges redareförening, SE	Förordar förslaget. Anser det väsentligt att alla Östersjöländerna ansöker om en PSSA-klassificering i IMO.
Förbundet Sveriges hamnar, SE	Är inte klar över vilka nya möjligheter för att vidta åtgärder till att förbättra miljön som en klassning till PSSA-område kunde ge. Anser att specialregler (Östersjöstrategin) snarare leder till negativa följder för miljön. Ger som exempel priset för omhändertagandet av länsvatten som lett till att fartygen gör besparingar på att inte använda sina reningsanläggningar utan lämnar vattnet i hamnar som därefter via vägnätverket måste sändas till reningsanläggningar.
Svenska Naturskyddsföreningen, SE	Förordar förslaget att Östersjön klassas som PSSA hos IMO.

Medlemsförslag **A 1314/miljö**

om Östersjön som ett "särskilt känsligt havsområde"

(Väckt av Den socialdemokratiska gruppen i Nordiska rådet)

Östersjöns marina miljö- och kustområden utsätts för ökande belastning på grund av olika mänskliga aktiviteter. Få hav i världen är så känsliga som Östersjön. Östersjön drabbas hårt av jordbruk, industrier, trafik, avlopp och andra utsläppskällor. Havet utsätts för negativ påverkan både från land och luft. Eftersom havsmiljön i sig är känslig blir effekterna därför förhållandevis stora för Östersjön med dess unika bräckvattensystem.

Arbetet med den marina miljön bygger i stor utsträckning på internationell samverkan, t.ex. genom Helsingforskommissionen (Helcom). Helcom räknar med att bulk- och containertrafiken på Östersjön kommer att öka kraftigt i framtiden. Trafiken med stora oljetankers kommer också att öka kraftigt i takt med att Ryssland nu skeppar allt mer olja genom sina östersjöhamnar. Hotet av allvarliga oljeutsläpp ökar. Det kommer att krävas nya krafttag för att förebygga utsläpp.

Enligt FN-organet IMO kan ett havsområde med ett särskilt känsligt ekosystem som hotas av sjöfart klassas som "särskilt känsligt havsområde" (PSSA). I dag finns fyra sådana områden i världen, stora Barriärrevet utanför Australien, Skärgården Sabana-Camaguey på Kuba, Malpelo Island i Colombia och Florida Keys i USA. När ett havsområde blir klassat som PSSA kan de stater som har jurisdiktion över området ställa specifika krav på den trafik som sker i området.

Östersjön uppfyller med bred marginal de krav som ställs av IMO för att ett havsområde ska kunna klassas som särskilt känsligt.

Den socialdemokratiska gruppen föreslår att

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

att verka för att staterna runt Östersjön ansöker om att Östersjön klassat som PSSA hos IMO

Stockholm, Oslo, Helsingfors, Köpenhamn och Reykjavík den 5 december 2002

Sinikka Bohlin (s)
Berit Brørby (A)
Reynoldh Furustrand (s)
Tuula Haatainen (sd)
Anita Johansson (s)
Per Kaalund (S)
Asmund Kristoffersen (A)
Riitta Prusti (sd)
Rannveig Guðmundsdóttir (A)
Berndt Sköldestig (s)
Ole Stavad (S)
Lars Wegendal (s)

Bilag

Nordic Council, Environment and Natural Resources Committee
Baltic Assembly, Environment Protection and Energy Committee

May 2003

Memorandum of Understanding for

Baltic Assembly, Environment Protection and Energy Committee and

The Nordic Council, Environment and Natural Resources Committee

With reference to the Agreement on Parliamentary Co-operation Between the Baltic Assembly and the Nordic Council signed on 26 September 1997 in Kalmar the undersigned committees agree:

Baltic Sea environment and shipping

Based on the mutual concern for the maritime environment in the Baltic Sea, based on the information given from IMO and HELCOM representatives, the proposed motions, and on the discussion among the members of the two committees on 29 April 2003 in Lund, Sweden we hereby agree:

each of the two committees in 2003 will work on recommendations/resolutions concerning
- the improved protection of the Baltic Sea environment in relation to shipping and
- further investigation on the behaviour of chemical munitions in the Baltic Sea.

Mode of cooperation

1. Each of the committees will finalise the draft motions in the appropriate format due to the statutes of the Baltic Assembly and the Nordic Council, respectively
2. The two committees will inform each other on the progress in English language
3. Members of the Baltic Assembly committee will participate in the Nordic Council committee meeting in Lund in April, and members of the Nordic Council committee will participate in the Baltic Assembly committee meeting in May in Tallinn
4. The two committees will present their recommendation/resolution to the plenary sessions of the 55th Nordic Council and the 22nd Baltic Assembly sessions in October and November 2003 respectively. The recommendation and resolution, respectively will refer to each another.

Future Cooperation

The two committees agreed to
- meet regularly (once or twice annually) and/or to send representatives to the meetings of the corresponding committee.
- inform of activities by exchanging work plans on a regular basis
- to enter into specific cooperation on issues of common interest whenever appropriate.

Friday, 23 May 2003 in Tallinn, Estonia
Mr. *Asmund Kristoffersen*, Nordic Council Mr. *Indulis Emsis*, Baltic Assembly

Bilag

Nordic Council, Environment and Natural Resources Committee
Baltic Assembly, Environment Protection and Energy Committee

May 2003

Statement of

Baltic Assembly, Environment Protection and Energy Committee and

The Nordic Council, Environment and Natural Resources Committee

Baltic and Nordic parliamentarians of the Baltic Assembly Environment Protection and Energy Committee and the Nordic Council Environment and Natural Resources Committee during their common meeting 29 April 2003 in Lund, Sweden and 22-24 May 2003 in Tallinn, Estonia agreed on the following statement:

Focus on shipping and oil transports in Baltic Sea must be maintained

Shipping on the Baltic Sea constitutes an ever growing field of activity with a considerable impact on the environment. Approximately 2000 vessels sail in the Baltic every day.

Especially, the Helsinki Commission, HELCOM is expecting that the frequency of large oil-tanker traffic will increase considerably as increasing amounts of oil is shipped through the Baltic Sea. The risk of serious oil spills is growing. New energetic measures will be required to prevent spills. According to the UN body, International Maritime Organization, IMO, a marine area with a particularly sensitive ecosystem under threat from maritime transport activities can be classified as a "Particularly Sensitive Sea Area" (PSSA). This designation opens possibilities for imposing specific regulations of shipping in order to protect the environment.

Baltic and Nordic parliamentarians urge the
- Nordic Council of Ministers
- Baltic Council of Ministers
- governments of Denmark, Estonia, Finland, Iceland, Latvia, Lithuania, Norway, and Sweden,

through HELCOM, IMO, and other international bodies
- to apply stricter regulations for discharges from vessels in the Baltic Sea
- to apply for recognition by the IMO of the Baltic Sea as a Particularly Sensitive Sea Area.

Further, the Nordic and Baltic parliamentarians will call on the members of the Baltic Sea Parliamentary Conference to further the above mentioned initiatives.

Friday, 23 May 2003 in Tallinn, Estonia

On behalf of the members of the two committees

Mr. *Indulis Emsis*, Baltic Assembly
Vice-chairman of the Environment
Protection and Energy Committee

Mr. *Asmund Kristoffersen*, Nordic Council
Chairman of the Environment and Natural
Resources Committee

Välfärdsutskottets betänkande

Medlemsforslag om at Nordisk Ministerråd foretar en kartlegging av hva som skal til for å kunne innlemme de døves tegnspråk i den nordiske språkkonvensjonen

(Medlemsförslag, se s. 373)

1. Välfärdsutskottets förslag

Välfärdsutskottet föreslår

att Nordiska rådet inte företar sig något i anledning av Medlemsforslag om at Nordisk Ministerråd foretar en kartlegging av hva som skal til for å kunne innlemme de døves tegnspråk i den nordiske språkkonvensjonen (A 1312/välfärd)

2. Bakgrund

Välfärdsutskottet har behandlat medlemsförslaget vid sina möten 4 februari, 29 april och 23 september 2003. Välfärdsutskottet ställer enigt i medlemsförslagets att-sats och i den resonerande texten i medlemsförslaget.

Medlemsförslaget

Den socialdemokratiska gruppen föreslår att Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet "*å* foreta en kartlegging av hva som skal til for å kunne innlemme de døves tegnspråk i den nordiske språkkonvensjonen".

Förslagsställarna motiverar

Den socialdemokratiska gruppen framhåller att Nordiska rådet i många år målmedvetet arbetat för att avskaffa gränshinder så att nordiska medborgare fritt kan arbeta, studera och etablera sig tvärs över landgränserna. I dylika situationer kommer den enskilde dock att stöta på språkbarriärer i kontakten med myndigheter och allmänt. För att råda bot på detta missförhållande har de nordiska länderna 1987 ratificerat en nordisk språkkonvention som ger nordiska medborgare rätt att använda sig av sitt modersmål vid kontakten med myndigheter i annat nordiskt land. I konventionen har de nordiska länderna enats om att göra sitt bästa för att erbjuda språklig assistans när det behövs. Rätten att få använda sitt modersmål gäller först och främst i kontakten med domstolarna men även inom social- och hälsovården, skolsektorn, skatteväsendet, barnomsorgen, arbetsförmedlingen och polismyndigheterna. Samarbetsministrarna har tidigare fattat ett beslut om att den nordiska språkkonventionen skall utvidgas så att den även skall gälla färöiska, grönländska och samiska.

I alla de nordiska länderna finns dock ytterligare en språklig minoritet: de döva. Döva och hörselskadades teckenspråk har inte uppmärksammats i detta sammanhang trots att minoriteten är betydande. Människor som kommunicerar med teckenspråk stöter på gränshinder i större utsträckning än andra när de skall arbeta, studera eller etablera sig i ett annat nordiskt land. För att råda bot på detta missförhållande bör det utredas om teckenspråkets situation i de nordiska län-

derna och bedöma möjligheten för att teckenspråket också skall bli ett språk som omfattas av den nordiska språkkonventionen.

3. Välfärdsutskottets synpunkter

Under tiden för behandlingen av medlemsförslaget har det kommit Nordiska rådet till kännedom att som ett led i uppföljningsprocessen av "Nordbornas rättigheter" skall en juridisk utredning om den nordiska språkkonventionen igångsättas i Nordiska ministerrådets regi. Syftet med denna utredning är först och främst att utreda konventionens status i förhållande till andra internationella avtal på området. Men även omfattningen och innehållet i den nordiska språkkonventionen skall utredas närmare.

För att snabbast möjligt förverkliga medlemsförslaget att-sats, bedömde Välfärdsutskottet att det mest ändamålsenliga framgångssättet var att det i mandatet för nämnda utredning stipuleras om att den juridiska utredningen även skall omfatta frågeställningen om de dövas teckenspråk skall ingå i den nordiska språkkonventionen.

På basen av detta gav Välfärdsutskottet Nordiska rådets sekretariat i uppdrag att uppmana Nordiska ministerrådet att frågeställningen om de dövas teckenspråk skall tas med i den nordiska språkkonventionen även skall utredas. Sekretariatet har fullgjort sitt uppdrag och de nordiska samarbetsministrarna har vid sitt möte den 17 september 2003 godkänt ett mandat för den juridiska utredningen för den nordiska språkkonventionen. I mandatet nämns bl.a. att utredningen skall ta ställning till en utvidgning av nordiska språkkonventionen beträffande de nordiska teckenspråken. Därmed anser Välfärdsutskottet att medlemsförslagets att-sats är uppfylld.

4. Konklusion

Mot bakgrund av ovanstående föreslår Välfärdsutskottet

> *att* Nordiska rådet inte företar sig något i anledning av Medlemsforslag om at Nordisk Ministerråd foretar en kartlegging av hva som skal til for å kunne innlemme de døves tegnspråk i den nordiske språkkonvensjonen (A 1312)

Oslo den 27 oktober 2003

John I. Alvheim (FrP)
Line Barfod (EL)
Drífa Hjartardóttir (Sj)
Aud Gaundal (A)
May Elisabeth Hansen (SV)
Margareta Israelsson (s)
Anita Knakkergaard (DF)
Harriet Lindeman (FS)
Pehr Löv (sv), ordförande
Leif Mikkelsen (V)
Elisabeth Røbekk Nørve (H)
Aila Paloniemi (cent)
Gabriel Romanus (fp)
Else Theill Sørensen (KF), næstformand
Ilkka Taipale (sd)

Medlemsforslag

om at Nordisk Ministerråd foretar en kartlegging av hva som skal til for å kunne innlemme de døves tegnspråk i den nordiske språkkonvensjonen

(fremmet av Den sosialdemokratiske gruppen)

Nordisk Råd har gjennom mange år arbeidet for å fjerne grensehindrende elementer slik at nordiske stasborgere fritt skal kunne studere, arbeide og etablere seg på tvers av landegrenser.

I møte med offentlige myndigheter kan våre innbyggere imidlertid oppleve språkbarrierer, som kan gi seg utslag i misforståelser, det være seg i møte med barnevern, arbeidsmarkedsmyndigheter, ligningsmyndigheter osv. Bl.a. på denne bakgrunn har de nordiske land signert en nordisk språkkonvensjon som trådte i kraft i 1987. Denne konvensjonen gir nordiske statsborgere ved behov, rett til å kunne bruke sitt morsmål i kontakt med myndigheter i annet nordisk land, og den forplikter vertslandet til å stille opp med slik hjelp. I konvensjonen har Norge, Danmark, Finland, Island og Sverige blitt enige om å gjøre sitt beste for å tilby nordiske statsborgere språktjenester når det er behov for det. Denne retten gjelder, foruten kontakt med domstolene, kanskje først og fremst i forbindelse med og kontakt med sosial- og helsevesenet, skolemyndigheter, skattevesen, barnevern, arbeidsformidling, likningskontoret eller politi.

Samarbeidsministrene har nå besluttet at den nordiske språkkonvensjonen skal utvides til å omfatte også færøysk, grønlandsk og samisk. Alle de nordiske landene har imidlertid en språkminoritet i tillegg, en språkminoritet som i liten utstrekning er blitt tatt hensyn til nå; de døves tegnspråk. De døve og hørselshemmede er en stor minoritet i våre nordiske land. De som er avhengige av å bruke tegnspråk møter – kanskje i ennå større grad enn andre – grensehindringer når de skal studere, arbeide og etablere seg i andre nordiske land. For å få fjernet disse grensehindringene, er det behov for en kartlegging av tegnspråkets posisjon i de nordiske landene, og en vurdering av mulighetene for å innlemme tegnspråk i den nordiske språkkonvensjonen.

Til behandling på Nordisk Råds 54. sesjon i Helsingfors, ligger en rekke forslag til tiltak for å forbedre funksjonshemmedes forhold ved reiser og flytting innen Norden. Arbeidet for å fjerne grensehindre for de døve og hørselshemmede i Norden, må sees i sammenheng med disse tiltakene. En vurdering og kartlegging av hva som skal til for å innlemme de døves tegnspråk i den nordiske språkkonvensjonen må sees også som et ledd i å verne om vårt nordiske språkfellesskap.

Forslag

Med denne bakgrunn foreslås at

Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd

å foreta en kartlegging av hva som skal til for å kunne innlemme de døves tegnspråk i den nordiske språkkonvensjonen

Helsingfors, 28. oktober 2002

Britt Hildeng (A)
Anita Johansson (s)
Riitta Prusti (sd)
Rannveig Guðmundsdóttir (A)
Ole Stavad (S)

Kultur- og Uddannelsesudvalgets betænkning

Medlemsförslag om idrotten, en integrerande kraft i Norden

(Medlemsforslag, se s. 382)

1. Kultur- og Uddannelsesudvalgets forslag

Kultur- og Uddannelsesudvalget foreslår, at

Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd

1) *at* skabe rammer for nordisk og nordisk-baltisk erfaringsudveksling om at skabe incitament og vilkår for lokale (idræts-)organisationer, således at disse påtager sig en rolle med at fremme integration gennem deltagelse i det lokale foreningsliv
2) *at* sikre muligheder for økonomisk støtte til nordiske idrætsorganisationer, således at samarbejdet mellem idrætsorganisationer i de nordiske lande sikres og således at disse får økonomiske muligheder for samarbejde med idrætsorganisationer i de baltiske lande
3) *at* iværksætte forskning om idrætten som integrerende kraft

2. Baggrund

Kultur- og Uddannelsesudvalget har behandlet A 1315/kultur Medlemsförslag om idrotten, en integrerande kraft i Norden på sine møder den 29. april, den 31. juli, den 2. august og den 23. september 2003.

Forslaget tager udgangspunkt i vor fælles kulturarv og sprogfællesskab og fælles værdier for demokrati og retsstat. Forslaget henviser til det svenske formandskab for Nordisk Ministerråd som har temaet integration, både i betydningen fri bevægelighed over grænserne mellem de nordiske lande og i betydningen integration af etniske grupper i den nordiske dialog om etnisk og kulturel mangfoldighed, samt integration af de nordiske lande i EU og samarbejde med de nye medlemslande af EU. Endvidere henvises til tidligere rekommandationer om arbejde med racisme og etnisk mangfoldighed.

Forslagsstillerne konstaterer, at emigration ikke er noget nyt fænomen og at de nordiske lande er præget af mangfoldighed, af etnicitet, kulturer og religioner.

Idrætten er grænseløs, derfor mener forslagsstillerne, at de frivillige organisationer kan bidrage til at integrere indvandrere i de nordiske samfund og at disse bør tage deres sociale ansvar på sig. Mennesker med forskellig oprindelse kan gennem fællesskabet i en idræt lære hinanden at kende, respektere og forstå hinandens forskellige værdier, hvilket modvirker fremmedhad og racisme.

Forslagsstillerne henviser til et studie fra 2002 udført af den svenske idrætsbevægelse "Idrott och integration", som viser at idrætten kan være et redskab.

Allerede på nuværende tidspunkt har de nordiske nationale idrætsforbund og olympiske komiteer et samarbejde, hvor der findes nordiske rekommandationer, bl.a. om ungdommens medbestemmelse og medansvar.

På baggrund af dette anbefaler forslagsstillerne, at Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd "att etablera stödjande samarbetsformer med den nordiska idrottsrörelsen för att ut-

veckla dess roll i integrationen för barn och ungdomar inom och mellan de nordiska länderna, att etablera stödjande samarbetsformer med den nordiska idrottsrörelsen för att utveckla dess roll i integrationen för barn och ungdomar mellan Norden och närområdet/EU".

3. Høring

Danmark: Ministeriet for Flygtninge, Indvandrere og Integration, Undervisningsministeriet, Socialministeriet, Kulturministeriet, Sundhedsstyrelsen, Danmarks Idrætsforbund, Danske Gymnastik- og Idrætsforeninger, Dansk Skoleidræt, Foreningen Norden.

Grønland: Grønlands Idrætsforbund.

Finland: Statens idrottsråd (SI), Jyväskylä Universitet, Fakultetet for fysisk fostran och hälsa, Finlands Idrott (FI).

Åland: Ålands idrottsförbund

Island: Islands nationale olympiske og sports forbund.

Norge: Norges idrettsforbund og Olympiske komité, Norges Fotballforbund, Norges mosjons- og bedriftsidrettsforbund, Islamsk Råd

Sverige: Sveriges Olympiska Kommitté, Riksidrottsförbundet, SIOS – Samarbetsorgan för Etniska organisationer i Sverige, Foreningerne Nordens Forbund

Danmark

Ministeriet for Flygtninge, Indvandrere og Integration oplyser, at der er afsat en pulje på 4 mio. DKK årligt i perioden 2003-2006 for at fremme unge nydanskeres deltagelse i idræts- og foreningslivet. Puljen anvendes til projekter med særligt henblik på unge nydanske kvinder, utilpassede unge, indsats for at forebygge ungdomskriminalitet og sikre engagement fra forældre. Der er endvidere afsat midler til en undersøgelse om barrierer for deltagelse. Undersøgelsen skal også stille forslag til tiltag for at fjerne disse barrierer. Ministeriet tilslutter sig medlemsforslaget og foreslår, at forslaget præciseres til at omfatte de grupper den danske indsats retter sig mod.

Undervisningsministeriet henviser til det europæiske år for uddannelse gennem idræt.

Socialministeriet har i samarbejde med Danmarks Idræts-Forbund udsendt rapporten "Idrættens rummelighed – 14 integrationsprojekter om foreningslivets muligheder og begrænsninger". Aktiviteterne var fodbold, boksning, basketball og badminton. Omkring 250 børn og unge er blevet medlemmer af idrætsforeninger og nye foreninger er etableret. En af erfaringerne er, at der er brug for nye foreningstyper, da de eksisterende frivillige kræfter ikke vil kunne bære hele ansvaret for en integrations indsats, da forældreopbakningen er meget lille eller ikke-eksisterende. Der er således behov for at ansætte trænere og lignende som aflastning for de frivillige, hvilket giver behov for økonomisk formåen til at aflønne og købe udstyr. Socialministeriet peger på, at Folkeoplysningslovens rammer ikke er indrettet til at være en social foranstaltning, hvilket der er behov for i områder med flygtninge og indvandrere. Socialministeriet oplyser endvidere, at man også vil oprette projekter om idræt for psykisk syge.

Kulturministeriet har ingen bemærkninger, men oplyser at man i perioden 1993-1996 havde en årlig pulje på 2 mio. DKK til idræt for flygtninge og asylansøgere.

Sundhedsstyrelsen peger på det sundhedsmæssige perspektiv ved idræt og integration, da indvandrerbørn og -unge har en større andel af overvægtige og forældre som ikke er fysisk aktive. Sundhedsstyrelsen henleder opmærksomheden på kommunale projekter, som viser at det er vigtigt at arbejde med en bred indsats, og integrere etniske minoriteter som ligeværdige medspillere i det daglige foreningsliv. Sundhedsstyrelsen støtter forslaget, da det er vigtigt at fastholde børns lyst til bevægelse som forebyggelse af livsstilssygdomme.

Danmarks Idrætsforbund oplyser, at man i længere tid aktivt har anvendt idrætten i integrationsprocessen. I 2002 udarbejdede man sammen med Socialministeriet en rapport. Man er enige om, at idrætsforeningerne gør et godt arbejde, men samtidig erkender man, at det er nødvendigt med professionel støtte (råd og vejledning om hvordan man finder den rigtige model for integrationsarbejdet i det specifikke lokalområde), også økonomisk da opgaven sommetider bliver for stor for frivillige foreningsfolk.

Danske Gymnastik- og Idrætsforeninger tilslutter sig forslaget. DGI har i 2003 afsat 1 mio. DKK til idrætspolitiske initiativer på integrationsområdet. DGI fremsender 2 brochurer om projekter man har taget del i og peger særligt på 3 projekter: Den interkulturelle idrætsiværksætter uddannelse på Køng Folkehøjskole, DGI Himmerlands og Nordøstjyllands arbejde med foreningsundervisning på sprogskoler, DGI Hammerum Herreds arbejde med foreningslære til multikulturelle kvindeforeninger, international kvindeidrætsdag m.v.

Dansk Skoleidræt redegør for erfaringer fra en række konkrete projekter. Kulturministeriet afsatte i 1997 en pulje til projekter, som skulle styrke elevdemokrati, at få idrætssvage elever motiveret til deltagelse, at give idrætstilbud i umiddelbar forlængelse af skoledagen, at etablere idrætslegepladser nær skolen, at omdanne skolegårde. DI havde 3 projekter rettet mod børn med indvandrerbaggrund. Projekt for piger i lukket gruppe viste, at tilbuddet skulle gives hvor pigerne bor. Projekt med at udvælge idrætssvage og sprogligt svage som får tilbud om idræt efter skole har sat idrætsstærke indvandrede i gang med idræt på klubbasis. Projekt med basketball tilbud til tyrkiske drenge, som drev rundt i indkøbscentre virkede så længe der var en ildsjæltræner og midler. DI støtter medlemsforslaget.

Grønland

Grønlands Idræts-Forbund støtter forslaget. I Grønland har man brugt idrætten til at integrere 2 kulturer og befolkningsgrupper. Man mener, at der er behov for at samle viden og erfaringer om idrættens muligheder for at bidrage til et samfund med større sammenhængskraft.

Finland

Statens idrottsråd (SI) støtter medlemsforslaget. SI er enige i resonementet om at idræt og sport som aktivitetsformer fremmer integrationen af indvandrere og forhindrer at de som befolkningsgruppe isoleres. I en stadigt mer globaliseret verden med mangekulturelle samfund bliver disse spørgsmål stadigt vigtigere. SI sætter pris på, at idræt og sport i Nordisk Råd løftes frem som en integrationsfremmende virksomhed. Ligeledes velkommer SI eventuelle økonomiske satsninger på området. I Finland er idræt og sport en del af integreringen af unge indvandrere.

Jyväskylä Universitet, Fakultetet for fysisk fostran och hälsa konstaterer, at forslaget behandler et vigtigt og aktuelt emne. Undersøgelser viser, at idrætsforeninger og opdragelse til at dyrke motion har store muligheder for at øge den sociale interaktion med medborgere og bidrage til integrering i lokalsamfundet.

Finlands Idrott (FI) oplyser, at man har udøvet tolerancearbejde i samarbejde med undervisningsministeriet siden 1996. I årene 1996-2003 har man sammen finansieret 314 lokale, regionale og landsomfattende projekter til over 579.000 Euro. FI har gode erfaringer med at anvende idrætten som værktøj, hvor indvandrere får mulighed for at lære den lokale kultur og sproget at kende, få lokale venner og deltage i fritidsaktiviteter på lige grund. Samtidig får lokalbefolkningen mulighed for at lære indvandreres kultur, hvilket mindsker fordomme. For tiden organiseres mangekulturel idræt ofte af foreninger uden for idrættens verden eller af indvandrernes egne organisationer. Det ville være den bedste måde at integrere indvandrere i den eksisterende idrætsverden, men det er ofte urealistisk pga. sproglige og kulturelle barrierer. Egne foreninger kan så være et springbræt til idrætsudøvelse. Samtidig kan egne foreninger være en måde at opretholde kontakten til egen kultur.

For at sikre deltagelse i eksisterende idrætsforeninger bør man informere på flere sprog og muligvis gennem andre kanaler. Piger og kvinder er en gruppe med særlige integrationsproblemer og bør kontaktes på en særlig måde. På det praktiske plan peger FI på, at man bør oplyse urbefolkningen om idrættens betydning og at indvandrere bør uddannes til ledere, dommere

m.m. FI peger på et projekt finansieret af Nordisk Ministerråd 1998-1999, hvor man lavede erfaringsudveksling på specialistniveau.

Island

Islands nationale olympiske og sports forbund støtter forslaget.

Norge

Norges Fotballforbund støtter forslaget, som er i tråd med de mål fodboldforbundet har sat sig.

Norges idrettsforbund og Olympiske komité (NiOk) støtter forslaget og bifalder at Nordisk Råd inddrager idrætslivet i arbejdet med at skabe mere inkluderende samfund. NiOk vil gerne deltage i arbejdet med at udvikle samarbejdsformer mellem de nordiske lande og mellem Norden og nærområderne.

NiOk har siden 1993 sammen med Kultur- og kirkedepartementet arbejdet med det man kalder "storbyutfordringer", hvilket bl.a. inkluderer mennesker med minoritetsbaggrund. Norges Fotballforbund har 2 konkrete projekter: "Fargerik Fotball" og "Gi rasisme rødt kort". Forskellige idrætsforeninger har også projekter.

Erfaringerne viser, at idrætsforeninger kan få gode resultater. NiOk ønsker, at man ikke skal fokusere på forskelle, men på forudsætninger for at drive idræt. Erfaringen er, at forældre fra indvandrermiljøer ligesom norske er interesseret i deres børns fritidstilbud, men at tærsklen for at tage del er højere. Årsagerne kan være manglende kendskab til at man forventes at deltage, sproglige udfordringer eller de samme årsager som truer frivilligheden generelt: begrænset tid.

NiOk peger på, at der bør skelnes mellem indvandrere og fattige indvandrere – og mellem rige og fattige generelt, hvor selve omkostningen ved at drive idræt kan være en barriere.

NiOk har konstateret, at det har været nødvendigt at yde økonomisk støtte til visse idrætshold, uafhængigt af etnisk baggrund, i områder, hvor forældrene ikke har mulighed for at yde. Idrætsforeninger, som har hel- eller deltidsansatte til at støtte frivillig virksomhed ,lykkes bedre end de, som alene drives af frivillige. Foreninger generelt er meget afhængige af ildsjæle, men der må også laves "organisationsomsorg" for at sikre det frivillige arbejde.

Sverige

Riksidrottsförbundet stiller sig bag forslaget. RF refererer fra undersøgelsen "Idrott och integration", som også forslaget refererer til, at unge med indvandrer baggrund i næsten lige så høj grad som andre unge deltager i idrætsaktiviteter. Dog er piger mindre aktive end drenge. Studiet viser ikke noget om den kvalitative sociale integration. Et studie om dette er iværksat.

4. Minihøring

Kultur- og Uddannelsesudvalget afholdt den 31. juli 2003 en minihøring om idrætten som integrerende kraft. Paneldeltagerne var Karl-Christian Overgård, SISU, Svensk idrotts studie- och utbildningsorganisation, Søren Møller, DGI og idrætssociolog Arto Tiihanen.

Hovedkonklusionen i SISU's undersøgelse var, at i gennemsnit dyrker omtrent lige så mange unge med udenlandsk baggrund som svenske idræt, dog således at drengenes andel var større end de svenske drenges og pigernes lavere. Jo længere væk fra Sverige de unges oprindelsesland er, jo færre dyrker idræt. Fodbold og basket er de mest populære idrætter. Lidt flere drenge end piger bliver ledere, men der er ingen etnisk betinget forskel.

SISU havde i årene 1998-2001 et integrationsprojekt, hvor man satsede på at starte lokal aktivitet i boligområder. Idrætsforeninger og indvandrerorganisationer blev engageret i et uddannelses- og kulturprogram for lokale ledere.

Projekterne viste, at det er vigtigt at udvikle de lokale foreninger, som skal danne grundlag for aktiviteter og uddanne de lokale aktive. Der må skabes mange møder og mange mødepladser. Integration er en demokratisk opgave, som kræver udvikling af foreninger, uddannelsesindsatser og en stor lokal indsats for at skabe tillid i indvandrermiljøet, særligt skal man fokusere

på forældre til piger med anden etnisk baggrund og på indvandrerkvinder, hvor særlige arrangementer kan være nødvendige.

Søren Møller mente, at man skulle have et bredere perspektiv på problemstillingen, da det modsatte af integration er udstødning. I Danmark er ikke bare flygtninge/indvandrere i risikogruppe for at blive udstødt, men også flere hundrede tusinde etniske danskere, som "bliver betalt for at blive hjemme". Nøglen til integration for såvel danskere som indvandrere er at tale sammen og arbejde sammen. Idræt kan være en del af en integrationsproces.

Søren Møller mindede om, at idræt er samlebegreb for en række idrætsformer, spændende fra den kommercielle/professionelle eliteidræt over foreningsidræt (såvel på elite som motionsplan) til den kommerciel motionsidræt i motionscentre og de projekter for eksempel kommuner sætter i gang.

Derfor har de frivillige organisationer også forskellige kulturer, hvilket betyder noget for, hvilke sociale opgaver man kan forvente de kan løfte.

Ide- eller værdibetonede foreninger har andre motiver end lokale foreninger, som er fokuseret på at skabe aktiviteter i lokalområdet, som igen er forskellige fra aktivitetsforeningen som har idrætsformen det centrale og som ikke har nogen integrerende effekt i nærmiljøet. Endelig findes der foreninger som knytter sig til "skæbne", for eksempel det at være indvandrer eller handicappet.

Søren Møller mente, at det vil være en nordisk opgave at styrke den politiske bevidsthed om idrættens sammensatte kultur. De nordiske lande må arbejde for at prioritere foreningskulturen via lovgivning og i kommunal kultur- og fritidspolitik og må respektere de frivillige foreningers autonomi som en forudsætning for konstruktivt samspil mellem det offentlige og de frivillige ledere.

Søren Møller mente, at en metode til at skabe lokalt ansvar kan være at give foreninger monopol på faciliteter via rammeaftaler eller skabe en decentral facilitetsstruktur mod at tage et socialt ansvar med konkrete og lokale integrationsopgaver som muligt. Hvis man kan sætte navn på de udsatte personer, kan forenings ledere forholde sig til disse, frem for at skulle forholde sig til en problematisk samfundsgruppe.

Arto Tiihanen havde forsket i idrættens kraft til at skabe gode såvel som negative oplevelser. Han havde oplevet, at idrætten kan integrere såvel som separere. Det integrerende aspekt betyder, at idræt kan gøre at mennesker kommer til at kende såvel sig selv som andre bedre at kende, både som individ og som nation.

Det separerende aspekt ligger i mange idrætstypers natur, nemlig den konkurrende maskuline form, hvor mennesker har forskellige kundskaber og de dårlige udskilles på mange hold. Hvis der alene lægges vægt på idrætskundskaber og ikke på de menneskelige værdier, er der ingen integrerende effekt som sådan, derfor må trænere have såvel evner til fysisk træning som kendskab til psyke og sociale forhold.

Arto Tiihanen mente, at lokalpolitik, socialpolitik og sundhedspolitik bør ses som en helhed, hvor man erkender at indvandreres situationer er forskellige. Forældre (både indvandrere og nordiske) må mere med i klubber, da de generelt ved for lidt om, hvad der sker i klubberne. Udviklingen af velfærdsstaten skaber nye behov, som det fysiske og sociale arbejde i klubberne skal møde.

5. Nordisk litteratur om emnet

"Invandrerorganisationer i Norden", Nordisk Ministerråd 2003": I denne bog analyseres indvandrerorganisationer i Norge, Sverige, Danmark og Finland. Bogen konkluderer, at den såkaldte "selvorganisering" er forskellig i de 4 lande. Fremvæksten af riksforbund har været stærkest i Sverige, hvor riksforbund er en forudsætning for tildeling af statslige midler.

Sammenhængen mellem oprettelse af en organisation og tildeling findes også i de øvrige lande, men motivationen har været størst i Sverige, hvor man kunne påvirke processen. Sammenhængen vurderes at være både negativ og positiv. Dette er positivt da det sætter resursesvage grupper i stand til at få støtte og oplærer dem i de demokratiske traditioner i Norden, men negativt da indvandrerorganisationerne konkurrerer med hinanden om statslig støtte og aner-

kendelse, hvorved de ensrettes mod den statslige opfattelse af integrationspolitik, hvilket kan føre til reel eksklusion af visse etniske minoriteter.

Indvandrerorganisationerne har en lang række indre aktiviteter, som alle er fokuseret på at få indvandrernes hverdag til at fungere. Idrætstilbud er derfor kun en af organisationernes opgaver, særligt hvordan deres unge skal hjælpes til at klare sig i samfundet.

I bogen peges på en række områder, hvor forskning er ønskelig. "En problematisering av idretten som arena for integrasjon av etniske minoriteter" af sociolog Kristin Walseth, Norge i "Den frivillige sektors bidrag til integration af flygtninge og indvandrere i Norden" Nordisk Ministerråd, ANP 2003:705.

"Den frivillige sektors bidrag til integration af flygtninge og indvandrere i Norden" er en samling af indlæg fra konferencen af samme navn, som fandt sted den 29. november 2002 i Oslo. Konferencen var finansieret af Nordisk Ministerråd og tilrettelagt af Akademiet for Migrationsstudier i Danmark, Center for Frivilligt Socialt Arbejde, Danmark og FRISAM, Norge.

Kristin Walseth pointerer, at i forskning om idræt som middel til integration skelner man mellem integration i idrætten og integration gennem idrætten. Hendes problemstilling er, hvilke barrierer der findes for integration af minoritetsungdom i idrætten (samme integrations syn som SISU fokuserer på).

Kristin Walseth nævner de synspunkter, som er fremført for idrættens positive effekter: idrætten er den største fritidsarena for ungdom og deltagelse i idrætsklubber indebærer oprettelse af netværk, idrætten repræsenterer frivillig voksenkontakt, idrætten er åben og inkluderende og stiller ikke sproglige krav. Holdsport kræver samarbejde og deltagelse lærer indvandrere majoritetsbefolkningens værdier og normer. Kristin Walseth peger på, at forskning viser, at den organiserede idræt rekrutterer skævt, både når det gælder social klasse, køn og etnicitet.

Kristin Walseth diskuterer ændringen i den norske integrationsmodel i 1997, en ændring fra grupperettigheder til individuelle rettigheder, hvilket betyder at støtte kan søges af klubber, hvilket opfordrer til oprettelse af indvandrer(idræts)klubber. Hun peger på, at man samtidig i Norge kun opfatter deltagelse i minoritetsklubber som delvis integration. Hun understreger, at netop ambivalensen mellem at fremme etniske minoritetsklubber og ønsket om "fuld integration i eksisterende klubber" kendetegner integrationsdiskussionen i alle lande.

6. Udvalgets synspunkter

Kultur- og Uddannelsesudvalget har taget udgangspunkt i de nordiske landes foreningstraditioner, hvor netop idrætsorganisationerne spiller en stor rolle for aktiviteter i lokalmiljøerne i landene. En rolle som formodentlig vil øges i de kommende år, da tilslutningen til andre frivillige organisationer synes at mindskes.

Kultur- og Uddannelsesudvalget vil gerne understrege idrættens egenart, da udvalget anser idrætten for et særligt eget middel til at bringe unge mennesker sammen, både nordiske unge på tværs af de nordiske grænser, nordiske og baltiske unge i Østersøregionen og i integrations øjemed på national basis. Få andre samværsformer kan sikre kommunikation på lige vilkår uden ord, hvilket kan skabe forståelse og indgangsvinkler til anden kommunikation.

Kultur- og Uddannelsesudvalget mener, at idrættens rolle som brobygger mellem de nordiske lande og mellem Norden og Baltikum kan udbygges.

Kultur- og Uddannelsesudvalget mener endvidere, at man må søge at fremme idrætsorganisationernes rolle i integration.

Alle initiativer på dette område må naturligvis ske i respekt for organisationernes frivillige basis og må respektere at der er tale om selvstændige folkebevægelser med fuld autonomi.

Kultur- og Uddannelsesudvalget mener, at idrætsorganisationer kan skabe sociale relationer og netværk, som kan være betydningsfulde for flygtninges og indvandreres integration i lokalsamfundet. Udvalget understreger, at denne rolle i princippet kan udfyldes af alle former for frivillige organisationer, men har lagt særlig vægt på idrætsorganisationer, da disse i dagens situation har den bredeste tilslutning og da idrætten samler mennesker på tværs af kulturelle og sproglige barrierer.

Integration i organisationer kan, som understreget af udvalgets indsamlede oplysninger, foregå enten som integration i en organisation eller som integration gennem en organisation. Udvalget finder begge former meget vigtig, men vil i denne sammenhæng koncentrere sig om idrættens (eller andre organisationers) rolle som oplærende til at fungere i de nordiske samfund, altså som integration gennem idrætten.

Udvalget ønsker, at der skal foretages forskningsprojekter og diskussioner af, hvilke incitamenter staten og kommunerne kan give idrætsorganisationer og andre foreninger til at påtage sig en særligt integrerende og demokratiserende rolle, som de kan have, hvis de selv ønsker.

I de indkomne høringssvar og minihøringen er forskellige ideer til nordisk samarbejde fremkommet:

- særlige former for økonomisk støtte
- indirekte støtte af organisationer ved at give dem bedre adgang til kommunens faciliteter, hvis den påtager sig særlige sociale opgaver
- uddannelsestilbud til frivillige ledere om "den frivillige organisation som varetager af moderne samfundsopgaver"
- skabe et forum for samtale mellem studieforbund, organisationer m.m. om, hvad der tilfører mennesket anno 2003 merværdi
- en offentlig holdningsdebat om foreningers nye opgaver i det moderne velfærdssamfund
- støtte til særlige aktiviteter og projekter

Udvalget ønsker at understrege, at de frivillige organisationer må bevares som organisationer baseret på princippet om frivillig indsats og at man må undgå at organisationerne overtages af halvprofessionelle kommunale embedsmænd.

7. Konklusion

Kultur- og Uddannelsesudvalget vil på baggrund af ovenstående pege på 3 elementer, som man ønsker at fremhæve:

Kultur- og Uddannelsesudvalget mener, at det vil være en nordisk opgave at indsamle informationer om, hvordan foreningsliv som påtager sig en særlig rolle for at fremme integrationen i de nordiske landes lokalsamfund, bedst kan støttes og opmuntres.

Kultur- og Uddannelsesudvalget ønsker, at Nordisk Ministerråd indenfor rammerne af kultursektorens projektmidler må arbejde for at skabe rammer, hvor de frivillige idrætsorganisationer i Norden og i Baltikum kan lave erfaringsudveksling om, hvilke metoder der fremmer integration, såvel af børn og unge som voksne i lokalsamfundet i kraft af at påtage sig en social rolle ud over den som knytter sig til den idrætsmæssige aktivitet.

Kultur- og Uddannelsesudvalget ønsker, at det er vigtigt at der findes midler til rådighed for samarbejde mellem idrætsorganisationer i de nordiske lande for samarbejde mellem de nordiske lande og for samarbejde mellem Norden og Baltikum for at fremme integration.

Endvidere ønsker Kultur- og Uddannelsesudvalget, at Nordisk Ministerråd giver støtte til forskning om idrætten som integrerende kraft.

Kultur- og Uddannelsesudvalget foreslår, at

Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd

1) *at* skabe rammer for nordisk og nordisk-baltisk erfaringsudveksling om at skabe incitament og vilkår for lokale (idræts-)organisationer, således at disse påtager sig en rolle med at fremme integration gennem deltagelse i det lokale foreningsliv

2) *at* sikre muligheder for økonomisk støtte til nordiske idrætsorganisationer for samarbejde mellem idrætsorganisationer i de nordiske lande for samarbejde mellem de nordiske lande og for samarbejde mellem Norden og Baltikum for at fremme integration

3) *at* iværksætte forskning om idrætten som integrerende kraft

Oslo, den 27. oktober 2003

Mikko Alatalo (cent)
Ásta R. Jóhannesdóttir (S)
Heli Berg (fp)
Ole Dorph (Si)
Ragnar Erlandsson (C)
Trond Helleland (H)
Britt Hildeng (A)
Lena Jensen (SV)
Jógvan við Keldu (Ff)
Ester Larsen (V), næstformand
Lars Wegendal (s), ordförande
Cecilia Widegren (m)
Tuve Skånberg (kd)
Nils-Erik Söderqvist (s)
Frode Sørensen (S)

Medlemsförslag

om idrotten, en integrerande kraft i Norden

(Väckt av Den socialdemokratiska gruppen i Nordiska rådet)

Sverige är år 2003 ordförande för det nordiska regeringssamarbetet. Det nordiska samarbetet utgår från vårt gemensamma kulturarv och vår språkgemenskap. Det vilar på en grundval av gemensamma värderingar i fråga om demokrati, rättvisa och rättsstat.

Det svenska ordförandeprogrammet tar upp fyra olika aspekter av begreppet integration.

- Integration inom de nordiska länderna
- Integration mellan de nordiska länderna
- Integration mellan Norden och närområdet
- Integration i det europeiska samarbetet

Nordiska rådet har tidigare beslutat att rekommendera de nordiska ländernas regeringar att ta initiativ inom och arbeta aktivt med områdena rasism och etnisk mångfald inom utbildningsområdet, arbetsmarknaden, public service och inom den offentliga sektorn. Nordiska rådet har även i en rekommendation lyft fram betydelsen av en strategi för samarbetet med den ideella sektorn som en av grunderna för det nordiska välfärdssamhället.

Att människor emigrerar är inget nytt fenomen. Genom alla tider har människor lämnat sina hemtrakter, familjer och sina länder för att söka sig ett nytt liv någon annanstans. En del har gjort det frivilligt men de flesta har flytt för att undkomma svält, miljöförstöring, krig, förtryck och förföljelse.

De nordiska samhällena präglas av en mångfald av etnicitet, kulturer och religioner. En ökad internationalisering/globalisering har bidragit till en ökande mänsklig rörlighet. Människor med olika bakgrund möts. Kulturer, religioner och traditioner likaså. Inte minst dagens unga har ett globalt perspektiv i sin tillvaro.

Genom att idrotten är gränslös kan den genom sina ideella föreningar bidra till att integrera invandrare i de nordiska samhällena. Människor av olika ursprung kan med idrottsgemenskapen som utgångspunkt lära känna varandra, respektera och förstå varandras olika värderingar, vilket motverkar främlingsfientlighet och rasism.

Den svenska idrottsrörelsen har genom studien "Idrott och integration" (2002) visat att idrotten kan fungera som ett verktyg för ungdomars integration i samhället i den meningen att ungdomar med invandrarbakgrund tar en aktiv del i idrottsföreningarna, både som aktiva utövare av idrott men också som ideella ledare.

Idrottsrörelsen i de olika nordiska länderna har som folkrörelser ett socialt ansvar gentemot alla människor som befinner sig i de olika länderna, vare sig som flyktingar, invandrare eller som resultat av en ökad internationalisering.

Det finns både demokratiska och samhällsekonomiska argument för ett arbete för social och etnisk mångfald i de nordiska samhällena och dess idrottsrörelser:

- Idrottsrörelsen erbjuder en skapande och fostrande social gemenskap inte minst för de grupper som annars har svårt att finna en plats i samhället men som i idrottens gemenskap kan finna tillhörighet och stärkt självkänsla
- Mångfalden stärker den demokratiska utvecklingen både inom som utom den organiserade idrotten
- Genom ett främjande av mångfalden kan idrotten skapa förutsättningar för att attrahera ny kompetens, nya perspektiv och nya infallsvinklar
- Organisationer präglade av mångfald och öppenhet stärker kreativiteten i hela samhället
- Genom mångfalden inom den nordiska idrotten underlättas kontakterna med andra länder i vårt närområde

Den samlade nordiska idrottsrörelsen har redan idag ett upparbetat samarbete bestående av de nordiska riksidrottsförbunden och olympiska kommittéerna. Man har bl.a. arbetat med ungdomars medbestämmande och medansvar och vid sitt senaste möte i Torshavn (september 2002) lagt fast rekommendationer på både nationell och nordisk nivå.

Mot bakgrund av ovanstående föreslås det att

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

att etablera stödjande samarbetsformer med den nordiska idrottsrörelsen för att utveckla dess roll i integrationen för barn och ungdomar inom och mellan de nordiska länderna

att etablera stödjande samarbetsformer med den nordiska idrottsrörelsen för att utveckla dess roll i integrationen för barn och ungdomar mellan Norden och närområdet/EU

Stockholm den 3 februari 2003

Berit Brørby (A)
Reynoldh Furustrand (s)
Tuula Haatainen (sd)
Anita Johansson (s)
Per Kaalund (S)
Asmund Kristoffersen (A)
Riitta Prusti (sd)
Rannveig Guðmundsdóttir (A)
Ole Stavad (S)
Lars Wegendal (s)

Næringsudvalgets betænkning

Medlemsförslag om att inrätta ett nordiskt samarbetsorgan för möbelindustrin

(Medlemsforslaget, se s. 387)

1. Næringsudvalgets forslag

Næringsudvalget foreslår, at

Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd

at der med henblik på oprettelse af et nordisk samarbejdsorgan for møbelindustrien, gennemføres et forstudie for at klarlægge de industripolitiske forudsætninger, økonomi og struktur for et sådant samarbejdsorgan

2. Baggrund

Møbelindustrien i Norden består hovedsaglig af små virksomheder og står ifølge forslagsstillerne overfor omfattende strukturelle og næringspolitiske problemer (specialisering, internationalisering, fremvækst at nye eksportmarkeder etc.). Samtidigt bliver enkle møbler og arbejdskraftintensiv møbelproduktion forlagt til Øst- og Centraleuropa.

Man ønsker ikke at imødegå den udvikling med protektionistiske foranstaltninger, men derimod via en bedre udnyttelse af egne muligheder.

Man bør derfor få etableret et samarbejde på nordisk plan for at forstærke sin internationale konkurrencekraft, fremme forsknings- og udviklingsarbejde i materialer, design, produktionsteknik etc., samt øge markedsføringsresurserne.

3. Høring

Danmark: Sekretariatet for Ministeren for Nordisk Samarbejde (Erhvervs- og Boligstyrelsen), Dansk Industri, Håndværksrådet, Foreningen Norden, BAT-Kartallet, Træets Arbejdsgiverforening, Foreningen Dansk Møbelindustri.

Finland: Jord- och skogsbruksministeriet, Handels- och industriministeriet, Industrins- och arbetsgivarnas centralförbund TT, Finlands fackförbunds centralorganisation FFC, Träindustriföretagarna rf, Snickeri-industriförbundet rf.

Island: Forslaget har været sendt til: Félag húsgagna- og innréttingaframleiðenda.

Norge: TBL Møbel- og Innredning/Norsk treindustriarbeiderforbund.

Sverige: Trä- och möbelindustriförbundet, TMF, Skogs- och träfacket, Nutek – Verket för näringslivsutveckling.

Danmark

Træets Arbejdsgiverforening er positivt stemt overfor aktiviteter som styrker branchens muligheder. Man mener at der bør satses på at styrke markedsføring i og udenfor Norden samt strategiske netværk.

Foreningen Dansk Møbelindustri gør først opmærksom på at der i perioden 1964-1991 fandtes et "Nordiske Møbelproducenters Råd" som blandt andet omfattede markedsføringstiltag og fagmesser. Men efter organisatoriske ændringer i Norge og Finland nedlagdes dette råd og man overgik herefter til uformelle fora. Foreningen mener ikke at det er meningsfyldt at lave fælles markedsføringstiltag eftersom globaliseringen har medført behov for individuel branding for virksomheder fremfor fremhævelser af produkter i egenskab af geografisk herkomst.

Ej heller i forbindelse med forskningsmæssige tiltag finder man det nyttig, dels fordi det er af beskedent omfang og dels fordi det ofte foregår ved andre institutioner end hos virksomhederne selv.

Grundet de strukturelle forandringer som branchen står overfor, finder man det mere nyttigt med et fællesnordisk samarbejde vedrørende erfarings- og informationsudveksling, dog under forudsætning af, at fremtrædende nordiske politikere vil allokere særlig interesse.

BAT-kartellet er positivt indstillet til forslaget og gør opmærksom på at man netop har fået udarbejdet en analyse af de strukturelle udfordringer for dansk møbelindustri (sekretariatet har af tidsmæssige årsager ikke har mulighed for at gennemgå rapporten).

Erhvervs- og Boligstyrelsen refererer til Nordisk Industrifond og mener at denne organisation i givet fald skal håndtere sagen.

Håndværksrådet mener at det kan give god mening at arbejde på fælles initiativer på nordisk plan på dette område. Man henviser i øvrigt til Dansk Teknologisk Institut for Industriel Produktion og Udvikling.

Finland

Ingen har svaret.

Island

Svar er ikke modtaget.

Norge

TBL støtter forslaget og mener at det vil være banebrydende og en goodwill skabende instans, hvis fremtrædende nordiske politikere stiller sig bag organisationen.

Der er ansat 10.300 i møbelindustrien i Norge. Man har oplevet at internationalisering har medført at dele af produktionen er flyttet til lavomkostningslande. I det lys anses det for nødvendigt med mere satsning på teknologi for at bevare og udvikle arbejdspladser.

Sverige

TMF ser meget positivt på forslaget og vil meget gerne deltage i forstudier og drøftelser som man mener bør finde sted.

Man nævner konkurrencen fra lavomkostningsområder hvilket nødvendiggør en forbedret konkurrenceevne – som blandt andet kan opnås via et struktureret samarbejde i relation til at effektivisere produktudvikling, produktion og distribution.

Industrien i Sverige beskæftiger 56.000 personer og fremgangsfaktorerne er høj kvalitet, unik formgivning med høj grad af kundetilpasning og sikkerhed i leverancer.

Nutek synspunkt er at man primært bør koncentrere sig om at udvikle og forstærke netværk og lave samarbejde indenfor markedsføring og internationalisering.

Skogs- och träfacket er enig i forslagets forudsætninger vedrørende internationalisering etc. og er således positivt indstillet. Man anser det dog for nødvendigt med en pilotfase hvori en opdateret status quo for branchen kan gennemføres.

Af en rapport udgivet af Svensk møöelindustri fremgår det at det typisk er de traditionelle hjemmemøbelvirksomheder som har de største strukturproblemer, hvilket forventes at skabe et færre antal virksomheder.

4. Næringsudvalgets synspunkter

Som det fremgår af ovenstående, er der overvejende positive vurderinger fra de involverede høringsinstanser.

Dette bør også ses i lyset af at der har været tale om et såvel formelt og uformelt samarbejde mellem de berørte organisationer igennem flere årtier. Det formelle samarbejde forsvandt dog sammen med organisationsændringer i Finland og Norge.

Dog bemærker flere, at det er nødvendigt at gennemføre et pilotstudie, for derigennem at få fastlagt økonomi og struktur for en sådan organisation.

Det er udvalgets forslag, at man vedtager medlemsforslagets at-sats med den tilføjelse, at der indledes med et pilotprojekt som skal klarlægge forudsætningerne og hensigtsmæssigheden af et nordisk samarbejdsorgan.

5. Konklusion

Næringsudvalget foreslår, at

Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd

at der med henblik på oprettelse af et nordisk samarbejdsorgan for møbelindustrien, gennemføres et forstudie for at klarlægge de industripolitiske forudsætninger, økonomi og struktur for et sådant samarbejdsorgan

Oslo, den 27. oktober 2003

Ole Vagn Christensen (S)
Reynoldh Furustrand (s)
Per Erik Granström (s)
Thor Gunnar Kofoed (V)
Flemming Oppfeldt (V)
Lauri Oinonen (cent)
Kent Olsson (m), ordförande
Runar Patriksson (fp)
Raymond Robertsen (H)
Rune J. Skjælaaen (Sp)
Steingrímur J. Sigfússon (VG), næstformand
Jan Vapaavuori (saml)

Medlemsförslag

om att inrätta ett nordiskt samarbetsorgan för möbelindustrin

(Väckt av Den socialdemokratiska gruppen i Nordiska rådet)

Skogsnäringen är en viktig bas för de nordiska ländernas välstånd. De nordiska länderna har unika skogstillgångar såväl utifrån ett ekologiskt perspektiv som för en industriell produktionsbas. Skogsbrukets och träindustrins betydelse för en regional utveckling kan aldrig nog understrykas.

Den tekniska utvecklingen och allmänhetens allt hårdare krav på ett ekologiskt hållbart samhälle, skapar nya möjligheter för den unika skogsråvaran, som en del i naturens eget kretslopp. Tekniken och miljökraven ger skogsråvaran möjligheter att bryta in på nya produktområden men också att återerövra "nygamla" områden, där trä under de senaste decennierna förlorat i materialkonkurrensen främst gentemot metall- och oljebaserade material.

Den nordiska möbelindustrin har fortfarande stor betydelse för vidareförädling av träråvaran och är en industri som skapar många arbetstillfällen. Det är därför av största vikt för skogsnäringen att sektorn kontinuerligt utvecklas och stärks.

Nordiska byggnads- och träindustrifederationen (NBTF) har pekat på, att stora delar av möbelindustrin står inför omfattande strukturella och andra näringspolitiska problem. Samtidigt finns det många positiva inslag att ta tillvara och utveckla för framtiden. Möbelindustrin, inklusive köksinredning, har ca 58 000 anställda.

Möbelindustrin i de nordiska länderna består i huvudsak av små enheter. Den internationella utvecklingen på produktions- och tekniksidan har emellertid medfört en ökad automation och stordrift även inom möbelindustrin. Elektronik, datastyrda produktionssystem och industrirobotar ingår numera produktionsutrustningen. Dessa är mycket kapitalkrävande. Samtidigt möjliggör de nya anläggningarna en hög produktion, som ställer ökade krav på avsättningsförmågan, dvs. en effektiv produktionsutveckling och marknadsföring.

Jämsides med denna internationella utveckling på produktions- och tekniksidan har möbeldetaljhandeln gått mot en ökad koncentration och ökad specialisering. Den traditionella fristående möbelfackhandeln har kommit att förlora marknadsandelar, främst till frivilliga fackkedjor, stora möbelvaruhus, fullsortimenthus och stormarknader.

Storföretagen inom detaljhandeln har betydligt större möjligheter än småföretagen att utnyttja internationell handel som ett konkurrensmedel. Enklare typer av möbler samt arbetskraftintensiv möbelproduktion förläggs nu alltmer i Öst- och Centraleuropa. Kinas möbelproduktion och export ökar också mycket snabbt. Möbelsektorn internationaliseras alltmer.

Samtidigt som vi redovisar dessa tendenser och noterar deras sannolika inverkan på de nordiska möbelmarknaderna avvisar vi från principiella utgångspunkter protektionistiska åtgärder som stöd för de egna företagens fortbestånd. Möbelindustrin i de nordiska länderna måste möta den internationella konkurrensen genom att tillvarata sina egna möjligheter till en mera gynnsam utveckling.

För att nordisk möbelindustri ska behålla och om möjligt förstärka sin internationella konkurrenskraft behövs kraftfulla investeringar i såväl anläggningstillgångar som i organisation, produktutveckling och marknadsföringsresurser. Det ger också möjligheter att bibehålla och vidareutveckla den speciella skandinaviska designen, samtidigt som yrkeskunskapen hos de anställda kan bevaras. En offensiv strategi är det enda alternativet, om inte möbelindustrins konkurrenskraft ska försämras och marknadsandelar snabbt gå förlorade. Det kommer utan tvekan att vara svårt att med branschens nuvarande struktur och resurser motverka en sådan utveckling.

En kontinuerlig satsning på forsknings- och utvecklingsarbete (FoU) avseende material, produktionsteknik och produktutveckling blir nödvändig. Ökade resurser för marknadsföring blir också en strategisk fråga.

Inom möbelindustrin har en viss samverkan börjat att äga rum på lokal och regional nivå.

Förutsättningar för samverkan på nordisk nivå bör därför kunna utvecklas. Vi vill också peka på exemplet IUC-trä (Industriella utvecklingscentra) i Sverige som ett konkret exempel på nätverksbyggande med offentliga satsningar som har gett mycket gott resultat. Dessa regionala IUC har en mycket stark förankring inom träindustrin.

Möbelindustrin är enligt vår mening ett exempel på en bransch där samverkansmöjligheterna på nordisk bas borde tillvaratas och utvecklas. Ett särskilt samarbetsorgan för möbelindustrin bör därför inrättas. I ett sådant organ bör även representanter för arbetsmarknadens parter vara representerade.

Mot bakgrund av ovanstående föreslås det att

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

att ta initiativ till etablerandet av nordiska samverkansformer för möbelindustrin i syfte att bättre tillvarata och utveckla branschens möjligheter

Stockholm den 3. februari 2003

Berit Brørby (A)
Ole Vagn Christensen (S)
Reynoldh Furustrand (s)
Tuula Haatainen (sd)
Anita Johansson (s)
Per Kaalund (S)
Asmund Kristoffersen (A)
Riitta Prusti (sd)
Rannveig Guðmundsdóttir (A)
Ole Stavad (S)
Lars Wegendal (s)

Medborger- og Forbrugerudvalgets betænkning

Medlemsförslag om åtgärd mot prostitution och handel med kvinnor

(Medlemsforslag, se s. 395)

1. Forslag

Medborger- og Forbrugerudvalget foreslår at

A. Nordisk Råd rekommanderer de nordiske landes regeringer

1) *at* arbejde for at de nordiske lande udvikler fælles tiltag hvad angår arbejdet mod prostitution og kvindehandel og i særdeleshed hvad angår arbejdet for at modvirke efterspørgslen efter kvinder og børn til prostitution og seksuel eksploitering i vore lande

2) *at* udarbejde og implementere bindende etiske regler mod køb af seksuelle tjenester for offentligt ansatte og ansatte i militær og ulandsarbejde. Dette skal gælde når den ansatte er i tjeneste og i tjenestemandsfritid i forbindelse med sådanne opgaver. Arbejdsmarkedets parter opfordres til at implementere tilsvarende regler

3) *at* arbejde for en nordisk harmonisering af lovgivningen om køb af seksuelle tjenester i det omfang det er foreneligt med de forskellige kriminalpolitiske principper i de nordiske lande

B. Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd

1) *at* udarbejde forslag om forskellige hensigtsmæssige sociale, kulturelle, uddannelses- og oplysningsmæssige tiltag til at modvirke efterspørgslen efter køb af seksuelle tjenester

2) *at* indenfor rammerne af det nordiske nærområdeprogram støtte frivillige organisationer og myndigheder til at udarbejde og udføre forebyggende tiltag, gerne igennem bilateralt eller multilateralt samarbejde, for at modvirke efterspørgslen i regionen efter kvinder og børn til prostitution og seksuel eksploitering

3) *at* foretage en grundig udredning af effekterne af kriminalisering af køb af seksuelle ydelser sammenlignet med andre kriminalpolitiske virkemidler

2. Baggrund

Medborger- og Forbrugerudvalget har ved sit møde i Lund den 28. april 2003 behandlet A 1317/medborger Medlemsförslag om åtgärder mot prostitution och handel med kvinnor. Udvalget besluttede at sende medlemsforslaget i høring.

3. Medlemsforslaget

I medlemsforslagets motiveringstekst gøres der opmærksom på udviklingen af den globale prostitutionsindustri som har ført til en øgning af handel med kvinder og børn til seksuelle formål i vores region. Der henvises til, at de nordiske lande nu forbereder ratificering af FN's tillægsprotokol om handel med mennesker, specielt kvinder og børn. Det hævdes, at til trods for at protokollen ikke træder i kraft førend 40 stater har ratificeret den, er det nødvendigt, at de nordiske lande forbereder national lovgivning og nationale politiske holdninger som er i overensstemmelse med de forpligtelser tillægsprotokollen medfører. Det betones, at protokollen er det første internationale instrument som særligt fokuserer på grunden til prostitution og kvindehandel, nemlig efterspørgsel af kvinder og børn til prostitution og seksuel eksploitering. Landene skal derfor indføre tiltag som modarbejder dette, bl.a. med lovgivning og forskellige indsatser på uddannelsesområdet og de sociale- og kulturelle områder.

Forslagsstillerne tydeliggør, at de betragter mænds køb af sex som seksualiseret vold mod kvinder og dermed en form for undertrykkelse som bør bekæmpes.

4. Høring

Medlemsforslaget har varet i høring blandt følgende instanser:

Danmark: Justitsministeriet, PRO-Centret, Det Retsvidenskabelige Institut, Foreningen Norden.

Finland: Justitieministeriet, Social- och hälsovårdministeriet, Innenrikesministeriet-Enheten för polisverksamhet, NYTKIS – kvinnoorganisationer i samarbete i Finland r.f.
Åland: Ålands Fredsinstitut .
Island: Dómsmálaráðuneytið.
Norge: Pro Senteret, Nordisk sekratariat i UD, Likestillingsombudet.
Sverige: Justitiedepartementet (har sendt forslaget til høring til Brottsförebyggande rådet).

Danmark

Justitsministeriet gør opmærksom på, at der allerede eksisterer et udbredt samarbejde mellem de nordiske lande om forebyggelse og bekæmpelse af menneskehandel, herunder handel med kvinder. Der gøres endvidere opmærksom på, at Danmark og flere nordiske lande har udarbejdet handlingsplaner til bekæmpelse af handel med kvinder. Til slut gør ministeriet opmærksom på, at de nordiske lande hidtil har haft forskellige tilgange til problemstillingen for så vidt angår prostitution og forsøget på, at formindske prostitutionens udbredelse, hvorfor medlemsforslaget forekommer temmelig vidtgående på punktet. Det oplyses i denne sammenhæng, at mens der i Sverige er et forbud mod køb af seksuelle tjenester, er et forslag fra Kristelig Folkeparti i Danmark indeholdende et tilsvarende forbud blevet nedstemt med stort flertal i Folketinget i foråret 2003. *Justitsministeriet finder derfor ikke, at medlemsforslaget kan støttes fra dansk side.*

PRO-Centret støtter indsatser rettet mod efterspørgslen af seksuelle ydelser og mener, at det vil være en væsentlig forudsætning for at begrænse prostitutionsmarkedet. Centret finder det endvidere nærliggende, at etiske regler mod køb af seksuelle ydelser er en del af statslige personale- og ligestillingspolitik og -programmer. Centeret gør opmærksom på, at en del af erhvervslivet allerede arbejder med at fremme menneskerettigheder og socialt ansvar som deres samfundsmæssige ansvar.

PRO-Centret medvirker gerne til udformning og gennemførelse af en fælles nordisk kampagne mod køb af seksuelle ydelser. *Pro-Centret støtter således forslagets 4 første at-satser.*

Pro-Centret kan til gengæld ikke støtte forslag om harmonisering af lovgivning i de nordiske lande hvad gælder køb af seksuelle tjenester af voksne hvis disse indeholder kriminalisering af prostitutionskunder som strategi til at nedbringe prostitution. Centret finder at ud fra rets- og kriminalpolitiske overvejelser om kriminalisering foreligger ikke de nødvendige forudsætninger. Centret gør endvidere opmærksom på, at i følge meningsmålinger er danskernes generelle holdning til spørgsmålet en anden end f.eks. svenskernes, hvor der var flertal for at kriminalisere kunden da man vedtog deres lov.

Finland

Justitieministeriet henviser til forslagets femte at-sats *og mener at en fælles lovgivning ikke er mulig.* Det er til gengæld muligt i princippet at foreslå enslydende love men man tilføjer, at i dette tilfælde er der dog grund til at overveje om det overhoved er en option. Ministeriet begrunder dette med, at der findes en stor forskel på lovgivningen mellem de nordiske lande hvad gælder køb af seksuelle tjenester og at kriminalisering af købere, hvilket er et meget omstridt tema i den offentlige debat i de nordiske lande. Der oplyses, at i Finland udreder en arbejdsgruppe, om fuldstændig kriminalisering af køb af seksuelle tjenester er nødvendig.[1]

Social- och hälsovårdministeriets kommentarer til de enkelte at-satser:

A.1: Ministeriet anser at det er svært, at opnå fælles standpunkt hvad gælder spørgsmålet, idet lovgivningen på området er forskellig i de nordiske lande. I stedet kunne man konstatere, at den lovgivning som allerede findes og forbyder rufferi, burde håndhæves.

A.2: Ministeriet mener, at at-satsens foreslåede tiltag skal være rettet mod købere og potentiale købere af sex. Ministeriet mener, at det mest effektive tiltag i denne forbindelse ville være forbud mod køb af sex; der mangler viden om andre tiltag som kunne være lige så effektive. Det betones, at ved spredning af information skal det kunne påvises, at eksploitering af kvinder og børner det samme som vold mod kvinder og børn. Ministeriet anser det for vigtigt, at de nordiske lande samarbejder om spørgsmålet hvad angår uddannelse og information.

A.3: Ministeriet anser, at det er værd at overveje spørgsmålet om at indføre etiske regler, men anser at det kan være problematisk at indføre bindende regler

A.4: Ministeriet gør opmærksom på, at der er planer om fælles nordisk kampagne mod prostitution og kvindehandel år 2004, samt andre tiltag i de nordlige dele af Norden samt i Murmanskområdet og andre dele af Nordvestrusland. Ministeriet mener, at alle de nordiske lande burde udvikle og finansiere socialarbejde som går ud på, at finde og besøge ofre for trafficking og støtte dem i at forandre livsstil; finde arbejde, uddannelse etc.

A.5: Der gøres opmærksom på, at i Finland udreder en arbejdsgruppe de effekter lovgivning, som forbyder køb af sex, har.

B. Ministeriet støtter målsætningen i denne at-sats.

[1] Sekretariatets kommentar: Arbejdsgruppen er kommet til den konklusion, at køb af sex bør være strafbart

Innenrikesministeriet – Enheten för polisverksamhet støtter forslaget.

Nytkis – kvinnoorganisationer i samarbete i Finland r.f. kommenterer forslagets motiveringstekst. De er enige med forslagets fokus på vægten på at modarbejde efterspørgsel. De foreslår derfor, at Nordisk Råd evt. kunne rekommandere Nordisk Ministerråd, at næste forskningssatsning om "Den nordiske manden" også indeholder forskning om mænd som prostitutionens kunder og opretholdere af kvindehandel.

Organisationen stiller også spørgsmålstegn ved anvendelsen af begreberne seksuelle *tjenester* og *køb* af seksuelle tjenester. De hævder at brug af begrebet tjenester normaliserer opførslen og skaber afstand fra det spørgsmålet handler om, dvs. det at betale for seksuel nydelse. Brug af ordet køb i denne sammenhæng er også problematisk, mener organisationen, og gør kommunikationen mellem den prostituerede og kunden til en økonomisk aftale hvor begge individer mødes på lige grund. Begrebet køb skjuler også dimensionen af tvang og vold mod kvinder som er central i prostitutionen og kvindehandel. Nytkis foreslår, at der til de foreslåede tiltag tilføjes et forslag om støtte til prostituerede som slutter med at sælge deres krop samt at eksperthjælp til de prostituerede i større omfang end hidtil skal støttes økonomisk af stat og kommuner. Nytkis mener endvidere at der skal udarbejdes en speciel uddannelsespakke til personale som kommer i kontakt med prostituerede.

Nytkis fremfører endvidere kommentarer til sekretariatets kommentarer som blev sendt til remissinstanserne sammen med forslaget. Organisationen mener, at det er uproblematisk for regeringer at pålægge parlamenterne bindende etiske regler, og det må også kunne lade sig gøre i næringslivet. Nytkis mener endvidere at en fælles nordisk lovgivning hvad gælder køb af seksuelle tjenester kan godt lade sig gøre.

Åland

Ålands fredsinstitut støtter medlemsforslagets målsætninger og mener at de er vigtige. Instituttet mener, at Nordisk Råd bør arbejde for kriminalisering af køb af sex både inden- og udenfor Norden. Instituttet støtter endvidere at der vedtages bindende etiske regler for offentligt ansatte og organisationer som finansieres med offentlige midler. Instituttet anser det som vigtigt at Nordisk Råd arbejder for harmonisering af lovgivningen hvad gælder seksuel udnyttelse, prostitution og menneskehandel, ikke bare i Norden men i hele Østersøområdet. Instituttet lægger endvidere vægt på "empowerment" af unge mennesker i risikogruppen.

Norge

Justis- og Politidepartementet gør opmærksom på, at den norske regering arbejder aktivt med problematikken og har forpligtet sig til internationalt samarbejde på området. Dette sker bl.a. med iværksættelse af handlingsplan vedrørende bekæmpelsen af handel med kvinder og børn samt regeringens tilslutning til ratifikation af FN's tillægsprotokol om handel med mennesker, særligt kvinder og børn til FN's konvention om grænseoverskridende organiseret kriminalitet.

Ministeriets kommentarer på de enkelte at-satser:

A.1: Ministeriet påstår, at der allerede foregår en del arbejde på området, begge dele i Norge og de øvrige nordiske lande samt i andet regionalt samarbejde i området (Østersøområdet, Barentssamarbejdet)

A.2: Ministeriet stiller sig i princippet positivt til at-satsens mål, men forudsætter at nye tiltag vurderes ordentlig i forhold til eksisterende aktiviteter til at undgå overlappende og konkurrerende tiltag.

A.3: Ministeriet gør opmærksom på, at den norske regering i 2002 vedtog at indføre etiske *retningslinier* for statstjenestemænd mod køb af seksuelle tjenester og ønskede på den måde at sætte eksempel for andre til at tage tilsvarende ansvar.

A.4: Ministeriet mener, at det vil være positivt hvis dette forslag udføres.

A.5: Ministeriet mener, at i der dag ikke ser ud til at være grundlag for ens lovgivning i de nordiske lande, idet variationen mellem landendes synspunkter er for forskellige. Det oplyses, at for Norges del vil det ikke være aktuelt at vurdere kriminalisering af køb af seksuelle tjenester før det foreligger en grundig udredning af effekterne af sådan et forbud i et bredt perspektiv.

B. Ministeriet ser positivt på at-satsens forslag og anbefaler at anvendelsen af resurser i forhold til Barentssamarbejdet mod menneskehandel vurderes.

Ligestillingsombudet stiller sig positivt til medlemsforslaget. Ombudet støtter dog sekretariatets kommentarer til forslaget. Ligestillingsombudet, Kristin Mile, tilføjer, at efter hendes mening bør køb af seksuelle tjenester kriminaliseres og signalerer således, at udnyttelse af kvinder ikke accepteres.

Pro Sentret stiller sig generelt positivt til anbefalingerne i forslaget som går ud på informationsspredning og tiltag til at modarbejde efterspørgsel. Centeret stiller sig dog negativt til et fælles nordisk lovforbud mod køb af seksuelle tjenester. De mener, for det første, at så lange konsekvenserne af de svenske love ikke er grundigt evaluerede, er der ingen grund til at de øvrige nordiske lande skal adoptere denne strategi. Centeret mener endvidere, at det ikke er tilstrækkeligt at henvise til lovens signaleffekt for at retfærdiggøre at den er nødvendig. Centret anbefaler, at man afventer evalueringen af den svenske lovgivning før der tages stilling om der er grund til at følge Sveriges eksempel.

Sverige

Brottsförebyggande rådet har ingen synspunkter på forslaget. Rådet betoner imidlertid hvor vigtig det er, at Nordisk Råd fortsætter med at satse på samarbejde med Nordens nærområder. Rådet gør specielt opmærksom på de mange gadebørn som er specielt udsatte for seksuel udnyttelse og at havne i prostitution.

5. Konklusion

Høringsinstanserne er enige med hovedprincipperne i forslagets at-satser om at arbejde for en fælles grundholdning til problematikken hvor man anser prostitution og handel med kvinder som vold og eksploitering. Høringen har derimod ikke frembragt konkrete forslag til at arbejde for denne holdning, og forslagets at-sats om informationskampagne i 2004 nævnes knapt i svarene. Høringsinstanserne er generelt positive over forslaget om at der udarbejdes bindende etiske regler for den offentlige sektor men under behandlingsprocessen blev det påpeget at den offentlige sektor ikke kan pålægge næringslivet sådanne regler uden lovgivning samt at det ikke er regeringerne men parlamentarikerne selv som skal udarbejde deres etiske regler. Hvad angår lovgivning kan der konstateres at der er enighed om den eksisterende lovgivning som forbyder rufferi og køb af seksuelle ydelser af børn. Derimod er lovgivning som kriminaliserer køb af seksuelle ydelser fra voksne meget omstridt, samtidig med at der er udbredt vilje til at vurdere effekterne af de forskellige politikker i Norden.

På denne baggrund mener Medborger- og Forbrugerudvalget, at for at forslaget kan blive praktisk gennemførligt, må det omformuleres som følger:

Medborger- og Forbrugerudvalget foreslår, at

A. Nordisk Råd rekommanderer de nordiske landes regeringer

1) *at* arbejde for at de nordiske lande udvikler fælles tiltag hvad angår arbejdet mod prostitution og kvindehandel og i særdeleshed hvad angår arbejdet for at modvirke efterspørgslen efter kvinder og børn til prostitution og seksuel eksploitering i vore lande

2) *at* udarbejde og implementere bindende etiske regler mod køb af seksuelle tjenester for offentligt ansatte og ansatte i militær og ulandsarbejde. Dette skal gælde når den ansatte er i tjeneste og i tjenestemandsfritid i forbindelse med sådanne opgaver. Arbejdsmarkedets parter opfordres til at implementere tilsvarende regler

3) *at* arbejde for en nordisk harmonisering af lovgivningen om køb af seksuelle tjenester i det omfang det er foreneligt med de forskellige kriminalpolitiske principper i de nordiske lande

Medborger- og Forbrugerudvalget foreslår, at

B. Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd

1) *at* udarbejde forslag om forskellige hensigtsmæssige sociale, kulturelle, uddannelses- og oplysningsmæssige tiltag til at modvirke efterspørgslen efter køb af seksuelle tjenester

2) *at* indenfor rammerne af det nordiske nærområdeprogram støtte frivillige organisationer og myndigheder til at udarbejde og udføre forebyggende tiltag, gerne igennem bilateralt eller multilateralt samarbejde, for at modvirke efterspørgslen i regionen efter kvinder og børn til prostitution og seksuel eksploitering

3) *at* foretage en grundig udredning af effekterne af kriminalisering af køb af seksuelle ydelser sammenlignet med andre kriminalpolitiske virkemidler

Frederikshavn, den 23. september 2003

Bendiks H. Arnesen (A)
Marianne Carlström (s)
Sari Essayah (kd)
Lennart Gustavsson (v)
Risto Kuisma (sd)
Aulis Ranta-Muotio (cent)
Inger René (m)
Berndt Sköldestig (s)

Medlemsförslag

om åtgärder mot prostitution och handel med kvinnor

(Väckt av Tuula Haatainen, Tuija Brax, Outi Ojala, Riitta Prusti m.fl.)

Redan i början av 1900-talet insåg många engagerade nordiska kvinnor att bestående lösningar för att förebygga och motverka prostitution och handel med kvinnor kräver starkt politiskt engagemang och nära samarbete på olika nivåer över nationella gränser.

I takt med den globala prostitutionsindustrins utveckling har mäns efterfrågan på kvinnor och barn för prostitutionsändamål ökat runt om i världen, vilket i sin tur har lett till en ökning av handeln med kvinnor och barn för sexuella ändamål till vår region.

Sedan några år tillbaka har därför arbetet mot prostitution och handel med kvinnor återigen fått ökad uppmärksamhet i det nordiska samarbetet. Våra kontakter med närområdena har också intensifierats och fördjupats. Arbetet mot prostitution och kvinnohandel är en väsentlig del i de nordiska ländernas strävan att skapa samhällen där kvinnor och män, flickor och pojkar har samma rättigheter och möjligheter.

Den nordisk-baltiska kampanjen mot kvinnohandel som just har avslutats är ett utmärkt exempel på att vår kamp mot dessa problem är som mest effektiv och ger bäst resultat när vi arbetar gränsöverskridande. Denna informationskampanj bör emellertid inte betraktas som en isolerad och begränsad insats utan bör istället fungera som en inledning på ett organiserat och långsiktigt övergripande arbete mot prostitution och kvinnohandel i regionen.

De nordiska länderna förbereder nu ratificering av *FN:s protokoll om förebyggande, bekämpande och bestraffande av handel med människor, särskilt kvinnor och barn*. Trots att protokollet inte träder i kraft förrän 40 stater har ratificerat detsamma är det nödvändigt att de nordiska länderna förbereder nationell lagstiftning och nationell policy som överensstämmer med åtagandena.

Enligt protokollet bör kampen mot handel med kvinnor föras inom tre områden: förebyggande verksamhet, bistånd till och skydd av de kvinnor och barn som är offer för kvinnohandel samt bestraffning av de grupper och nätverk som handlar med kvinnor och barn för prostitutionsändamål.

Protokollet är dessutom det första internationella instrument som särskilt fokuserar på grundorsaken till prostitution och kvinnohandel, nämligen efterfrågan på kvinnor och barn för prostitution och sexuell exploatering. Enligt den obligatoriska artikeln 9.5 förbinder sig länderna att, i samarbete, vidta eller förstärka olika åtgärder som motverkar efterfrågan. Dessa åtgärder ska innefatta lagstiftning samt olika utbildnings-, sociala och kulturella insatser.

Vi, nordiska politiker, vill genom detta medlemsförslag rörande prostitution och handel med kvinnor ge en tydlig signal till hela vår omvärld att vi inte accepterar prostitution som ett arbete. Istället likställer vi alla könsköp med mäns sexualiserade våld och betraktar prostitution som en allvarlig form av förtryck som bör bekämpas. Vi ifrågasätter därför mäns självpåtagna rätt att köpa och sexuellt utnyttja kvinnor och barn.

Vi anser också att prostitution innebär en allvarlig och våldsam kränkning av kvinnornas, offrens, mänskliga rättigheter. De nordiska länderna har därför ett ovillkorligt ansvar gentemot de kvinnor och barn som utsätts för prostitution och är offer för kvinnohandel i våra länder. Dessa bör ges bistånd, skydd och ekonomiska, sociala och utbildningsmöjligheter att ta sig ur prostitution och den situation de befinner sig i.

Vi anser dessutom att de nordiska länderna bör spela en nyckelroll i att synliggöra kopplingen mellan människohandel över gränserna och den alltmer växande prostitutionsindustrin. Vi motsätter oss därför alla lagstiftningsåtgärder som genomförs för att legalisera olika prostitutionsverksamheter såsom bordeller eller för att dekriminalisera prostitutionsindustrins förövare såsom hallickar, människohandlare och bordellägare.

Nordiska rådet och dess medlemmar har sedan länge förbundit sig att arbeta för jämställdhet på alla nivåer i våra samhällen. Det är därför viktigt att det fortsatta arbetet vilar på en insikt om att jämställdhet inte kan genomföras så länge en underklass av kvinnor och barn i våra länder och internationellt utsätts för prostitution och handel med kvinnor.

Med hänvisning till det ovan anförda föreslås att

Nordiska rådet rekommenderar de nordiska regeringarna

att arbeta för att de nordiska länderna utvecklar en gemensam hållning vad det gäller arbetet mot prostitution och kvinnohandel och i synnerhet vad det gäller arbetet att motverka efterfrågan på kvinnor och barn för prostitution och sexuell exploatering i våra länder

att i samarbete, genomföra olika utbildnings-, sociala och kulturella åtgärder för att motverka efterfrågan på kvinnor och barn

att utarbeta och implementera bindande etiska regler mot köp av sexuella tjänster för statstjänstemän, parlamentariker, militär- och biståndspersonal samt för näringslivet

att genomföra en gemensam informationskampanj mot köp av sexuella tjänster i de nordiska länderna under 2004

att arbeta för en gemensam lagstiftning vad det gäller köp av sexuella tjänster i de nordiska länderna

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

att inom ramen för det nordiska Närområdesprogrammet ge stöd till de frivilligorganisationer och myndigheter som utarbetar och vidtager förebyggande åtgärder, gärna genom bilateralt eller multilateralt samarbete, för att motverka efterfrågan i regionen på kvinnor och barn för prostitution och sexuell exploatering

Helsingfors den 5 mars 2003 och Lund den 29 april 2003

Line Barfod (EL)
Heli Berg (fp)
Sinikka Bohlin (s)
Tuija Brax (gröna)
Berit Brørby (A)
Marianne Carlström (s)
Ole Vagn Christensen (s)
Ragnar Erlandsson (ÅC)
Sari Essayah (kd)
Tuula Haatainen (sd)
May Hansen (SV)
Agne Hansson (c)
Ísólfur Gylfi Pálmason (F)
Lena Jensen (SV)
Anita Johansson (s)
Per Kaalund (S)
Asmund Kristoffersen (A)
Miapetra Kumpula (sd)
Harriet Lindeman (FS)
Arne Lyngstad (KrF)
Ragnwi Marcelind (kd)
Outi Ojala (vänst)
Aila Paloniemi (cent)
Runar Patriksson (fp)
Riitta Prusti (sd)
Rannveig Guðmundsdóttir (A)
Gabriel Romanus (fp)
Sigríður Jóhannesdóttir (A)
Steingrímur J. Sigfússon (VG)
Berndt Sköldestig (s)
Ole Stavad (S)
Nils-Erik Söderqvist (s)
Frode Sørensen (s)
Kristen Touborg (SF)
Lars Wegendal (s)
Elina Linna (v), suppleant
Ingvild Vaggen Malvik (SV), suppleant
Roger Jansson (FS), suppleant
Lauri Oinonen (cent), suppleant
Johan Lund Olsen (IA), suppleant
Hasse Svensson (lib), suppleant
Lasse Wiklöf (ÅSD), suppleant

Udvalgsforslag

om etablering av Business Angels netværk i Norden

(Fremlagt av Næringsudvalget)

(Reservation, se s. 399)

1. Indstilling

Næringsudvalget foreslår

Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd

at via Nordisk Industrifond iværksætte et pilotprojekt vedrørende etablering af et nordisk Business Angels Netværk og aktivering af anden tilsvarende riskkapital.

Som en overbygning på dette netværk, skal undersøges forudsætningerne for at etablere en nordisk platform for matchmaking/mødested mellem Business Angels-netværket og iværksættere samt små og mellemstore virksomheder.

Pilotprojektet skal evaluere om det anses for nyttig at projektet giver anledning til permanent etablering af et sådant netværk og en sådan platform.

2. Baggrund og motivering

Efter vedtagelsen af Nordisk Charter for små innovative virksomheder, iværksættere og selvstændige opfindere i oktober 2002, har Næringsudvalget efterfølgende drøftet hvilke initiativer som kunne bidrage til at realisere målsætningerne i Charteret. Disse drøftelser har fundet sted på baggrund af Nordens alt for ringe placering i globale målinger af innovationsgrad og entrepreneurskab (Global Entrepreneurship Monitor, 2002).

Et af de centrale temaer i forbindelse med høringerne under Charterets udarbejdelse, under en konference om Charteret i Oslo 2002 og i forbindelse med Nordisk Industrifonds indlæg på Næringsudvalgets møde i oktober 2002, var manglen på risikovillig kapital – specielt i innovationens første faser.

Der efterlyses således økonomisk støtte på tværs af de nordiske lande til prototype udvikling, markedsundersøgelser, test, markedsføring etc.

Den utilstrækkelige tilgang til kapital findes både på det institutionelle marked og på det private marked. Det uformelle investormarked er i sagens natur uigennemsigtigt, hvilket betyder at kapital og projekter har vanskeligt ved at finde hinanden. En fælles nordisk formidling/matching af projekter og kapital vil kunne øge investeringsvolumet og dermed antallet af nye virksomheder.

En dansk analyse har vist at 45 % af de adspurgte Business Angels har investeret under 10 % af de midler som de har allokeret til investering i unoterede aktier. Årsagen hertil er blandt andet at de projekter som de kommer i kontakt med ligger uden for deres investeringspræferencer. Også i dette tilfælde må det antages at en fælles nordisk platform kan bidrage til at fremme det nordiske *dealflow*. Samlet set er det målet at forslaget kan bidrage til at styrke det uformelle investormarked i Norden.

3. Opstart af Business Angels netværk i Norden

Business Angels udgør en væsentlig skjult resurse i innovationssystemet. De udgør ikke en del af den offentlige finansiering af innovationstiltag, men kan være et afgørende led i investeringskæden og dermed innovationsfasen – nemlig overgangen fra de allerførste kritiske faser i udviklingen af prototype frem til den kommercielle udnyttelse.

I Norden findes i dag forskellige netværk (mere eller mindre officielle), men disse netværk har ikke etableret formelle relationer med hinanden. Danmark synes umiddelbart at ligge i front i "organiseringsgrad", men tilsvarende netværk er under opblomstring i de andre nordiske lande.

På europæisk plan findes der 157 identificerede netværk, mens USA har 176. En nylig undersøgelse fra halvdelen af det danske netværk, viser at disse har cirka 3 milliarder DKK til investeringer og at disse typisk sker i unoterede og små virksomheder – fordelt på mindre end 80 investorer.

Det kan i forbindelse med opbygningen af et nordisk netværk blive nødvendigt at se på ombygning og tilretning af allerede eksisterende netværk, således at der skabes økonomiske, forretningsmæssige og praktiske forudsætninger for en fællesnordisk indsats.

Initiativtager for opbygningen af et nordisk netværk kan være Nordisk Industrifond, som i en periode på (anslået) 1 år, kan virke som generator for netværksdannelse mellem nationale Business Angels netværk, således at disse fik etableret en levedygtig model for fremtidigt samarbejde og udveksling af information.

I den første fase er det vigtigt at få afklaret om de økonomiske og netværksmæssige forudsætninger er til stede. Hvis pilot-fasen giver et positivt resultat, kan selve opbygningen af netværket påbegyndes.

Denne opbygning kan omfatte konstruktionen af en elektronisk markedsplads og afholdelse af netværksmøder (også europæiske). Markedspladsen kan være et forum for projekt/kapitalformidling, kompetenceudveksling (matche forskere og fagpersoner med projektudvikleren) samt bistand til opbygning af bestyrelser.

Herefter skal det offentlige (nordiske) engagement udfases, således at netværket/ene lever og udvikles ud fra egne behov og forudsætninger. Således er det også vigtigt at netværkene udvikles på grundlag af de nationale netværks forudsætninger og behov.

Næringsudvalget foreslår

Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd

at via Nordisk Industrifond iværksætte et pilotprojekt vedrørende etablering af et nordisk Business Angels Netværk og aktivering af anden tilsvarende riskkapital.

Som en overbygning på dette netværk, skal undersøges forudsætningerne for at etablere en nordisk platform for matchmaking/mødested mellem Business Angels-netværket og iværksættere samt små og mellemstore virksomheder.

Pilotprojektet skal evaluere om det anses for nyttig at projektet giver anledning til permanent etablering af et sådant netværk og en sådan platform.

Lund, den 29. april 2003

Ole Vagn Christensen (S)
Reynoldh Furustrand (s)
Michael Hagberg (s)
Thor Gunnar Kofoed (V)
Miapetra Kumpula (sd)
Elina Linna (v)
Lauri Oinonen (cent)
Flemming Oppfeldt (V)
Runar Patriksson (fp)
Rune Skjælaaen (Sp)

Reservation från Den konservativa gruppen

Den konservativa gruppen reserverar sig mot majoriteten i Näringsutskottets beslut om nordiskt Business Angels nätverk. Vi kan inte förstå varför det offentliga i form av Nordiska industrifonden, skall stå för kapitalanskaffning till företag. Kapitalanskaffning för nordiska företag och småföretag är ingen nordisk offentlig angelägenhet. Nordiska industrifonden kan använda sina pengar till bättre nytta i Norden. Riskkapitalbolag utan offentligt stöd verkar på marknaden på vanligt sätt. Skulle behov av riskkapitalbolag över gränserna uppstå, ordnar marknaden detta utan offentlig inblandning. Idag existerar i Europa nästan inga riskkapitalbolag över landsgränser, och de få som finns har inte varit framgångsrika.

Den konservativa gruppen i Nordiska rådet föreslår

att Nordiska rådet inte företar sig något i anledning av utskottsförslaget A 1318/næring om etablering av Business Angels netværk i Norden

Stockholm den 1 juni 2003
På den konservativa gruppens vägnar
Kent Olsson (m)

Medborger- og Forbrugerudvalgets betænkning

Medlemsforslag om støtte til samarbejde mellem politisk aktive nordiske og russiske unge

(Medlemsforslag, se s. 402)

1. Forslag

Medborger- og Forbrugerudvalget foreslår, at

Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd

at oprette en støtteordning til samarbejde mellem politisk aktive nordiske og russiske unge, indenfor den eksisterende stipendieordning

2. Baggrund

Omstående medlemsforslag blev behandlet på Medborger- og Forbrugerudvalgets møde i Villmanstrand den 25. juni 2003. Sekretariatet fik til opgave, at udarbejde en betænkning på baggrund af udvalgets diskussioner.

3. Medlemsforslaget

Forslagsstillerne foreslår en omprioritering af det politiske samarbejde mellem Norden og Nordvestrusland. De mener, at det bør udvikles på græsrodsniveau, både på regionalt og lokalt niveau, og særligt blandt politisk aktive unge mennesker. Forslagsstillerne lægger vægt på, at de henviser til politisk aktivitet i bred forstand, og ikke kun til partipolitik. De gør opmærksom på, at unges vilkår og aktiviteter i Norden og i Nordvestrusland er meget forskellige og der er begrænset gensidigt kendskab. De mener imidlertid, at det er vigtigt at satse på ungdomssamarbejde fordi det har de bedste chancer at slå igennem på længere sigt. De foreslår derfor, at der inden for Nordisk Ministerråds stipendieordning, afsættes midler til at støtte dannelse af netværk og fælles aktiviteter blandt unge politisk aktive. Der refereres til forskellige frivillige ungdomsorganisationer og medborgerorganisationer samt elevorganisationer hvor deltagere er både nordiske og russiske. Den Venstresocialistiske Grønne Gruppe (VSG-gruppen) foreslår en enkel og hurtig ansøgnings- og beslutningsproces. Gruppen foreslår endvidere at ordningen evalueres om to år.

4. Udvalgets synspunkter

Formålet med nærområdesamarbejdet er ikke mindst at bidrage til udviklingen af demokratisk kultur, og her er ungdommen af afgørende betydning. Det er veldokumenteret i ungdomsforskningen, at størstedelen af ungdommen i Nordvestrusland har begrænset tiltro til politiske institutioner, en holdning som kan føre til støtte af ekstremisme og antidemokratiske bevægelser. Derfor er det vigtigt for den demokratiske udvikling i hele området at man fra nordisk side støtter den demokratisk aktive del af ungdommen og styrker dens kontakt med unge i Norden.

Udvalget er i hovedlinierne positivt indstillet overfor medlemsforslagets målsætning om at øge og udbygge samarbejdet mellem unge mennesker i regionen, særligt på græsrodsniveau. Derimod er forslagets beskrivelse af målgruppen noget uklar, og derfor har udvalgsmedlemmer-

ne efterlyst fra VSG-gruppen en konkretisering af de ungdomsorganisationer og -grupper som forslaget henviser til. VSG-gruppens sekretariat har i sit svar præciseret at man bør sigte på såvel formaliserede organisationer som mere uformelle grupper og bevægelser. Disse kan være miljøinitiativer og -organisationer, sociale bevægelser, elev- eller studenterrepræsentanter, egentlige politiske ungdomsorganisationer, unge lokalpolitikere, unge i fagforeninger og medborgerinitiativer, aktive i russisk-nordisk venskabsbysamarbejde, unge aktive i menneskerettighedsinitiativer, ungdomsmedier etc. De mener, at der ikke bør stilles krav om vedtægter m.v. men derimod krav om at der er tale om unge deltagere, således at der evt. stilles krav om at alderen ikke overskrider en vis alder. VSG-gruppen mener, at det er muligt at komme i kontakt med disse grupper f.eks. via nordiske ungdomskontakter, via hjemmesider, publikationer og Nordisk Ministerråds informationskontorer.

Udvalget skal her tilføje, at de kanaler som ministerrådet også kan benytte sig af til at skabe kontakt med unge politisk aktive i Nordvestrusland, er Østersøregionens NGO-forum samt det eksisterende parlamentariske netværk i Rusland.

Udvalget mener, at med forslagsstillernes motiveringstekst og deres yderligere konkretisering af forslagets målgrupper er begrundelsen for forslaget tilfredsstillende. Udvalget mener at det er meget vigtigt at gøre et forsøg på at bidrage til opbygning af det netværk forslagets målsætning henviser til. Forslagsstillerne har foreslået at man evaluerer resultaterne om et par år. Udvalget støtter det og mener at for at muliggøre evalueringen bør der stilles krav om fyldestgørende dokumentation om modtagerne af støtte, deres organisationer og samarbejdspartnere i Norden, samt om formålet med aktiviteterne.

5. Konklusion

På baggrund af ovennævnte vil udvalget tilslutte sig forslagets at-sætning.

Medborger- og Forbrugerudvalget foreslår, at

Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd

at oprette en støtteordning til samarbejde mellem politisk aktive nordiske og russiske unge, indenfor den eksisterende stipendieordning

Frederikshavn, den 23. september 2003

Bendiks H. Arnesen (A)
Marianne Carlström (s)
Sari Essayah (kd)
Lennart Gustavsson (v)
Anne Holmlund (saml)
Risto Kuisma (sd)
Aulis Ranta-Muotio (cent)
Inger René (m)
Berndt Sköldestig (s)

Medlemsforslag

om støtte til samarbejde mellem politisk aktive nordiske og russiske unge

(Stillet af Den Venstresocialistiske Grønne Gruppe i Nordisk Råd)

Samarbejdet mellem Norden og Nordvestrusland er udbygget på mange måder de seneste år. Det foregår i en lang række sektorer og har en central rolle i nærområdeprogrammer og i Nordisk Råds og Nordisk Ministerråds aktiviteter med sigte på "den nordlige dimension". Samarbejdet får ekstra betydning, når de baltiske lande tilsluttes EU. Det afspejles også i en række omprioriteringer til Nordvestrusland. I Nordisk Ministerråds budget og aktiviteter, herunder oprettelsen af informationskontorer og støttepunkter i Nordvestrusland. Nordisk Råd har et aktivt samarbejde med den russiske duma og føderationsrådet, senest ved seminar om nordlig dimension afholdt i Moskva december 2002. På regionalt politisk plan og på medborgerplan er der afholdt seminarer for unge politikere fra Norden og Rusland, en række folkeoplysnings- og medborgeraktiviteter, samt NGO-kurser på Nordens folkliga akademi.

Samarbejdet præges af, at der er enorme sociale forskelle, idet grænsen mellem de nordiske lande og Nordvestrusland stadig udgør en af de dybeste sociale og økonomiske kløfter i verden. Men også sprogforskelle og forskelle i kultur, politisk kultur og civilsamfund er en udfordring for det nordisk-russiske samarbejde.

The Council of the Baltic Sea States (CBSS) og Finlands konference for NGO'ere i Østersøregionen i Åbo maj 2003 var et af flere eksempler på, at der er både behov og muligheder for mere samarbejde på tværs.

Den Venstresocialistiske Grønne Gruppe foreslår en væsentlig opprioritering af det politiske samarbejde mellem Norden og Nordvestrusland. Det har brug for at udvikles på græsrodsniveau, på regionalt og lokalt niveau og særskilt blandt unge mennesker. En udbygning af samarbejdet kræver imidlertid opmærksomhed på de nævnte forskelle. Der er unge politisk aktive i Norden og i Nordvestrusland, men de er kun i begrænset omfang organiseret så de "matcher" hinanden. Deres arbejdsvilkår og aktiviteter er meget forskellige. Der er også et begrænset gensidigt kendskab mellem unge politisk aktive, ikke mindst pga. sprogbarrierer. Men det er ungdomsarbejde, der bedst vil kunne overvinde disse barrierer, og har de bedste chancer for at slå igennem på langt sigt.

Den Venstresocialistiske Grønne Gruppe foreslår derfor at Nordisk Ministerråd fremover støtter politiske samarbejdsprojekter mellem unge fra Norden og Nordvestrusland. Tiden er velegnet nu, hvor Nordisk Ministerråd har bygget en række mere almene støtteordninger og stipendieordninger op og har rodfæstet aktiviteter i Nordvestrusland, herunder informationskontor, støttepunkt m.v. Støtten kan udformes som en ekstra gren indenfor rammerne af Nordisk Ministerråds eksisterende stipendieordning for Baltikum og Nordvestrusland. Stipendieordningen tilgodeser i forvejen aktiviteter i den frivillige sektor, og stipendieordningen prioriterer i forvejen børn og unge.

Ungdomsstøtten skal kunne gives til konferencer, fælles aktiviteter for miljø, uddannelse, menneskerettigheder, ligestilling, til dannelse af netværk af unge politisk aktive m.m.

Modtagere af støtte kan være politiske ungdomsorganisationer, elevorganisationer og tværpolitiske medborgerorganisationer (NGO's) i bred forstand. (Politisk forstås her ikke som begrænset til partipolitik, men til politisk aktivitet i bredere forstand).

Støtte skal være hjælp til selvhjælp og skal forudsætte en egenindsats, f.eks. i form af frivilligt arbejde. Støtte skal kunne omfatte rejser, tolkning, udgifter ved møder og netværksdannelse m.v. og skal forudsætte at både nordiske og russiske unge er involveret. Støtte til at også balti-

ske unge deltager skal også være muligt. Ansøgning og beslutningsproces skal være enkel og hurtig, og skal muliggøre små og enkle projekter. Det er ønskeligt at nå ud til mange og små organisationer med lokal og regional forankring. Det kan være hensigtsmæssigt at evaluere ungdomsstøtten hurtigt, f.eks. efter to år.

Den Venstresocialistiske Grønne Gruppe i Nordisk Råd foreslår at

Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd

at oprette en støtteordning til samarbejde mellem politisk aktive nordiske og russiske unge, indenfor den eksisterende stipendieordning

Stockholm, den 5 juni 2003

Line Barfod (EL)
Lennart Gustavsson (v)
May Elisabeth Hansen (SV)
Lena Jensen (SV)
Josef Motzfeldt (IA)
Outi Ojala (vänst)
Inge Ryan (SV)
Steingrímur J. Sigfússon (VG)
Kristen Touborg (SF)

Kultur- og Uddannelsesudvalgets betænkning

Medlemsforslag om domænetab

(Medlemsforslag, se s. 409)

1. Forslag

Kultur- og Uddannelsesudvalget foreslår, at

Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd

at fremlægge et ministerrådsforslag til, hvordan sprogpolitik i Norden kan tilrettelægges i lyset af den voksende internationalisering og med henblik på at støtte de nordiske sprog som komplette, samfundsbærende sprog

2. Baggrund

Kultur- og Uddannelsesudvalg har behandlet Medlemsforslag om domænetab A 1321/kultur på sine møder den 25. juni og den 23. september 2003.

Forslaget tager udgangspunkt i det nordiske samarbejde om forståelse af nabosprog og de nordiske landes lange tradition for national sprogpolitik og sprognormering ('korpusplanlægning'). Forslaget peger på fraværet af regulering af, i hvilke sammenhænge og på hvilke funktionsområder man bruger hvilke sprog ('statusplanlægning').

Forslagstillerne peger på den voksende internationalisering, som har ført til en stigende anvendelse af engelsk i kredse, hvor nationalsprogene tidligere har været helt eller næsten helt enerådende, hvilket undersøgelser har vist kan medføre et såkaldt domænetab, at såvel undervisnings- og afhandlingssproget for adskillige højere uddannelser, især på det naturvidenskabelige område, er blevet engelsk, at en række virksomheder bruger engelsk som internt koncernsprog, og at erhvervslivet i stigende grad vælger engelske eller engelsklignende betegnelser for deres varer og varetyper.

Forslagsstillerne peger på de kulturelle og demokratiske problemer knyttet til domænetab og mener, at Nordisk Ministerråd i sit arbejde med sprogpolitik i forlængelse af Nordisk Råds rek. 33/2002 Nordisk språkgemenskap og 34/2002 Kendskab til nordisk sprogfællesskab bør inddrage fælles retningslinier til støtte for de nordiske sprog som komplette, samfundsbærende sprog, hvor første skridt kunne være et krav om, at formelle afhandlinger til prøver, eksaminer, og akademiske grader ved universiteter og andre højere læreanstalter i Norden skal være affattet på et nordisk sprog eller være ledsaget af et resumé på et nordisk sprog, dog undtaget egentlige sprogprøver i fremmedsprog. Endvidere bør afhandlinger og rapporter fra fællesnordiske institutioner være affattet på et nordisk sprog eller ledsaget af et resumé på et nordisk sprog. Dette vil både sikre, at en større offentlighed får kendskab til forskningsresultater på eget sprog, og at man i fagkredse fortsat udvikler sit fagsprog også på et nordisk sprog.

På baggrund af dette anbefaler forslagsstillerne, at Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd at fremlægge et ministerrådsforslag til, hvordan sprogpolitik i Norden kan tilrettelægges i lyset af den voksende internationalisering og med henblik på at støtte de nordiske sprog som komplette, samfundsbærende sprog.

3. Høring

Nordiske organisationer: Foreningen Nordens Forbunf (FNF).

Danmark: Undervisningsministeriet, Dansk Sprognævn, Det Danske Akademi, Modersmålsselskabet, Foreningen Norden

Finland: Undervisningsministeriet, Forskningscentralen för de inhemska språken, Finlands översättar- och tolkförbund, Finlands författareförbund, Pohjola-Norden rf

Åland: Ålands landskapsstyrelse, Föreningen Norden på Åland r.f., Ålands landskapsstyrelse støtter forslaget.

Island: Íslensk málnefnd.

Norge: Sekretariatet for Nordisk samarbeidsminister, Norsk Språkråd, Norges Mållag, Foreningen Norden.

Sverige: Svenska språknämnden, Svenska Akademien, Språkvårdssamfundet, Foreningen Norden.

Nordiske organisationer

Foreningerne Nordens Forbund (FNF) støtter forslaget. FNF hæfter sig ved, at de nationale sproglovgivninger i Norden ikke i særlig grad handler om at styrke den nordiske sprogforståelse. FNF peger på, at et ministerrådsforslag også bør pege på, hvilke tiltag de nordiske lande i regi af Nordisk Ministerråd vil gennemføre samt give en oversigt over hvordan den nationale sprog-politik vil underbygge de fælles nordiske indsatser.

Danmark

Dansk Sprognævn, Det Danske Akademi og Modersmålsselskabet tilslutter sig forslaget uden forbehold. Modersmålsselskabet tilføjer, at man ikke kan forhindre mennesker i at bruge et sprog, her engelsk, som giver høj status i den faglige sammenhæng de indgår i, men man kan højne de nordiske modersmåls status, f.eks. ved at udgive fagligt stof på de nordiske modersmål, ved at lette køb af faglitteratur fra de øvrige nordiske lande ved at fjerne bogmoms og gøre nordiske betalingsoverførsler billigere.

Finland

Finlands översättar- och tolkförbund r.y. (Fot) anser spørgsmålet for meget vigtigt og tilslutter sig forslagsstillernes synspunkter om sprogets betydning for identitet. Fot peger på, at det ikke er tilstrækkeligt for informationsudvekslingen mellem de nordiske lande, at afhandlinger og læreprøver skal affattes på et nordisk sprog eller indeholde et resume på et nordisk sprog. De fremhæver betydningen af tilstrækkeligt mange oversættere og tolke i det nordiske samarbejde, således at nordiske borgere kan anvende sit modersmål. Fot støtter forslaget om, at Nordisk Ministerråd skal fremlægge forslag til en nordisk sprogpolitik.

Forskningscentralen *för de inhemska språken (Fcis)* finder, at det er et godt forslag. Fcis er glade for, at de nationale sprogs stilling i uddannelse, forskning og erhverv rejses politisk. Fcis mener ikke, at det er et problem at videnskabelige publikationer publiceres på engelsk. Problemet er, at de ikke også publiceres på eget sprog. Fcis vil ikke modsætte sig brugen af engelsk, men finder det rigtigt at foretage en sprogpolitisk planlægning, således at der skabes en god balance. Fcis gør opmærksom på, at samisk, tegnsprog og romansk også er sprog i Finland, ligesom en række indvandrer sprog.

Finlands författareförbund tilslutter sig forslaget med en understregning af sprogets betydning for identitet.

Finlands facklitterära författare (Fff) glæder sig over, at området har fået politisk opmærksomhed. Fff er ikke imod anvendelsen af engelsk som sådan, men mener at forslaget kan afhjælpe en række problemer. Fff mener, at det vil være vigtigt at finde en metode til at få akademiske bøger og opslagsværker på alle videnskabelige områder udgivet på finsk.

Åland

Föreningen Norden på Åland r.f. støtter forslaget.

Norge

Norsk Språkråd støtter forslaget, både fordi et fællesnordisk sprogpolitik som skal forebygge at sprog i Norden afgiver brugsområder til engelsk vil støtte nationale tiltag og fordi den vil fremme den nordiske sprogforståelse, som også er under pres. NS støtter tanken om krav om resume på et nordisk sprog, da norsk på dette område er trængt samtidig med at der er bred enighed om, at forskningens tilgængelighed for befolkningen er vigtig.

Norsk Språkråd peger på et par uklarheder omkring begrebet "nordiske sprog" og fællesnordiske institutioner". Endelig mener Norsk Språkråd, at de konkrete tiltag kunne suppleres med en fælles sprogpolitik knyttet til medier (sprog-, informations- og kommunikationsteknologi). Et konkret tiltag kunne være skandinavisk sprogede internet tidsskrifter. Foreningen Norden støtter forslaget.

Sverige

Svenska språknämnden (Ss) tilslutter sig forslaget og opmuntrer på det livligste til at det vedtages, da man understreger behovet for et parallelt sprogforhold mellem engelsk og de nordiske sprog. Ss peger på, at forholdet mellem de nordiske sprog og engelsk også bør ses i et bredere perspektiv, således at områderne politik, forvaltning, arbejdsliv, marked, forbrug, kultur, medier, informationsteknik og sundheds- og sygeområdet også inddrages.

Svenska Akademien (SA) tilslutter sig forslaget og peger udover de sprogpolitiske aspekter også på de demokratiske, da ikke alle i befolkningen har lige kundskaber i engelsk og de vil få svært ved at håndhæve deres ret til deltagelse og indsigt. Endvidere peger SA på, at selv højtuddannede ikke kan opnå kundskaber på engelsk, som svarer til deres evne til at udtrykke sig på modersmålet.

Nye undersøgelser har vist, at engelsk som undervisningssprog gør indlæringen vanskeligere, dæmper den kritiske diskussion, mindsker præcision i den videnskabelige meningsudveksling og hæmmer en national terminologi.

SA mener, at der må tilføres nye resurser til den nordisk sproglige terminologiudvikling indenfor videnskab og teknik. Forslaget om et resumé på modersmålet er et enkel og virkningsfuld tiltag. Endvidere må retten til at ansøge om europæisk patent på nationalsproget bevares. SA peger på, at de nordiske lande bør arbejde for at man kan anvende sit eget sprog i EU.

Språkvårdssamfundet (Svs) stiller sig fuldt bag forslaget. svs peger som SA på behovet for samarbejde mellem de nordiske EU-lande i forhold til EU's sprogpolitik og på de demokratiske problemer ved domænetab samt på modersmålets overlegenhed når det gælder intellektuel kreativitet. Svs betragter forslaget om at skrive resume af afhandlinger m.m. på modersmålet er første skridt, som må følges op af adgang til sprogrådgivning, lexikografiske hjælpemidler og terminologisk ekspertise.

Foreningen Norden støtter forslaget og understreger at de nordiske sprog er særligt vigtige, når det drejer sig om kommunikation og indsigt i f.eks. forskningsresultater.

4. Nordisk litteratur om emnet

Nordisk Ministerråds sprogpolitiske referencegruppe, 2001: "Engelska språket som hot och tillgång i Norden". En gruppe forskere/sagkundige under ledelse af Olle Josephsson undersøgte, hvordan engelsk påvirker de nordiske sprog.

Engelsk påvirker de nordiske sprog på 3 måder:

1. Import af låneord (omfanget er ikke så stort som antaget: en avis anvender mellem 0,5 og 2 % engelske låneord).
2. Vekslen mellem sprog under samtale, oftest under informelle samtaler.
3. Domænetab: Virksomheder hvor engelsk bliver arbejdssprog = totalt sprogbytte.

Rapporten gennemgår områderne: Børne- og ungdomsskoler; højskole, universiteter og forskning; arbejdsliv; politik og administration; kultur og medier; forbrug og konstaterer, at Nordens sprog er livskraftige, men at de indenfor visse samfundsområder er ved at blive erstattet af engelsk.

Rapporten advarer mod, at udviklingen i værste fald kan betyde, at engelsk kan blive et elitesprog med efterfølgende sprogkløfter, som bliver til klassekløfter. I bedste fald går udviklingen mod flersprogethed, hvor vi alle behersker og har adgang til såvel engelsk som vort eget modersmål – og også gerne andre modersmål – i forskellige situationer.

Rapporten peger på 4 veje som sprogpolitik i de nordiske lande bør gå:

a. Love og bestemmelser må sikre nordisk sprog på centrale områder: afhandlinger affattet på engelsk skal have en sammenfatning på skandinavisk; forhandlingsunderlag skal foreligge på modersmål; myndigheder og offentlige institutioner skal have hjemmesider og e-postadresser på hjemlige sprog.
b. Fremme flersprogethed på udsatte domæner ved kommunikationstræning på både nordisk og engelsk.
c. De nordiske lande bør skabe en fælles nordisk sprogpolitik for internationale ikke-nordiske sammenhænge, som fremmer de små nationalsprog.
d. Tilvejebringe mere kundskab om, hvordan engelsk og nordiske sprog fungerer sammen i en nordisk hverdag.

5. Udvalgets tidligere arbejde med sprogforståelse

Kultur- og Uddannelsesudvalget afholdt den 29. januar 2002 en minihøring om sprogforståelse i Norden, hvor følgende emner blev belyst:

- Ovennævnte rapport fra Nordisk Ministerråds Sprogpolitiske Referencegruppe
- Læseplanerne i de nordiske lande og læreruddannelse
- Universiteter – Nordiske lektorater
- Sprogteknologi

På baggrund af denne høring skrev udvalget betænkning om A 1279/kultur Medlemsforslag om värn av den nordiska språkgemenskapen, som førte til vedtagelse af rekommandationerne 33/2002 Nordisk språkgemenskap og 34/2002 Kendskab til nordisk sprogfællesskab med en række at-sætninger om bl.a.

- et organ som skal tage ansvar for at udarbejde et handlingsprogram for værn og udvikling af den nordiske sprogforståelse
- nordiske lektorater
- sprog- og kulturportal med skolen som hovedmodtager og andre sprogteknologiske redskaber
- finansiering af udvikling af læremidler
- samlet ordbogsprojekt

Kultur- og Uddannelsesudvalget afholdt den 25. juni 2003 en høring med Olle Josephsson, leder af svensk sprognævn og ansvarlig for ovennævnte rapport fra sprogpolitisk referencegruppe. Josephsson gav udtryk for, at det var vigtigt at udforme national sprogpolitik, som tager højde for, at engelsk er en form for parallelsprog til de nationale sprog, særligt må sprogpolitikken tage højde for, at der kan komme domænetab, når engelsk bliver arbejdssprog.

Også Josephsson pegede på det demokratiske problem og det kvalitetsproblem som opstår, når visse virksomheder og forskning går over til at anvende, hvad han betegnede som et engelsk som ikke står mål med den sproglige præcision, som man kan opnå på sit modersmål.

6. Udvalgets synspunkter

Kultur- og Uddannelsesudvalget kan konstatere, at alle høringssvar entydigt støtter forslaget, ligesom udvalget finder, at forslaget ligger i forlængelse af udvalgets tidligere arbejde med sprogforståelse, hvorfor udvalget umiddelbart vil tilslutte sig forslagets at-sætning.

7. Konklusion

Kultur- og Uddannelsesudvalget foreslår, at

Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd

at fremlægge et ministerrådsforslag til, hvordan sprogpolitik i Norden kan tilrettelægges i lyset af den voksende internationalisering og med henblik på at støtte de nordiske sprog som komplette, samfundsbærende sprog

Frederikshavn, den 23. september 2003

Mikko Alatalo (cent)
Ásta R. Jóhannesdóttir (A)
Heli Berg (fp)
Ole Dorph (Si)
Ragnar Erlandsson (C)
Trond Helleland (H)
Britt Hildeng (A)
Lena Jensen (SV)
Jógvan við Keldu (Ff)
Tuve Skånberg (kd)
Nils-Erik Söderqvist (s)
Arne Toft (S)
Lars Wegendal (s), ordförande

Medlemsförslag

om Domænetab

(Stillet af Ester Larsen (V) og Mittengruppen i Kultur- og Uddannelsesudvalget)

Der er god tradition for samarbejde i Norden både om nabosprogsproblemer og om fælles sprogproblemer for de nordiske sprog. Samarbejdet foregår formelt via Nordisk Ministerråd, Nordisk Sprogråd og de årlige nordiske sprogmøder og via de uformelle netværk, der gennem de formelle organer er etableret mellem sprogfolk i Norden.

Der er i alle de nordiske lande en lang tradition for en national sprogpolitik og sprognormering, når det drejer sig om retstavning, bøjning osv., det som i fagkredse kaldes 'korpusplanlægning'. Derimod er der ikke tradition for normering eller regulering, når det drejer som om, i hvilke sammenhænge og på hvilke funktionsområder man bruger hvilke sprog, det som i fagkredse kaldes 'statusplanlægning'.

Den voksende internationalisering har imidlertid i de senere år ført til en stigende anvendelse af engelsk i kredse, hvor nationalsprogene tidligere har været helt eller næsten helt enerådende. En række undersøgelser, først og fremmest den, som Nordisk Ministerråds sprogpolitiske referencegruppe gennemførte i 2001, viser, at problemet med overgang til overvejende brug af engelsk i større funktionsområder, 'domænetab', er fælles for alle de nordiske sprog. Det viser sig ved, at både undervisnings- og afhandlingssproget for adskillige højere uddannelser, især på det naturvidenskabelige område, er blevet engelsk, at en række virksomheder bruger engelsk som internt koncernsprog, og at erhvervslivet i stigende grad vælger engelske eller engelsklignende betegnelser for deres varer og varetyper.

Dette indebærer i alle landene et kulturelt og demokratisk problem, dels fordi nationalsprogene er den vigtigste bærer af de nationale og kulturelle erfaringer, dels fordi store dele af befolkningerne i de nordiske lande ikke har tilstrækkelige kundskaber og færdigheder i engelsk til at kunne deltage på kvalificeret vis i engelsksprogede sammenhænge. Flere af landene har derfor sat et arbejde i gang med henblik på at tage disse sprogpolitiske udfordringer op, og der er naturligvis ganske nær uformel kontakt mellem adskillige af de mennesker, der arbejder med disse problemstillinger.

I forlængelse af Nordisk Råds rek. 33/2002 Nordisk språkgemenskap og 34/2002 Kendskab til nordisk sprogfællesskab bør Nordisk Ministerråd i sit arbejde med sprogpolitik i lyset af den voksende internationalisering inddrage fælles retningslinier til støtte for de nordiske sprog som komplette, samfundsbærende sprog. Et første skridt i den retning kan være et krav om, at formelle afhandlinger til prøver, eksaminer, og akademiske grader ved universiteter og andre højere læreanstalter i Norden skal være affattet på et nordisk sprog eller være ledsaget af et resumé på et nordisk sprog, dog undtaget egentlige sprogprøver i fremmedsprog. Endvidere bør afhandlinger og rapporter fra fællesnordiske institutioner være affattet på et nordisk sprog eller ledsaget af et resumé på et nordisk sprog.

Derved sikres det, at en større offentlighed kan få kendskab til forskningsresultater på eget sprog, og at man i fagkredse fortsat udvikler sit fagsprog også på et nordisk sprog.

På denne baggrund foreslås det, at

Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd

at fremlægge et ministerrådsforslag til, hvordan sprogpolitik i Norden kan tilrettelægges i lyset af den voksende internationalisering og med henblik på at støtte de nordiske sprog som komplette, samfundsbærende sprog

Lund, den 27. april 2003

Mikko Alatalo (cent)
Heli Berg (fp)
Ragnar Erlandsson (ÅC)
Ester Larsen (V)
Tuve Skånberg (kd)

Udvalgsforslag

om opfølgning på Nordisk Charter for små innovative virksomheder, iværksættere og selvstændig opfindere

(Fremlagt af Næringsudvalget i Nordisk Råd)

1. Forslag

Næringsudvalget foreslår, at

Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd

at der udarbejdes en kort skriftlig statusredegørelse over de nordiske landes aktiviteter i forbindelse med efterlevelse af Nordisk Charter for små innovative virksomheder, iværksættere og selvstændig opfindere og at denne præsenteres overfor Næringsudvalget

2. Baggrund

Næringsudvalget behandlede den 23. oktober 2003 A 1322/næring Medlemsforslag om opfølgning på det Nordiske Charter for små innovative virksomheder, iværksættere og selvstændige opfindere. Under drøftelserne fremgik det at der var bred enighed i udvalget bag indholdet og målsætningerne. Udvalget vedtog enstemmigt forslaget.

På baggrund af Næringsudvalgets forslag, vedtog MR-Næring i oktober 2002 det nordiske charter. Næringsudvalget har på den baggrund afskrevet den pågældende rekommandation, idet man forventer at landene nu som det fremgår af charteret har forpligtiget sig til:

- at styrke innovations- og iværksætter/opfinder-ånden generelt i Norden
- at søge at etablere administrative og lovgivningsmæssige vilkår som kan virke stimulerende på målgruppens udviklingsvilkår, dels nationalt og dels i forbindelse med grænseoverskridende aktiviteter
- at arbejde for at koordinere og styrke kapitaludbuddet i Norden og sikre, at fiskale rammevilkår tager mest muligt hensyn til målgruppens udviklingsbehov
- at bidrage til, at adgangen til udviklingskapital gennem hele virksomhedens livscyklus forbedres
- at lette adgangen til rådgivning, teknologier og forskningsresultater på nordisk plan

Motiveringen for de retningslinier som er anført i charteret er at innovationssystemet ikke i tilstrækkelig grad imødekommer udviklingsbehovet hos de lavest placerede i innovationshierarkiet (helt små innovative virksomheder, selvstændige opfindere samt iværksættere). Det er specielt forhold omkring begrænset udviklingskapital, integreret rådgivning og manglende forståelse for målgruppens konkrete problemer som har været fremhævet.

Ved at bygge bro mellem idé – folk og iværksættere på den ene side og rådgivnings- og investeringsmiljøet på den anden side – på tværs af de nordiske lande, kan man skabe fornyet kraft og fremdrift i underskoven af industrielle innovationer. Udnyttelse af netværk og udviklingskapital på nordisk plan er et vigtigt delmål i den overordnede målsætning.

Det er således hensigten med det nordiske charter, at man på nordisk plan får sat fokus på denne del af innovationsmiljøet, og at målsætningerne i charteret integreres i fremtidige initiativer på nordisk plan.

3. Konklusion

Eftersom det forventes at landene efter 1 års arbejde nu har fået igangsat aktiviteter i relation til charterets retningslinier, ønsker Næringsudvalget en redegørelse for omfanget og substansen af disse aktiviteter. Det foreslås at formandskabslandet på baggrund af en skriftlig statusredegørelse præsenterer resultaterne på et møde med Næringsudvalget.

Næringsudvalget er særligt interesseret i hvorledes de nordiske lande har håndteret indsatsen overfor iværksætter- og opfindermiljøerne, specielt med henblik på hvorledes man sikrer tilstrækkelig støtte og rådgivning i de tidlige faser af udviklingen af forretningsideer.

Næringsudvalget foreslår, at

Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd

at der udarbejdes en kort skriftlig statusredegørelse over de nordiske landes aktiviteter i forbindelse med efterlevelse af Nordisk Charter for små innovative virksomheder, iværksættere og selvstændig opfindere og at denne præsenteres overfor Næringsudvalget

Frederikshavn, den 23. september 2003

Ole Vagn Christensen (S)
Per Erik Granström (s)
Kent Olsson (m), ordförande
Runar Patriksson (fp)
Raymond Robertsen (H)
Steingrímur J. Sigfússon (VG), næstformand
Cecilia Widegren (m)

Medborger- og Forbrugerudvalgets betænkning

Medlemsforslag om att sprida filmen "Lilja 4-ever" till skolungdomar i Norden

(Fremlagt af Medborgar- og Forbrugerudvalget i Nordisk Råd)

(Medlemsforslag se s. 415)

1. Forslag

Medborger- og Forbrugerudvalget foreslår, at

A. Nordisk Råd rekommanderer de nordiske landes regeringer

at som en del af sit arbejde mod kvindehandel og prostitution muliggøre visning af filmen "Lilja 4-ever" i skoler i Norden. Filmvisningen bør forberedes og efterfølges af en diskussion med deltagelse af sagkyndige

B. Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd

at som en del af sit arbejde mod kvindehandel og prostitution muliggøre visning af filmen "Lilja 4-ever" i skoler i nærområderne. Filmvisningen bør forberedes og efterfølges af en diskussion med deltagelse af sagkyndige

2. Baggrund

Medborger- og Forbrugerudvalget har på sit møde i Frederikshavn den 23. september 2003 behandlet A 1323/medborger Medlemsförslag om att sprida filmen "Lilja 4-ever" till skolungdomar i Norden. Sekretariatet fik til opgave, at udarbejde en betænkning på baggrund af udvalgets diskussion om forslaget.

3. Medlemsforslaget

I medlemsforslagets motiveringstekst gøres der opmærksom på, at menneskehandel er et voksende problem i Norden og Nordens nabolande og at dette sker på grund af menneskers desperation og uacceptable menneskesyn. De gør opmærksom på, at filmen "Lilja 4-ever" viser netop denne virkelighed som så mange mennesker i vores nærområde befinder sig i. Det er vigtigt at nordisk ungdom er oplyst om denne situation. Det betones, at et sådan projekt skulle vise at nordisk samarbejde tager afstand fra og arbejder for at modvirke menneskehandel og seksuelt overgreb.

4. Udvalgets synspunkter

Udvalgets medlemmer var enige i, at det var vigtigt at sprede og vise filmen "Lilja 4-ever" i skoler i Norden. Der blev imidlertid, gjort opmærksom på, at den svenske regering har besluttet at støtte visning af filmen "Lilja 4-ever" i gymnasieskoler med 1,5 mill. svenske kroner. Dette sker i samarbejde med Svensk Filminstitut, Rädda barnen m.fl. Samtidig udgives der en argumenteret for, at de øvrige nordiske regeringer burde følge i den svenske regerings fodspor og tage ansvaret for, at filmen vises i skoler i de respektive lande. Der blev endvidere peget på, at

det ikke var mindre vigtigt at vise filmen for ungdom i nærområderne end for nordisk ungdom. Man mente, at Nordisk Ministerråd burde tage ansvaret for at arbejde mod denne målsætning.

5. Konklusion

Medborger- og Forbrugerudvalget forslår, at

A. Nordisk Råd rekommanderer de nordiske landes regeringer

at som en del af sit arbejde mod kvindehandel og prostitution muliggøre visning af filmen "Lilja 4-ever" i skoler i Norden. Filmvisningen bør forberedes og efterfølges af en diskussion med deltagelse af sagkyndige

B. Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd

at som en del af sit arbejde mod kvindehandel og prostitution muliggøre visning af filmen "Lilja 4-ever" i skoler i nærområderne. Filmvisningen bør forberedes og efterfølges af en diskussion med deltagelse af sagkyndige

Frederikshavn, den 23. september 2003

Bendiks H. Arnesen (A)
Marianne Carlström (s)
Sari Essayah (kd)
Lennart Gustavsson (v)
Anne Holmlund (saml)
Risto Kuisma (sd)
Aulis Ranta-Muotio (cent)
Inger René (m)
Berndt Sköldestig (s)

Medlemsförslag

om att sprida filmen ”Lilja 4-ever” till skolungdomar i Norden

(Väckt av Den socialdemokratiska gruppen i Nordiska rådet)

Människohandel är ett växande problem i Norden och våra grannländer som vi inte kan blunda för. Prostitution är inte ett yrke som väljs av fri vilja. Det grundar sig i människors desperation och en oacceptabel människosyn hos de som utnyttjar svagare människor.

Den svenska filmen ”Lilja 4-ever” visar en verklighet som många runtomkring oss lever i. Vi är många som har blivit djupt berörda av filmen. Den har bl.a. visats för ledamöter i Sveriges Riksdag. Filmen belyser en verklighet som vi gärna blundar för. Hur situationen ser ut för människor i vårt närområde, hur människor har blivit handelsvaror, och hur vanliga människor runtomkring oss dagligen utnyttjar andra människors svagheter.

Budskapet i filmen ”Lilja 4-ever” berör oss alla. Vi tycker att denna film borde spridas och visas på skolor i Norden med stöd från Nordiska ministerrådet. Ett sådant projekt skulle visa att vi inom det nordiska samarbetet tar avstånd från och arbetar för att motverka kvinnoförnedring, människohandel och sexuella övergrepp.

Den socialdemokratiska gruppen föreslår att

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

att som en del av sitt arbete mot kvinnohandel och prostitution möjliggöra visning av filmen ”Lilja 4-ever” i skolor i Norden. Filmvisningen bör förberedas och efterföljas av en diskussion med stöd av sakkunniga

Villmanstrand den 25 juni 2003

Arja Alho (sd)
Berit Brørby (A)
Margareta Israelsson (s)
Anita Johansson (s)
Per Kaalund (S)
Asmund Kristoffersen (A)
Rannveig Guðmundsdóttir (A)
Berndt Sköldestig (s)
Ole Stavad (S)
Ilkka Taipale (sd)
Lars Wegendal (s)

Kultur- og Uddannelsesudvalgets betænkning

Medlemsförslag om resehandböcker för Nordens närområden och Västnorden

(Medlemsforslag, se s. 418)

1. Forslag

Kultur- og Uddannelsesudvalget foreslår,

> *at* Nordisk Råd ikke foretager sig yderligere i anledning af Medlemsförslag om resehandböcker för Nordens närområden och Västnorden (A 1324/kultur)

2. Baggrund

Kultur- og Uddannelsesudvalget har behandlet A 1324/kultur Medlemsförslag om resehandböcker för Nordens närområden och Västnorden på sit møde den 23. september 2003.

Forslaget tager udgangspunkt i, at Østersøregionen efter den kolde krigs ophør har forandret sig til en dynamisk zone i kontinuerlig udvikling, hvor samarbejdet på det politiske plan er godt i gang. Forslagsstillerne mener imidlertid, at det er vigtigt for udviklingen i regionen, at landene også bliver åbne for almindelige mennesker, hvorfor man ønsker at der skal produceres rejsehåndbøger over en række områder.

På baggrund af dette anbefaler forslagsstillerne: att Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet att igångsätta ett projekt för skapande av resehandböcker om de nordiska närområdena och om Västnorden.

3. Udvalgets synspunkter

Kultur- og Uddannelsesudvalget tilslutter sig synspunktet om, at Østersøregionen bør være en åben region for almindelige mennesker, også som turister og har stor forståelse for de fremførte ønsker. Men det ligger desværre udenfor Nordisk Ministerråds kompetenceområde at udarbejde rejsehåndbøger. Udvalget mener, at det vil være en god ide at der udarbejdes rejsehåndbøger, om såvel Vestnorden som nærområderne i øst og anbefaler forslagsstillerne at gå videre med sagen andet steds, f.eks. Nordisk Kulturfond.

4. Konklusion

Kultur- og Uddannelsesudvalget foreslår,

at Nordisk Råd ikke foretager sig yderligere i anledning af Medlemsförslag om resehandböcker för Nordens närområden och Västnorden (A 1324/kultur)

Frederikshavn, den 23. september 2003

Mikko Alatalo (cent)
Ásta R. Jóhannesdóttir (A)
Heli Berg (fp)
Ole Dorph (Si)
Ragnar Erlandsson (C)
Trond Helleland (H)
Britt Hildeng (A)
Lena Jensen (SV)
Jógvan við Keldu (Ff)
Tuve Skånberg (kd)
Nils-Erik Söderqvist (s)
Arne Toft (S)
Lars Wegendal (s), ordförande

Medlemsförslag

om reseguider för Nordens närområden och Västnorden

(Väckt av Ilkka Taipale)

Nordiska ministerrådet har åren 1990–91 inlett samarbete med de baltiska länderna, och ett samarbete med närområden i Ryssland kom i gång 1995. Geografiskt täcker ministerrådets närområdessamarbete numera de baltiska länderna, Barentsregionen, länen Arkhangelsk och Murmansk samt Karelska republiken, Leningraddistriktet, staden S:t Petersburg, Kaliningrad och den arktiska samarbetsregionen. Målet med detta samarbete är enligt det senaste samarbetsprogrammet att kartlägga de nationella samt de bi- och multilaterala satsningarna samt att komma med förslag om tyngdpunktsområden för samarbetet. Interaktionen mellan parlamenten och partierna är aktiv och det anses viktigt att förbindelserna även på gräsrotsnivå utvecklas.

Östersjösamarbetet väcker i allt högre grad interesse. Regionen har förändrats från sitt statiska tillstånd under det kalla krigets dagar till den dynamiska zon i kontinuerlig utveckling som den är i dag. Östersjöregionen hör till världens starkaste tillväxtområden och dess betydelse kommer ytterligare att tillta när de baltiska länderna ansluter sig till EU. Sverige vill i programmet för sitt ordförandeskap utveckla den nordiska informationsverksamheten i Kaliningrad och Nordiska ministerrådet prioriterar därtill samarbetet i Västnorden. Alla de nämnda samarbetsområdena omfattas av Den nordliga dimensionen, ett initiativ som förts fram i EU från finskt håll och som är i konstant utveckling.

Samarbetet på det politiska planet är väl i gång, men det är viktigt att våra närområden blir bekanta även för vanligt folk. Det vore angeläget att det systematiskt produceras resehandböcker på alla nordiska språk om dessa närområden: Färöarna, Spetsbergen, Grönland samt Arkhangelsk, Murmansk, Pskov, Novgorod och Kaliningrad. På finska är den första resehandboken om Kaliningrad redan under utgivning, och handböcker om Arkhangelsk och Murmansk är under arbete. Än så länge har det inte varit möjligt att få finansiering för projekt av detta slag ur de nationella medlem för närområdessamarbetet.

Med hänvisning till det ovan anförda föreslås att

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

att igångsätta ett projekt för skapande av resehandböcker om de nordiska närområdena och om Västnorden

Villmanstrand den 24. juni 2003

Ilkka Taipale (s)
Arja Alho (sd)
Ole Dorph (Si)
Risto Kuisma (s)
Steingrímur J. Sigfússon (VG)

Udvalgsforslag

om rabatbilletter for ungdom og studerende

(Fremmet af Kultur- og Uddannelsesudvalget i Nordisk Råd)

1. Forslag

Kultur- og Uddannelsesudvalget foreslår, at

Nordisk Råd rekommanderer de nordiske landes regeringer

at undersøge mulighederne for at gennemføre rabatordninger for ungdom og studerende på statslige og statsligt støttede transport systemer

2. Baggrund

Kultur- og Uddannelsesudvalget har i arbejdet med grænsehindringer mellem de nordiske lande, også kaldet Nordboernes rettigheder, konstateret, at der findes forskellige ordninger for rabat til studerende og ungdom i de nordiske lande.

Kultur- og Uddannelsesudvalget mener, at det vil være en forbedring for såvel unge rejsende/ferierende som for studentermobiliteten, at gennemføre rabatordninger for alle unge og studerende. Udvalget mener særligt, at det vil fremme effekten af den nordiske overenskomst af 3. september 1996 om adgang til videregående uddannelse og overenskomsten om adgang til gymnasielle uddannelser.

De nordiske landes offentlige transport systemer kan reguleres fra parlamenterne, mens de amtslige, kommunale og private ikke lader sig regulere. Det vil imidlertid være ønskeligt, at landene opfordrer til enslydende regler ved alle former for transport. Udvalget har konstateret, at følgende forhold gælder i de nordiske lande:

Danmark

I Danmark har trafikselskaberne traditionelt ikke ført en takstpolitik, der har tilgodeset særlige grupper, altså heller ikke studerende. Undtagelserne herfra har fortrinsvist været børn og pensionister. I ungdomsuddannelserne i Danmark har tilskud til transport været finansieret regionalt af amterne. Tilskuddet gives på baggrund af indskrivning på en ungdomsuddannelse og gives derfor også til elever fra andre lande. I 1997 blev der indført en befordringsrabatordning for videregående uddannelser, denne er en integreret del af den danske studiestøtteordning, retten til rabat følger således retten til Statens Uddannelsesstøtte, SU.

Finland

I Finland er det en betingelse for (de mere betydningsfulde) rabatordninger, at kunne fremvise studenterlegitimation. Mod forevisning af internationale studiekort gives der rabat til museer, kulturelle arrangementer og nogle restauranter og til langdistancebusser. Udenlandske studenter kan indmelde sig i FSF (Finlands Studentkårers Förbund) og dermed opnå samme vilkår som finske studerende (se betingelser nedenfor). Hermed opnår de gratis lægebesøg og rabat ved tandlæger, speciallæger m.m.; adgang til restauranter med offentlig støtte til måltider, således at maks. pris er 2,35 euro; rabat til vandrehjem. Ved togrejser ydes 50 % rabat. Busrejser over

80 km får også 50 % rabat. Medlemmer af ISIC (International Student Identity Card) har ret til lave flypriser, og de ovennævnte rabatter. Det internationale ungdomskort Herkules/ EuRO26/<26 giver i Finland rabat over 800 steder.

Norge

I Norge får studenter 50 % rabat på togrejser, et begrænset antal på alle fjerntog (grøn pris). Rabatordningen gælder også nordmænd med udenlandsk studiebevis og udlændinge som studerer i Norge. I flytoget fra Gardermoen gives også 50 % rabat. Der gives studierabat i den kollektive trafik i Oslo. I langdistancebusser gives 25-50 % rabat både til såvel norske som udenlandske studerende.

Sverige

I Sverige er aldersgrænsen for ungdomsrabat generelt 26 år. Over 26 skal man vise gyldigt studiekort (Studentkort, Mecinatkort, CSN-kort).

Studentkort retter sig til studerende ved högskola eller universitet i Sverige og giver bl.a. rabat til Statens Järnvägar og SAS. Krav: under 26 år og heltidsstuderende. Endvidere gives rabat til: Malmö Aviation, bussföretaget Swebus Express, KLM samt flertallet af lokale selskaber. Som i Finland et kort: Mecenat (CSN, Centrala Studiestödsnämnden), som giver 630.000 studerende ved gymnasier, Komvux og högskolor rabat til en række ydelser, herunder rejser. Euro 26: europæisk rabatkort for unge til mange formål, herunder rejser.

Statens Järnvägar giver studenterabat med Mecenat eller Studentkort, hvis man modtager uddannelsesstøtte for studier med en vis længde. Udenlandske studerende ved svenske universiteter får også rabat med studiekort

SAS sælger ungdomsbilletter til alle under 26 år. Heltidsstuderende over 26 får rabat med studiekort til indenrigsfly.

Busrejser: Swebus giver 20 % rabat til alle studerende med studenterkort. Svenska Buss giver 25 % rabat med studenterkort.

International Student Idenfification Card (ISIC) giver rabat til fly, busser, tog og færger, hvis man er heltidsstuderende, under 26 år.

3. Konklusion

Kultur- og Uddannelsesudvalget ønsker, at forbedre unge og studerendes vilkår, når de rejser i Norden, særligt som led i mobilitetsordninger. De nordiske landes offentlige transport systemer kan reguleres fra parlamenterne, mens de amtslige, kommunale og private ikke lader sig regulere. Det vil imidlertid være ønskeligt, at landene opfordrer til enslydende regler ved alle former for transport.

Kultur- og Uddannelsesudvalget foreslår, at

Nordisk Råd rekommanderer de nordiske landes regeringer

at undersøge mulighederne for at gennemføre rabatordninger for ungdom og studerende på statslige og statsligt støttede transport systemer

Vágar, den 2. august 2003

Ásta R. Jóhannesdóttir (A)
Heli Berg (fp)
Isak Davidsen (At)
Ragnar Erlandsson (ÅC)
Sverre Hoddevik (H)
Lena Jensen (SV)
Jyrki Kasvi (gröna)
Jógvan við Keldu (Ff)
Karen Klint (S)
Ester Larsen (V), næstformand
Tuve Skånberg (kd)
Nils-Erik Söderqvist (s)
Lars Wegendal (s), ordförande
Cecilia Widegren (m)
Signe Øye (A)

Udvalgsforslag

om en nordisk oplæsningskonkurrence – arbejde med nordiske klassikere i grundskolen

(Fremmet af Kultur- og Uddannelsesudvalget i Nordisk Råd)

1. Forslag

Kultur- og Uddannelsesudvalget foreslår, at

Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd

at iværksætte en nordisk oplæsningskonkurrence, hvor der i hvert land udpeges en vinder og at alle vinderbidrag udgives på cd-rom og sættes på hjemmesiden, som en nordisk "oplæsnings-kvintet"

2. Baggrund

Kultur- og Uddannelsesudvalg har drøftet, hvordan man kan højtideligholde forskellige nordiske forfatteres fødselsdage, for derved at gøre opmærksom på deres tidløshed og stadige aktualitet hos nordisk skoleungdom.

Udvalget har i sine overvejelser stiftet bekendtskab med, at man i Danmark har udskrevet en oplæsningskonkurrence for alle 7. klasser. I Island har man haft en lignende konkurrence. Eleverne i hver klasse konkurrerer i oplæsning af en af 3 eventyr udvalgte tekster af ca. 5 minutters varighed. Derefter udpeges skolens bedste, som deltager i en regional konkurrence, endelig afholdes finale mellem de regionale vindere. Ved alle regionale konkurrencer går en af dommerne igen i dommerpanelet, ligesom der er opstillet kriterier af Dansklærerforeningen.

Konkurrencen er offentliggjort i Dansklærerforeningens fagblad og på dennes hjemmeside samt i "Folkeskolen" (lærernes fagblad). Præmier har været 5.000, 3.000 og 2.000 DKK til de klasser, som den vindende elev kommer fra. Udgifterne har været til præmier og rejseudgifter til finalen. Arbejdet med at finde tekster og det redaktionelle og faglige arbejde er udført af foreningen.

Arbejdet med oplæsning har givet eleverne i de deltagende klasser en anden oplevelse med den klassiske tekst. De har oplevet "at man også havde følelser dengang".

3. En nordisk oplæsningskonkurrence

Koncept

Der udpeges årligt en ny forfatter, som eleverne skal læse tekster af, begyndende med H.C. Andersen i 2005. Der udpeges 5 + 3 vindere, som indgår i en "bedste oplæsere i Norden" base. Deres bidrag kan laves som cd-rom og lægges på hjemmesiden og derefter indgå i undervisningen om nordisk sprogforståelse. Det virtuelle børnebibliotek, Bibbi, (www.bibbi.nu) kunne publicere oplæsningerne.

Udøvere

Det er vigtigt, at inddrage de nationale modersmåls faglærer foreninger, som skal udføre en del af arbejdet. Ledningsgruppen for sprogsamarbejdet må således i kontakt med disse foreninger.

Tekster vælges af den nationale modersmåls faglærer forening, som også udarbejder ordforklaringer og eventuelle uddybende kommentarer om lokale forhold samt opstiller kriterier for dommernes vurdering. De nationale foreninger distribuerer disse på deres hjemmesider og i deres fagblade.

Det nordiske element

Det nordiske element består i, at der samtidig i de nordiske lande gennemføres en "begivenhed" for alle 7. klasser (eller 6. klasser), at eleverne får kendskab til andre landes klassikere og at der udarbejdes materiale om vinderne, som kan bruges i undervisningen om de nordiske sprog.

Finansiering

Forslaget bør rettes til Nordisk Ministerråd, hvilket vil gøre det muligt med en grundfinansiering. Forslag kan rettes mod ordninger på sprogområdet, altså Nordplus Sprog (se side 80 i Förslag till Nordiska ministerrådets planer och budget 2004), eller Ledningsgruppen for Sprogsamarbejde (se side 82 i budgetforslag 2004). Såfremt det skal under Nordplus Sprogs budgetpost skal der ansøges fra en aktør. Ledningsgruppen kan selv iværksætte projekter.

Forslaget kunne også finansieres over de strategiske kultursatsninger, men det vurderes at det er vigtigt at inddrage de nationale faglærer miljøer og det vil være vanskeligere hvis 2 sektorer under Nordisk Ministerråd inddrages.

Endelig kunne forslaget finansieres under Nordisk litteratur- og bibliotekskomite (Nordbok), (se side 52 i budgetforslag 2004), som bl.a. har følgende mål: at tage initiativ til og deltage i projekter som udbreder kendskabet til nordisk litteratur.

Der henvises dog til ovenstående argument om at inddrage nationale faglærer miljøer. Dog bemærkes at Bibbi udarbejdes af Nordbok og Nifin (Nordens institut i Finland), så et vist samarbejde mellem sektorer bør sikres.

Kultur- og Uddannelsesudvalget mener, at det ville være relevant at give opgaven til Ledningsgruppen for Sprogsamarbejde, som kan samarbejde med Nordbok og Nifin.

4. Konklusion

Kultur- og Uddannelsesudvalget foreslår, at

Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd

at iværksætte en nordisk oplæsningskonkurrence, hvor der i hvert land udpeges en vinder og at alle vinderbidrag udgives på cd-rom og sættes på hjemmesiden, som en nordisk "oplæsnings-kvintet"

Vágar, den 2. august 2003

Ásta R. Jóhannesdóttir (A)
Heli Berg (fp)
Isak Davidsen (At)
Ragnar Erlandsson (ÅC)
Sverre Hoddevik (H)
Lena Jensen (SV)
Jyrki Kasvi (gröna)
Jógvan við Keldu (Ff)
Karen Klint (S)
Ester Larsen (V), næstformand
Tuve Skånberg (kd)
Nils-Erik Söderqvist (s)
Lars Wegendal (s), ordförande
Cecilia Widegren (m)
Signe Øye (A)

Udvalgsforslag

om en handlingsplan for samarbejdet med Nordvestrusland

(Fremmet af Velfærdsudvalget, Medborger- og Forbrugerudvalget samt Miljø- og Naturresurseudvalget i Nordisk Råd på baggrund af A 1313/miljø)

(Medlemsforslag A 1313/miljø, se s. 427)

1. Forslag

Velfærdsudvalget, Medborger- og Forbrugerudvalget samt Miljø- og Naturresurseudvalget foreslår, at

Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd

at påbegynde udarbejdelsen af en handlingsplan for et styrket nærområdesamarbejde med Nordvestrusland inden udgangen af 2004

2. Baggrund

Midtergruppen i Nordisk Råd foretog i 2002 en rejse til Murmansk-området i Nordvestrusland. På baggrund af studierejsen fremsatte gruppen et medlemsforslag A 1313/miljø om "miljö och livskvalitet i Murmansk, Ryssland". Der henvises desuden til Nordisk Råds rekommandation 14/2002 Vattenvård och hälsa i Karelska republikken (A 1293/miljö) samt 34/1998/när Uppbyggnad av medborgarsamhällen i Murmansk (A 1187/när).

Kort resumé af det fremsatte medlemsforslag

Forslaget tager udgangspunkt i, at Murmansk-området er ramt af store miljøproblemer. Samtidig rummer området store naturrigdomme i form af ved og fossile brændstoffer, der bliver udnyttet til eksport ud af området. Desuden findes verdens største koncentration af kernereaktorer i dette område. Miljøbevidstheden blandt lokalbefolkningen er stigende, og der findes civile interesseorganisationer. I forslaget konstateres, at miljøproblemerne er velkendte og at der findes relevante (internationale) aktører og finansieringskilder til at forbedre livsvilkårene i Murmansk-området. Det fremhæves, at der bør ske en samordning af den nationale og den internationale finansiering, og at der er behov for at effektivisere og forbedre gennemførelsen af de internationale projekter i området; herunder at finde enighed om en lettelse for de internationale projekter i spørgsmål om skat og ansvar. En måde at opnå bedre kontrol med projekternes rette gennemførelse kunne være at give de russiske interesseorganisationer (NGO'er) ret til at indtræde i de kontrolorganer, der tilser, at miljøbistanden anvendes i overensstemmelse med hensigterne. Murmansk-områdets miljøproblemer er enorme, men desuden bør der også lægges vægt på at fremme befolkningens sundhedstilstand og afhjælpe sociale problemer.

Behandling af medlemsforslaget

Medlemsforslaget er blevet behandlet i Miljø- og Naturresurseudvalget. Miljø- og Naturresursudvalget, Velfærdsudvalget samt Medborger- og Forbrugerudvalget afholdt desuden den 25. juni 2003 en høring i Villmanstrand i Finland, hvor Nordisk Ministerråds nærområdesamarbejde med Nordvestrusland blev drøftet.
På baggrund af høringen – og i fuld forståelse med forslagsstillerne – besluttedes det at udarbejde nærværende fælles udvalgsforslag, Handlingsplan for samarbejdet med Nordvestrusland, der omfatter samarbejdet med Nordvestrusland generelt.

3. Udvalgenes synspunkter

Udvalgene ønsker en fortsat markant og synlig indsats med det nordiske nærområdesamarbejde. Udvalgene finder, at samarbejdet med Nordvestrusland yderligere skal styrkes i de kommende år og at dette bør ske i henhold til en velplanlagt strategi, der tager hensyn til såvel behovene i Nordvestrusland, de nordiske styrkeområde som øvrige internationale samarbejdspartneres aktiviteter i området. Desuden må væksten i samarbejdet med Nordvestrusland tilrettelægges, således at udfasningen i de baltiske lande sker på en forsvarlig måde i takt med, at sædvanlige samarbejdsrelationer med de nye EU-lande opbygges. Handlingsplanen må udformes, så den bedst muligt tjener som instrument i virkeliggørelsen af strategien for EU's nordlige dimension.

Det nordiske samarbejde med Nordvestrusland skal medvirke til fortsat udvikling af demokrati og bæredygtig økonomisk udvikling langs EU's nordøstlige grænse. Samarbejdet bør i særlig grad rette sig mod en forbedret miljøtilstand i området og mod forbedringer på det sociale og sundhedsmæssige område for befolkningen. Udvalgene finder i den sammenhæng umiddelbart spørgsmålet om håndtering af radioaktivt affald, vandforsyning og spildevandsrensning af største betydning og ønsker disse områder prioriteret højt i det kommende samarbejde. Udvalget er bekendt med, at Nordisk Ministerråd har eksisterende planer for nærområdeindsatsen inden for de forskellige sektorer. Udvalget finder imidlertid, at der i forhold til samarbejdet med Nordvestrusland er behov for en selvstændig handlingsplan.

4. Konklusion

Handlingsplanen for det styrkede Nordvestruslandssamarbejde bør på den baggrund identificere emner og lokaliteter for det nordiske samarbejde samt samarbejdspartnere blandt såvel myndigheder som interesseorganisationer. De russiske partnere må inddrages på både lokalt/regionalt og federalt niveau i forbindelse med strategiens tilblivelse. Ligeledes bør NIB (Nordisk Investeringsbank) og Nefco (Nordisk Miljøfinansieringsinstitut) konsulteres. Handlingsplanen må omfatte initiativer til at tilskynde den nordiske resursebase til at engagere sig i samarbejde med Nordvestrusland – herunder kompetenceopbygning og udvekslingsprogrammer for unge, for fagfolk, for politikere og for ledere af interesseorganisationer, NGO'er. Ministerrådets budgettering og regnskabsaflæggelse bør fremover udarbejdes, så udviklingen i fordeling til sektorer og lande kan følges.

Nordisk Råd indgår gerne i en løbende dialog med ministerrådet under arbejdet med udarbejdelsen af handlingsplanen.

Velfærdsudvalget, Medborger- og Forbrugerudvalget samt Miljø- og Naturresurseudvalget foreslår, at

Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd

at påbegynde udarbejdelsen af en handlingsplan for et styrket nærområdesamarbejde med Nordvestrusland inden udgangen af 2004

Frederikshavn, den 23. september 2003

Bendiks H. Arnesen (A)
Line Barfod (EL)
Per Berthelsen (D)
Sinikka Bohlin (s)
Marianne Carlström (s)
Drífa Hjartardóttir (Sj)
Sari Essayah (kd)
Barbro Feltzing (mp)
Lennart Guvstavsson (v)
May Elisabeth Hansen (SV)
Agne Hansson (c)
Anne Holmlund (saml)
Margareta Israelsson (s)
Anita Knakkergaard (DF)
Asmund Kristoffersen (A), leder (Miljø)
Risto Kuisma (sd)
Pehr Löv (sv), ordförande (Vælfærd)
Aulis Ranta-Muotio (cent)
Inger René (m)
Gabriel Romanus (fp)
Simo Rundgren (cent)
Elisabeth Røbekk Nørve (H)
Sigurður Kári Kristjánsson (Sj)
Berndt Sköldestig (s)
Ilkka Taipale (sd)
Satu Taiveaho (sd)

Medlemsförslag **A 1313/miljø**

angående miljö och livskvalitet i Murmansk, Ryssland

(Väckt av Mittengruppen i Nordiska rådet)

Stora delar av Kolahalvön har drabbats av svåra miljöproblem. I Murmansk är problemen stora och akuta. Missbruk och misskötsel av skogstillgångar, industrins expansion särskilt under de senaste 30 åren och avsaknad av medel till att bekämpa miljöförstöring och till sanering har allvarligt förstört flora och fauna i Murmansk. I Murmansk finns dessutom världens största koncentration av kärnreaktorer.

Murmanskområdets närmaste grannar är Norge, Finland och Sverige, men miljöföroreningar känner inga gränser. Dessutom är naturtillgångarna i området oöverskådligt stora. Gas- och oljeförekomsterna skapar idag grunden till områdets ekonomi. Det anses att centrala Europa, om 20–30 år, kommer att vara beroende av energi från Barentsområdet om inte omställningen till förnyelsebar energi ökar i takt med behoven. För att förhindra spridning av dagens miljöavfall och för att förhindra upprepning av de miljökatastrofer liknande de som förorsakades av gruvindustrin under sovjettiden bör Murmansk ges högsta prioritet för stöd i sin utveckling så att hänsyn tas till de gränser naturen i sig sätter, d.v.s. inom ramen för ett hållbart samhälle.

Med hänsyn till att miljön var ett okänt begrepp under sovjettiden, än mindre att miljön kunde dö eller att den behöver vårdas, kan förändringen i människors miljömedvetenhet under de senaste åren ses som en snabb och positiv utveckling. Under de senaste tio åren har invånarna i Murmansk insett vilket tillstånd miljön i området befinner sig i. Vanligen uppmärksammas saker först när skadan/katastrofen redan är ett faktum. Avsaknaden av kontinuerlig information och upplysning är stor.

Miljöproblemen är identifierade, men svåra att åtgärda på grund av olika tekniska och strukturella hinder. Det finns gott om lämpliga stödformer för Murmanskområdet. Där finns också gott om aktörer som arbetar för att förbättra livsvillkoren. Ett sätt att få samarbetet i Barentsområdet att fungera är att samordna de nationella och de internationella finansieringarna. Både teknisk och finansiell hjälp från utlandet behövs. Förutom nödvändigheten av stora investeringar behövs effektivisering och förbättring av genomförandet av de internationella projekt som redan pågår i området. Ytterligare förhandlingar med de ryska myndigheterna bör ske för att finna enighet vad beträffar underlättande av internationella projekt i frågor som hänför sig till beskattning och ansvar. EU:s miljökommissionär Margot Wallström har uttalat stark kritik till att internationella överenskommelser ännu inte undertecknats från rysk sida och att tullhinder fortfarande är ett biståndsproblem.

Ett sätt att uppnå bättre kontroll kunde vara att ge medborgarorganisationer, s.k. NGO:s rätt att ingå i de kontrollorgan som bevakar att miljöbistånd verkligen används till de ändamål som de är avsedda för.

Även om området i första hand har enorma miljöproblem bör även befolkningens hälso- och sociala problem uppmärksammas. Ren miljö utgör den grundläggande förutsättningen för god folkhälsa. Särskild uppmärksamhet bör även fästas vid smittsamma sjukdomar, narkotikamissbruk och trafficking.

Mittengruppen föreslår att

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

att verka för att det ställs krav på de ryska myndigheterna att ge ryska miljöorganisationer rätt till insyn i kontrollkommittéer vid internationellt finansierade miljöprojekt

att verka för att öka insatserna för att säkra en trygg hantering och förvaring av atomavfall

att bidra till att förebygga sociala problem, framför allt narkotikamissbruk och trafficking

att sätta fokus på områdets hälsoproblem (t.ex. smittosamma sjukdomar) och hälsovårdens resursproblem

Helsingfors den 28. oktober 2002

Ísólfur Gylfi Pálmason (F)
Marianne Jelved (RV)
Jens Christian Larsen (V)
Arne Lyngstad (KrF)
Pehr Löv (sv)
Hannes Manninen (cent)
Ragnwi Marcelind (kd)

Udvalgsforslag

om nordisk-baltisk uddannelses- og forskningsområde

(Fremmet af Kultur- og Uddannelsesudvalget i Nordisk Råd)

(Bilag: Handlingsplan for uddannelses- og forskningsområdet mellem de baltiske og nordiske lande samt Nordvestrussland 2004-2006, se s. 432)

1. Forslag

Kultur- og Uddannelsesudvalget foreslår, at

Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd

1) *at* arbejde videre med Handlingsplan for utdannelses- og forskningsområdet mellom de baltiske og nordiske land samt Nordvest-Russland 2004–2006
2) *at* indkalde de nordiske og baltiske undervisnings- og forskningsministre til møde for at drøfte handlingsplanen og fremtidigt regionalt samarbejde i EU

2. Baggrund

Kultur- og Uddannelsesudvalget har i overensstemmelse med "Ny Nordisk Dagsorden" vitaliseret samarbejdet med Baltisk Forsamlings Kultur-, Uddannelses- og Forskningsudvalg. På møde den 29. april 2003 i Lund vedtog de to udvalg et fælles samarbejdspapir.

På mødet blev de to udvalg orienteret om Nordisk Ministerråds samarbejde med de baltiske lande. Det fremgik, at ministerrådet har udarbejdet udkast til Handlingsplan for udannelses- og forskningsområdet mellom de baltiske og nordiske lande samt Nordvestrussland 2004–2006. Dette udvalgsforslag har til hensigt, at gøre de parlamentariske organer i Norden og Baltikum bekendt med handlingsplanen.

De to udvalg besluttede, at samarbejdet i 2003 skulle handle om et nordisk-baltisk uddannelses- og forskningsområde. I 2004 bliver temaet "Kvalitet i skolen".

Der har tidligere været samarbejde mellem Nordisk Råd og Baltisk Forsamling på uddannelsesområdet. Resultatet var rek. 7/2000 om ungdomsudveksling og en tilsvarende i Baltisk Forsamling. Denne afskrives i 2003, da ideerne videreføres i ministerrådets handlingsplan.

3. Kultur- og Uddannelsesudvalgets kommentarer til udkast til handlingsplan

Generelt

Kultur- og Uddannelsesudvalget vil indledningsvis bifalde, at ministerrådet (undervisningsministrene) har taget initiativ til udarbejdelsen af denne handlingsplan, som følger op på ministerrådets overordnede nærområdestrategi.

Udvalget støtter handlingsplanens politiske målsætninger om 1) at udvikle et fælles nordisk-baltisk uddannelses- og forskningsområde og 2) at udbygge det nordiske samarbejde med russiske myndigheder og institutioner på uddannelses- og forskningsområdet.

Udvalget mener, at ministerrådet foretager en korrekt disposition ved at flytte det finansieringsmæssige fokus mod NordvestRussland og videreudvikle samarbejdet med de baltiske lande på grundlag af principper om medfinansiering.

Baltisk-nordisk ministermøde

Kultur- og Uddannelsesudvalget mener, at udkast til handlingsplan vidner om en meget omfattende forberedende dialog med myndigheder i de baltiske lande. Udvalget savner imidlertid oplysninger om, at der har været kontakt mellem de baltiske og nordiske undervisnings- og forskningsministre.

Udvalget vil derfor opfordre til, at der afholdes et baltisk-nordisk ministermøde. Udvalget mener, at et sådant møde vil være af stor betydning for det fremtidige regionale samarbejde.

Særligt henset til EU's forestående udvidelse er det meget vigtigt, at Norden sikrer sig gode kontakter i de nye EU-medlemslande og skaber gode samarbejdsrelationer, hvor de to regioner kan lære af hinanden, som det også understreges i handlingsplanen.

Forhandlingerne om EU's udvidelse har vist, at de baltiske lande stort set har afsluttet tilpasningen til "Videnskab og forskning" (kapitel 17) og "Uddannelse og erhvervsuddannelse" (kapitel 18) og at de havde fået mulighed for at deltage i EU's fællesskabsprogrammer. Også området gensidig anerkendelse af uddannelser (ved opfyldelse af visse minimumskrav) er i forbindelse med fri bevægelighed for personer, omfattet af udvidelsesaftalerne. Den store forskel vil blive, at landene nu selv skal finansiere deres egen medvirken næsten fuldstændigt, hvilket også er forudsætningen for Nordisk Ministerråds handlingsplan. Udvalget mener, at de nordiske lande har et særligt ansvar for, at de baltiske lande også reelt kan klare sig i konkurrencen i EU.

Fælles nordisk-baltisk uddannelses- og forskningsområde

I handlingsplanen henvises til et nordisk-baltisk ministermøde i 1997 og den efterfølgende rapport "Möjligheterna att upprätta ett gemensamt utbildningsrum i Norden och i Baltikum", som konkluderer, at der ikke er formelle, men alene praktiske barrierer for et uddannelsesområde for højere uddannelse.

Ministerrådet har med den foreliggende handlingsplan valgt at udvide områderne for samarbejde til også at omfatte voksenoplæring, skolesamarbejde og forskning, hvilket udvalget fuldt ud støtter. Særligt vil udvalget se frem til at se, hvilke tiltag ministerrådet iværksætter på skoleområdet for at lave de netværk, som Nordisk Råd efterspurgte i rek. 7/2000.

Ministerrådet meddeler i handlingsplanen, at man vil åbne de nordiske støtte- og mobilitetsprogrammer for baltiske borgere på lige fod med nordboerne, såfremt dette er et ønske hos de baltiske lande.

Prioriterede samarbejdsområder

Ministerrådet foreslår, at der udpeges en række prioriterede områder. I dialogen med samarbejdsparterne i Baltikum og Nordvestrusland er der blevet peget på: Forskning og forskeruddannelse, kvalitetssikring af uddannelsessystemerne, pædagogisk udvikling, netværk mellem skoler, drop-out-problematikken, elever med specielle behov, en inkluderende skole, mobilitet samt finansieringsmodeller for skoler.

Kultur- og Uddannelsesudvalget mener, at alle disse emner er vigtige og bør gøres til genstand for samarbejde, og vil opfordre til at man starter med det overordnede tema: Kvalitet i skolen. Kultur- og Uddannelsesudvalget planlægger en parlamentarisk konference om dette emne 2.-3. februar 2004, hvor også Baltisk Forsamlings Kultur-, Uddannelses- og Forskningsudvalg vil blive inviteret.

Samarbejdsformer

Ministerrådet vil anvende forskellige instrumenter:

- gensidig information
- gensidige invitationer til møder/konferencer/seminarer
- de nordiske støtte- og mobilitetesprogrammer (Nordplus Nabo, NorFA's forskeruddannelsesnetværk og Nordplus Voksen)
- projektsamarbejde (med sigte på at nedbryde barrierer for elever, studerende, lærere, akademikere og administrativt personale)

Kultur- og Uddannelsesudvalget finder, at disse instrumenter har virket tilfredsstillende hidtil og tilslutter sig, at de fortsat anvendes.

Styringsgruppe

Kultur- og Uddannelsesudvalget mener, at det er en god løsning at oprette en nordisk-baltisk-russisk samarbejdsgruppe, (NBR co-operation group), som skal træffe beslutninger om policyspørsmål for handlingsplanens virkefelt, inklusive Nordplus Nabo og NorFA Nabo. Også at sekretariatsfunktionen varetages af en styregruppe med et nordisk, et baltisk og et russisk medlem forekommer hensigtsmæssigt.

4. Kultur- og Uddannelsesudvalgets synspunkter

Kultur- og Uddannelsesudvalget har i sine overvejelser inddraget Högskoleverkets rapport 2003:8 R "Över Östersjön, om högskola och högskolesamarbete i Sveriges östra närområde".

Det fremgår af rapporten, at der findes en mangfoldighed af samarbejdsaktiviteter inden for de fleste samarbejdsområder, både på akademisk grunduddannelsesniveau og på forskerniveau, samarbejdet handler både om studenterudveksling og i stadig stigende grad om netværk.

De baltiske landes parathed til at indgå i EU's samarbejde om uddannelse og forskning på lige vilkår og de mange samarbejdsrelationer, som påvises i Högskoleverkets rapport vidner om, at der er stor interesse for samarbejde til og fra Baltikum. Særligt det stadigt stigende antal netværker, som omtales i Högskoleverkets rapport vidner om, at der også kan opnås udbytte af samarbejdet.

Kultur- og Uddannelsesudvalget er som tidligere nævnt enige i, at ministerrådet foretager en korrekt disposition ved at flytte det finansieringsmæssige fokus mod Nordvest-Russland og videreudvikle samarbejdet med de baltiske lande på grundlag om principper om medfinansiering, men vil dog tillægge, at det også er vigtigt at være opmærksom på såvel baltiske studerendes og forskeres private økonomi som mindre velbeslåede universiteter ikke har samme omfang som nordiske, hvilket i særlig grad vil stille krav til Nordplus Nabo.

5. Konklusion

Kultur- og Uddannelsesudvalget foreslår, at

Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd

1) *at* arbejde videre med handlingsplan for uddannelses- og forskningsområdet mellem de baltiske og nordiske lande samt Nordvest-Russland 2004–2006

2) *at* indkalde de nordiske og baltiske undervisnings- og forskningsministre til møde for at drøfte handlingsplanen og fremtidigt regionalt samarbejde i EU

Frederikshavn, den 23. september 2003

Mikko Alatalo (cent)
Ásta R. Jóhannesdóttir (A)
Heli Berg (fp)
Ole Dorph (Si)
Ragnar Erlandsson (C)
Trond Helleland (H)
Britt Hildeng (A)
Lena Jensen (SV)
Jógvan við Keldu (Ff)
Tuve Skånberg (kd)
Nils-Erik Söderqvist (s)
Arne Toft (S)
Lars Wegendal (s), ordförande

Bilag

Handlingsplan for utdannings- og forskingsområdet mellom de baltiske og nordiske land samt Nordvest-Russland 2004–2006

1. Nordisk Ministerråds overordnete nærområdestrategi

Nordisk Ministerråds samarbeid med Nordens nærområder omfatter Danmark, Finland, Island, Norge og Sverige og de tre selvstyrende områdene Færøyene, Grønland og Åland på nordisk side og Estland, Latvia, Litauen og Nordvest-Russland i Nordens nærområder. På grunn av Nordvest-Russlands utstrekning, har Nordisk Ministerråd valgt å prioritere samarbeid med grensenære strøk. Ministerrådets samarbeid med nærområdene har pågått siden 1990 og ble sist fornyet gjennom rapporten "Nærmare Norden" i 2001. På grunnlag av denne ble et ministerrådsforslag for en ny overordnet nordisk nærområdestrategi og et ministerrådsforslag om et nytt arktisk samarbeidsprogram behandlet og godkjent av Nordisk Råd på sesjonen 31. oktober 2001. Dokumentene tar også hensyn til vismannsrapporten "Öppet för världens vindar" og oppfølgingsrapporten "Ny nordisk dagsorden".

I global sammenheng er det viktig for de nordiske land å bidra til utviklingen på utdannings- og forskningsområdet gjennom et regionalt samarbeid. Samarbeidet i nordisk regi søkes nå utvidet og forsterket gjennom enda tettere samarbeid med våre nærmeste naboer i øst. Dette vil gi større gjennomslagskraft til regionen i internasjonal sammenheng.

Hovedprinsippene i Nordisk Ministerråds gjeldende overordnete strategi implementeres ved at prosjektvirksomheten konsentreres om større, politisk relevante prosjekt som synliggjør Nordisk Ministerråds innsats i området. Det vil bli foretatt en selektiv prioritering med hensyn til hvilken type prosjekt som skal utføres i det enkelte land. På bakgrunn av EUs utvidelsesprosess forutsettes samarbeidet med de baltiske land suksessivt å forandre karakter til ordinært myndighetssamarbeid samtidig som tyngdepunktet i deler av samarbeidet trinnvis kommer til å flyttes til det russiske nærområdet. Kontakten med landene i nærområdene vil bli bedret ved at Nordisk Ministerråds informasjonskontorer i regionen benyttes mer aktivt i implementeringen av prosjektene. Informasjon om Nordisk Ministerråds virksomhet i nærområdene skal effektiviseres og gjøres mer tilgjengelig. Dette dreier seg både om virksomheten generelt og utvekslingsordningene spesielt. I alle aktivitetene vil det bli vurdert om det er mulig å fremme samarbeidet med den frivillige sektoren.

2. Handlingsplan for samarbeid innen utdannings- og forskningsområdet

Med bakgrunn i dokumentene nevnt ovenfor og i NMRs strategi for det nordiske utdannings- og forskningssamarbeidet 2002–2004 har den nordiske embetsmannskomiteen for utdanning og forskning (EK-U) besluttet å legge fram et forslag til en konkret handlingsplan for samarbeidet med Nordens nærområder på utdannings- og forskningsområdet. Forhåpningen er at handlingsplanen skal bidra til et nærmere samarbeid på området mellom Norden og nærområdene og også til økt samarbeid innen nærområdene. Det videre samarbeidet tar også sikte på å styrke samarbeidet med de nordiske informasjonskontorene, videreutvikle den etablerte kontakten på myndighetsnivå og ta initiativ til mer systematisk kontakt med representanter for utdannings- og forskningssektoren selv.

Handlingsplanen skal gi forslag til hvordan NMRs reviderte og overordnete nærområdestrategi skal innrette arbeidet på områdene utdanning, forskning og IT-politikk. Forslagene til struktur og innhold er gjort på grunnlag av samtaler med russiske og baltiske utdanningsmyndigheter, behandling i styringsgruppene Nordisk skolesamarbeid (NSS), Styringsgruppen for folkeopplysning og voksenopplæring (Fovu), Nordisk forskningspolitisk råd (FPR) og Styringsgruppen for nordisk samarbeid innen høgre utdanning (Høgut), IT-policy-gruppen og i samarbeid med de nordiske informasjonskontorene.

Handlingsplanen foreslås for perioden 2004–2006, og utvikles parallelt med Nordisk Ministerråds rammeprogram for nærområdene 2003–2005 og tilhørende arbeidsplan. Handlingsplanen foreslås godkjent av både de nordiske, baltiske og russiske utdanningsmyndigheter.

3. Politiske målsetninger

Det er to politiske hovedmålsetninger som legges til grunn for utdannings- og forskningssektorens handlingsplan for samarbeid med nærområdene:

1. utviklingen av et felles nordisk-baltisk utdannings- og forskningsområde
2. utbygge det nordiske samarbeidet med russiske myndigheter og institusjoner på utdannings- og forskningsområdet

Estland, Latvia og Litauen søker medlemskap i Den europeiske union, og det forventes at disse landene blir medlemmer EU i den perioden denne handlingsplanen gjelder for. Fokus for fellesnordiske finansieringsinnsatser flyttes samtidig mot Nordvest-Russland i tråd med NMRs nærområdestrategi. Dette innebærer at samarbeidet med de baltiske landene opprettholdes og videreutvikles på likeverdig basis.

I tråd med NMR's strategi for utdanning og forskning 2000–2004 er det viktig å understreke at de nordiske land legger vekt på synlighet, samtidighet og sammenheng også i sine relasjoner til og baltiske land og Nordvest-Russland. Likeså legger ministerrådet vekt på gjensidighet, som betyr at aktivitetene skal baseres på behovene hos alle involverte partnerne i samarbeidet.

Det foreslås at det i forbindelse med EK-U 2. desember 2003 blir tatt initiativ til å arrangere et felles nordisk-baltisk-russisk embetsmannsmøte for å etablere hensiktsmessige samarbeidsrelasjoner mellom landene og for å gi konkrete prioriteringer til oppfølging av handlingsplanen.

Utviklingen av et felles nordisk-baltisk utdannings- og forskningsområde

Nordisk Ministerråd vil fortsette og videreutvikle samarbeidet med de baltiske land med initiativer knyttet til utviklingen av et nordisk-baltisk utdannings- og forskningsområde. Initiativet ble først tatt på et nordisk-baltisk ministermøte i 1997 og fulgt opp gjennom et felles prosjekt på området høgre utdanning som i 1999 resulterte i rapporten "Möjligheterna att upprätta ett gemensamt utbildningsrum i Norden och i Baltikum". Konklusjonene i rapporten var blant annet at det ikke er formelle, men praktiske barrierer for et utdanningsområde innen høgre utdanning.

Med denne handlingsplanen vil NMR legge grunnlag for en videreføring av arbeidet med et felles nordisk-baltisk utdanningsområde – og denne gang innenfor både voksenopplæring, skolesamarbeidet, høgre utdanning og forskning. Hvor langt det er ønskelig og mulig å utvikle et fellesskap vil variere mellom utdanningsnivå og forskningsområder.

Målet med arbeidet er ikke harmonisering av utdanningssystemene i regionen. Samarbeidet må bygge på landenes ulikheter med de nasjonale og kulturelle særtrekk som eksisterer. Dette betyr at landene bygger opp ulike utdanningssystemer, men at systemene skal bli mer transparente for brukerne på både individ-, institusjons- og myndighetsnivå.

I planperioden bes de baltiske landene vurdere om det er av interesse for et ytterligere forsterket regionalt samarbeid. I så fall vil Nordisk Ministerråd blant annet vurdere å åpne de nordiske støtte- og mobilitetsprogrammene slik at balterne kan delta i de nordiske programmene på lik linje med nordboerne. En konsekvens av dette vil i så fall være at man må ta stilling til hvordan språkpolitikken skal tilpasses et slikt samarbeid. I aktiviteter der baltere deltar, vil arbeidsspråket normalt være engelsk.

Utbygge det nordiske samarbeidet med russiske myndigheter og institusjoner på utdannings- og forskningsområdet

Det russiske nærområdet er for Norden definert som de administrative områdene (oblast) Arkhangelsk og Murmansk, Den Karelske Republikken, Leningrad oblast, St. Petersburg regionen og Kaliningrad oblast samt samarbeidet med den arktiske regionen.

I perioden vil også satsingen i Nordvest-Russland trappes opp til fordel for det nordiske samarbeidet med Baltikum. Det er av største viktighet at satsningene skjer i samforståelse med russerne selv, både innholds- og prosjektmessig. I stedet for å arbeide med hele det store geografiske området som er definert som samarbeidsområde, foreslås det at NMR i samarbeid med russerne velger ut ett eller flere av områdene pr år for større og mer konsentrerte satsinger.

4. Prioriterte områder for samarbeid

For å oppnå best mulig effekt av samarbeidet mellom de berørte landene, foreslås det at man peker ut et begrenset antall prioriterte områder. I samtaler mellom NMR og utdanningsmyndighetene ble følgende tema pekt på som spesielt interessante fra baltisk og russisk side: Forskning og forskerutdanning, kvalitetssikring av utdanningssystemene, pedagogisk utvikling, nettverk mellom skoler, drop-out-problematikken, elever med spesielle behov, en inkluderende skole, mobilitet samt finansieringsmodeller for skoler. De nordiske styringsgruppene Fovu, NSS, Høgut, FPR og IT-policy-gruppen mener at de fleste av disse temaene er viktige, men framhever spesielt kvalitetssikringsarbeidet, NGO-samarbeide, utdanning og arbeidsliv, internett og internett applikasjonsforskning- og utvikling, fjernundervisning og virtuelle høgskole- og universitetsmiljøer, innovative skoler, spesialundervisning. Den nordiske embetsmannskomiteen for utdanning og forskning (EK-U) vil også fremheve "Utdanning for holdbar utvikling" og "Utdanning for alle" som viktige perspektiver for samarbeidet. Det er også viktig å se på planen i forhold til de tiltak som det arbeides med innenfor alle felt, spesielt på forskningssiden.

Det forslås at samarbeidsgruppen i samråd med de øvrige styringsgruppene innen utdannings- og forskningsområdet hvert år utarbeider prioriterte innsatser innenfor disse områdene.

5. Samarbeidsformer

I planperioden vil det arbeides for fortsatt gode samarbeidsrelasjoner mellom Norden og nærområdene ved hjelp av flere virkemidler.

Informasjon

Det legges vekt på å bidra til økt gjensidig informasjon mellom Norden, Baltikum og Russland på alle utdannings- og forskningsområder. Dette gjøres ved hjelp av samtlige beslutningsnivå i NMR, NMRs informasjonskontor i nærområdene og styringsgruppene vil aktivt oppfordre den nordiske utdannings- og forskningssektoren til å bidra til en åpen og god kommunikasjon med Baltikum og Russland på dette feltet.

Møter/konferanser/seminarer

Det vil i planperioden bli tatt initiativ til og gjennomført en rekke felles aktiviteter i form av konferanser, møter, seminarer og work shops. Fra NMRs side vil man som tidligere invitere representanter for nærområdenes myndigheter og/eller utdannings- og forskningssektoren til de nordiske møter, konferanser og seminarer der dette er ønskelig og formålstjenlig.

Nordiske støtte- og mobilitetsprogrammer

NMR har vedtatt at virkefeltene under Den nordiske stipendieordningen for Baltikum og Nordvest-Russland fortsetter som eget program under navnet Nordplus Nabo. Sammen med NorFAs forskerutdanningsnettverk og de baltiske landenes muligheter til å delta i Fovu's støtteordning

for voksenopplæringsfeltet vil disse ordningene være viktige instrumenter for å oppnå de vedtatte politiske målsetningene for NMR.

Samarbeidet om forskning og forskerutdanning vil hovedsakelig foregå gjennom Nordisk forskerutdanningsakademis (NorFA) ordinære program, som er åpnet for deltakelse fra nærområdene. Aktivitetene omfatter forskernettverk, gjesteprofessorater, forskerskoler og forskerkurs.

Prosjektsamarbeid

Nordisk Ministerråd vil legge vekt på å fortsette det gode prosjektsamarbeidet med Baltikum og Russland som man har erfaringer fra de siste ti årene. I planperioden vil man likevel konsentrere seg om færre, men større og mer politisk viktige prosjekt i tråd med den nye nærområdestrategien, og som har til hensikt å bygge ned barrierer for mobilitet av elever, studenter, lærere, akademikere og administrativt personale.

6. Samarbeidets organisasjon

For å sette i verk handlingsplanen kreves en organisasjon basert på en bottom-up-struktur. Hoved-aktører i utformingen av samarbeidet blir dermed Nordisk Ministerråds styringsgrupper (NSS, Fovu, FPR, Høgut, IT-policygruppen og Språkpolitisk referansegruppen) innen utdannings- og forskningsområdet samt motsvarende partnere i nærområdene.

Nordisk-baltisk-russisk samarbeidsgruppe

For planperioden opprettes en nordisk-baltisk-russisk samarbeidsgruppe (NBR co-operation group) med representanter fra alle involverte land. Denne nye samarbeidsgruppen får en sammensetning som tilsvarer de øvrige nordiske styringsgruppenes organisering, det vil si med tjenestemenn på høgt nivå, for eksempel fra de eksisterende styringsgruppene innen NMR. Som sekretariat for gruppen utpeker Russland, Baltikum og Norden hver en ansvarlig person som får ansvaret for å koordinere styringsgruppens arbeid både nasjonalt og regionalt. Fra den nordiske siden ivaretas sekretariatsfunksjonen av NMR.

Samarbeidsgruppen møtes en gang pr år for å beslutte om policyspørsmål for handlingsplanens virkefelt, inklusive Nordplus Nabo og NorFA Nabo, som er det nordiske samarbeidsprogrammet for forskning og forskerutdanning innen samme region.

Det utarbeides et eget mandat for samarbeidsgruppen hvor det framgår at gruppen gjør sine beslutninger på grunnlag av de øvrige styringsgruppenes prioriteringer på områder. Det bør videre framgå at samarbeidsgruppen årlig skal rapportere samarbeidets utvikling til MR-U/EK-U, som dermed blir hovedansvarlig for samarbeidet med nærområdene på nordisk side. Tilsvarende prosedyre følges på nærområdesiden. Også regionale og lokale myndigheter vil bli samarbeidspartnere i den grad dette er formålstjenlig.

De nordiske informasjonskontorene og deres kontaktpunkter i Baltikum og Nordvest-Russland vil kunne være formidlere, samarbeidspartnere og kvalitetssikrere i NMRs arbeid. Den gjensidige informasjonen mellom informasjonskontorene og sekretariatet styrkes ytterligere for å lette kontorenes informasjons- og veiledningsoppgaver.

Styringsgruppene

Tanken om et styrket samarbeid med nærområdene er som tidligere nevnt politisk forankret i EK-U/MR-U og tilsvarer langt på vei det intranordiske samarbeidet for å få til et mer transparent utdannings- og forskningssystem for så vel det enkelte individ som institusjoner og myndigheter. Et slikt arbeid forventes å bli oppnådd gjennom ministerrådets styringsgrupper, som i stor grad er den drivende kraften i det nordiske samarbeidet på utdannings- og forskningsområdet. Styringsgruppene har samtidig god kunnskap om hvilken innsats som må til for at det nordiske utdannings- og forskningssystemet skal fungere og som også utgjør en sentral og drivende kraft i utformingen av samarbeidet med nærområdene.

Det er også styringsgruppene som kan avgjøre hvilke nordiske insatser og samarbeidsprosjekt som best kan komplettere andre aktørers (f.eks. nordiske bilaterale avtaler, EU, Barentssamarbeidet, Baltic 21 og Arktisk Råd) innsatser i nærområdene. Det samme gjelder forutsetningene for å arbeide for en størst mulig nordisk nytte.

Styringsgruppene forventes derfor å bidra til samarbeidet i den forstand at de innen de årlige møtene i den nye styringsgruppen skal komme med forslag til samarbeidsprosjekt innen egen sektor samt hvordan tiltakene skal finansieres. Forslagene skal også inneholde en plan for gjennomføring og oppfølging av prosjektet. En slik organisering av samarbeidet forutsetter at oppgaven kommer til uttrykk i styringsgruppenes mandat.

7. Budsjettkonsekvenser

Gjennomføringen av handlingsplanen fra Nordisk Ministerråds side forventes å skje innenfor budsjettrammen for tilgjengelige midler i så vel styringsgruppene, institusjoner og fra Nærområdeprogrammet, inklusive Nordplus Nabo og NorFA Nabo. Også MR-Us disposisjonsmidler kan eventuelt nyttes til aktiviteter knyttet til dette nordisk-baltisk-russiske samarbeidet. Samarbeidets totale omfang vil dessuten avhenge av de bidrag som framkommer fra baltisk og russisk side.

Udvalgsforslag

om temaer til Nordisk Ministerråds handlingsplan for forbrugersektoren for årene 2005-2008

(Fremmet af Medborger- og Forbrugerudvalget i Nordisk Råd)

1. Forslag

Medborger- og Forbrugerudvalget foreslår, at

Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd

at i udarbejdelsen af Forbrugersektorens handlingsplan for årene 2005-2008 indarbejde følgende overordnede temaer:

- definition af forbrugeren og forbrugerrollen
- forbrugerinformation og forbrugervejledning
- reklamer rettet mod børn
- fælles nordisk dialog med EU

2. Baggrund og arbejdsforløb

Medborger- og Forbrugerudvalget godkendte den 4. februar et forslag om at nedsætte en arbejdsgruppe om forbrugerspørgsmål. Dette skete i forlængelse af udvalgets miniseminar om forbruger- og fødevarespørgsmål den 4. februar, hvor den svenske forbrugerminister Ann-Christin Nykvist sagde at det var ønskeligt at parlamentarikerne deltager i udformningen af Ministerrådets handlingsplan for forbrugersektoren for år 2005-2008.

Arbejdsgruppens hovedopgave var at se på spørgsmål vedrørende forbrugerpolitik med henblik på dialog med Forbrugersektoren i Nordisk Ministerråd om udformningen af sektorens handlingsplan 2005-2008.

Udvalget besluttede at arbejdsgruppen i første omgang skulle forberede et forslag til et udvalgsforslag med henblik på behandling ved Nordisk Råds session 2003. Dette forslag skulle indeholde rekommandation til Nordisk Ministerråd om overordnede temaer som udvalget mener at handlingsplanen bør indeholde.

Arbejdsgruppen har taget kontakt, for konsultation og diskussion, med flere forskellige aktører på området; forbrugerombudsmand, forskere og repræsentanter fra frivillige organisationer samt offentlige myndigheder på området. Arbejdsgruppen har endvidere afholdt møde med repræsentanter fra EU-parlamentets udvalg om Miljø- og Sundhedsanliggender og Forbrugerpolitik samt fra Udvalget om Retlige Anliggender og Det Indre Marked.

Den 27. august blev der afholdt et fælles møde mellem Nordisk Råds arbejdsgruppe og de respektive forbrugerministre i Sverige (NMR's formandskab 2003) og Island (NMR's formandskab 2004). På mødet redegjorde de respektive parter for deres tanker vedrørende handlingsplanen. Nordisk Råds arbejdsgruppe ønskede at Nordisk Ministerråd bl.a. beskæftigede sig med følgende temaer under handlingsplanens gyldighedsperiode.

- Definition af forbrugeren og forbrugerens rolle – I hvilken grad har den nordiske medborger identitet som forbruger? I hvilket omfang påvirker forbrugeren forbrugerpolitikken?
- Forbrugerinformation og forbrugervejledning – Globaliseringen og konkurrencepolitikken har ført til en situation hvor forbrugeren ofte befinder sig i en svær valgsituation med et stor udbud. Samtidig stilles der øget krav til forbrugeren om kundskab og om miljøvenlige og etiske handlinger. Dette gør at forbrugeren må have kundskaber om forbrugerspørgsmål, en viden som kan formidles i skolen og gennem folkeoplysning. Der må også findes adgang til information og rådgivning på området.
- Reklamer rettet mod børn – Børn er den mest sårbare målgruppe hvad gælder reklamer. Vigtigt at kortlægge problematikken og tage dialog om der er behov for oplæringstiltag samt strammere love og regelsæt. Dialogen bør have som mål at finde frem til fælles forsigtighedsprincipper i markedsføring rettet mod børn. Det er endvidere vigtigt, at danne en fælles nordisk front til at påvirke EU-politikken på området.
- Fælles nordisk dialog med EU – Forbrugersektoren skal i forbindelse med handlingsplanen prioritere en offensiv dialog med EU. I denne dialog burde ministerrådet bl.a. fokusere på principper vedrørende forbrugernes rettigheder, information/åbenhed, samt principper vedrørende miljøvenlig og etisk forbrug.

3. Konklusion

Medborger- og Forbrugerudvalget foreslår, at

Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd

at i udarbejdelsen af Forbrugersektorens handlingsplan for årene 2005-2008 indarbejde følgende overordnede temaer:

- definition af forbrugeren og forbrugerrollen
- forbrugerinformation og forbrugervejledning
- reklamer rettet mod børn
- fælles nordisk dialog med EU

Frederikshavn den 23 september 2003

Bendiks H. Arnesen (A)
Marianne Carlström (s)
Sari Essayah (kd)
Lennart Gustavsson (v)
Anne Holmlund (saml)
Risto Kuisma (sd)
Aulis Ranta-Muotio (cent)
Inger René (m)
Berndt Sköldestig (s)

Udvalgsforslag

om nordisk samarbejde om retningslinjer for sameksistens med konventionelle og økologiske afgrøder ved eventuel dyrkning af genmodificerede organismer, GMO i jordbruget

(Fremmet af Miljø- og Naturresurseudvalget i Nordisk Råd)

1. Forslag

Miljø- og Naturresurseudvalget foreslår, at

Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd,

1) *at* iværksætte et nordisk samarbejde omkring udredning og fastsættelse af, så vidt muligt koordinerede, retningslinjer for sameksistens med konventionelle og økologiske afgrøder ved evt. dyrkning af genmodificerede organismer, GMO i jordbruget

2) *at* iværksætte et fællesnordisk udredningsarbejde vedrørende de etiske aspekter af dyrkning af genmodificerede afgrøder

2. Baggrund

I slutningen af 2002 stillede Den socialdemokratiske gruppe i Nordisk Råd Medlemsforslag om felles tiltak i Norden for å sikre det biologiske mangfoldet (A 1297/miljø). Medlemsforslaget indeholdt et afsnit om genresursernes udnyttelse og modificering (GMO) i fødevareproduktionen. Medlemsforslagets fulde ordlyd fremgår af bilag til udvalgets betænkning om medlemsforslag A 1297/miljø. I forbindelse med udvalgets behandling af medlemsforslaget blev det besluttet, at GMO-aspektet burde løftes ud af medlemsforslaget og gøres til genstand for nærværende, selvstændige udvalgsforslag.

Udvalget inviterede eksperter, der har været involveret i analysen af forholdene og lovforberedelsen i Danmark til at give et oplæg på sit møde i Frederikshavn, Danmark den 23. september 2003.

3. Udvalgets synspunkter

Udvalget har bl.a. beskæftiget sig med spørgsmålet om genmodificerede fødevarer i forbindelse med det møde i 2002 i Vilnius, der var arrangeret i samarbejde mellem Nordisk Råd, Baltisk Forsamling og Beneluxparlamentet. Siden har udvalget fulgt udviklingen i forbindelse med EU's arbejde med dyrkning af GMO-afgrøder, samt om mærkning og sporbarhed. Udvalget har navnlig haft fokus på de spørgsmål, der vedrører GMO-organismers indflydelse på miljøet og på landbrugets konventionelle og økologiske udnyttelse af naturresurserne, idet de forbrugerrelaterede aspekter henhører under Nordisk Råds Medborger- og Forbrugerudvalg.

Udvalget tager til efterretning, at EU's moratorium for introduktion af nye GMO-afgrøder formentlig meget snart vil blive afløst af en godkendelsesordning, der muliggør dyrkning af GMO-afgrøder efter en kontrol, der bliver baseret på fælles EU-standarder og efter overholdelse

af retningslinjer for sameksistens. Det er forudsat, at reglerne for sameksistens skal udarbejdes nationalt efter helt overordnede EU-principper ("henstillinger om sameksistens"), der er på vej.

Udvalget finder, at ministerrådets og de nordiske landes regeringers restriktive holdning, baseret på forsigtighedsprincippet bør videreføres i forbindelse med udarbejdelsen af retningslinjerne for sameksistens; jf. strategi-udmeldingerne i "Bæredygtig udvikling – en ny kurs for Norden" og "Det Nordiske Miljøhandlingsprogram 2001-2004".

Miljø- og Naturresurseudvalget noterer sig, at det danske arbejde med at forberede en strategi og lovgivning om sameksistens har været tilrettelagt med stor grad af åbenhed og med deltagelse fra brede kredse af myndigheder, forskere, erhvervs- og interesseorganisationer. Udvalget vurderer, at netop stor grad af gennemsigtighed og inddragelse af alle involverede parter vil være af stor betydning for erhvervenes og befolkningernes tillid til og accept af den fremtidige udvikling på GMO-området. I den forbindelse finder udvalget det desuden af største betydning, at arbejdet med de teknisk-juridiske retningslinjer bliver suppleret af en udredning og samfundsmæssig debat af de etiske aspekter af dyrkning af genmodificerede afgrøder. Miljø- og Naturresurseudvalget finder, at der vil være nytte af et nordisk samarbejde om de etiske aspekter af en øget introduktion af GMO i jordbruget.

4. Konklusion

Udvalget er bekendt med, at Danmark er langt fremme i overvejelserne om sameksistensbestemmelser, og at de øvrige nordiske lande er, eller skal, i gang med et tilsvarende arbejde, uanset deres formelle tilhørsforhold til EU. Udvalget ønsker, at de nordiske lande skal samarbejde om denne opgave og derved i fællesskab sikre, at forsigtighedsprincippet fortsat vil være det bærende element i en eventuel fremtidig dyrkning af genmodificerede afgrøder i Norden. Miljø- og naturresurseudvalget ønsker desuden dette arbejde suppleret af en fælles udredning om de etiske aspekter af GMO-dyrkningen.

Miljø- og Naturresurseudvalget foreslår, at

Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd,

1) *at* iværksætte et nordisk samarbejde omkring udredning og fastsættelse af, så vidt muligt koordinerede, retningslinjer for sameksistens med konventionelle og økologiske afgrøder ved evt. dyrkning af genmodificerede organismer, GMO i jordbruget

2) *at* iværksætte et fællesnordisk udredningsarbejde vedrørende de etiske aspekter af dyrkning af genmodificerede afgrøder

Frederikshavn, den 23. september 2003

Per Berthelsen (D)
Sinikka Bohlin (s)
Barbro Feltzing (mp)
Agne Hansson (c)
Asmund Kristoffersen (A), leder
Simo Rundgren (cent)
Sigurður Kári Kristjánsson (Sj)
Satu Taiveaho (sd)

Udvalgsforslag

om øget informationsudveksling om rovdyrforvaltningen i Norden

(Fremmet af Miljø- og Naturresurseudvalget)

(Bilag, anteckningar från rovdjurseminariet: se s. 444)

1. Forslag

Miljø- og Naturresurseudvalget foreslår at

Nordisk Råd rekommanderer Finlands, Norges og Sveriges regeringer

1) *at* forstærke myndighedssamarbejdet og informationsudvekslingen om rovdyrforvaltningen i landene
2) *at* styrke forsknings- og udviklingssamarbejdet på området; herunder inddrage internationale erfaringer med særlig vægt på forebyggende arbejde
3) *at* udarbejde og løbende vedligeholde et fælles, eventuelt net-baseret, informationsmateriale om de indhøstede erfaringer med forskellige forvaltningsstrategier og forebyggende foranstaltninger
4) *at* afholde fælles temamøder en gang om året, hvor såvel politikere, forskere, forvaltere, interesseorganisationer og medier fra de tre lande inviteres

2. Baggrund

Tidligere rekommandation

Med rekommandation 45/2001 Nordisk förvaltningsstrategi om rovdjur (A 1250/nær) rekommanderede Nordisk Råd Nordisk Ministerråd: *"att* återkomma med förslag till en gemensam förvaltningsstrategi för att bidra till långsiktigt livskraftiga rovdjursstammar och att därvid uppmärksamma behovet av att anpassa systemet för kompensation för förlust af tamdjur till den nya förvaltningsstrategien."

I sin meddelelse til Nordisk Råd konkluderede Nordisk Ministerråd, at der allerede er etableret et samarbejde om store rovdyr i Norden, og at Nordisk Ministerråd er af den opfattelse, at en fælles forvaltningsstrategi udarbejdet af Nordisk Ministerråd let kunne medføre dobbeltarbejde.

På den baggrund besluttede Nordisk Råd på sessionen i oktober 2002 at betragte sagen som slutbehandlet, idet man noterede, at ministerrådet finder det mere hensigtsmæssigt at følge den igangværende udvikling i det allerede etablerede samarbejde, frem for at ministerrådet udarbejder en fælles forvaltningsstrategi.

Rovdyrseminar i Stockholm

Forinden denne beslutning havde Miljø- og Naturresurseudvalget den 24. september 2002 afholdt et rovdyrseminar i Riksdagen i Stockholm. Seminaret var velbesøgt med repræsentanter for myndigheder, grønne interesseorganisationer, forskning, jagt-, skovbrugs- og landboorganisationer fra Finland, Norge og Sverige.

Diskussionen om rovdyrforvaltning er hidtil i overvejende grad blevet ført mellem de involverede parter i nationalt regi. På den måde blev seminaret unikt i den forstand, at det var første gang en diskussion om rovdyrspørgsmålet blev gennemført på nordisk basis med deltagelse fra en bred vifte af interessenter. Noter fra seminaret, se bilag.

Repræsentanterne fik mulighed for at fremføre synspunkter om problemet med at beskytte tamdyr mod angreb fra rovdyr samtidigt med at rovdyrpopulationerne kan holdes på et bæredygtigt niveau. Desuden blev rovdyrforvaltning og -politik diskuteret på generelt niveau; ligesom synspunkter på potentialerne i et nordisk samarbejde blev fremført.

På seminaret blev det klart, at der var store forskelle i synet på og vurderingen af de store rovdyr fra de forskellige parter. Til trods for, at det i en del tilfælde er tale om fælles stammer af rovdyr, kunne man ligeledes konstatere, at der er store forskelle mellem den valgte forvaltningsstrategi i de forskellige lande; herunder i hvor stort omfang, landene benytter sig af forebyggende indsatser for at undgå skader på tamdyr – blandt andet gennem den specifikke udformning af ordninger, der yder kompensation til de skadesramte tamdyrejere og bønder.

3. Udvalgets synspunkter

Miljø- og Naturresurseudvalget noterer sig, at der ikke for øjeblikket er det fornødne grundlag for en fælles forvaltningsstrategi i den nordiske rovdyrforvaltning. Samtidigt finder udvalget, at der fortsat er brug for at bringe alle berørte parter sammen på tværs af landegrænser og forvaltningsregimer for at udveksle erfaringer, bøje holdninger og videreudvikle midler og metoder indenfor rovdyrforvaltningen. Udvalget agter selv at tage initiativ til dette i 2004, men finder at de berørte landes myndigheder bør arbejde videre med konceptet.

Som baggrund for udvalgets holdning ligger en rundspørge til alle deltagere i Stockholmseminaret. Deltagerne blev bedt om at give en vurdering af den potentielle nytte og interesse blandt myndigheder, forskere og interesseorganisationer fra de tre lande for regelmæssigt at fortsætte dialogen om rovdyrforvaltning i Finland, Norge og Sverige. Et sådant muligt forum kunne jævnligt drøfte udviklingen i forskning og forvaltning i landene og inddrage udenlandske erfaringer indenfor rovdyrforvaltning og -politik samt drøfte en forstærket indsats hvad angår forebyggende foranstaltninger for at beskytte tamdyr mod rovdyrangreb samtidigt med at rovdyrpopulationerne holdes på et forsvarligt niveau.

Alle indkomne svar var positive overfor at fortsætte dialogen og erfaringsudvekslingen om rovdyrforvaltning og forebyggende foranstaltninger.

4. Konklusion

Udvalget finder, at det er vigtigt fortsat at styrke erfaringsudvekslingen mellem landene og stadigt at videreudvikle metoder indenfor rovdyrforvaltningen – ikke mindst med hensyn til forebyggende indsatser. Alle interesserede parter i de berørte lande bør have mulighed for at deltage i dialogen.

Miljø- og Naturresurseeudvalget foreslår at

Nordisk Råd rekommanderer Finlands, Norges og Sveriges regeringer

1) *at* forstærke myndighedssamarbejdet og informationsudvekslingen om rovdyrforvaltningen i landene

2) *at* styrke forsknings- og udviklingssamarbejdet på området; herunder inddrage internationale erfaringer med særlig vægt på forebyggende arbejde

3) *at* udarbejde og løbende vedligeholde et fælles, eventuelt. net-baseret, informationsmateriale om de indhøstede erfaringer med forskellige forvaltningsstrategier og forebyggende foranstaltninger

4) *at* afholde fælles temamøder en gang om året, hvor såvel politikere, forskere, forvaltere, interesseorganisationer og medier fra de tre lande inviteres

Vanda, den 25. juni 2003

Sinikka Bohlin (s)
Agne Hansson (c)
Asmund Kristoffersen (A), leder
Josef Motzfeldt, (IA)
Inge Ryan (SV)
Henrik Rød (FrP)
Sigurður Kári Kristjánsson (Sj)
Kristen Touborg (SF)

Bilag

Anteckningar från Miljö- och naturresursutskottets seminarium om Rovdjurspolitik och viltvård i riksdagshuset i Stockholm den 24 september 2002

Miljö- och naturresursutskottet beslöt vid sitt möte den 25 juni 2002 att anordna ett seminarium om rovdjurspolitik och viltvård i Norden, med betoning på förhållandena i Sverige, Norge och Finland. Huvudsyftet med seminariet var att få information för att göra ett inspel till ministerrådets handläggning av Nordiska rådets rekommendation nr 45/2001 angående gemensam nordisk förvaltningsstrategi om rovdjur. Seminariet hölls i anslutning till utskottens septembermöten i Stockholm.

I sin inledning till seminariet framhöll Miljö- och naturresursutskottets ordförande, Asmund Kristoffersen, att det på det nationella planet i våra länder ofta är konflikter mellan tamdjurshållare och rovdjursförvaltare. Mot denna bakgrund borde det prövas om ett nordiskt samarbete kan medverka till att lösa dessa konflikter och i vilka former samarbetet bör bedrivas. Därför hade utskottet inbjudit en bred nordisk krets för att få en diskussion om möjligheterna till nordiskt samarbete om rovdjurspolitik.

Ledamoten i utskottet och ansvarig för planeringen av seminariet, Ewa Larsson, påpekade att arbetet med rovdjursförvaltning är sektorsövergripande. Hon påtalade vidare att Nordiska ministerrådet i sitt meddelande över rekommendation nr 45/2001 anser att rekommendationen bör avskrivas och uttryckte en förhoppning om att seminariet underlätta utskottets ställningstagande till förslaget.

Anföranden och diskussion fördelades på tre huvudrubriker: 1. Hur arbetar vi i dag? Förebyggande? 2. Vad säger närmast berörda parter om dagens situation och Nordiska rådets rekommendation? 3. Paneldebatt

1. Hur arbetar vi i dag? Förebyggande?

Seksjonssjef Terje Bø från Miljøverndepartementet i Norge beskrev den norska rovdjurspolitiken, baserad på Stortingsmelding nr 35 (1996–97), som en kompromiss mellan Bernkonventionens bestämmelse om livskraftiga rovdjursstammar och målsättningen att upprätthålla ett aktivt lantbruk med utnyttjande av betesresurserna i utmarksområden med får och ren och med acceptabla ekonomiska villkor. En viktig målsättning är att vidareutveckla det nordiska samarbetet om förvaltning, forskning och beståndsövervakning på både central och regional nivå. Tillåtelse för avskjutning av björn, järv, varg och lodjur kan bara ges om jakten inte är skadlig för beståndets överlevnad och ingen annan lösning (förebyggande) anses tillfredsställande enligt principen om "differentierad förvaltning", d.v.s. balanserad hänsyn till rovdjur och betesnäring. Beslut om skyddsjakt kan träffas på central förvaltningsnivå beträffande björn, järv, varg eller lodjur. Beträffande lodjur kan beslut även träffas av en fylkesman. Inom särskilda kärnområden eller förvaltningszoner för stora rovdjur skall förebyggande åtgärder prioriteras, medan det inom andra områden inte skall skapas förutsättningar för reproducerande bestånd av stora rovdjur. Där tillämpas jaktlov, licensjakt och dessutom kvotfri jakt på lodjur.

Verksamhetsansvarig Inga Ahlqvist vid Viltskadecenter, Grimsö forskningslaboratorium, angav två målsättningar för den svenska rovdjurspolitiken, dels att förebygga skador av fredat vilt, dels att öka befolkningens acceptans av skyddsvärda arter. Viltskadecenter arbetar med forskning, utbildning och information. Bland de konkreta uppgifterna märks att testa och informera om olika typer av stängsel för att skydda tamboskap och undersökningar av vargens beteende. En bakgrund till Norges och Sveriges olika syn på rovdjur är att det finns ca 200 000 får i Sverige men 2,5 miljoner i Norge. Dock har vargskadorna ökat mycket i Sverige från år 2000, särskilt i Uppsala län. De sammanlagda ersättningarna för viltskador uppgår till ca 36 milj. SEK per år. För ett får betalas 1 900 för en tacka, 2 400 för en avelsbagge och 1 100 för ett lamm. För

en dödad hund betalas 10 000. Länsstyrelserna ansvarar för viltskador och tar även beslut om viss skyddsjakt.

Överinspektör Sauli Härkönen vid Jord- och skogsbruksministeriet i Finland, som utformar föreskrifter för rovdjursförvaltningen på grundval av rapportering från kommunerna och utlåtanden från myndigheter och frivilligorganisationer, ansåg att en gemensam nordisk förvaltningsstrategi på grund av intressekonflikterna skulle bli ett meningslöst dokument. Frågan hade dryftats sedan 1970-talet utan att man kommit fram till någon lösning. Länderna hade olika geografiska förhållanden och olika förekomst och utbredning av rovdjur. Då man på tjänstemannanivå insett att det inte var möjligt att utfärda bindande rekommendationer på nordisk nivå hade man inrättat ett samarbete på ämbetsmannanivå mellan Finland, Norge och Sverige och koordinerade forskning m.m. Det fanns svårigheter att förena Bernkonventionens regler med alla EU-direktiv som man också var bunden av.

2. Vad säger närmast berörda parter om dagens situation och Nordiska rådets rekommendation ?

Hanne Christensen från WWF, Norge, ansåg att Norge inte kan fortsätta att flytta problemen med rovdjursförvaltning till Sverige. Den norska politiken är inte bärkraftig, endast konfliktreducerande.

Per Gustav Idivuoma från Samerådet (f.d. Nordiska samerådet) ansåg att man måste ta hänsyn till att rovdjuren rör sig över riksgränserna och att det var nödvändigt att anpassa systemen för rovdjursförvaltning och kompensation för skador till detta faktum. Det var nödvändigt att utveckla en gemensam nordisk grundsyn på hur näringarna skulle fortleva och utvecklas och samtidigt ta hänsyn till de stora rovdjuren.

Redaktör Christina Lindberg från Förbundet djurens rätt ansåg att arternas överlevnad hotades genom att lyxen att bevara rovdjuren överläts åt fattiga länder. Ett exempel var det tidigare fattiga Estland vars vargstam reducerats med 90 % efter landets frigörelse. I Norge subventionerades fåraveln som till 80 % var en fritidssysselsättning. I Sverige jagades lodjur hänsynslöst och det förekom en omfattande tjuvjakt på stora rovdjur. Det var nödvändigt att förena en nationell rovdjursförvaltning med skälig ersättning för skador.

Leder Arne Vinje, Norges Bonde- og Småbrukarlag, ansåg en nordisk förvaltning önskvärd, men var den möjlig? Betesdjur hade varit en del av ekosystemet i Norden i tusentals år. Betesbruk hade skapat biologisk och kulturell mångfald. Antalet småbruk som var beroende av bete var i Norge 70 000 och deras antal hade minskat under senare år. Normalt hade förlusterna på grund av rovdjur varit låga fram till 1990, men fram till 1999 hade de ökat med 97 % och uppgick till 33 000 fall. Det norska jordbruket kunde aldrig bli konkurrenskraftigt med det europeiska. Rovdjur och betesdjur kunde bara samexistera i det gammaltestamentliga paradiset.

Vice ordförande Ann Dahlerus, Svenska rovdjursföreningen, ansåg att man borde samarbeta om tolkningen av internationella konventioner och direktiv. Et var nödvändigt att komma fram till en gemensam vetenskaplig definition på vad som skulle anses som ett livskraftigt bestånd. Målsättningen borde vara en samordning av varje lands strategi för arters bevarande, men man kunde inte dela upp ansvaret för olika arter mellan länderna. Samma regler borde också tillämpas för skyddsjakt. Sålunda kunde man inte som den förra norska regeringen bevilja en stor skyddsjakt på varg med hänvisning till att jakten i Sverige var liten vid den tidpunkten. De nordiska länderna och Ryssland borde diskutera renbetesområdenas betydelse och de ömsesidiga kontakter vargstammarna skulle ha rätt till med hänsyn till den genetiska variationen.

Minna Komonen, Finska naturskyddsföreningen, tecknade en mörk bild av situationen i Finland. Stor invandring av varg ägde rum via Karelen, men rovdjursfrågor anses inte viktiga i Finland. Samarbetskommittéer hade bildats som förstadier till rovdjursföreningen i Sverige, men föga praktiskt hade kommit ut av det. Det fanns ingen nationell information om rovdjur och bara minimal verksamhet för förebyggande och kontroll av jakt. En omfattande jakt på varg ägde rum i Karelen och stor jakt på järv i renbetesområdet.

Ordförande Bo Toresson, Svenska jägareförbundet, ansåg att man borde ha en gemensam nordisk rovdjursförvaltning då rovdjuren rörde sig över gränserna men man borde undvika över-

statlig byråkrati. Man borde utgå från Bernkonventionens och habitatdirektivets princip om livskraftigt bestånd, men det måste vara möjligt att skydda tamboskap och hundar mot rovdjur redan innan dessa hade uppnått de stipulerade beståndsnivåerna. Lokalbefolkningen måste ha ett starkt inflytande över rovdjursförvaltningen för att de skulle acceptera rovdjuren. Han räknade med att det fanns ca 1 500 björnar i Norden och att stammen var i ökande. Det fanns mellan 100 och 150 vargar i Sverige. Vargangrepp ägde rum i Värmland, Dalarna, Uppland, Södermanland och ända ner i Blekinge. Vargen var mycket rörlig över stora ytor, med lätthet 50–60 mil. I Dalarna och Värmland kunde man inte längre släppa lös stövare vid jakt på hare med hänsyn till risken för vargangrepp på hunden. Avslutningsvis lovordade han Viltskadecentrums insatser för förebyggande.

Styremedlem Sigurd Avdem, Norges Bondelag, ställde frågan om det var möjligt att komma fram till gemensamma mål eller om man måste ha olika mål i olika zoner. Betesbruk var en förutsättning för öppna landskap och landskapet måste vara öppet för jakt på alla rovdjur. Det var nödvändigt att anpassa rovdjursbestånden till varje lands speciella förhållanden och att ta hänsyn till lokalbefolkningens intressen.

Direktör Åke Granqvist, Stora Enso – Skogsägarna, förordade en gemensam nordisk rovdjurspolitik siktande till ett lägre antal rovdjur. Han förordade jakt redan nu enligt länsvisa mål, där summan av länsvisa mål borde utgöra riksmål. Skogsbruket påverkades av rovdjurspolitiken då skogen var rovdjurens livsmiljö och det rådde ett ekologiskt samspel mellan träd, växtätare och rovdjur. För en hållbar utveckling av skogen behövdes ungskogar med god kvalitet. Hotet mot dessa var älgarna som uppgick till 250 000 i Sverige, och det var risk för en stor älgskadevåg kommande år. Rovdjuren äter älg men kan inte lösa skogsskadeproblemen. Det var viktigt med variation i vargpopulationen – vargarna fick inte bli för många.

Handläggare Lotta Samuelsson, Världsnaturfonden WWF, ansåg att livskraftiga rovdjursbestånd var en del av den biologiska mångfalden och inte minst en tillgång för turismen. WWF anordnade årliga vargsymposier. Det var viktigt att anslå medel till skandinavisk rovdjursforskning då kunskap var grunden för att sätta upp realistiska målsättningar och få acceptans hos befolkningen. Acceptans förutsatte också statligt stöd för skadeersättning. Den nya svenska rovdjurspolitiken som grundades på Bernkonventionen vore en bra grund för en gemensam rovdjursförvaltning i Norden, d.v.s. en samordning men ingen fördelning av ansvaret för olika arter.

Leder Viggo Ree, Foreningen Våre Rovdyr i Norge orienterade om konflikten mellan rovdjur och småbrukarintressen i Norge, som bl.a. föranlett senterpartiets representanter i Nordiska rådet att 1989 initiera ett medlemsförslag om Fennoskandia som gemensam förvaltningsregion för stora rovdjur, som emellertid ej antogs av rådet, bl.a. med hänvisning till ländernas åtaganden enligt Bernkonventionen. Han var medveten om de stora förlusterna av betesdjur genom rovdjur (ca 1 500 får per dygn) och att 3 000 småbruk skall läggas ned varje år.

3. Paneldebatt

Avdelningschef Björn Risinger, Naturvårdsverket, orienterade om den svenska rovdjurspolitiken (prop. 2000/01:57) och Naturvårdsverkets rapport till regeringen om samverkan över riksgränserna, både vad gäller forskning och förvaltning. Överinspektör Sauli Härkönen instämde att regeringarna hade ett gott samarbete, framför allt på forskningssidan. Det var inte så organiserat men man ville inte skapa någon speciell förvaltning då situationen i de nordiska länderna var olika vad gällde geografi, rovdjursbestånd m.m.

Seniorrådgiver Øivind Holm vid Miljøverndepartementet uttalade norskt stöd för Nordiska rådets ambition att få till stånd mest möjliga gemensamma politik på rovdjursområdet. Rovdjur var ett kontroversiellt tema i Norge och brukade debatteras två gånger om året i Stortinget. Det rådde motsättningar angående vad som skulle anses som ett livskraftigt bestånd och om balansen mellan rovdjur och jordbruk/ fåravel. Man räknade med att det fanns 180 000 renar och 2,5 miljoner får i Norge, som varit fritt från rovdjur i generationer. Enligt den norska tolkningen av Bernkonventionen stod varje land fritt att sätta nationella mål för rovdjursbestånden. Så fanns t.ex. ingen tidsgräns när beståndsgränsen för varg skulle uppnås. Det fanns en stor potential för

biologisk forskning och stora möjligheter för forskningssamarbete liksom även erfarenhetsutbyte angående skadeersättning och förebyggande åtgärder.

Inge Ryan (Sv), Norge, ansåg att det satsas alltför lite på förebyggande åtgärder och nämnde den policy som tillämpas i Abruzzo, Italien, som exempel på hur man kan arbeta ambitiöst. Man har involverat forskare, viltvårdare m.fl. genomfört diverse åtgärder och fått goda resultat.

Paula Lehtomäki (cent), Finland, påpekade att det fanns stora rovdjursstammar i Finland då rovdjur kunde passera gränsen utan pass och visum i vidsträckta obebodda områden i Karelen. Hon ställde frågan hur man beräknade ersättning för skador när det inte fanns några konkreta bevis i form av döda djur samt om man kunde förflytta rovdjur om ett bestånd var alltför tätt.

Björn Risinger påpekade att det i renskötselområdet inte krävdes konkreta bevis utan att ersättningar betalades ut i relation till rovdjursförekomsten. I övriga områden fick man lita till rapporter av besiktningsmän. Förflyttningar var inte aktuell politik i Sverige. Häri instämde Bo Toresson. Med anledning av lokala konflikter hade Naturvårdsverket sommaren 2002 beviljat jakttillstånd för 64 björnar. Dessutom har länsstyrelserna möjlighet att tillåta skyddsjakt på "problembjörnar" och vargar som ofta angriper tamboskap. Bo Toresson erinrade om att det fanns tillstånd för skyddsjakt i Värmland, men att man ännu inte kunnat skjuta en enda varg i år.

Inga Ahlqvist påpekade att länsstyrelserna kunde besluta att samtliga betesdjur som försvann skulle berättiga till ersättning oberoende om några fysiska bevis fanns. Ersättningssystemet led av tröghet på grund av medelsbrist. 3–4 miljoner kronor gick till ersättning för rovdjursskador. Stora medel gick till sälskador och det gick inte att omfördela medel från sälskador till rovdjursskador.

Øivind Holm påpekade att flyttning av rovdjur inte heller var norsk politik. 80 miljoner NOK betalades varje år i ersättning för rivna/försvunna får. I 10 % av fallen fanns dokumenterade bevis, i övrigt betalade man efter förekomsten av rovdjur, d.v.s. efter sannolikheten att ett försvunnet får hade rivits. Många beslut om avskjutning togs av fylken och kommuner. Han ansåg att lagstadgad ersättning borde bli den framtida politiken.

Ola Karlsson ansåg att det t.ex. mellan Stockholm och Uppsala behövdes både skyddsjakt och ersättningar för skador. Annars fanns risk att lokalbefolkningen tog rätten till skyddsjakt i egen hand. Det var en viktig fråga hur man snabbt och effektivt skulle ta hänsyn till lokala konflikter.

Leder Odd E. Risan, Norsk Sau- och geitealslag, vände sig mot Christina Lindbergs påstående att den norska fåraveln till stor del var en fritidssysselsättning. Tvärtom var den huvudnäring för många i Norge. Man fick leva med rovdjursbestånden, även om det skett en stor ökning av förlusterna under de sista 30 åren. Ersättning från staten var den politik som fungerade bäst och gav trygghet.

Hanne Christensen från WWF Norge erinrade om att lantbruket i Norge tvingades till stora omläggningar genom konkurrensen från EU och fick övergå till produktion av "nischvaror". I det sammanhanget kunde rovdjuren ses som en resurs för framtida turism.

Styremedlem Sigurd Avdem, Norges Bondelag, instämde i viss mån häri men påpekade att betesdjur behövdes för ett levande kulturlandskap. Det var dock ett blindspår att bara satsa på turism, då den inte kunde ge på långa vägar lika många arbetstillfällen som fåraveln.

Leder Paul Granberg, Foreningen Våre Rovdyr, instämde att minskning av betesnäringen skulle leda till en minskning av artrikedomen i landskapet.

Avdelingsleder Siri Parmann, Norges Jeger- og fiskerforbund, menade att man accepterade de stora rovdjuren som en del av naturen och miljön. Den ändrade attityden till förhållandet mellan lodjur och fåravel var ett exempel på att ökade kunskaper ledde till en sakligare debatt. Det var nödvändigt att bygga upp kunskap om rovdjur och vidta fler förebyggande åtgärder för att dämpa konflikterna.

Terje Bø erinrade om att det i Norge fanns ett årligt anslag över statsbudgeten för förebyggande åtgärder och *Björn Risinger* påpekade att forskning och förebyggande i Sverige finansierades med en statlig viltvårdsfond som byggdes upp genom avgifter från jägarkollektivet.

I sin avslutning av seminariet tackade Ewa Larsson för de många värdefulla inlägg som gjorts av de olika representanterna och lovade att utskottet skall ta med sig synpunkterna i det kommande arbetet.

Vid anteckningarna
Eric Hultén
Internationell sekreterare, Nordiska rådets svenska delegation

Udvalgsforslag

om nordisk-baltisk arbejdsmarkedssamarbejde

(Fremmet af Næringsudvalget i Nordisk Råd på baggrund af Næringsudvalgets arbejdsgruppe)

(Rapport: Udfordringer for det baltiske arbejdsmarked, se s. 450)

1. Forslag

Næringsudvalget foreslår, at

Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd

at afholde en nordisk-baltisk arbejdsmarkedskonference med det formål at få identificeret og konkretiseret behovet for støtte til de baltiske arbejdsmarkedsorganisationer og efterfølgende at kunne udmønte konferencens konklusioner i projektforslag

2. Udvalgets overvejelser

Næringsudvalget nedsatte en arbejdsgruppe om det baltiske arbejdsmarked efter Nordisk Råds session 2002, bestående af Ole Vagn Christensen (S), Danmark, Thor Gunnar Kofoed (V), Danmark, Kent Olsson (m), Sverige og Steingrímur J. Sigfússon (VG), Island. Arbejdsgruppen har udarbejdet rapporten "Udfordringer for det baltiske arbejdsmarked", se bilag.

Næringsudvalget foreslår at Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd at afholde en nordisk-baltisk arbejdsmarkedskonference. Det er ønsket, at konferencen organiseres og gennemføres i et samarbejde mellem Nordisk Ministerråd og Nordisk Råd/Næringsudvalget.

Endvidere har arbejdsgruppen drøftet særlige målsætninger for konferencen, nemlig at man ønsker at få vurderet, hvorvidt Nordisk Ministerråd via de nordiske arbejdsmarkedsorganisationer, bør intensivere støtten til projekter og handlingsplaner, som er rettet imod opbygningen af det baltiske arbejdsmarked.

Dette vil også indebære en vurdering af hvorvidt der i ministerrådets handlingsprogrammer for arbejdsmarkedet, bør afsættes særlige resurser til en indsats for opbygning af de baltiske arbejdsmarkeder, specielt med henblik på etablering af forhandlingssystemer hvori indgår ligeværdige parter.

Frederikshavn, den 23. september 2003

Ole Vagn Christensen (S)
Per Erik Granström (s)
Kent Olsson (m), ordförande
Runar Patriksson (fp)
Raymond Robertsen (H)
Steingrímur J. Sigfússon (VG), næstformand
Cecilia Widegren (m)

Bilag

Udfordringer for det baltiske arbejdsmarked

Rapport fra Næringsudvalgets arbejdsgruppe, September 2003

1. Indledning

På baggrund af Næringsudvalgets tilbagevendende drøftelser i løbet af 2003 vedrørende de baltiske arbejdsmarkeder, besluttedes det under sessionen 2002, at nedsætte en arbejdsgruppe. Som det fremgår af arbejdsgruppens mandat, er det formålet at indsamle information og vurderinger om de baltiske arbejdsmarkeder, særligt set i relation til interaktionen med de nordiske arbejdsmarkeder, i forhold til organiseringen og opbygningen af arbejdsmarkedsinstitutioner samt i forhold til den forventede optagelse i EU.[1]

Den primære kilde-anvendelse og empiri i nærværende rapport bygger dels på studie-besøg i Estland og Litauen samt på rapporter fra European Industrial Relations Observatory, Employment Relations Research Center, Københavns Universitet samt Working Life Barometer in The Baltic Countries 2002, Ministry of Labour, Helsinki 2003. Som sekundær kilde er anvendt OECD's Employment Outlook[2].

Endeligt har der været afholdt møde med arbejdsmarkedsforsker Jesper Due, Københavns Universitet, udvalgte medlemmer af Baltisk Forsamling samt Danisco.

Indledningsvis skal det dog understreges at rapporten på ingen måde kan tages som udtryk for en fyldestgørende beskrivelse og analyse af de baltiske arbejdsmarkeder. Hertil er det empiriske grundlag og arbejdsgruppens tid og resurser alt for begrænsede.

Rapporten søger i første kapitel at fremhæve de vigtigste karakteristika fra de 3 baltiske landes arbejdsmarkeder. Herefter er EU's arbejdsmarkedslovgivning inddraget, idet de baltiske landes optagelse i EU – og dermed deltagelse i Acquis Communitaire – drastisk forøger og forandrer arbejdstagernes stilling. Ikke overraskende var kapitlet om arbejdsmarked da også et af de sidste som blev forhandlet hjem af de fleste ansøgerlande.

Sidst følger Kapitel 5 om forslag til Nordisk Råds handlemuligheder.

Det forudsættes i rapporten (som det var tilfældet under studie-besøget i Baltikum), at man har vurderet de nye arbejdsmarkeder i Nordens nærområde, ud fra principperne i den såkaldte "nordiske model", det vil sige et aftalesystem baseret på forhandlinger mellem arbejdsmarkedets parter. Heri indgår således et velorganiseret arbejdsmarked (både hos arbejdsgivere og -tagere) som indgår i forudsigelige og tilrettelagte forhandlinger, som primært kommer til udtryk via kollektive forhandlingsresultater uden statslig indblanding. Dette indebærer blandt andet at der findes en "grundlov" for de sociale partneres ageren overfor hinanden, herunder gensidig anerkendelse af modpartens forhandlingsret.

Eftersom dette på ingen må er tilfældet på de baltiske arbejdsmarkeder, har man heller ikke den samme stabilitet og forudsigelighed indenfor løn, produktion, arbejdsmiljø, arbejdstid, konflikthåndtering etc. som findes i Norden.

At man fra nordisk side har et overordnet ønske om at de baltiske arbejdsmarkeder udvikler sig i retning af de samme principper som de nordiske, hænger sammen med forventningerne til øget samhandel indenfor industri, produktion og serviceerhverv og dermed også øget interaktion mellem arbejdskraft, arbejdsmarkedsorganisationer og lovgivninger.

Dernæst findes en række overordnede politiske motiver, såsom sikring af arbejdstageres rettigheder, økonomisk stabilitet, demokratiske interessevaretagelse, stabile produktionsvilkår etc. Udover de positive effekter, indeholder den nye udvikling også konfliktpotentialer, såsom forskellighed i landenes lovgivning (specielt indenfor de sociale områder), udnyttelse af arbejdskraft, sikring af arbejdsmiljø etc. En stor del af området er omfattet af EU's Acquis Communi-

---

[1] Se Bilag 1. Mandat for arbejdsgruppen

[2] Se komplet kildefortegnelse

taire, som regulerer handelsrelationerne (det Indre Marked) og som også er ensbetydende med en del arbejdsmarkedslovgivning (ligestilling, arbejdsmiljø, arbejdstidsdirektiver, vandrende arbejdstagere etc.).

Men for bedst muligt at kunne håndtere de nye berøringsflader som EU-medlemskabet og dermed åbningen overfor de europæiske arbejdsmarkeder vil medføre, vil det ud fra en nordisk synspunkt være naturligt at arbejdsmarkedets parter er centrale aktører i udformning og implementering af lovgivning/kollektive aftaler. Hertil er graden og karakteren af organisering på de baltiske arbejdsmarkeder pt. alt for rudimentær, hvorfor det er nødvendigt med udvikling af disse strukturer. Denne rapport søger i overordnede termer at udpege hvilke områder og processer en sådan udvikling vil kræve udviklet.

Rapporten tager i sin nuværende form ikke stilling til med hvilke virkemidler og grad af engagement at Nordisk Råd kan medvirke.

2. Karakteristika ved de baltiske arbejdsmarkeder

Det er næppe nogen overraskende konklusion at de baltiske arbejdsmarkeder befinder sig langt fra den organiseringsgrad, stabilitet, organisationsopbygning og resursemængde som vi kender fra de nordiske arbejdsmarkeder.

Dette afspejles også i manglen på en forhandlingskultur mellem de sociale parter – en kultur som i Norden er ensbetydende fuld anerkendelse af modpartens legitimitet, med tillid til processer og forhandlingsmønstre og med et samfundsøkonomisk ansvar som en del af forhandlinger.

I det følgende skitseres de væsentligste karakteristika, hvorefter følger en empiri-orienteret beskrivelse af situationen i den enkelte lande.

2.1. Dominerende karakteristika ved de baltiske arbejdsmarkeder

2.1.1 Historisk kontekst

Situationen skal naturligvis ses i historisk kontekst. Landene har kun haft godt 10 år uden det sovjetiske overherredømme, som stadig kaster lange politiske og kulturelle skygger over moderniseringsarbejdet. Eksempelvis er det vanskelig for fagforeninger i dag at rekruttere medlemmer fordi disse foreninger stadig står i erindringen som magtfulde og elitære magtinstitutioner som næppe eksisterede for medlemmers skyld.

Den folkelig tillid til magt- og medlemsinstitutioner er således beskeden. Når det så sammenholdes med fagforeningernes relativt svage indflydelse og dermed beskedne resultater, bliver det vanskeligt at legitimere et medlemskab.

2.1.2 Organiseringsgrad

Generelt er organiseringsgraden meget lav i forhold til nordiske forhold.

I modsætning til arbejdstagersiden, har industrien og arbejdsgiver i højere grad formået at danne konfederationer som kan agere som legitime repræsentanter og forhandlingsparter. Denne ubalance i forholdet mellem de sociale parter, er et andet væsentligt element som begrænser muligheden for opbygning af et velfungerende og legitimt forhandlingssystem.

Der synes endvidere at være en tendens til at arbejdsgiversiden i højere grad har fået strømlinet deres organisationer og dermed også har begrænset omfanget af interne konflikter, samtidigt med at der generelt er flere resurser til rådighed end hos arbejdstagersiden.

Det estiske arbejdsministeriet nævnte eksplicit at de sociale parter var så ringe organiseret at de ikke kunne anvendes i forbindelse med implementering af blandt andet lovgivning om arbejdskontrakter.

Disse to første punkter illustreres tydeligt i nedenstående tabeller.

Table 1 Trade union density in the EU and candidate countries

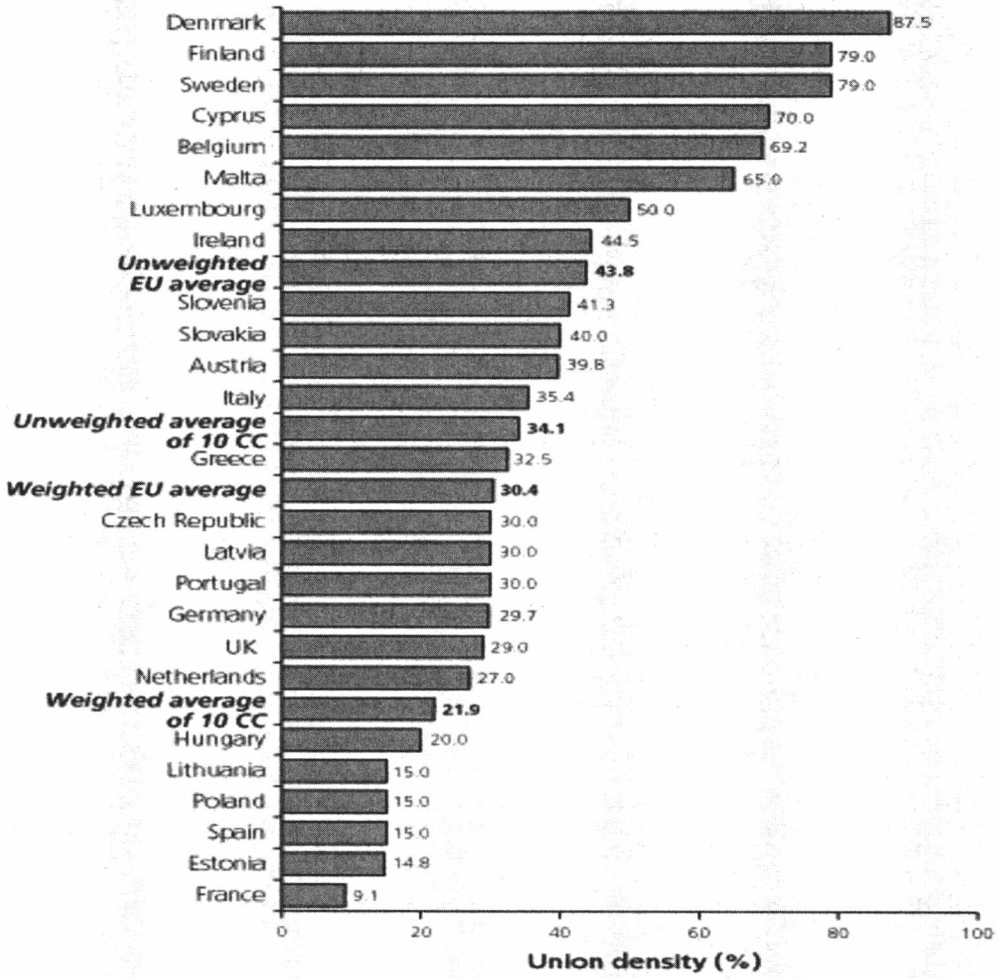

3

Estland 2001

Befolkning	1.266.700
Arbejdsstyrken i % af hele befolkningen	59,4
Beskæftigelsesgrad i %	51,9
Arbejdsløshed i %	5,3
Organisationsgrad arbejdstager	12-30%
Organisationsgrad arbejdsgiver	10-30%
Beskæftigede dækket af overenskomst	6-14%

Letland 2001

Befolkning	2.366.100
Arbejdsstyrken i % af hele befolkningen	56,6
Beskæftigelsesgrad i %	49,2
Arbejdsløshed i %	9,0
Organisationsgrad arbejdstager	10-40%
Organisationsgrad arbejdsgiver	35-50%
Beskæftigede dækket af overenskomst	10-30%

[3] Fra EIRO, Industrial relations....

Litauen 2001

Befolkning	3.493.800
Arbejdsstyrken i % af hele befolkningen	58,0
Beskæftigelsesgrad i %	48,9
Arbejdsløshed i %	11,2
Organisationsgrad arbejdstager	10-15%
Organisationsgrad arbejdsgiver	70-90%
Beskæftigede dækket af overenskomst	10-30%

2.1.3 Kendetræk ved eksisterende aftalesystemer

De eksisterende nationale (ikke regionale eller lokale) forhandlingssystemer er kendetegnet ved paritetisk 3-partssamarbejde (tripartite models). Disse organer har generelt ikke nogen selvstændig beslutningsdygtighed og fungerer primært som en hørings- og rådgivningspart overfor regeringen – som vedtager og implementerer arbejdsmarkedslovgivning.

Det trilaterale organ kan også være initiativtager til at bringe nye emner på bane og indstillingen til regeringen skal baseres på konsensus. I modsat fald vil hver part have sine separate tilkendegivelser.

Den politiske og legale rækkevidde af disse organer er naturligvis begrænset i egenskap av deres mangel på institutionel kompetence og af krav om konsensus. Endvidere er disse organer sjældent lovfæstet, men eksisterer alene på grundlag af en "regeringsbeslutning".

Litauen er landet med de fleste trilaterale organer med The Tripartite Council of the Republic of Lithuania øverst i hierarkiet. Heri sidder 4 fagforeninger og 2 arbejdsgiverforeninger.

Den litauiske fagforening LPSK betegnede samarbejdet som noget "tomt" idet man alene følte sig "tolereret" af (den godt organiserede) arbejdsgiverside. 3-partssamarbejdet var derfor kun succesfuldt sålænge arbejdsgiversiden accepterede indhold og form.

Letland har haft trilaterale organer siden 1993 og disse blev i 1998 bemyndiget egentlig beslutningskompetence. Landet har kun 1 toneangivende arbejdstager/-giverorganisation. I tillæg hertil findes 4 andre trilaterale organer.

Der findes en Law on Collective Bargaining fra 1991 og en Labour Code fra 1992. Det er herfra at der er kommet en kollektiv aftale om minimumsløn som er 30-50 % højere end den lovfæstede minimumsgrænse.

I Letland har arbejdstagersiden således en officiel ret til at indlede kollektive forhandlinger og arbejdsgiverne en forpligtigelse til at delagtiggøre sig.

Estland fik sit egentlige trilaterale organ så sent som 1999. Siden 1992 har der eksisteret et organ som havde til ansvar at implementere ILO-konventioner og frem til 1999 har der kun været trilaterale forhandlinger på ad hoc-basis. I 1999 etableres The Social Economic Council som er et forum for relativt preliminære og ikke-bindende beslutninger. Systemet er dog to-strenget idet der parallelt hermed eksisterer et søster-organ som står for de egentligt forhandlinger. Specielt transport og industri-sektoren er godt organiseret i Estland.

Ser man på de tre lande i europæisk sammenhæng, er det både i relativ og absolut forstand beskedent hvad der findes af kollektive aftaler (som hovedsagligt er indgået på virksomhedsniveau). Der er således vanskeligt at vurdere, på hvilken baggrund aftalerne er indgået. For europæisk sammenligning, se nedenstående tabel.

Table 4 Direct collective bargaining coverage, selected EU and candidate countries

Country	Coverage
Belgium	c.100%
Slovenia	c.100%
Austria	98%
Sweden	94%
Finland	90%
France	90%
Denmark	85%
Spain	81%
Netherlands	78%
Cyprus	65%-70%
Germany	67%
Portugal	62%
Luxembourg	60%
Slovakia	48%
Poland	40%
UK	36%
Hungary	34%
Czech Republic	25%-30%
Estonia	29%
Latvia	Under 20%
Lithuania	10%-15%

2.1.4 Rammeaftaler for de sociale parter

For alle de tre lande findes en Labour Code/Collective Agreements Act som beskriver hvilke emner og områder som falder indenfor aftalens kompetenceområde. Det forekommer oplagt at en udbygning af disse Labour Codes kan være vejen frem mod en egentlig "hovedaftale" som kan regulere forhandlingsspillet og parternes indbyrdes forhold. I disse Codes findes også diverse bestemmelser om forligsinstitutioner, arbejdsretslige cirkulærer, arbejdstilsyn etc.

I det store hele synes der således at være de nødvendige institutionelle reguleringsmekanismer på det baltiske arbejdsmarked. Det er dog det generelle indtryk at institutionerne er stærkt underbemandede med svage resurser. Problemet består således ikke i den legale basis, men derimod i forhold til den konkrete implementering og opretholdelse af eksempelvis EU-lovgivningen.

2.1.5 Forventninger til immigrationsstrømme som følge af EU-medlemskab

Ingen af de besøgte organisationer i Estland eller Litauen forventede nogen signifikant øgning i omfanget af baltisk arbejdskraft som søger til de nordiske lande – eller andre europæiske lande. Den arbejdskraft som vil søge væk er allerede forsvundet. Så vidt betragtedes det tyske arbejdsmarked som de mest attraktive på grund af skatteforholdene.

Fra estisk arbejdstager-side nævntes det at det medicinske område muligvis ville blive ramt og at det i øvrigt var Finland som var det primære mål for immigration samt et ukendt omfang af sort arbejde.

Formanden for det litauiske arbejdsmarkedsudvalg anslog immigrationen til 4-6 %.

I denne sammenhæng bør det pointeres at såvel Nordisk Ministerråd og en norsk tværdepartementel arbejdsgruppe (KRD 2003) har udarbejdet omfattende analyser over de forventende konsekvenser af øgede immigrationsstrømme.

KRD fastslår blandt andet at: "I ulike makroanalyser basert på økonomiske, geografiske og kulturelle variabler som beskrevet ovenfor, kommer det fram at det kan forventes en årlig migrasjonsstrøm på mellom 300 000 og 600 000 personer fra tiltredelseslandene til det nåværende EU-området. 10) I underkant av 5 % av befolkningen i tiltredelseslandene forventes å migrere til dagens EU-land i løpet av de første 15-30 årene etter utvidelsen. 11) Det forventes at om lag 80 prosent vil dra til Tyskland og Østerrike".

Af konklusionerne fra den norske undersøgelse fremgår det endvidere:

1. Det er svært usikkert hvor stor migrasjonen fra de nye medlemslandene til EØS-landet Norge kan bli etter utvidelsen av EU/EØS. Mange sesongarbeidere har imidlertid etablert et nettverk her. Det er derfor sannsynlig at det vil bli en økning, sammenliknet med dagens moderate nivå.
2. Hvordan andre EU/EØS-land forholder seg til bruk av overgangsordninger, vil trolig ha stor betydning for hvor mange som vil prøve å finne arbeid i Norge. Tilstrømningen til Norge vil særlig være avhengig av hva Danmark og Sverige gjør på dette området.
3. Arbeidssøkere fra de nye medlemslandene har begrensete rettigheter så lenge de leter etter arbeid. Flere arbeidssøkere vil derfor neppe få store utilsiktede konsekvenser for velferdsordninger og -ytelser.
4. Antakeligvis vil de fleste av dem som kommer fra de nye medlemslandene, finne arbeid og bli arbeidstakere som det ikke er knyttet spesielle problemer til. De klarer seg selv og vil primært være bidragsytere i samfunnsøkonomisk forstand.

Den danske undersøgelse fokuserer primært på integrationsproblematikken og har i den forbindelse opstillet en række forslag til handlemuligheder for de nordiske regeringer. Disse er vedlagt bagerst i rapporten.

1.1.6 Komparative arbejdsmarkedspolitiske nøgleparameter

Nedenstående er resultatet af en undersøgelse blandt 2700 arbejdstagere og private entrepreneure i Baltikum udført af Arbejdsministeriet i Finland og giver en indikation på udviklingen af centrale arbejdsmarkedspolitiske parametre i Baltikum.

	Estland	Letland	Litauen
Organiseringsgrad	Svag stigning	Svagt fald, dog stadig den højeste i Baltikum	Fald og den laveste i Baltikum
Kontraktforhold	Andelen af tidsbegrænsede kontrakter er høj og stabil – antallet af illegale, mundtlige forhold er faldet	Har den højeste grad af tidsbegrænsede kontrakter og illegale ansættelser	Tidsbegrænsede kontrakter er steget – illegale kontrakter er faldet
Arbejdstid	Højt niveau, men trend mod normalisering	De længste i Baltikum – 39 % har overarbejde som en del af arbejdstiden	Kvinder i den private sektor har oplevet stærk stigning – 39 % har overarbejde som en del af arbejdsugen. 25 % har ubetalt overarbejde

Løn	Difference i nettoløn mellem køn er faldet til 30% – forsinkelse i lønudbetaling er sjælden	Signifikant stigning i nettoløn – sort arbejde er stigende og et alvorligt problem	Løndifference mellem køn er de laveste i Baltikum (17 %) – forsinkede lønudbetalinger er steget signifikant
Jobtilfredsstillelse	Er steget og er den højeste i Baltikum	Faldende	Kvinder i den private sektor er mest utilfredse
Indflydelse på arbejdet	Ansattes muligheder er de laveste i Baltikum	Halvdelen af beskæftigede har relativt gode muligheder	Offentligte ansatte har mere autonomi og kvinder mere end mænd
Stress	Trend mod normalisering – kvinder dog hårdest ramt	Den højeste og kvinder mest ramt	Signifikant stigning i arbejdsintensiteten – kvinder hårdest ramt
Konflikter	Lavest antal i Baltikum	Stigning på alle type arbejdspladser	Øget rivalisering
Efteruddannelse og kurser	På et år har 26 % fået kurser/udd., gennemsnitlig 5 dage	På et år har 22 % fået kurser/udd., gennemsnitlig 7 dage	På et år har 22 % fået kurser/udd., gennemsnitlig 7 dage
Brug af IT-redskaber	20 % anvender IT dagligt	20 % anvender IT dagligt	75 % er stort set uden kontakt til IT-redskaber
Personaleudviklingsdage	Over 1 år har 50 % deltaget	Størstedelen af arbejdspladser anvender teamwork	Flere konsulentprojekter end de øvrige lande
Udvikling 1998-2002	Generel forbedring	Uændret	Negativ udvikling med undtagelse af ligestilling
Trends for økonomi og beskæftigelse	Negative forventninger til beskæftigelse	Højeste forventninger i Baltikum	Negative forventninger

2.2. Delkonklusion

Det forekommer tydeligt at de basale forudsætninger for anvendelse af de nordiske principper og modus operandi for arbejdsmarkedsforhandlinger endnu ikke er tilstede i de baltiske lande. Set ud fra et overordnet politologisk perspektiv, synes det dog nærliggende at der ud fra den nuværende situation over tid vil udvikle sig relationer og systemer som ligner de nordiske, men der er for nærværende fundamentale begrænsninger som skal overkommes.

Disse kan i korthed beskrives som følgende:

- Hverken arbejdsgivere eller -tagere har opnået en *organisationsgrad* som gør dem repræsentative og dermed legitime som deciderede forhandlingspartnere i et forpligtende og beslutningsdygtig aftalesystem.
- Organisationsgraden skal ses i *historisk kontekst*, hvilket også betyder at man ikke blot kan "beslutte" sig til at have eksempelvis stærke fagforeninger. Dertil kræves der mentale og socialpsykologiske forandringer i befolkningen. Der vil naturligvis ikke bliver tale om fremgang for de kollektive aftaler før organisations-problemerne er overkommet.
- Landene synes også at stå ved en skillevej i relation til om arbejdsmarkedslovgivningen skal udformes og implementeres af *de sociale partnere eller fra regeringssiden* (som det jo er tilfældet i mange andre EU-lande). Generelt ser det ud til at landene kommer til at følge den kontinentale (lovgivningsbaserede) arbejdsmarkedsmodel.
- Som følge af ovenstående, er det ikke fremvokset en tilstrækkelig stærk "*forhandlingskultur*" mellem parterne, hvilket betyder at man søger opportunistiske løsninger fra sag til sag. Der er i høj grad tale om et nulsumsspil.
- Der synes ikke at være tilstrækkelig "respekt" overfor de trilaterale organer fra regeringssiden.

3. EU's arbejdsmarkedslovgivning og NMR's aktiviteter

Omfanget og karakteren af EU's lovgivning på arbejdsmarkedsområdet bliver ensbetydende med en drastisk forøgelse af regelsættet som regulerer de baltiske arbejdsmarkeder. Alene indenfor arbejdstagernes sikkerhed findes der omkring 40 direktiver som omfatter alt for fysiske agenser til støjniveauer. Hertil kommer direktiverne indenfor arbejdsvilkår (den sociale dialog, deltidsarbejde) og løn/arbejdstid (arbejdskontrakter, mobile ansættelsesvilkår) som tillige omfatter cirka 20 direktiver.

Endelig følger regelsættet for vandrende arbejdstagere som siden midt i 1960'erne har været et kraftigt reguleret område. Den mest kendte regulation er 1408/71 som bestemmer hvorledes vandrende arbejdstageres sociale rettigheder opretholdes og administrativt håndteres mellem medlemslandene. Dette område omfatter tæt ved 100 lovtekster af forskellig karakter.

I alt findes der omkring 200 EU-lovtekster med direkte relevans for arbejdsmarkedslovgivning.[4]

I relation til forholdet mellem arbejdstager/arbejdsgiver og deres tilknyttede organisationer, skal der lægges særskilt mærke til:

- De 5 ligestillingsdirektiver (køn, race etc.)
- European Work Councils (information og høring af arbejdstagere)
- SE-statutten (europæisk firma/høringsrettigheder)
- I marts 2002 vedtoges et direktiv som udbygger rettigheder fra EWC-direktivet, således at det ikke kun er indenfor særskilte områder at information og høring skal finde sted, men at pligten også omfatter mere generelle forhold omkring virksomheden.
- Slutteligt findes 3 direktiver som er tilknyttet området omkring information og høring af arbejdstagere, nemlig kollektive afskedigelser, insolvens i virksomheden samt virksomhedsoverdragelse.

Tilsammen udgør den samlede masse en række bidrag til at skabe rettigheder på arbejdsmarkedet. Dog må det anses for tvivlsomt om disse rettigheder kommer til konkret udtryk på lokale arbejdspladser. Som det er fremgået ved flere møder, var det indtrykket at implementeringen af EU's lovgivning i mange tilfælde var af formel karakter – og ikke reel. Eller lidt mere demagogisk formuleret: Mon et autoværksted i et landområde i det østlige Litauen kommer til at overholde EU's direktiv om støj på arbejdspladsen (85db)?

---

[4] Se Bilag 3: Uddrag fra Euro-Lex's fortegnelser over arbejdsmarkedsområdet.

Det må overordnet anses for særdeles positivt at de baltiske lande (dets borgere og virksomheder) får tildelt rettigheder og pligter via EU, men man må stille sig kritisk overfor den faktiske effekt af disse regler.

I regi af Nordisk Ministerråd er der en række aktiviteter i gang.

For det første har man netop udgivet rapporten om "En nordisk profil for et åbent europæisk arbejdsmarked". Dernæst har man i samarbejde med NFS et projekt om "the social dialogue" som omfatter uddannelse af fagforenings- og arbejdsgiverpersonale. Desuden har man et arbejdsmiljøprojekt om implementering af arbejdsmiljøstandarder.

Endeligt skal nævnes muligheden for stipendier til at deltage på NIVA-kurser for balter og russere og i forlængelse heraf afholdelse af kurser i Baltikum.

4. Erfaringer fra udviklingsprojekter på det baltiske arbejdsmarked

Det er særdeles vanskeligt at få overblik over afsluttede, igangværende og projekterede udviklingsprojekter – af den simple grund at der ikke findes samlede oversigter, at der findes et stort antal aktører og at projekterne findes i mange forskellige regi og niveauer.

Via rundspørge i de enkelte lande, er følgende informationer indhentet:

Dansk LO	Projekt om uddannelse af EU-undervisere og opbygning af EU-viden i faglige organisationer i Litauen Integration af russiske unge i fagbevægelsen i Estland I samarbejde med finsk LO arrangeres der i 2003 et træningsprogram i Kaliningrad om organisationsudvikling Desuden er dansk LO involveret i en række Phare Twinning-programmer som omhandler opbygning af den sociale dialog
Dansk DA	Har ingen bilaterale projekter. Aktiviteter køres primært gennem ILO og UNICEF
Svensk LO	Mange-årige projekter i samarbejde med TCO Biståndsnämnd om opbygning af organisationer, forhandlingsprocedure, samarbejde med regeringer. Endeligt er man aktiv i Bastun (Baltic Sea Trade Union Network)
Finlands LO	Den finske arbejderbevægelse har i samarbejde med sin estiske søsterorganisation åbnet et kontor i Tallinn som informerer om arbejdsmuligheder- og vilkår i Finland.

5. Nordisk Råds handlemuligheder

I vurderingen af Nordisk Råds handlemuligheder, bør det først og fremmest stå klart, hvad ambitionen og de konkrete løsninger består i. For at det baltiske arbejdsmarked og dets parter skal have kapacitet og legitimitet, samt et gensidigt anerkendt og beslutningsdygtigt forhandlingssystem der over tid kan udvikles til den konsensus-orienterede forhandlingsøkonomiske model der eksisterer i Norden, kræves der:

- styrkelse af de sociale parters organisatoriske kapacitet (sekretariater, forhandlingsevne, politik-formulering)
- tydeliggørelse og forstærke de trilaterale forhandlingsorganer (forhandlings- og beslutningsmandat, legitimering overfor medlemmer, øget styrke overfor regering)
- øget rekruttering af medlemmer af både arbejdsgivere og arbejdstagere
- styrkelse af arbejdsmarkedsinstitutioner (arbejdsret, forligsinstitution, arbejdsskadestyrelse etc.)
- udvikling af en forhandlingskultur mellem parterne som indebærer konsensus om forhandlingsprocesser, deres indhold, implementering etc.

På baggrund af drøftelserne i Næringsudvalget samt nærværende rapport, foreslås følgende *retningslinier* i relation til en mulig indsats fra Nordisk Råds side:

- Man bør som udgangspunkt involvere sig i eksisterende udviklingsprojekter og programmer fremfor at gå egne veje. Dette kan enten ske ved at øve indflydelse på igangværende projekter i Nordisk Ministerråd eller via liason med nordiske eller europæiske organisationer som kører internationale partnerskabs-projekter etc.
- Man bør sikre sig lokal politisk og organisatorisk forankring i indsatsen
- Man kan tage udgangspunkt i virksomheder/institutioner som arbejder transnationalt mellem Norden og Baltikum og herigennem støtte at nordiske "agenter" i Baltikum håndhæver visse principper.
- Man kan inddrage aspekter af Den Nordlige Dimension som i sin Action Plan også får sat arbejdsmiljø på dagsordnen
- Som en del af spørgsmålet om immigration hører også problemet omkring anvendelse af illegal arbejdskraft i Norden. Det danske Folketing vedtog i foråret 2003 en beslutning om bekæmpelsen af illegal arbejdskraft, hvilket blandt andet skal ske via et samarbejde mellem myndighederne og arbejdsmarkedets parter.

6. Udkast til arbejdsgruppens konklusioner/rekommandationstekster

På grundlag af arbejdsgruppens indsamlede informationer og de politiske drøftelser, er gruppen nået til enighed om følgende forslag til en rekommandation: Arbejdsgruppen har undersøgt problemstillingerne omkring det baltiske arbejdsmarked og har på den baggrund – samt med tanke på retningslinierne nævnt i ovenstående Punkt 5 – drøftet og vedtaget nedenstående forslag til rekommandationstekst:

Næringsudvalget foreslår, at

Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd

at afholde en nordisk-baltisk arbejdsmarkedskonference med det formål at få identificeret/konkretiseret behovet for støtte til de baltiske arbejdsmarkedsorganisationer og efterfølgende at kunne udmønte konferencens konklusioner i projektforslag

Det er ønsket, at konferencen organiseres og gennemføres i et samarbejde mellem Nordisk Ministerråd og Nordisk Råd.

Endvidere har arbejdsgruppen også drøftet særskilte målsætninger for konferencen, nemlig at man ønsker at få vurderet hvorvidt Nordisk Ministerråd via de nordiske arbejdsmarkedsorganisationer bør intensivere støtten til projekter og handlingsplaner som er rettet imod opbygningen af det baltiske arbejdsmarked.

Dette vil også indebære en vurdering af om hvorvidt der i ministerrådets handlingsprogrammer for arbejdsmarkedet, bør afsættes særlige resurser til en indsats for opbygning af de baltiske arbejdsmarkeder, specielt med henblik på etablering af forhandlingssystemer hvori indgår ligeværdige parter.

Kildeoversigt

Forskningscenter for Arbejdsmarkeds- og Organisationsstudier, Københavns Universitet: "Social Dialogue in the Baltic Countries", Due, Mailand og Makarov, 2001.
Ministry of Labour, Helsinki: "Working Life Barometer in the Baltic Countries, 2002", Antila og Ylöstalo, 2003.
European Presidency: "Northern Dimension, Guidelines for a new Actionplan", 2002.
European Industrial Relations Observatory: "Industrial relations in the candidate countries".
European Industrial Relations Observatory: "Industrial Relation in the EU member States and the candidate countries".
OECD, Employment Outlook, 2001.
Statistical Office of Estonia: "In figures 2002 Estonia, Latvia, Lithuania"
Nordisk Ministerråd, "Arbete til alla", 2003.
Den norske Kommunal og regionaministers tværdepartementale arbejdsgruppe "EU-utvidelsen, arbeidstakere og velferdsordninger", 2003

Interviews/møder:

Estland:	Estonian Employers' Confederation
	Ministry of Social Affairs, Labour Department
	The Confederation of Estonian Trade Unions
Litauen:	The confederation of Lithuanian Industrialists
	Lithuanian Trade Union confederation
	- Birute Vesaite, ordförande i Litauens arbejdsmarkedsudvalg
	- Giedre Purvaneckiene, ordförande i Baltic Assembly
	- Søren Vogelsang, Vice-President, Danisco
	- Jesper Due, Forskningscenter for Arbejdsmarkeds- og Organisationsstudier, Københavns Universitet
	- Per Kongshøj Madsen, Københavns Universitet.

Bilag til denne rapport:[5]

Mandat for arbejdsgruppen
Uddrag fra Northern Dimension Action Plan
EU – uddrag fra EuroLex' fortegnelsen over arbejdsmarkedslovgivning
Handlingsmuligheder... fra "Arbete till alla – en nordisk profil för en öppen europeisk arbetsmarknad", af Christofer Lindgren og Per Kongshøj Madsen, Nordisk Ministerråd

[5] Mandatet for arbeidsgruppen er trykket. Resten av bilagene er ikke trykket her.

Mandat for Næringsudvalgets arbejdsgruppe om det baltiske arbejdsmarked

Baggrund

Baggrunden for gruppens oprettelse er, at de baltiske lande nu har gennemført succesfulde optagelsesforhandlinger med EU. Som følge heraf kan man forvente øget mobilitet og interaktion mellem de nordiske og baltiske arbejdsmarkeder, hvilket bringer forskelligheden i lovgivning, arbejdsmarkedernes organisatoriske opbygning, grænsehindringer i fokus. Denne øgede interaktion kan få konsekvenser funktionsdueligheden, for de nordiske arbejdsmarkedstraditioner og for det fremtidige samspil mellem disse arbejdsmarkeder.

Det står dog samtidigt klart, at eventuelle initiativer fra Nordisk Råds side bør være særdeles velovervejede og præcise i deres mål og midler, idet der allerede findes igangværende projekter mellem arbejdsmarkedets organisationer, EU, lokale myndigheder etc. Endvidere bør nordiske initiativer også respektere nationale særpræg.

Den foreløbige debat i Næringsudvalget har primært omhandlet sikring af arbejdsmiljø samt op- og udbygning af arbejdsmarkedsorganisationerne i Baltikum. Disse emner kan fortsat have en central placering i gruppens arbejde, men det er også hensigten at gruppens research kan lede til at nye emner kommer på dagsordenen.

Endvidere kan den forestående EU-udvidelse også gøre det relevant at fokusere på de "nye" nærområder, herunder Rusland.

Mandat

På baggrund af Næringsudvalgets omfattende behandling af baltiske arbejdsmarkedsspørgsmål i 2002 er formålet med arbejdsgruppen, at få klarlagt hvilke initiativer der under hensyntagen til eksisterende aktiviteter på området samt særlige nationale forhold i Baltikum, kan iværksættes fra Nordisk Råds side.

Gruppens overordnede formål er at udpege og konkretiserer hvilke udviklingsmuligheder og barriere der findes for en vellykket integration og interaktion mellem arbejdsmarkederne og på denne baggrund fremsætte forslag til Næringsudvalget.

Arbejdsform

Arbejdsgruppen bør består af minimum 4 medlemmer af Næringsudvalget, en fra hver af de nordiske partigrupper. Nordisk Råds sekretariat stiller en sekretær til rådighed for arbejdsgruppen.

Tidsplan

Arbejdsgruppen skal senest på Næringsudvalgets septembermøde 2003 fremlægge eventuelle udvalgsforslag.

Budget

Arbejdsgruppens medlemmers rejser betales af Nordisk Råd. Evt. eksperters honorar og rejseudgifter betales af Nordisk Råd. Totalt er der afsat DKK 75.000 til gruppens arbejde.

Utskottsförslag

om förebyggande insatser mot diabetes

(Framlagt av Välfärdsutskottet)

1. Välfärdsutskottets förslag

Välfärdsutskottet föreslår att

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

1) *att* initiera samnordisk forskning för att ta fram fungerande metoder för det förebyggande arbetet av folksjukdomen diabetes. Till detta hör forskning i epidemiologi, sjukdomsorsaker och sjukdomsutveckling liksom betydelsen av livsstil och egenvård
2) *att* igångsätta processen för att hitta indikatorer för en kvalitativ och effektiv vård
3) *att* involvera de baltiska staterna i nämnda initiativ

2. Hearings

Välfärdsutskottet har vid sitt möte den 25 juni i Villmanstrand hört professor Leif Groop vid Endokrinologiska kliniken, Universitetssjukhuset MAS i Sverige. Groop redogjorde närmare för diabetesproblematiken och om vilka handlingsstrategier kunde vara effektiva. Även Diabetesförbundet i Finland hördes vid samma möte. Diabetesförbundet presenterade det i Finland nyligen igångsatta programmet för prevention av typ 2 diabetes 2003–2010.

3. Bakgrund

Diabetes är sjukdom vars förekomst ökar närmast explosionsartat. Idag menar man att ca. 180 miljoner människor i världen lider av diabetes. I Norden estimerar man att ca. 5% av befolkningen har diabetes. Åldern för insjuknande av diabetes (typ 2) har sjunkit kraftigt de senaste 10–20 åren och närmar sig nu 40 år. Det innebär att många patienter hinner utveckla alla tänkbara komplikationer och går en för tidig död tillmötes. Förutom att sjukdomen medför ett stort personligt lidande förorsakar den också stora ekonomiska belastningar på samhället. Diabetesvården konsumerar idag över 10% av alla sjukvårdskostnader och om 10 år estimeras att procentandelen är uppe i 15–20%. Även kostnaderna i socialsektorn är stigande som en följd av diabetes. Norden står inför en enorm utmaning om inte den eskalerande förekomsten av diabetes kan fås att minska.

Typ 1 diabetes

Sjukdomen debuterar ofta hos unga och är följden av en autoimmun process som förstör de egna insulinproducerande cellerna. Förekomsten av typ 1 diabetes är högre i Norden än i resten av världen. Orsaken är delvis okänd men en ärftlig belastning kan konstateras liksom omgivningsfaktorer bidrar till sjukdomens utbrott. Den definitiva sjukdomsprocessen är delvis okänd, vilket gör preventiva åtgärder svåra. Det pågår en rad forskningsprojekt och studier som strävar till att hos nyfödda barn identifiera dem som löper risk att senare utveckla typ 1 diabetes. Resultaten

från dessa projekt kommer sannolikt att få en stor betydelse, men hur man skall förebygga typ 1 diabetes vet man ännu inte.

Typ 2 diabetes

Den explosionsartade ökningen av diabetes beror främst på ökningen av typ 2 diabetes. Orsakssambanden vid utvecklandet av sjukdomen är välkänd. Det är frågan om ett genetisk arv som under mänsklighetens förhistoria hjälpte organismen att spara energi och att under långa perioder klara av tillstånd av näringsbrist. Arvsanlagen verkade således i en karg miljö som skyddande. Med övergången till modärn (västerländsk) livsstil med för lite motion och för kaloririk kost har situationen drastiskt förändrats. Det inte längre någon fördel att hushålla med energin utan genvarianterna har blivit skadliga och förorsakar fetma och typ 2 diabetes.

I.o.m. att sjukdomsbilden är känd är det idag möjligt att effektivt förebygga diabetes. Det gäller att först och främst identifiera riskgrupperna. Steg två är att bland riskgruppen sjösätta program som ökar energiförbruket. I detta sammanhang är motion viktigare än kost.

4. Välfärdsutskottets synpunkter

Forskning

Det finns idag behov för forskning som definierar problemets omfattning och att konceptet fungerar även på populationsbas och inte enbart i kontrollerade studier. Denna forskning bör göras samnordiskt så att ett urval ur den nordiska befolkningen kallas till en sockerbelastning och ett motionstest. Det är viktigt att inkludera etniska högriskgrupper. Det förekommer 2–3 gånger mer diabetes hos invandrare än hos den nordiska befolkningen. På detta sätt kunde problemets omfattning mätas mera precist samtidigt som man kunde identifiera de personer som bör inkluderas i interventionsstrategierna. Högriskgrupperna bör även studeras närmare. Dessa är först och främst familjemedlemmar till patienter med typ 2 diabetes och personer med metabolt syndrom (bukfetma, förhöjt blodtryck, höga blodfetter). Syftet är att studera hur stor del av diabetesproblematiken kunde täckas med målinriktade strategier.

Vård

Det är ytterst viktigt att sätta in aggressiva behandlingsstrategier vid sjukdomens utbrott för att hålla blodsocker, blodtryck, blodfetter och vikt så nära det normala som möjligt. Det är det enda sättet att förhindra att patienten utvecklar mycket dyra och förödande komplikationer. Här är rätt medicinering det avgörande. Med tanke på hälsoekonomisk effekt uppgår läkemedelsbehandlingen endast till ca. 5% av de totala sjukvårdskostnaderna. Så stigande läkemedelskostnader får inte vara avskräckande vid utarbetandet av behandlingsstrategier för diabetes.

Övriga insatser

Effektivt förebyggandet av diabetes kräver ett holistiskt tänkande som är sektorövergripande. Beskaffenheten av livsmedel är viktigt. Vi intar för många kalorier (i förhållande till vad vi bränner) idag, så all mänsklig fysisk aktivitet bör bejakas.

Samhällets kostnader angående sjukdomen diabetes är betydligt högre än vad tidigare estimerats. Förutom de direkta sjukvårdskostnaderna har socialsektorn betydliga kostnader i form av sjukskrivningar, förtidspensioneringar, personliga assistenter, rullstolar, rehabilitering etc. Därför är det ur ett hälsoekonomiskt perspektiv viktigt med en sektorövergripande tänkning.

För att dryfta dessa frågor bör en lämplig samnordisk arena för diskussioner och erfarenhetsutbyte skapas. Nordiska ministerrådet bör ta initiativet till att föra samman de rätta aktörerna med tanke på att kunna dra upp riktlinjer för ett effektivt förebyggande arbete av diabetes.

5. Konklusion

Mot bakgrund av ovanstående föreslår Välfärdsutskottet att

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

att initiera samnordisk forskning för att ta fram fungerande metoder för det förebyggande arbetet av folksjukdomen diabetes. Till detta hör forskning i epidemiologi, sjukdomsorsaker och sjukdomsutveckling liksom betydelsen av livsstil och egenvård

att igångsätta processen för att hitta indikatorer för en kvalitativ och effektiv vård

att involvera de baltiska staterna i nämnda initiativ

Oslo den 27 oktober 2003

John I. Alvheim (FrP)
Line Barfod (EL)
Drífa Hjartardóttir (Sj)
Aud Gaundal (A)
May Elisabeth Hansen (SV)
Margareta Israelsson (s)
Anita Knakkergaard (DF)
Harriet Lindeman (FS)
Pehr Löv (sv), ordförande
Leif Mikkelsen (V)
Elisabeth Røbekk Nørve (H)
Aila Paloniemi (cent)
Gabriel Romanus (fp)
Else Theill Sørensen (KF), næstformand
Ilkka Taipale (sd)

Utskottsförslag

om insatser mot narkotikamissbruk och alkoholkonsumtion

(Framlagt av Välfärdsutskottet)

1. Välfärdsutskottets förslag

Välfärdsutskottet föreslår att

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

1) *att* tillsammans med de baltiska staterna målmedvetet arbeta för en striktare och effektivare drogpolitik (narkotika och alkohol) i Europa

2) *att* lansera strategier för ett effektivt förebyggande av narkotikaanvändningen och säkerställa en god vård för missbrukare

3) *att* verka för att sänka medelkonsumtionen av alkohol genom en stringent pris- och tillgångspolitik samt en restriktiv marknadsföringspolitik

4) *att* vidta åtgärder för att kraftig begränsa försäljningen av alkoläsk

2. Hearings

Välfärdsutskottet har i syfte att identifiera de centrala problemställningarna hört departementsråd Carl Älfvåg om det svenska ordförandeskapsprogrammets insatser mot narkotikamissbruket vid utskottets möte den 5 februari 2003. Den svenska regeringens talesman angående narkotikafrågor, nationelle samordnaren Björn Fries, hördes också vid samma möte för att närmare berätta om hur man i Sverige arbetar med det förebyggande arbetet. I detta sammanhang väcktes frågan om alkohol som en möjlig inkörsport till ett mera allmänt drogmissbruk. I samband med utskottets möte den 29 april arrangerade Välfärdsutskottet tillsammans med Medborgar- och konsumentutskottet samt Socialutskottet och Lagutskottet i Baltiska församlingen ett seminarium om bekämpningen av narkotika. Inbjudna föredragshållare var specialkonsulent Anne-Marie Sindballe från Center for forebyggelse (Sundhetsstyrelsen), Danmark, som redogjorde för danska erfarenheter i fråga om förebyggande insatser. Politimester Andreas Haugen, Norge redogjorde för erfarenheterna omkring Polis- och tullsamarbetet i Norden och avdelningschef Thomas Alslev Christensen redogjorde för Nordiska ministerrådets strategi för narkotikasektorns samarbete i Nordens närområden 2003–2005.

3. Bakgrund

Användningen av både alkohol och andra droger i Norden har ökat de senaste åren. Detta som en följd av de alltmer liberala hållningarna till alkohol och andra droger. Dessutom finns klara indikationer på att attityderna till drogmissbruk blir allt mer positiva, speciellt hos ungdomar. För att stävja denna utveckling krävs ett ökat samarbete över de nordiska gränserna. Norden bör också i samarbete med de baltiska staterna bli föregångare och arbeta för en mera strikt drogpolitik i Europa. Ett samhälle som vill slå vakt om sina medborgares hälsa, kan inte göra det utan att genomföra aktiva nationella och internationella åtgärder för att utveckla metoder för att begränsa alkohol- och narkotikautvecklingen.

Narkotika

Stränga narkotikarestriktioner och en strikt narkotikapolitik som minskar utbudet av narkotika är viktiga i den nordiska drogpolitiken. Med en strikt narkotikapolitik menas att all befattning med narkotika som inte är medicinsk är olaglig. Men en sträng narkotikalagstiftning är inte tillräcklig. Det behövs också ett aktivt förebyggande arbete, ett bra system för tidig intervention och god vård. Tröskeln för att få vård för narkotikamissbrukare bör vara så låg som möjlig och tillgänglig för alla grupper, till exempel missbrukande gravida och hiv-smittade. Substitutionsvården (metadon och subutex) bör bejakas, men infallsvinkeln bör vara kritisk tills vi ser resultaten av pågående forskning och vården bör vara inriktad på en lång rehabiliteringsperiod. I det drogförebyggande arbete är det viktigt att alla känner till de tidiga tecknen på drogmissbruk. Information bör spridas till arbetsplatser och andra instanser i samhället. Ungdomarnas rekreationsbruk är ett fenomen som bör noteras i allt högre grad.

Alkohol

Alkoholkonsumtionen är stigande i de nordiska länderna. Enligt WHO är alkohol den största enskilda orsaken till en hotande försämrad folkhälsa och sociala svårigheter i Norden. Det finns ett påvisat samband mellan medelkonsumtion av alkohol och sjuklighet. I betraktande av den stigande alkoholkonsumtionen blir konsekvensen förutom ett stort mänskligt lidande också ökade social- och hälsovårdsutgifter. En utgift som man i de nordiska länderna aktivt strävar till att beskära. Det råder inget tvivel om att en lägre prisnivå leder till ökad alkoholkonsumtion. Från och med 2004 kommer den alkoholpolitiska situationen att ändras inom EU. De nuvarande inre marknadens regler kommer att märkbart försämra hälsotillståndet då tillgången till billig sprit från de baltiska staterna ökar.

En viktig alkoholpolitisk åtgärd bör vara att ungdomarna får en senare alkoholdebut. I detta sammanhang är introduceringen av den nya produkten alkoläsk ett steg i helt fel riktning. Alkoläsk ser ut och smakar som läsk och är därför en lätt inkörsport för ungdomar till starkare alkohol och andra droger. Försäljningen av alkoläsk bör kraftigt begränsas.

4. Konklusion

Mot bakgrund av ovanstående föreslår Välfärdsutskottet att

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

1) *att* tillsammans med de baltiska staterna målmedvetet arbeta för en striktare och effektivare drogpolitik (narkotika och alkohol) i Europa

2) *att* lansera strategier för ett effektivt förebyggande av narkotikaanvändningen och säkerställa en god vård för missbrukare

3) *att* verka för att sänka medelkonsumtionen av alkohol genom en stringent pris- och tillgångspolitik samt en restriktiv marknadsföringspolitik

4) *att* vidta åtgärder för att kraftig begränsa försäljningen av alkoläsk

Oslo den 27 oktober 2003

John I. Alvheim (FrP)
Drífa Hjartardóttir (Sj)
Aud Gaundal (A)
May Elisabeth Hansen (SV)
Margareta Israelsson (s)
Harriet Lindeman (FS)
Pehr Löv (sv), ordförande
Leif Mikkelsen (V)
Elisabeth Røbekk Nørve (H)
Aila Paloniemi (cent)
Gabriel Romanus (fp)
Else Theill Sørensen (KF), næstformand
Ilkka Taipale (sd)

Avvikande åsikt

Anita Knakkergaard (DF) är emot utskottets beslut vad gäller:
ordet *tillgångspolitik* i tredje att-satsen

men stöder utskottets beslut vad gäller:
de övriga att-satserna samt återstående formuleringar i tredje att-satsen

Line Barfod (EL) är emot utskottets beslut vad gäller:
första att-satsen

men stöder utskottets beslut vad gäller:
de övriga att-satserna

Utskottsförslag

om beskattning av pensioner och principerna för förtidspensionering

(Framlagt av Välfärdsutskottet)

1. Välfärdsutskottets förslag

Välfärdsutskottet föreslår att

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

1) *att* se över formerna för beskattningen av pensioner från ett annat nordiskt land och eftersträva en gemensam tillämpning av skatteavtalet i de nordiska länderna

2) *att* förenkla proceduren för bedömningen av rätten till förtidspension och rehabilitering så att undersökning och beslut görs i ett land istället för i berörda länder. På sikt bör regelverken om förtidspensionering de nordiska länderna emellan harmoniseras

2. Bakgrund

Beskattning av pensioner

Det nordiska avtalet om undvikande av dubbelbeskattning från 1996 har till avsikt att en inkomst från ett nordiskt land enbart skall beskattas en gång. Detta för att undvika dubbelbeskattning. Vad angår beskattningen av pensioner innebär avtalet generellt att pensionen kan beskattas endast i det land pensionen betalas ut, med vissa undantag. I undantaget som Finland och Norge tillämpar beaktas progressionsförbehållet vid fastställandet av den nationella beskattningsbara inkomsten. Detta progressionsförbehåll används inte i Sverige.

I syfte att minska det stora missnöjet ifråga om beskattning av pensioner påtalades detta i ambassadör Ole Norrbacks rapport "Nordbornas rättigheter". De olika tillämpningssätten av skatteavtalen leder till att den disponibla inkomsten efter skatt kan variera rätt kraftigt beroende på från vilka länder pensionen erhålls och var personen bor. I det omfattande arbetet som igångsatts för att riva gränshindren inom Norden är detta en viktig fråga. Nordiska ministerrådet skall verka för att införa en gemensam princip för beskattningen av pensioner som därefter tillämpas på samma sätt av samtliga nordiska länder. Även pensionärer skall kunna röra sig och bo fritt i Norden utan att avsevärt försämra eller förbättra sina inkomster.

Principerna för förtidspension

Enligt gällande regelverk bedöms rätten till förtidspension för en person som har arbetat i två eller flera nordiska länder i de berörda länderna var för sig. Frågan kompliceras när varje nordiskt land har egna gränsvärden för hur pass omfattande arbetsnedsättelsen skall vara för att förtidspension skall kunna beviljas. Likaså bedöms olika sociala och medicinska tillstånd på olika sätt i länderna. För samma skada kan ett land bevilja förtidspension och ett annat rehabilitering. Den enskilda människan hamnar i kläm mellan olika tillämpningar och principer. Att t.ex. som en arbetsskadad 40-åring, med 20 års arbete i Sverige och två år i Norge, tvingas leva på norsk förtidspension baserad på två års arbete i Norge ända fram till 65 års ålder är ohållbart.

Regelverket för bedömningen av rätten till förtidspension och rehabilitering bör förenklas så att beslutet fattas i ett land. På så vis kan en del av de fallgropar som finns i socialförsäkringen fyllas igen. Då används enbart ett gränsvärde för arbetsnedsättelse och bedömningen görs av en läkare i ett land. På sikt vore det bästa dock att reglerna harmoniseras de nordiska länderna emellan.

3. Välfärdsutskottets synpunkter

Frågan får inte marginaliseras i.o.m. att den berör en stor "nordisk befolkningsgrupp". De personer som under den stora nordiska flyttvågen under 1960- och 1970-talet sökte arbete eller lyckan i annat nordiskt land (förtids)pensioneras nu. Många av dem har för avsikt att flytta hem till ursprungslandet eller kanske till ett tredje nordiskt land när förvärvslivet kommit till en ände. Som situationen är idag försvåras eller omöjliggörs en flyttning till ett annat nordiskt land när de nationella regelverken inte passar ihop.

4. Konklusion

Mot bakgrund av ovanstående föreslår Välfärdsutskottet att

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

1) *att* se över formerna för beskattningen av pensioner från ett annat nordiskt land och eftersträva en gemensam tillämpning av skatteavtalet i de nordiska länderna

2) *att* förenkla proceduren för bedömningen av rätten till förtidspension och rehabilitering så att undersökning och beslut görs i ett land istället för i berörda länder. På sikt bör regelverken om förtidspensionering de nordiska länderna emellan harmoniseras

Oslo den 27 oktober 2003

John I. Alvheim (FrP)
Line Barfod (EL)
Drífa Hjartardóttir (Sj)
Aud Gaundal (A)
May Elisabeth Hansen (SV)
Margareta Israelsson (s)
Anita Knakkergaard (DF)
Harriet Lindeman (FS)
Pehr Löv (sv), ordförande
Leif Mikkelsen (V)
Elisabeth Røbekk Nørve (H)
Aila Paloniemi (cent)
Gabriel Romanus (fp)
Else Theill Sørensen (KF), næstformand
Ilkka Taipale (sd)

Presidieförslag

om en försöksordning för en vice president i Nordiska rådet

(Reservation, se s. 471)

1. Förslag till beslut

Presidiet föreslår att

Nordiska rådet antar följande interna beslut

1) *att* inrätta en försöksordning på två år för en vice president i Nordiska rådet, att gälla från och med presidentperioden 2004
2) *att* vid den 55:e sessionen och den 56:e sessionen välja en president och en vice president av Nordiska rådet för år 2004 respektive år 2005
3) *att* återkomma till Nordiska rådets 57:e session år 2005 med en evaluering av försöksordningen

2. Bakgrund

Omständigheter kring valet av rådets president vid 54:e sessionen i Helsingfors ledde till dryftelser i rådet om framtida procedurer för val av presidentposten. Vid presidiemötet den 23 september 2003 delades generellt uppfattningen att på hemmaplan bör det eftersträvas att framlägga ett förslag som delegationen står bakom. Presidiet dryftade även, vid detta möte, en eventuell vicepresidentordning, som liknar den ledelsestruktur som rådets arbetsordning stadgar för Nordiska rådets utskott.

3. Presidiets konklusion

I Nordiska rådets arbetsordning kap. 4 § 48 stadgas Presidiets sammansättning och presidentval.

Presidiet menar att rådet bör gå in för den kandidat som en samlad delegation ställer sig bakom. Ökad internationalisering av rådets arbete kräver i stigande grad avancerade uppdrag och insatser av presidentordningen. Presidiet anser att en försöksordning som ger Presidiet och utskotten en liknande ledningsstruktur och bidrar till att presidentordningens uppgifter kan fördelas mellan en president och en vice president är värt att pröva.

Presidiet menar att en försöksordning för en vice president i Nordiska rådet kan införas med stöd av arbetsordningens § 75 om avvikelse från arbetsordningen och att en eventuell ändring av arbetsordningen sker först efter ett par år om försöksordningen faller väl ut.

Presidiet föreslår att

Nordiska rådet antar följande interna beslut

1) *att* inrätta en försöksordning på två år för en vice president i Nordiska rådet, att gälla från och med presidentperioden 2004
2) *att* vid den 55:e sessionen och den 56:e sessionen välja en president och en vice president av Nordiska rådet för år 2004 respektive år 2005
3) *att* återkomma till Nordiska rådets 57:e session år 2005 med en evaluering av försöksordningen

Oslo den 27 oktober 2003

Arja Alho (sd)
Berit Brørby (A)
Anita Johansson (s)
Jónína Bjartmarz (F)
Jens Christian Larsen (V)
Ragnwi Marcelind (kd)
Outi Ojala (vänst)
Rannveig Guðmundsdóttir (A)
Jan Sahl (KrF)
Ole Stavad (S)

Reservation

Den konservativa gruppen föreslår att

Nordiska rådet beslutar

att inte företa sig något i anledning av Presidieförslag om en försöksordning för en vice president i Nordiska rådet (A 1336/presidiet)

Oslo den 27 oktober 2003

Inge Lønning (H), president
Martin Saarikangas (saml)
Sigríður Anna Þórðardóttir (Sj)

A 1337/kk

Kommittéförslag

om rapporten "Övergången från trepelarprofilering till utskottsbaserat vardagsarbete"

(Framlagt av Kontrollkommittén)

1. Förslag

Kontrollkommittén föreslår att

Nordiska rådet beslutar

att överlämna rapporten "Övergången från trepelarprofilering till utskottsbaserat vardagsarbete" till Presidiet för vidare behandling och eventuell åtgärd

2. Bakgrund

Nordiska rådet har per 1 januari 2002 genomfört en strukturreform där man istället för trepelarprofileringen arbetar med fem sakutskott och ett presidium var säkerhets- och utrikespolitiska samt överordnade politiska och administrativa frågor behandlas.

Kontrollkommittén har bedömt det som ändamålsenligt att redan under reformens första år granska hur reformen utfallit. Professor Bengt Sundelius och fil.kand. Claes Wiklund fick i uppdrag att utvärdera omorganisationen av Nordiska rådet samt samarbetet med Nordiska ministerrådet. Den 12 juni 2003 överlämnades slutrapporten till Nordiska rådet och Kontrollkommittén har behandlat den vid sina möten 24 juni i Villmanstrand och 19 augusti i Akureyri. Sundelius och Wiklund lämnar i rapporten 15 konkreta förslag:

1) Antalet medlemmar i Nordiska rådets presidium minskas från 13 till sju. Uppgiften som politiskt ledningsorgan förstärks, medan andra uppgifter fördelas på utskotten. Samtliga fem länder skall vara företrädda i Presidiet, vars ledamöter bör ha stor politisk tyngd. Idealet vore att Presidiet – som på 1960- och 1970-talen – består av partiledare och tidigare statsministrar.
2) Ett *sjätte sakutskott* inrättas i Nordiska rådet för att handha de allt viktigare *utrikespolitiska och säkerhetspolitiska frågorna*. I övrigt behålls utskottsorganisationen som den nu är. Övergången från trepelarsystem till ett sakutskottsbaserat samarbete har skett smidigt. De nuvarande fem sakutskotten synes arbeta på ett ändamålsenligt sätt.
3) Nordiska rådets *rekommendationer bör vässas*. Antalet punkter i Nordiska rådets rekommendationer bör reduceras. Varje rekommendation skall ange vad som skall genomföras, hur det skall genomföras och när uppgiften skall vara färdig. Vad – Hur – När bör vara ledorden.
4) Nordiska rådets *kontrollerande funktion på nationellt plan bör intensifieras*. Detta ansvar kan utgöra en huvuduppgift för de nationella delegationerna och deras sekretariat. Att säkerställa att Nordiska rådets rekommendationer implementeras i de enskilda länderna är en grannlaga uppgift.

5) Den *nordiska samarbetsverkstaden* bör återföras till rådsarbetet och inte främst vara beroende av ministerrådets ordförandeskaps drivkraft. Nordiska rådets olika organ bör ägna mindre tid åt rapportering från olika möten och resor och mera tid åt politiska initiativ och uppföljning. I dagsläget ligger mycket av initiativet hos regeringssidan på grund av det framåtblickande arbetet med de årliga ordförandeprogrammen.
6) Den ökande *partipolitiseringens negativa sidor* vad gäller resurstilldelning, arbetsrutiner, den enskildes initiativvilja och utrymme för partiöverskridande samarbetsresultat behöver beaktas i lika mån som dess positiva effekter, dvs. rådets vitalisering, medial profilering och folklig legitimitet.
7) De tunga nordiska *institutionerna bör spridas bättre* mellan de nordiska huvudstäderna. Stockholm är numera underförsörjt vad gäller placeringen av gemensamma institutioner. En eventuell återflyttning av Nordiska rådets sekretariat från Köpenhamn till Stockholm bör utredas.
8) Nordiska rådets valda ledamöter måste kunna nyttiggöra sitt arbete i rådet på hemmaplan. Ett led i detta vore att förlägga fler *utskotts- och presidiemöten* utanför de nordiska huvudstäderna. Målet bör vara att minst hälften av utskottsmötena sker var för sig och *runt om i Norden*.
9) *Partiledarna måste lockas* tillbaka till Nordiska rådet. Ett minimum borde vara att partiledarna deltar i de årliga rådssessionerna. Återbruk av tidigare ministrar som valda medlemmar av Nordiska rådet eller som chefstjänstemän och särskilda utredare är ett annat önskemål.
10) Nordiska rådets samråd med centrala nordiska aktörer inom *frivilligsektorn* bör intensifieras. Föreningarna Norden och Nordens fackliga samorganisation bör vara centrala samarbetspartners. Ungdomens nordiska råd liksom partiernas ungdomsförbund bör odlas.
11) Nordiska rådet bör vårda sitt institutionella minne. Ett välskött arkiv och en kontinuerlig och heltäckande skriftlig dokumentation behövs.
12) En gemensam nordisk parlamentarisk publikation – med den nedlagda Nordisk Kontakt som förebild – bör övervägas. *En samnordisk pappers- och nätbaserad tidskrift* som redigeras av fristående politiska journalister behövs. Uppgiften blir, som förr, att kontinuerligt orientera Nordiska rådet och samtliga nordiska parlamentariker om vad som händer inom politiken i Norden. Även de baltiska länderna bör kunna täckas in i dessa politiska kartbilder till stöd för regional samverkan.
13) Nordiska rådets uppgift är både att *försvara tagen terräng* och att göra *inbrytningar på nya samarbetsområden*. Arbetet med att ta bort administrativa och tekniska gränshinder i Norrbackrapportens efterföljd utgör den mest akuta och trovärdighetsutmanande uppgiften för närvarande.
14) De gemensamma arbetsmötena mellan Nordiska rådet och Baltiska församlingen bör fortsätta. Kontakterna behöver följas upp tydligt inom varje utskott i syfte att *bygga en saklig grund för politisk samverkan runt Östersjön och inom EU:s ram*.
15) *Idémakt kan och bör utövas gemensamt inom EU*. Nordiskt EU-samråd måste prioriteras i Imatradeklarationens efterföljd. Implementeringen av beslut tillkomna inom EU:s ram bör ske i ett samnordiskt perspektiv. Nordiska rådet bör engagera sig tydligt i det pådrivande arbetet till stöd för de nordiska ländernas ambitioner att påverka den europeiska dagordningen och färdriktningen.

3. Kontrollkommitténs synpunkter

Utskotten och presidiet

Vid årsskiftet 2001/2002 sjösattes den nya utskottsorganisationen med fem sakutskott, en kontrollkommitté och en valkommitté samt ett presidium. Utskottens verksamhetsområden blev kultur och utbildning, välfärd, medborgar- och konsumentfrågor, miljö- och naturresursfrågor och näring. Presidiet fick ett övergripande ansvar för politiska och administrativa frågor, för de utrikes- och säkerhetspolitiska frågorna samt för kontakterna med andra internationella organisationer.

Kontrollkommittén bedömer att omläggningen från tre storutskott till fem arbetande sakutskott framstår som klart ändamålsenlig. Utskotten har idag avsevärt färre medlemmar än tidigare, vilket underlättar det politiska beslutsfattandet. Likaså konstaterar Kontrollkommittén att samrådet med Nordiska ministerrådet i dess olika sammansättningar har ökat efter det att en bättre anpassning skett till fackministerrådens uppbyggnad. Även samrådet med nationella parlamentsutskott har underlättas av omläggningen.

Angående Presidiet är arbetsområdet mycket brett. Presidiet ansvarar för rådets övergripande ledning, inklusive chefstillsättningar samt budget. Presidiet handhar också den politiska dialogen med ministerrådet och rådets internationella kontakter samt sakområdet utrikes- och säkerhetspolitik. De övergripande ledningsfrågorna samt den politiska dialogen med ministerrådet kräver intensiv mötesverksamhet. Kontrollkommittén anser att det är viktigt att speciellt utrikes- och säkerhetspolitiska frågor och de där tillhörande internationella kontakterna behandlas på den högsta möjliga politiska nivån. Detta sakområde hör därför naturligt till Presidiets ansvarsområde. En möjlig väg att effektivera Presidiets arbetsprocesser vore om Presidiet organiserade sig så att man inrättar ett arbetsutskott. Då skulle mötesbehovet för ett presidium med full bemanning minska. Presidiets arbetsutskott skulle ha mandat att ta sig an löpande frågor och förbereda frågorna till Presidiet. Samarbetet med EU skulle också förenklas med nämnda arbetsordning.

Rekommendationer

Antalet rådsrekommendationer har varierat genom åren. Vid den första sessionen med Nordiska rådet i Köpenhamn 1953 antogs nio stycken. Vid jubileumssessionen i Helsingfors år 2002 antogs hela 41 stycken. Förutom vissa undantag har antalet antagna rekommendationer stigit jämnt längs med åren. En annan tendens som kan skönjas är att rekommendationerna består av fler och fler att-satser. De månghövdade rekommendationerna är betänkliga från genomförandesynpunkt. Det politiska budskapet blir lätt grumligt.

Uppföljningen av rekommendationerna skall mera än tidigare vara de nationella delegationernas viktigaste uppgift. En tydligare profilering inåt i de egna parlamenten borde vara ledstjärnan för de nationella rådsdelegationerna. Kontrollkommittén konstaterar att man i Danmark utvecklat denna tankegång således att rådets rekommendationer följs upp nationellt så att en rådsmedlem utpekas som rapportör för varje rekommendation. Kontrollkommittén anser att de övriga nationella delegationerna borde följa Danmarks exempel så att rekommendationerna följs upp effektivt på nationellt plan. Vidare anser Kontrollkommittén att rådsrekommendationerna bör bli tydligare. Med tanke på genomförbarheten bör antalet att-satser inte bli för många i rekommendationerna.

Ordförandeskapsprogram

För drygt tio år sedan skapades i Nordiska ministerrådet gällande system med ministerrådsordförandeskap. Ordförandeskapets handlingsprogram syftar till en mobilisering av resurser och uppmärksamhet kring ett begränsat antal centrala ärenden som drivs framåt. Betydande resurser har de senaste åren lagts på att ta fram och profilera dessa program. Det politiska initiativet kan sägas ha förflyttats från den klassiska parlamentarikersfären till ordförandeskapets kanslimaskineri. Rådet har mest reagerat i efterhand på denna ministeriella arbetsinriktning och sökt anpassa sig på bästa sätt. Bland annat har man tillsatt en egna arbetsgrupper för att följa utvecklingen.

Kontrollkommittén anser att Nordiska rådet bör inrätta samma praxis som NMR med ordförandeskapsprogram även i rådet. På så vis kan viktiga frågor för rådet profileras mera effektivt.

Institutionernas placering

Under den senaste tjugoårsperioden har en långtgående centraliseringstendens gjort sig gällande inom det officiella nordiska samarbetet. Institutionerna har dessvärre inte fördelats jämnt mellan länderna och huvudstäderna. En jämnare fördelning av centrala nordiska institutioner och chefsposter mellan de nordiska länderna skulle stärka det nordiska samarbetets legitimitet bland

medborgare, politiker och tjänstemän. Det kunde även öka den kontinuerliga rapporteringen om det nordiska samarbetet bland alla länders media.

Kontrollkommittén anser att vid skapandet av nya institutioner och vid eventuella omplaceringar av existerande, så bör frågan om en jämn fördelning av institutionerna uppmärksammas.

Nordiska möten

Nordiska rådet håller sina möten gemensamt så att under två dagars tid håller partigrupper, utskott, Presidiet och övriga kommittéer och arbetsgrupper möten. Ett gemensamt seminarium hålls också ofta i detta sammanhang. De gemensamma mötena förläggs i regel till en nordisk huvudstad och hålls i det nationella parlamentet. Utskottens sommarmöten är undantag från denna praxis.

Kontrollkommittén anser att man bättre kunde sprida den nordiska tanken och profilera rådet om rådets möten istället skulle hållas ute i regionerna. Det är lättare att få media att intressera sig för arbetet när man inte skall konkurrera med allt annat som sker i en huvudstad. Likaså skulle det vara ändamålsenligt om utskotten höll möten var för sig runt om i Norden.

Politisk representation

Det är viktigt att rådsarbetet upplevs som viktigt och som en arena som kan ge resultat. Ländernas toppolitiker utanför regeringskretsen behöver se Nordiska rådet som ett forum där politiska poäng kan vinnas i den nationella kampen om den politiska makten. Kopplingen mellan rådets dagordning och väsentliga nationella problemkomplex behöver därför stärkas. Om de mest framstående bland de folkvalda ställer upp i rådsarbetet följer media efter av rent egenintresse. De första steget måste att vara att locka tillbaka de tunga politikerna till Nordiska rådet. Likaså måste partiledarna återföras till den politiska fållan. Även återbruk av tidigare ministrar är ett sätt att höja statusen på rådets bemanning. Kontrollkommittén anser att partiledarna skall lockas tillbaka till Nordiska rådet så att de som ett minimikrav deltar i de årliga sessionerna.

Frivilligrörelsen

Det är ur frivilligrörelsen som det nordiska samarbetet vuxit fram. Det var gräsrötternas breda medlemsorganisationer som drev fram pionjärinsatserna. Samarbetet mellan det officiella och inofficiella nordiska samarbetet bör intensifieras och vårdas. Den idérikedom och tankekraft som frodas i det inofficiella nordiska samarbetet kan väl tillvaratas inom utskottsarbetet och utredningar. Växelverkan bör bejakas och ske på lokal, regional och central nivå.

Samarbetets institutionella minne

Alla framgångsrika organisationer agerar utifrån ett institutionellt minne och en egenkonstruerad bild av sin historia. Nordiska rådet präglas numera av en betydande personomsättning och därmed av ett bristande internminne. Få av rådets ledamöter har erfarenhet av tiden före den senaste reformen och ännu färre av tiden före trepelarperioden. Det är då viktigt att systematiskt dokumentera arbetet i utskott, sessioner och arbetsgrupper utöver en teknisk arkiveringsfunktion.

Det saknas ett gemensamt nordiskt minne där möjlighet kan skapas till återblick och jämförelser mellan dagens och gårdagens tillvägagångssätt. Den löpande, självständiga rapportering om nordiska förehavanden som samlades systematiskt i tidskriften ”Nordisk Kontakt” under åren 1955–1996 var ett gott arkivstöd. Dessutom gavs grundläggande information i ”Nordisk Kontakt” om den politiska utvecklingen i de olika länderna. Trots de många likheterna och gemensamma samhällsvärderingar finns viktiga nationella skillnader i arbetssätt och politiska prioriteringar. Det blir svårare än nödvändigt att samverka med grannländerna utan kunskaper om de inomnationella förhållanden som påverkar den nationella förmågan till samnordiska lösningar på olika samarbetsfrågor.

Självständiga analyser av fristående redaktörer torde ge en nyanserad och heltäckande bild av grannländernas politiska kartor. I den mån som de baltiska länderna inkluderas i detta grann-

landssamarbete finns ett akut behov att även informera om dessa länders interna politiska liv. Den enskilt viktigaste samnordiska insatsen på informationsområdet vore att återuppväcka den fristående och initierade rapportering, som gick förlorad när "Nordisk Kontakt" lades ned. Numera kan ett sådant självständigt redigerat informationsmedium hanteras elektroniskt till en mycket rimlig kostnad, men med en enorm spridningspotential djupt in i ländernas politiska arbetsprocesser.

Rådets informationsarbete behöver skötas både centralt och i varje land för att nå fram till olika intressenter i det konkurrerande mediebruset. I Finland har man goda erfarenheter av att ha en egen informatör som arbetar för delegationen.

Närområdet och EU

Utan ett särskilt närområdesutskott krävs en bevakning av denna sfär inom varje sakutskott. De tankar som lanseras vid de frekventa kontaktbesöken och konferenserna behöver följas upp och omsättas till förslag för beredning i det relevanta sakutskottet eller av Presidiet. En stor del av den gemensamma agendan handlar om sådana frågor. Även EU:s Nordliga dimension omfattar många aspekter av samarbete mellan de nordiska länderna och närområdet. En aktiv närområdesprofilering behövs mer än tidigare i syfte att knyta dessa grannländer närmare Norden i konkurrens med andra dragplåster, då främst det Brysselbaserade europeiska samarbetet.

I överensstämmelse med Imatradeklarationen 2001 avhålls seriösa arbetsmöten mellan de nordiska stats- och regeringscheferna inför de stora europeiska mötena. Gemensamma nordiska positioner har dock delvis undergrävts av den nationella rivaliteten och behovet av att på hemmaplan kunna uppvisa framgångar i lokalt viktiga frågor.

Ambitionen att gemensamt kunna driva samnordiska värderingar och sakintressen i fora utanför Norden har länge varit en hörnsten i arbetet. Rådets arbete kunde vitaliseras om det fanns en närmare koppling mellan den samnordiska arbetsagendan och EU:s framtidsagenda. Frågorna kunde lyftas samnordiskt innan de nationella samtalen kommer igång och innan ställningstaganden i Bryssel måste mejslas fram.

Man kan förmoda att ett EU med tjugofem medlemmar nödgas att acceptera en regional flexibilitet i regelverk. Genom en god analytisk framförhållning inom EU borde de nordiska ämbetsmännen kunna introducera tidigt de frågor som snart kommer upp på EU:s och därmed på de nationella dagordningarna. De folkvalda skulle då finna den samnordiska ärendebehandlingen vara av direkt nytta för det nationella parlamentarikerarbetet. Debatten i Nordiska rådet skulle kopplas närmare EU:s tunga agenda, men utan att ensidigt anpassas till den i Bryssel rådande synen. Likaledes kunde implementeringen av EU:s gemensamma beslut diskuteras samnordiskt för en ensartad tolkning och efterlevnad av direktiven.

4. Konklusion

Kontrollkommittén föreslår att

Nordiska rådet beslutar

att överlämna rapporten "Övergången från trepelarprofilering till utskottsbaserat vardagsarbete" till Presidiet för vidare behandling och eventuell åtgärd

Oslo den 26 oktober 2003

Marianne Carlström (s)
Aud Gaundal (A)
Agne Hansson (c), ordförande
Raymond Robertsen (H)
Sigurður Kári Kristjánsson (Sj)
Seppo Särkiniemi (cent)
Kristen Touborg (SF)

B 219/presidiet
C 2/presidiet
C 1/presidiet

Presidiets betänkande

Ministerrådsforslag om Nordisk Ministerråds budget 2004 (B 219/presidiet; C 2/presidiet) Nordisk samarbejde 2002. Beretning om Nordisk Ministerråds virksomhed (C 1/presidiet)

(Ministerrådsförslaget, se s. 487)

1. Presidiets förslag till beslut

Presidiet föreslår att

A. Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

1) *att* öka insatsen till områdena narkotika, människohandel och sexuell hälsa inom närområdet med 1500 TDKK

2) *att* öronmärka 500 TDKK inom budgetposten 5-0445-1 Ministerrådets strategiske initiativer till arktiska samarbetsaktiviteter

3) *att* tillägga följande prioritering i budgetposten Arktisk samarbejdsprogram: "at muliggøre støtte til de forskningsnetværk som blev udviklet under Arktisk forskningsprogram som blev afsluttet i 2003"

4) *att* överväga huruvida särskilda hänsyn kan tas till följande teman i genomförandet av budgeten 2004: Nordiskt filmpris, telemedicin, civil krishantering, fiskeri, säkerhetspolitisk forskning

5) *att* i budgeten för år 2005 ge hög prioritet för: Gränshinder, Närområdet samt Nordens och det nordiska samarbetets roll i ett nytt Europa

6) *att* i dialog med Nordiska rådet hösten 2003

- samråda om förbättringar vad avser hela budgetproceduren och budgetdokumentet, samt öka insynen i budgetbyggnaden och projektdelen
- samråda om målsättningar och teman för det framtida nordiska samarbetet i ett långsiktigt prioriteringsperspektiv
- samråda, på utskottsnivå, om sektorernas aktiviteter inkl. projektverksamhet, samt om ministerrådsförslag, samarbetsprogram och handlingsplaner innan dessa formellt översänds till rådet
- värdera igen de nya strategiska satsningarna i Ny nordisk dagordning

7) Ansökan från Nordiska Akvarellmuseet kan prövas inom den sedvanliga prövningen av projektansökningar eller av nordiska stödordningar

Presidiet föreslår att

B. plenarförsamlingen beslutar

att hemställa till Nordiska ministerrådet att företa följande ändringar i budgeten för år 2004, jämfört med Ministerrådsforslag om Nordisk Ministerråds budget 2004 (B 219/presidiet; C 2):

Ökning av anslag för insatser till områdena narkotika, människohandel och sexuell hälsa inom Närområdet (i TDKK) 1500

Budgetpost:	*Namn*	*Belopp (TDKK)*
2-0830-1	Demokrati og medborgerpolitik	1500

Summa ökningar (TDKK) 1500

Minskning (i TDKK) av anslagen till följande:

Budgetpost	*Namn*	*Belopp (TDKK)*
1-2296-1	Nordiska kulturprojekt i utlandet	300
2-0810-3	Informasjons- og kontaktvirksomhet	550
4-4110-1	Prosjektmidler – Arbejdsmarked og arbejdsmiljø	250
4-6710-1	Projektmedel – Konsument	200
4-7110-1	Projektmidler – Lovgivning på justissektorens område	200

Summa minskningar (TDKK) 1500

Presidiet föreslår att

C. plenarförsamlingen beslutar

att Nordisk samarbejde 2002. Beretning om Nordisk Ministerråds virksomhed (C 1) samt ministerrådsforslag om Nordisk Ministerråds budget 2004 (C2), läggs till handlingarna

2. Budgetgruppen

Budgetgruppens medlemmar år 2003:

- Berit Brørby (A) Den socialdemokratiska gruppen, ordförande
- Marianne Jelved (RV) Mittengruppen
- Kent Olsson (m) Den konservativa gruppen
- Inge Ryan (SV) Den vänstersocialistiska gröna gruppen

Nordiska rådets utskott och partigrupper uttalar sig om generalsekreterarens förslag till planer och budget till budgetgruppen, som på rådssidan koordinerar budget- och planarbetet om Nordiska ministerrådets budget för det nordiska samarbetet. Utskottens uttalanden skall främst betraktas som sektor- och fackmässiga inspel och rådgivande vägledning till partigrupperna på utskottens sakområden. Partigrupperna skall ha en överordnad politisk roll i rådets budgetarbete och i behandlingen av ministerrådsförslaget. Budgetgruppen lämnar till Presidiet ett förslag till Presidiets betänkande över ministerrådsförslaget.

Regelbundet samråd har hållits mellan ministerrådets representanter och rådet under år 2003 och budgetgruppen har mötts i anslutning till dessa möten. Samarbetsministrarnas ordförande Berit Andnor mötte budgetgruppen den 15 januari för samråd om budgetdirektiven, den 25 juni om generalsekreterarens förslag till budget och planer 2004 samt den 5 september om omprioriteringar i ministerrådsförslaget. Ministern representerades av statssekreterare Stefan Noréen den 22 september för ytterligare samråd om finansiering av budgetgruppens prioriteringar 2004. I det möte som ministerrådets sekretariat ordnade den 11 juni om generalsekreterarens förslag till planer och budget 2004 samt, på rådets begäran, genomgång av ministerrådets projektverksamhet hade budgetgruppen förfall.

Budgetgruppen tackar de nordiska samarbetsministrarnas ordförande, samarbetsminister Berit Andnor för hennes ledning i samrådsprocessen och hennes positiva vilja till att under hösten 2003 ytterligare samråda med rådet om fortsatt utveckling och förbättring av processen om ministerrådets planer och budget för det nordiska samarbetet. Budgetgruppen tackar likaledes ministerrådets sekretariat.

Budgetanalysen år 2001 bidrog till en ny ordning för budgetprocessen vars främsta nyordning var ökad dialog mellan rådet och ministerrådet genom hela budgetprocessen samt tidigt samråd om budgetdirektiven. Budgetgruppen konstaterar att rådets inflytande är störst i budgetprocessens början. Budgetgruppen hade dock, som framfördes vid samrådsmötet den 5 september 2003, sett att omprioriteringsutrymmet varit större i ministerrådsförslaget och att budgetgruppen haft större möjligheter att komma igenom med partigruppernas budgetprioriteringar än 0,25 % vid samrådsmötet den 5 september 2003. Budgeten är för fastlåst – stora delar är upplåsta i institutioner och längre projekt – och omprioriteringsutrymmet måste ökas på längre sikt. Ett stort arbete avläggs i hela budgetprocessen både från rådet – främst partigrupperna och från ministerrådet och arbetet bör vara proportionerligt med processens avsikt, arbete och omkostnader. Ett ringa omprioriteringsutrymme påverkar rådets möjligheter att bruka budgeten som ett politiskt styrningsverktyg och ha parlamentariskt demokratiskt och politiskt inflytande i processen.

Budgetgruppen överlämnar härmed till Presidiet sitt förslag till Presidiets betänkande om ministerrådsforslag om Nordisk Ministerråds budget 2004 (B 219/presidiet; C 2) till Presidiets behandling. Den konservativa gruppen samt Den vänstersocialistiska gröna gruppen är eniga i förslagen till finansieringar, men begär att gruppernas förslag framgår, se Bilaga 1 och Bilaga 2.

3. Presidiet

Presidiet har mottagit budgetgruppens förslag till Presidiets betänkande om Ministerrådsforslag om Nordisk Ministerråds budget 2004 (B 219/presidiet; C 2), som överlämnats till Nordiska rådet den 25 augusti 2003. Presidiet tackar budgetgruppen för det utförda arbetet under året, både vad avser budgetdirektiven, plan- och budgetprocessen 2004 samt förslag till långsiktiga prioriteringar.

3.1 Presidiets synpunkter

Generalsekreterarens förslag till budget och planer 2004 mottogs generellt positivt i rådets organ. Presidiet uppmärksammar budgetgruppens synpunkter och ser positivt på att det bereds tillfälle för att ytterligare dryfta dessa i en dialog mellan rådet och ministerrådet under hösten 2003.

Presidiet noterar att ministerrådet har eftersträvat att ta till sig de kommentarer som budgetgruppen framfört under hela budgetsamrådets gång i årets plan- och budgetprocess och har i stort sett tillgodosett framförda önskemål, prioriteringar och förslag till omprioriteringar.

Presidiet konstaterar att omprioriteringarna har skett i tre steg i dialogen mellan rådet och ministerrådet:

1. Generalsekreterarens budgetdirektiv för år 2004 innehöll tydliga spår av rekommendation 40/2002 Nordiska samarbetets budget för 2003.
2. Samarbetsministrarnas justeringar den 19 augusti 2003, gällande generalsekreterarens förslag, är i linje med några av de framförda önskemålen under junimötena 2003.
3. Finansiella lösningar finns på en del av önskemålen till omprioriteringar i ministerrådsförslaget, som framfördes i samrådsmötet den 5 september 2003.

Presidiet gör klart att rådets inflytande är i budgetprocessens början och det är därför viktigt att rådet i detta skede både har beredskap och möjligheter att vara en stark aktör. Detta är en utmaning både för rådet och för ministerrådet. Presidiet noterar vidare att budgetprocessen inbjuder till att rådet har möjligheter till påverkan och inflytande på prioriteringarna under hela processens gång, men att rådet inte har de stora möjligheterna att ändra i ministerrådsförslaget.

Presidiet är medvetet om att politisk vilja både kan och har åstadkommit väsentliga prioriteringar i det nordiska samarbetet. Dialogen mellan Nordiska rådet och Nordiska ministerrådet har utvecklats och förbättrats och kan göras ännu bättre. Presidiet ser därför mycket positivt på ministerrådets invitation till rådet, som framförts i dialogen med det svenska ordförandeskapet, om att diskutera långsiktiga prioriteringar och omprioriteringar så tidigt som möjligt och att verka för att rådets inspel kan komma tidigare in i budgetproceduren och budgetdirektiven än hittills. Presidiet är angelägna om att Nordiska rådet spelar en aktiv roll när det gäller omprioriteringar i en mindre fastlåst budget framöver. Hur detta skall formas bör diskuteras vidare i ett samråd med ministerrådet under hösten 2003.

Ministerrådsförslaget om budgetanalysen, som överlämnades till rådet år 2001, banade ny väg för en förnyad budgetprocess och gav budgeten en central status som politiskt styrningsinstrument. Presidiet föreslår att budgetprocessen fortlöpande förnyas i syfte att ge detta instrument mest möjlig genomslagskraft och användbarhet i Nordiska rådet och i Nordiska ministerrådet.

Budgetstrukturen återspeglar ministerrådets struktur. De ämnen som upptar det politiska intresset är emellanåt, och i växande grad, det som verkar gå stick i stäv mot ministerrådets struktur eller går tvärt på budgetstrukturen. Det betyder att strukturen inte alltid harmonierar med de politiska ämnena. Budgetproceduren blir i dessa fall komplicerad och effekterna svårtydda eller kanske inga. En åtgärd som använts de sista åren för att bemöta politiska prioriteringar på tvärgående områden är särskilda potter, men effekten är tveksam och det föreslås övervägas om denna princip bör överges i framtiden.

Av rekommendation 40/2002 Nordiska samarbetets budget för 2003, som föreslås avskriven vid den 55:e sessionen, framgår att beslut över disponering av medel, såväl inom ramen för budgetposterna för "Strategiska och kulturpolitiska insatser", som gällande "Ministerrådets stra-

tegiska initiativ" sker i enlighet med Nordiska rådets rekommendationer, politiska prioriteringar och synpunkter som kommer till uttryck i dialogen och samrådet om budgetdirektiven mellan Nordiska rådet och ministerrådet. Istället för att upprätthålla rekommendationen efterlyser Presidiet en dialog med ministerrådet under hösten härom samt om erfarenheterna av dessa potter.

Budgetproduktionen och budgetdokumentet har svaghetstecken trots att avsevärda förbättringar gjorts jämfört med de tidigare åren för en klarare budgetstrategi och budgetpolicy. Budgetdokumentet behöver bli mer lättillgängligt och transparent till nästa års budgetförslag och målsättningen för fortsatta samråd mellan rådet och ministerrådet framöver bör vara att få fram en klarare och mera långsiktig budgetstrategi och budgetpolicy. Ett problem tycks ligga i svårigheten att överföra politiska dokument till budgetproduktionen. Ett annat problem är dokumentets ojämnhet, vilket beror på många bidragsgivare, samt att enstaka avsnitt är svåra att genomskåda. Men det övergripande problemet i budgetdokumentet är dock bristen på prioriteringar mellan de många önskemålen. Detta är emellertid en brist som också rådet avser se närmare på för egen del.

Administrationsutgifter verkar i flera fall missvisande och kan möjligtvis utgå i budgetdokumentet. Det är dock önskvärt att det planerade höstmötet mellan rådet och ministerrådet klarlägger de frågor som tidigare framförts till ministerrådet angående administrationsutgifterna.

Insynen i de ca 1700 projekt som pågår i det nordiska samarbetet är något ojämn från sektor till sektor. Ministerrådet måste själv ta ansvar för projekten. Detaljstyrning av dessa projekt är inte aktuell från rådet, men en bättre insyn i vad det är för sorts projekt, och utvärderingar av dem, är en förutsättning för att kunna driva ett kvalificerat budgetarbete från rådets sida. Det är angeläget att se över uppföljningen av medel som fördelas till olika projekt inom den nordiska samarbetsbudgeten och Presidiet föreslår att saken tas upp i samråd med ministerrådet under hösten.

3.2 Presidiets förslag till rådets prioriteringar

1. Narkotika, Sexuell hälsa och Människohandel genom ökad insats på dessa områden inom närområdet

Presidiet föreslår att narkotika, sexuell hälsa och människohandel bör få hög prioritering genom att öka insatsen på dessa områden inom närområdet med TDKK 1500:

- Narkotika är ett stigande problem i hela Norden och i närområdena, som syns i växande kriminalitet, prostitution och människohandel, ökat antal missbrukare och i missbrukets destruktiva konsekvenser för individ och samhälle, grogrund för maffia och ökad spridning av sexuellt överförda sjukdomar.

2. Arktiska samarbetsaktiviteter

Presidiets andra stora prioriteringsförslag är Arktis, arktiskt samarbete och forskning i Arktis. Prioriteringen bör ses i sammanhang med det isländska ordförandeskapet i ministerrådet 2004 och den vikt som där förväntas läggas på arktisk miljö och resurser i Norden. Presidiet anser att det tydligt ska framgå att ministerrådets höjning med sammanlagt 1,423 MDKK kan inbegripa anslag till forskning i Arktis. Utöver detta föreslår Presidiet att arktiska samarbetsaktiviteter stärks ytterligare med 0,5 MDKK genom att öronmärka 500 TDKK inom budgetposten 5-0445-1 Ministerrådets strategiske initiativer till arktiska samarbetsaktiviteter och att tillägga följande prioritering i budgetposten Arktisk samarbejdsprogram: "at muliggøre støtte til de forskningsnetværk som blev udviklet under Arktisk forskningsprogram som blev afsluttet i 2003".

- När det Nordiskt Arktiska Forskningsprogrammet löper ut med utgången av år 2003, är det viktigt att det under 2004 finns medel för att under ett övergångsskede ta tillvara resultaten av angelägna projekt inom det arktiska forskningsprogrammet. Inom ramen för NARP har lovande kontakter knutits mellan unga nordiska forskare och med forskare i Ryssland. Detta är värdefullt att kunna följa upp med sikte på den värdefulla forskning som sker i det arktiska området med avseende på global klimatforskning – inte minst med sikte på FN:s geofysiska år 2007. Här rör det sig om forskningsinsatser som ofta bygger på längre serier av årsdata än som ryms inom femåriga forskningsprogram. Efter en utvärdering av NARP får ställning tas till fortsatta mer långsiktiga insatser på området.

3.3 Önskemål om särskilda hänsyn i genomförandet av budgeten 2004

Presidiet föreslår att rådet har önskemål om att ministerrådet, i genomförandet av 2004 års budget, överväger huruvida särskilda hänsyn kan tas till följande teman, baserade på partigruppernas framförda prioriteringar i samrådsmötet den 5 september 2003:

- Budgetmässig beredskap angående ett nordiskt filmpris är önskvärt med hänsyn till ett eventuellt positivt beslut i rådet om att inrätta Nordiska rådets filmpris.
- Telemedicin är, så som situationen på detta område är idag, en gränshinderfråga och ministerrådet bör överväga att avsätta resurser för att företa samordning av regelverk för att möjliggöra och förenkla användningen av telemedicin mellan de nordiska länderna. Det vore önskvärt att medel till telemedicin avsattes av budgeten för social och hälsoområdet.
- Det är önskvärt att medel avsätts inom fiskeribudgeten för ökad insats för att säkra utövandet av naturvänlig fångst och fiske samt en bärkraftig fiskeripolitik i Östersjön, som både hindrar fisket och fiskeriberoende näringar.
- Konfliktförebyggande och civil krishantering har hög prioritering i Nordiska rådet. Det är önskvärt att de nordiska ländernas erfarenhet och expertis på området utvecklas vidare. En samlad nordisk satsning på detta område kan öka kvaliteten och ge kostnads- och vinstbesparingar. Nordiska medborgarorganisationer skulle kunna medverka till uppbyggnaden och utvecklingen av samnordiska utbildningsaktiviteter för civil personal till internationella krishanteringsuppgifter, men det kan finnas ett behov för resurstillskott för sådan verksamhet.
- Det är önskvärt att också budgeten 2004 ger utrymme för forskning på det säkerhetspolitiska området, eventuellt på grundval av medel som överförs från 2003 års budget samt inhämta förslag till säkerhetsforskningsprojekt från säkerhetspolitiska forskningsinstitutioner i Norden.
- Den nordliga dimensionen bör fortsatt vara en central satsning i det nordiska samarbetet.
- Nordiska Akvarellmuseet har ansökt till Nordiska ministerrådet för ett treårigt pilotprojekt för att utvecklas som mötesplats i nordisk konst. Ansökningen kan prövas inom den sedvanliga prövningen av projektansökningar eller av andra nordiska stödordningar.
- Nasjonalt senter for telemedicin i Norge, har ansökt om medel från Nordiska ministerrådet till Jussprojektet – ett nordiskt samarbete på telemedicinområdet. Ansökningen kan värderas.

3.4 Planer 2004 – Överordnade teman – Utvalda teman

Presidiet ser positivt på ministerrådets planer för verksamhetsåret 2004 med överordnade teman:

- Ny nordisk dagordning
- Nya strategiska satsningar
- Nordiskt samarbete i ett nytt Europa
- Närområdesinsatser
- Gränshinder i Norden
- Västnorden i det nordiska samarbetet

samt utvalda teman:

- Spetsforskning i Norden
- Bärkraftig utveckling
- Mobilitet för barn och unga
- Köns- och jämställdhetsperspektiv.

3.5 Långsiktiga prioriteringar

Det förefaller råda stor enighet både i rådet och i ministerrådet om behovet av långsiktiga prioriteringar och planer för det nordiska samarbetet med tydliga målsättningar och planer om hur dessa ska uppnås. Nordiska rådet är en medspelare i processen om ministerrådets planer och budget för det nordiska samarbetet och Nordiska rådet avser koncentrera sin insats i denna process på att dra upp de stora linjerna. Både dialog och rådets rekommendationer är brukliga former för att ge dessa signaler från rådet till ministerrådet.

För presidiets del är följande områden av fundamental betydelse på längre sikt:

- Gränshinder
- Närområdet
- Nordens och det nordiska samarbetets roll i ett nytt Europa

I "Ny nordisk dagordning" år 2001 sattes fem områden i fokus som satsningsområden för det framtida nordiska samarbetet:

1. teknologisk utveckling, särskilt informationssamhällets frågor samt nordisk spetsforskning
2. välfärd inkl. nordbors rättigheter och möjligheter att leva, arbeta, studera i ett annat nordiskt land samt demografi- och migrationsfrågor
3. den inre marknaden i Norden inkl. samarbete för att avlägsna gränshinder
4. samarbetet med grannländer och -regioner
5. miljö och hållbar utveckling

Presidiet anser, med hänsyn till rekommendation 16/2001 Nya strategiska satsningar, som föreslås avskriven vid den 55:e sessionen, att målsättningen fortsatt är att fokusera på dessa områden, men samtidigt bör de målsättningar som samarbetet satte sig år 2001 ses över och förslag till delvis nya satsningar värderas i en dialog mellan rådet och ministerrådet.

Presidiet föreslår att rådets representanter får möjligheten att återkomma till ministerrådet om långsiktiga satsningar och fleråriga planeringsramar efter ytterligare dryftelser i rådets organ om rådets framtida verksamhet och prioriteringar samt mot bakgrund av den 55:e sessionens debatter på ovannämnda områden.

Presidiet understryker igen att politisk vilja både kan och har åstadkommit väsentliga prioriteringar i det nordiska samarbetet.

Presidiet tackar det svenska ordförandeskapet och nordiska samarbetsministrarnas ordförande, samarbetsminister Berit Andnor, för hennes ledning i samrådsprocessen och hennes positiva vilja till att under återstoden av ordförandeskapsperioden ytterligare bidra till att dialogen om vidare utveckling och förbättring av budget- och planprocessen angående det nordiska samarbetet fortsätter mellan rådet och ministerrådet. Presidiet tackar likaledes ministerrådets sekretariat.

Köpenhamn den 8 oktober 2003

Sigrun Eng (A)
Anita Johansson (s)
Jónína Bjartmarz (F)
Jens Christian Larsen (V)
Inge Lønning (H), president
Ragnwi Marcelind (kd)
Outi Ojala (vänst)
Rannveig Guðmundsdóttir (A)
Jan Sahl (kd)
Sigríður Anna Þórðardóttir (Sj)

3.6 Nordisk samarbejde 2002. Beretning om Nordisk Ministerråds virksomhed (C 1)

Nordiska ministerrådet har till Nordiska rådet överlämnat "Nordisk samarbejde 2002. Beretning om Nordisk Ministerråds virksomhed (C 1).

Berättelsen omfattar avsnitten:

- Förord, av generalsekreteraren
- Nordisk samarbeid 2002. En orientering om Nordisk Ministerråds virksomhed
- Ministerrådsforslag og centrale initiativer i 2003
- Nordisk Ministerråds samlede virksomhed. Regnskab for år 2002
- Institutionernes regnskab 2002
- Meddelanden till Nordiska rådet. Rekommendationer, framställningar, yttranden
- Oversigt over Nordisk Ministerråds aktiviteter 2002 på budgetpost niveau

Presidiet anser att ministerrådets verksamhetsberättelse, i nuvarande form, ger en synnerligen god inblick i och översikt över ministerrådets årliga initiativ och arbete inom ministerrådets facksektorer, inom Norden, Nordens närområden, och internationellt.

Berättelsen innehåller både en övergripande och detaljerad information på skilda verksamhetsområden med bruksvärde i det nordiska samarbetet.

Ministerrådets räkenskaper liksom samtliga institutioners räkenskaper är godkända utan förbehåll.

Oslo den 27 oktober 2003

Arja Alho (sd)
Jónína Bjartmarz (F)
Berit Brørby (A)
Anita Johansson (s)
Jens Christian Larsen (V)
Inge Lønning (H), president
Outi Ojala (vänst)
Ragnwi Marcelind (kd)
Rannveig Guðmundsdóttir (A)
Martin Saarikangas (saml)
Jan Sahl (KrF)
Sigríður Anna Þórðardóttir (Sj)
Ole Stavad (S)

Bilaga 1

Den konservative gruppe i Nordisk Råd

Den konservative gruppen vil styrke fire eksisterende budsjettposter, samtidig som vi foreslår 6 nye budsjettposter. Pengene henter vi inn ved å redusere/fjerne 15 budsjettposter som vi anser som mindre hensiktsmessige.

Eksisterende poster:

1. 4-4510-1, Narkotikasamarbeide, 3.000.000,-
2. 1-2279-1, Vedlikehold av kulturhusene, 500.000,-
3. 2-2512-2, Nordplus Junior, 1.000.000,-
4. 4-4120-2, Nordjobb, 1.000.000,-

Nye poster:

1. Sivil krisehåndtering, 2.000.000,-
2. Den nordlige dimensjon, 2.000.000,-
3. Nordisk foretakspris, 300.000,-
4. Seksuell helse i nærområdene, 3.500.000,-
5. Kvinnehandel i nærområdene, 3.500.000,-
6. Nordisk Akvarellmuseum, 2.000.000,-

Sum økninger/nye poster:
18.800.000

Inndekning:

1. 1-2214-1, s. 47, Styringsgruppen for Nordisk Barne- og Ungdomskultur, 1.000.000
2. 1-2220-2, s. 48, Styringsgruppen for Nordisk Kultur- og Mediesamarbeid, 1.000.000
3. 1-2229-3, s. 51, Nordisk Journalistcenter, 500.000
4. 2-2520-1, s. 73, St.gr. for Nordisk Folkeopplysning og Voksenopplæring, 1.000.000
5. 2-6110-2, s. 124, Prosjektmidler – regionalsamarbeid, 1.000.000
6. 4-4110-1, s. 145, Prosjektmidler arbeidsmarked og arbeidsmiljø, 1.000.000
7. 4-4130-1, s. 147, Informasjonsprosjektet, 1.350.000
8. 4-4620-1, s. 152, Velferdsforskning, 1.800.000
9. 3-4410-2, s. 161, Prosjektmidler – Jämställdhet, 138.500
10. 3-4480-3, s. 162, Nordisk institutt for kvinne – og kjønnsforskning, 138.500
11. 3-5180-3, s. 169, Nordisk Industrifond, 1.500.000
12. 4-5310-1, s. 174, Prosjektmidler – Bygg og bolig, 873.000
13. 4-6710-1, s. 178, Prosjektmidler – Konsument, 1.000.000
14. 5-0180-3, s. 183, Sekretariat, 1.500.000
15. 5-0445-1, s. 187, Ministerrådets strategiske initiativ, 5.000.000

Sum kuttforslag:
18.800.000,-

Bilaga 2

Den Venstresocialistiske Grønne Gruppe (VSG) i Nordisk Råd

VSG-BUDGETFORSLAG:

Nordisk sikkerhedspolitisk forskningsprogram	2 MDKK
Fællesnordiske initiativer for konfliktforebyggelse og civil krise-håndtering	1 MDKK
Nordisk forskning	1 MDDKK
Kvalitet i grundskolen	500 TDKK
Projektmidler – fiskeri	2.5 MDKK
Øget indsats for integration, mod fremmedfjendtlighed og racisme	0 DKK

VSG FORSLAG TIL FINANSIERING:

VSG's forslag foreslås finansieres via:

1. ministerrådets strategiske initiativer
2. besparelser på administration indenfor institutioner og NMR (omfanget må afvente svar fra NMR på gruppens spørgsmål fra 8/8-03)
3. desuden mener gruppen, at det bliver nødvendigt at øge det samlede nordiske budget og dermed landenes bidrag

Det er endnu ikke muligt at opgøre fordelingen på 1), 2) og 3).

VSG BUDGETFORSLAG TIL LANGTIDSBUDGETTET:

Vigtige opgaver som ønskes opprioriteret fra 2005 og frem:

1) Interne opgaver:

Fortsat omprioritering fra administration til projekter og aktiviteter i/udenfor institutioner.

Nedprioritering af repræsentative opgaver. *(gælder også budget for NR, som er en anden sag)*

2) Udvikling af de nordiske velfærdsmodeller

3) Udenrigspolitiske opgaver:

Sikkerhedspolitisk forskning.

Civil krisehåndtering, konfliktforebyggelse og mæglingsvirksomhed.

Nordisk deltagelse i internationale beslutningsprocesser.

Den Nordlige Dimension, med hovedvægt på Nordvest-Rusland og på russisk-baltisk-nordisk samarbejde.

Ministerrådsforslag

om Nordisk Ministerråds budget 2004

Dokumenter: Forslag til Nordisk Ministerråds planer og budget – Fremlagt af generalsekretæren (udsendt tidligere)[1]

Samarbejdsministrenes beslutning

- samarbejdsministrene fastsætter det fremlagde ministerrådsforslag til budget 2004, med følgende ændringer i forhold til Forslag til Nordisk Ministerråds Planer og budget – Fremlagt af generalsekretæren, jfr. tabellen:

Budgetposter (TDKK)		*Budget forslag (GS)*	*MR-SAM forslag*	*Ændring*
3-0870-1	Arktisk samarbeidsprogram	4.000	5.000	1.000
2-6110-2	Projektmidler – Regionalsamarbejde	18.792	19.042	250
5-0410-4	Foreningerne Nordens Forbund	2.943	3.193	250
5-1030-1	Hallo Norden	3.886	4.386	500
5-0445-1	Ministerrådets strategiske initiativer	15.000	13.000	-2.000
	Sum			*0*

- budgettet for 2004 baseres på en reduktion af ministerrådets likvide midler med 10 MDKK.
- følgende tekst tilføjes i slutningen af afsnittet på side 5-6 Ny Nordisk dagsorden, nye strategiske satsninger:
  "Ud over dette kommer virksomhedsåret 2004 til at præges af det islandske formandskabs prioriteringer, der vil fokusere på Nordens ressourcer i bred forstand, inklusiv demokratiudviklingen, natur og miljø i Norden og den nordiske kulturarv."
- tekstmæssige og tekniske ændringer med udgangspunkt i budgetekspertsgruppens anbefalinger indarbejdes i det endelige budget.

Samarbejdsministrenes kommentarer

Samlet foreslås der omprioriteringer på 2.000 TDKK i forhold til Forslag til Nordisk Ministerråds Planer og Budget – Fremlagt af generalsekretæren, som finansieres af prioriteringspuljen.

Den forøgede bevilling til Arktisk samarbejdsprogram har primært som formål at styrke opfølgningen af den Arktiske vindue i Den Nordlige Dimension. Dette muliggør også en satsning på havmiljøområdet.

Den forøgede bevilling til Projektmidler – regionalsamarbejde skal gå til styrkelse af bl.a. Nora's arbejde i Vest-Norden.

Den forøgede bevilling til organisationsbidraget til Foreningerne Nordens Forbund har bl.a. det formål at styrke FNF's informationsaktiviteter.

Den forøgede bevilling til Hallo Norden har bl.a. til formål at styrke informationsindsatsen om tjenesten og grænsehindringer generelt. Den samlede stigning af budgetposten bliver på 745 TDKK og den samlede aktivitetsniveau øges med 1.545 TDKK i forhold til 2003 budgettet, efter som ministerrådssekretariatet vil finansiere 800 DKK af de nuværende udgifter i 2004.

Med disse forslag til omprioriteringer kan den strategiske reserven øges med optil 3 MDKK. En sådan forstærkning gør det lettere at tilgodese nye ønsker og initiativer fra ministerrådets og Nordisk råds side. Forstærkningen vil bl.a. blive anvendt til at finansiere det forsatte arbejdet i 2004 med afskaffelse af grænsehindringer.

MR-K og MR-U vil igennem skriftlig procedure fastsætte detailbudget for sektorerne inden for den fastlagde budgetramme.

[1] Se C 2: Nordisk Ministerråds planer og budget

Nordisk samarbejde 2002
Veretning om Nordisk Ministerråds virksomhed

Forord

Å styrke arbeidet med avvikling av grensehindre i Norden har vært en sentral oppgave for Nordisk Ministerråd i året som har gått. Nordisk Ministerråd har videre tatt nye skritt for å plassere det nordiske samarbeidet i en europeisk kontekst. Utfordringene for det nordiske samarbeidet med et sterkt utvidet EU, er å utvikle den innbyrdes nordiske dialogen om internasjonale, og særlig europeiske, spørsmål. Nordisk Ministerråd har i september 2003 fastlagt nye, veiledende retningslinjer for samarbeidet med omverdenen. Gjennom invitasjonen fra EU til å bidra til utformingen av "The Northern Dimension Action Plan 2004-2006", overleverte Nordisk Ministerråd sitt innspill basert på konkrete forslag om samarbeid ut fra de områdene Ministerrådet har særlig erfaring fra og dermed komparative fortrinn i forhold til å delta. Gjennom et etablert samarbeid med ulike regionale samarbeidsorganisasjoner i den nordlige region, vil dette samarbeidet utvikles videre. Et annet sentralt eksempel på arbeidet med å øke nordisk innflytelse finnes gjennom det nordiske forskningssamarbeidet og herunder arbeidet med Hvitboken om utviklingen av et nordisk forsknings- og innovationsrom.

Nordisk Ministerråd har det seneste år arbeidet for ytterligere å forbedre og utdype rapporteringen vedrørende Ministerrådets virksomhet. Dette gjelder blant annet arbeidet for å fokusere budsjettdialogen, og å legge til rette for at budsjettredegjørelsen m.h.t. mål, prioriteringer og resultater blir stadig bedre. Direkte konsultasjoner mellom Ministerråd og Råd har i årets løp vært et ledd i dialogen. Nordisk Ministerråd vil utvikle og videreføre årsrapporteringen. Denne orientering om Nordisk Ministerråds virksomhet inneholder opplysninger om faglig innhold innenfor de enkelte sektorer og om tverrgående temaer. Dessuten opplyses for hver enkelt budsjettpost om formål, prioriteringer og resultater. Ministerrådsforslag og lignende initiativer, alle Nordisk Råds rekommandasjoner til Nordisk Råd og Ministerrådets svar på disse, gjengis. Innledende gis en kortfattet oversikt over aktivitetsområdet og resultater i 2002 og 2003 idet oversikten er ført frem til ultimo september for å sikre aktualiteten og den samlede opplysningsverdi.

København, oktober 2003

Per Unckel
Generalsekretær

Nordisk samarbeid 2002
En orientering om Nordisk Ministerråds virksomhet

Integrasjon Norden

Sverige innehar i 2003 formannskapet i det nordiske regjeringssamarbeidet. Gjennom formannskapets program "Integrasjon Norden" fremgår prioriteringer for det nordiske samarbeidet i denne perioden. Fire ulike aspekter av begrepet integrasjon står i fokus. Integrasjon innen de nordiske land handler om innvandreres deltakelse og innflytelse i det politiske liv. Integrasjon mellom de nordiske land omfatter arbeidet med å rive grensehinder mellom de nordiske landene av betydning for nordens innbyggere, selskap og organisasjoner. Det tredje aspektet omfatter integrasjon mellom Norden og nærområdet. Det er her vesentlig å videreutvikle samarbeidet med de baltiske landene ikke minst i perspektiv av den pågående utvidelse i EU. De nordiske landenes integrasjon i det europeiske samarbeidet er det fjerde aspektet. Til tross for at de nordiske landene har valgt ulike tilknytninger til EU, deltar alle fullt ut i det indre marked. Det nordiske samarbeidet innenfor det indre marked kan således være til gavn for de nordiske landene selv, og kan også komme EU-samarbeidet til nytte.

Nye overordnede initiativ

Gjennom dokumentet "Det internasjonale Norden – Nordisk samarbeid i en europeisk ramme" har Samarbeidsministrene i september 2003 fastlagt retningslinjer for Nordisk Ministerråds fremtidige arbeid med omverden. Dokumentet erstatter ikke gjeldende arbeidsplaner som for eksempel samarbeidet med Nærområdet, men vil være veiledende for utviklingen av Nordisk Ministerråds virksomhet fremover.

EU inviterte i desember 2002 Nordisk Ministerråd til å komme med bidrag til utformingen av den andre handlingsplanen for EUs arbeid med den nordlige dimensjon, 2004-2006. I mars 2003 overleverte Nordisk Ministerråd sitt innspill "Submission of the Nordic Council of Ministers in preparation for the new Northern Dimension Action Plan 2004-2006". EUs etterfølgende forslag til ny handlingsplan gjenspeiler i vesentlig grad innspillet fra Nordisk Ministerråd. Handlingsplanen forventes godkjent i løpet av annet halvår 2003.

Som en oppfølging av målsettingen om å effektivisere og videreutvikle samarbeidet mellom Nordisk Ministerråd og andre regionale samarbeidsorganisasjoner i Norden og dets nærområdet, vedtok Samarbeidsministrene den 16. desember 2002 dokumentet "Norden – en samarbeidende region". Dokumentet inneholder syv forslag til konkret oppfølging, blant annet i forhold til EU, Østersjørådet, Barentsrådet og Arktisk Råd.

Spørsmålet om en tydeliggjøring av nordisk samarbeidspolitikk i det vestlige Norden, og med Vest-Nordens naboer, er tatt opp ved flere anledninger og senest i form av Samarbeidsministrenes initiativ i 2002 til en fellesnordisk arbeidsgruppe. Samarbeidsministrene tiltrådte i juni 2003 prinsipielt arbeidsgruppens anbefalinger og oppfølgingen er nå satt i gang.

Fjernelse af grænsehindringer i Norden

Den tidligere danske statsminister Poul Schlüter blev i 2003 udpeget som den svenske samarbejdsministers særlige repræsentant i arbejdet med fjernelse af grænsehindringer i Norden. Dette skete som led i formandskabets prioritering af integration mellem de nordiske lande. På vegne af Nordisk Ministerråd skulle Poul Schlüter frem til Nordisk Råds session i slutningen af oktober 2003 undersøge og foreslå, hvordan grænsehindringer for personers bevægelighed i Norden kunne nedbrydes. Poul Schlüter skulle således sikre, at det politiske fokus fastholdes i arbejdet med fjernelse af grænsehindringer i Norden. Dette skete blandt andet ved at sikre, at de aktiviteter som indgik i Ministerrådsforslaget til opfølgning af den tidligere finske samarbejdsminister ambassadør Ole Norrbacks rapport om "Nordboers rettigheder" blev fulgt effektivt op. Også øvrige grænsehindringsproblematikker blev rejst af Poul Schlüter, dels på inspiration fra rapporten "Nordboers rettigheder", dels som følge af konkrete borgerhenvendelser tilgået Poul Schlüter og den nordiske informationstjeneste Hallo Norden. Poul Schlüter vil i forbindelse med Nordisk Råds session i Oslo i oktober 2003 afrapportere om sine erfaringer og resultaterne af arbejdet til de nordiske statsministre.

En væsentlig forudsætning for nordboernes mobilitet er information om gældende rettigheder og muligheder i forbindelse med arbejde, studie eller bosættelse i et andet nordisk land. Den nordiske informationstjeneste Hallo Norden har netop til formål at stå til rådighed for privatpersoner, som flytter mellem de nordiske lande. De nordiske samarbejdsministre har som led i prioriteringen af fjernelse af grænsehindringer vedtaget at styrke den nordiske informationstjeneste Hallo Norden. Dette er konkret sket ved at opgradere den decentrale Hallo Norden's operatørtjeneste til én fuldtidsstilling i hver af de nordiske lande.

Hallo Norden har i løbet af 2002 udvidet virksomheden til også at informere myndigheder om de problemer privatpersoner støder på ved flytning, studie eller arbejde i et andet nordisk land. Det hænder, at de problemer borgerne møder skyldes manglende kendskab til nordiske regelværk hos myndighederne. Hallo Norden har således i 2002 påbegyndt et arbejde med at identificere og afvikle disse problemstillinger gennem dels informationsseminarer for lokale tjenestemænd i de nordiske lande, dels gennem Hallo Nordens hjemmeside.

Samtidig er et arbejde igangsat med henblik på at skabe et konkret samarbejde mellem Hallo Norden og øvrige nordiske informationstjenester. Formålet med samarbejdet er at styrke informationen til de nordiske borgere om rettigheder og muligheder, samt øge kendskabet til nordiske overenskomster og rettigheder. Endelig er målet at identificere grænsehindringer, der er forårsaget af forskelligt regelværk, med henblik på at fremdrage disse til politisk behandling inden for rammerne af Nordisk Ministerråd.

Det grænseregionale samarbejde, både i fagministerrådet for regionale spørgsmål og i de 8 nordiske grænseregionale komitéer, har i 2003 sat integration mellem de nordiske lande, herunder grænsehindringer højt på dagsordnen. I det forgangne år er der igangsat et projekt vedrørende Grænse Optimale Løsninger i Norden (GOLIN), som er et projektsamarbejde mellem Haparanda-Tornio, Gränsekomitéen (östhold/Bohuslän-Dalsland), ARKO (Arvika-kongsvinger) og Öresundskomiteen (Øresundsregionen). Projektets formål, er at sammenligne og afprøve konkrete eksempler på, hvordan grænseoverskridende samarbejde og fælles ressourceudnyttelse er håndteret i de respektive regioner. Projektet er finansieret af Nordisk Ministerråd og skal forløbe over en 2-årig periode. Projektet blev igangsat ved en formandskabskonference, hvor et styrket samarbejde mellem de grænseregionale komitéer blev drøftet. Første seminar under GOLIN-projektet blev afholdt i sommeren 2003 med temaerne information til nordboerne og et fleksibelt arbejdsmarked. Endvidere er et arbejde i regionalsektoren sat i gang med henblik på at kortlægge den nordiske pendling. Et projekt finansieret af Nordisk Ministerråd er igangsat med henblik på at udvikle statistiske metoder og præsentere en samlet oversigt over arbejdsmobilitet i Norden. Arbejdet forventes gennemført i 2003-04.

Arbejdsmarkedet i Norden

Arbejdsmarkedssektoren har arbejdet med at frembringe viden om aktuelle politiske problemstillinger. I undersøgelser af sygefravær har det vist sig, at tilknytning til arbejdspladsen samt det at have et arbejde har en positiv indflydelse på helbredet. I indsatsen med at integrere indvandrere på de nordiske arbejdsmarkeder er der foretaget komparative analyser som kan bruges til inspiration i de nordiske lande.

I diskussionerne omkring hvilken betydning udvidelsen af EU's arbejdsmarked vil få for Norden er der blevet udarbejdet fælles analyser om f.eks. visitationssystemer. Landene rundt om Østersøen har samtidigt fået stadig større betydning for projektvirksomheden og et fælles Nordisk-Baltisk-Polsk ministermøde vil blive afholdt i september 2003.

Nedbrydelse af forhold der opfattes som grænsehindringer for borgerne i Norden findes også på arbejdsministrenes agenda. Der er blevet foretaget en udredning på arbejdsløshedsforsikringsområdet, som peger på, at det er de enkelte lande som må tilpasse deres systemer, så borgere i Norden og EU ikke oplever under grænsehindringer. Der er også påbegyndt en gennemgang af de nordiske overenskomster på arbejdsmarkedsområdet, men henblik på at se, hvad som omfattes af EU lovgivning og om Norden har mulighed for gå videre på nogle områder som f.eks. nordiske arbejdstilladelser til personer med permanent opholdstilladelse i nordisk land.

Næringssektoren

En konference om "Små innovative foretak og entreprenørskap i de nordiske lande" blev gennemført i oktober 2002 i Oslo i et samarbejde mellem Nordisk Ministerråds sekretariat, Nordisk Industrifond og det norske formandsskab. Konferencen mundede ud i en række anbefalinger og vigtige udfordringer for de nordiske lande, som skal danne grundlaget for det videre nordiske næringspolitiske samarbejde.

Den 7. oktober 2002 vedtog MR-Næring et nordisk charter for små innovative virksomheder iværksættere og selvstændige opfindere. Formålet med charteret er at anerkende, at denne gruppe har en væsentlig rolle at spille som drivkraft i den nordiske og europæiske økonomi, når det gælder forbedring af konkurrenceevnen og dermed også i relation til beskæftigelse og økonomisk vækst. Charteret indeholder en række målsætninger og forpligtelser, som skal fremme disse målgruppers muligheder for udvikling.

Næringssektorens nærområdeindsatser var fokuseret på programmet Nordpraktik, som havde til formål at give unge mennesker fra nærområderne mulighed for at komme på studieophold i nordiske virksomheder. Nordpraktik havde i 2002 et budget på MDKK 4,0 fra nærområdebudgettet. Med henblik på at styrke administrationen og indholdet af programmet iværksatte man en omlægning – under det nye navn NordProLink – således at administrationen blev henlagt til de fire nordiske informationskontorer. Den nye ordning trådte i kraft ved begyndelsen af 2003. De hidtidige erfaringer tyder på, at det er lykkedes at få en mere smidig gennemførelse af programmet, med velkvalificerede praktikanter.

Bygge og boligområdet

Også i 2002 iværksattes og gennemførtes en række udredninger og seminarer om samfundsrelevante problemstillinger inden for bygge- og boligpolitiske område. Eksempelvis blev der i 2002 bevilget midler til en redegørelse for, hvilke initiativer der er taget i Norden for fremme af tilgængelighed til eksisterende bygninger og anlæg. Kortlægningen vil i de enkelte lande kunne tjene til inspiration i det samarbejde, der er nødvendigt mellem mange forskellige aktører for etablering af tilgængelighed til eksisterende bygninger og anlæg. Rapporten udkom i foråret 2003.

Informationsteknologi (IKT)

Det nordiske samarbejde om informationsteknologi er fordelt på flere fag-sektorer, samt i en selvstændig IT-sektor. Sidstnævnte er baseret på en strategi, som fokuserer på 5 områder. Udgangspunktet er, at informationsteknologien og dermed "videnssamfundet" skal være tilgængeligt for alle borgere, således at man undgår en "digital todeling" af samfundet. For at kunne vurdere og udnytte erfaringerne med de nordiske landes IT-politik udvikles indikatorer til brug for systematisk international sammenligning. Digital forvaltning er i fokus i relation til udvikling af demokratiet, servicering af virksomheder og borgere samt effektivisering af forvaltningen. Der arbejdes med IKT-infrastruktur (bredbåndspolitik), digitalt indhold, sprogteknologi og den informationsteknologiske erhvervsudvikling. IT-sikkerhed tages op blandt andet med sigte på at fremme implementering af EU-direktiver om digitale signaturer samt forsøge at samordne nordiske synspunkter vedrørende fremtidig EU-regulering. For uddannelses- og forskningsområdet er udvikling af ITK infrastruktur i Norden også helt central. Der initieres forskning i Internetudvikling med sigte på generel nordisk kompetenceudvikling og styrket konkurrenceevne. Målet er at sikre Norden en stærk position i den globale Internetudvikling. Mulighederne for Nordisk forskningssamarbejde med Rusland på dette område er ved at blive udredt.

Der søges endvidere etableret samarbejde mellem Nordisk Ministerråd og "Den Nordlige Dimension" (EU), på baggrund af sammenfaldende interesser mellem eksisterende nordiske aktiviteter og planlagte aktiviteter Den Nordlige eDimension (EU/Østersørådet), navnlig på området IT-infrastrukturudvikling og Internetforskning. IKT's indflydelse på nye uddannelses- og forskningsformer indgår også i det nordiske samarbejde (på uddannelses- og forskningsområdet), bl.a. i relation til distanceuddannelse og virtuelle forsknings- og undervisningsmiljøer. En del af IT-samarbejdet på embedsmandsplan sker nødvendigvis på engelsk.

Bæredygtig udvikling

Det nordiske samarbejde om bæredygtig udvikling baserer sig på strategien "Bæredygtig udvikling – En ny kurs for Norden". Samarbejdsministrene forestår virkeliggørelsen af strategien gennem en omfattende tværsektoriel indsats. Der er i 2002 godkendt en informationsplan og en midtvejsrapport for perioden 2001-04, og der er udarbejdet et sæt indikatorer. Strategien er i 2003 blevet evalueret. Landene følger aktivt op på strategien, og Nordisk Ministerråd har iværksat handlingsprogrammer og projekter til opfyldelse af mål og indsatser. Ministerrådet afholdt januar 2003 et seminar om bæredygtig udvikling med deltagelse af de relevante aktører. Samarbejdsministrene har nedsat en forhandlingsgruppe under svensk formandskab, der skal forestå revisionen af strategien med henblik på indsatsen 2005 - 08. I denne forbindelse inddrages bl.a. sociale og samfundsøkonomiske faktorer. Den fællesnordiske strategi lanceres aktivt og initierende også internationalt. Strategien og indikatorerne blev præsenteret på FN's World Summit on Sustainable Development i Johannesburg i 2002, hvor der var en aktiv fælles nordisk indsats på topmødet (26. august – 4. september) med Ministerrådets redegørelse for de nordiske erfaringer med regionale strategiers muligheder som redskab for gennemførelse af bæredygtig udvikling. Det norske formandskab fremsendte den nordiske strategi som et aktivt indspil om bæredygtig udvikling til EU's forårstopmøde 2002 i Barcelona, og indikatorsættet er sendt som indspil til EU processen i 2003. Strategien og indikatorerne er præsenteret på en lang række internationale konferencer m.v. i 2002 - 03, bl.a. på Europarådets Lisbon Forum 2002 og på Ministerrådets konferencer om regionalt samarbejde og good governance i Edinburgh og i Petrozavodsk.

Miljøindsatser

Det nordiske miljøsamarbejde har særligt fokuseret på samarbejdet med nærområdet. Miljøsektoren afholdt i september 2002 et indledende seminar i Tallinn om samarbejdet med nærområderne med fokus på den Nordlige Dimension. Seminariet blev fulgt op i april 2003 i St.Petersburg, hvor repræsentanter fra de nordiske lande, Baltikum, Rusland, de nordiske finansieringsinstitutioner, EU Kommissionen samt andre regionale organisationer diskuterede konkrete miljøinitiativer. Videre førte miljøministrene en temadiskussion om den Nordlige Dimension på deres møde i august 2003. Mødet, som blev holdt back to back med Østersørådet og Barentsrådet, resulterede blandt andet i en fælles udtalelse, hvor miljøministrene betonede vægten af at miljøspørgsmål prioriteres i arbejdet med den nye handlingsplan for EU's Nordlige Dimension.

EU har ligeledes været højt på dagsordenen. Miljøministrene har sendt adskillige forslag til Kommissionen i den forløbne periode blandt andet vedrørende kemikalier og kviksølv. På kemikalieområdet er i øvrigt blevet udsendt en informationsbrochure om, hvorfor det nordiske samarbejde giver bedre resultater, når man samarbejder multilateralt.

Endelig kan nævnes, udgivelsen af bogen "Natur i Nord", som markerer de nordiske landes indsats på naturbeskyttelsesområdet i det 20. århundrede.

Energipolitik

Ministerrådets strategi "Det framtida nordiska energipolitiska samarbetet" för perioden 2002-2005 är utgångspunkten för det energipolitiska samarbetet. Strategin innebär i korthet en fokusering på tre kärnområden: Den öppna elmarknaden; Klimatpolitiska frågor; Regionalt samarbete.

Inom elmarknadsområdet är den långsiktiga försörjningstryggheten ett prioriterat samarbetsområde. Den ansträngda kraftsituationen under den senaste vintern har tydliggjort det nordiska samarbetets betydelse för varje enskilt lands försörjningssäkerhet. För att kartlägga utmaningar och identifiera konkreta åtgärder som kan förbättra marknadens effektivitet och öka försörjningstryggheten i Norden genomfördes ett idéseminarium under våren 2003 med ett brett deltagande från myndigheter och marknadsaktörer i de nordiska länderna.

Genom kärnområdet regionalt samarbete har Baltic Sea Region Energy Cooperation (BASREC) fått ett kraftfullt nordiskt politiskt och resursmässigt stöd. Vid ministerkonferensen i Vilnius hösten 2002 beslutade östersjöministrarna med ansvar för energifrågor om en fortsättning av BASREC under perioden 2003-2005 inom områdena el- och gasmarknad, klimat, energieffektivitet och förnybara energikällor. Liksom tidigare bidrar Nordisk Ministerråd till finansieringen av verksamheten. Under 2002 har Nordisk Ministerråd också varit förvaltare av projektet BASREC2002 som genomförts med stöd från EU:s SYNERGY-program. Projektet, som har haft en budget på ca 1 milj. EURO, slutrapporterades i början av 2003.

Under året har klimatsamarbetet, såväl på nordisk nivå som inom BASREC, intensifierats för att förverkliga idén om Östersjöområdet som en s.k. Testing Ground för Kyotoprotokollet flexibla mekanismer. Vid ministermötet i Vilnius enades ministrarna om att Testing Ground skall etableras med den uttalade ambitionen att vara operativ före utgången av 2003. Ett förslag till avtal i form av ett Testing Ground Agreement har tagits fram och en Testing Ground Facility (NEFCO) har etablerats.

De baltiske land og Nordvest Russland

Samarbejdet med de baltiske lande er højt prioriteret og en omstrukturering under hensyn til EU-udvidelsen er under implementering. Større deler av samarbejdet har i stigende grad fått karakter af et regulært myndighedssamarbejde mellem ligeværdige aktører, som samfinansierer fælles projekter. Samarbejdet med de baltiske lande vil blive videreudviklet på områder, hvor det kan være til fælles nytte, og i denne forbindelse inddrages de baltiske lande stadig mere direkte i dialog om programudformning. I takt med at det politiske samarbeidet trappes opp og intensiveres, normaliseres også samarbeidet mellom nordiske og baltiske myndigheter.

En relativ vægtforskydning af nærområdesamarbejdet over mod Nordvest-Rusland ble påbegynt i 2002. Dette omfatter ikke kun Nordisk Ministerråd direkte, men også de nordiske institusjoner som har samarbeid med Nærområdene. For å fange opp det økte fokus på Nordvest Russland, søkes det i størst mulig grad å få til erfaringsutveksling mellom Baltikum og Nordvest Russland basert på de erfaringene balterne har med utstrakt samarbeid med Norden. De eksisterende netværk udvikles og uddybes både med NGO'er og med myndigheder på de forskellige niveauer. Samarbeidet med Nordvest Russland er blitt bedret, ikke minst ved at det nå avholdes jevnlige møter mellom Nordisk Ministerråd's formannskap og sekretariat og representanter for de russiske regionale myndighetene som Norden samarbeider med. Politiske forhandlinger om åbning af et nordisk "Informationspunkt" i Kaliningrad har pågått siden 1999, men aksept fra de russiske sentralmyndighetene lar vente på seg. For at styrke samarbejdet ble det i 2002 rekrutteret russiske heltidsansatte til de nordiske info-punkter i Barentsregionen, hvilket har bidratt til å styrke samarbeidet med de lokale myndigheter i disse grensenære områdene.

Samarbeidet med nærområdene på utdannings- og forskningsområdet

Med bakgrunn i Nordisk Ministerråds strategi for det nordiske utdannings- og forskningssamarbeid 2002-2004 har de nordiske utdannings- og forskningsministrene i juni 2003 vedtatt et forslag til handlingsplan for Ministerrådets samarbeid med nærområdene på utdannings- og forskningsområdet. Forslaget inneholder et forslag om å utbygge det nordisk-baltiske utdannings- og forskningsområdet og en utbygning av prosjektsamarbeidet med Nordvest-Russland. Forslaget er oversendt myndighetene i de tre baltiske land og Nordvest-Russland til behandling. Handlingsplanen vil gjelde for 2004-2006 og vil blant annet innebære at det opprettes en rådgivende gruppe med representasjon fra alle ni berørte land. Gruppens mandat vil være å prioritere og beslutte alle prosjekter mellom landene på utdannings- og forskningsområdet, inklusive mobilitets- og støtteprogrammene Nordplus Nabo og NorFA Nabo.

Fødevareområdet i nyt helhedsperspektiv

I september 2001 blev etableret et nyt fælles ministerråd for fiskeri-, jordbrugs-, skovbrugssamt levnedsmiddelpolitik (fra "jord/fjord til bord") og samtidig blev de hidtidige separate ministerråd for områderne nedlagt. Med denne nydannelse er der sikret et politisk helhedsperspektiv fra primær-produktion til slutforbrug, og fødevareområdet er blevet væsentligt styrket til gavn også for de nordiske borgere. Den nye organisation varetager samtidig et kontaktnet i relation til nationale, europæiske og øvrige internationale indstanser og indsatsområder.

Fødevaresamarbejde med internationalt perspektiv

Ministerrådet vedtog på sit møde i august 2002 Ministerdeklaration om økt mattrygghet i Norden (Grønlandsdeklarationen) om et øget nordisk samarbejde til styrkelse af den nordiske indflydelse i internationale fora. Desuden blev vedtaget en handlingsplan for øget konsumentinflydelse, der skal bidrage til at styrke forbrugernes indflydelse på fødevareområdet. Nordisk Råd modtog dette ministerrådsforslag meget positivt ved sessionen i oktober 2002. Opfølgningen af de politiske målsætninger sker gennem såvel en række nordiske projekter som nationale tiltag.

Ministerrådet vedtog på sit møde i juni 2003 en deklaration om Etisk mærkning af fødevarer på baggrund af en nordisk udredning. Deklarationen understreger vigtigheden af en bedre forbrugerinformation om etiske forhold i fødevareproduktionen og anbefaler en prioritering og videreudvikling af udredningens forslag til initiativer i en dialog med erhverv og forbrugere.

Som en nyskabelse i fødevaresamarbejdet blev i januar 2003 afholdt den 1. Nordiske Tilsynskonference, der havde temaet "Fremtidens Næringsmiddeltilsyn" og som bidrog til erfaringsudveksling og netværksdannelse blandt de udøvende dele af fødevarekontrollen i Norden.

Jord- og skovbrugssamarbejde

Ministerådet besluttede på møde i juni 2003 en deklaration om adgang og rettigheder til genetiske ressourcer. Det betyder, at de nordiske lande overdrager visse af deres nationale naturressourcer til fælles nordisk forvaltning og administration.. De politiske anbefalinger i deklarationen er omfattende, og omfatter genetisk materiale i Nordisk Genbank samt de genetiske ressourcer for både vilde og domesticerede arter af planter, husdyr, skov og fisk. Dette er et unikt eksempel på regionalt samarbejde. Ministerrådet vedtog også deklaration om skov. Deklarationen understreger skovens store betydning for velfærd, miljø og økonomisk udvikling i de nordiske lande. Endvidere sættes særlig fokus på problematikken omkring illegal handel med tømmer. Med henblik på at bidrage til opfyldelse af strategien for en bæredygtig udvikling i Norden har ministerrådet arbejdet for at begrænse pesticidanvendelsen i jordbruget og for et øget økologisk landbrug.

Fiskeri og marine ressourcer

Forvaltning af havets ressourcer er under konstant debat - havet kender ingen grænser - derfor er målet med det nordiske samarbejde også at påvirke internationale processer og beslutninger. Et etisk problem ved fiskeri/fiskeriforvaltningen – er udsmid/dumpning/discard af dele af fangsten. Fra en nordisk konference om emnet (november 2002) udgik pressemeddelelse med anbefalinger til indsatser for at reducere problemet – tidsmæssigt sammenfaldende med arbejdet for en reform af EU's fælles fiskeripolitik. Den rådgivning der lægges til grund for forvaltningen er i dag udelukkende baseret på biologiske data. Ministerrådet ønskede med afholdelse af en konference (juni 2002) om fiskeriøkonomi, at sætte fokus på mulighederne for i fremtiden at anvende såvel biologisk som økonomisk rådgivning som basis for forvaltningsstrategier. Ministerrådet har videre støttet udarbejdelsen af en debat-video om selektivt fiskeri 'Torskfisket i Kris' (juni 2003)og de begrænsninger, der er heri. Med NorFA (Nordisk Forsker Akademi) har Ministerrådet indgået aftale om etablering af en nordisk forskerskole – Nordic Marine Academy. Hensigten er at styrke de marine fagområder på akademisk højt niveau.

Finanssektorn

Det ekonomiska läget och den ekonomiska politiken har fortsatt varit ett centralt tema i dialogen mellan de nordiska finans- och ekonomiministrarna under 2002 och 2003. Arbetet med att avlägsna gränshinder mellan de nordiska länderna utgör en viktig uppgift för det nordiska ekonomiska samarbetet. På finansministermötet i Stockholm i juni 2003 diskuterade finansministrarna tillsammans med Poul Schlüter det arbete som påbörjats på bland annat skatteområdet. En nordisk arbetsgrupp har fått i uppdrag att se över vilka problem som finns i Norden och hur myndighetsutövningen kan förbättras i syfte att kunna ge tydliga svar på skatterelaterade frågor från nordiska medborgare som pendlar eller önskar bosätta sig i ett annat nordiskt land.

Inom ramen för arbetet med gränshinder har ministrarna också betonat vikten av att privatpersoner samt små och medelstora företag kan göra betalningsöverföringar snabbt, säkert och till lägsta möjliga kostnad från en del av EU och Norden till en annan.

Tre projekt som initierats inom sektorn under de senaste åren, nämligen "Den framtida finansieringen av de nordiska välfärdsstaterna", "Effektivisering av den offentliga sektorn" samt "Den nya ekonomin och de nordiska länderna", har slutförts under 2002. Som ett led i uppföljningen av dessa projekt ägde ett seminarium rum i Stockholm i februari 2003. De rekommendationer och åtgärdsförslag som framkommit i rapporterna och vid seminariet ska följas upp av finansministrarna under 2003.

I det nordiska ekonomiska samarbetet med närområdet utgör Nordiska Investeringsbanken (NIB) i Helsingfors ett viktigt instrument. I juni 2002 fattade finansministrarna ett beslut om att utöka ramen för bankens s.k. miljöinvesteringslån (MIL) från 100 till 300 miljoner euro. Härmed skapades en viktig förutsättning för NIB att, i samarbete med andra internationella finansieringsinstitut, delta i den nordliga dimensionens miljöpartnerskap, (NDEP). Bankens verksamhet har i ökad utsträckning riktats mot länderna i närområdet.

En ordning för systematiskt samråd och samarbete om EU-frågor på det ekonomiska och finansiella området har genomförts under 2002. Skattefrågor, finansmarknadsfrågor samt frågor som behandlas inom ramen för EU:s framtidskonventkonvent och kommande regeringskonferens har prioriterats i detta sammanhang. Vad gäller EU:s framtidsfrågor har en särskild nordisk arbetsgrupp inrättats.

Transportsektoren

Transportsektorn har under perioden arbetat med fyra temaområden; Östersjön, hållbar mobilitet, intelligenta transportsystem och trafiksäkerhet. Flera seminarier har hållits, bl.a. om infrastruktur avgifter och den nordliga dimensionen. En viktig politisk fråga har varit Östersjöproblematiken, med fokus på sjösäkerhet och miljö. Bl.a. har det hållits ett nordisk-baltisk (NB-8) ministermöte om Östersjöfrågor. Ett nytt handlingsprogram för sektorn har tagits fram, bl.a. med fokus på utökat samarbete kring EU-frågor.

Regionalsektorn

Regionalsektorn har under perioden haft fokus på gränshindersproblematik. Det gränsregionala arbetet har utvidgats bl.a. genom Golin-projektet (Grenseoptimale løsninger i Norden). Fyra gränsregioner har genom att utbyta erfarenheter lyckats definiera och finna lösningar på många problem. Dessutom pågår ett projekt om pendlingsstatistik, som skall ge klarhet i hur många personer som pendlar inom Norden. Ämbetsmannakommittén för regionalpolitisk har diskuterat att man skulle kunna fungera som en kanal för förmedling av information om gränshinder från gränsregionerna till andra sektorer och till ansvariga politiker. Sektorn har även beslutat att stärka den nordiska positionen i europeisk regionalpolitik genom att placera en representant i det s.k. ESPON-sekretariatet, som arbetar fram Europas framtida regionalpolitik.

Børn og unge

Arbejdet med implementeringen af handlingsplanen "Norden inn i et nytt årtusen" har stået i centrum. Alle sektorer i ministerrådet har bidraget til at skabe oversigt over satsninger rettet mod børn og unge, samt deltaget i aktiv koordination og målretning af aktiviteterne.

Et projekt om indsatser mod fremmedhad og nynazisme gennemførtes i 2002. Det følges i 2003 op med udgivelsen af en rapport med praktiske eksempler på bekæmpelse af nynazisme og voldelige ungdomsbander i de nordiske lande.

En flerkulturel mønstring med unge deltagere fra hele Norden blev arrangeret i Oslo i september 2002 og følges i 2003 op af en nordisk konference i Stockholm om unges integration og deltagelse. Der gøres samtidig en forøget indsats for at inddrage flere unge i det nordiske samarbejde – ikke mindst de unge, der ikke får information om støttemuligheder m.v. igennem de traditionelle ungdomsorganisationer.

Kulturpolitiske indsatser

Det kulturpolitiske samarbejde spænder over mangfoldige indsatser: Synliggørelse af resultaterne af nordisk kunstnerisk skaben, samarbejde om mediepolitiske spørgsmål, nordisk digital indholdsproduktion, indsatser for børn og unge, fokus på integration, bekæmpelse af fremmedfjendtlighed og racisme som en integreret del af aktiviteterne på kulturområdet og forankring af kultursamarbejdet hos borgerne i de nordiske lande. 8 projekter modtog støtte som strategiske satsninger i 2002 under temaet "Det multikulturelle samfund i Norden". Denne satsning blev af kulturministrene besluttet fortsat i 2003, hvor der er givet støtte til 5 projekter, herunder et projekt vedr. de nordiske urbefolkninger. Den strategiske kultursatsningspulje for 2003 er endvidere besluttet anvendt til projekter vedr. digital indholdsproduktion.

Der er tæt samarbejde om ophavsretlige spørgsmål og spørgsmål vedrørende public service.

En fæles nordisk udredning om mediekonvergens i de nordiske lande er igangsat med titlen "Status og fremtidige perspektiver" som opfølgning på den belysning, der de senere år er lavet i landene af konsekvenser af konvergensen mellem medie-, tele- og IT-sektorens teknologi.

Kulturprojekter uden for Norden omfatter i 2002 og 2003 blandt andet Network North, som er en kulturindsats med fokus på Skotland, Irland og Nordirland. Indsatsen har til formål at opbygge netværk til kulturinstitutioner og organisationer i regionen. Der er gennemført mere end 60 projekter i 2002. Et kulturprojekt med Balkan indledes i efteråret 2003 ligeledes med det formål at bygge netværk mellem kulturlivet i Norden og Balkan. Fra 2004-2006 vil designudstillingen "Scandinavian Design-Beyond the Myth" turnere til flere europæiske hovedstæder og større byer samt New York.

Samarbejdet med de frivillige organisationer

Det nordiske samarbejdes tradition for åbenhed og folkelig forankring kommer bl.a. til udtryk i ministerrådets samarbejde med de frivillige organisationer, som sker på baggrund af Ministerrådets strategi og tilhørende retningslinjer for dette samspil. Også internationalt står frivilligsektorens (NGO'ers) rolle i forhold til såvel offentlige myndigheder som private erhvervsvirksomheder (markedssektoren) i centrum af den offentlige debat om demokrati, deltagelse og integration.

Som led i det norske formanskabsprogram for 2002, blev der afholdt en konference om den frivillige sektors bidrag til integration af flygtninge og indvandrere i Norden. I 2003 er dette fulgt op med Nordisk Ministerråds udgivelse af publikationen "Indvandrerorganisationer i Norden".

Nordisk forskningsstrategi

Ministerrådet för undervisning och forskning (MR-U) fattade i juni 2002 ett beslut om att ta fram en så kallad Vitbok om det framtida nordiska samarbetet inom forskning och innovation. Syftet med Vitboken var att med utgångspunkt i dagens läge lägga fram konkreta förslag till framtida aktiviteter, som kunde resultera i att Norden blev en ledande region för forskning och innovation fram till år 2010. Det nordiske samarbete skall värderas som ett regionalt samarbete i ett större europeiskt och internationellt perspektiv. Vitboken skall behandla frågor som gäller organisation, finansiering, incitament och instrument i det nordiska forskningssamarbetet. Förslagen bör förankras i nationella prioriteringar. Vitboken bör vidare peka på hur samarbetet kan byggas ut mellan universitet, forskningsinstitutioner och näringslivet samt ministerier och myndigheter. En värdering av behovet för ett nordiskt forskningsråd /en nordisk forskningsfond skall ingå. Rektor, tidigare utbildningsminister Gustav Björkstrand fungerar som utredare och till sin hjälp har han en referensgrupp. Ämbetsmannakommittén för näring har utsett en sakkunnig, som bistått med information om innovationssystem och näringsliv. Vitboken skall föreligga färdig i slutet av oktober 2003. Parallellt pågår en annan utredning som utförs av direktören för Riksbankens Jubileumsfond, Dan Brändström. Den ser på villkoren och möjligheterna för ett partiellt nationellt övertagande av ett antal nordiska institutioner under MR-U. Utredningen kommer att leda till ett klargörande av de berörda institutionernas framtida ställning i ett nordiskt forsknings- och innovationsrum.

Utdanning i et livsperspektiv

Utdanning i et livslangt perspektiv står i sentrum for det nordiske utdanningspolitiske samarbeidet. For den voksne del av befolkningen innebærer dette, at tidligere utdanning foreldes, og at det derfor er behov for kontinuerlig kunnskapsutvikling for å møte morgendagens utfordringer. En økt forståelse for at kompetanse utvikles ikke bare gjennom undervisning og utdanningsinstitusjoner medfører at fokus i stadig større grad settes på kompetanseutvikling uavhengig av hvem, som tilbyr denne. Kompetanseutvikling skjer både gjennom uformell læring f.eks. på arbeidsplassen, ikke-formell læring i institusjoner utenom det formelle utdanningssystemet og som formell læring innenfor det ordinære utdanningssystemet. Metodeutvikling, dokumentasjon og validering av voksnes reelle kompetanse er derfor et viktig område i det nordiske samarbeidet om voksnes læring. For å legge tilrette for nordisk samarbeid og nettverksbygging om voksnes læring har ministerrådet utviklet støtte- og mobilitetsprogrammet Nordplus Voksen.

Uddannelse og mobilitet

På baggrund af ministerrådsforslag om en udviklingsplan for Nordisk Ministerråds mobilitets- og støtteprogrammer inden for uddannelsesområdet, og Nordisk Råds bemærkninger hertil, blev der udarbejdet og iværksat en endelig udviklingsplan, som indebar en ny fælles overordnet målsætning for mobilitets- og støtteprogrammer inden for uddannelsesområdet med sigte på, at Norden kan være en foregangsregion for udvikling af menneskelige ressourcer. I alt 9 eksisterende ordninger omorganiseres. Det drejer sig om Nordplus, Nordplus Mini, Elevudveksling-Vest-Norden, Nordplus Junior, Støtteordningen for nordisk Folkeoplysning og Voksenuddannelse, Nordmål, Nordkurs, Nordisk Sprogråd samt Den nordiske stipendieordning for Baltikum og Nordvestrusland.

Resultatet bliver 5 nye fremtidige mobilitets- og støtteprogrammer fra 1. januar 2004: Nordplus Junior (Grundskole og ungdomsuddannelser), Nordplus (Højere uddannelser), Nordplus Voksen (Voksenuddannelserne), Nordplus Sprog og Nordplus Nabo (samarbejdet med Baltikum og Norvestrusland).

Derudover har udviklingsplanen fokus på indholdet i hvert program med hensyn til IKT, kvalitet, nordisk nytte, klar synergi og arbejdsdeling i forhold til andre programmer. Administrationen udliciteres fra og med 1. januar 2004. Formålet med at udlicitere er blandt andet, at Nordisk Ministerråds Sekretariat skal koncentrere indsatsen omkring den politiske udvikling. Og derfor afhænde administrationen af alle programmerne til professionelle aktører på området, samt at de 5 hovedadministratorer - én i hvert land i Norden - kommer til at indgå i et nordisk netværk. Dette giver mulighed for synergi og samarbejde om administrationen på tværs af Norden, og derudover skal administratoren i hvert land stå for brugerinformation og brugerkontakt om alle de 5 nye programmer. Tilsvarende bliver der en brugerkontakt i hvert selvstyreområde.

Uppföljningen av nordbornas rättigheter inom utbildningsområdet

De nordiska utbildnings- och forskningsministrarna (MR-U) beslutade den 4 juni 2003 en handlingsplan som uppföljning av nordbornas rättigheter inom utbildningsområdet i Norden. Handlingsplanen utgår från de nordiska avtal som finns inom utbildningsområdet. Vad gäller gymnasieavtalet skall kartläggning genomföras för att se enskilda individers och myndigheters benyttjandegrad av avtalet. Mot bakgrund av dessa resultat skall sedan avtalet revideras och en informationsstrategi utarbetas. Överenskommelsen om tillträde till högre utbildning förlängdes till och med den 31 december 2006, och inom området nordisk tentamensgiltighet skall en ny nordisk deklaration utarbetas. Deklarationen skall ersätta tidigare nordiska avtal, fungera som ett användbart verktyg för ömsesidigt godkännande i Norden och ta utgångspunkt i motsvarande europeiska avtal. Inom studiestödsområdet skall existerande problem mellan de nordiska länderna värderas och konkreta förslag till lösningar utarbetas. De nordiska utbildnings- och forskningsministrarna (MR-U) vill även främja ömsesidigt godkännande av nordiska yrkesutbildningar och därmed möjligheter till mobilitet för studerande och arbetskraft. För att möjliggöra detta har ett nordiskt samarbetsprojekt med nära anknytning till den så kallade Köpenhamnsprocessen initierats. Slutligen behandlar handlingsplanen även Nordiska Hälsovårdshögskolans (NHV) i Göteborg önskemål om examensrätt.

Språkpolitiska initiativ

Utvecklingsarbetet kring stöd- och mobilitetsordningarna inom utbildningssektorn har medfört en omorganiseringen av språksamarbetet vid Nordiska ministerrådet. Ämbetsmannakommittén för utbildning och forskning beslutade i februari 2003 att den språkpolitiska referensgruppen och Nordiska språkrådet från och med den 1 januari 2004 ersätts av en ny ledningsgrupp för det tvärgående stödprogrammet Nordplus språk. Ledningsgruppen skall vara språkpolitisk initiativtagare i det nordiska samarbetet och fungera som samarbetsorgan för de nordiska språknämnderna. Den språkpolitiska referensgruppen har haft ansvaret att utarbeta stadgar för den nya ledningsgruppen.

Det innehållsmässiga utvecklandet av det tvärgående stödprogrammet Nordplus språk har präglat den språkpolitiska referensgruppens verksamhet under verksamhetsåret. Bland språkpolitiska satsninger kan nämnas skriften Det engelska språket som hot och tillgång i Norden, en sammanfattning av 10 utredningar om hur de nordiska språken står sig i förhållande till engelskan. På den årliga konferensen för det nordiska språksamarbetet, Nordmålforum, dryftades frågor kring språkliga rättigheter under temat Språkpolitik i ett mångkulturellt Norden.

Inom ramen för stödprogrammen NORDKURS och Nordmål genomfördes kurser, konferenser och utredningar för att stärka den nordiska språkförståelsen. Nordiska språkrådet har i sin verksamhet fokuserat på domänförlustproblematiken genom att igångsätta ett utredningsprojekt om importord.

Nordiska Ministerrådet har hösten 2003 igångsatt en juridisk utredning om den nordiska språkkonventionen i förhållande till motsvarande internationella avtal.

Sosial- og helsepolitisk samarbeid

Gjennom sin sentrale betydning for enkeltpersoner, har arbeidet med grensehindre i Norden vært en hovedoppgave for sosial- og helsesektoren også i 2002/2003. Arbeidsgrupper vedr. de nordiske sosialkonvensjoner er i aktivt arbeide, og dette har resultert i oppdatering av konvensjonstekst og rettledning samt publisering på internet av bistandskonvensjonen; samt ministrenes signering av en ny nordisk konvensjon om sosial trygghet ved MR-S' møte i august 2003. I tillegg har sektoren arbeidet mye med oppfølgning av sitt eget MR-forslag fra sesjonen i 2002 vedr. den såkalte NSH-rapporten om grensehindre for handikappede i Norden.

På nordisk plan har samarbeidet bl.a. gitt seg uttrykk i et felles nordisk prosjekt om behandling av demente og utdannelse av personale i denne forbindelse. En rapport om Design for alle ble utarbeidet i 2002, og har vært drøftet ved flere anledninger. Prinsippene om sektoransvar og universell utforming er bærende i rapporten, som benyttes både i forhold til det europeiske år for funksjonshemmede 2003, og i forbindelse med videreutviklingen av den nordiske strategi om bæredyktig utvikling. Sosial- og helsesektoren er engasjert i oppfølgningen av denne strategien, og gjennom det nordiske samarbeide innen sosial- og helsestatistikk er det utført et grunnleggende arbeide vedr. indikatorer for bæredyktig utvikling i sektoren. Det deltas også aktivt i arbeidet med videreføring av strategien - målsetningen er synliggjøring og konkretisering av strategiens sosiale aspekter. De nordiske helseministre undertegnet sommeren 2002 en nordisk avtale om samarbeide vedr. helseberedskap som innebærer en øket nordisk evne til å håndtere krisesituasjoner, større ulykker eller terrorangrep der radioaktiv, biologisk eller kjemisk fare oppstår. Avtalen ble sommeren 2003 supplert med en deklarasjon om samarbeide om smittkopper. Endelig ble institusjonen NOPUS (Nordiska utbildningsprogrammet för utveckling av social service) gjenoppstartet etter en grundig gjennomgang av formål og arbeidsoppgaver. Institusjonen holder til i Malmø.

I forholdet til Europa har virksomhet rundt EU Northern Dimension Partnership for Public Health and Social Wellbeing vært sentral. NMR og NMRS deltar i den internasjonale arbeidsgruppe som forbereder lansering av partnerskapsprogrammet i Oslo i oktober 2003. I samarbeide med det danske EU-formannskap høsten 2002 holdt også sektorens embetsmannskomité et møte i Bruxelles i desember 2002. Orientering og diskusjon rundt aktuelle sosial- og helsepolitiske saker i EU sto sentralt på dagsorden, og møtet hadde deltagere både fra Europakommisjonen og EFTA, sammen med de nordiske lands sosial- og helseattachéer i Bruxelles.

Sektorens virksomhet i Nordens nærområder har vært preget av avslutning av Brimhealth-programmet vedr. utdannelse i folkehelse, videreføring av bekjempelse av smittsomme sykdommer og iverksettelse av handlingsplanen for barn og unge. Inntil september 2003 er mer enn 400 små og store prosjekter i nærområdene iverksatt i regi av handlingsplanen for barn og unge. Prosjektene er karakterisert av lokal forankring, kompetanseoverføring og høy nytteverdi. Programmet har bidratt til å synliggjøre det nordiske samarbeide og de nordiske informasjonskontor i regionen.

Jämställdhet/ligestilling mellem kønene

Under år 2002 har en nordisk-baltisk kampanj mot handel med kvinnor genomförts. I samband med denna kampanj har tre seminarier arrangerats i de baltiska länderna: I maj 2002 arrangerades i Tallinn ett seminarium som öppning av den gemensamma kampanjen. Seminariet fokuserade på handel med kvinnor och speciell fokus var på media och dess roll. Det andra seminariet How to prevent women and children from becoming victims of trafficking? arrangerades i Vilnius den 20-22.10.2002 och diskuterade vittnesskydd. Slutseminariet Third Joint Seminar of the Nordic and Baltic countries against Trafficking in Women: Action for the future arrangerades i Riga den 27-29.11.2002. Under seminariet diskuterades artikel 9.5 i FN protokollet, och seminariet fokuserade på efterfrågan och framtida åtgärder under fyra olika teman: lagstiftning, utbildning, sociala och kulturella frågeställningar. Kampanjen har arrangerats som ett nordisktbaltiskt samprojekt med justitiesektorn.

3rd Baltic Sea Women's Conference on Women and Democracy arrangerades i Tallinn, Estland den 13-14.2.2003. Konferensen tog upp fyra olika teman: WoMen and Decisionmaking, WoMen and Economy, Violence against Women, WoMen and Media. Dessa teman indelas i fyra olika underteman. I konferensen deltar politiker, beslutsfattare, forskare och NGOs.

Jämställdhetssektorn har under året fortsatt sitt tvärsektoriella nordiska samarbete med finans- och arbetsmarknadssektorn. Den nordiska arbetsgruppen om Integrering av könsperspektiv i de nordiska statsbudgeterna har utarbetat ett förslag till genomförandet av ett nordiskt projekt, som behandlats av både finans- och jämställdhetssektorn. Den nordiska arbetsgruppen om likalön har under hösten arrangerat ett seminarium om likalön för kvinnor och män. Arbetsgruppen har även utarbetat en rapport om Kvinnors lön och arbete i Norden – utvecklingen på 90-talet.

Sverige fokuserar under sitt ordförandeskap år 2003 på frågeställningar kring integrering och levnadsvillkor i de nordiska samhällen. Problemställningar kring attityder och förhållningssätt bör även diskuteras från ett jämställdhetsperspektiv. En konferens om Invandrarkvinnors livssituation i Norden arrangerades den 19-20.5.2003 i Malmö.

Forbrugerpolitikk (Konsument)

Som ett led i arbetet med att förstärka samarbetet i Norden i förhållande till lagstiftningsprocessen inom EU hölls under år 2002/03 nordiska möten mellan de ansvariga departementen om bl.a. genomförandet av produktsäkerhetsdirektivet och direktivet om distansförsäljning av finansiella tjänster. Vidare har samrådsmöten hållits mellan representanter för konsumentorganisationer och departement angående ett nytt förslag till konsumentkreditdirektiv.

Under 2002 har samarbetet med närområdena främst varit koncentrerat till utbyte och förmedling av kunskap bl.a. genom kontakt- och studiebesök på myndighetsnivå. Ett viktigt projekt rörde utvecklingen av läroplaner i konsumentundervisning för grundskolan i de baltiska länderna. Under våren hölls ett NB8-möte på ämbetsmannanivå i Riga; vid mötet lades grunden till det framtida samarbetet. Flera seminarier genomförs under hösten 2003.

Det tvärsektoriella samarbetet mellan miljö-, konsument- och näringssektorn om en produktorienterad miljöstrategi fortsatte under perioden. En gemensam nordisk databas för konsumentforskare togs i bruk under 2002. Databasen syftar till att förenkla kommunikationen mellan nordiska forskare och tydliggöra möjligheterna för gemensamma forskningsprojekt inom konsumentsektorn.

Vid de nordiska konsumentministrarnas möte i april beslutades att förstärka samarbetet om skydd av barn och unga mot kommersiell press. Detta skall ses i ljuset av EU:s arbete med ny marknadsföringslagstiftning. Vid sitt gemensamma möte följde konsument- och näringsministrarna upp föregående års ministerrådsdiskussion rörande IT och e-handel. Ministrarna beslutade her att en gemensam e-handelsstrategi skall tas fram. Strategin syftar till att stärka konsumenterna och öka deras förtroende för handel över Internet.

Justitiesektorn

Vid det nordiska justitieministermötet i juni 2002 antog ministrarna ett nytt, överordnat samarbetsprogram för lagstiftningsområdet. Programmet avses vara vägledande för samarbetet fram till år 2005. EU:s framtidsfrågor angår hela Norden. Vid justitieministrarnas årliga möte sommaren 2003 identifierades ett flertal gemensamma intressen som bör bevakas i den fortsatta hanteringen av de förslag som har lämnats och kommer att lämnas av EU:s framtidskonvent.

Vid sitt möte år 2002 beslutade de nordiska justitieministrarna att inrätta en gemensam arbetsgrupp med huvudsaklig uppgift att se närmare på frågan hur rättssäkerheten och respekten för mänskliga rättigheter bäst kan tillgodoses i den nationella och internationella kampen mot terrorism.

En nordisk expertgrupp för familjerätt arbetar sedan många år med gemensamma nordiska frågor. Vid justitieministrarnas möte i juni 2003 presenterades en studie över den nordiska äktenskaps- och arvsrätten, som utförts av professorerna Anders Agell och Peter Lødrup.

Inom ramen för det nordiska samarbetet inom justitiesektorn har brottslighet med rasistiska förtecken behandlats i olika sammanhang. Den särskilda arbetsgrupp som tidigare inrättats av ministrarna slutförde sitt arbete under året.

Även under år 2002 och 2003 har tonvikt lagts vid bekämpningen av handel med kvinnor. Vid justitieministrarnas möte i juni 2003 diskuterades bekämpningen av människohandel och prostitution. Ministrarna var överens om att människohandel och prostitution hänger samman med strukturella förhållanden i samhället, fattigdom och organiserad kriminalitet samt innebär en allvarlig kränkning av människovärdet. Ministrarna diskuterade bekämpning av människohandel och prostitution i ljuset av mänskliga rättigheter och internationella förpliktelser i övrigt. Samarbetet med de baltiska länderna, som har sitt ursprung i det nordisk-baltiska justitieministermötet år 1999, har fortsatt under året. 2003 års nordisk-baltiska justitieministermöte, som skall hållas under svenskt ordförandeskap i september, kommer bl.a att ta upp frågan om kriminalteknik.

Ministerrådsforslag og centrale initiativer i 2003

- Afvikling af grænsehindringer i Norden. Iværksættelse af det svenske ordførerskabsprograms prioritering af afvikling af grænsehindringer – ikke mindst gennem opsøgende og pådrivende indsats af den ordførende samarbejdsministers særlige repræsentant, fhv. statsminister Poul Schlüter. Rapport om resultater af indsatsen gives af den særlige repræsentant ved Nordisk Råds session i Oslo, oktober 2003.

- Bidrag fra Nordisk Ministerråd til EU-Kommissionens udformning af forslag til EU's Nordlige Dimension, 2. handlingsplan for perioden 2004-2006. Bidraget blev afgivet i form af rapporten "Submission of the Nordic Council of Ministers in preparation for the new Northern Dimension Action Plan 2004-2006". 6. marts 2003. EU-Kommissionens modtagelse af det nordiske bidrag afspejles i Kommissionens forslag til ny handlingsplan, som ventes endeligt godkendt af det Europæiske Råd i andet halvår 2003.

- Retningslinjer for Nordisk Ministerråds fremtidige arbejde med omverdenen blev vedtaget af Samarbejdsministrene den 5. september 2003 i form af dokumentet "Det internationale Norden – Nordisk samarbejde i europæisk ramme". Retningslinjerne erstatter ikke gældende arbejdsplaner, f.eks. for samarbejdet med Nærområderne, men skal være vejledende for den successive udvikling af Nordisk Ministerråds virksomhed.

- Opfølgning af målsætningen om at effektivisere og videreudvikle samarbejdet mellem Nordisk Ministerråd og andre regionale samarbejdsorganisationer i Norden og dets nærområder. Samarbejdsministrene godkendte den 16. december 2002 dokumentet "Norden – en samarbejdende region", hvor der lægges op til en styrkelse Nordisk Ministerråds rolle i samarbejdet med andre internationale samarbejdsorganisationer i Norden, nærområderne og Europa. De i alt 7 handlingsforslag er under udførelse.

- Redegørelsen "Vest-Norden i det nordiske samarbejde" blev i maj 2003 afgivet til samarbejdsministrene af en fællesnordisk arbejdsgruppe. Redegørelsen indeholder forslag til en nordisk samarbejdspolitik i det vestlige Norden og med Vest-Nordens naboer. Samarbejdsministrene har givet principiel tilslutning til arbejdsgruppens forslag og anmodet fagministerrådene om at forholde sig til forslagene samt melde tilbage pr. 1. december 2003 med oplysning om, hvilke former for opfølgning, man har besluttet eller forventer iværksat.

- Nordisk Ministerråds planer og forslag til budget for 2004 (MR-forslag) foreligger i form af Plandokument(C2) og Budget 2004, tiltrådt af Samarbejdsministrene medio 2003. Budgetforslaget vil – i henhold til den gældende budgetprocedure – blive endeligt fastlagt og godkendt af Samarbejdsministrene efter høring af Nordisk Råd.

- Fag-ministerrådenes beslutninger i løbet af perioden 2002-2003 af mere principiel karakter er omtalt i denne beretnings sammenfattende, indledende kapitel og fremgår endvidere af beretningens sektorvise afsnit. Ministerrådenes beslutninger er i visse tilfælde udmøntet i form af deklarationer eller lignende langsigtet aftaleform. Der henvises til disse oplysninger vedrørende det enkelte fagområde.

Nordisk Ministerråds samlede virksomhed
Regnskab for år 2002

Nordisk ministerråds virksomhed finansieres af de fem nordiske lande. Hvert lands bidrag fastsættes ud fra en fordelingsnøgle som angiver landets andel i den totale bruttonational indkomst for alle landene.

Fordelingsnøglen for 2002 er:

Danmark	24,6 %
Finland	18,5 %
Island	1,1 %
Norge	21,6 %
Sverige	34,2 %

I år 2002 var den samlede budget for Nordisk Ministerråds virksomhed på 787,3 MDKK. Af dette beløb kom 758,6 MDKK direkte fra landene, men resten kommer fra såkaldte andre indtægter, som består af renteindtægter, det interne afgiftssystem og forældede projektmidler. Øvrige indtægter var 3,7 MDKK højere end forventet, som svarer til årets overskud. Ministerrådet anvender modified accural accounts regnskabsprincip. Årets udbetalinger var 805,8 MDKK, som er noget højere end årets budgetramme. Det betyder at midler overført til kommende år reduceres til 190,7 MDKK fra 209.3 MDKK i 2001. Det er et tegn på hurtigere afvikling af projekter og kortere behandlingstid hos sekretariatet.

Nordisk ministerråd har ret til at disponere sine budgetmidler over 3 år, hvilket er hensigtsmæssigt for den type virksomhed der udføres i det nordiske samarbejde. Den største del 54% anvendes til projekter og støtteordninger. Til institutionerne går 35%, men det bør dog nævnes, at af de midler der anvendes til institutionerne, går en betydelig del til projektvirksomhed. Der findes 31 nordiske institutioner, fordelt på alle landene og de selvstyrende områder.

Fordeling af de totale udgifter opdelt på samarbejdsområder, viser at uddannelse, forskning samt IT er det største samarbejdsområde med 198,1 MDKK. På kulturområdet bruges 147,3 MDKK på nordisk samarbejde. Miljø, ressource og nærområderne anvender 190,7 MDKK, 146,1 MDKK går til velfærd og erhvervspolitik og 104,9 MDKK går til øvrig virksomhed, deraf 62,3 MDKK til Ministerråds sekretariatet.

Den danske rigsrevision har revideret årsregnskabet for Nordisk Ministerråd og deres revision har ikke givet anledning til forbehold.

Revisionspåtegning

Til Nordisk Ministerråd og Nordisk Råd

Rigsrevisionen har revideret årsregnskabet for Nordisk Ministerråd for regnskabsåret 1. januar – 31. december 2002. Regnskabsåret udviser et overskud på TDKK 3.725 og en egenkapital på TDKK 3.725. Årsregnskabet er afgivet af Nordisk Ministerråds sekretariat, der er ansvarlige for regnskabsaflæggelsen. Vort ansvar er på grundlag af vor revision at udtrykke en konklusion om årsregnskabet.

Den udførte revision
Revisionen, der sker i henhold til det internordiske revisionsreglement, er tilrettelagt og udført i overensstemmelse med danske revisionsstandarder og god offentlig revisionsskik. Vi har således tilrettelagt og udført revisionen med henblik på at opnå høj grad af sikkerhed for at årsregnskabet ikke indeholder fejlinformationer. Revisionen omfatter stikprøvevis undersøgelse af information, der understøtter de i årsregnskabet anførte beløb og oplysninger. Revisionen omfatter endvidere stillingtagen til den af ledelsen anvendte regnskabspraksis og til de væsentlige skøn, som ledelsen har udøvet, samt vurdering af den samlede præsentation af årsregnskabet. Det er vor opfattelse, at den udførte revision giver et tilstrækkeligt grundlag for vor konklusion.

Revisionen har ikke givet anledning til forbehold.

Konklusion
Det er vor opfattelse, at årsregnskabet er aflagt i overensstemmelse med gældende regler, herunder de af Nordisk Ministerråd udarbejdede forskrifter, og at årsregnskabet giver er retvisende billede af Nordisk Ministerråds aktiver, passiver og finansielle stilling pr. 31. december 2002 samt af resultatet af Nordisk Ministerråds aktiviteter for regnskabsåret 1. januar – 31. december 2002.

København, den 27. juni 2003
Rigsrevisionen

Henrik Otbo

Nordisk Ministerråd, samlet virksomhed, resultatregning 2002

		1.000 DKK		
INDTÆGTER	Note		2002	2001
De nordiske landes bidrag	(1)		770.300	758.595
Andre indtægter				
Afgift af løn	(2)	9.031		
Renteindtægter	(3)	9.689		
Andre indtægter	(4)	1.975	20.695	23.241
Indtægter i alt			790.995	781.836
UDGIFTER				
Udbetalinger i året	(5)	805.849		
Renteudgifter	(6)	41		
Afskrivninger	(7)	9		
Midler fra foregående år	(8)	-209.336		
Midler overført til kommende år	(9)	190.707	787.270	775.307
Resultat i regnskabsåret	(10)		3.725	6.529
Udgifter i alt			790.995	781.836

Nordisk Ministerråd, balance 2002

		1.000 DKK		
AKTIVER	Note		31.12.2002	31.12.2001
Omsætningsaktiver				
Likvide midler				
Bank	(11)		192.717	215.518
Fordringer				
Personalefordringer	(12)	928		
Øvrige fordringer	(13)	3.066		
Tilgodehavende hos landene	(14)	20.000		
Periodeafgrænsninger	(15)	5.127	29.122	17.653
Andre aktiver				
Materielle	(16)	1.173		
Finansielle	(17)	210	1.383	1.369
I alt			223.222	234.541
PASSIVER				
Gæld				
Leverandørgæld	(18)	-20.634		
Anden kortfristet gæld		0		
Personaleforpligtelser	(19)	-280		
Periodeafgrænsning	(20)	-3.191	-24.105	-13.990
Overførte midler	(21)		-190.707	-209.336
Afsat til generalsekretærbolig	(22)		-3.512	-3.512
Ejendomsamortisering	(23)		-1.173	-1.173
			-219.497	-228.011
Resultat i regnskabsåret			-3.725	-6.529
I alt			-223.222	-234.541

København, den 17. februar 2003
Per Unckel, Generalsekretær

Sigurdur Helgason, Afdelingschef

Noter til Nordisk Ministerråds regnskab 2002 for den samlede virksomhed

(1) Finansieringen af Nordisk Ministerråd består af direkte indbetalinger fra landene samt afgift af løn og renteindtægter.

Finansieringen af Nordisk Ministerråds budget	Budget 2002	Bogført 2002	Overskud 2002
Danmark	189.494	189.494	
Finland	142.505	142.505	
Island	8.473	8.473	
Norge	166.385	166.385	
Sverige	263.443	263.443	
Landene	770.300	770.300	
Afgift af løn	7.000	9.031	2.031
Renteindtægter	9.120	9.689	569
Øvrige indtægter	800	1.975	1.175
Indtægter i alt	787.220	790.995	3.775
Renteudgifter og afskrivninger	0	-50	-50
I alt	787.220	790.945	3.725
*) Efter indregning af betalingsordningen for højere uddannelse			
Betalingsordning for højere uddannelser	2002	2001	2000
Danmark	-28.545	-24.998	21.665
Finland	13.794	14.372	15.098
Island	0	0	0
Norge	15.972	21.945	23.249
Sverige	-1.221	-11.319	16.682
I alt	0	0	0

Landene har i 2002 indbetalt 10 MDKK mindre end budgetteret, for herved at nedbringe likviditeten i ministerrådet. Landenes indbetalinger har således udgjort i alt 760.300 tDKK, mens 10 MDKK er opført som ministerrådets tilgodehavende hos landene.

(2) Afgift af løn er afgiftspligtig lønsum for de ansatte i ministerrådssekretariatet.

(3) I budgettet var det forventet, at renteniveauet på pengemarkedet ville være på 3,8 % i gennemsnit i budgetåret og gennemsnitslikviditeten 240 MDKK. Renteniveauet har i gennemsnit ligget på 3,4 %, og gennemsnitslikviditeten har været på 290 MDKK, hvilket har medført, at renteindtægterne er højere end budgetteret.

(4) Andre indtægter består hovedsaglig af tilbageførsler af projektmidler, som er forældet i henhold til økonomireglementet.

(5) Udbetalinger i året er alle udbetalinger, som er foretaget til institutioner, projekter, støtteordninger, organisationsbidrag samt drift af ministerrådssekretariatet. I opgørelsen over sektorernes udgifter fremgår fordelingen af udbetalingerne (se tabel 1).

(6) Renteudgifterne vedrører primært kreditorrenter.

(7) Afskrivninger stammer fra afskrivning af projektmidler.

(8) Fordelingen af sektorernes overførte midler fra foregående år fremgår af tabel 1.

(9) Fordelingen af sektorernes overførte midler til kommende år fremgår af tabel 1. Den over- vejende del af de overførte midler er disponeret til bestemte projekter, men endnu ikke udbetalt fra ministerrådssekretariatet.

(10) Årets resultat bliver i henhold til økonomireglementet tilbagebetalt til landene.

(11) Af bankindestående på i alt 193 MDKK er 181 MDKK placeret på aftaleindskud.

(12) Personalefordringerne består bl.a. af interne afgifter 274 tDKK, stående rejseforskud for ministerrådssekretariatets medarbejdere 380 tDKK og andre fordringer på 272 tDKK.

(13) Øvrige fordringer består af mellemregning med Nordisk Råd (528 tDKK), fordringer, publikationer (113 tDKK) og moms (2.425 tDKK).

(14) I 2001 besluttede landene, at likviditeten i Nordisk Ministerråd skulle nedbringes over en årrække, hvilket medførte at indbetalinger af 10 MDKK af årets budget blev tilbageholdt i landene pr. budgetår. Ministerrådet har disse midler tilgode hos landene.

(15) Periodeafgrænsning består af løn for januar 2003, 3 MDKK, 1,4 MDKK forudbetalt husleje og andre forudbetalte udgifter på 0,7 MDKK.

(16) Materielle anlægsaktiver er ministerrådets kontorlokaler i Skt. Petersborg (1.173 tDKK). Værdiansættelsen er baseret på anskaffelsesværdien.

(17) Finansielle anlægsaktiver er depositum for lokaleleje og maskinleje.

(18) Leverandørgæld består af kortfristet gæld til leverandører (8.254 tDKK) samt til projekter og forvaltningsorganer (12.380 tDKK).

(19) Personaleforpligtigelser er svensk socialafgift (95 tDKK) og ikke betalte pensioner (68 tDKK), ikke betalt ATP-bidrag (74 tDKK), feriepenge (32 tDKK) og diverse (11 tDKK).

(20) Posten peiodeafgrænsninger under gæld indeholder tilgodehavender vedrørende projekter.

(21) Budgetterede midler der ikke har været disponeret 31/12

Udisponerede midler 31/12	2002	2001
Overførte midler pr. 31.12 (fra balancen)	190.707	209.336
Disponerede ikke udbetalte projektmidler pr. 31.12	178.947	190.125
Udisponerede midler 31/12	11.760	19.211

(22) Generalsekretærboligen er solgt i 2001. Indtægterne fra salget er lagt på en balancekonto og således afsat til det samme formål, som den faste ejendom.

(23) Omfatter kontorlokalerne i Skt. Petersborg, som blev købt i juni 1995. Værdiansættelsen er fastlagt til anskaffelsesværdien.

Oversigt over udvalgte rapporter (før 2002)

Budgetanalyse 2000. Det nordiske Budget. Generalsekretær Søren Christensen, 15. maj 2000
Närmere Norden – Förslag til reviderad nordisk närområdesstrategi, august 2000. Rapport afgivet af en fællesnordisk arbejdsgruppe nedsat af samarbejdsministrene
Norden 2000 – Öppnet for världens vindar. Rapport fra det af Nordisk Ministerråd nedsatte "Vismandspanel", oktober 2000
Ny Nordisk Dagsorden – opfølgning af vismandsrapporten, Nordisk Råd og Nordisk Ministerråd, september 2001
Nordisk Åresdovisning 2001. Nordiska Rådet – Nordisk Ministerrådet, ANP 2002:741
Nordisk Ministerråds Europa-aktiviteter 2001, Slutrapport 2001, TemaNord 2002:539
Nordisk Ministerråds hjemmeside www.norden.org

Oversigt over udvalgte rapporter (2002-2003)

Norbornas rättigheder – Slutrapport, april 2002. Rapport av utredningsmannen ambassadör Ole Norrback, utarbetad på uppdrag av Nordiska Ministerrådet (Samarbetsministrarna)
Nordiska Samarbetsorgan 2002, Nordisk Ministerråd maj 2002
Rammeprogram 2003 – 2005 for samarbeid med Nærområderne, oktober 2002
Norden – en samarbejdende region, december 2002
Submission of the Nordic Council of Ministers in preparation for the new Northern Dimension Action Plan 2004-2006, marts 2003. Bidrag fra Nordisk Ministerråd til EU-kommissionens udformning af forslag til EU's Nordlige Dimension
Vest-Norden i det nordiske samarbejde, maj 2003. Redegørelse afgivet af en fællesnordisk arbejdsgruppe til samarbejdsministrene.

Budget 2004

(Överlämnad av ministerrådet)

Härmed översändes förslag till Nordiska Ministerrådets budget 2004 – framlagt av generalsekreteraren.

København den 4 juni 2003

Sigurður Helgason
administrativ chef
(sign.)

A. Planer for virksomhedsåret 2004

Indledning

Det fællesnordiske budget er udtryk for både kontinuitet og fornyelse. Kontinuitet fordi væsentlige politiske prioriteringer og deres opfølgning gennem handlinger strækker sig over flerårige perioder. Fornyelse fordi nye politiske mål eller justeringer af eksisterende mål kræver omdisponeringer inden for et niveaustabilt budgets rammer. Fleksibiliteten i budgettet søges fortsat øget gennem omlægning fra institutions- og driftsbundne bevillinger til projekter og programmer. Den ny budgetproces inddrager aktivt de forskellige ministerråd, embedsmandskomiteer samt Nordisk Råd. Udnyttelsen af fleksibiliteten beror på, om viljen til at prioritere er tilstrækkelig stærk.

Samarbejde på kultur- og uddannelsesområderne er grundlæggende med til at binde hele det nordiske samarbejde sammen. Denne funktion har fortsat gyldighed. Men samtidig indebærer hastig globalisering, ny kundskabsbaseret økonomi, ændrede sikkerhedspolitiske forhold og en udvidet Europæisk Union, at der sættes nye betingelser for det nordiske samarbejde. Derfor må den nordiske dagsorden hele tiden være under proaktiv tilpasning.

1. Overordnede temaer

Ny nordisk dagsorden, nye strategiske satsninger

Den internationale orientering af det nordiske samarbejde blev fra 2001 kraftigt understreget i Nordisk Ministerråds "Nye Strategiske Satsninger", hvor fem satsningsområder blev udpeget:

1) teknologisk udvikling, særligt informationssamfundets spørgsmål samt nordisk spidsforskning
2) Velfærd inkl. nordboers rettigheder og muligheder for at leve, arbejde, studere i et andet nordisk land, samt demografi- og migrationsspørgsmål
3) Det indre marked i Norden inkl. samarbejde for at fjerne grænsehindringer
4) Samarbejdet med nabolande og naboregioner
5) miljø og holdbar udvikling

Prioriteringerne er i den mellemliggende periode blevet indfortolket i de berørte sektorers strategier og handlingsplaner, jfr. "Planer og budsjett 2003 – planer for virksomhetsåret 2003". Iværksættelse og resultater fremgår af "Nordisk samarbejde 2001 – En orientering om Nordisk Ministerråds virksomhed" samt den kommende tilsvarende redegørelse for 2002.

Nordisk samarbejde i det ny Europa

Forhandlingerne om udvidelse af EU fra 15 til 25 lande afsluttedes resultatfuldt i København i december 2002. Det forventes at de nye medlemmer indtræder i EU medio 2004 på baggrund af folkeafstemninger i hovedparten af landene. Allerede nu deltager de nye medlemslande som aktive observatører. Dermed ændres vilkårene for samarbejdet i Nordisk Ministerråd. EU bliver i stigende grad referenceramme for det nordiske samarbejde, uanset nordiske landes EU-medlemskab eller ej. Inden for det nordiske samarbejdes rammer kan der gøres vigtige indsatser for, at de nordiske lande på forskellige faglige områder skal kunne stå stærkere i EU-samarbejdet. Det er denne synsvinkel, som præger bl.a. reformeringen af forskningssamarbejdet i Norden. Synsvinklen kan applikeres også på andre områder af nordisk samarbejde.

Allerede de nordiske statsministres sommerdeklaration 2001 var et tydeligt signal om et tættere nordisk samarbejde i relation til EU – også for fagministerrådene, som regelmæssigt har rådslagning om EU-spørgsmål på dagsordenen. Der findes ikke én bestemt model for det nordiske sektorsamarbejde med EU. På den baggrund understøttes fagministerrådene af NMR-sekretariatet i erfaringsudveksling om, hvorledes EU-samarbejdet på ministermøde-niveau bedst forberedes og struktureres, under hensyn til den enkelte sektors særpræg.

I erkendelse af denne udvikling vedtog Samarbejdsministrene i december 2002 at Nordisk Ministerråd skal anvendes væsentlig mere aktivt som aktør i samarbejdet med andre regionale internationale samarbejdsorganisationer som Østersørådet, Barentsrådet, Arktisk Råd samt EU. Samarbejdsministrene tiltrådte i alt 7 forslag, som nu er under opfølgning. Det drejer sig bl.a. om:

- etablering af aftalte relationer med de øvrige samarbejdsorganisationer
- rutiner for gensidig informationsudveksling og samspil om "dagsordener"
- grundlaget for NMR's finansielle understøttelse af aktivitet i andre organisationers regi
- strategi for samarbejdet med EU om "Den Nordlige Dimension", herunder "Det Arktiske Vindue".

Disse forhold prioriteres højt politisk i sammenhæng med NMR's nærområdestrategi henholdsvis den arktiske samarbejdsstrategi og i det hele taget i forhold til EU-samarbejdet.

I begyndelsen af marts 2003 afgav Nordisk Ministerråd på baggrund af invitation fra EU-Kommissionen bidrag til Kommissionen vedrørende Nordisk Ministerråds rolle i gennemførelsen af den nye "Handlingsplan for Den Nordlige Dimension 2004-2006" (NDAP). Det anføres overfor Kommissionen, at Nordisk Ministerråd har mulighed for – og ønsker aktivt – at bidrage substantielt inden for en lang række fagområder, herunder "økonomi og infrastruktur", "uddannelse og forskning", "bæredygtighed og ressourcer", "grænseregionalt samarbejde og udvikling", "arbejdsmarked og integration" samt – som nyt område inden for den Nordlige Dimension – "kultursamarbejde".

Dialogen mellem Nordisk Ministerråd og EU-Kommissionen videreføres med henblik på nærmere fastlæggelse af gensidige forventninger og forpligtelser, som bl.a. kan udmøntes gennem aftalte partnerskaber inden for forskellige fagområder. Den øgede vægt på nordisk samarbejde i en europæisk ramme betegner en konsekvent udvikling i fortsættelse af de senere års overordnede strategilægning.

Nærområdeindsatsen

Den fællesnordiske indsats i nærområderne har til formål at komplettere de nationale indsatser og skabe nordisk nytte ved at bidrage til en stabil udvikling i nærområderne gennem styrkelse af demokrati og værdifællesskab, udvikle regulerede markedsøkonomier samt understøtte mulighederne for bæredygtig udvikling. For perioden 2003-2005 foreligger et godkendt rammeprogram for nærområdearbejdet samt et godkendt arbejdsprogram for 2003. Et særskilt arktisk samarbejdsprogram foreligger ligeledes for 2003.

Den overordnede strategi "Närmare Norden" lægger op til en forandring i nærområdesamarbejdet, på baggrund af Estlands, Letlands og Litauens nu forestående EU-medlemskab fra 2004. For de baltiske landes vedkommende forventes i stigende grad et almindeligt myndighedssamarbejde, mens samarbejde med mere traditionel bistandskarakter udvikles i Nordvestrusland. Den nærmere udmøntning af en omlægning er under drøftelse med hensyn til såvel tidsforløb, samarbejdets indhold, dets geografiske nedslagsfelter, de budgetmæssige konsekvenser samt – ikke mindst – de konkrete politiske og administrative samarbejdsprocesser i relation til såvel de baltiske lande som Rusland.

Det nordiske samarbejde først og fremmest med Nordvestrusland kan ses som integrerede dele af Nordisk Ministerråds bidrag til mål og handlingsplaner inden for EU's "Nordlige Dimension". NMR tilbyder her en koordinerende indsats i relation til andre aktører, bl.a. gennem de nordiske informationskontorers indsats i området.

Grænsehindringer i Norden

Der består fortsat betydelige grænsehindringer mellem de nordiske lande, uanset mange års arbejde med at fjerne barrierer bl.a. gennem nordiske traktater/konventioner f.eks. vedrørende sociale, uddannelses- og arbejdsmarkedsmæssige forhold. De nordiske lande er et udvidet 'hjemmemarked' for hovedparten af brancher i Norden. Bl.a. er det indre-nordiske omfang af fusioner og virksomhedsopkøb omfattende og voksende. Effekten er velfærdsfordele. Det indre marked i Norden kan gennem bedre udnyttelse af sine komparative fordele gå endnu længere end i EU-regi og dermed fremstå som en særlig vækstregion i Europa. På alle områder er fjernelse af grænsebarrierer afgørende. Hindringerne har betydning både for individer, familier og virksomheder, som ønsker at operere på tværs af grænserne i Norden. I fortsættelse af udredningen om "Nordbornas rättigheter" 2002 udpegede det svenske ordførerskab for 2003 en særlig repræsentant (tidligere statsminister Poul Schlüter) til at lede en særlig indsats for at lægge politisk pres på de ansvarlige myndigheder i landene.

Den særlige repræsentant indledte sit arbejde ved årsskiftet 2002/2003 med udpegning af et antal erkendte grænsehindringer og ved at henvende sig direkte, personligt til ministrene med anmodning om at medvirke til hurtig løsning af de rejste problemer. Den særlige repræsentants arbejde har karakter af en fokuseret indsats, hvor der gennem møder på højt politisk plan, intens opfølgning og en aktiv offentlig debat søges politiske gennembrud.

Målet er, at den igangværende indsats skal have de første synlige virkninger inden sessionen efteråret 2003. Skal en varig virkning opnås, vil der være behov for at genoptage indsatsen i takt med at nye barrierer opstår. Det er derfor afgørende, at det aktuelle formandskabsinitiativ følges op også i de kommende år i landene og inden for Nordisk Ministerråd gennem varierende, men proaktiv indsats afpasset efter den enkelte sektor. Det vil være hensigtsmæssigt med mellemrum at anmode landene om former for statusrapportering for at opretholde et operationelt politisk fokus.

Vest-Norden i det nordiske samarbejde

Nordisk Ministerråd har tidligere udformet forskellige former for "nabopolitik" f.eks. en politik for samarbejde med nærområdet i øst og en politik for nordisk arktisk samarbejde. Aktuelt er bestræbelser i gang om formulering af en aktiv politik for nordisk samarbejde i tilknytning til det europæiske samarbejde i EU og i denne sammenhæng NMR's rolle som partner i relation til EU's "Nordlige Dimension".

I slutningen af 2002 besluttede Samarbejdsministrene at nedsætte en fællesnordisk arbejdsgruppe med den opgave inden midten af 2003 at afgive en redegørelse om Vestnorden i det nordiske samarbejde med særlig henblik på at forbedre den politiske relevans af pågående eller fremtidig nordisk samarbejde i Vestnorden hhv. med Vestnordens naboer. En nordisk politik for samarbejde med Vestnordens naboer har berøring også med EU-samarbejdet gennem EU's Nordlige Dimension, et område som strækker sig i vest helt til Grønland. Dette understreges yderligere af den Nordlige Dimensions såkaldte "Arktiske Vindue", som betegner EU's indgang til arktisk politik. Norden også nabo til Nordamerika – i første række til Canadas østlige provinser.

Forudsætningerne for arbejdsgruppen indebærer, at der ikke stiles mod nye organisatoriske strukturer eller særlige budgetprogrammer dedikerede for Vestnorden. Dog giver NMR's budget for 2003 "strategiske initiativer" blandt andet mulighed for overvejelse af fælles, prioriterede samarbejdsprojekter med Nordens vestlige nabolandes kystområder. I relation til budgettet for 2004 videreføres denne mulighed for visse igangsættende finansielle midler. Den grundlæggende konsekvens af forventede forslag er imidlertid, at disse i givet fald realiseres gennem den nødvendige politiske prioritering i de berørte fagministerråd og i sektorbudgetterne.

Det er nærliggende, at havmiljø og havets ressourcer står centralt i en prioriteret indsats. Videreudvikling af en aktiv, koordinerende kapacitet inden for Vestnorden som en særligt stillet grænseregion forventes at være et andet indsatsområde.

Udvalgte temaer

Spidsforskning i Norden

Virkeliggørelse af et fælles nordisk uddannelses- og forskningsrum og udnyttelse af landenes komparative fordele gennem nordiske spidsforskningscentre skal bidrage til at Norden kan drage fordele af globaliseringen og udbygge sine internationale konkurrencefordele. I sidste instans er uddannelse og forskning afgørende faktorer i velfærdssamfundets videre udvikling. Udviklingen af nordisk spidsforskning er et prioriteret område. Et pilotprogram for spidsforskningscentre på det naturvidenskabelige område gennemføres i perioden 2002-2006. Som begreb består et nordisk spidsforskningscenter af et velorganiseret netværk af forskningsgrupper på højt kvalitetsniveau (virtuelt center) eller af en højkvalificeret, anerkendt forskningsenhed. I begge tilfælde kan centret tilbyde forskere fra andre nordiske lande særlige faciliteter i form af fagligt miljø, udstyr og infrastruktur.

Spidsforskningsprogrammet blev iværksat på baggrund af en evaluering i 2002 af de samnordiske forsknings- og uddannelsesinstitutioner og Forskningspolitisk Råds (FPR's) grønbog om "Norden som en internationellt framstående forsknings- och näringsregion". I fortsættelse af dette pågår udarbejdelse af en såkaldt "hvidbog" om det fremtidige nordiske forsknings- og innovations-samarbejde. En særskilt undersøgelse belyser den institutionsbundne aktivitet. Udgangspunktet er, at de begrænsede fællesnordiske budgetressourcer ikke skal basisfinansiere forskningsinstitutioner, men primært give incitament til at nationale institutioner og netværk arbejder "nordisk". Det forventes, at både undersøgelsen af forskningsinstitutionerne og hvidbogen fremlægges i slutningen af 2003, og at der bliver tale om helt konkrete beslutningsunderlag for Nordisk Ministerråd. Forandringen af den nordiske forskningspolitik bør kunne få den effekt, at de nordiske landes forskning også kommer til at stå stærkere i EU-samarbejdet.

På det informations- og kommunikationsteknologiske område satses på udvikling af igangværende internet- og anvendelsesforskning, fjernundervisning og virtuelle uddannelsesmiljøer, statistiske metoder og indikatorer om informationssamfundet, digital indholdsproduktion i et kommercielt perspektiv samt forudsætninger for elektronisk handel.

Bæredygtig udvikling

Det nordiske arbejde for bæredygtig udvikling sker inden for rammerne af den tværsektorielle strategi "Bærekraftig utvikling – En ny kurs for Norden" (BU), som sætter 20-årige mål og mere konkrete resultatkrav inden for seks fagområder for perioden 2001-2004. Iværksættelsen sker gennem de berørte sektorer og beroende på, at den faktiske indsats sker i landene på regeringernes initiativ. BU-strategien er et internationalt fremstående eksempel på en regional, samordnet politik. Som sådan er strategien præsenteret i internationale processer omkring bæredygtig udvikling. Det gælder blandt andet konferencen og topmødet i Johannesburg i september 2002 samt i arbejdet med miljø og bæredygtighed inden for Den Europæiske Union.

Arbejdet fokuserer aktuelt på to hovedproblemstillinger. Den ene drejer sig om operationelle indikatorer, hvormed den faktiske udvikling i Norden kan måles i relation til målene for bæredygtighed. Indikatorudviklingen og -anvendelsen skal gøre det muligt at træffe styrende politiske beslutninger og at fastholde et politisk ansvar. Den anden problemstilling drejer sig om inddragelse af sociale og økonomiske parametre i bæredygtighedspolitikken, dvs. ud over den miljømæssige kerne. Disse krav indgår i revidering af strategien inden udgangen af 2004.

Mobilitet for børn og unge

Børn og unge repræsenterer fremtidens generationer i Norden og indgår derfor på mange forskellige måder i det nordiske samarbejdes prioriteringer. Både på kultur-, undervisnings- og arbejdsmarkeds-området samt inden for frivilligsektoren er der etableret fællesnordiske støtteordninger med det formål at forbedre mobiliteten ikke mindst for børn og unge.

I 2003 er der udarbejdet en udviklingsplan, som indebærer en ny fælles overordnet målsætning for mobilitets- og støtteprogrammer inden for uddannelsesområdet med sigte på, at Norden kan være en foregangsregion for udvikling af menneskelige ressourcer. I alt 9 eksisterende ord-

ninger omorganiseres. Det drejer sig om Nordplus, Nordplus Mini, Elevudveksling Vestnorden, Nordplus Junior, Støtteordningen for nordisk Folkeoplysning og Voksenuddannelse, Nordmål, Nordkurs, Nordisk Sprogråd samt Den nordiske stipendieordning for Baltikum og Nordvestrusland. Resultatet bliver 5 nye fremtidige mobilitets- og støtteprogrammer fra 1. januar 2004: Nordplus Junior (Grundskole og ungdomsuddannelser), Nordplus (Højere uddannelser), Nordplus Voksen (Voksenuddannelserne), Nordplus Sprog og Nordplus Nabo (samarbejdet med Baltikum og Norvestrusland). Der iværksættes en udviklingsplan for indholdet i hvert program med fokus på IKT, kvalitet, nordisk nytte, klar synergi og arbejdsdeling i forhold til andre programmer samt brugerinformation og brugerkontakt i alle lande og selvstyrende områder. For at sikre denne udvikling sker der en udlicitering af programmernes administration til professionelle operatører – én i hvert land – som kommer til at indgå i et nordisk netværk. Samtidig koncentreres NMR-sekretariatets rolle om de politiske styringsopgaver.

Programmet NordProLink tilbyder unge fra de baltiske lande og Nordvestrusland studie- og praktikophold i nordiske erhvervsvirksomheder. Informationskontorerne i nærområdet administrerer ordningen. Sleipnir-programmet yder rejsestipendier til unge nordiske kunstnere med det formål at øge mobiliteten og være løftestang for kulturformidlende aktivitet inden for Norden. Nordjob, som formidler unges ophold i et andet nordisk land i form af f.eks. sommerjobs eller tilsvarende sæsonaktivitet, administreres af de nationale Foreningen Norden.

Køns- og ligestillingsperspektiver

Gennem en årrække har Nordisk Ministerråd haft en formuleret politik for ligestilling inden for det officielle nordiske samarbejde. Politikken understøttes af konkrete retningslinjer for kønnenes repræsentation i de forskellige samarbejdsorganer og for vurdering af køns- og ligestillingskonsekvenser i forbindelse med nye beslutninger eller ændring af tidligere trufne beslutninger.

Den udadvendte aktivitet omkring nordisk ligestillingssamarbejde har baggrund i programmet "Nordiskt jämställdhetssamarbete 2001–2005", som udmøntes gennem årlige handlingsplaner. Overordnede ledetråde er udviklingen af demokratiske og lige muligheder for begge køn samt integrering af køns- og ligestillingsperspektiver i samfundslivet (Gender Mainstreaming). Heri ligger også ønsket om at frisætte de evner og ressourcer, som netop er betinget af kønnet. Der fokuseres på tre satsningsområder: Integrering af et køns- og ligestillingsperspektiv i nordisk økonomisk politik; mænd og ligestilling hhv. vold mod kvinder.

En særlig opmærksomhed retter sig mod handel med kvinder, hvilket især indebærer indsatser i nærområdet i form af kampagner, oplysning og netværksdannelse. Indvandrerkvinders og –familiers rolle i et integrations- og ligestillingsperspektiv er også i fokus for nordisk samarbejde og forskning.

I budgetåret 2003 startede Ministerrådet et initiativ for at indarbejde et køns- og ligestillingsperspektiv i budgettet. Dette arbejde videreudvikles i 2004-budgettet, bl.a. gennem sektorernes beskrivelse af deres planer på området. De sektorer, som allerede har udarbejdet information om kønsfordelt statistik, præsenterer resultaterne under "Resultater for 2002" for de relevante budgetposter. Foreløbige analyser tyder på, at Ministerrådets aktiviteter og tjenester kommer kvinder og mænd til gode i nogenlunde lige stor grad.

B. Budget 2004

Budgettet for 2004 indebærer en videreføring af aktivitetsrammen for 2003 og omfatter 811,263 MDKK. Samtidig er det fastlagt et likviditetsbudget på 801,263 MDKK som er 10 MDKK lavere end aktivitetsrammen på 811,263 MDKK. De 10 MDKK som ikke indbetales, indebærer en fordring på landene med et tilsvarende beløb.

Prioriteringerne i årets budget er foretaget med udgangspunkt i Nordisk Råds rekommandationer, Ny Nordisk Dagsorden samt de prioriteringer som er konsekvenser af landenes ordførerprogrammer.

Ministerrådets strategiske initiativer, som i budgetforslaget er på 15 MDKK, er videreført fra 2003 budgettet. Indtil 5 MDKK af midlerne som er afsat på budgetposten Ministerrådets strategiske initiativer skal anvendes til en prioriteringspulje, som ikke fordeles på fagsektorernes budgetposter, i Forslag til Ministerrådets budget – fremlagt af generalsekretæren (budgetforslaget). Prioriteringspuljen fordeles af MR-SAM i forbindelse med samarbejdsministrenes behandling af budgetforslaget og/eller ved den endelige budgetvedtagelse. Dette indebærer, at MR-SAM vil få anledning til at anvende synspunkter der fremkommer i den nationale behandling af budgetforslaget og eventuelt fra dialogen med Nordisk Råd om budgetrekommandationen, før den endelige fordeling af prioriteringspuljen.

Budgettet for 2003 blev udarbejdet for første gang efter den nye budgetproces der blev vedtaget i 2002. Budgettet for 2004 følger den samme proces, der har i første omgang medført et mere konkret budgetdirektiv med økonomiske sektorrammer, en stærkere involvering fra sektorernes beslutningsorganer, fordybet budgetdialog med Nordisk Råd, og i mindre grad, ændringer i udformningen af budgetdokumentet sammenlignet med tidligere budgetår.

I budgettet findes særlige økonomiske redegørelser for områderne, samarbejde med den frivillige sektor, barn og unge, ministerrådets samlede nærområdeaktiviteter samt budgetmidler vedrørende information om det nordiske samarbejde. Baggrunden er den store opmærksomhed disse områder har fået igennem sin tværsektorielle karakter. I tillæg er der et oversigt vedrørende forskningsprogrammernes planlagte udvikling, pga. deres betydelige fremtidige "bindinger" i budgetsammenhæng.

Større ændringer på budgetpostniveau

I budgettet er der øgninger på budgetposter som tilsammen beløber sig til totalt 38,274 TDKK. Nedenunder i tabellen er det vist hvordan de største øgninger er fordelt på de respektive budgetposter. Der er også vist de største reduktioner og hvilke budgetposter de henfører sig til. Til sammenligning var omprioriteringerne i 2003-budgettet på 20,129 TDKK.

Større ændringer på budgetpostniveau

Øgninger		Budget 2004	Budget 2003	Ændring
1-2228-3	NORDICOM	2.159	1.609	550
2-2512-2	Nordplus- junior	18.136	10.220	7.916
2-2543-1	Nordplus språk	8.680	6.559	2.121
2-2544-1	Ledningsgruppen for språksamarbetet	2.000	0	2.000
2-3138-1	Nordisk Forskerskoleprogram	3.150		3.150
2-3139-1	Centers of excellence – Medicin	2.950	0	2.950
2-3410-1	Det Nordiske IT-samarbeid under MR-IT	1.057	0	1.057
3-3210-1	Projektmedel – Energi	6.071	5.071	1.000
3-5280-3	Nordiska Projektexportfonden (NOPEF)	19.208	17.651	1.557
3-6410-1	Projektmidler – fællespulje MR-MAD	5.266	0	5.266
4-4410-1	Projektmedel – Jämställdhet	3.954	2.954	1.000
4-4620-1	Välfärdsforskning	6.187	5.314	873
5-0180-3	Ministerrådets sekretariat (NMRS)	63.144	61.544	1.600
5-0445-1	Ministerrådets strategiske initiativer	15.000	10.325	4.675
	Andre mindre øgninger			2.559
Sum øgninger				**38.274**

*Nordisk artisk forskningsprogram afsluttes i 2003 og midlerne bruges til Centers of Excellence Medicin og Nordisk Forskerskoleprogram. **Mobilitets og støtteordninger på uddannelsesområdet gennemgår en større reorganisering, der betyder tekniske overførsler fra flere budgetposter på området, til budgetposter under Nordplus paraplyen. ***I forbindelse med at Hallo Norden og Holdbart Norden ændrer status fra at være midlertidige projekter til mere permanente ordninger, flyttes administrationen af ordningerne til NMRS og der oprettes to fuldtidsstillinger ved sekretariatet. Derfor flyttes 800 tDKK fra hver af ordningerne til NMRS.

Reduktioner		Budget 2004	Budget 2003	Ændring
1-2220-1	Styrgruppen for kultur- og massemediesamarbeid	5.467	6.117	-650
2-2514-2	Elevudveksling Vestnorden	0	1.784	-1.784
2-2516-2	Nordplus-mini	0	6.132	-6.132
2-2540-1	Nordisk Språkråd	0	2.026	-2.026
2-2542-1	Nordiska kurser i språk och litteratur (NORDKURS)	0	2.095	-2.095
2-3130-1	Nordisk arktisk forskningsprogram	0	6.132	-6.132
3-0860-1	Bärkraftig resurshushållning	10.000	11.042	-1.042
3-0830-1	Demokrati och medborgarpolitik	16.000	18.495	-2.495
3-3310-1	Projektmedel - Miljø	31.795	33.795	-2.000
3-6510-1	Prosjektmedel- Jord- och skogsbruk	2.597	4.308	-1.711
3-6610-1	Projektmedel - Fiskeri	4.939	7.439	-2.500
3-6810-1	Projektmedel - Levnedsmidler	5.159	5.825	-666
4-4480-3	Nordiskt institutt for kvinde og kønsforsk. (NIKK)	4.473	5.473	-1.000
4-5180-3	Nordisk Industrifond	57.478	60.011	-2.533
5-0460-1	Holdbart Norden	3.895	4.445	-550
5-0461-1	Nordisk Sikkerhetspolitisk Forskningsprogram	0	1.599	-1.599
	Andre mindre reduktioner			-3.359
Sum reduktioner				-38.274

2. Udviklingen i udisponerede midler 1999-2002

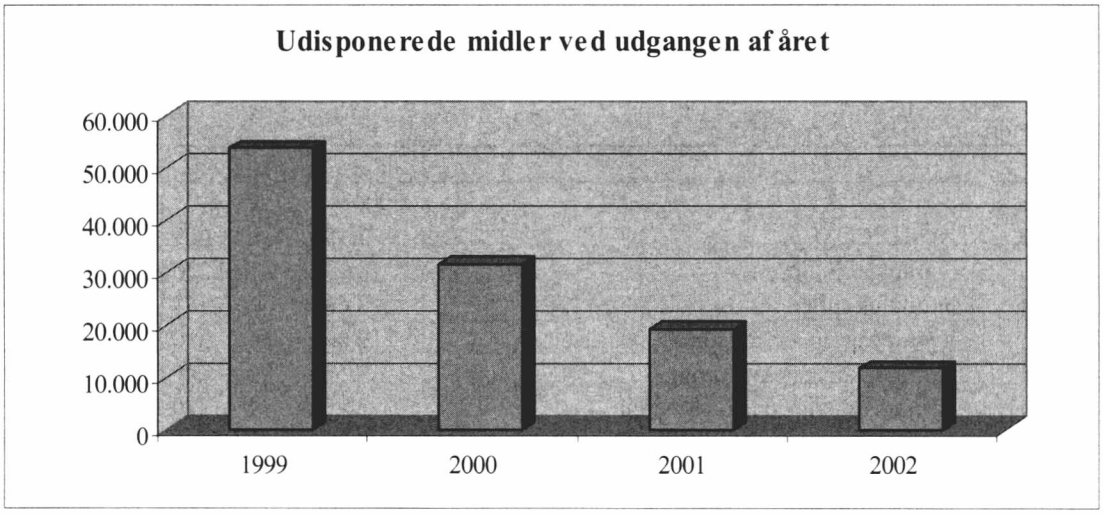

Udisponerede midler ved udgangen af 1999, 2000, 2001 og 2002

Sektor (TDKK)	1999	2000	Endring 1999-2000	2001	Endring 2000-2001	2002 korrigeret	Endring 2001-2002
Kultursamarbeidet (NMR)	9.322	7.689	-1.633	1.649	-6.040	2.200	551
Nordisk Kulturfond	2.760	5.599	2.839	2.148	-3.451	-	-2.148
Utbildning och forskning	12.601	2.920	-9.681	1.437	-1.483	2.411	974
IT-ministerråd		1.020	1.020	89	-931	32	-57
Nærområderne	4.417	2.900	-1.517	2.396	-504	2.218	-178
Energi	202	610	408	107	-503	1.760	-1.867
Miljö	2.874	559	-2.315	1.051	492	347	-704
Ekonomi	472	36	-436	170	134	146	-24
Regionalpolitik	5.613	2.035	-3.578	2.283	248	790	-1.493
Transport	166	206	40	42	-164	15	-27
Jord- och skogsbruk	3.151	164	-2.987	346	182	123	-223
Fiskeri	102	41	-61	116	75	184	68
Arbetsmarknad och -miljö	1.365	1.432	67	760	-672	242	-518
Social- och hälsovård	541	447	-94	310	-137	463	153
Jämställdhet	37	284	247	806	522	72	-734
Narkotikasamarbejde	403	46	-357	157	111	610	453
Välfärdsinitiativ	2.075	718	-1.357	582	-136	582	0
Näring	732	152	-580	475	323	68	-407
Bygg- og bolig	0	282	282	24	-258	-	-24
Konsument	1.131	868	-263	851	-17	1.569	718
Levnedsmidler	0	478	478	317	-161	20	-297
Lagstiftning	757	851	94	164	-687	308	144
Øvrig virksomhet	4.989	2.109	-2.880	2.931	822	1.133	-1.798
SUM	53.710	31.446	-22.264	19.211	-12.235	11.774	-7.437

I tilknytning til projektmidler og støtteordninger, som totalt udgør 55 % af ministerrådets budget, vil det hvert år overføres udisponerede midler. Udisponerede midler er defineret som midler hvor det ikke er foretaget en beslutning om anvendelse til et bestemt formål. I løbet af 2001-2002 er de udisponerede midler i ministerrådet reduceret med 7,5 MDKK dvs. 38 %.

I detaljebudgettet under hver sektor viser rubrikken "Disp02/Bud 02" for projektmidlernes budgetposter hvor stor andel af 2002-bevillingen som er blevet disponeret i budgetåret 2002, under forudsætning om at tidligere års midler allerede er disponeret. I fastlæggelse af bevillingsniveau for budgetpostene er omfanget af udisponerede midler fra sidste kendte regnskabsår og evt. erfaringer fra tidligere år for den respektive budgetpost anvendt. Dette er en led i Ministerrådets bestræbelser på, at reducere omfanget af udisponerede midler. For budgetåret 2004 er målet at maksimalt 5 % af de midler som planlægges til projekter, programmer og støtteordninger overføres udisponeret til 2004. Anvendt på budgettet for 2004 medfører dette maksimalt 23 MDKK i udisponerede midler.

Flerårig planleggingsramme for Nordisk Ministerråd

Den flerårige planlægningsramme viser i et 3 års perspektiv, hvordan budgettet udvikler sig, hvis forudsatte forhold på budgetteringstidspunktet videreføres i budgetoverslagsårene (BO-årene). Det må understreges at der er tale om en teknisk fremskrivning og ikke en politisk omprioritering. Der tages således ikke nogen stilling til hvordan midler som bliver til rådighed skal anvendes. Udover de midler som der redegøres for her vil en betydelig del af de midler der bruges til projekter kunne omdisponeres enten mellem eller inden for budgetposter.

Forudsætningerne for den flerårige planlægningsrammen er følgende for den enkelte budgetpost :

- Hvis andet ikke er besluttet eller planlagt, vil aktivitetsniveauet i 2004-budgettet videreføres for BO-årene 2005 og 2006.
- Finansieringen af aktiviteter som efter planen skal afsluttes, er ikke taget med i BO-årene.

Oplysningerne i BO-årene er kun vejledende og viser udviklingen hvis det besluttede budget bliver videreført i de to efterfølgende år, samtidigt med at kendte og planlagte ændringer er medregnet. På den måde er det ikke et flerårigt budget hvor der er sikkerhed omkring beløb i BO-årene. Beløbet som er til disposition, er fortsat kun de årlige bevillinger knyttet til det aktuelle vedtagne budget. Totalrammen for budgettet fastsættes årligt og er ikke kendt for BO-årene. I opstillingen antages det, at rammen for BO-årene er den samme som for budgetåret 2004.

Oversigten i tabelform er en opsummering af budgetposterne for sektorerne. I tillæg finnes en detaljeret oversigt på budgetpostniveau i bilaget: Flerårig planlægningsramme samlet.

Begrebet "Ikke budgetteret indenfor budgetrammen" er differensen mellem summen af de enkelte budgetposter og budgetrammen. Når tallet er negativt, indebærer det et udækket finansieringsbehov. Et positivt tal betyder at der er midler til rådighed.

Ved en uændret totalramme på 811,263 MDKK i BO-årene vil det være 7,3 MDKK i 2005 og 16,3 MDKK i 2006 til rådighed i NMR totalt, med de forudsætninger som er nævnt ovenfor.

I oversigten er der lavet en opstilling, for de 4 hovedsamarbejdsområder under forudsætning af en uændret budgetramme for det enkelte område.

For "Kultur-, uddannelse og forskning" vil det være 8,9 MDKK og 12,0 MDKK til rådighed i henholdsvis 2005 og 2006. Årsagerne til dette er udfasning af forskningsprogrammerne vedrørende Nordiske spidsforskningsenheder som har sine sidste planlagte bevillinger i 2005, forskningsprogrammet køn og vold samt sprogteknologi som har sine sidste planlagte bevillinger i 2004.

For "Miljø-, ressource og nærområderne" er det udækkede finansieringsbehov på 1,6 MDKK i 2005. Det skyldes aftalen mellem landene fra 2000 når det gælder finansieringen af Nopef (budgetpost 3-5280-3). Landene har aftalt, at ministerrådets finansiering vedrørende Nopef skal øges med 1,6 MDKK i 2005. Der foreligger ikke en ny kontrakt for 2006, men her tages udgangspunkt i at bevillingen holdes på samme niveau i 2006

"Velfærd og næring" har 3,1 MDKK til rådighed i 2006. Det skyldes den planlagte udvikling af velfærdsforskningsprogrammet (budgetpost 4-4620-1).

De 2,7 MDKK som fremstår til rådighed indenfor "Sekretariat og andre fællesaktiviteter" i 2006 skyldes, at forskningsprogrammet Vestnordisk Oceanclima har sine sidste bevillinger i 2005.

Flerårig planleggingsramme fordelt på sektorer (TDKK)

	Budget 2003	Budget 2004	Budget 2005	Budget 2006
Kultur-, uddannelse og forskningspolitik	**356.342**	**356.692**	**347.798**	**344.661**
Kultursamarbejdet	151.397	151.397	151.397	151.397
Utbildning och forskning	204.238	204.238	195.344	192.214
IT-ministerråd	707	1.057	1.057	1.057
Miljø-, ressourcepolitik og nærområderne	**198.994**	**197.494**	**197.494**	**197.494**
Nærområderne	85.951	85.951	85.951	85.951
Energi	6.160	7.160	7.160	7.160
Miljö	39.469	37.469	37.469	37.469
Regionalpolitik	29.212	28.712	28.712	28.712
Transport	1.043	1.043	1.043	1.043
Jord- och skogsbruk, fiskeri og levnedsmidler	37.159	37.159	37.159	37.159
Vælfærds- og erhvervspolitik	**149.639**	**146.388**	**146.388**	**143.203**
Arbetsmarknad och -miljö	12.966	12.966	12.966	12.966
Social- och hälsovård	41.422	41.422	41.422	38.235
Jämställdhet	8.427	8.427	8.427	8.427
Narkotikasamarbejde	1.431	1.500	1.500	1.501
Näring	72.723	69.653	69.653	69.653
Økonomi og finanspolitikk	1.635	1.635	1.635	1.635
Bygg- og bolig	873	873	873	873
Konsument	8.915	8.415	8.415	8.415
Lagstiftning	1.247	1.497	1.497	1.498
Sekretariat og andre fælles-aktiviteter	**106.288**	**110.689**	**110.689**	**108.023**
TOTALT	811.263	811.263	802.369	792.681
Afvigelse i forhold til budgetniveau 2004			8.894	17.875

Budgettets utvikling perioden 1994-2004

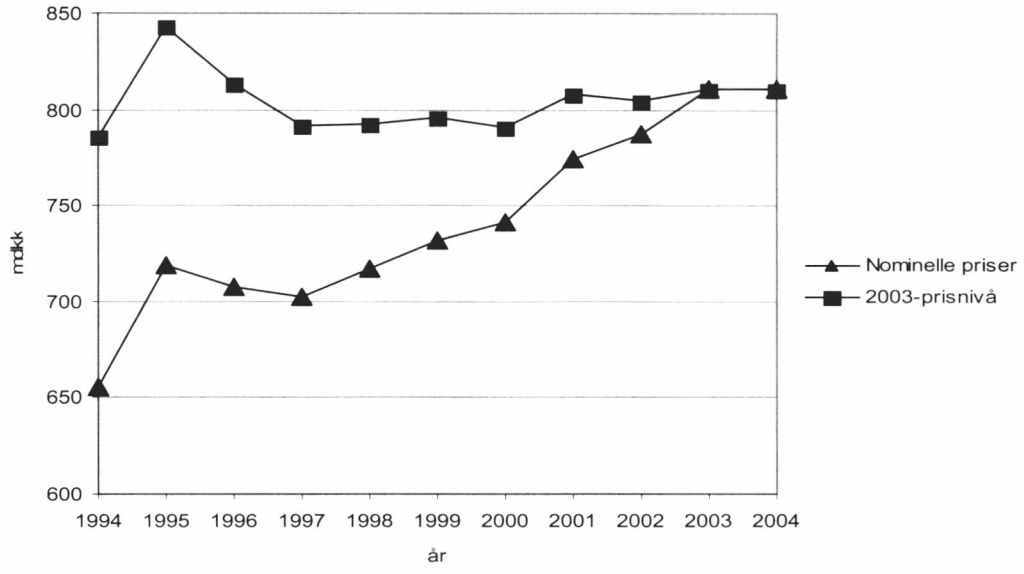

Budget 2004 ligger på samme niveau som 2003 budgettet. I 2003 priser, har budgettet ligget på samme niveau de sidste 10 år, med undtagelse af 1995 og 1996, hvor aktivitetsniveauet var lidt højere.

Budgettets indtægter

Nordisk Ministerråds virksomhed finansieres i første række af direkte bidrag fra landene, som indbetales i henhold til en særskilt fordelingsnøgle. Fordelingsnøglen beregnes på basis af den respektive lands andel af den samlede bruttonationalindtægt til faktorpris i Norden, for de to seneste kendte år, dvs. 2000 og 2001.

Indtægter TDKK	Regnskab 2002*	Fordelings-nøgle 2002	Budget 2003	Fordelings-nøgle 2003	Budget 2004	Fordelings-nøgle 2004
Afgift på løn	9.031		7.000		7.000	
Renteindtægter	9.689		7.680		5.760	
Øvrige indtægter	1.975		800		800	
Landenes bidrag	*770.300		**795.783		**797.703	
- Danmark	189.494	24,6%	189.396	23,8%	181.279	22,8%
- Finland	142.505	18,5%	139.262	17,5%	140.774	17,6%
- Island	8.473	1,1%	8.754	1,1%	8.833	1,1%
- Norge	166.385	21,6%	186.213	23,4%	200.219	25,2%
- Sverige	263.443	34,2%	272.158	34,2%	264.677	33,3%
Sum :	790.995	100,00%	811.263	100,00%	811.263	100,00%
Overskud	***3.725					

* Når det gælder landenes bidrag, er regnskabstal gengivet eksklusiv betalingsordningen for højere uddannelse jfr. de 2 tabeller under "Betalingsordningen for højere uddannelse".
** I 2001, 2002, 2003 og 2004 rekvirerer Ministerrådet et beløb som er 10 MDKK lavere end det egentlige bidrag fra landene. Dette fordi Ministerrådets likviditetsbeholdning skal reduceres. Der vises til redegørelsen på næste side.
***Tilbagebetales til landene efter fordelingsnøglen i det efterfølgende år.

Kommentarer:
Afgift på løn
Beregnes ud fra den afgiftspligtige lønsum for de ansatte ved sekretariatet.

Renteindtægter
Det er budgetteret med en renteindtægt på 5,76 MDKK, som er beregnet ud fra forventet gennemsnits placeringsrente på 2,4 % i 2004 og gennemsnits likviditet under året på 240 MDKK.

Øvrige indtægter
Under dette indtægtsbegrebet forventes tilbagebetalinger af forældede projektmidler fra forskellige forvaltningsorganer.

Fordringer på landene

På grund af de likviditetsnedsættelsen som er besluttet for 2001, 2002, 2003 og 2004, opstår fordringer på landene. Fordelingen mellem landene bestemmes af fordelingsnøglen for det respektive budgetår. Dette indebærer, at landene vil hane en gæld til Nordisk Ministerråd som er rentefri, og det er ikke bestemt hvornår tilbagebetalingstidspunktet bliver. Fordringerne fordeler sig på landene i henhold til nedenstående tabel. Der er også angivet hvor stor de samlede fordringer vil være ved udgangen af 2004.

Fordringer fordelt på land og budgetår (TDKK)	Fordringer 2001	Fordringer 2002	Fordringer 2003	Fordringer 2004	Tilsammen 31.12.2004
Danmark	2.430	2.460	2.380	2.280	9.550
Finland	1.830	1.850	1.750	1.760	7.190
Island	110	110	110	110	440
Norge	2.200	2.160	2.340	2.520	9.220
Sverige	3.430	3.420	3.420	3.330	13.600
Likviditetsreduksjon	10.000	10.000	10.000	10.000	40.000

Betalingsordningen for højere uddannelse

Aftalen om en overenskomst, om tilgang til højere uddannelse, påvirker landenes bidrag til det nordiske budget ved, at betalingsordningen og indbetalingerne håndteres via Ministerrådets budget. Betalingsordningen gælder Danmark, Finland, Norge og Sverige. Island, Grønland, Færøerne og Åland står udenfor betalingsordningen.

Nuværende overenskomst om højere uddannelse blev i 2000 besluttet at fortsætte med frem til 31.12.2003. På nuværende tidspunkt har landene ikke taget stilling til om aftalen bliver forlænget og derfor er det ikke muligt her, at vise hvilke konsekvenser det har på landenes indbetalinger.

Indbetalinger fra landene

Landenes indbetalinger til Nordisk Ministerråd efter likviditetsreduktionen på 10 MDKK for 2001, 2002, 2003 og 2004 er indregnet, er følgende:

INDBETALINGER, TDKK	REGNSKAB 2001	REGNSKAB 2002	BUDGET 2003	BUDGET 2004
Danmark	156.911	158.489	156.640	179.447
Finland	151.365	154.449	151.587	139.353
Island	8.234	8.363	8.644	8.774
Norge	186.636	180.197	202.996	198.157
Sverige	245.449	258.802	265.916	261.972
Sum:	*748.595	*760.300	785.783	787.703

* 10 MDKK af landenes bidrag finansieres midlertidige ved at reducere Ministerrådets likviditet med et tilsvarende beløb. De 10 MDKK skal ikke indbetales fra landene i budgetårene, men vil fremgå som en fordring på landene i samsvar med fordelingsnøglen for 2001, 2002, 2003 og 2004 i Ministerrådets regnskab for det respektive år. Se i øvrigt pkt. "Fordringer på landene" på foregående side. Talerne for 2001, 2002 og 2003 indeholder betalingsordningen for højere uddannelse, men talerne for 2004 er uden betalingsordningen på grund af uklarhed om dens fremtid.

Sammenstilling af budget 2004 og 2003

	BUDGET 2004	Andel %	BUDGET 2003	Andel	Difference +/-	%
Kultur-, uddannelse og forskningspolitik	**356.692**	**44,0%**	**356.342**	**43,9%**	**350**	**0,1%**
Kultursamarbejdet	151.397	18,7%	151.397	18,7%	0	0,0%
Utbildning och forskning	204.238	25,2%	204.238	25,2%	0	0,0%
IT-ministerråd	1.057	0,1%	707	0,1%	350	49,5%
					0	
Miljø-, ressourcepolitik og nærområr.	**197.494**	**24,3%**	**198.994**	**24,5%**	**-1.500**	**-0,8%**
Nærområderne	85.951	10,6%	85.951	10,6%	0	0,0%
Energi	7.160	0,9%	6.160	0,8%	1.000	16,2%
Miljö	37.469	4,6%	39.469	4,9%	-2.000	-5,1%
Regionalpolitik	28.712	3,5%	29.212	3,6%	-500	-1,7%
Transport	1.043	0,1%	1.043	0,1%	0	0,0%
Jord- och skogsbruk, fiskeri og levnedsmidler	37.159	4,6%	37.159	4,6%	0	0,0%
Vælfærds- og erhvervspolitik	**146.388**	**18,0%**	**149.639**	**18,4%**	**-3.251**	**-2,2%**
Arbetsmarknad och -miljö	12.966	1,6%	12.966	1,6%	0	0,0%
Social- och hälsovård	41.422	5,1%	41.422	5,1%	0	0,0%
Jämställdhet	8.427	1,0%	8.427	1,0%	0	0,0%
Narkotikasamarbejde	1.500	0,2%	1.431	0,2%	69	4,8%
Näring	69.653	8,6%	72.723	9,0%	-3.070	-4,2%
Økonomi og finanspolitikk	1.635	0,2%	1.635	0,2%	0	0,0%
Bygg- og bolig	873	0,1%	873	0,1%	0	0,0%
Konsument	8.415	1,0%	8.915	1,1%	-500	-5,6%
Lagstiftning	1.497	0,2%	1.247	0,2%	250	20,0%
Sekretariat og andre fællesaktiviteter	**110.689**	**13,6%**	**106.288**	**13,1%**	**4.401**	**4,1%**
TOTALT	811.263	100,0%	811.263	100,0%	0	0,0%

Budgettets fordeling på forskellige budgetpostkategorier 2003 og 2002

Kategoriseringen af budgetposterne er baseret på Budgetanalyse 2000 – Det nordiske budget, dvs. projektmidler, støtteordninger, institutioner og organisationsbidrag. Samtidig må det bemærkes, at flere budgetposter indeholder flere end en kategori af budgetmidler. Den mest væsentlige kategori er brugt som grundlag ved udarbejdelsen af fordelingen på budgetposterne.

Institutionerne er definerede ud fra organisering og ikke indholdsmæssige forhold. Det indebærer at støtteordningerne Nordisk Forskerakademi, Nordisk Industrifond og Nordisk projekteksportfond (Nopef) indgår i institutionsandelen. I tillæg er bevillingerne til ministerrådssekretariatet og informationskontorerne i St. Petersborg og de baltiske lande defineret som institutionsdrift, men vist separat i diagrammerne nedenfor. I tabellen på næste side er ministerrådssekretariatet en de af sekretariat og andre fællesaktiviteter, men informationskontorerne en del af miljø og ressource og nærområderne, under kategorien institutioner.

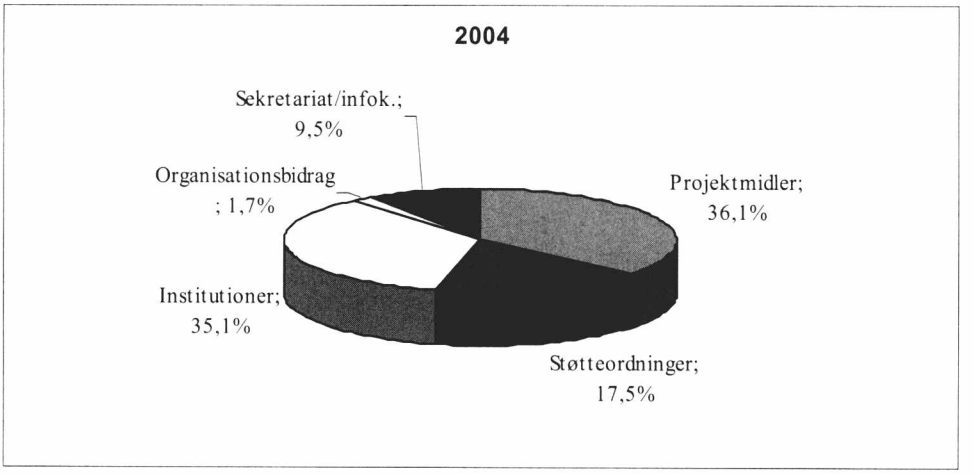

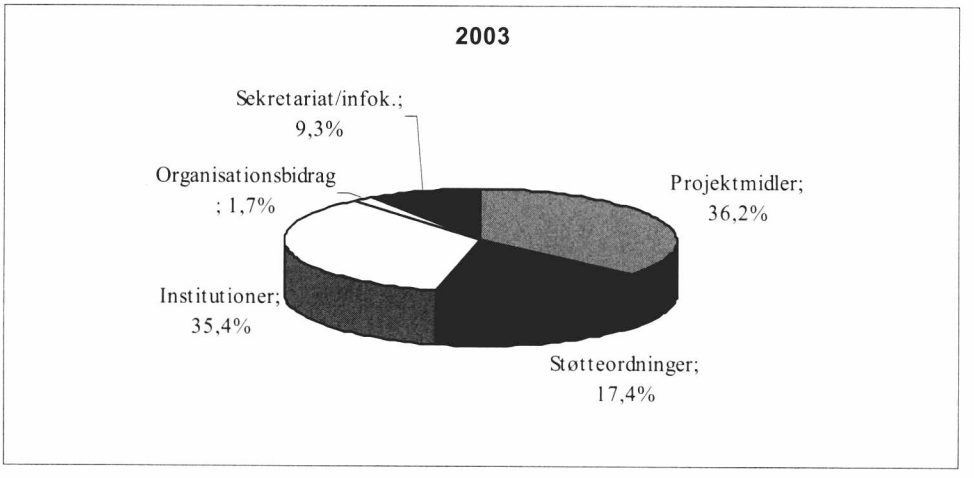

Budgetpostkategorier

Priseniveau 2003 TDKK	BUDSJETT 2004	Andel	BUDSJETT 2003	Andel
Kultur-, uddannelse og forskningspolitik	**151.397**	**18,7%**	**151.397**	**18,7%**
Projektmidler	48.385	32,0%	49.235	32,5%
Støtteordninger	53.550	35,4%	53.550	35,4%
Institutioner	44.564	29,4%	43.714	28,9%
Organisationsbidrag	4.898	3,2%	4.898	3,2%
Kultur-, uddannelse og forskningspolitik	**205.295**	**25,3%**	**204.945**	**25,3%**
Projektmidler	47.905	23,3%	47.555	23,2%
Støtteordninger	58.586	28,5%	58.586	28,6%
Institutioner	97.692	47,6%	97.692	47,7%
Organisationsbidrag	1.112	0,5%	1.112	0,5%
Miljø-, resourcepolitik og nærområderne	**197.494**	**24,3%**	**198.994**	**24,5%**
Projektmidler	119.713	60,6%	123.607	62,1%
Støtteordninger	24.674	12,5%	24.030	12,1%
Institutioner	53.107	26,9%	51.357	25,8%
Organisationsbidrag	0	0,0%	0	0,0%
Vælfærds- og erhvervspolitik	**146.388**	**18,0%**	**149.639**	**18,4%**
Projektmidler	38.047	26,0%	37.120	24,8%
Støtteordninger	2.200	1,5%	1.840	1,2%
Institutioner	103.965	71,0%	108.503	72,5%
Organisationsbidrag	2.176	1,5%	2.176	1,5%
Sekretariat og andre fellesaktiviteter	**110.689**	**13,6%**	**106.288**	**13,1%**
Projektmidler	38.850	35,1%	36.049	33,9%
Støtteordninger	3.082	2,8%	3.082	2,9%
Institutioner	63.144	57,0%	61.544	57,9%
Organisationsbidrag	5.613	5,1%	5.613	5,3%
I alt	**811.263**	**100,0%**	**811.263**	**100,0%**
Projektmidler	292.900	36,1%	293.566	36,2%
Støtteordninger	142.092	17,5%	141.088	17,4%
Institutioner	362.472	44,7%	362.810	44,7%
Organisationsbidrag	13.799	1,7%	13.799	1,7%

Forklaringer til budgetstruktur og budgetpostkategorier

Hovedinddeling	Budgettets hovedinddeling er den enkelte sektor. En sektor er de aktiviteter med tilhørende budgetposter som styres af det enkelte ministerråd. Sektoren indledes med en opsummering af hele sektorarbejdet med fokus på politiske målsætninger, nye initiativ og ændringer i forhold til foregående budgetår.
Budgetposter	De enkelte budgetposter præsenteres ensartet indholdsmæssigt ved hjælp af to budgetpost-typer; a) Projektmidler/støtteordninger/organisationsbidrag og b) Institutioner/virksomheder som styres gennem mål - og resultatkontrakter.
Nummerering	Hver budgetpost har en 6 cifret nummerering. Den første ciffer siger til om samarbejdsområde, anden og tredje ciffer angiver sektor og de to næste er løbenummer indenfor sektoren. Det sidste ciffer viser hvilken type budgetpost det er 1 = projektmidler, 2 = støtteordninger, 3 = institution, 4 = org.bidrag.

Specielle rubrikker	I budgetpostene for projekt/støtteordninger viser rubrik, Disp02/Bud02, procentvis hvor stor andel af 02-budgettet som er disponeret i løbet af 02. En disponering er en beslutning om at bruge penge fra en budgetpost til et bestemt formål. Det disponerede beløb kan udbetales til formålet i budgetåret og i de 2 påfølgende år, og NMR har en forpligtelse overfor det angivne formål i denne tidsperiode. En ikke udbetalt disposition vil ved dispositions tidens udløb indtægtsføres i ministerrådets regnskab. Resultatrubrikken for budgetpostene er baseret på de resultater som konkret har kommet til udtryk i løbet af 2002. Resultaterne kan på denne måde, både være finansieret af 2002-midler eller tidligere års bevillinger. I budgetpostene for institutioner/virksomheder styrtet med mål - og resultat kontrakt viser rubrikken, NMR fin. 02, procentvis andel af institutionens totale indtægter i 2002 som blev finansieret af NMR (fra regnskabet). Finansieringen fra NMR omfatter både basisbevilling og eventuelle projektmidler.

Udgifter som ikke er direkte aktivitet og projekt relaterede

For at følge op "Budgetanalyse 2000 – Det nordiske budgettet" bliver det i budget 2004 givet information vedrørende de udgifter, som ikke er direkte bundet til aktiviteter og projekter. Det vil sige, de udgifter som er nødvendige for at styre, udvikle samarbejdsområder og sekretariatsbetjene støtteordninger, samarbejdsorganer og institutioner. Der er valgt forskellige løsninger for de 3 kategorier.

Støtteordninger

I budgettet bliver administrationsudgifter til støtteordningerne, med undtagelse af Nordisk Film- og TV-fond og Nordisk Kulturfond hvor specielle forhold gælder, budgetteret separat. Det indebærer at det på budgetniveau fastsættes et beløb for administration af den enkelte støtteordning. Administrationsudgifterne omfatter sekretariatsbetjening, information, ansøgningsbehandling og møder for ordningens beslutningsorgan. Det angives også hvem er sekretariat for støtteordningen. Støtteordningerne betaler ikke udgifterne til sekretariatets betjening, når sekretariatsfunktionerne udføres af NMRS. I budgetpostenes resultatrubrik gives information om størrelsen på de administrative udgifter i 2002. På uddannelsesområdet gennemgår mobilitets og støtteordningerne nu en større omorganisering. Administrationen af programmerne er p.t. i udbud, og navn på administrator forventes afgjort ultimo maj måned 2003.

Samarbejdsorganer

En række budgetposter i kategorien projektmidler, indeholder et eller flere samarbejdsorganer. En del af bevillingen vil derfor anvendes til at drive disse organer. I budgettet gives information

om størrelsen på det beløb som planlægges anvendt til aktivitetsstyring og administration for de respektive samarbejdsorganer. Begrebet aktivitetsstyring og administration vil typisk omfatte udgifter til udvikling af samarbejdsorganets fagområde, initiering og opfølgning af aktiviteter/projekter, sekretariatsbetjening samt samarbejdsorganets møder og rejser. Nogle samarbejdsorganer får sine rejseudgifter dækket af landene. I de tilfælde er dette specielt oplyst. Samarbejdsorganerne betaler ikke udgifter til sekretariatets betjening, når sekretariatsfunktionerne udføres af NMRS. Det angives også hvem er sekretariat for samarbejdsorganerne. I budgetpostenes resultatrubrik gives information om størrelsen på udgifter til aktivitetsstyring/administration i 2002.

Institutioner

Når det gælder de nordiske institutioner, gives oplysninger vedrørende planlagte udgifter til ledelse og administration i budgetåret og sidste kendte regnskabsår (2002). Budgetårets oplysninger er baseret på gældende kontrakt for institutionen og informationen for 2002 fra institutionens årsrapportering. Institutionerne har i dag forskellige definitioner og systemer ved fordeling af udgifter til administration og ledelse. Dette indebær, at sammenligning mellem institutioner ikke nødvendigvis giver nogen mening på grund af forskellige forudsætninger. Nogle institutioner har også ændret principper når det gælder ledelse og administrative udgifter fra en kontraktperiode til anden. På den måde kan sammenligning mellem år være mindre relevant. Ministerrådet arbejder med udvikling af standardisere definitioner og systemer, der vil muliggøre sammenligning i fremtiden, mellem og over tid, for den type udgifter, ved institutionerne.

Overføring og sammenlæging af budgetposter

Sammenlignet med budgettet for 2003 er nogle budgetposter afviklet og lagt sammen med andre. Dette gælder budgetposter 2-2514-2 Elevudveksling Vestnorden og 2-2516-2 Nordplus mini der sammenlægges til et nyt program 2-2512-2 Nordplus Junior. Dette gælder budgetposter 2-2540-1 Nordisk Språkråd og 2-2542-1 Nordkurs der bliver lagt sammen under 2-2543-2 Nordplus Språk, dertil kommer en ny post 2-2544-1 Ledningsgruppen for språksamarbetet. Disse sammenlægninger skyldes omstrukturering af mobilitets og støtteordningerne på uddannelses og forskningsområdet.

Tabell med alle budgetposter

Kulturavdelingen

		Budsjett 2004	Budsjett 2003	Differanse +/-	Differanse %
	Kultursamarbeidet	**151.397**	**151.397**	**-151.397**	**-100,0%**
	Generelle kulturinnsatser	*35.722*	*35.722*	*0*	*0,0%*
1-2203-1	Strategiske og kulturpol. satsinger	6.621	6.621	0	0,0%
1-2205-2	Nordisk kulturfond	29.101	29.101	0	0,0%
	Barn och unga	**13.241**	**13.341**	**-100**	**-0,7%**
	Projektmedel och gen. stödordn.	*13.241*	*13.341*	*-100*	*-0,7%*
1-2210-1	Nordiskt idrottssamarbete	1.229	1.229	0	0,0%
1-2212-1	Nordiska ungdomskomittén	6.086	6.086	0	0,0%
1-2214-1	Ledningsgrupp för nord. barn- och ungdomskultur	5.926	6.026	-100	-1,7%
	Film och media	**31.683**	**31.783**	**-100**	**-0,3%**
	Projektmedel och generella stödordningar	*26.237*	*26.887*	*-650*	*-2,4%*
1-2220-1	*Styrgruppen for kultur- og massemediesamarbeid*	*5.467*	*6.117*	*-650*	*-10,6%*
1-2222-2	Nordisk Film- och TV-fond	20.770	20.770	0	0,0%
	Institutioner	5.446	4.896	550	11,2%
1-2228-3	Nordicom	2.159	1.609	550	34,2%
1-2229-3	Nordisk Journalistcenter (NJC)	3.287	3.287	0	0,0%
	Konstområdet	**34.933**	**34.933**	**0**	**0,0%**
	Projektmedel och generella stödordningar	*18.593*	*18.593*	*0*	*0,0%*
1-2230-1	Nordisk litteratur och bibliotekskommitté (Nordbok)	7.578	7.578	0	0,0%
1-2238-2	Sleipnir	2.669	2.669	0	0,0%
1-2239-1	Den nordiska kulturarv (Musèkommitèen)	1.186	1.186	0	0,0%
1-2246-4	Skandinavisk förenings Konstnärskollegium i Rom	827	827	0	0,0%
1-2256-1	Nordisk Musikkommitté (Nomus)	6.333	6.333	0	0,0%
	Institutioner	*16.340*	*16.340*	*0*	*0,0%*
1-2255-3	Teater och Dans i Norden	6.953	6.953	0	0,0%
1-2257-3	Nordiskt Kunstnercentrum (Dalsåsen)	1.652	1.652	0	0,0%
1-2258-3	Nordiskt Institut för Samtidskonst	7.735	7.735	0	0,0%
	Nordiska kulturhus (institutioner)	23.790	23.590	200	0,8%
1-2270-3	Nordens hus i Reykjavik	6.582	6.382	200	3,1%
1-2272-3	Nordens hus på Färöarna	9.946	9.946	0	0,0%
1-2274-3	Nordens institut på Åland	1.853	1.753	100	5,7%
1-2277-3	Nordens inst. på Grönland (Napa)	4.397	4.397	0	0,0%
1-2279-1	Vedlikehold kulturhusene	1.012	1.112	-100	-9,0%
	Andra kultursatsningar	**12.028**	**12.028**	**0**	**0,0%**
	Projektmedel och generella stödordningar	*12.028*	*12.028*	*0*	*0,0%*
1-2234-4	Samisk samarbeid	4.071	4.071	0	0,0%
1-2296-1	Nordiska kulturprojekt i utlandet	6.947	6.947	0	0,0%
1-2545-2	Norden-undervisning i utlandet	1.010	1.010	0	0,0%
Utdanning, forskning og IT		Budsjett	Budsjett	Differanse	

		2004	2003	+/-	%
Utdanning og forskning samt IT		205.295	204.945	350	0,2%
Utdanning og forskning		204.238	204.238	0	0,0%
	Generelle utdannings- og forskningsinnsatser	1.768	1.736	32	1,8%
2-2505-1	Dispositionsmedel – utbildning och forskning	1.768	1.736	32	1,8%
	Politikudvikling m.v.	13.821	13.847	-26	-0,2%
2-2510-1	Nordiskt skolsamarbete (NSS)	4.599	4.599	0	0,0%
2-2520-1	Styr.gruppen for folkeoppl. og voksenopplæring (Fovu)	2.203	2.203	0	0,0%
2-2530-1	Ledn.gruppen för högre utbildning-Högut	2.609	2.609	0	0,0%
2-2540-1	Nordisk Språkråd	0	2.026	-2.026	-100,0%
2-2544-1	Ledningsgruppen for språksamarbetet	2.000	0	2.000	0,0%
2-2550-1	Ministerrådets (MR-U) IT-policygrupp	544	544	0	0,0%
2-3110-1	Nordiska forskningspolitiska rådet (FPR)	1.866	1.866	0	0,0%
	Mobilitets og støtteprogrammer	*105.746*	*105.720*	*26*	*0,0%*
2-2512-2	Nordplus- junior	18.136	10.220	7.916	77,5%
2-2514-2	Elevudveksling Vestnorden	0	1.784	-1.784	-100,0%
2-2516-2	Nordplus-mini	0	6.132	-6.132	-100,0%
2-2522-2	Nordplus Voksen	8.768	8.768	0	0,0%
2-2532-2	Nordplus	31.682	31.682	0	0,0%
2-2542-1	Nordiska kurser i språk och litteratur (Nordkurs)	0	2.095	-2.095	-100,0%
2-2543-1	Nordplus språk	8.680	6.559	2.121	32,3%
2-2534-4	Bidrag till Nordisk Sommaruniversitet (NSU)	1.112	1.112	0	0,0%
	Institution	*37.368*	*37.368*	*0*	*0,0%*
2-3115-3	Nordisk forskerutdanningsakademi (NorFA)	37.368	37.368	0	0,0%
	Forskning: projekter og programmer	*22.579*	*22.611*	*-32*	*-0,1%*
2-3111-1	Nordiske spidsforskningsenheder, pilotprojekt	3.130	3.130	0	0,0%
2-3130-1	Nordisk arktisk forskningsprogram	0	6.132	-6.132	-100,0%
2-3131-1	Nordisk forskningsprogram om køn och våld	3.808	3.808	0	0,0%
2-3132-1	Nordisk forskningsprogram om språkteknologi	5.086	5.086	0	0,0%
2-3133-1	Nordisk forskningsprogram om epidemilogi	3.066	3.066	0	-
2-3138-1	Nordisk Forskerskoleprogram	3.150	0	3.150	-
2-3139-1	Centers of excellence – Medicin	2.950	0	2.950	-
2-3140-1	Nordisk komitè for Bioetikk	889	889	0	0,0%
2-2554-1	Udviklingsprojektet NORDUnet2	500	500	0	0,0%
	Institutioner	60.324	60.324	0	0,0%
2-2524-3	Nordens Folkliga Akademi (NFA)	6.230	6.230	0	0,0%
2-2548-3	Nordens institut i Finland (Nifin)	5.216	5.216	0	0,0%

2-3180-3	Nordisk Institut for Teoretisk Fysik (Nordita)	18.757	18.757	0	0,0%
2-3181-3	Nordiska Institutet for Sjörett (NIfS)	2.965	2.965	0	0,0%
2-3182-3	Nordisk Institutt for Asiastudier (Nias)	7.018	7.018	0	0,0%
2-3183-3	Nord. samarbetsorgan för vetenskaplig information	5.462	5.462	0	0,0%
2-3184-3	Nordisk vulkanologisk institut (Nordvulk)	7.629	7.629	0	0,0%
2-3185-3	Nordisk Samisk Institutt (NSI)	7.047	7.047	0	0,0%
IT-ministerråd		1.057	707	350	49,5%
2-3410-1	Det Nordiske IT-samarbeid under MR-IT	1.057	707	350	49,5%

Miljø-, resourcepolitik og nærområderna

		Budsjett 2004	Budsjett 2003	Differanse +/-	Differanse %
Miljø-, ressurser og nærområdene		197.494	198.994	-1.500	-0,8%
	Nærområderne	85.951	85.951	0	0,0%
3-0810-3	Informations- och kontaktverksamh.	14.193	14.000	193	1,4%
3-5280-3	Nordiska Projektexportfonden (Nopef)	19.208	17.651	1.557	8,8%
3-0820-2	Stipendieordninger	19.000	18.356	644	3,5%
3-0825-1	Nya nærområde-initiativ	0	0	0	-
	Projektmedel	*33.550*	*35.944*	*-2.394*	*-6,7%*
3-0830-1	Demokrati och medborgarpolitik	16.000	18.495	-2.495	-13,5%
3-0840-1	Kulturförmedling	3.550	2.830	720	25,4%
3-0850-1	Marknadsekonomi	0	0	0	0,0%
3-0860-1	Bärkraftig resurshushållning	10.000	11.042	-1.042	-9,4%
3-0870-1	Arktisk samarbeidsprogram	4.000	3.577	423	11,8%
	Energi	7.160	6.160	1.000	16,2%
3-3210-1	Projektmedel – Energi	6.071	5.071	1.000	19,7%
3-3220-3	Nordisk Energiforskning (NEPF)	1.089	1.089	0	0,0%
	Miljö	37.469	39.469	-2.000	-5,1%
3-3310-1	Projektmedel – Miljø	31.795	33.795	-2.000	-5,9%
3-3320-2	Nefco's Miljøudviklingsfond	5.674	5.674	0	0,0%
	Regionalpolitik	28.712	29.212	-500	-1,7%
3-6110-1	Projektmedel – Regionalpolitik	18.792	19.292	-500	-2,6%
	Institutioner	*9.920*	*9.920*	*0*	*0,0%*
3-6180-3	Nordregio	9.920	9.920	0	0,0%
	Transport	1.043	1.043	0	0,0%
3-6210-1	Projektmedel - Transport	1.043	1.043	0	0,0%

	Jord- och skogsbruk, fiskeri og levnedsmidler	**37.159**	**37.159**	**0**	**0,0%**
	Projektmidler	*6.353*			
3-6410-1	Projektmidler – fællespulje	5.266	0	5.266	-
3-6530-1	Nordisk handlingsplan om livsmedelssäkerhet	1.087	1.087	0	0,0%
	Jord- och skogsbruk	**20.708**	**22.808**	**-2.100**	**-9,2%**
	Projektmedel	*12.011*	*14.111*	*-2.100*	*-14,9%*
3-6510-1	Prosjektmedel – Jord- och skogsbruk	2.597	4.308	-1.711	-39,7%
3-6520-1	Nordiskt kontaktorgan för jordbruksforskning (NKJ)	700	1.089	-389	-35,7%
3-6540-1	Nordisk genbank för husdjur	3.134	3.134	0	0,0%
3-6581-1	Samnordisk skogsforskning (SNS)	5.580	5.580	0	0,0%
	Institutioner	*8.697*	*8.697*	*0*	*0,0%*
3-6580-3	Nordiska Genbanken (NGB)	8.697	8.697	0	0,0%
	Fiskeri	**4.939**	**7.439**	**-2.500**	**-33,6%**
3-6610-1	Projektmedel – Fiskeri	4.939	7.439	-2.500	-33,6%
	Levnedsmidler	**5.159**	**5.825**	**-666**	**-11,4%**
3-6810-1	Projektmedel – Levnedsmidler	5.159	5.825	-666	-11,4%

Vælfærds- og erhvervspolitik		Budsjett 2004	Budsjett 2003	Differanse +/-	Differanse %
	Næring og velferd	**146.388**	**149.639**	**-3.251**	**-2,2%**
	Arbetsmarknad och –miljö	**12.966**	**12.966**	**0**	**0,0%**
	Projektmedel	*10.216*	*10.216*	*0*	*0,0%*
4-4110-1	Prosjektmedel – Arbetsmarknad och miljø	6.666	7.022	-356	-5,1%
4-4120-2	Nordjobb	2.200	1.840	360	19,6%
4-4130-1	Informationsprojektet	1.350	1.354	-4	-0,3%
	Institutioner	*2.750*	*2.750*	*0*	*0,0%*
4-4180-3	Institut för vidareutb.inom arbetsmiljö (NIVA)	2.750	2.750	0	0,0%
	Social- och hälsovård	**41.422**	**41.422**	**0**	**0,0%**
	Projektmedel	*13.247*	*12.731*	*516*	*4,1%*
4-4310-1	Projekmedel – Social- och hälsovårdspolitik	4.404	4.505	-101	-2,2%
4-4320-1	Nordiska handikappolitiska rådet (NHR)	1.000	1.226	-226	-18,4%
4-4340-1	Nomesko og Nososko	1.656	1.686	-30	-
4-4620-1	Välfärdsforskning	6.187	5.314	873	16,4%
	Institutioner	*28.175*	*28.691*	*-516*	*-1,8%*
4-4380-3	Nordiska Läkemedelsnämnden (NLN)	0	0	0	-
4-4381-3	Nordiska Hälsovårdshögskolan (NHV) *	32.354	32.694	-340	-1,0%
4-4382-3	Institutt for odontologisk materialprøvning (Niom)	9.829	10.009	-180	-1,8%
4-4383-3	Nord. nämnden för alkohol- och drogforsk. (Nad)	2.626	2.674	-48	-1,8%

4-4384-3	Nord. samarbetsorgan för handikappfrågor (NSH)	7.133	7.264	-131	-1,8%
4-4385-3	Uddannelsescenter for døvblindepersonale (NUD)	6.999	7.127	-128	-1,8%
4-4386-3	Nord. utbild.program för social service (Nopus)	1.588	1.617	-29	-1,8%
	Jämställdhet	**8.427**	**8.427**	**0**	**0,0%**
4-4410-1	Projektmedel – Jämställdhet	3.954	2.954	1.000	33,9%
	Institutioner	*4.473*	*5.473*	*-1.000*	*-18,3%*
4-4480-3	Nordiskt institutt for kvinde og kønsforsk. (Nikk)	4.473	5.473	-1.000	-18,3%
	Narkotikasamarbejde	**1.500**	**1.431**	**69**	**4,8%**
4-4510-1	Projektmedel – Narkotikasamab.	1.500	1.431	69	4,8%
	Näring	**69.653**	**72.723**	**-3.070**	**-4,2%**
4-5110-1	Projektmedel – Näring	1.086	1.134	-48	-4,2%
	Institutioner	*68.567*	*71.589*	*-3.022*	*-4,2%*
4-5180-3	Nordisk Industrifond	57.478	60.011	-2.533	-4,2%
4-5181-3	Nordtest	11.089	11.578	-489	-4,2%
	Ekonomi och finanspolitik	**1.635**	**1.635**	**0**	**0,0%**
4-5210-1	Projektmedel – Ekonomi och finanspolitik	1.635	1.635	0	0,0%
	Bygg- og bolig	**873**	**873**	**0**	**0,0%**
4-5310-1	Projektmedel – Bygg och Bolig	873	873	0	0,0%
	Konsument	**8.415**	**8.915**	**-500**	**-5,6%**
4-6710-1	Projektmedel – Konsument	6.239	6.739	-500	-7,4%
4-6720-4	SVANEN – Nordisk miljömärkn.	2.176	2.176	0	0,0%
	Lagstiftning	**1.497**	**1.247**	**250**	**20,0%**
4-7110-1	Projektmedel – Lagstiftning	1.497	1.247	250	20,0%

Sekretariat og andre fellesaktiviteter		Budsjett 2004	Budsjett 2003	Differanse +/-	Differanse %
		110.689	**106.288**	**4.401**	**4,0%**
5-0180-3	Ministerrådets sekretariat (NMRS)	63.144	61.544	1.600	2,5%
5-0410-4	Föreningarna Nordens Förbund	2.943	2.943	0	0,0%
5-0425-4	Bidrag för Västnorden	2.670	2.670	0	0,0%
5-0430-1	Nordiskt statistiskt samarbete	1.751	1.721	30	1,7%
5-0435-1	Generalsekr. disponeringsreserv	577	577	0	0,0%
5-0445-1	Ministerrådets strat. initiativer	15.000	10.325	4.675	31,2%
5-0450-2	Stöd till frivillig sektorn	1.199	1.199	0	0,0%
5-0460-1	Holdbart Norden	3.895	4.445	-550	-14,1%
5-0461-1	Nordisk Sikkerhetspol. Forsk.prog.	0	1.599	-1.599	-
5-0462-1	Nordiskt forskningsprogram om Oceanografi	2.666	2.666	0	0,0%
5-1010-1	Informationsverksamhet	3.753	3.753	0	0,0%
5-1020-1	Informationsverksamhet utanför Norden	961	961	0	0,0%
5-1025-1	Norden i Fokus (info.vinduene)	4.800	4.800	0	0,0%
5-1030-1	Hallo Norden	3.886	3.641	245	6,3%
5-1040-1	Översättning och tolkning	1.066	1.066	0	0,0%
5-1050-2	Tjänstemannautbyte	1.883	1.883	0	0,0%
5-8030-1	Publikationsverksamheten	495	495	0	0,0%

Frivillige sektoren og andre mottakere som ikke er offentlige eller private virksomheter

Det er også i år udarbejdet en økonomisk redegørelse vedrørende samarbejdet med frivillig sektoren. Siden budgettet for 2003 er den økonomiske redegørelsen opdelt i 3 undergrupper med udgangspunkt i indholdet af samarbejdet med organisationer som hverken er offentlige eller private, herunder frivillige. Ministerrådets samarbejde med den frivillige sektor er baseret på at der foreligger ingen entydige formelle krav eller kriterier for at omfattes af begrebet frivillig sektor. Dette gælder specielt i forhold til hvad betegnes som en frivillig organisation. I denne sammenhæng er det valgt at lade støtteordninger, som både kan have enkelt personer/ikke formaliserede grupper samt frivillige organisationer som modtagere indgå i oversigten. Det afgørende i denne sammenhæng er en afgrænsning om modtagere af budgetmidlerne er offentlige og private virksomheder

Dette giver 3 kategorier som er lagt til grund for den økonomiske redegørelse:

1) Budgetmidler til direkte drift af frivillige organisationers virksomhed/aktiviteter
2) Budgetmidler hvor frivillige organisationer udfører et opdrag på vegne af NMR
3) Støtteordninger/stipendieprogrammer åbne for frivillige organisationer/enkeltpersoner/ikke-formaliserede grupper

I den følgende tabellen vises hvilke budgetposter med tilhørende økonomiske størrelser som indeholder midler i samsvar med ovennævnte kategori-inddeling. Det understreges at de økonomiske størrelser for hver enkelt budgetpost er en skønsmæssig vurdering, og derfor ikke er direkte budgetmæssigt bindende for budgetpostene. Vurderingerne udtrykker forventninger og er baseret på erfaringer fra tidligere år og de planer som foreligger indenfor de forskellige sektorer for 2004.

Budgetpost		Budget 2004	Budget 2003	Disp. 2002
Budgetmidler til direkte drift af frivillige organisasjoners virksomhet/aktiviteter				
1-2210-1	Nordisk idrettsamarbeid	1.229	1.229	1.229
1-2212-1	Nordiska ungdomskomittén	1.500	1.500	1.500
1-2214-1	Ledningsgrupp för nord. barn- och ungdomskultur	-	-	-
1-2220-2	Styringsgruppen for Nordisk kultur og mediesamarbejd	1.200	1.200	1.000
1-2255-3	Teater og Dans i Norden			774
1-2256-1	Nomus	789	789	400
1-2270-3	Nordens hus i Reykjavik	410	410	200
1-2272-3	Nordens hus på Færøyene	200	200	300
1-2274-3	Nordens Institutt på Åland	300	300	200
1-2277-3	Nordens Institutt på Grønland	200	200	200
1-2296-1	Kulturprojekter i utlandet	200	200	50
1-2234-1	Samisk samarbejd	4.071	4.071	3.983
2-2534-4	Nordisk Sommeruniversitet	1.112	1.112	1.088

Budgetpost		Budget 2004	Budget 2003	Disp. 2002
3-3310-1	Projektmedel – Miljø	1.500	1.500	1.500
3-6530-1	Nordisk handlingsplan om livsmedels-säkerhet	200	200	-
3-6610-1	Projektmedel – Fiskeri	0	0	210
4-4310-1	Projektmidler – Sosial og helsepolitikk	450	450	450
4-4410-1	Projektmidler – likestilling	200	200	200
4-6710-1	Projektmedel – Konsument	163	163	0
5-0410-4	Föreningarna Nordens Förbund	2.943	2.943	2.880
5-0435-1	Generalsekr. disponeringsreserv	175	175	175
SUM		16.842	16.842	16.339

Budgetmidler hvor frivillige organisasjoner utfører et opdrag på vegne af NMR				
1-2212-1	Nordiska ungdomskomittén	3.000	3.000	3.000
1-2214-1	Ledningsgrupp för nord. barn- och ungdomskultur	2.500	2.500	2.500
	Elevudveksling Vestnorden	0	178	174
2-2526-2	Nordplus-mini	0	613	579
4-4120-2	Nordjobb	2.200	1.840	2.529
4-6710-1	Projektmedel – Konsument	450	450	410
5-1025-1	Norden i Fokus (info.vinduene)	4.800	4.000	4.000
5-1030-1	Hallå Norden	2.000	2.000	2.000
SUM		14.950	14.581	15.192

Støtteordninger/stipendieprogrammer åpne for frivillige organisasjoner/enkeltpersoner/ ikke-formaliserte grupper				
1-2203-1	Strategiske kultursatsinger	1.000	1.000	1.000
1-2205-2	Nordisk Kulturfond	13.450	13.450	14.000
1-2212-1	Nordiska ungdomskomittén	3.000	3.000	2.500
1-2214-1	Ledningsgrupp för nord. barn- och ungdomskultur	2.500	2.500	2.500
1-2231-2	Sleipnir	2.699	2.699	2.612
1-2246-2	Skandinavisk kunstnerkollegium i Roma	809	809	809
1-2257-3	Nordisk Kultursenter Dalsåsen	800	800	700
1-2258-3	Nifca	900	900	700
1-2520-2	Fovu	1.400	1.400	1.300
1-2522-2	Nordplus voksen – projekter	5.600	5.600	5.600
2-2522-2	Nordplus voksen – elevstipendier	2.200	2.200	2.200

Budgetpost		Budget 2004	Budget 2003	Disp. 2002
1-2524-3	NFA	2.500	2.500	2.500
3-0820-2	Stipendieordninger	13.000	13.000	14.000
4-4384-3	Nordisk samarbetsorgan för handicapfrågor	1.700	1.700	1.700
5-0450-2	Stöd till frivillig sektorn	1.199	1.199	973
SUM		52.757	52.757	53.094
TOTALT		84.549	84.180	84.625

Indsatser for børn og unge

Den følgende tabel viser hvilke budgetposter som indeholder indsatser for børn og unge. Det understreges at de økonomiske størrelser for hver enkelt budgetpost er en skønsmæssig vurdering, og derfor ikke er direkte budgetmæssigt bindende for budgetpostene. Vurderingerne udtrykker forventninger og er baseret på erfaringer fra tidligere år og de planer som foreligger indenfor de forskellige sektorer for 2004.

Budgetpost		Budget 2004	Budget 2003	Disp. 2002
1-2203-1	Strategiske kultursatsinger	2.000	2.000	2.000
1-2205-2	Nordisk kulturfond	6.200	6.200	5.000
1-2210-1	Nordisk idrottsamarbete	1.229	1.229	1.203
1-2212-1	Nordisk Ungdomskomité	6.086	6.086	5.955
1-2214-1	Styringsgruppen (BUK)	5.926	6.026	5.896
1-2220-1	KM-gruppen	500	500	1.600
1-2230-1	Nordbok	500	500	500
1-2239-1	Den nordiske kulturarv (Musèkomitèen)	150	150	0
1-2255-3	Teater och Dans	400	400	400
1-2256-3	Nomus	1.500	1.500	1.500
1-2270-3	Nordens Hus i Reykjavík	500	500	500
1-2272-3	Nordens Hus på Færøerne	700	700	400
1-2274-3	Nordens Institut på Åland	100	100	350
1-2277-3	Nordens Institut på Grønland	500	500	500
1-2296-2	Kulturprojekter i udlandet	500	500	2.000
	Sum Kultur	26.791	26.891	27.804

Budgetpost		Budget 2004	Budget 2003	Disponert 2002
2-2510-1	NSS	4.500	4.500	5.061
2-2512-2	Nordplus-junior	18.136	10.220	9.783
2-2514-2	Elevudveksling Vestnorden	0	1.784	1.744
2-2516-2	Nordplus-mini	0	6.132	5.786
2-2542-2	Nordkurs	0	1.950	2.037
2-2543-1	Nordplus sprog	8.680	2.500	2.500
2-2548-3	Nifin	2.000	2.000	2.000
	Sum Utdanning og forskning	33.316	29.086	28.911
2-3310-2	Projektmedel – Miljø	0	1.000	0
	Sum Miljø	0	1.000	0
2-6530-2	Nordisk handlingsplan om livsmedels-säkerhet	600	600	450
	Sum jord- og skogbruk, fiskeri, levneds-midler	600	600	450
2-6610-2	Projektmidler- fiskeri	0	-	450
	Sum fiskeri	0	0	450
3-4310-2	Projektmidler helse & sosial	1.500	1.500	500
3-4620-2	Velferdsforskning	2.000	2.000	2.000
3-4384-3	NSH	1.500	1.500	1.500
3-4385-3	NUD	2.500	2.500	2.500
3-4386-3	Nopus	-	-	300
	Sum Helse og sosial	7.500	7.500	6.800
2-0830-2	Demokrati- och medborgarpolitik	3.300	3.300	2.500
	Sum Nærområdeprogrammet	3.300	3.300	2.500
5-1025-1	Norden i Fokus (info.vinduene)	600	600	0
	Sum Sekretariat og andre fellesaktiviteter	600	600	0
SUM BARN & UNGE SATSINGER I NMR		72.107	68.977	66.915

Minsterrådets samlede nærområdeaktiviteter

Ministerrådets nærområdeaktiviteter finansieres dels over sektorernes egne budgetmidler og nærområdeprogrammet. De procent andele som angives for de enkelte sektorer for 2004 og 2003 er en skønsmæssig vurdering af de økonomiske midler som forventes at blive brugt til nærområdeaktiviteter, finansierede af sektorernes egne budgetmidler. Dette viser en mindre reduktion fra 2003 til 2004 i de samlede nærområdeaktiviteter. Når det gælder resultaterne for 2002, er dette baseret på registrering af den enkelte projektbevilling på bevillingstidspunktet, samt rapportering fra institutioner, samarbejdsorganer og støtteordninger i forbindelse med deres års rapportering for 2002.

2003- prisnivå, TDKK	Budget 2004		Budget 2003		Resultat 2002	
	%-andel	Beløb	%-andel	Beløb	%-andel	beløb
Kultursamarbejdet	8%	12.112	8%	11.851	7%	10.313
Utbildning och forskning	6%	12.254	6%	11.643	6%	11.871
IT-ministerråd	0%	0	0%	0	0%	0
Nærområderne	100%	85.951	100%	85.951	100%	83.695
Energi	60%	4.296	60%	3.696	60%	3.681
Miljö	30%	11.241	40%	15.788	25%	9.601
Ekonomi	15%	245	15%	245	30%	461
Regionalpolitik	15%	4.307	10%	2.921	17%	4.950
Transport	10%	104	20%	209	6%	61
Jord- og skogbruk, fiskeri og levnedsmidler	6%	2.230	8%	2.973	6%	2.171
Arbetsmarknad och -miljö	2%	259	9%	648	2%	256
Social- och hälsovård	0%	0	0%	0	3%	1.166
Jämställdhet	5%	421	6%	506	10%	798
Narkotikasamarbejde	60%	900	35%	501	43%	510
Näring	2%	1.393	5%	3.636	1%	696
Bygg- og bolig	3%	26	5%	87	2%	15
Konsument	10%	842	10%	892	1%	85
Lagstiftning	10%	150	20%	249	12%	122
Sekretariat og andre felles aktiviteter	7%	7.748	8%	8.503	8%	8.394
TOTALT	17,8%	144.479	19,2%	150.299	17,6%	138.846

Forskningsindsatser

På forskningsområdet præges den internationale udvikling af stigende investeringer i forskning, der skal sikre fortsat udvikling af det kundskabsbaserede samfund. Det resulterer i øget konkurrence mellem universiteter, forskningsinstitutioner og forskningsbaserede virksomheder om ressourcer og om at ansætte de bedste studerende, forskere og andre medarbejdere. På europæisk plan vurderes mulighederne for at udbygge et europæisk forskningsforum (European Research Area) og Norden står over for den samme udfordring, at udvikle regionens samlede forskningspotentiale.

Det nordiske samarbejde om forskning og forskeruddannelse bør derfor være udadrettet og bidrage til at styrke nordiske forskeres internationale position. Det kunne fremme Nordens konkurrenceevne på langt sigt at opbygge internationalt kendte center for fremragende forskning (Centres of Excellence) som kan tiltrække gode internationale forskære. Dette samarbejdsform bliver nu brugt af Nordisk Samarbejdsnævn for Naturvidenskab (NOS-N), Nordisk Samarbejdsnævn for Medicin (NOS-N) og Nordisk Samarbejdsnævn for Humaniora og Samfundsvidenskab (NOS-H/S) der har startet pilotprojekter med nordiske centres of Excellence.

Det nordiske forskningsbudget

Det nordiske forsknings- og udviklingssamarbejde (FoU) har et budget på ca. 200 MDKK hvilket udgør under 1% af de samlede nationale forskningsmidler i Norden. Ministerrådets forskningssatsninger må derfor hovedsagelig bidrage til afprøvning af nye koncepter og stimulering af specifikt nordiske aktiviteter, der må samordnes og koordineres med nationale prioriteringer. Nordisk Ministerråds FoU indsats fordeler sig på tre typer af virksomhed:

- nordiske forskningsinstitutioner
- fonde og stipendieordninger (Nordisk Forskeruddannelsesakademi, NorFA).
- tidsbegrænsede forskningsprogrammer

Nordisk Forskningspolitisk råd (FPR) har ansvar for at rådgive om og initiere nye ideer til forskningssamarbejde. Retningslinier for arbejdet er givet i Nordisk forskningspolitisk strategi, der blev vedtaget i 1999. I tillæg har FPR i rapporten: "Norden – en arena för framstående forskning, 2000" givet en analyse af de fremtidige udfordringer.

Forskningsprogrammer 2002-2008 i TDKK

Forskningsprogrammer	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Nettverk for Folkloristikk	1.090							
Arktisk forskning	6.255	6.386	6.132					
Velferdsforskning	4.063	4.301	5.314	6.187	6.187	3.000		
Kjønn og vold	3.649	3.726	3.808	3.808				
Språkteknologi	4.875	4.977	5.086	5.086				
Epidemiologi		1.500	3.066	3.066	3.066	3.066	3.066	
Sikkerhedsforskning	1.533	1.565	1.599					
Vestnordisk Oceanklima	2.555	2.609	2.666	2.666	2.666			
Spidsforskningsenheder, global forandring (NOS –N)		3.063	3.130	3.130	3.130			
Molekylær medicin (NOS-M)				2.950	2.950	2.950	2.950	2.950
Forskerskoler (NOS-H/S)				3.150	3.150	3.150	3.150	3.150
Nye aktiviteter					8.851	17.834	20.834	23.900
Total	24.020	28.127	30.801	30.043	30.000	30.000	30.000	30.000

Oversigt over igangværende og foreslåede forskningsprogrammer for perioden 2002-2008 i TDKK i løbende priser for 2002 – 2003 og 2003-priser for perioden 2004-2008. Planlægningsrammerne for 2004-2008 er udarbejdet under forudsætning af at NMR's budgetramme for 2004 videreføres i de kommende år.

Nordiske forskningsinstitutioner

De nordiske forskningsinstitutioner er institutioner, der er højt specialiserede på fagområder, hvor de nordiske lande har en fordel i at samarbejde. Af Ministerrådets 33 institutioner anvender 14 institutioner mere end 50 % af sit budget på forskning og innovation, mens yderligere 6 institutioner anvender mellem 10 og 50 % af budgettet på forskning. Som eksempel på rene forskningsinstitutioner kan nævnes: Nordisk Institut for Asienstudier (NIAS), Nordisk institut for Sjørett og Nordisk institut for Teoretisk Fysik (Nordita).

Nordisk Forskeruddannelsesakademi (NorFA)

Nordisk Forskeruddannelsesakademi (NorFA) har ansvar for at udvikle og administrere samarbejdsaktiviteter og støtteordninger med hovedvægt på forskeruddannelse og forskermobilitet.

Forskningsprogrammer

De nordiske forskningsprogrammer iværksættes på højt prioriterede områder, hvor de nordiske lande har speciel ekspertise og interesse. De nordiske forskningsprogrammer skal blandt andet bidrage til at:

- fremme dannelse af netværk og forskermobilitet samt at sikre en kritisk masse
- sikre en effektiv udnyttelse af nordiske ressourcer
- fremme arbejdsdeling og specialisering i Norden
- fremme nordisk deltagelse i europæisk og internationalt FoU samarbejde

Det samlede budget for medfinansiering af forskningsprogrammerne er på 30.043 tDKK i 2004, se tabel på foregående side.

Målet med programmet nordiske Centres of Excellence er at styrke forskningen og forskeruddannelsen på udvalgte områder og bidrage til at synliggøre nordisk forskning internationalt

Budgetposter hvor fælles informationsaktiviteter er en væsentlig del

En betydelig andel af Ministerrådets budget anvendes til informationsaktiviteter i forskellige former dvs. udgivelser af tidsskrifter/rapporter, seminarer/konferenser, pressemøder og hjemmeside med daglige nyheder. Disse aktiviteter har forskellige formål. Det kan være information om projekter og resultater opnået igennem det nordiske samarbejdet, men også information om det nordiske samarbejdet som sådan.

Ministerrådssekretariatet har fælles informationsafdeling sammen med Nordisk Råds sekretariat. Denne afdeling samfinansieres af de to parter. NMR finansierer 60% af udgifterne vedrørende afdelingen.

Følgende er en sammenstilling af forskellige informationsaktiviteter med selvstendige budgetposter i budgettet for 2003. Dette drejer sig i første række om aktiviteter som er fælles for hele Ministerrådet. Samtidig må det understryges at en betydelig del af informationsaktiviteterne finansieres direkte over de enkelte sektorers budgetposter og af de nordiske institutioner. Dette fremgår ikke af oversigten, blandt andet fordi resurser til information ofte er en integreret del i den ordinære virksomheden.

2003-priser tDKK		Budget 2004	Budget 2003	Difference +/-	%
3-0810-3	Informations- og kontaktvirksomhed. [1]	14.193	14.000	193	1,3%
5-0410-4	Foreningerne Nordens Forbund [2]	2.943	2.943	0	0,0%
5-1010-1	Informationsvirksomhed [3]	3.753	3.753	0	0,0%
5-1020-1	Informationsvirksomhed udenfor Norden	963	963	0	0,0%
5-1025-1	Norden i Fokus	4.800	4.800	0	0,0%
5-1030-1	Hallo Norden [4]	3.886	3.641	245	6,7%
5-8030-1	Publikationsvirksomheden [5]	495	495	0	0,0%
Tilsammen		31.033	30.595	438	1,4%

1) Informationskontorerne i Baltikum og St. Petersborg har også opgaver vedrørende styring af projekter på vegne af sekretariatet i København.

2) Bidrager med finansiering af Foreningen Nordens Forbunds driftsudgifter og de regionale informationskontorerne i de nordiske lande samt informationspunktet i Sydslesvig.

3) Budgetposten finansierer NMRs andel af informationsafdelingen, mens personaleudgifterne vedrørende NMRS sin andel finansieres over budgetpost 5-0180-3 Ministerrådets sekretariat. I sekretariatsbudgettet for 2003 forventes disse udgifterne til at blive 5,96 MDKK.

4) Hallo Norden er en informationstelefon hvor de nordiske borgere kan få oplysninger om lover/regler og rettigheder ved f.eks. flytning fra et nordisk land til et andet. Dette er baseret på de konventioner som er indgået mellem landene på forskellige samfundsområder.

5) Publikationsvirksomheden finansieres i første række af sektorerne ved køb af tjenester samt salg af publikationer samt direkte bidrag fra NMR og Nordisk Råd.

Kultursamarbejdet

Kulturministrene lægger afgørende vægt på at sikre fornyelsen, fleksibiliteten og effektiviteten i det nordiske kultursamarbejde. Et af redskaberne hertil er bevillingen til strategiske kultursatsninger, hvis anvendelsesområde eller tema besluttes i dialog med Nordisk Råd og kultursektorens institutioner m.fl.

Til og med 2003 har de strategiske satsninger i høj grad koncentreret sig om det multikulturelle samfund i Norden, og i overensstemmelse med prioriteringerne i bl.a. Ny Nordisk Dagsorden, Nordisk Råds budgetrekommandation og de senere års formandskabsprogrammer rettes fokus nu mod projekter vedrørende nordisk digital indholdsproduktion.

Behovet for overvejelser om en mere gennemgribende vurdering af det nordiske kultursamarbejde har fundet udtryk i flere af Nordisk Råds rekommandationer, herunder rek. 12/2001 om øget transparens i støtteordningerne og rek. 27/2002, i hvilken Ministerrådet opfordres til at føre en diskussion om principperne for den fremtidige nordiske kulturpolitik og skabe grundlag for en diskussion med Nordisk Råd.

Arbejdet er indledt med en gennemgang og analyse af kultursamarbejdet som et første skridt i arbejdet med udarbejdelsen af en ny kulturhandlingsplan til afløsning af "Nordisk kultursamarbejde ved årtusindskiftet".

Nordisk Kulturfond

Den stora spännvidd som fondens bidragsverksamhet inrymmer gör fonden till ett viktigt drivhjul i det nordiska kultursamarbetet. Inte minst med tanke på att kulturlivet blir allt mer gränsöverskridande mellan olika konstformer och samhällsområden. Samtidigt medför den stora spännvidden av ansökningar att fondens bidragsverksamhet överlappar med andra stödordningar inom kulturområdet. Ett faktum som emellanåt har diskuterats i fonden, Nordiska rådet och ministerrådet.

För att göra fonden mer tillgänglig för frivilligsektorn, vilket är ett starkt önskemål från Nordiska rådet, har fonden från och med år 2003 utökat antalet ansökningstillfällen från två till sex för mindre ansökningar. Vilka administrativa konsekvenser detta får för fondens styrelse och sekretariat kommer att utvärderas under år 2004.

Under år 2002 utdelade fonden ca 26,5 milj. DKK. Fondens bidrag genererar uppskattningsvis 3–4 gånger ytterligare projektmedel från andra finansiärer. Detta innebär således att fondens bidrag under år 2002 med all sannolikhet genererade ytterligare ca 75 milj. DKK till nordiska kulturprojekt.

Børn og unge

Børn og unge er højt prioriteret inden for alle sektorer.

Ministerrådet ønsker at give børn og unge i Norden kendskab til og interesse for vores nordiske kulturer, baseret på demokrati og andre fælles værdier, og derved også styrke de unges muligheder for at deltage aktivt i udviklingen af samfundet. Dette mål understreges både i Nordisk Ministerråds strategidokument "Nordisk kultursamarbejde ved årtusindskiftet" og i den tværsektorielle handlingsplan for nordisk børne- og ungdomspolitisk samarbejde "Norden inn i et nyt årtusen" fra 2001. Handlingsplanen er en overordnet ramme for samarbejdet på det børne- og ungdomspolitiske område, mens hver enkelt sektor har ansvaret for at udforme hver sin sektorspecifikke plan for, hvordan intentionerne i den overordnede, fælles handlingsplan kan omsættes til konkrete aktiviteter.

Med udgangspunkt i den tværsektorielle handlingsplan vedtog kulturministrene i 2002 en handlingsplan for børne- og ungdomskulturområdet 2002-2006 med titlen "Det unge Norden – fællesskab og mangfoldighed". Denne plan bygger videre på erfaringerne fra handlingsplanen "Ett kommande Norden" fra 1996-2000.

Formålet med den nye kulturhandlingsplan er at styrke børn og unges deltagelse i det nordiske kultursamarbejde i 2002-2006 ved at sætte særligt fokus på:

- børn og unges mulighed for at deltage aktivt og skabe deres egne kulturudtryk
- etablering af mødepladser for børn, fagfolk og kunstnere fra alle de nordiske lande
- at inddrage skolen som en mere aktiv kulturarena, fordi den spiller så central en rolle i
- alle børns hverdag
- børns mulighed for at bruge de nye medier, blandt andet til at skabe nye
- udtryksformer
- ligestilling
- kunst- og kulturlivets betydning, rolle og ansvar for børnekulturen
- sprogforståelse og nordisk identitet
- det flerkulturelle samfund
- indsatser mod fremmedfjendtlighed
- globalisering og internationalisering

Planen tager udgangspunkt i et udvidet og bredt kulturbegreb, som fokuserer både på den kultur, børn og unge selv skaber, og på den kultur, som voksne skaber til børn og unge. Dertil kommer aktiviteter for og med børn og unge, som stimulerer dem til og giver dem bedre mulighed for at skabe og gennemføre deres egne kulturaktiviteter

Planen sætter ikke kun fokus på de klassiske kulturområder, men også på børne- og ungdomsarbejdet inden for idrætten og de frivillige foreninger og organisationer på kulturområdet.

I realiseringen af planen er det desuden vigtigt, at børn og unge får medbestemmelse og deltager aktivt i arbejdet med at planlægge og gennemføre projekterne.

At udvikle og formidle kundskaben om børn og unges kulturudtryk til de voksne, som arbejder med børn og unge, er også et centralt indsatsområde.

Medier

Nordisk Ministerråd arbejder for et nordisk samarbejde på det mediepolitiske område i Norden såvel som i forhold til internationale organer og institutioner. Samarbejdet består først og fremmest i at varetage informationsformidling og erfaringsudveksling omkring medieudviklingen i Norden og internationalt, samt gennemføre fællesnordiske initiativer på områderne film og medier, såsom støtte til samarbejdsorganer, samarbejdsprojekter, udredninger, seminarier, konferencer m.m. Målet er at styrke og udvikle det nordiske samarbejde på film- og medieområdet. Dette gælder også i forhold til EU, idet mange af spørgsmålene på området for film og medier i de nordiske lande også er aktuelle spørgsmål, som behandles i EU-sammenhæng; hensigten er blandt andet at øge de nordiske landes muligheder for at påvirke mediespørgsmål, som er aktuelle på EU's dagsorden.

Arbejdet sker indenfor rammerne af dokumentet (sektorstrategier/handlingsplaner) for kulturområdet. På medieområdet er et af de strategiske satsningsområder endvidere digital indholdsproduktion, som det fremføres i Nordisk Råds og ministerrådets rapport Ny Nordisk Dagordning, aktuelt for de kommende års nordiske samarbejde. Det drejer sig især om følgende spørgsmål; nye digitale medier og Nordens konkurrencemuligheder i den digitale indholdsproduktion, ophavsretlige spørgsmål gældende nye medier samt konsekvenserne af konvergensudviklingen mellem medie-, tele- og IT-sektorerne for nordisk medie- og kulturudbud. Film- og medieområdet arbejder videre indenfor rammerne af Nordisk Råds rekommandationer samt det årlige nordiske formandskabsprogram, hvorved et særligt formandskabsprogram for medieområdet tillige med en årlig handlingsplan tages op af ministerrådets rådgivende organ i kultur- og mediepolitiske spørgsmål: Styringsgruppen for Nordisk Kultur- og Medie-samarbejde.

Området for film og medier har således følgende prioriteringsområder fremover: public service virksomhed i de nordiske lande, spørgsmålet om nabo-TV, digitalisering og mediekonvergens, multi-/interaktive og nye medier, digital indholdsproduktion – herunder evt. etablering af en nordisk fond for nye medier, ophavsretslige spørgsmål vedr. nye medier, evt. etablering af en nordisk filmpris, samt børn og unge som målgruppe.

Kunstområdet

Det nordiska samarbetet inom konstområdet har som mål att resultaten av det konstnärliga skapandet i hela Norden lyfts fram och att det konstnärliga utbytet mellan de nordiska länderna främjas. Genom konsten och kulturen kommer människans kreativa förmåga och behov av att kommunicera till uttryck. Ministerrådet arbetar för att konstnärer, konsten och den nordiska publiken skall mötas. Genom detta förstärks och förnyas den nordiska gemenskapen.

Det genomförs nu en genomgång av konstområdets olika samarbetsorgan - kommittéer, styrgrupper och institutioner. Det finns en bred enighet om nödvändigheten av effektivare arbetsformer och av att anpassa verksamheten till de nordiska ländernas behov och önskemål. Inte minst viktigt är att det nordiska samarbetet i högre grad blir lyhört för aktuella tendenser inom området.

Ett nytt mål- och resultatstyrningskontrakt för Nordiskt institut för samtidskonst – Nifca skall börja gälla från och med år 2004. Nordiska litteratur- och bibliotekskommittén – Nordbok har sedan den 1 januari 2003 sitt sekretariat hos ABM-utvikling i Norge. Nordiska musikkommittén – Nomus står inför en omförhandling av sitt förvaltningskontrakt och Nordiskt center for scenkonst NordScen (som fram till våren 2003 hette Teater & Dans i Norden) har genomfört förändringar i sin verksamhet tillföljd av det kontrakt som upprättades år 2002, något som bl.a. avspeglas i en ny intern verksamhetsplan.

Det eftersträvas en bättre samordning och samarbete mellan de olika samarbetsorganen inom konst-, kultur och mediaområdet, men även tvärsektoriellt. Målsättningar och krav skall göras tydligare och mer relevanta. Digital förmedling, minoritetskulturer och barn- och unga är prioriterade områden.

De nordiske kulturhuse

De fire nordiske kulturhuse og institutter i Island, Færøerne, Grønland og Åland udvikler og styrker netværket og samarbejdet om kulturprojekter, herunder også samarbejdet med Norden i Fokus og styringsgruppen vedr. kulturprojekter uden for Norden. Børn og unge samt udvikling af informationsindsatsen er fortsat højt prioriterede områder.

Kulturprojekter uden for Norden

Våren 2003 avslutas projektet med utställningen Vikings – The North Atlantic Saga. Utställningen har under åren 2000- 2003 turnerat i Nordamerika och setts av ca 5 miljoner museibesökare.

Under åren 2001–2002 har kulturprojekten utvecklat sitt samarbete med de nordiska samarbetsorganen inom kultursektorn. I Network North – kulturprojekt med Skottland, Irland och Nordirland – har en stor del av programmen och projekten planerats och implementerats av de norsdiska samarbetsorganen såsom Nordiskt institut för samtidskonst/Nifca, Nordiska Musikkommittén/Nomus, Nordisk Center for Scenkonst/NordScen, Nordisk folkmusikkommitté, Nordens Hus på Färöarna. Samarbetet har lett till ökad ömsesidig information, samordning av internationella framstöt och synergieffekter. Network North har inneburit mer än 60 projekt under år 2002.

Huvudprojektet år 2003 är en stor nordisk designutställning med titeln Scandinavian Design-Beyond the Myth. Utställningen visas först i Berlin i november 2003 och under åren 2004- 2005 kommer den att visas i följande städer i Europa: Riga, Prag, Budapest, Milano, Gent, Glasgow, Göteborg, Köpenhamn, Oslo. År 2006 kommer utställningen att visas i New York och i Ottawa.

Under år 2003 inleds ett projekt med kulturutbyte med Balkan, som i detta avseende avser

Ex- Jugoslavien minus Slovenien och plus Albanien. Målet med projektets första fas är att få till stånd ett samarbete mellan nordiska konsthögskolor och konsthögskolor i Balkan, för att under år 2004 utvidga projektet till olika former av samtida kultur.

Det multikulturelle samfund

Målet for indsatsen på dette område er at alle - uanset etnisk eller kulturel baggrund - gives mulighed for deltagelse i de nordiske samfund, herunder også i kulturlivet. Kulturel mangfoldighed indebærer, at de mange kulturer i Norden får mulighed for deltagelse og levering af bidrag til udviklingen af nye kulturelle og kunstneriske udtryk.

Kulturministrene har valgt at fokusere en del af den strategiske kultursatsningspulje for 2003 på temaet "det multikulturelle samfund i Norden, herunder de nordiske urbefolkninger".

Takket være midler fra blandt andet den strategiske kultursatsningpulje har en række projekter kunnet igangsættes i samarbejde med institutioner i de nordiske lande. Disse satsninger vil have betydning fremover og afspejle sig i et større antal aktiviteter på kulturområdet i 2004. Her kan nævnes projekterne Det Nya Norden – som bl.a. omfatter kunstudstillninger i regi af Nordisk Institutet for Samtidskunst/Nifca samt Plads ved Bordet – vedrørende scenekunstnere med minoritetsbaggrund i regi af NordScen (det tidligere Teater og Dans i Norden). Nordbok og Nordisk Museumskomité gennemfører et projekt som tilbyder kompetenceudvikling inden for det flerkulturelle område til ansatte ved biblioteker, museer og arkiver. Nomus gennemfører et projekt, som handler om, at aktivt at inddrage professionelle musikere med udenlandsk baggrund i musikundervisningen i de nordiske lande.

På området for Film og medier prioriteres Det flerkulturelle samfund af styregruppen for Nordisk Kultur- og Mediesamarbejde (KM-gruppen) qua støtte til diverse projekter. Med projektet "Den etniske redaksjon", om integration af andengenerations indvandrere i mediernes redaktioner, bidrager Nordisk Journalist Center fortsat til at sætte dagsordenen for nordisk mediadebat af det flerkulturelle samfund. Dette projekt gennemførtes med en bevilling den 'kulturpolitiske pulje'.

Det kan også nævnes, at der er vedtaget en ny kulturhandlingsplan for børne- og ungdomskultur for 2002-2006, hvor det flerkulturelle er en af hovedsatsningerne.

Før opstart af kulturprojektet Network North, som har til formål at udveksle kulturaspekter med de britiske øer med fokus på Skotland, Irland og Nordirland samt England, bestilte Kulturprojekter i udlandet en undersøgelse af, hvordan kunst- og kulturområder er blevet integreret i skole- og fritidsarbejdet i Birminghams skole- og fritidsforvaltninger. En redegørelse med titlen "Can cultural initiatives aid the integrative process in a multicultural society ?", som ser på forholdene i Birmingham, har stået til rådighed for alle, som deltager i planlægningen og implementeringen af projekter inden for Network North.

Network North afsluttes i år 2003 og erfaringerne i at samarbejde med de britiske øer og og kulturinstitutionerne dér vil blive videreført i det nordiske samarbejde.

Budgetudviklingen: Kultursamarbejdet				
tDKK	2004	2003	2002	Ændring 03-04
	03-priser	03-priser	02-priser	Pct.
Budget	151.397	151.397	147.330	0,0

Sektorens budgetposter

Generelle kulturindsatser

1-2203-1 Strategiske kultursatsninger					
Valuta	Budsjett 04	Budsjett 03	Budsjett 02	Disp02/Bud.02	Bud.disp.av
Dkk	6.621.000	6.621.000	6.840.000	100 %	MR-K/EK-K

Formål

Formålet med budgetposten, der blev indført i 2001, er bl.a. at give kulturministrene et økonomisk råderum og direkte indflydelse på beslutninger om strategiske og betydningsfulde projekter og at sikre mulighed for hurtig respons på politisk interessante initiativer.
Af bevillingen kan afholdes udgifter til kultursektorens formandsmøde og uforudsigelige, mindre udgifter i tilknytning til virksomheden.

Prioriteringer i 2004

Bevillingen anvendes til en fortsættelse af satsningen på "Nordisk digital indholdsproduktion".
Ved fordelingen af bevillingen prioriteres projekter eller samarbejdsområder, som i væsentlig grad opfylder følgende kriterier:

- Tværsektoriel karakter
- Kort tidsramme
- Samarbejdsorganets medfinansiering
- Større projekt end hvad normalt er muligt.

De selvstyrende områders særlige stilling tages i betragtning ved vurderingen.
Under budgetprocessen føres en dialog med kultursektorens samarbejdsorganer. Resultatet af dialogen udgør sammen med Nordisk Råds synspunkter i budgetrekommandationen udgangspunktet for prioriteringen.

Resultater i 2002

Etnisk festival i Narsarsuaq – festival og workshops (Nord. Inst. på Grönland)
Det Nya Norden – bl.a. konstutställningar (Nord. Inst. för Samtidskonst/Nifca)
Proj. vedr. integration af minoritetskulturers musik (Nord. Mus.kom. Nomus)
Plads ved Bordet – scenkonstnärer med minoritetsbakgrund (NordScen)
Udvikling af multikulturel kompetens hos medarbetare vid kulturinstitutioner (Nordbok och Museikommittéen)
Nya Litterära Landskap – författare med minoritetsbakgrund (Nordbok)
Den etniske redaktion – journalister med etnisk minoritetsbakgrund (Nordisk Journalistcenter)
Vitt oljud – Nordiskt mörker – bekæmpelse af racisme i ungdomskulturen (Statens Historiska Museum, Stockholm).
Det unge Norden – fællesskab og kulturel mangfoldighed, bl.a. kulturmønstring og konference i Oslo (Nordisk Ungdomskommite/BUK).

1-2205-2 Nordisk Kulturfond					
Valuta	Budsjett 04	Budsjett 03	Budsjett 02	Disp. -02/Bud. -02	Bud.disp.av
Dkk	29.101.000	29.101.000	26.555.000	100%	Fondstyret

Formål

Nordiska Kulturfondens syfte är att främja det kulturella samarbetet mellan de nordiska länderna genom att bevilja bidrag till samarbetsprojekt inom allmänkultur, konst, utbildning och forskning. Fondens verksamhet baserar sig på ett särskilt avtal mellan de nordiska länderna, vilket ingicks år 1966. Prioriterade områden är bland annat projekt för och med barn och ungdomar, projekt som främjar nordisk språkförståelse, projekt som befrämjar användningen av nya medier samt projekt som syftar till att minska främlingshat och rasism. Härtill prioriteras projekt som initieras av frivilligsektorn, tvärsektoriella projekt och projekt som genomförs utanför huvudstadsregionerna.

Prioriteringar i 2004

Fonden har sedan år 2000 etablerat ett närmare samarbete med de bilaterala fonderna i Norden, vilka i ett samlat perspektiv är att ses som viktiga aktörer i det nordiska samarbetet. Det kan dock konstateras att fonderna är av varierande storlek vad gäller fondkapital och därmed även utdelningsvolym. Konsekvenserna av detta är att det bilaterala kulturutbytet mellan vissa nordiska länder, i synnerhet med Island, sker i en mycket skev omfattning.

Detta skall ses mot att Nordiska kulturfonden än i dag tillämpar principen att tre nordiska länder/områden skall vara berörda i ett projekt för att beviljas ett bidrag. Principen är en kvarlevnad sedan fonden bildades år 1966. I revideringen av fondens överenskommelse år 1975, med anledning av kulturavtalet, togs dock "trelandsregeln" bort. Motiveringen var att formuleringen "nordiska projekt" är ett tillräckligt avgränsningskriterium för fondens bidragsverksamhet. Fonden kommer under år 2003 att diskutera hur detta avgränsnings-kriterium kan få en mer flexibel och tidsenlig tillämpning än vad som förekommer i dag. Detta sett mot att gränsdragningen/arbetsfördelningen mellan det bilaterala och multilate-rala kulturutbytet i Norden i dag inte är lika given som för 30 år sedan. Fondens diskussion kan eventuellt från och med år 2004 få konsekvenser i fondens bidragsverksamhet gällande såväl antalet som inriktningen av ansökningarna.

Resultater i 2002

Under år 2002 inkom totalt 850 ansökningar, varav 192 av olika orsaker var ogiltiga. Av de giltiga 658 ansökningarna beviljades 239 projekt. De giltiga ansökningarna uppgick till totalt ca 140 milj. DKK och fondens beviljning motsvarade totalt 26 588 milj. DKK, vilket är ca 91 % av anslaget från ministerrådet. Fondens minsta bidrag var på 15 000 DKK och största på 450 000 DKK. De administrativa kostnaderna uppgick till 18,2 % av den totala budgetomslutningen. I det sammanhanget skall dock beaktas att fonden år 2002 hade särskilda engångskostnader för att upprätta ett eget sekretariat. Möjligheten att söka om medel från fonden utannonserades två gånger i 24 dagstidningar runt om i Norden.

Børn og unge

1-2210-1 Nordisk Idrætssamarbejde					
Valuta	Budsjett 04	Budsjett 03	Budsjett 02	Disp. -02/Bud. -02	Bud.disp.av
Dkk	1.229.000	1.229.000	1.203.000	86 %	MR-K/EK-K

Formål

Hovedformålet med bevillingen er at støtte idrætssamarbejdet mellem Grønland, Island og Færøerne, samt mellem de vestnordiske lande på den ene side og det øvrige Norden på den anden side ved at lette børn og unges deltagelse i idrætsstævner og -arrangementer.

Prioriteringer i 2004

Indsatser for børn og unge, indsatser for at fremme kvinders stilling indenfor idrætslivet og handicappedes integration i idrætsorganisationerne er et prioriteret område. Bevillingen bruges hovedsageligt til at sikre vestnordisk deltagelse i større idrætsbegivenheder i Norden i overensstemmelse med nævnte prioritering. Der fortsættes med at prioritere indsatser for børn og unge og deres deltagelse i idrætsorganisationerne og nordiske idrætsarrangementer.
Sekretariatsfunktionen varetages af de nationale rigsidrætsforbund i henholdsvis Grønland, Island og Færøerne som har forpligtet sig til at stå for administrationsudgifterne.
Ministerrådssekretariatet administrerer den lille del af budgetposten, som går til nordisk skoleidræt og samisk idrætssamarbejde.

Resultater i 2002

Nordisk Fælleskomité (Rigsidrætsforbundenes samarbejdsorgan) har besluttet at prioritere indsatser for børn og unge, indsatser for at fremme kvinders stilling indenfor idrætslivet og handicappedes integration i almene idrætsorganisationer. Nordisk skoleidræt og samiske idrætsforeningers børne- og ungdomsarbejde blev støttet med henholdsvis 100 og 50 TDKK. Den resterende bevilling blev fordelt på følgende måde: Island 50 %, Grønland 22 % og Færøerne 28 %.

Udgifter til aktivitetsstyring/administration: 0

1-2212-1 Nordisk Ungdomskomité, NUK					
Valuta	Budsjett 04	Budsjett 03	Budsjett 02	Disp. -02/Bud. -02	Bud.disp.av
Dkk	6.086.000	6.086.000	5.955.000	96 %	Komitéen

Formål

Nordisk Ungdomskomité er Ministerrådets rådgivende og koordinerende organ i nordiske og internationale ungdomspolitiske spørgsmål, og skal virke for at øge kendskabet til og forståelsen for kulturelle, politiske og sociale spørgsmål blandt børn og unge i de nordiske lande samt fremme samarbejdet på området i international sammenhæng. Komitéens virksomhedsområde omfatter alle Ministerrådets sektorer. Komitéen har ansvar for fordeling af projekt og organisationsstøtte til nordiske ungdomsorganisationer og nordiske ungdomsgrupper.

Prioriteringer i 2004

Implementeringen af den tværsektorielle handlingsplan "Norden inn i et nytt årtusen" er fortsat ungdomskomitéens hovedopgave. Der vil blive arbejdet på at øge børn og unges deltagelse i nordisk samarbejde inden for alle sektorer.
Ca. 60 % af komiteens midler går til støtteordningen. For at give mere tid til arbejdet med gennemførelsen af handlingsplanen vil administrationen af støtteordningen blive udliciteret fra 2004.
Der vil blive arbejdet på at forbedre information til børn og unge om Nordisk Ungdomskomitéens arbejde og muligheder i det nordiske samarbejde, især for at inddrage unge nyboere i nordiske aktiviteter.

Der vil fortsat være fokus på samarbejdet med Nærområderne, Østersøsamarbejdet og i Europarådet/EU.

Af bevillingen planlægges 550 TDKK anvendt til aktivitetsstyring/ administration. Sekretariatsfunktionen varetages af Ministerrådets sekretariat.

Resultater i 2002

Ungdomskomitéen arbejdede under det norske formandskab meget med børns og unges deltagelse og indflydelse i demokratiprocessen og med det multikulturelle Norden. Den nye tværsektorielle handlingsplan spillede en vigtig rolle i komitéens arbejde og komitéen brugte en del midler på egne projekter. I 2002 blev der bevilget organisationsstøtte til 23 organisationer og projektstøtte til 36 projekter.
Koordineringen af nordisk ungdomsforskning var fortsat en vigtig opgave. I 2003 gennemfører NUK en evaluering af denne koordinering. Resultatet heraf skal danne grundlag for NUK's eventuelle fortsatte engagement på dette felt.

Utgifter til aktivitetsstyring/administrasjon 468 TDKK

1-2214-1 Styringsgruppen for Nordisk Børne- og Ungdomskultur, BUK					
Valuta	Budsjett 04	Budsjett 03	Budsjett 02	Disp. -02/Bud. -02	Bud.disp.av
Dkk	5.926.000	6.026.000	5.896.000	100 %	Styr. gruppen

Formål

Styringsgruppen for Nordisk Børne- og Ungdomskultur er Ministerrådets rådgivende, koordinerende og initierede organ i nordiske og internationale børne- og ungdomskulturelle spørgsmål. Styringsgruppen har haft hovedansvaret for gennemførelsen af handlingsplaner på børne- og ungdomskulturområdet og har, i samarbejde med Nordisk Ungdomskomite, ansvaret for implementeringen af den tværsektorielle handlingsplan, "Norden inn i ett nyt årtusen" 2001-2005. Styringsgruppen initierer en række konkrete tiltag for at styrke og formidle en nordisk identitet på børne- og ungdomsområdet.

Prioriteringer i 2004

Med baggrund i den tværsektorielle handlingsplan er der udarbejdet en egen handlingsplan for børne- og ungdomskulturområdet. Den sætter fokus på de flerkulturelle samfund i Norden, på leg og legetraditioner, på de nye medier og nye udtryksformer blandt børn og unge, samt fokus på viden og erfaringer vedrørende børne- og ungdomskultur.
Handlingsplanen for børn og unge i Nordens nærområder, som BUK har medansvar for, vil forsat blive prioriteret.
Styringsgruppen satser på et øget samarbejde med andre af kultursektorens organer, især de nordiske huse.
Styringsgruppen ændrede i 2003 sin projektstøtteordning med finansiering af regionale børne- og ungdomskulturprojekter til en mere proaktiv ordning, hvor styringsgruppen i samarbejde med nordiske institutioner m.fl. tager initiativ til projekter, som fremmer kultursamarbejdets mål.

Af bevillingen planlægges 400 TDKK anvendt til aktivitetsstyring/administration. Sekretariatsfunktionen varetages af Ministerrådets sekretariat.

Resultater i 2002

En ny handlingsplan for det nordiske samarbejde om børn, unge og kultur med titlen "Det unge Norden – fællesskab og mangfoldighed" blev vedtaget af Nordisk Ministerråd i juni 2002. Med afsæt i handlingsplanen besluttede styringsgruppen at anvende sine midler på større samarbejdsprojekter inden for hand-

lingsplanens prioriterede områder. I samarbejde med NUK og en bydel i Oslo gennemførtes en meget vellykket flerkulturel mønstring i Oslo i efteråret 2002. På informationssiden blev det besluttet, at udvikle web-sitet Valhalla i samspil med det nordiske skolenet Odin.
Der blev bevilget støtte til 26 projekter af meget forskellig størrelse.

Udgifter til aktivitetsstyring/administration: 466 TDKK

Film og medier

1-2220-2 Styringsgruppen for nordisk kultur- og mediesamarbejde					
Valuta	Budsjett 04	Budsjett 03	Budsjett 02	Disp. -02/Bud. -02	Bud.disp.av
Dkk	5.467.000	6.117.000	5.985.000	90%	Styregruppen

Formål

Styringsgruppen for Nordisk Kultur- og Mediesamarbejde (KM-gruppen) er rådgivende organ for Ministerrådet i kultur- og mediepolitiske spørgsmål. Det er KM-gruppens opgave at følge udviklingen på medieområdet i Norden og internationalt samt støtte og udvikle nordisk samarbejde indenfor film- og medieområdet, herunder; støtte til samarbejdsorganer og samarbejdsprojekter; tage initiativ til udredninger, seminarier, konferencer, projekt- og forsøgsvirksomhed rettet imod film, radio, TV, presse, multi-/interaktive samt nye medier; informationsvirksomhed om medieudvikling og nordisk film; distribution af nordiske film- og TV-produktioner; videreuddannelse på området for film og TV; filmkulturelle formål samt initiativ indenfor områderne børn og unge.

Prioriteringer i 2004

På området for media og film vil følgende områder og indsatser prioriteres: public service virksomhed i de nordiske lande, spørgsmålet om nabo-TV, digitalisering og medie konvergens, multi/interaktive og nye medier, digital indholdsproduktion – herunder evt. etablering af en nordisk fond for nye medier, ophavsretslige spørgsmål vedr. nye medier, evt. etablering af en nordisk filmpris, samt børn og unge som målgruppe. Flere af prioriteringerne er begrundet i NMR's Ny Nordisk Dagsorden, det svenske formandskab samt overordnede prioriteringsområder.
Ændringen af bevillingen skyldes især, at den mangeårige støtte til den samnordiske informationstjeneste om medieudviklingen i Norden indarbejdes i Nordicoms budget (1-2228-3) fra 2004.
Sekretariatsfunktionen varetages af Ministerrådets sekretariat.

Resultater i 2002

I 2002 har KM-gruppen arbejdet med spørgsmål vedrørende public service virksomhed og en konference planlægges til afholdelse i våren 2003: public service i den digitale tidsalder. Andre aktuelle spørgsmål har været: grannlands-TV; samarbejdsminister Jan-Erik Enestams forslag om en nordisk udredning om forudsætningerne for et udvidet TV-samarbejde har ført til, at Udredning om udvidet TV-samarbejde foretages af ambassadør Ole Norrback v/ Finlands Undervisningsministerium på opdrag af samarbejdsministrene. I arbejdet med nordisk digital indholdsproduktion blev Udredning ang. etablering af fond for digital indholdsproduktion/multimedieproduktion færdiggjort i september. Udredning om nordisk satsning på børnefilm er igangsat og skulle have været færdiggjort ved årsskiftet 2002/2003; udredningen færdiggøres i våren 2003.
Generelt har arbejdet været udført med henblik på, at følge den teknologiske udvikling både i Norden og internationalt, primært vedrørende digitalisering, konvergens mellem forskellige kommunikationsformer och nye interaktive medier samt at støtte det nordiske samarbejde indenfor film/ TV- og medieområdet.

1-2222-1 Nordisk Film og TV Fond (NFTF)					
Valuta	Budsjett 04	Budsjett 03	Budsjett 02	Disp. -02/Bud. -02	Bud.disp.av
Dkk	20.770.000	20.770.000	20.323.000	100%	Fondsstyret

Formål

Nordisk Film- og TV-Fond (NFTF) har til opgave at fremme produktion og distribution af nordiske audiovisuelle værker (film og TV). Fonden kan deltage i finansieringen af audiovisuelle produktioner af høj kvalitet, omfattende alle former for fiktion (spillefilm, TV-fiktion, TV-serier) samt kreative dokumentarfilm, som er egnede for biografvisning, videodistribution, TV-visning og/eller andre distributionsformer, og som anses for at have et tilfredsstillende markeds-/publikumspotentiale i Norden. Særligt hensyn tages til produktioner rettet imod børn og unge.

Prioriteringer i 2004

Aftalen for NFTF gælder for perioden 01.01.2000-31.12.2004. Aftalen er rettet imod at fremme produktion og distribution af nordiske audiovisuelle værker af høj kvalitet. NFTF ser det fremover som en vigtig opgave at inspirere og styrke det kreative samarbejde, således at man henover de nationale grænser udnytter det samlede talent, som findes i de nordiske lande. NFTF er især opmærksom på, at en sådan fokusering skal styrke nordisk børnefilm, og vil derfor også fortsat forsøge at øge tilgangen af gode nordiske børnefilm på tværs af grænserne, dette via en fortsat satsning på distribution og versionering af børnefilm.

Resultater i 2002

NFTF har bevilget projektstøtte for NOK 70.563.061 til produktion af 24 spillefilm og 7 TV-serier, 29 dokumentarfilm, 7 kortfilm, projektudvikling af i alt 29 filmprojekter og distribution/versionering af i alt 16 titler. NFTF har forvaltet DKK 1.750.000 fra Nordisk Ministerråd til filmkulturelle og distributionsformål, samt DKK 600.000 til støtte af efteruddannelsestiltag i Norden. Året 2002 har været et godt år for nordisk film. De nationale markedsandele er øget: i Sverige (19 %), Danmark (30 %), Finland (17 %), blot Norge er faldet (til 7,8 %) i 2002.

I forbindelse med fejringen af Nordisk Råds 50 års jubilæum blev der i november 2002 uddelt en nordisk filmpris (til Aki Kaurismäkis "Vailla Menneisyyttä"); NFTF stod for administration af prisuddelingen.

1-2228-3 Nordisk informationscenter for medie og kommunikationsforskning (Nordicom), Danmark						
Valuta	Budsjett 04	Budsjett 03	Budsjett 02	NMR FIN. 02	Bud.disp av	Kontrakt
Dkk	2.159.000	1.609.000	1.577.000	43 %	Institutionen	2003-2005

Formål

Nordicom har til opgave gennem informations- og dokumentationsvirksomhed at fremme og videreudvikle det nordiske samarbejde på forskningsområdet medier og kommunikation. Formålet er at bidrage til en frugtbar medieforskning, en konstruktiv mediepolitik og udvikling af mediebranchen i de nordiske lande, samt at styrke udvekslingen med europæiske og internationale mediemiljøer. Via forskellige kanaler skal Nordicom formidle vide om medieforskningen til forskellige brugergrupper i samfundet, samt fremme kontakterne mellem nordiske forskere og internationale forskningsmiljøer.

Prioriteringer i kontrakten

Indenfor rammerne af indeværende kontraktperiode, tilsigter Nordicom at opfylde tre krav i arbejdet med at udvikle en nordisk nytteværdi qua: aktualitet og fleksibilitet; synlighed og kvalitet; samt relevans for brugerne.
Den samnordiske informationstjeneste for medieudvikling i Norden, der hidtil har været finansieret af konto 1-2220-1, påregnes indarbejdet i Nordicoms kontrakt fra 2004.
Planlagte udgifter til ledelse og administration: 270.000 DKK.

Resultater i 2002

I virksomhedsåret 2002 har Nordicom arbejdet på at skabe resultater og udvikle en nordisk nytteværdi på især 3 områder: aktualitet og fleksibilitet; synliggørelse og kvalitet; samt relevans for brugerne, herunder; nye eller opdaterede tjenester af relevans for Nordicoms brugere, opdatering af institutionens databaser samt udvikling og effektivisering af Nordicoms nettjenester. Nordicoms virksomhedsresultater baserer sig i hovedsagen på følgende aktiviteter: udarbejdelse af et antal publikationer (på engelsk) med henblik på videns- og resultatudveksling med internationale forskningsmiljøer; udarbejdelse af samnordisk mediestatistik med analyser for nordiske og internationale brugergrupper; deltagelse i europæiske og internationale samarbejder vedrørende medieudvikling; intensivering af forskningsinformation vedrørende børn og unge og digitale medier (herunder fortsat etablering af et International Clearinghouse for Children and media Violence); udvikling og markedsføring af Nordicom-tjenetser på internet.

Ledelse og administrative udgifter: 287.200 DKK

1-2229-3 Nordisk Journalistcenter (NJC), Danmark						
Valuta	Budget 04	Budget 03	Budget 02	NMR Fin. 02	Bud.disp av	Kontrakt
Dkk	3.287.000	3.287.000	3.223.000	81 %	Institutionen	2003-2005

Formål

NJCs overordnede opgave er at tilbyde efteruddannelse for journalister i de nordiske lande, de baltiske lande og Nordvest-Rusland. Institutionen arrangerer det årlige hovedkursus på otte uger, forskellige seminarer, korte kurser og konferencer for journalister ved dagspressen, radio, TV og andre medier. Målet er at opretholde en kerne af mediefolk med særlige forudsætninger for at se Norden som en kulturel og politisk enhed og som i dette perspektiv kan se Nordens plads i Europa.

Prioriteringer i kontrakten

I NJCs indeværende kontrakt er det fortsat en prioritering at øge samarbejdet med andre nordiske institutioner, øge antallet af fællesnordiske arrangementer samt øge fleksibiliteten med henblik på hvilke temakurser som skal udbydes. Endvidere påtænker NJC i højere grad at udnytte netværket af de mest kvalificerede journalister, forskere och eksperter i de nordiske lande; at formidle deres viden i undervisningen ved institutionen. NJC vil tillige fortsætte og videreudvikle kursusvirksomheden i Baltikum og Nordvest-Rusland. I den sammenhæng prioriteres det at bistå landene med etablering af bæredygtige institutioner for efteruddannelse af journalister.

For 2003 planlægges således sammenlagt 14 kurser i Estland, Letland, Litauen og NV Rusland. Målgruppen er journalister fra de ovennævnte lande. Det er fortsat en målsætning at forbedre kvalifikationerne blandt journalister med det formål at bidrage til den demokratiske udviklingsproces, og arbejdet skal således fortsat bidrage til opbyggelsen af bæredygtige institutioner i de baltiske lande, dog med den forskel at fokus ændres fra Litauen til Estland. I takt med at kursus-

virksomheden reduceres i de baltiske lande, må den øges tilsvarende i NV Rusland.
NJC vil forsøge at fastholde sin position som referenceinstitution på områder som rekruttering af etniske minoriteter til redaktionerne og redaktionel kvalitetssikring.
Planlagte administrative udgifter: 1.700.000 DKK

Resultater i 2002

NJC har været i stand til at fastholde en høj aktivitetsprofil: I løbet af året er gennemført 32 kurser, seminarer og aktiviteter i regi af NJC. Af disse aktiviteter var 11 rettet imod nordiske journalister, 21 for journalister i nærområderne. Det totale deltagerantal var 750 fordelt med 153 deltagere fra de nordiske lande og 597 deltagende fra Nærområderne. Qua et projekt som Den etniske Redaktion har NJC formået at placere sig i nationale debatter som en nordisk referenceinstitution.
NJC har gennemført en omfattende strategidebat, der har resulteret i et strategidokument vedtaget af NJCs styrelse i maj 2002. Dette strategidokument har medvirket som grundlag for kontraktforhandlingerne for 2003-2005.

Ledelse og administrative utgifter: 1.743.028 DKK

Kunstområdet

1-2230-1 Nordiska Litteratur- och Bibliotekskommittén NORDBOK					
Valuta	Budget 04	Budget 03	Budget 02	Disp02/Bud.02	Bud.disp.av
Dkk	7.578.000	7.578.000	7.415.000	100 %	MR-K/EK-K

Syfte

Nordbok är en av Nordiska ministerrådets konstkommittéer och har litteratur och folkbibliotek som sitt sakområde. Nordbok skall utveckla kunskapen om och utbredningen av nordisk litteratur både för barn och vuxna, utveckla och stödja utbredningen av litteratur på minoritetsspråken i Norden samt samarbetet mellan folkbiblioteken i Norden, närområdet och Europa. Åtgärder för att stärka nordisk språkgemenskap och språkförståelse är prioriterade. Ett mål är att det skall finnas ett betydande utbud av kvalitetslitteratur från alla nordiska länder på flera nordiska språk. Nordbok är rådgivande organ för Nordiska ministerrådet och Nordiska kulturfonden.

Prioriteringar år 2004

Kommittén har arbetat fram ett handlingsprogram för sitt arbete under åren 2001–2004. Handlingsprogrammet har godkänts av Nordiska ministerrådet (kulturministrarna). I programmet anges bl.a. att man avser fortsätta att stärka samarbetet mellan litteratur- och biblioteksområdet, dra nytta av den profileringspotential som finns i Nordiska Rådets Litteraturpris, uppmärksamma bibliotekens förändrade roll i nätverks- och informationssamhället, stärka ömsesidiga kontakter och kunskaper mellan folk av olika etnisk bakgrund i Norden samt främja barns- och ungas möjligheter att få tillgång till litteratur av hög kvalitet samt deras eget skapande. DKK 929 000 av budgetposten används till Nordiska Rådets Litteraturpris.
Det är avsatt 800 TDKK till genomförandet av den Nordiska Biblioteksveckan.

Resultat år 2002

ABM-utvikling i Norge har sedan den 1. Januari 2003 ansvaret för administrationen av Nordbok-sekretariatet. Under perioden 1.1.2000–31.12.2002 hade Biblioteksstyrelsen i Danmark detta uppdrag. Nordbok -kommittén är ansvarig för kommitténs drift, fackliga och kulturpolitiska profil.
Nordbok:s arbete under år 2002 har präglats av ambitionen att knyta samman litteraturfrämjande och bibliotekssamarbete och att använda Nordiska rådets litteraturpris som utgångspunkt för att öka intresset kring nordisk litteratur.
Kommittén har mottagit och behandlat 273 ansökningar, om totalt nästan 12 miljoner DKK, gällande översättning mellan nordiska språk. Antalet beviljade ansökningar var 135, vilket motsvarar DKK 2 405 000. Kommittén har gett stöd till 8 översättingar från estniska, lettiska eller litauiska till nordiska språk (totalt DKK 108 000) och till 22 översättningar av litteratur på nordiska språk till de baltiska ländernas språk (DKK 195.600). Dessutom har ett baltiskt-nordiskt översättarseminarium arrangerats i Visby på Gotland.
Nordbok har behandlat 42 projektförslag som handlar om bibliotekssamarbete, varav 25 projekt till ett sammanlagt belopp av DKK 2 930 287 har blivit beviljade, därav DKK 800 000 till den nordiska biblioteksveckan. Av projektmedlen har ca 1,8 miljoner DKK gått till externa ansökningar och ca 1,1 miljon till samarbetsprojekt eller till projekt som Nordbok själv initierat.

Utgifter till aktivitetsstyrning och administration: 800 TDKK

1-2238-2 SLEIPNIR – resestipendieordningen för unga konstnärer i Norden					
Valuta	Budget 04	Budget 03	Budget 02	Disp02/Bud.02	Bud.disp.av
Dkk	2.669.000	2.669.000	2.612.000	97 %	Styr.gr
Därav adm. utgifter	500.000	Förvaltningskontrakt med Nordiska Institutet för Samtidskonst, Nifca			

Syfte

Programmets målsättning är att öka rörligheten inom Norden bland unga professionella nordiska konstnärer inom alla konstarter, att uppmuntra dem att vistas i hela Norden och dess närområden samt att stimulera till kunskap om och nytänkande kring nordisk kultur, att främja nordisk identitet och språkförståelse och etablera nya samarbetsformer mellan konstarterna. Stipendierna beviljas av Sleipnir-kommittén, som består av representanter för Nordiska ministerrådets fyra konstkommittéer samt Nordiska Film- och TV-fonden.

Prioriteringar år 2004

Arbetet med att effektivisera behandlingen av ansökningarna och samtidigt öka brukarvänligheten fortsätter. Sleipnir har tillföljd av det ökade antalet ansökningar valt att klarare definiera vilka priorieteringar man har i bedömningarna: 1) kontaktskapande resor, deltagande i evenemang med relevans för egen konstnärlig verksamhet; 2) fortbildning och forskning och 3) övriga resor.

Resultat år 2002

Resestipendier, oavsett belopp, kan numer sökas löpande under året. Genom en ny databas har kommunikationen mellan sekretariat och kommitté underlättats. Diskussionen kring ett web-baserat ansökningsförfarande har fortsatt.
Sammanlagt behandlades 573 ansökningar, med ett sammanlagt belopp av DKK 5 461 762. Av dessa beviljades 297, till ett belopp motsvarande 2 364 810 DKK.
Fördelningen av beviljade bidrag mellan olika konstområden var: teater 27 st (10 % av årets totala beviljningssumma), dans 63 st (24 %), bildkonst 95 st (32 %), design 15 st (4 %), arkitektur 1 st (0,3 %), musik 36 st (11 %), film 34 st (11 %), litteratur 15 st (3 %), övriga 11 st (5 %)

Fördelningen mellan länderna var: Danmark 51 st (16 %), Finland 57 st (16 %), Island 18st (9 %), Norge 82 st (34 %), Sverige 84 st (24 %), övriga 5 st (1 %). Av de beviljade stipendierna gällde 55 st, eller motsvarande 18 % av de totala bidragsbeloppet, resor till närområdena.
Totalt sökte 163 män (28,4 %) och 410 kvinnor (71,5 %) Sleipnir-stipendier år 2002.
Stipendier beviljades till 83 män (28 %) och 214 kvinnor (72 %).
Behandlingstiden för stipendier var i genomsnitt en månad. De administrativa kostnaderna har sjunkit något jämfört med tidigare år.

Administrativa utgifter: 500 TDKK

1-2239-1 Nordiska Museikommittèn					
Valuta	Budget 04	Budget 03	Budget 02	Disp02/Bud.02	Bud.disp.av
Dkk	1.186.000	1.186.000	1.160.000	89 %	Kommittén

Syfte

Museikommittén är en expertgrupp under Nordiska ministerrådet. Dess uppgift är att främja, och synliggöra det nordiska samarbetet inom hela sitt fackområde. I alla aktiviteter eftersträvas en tydlig nordisk profil, hög kvalitet och nordiskt mervärde. Kommittén fokuserar på att främja nätverksbyggande och erfarenhetsutbyte för att förbättra det nordiska samarbetet inom museiområdet. Museikommittén fungerar som ett rådgivande organ för Nordiska ministerrådet och Nordiska Kulturfonden.

Prioriteringar år 2004

Museikommitténs huvuduppgift är etablera nya samarbeten och synliggöra museerna i det nordiska kultursamarbetet, genom information, seminarier och nätverksbyggande samt projektstöd. Inom ramen för detta uppdrag har kommittén under sin innevarande mandatperiod valt att uppmärksamma frågor som tillgänglighet till kulturarvet, det mångkulturella samhället samt digitalisering och IT och ökad tillgänglighet till museerna. Kommittén har inlett ett samarbete med Nordiska kulturfonden om satsningen på Årets nordiska utställning. (Se även under budgetposten 1-2205-01 Nordisk kulturfond)
Av anslaget beräknas ca 150 TDKK avsättas till projektstyrning och administration. Sekretariatsfunktionen tillvaratas av Nordiska ministerrådets sekretariat.

Resultat år 2002

Kommittén hade under år 2002 fyra huvudsatsningsområden: 1) digitalisering, förmedling, dokumentation och bevarande med hjälp av nya media; 2) minoritetskulturer/integrations- och mångfaldsfrågor; 3) tillgänglighet, bl.a. entréavgifter på museer och 4) kompetensutveckling. Dessa satsningsområden avspeglas i de sammanlagt 9 projekt som fick stöd under år 2002. Av dessa 4 var seminarier/konferenser inom olika aktuella temaområden, 2 delstöd till utgivning av dokumentation och 3 andra typer av projektstöd. Museikommittén har under år 2002 fördelat 1,2 miljoner DKK till olika projekt, vilket är avsevärt mindre än år 2001 då kommittén dels hade stora reservationer från tidigare år att fördela dels ett högre anslag.

Utgifter för aktivitetsstyring/administration: 142 TDKK

1-2246-4 Skandinaviska föreningens konstnärskollegium i Rom					
Valuta	Budget 04	Budget 03	Budget 02	Disp02/Bud.02	Bud.disp.av
Dkk	827.000	827.000	809.000	100 %	Styret

Syfte

Kollegiets målsättning är att ställa uppehållslokaler till rådighet för nordiska konstutövare samt att tillvarata egendom och bibliotek som har tillhört "Skandinaviska föreningen i Rom för konstnärer och vetenskapsutövare". Kollegiet erbjuder lokaler från 1 till 2 månader

Prioriteringar år 2004

Kollegiet har i mitten av februari 2003 flyttat till nya lokaler då det gamla hyreskontraktet gått ut. De nya lokalerna ligger även de i centrala Rom och har plats för fem konstnärer samt bibliotek m.m. Man söker dock efter en mer permanent lösning på sina lokalproblem.

Resultat år 2002

Sammanlagt 180 ansökningar, varav 64 % från bildkonstnärer. Totalt har 44 konstnärer utnyttjat kollegiets lokaler 21 av dessa var bildkonstnärer och 16 författare. Återstående stipendiater kommer från olika konstområden.

Av stipendiaterna var 14 norrmän, 10 svenskar, 9 finländare, 7 danskar, 3 islänningar och en från Estland. Fördelningen av stipendier återspeglar i stort sett fördelningen av ansökare per land Vistelsetiden har varit 1–2 månader per konstnär

1-2256-1 Nordiska Musikkommittén, NOMUS					
Valuta	Budget 04	Budget 03	Budget 02	Disp02/Bud.02	Bud.disp.av
Dkk	6.333.000	6.333.000	6.197.000	100%	Kommittèn

Syfte

Nomus är Nordiska ministerrådets konstkommitté med musik som sitt verksamhetsområde. Kommittén skall främja, vidareförmedla och utveckla kunskapen om det nordiska musiklivet och musiksamarbetet i Norden. Verksamheten omfattar musiklivets alla delar. Kommittén driver egna musikprojekt, deltar i samarbetsprojekt samt fördelar projektstöd. Nomus informerar om nordiskt musikliv inom och utanför Norden samt är priskommitté och administrerar Nordiska rådets musikpris. Nomus är ett rådgivande organ för Nordiska ministerrådet och Nordiska kulturfonden.

Prioriteringar år 2004

Kommittén skall intensifiera samarbetet med samnordiska musikinstitutioner och musiknätverk samt fördjupa kontakten med nationella institutioner och organisationer både inom och utanför musikområdet. Det eftersträvas en större öppenhet mot Baltikum och Ryssland, inte minst inom projektverksamheten. Ökade insatser skall göras för att samarbetet mellan amatör/barn/ungdom och det professionella musiklivet skall stärkas. Tidskriften Nordic Sounds skall ges ökad spridning inom Norden. Under perioden görs även en särskild fokusering, huvudsakligen inom utbildningssektorn, på multikulturella uttryck i Norden.
Av beviljningen är DKK 1 500 000 avsatt till finansiering av Orkester Norden.
Av beviljningen beräknas ca DKK 1 150 000 användas till aktivitetsstyring/administration.
Svenska Rikskonserter i Stockholm sköter sekretariatsfunktionen för Nomus, enligt villkor som bestäms i ett avtal mellan Nordiska ministerrådets sekretariat och Rikskonserter.

Resultat år 2002

Den helt dominerande delen av Nomus verksamhet är fördelningen av bidrag till det nordiska musiklivet i dess olika former. Under år 2002 behandlades 161 ansökningar på totalt motsvarande DKK 10 808 381. Av dessa beviljades stöd till 56 projekt, motsvarande en total summa på motsvarande DKK 1 651 822.
Av de beviljade ansökningarna gällde 22 stycken beställningsverk (motsvarande 40 % av stödbeloppet) - varav ett beställdes till Orkester Norden, 16 samnordiska turnéer (21 %), 9 festivaler/musikframträdanden (22 %), 5 konferenser och kurser (10 %) och 2 nätverksstöd (3 %). Nomus har dessutom beviljat stöd till två ansökningar som gäller allmänna projektbidrag (4 %) Nomus har med delfinansiering från puljen för strategiska kultursatsningar igångsatt projektet Verdensmusikken i Norden. Det är ett omfattande projekt vars tema är hur invandrade musikkulturer tas tillvara i de nordiska ländernas musiktundervisning.
Nordiska rådets musikpris tilldelades den färöiske komponisten Sunleif Rasmussen och Orkester Nordens verksamhet gavs stöd. Tidskriften Nordic Sounds utgavs med fyra nummer och en upplaga på 6 000 ex. Nomus bidrog på olika sätt till genomförandet av arrangemangen kring Nordiska rådets 50-års jubileum hösten 2002.

Utgifter för aktivitetsstyring/administration och information: 1.310 TDKK

1-2255-3 Nordiskt center för Scenkonst – NordScen, Danmark						
Valuta	Budget 04	Budget 03	Budget 02	NMR fin. 02	Bud.disp av	Kontrakt
Dkk	6.953.000	6.953.000	6.817.000	94%	Komitèen	2002-04

Syfte

NordScen (tidigare Teater & Dans i Norden) är ministerrådets samarbetsorgan inom området professionell teater, musikteater och dans. En hög nordisk profil eftersträvas och ambitionen är att skapa ett nordiskt mervärde inom hela sitt verksamhetsområde. NordScen driver seminarieverksamhet främst på vidare- och efterutbildningsområdet, administrerar en stödordning för gästspel, gästanställningar och projekt mellan de nordiska länderna och bedriver informations- och rådgivningsverksamhet. NordScen är ett rådgivande organ för Nordiska ministerrådet och Nordiska kulturfonden.

Prioriteringar i kontraktet

I mål- och resultatstyrningskontraktet för åren 2002–2004 finns fyra verksamhetsområden: Förmedling av scenkonst; Kompetensutveckling, vidareutbildning m.m.; Projektutveckling samt Service och administrativ verksamhet. Målet är att årligen ge stöd till 50–70 gästspel eller gästanställningar i första hand inom Norden, men även i viss utsträckning i närområdena och övriga länder. Vid fördelningen av stöd läggs bl.a. vikt på konstnärlig kvalitet och nordisk nytta. Vidare är målet att varje år stödja/ arrangera 6–10 seminarier, kurser eller konferenser som främjar kompetensutveckling och erfarenhetsutbyte på ett nordiskt plan för yrkesfolk inom scenkonstområdet. Målet är också att årligen stödja 10–12 scenkonstprojekt, samt även andra typer av samarbetsprojekt och forsknings-/utvecklingsprojekt. Syftet är att stärka den nordiska dimensionen i scenkonstsamarbetet och främja hög kvalitet och konstnärligt utvecklingsarbete.
Generella målsättningar är att effektivisera administrationen av stödordningarna och behandlingen av ansökningar och att förbättra kontakterna med kommitténs målgrupper.
DKK 789 000 av budgetposten är avsatt till särskilt projektstöd till Nordiska Amatörteaterrådet

Resultat år 2002

Inom området vidareutbildning/kompetensutveckling har 6 projekt i och utanför Norden fått stöd. Det är en minskning jämfört med föregående år eftersom kommittén medvetet valt att satsa på större och synligare projekt. Ett projekt hade unga under utbildning som målgrupp. Totalt har arrangemangen samlat ca 800 deltagare.

NordScen har beviljat stöd till 30 nordiska gästspel och 16 gästanställningar. Ca en tredjedel av stödet har gått till barn- och ungdomsprojekt. Ett arbete för att effektivisera stödordningen och göra den mer brukarvänlig har inletts under år 2002, bl.a. genom att införa elektroniska ansökningshandlingar.

Aktivitetsområdet Projektutveckling/forskning har under år 2002 bl.a. präglats av tre projekt som fått stöd från kulturministrarnas strategiska "pulje", varav ett – "Plads ved bordet"- beviljades stöd år 2002. De övriga är "Nordisk Dans för Kamera" och "Den nordiske fortelling som scenekunst". Dessutom har stöd utgått till fem nordiska föreställningar, fyra utbildningsprojekt, en nordisk teaterfestival, nätverksstöd samt stöd till föreställningar och seminarier på de nordiska teaterdagarna på Färöarna.

NordScen har varit rådgivande organ för Nordiska ministerrådet, varit remissorgan för Nordiska kulturfonden och Sleipnir. Informationsverksamheten har utvecklats genom att en
informationsmedarbetare anställts. Den nordiska teaterkatalogen har lagts över på Internet och hemsidan har utvecklats.

Kontrakt: Uppfyllt.

Ekonomi: Inga anmärkningar

Utgifter för aktivitetsstyring/administration: 2.681 TDKK

1-2257-3 Nordiska Konstnärscentret Dalsåsen, Norge					
Valuta	Budget 04	Budget 03	Budget 02	Disp02/Bud.02	Bud.disp.av
NOK	1.685.000	1.685.000	1.649.000	100%	Centret
Motsvarar i Dkk	1.652.000	1.652.000	1.517.000		

Syfte

Nordiska konstnärscentret Dalsåsen är en nordisk institution som har formen av en stiftelse, vars stadgar bygger på ett avtal mellan Nordiska ministerrådet och den norska staten. Huvudsyftet med verksamheten är att främja och utveckla det nordiska samarbetet inom konst-, konsthantverks-, och arkitekturområdet genom att driva gästateljéer och annan verksamhet med konstnärsanknytning. Centret omfattar fem ateljéer samt därtill hörande fem lägenheter, två gästrum, en träverkstad samt en administrationsbyggnad med lägenhet.

Prioriteringar år 2004

Institutionen erbjuder sammanlagt 60 stipendiemånader för sina gästateljéer. Det organiseras mindre seminarier och föreläsningar.

Resultat år 2002

Dalsåsen har under år 2002 planerat för att hålla en informationsutställning i Nordens hus, Reykjavik år 2003, man har bidragit med verk till arrangemanget "Latviske Dager" i Oslo. NKD har också haft kontakter med Skottland och Kina, rörande olika samarbetsprojekt. Det har hållits öppet hus på anläggningen, Internet-sidorna har utvecklats och gästande konstnärer har ställt ut på det regionala konstmuseet.

Totalt har Dalsåsen fördelat 66 stipendiemånader, som tagits i anspråk av konstnärer inom bildkonst, design, konsthantverk och arkitektur. Genomsnittlig vistelsetid har varit 3,6 månader. Totalt har 18 konstnärer vistats på Dalsåsen under år 2002. Fördelat per land har Danmark haft 3 stipendiater, Finland 1, Island 2, Norge 3 och Sverige 2, medan de utomnordiska stipendiaterna har

kommit från Estland, Lettland, Litauen, Storbritannien, Polen, Kina och Kuba (en från vardera land). En procentuell fördelning stipendiemåndader/land ser ut enligt följande: Danmark 19 %, Norge 17 %, Island 9 %, Sverige 9 %, Finland 5 %, närområdena 18 %, Europa 9 % och övriga 14 %.
Administrativa kostnader: 380 TDKK

1-2258-3 Nordiska Institutet för Samtidskonst NIFCA–Nordic Institute of Contemporary Art, Finland						
Valuta	Budget 04	Budget 03	Budget 02	NMR fin. 02	Bud.disp av	Kontrakt
EUR	1.041.000	1.041.000	1.121.200	83 %	Institutionen	2001-03
Motsv. i Dkk	7.735.000	7.735.000	8.364.000			

Syfte

Nifca:s mål är att synliggöra resultaten av konstnärligt skapande i Norden, i synnerhet samtida nordisk bildkonst. Institutionen främjar i detta syfte produktion, visning och kritik av samtida visuell kultur i Norden och utomlands. Uppgifterna indelas i:
Förmedling: Nifca initierar, finansierar, koordinerar och producerar projekt och utställningar.
Information och kritik: Nifca informerar om den egna verksamheten och om nordisk samtidskonst, samt bidrar till en kritisk debatt kring den samtida konsten.
Mobilitet: Nifca administrerar och fördelar gästateljéer och resestipendier för konstnärer
Nifca är rådgivande organ för Nordiska ministerrådet och Nordiska kulturfonden. Institutionen fungerar som sekretariat för Sleipnir, resestipendieordningen för unga konstnärer i Norden (under 36 år).

Prioriteringar i kontraktet

För perioden 2004–2006 skall ett nytt mål- och resultatstyrningskontrakt utarbetas för Nifca. I det kontrakt som gällt för perioden 2001–2003 har institutionen tre huvudområden: Förmedling, Information och Kritik samt Mobilitet. Inom området Förmedling har projekt prioriterats som är gränsöverskridande och inbegriper flera typer av konstnärligt skapande med fokus på nordisk identitet och det mångkulturella samhället. Information och kritik är ett område som bl.a. inbegripit en avancerad hemsida, publikationer och en informationstidskrift. Mobilitet: Inom detta område har prioriteringen varit att anpassa programmet efter de deltagande konstnärernas behov.

Resultat år 2002

Nifca har haft ca 80 000 besökare eller deltagare vid de evenemang som man arrangerat eller givit stöd till och har samarbetat med ett sextiotal institutioner inom sitt fält. Nio större utställningsprojekt har arrangerats och ett femtiotal mindre utställningsaktiviteter har kommit tillstånd, där Nifca på ett eller annat sätt medverkat.
13 publikationer och 3 nyhetsblad blev utgivna. 120 konstnärer och kuratorer har ingått i mobilitetsprogrammen och hemsidan www.nifca.org, som på ett genomgripande sätt uppdaterats och byggts ut under året har haft mer än 50 000 besökare. Bland de större projekten kan nämnas Den Ny Ordens Fundamentalismer (Köpenhamn), Clockwise (Vejle, Reykjavik och Berlin) Greyscale/CMYK (Glasgow) och Stop for a Moment (Gävle, Åbo, Istanbul och Köpenhamn)

Kontrakt: Uppfyllt
Økonomi: Inga anmärkningar
Utgifter för aktivitetsstyring/administration: 2.100 TDKK

Nordiske kulturhuse

1-2270-3 Nordens hus i Reykjavík						
Valuta	Budget 04	Budget 03	Budget 02	NMR fin. 02	Bud.disp av	Kontrakt
ISK	73.132.000	70.912.000	69.318.000	90 %	Institutionen	2002-04
Modsv. Dkk	6.582.000	6.382.000	6.239.000			

Formål

Nordens Hus i Reykjavík startede sin virksomhed i 1968. Huset skal være et nordisk kulturcenter og et bindeled mellem Island og øvrige nordiske lande. I husets virksomhed bliver der lagt særlig vægt på formidling inden for kultur-, undervisnings- og forskningsområderne, samtidigt med at huset står for omfattende informationsvirksomhed om nordisk samfunds- og næringsliv.

Prioriter-inger i kontrakten

Prioriterede virksomhedsområder i kontraktperioden er kulturprojekter for børn og unge, litteratur, sprog og information, hvor biblioteket spiller en vigtig rolle, samt husets vedligehold og renovering. Andre virksomhedsområder er international virksomhed og cafeteriet. Et beløb på DKK 150.000 er reserveret i basisbevillingen til vedligeholdelse og investeringer.

Planlagte udgifter til administration og ledelse: 3.127 TDKK

Resultater i 2002

Husets virksomhed som et nordisk kulturcentrum har indholdsmæssigt set været vellykket med fortsat bedre kvalitet på programmet og bedre udnyttelse af ressourcerne. Der har været en stærk satsning på børn og unge som målgruppe. På udstillingsområdet har huset fortsat valgt at prioritere færre udstillinger af højere kvalitet. Der er gennemført en omverdensanalyse, hvis resultater anvendes som hjælpemiddel for den kommende programplanlægning.

Kontrakt: Opfyldt
Økonomi: Ingen bemærkninger:
Ledelse og administrative udgifter: 41.157 TISK

1-2272-3 Nordens Hus på Færøyene						
Valuta	Budsjett 04	Budsjett 03	Budsjett 02	NMR fin. 02	Bud.disp av	Kontrakt
DKK	9.946.000	9.946.000	9.751.000	65%	Institutionen	2002-2004

Formål

Nordens Hus på Færøerne startede sin virksomhed i 1983. Husets opgave er at formidle nordisk kultur på Færøerne og færøsk kultur i de øvrige nordiske lande, samtidig med at huset har en vigtig funktion som færøsk kulturhus. Færøernes Landstyre finansierer dele af husets drift. Bidraget udgør 8 % af Ministerrådets basisfinansiering.

Prioriter-inger i kontrakten

Institutionens prioriterede virksomhedsområder er: Kulturprojekter for børn og unge, kulturprojekter for voksne, IT, PR og Media, Caféen og vedligehold af bygningen og det tekniske udstyr.
Et specielt beløb på DKK 500.000 er reserveret i basisbevillingen til husets vedligeholdelse og investeringer.
Planlagte udgifter til administration og ledelse: 3.034 TDKK

Resultater i 2002

Huset har lagt vægt på varierede tilbud for børn og unge og på store arrangementer for voksne, der også har som formål at højne de lokale aktørers ambitionsniveau. Der er lagt vægt på, at arrangementerne også foregår i bygderne. Der er opnået bedre tilgang til information om huset, bl.a. via internettet, hvor

der nu også kan købes billetter til arrangementer i huset. Der er investeret i indkøb af lys og reparationer i henhold til tilstandsrapporten, mens renoveringen af den store sal er udsat til de kommende år. Huset har haft 45.425 gæster til dets arrangementer og indtægter pr. gæst er øget med 23 % pr. gæst.

Kontrakt: Opfyldt
Økonomi: Ingen bemærkninger:
Ledelse og administrative udgifter: 3.987 TDKK

1-2274-3 Nordens institut på Åland, (NIPÅ)						
Valuta	Budget 04	Budget 03	Budget 02	NMR fin. 02	Bud.disp av	Kontrakt
Eur	248.300	235.900	231.300	85%	Institutionen	2003-05
Modsvarer Dkk	1.853.000	1.753.000	1.725.000			

Formål

Nordens Institut på Åland blev oprettet i 1985. Instituttets opgave er at styrke det ålandske kulturliv, fremme Ålands aktive deltagelse i det nordiske samarbejde og udvikle samarbejdet mellem Åland og de øvrige nordiske lande på det almenkulturelle område, med særlig vægt på kunstområdet, undervisning og forskning. Ministerrådets bevilling dækker instituttets projektvirksomhed og direktørens løn. Øvrige udgifter, ca.85.000 EUR, dækkes af Ålands landskabsstyrelse og indgår ikke i instituttets regnskab.

Prioriteringer i kontrakten

Instituttet har en ny kontrakt fra 2003. Prioriterede virksomhedsområder i kontraktperioden er: 1) Børne- og ungdomskultur med særlig vægt på kulturaktiviteter i yderdistrikterne på Åland, 2) En særlig satsning på udbredelse af information om Norden og formidling af kendskab om nordisk litteratur til den ålandske offentlighed og 3) Samarbejdsprojekter med lokale kulturarbejdere og professionel kulturudveksling mellem Åland og det øvrige Norden og nærområderne.
Planlagte udgifter til ledelse og administration: 163.200 EUR

Resultater i 2002

NIPÅ har i 2002 fokuseret på kontakt med nye målgrupper og vægt på arrangementer på Åland. Børne- og ungdomsarrangementer har fået megen plads i programmet. Der blev indledt et gensidigt informationsarbejde med Nomus, Nordscen og Nordbok. Der har været i alt 10.545 deltagere i Nipå's arrangementer og projekter.

Kontrakt: Opfyldt
Økonomi: Ingen bemærkninger:
Ledelse og administrative udgifter: 140.800 EUR

1-2277-3 Nordens Institut i Grønland, (NAPA)						
Valuta	Budsjett 04	Budsjett 03	Budsjett 02	NMR fin. 02	Bud.disp av	Kontrakt
dkk	4.397.000	4.397.000	4.311.000	86 %	Institutionen	2003-05

Formål

Nordens institut i Grønland blev oprettet i 1986 i samarbejde med Grønlands hjemmestyre og Nuuk kommune. Instituttets opgave er at styrke det grønlandske kulturliv, fremme Grønlands aktive deltagelse i det nordiske samarbejde og udvikle samarbejdet mellem Grønland og de øvrige nordiske lande, med særlig vægt på kultur-, undervisnings- og forskningsområderne. Grønlands hjemmestyre finansierer en del af instituttets drift. I 2002 regnskabet udgjorde dette bidrag DKK 626.000.

Prioriteringer i kontrakten

Instituttet har fået ny kontrakt fra 2003. Prioriterede virksomhedsområder i kontraktperioden er: Børne- og ungdomsprojekter, nordiske kulturarrangementer i Grønland og grønlandske kulturarrangementer i Norden.
Napa vil i kontraktperioden også koncentrere sig om at få et godt og tæt samarbejde med nogle få kommuner, som kan kopieres og anvendes i samarbejde med andre kommuner.
Planlagte udgifter til ledelse og administration: 2.052 TDKK

Resultater i 2002

På grund af et betydeligt økonomisk underskud i 2001 har året haft karakter af et mellemår, hvor det har været nødvendigt at begrænse aktivitetsomfanget for at foretage en vellykket genopretning af økonomien. Instituttet var desuden uden direktør i begyndelsen af året. Trods det blev der gjort store satsninger på kvalitative arrangementer, og takket være en god ekstern finansiering blev det muligt at gennemføre projekter med høj nordisk profil med professionelle projektmedarbejdere og målbevidste informationsstrategier. Der er blevet etableret et godt samarbejde med medierne, herunder KNR-TV (Grønlands TV), som har ført til en stærkere profilering af Napa som en levende og ungdommelig institution. Også samarbejdet med Katuaq, Grønlands Kulturhus, har fungeret meget tilfredsstillende.

Kontrakt: Opfyldt
Økonomi: Tidligere underskud er udlignet.
Ledelse og administrative udgifter: 3.108 TDKK

1-2279-1 Vedlikehold av kulturhusene					
Valuta	Budsjett 04	Budsjett 03	Budsjett 02	Disp02/Bud.02	Bud.disp.av
Dkk	1.012.000	1.112.000	1088.000	100%	MR/EK-K

Formål

Formålet med denne budgetpost er at bidrage til at planlægge og dække større vedligeholdsopgaver hos de nordiske kulturhuse i Reykjavík og på Færøerne, som ikke kan rummes inden for husenes ordinære budgetrammer.

Prioriteringer i 2004

I 2003 gik den største del (800.000 DKK) af budgetposten til Nordens hus i Reykjavík til reparation af husets flisebelagte ydervægge. Det skaber rum for, at der i 2004 kan gøres en større indsats i huset på Færøerne, primært til fornyelse af inventaret i den store sal.
I det ordinære budget for husene er der i tillæg reserveret DKK 150.000 til Nordens Hus i Reykjavik og DKK 500.000 til Nordens hus på Færøerne.

Resultater i 2002

Budgetposten blev delt efter ansøgninger fra kulturhusene. Investeringer og gennemgang af vedligeholdelse gik planmæssigt. I Nordens hus på Færøerne blev der indkøbt mobilt lysudstyr og foretaget vedligeholdelse i henhold til tilstandsrapport. I Nordens hus i Reykjavík blev cafeteriet renoveret, og der blev indkøbt nye møbler til husets kontorlokaler.

Andre kultursatsninger

1-2234-4 Samisk samarbejde					
Valuta	Budsjett 04	Budsjett 03	Budsjett 02	Disp02/Bud.02	Bud.disp.av
Dkk	4.071.000	4.071.000	3.983.000	100%	MR/EK-K

Formål

Formålet med bevillingen er 1) at styrke det samiske samarbejde på kulturområdet og 2) at støtte Samerådet, som er en paraplyorganisation for samiske organisationer i Finland, Sverige Norge og Rusland. Samerådet er en regeringsuafhængig og frit opererende organisation og et kulturpolitisk og politisk samarbejdsorgan, som skal arbejde for at fremme den samiske befolknings økonomiske, sociale og kulturelle stilling. Medlemmerne af rådet har NGO-status. Bevillingen til kultursamarbejdet forvaltes af et kulturudvalg udnævnt af samiske kunstnerorganisationer i Norden og af Samerådet.
En del af bevillingen er øremærket som støtte til Samisk Kunstnerråd, DKK 691.000
Budgetposten dækker såvel samisk kulturvirksomhed som nordisk samesamarbejde i øvrigt.

Prioriteringer i 2004

Der vil fortsat blive lagt vægt på projekter, som fremmer og udvikler det samiske samarbejde på kulturområdet. Ministerrådets samarbejde i forhold til samiske sager vil for fremtiden blive vurderet i lyset af blandt andet Samisk Kulturpolitisk Plan, som endnu ikke er principielt behandlet eller vedtaget – den har dog fået tilslutning til hovedidéerne fra såvel samiske kunstnerorganisationer som Sametingene i både Sverige, Finland og Norge. Endvidere vil ministerrådets samarbejde i samiske sager blive vurderet i lyset af det nyetablerede Samisk Parlamentarisk Råds virksomhed. Endelig inddrages det uformelle sameministersamarbejde i vurderingen.
Samerådets arbejde knyttet til Arktisk Råd fortsætter med status som permanent deltager.
Samisk Kunstnerråd har påbegyndt et arbejde som har til formål at undersøge om der ligger muligheder og behov for at organisere Samisk Kunstnerråd på en anden måde således at driften forbedres og nyttiggørelsen i forhold til kunstnerorganisationerne optimeres. Samisk Kunstnerråd vil fortsat arbejde på at forbedre kontakten med de samiske kunstnere i Rusland.
Samisk Kunstnerråd viderefører arbejdet med at finde mulige samarbejdspartnere for etablering af en fremtidig kunst og kulturfond for samere, andre urbefolkninger og minoriteter i Europa, m.h.p. såvel individuelle som fælles projekter.

Resultater i 2002

Der har været afholdt ét uformelt sameministermøde med deltagelse af sameministre og sametingspræsidenter.
NMR holdes informeret om de sager som tages op, og sameministermøderne forudsættes at fungere som høringsinstans for NMR i sager vedr. samiske spørgsmål. NMR bistår og vejleder i øvrigt i forberedelse og opfølgning af sager, som tages op på møderne.

1-2296-1 Kulturprojekt utanför Norden					
Valuta	Budsjett 03	Budsjett 02	Budsjett 01	Disp02/Bud.02	Bud.disp.av
Dkk	6.947.000	6.797.000	6.514.000	100 %	STYR.GR.

Formål

Budgetposten utgör basen för samnordiska målinriktade kulturprojekt i syfte att öka kunskapen om nordisk kultur internationellt och att befrämja det nordiska kultursamarbetet med länder och regioner utanför Norden.

Prioriteringer i 2004

Enligt projektplanen för år 2001–2004 kommer huvudsatsningen år 2003 att utgöra en nordisk designutställning. En nordisk expertgrupp tillsattes under hösten 2001 och den har arbetat fram ett koncept för en omfattande utställning. Utställningen planeras främst för europeisk publik. Konceptet har presenterats för ledande europeiska designmuseer och andra lämpliga utställningslokaler och har väckt bra stort intresse.
Utställningen startar sin turné på hösten 2003 i Berlin och kommer att turnera åren 2004–2006.
Följande städer/ utställningsarrangörer/museer har redan bekräftat att de vill ta emot utställningen : Berlin, Riga, Budapest, Prag, Milano, Gent, Glasgow, Köpenhamn, Göteborg, Oslo, New York, Ottawa.
För år 2004 planeras ett kulturprojekt med Balkan, som i detta fall omfattar Ex- Jugoslavien minus Slovenien och plus Albanien. Projektet handlar om kulturutbyte och att bygga nätverk. Projektet inleds år 2003 med att konsthögskolorna i Norden och i Balkan
gör samarbetsprojekt, utbyter lärare och studenter och kartlägger projekt för år 2004.

1-2545-2 Norden-undervisning i udlandet					
Valuta	Budsjett 04	Budsjett 03	Budsjett 02	Disp02/Bud.02	Bud.disp.av
Dkk	1.010.000	1.010.000	988.000	85 %	samarb.nævn

Formål

Samarbejdsnævnet for nordenundervisning i udlandet er et samarbejdsorgan for de nordiske landes administrationer af sprogundervisning ved udenlandske universiteter. Nævnet er et rådgivende organ for Nordisk Ministerråd og andre instanser på sit sagsområde.
Samarbejdsnævnets hovedformål er at styrke og koordinere undervisningen i nordiske sprog og nordisk litteratur ved de udenlandske universiteter. Undervisning i nordiske sprog og nordisk kultur foregår ved over 200 universiteter forskellige steder i verden.

Prioriteringer i 2004

Nævnet vil dele sin virksomhed på tre hovedopgaver med omtrent en tredjedel af budgettet på hver opgave:
1) At bevilge støtte til at fremme samarbejdet mellem de lektorer, som undervi-ser i nordiske sprog ved udenlandske universiteter; 2) At holde faglige, regionale konferencer for lektorerne; 3) At foretage større, regionale satsninger for at styrke samarbejdet mellem norden-undervisere/ institutioner.

Resultater i 2002

Årets lektorkonference blev afholdt i Uleåborg, Finland, og havde som tema Det multikulturelle samfund i Norden.

Uddannelses- og forskningssamarbejdet

Den 5-årige strategi for uddannelses- og forskningsområdet 2000-2004, "Norden som foregangsregion for udvikling af menneskelige ressourcer" angiver de overordnede mål for de nordiske uddannelses- og forskningsministres samarbejde. For at Norden skal være et aktivt og fremtidsrettet forum for politisk behandling af aktuelle uddannelses- og forskningsspørgsmål, herunder også i et internationalt perspektiv, fokuserer strategien på samtidighed, sammenhæng og synlighed i det nordiske samarbeide. Der angives fire centrale indsatsområder i strategiens virksomhedsperiode.

- Livslang læring
- Spidskompetence og nordisk forskning
- Mobilitet og nordiske aftaler
- Informations- og kommunikationsteknologi

Implementeringen av strategien er koncentreret om indsatser for at opnå sammenhæng, samtidighet og synlighed i samarbejdet samt initiativer knyttet til de centrale indsatsområder. De skiftende formandskab lægger derfor vægt på en balance mellom kontinuitet og nye indsatsområder.

Uddannelses- og forskningssektoren har i 2004 uændret budgetramme i forhold til 2003. Sektorens budget på i alt DKK 204.238.000 kan inddeles i 4 hovedkategorier:

- Politikudvikling
- Mobilitets- og støtteprogrammer
- Institutioner
- Forskningsprogrammer

Andel opgjort i DKK tusind efter redskab og efter sektor

Redskab: Sektor:	Generelt	Politik-udvikling	Mobilitets- og støtte-programer	Institutioner	Forsknings-programmer	I alt
Overordnet sektorer	1.768	-	-	5.216	-	6.984
Skole	-	4.599	18.136	-	-	22.735
Højere udd.	-	2.609	32.794	-	-	35.403
Voksenudd.	-	2.203	8.768	6.230	-	17.201
Sprog	-	2.000	8.680	-	-	10.680
IT	-	544	-	-	500	1.044
Forskning	-	1.866	38.068	48.878	21.379	110.191
I alt	1.768	13.821	106.446	60.324	21.879	204.238

Mobilitets- og støtteprogrammerne udgør den største budgetkategori med 52 %. Ved at gennemgå og omorganisere alle de tidligere støtteordninger på uddannelsesområdet er der blevet udviklet fem nye mobilitets- og støtteprogrammer: Nordplus Junior (Grundskole-, og ungdomsuddannelser), Nordplus (Højere uddannelser), Nordplus Voksen (Voksenuddannelserne), Nordplus Sprog og Nordplus Nabo (samarbejdet med Baltikum og Nordvestrusland). De nye mobilitets- og støtteprogrammer begynder fra 1. januar 2004.

For politikudviklingsmidlerne afholdes der blandt andet konferencer, igangsættes udredninger, udgives der publikationer, og midlerne administreres af de rådgivende styregrupper.

IT er i høj grad tværsektoriel og indgår derfor i mange af de øvrige sektorer. Derfor afspejler dette relative lille beløb ikke sektorens egentlig satsning på IT. Beløbet angiver midler til driften af den rådgivende gruppe "IT policygruppen", som rådgiver EK-U og de øvrige styregrupper på de andre sektorer.

I samarbejdsministrenes budgetdirektiv for 2004 foreslås at budgetprioriteringer på uddannelses- og forskningsområdet omfatter: Værdier og demokrati, indsatser mod fremmedfjendtlig-

hed og for tolerance. Den nordiske sprogforståelse især indsatser for børn og unge. Fjerne barrierer for at studere i et andet nordisk land og opfølgning af de nordiske aftaler. Udvikling af mobilitets- og støtteprogrammer. Opfølgning på "hvidbog" for udbygning af Norden til en internationalt ledende region for forskning og innovation, herunder nordiske centre for fremragende forskning (Centres of Excellence), forskeruddannelse og ministerrådets institutioner. IKT som redskab for samarbejde og pædagogik. Udvikling af et nordisk/baltisk uddannelses- og forskningsrum. Livslang læring og validering af realkompetence.

Samtidighed. Et af udgangspunkterne for strategien er at aktualisere samarbejdet og styrke den politiske forankring gennem at relevante nationale problemstillinger tages op på den nordiske dagsorden. Det kan f.eks. være at samme uddannelsespolitiske spørgsmål er på dagsorden i det internationale fora som EU, OECD og Unesco. Landene har allerede et godt samarbejde internt og vil gerne sammen påvirke udvalgte punkter på f.eks. den europæiske dagsorden. Uddannelses- og forskningsområdet kan påvise en særlig nordisk nytte ved at intensivere erfaringsudvekslingen mellem landene i centrale spørgsmål knyttet til de fire prioriterede områder i strategien. Eksempelvis kan nævnes arbejdet med hvidbogen om det nordiske forskningsrum i lyset af modsvarende diskussioner på europæisk plan. På baggrund af ny nordisk nærområdestrategi og et nyt arktisk samarbejdsprogram har sektoren sammen med myndighederne i nærområderne udarbejdet en fælles handlingsplan for perioden 2004-2006. De politiske hovedmålsætninger er at udvikle et fælles nordisk-baltisk uddannelses- og forskningsområde og videreudvikle projektsamarbejdet med Nordvestrusland. Handlingsplanen forvaltes af en fælles nordisk-baltisk-russisk styregruppe, som også har det overordnede ansvar for Nordplus Nabo (uddannelsessamarbejdet) og Norfa Nabo (forskningssamarbejdet).

Der lægges speciel vægt på tværsektorielle temaer inden for uddannelsesområdet, men også inden for forskningen. Tilsvarende betoner strategien et aktivt formandskab som sikrer både kontinuitet og fornyelse. Formandskabets årlige temakonferanse behandler aktuelle spørsmål og i 2003 hedder den svenske konference "Utbildning för hållbar utveckling", og der er planlagt en opfølgning i 2004 i form af en international konference om samme emne. Tilsvarende har der i 2003 været fortsat samarbejde som led i opfølgningen af den norske temakonference "Et solidarisk Norden" blandt andet i forhold til Unesco og Education For All (EFA-processen). Endelig vil der i efteråret 2003 blive afholdt en stor tværsektoriel konference om børn og unge i et flerkulturelt Norden, hvor også uddannelsessektoren vil have en stor andel i.

En af forudsætningerne for en stærkere politisk forankring er at væsentlige spørgsmål løftes frem både for Nordisk Råd og Nordisk Ministerråd. Et godt eksempel på samarbejde mellem Nordisk Råd og Nordisk Ministerråd er arbejdet omkring Hvidbogen om udbygning af Norden til en international ledende region for forskning og innovation". Opfølgningen af hvidbogens konkrete rekommendationer skal være et centralt udviklingsområde inden for forskningssamarbejdet i de kommende år.

Sammenhæng. Strategien har som mål at skabe større helhed og sammenhæng. Som led i dette arbejde har der i 2001-2003 været igangsat en omfattende gennemgang af to af sektorens budgetmæssige hovedkategorier: mobilitets- og støtteprogrammerne og institutionerne.

På baggrund af ministerrådsforslaget om en udviklingsplan for Nordisk Ministerråds mobilitets- og støtteprogrammer inden for uddannelsesområdet, som blev behandlet på Nordisk Råds session i 2002 igangsatte ministerrådet en udviklingsplan i 2003 med henblik på, at der fra og med 1. januar 2004 er færdigudviklet fem nye mobilitets- og støtteprogrammer. Baggrunden for udviklingsplanen var et ønske om at programmerne også fremover skal udgøre et vigtigt politisk instrument til at fremme kultur-, sprog- og værdifællesskabet, kundskab, kompetence, livslang læring og uddannelses- og forskningsfællesskabet, økonomien og konkurrenceevnen i Norden og dets nærområder.

Målsætningen har været, at helhedssynet inden for princippet af livslang læring skal tilgodeses, at der skal være synergi mellem programmerne, bedre synlighed overfor relevante målgrupper i Norden og nærområderne, at programmerne skal være brugervenlige og lette at administrere og endelig skal programmerne kvalitetssikres. Udviklingsplanen betød dermed en ny fælles overordnet målsætning for alle mobilitets- og støtteprogrammer, en ændret organisering af de eksisterende til i alt 5 fremtidige programmer, en udarbejdelse og iværksættelse af en udvik-

lingsplan for indholdet i hvert program med fokus på IKT, kvalitet, nordisk nytte samt synergi og klar arbejdsdeling i forhold til andre programmer samt brugerinformation om alle programmer på alle nordiske sprog samt brugerkontakt i alle lande og selvstyreområder.

Som opfølging av Ministerrådets budgetanalyse vedrørende institutionerne har MR-U iværksat en politisk og administrativ udredning og forhandling af den fremtidige rolle og finansiering af institutionerne inden for uddannelses- og forskningsområdet. Nye kontrakter for institutionerne gældende fra begyndelsen af 2004 vil blive udarbejdet ud fra de retningslinjer som ministerrådet beslutter i forbindelse med behandlingen af chefforhandlerens rapport i efteråret 2003.

På baggrund af ambassadør Ole Nordbacks rapport "Nordbornas rättigheter" blev der i 2002 igangsat en gennemgang af aftalerne inden for uddannelsesområdet i forhold til EØS og EF-retten. Redegørelsen afsluttes i 2003 og opfølgningen af denne er blandt andet en mere systematisk evaluering af udvalgte aftaler med henblik på at aftalerne skal afspejle vilkårene i Norden i det 21'ende århundrede og ikke mindst inden for rammerne af det europæiske samarbejde.

Synlighed. Strategien fremhæver synlighed som et prioriteret område. Med de nye mobilitets- og støtteprogrammer etableres der brugerinformation om de nordiske programmer på alle nordiske sprog samt brugerkontakt i alle lande og selvstyreområder. Der er behov for at synliggøre programmerne i forhold til relevante brugergrupper og dermed øge kendskabet til programmerne. En bedre brugerkontakt vil ske – dels via netværket af de fremtidige administratorer, dels via en udvidelse af eksisterende aftaler om information om nordiske programmer rundt om i de nordiske lande og selvstyreområder. Men også andre aktiviteter inden for sektoren kan benytte dette netværk til eksempelvis at gøre opmærksom på de nordiske aftaler inden for uddannelsesområdet. Tilsvarende bliver for eksempel også skolesamarbejdet mere synligt på nettet via det nye nordiske skolenet, som har en meget stærk sammenhæng med det nye mobilitets- og støtteprogram Nordplus Junior.

Ligestillingsperspektiv. Arbejdet inden for sektorens aktivitetsområder viser gennemgående en god kønsfordeling. De fleste mobilitets- og støtteprogrammer rapporterer om kvinder og mænds deltagelse, og der er meget som tyder på en overvægt af kvinder.

Ministerrådets styregruppe for det nordiske skolesamarbejde (NSS), har valgt værdier, livslang læring, kvalitet og synlighed som de prioriterede områder i handlingsplan 2000-2004. Skolen i de nordiske lande har en væsentlig opgave i at motivere for livslang læring. Tilsvarende har landene en fælles interesse i at fokusere på skolens rolle som værdiformidler og på nordiske tiltag for kvalitetsheving i skolen. Skolesamarbejdet udvikler det nordiske skolenet for at fremme samarbejdet mellem de nordiske skoler, styrke mobilitets- og støtteprogrammet Nordplus Juniors pædagogiske dimension og gøre skolesamarbejdet mere synligt.

Også for samarbejdet inden for området folkeoplysning og voksenuddannelse har Ministerrådets styregruppe (Fovu) udarbejdet en handlingsplan for perioden 2000-2004. Livslangt læring er grundlaget og udgangspunktet og den har fokus på at sikre en fleksibel, brugertilpasset og kvalitativ kompetenceudvikling for voksne. Hovedsatsningen knyttes til aktivt medborgerskab, voksnes muligheder for deltagelse i uddannelse – herunder tilgang til IKT, validering af realkompetence og dokumentation af det nordiske voksenuddannelsesområde. Et nyt program for voksenuddannelsesområdet Nordplus Voksen begynder den 1. januar 2004.

Ministerrådets styregruppe for det nordiske samarbejde inden for højere uddannelse (Høgut) lægger i handlingsplanen for perioden 2002-2004 op til en bred indgangsvinkel til uddannelsesområdet, men vil lægge speciel vægt på tiltag ud fra følgende perspektiver: Norden som foregangsregion for øget kompetence og livslang læring, styrket kvalitet i højere uddannelse, øgede muligheder gennem informations- og kommunikationsteknologi samt internationalisering og mobilitetsfremmende tiltag. Styregruppen vil gennemføre forskellige projekter, konferencer og indspil til det politiske niveau inden for disse fire perspektiver. Høgut vil forsat videreudvikle Nordplus-programmet og sørge for at det bedste i programmet altid videreføres.

Nordisk forskningspolitisk råd (FPR) er ministerrådets rådgivende organ for forskningspolitiske spørgsmål.

FPR skal fremme det nordiske samarbejde inden for forskning og forskeruddannelse. Målet med samarbejdet er blandt andet at garantere at de nordiske ressourcer, herunder specielt den dyre infrastruktur, anvendes så effektivt og smidigt som muligt, at skabe en nordiske "kritisk

masse", at øge mobiliteten særligt for yngre forskere og at støtte kreative og effektive forsknings- og forskeruddannelsesmiljøer.

Det nordiske forsknings- og udviklingssamarbejde skal forsøge nye koncepter og stimulere specifikke nordiske aktiviteter, som koordineres med nationale prioriteringer. FPR har blandt andet anbefalet ministerrådets nye satsning med nordiske centre for fremragende forskning (Centres of Excellence) med tilhørende forskerskoler. Et pilotprojekt i form af et samarbejde mellem ministerrådet og de nordiske forskningsråd inden for naturvidenskab, miljøvidenskab og teknik (NOS-N) pågår inden for området globale forandringer. Programmet gennemføres i årene 2002-2007. FPR har også anbefalet, at ministerrådet etablerer et nyt program for nordiske forskerskoler i samarbejde med forskningsråd og universiteter samt et nyt Centres of Excellence projekt inden for molekylær medicin i samarbejde med NOS-M. Begge programmer skal igangsættes fra begyndelsen af 2004.

En meget vigtig proces er igangsat i 2002, hvor ministerrådet fulgte op på en rekommendation fra Nordisk Råd (omtalt ovenfor) om at fremlægge en hvidbog som behandler mulighederne for at styrke Norden som forsknings- og innovationsregion i lyset af tilsvarende diskussion på europæisk plan. Hvidbogen skal foreligge i slutningen af 2003 og opfølgningen af anbefalingerne bliver af stor betydning. Med udgangspunkt i situationen i dag skal hvidbogen lægge frem konkrete forslag til fremtidige aktiviteter som fører til, at det nordiske forskningsrum udbygges og forstærkes.

Ministerrådet har sammenlagt sin sprogvirksomhed til et tværgående program Nordplus Sprog. Programmet baserer sig på den tidligere aktiviteter inden for Nordmålprogrammet, Nordkurs og Nordisk Sprogråd. Nordplus Sprog har som målsætning at fremme internordisk sprogforståelse, at øge kendskabet til de nordiske sprog, fremme en demokratisk sprogpolitik og – syn samt forstærke de nordiske sprogs stilling i og uden for Norden. Sprogvirksomheden styres af en styregruppe som har til opgave at fungere som rådgivende organ, når det gælder nordiske sprogspørgsmål og sprogpolitik. Styregruppen skal derudover også fungere som samarbejdsorgan for de nordiske sprognævn samt fungere som styregruppe for Nordplus Sprog.

Videnssamfundet må fokusere på hvilke nye vilkår og muligheder som knytter sig til øget brug af informationsteknologi og kommunikationsteknologi, IKT. Ministerrådet vil derfor have opmærksomheden rettet mod en ny samlet struktur af infrastruktursamarbejdet (NORDUnet) og forskningen indenfor Internet og applikationer (Nordunet2), en øget integrering af nærområderne i det nordiske samarbejde inden for infrastruktur- og kompetenceudvikling, fjernundervisning og virtuelle højskole- og universitetsmiljøer samt at sikre, at alle borgere har lige adgang til IKT i lærende miljøer og som borgere.

Sektoren rapporterer specielt på indsatsområde 1, teknologisk udvikling, specielt informationssamfundets spørgsmål og spidsforskning, i Ny nordisk dagsorden.

Andel af sektorens samlede budget opgjort i procent efter redskab og efter sektor

Redskab: Sektor:	Generelt	Politik-udvikling	Mobilitets- og støtteprogrammer	Institutioner	Forsknings-programmer	I alt
Overordnet sektorer	0,8%			2,6%		3,4%
Skole		2,3%	8,9%			11,2%
Højere udd.		1,3%	16,0%			17,3%
Voksenudd.		1,1%	4,3%	3,1%		8,5%
Sprog		1,0%	4,2%			5,2%
IT		0,3%			0,2%	0,5%
Forskning		0,9%	18,6%	23,9%	10,5%	53,9%
I alt	0,8%	6,8%	51,6%	30,1%	10,7%	100,0%

Budgetudviklingen: Uddannelses- og forskningssamarbejdet				
TDKK	2004	2003	2002	Ændring 03-04
Budget	204.238	204.238	197.954	0,0 %

Sektorens budsjetposter

Generelle forsknings- og utdanningsinnsatser

2-2505-1 Dispositionsmidler uddannelse og forskning					
Valuta	Budsjett 04	Budsjett 03	Budsjett 02	Disp 02/bud.02	Bud.disp.av
Dkk	1.768.000	1.736.000	2.023.000	100 %	MR/EK-U

Formål

Dispositionsmidlerne anvendes til at finansiere politisk relevante projekter, der initieres i det løbende budgetår og giver mulighed for at opfange og støtte vigtige tiltag, der ikke kunne forudses ved budgetteringen. Dispositionsmidlerne er således et vigtigt redskab til initiering og gennemførelse af formandslandets prioriteringer.

Prioriteringer i 2004

Dispositionsmidlerne vil blive anvendt til finansiering af prioriteringer fra formandskabet, der ikke dækkes af andre bevillinger, samt – i overensstemmelse med formålet – til at imødekomme pludseligt opståede behov.

Resultater i 2002

Der er blandt andet givet bevillinger til:
Udvikling af skoledatanetet ODIN, evaluering og organisering af sektorens institutioner, udlicitering af mobilitets- og støtteprogrammer, evaluering af rådgivningssturkturen, udarbejdelse af en Hvidbog gældende Nordsik Råds rekommandation "Udbygning af et nordisk forskningsrum", utreding om IKT som pedagogisk verktøj for voksnes læring, tilskud til dækning af flytteomkostninger for Nordisk Institut for Asiastudier og Nordisk Vulkanologisk Insitut samt til gennemførelse af Formandskabets temakonference.

Administrative udgifter: Ingen

Skolesamarbeid

2-2510-1 Nordisk Skolesamarbejde (NSS)					
Valuta	Budsjett 04	Budsjett 03	Budsjett 02	Disp02/Bud.02	Bud.disp.av
DKK	4.599.000	4.599.000	5.061.000	98 %	Styret NSS

Formål

Skolesamarbejdets overordnede mål er at gøre skolen bedre i Norden. Styregruppen for nordisk skolesamarbejde (NSS) har følgende hovedopgaver:

- at rådgive MR-U i spørgsmål om nordisk skolesamarbejde
- at medvirke til at gennemføre MR-U's strategi for nordisk uddannelses- og forskningssamarbejde
- at udforme og gennemføre en 5-årig handlingsplan for skolesamarbejde
- at have tilsynsfunktion i forhold til nordiske aftaler på området

Prioriteringer i 2004

Det nordiske skolesamarbejdes handlingsplan 2000-2004 konkretiseres årligt i en virksomhedsplan, som i år 2004 vil afspejle det islandske formandskabs prioriteringer. Følgende områder prioriteres højt: Værdier, livslang læring, kvalitet og synliggørelse.

Resultater i 2002

Nordisk skolesamarbejdes virksomhed har i 2002 været koncentreret om følgende hovedområde:

Værdier: I anledning af Nordisk Råds 50 års jubilæum blev der i 2002 gennemført en større konferencerække "demokrati i skolens hverdag" gennem de nordiske lande med afslutning på sessionen i Helsingfors. Her blev der sat fokus på ligeværd, ligestilling, demokrati og kulturel mangfoldighed. Derudover blev der færdiggjort en rapport om forskning og tiltag for at undgå mobning og vold i skolen. Forsættelsen af disse tiltag opfølges i 2003 med en konference om forskning om mobning samt ved en tværsektorielle konference i Stockholm "Ungas inflytande i ett mångkulturellt Norden - integration och deltagande i samhällslivet".

Livslang læring: Der blev igangsat et projekt om livslang læring i et skoleperspektiv bl.a. med henblik på at fokusere på, at holdningen til livslang læring gennem god motivation netop skabes i de første år af et menneskes liv. Projektet blev afsluttet i 2002. Resultaterne af projektet blev dels præsenteret på en konference i december 2002, dels skal de indgå i det videre arbejde med at sætte fokus på kvalitetsarbejdet i 2003.

Kvalitet:. Der blev i 2001 som opfølgning på et projekt om selvevaluering i skolen påbegyndt et nyt projekt om udvikling af kvalitetsindikatorer, som forventes afsluttet i 2003.

Synliggørelse: Der er igangsat et udviklingsarbejde af det nordisk skolenet, som skal sikre en sammenhæng mellem skolenettet og den nye mobilitets- og støtteprogram Nordplus Junior.

Mobilitets- og støtteordningerne: Mobilitetsordningerne er tilsvarende inde i en udviklingsproces, hvor der fokuseres på helhedssynet inden for livslang læring, synergi, brugervenlighed og synlighed. Fra og med 1. januar 2004 sammenlægges de tre hidtidige ordninger på skolesektoren til et nyt program Nordplus Junior – mobilitets- og støtteprogram for grundskole og ungdomsuddannelser i Norden.

Nærområdet: Projektet "A school for all", hvor det er hensigten at fremme kvaliteten af specialundervisningen på grundskole-/ungdomsuddannelsesniveauet i de baltiske lande, er blevet forlænget til 2004.

2-2512-2 Nordplus Junior					
Valuta	Budsjett 04	Budsjett 03	Budsjett 02	Disp02/Bud.02	Bud.disp.av
DKK	18.136.000	10.220.000	9.783.000	98 %	Styret NSS
Derav adm. utgifter		Administrationen af programmet er p.t. i udbud, og navn på administrator forventes afgjort ultimo maj måned 2003			

Formål

Målet med det nye mobilitets- og støtteprogram for grundskole og ungdomsuddannelser i Norden er gennem nordisk skolesamarbejde at stimulere interessen for, kundskab om og forståelsen af andre nordiske kulturer, sprog og livsvilkår og dermed styrke den nordiske dimension i grundskolen og ungdomsuddannelserne i de nordiske lande og selvstyrende områder samt fremme den nordiske samhørighed med udgangspunkt i vores fælles nordiske værdier, der hviler på samme menneske- og demokratisyn.

Midlet er at give økonomisk bidrag til elevers og læreres mobilitet. Aktiviteterne

skal have et pædagogisk indhold samt være forankret i læreplanen og i skolens plan samt i videst muligt omfang foregå på det nordiske skolenet.
For klasser/grupper er der et tilbud om temaarbejde efter eget valg eller med emner prioriteret af ministerrådet. Samarbejdet skal også ske via det nordiske skolenet.
For lærere er der et tilbud om udveksling (jobbytte) af lærere mellem to skoler samt rejselærerordning, hvor en lærer fra hvert land rejser i en periode rundt til forskellige skoler i et andet land for at undervise i sine fag.
For elever er der et tilbud om individuel deltagelse i arbejdsforlagt undervisning/praktik eller deltagelse i undervisning enten inden for de små håndværksfag eller i gymnasiet.

Prioriteringer i 2004

I 2004 er der tre store prioriteringer, som alle udspringer af udviklingsplanen for Nordisk Ministerråds mobilitets- og støtteprogrammer inden for uddannelsesområdet. Dels er der skabt et nyt program for hele grundskolen og ungdomsuddannelserne, som skal administreres efter den nye ramme for målsætning, midler, samarbejdsformer med videre (se oven for). Dels vil der være den praktiske opfølgning af udviklingsarbejdet, hvor de deltagende elever og lærere skal have pædagogiske IKT projekter på det nordiske skolenet i forbindelse med den fysiske mobilitet.
Dels er der fra 1. januar 2004 skabt en ny nordisk organisering af administrationen af Nordplus Junior samt af de øvrige mobilitets- og støtteprogrammer. Fremover skal såvel administration som information koordineres på tværs af de nordiske lande og selvstyreområder samt i lang højere grad end i dag skal være baseret på elektronisk administration.

Resultater i 2002

Den nye program for Nordplus Junior erstatter flere tidligere ordninger: det tidligere Nordplus Junior (gymnasier/erhvervsskoler), Nordplus Mini, Elevudveksling Vestnorden samt Nordskol (som var en del af Nordmål)l. I 2002 var der følgende resultater:
Nordplus Junior. Omkring 1.600 elever og 270 lærere modtog støtte i 2002. Antallet af bevilligede ansøgninger var 289 svarende til en bevillingsprocent på ca. 80%, men en del ansøgninger har fået et reduceret beløb tildelt i forhold til det ansøgte beløb. Der var 363 ansøgninger i 2002. Det tidligere Nordplus Junior havde et budget i 2002 på DKK 9,8 mio.
Nordplus-Mini. Omkring 5.475 elever og 550 lærere modtog støtte i 2002.Antallet af bevilligede ansøgninger var på 253 skoleklasser svarende til en bevillingsprocent på over 80% for de 310 ansøgninger. Nordplus-Mini havde et budget på DKK 5,8 mio. i 2002.
Elevudveksling Vestnorden. Omkring 700 elever og 110 lærere modtog støtte i 2002. Det daværende Elevudveksling Vestnorden havde et budget på DKK 1,7 mio.

2-2514-2 Elevudveksling Vestnorden					
Valuta	Budsjett 04	Budsjett 03	Budsjett 02	Disp02/Bud.02	Bud.disp.av
DKK	0	1.784.000	1.744.000	96%	Styret NSS

Formål

Den nye program fra 1. januar 2004 Nordplus Junior erstatter flere tidligere ordninger, herunder Elevudveksling Vestnorden. Se Nordplus Junior.

Prioriteringer i 2004

Resultater i 2002

Se Nordplus Junior

2-2516-2 Nordplus Mini					
Valuta	Budsjett 04	Budsjett 03	Budsjett 02	Disp02/Bud.02	Bud.disp.av
DKK	0	6.132.000	5.786.000	100 %	Styret NSS
Derav adm. utgifter					

Formål Den nye program fra 1. januar 2004 Nordplus Junior erstatter flere tidligere ordninger, herunder Nordplus-Mini. Se Nordplus Junior.

Resultater i 2002 Se Nordplus Junior.

Folkeopplysning og Voksenopplæring

2-2520-1 Styringsgr. for Nordisk Folkeoplysning og Voksenopplæring (FOVU)					
Valuta	Budsjett 04	Budsjett 03	Budsjett 02	Disp02/Bud.02	Bud.disp.av
Dkk	2.203.000	2.203.000	2.156.000	100 %	Styret FOVU

Formål Som rådgivningsorgan skal styringsgruppen for folkeopplysning og voksenopplæring, Fovu, arbeide for fornyelse og utvikling innen området i Norden samt utvikle samarbeidet med Nordens nærområder og øvrig internasjonalt arbeid.
Livslang læring er grunnlag og utgangspunkt i Handlingsplanen (2000–2004) og perspektivet er å sikre en fleksibel, brukertilpasset og kvalitativ kompetanseutvikling for voksne hvor det tas hensyn til både personlige og faglige kvalifikasjoner ervervet på ulike læringsarenaer.
Fovu legger vekt på en aktiv dialog med mangfoldet av aktører og miljøer innen området og på å gjøre bruk av deres erfaring og kompetanse.

Prioriteringer i 2004 Prioriteringene vil ha utgangspunkt i den 5-årige handlingsplanen og formannskapets prioriteringer. Fovu vil i 2004 ha oppmerksomhet mot hvordan dokumentasjon og oppnådde resultater fra ulike prosjekter kompletterer hverandre og kan nyttiggjøres i et helhetlig perspektiv. Aktivitetene knyttes til voksnes lærings- og kompetansemuligheter – herunder dokumentasjon og verdsetting av realkompetanse som er ervervet på ulike læringsarenaer og som har gyldighet og legitimitet både i arbeidslivet og utdanningssystemet. Fovu vil ha spesiell fokus på kompetanseutvikling for innvandrere inn mot arbeidslivet og legge vekt på andrespråksopplæring og yrkesprøving. Utviklingsarbeidet om IT som pedagogisk verktøy for voksnes læring målrettes og intensiveres.
1,823 MDKK planlegges anvendt til prosjekter/aktiviteter og 0,380 MDKK til administrasjon. Sekretariatsfunksjonen ivaretas av NMR-sekretariatet.

Resultater i 2002 Satsningsområder i handlingsplanen og formannskapets prioriteringer er konkretisert i en årlig arbeidsplan.
For å bedre dokumentasjonen av voksenopplæringsfeltet i Norden igangsatte Fovu i 2002 en nordisk utredning for å beskrive og dokumentere voksenopplæringsfeltet, en oppfølging av rapporten om organisering og finansiering av studieforbund (TemaNord 2001:599).
Fovu utarbeidet mandat for det nordiske peer review-prosjektet "Validering av realkompetanse" som skal samle erfaring om utgangspunkt og løsningsmodeller med sikte på å kvalifisere landenes arbeid. Rapport framlegges for EK-U våren 2003.
Fovu hadde ansvar for en tverrgående livslang læring-konferanse i desember 2002. Konferansen hadde et internasjonalt perspektiv med utgangspunkt i OECD-rapporter om voksnes deltakelse/livslang læring.

Fovu har ansvar for en nordisk utredning om "Utdanning og kriminalomsorg", en oppfølging av rekommendasjon 1199/nord. Rapport framlegges høsten 2003.
På initiativ fra Fovu gjennomførte landenes ansvarlige for "voksnes uke" en felles nordisk satsing med aktivt medborgerskap som tema. Plakater, postkort og teksthefter er distribuert til alle biblioteker, kommuner og politikere og har gitt stor synlighet. Programmene for baltiske voksenopplæringsmiljøer og skoleringsprogrammet for russiske NGO-ledere er gjennomført etter planene. Fovu nedsatte i 2002 to arbeidsgrupper for å utvikle samarbeidet med de baltiske land og Nordvest Russland og har utviklet to prosjekter under Ministerrådets nærområdeprogram 2003: et 3-årig NGO-ledertreningsprogram i Nordvest Russland, basert på aktivt medborgerskap en nordisk-baltisk komparativ analyse av livslang læring policy etterfulgt av en konferanse om voksnes læring i Riga i mai 2003.

2-2522-2 Nordplus Voksen					
Valuta	Budsjett 04	Budsjett 03	Budsjett 02	Disp02/Bud.02	Bud.disp.av
Dkk	8.768.000	8.768.000	8.589.000	100 %	Styret Fovu
Derav adm. utgifter		Sekretariatet, utlisiteres fra 2004			

Formål

Støtteordningen er et viktig redskap for å iverksette den 5-årige handlingsplanen for nordisk folkeopplysning og voksenopplæring. Den skal stimulere videreutvikling og fornyelse gjennom støtte til fellesnordiske prosjekter om voksnes læring. Ordningen har tre kategorier; mobilitetsstipend for folkehøgskoleelever, prosjekter i 5 nordiske studieforbundssammenslutninger (blokktilskudd) og åpne enkeltprosjekter. Fra 2004 omdøpes ordningen til Nordplus Voksen som får et fornyet innhold.

Prioriteringer i 2004

Fovu oppfordrer til samarbeidsprosjekter mellom ulike organisasjoner/institusjoner som arbeider med utvikling av læringsarenaer for voksnes læring, herunder studieforbund, folkehøgskoler og allmen voksenopplæring. Sammenheng mellom prioriteringer i Fovus handlingsplan og dokumentasjon av prosjektresultater vil bli tillagt større vekt.
Bedre statistikkmateriale vil gi grunnlag for en vurdering av den kjønnsmessige fordeling blant deltakerne i støtteordningen.

Resultater i 2002

Evalueringen av støtteordningen i 1999/2000 påpekte behov for kvalitative forbedringer i søknader og rapportering. Fovu har utarbeidet ny veiledning som betoner kvalitative kriterier og spredning av resultater. Informasjon er sendt flere fagtidsskrifter på området, bl.a. Fovu-Dialog. I forbindelse med utvikling av støtte- og mobilitetsprogrammene innen sektorområdet har Fovu nedsatt en arbeidsgruppe med deltakere fra brukermiljøene for å vurdere profil og innhold i det nye Nordplus Voksen.
I 2002 var bevilgningen fordelt slik på de 3 kategorier: blokktilskudd 3,5 MDKK, enkeltprosjekter 2 889 000 MDKK og folkehøgskolestipend 2,2 MDKK. Det ble tildelt 296 elevstipend, tilsvarende 59 % av søknadene. En evaluering for denne ordningen understreket at den fungerer godt og gir god nordisk nytte, dog stilles spørsmål ved fordelingen mellom landene. 25 enkeltprosjekter ble tildelt støtte i 2002, en liten økning fra året før. Antall gjennomførte blokkprosjekter er ikke endelig rapportert. I støtteordningens ulike deler rapporteres kvinners og menns deltakelse.
Administrative utgifter knyttet til fordelingsgruppe og arbeidsgruppe: 120 000 DKK

2-2524-3 Nordens Folkliga Akademi (NFA), Sverige						
Valuta	Budsjett 04	Budsjett 03	Budsjett 02	NMR fin. 02	Bud.disp av	Kontrakt
Sek	7.691.000	7.691.000	7.549.000	70 %	Institusjonen	2002
Motsvarer Dkk	6.230.000	6.230.000	6.190.000			

Formål

NFA skal fremme utvikling, fornyelse og samarbeid innen området folkeopplysning og voksenopplæring. Dette skjer gjennom å være et faglig kompetansesentrum og forum for idé- og erfaringsutveksling for et bredt spekter av folkeopplysnings- og voksenopplæringsinstitusjoner i Norden.
NFA skal styrke den nordiske dimensjonen i internasjonal sammenheng og utfører informasjons- og serviceoppgaver for brukermiljøene, spesielt i forhold til Baltikum og EU.

Prioriteringer i kontrakten

Institusjonen inngikk i den politisk-administrative evaluering i 2002 av institusjonene under MR-U. På grunnlag av en videre utredning våren 2003 om en prinsipiell stillingtagen til en løsning for det framtidige nordiske samarbeidet om voksnes læring etter 2006, utarbeides et nytt oppdrag til NFA i kontrakten med Ministerrådet for perioden 2004–2006 (ut perioden hvor institusjonen er bundet av leiekontrakten på Nya Varvet). Uavhengig av resultatet fra utredningen antas at NFAs virksomhetsområder i 2004 vil konsentreres om aktiviteter knyttet til dokumentasjon og utviklingarbeid som nordisk kompetansemiljø samt nordisk og internasjonal nettverksbygging. Til institusjonens drift og administrasjon knyttes spesielle oppgaver til utleie av internat og kurslokaler samt forvaltningsoppgaver bl.a. for Ministerådet/Fovu.
Planlagte administrative utgifter: Ny kontrakt utarbeides i 2003.

Resultater i 2002

NFA har fortsatt arbeidet med å tydeliggjøre sin profil som møteplass og utviklingsmiljø for livslang læring samt videreutvikling av systemer for mål- og resultatstyring.
Institusjonen har siden 2000 en stabil personalsituasjon og NFA har i 2002 opprettholdt en omfattende virksomhet og oppfylt kvalitets- og produksjonsmålene for nær alle virksomhetsområdene. Biblioteket benyttes aktivt i kurs- og konferansevirksomheten, spesielt stipendiatmåneden. NFA er partner i stadig flere EU-prosjekter og administrerer 3 prosjekter innen Ministerrådets nærområdeprogram samt har flere forvaltningsoppgaver for Fovu.

Kontrakt: Oppfylt
Økonomi: Ingen bemerkninger
Administrative utgifter: 1 801 TDKK

Høgre utdanning

2-2530-1 Styringsgruppen for nordisk samarbeide innen høgre utdanning (Høgut)					
Valuta	Budsjett 04	Budsjett 03	Budsjett 02	Disp02/Bud.02	Bud.disp.av
Dkk	2.609.000	2.609.000	2.553.000	94 %	Høgut

Formål

Høgut har som oppgave å fremme nordisk samarbeid innen høgre utdanning, samt utvikle og styrke det nordiske utdanningsfellesskap. Dette gjelder samtlige postgymnasiale utdanningsnivå ved universitet og høgskoler.

Prioriteringer i 2004

Høguts handlingsplan gjelder for perioden 2002–2004. Styringsgruppen har en bred tilnærming til utdanningsfeltet, men vil i planperioden spesielt legge fire perspektiver til grunn for sitt arbeid. For det første vil Høgut fremme Norden som foregangsregion for økt kompetanse og livslang læring. For det andre vil styringsgruppen arbeide for styrket kvalitet i høgre utdanning. For det tredje vil man legge vekt på økte muligheter gjennom informasjons- og kommunikasjonsteknologi. For det fjerde skal Høgut fortsatt legge vekt på internasjonalisering og mobilitetsfremmende tiltak.

Styringsgruppen vil fortsatt fokusere økt kvalitet på utdanningen og synliggjøring av Ministerrådets arbeide. Nordplus-programmet er evaluert og vil fortsatt være et sentralt virkemiddel for å nå de overordnete utdanningspolitiske mål. Høgut legger vekt på best mulige nasjonale forankring av sine prosjekter, og styringsgruppens brukermiljøer spiller en sentral rolle i arbeidet i tillegg til utdanningsministrenes og ordførerlandets prioriteringer. Høgut vil fortsatt gi aktuelle innspill til den nordiske utdanningspolitiske debatt, og problemstillinger knyttet til internasjonalisering og virtuelle læringsmiljøer vil fortsatt ha stor oppmerksomhet.

Resultater i 2002

Høgut har i løpet av 2002 arbeidet med og støttet prosjekter innenfor internasjonalisering, overenskomsten om adgang til høgre utdanning, nordisk og nordisk-baltisk antagnings-manual, virtuelle undervisningsformer, nordisk ordbokdatabase (Nordlist), kvalitet i utdanningen, oppfølging av Sigtunaavtalen, joint degrees, nettverkssamarbeide og utvikling av engelskspråklige Nordenwebsider. I tillegg har Høgut sammen med Fovu arrangert en konferanse om livslang læring på Lillehammer, Norge og sammen med FPR og NorFA en konferanse i Oslo om forskerutdanning i Norden.

Høgut har ellers oppnevnt en rekke arbeidsgrupper og gitt mange oppdrag til kompetente utdannings- og forskningsmiljøer for å utarbeide forslag til oppfølging av styringsgruppens arbeid. Styringsgruppens medlemmer har videre deltatt i flere internasjonale konferanser og har gitt flere høringsuttalelser.

2-2532-2 Nordplus					
Valuta	Budsjett 04	Budsjett 03	Budsjett 02	Disp02/Bud.02	Bud.disp.av
Dkk	31.682.000	31.682.000	31.972.000	100 %	Høgut
Derav adm. utgifter		Administrationen af programmet er p.t. i udbud, og navn på administrator forventes afgjort ultimo maj måned 2003.			

Formål

Nordplus är ett program för nätverkssamarbete och mobilitet för studenter och lärare inom högre utbildning i Norden. Syftet med programmet är att genom ekonomiskt stöd, närmare knyta samman de nordiska utbildningsinstitutionerna för högre utbildning genom nätverk och skapa underlag för en helhetlig nordisk utbildningsgemenskap där institutioner, lärare och studenter kan utnyttja varandras speciella kompetens.

Nordplus ger bidrag till bildande och utveckling av nätverk, student- och lärarmobilitet och till intensivkurser.

Prioriteringer i 2004

De prioriteringar som görs inom Nordplus-programmet relateras till ministerrådets och Högut:s (Ledningsgruppen för nordiskt samarbete inom högre utbildning) prioriteringsområden samt till respektive ordförandelands särskilda prioriteringar.
Generella riktlinjer för programmet är: Arbetsdelning och samarbete, balans, nätverk som representerar små och smala ämnesområden, ökat antal utresande från Danmark – fler inresande till Finland, deltagande av institutioner från Väst-Norden (Grönland, Färöarna och Island) samt studenter med funktionshinder.
Under 2004 tillkommer prioriteringar som: Informations- och kommunikationsteknologi (IKT) som pedagogiskt verktyg gärna i kombination med mobilitet, lärarmobilitet, samarbete mellan universitet/högskola och näringsliv/offentlig sektor, Joint degrees/joint programmes, intensivkurser – gärna med tvärvetenskapligt innehåll.

Resultater i 2002

Nordplus-programmet administreras av en extern myndighet, år 2002 var det SIU (Senter for Internasjonalt Universitetssamarbeid) i Bergen. Högut är huvudansvarig för programmets genomförande samt för dess innehållsmässiga och politiska profil.
År 2002 utdelades 31 MNOK, därtill utdelades returmedel på 9 670 878 NOK. Totalt ansökte 288 nätverk om 85 463 149 NOK. Antalet inkomna ansökningar var 9 stycken färre än året före, medan antalet partners i programmet ökade från 1 486 år 2001 till 1 666 år 2002. Vad gäller mobilitet utdelades 3 800 stipendier. Intresset för en månads uppehåll för studenter mer än fördubblades från 2001, och intresset för kortare lärarmobilitet – ned till en vecka – fortsatte att öka.
Utifrån rapporteringarna 2001 kan det konstateras att Sverige er det nordiska land som tar emot flest studenter och lärare. Därefter följer Norge og Danmark vad gäller studenter och Finland och Danmark vad gäller lärare. Flest utresande studenter och lärare i Norden kommer från Finland och Norge.

2-2534-4 Bidrag til Nordisk Sommeruniversitet (NSU)					
Valuta	Budsjett 04	Budsjett 03	Budsjett 02	Disp02/Bud.02	Bud.disp.av
Dkk	1.112.000	1.088.000	1.088.000	100 %	NSU

Formål

NSUs hovedoppgave er å fremme det nordiske forskningssamarbeidet gjennom å styrke vitenskapelig idé- og nettverksutvikling innen tverrfaglige problemområder som ikke har gitt grunnlag for felles nordiske forskningsprosjekter. Virksomheten bygger på at deltakere på tvers av fag, karriere, generasjoner, institusjoner og språk samles om felles studier knyttet til tverrvitenskapelige problemstillinger. NSU er en ideell organisasjon som støttes med et virksomhetsbidrag fra NMR gjennom en årlig prosjektkontrakt.

Prioriteringer i 2004

Ministerrådets bidrag forutsettes benyttet til aktiviteter i form av nettverksskapende seminarer og aktiv publikasjons- og informasjonsvirksomhet. Administrative kostnader dekkes av egenfinansiering.

Resultater i 2002

Hovedaktivitetene med sommersesjon, vintersymposier og tidsskrift er gjennomført som planlagt. Organisasjonene foretok organisatoriske justeringer og har flyttet sitt sekretariat til Nordens folkliga akademi i Göteborg. Ministerrådets bidrag går utelukkende til konkrete aktiviteter.

Språklig samarbeid

2-2540-1 Nordisk Språkråd					
Valuta	Budsjett 04	Budsjett 03	Budsjett 02	Disp00/Bud.02	Bud.disp.av
Dkk	0	2.026.000	1.982.000	99 %	språkrådet
Derav adm. utgifter					

Formål Det nya programmet Nordplus språk ersätter från och med den 1 januari 2004 flera tidigare stödordningar och program, bland annat Nordiska språkrådets verksamhet. Se Nordplus språk.

Prioriter-inger i 2004

Resultater i 2002 Se Nordplus språk.

2-2542-1 Nordiska Kurser i Sprog og Liggeratur (Nordkurs)					
Valuta	Budsjett 04	Budsjett 03	Budsjett 02	Disp00/Bud.02	Bud.disp.av
Dkk	0	2.095.000	2.037.000	100 %	nordkurs
Derav adm. utgifter					

Formål Det nya programmet Nordplus språk ersätter från och med den 1 januari 2004 flera tidigare stödordningar och program, bland annat Nordkurs. Se Nordplus språk.

Prioriter-inger i 2004

Resultater i 2002 Se Nordplus språk.

2-2543-2 Nordplus Språk					
Valuta	Budsjett 04	Budsjett 03	Budsjett 02	Disp00/Bud.02	Bud.disp.av
Dkk	8.680.000	-	-	-	språkpolit. ledn.gr.
Derav adm. utgifter		Administrationen af programmet er p.t. i udbud, og navn på administrator forventes afgjort ultimo maj måned 2003			

Formål Nordiska ministerrådets språkpolitiska åtgärder har samordnats till ett tvärgående program Nordplus språk. Det övergripande målet för programmet är att den nordiska språkgemenskapen skall bestå och stärkas och att det nordiska samarbetet också i framtiden i huvudsak skall kunna föregå på nordiska språk. En förutsättning för detta är att de nordiska språken också nationellt bevarar sin ställning som kompletta och samhällsbärande språk.

Nordplus språk har därmed följande övergripande målsättningar:
- att främja internordisk språkförståelse
- att stärka kunskapen om språken i Norden
- att främja en demokratisk språkpolitik och språksyn i Norden
- att stärka de nordiska språkens ställning i och utanför Norden

Som ett tvärgående program har Nordplus språk en mycket bred målgrupp. Stöd kan beviljas till i huvudsak tre olika grupper av sökande, som har anknytning till undervisnings-, forsknings- och upplysningssektorn:

1) Institutioner och organisationer
2) Nätverk
3) Enskilda personer

I gruppen enskilda personer ingår inte elever. Eleverna är i främsta hand en indirekt målgrupp i programmet via den kursverksamhet som ordnas för modersmålslärare, lärare i nordiska språk som främmande språk och andraspråk och studerande vid högskolor och universitet.

Prioriteringer i 2004

Med hänsyn till de överordnade målsättningarna prioriteras verksamhet inom följande aktiviteter: kurser, konferenser, forskningsprojekt, utredningsarbete, publikationer, ordboks- och terminologiarbete, utveckling och publicering av läromedel och undervisningsmaterial, språkteknologiska projekt, etablering av nätverk mellan aktörer på språkområdet, och upplysningsarbete riktat till allmänheten.

Resultater i 2002

Det nya tvärgående programmet Nordplus språk ersätter Nordiska språkrådet, Nordmålprogrammet och Nordkurs, vilka år 2002 hade följande resultat:

*Sprogligt samarbejde i norden, Nord*mål

År 2002 inkom totalt 33 projektansökningar till Nordmålprogrammet. 13 sökanden beviljades stöd till totalt 30 projekt. Projektstöd beviljas i huvudsak till kursverksamhet och seminarier, men också till publikationer och utredningar.

Nordmålforum konferensen ordnades i november. Temat var "Språkpolitik i ett mångkulturellt Norden" med fokus på bland annat språkliga rättigheter och lagstiftningen, språkliga rättigheter i vardagslivet samt inom utbildningen. Politiker, tjänstemän och representanter från de nordiska språkmiljöerna deltog. Deltagarantalet uppgick till 60.

Administrative utgifter: 385 578 DKK

Nordkurs

Nordkurs ordnade 14 sommarkurser, inklusive de internationella kurserna i finska, i vilka också nordiska studeranden kan delta. Deltagarantalet uppgick till 290, varav 280 nordiska och 10 baltiska deltagare

Administrative utgifter:

Nordiska språkrådet

År 2002 utfördes en utredning om det nordiska språksamarbetet. Utredningen beskriver Nordiska språkrådets organisation och samarbete med de övriga språkaktiviteterna inom Nordiska ministerrådet samt ger synpunkter på den framtida organiseringen av samarbetet.

Nordiska språkrådet har avhållit möten, konferenser och symposier, både i egenskap av huvudarrangör och medarrangör. Temat för det 49. nordiska språkmötet var Språkkontakt och minoritetsspråk och ordnades tillsammans med Dansk Sprognævn. Tillsammans med Nordisk Forening for Leksikografi arrangerades ett symposium Sprognormering i nordiske Ordbøger. Därtill avhölls en nordisk konferens om importord Med "bil" i 100 år.

Nordiska språkrådet har deltagit, i ca 40 arbetsgrupps- och utskotts möten under Nordiska språkrådet och möten med samarbetspartners samt konferenser.

Nordiska språkrådet har beviljat stöd till 26 ordboksprojekt inom de små språkområdena i Norden, gett ut 13 skrifter och rapporter.

Nordiska språkrådet har deltagit i grundandet av det europeiska samarbetsorganet för nationella språknämnder och språkliga akademier.

Administrative utgifter: 245 000 DKK

2-2544-1 Ledningsgruppen för språksamarbetet, Preliminärt Nordens språkråd					
Valuta	Budsjett 04	Budsjett 03	Budsjett 02	Disp02/Bud.02	Bud.disp.av
Dkk	2.000.000	-	-	-	Ledningsgr.

Formål

Den språkliga gemenskapen är en fundamental förutsättning för det folkliga, kulturella, ekonomiska och politiska samarbetet i Norden. Det språkpolitiska arbetet vid Nordiska ministerrådet koordineras och styrs av en ledningsgrupp, som har följande huvuduppgifter:
1) fungera som sakkunnigt organ åt Nordiska ministerrådet och Nordiska rådet när det gäller nordiska språkfrågor och nordisk språkpolitik.
2) fungerar som samarbetsorgan för de nordiska språknämnderna och utlandslektorerna.
3) fungera som ledningsgrupp för tvärgående stödprogrammet Nordplus språk och därmed inneha det överordnade ansvaret för programmet.
Ledningsgruppen ersätter den språkpolitska referensgruppen och det Nordiska språkrådet från och med budgetåret 2004.

Prioriteringer i 2004

Ledningsgruppen för Nordiska ministerrådets språksamarbetet skall arbeta utgående från följande målsättningar:
- främja internordisk språkförståelse
- stärka kunskapen om språken i Norden
- främja en demokratisk språkpolitik och språksyn i Norden
- stärka de nordiska språkens ställning i och utanför Norden

Resultater i 2002

2-2548-3 Nordens Institut i Finland (Nifin)						
Valuta	Budsjett 04	Budsjett 03	Budsjett 02	NMR fin. 02	Bud.disp av	Kontrakt
EUR	702.100	702.100	688.300	88 %	Institusjonen	2003
Modsvarer Dkk	5.216.000	5.216.000	5.350.000			

Formål

NIFINs syfte är att i Finland sprida kännedom om övriga nordiska länders språk och kultur och att till övriga Norden förmedla kunskap om det finska språket och Finlands kultur. Huvuduppgiften är att synliggöra det finska språket och kulturen i de nordiska länderna och samtidigt förmedla kunskap om och engagemang för nordiska språk och kulturer till den finskatalande befolkningen i Finland.

Prioriteringer i kontrakten

Nytt kontrakt kommer att upprättas från och med 2004. Kontraktet kommer att ta utgångspunkt i de förhandlingar som kommer att genomföras under 2003. Under 2003 skall möjligheterna för ökad nationell medfinansiering och profilering av verksamheten värderas.
Planlagte administrative utgifter: Nytt kontrakt utarbetas.

Resultater i 2002

Nifins nordiska nytta ligger i att stärka den nordiska språkliga och kulturella närvaron i Finland och att stärka det finska språkets och den finländska kulturens roll i övriga Norden.
År 2002 har varit den mest omfattande sedan verksamheten inleddes 1998. Bland årets arrangemang kan nämnas ett seminarium om säkerhetspolitik, en presentation av Nordiska rådets litteraturprisvinnare Lars Saabye Christensen vid bokmässan i Helsingfors, en nordisk drakfestival på Sveaborg och 100 nordiska besök till finländska skolor samt en broschyr "Hyvää päivää – det finske sprog" om det finska språket.
Nifin har sammanställt en opinionsundersökning om finländska gymnasisters språkval och inställningar till den nordiska gemenskapen och distribuerat nordisk litteratur till svensk och finskspråkiga gymnasister för att markera Nordiska rådets 50-årsjubileum.

Kontrakt: Uppfyllt
Økonomi: Inga anmärkningar
Administrative utgifter: 176.776

Utdanning- og forskningssektorens samarbeid innenfor IT

2-2550-1 Ministerrådets (MR-U) IT-policygruppe					
Valuta	Budsjett 04	Budsjett 03	Budsjett 02	Disp02/Bud.02	Bud.disp.av
Dkk	544.000	544.000	532.000	98 %	Policy-gr.

Formål

Ministerrådet for uddannelse og forskning (MR-U) oprettede i 1996 IT-policygruppen. IT-policygruppen følger og fremmer udviklingen af spidskompetence inden for grænsefladen mellem moderne informations- og kommunikationsteknologi på den ene side og forskning og uddannelse på den anden.
IT-policygruppen er et rådgivende policyorgan for MR-U og driver således ikke egen projektvirksomhed udover mindre udredningsopgaver.
IT-policygruppen søger at sikre den meste tidssvarende og fremadrettede rådgivning om videnssamfundets udvikling ved at følge og analysere udviklingen samt formidle viden til MR-U og sektorens andre rådgivende organer. IT-policygruppen udarbejder endvidere forslag til initiativer og analyser på anmodning.

Prioriteringer i 2004

I lyset af sektorens arbejde med udvikling af rådgivningsstrukturen, fik IT-policygruppen år 2002 forlænget sit mandat til udgangen af år 2003.
IT-policygruppens prioriteringer for år 2004 afhænger således af udviklingen i denne proces, samt indholdet i et eventuelt nyt mandat, som i givet fald udarbejdes ultimo 2003.

Resultater i 2002

Fem møder er blevet afhold i løbet af året, hver med eget fagligt tema. Hovedvægten i sagsporteføljen har været på såvel løbende som nye sagsområder. IT-policygruppen har i år 2002:
fulgt op på evalueringerne af forskningsprogrammet Nordunet2, ved udarbejdelsen af forslag til et nordisk forskningsprogram om Internet- og applikationsudvikling og -forskning,
til Ledningsgruppen för nordiskt skolsamarbete (NSS) givet anbefalinger til indholdet i og organiseringen af fremtidens nordiske skoledatanet (Odin), som bland andet på baggrund heraf nu er udlagt til Skolverket i Sverige,
deltaget i MR-U's arbejde med "Hvidbog om udbygning af Norden til en inter-

nationalt ledende forsknings- og erhvervsregion",
gennemført et studie af forskningsaktiviteterne og undervisningens indhold på IT området i nærområdet med sigte på "Den Nordlige Dimension",
indgået i dialog med Nordisk Samarbeidsorgan For Vitenskapelig Informasjon (Nordinfo), om den fremtidige virksomhed som opfølgning af EK-U rapport om Nordisk Ministerråds institutioners rolle for nordisk samarbejde på området uddannelse, forskning og IKT (POL-rapport).

2-2554-1 Avancerede IT- applikationer og tjenester -NORDUNET2					
Valuta	Budsjett 04	Budsjett 03	Budsjett 02	Disp02/Bud.02	Bud.disp.av
Dkk	500.000	500.000	489.000	100 %	MR-U/EK-U

Formål

Universiteter, forskningsinstitutioner og de nordiske centraladministrationer bliver stadig mere afhængige af avanceret kommunikation- og informationshåndtering såvel kvalitativt som kvantitativt. Hvor det oprindelige NORDUnet-projekt (nu et aktieselskab) varetager Internet-infrastrukturen, har Nordunet2 haft til opgave at udvikle avancerede Internetapplikationer og nettjenester, og derved sikre landenes tætte samarbejde om netværksanvendelse og –udvikling, og Nordens medindflydelse over den globale Internetudvikling.
Nordunet2 har rådet over godt DKK 30 mio. i perioden 1999-2001, hvor kun finansieringen af projektlederen er gået over det nordiske budget.

Prioriteringer i 2004

Nordunet2-projektet har afsluttet alle sine aktiviteter primo 2003, men budgetposten er bevaret som følge af, at EK-U har besluttet (møde 2/02), at IT-policygruppen skal administrerer beløbet med henblik på at undersøge grundlaget for og eventuelt udarbejde forslag til profil og indhold for et fortsat og styrket nordisk samarbejde om "Internet- og applikationsforskning og -udvikling".
Budgetposten for 2004 må bero på EK-U's behandlingen af forslaget medio 2003.

Resultater i 2002

Budgetposten har i år 2002 været administreret af IT-policygruppen med henblik på i væsentligste omfang, at blive brugt på ekspertudreder, som i samarbejde med en ad hoc gruppen har fået ansvar for at udarbejde et forslag om profil og indhold for et fortsat og styrket nordisk samarbejde om "Internet- og applikationsforskning og -udvikling".

2-3110-1 Nordisk ForskningsPolitisk Råd (FPR)					
Valuta	Budsjett 04	Budsjett 03	Budsjett 02	Disp02/Bud.02	Bud.disp.av
Dkk	1.866.000	1.866.000	2.326.000	92 %	FPR

Formål

Nordiska forskningspolitiska rådet (FPR) är Ministerrådets rådgivande organ för långsiktiga forskningspolitiska frågor. FPR skall befrämja nordiskt samarbete inom forskning och forskarutbildning. FPR skall utifrån analyser om den forskningspolitiska utvecklingen både i Norden och i Europa rådge om forskningspolitiska problemställningar som är relevanta för Norden.

Prioriteringer i 2004

Vitboken "Norden som en ledande region för forskning och innovation" skall föreligga i slutet av 2003 och uppföljningen av de rekommendationer som där framläggs är av största betydelse. Med utgångspunkt i dagens läge skall Vitboken lägga fram konkreta förslag till framtida aktiviteter som leder till att det nordiska forskningsrummet (NFR) utbyggs och förstärks.
I sin inställning till MR-U/MR-SAM om nordiskt forskningssamarbete 2004 och framåt rekommenderar FPR speciellt två aktiviteter:

att NMR i samarbete med nationella forskningsråd etablerar ett program för Nordiska spetsforskningsenheter (Centres of Excellence) med tillhörande forskarskolor
att NMR etablerar ett program för nordiska forskarskolor i samarbete med forskningsråd och universitet
Sekretariatsfunktionen ivaratas av Nordiska ministerrådet.

Resultater i 2002

FPR presenterade i juni 2002 en grönbok "Norden som en internationellt framstående forsknings- och näringsregion". Rapport utgör ett led i Nordiska ministerrådets svar på Nordiska rådets rekommendation 34/2001 "Udbygning af et nordisk forskningsrum" (A 1269/kultur). Rapporten behandlar möjligheter att stärka Norden som forsknings- och näringsregion i ljuset av motsvarande diskussion på det europeiska planet. Rapporten bygger på inspel från de nordiska länderna, Nordisk Forskeruddannelsesakademi (NorFA), Nordisk Industrifond och NMR:s IT-policygrupp.
Ministerrådet för undervisning och forskning (MR-U) beslutade 4 juni 2002 att igångsätta framtagandet av en vitbok för utbyggning av Norden till en internationellt ledande forsknings- och näringsregion. Ansvaret för uppgiften ligger på ordförandeskapet för MR-U med bistånd av en nordisk arbetsgrupp och av FPR.
FPR har det överordnande ansvaret för följande forskningsprogram:
Nordiskt arktiskt forskningsprogram (Narp) 1999–2003
Nordiskt säkerhetspolitiskt forskningsprogram 2000–2003
Nordiskt forskningsprogram om kön och våld 2000–2004
Nordiskt forskningsprogram om språkteknologi 2000–2004
Västnordiskt oceanklimat 2001–2005
Nordiskt välfärdsforskningsprogram 2001–2005
och för det nordiska forskningsprojektet om longitudinell epidemiologi
FPR har arbetat aktivt för att man skall utse nordiska spetsforskningsenheter eller så kallade Nordiska Centres of Excellence (NCoE). De första NCoE utnämndes i slutet av 2002 inom området globala förändringar. Det är en samfinansiering mellan nordiska samarbetsnämnden för naturvetenskap (NOS-N) och ministerrådet. I tillägg har NorFA beviljat medel till två forskarskolor knutna till tre NCoE.
FPR har arrangerat en konferans tillsammans med Högut och NorFA om forskarutbildning i Norden.

2-3111-2 Nordiske spidsforskningsenheder (NCoE), pilotprojekt					
Valuta	Budsjett 04	Budsjett 03	Budsjett 02	Disp00/Bud.02	Bud.disp.av
Dkk	3.130.000	3.130.000	3.063.000	99,9 %	progr.styre

Formål

De nordiska forskningsråden inom naturvetenskap, miljövetenskap och teknik (NOS-N) har i samarbete med Nordiska ministerrådet år 2001 initierat ett nordiskt pilotprogram för nordiska spetsforskningsenheter (nordiska Centres of Excellence, NCoE) på området globala förändringar inom följande sektorer: ekosystem processer inom klimatförändringen, atmosfäriska och oceaniska processer. Programmet genomförs åren 2002–2007, och dess årliga finansiering uppgår till minst 10 MDKK.
Målet för det samnordiska programmet för spetsforskningsenheter är

- att göra den nordiska forskningen synligare och attraktivare i Europa och världen
- att garantera att de nordiska resurserna, i synnerhet kostsam infrastruktur, används så effektivt och smidigt som möjligt
- att stödja kreativa och effektiva forsknings- och forskarutbildningsmiljöer
- att skapa nordisk kritisk massa

- att öka rörligheten framför allt bland unga forskare
- att åstadkomma tvärvetenskapligt samarbete
- att åstadkomma en ändamålsenlig specialisering bland de nordiska länderna inom forskning och kompetens
- att integrera de nordiska spetsforskningsenheterna i de nationella forskningssystemen

Prioriteringar i 2004

En liten expertgrupp (scientific advisory board, SAB) som utnämnts av programmets styrelse skall följa med och rådge de nordiska spetsforskningsenheterna i deras arbete. Expertgruppen och programmets styrelse skall planlägga en halvvägs utvärdering av programmet i början av 2005.

Resultater i 2002

18 ansökningar inkom där man ansökte om totalt 280 MDKK för en femårsperiod. Efter en noggrann evalueringsprocess utsågs fyra NCoE. Dessa studerar a)ekosystemen i klimatförändring, b)klimatförändringens effekter på biosfären, c)utbytet av koldioxid och metan mellan atmosfären och ekosystemen samt d)användning av luminiscensmetoden i datering. De tre förstnämnda NCoE består av omfattande nätverk av forskargrupper medan den sistnämnda ställer apparatur och infrastruktur till de nordiska forskarnas förfogande. NorFA har beviljat 1,7 MNOK till två forskarskolor som är knutna till tre NCoE. Genom att koppla samman NCoE och forskarskolor stärks kvaliteten på forskarutbildningen.
Programmets sekretariat är förlagt till Finlands Akademi (http://www.aka.fi/ncoe).
Administrative utgifter:

2-3115-3 Nordisk Forskeruddanelsesakademi (NorFA), Norge						
Valuta	Budsjett 04	Budsjett 03	Budsjett 02	NMR fin. 02	Bud.disp av	Kontrakt
NOK	38.131.000	38.131.000	39.153.000	67 %	Institusjonen	2003
Modsvarer Dkk	37.368.000	37.368.000	36.021.000			

Formål

NorFA har två huvudfunktioner, som stödorgan och som akademi. Som stödorgan skall NorFA stimulera till samverkan mellan forskarutbildningsmiljöer i Norden. Som akademi skall NorFA stärka nordisk forskarutbildning och forskning genom att skapa mötesplatser, stimulera till förnyelse och verka för utbyte av idéer och erfarenheter.

Prioriteringer i kontrakten

NorFA har under 2002 arbetat inom ett förlängt mål- och resultatkontrakt med ministerrådet. Ett nytt kontrakt kommer att upprättas från och med 2004. Kontraktet kommer att ta utgångspunkt i de förhandlingar som kommer att genomföras under 2003.

Resultater i 2002

NorFA:s strategi för 2002–2005 och NorFA:s stadgar från år 2000 har varit vägledande för verksamheten.
NorFA har under 2002 beviljat stöd till forskarutbildningskurser, nätverk, gästprofessorer och två typer av personliga stipendier. Stödverksamheten har utvecklats vidare med ökad tyngd på nätverkssamarbetet och ytterligare integrering av forskarmiljöer i närområdet.
Antalet deltagande forskargrupper i NorFA:s nätverk är uppe i nära 700 inkluderande knappt 3400 forskare och studerande. Det totala antalet aktörer i NorFA-aktiviteter och antal beviljade aktiviteter har ökat med ca 18 % från år 2001. NorFA har fortsatt sina satsningar i Nordens närområde och NorFA:s stödformer har i det närmaste öppnats helt för dessa forskarmiljöer. Mer än hälften av Nor-

FA-nätverken inkluderar forskargrupper i närområdet. Tre kurser hölls i närområdet och åtta nordiska gästprofessorer var verksamma där. NorFA har tillsammans med Nordisk industrifond, Nordisk energiforskning, och Nordtest bildat nätverket NMR-4 – ett nätverk för närområdessamarbete mellan nordiska institutioner om informationssatsningar i närområdet.
NorFA:s verksamhet som akademi, med en rådgivande och policyskapande funktion, har utvecklats kraftigt under året. NorFA har varit aktiv i den forskningspolitiska dialog som pågått på den nordiska arenan. Ett nära samarbete har upprätthållits med de nordiska universitetsledningarna och deras samarbetsorgan (NUS, Nordtek, NOVA), forskningsråden i Norden (NOS-N, NOS-H/S och NOS-M) och aktörer inom det nordiska ministerrådssystemet (FPR, Högut, Bioetikkommittén). NorFA har beviljat medel till två forskarskolor knutna till tre av de fyra nordiska spetsforskningscentra som utsetts i ett samarbete mellan NMR och NOS-N. NorFA har också startat ett pilotprogram om nordiska forskarskolor inom det humanistiska och samhällsvetenskapliga området. Två arbetsgrupper har under året arbetat i NorFA:s regi på uppdrag av ministerrådet och flera fora har etablerats för dialog och för utveckling av forskarutbildningen i Norden, kurser, seminarier och en konferens har hållits. Uppdrag om mobilitetsstudie och uppträttandet av en nordisk statistikdatabas har getts till Nifu i Oslo.
NorFA har under 2002 fortsatt förvaltat Nordiska ministerrådets tre tematiska forskningsprogram, Kön och våld, Språkteknologi och Västnordiskt oceanklimatforskning samt Ministerrådets projekt om longitudinell epidemiologi.

Kontrakt: Uppfyllt
Økonomi: Inga anmärkningar
Administrative utgifter: 5,416 MNOK

2-3130-2 Nordiskt Arktiskt Forskningsprogram					
Valuta	Budsjett 04	Budsjett 03	Budsjett 02	Disp02/Bud.02	Bud.disp.av
Dkk	0	6.132.000	6.386.000	100 %	progr.styr

Formål	Avsikten med det femåriga programmet (1999–2003) är att öka den nordiska kompetensen och forskningssamarbetet inom tre prioriterade områden: Naturprocesser – land, hav och klimat Biologisk mångfald och miljöhot i det arktiska området Arktiska folkgruppers levnadsvillkor
Prioriteringer i 2004	Programmets sista budgetår var 2003 och under 2004 slutförs de projekt som beviljats medel under programperioden.
Resultater i 2002	10 nya projekt inleddes under 2002. Programmet kommer totalt att ha stött 62 projekt som alla har deltagare från åtminstonen 3 nordiska länder. Flera av projekten samarbetar med andra europeiska länder och några har fått extra budgetmedel från EU:s femte ramprogram. Projekten fördelar sig jämnt mellan de tre prioriterade områdena. Proceedings om det första Narp-symposiet har publicerats i en vetenskaplig tidning Polar Record. Det andra Narp-symposiet "The Arctic in the Anthopocene" arrangerades av Steffansson Arctic Institute i Akuryeri, Island 23-24 maj 2002. Ett tredje avslutande seminarium har planerats för 2003 och det kommer att hållas i Tromsø, Norge. Programmets sekretariat är beläget i Uleåborg (Oulu), Finland. Programmet har en hemsida med adressen http://thule.oulu.fi/narp. Administrativa utgifter: 315.000 DKK

2-3131-2 Nordiskt Forskningsprogram om Kön och Våld					
Valuta	Budsjett 04	Budsjett 03	Budsjett 02	Disp00/Bud.02	Bud.disp.av
Dkk	3.808.000	3.808.000	3.726.000	100 %	Progr.styre

Formål

Avsikten med programmet (2000–2004) är först och främst att knyta samman små och spridda forskningsmiljöer i Norden och att styrka kompetensuppbyggningen och forskarutbildningen i de nordiska länderna. Programmet skall bl.a. bidra till att öka synlighet, höja status och bidra till bättre institutionalisering för forskningsområdet i Norden.

Prioriteringer i 2004

Programmets prioriterade forskningsområdena är: Makt, våld, sexualitet och offerskapande (victimization) som könsspecifik process
Föräldraskap, kön och våld: föräldraskapet som könsbaserad samhällsinstitution
Maskulinitet och våld som ömsesidigt konstituerande samt kulturella definitioner av sexualitet som överordnar mäns och underordnar kvinnors sexualitet
"Kulturens" och "kulturernas" betydelse för sambandet mellan kön och våld

Resultater i 2002

Konferensrapporten "Kön och våld i Norden" (november 2001) har publicerats och också lagts ut på programmets hemsida.
En tredje och sista utlysning av programmedel resulterade i 33 ansökningar med ett sökt belopp på 34,5 MNOK. Programkommittén beslutade att bevilja stöd till 10 nätverk och 10 enskilda projekt (3 PhD stipendier och 7 postdoc stipendier). 13 bevillningar gick till nya projekt och 7 är förlängningar. Programkommittén bytte ordförande hösten 2002.
Programmet har en hemsida med adressen http://www.norfa.no

2-3132-2 Nordiskt Forskningsprogram om Språkteknologi					
Valuta	Budsjett 04	Budsjett 03	Budsjett 02	Disp00/Bud.02	Bud.disp.av
Dkk	5.086.000	5.086.000	4.977.000	100%	Progr.styre

Formål

Avsikten med det femåriga programmet (2000–2004) är att profilera den nordiska språkliga gemenskapen och säkra/öka användningen av de nordiska språken inom språkteknologin. Samtidigt stöds de nordiska samfunden som en del av det större omgivande lingvistiska samfundet. Avsikten är också att säkra en god nordisk språkteknologi för användare.
Programmet skall bidra till att:
förbättra kommunikationen mellan nordiska språkteknologiforskare
förbättra samarbetet inom Ph.D. utbildningen
etablera faciliteter/dokumentationscentra för att säkra att forskningsresultat, textsamlingar, verktyg etc. finns lätt tillgängliga och kan brukas.

Prioriteringer i 2004

Programmet prioriterar följande forskningsområden:
Datorstödd inlärning av nordiska språk
Tvärsspråklig informationsbehandling på de nordiska språken
Interaktion på ett naturligt språk mellan människa och datamaskin

Resultater i 2002

Under år 2002 har medel utlyst en gång, ansökningstiden utgick 30.9.2003. På programkommitténs möte den 22.11.2003 behandlades de inkomna ansökningarna. Beslut fattas år 2003. En del av de aktiviteter som fick medel år 2001 har fortsatt under år 2002.
Språkteknologiprogrammets andra generella seminarium avhölls i Oslo. På seminariet deltog representanter för språkteknologisk utbildning, språknämnder

och förlag i de nordiska länderna. Resultatet av utredningen om den språkteknologiska situationen beträffande färöiskan, grönländskan och samiskan framlades vid seminariet. "Årsbok 2002 "publiceras i februari 2003. Programmet har en hemsida med adressen: http://www.norfa.no

Administrative utgifter: 385 000

2-3133-2 Nordiska forskningsprogrammet Longitudinell epidemiologi					
Valuta	Budsjett 04	Budsjett 03	Budsjett 02	Disp02/Bud.02	Bud.disp.av
Dkk	3.066.000	3.066.000	-	-	progr.styr

Formål

De nordiska länderna står i en särställning när det gäller välutvecklade befolkningsregister och andra databaser. Detta ger nordiska forskare internationellt sett en unik möjlighet att följa en väldefinierad befolkningsgrupp (kohort) under en längre tid. Programmet kommer att stödja framtagandet av helt nya data genom samkörning av olika databaser i de nordiska länderna. Resultaten förväntas leda till en större förståelse för olika riskfaktorers betydelse och utgöra ett viktigt bidrag till internationell forskning.

Prioriteringer i 2004

Programmet skall leda till ett ökat samarbete mellan forskningsmiljöerna i Norden och en nätverksbildning. Nordiska forskare skall få tillgång till nya databaser i det egna landet och i andra nordiska länder. Nya komparativa studier bliver möjliga genom samkörningar av nordiska databaser.

Resultater i 2002

Forskningsprogrammet startade 2003. Ett nordiskt epidemiologiprojekt fungerade som en förelöpare under 2002. Projektkommittén beslutade att bevilja sammanlagt 1,4 MNOK till två projekt för år 2002. Projekttitlarna var "Nordic Biological Specimen Banks working group on Cancer Causes and Control" och "Attention Deficit and Hyperkinetic Disorders (ADH) in a lifelong perspective. The role of prenatal environment."

2-3138-1 Nordisk Forskerskoleprogram					
Valuta	Budsjett 04	Budsjett 03	Budsjett 02	Disp02/Bud.02	Bud.disp.av
Dkk	3.150.000		-	-	FPR

Formål

Programmet skal støtte nordisk samarbejde om forskerskoler og forskerkurser ved at udbygge netværkssamarbejdet mellem nationale institutioner af en mere formel og forpligtigende karakter. En forskerskole skal udgøre en ramme for forskeruddannelsen og må give mulighed for såvel dybe som bredde i uddannelsen. Forskerskolen skal være af en vis størrelse og have en klar identitet. En forskerskole kan være tematisk indrettet og gerne inden for flere discipliner. Det er vigtigt at en forskerskole har en ledelse med en klar ansvarsfordeling med en forskerskoleleder ansat ved institutionen.
Programmet skal kunne søges i fri konkurrence af alle forskningsinstitutioner med ret til at tildele doktorgrader. Programmet kobles tæt til de igangsatte programmet for Nordiske Centres of Excellence, men der kan også oprettes som selvstændige initiativer afhængigt af de nationale prioriteringer. Programmet bør basere sig på de praktiske erfaringer, der er opnået i regi af Nordisk Forskeruddannelsesakademi (NorFA) og andet nordisk samarbejde på dette område. Programmet skal virke i perioden 2004-2008.

2-3139-1 Nordisk Spidsforskning inden for Molekylær Medicin (NCoE Molekylær Medicin)					
Valuta	Budsjett 04	Budsjett 03	Budsjett 02	Disp02/Bud.02	Bud.disp.av
Dkk	2.950.000		-	-	FPR

Formål

De nordiske forskningsråd inden for medicin (NoS-M) har i samarbejde med Nordisk Ministerråd i 2003 initieret et nordisk program for spidsforskningsenheder inden for området molekylær medicin. Programmet skal gennemføres i perioden 2004-2008.
Forslaget fra NoS-M baserer sig på de erfaringer, retningslinier og kvalitetskrav, der er formuleret i det NCoE projektet på området globale forandringer (global change), som gennemføres i perioden 2003 – 2007.
Nærmere oplysninger om, hvad målet med det fælles nordiske program for spidsforskningsenheder er, henvises til 2-3111-2 Nordiske spidsforskningsenheder (NCoE), pilotprojekt.

Prioriteringer i 2004

Der etableres 2-4 nordiske spidsforskningsenheder efter ansøgning.

2-3140-1 Nordisk Kommitté För Bioetik					
Valuta	Budsjett 04	Budsjett 03	Budsjett 02	Disp00/Bud.02	Bud.disp.av
Dkk	889.000	889.000	1.170.000	99,9 %	Kommittèn

Formål

Nordisk kommitté för bioetik upprättades 1989, som en nordisk referensgrupp på bioetikområdet i syfte att verka i nära samarbete med nationella rådgivande kommittéer. Den nordiska kommittén har som uppgift att identifiera etiska problem med genteknologisk eller annan bioteknologisk forskning och modifiering av mikroorganismer, växter, djur och människor. Kommittén har dessutom som uppgift att följa lagstiftning och reglering inom det bioteknologiska området samt bidra till ökad information och debatt i de nordiska länderna om bioetiska frågor.

Prioriteringer i 2004

Kommittén prioriterar bioetiska frågor i anslutning till biobanker, genresurser och stamcellsforskning, genetisk testning av foster och embryourval samt forskningsetik och kultur. Lagstiftningen i Norden har vissa gemensamma drag men skiljer sig också på många punkter. Därför är det viktigt att diskutera skillnaderna i lagstiftning och vad de betyder för nordiskt samarbete.
Kommittén strävar efter att främja ett nordiskt samarbete och informationsutbyte mellan forskare, parlamentariker och opionsbildare om politiskt aktuella etiska aspekter av bioteknologisk forskning, utveckling och tillämpning. Dessutom skall information till offentligheten styrkas.
Det aktuella mandatet gäller för perioden 2002–2004.

Resultater i 2002

Kommittén har hållit fyra arbetsmöten. Sekretariatet, förvaltningen och internetsidorna har flyttats till Finland. Rapporten Teaching Bioethics, Nord 2002:2 har publicerats. Kommittén har inlett samarbete med NorFA för arrangerande av en femdagars kurs i undervisning i bioetik våren 2003. Kommittén har understött ett projekt om en komparativ studie i lagstiftning om bioetik i Norden. Den slutliga versionen förväntas i februari 2003.
Kommittén har internetsidor med adressen http://www.ncbio.org.

2-3180-3 Nordisk Institut for Teoretisk Fysik (Nordita), Danmark						
Valuta	Budsjett 04	Budsjett 03	Budsjett 02	NMR fin. 02	Bud.disp av	Kontrakt
Dkk	18.757.000	18.757.000	18.463.000	80 %	Institusjonen	2003

Formål

Norditas uppgift är att utföra avancerad grundforskning inom teoretisk fysik, samt att främja forsknings- och utbildningsverksamhet i Norden, bland annat genom mobilitetsprogram. Institutet skall bedriva ett stipendiatprogram för unga nordiska forskare och utbilda doktorander samt bedriva forskarhandledning. Nordita skall stöda utvecklingen av nya forskningsområden i Norden och främja tillämpningen av den teoretiska fysikens metoder på övriga områden av samhällelig betydelse.

Prioriteringer i kontrakten

Nordita har under 2002 arbetat inom ett förlängt mål- och resultatkontrakt med ministerrådet. Ett nytt kontrakt kommer att upprättas från och med 2004. Kontraktet kommer att ta utgångspunkt i de förhandlingar som kommer att genomföras under 2003. Under 2003 skall möjligheterna för överförande av kontraktsansvaret för institutet till nationell myndighet värderas.

Resultater i 2002

Nordita ordnar varje år kurser och symposier och 2002 var ett speciellt aktivt år. Fem kurser och sex symposier avhölls under 2002, delvis med externt stöd. Kurser och symposier utgör en central del av Norditas verksamhet och bidrar till institutets synlighet och nordiska nytta. Fysikstuderande vid baltiska universitet och i Ryssland har också deltagit i dessa aktiviteter.
Professor P. Hoyers period som Norditas direktör utgick den 31 juli och han efterträddes av professor P. Minnhagen från Umeå.
Forskningen vid Nordita var under 2002 i hög grad präglad av internationellt samarbete. Fysiker vid Nordita deltog i två projekt inom ramen för EU:s femte ramprogram och fyra post-docs arbetade med stöd av dessa och andra EU-medel på Nordita. Nordita fungerar som ett "Marie Curie Training Site" på området "Field Theory in Particle and Nuclear Physics" och fem doktorander har under 2002 forskat vid Nordita inom ramen för programmet.
Svenska Vetenskapsrådet placerade 2002 en särskild forskartjänst (3+3 år) i biologisk fysik vid Nordita.
Nordita har en stab på sex seniora professorer, fyra biträdande professorer och 2-4 nordiska lektorer. Norditas stab har som under tidigare år haft ett betydande antal förtroendeuppdrag från nationella forskningsråd, privata fonder och vetenskapliga föreningar. Professorerna har fungerat som opponenter vid doktorsexamina, redaktörer för vetenskapliga tidskrifter och i organisationskommittéer för internationella konferenser.

Kontrakt: Uppfyllt
Økonomi: Inga anmärkningar
Administrative utgifter: 4,76 MDKK

2-3181-3 Nordisk institutt for sjørett (NIFS), Norge						
Valuta	Budsjett 04	Budsjett 03	Budsjett 02	NMR fin. 02	Bud.disp av	Kontrakt
nok	3.025.000	3.025.000	2.960.000	23 %		
Motsvarer Dkk	2.965.000	2.965.000	2.723.000		Institusjonen	2004-2006

Formål

Nordisk Institutt for Sjørett (NIFS) har til oppgave å fremme forskning og utdanning i de nordiske landene innen sjørett, allmen transportrett, olje- og gassrett samt tilgrensende områder. NIFS skal være et internasjonalt kompetansesenter innen sine fagfelt.

Prioriteringer i kontrakten

I løpet av 2003 skal det forhandles fram ny kontrakt mellom Nordisk Institutt for Sjørett og Nordisk Ministerråd gjeldende fra 2004, etter at foregående kontrakt er prolongert ut 2003. Det forventes at kontrakten i hovedsak følger opp den virksomheten NIFS har hatt i kontraktsperioden 1999–2001.
Instituttet forventes å opprettholde sin nåværende fagprofil og ytterligere befeste sin stilling som kompetansesenter. NIFS skal generelt styrke sitt internasjonale engasjement, men utviklings- og forskningssamarbeid overfor Baltikum og nordvest-Russland vil få økt oppmerksomhet. I tillegg til ansvar for undervisning og veiledning av studenter, har instituttet som årlig målsetting å bidra til at avlegges doktoravhandlinger, publikasjoner i serie og bøker samt at man aktivt deltar i nordiske og internasjonale forskningsprogram. NIfS bør selv fortsatt arrangere seminarer og være aktiv i internasjonale nettverk, organisasjoner og arbeidsgrupper.

Resultater i 2002

Virksomheten ved NIFS har i 2002 forløpt som planlagt. NIFS har befestet sin posisjon som et unikt kompetansesenter i nordisk og europeisk sammenheng. Samtidig har arbeidet med å videreutvikle den internasjonale status fortsatt.
Det ble i 2002 innlevert en avhandling til bedømmelse for den juridiske doktorgrad og en avhandling ble tildelt den juridiske licensiatgrad. Blant NIFS' igangværende forskningsprosjekter bør spesielt nevnes forskningsprosjektene Havneprosjektet og Omorganisering av kraftmarkedet.
Interessen for undervisnings- og etterutdanningsvirksomheten blant studenter og praktiserende jurister har fortsatt vært meget stor. Det første kullet med masterstudenter fra NIFS ble uteksaminert høsten 20002.
NIFS' virksomhet i 2002 har vært preget av en ytterligere fokusering mot Europa. Videreutviklingen av det engelsk-språklige master-programmet er en viktig del av dette arbeidet. Som tidligere forestår NIFS ekspertbistand overfor offentlige myndigheter og praktiserende jurister og videreutvikler biblioteket, som fortsatt fremstår som et av verdens beste.

Kontrakt: Oppfylt
Økonomi: Ingen bemerkninger
Administrasjonsutgifter: 3.006 tDKK

2-3182-3 Nordisk Institut for Asiastudier (Nias), Danmark						
Valuta	Budsjett 04	Budsjett 03	Budsjett 02	NMR fin. 02	Bud.disp av	Kontrakt
dkk	7.018.000	7.018.000	6.908.000	62 %	Institusjonen	2003

Formål

Nordiskt institut för asienstudier (Nias) har som huvuduppgift att främja och utveckla det nordiska samarbetet inom forskning och studier i och om Asien. Syftet med Nias är att genom en samlad nordisk insats optimera användningen av forskningsfaciliteter och kompetens om Asien samt fungera som ett resurscentrum för aktiviteter som annars inte skulle existera i de nordiska länderna. Nias skall genom en samlad nordisk insats skapa ett nordiskt mervärde och ett bättre utnyttjande av resurser. Institutet skall också göra nordisk forskning och forskarutbildning om Asien mer konkurrenskraftig i internationella sammanhang samt bidra till att förbättra nordiskt beslutsfattande vad gäller de nordiska ländernas relationer till Asien på olika områden.

Prioriteringer i kontrakten

Nytt kontrakt kommer att upprättas från och med 2004. Kontraktet kommer att ta utgångspunkt i de förhandlingar som kommer att genomföras under 2003. Under 2003 skall möjligheterna för överförande av kontraktsansvaret för institutet till nationell myndighet värderas.

Resultater i 2002

År 2002 koncentrerades Nias' verksamhet på fortsatt utveckling av egen forskning med fokus på publicering av resultat, av forskningsstödsaktiviteter för nordiska institutioner och forskare samt av internationellt samarbete. Institutet har under året utvecklat nya administrativa procedurer och rutiner samt etablerat en ny IT-plattform. Nias har bevarat en hög aktivitetsnivå med gott produktionsresultat. Forskare har varit aktiva inom ett antal centrala forskningstemata samt på konferenser, föreläsningar och i media. Detta har skett trots att antalet forskningsår minskat, dock har antalet tillknutna forskare stigit. Biblioteket har haft en hög aktivitetsnivå med fokus på nya former för service, speciellt inom det elektroniska området. Publikationsverksamheten (Nias Press) har under året varit över förväntan. Nias Press har utvecklat en plan för att dels öka produktionen och dels bli självfinansierat på mellanlång sikt. Antalet stipendiater, gästforskare, konferenser, seminarier och workshops har varit tillfredsställande. Nias ekonomiska resultat har varit tillfredsställande och bättre än budgeterat. Institutet har tvingats avsätta medel för semesterersättning, vilket medfört att det egna kapitalet minskat. Sammanfattningsvis är Nias ett internationellt erkänt forskningsinsitut med fast förankring i de nordiska asienforskningsmiljöerna.

Kontrakt: Opfyldt
Ekonomi: Uden bemærkninger
Ledning och administrativa utgifter: 2,7 MDKK

2-3183-3 Nordisk samarbeidsorgan for vitenskapelig informasjon (Nordinfo), Finland						
Valuta	Budsjett 04	Budsjett 03	Budsjett 02	NMR fin. 02	Bud.disp av	Kontrakt
EUR	735.000	735.100	720.700	83 %	Institusjonen	2003
Dkk	5.462.000	5.462.000	5.377.000			

Formål

Nordinfo, det nordiske samarbejdsorgan for videnskabelig information, har som hovedopgave at fremme og videreføre nordisk samarbejde om videnskabelig information og dokumentation indenfor fag- og forskningsbiblioteksektoren. Nordinfo skal også formidle nordiske interesser i internationale fora. Samtlige Nordinfo's aktiviteter skal vise en høj nordisk profil og bidrage til nordisk nytte således at projekter i Nordinfo's regi skaber nordisk merværdi også ud over de rent faglige samarbejdsresultater.

Prioriteringer i kontrakten

Nordisk Ministerråd for uddannelse og forskning (MR-U) har igangsat et arbejde med at revurdere Nordisk Ministerråds institutioners rolle for nordisk samarbejde på området uddannelse, forskning og IKT. Som led i denne proces fik Nordinfo ultimo 2002 forlænget sin kontrakt med et år frem til udgangen af 2003. Nordinfo's fremtidige prioriteringer og aktivitet skal ses på baggrund af processens konklusion ultimo år 2003.
I indeværende kontraksperiode har Nordinfo prioriteret arbejdet mod et nordisk elektronisk forskningsbibliotek gennem igangsættelsen af en række projekter som blandt andet gennemfører digitalisering af videnskabeligt materiale, udvikler digitaliserings teknologien, evaluerer fagportalernes informationsresurser på Internet samt udvikler det nordiske virtuelle samkatalog.

Resultater i 2002

Nordinfo har medfinansieret en mængde projekter og aktiviteter i både nordisk og andet internationalt regi, herunder:
- Nordisk policy-samordning
- Forskning og udvikling
- kompetenceopbygning
- publicering og informationsvirksomhed

Kontrakt : Opfyldt
Økonomi : Ingen bemærkninger
Ledning och administrativa utgifter: 3.077 tDKK

2-3184-3 Nordisk Vulkanologisk Institut (Nordvulk), Island						
Valuta	Budsjett 04	Budsjett 03	Budsjett 02	NMR fin. 02	Bud.disp av	Kontrakt
ISK	84.762.000	84.762.000	83.188.000	84 %	Institusjonen	2003
Modsvarer Dkk	7.629.000	7.629.000	7.487.000			

Formål

Nordvulk är ett nordiskt kompetenscentrum för forskning i geodynamiska processer med fokus på vulkanologi och kontinentalplattornas förskjutning samt härtill hörande miljörelaterade områden. Island används i detta sammanhang som ett geologiskt laboratorium för samtliga nordiska länder.
Nordvulk skall bidra till forskarutbildning och samarbete mellan geologiska institutioner i Norden och internationellt.

Prioriteringer i kontrakten

Nordvulk har under 2002 arbetat inom ett förlängt mål- och resultatkontrakt med ministerrådet. Ett nytt kontrakt kommer att upprättas från och med 2004. Kontraktet kommer att ta utgångspunkt i de förhandlingar som kommer att genomföras under 2003. Under 2003 skall möjligheterna för överförande av kontraktsansvaret för institutet till nationell myndighet värderas.
Nordvulk skall i slutet av 2003 flytta till Islands universitets lokaliteter och samlokaliseras med andra naturvetenskapliga ämnesområden.

Resultater i 2002

Verksamheten präglades av hög forskningsaktivitet samt ett ökat antal publikationer och presentationer vid internationella konferenser. Nordvulks forskare publicerade under året 13 artiklar i internationella tidskrifter och 3 populärvetenskapliga artiklar. Också de unga forskarna gavs i stor utsträckning möjlighet att hålla presentationer vid internationella konferenser.
Den externa finansieringen till forskning och utbildning ökade bland annat via ett europeiskt samarbetsprojekt Retina som involverar 20 forskningsgrupper i 4 länder. Forskarna vid Nordvulk deltog sammanlagt i 33 forskningsprojekt och områden. Nordvulks program för unga forskare utvecklades genom deltagande av unga forskare som finansierades av externa medel samt genom en bättre koppling av Nordvulks forskning till ett formellt doktorsgradsarbete vid nordiska universitet. En sommarskola med temat miljöpåverkan av stora vulkanutbrott avhölls under året. Två amerikanska gästforskare tillbringade 3 respektive 12 månader vid Nordvulk 2002. En europeisk samarbetsgrupp om vulkanologisk forskning etablerades under året som ett led i ökade internationella kontakter.

Kontrakt: Uppfyllt
Økonomi: Inga anmärkningar
Administrative utgifter: 15,04 MISK

2-3185-3 Nordisk Samisk Institutt (NSI), Norge						
Valuta	Budsjett 04	Budsjett 03	Budsjett 02	NMR fin. 02	Bud.disp av	Kontrakt
nok	7.191.000	7.191.000	7.036.000	62 %		
Motsvarer Dkk	7.047.000	7.047.000	6.473.000		Institusjonen	2004-2006

Formål

Nordisk Samisk Institutt (NSI) har som formål gjennom forskning å styrke og utvikle samisk språk, kultur og samfunnsliv.

Prioriteringer i kontrakten

I løpet av 2003 skal det forhandles fram ny kontrakt mellom Nordisk Samisk Institutt og Nordisk Ministerråd gjeldende fra 2004, etter at gjeldende avtale er prolongert ut 2003.. Det forventes at kontrakten i hovedsak følger opp den virksomheten NSI har hatt i kontraktsperioden 1999–2001. I denne kontrakten er det fastsatt at NSI skal skape en egen samisk ekspertise, fast plassert i og med direkte tilknytning til nordlig, subarktiske og arktiske forhold. Videre skal NSI bidra til vitenskapelig basert rådgiving på nordisk og internasjonalt nivå og være tilgjengelig med ekspertise inn mot utformingen av en moderne urfolkspolitikk. Instituttet skal prioritere prosjekter innenfor virksomhetsområdene samfunnsforskning, samisk språk og rettsforskning.

Resultater i 2002

Virksomheten ved Nordisk Samisk Institutt kan i 2002 vise til tilfredsstillende resultater. Aktiviteten i sin helhet og samarbeidet med andre institusjoner er relativt omfattende, sett i lys av institusjonens størrelse. NSI sysselsetter stadig flere og antall forskningsprosjekter og budsjett er økende. Nordisk Samisk In-

stitutt opplever å få større oppmerksomhet i det samiske samfunn og i forskningsmiljøene for øvrig. På tross av økt konkurranse om midler innen forskningen, er ekstern finansiering på over av 40%. Prosjektbevilgninger er imidlertid noe lavere i 2002 enn i 2001. NSI ser behov for å avklare fremtidig organisering, finansiering og styring av virksomheten.

Kontrakt : Oppfylt
Økonomi : Ingen bemerkninger
Administrasjonsutgifter:3.396 tDKK

IT-samarbete

Nordisk IT-samarbejde, som en selvstændig sektor, holdt sit første ministermøde i den 27. september 2001. Samarbejdet i MR-IT kan fortsat siges at være i sin skabelse og i løbende udvikling. IT indgår som en naturlig del af mange departementers og nordiske ministerråds arbejde. Samarbejdet i MR-IT nødvendiggøre derfor, at der tages kontakt til disse.

Grundlaget for MR-IT er de nordiske samarbejdsministres ønske om at rette et styrket fokus på informationsteknologi generelt, idet:

- der i de nordiske lande findes en fælles forståelse for informationsteknologiens strategiske betydning for regionen. Man vil fokusere på den globale, regionale og nationale samfundsudvikling fra industrisamfund til videnssamfund,
- de nordiske lande har relativt ensartede kulturelle, materielle og politiske forudsætninger for tiltag i relation til konsekvenserne af videnssamfundets udvikling, herunder en af verdens mest veludbygget IT-infrastrukturer og højeste IT-optag
- de nordiske lande ser, at de kan opnå en betydelig merværdi ved at samarbejde nordisk om problemstillinger, som man elles ville stå alene med. Man vil opnå nytte - på nordisk niveau - i form af erfaringsudveksling, synergi, stordriftsfordele og allianceskabelse.

MR-IT som en selvstændig IT-sektor, ikke skal duplikere, overtage, eller styre de nordiske IT-samarbejdsområder, som allerede findes, men derimod supplere og styrke disse ved at fokusere på de overordnede tværfaglige rammebetingelser. MR-IT skal være en drivende kraft i den politiske diskussion af IT-problemstillinger og der er på baggrund heraf udpeget en række aktuelle problemstillinger til videre drøftelser og mere konkrete tiltag:

1) Den digitale todeling – et videnssamfund for alle,
2) Indikatorer for og benchmarking af videnssamfundet,
3) Digital forvaltning,
4) Bredbånd og digitalt indhold,
5) IT-sikkerhed og tillid.

Der fokuseres på de væsentligste rammebetingelser for en gunstig udviklingen af nordiske kompetence og konkurrenceevne specifikt og den nordiske samfundsmodel, kultur og identitet generelt. MR-IT har også en internationale profil, der skal ses som en del af såvel det nationale som internationale arbejde. MR-IT finder det centralt ikke at duplikere arbejde som allerede foretages i andre internationale fora, men søger derimod at styrke nordiske synspunkter ind i de internationale fora, herunder særligt EU og Østersørådet. MR-IT skal her søge at identificerer og styrke de fællesnordiske interesser inden for IT-området.

Budgetudviklingen: IT-SAMARBETE				
tDKK	2004	2003	2002	Ændring 03-04
Budget	1.057	707	338	49,5 %

1-3410-2 Det Nordiske IT-samarbejde under MR-IT					
Valuta	Budsjett 04	Budsjett 03	Budsjett 02	Disp02/Bud.02	Bud.disp.av
Dkk	1.057.000	707.000	338.000	90 %	MR/EK-IT

Formål

At initiere aktiviteter som direkte forbereder og giver grundlag for ministrenes diskussion om aktuelle spørgsmål af betydning for videnssamfundets udvikling. Aktiviteterne skal gennem det nordiske samarbejde give tydelig synergieffekt og skabe merværdi i internationalt perspektiv.
IT-spørgsmål behandles også under andre sektorer. Det er derfor vigtigt at samarbejdet tydeligt profilerer området politisk ved at satse på et tværsektorielt og overordnet IT-samarbejde samt på helhed ved opbygningen af samarbejdsrelationer til de andre nordiske ministerråd, der beskæftiger sig med IT.

Prioriteringer i 2004

Fokus vil være rettet mod at øge den nationale forankring af MR-IT's handlingsplan og mod at styrke kontakten til interessenterne inden for MR-IT's fokusområder:

- Den digitale todeling – et videnssamfund for alle
- Indikatorer for og benchmarking af videnssamfundet
- Digital forvaltning
- Bredbånd og digitalt indhold
- IT-sikkerhed og tillid

Der vil blive taget kontakt til andre fagministerråd hvis fagområde handlingsplanen berører med henblik på at undersøge grundlaget for at etablere samarbejde.

Resultater i 2002

Ministerrådet har i år 2002:

- afholdt et temaseminar om "IT bredbåndspolitik og digitalt indhold i et nordisk perspektiv", i forbindelse med det årlige ministermøde i MR-IT,
- konkluderet projekt Nordic co-operation concerning statistics on the Information Society (finansieres i samarbejde med regionalsektoren og näringssektoren) med to publikationer,
- igangsat et IT-infrastrukturstudie om nordisk bredbåndspolitik i samarbejde med regional sektoren, som opfølgning på Nordisk Råds rekommandation 11/2000 (A 1226/euro),
- udarbejdet projektplan for et projekt om "Språkteknologi og IKT-næringsudvikling", blandt andet som opfølgning på Nordisk Råds rekommandation 13/2000 (A 1228/euro),
- udarbejdet projektplan og mandat for et Nordisk netværk om IT-sikkerhed og digital signaturer, blandt andet som opfølgning på Nordisk Råds rekommandation 11/2000 (A 1226/euro).

Nærområdene og arktis

De overordnede målsetningene for Ministerrådets samarbeid med Nærområdene er å bidra til en i alle henseender sikker og stabil utvikling, å styrke demokratiet, å øke verdifellesskapet med den nordlige delen av Europa, samt økt økonomisk samarbeid i området.

Nordens nærområde er definert som Litauen, Latvia, Estland og Nordvest-Russland. Hva angår Nordvest-Russland er dette området identisk med den Russiske Føderasjons administrative enhet Nordvest-Russland, men hvor Nordisk Ministerråd velger å konsentrere sine innsatser i grensenære områder.

Arbeidet som Nordisk Ministerråd gjør i Nærområdet hviler på strategier godkjent av de nordiske samarbeidsministrene. Først og fremst på den reviderte Nærområdestrategien "Nærmere Norden" og "Ny nordisk dagsorden", en oppfølging av Vismannsrapporten fra år 2000. Innsatsen som nedlegges i Nærområdet defineres således i treårige rammeprogram, hvor detaljene for virksomheten kommer til uttrykk i de årlige arbeidsprogrammene som også inneholder detaljerte prosjektbeskrivelser. Denne todelingen bidrar til smidighet og tilpasningsevne, ikke minst i forhold til de vekslende formannskapenes prioriteringer.

Budsjettåret 2004 bygger også på erfaringer fra det første året av det nye rammeprogrammet (2003–2005) for Nærområdet og Samarbeidsprogrammet for Arktis. Sakkyndigkomiteen for Nærområdet og den tilsvarende komiteen for det Arktiske Samarbeidsprogrammet har vært involvert i implementeringsprosessen. Fra og med 2003 er det Arktiske program skilt ut fra Nærområdet. Ønsket har vært å gi det Arktiske samarbeidet større synlighet enn tidligere.

Strategien "Nærmere Norden" følges opp i 2004, ikke minst ved at fokus dreies fra Baltikum mot Nordvest-Russland. Dette gir seg blant annet utslag i at informasjonspunktene er bemannet med fulltidsansatte russiske medarbeidere. En sakkyndigkomité med Russland er etablert med representanter fra syv regioner. Deres deltagelse i møter koordineres av den føderale regjeringens representants kontor i St. Petersburg. Aktivitetene i Kaliningrad kan økes når tillatelse til å åpne et informasjonspunkt foreligger.

Ministerrådet har i 2003 fremlagt en strategi om og et oversyn over hvordan rådet kan delta i implementeringen av EUs nye handlingsplan for den Nordlige Dimensjonen 2004–2006. Nærområdesbudsjettet er et naturlig instrument i dette samarbeidet.

Under 2004 skal nye strukturer i samarbeidet med de baltiske landene innkjøres.

Virksomheten i Nærområdet inndeles i de samme tre hovedkategorier i 2004 som tidligere år:

- Informasjonskontor og kontaktvirksomhet,
- Stipend- og utvekslingsprogram, og
- Prosjekt kategorisert i hht. følgende tema:
- Demokratiutvikling og velferdspolitikk, med særlig vekt på barn og unges helse-, oppvekst- og levevilkår, og på likestiling.
- Kulturformidling, støtte til kunstnerisk utveksling og oppbygging av nettverk.
- Bærekraftig ressursutvikling, med særlig vekt på miljø og energisamarbeidet

Markedsøkonomi vil fortsatt være et prioritert tema for Nordisk Ministerråd, men vil ikke lenger fremstå som en selvstendig budsjettpost under Nærområdeprogrammet, men er knyttet til andre budsjettposter. Bevilgningen til Nopef fortsetter og dertil kommer sektorenes egne midler, ikke minst fra Velferds og Nærings sektorene. Det vil fortsatt være behov for flere av prosjektene i Nordvest-Russland. Utvekslingsordningen Nordpraktik har skiftet navn til NordProLink og administreres av informasjons-kontorene.

Nordisk Prosjekteksportfond (Nopef) inngår i Nærområdesbudsjettet i det Nopefs virksomhet hovedsakelig retter seg mot Nordvest-Russland. Det er vedtatt en gradvis økning av Nopefs budsjett de kommende år, dog innenfor den eksisterende rammen.

En stor del av nærområdesbudsjettet er bundet til faste poster. Således er mulighetene for å sette i gang nye prosjekt svært begrenset.

Samarbeid med landene i Nærområdet er av samarbeidsministrene høyt prioritert og konkret nedfelles denne prioriteringen i en rekke strategiske mål, som søkes implementert også i år 2004:

1) Norden som synlig og proaktiv aktør i gjennomføringen og utviklingen av EUs nye handlingsplan for den Nordlige dimensjon: Dette innebærer at Nordisk Ministerråd vil delta aktivt med innspill til nevnte handlingsplan og legge vekt på være en proaktiv og synlig aktør i regionen. Dette innebærer også nettverksbygging med EU kommisjonen.
2) Utvikling av et Arktisk Vindu: Det Arktiske Samarbeidsprogrammet er skilt ut fra Nærområdeprogrammet, da ønsket er å gi det Arktiske samarbeidet større synlighet enn tidligere. Nordisk Ministerråd vil gjøre en særlig innsats for å identifisere relevante prosjekt til sammen med Arktisk Råd og andre cirkumpolære organisasjoner.
3) Omstrukturering av samarbeidet med de baltiske land: Samarbeidet med de baltiske land vil i stadig større grad få preg av et regulært myndighetssamarbeid mellom likeverdige aktører, som samfinansierer felles prosjekt. Dette medfører at nye prosjekt startes etter samråd og felles beslutninger truffet med de baltiske landene. Erfaringene fra NMRs prosjekt i Baltikum vil også benyttes i utviklingen av nye prosjekt i Nordvest-Russland.
4) Økt samarbeid med Nordvest Russland og Kaliningrad: De eksisterende nettverk utvikles og utdypes både med myndighetene og med NGOer på de forskjellige nivåer. Det ble i 1999 tatt initiativ til å få åpnet et Informasjonspunkt i Kaliningrad og forhandlingene om dette fortsetter. Denne posten vil til sammen med reserverte midler for tidligere år i alt vesentlig dekke utstasjonering av en nordisk person, avlønning for en lokal assistent, samt leie/drift av kontoret.
5) Bedret samarbeid og arbeidsfordeling mellom de ulike regionale og internasjonale aktørene i Nærområdet: Barentsrådet (BEAC), Østersjørådet (CBSS) og Arktisk Råd (AC) er blant de samtalepartnerne Nordisk Ministerråd vil søke å skape nye samarbeidsformer med som bygger på dialog og koordinering av innsatser i nærområdet.

I følgende tabell angis forslag til fordeling av midlene mellom ulike aktivitetsformer og temaområder:

Aktivitet/sektor			sammenlagt
	2004	2003	2002
Informasjonskontor og nettverks-aktivitet	14.193	14.000	12.725
Nopef – Nordisk Prosjekt-exportfond	19.208	17.651	15.822
Stipendieordninger	19.000	18.356	15.561
Prosjektvirksomhet	33.550	35.944	39.587
Demokrati og medborgerpolitikk	16.000	18.495	16.327
kulturformidling	3.550	*2.830	4.081
Markedsøkonomi	0	0	5.644
Bærekraftig ressurs utnyttelse	10.000	11.042	10.454
Arktisk samarbeidsprogram	4.000	3.577	3.081
sammenlagt	85.951	85.951	83.695

* Reduksjonen skyldes at stipendordningen Sleipnir-Nærområdet er overført til budsjettposten "Stipendordninger"

Budsjettutviklingen: Nærområdene				
tDKK	2004	2003	2002	Endring 03 - 04
	Budsjett	03-priser	02-priser	Pst.
	85.951	85.951	83.695	0

Sektorens budsjettposter

2-0810-3 Informasjons- og kontaktvirksomhet						
Valuta	Budsjett 04	Budsjett 03	Budsjett 02	Disp02/Bud02	Bud.disp av	Kontrakt
dkk	14.193.000	14.000.000	12.725.000	96 %	MR-sam/NSK	2004

Formål
- Finansiering og drift av 4 eksisterende informasjonskontor, og et planlagt Informasjonspunkt i Kaliningrad
- Formidling av nærområdenes behov og forankring av Ministerrådets aktiviteter i nærområdene
- Samarbeid, informasjonsutveksling og lokal koordinering av Ministerrådets aktiviteter i forhold til andre aktører i Nærområdene

Prioriteringer i 2004
- Etablering av Ministerrådets informasjonspunkt i Kaliningrad
- Implementere Nærområdestrategien, spesielt mht. økt mottagerstyring
- Økt informasjon om Ministerrådets virksomhet i Nærområdet
- Deltagelse i grenseregionale samarbeidsstrukturer spesielt i det baltisk-russiske grenseområdet etter baltisk medlemskap i EU
- Fortsette utvekslingsordningen for intern kompetanseheving mellom Nærområdets informasjonskontor og Nordisk Ministerråds sekretariat
- Etablere prosjektkatalog med oversettelser til finsk og engelsk
- Gjennomføre en ekstern evaluering av NMRs nærområdevirksomhet de siste 12 år

Resultater i 2002
- I løpet av året er følgende blitt gjennomført:
- En rekke relevante seminarer med deltagelse fra hele nærområdet
- Bemanning av informasjonspunktene i Nordvest-Russland med lokale russiske medarbeidere
- Oppbygging av nettverk og grenseregionale samarbeidsstrukturer i det baltisk-russiske grenseområde
- Aktiv medvirke i nordisk-baltisk kampanje mot kvinnehandel
- Opprettelse av nettverk for likestillingsarbeid i samtlige land i Nærområdet
- Web sider på skandinavisk, finsk og russisk ble initiert i 2002 og sluttført i 2003
- Tre utvekslingspuljer fra Nærområdets informasjonskontor har fått opplæring i København

2-5280-3 Nordiska projektexportfonden (NOPEF), Finland						
Valuta	Budsjett 04	Budsjett 03	Budsjett 02	NMR fin. 02	Bud.disp av	Kontrakt
EUR	2.573.800	2.375.700	2.121.000	58 %	Institutionen	2001-2004
Motsv. Dkk	19.208.000	17.651.000	15.822.000			

Formål

Nopefs syfte är att stärka små och medelstora företags internationella konkurrenskraft genom att ge förmånliga villkorslån till projektstudier och förberedande affärsaktiviteter som bidrar till att främja företagens internationalisering och deltagande i projekt internationellt. För ändamålet samarbetar Nopef bl.a. med NIB, Nefco och NDF. Nopefs resurser används i verksamheten bl.a. till förmånliga villkorslån för delfinansiering av förstudier, till projektidentifiering i egen regi, projektexport och till informationsverksamhet bland nordiska företag.

Prioriteringar i kontrakten

Efterfrågan på Nopefs verksamhet väntas fortsätta att öka liksom Nopefs betydelse och relevans för utvecklingen av småföretagssektorn fr.a. i Norden och närområdet. Nopef fyller vid sidan av projektverksamheten en viktig funktion också som kontakts- och informationskälla för småföretag både i Norden och i närområdet. Det nya resultatkontraktet med NMR sammanfaller med en ny finansieringslösning för Nopef som innebär att Nopef under åren 2001–2004 finansieras dels med medel från NMR:s budget och dels med bilaterala medel enligt den nordiska fördelningsnyckeln. Nopefs totala budgetvolym uppgår enligt finansieringsmodellen till ca. 30 miljoner DKK per år under perioden.

Liksom tidigare gäller för avtalsperioden 2001–2004 ett fortsatt fokus på mikro, små och medelstora företag. Nopefs samlade verksamhet koncentreras till östersjöområdet och ska uppgå till minst den andelen av Nopefs samlade resurser som under föregående avtalsperiod. Den delen av Nopefs resurser som härrör från bilaterala medel ska användas för projekt i östersjöområdet, främst de baltiska länderna och nordvästra Ryssland. Nya länder i OSS samt i centrala och östra Europa inklusive Balkan får ökad betydelse. Det nordiska näringslivet och det offciella nordiska samarbetet gör stora insatser för att skapa en fungerande marknads-ekonomi samt att öppna för en ökad handel med området. Nopef har en aktiv roll i detta tillsammans med NIB och Nefco. I Nopefs verksamhet utanför närområdet bör projekt som har ett stort nordiskt intresse prioriteras. Miljöprojekt har hög prioritet. En fortsatt aktiv verksamhet inom Norden är viktig i syfte att nå fler företag med potential att satsa i närområdet.

Institutionens aktiviteter ska anpassas för deltagande av både män och kvinnor. Institutionen ska i planläggningen och i sina beslut ta hänsyn till hur verksamheten påverkar båda könen och ev. konsekvenser för jämställdheten mellan könen.

Resultater i 2002

Under år 2002 har verksamheten utvecklats bättre än vad som förutsågs i kontraktet med NMR. Enligt kontraktet med Nordiska Ministerrådet planerades för 200 ansökningar, 90 beviljningar och 20 realiserade projekt. Utfallet har varit 276 ansökningar, 165 beviljningar och 65 realiserade projekt. Under året beviljades lån till ett belopp av 5,42 mEUR. År 2001 beviljades totalt 4,51 mEUR. Det totalt beviljade beloppet ökade därmed från föregående år med 20 %. Genom att 147 villkorslån avslutats har 1,19 mEUR återförts och återbetalts för att användas till nya beviljningar.

Nopef har under en femårsperiod ökat volymen projekt med ca 60 % och kan också redovisa et bättra utfall genom att fler projekt realiserats. Förklaringen ligger i den starka utvecklingen i Nopefs prioriterade länder och det behov nordiska mindre och medelstora företag har av kunskap, nätverk och möjlighet till finansiering av förstudier vid internationalisering. Lån som avser projektexport har i huvudsak beviljats inom energisektorn. Mer än 90% av Nopefs lån avser internationalisering.

Tjänster, handel, IT och telekom är växande sektorer i verksamheten och svarar för 26 % av antalet beviljningar under året. Mekanisk industri utgör 17 %, bygg & entreprenör 13 %, träbearbetning 11 %, energi 11 %, textil och konfektion 9 %, plast och kemi utgör 7 % och slutligen livsmedel 6 %. Av de företag som erhållit villkorslån under året har 50 % mindre än 20 anställda och 75 % har färre än 100 anställda.

Kontrakt: Oppfylt
Økonomi: Ingen bemerkninger
Ledelse og administrative utgifter: EUR 765.451,-

2-0820-1 Stipendieordninger					
Valuta	Budsjett 04	Budsjett 03	Budsjett 02	Disp02/Bud.02	Bud.disp.av
Dkk	19.000.000	18.356.000	15.561.000	96 %	MR-sam/NSK

Formål

Å bidra til mobilitet, langsiktig kompetanseheving og nettverksoppbygging mellom Norden og Nærområdene.

Prioriteringer i 2004

Stipend og utvekslingsordningene er følgende:
Stipendieordningen for Baltikum og Nordvest Russland skal bidra til langsiktig samarbeid mellom Norden og nærområdene innen høyere utdannelse og forskning samt innen den ideelle sektoren. Ordningen skal styrke samarbeidet ved nettverksbygging og omfatter støtte til utveksling av forskere, lærere og studenter, ca. 85 %.
En del av stipendieordningen berører frivilligsektoren, ca. 15 %. Programmet har pågått siden 1991 og fortsetter også i 2004, med følgende prioriteringer:

- nordiske språk, kultur og samfunn, samt miljøteknologi for nettverk innen utdannelse og forskning
- helse og sosial velferd, barn og unge samt kvinner og demokrati for den ideelle sektorens nettverk

Tjenestemannsutvekslingen administreres av Ministerrådets informasjonskontor for bedre å kunne imøtekomme behovene i hvert enkelt land. For Russlands vedkommende søker man å støtte en demokratisk, stabil og forutsigbar utvikling ved å bidra til utviklingen av styringssystem og administrative strukturer i den offentlige forvaltningen. I programmet prioriteres: kompetanseheving innen demokratiutvikling og medborgerpolitikk.

I 2001 ble Stipendieordningen for Baltikum og Nordvest-Russland, samt tjenestemanns-utvekslingen evaluert. Det ble besluttet å legge økt vekt på Nordvest Russland som målområde. Omprioriteringen er påbegynt i overensstemmelse med det nye rammeprogrammet for 2003–2005.
Stipendieprogrammet for parlamentarikere administreres også i fremtiden av Nordisk Råd hvor målet er å formidle erfaringer fra nordisk parlamentarisk arbeid og representativ demokrati. De deler av programmet som er forbeholdt baltiske parlamentarikere vil bli evaluert under 2003. Den demokratiske utviklingen i de baltiske landene har vært meget rask, hvilket åpner for nye former for erfaringsutveksling mellom baltiske og nordiske parlamentarikere. Bland annet nordisk-baltiske workshops overveies i stedet for tidligere studiereiser og studieprogram.

NordProLink
Programmet, som er en videreførelse av det tidligere Nordpraktik-program, har til formål å tilby unge fra nærområdene studieopphold i nordiske bedrifter, for derved å tilføre dem viten og erfaring i hvordan man driver moderne næringsvirksomhet under frie markedsforhold. Samtidig tjener programmet til å styrke kontaktene mellom nærområdet og nordiske bedrifter. Ved omleggingen av administrasjonen har man fått en mer smidig og effektiv administrasjon av programmet.

Sleipnir-Nærområdet
Sleipnir er et Reisestipendprogram som har til formål å øke mobiliteten blant unge kunstnere og oppmuntre til virksomhet innenfor Norden. Mobilitetsprogram har vist seg å være en vellykket måte å bygge opp kontakter mellom Norden og nærområdene og kommer derfor fortsatt å være en viktig del av kulturformidlingen.

Nordisk Energidialog med Baltikum og Nordvest Russland
Dette er to utvekslingsordninger som har sprunget ut av prosjektvirksomheten og samarbeidet mellom Norden og Nærområdene innen Energi-sektoren. Formålet er å utvikle og opprettholde et forum for informasjon, prensentasjoner og diskusjon om aktuelle energipolitiske spørsmål, og fungere som ramme for gjennomføringen av konkrete samarbeidsprosjekt.

Resultater i 2002

Den nordiske stipendieordningen for Baltikum og Nordvest-Russland har i 2002 tildelt midler til færre, men større prosjekter enn i 2001, totalt 65 prosjekter. Midlene er fordelt både på egne nettverk, NorFA-nettverk samt baltisk/russisk deltagelse i Nordplus nettverk.
For de øvrige ordningene er resultatet for 2002:

- 138 deltagere i Stipendieprogrammet for tjenestemenn (Russland 51, Estland 18, Latvia 35, Litauen 34)
- Mobilitetsprogrammet Nordpraktik har i løpet av året tilbudt 104 ungdommer fra nærområdene til sammen 545 praksisuker i Norden. Nordpraktik-kontrakten med foreningen Nordens Forbund ble oppsagt med henblikk på videreførelse under navnet NordProLink med ny prosjektledelse
- I energiekspertdialogen har man hatt tre stipendiater fra hvert baltisk land og ni stipendiater fra St. Petersburg, Arkhangelsk, Apatity og Kaliningrad. Dertil har man hatt et spesielt tre måneders program for fire spesialister fra Russland.

2-0830-2 Demokrati og medborgerpolitikk					
Valuta	Budsjett 04	Budsjett 03	Budsjett 02	Disp02/Bud.02	Bud.disp.av
Dkk	16.000.000	18.495.000	16.327.000	96 %	MR-sam/NSK

Formål

Samarbeid om en stabil utvikling i Norden og nærområdene ved formidling av relevante aspekter ved og erfaringer fra den nordiske velferdsmodellen, og ved å styrke demokratiske strukturer i nærområdene.

Prioriteringer i 2004

Velferd

- Samarbeidet skal støtte demokratiutviklingen og formidling av erfaringer fra den nordiske velferdsmodellen
- Fortsatt implementering og oppfølging av handlingsplanen for barn og unge i nærområdene
- Oppfølging av strategien for narkotikasamarbeidet med nærområdet fortsetter
- Fortsatt samarbeid med landenes forvaltninger om arbeidsmarkedspolitiske emner
- Utvikling av den offentlige sektor med spesiell vekt på lokal forvaltning og demokratiske strukturer i lokalsamfunnet
- Samarbeide om utvikling av den ideelle sektor og nødvendige nettverk mellom de frivillige organisasjonene, spesielt i Russland
- Utvikling av rettsvesenet og bekjempelse av vold og organisert kriminalitet, samt støtte til utvikling av rettssikkerheten og utvikling av en gjensidig forståelse for landenes rettssystem
- Videreutdanning av journalister i Baltikum og Russland

Likestilling

- Utdannelse av myndigheter på alle forvaltningsnivåer i likestillingsspørsmål
- Samarbeide med kvinne-organisasjonenes paraplyorganisasjoner i nærområdene
- Innsatser mot handel med kvinner i Nordvest-Russland
- Integreringen av likestillingsperspektivet i nærområdeaktivitetene

Forbrukervern

- Medvirke til en forbrukerpolitikk som er nødvendig og adekvat ved oppbyggingen av en fungerende markedsøkonomi i nærområdene.
- Utvikling av samarbeid om forbrukervern, bl.a. forbrukerinformasjon og forbruker utdannelse

Resultater i 2002

I løpet av året er følgende blitt gjennomført:

- Aktivitetene under handlingsplanen for barn og unge er vellykket og fortsetter. I år 2002 ble det gjennomført prosjekt som var initiert lokalt i nærområdene
- Prosjektet for bekjempelse av smittsomme sykdommer fortsetter og rapportene fra nærområdene viser at dette er vellykket
- Samarbeidet om treparts samarbeid på arbeidsmarkedet er vellykket og fortsetter
- Fortsatt fremdrift av handlingsplanen for barn og unge
- Utvikling av offentlig sektor med spesiell vekt på lokal forvaltning og demokratiske strukturer
- Gjennomføring av den nordisk-baltiske kampanjen mot handel med kvinner og oppfølging

2-0840-2 Kulturformidling					
Valuta	Budsjett 04	Budsjett 03	Budsjett 02	Disp02/Bud.02	Bud.disp.av
Dkk	3.550.000	2.830.000	4.081.000	96 %	MR-sam/NSK

Formål

Formidling av nordisk kultur og verdifellesskap til nærområdene samt presentasjon av nærområdenes kulturtradisjon og kulturtilbud i Norden.

Prioriteringer i 2004

- Utvikling av kulturens infrastrukturer og den kulturpolitiske ekspertisen i forvaltningen i Baltikum i dialog med de baltiske landene
- Spredning av nordisk kultur på samtlige kunstområder i nærområdet, samt tiltak for å øke kunnskapen og interessen for nærområdenes kultur i Norden
- Kultur for og med barn og unge
- Folkelig samarbeid
- Virksomheten skal ha et likestillingsperspektiv

Resultater i 2002

I løpet av året er følgende blitt gjennomført:

- Presentasjon av baltisk kulturtilbud i Norden
- Utveksling mellom unge kunstnere i Norden og Nærområdene
- Ved å støtte oversettelse av litteratur har 22 kvalitetstitler blitt oversatt fra nordiske språk til estisk, lettisk og litauisk og det er gjort 8 oversettelser fra estisk, lettisk og litauisk til nordiske språk. Dessuten er det avholdt et baltisk-nordisk oversettelsesseminar og ytterligere aktiviteter for å fremme baltisk resp. nordisk litteratur
- Industrial Heritage Platform-prosjektet for bevaring av industriminner i de baltiske landene har bygget opp ett nordisk-baltisk nettverk, utarbeidet et langsiktig opplæringsprogram samt praktisk innrettede multidisiplinære pilotkurser. Prosjektet ble avsluttet med en konferanse i november 2002
- Forberedelser til den felles nordiske kultursatsning i forbindelse med 300-årsjubileet i St. Petersburg og Petrozavodsk 2003.

2-0860-2 Bærekraftig ressurs utnyttelse					
Valuta	Budsjett 04	Budsjett 03	Budsjett 02	Disp02/Bud.02	Bud.disp.av
Dkk	10.000.000	11.042.000	10.454.000	100 %	MR-sam/NSK

Formål

Å fremme bærekraftig ressurs utnyttelse i nærområdene ved hhv. politisk innsats i Norden og internasjonalt ved kompetanseheving, erfaringsutveksling og metodeutvikling

Prioriteringer i 2004

- Styrke Nefcos rolle som koordinator av små og middelstore miljøprosjekt i nærområdene innom rammen for EUs Nordlige dimensjon
- Gjennomføring av miljø- og energiforbedringer gjennom Nordisk Miljøutviklingsfond
- Det avholdes et nordisk-baltisk-russisk ministermøte med tema "trygg mat"
- Samarbeidet i NordBalt om matkontroll
- Gjennomføring av det virtuelle forskningssamarbeidet innom jordbrukssektoren
- Samarbeidet om genetiske ressurser fortsetter med mange konkrete samarbeidsaktiviteter, blant annet ved å arrangere felles arbeidsgruppemøter om ulike vekstslag med deltagere fra Norden, de baltiske landene og Russland, Vavilovinstituttet
- Støtte til reduksjon av miljøbelastning med spesiell vekt på minskning av grenseoverskridende miljøforurensning
- Forebyggelse av anvendelse av og kontroll med kjemikalier

- Energipolitisk samarbeid i Østersjøregionen. Kompetanseheving innen energieffektivisering, energiøkonomi og planlegging
- Målsettingen er å høyne kompetansen hos energieksperter i nærområdet gjennom utveksling
- Samarbeide om regional utvikling, spesielt grenseregionalt samarbeid i det baltisk-russiske grenseområdet

Resultater i 2002

I løpet av året er følgende blitt gjennomført:

- Den nordisk-baltiske "Consultation Committee for Agriculture and Forestry Co-operation between the Nordic States and the Baltic States" har fortsatt sitt arbeid. Russland er også invitert til å delta i arbeidet
- Integrering av den nordiske strategien for bærekraftig utviklings målsetninger i nærområdesamarbeidet
- Det Baltiske Ministerrådet har med Nordisk Ministerråds støtte fortsatt driften av samarbeidssekretariatet for energispørsmål

2-0870-2 Arktisk samarbeid					
Valuta	Budsjett 04	Budsjett 03	Budsjett 02	Disp.02/Bud.02	Bud.disp.av
Dkk	4.000.000	3.577.000	3.081.000	98 %	MR-sam/NSK

Formål

- Å sikre mulighetene for økonomisk og samfunnsmessig utvikling på naturens vilkår i de arktiske områdene
- Å bidra til at urbefolkningene kan videreføre sin kulturelle arv, utvikle sine tradisjonelle næringsveier i tråd med markedsvilkårene, samt å forbedre sine livsvilkår

Prioriteringer i 2004

- Opprettelsen av en sakkyndigkomité bestående av de nordiske Senior Arctic Officials har medført en bedre koordinering i forhold til Arktisk Råd virksomhet og vil bli fulgt opp
- Implementeringen av det nye Arktiske samarbeidsprogrammet som grunnlag for ministerrådets aktiviteter i Arktis
- Fortsatt utvikling av nettverk mellom universitet og høgskoler i Arktis inklusive utvikling av virtuelle undervisningsformer
- Den fortsatte implementeringen av den nordiske handlingsplanen for natur- og miljøvern i Arktis
- Utvikling av mobilitetsprogram for det Arktiske området
- Urbefolkningenes levevilkår og generell velferd samt kompetanseoppbygging
- Likestillingsperspektivet skal med i satsingene

Resultater i 2002

I løpet av året er følgende blitt gjennomført:

- Implementering av det nye Arktiske samarbeidsprogrammet
- Den nordiske handlingsplanen for natur- og miljøvern i Arktis- Grønland, Island og Svalbard er blitt fulgt opp. Et antall tverrsektorielle aktiviteter er innledet
- Prosjektstøtte er bevilget til overvåkningsarbeidet som drives av AMAP (Arctic Monitoring and Assesment Programme) og naturvernarbeidet som drives av CAFF (Conservation of Arctic Flora and Fauna)
- Støtte er bevilget til nordisk handlingsplan for natur- og miljøvern i Arktis og til oppfølgningen av miljøarbeidet under Arktisk Råd
- Opprettelse av arktisk sakkyndigkomité
- Samarbeid om kvinnenettverk innenfor rammen av Arktisk Forum

Energi

Målsättningen med det nordiska energipolitiska samarbetet är att främja en effektiv, konkurrenskraftig, säker och bärkraftig energiförsörjning. Energiresurserna bör användas på ett effektivt sätt för att stärka sysselsättningen och ekonomin samtidigt som man tar miljöhänsyn. Verksamheten och de projekt som genomförs skall vara politiskt relevanta för de nordiska länderna. Uppföljningen av Nordiska rådets rekommendationer är centralt i arbetet.

Insatserna inom Energisektorn har under de senaste åren intensifierats, utvidgats geografiskt och fått nya verksamhetsformer. En ny strategi för samarbetet har tagits fram genom ministerrådsförslaget "Det framtida nordiska energipolitiska samarbetet" som innebär en ökad ambitionsnivå inom tre av de fem prioriteringarna inom Ny nordisk dagordning, dvs. Den inre marknaden i Norden, Samarbete med Närområdet och Miljö och hållbar utveckling. Ministerrådsförslaget överlämnades till Nordiska Rådet och godkändes 2001.

Konkret innebär förslaget en fokusering på tre kärnområden; Den öppna elmarknaden, Klimatpolitiska frågor och Samarbete i Östersjöregionen och med Nordens närområde (Regionalt samarbete).

Kärnområdet för elmarknadsfrågor

Målet för verksamheten inom kärnområdet är en vidareutveckling av den gemensamma nordiska elmarknaden. I samarbete med andra aktörer och samarbetsorganisationer identifieras problem och utvecklingsmöjligheter på elmarknaden där det finns behov av åtgärder på det politiska planet. Ministerrådet har en viktig roll i denna process och inriktning och prioriteringar för Ministerrådets arbete inom elmarknadsområdet har preciserats genom energiministrarnas gemensamma uttalande om elmarknadens utveckling vid energiministermötet i Haugesund 2002.

Bland prioriterade uppgifter märks behovet av att analysera möjligheterna att genom gemensamma insatser stärka den långsiktiga försörjningstryggheten i Norden, utveckla samarbetet kring gemensam hantering av effektreserver i det nordiska elsystemet och analysera förutsättningar för ett gemensamt system och en gemensam marknad för handel med gröna certifikat. Uppföljningen av elmarknadens utveckling i övriga Europa och fortsatt stöd till integration och utveckling av de baltiska elmarknaderna är andra viktiga arbetsområden.

Kärnområdet för klimatfrågor

Ministerrådet anser att de klimatpolitiska frågorna också i framtiden bör ägnas stor uppmärksamhet med en fokusering på det internationella samarbetet. Klimatfrågorna behandlas i samarbete med miljösektorn. En prioriterad uppgift inom kärnområdet är att fullfölja satsningen på att utveckla Östersjöregionen som en "Testing Ground" för Kyoto-protokollets flexibla mekanismer och arbeta med den konkreta operationaliseringen av testområdet. Arbetet förväntas omfatta

- ett ramavtal för en Testing Ground i Östersjöregionen mellan Östersjöländerna;
- att Nefco som investeringsfacilitet för klimatrelaterade projekt blir operativ;
- ett program för ökad kompetens och kapacitet inom klimatområdet i Östersjöregionen.

Andra viktiga frågor är relaterade till framtida åtaganden efter Kyotoprotokollets första åtagandeperiod och analys av konsekvenserna av implementeringen av EU:s direktiv om handel med utsläppsrätter och hur detta direktiv kan samverka med nadra styrmedel på klimatområdet.
Klimatgruppen är vidare ansvarig för implementeringen av klimatavsnittet i den nordiska strategin för hållbar utveckling. Inom ramen för denna strategi analyserar Klimatgruppen också förutsättningarna för att genomföra specifika insatser för uppföljning av energibesluten vid Johannesburgmötet.

Kärnområdet för regionalt samarbete

Inom kärnområdet regionalt samarbete initieras och samordnas de delar av energisektorns verksamhet som har ett regionalt perspektiv och som genomförs i samarbete med Östersjöländer utanför Norden. Genom detta kärnområde utvecklas Ministerrådets samarbete med Närområdet i enlighet med prioriteringarna i Ny Nordisk Dagordning. Verksamheten inriktas mot att 1) bygga upp och underhålla nätverk och stödja energisamarbete i regionen, 2) driva konkreta projekt i linje med de politiska målsättningarna, 3) genomföra utredningar och analyser samt 4) bedriva ett aktivt informations- och kontaktskapande arbete.

En av de viktigaste uppgifterna för kärnområdet – och en prioriterad fråga för Ministerrådet är att stödja det energipolitiska samarbetet i Östersjöregionen inom Baltic Sea Region Energy Co-operation (Basrec) mellan elva länder och EU Kommissionen. Östersjöländernas energiministrar beslutade vid ministerkonferensen i Vilnius den 19–20 november 2002 att fortsätta samarbetet inom Basrec under ytterligare en 3-års period (2003–2005). Nordiska ministerrådet (energiministrarna) har för sin del beslutat att också under perioden 2003–2005 stödja Basrec med både personella och ekonomiska resurser och finansieringen av Basrec har också lyfts fram som en prioriterad fråga av det svenska ordförandeskapet.

Verksamheten inom energisektorns regionala samarbete är också starkt kopplad till EU:s Nordliga dimension, där betydelsen av att sätta en nordisk prägel på samarbetet inom prioriterade områden så som miljö och energi betonats av såväl ministerrådet som Nordiska rådets Presidium.

Nordisk energiforskning

Institutionen arbetar sedan 2001 utifrån en ny strategi och handlingsplan för perioden 2003–2006. Handlingsplanen godkändes av Energiministrarna i Helsingfors den 10 september 2001. I handlingsplanen betonas flexibilitet, öppenhet, ökad medverkan från industrin, tvärsektoriellt samarbete och kunskapsuppbyggnad samt utveckling av goda nätverk inom prioriterade forskningsområden. En ökad integrering med verksamheten inom kärnområdena skall också eftersträvas liksom en förstärkt samordning.

Merparten av institutionens verksamhet finansieras av medel direkt från länderna. De nordiske länderna finansierar institutionen med 27,5 millioner NOK per år. Av dessa skall 2,5 MNOK användas för aktiviteter knutna till närområdet. Ett nytt budgetkontrakt för institutionen har upprättas för åren 2003-2006.

Budgetudviklingen: Energi				
tDKK	2004	2003	2002	Ændring 03-04
	03-priser	03-priser	02-priser	Pct.
Budget	7.160	6.160	6.135	16.2%

Sektorens budgetposter

3-3210-1 Prosjektmidler – Energi					
Valuta	Budsjett 04	Budsjett 03	Budsjett 02	Disp02/Bud.02	Bud.disp.av
Dkk	6.071	5.071	5.105	100%	MR/EK-ENERGI

Formål

Ministerrådets projektmedel används i enlighet med ministerrådsförslaget "Det framtida energipolitiska samarbetet", ordförandelandets program, Nordiska rådets rekommendationer samt övriga beslut och planer relevanta för de nordiska länderna energipolitiskt samarbete, för energisamarbetet inom Norden och de glest bebyggda områdena samt för Nordens närområden och Arktis.

Prioriteringer 2004

Budgetprioriteringarna utgår från de tre kärnområdena

- Den öppna elmarknaden, där återstående gränshinder för marknadens aktörer, handel med gröna certifikat och gemensamma insatser för hantering av effektproblem är prioriterade frågor.
- Klimatpolitiska frågor med målet att utveckla Östersjöregionen till en "Testing Ground" för Kyotoprotokollets flexibla mekanismer.
- Samarbete i Östersjöregionen och med Nordens närområde där en välfungerande integrerat energimarknad runt Östersjön med tillräcklig miljöhänsyn utgör en viktig grundförutsättning för en hållbar utveckling i regionen och ett konkret inslag i EU:s Nordliga dimension.

För varje kärnområde har utsetts projektledare, som utför ett substantiellt arbete på kärnområdet.

Resultat 2002

Den ny organisation med tre kärnområden, arbetsgrupper, arbetsplaner och projektledare har etablerats. Ministerrådet har inom ramen för EU:s Synergyprogram genomfört projektet Basrec-2002 i Östersjöregionen för drygt 1,2 miljoner EUR och en ministerkonferens för Östersjöländernas energiministrar har avhållas i Vilnius i november 2002. Nordisk energiforskning har etablerat sig med egen fast anställd personal i nya lokaler i Oslo tillsammans med Norfa och Nordisk Industrifond.

2-3220-3 Nordisk energiforskning (Nefp), Norge						
Valuta	Budsjett 04	Budsjett 03	Budsjett 02	NMR	Bud.disp av	Kontrakt
NOK	1.111.000	1.111.000	1.120.000	9 %	Institusjonen	2003-2005
Motsvarer dkk	1.089.000	1.089.000	1.030.000			

Formål

- NEFP er en institusjon som skal virke for energiforskning og utvikling av kvalitet på energiområdet. En skal søke å få frem ny viten for utvikling og anvendelse av nye energiløsninger. Herunder:
- Bidra til en effektiv og miljøvennlig energiproduksjon, -distribusjon og anvendelse i Norden gjennom forskning og teknologiutvikling
- Styrke nordisk næringsutvikling på energifeltet
- Fremme kunnskapsflyt innenfor energifeltet mellom Østersjøregionen og de nordiske land

NEFP skal langsiktig bidra til kunnskapsbaserte forutsetninger for en kostnadseffektiv reduksjon av energiforbruket og utvikling av nye fornybare energikilder og miljøvennlig energiteknikk gjennom å styrke grunnkompetansen ved universitet og høyskoler og andre forskningsinstitusjoner, samt å skape velfungerende forskernettverk mellom de nordiske landene, mellom forskning og næringsliv og med regionale aktører. Samarbeidet med landene i nærområdet skal videreutvik-

les. Virksomheten skal utføres slik at aktørene ved behov kan bistå nordiske embetsmenn og politikere med sakkunnskap i energispørsmål.
Energiforskningsprogrammet finansieres direkte fra landene. Det er utarbeidet en ny handlingsplan 2003-06 som ble godkjent av Energiministrene i Helsingfors, 10. Sept 2001, samt en ny budsjettkontrakt mellom NEFP og NMR for perioden 2003–2005.

Prioriteringer i kontrakten

På basis av de overordnede prioriteringene i det nordiske energisamarbeidet med satsning på tre kjerneområder er det identifisert 5 innsatsområder der problemorientert forskning står sentralt; Integrasjon av energimarkedet, Fornybare energikilder, Energieffektivitet, Hydrogensamfunnet og Konsekvenser av klimaendringer på energiområdet. De ulike aktivitetene vil støtte opp under de 5 utvalgte innsatsområdene og vil også hver for seg i ulik grad reflektere en eller flere av de 3 kjerneområdene for nordisk energisamarbeid.
Institusjonens virksomheter vil med basis i ovennevnte være:
Forsknings, nettverk, utvikling og strategisk virksomhet
Rådgivning, informasjon og forvaltning
Interaksjon med Nordens nærområder
Administrasjon og organisering av virksomheten

Resultater i 2002

NEFP har i 2002 videreført og avsluttet sitt arbeid innenfor de 7 vedtatte fagområder for perioden, men har samtidig nedlagt et betydelig arbeid for å omstille virksomheten til et nytt prosjekt program for 2003–2006. Det er utarbeidet ny strategiplan, ny handlingsplan relatert til 5 nye tematiske områder, og utarbeidet og utsendt "Call for proposals" med frist 1. mars 2002. Responsen på denne var stor, med 70 søkere og et omsøkt beløp på over 600 mill. kroner. En grundig evalueringsprosess ble gjennomført desentralt i alle de 5 landene etter et sett av kriterier. Med de landvise evalueringene som utgangspunkt, begynte styret i mai å sette sammen neste programperiodes prosjekt porteføljе, og som langt på vei ble avsluttet i 2002.
De 7 fagprogrammene i perioden frem til og med 2002, har hatt aktiviteter både i Norden og i nærområdet. Dette omhandler kurs, seminarer, forskernettverk, kunnskapsutveksling og utdannelse av stipendiater og postdoc. Flere av programmene har også en tett dialog med prosjekter og programmer som gjennomføres i EU-regi.
NEFP har i 2002 avholdt 30 kurs/seminar/konferanser og 32 fagkollegiemøter. Antall forskere mv per 31.12.02: 11 nordiske forskningssjefer/seniorforskere, 61 nordiske dr.grads stipendiater, 20 dr.grads stipendiater fra nærområdet og 4 sommerstipendiater. 12 stipendiater har disputert for dr. graden og to for lic.graden.

Kontrakt: Oppfylt
Økonomi: Ingen bemerkninger
Ledelse og administrative utgifter: NOK 3.211 TNOK

Miljøsamarbejdet

Det miljøpolitiske samarbejde

Det nordiske miljøsamarbejde tager sit udgangspunkt i handlingsprogrammet for det nordiske miljøsamarbejde, som gælder for perioden 2001-2004. Handlingsprogrammet sætter prioriteringerne for, hvilke indsatser og aktiviteter, der skal igangsættes inden for det nordiske miljøsamarbejde.

Der er i miljøhandlingsprogrammet lagt vægt på, at programmet konkretiserer og implementerer miljødelen i den nordiske strategi for bæredygtig udvikling "En ny kurs for Norden.". Miljøhandlingsprogrammet omfatter således strategiens relevante prioriterede indsatsområder 2001-2004 samt bidrager til øget integration af miljøhensyn i berørte sektorer – sektorintegration. Ligeledes ligger handlingsprogrammet til grund for en policyorienteret virksomhed i miljøsektoren. Endelig er miljø prioriteret som et strategisk indsatsområde i henhold til "Planerne for det nordiske samarbejde", hvor miljø og bærekraftig udvikling udtrykkeligt nævnes. Miljøhandlingsprogrammet indeholder en række overordnede og specifikke målsætninger, aktiviteter samt forventede resultater for de prioriterede indsatsområder. Disse indsatsområder omfatter luft, klima, hav, biologisk mangfoldighed og genetiske ressourcer, landskab og kulturmiljø, friluftsliv, kemikalier og affald. Endvidere omfatter indsatsområderne det tværsektorielle samarbejde med sektorerne jord- og skovbrug, fiskeri, fangst og akvakultur, transport, produktorienteret miljøstrategi, økonomi, sundhed samt energi. Miljøsektorens faste arbejdsgrupper indtager en central rolle i det miljøpolitiske samarbejde. Miljøsamarbejdet forventes i den kommende periode særligt koncentreret omkring indsatser vedrørende hav- og luft, natur- og friluftsliv, produkter og affald samt kemikalier. Miljøministrene har anmodet miljøsektorens arbejdsgrupper om at sætte øget fokus på samarbejde på tværs af arbejdsgrupperne samt samarbejdet med andre sektorer. Sektorsamarbejdet forventes blandt andet at fokusere på produktorienteret miljøstrategi og nye indsatsområder som f.eks. miljø og helse, klima samt transport. Tilknytning til EU og internationale processer vil være vigtig.

Norden

I samarbejdet inden for Norden står beskyttelse af natur og miljø, herunder den biologiske mangfoldighed samt mangfoldigheden af landskaber, kulturminder og kulturmiljø højt på dagsordenen. Temaer som blandt andet miljø og sundhed, miljø og jordbrug samt miljø og økonomi er ligeledes væsentlige nordiske indsatsområder i miljøhandlingsprogrammet. Endelig skal forbrugerne sikres sunde produkter og levnedsmidler samt oplyses bedst muligt herom, hvilket blandt andet sker gennem den nordiske miljømærkeordning, Svanen.

Nærområdet, herunder Arktis

Samarbejdet med nabolandene og regioner herunder ministerrådets samlede nærområdeaktiviteter er et strategisk vigtigt indsatsområde. Samarbejdet med Vestnorden er ligeledes betydningsfuldt. Handlingsprogrammet for det nordiske miljøsamarbejde omfatter således også Nordens nærområder, idet der lægges stor vægt på at løse miljøproblemerne også i disse områder. Indsatsen skal ske såvel gennem politisk indflydelse på beslutninger i Norden og i relevante internationale processer, som ved gennemførelse af konkrete miljøforbedrende projekter og investeringer i miljøvenlig teknik og infrastruktur, f.eks. udvikling af vandforsyning og spildevandsrensning. Miljøsektoren vil i de kommende år øge indsatsen mod akutte miljøproblemer, bl.a. igennem konkrete projekter, støtte til miljøadministrationen i nærområderne herunder kundskabsopbygning, kompetanceopbygning og informationsformidling. På nærområdet har sektoren såvel egne finansierede aktiviteter, som aktiviteter der finansieres over det selvstændige nærområdebudget.

Miljøfinansieringsselskabet Nefco spiller en central rolle i nærområdet. Ministerrådet arbejder for at anvendelsen af Nefco's Miljøudviklingsfonds midler bidrager til en gunstig effekt på miljøet samt mobiliserer yderligere ressourcer fra andre finansieringskilder. Gennem Nefco bidrager de nordiske lande konkret til at gennemføre miljøforbedrende projekter og investeringer i miljøvenlig teknik og infrastruktur, samt til at opbygge og styrke landene i nærområdernes administrationer.

På det arktiske område er særligt implementeringen af handlingsprogrammet for natur og kulturmiljøbeskyttelse i Arktis i fokus. Blandt prioriterede områder indenfor handlingsprogrammet er biologisk mangfoldighed, landskabsbeskyttelse, kulturmiljø, friluftsliv herunder økotourisme samt miljødata og overvågning. Endvidere bliver der lagt vægt på en effektiv gennemførelse af miljøprogrammerne indenfor Arktisk Råd. Derudover overvejes muligheden for et samarbejde med regioner af betydning for miljøet i nordvestatlanten.

EU/EØS samt øvrigt internationalt samarbejde

Internationalt samarbejde herunder Europa-samarbejdet indtager en væsentlig plads i det nordiske miljøsamarbejde. De nordiske lande søger gennem en fælles indsats at vinde gehør for nordiske synspunkter i EU's miljøarbejde og fokuserer på spørgsmål, hvor de nordiske lande har et værdifællesskab og sammenfaldende interesser. I det nordiske miljøhandlingsprogram udgør EU/EØS relaterede spørgsmål derfor et højt prioriteret indsatsområde. EU's dagsorden på miljøområdet følges nøje og påvirkning af EU's miljøpolitik står højt på den politiske dagsorden og gennemsyrer miljøsektorens arbejde. Et af miljøhandlingsprogrammets vigtigste mål er, at de nordiske lande samarbejder om at identificere og varetage fælles nordiske interesser i Europapolitikken og gennem en fælles indsats skaber opmærksomhed om nordiske værdier og prioriteringer, samt et forhøjet ambitionsniveau. Endvidere sættes fokus på integrering af miljøhensyn i alle EU's sektorer og støtteordninger samt miljølovgivning. Det nordiske samarbejde skal aktivt yde en indsats for at følge op på EU's 6. miljøhandlingsprogram og EU's strategi for bæredygtig udvikling. Betydningen af internationalt samarbejde indenfor ressourceeffektivitet samt miljø og helse vil blive øget. I miljø og helse vil ærinder som berører børns helse spille en vigtig rolle. Også den internationale dagsorden følges af ministrene med henblik på en styrket indsats i forhold til relevante internationale processer.

Særligt kemikalier, hav- og luftområdet samt produkter og affald er stærkt knyttet til EU og øvrige internationale processer. I arbejdet med kemikalier vil den vigtigste opgave fortsat være at styrke den nordiske indsats på kemikalieområdet i europæiske og andre internationale fora som f.eks. OECD og UNEP. Arbejdet vil koncentrere sig om fareindikation, klassificering, risikovurdering samt riskobegrænsning. Der arbejdes især for at udvikle fælles nordiske kriterier for sundheds- og miljøklassificering på et acceptabelt niveau.

De nordiske lande har en lang tradition for at samarbejde og tage vigtige fælles initiativer inden for internationale processer, herunder CSD, UNEP og WTO. I de internationale processer har det nordiske miljøsamarbejde som mål at opnå det højeste ambitionsniveau. De nordiske lande skal bidrage til at videreudvikle og følge op på internationale aftaler og konventioner, som f.eks. biodiversitetskonventionen, klimakonventionen samt konventionen om POP´s (svært nedbrydelige stoffer). Endelig foregår vigtige regionale processer bl.a. i UN/ECE og OECD. Opfølgning af topmødet i Johannesburg 2002 vil i kommende år udgøre en betydelig del af det internationale miljøsamarbejde.

Bæredygtig udvikling

I "Ny Nordisk Dagsorden" er miljø direkte nævnt som et af de strategiske indsatsområder med kobling til bæredygtig udvikling. Miljøsektoren har således et stort ansvar i forhold til opfølgningen af strategien for bæredygtig udvikling.

Strategien for bæredygtig udvikling bygger bl.a. på at få hensynet til miljøet integreret i andre sektorer, også kaldet sektorintegration. Sektorintegration er et vigtigt element i at opnå en bæredygtig udvikling. Det nordiske miljøsamarbejde præges således i stadig større grad af tværsektorielt samarbejde. Implementeringen af strategien for bæredygtig udvikling vil automatisk

styrke og øge det tværsektorielle samarbejde. Det nordiske miljøsamarbejde består af samarbejde inden for en række sektorer, der ud over miljø omfatter økonomi-, fiskeri-, energi-, jord og skovbrug- samt næring- og konsumentsektorerne. I forhold til energisamarbejdet er det særligt arbejdet med Kyoto-mekanismer i Østersøområdet som prioriteres. Endelig har man initieret samarbejde omkring transport og helse, som vil blive udviklet nærmere i de kommende år.

I sektorerne og i det tværsektorielle samarbejde er samarbejdet ofte baseret på fælles strategier, handlings- og arbejdsprogrammer m.v. I forhold til de enkelte sektorområder kan blandt andet nævnes den nordiske miljøstrategi for jord- og skovbrug samt den nordiske miljø- og fiskeristrategi.

Miljøsektoren har udarbejdet en informationsstrategi for det nordiske miljøsamarbejde med henblik på at synlighed og informationsformidling sikres i alle processer. Målsætningen med strategien er, at øge informationen om det nordiske natur- og miljøsamarbejde til offentligheden i tråd med Århuskonventionens principper for samarbejde med offentligheden.

Nordisk Råds natur- og miljøpris, som bliver uddelt til en virksomhed, en organisation, et nyhedsmedium eller en person, der på fortrinlig vis har integreret miljøhensyn i sin virksomhed eller på anden vis har gjort en ekstraordinær indsats for natur og miljø. Prisen er på 350.000 DKK.

Endelig skal nævnes integrering af køn- og ligestillingsperspektiv. I overensstemmelse med Ministerrådets overordnede anbefalinger lægger miljøhandlingsprogrammet vægt på at inkludere ligestillingspolitiske målsætninger for arbejdet. Dette gælder især informationsvirksomhed og statistik på området, samt i de tilfælde, hvor miljøsektorens indsats har speciel betydning i forhold til mænd og kvinder eller til særlige befolkningsgruppers behov og forbrug, vilkår og muligheder.

Budgetudviklingen: miljøsamarbejdet				
tDKK	2004	2003	2002	Ændring 03-04
Budget	37.469	39.469	38.405	-5,1 %

2-3310-2 Projektmidler – Miljø					
Valuta	Budsjett 04	Budsjett 03	Budsjett 02	Disp02/Bud.02	Bud.disp.av
Dkk	31.795.000	33.795.000	32.726.000	99 %	MR/EK-M-miljø

Formål

Det nordiske miljøhandlingsprogram 2001-2004 er styringsinstrumentet for det nordiske miljøsamarbejde. Miljøhandlingsprogrammet definerer såvel overordnede som specifikke målsætninger, samt aktiviteter og forventede resultater for det nordiske miljøsamarbejde. Det nordiske miljøsamarbejde stræber efter at skabe øget indflydelse og gehør for nordisk miljøpolitik i et større internationalt perspektiv, samt at styrke integration af miljøhensyn indenfor øvrige sektorer. Arbejdet koncentreres omkring områder, hvor de nordiske lande har fælles interesser og hvor man opnår nordisk nytte og lægges til grund for en policyorienteret virksomhed.

Prioriteringer i 2004

- Implementering af det nordiske miljøhandlingsprogram; handlingsprogrammet indeholder en række indsatsområder såvel på miljøområdet som i forhold til samarbejde på tværs af sektorerne.
- Afslutning af projekter under det nordiske miljøhandlingsprogram 2001-2004.
- Forhandlinger omkring et nyt miljøhandlingsprogram 2005-2008.
- Opfølgning af strategien for bæredygtig udvikling for Norden og dets nærområder; miljøsektoren er ansvarlig for miljødelen i strategien.
- Indsatser omkring EU's nordlige dimension.
- Øget samarbejde med nærområderne med fokus på konkrete miljøforbedrende projekter.
- Havets miljøproblemer bl.a. i forhold til forurening fra landbaserede kilder og olietransport.

Af bevillingen planlægges 3 MDKK anvendt til aktivitetsstyring/administration. En stor del af miljøsektorens projektvirksomhed udføres indenfor arbejdsgrupper, som serviceres af egne sekretariater placeret i de nordiske landes administrationer.

Resultater i 2002

Miljøsektoren har koncentreret arbejdet omkring implementering og opfølgning af miljøhandlingsprogrammet, strategien for bæredygtig udvikling med henblik på at sikre konkrete faglige og politiske resultater. Miljøsektorens informationsstrategi er i den forbindelse et vigtigt redskab for at synliggøre resultaterne af miljøsamarbejdet. Endvidere har der været fokus på miljø og helse som et nyt indsatsområde i det nordiske miljøsamarbejde og der har bl.a. været afholdt et seminar omkring miljø og helse. Derudover har man sat øget fokus på nærområderne herunder arrangeret et seminar om, hvordan man konkret kan samarbejde med nærområderne.

På hav- og luftområdet har indsatsen bl.a. omfattet at udarbejde bidrag til internationalet forhandlinger indenfor rammerne af Luftkonventionen, EU's arbejde med luftkvalitet og begrænsning af udslip samt til de marine konventioner Ospar og Helcom samt til EU's arbejde på vandsiden.

Tyngdepunktet i kemikalievirksomheden har været samordning af nordisk stillingtagen indenfor internationale forhandlinger som f.eks. EU, OECD, indenfor havskonventionerne Helcom og Ospar samt de øvrige internationale konventioner først og fremmest Montreal protokollen og POP's konventionen.

På natur,- friluftsliv og kulturmiljøområdet har man udarbejdet indspil til internationale konventioner som f.eks. den europæiske landskabskonvention og den nordiske handlingsplan for biologisk mangfoldighed. Publikationen om handlingsplanen blev præsenteret af NMR på verdenstopmødet i Johannesburg.

Miljøovervågning- og dataarbejdet har omfattet udvikling af overvågningsmetoder i Norden og nærområderne samt koordinering af nordisk miljøovervågning i forhold til internationale forpligtelser. Bogen "Nature in Northern Europe in a changing climate" udgivet i 2002 er et meget værdifuld indspil til miljøtilstandsrapporteringen for Norden og nærområderne.

På produkt- og affaldsområdet har der været fokus på EU direktiver som integrerer produktudvikling og affaldshåndtering af højt kvalitet samt indspil til Unionens "Integreret Product Policy."

Kravet om sektorintegration pålægger miljøsektoren i stadig større grad at samarbejde med andre sektorer. I forhold til samarbejde på tværs med øvrige sektorer kan følgende fremhæves:

I samarbejdet med energisektoren har der været fokus på Testing Ground og der er bl.a. udgivet en håndbog om Joint Implementation projekter. Miljø- og fiskerisamarbejdet er blevet evalueret og en ny handlingsplan er udarbejdet mod baggrund af anbefalinger i evalueringen. I samarbejde med økonomisektoren er der bl.a. igangsat et projekt omkring afkobling af økonomisk vækst og øget miljøbelastning. I samarbejde med nærings- og konsumentsektoren er der etableret en gruppe omkring integreret produktpolicy.

Samarbejdet med jord- og skovbrugssektoren har særligt fokuseret på forbedret ressourceudnyttelse, biologisk mangfoldighed og genetiske ressourcer.

Nordisk Råds natur- og miljøpris blev tildelt Professor emeritus Arne Næss som i særlig grad har udviklet og udbredt tanker, der ved det 21 århundredes begyndelse kritisk reflekterer det moderne menneskes vilkår og samfundets forhold til naturen.

Utgifter til aktivitetsstyring/administrasjon 2,87 MDKK

2-3320-2 NEFCOS Miljøudviklingsfond					
Valuta	Budsjett 04	Budsjett 03	Budsjett 02	Disp02/Bud.02	Bud.disp.av
Dkk	5.674.000	5.674.000	5.552.000	100 %	MR/EK-M-miljø

Formål

Virksomheden er målrettet mod at muliggøre finansiering af miljøforberende foranstaltninger i nærområdet på vilkår, som er mere fordelagtige end sædvanlige bankvilkår. Nefco forvalter efter opgave fra de nordiske lande miljøudviklingsfonden. Nefco bidrager med sin virksomhed til reduktion af forureningen i Østersøen og Barentshavet samt reduktion af grænseoverskridende luftforureninger. Tyngdepunktet ligger på beskyttelse af vand og luft.

Prioriteringer i 2004

Virksomheden vil fortsat blive rette mod at etablere finansieringspakker og –løsninger for miljøindsatser i nærområderne. De nordiske lande vil således bidrage konkret til at gennemføre miljøforbedrende projekter og investeringer i miljøvenlig teknik, energieffektivisering, forebyggelse af vand- og luftforurening, til infrastruktur samt til at opbygge og styrke landenes administrationer. En forstærkning af den katalytiske effekt medfører at færre men større projekter gennemføres i samarbejde med de store finansieringsinstitutioner i nærområdet. Virksomhedens samlede ramme forventes at blive på 40 MDKK, hvoraf sammenlagt 11,5 MDKK finansieres over Ministerrådets budget (det beløb som ikke dækkes af 2-3320-2 kommer fra nærområdeprogrammet og budgetpost 2-3310-2), mens de resterende 28,5 MDKK kommer direkte fra de nordiske lande.
Udgifter til aktivitetsstyring/administration 0 DKK

Resultater i 2002

Nefco har arbejdet med en række projekter i de Baltiske lande bl.a. for at imødekomme EU's krav til vand og rensning af afløb. I såvel de Baltiske lande som Rusland har der har været fokus på en effektivere energiproduktion samt konvertering til mindre forurenende brændsel som reducerer udslip af drivhusgasser. Endvidere har man arbejdet med affaldshåndtering samt renere produktion.

Udgifter til aktivitetsstyring/administration 0 TDKK

Regionalsamarbeid

Det nordiska regionalpolitiska samarbetet baseras på ett samarbetsprogram som gäller för perioden 2001–2005. Programmet omfattar tre delar:

- Erfarenhetsutväxling
- Kunskapsutveckling (Nordregio)
- Samarbete mellan regioner

Inom området erfarenhetsutväxling görs i huvudsak olika utredningar och i flera fall är det samarbete med andra sektorer. Under 2004 har sektorn för avsikt att utvidga det tvärsektoriella arbetet bl.a. genom samarbete med transportsektorn.

Regionalministrarna har det övergripande ansvaret för Nordregio där den övervägande delen av kunskapsutvecklingen sker. Nordregio blev etablerat 1997 och från 2004 löper ett nytt kontrakt för perioden 2004–2006. Ett forskningsprogram 1999–2004 med sikte på den framtida regionalpolitiken går in på sitt sista år under 2004.

Av regionalsektorns projektmedel går en väsentlig del till samarbetet mellan de nordiska gränsregionerna, vars handlingsplaner löper från 2001 till 2006. Under 2004 kommer det att genomföras en utvärdering av gränsregionernas verksamhet. De nordiska gränsregionerna är:

- NORA- Nordiska Atlantsamarbetet
- Nordkalottsamarbetet
- Kvarkensamarbetet
- Mittnordensamarbetet
- Skärgårdssamarbetet
- ARKO-samarbetet (Arvika-Kongsvinger)
- Gränssamarbetet Östfold-Bohuslän/Dalsland
- Öresundssamarbetet

Delar av medlen användas som medfinansiering till EU:s Interregprogram. Arbetet i gränsregionerna inriktas bland annat på att undanröja gränsbarriärer och att tydliggöra mål och resultat för integration. I arbetet med att undanröja gränshinder och att få fram tydligare integrationsresultat kommer några av gränsregionerna, under 2004, att fortsätta arbetet i integrationsprojektet GO-LIN.

Målet med den gränsregionala verksamheten i närområdet är, förutom att arbeta med undanröjandet av gränshinder, främst att stötta kandidatländernas förberedelser inför ett framtida EU-medlemskap. Under 2004 fortsätter ett projekt kring att bygga ett gränsregionalt nätverk i närområdet, med det nordiska nätverket som modell.

Budgetutviklingen: Regionalsamarbeid				
tDKK	2004	2003	2002	Ændring 03-04
	03-priser	03-priser	02-priser	Pct.
Budget	28.712	29.212	29.116	- 1,7 %

Sektorens budgetposter

2-6110-2 Projektmidler – Regionalsamarbeid					
Valuta	Budsjett 04	Budsjett 03	Budsjett 02	Disp02/Bud.02	Bud.disp.av
Dkk	18. 792. 000	19.292.000	19.300.000	96 %	MR-reg/närp

Formål

Regionalsektorns projektmedel används främst i enlighet med samarbetsprogrammet och ordförandelandets program. En större del, cirka 75 procent, går till det gränsregionala samarbetet. Övriga medel används för forskning, analyser och utredningar som underlag för att utveckla nationell regionalpolitik och hållbar planläggning.

Prioriteringer i 2004

Regionalsektorn avser att vidareutveckla det gränsregionala samarbetet genom att intensifiera arbetet med integration och fortsätta arbetet med att motverka gränsbarriärer. Regionalsektorn kommer också att utveckla analys och forskning, främst genom att stötta Nordregio, i syfte att ge ett bättre beslutsunderlag för ministrar och andra beslutsfattare.

Sektorn kommer även att fokusera på kunskapsutbyte mellan länderna kring EU:s framtida regionalpolitik. Högt prioriterat är också det fortsatta arbetet med uppbyggningen av det gränsregionala nätverket i närområdet. Regionalsektorn har även för avsikt att utvidga det tvärsektoriella arbetet bl.a. genom samarbete med transportsektorn.

Resultater i 2002

Initiativ har tagits till ett flerårigt projekt om gränsregionalt samarbete (GOLIN). Syftet med projektet är att jämföra och utvärdera konkreta exempel på hur gränsöverskridande samarbete och gemensamt resursutnyttjande är hanterat i respektive region.

Ett samarbete med IT-sektorn har pågått genom en IT-infrastrukturstudie om nordisk bredbandspolitik.

Ett projekt kring entreprenörskap i de nordiska skolorna har slutrapporterats. Rapporten beskriver om och i vilken grad det existerar upplärning i entreprenörskap i de nordiska skolorna.

Ett projekt som utvecklat metoder för att beräkna gränspendling har genomförts och initiativ har tagits till en fördjupad studie.

En studie om flyttning i de nordiska länderna har genomförts och slutrapporterats. Rapporten beskriver motiv och konsekvenser för dem som flyttat och stannat i de nordiska länderna.

2-6180-3 Nordregio, Sverige						
Valuta	Budsjett 04	Budsjett 03	Budsjett 02	NMR FIN. 02	Bud.disp av	Kontrakt
Sek	11.971.000	11.971.000	11.971.000	52 %	Institutionen	2004-2006
Modsv. Dkk	9.920.000	9.920.000	9.920.000			

Formål

Nordregios arbeidsområde er regionalpolitikk, regional næringspolitikk og fysisk funksjonell planlegging – dvs. romlig utvikling (på engelsk: Spatial Development). Instituttet tar fram underlag for en politikk som støtter de felles nordiske interessene når det gjelder regional utvikling og planlegging.

Prioriteringer i kontrakten

Den økonomiske globaliseringen og den forestående EU-utvidelsen innebærer utfordringer for Nordens land og regioner. Nordregio utfører forskning, dokumentasjon, utredning, rådgivning og undervisning om romlig utvikling på et nordisk og europeisk nivå, som et komplement til nasjonale institusjoner. Nordregios fire arbeidsområder er:

- komparative indikatorer for romlig utviklingen
- planlegging og bypolitikk
- regionalpolitikk og regional næringspolitikk
- bærekraftig utvikling og miljøspørsmålenes plass i planlegging og regionalpolitikk

Resultater i 2002

Nordregio har på kort tid etablert seg i Norden og Europa som et felles nordisk kompetansesenter, i tråd med målsettingene i kontrakten. En rekke FoU-oppdrag er gjennomført for nasjonale og regionale myndigheter. Instituttet er også mye benyttet som kunnskapskilde og rådgiver. I løpet av 2002 har Nordregio fått en sentral plass i det nye pan-europeiske forskningsprogrammet ESPON. De kvantitative målene er også innfridd:

- FoU-resultater er rapportert gjennom 58 rapporter og artikler,
- Det er arrangert 23 kurser, konferanser og seminarier med til sammen nesten 700 deltakere,
- Resultatene er formidlet gjennom mer enn 140 foredrag i ulike sammenhenger i alle de nordiske land,
- Tidsskriftet Journal of Nordregio utkommer fire ganger pr. år i et opplag på 2000 og distribueres gratis til abonnenter over hele Norden, med nasjonal og regional forvaltning som primær målgruppe,
- Internett er den viktigste kanalen for resultatformidling. Nordregios hjemmeside hadde i 2002 over 100.000 besøk, en økning på 55 % fra året før.

Nordregio er ansvarlig for regionalsektorens forskningsprogram 2000-2004. Resultatene fra programmets første etappe ble rapportert i 2002 og den andre etappen ble startet med fem nye tverrnordiske prosjekter.
Kontrakt: Opfylt
Økonomi: Ingen bemerkninger
Ledelse og administrative utgifter: 8,4 mill. SEK (hvorav 3,1 mill. SEK i prosjektsupport)

Transport

Samarbetet baseras på ett nytt handlingsprogram för 2004-2006, men kommer dessutom att styras av det isländska ordförandeskapets prioriteringar för 2004. Handlingsprogrammet omfattar erfarenhetsutväxling och kunskapsutveckling inom transportområdet .

Viktiga frågor är trafiksäkerhet, miljö, transporttelematik och samarbete med närområdena. Under 2004 har sektorn dessutom för avsikt att utvidga det tvärsektoriella arbetet genom samarbete med regionalsektorn.

Satsningen på transporttelematik fortsätter och arbetet kommer att koncentreras på erfarenhetsutbyte och kunskapsutveckling kring bl.a. betalningssystem, vägavgifter, och transporttelematikens inverkan på individen.

Arbetet med miljöfrågor inom transportområdet fördjupas med fokus på aktuella EU-frågor, uppföljning av strategin om ett hållbart Norden och utökat samarbete med de baltiska länderna. I syfte att förstärka den politiska nyttan av arbetet ökas insatserna för att kommunicera resultaten från de rapporter som tas fram.

Satsningen på Östersjöns transportpolitik fortsätter. Arbetet med trafiksäkerhet konkretiseras ytterligare.

Budgetudviklingen: miljøsamarbejdet				
tDKK	2004	2003	2002	Ændring 03-04
Budget	1.043	1.043	1.021	0,0 %

Sektorens budgetposter

2-6210-2 Projektmidler – Transport					
Valuta	Budsjett 04	Budsjett 03	Budsjett 02	Disp02/Bud.02	Bud.disp.av
Dkk	1.043.000	1.043.000	1.021.000	99 %	MR/NET

Formål

Transportsektorns projektmedel skall användas för att intensifiera samarbetet inom transport-, trafik- och kommunikationsområdet i enlighet med Nordiska rådets rekommendation. Projektmedlen används av de under NÄT verksamma arbetsgrupperna för utredningar och framtagande av övrigt underlag för det politiska samarbetet och diskussionen i ministerrådet.

Prioriteringer i 2004

Följande områden prioriteras speciellt i sektorns verksamhet:

- Uppföljning av sektorns handlingsplan för åren 2004-2006;
- Hållbar mobilitet med fokus på uppföljning av strategin om ett hållbart Norden.
- Transportavgifter och andra ekonomiska styrmedel som bidrar till ökad miljöanpassning och effektivisering;
- Samarbete om trafiksäkerhetsarbetet i Norden och dess närområden;
- Transporttelematik;
- Samarbete inom trafik-, transport- och kommunikationsforskning;
- EU/EES-frågor och internationellt samarbete.

Resultater i 2002

En studie har gjorts kring ändrad fördelning mellan transportslagen. Slutrapporten innehåller bl.a. ett stort antal nordiska exempel som lett till ändrad trafikslagsfördelning.

Under året arrangerades i Oslo en workshop om trängselavgifter. Slutsatserna som finns tillgängliga på NMR:s hemsida , har spritts inom EU och andra organ.

En utredning har gjorts kring konsekvenserna av en snabbare utbytestakt av bilparken.

Ett projekt om behovet och nyttan av ett nordiskt multimodalt miljöriktigt reseplaneringssystem har genomförts.

Ett transportforsknings seminarium om en integrerad transportmarknad i den Nordliga dimensionen har arrangerats, tillsammans med NTF.

En studie om förekomsten av alkohol och rusmedel hos trafikdödade bilförare har inletts.

En utredning har gjort om transporttelematik och individ, med fokus på kopplingen mellan registrering av personuppgifter och rätten till privatliv.

Fiskeri, Jord- og Skovbrug og Levnedsmidler

Ministerrådet for fiskeri, jord- og skovbrug samt levnedsmidler omfatter nærings- og forbrugerpolitiske aspekter af fødevarer i hele kæden fra jord/fjord til bord og desuden skovbrugsområdet. Ministerrådets underliggende struktur dækker tre embedsmandskomiteer (sektorer) for hhv. fiskeri, jord/skovbrug og levnedsmidler.

2004 vil være fokuseret på udvikling af en ny fælles strategi for ministerrådet for 2005-2008. Desuden vil ministerrådet gennem aktiv deltagelse i processen med revision af den nordiske strategi for en bæredygtig udvikling følge op på indsatsområde 5. "Miljø og bæredygtig udvikling" i strategien Ny nordisk dagsorden.

Af politiske prioriteringer i 2004 skal specielt nævnes fødevaresikkerhed, naturressourcer og bæredygtig udvikling samt forskning og uddannelse.

Et ministermøde i slutningen af 2003 mellem de nordiske og baltiske lande samt Nordvest Rusland vil bidrage til at lægge føringer for ministerrådets samarbejde med nærområderne i 2004 og frem.

Budgetudviklingen: Jord- och skogsbruk, Fiskeri och livsmedel				
tDKK	2004	2003	2002	Ændring 03-04
	03-priser	03-priser	02-priser	Pct.
Budget	37.159	37.159	36.810	0,0

Ministerrådets budgetposter og områder

3-6410-1 Projektmidler –Jord- och skogsbruk, Fiskeri och livsmedel					
Valuta	Budsjett 04	Budsjett 03	Budsjett 02	Disp02/Bud.02	Bud.disp.av
Dkk	5.266.000	-	-	-	NEF, NEJS & EK-LIVS

Formål

De tre embedsmandskomiteer under ministerrådet har i de senere år som strategi valgt at afsætte midler i en pulje til fælles prioriterede aktiviteter. Embedsmandskomiteerne træffer i enighed beslutning om anvendelse af midler fra denne pulje, og foruden aktiviteter indenfor ministerrådets egne virkefelter anvendes midlerne til tværsektorielle satsninger.

Prioriteringer i 2004

De tre embedsmandskomiteer under ministerrådet har i de senere år som strategi valgt at afsætte midler i en pulje til fælles prioriterede aktiviteter. Embedsmandskomiteerne træffer i enighed beslutning om anvendelse af midler fra denne pulje, og foruden aktiviteter indenfor ministerrådets egne virkefelter anvendes midlerne til tværsektorielle satsninger. Flere nye strategier, særligt indenfor levnedsmiddelsikkerhed, og ønsker om at styrke det tværsektorielle arbejde, har betydet at embedsmandskomiteerne for 2004 har fundet det formålstjenligt at øge fælles-puljen. I 2004 forventes puljen at udgøre 5.266.000 DKK, svarende til godt 14 % af ministerrådets budget. Af midlerne planlægges knap 4 mil. DKK anvendt til tværsektorielle aktiviteter med sektorer udenfor ministerrådets regi, f.eks. miljø-, energi-, konsument- , forsknings- og undervisningssektorerne. Særligt inden for jord- og skovbrugsektoren og fiskerisektoren er der et etableret samarbejde med miljøsektoren, som i 2004 vil blive fortsat med udgangspunkt i samarbejdets handlingsprogrammer 2000-2004 Ligeledes vil et samarbejde mellem livsmiddelsektoren og konsumentsektoren fortsættes. De resterende midler forventes anvendt til politisk prioriterede satsningsområder indenfor eget ministerråds virkefelt. I 2004 prioriteres således projekter vedr. fødevaresikkerhed, bl.a. problemkomplekset med dioxin i miljøet og i vore fødevarer samt andre aktiviteter, der med fordel kan løses i fællesskab mellem sektorerne under ministerrådet. En nordisk-baltisk udredning, gennemført primo 2003, har peget på en række opgaver, som med fordel kan løses samnordisk og i samarbejde med de kommende EU-medlemslande rundt Østersøen. En fælles pulje giver ligeledes nogen fleksibilitet til at imødekomme initiativer der måtte være enighed om blandt de tre sektorer. Således har jord- og skovbrugssektoren forelagt initiativ om at se på muligheden for at løse fælles forskning- og uddannelsesopgaver under ministerrådet.
Foruden ovennævnte fælles-pulje disponerer ministerrådet "budgetpost 3-6530-1 Nordisk handlingsplan för livsmedelssäkerhet". Endelig gennemføres sektorvise, men koordinerede aktiviteter, inden for de enkelte sektorers budgetter.

3-6530-1 Nordisk handlingsplan for fødevaresikkerhed					
Valuta	Budsjett 04	Budsjett 03	Budsjett 02	Disp02/Bud.02	Bud.disp.av
Dkk	1.087.000	1.087.000	1.064.000	100 %	EK-LIVS, NEF & NEJS

Formål

Målsætningen er gennem regionalt samarbejde at opnå en merværdi i tråd med beslutninger taget på FN's topmøde om fødevaresikkerhed og i henhold til Nordisk Råds rekommandationer. Fødevaresikkerhed fra jord/fjord til bord, bæredygtighed i hele fødevarekæden, genetiske ressourcer, nærområderne og internationalt samarbejde er prioriterede områder. Vedtagelsen af Ministerrådsforslaget "økt mattrygghet i Norden – styrket gjennomslag i internasjonale fora og styrket forbrukerinnflytelse" vil være styrende for virksomheden i 2004.

Prioriteringer i 2004

- Implementering af ministerrådets politik for øget fødevaresikkerhed med fokus på fortsat udvikling af den nordiske platform i internationale fora samt styrket forbrugerindflydelse på fødevaresikkerhed og -kvalitet. I 2004 prioriteres bl.a. forbrugerinformation og fødevarebårne sygdomme (zoonoser).
- Ministerdeklarationerne om sikker mad, sporbarhed og mærkning samt målsætningerne i strategien for bæredygtig udvikling i Norden skal fortsat følges op.
- Videreførelse af en række flerårige projekter vil fortsætte, herunder udvikling af webfaciliteter til folkeskoleelever for at øge unges kundskab og holdning til mad.

Af bevillingen planlægges 0 TDKK anvendt til aktivitetsstyring/administration. Sekretariatsfunktionen varetages af respektive projektledere.

Resultater i 2002

Det norske formandskabsprogram for 2002 prioriterede "Økt mattrygghet i Norden" som et vigtigt politisk spørgsmål, og i et tværsektorielt samarbejde mellem levnedsmiddel-, jordbrug-, fiskeri-, miljø- og konsumentsektoren blev udviklet en strategi for styrkelse af den nordiske indflydelse i internationale fora og for styrkelse af forbrugerindflydelsen vedr. fødevaresikkerhed og – kvalitet. Desuden blev gennemført en række projekter vedr. forbrugerinformation rettet både mod voksne og unge.

Aktiviteter og resultater i 2002:

- Vedtagelse af dels ministerdeklaration, dels ministerrådsforslag om "Økt mattrygghet i Norden". Vedtagelse af handlingsplan for styrket forbrugerindflydelse.
- Initiering af en række projekter til implementering af ovennævnte, bl.a. om sporbarhed, akrylamid samt forprojekter om hhv. modernisering af kødkontrollen og dioxin.
- Formulering af forslag til en fælles nordisk politik for fødevaremærkning, der vil blive anvendt i internationale forhandlinger på mærkningsområdet.
- Forprojektet "kundskab om mad i skolen" blev afsluttet med forslag til et større hovedprojekt. Målsætningen er at udvikle en hjemmeside til brug for lærere og elever i grundskolens ældste klasser for at øge unges forståelse for forskellige aspekter af mad og give dem redskaber til at træffe kvalificerede valg.

Udgifter til aktivitetsstyring/administration 0 TDKK

Fiskeri

Det marine økosystem er et ord der jævnligt optræder i den internationale, regionale og nationale debat. Økosystem-tilpasset forvaltning er kommet på dagsordenen. Tiden er inde til at vi søger mere viden om den del af vor verden der dækker mere end 7/10 af jordens overflade, rummer de fleste arter (hvoraf mange uopdagede) og har en produktion der overstiger landjordens et tital af gange.

Når fiskebestande er bragt så langt ned i størrelse at det ikke længere er lønsomt for mennesker at høste af denne ressource, når den mad vi får fra havet ikke længere naturligt betragtes som sund og sikker, når knuste koralrev toner frem på tv-skærmen og når olieindsmurte fugle driver i land på stranden – først nu, hvor spor efter menneskelig aktivitet bliver synlig for alle, sættes der fokus på nødvendigheden af at få mere viden om det marine økosystem. Når lægevidenskaben og den farmaceutiske industri finder nye stoffer til gavn for menneskeheden, når det

at få fisk til middag bliver en næsten uopnåelig luksus, når giftige alger kvæler fiskene eller forhindrer os i et havbad, når eksotiske havdyr viser sig i vore farvande – først da får vi åbenbart øjnene op for de rigdomme og muligheder som havet giver os. Endnu. Når talen er om klimaforandringer er havet i forbløffende ringe grad på dagsordenen, skønt havets betydning for jordens klima er dominant, dets evne til at absorbere drivhusgasser, flytte enorme energimængder rundt fra pol til ækvator og fungere som et fintfølende instrument, der kan give os tegn på ændringer længe før vi kan registrere dem på landjorden, er kendt.

Dette er blot nogle af de elementer der arbejdes med i det nordiske fiskerisamarbejde, for vi er i Norden omgivet af havet og har i tusinde år brugt det til som transportvej, spisekammer og losseplads. Norden har samlet en kolossal viden om havet og de processer der foregår i havet. Netop derfor har vi også været blandt de første til at erkende den kæmpe opgaver der ligger foran os, hvis man skal tage den internationale politiske dagsorden alvorlig. I Norden har vi erkendt at vi ikke kan forvalte naturen – kun de menneskelige aktiviteter. Vi har måttet sande, at selv med meget store indsatser er vi ikke i stand til at forudsige ændringer hos bare en enkelt bestand med en acceptabel sikkerhed. Derfor er vi i Norden ydmyge overfor den foreliggende opgave. Vi har også erkendt at en øget viden om arternes samspil – økologi – ikke er nok alene. Der kræves politisk mod til ændringer. Ændringer der i en længere årrække har været erkendt nødvendige, i det mindste blandt dem der har deres daglige dont ved eller på havet. Nu da de er blevet synlige, og en større del af befolkningen, også de som ikke har deres daglige udkomme af havet, har erkendt behovet for ændringer og lader dette komme til udtryk f.eks. gennem frivillige organisationer, kan man knytte håb til at det politiske mod vokser.

I det nordiske fiskerisamarbejde arbejdes der altså ikke bare med fiskeri – men med hele havet. Den fornemmeste opgave er at sikre at vi fortsat kan høste af de marine ressourcer, at sømaden stadig er sund og sikker – at det marine økosystem får lov til at trives og fortsat udvikles, at alle mennesker får mulighed for at dyrke havet hver på deres måde. Derfor skal der arbejdes med at skaffe mere og nødvendig viden, der skal arbejdes med at forbedre vores forvaltningssystemer, i det hele taget at skaffe grundlag for politiske ændringer. Ændringer der gerne må ske først i Norden, men ændringer som vi skal sikre fører til internationale ændringer. For havet er uden grænser og dets ressourcer ligeså – derfor er havet et internationalt anliggende og et nordisk ansvar.

Budgetposter

3-6610-1 Projektmidler – Fiskeri					
Valuta	Budsjett 04	Budsjett 03	Budsjett 02	Disp02/Bud.02	Bud.disp.av
Dkk	4.939.000	7.439.000	7.272.000		NEF

Formål

Den overordnede målsætning for det nordiske fiskerisamarbejde er, at arbejde for en bæredygtig udvikling af de nordiske landes fiskerisektorer, som sektorer med væsentligt samfundsøkonomisk betydning, en bæredygtig udnyttelse af de levende marine ressourcer og et godt havmiljø. Dette indebærer også påvirkning af internationale processer af betydning for fiskeriet og havmiljøet. Samarbejdet skal bidrage til og fremme sunde og sikre fødevarer fra et sundt og rent hav. Sektorsamarbejdes styres efter en strategi der udløber med 2004.

Prioriteringer i 2004

- Når det islandske formandskab fremhæver 'Nordens Ressourcer' er havet naturligt i fokus, for Island er om nogen nordisk nation afhængig af havet.
- At koble havets klima sammen med forvaltning og prognoser er et prioriteret forsknings og udviklingsområde.
- At øge forståelsen blandt alle involverede for begreber der bruges i den politiske debat – og fastlægge konsekvenserne af deres indførelse er ønskelig. Dialog er derfor nødvendig. Der planlægges flere dialogmøder mellem 'fiskere, forskere og forvaltere' i Norden, i vore naboområder og andre nationer, der

høster på den samme fælles ressource. Også vigtigt at inddrage øvrige "stakeholders" i debatten om fremtidens menneskelige aktiviteter på og i havet.

- At øge det nordiske samarbejde i overvågningen af indhold af kontaminanter i fisk og skaldyr og de ernæringsmæssige sunde aspekter og at opbygge tidsserier for disse til et 'early warning' system.
- Fortsat støtte udviklingen og brug af selektive redskaber og redskaber der er skånsomme overfor havmiljøet og overfor bifangst af uønskede arter således at disses overlevelseschancer forbedres væsentligt.
- At arbejde for at fiskeriøkonomi og fiskeriøkonomiske prognoser kan blive et vigtigt element i fiskeriforvaltningen i balance med den biologiske rådgivning.
- At arbejde for at sociale støttemidler – og ikke fiskerisubsidier – anvendes til den nødvendige omstilling i fiskeriafhængige regioner når fiskerimuligheder reduceres.
- At arbejde for at sikre økonomiske midler som muliggør at fiskere kan købes ud af aktivt erhvervsfiskeri – herunder ikke mindst ældre fiskere.
- Samtidigt at arbejde for at ungdommen finder det attraktivt at lade sig rekruttere til fiskerierhvervet, gennem bl.a. at sikre at fiskeriet bliver lønsomt for de erhvervsaktive.
- At øge viden om arternes samspil i det marine økosystem, herunder udvikle og anvende ny IKT-teknologi.
- At øge viden om havet og det marine økosystem, herunder fiskeriet, i samfundet, gennem brug af nyhedsbreve, hjemmeside og andre tidssvarende medier.
- At støtte internationale processer og bidrage med nordiske viden til disse mhp. at opnå politiske ændringer af betydning for fremtidens forvaltning af de menneskelige aktiviteter på havet.
- At styrke den nordiske viden om havet, ikke mindst ved at styrke tilgangen af unge veluddannede til sektoren, gennem oprettelse af en nordisk forskerskole – 'Nordic Marine Academy' i samarbejde med NorFA.

Resultater i 2002

- Nordiske fiskehandleres Råd afholdt i sommeren en konference om sporbarhed for fersk fisk. Resultatet af dette er en række anbefalinger og et fortsat engagement i udviklingen af sporbarhedssystemer for fødevarer.
- Lidt senere på året blev det nordisk initierede, senere EU-finansieret, projekt 'Tracefish' afsluttet med et fornemt resultat, nemlig forslag til europæiske standarder for sporbarhedssystemer for henholdsvis opdrættet og vild fanget fisk.
- I maj blev der afholdt konference om fiskeriøkonomi og muligheden for i fremtiden at anvende fiskeriøkonomiske prognoser som det andet 'rådgivning-ben' for fiskeriforvaltningen. De nordiske lande er langt fremme og har erfaringer fra forskellige forvaltningssystemer. Erfaringer der nu stilles til rådighed i et større EU-projekt om emnet, idet EU har pålagt landene at opbygge de nødvendige systemer for at kunne indsamle denne form for oplysninger om fiskeriet i en høj detaljeringsgrad.
- I efteråret blev der afholdt en workshop for fiskere og forskere med tema; Discard. Der er fremstillet en rapport, hvori fremgår nationale rapporter om omfanget af de nordiske landes udsmid. Rapporten omfatter også 8 anbefalinger med henblik på at reducere omfanget af udsmid/discard.
- I august blev der afholdt et dialogmøde for forskere, fiskere og forvaltere under temaet, Økosystembaseret fiskeriforvaltning. Dialogmødet skal ses som den første nordiske opfølgning på FAO's internationale konference om emnet. Ministerrådet har også ydet økonomisk støtte til FAO's videre arbejde

med emnet i form af en expert-consultation.
- Ministerrådet har udgivet en lille bog om klimarytmer og fangstdyr i Grønland. Bogen er baseret på en ældre grønlænders (H.C.Petersen) livslange optegnelser og kan ses som et ukonventionelt, men vigtigt bidrag til klimadebatten.
- Der er udarbejdet en video (til TV-brug) om selektivt fiskeri. Filmen tjener som indlæg i den pågående debat om effekten af selektivt fiskeri og viser at selektion ikke er nok alene – der må følges op med andre politiske tiltag og ændringer.
- Ministerrådet har udgivet en tema-folder med data om fiskerisektoren i de nordiske lande. Her kan man finde oplysninger op antallet af beskæftigede, betydning af fisk og skaldyr som eksportvare og den økonomiske betydning for de nordiske lande.
- Et flerårigt samarbejde mellem forskere i Norge, Sverige og Danmark om svigtende fangst af bundlevende fisk i Kattegat og Skagerrak blev afsluttet med det nedslående resultat at de lokale bestande er så kraftigt nedfiskede at de sandsynligvis er under reproduktionsgrænsen. Med andre ord er fiskeriet i farvandet afhængig af indstrømning af fisk fra bestande i Nordsøen. Dette resultat er populariseret i Ministerrådets nyhedsbrev 'NordFiskeri' med titlen 'Torskbestånden i kattegat och Skagerrak nära kollaps'.
- 'NordFiskeri' bliver flittigt citeret og gengivet i andre medier og udkom med i alt 5 numre i 2002. De øvrige emner var: 'Havforskning i Arktiske farvande' (udgivet i forbindelse med Ministerrådsmøde i Ilullisat i Grønland i august), 'Enden på kommercielt fiskeri?' på baggrund af et studie med forskellige fremtidsscenarier for nordisk fiskeri i afhængighed af bæredygtighed, 'Fiskodlingen flytter til havs' som redegør for de, bl.a. geografiske, begrænsninger der allerede nu er for yderligere ekspansion af fiskeopdræt i de nordiske lande, 'Ny beräkningsmodell ger mer långsiktiga fiskekvoter' baseret på en økonomisk sammenligning mellem silde- og torskefisket i Island, Norge og Danmark – der viser samme resultat som en biologisk vurdering, men med den forskel at der er tale om tørre tal og at metoden tilsyneladende er mere ufølsom for årlige svingninger.

Udgifter til aktivitetsstyring og administration 200 TDKK

Jord- og skovbrug

Jord- og skovbrugssektoren arbejder i perioden 2001- 2004 ud fra sit handlingsprogram der blev godkendt af Ministerrådet (jord- og skovbrugsministrene) den 15. august 2000. Handlingsprogrammet prioriterer fem områder:

- Bæredygtigt jordbrug
- Bæredygtigt skovbrug
- Landsbyudvikling
- Genetiske ressourcer og biologisk mangfoldighed
- Fødevaresikkerhed

Handlingsprogrammet gennemfører de målsætninger, som er fastlagt i Strategien for et Holdbart Norden. Jord- og skovbrugssektoren har hel- eller delansvar for at opfylde en tredjedel af målsætningerne i strategien, hvilket præger arbejdet i sektoren. Jord- og skovbrugssektoren har en stærk tradition for at arbejde på tværs af sektorer, og samarbejder i dag med otte andre sektorer i det nordiske samarbejde. Samarbejde søges også med interesseorganisationer indenfor sektorerne, særligt inden for rammerne af Nordisk Kontaktorgan for Jord- og Skovbrug.

Miljøaspekterne i jordbruget vægtes højt i arbejdet i sektoren. Initiativer som initieres under 2003 med direkte tilknytning til holdbarhedsstrategien vil blive prioriteret. Der arbejdes blandt andet på en handlingsplan for reduceret pesticidanvendelse, økologisk jordbrugsproduktion, GMO i foder og frø, informationsdatabase for økologisk sædekorn- og frø, samt en række projekter inden for forbedret ressourceudnyttelse, alternative produktionsformer, jorderosion og biologisk mangfoldighed. Dyreetiske spørgsmål i relation til jordbrugserhvervet vil også blive berørt.

Bæredygtigt skovbrug prioriteres og skovens værdier fremhæves, blandt andet skovens sociale og kulturelle værdier samt forædling af træ og udvikling af nye produkter. Andre vigtige spørgsmål vedrører skovens potentiale i forhold til klima, natur- og miljøvenlige driftsformer samt fornybare energikilder fra skovprodukter.

Ministerrådet understreger jord- og skovbrugssektorens grundlæggende betydning for bæredygtig landsbyudvikling i yderområder i Norden. Opgaven er at forbedre befolkningens livsvilkår ved at forbedre arbejds- og indkomstmuligheder, beskytte naturen samt bevare miljø og naturværdier. En analyse af land- og skovbrugets fremtidige roller i et fremtidsperspektiv forventes at få betydning for arbejdet også i 2004.

De nordiske lande har stor nordisk nytte i sit samarbejde med at kortlægge, bevare og udnytte de genetiske ressourcer og biologiske mangfoldighed i Norden. Den genetiske diversitet er en forudsætning for et bæredygtigt jordbrug og fødevaresikkerhed i Norden, og verden i øvrigt. Derfor har man for jord- og skovbrugssektoren en særlig strategi for bevaring af genetiske ressourcer. Cirka halvdelen af budgetmidlerne anvendes til dette område. Nordisk Genbank, Nordisk Genbank for Husdyr, netværket for skovgenetiske ressourcer og Nordisk Skovbrugs Frø- og Planteråd er kernen i samarbejdet og former for yderligere integration skal udvikles. Nordisk Genressource Råd er rådgivende i spørgsmål af strategisk betydning.

Det arbejde der pågår i 2003 om adgang og rettigheder til genetiske ressourcer forventes at få indvirkning på både det nordiske og internationale arbejde i 2004. Der vil i 2004 fortsat være øget fokus på de særlige egenskaber som de genetiske ressourcer indeholder, og deres værdier i samfundet. Endvidere vil et større initiativ på informationsområdet blive vigtigt. Bevarelse af naturlandskabet er af stor vigtighed for den biologiske mangfoldighed og prioriteres.

Fødevaresikkerhed er et vigtigt spørgsmål for ministerrådet, specielt indsatser som beskytter forbrugernes ret til tryg og sikker mad fra jord til bord. Den nordiske strategi for fødevaresikkerhed vil indgå i arbejdet i jordbrugssektoren og man vil deltage i en række tværsektorielle satsninger i 2004.

Jord- og skovbrugssektoren har i en række år arbejdet med at effektivisere og optimere sektorens forskning og uddannelsesaktiviteter. Et afsluttende arbejde om implementering af et nordisk forsknings- og uddannelsesrum i jord- og skovbrugssektoren kan få betydelig indflydelse på den fremtidige nordiske indsats inden for sektorens forsknings- og uddannelse. Resultatet af arbejdet forventes fremlagt på ministrenes sommermøde i 2003 og kan få indvirkning for arbejdet i 2004.

Der lægges fortsat meget stor vægt på samarbejdet i nærområdet. Et prioriteret samarbejdsområde er bæredygtigt jord- og skovbrugsudvikling og de kommende udfordringer i relation til EU udvidelsen. Samarbejdet mellem de nordisk lande og Baltikum vil blive forstærket og samarbejdet mod det Nordvestlige Rusland, Rusland og Kaliningrad vil bliver videreudviklet og fokuseret. Særlig vægt vil blive lagt på samarbejdet om genetiske ressourcer og skovbrug i nærområdet.

Sektoren har en gældende ligestillingsplan. Alle beslutningsforslag analyseres for køns- og ligestillingsperspektiver. Sektoren har igangsat et projekt, der skal analysere, hvordan sektorens ligestillingsplan bedst muligt implementeres i sektorens arbejde.

Budgetposter

2-6510-2 Projektmidler Jord- og Skovbruk					
Valuta	Budsjett 04	Budsjett 03	Budsjett 02	Disp02/Bud.02	Bud.disp.av
Dkk	2.597.000	4.308.000	4.363.000	100 %	MR-Fisk, Livs, Jord&Skov, NEJS

Formål

Projektmidlerne skal anvendes til at følge op på målsætningerne i sektorens handlingsprogram. Formandskabet har store muligheder for at anvende dele af projektmidlerne til gennemførsel af aktiviteter i formandskabets program for jord- og skovbrugssektoren.

Prioriteringer i 2004

Der er følgende tre hovedprioriteringer:

- Formandskabets temaprojekt/er. Med dette forstås at det seneste, nuværende og kommende formandskaber har muligheder for at foreslå projekter indenfor en vis budgetmæssig ramme.
- Opfølgning af igangværende aktiviteter/projekter samt igangsætning af nye politisk prioriterede projekter/aktiviteter der ligger inden for jord- og skovbrugssektorens handlingsprogram, herunder FoU, land- og skovbrugets fremtidige roller, økologisk jordbrug, internationale skovspørgsmål, genetiske ressourcer, GMO i foder og frø, fusioner i agroindustrien, foderstofkontrol samt øvrige tværsektorielle aktiviteter.
- Samarbejde med miljøsektoren. Stor vægt lægges på opfølgning af strategien for bæredygtig udvikling særligt arbejdet med handlingsplan for reduceret anvendelse af pesticider. og udvikling af det økologiske jordbrug.

Af bevillingen planlægges 285 TDKK anvendt til aktivitetsstyring/administration. Sekretariatsfunktionen for samarbejdet mellem miljø-, jord og skovbrugssektoren og Nordisk Genressource Råd varetages af Miljøministeriet i Finland.

Resultater i 2002

Formandskabets temaprojekt og aktiviteter i relation til genetiske ressourcer har været højt prioriteret. Der blev blandt andet igangsat et stor projekt om adgang og rettigheder til genetiske ressourcer som forventes at få international interesse samt et informationsprojekt om genetiske ressourcer.
Ministrenes sommermøde på Grønland i 2002 var vellykket, og der blev vedtaget en ministerdeklaration om øget mattryghet (Grønlandsdeklarationen), og igangsat en række politisk prioriterede projekter under jord- og skovbrugssektoren der vil præge arbejdet ind i 2004. Man blev bl.a. enige om at initiere arbejdet med at implementere et nordisk forsknings- og uddannelsesrum, igangsætte arbejdet med en nordisk handlingsplan for anvendelse af pesticider, samarbejde om økologisk jordbrug og rettigheder til genetiske ressourcer.
Tværsektorielt samarbejde med miljøsektoren har fortsat en total budgetramme på 3 MDKK (1,5 MDKK fra jord- og skovbrugssektoren). Blandt de større projekter var der en satsning på reduktion af pesticidanvendelsen, innovative metoder til bevarelse af skov i Norden, informationsdatabase for økologisk udsæd, økologisk mad- og jordbrugsproduktion og landbrugets kulturlandskaber.
Man vedtog en ny ligestillingshandlingsplan for jord- og skovbrugssektoren, som vil få indflydelse på det fremtidige arbejde i sektoren.

Udgifter til aktivitetsstyring/administration 187 TDKK.

2-6520-2 Nordisk Kontraktorgan for Jordbrugsforskning (NKJ)					
Valuta	Budsjett 04	Budsjett 03	Budsjett 02	Disp02/Bud.02	Bud.disp.av
Dkk	700.000	1.089.000	1.088.000	100 %	NKJ

Formål

Nordisk kontaktorgan for jordbrugsforskning (NKJ) fremmer og støtter forskning til gavn for jordbrugssektoren i Norden. NKJ er rådgivende over for Nordisk Ministerråd i forskningspolitiske spørgsmål vedrørende jordbrugsforskningen. NKJ fungerer også som kontaktorgan mellem de nationale forskningsråd og koordinerer en omfattende forskningsvirksomhed som finansieres nationalt. Indeværende strategi gælder perioden 2001-2004.

Prioriteringer i 2004

NKJ har følgende prioriteringer:

- Støtte forskning og netværksopbygning inden for fødevaresikkerhed, økologisk produktion, dyresundhed og dyrevelfærd, landsbyudvikling, cirkumpolare områder, genteknik, genetiske ressourcer og biologisk mangfoldighed
- Støtte 10-15 forskningsprojekter af gangen, hvoraf der igangsættes 2-3 nye projekter om året. Den nationale medfinansiering forventes at være på mellem 15-20 millioner DKK per år.
- Udarbejde styrelsens forslag til udarbejdelse af en ny kontrakt.

Af bevillingen planlægges 0 TDKK anvendt til aktivitetsstyring/administration. Sekretariatsfunktionen varetages af Norges forskningsråd, Norge, og finansieres ligesom tidligere fuldt ud nationalt. Baggrunden for en nedsættelse af bevillingen i 2004 i forhold til tidligere begrundes i at NKJ har opsparet en reserve, som bør anvendes i 2004.

Resultater i 2002

- NKJ gennemførte 14 fælles nordiske forskningsprojekter. Den totale finansiering var 15,1 MNOK (national finansiering).
- Blandt de projekter som blev opstartet i 2002 kan nævnes to projekt inden for dyrevelfærds forhold for henholdsvis læggehøns og malkekøer.
- To udredninger blev sat i gang dels en udredning om genteknologi og dels en udredning om genetiske ressourcer.
- De kontraktsmæssige forpligtigelser overfor jord- og skovbrugsektoren er blevet særdeles godt opfyldt i 2002.

Udgifter til aktivitetsstyring/administration 0 TDKK.

2-6540-2 Nordisk Genbank Husdyr (NGH)					
Valuta	Budsjett 04	Budsjett 03	Budsjett 02	Disp02/Bud.02	Bud.disp.av
Dkk	3.134.000	3.134.000	3.130.000	96 %	NGH

Formål

Nordisk Genbank Husdyr (NGH) har som formål at være et kompetencecenter for værdiskabning med udgangspunkt i de husdyrgenetiske ressourcer i Norden. Virksomheden skal fremme værdiskabning, hensigtsmæssig bevaring og bæredygtig udvikling af de genetiske ressourcer hos husdyr gennem fremme af netværksorganisering og samarbejde med deltagerne i genressourcearbejdet i Norden. Informationsarbejdet har en særlig stor vægt i arbejdet med at skabe forståelse i Norden for bæredygtig bevarelse og anvendelse af de husdyrgenetiske ressourcer og de fælles nordiske værdier, teknologier og kompetencer disse ressourcer bidrager med. Indeværende strategi gælder for 2001-2003.

Prioriteringer i 2004

Kundskabsformidling og information, netværksarbejde, forskning og teknologiudvikling samt IT-værkstøjer for bevaringsarbejdet prioriteres fortsat. I 2004 vægtes følgende aktiviteter højt:

- Videreudvikling af informationsstrategien for genetiske ressourcer.
- Øge antallet af forsknings- og udviklingsprojekter, specielt inden for avlsmæssige og genetiske indvirkninger på fødevaresikkerheden og optimal forvaltningspolitik af truede racer
- Formidle resultater fra forskningsprojekter til praktisk anvendelse og udvikling af nye forskningsprojekter.
- Aktiv dialog med avlsorganisationer, raceforeninger, husdyrbrugere og myndigheder for at sikre bæredygtig forvaltning af de husdyrgenetiske ressourcer.
- Netværksskabende aktiviteter mellem avlere og organisationer.

Af bevillingen planlægges 600 TNOK anvendt til aktivitetsstyring/administration.
Sekretariatsfunktionen varetages af Norges Landbrugshøjskole.

Resultater i 2002

- Spredning af information har været en af hovedsatsningerne. Hjemmesiden har fået ny layout og medført en bedre nyhedsprofil og mere aktuelt stof på siderne. Antal besøgende er firedoblet i 2002 til ca. 9.000 besøgende.
- Publikationerne GENressourcer og Mangfold der omfatter husdyr, planter og skov blev udarbejdet og introduceret. NGH-Nytt udgives nu med dobbelt så mange sider, og udgives også på finsk. En ny publikation NGH-Genviten er blevet introduceret på tre sprog.
- Man har lavet en reklamefilm om truede gamle husdyrracer samt fået flere artikler i fagpressen.
- Netværksaktiviteter har været højt prioriteret, idet man har intensiveret kontakten til avlsorganisationer i Norden og indgået en dialog med myndigheder i Norden om bæredygtig forvaltning af de husdyrgenetiske ressourcer.
- Flere seminarier har været gennemført med en meget stor succes.
- Der blev igangsat 7 nye udredningsprojekter.
- Det baltisk-nordiske projekt "Analysis and Comparison of Genetic Diversity in Cattle Breeds of the Northern Area" blev afsluttet med stor succes.
- De kontraktsmæssige forpligtigelser overfor jord- og skovbrugsektoren er blevet særdeles godt opfyldt i 2002.

Udgifter til aktivitetsstyring/administration 455 TNOK.

2-6581-2 Samnordisk Skovforskning (SNS), Norge					
Valuta	Budsjett 04	Budsjett 03	Budsjett 02	Disp02/Bud.02	Bud.disp.av
Dkk	5.580.000	5.580.000	5.571.000	100 %	SNS

Formål

SamNordisk Skovforsknings (SNS) overordnede mål er at fremme forskning om skovens mangesidige funktioner i et bæredygtigt skovbrug, samt at bistå med rådgivning til Nordisk Ministerråd i spørgsmål vedrørende skovbrug og skovbrugsforskning. Gennem fremadrettede aktiviteter inden for forskningssamarbejdet, kundskabsformidling, netværksaktiviteter mv bidrager SNS til at udvikle fremtidens sociale, økologiske og økonomiske skovbrug og udnyttelse af skovens værdier. Indeværende strategi gælder for 2001-2003.

Prioriteringer i 2004

- Virke som strategisk, igangsættende inden for nordisk skovbrugsforskning og inden for EU-projekter tilknyttet skovbrug, i en forstærkende rådgivende rolle til Nordisk Ministerråd.
- Støtte samnordiske forskningsprojekter og netværksaktiviteter indenfor de prioriterede strategiområder: Genetiske ressourcer, bæredygtig skovbrugsdriftsformer, skov og klima, skovens sociale funktioner, produktudvikling i skovbruget, bioenergi samt familieskovbrugets økonomi.
- Arbejde med at udvikle samarbejdsformer i de 15 faste netværksgrupper som findes under SNS.
- Implementere den i 2002 udarbejdede informationsstrategi i SNS virksomhed.
- Yderligere involvere de baltiske lande og nordvestlige Rusland i skovforskningsarbejdet.
- Støtte udgivelsen af Scandinavian Journal of Forestry Research og arbejde for en yderligere synliggørelse, og øge antallet af ønsker om publicering i dette internationalt anerkendte tidsskrift.
- Præsentere bestyrelsens forslag til ny strategi for 2004-2006 som baggrund for udarbejdelse af en ny kontrakt for samme periode.

Af bevillingen planlægges 700 TDKK anvendt til aktivitetsstyring/administration. Sekretariatsfunktionen varetages af Norges Forskningsråd.

Resultater i 2002

Af de resultater som SNS har opnået i 2002, kan nævnes:

- Støttet ni samnordiske forskningsprojekter og 10 netværksaktiviteter. Den nationale medfinansiering var 70 %.
- Været meget aktiv med information og kontaktvirksomhed om skovbrugsforskning og udvikling i forhold til EU's rammeprogram, og har opnået at Norden er godt repræsenteret i EU-projekter tilknyttet skovbrug.
- Udarbejdet tre forskerrapporter om hvordan SNS kan fremme et øget skovbrugssamarbejde med Nordens nærområder. I 2002 deltog forskere fra nærområderne i ca. 60 % af de netværksaktiviteter, som blev støttet af SNS.
- SNS har oprettet et nyt netværk for skovforyngelse.
- Udarbejdet en rapport om det fremtidige satsningsområde for træforskning og innovation baseret på træ. Rapporten vil blive publiceret i 2003.
- Gennemført et informationsmøde om EU's 6. rammeprogram for skovsektoren i Norden/Baltikum og bevilget midler til udarbejdelse af en expression of interest til EU's 6. rammeprogram.
- Deltaget i arbejdsgruppen om implementering af et nordisk forsknings- og uddannelsesrum.
- Gennemført undersøgelse af hvordan formidling/kommunikation yderligere kan forbedres.
- De kontraktsmæssige forpligtigelser overfor jord- og skovbrugsektoren er blevet særdeles godt opfyldt i 2002.

Udgifter til aktivitetsstyring/administration 826.000 TNOK

2-6580-3 Nordisk Genbank (NGB), Sverige						
Valuta	Budget 04	Budget 03	Budget 02	NMR fin. 02	Bud.disp av	Kontrakt
Dkk	8.697.000	8.697.000	8.255.000	89 %	NGB	2004-2007

Formål

Nordisk Genbank (NGB) er en fælles nordisk institution der skal bevare plantegentiske ressourcer af betydning for jord- og havebruget i Norden. NGB's virksomhed har været fremgangsrig, og har udviklet sig til en international kendt organisation med en meget stor samarbejdsflade med mange organisationer og lande. NGB skal bevare og dokumentere nordisk materiale af arter af værdi for jord- og havebruget som en sikring af den fremtidig bevarelse og udnyttelse af den genetiske variation. NGB skal desuden initiere og koordinere aktiviteter som bidrager til at forbedre viden om plantegene-tiske ressourcer, bidrage til et langsigtet bæredygtigt udnyttelse af disse ressourcer samt stille sin ekspertise og tjenester til rådighed i forbindelse med udredninger og pålagte opgaver. Indeværende strategi gælder 2001-2009 med en delstrategi for 2004-2006.

Prioriteringer i kontrakten

I kontrakten for 2004-2007 forventes det, at man prioriterer fire virksomhedsområder:

- Bevarelse: Den nordiske samling af frø og vegetativt materiale skal komplementeres og bevares på en bæredygtig måde, således at materialet fortsat er levedygtigt. Mandatet skal udvides til også at omfatte nordiske krydderi-, medicinal-, landskabs- og visse prydplanter.
- Udnyttelse: Kendskab om og praktisk anvendelse af det bevarede materiale skal øges. Stor vægt lægges på brugere og almenheden.
- Kompetenceudvikling: Genbanken skal bidrage til øget kompetence og viden om plantegenetiske ressourcer båden inden for Norden og internationalt. Stor vægt lægges på det igangværende samarbejde med de baltiske lande og Nordvest Rusland.
- Eksperthjælp: Genbankens eksperter skal bidrage med deres viden og kompetencer i det nationale arbejde i Norden samt i det europæiske samarbejde.

Planlagte utgifter til ledelse og administrasjon 1.750 TSEK.

Resultater i 2002

- Det langsigtede arbejde med at komplementere og beskrive samlingerne har fortsat.
- Et stort arbejde er gjort for at kvalitetssikre frølager, frøforyngelse og opformering af materiale.
- Der har været en indsamling af 181 nye græsser i Norden samt en indsamling af peberrod.
- Informationsarbejdet er blevet mere integreret med de øvrige organisationer, der arbejder med genetiske ressourcer.
- Genbankens laboratorium har opstartet arbejdet med in vitro bevaring og molekylære markører.
- En større kvalitetssikringsarbejde af Genbankens aktiviteter er blevet gennemført
- Det intensive og perspektivrige samarbejde med de baltiske lande og Nordvest Rusland blev fortsat i 2002. Der blev udarbejdet et Memorandum of Understanding mellem NGB, de baltiske lande og Vavilov Instituttet i Skt. Petersborg.
- NGB har deltaget i en række EU-projekter og EU-samarbejde.
- NGB har arbejdet med beskrivelse af en stor del af materialet i genbanken og nyt materiale samt kortlagt en række frugttræer og deres egenskaber.

Kontrakt: Opfyldt
Økonomi: Ingen bemærkninger
Ledelse og administrative udgifter: 1.540 TSEK

Levnedsmidler

De overordnede målsætninger i levnedsmiddelsektorens "Handlingsprogram for det nordiske levnedsmiddelsamarbejde frem til år 2004" – som er gældende for perioden 2001 til 2004 – er:

- beskytte forbrugerne mod sundhedsrisici ved mad og drikke og mod vildledende markedsføring af varerne,
- sikre levnedsmidlernes kvalitet, samt
- opmuntre befolkningen til bedre kostvaner.

Ministerdeklarasjon for økt mattrygghet i Norden (Grønlandsdeklarationen), der prioriterer et øget samarbejde til styrkelse af den nordiske indflydelse i internationale fora samt Handlingsplanen for styrking av forbrukerinnflytelsen på matområdet, der identificerer målsætninger og strategier for en styrket forbrugerindflydelse på fødevaresikkerhed og –kvalitet giver stærke politiske føringer for det nordiske levnedsmiddelsamarbejde også i 2004.

Samtidig vil levnedsmiddelsektoren fortsat fokusere på opfølgningen af temaet "Fødevaresikkerhed" i strategien "Bæredygtig udvikling – En ny kurs for Norden" og bl.a. færdigudvikle forslag til indikatorer på området. En meget væsentlig del af levnedsmiddelsektorens planlagte indsatser ligger således inden for temaet fødevaresikkerhed og -kvalitet i bred forstand og ud fra et helhedsperspektiv dækkende hele fødevarekæden fra jord/fjord til bord. Drøftelser i 2003 om at styrke det nordiske samarbejde på fagområdet dyresundhed og -velfærd kan få betydning for sektorens arbejde i 2004. Desuden vil kost og sundhed være et centralt og politisk aktuelt tema af stigende samfundsmæssig betydning.

I overensstemmelse med Grønlandsdeklarationen er det et væsentligt mål for levnedsmiddelsektoren at styrke nordisk indflydelse i internationale forhandlinger og at samarbejde om udvikling og implementering af nyt regelværk i EU/EØS. Dette gennemføres i praksis på flere fronter: - ved løbende at identificere relevante temaer for nordisk samarbejde; - gennem udarbejdelse af projektrapporter og underlag med videnskabelig dokumentation, som kan ligge til grund for landenes forhandlinger; - gennem projekter med fokus på udformning af fælles nordiske holdninger til nyt regelværk både under forhandlings- og implementeringsfasen; - og ikke mindst i form af samordning af nordiske synspunkter i både netværk, arbejdsgrupper, EK og MR.

Samarbejdet om et øget indsats mod sygdomsfremkaldende bakterier (zoonoser) og madbårne sygdomme vil fortsætte, bl.a. gennem kortlægning af smittevejene og udvikling af nye tiltag i zoonosebekæmpelsen.

En effektiv levnedsmiddelkontrol er afgørende for et højt sikkerhedsniveau, og levnedsmiddelsektoren prioriterer en fortsat udvikling og styrkelse af kontrollen med fødevarer ud fra moderne principper. Også beredskabsplaner til fødevarekriser samt risikohåndtering og –kommunikation er vigtige områder.

Der lægges afgørende vægt på at fremme bedre mærkning og forbrugerinformation om fødevarer, dels for at styrke forbrugernes forudsætninger for at træffe et kvalificeret valg mellem forskellige varer, dels for at støtte forbrugernes mulighed for at anvende og håndtere levnedsmidler korrekt. Information om etiske forhold i fødevareproduktion samt næringsdeklarationer forventes at være særlige fokusområder.

Samarbejdet om kost og sundhed ønskes fortsat og udbygget. Problematikken vedr. berigelse af fødevarer med vitaminer m.v. samt forebyggelse af fedme/overvægt hos børn vil stå centralt. Desuden vil blive publiceret en ny udgave af de nordiske næringsrekommandationer, og som et helt nyt aspekt er motion inkluderet.

Levnedsmiddelsektoren har desuden som prioritet at styrke og samordne nordisk forskning og uddannelse vedrørende fødevaresikkerhed, idet særlige indsatsområder vil være risikoanalyse og risikovurdering med fokus på konsumentinteresser. På forskningsområdet forudses et tættere samarbejde med jord/skovbrugs- og fiskerisektoren.

Levnedsmiddelsektoren vil samtidig fortsætte sit samarbejde med nærområderne og vestnorden med fokus på fødevaresikkerhed og -kontrol. Også her forudses et langt tættere samarbejde med jord/skovbrugs- og fiskerisektoren.

I overensstemmelse med sektorens ligestillingsplan vil køns- og ligestillingsperspektiver blive inddraget på relevante områder som f.eks. visse projekter om kostmønstre eller forbrugerinformation.

Budgetposter

3-6810-2 Projektmidler – Levnedsmiddel					
Valuta	Budsjett 04	Budsjett 03	Budsjett 02	Disp02/Bud.02	Bud.disp.av
Dkk	5.159.000	5.825.000	5.437.000	100 %	EK-LIVS

Formål

Projektmidlerne skal anvendes til opfølgning af målsætningerne i levnedsmiddelsektorens handlingsprogram samt øvrige prioriteringer for sektoren, herunder specielt ministerrådsbeslutninger og BU-strategien.

Prioriteringer i 2004

- Nordisk platform i internationale fora: Nordisk samarbejde og koordinering generelt i aktuelle spørgsmål.
- Sygdomsfremkaldende bakterier: Koordineret overvågning, risikovurderinger samt tiltag til bekæmpelse af zoonoser med fokus på Campylobacter og Salmonella.
- Levnedsmiddelkontrol: Sporbarhed fra jord/fjord til bord (dokumentationskrav m.v). Forbedret krisehåndtering (beredskabsplaner, risikohåndtering m.v.). Modernisering af kontrollen. Udvikling af kompetence og uddannelse i tilsynet samt sikring af ligeværdigt tilsyn.
- Kost og sundhed: Publicering af ny udgave af de nordiske næringsrekommandationer. Øget viden og samarbejde om berigelsesproblematikken. Undersøgelse af fedme/overvægt hos børn med et forebyggende sigte.
- Mærkning og forbrugerinformation: Opfølgning af den fælles nordiske politik for mærkning med fokus på næringsdeklarationer og mærkning af etiske forhold i fødevareproduktionen.
- Forskning og uddannelse vedrørende fødevaresikkerhed: Fortsat udvikling af principper for risikoanalyse og – vurdering samt risikovurdering af konkrete emner (f.eks. proces- eller miljøinducerede emner og "functional foods"). Udvikling af analysemetoder.
- Tiltag til implementering af det islandske formandskabs særlige prioriteringer.

Resultater i 2002

- Fortsat implementeringen af sektorens handlingsprogram og BU-strategiens målsætninger om fødevaresikkerhed gennem en lang række projekter.
- Vellykket ministermøde i 2002 med vedtagelse af deklarationen om økt mattryghet i Norden (Grønlandsdeklarationen).
- Nordisk samordning vedr. implementering af EU's fødevarelovgivning.
- Gennemført konkrete risikovurderinger af flere levnedsmidler/indholdsstoffer, f.eks. ved højt indtag af vitamin A.
- Afsluttet et omfattende projekt til vurdering af det videnskabelige underlag for godkendelse af tilsætningsstoffer. Rapporten anbefaler etablering af en mekanisme i EU, som sikrer et systematisk, periodisk check af sikkerheden ved tilladte tilsætningsstoffer. Rapporten er tilsendt EU Kommissionen.
- Udarbejdet fælles nordisk prioritering for "OECD's arbejdsgruppe: Task Force for the Safety of Novel Foods and Feed".
- Udviklet en række mikrobiologiske analysemetoder – også disse styrker nor-

disk indflydelse i internationale fora.
- Styrket nordisk samarbejde om en række fødevarebårne sygdomme (zoonoser) og overvågning af antibiotikaresistens.
- Afholdt en række værdifulde seminarer, bl.a. om forbedring og kvalitetssikring af fødevarekontrollen.
- Igangsat forprojekt om modernisering af kontrollen med slagterier og kødvirksomheder – tværsektorielt.
- Udgivet håndbog til prøveudtagning ved fødevarekontrol (Nordisk Metodikkomite for Levnedsmidler, NMKL).
- Fortsat revisionen af de nordiske næringsrekommandationer.
- Etableret nyt nordisk-baltisk forum for ernæringsspørgsmål. Fortsat et samarbejdsprojekt om indsamling af kostdata med fokus på frugt og grønt.
- Udarbejdet forslag til forbrugerkrav og forbrugerinddragelse ved anvendelse af genteknologi i fødevarer - tværsektorielt samarbejde med konsumentsektoren.
- Formuleret fælles nordisk politik for fødevaremærkning – tværsektorielt projekt.
- Udgivet en række TemaNord-rapporter om ovenstående og andre projekter, bl.a. til brug i EU/EØS og internationale forhandlinger.
-

Udgifter til aktivitetsstyring, administration 650 TDKK

Arbejdsmarked og arbejdsmiljø

Det nordiske samarbejde på arbejdsmarkeds- og arbejdsmiljøområdet tager udgangspunkt i samarbejdsprogrammet 2001-2004, formandskabslandets årlige sektorprogram samt årlige ønsker fra Nordisk Råd i forbindelse med den løbende dialog om udviklingen på det nordiske arbejdsmarked. Samarbejdsprogrammet vil blive evalueret i 2004, og resultaterne fra evalueringen indgår i udarbejdelsen af et nyt flerårigt samarbejdsprogram, der fremlægges som et ministerrådsforslag på Nordisk Råds session.

Hovedfokusen i 2004 vil fortsat være rettet imod fuld beskæftigelse – matchning af udbud/efterspørgsel på arbejdskraft. Afmatningen i den internationale økonomi betyder, at der forventes en svagt stigende arbejdsløshed og en lavere beskæftigelse. Forslag til tiltag som kan hindre udstødelse og nedslidning af arbejdskraften vil blive prioriteret. Det vil være afgørende at opstarte et arbejde som kan medvirke til at en eventuel lavkonjunktur ikke vil udstøde nogle grupper fra arbejdsmarkedet som det skete i forbindelse med oliekriserne i 1970'erne og for Finlands vedkommen efter Sovjetunionens opløsning i 1990'erne. Dette er både afgørende af hensyn til de grupper der er udsatte og af hensyn til den demografiske udvikling som på mellemlang sigt vil mindske arbejdsudbudet.

Det islandske formandskab vil følge op på de tidligere formandskaber og i den forbindelse fokusere på at optimere det fælles nordiske arbejdsmarked. Dette arbejde vil blandt andet blive udført i samarbejde med regionalsektoren samt gennem udredninger og arbejdsgrupper indenfor arbejdsmarkedssektoren. Andre politiske emner som vil blive analyseret er, hvordan arbejdsmarkeder fungerer i tyndt befolkede områder med et ensidigt næringsgrundlag. Disse områder vil sammen med andre arbejdsmarkeds relaterede problemstillinger blive konkretiseret på seminarer, konferencer og i policyoplæg, som diskuteres af Nordisk Ministerråd (arbejdsministrene). Formålet er, at resultaterne skal bidrage til landenes politiske processer og de nordiske landes ageren udenfor Norden. Tidsskrifterne "Arbejdsliv i Norden" og "Nordic Labour Journal" vil informere de relevante målgrupper om aktiviteterne.

EU's udvidelse betyder at det fælles nordiske arbejdsmarked ikke længere er noget unikt i vores del af verdenen. Næsten alle de europæiske lande tilhører et fælles arbejdsmarked og situationen ligner nu meget den som var før første verdenskrig, hvor nationale grænser ikke var en hindring for arbejdskraftens mobilitet. De nordiske lande har imidlertid siden anden verdenskrig

udviklet en lang tradition for et fælles arbejdsmarked, hvor arbejdsmarkedets parter har en central position. I den videre udvikling af det europæiske arbejdsmarked er det vigtigt, at Norden samlet styrker dialogen med de nye EU lande i Østersøområdet om såvel mobilitet som arbejdsmiljø. En øget nordisk koordinering i forhold til EU vil også blive drøftet.

Budgetudviklingen: Arbejdsmarked og -arbejdsmiljø				
tDKK	2004	2003	2002	Ændring 03-04
	03-priser	03-priser	02-priser	Pct.
Budget	12.966	12.966	12.814	0

Sektorens budgetposter

4-4110-1 Projektmidler – Arbejdsmarked og –arbejdsmiljø					
Valuta	Budsjett 04	Budsjett 03	Budsjett 02	Disp02/Bud.02	Bud.disp.av
Dkk	6.666.000	7.022.000	6.327.000	96 %	MR/EK-A

Formål

Projektmidlerne anvendes til at gennemføre sektorens samarbejdsprogram samt til at følge op på det islandske formandskab. Hensigten er at foretage udredninger og projekter som kan styrke de nordiske landes dynamik på arbejdslivsområdet og dermed den økonomiske udvikling i regionen. Dette mål opnås ved at frembringe viden om aktuelle politiske emner, som kan bruges i de enkelte landes arbejdsmarkeds- og arbejdsmiljøpolitikker samt til at profilere nordiske synspunkter internationalt.

Prioriteringer i 2004

Hovedudfordringen for de nordiske lande på arbejdsmarkedsområdet er at sikre at arbejdsstyrken bliver vedligeholdt uanset konjunkturudsving. Dette vil have en stor betydning i forhold til at sikre et tilstrækkeligt arbejdsudbud i det kommende årti, hvor tilgangen til arbejdsmarkedet forventes at falde. Der vil blive igangsat analyser, som undersøger, hvordan grupper med en lav erhvervsfrekvens kan inddrages i arbejdsstyrken, og hvordan man kan mindske nedslidningen af den aktive arbejdsstyrke. Sektoren vil derudover undersøge tiltag som kan forbedre mobiliteten på det nordiske arbejdsmarked og bidrage til at udvikle et fælles arbejdsmarked rundt om Østersøen.

Prioriterede projekter forventes at blive:
- Tiltag imod udstødning og nedslidning på arbejdsmarkedet
- Hvordan fungerer arbejdsmarkedet i tyndt befolkede områder?
- Nedbrydelse af grænsehindringer i Norden
- En nordisk profil i et europæisk arbejdsmarked

Der afsættes midler til nærområdeaktiviteter i det omfang der er økonomisk mulighed for det.
Af bevillingen planlægges 700 TDKK anvendt til aktivitetsstyring/administration. Der er 5 organer under Arbejdsmarkeds- og arbejdsmiljøsektoren, som har egne sekretariater. Sekretariaterne er placeret i de nordiske landes administrationer.

Resultater i 2001

Under det norske formandskab blev der gennemført et omfattende arbejde omkring problemstillinger vedr. et mere inkluderende arbejdsliv. Emnet blev behandlet i flere nordiske fagudvalg og drøftet på et symposium, hvor der bl.a. deltog medlemmer fra Nordisk Råd og repræsentanter fra arbejdsmarkedets parter. Emnet blev efterfølgende debatteret på Nordisk Råds session i Helsingfors og vil blive fulgt op i 2003.

Resultaterne fra rapporten er indgået i landenes arbejde med at inkludere flere på arbejdsmarkedet. Det har endvidere også styrket dialogen omkring det stigende sygefravær i de fleste nordiske lande.
Under det norske formandskab blev der foretaget en omfattende gennemgang af sektorens struktur med efterfølgende ændringer til følge. Der blev i den forbindelse oprettet en styregruppe for internordisk formidling som en opfølgning på rapporten om Nordbornäs rättigheter. Sektoren foretog endvidere flere ændringer som styrker formandskabets mulighed for at gennemføre sit program.
Af andre resultater bør nævnes konkrete analyser af organisering og brug af virkemidler inden for arbejdsmiljøregulering i de nordiske lande samt nordisk markedskontrol af personligt sikkerhedsudstyr, som er indgået i det nationale arbejde på områderne.
Utgifter til aktivitetsstyring/administrasjon: 700 TDKK

4-4120-2 Nordjobb					
Valuta	Budsjett 04	Budsjett 03	Budsjett 02	Disp02/Bud.02	Bud.disp.av
Dkk	2.200.000	1.840.000	2.529.000	100 %	FNF
Derav adm. utg.	1.800.000	Sekretariatet ivaretas av foreningen nordens forbund			

Formål

Formålet med Nordjobb-programmet er at give den nordiske ungdom mulighed for at tage sommerjob i et andet nordisk land samt at deltage i kulturelle aktiviteter under opholdet.
En Nordjobber defineres som en person fra 18 til 26 år, der både har ansøgt om en Nordjobb plads, og som har arbejdet i et formidlet Nordjobb. Nordjobberen skal tilbydes en passende bolig samt deltagelse i et fritidsprogram.

Prioriteringer i 2003

Ministerrådssekretaritatet har indgået en kontrakt med FNF for 2004. Programmet ledes fra et centralt sekretariat i Stockholm, som indgår aftaler med de nationale Foreninger Norden samt andre operatører.
I 2004 har Foreningen Nordens Forbund oplyst, at man vil udveksle 1200 nordjobbere ud af de forventede 8000 ansøgere. For at kunne matche de 1200 personer med jobs angiver FNF at der skal fremskaffes 1300 arbejdspladser. Til gennemførelse af fritidsaktiviteter ansættes der 13 fritidsledere.
FNF skal aflevere et fuldstændigt kommenteret regnskab for samtlige afholdte udgifter i forhold til budgettet.

Resultater i 2002

I 2002 foretog organisationen 774 udvekslinger, hvilket er mindre end de forventede 855 udvekslinger. Heraf deltog fra Sverige 170, fra Danmark 52, fra Norge 32, fra Island 192, fra Finland 322, fra Åland 2, fra Færøerne 2 og fra Grønland 2. Kønsfordelingen var 175 mænd og 599 kvinder.
I forlængelse af evalueringen af Nordjobb-programmet i 2001 blev der foretaget en række organisatoriske ændringer. Der blev dels oprettet et fælles sekretariat for programmet, dels blev Nordjobb-hjemmesiden videreudviklet. Begge tiltag har styrket Nordjobb.
Utgifter til aktivitetsstyring/administrasjon: 2.800 TDKK (alle midler går til FNFs administration inkl. edb anskaffelser, kulturelle arrangementer og informationsmateriale)

4-4130-1 Informationsprojektet					
Valuta	Budsjett 04	Budsjett 03	Budsjett 02	Disp02/Bud.02	Bud.disp.av
Dkk	1.350.000	1.354.000	1.252.000	100 %	Projektet

Formål

Projektets formål er at sprede information om aktuelle spørgsmål på arbejdsmarkeds- og arbejdsmiljøområdet i Norden samt at sprede viden om det nordiske samarbejde i Europa. Projektet skal endvidere skabe debat om arbejdslivsområdet i Norden og formidle resultater fra sektorens arbejde.

Prioriteringer i 2004

Tidsskriftet Arbeidsliv i Norden vil støtte sektoren og det islandske formandskab i at fremlægge resultater og skabe debat om de aktuelle temaer. Der vil blive udsendt tre tidsskrifter på skandinavisk (Arbeidsliv i Norden) og et på engelsk (Nordic Labour Journal) samt foregå en udvikling af sektorens domæne på www.norden.org.

Resultater i 2002

Projektet har udgivet 3 numre af tidsskriftet Arbejdsliv i Norden, som er rettet mod myndighederne og andre professionelle inden for Norden, 1 nummer af tidsskriftet Nordic Labour Journal, som er rettet mod professionelle inden for EU/EØS landene, samt deltaget med udstillinger ved konferencer.
Tidsskrifternes layout og indhold er videreudviklet og profilerer i større grad de politiske diskussioner, som foregår inden for arbejdsmarkedsområdet i Norden. Tidsskriftets nyheder bruges også af andre medier.

4-4180-3 Vidareutbildning inom arbetsmiljöområdet (NIVA), Finland						
Valuta	Budsjett 04	Budsjett 03	Budsjett 02	NMR Fin.02	Bud.disp av	Kontrakt
EUR	370.100	370.100	362.800	76 %	Institutionen	2003-2005
Motsv. i Dkk	2.750.000	2.750.000	2.706.000			

Formål

NIVAs hovedopgave er at sprede kundskab på basis af nordisk viden til fremme af et godt arbejdsmiljø og det gode arbejde. Dette sker ved at bedrive tværfaglig videnskabelig videre- og specialistuddannelse af høj kvalitet inden for arbejdsmiljø- og arbejdslivsområdet. Uddannelsen kan foregå via f.eks. kurser, seminarer og symposier, der er baseret på nordisk og international arbejdsmiljø- og arbejdslivsforskning samt nordisk arbejdsmiljø- og arbejdslivspolitik.

Prioriteringer i kontrakten

I NIVAs kontrakt for 2003-2005 skal institutionen årligt gennemføre 10-13 kurser/symposier inden for arbejdsmiljø/arbejdslivsområdet. Der skal samtidig ske en IT-pædagogisk udvikling i kursusvirksomheden. Samarbejdet med nærområderne vil blive opprioriteret i det omfang, der bevilges projektmidler.

Resultater i 2002

I 2002 blev der gennemført 13 kurser, hvoraf 1 var i Baltikum. Der var samlet 302 deltagere på i alt 1289 elevdage. I kontrakten står der, at der skal afholdes 10-13 kurser, være minimum 300 elever og afholdes 1330 elevdage. I betragtning af, at der var en vakance på institutionschef posten i planlægningsfasen til kurserne anses resultatet for at være tilfredsstillende.

Kontrakt: Oppfylt
Økonomi: Ingen bemerkninger
Ledelse og administrative utgifter: 94.448,- EUR

Social- och hälsovård

2001–2005. Programmets fire hovedmålsetninger er fjerning av grensehindere i Norden innenfor sektoren og i samarbeid med andre sektorer, vårt forhold til Nordens Nærområder, vårt forhold til Europa, og videreføringen av det nordiske samarbeid.

På sektoren finnes 6 nordiske institusjoner og to samarbeidsorganer. Størsteparten av sektorens budsjett er bundet i disse. Institusjonenes og samarbeidsorganenes virksomhet har ofte oppnådd betydelig gjennomslagskraft på nasjonalt plan, og derved har de overordnede målsetninger innen for det nordiske samarbeid kunnet omsettes til konkrete resultater i landene. Sosial- og helsesamarbeidets tyngde vil også i det kommende år være forankret i samarbeidsinstitusjonene.

Tverrsektorielt samarbeide blir stadig viktigere også i sosial- og helsesektoren. Dette vektlegges både i prosjektvirksomheten og i sektorens nye initiativer. Særlig viktig i denne sammenheng er arbeidet med barn og unges levevilkår både i Norden og i Nordens nærområder, arbeidet med gresnehindre i Norden, og virksomheten i forbindelse med EUs nordlige dimensjon der sektoren deltar aktivt i utviklingsarbeidet.

Det tverrsektorielle Velferdsforskningsprogrammet startet i 2000. Programkommittén, som består både av forskere og embetsmenn, har utarbeidet programtekst, kriterier for ansøkninger, ansøkningsprosess mm. Norges Forskningsråd administrerer programmet som nu är i gång med studier inom alla sina fem prioriterade huvdteman med sikte på kunskapsöversikter som ska lägga vikt vid aktuell nordisk forskning och behov av ny forskning.

Et hovedpunkt i aktivitetene vil også i 2004 være fjerning av grensehindre i Norden. De nordiske sosialkonvensjoner er grunnleggende i dette arbeidet, og vekten legges primært på informasjon til saksbehandlere og publikum om konvensjonenes innhold og muligheter. Samarbeidet med informasjonstjenesten "Hallo Norden" står sentralt. Barn og unge både i Norden og i Nordens nærområder vil også være et satsningsområde. Sosial- og helsesektoren deltar aktivt i iverksettelsen av den tverrsektorielle nordiske handlingsplan "Norden inn i et nytt årtusen" og i de årlige aksjonsplaner for utsatte barn og unge i nærområdene. I tillegg vil arbeid rundt oppfølgning av den nordiske strategi om bæredyktig utvikling føres videre med utgangspunkt i den utarbeidelse av indikatorer for sektoren som ble igangsatt i 2002. Ett aspekt av denne virksomheten er en videre satsning på begrepet "Design for alle". Med utgangspunkt i Nordisk Handikap-politisk Råd og med fokus på en sektorbasert tilnærming til tilgjengelighet for alle er det viktig å utnytte planarbeid til å fjerne hindre, ikke bruke ressurser på å korrigere i ettersid.

Sosial- og helsesektorens samarbeid med Nordens Nærområder har fått fornyet aktualitet gjennom deltagelse i arbeidet med utvikling av et Northern Dimension Partnership in Public Health and Social Wellbeing. Det nordiske samarbeides aktive rolle vil føres videre både som et ledd i sektorens strategi for nærmere samarbeide med nærområdene, og i Nordens forhold til Europa.

Den tverrsektorielle handlingsplan for barn og unge i Nærområdene ble første gang behandlet av Nordisk Råd på sesjonen i 1998. Planen følges opp med årlige, konkretiserte handlingsplaner, og har fått stor utbredelse. I tråd med NMRs strategi, blir en stadig større del av virksomheten lagt til Nordvest-Russland. Arbeidet omfatter sosial-, helse-, kultur- og undervisningssektoren. Lokal forankring og medbestemmelse er stikkord for gjennomføring av dette programmet. Nettopp denne erfaringen, sammen med våre lokale informasjonskontor, er en viktig del av den kompetanse Nordisk Ministerråd kan tilby i samarbeidet med EU om den nye Northern Dimension Action Plan 2004–2006.

Bekjempelse av smittsomme sykdommer er fremdeles et hovedområde når det gjelder sosial- og helseproblemer i nærområdene. Gjennom samarbeide med Barentsrådet og Østersjørådet deltar NMR i direkte prosjektvirksomhet og koordinering av aktiviteter på dette felt.

Som det fremgår av tabellen under, er virksomheten fra sosial- og helsesektorens side i Nordens nærområder hovedsaklig finansiert over NMRs nærområdebudsjett.

Både i sektorens nordiske aktivitet og i nærområdeaktiviteten er det lagt vekt på innføring av kjønns- og likestillingsperspektivet. Målsetningen er nedfelt konkret i samarbeidsprogrammet, og er også en integrert del av institusjonenes mål- og resultatstyringskontrakter. Spesifikt kan nevnes at Nomesko og Nosoko, de nordiske samarbeidskomitéer for hhv. medisinal- og sosialstatistikk, i sin virksomhet har en klar målsetning om at all relevant statistikk så langt som mulig skal gjøres kjønnsoppdelt. De årlige aksjonsplaner for barn og unge i Nordens nærområder er også gitt et særlig mainstreaming-innhold, med tanke på det spesielle utgangspunkt og behov for konkretisering av disse begreper i disse områdene.

Sosial- og helsesektorens institusjonsstruktur er under revurdering. Institusjonene vil også i 2004 være en vesentlig del av det nordiske samarbeide på vår sektor, men deres organisering og forhold til hverandre kan bli endret som følge av den analyse som skal gjennomføres i løpet av 2003. Sosial- og helsesektorens virksomhet bygger på Sosial og helse – Nordisk Samarbeidsprogram

Budgetudviklingen: Social- och Hälsovård				
tDKK	2004	2003	2002	Ændring 03-04
	03-priser	03-priser	02-priser	Pct.
Budget	41.422	41.422	38.858	0

* Sektorens betydelige aktivitet i Nordens Nærområder er finansiert over midler fra Nærområdeprogrammet, mens denne oppstilling bare tar hensyn til bruken av sektormidler. I tillegg til midler fra Nærområdeprogrammet yter sektoren også betydelige bidrag til aktiviteten gjennom institusjonenes arbeide og sekretariatets virksomhet i tilknytning til Nærområdegruppen under EK-S, administrasjon av prosjektvirksomhet og gjennomføring av handlingsplanen for barn og unge i Nærområdene.

Sektorens budsjettposter

4-4310-1 Prosjektmidler – Sosial- og Helsepolitikk					
Valuta	Budsjett 04	Budsjett 03	Budsjett 02	Disp02/Bud.02	Bud.disp.av
Dkk	4.404.000	4.505.000	4.253.000	89 %	MR/EK-S

Formål

Å implementere sektorens politiske målsettinger slik de kommer til uttrykk i samarbeids-programmet gennom aktiviteter med høy nordisk nytte på områder som ikke ivaretas av sektorens samnordiske institusjoner samt å igangsette nye initiativer/idéskapende prosjektvirksomhet, herunder forstudier til evt. senere nordiske prosjekter

Prioriteringer i 2004

- Fjerning av grensehindre i Norden (Norrback- og NSH-rapportene, Design for alle)
- Bæredyktig utvikling
- Barn og unges levekår
- Deltagelse i EU Northern Dimension Partnership for Public Health and Social Wellbeing
- Formannskapsinitiativer
- Sektorfinansiering av aktiviteter i Nordens nærområder
- Støtte til nettverksbygging og erfaringsutveksling

Resultater i 2002

I alt ble det gitt støtte til 19 ulike prosjekter, blant dem oppstart av det nordiske Campbell-samarbeide, videreføring av prosjekter vedr. små diagnosegrupper i Norden, prosjekter innen bæredyktig utvikling, metodeutvikling i sosialt arbeide, lærebok i audiologi o.a. Det ble også gitt støtte til videreføring av støtte til tidsskriftet "Social- och Hälsovårdsnytt i Norden" samt det nordiske Cochranesamarbeide.

4-4320-1 Nordisk Handikappolitisk Råd					
Valuta	Budsjett 04	Budsjett 03	Budsjett 02	Disp02/Bud.02	Bud.disp.av
Dkk	1.000.000	1.226.000	958.000	100 %	NHR

Formål

Nordiska Handikappolitiska Rådet är ett tvärsektoriellt rådgivande och policyskapande organ för Nordiska ministerrådet och dess olika samarbetsorgan och institutioner. Det har sitt mandat från och tillsätts av samarbetsministrarna. Bland Rådets 19 medlemmar finns såväl parlamentariker som representanter för handikapporganisationer och olika fackdepartement. Rådet etablerades 1997.
Rådet skall främja nordiskt samarbete i handikappfrågor på alla relevanta samhällsområden och bidra till förverkligandet av gemensamma handikappolitiska mål om jämlikhet och full delaktighet i samhället för människor med funktionshinder.

Prioriteringer i kontrakten

Rådet verksamhet skall relateras till frågor som ligger inom Nordiska Ministerrådets ansvarsområde och bedrivas i samverkan med Nordiska samarbetsorganet för handikappfrågor (NSH). Rådet vill främja principen "design för alla" som underlag för politiskt nytänkande inom olika samhällssektorer. Rådet vill också arbeta utåtriktat och bland annat använda pristävlingar för att stimulera det nationella arbetet för ett samhälle som är tillgängligt och fungerar för alla.
Med användande av ministerrådsstrukturen som plattform skall Rådet bidra till att handikappolitiska aspekter inom alla relevanta samhällsområden synliggöra och beaktas i hela Ministerrådets verksamhet. Rådet skall också ta initiativ till handikappolitiska satsningar både inom enskilda sektorer och tvärsektoriellt.

Resultater i 2002

Genom det sektorsnätverk som finns uppbyggt kan 25 fackministerier engageras i Rådets verksamhet som under år 2002 främst hade kultur-, transport- och byggnätverken mest i fokus. Mycket arbete bedrevs även inom turismområdet.
Huvudaktiviteter under 2002 har varit "Design för alla-filosofin" som handlar om att alla människor ska ha samma möjligheter att känna sig delaktiga i allt som konstituerar det moderna samhället. Inom kulturområdet satsades bl.a. på uppföljning av projektet "Museer för alla". Resultat inom transportområdet var bl.a. en nordisk designtävling om tillgänglighetslösningar inom kollektivtrafiken. "Stadsplanering för alla" var ett led i en kampanj inom det kommunala tillgänglighetsarbetet i Norden. Ett synligt resultat inom turism var rapporten "Turism för alla", ett tema som kommer att användas även under år 2003. Förhållandet mellan det nordiska och europeiska/internationella samarbetet har fått ökad aktualitet under år 2002 i olika europeiska och internationella fora.

4-4340-1 NOMESKO og NOSOSKO					
Valuta	Budsjett 04	Budsjett 03	Budsjett 02	Disp02/Bud.02	Bud.disp.av
Dkk	1.656.000	1.686.000	*1.605.000	100%	EK-S

*I 2002 og 2001 var bevilgningen en del av budsjettpost 4-4310-1 Prosjektmidler – Helse og sosialpolitikk.

Formål

Det nordiske samarbeid om medisinal- og sosialstatistikk skal sikre sammenlignelige statistikker på sine områder mellom de nordiske land, drive internasjonalt og koordinerende arbeid, påta seg utviklingsoppgaver og drive publikasjons- og informasjonsvirksomhet.

Prioriteringer i 2004

Komitéene har tre-årig budsjettkontrakt (2002–2004) med Nordisk Ministerråd. Hovedprioritering er nye utgivelser av hovedpublikasjonene Helsestatistik i de nordiske lande og Social tryghed i de nordiske lande. Som ledd i dette arbeides det også med temaseksjoner i begge publikasjonene. Som en særlig aktivitet er komitéene engasjert i et felles prosjekt rundt sosiale indikatorer for bæredyktig utvikling. Dette er en sektoroppfølgning av den nordiske strategi på området.
Av bevilgningen planlegges 225 TDKK anvendt til aktivitetsstyring/administrasjon. Sekretariatsfunksjonen ivaretas av forvaltningsorgan, Sundhedsstyrelsen, Danmark.

Resultater i 2002

Komitéene hovedpublikasjoner er utgitt som planlagt. Nosokos temaseksjon omhandlet finansiering av sosial- og helseutgifter i Norden på 1990-tallet, mens Nomeskos omhandlet kirurgiske prosedyrer. En felles database vedr. "Social and Health indicators" er utviklet og lagt på komitéenes hjemmeside. Arbeid med fremtidige spesialtemaer er igangsatt, bl.a enslige forsørgeres levekår i Norden og ulike klassifikasjonsutviklinger. Forøvrig har det vært aktiv deltagelse i annet internasjonalt statistikkarbeide, både i forbindelse med Eurostat og i de baltiske land.

Utgifter til aktivitetsstyring/administrasjon 225 TDKK

4-4620-1 Velfærdsforskning – De nordiske velfærdssamfund set i europæisk perspektiv					
Valuta	Budsjett 04	Budsjett 03	Budsjett 02	Disp02/Bud.02	Bud.disp.av
Dkk	6.187.000	5.314.000	4.301.000	96 %	MR/EK-S

Formål

Syftet med det femåriga forskningsprogrammet, med en samlad ram på DKK 35 miljoner, är att analysera den nordiska välfärdsmodellen ur ett europeiskt perspektiv. Det innebär dels att klarlägga om man kan identifiera en specifik nordisk modell och inom vilka områden, dels att analysera den relativa framgången för denna. Ett viktigt syfte är att specificera på vilka områden den nordiska modellen varit framgångsrik i jämförelse med andra utvecklade nationer, främst västeuropeiska länder. Ett huvudsyfte är även att söka precisera inom vilka områden som modellen måste moderniseras och anpassas till samhällen med andra ekonomiska och sociala villkor än de som gällde för 20-30 år sedan. Speciellt gäller detta hur modellen kan moderniseras för att bibehålla och förbättra de samhällsmål som stärker den nordiskt kulturella identiteten och utvecklar den nordiska samhällsstrukturen.

Prioriteringer i kontrakten

Den övergripande målsättningen är att öka kunskapen om de nordiska välfärdssamhällena i ett tvärsektoriellt forskningsprogram och att ur denna utgångspunkt lägga olika aspekter på den nordiska välfärdsmodellen. En del kan direkt relateras till den särprägel som kännetecknar varje enskilt nordiskt land och andra kan studeras utifrån grupptillhörighet t ex kön, civilstånd, ålder, etnicitet, sexuell läggning och regional tillhörighet. Programmet kommer att innehålla forskning inom arbetsmarknad, social–hälsa, marginalisering, jämställdhet och konsumentområdet samtidigt som det kommer att försöka besvara följande frågeställningar:
Finns det en distinkt nordisk välfärdsmodell - och utgör den i så fall ett alternativ i ett europeiskt perspektiv?
Vilka utmaningar innebär utvecklingen i Norden inom demografi och ekonomi för välfärdssamhällets utveckling?
Programmet administreres och koordineras av Norges Forskningsråd. Forskningen skall täcka åtminstone tre av de nordiska länderna och helst också inkludera en europeisk dimension.

Resultater i 2002

Välfärdsforskningsprogrammet startade sitt arbete under år 2000. Under 2002 har programkommittén tagit initiativ till att få fram nordiska kunskapsöversikter om aktuella teman. Under år 2002 beslutade man att prioritera förberedelsen av följande teman:

1) Invandringens välfärdspolitiska krav
2) Hälsa och välfärd
3) Konsumentperspektiv på offentliga och privata marknadsbaserade välfärdstjänster
4) Europeiska perspektiv
5) Välfärdspolitiska förhållanden i väst-Norden (Island, Färöarna och Grönland)

Ett tema, Barn, marginalisering och fattigdom har aktualiserats och en förstudie har inletts inom området med uppdatering av tidigare producerat material. Ett startseminarium arrangerades under år 2002 med presentation av alla nya projekt och med deltagande från flertalet av de berörda ämbetsmannakommittérna. På sikt planeras för en halvvägskonferens under år 2004 samt en större avslutningskonferens mot slutet av programperioden.
Programportföljen följer väl programkommitténs planer och resultaten kommer att publiceras i Tema Nord-serien.Under år 2002 har Välfärdsforskningens startfas genomförts i samsvar med de ramar som fastlagts av NMR med nya igångsatta projekt och med flera samarbetskontakter som utvecklats.

4-4380-3 Nordiska Läkemedelsnämnden (NLN), Sverige						
Valuta	Budsjett 04	Budsjett 03	Budsjett 02	NMR fin. 02	Bud.disp av	Kontrakt
sek	0	0	2.480.000	100 %	Institutionen	1999-2001
Modsv. Dkk	0	0	2.034.000			

Formål

Institusjonen ble lagt ned i 2002. Midlene er overført sektorens prosjektbudsjett.

Resultater i 2002

Ingen virksomhet.

3-4381-3 Nordiska Hälsovårdshögskolan (NHV), Sverige						
Valuta	Budsjett 04	Budsjett 03	Budsjett 02	NMR fin. 02	Bud.disp av	Kontrakt
Sek	39.925.000	40.364.000	39.456.000	82 %	Institusjonen	2004–2006 under utarbetning
Dkk	32.354.000	32.694.000	32.354.000			

* NHV's virksomhed finansieres direkte fra landende. Ialt 82 % af finansieringen stammer fra det ordinære budget samt projektbidrag fra NMR.

Formål

NHV skall med Norden som bas och med en unik nordisk förankring skapa och sprida kunskap som främjar en god och jämlik hälsa. Detta förverkligas genom att
Bedriva flervetenskaplig och mångprofessionell utbildning och forskning av hög kvalitet, baserad på nordisk social- och hälsopolitik
Erbjuda en inlärningsmiljö som inspirerar dem som på olika sätt er verksamma inom Nordens hälso-, sjuk- och socialtjänst till kreativt folkhälsovetenskapligt tänkande och handlande
Stimulera till aktivt nordiskt samarbete mellan nordiska utbildnings- och forskningsinstitutioner inom folkhälsovetenskap genom konkreta samarbetsavtal och nätverksbyggande

Prioriteringer i kontrakten

NHV:s verksamhetsområden är utbildning och forskning och inom utbildningsområdet erbjuds MPH-program, diplom, examina, handledning för MPH samt uppdragsutbildning. Forskningsområdet omfattar forskarutbildning, handledning för MScPH och DrPH, examina, forskningsprojekt, samarbete med andra forskningsinstitutioner, forskarseminarier och konferenser. Studenterna stimuleras att bygga nordiska nätverk att användas professionellt.
NHV:s verksamhetsidé är att med Norden som bas skapa och sprida kunskap som främjar en god och jämlik hälsa. Tvärvetenskap och tvärfacklighet råder i utbildning och forskning med tre pelare i det nordiska samarbetet dvs. Norden, Nordens närområde, EU och övriga Europa. Samarbete sker med olika institutioner och där samarbete med internationell folkhälsovetenskaplig utbildning och forskning särskilt kan framhävas med tanke på NHV:s fokus på folkhälsovetenskap.

Resultater i 2002

NHV:s resultat är i samsvar med kontrakt både verksamhetsmässigt och ekonomiskt. Det viktigaste målet, antal studentveckor, ligger en bra bit över kontraktet. Inom sitt specialområde dvs. folkhälsområdet har NHV en särskilt god tradition inom forskarutbildningen jämfört med andra aktörer inom samma fält. NHV:s kurser är sammansatta av studenter från hela Norden, en mindre del från Baltikum och några från övriga världen. NHV:s lärare/forskare är mycket produktiva då det gäller publicerade vetenskapliga artiklar. Lärarstaben är både mycket kompetent och välrenommerad.

Kontrakt: Uppfyllt
Ekonomi: Inga anmärkningar

4-4382-3 Nordisk institutt for odontologisk materialprøvning (NIOM), Norge						
Valuta	Budsjett 04	Budsjett 03	Budsjett 02	NMR fin. 02	Bud.disp av	Kontrakt
NOK	10.029.000	10.213.000	9.993.000	76 %	Institusjonen	2002–2004
Dkk	9.829.000	10.009.000	9.194.000			

Formål

NIOM skal arbeide for at materialer og metoder som anvendes i tannpleien i Norden er sikre og hensiktsmessige. NIOMs forsknings- og informasjonsvirksomhet er vitenskapelig basert og skal være praktisk anvendbar. NIOM skal være et kompetanse- og rådgivningssenter innen området dentale biomaterialer for de nordiske helsemyndigheter, tannhelsepersonell og publikum. Med basis i spesialkunnskap om dentale biomaterialer samarbeider NIOM med de nordiske fagmiljøene i utvikling og gjennomføring av forskningsprosjekter på området. NIOM´s har en omfattande kontakt med internationella forskningsmiljöer exempelvis EU-kommissionen, certifierrings- och standardiseringsorgan och fabrikanter.

Prioriteringer i kontrakten

Oppbyggingen av et formalisert nordisk nettverk prioriteres i løpet av 3-års perioden. Informasjonsvirksomheten omfatter kurs, seminarer, oversiktsartikler, foruten forskningsrapporter og vitenskapelige publikasjoner.
Virksomhetsområder:

- Forskning og utredninger (basisfinansiering fra NMR)
- Forskningsbasert kunnskapsoverføring/informasjonsvirksomhet (basisfinansiering fra NMR)
- Standardiseringsvirksomhet (nasjonal finansiering)
- Eksterne oppdrag og materialprøving (ekstern finansiering)

Forskningen prioriterar kliniskt-biologiska problemställningar relaterade till biomaterial. Forskningsverksamheten är grundläggande för att rådgivning, utredningar och information skall kunna vara baserad på vetenskapliga data. En ökning i informationsaktivitet eftersträvas och är högt prioriterat med tanke på brukarnas behov av aktuell information. Målgrupper är myndigheter, politiker, tandhälsopersonal och andra intressegrupper. Att bidra till kunskapsöverföring genom vidareutbildning av tandhälsopersonal är ännu en viktig del för NIOM som även prioriterar värdering av biverkningar av dentala biomaterial. Standardiseringsarbete inom dentalområdet är ännu ett viktigt fält för NIOM

Resultater i 2002

NIOM har en av ÄK-S behandlad 3-årig investerings- och strategiplan för 2002-2004 som i huvudsak syftar till att förnya analys- och testutrustning och att uppgradera laboratorieutrustning. Dessa investeringar är viktiga med tanke på nordiskt och europeiskt forskningssamarbete, för att NIOM ska kunna kvalificera sig som samarbetspartner och även för att kunna rekrytera kvalificerade forskare. NIOM arbetar således utöver den kontraktsstyrda verksamheten även med sin framtida organisering och finansiering.
NIOM certifiering utgör i dag en egen resultatenhet och är ett teknisk kontrollorgan. NIOM:s totala verksamhet var under 2002 till 90 % knutet till Norden och övrigt till Europa. NIOM:s verksamhet var för 2002 i samsvar med målen för 2002 i 3-årskontraktet och innebar att forsknings- och informationsverksamheten stod för 75 %, standardiseringsverksamheten för 7 % och andra externa uppdrag för 18 %.
Gästforskarna utgör en betydlig resurs för NIOM och bidrar till det nordiska och internationella nätverket. Nordiska samarbetsprojekt och att bygga upp nordiska nätverk är viktiga pågående och framtida delar av NIOM:s verksamhet.

Kontrakt: Uppfyllt
Ekonomi: Inga anmärkningar

4-4383-3 Nordiska nämnden för alkohol- och drogforskning (NAD), Finland						
Valuta	Budsjett 04	Budsjett 03	Budsjett 02	NMR fin. 02	Bud.disp av	Kontrakt
Eur	353.500	360.000	352.900	97 %	Institusjonen	2001–2003*
Dkk	2.626.000	2.674.000	2.633.000			

*Nytt kontrakt under utarbetning

Formål

NAD:s syfte är att främja, stimulera och understöda nordiskt samhällsvetenskapligt inriktat forskningssamarbete om samhällspolitiskt viktiga alkohol- och drogfrågor. NAD skall främja kontakt och dialog mellan forskare, beslutsfattare och praktiker, samt verka för ett mångsidigt och effektivt utbud av nordisk forskningsinformation. NAD skall stärka det nordiska samarbetet på sitt specialområde inom Norden, utveckla samarbetet mellan Norden och Europa och med Nordens närområden samt i viss utsträckning verka som nordisk plattform i det vidare internationella samarbetet.

Prioriteringer i kontrakten

NADs virksomhetsområder er forskning og utredning, og forskningsbasert kunnskapsutveksling og informasjon. I kontraktsperioden skal aktiviteten konsentreres om

- Kunnskaper om alkohol- og narkotikamisbruk og deres konsekvenser
- Behandling, prevensjon og kontroll med rusmiddelproblem – nordiske og internasjonale perspektiv på praksisformer
- Alkohol og narkotika i det lokale miljø

Resultater i 2002

Verksamheten och ekonomin har varit i samsvar med kontraktet. Under år 2002 har flera initiativ förverkligats som förberetts under tidigare år. I fokus under 2002 har stått förändrade villkor för både förebyggande och behandling av rusmedelsproblem. Analyser av dryckesvanornas förändring över tid och i olika befolkningsgrupper är temat för ett nystartat projekt. NAD har även medverkat i sammanhang där drogvanor och drogpolitik hanterats. Ett växande intresse finns för spelberoende har gjort att NAD tagit initiativ till nordiskt samarbete på det området och även till viss forskning inom området.
Forskarmöten och forskarkurser är viktiga delar i NAD:s verksamhet. NAD arbetar mycket genom de forskarnätverk som utvecklats genom åren. Verksamheten är både nordisk, europeisk och internationell. Globaliseringens innehåll och betydelse för den framtida nordiska alkoholpolitiken har utretts under året och skall tjäna som bakgrund för ett kommande alkoholpolitiskt seminarium. NAD har via många olika externa seminarier och konferenser tagit initiativ till att belysa nordiska särdrag i rusmedelsbruk. Prevention, politik och behandling är centrala delar i NAD:s verksamhet inom alkohol- och drogområdet.

Kontrakt: Uppfyllt
Ekonomi: Inga anmärkningar

4-4384-3 Nordiska samarbetsorganet för handikapfrågor (NSH), Sverige						
Valuta	Budsjett 04	Budsjett 03	Budsjett 02	NMR fin. 02	Bud.disp av	Kontrakt
Sek	8.806.000	8.968.000	8.766.000	96 %	Institusjonen	2002-2004
Dkk	7.133.000	7.264.000	7188.000			

Formål

NSH er Nordisk Ministerråds institusjon for nordisk samarbeid om handikapspørsmål, særlig innen sosial- og helsedepartementenes ansvarsområder. NSH driver Nordisk Utvecklingscentral för handikaphjälpmedel (NUH) og administrerer støtteordningen for bidrag til handikaporganisasjonenes nordiske samarbeide. NSH er sekretariat for Nordisk Handikappolitisk Råd.

Prioriteringer i kontrakten

NSHs arbeidsområder er 1) Handikappolitiske strategier, 2) Hjelpemidler og ny teknikk, 3) Samfunnets utformning og 4) Brukermedvirkning. Ved siden av disse legges det i kontrakten vekt på at det nordiske samarbeid skal underlette landenes realisering av nasjonale handikappolitiske mål, samt bidra til å skape felles platform for de nordiske lands deltagelse i det euopeiske samarbeid på handikapområdet.
I de nordiska länderna är handikappolitiken både en del av den sociala välfärdspolitiken och en del av politiken inom olika samhällsområden. En gemensam strävan är att i största möjliga utsträckning integrera handikappaspekter i den generella samhällspolitiken. Det nordiska samarbetet skall stödja sådana processer. Bland NSH:s övergripande mål finns nämnt kvalificerad kunskapsförmedling med sikte på effektivare handikappolitiska strategier i samhället.

Resultater i 2002

NSH har uppfyllt kontraktets krav på verksamhet och ekonomi. Bland resultaten skall särskilt nämnas rapporten "Design för alla", en strategi för starkare samarbete i Norden med förslag om hur utveckling kan ske på fältet för att ta tillvara handikappaspekterna och att förstärka sektorsansvaret för handikappaspekterna. Under 2002 avslutade NSH ett stort utredningsarbete om gränshinder för funktionshindrades rörlighet inom Norden med rapporten "Fri rörlighet för alla". Detta förslag från NSH resulterade i ett särskilt ministerrådsförslag till Nordiska Rådet. Produktionsplanen med informationsservice har genomförts med ett stort an-

tal publikationer och annan förmedling.
NSH arbete med brukarinflytandet genom funktionshindrades egna organisationer har haft en fortsatt utveckling för att underlätta handikapporganisationernas möjligheter till inflytande inom handikappolitiken. Verksamheten inom NSH skapar även en gemensam nordisk plattform i det europeiska samarbetet. Nordiska Handikappolitiska Rådet disponerar för övrigt cirka 40 % av NSH:s administrativa resurser. NUH Nordiskt utvecklingscenter för handikapphjälpmedel, NSH:s dotterinstitution i Helsingfors, har under år 2002 bl.a. initierat 6 nya nordiska projekt och avslutat fem NUH.stödda projekt.

Kontrakt: Uppfyllt
Ekonomi: Inga anmärkningar

4-4385-3 Nordisk uddannelsescenter for døvblindepersonale (NUD), Danmark						
Valuta	Budsjett 04	Budsjett 03	Budsjett 02	NMR fin. 02	Bud.disp av	Kontrakt
Dkk	6.999.000	7.127.000	6.987.000	88 %	Institusjonen	2002-2004

Formål

NUDs oppgave er å fremme og videreføre det nordiske samarbeidet innenfor døvblindeområdet. NUD skal bidra til profesjonell utvikling av døvblindemedarbeidere og de institusjoner/ organisasjoner de er tilknyttet.
NUD skal:

- sørge for en nordisk utdanning som støtter og kompletterer nasjonal utdanning.
- fungere som formidler av informasjon og kunnskaper på døvblindeområdet og ha et fagbibliotek for kursdeltagere og andre brukere
- samle inn informasjon om døvblindhet og opprettholde et kontaktnett innenfor døvblindefeltet både i og utenfor Norden for å innhente den nyeste kunnskapen samt bidra til internasjonalt samarbeid
- initiere og koordinere utviklings- og dokumentasjonsarbeid med sikte på forbedring av døvblindearbeidets teori og praksis i Norden

Prioriteringer i kontrakten

NUD vil bidra til at den høye standarden i nordisk døvblindearbeid opprettholdes samt at den synliggjøres i og utenfor Norden.
NUD organiserer sin virksomhet på fem forskjellige aktivitetsområder; utdanningsaktiviteter, ressursservice, utviklingsarbeid, europeisk og annet internasjonalt samarbeid og arbeid i Nordens Nærområder. De ulike aktivitetsområdene har følgende karakteristika:

- Utdanningsaktivitetene er åpne for alle som arbeider med døvblinde. Tverrfaglighet og kunnskapsformidling prioriteres.
- Ressursservice er et utadrettet servicetiltak som også er tilgjengelig for alle. Aktivitetene er kunnskapsbevarende og kunnskapsformidlende og har til hensikt å reflektere status.
- Aktivitetene i utviklingsarbeidet er ikke tilgjengelig for alle. De foregår over lange tidsperspektiver og er ikke nødvendigvis tverrfaglige. Aktivitetene er kunnskapsutviklende.
- NUD har et uforpliktende, men viktig samarbeid med ulike organisasjoner og institusjoner innenfor døvblindeområdet utenfor Norden. Det ytes ikke rent finansiell støtte til europeiske og andre internasjonale prosjekter.
- Arbeidet i Nordens Nærområder er et prosjekt og av koordinerende karakter. NUD bidrar med ressurser og formidler kontakt mellom de ulike aktørene i samarbeidsprosjektene som etableres.

NUD vil bli vurdert i forhold til oppfølgning av institusjonsdelen av "Budsjettanalyse 2000" i løpet av 2003.

Resultater i 2002

Virksomhet og økonomi er i samsvar med kontrakt. NUD er i ferd med å utvikle sin undervisningsvirksomhet i forhold til landenes behov. I denne prosess er fleksibilitet og bruk av fjernundervisning viktige stikkord. NUD er blant de ledende nordiske institusjoner når det gjelder bruk av videokonferanser og fjernundervisning, og disponerer avansert utstyr til dette formål. Forøvrig oppleves NUD's nettverksskapende funksjon som stadig viktigere av brukerne, og det arbeides med videre utvikling av dette. Det internasjonale samarbeide utgjør en stadig viktigere del av virksomheten.

Kontrakt: Oppfylt
Økonomi: Ingen bemerkninger
Ledelse og administrative utgifter: DKK 1.778.493,-

4-4386-3 Nordiska Utbild. programmet för Utveckling av Social Service (NOPUS), Sverige						
Valuta	Budsjett 04	Budsjett 03	Budsjett 02	NMR fin. 02	Bud.disp av	Kontrakt
Sek	1.960.000	1.996.000	1.598.000	48 %	Institusjonen	2002-2004
Dkk	1.588.000	1.617.000	1.310.000			

Formål

Nopus skal drive etter- og videreutdannelse av personale i de nordiske lands sosialsektor, fortrinnsvis personale som er i, eller kan få få, ledende stillinger. Institusjonen skal være et nordisk senter for erfaringsutveksling, idéutvikling og utdannelse på det sosiale område på bakgrunn av målgruppenes ønsker og behov. Med vekt på en nordisk profil skal Nopus initiere studier av utviklingsbehov, løsningsmuligheter og forskning i de nordiske lands sosialsektor, og sørge for å gjøre ny kunnskap tilgjengelig for målgruppen. Nopus skal også være aktiv i forhold til kompetanseutvikling og samarbeid med sosialsektoren i Nordens nærområder. Institusjonens virksomhet skal ha hovedvekt på lederskap og organisasjon.

Prioriteringer i kontrakten

Kontrakt gjelder for perioden 1.7.2002 – 31.12.2004. Hovedmål er:
- Etablering av Nopus' organisasjon og struktur
- Konkretisering av målsetning, herunder den nordiske betydning i et strategisk perspektiv, etablering av nettverk og markedsføring av institusjonen
- Planlegning og gjennomføring av undervisningstilbud.

Nopus vil bli vurdert i forhold til oppfølgning av institusjonsdelen av "Budsjettanalyse 2000" i løpet av 2003.

Resultater i 2002

Institusjonssjef tiltrådte 1. april 2002. Virksomheten har hovedsaklig bestått av utarbeidelse av organisasjon, struktur og administrative rutiner. I tillegg er rekruttering av medarbeidere igangsatt, med tiltredelse 1. kvartal 2003. Institusjonen flytter i løpet av 2003 til Malmø.

Kontrakt: Begrenset aktivitetsnivå pga. omorganisering
Økonomi: Ingen bemerkninger
Ledelse og administrative utgifter: SEK 1.609.964

Jämställdhet

Samarbetsprogrammet Nordiskt jämställdhetssamarbete 2001–2005 är utgångspunkten för det nordiska jämställdhetssamarbetet, och det kompletteras årligen med en handlingsplan. En grundhållning i programmet är att det på alla områden av samhället är nödvändigt att arbeta mer målmedvetet för att främja jämställdhet.

Nordiska ministerrådet har valt ut tre huvudsatsningsområden för det nordiska jämställdhetsarbetet 2001–2005. Dessa tre områden är:

- integrering av könsperspektiv i de nordiska statsbudgeterna
- män och jämställdhet
- "kvinnofrid", dvs mäns våld mot kvinnor

Arbetet med dessa tre områden är väl igång och många initiativ och projekt är tvärsektoriella.

Det tvärsektoriella samarbetet med finanssektorn fortsätter under år 2004 inom det nordiska projektet Integrering av ett könsperspektiv i de nordiska statsbudgeterna. Samarbetet med arbetsmarknadssektorn fortsätter kring temaprojekt för kunskapsutveckling om likalön och ett seminarium arrangeras för att diskutera och utveckla kunskap om löneskillnader i relation till statistik, löneutveckling, välfärdsstaten. Arbetet med mansperspektiv på jämställdhet fortsätter och under året arrangeras seminarier och möten för att främja kunskap och forskning som belyser männens val samt traditionella maskulina värden i arbets- och familjeliv och mäns nya valmöjligheter att utnyttja sina rättigheter till pappaledighet och föräldraledighet. Det nordiska forskningsprogrammet Den nordiska mannen? påbörjas, som även skall omfatta mäns våld mot kvinnor.

Arbetet med integrering av jämställdhet inom ministerrådets egen verksamhet fortsätter under året. Sektorn fortsätter att arbeta med jämställdhetsintegrering som metod inom det nordiska samarbetet.

Institutet för Kvinno- och könsforskning (NIKK) har en stor betydelse i det nordiska och europeiska jämställdhetssamarbetet för att initiera forskning och sprida information och bidrar på detta sätt i en hög grad till att forma den samnordiska plattform som är så viktig i internationella fora.

Ministerrådet fortsätter med att stöda och bidra till att skapa förutsättningar för jämställdhet i närområdena. Efter de tre baltiska ländernas medlemskap i EU fortsätter samarbetet kring jämställdhetslagstiftningen och myndighetssamarbetet, speciellt genom att tillsammans arrangera utbildningsseminarier om jämställdhetsintegrering samt intensifiera samarbetet med myndigheter och NGO:s i Nordvästra Ryssland.

År 2004 kommer en konferens om Kvinnorörelserna i Norden att arrangeras på Island. Ett seminarium som skall diskutera den demokratiska utvecklingen i samhället ur ett köns- och jämställdhetsperspektiv i Östersjöregionen arrangeras i Åbo för beslutsfattare, forskare och NGO:s. Sektorn kommer aktivt att deltaga i planeringen av konferenserna. Seminariet skall resultera i förslag till samarbete kring projekt och aktiviteter, speciellt med utgångspunkt av och i dialog med behoven i närområden.

Budgetudviklingen: Jämställdhet				
tDKK	2004	2003	2002	Ændring 03-04
	03-priser	03-priser	02-priser	Pct.
Budget	8.427	8.427	7.983	

Sektorens budgetposter

3-4410-2 Prosjektmidler – Jämställdhet					
Valuta	Budsjett 04	Budsjett 03	Budsjett 02	Disp02/Bud.02	Bud.disp.av
Dkk	3.954.000	2.954.000	2.956.000	99 %	MR/EK-Jäm

Formål

Samarbetet i MR-JÄM skall leda till en fortsatt utveckling av en nordisk samsyn och en gemensam nordisk plattform inför ett vidare europeiskt och internationellt perspektiv och bidra till ett effektivare och rikare nationellt jämställdhetsarbete i vart och ett av de nordiska länderna.
De olika projekten syftar till att stärka de nordiska jämställdhetsmodellerna, främja kvinnors och mäns lika tillgång till politiska och ekonomiska beslutsprocesser, främja kvinnors och mäns lika ekonomiska ställning och inflytande samt förbättra möjligheterna för både kvinnor och män att förena föräldraskap och förvärvsarbete.

Prioriteringer i 2004

Prioriteringarna och projekten för år 2004 fastställs i handlingsplanen som utarbetas i enlighet med samarbetsprogrammet för åren 2001–2005. I enlighet med MR-SAM beslut från år 2000 om att integrera jämställdhet i ministerrådets all verksamhet kommer jämställdhetssektorn att prioritera aktiviteter på nya områden. I jämställdhetsarbetet är det viktigt att inkludera och inte exkludera dagens mångfald inom minoritetsgrupper och kulturer. Det är viktigt att utvecklingen i de nordiska länderna reflekterar de nya utmaningarna i våra pluralistiska samhällen, och att de förändringar som är nödvändiga både socialekonomiskt, politiskt och juridiskt genomförs.
Det nordiska samarbetet om integrering av könsperspektivet i nordiska statsbudgetar, om mansperspektiv på jämställdhet och hur förebygga mäns våld mot kvinnor fortsätter. Samarbetet kring projektet På sporet av likelønn och kvinnors och mäns situation på arbetsmarknaden är en gemensam satsning med arbetsmarknadssektorn, med speciell fokus på att utveckla nordisk harmoniserad lönestatistik och indikatorer för likalön.. Närområdessamarbetet genomförs i olika samarbetsprojekt kring teman som är prioriterade i sektorns samarbetsprogram. Speciellt fokuseras på samarbetet med myndigheter, som arbetar med jämställdhet i hela närområdet.

Resultater i 2002

En gemensam nordisk-baltisk kampanj mot handel med kvinnor genomfördes under år 2002 i de nordiska och baltiska länderna . Kampanjen genomfördes som ett samarbete mellan de nordiska och baltiska justitie- och jämställdhetsministrarna. Under året arrangerades tre gemensamma seminarier, ett i var och en av de baltiska huvudstäderna. På det första seminariet, som arrangerades i Tallinn, diskuterades bl.a. mediernas roll i förmedling av information om handel med kvinnor. Det andra seminariet i Vilnius diskuterades temat Protection and Support of Victims of Trafficking in Women. Det avslutande seminariet i Riga diskuterades åtgärder för framtiden och FN protokollet.
Den nordisk-baltiska kampanjen diskuterades under det årliga ministermötet, som även behandlade ett programförslag till ett nordiskt forskningsprogram "Den nordiska mannen?", förslag till nordisk undersökning om pornoficering av det of-

fentliga rummet och jämställdhetssektorns informationsstrategi och nya hemsida. Sektorns hemsida och Hallå Norden hade gemensam premiär under Nordiska Rådets session.
Samarbete har under året fortsatt med arbetsmarknadssektorn med att utarbeta ett förslag till ett likalönsprojekt. Samarbetet med finanssektorn har resulterat i att den nordiska arbetsgruppen presenterade ett nordiskt projektförslag om integrering av ett köns- och jämställdhetsperspektiv i nordiska statsbudgetar. Mansperspektiv på jämställdheten var utgånspunkten i en nordisk konferens "Klart vi har likestilling – er det noe å mase om?" som diskuterade flickors och pojkars uppfattning av kön i skolan. Inom ramen av det nordisk-baltiska jämställdhetssamarbetet har under året arrangerats seminarier och hållits gemensamma möten.

3-4480-3 Nordiskt institut för kvinno- och könsforskning (NIKK), Norge						
Valuta	Budsjett 04	Budsjett 03	Budsjett 02	NMR fin. 02	Bud.disp av	Kontrakt
NOK	4.564.000	5.584.000	5.464.000	83 %	Institusjonen	2002-2004
Motsv. Dkk	4.473.000	5.473.000	5.027.000			

Formål

NIKK skall befrämja, initiera, koordinera och informera om nordisk kvinno- och könsforskning och om undervisning på området både i Norden och internationellt, och skall bedriva egen forskning.

Resultater i 2002

Årets satsinger; forståelser av likestilling, kropp og seksualitet, informasjonsteknologi og mannsforskning. Samarbeid med kvinne-, manns- og kjønnsforskere i Norden og i nærområdene samt med NMRs likestillingssektor, god kontakt til europeiske forskere og miljøer. Abonnenttallet Nikk magasin/News from Nikk økte med 30 prosent, vitenskapelig tidsskrift Nora ble tilknyttet. Forskningsprosjekt om offentlige og private forståelser av likestilling pågikk, relatert forskningskonferanse ble arrangert og konferanserapport utgitt. Engelskspråklig nummer av Nikk magasin og av Nora brakte stoff om samme tema. Nikk magasin i 17000 eksemplarer var kunnskapsunderlag for den nordisk-baltiske kampanjen mot handel med kvinner. Sluttrapport fra forsknings- og utviklingsprosjektet om ungdom, kjønn, reproduktiv helse og hiv/aids, kom ut, og Nora temanummer "Gender and Body". Nikk magasin "Et informasjonssamfunn for alle" laget som bidrag til satsingen på informasjonsteknologi i det nordiske samarbeidet. To rapporter om mannsforskning kom ut, og konferansen "Kjønnssosialisering i det offentlige rom" ble arrangert. To forskerkurs ble gjennomført. Rapport om likestillingsfakta og statistikk i Norden og en om utvikling av nytt websted for likestillingssektoren i NMR ble utarbeidet. Prosjektforberedelser/søknader i gang innen mannsforsking, IKT og medier, pornografi og kjønn samt for tverrfaglig nordisk forskerskole.

Kontrakt: Oppfylt
Økonomi: Ingen bemerkninger
Utgifter til ledelse og administrasjon NOK 1 329 207

Narkotikasamarbejde

Trots den delvis skiljaktiga narkotikapolitiken mellan länderna och skillnader i missbrukets omfattning och former finns en grundläggande gemensam nordisk syn att bekämpa narkotikamissbruk och dess följder. Behovet av nordiskt och internationellt samarbete är särskilt viktigt med tanke på att såväl narkotikahandel och kriminalitet kopplad till narkotika som livsstilspåverkan och propaganda i dag sker oberoende av gränser. Ministerrådets och ämbetsmannakommitténs uppgifter är att samråda i politiska och praktiskt betingade narkotikafrågor, utbyta information och erfarenheter och i största möjliga utsträckning samordna de nordiska synpunkterna och insatserna i internationellt narkotikasamarbete.

Samarbetsprogrammet "Nordisk Samarbejde på Narkotikaområdet 2001-2005" er grundlaget for arbetet. För år 2003 kommer det svenska ordförandeprogrammet att vara centralt. I samarbetsprogrammet lyfter man fram narkotikapolitiken som en del av den nordiska välfärdspolitiken och särskilt det förebyggande arbetet inklusive insatser från polis- och tull. Narkotikasektorn kommer også att följa narkotikautvecklingen i nordens närområden och tillsammans med berörda myndigheter identifiera angelägna samarbetsinitiativ samt följa upp det samarbete som sker i olika former med närområdena.

Den tvärsektoriella representationen i Ministerrådet för narkotikafrågor (MR-Narko) och i ämbetsmannakommittén (ÄK-Narko) - med ministrar och tjänstemän som ansvarar för förebyggande insatser, vård- och behandling, kontroll, rättsväsende och kriminalvård – ska bidra till att sektorns mål och prioriteringar fullföljs. Samarbetet med bland annat PTN (Polis och Tull i Norden) och NAD (Nämnden för Alkohol- och Drogforskning) har stor betydelse för sektorns arbete.

Projektverksamheten och dess resultat ska vara en grund för ländernas informationsutbyte och agerande. Prioriterade projekt under år 2003 kommer att slutföras och redovisas i olika fora år 2004, bl a om narkotikasituationen i Norden og i nærområderne, förebyggande arbete bland barn och unga och insatser mot narkotikamissbruk inom kriminalvården.

Budgetudviklingen: Narkotikasamarbejde				
tDKK	2004	2003	2002	Ændring 03-04
	03-priser	03-priser	02-priser	Pct.
Budget	1.500	1.431	1.185	4,8

Sektorens budgetposter

4-4510-1 Projektmidler – Narkotikasamarbejde					
Valuta	Budsjett 04	Budsjett 03	Budsjett 02	Disp02/Bud.02	Bud.disp.av
Dkk	1.500.000	1.431.000	1.185.000	60 %	MR/EK-Narko

Formål

Att med utgångspunkt i den årliga handlingsplanen og sektorns samarbejtsprogram at säkra genomförandet af de aktiviteter och prioriteringar som antagits av narkotikasektorns ministrar. Projektverksamhetens innehåll och resultat ska ligga till grund för en kunskapsstyrd politisk debatt, praktisk verksamhet och erfarenhetsutbyte mellan länderna om narkotikasituationen, insatser mot missbruk mm.

Prioriteringar under 2004

- Förebyggande och bekämpande inom Norden og närområderna av narkotikamisbruk, handel med narkotika samt hvidvaskning
- Förebyggande indsatser, særligt rettet mod børn og unge, herunder nya misbruksmønstra blandt ungdommen
- Fremskaffe grundlag for landenes udveksling af viden og erfaringer på narkotikaområdet.
- Integrere nærområderne i narkotika-samarbejdet

- Samordne, så langt som muligt, nordiske synspunkter på narkotikapolitik i internationale samarbejdsfora och att samarbejde om retslige spørgsmål.
- Sträva efter att ytterligare utveckla arbetsformer och erfarenhetsutbyte mellan de nordiska länderna.
- Ta initiativ till ett erfarenhetsutbyte när det gäller utbildning av behandlare inom missbrukarvården.
- Fullfölja arbetet med att utveckla en handlingsplan för narkotikafrågorna i nordens närområde.
- Det isländska ordförandeskapets prioriteringar
- Udarbejde en informationsstrategi for narkotikasektorn

Resultater i 2002

Under året har sektoren inden for rammerne av det overordnete samarbeidsprogrammet:

- Fulgt opp det danske initiativet til å gjøre opp kunnskapstatus når det gjelder nye misbruksmønstre blant unge, og tiltak for å møte disse
- Taget initiativ til erfaringsutveksling og samarbeid om helsetjenester til de tyngst problembelastede misbrukerne
- Arbeidet for at nærområdene i større grad kommer med i samarbeidet om narkotikaproblemene, herunder udarbejdelse af "Strategi for narkotikasektorens samarbejde i nærområderne"

Man har också bidragit med projektmedel till afholdelse af nordiske konferencer om oppsøkende socialt arbeid blant barn og unge og for stofmisbrukeres pårørende.

Næring

Styringsinstrumentet for det nordiske næringspolitiske samarbejde er "Nordiskt Näringspolitiskt samarbetsprogram 2002–2005", som MR-Næring vedtog – og Nordisk Råd godkendte – i 2001. Aktiviteterne inden for erhvervssektoren vil tage udgangspunkt i dette samarbejdsprogram, men vil derudover tillige blive styret af det islandske formandskabs arbejdsprogram for 2004, samt af de rekommandationer, som Nordisk Råd fremkommer med. Virksomhedsåret er tredje år i det overordnede samarbejdsprogram. Samarbejdet tager sigte på forbedring af de nordiske virksomheders rammevilkår og det nordiske erhvervslivs konkurrenceevne.

Aktiviteterne bliver hovedsageligt rettet imod to overordnede politikområder. Det første af disse vedrører en målrettet satsning på at fremme Norden som en internt grænseløs og dermed bedre fungerende og et mere konkurrencekraftigt miljø for erhvervsvirksomhedernes udvikling. Det andet område vedrører mere selektivt udvalgte foranstaltninger med henblik på at styrke de nordiske virksomheders internationale konkurrencekraft inden for særligt udvalgte områder og vedrørende tilgængeligheden af visse strategisk vigtige udviklingsressourcer. Man vil lægge vægt på, at indsatserne inden for disse to fokusområder udnytter de erhvervspolitiske muligheder, som en offensiv miljøbevidsthed og ligeværdige arbejdsmarkedsforudsætninger for kvinder og mænd giver.

Også på virksomhedsniveau vil man styrke konkurrencekraften. Ministerrådet vil støtte virksomhedernes mulighed for at udnytte visse for deres konkurrencekraft afgørende ressourcer som viden, innovation og kapital samt forskellige typer af infrastrukturelle og logistiske ressourcer. Man vil etablere og fortsætte allerede eksisterende netværk for særligt stærke nordiske "erhvervsklusters", f.eks. IT, bio-tec, energi/miljø, maritime erhverv og bæredygtig turisme.

Man vil i virksomhedsåret fortsat lægge vægt en mere langsigtet udvikling af det nordiske erhvervspolitiske samarbejde i almindelighed, idet der lægges særlig vægt på små og mellemstore virksomheders forhold.

Nordisk Industrifond får en central rolle med hensyn til etablering af synergiskabende netværk, navnlig mellem små og mellemstore virksomheder. Samarbejde om turisme, IT og elektronisk handel har ligeledes høj prioritet.

MR-Næring er blevet pålagt ansvaret for opfølgning på temaet "Indre marked, afvikling af grænsehindringer" i rapporten "Ny Nordisk Dagsorden". Denne opgave tillægges stor betydning i forbindelse med gennemførelsen af aktiviteter i virksomhedsåret. I rapporten foreslås iværksættelse af foranstaltninger vedrørende selskabslovgivning, tekniske standarder og kvalitetsnormer, udvikling af grænseoverskridende nordiske logistik- og varedistributionssystemer, erfaringsudbytte og tiltag vedrørende etiske forhold, som kan have konkurrencekraftsmæssig betydning.

Det islandske formandskab vil lægge hovedvægt på tiltag, som kan fremme entreprenørskab og etablering af nye virksomheder. Endvidere planlægges aktiviteter vedrørende innovationssystemet og virksomhedsklynger (kluster), hvor man vil fokusere på processen fra entreprenør over innovation og frem til et produkt. Endelig vil næringssektoren arbejde videre med det af det svenske formandskab i 2003 påbegyndte arbejde med regelforenkling for virksomhederne, specielt for så vidt angår oplysninger til myndigheder og forenkling af administrative regler, specielt med henblik på samarbejde over de nordiske landegrænser. Initiativerne vil blive fulgt op med seminarer/konferencer.

Næringssektoren vil i videst muligt omfang gennemføre sine aktiviteter under hensyntagen til de målsætninger og prioriteringer for integrering af ligestillingsaspektet inden for Næringssektoren, som MR-Næring besluttede 2001. Også i næringssektorens gældende samarbejdsprogram lægges vægt på, at kvinder og mænd gives ligeværdige muligheder for at gøre sig gældende i næringslivet. Man vil derfor ved gennemførelse af konferencer og seminarer give ligestillingsspørgsmålet særlig opmærksomhed.

I Nærområderne vil man påbegynde udmøntningen af aktiviteter, som falder inden for den EU's Nordlige Dimension. Man vil således gennemføre netværksaktiviteter, som kan fremme udvekslingen af viden og innovation til gavn for erhvervslivet i såvel Norden som i Nærområderne.

I forhold til EU/EØS fortsættes det nordiske erhvervspolitiske samarbejde omkring erfaringsudveksling og samråd om aktuelle og mere langsigtede spørgsmål. Landene tager endvidere sager af fælles interesse op så tidligt som muligt i forhold EU-beslutningsprocessen.

Næringssektorens nærområdeaktiviteter

Budgetudviklingen: Erhverv (Næring)				
tDKK	2004	2003	2002	Ændring 03-04
	03-priser	03-priser	02-priser	Pct.
Budget	69.653	72.723	69.598	-4,2

3-5110-2 Projektmidler – Erhverv (Næring)					
Valuta	Budsjett 04	Budsjett 03	Budsjett 02	Disp02/Bud.02	Bud.disp.av
Dkk	1.086.000	1.134.000	1.370.000	95 %	MR/EK Erhverv

Formål

At fremme Norden som et internt grænseløs og dermed bedre fungerende og mere konkurrencedygtigt miljø for virksomhedsudvikling i overensstemmelse med sektorens overordnede samarbejdsprogram samt opfølgning på ansvarsområdet "Det indre marked og fjernelse af grænsehindringer", som er blevet pålagt MR-Næring. I budgetåret iværksættes tiltag med henblik på at styrke de nordiske virksomheders internationale konkurrenceevne inden for særligt udvalgte virksomhedsområder og adgang til særligt vigtige strategiske udviklingsressourcer.

Prioriteringer i 2004

Hovedindsatsen vil blive lagt på igangsætning og gennemførelse af aktiviteter til opfølgning på sektorens samarbejdsprogram samt opfølgning på Ny Nordisk Dagsordens tema vedrørende "Det indre marked og fjernelse af grænsehindringer".

Der vil i denne forbindelse bl.a. blive lagt vægt på følgende:

- fremme af entreprenørskab og etablering af nye virksomheder, herunder opfølgning på "Nordisk Charter for små innovative virksomheder, iværksættere og selvstændige opfindere", som MR-Næring vedtog i oktober 2002,
- innovationssystemet og virksomhedsklynger (kluster) med fokus på processen fra entreprenør over innovation og frem til et produkt,
- regelforenkling for virksomhederne, specielt for så vidt angår oplysninger til myndigheder og forenkling af administrative regler, specielt med henblik på samarbejde over de nordiske landegrænser,
- benchmarking af nordiske virksomheder for så vidt angår faktorer, som er afgørende for virksomhedernes konkurrenceevne,
- grænseoverskridende logistik og vareudvekslingssystemer med hovedvægt på små- og mellemstore virksomheders behov,
- videreudvikling af bæredygtig turisme,
- videreudvikling af elektronisk handel og elektroniske betalingsmidler i og på tværs af de nordiske landegrænser, med fokus på konsumenters og næringslivets forventninger, erfaringer og tillid til elektronisk handel.

Under EK-Næring er der etableret en arbejdsgruppe for turisme, en for IT og elektronisk handel og en tværsektoriel arbejdsgruppe med miljø- og konsumentsektorerne om Integrated Product Policy, IPP.

Resultater i 2002

Af budgettet for år 2002 fremgik, at man i virksomhedsåret ville fremme Norden som et internt grænseløst og mere konkurrencedygtigt miljø for virksomhedsudvikling i overensstemmelse med sektorens overordnede samarbejdsprogram samt opfølgning på ansvarsområdet "Det indre marked og fjernelse af grænsehindringer". I budgetåret blev der iværksat tiltag med henblik på at styrke de nordiske virksomheders internationale konkurrenceevne.

I 2002 vedtog Næringsministrene "Nordisk Charter for små innovative virksomheder, iværksættere og selvstændige opfindere", som skal danne grundlaget for det fremtidige arbejde for at fremme innovation i landene. Inden for sektorens arbejdsgrupper for turisme, IT og IPP er der gennemført en række aktiviteter og udredninger. Der blev gennemført en stor konference om "Små innovative virksomheder og entreprenørskab" og et seminar om "Turisme for alle".

Man arbejdede videre med fusioner og virksomhedsopkøb på tværs af landegrænserne, og der iværksattes en udredning om skattens virkning for valg af hovedkontorlokalisering. Man indledte udarbejdelsen af en strategi for bæredygtig arktisk turisme.

3-5180-3 Nordisk Industrifond, Norge						
Valuta	Budsjett 04	Budsjett 03	Budsjett 02	NMR fin. 02	Bud.disp av	Kontrakt
Dkk	57.478.000	60.011.000	56.539.000	91 %	Institutionen	2001 - 2003

*) Foruden den årlige bevilling gives en tilsagnsfuldmagt på 70 MNOK. Tilsagnene vil komme til udbetaling med maksimalt 50 MNOK i 2005 og 20 MNOK i 2006.

Formål

Nordisk Industrifond arbejder for at Norden skal blive til ét sammenhængende kundskabsmarked for at gøre det nordiske erhvervsliv konkurrencekraftigt på det europæiske og internationale marked.

Prioriteringer i kontrakten

Virksomhedsåret vil være første år en treårskontrakt mellem Industrifonden og Ministerrådet. Fonden vil fokusere på innovationssystemrelaterede policylignende projekter efter "synergimodellen". Dette indebærer, at Fonden skal fungere som et samarbejdsskabende organ mellem de miljøer, som danner det nordiske innovationssystem, bl.a.: erhvervsliv, forskningsinstitutioner, universiteter og nationale myndigheder. I denne forbindelse vil der blive lagt vægt på projektinitiering, informations- og resultatformidling og projektfinansiering.
Som opfølgning på institutionsdelen fra "Budgetanalyse 2000 – Det nordiske budget" forventes i 2004 etableret et meget tæt samarbejde mellem Industrifonden og Nordtest for derved at opnå størst mulige synergieffekter.

Planlagte udgifter til ledelse og administration: 10.400.000,- NOK

Resultater i 2002

I virksomhedsåret finansierede Nordisk Industrifond 77 forskellige projekter og aktiviteter. Totalt set opfylder 98 % af alle Industrifondens projekter mindst et af Fondens strategiske mål (projektinitiering, informations- og resultatspredning samt projektfinansiering). Et af fondens største arrangementer i 2002 var konferencen "Små innovativeforetak og entreprenørskap i de nordiske lande" som blev holdt i Oslo. Nordisk Industrifonds finansieringsandel var 85,3 MNOK, hvilket svarer til en finansieringsandel på 48 %. Den resterende del betaltes af det nordiske erhvervsliv samt andre deltagere. Den totale projektsum for aktiviteterne i 2002 beregnes til 177 MNOK.

Kontrakt: Opfyldt
Økonomi: Ingen bemærkninger
Ledelse og administrative udgifter: 9.837.000,- NOK

3-5181-3 Nordtest, Finland						
Valuta	Budsjett 04	Budsjett 03	Budsjett 02	NMR fin. 02	Bud.disp av	Kontrakt
Dkk	11.089.000	11.578.000	11.689.000	96 %	Institutionen	2001–2003

Formål

Nordtest har til formål at arbejde for nordiske interesser som en effektiv markedsorienteret organisation indenfor overensstemmelsesbedømmelse ("conformity assessment"). Hermed bidrager Nordtest til at styrke de nordiske landes konkurrenceevne. Nordtest har til formål at styrke små og mellemstore virksomheders konkurrenceevne gennem nedbrydning af tekniske handelshindringer.

Prioriteringer i kontrakten

Virksomhedsåret vil være første år en treårskontrakt mellem Nordtest og ministerrådet. I overensstemmelse med institutionens strategi for perioden 2000 – 2005 vil Nordtest arbejde for at blive anerkendt som en effektiv, markedsorienteret organisation for nordisk samarbejde indenfor conformity assessment. I denne forbindelse vil man fremme nordiske interesser på internationalt plan og arbejde

for tilpasning og harmonisering til internationale standarder og gensidig anerkendelse i det Nordiske regionale område. Introduktion af conformity assessment i alle Nordtests faglige områder bliver en dominerende opgave.
Udviklingen på disse områder vil fortsætte i det kommende år. Hertil vil også blive tilføjet en dimension af samarbejdet med Nordisk Industrifond om de nordiske programmer for erhvervsudvikling og bæredygtig udvikling.
Som opfølgning på institutionsdelen fra "Budgetanalyse 2000 – Det nordiske budget" forventes i 2004 etableret et meget tæt samarbejde mellem Industrifonden og Nordtest for derved at opnå størst mulige synergieffekter.

Planlagte udgifter til ledelse og administration: 386.800,- EUR

Resultater i 2002

Nordtest har i virksomhedsåret forsat implementeringen af den nye strategi om conformity assessment. Nordtest er en netværks organisation, hvor et stort antal deltagere fra de nordiske lande er med i projekter, i promovering af Nordtest metoder i internationale arbejdsgrupper, konferencer og lignende. I 2002 har Nordtest igen haft en betydelig indflydelse på europæisk og international standardisering. På Nordtest's indre linier har forandringsprocessen med den nye strategi været fokuseret på tre opgaver:

- effektivisering af organisationen med øget anvendelse af IT
- blive mere brugerorienteret, der er nedsat markedsgrupper
- give projektaktiviteten et bredere perspektiv (ikke kun tekniske prøvningsmetoder, men også andre conformity assessment aktiviteter).

Kontrakt: Opfyldt
Økonomi: Ingen bemærkninger
Ledelse og administrative udgifter: 386.800,- EUR

Ekonomi och finanspolitik

Nordiska ministerrådets samarbete inom de ekonomiska och finansiella områdena skall bidra till en balanserad ekonomisk, ekologisk och socialt hållbar tillväxt i Norden samt främja nordiska intressen internationellt. Med syfte att stärka den nordiska välfärdsmodellen bör finanspolitiken formuleras så att den främjar strukturreformer, tillväxt och sysselsättning. I detta syfte förs en aktiv dialog om den ekonomiska politiken i Norden, Närområdet och EU inom Ministerrådet. Vidare fokuserar dialogen på den offentliga sektorn, skatter och avgifter, infrastruktur och arbetsmarknad. Arbete bedrivs även i syfte att de nordiska ländernas gemensamma resurser i form av arbetskraft, kunskaper, innovationer och strategiska nätverk skall kunna utnyttjas på ett så effektivt som möjligt. Detta är fortsatt en viktig uppgift för det nordiska samarbetet. Gränsöverskridande företagsköp, bankfusioner o.d. fortsätter i ökande takt. Denna utveckling ställer också krav på det nordiska samarbetet. Frågor relaterade till gränshinder inom Norden, Nordiska Investeringsbanken (NIB), den Nordiska Miljö- och Ekonomigruppen, Referensgruppen för nordiskt- baltiskt börssamarbete liksom frågor beträffande den nordiska välfärdsmodellen väntas utgöra viktiga delar av arbetet inom sektorn under 2004.

EU-frågor är en prioritet inom det nordiska ekonomiska och finansiella samarbetet. Sektorn har en ordning för systematiskt samråd och samarbete om EU-frågor på det ekonomiska och finansiella området. Flera EU-relaterade frågor som kommer att behandlas inom ramen för kommande regeringskonferens förutses bli aktuella.

Samarbetet med närområdet pågår inom flera projekt inte minst inom den finansiella sektorn och väntas att fortsätta under 2004. Sektorn väntas även arbeta med frågor inom det ekonomiska och finansiella området relaterade till arbetet med EU:s Nordliga dimension.

Sektorns arbete understöds av en rad arbetsgrupper som t.ex. Nordiska konjunkturgruppen, Referensgruppen för nordiskt och nordiskt-baltiskt börssamarbete med undergrupper, Nordiska

miljö- och ekonomigruppen, Arbetsgruppen för nordiskt samarbete om indrivningsfrågor och den Nordiska skattegruppen. Dessa grupper väntas komma med centrala inspel till ämbetsmannakommittén och de nordiska finansministrarna.

Budgetutviklingen: Ekonomi och Finanspolitik				
tDKK	2004	2003	2002	Ændring 03-04
	03-priser	03-priser	02-priser	Pct.
Budget	1.635	1.635	1.536	0,0

Sektorens budgetposter

3-5210-1 Prosjektmidler - Ekonomi och Finanssektorn					
Valuta	Budsjett 04	Budsjett 03	Budsjett 02	Disp.02/Bud.02	Bud.disp.av
Dkk	1.635.000	1.635.000	1.536.000	91 %	Mr/Ek-finans

Formål

Nordiska Ministerrådets ekonomi- och finanssektor har som målsättning att främja det nordiska samarbetet vad gäller ekonomiska och finanspolitiska frågor.

Prioriteringer i 2004

Under år 2004 planeras sektorns verksamhet fokusera på följande områden/frågor:

- En fortsatt aktiv dialog mellan de nordiska länderna om ekonomisk politik;
- Uppföljning av projekten om (i) den framtida finansieringen av de nordiska välfärdsstaterna, (ii) effektivisering av den offentliga sektorn samt (iii) den nya ekonomin och de nordiska länderna;
- Nordisk samråd och samordning, informationsbyte och initiativ vad gäller frågor av nordiskt intresse i EU/EES – den kommande regeringskonferensen - och andra internationella fora;
- Frågor relaterade till EU:s Nordliga dimension inom det ekonomiska och finansiella området;
- Uppföljning av arbetet med att avlägsna gränshinder mellan de nordiska länderna;
- Ett fortsatt nordiskt och nordiskt-baltiskt samarbete bl.a. kopplat till lagstiftningsarbetet inom EU i syfte att främja en effektiv och välfungerande nordisk och nordisk-baltisk finans- och värdepappersmarknad;
- Att verka för att den ekonomiska dimensionen inkorporeras på ett tydligare sätt i (den nordiska strategin om) hållbar utveckling;
- Frågor relaterade till de nordiska finansieringsinstitutionerna i Helsingfors bl.a. vad gäller finansieringen av miljöprojekt inom ramen för EU:s nordliga dimension liksom samarbetet mellan miljö- och finanssektorn (miljö- och ekonomigruppen) utgör också viktiga frågor som kommer att bevakas eller behandlas under verksamhetsåret.
- Uppföljning av projektet rörande integrering av könsperspektiv i de nordiska budgetarna.

Resultater i 2002

- Under det norska ordförandeskapet under år 2002 fortsatte dialogen mellan de nordiska ekonomi- och finansministrarna om den ekonomisk-politiska situationen i Norden. I den årligen utgivna rapporten "Ekonomiska utsikter i Norden" redogörs för den nordiska konjunkturgruppens bedömning av utvecklingen.
- Mot bakgrund av den ökande integrationen av värdepappersmarknaderna inleddes 1998 ett nordiskt och nordiskt-baltiskt myndighetssamarbete avseende

värdepappersmarknadsfrågor. Arbetet har avkastat en rad värdefulla resultat under 2002.

- Tre centrala och viktiga projekt om (i) den framtida finansieringen av de nordiska välfärdsstaterna, (ii) effektivisering av den offentliga serktorn samt (iii) den nya ekonomin och de nordiska länderna har framgångsrikt slutförts under 2002.
- Ett projekt rörande integrering av ett jämställdhetsperspektiv i de nordiska budgetarna har påbörjats under året.
- Arbetet med ett nordiskt avtal om indrivningssamarbete avrapporterades till de nordiska finansministrarna under 2002 och förhandlingar om ett avtal har inletts.
- Flera frågor relaterade till Nordiska investeringsbanken (NIB) behandlades av finansministrarna. T.ex. beslutades under året att utöka ramen för bankens s.k. miljöinvesteringslån (MIL). Vidare initierades en utredning om bankens kapitalstruktur (projektinvesteringslåneordningen).
- Den tvärsektoriella arbetsgruppen för miljö och ekonomi arbetade med en rad relevanta projekt under året. Bl.a. presenterades rapporten "The Use of Economic Instruments in Nordic Environmental Policy 1999-2001".
- Det nordiska samarbetet kring EU-frågor har blivit alltmer betydelsefullt. En ordning för systematiskt samråd och samarbete om EU-frågor på det ekonomiska och finansiella området har implementerats under 2002.
- Under 2002 har ett arbete med att se över förutsättningarna för ett nordiskt samarbete rörande EU-reglerna för regionalt stöd initierats.
- MR-Finans beslutade att förhålla sig positivt till ett skatteprojekt med 6 stater i det karibiska området som ett led i uppföljningen av OECD:s arbete mot skatteparadis och skadlig skattekonkurrens (Harmful Tax Practices-Project).

Byg- og bolig

MR-BO vedtog – og Nordisk Råd godkendte – i år 2001 et overordnet samarbejdsprogram for bygge- og boligsektoren, som omfatter tidsrummet 2002-2005. Det bygge- og boligpolitiske samarbejde i virksomhedsåret ligger i en naturlig forlængelse af sektorens hidtidige samarbejdsprogram med hovedprioritering af det boligsociale område og en bæredygtig udvikling inden for bygge- og boligsektoren. Det islandske formandskab vil følge op på "integration" som tema, som 2002-formandskabet havde prioriteret. Sektoren vil i virksomhedsåret arbejde med problemstillinger og løsningsforslag i relation til samfundets svageste grupper,

herunder svage ældre, mennesker med handicap, udstødte og hjemløse samt flygtninge, indvandrere/etniske minoriteter. I bygge og boligsektorens samarbejdsprogram for 2002-2005 anføres, at sektorens aktiviteter skal gennemføres under hensyntagen til køns- og ligestillingsaspektet, og i forlængelse heraf grundlæggende værdier som respekt , ligeværd, forståelse, livskvalitet og identitet. I løbet af året vil sektoren tilstræbe at dens aktiviteter lever op til disse målsætninger.

I overensstemmelse med målsætningerne i samarbejdsprogrammet, vil der blive lagt vægt på byudvikling og bypolitik. Samarbejdet har til formål at udveksle erfaringer og at iværksætte initiativer vedrørende en samordnet politik, der skal sikre sammenhængen mellem de forskellige interesser i byerne og lægge rammerne for en bæredygtig udvikling – økonomisk, erhvervsmæssigt, socialt og miljømæssigt.

Man vil over for nærområderne så vidt muligt formidle information og erfaringer fra den nordiske bygge- og boligsektor.

Bygge- og boligsektorens nærområdeaktiviteter

Oppgis i prosent av sektorbudsjettet (uten desimaler)

Budgetudviklingen: Byg- og bolig				
tDKK	2004	2003	2002	Ændring 03-04
	03-priser	03-priser	02-priser	Pct.
Budget	873.000	873.000	768.000	0,0 %

4-5310-1 Pojektmidler – Byg og Bolig					
Valuta	Budsjett 04	Budsjett 03	Budsjett 02	Disp02/Bud.02	Bud.disp.av
Dkk	873.000	873.000	768.000	100 %	MR/EK-Bygg

Formål

Samarbejdet har til formål at udveksle erfaringer og udvikle fællesnordiske metoder og løsningsmuligheder, som det ville være irrationelt at lade hvert enkelt land gøre hver for sig, med særlig fokus på det boligsociale område, en bæredygtig udvikling i byggeri og bolig og – som noget nyt – byudvikling og bypolitik.

Prioriteringer i 2004

Hovedindsatsen vil blive lagt på:

- det boligsociale område
- en bæredygtig udvikling i byggeri og bolig for at modvirke udstødelse af svage samfundsgrupper
- byudvikling og boligpolitik med hovedvægt på projekter på det boligsociale område.

Der blive gennemført aktiviteter omkring følgende problemstillinger: Almennyttige og sociale boligers fremtid, tilvækst i storbyer og affolkning fra yderkantsdistrikter, imødegåelse af segregation i boligområder, statistik på bygge og boligområdet, holdbar udvikling af boligsektoren i Norden. Der planlægges en række seminarer herunder et om sammenhængen mellem bypolitik og boligpolitik, med fokus på, hvilke foranstaltninger der kræves gennemført for at sikre en bæredygtig bypolitik som er forenelig med en bæredygtig boligpolitik.

Resultater i 2002

I løbet af året blev der holdt ét boligministermøde og fire embedsmandskomitemøder og et antal fagseminarer og konferencer. På møderne drøftedes; integration af vanskeligt stillede samfundsgrupper i boligområderne, generel bypolitik, problemer omkring almennyttige boliger som står tomme, boligmangel, boligløse, virkemidler til fremme af tilgængelighed i eksisterende bygninger og anlæg i Norden samt andre aktuelle boligpolitiske emner. På et seminar med de baltiske lande, april 2002 i Tallinn, drøftede man de baltiske landes problemer omkring brugerejede boliger, vedligeholdelse af boligmassen samt en bred drøftelse af behov og muligheder for et udbygget samarbejde mellem de nordiske og baltiske lande. Seminaret bekræftede den gensidige interesse for et fortsat og udbygget samarbejde inden for bygge- og boligområdet mellem de baltiske og de nordiske lande.

En række rapporter og udredninger blev færdige i 2002, bl.a. "Nordens bostadskonsumenter och det uthålliga boendet", "Bostadslöshet som problem och politik". Konferencer og seminarer: "Goda bostäder for alla grupper – kommunernas arbete med svaga hushhåll" , "Nordisk konference om boligløshed".

Konsument

Sektorns verksamhet styrs av "Handlingsplan for det nordiske forbrugersamarbejde til år 2004". Den nordiska konsumentpolitikens överordnade mål är att förbättra konsumenternas rättsliga och ekonomiska ställning, att främja konsumentinformation och konsumentutbildning, att säkra konsumenternas möjlighet att organisera sig samt att tillvarata konsumenternas möjlighet till hälsa och säkerhet inom en ekonomisk ram som bygger på en bärkraftig utveckling.

För att nå de överordnade målen skall sektorn delta i och att påverka den europeiska utvecklingen på konsumentområdet, man skall utveckla gynnsamma villkor för konsumentforskningen i Norden och internationellt och man skall inarbeta miljöaspekter i konsumentpolitiken. Vidare skall politikområdet utvecklas till ett instrument i välfärdssamhället och till en integrerad del av samhällsekonomin. Slutligen skall den demokratiska utvecklingen i närområdena stödjas genom att sektorn bidrar till att grundläggande konsumenträttigheter säkerställs.

Under ÄK-konsument finns styrgrupper för ekonomi och information, juridiska frågor respektive produktfrågor. Konsumentfrågor behandlas även i flera tvärsektoriella grupper, bl.a. tillsammans med livsmedels-, närings- och miljösektorerna. Det tvärsektoriella arbetet ses som ett viktigt komplement till konsumentsektorns eget arbete eftersom flera konsumentfrågor har en sektorsövergripande karaktär. Knuten till sektorn finns också Nordiska konsumentutskottet (NKU), som är ett rådgivande organ bestående av konsumentorganisationer, forskare och myndigheter, en forskningskoordinator och Nordiska miljömärkningsnämnden som ansvarar för miljömärkningssystemet Svanen.

Under 2004 slutförs arbetet med en ny framtida konsumentpolitisk handlingsplan i dialog med bl.a. Nordiska rådets Medborgar- och konsumentutskott och nordiska folkrörelser. Den nya handlingsplanen skall börja gälla 2005 och kommer att innehålla konkreta prioriteringar. Dialogen med Nordiska rådet förutses fortsätta.

Samtliga nordiska länder deltar i den europeiska inre marknaden. Därför bevakas utvecklingen inom EG-rätten med avseende på konsumentskydd i samarbete mellan de nordiska länderna. Dialog sker också vad gäller genomförandet och tillämpningen av större ingripande gemenskapsdirektiv och under 2003 genomfördes arbetsseminarier om bl.a. leksaksdirektivet, konsumentkreditdirektivet, ramdirektivet om god sed, direktivet om flygpassagerares rättigheter samt direktivet om EU:s princip om ömsesidigt erkännande. Andra ad hoc-baserade initiativ genomförs med kort varsel för att möta de krav som arbetet i EU ställer. Under 2003 använde sektorn på försök videokonferenser i samarbetet som komplement vid snabba initiativ.

Sektorn fortsätter att lägga vikt vid konsumentaspekter på hållbar utveckling. Den s.k. NMRIPP-gruppen och Miljömärkningsordningen Svanen är goda exempel. Under förutsättning att beslut om en ny organisation och beslutsordning fattats under 2003, träder dessa i kraft under 2004. Tvärsektoriellt samarbete kring säkra livsmedel genomförs i anslutning till den nya tvärsektoriella handlingsplanen. Frågor som rör elektronisk handel är fortsatt viktiga. Den strategi om e-handel som konsument- och. näringsministrarna beställde 2002 presenteras vid årsskiftet 2003 / 2004 och under 2004 påbörjas arbetet med att implementera strategin. Strategin syftar till att öka både konsumenternas och näringslivets förtroende för e-handel.

Arbetet med att avlägsna gränshinder kommer att fortsätta under 2004. Under 2003 genomför sektorn en kartläggning av olika typer av gränshinder som konsumenter stöter på i Norden. Arbetet fokuseras på köprättsliga frågor. Ett projekt om användande av personnummer (CPR-nummer) följs upp.

Under 2004 tas initiativ avseende kommersiell press mot barn och unga. Vidare arbetas det med ett flerårigt, mycket omfattande projekt för att stärka de ungas förmåga att agera och förhålla sig till problem som konsumenter i allmänhet ställs inför, bl.a. med hjälp av ett Internetverktyg; syftet är även att stimulera lärare att integrera konsumentfrågor i undervisningen. Satsningen bygger på den tvärsektoriella handlingsplanen för barn- och ungdomspolitiskt samarbete (åtgärd 45). Under året fortsätter ett tvärsektoriellt kunskapsprojekt riktat mot barn och unga om olika frågor kring livsmedel. Projektet är knutet till NMR:s strategi för en bärkraftig utveckling. Kontakterna med bl.a. NUK – Nordiska ungdomskommittén fortsätter.

Konsumentforskningen bidrar med politiska impulser i framkant av utvecklingen. Senare års förbättrade strategi, organisation och finansiering får nu genomslag. En databas med nordiska forskare får under 2004 ökad betydelse. Under året vidareutvecklas dialogen med frivilligrörelserna, särskilt inom ramen för NKU – Nordiska konsumentutskottet. 2003 års Nordiska folkrörelsedag följs upp.

Mot bakgrund av NMR:s närområdesstrategi har sektorns närområdesgrupp utarbetat ett bakgrundsdokument med möjliga ämnen för diskussioner på ämbetsmanna- och ministernivå. Bakgrundsdokumentet diskuterades vid konsumentministrarnas möte 2002 och antogs slutligt av ämbetsmannakommittén i februari 2003. I maj 2003 hålls ett första nordiskt-baltiskt ämbetsmannakommittémöte. Ambitionen är att utveckla befintligt samarbete och att finna nya former för samarbete när de baltiska länderna blir EU-medlemmar. På några års sikt avser sektorn att vidareutveckla det redan befintliga samarbetet med frivilligorganisationer och myndigheter i nordvästra Ryssland. I linje med den övergripande målsättningen att bidra till en stabil och säker utveckling, att stärka demokratin och utvecklingen av en fungerande marknadsekonomi, är samarbetet på konsumentområdet angeläget. Konsumentpolitiken är ett viktigt instrument i utvecklingen av en marknadsekonomi. Konsumentsektorn önskar främst att bistå och sprida kunskap om nordiska erfarenheter.

Under 2004 vidareutvecklas samarbetet kring konsumentfrågor i Västnorden som startade under 2003 med utredning av former för konsumentpolitik och -organisering i små ö-samhällen, samt översyn av behovet av konsumentskyddande lagstiftning.

Under 2004 arbetas med etisk konsumtion av olika slag. Sektorn skall under året eftersträva att beakta köns- och jämställdhetsperspektiv vid utarbetandet av strategiska och taktiska dokument, inklusive mandat för arbetsgrupper etc., samt vid beviljande av medel till projekt och annan verksamhet.

Budgetutvecklingen: Konsument				
tDKK	2004	2003	2002	Ändring 03-04
	03-priser	03-priser	02-priser	Pct.
Budget	8.415.000	8.915.000	8.462.000	-5,6%

Sektorns budgetposter

4-6710-1 Projektmedel – Konsument					
Valuta	Budget 04	Budget 03	Budget 02	Disp02/Bud.02	Bud.disp.av
Dkk	6.239.000	6.739.000	6.240.000	75 %	MR/ÄK-Konsum

Syfte

Det överordnade målet är att förbättra konsumenternas rättsliga och ekonomiska ställning, att främja konsumentinformation och konsumentutbildning, att säkra konsumenternas möjlighet att organisera sig samt att tillvarata konsumenternas möjlighet till hälsa och säkerhet inom en ekonomisk ram som bygger på en bärkraftig utveckling.

Prioriteringar 2004

Sektorns handlingsprogram innehåller prioriteringar, både för den egna sektorn och i form av tvärsektoriell verksamhet. Bland den planerade verksamheten kan följande nämnas:

- Ny konsumentpolitisk strategi gäller från 2005; process och antagande under 2004.
- Uppföljning av utvärdering och seminarium om förnyelse av sektorn.
- Implementering av den nordiska e-handelsstrategin som presenteras vid årsskiftet 2003 / 2004.
- Arbete mot gränshinder; rättigheter vid gränsöverskridande handel.
- Fortsatt fokusering på och utveckling av konsumentinformation, -rättigheter – ekonomi och – undervisning.

- Strategiutveckling av konsumentinflytandet i standardiseringsarbetet; samarbete med Nordtest.
- Märkningsordningar, bl.a. etisk märkning och miljömärkningen Svanen.
- Konsumentforskning med preferenser, beteendemönster, konsumtionsmönster m.m.
- Främja nordiskt konsumentinflytande på EG-rättens utformning.
- Konsumentsamarbete i Västnorden.
- Närområdesamarbete och politiskt partnerskap.
- Säkra livsmedel; tvärsektoriellt samarbete.
- Dialog med frivilligorganisationer.
- Barn och unga; projekt kring livsmedelsäkerhet m.m.; initiativ kring kommersiell press.

Resultat 2002

Bland de omfattande resultaten under 2002 kan följande nämnas:

- Antagande av strategi för konsumentinflytande i standardiseringsarbetet; koncensus om samarbete med Nordtest.
- Beslut om att utarbeta en nordisk e-handelsstrategi för både konsumenter och näringsliv.
- Gemensam nordisk databas för konsumentforskare.
- Ministeröverläggningar om Europeiska kommissionens grönbok om konsumentskydd.
- Samarbete i EU-frågor, bl.a. kring förslaget om ett nytt konsumentkreditdirektiv, direktivet om flygpassagerares rättigheter, tvistlösning utanför domstol, ett nytt kemikalieregelverk, konsumentkraven på genomförandet av EG-direktivet om distansförsäljning av finansiella tjänster till konsumenter samt analys av fördelarna och nackdelarna av en harmonisering av marknadsrätten i EU, vilken haft stor betydelse i arbetet med grönboken om konsumentskydd.
- Samarbete mellan nordiska laboratorier kring metodutveckling. Resultaten används för att vidareutveckla EG-direktiv om t.ex. energimärkning.
- Sektorns närområdesgrupp påbörjade arbetet med en närområdestrategi.
- Generell påverkan av konsumtions- och produktionsmönster i en miljövänlig riktning, bl.a. genom samverkan med miljö- och näringssektorerna.
- Omfattande insatser i tvärsektoriellt arbete.
- I enlighet med ministrarnas uppdrag satt fokus på Internet i ett framtidsperspektiv, både som informationsverktyg och vad gäller konvergens (sammansmältning av media).
- Väckte debatt om systemet med grupptalan i de nordiska länderna.
- Gemensam nordisk kontroll av leksakers säkerhet.

På konsumentministrarnas uppdrag bidragit till att säkra ett effektivt europeiskt nätverk för gränsöverskridande tvistlösning.

4-6720-4 Nordiska Miljömärkningsnämnden					
Valuta	Budget 04	Budget 03	Budget 02	Disp02/Bud.02	Bud.disp.av
Dkk	2.176.000	2.176.000	2.222.000	100 %	Nämnden

Syfte

Den nordiska miljömärkningen är en frivillig, positiv märkning av varor och tjänster som genom marknadskrafterna skall bidra till att konsumtionen belastar miljön mindre. Miljömärkningens uppgift är att vägleda konsumenter och inköpare i deras önskan att göra miljövänliga inköp samt att stimulera till en utveckling av varor och tjänster som belastar miljön mindre än vad andra, i övrigt likvärdiga, produkter gör. NMR:s andel av Svanens budget används till sekretariat och till en förstärkning av den nordiska profilen externt och i det interna arbetet. Svanen är till stor del självfinansierad via licensavgifter.

Prioriteringar 2004

Med förbehåll för ändringar prioriteras följande:

- Organisationens nordiska profil stärks genom att flera gemensamma funktioner samlas vid ett av sekretariaten.
- Det nya konceptet för miljömärkning av s.k. miljöprodukter vidareutvecklas.
- Inriktningen för verksamheten på längre sikt diskuteras brett vid revidering av Svanens strategi för perioden 2005–2007.
- Konsumenternas uppfattning av Svanen mäts samnordiskt för fjärde gången.
- Den nordiska profilen stärks med produktion av gemensamt informationsmaterial.

Resultat 2002

- Svanen fick fyra nya produktgrupper som ökade antalet till totalt 54 kriterier. Vid årsskiftet finns totalt 839 licenser fördelade på ca. 40 produktgrupper (den s.k. EU-blomman har ca. 150 licenser fördelade på 19 produktgrupper).
- Sekretariaten antog en gemensam kommunikationsplattform.
- Nya sätt att utveckla kriterier utprövades med en avsevärt snabbare process än tidigare.
- En utvärdering av reformen med införing av nordisk projektledning respektive av personalens nöjdhet genomfördes som underlag för vidare organisationsutveckling.
- En regelbunden (1998, 2000 och 2003) opinionsmätning visade en positiv utveckling av konsumenternas kännedom om Svanen i Danmark och Island samt stabilt höga andelar av befolkningens kännedom i Finland, Norge och Sverige. Mellan 60 – 90 % av nordborna känner till märkningen.
- En intranet-lösning för elektronisk informationsutväxling mellan alla anställda och nämndernas / styrelsernas medlemmar etablerades.

Lovgivning på justits-sektorens område

Budgetudviklingen: Lovgivning på justitssektorens område				
tDKK	2004	2003	2002	Ændring 03-04
	03-priser	03-priser	02-priser	Pct.
Budget	1.497	1.247	1.020	20,0

Ett samarbetsprogram för det nordiska lagstiftningssamarbetet gäller under perioden 2002-2005. Detta program – och en årlig handlingsplan – som antas av justitieministrarna, utgör grunden för samarbetet inom sektorn kring bl.a. utarbetandet av ny lagstiftning samt utbyte av information och erfarenheter rörande befintlig lagstiftning.

Samarbetsprogrammet och den årliga handlingsplanen stödjer en fokusering på nordiskt samarbete i lagstiftningsprocessen och främjar nya initiativ med ett gemensamt nordiskt intresse. Handlingsplanen innehåller riktlinjer för fördelningen av sektorns projektmedel. Utifrån riktlinjerna ges ekonomiskt stöd för genomförande av konferenser, seminarier, forskning eller studier i syfte att belysa en politisk eller juridisk fråga som är aktuell inom sektorn.

Inom det traditionella nordiska lagstiftningssamarbetet intar privaträtten en central roll. Bl.a. kommer sektorn att följa upp de förslag som en arbetsgrupp lagt fram i fråga om familje- och arvsrätt. Händelserna den 11 september 2001 har riktat stor uppmärksamhet på internationellt samarbete i olika fora. Sektorn avser fortsatt att i ett brett perspektiv följa upp erfarenheterna kring det internationella samarbetet med anledning av dessa händelser. Frågor relaterade till kriminalitet med rasistiska eller nazistiska förtecken, yttrandefrihetens rättsliga ställning, lagstiftningspolitik, den nordiska utlämningsordningen (utlämning för brott) respektive handel med människor, särskilt kvinnor och barn väntas utgöra viktiga delar av arbetet inom sektorn under 2004.

Det isländska ordförandeskapet kan komma att ta initiativ vad gäller: 1) straffrättens utveckling och straffrättsligt samarbete i ett europeiskt perspektiv, samt 2) "Access to justice" – möjligheten till domstolsprövning.

Samarbetet kring EU/EES-frågor är en viktig del av det nordiska lagstiftningssamarbetet eftersom en stadigt ökande andel av lagstiftningsarbetet numera föranleds av EG/EES-regler; hit hör bl.a. samarbetet i rättsliga och inrikes frågor. Särskilt prioriterade områden är samarbete och gemensam nordisk analys av EU/EES-förslag samt EG/EES-rättsakter i ett så tidigt skede av EU-processen som möjligt. Denna inriktning på samarbetet kommer att fortsätta och intensifieras, inte minst mot bakgrund av den kommande regeringskonferensen i EU. Särskild uppmärksamhet kommer att ägnas åt EU:s framtidsfrågor och den inverkan dessa frågors lösning kan få på de nordiska lagstiftarnas verksamhet. Även arbetet i andra internationella sammanhang, t.ex. inom Europarådet och FN har inflytande på lagstiftningsarbetet. I det internationella samarbetet inom justitiesektorn strävar man efter att säkerställa nordisk kontakt, diskussioner och vid behov samordning i förberedelsefasen, detta såväl på politisk som tjänstemannanivå.

Med utgångspunkt i mötet mellan de nordiska och baltiska justitieministrarna som ägde rum i september 2003 kommer samarbetet med närområdenas rättsväsenden att fortsätta. Prioriterade frågor väntas bl.a. bli de baltiska staternas integrering i EU-samarbete, åtgärder mot gränsöverskridande organiserad brottslighet respektive kriminalteknik. En fortsatt viktig fråga blir samarbete kring åtgärder riktade mot handel med människor, särskilt kvinnor och barn, som behandlades vid ett Nordiskt-baltiskt justitie- och jämställdhetsministermöte i april 2003. Det bör noteras att bi- och multilaterala samarbeten mellan de nordiska och baltiska länderna har utvecklats vid sidan av sektorns verksamhet.

Sektorns budgetposter

4-7110-1 Projektmidler – Lovgivning på justitssektorens område					
Valuta	Budsjett 04	Budsjett 03	Budsjett 02	Disp02/Bud.02	Bud.disp.av
Dkk	1.497	1.247	1.020	100 %	MR/EK-Lov

Formål

Att med utgångspunkt i den årliga handlingsplanen säkra genomförandet av de prioriteringar som antagits av justitieministrarna. Samarbetet rör förberedelser inför lagstiftning, initiativ avseende förebyggande och bekämpande av brottslighet, samarbete med de rättsvårdande myndigheterna i de baltiska länderna samt gemensamt nordiskt samarbete rörande EG/EES-rätt.

Prioriteringar 2004

- Förebyggande och bekämpande inom Norden av kriminalitet, framför allt organiserad brottslighet, handel med människor, terrorism, vittnesskydd samt IT-brottslighet.
- Civilrättsligt samarbete, särskilt inom familje- och arvsrätten.
- Rättsliga aspekter av demokrati och mänskliga rättigheter, såsom förhållandet mellan yttrandefrihet och förtal.
- Lagstiftningspolitik.
- Frågor relaterade till rättssamhällets kamp mot terrorism.
- Fortsatt samarbete vid utarbetandet och genomförandet av EG/EES-rättsakter.
- Samarbete kring frågor med relevans för sektorn som kan aktualiseras inom ramen för den kommande regeringskonferensen i EU.
- Uppföljning av nordisk-baltiska ministermöten 2003 med ett konkretiserat samarbete, såväl vad gäller former som inriktning inom redan fastslagna områden.
- Utökad samverkan med Nordiska rådet och andra internationella organisationer vad gäller seminarier och andra initiativ.
- Alternativ till straff som reaktion på lagöverträdelser, bl.a. på den offentliga rättens område.

Resultat 2002

- Fortsatt gott informations- och erfarenhetsutbyte mellan länderna på alla nivåer.
- Samverkan med jämställdhetsministrarna i en nordisk-baltisk kampanj mot handel med människor, särskilt kvinnor och barn.
- Samarbetet med de baltiska länderna har fortsatt under året inom ramen för den nordiskt-baltiska kontaktgruppen.
- Löpande samarbete i arbetet med rättsakter inom EU/EES.
- Inrättandet av en gemensam arbetsgrupp med huvudsaklig uppgift att se närmare på frågan hur rättssäkerheten och respekten för mänskliga rättigheter bäst kan tillgodoses i kampen mot terrorism.
- Uppdragit åt den informella arbetsgruppen för familjerätt – familjerättsexpertgruppen – att utvärdera de förslag som lämnas i den jämförande studien över de nordiska ländernas äktenskapsrätt och arvsrätt.
- Publicering av rapporterna: TemaNord 2002:538 Äktenskapsrätten och successionsrätten i de fem nordiska länderna TemaNord 2002:559 Avio-oikeus ja jäämistöoikeus viidessä Pohjoismaassa ANP 2002:706 Skæringsfeltet mellem kollektive overenskomster og konkurrenceretten ANP 2002:761 Baggrunden for EU-Chartret og EF-Domstolens praksis om grundlæggende rettigheder

Sekretariat og andre fellesaktiviteter

Budgetudviklingen: Øvrig virksomhed				
tDKK	2004	2003	2002	Ændring 03-04
Budget	110.689	106.288	104.931	4,1 %

Budgetposter

5-0180-3 Ministerrådets sekretariat					
Valuta	Budsjett 04	Budsjett 03	Budsjett 02	Disp02/Bud.02	Bud.disp.av
Dkk	63.144.000	61.544.000	62.257.000	100 %	Generalsekr.

Formål

Nordisk Ministerråds sekretariat er et politisk sekretariat for multilateralt samarbeid i Norden og dets nærområder, og vil gjennom høy kompetanse og effektivitet være en ettertraktet samarbeidspartner. NMRS bidrar på oppdrag fra de nordiske lands regjeringer, de selvstyrte områdenes landstyrer og på eget initiativ til å videreføre, forsterke og utvikle det nordiske samarbeidet, samt fremme felles nordiske interesser i en verden under stadig forandring

Prioriteringer i 2004

Øgningen i budgettet skyldes udelukkende teknisk overførsel af to stillinger fra henholdsvis Hallo Norden og Holdbart Norden til sekretariatet.
Sekretariatet skal vektlegge tverrsektorielle arbeidsmedtoder og nettverksorganisering innen og utenfor det nordiske samarbeidets rammer, samt fungere som en koordinator innenfor nettverkene. Dette bygger på at nordisk nytte utvikles ved :

- Identifisering og forberedelser av tema med felles nordisk betydning for politisk behandling i ministerråd og embetsmannskomitèer i et nært samarbeid med de ansvarlige nasjonale myndigheter.
- Gjennom utredninger, seminarer og konferanser for å gi medlemslandene opplysninger om relevante nordiske tema.
- Implementere politiske vedtak, og bidra til at evalueringer og resultater blir rapportert til de politiske beslutningsorganene.
- Sikre kvalitet, kontinuitet og fremdrift i utførelsen av sekretariatets arbeidsoppgaver.

- Gi kunnskap og bidra til økt interesse for det nordiske samarbeidet både i og utenfor Norden gjennom effektiv og målrettet informasjonsformidling. I denne sammenhengen er det viktig å informere for å tydeliggjøre resultatene og konsekvensene av det nordiske samarbeidet spesielt overfor den enkelte nordbo, samt å synliggjøre hvordan de nordiske erfaringene kan være bidrag til samfunnsutviklingen i verden utenfor Norden.
- Ministerrådets ressurser utnyttes best ved å fokusere på politiske mål og prioriteringer, på brukere i bred forstand, og på synergieffekter ved samarbeid med Nordisk Råd samt nasjonale, nordiske og internasjonale organisasjoner.

Sekretariatet skal oppfattes som en profesjonell, attraktiv arbeidsplass, med et arbeidsmiljø preget av medarbeidere som tar ansvar, viser engasjement og integritet, har vilje og evne til nytenkning og samarbeid. Utvikling av kompetanse, fysisk og psykososialt arbeidsmiljø skal inngå som en integrert del av sekretariatets virksomhet.

Resultater i 2002

En visjon for eManagement indenfor sekretariatet blev utviklet. Visjonen omfatter målsætning om at alle arbejdsgange og al udveksling af data og dokumenter, internt og i forhold til eksterne samarbejdpartnere skal være fuldt digital baserede. Samtidig skal mulighederne for at udvikle relevante og brugervenlige eServices udnyttes optimalt. Der blev også udarbejdet et handlingsplan for projektet, der indebærer at det afsluttes i løbet af tre år. Politik samt plan for ligestilling inden for sekretariatet, blev udarbejdet og godkendt.
Sekretariatet arbejdede ifølge en ny budsjettprosess for Nordisk Ministerråd som innebærer at alle embetsmannskomitèer/ministerråd er direkte involvert i budsjettprosessen. Den nye budsjettprosessen ble vedtatt av samarbeidsministrene i februar 2002 og blev gjennomført første gang for budsjettåret 2003.

5-0410-4 Foreningene Nordens Forbund					
Valuta	Budsjett 04	Budsjett 03	Budsjett 02	Disp02/Bud.02	Bud.disp.av
Dkk	2.943.000	2.943.000	2.880.000	100 %	Generalsekr.

Formål

Bevillingen til Foreningen Nordens Forbund er et alment virksomheds bidrag, men dækker også omkostninger ved visse faste aktiviteter i FNFs regi.
En del af bevillingen, DKK 1.833.000, reserveres til driften af de regionale informationskontorer i de nordiske lande, informationspunktet i Syd-Slesvig og nordisk informationsvirksomhed i Danmark (Foreningen Nordens tidsskrift). Udbetalingen af bevillingen sker direkte til informationskontorerne, infopunktet og de ansvarlige for tidsskriftet i Danmark.

Prioriteringer i 2004

Forbundet vil lægge særlig vægt på aktiviteter, som kan øge kundskaberne om og interessen for Norden blandt befolkningen, herunder særligt børn og unge, men også indvandrere i de nordiske lande, og tilbyde disse muligheder for oplevelser og udvekslinger for at knytte kontakter, bl.a. gennem venskabssamarbejdet. En vigtig opgave er at videreføre "Skumringstimen" og "Nordisk Gæstebud", som nordiske mødespladser lokalt. Forbundet medvirker i opfølgningen af udredningen om "Nordboers Rettigheder", tager initiativer for at styrke samarbejdet mellem organisationer, bedrifter og myndigheder i Norden.
Der foretages en ny evaluering af de regionale informationskontorer.

Resultater i 2002 Man fortsætter det intensiverede samarbejde, hvor de regionale informationskontorer fungerer som informatører for kulturfonden i lokalsamfundene udenfor hovedstæderne i Norden. De bistår endvidere generelt med hjælp til ansøgere for alle støtteordninger under Ministerrådet og har en tæt kontakt til frivilligsektoren. Endelig fungerer de i et vist omfang som konsultation for nye nordiske projekter og tiltag, som kan have betydning i lokalsamfundene.
Der er redegjort for de enkelte projekter, som FNF administrerer, i forbindelse med årlig rapportering for de sektorer projekterne tilhører.

5-0425-4 Bidrag för Västnorden					
Valuta	Budsjett 04	Budsjett 03	Budsjett 02	Disp02/Bud.02	Bud.disp.av
Dkk	2.670.000	2.670.000	2.613.000	100 %	Generalsekr.

Formål Bidraget används primært till resestöd för att underlätta för västnordiska tjänstemän att delta i det nordiska samarbetet. Bidraget utgår till Färöarna, Grönland och Island efter en fördelning från 1992.

Prioriteringer i 2004 Fördelningen för år 2004 blir 43 % till Island, 35 % till Grönland och 22 % till Färöarna, vilket är samma fördelning som för tidigare år.

Resultater i 2002 Närmare 500 resor företogs med bidrag av dessa medel.

5-0430-1 Nordiskt statistiskt samarbete					
Valuta	Budsjett 04	Budsjett 03	Budsjett 02	Disp02/Bud.02	Bud.disp.av
Dkk	1.751.000	1.721.000	1.654.000	100 %	Generalsekr.

Formål Det nordiske samarbejde på statistikområdet varetages helt og holdent af de nordiske statistikbureauer. Nordisk Ministerråd finansierer udarbejdelsen af Nordisk statistisk årsbok og miniårbøgerne Norden i tal, som udgives på tre sprog, nemlig engelsk, svensk og finsk. Nordisk Ministerråd kommer også med forslag og ønsker til hvordan produkterne skal udvikles fremover. I 2001 blev der indgået en femårig aftale med Danmarks Statistik om produktion af Nordisk statistisk årsbok og miniårbøgerne og den nordiske database hvor tallene trækkes fra for årene 2002-2006. Danmarks Statistik har til opgave at koordinere indsamlingen af data fra de nordiske statistikbureauer til databasen og redigere årbogen og miniårbøgerne.

Prioriteringer i 2004 At fortsætte udviklingsarbejdet med årbogen sådan at indholdet tilpasses samfundsdebatten og at der inddrages nye statistikker i den udstrækning, det er fagligt muligt. Bogen skal fortsat udvikles til at være mere brugervenlig og bogens omfang skal holdes på det nuværende niveau.

Resultater i 2002 I år 2002-udgaven af bogen blev der satset på at konsolidere den store omlægning af bogen, der var sket i 2001 og der blev specielt fokuseret på at øge brugervenligheden. Dette blev blandt andet gjort ved at udnytte, at bogen for første gang blev trykt i fire farver til at forbedre læsbarheden af tabeller og figurer. Brugervejledningen i bogen blev udvidet for at henlede brugernes opmærksomhed på de muligheder, der er i den database, der ligger på den cd-rom, der følger med bogen. Derudover blev der blev skabt en bedre sammenhæng mellem tabeller og figurer i bogen og de mere detaljerede data i databasen på cd-rom'en ved at angive mere detaljerede henvisninger under tabeller og figurer i bogen.

5-0435-1 Generalsekretærens disposisjonsreserve					
Valuta	Budsjett 04	Budsjett 03	Budsjett 02	Disp02/Bud.02	Bud.disp.av
Dkk	577.000	577.000	565.000	22 %	Generalsekr.

Formål

Generalsekretærens dispositionsreserve er afsat til rådighed for Generalsekretæren med henblik på at imødekomme eksterne ansøgninger om f.eks projekter, seminarer etc. Reserven skal give sekretariatet fleksibilitet i relation til indledende projekter og undersøgelser samt mulighed for at dække uforudsete udgifter i forbindelse med afslutningen af projekter etc. Det er derimod ikke meningen, at Generalsekretærens reserve skal benyttes til tillægsbevillinger til institutioner, embedsmandskomiteer eller sekretariatet til formål, som er prøvet i den ordinære budgetbehandling.

Prioriteringer i 2004

I første række prioriteres projekter, som ikke naturligt kan henføres til en særskilt sektor.

Fra og med år 2000 har bl.a. Nordisk Administrativt Forbund, herunder Nordisk Administrativt Tidsskrift (NAF/NAT) kunnet søge midler fra denne reserve. Det forudsættes i denne forbindelse, at forbundet arbejder videre med en konkret udmøntning af, hvorledes forbundet kan dokumentere resultater og tilgodese kravet om at bidrage til nordisk nytte bl.a. gennem større, bredere medlemskreds og bedre fordeling af denne på landene.

I konsekvens af formålet med reserven angives i øvrigt ingen specifikke forhånds-prioriteringer.

Resultater i 2002

Eksempler på projekter/aktiviteter, som er (med-)finansieret i 2002:

- Evaluering af Hallo Norden
- Studiebesøg i Norden/ Åland fra Vojvodina, Serbien
- Nordisk Administrativt Forbund
- Udstillingsvirksomhed i Nordisk Ministerråds Sekretariat

5-0445-1 Ministerrådets strategiske initiativer					
Valuta	Budsjett 04	Budsjett 03	Budsjett 02	Disp02/Bud.02	Bud.disp.av
Dkk	15.000.000	10.325.000	9.700.000	96 %	MR-sam/NSK

Formål

Bidrage til at skabe større overordnet fleksibilitet i det nordiske samarbejde gennem finansiering af nye strategiske politiske initiativer (f.eks. Nordisk Ministerråds deltagelse i "EU – Nordlige Dimension, Handlingsplan 2004-2006"; "Ny Nordisk Dagsorden" – Del: Nya Strategiska Satsningar) og aktiviteter fra formandskabsprogrammerne og andre overgribende indsatser. Der skal specielt lægges vægt på nye initiativer med tværsektorielle dimensioner.

Tildeling af midler forudsætter som udgangspunkt medfinansiering fra berørte fagsektorer. Flerårige aktiviteter skal fortrinsvis kun finansieres, når der også samtidig besluttes om mere permanente finansieringsløsninger. På denne måde skabes ikke uløste fremtidige budgetbindinger og budgetpostens fleksibilitet videreføres.

For anvendelse af midler gælder en samrådsordning med Nordisk Råd. Når der skal vedtages en bevilling fra budgetposten, sendes samarbejdskomitéens beslutningsforslag til Rådets sekretariat til orientering inden MR-SAM/NSK tager sin beslutning.

Prioriteringer i 2004

- Tværsektorielle indsatser til opfølgning af Nordisk Ministerråds indspil til "EU-Nordlige Dimension, Handlingsplan 2004-2006"
- Indsatser til fortsat bekæmpelse af grænsehindringer i Norden, herunder eventuel aktivitet vedrørende servicetjenesten "Hallo Norden"
- Prioriterede tværsektorielle indsatser til opfølgning af "Ny Nordisk Dagsorden" – Del: Nya Strategiska Satsningar
- Nye initiativer og projekter fra formandskabsprogrammerne samt hovedprioriteringer i det islandske formandskabsprogram for 2004.
- Nordisk råds rekommandationer.
- Strategiske aktiviteter fra sektorovergribende handlingsplaner
- Nordisk samarbejde om konfliktforebyggende tiltag og civil krisehåndtering
- Overvejelse af samarbejdsprojekter med Nordens vestlige nabolandes kystområder indenfor fælles nordiske prioriteringer.

Midlerne er i første række beregnet på aktiviteter og projekter initieret af Nordisk Ministerråd.

Resultater i 2002

I 2002 blev der bevilget midler til en lang række projekter inden for følgende temaer:

- Børn og unge, herunder frivilligsektor
- Øget madvaresikkerhed
- Bæredygtig udvikling, Norden og Nærområderne
- Indsatser mod fremmedfjendtlighed, for integration
- Epidemiologisk forskningsprogram
- Opfølgning af "Ny Nordisk Dagsorden" mv.

5-0450-2 Støtte til frivillig-sektorn					
Valuta	Budsjett 04	Budsjett 03	Budsjett 02	Disp02/Bud.02	Bud.disp.av
Dkk	1.199.000	1.199.000	973.000	81 %	Generalsekr.

Formål

- Øge kundskaberne om frivillig-sektorens rolle i de nordiske samfund
- Styrke organisationernes og netværkernes muligheder for nordisk samarbejde
- Styrke frivillig-sektorens muligheder for samarbejde med den officielle del af det nordiske samarbejde, forbedre kontakten, udbyttet og den vidensmæssige vekselvirken mellem Nordisk Ministerråd og frivillig-sektoren
- Styrke samarbejdet mellem Nordisk Ministerråd og frivillig-sektoren i hele Norden for at skabe forudsætninger for at et større antal nye aktører kan tage del i det nordiske samarbejde

Prioriteringer i 2004

- Rejsestøtteordningen, som retter sig til vestnordiske deltagere i nordiske samarbejdsfora. Ordningen administreres af Nordens Hus i Reykjavik, Nordens Hus på Færøerne og Nordens Institut på Grønland.
- Tolkningsstøtteordningen giver støtte til tolkning for frivilligsektor-deltagere fra områder, hvor de nordiske hovedprog ikke er dækkende.

Som en indsats under temaet "projektsamarbejde og dannelse af netværk" blev der i løbet af 2001 iværksat en redegørelse, som forholder sig til relationen mellem de ideelle organisationer i Norden og personer med indvandrerbaggrund samt mere specifikt frivillige invandrerorganisationer. Publikation udgives i 2003. Det meget vel tænkes, at undersøgelsen vil blive fulgt op som en del af projektindsatsen under frivilligsektoren i 2004.

Resultater i 2002

Der blev foretaget en kortfattet evaluering af rejsestøtteordningen og tolkningsstøtteordningen ved udgangen af 2001, efter at ordningerne havde fungeret i 3 år. Resultatet er, at rejsestøtteordningen af brugere og forvaltere af ordningen anses som meget nyttig og er særdeles anvendt, særlig på Island og Færøerne. Tolkningsstøtteordningen har i løbet af 2002 fortsat vist sig populær blandt en bred vifte af frivilligorganisationer i Norden. På den baggrund fortsætter ordningerne uændret i 2004.
Nordens Hus i Reykjavik bevilgede 56 rejsestipendier, Nordens Hus på Færøerne gav 38 rejsestipendier og Nordens Institut på Grønland bevilgede 16 rejsestipendier. I blev uddelt 110 rejsestipendier, hvoraf 60 gik til kvinder og 50 til mænd.
Der blev givet tolkningsstøtte til 9 møder.

5-0460-1 Holdbart Norden					
Valuta	Budsjett 04	Budsjett 03	Budsjett 02	DISP02/BUD.02	Bud.disp.av
Dkk	3.895.000	4.445.000	4.174.000	100 %	MR-SAM/NSK

Formål

Implementere den tværsektorielt forankrede strategi "Bæredygtig udvikling – En ny kurs for Norden". Strategien omfatter såvel langsigtede målsætninger for perioden 2001-2020 som mere kortsigtede målsætninger for perioden 2001-2004. Strategien fokuserer på områder, hvor Norden har fælles interesser og særlig gode forudsætninger for at bidrage til en holdbar udvikling, og hvor det nordiske samarbejde skaber en særlig merværdi.
Tildeling af midler forudsætter medfinansiering fra berørte fagsektorer. Samarbejds-ministrenes kriterier for at søge midler er, at projektet opfylder kravet om nordisk nytte, udgør en direkte opfølgning af strategien, er forankret i den/de ansvarlige sektor/er, samfinansieres af en eller flere sektorer med mindst 50% og udgør merværdi; løftestangsprincippet. Endvidere vil der blive lagt vægt på, at projektet er tværsektorielt, nyt og/eller innovativt og så vidt muligt indeholder og/eller integrerer de tre komponenter af holdbar udvikling (miljø/økonomi/social).

Prioriteringer i 2004

Strategien skal fungere som det overordnede tværsektorielle styringsinstrument for bæredygtig udvikling i Nordisk Ministerråd, og arbejdet med opfølgningen og implementeringen af strategien i de berørte sektorer skal fortsætte i 2004. Endvidere prioriteres information og påvirkning af det internationale samarbejde om bæredygtig udvikling. Et overordnet mål vil være at øge synligheden af den nordiske strategi og at Norden ses som en rollemodel. En sådan indsats kræver øgede informationsmidler som forudsat i informationsplanen
Bæredygtig udvikling er en højt prioriteret strategisk satsning i "Ny nordisk dagsorden-opfølgning af vismandsrapporten". Bæredygtig udvikling vil være et overordnet tværgående tema og ramme for samarbejdet om den Nordlige Dimension og om Vest-Norden. Det islandske formandskab forventes bl.a. at prioritere bæredygtighedsaspekterne ved udnyttelse og beskyttelse af havet og dets ressourcer samt ved kystkulturen. Det prioriteres, at projekterne vedrørende bæredygtig udvikling kan bruges som strategiske spydspidsindsatser.
I 2004 skal arbejdet med at revidere strategien afsluttes, og strategien skal godkendes af Nordisk Råd. Den nordisk forhandlingsgruppe under samarbejdsministrene har ansvaret for arbejdet med, at opfølgningen og afrapportering m.v. forankres nationalt samt at en revideret strategi færdigforhandles. Den sociale og økonomiske dimension skal styrkes, hvilket vil medføre, at efterspørgslen efter midler til samfinansiering øges.

Resultater i 2002

Den tværsektorielle nordiske opfølgningsgruppe, nedsat af MR-SAM, udarbejdede en midtvejsrapport for perioden 2001-04 af strategien samt en informationsplan og et første sæt indikatorer. Midtvejsrapporten og indikatorerne blev godkendt af samarbejdsministrene og drøftet af parlamentarikerne på Sessionen i oktober. Landene og sektorerne i Nordisk Ministerråd er ved at implementere strategien. Nordisk Ministerråd har iværksat handlingsprogrammer og planer, hvori strategiens mål indgår, og igangsat projekter til opfyldelse af mål og indsatser. 18 projektansøgninger om midler fra Holdbart Norden blev imødekommet. Strategien og indikatorerne blev præsenteret som et nordisk bidrag på World Summit on Sustainable Development i Johannesburg i august, og Ministerrådet deltog aktivt i topmødet. Strategien blev præsenteret og udleveret på diverse internationale konferencer, bl.a. på WSSD Prepcom II i New York, Nordsøkonferencen i Bergen, dialogkonference om Lokal Agenda 21 i Helsingfors, konference om The Nordic Partnership –How can Business contribute to Sustainable Development i København, seminar om EU udvidelsen m.v. i Bratislava i Slovakiet, det nordiske statsministermøde i Molde, Norge, EU-ungdomskonference i Helsingør, konference om regionalt samarbejde og good governance i Edinburgh og Europarådets Lisbon Forum 2002 om opfølgning af WSSD i Johannesburg.

5-0461-1 Nordisk Sikkerhetspolitisk Forskningsprogram					
Valuta	Budsjett 04	Budsjett 03	Budsjett 02	Disp02/Bud.02	Bud.disp.av
Dkk	0	1.599.000	1.565.000	100 %	PROGR.STYR

Formål

Avsikten med det femåriga (1999-2003) säkerhetspolitiska forskningsprogrammet är att stimulera en ny forskargenerations kompetensutveckling inom samnordiska ramar. Programmet skall fungera som ett forum och nätverk för nordiska forskare som studerar säkerhetspolitiska frågor.

Prioriteringer i 2004

Programmet erhåller inga nya medel från Nordiska ministerrådet under 2004.
Programmet prioriterar följande forskningsområden:

- Militära styrkors roll och funktion i ljuset av den nya säkerhetsordningen
- Interventionsproblematik (Peace Support Operations)
- Komparativ nordisk säkerhetspolitisk doktrin – nu och i framtiden
- Samarbete, konflikt eller kaos – den framtida ryska säkerhetspolitiken och dess konsekvenser för den nordisk-baltiska regionen
- Komparativ nordisk säkerhetspolitik under det kalla kriget
- Funktionell säkerhet i en globaliserad värld

Resultater i 2002

Programstyrelsen sammanträdde i december 2002 då man gjorde en genomlysning av de sex projektens verksamheter. En plan fastställdes för perioden 2003-2004. En Web-baserad gemensam interaktionslänk kommer att fungera från våren 2003. Flera av grupperna har utlyst stipendier för yngre forskare. Artiklar har publicerats i internationella tidskrifter och, böcker.
Programmet har administrerats av Försvarshögskolan i Stockholm.
Administrative utgifter: 170.358 SEK

5-0462-2 Forskningsprogrammet Västnordiskt Oceanklimat					
Valuta	Budsjett 04	Budsjett 03	Budsjett 02	Disp00/Bud.02	Bud.disp.av
Dkk	2.666.000	2.666.000	2.609.000	100 %	PROGR.STYRE

Formål

Avsikten med programmet (2000-2005) är att med hjälp av observationer och modellering ta fram en kvantitativ beskrivning av områdets tre viktigaste havsströmmar, förändringar i dessa och påföljande inverkan på plant- och djurliv. Ändringar i dessa havsströmmar, dvs den varma Golfströmmen och de kalla Östgrönländska och Östisländska havsströmmarna, påverkar starkt livsvillkoren och fiskeriet i de västnordiska länderna. En modell som belyser de observerade ändringarna skall utvecklas. Programmet skall också bidra till att kompetensen på små västnordiska institut utbyggs och förstärks genom ett formaliserat samarbete.

Prioriteringer i 2004

Fortsatt insamlande och behandling av data. Ett aktivt samarbete omkring det hydrografiska dataprogrammet Micon. Anordnandet av en årlig forskarutbildningskurs.

Resultater i 2002

En forskarutbildningskurs för 14 studerande och en rad lärare arrangerades på Island i augusti. I december avhölls en workshop i Köpenhamn med ca 20 deltagare.
Programmets tre PhD studerande och ena postdoc stipendiat har framgångsrikt fortsatt forskningsaktiviteterna. En ny havsströmsmodell har utarbetats, man kan bl.a. se på hur variationen i ekoklima påverkar vissa marina arter.
Programmet har utarbetat och utgivit en informationsbroschyr som bl.a. utdelades i samband med Nordiska rådets session i Helsingfors.
Programmet har en hemsida med adressen http:://www.norfa.no
Administrative utgifter: 112.000 NOK

5-1010-1 Informationsvirksomhed					
Valuta	Budsjett 04	Budsjett 03	Budsjett 02	Disp02/Bud.02	Bud.disp.av
Dkk	3.753.000	3.753.000	3.672.000	100 %	Generalsekr.

Formål

Informationsafdelingen er en fælles afdeling for Nordisk Ministerråd og Nordisk råd.
Informationsafdelingen skal øge kundskab om og bidrage til øget interesse for det nordiske både i og udenfor Norden gennem effektiv og målrettet formidling. I denne sammenhæng er det vigtigt at informere for at tydeliggøre resultater og konsekvenser af det nordiske samarbejde specielt ovenfor den enkelt nordbo, samt at synliggøre hvordan de nordiske erfaringer kan bidrage til samfundsudviklingen i verden udenfor Norden.
Informationsafdelingens formål er gennem et bredt scenario af informationsaktiviteter, hjemmeside, seminarer og konferenser at synliggøre temaer med fælles nordisk betydning i ministerråd og NMR og præsidiet og NR, i et nært samarbejde med de ansvarlige nationale myndigheder.
Informationsafdelingen arbejder mod følgende målgrupper: nordboere i almindelighed og mere specifikt de nordiske samarbejdsorganer, politikere og journalister.

Prioriteringer i 2004

Større synlighed i pressen af nordiske temaer. Så ofte som muligt skal nyheder/artikler have en særlig fokus på NR præsidiets prioriterede temaer og NMR formandskabsprogrammet. Kontakter med delegationer og parlamenter udvikles

indenfor rammen af et informationsnetværk. Politik i Norden skal udkomme mindst 4 gange og målet er, at PIN er et efterspurgt produkt blandt dem som interesserer sig for nordiske temaer.
Fortsat satsning på udvikling af hjemmesiden, www.norden.org. Brugervenlighed, sprog og aktualitet er de prioriterede områder samt med en større antal anvendere. Øget satsning på markedsføring af de daglige nyheder og Norden i Veckan.

Resultater i 2002

Blandt positive resultater i 2002 er, at antal besøgende på www.norden. org steg fra omkring 65.000 besøgende per måned til over 90.000 besøgende. Webnyhederne trækker stadig flere læsere og ligger blandt de mest besøgte sider på NMR hjemmeside. I året 2002 lavede informationsafdelingen en informationspakke for unge som blev en meget efterspurgt af nordiske skoler. Nordisk råds jubilæumssession i Helsingfors resulterede i mere synlighed i nordiske medier end nogensinde før. I Danmark var der i forbindelse med sessionen i alt 100 medieomtaler, 568 i Finland, 71 i Island, 55 i Norge og 52 i Sverige. Informationsafdelingen producerede informationspjecer både om Nordisk Råd og Nordisk Ministerråd som blev meget godt modtaget og måtte genoptrykkes. Det internationale nyhedsbrev Top of Europe og faktablade fik et ny layout og blev mere efterspurgte end tidligere

5-1020-1 Informationsverksamhet utanför Norden					
Valuta	Budsjett 04	Budsjett 03	Budsjett 02	Disp02/Bud.02	Bud.disp.av
Dkk	961.000	961.000	940.000	92 %	Generalsekr.

Formål

Informationsaktiviteterna utanför Norden skall framhäva ämnesområden där Norden har ett väletablerat samarbete och svara på en efterfrågan. Ministerrådet arrangerar seminarier, workshops, konferenser i tätt samarbete med sektorerena, med nordiska beskickningar i länder där seminarier arrangeras och med mottagarländernas/regioneras egna myndigheter/organisationer. En del av satsningarna görs också i samarbete med Nordiska rådet. Budgetmedlen är ministerrådets nettotillskott till verksamheten.

Prioriteringer i 2004

Ämnesorienterade seminarier där det nordiska samarbetet och de nordiska prioriteringarna kan synliggöras och ge grund för ökad förståelse för det nordiska och skapa nya kontakter i det internationella samarbetet.
Utöver närområdena strävar programmet till att marknadsföra och promovera Norden och de nordiska värdena runt om i världen. Det sker dels via briefings för diplomater stationerade i de nordiska länderna och dels via aktiviteter i olika delar av världen.
Under året betonas ämnen som den nordiska modellen för regionalt samarbete, Nordens plats i Europa, ett hållbart Norden, synliggörande av nordisk spetsforskning, IT som demokratiskt redskap, civil krishantering, och kampen mot narkotika. I programmet strävar man också efter att synliggöra det ordförandeprogram inklusive prioriteringar som gäller får året.

Resultater i 2002

Under år 2002 anordnades seminarier om den Barn- och ungas situation i nordvästra Ryssland, S:t Petersburg, Ryssland, om nordiska erfarenheter av EU i Bratislava, Slovakien, medias roll i kvinnohandel frågan i Tallin, Estland, om Hållbart Norden i anslutning till toppmötet i Johannesburg, Sydafrika och om den Nordiska samarbetsmodellen i Edinburgh, Skottland. Seminarierna lockade 70-150 deltagare och fick också uppmärksamhet i lokal och nationell media.
I anslutning till demokratimötet i Reykjavik inbjöds 11 jornalister från Ryssland,

Estland, Lettland, Litauen och Serbien till en nordisk journalistresa (Danmark-Island). Arrangemanget gav stor publicitet i samtliga länder. Under årets arrangerades diplomatbriefingar i Oslo, Köpenhamn och Helsingfors (3 st).

5-1025-1 Norden i Fokus, NiF					
Valuta	Budsjett 04	Budsjett 03	Budsjett 02	Disp02/Bud.02	Bud.disp.av
Dkk	4.800.000	4.800.000	4.697.000	100 %	Generalsekr.

Formål

Informationskonceptet Norden i Fokus er udformet for at øge tilstedeværelsen og synligheden af det officielle nordiske samarbejde i de nordiske hovedstæder. Konceptet har været et prøveprojekt i perioden 2000-2002. NIF skal informere generelt (informationstjeneste) og det nordiske samarbejde og udtrykke dette gennem kulturaktiviteter og arrangementer (programaktiviteter) som blandt andet giver bidrag til samfunnsdebatten. NIF er etableret i København, Oslo og Stockholm, hvor NIF drives af Foreningen Norden på vegne af NMR. Når det gælder Helsingfors og Reykjavik har etablering fundet sted i 2001 og opgaven varetages dér af eksisterende fællesnordiske institutioner – Nordens Hus på Island og Nordens Institut i Finland (Nifin) – som allerede har lignende opgaver.

Prioriteringer i 2004

Fortsat koordinere og anvende de muligheder NIF repræsenterer indenfor NMRs totale informationsindsatser. Fortsat integrere NIF i netværk, som omfatter de nordiske kulturinstitutioner og informationskontorerne i Baltikum og NV-Rusland.
På baggrund af den i 2002 gennemførte eksterne evaluering, som var positiv over for indsatsen, er det besluttet, at videreføre NIF. Med virkning fra 2004 indgås flerårige "resultatkontrakter" med NIF-afdelingerne – og 2003 bruges til at gennemføre drøftelser med disse afdelinger om indholdet af kontrakterne.

Resultater i 2002

Der er gennemført en ekstern evaluering af indsatsen i NIF.
I opgaven for Norden i Fokus - at sprede kundskab om Norden og nordisk samarbejde - indgår ambitionen at nå nye miljøer. Om virksomheden kan bl.a. nævnes, at NiF i Stockholm har drevet en omfattende programvirksomhed og har afholdt forskellige arrangementer som miljøseminarer, næringslivskonferencer, børneteater og udstillinger. NiF i København har haft fokus på kunst og kulturpræsentation, det multikulturelle samfund i Norden, børn og unge samt Øresundssamarbejde. NiF i Oslo har bl.a. fokuseret på etablering af nordisk netværk med samarbejde med centrale institutioner på kunst- og kulturområdet, programvirksomheden samt arrangementer vedrørende Nordisk Råds 50 års jubilæum.

5-1030-1 Hallå Norden					
Valuta	Budsjett 04	Budsjett 03	Budsjett 02	Disp02/Bud.02	Bud.disp.av
Dkk	3.886.000	3.641.000	3.063.000	99 %	Generalsekr.

Formål

Hallå Norden är en informationstjänst som i de nordiska länderna informerar privatpersoner om nordiska teman. Syftet är framför allt att ge klarhet kring frågor som rör förhållanden i samband med flyttningar över gränserna. Verksamheten är uppbyggd kring servicetelefoner i samtliga nordiska länder och en koordinator på sekretariatet i Köpenhamn.
Ett komplement till servicetelefonerna är den hemsida som finns placerad på www.hallonorden.org och den databas där de enskilda operatörerna kan besvara förfrågningar från nordbor direkt på Internet.
Verksamheten går framför allt ut på att lotsa privatpersoner till rätt instans och få kontakt med rätt tjänsteman för att få sitt problem löst. En annan viktig uppgift är

att analysera de problem som uppstår när en privatperson hamnar mellan två stolar och lyfta fram dessa problem till ansvarig myndighet.
Målet med verksamheten är att minska gränshinder i Norden.

Prioriteringer i 2004

Hallå Norden var under utvärdering under 2002 och resultatet är under behandling av NSK. Inga beslut är fattade ännu angående hur Hallå Norden verksamheten kommer att utvecklas under 2004.
Fokus under 2004 kommer fortsatt vara att nå ut till fler privatpersoner och myndigheter med information om nordiska teman. Det är nödvändigt med en ökad synlighet av tjänsten och ett förbättrat samarbete mellan Hallå Norden och andra informationstjänster i Norden. Ökad fokus på uppföljning av problemfrågor samt en ständigt uppdaterad webbplats är andra prioriteringsområden under 2004. Det finns många planer för verksamheten, som samtliga beror på huruvida tjänsten får utökade projektmedel eller inte.

Resultater i 2002

Hallå Norden har under 2002 kontaktats av 1.814 frågeställare och den nya Internetportalen hade under de sista två månaderna av 2002 11.133 besökare.
Fokus under 2002 var att arbeta med uppföljningen av "Nordbornas rättigheter". Fyra viktiga aktiviteter hamnade under Hallå Nordens ansvarsområde:

- Utveckling av webbinformation om rättigheter vid mobilitet i Norden: Hallå Nordens nordiska portal lanserades av samarbetsminister Svein Ludvigsen under Nordiska rådets jubileumssession i Helsingfors 30 oktober 2002. Sedan lanseringen har portalen nått ut till 27000 användare (25.03.03).
- Länkning från nationella informationswebbsidor till Hallå Norden: Hallå Norden arbetar aktivt med att länka till nationella informationssidor samt att få länkar till Hallå Norden på deras webbplatser.
- Informationsseminarier för offentliga tjänstemän om nordiska avtal och Hallå Norden: Informationsseminarier har arrangerats under 2002 eller kommer att arrangeras under våren 2003 i samtliga nordiska länder. Detta är en viktig verksamhet som bör få fortsätta, då många av de som har kontaktat Hallå Norden har stött på problem pga. bristfälliga kunskaper hos ansvariga myndigheter om hur de nordiska avtalen skall tolkas.
- Evaluering av Hallå Norden verksamheten: Evalueringen utfördes av KPMG, Sverige och en rapport blev färdig den 15 januari 2003.

Uppföljning av problemfrågor:
Hallå Norden har under 2002 rapporterat vidare problemfall via rapporten "Nordbornas rättigheter" och uppföljningen av densamma. Problemfrågor har även förmedlats till ansvariga rådgivare inom berörda områden för att därefter behandlas av ansvariga Ämbetsmannakommittéer.

Följande åtgärder har påbörjats som en direkt följd av de problem privatpersoner upplever i Norden:

- Nordiska konventionen om socialt bistånd och sociala tjänster reviderades under 2002. Den nya versionen med vägledande kommentarer samt en förteckning över nationell lagstiftning som omfattas av den nordiska konventionen finns publicerade på Hallå Nordens webbplats – www.hallonorden.org
- En ny nordisk konvention om social trygghet är under omarbetning och kommer undertecknas under 2003
- Genomgång av samtliga avtal och konventioner på arbetsmarknadsområdet
- Evaluering av den nordiska överenskommelsen om utbildningsgemenskap på gymnasienivå under 2003
- En samlad utredning av avtalen på utbildningsområdet i relation till EU/EES lagstiftning under 2003

- Utredning av språkkonventionen med syfte att utreda dess förhållande till andra konventioner på området
- Kartläggning av omfattningen av problem med temporär förlust av sociala rättigheter i samband med flyttning mellan de olika länderna.
- Kartläggning av pendlaraktiviteten i de nordiska gränsregionerna
- Återetablering av systemet med nordiska ansvariga på nationella arbetsförmedlingar
- Särskilda informationsinsatser om språkkonventionen och konventionen om socialt bistånd och sociala tjänster
- Utformning av Hallå Nordens nya webbplats med information för privatpersoner och myndigheter om privatpersoners rättigheter inom Norden

5-1040-1 Översättning och tolkning					
Valuta	Budsjett 04	Budsjett 03	Budsjett 02	Disp02/Bud.02	Bud.disp.av
Dkk	1.066.000	1.066.000	1.043.000	100 %	Generalsekr.

Formål

Midlene er beregnet for oversetting av Ministerrådets dokumenter, hjemmesider, trykksaker ol. til finsk og islandsk samt for dekking av spesielle behov for tolking først og fremst i finsk. Midlene skal ikke brukes til lønnskostnader for de ordinære stillingene ved sekretariatet.

Prioriteringer i 2004

Midlene skal brukes til prioriterte finske og islandske tolke- og oversettelsesoppgaver som overskrider kapasiteten på sekretariatet. Midlene kan også brukes til tolking på formannskapets ministerkonferanser. Av budsjettposten kan også dekkes utgifter til frilansoversettelse og -tolking i forbindelse med ministerrådsmøter og møter i embetsmannskomiteer, samt frilansoversettelse av sentrale dokumenter som f.eks. årsberetning, ministerrådsforslag ol.
Fokus på hjemmesider er stadig økende, og dermed øker også behovet for satsning på overettelse av hjemmesider til finsk og islandsk. Samtidig økes fokus på kvalitetssikring av oversettelser.

Resultater i 2002

I 2002 ble midlene brukt til å finansiere finsk og islandsk tolking på ministerkonferanser samt på overlappende ministerrådsmøter og embetsmannskomiteer. Oversettelse og oppdatering av finsk og islandsk informasjonsmaterial, oversettelse av deler av årsberetningen samt en del ministerrådsforslag og strategidokumenter ble finansiert av budsjettposten. Oppdatering og vedlikehold av oversettelsesteknisk EDB-ustyr ble også finansiert av midlene.

5-1050-2 Tjänstemannsutbyte					
Valuta	Budsjett 04	Budsjett 03	Budsjett 02	Disp02/Bud.02	Bud.disp.av
Dkk	1.883.000	1.883.000	2.042.000	100 %	Generalsekr.

Formål

Tjenestemandsudvekslingen giver statsligt ansatte i Norden mulighed for at lære forvaltning at kende i et andet nordisk land. Den årlige bevilling fordeles mellem landene af en gruppe bestående af kontaktpersoner fra hvert land plus Færøerne og Grønland. Stipendierne fordeles, udbetales og rapporteres nationalt. Information om resultatet af nogle af udvekslingerne lægges på ministerrådets hjemmeside.

Prioriteringer i 2004

Der foretages løbende justeringer i ordningen. Mulighederne for bedst mulig samordning af bevillingskriterierne i de enkelte lande søges fortsat optimeret.
Frivilligsektorudveksling har på trods af en særlig informationsindsats stort set ikke været anvendt i den periode på tre år, hvor ordningen har eksisteret. På den baggrund er frivilligsektorudvekslingen udgået af denne ordning. Der henvises i stedet til blandt andet budgetpost 4-0450-2 Støtte til frivilligsektoren og Stipendieordningen for Baltikum og Rusland (budgetpost 2-0820-1) hvor der er øremærket en ramme til netværk inden frivilligsektoren. Endvidere er der indenfor voksenoplæringsområdet (budgetpost 1-2522-1 Støtteordningen for nordisk folkeopplysning og voksenopplæring) midler for frivilligsektoren.

Resultater i 2002

Danmark gav 14 stipendier, Finland gav 20 stipendier, Färöarna gav 5 stipendier, Grønland gav 1 stipendium, Island gav 9 stipendier, Norge gav 30 stipendier och Sverige gav 11 stipendier. I blev uddelt 90 stipendier, hvoraf 51 gik til kvinder og 39 til mænd.

5-8030-1 Publikationsverksamhet					
Valuta	Budsjett 04	Budsjett 03	Budsjett 02	Disp02/Bud.02	Bud.disp.av
Dkk	495.000	495.000	484.000	100 %	Generalsekr.

Formål

Formålet med publikationsvirksomheden er at give adgang til viden om Norden, nordisk samarbejde og nordisk nytte ved at udgive, markedsføre og distribuere tekster gennem forskellige medier – både trykte og elektroniske. Publiceringsenheden (PUB) betjener både Nordisk Ministerråd og Nordisk Råd.

Prioriteringer i 2004

At publicere størstedelen af vores udgivelser parallelt i elektronisk form og gøre dem gratis tilgængelige på vores hjemmeside.
At intensivere markedsføringsindsatsen af publikationer – både i trykt og elektronisk form gennem en mere aktiv brug af hjemmesiden, annoncering i egne medier, opsøgende indsats og inddragelse af markedsføringsaspekter tidligt i planlægningsprocessen for udgivelser.
At reducere vores boglager ved en grundig gennemgang af indholdet på lageret og ved at forbedre vores oplagsstyring.
At øge brugervenligheden af de publiceringsrelevante informationer på hjemmesiden bl.a. ved at give mulighed for at modtage skræddersyede informationer om udgivelser; forbedre strukturen på siderne generelt og forbedre bestillingsmulighederne.

Resultater i 2002

I løbet af 2002 udgav PUB 163 rapporter fordelt på 7 i Nord-serien, 85 i serien TemaNord og 71 i serien ANP. I 2002 er der udgivet færre bøger i Nord-serien end i 2001, men flere i ANP-serien.
Antallet af elektronisk tilgængelige publikationer (udgivet gennem PUB) er i 2002 øget med 55 styk - fra 15 til 70. De elektroniske versioner består både af udgivelser fra tidligere år og for 2002.
Publiceringsenheden har været stærkt involveret i at udarbejde materiale i forbindelse med Nordisk Råds 50 års jubilæum i 2002, især blev der brugt megen energi på selve jubilæumsbogen.
Der er i 2002 gennemført en omlægning af produktionen af Fakta-bladene, som har medført en både hurtigere og billigere produktionsproces.
Publikationsenheden har deltaget i med udstillinger på bogmesserne i Goteborg, Helsinki og København.

Bilag 1: Flerårig planlægningsramme, samlet.

Kultur		Budsjett 2003	Budsjett 2004	Budsjett 2005	Budsjett 2006
	Kultursamarbeidet	**151.397**	**151.397**	**151.397**	**151.397**
	Generelle kulturinnsatser	35.722	35.722	35.722	35.722
1-2203-1	Strategiske og kulturpolitiske satsinger	6.621	6.621	6.621	6.621
1-2205-2	Nordisk kulturfond	29.101	29.101	29.101	29.101
	Barn och unga	13.341	13.241	13.241	13.241
	Projektmedel och generella stödordningar	*13.341*	*13.241*	*13.241*	*13.241*
1-2210-1	Nordiskt idrottssamarbete	1.229	1.229	1.229	1.229
1-2212-1	Nordiska ungdomskomittén	6.086	6.086	6.086	6.086
1-2214-1	Ledningsgr. för nord. barn- och ungdomskultur	6.026	5.926	5.926	5.926
	Film och media	31.783	31.683	31.683	31.683
	Projektmedel och generella stödordningar	*26.887*	*26.237*	*26.237*	*26.237*
1-2220-1	Styrgruppen for kultur- og massemediesamarbeid	6.117	5.467	5.467	5.467
1-2222-2	Nordisk Film- och TV-fond	20.770	20.770	20.770	20.770
1-2224-1	Prioriterade insatser i nord. film- och mediasamarb.	0	0	0	0
	Institutioner	*4.896*	*5.446*	*5.446*	*5.446*
1-2228-3	Nordicom	1.609	2.159	2.159	2.159
1-2229-3	Nordisk Journalistcenter (NJC)	3.287	3.287	3.287	3.287
	Konstområdet	34.933	34.933	34.933	34.933
	Projektmedel och generella stödordningar	*18.593*	*18.593*	*18.593*	*18.593*
1-2230-1	Nordisk litteratur och bibliotekskommitté (Nordbok)	7.578	7.578	7.578	7.578
1-2238-2	Sleipnir	2.669	2.669	2.669	2.669
1-2239-1	Den nordiska kulturarv (Musèkommitèen)	1.186	1.186	1.186	1.186
1-2246-4	Skandinavisk förenings Konstnärskollegium i Rom	827	827	827	827
1-2256-1	Nordisk Musikkommitté (Nomus)	6.333	6.333	6.333	6.333
	Institutioner	*16.340*	*16.340*	*16.340*	*16.340*
1-2255-3	Teater och Dans i Norden	6.953	6.953	6.953	6.953
1-2257-3	Nordiskt Kunstnercentrum (Dalsåsen)	1.652	1.652	1.652	1.652
1-2258-3	Nordiskt Institut för Samtidskonst	7.735	7.735	7.735	7.735
	Nordiska kulturhus (institutioner)	*23.590*	*23.790*	*23.790*	*23.790*
1-2270-3	Nordens hus i Reykjavik	6.382	6.582	6.582	6.582
1-2272-3	Nordens hus på Färöarna	9.946	9.946	9.946	9.946
1-2274-3	Nordens institut på Åland	1.753	1.853	1.853	1.853
1-2277-3	Nordens institut på Grönland (NAPA)	4.397	4.397	4.397	4.397
1-2279-1	Vedlikehold kulturhusene	1.112	1.012	1.012	1.012

Kultur		Budsjett 2003	Budsjett 2004	Budsjett 2005	Budsjett 2006
	Andra kultursatsningar	12.028	12.028	12.028	12.028
	Projektmedel och generella stödordningar	*12.028*	*12.028*	*12.028*	*12.028*
1-2234-4	Samisk samarbeid	4.071	4.071	4.071	4.071
1-2296-1	Nordiska kulturprojekt i utlandet	6.947	6.947	6.947	6.947
1-2545-2	Norden-undervisning i utlandet	1.010	1.010	1.010	1.010

Utdanning, forskning og IT		Budsjett 2003	Budsjett 2004	Budsjett 2005	Budsjett 2006
Utdanning og forskning samt IT		**204.945**	**205.295**	**196.401**	**193.271**
Utdanning og forskning		204.238	204.238	195.344	192.214
	Generelle utdannings- og forskningsinnsatser	*1.736*	*1.768*	*1.768*	*1.768*
2-2505-1	Dispositionsmedel – Utbildning och forskning	1.736	1.768	1.768	1.768
	Politikudvikling m.v.	*13.847*	*13.821*	*13.821*	*13.821*
2-2510-1	Nordiskt skolsamarbete (NSS)	4.599	4.599	4.599	4.599
2-2520-1	Styr.gruppen for folkeoppl. og voksenopplæring	2.203	2.203	2.203	2.203
2-2530-1	Ledn.gruppen för högre utbildning, Högut	2.609	2.609	2.609	2.609
2-2540-1	Nordisk Språkråd	2.026	0	0	0
2-2544-1	Ledningsgruppen for språk-samarbetet	0	2.000	2.000	2.000
2-2550-1	NMR's (MR-U) IT-policygrupp	544	544	544	544
2-3110-1	Nord. forsk.politiska rådet (FPR)	1.866	1.866	1.866	1.866
	Mobilitets og støtteprogrammer	*105.720*	*105.746*	*105.746*	*105.746*
2-2512-2	Nordplus- junior	10.220	18.136	18.136	18.136
2-2514-2	Elevudveksling Vestnorden	1.784	0	0	0
2-2516-2	Nordplus-mini	6.132	0	0	0
2-2522-2	Nordplus Voksen	8.768	8.768	8.768	8.768
2-2532-2	Nordplus	31.682	31.682	31.682	31.682
2-2542-1	Nordiska kurser i språk och litteratur (Nordkurs)	2.095	0	0	0
2-2543-1	Nordplus språk	6.559	8.680	8.680	8.680
2-2534-4	Bidrag till Nordisk Sommar-universitet (NSU)	1.112	1.112	1.112	1.112
	Institution	*37.368*	*37.368*	*37.368*	*37.368*
2-3115-3	Nordisk forskerutdanningsakademi (NorFA)	37.368	37.368	37.368	37.368
	Forskning: projekter og programmer	*22.611*	*22.579*	*13.685*	*10.555*

Utdanning, forskning og IT		Budsjett 2003	Budsjett 2004	Budsjett 2005	Budsjett 2006
2-3111-1	Nordiske spidsforskningsenheder, pilotprojekt	3.130	3.130	3.130	0
2-3130-1	Nordisk arktisk forskningsprogram	6.132	0	0	0
2-3131-1	Nordisk forskningsprogram om køn och våld	3.808	3.808	0	0
2-3132-1	Nordisk forskningsprogram om språkteknologi	5.086	5.086	0	0
2-3133-1	Nordisk forskningsprogram om epidemilogi	3.066	3.066	3.066	3.066
2-3138-1	Nordisk Forskerskoleprogram		3.150	3.150	3.150
2-3139-1	Centers of excellence - Medicin	0	2.950	2.950	2.950
2-3140-1	Nordisk komitè for Bioetikk	889	889	889	889
2-2554-1	Udviklingsprojektet NORDUnet2	500	500	500	500
	Institutioner	60.324	60.324	60.324	60.324
2-2524-3	Nordens Folkliga Akademi (NFA)	6.230	6.230	6.230	6.230
2-2548-3	Nordens institut i Finland (Nifin)	5.216	5.216	5.216	5.216
2-3180-3	Nordisk Institut for Teoretisk Fysik (Nordita)	18.757	18.757	18.757	18.757
2-3181-3	Nordiska Institutet for Sjörett (NIfS)	2.965	2.965	2.965	2.965
2-3182-3	Nordisk Institutt for Asiastudier (Nias)	7.018	7.018	7.018	7.018
2-3183-3	Nord. samarbetsorgan för vetenskaplig information	5.462	5.462	5.462	5.462
2-3184-3	Nordisk vulkanologisk institut (Nordvulk)	7.629	7.629	7.629	7.629
2-3185-3	Nordisk Samisk Institutt (NSI)	7.047	7.047	7.047	7.047
	IT-ministerråd	707	1.057	1.057	1.057
2-3410-1	Det Nordiske IT-samarbeid under MR-IT	707	1.057	1.057	1.057

Miljø-, ressourcepolitik og nærområderna		Budsjett 2003	Budsjett 2004	Budsjett 2005	Budsjett 2006
Miljø-, ressurser og nærområdene		198.994	197.494	197.494	197.494
	Nærområderne	85.951	85.951	85.951	85.951
3-0810-3	Informations- och kontaktverksamh.	14.000	14.000	14.000	14.000
3-5280-3	Nordiska Projektexportfonden, Nopef	17.651	19.208	19.208	19.208
3-0820-2	Stipendieordninger	18.356	17.670	17.670	17.670
3-0825-1	Nya nærområde-initiativ	0	0	0	0
	Projektmedel	*35.944*	*35.073*	*35.073*	*35.073*
3-0830-1	Demokrati och medborgarpolitik	18.495	17.600	17.600	17.600
3-0840-1	Kulturförmedling	2.830	2.850	2.850	2.850
3-0850-1	Marknadsekonomi	0	0	0	0
3-0860-1	Bärkraftig resurshushållning	11.042	11.046	11.046	11.046
3-0870-1	Arktisk samarbeidsprogram	3.577	3.577	3.577	3.577

Miljø-, ressourcepolitik og nærområderna		Budsjett 2003	Budsjett 2004	Budsjett 2005	Budsjett 2006
	Energi	6.160	7.160	7.160	7.160
3-3210-1	Projektmedel – Energi	5.071	6.071	6.071	6.071
3-3220-3	Nordisk Energiforskning (NEPF)	1.089	1.089	1.089	1.089
	Miljö	39.469	37.469	37.469	37.469
3-3310-1	Projektmedel – Miljø	33.795	31.795	31.795	31.795
3-3320-2	Nefco's Miljøudviklingsfond	5.674	5.674	5.674	5.674
	Regionalpolitik	29.212	28.712	28.712	28.712
3-6110-1	Projektmedel - Regionalpolitik	19.292	18.792	18.792	18.792
	Institutioner	*9.920*	*9.920*	*9.920*	*9.920*
3-6180-3	Nordregio	9.920	9.920	9.920	9.920
	Transport	1.043	1.043	1.043	1.043
3-6210-1	Projektmedel – Transport	1.043	1.043	1.043	1.043
	Jord- och skogsbruk, fiskeri og levnedsmidler	37.159	37.159	37.159	37.159
	Projektmidler		*6.353*	*6.353*	*6.353*
3-6410-1	Projektmidler – fællespulje	0	5.266	5.266	5.266
3-6530-1	Nordisk handlingsplan om livsmedelssäkerhet	1.087	1.087	1.087	1.087
	Jord- och skogsbruk	22.808	20.708	20.708	20.708
	Projektmedel	*14.111*	*12.011*	*12.011*	*12.011*
3-6510-1	Prosjektmedel- Jord- och skogsbruk	4.308	2.597	2.597	2.597
3-6520-1	Nordiskt kontaktorgan för jordbruks-forskning (NKJ)	1.089	700	700	700
3-6540-1	Nordisk genbank för husdjur	3.134	3.134	3.134	3.134
3-6581-1	Samnordisk skogsforskning (SNS)	5.580	5.580	5.580	5.580
	Institutioner	*8.697*	*8.697*	*8.697*	*8.697*
3-6580-3	Nordiska Genbanken (NGB)	8.697	8.697	8.697	8.697
	Fiskeri	7.439	4.939	4.939	4.939
3-6610-1	Projektmedel – Fiskeri	7.439	4.939	4.939	4.939
	Levnedsmidler	5.825	5.159	5.159	5.159
3-6810-1	Projektmedel – Levnedsmidler	5.825	5.159	5.159	5.159

Vælfærds- og erhvervspolitik		Budsjett 2003	Budsjett 2004	Budsjett 2005	Budsjett 2006
	Næring og velferd	149.639	146.388	146.388	143.201
	Arbetsmarknad och -miljö	12.966	12.966	12.966	12.966
	Projektmedel	*10.216*	*10.216*	*10.216*	*10.216*
4-4110-1	Prosjektmedel – Arbetsmarknad och miljø	7.022	6.666	6.666	6.666
4-4120-2	Nordjobb	1.840	2.200	2.200	2.200
4-4130-1	Informationsprojektet	1.354	1.350	1.350	1.350
	Institutioner	*2.750*	*2.750*	*2.750*	*2.750*
4-4180-3	Institut för vidareutb.inom arbetsmiljö (NIVA)	2.750	2.750	2.750	2.750

Vælfærds- og erhvervspolitik		Budsjett 2003	Budsjett 2004	Budsjett 2005	Budsjett 2006
	Social- och hälsovård	41.422	41.422	41.422	38.235
	Projektmedel	*12.731*	*13.247*	*13.247*	*10.060*
4-4310-1	Projekmedel – Social- och hälsvårds-politik	4.505	4.404	4.404	4.404
4-4320-1	Nordiska handikappolitiska rådet NHR	1.226	1.000	1.000	1.000
4-4340-1	Nomesko og Nososko	1.686	1.656	1.656	1.656
4-4620-1	Välfärdsforskning	5.314	6.187	6.187	3000
	Institutioner	*28.691*	*28.175*	*28.175*	*28.175*
4-4380-3	Nordiska Läkemedelsnämnden (NLN)	0	0	0	0
4-4381-3	Nordiska Hälsovårdshögskolan (NHV)	32.694	32.354	32.354	32.354
4-4382-3	Institutt for odontologisk material-prøvning (NIOM)	10.009	9.829	9.829	9.829
4-4383-3	Nord. nämnden för alkohol- och drog-forsk. (NAD)	2.674	2.626	2.626	2.626
4-4384-3	Nord. samarbetsorgan för handikapp-frågor (NSH)	7.264	7.133	7.133	7.133
4-4385-3	Uddannelsescenter for døvblindeper-sonale (NUD)	7.127	6.999	6.999	6.999
4-4386-3	Nord. utbild.program för social service (NOPUS)	1.617	1.588	1.588	1.588
	Jämställdhet	8.427	8.427	8.427	8.427
4-4410-1	Projektmedel – Jämställdhet	2.954	3.954	3.954	3.954
	Institutioner	5.473	4.473	4.473	4.473
4-4480-3	Nordiskt institutt for kvinde og køns-forsk. (NIKK)	5.473	4.473	4.473	4.473
	Narkotikasamarbejde	1.431	1.500	1.500	1.500
4-4510-1	Projektmedel – Narkotikasamarbejde	1.431	1.500	1.500	1.500
	Näring	72.723	69.653	69.653	69.653
4-5110-1	Projektmedel – Näring	1.134	1.086	1.086	1.086
	Institutioner	*71.589*	*68.567*	*68.567*	*68.567*
4-5180-3	Nordisk Industrifond	60.011	57.478	57.478	57.478
4-5181-3	Nordtest	11.578	11.089	11.089	11.089
	Ekonomi och finanspolitik	1.635	1.635	1.635	1.635
4-5210-1	Projektmedel- Ekonomi och finanspol.	1.635	1.635	1.635	1.635
	Bygg- og bolig	873	873	873	873
4-5310-1	Projektmedel – Bygg och Bolig	873	873	873	873
	Konsument	8.915	8.415	8.415	8.415
4-6710-1	Projektmedel – Konsument	6.739	6.239	6.239	6.239
4-6720-4	SVANEN – Nordisk miljömärkning	2.176	2.176	2.176	2.176
	Lagstiftning	1.247	1.497	1.497	1.497
4-7110-1	Projektmedel - Lagstiftning	1.247	1.497	1.497	1.497

Sekretariat og andre fellesaktiviteter		Budsjett 2003	Budsjett 2004	Budsjett 2005	Budsjett 2006
		106.288	110.689	110.689	108.023
5-0180-3	Ministerrådets sekretariat (NMRS)	61.544	63.144	63.144	63.144
5-0410-4	Föreningarna Nordens Förbund	2.943	2.943	2.943	2.943
5-0425-4	Bidrag för Västnorden	2.670	2.670	2.670	2.670
5-0430-1	Nordiskt statistiskt samarbete	1.721	1.751	1.751	1.751
5-0435-1	Generalsekreterarens disponeringsreserv	577	577	577	577
5-0445-1	Ministerrådets strategiske initiativer	10.325	15.000	15.000	15.000
5-0450-2	Stöd till frivillig sektorn	1.199	1.199	1.199	1.199
5-0460-1	Holdbart Norden	4.445	3.895	3.895	3.895
5-0461-1	Nordisk Sikkerhetspolitisk Forsknings-program	1.599	0	0	0
5-0462-1	Nordiskt forskningsprogram om Oceano-grafi	2.666	2.666	2666	0
5-1010-1	Informationsverksamhet	3.753	3.753	3.753	3.753
5-1020-1	Informationsverksamhet utanför Norden	961	961	961	961
5-1025-1	Norden i Fokus (info.vinduene)	4.800	4.800	4.800	4.800
5-1030-1	Hallo Norden	3.641	3.886	3.886	3.886
5-1040-1	Översättning och tolkning	1.066	1.066	1.066	1.066
5-1050-2	Tjänstemannautbyte	1.883	1.883	1.883	1.883
5-8030-1	Publikationsverksamheten	495	495	495	495

Kontrollkommitténs betänkande

Rigsrevisionens beretning til Nordisk Råd og Ministerråd om revisionen af Nordisk Ministerråds virksomhed for 2002

(Revisionsberättelse se s. 681)

1. Förslag

I Kontrollkommitténs uppgifter ingår att granska Nordiska ministerrådets redovisningar och revisionsberättelse och att förelägga plenarförsamlingen resultatet av denna granskning.

Kontrollkommittén föreslår att

Nordiska rådet beslutar

att lägga bokslut och revisionsberättelse för Nordiska ministerrådet 2002 till handlingarna

2. Genomgång av revisionsberättelsen

Rigsrevisionen har granskat Nordiska ministerrådets bokslut för räkenskapsåret 2002. För revisionen av räkenskaperna för Nordiska kulturfonden utarbetas en särskild revisionsrapport från de för granskningen utsedda revisorerna. Enligt de internordiska revisionsreglerna utförs revisionen av Nordiska ministerrådets institutioner, projekt m.m. av respektive lands statliga revisionsmyndigheter i enlighet med gällande bestämmelser i domicillandet. I praxis omhänderhas dock revisionen i viss utsträckning av privata revisorer. Institutioner och projekt utanför de nordiska länderna revideras av Rigsrevisionen.

Räkenskaperna har granskats i enlighet med gällande regler i de Internordiska revisionsordningarna. Inom ramen för revisionen har kontrollerats att räkenskaperna är utarbetade i enlighet med Nordiska ministerrådets ekonomireglemente, att räkenskaperna är rättvisande, och att de ger de upplysningar som är nödvändiga för att bedöma förvaltningen av ministerrådets budget.

Rigsrevisionen konkluderar att revisionen inte gett upphov till anmärkningar eller förbehåll.

Ekonomistyrning

Ett nytt ekonomireglemente har trätt ikraft 01.01.2002. Enligt § 19 skall bokföringen baseras på en modifierad redovisningsprincip (modified accural accounting). Det innebär att utgifter och intäkter relateras till den period de berör. Årsredovisningen för 2002 är den första där denna nya princip applicerats.

Rigsrevisionen konstaterar att ekonomisystemet som Nordiska ministerrådet (NMR) använder är delvis föråldrat vilket resulterar i att den nya redovisningsprincipen inte kan användas fullt ut. Rigsrevisionen konstaterar dock att NMR fattat ett beslut att införa ett nytt IT-system med innebyggt ekonomisystem år 2004. Rigsrevisionen följer implementeringen av det nya IT-systemet extra noggrant.

Samarbetsavtal

Nordiska ministerrådet har ingått samarbetsavtal med både Nordiska rådet och Nordiska kulturfonden. Avtalen reglerar vissa administrativa funktioner som Nordiska ministerrådet ställer till rådighet till Nordiska kulturfonden och Nordiska rådets sekretariat mot betalning. Utöver det administrativa samarbetet har Nordiska ministerrådet ett gemensamt informationssamarbete med Nordiska rådet och Nordiska kulturfonden.

Bokslut

Ministerrådets intäkter består av ländernas bidrag, intern avgift av lön, ränteintäkter och övriga intäkter. De totala intäkterna år 2002 var 790 995 TDKK vilket är i stort sett på nivå med intäkterna år 2001. Ländernas bidrag står för 97,4 % eller 770 300 TDKK av intäkterna.

De totala utgifterna utgjorde 787 270 TDKK, vilket är en stigning på 11 963 TDKK i förhållande till år 2001.

Resultatet blev ett överskott på 3 725 TDKK mot 6 529 TDKK år 2001. Överskottet skall enligt ekonomireglementet definieras som skillnaden mellan budgeterade och realiserade intäkter.

Nordiska ministerrådets sekretariat

Den samlade budgeten för Nordiska ministerrådets sekretariat var 69 167 TDKK mot 64 453 år 2001.

De samlade kostnaderna för Nordiska ministerrådets sekretariat var 69 292 TDKK mot 63 634 TDKK år 2001. Underskottet på 125 TDKK täcks av överskott från tidigare år på 4 864 TDKK så att det i allt överförs 4 738 TDKK till 2003.

Informationsavdelningen

Informationsavdelningens samlade budget var 16 030 TDKK mot 12 873 TDKK år 2001. Avdelningens totala kostnader var 15 698 TDKK mot 12 960 TDKK år 2001. Överskottet på 332 TDKK räknas mot underskotten från tidigare år på 83 TDKK så att odisponerade medel på 249 TDKK överförs till 2003.

Löneutgifter stod för den största enskilda posten (43 %) bland kostnaderna.

Nordiska ministerrådets publikationsenhet

Publikationsenheten drivs som en egen resultatenhet så att intäkterna består av en budget (484 TDKK), inkomster från samarbetsavtal (107 TDKK) samt försäljning av publikationer (4 828 TDKK). De samlade intäkterna var således 5 419 TDKK mot 6 831 TDKK år 2001.

Publikationsenhetens samlade kostnader utgjorde 6 839 TDKK mot 6 842 TDKK år 2001. Underskottet på 1 420 TDKK täcks av överskott från tidigare år på 3 208 TDKK så att 1 788 TDKK överförs som odisponerade medel till 2003.

Publiceringskostnader stod för den största enskilda posten (60 %) bland kostnaderna.

Nordiska ministerrådets informationskontor

Rigsrevisionen har tidigare anmärkt om informationskontorens räkenskaper. År 2002 har Rigsrevisionen besökt informationskontoren i S:t Petersburg och Tallinn. Generellt kan sägas att det skett en förbättring av ekonomiförvaltningen i förhållande till de förra besöken (1999 och 2000). Kontoren hade i tillfredställande utsträckning lyckats implementera den nya redovisningsprincipen.

Vid informationskontoret i S:t Petersburg konstaterades dock en rad oegentligheter som bör avklaras. I förbindelse med att de anställdas lön utbetalas som skattefria stipendier till ett bankkonto i Finland bör det utredas om ordningen är legal i förhållande till ryska regler. Likaså har Rigsrevisionen inte kunnat få klarhet i om en eventuell arbetsskada kan medföra utgifter och ansvar för Nordiska ministerrådet.

Informationskontorets lokaler är inte registrerade som kontorslokaler hos de ryska myndigheterna och den ombyggning av lokalerna som skett är inte heller registrerad. Således verkar informationskontoret officiellt i lokaler som är beräknade för privat boende.

Rigsrevisionen har uppmanat Nordiska ministerrådets sekretariat att nämnda förhållanden avklaras.

Vid informationskontoret i Tallinn konstaterades att ekonomisystemet var föråldrat och att man strävade till att införa ett nytt. Kassa- och bokföringsfunktionerna var sammanblandade och bokföringsreglementet borde uppdateras. Inom vissa enskilda områden hade den nya redovisningsprincipen inte implementerats liksom det förekom problem med att bokföra i estnisk valuta. De anställdas försäkringssituation borde också undersökas närmare.

Rigsrevisionen har påpekat dessa brister till Nordiska ministerrådets sekretariat.

Nordiska ministerrådets sekretariat har meddelat att nämnda frågor skall utredas och lösas år 2003.

Nordiska ministerrådets institutioner, projekt etc.

Ansvaret för revisionen av räkenskaperna för institutionerna i Norden sker enligt ekonomireglementets § 21 hos den statliga revisionsmyndigheten i domicillandet. Via avtal kan dock privata erkända revisionsföretag granska räkenskaperna.

Projekt revideras som regel med stickprov av de enskilda ländernas statliga revisionsmyndigheter som ett led i revisionen av berörda institution eller förvaltningsorgan till vilket projektet relaterar. Vid projekt och stödordningar som inte är knutna till någon institution sköts revisionen av privata revisorer. Rigsrevisionen reviderar de projekt som hör till Nordiska ministerrådets sekretariat.

Nordiska ministerrådets institutioner

Enligt Revisionsreglementets § 6 skall en avslutad revision av en institution avrapporteras i form av en revisorspåteckning som vid behov kan suppleras med en revisionsberättelse. Ett sammandrag skall skickas till Rigsrevisionen i syfte att vid behov kunna ingå i revisionsberättelsen för Nordiska ministerrådet. Rigsrevisionen har mottagit dessa sammandrag.

Rigsrevisionen konstaterar att det generellt råder en viss osäkerhet i institutionerna om hur den nya redovisningsprincipen skall implementeras och tolkas. Rigsrevisionen har uppmanat Nordiska ministerrådets sekretariat att fortsätta arbetet med att formulera en klarare tolkning samt att bättre förklara innebörden av principen till institutionerna.

Rigsrevisionen konstaterar att det i revisionsberättelserna för de enskilda institutionerna finns en del generella kommentarer och några specifika. I revisionsberättelsen behandlas 10 institutioner speciellt.

Angående enskilda projekt har Rigsrevisionen inga bemärkningar.

3. Kontrollkommitténs synpunkter

Kontrollkommittén behandlar härmed den åttonde revisionsberättelsen för Nordiska ministerrådet sedan kommitténs etablering 1996. Kontrollkommittén konstaterar att Rigsrevisionen de senaste åren haft ytterst få bemärkningar till Nordiska ministerrådets redovisning och verksamhet.

De bemärkningar som Rigsrevisionen kommer med 2002 är till största del relaterade till att en ny redovisningsprincip tagits i bruk. Speciellt ute i institutionerna har det visat sig att förändringen inte skett lika smidigt som vid huvudkontoret. Problemen hänför sig dock ofta till föråldrade dataprogram och datorer som inte kan köra det nya systemet.

Vad angår Nordiska ministerrådets verksamhet i närområdena har Rigsrevisionen principiella bemärkningar. Nordiska ministerrådets sekretariat har meddelat Rigsrevisionen att de brister som påtalats vid informationskontoren i Tallinn och S:t Petersburg skall lösas. Kontrollkommittén förutsätter att så sker.

4. Konklusion

Kontrollkommittén ställer sig enig i Rigsrevisionens konklusion att Nordiska ministerrådets redovisning följer gällande regler och att räkenskaperna ger en korrekt bild av Nordiska ministerrådets ekonomiska resultat för 2002 och Nordiska ministerrådets finansiella situation 31 december 2002.

Kontrollkommittén föreslår att

Nordiska rådet beslutar

att Nordiska rådet lägger bokslut och revisionsberättelse för Nordiska ministerrådet 2002 till handlingarna

Frederikshavn den 23 september 2003

Line Barfod (EL)
Aud Gaundal (A)
Agne Hansson (s), ordförande
Sigurður Kári Kristjánsson (Sj)
Aulis Ranta-Muotio (cent)
Raymond Robertsen (H)
Berndt Sköldestig (s)

Beretning til Nordisk Råd og Ministerråd om revisionen af Nordisk Ministerråds virksomhed for 2002

Juni 2003

1. Revision af årsregnskabet for 2002

1.1 Indledning

1. Rigsrevisionen afgiver hermed revisionsberetning for regnskabsåret 2002 til Nordisk Ministerråd og Nordisk Råd. Beretningen skal i henhold til § 22 i "Økonomireglement for virksomheder finansieret over Nordisk Ministerråds budget" afgives til Nordisk Ministerråd og Nordisk Råd før 1. juli i året efter budgetåret.

Beretningen har i udkast været fremsendt til Nordisk Ministerråds sekretariat, hvis bemærkninger i videst muligt omfang er indarbejdet i nærværende beretning. De øvrige nordiske rigsrevisioner har ligeledes haft et udkast til høring.

Rigsrevisionens beretning for 2002 omfatter hele Nordisk Ministerråds årsregnskab for 2002.

For Nordisk Kulturfond, der hører under Nordisk Ministerråds budget, har de beskikkede revisorer afgivet en særskilt beretning om revisionen af fondens regnskab.

I henhold til Revisionsreglementets § 4 varetages revisionen af Nordisk Ministerråds institutioner, støtteordninger, projekter mv. af de respektive landes statslige revisionsmyndigheder på grundlag af de gældende bestemmelser i domicillandet.

Rigsrevisionen har fra de statslige revisionsmyndigheder i de øvrige nordiske lande modtaget korte rapporteringer om resultatet af årets revision af institutioner, enkeltprojekter mv. Et sammendrag af disse rapporteringer er indarbejdet i denne beretning, jf. afsnit 6.

2. De 3 årlige revisionsberetninger om Nordisk Råd, Nordisk Ministerråd og Nordisk Kulturfond bliver ikke offentliggjort i forbindelse med fremsendelsen til Nordisk Råd og Nordisk Ministerråd, men er sammen med Nordisk Råds kontrolkomités betænkninger over revisionsberetningerne mv. fuldt tilgængelige for offentligheden, herunder pressen, på linje med andet materiale, der fremlægges på Nordisk Råds årlige, ordinære session, og bliver i øvrigt optrykt sammen med det øvrige sessionsmateriale.

3. Årsregnskabet, der behandles på Nordisk Råds ordinære session i 2003, udviser et overskud på TDKK 3.725 og en egenkapital inkl. hensættelser på TDKK 3.725. Årets overskud er overført til den regnskabsmæssige egenkapital, der tilbagebetales til medlemslandene i det følgende år.

1.2 Konklusion på den udførte revision

4. Revisionen af årsregnskabet for Nordisk Ministerråd har ikke givet anledning til kritiske bemærkninger. Særlige regnskabsmæssige forhold og kommentarer til årsregnskabet fremgår af henholdsvis afsnit 2 og 3, hvortil vi henviser.

Godkender Nordisk Ministerråd årsregnskabet i sin nuværende form, vil årsregnskabet være forsynet med revisionspåtegning uden forbehold eller supplerende oplysninger.

Vedrørende revisionens formål, tilrettelæggelse og udførelse henvises til afsnit 4.1.

2. Regnskabsmæssige forhold

2.1 Regnskabsprincip mv.

5. Samarbejdsministrene godkendte på deres møde i marts 2001 et nyt økonomireglement med ikrafttrædelse pr. 1. januar 2002. Ifølge økonomireglementets § 19 skal regnskabet være baseret på et modificeret bogføringsprincip (modified accrual accounting). Det betyder bl.a., at årsregnskabet vil tilnærme sig et omkostningsbaseret regnskab, hvor indtægter og udgifter henføres til den periode, de vedrører. Nordisk Ministerråd udsendte i 2001 en vejledning til institutionerne.

Vejledningen beskriver, hvorledes institutionerne skal opstille deres regnskab efter det nye princip.

Årsregnskabet for 2002 er det første årsregnskab, der er aflagt efter det nye regnskabsprincip. Regnskabsopstillingen indeholder derfor få ændringer i forhold til tidligere år, men er ikke fuldt ud opstillet i henhold til det nye regnskabsprincip med fx sammenligningstal pr. regnskabspost.

2.2 Økonomisystem

6. Det nuværende økonomisystem er af ældre dato. Selv om det fortsat er muligt at generere korrekte regnskabsdata, er økonomisystemet ikke tidssvarende, og det er tvivlsomt, om der fortsat er mulighed for support på softwaren. Samtidig er økonomisystemet ikke fuldt ud tilpasset, så det kan tilgodese anvendelse af det nye regnskabsprincip.

Vi har konstateret, at der i 2003 er truffet beslutning om, at der skal være implementeret nyt IT-system, herunder nyt økonomisystem, i Nordisk Ministerråd fra medio 2004.

Vi vil følge implementeringen af nyt IT-system nøje.

2.3 Samarbejdsaftale mv.

7. Nordisk Ministerråds sekretariat har i 2002 haft samarbejdsaftaler med såvel Nordisk Råds sekretariat som Nordisk Kulturfond. Samarbejdsaftalerne indeholder bestemmelser om en række tjenesteydelser, som Nordisk Ministerråds sekretariatet mod betaling stiller til rådighed for Nordisk Råds sekretariat og Nordisk Kulturfond. Det drejer sig bl.a. om løn- og personaleadministration, regnskabsopgaver, databehandling, lokaler, kantinedrift og reception, mens det øvrige daglige administrative arbejde varetages af Nordisk Råds sekretariat og Nordisk Kulturfond.

8. Ud over det administrative samarbejde har Nordisk Ministerråd et fælles informationssamarbejde med Nordisk Råd og Nordisk Kulturfond.

3. Kommentarer til årsregnskabet

9. I lighed med tidligere år skal vi supplere det aflagte årsregnskab med enkelte kommentarer.

3.1 Anvendt regnskabspraksis

10. Årsregnskabet for 2002 er aflagt i overensstemmelse med regnskabsbestemmelserne i Nordisk Ministerråds økonomireglement. Den anvendte regnskabspraksis, dvs. værdiansættelsesmetoder etc., er uændret i forhold til tidligere år.

3.2 Resultatopgørelsen

11. Nordisk Ministerråds resultat for 2002 blev TDKK 3.725 mod TDKK 6.529 i 2001.

De samlede indtægter var stort set uændrede i forhold til 2001 og udgjorde TDKK 790.995. Heraf udgjorde bidragene fra de nordiske lande TDKK 770.300 eller 97,4 %. De nordiske landes bidrag samt fordelingen heraf blev fastsat i forbindelse med godkendelse af budgettet for 2002 på samarbejdsministrenes møde den 30. oktober 2001. Fordelingen af bidragene er foretaget i henhold til Nordisk Ministerråds økonomireglement, § 7. De samlede bidrag var i 2002 TDKK 11.705 større end i 2001.

Renteindtægterne faldt med TDKK 3.617 og udgjorde TDKK 9.689. Den mindre renteindtægt skyldtes primært faldende renteniveau i 2002 i forhold til 2001.

12. De samlede udgifter udgjorde TDKK 787.270, hvilket var en stigning i forhold til 2001 på TDKK 11.963. Udgifterne var bevilgede og udbetalte projektmidler med netto TDKK 787.219 samt renteudgifter og afskrivninger med i alt TDKK 50. Renteudgifter på TDKK 41 var almindelige kreditorrenter, der opstod i forbindelse med overskridelse af betalingsfrister.

Nordisk Ministerråds interne omkostninger afholdes gennem drifts-/projektbevillinger til de selvstændige resultatenheder: sekretariatet, publikationsafdeling og informationsafdeling, der nærmere er kommenteret under pkt. 3.2.1, 3.2.2 og 3.2.3.

3.2.1 Nordisk Ministerråds sekretariat

13. Til drift af Nordisk Ministerråds sekretariat var der for 2002 driftsbevillinger på TDKK 62.257 samt andre indtægter på TDKK 6.910, bl.a. som følge af samarbejdsaftaler, jf. pkt. 8. Det samlede rådighedsbeløb var således TDKK 69.167 i 2002 mod TDKK 64.453 i 2001.

Sekretariatets samlede omkostninger udgjorde i alt TDKK 69.292 mod TDKK 63.634 i 2001. Driftsunderskuddet i 2002 på TDKK 125 dækkedes af sekretariatets overskud fra tidligere år på TDKK 4.864, så at der i alt overførtes TDKK 4.738 til disponering i 2003.

Af omkostninger i 2002 var den største post personaleomkostningerne, der i alt udgjorde TDKK 38.284 eller 55 % af de samlede omkostninger.

3.2.2 Nordisk Ministerråds publikationsafdeling

14. Indtægterne i 2002 i Nordisk Ministerråds publikationsafdeling var driftsbevilling på TDKK 484 samt indtægter i henhold til samarbejdsaftaler på TDKK 107 samt fra salg af publikationer mv. for TDKK 4.828. De samlede indtægter var således TDKK 5.419 mod TDKK 6.831 i 2001.

Publikationsafdelingens samlede omkostninger udgjorde i alt TDKK 6.839 mod TDKK 6.842 i 2001. I 2002 var der således et driftsunderskud på TDKK 1.420, der dækkedes af publikationsafdelingens overskud fra tidligere år på TDKK 3.208. Der overførtes herefter udisponerede midler på TDKK 1.788 til 2003.

Ud af omkostninger i 2002 var den største enkeltpost publiceringsomkostningerne, der i alt udgjorde TDKK 4.173 eller 60 % af de samlede omkostninger.

3.2.3 Nordisk Ministerråds informationsafdeling

15. Nordisk Ministerråds informationsafdeling havde i 2002 indtægter i form af driftsbevilling på TDKK 3.672 samt indtægter fra samarbejdsaftaler om fælles drift af informationsafdelingen på TDKK 12.358, eller i alt TDKK 16.030 mod TDKK 12.873 i 2001.

Informationsafdelingens samlede omkostninger udgjorde i 2002 i alt TDKK 15.698 mod TDKK 12.960 i 2001. I 2002 var der således et driftsoverskud på TDKK 332. Efter modregning af underskud fra tidligere år på TDKK 83 overførtes udisponerede midler på TDKK 249 til 2003.

Blandt omkostningerne i 2002 var den største enkeltpost lønomkostningerne, der i alt udgjorde TDKK 6.817 eller 43 % af de samlede omkostninger.

3.3 Balancen

16. Likvide midler udgjorde langt hovedparten af aktiverne, nemlig TDKK 192.717 svarende til 86,3 % af de samlede aktiver. De likvide midler faldt med TDKK 22.801 i forhold til 2001. Den mindre likvide beholdning skyldtes primært, at der i 2002 blev udbetalt flere projektmidler end i 2001. Desuden havde samarbejdsministrene besluttet, at reducere Nordisk Ministerråds likvide midler med TDKK 10.000 i 2001 og i 2002. Nordisk Ministerråd havde derfor et tilgodehavende på landene på TDKK 20.000 pr. 31. december 2002.

Der er indhentet engagementsoplysninger fra Nordisk Ministerråds bankforbindelser med henblik på bekræftelse af, at alle engagementer var korrekt medtaget i regnskabet.

17. Fordringer udgjorde i alt TDKK 23.994, der bestod af tilgodehavende hos landene, TDKK 20.000, øvrige fordringer på TDKK 3.066 og personalefordringer på TDKK 928. Ved vor revision har vi konstateret, at der ikke fuldt ud var foretaget afstemninger af personalemellemværender samt vurdering af, om der var tale om omkostninger eller tilgodehavender. Desuden kunne vi konstatere, at der var en gammel personalefordring på TDKK 107, der ikke var forsøgt inddrevet i 2002.

Vi har anbefalet, dels at der sker opfølgning på ældre personalesager, dels at der fastlægges en afstemningsprocedure for dette område.

18. Mellemregning med Nordisk Råd udgjorde et tilgodehavende på TDKK 528, der indeholdtes i øvrige fordringer. Mellemregningen er afstemt med Nordisk Råds regnskab.

19. Periodeafgrænsningsposter udgjorde TDKK 5.127. Efter implementering af det nye regnskabsprincip har denne regnskabspost fået større bevågenhed. Vi har konstateret, at der i flere tilfælde ikke var foretaget den fornødne periodisering af omkostningerne samt vurdering af, om der er tale om forudbetalinger, tilgodehavender eller en egentlig periodeafgrænsningspost. Vi har anbefalet, at der fastlægges procedure, der tilsikrer, at der foretages en stringent periodisering i forbindelse med årsafslutningen.

20. Leverandørgæld og periodeafgrænsningsposter udgjorde i alt TDKK 23.825 mod TDKK 13.606 i 2001. Den store stigning skyldtes primært, at der var flere skyldige projektmidler, hvor anmodning om udbetaling var fremsat før 31. december 2002, og hvor udbetaling er sket i 2003.

Vor revision har afdækket, dels at der sker en sammenblanding af periodeafgrænsningsposter og egentlige gældsposter, dels at der ikke fuldt ud er sket en periodisering af omkostningerne pr. 31. december 2002.

Vi har anbefalet, at der fastlægges procedurer, der tilsikrer, at der fremover bliver foretaget en nøjere gennemgang af leverandørmellemværendet, så omkostningerne bliver registreret i korrekt regnskabsår.

Med hensyn til periodeafgrænsninger henvises til vore bemærkninger til pkt. 19.

21. Ved vor gennemgang af skyldige personaleomkostninger har vi konstateret, at der i lønbogholderiet ikke sker den fornødne og tilstrækkelige afstemning mellem lønbogholderiets noteringer og bogføringen.

Vi har anbefalet, at der etableres faste rutiner, der sikrer, at der jævnligt foretages afstemninger mellem lønbogholderiet og bogføringen.

22. Skyldige projektmidler udgjorde i 2002 TDKK 190.707 mod TDKK 209.336 i 2001. Vi har påset, at bogføringen er i overensstemmelse med den samlede projektoversigt samt stikprøvevis påset, at udbetalinger sker på korrekt grundlag i henhold til projektkontrakterne.

I skyldige projektmidler indeholdtes ikke-disponerede projektmidler på TDKK 11.760 i 2002 mod tilsvarende TDKK 19.211 i 2001. Disse projektmidler udgjorde den del af budgetmidlerne, der ikke var øremærkede til specifikke formål ved årets udgang. Midlerne bliver da reserveret for anvendelse til andre nye projekter inden for budgetrammen for det enkelte fagområde. Ikkedisponerede projektmidler henstår i maksimalt 3 år, hvorefter de tages til indtægt over resultatopgørelsen.

23. Egenkapitalen udgjorde TDKK 3.725, svarende til årets resultat for 2002.

I henhold til § 20B i Nordisk Ministerråds økonomireglement skal et eventuelt overskud tilbagebetales til medlemslandene. Vi har ved revisionen påset, at overskuddet for 2001 er tilbagebetalt til de nordiske lande i samme forhold, som der er indbetalt bidrag for 2001.

4. Den udførte revision

4.1 Revisionens formål, tilrettelæggelse og udførelse

24. Det er revisionens formål at påse, om det af ledelsen aflagte regnskab er udarbejdet i overensstemmelse med Nordisk Ministerråds økonomireglement, og om årsregnskabet giver et retvisende billede af Nordisk Ministerråds aktiver, passiver og finansielle stilling samt resultat.

Revisionen omfatter ledelsens årsberetning, resultatopgørelse og balance samt noter. Ledelsens årsberetning forelå ikke på tidspunktet for afgivelse af nærværende beretning. Såfremt en efterfølgende revision heraf måtte give anledning til væsentlige forhold, der måtte have betydning for årsregnskabet, vil vi afgive rapport herom.

25. Revisionen er, i henhold til § 21 i Nordisk Ministerråds økonomireglement, udført efter de gældende regler i det internordiske revisionsreglement.

Revisionen er tilrettelagt og udført med henblik på at kunne tage stilling til, om årsregnskabet indeholder væsentlige fejl og mangler.

Revisionen, der foretages i overensstemmelse med god offentlig revisionsskik, har hovedsageligt omfattet regnskabsposter og områder, hvor der er risiko for væsentlige fejl og mangler.

I forbindelse med revisionen er Nordisk Ministerråds regnskabsmæssige registreringssystemer og interne kontroller gennemgået og vurderet.

Forekommer der tilsigtede fejl og mangler, vil der være risiko for, at disse forbliver uopdagede. Det er Nordisk Ministerråds ansvar at forebygge og opdage såvel tilsigtede som utilsigtede fejl og mangler ved at tilrettelægge hensigtsmæssige registreringssystemer, forretningsgange og interne kontroller samt ved at påse overholdelse af disse.

Konstateres der under revisionen unøjagtigheder, som vækker mistanke om uregelmæssigheder, vil revisionen blive udvidet med henblik på afklaring heraf. Revisionen har ikke givet anledning til en sådan udvidelse.

26. Revisionen er udført i årets løb og i forbindelse med årsafslutningen.

4.2 Risikofyldte områder

27. Vor strategi for tilrettelæggelse af revisionen er fastlagt med henblik på at fokusere på risikofyldte områder. De risikofyldte områder har været:

Fordringer, periodeafgrænsningsposter, skyldige projektomkostninger og kreditorer.

Nordisk Ministerråds interne kontroller, der omfatter de overordnede kontroller samt kontroller på specifikke regnskabsmæssige områder.

4.3 Revision i forbindelse med årsafslutningen

28. Revisionen har omfattet en gennemgang af procedurerne i forbindelse med regnskabsudarbejdelsen samt en stikprøvevis gennemgang af dokumentationen for de i årsregnskabet anførte oplysninger og beløbsangivelser, herunder kontrol af aktivernes tilhørsforhold, tilstedeværelse og værdiansættelse. Vi har kontrolleret, at de pågældende gældsposter og øvrige forpligtelser, der os bekendt påhviler Nordisk Ministerråd, er kommet til udtryk i regnskaberne.

Som led i revisionen af årsregnskabet har vi undersøgt, om der er taget hensyn til eller givet oplysning i årsberetningen om væsentlige begivenheder indtruffet mellem balancedagen og datoen for vor underskrift på revisionspåtegningen.

5. Nordisk Ministerråds Informationskontorer

29. I oktober 2002 aflagde Rigsrevisionen besøg ved Informationskontorerne i Skt. Petersborg og Tallinn. Generelt konstaterede vi, at der ved begge Informationskontorer var sket en forbedring af økonomiforvaltningen i forhold til det foregående besøg og at man i vid udstrækning havde fået implementeret det nye regnskabsprincip.

30. Ved Informationskontoret i Skt. Petersborg konstaterede vi en række forhold, som nærmere bør afklares:

Der manglede overholdelse af formalia vedrørende den del af de ansattes løn, som blev udbetalt som skattefrie stipendier til de ansattes personlige bankkonti i Finland. Forudsætningen for ordningen var, at de ansatte var tilknyttet et projekt under Informationskontoret, hvilket ikke i alle tilfælde kunne verificeres fuldt ud.

Rigsrevisionen finder, at der sker en uheldig sammenblanding af Informationskontorets og de ansattes personlige lønninger udbetalt i Finland. Endvidere er vi ikke vidende om, hvorvidt denne udbetalingsmåde er legal i relation til de russiske myndigheder.

I Rusland findes der ifølge det oplyste ikke lovpligtige personaleforsikringer, og vi har ikke kunnet konstatere, om en eventuel arbejdsskade for de ansatte vil kunne medføre udgifter/forpligtelser for Nordisk Ministerråd.

De fysiske rammer for Informationskontoret har været udsat for kritik på enkelte områder. De russiske myndigheder har således påpeget, at den foretagne ombygning af Informationskontorets lokaler ikke er registreret hos myndighederne og at Informationskontoret ikke har registreret lokalerne som kontorlokaler, hvorfor de derfor stadig er registreret som beboelseslejligheder.

Vi har anbefalet Nordisk Ministerråds sekretariat, at de nævnte forhold bliver afklaret.

31. Ved Informationskontoret i Tallinn konstaterede vi, at det anvendte økonomisystem ikke var tidssvarende, og at man ønskede at implementere et nyt system. Informationskontoret manglede en funktionsadskillelse mellem kasse- og bogholderifunktionen, og regnskabsinstruksen burde opdateres. På enkelte områder manglede implementering af det nye regnskabsprincip, ligesom der forekom uhensigtsmæssigheder ved at bogføre i estisk valuta. Også de ansattes forsikringsforhold burde undersøges nærmere. Vi anbefalede Nordisk Ministerråds sekretariat, at de nævnte forhold blev afklaret.

32. Vi har fra Nordisk Ministerråds sekretariat fået orientering om, at der vil blive iværksat en generel undersøgelse om forsikringsforhold for de ansatte i Nærområderne i 2003. Desuden er vi blevet orienteret om, at de øvrige rejste forhold for begge Informationskontorer vil blive afklaret i løbet af 2003.

Rigsrevisionen vil følge afklaringen af forholdene for begge Informationskontorer.

6. Revision af Nordisk Ministerråds institutioner, enkeltprojekter mv.

6.1 Generelt

33. Ansvaret for revision af regnskaber for institutioner, der er beliggende i Norden, er ifølge økonomireglementets § 21 placeret hos den statslige revisionsmyndighed i institutionens domicilland. Efter aftale med vedkommende rigsrevision kan revisionen dog varetages af et privat, anerkendt revisionsfirma.

Enkeltprojekter mv. revideres som hovedregel stikprøvevis af de enkelte landes rigsrevisioner som led i revisionen af regnskaberne for de pågældende institutioner eller forvaltningsorganer, hvortil et projekt er knyttet. For så vidt angår projekter, støtteordninger mv., der ikke er henlagt til statslige institutioner, varetages revisionen af private revisorer.

Rigsrevisionen reviderer de projekter, der er henlagt til Nordisk Ministerråds sekretariat.

6.2 Nordisk Ministerråds Institutioner

34. Ifølge Revisionsreglementets § 6 skal en afsluttet revision af en institution afrapporteres i form af en revisionspåtegning, der efter behov kan suppleres med en revisionsrapport. Desuden skal den myndighed, der har revisionsansvaret, inden 15. maj sende et sammendrag til Rigsrevisionen af det forløbne års revision med henblik på eventuel omtale i den årlige revisionsberetning til Nordisk Råd og Nordisk Ministerråd om revisionen af ministerrådets virksomhed. Rigsrevisionen har modtaget sammendrag fra de nordiske lande inkl. de selvstyrende områder.

35. Vi har modtaget de revisionsberetninger og andre meddelelser om gennemført revision vedrørende 2002 for Nordisk Ministerråds institutioner, som er fremsendt fra de øvrige nordiske landes rigsrevisioner og fra de private revisionsfirmaer.

Ligeledes har vi modtaget sammendrag, der indeholder såvel generelle bemærkninger som mere specifikke bemærkninger om enkelte institutioner.

36. De 5 fællesnordiske institutioner i Danmark revideres alle af Rigsrevisionen. For alle institutionerne er der for 2002 afgivet en revisionspåtegning uden forbehold.

I forbindelse med revisionen har vi konstateret, at der er nogen usikkerhed om, hvorledes det nye regnskabsprincip skal tolkes og implementeres, samt hvorledes afrapporteringen sker i den forbindelse. Vi har anbefalet Nordisk Ministerråds sekretariat, at fortsætte bestræbelserne på at få kommunikeret en klarere tolkning og betydning af regnskabsprincippet ud til de enkelte institutioner og samtidig få tydeliggjort, hvorledes institutionernes afrapportering skal ske.

37. Der er 7 fællesnordiske institutioner i Finland, hvoraf de 6 revideres af eksterne autoriserede revisorer, mens én revideres af Statens Revisionsverk.

Der er afgivet en revisionspåtegning uden forbehold for alle 7 institutioner for regnskabsåret 2002. Én revisionspåtegning havde supplerende oplysninger om det nye regnskabsprincip, jf. pkt. 43.

38. I Island har 2 nordiske institutioner hjemsted, nemlig Nordisk vulkanologisk institut (Nordvulk) og Nordens Hus. Førstnævnte revideres af Rikisendurskodun, mens den sidstnævnte på Rikisendurskoduns vegne revideres af en ekstern statsautoriseret revisor.

Der er afgivet revisionspåtegning uden forbehold for begge institutioner.

39. Riksrevisjonen varetager revisionen af 6 ud af de 8 nordiske institutioner, der er beliggende i Norge. De sidste 2 institutioner revideres af private statsautoriserede revisorer. Der er afgivet revisionspåtegninger uden forbehold for alle 8 institutioner.

Herudover har Riksrevisjonen revideret og afgivet revisionspåtegninger uden forbehold vedrørende Nordisk Metodikkomité for Næringsmidler og Nordisk Film- & TV-Fond, som ikke formelt har status som institutioner i Nordisk Ministerråds budgetsystem.

I forbindelse med revisionen i 2002 er der især fokuseret på implementeringen af det nye regnskabsprincip. 7 af de 10 institutioner har aflagt årsregnskab i henhold til det nye regnskabsprincip, mens de resterende 3 institutioner aflægger årsregnskab efter bestemmelserne i årsregnskabsloven.

40. De 6 af de 7 nordiske institutioner, der er beliggende i Sverige, revideres af Riksrevisionsverket.

Riksrevisionsverket har for alle 6 institutioner afgivet revisionspåtegninger uden forbehold. Den ene institution er ophørt i løbet af 2002.

Den sidste institution revideres af private statsautoriserede revisorer, der ligeledes har afgivet revisionspåtegning uden forbehold.

Herudover har Riksrevisionsverket revideret og afgivet revisionspåtegninger uden forbehold vedrørende Nordiska Musikkommittén, som ikke formelt har status som institution.

I forbindelse med køb af varer og tjenester er der tvivl om, hvorvidt dette skal ske i henhold til nationale aftaler i relation til EU-direktivet, da det ikke er klart, om disse regler også gælder nordiske institutioner. Riksrevisionsverket anbefaler at lade dette forhold afklare og eventuelt indføjet i Nordisk Ministerråds direktiv eller i økonomireglementet.

41. De 3 selvstyreområder Færøerne, Grønland og Åland har hver en nordisk institution.

For institutioner på Færøerne og Grønland varetages revisionen af private revisorer, mens institutionen på Åland varetages af Revisionsbyrån fra Ålands landskapsstyrelse.

Der er afgivet revisionspåtegning uden forhold for de 3 institutioner.

6.2.1 Bemærkninger vedrørende revisionen af udvalgte institutioner mv.

Nordisk Journalistcenter, Danmark

42. Den gennemførte revision gav anledning til at forespørge Nordisk Ministerråds sekretariat om tolkning af regelsættet for visse personalegoder. Nordisk Ministerråds sekretariat har efterfølgende over for institutionen fået præciseret tolkning og håndtering af de enkelte personalegoder.

Nordisk Institut for Asienstudier, Danmark

43. Den gennemførte revision gav anledning til at anbefale institutionen, at der bliver foretaget enkelte efterangivelser på lønområdet.

Nordinfo, Finland

44. Der var afgivet revisionspåtegning med supplerende oplysninger om, at det nye regnskabsprincip ikke blev anvendt fuldt ud, idet tidligere års overførte overskud blev indregnet i resultatopgørelsen.

Nordisk vulkanologisk institut, Island

45. Der er implementeret ny bogførings- og lønsystem i 2002, og den interne kontrol er nu tilfredsstillende.

Nordisk Industrifond, Norge

46. Årsregnskabet er ikke aflagt fuldt ud efter det nye regnskabsprincip, idet der bl.a. ikke er afsat feriepenge og arbejdsgiverafgift heraf. Desuden er der ikke foretaget korrekt periodisering af omkostningerne.

Nordisk forskerutdanningsakademi, Norge

47. Riksrevisjonen har konstateret, at den interne behandlingstid for afsluttende projektrapporter er meget lang og har anbefalet, at behandlingstiden forsøges reduceret.

Nordens Folkliga Akademi, Sverige

48. Institutionens kontrakt med Nordisk Ministerråd er forlænget til udgangen af 2003.

Bestyrelsen har i de seneste år opstillet egne budgetter og i visse tilfælde sat mål for virksomheden, der afviger fr kontrakten. Derved er kontrakten som styrings- og planlægningsdokument blevet svag. Omkostningskontrol mod kontrakten er således blevet meget skematisk og med budgettet som fordelingsgrundlag. Derved er omkostningsopfølgningen blevet mindre meningsfuld og i værste fald misvisende.

Nordisk Ministerråd og Nordens Folkliga Akademi bør have samme udgangspunkt for styring og opfølgning. Såfremt Nordens Folkliga Akademi skal fortsætte, bør der udarbejdes en ny kontrakt, og omkostningsopfølgning mod kontrakten skal så vidt muligt afspejle det reelle ressourceforbrug.

Nordiskt utbildningsprogram för utveckling av social service (NOPUS), Sverige

49. Det gamle NOPUS ophørte i marts 2001. I 2001 og 2002 har der ikke været ekstern virksomhed, men man har arbejdet på at få skabt grundlag for den nye institution.

Der er bl.a. kommet ny bestyrelse, nye vedtægter, ny kontrakt med Nordisk Ministerråd og der er valgt ny institutionschef. Det forudsættes, at der kommer ekstern virksomhed i 2003.

Nordens Hus på Færøerne

50. Nordens Hus på Færøerne revideres af et statsautoriseret revisionsfirma. Regnskabet er forsynet med en revisionspåtegning uden forbehold.

Nordens Institut i Grønland

51. Regnskabet for Nordens Institut i Grønland revideres af et statsautoriseret revisionsfirma. Regnskabet er forsynet med en revisionspåtegning uden forbehold, men med supplerende oplysning om, at revisionen ikke har omfattet de i regnskabet oplistede budgettal.

6.3 Enkeltprojekter mv.

52. I projektbevillingerne indgår midler til et betragteligt antal mindre, enkeltstående projekter af midlertidig karakter. Herudover er der midler til et mindre antal institutionslignende bidragsmodtagere, til forskellige støtteordninger og til reserver.

53. Bevillingerne til projekter, støtteordninger mv. administreres dels af sekretariatet, dels af en række statslige, kommunale eller private institutioner, hovedsagelig i de nordiske lande.

54. Rigsrevisionen har i forbindelse med revisionen for 2002 gennemgået et antal projekter i Nordisk Ministerråds sekretariat. Gennemgangen har ikke givet anledning til bemærkninger.

55. I de korte sammendrag om revisionen, som Rigsrevisionen har modtaget fra de andre nordiske landes rigsrevisioner, er der enkelte generelle bemærkninger vedrørende revisionen af projekter.

56. Statens Revisionsverk i Finland har oplyst, at de projektmidler, som ligger inden for Statens Revisionsverks ansvarsområde, som hovedregel er revideret som en del af myndighedens årsrevision ud fra væsentlighed og risiko. Undtagelsesvis kan et projekt revideres af en intern revisor inden for forvaltningen.

Ifølge projektlisten for 2002 fra Nordisk Ministerråds sekretariat var der i alt bevilget ca. TDKK 69.100 til 185 projekter i Finland. Heraf var administrationen af bevillinger på i alt ca. TDKK 34.200 til ca. 85 projekter henlagt til statslige institutioner mv. Statens Revisionsverks ansvarsområde omfattede således ca. 49 % af de projektmidler, som var bevilget til Finland. Administrationen af den resterende del af midlerne var henlagt til eksterne forvaltningsorganer.

Revisionen af projekterne har ikke givet anledning til bemærkninger.

57. Riksrevisjonen i Norge har oplyst, at ca. 85 % af projektmidler, der bevilges til norske virksomheder, bevilges til virksomheder, hvor Riksrevisjonen er revisorer. Projektmidlerne bliver derfor revideret som en del af den ordinære revision af virksomhedernes regnskaber.

58. Revisionsbyrån fra Ålands landskapsstyrelse har oplyst, at man inden for rammerne for god offentlig revisionsskik og med udgangspunkt i det internordiske revisionsreglement har revideret 4 projekter i 2002. Revisionen har ikke givet anledning til bemærkninger.

59. Riksrevisionsverket i Sverige har vurderet, at der er relativ høj risiko ved enkeltprojekter o.l., og har ud fra en særskilt vurdering udtaget 9 projekter til revision.

En generel konklusion er bl.a., at Nordisk Ministerråds projektstyring- og opfølgning bedømmes til at være tilfredsstillende med hensyn til de interne kontroller.

Endvidere findes, at regnskabet for indtægter og omkostninger er godt for virksomheder med en stor økonomisk administration. I andre tilfælde bedømmes pålideligheden ved økonomisty-

ring ikke at være tilstrækkelig for at modtage og forvalte offentlige midler uden særskilte kompenserende kontroller, herunder fx begrænsning i udbetaling af forskud, betaling mod enkeltfakturaer og leveringskontrol. Dette gælder primært privatpersoner samt mindre virksomheder/organisationer.

Riksrevisionsverket har konstateret mangelfulde/forkerte oplysninger i de projektlister, der udsendes fra Nordisk Ministerråds sekretariat. Riksrevisionsverket anser det for vigtigt, at projektlisterne er korrekte ved udsendelsen, da de også indgår som led i den samlede revisionsplanlægning.

7. Andre oplysninger mv.

7.1 Eftersyn af Nordisk Ministerråds protokoller

60. Rigsrevisionen har påset, at der føres protokol for afholdte møder i Nordisk Ministerråd (samarbejdsministrene og Nordisk Samarbejdskomité), og at beslutninger vedtaget på møderne er kommet rigtigt til udtryk i regnskabet. Vi har læst protokollerne for året 2002.

7.2 Afsluttende bemærkninger

61. I henhold til § 21 i Nordisk Ministerråds økonomireglement skal vi erklære at have modtaget alle de oplysninger, der under revisionen er anmodet om.

København, den 27. juni 2003

Henrik Otbo
Rigsrevisor

Inger Danrud

Kontrollkommitténs betänkande

Rigsrevisionens beretning til Nordisk Råd om revisionen af Nordisk Råds regnskab for 2002

(Regnskab og revisionsberetning, se s. 694, Presidiets rapport for 2002, se s. 699)

1. Förslag

I kontrollkommitténs uppgifter ingår att granska Nordiska rådets redovisningar och revisionsberättelse och att förelägga plenarförsamlingen resultatet av denna granskning.

Kontrollkommittén föreslår med hänvisning till vad nedan anförs att

Nordiska rådet beslutar

att lägga bokslut och revisionsberättelse för Nordiska rådet 2002 läggs till handlingarna

2. Rigsrevisionens generella synpunkter

Nordiska rådets räkenskaper

Rigsrevisionen har företagit en revision av Nordiska rådets räkenskaper för 2002. Revisionsberättelsen har ställts till rådssekretariatets förfogande för kommentarer. Dessa kommentarer har Rigsrevisionen i mån av möjlighet inarbetat i revisionsberättelsen. De övriga statliga revisionsmyndigheter i de nordiska länderna har likaledes beretts möjlighet att yttra sig om revisionsberättelsen.

Årsredovisningen uppvisar ett överskott på 3 TDKK och ett egenkapital på 510 TDKK.

Presidiet har vid sitt möte 23 september 2003 godkänt bokslutet och vidarebefordrat revisionsberättelsen till Kontrollkommittén.

Gemensam administration med Nordiska ministerrådets sekretariat

Rigsrevisionen har inga bemärkningar till samarbetsavtalet mellan Nordiska rådet och Nordiska ministerrådet. Avtalet stipulerar att Nordiska ministerrådet mot betalning sköter vissa funktioner för Nordiska rådet. Dessa är bl.a. löne- och personaladministration, bokföring, ADB, lokaler, information och receptionsfunktionen.

3. Genomgång av revisionen

Angående bokslut

Nordiska rådets intäkter var år 2002 32 557 MDKK. 92 % eller 30 MDKK kommer från de nationella delegationerna. De nationella bidragen blev fastställda vid presidiets möte den 29 januari 2001.

Utgifterna var år 2002 32 554 MDKK. Detta motsvarar en stigning med 785 TDKK. Nämnda utgifter var exklusive de extraordinära utgifterna i samband med jubileumssessionen. Utgifterna för Nordiska rådets jubileumssession utgjorde 4,36 MDKK.

De samlade utgifterna är bokföringsmässigt uppställda på ett annat sätt än i fjol, varför talen inte omedelbart kan jämföras med fjolårets. Denna förändring bygger på ekonomireglementets § 13 om en modifierad redovisningsprincip (modified accural accounting). Syftet är att årsredovisningen skall återspegla ett utgiftsbaserat bokslut var intäkter och utgifter bokförs till den period den berör.

Med hänvisning till § 7 i Nordiska rådets ekonomireglemente skall ett eventuellt överskott som huvudregel betalas tillbaka till medlemsländerna. Presidiet kan dock besluta om att överföra överskott helt eller delvis till nästa räkenskapsperiod för ett eller flera specifika ändamål.

Presidiet överförde överskotten från 1998 och 1999 i allt 6 385 TDKK för aktiviteter som berör Nordiska rådets 50 års jubileum 2002. Vidare har Presidiet fattat beslut om att överskottet från 2000 på 1 782 TDKK skall användas till specifika ändamål 2001 och likaså att överskottet från 2001 på 783 TDKK skall användas till specifika ändamål 2002.

Den 31 december 2002 utgjorde de oanvända överskotten i allt 507 TDKK. Av dessa hänför sig 163 TDKK till jubileumssessionen. År 2002 användes 4 360 TDKK till jubileumssessionen och 1 654 TDKK till andra specifika ändamål.

Beslutet om att använda tidigare års överskott till specifika ändamål 2002 fattades före den nya modifierade redovisningsprincipen togs i bruk. Därför har kostnaderna som relaterar direkt till tidigare överskott överförts direkt till egenkapitalen. Under en övergångsperiod har Rigsrevisionen inga invändningar till denna praxis. I framtiden rekommenderas dock att kostnader som relateras till tidigare års överskott redovisas i resultatet.

Presidiet har inte ännu fattat beslut om överskottet från 2002.

Angående anmärkningar från tidigare år

Rigsrevisionen har tidigare påpekat att Nordiska rådet skall slå fast en procedur för planering, genomföring och uppföljning av sessioner, temakonferenser etc., inklusive budgetering, ekonomistyrning och redovisning.

En administrativ handbok är under arbete för detta ändamål. Rådssekretariatet meddelade att en administrativ handbok presenteras för Presidiet hösten 2002. Samarbetet med konsulterna som ansvarade för framtagandet av handboken avbröts dock p.g.a. att rådet saknade de nödvändiga budgetmedel. Arbetet utförs nu av Nordiska rådets personal och den administrativa handboken förväntas att kunna behandlas och godkännas hösten 2003.

Rigsrevisionens konklusion

Räkenskaperna har granskats i enlighet med gällande regler i de Internordiska revisionsordningarna. Inom ramen för revisionen har kontrollerats att redovisningen är utarbetad i enlighet med Nordiska rådets ekonomireglemente, att räkenskaperna är rättvisande, och att de ger de upplysningar som är nödvändiga för att bedöma förvaltningen av Nordiska rådets budget.

Rigsrevisionen konkluderar att revisionen inte ger anledningar till anmärkningar eller förbehåll.

4. Kontrollkommitténs synpunkter

Kontrollkommittén konstaterar att en ny redovisningsprincip (modified accural accounting) tagits i bruk. Principen beskrivs i ett nytt ekonomireglemente för Nordiska rådet som trädde i kraft 01.01.2002. Kontrollkommittén konstaterar att Nordiska rådets samlade aktiviteter nu bättre kan läsas ur räkenskaperna.

Kontrollkommittén konstaterar att överskottet 2002 är 3 TDKK, vilket är 780 TDKK mindre än ifjol och vittnar om en effektiv ekonomistyrning.

5. Konklusion

Kontrollkommittén ställer sig enig i Rigsrevisionens konklusion att Nordiska rådets redovisning följer gällande regler och att räkenskaperna ger en korrekt bild av Nordiska rådets ekonomiska resultat för 2002 och Nordiska rådets finansiella situation 31 december 2002.

Kontrollkommittén föreslår med hänvisning till vad nedan anförs att

Nordiska rådet beslutar

att Nordiska rådet lägger bokslut och revisionsberättelse för Nordiska rådet 2002 till handlingarna

Frederikshavn den 23 september 2003

Line Barfod (EL)
Aud Gaundal (A)
Sigurður Kári Kristjánsson (Sj)
Aulis Ranta-Muotio (cent)
Berndt Sköldestig (s)

Beretning til Nordisk Råd om revisionen af Nordisk Råds regnskab for 2002

1. Revision af årsregnskabet for 2002

1.1 Indledning

1. Rigsrevisionen afgiver hermed revisionsberetning for regnskabsåret 2002 til Nordisk Råd. Beretningen skal i henhold til § 15 i "Økonomireglement for Nordisk Råds virksomhed" afgives til Nordisk Råd før 1. juli i året efter budgetårets udgang.

Beretningen har i udkast været fremsendt til Nordisk Råds sekretariat, hvis bemærkninger i videst muligt omfang er indarbejdet i nærværende beretning. De øvrige nordiske rigsrevisioner har ligeledes haft et udkast til høring.

2. Årsregnskabet, der behandles på Nordisk Råds ordinære session i 2003, udviser et overskud på TDKK 3 og en egenkapital inkl. hensættelser på TDKK 510. Årets overskud er overført til egenkapitalen.

1.2 Konklusion på den udførte revision

3. Revisionen af årsregnskabet har ikke givet anledning til kritiske bemærkninger. Særlige regnskabsmæssige forhold og kommentarer til årsregnskabet fremgår af henholdsvis afsnit 2 og 3, hvortil vi henviser.

Godkender præsidiet årsregnskabet i sin nuværende form på sit møde i september 2003, vil årsregnskabet være forsynet med revisionspåtegning uden forbehold eller supplerende oplysninger.

Vedrørende revisionens formål, tilrettelæggelse og udførelse henvises til afsnit 4.1.

2. Regnskabsmæssige forhold

2.1 Regnskabsprincip mv.

4. Nordisk Råds Præsidium godkendte på sit møde den 25. september 2001 et nyt økonomireglement med ikrafttrædelse pr. 1. januar 2002. Ifølge reglementets § 13 skal regnskabet være baseret på et modificeret bogføringsprincip (modified accrual accounting). Det betyder bl.a., at årsregnskabet vil tilnærme sig et omkostningsbaseret regnskab, hvor indtægter og udgifter henføres til den periode, de vedrører.

Årsregnskabet for 2002 er det første årsregnskab, der er aflagt efter det nye regnskabsprincip. Samtidig har Nordisk Råd valgt at ændre regnskabsopstillingen på få punkter i forhold til tidligere for dermed at give et mere forståeligt billede af de samlede aktiviteter i Nordisk Råd.

2.2 Samarbejdsaftale mv.

5. Nordisk Råds sekretariat og Nordisk Ministerråds sekretariat har siden 1997 haft en samarbejdsaftale om en række tjenesteydelser, som Nordisk Ministerråds sekretariat mod betaling stiller til rådighed for Nordisk Råds sekretariat. Det drejer sig bl.a. om løn- og personaleadministration, regnskabsopgaver, databehandling, lokaler, kantinedrift og reception.

På præsidiets møde den 10. december 2001 godkendtes et udkast til ny samarbejdsaftale mellem Nordisk Ministerråds sekretariat og Nordisk Råds sekretariat gældende fra 2002. Aftalen blev revideret som følge af ændringer i Nordisk Råds udvalgsstruktur og bygger i højere grad end tidligere på en reel fordeling af de faktiske omkostninger for den service, som aftalen omfatter.

Det daglige arbejde varetages af Nordisk Råds sekretariat, mens bogføring, lønadministration mv. varetages af Nordisk Ministerråds sekretariats økonomiafdeling.

6. Ud over det administrative samarbejde har Nordisk Råd et fælles informationssamarbejde med Nordisk Ministerråd.

3. Kommentarer til årsregnskabet

7. I lighed med tidligere år skal vi supplere det aflagte årsregnskab med enkelte kommentarer.

3.1 Anvendt regnskabspraksis

8. Årsregnskabet for 2002 er aflagt i overensstemmelse med regnskabsbestemmelserne i Nordisk Råds økonomireglement. Den anvendte regnskabspraksis, dvs. værdiansættelsesmetoder etc., er uændret i forhold til tidligere år.

3.2 Resultatopgørelsen

9. Nordisk Råds resultat for 2002 blev TDKK 3 mod TDKK 783 i 2001.

De samlede indtægter var stort set uændrede i forhold til 2001 og udgjorde TDKK 32.557. Heraf udgjorde bidragene fra de nationale parlamenter TDKK 30.000 eller 92 %. De nationale bidrag blev fastsat på præsidiets møde den 29. januar 2001. Vi har kontrolleret, at landenes bidrag til Nordisk Råd svarer til den fordeling, som er fastlagt i henhold til økonomireglementets § 5.

Renteindtægterne faldt TDKK 261 og udgjorde TDKK 369. Den mindre renteindtægt skyldtes både faldende renteniveau og mindre likvide beholdninger.

10. De samlede omkostninger udgjorde TDKK 32.554 mod TDKK 31.769 i 2001, svarende til en stigning på TDKK 785. De samlede omkostninger var ekskl. ekstraordinære omkostninger til jubilæumssessionen mv., jf. efterfølgende pkt. 16 og 17. Nordisk Råd havde i 2002 50-års jubilæum, og omkostninger i forbindelse hermed udgjorde i 2002 TDKK 4.360.

De samlede omkostninger er regnskabsmæssigt specificeret og opstillet på en anden måde i forhold til tidligere for dermed at give et bedre billede af de samlede aktiviteter.

Som omtalt i årsregnskabet, note 8, kan omkostningerne ikke umiddelbart sammenlignes med 2001, da der i forhold til tidligere er sket en ændring i registreringen af omkostningerne og dermed i den regnskabsmæssige præsentation. Vi skal hertil bemærke, at det findes uheldigt, at der ikke er foretaget en tilpasning af sammenligningstal i forbindelse med den ændrede regnskabsopstilling, og vi skal anbefale, at der ved fremtidige ændringer i regnskabsopstillingen foretages en korrektion af sammenligningstal for den enkelte regnskabspost.

3.3 Balancen

11. Likvide midler udgjorde langt hovedparten af aktiverne, nemlig TDKK 3.020 svarende til 79 % af de samlede aktiver. De likvide midler faldt med TDKK 3.476 i forhold til 2001. Den mindre likvide beholdning skyldtes primært, at der har været afholdt omkostninger i forbindelse med jubilæumssessionen på TDKK 4.360 og til specifikke formål på TDKK 1.654, jf. i øvrigt pkt. 17.

Der er indhentet engagementsoplysninger fra Nordisk Råds bankforbindelser med henblik på bekræftelse af, at alle engagementer er korrekt medtaget i regnskabet.

12. Fordringer på TDKK 402 indeholder bl.a. rejse- og lønforskud til medarbejdere. Ved vor revision har vi konstateret, at der ikke fuldt ud foretages afstemninger af personalemellemværender. Vi har anbefalet, at der fastlægges en afstemningsprocedure for dette område.

13. Periodeafgrænsningsposter udgjorde TDKK 386. Efter implementering af det nye regnskabsprincip har denne regnskabspost fået større bevågenhed. Vi har konstateret, at der i flere tilfælde ikke var foretaget den fornødne periodisering af omkostningerne. Vi har anbefalet, at

at der fastlægges procedure, der tilsikrer, at der foretages en stringent periodisering i forbindelse med årsafslutningen.

14. Mellemregning med Nordisk Ministerråd udgjorde en gæld på TDKK 528. Mellemregningen er afstemt med Nordisk Ministerråds regnskab.

15. Leverandørgæld udgjorde TDKK 2.467. Der er primært tale om skyldige omkostninger vedrørende jubilæumssessionen. Med hensyn til periodeafgrænsninger henvises til vore bemærkninger til pkt. 14.

16. Egenkapitalen inkl. resterende hensættelser af tidligere års overskud for anvendelse til jubilæet og specifikke formål udgjorde TDKK 510, hvoraf årets resultat for 2002 udgjorde TDKK 3.

I henhold til § 7 i Nordisk Råds økonomireglement skal et eventuelt overskud som hovedregel tilbagebetales til medlemslandene. Præsidiet kan dog beslutte, at beløb fra et eventuelt overskud overføres til det følgende budgetår og længst til det derpå følgende budgetår til et eller flere specifikke formål.

Præsidiet har dispenseret fra økonomireglementet, idet det tidligere besluttedes at overføre overskuddet fra 1998 og 1999 på i alt TDKK 6.385 til anvendelse for aktiviteter, der markerede Nordisk Råds 50-års jubilæum i 2002.

Endvidere har præsidiet på sit møde den 26. juni 2001 besluttet, at overskuddet fra 2000 på TDKK 1.782 skulle anvendes til specifikke formål i 2001, og senest besluttede præsidiet på sit møde den 24. september 2002, at overskuddet for 2001 på TDKK 783 skulle anvendes til specifikke formål i 2002.

Den 31. december 2002 udgjorde ikke-anvendte hensatte midler i alt TDKK 507, hvoraf TDKK 163 var resterende midler vedrørende jubilæumssessionen. Der var i 2002 anvendt TDKK 4.360 vedrørende jubilæumssessionen og TDKK 1.654 til specifikke formål.

17. Efter det nye regnskabsprincip skal alle omkostninger påvirke årets resultat. Det forhold, at der tidligere er truffet bestemmelse om at anvende et års overskud i stedet for at tilbagebetale dette til medlemslandene, bevirker ikke, at omkostningerne skal føres direkte over egenkapitalen i takt med afholdelse af omkostningerne.

Beslutning om anvendelse af de tidligere års overskud til specifikke formål i 2002 blev truffet i perioden, hvor det tidligere regnskabsprincip var gældende. Derfor har ledelsen fundet det mest korrekt, at omkostningerne, der havde relation til de tidligere hensættelser, blev ført direkte over egenkapitalen i 2002 efter den hidtidige praksis.

Som en overgangsordning kan Rigsrevisionen tilslutte sig denne fremgangsmåde, men det anbefales, at omkostninger, der kan relateres til beslutning om fremtidige hensættelser, vises direkte over resultatopgørelsen.

3.4 Stipendieordningen

18. I forbindelse med aflæggelse af årsregnskabet for Nordisk Råd aflægges samtidig et regnskab for Stipendieordningen for parlamentarikere fra Nærområderne. Regnskabet aflægges særskilt og indgår således ikke i Nordisk Råds regnskab.

19. Stipendieordningen finansieres gennem budgetmidler fra Nordisk Ministerråd, men forvaltningen af budgetmidlerne sker gennem Nordisk Råd.

De samlede indtægter udgjorde i 2002 TDKK 570 fordelt på budgetmidler på TDKK 550 og renteindtægter på TDKK 20. I 2001 var de samlede indtægter TDKK 584.

Omkostningerne udgjorde i 2002 TDKK 422 mod TDKK 408 i 2001. Årets resultat var således et overskud på TDKK 148 mod TDKK 176 i 2001. Årets overskud er tillagt egenkapitalen, der herefter udgjorde TDKK 465.

4. Den udførte revision

4.1 Revisionens formål, tilrettelæggelse og udførelse

20. Det er revisionen formål at påse, om det af ledelsen aflagte regnskab er udarbejdet i overensstemmelse med Nordisk Råds økonomireglement, og om årsregnskabet giver et retvisende billede af Nordisk Råds aktiver, passiver og finansielle stilling samt resultat.

Revisionen omfatter ledelsens årsberetning, resultatopgørelse og balance samt noter.

21. Revisionen er, i henhold til § 14 i Nordisk Råds økonomireglement, udført efter de gældende regler i det internordiske revisionsreglement.

Revisionen er tilrettelagt og udført med henblik på at kunne tage stilling til, om årsregnskabet indeholder væsentlige fejl og mangler.

Revisionen, der foretages i overensstemmelse med god offentlig revisionsskik, har hovedsageligt omfattet regnskabsposter og områder, hvor der er risiko for væsentlige fejl og mangler.

I forbindelse med revisionen er Nordisk Råds regnskabsmæssige registreringssystemer og interne kontroller gennemgået og vurderet.

Forekommer der tilsigtede fejl og mangler, vil der være risiko for, at disse forbliver uopdagede. Det er præsidiets og ledelsens ansvar at forebygge og opdage såvel tilsigtede som utilsigtede fejl og mangler ved at tilrettelægge hensigtsmæssige registreringssystemer, forretningsgange og interne kontroller samt ved at påse overholdelse af disse.

Konstateres der under revisionen unøjagtigheder, som vækker mistanke om uregelmæssigheder, vil revisionen blive udvidet med henblik på afklaring heraf. Revisionen har ikke givet anledning til en sådan udvidelse.

22. Revisionen er udført i årets løb og i forbindelse med årsafslutningen.

4.2 Risikofyldte områder

23. Vor strategi for tilrettelæggelse af revisionen er fastlagt med henblik på at fokusere på risikofylde områder.

De risikofyldte områder har været:

- Fordringer, periodeafgrænsningsposter, skyldige omkostninger, kreditorer og forpligtelser.
- Nordisk Råds interne kontroller, der omfatter de overordnede kontroller samt kontroller på specifikke regnskabsmæssige områder.

4.3 Revision i forbindelse med årsafslutningen

24. Revisionen har omfattet en gennemgang af procedurerne i forbindelse med regnskabsudarbejdelsen samt en stikprøvevis gennemgang af dokumentationen for de i årsregnskabet anførte oplysninger og beløbsangivelser, herunder kontrol af aktivernes tilhørsforhold, tilstedeværelse og værdiansættelse. Vi har kontrolleret, at de pågældende gældsposter og øvrige forpligtelser, der os bekendt påhviler Nordisk Råd, er kommet til udtryk i regnskaberne.

Som led i revisionen af årsregnskabet har vi undersøgt, om der er taget hensyn til eller givet oplysning i årsberetningen om væsentlige begivenheder indtruffet mellem balancedagen og datoen for vor underskrift på revisionspåtegningen.

5. Andre oplysninger mv.

5.1 Eftersyn af præsidiets protokoller

25. Rigsrevisionen har påset, at der føres protokol for afholdte møder i præsidiet, og at beslutninger vedtaget af præsidiet er kommet rigtigt til udtryk i regnskabet. Vi har læst protokollerne for året 2002, hvor der har været afholdt 10 møder.

5.2 Formalisering af administrative procedurer

26. Rigsrevisionen har tidligere henstillet, at Nordisk Råd fastlægger procedurer for planlægning, gennemførelse og opfølgning af sessioner, temakonferencer og andre rådsaktiviteter, herunder budgetlægning, økonomistyring og regnskabsaflæggelse.

I den forbindelse er en administrative håndbog under udarbejdelse. Det var forventet, at den administrative håndbog kunne fremlægges på præsidiets møde i september 2002. Af bl.a. økonomiske årsager blev samarbejdet med tilknyttede konsulenter afbrudt, og udarbejdelsen foretages nu af Nordisk Råds sekretariat. Efter det oplyste er udarbejdelsen næsten færdig og det forventes, at den administrative håndbog nu fremlægges på præsidiets møde i september 2003.

5.3 Afsluttende bemærkninger

27. I henhold til § 14 i Nordisk Råds økonomireglement skal vi erklære at have modtaget alle de oplysninger, der under revisionen er anmodet om.

København, den 27. juni 2003

Henrik Otbo
Rigsrevisor

Inger Danrud

Bihang

Presidiets rapport for 2002
Nordisk samarbeid i 2002

Barn og unge hadde en sentral plass i det 50-årsjubileet for det nordiske samarbeidet. Med engasjementet for Norden hos den oppvoksende slekt kan de kommende 50 år bli minst like spennende som de som har gått.

Som ledd i jubileumsfeiringen deltok ungdommer fra alle de nordiske land i løpet av året på konferanser om nordisk verdigrunnlag og demokrati. Unge mennesker deltok i dialogen om framtiden i Norden også gjennom en essaykonkurranse, i en videofilm og gjennom innspill til politikerne på sesjonen.

Jubileumssesjonen i Helsingfors ble beæret med de nordiske statsoverhodenes nærvær. I tillegg deltok en rekke andre gjester. Internasjonal terrorisme kastet likevel igjen sin lange skygge over Nordisk Råds sesjon.

Gisseldramaet i Moskva utspilte seg i dagene før sesjonen. I en skarp uttalelse fra Nordisk Råds plenumsforsamling fordømte man terrorgjerningen. Uttalelsene ga samtidig støtte til den danske regjeringens opptreden i forbindelse med en konferanse om Tsjetsjenia i København.

At det fortsatt er langt igjen til det grenseløse Norden, ble tydelig illustrert i sluttrapporten "Nordbornas rättigheter". På dette området drives arbeidet nå videre mot konkrete resultater, blant annet gjennom medvirkning av den tidligere danske statsministeren Poul Schlüter.

De spørsmålene som nå fokuseres gjelder skatt, sosial trygghet og likeverdighet for ulike eksamener. Dersom Norden på en troverdig måte kan vise hvordan vi løser våre grensehindringer, kan vi lettere gjøre krav på å være foregangsregion i EU.

Det nordiske samarbeidet får i framtiden større betydning, ikke minst gjennom utvidelsen av EU. Det veletablerte samarbeidet som finnes både på parlamentarisk nivå og regjeringsnivå med våre baltiske naboland, og gjennom Barentssamarbeidet er et godt utgangspunkt for nye samarbeidsformer med disse landene som medlem i et utvidet EU.

Det intensiverte samarbeidet mellom Nordisk Råd og parlamentariske organ i Russland, og med myndighetene i Nordvestrussland, skaper tillit som det kan bygges videre på i det fortsatte samarbeidet omkring den nordlige dimensjonen, som kommer til å stå høyt på den nordiske dagsordenen i kommende år.

Norden skal spille en aktiv rolle i arbeidet med den nordlige dimensjonen i EU. Det nordiske arbeidet er et viktig bidrag til det samlede europeiske engasjementet i Nord-Europa.

Nordisk samarbeid blir mer og mer del av et større internasjonalt felleskap. Det kommer til å skape nye utfordringer.

1. Nordisk Råds møder i år 2002

Oslo den 28.–29. januar afholdtes præsidie- og udvalgsmøder. Det norske formandskab præsenterede sit program. Der var ministerdeltagelse på flere af møderne. Teamet for fællesmødet var "Grænsehindringer".

Reykjavik den 15.–16. april afholdtes temamøde om "Demokrati 2020". I tilslutning til temamødet blev der afholdt præsidie- og udvalgsmøder.

København den 25.–26. juni afholdtes præsidie- og udvalgsmøder. Endvidere blev der afholdt møde med Europarådets formand statsminister Anders Fogh Rasmussen om det danske formandskab.

Stockholm den 23.–24. september afholdtes præsidie- og udvalgsmøder. Temaet for fællesmødet var "Nordboernes rettigheder".

Helsinki den 29.–31. oktober afholdes Nordisk Råds jubilæums session. I tilslutning til sessionen afholdtes præsidie- og udvalgsmøder.

2. Fejring af Nordisk Råds jubilæum

Nordisk Råd fejrede i 2002 sit 50 års jubilæum. Præsidiet besluttede på et tidligt tidspunkt, at hovedmålgruppen for jubilæumsfejringen skulle være børn og unge, hvilket man valgte at operationalisere ved en målrettet informationsindsats mod alle grundskoler i de nordiske lande.

Alle grundskoler fik således tilsendt en pjece med tilbud om et mere omfattende undervisningsmateriale bestående af lærervejledning, elevhæfte, klistermærker med de nordiske flag, bogmærker, flagguirlande og cd-rom og en video. Der har været endog meget stor efterspørgsel (i størrelsesordenen 5.000–6.000 skoler).

Endvidere blev der udarbejdet informationsmateriale om Nordisk Råds priser og en jubilæumsbog "Nordisk Råd 50 år – Nordisk Nytte?". I bogen skriver historiker Øyvind Tønnesson en historisk gennemgang af udviklingen af arbejdet i Nordisk Råd og samarbejdet mellem de nordiske lande generelt gennem de sidste 50 år. Endvidere skriver 10 centrale nordiske aktører deres personlige indtryk fra arbejde i Nordisk Råd (2 fra hvert land).

I foråret udskrev Nordisk Råd en internet skrivekonkurrence for unge under 25, hvor man skulle skrive max. 1 side om Norden og fremtiden.

I april 2002 afholdt Nordisk Råd sit jubilæums temamøde om demokrati, se omtale andet sted. I den forbindelse blev der udgivet et specialnummer af Politik i Norden, hvor en række artikler afdækkede forskellige vinkler på demokratidebatten. Dette nummer blev udgivet i et ekstra stort oplag, herunder en engelsk udgave, så det kunne bruges i undervisning og information i udlandet.

Nordisk Råd gav støtte til afholdelse af Nordisk Skoleidræts Festival, hvor skoleelever fra Norden og de baltiske lande mødtes til idrætskonkurrencer og dermed gjorde sig bekendt med hinandens sprog og kultur og skabte personlige kontakter.

Endelig blev der bevilget midler til en indsats hos Foreningen Norden med konkurrencer mellem deltagerne i de nordiske mobilitetsstøtteprogrammer og til informations om venskabsby samarbejde.

I forbindelse med jubilæumssessionen blev der i Finland holdt et "Nordens Torv". Nordisk Råds 54. session var det festlige punktum for jubilæumsåret. På en stor festaften i Finlands Opera optrådte gæster fra alle de nordiske lande og selvstyreområder: Razz fra Danmark, Cirkus Cirkör fra Sverige, Sissel Kyrkjebø fra Norge, Raddir Thjódar fra Island og Rajaton & Tomi Metsäketo fra Finland. Orkester Norden opførte Sibelius' 5. symfoni under ledelse af Esa-Pekka Salonen. Under festforestillingen blev 4 nordiske priser overrakt. Statsoverhovederne fra alle 5 nordiske lande overværede festforestillingen.

Nordisk Råds Præsidium besluttede i forbindelse med jubilæums-sessionen at uddele en filmpris.

Spillefilmen "Mannen uten minne", skrevet, regissert og produsert av Aki Kaurismäki, mottok Nordisk Råds Filmpris 2002. Ti filmer fra Danmark, Finland, Island, Norge og Sverige var nominert til årets filmpris. Det er første gang Nordisk Råd utdeler en egen filmpris ved siden av de årlige prisene til litteratur, musikk og miljø- og natur. Prisen er på 350 000 danske kroner. Det er ennå ikke avgjort om Nordisk Råds Filmpris blir en årlig begivenhet.

Juryens begrunnelse: "Kaurismäkis film er en original, fortettet hyllest til menneskets verdighet og solidaritet. Den skildrer samfunnets utstøtte, men tilfører dette miljøet en tone av håp og framtidstro. Den er poetisk, humoristisk og symbolsk i sin stil, har den store kunstens avklaring og enkle former og forener samtidig en underholdende fortelling med grunnleggende eksistensielle verdier uten overdreven patos. Filmen forener umiskjennelig en nordisk karakter med et universelt perspektiv."

3. Præsidiet

Præsidiet afholdt 10 møder i 2002. Præsidiets formand var Outi Ojala (vänst, Finland).

3.1. Nordiska rådets internationella samarbete under 20021

Världens vindar har onekligen svept genom Nordiska rådet under året som gått. Det internationella parlamentariska samarbetet får en allt större betydelse. Samarbetet med parlamentariska organisationer i närområdet och i Europa har breddats och fördjupats. Man tar allt fler initiativ och gör tydliga ställningstaganden i en rad frågor. Det nordiska samarbetet ses allt mer, och utformas allt mer, mot bakgrund av det europeiska och globala samarbetet. Utrikes- och säkerhetspolitiska spörsmål har kommit upp på agendan. Denna utveckling är mycket glädjande och helt i linje med ambitionerna i den nya nordiska dagordningen. Den internationella verksamheten kommer även i fortsättningen att ha stor tyngd i Nordiska rådets arbete.

Det parlamentariska internationella samarbetet syftar ytterst till att främja kontakter och öka förståelsen länder emellan, att värna frihet och säkerhet, att befordra vidareutveckling av den parlamentariska demokratins instrument och institutioner, och att främja social välfärd och ekonomisk utveckling.

Här följer några exempel från verksamheten under 2002 som ger en bild av det internationella samarbetets bredd och inriktning.

Samarbetet med parlamentariska partners i närområdet har vidareutvecklats. Till dessa hör Baltiska församlingen, ryska federationsrådet, ryska statsduman, samt den parlamentariska församlingen för Oberoende staters samvälde (OSS). Utbytet med dessa organisationer håller allt mer på att växlas in på praktiskt samarbete kring frågor av betydelse för regionen: bärkraftig utveckling, hälsa, social välfärd, näringslivsutveckling, IT, kriminalitet, trafficking, civil säkerhet, med mera. Kring flera av dessa frågor har det utvecklats ett praktiskt samarbete direkt mellan utskotten i Baltiska församlingen och Nordiska rådet. Samarbetet med de ryska parlamentariska organisationerna har lett till att gemensamma aktiviteter nu planeras kring den Nordliga dimensionen. Den 11:e parlamentariska Östersjökonferensen, som hölls i september i S:t Petersburg under värdskap av ryska federationsrådet, var framgångsrik och pekade framåt både vad gäller arbetsformer och arbetsuppgifter. Konferensens sekretariat kommer även fremdeles att finnas inom Nordiska rådet.

Det parlamentariska samarbetet kring arktiska frågor växer. Bland de frågor som ställts i fokus under året är samarbetet med urbefolkningarna, en bärkraftig social och ekonomisk utveckling, satsningar på att utveckla IT och bärkraftiga transportsystem i Arktis, samt behovet av en samlad rapport om levnadsförhållanden i Arktis. Vid den femte arktiska parlamentarikerkonferensen i Tromsø i augusti framhölls från Nordiska rådets sida att man från parlamentariskt håll bland annat bör lämna aktivt stöd till utarbetandet av en Arctic Human Development Report, som skall ge en helhetsbild över den socio-ekonomiska situationen i regionen. Vidare bör parlamentariker främja olika slags arktiska initiativ men samtidigt bevaka att de är i överensstämmelse med miljöhänsyn och kulturella hänsyn. Nordiska rådets observatör var Rannveig Guðmundsdóttir (A, Island).

Kontakterna och samarbetet med parlamentariska systerorganisationer i Europa har vårdats och vidareutvecklats. Till dem hör Benelux-parlamentet, Europaparlamentet, Europarådets parlamentariska församling, OSCE:s parlamentariska församling, WEU:s parlamentariska församling, samt den Brittisk-Irländska parlamentariska sammanslutningen (BIIPB). Utbytet har handlat om en rad olika frågor. Gemensamt för dem är insikten om att inter-parlamentariskt samarbete är ett kraftfullt instrument inte bara i den demokratiska utvecklingen utan också för att främja en sådan utveckling i demokratiskt och ekonomiskt eftersatta länder eller i kris- och konfliktdrabbade länder.

En av de sakfrågor som stått högt på de flesta organisationers dagordning under 2002 är kampen mot den internationella terrorismen. Detta är ett område inom vilket ett parlamentariskt

---

[1] Denna text överensstämmer med den internationella redogörelse som lämnades vid Nordiska rådets session i Helsingfors i oktober 2002 av Nordiska rådets dåvarande president Outi Ojala

samarbete kan fungera både som vapen och förebild. Frågan har varit uppe i möten med bland annat den parlamentariska församlingen för Oberoende staters samvälde (OSS), Europarådets parlamentariska församling, OSCE:s parlamentariska församling, samt WEU:s parlamentariska församling. Nordiska rådet har i alla dessa sammanhang uttalat ett otvetydigt avståndstagande från all slags terrorism. Rådet har samtidigt haft en klar linje i uppfattningen att kampen mot terrorismen måste föras med full respekt för och hänsynstagande till grundläggande mänskliga och demokratiska fri- och rättigheter. Det är betryggande och befrämjande för kampen mot terrorismen att detta är en inställning som delas av de internationella parlamentariska organisationerna.

EU:s förestående utvidgning är en annan fråga av stor betydelse för norra Europa. Den har tagits upp i möten med bl.a Europaparlamentet och Benelux-parlamentet. Nordiska rådet välkomnar utvidgningen. Rådets uppfattning är att det parlamentariska samarbetet kommer att bli allt viktigare i ett utvidgat Europa, inte minst för att säkra att de mindre länderna i unionen kan göra sina röster hörda. Att dessa röster kan höras, och ges uppmärksamhet, är en förutsättning för trovärdigheten i och den folkliga förankringen av i hela det europeiska projektet. Det är en viktig uppgift för parlamentarikerna att främja den fortsatt utvecklingen av EU genom politiskt stöd, politiskt tryck, och politiska initiativ. Mångfalden av erfarenheter och kompetenser i ett utvidgad Union kan bidra till att hantera de utmaningar som Europa står och kommer att ställas inför. I dessa sammanhang har rådet starkt framhållit att en av de mest angelägna uppgifterna för det internationella parlamentariska samarbetet är att verka för att främja en positiv social och ekonomisk utveckling i Kaliningrad.

Den fortsatta utvecklingen av Den nordliga dimensionen är en angelägen uppgift i det parlamentariska samarbetet, inte minst efter EU:s utvidgning. De nordliga områdena av Europa har särskilda förutsättningar och kräver särskild uppmärksamhet. Rådet har i olika sammanhang framhållit vikten av att länderna i regionen gör satsningar på att främja utvecklingen inom det sociala området, näringslivet, hälsa och sjukvård, administration och lagstiftning, infrastruktur, IT, miljöskydd, civil säkerhet, med mera. För parlamentarikerna är det en viktig uppgift att definiera, utveckla och stärka den specifika roll som just de kan spela för att den nordliga dimensionen skall kunna förverkligas och få ett praktiskt genomslag i vardagen. Stor vikt måste läggas vid att stödja en utveckling av samarbetet med nordvästra Ryssland. Tillsammans med den ryska statsduman och det ryska federationsrådet genomförde Nordiska rådet en parlamentarisk workshop i Moskva i december 2002 om Den nordliga dimensionen.

Sammanfattningsvis kan man således hävda att Nordiska rådet under 2002 haft ett aktivt internationellt samarbete på bred front, att samarbetet varit ömsesidigt fruktbart, att det ökat Nordiska rådets kompetens att lämna konstruktiva bidrag i olika internationella frågor, och att det underbyggt rådets position som en såväl känd som erkänd aktör bland de internationella parlamentariska församlingarna.

3.2. Samarbetet i Östersjöområdet, Baltic Sea Parliamentary Conference (BSPC)

Den 11:e parlamentariska Östersjökonferensen genomfördes i S:t Petersburg 30 september–1 oktober 2002. Nordiska rådet deltog med en delegation på 10 personer. Alla partigrupper, utskott och länder var representerade.

Det övergripande temat för konferensen var ”Baltic Sea – Ways of Integration and Cooperation”. Fyra olika teman togs upp:

1) Samarbete i Östersjöregionen
2) Nordliga dimensionen – ett gemensamt åtagande för partnerskap och regional utveckling
3) Ekologiska och miljömässiga utmaningar i Östersjöregionen
4) Utvidgningens konsekvenser för Kaliningrad

Det ryska deltagandet var kvalificerat och omfattande. En rad nyckelpersoner medverkade i konferensen: Federationsrådets talman Sergey Mironov, Statsdumans talman Gennady Seleznev, talmannen i S:t Petersburgs lagstiftande församling Sergey Tarasov, ordföranden i Statsdumans kommitté för de nordliga områdena Valentina Pivnenko, S:t Petersburgs borgmästare Vladimir Yakovlev, m.fl. Dessutom deltog talmännen från Kaliningrads och Karelens lagstif-

tande församlingar. President Putin skickade med brev en hälsning till konferensen, vilket för övrigt var första gången någonsin som ett statsöverhuvud uppmärksammat konferensen. Uppslutningen var stor, frågorna som togs upp var relevanta och aktuella, och diskussionerna var livliga och konstruktiva.

En av de högaktuella frågor som kom upp var den om Kaliningrads situation efter en utvidgning. Från rysk sida framhölls att man måste finna en lösning på frågan om ryska medborgares rörlighet mellan Ryssland och Kaliningrad. Man menade att det inte får uppstå nya skiljelinjer i Europa efter utvidgningen. Detta kunde alla vara överens om, men många underströk också att en lösning inte får innebära en kränkning av ett lands territoriella suveränitet, eller en urvattning av Schengen-avtalet.

Den danske ambassadören i Ryssland, Lars Vissing, höll som representant för ordförandeskapet i EU ett utomordentligt inlägg om bland annat situationen i Kaliningrad, där han klart redogjorde för alla de politiska och andra komplikationer som omgärdar frågan. Han var emellertid hoppfull om att man skall kunna finna fram till en lösning till toppmötet mellan Ryssland och EU i Köpenhamn i november. Denna förhoppning delades av alla parter.

Konferensen avslutades med att enhälligt anta två resolutioner, vilka hade förberetts i en Drafting Committee. Den första delen av resolutionen handlar om Östersjösamarbete i allmänhet, medan den andra tar upp frågor om säkerhet till sjöss. Ett nordiskt förmöte om resolutionen och stadgeförändringen arrangeras innan konferensens början. Mötet kunde enas om ett samnordiskt och samordnat förslag till ändringar och tillägg i resolutionsutkastet.

Konferensen beslutade också att ändra regler för den parlamentariska konferensen. Norden har efter konferensen två mandat i den sk. permanenta kommittén; Outi Ojala, (vänst, Finland), och Kent Olsson (m, Sverige).

Den permanenta kommittén har hållit fyra möten under året för att förbereda konferenser och följa upp resolutionerna.

3.3 Referensgrupp om Nordbornas rättigheter

Referensgrupp om Nordbornas rättigheter tillsattes med mandat av Presidiet i anledning av ministerrådets Norrback-rapport, som presenterades för rådet som mellanrapport vid rådets temakonferens i mars, av ambassadör Ole Norrback. Ministerrådet överlämnade sedan till rådet ministerrådsförslag om uppföljning av Nordbornas rättigheter.

I referensgruppen satt som ordförande Ole Stavad (S), Danmark. Övriga medlemmar var Arne Lyngstad (kd), Norge, Ola Karlsson (m), Sverige samt Kristen Touborg (SF), Danmark. Gruppen höll sitt första möte den 28 maj i Oslo i anslutning till gränshinderseminarium i regi av norska delegationen, nordiska sekretariatet i utrikesdepartementet och Norden i Fokus/Föreningarna Nordens Förbund. Andra mötet hölls den 11 juni i Köpenhamn, tredje och sista mötet var den 23 september i Stockholm. Gruppen hade Presidiets mandat att bereda betänkandet över ministerrådsförslaget, som godkändes av Presidiet och behandlades av rådet vid den 54:e sessionen.

3.4. Præsidiets Budgetudvalg

Budgeten för det nordiska samarbetet och budgetdirektiven behandlades av Presidiets budgetgrupp, i enlighet med mandat för arbetet. Ordförande i gruppen var Berit Brørby (A, Norge).

Gruppen höll sex möten under året: den 27 februari, den 7 juni och den 1 oktober i Köpenhamn, den 28 augusti i Stockholm, den 17 september och den 24 september i Oslo.

Budgetgruppen lämnade sitt förslag till Presidiets betänkande över ministerrådsförslag om Nordiska rådets budget, som godkändes av Presidiet och behandlades vid rådets 54:e session

3.5 Administrativ handbok

Administrativ handbok förelåg i en omfattande preliminär version. Slutlig bearbetning av netversion forventes at foreligge medio 2004.

4. Udvalgenes og komiteernes arbejde i 2002

4.1. Kultur- og uddannelsesudvalget

Kultur- og Uddannelsesudvalget bestod af 15 medlemmer. Formand: Indtil 16/10-2002 Åke Gustavsson, (s), Sverige, derefter Lars Wegendal (s), Sverige. Næstformand: Indtil sessionen Ísólfur Gylfi Palmáson (F), Island, derefter Ester Larsen (V), Danmark.

Kultur- og Uddannelsesudvalget mødtes 5 gange til ordinære udvalgsmøder, i januar i Oslo, i april i Reykjavik, i juni i København, i september i Stockholm og i oktober i Helsingfors. Den nordiske sprogforståelse blev belyst ved et seminar ved mødet i januar, Nordboers rettigheder blev belyst ved et seminar om grænsehindringer på området højere uddannelse i juni. Udvalget besøgte endvidere Ystad og Bornholm i juni, hvor man havde inviteret oplægsholdere om nordisk kulturpolitik i forandring og om breddeidrætten.

Repræsentanter fra udvalget var i juni på studietur til Europa-Parlamentet i Bruxelles. Repræsentanter fra udvalget deltog i juni i Saaremaa i et seminar afholdt af Baltisk Forsamlings udvalg for kultur-, uddannelse- og forskning om små kulturers sprog og kulturarv i globaliseringen.

Udvalget havde en arbejdsgruppe, som afgav udtalelse til Præsidiet om "Ett handslag till Västnorden". Arbejdsgruppen bestod af formand Ísólfur Gylfi Palmason (F, Island), Britt Hildeng (A, Norge), Jógvan við Keldu (Ff, Færøerne), Josef Motzfeldt (ia, Grønland).

Udvalget fremsatte synspunkter til Præsidiets budgetgruppe om: Strategiske kultursatsninger og fremmedhad og racisme, Strategiske kultursatsninger og budgetdialog mellem Nordisk Råd og Nordisk Ministerråd, Nordisk sprogsamarbejde, Støtteordningen for nordisk folkeoplysning og voksenoplæring, Støtteordningen til den frivillige sektor.

Endvidere blev følgende emner behandlet i udvalget: nordisk forskningsstøtte, en nordisk filmpris.

I forbindelse med sessionen holdt udvalget møde med ledende medarbejdere i de nationale public service stationer, herunder om Nordvision. Udvalget deltog ligeledes i et seminar om "Demokrati i skolens hverdag – værdispørgsmål i Norden i et børne- og ungdomsperspektiv". Udvalget holdt møde med kulturministrenes formand om fordeling af de strategiske kultursatsninger.

4.2. Velfærdsudvalget

Nordiska rådets nya utskottsstruktur har Välfärdsutskottet ansvaret för följande arbetsområden:

- Välfärds- och trygghetsordningar
- Social- och hälsovård
- Handikapp
- Bygg och bostad
- Familj
- Barn och ungdom
- Narkotika, alkohol och andra missbruksformer.

Välfärdsutskottet har 15 medlemmar och Pehr Löv (sv) från Finland är ordförande. Leena Harkimo (saml) också från Finland var viceordförande fram till 31 oktober. Från och med 31 oktober har Else Theill Sørensen (KF) från Danmark verkat som viceordförande i Välfärdsutskottet.

Under verksamhetsåret 2002 har utskottet hållit sex möten. Sommarmötet hölls i juni i Vasa och Jakobstad i Finland och hade som tema social- och bostadspolitiken i Norden.

Vid sina möten har Välfärdsutskottet hållit följande hearings:

- barn och unga i Norges ordförandeprogram. Gemensam hearing med Kultur- och utbildningsutskottet (januari)
- små patientgruppers och handikappföreningars möjligheter till nordisk samordning och kontakter (april)
- samordnade nordiska insatser inom narkotikabekämpning (juni)
- nordisk välfärdsforskning (september)

Vidare arrangerade Välfärdsutskottet ett öppet seminarium om beskattning av tjänster och pensioner, socialförsäkringsfrågor i Jakobstad, Finland. Medverkande var bl.a. ambassadör Ole Norrback.

Välfärdsutskottet har under året tillsatt en arbetsgrupp som skall granska barns och ungas situation i Norden och närområdena med en speciell tonvikt på barn och ungas situation på Grönland. Arbetsgruppen leds av Margareta Israelsson (s) från Sverige och har i övrigt en representant från varje partigrupp. Arbetsgruppen förväntas avlägga rapport sommaren 2004.

Nordiska rådet antog följande rekommendationer vid sin session på förslag av Välfärdsutskottet:

- Små diagnosgruppers patientföreningar
- Telemedicin mellan de nordiska länderna
- Hälsovårdssystemen i Norden
- Hjelp til barn og unge som har vokst opp i isolerte trossamfunn
- Elektroniske fagbøker for synshemmede

På Välfärdsutskottets förslag beslöt Nordiska Rådet att avskriva följande rekommendationer:

- Bone and Joint Decade 2000–2010
- Narkotikabekämpning
- Indsatser mod narkotika
- Narkotikahandeln
- Samarbetsprogram för bygg- och bostadssektorn

Angående följande meddelanden från Nordiska ministerrådet var svaret inte tillfredsställande eller arbetet på hälft. Nordiska rådet beslöt på förslag av Välfärdsutskottet att be om nya meddelanden nästa år berörande rekommendationerna:

Ungdomsudveksling mellem Norden og de baltiske stater:

- Demensproblematik
- Nordisk samarbeid om kultur og helse
- Om reumatikere og andre langvarige syges livssituation

4.3. Medborger- og Forbrugerudvalget

Medborger- og Forbrugerudvalget bestod af 15 medlemmer med Arne Lyngstad (KrF, Norge) som formand og Per Kaalund (S, Danmark) som næstformand. Udvalget afholdte 5 møder og gennemførte studietur til Skt. Petersborg, Rusland. Desuden afholdte udvalget i samarbejde med Nordisk Politiforbund et seminar i Oslo om organiseret kriminalitet.

To overordnede temaer dominerede udvalgets arbejde i år 2002: Organiseret kriminalitet, herunder menneskehandel, korruption og terrorisme og bekæmpelse af racisme/arbejdet for integration.

Arbejdsgruppen vedrørende racisme, fremmedfjendtlighed og integration arbejdede med udarbejdelse af et forslag vedr. temaet som førte til et udvalgsforslag som blev fremlagt på Nordisk Råds session (17 detailforslag). Arbejdsgruppens medlemmer, år 2002, var Charlotta L. Bjälkebring (v), formand, Sverige, Lars Hjertén (m), Sverige, Eva Johansson (s), Sverige, Britt Hildeng (A), Norge, Arne Lyngstad (KrF), Norge, Tuija Brax (gröna), Finland, Else Theill Sørensen (KF), Danmark.

Spørgsmål vedrørende international kriminalitet og den nordiske policerollen var hovedtemaet på udvalgets fællesmøde med Nordisk Politiforbund i Oslo den 13. marts. På mødet deltog, foruden medlemmer af udvalget og Nordisk Politiforbund, den norske justitsminister, den norske rigspolitichef samt øvrige repræsentanter fra politimyndigheder, repræsentanter fra relevante parlamentariske udvalg, samt politikere fra Baltikum og Nordvestrusland.

Organiseret kriminalitet var endvidere temaet i udvalgets studietur i juni til Skt. Petersborg. På turen afholdte udvalget møde med parlamentarikere, repræsentanter fra politi- og anklagemyndigheder, forskere samt repræsentanter fra frivillige organisationer.

Til hvert af udvalgsmøderne blev der afholdt et miniseminar med inviterede eksperter og/eller ministre om emner med de følgende overskrifter:

- Lovgivningsmæssige aspekter i bekæmpelsen af terrorisme
- Flygtninge og asylpolitik i Europa samt integrationspolitik
- Trafficking og øvrige ligestillings spørgsmål
- Samernes livssituation: Næring, kultur/sprog, nordisk samekonvention

Udvalgets arbejde med organiseret kriminalitet førte til rekommandationer som blev behandlet ved rådets session, bl.a. om menneskehandel, korruption, og nordisk politisamarbejde.

Medborger- og Forbrugerudvalget behandlede endvidere ministerrådsforslag vedr. det nordiske lovsamarbejde og forslag vedr. øget fødevaresikkerhed i Norden.

I øvrigt afleverede udvalget udtalelser angående ministerrådsforslag om nordboernes rettigheder, ministerrådets budgetforslag samt forslag vedr. situationen i Kaliningrad.

Udvalgets formand deltog i møder med politikere fra henholdsvis Baltisk Forsamling og Europa-Parlamentet og repræsentanter fra udvalget deltog i eksterne seminarer/konferencer på udvalgets fagområde.

4.4. Miljø- og Naturresurseudvalget

Med den ny struktur for arbejdet i Nordisk Råd kom arbejdsområdet for Miljø- og Naturresurseudvalget til at omfatte:

- Bæredygtig udvikling
- Miljø- og naturbeskyttelse
- Landbrug og skovbrug
- Fiskeri
- Energi

Miljø- og Naturresurseudvalget har 15 medlemmer; Asmund Kristoffersen (A), Norge er formand og Ola Karlsson (m), Sverige var næstformand frem til 24. september 2002, hvor han blev afløst af Arnbjörg Sveinsdóttir (Sj), Island.

Udvalget har holdt 6 møder; heraf et i forbindelse med ekskursion til Kristiansund i Norge. Udvalget havde under sessionen i Helsingfors i oktober et samråd med samarbejdsministrene om midtvejsrapporten for det nordiske arbejde med strategi for bæredygtig udvikling.

I forbindelse med sine møder har Miljø- og Naturresurseudvalget afholdt:

- høring om dioxin i fødevarer (Reykjavik 15. april 2002)
- høring om anvendelse af marine resurser (København den 26. juni 2002)
- et seminar om rovdyr (Stockholm den 23. september 2002)

Sideløbende har udvalget gennemført:

- et rapportørskab om at styrke sundheds- og vandforsyningsområdet i Den Karelske Republik ved Paula Lehtomäki (cent), Finland
- et rapportørskab og høring om videnskabelig rådgivning om fiskerikvoter ved Kaj Larsson (s), Sverige
- en arbejdsgruppe til forberedelse af høring om bæredygtig udnyttelse af hav-pattedyr (hvaler og sæler) ved Asmund Kristoffersen (A), Norge, Arnbjörg Sveinsdóttir (Sj), Island og Josef Motzfeldt (IA), Grønland.
- Samarbejde med BIIPB (British-Irish Interparliamentary Body) om Sellafield (herunder besøg på anlægget og deltagelse i BIIPB's plenarforsamling og miljøudvalgsmøde (Manchester, november 2002)
- I samarbejde med Basrecs ministerkonference om fortsat energisamarbejde i Østersøområdet gennemførtes en parlamentarisk konference om energispørgsmål: *The Perspectives of a Sustainable Regional Energy Development* (Vilnius November 2002)
- Fællesmøde med Baltisk Forsamling og Benelux Inter-Parliamentary Consultative Council om landbrugspolitik, fødevaresikkerhed og miljøbeskyttelse (Vilnius april 2002)
- Deltaget i internationale møder og konferencer indenfor udvalgets aktuelle sager
- Deltaget i møder med Baltisk Forsamlings Miljø- og Energiudvalg

Udvalget sager, der ledte frem til rekommandationer på sessionen:
- Nordisk strategi for bæredygtig udvikling
- Indførsel af hunde og katte mellem de nordiske lande
- EU's beslutning om dioxin
- Vandbeskyttelse og sundhed i Den Karelske Republik
- Finsk projektering i Den Karelske Republik

Udvalgsforslaget om fiskerikvoter blev taget op på sessionen men blev efter afstemning sendt tilbage til behandling i udvalget.

4.5. Næringsudvalget

Næringsudvalgets arbejdsområder er:

- næring/industri
- indre marked, fri bevægelighed, afskaffelse af grænsehindringer, handel
- regional- og strukturstøtte
- beskæftigelse og arbejdsmarked
- arbejdsmiljø
- infrastruktur/transport
- kommunikation
- IT

Næringsudvalget har 14 medlemmer med Sigríður Anna Þórðardóttir (Sj.), Island som formand og Steingrímur J. Sigfússon (VG), Island, som næstformand. Udvalget har holdt 5 udvalgsmødermøder. Udvalget foretog i sommeren 2002 også en studietur til Tallin, Estland. Formandskabet har været på besøg i Strasbourg.

I forbindelse med udvalgsmøde i januar 2002 var udvalget på besøg hos Nordisk Industrifond, hvor bl.a. Norges næringsminister Ansgar Gabrielsen orienterede om det Næringspolitiske Samarbejdsprogram 2002–2005.

På udvalgsmøderne har der desuden været indlæg fra eksterne oplægsholdere om bl.a. eGovernment i praksis, konsekvenserne af manglen på en fælles valuta, præsentation af Nordregio samt virksomhedsbesøg hos DeCode Genetics, Island. Udvalgets har også afholdt et seminar om grænsehindringer i nordisk innovationspolitik.

Medlemmer af udvalget har deltaget i møder og konferencer indenfor udvalgets aktuelle sager.

Udvalget havde 1 arbejdsgruppe (fortsat fra 2001): Skadelig skattekonkurrence Per-Erik Granström (s) Sverige, Jan Sahl (KrF), Norge, Valgerd S. Haugland (KrF) Norge, Inge Ryan (SV), Norge, og Carl Fredrik Graf (m), Sverige.

Gruppen afsluttede sit arbejde på sessionen med fremlæggelse af sin endelig rapport indeholdende udvalgforslag om bekæmpelse af skadelig skattekonkurrence i Norden.

I øvrigt behandlede udvalget diverse forslag fra Nordisk Ministerråd, herunder budget samt ændringen i Nordisk Råds struktur.

4.6. Kontrolkommiteen

Kontrolkomiteen afholdt i 2002 seks møder: Den 26. februar i Stortinget, Oslo, den 26. juni i Folketinget i København, den 28.-30. august i Vasa og Österbotten (sommermøde), den 24. september i Riksdagen, Stockholm og den 29. oktober i Rigsdagen, Helsingfors.

Kontrolkomiteens vanlige opgaver at behandle Rigsrevisionens beretninger om henholdsvis Nordisk Råds regnskab, Nordisk Ministerråds regnskab og årsberetning og Kulturfondens regnskab varetages ved afgivelse af betænkninger til Nordisk Råds årlige session. For alle 3 revisionsberetninger og Kontrolkomiteens tilhørende betænkninger kan det konkluderes, at der ikke længere findes væsentlige problemer. Rigsrevisionen har gennem en årrække kritiseret en række forhold, som nu er bragt i orden eller er ved at blive bragt i orden.

Kontrolkomiteen iværksatte i 2002 på eget initiativ 2 kontrolopgaver:
- Evaluering af gennemførelsen af Nordisk Råds nye struktur
- Evaluering af informationen om det officielle nordiske samarbejde

Arbejdet med de to kontrolopgaver færdiggøres i 2003.

4.7. Valgkomiteen.

Nordisk Råds Valgkomite afholdte møder på følgende tidspunkter 2002:
- 28. januar i Oslo
- 24. september i Stockholm
- 28.-30. oktober, på Nordisk Råds session i Helsingfors mødtes Valgkomiteen 4 gange

Valgkomiteens formand var Ragnar Erlandsson (ÅC, Åland) og næstformand var Ole Stavad (S, Danmark)

5. Temamøde: "Nordisk Demokrati 2020"

Nordisk Råd afholdt den 15.-16. april 2002 i Reykjavik temamøde om "Nordisk Demokrati 2020". Præsidiet havde fastsat dette tema, da man mente, at beskyttelse og udvikling af demokratiet og de demokratiske rettigheder kræver kontinuerligt arbejde på alle politiske niveauer.

På temamødet blev det repræsentative demokrati drøftet, dels det nordiske som er tæt forbundet med den nordiske velfærdsstat, dels det nordiske demokrati som rollemodel for nye demokratier. I mange vestlige lande og ved valg til vores eneste internationale parlamentariske forsamling med direkte valg, Europa-Parlamentet, oplever man en tendens til lav valgdeltagelse. Debatten på temamødet viste, at mange politikere koblede befolkningernes dalende interesse for politik med velfærdsstatens udvikling – en slags forkælet reaktion.

På temamødet blev endvidere mulighederne for indflydelse gennem partier og græsrodsarbejde i frivillige organisationer fremhævet, ligesom åbenhed og information blev fremhævet som vigtige elementer for at sikre en fri offentlig debat.

En rapport om temamødet kan rekvireres fra sekretariatet.

6. Sesjonen

Nordisk Råd afholdt sin 54. session i Helsinki den 29.-31. oktober 2002 og dagsordenen var følgende:

Tirsdag den 29 oktober 2002 kl. 15.00 – ca 17.00

1 Sessionens högtidliga öppnande

Statsoverhoveder fra alle de nordiske lande var til stede ved sessionens højtidlige åbning.

Talere:

Talman *Riitta Uosukainen*, Finlands riksdag
Nordiska rådets president *Outi Ojala*
Talmännens representant, Folketingets formand *Ivar Hansen*
Statsministrarnas ordförande, statsminister *Kjell Magne Bondevik*
Europeiska unionens miljökommissionär *Margot Wallström*
Goodwill Ambassador för världens språk och hederspresident i COMEST, UNESCO *Vigdís Finnbogadóttir*
Europeiska rådets ordförande, statsminister *Anders Fogh Rasmussen*
Föreningarna Nordens Förbund: Ordförande *Knud Enggaard*
Europarådets parlamentariska församling: President *Peter Schieder*
Ungdomens Nordiska Råd: Ordförande *Antton Rönnholm*

Onsdag den 30 oktober 2002 kl. 09.00 – ca 18.00

kl. 09.00-12.00 Plenum

2 Fastställande av närvarolista

3 Godkännande av dagordning

4 Regler för sessionens genomförande samt information om procedur vid voteringar

5 Generaldebatt
Statsministrarnas redogörelse

kl. 11.30-12.00 Presidiets och utskottens ärenden

6 EU:s regionalpolitik

kl. 13.30 – 18.00 forts. Plenum

7 Samarbetsministrarnas frågetimme

Presidiets och utskottens ärenden

8 Nordbornas rättigheter och vardagsintegration - Ett gränslöst Norden

9 Rasism – Integration

10 Arbetsmarknad – Skattekonkurrens – Finans

11 Kultur – Kommunikation – Mobilitet – Forskning

Torsdag den 31 oktober kl. 09.00 - ca kl. 16.00 forts. Plenum

kl. 09.00 – 10.00

Presidiets och utskottens ärenden

12 Bärkraftig utveckling – En ny kurs för Norden

kl. 10.00 – 12.00

13 Utrikesministrarnas redogörelse
Försvarsministrarnas redogörelse

14 Närområdet

15 Västnorden

kl. 13.30-ca 16.00 forts. Plenum

Presidiets och utskottens ärenden

16 Människohandel och kriminalitet

17 Patienträttigheter – Barnskydd

18 Planer och budget för det nordiska samarbetet

19 Uppföljning och avskrivning av Nordiska rådets rekommendationer framställningar och yttrande

20 Val

21 Tal av den nyvalde presidenten

22 Fastställande av tid och plats för nästa session

kl. ca 16.00

23 Sessionens avslutande

7. Uttalelser fra Nordisk Råd i 2002

Presidiets uttanlande den 29 januari 2002 i Oslo:
Fadime Sahindal
"Nordiska rådet har med bestörtning tagit del av och vid sina möten i Oslo diskuterat mordet på den unga kvinnan Fadime Sahindal. Nordiska rådet vill genom sin verksamhet bidraga till och stöda en positiv utveckling av mångkulturella samhällen i Norden och motarbeta alla former av främlingsfientlighet och rasism. Stödet åt invandrare i Norden att bevara sin egen kulturella identitet och respekten för nationella och kulturella sedvänjor prioriteras högt i Nordiska rådets verksamhet också i år. Kulturella sedvänjor och traditioner får inte stå i konflikt med de mest grundläggande mänskliga friheter och demokratiska rättigheter, som utgör grundstenar i de nordiska demokratierna och välfärdssamhällena.

Det brutala mordet på Fadime Sahindal var ett uttryck för och ett resultat av ett extremt kvinnoförtryck. Detta är en med de nordiska ländernas lagstiftning och människorätts- och jämlikhetsuppfattning oförenlig sedvänja, som inte förtjänar uttryck som "heder" eller "kultur". Nordiska rådet har i sin verksamhet alltid arbetat för att stärka kvinnornas ställning och jämställdhet i våra samhällen. Den grundläggande respekten för liv och för kvinnors rätt att själva besluta om sina liv måste respekteras av alla invånare i våra länder. På Nordiska rådets senaste sessionen i november 2001 antogs en rekommendation om åtgärder mot tvångsäktenskap.

Rätt till en egen kultur och sina egna traditioner ger ingen rätt att bryta mot dessa för våra länder mest centrala principer om mänskliga rättigheter. Hänvisningar till religiösa eller kulturella traditioner kan aldrig godtas som försvar av avskyvärda våldshandlingar. Nordiska rådet fördömer mordet på Fadime Sahindal och samtidigt alla andra former av kvinnoförtryck och kränkningar av kvinnors integritet och mänskliga rättigheter. Nordiska rådet varnar samtidigt för att denna brutala och oförsvarliga gärning kan komma att utnyttjas i rasistiska avsikter och användas till att frammana främlingshat. De nordiska regeringarna måste vara vaksamma mot alla sådana tendenser."

Presidiets uttalande den 14 marts 2002 i Helsingfors:
Nordisk samordning av åtgärder mot tvångsgifte.
"Nya lagar och andra åtgärder som gäller tvångsäktenskap och annat tvång eller våld mot unga invandrarkvinnor bör samordnas på ett nordiskt plan. Runt om i Norden har initiativ tagits till förändringar i bland annat lagstiftning för att stärka invandrarkvinnornas ställning i förhållande till familjer som tvingar dem att leva enligt sina traditioner.

Våld mot kvinnor kan inte tolereras. Våld mot unga kvinnor med invandrarbakgrund kan inte försvaras med utgångspunkt i kultur eller religion. Ingen människa har rätt att styra någon annan. Utsatta kvinnor oavsett samhällsgrupp, ålder eller etnisk bakgrund måste skyddas bättre.

Rapporter om att kränkningar av unga invandrarkvinnor i Norden ökar är alarmerande. Förhållandet är oacceptabelt. Unga invandrarkvinnor söker i allt större omfattning råd och stöd därför att deras familjer vill tvinga dem till äktenskap de inte vill ingå.

Våld och förtryck som dagligen utövas mot kvinnor har sin grund i makt- och kontrollbehov hos förövarna. Kvinnor från alla samhällsgrupper drabbas. Man kan dock se att kvinnor – spe-

ciellt unga kvinnor – från invandrargrupper är särskilt utsatta. Vi blev brutalt påminda om detta genom mordet på Fadime Sahindal i Sverige tidigare i år. Vi har inte råd att vänta med åtgärder utan måste göra allt för att förhindra ytterligare tragedier i Norden.

Senast i höstas antog Nordiska rådet ett förslag om åtgärder mot tvångsäktenskap. I detta uppmanas Nordiska ministerrådet att snarast utarbeta förslag om samordning av åtgärder mot tvångsäktenskap i de nordiska länderna. Nordiska rådet uppmanar därför Nordiska ministerrådet att skyndsamt behandla frågan om åtgärder mot tvångsäktenskap och våld mot invandrarkvinnor i Norden. Frågorna har sedan en tid varit uppmärksammade i Nordiska rådet."

Presidiets uttalande den 31 oktober 2002 i Helsingsfors:

Nordiska rådet stöder demokratiska rättigheter.

"Nordiska rådet fördömer det avskyvärda terrordådet i Moskva förra veckan och uttrycker sitt djupaste deltagande till alla dem som drabbats av denna illgärning. Nordiska rådet konstaterar med stor tillfredsställelse att alla de nordiska länderna sluter upp bakom FN:s säkerhetsråds resolution 1373, och att alla de nordiska regeringarna ger högsta prioritet åt kampen mot terrorismen och dess orsaker.

I terrordådets efterdyningar har det från ryskt håll uttalats protester angående genomförandet av en privat konferens om Tjetjenien i Köpenhamn.

Nordiska rådet

- konstaterar, att mötesfrihet och yttrandefrihet är grundläggande rättigheter i ett demokratiskt samhälle
- fastslår, att ingen nordisk eller annan demokratisk regering kan åsidosätta dessa grundlagssäkrade rättigheter för att hindra arrangerandet av ett lagligt möte
- understryker, att dessa grundläggande rättigheter inte får användas i antidemokratiskt eller terrorbefrämjande syfte
- konstaterar, att den danska regeringens handlande är i enlighet med dessa principer
- framhåller, att de nordiska ländernas beslutsamhet att bekämpa terrorismen i alla dess former står fast."

8. Nordisk Råd – året som gikk

Grensehindre på dagsordenen. Arbeidet med å rive grensehindre ble diskutert med leder for samarbeidsministrene Svein Ludvigsen på Rådets januarmøte i Oslo. På en pressekonferanse presenterte rådets president satsingene i jubileumsåret.

Dårlig vannkvalitet i Karelen. Nordisk Råds rapportør om miljøspørsmål i Karelen foreslo i sin rapport i januar at Nordisk Ministerråd bør arbeide for en forbedring av drikkevannet i Karelen sammen med lokale helsemyndigheter.

Nordisk Råd vil samarbeide mer med Russland. Nordisk Råds kontakter med Russland ble intensivert. I februar møttes rådets president Outi Ojala og leder for federasjonsrådet, Sergey Mikhailovich Mironov for å diskutere samarbeidsprosjekter.

Og den nordlige dimensjonen er et redskap for å knytte de nordiske land og Russland tettere sammen. Det framholdt Nordisk Råds president i et arbeidsmøte om den nordlige dimensjonen i Moskva i desember.

Et viktig bidrag. Nordisk Råds president Outi Ojala uttrykte sin glede over at representanter for Europaparlamentet så Nordisk Råds arbeid med den nordlige dimensjonen som et viktig bidrag for å realisere denne. Det framkom i diskusjoner i Strasbourg under Presidiets besøk i mai.

Tiltak mot tvangsekteskap. Nye lover og andre tiltak mot tvangsekteskap og annen tvang eller vold mot unge innvandrerkvinner bør samordnes på nordisk plan. Det sa Nordisk Råd i en uttalelse fra Presidiet i mars.

I samme båt. Videofilmen "I samme båt" om en gruppe nordiske ungdommer på reise i et vikingskip ble lansert på temamøtet i Reykjavik i april.

Britisk støtte til Norden. Et første møte mellom representanter for Nordisk Råd og British-Irish Inter-Parliamentary Body, (BIIPB), ble avholdt i Reykjavik i forbindelse med temamøtet

"Nordisk demokrati 2020" i april. Rådets miljøutvalg ble innbudt av BIIPB til å reise til Sellafield og diskutere utslippene derfra.

Baltisk forsamling om EU og Nato. På Baltisk forsamlings møte i Vilnius i mai, der utvidelsen av EU og Nato var hovedtema, deltok Nordisk Råd med en delegasjon under ledelse av presidenten.

Kamp mot fattigdom. Politikere fra Nordisk Råd med Berit Brørby i spissen møtte i juni presidenten for Verdensbanken, James D. Wolfensohn i Oslo. På møtet diskuterte man kampen mot fattigdommen.

En jobb er veien til integrasjon. Det viktigste redskapet for god integrasjon er å få innvandrere i arbeid. Det var den danske og den norske integrasjonsministeren enige om på et møte med statsborgerkomiteen under rådets sommermøte i København i juni.

Norden løser kriser. I en tale i Berlin for OSSE's (Organisasjonen for sikkerhet og samarbeid i Europa) parlamentariske forsamling i juli uttrykte Nordisk Råds president Outi Ojala håp om at de nordiske land snart kan skape forutsetninger for fellesinnsats for å hindre konflikter og kunne håndtere sivile kriser.

Vegviser for miljøet. Norden skal være vegviser for bærekraftig utvikling. Det sa rådets president Outi Ojala under et nordisk seminar på verdenstoppmøtet om bærerkraft i Johannesburg i august.

Støtte til Kaliningrad. Nordisk Ministerråd bør ta initiativ til en giver- og bistandskonferanse for bedre å kunne prioritere og samordne de mange prosjektene og forslagene som finnes for en tilfredsstillende utvikling i Kaliningrad. Det mente Nordisk Råds presidium på sitt møte i Helsingfors i oktober. Presidiet understreket også viktigheten av å opprette et nordisk informasjonssted.

Bok og satire om Norden. Boken "Nordisk samarbeid i 50 år" ble utgitt i anledning jubileet i oktober. En utstilling med nordiske satiretegninger fra det nordiske samarbeidets 50 år hadde premiere på sesjonen i oktober.

Ungdommens Nordisk Råd er viktig. Ungdommens nordiske råd fikk økte bevilgninger til sin virksomhet under Nordisk Råds møte i desember. Det innebærer blant annet at UNR's presidium kan holde møter i forbindelse med Nordisk Råds møter i årets løp.

Krafttak mot kriminalitet. Østersjøsamarbeidet om kamp mot organisert kriminalitet må utvikles. Et krafttak må til for å komme til livs først og fremst den grenseoverskridende kriminaliteten på narkotikaområdet og handel med barn og kvinner, framholdt Rådets president Outi Ojala på Østersjøkonferansen i St. Petersburg i oktober.

9. Nordisk Råds nye sager i 2002

9.1 Nya medlemsförslag 2002

A 1281/presidiet	Medlemsförslag om övergång till euro som nordisk budgetvaluta (väckt av Pehr Löv)
A 1282/presidiet	Presidieforslag om billigere betalingsformidling for privatpersoner over Nordens grenser (fremlagt av Nordisk Råds Presidium)
A 1283/velferd	Medlemsforslag om samordning av regelverk i Norden for å muliggjøre bruk av telemedisin mellom de nordiske landene (framlagt av midtengruppen i Nordisk Råd)
A 1284/næring	Medlemsforslag om udvikling af nordisk-baltisk arbejdsmarkedssamarbejde (fremlagt av den venstresocialistiske grønne gruppe i Nordisk Råd)
A 1285/velferd	Medlemsforslag om hjelp til barn og unge som har vokst opp i isolerte trossamfunn (framlagt av den sosialdemokratiske gruppen i Nordisk Råd)
A 1286/medborger	Medlemsförslag om Nordens ansvar för utsatta kvinnor (väckt av den vänstersocialistiska gröna gruppen i Nordiska rådet)
A 1287/miljö	Medlemsförslag om EU:s beslut om dioxin (väckt av den socialdemokratiska gruppen i Nordiska rådet)

A 1288/næring	Medlemsforslag om faglig informationsformidling ved flytning af næringsvirksomhed (fremlagt af den venstresocialistiske grønne gruppe)
A 1289/kultur	Medlemsforslag om information om unges muligheder for uddannelse i hele Norden, herunder muligheden for et "nordisk uddannelsesår" (fremlagt af den venstresocialistiske grønne gruppe i Nordisk Råd)
A 1290/välfärd	Medlemsförslag om barn och unga på Grönland (väckt av mittengruppen i Nordiska rådet)
A 1291/medborger	Medlemsförslag om polisen i ett nordiskt perspektiv (väckt av den konservativa gruppen i Nordiska rådet)
A 1292/velferd	Medlemsforslag om felles nordiske tiltak for å sikre tilgang til elektroniske fagbøker for synshemmede (fremlagt av den venstresocialistiske grønne gruppe i Nordisk Råd)
A 1293/miljö	Utskottsförslag om nordiska insatser för vattenvård och hälsa i Karelska republiken (framlagt av Miljö- och naturresursutskottet i Nordiska rådet)
A 1294/præsidiet	Medlemsforslag om arbejdsgruppe for realistiske økonomiske rammer til fremtidens nordiske arbejde (fremlagt af den venstresocialistiska grønne gruppe i Nordisk Råd)
A 1295/presidiet	Medlemsförslag om öppenhet och ökat parlamentariskt inflytande i vapenexportpolitiken (väckt av den vänstersocialistiska gröna gruppen i Nordiska rådet)
A 1296/medborger	Medlemsforslag om felles tiltak i Norden for bekjempelse av korrupsjon, herunder forbindelsen til organisert kriminalitet og hvitvasking av penger (framlagt av den sosialdemokratiske gruppen i Nordisk Råd)
A 1297/miljø	Medlemsforslag om felles tiltak i Norden for å sikre det biologiska mangfoldet (framlagt av den sosialdemokratiske gruppen i Nordisk Råd)
A 1298/miljø	Medlemsforslag om felles tiltak i Norden for miljøvennlig produksjon og forbruk av energi (framlagt av den sosialdemokratiske gruppen i Nordisk Råd)
A 1299/medborger	Udvalgsforslag om tiltag til bekæmpelse af racisme og fremmedfjendtlighed samt til at fremme integration
A 1300/næring	Udvalgsforslag om skadelig skattekonkurrence i nordisk perspektiv
A 1301/miljö	Utskottsförslag om nordiska insatser för att styrka genomslaget av forskarrådgivning vid beslut om fiskerikvoter m.m.
A 1302/medborger	Udvalgsforslag om tiltag til bekæmpelse af menneskehandel (trafficking) og om Nordens ansvar for ofre for trafficking
A 1303/kk	Komiteforslag om beslutningsprocessen om nordisk forskningsstøtte og om Nordisk Råds interne budgetprocedure
A 1304/kultur	Udvalgsforslag om den nordiske kulturpolitik
A 1305/kultur	Udvalgsforslag om studentermobilitet på området højere uddannelse
A 1306/kultur	Udvalgsforslag om evaluering af Nordisk Ministerråds strategi for samarbejde med frivilligsektoren
A 1307/presidiet	Presidieförslag om att stöda demokratiutvecklingen i Kaliningrad
A 1308/välfärd	Utskottsförslag om att garantera hälsovårdssystemen i Norden
A 1309/miljö	Medlemsförslag om förhindreande av utsläpp til luft och vatten från fartyg i trafik på Östersjön (väckt av Finlands delegation i Nordiska rådet)
A 1310/medborger	Utvalgsforslag om felles tiltak i Norden for bekjempelse av korrupsjon, herunder forbindelsen til organisert kriminalitet og hvitvasking av penger
A 1311/medborger	Utskottsförslag om polisen i ett nordiskt perspektiv
A 1312/velferd	Medlemsforslag om at Nordisk Ministerråd foretar en kartlegging av hva som skal til for å kunne innlemme de døves tegnspråk i den nordiske språkkonvensjonen
A 1313/miljö	Medlemsförslag angående miljö och livskvalitet i Murmansk, Ryssland
A 1314/miljö	Medlemsförslag om Östersjön som ett "särskilt känsligt havsområde"

9.2 Ministerrådsforslag 2002

B 211/kultur	Ministerrådsforslag om udviklingsplan for Nordisk Ministerråds mobilitets- og støtteprogrammer inden for uddannelsesområdet
B 212/kultur	Ministerrådsforslag om udbygning af Norden til en international ledende region for forskning og innovation
B 213/presidiet; C 2	Ministerrådsförslag om nordiska samarbetets budget för 2003 samt redogörelse för planerna för det nordiska samarbetet
B 214/velferd	Ministerrådsforslag om oppfølgning av rapporten "Fri rörlighet för alla – gränshinder för funktionshindrades rörlighet i Norden"
B 215/presidiet	Ministerrådsforslag om oppfølgning av "Nordbornas rättigheter"
B 216/medborger	Ministerrådsforslag om økt mattrygghet i Norden – styrket gjennomslag i internasjonale fora og styrket forbrukerinnflytelse"
B 217/medborger	Ministerrådsforslag om program og prinsipper for det nordiske lovsamarbeidet 2002-2005 og handlingplan med prioriteringer for det nordiske lovsamarbeidet i justissektoren 2002-2003
B 218/næring	Ministerrådsforslag om strategi og handlingsplan for ministerrådet for informations-teknologi (MR-IT) 2002 – 2004

9.3 Skriftlige spørgsmål 2002

E 1	Skriftlig fråga till Norges regering om Nordisk Text-TV (ställd av Åke Gustavsson) Besvarad den 21 maj 2002
E 2	Skriftligt spørgsmål til de nordiske landes regeringer om nordiske ungdomsuddannelser (stillet af Lennart Gustavsson og Lena Jensen) Besvaret 31. maj 2002
E 3	Skriftligt spørsmål til Nordisk Ministerråd om harmonisering av statstilskudd for den skandinaviske skolen i Bryssel (stilt av Saara Karhu) Besvart 31. mai 2002
E 4	Skriftlig fråga till Danmarks regering om huruvida reglerna i den nya lagen om familjesammanföring även skall gälla nordiska medborgare (ställd av Outi Ojala) Besvaret den 6. maj 2002
E 5	Skriftlig spørsmål til Danmarks regjering angående om den danske regjeringens planlagte lovendring i utlendingsloven, ekteskapsloven m.fl. kommer til å medføre brudd på de nordiske avtaler om bevegelsesfrihet mellom de nordiske landene (stillet av May-Helen Molvær-Grimstad) Besvart 31. mai 2002
E 6	Skriftlig spørgsmål til Sveriges regering om aftalen at lukke Barsebäck (stillet af Kristen Touborg Jensen) Besvaret den 10. juni 2002
E 7	Skriftlig fråga till Finlands regering om dubbelbeskattning av pensioner (ställd av Charlotta L. Bjälkebring) Besvarad den 26 juni 2002
E 8	Skriftlig fråga till Finlands regering om myndigheternas informationsutbyte mellan Finland og Sverige (ställd av Chistel Anderberg) Besvarad den 28 juni 2002
E 9	Skriftlig fråga till de nordiska regeringarna om miljömärkningssystemet Svanen och dess ställning i frågan om grön el (ställd av Ewa Larsson) Besvarad den 2 september 2002
E 10	Skriftlig fråga till Norges regering om militäranläggningen i Regionalfelt Østlandet (ställd av Ewa Larsson) Besvarad den 15 augusti 2002
E 11	Skriftlig fråga till Sveriges regering om Barsebäcks stängning, följdfråga till skriftlig fråga E 6/2002 (ställd av Kristen Touborg) Besvarad den 30 augusti 2002

E 12	Skriftligt spørgsmål til Norges regering om kopiering av danske statsborgeres identitetspapirer ved den norske grænsen inden Verdensbankens møde i Oslo 24. juni 2002 samt tilbageholdelse og udvisning av danske statsborgere i samme forbindelse (stillet af Line Barfod) Besvaret 18. september 2002
E 13	Skriftligt spørgsmål til Islands regering om grundlag for at danske medlemmer av Falun Gong blev nægtet indrejse til Island under den kinesiske præsidents besøg (stillet af Line Barfod) Besvaret 20. september 2002
E 14	Skriftlig fråga till Nordiska ministerrådet angående sjöburna gränsgångare (ställd av Elver Jonsson) Besvarad den 12 november 2002
E 15	Skriftligt spørgsmål til Danmarks regering om genforhandling af den dansk-amerikanske forsvarsaftale af 1951 om Grønland (stillet af Charlotta Bjälkebring) Besvaret 20. september 2002
E 16 - E 39	Mundtlige spørgsmål under Nordisk Råds 54. session
E 40	Skriftlig fråga till Nordiska ministerrådet om prositution och kvinnohandel (ställd av Tuula Haatainen) Besvarad den 6 december 2002
E 41	Skriftlig fråga till Nordiska ministerrådet om den nordiska språkkonventionen (ställd av Anita Johansson)
E 42	Skriftlig fråga till Nordiska ministerrådet om nordiskt porto (ställd av Anita Johansson)
E 43	Skriftlig fråga till Sveriges regering om inskränkningar i öppethållande av tullen i Haparanda (ställd av Hannes Manninen)
E 44	Skriftlig fråga till Sveriges regering om att säkerställa naturlaxens vandring till Torneälven (Ställd av Hannes Manninen)
E 45	Skriftlig spørsmål til Danmarks regjering om at norske studenter i Danmark ikke får rabatterte billetter på offentlig kommunikasjon (stilt av Lena Jensen)

10. Nordisk Råds medlemmer 2002

Nordisk Råds medlemmer 2002 etter utvalg ved åpningen av Nordisk Råds 54. sesjon

Presidiet

Den sosialdemokratiske gruppen:
Ole Stavad (S), DK
Riitta Prusti (sd), FI
Rannveig Guðmundsdóttir (A), IS
Berit Brørby (A), NO
Anita Johansson (s), SE

Midtengruppen:
Jens Chr. Larsen (V), DK
Bjarne Kallis (kd), FI
Agne Hansson (c), SE
Ragnwi Marcelind (kd), SE

Den konservative gruppen:
Kaj Ikast (KF), DK
Eero Akaan-Penttilä (saml), FI
Chris Heister (m), SE

Den venstresosialistiske grønne gruppen:
Outi Ojala, (vänst), FI, president

Kultur- og Utdanningsutvalget[2]
Den sosialdemokratiske gruppen:
Frode Sørensen (S), DK
Saara Karhu, (sd), FI
Sigríður Jóhannesdóttir (A), IS
Britt Hildeng (A), NO
Lars Wegendal (s), SE, leder[3]
Niels-Erik Söderqvist (s), SE

Midtengruppen:
Hannu Takkula (cent), FI
Ragnar Erlandsson (ÅC), ÅL
Ísólfur Gylfi Pálmason (F), IS, nestleder
Heli Berg (fp), SE
Tuve Skånberg (kd), SE

Den konservative gruppen:
Else Theill Sørensen (KF), DK
Jógvan við Keldu (Ff), FO
Trond Helleland (H), NO

Den venstresosialistiske grønne gruppen:
Lena Jensen (SV), NO

Velferdsutvalget
Den sosialdemokratiske gruppen:
Tuula Haatainen (sd), FI
Aud Gaundal (A), NO
Margareta Israelsson (s), SE

Midtengruppen:
Leif Mikkelsen (V), DK
Hannes Manninen (cent), FI
Pehr Löv (sv), FI, leder
Jan Sahl (KrF), NO

Den konservative gruppen:
Leena Harkimo (saml), FI, nestleder
Harriet Lindeman (FS), ÅL
Drífa Hjartardóttir (Sj), IS
Inge Lønning (H), NO

Den venstresosialistiske grønne gruppen:
Line Barfod (EL), DK
May Hansen (SV), NO

Uten partigruppe:
Anita Knakkergaard (DF), DK
John I. Alvheim (FrP), NO

---

2 Åke Gustavsson (s) var utvalgets leder inntill Rådets sesjon

3 Lars Wegendal (s) ble valgt til utvalgets leder på Nordisk Råds sesjon

Medborger- og forbrukerutvalget
Den sosialdemokratiske gruppen:
Per Kaalund (S), DK, nestleder
Risto Kuisma (sd), FI
Jens Stoltenberg (A), NO
Berndt Sköldestig (s), SE
Marianne Carlström (s), SE

Midtengruppen:
Ester Larsen (V), DK
Aulis Ranta-Muotio (cent), FI
Arne Lyngstad (KrF), NO, leder
May-Helen Molvær Grimstad (KrF), NO

Den konservative gruppen:
Marja Tiura (saml), FI
Petri Salo (saml), FI
Anne Berit Andersen (H), NO
Inger René (m), SE

Den venstresosialistiske grønne gruppen:
Lennart Gustavsson (v), SE

Uten partigruppe:
Jette Jespersen (DF), DK

Miljø- og Naturressursutvalget[4]
Den sosialdemokratiske gruppen:
Jóannes Eidesgaard (Jvfl.), FO
Ruth Heilmann (Si), GL
Asmund Kristoffersen (A), NO, leder
Sinikka Bohlin (s), SE

Midtengruppen:
Marianne Jelved (RV), DK
Paula Lehtomäki (cent), FI
Tuija Brax (gröna), FI
Barbro Feltzing (mp), SE
Gabriel Romanus (fp), SE

Den konservative gruppen:
Arnbjörg Sveinsdóttir (Sj.), IS
Elisabeth Røbekk Nørve (H), NO

Den venstresosialistiske grønne gruppen:
Kristen Touborg (SF), DK
Josef Motzfeldt (IA), GL
Inge Ryan (SV), NO

Uten partigruppe:
Øyvind Korsberg (FrP), NO

---

[4] Arnbjörg Sveinsdóttir (Sj), ble valgt til nestleder på Nordisk Råds sesjon

Næringsutvalget
Den sosialdemokratiske gruppen:
Ole Vagn Christensen (S), DK
Jouko Skinnari (sd), FI
Per Erik Granström (s), SE
Reynoldh Furustrand (s), SE

Midtengruppen:
Flemming Oppfeldt (V), DK
Thor Gunnar Kofoed (V), DK
Petri Neittaanmäki (cent), FI
Rune J. Skjælaaen (Sp), NO
Runar Patriksson (fp), SE

Den konservative gruppen:
Sigríður Anna Þórðardóttir (Sj), IS, leder
Raymond Robertsen (H), NO
Kent Olsson (m), SE

Den venstresosialistiske grønne gruppen:
Steingrímur J. Sigfússon (VG), IS, nestleder

Uten partigruppe:
Thore A. Nistad (FrP), NO

Kontrollkomiteen
Den sosialdemokratiske gruppen:
Aud Gaundal (A), NO
Berndt Sköldestig (s), SE

Midtengruppen:
Leif Mikkelsen (V), DK
Aulis Ranta-Muotio (cent), FI, nestleder

Den konservative gruppen:
Arnbjörg Sveinsdóttir (Sj.), IS
Kent Olsson (m), SE, leder

Den venstresosialistiske grønne gruppen:
Kristen Touborg (SF), DK

Referencegruppen "ett gränslöst Norden"
Den sosialdemokratiske gruppen:
Ole Stavad (S), DK, formand

Midtengruppen:
Arne Lyngstad (KrF), NO

Den konservative gruppen:
Ola Karlsson (m), SE

Den venstresosialistiske grønne gruppen:
Kristen Touborg (SF), DK

Præsidiets Budgetudvalg
Den sosialdemokratiske gruppen:
Berit Brørby (A), NO , formand

Midtengruppen:
Pehr Löv (sv), FI

Den konservative gruppen:
Eero Akaan-Penttilä (saml), FI

Den venstresosialistiske grønne gruppen:
Inge Ryan (SF), Norge

Valgkomiteen
Den sosialdemokratiske gruppen:
Ole Stavad (S), DK, nestleder
Berit Brørby (A), NO

Midtengruppen:
Marianne Jelved (RV), DK
Ragnar Erlandsson (ÅC), ÅL, leder

Den konservative gruppen:
Sigríður Anna Þórðardóttir (Sj.), IS
Kent Olsson (m), SE

Den venstresosialistiske grønne gruppen:
Lennart Gustavsson (v), SE

11. Nordisk Råds delegationer

Hver national delegation har sit eget sekretariat, som forbereder møder, assisterer i forbindelse med praktiske spørgsmål, og tilbyder råd og vejledning til offentligheden.

Nordisk Råd, Danmarks Riges delegation
Generalsekretær Henrik Hagemann

Nordisk Råd, Færøernes Delegation
Direktør Súsanna Danielsen

Nordisk Råd, Grønlands Delegation
Direktør Jacob Hartmann Hansen

Finlands delegation i Nordiska rådet
Sekretariatschef Patrick Zilliacus

Nordiska rådet, Ålands delegation
Delegationssekretær Marine Holm-Johansson

Nordisk Råd, Islands delegation
Sekretariatschef Belinda Theriault

Nordisk Råd, Den Norske Delegasjon
Sekretariatsleder Kjell Myhre-Jensen

Nordiske rådet, Den Svenska delegationen
Sekretariatschef Eva Smekal

Kontrollkommitténs betänkande

Rigsrevisionens beretning om revisionen af Nordisk Kulturfonds virksomhed for 2002

(Nordiska kulturfondens årsberättelse, s. 724, Revisionsberättelse, s. 762)

1. Förslag

Nordiska rådets kontrollkommitté har mottagit Nordiska kulturfondens årsberättelse för verksamheten 2002, samt revisorernas revisionsberättelse för Nordiska kulturfondens verksamhet 2002.

Kontrollkommittén föreslår med hänvisning till vad nedan anförs att

Nordiska rådet beslutar

att lägga årsberättelse och revisionsberättelse för Nordiska kulturfonden 2002 till handlingarna och bevilja fondens styrelse ansvarsfrihet

2. Årsberättelsen

Nordiska kulturfondens årsberättelse innehåller upplysningar om fondens organisation (ändamål, ekonomi, förvaltning och styrelse), särskilda satsningar, bidragsverksamheten (antal, fördelning mellan länder/områden, fördelning mellan sektorer och upplysning om beviljade bidrag) samt om räkenskaperna.

Det sammanlagda ansökta beloppet var år 2002 137,2 MDKK fördelat på 657 giltiga ansökningar. Beviljningen uppgick till 26 558 MDKK fördelat på mottagare. Talen för 2002 var 150,4 MDKK fördelat på 691 giltiga ansökningar och 27,5 MDKK beviljades till 256 mottagare.

Årsberättelsen konstaterar att enligt ministerrådets regler måste projekt vara avslutade senast två år efter beviljningsåret. Det vill säga att de projekt som fonden beviljade bidrag till under år 2000 måste slutredovisas senast den 31 december år 2002. Beträffande de projekt som inte blir avslutade återförs bidraget till fonden. Den sökande kan dock begära att få sluttiden för redovisningen framflyttad. I dessa fall har den del i projektbidraget som inte är utbetalt ombeviljats och upprättats som ett nytt projekt. Under år 2002 gällde detta totalt 10 projekt. Det kan konstateras att många projekt har svårigheter med att slutföra sin verksamhet inom två år. Vid styrelsemötet i december år 2002 redogjorde sekretariatet för problemen med "två-årsregeln". Huruvida gällande regel bör/kan förlängas till tre år kommer att diskuteras i styrelsen under år 2003.

3. Revisionsberättelsen

I enlighet med artikel 15 i stadgarna för Nordiska kulturfonden fattar Nordiska rådet beslut angående revisionen av fondens förvaltning och räkenskaper. Det har sedan sammanslagningen av det Nordiska kultursekretariatet och Nordiska Ministerråds sekretariatet varit kutym att fondens räkenskaper revideras av en medlem i det danska Folketinget och en rigsrevisor. År 2002 är revisionen genomförd av folketingsmedlem Flemming Oppfeldt och rigsrevisor Henrik Otbo. Dessa valdes vid Nordiska rådets session 2002 att fungera som revisorer för Nordiska kulturfonden åren 2003 och 2004.

Revisionen är, med hänvisning till § 21 i ekonomireglementet från mars 2001 för verksamhet finansierad med Nordiska ministerrådets budget, utförd efter gällande regler i det internordiska revisionsreglementet. Syftet är att undersöka om redovisningen är rättvisande och att den ger de nödvändiga upplysningarna som krävs för att kunna bedöma förvaltningen av fondens budget.

Revisorerna konstaterar att årsredovisningen följer gällande regler och att redovisningen ger en korrekt bild av Nordiska kulturfondens ekonomiska resultat och finansiella situation 31 december 2002. Revisionen har inte gett anledning till anmärkningar och förbehåll.

Årsberättelsen 2002 är uppgjord enligt en modifierad redovisningsprincip (modified accural accounting). Syftet är att årsredovisningen skall återspegla ett utgiftsbaserat bokslut var intäkter och utgifter bokförs till den period den berör. Detta är den första årsredovisningen med "modified accural accounting".

En ny överenskommelse angående Nordiska kulturfonden utarbetades 2001. Överenskommelsen underskrevs av kulturministrarna 5 april 2002 för att sedan ratificeras av de nordiska länderna. Revisorerna konstaterar att Finland vid tidpunkten för revisionen inte ratificerat överenskommelsen. I och med detta har överenskommelsen formellt inte ännu trätt ikraft. Nordiska kulturfonden har på en punkt agerat som om den nya överenskommelsen är gällande. Fonden har således ingått ett formellt avtal med Nordiska ministerrådets sekretariat om att mot extra budgetmedel själva stå för personal- och administrationskostnader.

Revisionen omfattar ledningens årsberättelse, resultat och balans samt bilagor.

Fondens resultat var år 2002 –1 021 277 DKK. År 2001 var resultatet –3 450 462 DKK. De samlade intäkterna har stigit med 3 740 000 DKK, vilket främst förklaras av extra budgetmedel som ställts till fondens disposition för personal- och administrationskostnader och återbetalning av icke använda projektmedel.

4. Uppföljning av påpekanden i revisionsberättelsen 2001

Nordiska rådet rekommenderade vid sin 54:e session i Helsingfors att Nordiska ministerrådet och Nordiska kulturfonden genomför de av revisorerna föreslagna ändringarna i revisionsberättelsen från år 2001:

1) Tidsplan för när utkast på räkenskaper och årsberättelse skall föreligga

Revisorernas kommentar:
"Vi skal derfor anbefale, at det samlede årsregnskab inkl. ledelsens beretning udarbejdes så tidligt, at gennemgang og den foreløbige revision kan finde sted, før den endelige udarbejdelse af årsregnskabet sker."

Fondsekretariatets åtgärd:
Vad gäller påpekandet om en tidsplan för när utkast på räkenskaper och årsberättelse skall föreligga, så har detta bland annat sin bakgrund i att tidpunkten för inlämnade av revisions- och årsberättelse till Nordiska rådet är tidigarelagd i den nya överenskommelsen. I den nya överenskommelsen föreskrivs att dessa skall vara inlämnande den 1 september istället för den 1 oktober som gällde tidigare. I och med att fonden från och med år 2003 inför andra ansökningstider kommer också styrelsens mötesplan att ändras. Framöver kommer styrelsen att ha ett vårmöte i månadsskiftet april/maj, vilket är ca 6 veckor tidigare än förut, ett sommarmöte i slutet av augusti och ett höstmöte i månadsskiftet november/december.
Eftersom revisorerna i tidigare berättelse har påpekat att samtliga ledamöter i styrelsen skall underteckna fondens årsberättelse, är det mest praktiskt att undertecknandet sker vid styrelsens möte i månadsskiftet april/maj.
För att underlätta revisorernas arbete är det sekretariatets ambition att ett utkast till årsberättelse bör föreligga senast den 1 april.

2) Precisering av vilka styrelseledamöter som skall underteckna räkenskaper och årsberättelsen

Revisorernas kommentar:
"Med henvisning til bestyrelsesprotokol 128/2000, pkt. 3.1, vil vi anbefale en præcisering af, hvem der skal underskrive årsregnskabet – enten den bestyrelse, der er valgt for den periode, årsregnskabet omfatter, eller den bestyrelse, der er valgt på tidspunktet for godkendelse af årsregnskabet."

Fondsekretariatets åtgärd:
Vid styrelsemötet den 10–11 december år 2002 gjorde styrelsen följande precisering: "Att den verksamma styrelsen skall underteckna årsräkenskaperna. Det vill säga att den nyvalda styrelsen för mandatperioden 2003–2004 undertecknar räkenskaperna för år 2002."
Vad gäller regeln om att samtliga ledamöter skall underteckna årsberättelsen, liksom samtliga protokoll, har styrelsen konstaterat att den regeln inte gäller för Nordiska rådet eller Nordiska ministerrådet.

3) Upprättande av eget bankkonto och organisationsnummer för fonden

Revisorernas kommentar:
"Når den nye overenskomst træder i kraft, og Nordisk Kulturfond fremstår som selvstændig retssubjekt, skal vi påpege vigtigheden af, at formalia over for omverdenen overholdes. Det betyder bl.a., at aftaler indgås af Nordisk Kulturfond og ikke af fx Nordisk Ministerråd, at der bør oprettes egne bankkonti, at der sker anmeldelse af Nordisk Kulturfond i det centrale virksomhedsregister etc."

Fondsekretariatets åtgärd:
Även om artikel 10 i den nya överenskommelsen tillämpas, trots att den inte är ratificerad, är det styrelsens uppfattning att upprättande av eget bankkonto och eget organisationsnummer bör ske först när överenskommelsen och rättsställningsavtalet är slutgiltigt ratificerade.
Revisorerna och kontrollkommittén har under tidigare år framfört önskemål om en snabbare uppföljning av beviljade projekt. Nedan redovisas en sammanställning gällande status per den 22 april år 2003:
Ej avslutade projekt åren 1988–1999:

Bevillningsår	Status 25 maj år 2001	Status 28 maj år 2002	Status 22 april år 2003
1988–1995	11	8	5
1996	5	3	1
1997	7	4	1
1998	24	10	4
1999	90	13	4
Summa	137	38	15

Av ovanstående sammanställning kan konstateras att uppföljningen av beviljningarna effektiverats.

5. Kontrollkommitténs synpunkter

Kontrollkommittén konstaterar att revisorernas och kontrollkommitténs påpekanden från 2001 lett till adekvata åtgärder från Nordiska kulturfondens sida. År 2002 har revisorerna inga invändningar eller förbehåll, som måste tolkas så att fondens administration skötts på ett korrekt sätt.

Kontrollkommittén föreslår med hänvisning till vad nedan anförs att

Nordiska rådet beslutar

att Nordiska rådet lägger årsberättelse och revisionsberättelse för Nordiska kulturfonden 2002 läggs till handlingarna och beviljar fondens styrelse ansvarsfrihet

Frederikshavn den 23 september 2003

Line Barfod (EL)
Aud Gaundal (A)
Agne Hansson (s), ordförande
Sigurður Kári Kristjánsson (Sj)
Aulis Ranta-Muotio (cent)
Raymond Robertsen (H)
Berndt Sköldestig (s)

Nordiska kulturfondens årsberättelse 2002

Inledning

Nordiska kulturfondens huvudsakliga verksamhet är att fördela bidrag till projekt inom kultursektorn. Såväl enskilda personer som föreningar och institutioner kan ansöka om bidrag.

Av de beviljade projekten under år 2002 kan exempelvis nämnas följande:

- kulturfestival i Haparanda för att uppmärksamma Barentssamarbetets 10-års jubileum
- utställning i Berlin för att presentera nordisk samtidskonst från 1990-talet
- internationellt keramiksymposium i Oslo
- nordisk folkdansfestival på Vågø, Färöarna
- nordisk biennal i Malmö för datorbaserad konst
- CD med kvinnlig samisk joik
- teaterföreställning i Mariehamn kring begreppet makt
- dokumentärfilm om jämförelser mellan skandinavisk och japansk arkitektur
- nordisk konferens i Århus om invandrarmedier och invandrares synlighet i nordiska medier
- internationell litteraturfestival i Reykjavik
- nordisk träff i Eksjö kring nycirkus för ungdomar
- amatörarkeologiskt utgrävningsläger i Sisimiut, Grönland
- seminarium i Helsingfors för att diskutera minoritetsspråk i Norden och Baltikum

Dessa projekt ger en god illustration av bredden i fondens bidragsverksamhet under år 2002. Motsvarande bredd skulle kunna redovisas för fondens verksamhet under tidigare år. Fondens mångfacetterade bidragsverksamhet gör fonden till en viktig och unik "kugge" i det nordiska kultursamarbetet.

I en tid då de allmänna bidragen till föreningar och konstnärer inte ökar, samtidigt som allt fler verksamheter blir gränsöverskridande mellan olika konstformer, är det viktigt att det åtminstone finns en fond i Norden, nämligen Nordiska Kulturfonden, som kan bevilja projektbidrag över ett brett fält. Detta medför dock en ganska arbetskrävande administration, vilket bör beaktas i samband med finansieringen och granskningen av fondens verksamhet.

Eftersom antalet ansökningar och dess kvalitet kan skifta från år till år, så redovisas i årsberättelsen för år 2002 jämförande statistik för åren 2001 och 2000. Härtill redovisas ett genomsnitt för de tre åren (2000–2002) som ett index att jämföra mot statistiken för år 2002. Detta för att få en relevant bild av fondens bidragsverksamhet. Syftet med statistiken är dels att utvärdera fondens bidragsverksamhet gentemot Nordiska rådets och Nordiska ministerrådets prioriteringar, dels att redovisa tendenser som styrelsen kommer att uppmärksamma de kommande åren.

För att informationen i berättelsen skall vara så aktuell som möjligt redovisas även några aktiviteter och beslut som berör verksamheten under våren år 2003.

Köpenhamn den 6 maj år 2003

Kent Olsson
Ordförande

Kristina Rennerstedt
Vice ordförande

Sammanfattning

Under år 2002 inkom totalt 849 ansökningar till fonden, varav 192 var ogiltiga. Av 657 giltiga ansökningar beviljades 248. Härtill skall tillföras att 306 beviljade projekt från tidigare år avslutades. Sammantaget var således 1155 ansökningar i "omlopp" i fondens bidragsverksamhet under år 2002.

De giltiga ansökningarna hade under år 2002 ett samlat ansökt belopp om ca 140 milj. DKK och fondens bevillningar uppgick till totalt 26.5 milj. DKK, vilket motsvarar 100 % av anslaget från Nordiska ministerrådet. Under år 2002 var knappt 75 % av fondens bevillningar under 150 000 DKK. Det minsta bidraget var på 15 000 DKK och det största på 450 000 DKK. I likhet med tidigare år var ca 45 % av de beviljade ansökningarna från huvudstadsområdena i Norden.

Av de fem nordiska länderna mottog danska projekt den största andelen beviljade bidrag, vilka motsvarade 25 % av fondens samlade bevillning. Motsvarande siffra för Västnorden var ca 10 %.

Nästan 15 %, eller drygt 3.7 milj. DKK, av fondens bevillningar under år 2002 gick till projekt med barn och ungdomar som målgrupp. Ansökningar från frivilligsektorn utgjorde knappt 60 % av det totala antalet beviljade ansökningar. Det motsvarar ca 11.6 milj. DKK eller 43 % av fondens totala bevillningar. Det enskilda konstområde som beviljades mest bidrag under år 2002 var musikområdet. Nästan 20 %, eller drygt 5.0 milj. DKK, av fondens bevillningar gällde musikprojekt. Beträffande samisk kultur beviljades 5 ansökningar motsvarande totalt 410 000 DKK.

Till projekt angående främlingsfientlighet och rasism beviljades under år 2002 sammanlagt 6 ansökningar motsvarande totalt 400 000 DKK.

Förutom anslaget från Nordiska ministerrådet består fondens intäkter av ränteintäkter och tillbakaförda medel, det vill säga projekt som inte blir av eller där fonden återkräver del av beviljat bidrag. Fondens omslutning under år 2002 var ca 36.7 milj. DKK och odisponerade medel ("eget kapital") uppgick till ca 1.1 milj. DKK. De administrativa kostnaderna uppgick till ca 6.7 milj. DKK, vilket var ca 0.2 milj. DKK lägre än budgeterat.

Under år 2002 tog styrelsen de slutgiltiga besluten kring tre stora satsningar. Den första gäller "Årets nordiska utställning", vilket är ett särskilt bidrag om högst 3.0 milj. DKK, som fonden kommer att utlysa vartannat år. Med en rejäl satsning på ett utställningsprojekt är det fondens förhoppning att kunna synliggöra Norden och nordiskt samarbete för en bred publik. Den andra satsningen gäller en vetenskaplig undersökning om den faktiska förståelsen av skandinaviska språk hos ungdomar runt om i Norden. Undersökningen genomförs av Nordiska språkrådet på uppdrag av fonden. Den tredje satsningen gäller en konferensserie med temat "Nordisk kulturpolitik under förändring". Konferensserien är en uppföljning av ett stort forskningsprojekt på samma tema som startade år 1998 och avslutades under år 2002. Forskningsprojektet, som fonden var huvudfinansiär av, har resulterat i sex rapporter.

Under år 2002 tog styrelsen även beslut om att införa fler ansökningstillfällen. Från nuvarande två tillfällen per år kommer fonden från och med år 2003 att erbjuda sex ansökningstillfällen för projekt upp till 100 000 DKK. För ansökningar över 100 000 DKK gäller fortsatt två ansökningstillfällen per år.

1. Fondens organisation

1.1 Överenskommelsen om fonden

Nordiska kulturfonden etablerades genom en särskild överenskommelse mellan de nordiska regeringarna år 1966. Överenskommelsen, som trädde i kraft den 1 juli år 1967, har ändrats fyra gånger: åren 1975, 1990, 2001 och 2002. Beträffande ändringen år 2001 trädde den ikraft den 22 januari år 2003. Ändringen år 2002, vilken undertecknades av kulturministrarna den 5 april år 2002, tillämpas i avvaktan på att den slutgiltiga ratificeringen i de nordiska länderna skall bli slutförd. Detta förväntas ske under år 2003.

För mer information om bakgrunden till revideringen av fondens överenskommelse år 2002, se fondens verksamhetsberättelse för år 2001.

De nordiska regeringarna är fondens stiftare; de kan ändra och upphäva överenskommelsen och de tar emot fondens tillgångar/skulder vid ett upphävande av fonden.

1.2 Ändamål och verksamhet

Fondens ändamål regleras i överenskommelsens artikel 1 och 2. Enligt den nya överenskommelsen från år 2002 föreskrivs följande i artikel 1:

"Nordisk Kulturfond har til formål at fremme det kulturelle samarbejde mellem Danmark, Finland, Island, Norge og Sverige samt de selvstyrende områder Færøerne, Grønland og Åland."

Vidare föreskrivs följande i artikel 2 i den nya överenskommelsen:

"Fondens virksomhedsområde omfatter det nordiske kultursamarbejde i hele dets udstrækning inden for og uden for Norden. Bidrag fra fonden kan således ydes til formål inden for forskning, undervisning og almen kulturel virksomhed i vid forstand. Der kan også ydes støtte til informationsvirksomhed inden for og uden for Norden vedrørende nordisk kulturelt samarbejde og de nordiske landes kulturliv."

Vad gäller fondens bidragsverksamhet föreskrivs följande i överenskommelsens artikel 3:

"Af fondens midler kan der bevilges tilskud til nordiske projekter af engangskarakter. Tilskud kan også ydes dels til nordiske projekter af mere varig karakter, dog fortrinsvis for en af styrelsen fastsat periode, dels i særlige tilfælde til regelmæssigt tilbagevendende formål."

Enligt överenskommelsens artikel 13 fastställer styrelsen en arbetsordning/fördelningsprinciper som närmare föreskriver fondens verksamhet och prioriteringar, se vidare avsnitt 3.2. Nuvarande fördelningsprinciper antogs år 1997.

1.3 Kapital och ekonomi

Fondens verksamhets- och budgetår är kalenderår. Fonden har inget eget fondkapital utan finansierar sin verksamhet genom ett årligt anslag från Nordiska ministerrådet, ränteintäkter och tillbakaförda medel. Beträffande årsräkenskaperna för 2002, se avsnitt 4 och bilaga 1.

I överenskommelsens artiklar 4, 5 och 6 föreskrivs följande gällande fondens medel:

"Midlerne, der årligt stilles til fondens rådighed, optages på Nordisk Ministerråds budget (art 4). Midler, som er tilført fonden, står til rådighed for fonden også efter udgangen af det år, da indbetalingen til fonden er sket (art 5). Fonden kan erhverve ejendom gennem gave eller testamente under forudsætning af, at der ikke dermed er forbundet noget vilkår, som er uforeneligt med fondens formål (art 6)".

Fonden har under verksamhetsåret 2002 inte mottagit några gåvor eller donationer.

1.4 Säte och förvaltning

Vad gäller fondens juridiska status och institutionella karaktär föreskrivs följande i artikel 6 i den nya överenskommelsen från år 2002:

"Nordisk Kulturfond er en nordisk fond med den særlige tilknytning til Nordisk Råd og Nordisk Ministerråd, som fremgår af denne overenskomst. Fonden er et selvstændigt retssubjekt".

Fonden är en fristående institution utanför Nordiska ministerrådets organisation och lyder inte under den danska fondlagen.

Beträffande fondens säte föreskrivs följande i artikel 12 i den nya överenskommelsen från år 2002:

”Fonden har sit sæde i det land, hvori fondens sekretariat er beliggende.”

Fondens sekretariat har under år 2002 varit beläget i Köpenhamn.

I överenskommelsens artikel 7 föreskrivs följande:

”Fonden forvaltes, dens midler fordeles og dens virksomhed i øvrigt ledes af en styrelse.”

Styrelsen har under mandatperioden åren 2001 och 2002 bestått av 11 ordinarie ledamöter. Av dessa har Nordiska rådet utsett 5 ledamöter och Nordiska ministerrådet lika många. En gemensam ledamot har utsetts för de självstyrande områdena Färöarna, Grönland och Åland. Under mandatperioden har denna ledamot kommit från Färöarna och utsetts av Nordiska ministerrådet.

Beträffande de självstyrande områdenas representation undertecknade kulturministrarna vid sitt möte den 31 oktober år 2001, ett förslag till ändring av fondens överenskommelse, vilken medför att

de självstyrande områdena får varsin ordinarie ledamot i styrelsen. Ändringen ratificerades under år 2002 och trädde i kraft den 22 januari år 2003. Den nya överenskommelsen innebär att Nordiska ministerrådet under den första mandatperioden, åren 2003 och 2004, utser ledamöterna från Grönland och Åland medan Nordiska rådet utser ledamoten för Färöarna. Under nästa mandatperiod, åren 2005 och 2006, gäller omvänd ordning.

Styrelsen utser bland sina ledamöter en ordförande och en vice ordförande för ett kalenderår åt gången. Samma land/självstyrande område innehar ordförandeposten högst två år i följd.

Angående fondens förvaltning föreskrivs följande i artikel 10 i den nya överenskommelsen från år 2002:

”Fondens sekretariatsarbejde samt dens personale- og økonomiforvaltning varetages på en måde, styrelsen beslutter. Der kan indgås en forvaltningsaftale mellem fonden og Nordisk Ministerråd, Nordisk Råd eller en anden juridisk person om sekretariatsarbejdet samt personale- og økonomiforvaltningen.”

Under år 2002 har fonden haft ett förvaltningsavtal med Nordiska ministerrådets sekretariat, se vidare avsnitt 1.9.2.

1.5 Styrelsens sammansättning

Vid fondens möte i december år 2001 utsågs Sverige till ordförandeland för åren 2002 och 2003. Till ordförande för år 2002 valdes riksdagsledamot Lars Hjertén och till vice ordförande generaldirektör Kristina Rennerstedt.

Under år 2002 hade styrelsen följande sammansättning:

Ordinarie ledamöter:

Danmark:
Søren Hansen, (NR)
Tidigare medlem av Folketinget

Hanne Esmann (NMR)
Sekretariatschef

Finland:
Hannes Manninen (NR)
Riksdagsledamot

Paula Tuomikoski (NMR)
Konsultativ tjänsteman

Island:
Rannveig Guðmundsdóttir (NR)
Altingsmedlem

Þorsteinn Gunnarsson (NMR)
Arkitekt

Norge:
Odd Holten (NR)
Stortingsrepresentant

Helge Sønneland (NMR)
Departementsråd

Sverige:
Lars Hjertén (NR) *(ordf.)*
Riksdagsledamot

Kristina Rennerstedt (NMR) *(vice ordf.)*
Generaldirektör

Färöarna:
Jóannes Dalsgaard (NMR)
Avdelningsdirektör

Suppleanter:

Jann Sjursen (NR)
Medlem av Folketinget

Peter van Zaane (NMR)
Fuldmægtig

Heli Paasio (NR)
Riksdagsledamot

Margareta Mickwitz (NMR)
Direktör

Steingrímur J Sigfússon (NR)
Altingsmedlem

Karitas H Gunnarsdóttir (NMR)
Avdelningschef

Kjellaug Nakkim (NR)
Stortingsrepresentant

Arne Holen (NMR)
Avdelningsdirektör

Åke Gustavsson (NR)
Riksdagsledamot

Brita Lundh (NMR)
Kansliråd

Åland (1:e suppleant):
Hasse Svensson (NR)
Lagtingsmedlem

Grönland (2:e suppleant):
Per Berthelsen (NR)
Landstingsmedlem

(NR = utsedd av Nordiska rådet, NMR = utsedd av Nordiska ministerrådet)

Vid styrelsemötet den 7 mars år 2002 beslöt styrelsen att adjungera (utan rösträtt) representanterna från Åland och Grönland till samtliga styrelsemöten tills ändringen i fondens överenskommelse från år 2001 blev slutgiltigt ratificerad.

1.6 Undertecknande av årsberättelsen

Med anledning av påpekande i revisionsberättelsen för år 2001, se vidare avsnitt 5, beslöt styrelsen vid sitt möte den 10–11 december år 2002 att det är den verksamma styrelsen som undertecknar fondens årsberättelse. Således var det styrelsen för mandatperioden 2003–2004 som vid sitt möte den 6 maj år 2003 undertecknade berättelsen för år 2002.

De ledamöter som vid fondens styrelsemöte i maj år 2003 undertecknade årsberättelsen, se bilaga 1, är därför inte fullt ut samma ledamöter som redovisas i ovan sammanställning, avsnitt 1.5. En skillnad gäller fondens ordförande. Lars Hjertén lämnade sitt uppdrag som riksdagsledamot under hösten år 2002 och därmed utsåg Nordiska rådet en ny ledamot för Sverige för mandatperioden 2003–2004. Den nya ledamoten, riksdagsledamot Kent Olsson, utsågs vid fondens styrelsemöte den 10–11 december år 2002 till ny ordförande efter Lars Hjertén. Enligt tidigare beslut innehar Sverige ordförandeposten under åren 2002 och 2003, vilket medför att Kent Olsson är ordförande under Sveriges andra ordförandeskapsår.

I samband med den nya mandatperioden lämnade även fem andra ordinarie ledamöter fondens styrelse. Dessa var Søren Hansen, Hanne Esmann, Paula Tuomikoski, Odd Holten och Jóannes Dalsgaard. Hannes Manninen utsågs under våren år 2003 till kommunminister i den finska regeringen och av den orsaken avgick han med omedelbar verkan från sitt uppdrag som ledamot i fondens styrelse. Hannes ingick således inte i styrelsen vid mötet den 6 maj år 2003 och någon ny finsk ledamot var vid den tidpunkten inte utsedd. Därmed saknas en underskrift i årsräkenskaperna.

1.7 Styrelsemöten

Styrelsen hade under år 2002 fyra möten:

1. Möte 135/02	7 mars, Stockholm
2. Möte 136/02	9–10 juni, Torshamn
3. Möte 137/02	30 september, Köpenhamn
4. Möte 138/02	10–11 december, Köpenhamn

Styrelsen var beslutsmässig vid samtliga möten. Närvarofrekvensen har under år 2002 varit 85 %.

1.8 Styrelsens arvoden

Fondens ledamöter har sedan år 1976 mottagit arvode för sitt styrelsearbete. Att styrelsens ledamöter har rätt till arvode har dock inte uttryckligen föreskrivits i några riktlinjer, varför det i den reviderade överenskommelsen från år 2002 gjordes följande förtydligande i artikel 9:
"Styrelsen kan fastsætte honorar til sine medlemmer."

1.8.1 Arvodena under år 2002

Arvodet för styrelsens ledamöter uppgick till följande under år 2002:

ordförande	19 264 DKK	(jmf. år 2001 = 18 969 DKK)
vice ordförande	16 306 DKK	(jmf. år 2001 = 16 059 DKK)
övriga ledamöter	13 064 DKK	(jmf. år 2001 = 12 864 DKK)

Arvodena uppjusterades under år 2002 i enlighet med danska finansministeriets indexreglering, vilket motsvarade en ökning med ca 1 %. Totalt uppgick arvodena till 153 000 DKK under år 2002, vilket motsvarar ca 2.3 % av fondens totala administrationskostnader.

1.8.2 De nya arvodena från och med år 2003

Styrelsen har under åren 2001 och 2002 diskuterat en ändring av fondens arvoden. Diskussionerna har dels gällt en höjning av beloppet, dels införande av en ny modell bestående av grundarvode och mötesarvode. Vid styrelsemötet den 22–23 februari år 2001 diskuterades en sådan modell, men förslaget bordlades i avvaktan på att fondens överenskommelse skulle revideras.

Vid styrelsemötet den 7 mars år 2002 återupptogs frågan och vid mötet den 9–10 juni år 2002 tog styrelsen ett definitivt beslut. Diskussionerna vid dessa två möten berörde i huvudsak vem som skall/kan fastställa de nya arvodena. Det vill säga om någon annan instans än styrel-

sen, exempelvis kulturministrarna/ämbetsmannakommittén eller Nordiska löne- och personalutskottet, kan fastställa arvodena för att undvika att styrelsen hamnar i inhabilitet.

Efter att sekretariatet hade varit i kontakt med olika företrädare inom ministerrådets organisation kunde konstateras att formuleringen i den nya överenskommelsen svårligen möjliggör att någon annan instans än styrelsen kan fastställa arvodena. För att undvika inhabilitet beslöt styrelsen därför enligt följande vid junimötet år 2002:

"Att styrelsen fastställer de nya arvodena enligt det förslag som redovisades vid möte 135/02

Att de nya arvodena börjar gälla från och med år 2003; det vill säga för den nya styrelse som utses först under hösten år 2002 och vars mandatperiod börjar år 2003."

De nya arvodena, vilka även redovisades i årsberättelsen för år 2001, kommer från och med år 2003 att bestå av dels ett grundarvode, dels ett mötesarvode. Grundarvodet kommer att uppgå till

12 600 DKK/år för en ordinarie ledamot. Ordförande erhåller ett dubbelt grundarvode; det vill säga 25 200 DKK, och vice ordförande erhåller ett och ett halvt grundarvode; det vill säga 18 900 DKK. Mötesarvodet kommer att motsvara 1 800 DKK/ mötesdag för samtliga ledamöter.

För suppleanterna gäller ett och ett halvt mötesarvode, det vill säga 2 700 DKK, vid de tillfällen de deltager på mötena.

1.9 Sekretariatet

Styrelsen beslöt under år 2001 att fondens sekretariat skulle förstärkas med ytterligare en rådgivartjänst. Den nya tjänsten tillsattes den 1 augusti år 2002 och sekretariatet har därefter bestått av följande fyra heltidstjänster.

- Kjell Austin, rådgivare (från och med den 1 augusti)
- Heli Hirsch, rådgivare
- Mats Jönsson, specialrådgivare
- Marilou Pehrson, administrativ sekreterare

1.9.1 Fondens nya lokaler

Under hösten år 2001 fördes diskussioner om fondens lokaler på Store Strandstræde. Anledningen var att lokalerna endast bestod av tre arbetsplatser och de skulle därmed bli för små i samband med utökningen med ytterligare en tjänst på fondens sekretariat.

Eftersom ministerrådets sekretariat inte kunde erbjuda andra lämpliga lokaler där fondens personal kunde sitta samlade erbjöds nya lokaler i samma fastighet där ministerrådets publikationsavdelning är placerad (Store Kongensgade 36–38). Styrelsen accepterade i december år 2001 erbjudandet om de nya lokalerna och flyttningen skedde i april år 2002. Lokalerna på Store Kongensgade hyr fonden av ministerrådets sekretariat. Fondens postadress är fortsatt Store Strandstræde 18.

1.9.2 Förvaltningsavtal med Nordiska ministerrådets sekretariat

Som en uppföljning av fondens nya överenskommelse och dess artikel 10 diskuterade styrelsen vid sitt möte den 7 mars år 2002 ett utkast till förvaltningsavtal mellan fonden och ministerrådets sekretariat. Den 10 april år 2002 undertecknades avtalet av ministerrådets generalsekreterare och fondens ordförande.

Genom förvaltningssavtalet köper fonden bland annat vaktmästartjänster, telefon- och IT-service, posthantering, bokföring och ekonomisk rapportering samt personaladministration. Fondens förvaltningsavtal följer till stora delar det avtal som Nordiska rådet har med ministerrådets sekretariat. En stor skillnad är dock att Nordiska rådet omfattas av rättsställningsavtalet och att den personal som tjänstgör vid Nordiska rådets sekretariat därmed är anställda av rådet. Fram tills att fonden explicit omfattas av rättsställningsavtalet är den personal som tjänstgör vid fondens sekretariat anställd av Nordiska ministerrådet. Detta faktum omnämns även i förvaltningsavtalet där följande preciseras i avsnitt 3:

"NK's personale er omfattet af NMRS løns- og ansættelsesvilkår, inklusive afgiftssystemet. Indtil juridiske forhold om NK's retsstilling er afklaret er personalet ansat af NMRS og stillet til rådighed for NK og udgør NK's sekretariat. Dette indebærer at NK's bestyrelse har ledelseskompetence når det gælder NK's virksomhed. NMRS vil være arbejdsgiver og stå for ansættelse af personale og andre personaleforhold i tæt samråd med NK's bestyrelse." (NK = fonden)

När det reviderade rättsställningsavtalet träder ikraft kommer arbetsgivaransvaret för fondens personal att överföras från Nordiska ministerrådets sekretariat till fondens styrelse. Detta beräknas ske under år 2003. Beträffande revideringen av rättsställningsavtalet, se vidare avsnitt 1.12.

1.9.3 Ny arbetsordning för sekretariatet och dess dagliga ledare

Vid fondens styrelsemöte den 30 september år 2002 antog styrelsen en arbetsordning för fondens sekretariat. Samtidigt beslöt styrelsen att ändra titeln på den dagliga ledaren, nuvarande specialrådgivare, till direktör. Ändringen träder i kraft när det reviderade rättsställningsavtalet är ratificerat. Som ett komplement till arbetsordningen kommer även en räkenskapsinstruktion och en delegationsordning att fastställas som reglerar ansvarsförhållandet mellan styrelsen och direktören. Delegationsordningen beräknas vara klar under våren 2003.

1.9.4 Fondens arkiv

Fonden arkiverar sina handlingar i ministerrådets sekretariat och efter drygt 35 års verksamhet har arkivet blivit alltmer oöverskådligt. Fonden lyder inte under danska riksarkivet och dess riktlinjer för arkivering. Sekretariatet har emellertid varit i kontakt med riksarkivet och frågat om de framöver kan ta emot fondens handlingar. För att detta skall kunna realiseras har sekretariatet, efter samråd med riksarkivet, genomfört en gallring av arkiverade handlingar. Fondsekretariatet arkiverar numera endast i tre år ansökningar som inte har blivit beviljade. Under år 2003 kommer sekretariatet att iordningställa arkivet enligt riksarkivets riktlinjer och en större del av handlingarna kan därefter sannolikt överföras till riksarkivet i början av år 2004.

1.9.5 Ett nytt datasystem

Under år 2001 genomfördes en upphandling av ett nytt datasystem för att hantera fondens ansökningar. En grundläggande orsak till att inköpa ett nytt datasystem var att få en bättre styrning och uppföljning av de inkommande ansökningarna och de beviljade projekten, vilket revisorerna och kontrollkommittén har efterlyst. I april år 2002 tecknade fonden ett avtal med dataföretaget ALP Data och sedan dess har införandet av det nya systemet successivt genomförts. Inför höstens ansökningsomgång år 2002 användes det för första gången. Under arbetets gång har nya funktioner utarbetats i syfte att rationalisera sekretariatets arbete och öka servicen till de sökande. Förändringen beräknas vara genomförd under våren år 2003.

I arbetet med att införskaffa det nya datasystemet har sekretariatet anlitat konsultfirman Devoteam Fischer & Lorenz. De har varit involverade i tre faser: 1) utarbetande av kravspecifikation och upphandling, 2) kontraktering med utsedd leverantör och 3) införande av inköpt datasystem. I de olika faserna har konsultfirman utarbetat statusrapporter. I april år 2003 sammanställde konsultfirman en slutrapport, som är en sammanfattande utvärdering av arbetet med de tre faserna.

1.10 Revision

Enligt den nya överenskommelsen från år 2002 föreskrivs följande angående revisionen av fonden:

"Nordisk Råd træffer bestemmelsen om revision af fondens forvaltning og regnskaber." (artikel 15).

"Styrelsens og revisorernes beretninger skal senest den 1. september året efter virksomhedsåret budget og regnskabsåret afgives til Ministerrådet og til Nordisk Råd. Beslutning om godkendelse af regnskabet og om bevilling af ansvarsfrihed for styrelsen træffes af Nordisk Råd." (artikel 16).

Sedan år 1986 har det varit praxis att fondens räkenskaper granskas av en medlem av folketinget och den danska riksrevisorn.

Vid Nordiska rådets 54:e session den 28–31 oktober år 2002 utsågs följande personer till fondens ordinarie revisorer: Folketingsmedlem Flemming Oppfeldt och riksrevisor Henrik Otbo. Deras suppleanter är lagtingsmedlem Heðin Mortensen och avdelingschef Hans Andersen, riksrevisionen i Danmark.

1.11 Medlemskap i andra organisationer

Fonden var under år 2002 medlem i European Foundation Center (EFC), vilket fonden har varit sedan år 1997. Medlemsavgiften för år 2002 uppgick till 2000 EUR (ca 14 900 DKK).

Under år 2002 har styrelsen diskuterat huruvida fonden även i fortsättningen skall vara medlem i EFC. Fondens sekretariat har fått i uppdrag att undersöka vilka andra fonder i Norden, med motsvarande verksamhet som Nordiska kulturfonden, som är medlemmar i EFC. Frågan kommer att diskuteras på nytt under år 2003.

1.12 Rättsställningsavtalet

Med anledning av att det i den nya överenskommelsen om fonden dels klargörs att fonden är ett självständigt rättssubjekt, dels fastställs att styrelsen beslutar hur fondens sekretariatsarbete samt dess personal- och ekonomiförvaltning skall utföras, aktualiserades frågan hur fonden även fortsättningsvis kan omfattas av det nordiska rättsställningsavtalet.

1.12.1 Nordiska rådets framställning

Nordiska rådets presidium gjorde av den 10 december år 2001 en framställning följande rekommendation till de nordiska regeringarna:

”att ministerrådet utreder skyndsamt i början av år 2002 huruvida Nordiska kulturfonden kan omfattas av det rättsställningsavtal som omfattar Nordiska ministerrådets sekretariat respektive Nordiska rådets sekretariat. Utredningen bör, med hänvisning till artikel 6 i överenskommelsen för Nordiska kulturfonden, ske i samråd med Nordisk Råd.”

Under våren år 2002 behandlades frågan om rättsställningsavtalet i ministerrådets sekretariat och i ministerrådets meddelande av den 26 juni år 2002 till Nordiska rådet framfördes följande:

”Efter indstilling fra det norske udenrigsdepartement, som er depositar for aftalen om den retslige stilling for Nordisk Råds og Nordisk Ministerråds sekretariater, vil retsstillingsaftalen snarest blive justeret, således at det præciseres, at Kulturfondens sekretariat og ansatte fortsat er omfattet af retsstillingsaftalen.”

1.12.2 Generalsekreterarens förslag och fondens yttrande

Efter det att fondens ordförande den 5 juli år 2002 sände ett brev rörande rättsställningsavtalet till den norska samarbetsministern, under år 2002 tillika ordförande i Nordiska ministerrådet, diskuterades frågan vid ett möte med Nordiska samarbetskommittén (NSK) den 20 augusti. Ministerrådets generalsekreterare utarbetade därefter ett förslag till reviderat rättsställningsavtal, vilket sändes den 27 augusti år 2002 till fonden för yttrande. Förslaget diskuterades vid fondens styrelsemöte den 30 september och den 1 oktober år 2002 översände styrelsen sitt yttrande till Nordiska ministerrådet.

För styrelsen var den mest principiella frågan hur avtalets artikel 1 skulle formuleras. Enligt förslaget från generalsekreteraren föreslogs en formulering om att avtalet omfattar fonden, medan fondens styrelse ansåg att det borde föreskrivas att avtalet gäller för fonden.

Vidare förordade styrelsen en mer förklarande preambel till avtalet jämfört med generalsekreterarens förslag. Styrelsen ansåg att det i avtalets preambel skulle framgå följande:

- Att fondens verksamhet utgår ifrån en särskild överenskommelse mellan de nordiska regeringarna.
- Att fonden sedan rättsställningsavtalets tillkomst har omfattats av avtalets föreskrifter.

- Att fondens nya överenskommelse klargör att fonden är ett självständigt rättssubjekt och att styrelsen bestämmer hur fondens sekretariatsarbete skall handhas.

Avslutningsvis föreslog fonden att det i avtalets artikel 2 borde göras ett tillägg om vem som representerar fondens sekretariat. Styrelsens förslag var följande:

"Nordiska kulturfondens sekretariat företräds av fondens direktör eller den eller dem som denne bemyndigar."

Med ovanstående preciseringar ansåg styrelsen att man kunde acceptera den tekniska lösning som generalsekreteraren föreslog om att fonden följer de bestämmelser som Nordiska ministerrådet, eller Nordiska rådets presidium, beslutar gällande tillämpningen av artiklarna 3, 4, 7, 10, 13, och 14 i rättsställningsavtalet. Detta innebär i huvudsak att den rättsliga ställningen för fondens sekretariat och anställda är densamma som gäller för Nordiska rådets respektive ministerrådets sekretariat och personal.

Utöver ändringarna i avtalet framförde styrelsen i sitt yttrande att Nordiska löne- och personalutskottets mandat borde ändras så att det även framöver omfattar fondens styrelse och fondens sekretariat.

Härtill framlade styrelsen i sitt yttrande en ny arbetsordning för fondens sekretariat. Styrelsen ville få ett bekräftande från samarbetsministrarna om att arbetsordningen var förenlig med det reviderade rättsställningsavtalet.

Fondens yttrande översändes även för kännedom till Nordiska rådet och vid mötet med presidiet den 9 oktober år 2002 ställde sig rådet enhälligt bakom fondens yttrande.

1.12.3 Kulturministrarnas yttrande till samarbetsministrarna

Vid kulturministrarnas möte den 30 oktober år 2002 diskuterades generalsekreterarens förslag och fondens yttrande. Kulturministrarna gjorde följande uttalande till samarbetsministrarna:

"Kulturministrene bekrefter ønsket om at Nordisk Kulturfonds selvstendighet presiseres, slik det er skjedd gjennom endringene av overenskomsten om fondet.

Kulturministrene viser til Nordisk Kulturfonds styres forslag til endring av rettsstillingsavtalen, og konstaterer at dette forslag har fått tilslutning fra Nordisk Råds presidium.

Kulturministrene anmoder derfor samarbeidsministrene om at man så langt det er juridisk og teknisk mulig imøtekommer fondsstyrets forslag.

Kulturfondet skal dog ikke være en egen internasjonal organisasjon i paritet med Nordisk Råd og Nordisk Ministerråd."

1.12.4 Samarbetsministrarnas beslut

Vid samarbetsministrarnas möte den 16 december år 2002 fastställdes ett förslag till reviderat rättsställningsavtal, vilket därefter har blivit utsänt till de nationella utrikesdepartementen för yttrande. Preambeln i samarbetsministrarnas förslag innehåller till stor del de formuleringar som fondens styrelse framförde i sitt yttrande. Härtill framgår det i förslagets artikel 1 att avtalet gäller för fondens sekretariat och fondens anställda. Det vill säga att ordet "omfattar" ändrades till "gäller" enligt styrelsens påpekande.

Samarbetsministrarna ansåg dock att det i artikel 2 inte skulle införas vem som företräder fonden, vilket kulturfondens styrelsen framförde i sitt yttrande. I beslutsunderlaget till samarbetsministrarna skriver generalsekreteraren följande:

"En sådan bestemmelse strider imod artikel 6 i overenskomsten om Nordisk Kulturfond, hvorefter fonden tegnes af bestyrelsen eller den som styrelsen bemyndiger. Styrets delegation af beføjelsen efter overenskomsten kan derimod fremgå af arbejdsordningen for fondens sekretariat."

Beträffande styrelsens förslag till ny arbetsordning skriver generalsekreteraren följande i beslutsunderlaget till samarbetsministrarna:

"Styret har en selvstændig kompetence til at fastsætte arbejdsordningen inden for rammerne af det overordnede regelværk for Kulturfonden og de aftaler, fonden har indgået med NMR om

forvaltningen af Kulturfondens sekretariat, jf. overenskomstens artikel 13. Det vil derfor ikke være rigtigt, at MR-SAM foretager en formel godkendelse af arbejdsordningen."

Gällande en ändring av mandatet för Nordiska lön- och personalutskottet, vilket styrelsen också föreslog i sitt yttrande, ansåg generalsekreteraren att det inte var motiverat med en sådan ändring eftersom kulturfonden enligt förvaltningsavtalet med ministerrådets sekretariat följer de regler som gäller för Nordiska rådets och ministerrådets personal.

2. Fondens särskilda satsningar

2.1 Det nya bidraget "Årets nordiska utställning"

Vid styrelsemötet den 11–12 december år 2001 beslöt styrelsen att vartannat år utannonsera möjligheten att söka bidrag till ett extraordinärt utställningsprojekt. Bidraget kan uppgå till 3.0 milj. DKK. Under våren år 2002 arbetade sekretariatet med att finna ett lämpligt namn för fondens nya satsning. Vid styrelsemötet den 9–10 juni år 2002 beslöt styrelsen att bland ett 10-tal olika namnförslag välja "Årets nordiska utställning".

Med denna satsning, som inte är avsedd att vara någon form av ett nytt nordiskt pris, vill fonden vartannat år göra en rejäl nordisk markering som synliggör Norden och det nordiska samarbetet hos en bred publik. Härtill är det fondens intention att "Årets nordiska utställning" skall stimulera till ett ökat samarbete mellan museer i Norden.

Under hösten år 2002 har sekretariatet i samverkan med Nordiska museikommittén utarbetat riktlinjer och ansökningshandlingar för "Årets nordiska utställning". I samband med Nordens dag den 23 mars år 2003 utannonserades satsningen i dagstidningarna i de nordiska huvudstäderna. Sista ansökningsdag är den 1 september år 2003 och den utsedda utställningen, vilken utses av styrelsen i samråd med museikommittén, skall äga rum under åren 2004–2006. Nästa ansökningstillfälle blir därefter den 1 september år 2005.

2.2 Undersökningen "Den skandinaviska språkförståelsen"

Vid fondens styrelsemöte den 11–12 december år 2001 beslöt styrelsen att avsätta 3.0 milj. DKK för en uppdaterad vetenskaplig undersökning om den faktiska språkförståelsen i Norden. Undersökningen skall ta utgångspunkt i Øivind Mauruds undersökning från år 1975 "Nabospråkforståelse i Skandinavia" (NU:1976:13). Den uppdaterade undersökningen skall dock få något vidare ramar och omfatta hela Norden och inte endast de skandinaviska länderna. Undersökningen skall även omfatta ungdomar med en icke nordisk bakgrund, det vill säga primärt andra generationens invandrare. Studien skall dessutom studera ungdomarnas kunskaper mellan skandinavisk visavi engelsk språkförståelse. En del i undersökningen är även att studera eventuella skillnader gällande skandinavisk språkförståelse hos ungdomarna visavi deras föräldrar.

Under våren år 2002 har sekretariatet tillsammans med Nordiska språkrådets sekretariat i Köpenhamn utarbetat en projektplan och en budget för undersökningen, vilka diskuterades vid fondens styrelsemöte den 9–10 juni. Vid mötet fick sekretariatet i uppdrag att göra några justeringar i projektplanen och i samband med styrelsemötet den 30 september år 2002 fastställdes den slutgiltiga projektplanen. Därefter har sekretariat under hösten fört diskussioner med Nordiska språkrådet. På grund av att den utsedda kontaktpersonen hos Nordiska språkrådet blev sjuk i november och att språkrådets sekretariat från årsskiftet 2002/2003 flyttade till Oslo har projektet blivit något försenat. Ett projektkontrakt undertecknades i april år 2003 mellan fonden och Nordiska språkrådet. Undersökningen, vilken har namnet "Internordisk sprogforståelse i en tid med øget internationalisering", beräknas vara avslutad under hösten år 2004 och resultaten kommer därefter att presenteras i början av år 2005.

För att säkra att projektet håller en hög vetenskaplig nivå och att det har en nationell förankring i de nordiska länderna kommer det under år 2003 att inrättas en styrgrupp och en referensgrupp, vilket även preciseras i projektplanen.

2.3 Konferensserien "Nordisk kulturpolitik under förändring"

Med den övergripande rubriken "Nordisk kulturpolitik under förändring" startade år 1998 ett omfattande samnordiskt forskningsprojekt, vilket avslutades under hösten år 2002. Projektet har finansierats till hälften med bidrag från Nordiska kulturfonden, totalt 2.7 milj. DKK beviljat under tre år uppdelat i tre bidrag om 0.9 milj. DKK. Den andra hälften har finansierats av Kulturministeriet i Danmark, Centralkommissionen för konst i Finland, Kultur- og Kirkedepartementet i Norge samt Statens kulturråd i Sverige. Totalt har 60 forskare, såväl inom som utanför Norden, varit engagerade i projektet.

Projektet har bland annat belyst de nordiska ländernas kulturpolitiska mål, dess finansierings- och förvaltningsformer, befolkningens kulturvanor och den nordiska kulturpolitikens roll i ett internationellt sammanhang. Även kulturens villkor i de självstyrande områdena Färöarna, Grönland och Åland och den samiska kulturpolitiken har blivit belyst. Utöver huvudrapporten The Nordic Culture Model har projektet resulterat i fem delrapporter. Projektet har samordnats av kultursociolog Peter Duelund, Nordisk kulturinstitut i Köpenhamn.

Med utgångspunkt i de analyser och sammanställningar som gjorts i projektet beslöt styrelsen vid sitt möte den 7 mars år 2002 att genomföra en konferensserie. Serien består av totalt sex konferenser och genomförs i samverkan med de bilaterala kursgårdarna, Nordens Hus och Norden i Fokus. Den första konferensen genomfördes på Voksenåsen i Oslo den 29 november–1 december år 2002. Övriga fem konferenser kommer att avhållas under år 2003 i Stockholm, Reykjavik, Torshamn, Helsingfors och Köpenhamn. Syftet med konferensserien är dels att göra forskningsprojektet och dess resultat känt i Norden, dels skapa en diskussion om den framtida kulturpolitiken i de enskilda nordiska länderna/självstyrande områdena. I samband med konferensen på Voksenåsen gjorde fonden även en särskild fokusering på Nordiska rådets 50-års jubileum och att det år 2002 var 30 år sedan det nordiska kulturavtalet trädde i kraft.

Ett resultat av fondens satsning har varit att Nordiska rådet har antagit en rekommendation gällande nordisk kulturpolitik och kulturstatistik (rek. nr 27/2002). I rekommendation framför Nordiska rådet följande:

"at Nordisk Ministerråd (kulturministrene) fører en diskussion om principperne for den fremtidige nordiske kulturpolitik og om national og fællesnordisk støtte til kunsten som inddrager synspunkterne i dette forslag og at Nordisk Ministerråd (kulturministrene) dermed giver et grundlag for diskussion med Nordisk Råd (Kultur- og Uddannelsesudvalget) i forbindelse med møde ved Nordisk Råds session i 2003.

at anmode de statistiske bureauer om at udvikle en komparativ nordisk kulturstatistik, som kan offentliggøres."

Vid fondens styrelsemöte den 9–10 juni år 2002 beslöt styrelsen att ge Arne Ruth, f.d chefredaktör och kulturchef för tidningen Dagens Nyheter, i uppdrag att göra en sammanfattande och kommenterande essä kring huvudrapporten. Essän kommer att publiceras under våren 2003.

För mer information om forskningsprojekt och konferensserien, se www.nordiskkulturinstitut.dk.

3. Fondens bidragsverksamhet

3.1 Fondens ansökningstider

Motiven till att fonden bildades år 1966 var "at opnå en hurtigere og smidigere finansiering af det nordiske kultursamarbejde".

Dessa motiv har fortsatt relevans i dagens nordiska samarbete inom kulturområdet. I ministerrådets gällande kulturhandlingsplan från år 1998 betonas behovet av en mer flexibel och smidig struktur inom kultursamarbetet. Detta inte minst i syfte att skapa bättre förutsättningar för fördelningen av de finansiella resurserna.

3.1.1 Från fyra till två ansökningstider

Hur många ansökningstillfällen som fonden skall ha har aldrig reglerats i fondens överenskommelse, utan det är upp till styrelsen att själv bestämma. År 1973, när fondens förvaltning övertogs av Nordiska ministerrådets kultursekretariat, beslöt styrelsen att fonden skulle ha fyra ansökningstillfällen/år.

Vid styrelsemötet i december år 1996 beslöt styrelsen att från och med juni år 1997 övergå till två ansökningstillfällen/år. Orsaken till detta var framför allt en ökad arbetsbelastning på fondens sekretariatet. Vid mötet gjorde styrelsen följande protokollsanteckning:

"...en nackdel med omläggningen sett ur fältets perspektiv är att väntetiden på utslag blir längre. Bordlagda ansökningar ligger upp till ett halvt år innan beslut kan fattas."

Med anledning av hur dåvarande artikel 10 i fondens överenskommelse tolkades kunde styrelsen på egen hand inte göra något åt de bristande personella resurserna vid fondens sekretariat. För ytterligare information om diskussionerna kring artikel 10, se avsnitt 1.7 i fondens årsberättelse för år 2001.

Vid styrelsens möte i maj år 1999 diskuterades återigen ansökningstillfällena och styrelsen uttalade följande:

"Endast två frister/år är till skada för vissa ansökare, t ex små organisationer."

Vidare framgår det av protokollet från majmötet år 1999 att såväl den danska som den norska kulturministern vid samrådsmötet i november år 1998 hade uttryckt önskemål om att frågan borde tas upp till ny prövning.

I juni år 1999 presenterades en rapport som en arbetsgrupp inom Nordiska rådet hade utarbetat. Rubriken för rapporten var "Håndslag till det frivillige Norden". Rapportens huvudsakliga förslag var att frivilligsektorn borde få en starkare ställning inom det nordiska samarbetet. I rapporten föreslogs bland annat att fonden borde ha som strategisk målsättning att 60 % av fondens utdelning reserveras för ansökningar från frivilligsektorn.

I fondens svar till Nordiska rådet den 16 september år 1999 redogjorde styrelsen för olika problem med att ha fasta kvoter för särskilda målgrupper. Styrelsen beslutade att vidtaga olika åtgärder för att underlätta för frivilligsektorn att söka bidrag från kulturfonden. En sådan åtgärd som styrelsen pekade på var att införa fler ansökningstillfällen.

Diskussionen om frivilligsektorns roll i det nordiska samarbetet fortsatte i Nordiska rådet under åren 2000 och 2001. I Nordiska rådets betänkande över ministerrådets budget för år 2001 påpekades exempelvis följande:

"Vidare vill rådet att ministerrådet på alla sätt underlättar ansökningsproceduren inom kulturfonden i allmänhet och för frivilliga organisationer i synnerhet."

Under åren 2000 och 2001 diskuterade fondens styrelse dels vilka administrativa förutsättningar som behövdes för att införa fler ansökningstillfällen, dels hur den nya ordningen skulle organiseras.

I och med att artikel 10 i fondens överenskommelse ändrades i april år 2002 klargjordes att styrelsen beslutar hur fondens administration skall utföras och därmed kunde frågan om att införa fler ansökningstillfällen realiseras.

3.1.2 Införandet av en ny ordning med fler ansökningstillfällen från och med år 2003

Vid styrelsemötet den 9–10 juni år 2002 beslöt styrelsen att införa en ny ordning som skulle ligga närmare fondens syfte om att skapa en "hurtigere og smidigere finansiering af det nordiske kultursamarbejde". Härtill var det styrelsens ambition att få en ordning som låg i linje med

Nordiska rådets rekommendation från år 2001. Den nya ordningen, vilken börjar gälla från och med år 2003, gör en uppdelning av ansökningar under och över 100 000 DKK.

För ansökningar över 100 000 DKK kvarstår två ansökningstillfällen/år. Ansökningsfristen den 15 mars flyttas till den 1 februari för att kunna ge ett tidigare besked till alla ansökningar gällande aktiviteter under sommaren. Den andra fristen, den 15 september, flyttas till 1 september för att den sökande skall kunna få första delen i projektbidraget utbetalt innan sekretariat stänger för julledighet.

Beträffande ansökningar under 100 000 DKK beslutades att införa en mer flexibel beredning. Idén var att ansökningarna skulle kunna inlämnas löpande. Vid styrelsemötet den 30 september år 2002 beslutade emellertid styrelsen att fonden framöver skall ha totalt 6 fasta ansökningstider för ansökningar till och med 100 000 DKK: 1 februari, 1 mars, 1 april, 1 augusti, 1 september och 1 oktober. Detta förutsatt att fondens nya datasystem från och med år 2003 möjliggör att ansökningarna kan insändas elektroniskt via fondens hemsida.

Styrelsens avsikt är att den nya ordningen på ett smidigt och snabbt sätt skall kunna bidraga till den inledande grundfinansieringen av ett projekt alternativt till den avslutande toppfinansieringen.

En grundläggande diskussion som styrelsen hade innan den nya ordningen fastställdes var hur beslutsprocessen skulle genomföras gällande ansökningar under 100 000 DKK. Enligt den arbetsordning som styrelsen fastställde vid junimötet år 2002 är det ordförandeskapet som formellt beslutar om vilka projekt som skall beviljas/avslås. Detta sker dock först efter att sekretariatets förslag till beslut har sänts till samtliga styrelseledamöter för yttrande. Om en styrelseledamot motsätter sig sekretariats förslag kan ordförandeskapet endast besluta om att ansökan skall bordläggas till nästa styrelsemöte.

Eftersom den nya ordningen medför nya arbetsmetoder för såväl styrelsen som sekretariatet är det en försöksordning som skall utvärderas under år 2005.

3.2 Bestämmelser för att bevilja ansökningar

3.2.1 Allmänt

Fondens prioriteringar omnämns i fördelningsprinciperna, som är ett komplement till fondens överenskommelse och ett förtydligande av fondens ändamålsparagraf. Fördelningsprinciperna, vilka delges de sökande, preciserar vad fonden kan/vill ge stöd till och vad fonden inte ger stöd till. Härtill består fördelningsprinciperna också av tekniska upplysningar vad gäller regler för redovisning av beviljat bidrag. Fördelningsprinciperna fastställs av styrelsen och gällande principer fastställdes år 1997. Dessa har dock på vissa punkter justerats under år 2002, vilket framgår av avsnittet 3.2.2.

Det enda som i överenskommelsen reglerar hur fondens medel skall användas är följande:

"Af fondens midler kan der bevilges tilskud til nordiske projekter af engangskarakter. Tilskud kan også ydes dels til nordiske projekter af mere varig karakter, dog fortrinsvis for en af styrelsen fastsat periode, dels i særlige tilfælde til regelmæssigt tilbagevendende formål (artikel 3)."

Ovanstående formulering har varit densamma sedan fonden bildades år 1966.

I den ursprungliga överenskommelsen från år 1966 preciserades inom vilka konstområden som fonden skulle vara verksam samt att en förutsättning för att erhålla ett bidrag var att minst tre nordiska länder ingick i ett projekt. Dessa preciseringar togs bort vid revideringen av fondens överenskommelse år 1975. Vad gäller "trelandsregeln" motiverades ändringen år 1975 med att det räcker om ett projekt är "nordiskt".

Preciseringen om att minst tre nordiska länder/självstyrande områden skall ingå i ett projekt har dock fortsatt att gälla för att styrelsen skall bevilja ett bidrag. Styrelsen diskuterade vid sitt möte den 10–11 december år 2002 huruvida "trelandsregeln" fortfarande är relevant som ett formellt krav för beviljning av ett bidrag. Styrelsen gav sekretariatet i uppdrag att närmare utreda frågan och utarbeta ett diskussionsunderlag. Frågan kommer därmed att återkomma på fondens styrelsemöten under år 2003. Se även avsnitt 3.7.1.

3.2.2 Nya preciseringar från och med år 2003

Vid styrelsemötet den 9–10 juni år 2002 diskuterade styrelsen nya regler gällande ansökningar till återkommande arrangemang, införande av ett maxbelopp och införande av krav på egen insats/ annan finansiär. Diskussionerna återupptogs vid styrelsemötet den 10–11 december och styrelsen beslöt då följande:

a. Återkommande projekt
"Fonden beviljar bidrag till samma arrangemang högst tre gånger i rad".
Hur lång tid det bör gå innan samma arrangemang åter kan beviljas ett bidrag avgörs utifrån arrangemangets angelägenhet och vilka andra områden som styrelsen finner viktiga att stödja.
Många av ansökningarna till fonden gäller festivaler eller andra kulturmanifestationer som är återkommande arrangemang, men där temat, artisterna och publiken ändras från gång till gång. Detta faktum är något som medför svårigheter med att fastställa allt för precisa riktlinjer gällande frågan om "återkommande arrangemang".
b. Max belopp
"Fonden beviljar endast i undantagsfall bidrag på mer än 500 000 DKK".
I anslutning till riktlinjerna skall statistik framöver redovisas gällande de tre senaste årens ansökningar och hur många som sökt och beviljats ett bidrag på över 500 000 DKK. Se vidare avsnitt 3.8 och 3.9.
c. Egen insats
"Fonden är primärt delfinansiär av ett projekt, men kan i undantags fall vara huvudfinansiär upp till högst 85 % av projektets totala budget".
Med delfinansiär skall förstås att projektet bör ha andra finansiärer i form av egen insats och/eller ekonomiska bidrag från andra fonder/stödordningar.

3.2.3 Övriga preciseringar

Utöver dessa preciseringar (om återkommande arrangemang, maxbelopp och egen insats/ annan finansiär) har styrelsen, såväl under år 2002 som år 2001, även diskuterat att inta en mer flexibel hållning till bidrag som rör löner och administration samt till nordiskt vänortsutbyte och till institutioner inom Nordiska ministerrådets organisation. Denna hållning har dock ännu inte formellt fastställts, men praktiseras emellanåt i sekretariatets beredning och styrelsens beslut.

3.2.4 Administrativt avslag och klagorätt

I samband med styrelsemötet den 30 september år 2002 beslutade styrelsen att införa en ny rutin där sekretariatet får mandat att fatta administrativa avslag gällande ansökningar som är formellt giltiga, men som till sin utformning är ofullständiga eller orealistiska. Syftet är dels att så tidigt som möjligt i beredningsprocessen meddela den sökande att ansökan med all sannolikhet kommer få ett avslag, dels göra sammanställningen till remissinstanserna och styrelsen så relevant som möjligt.

Under år 2002 har styrelsen också diskuterat frågan om klagorätt, det vill säga vilka möjligheter den sökande har att överklaga ett beslut av styrelsen. Styrelsen har inte fattat något formellt beslut i denna fråga, utan avvaktar Nordiska ministerrådets översyn och den tillämpning som de kommer att föreskriva.

3.3 Fonden visavi andra nordiska stödordningar

I samband med årsberättelsen för år 2001 påtalade styrelsen att det vore önskvärt med en bättre samordning/arbetsfördelning mellan fonden och övriga stödordningar inom ministerrådets verksamhetsområde för kultur och utbildning.

Frågan diskuterades återigen vid styrelsemötet den 30 september och inför styrelsemötet den 10–11 december år 2002 redovisade sekretariatet en sammanställning över nuvarande stödordningar inom ministerrådet som "överlappar" fondens verksamhet. Av sammanställningen framgår att det är 5–6 stödordningar som mer eller mindre sammanfaller med fondens bidragsverksamhet.

Inte minst för de sökande är nuvarande situation med "överlappningar" svårhanterlig, vilket även påpekades i generalsekreterarens budgetanalys år 2000 och som styrelsen diskuterade den 7–8 juni år 2000.

Som en uppföljning av budgetanalysen har frågan om en bättre samordning/arbetsfördelning mellan de nordiska stödordningarna under hösten år 2002 även diskuterats inom ministerrådets ämbetsmannakommitté för kultur. Kulturavdelningen kommer under våren år 2003 att göra en analys som sänds på remiss till berörda kommittéer/stödordningar.

3.4 Remissarbete

I dag har fonden som huvudregel att ansökningar över 100 000 DKK skall sändas på remiss. Under de senaste åren har detta motsvarat knappt 60 % av ansökningarna. Sedan nordiska kultursekretariatet etablerades år 1972 har fonden anlitat Nordiska ministerrådets kultur- och utbildningsavdelning samt ministerrådets konstkommittéer som remissorgan. Fondens remissarbete föreskrevs i artikel 9 i den tidigare överenskommelsen, i vilken sägs:

"Styrelsen kan indhente udtalelser fra komitéer og arbejdsgrupper, som Ministerrådet har udpeget, eller fra andre sagkyndige, som fonden udpeger."

Denna artikel är borttagen i den nya överenskommelsen från år 2002. Med anledning härav och att styrelsen har önskat att få en kvalitativt jämnare remissbehandling har frågan om fondens remissarbete varit en återkommande diskussion under styrelsemötena år 2002. Diskussionerna har bland annat berört möjligheten att ingå avtal med konstkommittéerna, eller personer som de utser, för att på så vis få en jämnare kvalitet och ett mer enhetligt remissarbete. Härtill har diskussionerna berört frågan om fonden borde erbjuda en ekonomisk ersättning för remissarbetet. Detta inte minst mot bakgrund av att några konstkommittéer får en ganska stor andel ansökningar att behandla.

I samband med styrelsemötet den 10–11 december år 2002 gjordes följande sammanfattning av diskussion om fondens remissarbete:

- Att utarbeta tydligare instruktioner till remissinstanserna angående vad de skall kommentera
- Att även framöver anlita ministerrådets organisation i så stor utsträckning som är möjligt
- Att inte ingå avtal med enskilda personer i kommittéerna, utan avtal skall göras direkt med respektive kommitté
- Att kommittéerna utser de personer som skall vara fondens remissinstans
- Att eventuell arvodering görs direkt till kommittéerna och inte till de enskilda personerna

Utifrån styrelsens diskussioner har sekretariatet under våren år 2003 haft möte med konstkommittéerna och företrädare för ministerrådets kulturavdelning. Det är sekretariatets förhoppning att det till hösten år 2003 kan föreligga en mer strukturerad remissordning för fonden. Detta är inte minst viktigt med tanke på de pågående diskussionerna om samordningen/ arbetsfördelningen mellan de nordiska stödordningarna.

3.5 Annonsering och information

3.5.1 Annonsering

Möjligheten att ansöka om projektbidrag utannonserades vid två tillfällen under år 2002 i totalt 24 nordiska dagstidningar. Härutöver sändes information (miniaffischer) till ca 400 regionbibliotek i Norden. Information om kulturfonden finns på Nordiska ministerrådets hemsida (www.norden.org) och på fondens egen hemsida (www.nordiskkulturfond.org).

3.5.2 Samarbete med de regionala nordiska informationskontoren

Under år 2000 inledde fonden ett treårigt samarbete med de regionala nordiska informationskontoren i syfte att nå presumtiva bidragssökande utanför huvudstadsområdena. Dessa kontor har ett relativt väl utbyggt nätverk med frivilligsektorn, vilken är en högt prioriterad målgrupp för fonden. De åtta nordiska informationskontoren, vilka bland annat stöds av Nordiska ministerrådet, är placerade på följande orter: Jyväskylä, Vasa, Umeå, Akureyri, Alta, Göteborg, Arendal och Flensburg. Samarbetet har som målsättning att kontoren på sikt kan utgöra "filialer" till fonden; exempelvis att bedriva en utåtriktad information om fonden och andra nordiska stödordningar, hjälpa sökande att fylla i ansökningsblanketter etc.

3.5.3 Kursmaterial om att söka projektbidrag

Som ett led i samarbetet med informationskontoren har sekretariatet under år 2002 utarbetat ett omfattande kursmaterial med rubriken "Att söka projektbidrag - några tips och råd". Materialet är även en uppföljning på fondens svar till Nordiska rådet om att underlätta för frivilligsektorn att söka projektbidrag. Fondens kursmaterial består av en broschyr, ett kompendium och en CD. Materialet finns på danska, finska, isländska, norska och svenska. Kompendiet finns även på grönländska för att stimulera till fler och bättre ansökningar från Grönland. Till informationskontoren har sammanställts pärmar med OH-bilder och annat presentationsmaterial som kontoren kan använda när de arrangerar lokala och regionala kurser. Fondens sekretariat har också under år 2002 deltagit i ett knappt 20-tal kurser/informationsmöten runt omkring i Norden.

3.5.4 Fondens hemsida

Under hösten år 2002 omarbetades fondens hemsida. Det är styrelsens ambition att den nya hemsidan skall ge en utökad service till de som planerar att söka bidrag från fonden. Tack vare det nya datasystemet för fondens bidragshantering kommer hemsidan under år 2003 att utvecklas allt mer och bli ett centralt instrument i sekretariatets arbete gentemot såväl de sökande som styrelsen. Detta gäller inte minst möjligheten att inlämna ansökningarna elektroniskt via hemsidan.

All information på fondens hemsida är på ett skandinaviskt språk, finska och engelska.

3.6 Antal ansökningar samt ansökt och beviljat belopp

År	Totalt antal ansökningar	Antal giltiga ansökningar	Antal beviljade ansökningar	Ansökt belopp milj. DKK	Beviljat belopp milj. DKK
2002	849	657	248	137.2	26.558
2001	826	691	256	150.4	27.402
2000	898	723	211	159.3	26.602
Genomsnitt	858	690	238	148.9	26.854

(Not: I det ansökta beloppet ingår endast giltiga ansökningar. Beloppen är avrundade.)

Uppgifterna om beviljat belopp och beviljade ansökningar inkluderar även de ansökningar som bordlades vid decembermötet året innan och som beviljades vid det första styrelsemötet på det nya verksamhetsåret. Detsamma gäller ansökningar som inkom till decembermötet, men som av olika orsaker inte blev behandlade eller som har begärt att få ansökan prövad på nytt. I beviljat belopp ingår även beslut som styrelsen har gjort under året angående redan beviljade ansökningar. Det är dels ansökningar som av olika orsaker har fått utbetalningsvillkoren ändrade, dels ansökningar vars resterande outbetalda andel om 60 % har blivit "ombeviljade" med anledning av ministerrådets "tvåårsregel". Ovanstående gäller även för all övrig statistik som redovisas i kommande avsnitt.

3.6.1 "Två-årsregeln" och förnyad bevillning av bidrag

Enligt ministerrådets regler måste projekt vara avslutade senast två år efter beviljningsåret. Det vill säga att de projekt som fonden beviljade bidrag till under år 2000 måste slutredovisas senast den 31 december år 2002. Beträffande de projekt som inte blir avslutade återförs bidraget till fonden. Den sökande kan dock begära att få sluttiden för redovisningen framflyttad. I dessa fall har den del i projektbidraget som inte är utbetalt ombeviljats och upprättats som ett nytt projekt. Under år 2002 gällde detta totalt 10 projekt. Alternativet skulle vara att inte acceptera en förlängning och kräva att projektet avslutades inom utsatt tid. Eftersom projektet då inte skulle få den sista andelen av bidraget utbetalt skulle sannolikt projektet inte kunna slutredovisas utifrån de planer/ambitioner som uppgavs i ansökan. Därmed skulle fonden, som en konsekvens härav, återkräva det redan utbetalda bidraget. Det skulle i sin tur medföra stora arbetsinsatser för sekretariatet eftersom projektet redan har förbrukat den första andelen av bidraget.

Det kan konstateras att många projekt har svårigheter med att slutföra sin verksamhet inom två år. De projekt som beviljas vid junimötet har härtill ca ett halvt år längre avslutningstid jämfört med de som beviljas vid decembermötet.

En del i fondens prioriteringar är att bevilja bidrag till nya och informella nätverk, det vill säga projekt som inte alltid har en fast organisation/institution att använda för praktiska administrativa uppgifter. När någon person i projekten slutar tappar man tempo och kontinuitet, vilket ofta medför att projektens genomförande tar längre tid än beräknat.

Vid styrelsemötet i december år 2002 redogjorde sekretariatet för problemen med "tvåårsregeln".

Huruvida gällande regel bör/kan förlängas till tre år kommer att diskuteras i styrelsen under år 2003.

3.7 Antal ansökningar i "omlopp"

Förutom att behandla inkommande ansökningar skall även redan beviljade ansökningar följas upp och avslutas. För att få en uppfattning om hur många ansökningar som under ett år är i "omlopp" – som sekretariatet granskar – bör således de inkommande ansökningarna och slutbehandlingen av redan beviljade ansökningar ses i ett sammanhang.

År	Ogiltiga ansökningar	Giltiga ansökningar	Avslutade beviljade ansökningar	Totalt ansökningar i "omlopp"
2002	192	657	306	1155
2001	135	691	201	1027
2000	175	723	163	1061
Genomsnitt	167	690	223	1081

3.7.1 Ogiltiga ansökningar

Anledningen till att även antalet ogiltiga ansökningar redovisas är att de medför arbetsbelastning för sekretariatet. Dessa ansökningar måste exempelvis genomläsas för att kunna klassificeras som ogiltiga, den sökande skall få ett besked om att ansökan inte kan behandlas av fonden, en förteckning skall utarbetas etc. Orsaken till att en ansökan klassificeras som ogiltig kan exempelvis vara att ansökan har inkommit för sent, att projektet är bilateralt eller uteslutande nationellt. Antalet ogiltiga ansökningar har under de senaste tio åren varit i genomsnitt 20.2 %/år. Motsvarande siffra för år 2002 var 22.6 %.

Under de tre senaste åren har i genomsnitt 30 % av de ogiltiga ansökningarna varit bilaterala projekt. De ansökningar som under år 2002 blev klassificerade som ogiltiga med anledning av att projektet var bilateralt uppgick till knappt 60 ansökningar. Detta skall ses mot bakgrunden av att fonden i sin information är mycket tydlig vad gäller "trelandsregeln".

3.7.2 Administrativt avslag

Den nya rutinen att sekretariatet har mandat att göra administrativa avslag kan förhoppningvis underlätta något i sekretariatets arbete med inkomna ansökningar. Denna nya rutin kommer även till viss del att medföra att statistiken över ansökt belopp framöver blir lägre eftersom orealistiska ansökningar på ett tidigt stadium får avslag och därmed inte kommer att registreras.

3.7.3 Avslutade beviljade ansökningar

Att avsluta en redan beviljad ansökan kan ibland ta lika mycket tid i anspråk för sekretariatet som att behandla en ny ansökan. Ofta beviljar styrelsen en ansökan med särskilda villkor och den första delen i uppföljningen blir att begära in kompletteringar och godkänna dessa innan den första andelen av bidraget utbetalas. Därefter skall bidragsmottagaren inkomma med antingen en mellanrapport eller en slutrapport innan nästa andel kan utbetalas. Under projektens gång kan det förekomma ändringar eller förseningar, som medför att sekretariatet måste lägga ganska mycket tid på korrespondens med de sökande. I genomsnitt medför en beviljad ansökan 8–10 korrespondenser i form av bevillningsbrev, godkännande av utbetalningar, anmodan om rapport etc.

3.7.4 Ej avslutade projekt

Revisorerna och kontrollkommittén har framfört önskemål om att uppföljningen av redan beviljade projekt bör ske snabbare och att arbetsrutinerna bör bli mer tydliga. Detta är något som sekretariatet har arbetat med under år 2002 och som framgår av tabell 3.7 har 306 beviljade projekt blivit avslutade under år 2002. Av projekt som är beviljade år 1999 eller tidigare är per den 22 april år 2003 endast 15 oavslutade, se vidare avsnitt 5.4.

Bevillningsår	Beviljade ansökningar	Status 22 april År 2003	Oavslutade i % av totalt beviljade
2002	248	179	72 %
2001	256	76	30 %
2000	211	10 ("ombeviljades" i december 2002)	5 %

3.8 Beviljade ansökningar i olika storleksgrupper

Under år 2001 och år 2002 var 74 % av fondens bevillningar i intervallet 10 000–149 000 DKK. Samtidigt var det inte något projekt som under åren 2001 och 2002 beviljades mer än 500 000 DKK. Det skall jämföras med att antalet ansökningar med ett ansökt belopp på mer än 500 000 DKK var 9 % respektive 7 % åren 2001 och 2002.

År	Beviljat 10 000–49 000 DKK	Beviljat 50.000-149.000 DKK	Beviljat 150.000 – 299.000 DKK	Beviljat 300.000-499.000 DKK	Beviljat 500.000-999.000 DKK	Beviljat över 1.000 000 DKK
2002	27 %	47 %	23 %	3 %	0 beviljade ansök.	0 beviljade ansök.
2001	23 %	51 %	20 %	6 %	0 beviljade ansök.	0 beviljade ansök.
2000	24 %	49 %	21 %	4 %	2 %	0 beviljade ansök.
Genomsnitt	25 %	49 %	21 %	4 %	1 %	0 %

De beviljade ansökningarna år 2000 i intervallet över 500 000 DKK gäller primärt projekt med anledning av att Reykjavik, Bergen och Helsingfors var europeiska kulturstäder det året.

3.9 Ansökt belopp

Under de tre senaste åren har i genomsnitt 58 % av ansökningarna haft ett ansökt belopp på 100 000 DKK eller mer. Motsvarande siffra för ansökt belopp i intervallet 10 000–49 000 DKK är 20 %. Beträffande ansökningar på 500 000 DKK eller mer har dessa i genomsnitt under de tre senaste åren varit 8 %.

År	Ansökt 10 000 – 49 000 DKK	Ansökt 50 000 – 99 000 DKK	Ansökt 100 000 – 499 000 DKK	Ansökt över 500 000 DKK
2002	20 %	22 %	51 %	7 %
2001	20 %	21 %	50 %	9 %
2000	19 %	23 %	49 %	9 %
Genomsnitt	20 %	22 %	50 %	8 %

3.10 Fördelningen mellan länder och självstyrande områden

För såväl styrelsen som sekretariatet är det viktigt att med jämna mellanrum studera statistiken gällande antalet ansökningar från de olika länderna och de självstyrande områdena. Detta för att kunna konstatera om särskilda annonserings-/informationsinsatser bör göras i något land/område.

Beträffande den nationella fördelningen gällande beviljade ansökningar bör i detta sammanhang poängteras att det är projektets angelägenhet; avseende syfte och mål, samt projektets tillförlitlighet; avseende budget och organisation, som styr fondens bevillningar. Detta oavsett från vilket land/område ansökan kommer.

Det bör beaktas att nedanstående redovisning utgår ifrån den sökandes hemland/område. Eftersom det dels kan ingå representanter från flera länder/områden i ett och samma projekt, dels att några projekt kan genomföras i flera länder/områden, så ger redovisningen inte en korrekt bild av den "nordiska kulturella aktiviteten" i respektive land/område. Nedanstående statistik bör således användas med viss försiktighet och är endast till för att ge en uppskattning om eventuella tendenser. Redovisningarna i % är avrundade till närmaste heltal.

3.10.1 Beviljade ansökningar (inom Norden) i genomsnitt under åren 2000–2002

Land /självstyrande område	Beviljat belopp milj. DKK	Beviljat belopp i % av totalt beviljat belopp	Antal giltiga ansökningar	Antal beviljade ansökningar	Beviljade ansökningar i % av egna ansökningar	Beviljade ansökningar i % av totalt beviljade
Sverige	6.034	23 %	202	59	28 %	24 %
Danmark	6.421	24 %	160	46	29 %	19 %
Finland	4.525	17 %	113	48	42 %	20 %
Norge	4.727	18 %	138	50	36 %	20 %
Island	1.681	6 %	25	13	52 %	5 %
Färöarna	1.156	4 %	11	8	73 %	3 %
Grönland	0.273	1 %	3	1	33 %	under 0 %
Åland	0.387	1 %	9	3	33 %	1 %

(Not: I ovanstående tabell är de tre jämnstora länderna Danmark, Finland och Norge sammanställda i en grupp och de självstyrande områdena i en grupp. Detta endast för att underlätta läsningen och jämförelserna mellan länderna och de självstyrande områdena. I tabellen ingår inte kategorierna Nordens östra närområde, Övriga Europa och Övriga världen, se avsnitten 3.10.4, 3.10.5 respektive 3.10.6)

Slutsatser

Sverige har under de tre senaste åren beviljats ett allt större bidrag och fått allt fler ansökningar beviljade. År 2000 var det beviljade beloppet 5.468 milj. DKK jämfört med 6.430 milj. DKK för år 2002. Dock är andelen beviljade egna ansökningar mindre än vad som gäller för de övriga fyra nordiska länderna.

Danmark är det land som i genomsnitt under åren 2000–2002 har beviljats mest bidrag. Andelen är nästan 25 % av fondens utdelningsvolym. Samtidigt har Danmark inte fler beviljade ansökningar jämfört med Finland och Norge.

Finland har, jämfört med Danmark och Norge, betydligt färre antal giltiga ansökningar, vilka dessutom har minskat successivt under åren 2000–2002. Samtidigt har Finland en mycket stor andel beviljade egna ansökningar. Mer än 40 % av de finska ansökningarna har blivit beviljade, vilket är drygt 10 %-enheter mer än vad som gäller för Danmark och Sverige.

Island har också en mycket stor andel beviljade egna ansökningar. Mer än hälften av de isländska ansökningarna har blivit beviljade. De isländska ansökningarna har i genomsnitt beviljats ett bidrag om ca 130 000 DKK. Motsvarande belopp för exempelvis de finska och norska ansökningarna är ca 95 000 DKK.

Färöarna beviljas i förhållande till sin folkmängd totalt sett mest bidrag. Härtill har knappt 75 % av samtliga ansökningar från Färöarna beviljats. De färöiska ansökningarna har i genomsnitt beviljats ett bidrag om ca 145 000 DKK. Samtidigt skall beaktas att Färöarna har relativt dyra resekostnader för sina projekt samt ett begränsat antal sponsorer eller andra finansiärer att tillfråga eller engagera.

Grönland har jämfört med Färöarna en allt mer besvärlig situation vad gäller resekostnader och möjligheter att finna sponsorer och andra finansiärer. Samtidigt kan konstateras att det endast inkommer enstaka ansökningar från Grönland. Under år 2002 inkom inte en enda grönländsk ansökan.

Åland har haft nästan lika många ansökningar som Färöarna, men dessa har ofta gällt mindre projekt. Undantagen är några större teaterprojekt som fonden beviljade bidrag till år 2000 och 2001.

3.10.2 Beviljade ansökningar gällande de nordiska länderna

Danmark	Beviljat belopp milj. DKK	Beviljat belopp i % av totalt beviljat belopp	Antal giltiga ansökningar	Antal beviljade ansökningar	Beviljade ansökningar i % av totalt beviljade
År 2002	6.540	25 %	163	53	21 %
År 2001	5.715	21 %	149	41	16 %
År 2000	7.009	26 %	166	43	20 %
Genomsnitt	6.421	24 %	160	46	19 %

Finland	Beviljat belopp milj. DKK	Beviljat belopp i % av totalt beviljat belopp	Antal giltiga ansökningar	Antal beviljade ansökningar	Beviljade ansökningar i % av totalt beviljade
År 2002	3.945	15 %	81	45	18 %
År 2001	5.441	20 %	119	53	21 %
År 2000	4.189	16 %	138	45	21 %
Genomsnitt	4.525	17 %	113	48	20 %

Island	Beviljat belopp milj. DKK	Beviljat belopp i % av totalt beviljat belopp	Antal giltiga ansökningar	Antal beviljade ansökningar	Beviljade ansökningar i % av totalt beviljade
År 2002	1.405	5 %	22	12	5 %
År 2001	2.060	7 %	28	15	6 %
År 2000	1.580	6 %	26	11	5 %
Genomsnitt	1.681	6 %	25	13	5 %

Norge	Beviljat belopp milj. DKK	Beviljat belopp i % av totalt beviljat belopp	Antal giltiga ansökningar	Antal beviljade ansökningar	Beviljade ansökningar i % av totalt beviljade
År 2002	5.103	19 %	130	50	20 %
År 2001	5.007	18 %	152	58	22 %
År 2000	4.071	16 %	133	41	19 %
Genomsnitt	4.727	18 %	138	50	20 %

Sverige	Beviljat belopp milj. DKK	Beviljat belopp i % av totalt beviljat belopp	Antal giltiga ansökningar	Antal beviljade ansökningar	Beviljade ansökningar i % av totalt beviljade
År 2002	6.430	24 %	205	64	26 %
år 2001	6.205	23 %	196	63	24 %
År 2000	5.468	21 %	204	49	23 %
Genomsnitt	6.034	23 %	202	59	24 %

3.10.3 Beviljade ansökningar gällande de självstyrande områdena

Färöarna	Beviljat belopp milj. DKK	Beviljat belopp i % av totalt beviljat belopp	Antal giltiga ansökningar	Antal beviljade ansökningar	Beviljade ansökningar i % av totalt beviljade
År 2002	0.885	3 %	7	7	3 %
År 2001	1.335	5 %	15	10	4 %
År 2000	1.280	5 %	11	6	3 %
Genomsnitt	1.156	4 %	11	8	3 %

Grönland	Beviljat belopp milj. DKK	Beviljat belopp i % av totalt beviljat belopp	Antal giltiga ansökningar	Antal beviljade ansökningar	Beviljade ansökningar i % av totalt beviljade
År 2002	0	0 %	0	0	0 %
År 2001	0.294	1 %	2	2	mindre än 1 %
År 2000	0.525	2 %	6	3	mindre än 1 %
Genomsnitt	0.273	1 %	3	1	mindre än 1 %

Åland	Beviljat belopp milj. DKK	Beviljat belopp i % av totalt beviljat belopp	Antal giltiga ansökningar	Antal beviljade ansökningar	Beviljade ansökningar i % av totalt beviljade
År 2002	0.113	0.5 %	10	4	2 %
År 2001	0.400	1 %	5	3	1 %
År 2000	0.650	2 %	12	1	0.5 %
Genomsnitt	0.387	1 %	9	3	1 %

3.10.4 Beviljade ansökningar utanför Norden

Det finns inget i fondens överenskommelse som reglerar att den sökande måste vara nordisk medborgare eller att organisationen måste ha sitt säte i Norden. Ansökningar utanför Norden är i följande redovisning indelade i tre kategorier: Nordens östra närområde, Övriga Europa och Övriga världen. Under år 2002 inkom totalt 41 ansökningar från dessa tre kategorier. Totalt 13 ansökningar beviljades till ett samlat belopp om 1.527 milj. DKK.

Av de 20 ansökningarna som inkom under år 2002 i kategorin "Övriga Europa" var hälften (10) från Tyskland. Av dessa beviljades 4 till ett samlat belopp om 687 000 DKK.

Nordens östra närområde	Beviljat belopp milj. DKK	Beviljat belopp i % av totalt beviljat belopp	Antal giltiga ansökningar	Antal beviljade ansökningar	Beviljade ansökningar i % av totalt beviljade
År 2002	0.275	1 %	17	4	2 %
År 2001	0.475	1 %	14	6	2 %
År 2000	0.660	2 %	13	6	3 %
Genomsnitt	0.470	1 %	15	5	2 %

(Not: I kategorin "Norden östra närområde" ingår Estland, Lettland och Litauen samt västra och nordvästra Ryssland.)

Övriga Europa	Beviljat belopp milj. DKK	Beviljat belopp i % av totalt beviljat belopp	Antal giltiga ansökningar	Antal beviljade ansökningar	Beviljade ansökningar i % av totalt beviljade
År 2002	1.252	5 %	20	9	4 %
År 2001	0.530	2 %	9	4	1 %
År 2000	0.920	3 %	11	6	3 %
Genomsnitt	0.900	3 %	13	6	2 %

Övriga världen	Beviljat belopp milj. DKK	Beviljat belopp i % av totalt beviljat belopp	Antal giltiga ansökningar	Antal beviljade ansökningar	Beviljade ansökningar i % av totalt beviljade
År 2002	0	0 %	4	0	0 %
År 2001	0.040	1 %	2	1	(mindre än 1 %)
År 2002	0.250	1 %	3	1	(mindre än 1 %)
Genomsnitt	0.096	1 %	3	1	(mindre än 1 %)

3.11 Andelen ansökningar från huvudstadsområdena

År	Antal ansökningar från huvudstadsområdena	Antal ansökningar i % av totalt antal	Antal beviljade ansökningar	Antal bevijade i % av totalt antal beviljade	Totalt beviljat belopp i DDK milj.
2002	303	46 %	112	45 %	11.338 (43 %)
2001	278	40 %	111	43 %	11.768 (43 %)
2000	315	44 %	89	42 %	13.222 (49 %)
Genomsnitt	299	43 %	104	43 %	12.109 (45 %)

(Not: Statistiken utgår ifrån den klassificering som den sökande gör. Sökande från Nuuk, Torshamn och Mariehamn klassificerar sig mestadels som huvudstad eller regioncentrum. I ovanstående tabell ingår därför även dessa tre städer i kategorin huvudstad/ huvudstadsområde. Det ansökta beloppet inkluderar endast giltiga ansökningar.)

Fonden har som ambition att stimulera nordiska kulturaktiviteter utanför huvudstäderna. Av ovanstående statistik framgår att ca 45 % av fondens bevillningar gäller projekt i huvudstadsområdena. Fördelningen under åren 2000–2002 har varit ganska jämn.

Av Nordens ca 24.175 milj. innevånare bor ca 5.080 milj i huvdstäder/ huvudstadsområden (Nuuk, Torshamn och Mariehamn inräknat), vilket motsvarar ca 21 %. I ovanstående statistik är dock antal ansökningar och beviljade ansökningar från Nordens huvudstäder/ huvudstadsområden drygt dubbelt så många (43 %). En förklaring till detta är att det förekommer en koncentration av kulturmanifestationer/kulturinstitutioner till huvudstäderna, vilket påverkar ovanstående statistik.

3.12 Ansökningar från Västnorden (Färöarna, Grönland och Island)

År	Beviljat belopp milj. DKK	Beviljat belopp i % av totalt beviljat	Antal giltiga ansökningar	Antal beviljade ansökningar	Antal beviljade i % av totalt beviljade ansökningar
2002	2.290	9 %	29	19	8 %
2001	3.689	13 %	45	27	10 %
2000	3.385	13 %	43	20	9 %
Genomsnitt	3.121	12 %	36	22	9 %

En för fonden särskilt prioriterad "region" inom kategorin Nordens randområden är Västnorden. Ovanstående sammanställning redovisar utfallet av beviljade ansökningar och beviljat belopp gällande denna "region". Nedgången under år 2002 kan till viss del förklaras med att det inte inkom några ansökningar från Grönland samt att antalet ansökningar från Färöarna var lägre år 2002 jämfört med de två tidigare åren.

3.13 Målgruppen barn och ungdomar

År	Beviljat bidrag i milj. DKK	Beviljat bidrag i % av totalt beviljat
2002	3.754	14 %
2001	7.260	26 %
2000	4.230	16 %
Genomsnitt	5.081	17 %

Målgruppen barn och ungdomar är en prioriterad målgrupp för fonden. Under åren 2000– 2002 har fondens beviljning till denna målgrupp i genomsnitt uppgått till 17 % av fondens totalt be-

viljade belopp. Statistiken inkluderar i detta sammanhang dels projekt för barn och ungdomar, dels projekt där barn och ungdomar ingår som deltagare.

I detta sammanhang kan observeras att det också finns två andra stödordningar inom Nordiska ministerrådet för denna målgrupp. Gentemot denna målgrupp förekommer således en viss "överlappning" mellan fonden och ministerrådets stödordningar.

3.14 Bidrag till samiska projekt

År	Antal beviljade ansökningar	Beviljat belopp i milj. DKK
2002	5	0.410
2001	4	0.290
2000	6	0.870
Genomsnitt	5	0.523

Ovanstående tabell bygger på ansökningar som till sitt huvudsyfte berör samisk kultur. Härutöver kan förekomma projekt där samiska inslag ingår. Det kan gälla festivaler, konferenser etc. Dessa ingår dock ej i tabell 3.14.

3.15 Bidrag till projekt gäller främlingsfientlighet och rasism

År	Beviljat belopp i milj. DKK	Sökt belopp i milj. DKK	Antal ansökningar	Beviljade ansökningar
2002	0.400	2.450	15	6
2001	0.320	1.168	8	3
2000	0.190	1.582	10	2
Genomsnitt	0.303	1.733	11	4

I fondens fördelningsprinciper omnämns att fonden prioriterar projekt som syftar till att motverka främlingsfientlighet och rasism. I prioriteringen inkluderas även ansökningar som är mångkulturella, det vill säga projekt som integrerar "traditionell kultur" från såväl Norden som utanför Norden.

Insatser mot främlingsfientlighet och rasism har även hög prioritet inom Nordiska rådet. I kontrollkommitténs betänkande år 2001 framförs följande:

"...Kontrolkomiteen understrege vigtigheden af, at Nordisk Kulturfond øger indsatsen for at engagere frivilligsektoren særligt indenfor området bekæmpelse af fremmedfjendtlighed og racisme."

Utöver att det inkommer relativt få ansökningar inom denna prioriteringsgrupp har styrelsen även konstaterat att antalet ansökningar från utom nordiska invandrare/invandrarföreningar är mycket få. Anledningen till detta kan bero på många olika orsaker, exempelvis fondens annonsering, ansökningshandlingarnas komplexitet, hemsidans språkversioner etc. Möjligen är även fondens trelandsregel i detta sammanhang en hämmande faktor. Ytterligare en anledning kan givetvis vara invandrarnas okunskap och eventuella ointresse för nordiskt samarbete.

Fondens sekretariat har under åren 2001 och 2002 utarbetat ett kursmaterial om hur man söker projektbidrag, vilket förhoppningsvis kan vara till hjälp för föreningslivet i allmänhet och invandrarföreningar i synnerhet.

3.16 Beviljade bidrag till olika mottagare

Redovisad statistik i nedanstående tabell utgår från den klassificering som den sökande gör utifrån fondens anvisningar. Gränsdragningarna mellan de olika "mottagarkategorierna" är inte helt tydlig och detsamma kan även gälla själva definitionen av vissa enskilda kategorier. Redovisningen bör därmed användas med viss försiktighet.

Fonden prioriterar ansökningar som gäller frivilligsektorn, vilket i nedanstående statistik innefattas i kategorierna "fria/informella arbetsgrupper" och "frivilliga organisationer/föreningar".

Under år 2002 beviljades totalt 11.663 milj. DKK till projekt gällande frivilligsektorn. Det motsvarar ca 43 % av totalt beviljade bidrag. Motsvarande siffror för år 2001 var 13.330 milj. DKK respektive ca 48 %. Detta kan jämföras med år 2000 då projekt gällande frivilligsektorn beviljades totalt 14.021 milj. DKK, vilket motsvarade ca 53 % av totalt beviljade bidrag. Beviljade bidrag (i DKK räknat) till frivilligsektorn har således minskat under åren 2000–2002.

Under år 2002 var antalet beviljade ansökningar från frivilligsektorn var 57 %. Motsvarande siffra för år 2001 var 51 %. Inom kategorin frivilligsektorn har att antalet ansökningar från föreningar/ organisationer minskat under år 2002, medan antalet ansökningar från informella arbetsgrupper/ nätverk ökade.

Huruvida de nya ansökningstiderna från och med år 2003 kommer att förändra nuvarande förhållanden mellan de olika mottagarkategorierna är ännu för tidigt att analysera.

Nedan redovisas dels fördelningen av antalet beviljade ansökningar i % av totalt beviljade ansökningar mellan olika mottagare, dels jämförelser gällande beviljat belopp för olika mottagare.

3.16.1 Fördelningen av antalet beviljade ansökningar i % av totalt beviljade ansökningar mellan olika mottagare

År	Enskild person	Fri/informell arbetsgrupp.	Frivillig org/ föreningar	Privata inst.	Offent. inst.	Annan verk.
2002	4 %	18 %	39 %	7 %	24 %	8 %
2001	7 %	11 %	40 %	8 %	27 %	7 %
2000	3 %	15 %	42 %	7 %	27 %	6 %
Genomsnitt	5 %	15 %	40 %	7 %	26 %	7 %

(not: I kategorin "annan verksamhet" ingår företag, stiftelser etc.)

3.16.2 Beviljat belopp för olika mottagare åren 2000– 2002

Enskild person	Beviljat belopp i milj. DKK	Beviljat belopp i % av totalt beviljat belopp
År 2002	0.885	3 %
År 2001	0.978	4 %
År 2000	1 474	6 %
Genomsnitt	1.112	4 %

Fri/informell arbetsgrupp.	Beviljat belopp i milj. DKK	Beviljat belopp i % av totalt beviljat belopp
År 2002	3.460	13 %
År 2001	2 747	10 %
År 2000	3 475	13 %
Genomsnitt	3.227	12 %

Frivillig org/ Föreningar	Beviljat belopp i milj. DKK	Beviljat belopp i % av totalt beviljat belopp
År 2002	8.203	30 %
År 2001	10 583	38 %
År 2000	10 546	40 %
Genomsnitt	9.777	36 %

Privata inst.	Beviljat belopp i milj. DKK	Beviljat belopp i % av totalt beviljat belopp
År 2002	1.995	8 %
År 2001	2.975	11 %
År 2000	1.321	5 %
Genomsnitt	2.097	8 %

Offentl. inst.	Beviljat belopp i milj. DKK	Beviljat belopp i % av totalt beviljat belopp
År 2002	7.455	28 %
År 2001	7 889	29 %
År 2000	8 290	31 %
Genomsnitt	7.878	29 %

Annan verk.	Beviljat belopp i milj. DKK	Beviljat belopp i % av totalt beviljat belopp
År 2002	2.885	11 %
År 2001	2 330	8 %
År 2000	1 496	5 %
Genomsnitt	2.237	8 %

3.17 Ansökt och beviljat belopp till allmänkulturell verksamhet

Enligt överenskommelsen från år 1966 omfattar fondens verksamhetsområde det nordiska kultursamarbetet i hela sin utsträckning. I artikel 2 i överenskommelsen preciseras detta enligt följande:

"Bidrag fra fonden kan således ydes til formål inden for forskning, undervisning og almenkulturel virksomhed i vid forstand."

I samband med att de nya fördelningsprinciperna fastställdes år 1997, gjordes en precisering att ansökningar inom verksamhetsområdena undervisning/utbildning respektive forskning skall ha en klar anknytning till området kultur.

I nedanstående statistik redovisas antal ansökningar och beviljat belopp inom de största områdena inom kategorin "allmän kultur". De beviljade projekten kan inom sina områden bestå av konferenser, turnéer, utbildning och/eller forskning etc.

Den dominerande sektorn inom verksamhetsområdet "allmän kultur" är musik. Det gäller såväl ansökningar som bevillningar. Under år 2002 beviljades totalt 5.065 milj. DKK till området musik, vilket motsvarar ca 19 % av totalt beviljade bidrag. Motsvarande siffror för år 2001 var 6.220 milj. DKK respektive 23 %. Antalet "musikansökningar" har stadigt ökat under de tre senaste åren. Under år 2002 inkom totalt 135 ansökningar gällande musikprojekt varav 52 beviljades. Det motsvarar 20 % av totalt antal beviljade ansökningar. I detta sammanhang kan även observeras att Nordiska ministerrådet har en särskild stödordning för nordiska musikprojekt, vilken handhas av Nordiska musikkommittén (Nomus).

Sektor	Antal ansökningar år 2000	Antal ansökningar år 2001	Antal ansökningar år 2002	Beviljat Belopp i milj. DKK år 2000	Beviljat Belopp i milj. DKK år 2001	Beviljat Belopp i milj. DKK år 2002
Museer	7 (2)	14 (7)	11 (6)	0.255	0.730	1.095
Film/video	32 (11)	26 (9)	36 (14)	0.881	1.097	2.105
Hantverk/ formgivning	22 (7)	17 (6)	24 (9)	1.205	0.435	0.465
Bildkonst	71 (17)	56 (16)	73 (25)	1.552	1.893	2.935
Litteratur	36 (14)	31 (10)	35 (14)	0.898	0.649	1.340
Musik	105 (36)	122 (61)	135 (52)	4.421	6.220	5.065
Dans	18 (8)	12 (5)	14 (5)	1.004	0.740	0.305
Teater	34 (11)	30 (12)	21 (8)	0.100	0.545	0.875

(not: I kategorin musik ingår i ovanstående redovisning även musikteater. Siffror inom parentes är beviljade ansökningar.)

3.17.1 Genomsnitt åren 2000–2002

Sektor	Genomsnitt antal ansökningar år 2000–2002	Genomsnitt beviljade ansökningar år 2000–2002	Genomsnitt beviljat belopp i milj. DKK år 2000–2002	beviljat belopp i % av totalt beviljat under åren 2000–2002
Museer	11	5	0.693	2 %
Film/video	31	11	1.361	5 %
Hantverk/ formgivning	21	7	0.701	3 %
Bildkonst	67	19	2.126	8 %
Litteratur	34	13	0.962	4 %
Musik	121	50	5.235	19 %
Dans	15	6	0.683	2 %
Teater	28	10	0.507	2 %

Utöver ovanstående redovisning förekommer projekt som är tvärkulturella, det vill säga projekt där flera kulturområden är berörda (exempelvis kulturfestivaler, vänortsaktiviteter etc), och projekt som klassificeras som tvärsektoriella, det vill säga projekt där kulturområdet ingår tillsammans med ett annat samhällsområde (exempelvis kultur och hälsa, kultur och turism etc). För dessa två tvärgående kategorier beviljades under år 2002 totalt 8.335 milj. DKK. Gränsdragningen mellan de två kategorierna är emellertid svår att göra och all statistik utgår ifrån vad den sökande har uppgivit i ansökan, det vill säga hur den sökande definierar sitt projekt.

Bidrag till Nordiska ministerrådets institutioner

Revisorerna och Kontrollkommittén har vid vissa tillfällen framfört tveksamhet till att fonden beviljar bidrag till Nordiska ministerrådets institutioner. Det gäller exempelvis bidrag till de "nordiska husen" och informationskontoren i Baltikum. Detta är i grund och botten en principiell fråga, som gäller å ena sidan att fonden skall vara suverän i sin bidragsverksamhet, å andra sidan att fondens årliga bidrag för utdelning beviljas ur Nordiska ministerrådets budget, vilket är samma "källa" som finansierar institutionerna. I fondens fördelningsprinciper nämns inget särskilt om bidrag till dessa institutioner. Den formulering som tangerar detta är att fonden inte ger stöd till nordiska institutioners ordinarie verksamhet.

I detta sammanhang bör observeras att de "nordiska institutionerna" i bland endast är ansökare/ projektkoordinatörer och att aktiviteten utförs av någon annan eller genomförs – geografiskt eller lokalmässigt – utanför institutionen, exempelvis en vandringsutställning.

Under år 2002 beviljades 1 ansökan till en institution inom ministerrådets organisation. Det var en bordlagd ansökan från decembermötet år 2001 och det beviljade beloppet var 150 000 DKK.

Detta kan jämföras med år 2001 då fonden beviljade totalt 3 ansökningar till institutioner inom ministerrådets organisation. Dessa ansökningar motsvarade totalt 625 000 DKK. Året dessförinnan, år 2000, beviljades totalt 7 ansökningar till institutioner inom ministerrådets organisation, vilket motsvarade totalt 2.085 milj. DKK.

Den tendens som under senare år har blivit allt mer tydlig är att fonden beviljar bidrag till projekt där ministerrådets kommittéer är aktiva deltagare/finansiärer, men där de inte är formella ansökare. Det gäller exempelvis projekt där Nomus och/eller Nordscen medverkar.

(Not: Med formuleringen "Nordiska ministerrådets institutioner" åsyftas institutioner vars stadgar fastställs av ministerrådet.)

4. Fondens räkenskaper för år 2002

I nedanstående redovisning är siffrorna avrundade till närmaste tusental. För mer exakta uppgifter hänvisas till sammanställningen i årsräkenskaperna, bilaga 1.

4.1 Omslutning

	År 2000	År 2001	År 2002
Omslutning i milj. DKK	33.658	36.436	36.721

4.2 Resultat

(milj. DKK)	År 2000	År 2001	År 2002
Intäkter	30.698	30.837	34.573
Utgifter	28.059	34.287	35.594
Resultat	+2.639	- 3.450	- 1.021
Utnyttjande av odisponerade medel från föregående år	(2.959)	5.598	2.148
Kvarstående odisponerade medel/ "Eget kapital"	+ 5.598	+ 2.148	+ 1.127

(Not: Beträffande redovisningen för år 2000, så utnyttjades inte de odisponerade medlen från år 1999.)

Eftersom Nordiska kulturfonden inte är en ordinär kapitalfond finns inga krav om att fonden måste avsätta medel till eget kapital. Det har ej heller framförts önskemål från revisorerna eller Nordiska rådet/ministerrådet om att fonden bör göra avsättningar till eget kapital. Generellt förväntas att fonden disponerar sitt "kapital" inom ett och samma budgetår eller inom en relativt kort tidsrymd därefter, se vidare avsnitt 4.5.

4.3 Intäkter

Intäkter i milj. DKK	År 2000	År 2001	År 2002
1. Anslag från NMR	25.449	26.009	26.555
2. Tillbakaförda medel	3.567	2.692	4.624
3. Ränteintäkter	1.682	2.135	1.473
4. Adm.ersättning från NMR	0	0	1.920

Kommentarer

1) Anslaget från NMR (Nordiska ministerrådet) för år 2002 motsvarade en uppräkning med ca 2 % i förhållande till år 2001.
2) Tillbakaförda bidrag är en återbetalning av tidigare beviljade bidrag till projekt, som inte har kunnat genomföras enligt ansökarnas planer. Omfattningen av de tillbakaförda bidragen varierar från år till år beroende på olika omständigheter för projekten. Under de tio senaste åren har de utgjort i genomsnitt ca 9.9 % av anslaget. Motsvarande siffra för år 2002 var 17.4 %, vilket kan jämföras med år 2001 då de tillbakaförda medlen var 10.3 % och år 2000 då de uppgick till 13.5 %.
   De tillbakaförda medlen är osäkra att kalkylera i samband med att budgeten upprättas eftersom de påverkas av hur de beviljade projekten genomförs. Det optimala är givetvis att det inte skall inkomma några tillbakaförda medel, det vill säga att de beviljade projekten genomförs såsom planerat. Så är dock inte fallet. För ett projekt som planeras att genomföras under två år kan mycket inträffa som medför att en viss del av de beviljade anslagen återkrävs eller återlämnas. Även om fondens styrelse kan kalkylera med att minst 5 % av det totala anslaget sannolikt kommer att utgöra tillbakaförda medel, så är det en mycket osäker prognos att bygga budgeten på. Dessutom är det först under hösten som styrelsen kan få en någorlunda klar uppfattning om hur stora de tillbakaförda medlen kommer att bli.
3) Ränteintäkterna påverkas dels av den gällande räntenivån, dels av hur snabbt de beviljade projektbidragen rekvireras och utbetalas. Det senare beror i sin tur på hur snabbt de projektansvariga inkommer med sina slutredovisningar.
   Ränteintäkterna för år 2002 blev 0.675 milj. DKK mindre jämfört med år 2001, vilket motsvarar en tillbakagång med 31 %. För år 2002 motsvarade ränteintäkterna 4 % av de totala intäkterna.
4) Administrativ ersättning från NMR (Nordiska ministerrådet) är en form av kompensation som fonden erhåller från och med år 2002. Detta med anledning av att fonden i och med den nya överenskommelsen fullt ut betalar sina administrativa kostnader. Fram till och med år 2001 betalade Nordiska ministerrådet rese- och lönekostnader för fondens personal och allmänna sekretariatskostnader. Detta regleras från och med år 2002 i ett förvaltningsavtal mellan fonden och ministerrådets sekretariat.

Från och med år 2003 kommer den administrativa ersättningen vara inkluderad i NMR:s anslag och redovisas därmed inte separat. Det totala anslaget från NMR för år 2003 uppgår således till 29.101 milj. DKK, vilket kan ses som en höjning med 9.6 % i förhållande till 2002-års anslag om 26.555 milj DKK. Men då är "administrationstillägget" om 1.920 milj. DKK pålagt "grundanslaget" om 26.555 milj DKK. Med den allmänna uppräkningen i ministerrådets budget är således höjningen av "grundanslaget" 0.626 milj DKK eller 2.5 % gällande 2003 års verksamhet.

4.4 Kostnader

Kostnader i milj. DKK	År 2000	År 2001	År 2002
1. Administration	(3.190)	(3.669)	6.706
Administrationskostnader i % av totala kostnader	11 %	11 %	19 %
2. Beviljade bidrag	26.602	27.502	26.588
Beviljade bidrag i % av anslaget från NMR	104 %	106 %	100 %
3. Egna projekt	0	4.443	2.300

Kommentar

1) Administrationskostnaderna inkluderar i huvudsak utgifter för styrelsens möten, styrelsens arvoden, annonsering, information, tolkning/översättning, personalens resor och löner, inköp av inventarier och allmänna sekretariatskostnader. Dessa kostnader motsvarade under år 2002 totalt

6.706 milj. DKK, vilket är 0.197 milj. DKK mindre än budgeterat. Beträffande de enskilda kostnaderna, se bilaga 1.

I begreppet "allmänna sekretariatskostnader" ingår den sekretariatsservice som fonden genom förvaltningsavtalet köper av Nordiska ministerrådets sekretariat. Denna service inkluderar bland annat vaktmästartjänster, telefon- och IT-service, posthantering, lokaler, bokföring och ekonomisk rapportering samt personaladministration.

Eftersom år 2002 är det första året som fonden fullt ut betalar sina administrationskostnader blir jämförelser med tidigare år missvisande. Härtill skall beaktas att fonden under år 2002 upprättade ett eget sekretariat och att samtliga kostnader för inköp av inventarier belastar räkenskaperna för år 2002. Tidigare år har fondens sekretariatskostnader uppskattats utifrån en schablon om 20 % av fondens samlade lönekostnader. Med denna schablon, inklusive rese- och lönekostnader, uppskattades fondens administrationskostnader till totalt ca 3.6 milj. DKK under år 2001.

De ökade administrationskostnaderna om ca 3.0 milj. DKK från år 2001 till år 2002 består i huvudsak av följande:

- Ersättning till NMR motsvarande 0.600 milj. DKK (se avsnitt 1.8.2)
  Enligt förvaltningsavtalet 0.2 milj. DKK/anställd
- Upprättande av nytt sekretariat 0.800 milj. DKK (se avsnitt 1.8.1)
  Omfattar inköp av inventarier, datautrustning, andra kontorsmaskiner med mera
- Informations-/kursmaterial om att söka projektbidrag 1.050 milj. DKK (se avsnitt 3.5.3)
  Inkluderar broschyr, kompendium, CD på fem olika språkversioner
- Högre styrelsekostnader 0.250 milj. DKK (se avsnitt 1.5)
  Gäller bland annat adjungering av representanter från Grönland och Åland samt ett extra möte som jämfört med år 2001 inte kunde hållas i anslutning till Nordiska rådets session
- Sekretariatets resor 0.100 milj. DKK (not 4 årsräkenskaperna 2001)
  Kostnaderna belastade tidigare NMR:s budget
- Översättningskostnader 0.100 milj. DKK (se avsnitt 3.5.4)
  Gäller texter till fondens nya hemsida
- Annonsering 0.030 milj. DKK (se avsnitt 3.5.1)
  Kostnaderna gäller fler antal dagstidningar i Sverige.

2) Beviljade bidrag bokförs från och med år 2002 som ett eget konto i fondens räkenskaper, vilket revisorerna har efterlyst. För närmare information om de enskilda projekt som beviljades bidrag under år 2002 hänvisas till fondens hemsida.

3) Egna projekt gäller avsättningar till särskilda kostnader som löper över mer än ett budgetår. Dessa är bland annat fondens språkundersökning och fondens konferensserie om nordisk kulturpolitik, vilka redovisas i avsnitt 2, samt det nya datasystemet för fondens bidragsadministration, vilket närmare redovisas i avsnitt 1.8.5. Av 2002 års medel avsattes totalt 2.3 milj. DKK till dessa projekt.

4.5 Fondkapital och placeringar

I fondens överenskommelse föreskrivs bland annat följande i artikel 5:

"Midler, som er tilført fonden, står til rådighed for fonden også efter udgangen af det år, da indbetalingen til fonden er sket."

Artikel 5 har varit oförändrad sedan den ursprungliga överenskommelsen från år 1966.

I regeringarnas bakgrundsmaterial till fondens överenskommelse år 1966 sägs följande om ovanstående artikel:

"Ehuru de medel, som tillföres fonden, är avsedda att förbrukas under det löpande budgetåret eller inom en relativt kort tidsrymd efter detta, är det icke helt uteslutet, att det i något fall kan visa sig påkallat att göra en värdebeständig placering av någon del av dessa medel. Med stadgandet, att styrelsen beslutar om placering av fondens innestående medel, avses i första hand, att styrelsen beslutar om deponering av likvida medel i penninganstalt och om i vilken valuta dessa

medel skall innestå, men därmed bemyndigas styrelsen även om behov därav yppas besluta om en värdebeständig placering t.ex i värdepapper."

Fonden har under årens lopp inte placerat några medel i värdepapper och har därmed ej heller något fondkapital.

5. Kontrollkommitténs betänkande och revisorernas berättelse

5.1 Revisorernas berättelse för år 2001

Vad gäller revisorernas påpekanden är det sammanfattningsvis följande tre omständigheter som framförs:

- Tidsplan för när utkast på räkenskaper och årsberättelse skall föreligga "Vi skal derfor anbefale, at det samlede årsregnskab inkl. ledelsens beretning udarbejdes så tidligt, at gennemgang og den foreløbige revision kan finde sted, før den endelige udarbejdelse af årsregnskabet sker."
- Precisering av vilka styrelseledamöter som skall underteckna räkenskaper och årsberättelsen "Med henvisning til bestyrelsesprotokol 128/2000, pkt. 3.1, vil vi anbefale en præcisering af, hvem der skal underskrive årsregnskabet – enten den bestyrelse, der er valgt for den periode, årsregnskabet omfatter, eller den bestyrelse, der er valgt på tidspunktet for godkendelse af årsregnskabet."
- Upprättande av eget bankkonto och organisationsnummer för fonden "Når den nye overenskomst træder i kraft, og Nordisk Kulturfond fremstår som selvstændig retssubjekt, skal vi påpege vigtigheden af, at formalia over for omverdenen overholdes. Det betyder bl.a., at aftaler indgås af Nordisk Kulturfond og ikke af fx Nordisk Ministerråd, at der bør oprettes egne bankkonti, at der sker anmeldelse af Nordisk Kulturfond i det centrale virksomhedsregister etc."

5.2 Kontrollkommitténs betänkande för år 2001

Vad gäller Kontrollkommitténs betänkande så instämmer de i revisorernas påpekanden och Nordiska rådet beslöt därav följande vid sin 54:e session 28–31 oktober år 2002:

"at Nordisk Ministerråd og fondssekretariatet gennemfører de af revisorerne foreslåede ændringer."

5.3 Kommentarer till revisorernas och kontrollkommitténs påpekanden

1) Tidsplan för när utkast på räkenskaper och årsberättelse skall föreligga
Vad gäller påpekandet om en tidsplan för när utkast på räkenskaper och årsberättelse skall föreligga, så har detta bland annat sin bakgrund i att tidpunkten för inlämnade av revisions- och årsberättelse till Nordiska rådet är tidigarelagd i den nya överenskommelsen. I den nya överenskommelsen föreskrivs att dessa skall vara inlämnande den 1 september istället för den 1 oktober som gällde tidigare.

I och med att fonden från och med år 2003 inför andra ansökningstider kommer också styrelsens mötesplan att ändras. Framöver kommer styrelsen att ha ett vårmöte i månadsskiftet april/maj, vilket är ca 6 veckor tidigare än förut, ett sommarmöte i slutet av augusti och ett höstmöte i månadsskiftet november/december.

Eftersom revisorerna i tidigare berättelse har påpekat att samtliga ledamöter i styrelsen skall underteckna fondens årsberättelse, är det mest praktiskt att undertecknandet sker vid styrelsens möte i månadsskiftet april/maj.

För att underlätta revisorernas arbete är det sekretariatets ambition att ett utkast till årsberättelse bör föreligga senast den 1 april.

2) Precisering av vilka styrelseledamöter som skall underteckna räkenskaper och årsberättelsen
Vid styrelsemötet den 10–11 december år 2002 gjorde styrelsen följande precisering:
"Att den verksamma styrelsen skall underteckna årsräkenskaperna. Det vill säga att den nyvalda styrelsen för mandatperioden 2003–2004 undertecknar räkenskaperna för år 2002."

Vad gäller regeln om att samtliga ledamöter skall underteckna årsberättelsen, liksom samtliga protokoll, har styrelsen konstaterat att den regeln inte gäller för Nordiska rådet eller Nordiska ministerrådet.

3) Upprättande av eget bankkonto och organisationsnummer för fonden
Även om artikel 10 i den nya överenskommelsen tillämpas, trots att den inte är ratificerad, är det styrelsens uppfattning att upprättande av eget bankkonto och eget organisationsnummer bör ske först när överenskommelsen och rättsställningsavtalet är slutgiltigt ratificerade.

5.4 Övrigt

Revisorerna och kontrollkommittén har under tidigare år framfört önskemål om en snabbare uppföljning av beviljade projekt. Nedan redovisas en sammanställning gällande status per den 22 april år 2003:
Ej avslutade projekt åren 1988–1999:

Bevillningsår	Status 25 maj år 2001	Status 28 maj år 2002	Status 22 april år 2003
1988–1995	11	8	5
1996	5	3	1
1997	7	4	1
1998	24	10	4
1999	90	13	4
summa	137	38	15

Av ovanstående sammanställning kan konstateras att fondens sekretariat har blivit allt bättre på uppföljningen av beviljade ansökningar.

Beträffande ej avslutade projekt åren 2000–2002, se avsnitt 3.7.4.

6. Avslutning

6.1 Skillnader mellan institutioner och fonder/stödordningar

Inom Nordiska ministerrådets kulturområde förekommer två olika verksamhetsformer: dels ordinära institutioner (exempelvis Nordens hus i Reykjavik), dels fonder/stödordningar (exempelvis Nordiska kulturfonden). Fonderna är dock inga kapitalfonder i den bemärkelsen att de delar ut en årlig avkastning på sitt kapital, utan fonderna/stödordningarna inom ministerrådet får ett årligt anslag för sin verksamhet. Detta i likhet med vad som gäller för institutionerna.

Institutionernas verksamhet utgår generellt ifrån de initiativ som institutionens styrelse tar och det målstyrningskontrakt som institutionen har med ministerrådet. Denna verksamhet, dess omfattning och inriktning, kan således genom "egna initiativ" styras direkt av styrelserna.

Fondernas/stödordningarnas verksamhet utgår nästan uteslutande ifrån inkomna ansökningar; dess antal och kvalitet. Den styrning som styrelserna för fonderna/ stödordningarna kan göra är endast indirekt. Det vill säga styra antalet ansökningar genom annonsering, förbättra ansökningarnas kvalitet genom tydliga anvisningar etc.

Detta medför att fondernas/stödordningarnas bidragsverksamhet, och därmed deras ekonomiska resultat, kan "svänga" från ett verksamhetsår till ett annat. Ett år kan det förekomma många kvalitativa ansökningar och nästa år kan den motsatta situationen uppstå. Detta vet inte styrelserna i förväg utan det är ett konstaterande som görs under pågående verksamhetsår.

Härtill finns ytterligare en omständighet att beakta. Om en fond/stödordning har mer än ett ansökningstillfälle per år måste styrelsen göra en avvägning på sådant sätt att det årliga anslaget disponeras någorlunda jämt mellan de olika ansökningstillfällena. Detta kan medföra att styrelsen något år är allt för återhållsam vid ansökningstillfällena i början av året, så att det uppstår en allt för stor utdelningsvolym – i förhållande till inkomna ansökningar – vid årets sista ansök-

ningstillfälle, vilket medför att årsräkenskaperna redovisar ett överskott; ej disponerade medel. Något år kan den motsatta situationen uppstå.

Styrelsen skulle förvisso kunna vara mer liberal vid sin behandling av projektbidrag vid årets sista ansökningstillfälle för att på så vis inte redovisa några odisponerade medel. Detta är dock ingen ansvarsfull bidragsverksamhet. Det skulle medföra dels att fondens/stödordningens rykte försämrades, att dess "kvalitetsstämpel" skulle bli utan värde, dels skulle det medföra en orättvis behandling gentemot de ansökningar som behandlades tidigare under året och det skulle bli olika kvalitetsbedömningar mellan olika utdelningstillfällen.

Ovanstående är något som allmänt bör beaktas i samband med diskussionerna om Nordiska kulturfondens verksamhet och årsräkenskaper.

Bilaga 1

NORDISK KULTURFOND

ÅRSREGNSKAB 2002

DKK	note	Budget 2002	Regnskab 2002	Regnskab 2001
Tilgang af midler				
Nordisk Ministerråds budget			26.555.000	26.009.000
Nordisk Ministerråds sekretariat			1.920.000	0
Tilbageførte midler	(1)		4.624.487	2.692.328
Renteindtægter	(2)		1.473.307	2.135.333
Ikke disponerede midler fra tidligere år			2.148.489	5.598.951
I alt			36.721.283	36.435.612
Administrations udgifter				
Styrelsens mødeudgifter		637.000	663.786	416.883
Styrelseshonorar		153.000	153.158	138.098
Tolkning		80.000	74.085	55.588
Kontorudgifter		65.500	99.329	37.781
Annoncer		550.000	580.666	470.360
Oversættelser		175.000	189.775	76.141
Øvrigt		0	0	10.377
Møde med remissinstanserne		0	0	22.599
EDB-udvikling		0	0	8.012
Informationsvirksomhed		1.245.000	1.262.819	211.758
Studentermedarbejdere		0	0	148.486
Advokatomkostninger		40.000	11.875	1.100
EFC medlemskab		25.000	14.882	14.909
Sekretariatets rejser		210.000	210.947	25.111
Møde med bilaterale fonder		0	0	5.247
Møde regionale informationskontor		205.000	205.593	238.810
Møde kunstkomitéerne		0	0	0
Samrådsmøde		0	0	0
Fondens måldokument		0	0	0
Øvrige mødesudgifter styrelsen		50.281	44.985	6.904
Sekretariatshjælp/projektansat		0	0	96.559
Øvrigt / øvergangskostnader		817.719	801.634	0
Personaleudgifter		2.049.500	1.792.616	0
Administration NMR		600.000	600.000	0
I alt		6.903.000	6.706.149	1.984.723

Bevilget til interne projekter				
Kulturfondens interne projekter	(3)	2.300.000	2.300.000	4.800.000
Bevilget støtte				
Støttetildelinger i året	(4)	26.587.922	26.587.922	27.502.400
Udgifter og bevilgninger i alt			35.594.071	34.287.123
Overførte midler	(5)		1.127.212	2.148.489

BALANCE

	Note	31.12.2002 DDK	31.12.2001 DDK
AKTIVER			
Mellemregning med NMR	(6)	33.921.355	37.848.454
Aktiver i alt		33.921.355	37.848.454
PASSIVER			
Ikke udbetalte bevillinger	(7)	27.750.622	31.257.255
Kulturfondens interne projekter	(3)	5.043.520	4.442.710
Udisponerede midler	(8)	1.127.212	2.148.489
Passiver i alt		33.921.355	37.848.454

Kent Olsson formand Riksdagsledamot, SE	Kristina Rennerstedt, næstformand Generaldirektør, SE	Gun Carlson Landskapsstyrelseledamot, ÅL
Frode Sørensen Medlem af Folketinget, DK	Poul Bache Direktør, DK	(ny ledamot ej utsedd) Riksdagsledamot, FI
Veikko Kunnas Kulturråd, FI	Rannveig Guðmundsdóttir Altingsmedlem, IS	Þorsteinn Gunnarsson Arkitekt, IS
Arne Lyngstad Stortingsrepresentant, NO	Helge Sønneland Departementsråd, NO	Jógvan við Keldu, FO Lagtingsmedlem, FO
Per Unckel	Sigurður Helgason	

Generalsekretær, NMR Økonomichef, NMR

Noter til Nordisk Kulturfonds regnskab for 2002

1) Tilbageførte midler er bevilget støtte fra tidligere år, som ikke er blevet udbetalt, pga. at projektet ikke er realiseret. Det kan også være tilbagebetalinger af midler, hvis projektet har ændret indhold, således at forudsætningerne for tildelingen ikke længere er opfyldt.

2) Kulturfonden får en relativ andel af Nordisk Ministerråds renteindtægter, der er beregnet ud fra fondens andel af den samlede likviditet.

3) Kulturfonden har afsat midler i 2002 til projekter, som er internt initierede til en samlet sum af 2,3 MDKK. Ikke anvendte budgetmidler forventes anvendt til det samme formål i det følgende år.

tDKK	Overført fra tidl. år	Budget 2002	An-vendt 2002	Overføres til 2003
Fondens temaområde (sprog)	3015	450	19	3.446
Internetservice/fondsportal	450	0	128	321
NKF – Nyt datasystem	977	875	1.272	580
Konferencer "nordisk kultur-politik"		975	279	696
I alt	4.442	2.300	1.698	5.043

4) Kulturfondens tildeling af støtte til nye projekter i regnskabsåret. Tildelingen af midler er ikke det samme som udbetalinger. Kulturfonden udbetaler 60 % af den bevilgede støtte i forbindelse med projektets start. De sidste 40 % udbetales, efter modtagelsen af et revideret regnskab Kulturfondens udbetalinger af støtte har været følgende de sidste tre år:

2000:	21.266.676 DKK
2001:	24.114.969 DKK
2002:	30.094.555 DKK

5) Udisponerede midler er differencen mellem "tilgangen af midler i alt" og "udgifter og bevillinger i alt". Midlerne overføres til følgende regnskabsår.

6) Kulturfondens likviditet forvaltes af ministerrådssekretariatet, og fonden får en relativ andel af renteindtægterne.

7) Bevillinger som ikke er udbetalt ved udgangen af året. Det er for projekter, som har fået bevilget midler i 2000, 2001 og 2002, og de overførte midler fordeler sig således på årene:

2000:	0	DKK
2001:	8.287.479	DKK
2002:	19.373.143	DKK
I alt:	27.660.622	DKK

8) Oversigt over udisponerede midler

Udisponerede midler 1/1 2002		2.148.489
Årets resultat		- 1.021.277
Udisponerede midler 31/12 2002		1.127.213

Beretning om revisionen af Nordisk Kulturfonds virksomhed for 2002

1. Revision af årsregnskabet for 2002

1.1 Indledning

1. I henhold til artikel 15 i "Overenskomst om Nordisk Kulturfond" træffer Nordisk Råd bestemmelse om revision af fondens forvaltning og årsregnskaber.

Det har siden sammenlægningen i 1986 af Nordisk Kultursekretariat og sekretariatet for Nordisk Ministerråds almene virksomhed været fast praksis, at fondens årsregnskaber revideres af et medlem af Folketinget og den til enhver tid siddende rigsrevisor i forening.

Nordisk Råd har ved sessionen i Helsingfors i oktober 2002 valgt folketingsmedlem Flemming Oppfeldt og rigsrevisor Henrik Otbo som revisorer af Nordisk Kulturfond for årene 2003 og 2004.

2. Ifølge overenskomstens artikel 16 afgives hermed revisionsberetning for regnskabsåret 2002 til Nordisk Ministerråd og Nordisk Råd.

Beretningen har i udkast været fremsendt til fondens sekretariat og Nordisk Ministerråds sekretariat, hvis bemærkninger i videst muligt omfang er indarbejdet i beretningen.

3. Årsregnskabet, der behandles på Nordisk Råds ordinære session i 2003, udviser et underskud på DKK 1.021.272 og en egenkapital på DKK 1.127.212. Årets underskud er inddækket af akkumuleret overskud for de foregående år.

1.2 Konklusion på den udførte revision

4. Revisionen af årsregnskabet har ikke givet anledning til kritiske bemærkninger. Særlige regnskabsmæssige forhold og kommentarer til årsregnskabet fremgår af henholdsvis afsnit 2 og 3, hvortil vi henviser.

Årsregnskabet er godkendt af bestyrelsen og underskrevet den 5. maj 2003, og vi har forsynet dette med revisionspåtegning uden forbehold eller supplerende oplysninger.

Vedrørende revisionens formål, tilrettelæggelse og udførelse henvises til afsnit 4.1.

2. Regnskabsmæssige forhold

2.1 Regnskabsprincip

5. Samarbejdsministrene godkendte på deres møde i marts 2001 et nyt økonomireglement med ikrafttrædelse pr. 1. januar 2001. Ifølge reglementets § 19 skal regnskabet være baseret på et modificeret bogføringsprincip (modified accrual accounting). Det betyder bl.a., at årsregnskabet vil tilnærme sig et omkostningsbaseret regnskab, hvor indtægter og udgifter henføres til den periode, de vedrører.

Årsregnskabet for 2002 er det første årsregnskab, der er aflagt efter det nye regnskabsprincip. Det har betydet, at regnskabsopstillingen på få punkter er ændret i forhold til tidligere – bl.a. er tidligere års akkumulerede overskud ikke indtægtsført i resultatopgørelsen, men indgår i fondens egenkapital.

2.2 Samarbejdsaftale

6. I løbet af 2001 blev der udarbejdet ændringer til overenskomsten for Nordisk Kulturfond. Ændringerne er indarbejdet i en ny overenskomst, der er underskrevet af kulturministrene den 5. april 2002. Den nye overenskomst er sendt til ratificering. På nuværende tidspunkt er det oplyst, at Finland mangler at foretage ratificering.

Selv om den nye overenskomst formelt ikke er trådt i kraft, har Nordisk Kulturfond på et enkelt område ageret, som om dette er tilfældet. Fonden har således i forventning om status som selvstændigt retssubjekt indgået en formel samarbejdsaftale med Nordisk Ministerråds sekretariat, hvorefter Nordisk Kulturfond oppebærer ekstra bundne budgetmidler mod til gengæld selv at afholde personaleomkostninger og betale for administrationsydelser fra Nordisk Ministerråds sekretariat.

Derfor er der i årsregnskabet optaget omkostninger for løn og administration samt en indtægt vedrørende ekstra budgetmidler til dækning heraf.

7. I overenskomstens artikel 10 er nævnt, at sekretariatsarbejdet samt personale- og økonomiforvaltningen varetages efter bestyrelsens beslutning. Der kan indgås aftaler om ekstern forvaltning for disse områder.

Det daglige arbejde varetages således af Nordisk Kulturfonds sekretariat, mens bogføring, lønadministration mv. varetages af Nordisk Ministerråds sekretariats økonomiafdeling.

3. Kommentarer til årsregnskabet

8. I lighed med tidligere år skal vi supplere det aflagte årsregnskab med enkelte kommentarer.

3.1 Anvendt regnskabspraksis

9. Årsregnskabet for 2002 er aflagt i overensstemmelse med regnskabsbestemmelserne i Nordisk Ministerråds økonomireglement. Den anvendte regnskabspraksis, dvs. værdiansættelsesmetoder etc., er uændret i forhold til tidligere år.

3.2 Resultatopgørelsen

10. Fondens resultat for 2002 blev DKK ÷1.021.277 mod DKK ÷3.450.462 i 2001.

De samlede indtægter er steget ca. DKK 3.740.000, hvilket primært skyldes ekstra budgetmidler på DKK 1.920.000 som kompensation for fondens afholdelse af personale- og administrationsomkostninger, samt større tilbageførsel af ikke anvendte projektmidler med ca. DKK 1.930.000.

11. De samlede administrationsudgifter er steget ca. DKK 4.720.000 i forhold til 2001. Ca. halvdelen af stigningen skyldes, at fonden i henhold til samarbejdsaftalen med Nordisk Ministerråds sekretariat fra 2002 selv afholder personaleomkostninger og betaler for administrationsydelser fra Nordisk Ministerråds sekretariat.

Nordisk Kulturfonds sekretariat er i 2002 flyttet til nye lokaler i Store Kongensgade 36. Lokalerne stilles til rådighed af Nordisk Ministerråds sekretariat som led i samarbejdsaftalen. De samlede omkostninger i forbindelse med etablering af de nye lokaler har været ca. DKK 800.000.

Som led i Nordisk Kulturfonds bestræbelser på at udbrede information om fondens virksomhed blev der i 2001 påbegyndt samarbejde med regionale informationskontorer. Der har i 2002 været en øget omkostning til annoncering og information på ca. DKK 1.270.000.

Omkostninger i forbindelse med bestyrelsens mødeaktiviteter er steget ca. DKK 250.000 i forhold til 2001.

12. De samlede projektbevillinger er faldet ca. DKK 3.410.000 i forhold til 2001. I projektbevillingerne indgår interne projekter med DKK 2.300.000 til bl.a. fondens temaområder samt etablering af nyt datasystem til projektstyring.

I 2002 har fonden ydet bevillinger på i alt DKK 26.587.922 til eksterne projekter. De samlede eksterne bevillinger svarer til ca. 74 % af de samlede udgifter. Antal bevilgede ansøgninger er i 2002 248 mod 256 bevilgede ansøgninger i 2001.

Vi har konstateret, at fonden i 2002 fortsætter bestræbelserne på en nøje opfølgning på projekter, hvor slutdatoen er overskredet. Antallet af ældre uafsluttede sager er således fortsat aftagende, hvilket vi finder tilfredsstillende.

Ældre uafsluttede projekter udgør pr. 31. december 2002 i alt 16 mod 94 pr. 31. december 2001. De 16 uafsluttede projekter fordeler sig således: 7 bevilget i perioden 1988–1997, 5 bevilget i 1998 og 4 bevilget i 1999. Der er ikke uafsluttede projekter for 2000, idet alle er afsluttede på nær 10 projekter, hvor der er sket en genbevilling.

3.3 Balancen

13. Aktiverne består af en mellemregning med Nordisk Ministerråds sekretariat, der administrerer likviditeten i Nordisk Kulturfond. Likviditeten er udtryk for de akkumulerede budgetmidler fra Nordisk Ministerråd, der endnu ikke er udbetalt til de godkendte projekter.

14. Passiverne består primært af skyldige bevilgede projektmidler, hvor udbetaling vil ske inden for de følgende 2 år.

4. Den udførte revision

4.1 Revisionens formål, tilrettelæggelse og udførelse

15. Det er revisionen formål at påse, om det af ledelsen aflagte regnskab er udarbejdet i overensstemmelse med Nordisk Ministerråds økonomireglement af marts 2001 for virksomheder finansieret over Nordisk Ministerråds budget, og at årsregnskabet giver et retvisende billede af Nordisk Kulturfonds aktiver, passiver og finansielle stilling samt resultat.

Revisionen omfatter ledelsens årsberetning, resultatopgørelse og balance samt noter.

16. Revisionen er, i henhold til § 21 i Nordisk Ministerråds økonomireglement af marts 2001 for virksomheder finansieret over Nordisk Ministerråds budget, udført efter de gældende regler i det internordiske revisionsreglement.

Revisionen er tilrettelagt og udført med henblik på at kunne tage stilling til, om årsregnskabet indeholder væsentlige fejl og mangler.

Revisionen, der foretages i overensstemmelse med god revisionsskik, har hovedsageligt omfattet regnskabsposter og områder, hvor der er risiko for væsentlige fejl og mangler.

I forbindelse med revisionen er fondens regnskabsmæssige registreringssystemer og interne kontroller gennemgået og vurderet.

Forekommer der tilsigtede fejl og mangler, vil der være risiko for, at disse forbliver uopdagede. Det er bestyrelsens og ledelsens ansvar at forebygge og opdage såvel tilsigtede som utilsigtede fejl og mangler ved at tilrettelægge hensigtsmæssige registreringssystemer, forretningsgange og interne kontroller samt ved at påse overholdelse af disse.

Konstateres der under revisionen unøjagtigheder, som vækker mistanke om uregelmæssigheder, vil revisionen blive udvidet med henblik på afklaring heraf. Revisionen har ikke givet anledning til en sådan udvidelse.

17. Revisionen er udført i årets løb og i forbindelse med årsafslutningen.

4.2 Risikofyldte områder

18. Vor strategi for tilrettelæggelse af revisionen er fastlagt med henblik på at fokusere på risikofyldte områder.

De risikofyldte områder har været:

- Fuldstændigheden af bevilgede projektmidler og udbetalinger heraf samt skyldige projektmidler.
- Vurdering af fondens interne kontroller, der omfatter de overordnede kontroller samt kontroller på specifikke regnskabsmæssige områder.

4.3 Revision i forbindelse med årsafslutningen

19. Revisionen har omfattet en gennemgang af procedurerne i forbindelse med regnskabsudarbejdelsen samt en stikprøvevis gennemgang af dokumentationen for de i årsregnskabet anførte oplysninger og beløbsangivelser, herunder kontrol af aktivernes tilhørsforhold, tilstedeværelse og værdiansættelse. Vi har kontrolleret, at de pågældende gældsposter og øvrige forpligtelser, der os bekendt påhviler fonden, er kommet til udtryk i regnskaberne.

Som led i revisionen af årsregnskabet har vi undersøgt, om der er taget hensyn til eller givet oplysning i årsberetningen om væsentlige begivenheder indtruffet mellem balancedagen og datoen for vor underskrift på regnskabet.

5. Andre oplysninger mv.

5.1 Eftersyn af bestyrelsens protokoller

20. Revisorerne har påset, at der føres protokol for afholdte bestyrelsesmøder, og at beslutninger vedtaget af bestyrelsen er kommet rigtigt til udtryk i regnskabet. Revisorerne har læst protokollerne for 2002, hvor der har været afholdt 4 møder (135/2002–138/2002).

5.2 Afsluttende bemærkninger

21. I henhold til § 21 i Nordisk Ministerråds økonomireglement af marts 2001 for virksomheder finansieret over Nordisk Ministerråds budget skal vi erklære at have modtaget alle de oplysninger, der under revisionen er anmodet om.

København, den 27. juni 2003

Flemming Oppfeldt

Henrik Otbo
Rigsrevisor

Rek. 8/1996/miljö
D 2003

Meddelelse

om rekommandasjon 8/1996/miljö
Åtgärder för ökad kärnsäkerhet (A 1135/när)

Rekommandasjonen lyder:

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

1) *att* följa upp och koordinera nordisk aktivitet och nya initiativ vad gäller kärnsäkerhet inom ramen för internationellt pågående samarbete[1]

2) *att* fortsätta ansträngningarna att förbättra kärnsäkerheten i Nordens närområden och Arktis samt att få till stånd bindande internationella avtal om strikt kontroll av all civil och militär kärnteknisk verksamhet, inklusive slutförvaring av använt kärnbränsle m.m.[2]

3) *att* fortsätta arbetet med att minska riskerna från atomdrivna fartyg, på fartyg lagrat material samt dumpat material i Ishavet[3]

4) *att* snarast ta initiativ till stöd i lämpliga former i syfte att förbättra den energirelaterade miljösituationen i Norden-Östersjö-Nordkalottområdet[4]

5) *att* för att förhindra att kunskap om kärnvapenproduktion sprids, stödja pågående projekt med uppbyggande av forskningscentra där forskare i Ryssland, vilka tidigare sysslat med utveckling och produktion av kärnvapen, kan ges alternativa arbetsuppgifter, att stödja omställningsprojekt och att ta initiativ för att underlätta övergången från kärnvapenproduktion till civil produktion[5]

6) *att* stödja utvecklandet av säkra metoder för destruktion av kärnvapen.[6]

Nordiska ministerrådet meddelar:
De nordiska ländernas samarbete kring kärnsäkerhetsfrågorna fortsätter och det informella samarbetet fungerar väl.

Arbetet med att förbättra kärnsäkerheten i närområdet pågår med oförminskad styrka inom olika bilaterala och internationella kärnsäkerhetsprogram. Insatserna från nordisk sida är främst koncentrerade till de två ryska kärnkraftverken på Kolahalvön och i S:t Petersburgsområdet, det litauiska kärnkraftverket Ignalina samt kärnavfallsproblemen i nordvästra Ryssland, främst hantering av använt bränsle och radioaktivt avfall från den ryska ishavsflottan.

---

[1] Første at-sats ferdigbehandlet 1999
[2] Andre at-sats første del ferdigbehandlet 2002
[3] Tredje at-sats ferdigbehandlet 2002
[4] Fjerde at-sats ferdigbehandlet 2000
[5] Femte at-sats ferdigbehandlet 1998
[6] Sjette at-sats ferdigbehandlet 1998

Avsaknaden av ett fungerande juridiskt ramverk är och har varit ett stort hinder för bistånd till Ryssland på det kärntekniska området. De nordiska länderna undertecknade tillsammans med andra stater, däribland den Ryska federationen, en deklaration vid Barentsrådets utrikesministermöte i Bodö den 5 mars 1999. I denna deklarerar de undertecknande staterna sin vilja att förhandla fram ett multilateralt ramavtal för stödinsatser på det kärntekniska området i Ryssland, det s.k. MNEPRavtalet. Det skall i huvudsak reglera frågor om skatter tullar och ansvar i händelse av en olycka. Vid Barentsrådets statsministermöte i Kirkenes i januari i år skedde ett genombrott i de utestående skattefrågorna, och i slutet av februari äger/ägde en ny förhandlingsrunda rum i Moskva. Avtalstexten är slutjusterad och undertecknades den 21 maj 2003.

De nordiska länderna deltar aktivt i det ökade internationella engagemanget för förbättrad säkerhet vid hantering av använt kärnbränsle och radioaktivt avfall i nordvästra Ryssland härrörande från atomdrivna ubåtar och isbrytare. Den på nordiskt initiativ etablerade Contact Expert Group, CEG, utnyttjas för internationell samordning av insatser på området. CEG har identifierat uppstädningen av den ryska kärnavfallsanläggningen vid Andrejev-bukten i Murmanskregionen som det högst prioriterade projektet.

Vad gäller Litauen har en internationellt finansierad avvecklingsfond för kärnkraftverket Ignalina inrättats. Fonden administreras av EBRD (Europeiska utvecklingsbanken). Största bidragsgivare är Europeiska kommissionen. De nordiska länderna har även lämnat bilaterala bidrag till fonden.

I juli förra året ägde det rum en givarkonferens till förmån för NDEP:s (Northern Dimension Environmental Partnership) stödfond, som syftar till insatser främst i nordvästra Ryssland på miljö- och kärnavfallsområdena. De nordiska länderna gjorde utfästelser om bidrag, liksom Ryssland, Nederländerna och Europeiska kommissionen. Ett undertecknat MNEPR-avtal är ett krav för utbetalning av medel från stödfonden vad gäller kärnavfallsprojekt.

Ministerrådet anser för sin del att rekommendationen kan avskrivas.

Miljø- og Naturressourceudvalgets betænkning

over meddelelse om rekommandation 8/1996/miljö Åtgärder för ökad kärnsäkerhet (A 1135/när)

Ministerrådet beretter, at det pr. maj 2003 er lykkedes at få den slutjusterede tekst til aftalen om MNEPR underskrevet af alle parter. Aftalen udgør en multinational rammeaftale for støtteindsatser på det kernetekniske område i Rusland. Aftalen drejer sig først og fremmest om at regulere spørgsmål om skat og told i forbindelse med udstyrsleverancer samt om ansvarsforhold i tilfælde af ulykker.

Opfyldelse af MNEPR-reglerne vil være en forudsætning for fremtidige udbetalinger i forbindelse med kerneaffaldsprojekter i bl. a. Nordvestrusland.

Til trods for dette fremskridt må det konstateres, at det ikke er lykkedes Ministerrådet at opfylde rekommandationens at-sætning 2) om at tilvejebringe en bindende, international aftale om kontrol af kerneteknisk aktivitet, slutopbevaring af brugt kernebrændsel etc.

Det er udvalgets vurdering, at ministerrådets behandling af sager om kernesikkerhed og atomaffald i nogen grad hæmmes af de meget forskelligartede ressortforhold for dette spørgsmål i de nordiske lande og af det forhold, at ingen af de etablerede ministerråd har området som deres ressort. Det er samtidigt udvalgets vurdering, at det vil være udsigtsløst fortsat år efter år at afvente Ministerrådets meddelelse om rekommandationen.

Imidlertid drøftes sagen mellem repræsentanter fra Nordisk Råd og en ansvarlig minister på området, på møde mellem udvalget og miljøministrene under den 55. session i Oslo.

På baggrund af ovennævnte foreslår Miljø- og Naturressource udvalget,

> *at* Nordisk Råd tager meddelelsen til efterretning og anser rek. 8/1996/miljö som *færdigbehandlet* for Rådets vedkommende.

Frederikshavn, den 23. september 2003

Per Berthelsen (D)
Sinikka Bohlin (s)
Barbro Feltzing (mp)
Agne Hansson (c)
Asmund Kristoffersen (A), leder
Simo Rundgren (cent)
Sigurður Kári Kristjánsson (Sj)
Satu Taiveaho (sd)

*Rek. 23/1997/kultur
D 2003

Meddelelse

om rekommandasjon 23/1997/kultur
Stödfunktion för multimedieproduktion (A 1156/nord)

Rekommandasjonen lyder:

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

att undersöka förutsättningarna för att i Norden etablera en stödfunktion för multimediaproduktion med utgångspunkt i/på det kulturella planet. Stödfunktionen bör vara mångfacetterad och kunna ge både råd och information till en bred krets om både det nordiska och det internationella multimedieområdet

Nordiska ministerrådet meddelar:
Under året 2002 iværksatte styringsgruppen for kultur og medier (KM-gruppen) en udredning angående etablering af en fond for nordisk digital indholdsproduktion. Udredningen (foretaget af CIM Finance & Research Ltd.) fokuserede mulige modeller for investeringsfonde og fremlagdes for KM-gruppen i oktober.

Tilsvarende blev bestilt og af medieorganisationen m-cult i Finland udarbejdet og fremlagt en udredning, som fokuserede de kulturpolitiske og indholdsmæssige spørgsmål vedr. en fond for nordisk digital indholdsproduktion. Begge udredninger danner grundlag for det fortsatte arbejde med henblik på at beskrive og præcisere en model for en sådan fond.

Der er nedsat en task force med deltagelse af de embedsmænd, som i de respektive departementer beskæftiger sig med nye medier.

Sideløbende hermed igangsættes pilotprojekter inden for rammerne af de strategiske kultursatsninger med temaet 'digital indholdsproduktion'.

Ministerrådet anser for sin del at rekommandationen kan afskrives.

Kultur- og Uddanelsesudvalgets betænkning

over meddelelse om rekommandation 23/1997/kultur Stödfunktion för multimedieproduktion (A 1156/nord)

Kultur- og Uddannelsesudvalget konstaterer, at ministerrådet har iværksat 2 udredninger fra henholdsvis CIM Finance & Research Ltd. og m-cult. Kultur- og Uddannelsesudvalget er bekendt med, at begge udredninger samt den nedsatte embedsmands task force-gruppen peger på et stort behov for at etablere nordisk støtte til multimedieproduktion.

Kultur- og Uddannelsesudvalget vil blive præsenteret for ministerens holdning til konklusionerne i de 2 udredninger på samrådsmødet med kulturministrene den 29. oktober.

På baggrund af ovenstående foreslår Kultur- og Uddannelsesudvalget

> *at* Nordisk Råd tager meddelelsen om rek. 23/1997/kultur til efterretning og *afventer ny meddelelse* til næste år.

Frederikshavn, den 23. september 2003

Mikko Alatalo (cent)
Ásta R. Jóhannesdóttir (A)
Heli Berg (fp)
Ole Dorph (Si)
Ragnar Erlandsson (ÅC)
Trond Helleland (H)
Britt Hildeng (A)
Lena Jensen (SV)
Jógvan við Keldu (Ff)
Tuve Skånberg (kd)
Nils-Erik Söderqvist (s)
Arne Toft (S)
Lars Wegendal (s), ordförande

Rek. 31/1998/miljö
D 2003

Meddelelse

om rekommandasjon 31/1998/miljö Miljöcertifiering av fisk (A 1184/när)

Rekommandasjonen lyder:

Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd

1) *att* på tvärsektoriell nivå fortsätta arbetet med att definiera bärkraftigt fiskeri och att utveckla kriterier för certifiering
2) *att* undersöka möjligheterna att införa en nordisk miljömärkning för fisk, omfattande hela processen från fångst till försäljning
3) *att* undersöka möjligheterna att hantera miljömärkningen av fisk inom ramen för den nordiska miljömärkningen (Svanen)[1]
4) *att* ministerrådet fortsätter med insatser av typ "Den Grønne Bølgen" för att vitalisera den politiska debatten rörande fiskeriets bärkraftighet[2]

Nordisk Ministerråd meddeler:
Ministerrådet har i 2002 afholdt en række konferencer og dialogfora, hvor fokus bl.a. har været på økosystem baseret fiskeriforvaltning, muligheder for reduktion af discard (udkast) og fiskeriøkonomi som et muligt supplement til den biologiske rådgivning, som forvaltningen i dag bygger på. Fælles for disse tiltag har været, at såvel forvaltere som fiskere og forskere har været indbudt for at øge begrebsforståelsen og for at debattere mulige veje for implementering af nødvendige ændringer.

Der er, eller vil blive, udgivet rapporter i TemaNord-serien, ligesom nyhedsbrevet Nord-Fiskeri har omhandlet emnerne.

En arbejdsgruppe, der har gransket behov for etisk mærkning af fødevarer, har peget på den mulighed at genoptage det nordiske initiativ til mærkning af fisk fra bæredygtigt fiskeri. Styringsgruppen for Nordisk Miljø- og Fiskeristrategi har ligeledes udtrykt ønske om at revitalisere det nordiske arbejde på området. I embedsmandskomiteen for fiskeripolitik er der imidlertid ikke konsensus om dette. Den fremherskende holdning er fortsat, at afvente behandling af spørgsmålet i EU før man vil tage stilling til en eventuel nordisk aktion på området. Imidlertid har man en egen arbejdsgruppe der følger udviklingen på området og videregiver information til embedsmandskomiteen.

Ministerrådets overordnede holdning er, at det ikke påhviler den nordiske offentlige forvaltning at etablere og servicere en mærkningsordning – det er alene markedet og de agerende der, som kan tage initiativ til etablering af en mærkeordning. Samtidig er der bred enighed om at sikre en større transparens – og at den offentlige forvaltning skal stille alle oplysninger om fiskeri-

[1] Tredje at-sats ferdigbehandlet 2000
[2] Fjerde at-sats ferdigbehandlet 2000

erne til rådighed for alle interesserede, for på denne måde at tilbyde markedskræfterne at etablere mærkeordning.

Ministerrådet fremmer fortsat arbejdet med implementering af sporbarhedsordning for vild og opdrættet fisk. Når sporbarhedssystem er implementeret kan, i princippet, al form for information følge fisken fra fangst (position, redskab, tid etc.) over forædling (tid, temperatur etc.) til konsumenten (transporttid, opbevaringsforhold etc.) I efteråret 2002 blev to standarder, for henholdsvis vild og opdrættet fisk, overleveret til CEN. Standarderne er udarbejdet som et resultat af et nordisk initieret og finansieret projekt, som efterfølgende er videreført i EU-regi.

Ministerrådet foreslår på ovenstående baggrund, at Nordisk Råd afskriver den resterende del af rekommandationen, dvs. den første og den anden at-sats.

Miljø- og Naturressourceudvalgets betænkning

over meddelelse om rekommandation 31/1998/miljö Miljöcertifiering av fisk (A 1184/när)

Ministerrådet har angiveligt udfoldet store bestræbelser for at definere og udbrede kendskabet til bæredygtigt fiskeri og økosystembaseret fiskeriforvaltning. Med hensyn til spørgsmålet om mærkning af fisk, oplyser Ministerrådet, at der ikke er enighed mellem regeringerne, og at den fremherskende holdning er at afvente behandlingen af spørgsmålet i EU. Embedsmandskomiteen for fiskeripolitik har en arbejdsgruppe, der følger udviklingen og videregiver information til embedsmandskomiteen.

Det er udvalgets vurdering, at det vil være udsigtsløst at forvente yderligere udvikling i sagen i nordisk regi, og at udvalget anbefaler Nordisk Råd at afskrive rekommandationen.

På baggrund af ovennævnte foreslår Miljø- og Naturressourceudvalget,

> *at* Nordisk Råd tager meddelelsen til efterretning og anser rek. 31/1998/miljö som *færdigbehandlet* for Rådets vedkommende.

Frederikshavn, den 23. september 2003

Per Berthelsen (D)
Sinikka Bohlin (s)
Barbro Feltzing (mp)
Agne Hansson (c)
Asmund Kristoffersen (A), leder
Simo Rundgren (cent)
Sigurður Kári Kristjánsson (Sj)
Satu Taiveaho (sd)

Rek. 16/1999/kultur
D 2003

Meddelelse

om rekommandasjon 16/1999/kultur Fängelseundervisning (A 1199/nord)

Rekommandasjonen lyder:

Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd

1) *å* utrede mulighetene for samarbeidsprosjekter om fengselundervisning i et nordisk perspektiv
2) *å* komme tilbake til Nordisk Råd med forslag til tiltak

Nordisk Ministerråd meddeler:
Utredningsarbeidet har vakt stor interesse i de kriminalitetsforebyggende råd i Norden og vist seg mer omfattende enn antatt. Nordisk Ministerråd har derfor samtykket i at rapporten fra prosjektet "Utdanning og kriminalomsorg i et livslang læring perspektiv – nordisk undersøkelse om strukturer og modeller" avleveres medio august 2003. Det nordiske arbeidet presenteres for den europeiske fengselsundervisnings (EPEA) konferansen i juni 2003. I prosjektet inngår et nordisk seminar høsten 2003 for å presentere rapporten.

Ministerrådet anser at rekommandasjonen kan avskrives.

Kultur- og Uddannelsesudvalgets betænkning

over meddelelse om rekommandation 16/1999/kultur Fängelseundervisning (A 1199/nord)

Kultur- og Uddannelsesudvalget konstaterer med tilfredshed, at ministerrådet har gennemført et arbejde, som har skabt stor international opmærksomhed, bl.a. ved afholdelse af den nævnte europæiske konference, som havde deltagelse fra 25 lande og blev afsluttet med en rapport og et nordisk seminar som afholdes i ugen før sessionen.

På baggrund af ovennævnte foreslår Kultur- og Uddannelsesudvalget,

> *at* Nordisk Råd tager meddelelsen til efterretning og anser rek. 16/1999/kultur som *færdigbehandlet* for Rådets vedkommende.

Frederikshavn, den 23. september 2003

Mikko Alatalo (cent)
Ásta R. Jóhannesdóttir (A)
Heli Berg (fp)
Ole Dorph (Si)
Ragnar Erlandsson (ÅC)
Trond Helleland (H)
Britt Hildeng (A)
Lena Jensen (SV)
Jógvan við Keldu (Ff)
Tuve Skånberg (kd)
Nils-Erik Söderqvist (s)
Arne Toft (S)
Lars Wegendal (s), ordförande

Meddelelse

om rekommandasjon 7/2000/kultur
Ungdomsudveksling mellem Norden og de baltiske stater (A 1238/när)

Rekommandasjonen lyder:

Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd

1) *at* i samråd med Baltisk Råd udarbejde et nordisk-baltisk program for fremme af ungdomsudveksling mellem Norden og de baltiske stater og herved specielt
2) *at* udvikle nordiske og baltiske skolekontakter over landegrænserne, f.eks. gennem et nordisk-baltisk skolenetværk
3) *at* udarbejde retningslinier for mulige meritoverførsler mellem de baltiske og de nordiske systemer
4) *at* sammen med Baltisk Råd iværksætte en kampagne for at bruge og for at bekendtgøre en entydig informationsplatform for det nordisk-baltiske skole- og udvekslingssamarbejde
5) *at* sammen med Baltisk Råd og i samarbejde med udvalgte konkrete uddannelsessteder designe interregionale nordisk-baltiske ungdomsudvekslingsaktiviteter i strategisk samordning med relevante EU-ungdomsprogrammer
6) *at* sammen med Baltisk Råd analysere de faciliteter, af typen Interrail m.m., der er til rådighed for unges rejseaktiviteter i de respektive lande med henblik på at lette vilkårene
7) *at* analysere hvilke restriktioner der foreligger, hvad angår arbejds- og opholdstilladelse sociale rettigheder, sygesikring m.m., og udarbejde retningslinier for deres afskaffelse – om nødvendigt ved national lovgivning
8) *at* etablere kurser og at oprette et netværk for fritidsledere, der kan være lokale garanter for ungdomsmobilitetens sociale og kulturelle kvaliteter
9) *at* i samarbejde med Nordisk Ministerråds informationskontorer og nationale universitetsinstitutter udarbejde rammer for sprogkurser, der kan smidiggøre ungdomsmobiliteten mellem landene
10) *at* aflægge regelmæssige fælles nordisk-baltiske rapporter om arbejdet med rekommandationen

Nordisk Ministerråd meddeler:
Problemstillingerne som er rejst i rekommandation 7/2000 indgår, som omtalt i Nordisk Ministerråds meddelelse sidste år til Nordisk Råd, i behandlingen af den samlede strategi for samarbejdet med Nordens nærområder på uddannelses- og forskningsområdet, som er under udarbejdelse i dialog med blandt andet de baltiske lande. Der arbejdes på at skabe en fælles handlingsplan for perioden 2004–2006 med angivelse af mulige fællesstrukturer og prioriteringer. Denne sker som opfølgning på Nordisk Ministerråds samlede strategi for nærområdet, hvori også børn og unge er et prioriteret område. Ministerrådet for uddannelse og forskning (MR-U) har et oplæg klar i juni måned 2003. Herefter overgår oplægget til behandling i de baltiske lande efterfulgt af udarbejdelsen af en endelig fælles handlingsplan.

Fra og med 1. januar 2004 begynder det nye mobilitets- og støtteprogram Nordplus Nabo, som er et tværgående program med fokus på nærområderne omfattende alle sektorer inden for Nordisk Ministerråds uddannelsesområder. Nordplus Nabo erstatter ordningen Den nordiske Stipendieordning for Baltikum og Nordvest Rusland. Det nye Nordplus Nabo er et led i udviklingsplanen for Nordisk Ministerråds mobilitets- og støtteprogrammer inden for uddannelsesområdet, som Nordisk Råd behandlede på sessionen i 2002, og hvoraf det fremgår at der fremover vil være 5 nye mobilitets- og støtteprogrammer. Derudover skal hvert program udvikles i løbet af 2003, herunder også Nordplus Nabo. Som nye tiltag overvejes det blandt andet, at lærere på grundskole- og ungdomsuddannelsesområdet fremover skal kunne søge støtte til mobilitet og netværksdannelse.

På andre områder kan det nævnes, at f.eks. Nordisk Ungdomskomité har en støtteordning for børn og unge i Norden. Denne støtteordning er foreløbig for perioden 2003-05 blevet tilført 500.000 DKK pr. år af nærområdemidlerne, således at den nu også omfatter børn og unge i Nordens nærområder.

Nordisk Ministerråd anser, at rekommandationen kan afskrives.

Kultur- og Uddannelsesudvalgets betænkning

over meddelelse om rekommandation 7/2000/kultur Ungdomsudveksling mellem Norden og de baltiske stater (A 1238/når)

Kultur- og Uddannelsesudvalget konstaterer, at rekommandationen blev udarbejdet af Nærområdeudvalget i samarbejde med Baltisk Forsamling. Rekommandationen indeholder mange detaljerede at-sætninger, som ministerrådet ikke svarer på i detaljen. Ministerrådet henviser i stedet til handlingsplan for uddannelses- og forskningsområdet mellem de baltiske og nordiske lande samt Nordvestrusland 2004-2006 og det nye mobilitets- og støtteprogram Nordplus Nabo.

Kultur- og Uddannelsesudvalget finder ikke, at at-sætning 2)er besvaret, men forventer at etablering af netværk mellem skoler vil være et af elementerne i handlingsplanens del for grundskoler. At-sætning 3), 4) og 5) er omfattet af handlingsplanen og Nordplus Nabo. At-sætning 6 forventer udvalget ikke mere arbejde med. At-sætning 7) forventer udvalget vil løses gennem de baltiske landes optagelse i EU. At-sætning 8) har der været iværksat projekter for at imødekomme. Vedrørende at-sætning 9) så har der tidligere været afholdt sprogkurser, men informationskontorerne har konstateret, at dette varetages langt bedre af universiteterne.

På baggrund af ovennævnte foreslår Kultur- og Uddannelsesudvalget,

> *at* Nordisk Råd tager meddelelsen til efterretning og anser rek. 7/2000/kultur som *færdigbehandlet* for Rådets vedkommende.

Frederikshavn, den 23. september 2003

Mikko Alatalo (cent)
Ásta R. Jóhannesdóttir (A)
Heli Berg (fp)
Ole Dorph (Si)
Ragnar Erlandsson (ÅC)
Trond Helleland (H)
Britt Hildeng (A)
Lena Jensen (SV)
Jógvan við Keldu (Ff)
Tuve Skånberg (kd)
Nils-Erik Söderqvist (s)
Arne Toft (S)
Lars Wegendal (s), ordförande

Rek. 11/2000/næring
D 2003

Meddelelse

om rekommandasjon 11/2000/næring Nordisk IT-infrastrukturstudie, E-handel (digitale signaturer) og regelsæt for kryptering (A 1226/euro)

Rekommandasjonen lyder:

Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd

1) *at* gennemføre et fælles nordisk IT-infrastrukturstudie. Formålet med studiet skal være at identificere kapacitetsbehov og -overskud på de nuværende transportnet, afklare hvilke aftaler som regulerer samtrafikken, samt fremkomme med scenarier for fremtidige volumenforøgelser

2) *at* tilstræbe koordination af nordiske synspunkter i forbindelse med implementering af nuværende EU-direktiver om digitale signaturer, samt i udformningen af fremtidige EU-forslag på området[1]

3) *at* tilstræbe fælles løsninger i spørgsmålet om udvikling af regelsæt for kryptering

Nordisk Ministerråd meddeler:
Ministerrådet anser at dialogen mellem Nordisk Råd og Ministerrådet om denne rekommandation, er erstattet af Ministerrådets ministerrådsforslag angående strategi og handlingsplan for ministerrådet for informationsteknologi (MR-IT) 2002-2004[2], samt rekommandation 31/2002 Strategi og handlingsplan for ministerrådet for informationsteknologi (MR-IT) 2002-2004 sammen med Næringsudvalgets betænkning.

Nordisk Ministerråd anser, at rekommandationen kan afskrives.

[1] Annen at-sats ferdigbehandlet 2001
[2] B 218/næring (red. anm.)

Næringsudvalgets betænkning

over meddelelse om rekommandation 11/2000/næring Nordisk IT-infrastrukturstudie, E-handel (digitale signaturer) og regelsæt for kryptering (A 1226/euro)

Ministerrådet har meddelt at EK-IT pr. 20.12.2002 har igangsat "IT-infrastrukturstudie om nordisk bredbåndspolitik". Studiet gennemføres af Teleplan A/S i samarbejde med Nordregio og har et budget på DKK 650.000. Studiet afsluttes pr. 01.08.2003. Rapporten IT infrastrukturstudie om nordisk bredbåndspolitikk er modtaget af Nordisk Råd.

På baggrund af ovennævnte foreslår Næringsudvalget,

> *at* Nordisk Råd tager meddelelsen til efterretning og anser rek. 11/2000/næring som *færdigbehandlet* for Rådets vedkommende.

Frederikshavn, den 23. september 2003

Ole Vagn Christensen (S)
Per Erik Granström (s)
Kent Olsson (m), ordförande
Runar Patriksson (fp)
Raymond Robertsen (H)
Steingrímur J. Sigfússon (VG), næstformand
Cecilia Widegren (m)

Meddelelse

om rekommandasjon 13/2000/næring IT-redskaber og deltagerdemokratiet i Norden (A 1228/euro)

Rekommandasjonen lyder:

Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd

1) *at* undersøge hvorledes man ved hjælp af IT-teknologi kan stimulere og forøge borgerdeltagelsen i den demokratiske beslutningsproces

2) *at* stimulere igangsætning af udvikling af IT-baseret oversættelsesteknik til brug mellem de nordiske sprog og udvalgte verdenssprog[1]

3) *at* stimulere til etablering af fællesnordiske *Freenets*[2]

Nordisk Ministerråd meddeler:
Ministerrådet anser at dialogen mellem Nordisk Råd og Ministerrådet om denne rekommandation, er erstattet af Ministerrådets ministerrådsforslag angående strategi og handlingsplan for ministerrådet for informationsteknologi (MR-IT) 2002–2004[3], samt Nordisk Råds betænkning over forslaget i rekommandation 31/2002.

Nordisk Ministerråd anser, at rekommandationen kan afskrives.

[1] Annen at-sats ferdigbehandlet 2001
[2] Tredje at-sats ferdigbehandlet 2001
[3] B 218/næring (red.anm.)

Næringsudvalgets betænkning

over meddelelse om rekommandation 13/2000/næring IT-redskaber og deltagerdemokratiet i Norden (A 1228/euro)

Eftersom der findes flere IT-rekommandationer (og flere ventes at komme til) er udvalget enige med Ministerrådet i at den fremtidige kommunikation vedrørende IT-området kan findes sted på basis af MR-IT's Strategi- og Handlingsplan, se rek. 31/2002.

På baggrund af ovennævnte foreslår Næringsudvalget,

> *at* Nordisk Råd tager meddelelsen til efterretning og anser rek. 13/2000/næring som *færdigbehandlet* for Rådets vedkommende.

Frederikshavn, den 23. september 2003

Ole Vagn Christensen (S)
Per Erik Granström (s)
Kent Olsson (m), ordförande
Runar Patriksson (fp)
Raymond Robertsen (H)
Steingrímur J. Sigfússon (VG), næstformand
Cecilia Widegren (m)

Meddelelse

om rekommandasjon 21/2000/medborger Internationalt forbud mod kloning af mennesker og offentlighedens indsigt i bioteknologisk forskning (A 1218/nord)

Rekommandasjonen lyder:

Nordisk Råd rekommanderer de nordiske landes regeringer

1) *at* arbejde aktivt for at gennemføre et internationalt forbud mod kloning af mennesker i overensstemmelse med Europarådets konvention om menneskerettigheder og biomedicin

2) *at* overveje, hvorledes man i de nordiske lande kan sikre offentligheden indsigt i forskning på det bioteknologiske område

De nordiska ländernas regeringar meddelar:
Reproduktiv kloning är inte tillåtet i något av de nordiska länderna. I Sverige är det förbjudet enligt svensk lag. Enligt ett utredningsförslag som presenterades för socialministern i slutet av januari 2003 förtydligas att gällande lags förbud mot reproduktiv kloning stärks ytterligare via en skärpning av formuleringen av lagtexten. I Norge är forskning på befruktade ägg samt reproduktiv kloning uttryckligen förbjudet i lagen. Stortinget antog år 2002 en ändringslag som innebär att förbudet skall upprätthållas och preciseras så att det även gäller forskning på cellinjer som härrör från befruktade ägg. Ändringen trädde i kraft den 1 januari 2003. Samtidigt trädde en ny bestämmelse i bioteknologilagen i kraft, som innebär ett generellt förbud mot framställning av människoembryo vid kloning, något som medför att även terapeutisk kloning är förbjudet. I Danmark är reproduktiv kloning inte tillåten. Befruktade ägg får hållas i liv i provrör i högst 14 dagar. Ett ägg som varit föremål för forskning får endast inplanteras i en kvinna om det är genetiskt oförändrat. Det är vidare förbjudet i Danmark att genomföra forskning som syftar till att möjliggöra framställning av genetiskt identiska människor. I Finland får forskning bara ske inom 14 dagar från befruktningen, och det är inte tillåtet att återföra ett ägg till en kvinna efter det att ägget har varit föremål för forskning.

Samtliga nordiska länder har undertecknat Europarådets konvention om mänskliga rättigheter och biomedicin, inklusive det tillhörande protokoll som förbjuder reproduktiv kloning av människor. Bland de nordiska länderna har Danmark ratificerat konventionen. För att en ratificering ska kunna göras i de övriga länderna måste de genomföra vissa åtgärder, och detta arbete pågår nu. I Sverige har regeringen lämnat en proposition till riksdagen i januari, Etikprövning av forskning (prop. 2002/03:50), som föreslår en lagreglering från år 2004 av etikgranskning av forskning som involverar människor. I Norge antog man i januari 2003 en lag om biobanker. Enligt den lagen skall alla biobanker anmälas till departementet och man skall föra ett offentligt tillgängligt biobankregister. Lagen reglerar också andras tillgång till biobankmaterial. Vad beträffar etikprövning, pågår för närvarande ett arbete med att utreda frågan om att ge rättsligt stöd åt dagens etikkommittésystem. Vidare skall regeringen utnämna en kommitté som skall titta

närmare på reglering av medicinsk forskning som inbegriper människor och mänskligt biologiskt material. I Danmark har man sedan 1979 haft ett vetenskapsetiskt kommittésystem. Med beslutet om kommittéförordningen från 1992 skedde en vidareföring av den praxis som det vetenskapsetiska kommittésystemet inneburit.

De nordiska länderna stöder även en FN-resolution (A/RES/56/93) om en internationell konvention om förbud mot reproduktiv kloning av människor. Inom ramen för detta medverkar representanter för de nordiska länderna i en ad hoc-kommitté inom FN, som tillsatts av generalförsamlingen. Arbete med att ta fram en internationell konvention mot kloning av människor pågick under hela år 2002, och en arbetsgrupp är nu utsedd att fortsätta arbetet fram till oktober 2003.

Sammanfattningsvis medverkar de nordiska länderna i arbetet inom Europa och internationellt via FN med att genomföra ett förbud mot reproduktiv kloning av människor. Norge arbetar för att det i nästa omgång också skall antas ett internationellt förbud mot terapeutisk kloning.

Bioteknik är ett stort och varierat område. Den europeiska bioteknikfederationen European Federation of Biotechnology beskrev år 1978 bioteknik som "en syntes av biokemi, mikrobiologi och ingenjörsvetenskaper för att använda egenskaperna hos mikroorganismer, odlade celler eller delar därav i tekniska sammanhang". Senare ändrades definitionen till "Biotekniken är en syntes av naturvetenskaper och ingenjörsvetenskaper för att använda egenskaperna hos organismer, celler, delar därav eller molekylära analoger i produkter eller tjänster". I dagligt tal skulle man kunna säga att bioteknik är när man utnyttjar egenskaper hos celler eller celldelar i tekniska sammanhang. Forskning om bioteknik finns inom såväl offentlig som privat sektor, och inom flera olika fakulteter och forskningsområden.

Att uppnå någon generell möjlighet för allmänhetens insyn i bioteknisk forskning är därför komplicerat. Forskning som genomförs med statlig finansiering är i allmänhet underkastad offentlighetsprincipen, men forskning som utförs inom företag saknar denna möjlighet till insyn.

Under förutsättning att en lagreglering av etikprövningen genomförs enligt planerna i Sverige och Norge kommer allmänhetens insyn i denna verksamhet att ytterligare öka. Framför allt medför detta ökad insyn i medicinsk forskning, varav en del faller inom bioteknikens område.

De nordiska ländernas regeringar anser för sin del att rekommendationen kan avskrivas.

Medborger- og Forbrugerudvalgets betænkning

over meddelelse om rekommandation 21/2000/medborger Internationalt forbud mod kloning af mennesker og offentlighedens indsigt i bioteknologisk forskning (A 1218/nord)

Medborger- og Forbrugerudvalget er af den mening, at de nordiske regeringer arbejder aktivt med rekommandationens målsætning. Det fremgår dog af meddelelsen at kun Danmark har ratificeret Europarådets konvention om menneskerettigheder og biomedicin, inklusive den tilhørende protokol som forbyder reproduktiv kloning av mennesker. Medborger- og Forbrugerudvalget opfordrer de øvrige nordiske lande til at påskynde udførelsen af det arbejde som kræves for at ratificering kan ske.

På baggrund af ovennævnte foreslår Medborger- og Forbrugerudvalget,

> *at* Nordisk Råd tager meddelelsen til efterretning og anser rek. 21/2000/medborger som *færdigbehandlet* for Rådets vedkommende.

Frederikshavn, den 23. september 2003

Bendiks H. Arnesen (A)
Marianne Carlström (s)
Sari Essayah (kd)
Lennart Gustavsson (v)
Anne Holmlund (saml)
Risto Kuisma (sd)
Aulis Ranta-Muotio (cent)
Inger René (m)
Berndt Sköldestig (s)

Rek. 23/2000/miljö
D 2003

Meddelelse

om rekommandasjon 23/2000/miljö Havets miljöproblem och hållbar förvaltning av fiskeresurserna (A 1225/när)

Rekommandasjonen lyder:

Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd

1) *att* säkra ett nordiskt tvärsektoriellt engagemang för att kommande Nordsjökonferenser prioriterar frågeställningen om att reducera föroreningarna till haven[1]
2) *att* på ett tvärsektoriellt plan (fisk, konsument, livsmedel och miljö) dokumentera föroreningstillståndet för att säkra att fisk från Nordens hav är sund och säker mat
3) *att* i relevanta internationella organ verka för utveckling av en mer enhetlig förvaltning av havsområdena med en samlad värdering av alla viktiga påverkande faktorer
4) *att* verka för utveckling och enhetligt bruk av selektiva fångstredskap
5) *att* genom medverkan av relevanta sektorer, exempelvis konsument, fiske, skol och ungdom, kultur och information, initiera en informationskampanj om sund och säker mat från Nordens hav

Nordisk Ministerråd meddeler:
Som udgangspunkt er sømadsprodukter fra fangster i Nordens havområder en sikker og sund spise. I lyset af, at enkelte fiskebestande i begrænsede farvandsområder kan være belastet af miljøfremmede stoffer har Ministerrådet under våren 2003 afholdt en workshop om "Food Fish Safety", hvor eksperter fra de nordiske lande var samlet for at drøfte mulighederne for et samnordisk virke for at oprette en database med, eller på anden oversigtlig måde opbevare, informationer om indhold af såvel gavnlige som uønskede stoffer i de spiselige dele af fisk og anden sømad. Det er samtidig hensigten at der kan opnås dels en rationalisering ved samvirke mellem de nordiske lande, dels en større dækning – arealmæssig, artsmæssig og mht. frekvens af analyser. Videre er det tanken at der gennem samarbejdet kan opbygges tidsserier der kan anvendes som indikatorer for forandringer i havmiljøet.

En særlig indsats rettet mod dioxin i havmiljøet og i sømad beskrives i Ministerrådets meddelelse om rekommandation 12/2002.

Mennesket kan ikke forvalte naturen, men alene de menneskelige aktiviteter.

En mere helhedsorienteret forvaltning af de menneskelige aktiviteter på og i havet – såkaldt økosystembaseret forvaltning, ligger endnu et godt stykke ude i fremtiden. Vor viden om samspillet mellem arter i det marine økosystem er begrænset og denne viden må først udbygges før nye forvaltningsmodeller kan forventes at se dagens lys. Ministerrådet afholdt i august 2002 et dialogforum for fiskere, forskere og forvaltere om dette tema. På forskningssiden er der fuld

[1] Første at-sats ferdigbehandlet 2002

forståelse for dette behov – og en stor vilje til at fremskaffe det nødvendige videngrundlag. Det nødvendige økonomiske grundlag for denne udvikling er dog ikke til stede. Der er planlagt en "Nordøstlig Marin Dialog" med fiskere, forskere og forvaltere fra landene i Nordatlanten inklusive Rusland i høsten 2003. Der er stadig et stort behov for at drøfte fælles begrebsforståelse og implementering af disse nye begreber i praktisk forvaltning. Der er også stor forskel på det stade som fiskerinationer befinder sig på – fra erkendelse af nødvendigheden af indførelse af "code of conduct for responsible fishing" til implementering af "forsigtighedsprincippet" i praksis, og de dermed knyttede problemer. Først når der er opnået fuld accept og erfaring med implementeringen af forsigtighedsprincippet i den praktiske forvaltning kan næste skridt mod en økosystem baseret forvaltning tages. I mellemtiden er der en række klare politiske opgaver der skal løses – opgaver der har været kendt og synlige i mange år – nemlig en tilpasning af fangstkapaciteten til det fiskeritryk bestandene kan tåle. Der er tale om en smertefuld proces, hvor sociale og økonomiske aspekter også vejer tungt, men man kan ikke flytte politisk ansvar ved at fokusere på nye mål og begreber.

Ministerrådet har gennem mange år støttet forskning og udvikling i redskaber der er mere selektive og skånsomme. I 2002 har Ministerrådet i TemaNord-serien udgivet 2002: 512 "Improving Trawl Selectivity in the Baltic". Videre er der udarbejdet en video/DVD med debatoplæg, idet det viser sig, at man med større selektivitet ikke nødvendigvis opnår de forventede resultater. Mindre fisk der undslipper et selektivt trawl fanges i stedet af garnfiskere – derved opnås ikke den bevaringsmæssige effekt som var tiltænkt. Der skal altså samtidig sættes ind med andre bevaringsforanstaltninger.

Nordisk embedsmandskomité for fiskeripolitik har måttet erkende, at man ikke har økonomiske kræfter til at løfte opgaven med information til børn og unge i Norden. Siden udarbejdelse af grundlag for "Den rønne Bølge" har Ministerrådet måtte opgive realiseringen af et kundskabsprogram rettet mod barn og unge, bl.a. baseret på elektronisk undervisningsspil. Det har heller ikke vist sig muligt at få økonomisk støtte til dette initiativ fra andre nordiske kilder, herunder Nordisk Kulturfond. Under ministerrådet er der dog nu initieret et projekt, "Ung mat", rettet mod nordisk skoleungdom og deres viden om og forhold til mad og madsikkerhed. Tiden må vise om det vil være muligt at integrere oplysninger om fiske og sømadsprodukter i dette arbejde.

Ministerrådet anser for sin del, at rekommandationen kan afskrives.

Miljø- og Naturressursudvalgets betænkning

over meddelelse om rekommandation 23/2000/miljö Havets miljöproblem och hållbar förvaltning av fiskeresurserna (A 1225/när)

Ministerrådet meddeler, at man dels i forbindelse med dioxin i havmiljøet (se også under 12/2002), dels generelt i forhold til *skadelige miljøfremmede stoffer i havet* har iværksat et samarbejde om at oprette databaser over informationer om indholdsstoffer i de spiselige dele af fisk og anden sømad.

Ministerrådet meddeler, at der er igangsat en international bevægelse mod en mere *helhedsorienteret forvaltning af havområderne*, men at dette er en langsommelig og smertefuld proces, der kræver politisk mod og tid. Her er det vigtigt at forstå, at der er store forskelle fra land til land – navnlig set uden for Norden – i, hvor langt man er kommet i processen. Ministerrådet planlægger for sin del en "nordøstlig marin dialog" med berørte parter i efteråret 2003.

Med hensyn til *selektive fangstredskaber*, oplyser Ministerrådet, dels at man har støttet forskning og udvikling i selektive og skånsomme redskaber. Desuden har man måttet erkende, at sådanne ikke alene løser problemet med fangst af for små fisk (se også vedr. fremstilling 1/2003).

Med hensyn til *informationskampagnen om sund og sikker mad fra havet* oplyser Ministerrådet, at man ikke har kunnet skaffe de nødvendige resurser til at gennemføre den fulde kampagne. Muligvis vil temaet kunne flettes ind i et nyt NMR-initiativ "Ung Mat".

Det er udvalgets vurdering, at Ministerrådet med de gennemførte aktiviteter er nået så langt som man med rimelighed kan forvente i sagen.

På baggrund af ovennævnte foreslår Miljø- og Naturressursudvalget,

> *at* Nordisk Råd tager meddelelsen til efterretning og anser rek. 23/2000/miljö som *færdigbehandlet* for Rådets vedkommende.

Frederikshavn, den 23. september 2003

Per Berthelsen (D)
Sinikka Bohlin (s)
Barbro Feltzing (mp)
Agne Hansson (c)
Asmund Kristoffersen (A), leder
Simo Rundgren (cent)
Sigurður Kári Kristjánsson (Sj)
Satu Taiveaho (sd)

Rek. 29/2000/velfærd
D 2003

Meddelelse

om rekommandasjon 29/2000/velfærd Demensproblematik (A 1211/nord)

Rekommandasjonen lyder:

Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd at træffe foranstaltninger for

1) *at* der skabes en fælles nordisk satsning for at udvikle pleje af demente, herunder metoder til at støtte de pårørende og udvikle en klar og anvendelig plejefilosofi

2) *at* der skabes et effektivt netværk for uddannelse af personale indenfor pleje af demente, hvor de eksisterende kundskabscentre anvendes

3) *at* styrke, videreudvikle og initiere fællesnordisk forskning om demenssygdomme og forebyggelsen af dem, indenfor biologi, farmakologi, psykosociale fag og plejevidenskaben

4) *at* oprette en tværfaglig projektgruppe, som har det som opgave at samle og vurdere den kundskab som findes på området og på baggrund af den udarbejde konkret forslag om realiseringen af ovennævnte mål

Nordisk Ministerråd meddeler:
Der henvises til Ministerrådets meddelelse fra 2001 og 2002. Herudover kan følgende oplyses.

Under det norske formandskab i 2002 blev der i formandskabsprogrammet lagt vægt på at følge op på forslaget fra Nordisk Råd om en fælles nordisk satsning vedrørende demensområdet. I 2002 blev der afholdt et seminar, hvor det blev planlagt at kortlægge et nordisk netværk.

Disse satsninger har i 2002 indebåret, at social- og helsesektoren har tildelt området demensomsorg i Norden 360.000 DKK til et netværksbaseret projekt, der skal skabe kundskabsformidling og udveksling af erfaringer på nordisk niveau. Formålet med projektet er at udvikle diagnosticering, behandling, pleje og omsorg i Norden.

Nordiska ministerrådet kommer att följa projektet och dess resultat för att se vilken spridning och effekt inom Norden som resultaten kan komma att medföra. I nuläget finns inga satsningar på ytterligare forskning eller tvärfackliga projektgrupperingar i nordisk regi från Nordiska ministerrådet men området kommer att fortsätta att följas.

Nordisk Ministerråd anbefaler på den baggrund, at rekommandationen afskrives af Nordisk Råd.

Välfärdsutskottets betänkande

över meddelande om rekommendation 29/2000/velfærd Demensproblematik (A 1211/nord)

Välfärdsutskottet konstaterar att en rad åtgärder igångsatts med hänsyn till att uppfylla rekommendationen. Demensvården har tilldelats fler resurser i syfte att utbyta erfarenheter och kunskap de nordiska länderna emellan. Målsättningen är att utveckla och förbättra diagnosticeringen, behandlingen och omsorgen för dementa personer i Norden.

Mot bakgrund av ovannämnda föreslår Välfärdsutskottet

att Nordiska rådet lägger meddelandet till handlingarna och anser att rek. 29/2000/velfærd för Rådets del är *slutbehandlad.*

Frederikshavn den 23 september 2003

Line Barfod (EL)
Drífa Hjartardóttir (Sj)
May Elisabeth Hansen (SV)
Margareta Israelsson (s)
Anita Knakkergaard (DF)
Pehr Löv (sv), ordförande
Gabriel Romanus (fp)
Elisabeth Røbekk Nørve (H)
Ilkka Taipale (sd)

*Rek. 32/2000/medborger
D 2003

Meddelelse

om rekommandasjon 32/2000/medborger Kartlegging av organisert kriminalitet (A 1233/nord)

Rekommandasjonen lyder:

Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd

å utarbeide en faktabeskrivelse av hva som nå er utviklingstrekkene innenfor organisert kriminalitet og hva som må gjøres for å bekjempe denne typen kriminalitet

Nordiska ministerrådet meddelar:
Den organiserade brottsligheten är till sin natur gränsöverskridande. När den förekommer i Norden, har den mycket ofta förgreningar också till utomnordiska länder. En renodlat nordisk strategi för att bekämpa detta slag av brottslighet riskerar därför att få begränsad effekt. Då är det bättre att angripa den organiserade brottsligheten genom åtgärder på europeisk eller global nivå. Det behöver knappast framhållas att viktig arbete i detta syfte har utförts även under innevarande år i Förenta nationerna, Europarådet och Baltic Sea Task Force on Organized Crime. Men kanske bör särskilt arbetet i Europeiska unionen framhållas. Som ett åtagande inom ramen för verksamheten i den sektorsövergripande arbetsgruppen mot organiserad brottslighet (MDG) utarbetar medlemsstaterna varje år nationella rapporter om bl.a. läget i kampen mot denna brottslighet och vilka tendenser som kan skönjas i fråga om brottslighetens utveckling. Dessa nationella rapporter sammanställs till en för hela unionen gemensam rapport, som ger en unik och samlad överblick. Under det svenska ordförandeskapet i Europeiska unionens råd bedrevs ett framgångsrikt arbete för att göra denna rapport till ett än mer användbart och lättillgängligt verktyg i kampen mot den organiserade brottsligheten.

Den faktabeskrivning som Nordiska rådet efterfrågar görs alltså redan i ett europeiskt sammanhang. Även Island och Norge samarbetar med Europeiska unionen i dessa frågor. Naturligtvis hindrar inte detta att också de nordiska polischeferna upprättar en rapport eller faktabeskrivning om organiserad brottslighet. Att en sådan produkt skall färdigställas har också beslutats och den torde komma att föreligga i färdigt skick vid halvårsskiftet 2003, då den kommer att översändas till Nordiska rådet.

Vidare kan påpekas att justitiesektorns handlingsplaner sedan 1997 har prioriterat gemensamma nordiska initiativ för att bekämpa organiserad kriminalitet. Temat återfinns regelbundet i någon form på dagordningen för justitieministrarnas möten. Vid ministermötet i juni 2003 kommer t.ex. resultatet av den nyligen avslutade utredningen om kriminalitet med rasistiska eller nazistiska förtecken att behandlas.

Nordiska ministerrådet anser för sin del att rekommendationen kan avskrivas.

Medborger- og Forbrugerudvalgets betænkning

over meddelelse om rekommandation 32/2000/medborger Kartlegging av organisert kriminalitet (A 1233/nord)

Nordisk Råd anmodede om ovennævte rapport i en rekommandation fra år 2000. Der er kommet meddelelser fra Nordisk Ministerråd tidligere om at denne rapport snart foreligger. Endnu engang skal Nordisk Råd anmode om at man påskynder det arbejde som det medfører at opfylde rekommandationens målsætning.

På baggrund af ovenstående foreslår Medborger- og Forbrugerudvalget,

> *at* Nordisk Råd tager meddelelsen om rek. 32/2000/medborger til efterretning og *afventer ny meddelelse* til næste år.

Frederikshavn, den 23. september 2003

Bendiks H. Arnesen (A)
Marianne Carlström (s)
Sari Essayah (kd)
Lennart Gustavsson (v)
Anne Holmlund (saml)
Risto Kuisma (sd)
Aulis Ranta-Muotio (cent)
Inger René (m)
Berndt Sköldestig (s)

Rek. 33/2000/medborgar
D 2003

Meddelelse

om rekommandasjon 33/2000/medborgar
Demokrati och välfärd i ett globalt perspektiv (A 1241/nord)

Rekommandasjonen lyder:

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

1) *att* klarlägga vilka delar av den nordiska välfärdsmodellen som det finns samstämmighet om att man skall värna
2) *att* i det planerade välfärdsforskningsprogrammet inkludera en undersökning av i vilken utsträckning harmoniseringar, och med särskilt beaktande av skattebasernas rörlighet, påverkar handlingsfriheten när det gäller val av välfärdsmodell
3) *å* i det planlagte velferdsforskningsprogrammet inkludere en undersøkelse av hvordan utviklingen med stadig større enheter med påfølgende sterke konsentrasjon i finansnæringen og øvrig næringsliv påvirker maktforholdene i samfunnet og forbrukernes situasjoner
4) *att* det i de fortsatta förberedelsearbetet med globaliseringsfrågorna tas hänsyn till demokrati- och framtidsutredningarna i de nordiska länderna
5) *att* med utgångspunkt i bl.a. demokratiutredningarna presentera gemensamma handlingslinjer för att stärka demokratins ställning i de nordiska länderna och förnya deras former
6) *att* innanför och utanför Norden sprida kunskap om de nordiska ländernas erfarenheter av folkrörelser, medbestämmande, byalag och folkbildning samt att skapa ett forum för inbördes kommunikation mellan dessa och att undersöka möjligheterna för att upprätta en databas för detta syfte

Nordisk Ministerråd meddeler:

Den nordiske velfærdsmodel

Der henvises til meddelelsen fra år 2002. Herudover kan følgende tilføjes: Inden for velfærdsforskningsprogrammet prioriteres til en vis grad kundskabsoversigter og indsamling, som berører rekommandationen. Hovedområderne er arbejdsmarkedsspørgsmål, sundhed og sociale spørgsmål, marginalisering og social udstødelse, forbrugerpolitiske problemstillinger og strategier i et socialt velfærdsperspektiv samt den nordiske velfærdsmodel i lyset af lige rettigheder.

Rekommandationen er omfattende og stiller krav til flere oversigtsstudier. Det er dog forventningen, at det materiale, som ventes at fremkomme inden for rammerne af velfærdsforskningsprogrammet kan give flere svar på flere dele af rekommandationen.

Der foreligger endnu ingen resultater fra Velfærdsforskningsprogrammet. Nordisk Ministerråd vil sørge for, at Nordisk Råd løbende bliver informeret om de resultater, der vil fremkomme, når programmet er mere fremskredent.

For så vidt angår den sidste at-sætning henvises desuden til besvarelsen af rekommandation 29/2002, som berører evaluering af samarbejdet med frivilligsektoren.

Nordisk Ministerråd anbefaler på den baggrund, at denne del af rekommandationen afskrives af Nordisk Råd.

Harmoniseringer og valg af velfærdsmodel

Der henvises til meddelelsen om rekommandationen fra 2001 og 2002. Herudover kan oplyses, at Nordisk Ministerråd i juni 2002 modtog en rapport om finansieringen af den nordiske velfærdsmodel i fremtiden i lyset af globaliseringen. I februar 2003 inviterede Nordisk Ministerråd (finansministrene) til en konference for at fremlægge og diskutere resultaterne af rapporten om den fremtidige finansiering af velfærdssystemerne. Nordisk Råd blev inviteret til og deltog på konferencen.

Nordisk Ministerråd anbefaler på den baggrund, at denne del af rekommandationen afskrives af Nordisk Råd.

Medborger- og Forbrugerudvalgets betænkning

over meddelelse om rekommandation 33/2000/medborger Demokrati och välfärd i ett globalt perspektiv (A 1241/nord)

Nordisk Ministerråd har foreslået at Nordisk Råd afskriver at-sats 2) og 6). Med hensvisning til Ministerrådets svar om rek. 29/2002 og Kultur- og Uddannelsesudvalgets betænkning om meddelelsen, kan Medborger- og Forbrugerudvalget acceptere Ministerrådets forslag hvad angår at-sats 6). Medborger- og Forbrugerudvalget kan også konstatere at Nordisk Ministerråd har sat problematikken som at-sats 2) omfatter på dagsorden i Ministerrådet med udarbejdelse af rapport og med en konference hvor der blev fokuseret på spørgsmålet. Medborger- og Forbrugerudvalget gør opmærksom på, at af Ministerrådets meddelelse fremgår det, at det forventes, at der indenfor rammerne af Velfærdsforskningsprogrammet forventes at foreligge materiale som kan give svar på flere dele af rekommandationen. Disse kommer til at foreligge i de næste år. På denne baggrund ser Medborger- og Forbrugerudvalget ikke grund til at opretholde rekommandationen længere. Nordisk Råd kan til gengæld vurdere ved Velfærdsforskningsprogrammets ende om der er behov for yderligere tiltag fra Rådets side.

På baggrund af ovennævnte foreslår Medborger- og Forbrugerudvalget,

> *at* Nordisk Råd tager meddelelsen til efterretning og anser rek. 33/2000/medborgar som *færdigbehandlet* for Rådets vedkommende.

Frederikshavn, den 23. september 2003

Bendiks H. Arnesen (A)
Marianne Carlström (s)
Sari Essayah (kd)
Lennart Gustavsson (v)
Anne Holmlund (saml)
Risto Kuisma (sd)
Aulis Ranta-Muotio (cent)
Inger René (m)
Berndt Sköldestig (s)

*Fremst. 5/2001/velferd
D 2003

Meddelelse

om fremstilling 5/2001//velferd
Nordisk samarbeid om kultur og helse (A 1210/nord)

Fremstillingen lyder:

Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd

1) *å* arbeide for at kunst og kultur, både i teori og praksis, integreres som en viktig ressurs og vesentlig faktor i det helsefremmende, forebyggende og rehabiliterende arbeidet i de nordiske samfunn

2) *at* kultur- og helseperspektivene blir en integrert del på alle nivåer i de helse- og sosialfaglige, medisinske og kulturfaglige utdanningene i Norden

Nordisk Ministerråd meddeler:
Der henvises til meddelelsen om fremstillingen fra 2002. Det har ikke inden for budgetrammen for social- og helsesektoren i 2002 og 2003 været muligt at prioritere midler til projekter vedrørende kultur og helse. Derfor er der endnu ikke igangsat aktiviteter vedrørende arbejde for at kunst og kultur integreres i det helsefremmende, forebyggende og rehabiliterende arbejde.

Der er indtil videre ikke yderligere at informere om, men Nordisk Ministerråd vil informere Nordisk Råd så snart der er yderligere fremskridt på dette område.

Nordisk Ministerråd anser for sin del at fremstillingen kan afskrives.

Välfärdsutskottets betänkande

över meddelande om framställning 5/2001//velferd Nordisk samarbeid om kultur og helse (A 1210/nord)

Välfärdsutskottet efterlyser en översikt över de projekt som väntas igångsättas inom ramen för handlingsprogrammet på social- och hälsoområdet 2001–2005. I det framtida budgetarbetet bör denna fråga prioriteras.

Mot bakgrund av ovannämnda föreslår Välfärdsutskottet

> *att* Nordiska rådet lägger meddelandet om rek. 5/2001/velferd till handlingarna och *avvaktar nästa års meddelande.*

Frederikshavn den 23 september 2003

Line Barfod (EL)
Drífa Hjartardóttir (Sj)
May Elisabeth Hansen (SV)
Margareta Israelsson (s)
Anita Knakkergaard (DF)

Pehr Löv (sv), ordförande
Gabriel Romanus (fp)
Elisabeth Røbekk Nørve (H)
Ilkka Taipale (sd)

*Rek. 9/2001/miljø
Rek. 9/2001/miljø
D 2003

Meddelelse

om rekommandasjon 9/2001/miljø
Strategi for en bæredygtig udvikling (B 201/nær)

Rekommandasjonen lyder:

Nordiska rådet rekommenderar de nordiska ländernas regeringar

1) *att* verka för att en ratificering av Kyotoprotokollet åstadkoms under år 2001 och att protokollet träder i kraft innan 10-årsuppföljningen av FN-mötet i Rio äger rum år 2002[1]

2) *att* genomföra projekt för att prova Kyoto-mekanismerna i Östersjöområdet, bl.a. genom att en gemensam nordisk marknad för kvothandel upprättas senast 2005[2]

3) *att* ta initiativ till åtgärder på internationellt plan för att bemöta och mildra konsekvenserna av de förväntade klimatförändringarna och att därvid ta stor hänsyn till utvecklingsländernas behov och möjligheter att anpassa sig till den nya situationen

4) *att* verka för att de indikatorer som utvecklas på internationellt plan för att mäta bärkraftig utveckling tar hänsyn till såväl sociala som ekonomiska och miljömässiga faktorer

5) *att* som ett led i utvecklandet av en väsentligt ökad resurseffektivitet vidareföra de insatser som hittills gjorts på nationell och nordisk nivå angående reduktions- och effektiviseringsmålen faktor 4 och faktor 10, bärkraftiga produktions- och konsumtionsmönster och materialflödesanalyser m.m.

6) *att* initiera forskning och utveckling angående teknologi för vätgas (hydrogen) som framtida energibärare

7) *att* fastställa ministerrådsförslag B 201/när om "Bæredygtig udvikling – En ny kurs for Norden" med beaktande av de synpunkter som framförts av Nordiska rådet Närområdesutskottet i dess betänkande över förslaget[3]

[1] Første at-sats ferdigbehandlet 2002
[2] Andre at-sats ferdigbehandlet 2002
[3] Syvende at-sats ferdigbehandlet 2002

De nordiska ländernas regeringar meddelar:
Ministerrådsförslaget om Bæredygtig udvikling – En ny kurs for Norden godkändes av Nordiska rådet på extrasessionen den 26 juni 2001. Nordiska rådets rekommendation nr 9/2001 om strategin för en hållbar utveckling besvarades muntligt på Nordiska rådets 53:e session i oktober 2001 av dåvarande ordföranden i Nordiska ministerrådet, Finlands samarbetsminister Jan-Erik Enestam. Ett skriftligt meddelande gavs år 2002. På sessionen i Helsingfors beslöt Nordiska rådet att avskriva punkt 1), 2) och 7) i rekommendationen 9/2001 och att avvakta i fråga om 3), 4), 5) och 6)

När muntligt meddelande gavs vid 53:e sessionen år 2001 preciserades att Nordiska ministerrådet har ansvaret för att genomföra strategin på de områden som inte omfattas av ländernas uppföljningsansvar. Vidare har ministerrådet ansvaret för information, rapportering, uppföljning och revidering av strategin. Den tvärsektoriella gruppen som upprättats under samarbetsministrarna för att följa upp strategin, hade bl.a. ansvaret för att utarbeta en halvtidsrapport om uppföljningen av strategin, som lades fram för Nordiska rådet på sessionen i Helsingfors år 2002. I den rapporterades om vad länderna hade satt i gång som en följd av det nationella ansvaret för uppföljning och vad som hade inletts eller genomförts i Nordiska ministerrådets regi.

Halvtidsrapporten inklusive nationella rapporter presenterades under 2002. Dessa är tillgängliga på en egen hemsida. Den nordiska strategin för hållbar utveckling presenterades som ett regionalt initiativ på toppmötet i Johannesburg och samtidigt förmedlades nordiska erfarenheter från arbetet med hållbar utveckling (Lokal Agenda 21 och Agenda 21 för Östersjöregionen – Baltic 21). Finland, i egenskap av ordförande i Arktiska rådet, presenterade arbetet i den organisationen tillsammans med övriga länder i anslutning till toppmötet i Johannesburg.

Översynen

Översynen av strategin genomförs under svenskt ordförandeskap. Mandatet för översynen fastställdes av MR-SAM hösten 2002. I mandatet för förhandlingsgruppen anges att översynen skall avslutas under år 2004 och den reviderade strategin skall innehålla mål och insatser under perioden 2005–08.

Halvtidsrapporten med nationella redovisningar och rapporten från ett seminarium om uppföljningen av strategin som genomfördes i Köpenhamn den 14–15 januari 2003 utgör bl.a. underlag för översynen. Det förväntas också att sektorerna lämnar bidrag till det fortsatta arbetet. I översynen kommer också vad Nordiska rådet anfört i fråga om strategin att beaktas.

Enligt förhandlingsgruppens mandat skall den nordiska strategin bidra till att stärka och påverka relevanta internationella processer bl.a. inom EU, OECD och FN. I mandatet för arbetet framhålls också att den ekonomiska och sociala dimensionen skall ges större vikt samt att NGO:s och den frivilliga sektorn bör involveras i arbetet.

I slutsatserna från toppmötet i Johannesburg konstaterades bl.a. att genomförandet av Agenda 21 och resultatet av toppmötet bör effektivt eftersträvas på regional och subregional nivå, genom de regionala kommissionerna och andra regionala och subregionala institutioner och organ (p 158). Den ambitionen skall prägla arbetet med den nordiska strategin samtidigt som mervärdet i det nordiska samarbetet utnyttjas.

I syfte att bemöta och mildra konsekvenserna av de förväntade klimatförändringarna är förändrade konsumtions- och produktionsmönster liksom forskning av stor betydelse. De nordiska länderna har bl.a. inom EU och inför Johannesburg framhållit vikten av ändrade konsumtions- och produktionsmönster. Andra områden är miljöteknik, kopplingen mellan miljö och hälsa, användning av bioenergi, fortsatt samarbete om Kyotomekanismerna och sjöfartens och fiskets miljöpåverkan. Det förhållningssättet är fortsatt betydelsefullt liksom att relevanta forskningsinsatser intensifieras.

Klimatförändringar

När det gäller nationella insatser internationellt hänvisas till redovisningen i halvtidsrapporten. Finansieringsmekanismen för FN:s klimatkonvention är GEF (Global Environment Facility). Över GEF finansieras genomförandet av ett antal internationella miljökonventioner i utvecklingsländerna. Projekten i anslutning till klimatkonventionen syftar bland annat till att förbättra utvecklingsländernas beredskap att anpassa sig till de förändringar som klimatförändringen leder till. De nordiska länderna har nationellt stött det tredje finansieringspaketet för den kommande 4-årsperioden för GEF. Finland och Sverige har därutöver lämnat frivilliga bidrag.

Stöd har också lämnats till den klimatfond som inrättades i Marrakech år 2001 för de minst utvecklade länderna (Least Developed Countries Fund). Denna fond beviljar stöd särskilt till uppläggningen av anpassningsprogram för fattiga länder.

När det gäller punkt 4–6 av rekommendationen, vill ministerrådet meddela följande:

Indikatorer

Indikatorrapporten – "Bæredygtig udvikling, når vi målet?" färdigställdes inför toppmötet i Johannesburg och väckte stort intresse där. Den sändes av generalsekreteraren för ministerrådet till generalsekreteraren i kommissionen inför EU:s vårtoppmöte 2003 som ett exempel på regionala insatser för hållbar utveckling. En aktualiserad indikatorrapport kommer senare att överlämnas till EU som ett exempel på regionalt arbete med indikatorer.

Den sociala sektorn har tagit fram indikatorer för det sociala området. Dessa kan användas vid revideringen av strategin inför perioden 2005–08. Även indikatorer för den ekonomiska dimensionen kan utvecklas vidare.

Resurseffektivitet

Arbetet för ökad resurseffektivitet under begreppen faktor 4 och 10 utförs på nordisk nivå av Nordiska ministerrådets grupp för integrerad produktpolitik (NMRIPP). Gruppen har representanter för såväl miljö-, närings- och konsumentsektorn. Gruppen har tagit fram en handlingsplan for 2002–2004. Målet är att minska miljöbelastningen och spara resurser. Handlingsplanen föreskriver:

"Det huvudsakliga syftet med en produktorienterad miljöstrategi är att stimulera utvecklingen av marknader för miljöanpassade produkter. Centrala begrepp i en gemensam strategi är integration, livscykeltänkande och marknadsbaserade lösningar. Detta kräver en genomtänkt kombination av olika åtgärder och en ökad dialog och samarbete mellan aktörer. De viktigaste strategiska målen för nordiskt samarbete inom produktorienterad miljöstrategi är att:

- integrera miljökunskap i produkt kedjan, produktutveckling, högre utbildning och information, utveckla infrastrukturer och ramar/möjligheter samt skapa incitament för verksamheter och konsumenter att agera till fördel för miljöanpassade produkter
- medverka till att den internationella marknaden för miljöanpassade produkter växer
- skapa ramar som möjliggör och uppmuntrar offentlig sektor att ta miljöhänsyn vid inköp liksom i sin övriga verksamhet, stimulera innovation med sikte på att minska samhällets totala miljöbelastning och resursförbrukning"

Framtidens energibärare

I det skriftliga svaret på rekommendationen som lämnades till Nordiska rådet 2002 informerades om den nya strategin och handlingsplanen för Nordisk energiforskning (NEFP) under perioden 2003–2006. En viktig del av denna strategi är att ge institutionen ökad flexibilitet, bland annat genom att introducera flera instrument för att stödja energiforskning (fackprogram, nätverksprojekt, näringslivsprojekt, synergiprojekt, utredningsprojekt och förvaltningsprojekt) samtidigt som en tydligare fokusering görs genom att fem tematiska insatsområden prioriteras. Dessa insatsområden har valts så att de också stödjer arbetet inom energisektorns kärnområden;

elmarknad, klimatsamarbete och regionalt samarbete. I linje med pkt. 6 i rekommendationen är "Vätgassamhället" ett sådant tematiskt insatsområde.

I förra årets svar på rekommendationen redovisas de forskningsutmaningar som Nordisk Energiforskning identifierat inom insatsområdet "Vätgassamhället". Sedan dess har stöd till tre teknikutvecklingsprojekt och ett marknadsinriktat koordinerande projekt beviljats. De tre teknikutvecklingsprojekten fokuserar på vätgasproduktion, vätgaslagring och bränsleceller och involverar flera olika forskningsmiljöer och industriella aktörer. Det samlade koordinerande projektet med titeln "Hydrogen Energy Foresight in the Nordic Countries" skall bl.a. bidra till en koncentration av de samlade nordiska forskningsinsatserna inom området, etablering av nätverk mellan industriella och forskningsaktörer, koordinering mellan FoU insatser inom området och industriella satsningar liksom med styrmedel som kan bidra till att utveckla vätgassamhället. Ett viktigt mål för projektet är att utveckla scenarier och strategier för hur en övergång till vätgassamhället skulle kunna se ut. Sammanfattningsvis satsar NEFP ca 1/5 av sina nationella medel, ca 20 MDKK över 4 år, för programperioden 2003–2006 inom vätgasområdet.

De nordiska ländernas regeringar anser för sin del att rekommendationen kan avskrivas.

Miljø- og Naturressursudvalgets betænkning

over meddelelse om rekommandation 9/2001/miljø Strategi for en bæredygtig udvikling (B 201/nær)

De nordiske landes regeringer erindrer om, at strategien for bæredygtig udvikling er under revision, og at der i løbet af 2004 skal udarbejdes en strategiplan for 2005-08. Miljø- og Naturressursudvalget var repræsenteret på et seminar i København i januar 2003, hvor dette arbejde påbegyndtes.

Med hensyn til afhjælpning af *konsekvenserne af klimaforandringer i udviklingslandene* meddeler Ministerrådet, at alle nordiske lande har bidraget til den internationale finansieringsmekanisme, GEF under FN (Global Environment Facility). Det er GEF, der finansierer udviklingslandenes gennemførsel af internationale miljøkonventioner og projekter i tilknytning til klimakonventionen i disse lande.

Med hensyn til *udvikling af indikatorer* henviser meddelelsen til den indikatorrapport, der blev udgivet i forbindelse med Johannesburg-topmødet i 2002. Det fremhæves, at der nu findes indikatorer for det sociale aspekt, mens de økonomiske indikatorer endnu kan videreudvikles.

Med hensyn til *resurseeffektivitet(faktor-4- og faktor-10-mål)* henviser meddelelsen til Handlingsplanen for integreret produktpolitik 2002-04. Heri foreskrives iværksættelse af initiativer, der kan integrere miljøviden i produktionskæden, skabelse af incitamenter for producenter og forbrugere til at fremme resurseeffektivitet, international markedsvækst på området samt opmuntring til at inddrage aspektet i den offentlige sektors indkøb.

Med hensyn til udvikling af teknologi for *hydrogen som energibærer* henviser meddelelsen til den nye strategi 2003-06 for Nordisk Energiforskning. I regi heraf er der nu iværksat og koordineret en betydelig mængde forskning og udvikling indenfor overskriften "hydrogensamfundet". Nordisk Energiforskning har over de kommende 4 år disponeret ca. 1/5 af sine nationale midler til aktiviteter indenfor hydrogen-området.

Det er sekretariatets vurdering, at meddelelsen med sine initiativer har opfyldt 3. og 6. atsætning (*klimaforandringer* i udviklingslandene henholdsvis forskning om *hydrogenteknologi*). Derimod virker det som, om at meddelelsen med mere tid til rådighed kan nå længere med hensyn til en egentlig implementering af den 4. og 5. at-sætning (udvikling af *økonomiske indikato-*

rer for bæredygtig udvikling og egentlige politiske og forvaltningsmæssige initiativer med hensyn til at fremme *resurseeffektivitet*).

Det foreslås at at-sætning 4) og 5) bibeholdes og at Nordisk Råd, med hensyn til disse, afventer næste års meddelelse fra Nordisk Ministerråd.

Mod baggrund af det ovenfor nævnte foreslår Miljø- og Naturressursudvalget,

at Nordisk Råd *afventer ny meddelelse* næste år i anledning af rek. 9/2001/miljø hvad angår fjerde at-sats og femte at-sats;

at Nordisk Råd tager Ministerrådets meddelelse om rekommandation 9/2001/miljø hvad angår tredje at-sats og sjette at-sats til efterretning og anser dem som *færdigbehandlet* for Rådets vedkommende.

Frederikshavn, den 23. september 2003

Per Berthelsen (D)
Sinikka Bohlin (s)
Barbro Feltzing (mp)
Agne Hansson (c)

Asmund Kristoffersen (A), leder
Simo Rundgren (cent)
Sigurður Kári Kristjánsson (Sj)
Satu Taiveaho (sd)

Meddelelse

om fremstilling 10/2001/medborger
Samarbetsprogram för nordiskt jämställdhetsarbete 2001–2005 – kvinnors ställning i Nordens närområden (A 1256/när)

Fremstillingen lyder:

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

att inom ramen för samarbetsprogrammet för nordiskt jämställdhetsarbete 2001–2005

- stödja projekt, som ger kvinnor i Nordens närområden kunskap om demokrati och beslutsfattande på alla nivåer i samhället
- verka för initierande av informationskampanjer i Nordens närområden angående reproduktion, sexualitet och kvinnohandel

Nordiska ministerrådet meddelar:
Det nordisk-baltiska samarbetsprogrammet för jämställdhet för åren 2001–2003 (Nordic-Baltic Co-operation Programme on Gender Equality 2001–2003) ligger som grund för det nordisk baltiska jämställdhetssamarbetet. Målsättningen för samarbetet är att stöda jämställdhetsintegreringen in i det politiska beslutsfattandet på lokal, regional och nationell nivå. Det nordisk-baltiska jämställdhetssamarbetet omfattar tjänstemän, politiker, beslutsfattare, forskare och representanter för medborgarorganisationerna. Målet är att etablera ett hållbart samarbete mellan de nordiska regeringarnas jämställdhetsinstitutioner. Samarbetet skall basera sig på en aktiv dialog mellan de involverade länder. Det nordisk-baltiska samarbetsprogrammet för åren 2001–2003 huvudteman är:

- integrering av ett köns- och jämställdhetsperspektiv i de baltisk-nordiska programmen och i finanspolitiken
- kvinnor som företagare
- handel med kvinnor och våld mot kvinnor
- män och jämställdhet
- ungdomar och jämställdhet

En central del av detta samarbete är att via olika kanaler informera om jämställdhetsfrågor i de baltiska länderna, och under år 2002 har artiklar skrivits och böcker publicerats, som har fokuserat på jämställdhetsfrågor. Mycket av informationen har producerats gemensamt med nordiska kolleger för att introducera ett nordiskt perspektiv som en möjlig väg att införa jämställdhetsaspekten i de baltiska länderna och har även förmedlats via olika mediekanaler i nordiska länderna. Under år 2002 genomfördes den gemensamma nordisk-baltiska kampanjen i de nordiska och baltiska länderna. Via den gemensamma kampanjen fick problematiken kring handel med kvinnor bred uppmärksamhet i de baltiska medierna.

En nordisk-baltiska arbetsgrupp med representanter från de nordiska och baltiska jämställdhetsenheterna har ansvar för att genomföra samarbetsprogrammet för år 2001–2003. Arbets-

gruppen gör årligen upp en plan och en budget för aktiviteterna, som presenteras för ministerrådet. Aktiviteterna i programmet finansieras via ministerrådets närområdesbudget.

Nordiska ministerrådets sekretariat har sedan år 2000 varit medfinansiär i seminarier och aktiviteter med jämställdhet som tema. Seminarierna har riktat sig till både representanter för myndigheter, kvinno- och medborgarorganisationer från S:t. Petersburg, Petrosavodsk, Murmansk, Arkhangelsk och Kaliningrad med omgivningar.

I Barentsregionen har NCRB – A Network for Crisis Centres in the Russian/Barents Region Project arrangerat seminarier, skolning och publicerat informationsbroschyrer under de senaste åren. NMR har finansierat projektet under år 1999–2002 med 670 000 DKK.

Den internationella konferensen Taking Wing i Saariselkä arrangerades av Arktiska Rådet och NMR var medfinansiär med 600 000 DKK. Seminariet fokuserade på jämställdhet i den arktiska regionen och diskuterade kvinnors deltagande i arbetslivet, våld mot kvinnor, som inkluderade handel med kvinnor och prostitution. Alla frågor diskuterades även ur ursprungsbefolkningens perspektiv.

I februari 2003 arrangerades konferensen WoMen & Democracy in Tallinn, Estland. Konferensens teman var: Women in power and decision-making, Women and Economy, Violence against women, and Women and media. Under temat Violence against women diskuterades även handel med kvinnor och prostitution. I konferensen deltog närmare 700 personer från länderna kring Östersjön. Konferensen fick uppmärksamhet i media både i de nordiska och baltiska länderna och nordvästra Ryssland. Nordiska ministerrådet var medarrangör för konferensen.

Under år 2003 genomförs ett seminarium i Kaliningrad om implementering av jämställdhetspolitik ur ett kvinno- och mansperspektiv. I juni 2003 genomförs Global relations – Local discussions projektet som är ett ryskt-nordiskt-baltiskt nätverk i Arkhangelsk. Projektet samlar forskare och NGO:s till en multikulturell dialog utgående från ett könsperspektiv. Nätverket arrangerar en paneldebatt för lokala deltagare om kvinnors deltagande i politiska beslutsfattandet. Projektet finansieras av Nordic Grant Scheme. Under hösten 2003 arrangeras ett seminarium i S:t Petersburg. Seminariet arrangeras av S:t Petersburg Socio-economic Institute och fokuserar på kvinnors deltagande i politiska beslutsfattandet på olika nivåer i samhället.

Samarbetet med de baltiska länderna och nordvästra Ryssland kommer att fortsätta till år 2005 i enlighet med det nordiska jämställdhetssamarbetsprogrammet för åren 2001–2005.

Nordiska ministerrådet anser för sin del att rekommendationen kan avskrivas.

Medborger- og Forbrugerudvalgets betænkning

over meddelelse om fremstilling 10/2001/medborger Samarbetsprogram för nordiskt jämställdhetsarbete 2001–2005 – kvinnors ställning i Nordens närområden (A 1256/när)

Medborger- og Forbrugerudvalget ser positivt på ligestillingssektorens omfattende arbejde i nærområderne og specielt på sektorens øget fokus på Nordvestrusland i forhold til sidste års meddelelse.

På baggrund af ovennævnte foreslår Medborger- og Forbrugerudvalget,

> *at* Nordisk Råd tager meddelelsen til efterretning og anser rek. 10/2001/medborger som *færdigbehandlet* for Rådets vedkommende.

Frederikshavn, den 23. september 2003

Bendiks H. Arnesen (A)
Marianne Carlström (s)
Sari Essayah (kd)
Lennart Gustavsson (v)
Anne Holmlund (saml)
Risto Kuisma (sd)
Aulis Ranta-Muotio (cent)
Inger René (m)
Berndt Sköldestig (s)

Rek. 15/2001/kk
D 2003

Meddelelse

om rekommandasjon 15/2001/kk
Dialog med Nordisk Ministerråd om planer og programmer
(A 1270/kk)

Rekommandasjonen lyder:

Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd

1) *at* i forbindelse med det nye formandskabsprogram at oversende Nordisk Råd en oversigt over planlagte forslag til planer, strategier m.m. og i den forbindelse overveje enslydende navngivning af planer og programmer
2) *at* de relevante ministerråd inddrager Nordisk Råd i behandlingen af diverse planer før disse godkendes endeligt i det relevante ministerråd, således at Nordisk Råds bemærkninger reelt kan inddrages
3) *at* oversende årlige rapporter om fremdriften i forskellige planer til Nordisk Råd med sigte på en dialog med Nordisk Råds organer

Nordisk Ministerråd meddeler:
Det henvises til meddelelsen på samme rekommandasjon forrige år. Nordisk Ministerråd noterer rådets ønske om ytterligere å styrke dialogen og ønsker på sin side å bidra til å utdype og videreutvikle denne. Det er i løpet av året som har gått iverksatt flere tiltak for å oppnå dette ikke minst i form av møter mellom rådet og ministerrådets formannskap.

Dette gjelder blant annet arbeidet for ytterligere å fokuserer budsjettdialogen, og å legge til rette for at budsjettredegjørelsen m.h.t. mål, prioriteringer og resultater blir stadig bedre. Nordisk Ministerråd vil utvikle og videreføre årsrapporteringen. Som resultat av disse bestrebelser vil Nordisk Ministerråd i 2003 utarbeide en separat årsberetning som oversendes til Nordisk Råd, inkludert årsregnskap for 2002. Årsberetningen vil forøvrig ha en utforming tilsvarende siste års redegjørelse. "Nordisk Ministerråd 2002 – En orientering om Nordisk Ministerråds virksomhet". Denne orientering om Nordisk Ministerråds virksomhet inneholder opplysninger om faglig innhold innenfor de enkelte sektorer og om tverrgående temaer. Dessuten opplyses for hver enkelt budsjettpost om formål, prioriteringer og resultater. Ministerrådsforslag og lignende initiativer, alle Nordisk Råds rekommandasjoner til Nordisk Råd og Ministerrådets svar på disse, vil gjengis. Innledende gis en kortfattet oversikt over aktivitetsområdet og resultater i 2002 og 2003 til ultimo september.

Nordisk Ministerråd anbefaler at rekommandasjonen avskrives.

Kontrollkommitténs betänkande

över meddelande om rekommendation 15/2001/kk Dialog med Nordisk Ministerråd om planer og programmer (A 1270/kk)

Kontrollkommittén konstaterar att dialogen mellan rådet och ministerrådet ytterligare förbättras i och med de möten rådet avhållit med ministerrådets ordförandeskap. Likaså har rådets olika organ indragits i processen när handlingsprogram och planer framtagits. Detta gäller inte minst budgetarbetet, men även rådets sakutskott har beretts möjlighet att uttala sig om ministerrådets olika program och planer. Kontrollkommittén noterar ministerrådets meddelanden från 2003 och 2002 och anser svaren som tillfredställande.

Mot bakgrund av ovannämnda föreslår Kontrollkommittén

> *att* Nordiska rådet lägger meddelandet till handlingarna och anser att rekommendation 15/2001/kk för Rådets del är *slutbehandlad.*

Oslo den 26 oktober 2003

Marianne Carlström (s)
Aud Gaundal (A)
Agne Hansson (c), ordförande
Raymond Robertsen (H)
Sigurður Kári Kristjánsson (Sj)
Seppo Särkiniemi (cent)
Kristen Touborg (SF)

Meddelelse

om rekommandasjon 16/2001/presidiet
Nye strategiske satsninger for det nordisk samarbejde (B 208/p)

Rekommandasjonen lyder:

Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd

1) *at* fortsætte arbejdet med realisering af de strategiske satsninger og så hurtigt som muligt forelægge Nordisk Råd forslag til, hvordan de enkelte foranstaltninger skal tilrettelægges ved at fremlægge konkrete ministerrådsforslag til behandling og vedtagelse i Nordisk Råd

2) *at* årligt rapportere til Præsidiet om fremdriften og resultater af de strategiske satsninger

Nordisk Ministerråd meddeler:
Nordisk Ministerråd afgav i 2002 meddelelse til Nordisk Råd i anledning af Nordisk Råds rek. 16/2001. Rekommandationen refererer til det tiltrådte ministerrådsforslag (MR-beslutning) om nye strategiske satsninger samt Præsidiets betænkning om dette (B 208/p).

Nordisk Råds, Præsidiets, betænkning over Nordisk Ministerråds meddelelse i 2002 henviser til Nordisk Ministerråds overvejelser om tilrettelæggelsen af den fremtidige rapportering, herunder en ny og mere informativ beretning om Ministerrådets virksomhed. På den baggrund foreslår Præsidiet, at Nordisk Råd lægger meddelelsen om rek. 16/2001 "til handlingarna" og afventer næste års meddelelse.

Nordisk Ministerråd lagde under arbejdet med "Ny Nordisk Dagsorden – Nye strategiske satsninger" vægt på, at den efterfølgende gennemførelse af strategien sker integreret i Ministerrådets øvrige virksomhed, såvel politisk-indholdsmæssigt som proceduremæssigt, jfr. bl.a. afsnittet om opfølgning, side 67: "Iværksættelsen af de strategiske satsninger forudsættes at ske gennem indarbejdelse i de berørte sektorfaglige strategier og disses udmøntning gennem den årlige budgetlægning for Nordisk Ministerråd."

Som oplyst i MR-beslutningen om nye strategiske satsninger samt den foregående meddelelse er samtlige fagministerråd blevet anmodet om at følge aktivt op inden for hver deres fagområde, og nogle fagministerråd er herudover blevet anmodet om at varetage en samordnende rolle i forhold til tværsektorielle indsatser, som berører flere fagministerråd.

Hvad angår budgetkonsekvenser samt resultatrapportering blev det allerede i MR-beslutningen angivet: "De budgetmæssige konsekvenser vil fremgå som led i den almindelige budgetproces for Nordisk Ministerråd. Det forudsættes at Nordisk Ministerråd rapporterer om fremdrift og resultater af de strategiske satsninger som integreret del af Ministerrådets arbejde med budgetlægning og resultatrapportering."

I fortsættelse heraf har Nordisk Ministerråd gjort rede for strategiens iværksættelse i Ministerrådets budget for 2003, afsnit A. Planer for virksomhedsåret 2003, siderne 12–21 inkl., hvor hver af de fem satsningsområder er indgående behandlet. Det drejer sig om satsningsområderne:

1. Teknologisk utveckling, särskilt informationssamhällets frågor samt nordisk spetsforskning
2. Välfärd inkl. nordbors rättigheter och möjligheter att leva, arbeta, studera i ett annat nordiskt land samt demografi- och migrationsfrågor
3. Den inre marknaden i Norden inkl. samarbete för att avlägsna gränshinder
4. Samarbetet med grannländer och -regioner
5. Miljö och hållbar utveckling

For hvert område er der gjort nærmere rede for, hvorledes den strategiske satsning indarbejdes og afspejles i de respektive sektorstrategier og sektorhandlinger, der på sin side er udmøntet gennem de efterfølgende sektorbudgetter, som for hver budgetpost endvidere er konkret beskrevet med hensyn til formål, prioriteringer i budgetåret 2003 samt forudgående resultater i 2001. Der henvises til Nordisk Ministerråds budget for 2003.

Som en nydannelse fremlagde Nordisk Ministerråd i efteråret 2002 en dybtgående årsberetning for 2001 og for perioden frem til udgivelsen: "Nordisk samarbejde – En orientering om Nordisk Ministerråds virksomhed" (ANP 2002:762, oktober 2002). Beretningen indeholder et sammenfattende notat om nordisk samarbejde i 2001, som særskilt blev afgivet af Nordisk Ministerråds generalsekretær til de nordisk statsministre. Herudover indeholder beretningen sammenfattende oversigt over ministerråds-forslag 2002 og over samtlige meddelelser til Nordisk Råds rekommandationer og fremstillinger. Desuden indeholder beretningen en oversigt over Nordisk Ministerråds aktiviteter i 2001 på budgetpostniveau. Sidstnævnte oversigt er baseret på en sammenstilling af budgettet for 2001 med resultatoplysninger for samme år, således som de fremgår af budgettet for 2003. Her holdes mål og resultat således konkret op mod hinanden.

Denne virksomhedsberetning planlægges også for 2002 inkl. perioden frem til det forventede udgivelsestidspunkt i efteråret 2003.

Denne orienteringsform skal ses som Nordisk Ministerråds respons på Nordisk Råds rekommandationer 15/2001 og 16/2001 vedrørende dialog mellem Rådet og Ministerrådet, rapportering og kontrol med regeringssamarbejdet. Virksomhedsorienteringen er en heldækkende beretning om Nordisk Ministerråds indsats og resultater. Beretningen kan bruges som et praktisk redskab og som tematisk eller emneorienteret opslagsværk. Der henvises til dette.

Nordisk Ministerråd anser for sin del at rekommandationen kan afskrives.

Presidiets betänkande

över meddelande om rekommendation 16/2001/presidiet Nye strategiske satsninger for det nordisk samarbejde (B 208/p)

Ministerrådsförslag om nya strategiska satsningar (B 208/p) låg till grund för denna aktuella rekommendation som antogs av rådet år 2001. Det rådde på denna tid stor enighet om att teknologisk utveckling, särskilt informationssamhällets frågor samt nordisk spetsforskning, välfärd inkl. nordbors rättigheter och möjligheter att leva, arbeta, studera i ett annat nordiskt land, demografi- och migrationsfrågor, den inre marknaden i Norden inkl. samarbete för att avlägsna gränshinder, samarbetet med grannländer och -regioner samt miljö och hållbar utveckling, skulle bli särskilda områden för strategiska satsningar.

Både rådet och ministerrådet har koncentrerat sin verksamhet på flera sätt kring dessa uppsatta mål. Dagordningen för den 54:e sessionen i Helsingfors år 2002 kännetecknades av initiativ i dessa ovannämnda frågor och flera resulterade i rekommendationer, varav gränshinderfrågan, och den s.k. Schlüter-processen blev kanske den mest synliga strategiska satsningen.

Framdrift och resultat i dessa frågor har, som framgår av meddelandet, framgått både av Budget- och Planer dokumentet 2003 och 2004, och av "Nordisk samarbejde – En orientering om Nordisk Ministerråds virksomhed" (ANP 2002/762,oktober 2002). Också meddelanden över rekommendationer ger, i olika grad, den information till rådet som begärs i rekommendationen.

Nordiska rådets budgetgrupp har också kunnat fört en levande dialog med ministerrådssidan om bl.a. denna rekommendation. En särskild dialog mellan budgetgruppen och ministerrådet om bl.a. utveckling av plan- och budgetprocessen samt långsiktiga prioriteringar och satsningar kommer att föras under hösten.

Rådet mottog ministerrådsförslaget om de ovannämnda strategiska satsningarna mycket positivt år 2001. Både i rådet och i ministerrådet förs fortlöpande diskussioner om det nordiska samarbetets prioriteringar. Målsättningen är att fortsatt fokusera på dessa områden, men samtidigt bör de målsättningar som samarbetet satte sig år 2001 ses över och förslag till delvis nya satsningar värderas i en dialog mellan rådet och ministerrådet. För rådets del är gränshinderfrågan i sin omfattning fortsatt av fundamental betydelse liksom närområdet och det nordiska samarbetets roll i ett nytt Europa.

Mot bakgrund av ovannämnda föreslår Presidiet

> *att* Nordiska rådet lägger meddelandet till handlingarna och anser att rek. 16/2001/presidiet för Rådets del är *slutbehandlad.*

Frederikshavn, den 23. september 2003

Reynoldh Furustrand (s)
Jónína Bjartmarz (F)
Jens Chistian. Larsen (V)
Inge Lønning (H), president
Ragnwi Marcelind (kd)
Outi Ojala (vänst)
Rannveig Guðmundsdóttir (A)
Martin Saarikangas (saml)
Sigríður Anna Þórðardóttir (Sj)
Ole Stavad (S)

*Rek. 17/2001/medborger
Rek. 17/2001/medborger
D 2003

Meddelelse

om rekommandasjon 17/2001/medborger Asylansøgernes livskvalitet i Norden (A 1267/nord)

Rekommandasjonen lyder:

Nordisk Råd rekommanderer de nordiske landes regeringer

1) *at* gøre det til en målsætning, at sagsbehandlingstiden af asylansøgninger ikke overskrider et år uden, at kvaliteten af sagsbehandlingen hermed forringes. Under sagsbehandlingstiden skal den ansvarlige sagsbehandler kontinuerligt holde den asylansøgende underrettet om sagens gang. Den asylansøgende skal informeres om sin ret til individuel sagsbehandling

2) *at* sørge for, at asylansøgere straks ved ankomsten modtager relevant skriftlig information på et sprog forståeligt for den pågældende. Informationen skal omfatte rettigheder, pligter, asylproceduren, retten til juridisk rådgivning og tolk samt information om UNHCR og andre relevante frivillige organisationer. Asylansøgerne skal have fri tilgang til organisationerne straks efter ankomsten

3) *at* sørge for at asylansøgerens behov, hvad angår opholdssted, tilgodeses. Valg af opholdssted må ikke påvirke asylansøgerens økonomiske bevilling

4) *at* tage hensyn til asylansøgende kvinder og mænd som ønsker særbehandling af køns- og seksuelt relaterede grunde og sørge for, at personalet i hele asylprocessen er trænet i at være sensitive overfor disse spørgsmål

5) *at* give asylansøgere ret til at søge arbejde og ret til uddannelse så snart pågældendes identitet er verificeret, samt at oprette et fælles nordisk system for kvalifikationsvurdering

6) *at* sørge for, at der udarbejdes individuelle aktivitetsplaner for asylansøgere i samarbejde med den asylansøgende[1]

7) *at* sørge for, at alle asylcentre opretter et rådgivende organ, som består af centrenes beboere. Sammensætningen skal tage hensyn til etnicitet, alder og køn[2]

8) *at* tilbyde psykologisk og psykiatrisk hjælp til asylansøgere som har behov for at bearbejde oplevelser, som de har haft før eller under asylopholdet, samt at oprette specielle rehabiliteringsprogrammer for både den enkelte asylansøger og for familier der som helhed lider af post-traumatisk stress

[1] Sjette at-sats ferdigbehandlet 2002
[2] Syvende at-sats ferdigbehandlet 2002

9) *at* sørge for, at den asylansøgende har den samme ret til den almindelige sundhedstjeneste som landets medborgere[3]

10) *at* sikre, at asylansøgernes børns rettigheder opfyldes i overensstemmelse med FN's børnekonvention

11) *at* udarbejde en individuel plan for uledsagede børn, som søger asyl. Planen skal bl.a. omfatte værgeordning, juridisk rådgivning, opholdssted, undervisning, fritidsaktiviteter og andet som er relevant for det enkelte barn. De uledsagede børns sagsbehandling skal altid prioriteres og barnets tarv altid stå i centrum. Et forsøg på sporing af og kontakt med familien af uledsagede børn skal ske så tidligt i forløbet som muligt. Ved afslag på asylansøgning må uledsagede børn aldrig udvises, medmindre de kan modtages af familiemedlemmer eller af andet netværk

12) *at* sørge for, at asylansøgere får klar information om de konsekvenser alvorlig kriminalitet kan have på deres situation, samt sørge for, at sagsbehandlingen for kriminelle asylansøgere fremskyndes, dog uden at retssikkerheden forringes[4]

De nordiska ländernas regeringar meddelar:
Rekommendationens att-satser nummer sex, sju, nio och tolv slutbehandlades för rådets del vid den 54:e sessionen mot bakgrund av de nordiska länderna regeringars meddelande år 2002 om rekommendationen. Regeringarna i de nordiska länderna lämnar här följande meddelande till de kvarstående att-satserna i Nordiska rådets rekommendation.

Inledning

De nordiska ländernas regeringar vill understryka vikten av att målet är att asylmottagandet i Norden skall vara humant och utföras på ett professionellt och rättssäkert sätt. Det är dock angeläget att konstatera att det råder såväl likheter som skillnader i de nordiska ländernas system i arbetet med asylmottagandet. En orsak till att det föreligger skillnader dem emellan kan dels vara antalet asylsökande, dels vilka grupper av människor som kommer till de olika nordiska länderna. En annan förklaring kan också vara EU:s direktiv om miniminormer för mottagandevillkor av asylsökande vilket är bindande enbart för Sverige och Finland. Med största sannolikhet skulle en djupare analys även kunna påvisa andra orsaker. Det kan dock finnas anledning att påvisa att det även finns många likheter i de nordiska ländernas asylmottagande. Inte minst är diskussioner och kontinuerligt utbyte av erfarenheter på området en viktig del i harmoniseringsarbetet.

Även under år 2002 kom ett stort antal asylsökande till Norden. Fördelat ländervis ser bilden ut enligt följande: I Danmark ansökte ca 5 900 personer om asyl vilket är en minskning med 51 % jämfört med år 2001. Finland tog emot ca 3 100 asylsökande vilket är en ökning med 86 % i jämförelse med år 2001. Norge noterade en ökning med 18 % och tog emot ca 17 500 asylsökande. Island tog emot 117 asylsökande vilket är en ökning med 125 % jämfört med år 2001. Till Sverige kom ca 33 000 asylsökande vilket innebär en ökning med 40 % jämfört med året innan.

[3] Niende at-sats ferdigbehandlet 2002
[4] Tolvte at-sats ferdigbehandlet 2002

Kommentarer från de nordiska ländernas regeringar

Ang. att-sats 1): De nordiska ländernas gemensamma målsättning är att handläggningstiden för behandlingen av asylärenden bör vara så kort som möjligt och att den inte skall överskrida ett år. I många av asylärendena uppfylls denna målsättning men det har också visat sig att den inte kunnat hållas i alla situationer. Orsakerna till detta kan variera mellan de nordiska länderna och därför även på vilket sätt arbetet sker för att uppfylla målsättningen. Antalet asylsökande har i flera av de nordiska länderna ökat i större omfattning än vad som har kunnat förutses. Vidare har antalet asylsökande som ansöker om asyl utan dokument överlag ökat kraftigt. Dessa omständigheter påverkar handläggningstiden negativt.

De medel de nordiska regeringarna använder sig av för att komma tillrätta med situationen är att tillskjuta större resurser till myndigheterna så att handläggningstiden kan kortas. Det är dock viktigt att även arbeta aktivt med att uppmuntra asylsökande att klarlägga sina identiteter. Likaså arbetar myndigheterna med snabbprocesser. Samverkan med andra länders myndigheter och ambassader sker också kontinuerligt.

Ang. att-sats 2): De nordiska länderna anser att det i första hand är viktigt att sörja för att de asylsökande erhåller relevant information på ett förståeligt språk. Så långt det är möjligt bör informationen lämnas skriftligen. I de nordiska länderna är det inget som hindrar att de asylsökande har fri tillgång till UNHCR eller andra relevanta frivilligorganisationer. Motsvarande gäller för UNHCR och frivilligorganisationer vilka närsomhelst under asylprocessens gång har möjlighet att komma i kontakt med de asylsökande.

Ang. att-sats 3): De nordiska ländernas regeringar finner att det är en viktig utgångspunkt att myndigheterna erbjuder de asylsökande sådant boende som motsvarar behoven. Det ekonomiska bidraget bör dock kunna variera med utgångspunkt i vilka förmåner som erbjuds inom ramen för boendet, exempelvis fri kost m.m. Det ekonomiska bidraget bör också kunna variera mot bakgrund av en bedömning av den enskilde asylsökandes behov av att ordna ett boende på annat sätt än vad myndigheterna erbjuder.

Ang. att-sats 4): I de nordiska länderna får all handläggande personal i asylprocessen utbildning i frågor som gäller hantering av s.k. sårbara asylsökanden, härunder exempelvis kvinnor som varit utsatta för sexuella övergrepp samt minderåriga. Härutöver får viss handläggande personal en djupare kompetens i ämnet genom särskild utbildning.

Ang. att-sats 5): De nordiska länderna lägger vikt vid att asylsökande i så stor omfattning som möjligt erbjuds meningsfull sysselsättning under asylprocessen. Detta kan innebära erbjudande om praktikplats och undervisning. Under vissa förutsättningar kan det även innebära tillgång till arbetsmarknaden. Enligt miniminormerna i EU:s direktiv om mottagandevillkor för asylsökande skall tillträde till arbetsmarknaden beviljas om beslut i första instans inte fattas inom ett år. Det finns i och för sig inget som hindrar att denna tid blir kortare.

Ang. att-sats 8): De nordiska ländernas regeringar lägger stor vikt vid att asylsökande, inklusive barnen, skall ha möjlighet att få psykologisk och psykiatrisk hjälp när behov föreligger. Såsom nämnts i förra årets svar till Nordiska rådet kan de enskilda ländernas möjlighet och kapacitet att tillgodose de asylsökandens behov i denna fråga variera. Det kan dock understrykas att de nordiska länderna ser det som en viktig målsättning att arbeta för att ge den hjälp asylsökanden har behov av.

Ang. att-sats 10) och 11): Vikten av att FN:s barnkonvention efterlevs och att arbeta med att generellt förbättra asylsökande barns situation i enlighet med rekommendationen kan inte nog understrykas. De nordiska länderna arbetar aktivt med att komma tillrätta med de svårigheter som kan föreligga för att i praktiken leva upp till vissa av principerna bakom målsättningarna.

De nordiska ländernas regeringar anser för sin del att rekommendationen kan avskrivas.

Medborger- og Forbrugerudvalgets betænkning

over meddelelse om rekommandation 17/2001/medborger Asylansøgernes livskvalitet i Norden (A 1267/nord)

Vedr. at-sats 1): Medborger- og Forbrugerudvalget er tilfreds med regeringernes målsætning om at sagsbehandlingen af asylansøgere ikke overskrider et år.

De nordiske landes regeringers meddelelse indeholder ikke kommentarer på at-satsens forslag om at under sagsbehandlingstiden skal den ansvarlige sagsbehandler kontinuerligt holde den asylansøgende underrettet om sagens gang. De nordiske regeringers svar fra 2002 siger at: "Kontinuerlig informasjon til asylsøkere om sakens gang vil være svært ressurskrevende. Asylsøkeren bør derfor på eget initiativ holde seg underrettet om sakens gang gjennom det informasjonssystem forvaltningen har". Udvalget skal betone, at hvis det ikke er ressourcemæssigt muligt at kontinuerligt informere asylansøgerne, skal de asylansøgende i hvert fald ordentlig informeres om de informationssystemer hvor de selv kan hente denne information.

Medborger- og Forbrugerudvalget foreslår Nordisk Råd at afskrive denne at-sats.

Vedr. at-sats 2): De nordiske landes regeringer konstaterer at de arbejder i overensstemmelse med at-satsens målsætning.

Medborger- og Forbrugerudvalget foreslår Nordisk Råd at afskrive denne at-sats.

Vedr. at-sats 3): De nordiske regeringer og Nordisk Råd deler den opfattelse, at det er et vigtig udgangspunkt at myndighederne sørger for at asylansøgernes behov hvad angår opholdssted, tilgodeses. Det betones i Nordisk Råds motiveringstekst med forslaget, at det er vigtigt at asylansøgere ikke straffes for deres ønske om at bo udenfor centrene, f.eks. med afskaffelse af den økonomiske bevilling de modtager når de bor på centrene (Norge, 2001). Det fremgår ikke af regeringernes meddelelse om der er sket forandringer på dette område i retning af at-satsens målsætning.

Medborger- og Forbrugerudvalget foreslår Nordisk Råd at afskrive denne at-sats idet udvalget ikke finder det sandsynligt at opretholdelse vil lede til yderligere fremskridt på området.

Vedr. at-sts 4): De nordiske landes regeringer konstaterer at de arbejder i overensstemmelse med at-satsens målsætning.

Medborger- og Forbrugerudvalget foreslår Nordisk Råd at afskrive denne at-sats.

Vedr. at-sats 5): Medborger- og Forbrugerudvalget gør opmærksom på at reglerne i de nordiske lande varierer hvad angår arbejdstilladelse for asylansøgere. Generelt mener udvalget at situationen er tilfredsstillende i de nordiske lande, foruden Island som ikke tillader asylansøgere at arbejde overhovedet. I udvalgets betænkning over sidste års meddelelse opfordrede udvalget den islandske regering at følge i kølvandet af de øvrige nordiske lande hvad angår spørgsmålet. Udvalget skal herved gentage opfordringen. Udvalget mener dog at, asylansøgere med verificeret identitet burde have ret til at arbejde fra første dag uanset hvor længe de forventes at bo i landet.

I de nordiske regeringers meddelelse om at-satsen savnes der information om Nordisk Råds forslag om hvordan arbejdet med et fælles nordisk system for kvalifikationsvurdering fremskrider.

Medborger- og Forbrugerudvalget foreslår Nordisk Råd på denne grund at afvente næste års meddelelse om denne at-sats.

Vedr. at-sats 8): Det fremgår af de nordiske landes regeringers meddelelse "at de nordiske lande ser det som en vigtig målsætning at arbejde for at yde den hjælp asylansøgeren har behov for." Udvalget skal her gentage og betone de synspunkter som fremgik af udvalgets betænkning om meddelelsen sidste år, at for mange traumatiserede asylansøgere og eventuelt deres børn er situationen så alvorlig at der er behov for mere psykologisk/psykiatrisk hjælp end den akuthjælp som generelt nu ydes for disse grupper. Denne gruppes situation bliver ofte dårligere des længere tid der går, før de undergår behandling, hvilket også er med til at udskyde integrationsprocessen og vanskeliggør tilbagevenden, hvis de får afslag på deres asylansøgning. Udvalget er opmærksom på, at situationen varierer noget i de nordiske lande men forventer, at regeringernes målsætning i større grad end hidtil omfatter yderligere hjælp end akuthjælp.

Medborger- og Forbrugerudvalget foreslår Nordisk Råd at afskrive denne at-sats idet udvalget ikke finder det sandsynligt at opretholdelse vil lede til yderligere fremskridt på området.

Vedr. at-sats 10) og 11): Det konstateres i de nordiske regeringers meddelelse at der arbejdes aktivt med at løse de problemer som har stået i vejen for at visse principper i rekommandationens målsætning er blevet opfyldt. Medborger- og Forbrugerudvalget ser positivt på at der arbejdes aktivt med denne målsætning. Udvalget minder om FN's tidligere rapporter om f.eks. Danmark og Norge hvor det hævdes bl.a. at FN's børnekonvention ikke overholdes hvad angår asylansøgende børn. I disse rapporter fremgår det bl.a. at tilbudet om psykologhjælp ikke er tilstrækkeligt, behandlingstiden er for lang og at værgeordning og individuel opfølgning er mangelfuld.

Medborger- og Forbrugerudvalget foreslår Nordisk Råd at afskrive denne at-sats, idet udvalget ikke finder det sandsynligt at opretholdelse vil lede til yderligere fremskridt på området.

Således foreslår Medborger- og Forbrugerudvalget, at kun at-sats 5) opretholdes.

Mod baggrund af det ovenfor nævnte foreslår Medborger- og Forbrugerudvalget,

> *at* Nordisk Råd *afventer ny meddelelse* næste år i anledning af rek. 17/2001/medborger hvad angår femte at-sats;
>
> *at* Nordisk Råd tager Ministerrådets meddelelse om rekommandation 17/2001/medborger hvad angår første, andre , tredje, fjerde, ottende, tiende og ellevte at-sats til efterretning og anser den som *færdigbehandlet* for Rådets vedkommende.

Frederikshavn, den 23. september 2003

Bendiks H. Arnesen (A)
Marianne Carlström (s)
Sari Essayah (kd)
Lennart Gustavsson (v)
Anne Holmlund (saml)
Risto Kuisma (sd)
Aulis Ranta-Muotio (cent)
Inger René (m)
Berndt Sköldestig (s)

*Rek. 18/2001/medborger
D 2003

Meddelelse

om rekommandasjon 18/2001/medborger
Fællesnordisk seminar om asylansøgernes livskvalitet (A 1267/nord)

Rekommandasjonen lyder:

Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd

at arrangere et fælles nordisk seminar, hvor ansatte på modtage- og opholdscentre for asylansøgere, relevante eksperter på området og repræsentanter fra relevante frivillige organisationer kan udveksle erfaringer i arbejdet for herved at fremme asylansøgernes livskvalitet

Nordiska ministerrådet meddelar:
Nordiska ministerrådet har i sin tur ombett ordförandeskapslandet att ta ett särskilt ansvar för rekommendationen. De nordiska ländernas regeringar finner det av stor vikt att kontinuerligt utbyta erfarenheter på det asyl- och migrationspolitiska området. I ljuset av den ökande asylinströmningen till Norden är det inte minst viktigt att diskutera frågor kring asylsökandens livskvalité, i synnerhet i förhållande till mottagandevillkor. Mellan de nordiska länderna finns likheter i asylsystemen men det finns också områden där man har funnit varierande lösningar. Vi finner det därför angeläget att närmare diskutera och utbyta erfarenheter kring detta. De nordiska ländernas regeringar stödjer därför Nordiska rådets rekommendation om ett nordiskt seminarium och avser att bereda frågan vidare. De nordiska ländernas regeringar anser att ett sådant seminarium bör utformas av och ske med deltagande från ansvariga myndigheter och organisationer i respektive land.

De nordiska ländernas regeringar anser för sin del att rekommendationen kan avskrivas.

Medborger- og Forbrugerudvalgets betænkning

over meddelelse om rekommandation 18/2001/medborger Fællesnordisk seminar om asylansøgernes livskvalitet (A 1267/nord)

Medborger- og Forbrugerudvalget modtager med glæde de nordiske regeringers positive svar på Nordisk Råds rekommandation. Udvalget savner dog information om planer hvad angår arbejdet med rekommandationens målsætning, f.eks. tidspunkt for seminaret.

På baggrund af ovenstående foreslår Medborger- og Forbrugerudvalget,

> *at* Nordisk Råd tager meddelelsen om rek. 18/2001/medborger til efterretning og *afventer ny meddelelse* til næste år.

Frederikshavn, den 23. september 2003

Bendiks H. Arnesen (A)
Marianne Carlström (s)
Sari Essayah (kd)
Lennart Gustavsson (v)
Anne Holmlund (saml)
Risto Kuisma (sd)
Aulis Ranta-Muotio (cent)
Inger René (m)
Berndt Sköldestig (s)

*Rek. 19/2001/medborger
D 2003

Meddelelse

om rekommandasjon 19/2001/medborger Bekæmpelse af racisme og fremmedfjendtlighed, og fremme af integration (A 1268/nord)

Rekommandasjonen lyder:

Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd

1) *at* sikre, at indsatsen for bekæmpelse af racisme og fremmedfjendtlighed samt arbejde som fremmer integration af etniske minoriteter i de nordiske samfund, bliver en integreret og målrettet del af virksomheden i alle sektorer i Nordisk Ministerråd

2) *at* Nordisk Ministerråd i sektorernes samarbejdsprogrammer og handlingsplaner identificerer initiativer vedrørende arbejdet for bekæmpelse af racisme og for at fremme integration samt fremlægger en årlig skriftlig redegørelse for Nordisk Råd om udført arbejde på området

3) *at* sikre at der i Nordisk Ministerråds budget for hvert år afsættes de nødvendige resurser, som arbejdet for bekæmpelse af racisme og for at fremme integration kan indebære for de respektive sektorer. Dette skal ske med start i budgettet 2003 og så vidt muligt indenfor rammen for budgettet for år 2002

Nordisk Ministerråd meddeler:
Som oplyst i Ministerrådets tidligere svar på rekommandationen redegør Ministerrådet med virkning fra 2003 for indsatsen som en del af rapporteringen under C 1.

I Nordisk Råds betænkning over det tidligere svar på rekommandationen nævnes det, at Ministerrådet har udført og igangsat flere spændende projekter og aktiviteter på området, men at man finder at prioriteringen varierer meget indenfor Ministerrådets sektorer.

Specifikt nævnes her Narkotikasektoren. Ministerrådet skal i den forbindelse bemærke, at der inden for Narkotikasektoren foruden kontinuerligt løbende narkotikaprojekter sker en stor satsning inden for nærområdet. Igangværende aktiviteter og projekter inden for sektoren som helhed omfatter såvel rehabilitering som præventive tiltag. I den politiske strategi, som er lagt af de nordiske narkotikaministre for nærområde-satsningen nævnes det, at man ønsker et tværsektorielt samarbejde med støtte fra flere sektorer. Narkotikarelaterede aktiviteter må generelt være tværsektorielt indrettede og dermed også søge fremme af integration af etniske minoriteter.

Risikogrupper i form af særligt udsatte og svage kategorier udgør en særlig målgruppe. I den forbindelse kan etniske minoriteter indgå, hvis de bedømmes som potentielle misbrugere.

Centrale mål og aktiviteter inden for narkotikasektoren er er kompetence- og metodeudvikling af personale med sigte på at især værne om børn og unge og de svageste i samfundet. I sidste ende har alt narkotikaforebyggende arbejde til formål at give professionel behandling samt at gennem effektivt præventivt arbejde at forhindre rekruttering af nye misbrugere.

Endvidere efterlyses i betænkningen en rapportering fra Ligestillingssektoren. Ministerrådet skal hertil bemærke, at man i forbindelse med arbejdet med ligestilling finder det vigtigt at in-

kludere og ikke ekskludere dagens mangfoldighed inden for minoritetsgrupper og kulturer med hensyn til f.eks. race, etnisk baggrund og seksuel orientering.

I dag findes et stort antal indvandrer- og flygtningekvinder i Norden; af disse er ca. en fjerdedel af ikke-europæisk afstamning. Diskriminationen er ikke bare baseret på køn, men også på hudfarve og kulturel og etnisk baggrund. Det er vigtigt, at udviklingen i de nordiske lande afspejler de nye udfordringer i vores pluralistiske samfund, og at de forandringer som er nødvendige – såvel socialt, økonomisk, politisk og juridisk – gennemføres. Minoritetsgrupper kan give værdifulde bidrag til både arbejdsmarkedet og det politiske liv.

Norge har under sit formandsskab i 2002 indbudt nordiske eksperter og repræsentanter for myndigheder til at diskutere kønsperspektiv på minoritetspolitik, og man arrangerede en konference om ligestilling mellem mænd og kvinder i et flerkulturelt Norden i Oslo den 7.–8. 10.2002, samtidig som de nordiske ligestillingsministre holdt ministermøde. Mødedeltagerne deltog i konferencen.

Sverige fokuserer i sit formandsskab i 2003 på problemstillinger omkring integration og levevilkår i de nordiske samfund. Problemstillinger omkring attituder og holdninger bør også diskuteres ud fra et ligestillingsperspektiv. Sverige arrangerer konferencen Integration og ligestilling i Norden den 19.–20.5.2003 i Malmø. Konferencen fokuserer på invandrerkvinders livssituation i Norden.

Ministerrådet har noteret sig, at Rådet hilser initiativet vedr. tværsektoriel ministerkonferencer velkommen. Ministerrådet skal oplyse, at forberedelsesarbejdet er i fuld gang.

Nordisk Ministerråd anser for sin del, at rekommandationen kan afskrives.

Medborger- og Forbrugerudvalgets betænkning

over meddelelse om rekommandation 19/2001/medborger Bekæmpelse af racisme og fremmedfjendtlighed, og fremme af integration (A 1268/nord)

Medborger- og Forbrugerudvalget finder, at Nordisk Ministerråds svar giver en meget begrænset oversigt over sektorernes arbejde med problematikken. Der henvises til arbejdet i narkotika- og ligestillingssektoren og ikke andet. Nordisk Råds sekretariat mente, at Ministerrådets svar ikke var tilfredsstillende og anmodede om yderligere information fra Ministerrådet sekretariat. Ministerrådet oplyste mundtlig, at Ministerrådet er i færd med at etablere en plads på ministerrådets hjemmeside, hvor informationer om indsatser på området for integration, bekæmpelse af fremmedfjendtlighed m.v. præsenteres i sin helhed i en brugervenlig udformning. Ministerrådet oplyste endvidere, at en rådgiver i ministerrådet med reference til samarbejdsministrene har ansvaret for koordinering af indsatsen. Information indhentes ved møder 4–6 gange årligt mellem alle relevante fagafdelinger i ministerrådet. Dette sikrer at informationen hele tiden er opdateret og at indsatser koordineres optimalt.

Ministerrådets sekretariat oplyste endvidere, at informationspladsen etableres for at skabe større gennemsigtighed og er udtryk for at Nordisk Ministerråd har integration og indsatser for bekæmpelse af fremmedfjendtlighed som en fortløbende, højprioriteret, integreret tværsektoriel opgave inden for alle relevante sektorer.

Medborger- og Forbrugerudvalget velkomner dette initiativ fra Ministerrådets side og glæder sig til at se projektet realiseres. Medborger- og Forbrugerudvalget anbefaler Nordisk Råd, at *afvente* næste års meddelelse.

På baggrund af ovenstående foreslår Medborger- og Forbrugerudvalget

at Nordisk Råd tager meddelelsen om rek. 19/2001/medborger til efterretning og *afventer ny meddelelse* til næste år.

Frederikshavn, den 23. september 2003

Bendiks H. Arnesen (A)
Marianne Carlström (s)
Sari Essayah (kd)
Lennart Gustavsson (v)
Anne Holmlund (saml)
Risto Kuisma (sd)
Aulis Ranta-Muotio (cent)
Inger René (m)
Berndt Sköldestig (s)

*Rek. 20/2001/medborger
D 2003

Meddelelse

om rekommandasjon 20/2001/medborger
Beskyttelse af vidner og involverede i straffesager mod vold, trusler og repressalier (A 1232/nord og A 1246/nord)

Rekommandasjonen lyder:

Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd

at snarest muligt udarbejde et Ministerrådsforslag om nordiske indsatser for beskyttelse af vidner og andre involverede i straffesager som står overfor trusler, vold og repressalier

Nordisk Ministerråd meddeler:
I mars 2002 arrangerades ett möte med de nordiska justitieministerierna/departementen och de centrala nordiska polismyndigheterna. Mötet enades om att tillsätta en nordisk kontaktgrupp med uppgift att bistå de nordiska myndigheterna och att förmedla erfarenheter på området. På lång sikt enades mötet om att en fast arbetsgrupp under de nordiska rikspolischeferna borde tillsättas. Dessa beslut har framgångsrikt följts upp.

Den nordiska kontaktgruppen hade ett möte i april 2002. Därefter har också den arbetsgrupp som nämnts ovan bildats av de nordiska rikspolischeferna den 2–4 september 2002. Denna nordiska arbetsgrupp för vittnesskydd lyder under de nordiska rikspolischeferna och träffas två gånger per år för att diskutera gemensamma frågor. I gruppens mandat ingår att kartlägga och värdera situationen i de enskilda nordiska länderna med sikte på att ge förslag till gemensamma nordiska insatser på området. Mot denna bakgrund arbetar gruppen bl.a. med att följa varandras rättsutveckling på området, att utbyta såväl goda som dåliga erfarenheter vad gäller vittnesskydd, och att diskutera utbildning kopplad till frågan om hot och våld mot bevispersoner.

Inom ramen för den nordisk-baltiska kampanjen mot handel med kvinnor arrangerades tre gemensamma seminarier. Seminariet i Vilnius, Litauen i oktober 2002 hade "Protection and Support of Victims of Trafficking in Women" som tema. Under seminariet diskuterades de problemställningar som idag är förknippade med beskydd och bistånd för de personer som är offer för handel med kvinnor. Nordiska och baltiska frivilligorganisationer har varit med om att arrangera seminariet. Deras samarbete kring dessa frågor är av mycket stor vikt.

Nordiska ministerrådet anser för sin del att rekommendationen kan avskrivas.

Medborger- og Forbrugerudvalgets betænkning

over meddelelse om rekommandation 20/2001/medborger Beskyttelse af vidner og involverede i straffesager mod vold, trusler og repressalier (A 1232/nord og A 1246/nord)

Medborger- og Forbrugerudvalget beklager, hvor langsomt arbejdet med rekommandationens målsætning er skredet frem men er tilfreds med, at arbejdet mod målsætningen er blevet systematiseret via den nordiske arbejdsgruppe for vidnebeskyttelse som bl.a. har fået den opgave at komme med forslag til fælles nordiske indsatser på området. Udvalget ser frem til at modtage orientering om disse forslag.

På baggrund af ovenstående foreslår Medborger- og Forbrugerudvalget

> *at* Nordisk Råd tager meddelelsen om rek. 20/2001/medborger til efterretning og *afventer ny meddelelse* til næste år.

Frederikshavn, den 23. september 2003

Bendiks H. Arnesen (A)
Marianne Carlström (s)
Sari Essayah (kd)
Lennart Gustavsson (v)
Anne Holmlund (saml)
Risto Kuisma (sd)
Aulis Ranta-Muotio (cent)
Inger René (m)
Berndt Sköldestig (s)

Meddelelse

om rekommandasjon 21/2001/medborger Kvinno- och barnhandel (A 1258/nord)

Rekommandasjonen lyder:

Nordiska rådet rekommenderar de nordiska ländernas regeringar

1) *att* gemensamt följa upp nuvarande lagstiftning mot kvinno- och barnhandel och att i det sammanhanget värdera behovet av eventuella lagändringar eller åtgärder
2) *att* i europeiskt och internationellt samarbete intensifiera arbetet mot kvinno- och barnhandel
3) *att* utveckla, bl.a. med hjälp av modern informationsteknik, snabbt och effektivt informationsutbyte mellan berörda myndigheter

De nordiska ländernas regeringar meddelar:
De nordiska ländernas regeringar har i ett tidigare svar på rekommendationen utförligt redogjort för det arbete som bedrivs i syfte att bekämpa och förebygga kvinno- och barnhandel. Nordiska rådet har för sin del noterat denna redogörelse, men meddelat att rådet på vissa punkter förväntar sig en förnyad redogörelse till påföljande år. Vad som särskilt efterfrågas är därvid information om dels resultatet av det arbete som en av jämställdhetssektorn tillsatt arbetsgrupp skulle utföra, dels slutsatserna av den nordisk-baltiska kampanjen mot handel med kvinnor.

Den av jämställdhetssektorn inrättade arbetsgruppen har bl.a. som uppgift att kartlägga och analysera nationella och internationella åtgärder, initiativ och projekt på området samt att föreslå gemensamma nordiska åtgärder som kan genomföras i de olika länderna. Arbetet överfördes till den kampanjarbetsgrupp som tillsattes i slutet av år 2001 och som genomfört den nordisk-baltiska kampanjen mot handel med kvinnor. Kampanjen avslutades på våren 2003. Samarbetet mellan länderna fortsätter året ut.

Den nordisk-baltiska kampanjen mot kvinnohandel avslutades med ett informellt nordiskt-baltiskt justitie-, jämställdhets- och inrikesministermöte, som hölls i Stockholm den 9 april 2003. Ministrarna kunde då enas om ett antal konkreta åtgärder som syftar till att befästa och ytterligare främja det långsiktiga praktiska samarbetet mellan de nordiska och baltiska länderna i kampen mot kvinno- och barnhandel. Så enades man t.ex. om att denna kamp skall vara politiskt prioriterad i samtliga länder, att länderna i samverkan ska utveckla och genomföra åtgärder för att motverka efterfrågan samt att nationella handlingsplaner skall utarbetas. Vidare kunde man enas om att alla nordiska och baltiska länder som inte redan gjort det skall tillträda och i sin nationella rättsordning genomföra det tilläggsprotokoll till Förenta Nationernas konvention mot gränsöverskridande organiserad brottslighet som handlar om handel med människor, särskilt kvinnor och barn.

Nordiska rådet har vidare uttalat att en informationsinsats liknande den nu avslutade nordisk-baltiska kampanjen borde genomföras också i nordvästra Ryssland. I anledning härav finns skäl

att påpeka att det som ett led i det svenska ordförandeskapet i Nordiska ministerrådet kommer att genomföras en insats mot prostitution och kvinnohandel i de nordligaste delarna av Finland, Norge och Sverige samt i Murmansk och Arkhangelsk. Insatsen kommer att genomföras i två steg. Det första steget utgörs av en kartläggning av situationen i regionen. Resultatet av denna kartläggning kommer sedan att ligga till grund för det andra steget, som i huvudsak inriktas på att utarbeta och genomföra olika åtgärder som kan förbättra kvinnors och flickors totala situation i Murmansk och Arkhangelsk. Häri kommer bl.a. att ingå arbetsmarknads- och utbildningsåtgärder samt informationsinsatser. Projektet kommer också att omfatta olika juridiska, sociala, kulturella och ekonomiska åtgärder för att motverka efterfrågan på kvinnor och flickor för prostitutionsändamål i de nordliga gränsområdena i Finland, Norge och Sverige.

Avslutningsvis måste framhållas att det under året tagits ytterligare viktiga initiativ i kampen mot handel med kvinnor och flickor. Så har t.ex. de nordiska och baltiska utrikesministrarna beslutat att inrätta en gemensam aktionsgrupp för att stärka den inbördes politiska hanteringen av denna fråga. Gruppen torde också komma att få i uppgift att stimulera till nya åtgärder på t.ex. lagstiftningsområdet och när det gäller samarbete mellan myndigheter. Inom ramen för det regionala samarbetet i Barentsregionen har vidare statsministrarna vid sitt möte i januari 2003 uttryckt den gemensamma avsikten att förbättra samarbetet i kampen mot människohandel i regionen. Möjligen kan detta arbete komma att bedrivas i en regional aktionsgrupp.

De nordiska ländernas regeringar anser för sin del att rekommendationen kan avskrivas.

Medborger- og Forbrugerudvalgets betænkning

over meddelelse om rekommandation 21/2001/medborger Kvinno- och barnhandel (A 1258/nord)

De nordiske regeringer har redegjort udmærket for deres arbejde med at bekæmpe handel med kvinder og børn samt det svenske formandsskabs indsatser på området. Medborger- og Forbrugerudvalget konstaterer at problematikken har været højt prioriteret i de nordiske lande og Nordisk Ministerråd i de sidste år og arbejdsindsatserne omfattende. Medborger- og Forbrugerudvalget skal dog gøre opmærksom på udvalgets forslag om tiltag mod prostitution og handel med kvinder og børn som anses som opfordring til opfølgning af dette arbejde (forslaget behandles på Nordisk Råds session 2003).

På baggrund af ovennævnte foreslår Medborger- og Forbrugerudvalget,

> *at* Nordisk Råd tager meddelelsen til efterretning og anser rek. 21/2001/medborger som *færdigbehandlet* for Rådets vedkommende.

Frederikshavn, den 23. september 2003

Bendiks H. Arnesen (A)
Marianne Carlström (s)
Sari Essayah (kd)
Lennart Gustavsson (v)
Anne Holmlund (saml)
Risto Kuisma (sd)
Aulis Ranta-Muotio (cent)
Inger René (m)
Berndt Sköldestig (s)

Rek. 22/2001/medborgar
D 2003

Meddelelse

om rekommandasjon 22/2001/medborgar Informationsinsatser mot kvinno- och barnhandel (A 1258/nord)

Rekommandasjonen lyder:

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

1) *att* inom ramen för det nordiska Närområdesprogrammet ge stöd till bl.a. medborgarorganisationernas insatser mot kvinno- och barnhandel
2) *att* medverka till information och kunskapsspridning rörande kvinno- och barnhandel

Nordiska ministerrådet meddelar:
Nordiska rådet uppmanade Nordiska ministerrådet att under år 2002 genomföra en kampanj mot handel med kvinnor i de nordiska och baltiska länderna och avsatte medel i närområdesprogrammet för att genomföra en gemensam kampanj i länderna. Ministerråden för jämställdhet och lagstiftning beslöt år 2001 att genomföra en kampanj mot handel med kvinnor i samtidigt i de baltiska och de nordiska länderna. Kampanjen riktar sig i främsta hand till kvinnor och barn, och i de nordiska länderna riktar sig kampanjen även till köparna.

I de baltiska länderna har det arrangerats seminarier och aktiviteter, som har riktat sig till tonåringar, lärare, poliser och personer som arbetar med ungdomar. Under det norska ordförandeskapet prioriterades den nordisk-baltiska kampanjen och det avsattes extra medel för att stöda medborgarorganisationernas deltagande i den gemensamma kampanjen.

Under året arrangerades tre gemensamma seminarier, ett i var och en av de baltiska huvudstäderna. På det första seminariet, som arrangerades i Tallinn, diskuterades bl.a. mediernas roll i förmedling av information om handel med kvinnor. Det andra seminariet i Vilnius diskuterades temat Protection and Support of Victims of Trafficking in Women. Det avslutande seminariet i Riga diskuterades åtgärder för framtiden och FN protokollet. Representanter för nordiska och baltiska medborgarorganisationer deltog aktivt i planering och genomförandet av dessa tre gemensamma seminarier. NMR har finansierat kampanjen med totalt 2,2 MDKK, utöver detta kommer de enskilda ländernas egen finansiering.

Nordiska ministerrådet anser för sin del att rekommendationen kan avskrivas.

Medborger- og Forbrugerudvalgets betænkning

over meddelelse om rekommandation 22/2001/medborger Informationsinsatser mot kvinno- och barnhandel (A 1258/nord)

Medborger- og Forbrugerudvalget konstaterer at arbejdet til bekæmpelse af trafficking har været højt prioriteret i Nordisk Ministerråd og arbejdsindsatserne omfattende. Medborger- og Forbrugerudvalget skal dog gøre opmærksom på udvalgets forslag om tiltag mod prostitution og handel med kvinder som anses som opfordring til opfølgning af dette arbejde (forslaget behandles på Nordisk Råds session 2003).

På baggrund af ovennævnte foreslår Medborger- og Forbrugerudvalget,

> *at* Nordisk Råd tager meddelelsen til efterretning og anser rek. 22/2001/medborger som *færdigbehandlet* for Rådets vedkommende.

Frederikshavn, den 23. september 2003

Bendiks H. Arnesen (A)
Marianne Carlström (s)
Sari Essayah (kd)
Lennart Gustavsson (v)
Anne Holmlund (saml)
Risto Kuisma (sd)
Aulis Ranta-Muotio (cent)
Inger René (m)
Berndt Sköldestig (s)

Rek. 23/2001/medborger
D 2003

Meddelelse

om rekommandasjon 23/2001/medborger Tiltag mod tvangsægteskab (A 1221/nord)

Rekommandasjonen lyder:

Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd

at snarest muligt, på baggrund af erfarings- og informationsudbytte, udarbejde forslag om samordning af tiltag mod tvangsægteskab i de nordiske lande

Nordiska ministerrådet meddelar:
Jämställdhets- och justitieministrarnas diskussioner på respektive ministermöte år 2002 visade att det finns en samsyn mellan de nordiska länderna när det gäller vikten av att motverka tvångsäktenskap.

De bestämmelser i lag som kan motverka tvångsäktenskap är i huvudsak lika i de nordiska länderna. De olika initiativ som tas på nationell nivå för att förändra regelsystemen följs kontinuerligt upp inom ramen för det sedan gammalt etablerade samarbetet mellan tjänstemän från departementen i de olika länderna. Strävan är att genom goda kontaktytor tidigt ge information om pågående initiativ. Därigenom möjliggörs att goda exempel från ett land kan följas av de övriga och att onödiga skillnader mellan länderna kan undvikas. Således sker redan idag en samordning på området.

Som exempel kan framhållas det samarbete på det civilrättsliga området som sker inom den nordiska familjerättsexpertgruppen. För närvarande utvärderar denna grupp på uppdrag av de nordiska justitieministrarna och ämbetsmannakommittén för lagstiftningsfrågor behovet av ytterligare harmonisering av bl.a. bestämmelserna om ingående av äktenskap i de nordiska länderna. Utvärdering och samordning sker mot bakgrund av rapporter från det av ministerrådet finansierade nordiska familjerättsprojektet.

I bl.a. integrationsfrågor fortsätter på liknande sätt viktiga kontakter mellan handläggare på departements- och myndighetsnivå för informationsutbyte och samordning av åtgärder som syftar till att motverka tvångsäktenskap.

Som tidigare aviserats anordnas under det svenska ordförandeskapet i år en nordisk konferens om invandrarkvinnors rättigheter. Ett av ämnena som kommer att behandlas är kulturkrockar, varvid en särskild "workshop" kommer att ägnas åt frågor om tvångsäktenskap. Konferensen ägde rum den 19–20 maj i Malmö. De nordiska integrations- och jämställdhetsministrarna deltog tillsammans med ca. 300 övriga deltagare från de nordiska länderna.

Nordiska ministerrådet anser för sin del att rekommendationen kan avskrivas.

Medborger- og Forbrugerudvalgets betænkning

over meddelelse om rekommandation 23/2001/medborger Tiltag mod tvangsægteskab (A 1221/nord)

I Ministerrådets meddelelse over Nordisk Råds rekommandation refereres der til allerede eksisterende embædsmandsnetværk hvor ønsket koordinering allerede finder sted og til en "workshop" på en konference arrangeret af det svenske formandskab i år 2002. Medborger- og Forbrugerudvalget finder ikke at Nordisk Ministerråd har sat problematikken særlig højt på sin politiske dagsorden.

Der refereres imidlertid til, at diskussionerne på de respektive justits- og ligestillingsministermøder i år 2002 visade "att det finns en samsyn mellan de nordiska länderna när det gäller vikten av att motverka tvångsäktenskap." Medborger- og Forbrugerudvalget skal derfor bruge lejligheden til at opfordre justits- og ligestillingsministrene til at udarbejde og fremlægge et ministerrådsforslag med forslag om tiltag til at bekæmpe tvangsægteskab.

Medborger- og Forbrugerudvalget foreslår, at Nordisk Råd *afskriver* rekommandationen, idet udvalget ikke finder det sandsynligt at opretholdelse vil lede til yderligere fremskridt på området.

På baggrund af ovennævnte foreslår Medborger- og Forbrugerudvalget,

> *at* Nordisk Råd tager meddelelsen til efterretning og anser rek. 23/2001/medborger som *færdigbehandlet* for Rådets vedkommende.

Frederikshavn, den 23. september 2003

Bendiks H. Arnesen (A)
Marianne Carlström (s)
Sari Essayah (kd)
Lennart Gustavsson (v)
Anne Holmlund (saml)
Risto Kuisma (sd)
Aulis Ranta-Muotio (cent)
Inger René (m)
Berndt Sköldestig (s)

Rek. 27/2001/medborger
D 2003

Meddelelse

om rekommandasjon 27/2001/medborger
Obligatorisk forbrugerundervisning i grundskolen (A 1262/euro)

Rekommandasjonen lyder:

Nordisk Råd rekommanderer de nordiske landes regeringer

at indføre obligatorisk forbrugerundervisning, f.eks. under overskriften "Det handler om at leve" i undervisningsplanerne i grundskolen, således at de inddrager forhold som vil forbedre elevernes evne til at agere og træffe valg som forbrugere af såvel forbrugsvarer som fødevarer

De nordiska ländernas regeringer meddelar:
Alla människor behöver kunskap om konsumentfrågor för att kunna göra kloka val och hävda sin rätt som konsumenter gentemot producenter och distributörer av varor på marknaden. Konsumentaspekter är också centrala när det gäller att "leva hållbart", dvs. hälsosamt och med respekt för miljön. Skolan har ett självklart ansvar för att eleverna är väl rustade på detta område, när de skall gå ut i vuxenlivet.

Det är unikt för de nordiska länderna att hemkunskap är ett obligatoriskt ämne för alla elever i grundskolan oavsett kön. Ämnet kan dock ha lite olika inriktning. I Sverige fastställde regeringen år 2000 en reviderad kursplan i hem- och konsumentkunskap, där konsumentfrågorna fick en mer framträdande roll än i den tidigare kursplanen i hemkunskap. Även namnbytet på ämnet markerar den stora vikt som den svenska regeringen lägger vid konsumentaspekten. I Norge betonas t.ex. familjekunskap mer än i Sverige. Island har nyss infört ämnet livskunskap, där konsumentkunskap har en framträdande plats.

Konsumentfrågor kan också finnas som inslag i samhällskunskap eller ekonomiämnen. Styrdokumenten ger alltså redan i dag mycket stort utrymme för lärare i alla nordiska länder att undervisa om konsumentfrågor och "livskunskap" och därmed välja de pedagogiska metoder och det material som de anser bäst leder till målet.

Förslag till ändringar i ländernas läro- och kursplaner måste svara mot de behov som finns i varje enskilt land. Läro- och kursplanerna i de nordiska länderna bygger i olika hög grad på decentralisering och målstyrning. I det vidare arbetet med utveckling av läro- och kursplanerna kan länderna centralt och lokalt hänvisa till det samnordiska måldokumentet om konsumentundervisning i skolan[1]. Regeringarna är beredda på att vidareföra det nordiska konsumentpolitiska samarbetet på detta område.

Utöver de nationella läro- och kursplanerna pågår många nationella och nordiska informations- och utbildningsprojekt om konsumentfrågor riktade till skolungdomar. Ett nytt nordiskt projekt, Säker shopping, som beviljats medel ur konsumentsektorns budget, är ett exempel på sådana aktiviteter. Projektet pågår t.o.m. 2005 (projektbudget ca 1,6 MDKK). Målet med pro-

[1] TemaNord 2000:559 "Hemkunskapsundervisning i Norden". Förslag till mål för hemkunskapsundervisning i grundskolan och gymnasiet" 1995/2000

jektet är att, genom att skapa ett Internetbaserat multimediaprogram om konsumtion, stärka ungas möjlighet och förmåga till att agera på marknaden och göra rätt val som konsumenter. Projektet syftar också till att skapa ett ökat intresse hos lärare att integrera konsumentfrågor i undervisningen på olika sätt. Programmet skall finnas tillgängligt på Nordiska ministerrådets hemsida på Internet. Den primära målgruppen är skolungdomar i åldern 12 - 16 år, den sekundära målgruppen är grundskolelärare.

De nordiska länderna regeringar anser mot denna bakgrund att det föreligger en god samnordisk grund för att såväl lokalt som centralt arbeta vidare med denna uppgift och därmed uppfylla kravet i rekommendationen.

Konsumentsektorn arbetar mycket med konsumentutbildning utanför läroplanen. Denna form av utbildning är ett viktigt komplement till den skolbaserade utbildningen.

De nordiska ländernas regeringar anser för sin del att rekommendationen kan avskrivas.

Medborger- og Forbrugerudvalgets betænkning

over meddelelse om rekommandation 27/2001/medborger Obligatorisk forbrugerundervisning i grundskolen (A 1262/euro)

Medborger- og Forbrugerudvalget anser, at de nordiske regeringer arbejder aktivt i rekommandationens ånd.

På baggrund af ovennævnte foreslår Medborger- og Forbrugerudvalget,

> *at* Nordisk Råd tager meddelelsen til efterretning og anser rek. 27/2001/medborger som *færdigbehandlet* for Rådets vedkommende.

Frederikshavn, den 23. september 2003

Bendiks H. Arnesen (A)
Marianne Carlström (s)
Sari Essayah (kd)
Lennart Gustavsson (v)
Anne Holmlund (saml)
Risto Kuisma (sd)
Aulis Ranta-Muotio (cent)
Inger René (m)
Berndt Sköldestig (s)

Meddelelse

om rekommandasjon 29/2001/medborger Internationale aftaler om handel og transport af levende dyr (A 1263/euro)

Rekommandasjonen lyder:

Nordisk Råd rekommanderer de nordiske landes regeringer

1) *at* skabe fælles nordisk samforståelse af i hvilke tilfælde SPS/TBT-aftalen kan anvendes

2) *at* arbejde for at tillempe et særligt regelsæt i EU for handel med og transport af levende dyr, som sikrer etik og dyrebeskyttelse og som forebygger smittespredning

De nordiska ländernas regeringar meddelar:
Den första delen av rekommendationen handlar om när SPS/TBT-avtalen kan tillämpas. Att verka för nordiskt samförstånd om hur WTO:s SPS/TBT-avtal skall appliceras är principiellt en positiv idé. De nordiska länderna har ofta liknande regelverk på dessa områden. Detta gäller kanske särskilt för SPS-området där de nordiska länderna till följd av naturliga förutsättningar, t.ex. klimatförhållanden och frihet från vissa smittsamma sjukdomar, har mycket gemensamt. Dock är det svårt att formalisera ett samarbete på detta område som syftar till att skapa samförstånd i applicerandet av SPS/TBT. De nordiska länder som är medlemmar i EU är bundna av fördraget att respektera den gemensamma position som framarbetas inom EU. Att utbyta information och synpunkter mellan de nordiska länderna välkomnas. Ett mer formaliserat samarbete torde däremot vara svåruppnåeligt, liksom att slå fast gemensamma nordiska riktlinjer för arbetet inom detta område.

Rekommendationens andra del behandlar särskilda regler för transport av levande djur. Djur är kännande varelser och levande djur bör i inga sammanhang betraktas som varor. Transport av levande djur bör minimeras, i synnerhet transport av djur till slakt, och EU:s exportbidrag för levande djur bör avskaffas. Transportområdet är dock i det närmaste totalharmoniserat och det finns därför mycket begränsade möjligheter för medlemsländerna att tillämpa strängare regler än de som beslutats inom unionen. Det har under flera års tid pågått ett revideringsarbete av Europakonventionen för skydd av djur under internationella transporter (ETS 65) och förslaget till reviderad konvention genomgår nu antagandeproceduren och kommer sannolikt att vara klar för signering under 2003. Det är då viktigt att de nordiska länderna stödjer konventionen och arbetar för att dess bestämmelser införlivas i EG-rätten.

EU-kommissionens vetenskapliga kommitté för djurhälso- och djurskyddsfrågor lämnade i mars 2002 en rapport om skydd av djur under transport. Kommissionen har utlovat ett förslag till reviderat direktiv 91/628 om skydd av djur vid transport inom unionen som ligger i linje med den vetenskapliga rapporten. Detta innebär att ett omfattande revideringsarbete är förestående avseende skydd av djur under transport.

Efter revidering kommer konventionens minimiregler och direktivet sannolikt att vara mycket lika. Förhållandena i Norden bör därför lagstiftningsmässigt inte skilja sig åt nämnvärt.

De nordiska länderna kan dock verka för en nordisk samsyn på dessa viktiga frågor för att gemensamt kunna påverka EU till förbättringar i regelverket och Sverige är öppet för informella diskussioner inom ramen för det nordiska samarbetet.

De nordiska ländernas regeringar anser för sin del att rekommendationen kan avskrivas.

Medborger- og Forbrugerudvalgets betænkning

over meddelelse om rekommandation 29/2001/medborger Internationale aftaler om handel og transport af levende dyr (A 1263/euro)

De nordiske regeringer har meddelt, at de har gjort hvad de kan for at samordne de nordiske synspunkter inden for WTO og EU, men at det er svært at etablere et mere formaliseret samarbejde på området. Medborger- og Forbrugerudvalget finder det positivt, at de nordiske regeringer meddeler, at de kan arbejde for en nordisk fælles syn på områderne som forslaget omfatter.

På baggrund af ovennævnte foreslår Medborger- og Forbrugerudvalget,

> *at* Nordisk Råd tager meddelelsen til efterretning og anser rek. 29/2001/medborger som *færdigbehandlet* for Rådets vedkommende.

Frederikshavn, den 23. september 2003

Bendiks H. Arnesen (A)
Marianne Carlström (s)
Sari Essayah (kd)
Lennart Gustavsson (v)
Anne Holmlund (saml)
Risto Kuisma (sd)
Aulis Ranta-Muotio (cent)
Inger René (m)
Berndt Sköldestig (s)

Rek. 30/2001/presidiet
D 2003

Meddelelse

om rekommandasjon 30/2001/presidiet
Konfliktförebyggande och civil krishantering (A 1234/p)

Rekommandasjonen lyder:

Nordiska rådet rekommenderar de nordiska ländernas regeringar

1) *att* samverka kring inriktning, uppgifter, resursinventering och resursuppbyggnad för konfliktförebyggande och civil krishantering

2) *att* gemensamt verka för att stärka och utveckla FN:s överordnade roll och uppgifter i konfliktförebyggande och civil krishantering

3) *att* samverka för att stödja uppbyggnad av förmåga till civil krishantering inom OSCE (REACT)

4) *att* samverka för att upprätthålla initiativ, tempo och riktning vad gäller utvecklingen av konfliktförebyggande och civil krishantering i EU. De möjligheter som öppnats av EU för samverkan mellan EU- och icke-EU-länder vad avser konfliktförebyggande och civil krishantering skall tas tillvara

5) *att* samverka för att stödja utvecklingen av civil beredskap i NATO/PfP i riktning mot ett bredare säkerhetsbegrepp och civil krishantering

6) *att* i olika fora verka för att roll- och ansvarsfördelning mellan organisationer vad gäller konfliktförebyggande och civil krishantering blir tydlig och präglas av samsyn

7) *att* vara beredd att ekonomiskt och på andra sätt stödja frivilligorganisationernas möjligheter att bygga upp resurser för att medverka i konfliktförebyggande och civil krishantering

8) *att* samverka för att ekonomiskt och på andra sätt stödja forskning, utveckling, kompetensuppbyggnad och utbildning kring konfliktförebyggande och civil krishantering

9) *att* de nordiska regeringarna verkar för att etablera en regelbundet återkommande gemensam nordisk funktion där berörda ministrar och högre tjänstemän kan överväga, diskutera och bereda nordiska samarbetsinitiativ för konfliktförebyggande och civil krishantering

10) *att* de nordiska regeringarna tar initiativ till att bilda en samnordisk arbetsgrupp för konfliktförebyggande med uppgift att undersöka möjligheterna att närmare samordna ländernas insatser för konfliktförebyggande

11) *att* de nordiska regeringarna tillsätter en samnordisk arbetsgrupp för civil krishantering med uppgift att utreda möjligheterna och förutsättningarna för att etablera en samnordisk civil snabbinsatsförmåga. Gruppen skall bestå av representanter från berörda departement, myndigheter, organisationer och frivilligorganisationer

De nordiske landenes regjeringer meddeler:
Rekommendationerna från Nordiska rådet rörande konfliktförebyggande och civil krishantering stämmer väl överens med de nordiska ländernas övergripande prioriteringar på detta område. Det nordiska samarbetet sker huvudsakligen inom ramen för pågående processer inom olika internationella fora. De nordiska ländernas olika institutionella förhållande till bl.a. NATO och EU innebär emellertid formella begränsningar för möjligheterna till gemensamma nordiska initiativ.

De nordiska länderna delar ett starkt engagemang för att vidareutveckla den internationella kapaciteten för konfliktförebyggande och civil krishantering. Det nordiska samarbetet inom FN sker t.ex. genom regelbundna möten mellan de nordiska FN-byråcheferna i huvudstäderna och mellan FN-ambassadörerna i New York och Genève. Vid dessa möten finns konfliktförebyggande frågor och civil krishantering regelbundet på dagordningen. Inom OSSE bidrar de nordiska länderna aktivt till uppbyggnaden av organisationens kapacitet för civil krishantering t.ex. i vidareutvecklandet av REACT-systemet. Det nordiska engagemanget består också i konkreta personalbidrag till OSSE:s fältverksamhet.

De nordiska EU-länderna har höga ambitioner i arbetet med att bygga upp EU:s civila krishanteringsförmåga och kapacitet för konfliktförebyggande insatser. De nordiska EU-medlemsstaterna har bl.a. kontinuerligt drivit frågan om tredje lands möjlighet att deltaga i EU:s krishanteringsinsatser. Samtliga nordiska länder deltar sedan årsskiftet 2002–2003 i EU:s första egna polismission i Bosnien-Hercegovina. Under det svenska ordförandeskapet i EU antogs en handlingsplan för unionens konfliktförebyggande arbete. Uppföljningen av handlingsplanen har bl.a. diskuterats vid en konferens i Helsingborg under 2002 där samtliga nordiska länder fanns representerade.

Inom ramen för NATO/PfP:s civila handlingsplan driver Norge, Sverige och Finland ett gemensamt projekt rörande skydd av civilbefolkningen mot massförstörelsevapen. Projektet syftar till att utarbeta minimistandards för hur bl.a. räddningstjänstpersonal bör agera i händelse av NBC-attack. Projektet kommer troligen att slutredovisas under våren 2003. De nordiska länderna har också ett aktivt samarbete inom NATO:s civila planeringskommittéer för experter, s.k. Planning Boards and Committees.

En särskilt prioriterad fråga för de nordiska länderna inom konfliktförebyggande och civil krishantering är utvecklingen av en tydlig roll- och ansvarsfördelning mellan olika internationella insatser. De nordiska länderna verkar därför aktivt för ett fördjupat samarbete mellan FN, OSSE och EU för att undvika duplicering av verksamhet och främja samordning och erfarenhetsutbyte.

De nordiska länderna upprätthåller också ett nära samarbete med frivilligorganisationer och vetenskapssamhället inom området. En uppföljning av den gemensamma nordiska övningen i civil krishantering "Nordic Peace" genomfördes under 2002 "in the spirit of PfP". Övningen fokuserade huvudsakligen på civil-militär samverkan och inkluderade bl.a. frivilligorganisationer. Under 2003 pågår en översyn av projektet som i framtiden eventuellt kommer att inriktas på träning av en gemensam nordisk brigad.

Samarbete på forskningsområdet mellan de nordiska länderna pågår bl.a. inom ramen för ett nordiskt säkerhetspolitiskt forskningsprojekt, delvis finansierat av Nordiska rådet, som fokuse-

rar på bl.a. krishantering i fredsbevarande operationer. Tillfälle för erfarenhetsutbyte ges också vid det tysk-nordiska seminarium som flera år i rad arrangerats i Berlin på temat civil krishantering. I seminariet deltar bl.a. företrädare för regeringar, myndigheter, enskilda organisationer och vetenskapssamhället.

Frågor rörande konfliktförebyggande och civil krishantering behandlas idag genom ett utvecklat och väl fungerande samarbete på myndighetsnivå. En stor del av arbetet sker inom EU. Då en viktig målsättning för de nordiska länderna är att undvika duplicering av verksamhet inom det aktuella området ställer sig regeringarna tveksamma till att skapa nya samnordiska strukturer t.ex. i form av en gemensam funktion för att förbereda nordiska samarbetsinitiativ. De nordiska regeringarna ser inte heller något behov av formaliserade samnordiska arbetsgrupper för konfliktförebyggande eller civil krishantering. Det nordiska samarbetet bör istället organiseras på ett så flexibelt sätt som möjligt och huvudsakligen syfta till att göra inspel i existerande strukturer. De nordiska regeringarna välkomnar emellertid fortsatt informellt samarbete. Konfliktförebyggande och civil krishantering bör även fortsättningsvis regelbundet finnas på dagordningen vid ordinarie nordiska samrådsmöten samt vid eventuella tematiska ad hoc-möten. Det vore inte minst värdefullt att med ett löpande informellt samråd om vilka erfarenheter man gjort inom de nordiska länderna.

Ett sådant informellt samarbete bör omfatta hela rättskedjan och som tillägg till polisinsatsen även inkludera erfarenheter av bidrag till åtalsmyndigheter, domare och fängelseväsendet. (jfr meddelelse om rek. 40/2002; 8:3)

De nordiska ländernas regeringar anser för sin del att rekommendationen kan avskrivas.

Presidiets betänkande

över meddelande om rekommendation 30/2001/presidiet Konfliktförebyggande och civil krishantering (A 1234/p)

Nordiska rådet överlämnade sin rekommendation 30/2001 till de nordiska regeringarna i slutet av år 2001. I juni 2002 avlämnade de nordiska regeringarna sitt meddelande om rekommendationen. I meddelandet pekade regeringarna på ett flertal åtgärder och aktiviteter som länderna gör i syfte att höja förmågan till konfliktförebyggande och civil krishantering. Regeringarna ansåg därför at rekommendationen kunde avskrivas. I sitt betänkande över meddelandet betonade emellertid Nordiska rådets presidium bl.a. vikten av att de nordiska länderna anstränger sig för att utveckla samnordiska förhållningssätt och åtgärder för att öka förmågan till konfliktförebyggande och civil krishantering. Presidiet föreslog därför att rekommendationen skulle bibehållas, och att Nordiska rådet skulle avvakta ett nytt meddelande om rekommendationen under 2003. Förslaget antogs av Rådet vid sessionen 2002.

De nordiska länderna har vidsträckta erfarenheter av och kompetens i internationell konflikthantering och fredsfrämjande verksamhet. Deras insatser möts med stor respekt från det internationella samfundet, och från många håll ser man de nordiska länderna som föregångare vad gäller såväl den politiska som den instrumentella utvecklingen av civil och militär krishanteringsförmåga. Ett exempel på detta är den nordiska militära krishanteringsstyrkan, vilken är en del av det s.k. Nordcaps (Nordic Coordinated Response for Military Peace Support), som fick operativ status den 1 juli 2003.

De gångna årens kriser och konflikter har tydligt visat betydelsen av en stark förmåga till konfliktförebyggande och civil krishantering. De totalitära regimerna i Afghanistan och Irak har

avlägsnats. Vad man nu står inför är ett långsiktigt, mödosamt och omfattande arbete med att bygga upp politiska, demokratiska, samhälleliga och ekonomiska strukturer, samtidigt som situationen hotas av djupgående latenta motsättningar. Detta kräver civila insatser på stor bredd, vilket bl.a. framhållits av EU:s Höge Representant för EU:s gemensamma utrikes- och säkerhetspolitik, Javier Solana. I ett linjetal vid toppmötet i Thessaloniki den 20 juni 2003, gjorde han den generella observationen att "In almost every major intervention, military efficiency has been followed by civilian chaos". Han efterlyste därför "greater capacity to bring civilian resources to bear in crisis and post crisis situations". Detta kan illusteras av situationen i Kosovo, där man befinner sig i ett utdraget arbete med att återskapa ett fungerande rättsamhälle. Den nyutnämnde chefen för FN:s civila administration i Kosovo (UNMIK), Harri Holkeri, menade i en intervju i augusti att "en öppenhet enligt nordisk modell kunde visa vägen till hur detta kunde förverkligas." Utvecklingen i Makedonien från 2001 kan å sin sida ses som ett exempel på hur en hotande militär konflikt hittills kunnat hanteras med i huvudsak civila (politiska och ekonomiska) verktyg.

Nordiska rådet ser det som mycket tillfredsställande att de nordiska regeringarna kan visa på en rad olika insatser för att stärka och vidareutveckla de egna ländernas och den gemensamma förmågan till konfliktförebyggande och civil krishantering.

Arbetet i FN-systemet, liksom samarbetet inom EU samt inom ramen för OSSE, är av grundläggande betydelse för att öka den civila krishanteringskapaciteten. Det finns, som rådet påpekade i sitt tidigare betänkande, starka skäl för, och förväntningar på, de nordiska länderna att fortsatt hålla en hög profil i dessa frågor och att ytterligare öka sitt samarbete kring dem. EU:s polismission i Bosnien-Herzegovina (från 1 januari 2003) är ett steg framåt för EU:s krishanteringskapacitet, liksom EU:s militära fredsbevarande operation i Makedonien (från 31 mars 2003). REACT-systemet inom OSSE är en mekanism som skall möjliggöra snabba insatser av civil expertis i kris- och konfliktsituationer. Det är positivt att de nordiska länderna tar en aktiv och konstruktiv del i båda dessa sammanhang, liksom i uppföljning och genomförande av EU:s handlingsplan för konfliktförebyggande. Presidiet instämmer även till fullo i regeringarnas konstaterande att utvecklingen av en tydlig roll- och arbetsfördelning mellan olika organisationer, i syfte att undvika duplicering och främja samordning, är en uppgift av högsta prioritet som de nordiska länderna med fördel borde kunna ta en ledande roll i. En nära dialog och samverkan med icke-statliga organisationer (NGO:s) är viktig för relevansen och trovärdigheten i de internationella insatserna. Det är också angeläget att värna de grundläggande mänskliga och demokratiska rättigheterna och deras position i internationell krishantering.

Nordiska rådet vill peka på att Nordcaps-systemet för samordning av militär fredsbevarande verksamhet visat sig fungera utmärkt, och mycket väl borde kunna fungera som modell även för arbetsfördelning och samordning av civila samarbetsaktiviteter. Rådet menar emellertid att regeringarnas meddelande sammantaget visar att länderna dels håller hög aktivitet för att höja förmågan till konfliktförebyggande och civil krishantering, dels anser att de nuvarande samarbetsformerna fungerar väl.

Det är glädjande att regeringarna anser att rådets rekommendationer rörande konfliktförebyggande och civil krishantering stämmer väl överens med de nordiska ländernas övergripande prioriteringar på detta område. Nordiska rådet välkomnar att regeringarna ställer sig positiva till fortsatt informellt samarbete mellan länderna, och att frågor om konfliktförebyggande och civil krishantering regelbundet bör finnas med på dagordningen vid ordinarie och andra nordiska samrådsmöten. Presidiet instämmer vidare i att det vore värdefullt med löpande informellt samråd mellan länderna om de erfarenheter man gjort inom området. Presidiet finner således att de flesta att-satserna i Rådets rekommendation 30/2001 kan anses tillgodosedda.

Nordiska rådets Presidium har för avsikt att även framgent följa och stödja de nordiska ländernas aktiviteter för att stärka det nordiska bidraget till den internationella förmågan för konfliktförebyggande och civil krishantering. Frågorna kan uppmärksammas exempelvis genom att regeringsrepresentanter och/eller experter inbjuds till möten i Presidiet. För rådets del är det

också önskvärt att det sker en regelbunden rapportering från regeringarna om hur detta arbete fortskrider. Utrikesministrarna och försvarsministrarna bör därför ta upp utvecklingen av konfliktförebyggande och civil krishantering i samband med deras årliga redogörelse vid rådets session. En sådan hantering av frågorna skulle också fullfölja intentionerna med rekommendation 30/2001.

Mot bakgrund av ovannämnda föreslår Presidiet

> *att* Nordiska rådet lägger meddelandet till handlingarna och anser att rek. 30/2001/presidiet för Rådets del är *slutbehandlad.*

Frederikshavn, den 23. september 2003

Reynoldh Furustrand (s)
Jónína Bjartmarz (F)
Jens Chr. Larsen (V)
Inge Lønning (H), president
Ragnwi Marcelind (kd)
Outi Ojala (vänst)
Rannveig Guðmundsdóttir (A)
Martin Saarikangas (saml)
Sigríður Anna Þórðardóttir (Sj)
Ole Stavad (S)

*Fremst. 46/2001/velfærd
D 2003

Meddelelse

om fremstilling 46/2001/velfærd
Reumatikere og langvarige syge (A 1254/nord og A 1255/nord)

Fremstillingen lyder:

Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd

1) *at* indhente information fra de nordiske lande om reumatikere og andre langvarige syges livssituation og behandlingsmuligheder samt de totale økonomiske konsekvenser kroniske sygdomme foranlediger for patienten og samfundet

2) *at* på baggrund af information om reumatikere og andre langvarige syges livssituation, behandlingsmuligheder og de økonomiske konsekvenser sygdommen foranlediger, udarbejde forslag om hvordan disse gruppers situation kan forbedres i gennem samarbejde mellem de nordiske lande

Nordisk Ministerråd meddeler:
Der henvises til meddelelsen om rekommandationen fra 2002. Det overvejes i øjeblikket at anmode Nordiska hälsovårdshögskolan (NHV), Nordisk samarbetsorgan för handikappfrågor (NSH) og Nordisk Uddannelsescenter for Døvblindepersonale (NUD) om i samarbejde at indsamle information om reumatikere og andre langvarige syges livssituation og behandlingsmuligheder og på den baggrund forelægge Nordisk Ministerraåd nogle om, hvordan disse gruppers livssituation kan forbedres.

Der er i øvrigt indtil videre ikke yderligere at informere om, men Nordisk Ministerråd vil informere Nordisk Råd så snart der gøres fremskridt på dette område.

Nordisk Ministerråd anser for sin del at rekommandationen kan afskrives.

Välfärdsutskottets betänkande

över meddelande om framställning 46/2001/velfærd Reumatikere og langvarige syge (A 1254/nord og A 1255/nord)

Välfärdsutskottet noterar Nordiska ministerrådets plan om att be Nordiska hälsovårdshögskolan, Nordiskt samarbetsorgan för handikappfrågor och Nordisk Uddannelsescenter for Døvblinde-personale tillsammans ta fram information om livssituation och behandlingsmöjligheter för reumatiker och övriga kroniskt sjuka. Det är den information tillsammans med effektiva åtgärdsförslag som rekommendationen efterlyser. Välfärdsutskottet väntar tills detta material föreligger innan rekommendationen kan avskrivas.

Mot bakgrund av ovannämnda föreslår Välfärdsutskottet

> *att* Nordiska rådet lägger meddelandet om rek. 46/2001/velfærd till handlingarna och *avvaktar nästa års meddelande.*

Frederikshavn den 23 september 2003

Line Barfod (EL)
Drífa Hjartardóttir (Sj)
May Elisabeth Hansen (SV)
Margareta Israelsson (s)
Anita Knakkergaard (DF)
Pehr Löv (sv), ordförande
Gabriel Romanus (fp)
Elisabeth Røbekk Nørve (H)
Ilkka Taipale (sd)

*Fremst. 47/2001/kultur
Fremst. 47/2001/kultur
D 2003

Meddelelse

om fremstilling 47/2001/kultur
Ändringar i Överenskommelse om Nordiska kulturfonden (B 210/nord)

Rekommandasjonen lyder:

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet:

1) *att* besluta om ändringar i "Overenskomst mellem Danmark, Finland, Island, Norge og Sverige om Nordisk Kulturfond" i enlighet med Bilaga till ministerrådsforslag om ændring i overenskomsten for Nordisk Kulturfond (B 210/nord) med följande ändringar

- *att* artikel 9 utgår i sin helhet ur överenskommelsen
- *att* Ministerrådets tilläggsmening i artikel 10 stryks. Om Ministerrådet vidhåller sin tilläggsmening bör den justeras enligt följande: Der kan indgås en forvaltningsaftale mellem fonden og Nordisk Ministerråd, Nordisk Råd eller en anden juridisk person om sekretariatsarbejdet og økonomiforvaltningen
- *att* första meningen i artikel 16 ändras i enlighet med rekommendation 13/2001 till följande: Styrelsens og revisorernes beretninger skal senest den 1. september året efter virksomhedsåret/budget og regnskabsåret afgives til Ministerrådet og til Nordisk Råd

2) *att* ministerrådet utreder skyndsamt i början av år 2002 huruvida Nordiska kulturfonden kan omfattas av det rättsställningsavtal som omfattar Nordiska ministerrådets sekretariat respektive Nordiska rådets sekretariat. Utredningen bör, med hänvisning till artikel 6 i Överenskommelse om Nordiska kulturfonden, ske i samråd med Nordisk Råd

Nordisk Ministerråd meddeler:
Aftalen om ændring af overenskomsten om Nordisk Kulturfond blev undertegnet den 5. april 2002 og er nu godkendt af alle nordiske lande (bortset fra Finland).

Det norske udenrigsdepartement, som er depositar for aftalen om den retslige stilling for Nordisk Råds og Nordisk Ministerråds sekretariater, arbejder fortsat på en justering afretsstillingsaftalen, således at det præciseres, at Kulturfondens sekretariat og ansatte også efter ændringen af overenskomsten er omfattet af aftalen.

Nordisk Ministerråd anser for sin del at rekommandationen kan afskrives.

Kultur- og Uddannelsesudvalgets betænkning

over meddelelse om fremstilling 47/2001/kultur
Ändringar i Överenskommelse om Nordiska kulturfonden
(B 210/nord)

Det blev i 2001 besluttet at gøre Nordisk Kulturfond til en selvstændig organisation, hvorfor det var nødvendigt at ændre overenskomsten. Ændringerne til overenskomsten blev undertegnet af Kulturministrene i april 2002. Ændringerne træder i kraft ved undertegnelsen. Overenskomsten er deponeret i Danmark og er ratificeret af alle undtagen Finland. Finland er vidende om, at de har været langsomme og tror, at den ekspederes omkring nytår.

I forbindelse med undertegnelsen blev man opmærksomme på, at retsstillingsaftalen mellem de nordiske lande om ansatte i Nordisk Råd og Nordisk Ministerråd burde udvides til også at omfatte Nordisk Kulturfond. Retsstillingsaftalen er deponeret i Norge. Kulturministrene godkendte teksten i oktober 2002, hvorefter samarbejdsministrene godkendte aftalen i december 2002. Aftalen er godkendt af alle instanser, men endnu ikke undertegnet. Der er planer om, at dette skal ske i forbindelse med sessionen 2003.

Kultur- og Uddannelsesudvalget konstaterer, at de 4 første at-sætninger i rekommandationen er opfyldt, hvorimod den 5. at-sætning om retsstillingsaftalen ikke er gennemført.

Mod baggrund af det ovenfor nævnte foreslår Kultur- og Uddannelsesudvalget

> *at* Nordisk Råd *afventer ny meddelelse* næste år i anledning af rek. 47/2002/kultur hvad angår anden at-sats;
>
> *at* Nordisk Råd tager Ministerrådets meddelelse om rekommandation 47/2001/kultur hvad angår første at-sats til efterretning og anser den som *færdigbehandlet* for Rådets vedkommende.

Frederikshavn, den 23. september 2003

Mikko Alatalo (cent)
Ásta R. Jóhannesdóttir (A)
Heli Berg (fp)
Ole Dorph (Si)
Ragnar Erlandsson (ÅC)
Trond Helleland (H)
Britt Hildeng (A)
Lena Jensen (SV)
Jógvan við Keldu (Ff)
Tuve Skånberg (kd)
Nils-Erik Söderqvist (s)
Arne Toft (S)
Lars Wegendal (s), ordförande

Meddelelse

om fremstilling 2/2002/näring
EU:s regionalpolitik (A 1277/euro)

Fremstillingen lyder:

Nordiska rådet rekommenderar de nordiska ländernas regeringar

1) *att* de nordiska länderna formulerar en gemensam ståndpunkt inför förhandlingarna om EU:s kommande programperiod för regionalpolitiken enligt vilken det slås fast att de nordiska länderna har Europas arktiska delar och att detta kräver särskilda åtgärder för att de regionala utvecklingsnivåerna skall bibehållas

2) *att* de nordiska länderna gemensamt agerar för en ändring av EU:s konkurrenslagstiftning så att mer utrymme ges för en effektiv och friare nationell regionalpolitik och att nya insatsområden intas i strukturfondsprogrammen som passar de perifera områdena i Norden

3) *att* de nordiska länderna företar en inventering av innehållet i Den nordliga dimensionen och gemensamt stöder och driver på utvecklandet av EU:s strukturfondsprogram så att åtgärder inkluderas som innebär att EU:s handlingsprogram för Den nordliga dimensionen förverkligas

4) *att* de nordiska länderna gemensamt agerar för att EU:s kommande strukturfondsprogram möjliggör stöd för uppbyggnad av infrastruktur i de nordiska glesbygdsområdena i syfte att därmed minska klyftorna mellan tätort och landsbygd

5) *att* de nordiska länderna gemensamt agerar för att EU också i ett regionalpolitiskt perspektiv understöder utvecklingen i gräns- och närområdena till Ryssland och Baltikum

6) *att* de nordiska länderna gemensamt överenskommer om en nordisk modell där staten tar huvudansvaret för en utbyggnad av infrastrukturen för ny teknologi så att en jämlik tillgång den nya teknologin garanteras alla nordiska invånare

7) *att* de nordiska länderna fortsatt skall koordinera och utveckla sitt regionalpolitiska samarbete genom att stöda regionalpolitisk forskning och utveckling, bl.a. genom att stöda och utveckla Nordregios verksamhet

De nordiska ländernas regeringar meddelar:
Regeringarna i de nordiska länderna har med stort intresse studerat rapporten från Europakommitténs arbetsgrupp om EU:s regionalpolitik. Rapporten är ett viktigt och nyttigt inlägg i den pågående debatten om EU:s framtida regionalpolitik och konkurrenspolitik efter år 2006.

Nordiska rådets framställning angående EU:s regionalpolitik behandlades av Nordiska ämbetsmannakommittén för regionalpolitiska frågor (NÄRP) den 24 maj 2002. NÄRP delegerade uppgiften att utforma ett förslag till svar på Rådets rekommendationer till arbetsgruppen NÄRP/EU.

NÄRP behandlade ett förslag till svar från NÄRP/EU vid sitt möte den 6 september 2002. Förslaget korrigerades något innan det lämnades för ställningstagande till Ministerrådet i Helsingfors den 29 oktober 2002.

Under beredningen av förslaget i NÄRP och NÄRP/EU har det stått klart att alla medlemsländer inte kan ställa sig bakom förslaget till meddelande från Ministerrådet i denna fråga för närvarande. Detta bekräftades vid Ministerrådets möte i Helsingfors.

NÄRP, och NÄRP/EU, har därefter åter fått ärendet för att utröna om förutsättningarna för ett gemensamt ställningstagande förändrats.

Ärendet har därefter behandlats på NÄRP:s möte i Oslo den 5 december 2002, på NÄRP/EU:s möte i Stockholm den 28 januari 2003 och på NÄRP/AU den 19 mars 2003. Av överläggningarna vid dessa möten, och dessutom bilaterala överläggningar, framgår att förutsättningarna för att lämna ett gemensamt svar inte förändrats.

Regeringarna i de nordiska länderna konstaterar att frågorna är mycket komplexa och någon gemensam ståndpunkt kan för närvarande inte utarbetas. Frågorna följs kontinuerligt av NÄRP och dess arbetsgrupp NÄRP/EU.

De nordiska ländernas regeringar anser för sin del att rekommendationen kan avskrivas.

Næringsudvalgets betænkning

over meddelelse om fremstilling 2/2002/näring EU:s regionalpolitik (A 1277/euro)

Næringsudvalget finder det positiv at Ministerrådet har afgivet et direkte svar på fremstillingen om regionalpolitik, men må konstatere at det beklageligt ikke er muligt at skabe en fælles nordisk politik på området.

Udvalget anser emnet for særdeles vigtigt og vil fremover sætte regionalpolitik højt på sin dagsorden.

På baggrund af ovennævnte foreslår Næringsudvalget,

> *at* Nordisk Råd tager meddelelsen til efterretning og anser rek. 2/2002/näring som *færdigbehandlet* for Rådets vedkommende.

Frederikshavn, den 23. september 2003

Ole Vagn Christensen (S)
Per Erik Granström (s)
Kent Olsson (m), ordförande
Runar Patriksson (fp)
Raymond Robertsen (H)
Steingrímur J. Sigfússon (VG), næstformand
Cecilia Widegren (m)

*Rek. 3/2002/presidiet
D 2003

Meddelelse

om rekommandasjon 3/2002/presidiet Nordbornas rättigheter (B 215/presidiet)

Rekommandasjon lyder:

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

1. *att* en konkret tidsplan och implementeringsplan sätts för var och en av de 23 åtgärderna som framgår av bilaga 1 till ministerrådsförslaget att lämnas till Nordiska rådet senast den 15 januari 2003. Tids- och implementeringsplanen ska omfatta analys av problemställningar, nödvändiga politiska beslut, ändringar i regelverk, statusbeskrivning och uppföljning
2. *att* modernisera de nordiska avtalen på arbetsmarknadsområdet, och lägga till grund att icke-nordisk medborgare med permanent uppehållstillstånd i ett nordiskt land får samma rättigheter som nordisk medborgare vad gäller möjligheten att arbeta i Norden samt att innan våren 2003 anmäla vilka åtgärder som verkställts för att uppnå denna målsättning
3. *att* Nordiska ministerrådet i de framtida budgetförslagen avsätter tillräckliga resurser till Hallo Norden, för att Hallo Norden kan medverka till att bistå de nordbor som råkar ut för hinder vid flyttning/pendling eller studier inom Norden samt för att Hallo Norden årligen kan avge rapportering om omfattningen och karaktären av befintliga gränshinder
4. *att* ministerrrådet i sin planering och prioritering av insatser mot gränshinder också indrar relevanta myndigheter, organisationer och institutioner, härunder Föreningarna Norden, de åtta nordiska gränsregionerna, branschorganisationer, konsumentorganisationer etc.
5. *att* arbeta för en lagstiftning om gränsöverskridande betalningar inom Norden i syfte att nivån på avgifterna ska vara den samma som inhemska betalningar; ministerrådet rekommenderas att ta utgångspunkt i den modell som antagits av Europaparlamentet och Europeiska rådet (förordningen (EG) nummer 2560/2001))
6. *att* i övrigt genomföra de föreslagna åtgärderna i Ministerrådsförslag om uppföljning av Nordbornas rättigheter (B 215/presidiet), med beaktande av de synpunkter som framgår av presidiets betänkande över ministerrådsförslaget

Nordisk Ministerråd meddeler:
Opfølgningen af Ministerrådsforslaget om nordboernes rettigheder og det generelle arbejde med fjernelse af grænsehindringer i Norden har høj prioritet såvel i Nordisk Ministerråds arbejde i 2003 som i det svenske formandskabsprogram "Integration Norden". Arbejdet ses som et første skridt i en indsats, som nødvendigvis kommer til at finde sted også efter Nordisk Råds session i Oslo, hvor en første afrapportering af det nu indledte arbejde med fjernelse af grænsehindringer vil blive givet. Det er væsentligt at tage i betragtning, at der som følge af de dynamiske nationale lovgivningsprocesser til stadighed vil være behov for at arbejde aktivt med at fjerne eller reducere grænsehindringer.

Det svenske formandskab har udpeget den tidligere danske statsminister Poul Schlüter som særlig repræsentant i arbejdet med fjernelse af grænsehindringer i Norden. Den særlige repræsentant skal sikre, at det politiske fokus fastholdes i arbejdet med fjernelse af grænsehindringer i Norden. Dette er blandt andet sket ved at sørge for, at de aktiviteter, som indgår i ministerrådsforslaget om nordboernes rettigheder, bliver fulgt effektivt op.

Poul Schlüter skal i henhold til sit mandat (som den ordførende samarbejdsministers særlige repræsentant) afrapportere til de nordiske statsministre ved Nordisk Råds session 2003. Der vil i efteråret 2003 blive givet en meddelelse fra Nordisk Ministerråd om resultater af arbejdet med fjernelse af grænsehindringer m.v. Arbejdet pågår efter tidsplaner, som bl.a. er meddelt Nordisk Råd ved orienterende statusmøder i løbet af 2003. Da adskillige ministerrådsmøder finder sted i perioden juni-september 2003 vil det være hensigtsmæssigt at kunne inddrage resultater af disse i en meddelelse senere i løbet af 2003.

På denne baggrund redegør Nordisk Ministerråd i det følgende for selve tilrettelæggelsen af det arbejde, som indledtes efter Nordisk Råds session i Helsingfors, og som udgør grundlaget for ministerrådsforslaget om opfølgning af rapporten "Nordbornas rättigheter". Ministerrådsforslaget peger på 23 forskellige indsatsområder til opfølgning af rapporten.

Indsatsen for fjernelse af grænsehindringer kræver et bredt samarbejde, og såvel den særlige repræsentant som Ministerrådet har været opmærksomme på nødvendigheden af at trække et bredt spektrum af berørte aktører ind i arbejdet for både at afdække og udrede grænsehindringer og at afskaffe disse.

Arbejdet med grænsehindringer er i årets løb grebet an på den måde, at samtlige ministerråd og embedsmandskommiteer, som berøre af de 23 tiltag i ministerrådsforslaget har behandlet disse spørgsmål. Den særlige repræsentant har i tilknytning hertil skrevet til berørte ministre og foreslået mulige løsninger. Poul Schlüter har fulgt disse initiativer op med deltagelse ved ministermøder og med personlige møder med ministrene. Herudover har Poul Schlüter løftet en række konkrete problemer frem til det politiske niveau på baggrund af personlige henvendelser fra nordboere. Desuden er konkrete sager fra Hallo Norden blevet behandlet i arbejdsgrupper som led i gennemførelsen av ministerrådsforslaget.

Arbejdsmarkedsspørgsmål, som nævnes særskilt i Nordisk Råds rekommandation, behandles inden for rammerne af denne proces. De Nordiske arbejdsministre besluttede på deres møde den 22. oktober 2002 at foretage en gennemgang af de nordiske aftaler på arbejdsmarkedsområdet med henblik på at gøre dem mere velfungerende. I denne forbindelse skal det undersøges, hvilken betydning, det har, hvis personkredsen udvides med nordboere, som har en permanent opholds- og arbejdstilladelse i et nordisk land. I disse overvejelser vil der blive taget højde for EU's regler på området. Sagen vil blive drøftet på de nordiske arbejdsministres møde i september 2003.

Den særlige repræsentant har som led i sit arbejde desuden haft en særlig kontakt med de otte nordiske grænseregionale komitéer og råd for så vidt angår identificering og løsninger på særlige regionale grænsehindringsproblematikker. Det svenske formandskab har dermed sat særlig fokus på grænseregionale problemstillinger i de grænseregionale områder i Norden – også i form af afholdelse af konferencer og seminarer herom – blandt andet med fokus på henholdsvis køretøjers (fordon) og motorføreres mobilitet i Norden og på grænseregionalt samarbejde.

Endvidere har den særlige repræsentant haft kontakt med en række nordiske brancheorganisationer som led i sit arbejde med fjernelse af grænsehindringer. Dette er blandt andet sket ved afholdelsen af konferencen "Norden som et hjemmemarked", der gennemførtes som led i det svenske formandskabsprogram.

Foreningerne Norden har været involveret i arbejdet med grænsehindringsproblematikken. Dels har de deltaget i ambassadør Ole Norrbacks arbejde, dels er de en samarbejdspartner i arbejdet med information til borgerne. Foreningen Norden har i løbet af 2002 og 2003 været involveret i tilrettelæggelsen og udførelsen af informationsseminarer for offentlige tjenestemænd, med støtte af midler fra Ministerrådets strategiske pulje.

Spørgsmålet om bankafgifter berøres særskilt i Nordisk Råds rekommandation. Inden for EU er retningslinjerne for bankgebyrer for grænseoverskridende betalinger er fastsat i forordning 2560/201 om grænseoverskridende euro. Forordningen trådte i kraft ved årsskiftet 2001/2002. I følge denne forordning skal betalinger i euro mellem landene i EU være de samme som for tilsvarende betalinger indenfor landet. Ifølge forordningen skal de der udfører grænseoverskridende betalinger også give oplysninger om de gebyrer som benyttes både for grænseoverskridende og indenlandske betalinger. Hensigten er, at det skal være lettere for forbrugerne at sammenligne gebyrer. De nordiske finansministre behandler spørgsmålet.

Generelt lægger de nordiske lande vægt på at arbejde for mest mulig oplysning for at sikre tilgængelig information om priser, hvilket vil kunne bidrage til at reducere forskellene mellem gebyrer for betalinger indenlands og for betalinger over landegrænser. Landene er således opmærksomme på sammenhængen mellem behovet for information og et velfungerende marked med konkurrence.

Hvad angår Hallo Norden har en styrkelse af virksomheden fundet sted allerede i løbet af 2003. Et særligt seminar er gennemført for nærmere at efterprøve, hvorledes samarbejdet mellem Hallo Norden og de øvrige nordiske grænseinformationstjenester kan bygges ud.

Generalsekretæren har af NSK fået i opdrag at fremlægge forslag til en mere langsigtet organisering af Hallo Norden-virksomheden. I budgetforslaget for 2004 findes muligheder for en yderligere økonomisk styrkelse af dette centrale arbejde.

Præsidiets betænkning

over meddelelse om rekommandation 3/2002/præsidiet Nordbornas rättigheter (B 215/presidiet)

Som udgangspunkt vil Nordisk Råd udtrykke sin fulde støtte til Ministerrådets, det svenske formandskabs og Poul Schlüters ihærdige indsats i bekæmpelsen af grænsehindringer. Samtidigt vil Rådet takke for samarbejdet og den imødekommenhed som Ministerrådet har udvist i sagen. Rådet anser bekæmpelsen af grænsehindringer som et fælles politisk og praktisk projekt af største betydning. Derfor er det imperativt at der skabes afgørende politisk vilje til at gennemføre de nødvendige ændringer på nationalt og nordisk plan.

Med hensyn til opfyldelse af rekommandation 3/2002, gøres der i meddelelsen opmærksom på at der på sessionen i oktober 2003 vil finde en afrapportering sted fra Poul Schlüter som inddrager alle aktiviteter op til den dato.

På den baggrund anser rådet ikke det for meningsfuldt at kommentere på meddelelsen i detaljer på nuværende tidspunkt, men blot konstatere at den hidtidige indsats fra Ministerrådets side synes at imødekomme hovedlinierne i Rådets rekommandation. Dog vil man gøre opmærksom på følgende standpunkter:

1. Det er væsentligt at det politiske og ressourcemæssige fokus fastholdes på bekæmpelse af grænsehindringer, således at det opbyggede momentum ikke tabes ved skiftet til nyt formandskab og/eller udløb af Poul Schlüter mandatperiode. Derfor opfordrer Rådet på det stærkeste til, at Nordisk Ministerråd sikrer at processen føres videre med uformindsket styrke efter sessionen 2003, eventuelt med en forlængelse af Schlüters mandat. Dette vil give basis for at de politiske processer som er initieret, kommer til at resultere i konkrete lovgivnings- og aftalemæssige ændringer.
2. For Rådets vedkommende er man for nærværende i færd med at opbygge en særlig prioritetsliste over grænsehindringer som Præsidiet og udvalgene arbejder særligt intensivt med. Disse prioriteter ligger i tråd med arbejdet på Ministerrådssiden og har til formål at konkretisere og fokusere den parlamentariske indsats. Det er Nordisk Råds hensigt at denne indsats kommer til at virke i synergi med Ministerrådets arbejde.

Nordisk Råd ser frem til afrapporteringen ved sessionen og vil snarest derefter genoptage dialogen vedrørende Rekommandation 3/2002.

På baggrund af ovenstående foreslår Præsidiet

> *at* Nordisk Råd tager meddelelsen om rek. 3/2002/presidiet til efterretning og *afventer ny meddelelse* til næste år.

Frederikshavn, den 23. september 2003

Reynoldh Furustrand (s)
Jónína Bjartmarz (F)
Jens Chr. Larsen (V)
Inge Lønning (H), president
Ragnwi Marcelind (kd)
Outi Ojala (vänst)
Rannveig Guðmundsdóttir (A)
Martin Saarikangas (saml)
Sigríður Anna Þórðardóttir (Sj)
Ole Stavad (S)

Rek. 3/2002/presidiet
D 2003

Tilleggsmeddelelse

om rekommandasjon 3/2002/presidiet Nordbornas rättigheter (B 215/presidiet)

Fremstillingen lyder:

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

1) *att* en konkret tidsplan och implementeringsplan sätts för var och en av de 23 åtgärderna som framgår av bilaga 1 till ministerrådsförslaget att lämnas till Nordiska rådet senast den 15 januari 2003. Tids- och implementeringsplanen ska omfatta analys av problemställningar, nödvändiga politiska beslut, ändringar i regelverk, statusbeskrivning och uppföljning

2) *att* modernisera de nordiska avtalen på arbetsmarknadsområdet, och lägga till grund att icke-nordisk medborgare med permanent uppehållstillstånd i ett nordiskt land får samma rättigheter som nordisk medborgare vad gäller möjligheten att arbeta i Norden samt att innan våren 2003 anmäla vilka åtgärder som verkställts för att uppnå denna målsättning

3) *att* Nordiska ministerrådet i de framtida budgetförslagen avsätter tillräckliga resurser till Hallo Norden, för att Hallo Norden kan medverka till att bistå de Nordbor som råkar ut för hinder vid flyttning/pendling eller studier inom Norden samt för att Hallo Norden årligen kan avge rapportering om omfattningen och karaktären av befintliga gränshinder

4) *att* ministerrrådet i sin planering och prioritering av insatser mot gränshinder också indrar relevanta myndigheter, organisationer och institutioner, härunder Föreningarna Norden, de åtta nordiska gränsregionerna, branschorganisationer, konsumentorganisationer etc.

5) *att* arbeta för en lagstiftning om gränsöverskridande betalningar inom Norden i syfte att nivån på avgifterna ska vara den samma som inhemska betalningar; ministerrådet rekommenderas att ta utgångspunkt i den modell som antagits av Europaparlamentet och Europeiska rådet (förordningen (EG) nummer 2560/2001))

6) *att* i övrigt genomföra de föreslagna åtgärderna i ministerrådsförslag om uppföljning av Nordbornas rättigheter (B 215/presidiet), med beaktande av de synpunkter som framgår av presidiets betänkande över ministerrådsförslaget

Nordisk Ministerråd meddeler:
Nordisk Ministerråd fremsendte ultimo juni en meddelelse om rekommandation 3/2002 til Nordisk Råd, hvori der blev redegjort for selve tilrettelæggelsen af arbejdet med fjernelse af grænsehindringer i Norden. I meddelelsen blev redegjort for opfølgningen af rekommandationens første punkter 1–5. Det anførtes også, at supplerende information skulle leveres til Nordisk Råd senere, når tydeligere resultater forelå, som skrevet "Der vil i efteråret 2003 blive givet en meddelelse fra Nordisk Ministerråd om resultater af arbejdet med fjernelse af grænsehindringer m.v. ... Da adskillige ministerrådsmøder finder sted i perioden juni-september 2003 vil det være hensigtsmæssigt at kunne inddrage resultater af disse i en meddelelse senere i løbet af 2003".

Det svenske formandskab har med stor kraft sat politisk fokus på arbejdet med fjernelse af grænsehindringer ved i første omgang at have det som en af formandskabets i alt 4 hovedprioriteter og dernæst ved at udpege den fhv. danske statsminister Poul Schlüter som særlig repræsentant for arbejdet med fjernelse af grænsehindringer i Norden. Da adskillige ministerrådsmøder har fundet sted i perioden juni-oktober 2003 fremsendes herved en oversigt over opfølgningen af ministerrådsforslaget angående Nordboernes rettigheder.

Formanden i Nordisk Ministerråd, samarbetsminister Berit Andnor og den særlige repræsentant Poul Schlüter, vil under Nordisk Råds session redegøre for de resultater som er opnået i arbejdet med at afskaffe grænsehindringer mellem de nordiske lande. Endvidere vil der blive fremlagt en skriftlig rapport i tillæg til den mundtlige afrapportering, hvor der vil blive givet et samlet overblik over aktiviteterne, der bidrager til såvel opfølgningen af ministerrådsforslaget som øvrige initiativer fremsat som led i arbejdet med fjernelse af grænsehindringer. Redegørelsen supplerer nedenstående oversigt over opfølgningen af ministerrådsforslaget om Nordboernes rettigheder, og den har til formål at informere såvel Nordisk Råds medlemmer, organisationer, foreninger, nordboere og medier, der har fulgt arbejdet med fjernelse af grænsehindringer intenst i årets løb.

Nordisk ministerråd anser hermed at rekommandation 3/2002 kan afskrives.

Bilag til rekommandation 3/2002 – Oversigt over tiltag til opfølgning af rapporten om "Nordbornas rättigheter"

Overgripende eller tverrsektorielle tiltak

1) Utvikling av web-informasjon om rettigheter ved mobilitet i Norden (Hallo Norden)

Bevilling i DKK: 500.000
Tidsplan: 2002/2003

Hallo Nordens nordiske portal blev lanceret af den norske samarbejdsminister Svein Ludvigsen den 30. oktober 2002 under Nordisk Råds jubilæumssession. Samtidig bevilligede MR-SAM 500.000 til styrkelse af Hallo Norden. Web-informationen forbedres kontinuerligt.

2) Lenking fra nasjonale informasjonsweb-sites til Hallo norden /www.norden.org

Tidsplan: 2003

Hallo Nordens web-side linker nu til nordiske informationstjenester.
Styrkelsen af samspil med øvrige informationstjenester drøftedes 7. maj på konference i Malmø. Generalsekreteraren har lämnat förslag till åtgärder för att stärka samverkan mellan den regionala informationstjänsten och Hallå Norden. (se vidare pkt 6)

3) Informasjonsseminarer for offentlige tjenestemenn om nordiske avtaler og Hallo Norden

Bevilling i DKK: 467.000 (strategisk pulje)
Tidsplan: 2003

Pohjola-Norden i Finland arrangerede 9 informationsseminarer for tjenestemænd i foråret 2002.

I opfølgningen arrangerer Finland under 2003 yderligere 4 informationsseminarer og udarbejder i skrivende stund informationsmateriale om rettigheder for nordboer.

Danmark, Sverige og Norge har arrangeret informationsseminarer i løbet af 2003. Disse pågår fortsat. Island anordnade ett informationsseminarium i 2002 och planerar att hålla ett annat i början på november 2003.

4) Årlig rapportering til Nordisk råd om nasjonal gjennomføring av siste års fellesnordiske vedtak

Der henvises til uddybende besvarelse i rek. 4/2002 vedrørende samme.

5) MR-SAM anmoder alle fagministerråd om å iverksette en vurdering av behov og muligheter for nordisk lovharmonisering på respektive fagområder

Tidsplan: 2003

Den norske samarbejdsministre skrev i november 2002 til de fagministerråd, der var engageret i arbejdet med fjernelse af grænsehindringer, med anmodning om at iværksætte en vurdering af mulighederne for lovharmonisering på de respektive områder. Neden for følger berørte fagministerråds opfølgning af anmodningen.

Uddannelsessektoren: Uddannelsessektoren har behandlet spørgsmålet i marts 2003. Inden for uddannelsessektoren, særligt højere uddannelse, koncentreres arbejdet vedrørende nordisk lovharmonisering om spørgsmålet angående studiestøtte i Norden, hvor et udredningsarbejde er iværksat. Herudover er iværksat en juridisk udredning om de nordiske aftaler ift. EU/EØS, vurdering af gymnasieaftalen og vurdering af den nordiske tentamensgyldighed (Sigtunaaftalen).

Finanssektoren: Finanssektoren har ingen aktuelle planer om egentlig lovharmonisering, men MR- og EK-finans drøfter jævnligt skattespørgsmål. I juni 2003 gav MR-Finans den nordiske skattegruppe i opdrag bl.a. at undersøge mulighederne for en elektronisk skatteberegningsmodel og at gennemgå de nordiske skatteaftaler. MR-Finans forventes at drøfte skattegruppens afrapportering i oktober.

Næringssektoren: Næringssektoren har ingen aktuelle planer om egentlig lovharmonisering med direkte relation til den enkelte borgers rettigheder og mobilitet. Derimod drøfter MR- og EK-Næring løbende mulighederne for at justere og harmonisere nationale lovregler med henblik på styrkelse af landenes konkurrenceevne. Således har MR-Næring på et møde den 29. september 2003 besluttet, at der skal etableres en stående nordisk arbejdsgruppe for drøftelse af national gennemførelse af selskabsretlige EF-direktiver. Desuden besluttede MR-Næring, at der etableres en arbejdsgruppe for erfaringsudveksling inden for såvel legal som primær metrologi. Inden for den legale metrologi skal arbejdsgruppen først og fremmest tage sig af spørgsmål, som relaterer sig til indførelsen af EU's måleinstrumentdirektiv. Endelig besluttede MR-Næring, at der iværksættes et udredningsarbejde på næringsområdet omkring grænsehindringsproblemer, og at denne udredning, foruden de grænsehindringsproblemer, som relaterer sig til Norden, inddrager problemer, som relaterer sig til de baltiske lande.

Arbeidsmarkedssektoren: Spørgsmålet har været drøftet i sektoren, hvor man i september 2002 konkluderede, at der ikke var behov for lovharmonisering. Inkludering af ikke-nordiske statsborgers rettigheder i den fælles nordiske arbejdsmarkedsaftale forudsætter dog lovændring. En mundtlig statusrapport for dette arbejde blev afgivet til de nordiske arbejdsministre i september, jf. tiltag 7.

Justissektoren: Spørgsmålet har været drøftet i justitssektoren. Det svenske formandskab rettede herefter henvendelse til de nationale justitsdepartementer med henblik på at der i den nationale lovgivningsproces også skulle tages hensyn til nordiske overenskomster og konventioner. Der henvises i øvrigt til rekommandations besvarelse 18/2002.

Konsumentsektoren: Harmonisering af lovgivning er allerede i dag en integreret del af samarbejdet. I foråret 2003 udarbejdede sektoren en oversigt over grænsehindringer for forbrugere i Norden. Af oversigten fremgik, at der inden for konsumentsektoren ikke var tale om grænsehindringer, hvorefter sektoren konkluderede, at der ikke synes behov for harmonisering som led i arbejdet med fjernelse af grænsehindringer i Norden.

Socialsektoren: I social og sundhedssektoren har mulighederne for lovharmonisering på spørgsmålet om optjening af pensionspoint, underlag for ydelser pga. handicap ved flytning til andet nordisk land, dispensation for regler for indførelse af førerhunde (ledere-/assistenter-/signalhunde) været vurderet (der henvises i øvrigt til tiltag 11 og 12 herom). En ny nordisk konvention om social tryghed er undertegnet, jf. pkt. 9

Regionalsektoren: Regionalsektorn har inte förutsättningar för lagharmonisering då politikområdet är horisontellt och beslut träffas på olika nivåer i de olika länderna. Ämbetsmannakommittén betonade dock vid sitt senaste sammanträde i september betydelsen av god kommunikation mellan aktörerna som hanterar problemen i vardagen och de politiske organer. Kommittén kan fungera som en kanal för förmedling av information från gränskommittéerna till de nationella politiske organer.

Miljøsektoren: Miljøsektoren var ikke blandt modtagerne af den norske samarbejdsministers anmodning om lovharmonisering. Miljøsektoren har imidlertid valgt at undersøge forholdene om lovharmonisering på miljøområdet, da sektoren finder, at lovharmonisering kan være værdifuldt og højne niveauet på miljøområdet i landene. I miljøsektorens projektgrupper arbejdes direkte med konventioner, som blandt andet skaber bedre forudsætninger for harmonisering af love og regler i landene. Endvidere kan landene drage stor nytte af det nordiske samarbejde ved implementering af EU-direktiver, særligt når det gælder udveksling af information og erfaringer.

Samtidigt påpeges, at der kan være naturlige årsager til uligheder i lovgivningen og at mangel på lovharmonisering ikke altid kan ses som en hindring i det nordiske samarbejde.

6) Evaluering av Hallo Norden virksomheten

Tidsplan: 2002/2003

Evalueringen af Hallo Norden blev udført af et eksternt konsulentfirma og blev færdigstillet i januar 2003.

Opfølgningen af evalueringen behandledes af Nordisk Samarbejdskomité og af de nordisk ministre i foråret/sommeren med henblik på ressourcemæssig opgradering fra 2004.

- Hallå Norden fortsätter under 2004 med heltidstjänster i samtliga länder.
- Samverkan mellan Hallå Norden och de regionala informationstjänsterna byggs ut.
- Hallå Nordens hemsida utvecklas till en mera fullständig "uppslagsbok" om villkoren för att bo och arbeta i de nordiska länderna.
- Det satsas även mer på uppföljning av problemfrågor, bl.a. genom et ökat samarbete inom ministerrådssekretariatet.

Arbeidsmarked

7) Generell gjennomgang av de nordiske avtaler på arbeidmarkeds-området, herunder med sikte på å styrke rettighetene for ikke-nordiske borgere med permanent oppholdstillatelse i et nordisk land

Tidsplan: 2003

De nordiske arbejdsministre har vedtaget, at der skal gennemføres en generel gennemgang af de nordiske aftaler på arbejdsmarkedsområdet med sigte på at gøre det mere velfungerende.

Som led i denne gennemgang vil det herud over overvejes, om ikke-nordiske statsborgere med permanent opholds- og arbejdstilladelse i et nordisk land skal inkluderes. Der tages endvidere højde for EU's regler på området.

En mundtlig statusrapport blev fremlagt for de nordiske arbejdsministre i september 2003. Ved samme lejlighed drøftedes de politiske intentioner med den kommende gennemgang. De nordiske arbejdsministre med undtagelse af Danmark (grundet det danske EU-forbehold) understregede betydningen af udredningen om tredjelandsmedborgeres indtræden i det nordiske arbejdsmarked. Man betonede betydningen af, at udredningsarbejdet udføres med henblik på en ordning, så også tredjelandsmedborgere omfattes af det åbne arbejdsmarked i Norden. I udredningen skal også redegøres for hvilke problemer en sådan ordning kan medføre. Udredningen forventes leveret inden udgangen af 2003.

8) Innføre system med nordisk ansvarlige i arbeidsformidlingen

Tidsplan: 2003/2004

Der er nedsat en styregruppe for internordisk arbejdsformidling i perioden 2003–04 med henblikk på at styrke den internordiske formidling af arbejdskraft. Der afholdes 2 møder årligt.

En arbejdsgrupp har bildats under styrgruppen som håller på att kartlägga ländernas informations-, plats- och sökandesystem inför en kommande implementering av internordisk arbetsförmedling på Internet.

På forslag fra den særlige repræsentant om at styrke den internordiske arbejdsformidling særligt på internettet vedtog de nordiske arbejdsministre på mødet i september 2003 at støtte og gå videre med implementeringen af forslaget om internordisk arbejdsformidling på internettet. Det fanns en tydlig önskan om att implementeringen skulle ske utan dröjsmål.

Helse og sosial

9) Ny konvensjon om sosial trygghet er undertegnet den 18. august 2003.

De nordiske social- og sundhedsministre undertegnede den 18. august en ny nordiske konvention om social tryghed. Den nye nordiske konvention om social tryghed tydeliggør nordboernes rettigheder bl.a. i form af opdatering i forhold til nationale rettigheder og EU-reguleringen på området (forordning 1408/71). Henset dansk EU-forbehold er der i visse bestemmelser dansk forbehold i den nye nordiske konvention om social tryghed.

Den nordiske sosialforsikringsgruppe er også igang med å utrede spørsmål om opplæringstiltak i landene for å bedre tjenestemennes kunnskap om konvensjonen og dens innhold.

10) Evaluering av overenskomst om nordisk reseptgyldighetiverksettes i regi av det nordiske legemiddelsamarbeidet

Tidsplan: 2003

Den 18 september hölls ett nordiskt läkemedelsmöte i Sigtuna på initiativ av det svenska ordförandeskapet. Frågan blev aktuell genom en ändring i de svenska receptföreskrifterna som innebär att receptgiltigheten utvidgas till att omfatta alla EU/EES-medborgare. Förändringen betyder ingen försämring för medborgare i Norden, snarare en förbättring då svenska apotek nu förväntas få en större vana att hantera recept förskrivna i utlandet.

Slutligen konstaterades att den nordiska receptgiltigheten utnyttjas i en relativt blygsam omfattning. Få problem har rapporterats och hanteringen på apoteken tycks fungera bra, även om någon större utvärdering av den nordiska receptgiltigheten inte har gjorts sedan 1998. Man fann också att det föreligger ett behov av ett fortsatt informations- och erfarenhetsutbyte kring dessa frågor mellan de nordiska länderna.

11) Den nordiske sosialforsikringsgruppe anmodes om å vurdere muligheter/ konsekvenser ved endring av kravet til opptjeningstid for å oppebære pensjonspoeng i annet nordisk land

Tidsplan: 2003

Den nordiske sosialforsikringsgruppe har drøftet saken ved flere anledninger. Det foreslås at det ikke gjøres særlige tiltak i saken på bakgrunn av

a) Reglenes formål. De omhandler grunnpensjon til personer som ikke har vært yrkesaktive i noe land, og skal underlette administrasjon av svært små beløp. Målgruppen er liten, og blir i tillegg mindre med årene.
b) Den kommende utvidelse av personkretsen som omfattes av EU forordning 1408/71 til også å gjelde ikke yrkesaktive. Danmark har i diskusjonene rundt denne utvidelse varslet krav om unntak som i denne sammenheng innebærer at man fremdeles vil hevde en tre-års regel i samsvar med den som nå gjelder i den nordiske konvensjon. Dette medfører at det ikke er enighet i Norden om frafall av tre-årsreglen innen den reviderte EU-forordningen trer i kraft. Det vurderes at det ikke er aktuelt å gå videre i dette spørsmål.

12) Oppdatering av overenskomst om sosial bistand og sosiale tjenester

Tidsplan 2002/2003

Konvensjonstekst og veiledning er oppdatert og lagt ut på Hallo Nordens hjemmeside. Det er utført et omfattende arbeide med oppdatering i forhold til både nasjonalt og internasjonalt regelverk. Det arbeides med opplæringstiltak for tjenestemenn i landene.

Arbejdet med opfølgning af forslagene fra den såkaldte NSH-rapport om grænsehindringer for funktionshæmmede i Norden har været et prioriteret arbejde i tjenestemandsgruppen for social bistand og sociale tjenester. Enkelte forslag er fortsat til behandling. Den foreløbige opfølgning er som følger:

1. forslag	En nordisk broschyr med information om regler som gäller vid flyttning till annat nordiskt land inklusive information relevant för funktionshindrade utarbetas.
Status/tiltag	Informasjon er utarbeidet og lagt på Hallo Nordens hjemmeside. En kortfattes informasjonsbrosjyre vil bli trykket.
2. forslag	Nordiska Ministerrådets hemsida Medborgarservice samt Hallå Nordens hemsida kompletteras med länkar till myndigheter och organisationer med ansvar för service till personer med ett funktionshinder.
Status/tiltag	Er gjennomført på Hallo Nordens hjemmeside.
3. forslag	Överenskommelsen om nordisk receptgiltighet utvärderas.
Status/tiltag	Se tiltak 10.
4. forslag	Funktionshindrade som har personlig assistent medges rätt att under en övergångsperiod behålla förmånen från avsändarlandet tills dess tillräcklig service kunnat ordnas i mottagarlandet.
Statur/tiltag	Arbeidsgruppen vurderer forslaget. Det skal tilbakerapporteres til EK-S og MR-S.
5. forslag	Den nordiska konventionen om socialt bistånd och sociala tjänster kompletteras med ett särskilt avsnitt om tolkservice. Kostnader för tolkservice kvittas mellan länderna så att avsändarlandet står för kostnaderna under en övergångsperiod till dess mottagarlandet kunnat ordna med tillräcklig service. En harmonisering av reglerna för när tolkservice beviljas eftersträvas. Förutsättningarna för ett utvidgat nordiskt tolktjänstsamarbete utreds.
Status/tiltag	Arbeidsgruppen foreslår en egen arbeidsgruppe med et mandat som også inkluderer tegnspråkstolkning. Arbeidet koordineres med undersøkelsen om den nordiske språk-konvensjon, tiltak 21.
6. forslag	Förutsättningarna för ett utvidgat nordiskt färdtjänstsamarbete utreds.
Status/tiltag	Färdtjänsten i de nordiske land gjelder reiser i den handikappedes nærmiljø, med unntak for Sverige, der en nasjonal tjeneste er opprettet. Forslaget om en nordisk färdtjänst vil innebære rettigheter som ikke eksisterer på nasjonalt plan.
7. forslag	Handläggningen av tillstånd för införsel av narkotiska läkemedel för medicinskt bruk förenklas.
Status/tiltag	Spørsmålet om det såkalte "pille-passet" behandles av narkotikasektoren. For tiden arbeider man med å skape enighet om den liste som skal legges til grunn for hvilke legemidler som skal omfattes av bestemmelsene.
8. forslag	Förutsättningarna utreds för en nordisk samordning av nationella databaser för folkbokföring.
Status/tiltag	Spørgsmålet behandles af de nordiske samarbejdsministre, endvidere henvises til drøftelser i konsument- og justissektorerne vedrørende tiltag 16.

9. forslag	Beslut om ersättningar på grund av handikapp skall gälla som underlag för beviljande av service och stöd även i ett annat nordiskt land.
Status/tiltag	Støtteformer og forutsetninger er meget forskjellige både i og mellom landene. Arbeidsgruppen vurderer en samarbeidsplikt mellom landene, og vil rapporterer til EK-S /MR-S.
10. forslag	Möjlighet till dispens från reglerna för införsel av ledar/assistent/signalhundar utreds.
Status/tiltag	Spørgsmålet vurderes fortsat.

Justis

13) Vurdering av behov for harmonisering innen ekteskaps- og familielovgivnig i Norden

Tidsplan: 2002/2003

Ministerrådsförslaget med uppföljning av den s.k. Norrback-rapporten lyfter för Justitiesektorn fram möjligheten att harmonisera äktenskaps-, successions- och barnrätten i Norden.

På uppdrag av de nordiska justitieministrarna har en projektgrupp, sammansatt av framstående akademiker, sett närmare på frågan om möjligheten och nyttan av harmonisering inom de nu nämnda områdena. Inför ministermötet den 25 juni 2002 förelåg den sammanfattande rapporten över studiens slutsatser i de äktenskaps- och arvsrättsliga delarna ("Äktenskapsrätten och successionsrätten i de fem nordiska länderna. Om möjligheterna och nyttan av lagharmonisering", TemaNord 2002:538.). I maj 2003 lämnades den fullständiga redovisningen av de äktenskaps och arvsrättsliga delarna av arbetet. (Två volymer om vardera 500 sidor)

Redan på grundval av den översiktliga redovisningen vid 2002 års ministermöte beslutades att uppdra åt den stående arbetsgruppen för familjerättsliga frågor, den nordiska familjerättsexpertgruppen, att sörja för en utvärdering av behovet av nordiskt samarbete med sikte på en harmonisering av de spörsmål som avsågs med rapporten. Expertgruppen återkom med en lägesrapportering vid 2003 års ministermöte. Vid samma möte fick justitieministrarna en fullständig redovisning av de äktenskaps- och arvsrättsliga studierna, och beslutade om en fortsatt utvärdering av harmoniseringsbehovet i dessa frågor. Fokus skulle därvid ligga framför allt på det *praktiska* behovet av harmonisering. Som ett led i uppföljningen av studierna kommer det svenska ordförandeskapet att i december 2003 anordna ett större familjerättsligt seminarium.

Konsument

14) Prosjekt om basale betalingstjenester, herunder om krav til personnummer for åpning av bankkonto

Tidsplan: 2002/2003

Frågan om krav på personnummer i värdlandet för att öppna bankkonto behandlas nu i ett projekt om grundläggande (basala) banktjänster under ÄK-konsuments styrgrupp för juridiska frågor. Rapport skall ha inkommit till sekretariatet senast i november 2003.

Regional, i samarbeid med arbeidsmarkedssektoren

15) Utarbeide statistikk over pendling i de nordiske grenseregioner

Bevilling i DKK: 770 TDKK (fra den strategiske pulje)
Tidsplan: 2002–2004

Formålet med projektet er at give et samlet billede af pendlingen over grænserne i Norden til brug for initiativer, som kan forbedre nordboernes rettigheder og fremme arbejdskraftens mobilitet. Vid insamling av data, skall statistikken vara könsbaserad. En delrapport för statistiken Sverige/Norge kommer att presenteras i december 2003. Övriga resultat väntas under våren 2004.

16) Prosjektseminar for grenseregionale tjenestemenn med ansvar for arbeidsmarked, sosial tjenester ol. Erfaringsutveksling og "best practice" (samarbeid med arbeidsmarkedssektoren)

Bevilling i DKK: 750.000 TDKK (fra den strategiske pulje)
Tidsplan: 2002–2004

De 4 grænseregioner (Øresund, Östfold-Bohuslän/Dalsland, Haparanda/Torneå og ARKO) vil i samarbejde kortlægge grænseregionale optimale løsninger i Norden, GOLIN. Kartläggningen skall göras i ett könsperspektiv. Målsætningen med GOLIN projektet er at identificere et antal fælles barriereproblemer på arbejdsmarkedsområdet og sammenstille hvorledes disse er søgt løst i de respektive regioner. Den grundlæggende hypotese er at visse problemer kan løses pragmatisk, hvorved der er et potentiale for erfaringsudveksling og best practice.

GOLIN-projektet opstartedes med et seminar den 27. maj 2003. En första workshop har hållits i augusti 2003. Ytterligare seminarier planeras under 2004/2005.

Utdanning

17) Evaluering av den nordiske overenskomsten om utdanningsfellesskap på gymnasnivå

Tidsplan: gjennomføres 2003/2004

Arbetet med överenskommelsen kommer att baseras på den juridiska utredningen om de nordiska avtalens status i förhållande till EG/EES-regelverken, se vidare nedan pkt 20.

På grundlag af den juridiske udredning vedtog de nordiske undervisningsministre på møde medio juni 2003, at *Nordiskt skolsamarbete* (NSS) skall

- genomföra en kartläggning av antalet studerande som benyttjar sig av gymnasieavtalet,
- genomföra en kartläggning av nordiska myndigheters kunskap om gymnasieavtalet och dess implementering,
- mot bakgrund av resultaten från ovan angivna undersökningar utarbeta en informationsstrategi där avtalet synliggörs så att mobiliteten av studerande ökar och eventuella hinder försvinner,
- presentera ovan angivna utredningar och strategier för uddannelsesministrene på første møde i 2004.

Herudover skall

- gymnasieavtalet revideras så att kravet på boendetid upphävs,
- det i gymnasieavtalet tydliggöras vilka fördelar de studerande har enligt avtalet förutom det som EG/EES-rätten anger,
- det genomföras en teknisk uppdatering av gymnasieavtalet i förhållande till EG/EES-rätten,
- ett reviderat avtal beslutas av de nordiske undervisningsministre i 2004.

18) Utredning av Sigtuna-avtalen, når samtlige nordiske land har ratifisert Lisboa-konvensjonen

Tidsplan: Naric-projektet skall rapportera till HÖGUT november 2003, och förslaget till politisk deklaration skall presenteras för MR-U i mars 2004.

De nordiska Naric-kontoren (European Network of Information Centres/National Academic Recognition Information Centres) har av HÖGUT beviljats projektmedel (600 000 DKK) för ett år, 2003–2004, för att genomföra ett projekt vars syfte är att minska gränshindren, förbättra informationen och öka möjligheterna för ömsesidigt erkännande inom den högre utbildningen i Norden. Projektet avser på sikt att gå igenom hur de nordiska länderna värderar varandras examina gentemot respektive lands utbildningssystem.

Alla de nordiska länderna har nu ratificerat Lissabonkonventionen. De nordiska utbildnings- och forskningsministrarna (MR-U) anser att det är centralt att studerande inom högre utbildning och andra hemmahörande i ett nordiskt land ges fullständiga möjligheter att studera i ett annat nordiskt land än hemlandet. Examina, delexamina eller andra prestationsbeskrivningar skall fullt ut erkännas mellan de nordiska länderna. Intentionen skall synliggöras genom att en ny nordisk deklaration utarbetas. Deklarationen skall ersätta *Nordiska ministerrådets beslut 1975-06-12 angående nordisk tentamensgiltighet* ("Sigtunaavtalet"). Den nya deklarationen skall fungera som ett verktyg för ömsesidigt erkännande inom högre utbildning i Norden och ta utgångspunkt i *Konvention om erkännande av bevis avseende högre utbildning i Europaregionen* ("Lissabonkonventionen"). *Ledningsgruppen för nordiskt samarbete inom högre utbildning* (HÖGUT) skall värdera möjligheten att utarbeta förslag till deklaration. Förslaget skall behandlas av de nordiske undervisningsministre på deres første møde i 2004.

19) Forbedringer av det nordiske studiestøttesystemet

Tidsplan: gjennomføres 2003

Under HÖGUT udredes og kortlægges skillnaderna mellan de nordiska länderna vad gäller möjligheten att få studiestöd vid studier i annat nordiskt land, der skal danne underlag för det vidare arbetet med att, vid behov, anpassa regelsystemet så att gränshindren i Norden minskas för nordiska medborgare, speciellt vad gäller studier i ett tredje nordiskt land. Endvidere analyseres den nordiska överenskommelsen: "Samnordiska regler för studiestöd i annat nordiskt land än hemlandet". I arbetet tas hänsyn till de nordiska ländernas förpliktelser gentemot EG- respektive EES-reglerna. En viktig del av arbetet är att kartlägga reserabattordningarna för nordiska studenter i de nordiska länderna.

Som led i arbejdet med fjernelse af grænsehindringer besluttede de nordiske undervisningsministre på møde medio juni 2003, att ge *Ledningsgruppen för nordiskt samarbete inom högre utbildning* (HÖGUT) i uppgift att analysera och jämföra den juridiska utredningen "Nordiska utdanningsavtaler. Forholdet til EU-/EØS-retten" och den utredning som den nordiska expertgruppen, på uppdrag av HÖGUT, utarbetat.

Analysen skall beakta de uppgifter som framkommer i de två utredningarna och lämna konkreta förslag till lösningar. Förslaget skall behandlas af de nordiske undervisningsministre i 2004.

20) Juridisk utredning av de nordiske avtalene på utdanningsområdet i relasjon til EU/EØS-regelverket

Tidsplan: gjennomføres 2003

MR-U har indragit nationell experthjälp för att utreda de nordiska avtalens status dels mellan de nordiska länderna och dels i förhållande till EG- och EES-rätt. Udredningen blev i sin helhed drøftet på de nordiske undervisningsministres møde i juni 2003. Vedrørende den konkrete opfølgning af udredningen henvises i øvrigt til tiltag 17, 18 og 19. Utredningen är under 2003 ute på nationell höring. Resultaten och uppföljningen av höringen kommer att diskuteras i embedsmandskomitéen for undervisning og forskning i december 2003.

Språk

21) Evaluering av språkkonvensjonen

Tidsplan: 2002/2003

En juridisk utredning om den nordiska språkkonventionen i förhållande till andra internationella konventioner har igångsatts. Utredningen genomförs i två faser. En förstudie utförs under hösten 2003 och en fördjupad studie våren 2004. Utredningen väntas ligga färdig den 31. maj 2004.

Utredningen skall bl.a. ta fasta på om den nordiska språkkonventionen ger medborgarna samma rättigheter som andra internationella avtal, hur konventionen förhåller sig till EU:s ickediskrimineringskrav, vilka språkgrupper skall språkkonventionen omfatta, behovet av att utvidga konventionen till att också omfatta teckenspråk samt vilka internationella avtal som har ratificerats på det nationella planet.

22) Informasjonskampanje om språkkonvensjonen

Tidsplan: 2002/2003

En utvärdering om den nationella tillämpningen av den nordiska språkkonventionen utförs hösten 2003. Utvärderingen skall ge grundlag till en informationsstrategi. Utredningen väntas ligga färdig den 31. december 2003.

23) Undersøkelse av forutsetninger for å arbeide videre med forslag innen skatte- og avgiftsområdet

Tidsplan: 2003

Finansministre vedtog på møde medio juni 2003 at give den nordiske skattegruppe i opdrag at analysere og komme med forslag til løsning af problemer vedrørende grænsehindringer på skatteområder, jf. punkt 5.

*Rek. 4/2002/presidiet
D 2003

Meddelelse

om rekommandasjon 4/2002/presidiet Redogörelse till Nordiska rådets nationella delegationer om uppföljning av rådets rekommendationer (B 215/presidiet)

Rekommandasjonen lyder:

Nordiska rådet rekommenderar de nordiska ländernas regeringar

att till Nordiska rådets nationella delegationer årligen lämna en redogörelse för vad man nationellt har gjort med anledning av de rekommendationer som antagits på föregående session

Som en synnerligen viktig del av uppföljningen av ministerrådsförslaget om uppföljningen av Nordbornas rättigheter understryker Nordiska rådet betydelsen av rådets rekommendation till de nordiska ländernas regeringar om att regering, vid framläggning av lagförslag i parlamentet, upplyser om eventuella konsekvenser i förhållande till de övriga nordiska länderna.[1]

De nordiska ländernas regeringar meddelar:
Nordiska ministerrådet finner det mycket värdefullt att ha en kontinuerlig dialog med Nordiska rådet. En form för denna dialog är rekommendationsinstrumentet som kan ge tydlig vägledning om rådssidans prioriteringar.

De nordiska ländernas regeringar finner det naturligt att man kollektivt besvarar rekommendationerna och att man ställer det formella svaret till den som gett rekommendationerna, nämligen Nordiska rådet. Därmed kommer dessa också de nationella delegationerna till del.

Vad gäller rapportering till de nationella delegationerna bör detta ingå som en del i den löpande dialogen mellan regeringarna och parlamentarikerna i respektive land. En sådan informell process gör att man snabbt kan uppmärksamma nya frågor inom t.ex. gränshindersområdet.

Vidare finns i de nordiska länderna procedurer för skriftlig rapportering från regeringarna till parlamenten. I Sverige överlämnar regeringen i mars varje år en skrivelse om det nordiska samarbetet till riksdagen.

Nordiska rådets Finlandsdelegation avger årligen en verksamhetsberättelse till riksdagen. I denna redovisas främst det parlamentariska samarbetet i Nordiska rådet, men även regeringssamarbetet och samarbetet inom Nordiska ministerrådet finns kort omnämnt. I riksdagen ordnas plenardebatt i anslutning till att berättelsen remitteras till utrikesutskottet för behandling. Åren 2001 och 2002 anordnades på Nordens dag dessutom en debatt i riksdagen om aktuellt nordiskt samarbete, som inleddes med en kort presentation av regeringen.

I Danmark avges omedelbart före Nordiska rådets årliga session en skriftlig redogörelse till Folketinget, som följs av en debatt i Folketinget om det nordiska samarbetet.

---

[1] Se rekommendation 18/2002 Konsekvensoplysninger og henvisning til de nordiske landes lovgivning i det nationale lovgivningsarbejde.

Även i Norge avger regeringen en omfattande redogörelse för det nordiska samarbetet till Stortinget. Också det sker varje höst före Nordiska rådets session.

I Island överlämnar samarbetsministern årligen, vanligtvis i februari/mars, en berättelse om det nordiska samarbetet till Alltinget. Berättelsen behandlas i plenum med samarbetsministerns inledande av plenardebatten.

Regeringarna anser att det inte är ändamålsenligt att införa ytterligare processer som kan medföra dubbelarbete. I detta sammanhang skall också nämnas att regeringarna dessutom anser att den stora mängden rekommendationer och det sammanlagda antalet yrkanden i dessa blivit alltmer svåröverskådligt och kräver en uppstramning.

Arbetet med att årligen utarbeta svar på rekommendationerna tar stora resurser i anspråk på regeringssidan. Det kan också ifrågasättas om det är möjligt att på rådssidan tillgodogöra sig det omfattande svarsmaterialet som överlämnas. Det är regeringarnas uppfattning att det nordiska samarbetet skulle vinna på och få en tydligare profilering genom en begränsning av rekommendationerna.

Beträffande frågan om att regeringarna vid framläggning av lagförslag i parlamentet, upplyser om eventuella konsekvenser i förhållande till de övriga nordiska länderna, hänvisar vi till svaret på rekommendation 18/2002. Angående uppföljningen av rapporten om nordbornas rättigheter hänvisas till svar på rekommendation 3/2002.

De nordiska ländernas regeringar anser för sin del att rekommendationen kan avskrivas.

Presidiets betänkande

över meddelande om rekommandasjon 4/2002/presidiet Redogörelse till Nordiska rådets nationella delegationer om uppföljning av rådets rekommendationer (B 215/presidiet)

I meddelandet från de nordiska ländernas regeringar redogörs för den något varierande praxis som tillämpas i varje enskilt nordiskt land ang. uppföljningen och rapporteringen ang. rådets rekommendationer till rådets nationella delegationer och respektive lands parlament. Regeringarna anser, att det inte är ändamålsenligt att införa ytterligare processer som kan medföra dubbelarbete. Regeringarna anser dessutom att den stora mängden rekommendationer och det sammanlagda antalet yrkanden i dessa blivit alltmer svåröverskådligt och kräver en uppstramning.

Samarbetsministrarnas ordförande presenterade regeringarnas ståndpunkt vid presidiets möte den 25 juni 2003 i Villmanstrand i syfte att på längre sikt kunna föra en dialog med rådet om huruvida rekommendationsprocessen kan förbättras. En inledande dialog om rådets rekommendationer fördes, på uppdrag av presidiet, vid samrådsmötet mellan budgetgruppen och samarbetsministrarnas ordförande i Stockholm den 5 september 2003 där man var enig om att fortsatt dryfta frågan i samråd mellan rådssidan och ministerrådssidan under hösten.

Nordiska rådet är ytterst angeläget om den nationella förankringen av rådets beslut. Denna rekommendation växte fram i behandlingen av Norrbackrapporten som pekade på att svagheter i den nordiska beslutsprocessen och brister i förankring av rådets beslut nationellt bl.a. är en bidragande orsak till gränshinderproblematiken.

Presidiet ser ingen anledning till att ytterligare processer i rapporteringen införs som medför dubbelarbete och irrationellt arbete. Tvärtom syftar rekommendationen till att det hittas former för rationella kommunikationsvägar och förankringsmodeller nationellt ang. uppföljningen av de beslut som finns i rådet. De gällande modellerna fungerar olika tillfredsställande och ambitionen bör därför läggas på att hitta en rapporteringsmodell som bidrar till en ökad nationell förankring av rådets beslut. Ett sätt kan vara att rådet väljer ut ett antal rekommendationer för särskild belysning. Presidiet ställer sig positivt till den inbjudan som riktats till rådet från ministerrådssidan om en fortsatt dialog i denna fråga under hösten 2003.

Mot bakgrund av ovannämnda föreslår Presidiet

> *att* Nordiska rådet lägger meddelandet om rek. 4/2002/presidiet till handlingarna och *avvaktar nästa års meddelande.*

Frederikshavn, den 23. september 2003

Reynoldh Furustrand (s)
Jónína Bjartmarz (F)
Jens Chr. Larsen (V)
Inge Lønning (H), president
Ragnwi Marcelind (kd)
Outi Ojala (vänst)
Rannveig Guðmundsdóttir (A)
Martin Saarikangas (saml)
Sigríður Anna Þórðardóttir (Sj)
Ole Stavad (S)

Rek. 5/2002/välfärd
D 2003

Meddelelse

om rekommandasjon 5/2002/välfärd
Fri rörlighet för alla (B 214/velferd)

Rekommandasjonen lyder:

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

att fastställa ministerrådsforslag om oppfølgning av rapporten "Fri rörlighet för alla – gränshinder för funktionshindrades rörlighet i Norden" B 214/velferd med beaktande av de synpunkter som framförts om att de föreslagna informationsåtgärderna också åtföljs av konkreta utbildningsinsatser för berörd personal i relevanta kommunala och statliga myndigheter

Nordiska ministerrådet meddelar:
Der henvises til besvarelsen af rekommandation 3/2002. "Opfølgningen af ministerrådsforslaget om nordboernes rettigheder og det generelle arbejde med fjernelse af grænsehindringer i Norden har høj prioritet såvel i Nordisk Ministerråds arbejde i 2003 som i det svenske formandskabsprogram "Integration Norden". Arbejdet ses som et første skridt i en indsats, som nødvendigvis kommer til at finde sted også efter Nordisk Råds session i Oslo, hvor en første afrapportering af det nu indledte arbejde med fjernelse af grænsehindringer vil blive givet. Det er væsentligt at tage i betragtning, at der som følge af de dynamiske nationale lovgivningsprocesser til stadighed vil være behov for at arbejde aktivt med at fjerne eller reducere grænsehindringer.

Det svenske formandskab har udpeget den tidligere danske statsminister Poul Schlüter som særlig repræsentant i arbejdet med fjernelse af grænsehindringer i Norden. Den særlige repræsentant skal sikre, at det politiske fokus fastholdes i arbejdet med fjernelse af grænsehindringer i Norden. Dette er blandt andet sket ved at sørge for, at de aktiviteter, som indgår i ministerrådsforslaget om Nordboernes rettigheder, bliver fulgt effektivt op.

Poul Schlüter skal i henhold til sit mandat (som den ordførende samarbejdsministers særlige repræsentant) afrapportere til de nordiske statsministre ved Nordisk Råds session 2003. Der vil i efteråret 2003 blive givet en meddelelse fra Nordisk Ministerråd om resultater af arbejdet med fjernelse af grænsehindringer m.v. Arbejdet pågår efter tidsplaner, som bl.a. er meddelt Nordisk Råd ved orienterende statusmøder i løbet af 2003. Da adskillige ministerrådsmøder finder sted i perioden juni-september 2003 vil det være hensigtsmæssigt at kunne inddrage resultater af disse i en meddelelse senere i løbet af 2003.

På denne baggrund redegør Nordisk Ministerråd i det følgende for selve tilrettelæggelsen af det arbejde, som indledtes efter Nordisk Råds session i Helsingfors, og som udgør grundlaget for ministerrådsforslaget om opfølgning af rapporten "Nordbornas rättigheter". Ministerrådsforslaget peger på 23 forskellige indsatsområder til opfølgning af rapporten.

Indsatsen for fjernelse af grænsehindringer kræver et bredt samarbejde, og såvel den særlige repræsentant som Ministerrådet har været opmærksomme på nødvendigheden af at trække et

bredt spektrum af berørte aktører ind i arbejdet for både at afdække og udrede grænsehindringer og at afskaffe disse.

Arbejdet med grænsehindringer er i årets løb grebet an på den måde, at samtlige ministerråd og embedsmandskommiteer, som berøres af de 23 tiltag i MR-forslaget har behandlet disse spørgsmål. Den særlige repræsentant har i tilknytning hertil skrevet til berørte ministre og foreslået mulige løsninger. Poul Schlüter har fulgt disse initiativer op med deltagelse ved ministermøder og med personlige møder med ministrene. Herudover har Poul Schlüter løftet en række konkrete problemer frem til det politiske niveau på baggrund af personlige henvendelser fra nordboere. Desuden er konkrete sager fra Hallo Norden blevet behandlet i arbejdsgrupper som led i gennemførelsen av ministerrådsforslaget.

Arbejdsmarkedsspørgsmål, som nævnes særskilt i Nordisk Råds rekommandation, behandles inden for rammerne af denne proces. De Nordiske arbejdsministre besluttede på deres møde den 22. oktober 2002 at foretage en gennemgang af de nordiske aftaler på arbejdsmarkedsområdet med henblik på at gøre dem mere velfungerende. I denne forbindelse skal det undersøges, hvilken betydning, det har, hvis personkredsen udvides med nordboere, som har en permanent opholds- og arbejdstilladelse i et nordisk land. I disse overvejelser vil der blive taget højde for EU's regler på området. Sagen vil blive drøftet på de nordiske arbejdsministres møde i september 2003.

Den særlige repræsentant har som led i sit arbejde desuden haft en særlig kontakt med de otte nordiske grænseregionale komitéer og råd for så vidt angår identificering og løsninger på særlige regionale grænsehindringsproblematikker. Det svenske formandskab har dermed sat særlig fokus på grænseregionale problemstillinger i de grænseregionale områder i Norden – også i form af afholdelse af konferencer og seminarer herom – blandt andet med fokus på henholdsvis køretøjers (fordon) og motorføreres mobilitet i Norden og på grænseregionalt samarbejde.

Endvidere har den særlige repræsentant haft kontakt med en række nordiske brancheorganisationer som led i sit arbejde med fjernelse af grænsehindringer. Dette er blandt andet sket ved afholdelsen af konferencen "Norden som et hjemmemarked", der gennemførtes som led i det svenske formandskabsprogram.

Foreningerne Norden har været involveret i arbejdet med grænsehindringsproblematikken. Dels har de deltaget i ambassadør Ole Norrbacks arbejde, dels er de en samarbejdspartner i arbejdet med information til borgerne. Foreningen Norden har i løbet af 2002 og 2003 været involveret i tilrettelæggelsen og udførelsen af informationsseminarer for offentlige tjenestemænd, med støtte af midler fra Ministerrådets strategiske pulje.

Spørgsmålet om bankafgifter berøres særskilt i Nordisk Råds rekommandation. Inden for EU er retningslinjerne for bankgebyrer for grænseoverskridende betalinger er fastsat i forordning 2560/201 om grænseoverskridende euro. Forordningen trådte i kraft ved årsskiftet 2001/2002. I følge denne forordning skal betalinger i euro mellem landene i EU være de samme som for tilsvarende betalinger indenfor landet. Ifølge forordningen skal de som udfører grænseoverskridende betalinger også gi oplysninger om de gebyrer som benyttes både for grænseoverskridende og indenlandske betalinger. Hensigten er, at det skal være lettere for forbrugerne at sammenligne gebyrer. De nordiske finansministre behandler spørgsmålet.

Generelt lægger de nordiske lande vægt på at arbejde for mest mulig oplysning for at sikre tilgængelig information om priser, hvilket vil kunne bidrage til at reducere forskellene mellem gebyrer for betalinger indenlands og for betalinger over landegrænser. Landene er således opmærksomme på sammenhængen mellem behovet for information og et velfungerende marked med konkurrence.

Hvad angår Hallo Norden har en styrkelse af virksomheden fundet sted allerede i løbet af 2003. Et særligt seminar er gennemført for nærmere at efterprøve, hvorledes samarbejdet mellem Hallo Norden og de øvrige nordiske grænseinformationstjenester kan bygges ud.

Generalsekretæren har af NSK fået i opdrag at fremlægge forslag til en mere langsigtet organisering af Hallo Norden-virksomheden. I budgetforslaget for 2004 findes muligheder for en yderligere økonomisk styrkelse af dette centrale arbejde.

Nordisk Ministerråd anbefaler på den baggrund, at rekommandationen afskrives af Nordisk Råd.

Välfärdsutskottets betänkande

över meddelande om rekommandasjon 5/2002/välfärd Fri rörlighet för alla (B 214/velferd)

Nordiska Ministerrådet har igångsatt ett omfattande arbete på basen av rekommendationerna 3/2002 och 5/2002. Vad gäller ministerrådsförslaget om fri rörlighet för alla har de åtgärdspunkter som nämnts effektivt följts upp. Nordiska rådet kom med ett tillägg om att informationsåtgärderna skall följas upp av utbildningsinsatser för berörda tjänstemän. I arbetet med uppföljningen av förslaget och rekommendationen har detta tillägg beaktats.

Mot bakgrund av ovannämnda föreslår Välfärdsutskottet

> *att* Nordiska rådet lägger meddelandet till handlingarna och anser att rek. 05/2002/välfärd för Rådets del är *slutbehandlad.*

Frederikshavn den 23 september 2003

Line Barfod (EL)
Drífa Hjartardóttir (Sj)
May Elisabeth Hansen (SV)
Margareta Israelsson (s)
Anita Knakkergaard (DF)

Pehr Löv (sv), ordförande
Gabriel Romanus (fp)
Elisabeth Røbekk Nørve (H)
Ilkka Taipale (sd)

Rek. 6/2002/miljö
D 2003

Meddelelse

om rekommandasjon 6/2002/miljö
Införsel av hund och katt mellan de nordiska länderna (A 1265/miljö)

Rekommandasjonen lyder:

Nordiska rådet rekommenderar de nordiska ländernas regeringar

att utreda behovet av en harmonisering av de nordiska ländernas nationella bestämmelser om införsel av hund och katt för att underlätta rörelsefrihet i Norden

De nordiska ländernas regeringar meddelar:
Eftersom smittskyddsläget skiljer sig åt mellan de nordiska länderna är det sannolikt inte i dagsläget möjligt att åstadkomma en total harmonisering av djurhälsoreglerna vid införsel av hund och katt. Situationen skiljer sig t.ex. när det gäller zoonoserna rabies och echinococcos (rävens dvärgbandmask).

Inom EU kommer en förordning på området att antas inom den närmaste tiden och träda i kraft under våren 2004. Enligt förordningen skall hundar och katter som flyttas mellan EU:s medlemsstater vara ID-märkta samt vaccinerade mot rabies senast en månad innan förflyttningen. Storbritannien, Irland och Sverige får dessutom kräva att ett blodprov tas för att visa att rabiesvaccinationen gett ett tillräckligt skydd, samt att djuren avmaskas för att förhindra införsel av rävens dvärgbandmask.

Eftersom området kommer att omfattas av EG-lagstiftning finns inte möjlighet för Sverige att anta ytterligare regler på området i syfte att uppnå nordisk harmonisering. Som framgår ovan är det sannolikt heller inte möjligt att åstadkomma en harmonisering utöver förordningens.

De nordiska ländernas regeringar anser för sin del att rekommendationen kan avskrivas.

Miljø- og Naturressursudvalgets betænkning

over meddelelse om rekommandasjon 6/2002/miljö Införsel av hund och katt mellan de nordiska länderna (A 1265/miljö)

Ministerrådet meddeler, at der kan forventes ikrafttræden af en EU-forordning på området i foråret 2004. I henhold hertil kan katte og hunde, der er ID-mærkede og rabies-vaccinerede frit flyttes mellem EU-landene. Sverige, Irland og Storbritanien har opnået en særstilling, hvor disse lande desuden kan stille krav om blodprøve (rabies) og ormekur/avmaskning (rævens bændelorm/dvärgbandmask). Ministerrådet meddeler – med henvisning til EU-reguleringen – at det ikke er muligt for Sverige at indføre yderligere regler med henblik på en særlig nordisk harmonisering.

Udvalget vurderer, at det ikke for nærværende vil være sandsynligt, at opnå større bevægelsesfrihed for hunde og katte indenfor Norden, end hvad der følger af den kommende EU-forordning.

På baggrund af ovennævnte foreslår Miljø- og Naturressursudvalget,

> *at* Nordisk Råd tager meddelelsen til efterretning og anser rek. 6/2002/miljö som *færdigbehandlet* for Rådets vedkommende.

Frederikshavn, den 23. september 2003

Per Berthelsen (D)
Sinikka Bohlin (s)
Barbro Feltzing (mp)
Agne Hansson (c)
Asmund Kristoffersen (A), leder
Simo Rundgren (cent)
Sigurður Kári Kristjánsson (Sj)
Satu Taiveaho (sd)

Rek. 7/2002/medborger
D 2003

Meddelelse

om rekommandasjon 7/2002/medborger Bekæmpelse af racisme og fremmedfjendtlighed og fremme af integration indenfor arbejdsmarkeds- og uddannelsesområdet (A 1299/medborger)

Rekommandasjonen lyder:

Nordisk Råd rekommanderer de nordiske landes regeringer

1) *at* tage initiativ til at området racisme og etnisk mangfoldighed bliver en obligatorisk del i uddannelserne hos dem som skal arbejde i uddannelses- og socialsektorerne, retssystemet og andre relevante erhvervsfag og tilbydes som efteruddannelse. Målsætningen skal være omfattende nok til at skabe interkulturel kompetence blandt disse faggrupper

2) *at* der i hvert af de nordiske lande findes mulighed for som hovedfag at studere området racisme, interkulturel kommunikation og etnisk mangfoldighed ved en højere uddannelsesinstitution

3) *at* stimulere rekruttering af lærere af etniske minoriteter til de respektive landes uddannelsesinstitutioner og børnehaver

4) *at* sørge for, at skolen opfylder sin rolle hvad angår oplæring af børn og unge i menneskerettighedernes og demokratiets principper

5) *at* opfordre og støtte folkehøjskoler og studieforbund (folkbildning/folkoplysning) til at sætte spørgsmålene omkring etnisk mangfoldighed og bekæmpelse af racisme på dagsordenen samt at opfodre dem til at motivere folk af etniske minoriteter til at deltage i kursusaktiviteterne

6) *at* den offentlige sektor indtager en førende rolle hvad angår rekruttering af folk af etniske minoriteter til de offentlige arbejdspladser. Dette kræver bl.a. efteruddannelse af personalet på de offentlige arbejdspladser, ledere, mellemledere og personalechefer samt arbejdsformidlingerne for herved at sikre en optimal forståelse for de etniske minoriteters kvalifikationer og kompetencer samt betydningen af mangfoldighedsledelse. Regeringerne skal endvidere se til, at der oprettes kvalifikationsvurderingscentre som etniske minoriteter kan henvende sig til

7) *at* tage initiativ til 3-parts forhandlinger med deltagelse af arbejdsmarkedets parter og regering, med henblik på at opstille klare målsætninger for etnisk mangfoldighed på arbejdsmarkedet og at der stilles de nødvendige redskaber til rådighed (konsulenter, erfaringsudveksling mm.)

8) *at* sikre, at public service media, er førende i at skabe gode eksempler hvad angår bekæmpelse af racisme og i at fremme kulturel mangfoldighed. Dette kræver anerkendelse af behovet for multikulturel medier og indebærer bl.a. efteruddannelse og træning af journalisterne, ansættelse af journalister af etniske minoriteter, journalisternes faglig dialog med indvandrerorganisationer og en større plads til etniske minoriteters stemmer i nyheds- og programproduktioner

9) *at* se til, at relevante myndigheder gennemgår indeholdet i de journalistiske uddannelser med henblik på at sikre, at det faglige indhold styrkes i retning mod større fokus på oplæring i interkulturel kommunikation og etnisk mangfoldighed og fremstilling af nuanceret billede af etniske minoriteter

De nordiska ländernas regeringar meddelar:
Ang. att-satserna 1), 2), 3), 9): Utbildningens innehåll inom högskolan bestäms i hög utsträckning lokalt. Regeringarnas styrinstrument begränsas till övergripande bestämmelser i lagar och förordningar. På samma sätt beslutar varje enskilt lärosäte om rekryteringen av lärare.

Nordiska rådets rekommendationer kan dock delvis beaktas i de inrättade uppföljnings- och kvalitetssäkringssystemen som nyligen inrättats i de nordiska länderna.

Ang. att-sats 4): Demokrati är sedan många år en nyckeluppgift för skolorna i Norden och skall levandegöras i all utbildningsverksamhet. Lusten att lära förutsätter en demokratisk skola. Skolan skall vara en plats som utbildar och bildar unga människor till demokratiska medborgare i ett gränsöverskridande och mångkulturellt Norden. De nordiska utbildningssystemen skall fortsätta att såväl fostra demokratiska medborgare, som att i sig fungera som medborgarskolor för barn och unga. Arbetet med de gemensamma grundläggande demokratiska värdena är och skall därför vara en viktig del av och grund för skolan i Norden.

Att etablera en värdegrundsmässig gemenskap är enligt de nordiska ländernas styrdokument ett av skolans viktigaste uppdrag. Ländernas nationella läroplaner utgår från en gemensam demokratisk grundsyn som omfattar alla människors lika värde oavsett kön och etnicitet. Skolan som mångkulturell mötesplats förutsätter en demokratisk grundsyn. I samtliga länder pågår därför ett intensifierat arbete med att värna och stärka demokratin i skolan och skolans demokratifostran utifrån det livslånga lärandets perspektiv.

Skolans demokratiska uppdrag är krävande och har blivit en allt viktigare uppgift i samtliga nordiska länder. Alla människors lika värde och respekt för oliktänkande skall därför prägla all verksamhet. Rasism och främlingsfientlighet står i skarp konflikt med de grundläggande värden som de nordiska länderna omfattar. Etnisk och kulturell integration utifrån demokratiska värderingar är därför en fråga i fokus för det nordiska skolsamarbetet under det svenska ordförandeskapet.

Ang. att-sats 5): Av handlingsplanen för Ledningsgruppen för nordisk folkbildning och vuxenutbildning (FOVU) åren 2000–2004 framgår bl.a. att samarbetet på området folkbildnings- och vuxenutbildning ska stimulera och utveckla förståelsen för mångfald. I handlingsplanen är ett av de prioriterade områden att arbeta för likvärdighet och tillgänglighet för särskilt prioriterade grupper, bl.a. invandrare och flyktingar. Ett seminarium om invandrare och andraspråksinlärning kommer att hållas under hösten 2003. Målgrupp är personer i de nordiska länderna och närområdena som arbetar med andraspråksinlärning för vuxna och andra berörda aktörer, bl.a. forskare och specialister.

Ang. att-sats 6): De nordiska ländernas regeringar har de senaste åren igångsatt en rad initiativ syftande till att integrera invandrare på de statliga arbetsmarknaderna. Under denna period har antalet invandrare, liksom efterföljande från tredje land, som är anställda i statlig tjänst ökat. De enskilda länderna har tagit initiativ till att stödja invandrarnas integration exempelvis i form av

bl.a. språkundervisning, mentorprogram och kompetensutveckling på arbetsplatserna. Det arbete som regeringarna har satt i gång anses emellertid vara ett första steg i processen, i vilken länderna kommer att stötta varandra med kunskapsutbyte vad gäller att optimera invandrares deltagande på arbetsmarknaden. Alla de nordiska länderna har utsett ansvariga myndigheter som kan validera kvalifikationer, men det kommer sannolikt att finnas behov för en vidare utveckling av dessa myndigheter, i synnerhet när EU:s arbetsmarknad utvidgas med troligen tio nya medlemsländer.

Validering av realkompetens är ett prioriterat område inom det nordiska samarbetet. Nordiska ministerrådets ad hoc-grupp om livslångt lärande har tillsatt en nordisk projektgrupp vilken genomfört en "peer review" i länderna och som rapporteras i början av år 2003. Avsikten är att utveckla och stärka ländernas arbete med validering av bl.a. invandrares reella kompetens såväl inom det nordiska samarbetet som i förhållande till CEDEFOP och EU.

Ang. att-sats 7): Nordiska ministerrådet (arbetsmarknadsministrarna) genomför årligen ett samrådsmöte med arbetsmarknadens parter. Vid samrådsmötet 2003 förväntas integration av invandrare på de nordiska arbetsmarknaderna vara ett tema. Det är emellertid inte möjligt att lyfta upp denna dialog på nordisk förhandlingsnivå då förhandlingar på detta område sker på nationell nivå mellan arbetsmarknadens parter och eventuellt också regeringarna.

Ang. att-sats 8): Fria medier som garanteras rätten att självständigt utforma sin verksamhet är en grundläggande förutsättning för de nordiska demokratierna. Våra public serviceföretag är oberoende bolag som själva bestämmer över personalpolitik och programutformning utan inblandning från ländernas regeringar. Grundläggande för principen bakom public serviceuppdragen är att värna våra demokratiska värderingar och alla människors lika rättigheter och värde och att erbjuda ett programutbud som speglar den mångfald av kulturer som finns i våra samhällen. Detta kommer till uttryck i de riktlinjer våra nordiska public serviceföretag har att följa.

Ang. att-sats 9): Se under att-sats 1).

De nordiska ländernas regeringar anser för sin del att rekommendationen kan avskrivas.

Medborger- og Forbrugerudvalgets betænkning

over meddelelse om rekommandasjon 7/2002/medborger Bekæmpelse af racisme og fremmedfjendtlighed og fremme af integration indenfor arbejdsmarkeds- og uddannelsesområdet (A 1299/medborger)

De nordiske regeringers svar indeholder en opbakning om samtlige målsætninger i rekommendationen, samt at der udføres omfattende arbejde for at implementere dem i det omfang som eksisterende styreinstrumenter tillader. Dog skal Medborger- og Forbrugerudvalget gøre opmærksom på, at det ikke fremgår af svaret til at-sats 7) om der foregår trepartssamarbejde i de enkelte nordiske lande for at fremme etnisk mangfoldighed. Medborger- og Forbrugerudvalget mener endvidere at regeringerne ikke kan nøjes med at påpege at bekæmpelse af racisme og fremmedfjendtlighed kan være en del af de overgribende love og bekendtgørelser på uddannelsesområder, samt af opfølgnings og kvalitetssikringssystemer, men bør arbejde aktivt for at det sker. Medborgerudvalget ser regeringernes meddelelse som intention om at implementere disse målsætninger.

På baggrund af ovennævnte foreslår Medborger- og Forbrugerudvalget,

> *at* Nordisk Råd tager meddelelsen til efterretning og anser rek. 7/2002/medborger som *færdigbehandlet* for Rådets vedkommende.

Frederikshavn, den 23. september 2003

Bendiks H. Arnesen (A)
Marianne Carlström (s)
Sari Essayah (kd)
Lennart Gustavsson (v)
Anne Holmlund (saml)
Risto Kuisma (sd)
Aulis Ranta-Muotio (cent)
Inger René (m)
Berndt Sköldestig (s)

*Rek. 8/2002/medborger
Rek. 8/2002/medborger
D 2003

Meddelelse

om rekommandasjon 8/2002/medborger
Strategi for bekæmpelse af racisme og fremmedfjendtlighed og fremme af integration (A 1299/medborger)

Rekommandasjonen lyder:

Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd

1) *at* se til, at der på nordisk niveau bliver udarbejdet fælles definitioner over begreber som er af betydning i diskussionen vedrørende racisme, fremmedfjendtlighed, racediskrimination og spørgsmål vedrørende integration

2) *at* oprette en fælles nordisk kundskabsbase over spørgsmål vedrørende racisme, fremmedfjendtlighed, racediskrimination, integration og mangfoldighed, herunder pålidelig database over gode eksempler på området, forskning, lovgivning, klageorganer, institutioner, organisationer, internationale forhold, m.m. Ansvarlige for kundskabsbasen skal have det til opgave at indsamle, registrere og analysere data

3) *at* tage initiativ til og yde øget støtte til fælles nordiske forskningsprojekter vedrørende racisme, fremmedfjendtlighed, racediskrimination og spørgsmål vedrørende integration og mangfoldighed som øger kundskaben på området og eventuelt kan danne grundlag for fælles nordiske tiltag på området

4) *at* arrangere et fælles nordisk seminar, hvor hovedopgaven er udveksling af gode erfaringer med arbejdet med etnisk mangfoldighed og integration i skolen. På seminaret skal deltage repræsentanter fra enkelte skoler, skolemyndigheder, forældreforbund, indvandrerorganisationer samt eksperter, parlamentarikere og regeringsrepræsentanter m.m. Resultaterne, dokumentation af gode eksempler, skal publiceres

5) *at* arrangere et fælles nordisk seminar om mangfoldighedsledelse (diversity management), hvor hovedopgaven er spørgsmålet om, hvad mangfoldighedsledelse kan bidrage til i virksomhederne og udveksling af gode erfaringer med arbejdet med etnisk mangfoldighed på arbejdspladserne. På seminaret skal deltage repræsentanter fra arbejdsmarkedets parter, frivillige organisationer, parlamentarikere og regeringsrepræsentanter samt relevante eksperter på området mm. Resultaterne, dokumentation af gode eksempler, skal publiceres

6) *at* tage initiativ til oprettelse af en nordisk Stafet-ordning indenfor området antidiskrimination og etnisk mangfoldighed. Ordningen skal køre på tværs af de nordiske landegrænser, men i øvrigt køre som den Stafet-ordning som Nævnet for Etnisk Ligestilling er ansvarlig for i Danmark, herunder afholdelse af de årlige Stafetkonferencer med omfattende deltagelse af frivillige organisationer

7) *at* opfordre Nordisk Journalistcenter (NJC) til at regelmæssigt arrangere kurser hvor temaet drejer sig om mediernes rolle og ansvar i opinionsdannelse omkring racisme, fremmedfjendtlighed og etnisk mangfoldighed. NJC skal også opfordres og støttes til at udføre forskning på området

Nordisk Ministerråd meddeler:

Første at-sats: Med henvisning til de allerede eksisterende nationale og internationale tiltag til definitioner på området i regi af bl.a. FN og Europarådet vurderer Ministerrådet det ikke umiddelbart hensigtsmæssigt at gennemføre det foreslåede definitoriske arbejde også på nordisk plan.

Anden at-sats: Nordisk Ministerråd finder, at etableringen af en fælles nordisk kundskabsdatabase som supplement til den lignende database under EUMC, som er nævnt i rekommandationen, vil være et endog særdeles omfattende projekt, og at etablering og drift af en sådan base på fælles nordisk niveau vil kræve ressourcer, der formentlig væsentligt vil overstige merværdien af et fællesnordisk projekt.

Tredje at-sats: Nordisk Ministerråd ønsker at bidrage til nordisk forskningssamarbejde på områder som har høj national prioritet. Udgangspunktet for den nordiske forskning er, at initiativerne kommer fra forskningsverdenen via de nordiske forskningsråds samarbejdsorganer (NoS-kommitteerne). Hovedparten af finansieringen kommer fra nationale kilder, men der kan ske medfinansiering fra Nordisk Ministerråd. Det betyder, at prioriteringsprocessen i høj grad finder sted på det nationale plan mellem forskningsråd, departement og parlamentarikere, og at det kun er de overordnede strategiske overvejelser, der finder sted i Nordisk Ministerråds regi. I forslaget til nye initiativer 2004 fra de nordiske forskningsmiljøer via det nordiske forskningspolitiske råd til de nordiske uddannelses- og forskningsministre (MR-U), var fremlagt andre nationale prioriteringer end i denne rekommandation. Disse projekter vil blive igangsat i 2004.

Fjerde at-sats: Børnehaven og skolen i flerkulturelle miljøer er et aktuelt debatemne i store dele af Norden, men dette emne hidtil kun i begrænset omfang har været behandlet inden for rammen af det nordiske skolesamarbejde. Spørgsmålet om hvordan vi i vore skolesystemer bedst skal møde behovet hos elever med udenlandsk baggrund og forbedre deres uddannelsesmuligheder og derigennem forudsætningerne for integration i de nordiske samfund er en vigtig del af det nuværende skoleudviklingsarbejde. Sverige har derfor besluttet, at dette tema skal belyses i deres formandskabsår. Skolens betydning for en øget integration skal også behandles på den store tværsektorielle konference i Stockholm "Ungas inflytande i ett mångkulturellt Norden – integration och deltagande i samhällslivet". Denne konference er planlagt til at finde sted i oktober måned kort før Nordisk Råds session i Oslo 2003.

Femte at-sats: Nordisk Ministerråd afholdt i oktober 2002 en konference om etnisk mangfoldighed i arbejdslivet. På konferencen blev mangfoldighedsledelse diskuteret som en central strategi indenfor den del af ledelsesfilosofien som omhandler mangfoldighed. På konferencen deltog blandt andet arbejdsmarkedets parter, indvandrereorganisationer og embedsmænd fra de nordiske lande.

Sjette at-sats: Nordisk Ministerråd skal meddele, at man har noteret sig, at den nævnte danske stafet-ordning netop er nedlagt i forbindelse med nedlæggelsen af Nævnet for Etnisk Ligestilling og oprettelsen af Dansk Center for Internationale Studier og Menneskerettigheder. Ministerrådet har fået oplyst, at den danske stafet-ordning indebar udgifter i størrelsesorden 1 mio. DKK. Efter ministerrådets opfattelse vil merværdien ved en større ordning på nordisk plan ikke modsvare de ganske væsentlige udgifter forbundet med en sådan ordning.

Syvende at-sats: Nordisk Ministerråd vil opfordre Nordisk Journalistcenter (NJC) til at gøre den nævnte indsats. Det skal i sammenhængen bemærkes, at NJC – bl.a. qua projektet "den etniske redaktion" – er blevet referenceinstitution, når det gælder diskussionen om integration af etniske minoriteter i majoritetsmedierne, og at NJC i denne sammenhæng også har bidraget til at give eksisterende nationale debatter om etnicitet og integration en nordisk profil.

Nordisk Ministerråd anser for sin del, at rekommandationen kan afskrives.

Medborger- og Forbrugerudvalgets betænkning

over meddelelse om rekommandasjon 8/2002/medborger Strategi for bekæmpelse af racisme og fremmedfjendtlighed og fremme af integration (A 1299/medborger)

Medborgerudvalget noterer at Nordisk Ministerråd har implementeret at-satser 5 og 7. Nordisk Ministerråd mener desuden at at-sats 4 vil blive realiseret, men Medborger- og Forbrugerudvalget godkender ikke at et deltema under en konference om "Unges indflytande i ett mångkulturellt Norden" kan erstatte et seminar med "udveksling af gode erfaringer med arbejdet med etnisk mangfoldighed og integration i skolen". Medborgerudvalget kan heller ikke acceptere at at-sats 1 og at-sats 2 kan afskrives med henvisning til det europæiske arbejde på området. Som det fremgår af betænkning for rekommandationen blev disse at-satser foranlediget af synspunkter fra organisationer som arbejder på området. De ser et behov for særlige nordiske databaser og fælles definitioner, dels fordi de nordiske samfund har langt flere fælles træk end samtlige europæiske lande, dels fordi det fælleseuropæiske samarbejde udvikler sig langsomt og dels fordi store dele af materialet for en fællesnordisk database allerede foreligger på nationalsprogene og kan bruges uden oversættelse. Nordisk Ministerråd svar på at-sats 3 indeholder en noget forsimplet beskrivelse af procedurerne bag fællesnordiske forskningsprojekter. Når de nationale forskningsmiljøer og Nordisk Forskningspolitiske Råd ikke har set anledning til at igangsætte forskningsprojekter om racisme og fremmedfjendtlighed, er der netop behov for en indsats fra Nordisk Ministerråd til at formidle den interesse i sådanne projekter som kommer til udtryk i rekommendationen. Medborger- og Forbrugerudvalget ønsker at gentage sin anbefaling af en nordisk Stafet-ordning.

Medborger- og Forbrugerudvalget foreslår derfor Nordisk Råd, at afskrive at-satser 5 og 7, men at opretholde at-satser 1-4 og 6.

Mod baggrund af det ovenfor nævnte foreslår Medborger- og Forbrugerudvalget

> *at* Nordisk Råd *afventer ny meddelelse* næste år i anledning af rek. 8/2002/medborger hvad angår første, andre, tredje, fjerde at-sats og sjette at-sats;
>
> *at* Nordisk Råd tager Ministerrådets meddelelse om rekommandation 8/2002/medborger hvad angår femte at-satsen og syvende at-satsen til efterretning og anser dem som *færdigbehandlet* for Rådets vedkommende.

Frederikshavn, den 23. september 2003

Bendiks H. Arnesen (A)
Marianne Carlström (s)
Sari Essayah (kd)
Lennart Gustavsson (v)
Anne Holmlund (saml)
Risto Kuisma (sd)
Aulis Ranta-Muotio (cent)
Inger René (m)
Berndt Sköldestig (s)

Rek. 9/2002/næring
D 2003

Meddelelse

om rekommandasjon 9/2002/næring
Skadelig skattekonkurranse (A 1300/næring)

Rekommandasjonen lyder:

Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd

1) *at* det på et tidligt tidspunkt i lovgivningsprocessen af skatteforslag, sikres at embedsmænd informeres om tiltag i de øvrige nordiske lande

2) *at* Nordisk Ministerråd sikrer, at der i forhold til EU's og OECD's initiativer til bekæmpelse af skadelig skattekonkurrence, finder en koordinering sted af den nordiske deltagelse

3) *at* Nordisk Ministerråd (MR-Finans) på årlig basis giver en kortfattet status til Næringsudvalget over hvilke initiativer eller spørgsmål som har været drøftet i det forløbne år vedrørende bekæmpelse af skadelig skattekonkurrence

Nordiska ministerrådet meddelar:
Vedr. at-sats 1): Nordiska ministerrådet (finansministrarna) fastställde den 1 juni 2001 en nordisk informationsordning om skattefrågor. Syftet med överenskommelsen är bl.a. att information om förestående skatteändringar förmedlas till kontaktpersoner på hög nivå i de övriga nordiska länderna så tidigt som möjligt.

Nordisk Ministerråd anbefaler på denne baggrund, at Nordisk Råd afskriver denne rekommandation.

Vedr. at-sats 2): Skattespørgsmål diskuteres regelmæssig i Nordisk Ministerråd. De nordiske finansministrene har udviklet et samarbejde på skatteområdet i form at løbende udveksling af information. Desuden drøftes jævnligt de politiske forudsætninger for samordning og initiativer på skatteområdet. Blandt andet drøftes EU's og OECD's initiativer til bekæmpelse af skadelig skattekonkurrence på MR-finans møder og der finder en koordinering sted af den nordiske deltagelse, når det bedømmes som lempeligt.

Det kan i denne forbindelse nævnes, at MR-finans på mødet den 29. oktober 2002 konkluderede, at EK-finans til næste MR-finansmøde (skal) at gennemgå Nordisk Råds rapport om skadelig skattekonkurrence i et nordisk perspektiv med henblik på at informere MR-finans om rapportens indhold.

For så vidt angår OECD's initiativer til bekæmpelse af skadelig skattekonkurrence blev dette også drøftet på MR-finans' møde den 29. oktober 2002. Forud for dette møde havde OECD-sekretariatet foreslået over for de nordiske lande, at de nordiske landene skal bistå OECD-statene – som er de 6 fattigste landene i det caribiske området – med teknisk assistance om juridisk grundlag for indsyn og informationsudveksling.

MR-Finans besluttede på mødet den 29. oktober blandt andet at forholde sig positivt til et skatteprojekt med 6 stater i det caribiske området, som en indledning og opfølgning av OECD's tiltak mod skatteparadiser og skadelig skattekonkurrence.

Nordisk Ministerråd anbefaler på denne baggrund, at Nordisk Råd afskriver denne rekommandation.

Vedr. at-sats 3): For så vidt angår de initiativer og spørgsmål, som har været drøftet i det forløbne år vedrørende bekæmpelse af skadelig skattekonkurrence henvises til besvarelsen oven for.

Nordisk Ministerråd anbefaler, at Nordisk Råd afskriver rekommandationen.

Næringsudvalgets betænkning

over meddelelse om rekommandasjon 9/2002/næring Skadelig skattekonkurranse (A 1300/næring)

Næringsudvalget takker for udtømmende meddelelse. I øvrigt anser udvalget det for særdeles positivt at Ministerrådet har fået etableret den omtalte samarbejde om informationsudveksling.

Rekommandationen afskrives på baggrund af aftale med MR-Finans om at det på årlig basis gives en kortfattet mundtlig eller skriftlig status til Næringsudvalget over hvilke initiativer eller spørgsmål som har været drøftet i det forløbne år vedrørende bekæmpelse af skadelig skattekonkurrence.

På baggrund af ovennævnte foreslår Næringsudvalget,

> *at* Nordisk Råd tager meddelelsen til efterretning og anser rek. 9/2002/næring som *færdigbehandlet* for Rådets vedkommende.

Frederikshavn, den 23. september 2003

Ole Vagn Christensen (S)
Per Erik Granström (s)
Kent Olsson (m), ordförande
Runar Patriksson (fp)
Raymond Robertsen (H)
Steingrímur J. Sigfússon (VG), næstformand
Cecilia Widegren (m)

Rek. 10/2002/næring
D 2003

Meddelelse

om rekommandasjon 10/2002/næring
Tiltag mod skadelig skattekonkurrence (A 1300/næring)

Rekommandasjonen lyder:

Nordisk Råd rekommanderer de nordiske landes regeringer

1) *at* alle de nordiske lande efterstræber at opfylde målsætninger og krav i EU's Adfærdskodeks for erhvervsbeskatning og OECD's Memorandum om eliminering af skadelig skattekonkurrence

2) *at* der ved fremlæggelse af lovforslag skal redegøres for om disse potentielt kan indebære skadelig skattekonkurrence

De nordiska ländernas regeringar meddelar:
Ang. att-sats 1): Danmark, Finland och Sverige är som avtalsslutande parter bundna att följa EU:s uppförandekod för företagsbeskattning. Danmark, Finland, Island, Norge och Sverige har som medlemmar av OECD godtagit OECD: s riktlinjer mot skadlig skattepraxis och aktivt verkat för att implementera och utveckla dessa riktlinjer såväl med avseende på medlemsstaternas egna skatteordningar som visavi skatteparadis och icke-medlemsländer.

Det är angeläget att alla nordiska länder och självstyrande områden – även om de inte är bundna av ifrågavarande avtal och rapporter – eftersträvar att uppfylla de målsättningar och krav som uppställs enligt uppförandekoden och i OECD:s projekt mot skadlig skattepraxis.

Ang. att-sats 2): När ett lagförslag läggs fram i ett nordiskt land ligger det i sakens natur att det görs en bedömning om den föreslagna åtgärden kan innebära skadlig skattekonkurrens. Detta följer av att länderna eftersträvar att uppfylla målsättningarna och kraven i EU:s uppförandekod för företagsbeskattning och OECD:s riktlinjer om avskaffande av skadlig skattekonkurrens.

De nordiska ländernas regeringar anser för sin del att rekommendationen kan avskrivas.

Næringsudvalgets betænkning

over meddelelse om rekommandasjon 10/2002/næring Tiltag mod skadelig skattekonkurrence (A 1300/næring)

Næringsudvalget takker for svaret fra MR-Finans. Målsætningen i den første at-sats er naturligvis at alle nordiske lande (EU-medlemmer eller ej) vil forpligte sig til at følge det omtalte adfærdskodeks – også taget i betragtning at alle de nye medlemslande af EU bliver omfattet af kodekset som en integreret del af Acquis Communitaire.

Som det fremgår af udvalgets rapport, vil EU-udvidelsen betyde at en række lande med skattesystemer som indenfor erhvervsbeskatningsområdet er væsentlig forskellige fra de nordiske lande (eksempelvis Estland), nu er fuldgyldige medlemmer af og kan deltage på det Indre Marked.

Hvis man fortsat skal kunne kræve opretholdelse af Adfærdskodekset – for dermed at sikre industriel konkurrence på lige vilkår – er det naturligvis vigtig at flest mulige lande har forpligtet sig. Og ikke mindst de nordiske lande med skattefinansieret velfærdssystemer har en interesse i dette spørgsmål.

Rekommandationen foreslås afskrives idet udvalget ikke finde det sandsynligt at opretholdelse vil lede til yderligere fremskridt på området.

På baggrund af ovennævnte foreslår Næringsudvalget,

> *at* Nordisk Råd tager meddelelsen til efterretning og anser rek. 10/2002/næring som *færdigbehandlet* for Rådets vedkommende.

Frederikshavn, den 23. september 2003

Ole Vagn Christensen (S)
Per Erik Granström (s)
Kent Olsson (m), ordförande
Runar Patriksson (fp)
Raymond Robertsen (H)
Steingrímur J. Sigfússon (VG), næstformand
Cecilia Widegren (m)

Rek. 11/2002/medborger
D 2003

Meddelelse

om rekommandasjon 11/2002/medborger Økt mattrygghet i Norden (B 216/medborger)

Rekommandasjonen lyder:

Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd

at gennemføre ministerrådsforslag om økt mattrygghet i Norden – styrket gjennomslag i internasjonale fora og styrket forbrukerinnflytelse, og inddrage Medborger- og Forbrugerudvalgets kommentarer som de fremgår af udvalgets betænkning (B 216/medborger)

Nordisk Ministerråd meddeler:
Nordisk Ministerråd vedtog i december 2002 det endelige ministerrådsforslag om økt mattrygghet i Norden – styrket gjennomslag i internasjonale fora og styrket forbrukerinnflytelse.

I Medborger- og Forbrugerudvalgets betænkning er det foreslået, at et nordisk samarbejde om overvågning, kontrol og målemetoder mm. vedrørende dioxin i fødevarer indarbejdes som et tema i ministerrådsforslaget. Udvalgets ønske er imødekommet, idet der i det vedtagne ministerrådsforslag er tilføjet "Dioxin og dioxinlignende PCB" til listen over eksempler på samarbejdstemaer.

Det kan samtidig oplyses, at ministerrådet har igangsat en lang række aktiviteter til implementering af ministerrådsforslaget. Der er tale om såvel konkrete projekter og nordisk samarbejde vedr. de allerede udvalgte samarbejdstemaer som indførelse af løbende processer til at sikre identifikation af nye temaer, der egner sig til et nordisk samarbejde med henblik på øget indflydelse i de internationale fora. Ligeledes er der inden for handlingsplanen for styrket forbrugerindflydelse startet en opfølgning i ministerrådets regi. Der vedlægges til orientering to publikationer, som er udsendt til landene til brug for den nationale opfølgning af ministerrådsforslaget:

- Ministerdeklarasjon for økt mattryghet i Norden – Grønlandsdeklarasjonen
- Styrking av forbrukerinnflytelsen på matområdet – Nordisk handlingsplan.

Nordisk Ministerråd anser for sit vedkommende, at rekommandationen kan afskrives.

Medborger- og Forbrugerudvalgets betænkning

over meddelelse om rekommandasjon 11/2002/medborger Økt mattrygghet i Norden (B 216/medborger)

Medborger- og Forbrugerudvalget kan konstatere, at rekommandationens målsætning er opfyldt.

På baggrund af ovennævnte foreslår Medborger- og Forbrugerudvalget,

at Nordisk Råd tager meddelelsen til efterretning og anser rek. 11/2002/medborger som *færdigbehandlet* for Rådets vedkommende.

Frederikshavn, den 23. september 2003

Bendiks H. Arnesen (A)
Marianne Carlström (s)
Sari Essayah (kd)
Lennart Gustavsson (v)
Anne Holmlund (saml)
Risto Kuisma (sd)
Aulis Ranta-Muotio (cent)
Inger René (m)
Berndt Sköldestig (s)

Rek. 12/2002/miljö
D 2003

Meddelelse

om rekommandasjon 12/2002/miljö EU:s beslut om dioxin (A 1287/miljö)

Rekommandasjonen lyder:

Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd

at – på baggrund af en afklaring af status for allerede pågående nationale og internationale initiativer – udarbejde retningslinjer for et nordisk samarbejde om dioxin og dioxinlignende PCB i fødevarer gennem følgende initiativer:

- samarbejde mellem landbrugs-, fiske- og fødevareområdet med inddragelse af øvrige relevante sektorer, herunder miljøsektoren, med henblik på at opnå et helhedsperspektiv på spørgsmålet
- samarbejde med myndighederne i Østersølandene
- samnordiske kontrol- og overvågningsprogrammer udformes
- prøveudtagningsmetodik og analysevirksomhed belyses
- nordiske retningslinjer for dataopbevaring af prøveresultater udarbejdes
- supplerende samnordisk forskning om risikovurdering og toxicitet styrkes

Nordisk Ministerråd meddeler:
Ministerrådet for fiskeri, jord- og skovbrug og levnedsmidler vedtog i 2002 at samarbejde nordisk vedr. temaet "dioxin og dioxinlignende PCB", dels som opfølgning af ministerrådsforslaget om "Økt mattrygghet i Norden – styrket gjennomslag i internasjonale fora og styrket forbrukerinnflytelse", dels med henblik på opfølgning af Nordisk Råds rekommandation 12/2002. De tre embedsmandskomiteer under ministerrådet – NEF, NEJS og EK-Livs – besluttede at starte samarbejdet med en fælles udredning om dioxin, og hver afsatte derfor midler i 2002 til en sådan kortlægning af status og identifikation af forslag til fælles nordiske tiltag. Rapporten fra dette forstudie er netop modtaget – resultatet refereres kort i nedenstående.

Kartläggningen av dioxiner och dioxinlika PCB i livsmedel har syftat till att definiera områden där en samlad nordisk insats bedöms ändamålsenlig. Projektet har koncentrerats på en genomgång av vad som gjorts hitintills eller planeras nationellt i de nordiska länderna, närområdet och i EU. Förslag skulle lämnas på områden där det bedöms vara av "nordisk nytta" att fortsätta arbetet i ett tvärsektoriellt projekt med deltagande av de tre ämbetsmannakommittéerna NEF, NÄJS och ÄK-Livs. Förstudien är primärt genomförd via intervjuer med centrala personer i de nordiska länderna.

Följande områden har ingått i förstudien:

1. EU:s regelverk för dioxiner och dioxinlika PCB
2. Undersökningar av dioxiner och dioxinlika PCB i livsmedel
3. EU:s monitoring program för dioxiner och dioxinlika PCB i livsmedel
4. Harmonisering av provtagningsmetodik
5. Analysmetodik, analysosäkerhet, kvalitetssäkring och laboratorieresurser
6. Samordning av intagsberäkningar och riskvärdering
7. Gemensam databas för resultaten från undersökningar och monitoring program
8. Pågående och planerade satsningar inom miljöövervakningen och andra aktiviteter inom sektorerna fiske, jord, skog, livs och miljö

Rapporten från förstudien innehåller en kort status över ovannämnda ämnen och pekar på en rad områden, där fortsatta satsningar i nordisk regi skulle vara ändamålsenligt. Det finns således bland de deltagande myndigheter utbrett stöd för ett nordiskt projekt inom de flesta av de identifierade områdena. Det har betonats nyttan av att skapa ett nordiskt nätverk för att bland annat snabbt kunna utbyta information. Sålunda ställs förslag till ett nordiskt samarbete av olik karaktär innanför område 1–5 i ovannämnda lista.

Beträffande område 6 anses det vara nordisk nytta med samarbete omkring intagsberäkningar och det är också ett starkt önskemål att riskhanteringsfrågorna tas med. Samtidig råder dock också en bred enighet om att riskvärdering inte bör ingå, da den fortsatta riskvärderingen beträffande dioxiner och dioxinlika PCB med fördel kan ske inom EU, i dess vetenskapliga kommitté eller i EFSA. Värdefullt arbete sker också inom WHO:s expertorgan JECFA. Det bedöms således inte vara av någon större nytta at bedriva detta inom ett nordiskt projekt.

Likaså finner man att det i dagsläget inte är ändamålsenligt att satsa resurser på att utveckla och underhålla en gemensam nordisk databas för lagring av resultaten från analyserna av dioxiner och dioxinlika PCB – jämför område 7. I stället föreslås att de nordiska länderna kontaktar kommissionen och betonar betydelsen av EU:s databas och vikten av att kommissionen snabbt avsätter nödvändiga resurser för att databasen redan i ett tidigt skede skall kunna utnyttjas maximalt.

Som opfølgning på forprojektet er der indledningvis identificeret forslag til en række projekter, hvoraf det vil være ønskeligt at igangsætte en del allerede i 2003, forudsat at der kan findes midler til finansieringen – forventeligt ca. 1 MDKK over de kommende år. I skrivende stund er der ved at blive udarbejdet konkrete projektansøgninger og finansieringsmuligheder undersøges nærmere.

Der er således allerede taget initiativ til fælles nordiske satsninger på en række områder, hvis gennemførelse imidlertid vil kræve væsentlige økonomiske ressourcer.

Hvad angår et samarbejde mellem myndighederne i Østersølandene skal nævnes, at "Food safety" er et hovedtema ved et nordisk-baltisk ministermøde sidst i 2003, og at spørgsmålet om et fremtidigt samarbejde om dioxinproblematikken forudses at blive drøftet ved ministermødet. Desuden vil der være mulighed for at diskutere spørgsmålet i regi af en eksisterende nærområdegruppe vedr. levnedsmiddelkontrol, betegnet Nordic Baltic Project Group on Food Control.

Herudover er der behov for yderligere at udvikle samarbejdet over til specielt miljøsektoren, som har peget på, at der bl.a. er behov og interesse for at arbejde videre med kildeidentifikation af såvel primære som sekundære kilder i overensstemmelse med Stockholmkonventionen. Emnet "Pågående och planerade satsningar inom miljöövervakningen och andra aktiviteter inom sektorerna fiske, jord, skog, livs och miljö (område 8 i listen på side 2) er også til en vis grad behandlet i forprojektet, men det viste sig ikke muligt at foretage en dybere analyse inden for forstudiets rammer. Det skal dog pointeres, at der allerede er visse tværsektorielle aktiviteter med miljøsektoren vedr. dioxin, idet fiskeri- og miljøsektorerne afholder et fælles seminar i Finland i juni månad om "Bedömning av de risker som förorsakas av förekomsten av klorerade dioxiner och besläktade ämnen i fisk". Efterfølgende vil man overveje, hvorledes samarbejdet

med miljøsiden kan videreudvikles med inddragelse også af levnedsmiddel- og jordbrugssektorerne.

Det kan konkluderes, at Nordisk Ministerråd som ønsket af Nordisk Råd planlægger en lang række initiativer og generel nordisk samordning på dioxinområdet i de kommende år.

Nordisk Ministerråd anser for sit vedkommende, at rekommandationen kan afskrives.

Miljø- og Naturressursudvalgets betænkning

over meddelelse om rekommandation 12/2002/miljö EU:s beslut om dioxin (A 1287/miljö)

Ministerrådet meddeler, at man, bl.a. som opfølgning af rek. 12/2002, har vedtaget et nordisk samarbejde indenfor temaet dioxin og dioxinlignende PBC. Der arbejdes tværsektorielt på sagen, idet såvel, fiskeri, jordbrugs- som levnedsmiddelsektoren er inddraget; ligesom der samarbejdes med miljø-sektoren. Arbejdet er godt i gang; bl.a. er der allerede gennemført et forstudie, der skal tjene til at målrette og prioritere indsatsen – herunder identificere hvilke områder, det er af nordisk nytte at samarbejde om, og hvilke, der mere hensigtsmæssigt kan samarbejdes om i andre fora.

Med hensyn til samarbejdet med Østersølandene meddeler Ministerrådet, at der er planlagt et nordisk-baltisk ministermøde i slutningen af 2003, hvor hovedemnet vil blive "food safety", og hvor spørgsmålet om et fremtidigt samarbejde om dioxinproblematikken forudses drøftet.

Det er udvalgets vurdering, at Ministerrådet har iværksat en god og helstøbt indsats i overensstemmelse med rekommandation 12/2002, hvorfor det foreslås, at Nordisk Råd afskriver rekommandationen.

På baggrund af ovennævnte foreslår Miljø- og Naturressourceudvalget,

> *at* Nordisk Råd tager meddelelsen til efterretning og anser rek. 12/2002/miljö som *færdigbehandlet* for Rådets vedkommende.

Frederikshavn, den 23. september 2003

Per Berthelsen (D)
Sinikka Bohlin (s)
Barbro Feltzing (mp)
Agne Hansson (c)
Asmund Kristoffersen (A), leder
Simo Rundgren (cent)
Sigurður Kári Kristjánsson (Sj)
Satu Taiveaho (sd)

*Rek. 13/2002/presidiet
D 2003

Meddelelse

om rekommandasjon 13/2002/presidiet
Stöd av demokratiutvacklingen i Kaliningrad (A 1307/presidiet)

Rekommandasjonen lyder:

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

1) *att* ta initiativ till någon form av givar- eller biståndskonferens för att prioritera och samordna de många projekt och förslag som finns för att stöda Kaliningrad

2) *att* fortsatt verka för att ett nordiskt informationskontor kan öppnas i Kaliningrad

Nordisk Ministerråd meddeler:
Ad. første at-sats: I lys av det omfattende internasjonale nærværet i Kaliningrad vil en konferanse trolig bli hilst velkommen av myndighetene i Kaliningrad.

Formålet med en konferanse bør være å få en oversikt over aktuelle samarbeidspartnere og deres virksomhet, for derved å kunne unngå overlappende aktiviteter og om mulig skape gunstige synergier og en plattform for fremtidige nettverk. Nordisk Ministerråd har imidlertid verken mandat eller kapasitet til å skulle samordne eller prioritere andre internasjonale og/eller nasjonale aktørers virksomhet i Kaliningrad.

Nordisk Ministerråd vil treffe de nødvendige tiltak for å organisere en konferanse, så snart et informasjonspunkt er åpnet. Det synes ikke realistisk å kunne organisere en begivenhet av et slikt omfang uten å være representert på stedet. For fremdriften av åpningen av et informasjonspunkt i Kaliningrad vises det til 2. ledd i denne meddelelse.

Ad andre at-sats: Den første kontakten mellom NMR og russiske føderale myndigheter vedr. opprettelse av et informasjonspunkt i Kaliningrad fant sted allerede i månedsskiftet november/desember 2000. Siden den gang har det foregått en utstrakt brevveksling og Nordisk Ministerråd har avlagt flere besøk i Moskva og i St. Petersburg.

Alle fremstøt er blitt møtt med en positiv holdning fra russisk side, dog uten at det har medført konkrete resultat. I perioden 2000–02 var det en rekke land, deriblant flere av de nordiske landene, som forgjeves ventet på å få åpnet konsulat i Kaliningrad. I 2002 ble imidlertid Sverige gitt tilsagn, hvilket gir rom for optimisme også for Nordisk Ministerråd.

Den siste utviklingen i sakens anledning, et møte i mars d.å., tyder på at russiske myndigheter vil gi tilsagn til åpningen av et informasjonspunkt innen utløpet av første halvår 2003.

Fra Nordisk Ministerråds side er det av stor viktighet å få implementert de vedtak som er fattet og hvortil det også er blitt bevilget midler over Nærområdeprogrammet. Både de tidligere finske og norske formannskapene og det nåværende svenske formannskapet er meget opptatt av dette spørsmålet og ønsker fortgang i saken.

Nordisk Ministerråd anser for sin del at rekommandasjonen kan avskrives.

Presidiets betänkande

över meddelande om rekommendation 13/2002/presidiet Stöd av demokratiutvacklingen i Kaliningrad (A 1307/presidiet)

Presidiet anser att rekommendationen till de nordiska regeringarna om att ta initiativ till att organisera en givar- eller biståndskonferens för att prioritera och samordna de många projekt och förslag som finns fortfarande är av grundläggande betydelse för att bättre kunna samordna åtgärderna angående Kaliningrad. Avsikten med konferensen är att föra samman de aktörer som nu är verksamma i Kaliningrad med olika projekt. Konferensen skall ha en koordinerande funktion. En konferens som samlar olika aktörer (TACIS, CBSS, de nordiska och baltiska länderna, Polen, Schleswig-Holstein, Östersjöinstitutet) skulle främja samarbetet med både Kaliningrad och biståndsgivarna. Öppnandet av en informationspunkt skulle underlätta en konferens men anses inte att vara en förutsättning för detta och borde därför kunna genomföras nästa år inom ramen för närområdessamarbete med Nordvästra Ryssland. En möjlighet är att organisera konferensen i samarbete med andra relevanta regionala organisationer som har intresse för och projekt i Kaliningrad.

Presidiet har fått regelbunden rapportering angående informationspunkten. Nordiska ministerrådets strävanden och åtgärder har hittills varit omfattande. Det finns knappast flera möjligheter att påverka den ryska processen. Det är viktigt att få ett slutgiltigt beslut från de ryska myndigheterna.

Mot bakgrund av ovannämnda föreslår Presidiet

> *att* Nordiska rådet lägger meddelandet om rek. 13/2002/presidiet till handlingarna och *avvaktar nästa års meddelande.*

Frederikshavn, den 23. september 2003

Reynoldh Furustrand (s)
Jónína Bjartmarz (F)
Jens Chr. Larsen (V)
Inge Lønning (H), president
Ragnwi Marcelind (kd)
Outi Ojala (vänst)
Rannveig Guðmundsdóttir (A)
Martin Saarikangas (saml)
Sigríður Anna Þórðardóttir (Sj)
Ole Stavad (S)

Rek. 14/2002/miljö
D 2003

Meddelelse

om rekommandasjon 14/2002/miljö
Vattenvård och hälsa i Karelska republiken (A 1293/miljö)

Rekommandasjonen lyder:

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

1) *att* verka för att det inom ramen för EU:s Nordliga dimension tas konkreta miljöinitiativ i Karelska republiken samt att samarbetet med Karelska republiken som ett målområde inom den Nordliga dimensionen fördjupas och intensifieras;

2) *att* i sitt närområdessamarbete fördjupa samarbetet med Karelska republiken och som led i detta arbete:

- främja samordning av i Karelska republiken förekommande internationella aktiviteter för att åstadkomma en mera effektiv verksamhet
- främja och samordna det samarbete som bedrivs mellan inom området verkande nätverk, såsom vänortsnätverket och medborgarorganisationerna
- göra ett nordiskt program för insatserna i Karelska republiken och därvid uppmärksamma finansiella insatser från övriga internationella organisationer och regeringar
- använda Nefco och övriga nordiska finansieringsinstrument inom det karelska området
- genomföra småskaliga projekt i Karelska republiken

3) *att* samarbeta med lokala hälsovårdsmyndigheter i Karelska republiken för att åstadkomma en förbättring av folkhälsan, bl.a. genom att

- på grundval av gjorda utredningar kartlägga användningen av ytligt grundvatten som dricksvattenkälla
- söka åstadkomma en förbättring av hanteringen av dricksvatten
- främja användning av grundvatten som vattenkälla för bosättningscentra
- främja distributionen av rent dricksvatten till speciella förbrukare som t.ex. barnsjukhus
- bland annat baserat på gjorda utredningar, skapa ett informationsprogram om sjukdomar orsakade av dricksvattnet
- ansvara för informationsprogrammets genomförande
- finna metoder för tryggande av den karelska befolkningens jod- och fluorintag

Nordiska ministerrådet meddelar:
Den nordliga dimensionen inom EU är ett centralt verktyg då man med hjälp av internationellt samarbete anstränger sig att lösa de utmaningar som Nordiska rådet pekar på i sin rekommendation. Kopplingen mellan hälsa och miljö, och särskilt tillgången på rent vatten, i Karelska republiken i nordvästra Ryssland är en viktig utgångspunkt för insatser.

Nordiska ministerrådet har i sitt inlägg till handlingsplanen för den Nordliga dimensionen 2004–2006 meddelat att man föresatt sig att koordinera sina egna aktiviteter så att de stöder handlingsplanen.

Nordiska ministerrådet har under åren 2000–2003 budgeterat sammanlagt omkring 80 miljoner euro för aktiviteter i Balticum och nordvästra Ryssland. Storleksordningen för satsningarna de närmaste åren kommer sannolikt att förbli på samma nivå. Då de baltiska länderna blir medlemmar i EU kommer tyngdpunkten att koncentreras till nordvästra Ryssland.

Nordiska ministerrådets miljösektor anordnar i slutet av april 2003 ett seminarium i Sankt Petersburg, för att närmare diskutera och planera det framtida nordiska närområdessamarbetet och EU:s Nordliga dimension. Under seminariet kommer man att diskutera både allmänna riktlinjer för gränsöverskridande närområdessamarbete och särskilt bland annat just kopplingen mellan vatten och hälsa inom ramen för den Nordliga dimensionen.

Vattenförsörjningen i republiken är av tradition baserad på ytvatten trots att grundvattenresurser skulle finnas och bristfällig hantering av avloppsvattnen samtidigt ofta förorenar ytvattnen. Dricksvattnet behandlas därför i många fall med klor före distributionen. Det finns alltså behov för såväl investeringar som överföring av teknologi och know-how. Nordiska ministerrådet avser att utgående från resultaten av ovan nämnda seminarium i Sankt Petersburg identifiera och konkretisera projekt och aktiviteter som kan bidra till utveckling av kapaciteten och överföra know-how i dessa frågor.

Utbyggnaden av såväl vattenförsörjningen som hanteringen av avloppsvatten i Karelska republiken pågår bland annat inom ramen för EU:s finansieringsprogram Tacis samt med stöd av Nordiska miljöfinansieringsbolaget Nefco, Världsbanken och bilaterala projekt. Aktiviteter pågår eller planeras bland annat i städerna Petrozavodsk och Sordavala (huvuddelen av Nefco:s vattenvårdsrelaterade projekt har hittills legat i Balticum men tyngdpunkten kommer att förskjutas i samband med EU:s utvidgning).

Nordiska ministerrådet kan bidra genom att politiskt och genom internationellt finansieringssamarbete stöda projekt vilkas syfte sammanfaller med Nordiska rådets rekommendation. Ministerrådet avser att fortsätta med att bland annat genom Nefco driva projekt i Karelen relaterade till denna rekommendation.

Social- och hälsosektorns närområdessamarbete har inga speciella insatser på detta område just nu. Fokus ligger framförallt på åtgärder för utsatta barn och unga, men sektorn har under flera år också medfinansierat utbildning av sjukvårdspersonal i offentlig hälsa, där sammanhanget mellan miljöfaktorer och hälsofaktorer är ett viktigt element (brimhealth-programmet). Under de senaste åren har man genom ett nordiskt samarbetsprojekt om bekämpning av smittsamma sjukdomar med hjälp av utbildning av sjukvårdspersonal, uppbyggnad av ett nätverk för statsepidemiologerna i området och utgivning av ett newsletter (Epinorth) också arbetat med folkhälsoproblematik.

Sektorn deltar emellertid aktivt i utarbetandet av EU:s Northern Dimension Partnership in Public Health and Social Wellbeing, samt i samarbetet om en ny plan för "Health and related social issues in the Barents Euro-Arctic region". Dessa program skall bl.a. koordineras i förhållande till det pågående miljösamarbetet i den nordliga dimensionen NDEP och det förväntas att frågan om vattenkvalité kommer att vara ett av flera relevanta samarbetsteman.

Nordiska ministerrådet anser för sin del att rekommendationen kan avskrivas.

Miljø- og Naturressursudvalgets betænkning

over meddelelse om rekommandation 14/2002/miljö Vattenvård och hälsa i Karelska republiken (A 1293/miljö)

Ministerrådet giver i sin meddelelse en oversigt over pågående aktiviteter i Den Karelske Republik i Nordvestrusland. Der er aktiviteter i gang indenfor miljøsektoren, og vandforsyning er et prioriteret område. Desuden informeres om samarbejdet med Nefco (det nordiske miljøfinansieringsinstitut) og om andre donorers indsats i området. Handlingsplanen for EU's nordlige dimension bliver fremover et vigtigt værktøj til at koordinere indsatsen og til indgåelse af partnerskaber. Ministerrådets budget til Nærområdesamarbejdet forventes fastholdt i de kommende år, men efterhånden som de baltiske lande optages i EU, vil tyngdepunktet i projektsamarbejdet blive forskudt mod Nordvestrusland, herunder Den Karelske Republik.

Det er udvalgets vurdering, at Ministerrådet er opmærksom på behovene i Den Karelske Republik, og at man vil gøre en indsats, der er afpasset de til rådighed værende økonomiske midler, øvrige aktørers aktiviteter og karakteren af de særlige nordiske styrkeområder. Med henvisning til ovenstående og til det fælles udvalgsforslag om en handlingsplan for samarbejdet med Nordvestrusland (A 1327/velfærd/medborger/miljø) foreslås at Nordisk Råd afskriver rekommandationen.

På baggrund af ovennævnte foreslår Miljø- og Naturressursudvalget,

> *at* Nordisk Råd tager meddelelsen til efterretning og anser rek. 14/2002/miljö som *færdigbehandlet* for Rådets vedkommende.

Frederikshavn, den 23. september 2003

Per Berthelsen (D)
Sinikka Bohlin (s)
Barbro Feltzing (mp)
Agne Hansson (c)
Asmund Kristoffersen (A), leder
Simo Rundgren (cent)
Sigurður Kári Kristjánsson (Sj)
Satu Taiveaho (sd)

Rek. 15/2002/miljö
D 2003

Meddelelse

om rekommandasjon 15/2002/miljö
Finsk projektering i Karelska republiken (A 1293/miljö)

Rekommandasjonen lyder:

Nordiska rådet rekommenderar Finlands regering

att ensam eller i samarbete med övriga nordiska regeringar söka slutföra ofullbordade projekt som finansierats av regeringen

Finlands regering meddelar:
Finland har under åren 1991–2002 i Karelska republiken understött mer än 100 miljörelaterade projekt med sammanlagt över 8 miljoner euro. Speciellt har man inriktat sig på projekt inom vattensektorn, vilka genomförs i många karelska städer. De flesta av dessa projekt har framskridit väl och de har trots vissa problem slutförts enligt planerna.

Svavelreningsprojektet i Kostamus startade år 1992, när Finland till gruvindustrikombinatets pelletsfabrik (senare Karjalan pelletti) levererade en svavelreningsanläggning som skulle minska fabrikens svaveldioxidutsläpp till 80 % av dåvarande utsläppsnivå. År 1993 beviljade Finland ett bidrag för leverans av en kalkbränningsugn som behövdes för rökgasrening. Svavelreningsanläggningen togs dock inte i bruk och leveransen av kalkbränningsugnen avbröts. År 1999 utsåg Finland och Nefco en expertgrupp som skulle slutföra projektet. Förhandlingar om slutförande av projektet pågår fortfarande mellan Finland, pelletsfabriken i Karelen och Nefco. Ett steg i riktning mot att slutföra projektet är att pelletsfabriken deltar i programmet Ren produktion (Puhdas tuotanto) som Finland genomför i Karelska republiken.

Avloppsreningsverket i Lahdenpohja, som har byggts med stöd från Finland, färdigställdes år 1995. Hela projektet avslutades år 1997. Lahdenpohja hade dock inte tillräckligt med medel för att hålla igång reningsverket så Finland fick återigen bidra med finansiering av service- och reservdelskostnader. Målet är att så småningom under de närmaste åren överföra ansvaret för reningsverkets drift på vattenverket i Lahdenpohja.

Ett utvecklingsprojekt för vattenförsörjningen i Karelen startades år 1995 med finansiering från Finland. Målet med projektet är att finna en principiell lösning på de problem man har med försörjningen av rent vatten och med avloppsledningssystemen i både tätorter och glesbygd i Karelen. Ett av delprojekten under detta projekt är Suojärvi vattenförsörjningsprojekt, som har resulterat i tre brunnar i Suojärvi under år 1999 samt år 2000 i byggplaner för en 17 km lång matarvattenledning och pumpstation. De totala kostnaderna för arbetet var ca 1,35 miljoner euro. Byggandet av matarvattenledningen avbröts eftersom den karelska parten inte längre var villig att finansiera det. Finland har för avsikt att under pågående år inleda fortsatta förhandlingar med karelarna om Suojärvi vattenförsörjningsprojekt. Finland har sedan år 1997 finansierat utvecklandet av dricks- och avloppsvattensystemen i Petrozavodsk med sammanlagt ca 290 000 euro som ett led i Världsbankens kommunala vattenprojekt i 15 ryska städer. Staden Petrozavodsk kan uppenbarligen inte av ekonomiska skäl fortsätta genomförandet av projektet.

Finlands regering anser för sin del att rekommendationen kan avskrivas.

Miljø- og Naturressursudvalgets betænkning

over meddelelse om rekommandation 15/2002/miljö Finsk projektering i Karelska republiken (A 1293/miljö)

Finlands regering meddeler, at man i perioden 1991–2002 har gennemført mere end 100 projekter i Den Karelske Republik, der for de flestes vedkommende er gennemført i henhold til planerne. I meddelelsen gennemgås tre projektområder, hvor gennemførelsen har været forbundet med visse problemer.

Udvalget vurderer, at Finlands regering herved har opfyldt rekommandationen.

På baggrund af ovennævnte foreslår Miljø og Naturressursudvalget,

> *at* Nordisk Råd tager meddelelsen til efterretning og anser rek. 15/2002/miljö som *færdigbehandlet* for Rådets vedkommende.

Frederikshavn, den 23. september 2003

Per Berthelsen (D)
Sinikka Bohlin (s)
Barbro Feltzing (mp)
Agne Hansson (c)

Asmund Kristoffersen (A), leder
Simo Rundgren (cent)
Sigurður Kári Kristjánsson (Sj)
Satu Taiveaho (sd)

Rek. 16/2002/presidiet
D 2003

Meddelelse

om rekommandasjon 16/2002/presidiet Västnorden i det nordiska samarbetet (A 1275/presidiet)

Rekommandasjonen lyder:

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

att genomföra en systematisk kartläggning av aktuella frågeställningar inom ramen för "Västnorden i det nordiska samarbetet" i syfte att etablera ett underlag för en dialog mellan Nordiska rådet och Nordiska ministerrådet, med början år 2003, kring samarbetets framtida inriktning och prioriteringar och i arbetet beakta de synpunkter som framförs i presidiets betänkande över medlemsförslag om "ett handslag till Västnorden" (A 1275/presidiet)

Nordisk Ministerråd meddeler:
Nordens samarbejde med nabolande og -områder i nordvest indgik i Vismandspanelets drøftelser 1999–2000 ("Norden 2000 – Öppet för Världens Vindar"). Panelet, som blev nedsat af Samarbejdsministrene (MR-SAM), tog udgangspunkt i overordnede globaliseringstendenser og fokuserede bl.a. på havmiljøspørgsmål og dermed også på samarbejde med andre stater/områder ved og i Nordatlanten.

Nordisk Ministerråds (NMR's) opfølgning af Vismandspanelets overvejelser blev udmøntet i 2001 i "Ny Nordisk Dagsorden – Del 2: Nya Strategiska Satsningar". Samarbejdsministrene gav udtryk for, at samarbejdet i Vest-Norden må modsvare regionens særlige behov, og at fortsat koordinering med en bredere kreds af nordatlantiske kyststater er et aktuelt mål på områder af fælles interesse såsom bl.a. det nordatlantiske havmiljø, kulturudveksling samt handelsforbindelser. Det blev i den forbindelse vedtaget, "at Nordisk Ministerråd overvejer samarbejdsprojekter med Nordens vestlige nabolandes kystområder, inden for de fælles nordiske prioriteringer."

I efteråret 2002 drøftede Samarbejdsministrene igen Nordisk Ministerråds samarbejde i Vest-Norden, og man besluttede at iværksætte en belysning af mulighederne for at øge den politiske relevans af den vestnordiske aktivitet i Nordisk Ministerråds regi. Som grundlag for arbejdet vedtog Samarbejdsministrene i oktober 2002 at nedsætte en fællesnordisk arbejdsgruppe med den opgave inden udgangen af juni 2003 at udarbejde en redegørelse til drøftelse blandt Samarbejdsministrene. Formålet med redegørelsen er at ..." belyse mulighederne for at øge den politiske relevans af den vestnordiske aktivitet i NMR-regi . Redegørelsen udarbejdes til brug for NSK/MR-SAM's fortsatte politiske drøftelser af problemstillingen og skal indeholde forslag til beslutning om iværksættelse af strategisk begrundede handlinger i samnordisk regi. Redegørelsen kan herudover indeholde overvejelser og forslag, som stilles til rådighed for enkelte lande/områder i Norden."

Arbejdsgruppen blev af Samarbejdsministrene anmodet om at inddrage rek. 16/2002 og Præsidiets betænkning ad. medlemsforslag om "Ett handslag till Västnorden" i arbejdet.

Arbejdsgruppen har afgivet sin redegørelse til Samarbejdsministrene: "Vest-Norden i det nordiske samarbejde – redegørelse", maj 2003. Til redegørelsen knytter sig en særskilt faktuel redegørelse for i alt 16 lande/områder i og omkring Vest-Norden, "West Norden and its neighbours", maj 2003. udarbejdet af Nordregio efter bestilling fra Nordisk Ministerråd.

Arbejdsgruppens redegørelse indeholder den ønskede kortlægning og udgør sammen med den faktuelle redegørelse det ønskede underlag for dialog. Materialet stilles hermed til rådighed for drøftelse i Nordisk Råd og mellem Rådet og Nordisk Ministerråd.

Nordisk Ministerråd anser for sin del at rekommandationen kan afskrives.

Vedlegg: Se dokument 8 och 9

Presidiets betänkande

över meddelande om rekommendation 16/2002/presidiet Västnorden i det nordiska samarbetet (A 1275/presidiet)

Presidiet uttrycker sin fulla belåtenhet med ministerrådets uppföljning av rådets rekommendation 16/2002 Västnorden i det nordiska samarbetet. Rekommendationen antogs av rådet hösten 2002, parallellt med att ett formellt arbete igångsattes i ministerrådet genom samarbetsministrarnas tillsättning av en arbetsgrupp om Västnorden i det nordiska samarbetet. Tidigare hade vismanspanelen uppmärksammat det nordatlantiska områdets havsmiljö och särskilda förhållanden, vilket fick en uppföljning i Ny nordisk dagordning – nya strategiska satsningar.

Arbetsgruppen uppmanades av samarbetsministrarna att i sitt arbete indra rekommendation 16/2002 och presidiets betänkande om medlemsförslag om "Ett handslag till Västnorden".

Nordiska rådet har i anslutning till meddelandet mottagit "Redogörelse om Västnorden i det nordiska samarbetet" samt rapporten "West Norden And Its Neighbours". Dessa motsvarar på ett utomordentligt sätt de önskemål som framförs i rekommendation 16/2002: att ministerrådet genomför en systematisk kartläggning av aktuella frågeställningar inom ramen för "Västnorden i det nordiska samarbetet" i syfte att etablera ett underlag för en dialog mellan Nordiska rådet och Nordiska ministerrådet, med början år 2003, kring samarbetets framtida inriktning och prioriteringar och i arbetet beakta de synpunkter som framförs i presidiets betänkande över Medlemsförslag om ett handslag till Västnorden (A 1275/presidiet).

Frågan diskuterades i presidiet i en utvidgad krets av rådsmedlemmar från Island, Färöarna och Grönland vid septembermötet i Fredrikshavn. I Nordiska rådets 55:e session i Oslo skapas en plattform för en första dialog om samarbetets framtida inriktning och prioriteringar mellan rådet och ministerrådet.

Presidiet anser att rekommendationens syfte har uppnåtts på ett ytterst tillfredsställande sätt på det knappa år som ministerrådet haft till förfogande för sitt uppdrag.

Mot bakgrund av ovannämnda föreslår presidiet

> *att* Nordiska rådet lägger meddelandet till handlingarna och anser att rek. 16/2002/presidiet för Rådets del är *slutbehandlad.*

Frederikshavn, den 23. september 2003

Reynoldh Furustrand (s)
Jónína Bjartmarz (F)
Jens Chr. Larsen (V)
Inge Lønning (H), president
Ragnwi Marcelind (kd)
Outi Ojala (vänst)
Rannveig Guðmundsdóttir (A)
Martin Saarikangas (saml)
Sigríður Anna Þórðardóttir (Sj)
Ole Stavad (S)

Rek. 17/2002/medborger
D 2003

Meddelelse

om rekommandasjon 17/2002/medborger Nordisk lovsamarbejde (B 217/medborger)

Rekommandasjonen lyder:

Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd

at gennemføre Nordisk Ministerråds Program og prinsipper for det nordiske lovsamarbeidet 2002–2005 og handlingsplan med prioriteringer for det nordiske lovsamarbeidet i justissektoren 2002–2003 og inddrage Medborger- og Forbrugerudvalgets kommentarer som de fremgår af udvalgets betænkning B 217/medborger

Nordiska ministerrådet meddelar
Nordiska ministerrådets program och principer för det nordiska lagstiftningssamarbetet 2002–2005 samt Handlingsplanen med prioriteringar för justitiesektorn 2002–2003 antogs vid justitieministrarnas möte i juni 2002. Nordiska ministerrådet noterar utskottets synpunkter och kommer att överväga dessa i samband med utarbetandet av kommande program och handlingsplaner för justitiesektorn.

Nordiska ministerrådet anser för sin del att rekommendationen kan avskrivas.

Medborger- og Forbrugerudvalgets betænkning

over meddelelse om rekommandation 17/2002/medborger Nordisk lovsamarbejde (B 217/medborger)

Medborger- og Forbrugerudvalget anser at Nordisk Ministerråd har opfyldt rekommandationens målsætning ved at arbejde med handlingsplanen er igangsat.

På baggrund af ovennævnte foreslår Medborger- og Forbrugerudvalget,

at Nordisk Råd tager meddelelsen til efterretning og anser rek. 17/2002/medborger som *færdigbehandlet* for Rådets vedkommende.

Frederikshavn, den 23. september 2003

Bendiks H. Arnesen (A)
Marianne Carlström (s)
Sari Essayah (kd)
Lennart Gustavsson (v)
Anne Holmlund (saml)
Risto Kuisma (sd)
Aulis Ranta-Muotio (cent)
Inger René (m)
Berndt Sköldestig (s)

*Rek. 18/2002/medborger
D 2003

Meddelelse

om rekommandasjon 18/2002/medborger Konsekvensoplysninger og henvisning til de nordiske landes lovgivning i det nationale lovgivningsarbejde (B 217/medborger)

Rekommandasjonen lyder:

Nordisk Råd rekommanderer de nordiske landes regeringer

at indarbejde en henvisning til de øvrige nordiske landes lovgivning for området, når forslag til nye love fremlægges og behandles i de nationale parlamenter samt oplyse om eventuelle konsekvenser i forhold til de øvrige nordiske lande

De nordiska ländernas regeringar meddelar:
Nordiska rådet har i anslutning till behandlingen av justitiesektorns samarbetsprogram och handlingsplan rekommenderat de nordiska ländernas regeringar att vid lagstiftning på sådana områden som omfattas av samarbetet inom sektorn inarbeta en hänvisning till de övriga nordiska ländernas lagstiftning på det aktuella området. Rådet har vidare rekommenderat att det i samma sammanhang lämnas upplysning om den föreslagna lagstiftningens eventuella konsekvenser för övriga nordiska länder.

Det är sedan lång tid tillbaka fast praxis för de nordiska ländernas regeringar att vid utarbetande av lagförslag på i vart fall civilrättens och straffrättens områden förena det rent nationella lagstiftningsarbetet med nordiska utblickar. En översikt över den aktuella frågans reglering i de andra nordiska länderna görs alltså vanligen i nationella lagstiftningsärenden. Då analyseras också konsekvenserna av de lösningar som står till buds.

All lagstiftning har emellertid inte rent nationell karaktär. Alla nordiska länders regeringar deltar i och lämnar viktiga bidrag till rättssamhällets fortgående internationalisering. Inte sällan sker denna process genom internationellt lagstiftningsarbete och resulterar då i konventioner och liknande instrument. När sådana internationella överenskommelser skall genomföras i de nationella rättsordningarna sker samarbete mellan de nordiska länderna i syfte att säkerställa ett likartat genomförande. Även vid sådant lagstiftningssamarbete görs konsekvensanalyser, men det säger sig självt att man då inte kan anlägga ett strikt nordiskt synsätt. De internationella åtagandena gör att analysen måste göras i ett större sammanhang och ha ett större omfång.

Rekommendationen tar alltså upp angelägna frågor om det nordiska lagstiftningssamarbetet. På justitiesektorn fungerar samarbetet i huvudsak i enlighet med de önskemål som framställs i rekommendationen. För att ytterligare betona vikten av fortsatt intensivt lagstiftningssamarbete på området – och därigenom sprida rekommendationens budskap – avser emellertid det svenska ordförandeskapet att tillskriva övriga nordiska länders regeringar i frågan.

De nordiska ländernas regeringar anser för sin del att rekommendationen kan avskrivas.

Medborger- og Forbrugerudvalgets betænkning

over meddelelse om rekommandation 18/2002/medborger Konsekvensoplysninger og henvisning til de nordiske landes lovgivning i det nationale lovgivningsarbejde (B 217/medborger)

I meddelelsen fra de nordiske landes regeringer konstateres, at rekommandationens mål allerede er praktiseret i samtlige nordiske lande, i hvert fald på justitssektoren. Medborger- og Forbrugerudvalget er interesseret i at blive informeret om regeringernes praksis og planer vedr. spørgsmålet på andre lovgivningsområder end alene justitsministrenes. Medborger- og Forbrugerudvalget gør opmærksom på, at formålet med rekommandationen er at forebygge nye grænsehindringer i Norden.

Medborger- og Forbrugerudvalget foreslår Nordisk Råd, at *opretholde* rekommandationen.

På baggrund af ovenstående foreslår Medborger- og Forbrukerutvalget,

> *at* Nordisk Råd tager meddelelsen om rek. 18/2002/medborger til efterretning og *afventer ny meddelelse* til næste år.

Frederikshavn, den 23. september 2003

Bendiks H. Arnesen (A)
Marianne Carlström (s)
Sari Essayah (kd)
Lennart Gustavsson (v)
Anne Holmlund (saml)
Risto Kuisma (sd)
Aulis Ranta-Muotio (cent)
Inger René (m)
Berndt Sköldestig (s)

*Rek. 19/2002/medborgar
D 2003

Meddelelse

om rekommandasjon 19/2002/medborgar Människohandel (trafficking) (A 1302/medborgar)

Rekommandasjonen lyder:

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

1) *att* utbildnings-/fortbildningsinsatser till polis och rättsinstanser genomförs och samordnas i samtliga nordiska länder för de yrkesgrupper som kommer i kontakt med kvinnor som utsatts för trafficking

2) *att* ta initiativ till nordiskt stöd och åtgärder för näringsutveckling och utbildningskurser riktat till kvinnor i Ryssland och i de baltiska staterna

Nordiska ministerrådet meddelar:
I september 2002 undertecknade de nordiska rikspolischeferna en överenskommelse om nordiskt polissamarbete. Det var en revidering av en överenskommelse från 1972. Den nordiska arbetsgrupp som bereder överenskommelsen har fått i uppdrag att gå vidare med ett förslag till fördjupat nordiskt polissamarbete.

På nordisk nivå sker redan i dag årliga nordiska rektorsmöten i syfte att byta erfarenheter och öppna möjligheterna till samarbete kring gemensam utbildning inom prioriterade områden. Det nordiska rektorsmötet skulle kunna vara ett lämpligt forum för samordning inför beslut av föreslagna utbildningsinsatser.

De nordiska länderna deltar i en rad internationella forum som har satt människohandel, särskilt handel med kvinnor och barn, högt upp på dagordningen: Interpols arbetsgrupp "Interpol Working Group on Trafficking in women for sexual exploitation" med den permanenta undergruppen "Standing Working Party on Offences against Minors" upprättades år 2000; inom ramen för Europol bedrivs ett samarbete i syfte att stärka och effektivisera kampen mot tung organiserad kriminalitet, däribland handel med människor; genom "Baltic Sea Task Force" sker ett samarbete i syfte att bekämpa organiserad kriminalitet i Östersjöområdet, och insatser mot människohandel är ett av de högst prioriterade områdena.

Vidare har den nordiska arbetsgruppen för vittnesskydd (se meddelande om rekommendation 20/2001) som inrättades i september 2002, i uppgift i enlighet med sitt mandat att diskutera utbildning kopplad till frågan om hot och våld mot bevispersoner.

Under år 2003 påbörjas en kartläggning och insats mot handel med kvinnor i norra Finland, Norge, Sverige och nordvästra Ryssland. Projektet kommer att innefatta olika juridiska, sociala, kulturella och ekonomiska åtgärder för att motverka efterfrågan på kvinnor och flickor i Murmanskområdet, och är delfinansierat av Nordiska ministerrådet.

Nordisk Industrifond tog under 2002 initiativ till att etablera, finansiera och facilitera ett nätverk för samarbete rörande närområdesaktiviteter mellan 4 nordiska institutioner; Nordisk Industrifond, NorFA, Nefp och Nordtest (=NMR 4). Nätverket har haft två informations/initieringsevenemang i Närområdet under året med syfte att öka närområdessamarbetet. Det

första var i Arkhangelsk den 18 juni 2002 och det andra i Tallinn den 12 december 2002. Vid bägge evenemangen var det i genomsnitt 20–25 % kvinnor som deltog. De kommande uppföljningsåtgärderna i Arkhangelsk och Tallinn kommer att fokusera sig på tematiska konferenser o. likn. där Nordiska industrifonden har som mål att ha en jämn könsfördelning och ökad andel av kvinnor.

Nordiska industrifonden har fokus på könsfördelning inom innovation och näringsliv generellt och kommer att återigen aktivt stimulera deltagande av kvinnor vid nästa informations/initieringsseminarium i Vilnius den 12 Juni 2003. Detta för att förbättra kvinnornas deltagande på den privata näringslivsarenan i hela regionen.

Vid projektansökningar med deltagande från Närområdet beaktas könsfördelningen och har en påverkan rörande eventuella bevillningar av anslag.

Nordiska ministerrådet anser för sin del att rekommendationen kan avskrivas.

Medborger- og Forbrugerudvalgets betænkning

over meddelelse om rekommandation 19/2002/medborgar Människohandel (trafficking) (A 1302/medborgar)

Medborger- og Forbrugerudvalget mener, at Nordisk Ministerråd ikke i en tilstrækkelig grad har opfyldt rekommandationens målsætning. Vedrørende at-sats 1) mangler der redegørelse for planer om fælles nordiske uddannelsesindsatser på området.

Hvad angår at-sats 2) mener Medborger- og Forbrugerudvalget at der skal yderligere tiltag til, at arbejde mod rekommandationens mål, f.eks. i form af lånordninger/microkreditordninger som gør det muligt for kvinder at oprette sin egen virksomhed.

Udvalget ser frem til yderligere rapportering om arbejdets fremgang næste år.

På baggrund af ovenstående foreslår Medborger- og Forbrugerudvalget,

> *at* Nordisk Råd tager meddelelsen om rek. 19/2002/medborger til efterretning og *afventer ny meddelelse* til næste år.

Frederikshavn, den 23. september 2003

Bendiks H. Arnesen (A)
Marianne Carlström (s)
Sari Essayah (kd)
Lennart Gustavsson (v)
Anne Holmlund (saml)
Risto Kuisma (sd)
Aulis Ranta-Muotio (cent)
Inger René (m)
Berndt Sköldestig (s)

Meddelelse

om rekommandasjon 20/2002/medborgar
Uppehållstillstånd för trafficking-offer (A 1302/medborgar)

Rekommandasjonen lyder:

Nordiska rådet rekommenderar de nordiska ländernas regeringar

att en person, som utsätts för trafficking med fara för sitt liv och hälsa, skall ha möjlighet att få individuell prövning om eventuellt uppehållstillstånd på grund av detta. Om denna prövning ges stöd, skall även detta tillstånd grundas på humanitära skäl eller skyddsskäl, i enlighet med FN:s konventioner

De nordiska ländernas regeringar meddelar:
"Traffickingoffer" bör skrivas "offer för människohandel".

De nordiska ländernas regeringar anser att det är viktigt att utlänningar, härunder en person som utsätts för människohandel, skall ha möjlighet att ansöka om uppehållstillstånd om personen så önskar. Denna möjlighet ges också inom ramen för nuvarande lagstiftning i de nordiska länderna. Vid en ansökan om uppehållstillstånd skall en individuell prövning göras av skälen som ligger till grund för ansökan. Vid prövningen om eventuellt uppehållstillstånd skall även beaktas om det föreligger skyddsskäl, -humanitära skäl eller andra särskilda skäl.

I de nordiska länderna finns, eller pågår arbete för att införa, möjligheten till att bevilja t.ex. en visering eller ett tidsbegränsat uppehållstillstånd till en utlänning (t.ex. ett offer för människohandel), om det med hänsyn till genomförandet av förundersökning eller huvudförhandling i brottmål kan anses befogat. Utgångspunkten för beviljande av det tillfälliga uppehållstillståndet är att det är angeläget att låta bevispersonen bistå polis och åklagare i utredningen.

De nordiska ländernas regeringar anser för sin del att rekommendationen kan avskrivas.

Medborger- og Forbrugerudvalgets betænkning

over meddelelse om rekommandation 20/2002/medborgar Uppehållstillstånd för trafficking-offer (A 1302/medborgar)

Medborger- og Forbrugerudvalget mener, at mange af de kvinder som hamner i situationen, ikke ved at de har ret til at søge asyl og benytter sig derfor ikke denne mulighed. De nordiske regeringer burde derfor arbejde for at forpligte politiet til at oplyse ofre for trafficking om muligheden.

De nordiske regeringer gør endvidere opmærksom på, at der findes eller pågår arbejde for at indføre muligheden for at indføre tidsbegrænset ophold som gives til personer som samarbejder med politiet og anklagere i udredningen. Udvalget gør opmærksom på, at tidsbegrænset ophold ikke altid rækker til at beskytte offeret som kan møde hævn når det vender hjem igen. Udvalget skal gøre opmærksom på andre modeller, f.eks det belgiske som generelt fører til permanent opholdstilladelse til ofre for trafficking som koopererer med politiet og anklagermyndigheder når sagen afslutter med domsag.

Medborger- og Forbrugerudvalget anbefaler Nordisk Råd, at *afskrive* rekommandationen.

På baggrund af ovennævnte foreslår Medborger- og Forbrugerudvalget,

> *at* Nordisk Råd tager meddelelsen til efterretning og anser rek. 20/2002/medborger som *færdigbehandlet* for Rådets vedkommende.

Frederikshavn, den 23. september 2003

Bendiks H. Arnesen (A)
Marianne Carlström (s)
Sari Essayah (kd)
Lennart Gustavsson (v)
Anne Holmlund (saml)
Risto Kuisma (sd)
Aulis Ranta-Muotio (cent)
Inger René (m)
Berndt Sköldestig (s)

*Rek. 21/2002/medborger
Rek. 21/2002/medborger
D 2003

Meddelelse

om rekommandasjon 21/2002/medborger Bekjempelse av korrupsjon og hvitvasking av penger (A 1310/medborger)

Rekommandasjonen lyder:

Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd

1) *å* arbeide for felles tiltak for bekjempelse av korrupsjon og hvitvasking av penger i Norden. Følgende tiltak utredes:

- felles nordisk utdannelse for å utdanne spesialister på feltet hvitvasking av penger og korrupsjon, herunder felles nordisk politiutdannelse på nevnte områder
- de nordiske lands regjeringer utvikler nasjonale tiltak for å registrere personer og selskaper som har vært involvert i korrupsjon, og med mulighet for å utveksle informasjon mellom de nordiske land

2) *å* rapportere tilbake til Rådet innen utgangen av 2003, om hvilke tiltak landenes regjeringer har iverksatt

3) *å* skape en nordisk front i det internasjonale samarbeidet for bekjempelse av korrupsjon, og skatteparadisene

Nordiska ministerrådet meddelar:
Korruption är ett mycket begränsat fenomen i de nordiska länderna, något som bland annat lyfts fram av Greco (Group of States Against Corruption). I den mån korruptionsrelaterade problem förekommer torde dessa kunna hanteras på ett effektivt och kompentent sätt av de rättsvårdande myndigheterna. Mot denna bakgrund bedöms det inte som nödvändigt att prioritera frågan ytterligare i det nordiska samarbetet.

Vad gäller penningtvätt kan det noteras att det existerar ett omfattande internationellt samarbete som även omfattar utbildningsfrågor. Bland annat behandlas frågan inom ramen för Baltic Sea Task Force med Finland som ansvarigt land. Övriga organisationer som även arbetar med utbildning som berör penningtvätt är FATF (Financial Action Task on Money Laundering) och Interpol (den s.k. Egmont-gruppen).

De frågor som rekommendationen tar upp torde med fördel kunna hanteras inom ramen för redan etablerade expertforum. Beträffande ekonomisk brottslighet, finns redan ett etablerat forum inom Norden.

I de delar av rekommendationen som gäller gemensam nordisk polisutbildning om korruption och penningtvätt hänvisas vidare till svar på rekommendation 19/2002 om människohandel (trafficking)

De nordiska finansministrarna har ett utvecklat samarbete på skatteområdet. De politiska förutsättningarna för ökad samordning och gemensamma initiativ på skatteområdet diskuteras regelmässigt av ministrarna. Vad gäller en nordisk front i det internationella samarbetet kan hänvisas till meddelande om rekommendationerna 9/2002 och 10/2002 angående skadlig skattekonkurrens.

Nordiska ministerrådet anser för sin del att rekommendationen kan avskrivas.

Medborger- og Forbrugerudvalgets betænkning

over meddelelse om rekommandation 21/2002/medborger Bekjempelse av korrupsjon og hvitvasking av penger (A 1310/medborger)

Medborger- og Forbrugerudvalget finder, at Nordisk Ministerråds meddelelse giver et udmærket overblik over de aktiviteter, tiltag og internationalt samarbejde der allerede findes på det område rekommandationen omfatter.

Medborger- og Forbrugerudvalget gør dog opmærksom på, at der ikke findes tilfredsstillende svar på de tiltag der foreslås i rekommandationens 1. at-sats. Medborger- og Forbrugerudvalget skal her henvise til udvalgets betænkning over Ministerrådets meddelelse om rekommandation 19/2002 om människohandel (trafficking).

Medborger- og Forbrugerudvalget foreslår Nordisk Råd, at *opretholde* rekommandationens 1. at-sats men *afskrive* at-satser 2 og 3.

Mod baggrund af det ovenfor nævnte foreslår Medborger- og Forbrugerudvalget

at Nordisk Råd *afventer ny meddelelse* næste år i anledning af rek. 21/2002/medborger hvad angår første at-sats;

at Nordisk Råd tager Ministerrådets meddelelse om rekommandation 21/2002/medborger hvad angår andre og tredje at-sats til efterretning og anser den som *færdigbehandlet* for Rådets vedkommende.

Frederikshavn, den 23. september 2003

Bendiks H. Arnesen (A)
Marianne Carlström (s)
Sari Essayah (kd)
Lennart Gustavsson (v)
Anne Holmlund (saml)
Risto Kuisma (sd)
Aulis Ranta-Muotio (cent)
Inger René (m)
Berndt Sköldestig (s)

Rek. 22/2002/medborgar
*Rek. 22/2002/medborgar
D 2003

Meddelelse

om rekommandasjon 22/2002/medborgar
Polisens roll och specialutbildning av polis (A 1311/medborgar)

Rekommandasjonen lyder:

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

1) *att* utforma en gemensam nordisk definition av polisrollen
2) *att* inleda samarbete om en gemensam utbildning av specialister inom polisen på områden som trafficking, narkotika, penningtvätt

Nordiska ministerrådet meddelar:
Vad gäller polisarbetets inriktning är det värt att notera att det på senare tid utförts ett omfattande arbete nationellt i syfte att renodla polisens verksamhet. I Finland har två arbetsgrupper utvärderat polisverksamheten och avrapporterat under 2000 (Poliisin tulosohjaus. Nykytilan arviointia ja tulevaisuuden haasteita. Sisäasiainministeriön poliisiosaston julkaisu 4/200) respektive 2001 (Poliisitoiminnas arvionti. Sisäasiainministeriön julkaisu 2/2000). Organisationsförändringar genomförs nu mot bakgrund av rapporterna. Norge har redan genomfört stora förändringar bland annat mot bakgrund av utredningen Politireform 2000. I Sverige har slutbetänkandet av Polisverksamhetsutredningen publicerats – "Polisverksamhet i förändring" (SOU 2002:110).

Polisrollen i de nordiska länderna är idag tämligen klar. Via ett långtgående och väl etablerat nordiskt samarbete är de respektive ländernas polisroll även bekant för de andra ländernas polisorganisationer. Mot denna bakgrund, och vad som anförts ovan, bedöms inte ett arbete med att utforma en gemensam nordisk definition av polisrollen ge ett tillräcklig mervärde för att kunna rättfärdigas.

Beträffande andra att-satsen i rekommendationen som gäller gemensam nordisk polisutbildning om trafficking, narkotika och penningtvätt hänvisas till meddelande om rekommendation 19/2002 om människohandel (trafficking), samt till meddelande om rekommendation 21/2002 Bekämpning av korruption och penningtvätt.

Nordiska ministerrådet anser för sin del att rekommendationen kan avskrivas.

Medborger- og Forbrugerudvalgets betænkning

over meddelelse om rekommandation 22/2002/medborgar Polisens roll och specialutbildning av polis (A 1311/medborgar)

Nordisk Ministerråd oplyser om omfattende nationalt arbejde i Finland, Norge og Sverige, vedr. vurdering af polisen og omorganisering af polisen i forlængelse af den, eller planer om det samme. Medborger- og Forbrugerudvalget anser, at med henblik på dette, burde arbejde med rekommandationens målsætning ikke finde sted pt. og anbefaler derfor Nordisk Råd at afskrive rekommandationens 1. at-sats.

Medborger- og Forbrugerudvalget mener imidlertid, at Nordisk Ministerråds meddelelse over rekommandationens 2. at-sats, med henvisning til meddelelse om rekommendation 19/2002 og om rekommendation 21/2002, ikke er tilfredsstillende, lige som meddelelse om de øvrige to rekommandationer. Dvs. rekommandationens målsætning er ikke blevet opfyldt og Medborger- og Forbrugerudvalget er ikke tilfredsstillende oplyst om planer for det samme.

På baggrund af ovennævnte foreslår Medborger- og Forbrugerudvalget Nordisk Råd, at opretholde rekommandationens 2. at-sats.

Mod baggrund af det ovenfor nævnte foreslår Medborger- og Forbrugerudvalget,

> *at* Nordisk Råd *afventer ny meddelelse* næste år i anledning af rek. 22/2002/medborgar hvad angår andre at-sats;
>
> *at* Nordisk Råd tager Ministerrådets meddelelse om rekommandation 22/2002/medborgar hvad angår første at-satsen til efterretning og anser den som *færdigbehandlet* for Rådets vedkommende.

Frederikshavn, den 23. september 2003

Bendiks H. Arnesen (A)
Marianne Carlström (s)
Sari Essayah (kd)
Lennart Gustavsson (v)
Anne Holmlund (saml)
Risto Kuisma (sd)
Aulis Ranta-Muotio (cent)
Inger René (m)
Berndt Sköldestig (s)

Meddelelse

om rekommandasjon 23/2002/välfärd
Små diagnosgruppers patientföreningar (A 1278/välfärd)

Rekommandasjonen lyder:

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

att utreda hur stödet till små patient- och handikapporganisationer i Norden kan utformas för att ge bättre stöd till deras nordiska samarbete

Nordisk Ministerråd meddeler:
Støtte til små patient- og handikapgrupper i Norden er et af prioriteringsområderne i Nordisk Ministerråd i social- og helsesektoren. Nordisk Ministerråd har i flere tilfælde støttet sådanne små patient- og handikapgrupper.

Senest kom dette til udtryk i december 2002, hvor Nordisk Ministerråd (social og helse) bevilgede midler til en nordisk kontaktordning og indexliste for små og mindre kendte patient- og handikapgrupper.

Desuden har Ministerrådet i budgettet for 2003 valgt at fortsætte støtten med netværksopbygning i Norden på en række områder, der vedrører små patient- og handikapgrupper.

I den forbindelse vil Nordisk Råds forslag om at udrede, hvordan støtte til små patient- og handikaporganisationer i Norden kan udformes for at give bedre støtte til deres nordiske samarbejde blive taget med i de videre overvejelser vedrørende prioriteringerne inden for rammerne af budget 2004.

Nordisk Ministerråd anser for sin del at rekommandationen kan afskrives.

Välfärdsutskottets betänkande

över meddelande om rekommendation 23/2002/välfärd Små diagnosgruppers patientföreningar (A 1278/välfärd)

Välfärdsutskottet noterar Nordiska ministerrådets arbete för att stärka små patient- och handikappsorganisationers nordiska orientering. Insatserna är i ensstämmighet med rekommendationen. Det är också glädjande att ministerrådets stöd synbarligen inte förblir en punktinsats utan frågan har hög prioritet också i kommande års budgetarbete.

Mot bakgrund av ovannämnda föreslår Välfärdsutskottet

> *att* Nordiska rådet lägger meddelandet till handlingarna och anser att rek. 23/2002/välfärd för Rådets del är *slutbehandlad.*

Frederikshavn den 23 september 2003

Line Barfod (EL)
Drífa Hjartardóttir (Sj)
May Elisabeth Hansen (SV)
Margareta Israelsson (s)
Anita Knakkergaard (DF)
Pehr Löv (sv), ordförande
Gabriel Romanus (fp)
Elisabeth Røbekk Nørve (H)
Ilkka Taipale (sd)

*Rek. 24/2002/välfärd
D 2003

Meddelelse

om rekommandasjon 24/2002/välfärd
Telemedicin mellan de nordiska länderna (A 1283/velferd)

Rekommandasjonen lyder:

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

att utreda och föreslå lösningar på juridiska hinder för telemedicin mellan de nordiska länderna

Nordisk Ministerråd meddeler:
Støtte til udvikling af service inden for telemedicin er en vigtig del af den udfordring, som de nordiske lande står over for ikke mindst i de mere tyndt befolkede områder. Her vil et øget fokus og arbejdet med integrering af de teknologiske fremskridt inden for helseområdet samt i grænseoverskridende telemedicinservice være centrale temaer at forholde sig til.

Nordisk Ministerråd har i tidligere år støttet et projekt til opbygning af et nordisk telemedicinsk selskab.

Desuden vil det senere i 2003 blive overvejet, om man yderligere skal støtte projekter inden for telemedicinområdet.

Nordisk Ministerråd anser for sin del at rekommandationen kan afskrives.

Välfärdsutskottets betänkande

över meddelande om rekommendation 24/2002/välfärd Telemedicin mellan de nordiska länderna (A 1283/velferd)

Det är tillfredsställande att Nordiska ministerrådet har bidragit till etableringen av ett "nordisk telemedicinsk selskap". Men rekommendation 24/2002 handlar om att få juridisk klarhet i användandet av telemedicin som vårdform över landgränserna i Norden. Telemedicin som vårdform används allt mera intensivt idag inom länderna, speciellt i glest befolkade områden. Men för att vårdformen skall bli gränsöverskridande krävs en juridisk utredning och efterföljande samnordiska direktiv.

Mot bakgrund av ovannämnda föreslår Välfärdsutskottet

> *att* Nordiska rådet lägger meddelandet om rek. 24/2002/velferd till handlingarna och *avvaktar nästa års meddelande.*

Frederikshavn den 23 september 2003

Line Barfod (EL)
Drífa Hjartardóttir (Sj)
May Elisabeth Hansen (SV)
Margareta Israelsson (s)
Anita Knakkergaard (DF)

Pehr Löv (sv), ordförande
Gabriel Romanus (fp)
Elisabeth Røbekk Nørve (H)
Ilkka Taipale (sd)

*Rek. 25/2002/välfärd
D 2003

Meddelelse

om rekommandasjon 25/2002/välfärd Hälsovårdssystemen i Norden (A 1308/välfärd)

Rekommandasjonen lyder:

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

1) *att* utreda hur de vårdgarantisystem som används i de nordiska länderna ser ut och hur de fungerar i praktiken
2) *att* utreda vilka andra medel som kan användas för att garantera medborgarna att de likvärdigt säkerställs en tillräcklig snabb vård
3) *att* utreda möjligheten att inrätta samnordiska specialsjukvårdscentran för små diagnosgrupper

Nordisk Ministerråd meddeler:
Behandlingsgarantisystemer er en vigtig del af den udfordring, som den moderne velfærdsstat står over for. Dette skal ikke mindst ses i lyset af den aldrende befolkning, som ventes at indtræde i alle de nordiske lande på lidt længere sigt, og det pres der kommer herfra på sygedomshandlingssystemerne og plejesystemerne.

Her vil analyser af behandlingssystemer i de nordiske lande kunne være nyttige redskaber for en prioritering mellem de forskellige relevante indsatsområder, hvor det kunne skønnes nødvendigt eller fordelagtigt at indføre garantisystemer for medborgerne.

I den forbindelse vil Nordisk Råds forslag om at udrede de nordiske behandlingsgarantisystemer og muligheden for at indrette samnordiske centre for specialsygedomsbehandling for små diagnosegrupper blive taget med i de videre overvejelser vedrørende prioriteringerne inden for rammerne af budget 2004.

Nordisk Ministerråd anser for sin del at rekommandationen kan afskrives.

Välfärdsutskottets betänkande

över meddelande om rekommendation 25/2002/välfärd Hälsovårdssystemen i Norden (A 1308/välfärd)

Välfärdsutskottet konstaterar att Nordiska ministerrådet överväger att i budgeten för 2004 inkludera ovannämnda utredning. Nordiska rådet förväntar att övervägandet resulterar i att utredningen görs och väntar på resultaten av den eventuella utredningen innan rekommendationen kan avskrivas.

Mot bakgrund av ovannämnda föreslår Välfärdsutskottet

> *att* Nordiska rådet lägger meddelandet om rek. 25/2002/välfärd till handlingarna och *avvaktar nästa års meddelande.*

Frederikshavn den 23 september 2003

Line Barfod (EL)
Drífa Hjartardóttir (Sj)
May Elisabeth Hansen (SV)
Margareta Israelsson (s)
Anita Knakkergaard (DF)

Pehr Löv (sv), ordförande
Gabriel Romanus (fp)
Elisabeth Røbekk Nørve (H)
Ilkka Taipale (sd)

Rek. 26/2002/velferd
D 2003

Meddelelse

om rekommandasjon 26/2002/velferd
Hjelp til barn og unge som har vokst opp i isolerte trossamfunn
(A 1285/velferd)

Rekommandasjonen lyder:

Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd

1) *å* iverksette tiltak for å kartlegge omfang og hvilke typer isolerte trossamfunn som eksisterer i de nordiske land

2) *å* sørge for å samordne og spre kunnskap av hjelpebehov til barn og unge som har vokst opp i isolerte trossamfunn

Nordiska ministerrådet meddelar:
Förslaget är aktualiserat av den svenska utredningen "I God Tro" SOU 1998:113. Uppdraget att värna om barn och unga inom isolerade trossamfund ses inte i första hand som ett gemensamt nordiskt uppdrag. Nationellt inom länderna kan området bevakas genom exempelvis översiktlig inventering för kartläggning och för att säkra att aktuell kunskap finns inom länderna för att ge uppmärksamhet åt främst barn/unga som är extra utsatta för risker att fara illa i vissa former av nyandliga rörelser. Men detta ansvar bör i första hand åvila respektive land i den mån det saknas aktuell kunskap.

Nordiska ministerrådet anser för sin del att rekommendationen kan avskrivas.

Välfärdsutskottets betänkande

över meddelande om rekommendation 26/2002/velferd Hjelp til barn og unge som har vokst opp i isolerte trossamfunn (A 1285/velferd)

Välfärdsutskottet noterar Nordiska ministerrådets meddelande om att uppdraget att värna om barn och unga inom isolerade trossamfund i första hand inte skall ses som ett gemensamt nordiskt uppdrag. Frågan bör bevakas nationellt och ansvaret åvilar respektive nordiskt land i den mån det saknas kunskap. Utskottet tar detta meddelande till sig och återkommer vid behov angående samnordiska insatser på området.

Mot bakgrund av ovannämnda föreslår Välfärdsutskottet

> *att* Nordiska rådet lägger meddelandet till handlingarna och anser att rek. 26/2002/velferd för Rådets del är *slutbehandlad.*

Frederikshavn den 23 september 2003

Line Barfod (EL)
Drífa Hjartardóttir (Sj)
May Elisabeth Hansen (SV)
Margareta Israelsson (s)
Anita Knakkergaard (DF)

Pehr Löv (sv), ordförande
Gabriel Romanus (fp)
Elisabeth Røbekk Nørve (H)
Ilkka Taipale (sd)

*Rek. 27/2002/kultur
Rek. 27/2002/kultur
D 2003

Meddelelse

om rekommandasjon 27/2002/kultur Nordisk kulturpolitik og kulturstatistik (A 1304/kultur)

Rekommandasjonen lyder:

Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd

1) *at* Nordisk Ministerråd (kulturministrene) fører en diskussion om principperne for den fremtidige nordiske kulturpolitik og om national og fællesnordisk støtte til kunsten som inddrager synspunkterne i dette forslag og at Nordisk Ministerråd (kulturministrene) dermed giver et grundlag for diskussion med Nordisk Råd (Kultur- og Uddannelsesudvalget) i forbindelse med møde ved Nordisk Råds session i 2003
2) *at* anmode de statistiske bureauer om at udvikle en komparativ nordisk kulturstatistik, som kan offentliggøres

Nordiska ministerrådet meddelar:
Ang. att-sats 1): Nordiska ministerrådet genomför just nu en genomgång och analys av samtliga samarbetsorgan och program inom det nordiska kultursamarbetet. Genomgången kommer att föreläggas kulturministrarna (MR-K) vid ett kommande möte och vara en utgångspunkt för dryftelser. Dessa dryftelser bildar i sin tur underlag till den diskussion som Nordiska rådet önskar i samband med sessionen hösten 2003.

Ang. att-sats 2): I den sammanställning över statistiska uppgifter om de nordiska länderna som varje år ges ut av Nordiska ministerrådet – Nordisk statistisk årsbok – finns jämförande uppgifter om användning och utbud av kulturella varor och tjänster. Som komplement till den nationella statistiken bedöms detta i de flesta fall utgöra ett tillräckligt beslutsunderlag. I de tillfällen det finns behov av ytterligare information är det möjligt att genomföra särskilda utredningar och analyser.

Ministerrådet anser för sin del att rekommendationen kan avskrivas.

Kultur- og Uddannelsesudvalgets betænkning

over meddelelse om rekommandation 27/2002/kultur Nordisk kulturpolitik og kulturstatistik (A 1304/kultur)

Vedrørende rekommandationens første at-sætning kan Kultur- og Uddannelsesudvalget konstatere, at udvalget den 29. oktober 2003 kl. 12.00 afholder samrådsmøde med kulturministrene, hvor kulturministrene vil fremlægge deres tanker om dette punkt. Udvalget vil afvente dette møde.

Vedrørende rekommandationens anden at-sætning beklager udvalget, at ministerrådet ikke ønsker at medvirke til at skabe sammenlignelig kulturstatistik, men må erkende at man ikke kan komme videre med sagen og foreslår derfor at at-sætningen afskrives.

Mod baggrund af det ovenfor nævnte foreslår Kultur- og Uddannelsesudvalget

at Nordisk Råd *afventer ny meddelelse* næste år i anledning af rek. 27/2002/kultur hvad angår første at-sats;

at Nordisk Råd tager Ministerrådets meddelelse om rekommandation 27/2002/kultur hvad angår andre at-sats til efterretning og anser den som *færdigbehandlet* for Rådets vedkommende.

Frederikshavn, den 23. september 2003

Mikko Alatalo (cent)
Ásta R. Jóhannesdóttir (A)
Heli Berg (fp)
Ole Dorph (Si)
Ragnar Erlandsson (ÅC)
Trond Helleland (H)
Britt Hildeng (A)
Lena Jensen (SV)
Jógvan við Keldu (Ff)
Tuve Skånberg (kd)
Nils-Erik Söderqvist (s)
Arne Toft (S)
Lars Wegendal (s), ordförande

Rek. 28/2002/kultur
D 2003

Meddelelse

om rekommandasjon 28/2002/kultur
International tilpasning af aftalelicens-modellen inden for kulturområdet (A 1304/kultur)

Rekommandasjonen lyder:

Nordisk Råd rekommanderer de nordiske landes regeringer

at arbejde for at den nordiske aftalelicensmodellen anvendes i EU og at EU kræver at denne model anvendes internationalt i WTO og WIPO

De nordiska ländernas regeringar meddelar:
Avtalslicensordningar är typiska för nordisk rätt och har använts som en modell för licensiering av upphovsrättigheter sedan början av 1960-talet. Utgångspunkten i nordisk upphovsrättslagstiftning har varit och är att rättighetshavarnas rätt skall vara stark och att en restriktiv syn på inskränkningar av upphovsrätten skall råda. I situationer där det allmänna intresset talat för att inskränkningar varit den enda lösningen för att möta kravet på tillgänglighet har avtalslicensordningen varit en väl fungerande modell för att åstadkomma effektiv och enkel licensiering. Avtalslicensordningen innebär att innehållet i ett avtal, som en representativ rättighetsorganisation på ett visst område har ingått med en nyttjare, även omfattar upphovsmän som inte är företrädda av den avtalsslutande organisationen, t.ex. vissa utländska upphovsmän. Samtidigt gäller vissa skyddsregler för dessa upphovsmän som inte företräds av de avtalsslutande organisationerna, t.ex. rätten att förbjuda att deras verk omfattas av avtalet.

Genom modellen med avtalslicens ges nyttjarna fördelen av att genom avtal endast med en part få rätt att använda alla verk av visst slag. För upphovsmännens del är fördelen att deras upphovsrätt bevakas av en organisation. Avtalslicensmodellens förtjänst är att den tillgodoser nyttjarnas behov av effektiv rättighetsklarering samtidigt som upphovsmännens rätt till ersättning tillvaratas i sammanhang där det inte är praktiskt möjligt att förvalta rättigheter individuellt.

Ett omfattande arbete med att genomföra Europaparlamentets och rådets direktiv 2001/29/EG av den 22 maj 2001 om harmonisering av vissa aspekter av upphovsrätt och närstående rättigheter i informationssamhället pågår i de nordiska länderna.

I nämnda direktiv återfinns en s.k. beaktandesats som anger att direktivet inte påverkar bestämmelser i medlemsstaterna när det gäller förvaltning av rättigheter, t.ex. kollektiva avtalslicenser med utsträckt verkan (beaktandesats 18). Formuleringen är ett resultat av att de nordiska länderna under förhandlingarna om direktivets utformning fick acceptans för konstruktionen med avtalslicens.

Mot bakgrund av den stora betydelse modellen med avtalslicens har i de nordiska länderna kan de nordiska ländernas regeringar ställa sig bakom uppfattningen att avtalslicensmodellen bör kunna tjäna som ett bättre alternativ än t.ex. omfattande producenträttigheter enligt amerikansk modell. Det väsentliga är dock att rättighetsförvaltningen kan genomföras på ett effektivt och öppet sätt gentemot både nyttjare och upphovsmän. Den framtida utvecklingen på t.ex. tek-

nikområdet kan medföra möjligheter till nya lösningar både i form av individuell rättighetsförvaltning och generella ersättningssystem. Därför bör den fortsatta utvecklingen följas noggrant. Sverige skriver också i sitt ordförandeprogram för kulturområdet år 2003: "När det gäller konstnärernas möjlighet att försörja sig på sin konst är det viktigt att beakta upphovsrättsliga frågor i samband med digitala medier."

De nordiska regeringarna avser att även fortsättningsvis bidra till ett informations- och erfarenhetsutbyte kring dessa frågor i olika internationella fora och då lyfta fram den nordiska modellen.

De nordiska ländernas regeringar anser för sin del att rekommendationen kan avskrivas.

Kultur- og Uddannelsesudvalgets betænkning

over meddelelse om rekommandation 28/2002/kultur International tilpasning af aftalelicens-modellen inden for kulturområdet (A 1304/kultur)

Kultur- og Uddannelsesudvalget har gennemgået de nordiske landes arbejde med at implementere direktiv 2001/29/EF af 22. maj 2001 om harmonisering af visse aspekter af ophavsret og beslægtede rettigheder i informationssamfundet, det såkaldte *infosoc-direktiv.*

Udvalget finder, at de nordiske regeringer har redegjort for deres arbejde for aftalelicensmodellen i EU og WTO.

På baggrund af ovennævnte foreslår Kultur- og Uddannelsesudvalget,

> *at* Nordisk Råd tager meddelelsen til efterretning og anser rek. 28/2002/kultur som *færdigbehandlet* for Rådets vedkommende.

Frederikshavn, den 23. september 2003

Mikko Alatalo (cent)
Ásta R. Jóhannesdóttir (A)
Heli Berg (fp)
Ole Dorph (Si)
Ragnar Erlandsson (ÅC)
Trond Helleland (H)
Britt Hildeng (A)
Lena Jensen (SV)
Jógvan við Keldu (Ff)
Tuve Skånberg (kd)
Nils-Erik Söderqvist (s)
Arne Toft (S)
Lars Wegendal (s), ordförande

*Rek. 29/2002/kultur
Rek. 29/2002/kultur
D 2003

Meddelelse

om rekommandasjon 29/2002/kultur
Evaluering af Nordisk Ministerråds strategi for samarbejde med frivilligsektoren (A 1306/kultur)

Rekommandasjonen lyder:

Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd

1) *at* evaluere strategi for samarbejde med frivilligsektoren i overensstemmelse med synspunkterne i Udvalgsforslag om evaluering af Nordisk Ministerråds strategi for samarbejde med frivilligsektoren

2) *at* gennemføre et forskningsprogram hvor man analyserer den historiske betydning af den frivillige sektors arbejde for de nordiske velfærdssamfund og analyserer hvordan de nordiske samfund er i forandring og hvilken rolle den frivillige sektor kan spille i fremtiden

Nordisk Ministerråd meddeler:
Nordisk Råd beder i første at-sætning om en evaluering af Nordisk Ministerråds strategi for samarbejdet med frivilligsektoren (1998). Centralt strategien var en handlingsplan, hvis elementer gennemgås i det følgende:

Rejsestøtteordningen – her lagde strategien op til, at der afsattes en særskilt ramme til støtte for repræsentanter for frivilligsektoren i Vestnorden. Der blev ved udgangen af 2001 foretaget en kortfattet evaluering af rejsestøtteordningen – efter at ordningen havde fungeret i 3 år. Resultatet var, at rejsestøtteordningen af brugere og forvaltere af ordningen blev anset for meget nyttig. Ordningen er særdeles anvendt, særlig på Island og Færøerne og vil blive fortsat.

Tolkningsstøtteordningen – her lagde strategien op til, at der afsattes en særskilt ramme til støtte til tolkning for frivilligsektor-deltagere fra områder, hvor de nordiske hovedsprog ikke er dækkende. Også denne ordninger blev ved udgangen af 2001 kortfattet evalueret – ligeledes efter at denne ordning havde fungeret i 3 år. Resultatet var, at ordningen med sin popularitet blandt en bred vifte af frivilligorganisationer i Norden viste sin berettigelse, og den vil derfor blive fortsat.

Udvekslingsordningen – her lagde strategien op til, at den eksisterende ordning for udveksling af tjenestemænd/offentligt ansatte i Norden skulle udvides med DKK 200.000, som skulle stilles til rådighed for tilsvarende anvendelse af repræsentanter for frivilligsektoren. Det har imidlertid i praksis vist sig, at frivilligsektorudvekslingen – trods af en særlig informationsindsats – stort set ikke været anvendt i den periode på tre år, hvor ordningen har eksisteret. På den baggrund er frivilligsektorudvekslingen ophørt i denne form. Ministerrådet henviser nu i stedet til blandt andet budgetposterne "Støtte til frivilligsektoren" samt "Stipendieordningen for Baltikum og Russland", hvor der er øremærket en ramme til netværk inden frivilligsektoren. Endvi-

dere er der indenfor voksenoplæringsområdet, under budgetposten "Støtteordningen for nordisk folkeopplysning og voksenopplæring" afsat midler til frivilligsektoren.

Udviklingen af civilsamfundet i Nærområdet (de baltiske lande og Nordvestrusland) – her lagde strategien op til, at afsætte en særskilt ramme (årligt 1mio. DKK) inden for Nærområdeprogrammet. Satsningen har været vellykket, og Nordisk Ministerråd har især fokuseret indsatsen på at skabe så gode muligheder for konkrete projekter og øvrigt samarbejde, med sigtet at udvikle kompetencerne inden for frivilligsektoren. (Svaret vil bli utdypet på dette punktet)

Nordisk Kulturfond – her lagde strategien op til, at Fonden skulle forøge sit samarbejde med frivilligsektoren. Fonden, der er et selvstændigt organ, har gjort en betydelig indsats for at gøre det lettere for de frivillige organisationer at søge fondens midler. Det kan bl.a. nævnes, at der er indført 6 årlige ansøgningsfrister (for projekter under 100.000 DKK); at der er indført mere smidige regler vedr. udbetaling af projektmidler; at det er gjort muligt at søge via Fondens hjemmeside; at Fonden har udarbejdet et omfattende kursusmateriale med tips og råd om hvordan foreninger/organisationer skal gøre for at søg projektmidler. Materialet findes på svensk, norsk, dansk, finsk samt islandsk, og det består af CD, brochurer og kompendium. I 2002 afholdt Fonden en række kurser rundt om i Norden for foreninger/organisationer om at søge projektstøtte; Endelig har Fonden aktivt benyttet Norden i Fokus samt de regionale informationskontorer som et netværk til formidling af oplysninger til frivilligorganisationerne.

Samnordisk forskning – her lagde strategien op til, at forskning om frivilligsektoren skulle indgå som element i et nyt fællesnordisk forskningsprogram om "De nordiske velfærdssamfund set i europæisk sammenhæng". Ikke mindst på baggrund af, at Finland, Sverige, Norge og Danmark indgår i det igangværende store internationale komparative Johns Hopkins-projekt om "The Nonprofit Sector" har Nordisk Ministerråd – indtil videre – valgt at afvente igangsætningen af et særskilt projekt vedrørende frivilligsektoren under velfærdsforskningsprogrammet. Ministerrådet følger imidlertid udviklingen i Johns Hopkins-projektet nøje og vil på et senere tidspunkt træffe beslutning om, hvorvidt det vil være hensigtsmæssigt at igangsætte et sådant særskilt projekt vedrørende frivilligsektoren under dette program.

De enkelte ministerråd skulle ifølge strategien anmodes om aktivt at overveje, hvorledes et forstærket samspil med frivilligsektoren kunne understøttes eller etableres. Endvidere skulle fagområderne – som led i budgetprocessen – rapportere om, hvorledes man i den enkelte sektor samarbejder med frivilligsektoren, herunder i hvilket omfang samarbejdet understøttes af midler fra Nordisk Ministerråds budget. Denne procedure er nu blevet indarbejdet i budgettet – og budgettet rummer under planerne en redegørelse for emnet. Det fremgår af disse redegørelser, at frivilligorganisationerne bliver inddraget i Ministerrådets organisationer, institutioner og rådgivende organer. Dette gælder eksempelvis Nordisk forbrugerudvalg i konsumentsektoren, Handikappolitisk Råd og Nordisk samarbejdsorgan for Handicapspørgsmål i socialsektoren. Frivilligorganisationerne inddrages bl.a. i forbindelse med udarbejdelse af strategier og handlingsplaner mv. Frivilligorganisationerne inddrages desuden bl.a. gennem direkte repræsentation i arbejdsgrupper eller øvrige organer under ministerrådet samt i forbindelse med høring og udnævnelse af medlemmer til styregrupper mv.

Nordisk Råd foreslår i anden at-sætning, at der gennemføres et forskningsprogram, hvor man analyserer den historiske betydning af den frivillige sektors arbejde for de nordiske velfærdssamfund og analyserer hvordan de nordiske samfund er i forandring og hvilken rolle den frivillige sektor kan spille i fremtiden.

Det er Nordisk Ministerråds forventning, at det materiale, som ventes at fremkomme inden for rammerne af Velfærdsforskningsprogrammet, kan give nogle svar på denne del af rekommandationen.

Der foreligger endnu ingen resultater fra Velfærdsforskningsprogrammet. Nordisk Ministerråd vil sørge for, at Nordisk Råd løbende bliver informeret om de resultater, der vil fremkomme, når programmet er mere fremskredent.

Nordisk Ministerråd anser for sin del at rekommandationen kan afskrives.

Kultur- og Uddannelsesudvalgets betænkning

over meddelelse om rekommandation 29/2002/kultur Evaluering af Nordisk Ministerråds strategi for samarbejde med frivilligsektoren (A 1306/kultur)

Kultur- og Uddannelsesudvalget konstaterer, at Nordisk Ministerråd i meddelelsen gennemgår de enkelte elementer i handlingsplanen for den frivillige sektor. Evalueringen viser, at rejsestøtteordningen, tolkningsstøtteordningen og indsatsen for udvikling af civilsamfundet får positive bedømmelser, hvorimod udvidelsen af udvekslingsordningen for tjenestemænd/offentligt ansatte til også at omfatte repræsentanter for frivilligsektoren har ikke været en succes.

Kultur- og Uddannelsesudvalget stiller tilfreds med ministerrådets oplysninger om, at budgettet indeholder oplysninger om samspil og samarbejde med frivilligsektoren og at frivilligorganisationerne bl.a. inddrages gennem direkte repræsentation i arbejdsgrupper eller øvrige organer under ministerrådet samt i forbindelse med høring og udnævnelse af medlemmer til styregrupper m.v. Første at-sætning er således gennemført.

Derimod finder Kultur- og Uddannelsesudvalget ikke, at ministerrådet har opfyldt anden at-sætning. Ministerrådet henviser til sit velfærdsforskningsprogram, når det drejer sig om at gennemføre et forskningsprogram om den historiske betydning af den frivillige sektors arbejde o.s.v.

Ministerrådet har imidlertid endnu ikke iværksat forskningstiltag vedrørende den frivillige sektoren i velfærdsforskningsprogrammet. Fra sekretariatets side forklares dette med, at man vil afvente John Hopkins-programmet, og hvilke konsekvenser dette forskningsprogram får for det nordiske velfærdsforskningsprogram. Kultur- og Uddannelsesudvalget hæfter sig ved, at Ministerrådet i denne meddelelse skriver, at man vil informere Nordisk Råd om resultaterne af velfærdsforskningsprogrammet og ser frem til denne information.

Mod baggrund af det ovenfor nævnte foreslår Kultur- og Uddannelsesudvalget

> *at* Nordisk Råd *afventer ny meddelelse* næste år i anledning af rek. 29/2002/kultur hvad angår anden at-sats;
>
> *at* Nordisk Råd tager Ministerrådets meddelelse om rekommandation 29/2002/kultur hvad angår første at-sats til efterretning og anser den som *færdigbehandlet* for Rådets vedkommende.

Frederikshavn, den 23. september 2003

Mikko Alatalo (cent)
Ásta R. Jóhannesdóttir (A)
Heli Berg (fp)
Ole Dorph (Si)
Ragnar Erlandsson (ÅC)
Trond Helleland (H)
Britt Hildeng (A)
Lena Jensen (SV)
Jógvan við Keldu (Ff)
Tuve Skånberg (kd)
Nils-Erik Söderqvist (s)
Arne Toft (S)
Lars Wegendal (s), ordförande

*Rek. 30/2002/kultur
D 2003

Meddelelse

om rekommandasjon 30/2002/kultur Nordisk formgivning og design (A 1280/kultur)

Rekommandasjonen lyder:

Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd

at udforme en strategi for, hvordan der kan skabes netværk mellem de eksisterende nordiske støtteordninger og udstillingstiltag og områdets institutioner, således at man kan fremme markedsføring af nordisk formgivning og design

Nordiska ministerrådet meddelar:
Ansvaret för att sprida intresse för och kunskap om nordisk formgivning och design vilar på en rad olika samarbetsorgan, vilka också listas i underlaget till rekommendationen. I tillägg till dessa kan nämnas Nordiska museikommittén, som bl.a. ger stöd till nordiska samarbetsprojekt inom utställningsområdet. Form och design lyfts fram som ett prioriterat område i det svenska ordförandeprogrammet för kulturområdet 2003.

Det har under senare tid gjorts en rad åtgärder på nordiskt plan inom området. Särskilt kan nämnas de satsningar som Styrningsgruppen för kulturprojekt utanför Norden genomfört:

Sedan 1999 har det med stöd från styrningsgruppen arrangerats tre nordiska seminarier med fokus på den nordiska designforskningen. Under de senaste åren har de alla nordiska länder kommit ny forskning i ämnet och flera doktorsavhandlingar. Seminarierna har samlat ca 50 experter.

En stor nordisk designutställning är under arbete vilken kommer att granska de senaste 50 åren av nordisk design i ett delvis nytt perspektiv och omfatta ca 400 föremål, som inte grupperas enligt land, utan enligt tema. Utställningen har en historisk del (ca 30 %) men största delen av föremålen beskriver den nordiska designen under de allra senaste åren och omfattar också industriell design.

Till utställningen har en nordisk expertgrupp knutits som i sitt arbete har haft kontakt med de nordiska designmiljöerna och med internationella experter. Utställningens budget är 4 miljoner DKK och den kommer att turnera till 10 städer i Norden och Europa under perioden hösten 2003–december 2005. Våren 2006 kommer utställningen troligen att visas i New York varefter den demonteras. Under turnén kommer det arrangeras seminarier med fackmiljöerna i de olika länderna/städerna. NMRS kommer att uppmana de nordiska ambassadernas exportråd att arbeta för att ett urval av nordiska produkter finns att köpa i specialaffärer i mottagarländerna.

Nordiska ministerrådet genomför just nu en större analys av kultursamarbetet (jfr. meddelande om rekommendation nr. 27/2002). I den färdiga analysen kommer även samarbetet kring formgivning och design att vara en del. Nordiska ministerrådet avser att i det kontrakt som skall upprättas för Nordiskt institut för samtidskonst (NIFCA) för perioden 2004–2006 förtydliga institutionens ansvar inom designområdet och nödvändigheten av nätverksbyggande med andra

aktörer. Liknande förtydliganden kommer även att göras för andra samarbetsorgan inom kultursamarbetet som är verksamma inom området.

Ministerrådet anser för sin del att rekommendationen kan avskrivas.

Kultur- og utdannelsesutvalgets betenkning

over meddelelse om rekommandation 30/2002/kultur Nordisk formgivning og design (A 1280/kultur)

Kultur- og Uddannelsesudvalget konstaterer, at ministerrådet i meddelelsen redegør for en lang række aktiviteter, udstillinger og en ekspertgruppe som skal lave seminarer i forbindelse med en nordisk designudstilling, som skal på turne.

Rekommandationen anmoder imidlertid om at Ministerrådet udformer en strategi for, hvordan der kan skabes netværk mellem disse aktører: de eksisterende nordiske støtteordninger og udstillingstiltag og områdets institutioner med det formål at fremme markedsføring af nordisk formgivning og design i udlandet.

På baggrund af ovenstående foreslår Kultur- og Uddannelsesudvalget

> *at* Nordisk Råd tager meddelelsen om rek. 30/2002/kultur til efterretning og *afventer ny meddelelse* til næste år.

Frederikshavn, den 23. september 2003

Mikko Alatalo (cent)
Ásta R. Jóhannesdóttir (A)
Heli Berg (fp)
Ole Dorph (Si)
Ragnar Erlandsson (ÅC)
Trond Helleland (H)
Britt Hildeng (A)
Lena Jensen (SV)
Jógvan við Keldu (Ff)
Tuve Skånberg (kd)
Nils-Erik Söderqvist (s)
Arne Toft (S)
Lars Wegendal (s), ordförande

*Rek. 31/2002/næring
D 2003

Meddelelse

om rekommandasjon 31/2002/næring
Strategi og handlingsplan for ministerrådet for informationsteknologi (MR-IT) 2002–2004 (B 218/næring)

Rekommandasjonen lyder:

Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd

at Nordisk Ministerråd gennemfører ministerrådsforslag B 218/næring og i den forbindelse inddrager Næringsudvalgets synspunkter i implementeringen af IT Strategi og Handlingsplanen 2002–2004, særligt med hensyn til rekommandationerne 11/2000/næring Nordisk IT-infrastrukturstudie, E-handel (digitale signature) og regelsæt for kryptering og 13/2000 næring IT-redskaber og deltagerdemokratiet i Norden

Nordisk Ministerråd meddeler:
Ministerrådet takker for Nordisk Råds gennemgående meget positive modtagelse af MR-IT ministerrådsforslag.

Strategien og handlingsplanen for ministerrådet for informationsteknologi (MR-IT) 2002–2004, er i stor udstrækning kommet til veje på baggrund af rådets tidligere rekommandationer (11/2000/euro, 13/2000/euro, 14/2000/euro), der således søges realiseret gennem den strategi og handlingsplan for samarbejdet, som nu foreligger. Men Ministerrådet forstår, at rådet sammenfattet finder, at der fortsat er områder som man gerne ser udbygget, herunder:

1) at der er særlig grund til at støtte og understrege prioriteringen af IT-sikkerhed. Men at sigtet må være ikke kun at opnå konkret IT-sikkerhed i Norden, men at få nordiske principper og rammebetingelser gjort tydelige og betydende for hvorledes den europæiske (og globale) definition af sikkerhedsprincipper kommer til at udvikle sig
2) at der savnes en konkret beskrivelse af hvorledes og med hvilke metoder og tidsperspektiver, man ønsker at bearbejde rammebetingelser for digital forvaltning
3) at der var særlig grund til at udtrykke tilfredshed med at open source-problematikken er medtaget i forslaget. Men Nordisk Råd savner en konkretisering og nærmere fastsættelse af mål og midler for dette arbejde
4) at EK-IT snarest bør få igangsat IT-infrastrukturstudiet
5) at der var særlig grund til at støtte og understrege strategiens internationale profil. Ikke mindst finder Nordisk Råd det vigtigt at Ministerrådet, udover at søge indflydelse på nuværende planer og aktiviteter i (primært) EU, også er opmærksomme på nye behov og udviklingstræk, hvor Norden med en tidlig og afklaret indsats, kan få mulighed for at sætte præg på udviklingen

Vedr. at-satserne 1) og 2): Ministerrådet har pr. 17/2-03 etableret et projekt som ministerrådet anser for at adressere kernen i spændingsfeltet mellem IT-sikkerhed og digital forvaltning, nemlig behovet for at skabe et grundlag for sikker, tryg og fortrolig kommunikation mellem det offentlige, borgerne og virksomhederne. Ministerrådet anser, at digital forvaltning handler om digitalt indhold og kommunikation af og om dette indhold, mellem forvaltningen og offentligheden. Ministerrådet har i 2002 i forbindelse med ministermødet afholdt et temaseminar om "IT bredbåndspolitik og digitalt indhold i et nordisk perspektiv". Ministerrådet finder nu at fokus må lægge på IT-sikkerhed, nærmere betegnet autenticitet, autorisering, adgangskontrol. Dette omfatter i praksis det som i dagligdagen går under betegnelsen digitale signaturer, som på sigt må være internationalt anvendelige. På denne baggrund er projektets fokus og titel: "Nordic and Baltic Sea Digital Signature Interoperability Project". Projektet er givet et budget på DKK 1.000.000 og forvaltes af Statskontoret i Sverige, der har ansat en projektleder for projektet. Projektet afsluttes 1. marts 2004 med en rapport, som vil blive oversendt til rådet.

Vedr. at-sats 3): EK-IT har på sit første møde i 2003 haft en række faglige oplæg om "open source", og EK-IT vurderer fortsat en mulig fokusering af eventuelle aktiviteter på området. Nordisk Råds Næringsudvalg planlægger primo 2003 at arrangere et seminar, som omhandler udviklingen af open source, digital forvaltning og IT-sikkerhed. Repræsentanter fra EK-IT forventes at deltage med sigte på at drøfte spørgsmålet videre.

Vedr. at-sats 4): EK-IT har pr. 20/12-2002 igangsat "IT-infrastrukturstudie om nordisk bredbåndspolitik". Studiet gennemføres af Teleplan A/S i samarbejde med
NORDREGIO og har et budget på DKK 650.000. Studiet afsluttes pr. 1/8-2003, hvorefter rapporten vil blive oversendt til Nordisk Råd.

Vedr. at-sats 5): EK-IT sikrer løbende at alle aktiviteter som EK-IT igangsætter ikke sker i konkurrence med, men derimod i synergi med og som supplement til landenes EU aktiviteter. Dette gælder således også begge ovenstående projekter, men særligt "Nordic and Baltic Sea Digital Signature Interoperability Project", der fra udgangspunktet er tænkt koordineret med tilsvarende aktiviteter under EU og Østersørådet – i dette tilfælde indenfor rammerne af "Den Nordlige eDimension Action Plan, NeDAP". NeDAP har også "eSecurity", som et af sine fokusområder hvor "Digital Signature Interoperability" er indholdet..

Nordisk Ministerråd anser, at rekommandationen kan afskrives.

Næringsudvalgets betænkning

over meddelelse om rekommandation 30/2002/næring Strategi og handlingsplan for ministerrådet for informationsteknologi (MR-IT) 2002-2004 (B 218/næring)

Først vil Næringsudvalget takke for den så vidt mulige præcise og konkrete meddelelse over udvalgets rekommandation. Eftersom der findes flere IT-rekommandationer (og flere ventes at komme til) er udvalget enige med Ministerrådet i at den fremtidige kommunikation vedrørende IT-området kan findes sted på basis af MR-IT:s Strategi- og Handlingsplan.

Således kan rekommandationen om et infrastruktur-studie afskrives, dog med den bemærkning til den anden at-sats, at Ministerrådets IT-handlingsplan ikke nævner konkrete planer for regelsæt for kryptering og fælles løsninger for IT-sikkerhed (tidligere rek. 11/2000). Udvalget er enig med Ministerrådet at der fortsat må søges løsninger på internationalt niveau og at det nordiske samarbejde her må være forpligtet til at yde en engageret indsats. Ellers vil standarder, løsninger og principper blive fastlagt uden hensyntagen til nordisk kultur, industri, etik og teknologisk formåen.

Hele IT-sikkerhedsdiskussionen vil formodentlig blive særligt aktualiseret på nordisk plan, når EU's agentur for IT-sikkerhed bliver etableret – og placeret i Norden (Øresundsregionen er stærkt fremme som kandidat). Set i dette lys anbefaler udvalget at Ministerrådet i sine bestræbelser på at konkretisere og målrette sin handlingsplan, også medtager ambitionen om at bruge agenturet til at fremme nordiske interesser på området. Handlingsplanen udløber i 2004, så det vil være for sent at igangsætte arbejdet i en næste handlingsplan.

På den baggrund ønsker udvalget at opretholde rek. 31/2002 med henblik på at Ministerrådet til næste års meddelelser, kan få udarbejdet konkrete planer og resultater for området om digitale signaturer.

På baggrund af ovenstående foreslår Næringsudvalget

> *at* Nordisk Råd tager meddelelsen om rek. 31/2002/næring til efterretning og *afventer ny meddelelse* til næste år.

Frederikshavn, den 23. september 2003

Ole Vagn Christensen (S)
Per Erik Granström (s)
Kent Olsson (m), ordförande
Runar Patriksson (fp)
Raymond Robertsen (H)
Steingrímur J. Sigfússon (VG), næstformand
Cecilia Widegren (m)

*Rek. 32/2002/kultur
D 2003

Meddelelse

om rekommandasjon 32/2002/kultur
Public Service TV og digitalisering (A 1244/kultur)

Rekommandasjonen lyder:

Nordisk Råd rekommanderer de nordiske landes regeringer

1) *at* virke for at finde løsninger inden for rammerne af det nordiske samarbejde og i landene som bidrager til at offentligheden i de nordiske lande i øget grad får muligheder for at modtage de øvrige nordiske landes public service kanaler

2) *at*, i god tid inden de analoge sendinger ophører, føre forhandlinger som bidrager til en løsning af spørgsmålet om ophavsret og som sikrer at alle aftaler om ophavsret og teknik på området skal være færdige senest to år før de analoge sendinger ophører

De nordiska ländernas regeringar meddelar:
I de nordiska länderna har vi av tradition och genom medvetna kulturpolitiska satsningar mycket starka public serviceföretag. Gemensamma initiativ från de nordiska regeringarna och programföretagen kombinerat med rent kommersiella överväganden av satellit- och kabeldistributörer har också lett till att det i dag finns möjligheter för stora delar av befolkningen att ta del av våra nordiska grannländers TV-kanaler.

Det finns en politisk vilja att ytterligare främja samarbetet mellan programföretagen och att verka för att den förestående digitaliseringen leder till att ännu flera ges möjlighet att se grannländernas public servicekanaler. De nordiska samarbetsministrarna har därför med stöd av kulturministrarna beslutat att under våren låta utreda hur möjligheterna att se de övriga nordiska ländernas TV-kanaler kan förbättras i samband med det förestående teknikskiftet från analog till digital sändningsteknik. I uppdraget ingår att inledningsvis värdera efterfrågan i ljuset av de möjligheter som redan i dag finns att se grannländernas TV-kanaler. Vidare ska ekonomiska konsekvenser av olika distributionssätt utredas, liksom möjliga lösningar för att övervinna upphovsrättsliga, tekniska och ekonomiska hinder. En rapport ska färdigställas under 2003.

Nordiska ministerrådet planerar genom styrgruppen för kultur- och mediefrågor (KM-gruppen) att i samarbete med vissa public serviceföretag arrangera en konferens under 2003. Konferensen är tänkt som en uppföljning till den konferens som arrangerades av KM-gruppen och YLE i Helsingfors våren 1998 "Public service broadcasting i den digitala framtiden". Konferensens planerade inriktning är digitaliseringen och den konvergens mellan radio och TV och tele- och datatjänster som följer av denna utveckling.

Mellan Sverige och Finland finns flera bilaterala överenskommelser och speciella arrangemang för att öka spridningen av svensk TV i Finland och finsk i Sverige. Den förestående digitaliseringen kommer att påverka de här arrangemangen på flera olika sätt. Diskussioner förs sedan en tid tillbaka dels mellan programföretagen dels mellan regeringskanslierna för att analysera vilka problem som kan uppkomma. Det finns en stark vilja hos alla inblandade att se till att godtagbara lösningar uppnås i god tid före de analoga nedsläckningarna.

Sedan den 1 januari 2003 sänder SVT i likhet med YLE okrypterat i det digitala marknätet. Därmed kommer det även i fortsättningen att finnas möjlighet till en viss s.k. överspillsmottagning i gränstrakterna. Det bör också innebära att förutsättningarna inte ändras för de kabeloperatörer i grannländerna som använt överspill för vidaresändning i sina nät mot erläggande av upphovsrättslig ersättning.

Den modell med s.k. avtalslicenser som används för att lösa upphovsrättsliga problem vid vidaresändning av nordiska kanaler i grannländerna kan i princip också användas för digitala sändningar. Sådana avtal har redan nu slutits på flera håll i Norden.

När det gäller möjligheten för ålänningar att ta del av svensk TV efter teknikskiftet har en lösning nåtts. SVT och UR i Sverige har ingått ett avtal med Ålands Radio och TV om vidaresändning av SVT:s kanaler i ett digitalt marknät på Åland. Regeringarna i Sverige och Finland har medverkat till lösningen genom att komma överens om en teknikneutral ändring av en tidigare överenskommelse mellan länderna. Den nya digitala distributionen av SVT:s kanaler kommer att gälla på Åland från oktober 2003.

Många andra befarade tekniska problem har lösts tack vare det mycket framgångsrika Nordig-samarbetet mellan nordiska programföretag och operatörer. Inom Nordig har man nått överenskommelser om övergång till en gemensam digital-TV-standard för hela Norden.

De nordiska ländernas regeringar anser för sin del att rekommendationen kan avskrivas.

Kultur- og Uddannelsesudvalgets betænkning

over meddelelse om rekommandation 32/2002/kultur Public Service TV og digitalisering (A 1244/kultur)

Kultur- og Uddannelsesudvalget konstaterer, at kulturministrene på samrådsmødet ved 55. sessionen vil redegøre for ambassadør Ole Norrbacks arbejde med at udrede mulighederne for nabolands-tv.

Kultur- og Uddannelsesudvalget understreger, at denne rekommandation vil stå fast indtil der findes en løsning på problemerne, både med at skaffe så mange som muligt af de nordiske seerne mulighed for at se nabolands-tv og med ophavsret.

Kultur- og Uddannelsesudvalget ser frem til at få information om og indbydelse til den omtalte, men ikke fastsatte konference.

På baggrund af ovenstående foreslår Kultur- og Uddannelsesudvalget

> *at* Nordisk Råd tager meddelelsen om rek. 32/2002/kultur til efterretning og *afventer ny meddelelse* til næste år.

Frederikshavn, den 23. september 2003

Mikko Alatalo (cent)
Ásta R. Jóhannesdóttir (A)
Heli Berg (fp)
Ole Dorph (Si)
Ragnar Erlandsson (ÅC)
Trond Helleland (H)
Britt Hildeng (A)
Lena Jensen (SV)
Jógvan við Keldu (Ff)
Tuve Skånberg (kd)
Nils-Erik Söderqvist (s)
Arne Toft (S)
Lars Wegendal (s), ordförande

*Rek. 33/2002/kultur
Rek. 33/2002/kultur
D 2003

Meddelelse

om rekommandasjon 33/2002/kultur Nordisk språkgemenskap (A 1279/kultur)

Rekommandasjonen lyder:

Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd

1) *at* skabe et overordnet organ med ansvar for det nordiske sprogfællesskab og sikre, at dette organ udarbejder et handlingsprogram for, hvordan det nordiske sprogfællesskab kan værnes og udvikles i fremtiden
2) *at* overveje former for finansiering af nordiske lektorater ved højere læreanstalter i Norden
3) *at* udarbejde en sprog- og kulturportal med skolen som hovedmodtager, hvor nordiske interessenter kan finde links til sprog, kultur og undervisningsrelevante internetsteder for at skabe en nordisk dimension i undervisningen
4) *at* fortsætte og udbygge finansieringen af udviklingen af læremidler, som den for tiden sker inden for Nordmål, f.eks. ved oprettelse af en sproglæremiddelfond (evt. på nettet)
5) *at* sikre at de fragmenterede resultater af nordiske ordbogsprojekter (f.eks. NordtermNet og NordtermBanken) bliver samlet i en elektronisk ordbog, som gøres tilgængelig på internettet
6) *at* udvide samarbejdet om udvikling af andre sprogteknologiske redskaber (oversættelsesprogrammer, skrivestøtte- og sprogkontrolprogrammer, store tal- og tekstdatabanker m.m.)

Nordiska ministerrådet meddelar:
För att säkerställa den nordiska språkgemenskapen och förtydliga det överordnade ansvaret för den nordiska språkpolitiken har Nordiska ministerrådets ämbetsmannakommitté för utbildning och forskning beslutat att den språkpolitiska referensgruppen och Nordiska språkrådet från och med den 1 januari 2004 ersätts av en ny ledningsgrupp. Ledningsgruppen skall vara språkpolitisk initiativtagare i det nordiska samarbetet och fungera som samarbetsorgan för de nordiska språknämnderna och som ledningsgrupp för det tvärgående stödprogrammet Nordplus språk. Den språkpolitiska referensgruppen kommer att framlägga ett förslag till mandat för den nya ledningsgruppen.

För att stärka språkdimensionen i det nordiska samarbetet har de tidigare språkaktiviteterna inom sektorn för utbildning och forskning samordnats till ett nytt tvärgående program Nordplus språk, som har följande huvudmålsättningar:

- främja internordisk språkförståelse
- stärka kunskapen om språken i Norden
- främja en demokratisk språkpolitik och språksyn i Norden
- stärka de nordiska språkens ställning i och utanför Norden

Nordplus Språk grundar sig på de aktiviteter och den verksamhet som fram till utgången av år 2003 bedrivs inom Nordiska språkrådet, Nordmål-programmet och Nordkurs, nordiska kurser i språk och litteratur. Aktiviteterna i det tvärgående programmet Nordplus språk kommer att bestå av bl.a. konferenser, forskningsprojekt, utredningsarbete, publikationer, ordboks- och terminologiarbete, utveckling och publicering av läromedel och undervisningsmaterial, språkteknologiska projekt, etablering av nätverk mellan aktörer på språkområdet samt upplysningsarbete riktat till allmänheten.

Nordiska ministerrådet undersöker möjligheterna att igångsätta en utredning över former för finansiering av nordiska lektorat vid universitet och högskolor.

Samtliga mobilitets- och stödordningar inom utbildningssektorn, Nordplus Junior, Nordplus, Nordplus vuxen och Nordplus Nabo prioriterar IKT som ett pedagogiskt och administrativt redskap, detta gäller också Nordplus språk. Samtliga program kommer att presenteras på Nordiska ministerrådets web-portal. Varje program kommer därtill att ha en egen hemsida med länkar till relevanta miljöer inom sektorn. Det nordiska samarbetet inom skolområdet har ett eget nordiskt nätverk som stöder den verksamhet som bedrivs inom ramen för programmet Nordplus junior. Språkaktiviteter med anknytning till skolsamarbetet kan länkas till detta nordiska nätverk.

Den språkpolitiska referensgruppen har nedsatt en arbetsgrupp med uppdrag att utarbeta en projektplan för en nordisk nätordbok. Projektplanen skall i främsta hand grunda sig på de erfarenheter som uppnåtts i Nord-Lexin-projektet och NordtermBanken, men erfarenheter från andra nordiska ordboksprojekt skall även beaktas. Arbetsgruppen skall undersöka möjligheten att utnyttja innehållet i Nordisk förvaltningsordbok, Att förstå varandra i Norden och Nordisk mötesordlista i utarbetandet av projektplanen för Nordisk nätordbok. Arbetsgruppen kommer att utreda möjligheterna att utveckla andra språkteknologiska redskap, översättningsprogram etc. Arbetsgruppens arbete skall vara avslutat den 30 maj 2003.

Nordiska ministerrådet anser att rekommendationen kan avskrivas.

Kultur- og Uddannelsesudvalgets betænkning

over meddelelse om rekommandation 33/2002/kultur Nordisk språkgemenskap (A 1279/kultur)

Kultur- og Uddannelsesudvalget konstaterer, at ministerrådet har besluttet at oprette et fælles organ, som forventes at komme til at hedde "Nordisk Sprogråd". Udvalget ser frem til at høre om dette organs arbejde og mener at ministerrådet har opfyldt 1. at-sætning.

Ministerrådet oplyser, at man har iværksat en udredning vedrørende 2. at-sætning om finansiering af nordiske lektorater, hvilket dog anses for svært at løse p.g.a. universiteternes selvstyre. Udvalget mener, at en mulig løsning kunne være at lave en samarbejdsaftale mellem universiteterne. Udvalget vil afvente udredningen.

Vedrørende den 3. og 4. at-sætning om at oprette en sprog- og kultur portal med skolerne som målgruppe og at lave en læremiddelsatsning finder udvalget, at ministerrådets henvisning til den samlede hjemmeside-satsning for mobilitets- og støtteprogrammerne, herunder Nordplus Sprog, ikke er tilstrækkelig. Udvalget ønsker at få uddybet, hvilke tiltag som er iværksat.

Vedrørende 5. og 6. at-sætning: netordbøger og IKT satsning oplyser ministerrådet, at en projektplan er udarbejdet i en arbejdsgruppe. Udvalget ønsker at få oplyst, hvordan arbejdet med en fælles netplads for ordbøger skrider frem.

Mod baggrund af det ovenfor nævnte foreslår Kultur- og Uddannelsesudvalget

at Nordisk Råd *afventer ny meddelelse* næste år i anledning af rek. 33/2002/kultur hvad angår anden, tredje, fjerde, femte og sjette at-sats;

at Nordisk Råd tager Ministerrådets meddelelse om rek. 33/2002/kultur hvad angår første at-sats til efterretning og anser den som *færdigbehandlet* for Rådets vedkommende.

Frederikshavn, den 23. september 2003

Mikko Alatalo (cent)
Ásta R. Jóhannesdóttir (A)
Heli Berg (fp)
Ole Dorph (Si)
Ragnar Erlandsson (ÅC)
Trond Helleland (H)
Britt Hildeng (A)
Lena Jensen (SV)
Jógvan við Keldu (Ff)
Tuve Skånberg (kd)
Nils-Erik Söderqvist (s)
Arne Toft (S)
Lars Wegendal (s), ordförande

Rek. 34/2002/kultur
D 2003

Meddelelse

om rekommandasjon 34/2002/kultur
Kendskab til nordisk sprogfællesskab (A 1279/kultur)

Rekommandasjonen lyder:

Nordisk Råd rekommanderer de nordiske landes regeringer

1) *at* sikre kendskabet til såvel de skandinaviske som de vestnordiske sprog og finsk gennem skolernes læseplaner. Det kan ske f.eks. som en del af modersmålsundervisningen, men også gennem undervisning i kultur, historie og ved udøvelse af diverse kulturaktiviteter, samt ved at anvende undervisningsmateriale på andre af de nordiske sprog

2) *at* stille krav til et vist kendskab til nordiske sprog og kultur i læreruddannelserne

De nordiska ländernas regeringar meddelar:
Länderna i Norden har en gemensam historia och en stor värde- och kulturgemenskap. De officiella språken i de nordiska länderna har, med undantag av finska, ett gemensamt ursprung. Det har därför varit självklart sedan lång tid att man undervisar om övriga nordiska länders historia, litteratur och kultur i skolan. Läroplaner och kursplaner i ländernas modersmål innehåller moment om de nordiska språkens historia, skillnader och likheter mellan språken etc.

Valet av pedagogiska metoder och undervisningsmaterial är i allmänhet en fråga för lärare och skolledare och inget som föreskrivs i styrdokumenten. Det framstår emellertid som naturligt att lärarna använder texter på de olika nordiska språken, när undervisningen handlar om nordiska frågor.

Universiteten och lärarhögskolorna har en självständig ställning och regeringarna kan inte föreskriva hur de skall lägga upp lärarutbildningen eller vilka moment den skall innehålla. Lärarutbildningarna speglar dock innehållet i skolornas läro- och kursplaner och man kan därför förutsätta att de nordiska frågorna och språkgemenskapen även berörs där.

De nordiska ländernas regeringar anser för sin del att rekommendationen kan avskrivas.

Kultur- og Uddannelsesudvalgets betænkning

over meddelelse om rekommandation 34/2002/kultur Kendskab til nordisk sprogfællesskab (A 1279/kultur)

Kultur- og Uddannelsesudvalget konstaterer, at Ministerrådet i princip tilslutter sig tanken om, at sikre kendskabet til de nordiske sprog gennem læseplaner og ved at stille krav til indholdet i læreruddannelserne, men at dette ikke er muligt på grund af lærernes ret til at vælge pædagogiske metoder og undervisningsmateriale ikke kan sikre, hvordan dette foregår.

På baggrund af ovennævnte foreslår Kultur- og Uddannelsesudvalget,

> *at* Nordisk Råd tager meddelelsen til efterretning og anser rek. 34/2002/kultur som *færdigbehandlet* for Rådets vedkommende.

Frederikshavn, den 23. september 2003

Mikko Alatalo (cent)
Ásta R. Jóhannesdóttir (A)
Heli Berg (fp)
Ole Dorph (Si)
Ragnar Erlandsson (ÅC)
Trond Helleland (H)
Britt Hildeng (A)
Lena Jensen (SV)
Jógvan við Keldu (Ff)
Tuve Skånberg (kd)
Nils-Erik Söderqvist (s)
Arne Toft (S)
Lars Wegendal (s), ordförande

Rek. 35/2002/velferd
D 2003

Meddelelse

om rekommandasjon 35/2002/velferd
Elektroniske fagbøker for synshemmede (A 1292/velferd)

Rekommandasjonen lyder:

Nordisk Råd rekommanderer de nordiske landenes regjeringer

1) *å* gjennomgå lovverk i de nordiske landene og de selvstyrte områder og foreslå nødvendige endringer for at synshemmede sikres samme tilgang som allmennheten til åndsverkene i lesbare medier, dvs. i elektronisk form
2) *å* bidra til at kryptering på elektroniske bøker som i dag produseres av spesialbibliotek fjernes, slik at synshemmede får tilgang til elektroniske bøker på tvers av landegrensene
3) *å* bidra til at det opprettes eller utvikles en nasjonal standard for tilrettelegging av elektroniske bøker i kommersielle formater

De nordiska ländernas regeringar meddelar:
De nordiska länderna står bakom FN:s standardregler för att tillförsäkra människor med funktionshinder delaktighet och jämlikhet. Den femte regeln tar upp tillgången till information och möjlighet till kommunikation. I den tionde regeln anges bland annat att staterna bör främja utveckling och användning av särskild teknik, så att litteratur, film och teater görs tillgängliga för personer med funktionsnedsättning.

Samtliga nordiska länder arbetar aktivt för att handikapperspektivet skall genomsyra alla samhällssektorer, för att skapa ett tillgängligt samhälle och för att förbättra bemötandet av personer med funktionshinder, till exempel genom nationella handlingsplaner.

När det gäller nordisk upphovsrättslagstiftning har utgångspunkten varit och är att upphovsmännens och närstående rättighetshavares ställning skall tillvaratas samtidigt som vissa viktiga allmänna intressen att utnyttja verk kan tillgodoses genom väl avgränsade inskränkningar i upphovsrättslagstiftningen. Ett sådant allmänt intresse är att underlätta för funktionshindrade att ta del av verk. De senaste årens snabba teknikutveckling har givit upphov till diskussion både nationellt och inom det nordiska samarbetet angående funktionshindrades tillgång till litteratur i elektronisk form. För närvarande är frågan aktuell i samband med genomförandet av det nya direktivet på upphovsrättsområdet – Europaparlamentets och rådets direktiv 2001/29/EG av den 22 maj 2001 om harmonisering av vissa aspekter av upphovsrätt och närstående rättigheter i informationssamhället.

Direktivet syftar bland annat till att anpassa det upphovsrättsliga regelverket till den tekniska utvecklingen samt till att klarlägga och tydliggöra skyddet för upphovsmän och närstående rättighetsinnehavare med fokus på den digitala miljön. Av direktivet följer bland annat att det är viktigt att medlemsstaterna vidtar nödvändiga åtgärder för att underlätta funktionshindrades möjligheter att använda verk. När det gäller funktionshindrades tillgång till verk sägs det att sär-

skild hänsyn skall tas till "tillgängliga förmedlingsformer". Användningen skall ha ett direkt samband med funktionshindret och får inte vara av kommersiell natur.

Arbetet med att genomföra direktivet i de nordiska ländernas lagstiftning pågår för närvarande.

År 2003 har utnämnts till Europeiska handikappåret. Förutom aktiviteter på nationell nivå anordnas flera konferenser inom det nordiska samarbetet. Vid dessa tillfällen kommer man bland annat att diskutera hur de nordiska länderna kan samarbeta kring dessa frågor och förhoppningsvis upprätthålla en internationellt ledande roll i det handikappolitiska arbetet.

De nordiska ländernas regeringar anser för sin del att rekommendationen kan avskrivas.

Välfärdsutskottets betänkande

över meddelande om rekommendation 35/2002/velferd Elektroniske fagbøker for synshemmede (A 1292/velferd)

Välfärdsutskottet konstaterar att ett omfattande arbete pågår i länderna i syfte att uppfylla Nordiska rådets rekommendation. Arbetet med att inarbeta direktivet 2001/29/EG av den 22 maj 2001 i de nordiska ländernas lagstiftning pågår. Nämnda direktiv förutsätter att funktionshindrades tillgång till litterära verk skall ta hänsyn till tillgängliga förmedlingsformer, vilket inkluderar elektroniska eller digitala verk.

Mot bakgrund av ovannämnda föreslår Välfärdsutskottet

> *att* Nordiska rådet lägger meddelandet till handlingarna och anser att rek. 35/2002/velferd för Rådets del är *slutbehandlad.*

Frederikshavn den 23 september 2003

Line Barfod (EL)
Drífa Hjartardóttir (Sj)
May Elisabeth Hansen (SV)
Margareta Israelsson (s)
Anita Knakkergaard (DF)
Pehr Löv (sv), ordförande
Gabriel Romanus (fp)
Elisabeth Røbekk Nørve (H)
Ilkka Taipale (sd)

*Rek. 36/2002/kultur
D 2003

Meddelelse

om rekommandasjon 36/2002/kultur Mobilitets. og støtteprogrammer inden for uddannelsesområdet (B 211/kultur)

Rekommandasjonen lyder:

Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd

at iværksætte udviklingsplan for Nordisk Ministerråds mobilitets- og støtteprogrammer inden for uddannelsesområdet under hensyntagen til udvalgets bemærkninger i betænkning over B 211/kultur

Nordisk Ministerråd meddeler:
Nordisk Ministerråd er glade for Nordisk Råds opbakning til udviklingsplanen for Nordisk Ministerråds mobilitets- og støtteprogrammer inden for uddannelsesområdet. Det er vigtigt, at alle gode kræfter samarbejder om nødvendigheden af at fokusere og forstærke det nordiske samarbejde samt samarbejdet med nærområdet inden for uddannelsesområdet. Og her er mobilitets- og støtteprogrammerne et vigtigt instrument, hvilket afspejler sig i, at ca. 15.000 borgere i Norden og nærområderne hvert år deltager i disse programmer.

For Nordisk Ministerråd har det været vigtigt at fastholde et selvstændigt sprogprogram med eget navn og budget for at fremhæve sprogpolitikken som et højt prioriteret område i det nordiske samarbejde. Det nye Nordplus Sprog er et mobilitets- og støtteprogram – og ikke blot et mobilitetsprogram. Nordisk Ministerråd har fundet, at der er behov for en fælles ramme i forhold til de mange eksterne aktører, hvorfor der er valgt at skabe et fælles program for netop at understrege dette. Nordisk Ministerråd er helt enige i, at det særdeles udmærkede arbejde som hidtil er blevet gjort fortsat også skal foregå. Nordisk Ministerråd vil også fremover fortsat arbejde med konferencer, ordbøger, sprogpakker for børn og unge samt meritgivende kurser.

For Nordplus Junior – det nye mobilitets- og støtteprogram for grundskole- og ungdomsuddannelser – fokuserer det nu påbegyndte udviklingsarbejde ikke mindst på en fortsat udvikling af spændende tilbud til målgruppen fra de hidtidige ordninger (Nordskol, Elevudveksling Vestnorden, Nordplus-mini og Nordplus Junior). Det bliver særligt arbejdet med at udvide tilbudet til også at omfatte virtuel mobilitet.

Dette vil ske gennem pædagogiske IKT projekter via det nordiske skolenet. De pædagogiske IKT projekter er således tænkt at skulle finde sted mellem skolerne forud for som efter den fysiske mobilitet har fundet sted. Fra Nordisk Ministerråds side er vi helt på linje med Nordisk Råd, den virtuelle mobilitet må aldrig erstatte det fysiske møde mellem mennesker.

Denne meddelelse om rekommandationen er også i overensstemmelse med det ministerindlæg som statsråd Kristin Clemet gav på Nordisk Råds session 2002.

Efterfølgende godkendte ministerrådet for uddannelse og forskning udviklingsplanen for Nordisk Ministerråds mobilitets- og støtteprogrammer inden for uddannelsesområdet, hvor statsrådets ministerindlæg som svar på Nordisk Råds synspunkter var indarbejdet.

Af udviklingsplanen fremgår det også, at Nordisk Ministerråd rapporterer om fremdrift og resultater af opfølgningen som en integreret del af ministerrådets arbejde med budgetlægning og resultatrapportering.

Nordisk Ministerråd anser, at rekommandationen kan afskrives.

Kultur- og Uddannelsesudvalgets betænkning

over meddelelse om rekommandation 36/2002/kultur Mobilitets- og støtteprogrammer inden for uddannelsesområdet (B 211/kultur)

Kultur- og Uddannelsesudvalget konstaterer, at ministerrådet arbejder med at sætte operatørerne for de enkelte mobilitets- og støtteordninger i gang. Udvalget ønsker at følge dette arbejde og vil derfor i 2004 have en statusrapport på arbejdet.

Kultur- og Uddannelsesudvalget har udtalt følgende i budgetudtalelse, som udvalget også ønsker at ministerrådet skal tage hensyn til: Vedrørende mobilitets- og støtteordningerne – NORDPLUS-gruppen.

Udvalget har 2 synspunkter til dette:

1. Nordenudvalget prioriterede støtte til de nordiske studieforbundssammenslutninger. Disse kan nu søge støtte på linien med andre aktører for voksnes læring, dels til samarbejdsprojekter, dels til mobilitet. Kultur- og Uddannelsesudvalget vil sætte "Voksnes Læring" på dagsordenen i september 2004 og vil herefter komme tilbage med synspunkter.
2. Administrationen af de 5 programmer er udliciteret til 5 programkontorer, et i hvert af de nordiske lande, som skal administrere et program samt informere om de øvrige. Kultur- og Uddannelsesudvalget beklager, at Foreningen Nordens Forbund som tidligere administrerede Nordplus Mini og Elevudvekslingen Vestnorden ikke har fortsat denne administration.

Kultur- og Uddannelsesudvalget vil understrege, at det vil være vigtigt at drage nytte af Foreningen Nordens nationale skolekontakter. Ministerrådet forudsætter, at programkontoret for Nordplus Junior skal sikre, at der samarbejdes med Foreningen Nordens nationale foreninger.

Kultur- og Uddannelsesudvalget vil foreslå, at der oprettes en automatisk videresendelse af ansøgninger fra programkontoret til de nationale foreninger i Norden eller omvendt. De nationale foreningerne Norden vil således have mulighed for at rådgive programkontoret udfra deres kendskab til skolemiljøet og de enkelte skoler.

Endvidere mener udvalget, at det vil være vigtigt at sikre en pædagogisk opfølgning i forhold til skolerne, dels således at lærere og elever forbereder sig til besøget og efterfølgende behandler erfaringer, således at de kvalitative aspekter af udvekslingerne opretholdes. Udvalget mener, at Foreningerne Norden bør have dette ansvar.

Endelig kan det overvejes at lade Foreningerne Norden udbetale tilskuddene, hvorved man vil spare bankgebyrer. Foreningerne Norden bør kunne udføre dette arbejde mod dækning af faktiske omkostninger til porto o.l.

På baggrund af ovenstående foreslår Kultur- og Uddannelsesudvalget

at Nordisk Råd tager meddelelsen om rek. 36/2002/kultur til efterretning og *afventer ny meddelelse* til næste år.

Frederikshavn, den 23. september 2003

Mikko Alatalo (cent)
Ásta R. Jóhannesdóttir (A)
Heli Berg (fp)
Ole Dorph (Si)
Ragnar Erlandsson (ÅC)
Trond Helleland (H)
Britt Hildeng (A)
Lena Jensen (SV)
Jógvan við Keldu (Ff)
Tuve Skånberg (kd)
Nils-Erik Söderqvist (s)
Arne Toft (S)
Lars Wegendal (s), ordförande

*Rek. 37/2002/kultur
D 2003

Meddelelse

om rekommandasjon 37/2002/kultur
Uddannelse for unge i Norden (A 1289/kultur)

Rekommandasjonen lyder:

Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd

1) *at* Nordisk Ministerråd i samarbejde med de nordiske regeringer informerer alle skoler for ungdomsuddannelse om Den nordiske overenskomst om gensidig anerkendelse af gymnasiale uddannelser – herunder om muligheden for at tage et nordisk uddannelsesår – så den bliver velkendt af såvel studievejledere og ansvarlige for godkendelse af eksamener taget i andre nordiske lande på de enkelte uddannelsessteder
2) *at* der udformes en informationskampagne der sigter på unge i Norden om muligheden for et nordisk uddannelsesår
3) *att* Nordiska ministerrådet utreder de ekonomiska förutsättningarna för ungdomarna att i högre grad kunna utnyttja möjligheterna till ett nordiskt studieår
4) *at* Nordisk Ministerråd senest ved Nordisk Råds session 2003 redegør for tiltag som er sat i værk for at følge op vedtagelsen

Nordisk Ministerrådet meddeler:
I forbindelse med udviklingsplanen for Nordiske Ministerråds mobilitets- og støtteprogrammer inden for uddannelsesområdet, som har været forelagt som ministerrådsforslag på Nordisk Råd på sessionen i 2002, skal der senest 1. januar 2004 etableres brugerinformation om de nordiske programmer på alle nordiske sprog samt brugerkontakt i alle lande og selvstyreområder. Der er behov for at synliggøre programmerne i forhold til relevante brugergrupper og dermed øge kendskabet til programmerne og konkurrence om midlerne. En bedre brugerinformation kommer blandt andet til at ske via en systematisk oversættelse af nødvendige skemaer m.v. til alle nordiske sprog og den bedre brugerkontakt kommer primært til at ske via det fremtidige netværk administratorer i Norden og de selvstyrende områder. I den forbindelse vil de pågældende administratorer også kunne informere om muligheden for at tage et nordiske uddannelsesår samt om den nordiske overenskomst om gensidig anerkendelse af gymnasiale uddannelser.

Den nordiske overenskomst mellem Danmark, Finland, Island, Norge og Sverige om gensidig anerkendelse af gymnasiale uddannelser har eksisteret i 10 og på den baggrund har det nordiske skolesamarbejde besluttet, at aftalen skal evalueres i løbet af 2003. Denne evaluering finder sted i 2003 og kommer til at have sit udgangspunkt i den juridiske udredning om de nordiske aftaler inden for uddannelsesområdet i forhold til EF-/EØS-retten, som forventes afsluttet i maj måned 2003. Evalueringen kan også medtage en analyse af den nordiske ungdoms økonomiske forudsætninger for at kunne udnytte mulighederne for at læse et år i et andet nordisk land. Evalueringen forventes færdig i slutningen af 2003 og Nordisk Råd vil blive orienteret om resultatet af evalueringen

Nordisk Ministerråd anser at rekommandationen kan afskrives.

Kultur- og Uddannelsesudvalgets betænkning

over meddelelse om rekommandation 37/2002/kultur Uddannelse for unge in Norden (A 1289/kultur)

Vedrørende 1. og 2. at-sætning konstaterer Kultur- og Uddannelsesudvalget, at ministerrådet henviser til de nye administratører af Nordplus programmerne, som har påtaget sig en ny informations indsats. Udvalget vil gerne følge, hvorledes denne opgave varetages. Det oplyser endvidere, at der i løbet af 2003 foretages en evaluering af overenskomsten. Udvalget ønsker at blive orienteret om denne evaluering.

Ministerrådet svarer ikke på 3. at-sætning, men udvalget forudsætter, at dette medtages i den føromtalte evaluering.

Vedrørende 4. at-sætning konstaterer udvalget, at man ikke i meddelelsen skriver noget om dette, men at det kunne falde naturligt at orientere om dette i forbindelse med punktet "Nordbornas rättigheter" på sessionen.

På baggrund af ovenstående foreslår Kultur- og Uddannelsesudvalget

> *at* Nordisk Råd tager meddelelsen om rek. 37/2002/kultur til efterretning og *afventer ny meddelelse* til næste år.

Frederikshavn, den 23. september 2003

Mikko Alatalo (cent)
Ásta R. Jóhannesdóttir (A)
Heli Berg (fp)
Ole Dorph (Si)
Ragnar Erlandsson (ÅC)
Trond Helleland (H)
Britt Hildeng (A)
Lena Jensen (SV)
Jógvan við Keldu (Ff)
Tuve Skånberg (kd)
Nils-Erik Söderqvist (s)
Arne Toft (S)
Lars Wegendal (s), ordförande

*Rek. 38/2002/kultur
D 2003

Meddelelse

om rekommandasjon 38/2002/kultur
Nordisk tentamensgyldighed for højere uddannelser (A 1305/kultur)

Rekommandasjonen lyder:

Nordisk Råd rekommanderer de nordiske landes regeringer

1) *at* forny Sigtuna-aftalen fremfor at erstatte den med en deklaration og vedtage en ny beslutning om "nordisk tentamensgiltighet"/anerkendelse af eksamener, en ny aftale som erstatter ministerrådets beslutning fra 1975 og i sin politiske intension går videre end den nuværende Sigtuna-aftale, som ikke omfatter alle højere uddannelser
2) *at* i dette arbejde inddrage forslagene fra rapporten "Tentamensgiltighet (Sigtuna-avtalet 1975)", ANP 2001:723
3) *att* vidta ökade informationsåtgärder gällande den nordiska tentamensgiltigheten, dels till de studerande, dels till dem som administrerar och godkänner examina och merithandlingar

De nordiska ländernas regeringar meddelar:
Sigtunaöverenskommelsen om tillgodoräknande av högre utbildning inom Norden slöts redan 1975. Därefter har den högre utbildningen förändrats i samtliga nordiska länder utan att avtalet har justerats. Under Sveriges förra ordförandeskap i Nordiska ministerrådet initierades därför en översyn av överenskommelsen.

Den arbetsgrupp som på Ledningsgruppens för nordiskt samarbete inom högre utbildning (HÖGUT) uppdrag utredde frågan konstaterade att Europarådets nya konvention från 1997 om erkännande av bevis över högre utbildning, den s.k. Lissabonkonventionen, omfattade samma typ av frågor men på en tydligare nivå och omfattade dessutom vissa frågor om tillträde till högre utbildning. Bedömningen var att Lissabonkonventionen ger studenterna en större rättsäkerhet. Lissabonkonventionen innehåller också former för uppföljning av konventionen.

Gruppens förslag var alltså att Sigtunaöverenskommelsen skulle ersättas med en deklaration om att utveckla erkännandet inom Norden av bevis avseende högre utbildning. Detta skulle emellertid inte ske förrän samtliga fem länder hade ratificerat Lissabonkonventionen och när samtliga medlemsländer var bundna av dess text. Förslaget till deklaration omfattade också samarbete vad gäller erkännande av utbildning utanför Norden samt gemensamt erfarenhetsutbyte i valideringsfrågor, frågor som också ha sin plats i Lissabonkonventionen men inte i Sigtunaöverenskommelsen.

Syftet med att ersätta Sigtunaöverenskommelsen med en deklaration – under förutsättning att samtliga länder var bundna av Lissabonkonventionen – var alltså att få en tydligare ram för frågor om tillgodoräknande av utbildning samt ett nordiskt system för uppföljning och rapportering till ministerrådet. På så sätt kan strukturella hinder identifieras och diskuteras inom ministerrådets ram.

För att hålla liv i frågan i väntan på att samtliga nordiska länder ratificerat Lissabonkonventionen, har Sverige i egenskap av ordförandeland lyft fram ett projekt på temat tentamensgiltighet i syfte att verka för att avskaffa olika nordiska gränshinder och onödig byråkrati samt för att genomföra de utfästelser som gjorts i det svenska ordförandeskapsprogrammet 2003, "Integration Norden". Projektet rör tillgodoräknande av universitets- och högskolestudier inom Norden. Sverige menar att även om problemen med och hindren för nordisk tentamensgiltighet har reducerats avsevärt sedan samarbetets början återstår fortfarande en del arbete på området. Sverige har därför givit det svenska Högskoleverket i uppdrag att ansöka om medel från MR-U/HÖGUT för att kunna sammankalla sina nordiska motsvarigheter till möten i vilka särskilda frågor gällande tillgodoräknande av universitets- och högskolestudier inom Norden skall diskuteras. Målsättningen med initiativet är att återstående gränshinder på området skall lösas.

De nordiska ländernas regeringar anser för sin del att rekommendationen kan avskrivas.

Kultur- og Uddannelsesudvalgets betænkning

over meddelelse om rekommandation 38/2002/kultur Nordisk tentamensgyldighed for højere uddannelser (A 1305/kultur)

Kultur- og Uddannelsesudvalget konstaterer, at baggrunden for at erstatte Sigtuna aftalen med en deklaration synes at være, at aftalen er blevet overflødig, da den såkaldte Lissabonkonvention er mere vidtgående. Dette argument ville være gyldigt, hvis der ikke opstod problemer med anerkendelse af eksamener mellem de nordiske lande.

Der er imidlertid stadig problemer mellem de nordiske lande, så det er svært at forestille sig, at disse problemer ikke også vil opstå i EU-regi, hvor der deltager langt flere lande med mange flere sprog og systemer. Ikke alle de nordiske lande har ratificeret Lissabonkonventionen.

Det svenske formandskab har iværksat et projekt om tentamensgyldighed som en del af arbejdet med grænsehindringer. Udvalget afventer denne rapport samt en nordisk reaktion på EU's arbejde med anerkendelse af eksamener i forbindelse med Bologna processen.

På baggrund af ovenstående foreslår Kultur- og Uddannelsesudvalget

> *at* Nordisk Råd tager meddelelsen om rek. 38/2002/kultur til efterretning og *afventer ny meddelelse* til næste år.

Frederikshavn, den 23. september 2003

Mikko Alatalo (cent)
Ásta R. Jóhannesdóttir (A)
Heli Berg (fp)
Ole Dorph (Si)
Ragnar Erlandsson (ÅC)
Trond Helleland (H)
Britt Hildeng (A)
Lena Jensen (SV)
Jógvan við Keldu (Ff)
Tuve Skånberg (kd)
Nils-Erik Söderqvist (s)
Arne Toft (S)
Lars Wegendal (s), ordförande

*Rek. 39/2002/kultur
D 2003

Meddelelse

om rekommandasjon 39/2002/kultur
Hvidbog om udbygning af Norden til en international ledende region for forskning og innovation (B 212/kultur)

Rekommandasjonen lyder:

Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd

at udarbejde "hvidbog" om udbygning af Norden til en internationalt ledende forskningsog erhvervsregion

Nordiska ministerrådet meddelar:
Ministerrådet för undervisning och forskning (MR-U) beslutade den 4 juni 2002 att igångsätta framtagandet av en vitbok för utbyggning av Norden till en internationellt ledande forsknings- och näringsregion. Ansvaret för uppgiften ligger på ordförandeskapet för MR-U med bistånd av en nordisk arbetsgrupp och av Nordiska forskningspolitiska rådet (FPR).

Genom beslutet understryker Nordiska ministerrådet (NMR) behovet för att vidareutveckla det nordiska forsknings- och näringspolitiska samarbetet och göra Norden till en av världens mest attraktiva utbildnings-, forsknings- och innovationsregioner. Viktiga bakgrundsdokument för Vitboken är:

- FPR:s rapport grönboken Norden som en internationellt framstående forsknings- och näringsregion – juni 2002
- Nordiska Rådets rekommendation 34/2001 Udbygning af et nordisk forskningsrum (A 1269/nord)
- Ministerrådets (MR-U:s) strategi for nordiskt utbildnings- och forskningssamarbete 2000–2004: Norden som foregangsregion for udvikling af menneskelige ressourcer
- Ny nordisk dagsorden – opfølgning af vismandsrapporten (2001)
- Det norska ordförandeskapsprogrammet för Nordiska ministerrådet 2002: Morgendagens Norden
- Norden en arena för framstående forskning – Nordiska forskningspolitiska rådets vision (2000)
- Et nordisk forsknings- og utdannelsesrom for jord- og skogbruk (Nordisk ministerråd 2002, ANP 2002:742)
- Evaluering af Nordisk Ministerråds institutioners rolle for nordisk samarbejde på området uddannelse, forskning og IKT – rapport af Professor Peder Olesen Larsen (2002)
- Et nordisk rom for høgre utdanning – erklæring fra nordiske møte mellom universitets- og høgskoleledere. Tromsø-konferansen 15.–17. August 2002

Vid MR-U:s möte den 31 oktober 2002 beslutades ett mandat för framtagandet av Vitboken. Ur mandatet framgår det att en utredare/rapportör med gedigna kunskaper om relevanta forsknings- och innovationsförhållanden i Norden skall utses. Rektor Gustav Björkstrand, tidigare finsk un-

dervisningsminister, har utsetts till rapportör. MR-U beslutade också vid oktobermötet att rapportören som stöd för uppgiften skulle ha en namngiven referensgrupp. Referensgruppen består av elva personer med representanter för departement, forskningsråd, NUS, IT/näringsliv och de självstyrande områdena.

Vitboken förväntas föreligga färdig i november 2003. Den preliminära tidtabellen innehåller 3 referensgruppsmöten – i januari, maj och september samt ett seminarium i september. Efter det första idégivande mötet har nationella ministerier, forskningsråd samt representanter för näringslivet i Norden kontaktats. Gustav Björkstrand har besökt de nordiska huvudstäderna under februari-april och diskuterat idéer till Vitboken. Vitboken skall innehålla konkreta förslag till aktiviteter som tillgodoser både de forskningspolitiska och näringspolitiska prioriteringarna.

Ett utkast till Vitboken kommer att diskuteras vid ett seminarium den 24 september 2003. Till detta seminarium kommer bl.a. representanter från utbildnings- och kulturutskottet att inbjudas.

Ministerrådet anser, att rekommendationen kan avskrivas.

Kultur- og Uddannelsesudvalgets betænkning

over meddelelse om rekommandation 39/2002/kultur Hvidbog om udbygning af Norden til en international ledende region for forskning og innovation (B 212/kultur)

Kultur- og Uddannelsesudvalget er bekendt med at hvidbogen drøftes på et seminar den 24. september, hvor udvalget er inviteret og at den vil blive fremlagt på sessionen af udbildningsminister Thomas Östros. Udvalget ønsker at afvente dette.

På baggrund af ovenstående foreslår Kultur- og Uddannelsesudvalget

> *at* Nordisk Råd tager meddelelsen om rek. 39/2002/kultur til efterretning og *afventer ny meddelelse* til næste år.

Frederikshavn, den 23. september 2003

Mikko Alatalo (cent)
Ásta R. Jóhannesdóttir (A)
Heli Berg (fp)
Ole Dorph (Si)
Ragnar Erlandsson (ÅC)
Trond Helleland (H)
Britt Hildeng (A)
Lena Jensen (SV)
Jógvan við Keldu (Ff)
Tuve Skånberg (kd)
Nils-Erik Söderqvist (s)
Arne Toft (S)
Lars Wegendal (s), ordförande

Rek. 40/2002/presidiet
D 2003

Meddelelse

om rekommandasjon 40/2002/presidiet Nordiska samarbetets budget för 2003 (C 2; B 213/presidiet)

Rekommandasjonen lyder:

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

1) *att* följa upp arbetet med den nya budgetprocessen i enlighet med det som Nordiska rådet vid sessionen 2001 anfört gällande ministerrådsförslaget B 204/p om budgetanalysen

2) *att* beslut över disponering av medel, såväl inom ramen för budgetposterna 1-2203-2 för Strategiska och kulturpolitiska insatser, som gällande 4-0445-2 Ministerrådets strategiska initiativ sker i enlighet med Nordiska rådets rekommendationer, politiska prioriteringar och synpunkter som kommer till uttryck i dialogen och samrådet om budgetdirektiven mellan Nordiska rådet och ministerrådet

3) *att* ministerrådet såväl inom ramen för budgetposten 1-2203-2 för Strategiska kultursatsningar som inom budgetposten 4-0445-1 Ministerrådets strategiska initiativ prioriterar insatser för att främja samarbete och ömsesidig respekt mellan olika kulturer och för fortsatta insatser mot främlingsfientlighet och rasism i Norden

4) *att* ministerrådet i sitt kommande budgetarbete fortsätter den positiva utvecklingen genom att konkretisera innehållet i de enskilda budgetposterna i syfte att reducera andelen odisponerade medel för projekt och stödordningar

5) *att* ministerrådet inom budgeten för ministerrådets strategiska initiativ och inom budgetramen för berörda verksamhetssektorer prioriterar åtgärder för att eliminera gränshinder i enlighet med Nordiska rådets betänkande över ministerrådsförslaget B 215/presidiet om uppföljningen av Nordbornas rättigheter

6) *att* ministerrådet i sitt budgetarbete inför 2004 fortsatt uppmärksammar prioriteringarna i strategidokumentet Ny nordisk dagsorden:

- teknologisk utveckling, särskilt informationssamhällets frågor samt nordisk spetsforskning
- välfärd inklusive nordbors rättigheter och möjligheter att leva, arbeta, studera i ett annat nordiskt land samt demografi- och migrationsfrågor
- den inre marknaden i Norden inklusive samarbete för att avlägsna gränshinder
- samarbetet med grannländer och -regioner
- miljö och hållbar utveckling

7) *att* ministerrådet i sitt budgetarbete inför 2004 uppmärksammar budgetkonsekvenser av rådets rekommendationer och de aktuella strategierna och handlingsprogrammen i enlighet med ministerrådets redogörelse för planerna för det nordiska samarbetet 2003 (C 2)

samt

8) *att* i budgeten för år 2004 i enlighet med presidiets budgetkommentarer ge hög prioritet för följande verksamhetsområden:

1. Den nordiska språkförståelsen och kultursamhörigheten, därunder insatser för barn och unga
2. Samnordiskt agerande inom EU:s nordliga dimension samt ökade insatser inom samarbetet med Nordens närområden
3. Samnordiska personalutbildningsinsatser i civil krishantering
4. Fortsatta åtgärder för att avskaffa gränshinder inom Norden
5. Ökade insatser mot drogmissbruk i Norden och dess närområden (såväl alkohol som narkotika)

Presidiet föreslår plenarförsamlingen att besluta om följande ändringar i budgeten för år 2003, jämfört med ministerrådets förslag

Ökning (iTDKK) av anslagen till

2-2540-1	Nordisk språkråd	82
2-2542-1	Nordiske kurser i språk og litteratur	100
2-2543-1	Språklig samarbeid i Norden	550
2-2532-2	Nordplus	500
2-2522-2	Støtteordningen for nordisk folkeopplysning og voksenopplæring (FOVU)	390
3-6110-1	Prosjektmidler - regionalsamarbeid	400
4-4110-1	Prosjektmidler - arbeidsmarked og miljø	250
4-4510-1	Projektmidler - narkotikasamarbeid	225
5-1030-1	Hallå Norden	500
	Summa ökningar	**2.997**

Minskning (i TDKK) av anslagen till

5-0445-1	Ministerrådets strategiska initiativ	2.997
	Summa minskningar	**2.997**

Öronmärkning (i TDKK) av anslagen inom

3-0830-1	Demokrati och medborgarpolitik Bekämpning av smittsamma könssjukdomar, HIV/AIDS	1000
5-445-1	Ministerrådets strategiska initiativ Insatser mot främlingsfientlighet och rasism	1000
1-2203-2	Strategiska kultursatsningar Insatser för ökat samarbete och ömsesidig respekt mellan olika kulturer och för fortsatta insatser mot främlingsfientlig-het och rasism	1000

Nordisk Ministerråd meddeler :
Det som vedrører budgettet for 2003 i rekommandationen er gennemført ved samarbejdsministrenes beslutning om budgettet for 2003. Når det gælder rådets prioriteringer for budget 2004, vises til budgetdirektivet og Nordisk Ministerråds budgetforslag for 2004.

I henhold til den nye budgetproces der blev vedtaget i 2002, har samråd med nordisk råds budgetgruppe øget Nordisk Råds budgetgruppe fik budgetdirektivet for 2004 gennemgået på møde i januar 2003, før det blev endeligt vedtaget. Den endelige udformning af direktivet, var konsekvens af rådets rekommandation og samråd med rådet.

Ministerrådet mener at rekommandationen kan afskrives

De nordiska ländernas regeringar meddelar:
8) att i budgeten för år 2004 i enlighet med presidiets budgetkommentar ge högst prioritet för följande verksamhetsområden:

8.3 Samnordiska personalutbildningsinsatser i civil krishantering

Nordiskt samarbete rörande personalutbildningsinsatser i civil krishantering förekommer idag på vissa områden. Flera utbildningar för civilpoliser som skall delta i FN:s fredsbevarande missioner arrangeras t.ex. i samarbete mellan de nordiska länderna. De nordiska länderna överväger även för närvarande en gemensam nordisk utbildningsinsats genom NORDCAPS i Sudan. De nordiska regeringarna ställer sig dock tveksamma till att göra samnordiska personalutbildningsinsatser i civil krishantering till en prioritet i Nordiska samarbetets budget. Inom området civil krishantering förekommer idag redan ett stort antal initiativ på utbildningsområdet genom olika internationella aktörer. För att undvika dubbelarbete bör formaliserade samnordiska samarbetsstrukturer inom området undvikas och samarbetet bör huvudsakligen syfta till att göra inspel i existerande strukturer. De nordiska regeringarna välkomnar därför istället fortsatt informellt samarbete och erfarenhetsutbyte inom Norden rörande utbildningsinsatser för civil krishantering i hela rättskedjan. (Jfr svar på rek. 30/2001.)

De nordiska ländernas regeringar anser för sin del att rekommendationen kan avskrivas.

Presidiets betänkande

över meddelande om rekommendation 40/2002/presidiet Nordiska samarbetets budget för 2003 (C 2; B 213/presidiet)

Nordiska ministerrådet fastställde budgeten för det nordiska samarbetet år 2003 i enlighet med rådets rekommendation 40/2002.

Mot bakgrund av ovannämnda föreslår Presidiet

> *att* Nordiska rådet lägger meddelandet till handlingarna och anser att rek. 40/2002/presidiet för Rådets del är *slutbehandlad.*

Frederikshavn, den 23. september 2003

Reynoldh Furustrand (s)
Jónína Bjartmarz (F)
Jens Chr. Larsen (V)
Inge Lønning (H), president
Ragnwi Marcelind (kd)
Outi Ojala (vänst)
Rannveig Guðmundsdóttir (A)
Martin Saarikangas (saml)
Sigríður Anna Þórðardóttir (Sj)
Ole Stavad (S)

Rek. 41/2002/kultur
D 2003

Meddelelse

om rekommandasjon 41/2002/kultur Nordisk forskningsstøtte og Nordisk Råds interne budgetprocedure (A 1303/kk)

Rekommandasjonen lyder:

Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd

1) *at* overveje metoder til, hvordan relevante organer i Nordisk Råd kan inddrages i overordnede politiske overvejelser om satsningsområder for nordisk forskningsstøtte
2) *at* inddrage de forslag til forbedringer af evaluering, rapportering og beslutningstagelse som fremkommer af NIFU's rapport i det fortsatte nordiske forskningssamarbejde
3) *at* Nordisk Ministerråd, herunder Nordisk Forskningspolitisk Råd, overvejer, hvorledes man, f.eks. ved ændrede beslutningsprocesser jvf. NIFU's rapport som omtales i komiteforslaget, kan opnås en bedre synergieffekt med de nationale forskningsprogrammer og dermed en bedre kobling til og udnyttelse af de nordiske forskningsmidler

Nordiska ministerrådet meddelar:
Första att-satsen: Det mest centrala arbetet på forskningsområdet just nu är utarbetandet av en "Vitbok om Norden som en internationellt ledande region för forskning och innovation". Syftet med utarbetandet av en Vitbok för nordiskt samarbete om forskning, forskarutbildning och näringslivet är att, med utgångspunkt i dagens läge, framlägga konkreta förslag för framtida aktiviteter som kommer att medverka till att det nordiska forskningsrummet utbyggs och förstärks. Det nordiske samarbete bör värderas som ett regionalt samarbete i ett större europeiskt och internationellt perspektiv.

En preliminär version av Vitboken kommer att diskuteras vid ett seminarium den 24 september 2003. Till detta seminarium kommer bl.a. representanter från utbildnings- och kulturutskottet att inbjudas. Efter seminariet kommer författaren av Vitboken, professor Gustav Björkstrand, att inarbeta de synpunkter som framkommit under seminariet. Vitboken förväntas ligga klar i november.

Uppföljningen av Vitbokens rekommendationer kommer att kunna inledas i slutet av innevarande år. Denna process kommer att ge rika möjligheter till fortsatt dialog mellan Nordiska rådet, Nordiska ministerrådet och berörda nationella parter såsom forskningsråd och universitet.

Andra att-satsen: Vitboken skall diskutera organisation, finansiering, incitament och instrument i det framtida nordiska forskningssamarbetet och beskriva sammanhangen mellan målsättning och de medel som man föreslår att skall användas. Det nordiska samarbetet bör förankras i nationella prioriteringar och delvis grunda sig på nationella investeringar, för att man skall lyck-

as bygga ut ett nordiskt forskningsrum. Vitboken bör peka på hur redan existerande samarbete kan byggas ut mellan universitet, forskningsinstitutioner och näringslivet samt ministerier och myndigheter som har ansvaret för den nationella och nordiska forsknings- och näringspolitiken. Eventuella hinder för nordiskt samarbete bör påpekas.

- Vitboken skall innehålla konkreta förslag om:
- Organisering av det nordiska forskningssamarbetet
- Nordisk forskarutbildning inklusive forskarkurser och forskarskolor
- Nordiska "Centres of Excellence" och nordiska forskningsinstitutioner
- Samspel mellan forskning och innovation
- Nordiska "joint actions"
- Utnyttjande av IT i utbyggandet av Norden som ett kunskapsbaserat samhälle
- Modeller för samfinansiering av nordiska initiativ inkluderande nationella forskningsrådsmedel och en värdering av behovet för en nordisk forskningsfond

Tredje att-satsen: Vad gäller frågan om hur man kan uppnå en bättre synergieffekt med nationella forskningsprogram och på så sätt en bättre koppling till och utnyttjande av de nordiska forskningsmedlen så har Nordiska ministerrådet lanserat ett program för nordiska spetsforskningsenheter (nordiska centres of excellence, NCoE) som satsar på samordning av nationellt starka områden.

Detta program baserar sig i hög grad på nationella forskningsprioriteringar och nationell finansiering där Nordiska ministerrådet går in med en "toppfinansiering". När det gäller nordiska spetsforskningsenheter kommer initiativet från forskarvärlden via de nordiska forskningsrådens samarbetsorgan (NOS-kommittéerna) som också får ansvar för administration och drift.

Ministerrådet anser, att rekommendationen kan avskrivas.

Kultur- og Uddannelsesudvalgets betænkning

over meddelelse om rekommandation 41/2002/kultur Nordisk forskningsstøtte og Nordisk Råds interne budgetprocedure (A 1303/kk)

Kultur- og Uddannelsesudvalget konstaterer, at denne rekommandation er udarbejdet af Kontrolkomiteen som opfølgning af udredningen om nordisk forskningsstøtte. Dette er sket samtidig med processen om Norden som førende region for forskning og innovation – et nordisk forskningsrum. Kultur- og Uddannelsesudvalget mener, at arbejdet med hvidbogen opfylder de ønsker, som kommer til udtryk i denne rekommandation.

På baggrund af ovennævnte foreslår Kultur- og Uddannelsesudvalget,

> *at* Nordisk Råd tager meddelelsen til efterretning og anser rek. 41/2002/kultur som *færdigbehandlet* for Rådets vedkommende.

Frederikshavn, den 23. september 2003

Mikko Alatalo (cent)
Ásta R. Jóhannesdóttir (A)
Heli Berg (fp)
Ole Dorph (Si)
Ragnar Erlandsson (ÅC)
Trond Helleland (H)
Britt Hildeng (A)
Lena Jensen (SV)
Jógvan við Keldu (Ff)
Tuve Skånberg (kd)
Nils-Erik Söderqvist (s)
Arne Toft (S)
Lars Wegendal (s), ordförande

Fremst. 1/2003/miljö
D 2003

Meddelelse

om fremstilling 1/2003/miljö
Forskarrådgivning vid beslut om fiskerikvoter (A 1301/miljö)

Rekommandasjonen lyder:

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

1) *att* verka för att de råd som ICES ger angående uttaget av marina resurser inom ett visst havsområde får största möjliga genomslagskraft och att ICES i sin rådgivning också ger rekommendationer om användande av selektiva redskap
2) *att* verka för att ICES facilitet för databehandling har sådan kapacitet att ICES kan ge snabb och tillförlitlig rådgivning angående uttaget av marina resurser
3) *att* verka för att ett effektivt system, innefattande aktiv kontroll och ekonomiska stimulansåtgärder, utvecklas för att motverka discard

Nordisk Ministerråd meddeler:
ICES rådgivning er videnskabelig baseret og afgives neutralt og uafhængigt af de konsekvenser, f.eks. beskæftigelsesmæssige, økonomiske og sociale, som de måtte få efter behandling i det politiske system. ICES rådgiver om det udtag en given fiskebestand, ud fra en biologisk videnskabelig betragtning, kan tåle. ICES har defineret referencepunkter for maksimal fiskeridødelighed og mindsteniveauet for gydebestanden. Denne rådgivning gives i form af værdier for fiskeridødelighed, hvor ICES beregner konsekvenserne af forskellige valg, der kan bringe bestanden indenfor sikre biologiske grænser.

ICES påpeger også andre forskellige forhold med relevans for fiskeriet, bl.a. hvilke effekter forskellige former for fiskeri kan have på det marine økosystem – uden at der er tale om direkte anbefalinger.

Når rådgivningen modtages i det politiske system tages der gerne en række andre hensyn – f.eks. økonomiske, beskæftigelsesmæssige etc. Resultatet af politiske drøftelser, hvor disse forhold afvejes, er kvoter. Det er således ikke ICES der fastsætter kvoter, men alene landenes ansvarlige politikere. I EU er det Rådet der tager denne beslutning.

Det er ikke alle nordiske lande der anvender kvoter. Færøerne baserer således sin forvaltning på en indsatsregulering, men under alle omstændigheder lægges rådgivningen fra ICES til grund for det samlede udtag fra bestandene.

ICES fungerer i virkeligheden som et sekretariat for de 19 medlemslande, idet data fra landenes egne fiskeriundersøgelser og fiskeristatistikker tilflyder ICES til behandling. I tilfældet med vurdering af bestandene og fiskeriudtag er det ACFM (Advisory Committee on Fisheries Management). Når det det marine økosystem, er det ACE (Advisory Committee on Ecosystems) der giver rådgivningen.

ICES rådgivning er derfor ikke bedre end de data som medlemslandene stiller til rådighed. Disse kan være behæftet med endog store usikkerheder bl.a. fra fiskeristatistikken/fangststatistikken, men også betydningen af forhold som havets klima og interaktioner mellem arter er dårligt kendt og indgår endnu i ringe grad i vurderingsgrundlaget. Det er således i høj grad de

nationale input til ICES der er af betydning for kvaliteten/sikkerheden af rådgivningen. Da naturen er dynamisk kan der være store årlige variationer i disse forhold og derfor i rådgivningen. Da naturen ikke lader sig forvalte bør det politiske system derfor indrettes således at rådgivningen og den deraf følgende fiskeriindsats er gældende for en længere periode, hvorved årsvariationer får mindre vægt.

Hvis man tværtimod ønsker en mere spontan/øjeblikkelig rådgivning må dataindsamlingen styrkes væsentligt i omfang og kvalitet. Den største intressentgruppe udgøres af den kommercielle fiskeflåde der altså må inddrages. I Island og ved den amerikanske østkyst drives forsøg, hvor den største intressentgruppe, den kommercielle fiskeflåde, er inddraget. Data om bundforhold, temperatur, position, tid og fangst indberettes løbende og delvist automatisk og danner dermed grundlag for en predictionsmodel. Modellen forudsiger hvor stor bestanden er og kan anvise hvor der er størst chance for at fange flest fisk af en given art på det aktuelle tidspunkt med mindst mulig indsats. Ved et sådant co-management inddrages fiskerne aktivt i dataindsamling og tager dermed medansvar i en højere grad ligesom det er forventeligt at nødvendigt udstyr til sporing og kontrol vil nyde større accept. Hvis fiskerne fristes til at indberette mindre fangstmængder, end de reelt har fanget, får det øjeblikkeligt konsekvens, idet modellen da forudsætter at bestanden er for nedadgående og anbefaler fiskeriet stoppet/mængden reduceret.

Den øgede datamængde, og kravet om forudsigelser på meget kort sigt samt modelleringen, stiller naturligvis krav til såvel øget udstyr som nytænkning og uddannelse. Ministerrådet vil i de næstkommende år se nærmere på resultaterne af forsøgene og mulighederne for at disse metoder kan vinde større udbredelse, hvis kvaliteten/forudsigelserne lever op til forventningerne. De nævnte forsøg er bekostet af nationale midler, og det er også nationalt at dataindsamling i første række må forbedres. Norge bevilligede i forbindelse med ICES 100 års jubilæum i 2002, 800.000 DKK til ICES for indkøb af ny dataudrustning. Men det må stå klart, at det ikke er nok at sikre ICES øgede bevillinger til f.eks. dataudrustning, hvis ikke data fra landene kan leveres i det fornødne omfang og kvalitet.

Ministerrådet har gode erfaringer med såkaldte dialogmøder, hvor fiskere, forskere og forvaltere mødes. Det er således også Ministerrådets opfattelse, at den biologiske rådgivning kan styrkes – og vinde større gennemslagskraft og accept, ved at repræsentanter for de frivillige organisationer involveres i rådgivningsprocessen. Dette gælder såvel fiskeriet organisationer som græsrodsbevægelserne. Det er naturligvis op til medlemslandene i ICES at tage stilling til om de nationalt vil udvide deres delegationer til ICES.

De nævnte forhold skal ikke ses som Ministerrådets samlede opfattelse af muligheder for at forbedre træfsikkerheden af den biologiske rådgivning, men udelukkende et første respons på nærværende rekommandation fra marts 2003. Det skal dog med det samme fastslås, at Ministerrådet med den nuværende bevilling ikke har muligheder for at yde økonomisk støtte til en omlægning af rådgivningen – og set i lyset af ICES opbygning, med 19 medlemslande, ser Ministerrådet det heller ikke som sin opgave. Bidrag til forsøgsordninger, særligt med henblik på en samlet nordisk og europæisk indsats, vurderes dog at kunne øge forudsætningerne for fremgang væsentligt.

Ministerrådet har i efteråret 2002 afholdt en konference om discard (udkast). Rapport forventes at foreligge under våren 2003. De nordiske lande har forskellig lovgivning på dette område – fra udkastforbud i de væsentligste fiskerier i de fleste Nordiske lande i Nordatlanten, til udkastpåbud i de Nordiske EU-lande. Det står dog klart, at der ikke er nogen enkelt universalløsning. Discardproblematikken bør mødes af et spektrum af tiltag, hvor fortsat udvikling af selektive redskaber, lukkede områder, oprettelse af bifangstkvoter, indsatsregulering, flerarts TAC og andre reguleringstiltag indgår. Ministerrådet vil virke for, at man på forsøgsbasis afprøver modeller, hvor økonomiske incitamenter for ilandbringelse af al fangst og registrering af fangstredskabernes selektivitet og andre forhold indgår.

Ministerrådet anser for sin del at rekommandationen kan afskrives.

Miljø- og Naturressursudvalgets betænkning

over meddelelse om fremstilling 1/2003/miljö
Forskarrådgivning vid beslut om fiskerikvoter (A 1301/miljö)

Ministerrådet meddeler med hensyn til ICES-rådgivningens gennemslagskraft, at rådgivningen er videnskabeligt baseret i forhold til en vurdering af bestandenes størrelse, men at det er igennem den politiske proces, at selve bestemmelserne om regulering fastsættes – nationalt eller som led i EU's fiskeripolitik.

Med hensyn til databehandlingskapacitet oplyser Ministerrådet, at ICES i den sammenhæng – som sekretariat for 19 medlemslande – udover egen formåen i høj grad er afhængig af indberetninger og data fra medlemslandene. Ministerrådet omtaler i den forbindelse amerikanske erfaringer med nye, mere dynamiske modeller og forvaltningssystemer, hvor fiskerflåden i højere grad inddrages i løbende dataindsamling og rapportering. Ministerrådet vil arbejde videre med at afprøve de nye modeller og vil bidrage til dialogen herom, men man ser det ikke som sin opgave og ej heller indenfor de økonomiske muligheder at stå for finansieringen af indførelsen af en ny og bedre model for forvaltning. Desuden anbefaler Ministerrådet, at landene kunne overveje at inkludere repræsentanter fra NGO'er med i deres delegationer til ICES. Også dette ville styrke dialogen.

Med hensyn til discard (udkast af fangede, men ikke-ønskede fisk) meddeler Ministerrådet, at problematikken bør mødes af et bredt spektrum at tiltag, hvor fortsat udvikling af selektive redskaber, lukkede områder, bifangstkvoter, indsatsregulering m.m. bør indgå (se også vedr. 23/2000) Ministerrådet har afholdt en konference om discard i efteråret 2002.

Udvalget vurderer, at Ministerrådet agter at fortsætte sit arbejde med at fremme introduktionen af nye, dynamiske dataindsamlingsmetoder, der kan bruges i et fremtidigt mere fleksibelt fiskeri-forvaltningsregime, og at man vil arbejde videre med at udvikle afbalancerede systemer til at mindske udkast (discard).

På baggrund af ovennævnte foreslår Miljø- og Naturressursudvalget,

> *at* Nordisk Råd tager meddelelsen til efterretning og anser fremst. 1/2003/miljö som *færdigbehandlet* for Rådets vedkommende.

Frederikshavn, den 23. september 2003

Per Berthelsen (D)
Sinikka Bohlin (s)
Barbro Feltzing (mp)
Agne Hansson (c)
Asmund Kristoffersen (A), leder
Simo Rundgren (cent)
Sigurður Kári Kristjánsson (Sj)
Satu Taiveaho (sd)

Fremst. 2/2003/miljö
D 2003

Meddelelse

om fremstilling 2/2003/miljö
Stärkande av havsmiljö- och fiskeriforskningsinstitutionerna i Norden (A 1301/miljö)

Rekommandasjonen lyder:

Nordiska rådet rekommenderar de nordiska ländernas regeringar

att styrka havsmiljö- och fiskeriforskningsinstitutionerna i de nordiska länderna

De nordiska ländernas regeringar meddelar:
Havsmiljö- och fiskeriforskningsfrågor har en viktig plats i det nordiska samarbetet. Frågorna är gränsöverskridande och spänner över flera sektorer. Flera av de nordiska länderna är också ledande inom dagens havsmiljöforskning.

För att på ett kraftfullt sätt stärka arbetet inom detta område har Nordiska ministerrådet (fiskerisektorn) i februari 2003 beslutat att ingå ett samarbete med Nordisk forskarakademi om att upprätta en nordisk marin forskarskola. Samarbetet kommer att pågå under fem år (2004–2009).

Samarbetet syftar till att anordna utbildningsaktiviteter som omfattar såväl marina frågor som fiske och miljö. Bakgrunden är att forskningen om de marina ekosystemens komplexitet måste stärkas. En förbättrad samverkan mellan marinbiologer och fiskeriforskare är ett led i denna strävan. Detta nordiska initiativ bedöms få stor betydelse för det fortsatta arbetet med att skapa en bättre havsmiljö och ett hållbart fiske.

De nordiska ländernas regeringar anser för sin del att framställningen kan avskrivas.

Miljø- og Naturressursudvalgets betænkning

over meddelelse om fremstilling 2/2003/miljö Stärkande av havsmiljö- och fiskeriforskningsinstitutionerna i Norden (A 1301/miljö)

De nordiske landes regeringer meddeler, at man har besluttet at oprette en nordisk marin forskerskole i samarbejde med Nordisk Forskerakademi, NorFA. Her er det formålet at uddannelsesaktiviteterne skal omfatte både fiskeri- og miljøspørgsmål med henblik på at styrke forskningen i det marine økosystems kompleksitet.

Udvalget vurderer, at de nordiske landes regeringer med det meddelte initiativ er gået så langt, som de for nærværende ønsker i forhold til at styrke de nationale havmiljø- og fiskeriforsknings-institutioner. Udvalget foreslår derfor, at Nordisk Råd afskriver rekommandationen.

På baggrund af ovennævnte foreslår Miljø- og Naturressursudvalget,

> *at* Nordisk Råd tager meddelelsen til efterretning og anser fremst. 2/2003/miljö som *færdigbehandlet* for Rådets vedkommende.

Frederikshavn, den 23. september 2003

Per Berthelsen (D)
Sinikka Bohlin (s)
Barbro Feltzing (mp)
Agne Hansson (c)
Asmund Kristoffersen (A), leder
Simo Rundgren (cent)
Sigurður Kári Kristjánsson (Sj)
Satu Taiveaho (sd)

Fremst. 3/2003/næring
D 2003

Meddelelse

om fremstilling 3/2003/næring
Business Angels netværk (A 1318/næring)

Fremstillingen lyder:

Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd

at via Nordisk Industrifond iværksætte et pilotprojekt vedrørende etablering af et nordisk Business Angels Netværk og aktivering af anden tilsvarende riskkapital

Som en overbygning på dette netværk, skal undersøges forudsætningerne for at etablere en nordisk platform for matchmaking/mødested mellem Business Angels-netværket og iværksættere samt små og mellemstore virksomheder
Pilotprojektet skal evaluere om det anses for nyttig at projektet giver anledning til permanent etablering af et sådant netværk og en sådan platform

Nordisk Ministerråd meddeler:
Nordisk Industrifond er har i længere tid ført drøftelser med mulige samarbejdsparter vedr. et projekt om Business Angels Netværk (BAN). I foråret 2002 forelå der en konkret henvendelse fra enkelte nordiske interessenter, som imidlertid krævede en yderligere videreudvikling. Nordisk Industrifond har kontinuerlig arbejdet med at finde en fornuftig indfaldsvinkel til temaet.

Etter præsentation og diskussion af temaet med Nordisk Råds Næringsudvalg, er Nordisk Industrifonds bestræbelser tiltaget i styrke, hvilket i løbet af sommeren 2003 førte til etableringen af et forprojekt med målsætning om at øge effektiviteten i det nordiske innovationssystem ved at samle erfaringerne fra eksisterende nordiske BAN's i en håndbog om, hvordan man etablerer og udvikler BAN's. Derudover skal rapporten afdække interessen for styrket støtte til udvikling af en nordisk BAN-infrastruktur samt interessen for en nordisk "matching service" i et eventuelt opfølgningsprojekt. Rapporten forventes at foreligge i december 2003.

Nordisk Ministerråd har med tilfredshed modtaget Nordisk Råds forslag om "etablering av Business Angels Netværk i Norden". Forslaget er i god overensstemmelse med det allerede igangsatte projekt, og Nordisk Industrifond har erklæret, at de vil søge at varetage alle nuancerne i forslaget i projektet.

Det kan i øvrigt tilføjes, at Nordisk Industrifond har som et grundlæggende princip ikke at stå for kapitalanskaffelse til virksomheder. Dette gælder i forbindelse med det igangsatte forprojekt og vil også gælde for et evt. efterfølgende hovedprojekt. Nordisk Industrifonds ressourcer går i denne sammenhæng til at stimulere fremvæksten af privat risikovillig kapital ved at:

- etablere netværk mellem Business Angels i Norden
- skabe verktøjer som gør det lettere for Business Angels at finde interessante investeringsprosjekter
- øge antallet af Business Angels ved at motivere formuende privatpersoner til at engagere sig i forretningsudvikling.

Projektet vil bygge på allerede igangsatte initiativer i landene. Nordisk Ministerråd foreslår at nærværende fremstilling afskrives.

Næringsudvalgets betænkning

over meddelelse om rekommandation 3/2003/næring Business Angels netværk (A 1318/næring)

Som det fremgår af Ministerrådets svar på udvalgets rekommandation om et pilotprojekt vedrørende oprettelsen af et nordisk Business Angels Netværk, har Nordisk Industrifond allerede iværksat dette arbejde og forventes at kunne give første statusrapport indenfor de næste 2 måneder.

På baggrund af ovennævnte foreslår Næringsudvalget,

> *at* Nordisk Råd tager meddelelsen til efterretning og anser fremst. 3/2003/næring som *færdigbehandlet* for Rådets vedkommende.

Oslo, den 27. oktober 2003

Ole Vagn Christensen (S)
Reynoldh Furustrand (s)
Per Erik Granström (s)
Thor Gunnar Kofoed (V)
Flemming Oppfeldt (V)
Lauri Oinonen (cent)
Kent Olsson (m), ordförande
Runar Patriksson (fp)
Raymond Robertsen (H)
Rune J. Skjælaaen (Sp)
Steingrímur J. Sigfússon (VG), næstformand
Jan Vapaavuori (saml)

Ytring 1/2002
D 2003

Meddelelse

om ytring 1/2002
Rigsrevisionens beretning til Nordisk Råd og Nordisk Ministerråd om revisionen af Nordisk Kulturfonds virksomhed 2001, incl. beretning fra Nordisk Kulturfond (C 5/kk)

Ytringen lyder:

Nordisk Råd ytrer til Nordisk Ministerråd

at Fondssekretariatet gennemfører de af revisorerne foreslåede ændringer

Nordiska ministerrådet meddelar:
Vad gäller revisorernas påpekanden gäller de sammanfattningsvis följande tre omständigheter:

1) Tidplan för när utkast på räkenskaper och årsberättelse skall föreligga

Vad gäller påpekande om en tidsplan för när utkast på räkenskaper och årsberättelse skall föreligga, så har detta bland annat sin bakgrund i att tidpunkten för inlämnade av revisions- och årsberättelse till Nordiska rådet är tidigarelagd i den nya överenskommelsen. I den nya överenskommelsen föreskrivs att dessa skall vara inlämnade den 1 september istället för den 1 oktober som gällde tidigare.

I och med att fonden från och med år 2003 inför andra ansökningstider kommer också styrelsens mötesplan att ändras. Framöver kommer styrelsen ha ett vårmöte i månadsskiftet april/maj, vilket är ca 6 veckor tidigare än förut, ett sommarmöte i slutet av augusti och ett höstmöte i månadsskiftet november/december.

Eftersom revisorerna i tidigare berättelse har påpekat att samtliga ledamöter i styrelsen skall underteckna fondens årsberättelse, så är det mest praktiskt att undertecknandet sker vid styrelsens möte i april/maj.

För att underlätta revisorernas arbete är det sekretariatets ambition att ett utkast på årsberättelse framöver bör föreligga senast den 1 april.

2) Precisering av vilka styrelseledamöter som skall underteckna räkenskaper och årsberättelsen

Vid styrelsemötet den 10–11 december år 2002 gjorde styrelsen följande precisering:

"Att den verksamma styrelsen skall underteckna årsräkenskaperna. Det vill säga att den nyvalda styrelsen för mandatperioden 2003–2004 undertecknar räkenskaperna för år 2002."

Vad gäller regeln om att samtliga ledamöter skall underteckna årsberättelsen, samt härtill samtliga protokollen, har fondens styrelse konstaterat att den regeln inte gäller för Nordiska rådet eller Nordiska ministerrådet.

3) Upprättande av eget bankkonto och organisationsnummer för fonden

Även om artikel 10 i den nya överenskommelsen tillämpas, trots att den inte är slutgiltigt ratificerad, är det styrelsens uppfattning att upprättande av eget bankkonto och eget organisationsnummer bör ske först när överenskommelsen och rättställningsavtalet är slutgiltigt ratificerad.

Nordiska ministerrådet anser för sin del att rekommendationen kan avskrivas.

Kontrollkommitténs betänkande

över meddelande om yttrande 1/2002 Rigsrevisionens beretning til Nordisk Råd og Nordisk Ministerråd om revisionen af Nordisk Kulturfonds virksomhed 2001, incl. beretning fra Nordisk Kulturfond (C 5/kk)

Kontrollkommittén konstaterar att vad gäller påpekande 1) Tidsplan för när utkast på räkenskaper och årsberättelse skall föreligga har frågan löst i.o.m. nya ansökningstider och därmed också en ny mötesplan för styrelsen. Framöver strävar fondssekretariatet till att ett utkast till årsberättelse och räkenskaper föreligger senast den 1 april.

Angående påpekande 2) Precisering av vilka styrelseledamöter som skall underteckna räkenskaper och årsberättelsen meddelar Nordiska ministerrådet att den verksamma styrelsen skall underteckna årsräkenskaperna. Vad gäller påpekandet att samliga styrelseledamöter skall stå som underskrivare meddelar Nordiska ministerrådet att den regeln inte gäller för Nordiska ministerrådet och Nordiska rådet.

Påpekande 3) Upprättande av eget bankkonto och organisationsnummer för fonden föranleder inga åtgärder så länge den nya överenskommelsen inte är ratificerad av alla länder. Fondens styrelse är av den uppfattningen att upprättandet av eget bankkonto och organisationsnummer bör ske först när rättställningsavtalet är slutgiltigt ratificerat. Kontrollkommittén ställer sig enig i styrelsens resonemang. Det nya avtalet skall vara gällande innan det tillämpas.

Mot bakgrund av ovannämnda föreslår Kontrollkommittén

> *att* Nordiska rådet lägger meddelandet till handlingarna och anser att yttrande 1/2002/kk för Rådets del är *slutbehandlad.*

Frederikshavn den 23 september 2003

Line Barfod (EL)
Aud Gaundal (A)
Agne Hansson (s), ordförande
Sigurður Kári Kristjánsson (Sj)
Aulis Ranta-Muotio (cent)
Raymond Robertsen (H)
Berndt Sköldestig (s)

E 40
2002

Skriftlig fråga om prostitution och kvinnohandel

Till Nordiska ministerrådet

Arbetet mot kvinnohandel har fått ökad uppmärksamhet i det nordiska samarbetet. Våra kontakter med närområdena har intensifieras och fördjupats. Den nordisk-baltiska kampanjen mot kvinnohandel är ett utmärkt exempel på att kampen mot kvinnohandeln är som mest effektiv när vi arbetar gränsöverskridande och samarbetar på alla nivåer: mellan regeringar och frivilligorganisationer. Nu måste arbetet gå vidare!

Vi, medlemmar av Nordiska Rådet, menar att nu är det dags att sätta fokus på grundorsaken till prostitution och kvinnohandel, nämligen efterfrågan på kvinnor och barn för prostitution och sexuell exploatering. Inget samhälle som tar arbetet för jämställdhet och kvinnors och flickors lika rättigheter på allvar, kan acceptera prostitution och handel med kvinnor och barn.

Enligt Förenta Nationernas protokoll mot människohandel § 9.4, har de stater som signerat och ratificerat protokollet skyldighet att, i samarbete, genomföra olika åtgärder som motarbetar efterfrågan.

Vi vill också uttrycka vår glädje över att arbetet mot kvinnohandel är ett särskilt prioriterat område under det svenska ordförandeskapet för Nordiska Ministerrådet 2003.

Vad kommer de andra nordiska länderna att göra för att minska efterfrågan på kvinnor och barn för prostitutionsändamål?

Helsingfors den 31 oktober 2002

Tuula Haatainen (sd)

Tilleggsfråga

Till Nordiska ministerrådet

I min skriftliga fråga E 40/2002 om prostitution och kvinnohandel ville jag ha svar på, vad gör de nordiska länderna för att minska efterfrågan på prostitution i enlighet med Palermokonventionens tilläggsprotokoll.

Helsingfors 5 februari 2003

Tuula Haatainen (sd)

Svar angående skriftlig fråga E 40/2002 om prostitution och kvinnohandel, avgitt den 6 december 2002

Tuula Haatainen, medlem av den socialdemokratiska gruppen, ställde den 31 oktober 2002 under Nordiska rådets session i Helsingfors en skriftlig fråga om prostitution och kvinnohandel. Tuula Haatainen frågar vad de nordiska länderna att göra för att minska efterfrågan på kvinnor och barn för prostitutionsändamål?

Under år 2002 har en nordisk-baltisk kampanj mot handel med kvinnor genomförts i de nordiska och baltiska länderna samtidigt. Temat handel med kvinnor har varit ett samarbetsprojekt mellan Nordiska ministerrådets jämställdhets- och justitiesektorer i samarbete med motsvarigheterna i de baltiska länderna. Åtta länder har samarbetat inom detta projekt. Nordiska ministerrådet har finansierat kampanjen med totalt 2.200.000 DKK.

Tre seminarier har genomförts under år 2002:

1) Kampanjen öppnades under det första seminariet i Tallinn i maj 2002. Under seminariet diskuterade de nordiska och baltiska deltagarna mediernas roll i förmedling av handel med kvinnor och köp av sexuella tjänster.
2) Ett seminarium i Vilnius i oktober 2002 satte fokus på efterfrågan och behovet av gränsöverskridande samarbete, speciellt behovet av ett fruktbart samarbete mellan polisen i de nordiska och baltiska länderna för att avslöja den internationellt utbredda handel med kvinnor och barn.
3) Det avslutande seminariet i Riga i november samma år diskuterade resultaten som uppnåtts, den s.k. Palermokonventionens tilläggsprotokoll och framtida åtgärder.

I de nordiska och baltiska länderna har den gemensamma kampanjen skapat en offentlig debatt där medierna har uppmärksammat olika problem och frågeställningar. Det har t.ex. rört etiska och moraliska regler i de enskilda länderna, gränsöverskridande samarbete mellan myndigheter och medborgarorganisationer, hälso- och sociala frågor, lagstiftning och fattigdom. Under kampanjen har representanter för myndigheter, medborgarorganisationer, forskare och politiker samarbetat för att uppnå bästa möjliga resultat.

Efterfrågan på kvinnor och barn för prostitution och annan sexuell exploatering har diskuterats under samtliga seminarier, detta eftersom den största delen av de kvinnor och barn som förmedlas via denna internationella illegala handel tvingas till att sälja sexuella tjänster.

I det nordiska samarbetet med närområdena har temat handel med kvinnor under flera år varit i fokus. År 2001 betonades i *Nordbo: det nordiska ordförandeprogrammet 2001* att det inom jämställdetssektorn är viktigt att arbeta med problemställningar kring kvinnohandel.

> "Vidare vill Finland intensifiera det tvärsektoriella samarbetet mellan Norden och närområdena, däribland Ryssland, för att förebygga kvinnohandel och förtydliga begreppsapparaten, hjälpa offren och lindra de sociala problem som kvinnohandel ger upphov till."[1]

Det finska ordförandeskapet bjöd in till ett nordisk-baltiskt jämställdhetsministermöte i Vilnius i juni 2001 under vilket ministrarna beslöt om ett nordiskt-baltiskt samarbetsprogram för åren 2001 – 2003, samt att genomföra en nordisk-baltisk kampanj och att bjuda in justitieministrarna att samarbeta kring detta tema.

I *Morgondagens Norden: Norges formanskap 2002 program* fortsätter det arbete som startade under det finska ordförandeskapet.

> "En arbeidsgruppe arbeider med å legge grunnlag for en felles nordisk strategi for å bekjempe handel med kvinner for sexuell utnyttelse. Fra norsk side er arbeidet forankret i Barne- og familiedepartementet i samarbeid med blant annet Justisdepartementet. Koordineringsansva-

[1] Sid. 33.

ret for arbeidet med strategin ligger under likestillingsministrene i de øvrige nordiske landene. Protokollen til FNs konvensjon om grenseoverskridende organisert kriminalitet om å forebygge, bekjempe og straffe handel med mennesker, særlig kvinner og barn, er en viktig referanse for det nasjonale og internasjonale arbeidet fo å bekjempe handel med kvinner for seksuell utnyttelse. Arbeidet med en interdepartemental tiltaksplan på dette området vil bli tilpasset og inngå i den nordiske strategien som skal foreligge sommaren 2002."[2]

"For perioden 2001-2003 er følgende hovedtema prioritert i det nordisk-baltiske samarbeidet: Integrering av likestilling i samtlige nordisk-baltiske samarbeidsprogram og i finanspolitiken generelt, kvinner og entreprenørskap, handel med kvinner, vold mot kvinner, menn og likestilling, og ungdom og likestilling."[3]

"En nordisk-baltisk kampanje mot handel med kvinner planlegges og skal iverksettes i 2002. Nordisk Ministerråd koordinerar, og det er nedsatt en arbejdsgruppe med representanter fra deltakerlandenes justis- og likestillingsdepartementer."[4]

I *Integration i Norden, Sveriges ordförandeskap 2003* fortsätter Sverige med temat handel med kvinnor.

"Ett omfattande arbete pågår med olika myndigheter och fora involverade kring människohandel, särskilt med kvinnor och barn. Det är angeläget att detta arbete fortsätter och bedrivs ur ett helhetsperspektiv och med politisk prioritet."[5]

"Sverige kommer att under sitt ordförandeskap verka för att arbetet mot människohandel blir ett föremål för politisk prioritering utifrån ett helhetsperspektiv i NB-8-samarbetet"[6]

Inom det nordiska samarbetet har man i ländernas ordförandeskapsprogram fokuserat på problemställningar med handel med kvinnor. Man har ofta diskuterat möjliga åtgärder för att minska efterfrågan på kvinnor och barn för prostitution. Den pågående informationskampanjen i de enskilda nordiska och baltiska länderna har fokuserat på denna fråga; på detta vis har man velat öka kunskapen om detta fenomen. Under år 2003 kommer det nordiska samarbetet mot handel med kvinnor att fortsätta i form av ett nordiskt-ryskt samarbetsprojekt om handel med kvinnor. I detta projekt är efterfrågan på kvinnor och barn central eftersom det här rör en av grundorsakerna till prostitution och kvinnohandel.

De enskilda nordiska länderna har under år 2002 genomfört aktiviteter inom ramen för den nordisk-baltiska kampanjen mot handel med kvinnor, och i alla länder har frågan om efterfrågan på kvinnor och barn för prostitution varit ett tema.

Nordiska ministerrådet kommer att inom ramen för det nordiska samarbetet – speciellt inom jämställdhets- och justitiesektorn – att fortsätta med detta politiskt prioriterade tema handel med människor, speciellt kvinnor och barn.

Den 6 december 2002

På de nordiska justitie- och jämställdhetsministrarnas vägnar

Odd Einar Dørum
statsråd

Laila Dåvøy
statsråd

---

[2] Sid. 65.
[3] Sid. 66.
[4] Sid. 66.
[5] Sid. 21.
[6] Sid. 25.

Svar angående tilleggsfråga til skriftlig fråga E 40/2002 om prostitution och kvinnohandel, avgitt den 25 juni 2003

Nordiska rådets medlem Tuula Haatainen, den socialdemokratiska gruppen, har bett om ett ytterligare svar på den skriftliga frågan om prostitution och kvinnohandel, E 40/2002, som Nordiska ministerrådet har besvarat den 6 december 2002.

Tuula Haatainen frågar vad de nordiska länderna gör för att minska efterfrågan på prostitution i enlighet med Palermokonventionens tilläggsprotokoll.

Generalsekreteraren har i ett brev daterat den 3 mars 2003 bett de enskilda nordiska länderna att besvara frågan.

De enskilda nordiska länderna har svarat på Tuula Haatainens skriftliga fråga vad Danmark, Finland, Island, Norge och Sverige gör för att minska efterfrågan på prostitution i enlighet med Palermokonventionens tilläggsprotokoll.

Sammanställning av de nordiska regeringarnas svar:

Minister Henriette Kjær, Danmark har i ett brev daterat den 11 april 2003 poängterat att Danmark försöker att lösa de problem, som prostitutionen innebär, genom åtgärder inom de sociala och jämställdhetsområden och via lagstiftningen. Nedan ges en kort redogörelse för vad Socialministeriet, Justitieministeriet och Likestillingsavdelningen gör.

Inom justitiesektorn har Danmark aktivt deltagit i de initiativ som har tagits inom Europeiska Unionen för att bekämpa människohandel, bl.a. utarbetandet av ett ramförslag för bekämpning av människohandel.

Det danska Folketinget godkände lagen nr. 380 den 6 juni 2002. Lagförslaget innebär att det blev insatt en självständig bestämmelse i strafflagen om kriminalisering av människohandel. Målsättningen med lagförslaget var bl. a att genomföra de lagändringar som var nödvändiga för att Danmark skall uppfylla förpliktelserna i ramförslaget ovan. Det framgår även av lagförslaget att en särskild skrivning om människohandel bidrar till att styrka straffrättsligt skydd mot allvarliga kränkningar som människohandel utgör för de utsattas personliga frihet.

Likestillingsafdelningen har lämnat följande upplysningar:
Regeringen har i december 2002 presenterat en nationell handlingsplan för att bekämpa handel med kvinnor. Handlingsplanen fokuserar hur stöda offren för handel med kvinnor och vilka förebyggande åtgärder mot handel med kvinnor som görs. Danmark deltog aktivt i den nordiskbaltiska kampanjen mot handel med kvinnor och genomförde enskilda nationella aktiviteter, såsom en annonskampanj, vars målsättning var att göra kunderna och offentligheten uppmärksamma på den kriminalitet som ligger bakom utländska kvinnors situation som prostituerade i Danmark. En annan del av kampanjen var att informera on den hotline, som man kan vända sig till för att anonymt fråga om handel med kvinnor och prostitution.

Socialministeriet poängterar att det är viktigt att sätta in en särskild social insats mot prostituerade. Regeringens handlingsprogram Det Fælles Ansvar från mars 2002 har bl.a. som mål att utveckla sociala och hälsomässiga insatser för prostituerade, stöda prostituerade som önskar ta sig ur prostitution och stärka uppsökande och rådgivande, samt förebyggande aktiviteter så att unga inte hamnar in i prostitution.

Socialministeriet med målinriktade åtgärder för särskilt utsatta grupper. Dessa grupper är:
- Narko-prostituerade
- Utländska prostituerade
- Gruppen "allmänna" prostituerade, en bred grupp, i vilken ingår både danskar och i Danmark boende utlänningar, som arbetar på massagekliniker, barer, escort,

Pro-centret är ett landsomfattande kunskaps- och informationscenter, som arbetar om och för insatser mot och i förhållande till prostitution, och som skall förebygga och bromsa utvecklingen av prostitution, bidra med lösningsmöjligheter av de prostituerades sociala och hälsomässiga

problem. Ett av målsättningarna för Pro-Centret är att år 2005 presentera kunskap, dokumentation och utvärdering om prostitutionen i Danmark. Denna skall utgöra underlag för en handlingsplan med förslag till att förebygga och stöda sociala och hälsomässiga insatser på kommunalt, regionalt och statligt plan.

Ministrarna Eva Biaudet och Johannes Koskinen, Finland har i ett brev daterat den 14 april 2003 svarat att Justitieministeriet den 28 november 2002 har tillsatt en arbetsgrupp med uppgift att utarbeta förslag till straffbestämmelser gällande människohandel samt till vissa ändringar i strafflagen. Arbetsgruppen består av representanter för justitie-, utrikes-, inrikes- och social- och hälsovårdsministeriet samt för domstols- och åklagarväsendet och advokatkåren.

Arbetsgruppen har till uppgift att före den 30 juni 2003 bereda straffbestämmelser gällande människohandel på basis av Finlands internationella förpliktelser såsom tilläggsprotokollet till Palermokonventionen. Reglerna gällande koppleri och köp av sexuella tjänster av ung person borde ändras på det sätt som Finlands internationella förpliktelser förutsätter. Samtidigt borde det utarbetas en ny straffbestämmelse gällande grovt koppleri och utredas vilka andra behov det finns av att ändra straffbestämmelsen gällande koppleri och bestämmelserna om de tvångsmedel som polisen kan använda. Dessutom skall arbetsgruppen före den 30 juni 2003 utreda om det är nödvändigt att göra köp av sextjänster till straffbar gärning. Arbetsgruppen skall också bedöma straffbarheten av erbjudandet av sextjänster.

Till arbetsgruppens uppdrag hör också att före den 31 december 2003 förbereda den nationella verkställigheten av Palermokonventionens tilläggsprotokoll om människohandel även för andra delar än de som gäller straffbestämmelserna.

Arbetsgruppen har hört finländska sakkunniga och för närvarande samlar den information om Sveriges erfarenheter i fråga om kriminalisering av köp av sextjänster. När arbetsgruppen har blivit klar med sina förslag och förslagen dessutom varit på remiss, kommer justitieministeriet att förbereda behövliga regeringspropositioner.

Forsknings- och utvecklingscentralen för social- och hälsovården (STAKES) har på uppdrag av social- och hälsovårdsministeriet haft ett femårigt projekt för prevention av våld mot kvinnor och prostitution. Projektet avslutades år 2003. STAKES har tillställt social- och hälsovårdsministeriet sitt förslag till ett nationellt handlingsprogram för att förebygga prostitution. Ministeriet utreder under loppet av år 2003 vilka åtgärder som behövs för att uppfylla de förpliktelser som tilläggsprotokollet om människohandel medför inom ministeriets verksamhetsområde.

Social- och hälsovårdsministeriet fortsätter också att samarbeta med de övriga nordiska länderna och de baltiska länderna för att motverka kvinno- och barnhandel såsom man kommer överens inom ramen för det nordiska samarbetet. Ministeriet har reserverat anslag i budgeten 2003 för att delta i det planerade samarbetet mellan Nordiska rådet och Murmansk-området i Ryssland i syfte att förebygga kvinnohandel i Lappland och Murmansk-området. Länsstyrelsen i Lappland län är beredd till samarbete kring denna fråga, och den ingår likaså i det resultatavtal som ministeriet och länsstyrelsen i Lapplands län ingått för år 2003.

Ministrarna Sólveig Pétursdóttir och Páll Pétursson, Island har i ett brev daterat den 25 april 2003 skrivit att Island har undertecknat FN avtalet om internationell och organiserad kriminell verksamhet, och samt tilläggsprotokollet om människohandel. Ministrarna önskar att precisera att Island inte har ratificerat avtalet och varför det inte är gällande i enlighet med den isländska lagen. Fastän Island inte har ratificerat Palermo-avtalet, så har Island infört åtgärder för att uppfylla de förpliktelser som staterna förbinder sig till för att uppfylla avtalet. Justitieminister Pétursdóttir har presenterat lagförslaget för Althingi där det blev godkänt. Lagen innehåller bestämmelser om att människohandel är en straffbar handling i enlighet med den isländska straffrätten. Definitionen för människohandel bygger definitionen i Palermoavtalet.

Justitie- och socialministeriet startade i slutet av februari 2003 officiellt aktiviteter mot handel med kvinnor, genom att arrangera en konferens kring prostitution, människohandel och jämställdhet. Ett tema var efterfrågan av sexuella tjänster. En arbetsgrupp med uppgift att diskutera bland annat åtgärder för att motarbeta efterfrågan av prostitution, bl. a genom förebyggande ar-

bete via information till elever i grundskolorna. Den isländska polisen har satt allt större vikt vid att undersöka fall som med människohandel och prostitution att göra.

Socialminister Pétursson har tillsatt en arbetsgrupp som skall behandla frågan om våld mot kvinnor. I arbetsgruppen ingår representanter för social-, justitie-, hälso- och socialförsäkrings- och undervisningsministerierna och Islands Kommunförbund. Arbetsgruppen har fått i uppdrag att koordinera offentliga åtgärder inom olika områden som kan bidraga till att förhindra våld mot kvinnor. Arbetsgruppen tillsattes den 1 januari 2003, och dess mandat är fyra år. Arbetsgruppen har även i uppgift att organisera kampanjer och aktiviteter med målsättning att öka allmänhetens uppmärksamhet på våld mot kvinnor och de problem i samhället, som är en följd av detta.

Inom Justitieministeriet pågår en undersökning om möjligheterna att tillsätta en kommitté eller en paraplyorganisation för dem som har med pornografi, prostitution och till dessa anknutna verksamheter. Kommittén skall följa med utvecklingen inom dessa områden, och förebyggande åtgärder skall vara en del av arbetsuppgifterna. Kommunerna på Island har även tagit initiativ för att bekämpa prostitution och människohandel. År 2002 beslöt en del kommuner att förbjuda privatdans på stripteasebarer, och i ett beslut av den 20 februari 2003 har den Högsta Domstolen på Island fastställt att kommunerna kan via politiskt beslut förbjuda privatdans. Den isländska regeringen utdelade en million isländska kronor till V-dagsorganisationen. Målsättningen är att den isländska V-dagsfirandet skall uppmärksamma det sexuella våldet mot kvinnor och förändra inställningen till våldtäkt. Man lägger vikt vid förebyggande arbete mot våldtäkt och annat sexuellt våld. V-dagorganisationen anser det viktigt att både kvinnor och män deltar i kampanjen.

Minister Odd Einar Dørum, Norge har i ett brev daterat den 12 mars 2003 beskrivit innehållet i den norska regeringens handlingsplan mot handel med kvinnor och barn som den norska regeringen godkände presenterade i februari 2003. Handlingsplanen innehåller 23 åtgärder och den skall fungera som ett verktyg för att koordinera och styrka insatsen i kampen mot människohandel. Handlingsplanen innehåller åtgärder för att:

- beskydda och hjälpa kvinnor och barn som är offer för människohandel
- förebygga handel med kvinnor och barn
- avslöja och straffa handel med kvinnor och barn
- stärka kunskap och samarbete för att uppnå planens målsättningar

Handlingsplanen genomförs under 2003 – 2005, och har en total budget på ca. 100 millioner norska kronor.

Orsaken till sexuellt utnyttjande och handel med kvinnor och barn finns i den efterfrågan på sexuella tjänster. Marknaden och möjligheten till ekonomisk är en motivering för människohandlarna. Alla som frågar och köper sexuella tjänster bidrar till att göra människohandeln till en lönsam verksamhet. Genom att begränsa efterfrågan på sexuella tjänster gör det svårare och mindre lönsamt med denna marknad.

Nedan ses en översikt över åtgärder som redan gjorts och åtgärder som skall verkställas under handlingsplanens period för att minska efterfrågan av sexuella tjänster.

Tiltak som allerede er iverksatt :

- Straffelovens bestemmelser om seksuallovbrudd ble endret ved lov 11. august 2000 nr. 76. Det ble da gjort straffbart å kjøpe seksuelle tjenester fra personer under 18 år (straffeloven § 203).
- Forsvaret har utarbeidet bestemmelser om opptreden for Forsvarets personell på oppdrag/tjeneste i utlandet. Bestemmelsene slår fast at norsk militært personell i utlandet plikter å avstå fra kjøp av seksuelle tjenester.
- I 2002 vedtok Regjeringen å innføre etiske retningslinjer for statstjenestemenn mot kjøp og aksept av seksuelle tjenester

- Sammen med reiselivsnæringen, iverksatte Redd Barna/ECPAT – Norge høsten 2002 en kampanje mot kjøp av sex fra mindreårige under utenlandsopphold. Kampanjen støttes av Utenriksdepartementet, Barne- og familiedepartementet og Justisdepartementet. En informasjonsbrosjyre til reisende er et viktig element i kampanjen.

Tiltak som vil bli iverksatt i forbindelse med gjennomføringen av handlingsplanen mot handel med kvinner og barn :

- For å endre holdninger mot seksuell utnytting av kvinner og barn et langsiktige forebyggende nødvendig. Det handler blant annet om å fremme likestilling i samfunnet. Et informasjons- og diskusjonsopplegg for ungdom om bevisstgjøring om kjønnsroller, likestilling og menneskeverd, samt holdninger til egen og andres seksualitet, og om hvordan sex press og seksuell utnyttelse kan motarbeides, vil bli utarbeidet og prøvd ut i handlingsplanperioden.
- Media har makt til å influere våre kunnskaper, holdninger og verdier, og til å påvirke sosiale relasjoner. Den måten vold og seksuell utnyttelse av kvinner og barn beskrives på, påvirker vår forståelse av makt og forhold mellom kvinner og menn. Derfor vil det bli tatt initiativ til et seminar for å diskutere medias kunnskap, rolle og etiske ansvar når det gjelder disse spørsmålene.
- Styrking av kunnskap og kompetanse for norsk personell i internasjonale operasjoner Forsvarets bestemmelser slår fast at norsk militært personell i utlandet plikter å avstå fra kjøp av seksuelle tjenester. For at det ikke skal være uklarhet om dette og for at norsk militært personell skal kunne bidra aktivt i arbeidet med å bekjempe handel med kvinner og barn, vil personell i internasjonale oppdrag bli skolert om handel med kvinner og barn.
- Norge finansierer og deltar i en rekke operasjoner i konfliktområder og land hvor kvinner og barn rekrutteres til prostitusjon og utnyttelse av menneskehandlere. Norske myndigheter vil praktisere nulltoleranse i forhold til utnyttelse av kvinners og barns sårbare situasjon i forbindelse med norsk deltakelse i, eller finansiering av, nødhjelps- og andre operasjoner i konfliktområder. Det skal også arbeides videre for å øke kvinneandelen i forsvarets internasjonale operasjoner. En jevnere kjønnsfordeling kan bidra til å styrke holdninger mot aksept og kjøp av seksuelle tjenester fra kvinner og mindreårige. Det vil også styrke muligheten for dialog med lokale kvinner og barn som grunnlag for å gi beskyttelse og hjelp.
- Regjeringen vil vurdere informasjon og tilbud til menn som ønsker å slutte å kjøpe sex.
- Det vil bli tatt initiativ for å styrke kunnskapen om sexmarkedet og om etterspørsel og rekruttering kvinner og mindreårige til prostitusjon i Norge.
- Kriminalisering av kjøp av sex skal utredes Straffelovens bestemmelser om seksuallovbrudd ble endret i 2000. Det ble lagt opp til at spørsmålet om kriminalisering av kjøp av sex skulle vurderes på nytt etter en to års periode når det svenske straffebudet, som ble innført i 1999, ville ha virket så lenge at man med større sikkerhet kunne si noe omkonsekvensene. For Norges del vil det ikke være aktuelt å vurdere innføring av et generelt lovforbud mot kjøp av seksuelle tjenester før det foreligger en grundig utredning av virkningene av et slikt forbud i et bredt perspektiv. Derfor vil Regjeringen nedsette en arbeidsgruppe som får i oppdrag å innhente kunnskap og erfaringer fra Sverige som har kriminalisert kjøp av seksuelle tjenester, og fra Nederland som har valgt å legalisere bordellvirksomhet. I tillegg skal arbeidsgruppen innhente opplysninger om bruken av straffeloven §203, som forbyr kjøp av seksuelle tjenester av personer under 18 år. Etter at arbeidsgruppen har lagt frem sin rapport vil Regjeringen ta en beslutning om hvorvidt kjøp av seksuelle tjenester bør kriminaliseres utover det som allerede følger av straffeloven § 203.

Ministrarna Margareta Winberg och Thomas Bodström, Sverige försäkrar först i ett brev daterat den 14 maj 2003 Tuula Haatainen att den svenska regeringen sedan länge prioriterar bekämpningen av alla former av prostitution och handel med människor, särskilt kvinnor och barn, på både nationell, regional och internationell nivå. Arbetet mot prostitution och människohandel är en viktig del i Sveriges strävan att skapa ett samhälle där kvinnor och män och flickor och pojkar har lika rättigheter och möjligheter.

En viktig grundförutsättning för prostitution och människohandel för sexuella ändamål är mäns efterfrågan på kvinnor och barn för sexuella ändamål. Palermokonventionens tilläggsprotokoll är det första internationella instrument som erkänner och tar sikte på detta förhållande. Enligt artikel 9.5 i protokollet åtar sig konventionsstaterna sålunda att vidta eller förstärka lagstiftnings- eller andra åtgärder, såsom utbildnings-, sociala eller kulturella åtgärder, för att motverka den efterfrågan som gynnar alla former av exploatering av människor, särskilt kvinnor och barn, och som leder till människohandel.

I det svenska regeringskansliet förbereds för närvarande de lagändringar som bedöms vara påkallade för att Sverige skall kunna tillträda protokollet. I detta arbete görs för närvarande bedömningen att artikel 9.5 inte kräver några lagstiftningsåtgärder. Emellertid måste detta ses i ljuset av de stora ansträngningar som – lagstiftningsvägen och på annat sätt – sedan lång tid gjorts i Sverige i den anda och med det syfte som protokollet ger uttryck för i artikel 9.5.

Den viktigaste enskilda lagstiftningsåtgärden för att minska efterfrågan på prostitution är därvid lagen (1998:408) om förbud mot köp av sexuella tjänster. Lagen kriminaliserar köp av sexuella tjänster, men däremot inte tillhandahållandet av tjänsten. Enligt samstämmiga uppgifter från polis och socialtjänst har lagen medfört en nedgång i efterfrågan på prostitution och en därav följande drastisk minskning av antalet gatuprostituerade. I ett större perspektiv innebär den genomförda kriminaliseringen ett erkännande av att prostitution är sexuell exploatering av kvinnor och barn och ett allvarligt samhällsproblem som innebär skador både på dem som är utsatta och på samhället i stort. Ytterligare lagstiftningsåtgärder kan förutses i anledning av EU:s rambeslut om åtgärder för att bekämpa sexuellt utnyttjande av barn och barnpornografi. Även om svensk lag till övervägande del bedöms uppfylla åtagandena i rambeslutet kommer det nämligen bl.a. att krävas att straffen skärps i vissa avseenden.

En statlig utredning har för närvarande i uppgift att bl.a. se över behovet av insatser för attitydpåverkan i frågor som rör sexuell exploatering av barn i Sverige. Uppdraget skall redovisas senast den 31 maj 2004.

Också inom ramen för Östersjösamarbetet finns ett etablerat samarbete om sexuellt exploaterade barn som initierats av Sverige.

När det gäller informations- och utbildningsåtgärder för att motverka efterfrågan på prostitution är det den svenska regeringens uppfattning att sådana insatser främst bör göras i samarbete mellan länder och att de ges bäst verkan när de är gränsöverskridande. Sverige har därför initierat olika förebyggande regionala och internationella samarbetsprojekt, såsom den nyligen avslutade nordisk-baltiska kampanjen mot kvinnohandel. Vidare kan nämnas att det som ett led i det svenska ordförandeskapet i Nordiska ministerrådet kommer att genomföras en insats mot prostitution och kvinnohandel i de nordligaste delarna av Finland, Norge och Sverige samt i Murmansk och Arkhangelsk. Projektet kommer bl.a. att omfatta olika juridiska, sociala, kulturella och ekonomiska åtgärder för att motverka efterfrågan på kvinnor och flickor för prostitutionsändamål i de nordliga gränsområdena i Finland, Norge och Sverige.

Avslutningsvis förtjänar det också att nämnas att de nordiska och baltiska utrikesministrarna på svenskt initiativ beslutat att inrätta en gemensam aktionsgrupp mot handel med människor. Gruppen torde också komma att få i uppgift att stimulera till nya åtgärder på t.ex. lagstiftningsområdet och när det gäller samarbete mellan myndigheter.

I ländernas svar som bifogas till detta brev kan svaren ses i sin helhet.

Den 25. juni 2003

Per Unckel
Generalsekreterare

E 1
2003

Skriftlig spørgsmål om støtte til oprettelsen af en vestnordisk flyrute mellem Færøerne, Island og Grønland

Til Nordisk Ministerråd

På Vestnordisk Råds trafikkonference i Tórshavn juni 2002 var oprettelsen af en nordatlantisk flyrute mellem Færøerne, Island og Grønland et af de vigtigste emner. Der findes i dag ikke en forbindelse mellem "hovedstæderne" i Færøerne, Island og Grønland. Der er fly mellem Færøerne og Island, og mellem Island og Grønlands østkyst, men ingen rute der forbinder Reykjavík og Nuuk eller Thorshavn og Nuuk.

En sådan flyrute vil opfylde et stort behov i Vestnorden. Det blev på trafikkonferencen også påpeget, at ruten vil have et potentiale for bl.a. turismen. Desuden blev det fremført, at de nuværende forbindelser giver store omveje, ekstra rejseudgifter samt tidsspilde ved at man skal rejse via København for at komme fra det ene sted i Vestnorden til det andet.

De nordatlantiske flyselskaber tilkendegav også interesse for visionerne på konferencen, og vurderede, at der var muligheder i kundepotentialet. Men det er sandsynligt, at der vil være brug for et udviklingsarbejde for at gøre ruten rentabel, herunder at mobilisere kundepotentialet.

De nordiske organisationer kan ikke gå ind og drive eller støtte flyruter. Men nordisk ministerråd vil have mulighed for at yde hjælp til selvhjælp ved oprettelsen af en sådan rute. Det kan ske ved at stimulere turist- og erhvervsaktiviteter, behovs-undersøgelse, fokus på flyruter i Ministerrådets eksisterende programmer for Vestnorden, ved samarbejde og dialog med vestnordisk råd, ved at benytte flyruten når der er rejser i ministerrådets regie eller på anden vis.

Er der igangværende aktiviteter i nordisk ministerråd, som bidrager til at støtte oprettelsen af en vestnordisk flyrute mellem Færøerne, Island og Grønland?

Har nordisk ministerråd planer eller overvejelser om fremtidige aktiviteter, der kan støtte oprettelsen af den vestnordiske flyrute?

Reykjavík, den 23. januar 2003

Steingrimur Sigfusson (VG)

Svar fra Nordisk Ministerråd avgitt 28. februar 2003

Frågeställaren anför korrekt att det i dag inte finns direkt flygförbindelse mellan Grönlands huvudstad Nuuk och Island respektive Färöarna.

Det finns direkt linjeflygning mellan Grönlands östkust (Kulusuk och Nerlerit Inaat) och Reykjavik samt mellan Reykjavik och Thorshavn. Det finns ingen direkt förbindelse mellan Nuuk och Reykjavik respektive Thorshavn. Man kan dock på samma dag resa mellan Nuuk och Reykjavik och omvänt med byte av flyg i Kulusuk.

Dessutom genomförs, särskilt på sommaren, charterflygning för turister mellan Island och Grönlands östkust.

I övrigt finns det planer på etablering av en sommarflyglinje mellan Narsarsuaq och Reykjavik.

De nordatlantiska flygbolagen är aktiva och duktiga i sina marknadsaktiviteter, och även vad angår att analysera behovet av nya flyglinjer. Dessutom samarbetar flygbolagen i viss mån kring beflygningen av området.

Det ligger inte inom Nordiska ministerrådet ramar att utge stöd till flyglinjer och det finns således inte några övervägningar inom Nordiska ministerrådet om att ge indirekt eller direkt stöd till upprättande av en västnordisk flyglinje.

Stockholm den 28 februari 2003

Ulrica Messing
Statsråd i Näringsdepartementet

E 2
2003

Skriftligt spørgsmål om initiativer for vestnordisk flyrute eller rutesamarbejde mellem Færøerne, Island og Grønland

Til Islands og Danmarks regeringer

På Vestnordisk råds trafikkonference i Tórshavn juni 2002 var oprettelsen af en nordatlantisk flyrute mellem Færøerne, Island og Grønland et af de vigtigste emner. Der findes i dag ikke en forbindelse mellem hovedstæderne i Færøerne, Island og Grønland. Der er fly mellem Færøerne og Island og mellem Island og Narsarsuaq i Sydgrønland og Kulusuk i Østgrønland, men ingen rute der forbinder Reykjavik og Nuuk eller Tórshavn og Nuuk.

Det blev på trafikkonferencen påpeget, at der er et stort behov i Vestnorden for en sådan rute, og at der er et potentiale for bl.a. turismen. Det blev også påpeget, at de nuværende forbindelser giver store omveje, ekstra rejseudgifter samt tidsspilde ved at man skal rejse via København for at komme fra det ene sted i Vestnorden til det andet. De nordatlantiske flyselskaber tilkendegav også interesse for visionerne på konferencen, og vurderede, at der var muligheder i kundepotentialet. Men det er sandsynligt, at der vil være brug for et udviklingsarbejde for at starte en sådan rute. Det kan også tænkes, at den vestnordiske forbindelse kan etableres ved et rute- og fartplanssamarbejde mellem flere ruter.

Det ser imidlertid ikke ud til, at der sker noget særligt for at realisere visionerne om dette vestnordiske samarbejde, hverken i privat eller i offentligt regie. Det er oplyst fra vestnordisk råd, at Air Greenland sidste år lod forstå, at selskabet ikke var interesseret i at arbejde videre med planerne. Senere har det grønlandske landsstyre udarbejdet "trafikpolitisk redegørelse 2003" fra 15. juli 2003, som slet ikke nævner visionen om et vestnordisk flysamarbejde Færøerne, Island, Grønland.

Derimod tages spørgsmålet op i nordisk ministerråds nye redegørelse "Vestnorden i det nordiske samarbejde" fra maj 2003. Det er med i redegørelsens anbefalinger i punkt 4.2 om fly- og anden transport i Vestnorden. Redegørelsen påpeger, at flyruten bør ses i et samspil med den øvrige flytrafik i området. I anbefalingen peges på muligheden for "at der på uafhængigt fagligt grundlag gennemføres en samlet, overordnet trafik- og infrastrukturanalyse for både fly- og skibstrafikken mellem landene i Vestnorden og med lande udenfor Vest-Norden." Sigtet skulle være at give landenes trafikansvarlige politikere et overgribende vurderingsgrundlag.

Kan regeringene oplyse, om der på henholdsvis Færøerne, Island eller Grønland er taget følgende initiativer:

1. Er der taget initiativer indenfor luftfartsbranchen eller næringslivet i øvrigt, der kan gavne udviklingen af et vestnordisk flysamarbejde mellem Tórshavn, Reykjavik og Nuuk?
2. Er der af regeringen/landsstyret er taget initiativer, der kan gavne udviklingen af et vestnordisk flysamarbejde mellem Tórshavn, Reykjavik og Nuuk?
3. Er der aktuelle planer om initiativer, der kan gavne udviklingen af et vestnordisk flysamarbejde mellem Tórshavn, Reykjavik og Nuuk?
4. Hvilke muligheder ser regeringen/landsstyret for at der gennemføres en samlet overordnet trafikanalyse for Vestnorden og landene udenfor Vestnorden, som anbefalet i Nordisk ministerråds nye redegørelse "Vestnorden i det nordiske samarbejde"
5. Hvilke muligheder ser regeringen/landsstyret for, at den vestnordiske flyrute indgår i en sådan samlet analyse?

Reykjavik, 16. oktober 2003

Steingrímur Sigfússon (VG)

Svar fra Islands og Danmarks regeringer avgivet 3. december 2003

Svar på skriftligt spørgsmål E 2/2003 til Islands og Danmarks regering om initiativer for vestnordisk flyrute eller rutesamarbejde mellem Færøerne, Island og Grønland.

1. Er der taget initiativer indenfor luftfartsbranchen eller næringslivet i øvrigt, der kan gavne udviklingen af et vestnordisk flysamarbejde mellem Tórshavn, Reykjavik og Nuuk?

Air Iceland varetager ruteflyvning til Færøerne året rundt i samarbejde med det færøske flyselskab Atlantic Airways. Selskabet flyver også til Kulusuk og Constable Point i Grønland i henhold til en særlig aftale med de grønlandske myndigheder og til Narsarsuaq om sommeren i henhold til en tre årig aftale mellem de islandske og de grønlandske myndigheder. Aftalen udløber 2005.

Med hensyn til flyvning til Nuuk i Grønland, så er det Islands vurdering, at meget få fly kan lande der under uændrede forhold. Grønlands landsstyre har imidlertid taget initiativ til at undersøge mulighederne for forlængelse af landingsbanerne i Nuuk og i Ilulissat. En sådan forlængelse vil muliggøre direkte flyvning på fast rutebasis mellem Island og Nuuk og mellem Island og Ilulissat. Den nugældende luftfartsaftale mellem Island og Danmark er fra 1950. Det er Islands vurdering at tiden er inde til at den tages op til revision, dels for at bringe klarhed i de regler der gælder for flyvetilladelser mellem landene og dels for at styrke markedet for flyvning i Vestnorden.

2. Er der af regeringen/landsstyret taget initiativer, der kan gavne udviklingen af et vestnordisk flysamarbejde mellem Tórshavn, Reykjavik og Nuuk?

De islandske myndigheder og de grønlandske trafikmyndigheder har indgået den tidligere nævnte treårige aftale om at øge flyvning om sommeren mellem Reykjavik og Narsarsuaq i Sydgrønland. I samarbejde med det danske trafikministerium har Grønlands hjemmestyre taget initiativ til at undersøge mulighederne for atlantbeflyvning til og fra Grønland, herunder mulighederne for hub (mellemlanding) på Island.

3. Er der aktuelle planer om initiativer, der kan gavne udviklingen af et vestnordisk flysamarbejde mellem Tórshavn, Reykjavik og Nuuk?

Resultaterne af en samlet overordnet trafikanalyse vil blive lagt til grund for de islandske myndigheders beslutning om at deltage i at øge flyvningen mellem de pågældende steder.

4. Hvilke muligheder ser regeringen/landsstyret for at der gennemføres en samlet overordnet trafikanalyse for Vestnorden og landene udenfor Vestnorden, som anbefalet i Nordisk Ministerråds nye redegørelse "VestNorden i det nordiske samarbejde"?

Island varetager næste år formandskabet i Nordisk Ministerråd. I Trafikministeriets formandskabsprogram ses bl.a., at der under det islandske formandskab skal gennemføres en samlet, overordnet trafikanalyse for både fly- og skibstrafikken mellem de vestnordiske lande og uden for Vestnorden. Hensigten er at skabe et overgribende vurderingsgrundlag for landenes trafikansvarlige politikere. Trafikanalysen skal framlægges på MR-Transport mødet i Island i august 2004. Det er Grønlands mening at den trafikale struktur ikke kan anskues isoleret, men skal ses i sammenhæng med infrastrukturen og mulighederne for forbindelser med landene omkring Grønland. Derfor vil det være naturligt for det grønlandske landsstyre at støtte en samlet overordnet analyse for fly- og skibstrafikken mellem landene i Vestnorden og med lande udenfor Vestnorden som anbefalet i Nordisk Ministerråds redegørelse "Vest-Norden i det nordiske samarbejde". I en sådan analyse vil det være oplagt at undersøge mulighederne for en flyforbindelse mellem de tre hovedstæder, Tórshavn, Reykjavík og Nuuk, ligesom det også vil være naturligt at inddrage Vestnordens naboer mod vest i en sådan analyse. I efteråret 2004 agter Grønlands landsstyre at fremlægge en trafikredegørelse hvor transportsektoren behandles ud fra et langsigtet perspektiv.

Det færøske hjemmestyre støtter ligeledes gennemførelsen af en overordnet trafikanalyse og mener at hensigten bør være at skabe et overgribende vurderingsgrundlag, som kan supplere f.eks. de europæiske planer i "Transeuropean Network" og tilstilles de centrale beslutningstagere, det vil sige landenes trafikansvarlige politikere.

5. Hvilke muligheder ser regeringen/landsstyret for, at den vestnordiske flyrute indgår i en sådan samlet analyse?

De islandske trafikmyndigheder mener det er nødvendigt, at der i en samlet, overordnet trafikanalyse for flytrafikken mellem de vestnordiske lande især rettes opmærksomhed mod, hvorvidt der kan skabes et forretningsmæssigt grundlag for flyvning mellem de tre vestnordiske landes hovedstæder: Færøerne, Grønland og Island.

Reykjavik, 3. december 2003

Siv Friðleifsdóttir
samarbejdsminister

E 3-27
2003

Översikt över muntliga frågor ställda på sessionen

Fråga E 3 angående kontakt med Sveriges regjering om den differensierte arbeidsgiveravgiften og pålegg fra EU
(Ställd till Norges regering av Inge Ryan.
Fråga och svar, s. 128)

Fråga E 4 angående medel till NEFCO
(Ställd till Danmarks regering av Anita Johansson.
Fråga och svar, s. 128)

Fråga E 5 angående USAs deltakelse i klimasamarbeidet i Arktis
(Ställd till Islands regering av Rannveig Guðmundsdóttir.
Fråga och svar, s. 129)

Fråga E 6 angående narkotikaförsäljningen i Christiania
(Ställd till Danmarks regering av Gabriel Romanus.
Fråga och svar, s. 129)

Fråga E 7 angående de danske EU-forbeholds betydning for det nordiske samarbejdet
(Ställd till Danmarks regering av Line Barfod.
Fråga och svar, s. 130)

Fråga E 8 angående Nordiska rådets ambitionsnivå
(Ställd till Islands regering av Cecilia Widegren.
Fråga och svar, s. 131)

Fråga E 9 angående flexibilitet i sjukhussamarbete i gränsområdena
(Ställd till Sveriges och Finlands regeringar av Simo Rundgren.
Fråga och svar, s. 132)

Fråga E 10 angående minskning av alkoholkonsumtionen i Norden
(Ställd till Danmarks regering av Lennart Gustavsson.
Fråga och svar, s. 133)

Fråga E 11 angående Færøernes deltagelse i udgifterne til Nordisk Råd og Nordisk Ministerråd
(Ställd till Danmarks regering av Jógvan við Keldu.
Fråga och svar, s. 134)

Fråga E 12 angående svenska arbetares problem vid arbete i Norge
(Ställd till Norges regering av Runar Patriksson.
Fråga och svar, s. 135)

Fråga E 13 angående medel till saker angående Västnorden
(Ställd till Islands regering av Steingrímur J. Sigfússon.
Fråga och svar, s. 136)

Fråga E 14 angående miljöministrarnas avtal om stöd till Nefco
(Ställd till de nordiska ländernas regeringar av Pehr Löv.
Fråga och svar, s. 136)

Fråga E 15 angående överföring av pengar mellan de nordiska länderna
(Ställd till Danmarks regering av Nils-Erik Söderqvist.
Fråga och svar, s. 137)

Fråga E 16 angående telemedisin
(Ställd till Norges regering av Berit Brørby.
Fråga och svar, s. 138, 974)

Fråga E 17 angående behandling af Færøernes ansøgning om selvstændigt medlemskab i Nordisk Råd
(Ställd till Islands regering av Jóannes Eidesgaard.
Fråga och svar, s. 138)

Fråga E 18 angående nordiska stödordninger för studieförbund
(Ställd till Sveriges regering av Agne Hansson.
Fråga och svar, s. 139)

Fråga E 19 angående forbrukerbeskyttelse ved markedsføring
(Ställd till Sveriges regering av Arne Lyngstad.
Fråga och svar, s. 140)

Fråga E 20 angående krav till att Ryssland ska följa EU:s direktiv om tankfartyg med enkelt skrov
(Ställd till Finlands regering av Martin Saarikangas.
Fråga och svar, s. 141)

Fråga E 21 angående sikring av finansiering av opprydding av høyradioaktivt avfall fra båten "Lepse" i Murmansk med Nefcos midler
(Ställd till Danmarks regering av Asmund Kristoffersen.
Fråga och svar, s. 141)

Fråga E 22 angående betalning av föräldrapenning vid flytt till annat land
(Ställd till Sveriges regering av Aila Paloniemi.
Fråga och svar, s. 142)

Fråga E 23 angående studierabatt på kollektivtrafikk i Danmark
(Ställd till Danmarks regering av Raymond Robertsen.
Fråga och svar, s. 143, 975)

Fråga E 24 angående sjöfarten på Kvarken
(Ställd till Sveriges regering av Miapetra Kumpula.
Fråga och svar, s. 144)

Fråga E 25 angående dubbing av svenske TV-produksjoner som Pippi og Emil til norsk
(Ställd till Sveriges regering av Lena Jensen.
Fråga och svar, s. 145)

Fråga E 26 angående tax free
(Ställd till Norges regering av Ole Stavad.
Fråga och svar, s. 145)

Fråga E 27 angående skattestöd till sjötrafiken i Norden
(Ställd till Finlands och Sveriges regeringar av Risto Kuisma.
Fråga och svar, s. 146)

Muntlig spørsmål om telemedisin

Jeg har lyst til å utfordre den norske samarbeidsministeren, Svein Ludvigsen. Da kan jeg fortelle at sosialdemokratene har besøkt Telemedisinsk senter i Tromsø. Der ble vi gjort kjent med hvilke muligheter som telemedisin gir i forhold til bl.a. å undersøke pasienter og behandle pasienter uavhengig av hvor man bor, og hvor man befinner seg. Dette er jo egentlig en revolusjon. Vi ble også gjort kjent med at Nasjonalt senter for telemedisin hadde søkt Nordisk Ministerråd om penger for å utrede hvordan man kan tilpasse lovverket på nordisk nivå for å gjøre det mulig å sende pasientopplysninger over grensene.

Jeg vil da utfordre samarbeidsministeren fra Norge til å si noe om hvordan det går med denne søknaden. Hvor langt er den i behandlingen? Jeg vil også utfordre de andre samarbeidsministrene på om de vil være villige til å fjerne også dette grensehinderet, som det faktisk er.

Nordisk Råds sesjon, 28. oktober 2003

Berit Brørby (A)

Tilleggssvar fra Norges regjering ang. E 16/2003[1]

Jeg viser til spørsmål fra representanten Brørby i samarbeidsministerenes spørretime under Nordisk Råds sesjon den 28. oktober 2003. Spørsmålet var hva status er for en søknad fra Nasjonalt senter for telemedisin i Tromsø til Nordisk Ministerråd om midler til å utrede hvordan man kan tilpasse lovverket på nordisk nivå for å gjøre det mulig å sende pasientopplysninger over grensene. I mitt svar i spørretimen lovet jeg å komme skriftlig tilbake til representanten siden jeg ikke var kjent med sakens detaljer.

Det er ingen tvil om at telemedisin har et stort og gryende potensiale, og er interessat også for nordisk samarbeid. Dette synspunktet deles av sosialsektoren i Nordisk Ministerråd som har søknaden fra Nasjonalt senter for telemedisin til behandling, og senteret er for øvrig anerkjent som et førsteklasses kompetansesenter. Jeg har fått bekreftet at det kan ventes en snarlig konklusjon på behandlingen av søknaden, men det er svært hard konkurranse om de små frie midlene i sosialsektoren og det stilles meget strenge krav til søknadenes begrunnelse og størrelse.

Jeg vil ellers også benytte anledningen til å nevne at de nordiske sosialministrene på sitt møte i august i år vedtak å gjennomfør en kartlegging av bruken av IT i de nordiske land som virkemiddel for helse- og sosialtjenester. Dette vil i betydelig grad også berøre telemedisin.

Oslo, 11. november 2003

Svein Ludvigsen

[1] Se også Protokoll s. 138

E 23
2003

Muntlig spørgsmål om studierabatt på kollektivtrafikk i Danmark

Til Danmarks regjering

Jeg har et spørsmål til den danske samarbeidsminister. Det er slik at Danmark har en praksis når det gjelder studentrabatt på kollektivtransport som gjør at man er nødt til å ha støtte fra den danske lånekasse for å få slik rabatt. I de fleste andre nordiske land er det nok at man er registrert student ved et universitet eller studiested for å få studentrabatt i dette landet.

1) Vil Danmark endre denne praksisen, slik at studenter fra alle de nordiske land får studentrabatt på kollektivtransport i Danmark?
2) Kan samarbeidsministeren være enig i at en slik praksis er i strid med Helsingforsavtalen, og at en slik praksis bør Danmark prøve å gjøre noe med?

Oslo, 28. oktober 2003

Raymond Robertsen (H)

Svar fra Danmarks regjering, avgitt 10. november 2003[1]

I forbindelse med samarbejdsministrenes spørgetime den 28. oktober 2003 under Nordisk Råds 55. session spurgte du til de danske regler vedrørende studerendes ret til rabat på transport. Jeg lovede at vende tilbage og kan give følgende svar.

I mange europæiske lande har studerende mulighed for rabat i den kollektive trafik, hvilket beror på den takstpolitik, som udbyderne af den kollektive trafik fastlægger. Jeg er bekendt med, at dette også er tilfældet i Norge, hvor det er trafikselskaberne, der giver rabat til de studerendes transport med den kollektive trafik. Ordningen er baseret på studiekort fra uddannelsesstedet om den studiemæssige status og er uafhængig af støtte fra Lånekassen. Derfor kan studerende, der ikke har ret til støtte fra Lånekassen, uanset om dette skyldes deres udenlandske statsborgerskab, i øvrigt få rabat til transport i den kollektive trafik.

I Danmark har trafikselskaberne traditionelt ikke ført en takstpolitik, der har tilgodeset særlige grupper, herunder studerende. Undtagelserne herfra har fortrinsvis været børn og pensionister. I ungdomsuddannelserne i Danmark (svarer til "videregående oplæring" i Norge) har tilskud til transport været finansieret regionalt af amterne. Tilskuddet gives på baggrund af indskrivning på en ungdomsuddannelse og gives derfor også til elever fra andre lande, herunder Norge. På de videregående uddannelser i Danmark (svarer til "høgre utdanning" i Norge) har der ikke været givet rabat frem til 1997. I 1997 blev der indført en befordringsrabatordning, der er en integreret del af den danske studiestøtte ordning.

Da retten til rabat følger af retten til studiestøtte (SU), har f.eks. norske studerende, som ikke er SU-berettiget her i Danmark, derimod ikke mulighed for dansk rabat på denne transport. Dette er i overensstemmelse med de almindelige principper om, hvilket land der påtager sig at yde tilskud til de nordiske studerendes leveomkostninger. Reglen om ligestilling i det land, hvor

[1] Se også Protokoll 2003 s. 143

studierne foregår, findes i den nordiske overenskomst af 3. september 1996 om adgang til videregående uddannelse, men denne overenskomst vedrører ikke studiestøtte og lignende.

Regeringen er tilhænger af udveksling af studerende mellem de nordiske land, men visse forskelle mellem landene må accepteres, blandt andet fordi studiestøtteordningerne tager udgangspunkt i forskellige nationale forhold.

Køpenhamn 10. november 2003

Flemming Hansen
Minister for Nordisk Samarbejde

E 28
2003

Skriftligt spørgsmål om nordisk folkeoplysning

Til Sveriges regering

De nordiske uddannelses- og forskningsministre (MR-U) vedtog juni 2003 nye retningslinjer for en række støtteordninger. Der er nu fem programmer med navnet Nordplus, nemlig Nordplus, Nordplus Junior, Nordplus Voksen, Nordplus Språk og Nordplus Nabo. Ministrene ændrede også administrationen af støtteordningerne.

Det er blevet tydeligt, at ændringerne på folkeskole-/grundskoleniveau (Nordplus Junior) er sket fra oven, ud fra administrative overvejelser, uden tilstrækkelig inddragelse af de berørte parter, skolerne og foreningerne Norden.

På hjemmesiden www.norden.org er nu fremlagt principper for Nordplus Voksen, som afløser tidligere støtte til folkeoplysning i Norden. Det fremgår, at den praktiske vejledning for brugere og ansøgningsskemaer vil komme 11/12-2003. Også Nordplus Voksen er udformet uden særlig inddragelse af folkeoplysningssektoren, og det er tydeligt, at principperne lægger op til

a) et opgør med nordisk folkeoplysning og
b) til en kompliceret administration med ganske mange instanser

Ad a): Ordet folkeoplysning anvendes slet ikke. Det fremgår heller ikke klart hvem målgruppen er, men der er en tydelig forskydning fra frivillige, medborger-orienterede aktiviteter til det etablerede undervisningssystem. Et notat fra Fovu ("Det framtidige nordiske samarbeidet om voksnes læring 15.9.03") lægger op til målsætningen at " øke konkurrensekraften" og til "formel læring innenfor det formelle utdanningssystemet". Principperne nedprioriterer det brede, nordiske samarbejde og nærområde-samarbejde. Tidligere krævedes, at tre lande indgik i projekter, nu er det bare to. Nordisk folkeoplysnings-samarbejde med Baltikum og Nordvestrusland, som i dag gennemføres af både Nordens Folkliga Akademi (NFA) og af andre folkeoplysningsorganisationer, nævnes ikke.

Ad b): Administrationen af ordningen kommer til at rumme fire instanser og niveauer. Administrator bliver Cirius i Danmark (1), der skal ansøges gennem nye nationale administrationskontorer (2). En fagkomité (3), udnævnt af embedsmandskomiteen for folkeoplysning og uddannelse, Fovu, skal være indstillingsmyndighed til administrator, og embedsmandskomiteen Fovu (4) skal beslutte tildelingerne.

Desuden har embedsmandskomiteen Fovu foreslået nedlæggelse af Nordens Folkliga Akademi. Fovu foreslår oprettelse af et såkaldt knudepunkt for nationale netværk, knyttet til nationale institutioner. Dette er muligvis en femte instans.

Det fremgår ikke af de fremlagte principper, hvordan der sikres offentlighed om projekter og formidling af de projekter som opnår nordisk støtte.

Venstresocialistisk grøn gruppe anser det for vigtigt, at der fortsat sikres rammer for udviklingen af folkeoplysning i Norden og i Nordens nærområder. Gruppen mener, at udviklingen nedefra og dialogen med folkeoplysnings-aktørerne er vigtig.

Ændringerne sker indenfor uddannelses- og forskningsministrenes regie. Men de har konsekvenser for demokratiudvikling og medborgerkontakt, nærområdepolitik, budgetstyring, m.v.

Derfor stilles Venstresocialistisk grøn gruppes spørgsmål til minister for nordisk samarbejde i formandsskabslandet Sverige, Berit Andnor:

1) Hvad ligger der til grund for nordisk ministerråds nedprioritering af nordisk folkeoplysning og nordiske folkeoplysningsinstitutioner og af folkeoplysningsprojekter i Norden?
2) Kan nordisk-baltiske/russiske folkeoplysningsprojekter i fremtiden støttes indenfor Nordplus Voksen?
3) Hvordan undgås store udgifter til administration med den nye ordning?
4) Hvorfor gennemføres vidtgående ændringer uden en grundig kontakt med folkeoplysningens organisationer, som er en mangfoldighed af store og små organisationer, højskoler, netværk m.v.?
5) Er der planer om at få større offentlighed og gennemsigtig i Fovu's beslutninger og prioriteringer indenfor folkeoplysning – og i så fald hvilke planer?

Oslo, 28. november 2003

Line Barfod (EL)
Lennart Gustavsson (v)
May Elisabeth Hansen (SV)
Lena Jensen (SV)
Outi Ojala (vänst)
Inge Ryan (SV)
Steingrímur J. Sigfússon (VG)
Kristen Touborg (SF)

Svar fra Sveriges regering avgitt 19. januari 2004

Svar på skriftlig fråga till Sveriges regering om folkupplysning

Den vänstersocialistiska gröna gruppen i Nordiska rådet har ställt följande frågor till Sveriges regering:

1. Hvad ligger der til grund for Nordisk Ministerråds nedprioritering af nordisk folkeoplysning og nordiske folkeoplysningsinstitutioner og af folkeoplysningsprojekter i Norden?
2. Kan nordiske-baltiske/russiske folkeoplysningsprojekter i fremtiden støttes indenfor Nordplus Voksen?
3. Hvordan undgås store udgifter til administration med den nye ordning?
4. Hvorfor gennemføres vidtgående ændringer uden en grundig kontakt med folkeoplysningens organisationer, som er en mangfoldighed af store og små organisationer, højskoler, netværk m.v.?
5. Er der planer om at få større offentlighed og gennemsigtig i Fovu's beslutninger og prioriteringer indenfor folkeoplysning – og i så fald hvilke planer?

Enligt arbetsfördelningen inom regeringen ankommer det på mig att svara på frågorna.

Nordiska ministerrådet beslutade i juni 2003 om en genomgripande förändring av en rad bidragsordningar inom det nordiska samarbetet. Vidare pågår en process som syftar till förändringar rörande de gemensamma nordiska forskningsinstitutionerna m.fl., däribland Nordens folkliga akademi. Detta arbete, som sker under betydande enighet, syftar till att renodla, effektivisera och koncentrera det nordiska samarbetet för att det bättre skall svara mot de krav som ställs i dagens och morgondagens Europa.

Det nordiska samarbetet förändras ständigt under trycket av förändringar i omvärlden. Det får sin legitimitet genom att det upplevs som relevant och ger ett mervärde bland dem som berörs av det. Det måste därför successivt anpassas till förändringar av politisk fokus och till utvecklingen inom de skilda politikområdena i de nordiska länderna. Inom Fovu:s ansvarsområde är den under senare år mest markanta förändringen förskjutningen av fokus från utbildning och utbildningsorganisation till individernas lärande oberoende av den institutionella ramen för detta lärande. Vuxnas lärande sker i betydande grad utanför de institutioner och organisationer som hittills definierat styrgruppens ansvarsområde, dvs folkbildning och allmän vuxenutbildning. Det är därför naturligt att ramarna för det nordiska samarbetet definieras som "vuxnas lärande".

Detta innebär inte en nedprioritering av de traditionella folkbildningsmiljöerna eller av den allmänna vuxenutbildningen, men väl ett erkännande av att vuxnas lärande stöds också i en rad andra miljöer och organiserade former.

Samarbetet med de baltiska staterna och med nordvästra Ryssland har hittills huvudsakligen finansierats med medel som anvisats särskilt för detta samarbete. Detta förutsätts gälla även fortsättningsvis, varför samarbetet med närområdet inte påverkas av tillkomsten av Nordplus Vuxen.

Den nya Nordplus-organisationen innebär en förenkling och rationalisering av arbetet inom de hittillsvarande mobilitets- och bidragsordningarna. Nordplus Vuxen administreras av Cirius, som är en professionell organisation för hantering av bidragsansökningar. Vid prioriteringarna har Cirius stöd av en grupp sakkunniga, med företrädare bl.a. för folkbildningen. Ett övergripande inriktningsdokument för det nordiska samarbetet kring vuxnas lärande, som skall vara vägledande även för Cirius arbete, kommer att tas fram av Fovu och fastställas av ministerrådet. Förändringarna innebär således inte någon utökning av antalet instanser som berörs av bidragsansökan.

Det förändringsarbete som nu håller på att slutföras har i flera omgångar dryftats vid möten till vilka företrädare för de s.k. brukarmiljöerna inbjudits. Till dessa miljöer hör såväl folkbildningens organisationer och skolor som skolor och inrättningar inom den allmänna vuxenutbildningen. Också miljöer som hittills stått utanför samarbetet har beretts tillfälle att framföra synpunkter. Den slutliga utformningen av samarbetsformerna har på många punkter påverkats av de synpunkter som kommit fram vid dessa överläggningar. Ministerrådet har vid sina ställningstaganden också särskilt betonat betydelsen av att hänsyn tas till folkbildningens miljöer i den nya organisationen.

När det gäller Fovu:s beslut och prioriteringar gäller samma regler för offentlighet som för arbetet inom Nordiska ministerrådet i övrigt. Ett viktigt skäl för att upprätta Nordplus-organisationen var att förbättra kvaliteten och öka tillgängligheten på informationen om de nordiska mobilitets- och bidragsordningarna.

Stockholm den 19 januari 2004

Lena Hallengren
Förskole- och ungdomsminister

E 29
2003

Skriftlig fråga om betalning av föräldrapenning till personer som flyttat till ett annat nordiskt land

Till Nordiska ministerrådet

Vid Oslosessionen ställde jag en fråga till den svenska regeringen om betalning av föräldrapenning till en person som flyttat från Sverige till Finland. Eftersom Sverige anser föräldrapenningen vara en familjeförmån och Finland en sjuk- och moderskapsförmån blir en person som flyttar från Sverige till Finland lidande.

Enligt förordning 1408/1971 betalas familjeförmåner enligt lagstiftningen i det land där personen arbetar. I förordningen finns även bestämmelser om den stat som i första hand skall betala. Det senaste arbetslandet beslutar hur långt dess lagstiftning tillämpas när en person slutat arbeta i landet. Sverige betalar familjeförmåner till personer som fortfarande har ett anställningsförhållande i Sverige. Problemet är att personer som varit i visstidsanställning förlorar sin rätt till föräldrapenning efter att de återvänt till Finland. En person som flyttar till Finland kan inte heller få en förmån beräknad enligt de tidigare svenska inkomsterna på basis av makens arbete.

Finland betalar föräldrapenning även efter en flyttning eftersom Finland anser att bestämmelserna om fri rörlighet för personer förpliktar medlemsstaterna att garantera att en person inte förlorar de rättigheter som personen åtnjuter i staten endast för att personen utnyttjar den fria rörligheten. Sverige anser åter att föräldrapenning inte är en förtjänad rättighet.

Då dessa olika tolkningar i praktiken leder till att särkilt kvinnor förlorar sina rättigheter när de flyttar från Sverige till en annan EU-medlemsstat, ställer jag följande fråga till Nordiska ministerrådet:

1. Vilka åtgärder ämnar Nordiska ministerrådet vidta för att se till att de nordiska länderna tolkade lika artikel 42 i EU-grundfördraget om fri rörlighet för personer, som förpliktar medlemsstaterna att garantera de rättigheter personer har när de flyttar från en medlemsstat till en annan.
2. Tänker ministerrådet föreslå att frågan utreds i samband med den fortsatta utredningen av nordbornas rättigheter?

Helsingfors den 3 december 2003

Aila Paloniemi (cent)

Svar fra Nordisk Ministerråd avgitt 29. januar 2004

Nordisk Ministerråd, sosial- og helseministrene (MR-S) har arbeidet aktivt med oppfølgning av Norrback-rapportens forslag om nordboeres rettigheter og den etterfølgende prosess ledet av fhv. statsminister Poul Schlüter. Et ledd i dette oppfølgningsarbeidet var underskrivelsen av en ny nordisk konvensjon om sosial trygghet som skjedde ved sosial- og helseministrenes møte i Karlskrona i august 2003. Den nye konvensjon vil tre i kraft i løpet av 1. halvår 2004.

Den nordiske sosialforsikringsgruppe, som har utarbeidet forslaget til ny sosialforsikringskonvensjon, er aktivt engasjert i det videre oppfølgningsarbeidet av grensehindringer i Norden. Gruppen, som har representanter både for departementer og sosialforsikringsmyndigheter, diskuterer også landenes oppfølgning av internasjonale regler, blant dem den nevnte forordning 1408/71. Som et ledd i denne virksomhet, er det opprettet en egen arbeidsgruppe som skal se på reglene for foreldreledighet og det arbeide som skjer med oppdatering og forenkling av forordning 1408/71 når det gjelder familieförmåner.

Nordisk Ministerråd, MR-S, vil sørge for at representantens spørsmål blir forelagt denne gruppen med sikte på behandling og tilbakerapportering innen Nordisk Råds sesjon 2004.

Reykjavík, 29. januar 2004

Jón Kristjánsson
helse- og sosialforsikringsminister

E 30
2003

Skriftlig fråga om LFA-sonarsystemets verkningar i våra havsområden

Till Nordiska ministerrådet

Den av människan förorsakade bullerföroreningen påfrestar i ökande takt haven och hotar det submarina livet. Många havsdjur har hörseln som det dominerande sinnet och detta inverkar till exempel på djurens orienteringsförmåga, möjligheter att hitta föda och reproduktion. En nedsatt hörsel minskar på ett betydande sätt djurens möjligheter att överleva.

Marinbiologerna är särskilt oroade av bullerförorening orsakad av LFA-systemet (Low Frequence Active Sonar) som är en lågfrekvent akustisk spaningsutrustning utvecklad av den amerikanska marinen. Systemet används åtminstone i Kanada, Frankrike, Tyskland, Holland, Storbritannien och i USA. Med hjälp av spaningsutrustningen avser man att upptäcka u-båtar genom att fylla havet med ljud. Dessa lågfrekventa ljud når tusentals kilometer. En avsevärd del av alla världens havsområden, 75 % planeras att komma under LFA-systemet.

LFA-systemet producerar cirka 1000 Hz lågfrekvensljud med en styrka på 240 decibel. Denna effekt överskrider tusentals gånger den ljudnivån som man vet att skadar stora valar. Systemet misstänks ha förorsakat valars död under marinens krigsövningar vid bland annat Greklands och Kanarieöarnas stränder. Forskarna har upptäckt hos djuren skador på de inre organen, till exempel innerörats blödningar vilket är ett tecken på hörselskada förorsakad av starkt oljud. I Storbritannien har fiskare noterat att fiskbeståndet försvinner från områden där LFA-systemet är i bruk.

Den nya sonartekniken hotar på ett omfattande sätt och även globalt havens olika arter och liv. Havsbiologerna är oroade både av kortvariga och LFA-systemets långsiktiga effekter på havslivet.

Den finska regeringen har meddelat att den finska marinen följer med utvecklingen av LFA-systemet och dess eventuella användning i Östersjön.

Ämnar den svenska, norska, isländska och danska regeringen fatta ställning till användningen av LFA-systemet?

Helsingfors den 15 december 2003

Per Berthelsen (D)
Barbro Feltzing(mp)
Agne Hansson (c)
Ragnwi Marcelind (kd)
Simo Rundgren (cent)

Svar från Nordiska ministerrådet avgivet 9 maj 2004

Nordisk Ministerråd har modtaget ovenforstående forespørgsel fra Nordisk Råd, som drejer sig om hvorvidt de svenske, norske, islandske og danske regeringer har til hensigt at træffe beslutninger om brug af LFA-Sonar. Det påpeges i forespørgslen, at den finske regering følger udviklingen i brug af LFA-systemet og dens eventuelle anvendelse i Østersøen.

NMR's sekretariat har sendt forespørgslen ud til Nordisk Embedsmandskomité for Fiskeripolitik og bedt om regeringernes holdninger til LFA.

Regeringernes besvarelse

Danmark

"I forbindelse med Nordisk Råds henvendelse vedrørende Low Frequence Active Sonar har det danske Fødevareministerium forespurgt det danske Forsvarsministerium om anvendelse af og kendskab til LFA-sonarsystemet.

Det danske Forsvarsministerium har oplyst, at Søværnet ikke benytter sonarsystemer, der kan kategoriseres som LFAS, og at der p.t. ikke er overvejelser om at indføre sådanne sonarsystemer.

Forsvarsministeriet har ej heller kendskab til eventuelle konsekvenser for havpattedyr og havets økosystem af at anvende LFA-sonar".

Norge

"På grunn av den usikkerheten som råder omkring hvordan sjøpattedyr reagerer på sonarpulser har flere lands mariner og NATOs forskningssenter i Italia (SACLANT Undersea Research Centre, SACLANTCEN) gjennomført tiltak for å begrense eventuelle skader ved bruk av sonarer under test og øvelser. SACLANTCEN er et viktig forskningsinstitutt i forbindelse med videreutvikling og bruk av LFAS. Norge er en av bidragsyterne til SACLANTCEN, og har hatt forskere som har deltatt i forskningsprogrammer ved senteret.

Sikkerhetsprosedyrer som brukes i dag er basert på den nederlandske marines policy, som går ut på å ikke bruke LFAS dersom det oppdages sjøpattedyr innenfor 2 kilometers rekkevidde av sonaren.

Forsvarets forskningsinstitutt (FFI) samarbeider med andre norske og internasjonale miljøer i et langsiktig prosjekt for å opparbeide best mulig kunnskap om hvordan akustiske signaler fra sonarer påvirker dyrelivet i havet. Målet er å danne en selvstendig policy for bruk av sonar, tilpasset norske forhold og det liv som sogner til norske havområder og økonomisk sone".

Den svenske regering har ikke besvaret forespørgslen og det samme gælder de selvstyrende områder Grønland, Færøerne og Åland. Island har tilkendegivet, at de indtil videre ikke har nogen holdning til LFA-Sonar. Den finske regerings holdning er kendt, som det også fremgår af forespørgslen.

Nordisk Ministerråd henviser til de indkomne svar og vil være opmærksom på fremtidig udvikling og brug af LFA-Sonar.

Køpenhamn den 9. maj 2004

Per Unckel
Generalsekretær

E 31
2003

Skriftligt spørgsmål om nordiske institutioner og nordisk brobygning

Til Nordisk Ministerråd

Efter den kolde krigs afslutning har nordisk råd og nordisk ministerråd fået større betydning som udenrigspolitiske aktører, især i forhold til nærområderne mod øst, de baltiske lande og Rusland. De nordiske organisationer er udenrigspolitisk aktive og udadvendte ikke mindst ved udformningen af en civil sikkerhedspolitik, for en praktisk og konkret tilnærmelse mellem øst og vest. Brobygning mellem Rusland og de baltiske lande har vist sig som en vigtig opgave, som en ikke-militær "tredje-part" i nogle tilfælde har kunnet udøve bedre end Baltikum og Rusland alene. Med de baltiske landes EU-medlemskab ændres forholdene i Nordeuropa sig igen væsentligt.

Det er vigtigt, at brobygningsfunktionen fastholdes og opdateres i takt med ændringerne i Europa.

Nordisk ministerråd har ændret sine økonomiske prioriteringer i konsekvens heraf, bl.a. i lyset af "ny nordisk dagsorden". Det reviderede nærområdeprogram "Nærmere Norden" drejer fokus fra Baltikum til Nordvestrusland. Det sker både i informationsvirksomhed og i budgetprioritering. (Nordisk Ministerråds budget 2004, s. 7 og 101). Her er det nordiske arbejde rykket nærmere Rusland i takt med at de baltiske og de nordiske lande kommer nærmere via EU/EØS. I det islandske formandsskabsprogram for 2004, "Nordens Ressourcer" peges på at nærområdesamarbejdet "uundgåeligt ændres og kernen i det langsomt flyttes til Nordvestrusland."

På den anden side har de nordiske regeringer taget initiativ til at optage de baltiske lande i nordisk investeringsbank (NIB). Her rykker de nordiske og de baltiske lande nærmere, uden et udbygget samarbejde eller brobygningsinitiativer i forhold til Rusland. Dette initiativ er, modsat alle øvrige væsentlige nærområdeinitiativer, taget uden dialog med nordisk råd.

På nordisk råds session oplyste den danske statsminister til den danske delegation, at nordisk ministerråd er blevet bedt om at gennemgå de øvrige nordiske institutioner udover NIB, for at vurdere om også andre institutioner kan udvides med de baltiske lande.

Ud fra ønsket om at fastholde og udvikle den nordiske brobygningspolitik i forhold til Baltikum og Rusland bedes formanden for samarbejdsministrene besvare disse spørgsmål:

1. Inddrager den aktuelle vurdering af nordiske institutioner og deres eventuelle udvidelse også Rusland/Nordvestrusland, og indgår brobygningsperspektivet i vurderingen, eller fokuserer gennemgangen udelukkende på Baltikum?
2. Har de nordiske regeringer fremover til hensigt at rådføre sig med nordisk råd om eventuelle nordiske organisationsændringer i forberedelsesfasen, inden man tager kontakt om ændringer til parter i nærområderne?

Lemvig, 17. december 2003

Line Barfod (EL)
Lennart Gustavsson (v)
May Elisabeth Hansen (SV)
Lena Jensen (SV)
Outi Ojala (vänst)
Inge Ryan (SV)
Steingrímur J. Sigfússon (VG)
Kristen Touborg (SF)

Svar fra Nordisk Ministerråd avgivet 15. mars 2004

Nordisk Råds spørgsmål E 31/ 2003 lyder således (motiveringen er vedhæftet):

"Ud fra ønsket om at fastholde og udvikle den nordiske brobygningspolitik i forhold til Baltikum og Rusland bedes formanden for samarbejdsministrene besvare disse spørgsmål:

1. Inddrager den aktuelle vurdering af nordiske institutioner og deres eventuelle udvidelse også Rusland/Nordvestrusland, og indgår brobygningsperspektivet i vurderingen, eller fokuserer gennemgangen udelukkende på Baltikum?
2. Har de nordiske regeringer fremover til hensigt at rådføre sig med Nordisk Råd om eventuelle nordiske organisationsændringer i forberedelsesfasen, inden man tager kontakt om ændringer til parter i nærområderne?"

Nordisk Ministerråd meddeler

Ad. 1

Vurderingen af hvilke samnordiske institutioner, der kan tænkes åbnet for medlemskab for stater i Nordens østlige nærområde (de baltiske lande og Rusland) drejer sig foreløbigt alene om at undersøge, hvorvidt der findes samnordiske institutioner, som vil være egnede for medlemskab af de baltiske stater, og om der i givet fald findes en fælles interesse mellem de nordiske lande og de baltiske lande i at udvide relevante institutioners medlemsgrundlag.

I 2003 inviterede de nordiske landes regeringer de baltiske stater til fuldt medlemskab af Nordisk Investeringsbank (NIB) med pligter og rettigheder svarende hertil. Den 11. februar 2004 undertegnede de nordiske landes regeringer og Estlands, Letlands og Litauens regeringer aftale om de baltiske landes medlemskab af NIB.

De fortsatte overvejelser skal efter hensigten ikke mindst baseres på de erfaringer, som i løbet af den kommende tid vil blive indhøstet i forbindelse med udvidelsen af NIB's medlemskreds. Dernæst indledes en fokusering bl.a. på, hvorvidt samnordiske mobilitetsprogrammer samt institutioner inden for forskningsområdet kan være særligt egnede for medlemskab af de baltiske stater, og om der i givet fald vil være en gensidig interesse heri. Generalsekretæren er af de nordiske statsministre blevet bedt om at redegøre for overvejelserne i denne sag.

Udformningen af det fremtidige nordiske samarbejde med Nordvestrusland indgår – lige som tilrettelæggelsen af samarbejdet med de baltiske lande – i en dynamisk proces inden for rammerne af de gældende politiske retningslinjer for samarbejdets udvikling, herunder Samarbejdsministrenes beslutninger i form af "Ny Nordisk Dagsorden", "Närmare Norden" samt senest "Det Internationale Norden – Nordisk samarbejde i europæisk ramme".

Det må i den forbindelse erindres, at de baltiske landes medlemskab af EU fra 1. maj 2004 indebærer væsentlige ændringer i rammebetingelserne for de nordiske landes bilaterale såvel som multilaterale samarbejde med på den ene side de baltiske lande og på den anden side Rusland. I forlængelse heraf har Nordisk Ministerråd, samarbejdsministrene, primo 2004 iværksat en vurdering af det hidtidige nærområdesamarbejde med sigte på at understøtte grundlaget for den igangværende omlægning af det nordiske samarbejde med nærområderne. Resultater af vurderingen afgives til samarbejdsministrene, som beslutter om den videre anvendelse heraf.

Ad. 2

Nordisk Ministerråd vil som hidtil inddrage Nordisk Råd i rådslagning og høring etc. således som det er sket i gensidig forståelse og som undertiden nærmere aftalt fra sag til sag. Til erindring kan følgende fremdrages:

Spørgsmålet om de baltiske landes eventuelle medlemskab af fællesnordiske institutioner blev først rejst af det af samarbejdsministrene nedsatte "Vismandspanel" i dets rapport "Norden 2000 – Öppet för Världens Vindar". Panelet foreslog, at det burde overvejes at tilbyde de baltiske stater medlemskab i Nordisk Investeringsbank (NIB) for at understøtte finansiering af vigtig

infrastruktur og grænseoverskridende investeringer (rapporten side 65, 67 og 93). Vismandspanelets rapport blev forelagt Nordisk Råd til drøftelse under Nordisk Råds session efteråret 2000.

Nordisk Ministerråds opfølgning af Vismandspanelets rapport – "Ny Nordisk Dagsorden" – blev udformet under en proces, som var tæt koordineret med Nordisk Råds beslutninger i anledning af Vismandspanelets virksomhed. Af samme grund fremlagdes "Ny Nordisk Dagsorden" som en fælles publikation fra Nordisk Råd og Nordisk Ministerråd. I publikationens del 2: Nordisk Ministerråds "Nya Strategiska Initiativer", afsnit 4 lagdes retningslinjer for "Samarbetet med grannländer och -regioner". I den forbindelse tilkendegav samarbejdsministrene, at "Baltiskt deltagande i det nordiska samarbetet fortsätter på nuvarande flexibla bas och utvecklas där gemensamt intresse finns" (side 62). Parallelt hermed bekræftede Nordisk Ministerråd den samtidigt reviderede nordiske strategi for det fortsatte samarbejde med nærområderne: "Närmare Norden". Også denne rapport blev forelagt Nordisk Råd.

I løbet af 2003 drøftede samarbejdsministrene det nordiske samarbejdes placering i international sammenhæng, særligt i lyset af den forventede udvidelse af den Europæiske Union (EU). Som resultat af drøftelserne fastlagde samarbejdsministrene den 5. september 2003 retningslinjer for Nordisk Ministerråds samarbejde med omverdenen: "Det Internationale Norden – Nordisk samarbejde i europæisk ramme". Dette udspil blev forelagt Nordisk Råd som led i drøftelserne under Nordisk Råds session i efteråret 2003 og modtaget med stor interesse og tilslutning fra Rådets side.

I den forbindelse udtalte ministrene om inddragelse af baltiske parter i nordiske fora:

"Der må udvikles nye koncepter for mulig inddragelse af baltiske lande i nordiske sektorsamarbejdsfora. Som udgangspunkt må en baltisk deltagelse på lige fod i fællesnordiske projekter og programmer forudsætte en medfinansiering fra alle de deltagende lande. Også en baltisk mulighed for deltagelse i fællesnordiske institutioner må udmøntes, såfremt der er baltisk interesse herfor. I denne forbindelse må konsekvenser for samarbejdets fokus samt de sprogmæssige forudsætninger vurderes. Ved deres møde den 29.-30. juni 2003 tilsluttede regeringscheferne sig i princippet, at de tre baltiske lande, Estland, Letland og Litauen, inviteres til medlemskab i Nordisk Investeringsbank (NIB), idet statsministrene samtidig besluttede at anmode finansministrene om inden slutningen af oktober 2003 at udrede de nødvendige forudsætninger for et sådant medlemskab."

På baggrund af den fælles interesse og nærmere klarlæggelse af forudsætningerne blev Estland, Letland og Litauen inviteret til medlemskab af Nordisk Investeringsbank. Aftalen om de nye medlemskaber blev undertegnet 11. februar 2004.

De fortsatte overvejelser og sonderinger om hensigtsmæssigheden af eventuelle yderligere organisatoriske ændringer på institutionsområdet i relation til samarbejdet med de baltiske lande er i første instans overladt til generalsekretæren, som rapporterer gennem samarbejdsministrene til de nordiske landes statsministre. Det er i denne sammenhæng ikke forudsat, at der skal ske en vurdering af eventuelle organisationsændringer (medejerskab eller lign.) vedrørende eksisterende fællesnordiske institutioner i relation til Nordvestrusland. Dog er Nordisk Ministerråds informationskontorer i de baltiske lande og i Nordvestrusland inddraget i den tidligere nævnte vurdering af det fællesnordiske nærområdesamarbejde. Endvidere erindres om, at Nordisk Ministerråd gennem en flerårig periode har ønsket at etablere en informationsenhed i Kaliningrad, hvilket forudsætter de russiske myndigheders interesse og tilladelse. Dialogen med de russiske myndigheder herom fortsætter.

Køpenhavn. 15. mars 2004

Per Unckel
Generalsekretær

Nordisk samarbejd for en bedre hverdag
Årsrapport från Nordisk Råd og Nordisk Ministerråd 2002[1]

1. Nordisk samarbeid i internasjonalt fellesskap

Barn og unge hadde en sentral plass i 50-årsjubileet for det nordiske samarbeidet. Med engasjementet for Norden hos den oppvoksende slekt kan de kommende 50 år bli minst like spennende som de som har gått.

Som ledd i jubileumsfeiringen deltok ungdommer fra alle de nordiske land i løpet av året på konferanser om nordisk verdigrunnlag og demokrati. Unge mennesker deltok i dialogen om framtiden i Norden også gjennom en essaykonkurranse, i en videofilm og gjennom innspill til politikerne på sesjonen.

Jubileumssesjonen i Helsingfors ble beæret med de nordiske statsoverhodenes nærvær. I tillegg deltok en rekke andre gjester. Internasjonal terrorisme kastet likevel igjen sin lange skygge over Nordisk Råds sesjon.

Gisseldramaet i Moskva utspilte seg i dagene før sesjonen. I en skarp uttalelse fra Nordisk Råds plenumsforsamling fordømte man terrorgjerningen. Uttalelsene ga samtidig støtte til den danske regjeringens opptreden i forbindelse med en konferanse om Tsjetsjenia i København.

At det fortsatt er langt igjen til det grenseløse Norden, ble tydelig illustrert i sluttrapporten «Nordbornas rättigheter». På dette området drives arbeidet nå videre mot konkrete resultater, blant annet gjennom medvirkning av den tidligere danske statsministeren Poul Schlüter.

De spørsmålene som nå fokuseres gjelder skatt, sosial trygghet og likeverdighet for ulike eksamener. Dersom Norden på en troverdig måte kan vise hvordan vi løser våre grensehindringer, kan vi lettere gjøre krav på å være foregangsregion i EU.

Det nordiske samarbeidet får i framtiden større betydning, ikke minst gjennom utvidelsen av EU. Det veletablerte samarbeidet som finnes både på parlamentarisk nivå og regjeringsnivå med våre baltiske nabolande og gjennom Barentssamarbeidet, er et godt utgangspunkt for nye samarbeidsformer med disse landene som medlem i et utvidet EU.

Det intensiverte samarbeidet mellom Nordisk Råd og parlamentariske organ i Russland, og med myndighetene i Nordvest-Russland, skaper tillit som det kan bygges videre på i det fortsatte samarbeidet omkring den nordlige dimensjonen, som kommer til å stå høyt på den nordiske dagsordenen i kommende år.

Norden skal spille en aktiv rolle i arbeidet med den nordlige dimensjonen i EU. Det nordiske arbeidet er et viktig bidrag til det samlede europeiske engasjementet i Nord-Europa.

Nordisk samarbeid blir mer og mer del av et større internasjonalt felleskap. Det kommer til å skape nye utfordringer. Med denne rapporten vil vi antyde noen av disse, men først og fremst gi smakebiter på alt det spennende som skjedde i løpet av det nordiske samarbeidets jubileumsår 2002.

[1] Følgende kapitler er ikke trykket her: Året som gikk i Ministerrådet, Norden i notiser – Nordisk Ministerråd, Nordisk Ministerråd i tall og figurer, Nordisk Råd i tall og figurer samt informasjon om medlemmer, ministre, saksgang og adresser.

2. Norden må ikke deles i øst og vest

Norden må ikke splittes i en vestlig og en østlig del. Det mener Svein Ludvigsen (Høyre), norsk fiskeriminister og leder av det nordiske regjeringssamarbeidet i Nordisk Ministerråd i 2002.

- Under det norske formannskapet har vi ønsket å være en brobygger mellom Nordens regioner. Det er viktig å kunne holde to tanker i hodet samtidig, fordi vi alle ville bli tapere hvis vi gikk inn for å dele opp Norden etter prinsippet øst-vest.

Vest i Norden ligger Grønland, Island, Færøyene og deler av Norge knyttet sammen av Atlanteren. Vest-Norden er en naturlig del av en helhet mellom de vestlige nærområder som strekker seg fra Canada, Orknøyene, Shetland og Skottland til nærområdene i øst med Nordvest-Russland og Baltikum.

- Et bilde jeg ofte bruker på dette forholdet, er å se for seg selve menneskekroppen. I midten ligger kjernen i Norden og pumper næring til skuldrene som stikker ut i østlig og vestlig retning. Begge deler er avhengig av hverandre hvis det hele skal fungere, forklarer nordisk samarbeidsminister Svein Ludvigsen.

Arvesølvet fra Finland

I det norske formannskapsprogrammet "Morgendagens Norden" i Nordisk Ministerråd var blikket rettet mot tre hovedpunkter: barn og unge, trygg mat og en fortsatt utvikling i bærekraftig retning.

Norge overtok i ministerrådssammenheng stafettpinnen fra Finland, og arvet dermed en del finske prioriteringer, som ble ført videre i 2002. Dessuten har samarbeidet i Arktisk Råd, Barentssamarbeidet, Østersjøsamarbeidet og Finlands innsats rundt den nordlige dimensjon i Europa betydning for det nordiske samarbeidet.

- Spørsmål som behandles i disse regionale samarbeidsorganisasjonene er viktige også sett fra en vestlig synsvinkel, hvis jeg kan uttrykke det slik. Målet har hele tiden vært å skape bedre livsvilkår og større sikkerhet i de nordlige nærområder, noe som også er viktig for hele Norden. Og jeg mener dette er i god overensstemmelse med den nordiske agenda, sier Svein Ludvigsen.

- Det gjelder også arbeidet med å fjerne grensehindringer i Norden. Rapporten fra ambassadør Ole Norrback om grensehindringer i Norden handler også om grensebarrierer i Vest-Norden.

Arbeidet med å fjerne grensehindringene var høyt prioritert politisk under det norske formannskapet. Grensehindringene må bort hvis vi skal klare å knytte landene bedre sammen, mener Svein Ludvigsen, som ser fram til resultatene av arbeidet under det svenske formannskapet i 2003.

Utreder Vestnorden

Et av tiltakene Svein Ludvigsen er stolt over i sin formannskapsperiode, er arbeidet som nå er satt i gang av en arbeidsgruppe i Nordisk Ministerråd for å se på Vestnordens plassering i det nordiske samarbeidet.

Utredningen skal kartlegge aktuelle problemstillinger. Den skal gi grunnlaget for hvordan Vestnorden også i tiden framover kan komme på den politiske dagsorden, og samtidig bli mer tydelig.

- Vestnorden er en integrert del av det regionale samarbeidet. Samtidig sitter vi i en særstilling, mener Svein Ludvigsen. I uminnelige tider har folk levd av havets ressurser, og hva karrig jord kan gi.

- Det har satt sitt preg på kulturen og hverdagslivet, noe som er godt dokumentert i utstillingen "Hunters of the North" – om fangstlivet og kulturen hos folk i Nord-Atlanteren. Utstillingen forteller også min historie. Jeg har selv vokst opp blant fiskere og fangstfolk i Nord-Norge, forteller Svein Ludvigsen.

Lære av hverandre

Den nordiske dimensjonen vil bli betydelig svekket hvis de vestlige områder blir tilsidesatt, mener Svein Ludvigsen. - Det finnes et behov for å få vestnordiske saker opp på den politiske dagsorden. Fokus har i de siste ti årene vært flyttet fra det tradisjonelle nordiske samarbeidet til våre nærområder i Baltikum og Nordvest-Russland. Nå prøver vi å se helhetlig på det. Jeg tror alle vil ha glede av det, fordi vi har mye å lære av hverandre i hele Norden, sier Svein Ludvigsen.

Samtidig – og kanskje ikke helt tilfeldig – står samtlige nordiske land og selvstyrte områder i vest utenfor EU, men i forsvarsalliansen Nato.

- Det å stå utenfor EU har ikke vært noe hinder for samarbeidet i Norden. Folk i det vestlige Norden har lange tradisjoner for å stå på egne bein, og samtidig være åpen for et samarbeide med andre.

- Om noen land er med i EU, og andre er knyttet til det europeiske samarbeidet gjennom EØS (Europeisk Økonomisk Samarbeidsavtale), har i praksis spilt mindre rolle når det gjelder å finne felles nordiske løsninger.

- Under et besøk i Slovakia opplevde jeg en stor interesse for det nordiske regionale samarbeidet. Mest fordi de nordiske landene har valgt forskjellige tilknytningsformer til EU og Nato. Likevel kan vi samarbeide, og det er en styrke mange i Europa ser på med beundring, sier Svein Ludvigsen.

Livskraft i vest

Vest-Norden har en egen livskraft i seg. - Det opplevde jeg da ministerrådet arrangerte en konferanse i Edinburgh sist høst om det nordiske samarbeidet og mulighetene for å knytte tettere bånd til naboene i Vestnorden.

- Ministerrådets prosjekt "Network North" har i så måte bidratt vesentlig i 2002 til et nærmere samarbeid på kultursektoren. Interessen fra skottenes side var stor for et samarbeid på tvers av de nordiske landene, og med særlig vekt på utdanning og kultur.

- Mange nordiske ungdommer studerer på De britiske øyer. Kan man også tenke seg at for eksempel skotske ungdommer i større grad ser mulighetene for å studere i et nordisk land? Her kan vi gjøre noe, mener Svein Ludvigsen, og peker på den kjensgjerning at mange ungdommer studerer i Australia og andre fjerne steder, framfor å bruke lesesalen ved et universitet i Norden.

- Vi har en stor utfordring foran oss når det gjelder å fortelle at de nordiske landene har like mange spennende reisemål som Australia og Manhattan i New York. En umiddelbar tanke, for å bedre forholdet, kan være å bruke samarbeidet mellom kommunene i Norden. Vennskapskommunesamarbeidet i Norden har lange tradisjoner, og kan for eksempel utvides til et samarbeid med kommuner i våre nærområder vest og øst. Det kan føre folk tettere sammen. Fra folk til folk er en viktig del i alt samarbeide.

- Det skaper livskraft. Nordisk samarbeid må ikke kun være viktig for oss politikere. Uten et folkelig engasjement vil det nordiske samarbeidet miste sine forankring. Og som politiker er det viktig å være bevisst på det. Vi må aldri glemme at samarbeidet er til for oss nordboere, påpeker Svein Ludvigsen.

3. Grensehindringene skal fjernes i Norden

På 70-tallet var sangen "Riv gjerdene" en slager blant radikale i Norden. Sangen handler i all enkelhet om å skape en bedre verden uten gjerder og hindringer. For Outi Ojala – medlem av Riksdagen i Finland for partiet Venstreforbundet (Vasemmistoliitto) – har sangen fått ny aktualitet i Norden. I 2002 var Outi Ojala president i Nordisk Råd.

Nordisk Råd feiret i 2002 sitt 50-årsjubileum med blant annet å ta hull på diskusjonen om grensehindringer i Norden. Sluttrapporten om grensehindringer i Norden fra ambassadør Ole Norrback ble lagt fram på rådets sesjon i Helsingfors i oktober 2002. Og i følge rapporten finnes det mange meningsløse hindringer som gjør hverdagslivet vanskeligere for innbyggerne i Norden. Det omfatter alt fra vanskelige spørsmål som skatt og pensjonsrettigheter, til enkle hver-

dagslige ting som det å få et nytt personnummer når man flytter mellom landene. Og her kommer en dose selvkritikk fra rådets president i 2002.

- Vi har vært for selvsikre på at alt fungerer i Norden. Plutselig oppdager vi at det ikke er tilfelle, og at folk har problemer med blant annet å arbeide i ett land og bo i et annet. Sesjonen var kulminasjonen på femti år med nordisk samarbeid. Nå ser vi framover mot de neste 50 år, og en av de viktigste utfordringene blir å finne løsninger for å fjerne grensehindringene i Norden. Vi er godt i gang gjennom Nordisk Ministerråds opprettelse av et eget kontor ledet av tidligere statsminister Poul Schlüter fra Danmark. Og oppgavene Schlüter har fått, støttes av de nordiske regjeringssjefene. Derfor har vi store forventninger til arbeidet han skal gjøre, understreker Outi Ojala.

Manglende kunnskaper

De nordiske landene var tidlig ute med avtaler om et felles arbeidsmarked og passfrihet på reiser mellom landene.

- Dette er avtaler vi alle tar for gitt, men kunnskapen om de felles nordiske konvensjonene eller avtalene, som vi sier til daglig, har gått i glemmeboka. For Nordisk Råd blir det viktig å legge press på våre egne nasjonalforsamlinger ved å vise at konvensjonene finnes, og er til for å brukes til det beste for nordboerne. Kunnskapen om avtalene må bli bedre, mener Outi Ojala.

- Det finnes mange ubenyttede muligheter, for å si det litt mer positivt. En forklaring kan ligge i at de nye nordiske EU-medlemmene, Finland og Sverige som kom med i 1995, har prioritert EU-samarbeidet og glemt det nordiske. Samtidig har de nordiske land på 90-tallet arbeidet seriøst med å være en brobygger for de baltiske landene og Nordvest-Russland mellom Europa og Norden, sier Outi Ojala.

Men vi må ikke helt glemme Norden og det nordiske samarbeidet i arbeidet for de tidligere østlandene og deres mål om å bli medlemmer av EU og Nato.

– Jeg tror på utvekslingsordninger både blant ungdom, og for folk i offentlig tjeneste. Samarbeid over grensene øker kunnskapen om hverandre og gir innblikk i hvor forskjellige våre kulturer og systemer til tider kan være. Erfaringene fra seminarene om "Nordiske avtaler i praksis" som ble arrangert av Hallo Norden i Finland sist år for tjenestemenn i offentlig forvaltning, viser at det nytter. Erfaringene fra Hallo Norden-seminarene viste at mange har behov for å bli oppdatert, forteller Outi Ojala.

Politisk ansvar

Politikerne i Nordisk Råd har et ansvar for å finne løsninger. - Hvis det finnes vanskelige spørsmål innen grensehindringer, synes jeg folk bør få vite hvorfor politikerne og ministrene ikke kan komme til enighet. Det innebærer et politisk ansvar fordi folk fortjener å få et ærlig svar. Norden er ikke alene om å arbeide med grensehindringer. Også EU har de siste årene arbeidet med blant annet å finne løsninger omkring beskatning av skjulte formuer, samt effektene av uheldig skattekonkurranse. Ennå har man ikke funnet noen løsning på europeisk plan, men det haster, mener Outi Ojala.

- Det er viktig å få fram minimumsregler for skatt innen utvidelsen av EU skjer i 2004. Jeg er redd et utvidet EU uten kjøreregler på dette området kan føre til økt skattekonkurranse der enkelte land fallbyr lukrative avtaler ril investorer og bedriftseiere. I neste omgang kan det være ødeleggende for skattegrunnlaget og nærmest bli en trussel mot dagens velferdssamfunn, utdyper Outi Ojala.

Den nordlige dimensjon

Sentralt i rådets samarbeid med landene rundt Østersjøen står den nordlige dimensjon, et innspill Finland lanserte under sitt formannskap i EU høsten 1999. Parlamentarikerne i Norden har i 2002 valgt å peke på trafikkdelen i den nordlige dimensjon. Det gjelder blant annet ideen om Østersjøen som en skipsmotorveg for transport av varer. Et skifte fra veg til hav kan ha sine fordeler. Skipstransport er billigere og forurenser mindre, men den er ikke uproblematisk.

- Jeg er bekymret. Økende skipstransport av råolje fra Russland via Østersjøen med gamle tankskip er et voksende problem. Vi krever bedre kontroll og sikkerhet rundt transportene. Et ukontrollert oljeutslipp i Østersjøen vil få katastrofale følger, og vi presser på for et bedre miljøregelverk innen skipstrafikken. Derfor ser rådet positivt på arbeidet Estland, Finland og Russland har startet med å skape et felles regelverk og bedre sikkerhet rundt oljetransportene, fastslår Outi Ojala.

De neste 50

Nordisk Råd har i de siste femti årene vært gode til å tilpasse seg utviklingen i resten av verden. Siden 1992 har Nordisk Råd hatt egne utvekslingsprogrammer for parlamentarikere fra Baltikum og Polen. I 1994 ble programmet utvidet til å gjelde Russland. Siden har rundt 250 politikere fra den andre siden av jernteppet vært invitert til å studere demokratiene i de nordiske landene.

Foruten disse programmene har rådet arrangert seminarer i samarbeid med Statsdumaen og Federasjonsrådet i Russland. I tillegg har rådet hatt egne rapportører om leveforholdene i Murmansk, Karelen og Kaliningrad. Og i 1992 undertegnet rådet en samarbeidsavtale med søsterorganisasjonen Baltisk Forsamling. Siden har begge organisasjonene holdt regelmessige møter.

- Jeg oppfatter dette samarbeidet som utrolig positivt, sier Outi Ojala, og forteller at hun vurderer å be rådet starte en praktikantordning for tjenestemenn i Nordens nærområder. Det vil gi folk muligheter til å arbeide i de nordiske sekretariatene, og det tror jeg vil være til gagn for samarbeidet – også sett i lys av Nordisk Råds arbeid med EU-kommisjonens nordlige dimensjon framover, sier Outi Ojala.

4. Hipp hopp for 50-åringen

Med flaggene til topps utenfor Riksdagen i Helsingfors kom ministre, parlamentarikere, embetsmenn, nordister og et hundretalls journalister til Nordisk Råds jubileumssesjon. En manifestasjon av 50 år med nordisk samarbeid, men samtidig en markering av nordisk samhold i årene framover. Også regenter, dronninger, presidenter og regjeringssjefer i Norden var på plass i Riksdagen for å hedre jubilanten.

Mens det var høytidsstemning innenfor Riksdagen, var tonen noe mer avslappet under den direktesendte fjernsynssendingen fra Finlands Nasjonalopera, og på hiphop-konserten der et hundretalls ungdommer deltok for å markere Nordisk Råds jubileum på Nosturi i Helsingfors samme kveld.

Nordboere som så på fjernsyn siste tirsdag i oktober, fikk oppleve Nordisk Råds mange prisvinnere: både filmskaperen Aki Kaurismäki og hans film om "Mannen uten minne", Lars Saabye Christensen med "Halvbroren", komponisten Sunleif Rasmussen med sin symfoni nr. 1 "Oceanic Days" samt miljøfilosofen Arne Næss' opptreden i fri dressur på Nasjonaloperaen, og det før fyrverkeriet endelig fikk satt et verdig punktum på nattehimmelen i Helsingfors.

5. Hallo Norden slåss mot byråkratiske vindmøller

Servicetelefonen Hallo Norden har populært sagt blitt Nordens klagemur. For mange nordboere er Hallo Norden en kanal for informasjon og hjelp. Siden starten i 1998 er det blitt avslørt mange urovekkende eksempler på byråkratiske hinder nordboere møter når de krysser grensene i Norden.

- Hvert land har byråkratier, og alle mener sitt eget lands byråkrati er det mest perfekte, sier Poul Schlüter litt ironisk. Det gjelder å overbevise byråkratene om å bruke sunt bondevett når folk skal flytte mellom land med forskjellig lovgivninger. I dag arbeider den tidligere danske statsministeren i Nordisk Ministerråd med å fjerne grensehindringer i Norden.

- Det er en stor utfordring og vi trenger all hjelp vi kan få fra hele Norden til både å identifisere problemene samt å finne gode og fornuftige løsninger på dette, oppfordrer Poul Schlüter.

Mange saker på bordet

Eksempler på grensehindringer er vel dokumentert i Norrbackrapporten. Blant de mer kompliserte emnene er spørsmålene om skatt og pensjoner, men rapporten tar også opp likhetsprinsippet for de nærmere 700 000 innvandrerne med permanent oppholdstillatelse i et av de nordiske landene.

- I første omgang arbeider vi med dette. I neste omgang kommer alle de andre sakene vi har på bordet, blant annet spørsmålene den nordiske språkkonvensjonen, og selvfølgelig pensjoner og skatt, forklarer Schlüter.

Hallo Norden har vist seg å være et effektivt instrument for å opplyse nordboere og lokale myndigheter om konsekvenser av flytting innen Norden. I 2002 lanserte Hallo Norden en ny nettportal på Internett som også er tilpasset funksjonshemmede. Hjemmesiden inneholder informasjon om det å flytte, arbeide, søke jobb, studere eller reise i Norden.

Veiledning gjennom byråkratiet

- Hallo Norden veileder folk gjennom byråkratiet, og er en verdifull ressurs for nordboere som har kommet i klemme mellom to lands lovgivninger eller byråkratier. Men skal Hallo Norden nå fram til alle borgere som faktisk har bruk for servicetilbudet, må både synligheten og kapasiteten økes. Det er noe de nordiske samarbeidsministrene diskuterer nå, sier generalsekretær Per Unckel i Nordisk Ministerråd.

Per Unckel mener det er viktig at folk får hjelp innen rimelig tid. Samtidig er det vesentlig å undersøke og skape politisk oppmerksomhet omkring de problemene som blir kjent etter hvert som folk kontakter Hallo Norden.

- Ethvert problem som kommer opp, skal vi bringe videre til politikerne og ministrene for å finne løsninger. Det er viktig, mener Per Unckel.

Oppdraget skal løses

- Hallo Norden skal markedsføres og bli enda bedre kjent i Norden. Samtidig vil vi se om det ligger koordineringsgevinster i å samordne oss med andre som arbeider med samme problematikk. Spørsmålene om grensehindringer er viktig fordi Nordisk Ministerråd arbeider for innbyggerne i Norden. Det er knyttet store forventninger til at vi klarer oppdraget. I første omgang har Sverige i sitt formannskapsprogram i Nordisk Ministerråd prioritert integrasjon. Men det betyr ikke at arbeide med integrasjon i Norden slutter når 2003 er omme, sier Per Unckel.

6. Uverdig handel med kvinner og barn skal bekjempes

Sexhandel med kvinner og barn er verdens tredje største profittområde for organisert kriminalitet. - Hvis vi skal få slutt på sexhandelen med kvinner og barn, må mennene også la høre fra seg. I det videre arbeidet mot trafficking bør det initieres en kampanje av menn for menn, hvor de tar avstand fra kjøp av seksuelle tjenester og handel med kvinner og barn, sier den norske likestillingsministeren Laila Dåvøy (Kristelig Folkeparti).

Både politikere og ministere i hele Østersjøregionen var i 2002 engasjert i en kampanje mot trafficking. Nordisk Ministerråd kommer til å fortsette arbeidet med dette politisk prioriterte temaet: handel med mennesker, spesielt kvinner og barn. Det skjer under det svenske formannskapet i 2003.

Også på Nordisk Råds sesjon i Helsingfors i oktober 2002 skrev 68 deltakere under på en uttalelse om menneskehandel presentert av Tuula Haatainen (Socialdemokratiska partiet) fra Finland. I uttalelsen krever underskriverne at landene som har ratifisert FNs protokoll mot menneskehandel skal sørge for å gjennomføre den. Hvis vi tar likestilling alvorlig, kan vi ikke akseptere prostitusjon og handel med barn og kvinner, heter det i uttalelsen.

Blant underskriverne finnes både parlamentarikere og regjeringsrepresentanter, deriblant Sveriges utenriksminister Anna Lindh (Socialdemokratiet), den finske omsorgsminister Eva Biaudet (Svenska Folkpartiet) og nordisk samarbeidsminister Jan-Erik Enestam (Svenska Folkpartiet) og Islands samarbeidsminister Siv Friðleifsdóttir (Centerpartiet).

Forretninger med buksene på

Laila Dåvøy er glad for det økende engasjementet blant nordiske politikere, men har også merket seg at de politiske lederne i de baltiske landene – Latvia, Litauen og Estland – har vist økende interesse for å komme sextrafikken og utnyttelsen av tusenvis av kvinner til livs. Dåvøy er sterkt engasjert i kampen mot handel med mennesker. Hun skapte stor internasjonal interesse da Norge innførte etiske retningslinjer for norske embetsmenn på tjenestereiser. Forretninger skal gjøres med buksene på, er det politiske slagordet fra Dåvøy.

Solgt som dukker

Mange har sett filmen "Lilja 4-ever", som beskriver hvordan en fattig ungjente fra et østeuropeisk land ble lurt til å dra for å finne arbeid i Sverige, hvor hun endte som sexslave.

- Filmen er sjokkerende, men den gir dessverre et realistisk bilde av hvordan dette foregår i svært mange tilfeller, sier Dåvøy.

Myndighetene i nordiske og baltiske land vil satse mye på informasjon, rettet mot både kvinner og kunder. Plakatkampanjer i Litauen, Latvia og Estland advarer ungjenter mot å tro på raske penger utenlands, og skremmer med at de "kommer til å bli solgt som dukker". Men Laila Dåvøy tror ikke informasjon, holdningskampanjer eller etiske retningslinjer alene kan få bukt med kvinnehandelen.

- Velorganisert, mafiapreget kriminalitet står bak mye av denne trafikken, og bakmennene tjener store penger på jentenes ulykke. Større ressurser og bedre samordning i det internasjonale politisamarbeidet må til, og dette står også på dagsorden for det nordisk-baltiske samarbeidet, sier Laila Dåvøy.

Det kan også Arne Lyngstad, partikollega og leder Nordisk Råds Medborger- og forbrukerutvalg understreke. Rådet har også engasjert seg i handelen med barn og kvinner.

- Menneskehandel er uverdig, mener Arne Lyngstad, som peker på erfaringene fra Sverige. Svenskene har kriminalisert horekundene, og rapporter fra politiet forteller at bakmenn unngår Sverige når de skal etablere seg. Det blir for vanskelig, fordi det ikke finnes noe åpent sexmarkedet, forklarer Arne Lyngstad.

Hindre rekruttering

Nordisk Råd vil også øke innsatsen for å hjelpe kvinnene i Nordvest-Russland og Baltikum. Det skal skje ved å sette i gang opplæringsprogram og låneordninger rettet mot kvinner.

- Ved hjelp av disse ordningene vil vi gjøre det lettere for kvinner til å skape egne arbeidsplasser og arbeidsplasser for kvinner. På denne måten ønsker vi å redusere rekrutteringen til prostitusjonen og å styrke kvinnenes muligheter til å klare seg selv, sier Arne Lyngstad.

I tillegg til ordninger som skal hjelpe kvinnene til et bedre liv der de bor, vil Nordisk Råds Medborger- og forbrukerutvalg fremme et forslag som styrker fokus på kvinnenes behov for beskyttelse i det landet de kommer til.

7. Med Platon og Sokrates i kampen mot mobbing

Samtale fremmer forståelse. Det vet barna ved den danske H.C Andersen-skolen i Odense. Her brukes den filosofiske samtale som en fast del i utdanningen og oppdragelsen av elevene. Filosofer som Platon og Sokrates hjelper elevene å argumentere med ord i stedet for å bruke knyttnevene mot hverandre.

- Å hjelpe andre er som å gi en gave til seg selv, fortalte en elev fra fjerdeklasse ved H.C Andersen-skolen på Nordisk Ministerråds avslutningskonferanse om morgendagens skole i Norden i Helsingfors. Bak tittelen Morgendagens skole i Norden ligger spørsmål om verdier og demokrati i skolen, og en vilje til å få barn og unge til å slutte opp om normer og verdier som er grunnlaget for den nordiske demokratimodellen. Demokrati er ikke kun en sak for nordiske politikere. Det handler om neste generasjon nordboere, og ikke minst utviklingen av samfunnene i Norden. Derfor ble det satt fokus på demokrati i skolens hverdag gjennom en rekke verdikonferanser i Helsingfors, Stockholm, Oslo, København og Reykjavik høsten 2002.

Kollektivt ansvar

Den tidligere islandske president Vigdís Finnbogadóttir var moderator for konferansene. Hun har selv erfaring fra læreryrket etter å ha undervist i ti år ved gymnas og universitet i Island. Da opplevde hun å se hvilken innflytelse en lærer kan ha på elevene. Så dette er en sak hun brenner for. Vigdís Finnbogadóttir tar til ordet for at lærerne skal bygge opp elevenes selvtillit slik at de får styrke nok til å gjøre noe for andre og for samfunnet:

- Et kollektivt ansvar er ikke medfødt, sier hun. Den som har respekt for seg selv vil ikke la seg forføre til å øve vold mot andre, mener Vigdís Finnbogadóttir. Hun oppfordrer til en nordisk mobilisering mot vold i ungdomskulturen.

- En viktig erfaring er at vi tross tette kontakter fortsatt har mye å lære av hverandre. Det er nødvendig at dialogen mellom dagens beslutningstaker og den oppvoksende slekt fortsetter, sier Vigdís Finnbogadóttir. Hun mener det er viktig å motivere ungdoms interessere for politikk og samfunnspørsmål.

Lærer'n har ikke fasit

Elever fra de fem nordiske landene fikk for øvrig mesteparten av taletiden under den sjette og avsluttende konferanse om demokrati i skolens hverdag i Helsingfors. Konferansen ble holdt i den finske Riksdagen i forkant av Nordisk Råds sesjon.

Ingrid Anthonsen og Ingvald Vabo fra Kristiansands Katedralskole i Sør-Norge var invitert til konferansen for å fortelle om sitt prosjekt "Verdi- og samlivsopplæring i vidaregående skole". Det handler om å utvikle verdier og holdninger som gjør elevene bedre i stand til å fungere i forskjellige mellommenneskelige relasjoner.

- Vi sitter ikke med fasit, men det gjør heller ikke lærerne, så vi er nødt til å samarbeide for å finne svaret, forteller Ingvald Vabo. Ingrid Anthonsen mener prosjektet ble vellykket fordi elevene fikk velge blant temaer som interesserer og engasjerer dem. Blant annet gjelder det spørsmål om framtid, familie og relasjoner.

- Demokratiet har ingen framtid, hvis ikke de unges engasjement blir vekket for å slåss for de demokratiske verdiene, sier Vigdís Finnbogadóttir. På avslutningkonferansen i Helsingfors viste to islandske elever lysbilder fra sitt prosjekt om "Barnets forventninger og behov", mens svenskene bidro med en video om likestilling i barnehagene.

Vanskelig å være ung

Under konferansene har Vigdís Finnbogadóttir tegnet et bilde av hvor komplisert det er å være ung i dag. Globalisering av samfunnet og trusler om krig er fakta unge må forholde seg til, og innvandrere kommer med andre verdier til Norden. Når barn i storbyene sjelden snakker med gamle mennesker, blir mye av oppbyggingen av deres etiske standard overlatt til dem selv. Det fører til mye rotløshet, fremmedfrykt og mistro til hele samfunnet. Hun synes ikke det er merkelig at likegyldigheten brer seg, når mediene framhever politikere med lav etisk standard og de blir omtalt som korrupte.

- Mennesket er ikke født med annen drivkraft enn å ta ansvar for sine egne barn. De må lære å ta ansvar for hele den oppvoksende slekt. Derfor skal vi komme på talefot med elevene. Gjennom vennskap og tiltro skal vi få elevene til å yte noe for andre mennesker, kommenterer Vigdís Finnbogadóttir.

8. Skatterabatt – en trussel mot velferden i Norden

Økt globalisering og skatterabatter blant EUs gamle og nye medlemmer kan være en trussel mot industri og velferden i Norden.

Nordisk Råd mener bindende internasjonale avtaler kan være vegen å gå for å hindre skadelig internasjonal skattekonkurranse. På nordisk plan har man gjennom Nordisk Ministerråd inngått en avtale om utveksling av informasjon mellom embetsmenn om kommende skatteendringer på nasjonalt nivå.

Internasjonal skattekonkurranse

Tankene beveger seg i retning av suspekte menn i mørke solbriller og med anonyme postbokser. Det lyder litt fordekt, og får mange nordboere til å tenke på sydhavsøyer med lave skatter der mørkeblå liberalister finner drømmen om skatteparadis.

OECD (Organisasjonen for økonomisk samarbeid i Europa) definerer skadelig skattekonkurranse som ordninger med null eller lav beskatning, mangel på innsyn og liten utveksling av informasjon.

Nordisk Råd har formulert en mer vidtrekkende definisjon, som går ut på at land, utover å etterleve EU og OECDs definisjoner, ikke bør fastsette sin (svært lave) effektive selskapsbeskatning uavhengig av den makroøkonomiske situasjon. Offentlig gjeld eller underskudd, bør ikke banen veien til lave selskapsskatter for å tiltrekke seg utenlandske firmaer. Og det hele skal kunne måles i forhold til kriteriene i den Europeiske Monetære Union.

Unngå dominoeffekter

- Skattesystemene i Norden kan framover i økende grad bli utsatt for dominoeffekter fra andre land. Da tyskerne uten varsel innførte skattefrihet for sjømenn for noen år siden, ble både Danmark og Sverige presset til å følge med. Skadelig skattekonkurranse kan uthule velferdsstaten og bidra til at sunne og lønnsomme bedrifter flytter fra de nordiske landene, sier Per Erik Granström (Socialdemokratiet) fra Sverige. I 2002 ledet han arbeidsgruppen om uheldig skattekonkurranse i Nordisk Råds næringsutvalg.

Næringsutvalget i Nordisk Råd konkluderer med at regjeringene må forsterke samarbeidet omkring koordinering av skattesystemene i Norden, men også blant de nordiske medlemmene i EU.

- De nordiske landene må sikre at EU og OECD's arbeid med å hindre skadelig skattekonkurranse får gjennomslagskraft også i de kommende medlemsstater, sier Per Erik Granström. Samtidig understrekes det at det er de enkelte lands suverene rett å bestemme nivået på selskapsbeskatningen.

Press på skatten

Økt globalisering med mobil økonomi og utvidelsen av EU vil i stigende grad utfordre skattesystemene i Norden. Nettopp derfor er det behov for å styrke samarbeidet og innsatsen mot skadelig skattekonkurranse, mener Nordisk Råd. Polen planlegger å senke selskapsskatten til 22 prosent, rundt 7 til 8 prosent lavere enn i Norden, mens esterne ikke har firmaskatt i det hele tatt. Dette vil skape press på dagens skattesystemer i EU og gi skjerpet skattekonkurranse, viser en analyse fra PriceWaterHouseCoopers. Rapporten "Skadelig skattekonkurranse i nordisk perspektiv" er gjort på oppdrag av næringsutvalget i Nordisk Råd.

Men hvorfor er det nødvendig å se på skadelig skattekonkurranse? I Nordisk Råds arbeidsgruppe er man enig i at skadelig skattekonkurranse kan gi industrielle samspillsproblemer og skape dumpinglignende forhold. Det kan på lengre sikt uthule skattegrunnlaget og svekke velferdsstaten om man da ikke finner tiltak for å gjøre velferdssystemene konkurransedyktige. Men det er et ideologisk spørsmål, og avhengig av hvilken politisk farge svareren har.

Når varer, tjenester og kapital flyter fritt i et liberalisert marked, kan forskjeller i nasjonale skattesystemer påvirke konkurransen mellom selskapene i de forskjellige land. En følge av dette kan bli at selskaper investerer i land med lave skatter, forbrukere handler kanskje billigere varer over grensen og på reiser, og enkelte emigrerer til og med til andre land av skattegrunner. I tillegg til slik skattekonkurranse skaper flernasjonal produksjon betydelige problemer for skattejurisdiksjonen. Hvordan skal flernasjonale selskapers inntekter knyttes til de forskjellige landene, og hvilke land skal ha rett til å beskatte disse inntektene?

Lite skattekonkurranse i Norden

Analysen av de nordiske landene fra PriceWaterHouseCoopers viser at det ikke umiddelbart finnes skadelig skattekonkurranse i Norden. Det nærmeste man kommer er tonnasjeskatten på skip, som også er et godt eksempel på en skatteteknisk dominoeffekt, hvor land mer eller mindre frivillig innfører ordninger som følge av endringer i andre land.

PriceWaterHouseCoopers peker på 26 eksempler hvor reglene avviker fra prinsippene som generelt gjelder for selskapsbeskatning.

Det handler om de danske holdingreglene, Captive-forsikringene på Åland, islandske regler om internasjonale handelsselskaper, svenske regler om regnskapsmessige avtaler om avskriving av underskudd og norske regler om særskatt og tollfrihet på Svalbard.

"Teoretisk sett finnes det trekk i de nordiske skattesystemene som kan bidra til overveielser i retning av skattekonkurranse", skriver PriceWaterHouseCoopers.

Til tross for små forskjeller i skattesystemene og samspillet mellom disse skaper de uventede problemer. Nordisk Råd foreslår at når skatterelaterte forslag lanseres i Norden så bør det undersøkes om forslaget kan innebære skadelig skattekonkurranse

Særlig har personbeskatningen skapt vansker, ikke minst i Øresundsregionen. Det må anses som et alvorlig problem når nordboere og virksomheter må begrense sin mobilitet på grunn av skattetekniske problemer, sier Per Erik Granström, som mener det vil være naturlig å se på andre skatteformer framover.

Personbeskatningen et problem i Øresundsregionen

Personbeskatningen er alt nevnt. I nordisk sammenheng er dette kanskje den viktigste årsaken til at folk og bedrifter shopper mellom skattesystemene. "Delvis er personbeskatningen viktig fordi den i visse bransjer og land utgjør et avgjørende parameter for et lands internasjonale konkurransefortrinn", understreker Granström. Men også moms og avgifter vil være et naturlig område å se nærmere på, fordi grensehandel i visse regioner i Norden uthuler noen bransjers markedsandeler, og virker dermed indirekte inn på et lands skattebase.

9. Nordisk Råd i året som gikk

- Arbeidet med å rive grensehindre ble diskutert med leder for samarbeidsministrene Svein Ludvigsen på rådets januarmøte i Oslo. På en pressekonferanse presenterte rådets president satsingene i jubileumsåret.
- Nordisk Råds rapportør om miljøspørsmål i Karelen, Paula Lehtomäki, foreslo i sin rapport i januar at Nordisk Ministerråd bør arbeide for en forbedring av drikkevannet i Karelen sammen med lokale helsemyndigheter.
- Nordisk Råds kontakter med Russland ble intensivert. I februar møttes rådets president Outi Ojala og leder for føderasjonsrådet, Sergey Mikhailovich Mironov, for å diskutere samarbeidsprosjekter. Den nordlige dimensjonen er et redskap for å knytte de nordiske land og Russland tettere sammen. Det framholdt Nordisk Råds president i et arbeidsmøte om den nordlige dimensjonen i Moskva i desember.
- Nordisk Råds president Outi Ojala uttrykte sin glede over at representanter for Europaparlamentet så Nordisk Råds arbeid med den nordlige dimensjonen som et viktig bidrag for å realisere denne. Det framkom i diskusjoner i Strasbourg under presidiets besøk i mai.
- Nye lover og andre tiltak mot tvangsekteskap og annen tvang eller vold mot unge innvandrerkvinner bør samordnes på nordisk plan. Det sa Nordisk Råd i en uttalelse fra Presidiet i mars.
- Videofilmen "I samme båt" om en gruppe nordiske ungdommer på reise i et vikingskip ble lansert på temamøtet i Reykjavik i april.
- Et første møte mellom representanter for Nordisk Råd og British-Irish Inter-Parliamentary Body ble avholdt i Reykjavik i forbindelse med temamøtet "Nordisk demokrati 2020" i april. Rådets miljøkomite ble innbudt av BIIPB til å reise til Sellafield og diskutere utslippene derfra.

- På Baltisk forsamlings møte i Vilnius i mai, der utvidelsen av EU og Nato var hovedtema, deltok Nordisk Råd med en delegasjon under ledelse av presidenten.
- Politikere fra Nordisk Råd med Berit Brørby i spissen møtte i juni presidenten for Verdensbanken, James D. Wolfensohn, i Oslo. På møtet ble kampen mot fattigdom diskutert.
- Det viktigste redskapet for god integrasjon er å få innvandrere i arbeid. Det var den danske og den norske integrasjonsministeren enige om på et møte med statsborgerkomiteen under rådets sommermøte i København i juni.
- I en tale i Berlin for OSSE's (Organisasjonen for sikkerhet og samarbeid i Europa) parlamentariske forsamling i juli uttrykte Nordisk Råds president Outi Ojala håp om at de nordiske land snart kan skape forutsetninger for fellesinnsats for å hindre konflikter og kunne håndtere sivile kriser.
- Norden skal være vegviser for bærekraftig utvikling. Det sa rådets president Outi Ojala under et nordisk seminar på verdenstoppmøtet om bærerkraft i Johannesburg i august.
- Nordisk Ministerråd bør ta initiativ til en giver- og bistandskonferanse for bedre å kunne prioritere og samordne de mange prosjektene og forslagene som finnes for en tilfredsstillende utvikling i Kaliningrad. Det mente Nordisk Råds presidium på sitt møte i Helsingfors i oktober. Presidiet understreket også viktigheten av å opprette et nordisk informasjonssted.
- Boken "Nordisk samarbeid i 50 år" ble utgitt i anledning jubileet i oktober. En utstilling med nordiske satiretegninger fra det nordiske samarbeidets 50 år hadde premiere på sesjonen i oktober.
- Ungdommens Nordisk Råd fikk økte bevilgninger til sin virksomhet under Nordisk Råds møte i desember. Det innebærer blant annet at UNR's presidium kan holde møter i forbindelse med Nordisk Råds møter i årets løp.
- Östersjösamarbeidet om kamp mot organisert kriminalitet må utvikles. Et krafttak må til for å komme til livs først og fremst den grenseoverskridende kriminaliteten på narkotikaområdet og handel med barn og kvinner, framholdt Rådets president Outi Ojala på Östersjökonferansen i St. Petersburg i oktober.

10. Norden best i verden?

Norden ligger helt i topp på verdensplan når det gjelder bærekraftig utvikling. Finland, Island, Norge og Sverige er rangert blant de ti beste, viser miljøbarometeret fra Verdens Økonomisk Forum (WEF).

Norden har også som en av de få regioner i verden en egen strategi for bærekraftig utvikling. Spiren til strategien finner vi i de nordiske statsministrenes erklæring fra 1998 om å utvikle Norden i retning av en bærekraftig region.

I 2001 ble strategien "Bæredygtig udvikling – en ny kurs for Norden" lansert av Nordisk Ministerråd etter godkjenning fra Nordisk Råd .

Det innebærer en sterk forpliktelse blant de nordiske landene til å aksjonere for bæredyktig utvikling blant annet innen sektorene, energi, transport, landbruk, fiskeri, skogbruk, industri og næringsliv. I tillegg omfatter strategien på tvers av sektorer, og omfatter også spørsmål som klimaendringer, biologisk mangfold, havet, kjemiske utslipp og matvaresikkerhet.

Indikatorer for bærekraftig utvikling

Sammen med strategien er det laget en rekke indikatorer. Det gir landene en mulighet til å gjøre opp status i arbeidet med en bærekraftig utvikling. Siv Friðleifsdóttir (Framsóknarflokkurinn) – islandsk miljø- og nordisk samarbeidsminister – har god tro på indikatorene.

- De fungerer som en rettesnor og viser om vi er på rett veg eller ikke. Det blir mer håndfast når vi kan måle framgangen. Indikatorene omfatter mange, men ikke alle områder i samfunnet, fra energibruk til lokal Agenda 21. Indikatorene kan også skape muligheter for internasjonale sammenligninger, sier Siv Friðleifsdóttir.

Finne balansen

Strategien for en bærekraftig utvikling er under evaluering, og skal munne ut i en ny plan for perioden 2005 til 2008. Siv Friðleifsdóttir mener nøkkelen framover blir å se sammenhengen mellom miljøet-, og den sosiale og økonomiske utviklingen. Det ble også et sentralt punkt i slutterklæringen fra FN toppmøtet om bærekraftig utvikling i Johannesburg i 2002.

- Jeg kan jo supplere med et eksempel fra mitt eget land, som er svært avhengig av fiskeriene. En skade på havmiljøet vil være svært skadelig for oss på flere plan – markedsmessig, sosialt og økonomisk. Og det skal ikke mye fantasi til for å forstå alvoret hvis vi som følge av forurensing ikke kan fiske, sier Siv Friðleifsdóttir.

For henne var det en viktig seier på toppmøtet at det ble enighet om å la FN fra 2004 komme med regelmessige rapporteringer om tilstanden i havmiljøet, understreker Siv Friðleifsdóttir.

Tett på Arktis

De nordiske landene ligger i en sårbar del av verden og mange i Arktis. Det er her man først vil kunne se effektene av global oppvarming. Om varsellampene skulle lyse, bør man bli advart på forhånd. Og det innebærer økt satsing på miljøforskning. Eller som stortingsrepresentant Asmund Kristoffersen, leder av Nordisk Råds utvalg for miljø- og naturressurser, formulerer det: Oksygenmangelen i deler av Østersjøen var en "-varselslampe" for oss politikere. Historien forteller at forskere spiller en viktig rolle i overvåkingen av miljøet. Forskning kan gi oss et mer komplett bilde av situasjonen. Derfor håper jeg den reviderte strategien blir enda mer ambisiøs i neste periode, sier Asmund Kristoffersen (Arbeiderpartiet).

Løftestang

Meningen med strategien er at den skal fungere som en løftestang for landene. Når det ene landet har oppnådd noe, skal det kunne løfte de andre opp på et høyere nivå. Strategien inneholder langsiktige mål om bærekraftig utvikling med en 20-års horisont, og flere konkrete mål og innsatser for årene 2001 til 2004 for hver sektor og på tverrsektorielle områder. Et langsiktig og konkret mål er for eksempel innen energipolitikken å øke andelen av fornybar energi.

De nordiske landene er i ferd med å lage en regional strategi for fornybar energi, og samtidig øke bruken av slik energi. Og disse målene ligger som en forutsetning for at de langsiktige målene kan oppnås i en rekke sektorer og på tvers av sektorene.

- De nordiske landene vakte oppsikt i Johannesburg, ikke kun med strategien, men også fordi miljøministrene samlet presset på for å få en mer bindende ordlyd i slutterklæringen om betydningen av å satse på fornybar energi og ikke bare olje og kull i energipolitikken, forklarer Siv Friðleifsdóttir til slutt.

11. Nazismen – bare et museklikk unna

- Samtlige av de nordiske land har problemer med rasisme og nynazisme. Sverige har i størst grad vært utsatt for et stabilt og omfangsrikt nynazistisk miljø, mens Island nå møter dette for første gang. Problemet i seg selv er av en slik art at det forutsetter nordisk og internasjonalt samarbeid. De nynazistiske gjengene samarbeider over grensene og stadig tettere med den moderne informasjonsteknologien, sier barne- og familieminister Laila Dåvøy (Kristelig Folkeparti) fra Norge, som peker på at hun ønsker et permanent ekspertforum mot nazisme og voldelige ungdomsgjenger.

Internett har i de siste ti åra blitt et viktig arbeidsredskap for rasistiske, nazistiske og andre høyreekstreme grupper. Det har gitt dem en base for å spre rasistisk propaganda. Internett har dessuten bidratt til en internasjonalisering av bevegelsen. Høyreekstremistiske hjemmesider er i dag den viktigste kanalen for salg og spredning av hvit maktmusikk og annen hets mot etniske folkegrupper, i følge rapporten "Rasistiskt och främlingsfientligt våld" fra regjeringen i Sverige.

Nettverk i døgndrift

Det 21. århundrets tekniske utvikling innen telekommunikasjon har skapt grobunn for at kriminelle organisasjoner kan operere på tvers av grensene. Og det har skjedd i langt større omfang og mye raskere enn det myndighetene har forutsett. Tid og sted betyr ingenting når høyreekstremistiske grupper planlegger, koordinerer og styrer sin kriminelle virksomhet. Internett har gjort organisasjonene mer effektive enn tidligere. Tradisjonell overvåking og utredningsmetodikk er dermed blitt gammeldags og lite effektiv. Det kom fram under en konferanse Nordisk Ministerråd arrangerte om nazisme og voldelige gjenger i Norge i mai 2002.

Sikkerhetspolitiet i de nordiske landene har etter Internett-revolusjonen måttet utviklet nye arbeidsmetoder. På 90-tallet ble tele- og dataovervåking en av de viktigste kildene for å oppdage og analysere nettverkene blant rasistiske- og høyreekstremistiske grupper. Men mange av hjemmesidene ligger på webservere i land med manglende lovgivning på området, og det kan gi begrensninger for myndighetenes arbeid med å slå ned på ulovligheter.

Kan spore hetsen

I utgangspunktet er det teknisk mulig å spore all rasistisk trafikk og annen internasjonal kriminalitet gjennom teleselskapenes trafikkdata. I enhver telesentral blir det avsatt digitale spor når informasjoner sendes over lokale og globale datanettverk. Overvåkingspolitiet er svært tause når det gjelder å avsløre arbeidsmetoder – forståelig nok – men påpeker at de innenfor loven har et godt overblikk over nazistiske og rasistiske bevegelser.

Alle teledata er regulert i hvert land gjennom teleloven. Det samme gjelder telefonavlytting eller hemmelig teleovervåking som også er underlagt nasjonale lover. Ettersom lovgivningen er forskjellig i hvert av de nordiske land, får det igjen betydning for myndighetenes samarbeid på tvers av landegrensene, fordi lovverket ikke er harmonisert. Det samme gjelder definisjonene på rasisme. Ingen land i Norden har lik praksis på forbudet mot nazistiske symboler.

En sammenligning mellom de nordiske land viser at kun Norge og Sverige har lover som kan skjerpe dommene ved rasistisk betinget virksomhet. Tilsvarende regler finnes ikke i Danmark, Finland og Island. En tilpasning til norsk og svensk lovgivning kan være et viktig signal om at samtlige land bruker samme utgangspunkt når forbrytelsen er rasistisk motivert.

Nordisk nettverk

På nordisk plan kommer Nordisk Barne- og Ungdomskomité under Nordisk Ministerråd i 2003 med forslag til de nordiske samarbeidsministrene om å lage nettverk i kampen mot nazisme og voldelige ungdomsgjenger. Det finnes i dag allerede et nordisk nettverk blant eksperter på dette området, men ønsket fra ministrene med ansvar for barne- og ungdomspolitikk i Norden er et at forumet bør bli permanent. Også Nordisk Råd støtter ideen, og påpekte i fjor behovet for internasjonalt samarbeid i kampen mot høyreekstremistiske bevegelser.

12. Med rocken kom det nye gloser til Norden

I løpet av de siste 50 åra har engelsk blitt et verdensspråk – et slags internasjonalt hjelpespråk (lingua franca) for hele verdens samhandel. Engelsk er i dag morsmål for noen av verdens rikeste og mektigste stater. Og med god hjelp av musikken, datamaskinen og Internett har engelsk klart å forsterke stillingen.

Det finnes mange tegn som tyder på at Nordens mange små språk er truet av engelsk. En sak er at det kommer stadig flere engelske lånord i dansk, svensk og norsk, mens finsk og islandsk representerer unntakene. Dessuten blir engelsk språk stadig mer brukt, ikke minst i næringslivet og i forskermiljø, når man skal kommunisere med verden utenfor kontordøra", sier Svein Lie, leder for Nordisk Ministerråds språkpolitiske referansegruppe og professor ved Universitetet i Oslo .

Sale vs. salg

I flere nordiske konserner brukes engelsk i dag som et felles språk som følge av internasjonaliseringen. Danisco, Astra Zenicha, Statoil, Telenor, Nokia, SAS bruker alle engelsk på toppnivå. Men også i reklamen overtar engelsken. Plakater med SALE! har til dels fortrengt de gamle med SALG!. Og andelenTV-reklame med engelsk uoversatt tekst øker.

"Også innen offentlig virksomhet styrker engelsk sin stilling, ikke minst innen høyere utdannelse. Det skrives langt flere doktoravhandlinger på engelsk enn på norsk i Norge, og mer enn 20 prosent av hovedoppgavene skrives nå på engelsk. Det oppfordres også til at mer av undervisningen skal foregå på engelsk, og paragrafen i loven om at undervisningsspråket i høyere utdannelse normalt skal være norsk, ble tatt bort ved revisjonen av loven i 2002", forklarer Lie.

Taper domene

I mange fag dominerer pensumlitteratur på engelsk. Når et annet språk, i dette tilfellet engelsk, tar over i en bransje eller sektor, sier vi at det har skjedd et domenetap for norsk. Mange har sett dette som en trussel, ikke bare i Norge, men også i andre land. Problemstillingen har også vært gjenstand for en større undersøkelse i alle nordiske land, iverksatt av Nordisk Ministerråds språkpolitiske referansegruppe. En oppsummering av resultatene foreligger i boken "Engelska språket som hot och tillgång i Norden" (Tema Nord 2002:561), skrevet av Renée Höglin. Undersøkelsen viser at tendensen stort sett er den samme i hele Norden. Engelsk har styrket sin stilling i hele Norden. Hvis utviklingen fortsetter over lang tid, kan man ende opp med at engelsk tar over de mest prestisjefylte områdene av samfunnslivet, mens dansk, finsk, norsk og svensk blir redusert til å være privatspråk eller hjemmespråk. Engelsk vil altså kunne bli et høyspråk, mens andre nordiske språk vil kunne bli et lavspråk.

Men hva så?

Er det så farlig om engelsk blir brukt i Norden? Nei, ikke hvis det forblir et annet språk vis-à-vis et nordisk språk. For det er nok ikke mulig og ikke ønskelig å "utrydde" engelsk, om noen skulle ville det. Det er en stor styrke at mange nordboere kan engelsk, selv om flere burde kunne andre språk også, om vi skal være skikkelig internasjonale.

"Men om man tenker seg at engelsk skulle ta over helt, er det problematisk av mange grunner. La meg bare nevne et par. En grunn er at vi ville miste forbindelsen med vår litteratur, med vår historie, med våre stedsnavn osv., kort sagt med våre røtter", sier Lie.

Men bildet er ikke det samme overalt i hele Norden. For i de mindre språkområdene er nok også presset fra engelsk til stede, men her er det helst de større nordiske språkene som er eller har vært hovedtrusselen, dvs. mot samisk, færøysk og grønlandsk, tidligere også mot islandsk. Og her ser man, i alle fall delvis, at domenetap kan vendes til domeneerobring. På Færøyene og Grønland er det dansk som lenge dominerte det offentlige liv, men på Færøyene har færøysk etter hvert erobret de fleste offentlige domener, især etter at færøysk ble anerkjent som hovedspråk i 1948, og også på Grønland står grønlandsk sterkere enn før. På Island har islandsk kjempet mot dansk og vunnet.

Behov for ny språkpolitikk

Denne nye situasjonen har ført til en økt debatt om våre land trenger en ny språkpolitikk. "I Sverige blir det i år ble lagt frem en offentlig utredning som skal danne grunnlag for en ny svensk språklov. Så svenskene har kommet lengst i Norden på dette området", sier Lie.

Utredningen foreslår at svensk språkpolitikk skal ha tre hovedmål: Svensk skal være et komplett og samfunnsbærende språk. Offentlig svensk skal være korrekt og velfungerende. Alle skal ha rett til språk: Morsmål, svensk og fremmede språk. Dette er konkretisert i en rekke forslag, blant annet om at sikkerhetsforskrifter, ansettelseskontrakter o.l. skal være på svensk, at man skal ha rett til å forhandle på svensk, at alle doktoravhandlinger som ikke skrives på svensk, skal ha sammenfatninger på svensk, at man skal styrke det nordiske språkfellesskapet, blant annet ved å sikre de nordiske nabospråksstillingene ved universitetene.

Det foreslås også opprettet et nytt organ, Sveriges språkråd, som skal ha et videre siktemål enn det nåværende Svenska språknämnden. Dette er altså foreløpig forslag som er til høring, men det vil trolig ende med at det vedtas en språklov i 2003. Også i Danmark og Norge er det i gang drøftinger om det skal vedtas lover som sikrer dansk og norsk språk. Og det vurderes i Kulturdepartementet om det skal skje en endring av Norsk språkråd slik at det vil være bedre tilpasset nye oppgaver i et flerspråklig Norge.

"Vi betrakter gjerne mange av de nordiske språkene som små språk, men det fins altså språk som er mindre. Og det viser også at små språk kan stå imot et trykk fra større språk om den politiske vilje er til stede", sier Svein Lie.

Ramme

Nordisk Ministerråds språkpolitiske referansegruppe har blant annet som oppgave å gi innspill til politikere i Norden på det språkpolitiske området. Språkpolitikk er med andre ord språkplanlegging som drives med politiske midler. Gruppen valgte i forbindelse med Det europeiske språkåret i 2001 å kartlegge omfanget og utbredelsen av domenetap. Domenetap er når et språk "mister" sitt område fordi det fortrinnsvis anvendes et fremmedspråk i sammenhenger der man ellers har klart seg med sitt eget språk.

13. Internasjonal kriminalitet truer Norden

EUs utvidelse mot øst setter fokus på internasjonal kriminalitet og korrupsjon med hvitvasking av penger. Mange av smuglerrutene går i dag gjennom Øst-Europa og videre vestover. Smuglerne forsyner vestens markeder med narko, billige sigaretter og brennevin. Bestikkelser og korrupsjon blir brukt som olje i et velsmurt maskineri.
I arbeidet med å bekjempe internasjonal kriminalitet og korrupsjon er samarbeid over landegrensene viktig.

- Dette er en kriminalitet som er en trussel mot samfunnssystemene i de nordiske land, sier Arne Lyngstad, leder for Medborger- og forbrukerutvalget i Nordisk Råd.

- Det er få som kjenner det kriminelle trusselbildet, fordi politikere og politiet selv er tause. Derfor må denne tausheten bort, understreker Arne Johannessen, nestleder i Nordisk Politiforbund og initiativtaker til konferansen mellom Nordisk Råd og politifolk Stortinget i Oslo.

Total taushet

Den norske justisminister Odd Einar Dørum (Venstre) bekrefter Johannessens uttalelser at det ties om internasjonal og organisert kriminalitet. Da Dørum tok opp dette problemet i Norge første gang i 1995, ble han møtt med øredøvende taushet. Han advarte imidlertid mot for mye av det han kalte folkelivsskildringer av kriminaliteten, og etterlyste mer kriminalitetsstatistikk som grunnlag for handling.

- Man ser stadig at forskjellige kriminelle grupperinger etablerer formelt samarbeid, som for eksempel Cosa Nostra og den albanske mafia. Faren er når disse organisasjonene skaffer seg innpass i rettssystemet og politiet, påpeker Dørum.

Det er flere forhold som skaper politisk taushet. For det første rir den politiske korrektheten politikere og politifolk. Det gjør det vanskeligere å ta opp problemer av frykt for å tråkke etniske grupper på tærne. Mye av kriminaliteten i Norden begås av personer som i de siste årene har etablert seg i landene. Internasjonale kriminelle nettverk kjenner ikke landegrenser. De er nærmest globaliserte organisasjoner, ble det påpekt fra flere hold på konferansen.

- Det må skapes en nordisk front for å bekjempe internasjonal kriminalitet. En felles nordisk utdannelse av spesialister på feltet og utveksling av informasjon mellom de nordiske landene er et forslag som Nordisk Råd står bak, sier Marja Tiura (Samlingspartiet), finsk riksdagsmedlem, og medlem av Nordisk Råds Medborger- og forbrukerutvalg.

Norden kommer ikke utenom

For Norden kommer ikke utenom internasjonal kriminalitet. Finland er blitt et stoppested på veien for kriminell virksomhet til resten av Norden.

- Foreløpig har man ikke sett de mest profesjonelle kriminelle gruppene i Finland, men det er stadig en utvikling i retning av bedre organiserte grupper, fortalte riksdagsmannen Ranta-Muotio (Suomen Keskusta) fra Finland. I Nordisk Råd-sammenheng sitter han i Medborger- og forbrukerutvalget.

- Både narkotika og økonomisk kriminalitet har fått fotfeste i Finland. Mye av den internasjonale kriminaliteten som finnes i Finland kommer fra Russland. Det er registrert om lag 60 organiserte kriminelle grupper i landet. Disse opererer hovedsakelig innen narkotikasmugling og økonomisk kriminalitet, alkohol- og sigarettsmugling, menneskesmugling og prostitusjon samt piratkopiering, forteller Ranta-Muotio.

Europa et smørehull

Kriminaliteten har spredt seg med raske skritt vestover siden jernteppets fall. Det er to årsaker til det, mener EU-forsker Lykke Friis. Hun har sammen med Kenneth S. Hansen skrevet boken "Et utvidet EU – Slaraffenland eller minefelt for kriminelle".

- Den ene årsaken ligger i selve omstillingen fra kommunisme til markedsøkonomi. Dessuten ligger Øst-Europa som er smørehull sett med forbryterøyne - mellom det rike Vesten og Russland med sin mektige mafia, sier Lykke-Friis.

Selv om organisert kriminalitet i Sentral- og Øst-Europa er utbredt vil det neppe bety mer kriminalitet i Vest-Europa når utvidelsen skjer i 2004.

- Det er allerede skapt et felles europeisk forbryternettverk. Og mafiaen har alt rykket inn i Vest-Europa, skaden har alt skjedd, vurderer nestleder danske Per Kaalund (Socialdemokratiet) i Nordisk Råds Medborger- og forbrukerutvalg – Utvidelsen vil neppe gjøre noen forskjell. Da jernteppet forsvant ble det også mulig for mafiaen å krysse grensene i Europa og reise mer fritt enn tidligere. Politisamarbeidet må derfor styrkes gjennom Europol, mener Per Kaalund.

Behov for større engasjement

Det er behov for å ha gode vitnebeskyttelsesprogram for folk som hopper av internasjonale kriminelle organisasjoner, mener Ranta-Muotio.

Norges justisminister Odd Einar Dørum, som i 2002 er formann for det nordiske regjeringssamarbeidet, forteller at de nordiske land arbeider med å skape en slik ordning. Forholdene i landene er så like at de egner seg godt for samarbeid om beskyttelse av vitner, sier Odd Einar Dørum.

Derimot kan utvidelsen bety at øst og vest får noen nye rammer og verktøy i kampen mot organisert kriminalitet. Et sterkt europeisk grensepoliti, et overstatlig politisamarbeid og samarbeid på strafferettsområdet kan tyde på det, men dette er kontroversielle spørsmål som tar lang tid å løse, mener Lykke-Friis.

- Kriminelle i Europa kjører med høyhastighetstog, mens politikerne fortsatt sitter på et somletog, mener Lykke-Friis.

Formannen i Nordisk Politiforbund, svensken Jan Karlsen, forklarer det manglende politiske engasjementet i kriminalitetsbekjempelsen med at politikere ikke er klar over hva som foregår.

Politikernes bevilgninger må ta utgangspunkt i det endrede trusselbildet etter Sovjetunionens fall, og sørge for at politiet får midler til å ta opp kampen mot internasjonal kriminalitet, er en av hovedkonklusjonene fra Nordisk Råds konferanse om internasjonal kriminalitet.

14. Kulturstøtte i forandring

Det er den store spennvidden i Nordisk Kulturfond som gjør fondet viktig og spesielt i det nordiske kultursamarbeidet.

- Selvsagt ville det være enklere om Nordisk Kulturfond valgte å støtte færre kunstformer eller kulturprosjekter. Men da ville også det unike ved fondet forsvinne, sier leder Kent Olsson (Moderaterna) i Nordisk Kulturfond.

Nordisk Kulturfond ble etablert på 60-tallet, da kulturpolitikk begynte å komme høyere opp på den politiske dagsorden. Dette var også tiden da de nordiske land fikk egne kulturministre og kulturavdelinger i forvaltningene. Det er et langt sprang fra 60-tallets positivisme til dagens kulturpolitikk med en tendens til færre offentlige ressurser på kulturområdet.

- Vi ser at flere fond og forskjellige bidragsytere begrenser sine bidrag til kulturlivet. For oss er dette et feilaktig utgangspunkt, påpeker Kent Olsson. Kulturlivet er i ferd med å utvikle seg til å bli mer og mer grenseoverskridende, både geografisk og mellom kunstformene. Derfor er det viktig å ha et fond i Norden som er relativt uspesifisert. Men fondets spennvidde krever også at sekretariatet foretar de nødvendige kvalitetssikringer. Dette skjer for eksempel gjennom det samarbeidet Kulturfondet har med Nordisk Ministerråd og de nordiske kunstkomiteene, sier Kent Olsson.

Et nordisk krafttak

Samtidig som fondet legger vekt på stor bredde i sin virksomhet, ønsker styret å satse på en reell markering fra 2003 og annet hvert år framover. Det skjer for å gjøre Norden og det nordiske kultursamarbeidet mer synlig i landskapet.

"Årets Nordiske Utstilling" er navnet på fondets satsing, som museene i Norden kan søke midler til. I alt er det satt av 3 mill DKK til prosjektet.

- Dette blir ikke noen form for konkurranse, men en innsats rundt et emne som styret mener er interessant. Vi annonser tiltaket for første gang i 2003 i samarbeid med Nordisk Museumskomité. Foruten selve manifestasjonen håper vi dette vil skape nye samarbeidsformer og nettverk mellom museene i Norden, forteller Kent Olsson.

Kulturpolitikk gjennom 50 år

Den nordiske kulturmodell er et annet prosjekt fondet har engasjert seg i. Mer enn 60 forskere fra Norden og andre land har tidligere sammenlignet og analysert likheter og ulikheter i den statlige kulturpolitikken i Norden fra andre verdenskrig og fram til i dag. Også den samiske kulturpolitikken er belyst.

Fokus ligger på kulturpolitikken og kunstens vilkår. Hovedrapporten er skrevet av kultursosiolog Peter Duelund fra Danmark. Arne Ruth, tidligere sjefredaktør og kulturredaktør i Dagens Nyheter i Sverige, har skrevet et sammendrag av rapporten. I forbindelse med rapporten, og for å nå ut til en bredere krets, har Nordisk Kulturfond tatt initiativet til en konferanseserie om dagens og morgendagens kulturpolitikk i Norden.

- Målet er selvsagt å skape debatt, også fordi det i de nordiske landene foregår en diskusjon om revidering av den nasjonale kulturpolitikken, sier Kent Olsson.

Kartlegger språkforståelsen

Et annet område der Nordisk Kulturfond har engasjert seg, er de nordiske språkene. For snart 30 år siden laget språkforsker Øivind Maarud en undersøkelse om internordisk språkforståelse blant ungdommer i alderen 18 til 20 år. Språklig sett ser nok Norden annerledes ut i dag enn i 1976, med flere innvandrere, mer bruk av engelsk og utbredelsen av Internett. Undersøkelsen skal kartlegge den faktiske språkforståelsen i Danmark, Norge og Sverige, dessuten skal en måle forståelsen av de tre skandinaviske språkene hos finner, islendinger, færinger og grønlendere og dels blant nordboere med et ikke-nordisk morsmål. Til slutt skal undersøkelsen sammenligne forståelsen av engelsk i Norden.

Høy nytteverdi

Kent Olsson mener Nordisk Kulturfond er med på å skape liv i Norden.

- Bidrag fra Nordisk Kulturfond genererer ofte prosjektmidler fra andre instanser tilsvarende et tre til fire ganger høyere beløp. Det handler dels om at noen må være først ute før andre tør å satse. Nordisk Kulturfond har et godt renommé hos andre bidragsytere, og økonomisk støtte fra fondet blir gjerne sett på som et kvalitetsstempel, sier Kent Olsson.

Et tilbakeblikk på de siste ti år viser at Nordisk Kulturfond har mottatt søknader tilsvarende 1,5 milliarder danske kroner. I alt har fondet gitt bidrag med ca 200 millioner kroner.

- En forsiktig vurdering viser at fondets bidrag har generert ytterligere 500 millioner kroner fra andre bidragsytere. Med et slikt utgangspunktet tror jeg trygt man kan si at fondet har stor "nordisk nytte", avslutter Kent Olsson

Fakta

Nordisk Kulturfonds hovedvirksomhet er å gi økonomiske bidrag til prosjekter innen kultursektoren, enten til enkeltpersoner, foreninger eller institusjoner.

I 2002 mottok fondet 850 søknader, mens 239 fikk bevilget støtte. Søknadene i 2002 representerte en samlet søknadssum på 140 mill. danske kroner , mens Kulturfondet hadde omlag 26 mill. danske kroner kr til fordeling. Fondets minste bidrag var på 15 000 danske kroner, det største på 450 000 danske kroner.

Blant de prosjekter som fikk bevilgning, kan nevnes en kulturfestival i Haparanda for å markere 10-årsjubileet for Barentsregionen; en stor utstilling i Berlin med nordisk samtidskunst; internasjonalt keramisk symposium i Oslo; nordisk folkedansfestival på Vågø; Nordisk biennale i Malmö for databasert kunst; CD med samiske kvinnelige joikere; teaterforestilling i Mariehamn om begrepet makt; dokumentarfilm om sammenligning mellom skandinavisk og japansk arkitektur; nordisk konferanse i Århus om innvandrermedier og innvandreres synlighet i nordiske medier; internasjonal litteraturfestival i Reykjavik; nordisk treff i Eksjö om nycikurs for ungdommer; amatørarkeologisk utgravingsleir i Sisimut, og ett seminar i Helsingfors for å diskutere minoritetsspråk i Norden og Baltikum.

15. Nordisk forskere skal på A-laget

De tradisjonelle grensene i forskerverdenen skal åpnes for å styrke posisjonen for de nordiske land på verdensplan.

Visse tiltak er alt satt i gang. Nordisk Ministerråd har for eksempel skapt nordiske spissforskningsenheter innen naturvitenskaplig og miljøvitenskaplig forskning. Dette er ledende enheter som arbeider med klimaforskning og annet som er til gagn for hele Norden.

Initiativet kommer fra Nordisk Samarbeidsnemnd for Naturvitenskap, som årlig bidrar med sju millioner danske kroner og Nordisk Ministerråd med tre millioner danske kroner årlig i programperioden 2003 til 2007. Dessuten har NorFa (Nordisk Forskningutdanningsakademi) avsatt 1,7 millioner norske kroner årlig til to forskerskoler i programperioden.

Det felles nordiske programmet for spissforskning er rettet mot grunnforskning innen hovedsakelig klima, og mer spesifikt på globale endringer, atmosfæriske-, oceaniske- og økosystemenes prosesser i klimaendringen. Målet er å høyne nivået og skape nettverk mellom forskere ved universiteter og forskningsinstitusjoner i Danmark, Finland, Island, Norge og Sverige. Utover synergieffektene skal programmet skape økt synlighet på det internasjonale plan.

Nordiske nettverk

I alt er det utpekt fire spissforskingsenheter med tre nettverk som arbeider virtuelt. Det innebærer at forskerne ikke sitter fysisk sammen, men arbeider ut fra sitt hjemland i Norden. Det gjelder;

- Universitetet i Oslo leder et nettverk av forskere ved universitetene Helsingfors og Lund for å studere klimaendringenes effekter på økosystemene

- Universitetet i Helsingfors leder en enhet av forskere i Danmark, Norge og Sverige som skal fordype seg i klimaendringens innvirkning på biosfæren. Det handler om den del av jorden der det finnes levende organismer
- Universitetet i Stockholm er utpekt til å lede forskningen mellom utbytte av kulldioksid og metan i atmosfæren sett i forhold til påvirkningen på økosystemene i de nordlige områder. Det skjer i samarbeid med forskere i Danmark, Finland og Island

I tillegg er Forskningssenteret Risø i nærheten av Roskilde på Sjælland utpekt som et åpent senter. Her kan forskere bruke Risøs spesielle utstyr og ekspertisen senteret har opparbeidet siden 60-tallet innenfor luminescensmetoden .

Her arbeider lektor Andrew Murray, Ph.D., fra Universitet i Århus og Dr.Sc. Lars Bøtter-Jensen fra forskningssenteret på Risø. I utgangspunktet var Risø et senter for forskning i atomkraft, men da Danmark bestemte seg for ikke å satse på atomenergi, ble forskningsfeltet utvidet til det man i dag kjenner som luminescensmetoden.

Ved å undersøke når sandkorn i avleiringer sist ble utsatt for dagslys, kan man datere stoff tilbake 150 000 år. Metoden heter luminescens og er bedre enn kullstoff 14-metoden, fordi denne kun kan brukes på materiale som ikke er eldre enn 40 000 år. Dermed er luminescensmetoden langt bedre for å studere klimamodeller for framtiden.

Luminescensmetoden handler enkelt sagt om lys.

- Jo sterkere utstrålingen er, desto eldre er sandkornet. Metoden kan brukes til å datere geologisk materiale, som for eksempel forteller noe om isens utbredelse i det nordlige Russland under istiden. Metoden er også nyttig i datering av historien ved å måle enten når murstein ble brent eller hvor gammelt et leirbål er, forteller Andrew Murray og Lars Bøtter-Jensen ved Risø. For tiden arbeider de med å utvikle bærbart utstyr til bruk felten i Grønland og Sibir. Dermed slipper forskerne å sende materialet hjem, og kan gjøre analysen på stedet.

16. Grenseløs forskning om et folk i fire land

Lang mot nord i Norge ligger Kautokeino. Her midt i samenes rike holder Nordisk Samisk Institutt til. I 30 år har instituttet arbeidet med forskning omkring samisk språk, kultur og samfunnsliv i Finland, Norge, Nordvest-Russland og Sverige. Virksomheten finansieres primært av Nordisk Ministerråd.

Kirsti Strøm Bull er både professor ved Institutt for privat offentlig rett ved Universitetet i Oslo og seniorforsker ved Nordisk Samisk Institutt:

- Så lenge staten Norge er grunnlagt på territoriet til to folk, er det selvsagt at vi også forsker på det samiske. Men forskning på samiske spørsmål er fortsatt veldig isolert fra resten av forskningen. Det er med andre ord fortsatt en rungende taushet omkring det samiske i norsk forskning, beklager Kirsti Strøm Bull.

Gull i blikket

Et av de mest omtalte spørsmålene i alle nordiske land er urbefolkningens rett til grunn- og naturressurser. Bakgrunnen er at det utøves et stort press på bruken av samiske områder i Russland, Finland, Sverige og Norge fra forskjellige interessenter.

På norsk side av sameland var det britiske gruveselskapet Rio Tinto-Zink og finske Malmikaivos med australske Ashton Mining i ryggen på jakt etter letetillatelser i 2000. Det endte med at begge trakk seg, men historien viser at det er stor interesse for verdiene under jordsmonnet over hele Sameland nord for Polarsirkelen.

Urbefolkningen på toppen av Europa sitter bokstavelig talt på uante mengder av diamanter, gull og verdifull grønnfarget smykkestein som Mázi-kvarts sitt – ressurser som kan utnyttes, men som kommer i konflikt med beitelandet for rundt en halv million rein spredt over store områder i Finland, Nordvest-Russland, Norge og Sverige.

Kontroversiell forskning

Men hvordan oppfattes så instituttets rettsforskning? Er det mulig å holde seg nøytral?

- Vi har som formål å samle inn kunnskap om rettsutviklingen i et historisk perspektiv. Men rettsforskning er og vil alltid være kontroversiell.

- Men vår forutsetning er at kunnskap er et viktig vilkår for å skape ro. Derfor er det bedre å skaffe til veie viten om et kontroversielt fenomen i stedet for å la fenomenet ulme under overflaten.

- Et annet formål med rettsforskningen er å bidra med innspill som kan komme til nytte i utformingen av institusjonelle vilkår for forvaltning av ressurser. Det skal skje i samsvar med vår overordnede målsetning om å skape en bærekraftig utvikling på det økonomiske, økologiske og kulturelle området. Rettsforskning kan i et samarbeid med samfunnsforskning bidra med kunnskap til å styrke en slik utvikling, forklarer Kirsti Strøm Bull.

Digitale samer

Vilkårene for samisk kultur endrer seg hele tiden radikalt og påvirkningen av språk og kultur utenfra setter også sine fingeravtrykk på det samiske samfunn. Teknologisk er samene ofte i forkant når det gjelder å ta i bruk digitale medier som Internett og mobiltelefoner.

- Vår jobb blir å få innsikt i prosessene rundt vilkårene for samisk kultur, og hvordan de kommer til uttrykk. Samfunnsforskning kan gi råd i utformingen av en politikk som gjør det enklere å forvalte samisk kultur.

Samisk kultur henger nøye sammen med språk eller språkene. Samene snakker ikke et felles språk. Det finnes mange varianter av samisk, og en same fra Trøndelag sørfra i Norge forstår ikke den nordsamiske varianten av språket. Andre grener av samisk språk er østsamisk, enare-, lule- og skoltesamisk, ofte beskrevet som små samiske språk fordi de ikke snakkes av mange.

60 ord for snø

I de senere årene har Nordisk Samisk Institutt startet prosjekter med vekt på en språklig revitalisering. En samisk tekstbank med artikler fra samiske aviser, gamle og nye tekster fra bøker og lydbåndopptak av samisk språk er et av tiltakene for å fremme samisk språkforskning.

- Tekstbanken oppdateres så å si daglig med nye ord. Samisk språk utvikler seg hele tiden. Vi har mer enn 60 ord for snø og snøforhold, men ikke ett samisk ord for oljeplattform. Det har journalistene i de samiske redaksjonene i avisene og radio måtte lage.

- Derfor er det interessant å studere utviklingen av språket for å se hva slags nye ord som er skapt og hvordan man beskriver nye fenomener i det 21. århundre på samisk, sier seniorforsker Nils Helander ved Nordisk Samisk Institutt.

Munn til munn

Instituttet arbeider også med språklig gjenoppliving, eller revitalisering av små språk.

- Dette er populært sagt en språklig versjon av munn-til-munnmetoden, der samene selv er med på å overføre ord og uttrykk til neste generasjon.

Her har forsker Annika Jansson i forbindelse med sin doktorgrad startet prosjekter for sydsamisk, enaresamisk og østsamisk etter samme modell, forklarer Nils Helander.

- Ved å få bedre innsikt i forholdet mellom setningsbygging og betydningen av ord, kan man bruke denne kunnskapen ved språkrøkt. Et viktig aspekt er å unngå at samisk språk i tospråklige samfunn utvikler seg forskjellig på finsk, norsk og svensk side slik at det blir vanskelig å kommunisere.

- Dette forutsetter både kunnskap og bevissthet om samisk språk som et felles språk på tvers av landegrensene i nordområdene, avslutter Helander.

17. Jobb hardt, så får du det du behøver

Inese Birzniece ga opp en lysende karriere som advokat i Los Angeles, og flyttet for godt tilbake til Latvia fra USA i 1988 for å bli politiker. Indulis Emsis er tidligere miljøminister i Latvia. Han representerer partiet De Grønne som for første gang ble valgt inn i parlamentet Saeiman i år. Partiet en del av samarbeidsregjeringen i landet. Begge har engasjert seg personlig i oppbygging av Latvia, og takker Nordisk Råd og nordiske politikere for deres engasjement i å hjelpe balterne med gjenoppbyggingen.

Siden 1992 har Nordisk Råd hatt besøksprogram for baltiske parlamentarikere for at de skal høste erfaringer fra Norden og samtidig treffe nordiske kollegaer. I 1995 ble ordningen utvidet også til å gjelde parlamentarikere fra Nordvest-Russland. Nærmere 250 politikere har deltatt.

På isfiske i Riga

Vi inviterte en av dem, Indulis Emsis, på isfiske i Daugavaelven som renner gjennom Latvias hovedstad Riga. Latviere elsker sportsfiske- en aktivitet noen mener ikke er en sport, men en straff på grunn av kulden. For noen år siden kunne folk knapt spise fisken fra Daugava. Utslippene fra industri og kloakk fra private husholdninger var ødeleggende for natur og livet i elva.

- Det er renset opp, forklarer Indulis Emsis for sportsfiskerne som har benket seg ned med snøre og agn. Og det kan vi takke vår naboer for, forsetter han, og viser til de nordiske miljøministre og miljøfiansieringsselskapet Nefco. Uten midler herfra ville fisken i dag være uspiselig. Vi er i dag på høyde med miljøkravene EU stiller, sier Indulis Emsis, mens isfiskerne prøver lykken.

I 1997 fikk han muligheten til å delta på Nordisk Råds stipendprogram. Reisen gikk til Stortinget i Norge og Riksdagen i Stockholm for å lære og utveksle erfaringer med politiske kollegaer.

- Jeg holder stadig kontakten, og vi møtes blant annet i Baltisk Forsamling. Vi har også gode forbindelser til miljødepartementene i Norden, og spesielt Finland som har vært utrolige hjelpsomme med bidrag. Jeg synes Nordisk Råds programmer er nyttige og målrettet, fastslår Indulis Emsis.

Russisk straff

Regjeringen Latvia presenterte nylig en miljøstrategi som også ble vedtatt i parlamentet. Strategien gjelder blant annet planer for resirkulering innen offentlig og privat sektor, og utvikling av biogassanlegg ved søppelfyllinger. Samtidig banker private investorer på døra for å bruke Riga havn, og da for utskiping av olje fra Russland.

- Her sier vi blankt nei, og blir nå straffet av russerne. De sender ikke lenger olje via rørledningen til Ventspils, som er Latvias største havn. De ber oss privatisere Ventspils, men det er et billig triks fra russernes side. Det de ønsker er å kunne kjøpe anlegget rimelig tilbake, sier Indulis Emsis. Og han er bekymret for den økende, og særdeles usikre oljetransporten i skip med enkle skrog i Østersjøen. Her presser vi på for å hindre en miljøkatastrofe. Jeg har sett at det samme gjør politikerne i Nordisk Råd også, sier Indulis Emsis.

Mer enn et eventyr

For Inese Birzniece er Latvia blitt mer enn de eventyrene foreldrene hennes fortalte da Inese var barn barn. Etter andre verdenskrig flyktet faren fra Latvia via Tyskland, der han traff Ineses mor i en flyktningeleir, før de sammen bosatte de seg i Los Angeles i California. Her livnærte faren familien ved å plukke appelsiner sammen med meksikanske landarbeidere.

- Det jeg husker best fra barndommen er søndagene. Det var Latvias dag. Da drømte vi om engang å se landet fritt og uten sovjetiske okkupasjonstyrker. Vi hadde en misjon – befri Latvia, men det kunne jeg ikke snakke høyt om de gangene jeg besøkte Latvia under Sovjettiden. Siden ble jeg utdannet jurist ved UCLA (University of California in Los Angeles). Det ga meg mange muligheter, men jeg kvittet meg med alt i USA og reiste tilbake til Latvia på slutten av 80-tallet

for å kjempe. Det har jeg aldri angret på, selv om jeg lønnsmessig har tapt en million dollar på mitt engasjement for Latvia, forteller Inese Birzniece.

Ingen kokebok

I 1995 besøkte hun Folketinget i København for å studere dansk lovgivning, og hvordan man i praksis lager forskrifter og lover i et demokrati.

- Etter Sovjettiden fantes det ingen oppskrift på hvordan Latvia kunne utvikle seg fra planøkonomi til markedsøkonomi. Det er ikke enkelt å skape lover og regelverk alle skal respektere, også fordi folks erfaringer fra Sovjettiden henger i. Lærdommen fra de nordiske landene har vært og er fortsatt nyttig i vår oppbygging av en ny konstitusjon i Latvia. Ikke minst gjelder det nå vår tilnærming til EU-lovverket, sier Inese Birzniece.

Inese Birzniece arbeider i dag tett opp til den latviske justisminister som rådgiver. I årene 1993 til 2002 var hun parlamentariker i Saeimaen for partiet Latvias Vei. Partiet har sittet i alle samarbeidsregjeringene på 90-tallet, men ved valget i fjor ble hun ikke gjenvalgt fordi partiet kom under sperregrensen. Det har vært store omveltninger i det politiske liv i alle de tre baltiske statene på 90-tallet, og årsaken henger nok sammen med at velgerne er usikre i jakten på en ny Messias, sier Inese Birzniece. Velgernes dom til tross, Inese har tro på Latvia, og mener samarbeidet med de nordiske landene vil bli tettere når de tre baltiske statene blir EU-medlemmer.

Solidaritet i praksis

- Nordisk Råd har stilt seg solidarisk, og det setter vi utrolig pris på. Vår drøm er de nordiske landenes velferdsordninger. Det er virkelig noe å strebe etter, men det tar tid å gjenreise landet samtidig med at vi fortsatt sliter med å endre gammelt tankegods. Under Sovjettiden var det ikke vanlig at folk tok egne beslutninger. .

- Vårt samarbeid kan kanskje høres idealistisk ut, men det er den drømmen jeg forteller om til meg selv og andre hver morgen, sier Inese Birzniece, og minner oss om at Mick Jagger engang sang at man ikke alltid får det man peker på, men jobber du hardt, får du det du behøver.

18. Et folkelig opprør mot Sellafield

Langs kysten i Vestnorden vokser irritasjonen. Folk er opprørt over britenes stadige utslipp av radioaktive stoffer fra gjenvinningsverket Sellafield i Storbritannia. Nordens miljøministre og parlamentarikere har tatt opp problemene med britene, men ingenting skjer.

Stridens kjerne handler om atomavfall av typen technetium-99. Isotopen har en halveringstid på 213 000 år, og pumpes rett ut i havet fra Sellafield. Og det vil britene fortsette med fram til 2006.

Statens strålevern i Norge mener utslippene fra Sellafield er på linje med atomkatastrofen ved Tsjernobyl i 1986 når det gjelder utslipp av radioaktivt materiale.

Selv om konsekvensene er vesentlig større ved utslipp til luft enn i sjø, er forurensingen fra det britske atomgjenvinningverket alt merkbar langs kysten av Norge.

- Det er registrert opp til 600 bequerell i tang og tare på Vestlandet av Norge. EUs grense for barnemat er satt til 400 bequerell og 1200 bequerell for voksne. Det haster med å få stoppet utslippene fra Sellafield, sier den norske miljøvernminister Børge Brende (Høyre).

- Selv om det er gjort mye for å redusere radioaktive utslipp til miljøet fra Sellafield, forholder det seg annerledes med technetium-99, sier Asmund Kristoffersen (Arbeiderpartiet), leder av Nordisk Råds ,iljø- og naturresurssutvalg og stortingsrepresentant i Norge. Dette stoffet blir overhodet ikke renset fra, og utslippene er større enn noen gang. Forurensingen følger havstrømmene langs kysten av Norge helt til Lofoten, og videre i hele Nord- Atlanteren, forteller Asmund Kristoffersen.

Britisk paradoks

Miljøminister Siv Friðleifsdóttir (Framsóknarflokkurinn) fra Island mener det er et paradoks når den britiske miljøminister Michael Meacher påstår at utslippene ikke er farlige fordi det er snakk om små mengder. Eierne av Sellafield ønsker å lagre og rense avfallet på land, men den britiske regjering er betenkt over forslaget fordi de frykter at avfallet kan trenge ned i grunnvannet og forurense det, sier Siv Friðleifsdóttir.

- Det er uansvarlig overfor havmiljøet og folks helse når regjeringen i Storbritannia forsetter å godkjenne utslippene, understreker Asmund Kristoffersen.

Miljøutvalget i Nordisk Råd har på sin side sendt en oppfordring til underhuset i Storbritannia med kopi til det irske parlament og de parlamentariske forsamlingene i de britiske selvstyrende områder med krav om å stoppe utslippene. Utvalget samarbeider dessuten med den britisk irske parlamentariske enhet (BIIPB), som også er bekymret for forurensingen fra Sellafield.

Motstanden vokser

Under Nordsjøkonferansen i Bergen i 2002 gikk folk med tente fakler i protest mot Sellafield – et folkelig opprop mot utslippene av radioaktivt avfall fra gjenvinningsanlegget. Og folk har grunn til bekymring.

Atomforurensingen fra Sellafield er alt målbar langs kysten av Norge. Derfor er det viktig å få stoppet utslippene fra verkene, mener de nordiske miljøministrene, som flere ganger har konfrontert britene med problemene. I følge miljøminister Børge Brende er det viktig å øke det folkelige presset i Norden og Storbritannia.

- Folk i Storbritannia må få vite om forurensingen, og konsekvensene dette har for folk langs kysten i de nordlige områder av Norden, sier Børge Brende.

Også interesseorganisasjonen Lofoten mot Sellafield vil bringe diskusjonen tilbake på britenes egen bane, og på et folkelig plan.

- Saken om Sellafield er svært alvorlig. Det er positivt med folkelige bevegelser som engasjerer seg, mener Asmund Kristoffersen. Jeg gleder meg til å se flere fakler kaste lys over saken, så den britiske regjeringen endelig kan forstå alvoret.

Fakta

Sellafield er et av tre sivile anlegg i verden for gjenvinning av brukt kjernebrensel.

- Plutonium; Må behandles med stor forsiktighet. For høyt plutoniuminnhold i kroppen fører til økt risiko for leukemi.
- Technetium: Isotopen technetium–99 er et fisjonsprodukt av uran. Stoffet har en halveringstid på 213.000 år, og fraktes lett med havstrømmene.
- Bequerell: er et mål for mengden radioaktivitet. Angir antall kjerneomvandlinger (stråler) per sekund.

19. Det er flott med striper

Striper på striper i mange farger preger kunstneren Jacob Dahlgren fra Sverige. Han eier over 400 stripete t-skjorter eller tröjor som han sier på svensk, og skjortene danner grunnlaget for hans malerier og omvendt. Høsten 2002 deltok han som en av mange billedkunstnere fra Norden på Nordisk Ministerråds kultursatsing i Network North – et kulturprogram i Nordens vestlige nærområder.

- Det var fint å være tilbake i Glasgow sammen med 36 andre kunstnere fra de nordiske landene og De britiske øyene.på en utstilling på Tramway i Glasgow. En del av Network North, sier Jacob Dahlgren, som dessverre ikke fikk med seg åpningen av utstillingen fordi han måtte reise tilbake til Sverige.

- Men jeg fikk tid til å kjøpe nye stripetrøyer og de var billige. Tre skjorter for et engelsk pund, minnes Jacob Dahlgren

Bit på bit

Ideen til å bruke striper kom da han gikk på Kunsthøgskolen i Stockholm.

- Ettersom jeg alltid har gått med stripete trøyer, mente folk at jeg så ut som kunsten min eller omvendt. Det ble en befrielse da jeg oppdaget at trøyene kunne være en del av min kunst, forteller Jacob Dahlgren.

- Jeg tar biter fra andre kunstneres bilder eller mønstre og setter de sammen. Metoden ligner samplingteknikken musikerne bruker når de setter sammen lyder og melodier. Når jeg har samlet alle bitene til en enhet, blir det mitt eget kunstverk, sier Jacob Dahlgren.

Jacob Dahlgren arbeider kun med horisontale striper. Loddrette striper hører ikke hjemme i hans verden. Eller kanskje de minner for mye om grillen på kaksebilen Rolls Royce?

- Det er ikke like spennende. Vannrette striper gir en mer heftig effekt, mener Jacob Dahlgren.

Kulturnettverk

Network North var et kulturprojekt mellom Norden og de britiske øyer med særlig fokus på Skottland, Nord-Irland og Irland. Network North var å bygge nye nettverk innen kunst og kultur for å få gjensidig utbytte. Kulturprogrammet var svært omfattende, og favnet mange kunstformer innen samtidskunst, musikk, folkemusikk, teater, litteratur og film.

Organisatorisk var Network North et samarbeid mellom kulturprosjekt utenfor Norden og de nordiske samarbeidsorganisasjonene innen kultursektoren i Nordisk Ministerråd med blant annet Nordiskt Institut för Samtidskonst/Nifca, Nordiska Musikkommittéen/Nomus, Nordiskt center för scenkonst/NordScen som alle planla og gjennomførte projektene i samarbeid med partnerne på De britiske øyer.

De nye kontaktene og nettverkene som Network North har skapt kommer til å bli ført videre av de nordiske nettverkene innen kunst og kultur

Network North omfattet mer enn 60 delprosjekter. En stor andel av prosjektene fikk også støtte fra The Irish Arts Council, The Scottish Arts Council og Arts Council of Northern Ireland, et tegn på at prosjektene har vært vel forankret både nasjonalt og i kulturmiljøene. Informasjonssentralene for litteratur og de nordiske filminstutttene har også deltatt i Network North .

20. Miljøgifter følger strømmen

Nye miljøgifter fra land truer havområdene og kan påvirke både folk og fisk. Riktignok har forekomsten av DDT og PCB gått ned, men blikket har i det siste vært rettet mot andre miljøgifter som blant annet dioksin, Og her har forskerne ennå ingen oversikt over konsekvensene dette kan ha for folks næringsinntak. Nordisk Ministerråd har alt begynt å kartlegge forholdene.

- Vi vet mye om konsekvensene av miljøgifter til lands, mens ikke til vanns. Det skaper uttrygghet hos forbrukerne om det i hele tatt er sunt å spise fra havets spiskammer. Derfor er det viktig å drive forskning og overvåke effektene på havmiljøet. Forskere kan gi oss et mer komplett bilde av tilstanden, og gi grunnlag for handling, mener stortingsrepresentant og leder i Nordisk Råds miljø- och naturresursudvalg Asmund Kristoffersen (Arbeiderpartiet).

Sliter med gamle miljøsynder

Virkningen av miljøgifter som PCB kan vise seg så lenge som 30 år etter, forteller en svensk undersøkelse.

- Dette er alarmerende opplysninger, sier Asmund Kristoffersen. Han får følge av miljøvernminister Børge Brende (Høyre) fra Norge, som ser alvorlig på resultatene av den svenske undersøkelsen. Sønner av kvinner som spiste mye forurenset sjømat mens de var gravide, skal ha opptil fire ganger så stor risiko for å bli rammet av testikkelkreft som andre, heter det i undersøkelsen fra professor Lennart Hardell. Han mener det finnes en klar sammenheng mellom testikkelkreft og de store utslippene av miljøgifter i etterkrigstida.

- Det er veldig alvorlig dersom professor Lennart Hardell har rett i at kreft har økt på grunn av miljøgifter fortsatt sliter vi med gamle miljøsynder, sier Børge Brende.

Data fra forsker Miriam Jacobs fra Universitet i Surrey i England gir indikasjoner på at jo fetere fisken er, desto større er muligheten for å få i seg miljøgifter, fordi tungmetaller, plantegifter og andre miljøgifter akkumuleres i fiskefettet.

- Jeg er bekymret for oppdrettfisken fordi den har en tendens til å være fetere og dermed har miljøgiftene en større påvirking her enn ellers, sier Mariam Jacobs.

Kostråd til forbrukerne

I Norden er forbrukerne vant til å få kostråd med anbefalinger om matvarer man bør eller unngå å spise. På tross av ønsket fra de nordiske EU-landene innførte EU grenseverdier for blant annet dioksin i matvarer, og disse må ikke overskrides. Finland og Sverige merker nå kravene til fiskearten strømming fra de nordlige delene av Østersjøen. Fisken har nemlig høyere innhold av dioksin enn det EU godtar.

I likhet med nordiske ernæringsforskere mener Miriam Jacobs at gravide og kvinner som gir bryst bør være forsiktig med å spise fet fisk

- Vi vet allerede at den vesentligste kilden til dioksin hos spedbarn kommer fra brystmelk, sier Miram Jacobs.

Samtidig peker flere ernæringsforskere i Norden på at det er langt flere positive ernæringsmessige sider ved å spise fisk enn å la være.

Undersøker Østersjøen

Dette blir også viktige sider i undersøkelsen Nordisk Ministerråd har satt i gang etter anbefalinger fra Nordisk Råd. Her vil et ekspertpanel blant annet studere Østersjøen. Sammenlignet med andre havområder har Østersjøen tilsig av vann fra større landområder, og utskiftningen av havvann er langsom. Østersjøen er med andre ord mer utsatt, men dermed også godt egnet som et forsøkslaboratorium for å måle miljøtilstanden.

Ministerrådets undersøkelse skal kartlegge eksisterende viten og behov. Videre vil man ta fatt på spørsmålene om hvor mye dioksin en gjennomsnittsborger får i seg i løpet av en uke. Det gjelder ikke kun fra fisk, men også fra matvarer som grønnsaker, meieriprodukter og kjøtt. Sentralt står spørsmålet om virkningene på lang sikt, kartlegging av kildene, og selvsagt forslag til tiltak for å redusere problemet. Undersøkelsen skal også gi svar på hva som kreves av internasjonalt samarbeid for å finne varige løsninger.

21. Norden i notiser – Nordisk Råd

Ære eller kultur hører ikke sammen med mord

Det tragiske mordet på den unge innvandrerkvinnen Fadime Sahindal i Sverige ved begynnelsen av året vekket mange sterke følelser i Norden. Nordisk Råd fordømte i en uttalelse drapet, og mente det var et uttrykk for og et resultat av ekstrem kvinneundertrykking. Rådet framholdt at den grunnleggende respekten for liv og for kvinners selvbestemmelsesrett må respekteres av alle innbyggere i alle de nordiske land. Rådet framholdt at denne type ugjerning ikke fortjener uttrykk som "ære" eller "kultur". Også tvangsekteskap ble fordømt av rådet.

Nordisk skrivekonkurranse for unge

Et par hundre ungdommer deltok i Nordisk Råds 50-årsjubileums skrivekonkurranse "Norden nå – og om 50 år". De heldige fikk en reise med en venn til et annet nordisk land. Blant vinnerne finner vi Lærke Vestergaard Christensen, Bælum i Danmark med sitt bidrag om identitet i Norden. Norske Eline B. Thomassen, Mjøndalen, fikk premie for "Ja, vi elsker dette NORDEN, slik det var og er". Malin Sundbom, Sandviken i Sverige leverte et dikt om å bygge broer, mens Rannvá F. í Stórustovu fra Færøyene, Signabøur , skrev om identitet knyttet til forhold i familien og venner. Gígja Hólmgeirsdóttir, Island, fikk premie for essayet "Lóusaga", om en hjejle på rejse i Norden. Og fra Finland stakk Viivi Tikkanen av med seieren for diktet "Toimiva kokonaisuus". Hun ser de nordiske landene som en kropp som kun kan fungere sammen.

En drøm om hjemløse hjerter

Spillefilmen "Mannen uten minne", skrevet, regissert og produsert av Aki Kaurismäki, mottok Nordisk Råds Filmpris 2002. Ti filmer fra Danmark, Finland, Island, Norge og Sverige var nominert til årets filmpris. Det er første gang Nordisk Råd utdeler en egen filmpris ved siden av de årlige prisene til litteratur, musikk og miljø- og natur. Prisen er på 350 000 danske kroner. Det er ennå ikke avgjort om Nordisk Råds Filmpris blir en årlig begivenhet. Juryens begrunnelse: "Kaurismäkis film er en original, fortettet hyllest til menneskets verdighet og solidaritet. Den skildrer samfunnets utstøtte, men tilfører dette miljøet en tone av håp og framtidstro. Den er poetisk, humoristisk og symbolsk i sin stil, har den store kunstens avklaring og enkle former og forener samtidig en underholdende fortelling med grunnleggende eksistensielle verdier uten overdreven patos. Filmen forener umiskjennelig en nordisk karakter med et universelt perspektiv."

"Nordisk demokrati 2020"

De utfordringer som nordisk demokrati står overfor var den røde tråden under temamøtet i Reykjavik. Norden må for eksempel sørge for at utvidelsen av EU skjer så demokratisk som mulig. Regionenes betydning for å bevare de demokratiske nordiske samfunnene ble framholdt. Norden bør også sette demokratiske fingeravtrykk på annet internasjonalt samarbeid, for eksempel innen frihandel.

Norden bør spille en aktiv rolle i konkretisering og gjennomføring av den nordlige dimensjonen. Innenfor EU kan Norden arbeide for at den nordlige dimensjonen får virkning også i de deler av vår region som ikke kommer til å bli fulle medlemmer i det europeiske samarbeidet.

Norden må også forsikre seg om at de innvandrerne som er kommet til våre land omfattes av og får et medansvar for demokratiutviklingen. Slik kan de samlede kreftene i Norden brukes på en mer konstruktiv måte for å møte framtidige utfordringer.

Spørsmålet om spilleregler for frihandelen som følge av globaliseringen ble også aktualisert på temamøtet. Disse spillereglene skal ikke minst sikre de små nasjonenes rett, ble det framholdt.

Den 11. Östersjökonferansen i St. Petersburg

På den 11. parlamentariske Østersjøkonferansen i St. Petersburg diskuterte man den nordlige dimensjonen, EU-utvidelsens betydning for Kaliningrad og utfordringer for miljøet i Östersjöregionen.

Nordisk Råds president Outi Ojala lovet på konferansen at det politiske trykket skulle øke fra parlamentarikernes side til støtte til gjennomføringen av forslag innen den nordlige dimensjonen. Hun uttrykte også sin støtte til EU-kommisjonens forslag om særskilte transittdokumenter for å lette reiser for russiske borgere mellom Kaliningrad og resten av Russland.

I konferansens sluttresolusjoner ble det slått fast at man skulle fortsette arbeidet med sjøsikkerhetsspørsmål i Östersjöen. Östersjörådet ble blant annet oppfordret til å komme med innspill til den nye aksjonsplanen for den nordlige dimensjonen, medvirke til en bedre arbeidsfordeling mellom de ulike aktørene i Östersjöregionen, og være med på å finne gode løsninger på spørsmålet om reiser og transport mellom Kaliningrad og Russland.

Regler för genomförandet av Nordiska rådets 55:e session

1. Begränsning av talartiden i generaldebatten inkl. statsministrarnas redogörelse samt i utrikes- och försvarsdebatten (utrikesministrarnas redogörelse och försvarsministrarnas redogörelse)

Presidiet föreslår

att tidsbegränsningen av inläggen i debatterna sätts till *sex minuter* för

- presidiets inlägg
- partigruppernas talesmän
- de nordiska statsministrarnas inlägg
- de självstyrande områdenas inlägg
- utrikesministrarnas inlägg
- försvarsministrarnas inlägg

att tidsbegränsningen av inläggen i debatterna sätts till *tre minuter* för övriga talare

Presidiet hänvisar i övrigt till kapitel 1 § 10 i Arbetsordningen.

2. Begränsning av talartiden i övriga debatter

Presidiet föreslår

att tidsbegränsningen av inläggen i debatter sätts till *tre minuter*

att talesmännens talartid för saker sätts till max *fyra minuter*

Presidiet hänvisar i övrigt till kapitel 1 § 10 i Arbetsordningen.

3. Framläggande av redogörelser/rapporter

Presidiet föreslår

att presidenten kan bevilja *upp till 15 minuter* för framläggande av särskilda redogörelser: "Statsministrenes redegørelse"; "Det nordiske samarbejde i EU. Nordisk Ministerråds Europaaktiviteter 2002-2003"; "Redegørelse om Vestnorden i det nordiske samarbejde"; "Redogörelse om uppföljningen av Nordbornas rättigheter"; "Utrikesministrarnas redogörelse"; "Försvarsministrarnas redogörelse"; "Ministerrådsforslag om Nordisk Ministerråds budget 2004"; "Redogörelsen: NORIA – Nordisk forskning och innovation – globalt ledande genom ökat samarbete".

4. Replikskiften

Presidiet föreslår

att Presidenten eftersträvar att ge utrymme för repliker

att följande regler skall gälla för replikskiften:

- den som direkt berörs i ett huvudanförande skall ges möjlighet till replik
- i övrigt ges replik *i regel* endast till den som hållit eget huvudanförande
- den som repliken riktas till bör ges möjlighet att svara genast
- presidenten kan ge möjlighet till replik såväl på huvudanförande som på replik
- presidenten kan ge samma rådsmedlem högst två repliker i ett och samma replikskifte
- huvudinläggets talare skall ges rätt att ge ett avslutande svar
- för varje replik gäller en tidsbegränsning på *en minut*
- för varje svar gäller en tidsbegränsning på *en minut*

Presidenten eftersträvar att begränsa hela replikskiftet till högst *tio minuter*

Presidiet hänvisar i övrigt till kapitel 1 § 11 i Arbetsordningen.

5. Frågeinstitutet

Presidiet föreslår

att ordningen med skriftlig fråga för besvarande under sessionen inte tillämpas men att alla skriftliga frågor hänvisas till skriftligt besvarande. Muntliga frågor hänvisas till frågestunden med samarbetsministrarna.

att följande regler skall gälla för frågestunden

a) en tidsbegränsning på *en minut* per fråga
b) en tidsbegränsning på *två minuter* per svar
c) presidenten kan ge frågeställaren ordet för en kort tilläggsfråga

Presidiet hänvisar i övrigt till kapitel 1 §§ 8, 18–20 i Arbetsordningen.

Program för Nordiska rådets arbete 2004

Det nordiska parlamentariska samarbetet syftar till att vidareutveckla rörligheten och kontakterna mellan de nordiska länderna, till att bidra till det internationella samarbetet för att främja politisk, ekonomisk, miljömässig, social och annan utveckling i norra Europa, och till att motverka gränsöverskridande kriminalitet.

Nordiska rådets prioriterade arbetsområden och frågor under 2004 redovisas nedan. Programmet skall bl.a. tjäna som utgångspunkt för de arbetsplaner som utskotten och presidiet upprättar.

Ett gränslöst Norden

Att avlägsna gränshindren mellan de nordiska länderna är en kärnfråga för rådet. För att stödja och driva på genomförandet av Nordiska ministerrådets implementeringsplan för Nordbornas rättigheter skall en rad initiativ tas inför Sessionen 2004.

Norden och Europa

Norden och det nordiska samarbetets roll i det nya Europa. En policy och åtgärder för att stärka det nordiska parlamentariska samarbetet i det nya Europa skall vidareutvecklas. Dialogen med ministerrådet, som inleds under den 55:e sessionen, skall fortsätta.

Nordliga dimensionen. Det praktiska genomförandet av Nordliga dimensionen skall främjas och drivas på. Särskild uppmärksamhet skall läggas på att utveckla samarbetet med Ryssland.

Västnorden, Arktis, Barents och Östersjöregionen. En social och ekonomisk utveckling i den nordliga regionen, som samtidigt är miljömässigt och kulturellt hållbar, skall främjas. Rådet skall aktivt följa upp ministerrådets redogörelse om Västnorden i det nordiska samarbetet. Den parlamentariska dimensionen av Östersjösamarbetet skall stärkas.

Konfliktförebyggande och civil krishantering. Den fortsatta utvecklingen av den internationella efterfrågan och utbudet på området skall följas upp. Utvecklingen av den samnordiska kapaciteten för konfliktförebyggande och civil krishantering skall bevakas aktivt.

Miljön

Den nordiska miljöskyddskonventionens relevans och framtid. Den nordiska miljöskyddskonventionen, som trädde i kraft 1974, har nyligen utvärderats. Miljöutskottet avser att diskutera konventionens användbarhet och eventuellt föreslå att den revideras och utvidgas både geografiskt och sakligt.

Hållbar energi. Satsningar skall göras för att främja utvecklingen av miljövänliga energikällor. Nordiska rådet, Baltiska församlingen och Benelux-parlamentet håller gemensamt möte i november 2004, vilket kan leda till gemensamma initiativ.

Havsmiljön. Särskild uppmärksamhet skall fästas vid Västnorden. I samarbete med Västnordiska rådet skall ett möte genomföras sommaren 2004. Deltagande i North Atlantic Conference på Shetland under senhösten 2003 kan ge uppslag till initiativ under 2004.

Miljön i Östersjöregionen. Samarbetet med Baltiska församlingen skall fortsätta. En grundläggande utgångspunkt är det gemensamma uttalande som miljöutskotten antog vid den Baltiska församlingens och Nordiska rådets möte i Lund april 2003. En gemensam uppföljning av frågorna om oljetransporterna i Östersjön och Östersjön som PSSA kan bli aktuell, t.ex genom dialog med ryska politiker, tjänstemän och experter.

Medborgarna

Konsumentfrågor. Detta område kommer att vara prioriterat även under 2004. Ett samarbete pågår med ministerrådet i avsikt att ta fram en handlingsplan rörande konsumentfrågor för åren 2005–2008.

Jämställdhetsfrågor. Tyngdpunkten kommer under 2004 att ligga på problematiken kring pornografieringen av det offentliga rummet samt män och jämställdhet. Ett utskottsförslag planeras under 2004 för att läggas fram vid sessionen 2004. Vidare kommer det att genomföras seminarier och informationsaktiviteter. Ovannämnda teman är prioriterade i Medborgar- och konsumentutskottets planerade möte med Europaparlamentets utskott om kvinnors rättigheter och lika möjligheter.

Avskaffande av gränshinder i Norden. Tredjelandsmedborgarnas rätt att arbeta över gränserna i Norden. En uppföljning skall ske av Nordiska rådets rekommendation på området. Detta bör ske i nära samarbete mellan utskotten.

Välfärden

Barn och ungas situation. Särskild uppmärksamhet skall läggas på situationen för barn i minoritetsgrupper i Norden och Baltikum. En arbetsgrupp om barnens situation kommer att lägga fram rapport under 2004. En rekommendation planeras till sessionen 2004.

Nordisk hälsa. Den nordiska folkhälsan försämras. Trots en högklassig offentlig social- och hälsovård toppar de nordiska länderna sjukskrivningsstatistiken. Orsakerna härtill skall närmare utredas. Rusmedelsproblematiken är central i fråga om folkhälsan i Norden. Enligt WHO är den tilltagande alkoholkonsumtionen en starkt bidragande orsak till försämrad hälsa i Norden. Spridningen av smittosamma sjukdomar kommer likaväl att vara ett prioriterat arbetsområde under 2004.

Näringslivet

Arbetsmarknaden. Fortsatta insatser skall göras för att främja baltiska medborgares tillgång till den nordiska arbetsmarknaden.

Mobilitet. Näringsutskottet skall delta i konferens arrangerad av Baltiska församlingen sommaren 2004. Näringsutskottet kommer också att föreslå att Nordiska rådet och ministerrådet i samarbete genomför en stor konferens om Baltiska arbetsmarknadssituationen.

Gränshinder för näringslivet. Under 2004 kommer det att ske fortsatta ansträngningar för att lösa frågan om beskattning av nordiska medborgare och företag vid verksamhet i annat nordiskt land. Ett medlemsförslag har lagts under 2003 avseende ett nordiskt skattekontor, vilket skulle kunna bistå medborgare och företagare med information och hjälp i skattefrågor. Detta skall följas upp.

Charter för små och medelstora företag. Chartern antogs av MR-Näring 2002. Näringsutskottet kommer under 2004 att vända sig till de nordiska ländernas Näringsdepartement för att följa upp genomförandet av chartern.

Näringspolitiska dimensioner av ett bärkraftigt fiske i Östersjön. En konferens på detta tema planeras till februari 2004

Kulturen

Kvalitet i skolan. Kultur- och utbildningsutskottet arrangerar i februari 2004 en konferens på Island för de nationella utbildningsutskotten och Baltiska församlingen.

Vuxenutbildning. Under 2004 kommer Kultur- och utbildningsutskottet att sätta fokus på vuxnas lärande och kompetensutveckling. Bland annat skall man studera de nordiska ländernas utbildningssystem i detta avseende.

Bioetik och bioteknologi. Dessa frågor skall tas upp vid ett möte på Island i februari 2004.

Nordisk kulturpolitik i förändring. Kulturministrarna redogör för nordisk kulturpolitik i framtiden vid ett samrådsmöte med utskottet i samband med Sessionen 2003. Nordisk Kulturfond höll under 2003 en rad konferenser på detta tema. Kultur- och Utbildningsutskottet kommer att följa upp detta under 2004, bl.a. genom ett möte om Nordisk Kulturfond samt om en eventuell etablering av en ny kulturfond för Östersjöregionen.

Samarbetsministrarnas redogörelse

Hr. præsident! Under overskriften "Nordens resurser" vil Island lede det nordiske samarbejde i det kommende år. Kernen i den nordiske velstand er den rigdom, vi har i naturen, menneskene og det åbne demokratiske samfund. Her ligger også forudsætningerne for fremskridt hjemme og for indflydelse på den internationale arena. Det islandske formandskabsprogram har som målsætning i endnu højere grad end før at gøre brug af denne nordiske styrke.

De temaer, der sættes i højsæde i programmet, er demokrati, kultur og natur. Disse ledetråde er indbyrdes tæt forbundne – for samfundsstruktur og kultur er skabt af mennesker, og samtidig er menneskets kundskab og kompetence en nødvendig forudsætning for en fornuftig udnyttelse af naturens resurser.

Havets levende resurser udgør fundamentet for den islandske økonomi. Det samme gælder de andre vestnordiske lande og Nordens naboområder ved Nordatlanten. Det nødvendige tilsyn og beskyttelsen af havets økosystemer forudsætter et nært samarbejde mellem landene. Vi lægger derfor stor vægt på at styrke det nordiske samarbejde med naboområderne ved Nordatlanten om havets beskyttelse, bæredygtig udvikling og forvaltning af resurserne. På De Forenede Nationers topmøde i Johannesborg 2002 kom nødvendigheden af et sådant samarbejde klart til udtryk.

Havets økosystem er også i fokus på en konference, som de nordiske miljø- og fiskeriministre vil forestå næste år, hvor klimaforandringer i de arktiske områder og deres indflydelse på havet og havets økosystem er på dagsordenen.

Fra Islands side vil vi lægge vægt på at følge op på de forslag, som debatteres her på sessionen, om at samarbejde mere intensivt med naboer ved Nordatlanten og styrke det vestnordiske regionalsamarbejde. Foruden forslag om havets beskyttelse indebærer de en vejviser for tættere samarbejde inden for forskning, transport, turisme og sundhed. Det er ikke kun i Vestnordens interesse – det er i hele Nordens interesse.

Det er vigtigt at styrke ministerrådets fælles indsatser i det arktiske område, og vi må forstærke samarbejdet med Arktisk Råd så vel som med andre samarbejdsorganer i de nordlige regioner.

Hr. præsident. Europa undergår en betydningsfuld forandringsproces nu, hvor Nato's og EU's udvidelse står for døren. EU's udvidelse mod øst er den vigtigste milepæl i unionens historie efter at have bidraget til afgørende ændringer i Vesteuropas mellemstatlige forhold og en heling af sårene efter anden verdenskrig.

Udvidelsen af EU og dermed EØS åbner nye muligheder for Norden for at styrke kontakter og handel med andre dele af Europa, deriblandt med vore gode venner og naboer i de baltiske lande, Estland, Letland og Litauen.

Det nordiske samarbejde med Baltikum og det nordvestlige Rusland har været frugtbart, og vi må fortsat pleje det med omhu. Nu, hvor de baltiske lande er på vej ind i EU, gøres der status over samarbejdet, for at det kan forblive effektivt i en ændret politisk situation. Det er derfor med fornøjelse, at vi kan konstatere, at de baltiske lande vil blive medlemmer af Nordisk Investeringsbank. Medlemskabet skal formaliseres i løbet af næste år. Dette viser, hvor fleksibelt det nordiske samarbejde er – det har netop hidtil udmærket sig ved at kunne tilpasse sig udviklingen til landenes fælles bedste.

Nordisk Ministerråd spiller en vigtig rolle som forum for meningsudveksling og samråd om både europæiske og andre internationale anliggender. Denne diskussion, der allerede er indledt om det internationale Norden, er et godt grundlag for den videre udvikling af samarbejdet.

Hver for sig er de nordiske lande langt fremme med hensyn til forskning, innovation og informationsteknologi. Her kan dog gøres yderligere fremstød. Interessante forslag, hvor det sættes som mål, at Norden bliver "en ledende region for forskning og innovation", er blevet forelagt de nordiske undervisnings- og forskningsministre. Disse forslag indebærer blandt andet en omfattende reform af forskningssamarbejdet med sigte på effektivisering og koordinering med erhvervslivet samt på innovation. Udvikling og opfølgning af disse forslag bliver en af de store opgaver under det islandske formandskab.

Der må også gøres en målrettet indsats for at forbedre nordiske virksomheders arbejdsvilkår og konkurrencedygtighed og fjerne hindringer for ekspansion på det nordiske marked. En ny nordisk institution – Nordisk Innovationscenter, som afløser Nordisk Industrifond og Nordtest – påbegynder sin virksomhed i begyndelsen af næste år. Vi ønsker at bane dens vej og præsentere den på en positiv måde, så den får en nøgleposition inden for forskning, teknologisk udvikling og innovation i erhvervslivets interesse.

På energiområdet vil vi tilstræbe et bæredygtigt, sikkert og konkurrencedygtigt energiforbrug i Norden og nærområderne. Det nordiske samarbejde omkring det åbne energimarked er unikt. Der er ikke mange af verdens lande, der råder over så store energiresurser som de nordiske lande, og vi er førende med hensyn til anvendelsen af vedvarende energi. Hydrogenforskning har haft stor fremgang de sidste to til tre år og har vakt interesse over hele verden. Island ser gerne, at Norden styrker forskningssamarbejdet betydeligt på dette område.

I den nordiske oldtidslitteratur har de nordiske broderfolk en fælles skat. Under formandskabet agter vi at henlede opmærksomheden på denne rigdom. Vi vil fremme kendskabet til kulturarven på mange forskellige måder og mobilisere den som drivkraft i kunstnerisk kreativitet og samtidskunst.

De nordiske landes regeringer vil under verdensudstillingen i Japan 2005 forestå en fælles præsentation af Nordens særstilling som en grænseløs region. Vi mener, det er vigtigt at udnytte denne mulighed for at præsentere landenes samarbejde og kultur og den kunstneriske kreativitet, der blomstrer her.

Vi vil fortsat betone vigtigheden af at værne om og styrke de nordiske sprogs stilling. For at varetage og fremme distributionen af nordisk kultur er det også vigtigt, at den kan overføres til digital form. Vi vil derfor opfordre til, at der oprettes en nordisk multimediafond for at fremme produktionen af digitalt kulturstof.

Under formandskabet fejrer vi i Island ethundredeårsjubilæum for hjemmestyret. Indførelsen af hjemmestyre i Island i 1904 var ikke kun en forløber for selvstændighed; den pålagde os samtidig pligten til at forvalte en demokratisk styreform. Demokratiet og dets grundelementer skal konstant overvåges. Vi tager derfor med glæde mod Nordisk Råds opfordring om at lægge op til en levende debat omkring demokratiet. Vi foreslår, at regeringerne nedsætter et udvalg, som skal se på demokratiets fremtidige stilling i lyset af den voksende globalisering og de muligheder, som informationsteknologien byder på. Udvalget skal også se på, hvordan borgernes adgang til information og beslutningsprocesser kan forbedres. Samtidig har vi planer om at afholde en konference om demokratiets udvikling i informationssamfundet.

Hr. præsident! Jeg har her i store træk nævnt nogle af de opgaver, som Island vil lægge vægt på under formandskabet i Nordisk Ministerråd. Jeg henviser i øvrigt til det trykte formandskabsprogram, der ligger fremme her på sessionen. Vi vil også af fuld styrke følge op på de gode projekter, som allerede er søsat, som for eksempel indsatsen for at fjerne hindringerne for fri bevægelighed mellem de nordiske lande. Derfor har Poul Schlüter, Danmarks forhenværende statsminister, fået til opgave at arbejde videre på at fremme harmoniseringen af ministerrådets og regeringernes indsatser. Under det svenske formandskab har Norden taget vigtige skridt i retning af at åbne grænserne som led i en nordisk og europæisk integrationsproces.

Jeg vil afslutningsvis takke Sverige og Sveriges statsminister for en stor arbejdsindsats og de gode resultater, der er opnået på mange nordiske samarbejdsområder under det svenske formandskab.

Utrikesministrarnas redogörelse

När min norske kollega, Jan Petersen, höll motsvarande tal för de nordiska länderna i Helsingfors för ett år sedan inledde han med att säga: "Europa er i kontinuerlig endring." Det är svårt att finna en mer passande inledning i år, 2003, när vi i Europa står på tröskeln till den största förändringen på minst ett decennium. Om bara ett halvår kommer den europeiska unionen att utökas med tio nya medlemmar. Och förändringen av Europas politiska karta är kanske som allra störst i vårt eget närområde, där vi får fyra nya EU-medlemmar i Estland, Lettland, Litauen och Polen.

I regeringskonferensen som inleddes i Rom den 4 oktober i år läggs nu samtidigt grunden för det framtida samarbetet i en europeisk union med 25 medlemsländer. Det förslag som EU:s framtidskonvent lagt fram är ett nytt, samlat och förenklat konstitutionellt fördrag och utgör en kompromiss som stärker kommissionen, rådet och parlamentet.

De nordiska länderna står helhjärtat bakom dessa processer och har tillsammans aktivt verkat för EU:s utvidgning österut, som innebär ett viktigt steg mot ökad säkerhet för hela vår region. Samarbetet mellan Norden och Baltikum präglas redan i dag alltmer av de baltiska ländernas kommande medlemskap i EU. Utvidgningen och vårt samarbete som medlemsländer i EU utgör en stark drivkraft för en fortsatt positiv utveckling i hela Östersjöområdet, inklusive Ryssland. Som ett resultat av Danmarks, Finlands och Sveriges medlemskap i EU har större fokus satts i unionen på traditionella nordiska hjärtefrågor, som sociala aspekter, miljö och behovet av större politisk öppenhet. I och med att Estland, Lettland och Litauen blir medlemmar av EU den 1 maj 2004 öppnas nya möjligheter för nordisk-baltisk samverkan i unionen, med bättre förutsättningar att få gehör i gemensamt prioriterade frågor.

Fru president! Att EES-avtalet kan utvidgas till att omfatta alla de nya EU-medlemmarna samtidigt med att EU utvidgas är mycket viktigt. Låt mig i det sammanhanget särskilt nämna de betydelsefulla ekonomiska bidrag som genom avtalet om utvidgning av EES lämnas av Island och Norge för att minska de sociala och ekonomiska skillnaderna i det europeiska ekonomiska samarbetsområdet, EES. En fortsatt nära samverkan mellan EU och de Efta-länder som är parter i EES-avtalet förblir en prioriterad nordisk fråga.

För två år sedan enades de nordiska länderna om att de tre nordiska EU-ländernas statsministrar skulle träffas några veckor före varje EU-toppmöte, och i överenskommelsen ingick att Norges och Islands statsministrar skulle hållas löpande informerade. Detta nordiska samråd har varit utomordentligt värdefullt och kommer nu även att genomföras på fackministernivå på områdena jämställdhet, konsumentfrågor och miljö.

Även det administrativa samarbetet på det utrikespolitiska området, som Nordiska rådet tidigare bett de nordiska regeringarna att förstärka, fortskrider. Efter vårt största gemensamma projekt i form av ambassadanläggningen i Berlin har planeringen nu inletts för att genomföra ett för Finland och Sverige gemensamt kansli i Bratislava, där Norge lokaliseras i samma byggnad, att samlokalisera kanslierna för Finland, Norge och Sverige i Ljubljana samt att bygga ett nytt kansli för Norge och Sverige i Nairobi. Vi välkomnar varmt denna nordiska samverkan och är angelägna om att gå vidare med flera samarbetsprojekt.

Tack vare det nära samarbetet mellan våra länder har vidare ett stort antal bilaterala överenskommelser kunnat ingås om gemensam Schengenrepresentation på platser där inte alla nordiska länder är representerade. På så sätt underlättas för utländska besökare att ansöka om visering till Norden. Genom Norges och Islands deltagande har också den nordiska passfriheten kunnat be-

varas. Schengensamarbetet bör stärkas och fördjupas, så att organiserad brottslighet, människohandel och terrorism kan bekämpas på effektivast möjliga vis.

Samtidigt sker en fördjupning när det gäller integrationen med de baltiska länderna. I dag äger nordisk-baltiska möten rum i anslutning till de nordiska utrikesministrarnas sommarmöten liksom inför utrikesministermötena i EU. Ett ytterligare breddat samråd med de baltiska länderna, separat eller i anslutning till nordiska möten på olika nivåer, är under diskussion. Liksom för det nordiska bör det nordisk-baltiska samarbetet följa parollen "inte form – utan innehåll". Det är flexibla samarbetsformer och konkreta resultat som vi eftersträvar, inte storslagna strukturer eller vackra ord.

Fru president! Utvecklingen i Ryssland är av central betydelse inte bara för Norden utan för hela Europa. Det är viktigt att sträva efter fördjupade relationer och ett utvecklat partnerskap, som även innefattar uppriktig kritik om och när utvecklingen ger anledning till oro. Från de nordiska ländernas sida är vi angelägna om att inga nya skiljelinjer ska dras upp i Europa, och vi är övertygade om att utvidgningen av EU, och av EES, kommer att ekonomiskt gynna Ryssland.

Nordens relationer med Ryssland är goda, med intensiva och täta kontakter på nationell, regional och lokal nivå. Åtgärderna för att främja Kaliningrads utveckling utgör en viktig del i det här samarbetet och kan även bli ett pilotfall för EU:s och Rysslands samarbete i stort. I slutänden kommer Kaliningrads framtid att bero av dess möjligheter att utveckla relationerna och integrera med omgivande länder. Det gränsöverskridande samarbetet mellan Ryssland och dess västliga grannar är betydelsefullt, inte minst på sikt. Östersjöstaternas råd, Barentsrådet, Arktiska rådet och det decentraliserade samarbetet utgör viktiga regionala instrumenet för integrering.

Flera frågor av gränsöverskridande natur, såsom hantering av stora mängder radioaktivt avfall i vårt närområde, kan bara lösas genom gemensamma ansträngningar. Sådant arbete bedrivs som bekant inom ramen för Den nordliga dimensionens miljöpartnerskap. (Det multilaterala avtalet om atomsoporna i Ryssland, som de nordiska insatserna möjliggjort, är här av central betydelse.) Även det viktiga arbetet på hälso- och socialområdena bör bli föremål för intensifierade gemensamma ansträngningar, exempelvis genom det i denna vecka lanserade Den nordliga dimensionens partnerskap på dessa områden.

Det är också av yttersta vikt att EU:s huvudinstrument för politiken gentemot Ryssland, partnerskaps- och samarbetsavtalet (PSA), utan dröjsmål utökas till att omfatta de nya EU-medlemmarna. Två andra viktiga Rysslandsinstrument för unionen utgörs av det permanenta partnerskapsrådet och Den nordliga dimensionens handlingsplan, som syftar till att fördjupa regionalt samarbete i norra Europa.

Fru president! Civil krishantering är ett annat viktigt område inom vilket det råder en hög grad av nordisk samsyn. Denna nordiska värdegemenskap bör naturligtvis fortsätta och fördjupas inom ramen för FN, EU, Osse, Nato och andra internationella forum. Samarbetet mellan FN och andra regionala och subregionala aktörer bör samtididgt vidareutvecklas. EU:s civila krishantering har det senaste året tagit stora steg framåt genom upprättandet av EUPM i Bosnien-Hercegovina och den kommande polisinsatsen Proxima i Makedonien.

Också den militära krishanteringen har utvecklats betydligt, genom slutförandet av Berlin plus-avtalen med Nato och igångsättandet av de första operationerna, Concordia i Makedonien och Artemis i Demokratiska Republiken Kongo. Det danska EU-ordförandeskapet har gjort utomordentliga insatser på det civila krishanteringsområdet. EU:s förmåga inom såväl civil som militär krishantering kan, när den är fullt utvecklad, bli en viktig resurs, som kan komma FN till godo. Den gemensamma EU/FN-deklarationen om krishantering, som undertecknades i New York den 25 september, utgör här ett viktigt steg.

Fru president! De nordiska länderna har i stor utsträckning samma syn på de viktigaste frågorna på den internationella dagordningen. Stor enighet råder när det gäller det fortsatta hotet från internationell terrorism och spridningen av massförstörelsevvapen. I bägge dessa sammanhang måste FN och säkerhetsrådet spela en ledande roll. Den strategi och handlingsplan för EU:s gemensamma politik avseende massförstörelsevapen som, efter initiativ från Sverige, antogs av EU:s stats- och regeringschefer i Thessaloniki i somras innebär ett positivt steg. Nu väntar det viktiga arbetet med att genomföra de olika konkreta åtgärder som föreslås inom områdena nedrustning, icke-spridning och exportkontroll.

Det är glädjande att Iran har visat vilja att tillmötesgå omvärldens krav på samarbete med IAEA genom överenskommelsen med de europeiska utrikesministrar som besökte Teheran den 21 oktober. Det är viktigt att Iran nu lever upp tilll sina utfästelser och att det internationella samfundet även i fortsättningen bevakar frågan och bevarar den samsyn som nu råder.

De nordiska länderna delar det internationella samfundets oro över Nordkoreas nukleära program. En fredlig lösning bör sökas genom dialog, och vi stöder de sexpartssamtal som inletts i den frågan.

De nordiska länderna stöder den av säkerhetsrådet enhälligt antagna resolutionen 1511 om Irak. I resolutionen betonas ockupationens temporära natur och understryks att den övergripande målsättningen är återupprättande av irakisk suveränitet. En form av tidtabell för den politiska processen etableras, och FN ges en tydligare och mer självständig roll. Resolutionen riktar en stark uppmaning till det internationella samfundet att fortsatt bidra till återuppbyggnaden. Allt detta är positivt. Samtidigt står det klart att Irak åtminstone på kort sikt är i behov av omfattande stöd. Givarkonferensen i Madrid i förra veckan innebar ett första steg i det här hänseendet, men mycket återstår att göra.

Situationen i Mellanöstern är djupt oroande. Det finns en uppenbar risk att den allvarliga konflikten sprids även till andra länder i regionen. I det här ytterst allvarliga läget är det uppenbart att det internationella samfundet måste engagera sig på ett än mer kraftfullt sätt för att nå en lösning på konflikten. EU måste fortsätta att agera inom ramen för Kvartetten i syfte att få parterna att genomföra färdplanen. Även ledarna i regionen måste involveras djupare i ansträngningarna att få i gång fredsprocessen och förhindra att konflikten sprider sig. Prioritet på kort sikt måste vara att bryta den pågående våldsspiralen.

Fru president! De nordiska länderna har ett långvarigt engagemang för Afrika, med starka band till många av dess länder. Våra förbindelser tyngs inte av ett kolonialt förflutet. Tvärtom har vi genom åren stött kampen för frihet och rättvisa. Detta underlättar för oss när vi i dag söker samarbete med Afrika för att lösa konflikter, stärka efterlevnaden av mänskliga rättigheter och nå en hållbar utveckling.

Vårt möte med afrikanska kolleger i Pemba i Mocambique i samband med det nordisk-afrikanska utrikesministermötet i oktober visade på betydelsen av att upprätthålla ett gott nätverk med framsynta afrikanska regeringar. Erfarenheterna från Pemba visar att vi genom gemensamma ansträngningar har goda förutsättningar att nå framsteg i olika afrikanska ödesfrågor.

Mycket görs redan. Norges aktiva diplomati för att bidra till ett allomfattande fredsavtal i Sudan illustrerar väl vad vi som nordbor kan göra för att främja afrikanska lösningar på utdragna väpnade konflikter. Finland lämnar genom FN ett betydande stöd till att fredsavtalet mellan Etiopien och Eritrea efterlevs, medan Sverige bidrar till försöken att nå en fredlig och stabil utveckling i Demokratiska republiken Kongo.

Fru president! Listan över världens konflikthärdar skulle kunna göras längre, men de jag redan nämnt räcker nog för att konstatera att vi, som det heter i det kinesiska talesättet, lever i intressanta tider. Men de är tack och lov intressanta inte bara i negativ bemärkelse. Det är i en tid av djupgående konflikter och av stora fredliga förändringar som vi lever. Det är en tid då nordiskt samarbete likaväl som internationellt samarbete i övrigt behövs mer än någonsin tidigare.

Försvarsministrarnas redogörelse

Som har framgått av utrikesministrarnas rapport, har mycket hänt i världen sedan min norska kollega lämnade vår redogörelse vid Nordiska rådets session för ett år sedan. Vi bevittnar genomgripande förändringar i vår säkerhetspolitiska miljö, förändringar som kan illustreras med några exempel och som löpande diskuteras i kretsen av nordiska försvarsministrar.

Mitt första exempel är EU:s utvidgning och regeringskonferensen. Det är glädjande att EU:s utvidgningsprocess framskrider enligt planerna. Konventet om EU:s framtid har presenterat flera välkomna förslag som syftar till att vidareutveckla det europeiska säkerhets- och försvarspolitiska samarbetet men som också ställer oss inför svåra avvägningar.

Det andra gäller Natos utvidgning och omstrukturering. Vid Natos toppmöte i Prag i november 2002 fattades beslut som syftade till att anpassa Nato till en ny säkerhetspolitisk verklighet. Nato bjöd in sju nya medlemmar och antog nya uppgifter vid sidan av de traditionella. Inom Nato pågår också en förändring av kommandostrukturen. Upprättandet av Natos nya snabbinsatsstyrka, Nato Response Force, och överföringen av ansvaret för den internationella operationen i Kabul i Afganistan till alliansen vilket är första gången Nato opererar utanför Europa, är viktiga milstolpar i Natos utveckling.

Det tredje gäller relationen mellan EU och Nato. Som en följd av bland annat utvidgningsprocesserna inom både EU och Nato är det naturligt och viktigt att relationerna mellan de båda organisationerna utvecklas. Vi kan med tillfredsställelse notera att de permanenta arrangemangen, det så kallade Berlin+, mellan EU och Nato har kommit på plats under året. På det praktiska planet har också EU och Nato fördjupat sitt samarbete på Balkan genom att EU med stöd av Nato övertagit ledningen av den militära krishanteringsinsatsen i Makedonien, operation Concordia. Under året har EU också genomfört sin första självständiga militära krishanteringsinsats, operation Artemis, i Demokratiska republiken Kongo. Det är nu viktigt att erfarenheterna från de båda operationerna tas till vara inom EU och Nato. De diskussioner som nu pågår inom EU och Nato är viktiga och bör ligga till grund för ett stärkande av samarbetet mellan de båda organisationerna.

Som framgick av utrikesministrarnas rapport pågår många konflikter i världen. Saddam Husseins regim i Irak har fallit, och världssamfundet står inför ett komplext återuppbyggnadsarbete. Utvecklingen i Afganistan uppvisar några positiva tecken, mot bakgrund av 23 års krig, men är fortsatt mycket känslig. Stora framsteg har under det senaste året skett i fredsprocessen i Demokratiska republiken Kongo. I Sudan är den internationella insatsens framgång ett tecken på att parterna vill lösa den långdragna konflikten på fredlig väg. Situationen på västra Balkan är fortsatt instabil. Trots vissa tecken på positiv utveckling är tillvaron för enskilda människor i dessa länder fortfarande svår.

Situationen med anledning av dessa konflikter har återkommande analyserats i den nordiska försvarspolitiska kretsen under året som gått. Våra länder väljer ibland olika handlingsvägar vad gäller aktivt deltagande men har i den nordiska kretsen ett viktigt informellt forum för erfarenhets- och idéutbyte, som vi nyttjar i detta sammanhang.

Under våren genomfördes ett nordiskt-ryskt försvarsministermöte, där vi hade goda diskussioner om övergripande säkerhets- och försvarspolitiska frågor av gemensamt intresse i syfte att utveckla vår gemensamma grannlandsrelation med Ryssland. Vi vet att detta initiativ uppskattats från rysk sida och har förutsättningar att ytterligare fördjupas.

Den nordiska kretsen av försvarsministrar gläds över att Island under året väsentligt ökat sin del i det nordiska samarbetet på det försvarspolitiska området, bland annat genom att genomföra

ett nordiskt försvarsministermöte där en utförlig redovisning lämnades om Islands utrikes- och försvarspolitiska läge. I samband med mötet i Reykjavik tillträdde Island det Memorandum of Understanding som utgör grunden för samarbetet inom Nordcaps – vad Nordcaps står för återkommer jag till. Islands bidrag till nordisk samordning av internationell krishanterings kommer att vara betydelsefullt. Island bidrar redan i dag genom att hålla flygplatsen i Pristina i Kosovo öppen, och jag hoppas att Island i gengäld ska känna ett gott utbyte av det nordiska samarbetet.

Estland, Lettland och Litauen har inbjudits att bli medlemmar i EU och Nato. Inte minst mot denna bakgrund har vi inlett en intressant och viktig diskussion om ett förändrat och fördjupat nordiskt-baltiskt samarbete. Som ett första konkret steg i den utvecklingen har vi beslutat att hålla ett nordiskt-baltiskt försvarsministermöte i Sverige i november i år. Avsikten är att de här mötena ska bli årligen återkommande. I de förberedande diskussionerna har alla de nordiska och baltiska länderna varit positiva ett fördjupat samarbete. Närmare detaljer kring utformningen av samarbetet kommer att diskuteras vid ministermötet. Vi ser det som en viktig del av etablerandet av normala grannlandsrelationer mellan jämbördiga länder, och det är även en viktig del i att stärka en nordisk-baltisk dimension i de större internationella sammanhang vi deltar i.

Nordcaps betyder Nordic Coordinated Arrangements for Military Peace Support. Det är en liten kärna av gemensam nordisk planeringsförmåga som vi har som ett verktyg för att samordna oss och få en effektivare resursanvändning. Genom Nordcaps kan vi förbättra vår förmåga att agera gemensamt inför beslut om och vid deltagande i fredsfrämjande operationer. Vid försvarsministermötet i maj 2001 blev man överens om att en nordisk krishanteringsstyrka upp till en brigads storlek skulle finnas och vara operativ sommaren 2003, och det har vi nu genomfört. Den nordiska krishanteringsstyrkan operativförklarades den 1 juli i år. Tanken är att den här nordiska styrkan kan finnas tillgänglig för operationer som leds av FN, Nato, Osse eller EU.

I samband med den gemensamma övningen Nordic Peace, som genomfördes i september i Finland, övades ledningsförmågan och andra multinationella funktioner inom den nordiska krishanteringsstyrkan. Preliminära slutsatser pekar på att övningen ytterligare stärkt förmågan att verka tillsammans i multinationella nordiska formationer. I nästa steg går vi nu gemensamt vidare med att inom Nordcaps se över möjligheterna att öka samordningen för marin- och flygvapenförband i det gemensamma styrkeregistret.

Nya former av säkerhetshot och hur de bemöts är naturligtvis frågor som diskuteras i alla de nordiska länderna, inte minst i samband med förberedelser inför nya försvarsbeslut. Kopplat till nya hot har de nordiska länderna under året på ämbetsmannanivå tagit fram konkreta förslag till hur ett närmare nordiskt samarbete kring skydd mot NBC-vapen skulle kunna utformas. Vi försvarsministrar avser att ta ställning till detta förslag i samband med årets sista nordiska försvarsministermöte, som äger rum i Stockholm i slutet av november.

Som min norska kollega Kristin Krohn Devold tog upp i sitt tal i Helsingfors förra året, finns det goda möjligheter till effektivt resursutnyttjande genom nordiskt samarbete. Att det nordiska försvarssamarbetet inte är ett ändamål i sig utan att de nordiska länderna var för sig har mycket att vinna på rationella och effektiva samverkanslösningar framgår tydligt när vi till exempel ser på det nordiska försvarsmaterielsamarbetet. Under många år har vi i Norden bedrivit samarbete kring försvarsmaterielfrågor inom ramen för vårt samarbetsforum Nordac, Nordic Armament Cooperation. Ett fortsatt utvecklat nordiskt försvarsmaterielsamarbete står högt på dagordningen och får än större betydelse när Europas försvarsindustri omstruktureras.

När det gäller Balkan kommer Natos planerade reduceringar inom styrkan i Kosovo med största sannolikhet att påverka alla de nordiska bidragen. Alla de nordiska länderna är representerade i någon form i Kosovostyrkan. För närvarande har Finland brigadledningsansvaret i en av KFOR:s sektorer, och Sverige kommer att överta det ansvaret från november i år fram till maj 2004.

För att ha goda förutsättningar på högsta politiska nivå för att diskutera samordningsmöjligheter beträffande västra Balkan kommer de nordiska försvarsministrarna och representanter för Island att gemensamt genomföra en resa till Kosovo i början av nästa vecka.

Fru president! Sverige har varit ordförande under 2003 för det nordiska försvarspolitiska samarbetet och lämnar över ordförandeskapet till Danmark vid årsskiftet. Jag vill tacka mina nordiska kolleger för det goda samarbetet under året. För mig som ny försvarsminister under året har det här samarbetet varit ovärderligt och underlättat agerandet i andra internationella organ där våra länder deltar. Vi har ett värdefullt nordiskt samarbete på försvarsområdet, som jag ser fram emot att fortsätta under nästa år.

Det nordiske samarbejde i EU 2003

Indledning

Alting ændrer sig, og intet forbliver det samme, sagde Heraklit. Det nordiske samarbejde har en gammel og stolt historie. De nordiske landes tidlige historie er i høj grad en krønike om magtkampe, krige og rivalisering mellem nabolande, men de nordiske lande har også gennem historien ved mange lejligheder vist vilje til samarbejde. I moderne tid har samarbejdet udviklet sig konstruktivt og har forstærket den fælles nordiske identitet. Samarbejdsformerne er hele tiden blevet tilpasset, så de lever op til kravene i de nye udfordringer.

Efterhånden som Den Europæiske Union byder nye medlemslande velkommen bliver et stort og vigtigt skridt taget for at fremme europæisk enhed, velstand og fred. Et udvidet EU vil også påvirke samarbejdet i andre internationale fora. Der vil udvikle sig mange forskellige former for samarbejde mellem landene i EU, bl.a. samarbejde i regionale grupper. Et sådant samarbejde kan være af vital betydning, ikke kun som politiske fora, der deltager i den europæiske demokratiske proces, men også som implementerende partnere i større EU-projekter, som f.eks. den kommende nye handlingsplan for Den Nordlige Dimension (2004-2006).

Formålet med denne rapport er at give en kort beskrivelse af det nordiske samarbejde i det nye europæiske landskab. Der lægges særlig vægt på samarbejdet med vore naboer i Estland, Letland, Litauen og Nordvestrusland.

Rapporten er udarbejdet til Nordisk Råd. Kommentarer fra Nordisk Råd og også fra andre berørte parter er meget velkomne.

Per Unckel
Generalsekretær for Nordisk Ministerråd

Kapitel I
Nordisk samarbejde i en sammenhæng

1. Indledning og resume

I overensstemmelse med en anbefaling fra Nordisk Råd offentliggør Nordisk Ministerråd hvert år en rapport om sine aktiviteter i europæisk sammenhæng. Rapporten fokuserer på aktiviteter, som Nordisk Ministerråd er direkte ansvarlig for. Tidligere år har rapporterne udelukkende drejet sig om aktiviteter og politikker, der allerede er gennemført. Som noget nyt i år opfordrer teksten, ud over at berette om fortiden, også Nordisk Råd til at beskæftige sig med fremtidige aktiviteter, kommende udfordringer og de umiddelbare muligheder og styrker, der ligger i det nordiske samarbejde.

Rapporten er delt op på fem kapitler. Kapitel I indeholder, ud over indledning og resume, en kort redegørelse for det generelle nordiske samarbejde i forhold til EU og de store linier i de nordiske landes økonomiske nøgletal.

Kapitel II – Det internationale Norden – nordisk samarbejde inden for en europæisk ramme – indeholder principperne for det fremtidige samarbejde i en international kontekst. Denne politik, der blev vedtaget af de nordiske samarbejdsministre i august 2003, har til formål at vejlede det nordiske samarbejde inden for konteksten globalisering og internationalisering, og i kontakterne med de baltiske lande, Nordvestrusland, EU, Nordens vestlige naboer og samarbejdet med andre internationale organisationer.

Kapitel III fokuserer på Nordisk Ministerråds rolle i EU's nye handlingsplan for den nordlige dimension for 2004–2006. Denne handlingsplan er udtryk for de samlede bestræbelser blandt en lang række partnere inden for den nordlige dimension. Europa-Kommissionen har gennem en konsultationsproces samlet input fra EU's medlemslande og partnerlande, fra Europa-Parlamentet og Det Økonomiske og Sociale Udvalg, fra regionale organisationer – f.eks. Nordisk Ministerråd – og associerede organisationer. I sin egenskab af én af handlingsplanens vigtigste implementerende parter, vil Nordisk Ministerråd bidrage med sin ekspertise og infrastruktur, specielt inden for vigtige områder i handlingsplanen, f.eks.

- økonomi, erhverv og infrastruktur,
- menneskelige ressourcer, uddannelse, kultur, videnskabelig forskning og sundhed,
- miljø og naturressourcer
- retsvæsen og
- det arktiske område.

Kapitel IV beskriver det nordiske område som et samarbejdsområde. Det præsenterer den aktuelle strategi for det fremtidige samarbejde med andre internationale organisationer i Nordeuropa. Det overordnede mål er at skabe en større grad af koordination og gennemsigtighed. Kapitel IV indeholder en statusrapport vedrørende dette arbejde.

Endelig beskæftiger kapitel V sig med Nordisk Ministerråds aktiviteter med en europæisk vinkel inden for de forskellige specialiserede fagsektorer under Nordisk Ministerråd i perioden 2002/2003. Nordisk Ministerråds aktiviteter omfatter praktisk talt alle de politiske områder, der findes i ministerier og den offentlige administration, og på alle niveauer med undtagelse af udenrigs- og sikkerhedspolitik. Kapitlet fortæller om aktiviteter, forskningsområder, uddannelse, kultur og informationsteknologi, miljø- og ressourcepolitik, herunder bæredygtig udvikling, velfærd, økonomisk politik og erhvervspolitik, samarbejde inden for jura, sundhedsområdet osv.

Annex A indeholder en rapport med retningslinjer for Nordisk Ministerråds samarbejde med andre internationale samarbejdsorganer i den nordlige dimensions område.

Denne rapports fokus er relationen mellem det nordiske samarbejde og det udvidede europæiske samarbejde. I de kommende år vil strukturen i det europæiske samarbejde blive udsat for store ændringer. EU udvides fra 15 til 25 medlemsstater og derover. EU får en ny Forfatningstraktat. NATO udvides og vokser til en rolle som den dominerende sikkerhedsmekanisme i Europa. Det nordiske samarbejde vil gennemgå vigtige ændringer som følge af disse nye betingel-

ser. Områder, der traditionelt har været nordiske samarbejdsområder, vil blive europæiske. De tre baltiske stater bliver ligeværdige parter med de nordiske lande inden for både EU og NATO.

Uanset hvad fremtiden rummer, vil der imidlertid stadig være behov for et nordisk samarbejde og måske et endnu mere betydningsfuldt et. Nøglespørgsmålet er, hvilken form et institutionaliseret, nordisk samarbejde skal have specielt set i lyset af udvidelsen af EU. Og desuden: er der specifikke politiske områder, der er særlig vigtige? Under alle omstændigheder er et dybere nordisk samarbejde berettiget ud fra et rationelt synspunkt, om ikke på grund af fælles kulturarv og identitet. Når EU har 25 medlemsstater eller derover, vil det være rationelt for små lande med identiske eller sammenfaldende interesser at samarbejde for at skabe frugtbare alliancer.

Rationaliteten peger også i retning af at danne sådanne alliancer, idet et større EU betyder et større indre marked, hvor aktørerne kunne foretrække andre regioner end de perifere regioner. Perifere regioner i EU kan have udbytte af et effektivt samarbejde inden for forskellige områder, f.eks. økonomi, finansieringsinstitutioner, uddannelse og forskning.

Som det er understreget ovenfor, ændrer alt sig, og intet forbliver det samme. De nordiske lande har en lang historie med både krige og rivalisering og fred, broderskab og samarbejde, som det gælder for Europa som helhed. Det nordiske samarbejde, der er mere end et århundrede gammelt, har påvist, at tætte bånd forhindrer krige. Med en lang tradition for konsensusbaseret, omfattende samarbejde kan de nordiske lande tjene som model for regionalt samarbejde inden for EU og andre steder. Som det vil blive påvist i det følgende, kan en samarbejdsstruktur som Nordisk Ministerråd desuden tjene som en vigtig implementerende partner i større EU-projekter som f.eks. handlingsplanen for den nordlige dimension.

Som det allerede er understreget, kan de nordiske lande som en region vælge at styrke deres fælles position i Det Indre Marked. De aktuelle nordiske bestræbelser på at fjerne diverse grænsebarrierer er ét eksempel. Denne proces er også et eksempel på, hvordan de nordiske lande kan gå længere end EU-lovgivningen kræver.

I løbet af de senere år har Nordisk Ministerråd i de baltiske lande og Nordvestrusland udført et stort og vigtigt stykke arbejde. Da de nordiske aktiviteter i de baltiske lande startede i 1991, var de motiveret af et ønske om at bidrage til udviklingen af frihed og demokrati. Gradvis er bestræbelserne blevet udvidet og kan i dag ses som en integreret del af en proces, der går ud på at skabe tættere partnerskaber mellem landene. Medlemsskabet af EU for Estland, Letland og Lithauen vil gøre disse partnerskaber endnu mere betydningsfulde.

2. Generelle retningslinier for nordisk samarbejde i relation til EU

Deklarationer fra de nordiske statsministre

De nordiske statsministre besluttede d. 1–2. juli 2001 i Imatra, for fremtiden systematisk at afholde indledende nordiske møder forud for møderne i Det Europæiske Råd (EU's topmøder mellem stats- og regeringschefer). Denne beslutning var et klart signal om, at det er ønskværdigt og legitimt at forstærke det nordiske samarbejde i relation til EU. Statsministrenes beslutning blev understreget i forbindelse med Nordisk Råds session i oktober 2001 i København, hvor der var støtte til en ny, mere proaktiv EU-linie i det nordiske samarbejde. I juni 2003 udvidede de nordiske statsministre den såaldte Imatra-model til også at omfatte miljø, ligestilling mellem kønnene og forbrugeranliggender. Det sidste skulle desuden ses i lyset af den proces der allerede finder sted i Nordisk Ministerråd for yderligere at fremme det nordiske samarbejde i dybden.

Retningslinierne for de ministre, der er ansvarlige for nordisk samarbejde

Der er ikke en enkelt "model" for, hvordan nordisk samarbejde med hensyn til EU skal gennemføres og udvikles. Der er forskellige arbejdsmetoder inden for de forskellige områder og på de forskellige beslutningsniveauer. Både form og indhold i EU/EØS-relateret samarbejde varierer fra ét ministerielt område til de andre. Samarbejdet kan være mere eller mindre aktivt og variere fra meget generelle til meget konkrete områder, hvor foranstaltningerne gennemføres.

Det fælles grundlag for de europæiske aktiviteter for Ministerrådet omfatter, at man jævnligt sætter EU/EØS-emner på dagsordenen for Ministerrådet og embedsmandskomiteerne. Disse di-

skussioner involverer ikke nødvendigvis konkrete projekter eller forslag, der har til formål at fremme fælles standpunkter. Men flere fagministerråd har udviklet en tradition for aktiv og gensidig konsultation eller egentligt projektsamarbejde inden for EU. På politisk niveau afholdes der f.eks. indledende møder inden for miljøområdet forud for møder mellem EU's miljøministre. Dette illustreres mere detaljeret i Kapitel V.

En speciel fordel ved også at bruge rammerne i Nordisk Ministerråd for uformelle konsultationer er, at alle fem nordiske lande har mulighed for at blive involveret.

3. De nordiske lande i tal

Økonomiske resultater

Man kan påstå, at en rapport fra Nordiske Ministerråd om europæiske anliggender ikke ville være komplet, hvis den ikke beskrev, hvordan de nordiske lande klarer sig i forhold til et af EU's mest centrale politiske initiativer, nemlig Lissabon-processen. Denne proces involverer alle de nordiske lande.

Lissabon-processen blev lanceret af Det Europæiske Råd i foråret 2000. Inden 2010 er det målet, at EU skal blive den mest konkurrencedygtige og dynamiske, vidensbaserede økonomi i verden, der kan skabe bæredygtig, økonomisk vækst med flere og bedre job og større social sammenhæng. Den overordnede strategi for opnåelse af dette mål er at:

Forberede overgangen til en vidensbaseret økonomi, ved at lancere en bedre politik for informationssamfundet, samt ved at fremme processen hen imod strukturreformer med henblik på øget konkurrenceevne og innovation, og ved at færdiggøre det Indre Marked.

Modernisere den europæiske velfærdsmodel, investere i menneskelige ressourcer og bekæmpe social eksklusion.

Bevare de gode økonomiske og gunstige vækstudsigter gennem en hensigtsmæssig makroøkonomisk politisk.

Formålet med dette afsnit er at skabe et kortfattet overblik over, hvordan de nordiske lande klarer sig i relation til deres europæiske naboer.

Det bør naturligvis være et vigtigt mål for de nordiske lande at være forrest med hensyn til målene i Lissabon-strategien. De nordiske lande skal være konkurrencedygtige inden for alle aspekter, der vil påvirke mulighederne for at fremme vækst, investeringer og jobs således, at der lægges et solidt grundlag for rigdom for alle. At være med helt fremme vil kræve handlinger på nationalt plan, men også med hensyn til fælles nordiske initiativer for at opnå fælles styrke. Bestræbelser på at fjerne grænsebarrierer mellem de nordiske lande, der har høj prioritet for Nordisk Ministerråd, skal ses i dette perspektiv.

Levestandard, økonomisk vækst og balance på statsbudgettet

Oplysninger om BNP (bruttonationalprodukt) pr. indbygger afslører, at de nordiske lande klarer sig godt sammenlignet med EU som helhed (diagram 1.1). Island og Norge er de to rigeste nordiske lande med Danmark lige bagefter. Både Sverige og Finland har ca. samme BNP pr. indbygger som gennemsnittet i EU. Væksten i BNP (diagram 1.2) i de nordiske lande har i den senere tid fulgt samme trend som gennemsnittet for EU.

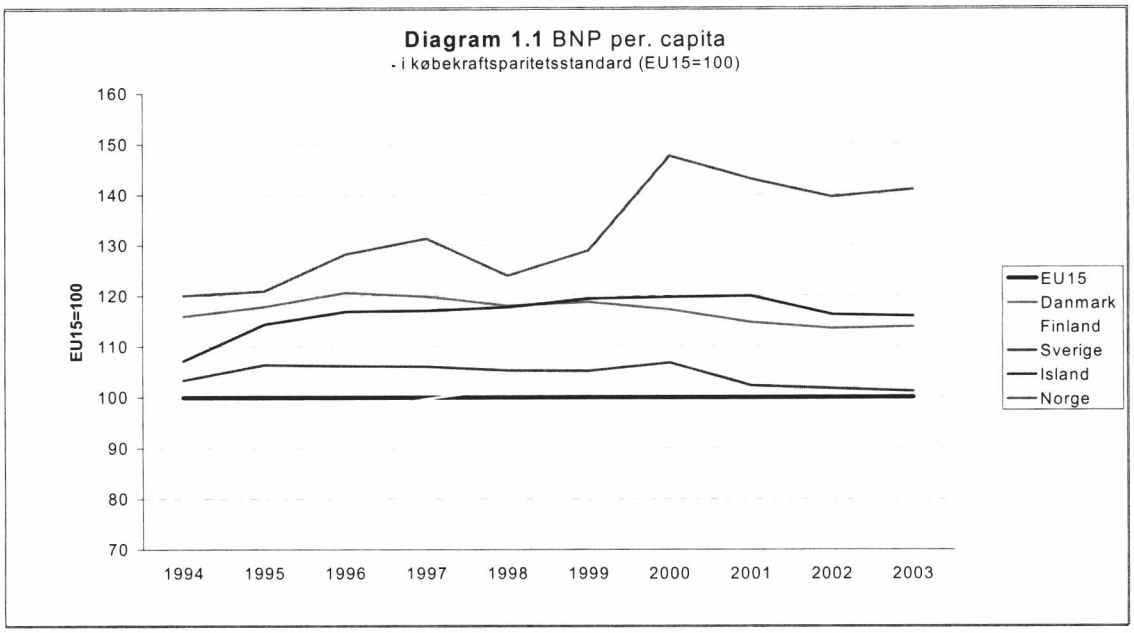

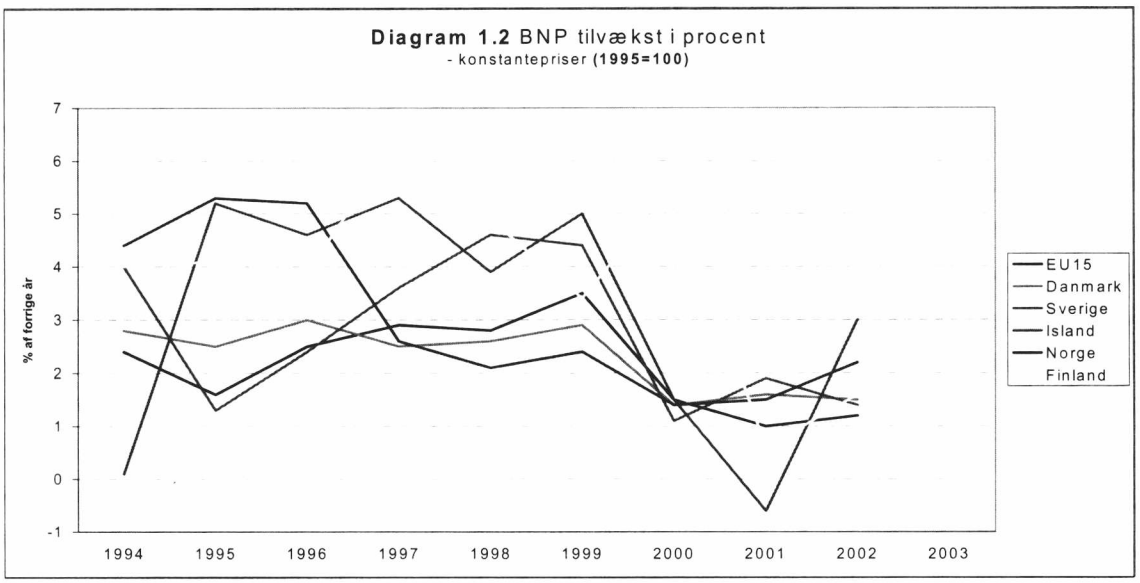

Diagram 1: kilde: Euro-Stat

Med hensyn til offentlige finanser har alle de nordiske lande i dag overskud (diagram 2) på den offentlige saldo. Norge har det højeste overskud på omkring 15 % af BNP, medens resten af de nordiske lande har et overskud på omkring 1-5 % af BNP. Omvendt har mange lande i resten af EU store offentlige budgetunderskud.

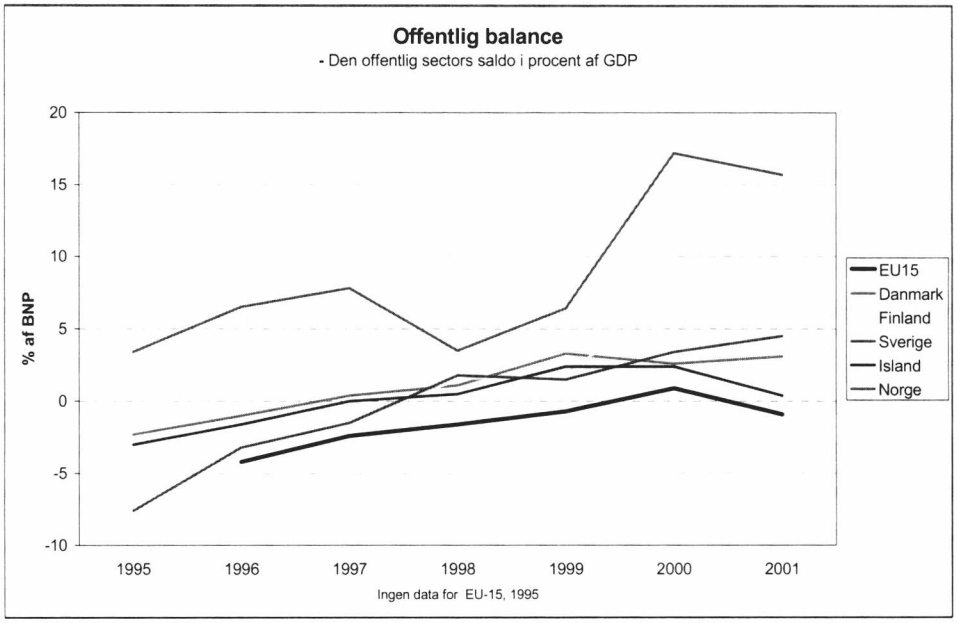

Diagram 2: kilde Euro-Stat

Beskæftigelse og produktivitet, deltagelse i arbejdsstyrken og indkomstskat

De nordiske lande klarer sig også godt, når det drejer sig om beskæftigelsesniveau og arbejdskraftens produktivitet (diagram 3). Alle de nordiske lande, med undtagelse af Finland, er allerede over det mål på 70 % beskæftigelse, som EU har opstillet for sig selv, og som skal nås inden 2010.

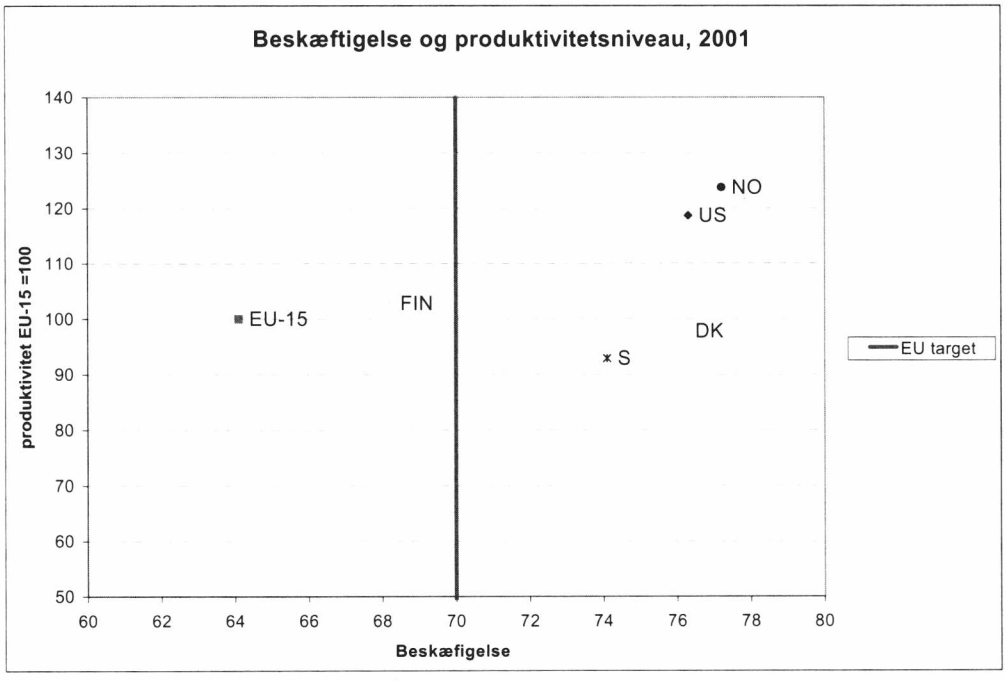

Diagram 3: Kilde: EU-Stat og EcoWin

Med hensyn til deltagelse i arbejdsstyrken (diagram 4) er de nordiske lande blandt dem, der klarer sig bedst i EU, især med hensyn til ældre medarbejdere og kvinder. Island klarer sig godt, både når det drejer sig om det generelle beskæftigelsesniveau og især med hensyn til kvindernes og de ældres deltagelse. Både Danmark og Finland har lavere deltagelsesniveau for ældre medarbejdere end resten af de nordiske lande, men ligger stadig over gennemsnittet for EU.

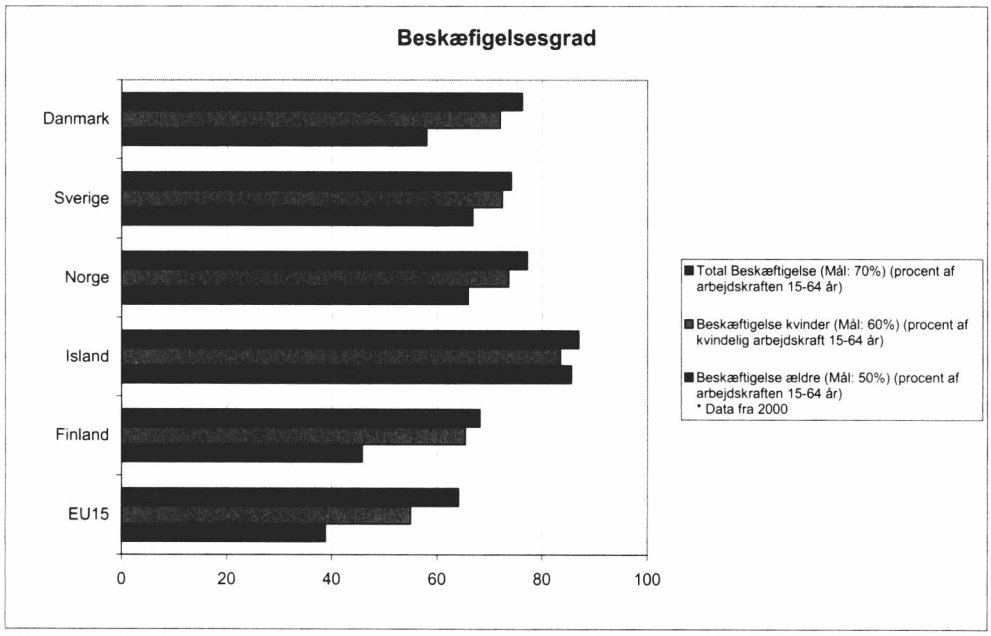

Diagram 4: kilde: Euro-Stat

De nordiske lande er blandt de lande, der har den højeste skattebyrde i EU (diagram 5). Sverige har den højeste skattebyrde, med Danmark og Finland lige i hælene. Kun Norge og Island ligger under gennemsnittet for EU.

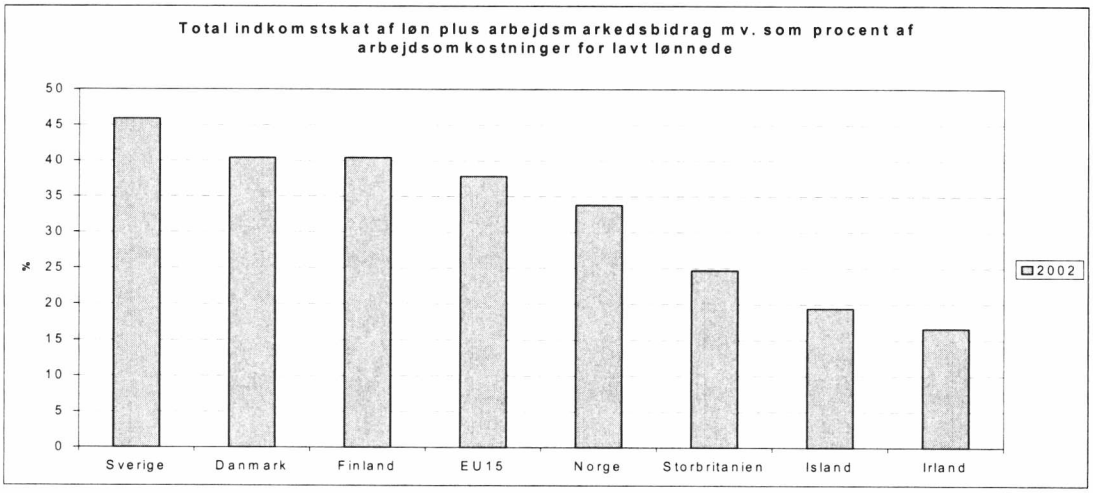

Diagram 5: kilde: Euro-Stat

Menneskelige ressourcer, livslang læring, universitetsuddannede, forskning og udvikling, patenter, telekommunikation og Internetadgang

Med hensyn til uddannelsesniveau og udgifter til menneskelige ressourcer ligger de nordiske lande godt over gennemsnittet for EU (diagram 6.1, 6.2).

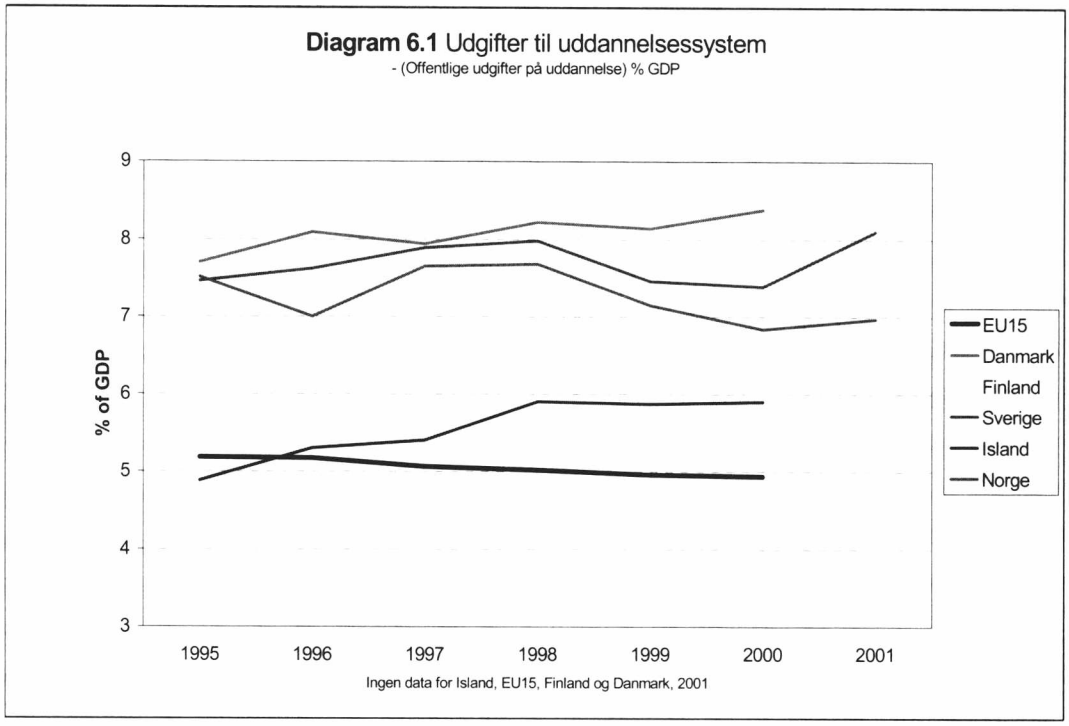

Diagram 6.1: Kilde: EU-STAT

Der er imidlertid forskelle mellem de nordiske lande, når det drejer sig om udgifterne på dette område. Danmark, Norge og Sverige er førende, og Finland og Island ligger blot et par procentpoint lavere, men stadig over gennemsnittet for EU.

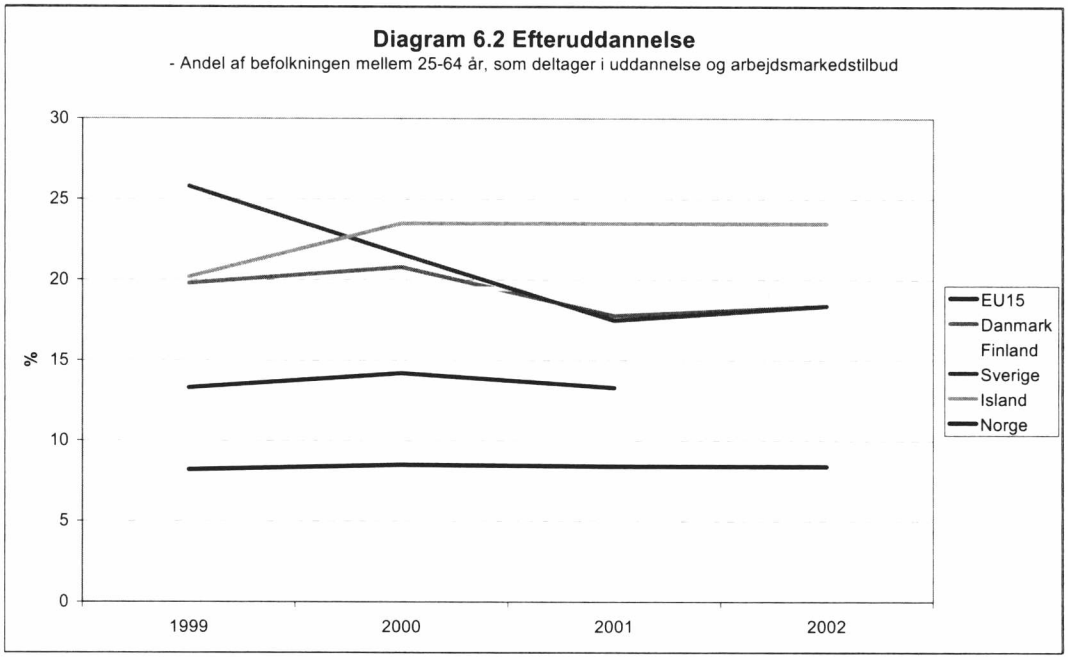

Diagram 6.1, 6.2: Kilde Euro-Stat.

De nordiske lande sakker bagud i forhold til de førende lande i EU med hensyn til nyuddannede inden for videnskab og teknologi (diagram 7). Der er også en markant forskel mellem de nordiske lande, hvor Finland ligger højest, næste dobbelt så højt som Norge, der har det laveste antal universitetsuddannede i de nordiske lande.

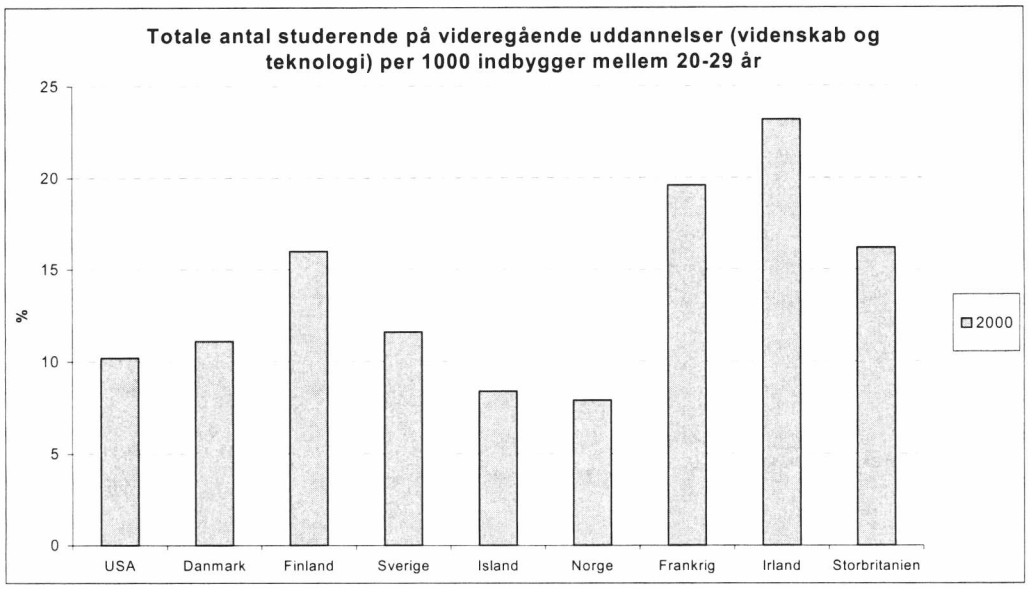

Diagram 7: Kilde: Euro-Stat

Der er også en forskel mellem de nordiske lande med hensyn til udgiftsniveau til forskning og udvikling (diagram 8a-c). Finland og Sverige bruger omkring 3,5-4 % af BNP på totale udgifter til forskning og udvikling, medens Danmark og Island ligger på EU-niveauet på ca. 2 % af BNP.

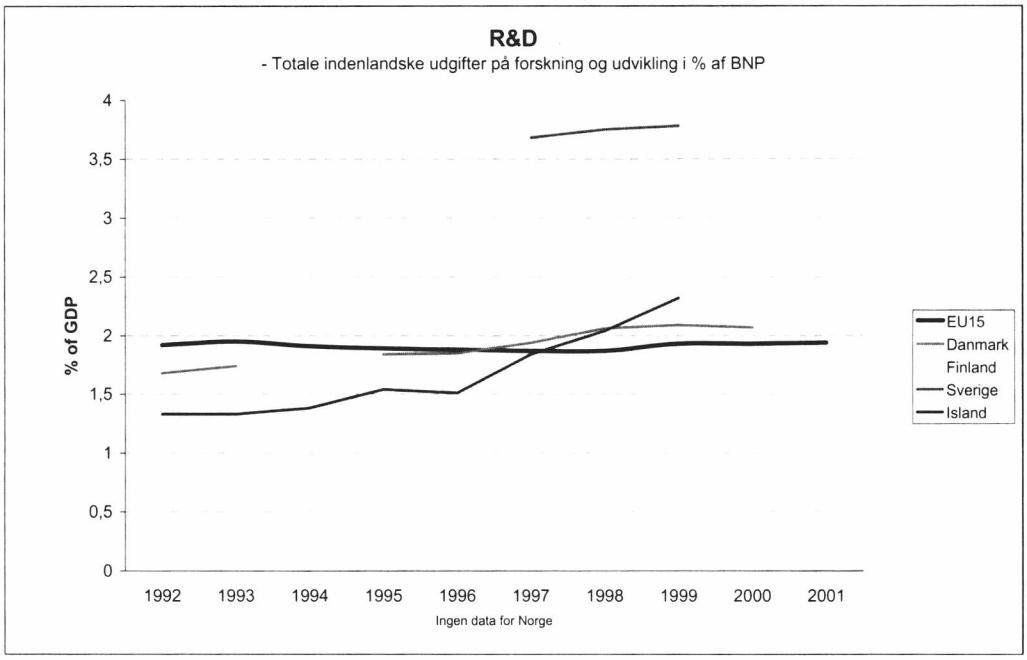

Diagram 8a: kilde: EU-Stat

Diagram 8b viser, at mindre end halvdelen af disse udgifter er offentligt finansieret. Dvs. hvis der alene ses på de offentlige udgifter i forskning og udvikling i forhold til BNP udgør dette mindre en 1 % i alle landene, jvf. diagram 8c.

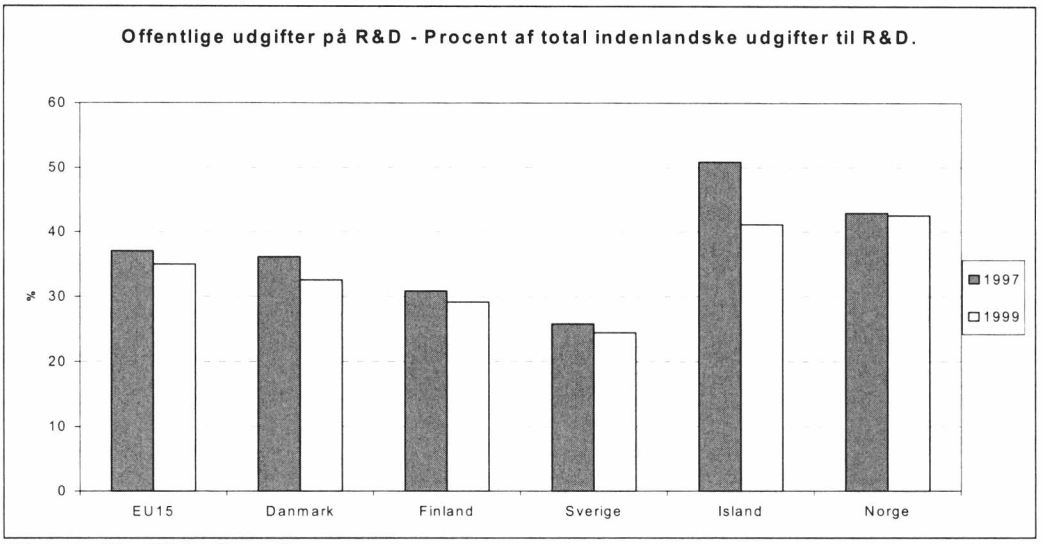

Diagram 8b. Kilde: Euro-Stat

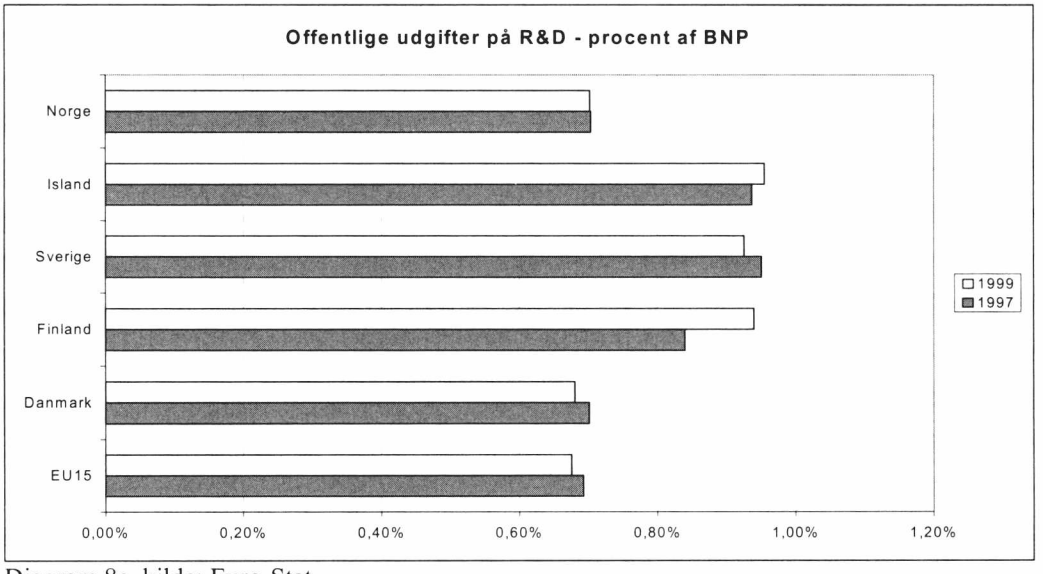

Diagram 8c. kilde: Euro-Stat

Når det gælder antallet af patenter (diagram 9), ligger Sverige og Finland igen øverst. De nordiske lande som gruppe ligger over EU-niveau, kun med Island lidt under niveauet for EU.

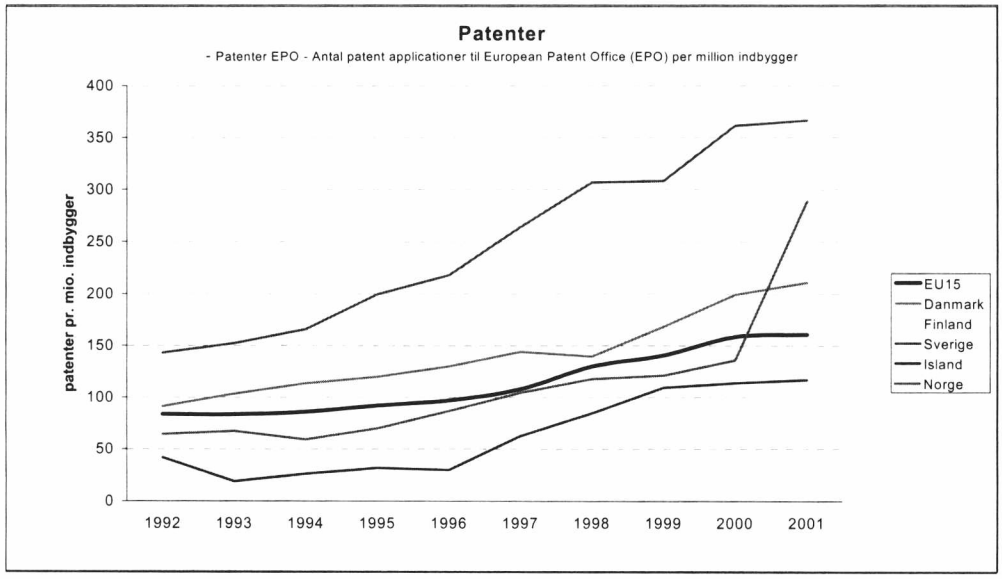

Diagram 9: kilde: Euro-Stat

De nordiske lande ligger på et rimeligt niveau, når det drejer sig om prisen på telekommunikation (diagram 10) og generelt under EU-niveau. Forskellene mellem de nordiske lande er imidlertid tydelige, idet Danmark ligger på EU-niveau og resten af de nordiske lande meget under. Finland har langt de laveste priser.

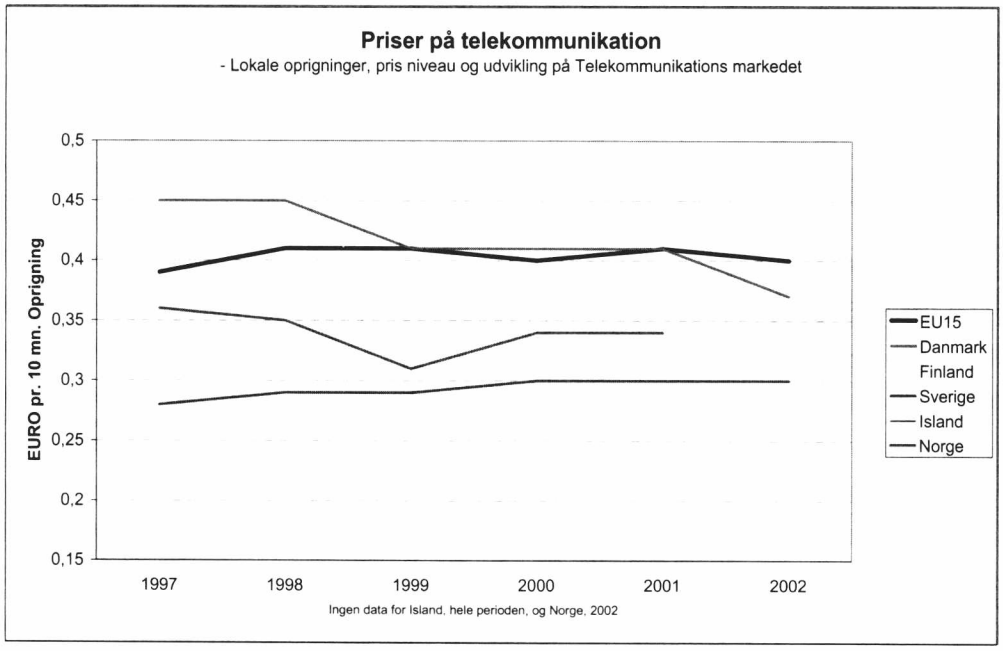

Diagram 10: kilde: Euro-stat

Statistikken (diagram 11) viser, at de nordiske lande ligger øverst, når det drejer sig om Internetadgang, hvor kun Holland ligger lige så godt. Island ligger bedst, idet 68 % af husstandene har Internetadgang hjemme, medens Finland ligger på 54 % som det laveste blandt de nordiske lande, selv om det stadig er noget over EU-gennemsnittet på 40 %.

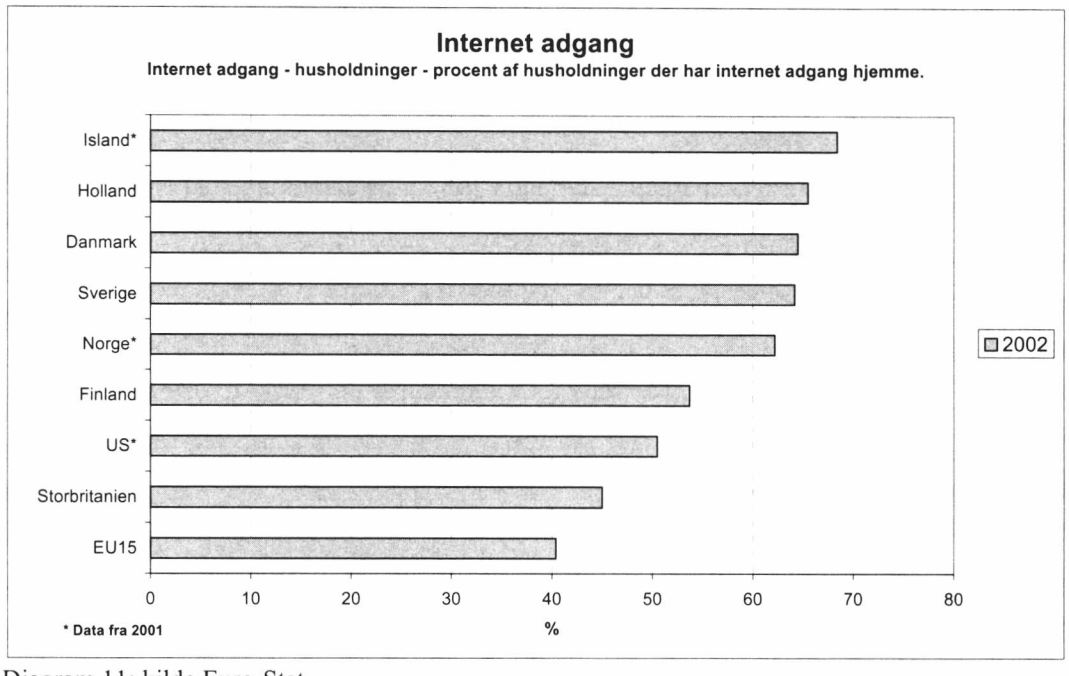

Diagram 11: kilde Euro-Stat

Konklusion

Det er en integreret del af det nordiske samarbejde at udveksle informationer og best practice inden for en lang række politiske områder, som er omfattet af Lisabon-strategien. Der er taget vigtige skridt og på nogle områder giver det for de nordiske lande en god position i den proces, der vil følge. EU, herunder de nordiske lande, må dog accelerere reformerne for at kunne realisere visionen om en vidensbaseret økonomi og fremme det langsigtede vækstpotentiale. Konkurrenceevnen skal sættes i centrum.

Alle de nordiske lande, også Island og Norge via EØS-aftalen, er involveret i de initiativer, der har relation til Lissabon-strategien, og vil fortsat følge og tage aktiv del i den generelle politiske udvikling.

Samarbejde inden for rammerne af Nordiske Ministerråd støtter bestræbelser på at opfylde Lissabon-målsætningerne.

Kapitel II
Det internationale Norden – nordisk samarbejde i en europæisk ramme

1. Introduktion

Det institutionaliserede nordiske samarbejde startede i 1952 med etableringen af Nordisk Råd. I 1971 skabte de nordiske regeringer deres egen struktur for samarbejde med etableringen af Nordisk Ministerråd. Parallelt til det formelle strukturerede samarbejde, som finder sted inden for Nordisk Råd og Nordisk Ministerråd, er der en lang række relationer mellem de nordiske lande. Disse relationer tager udgangspunkt i de fordele, som eksisterer inden for Norden ved at udnytte fælles værdigrundlag og nordiske interesser til at vinde ekstra styrke.

Siden Nordisk Råd og Nordisk Ministerråd blev etableret har der været foretaget analyser af det nordiske samarbejde, som har været ændret adskillige gange. Nogle eksempler er Vismandsrapporten fra 2000 og samarbejdsministrenes opfølgning heraf ved angivelse af nye strategiske satsninger i rapporten "Ny Nordisk Dagsorden".

Den følgende tekst er tiltrådt af Samarbejdsministrene 5. september 2003 som retningslinier for Nordisk Ministerråds fremtidige arbejde med omverdenen ("Det internationale Norden – Nordisk samarbejde i europæisk ramme"). Retningslinierne erstatter ikke gældende arbejdsplaner, f.eks. for samarbejdet med Nærområdet, men er vejledende for den successive udvikling af Nordisk Ministerråds virksomhed:

Dette dokument er tiltrådt af Samarbejdsministrene den 5. september 2003 som retningslinier for Nordisk Ministerråds fremtidige arbejde med omverdenen. Det erstatter ikke gældende arbejdsplaner, f.eks. for samarbejdet med Nærområdet. Dokumentet skal være vejledende for den successive udvikling af Nordisk Ministerråds virksomhed. NSK-/MR-SAM 19/2003 (Rev. 5), 28.08. 2003, J. nr. 116561400102nr/

Det internationale Norden –- Nordisk samarbejde i europæisk ramme

	1. Nordisk Ministerråd i det nordiske samarbejde
Mellemstatligt samarbejde	Den overordnede ramme for det nordiske samarbejde fastlægges i Helsingforsaftalens art. 1. Her bestemmes det, at de Nordiske lande "skal efterstræbe" at bevare og yderligere udvikle samarbejdet mellem landene på det retslige, kulturelle, sociale og økonomiske område samt i spørgsmål om trafik og miljø. – Herudover bør de nordiske lande ifølge art. 1 rådføre sig med hinanden i andre spørgsmål af fælles interesse, som behandles i europæiske og andre internationale organisationer og konferencer.
Både formelt og uformelt samarbejde	Det nordiske samarbejde er således karakteriseret ved at finde sted såvel i form af et formaliseret samarbejde som et uformelt samarbejde. Nordisk Ministerråd er en del af det formelle nordiske samarbejde.
Uformelt samarbejde i tilknytning til det formelle	På grund af den pragmatiske arbejdsmetode, som de nordiske lande anvender i deres samarbejdsformer, har det imidlertid vist sig praktisk at anvende ministerrådet som forum også for det uformelle samarbejde. Ikke mindst er mulighederne blevet udnyttet til at drøfte spørgsmål som falder udenfor det officielle samarbejde. Dette samarbejde adskiller sig fra det officielle ved at have karakter af samråd og gensidig orientering. Nordisk Ministerråd giver en bred mulighed for uformelt samråd om EU-spørgsmål, som allerede gennem en årrække har været et tilbagevendende punkt på fagministerrådenes dagsorden.

Statsministrene lægger vægt på uformelt samråd ("Imatra-modellen")	Ved statsministermødet på Harpsund den 29.–30. juni 2003 blev regeringscheferne enige om, at den særlige model med uformelle samråd forud for EU-topmøderne, som statsministrene følger (siden deres beslutning i Imatra 1.– 2. juli 2001), også bør tages i anvendelse på fagministrenes områder, i første række inden for sektorerne miljø, konsumentpolitik samt ligestilling – områder, hvor der sædvanligvis er en stærk nordisk profil. Andre samrådsformer findes også.
Beslutninger i enighed	Ved samme lejlighed enedes statsministrene også om, at landene skulle overveje, hvorledes det nordiske samarbejde om opfølgning af EU-lovgivning kan forbedres.
Netværkssamarbejde	Nordisk Ministerråd er som nævnt et mellemstatsligt samarbejde baseret på Helsingforsaftalen, indgået mellem de nordiske landes regeringer. Helsingforsaftalen afstikker rammerne for regeringernes samarbejde. I den udstrækning ministrene i officielle ministermøder træffer beslutninger i enighed, er landene forpligtede til at følge beslutningerne op gennem handling.
Det uformelle samarbejde om EU-politik og sikkerhedspolitik m.v.	Det er et særtræk ved samarbejdsstrukturen "Nordisk Ministerråd", at den er formaliseret, men samtidig også bidrager til at danne ramme om et netværkssamarbejde af uformel karakter. Det gælder såvel uformelle politiske drøftelser mellem ministre som aktiviteter i faglige fora.
Nordisk Ministerråd som et ekstra virkemiddel for landene	En stor del af regeringernes nordiske samarbejde finder sted uden for de formelle rammer af Nordisk Ministerråd. Det gælder eksempelvis udenrigs-, sikkerheds- og forsvarspolitikken samt EU-politik. Handelspolitik og bistandspolitik falder ligeledes uden for. Ikke desto mindre finder uformelle drøftelser af disse politikområder sted, f.eks. i forbindelse med Nordisk Råds sessioner - og EU/EØS-spørgsmål tages regelmæssigt op på dagsordenen for møder i ministerråd og embedsmandskomitéer med henblik på information og rådslagning. I intet tilfælde deponerer de nordiske landes regeringer deres handlemuligheder i Nordisk Ministerråd. Derimod kan regeringerne fra tilfælde til tilfælde vælge at anvende ministerrådet som platform for egen interessevaretagelse ved siden af nationale politiske føringer. Det nordiske samarbejde gennem Nordisk Ministerråd kan supplere det uofficielle og det bilaterale. Dette er udgangspunktet for de efterfølgende overvejelser.

	2. Globalisering/ internationalisering
Globalisering – en trussel og en mulighed	Den økonomiske og politiske internationalisering er accelereret gennem de senere år, ikke mindst i kraft af en hastig udvikling af den såkaldte "ny økonomi" eller vidensbaseret økonomi. I dele af verden kan globaliseringen opfattes som en trussel – i den udstrækning udviklingen ikke indfrier forventninger om forbedring af menneskers materielle og politiske livsvilkår. I Norden forbindes globalisering overvejende med positive muligheder for fortsat udvikling af egne velfærdssamfund. Disse er under et indre demografisk pres i form af vigende folketal og relativ aldring af befolkningen. Tilgang af kvalificeret arbejdskraft udefra kan bidrage positivt. Samtidig indebærer globaliseringen et ydre pres på de nordiske samfund, blandt andet som følge af den øgede migration samt de ændrede sikkerhedspolitiske betingelser.
Velfærdssamfundet under forandring.	
Forskellig Europa- og sikkerhedspolitik i de nordiske lande.	Det er bemærkelsesværdigt, at de nordiske landes respons på internationale parametre i vid udstrækning har været – og er – forskellig. Danmark, Finland og Sverige er medlemmer af EF/EU, mens Island og Norge har valgt at stå uden for EU, men tager gennem EØS fuld del i EU's indre marked. Det selvstyrende Færøerne har valgt at stå helt uden for EU. Grønland står ligeledes udenfor EU men har en særlig ordning, der indebærer adgang til EU's marked samt visse EU-programmer. Åland er med i EU, men Ålands særskilte stilling i EU reguleres i en protokol i tilslutning til Finlands aftale med EU. Sikkerhedspolitisk er Danmark, Norge og Island medlemmer af NATO, mens Sverige og Finland opretholder en militært alliancefri placering. Samtidig er disse to lande fuldt deltagende i EU's fredsbevarende militære samarbejde, mens Danmark står uden for dette. Åland er gennem internationale traktater både demilitariseret og neutraliseret.
Divergerende migrations- og integrationspolitik	Der er væsentlige forskelle på migrations- og integrationspolitikken i Norden, uanset at behovet for arbejdskraft gennem immigration synes aktuelt i alle de nordiske lande. Finland har med 2.0 % ikke-statsborgere den laveste andel, mens Sverige ligger i toppen af de nordiske lande med 5.3 % ikke-statsborgere. Island har tradition for tilflytning, primært begrundet i arbejdsmarkeds-forhold. Derimod har især Sverige og Danmark haft betydelig migration i tilknytning til asyl- og flygtningespørgsmål. Dansk migrationspolitik er senest blevet strammet sammenlignet med de øvrige nordiske landes.
Konvergerende politik mellem de nordiske lande	På andre områder er de nordiske lande i samme situation og har derfor en klart konvergerende politik. Det drejer sig om velfærdssamfundets grundlæggende præmisser, uanset at de konkrete lovgivningsmæssige og administrative værktøjer ofte er forskellige. Den skattefinansierede, "universalistiske" velfærdsmodel er stadig en fællesnordisk grundstamme. "Nordisk samråd" finder helt rutinemæssigt sted i hovedparten af det internationale samarbejde gennem multilaterale organisationer som FN, OECD og Europarådet. De nordiske lande lægger meget stor vægt på det multilaterale samarbejde, ikke mindst bistandssamarbejdet, samt krisebekæmpelse og kriseforebyggende indsats, hvor der finder et omfattende uformelt samarbejde sted. I foråret 2003 har de nordiske regeringspositioner dog divergeret i relation til den USA-ledede koalitions indgriben i Irak.

Et nyt EU er reference for nordisk samarbejde	Siden Murens fald har alle de nordiske lande ført en aktiv, samstemt politik til støtte for de baltiske landes politiske og økonomiske selvstændighed. I spørgsmålet om Estlands, Letlands og Litauens optagelse i hhv. NATO og EU har de nordiske landes positioner til tider været mere delte. Det er bemærkelsesværdigt, at udvidelsen af EU med i første omgang 10 nye medlemmer har fået stærk opbakning også fra de nordiske lande, som ikke er medlemmer af EU. Udvidelsen vil påvirke alt internationalt samarbejde i Europa. Når det store flertal af Europas lande har en vidtrækkende relation til EU, vil den Europæiske Union udgøre den afgørende samarbejdsstruktur i vor del af verden.
Indbyrdes nordisk dialog skal udbygges	*Udfordringen* for det nordiske samarbejde i en globaliseret epoke med et stærkt udvidet EU er, at udvikle den indbyrdes nordiske dialog om internationale, særligt europæiske, spørgsmål stadig tættere. Et ambitiøst, men pragmatisk nordisk samarbejde på alle niveauer er derfor ønskeligt. Det gælder ikke mindst for de nordiske landes forhold til de tre baltiske lande – Estland, Letland og Litauen – og for forholdet til Nordvestrusland. Fra nordisk side vil mærkesager som miljø, bæredygtig udvikling, åbenhed i politik og forvaltning samt ligestilling være særligt naturlige interesseområder.
	3. Det nordiske samarbejdes kerne (Norden i sig)
Fra indenrigspolitisk til internationalt nordisk samarbejde	Det nordiske samarbejdes kerne har siden oprettelsen af Nordisk Råd drejet sig om uddannelse, forskning, kultur, sociale og arbejdsmarkedsmæssige forhold, økonomiske, erhvervs- og energipolitiske samt forbrugerspørgsmål – eller kort sagt en videreførelse af typiske "indenrigsanliggender" ind på den nordiske samarbejdsarena. Denne kerne har bestående værdi. I det seneste tiår er også sikkerhedspolitikkens "bløde elementer" kommet på dagsordenen i Nordisk Råd. Til dette felt kan også regnes Nordisk Ministerråds nærområdepolitik med dens vægt på støtte til demokrati-udvikling og etablering af reguleret markedsøkonomi – samt de fællesnordiske bestræbelser på at eksponere og gennemføre en regional strategi for bæredygtig samfundsudvikling. Nordiske traditioner for vidtgående hensyn til minoriteter – og for frisætning af minoriteters ressourcer til gavn for hele samfundet – hører ligeledes med i kernen af det nordiske samarbejde.
Maksimal mobilitet i Norden	En konkret politik for etablering af maksimal mobilitet i Norden blev formuleret og gennemført allerede tidligt i det officielle nordiske samarbejde. De nordiske konventioner vedrørende frit og fælles arbejdsmarked i Norden, gensidig adgang til uddannelse, ret til social sikring etc. er håndgribelige beviser på, at et "indre marked" blev introduceret i Norden længe før der blev taget sådanne skridt i europæisk sammenhæng. Og nordiske lande er bogstavelig talt et udvidet 'hjemmemarked' for hovedparten af brancher i Norden. Det indrenordiske omfang af fusioner og virksomhedsopkøb er omfattende og voksende.

Det "indre marked" i Norden skal være forbillede	Udfordringen er at presse det nordiske samarbejdes "indre marked" yderligere frem, så det kommer i front både i bredde og dybde. Norden skal være en stærk vækstregion i Europa. Effekten skal være tilvækst i velfærd og mangfoldighed. Samtidig kan det nordiske kernesamarbejde gå endnu længere end i EU-regi og danne inspiration og 'skole' for andre. Nedbygning af grænsebarrierer har på basis af udredning om nordboernes rettigheder fået ny prioritet og skal fortsætte i takt med at nye barrierer opstår. Det igangværende formandskabsinitiativ til fjernelse af grænsehindringer (den såkaldte Schlüterproces) skal følges op i landene gennem varierende indsats afpasset efter den enkelte sektor. På sigt kan denne proces også udvikle sig til at omfatte de baltiske lande.
Nordiske politiske "varemærker" skal være i front	Fuldbyrdelse af et fælles nordisk uddannelses- og forskningsrum og udnyttelse af landenes komparative fordele gennem nordiske spidsforskningscentre skal give Norden tydelige styrkepositioner. Samordnet respons på EU-regulering må understøttes stærkt for at forsvare og udvikle nordisk retslighed i praksis. Her findes en hjørnesten i det fortsatte arbejde for relativt homogene velfærdssamfund i Norden. Den diversificerede nordiske strategi for bæredygtig samfundsudvikling må videreudvikles som en unik, fremstående regional strategi, hvis troværdighed baseres på regeringernes forpligtethed og vilje til at lade sig måle på indikatorer. Holdbar/bæredygtig udvikling miljømæssigt, samfundsøkonomisk og socialt – samt ligestilling – kan stå frem som "nordisk varemærke".
Nordisk identitet	Til det nordiske samarbejdes kerne hører også den nordiske identitet. Til den nordiske identitet hører vægten på individet og at de nordiske rettigheder udgår fra det enkelte menneske som medborger. Særligt når det internationale samarbejde udvides, får de omfattede folks og regioners identitet øget betydning. Det samarbejdende Europas styrke ligger i dets kulturelle mangfoldighed. Det nordiske samarbejde har en central opgave med at understøtte det, som er de nordiske folks særpræg. Det nordiske kultursamarbejde har også fortsat en vigtig rolle.
	4. Det nordiske samarbejde og de baltiske lande
Nordisk samarbejde som "største fællesnævner"	Det nordiske samarbejde viste sig bemærkelsesværdig politisk operativt i overgangsfasen efter murens fald og opløsningen af Sovjetunionen. I en vigtig fase af de baltiske landes egne bestræbelser for national uafhængighed trådte den fællesnordiske politiske støtte længere frem end den støtte, som hovedparten af regeringerne hver for sig lancerede. Nordisk samarbejde manifesterede sig som "største fællesnævner" i den baltiske selvstændighedsproces. Efter en ganske hurtig omlægning har omkring 20 % af det fællesnordiske budget siden begyndelsen af 1990'erne været afsat til støtte for fællesnordisk samarbejdsindsats i Nærområdet. I alt anvendes ca. 150 MDKK årligt på samarbejds-aktiviteter i nærområdet. De nordiske landes samarbejde med Estland, Letland og Litauen er givet betegnelsen Nordic-Baltic 8 (NB8).

Ligeværdigt nordisk-baltisk samarbejde	Efter et tiår med et bistandspræget samarbejde mellem Nordisk Ministerråd og de baltiske lande blev det i 2000 besluttet at justere strategien ("Närmare Norden") således, at der fremover skal satses på et mere ligeværdigt myndighedssamarbejde med de baltiske lande, samtidig med at disse optages i EU. Parallelt hermed lægges der op til en udvikling af det mere traditionelle nærområdesamarbejde med Nordvestrusland, som også ses i sammenhæng med de nordiske landes interesse i Baltikum.
Opprioritering af det politiske samarbejde med Baltikum	Udfordringen i strategiomlægningen er først og fremmest at udbygge det nordiske politiske samarbejde med de tre baltiske lande – og forventede nye EU-medlemmer. Udbygningen må ske på en sådan måde, at både de nordiske og de baltiske landes interesser tilgodeses. Det er afgørende, at strategiomlægningen kommer til udtryk som et klart nordisk signal om et forøget politisk og myndighedsbaseret samarbejde med baltiske lande – og ikke et signal om mere eller mindre nedprioritering af relationen mellem Norden og Baltikum.
Baltisk nærområde-program integreres tættere med sektor-samarbejdet	En omlægning til et mere ligeværdigt myndighedssamarbejde betyder øget vægt på netværksbygning og udmøntning af konkrete partnerskaber. I konsekvens heraf må der indledes en konkret drøftelse af, hvorledes det særskilte samarbejde med Baltikum fremover skal udformes og finansieres. I denne forbindelse bør forholdet mellem det nuværende, overgribende nærområdeprogram og det parallelle sektorsamarbejde behandles med henblik på bedre integration og ud fra tydelige prioriteringer. Informationskontorernes opgaver tydeliggøres som lokale aktører i implementeringen af Nordisk Ministerråds aktiviteter i de baltiske lande. En sidegevinst herved vil være større effektivitet, elimineringen af visse nuværende risici for overlappende samarbejdsprojekter samt en bedre koordination med de nationale samarbejdspolitikker orienteret mod Baltikum.
Gradvis omlægning af samarbejdets karakter	Det nuværende program for de nordiske landes støtte til såvel de baltiske lande som Nordvestrusland gælder til og med 2005. Det skal evalueres i løbet af 2004. Forandringen af karakteren af samarbejdet med de baltiske lande sker gradvis i den nu løbende programperiode, men kan først forventes at få fuldt gennemslag i perioden derefter. Forandringen må ske under hensyntagen til de tre baltiske landes økonomiske muligheder og de omstillinger landene må gennemgå som EU-medlemmer. En tæt nordisk-baltisk dialog om disse spørgsmål er hensigtsmæssig.
Inddragelse af baltiske parter i nordiske fora	Der må udvikles nye koncepter for mulig inddragelse af baltiske lande i nordiske sektor-samarbejdsfora. Som udgangspunkt må en baltisk deltagelse på lige fod i fællesnordiske projekter og programmer forudsætte en medfinansiering fra alle de deltagende lande. Også en baltisk mulighed for deltagelse i fællesnordiske institutioner må udmøntes, såfremt der er baltisk interesse herfor. I denne forbindelse må konsekvenser for samarbejdets fokus samt de sprogmæssige forudsætninger vurderes. Ved deres møde den 29.–30. juni 2003 tilsluttede regeringscheferne sig i princippet, at de tre baltiske lande, Estland, Letland og Litauen, inviteres til medlemskab i Nordisk Investeringsbank (NIB), idet statsministrene samtidig besluttede at anmode finansministrene om inden slutningen af oktober 2003 at udrede de nødvendige forudsætninger for et sådant medlemskab

Komparative fordele: Udveksling, uddannelse, partnerskaber	Der er behov for en koncentration af fællesnordiske indsatser på nogle få konkrete kerneområder, såfremt den fællesnordiske indsats skal gøre en forskel og samtidig undgå at overbelaste de baltiske landes kapacitet til samarbejde. Der må satses på aktiviteter, hvor den fællesnordiske tilgang har sine særlige komparative fordele. I første række synes der at være grund til at prioritere samarbejde om aktivitet, som forøger den personlige faglige kompetence og understøtter demokratiforståelse, dvs. udveksling, "twinning", uddannelse og holdningspåvirkende partnerskaber. Der må iværksættes en aktiv dialog med baltiske parter om behov og prioriteringer.
	5. Det nordiske samarbejde og Nordvestrusland
Fortsat bistandspræget samarbejde med Nordvestrusland	Det nordiske samarbejde med Nordvestrusland videreføres som et målområde for et mere bistandspræget samarbejde. Et godt samarbejde særligt med de områder i Rusland, som ligger nær Norden, er af tydelig og åbenbar interesse.
Afgrænsning af samarbejdet med Nordvestrusland (EU – Nordlige Dimension)	Udfordringen er at afgrænse og prioritere den fællesnordiske indsats, som i alle tilfælde vil repræsentere et beskedent ressourcevolumen set i relation til Nordvestruslands geografiske udstrækning og de samfunds-betingede behov. Dette er nødvendigt, uanset at Nordisk Ministerråd relativt øger sin indsats i Nordvestrusland i årene fremover. Det nordiske samarbejde med Nordvestrusland er tillige et bidrag til virkeliggørelse af mål og handlingsplaner inden for rammerne af EU's Nordlige Dimension. Under denne synsvinkel kan det nordiske samarbejde med Nordvestrusland ske i tæt samspil med Nordisk Investeringsbank (NIB) og andre finansielle institutioner, som er betydende operatører i Nordvestrusland.
Fokus på grænseområderne	En tydelig prioritering er under alle omstændigheder en nødvendig forudsætning for rimelig effekt. En første prioritering kan gøres gældende i geografisk betydning. Med respekt for Ruslands egen definering af Nordvestrusland og egen tilrettelæggelse af de politisk-administrative inddelinger, kan man fra Nordisk Ministerråds side slå fast, at man agter at koncentrere samarbejdsindsatsen om områder, hvor den nordiske interesse er stærkest: Grænseområderne samt Kaliningrad. Samtidig udmeldes relativt ensidigt, at Nordisk Ministerråd – i samklang med strategien "Närmare Norden" – agter at fokusere indsatsen væsentlig mere selektivt end hidtil. Hertil hører udvekslings- og uddannelses-samarbejde samt miljø/bæredygtig udvikling. Også grænseregionalt samarbejde tillægges stor vægt. Vigtig er ligeledes de fælles satsninger for at bekæmpe menneskehandel.

	6. Det nordiske samarbejde og EU
Konsolidering af samlet nordisk deltagelse i europæisk samarbejde	Norden har gennem de seneste 10–12 år konsolideret sin deltagelse i det europæiske samarbejde. Tre EU-medlemslande og fire EU-formandskaber i denne periode understreger dette. De nordiske statsministre har siden 2001 søgt at styrke de nordiske EU-medlemslandes samarbejde og samtidig inddrage EØS-landene Island og Norge i rådslagning og vidensdeling i forbindelse med systematisk afholdelse af formøder før møder i Det Europæiske Råd (Regerings- og statschefer) samt opfølgende informationsprocedurer. Signalet om en mere proaktiv fælles EU-linje i det nordiske samarbejde er tydeligt, og det overlejrer divergenserne i landenes politik og EU-prioriteringer (bl.a. divergenser vedrørende fælles valuta, militært samarbejde, retligt samarbejde etc.).
Udvidet EU øger behovet for nordisk regionalt samarbejde	Udfordringen er at fastholde og udbygge den nordiske indflydelse på det europæiske samarbejde i en periode, hvor EU udvides fra 15 til 25 medlemslande. Norden har presset på for at formidle EU-medlemskab for østeuropæiske og baltiske naboer. Når EU udvides, er nye institutionelle former og beslutningsprocesser i EU uundgåelige. På den baggrund er aktiv nordisk konsultation og samordning med interesserede parter i relation til EU, lige som et aktivt nordisk samarbejde i relation til EU, et konkret middel til optimering af de nordiske landes interessevaretagelse.
Pragmatisk nordisk samarbejde i relation til EU	En regional nordisk fællesoptræden i EU er ikke ensbetydende med nordisk blokpolitik, men et budskab om, at man agter at samarbejde 'europæisk' så langt som muligt i hvert enkelt spørgsmål. Omvendt har EU en både politisk og operationel interesse i velfungerende regionale samarbejdsstrukturer, som kan aflaste EU's "egne" institutioner og kapacitet. Der bør lægges vægt på både at nærme det nordiske samarbejde til EU's dagsorden og at tilrettelægge de praktiske kompletteringer af dagens samarbejdsstrukturer, som passer til EU-samarbejdet. Det nordiske samarbejde bliver på denne måde en forstærkning af Norden i EU.
Faglig synergi som basis for indflydelse	Inden for det nordiske samarbejdes rammer kan der gøres vigtige indsatser for, at de nordiske lande på forskellige faglige områder skal kunne stå stærkere i EU-samarbejdet. Det er denne synsvinkel, som præger reformeringen af forskningssamarbejdet i Norden, bl.a. gennem etablering af nordiske spidsforskningscentre. Synsvinklen kan applikeres også på andre områder af nordisk samarbejde. Det er vigtigt at alle sektorer indenfor Nordisk Ministerråd nøjagtigt følger arbejdet i EU.
Nordisk Ministerråd deltager i EU's Nordlige Dimension	Nordisk Ministerråds bidrag, marts 2003, til EU-Kommissionen vedrørende en ny handlingsplan for EU's Nordlige Dimension 2004–2006 er udtryk for en regional nordisk fællesoptræden i en europæisk ramme. Den videre udfordring er at følge op, gennem stadige dagsordenindspil og ved hyppig tilstedeværelse i EU-systemet på baggrund af forankring i landene. Opgaven er at fastholde og udvikle en aktiv EU-forpligtelse, herunder finansielt, overfor det nordlige Europa, således at områdets politiske hovedspørgsmål ikke usynliggøres gennem en internalisering i regionen selv og i dens egne organer, herunder Nordisk Ministerråd.

Norden og Baltikum	De nordiske lande har en klar interesse i at eksponere en nordisk-baltisk interessevaretagelse sammen med de baltiske lande. I denne ånd blev de baltiske statsministre indbudt til Sveriges, Danmarks og Finlands uformelle statsministermøder forud for det Europæiske Råds møde i juni 2003. Det kan være en begrundet formodning, at de baltiske lande på deres side har brug for nordiske partnere i skiftende alliancer for at varetage egne interesser i det europæiske rum. De baltiske lande bør indbydes til at deltage i de nordiske landes EU-relaterede arbejde, hvor det af parterne bedømmes relevant. Også ved uformelle nordisk-baltiske ministerrådsmøder skal Norge og Island informeres, i lighed med fremgangsmåderne i den såkaldte "Imatra-model".
EU-samarbejdet integreres i landenes indenrigspolitik	EU-samarbejdet er i sin kerne under udvikling fra klassisk markeds- og udenrigspolitik til i stigende grad – også – at have karakter af "indenrigspolitik". Med betydelig historisk tidsforskydning kan der ses en analogi til det nordiske samarbejdes karakter og perception i landene. I takt med udvidelse af EU-traktatområdet til flere felter af samfundslivet og i takt med gennemførelsen i landene af EU-reguleringen, får EU stadig mere eksistens som integreret del af landenes indre forhold. Der er behov for ny kraft i samordning af de nordiske landes forberedelse hhv. implementering af EU-regler. Jo tættere samordning, desto større sandsynlighed for fortsat affinitet mellem de nordiske landes udvikling som moderne velfærdsamfund. Graden af retslighed mellem de nordiske lande spiller en betydelig rolle.
	7. Det nordiske samarbejde og Nordens vestlige naboer
Komplettering af fællesnordisk politik i forhold til Nordens naboer	Nordisk Ministerråd har successivt udformet politiske strategier for fællesnordisk samarbejde med naboer til Norden. Det gælder i relation til det østlige nærområde (Estland, Letland, Litauen samt Nordvestrusland) og i forhold til Europa (det europæiske samarbejde, herunder den Nordlige Dimension) samt i forhold til det arktiske område (Arktisk Samarbejdsprogram). Der er indre sammenhænge mellem disse politikker, bl.a. i form af et såkaldt "arktisk vindue" inden for EU's Nordlige Dimension. Spørgsmålet om en tydeliggørelse af nordisk samarbejdspolitik i det vestlige Norden og med Vestnordens naboer er blevet rejst ved flere lejligheder, senest i form af Samarbejdsministrenes initiativ i 2002 til en fællesnordisk arbejdsgruppe, som rapporterede sit resultat i maj 2003. Samarbejdsministrene tiltrådte i juni 2003 principielt arbejdsgruppens anbefalinger og har sat opfølgningen i gang.
Vestnorden har særlige naturbetingelser	Vestnorden er præget af særlige naturbetingelser i form af små befolkninger, store afstande, koldt klima og dominerende afhængighed af havet og dets ressourcer. *Udfordringen* er at imødekomme Vestnordens særlige vilkår og ønsker til nordisk samarbejde og samtidig undgå at bidrage til en marginalisering af området i forhold til det øvrige Norden..
Styrkelse af regionalt samarbejde i Vestnorden	Et væsentligt middel til dette vil kunne være at styrke den koordinerende indsats omkring det regionale samarbejde i Vestnorden, således at det grænseoverskridende samarbejde i Vestnorden kan måle sig med intensiteten i det grænseregionale samarbejde andre steder i Norden. Det er i denne forbindelse en særlig vanskelig betingelse, at grænserne i Vestnorden markeres af havet, mens andre nordiske grænseregioner i vid udstrækning er landbaserede.

Det nordiske samarbejde rækker ud over Vestnorden	Det nordiske samarbejde vedrørende Vestnorden er væsentligt i sig selv, men danner samtidig afsæt for et nordisk samarbejde med Vestnordens naboer. Norden som helhed har en strategisk interesse i et godt forhold til nabolande og -områder mod vest. Samarbejdsområderne kan principielt være mange forskelligartede, men det er uundgåeligt, at netop havet og havets ressourcer er en specifik fællesinteresse for hele Norden og dets vestlige naboer. I denne betydning er havet en sammenbindende faktor, hvis problemer og muligheder uden videre kalder på grænse-overskridende, tværsektorielt samarbejde. En udvikling af det nordiske samarbejde med naboer til Vestnorden kan primært ske gennem en prioritering inden for de fagsektorer, hvor et samarbejde ønskes.
Strategisk interesse i havmiljø og havressurser	Det nordiske samarbejde må lægge sig i spidsen for en vedholdende strategi for et bæredygtigt havmiljø og en forsvarlig udnyttelse af havets ressourcer. Uden et vestligt nabosamarbejde vil også Nordens egne interesser blive sat over styr.
	8. Nordisk samarbejde med andre internationale organisationer
Overlappende og delvis konkurrerende organisationer	Murens fald udløste voldsomme ændringer i det internationale politiske landskab. Konsekvenserne har blandt andre været dannelsen i 1990'erne af adskillige nye internationale samarbejds-organisationer som Østersørådet (CBSS), Barentsrådet (BEAC) og Arktisk Råd (AC). Samarbejdet i disse organisationer samt i Nordisk Ministerråd og EU (Nordlige Dimension) berører i betydelig grad samme geografiske område og drejer sig ofte om beslægtede aktiviteter. Kun Nordisk Ministerråd og EU har operative budgetter til rådighed, mens de øvrige organer hviler på ren sekretariatsfinansiering.
...erstattes af synergi, samarbejde og synlighed	Udfordringen er at sikre størst muligt udbytte (nordisk nytte) af det samlede engagement, som de nordiske landes regeringer over tid har besluttet sig for. Nordisk Ministerråd har taget initiativ til en politik for aktivt fællesnordisk samarbejde med andre internationale organisationer, med udgangspunkt i de eksisterende ansvars- og kompetencefordelinger mellem organisationerne. Samarbejdsministrenes dokument "Norden – En Samarbejdende Region", december 2002, angiver i alt 7 forslag, som skal bidrage til øget synergi og transparens mellem organisationerne.
Politisk prioritering af samarbejdets substans	Forslagene, som har både strategisk og procedurel karakter, er under opfølgning. I fortsættelse heraf må der tilstræbes formulering af udvalgte samarbejdsflader for disse "multilaterale" samarbejdsrelationer, dvs. en indkredsning af de politisk prioriterede substansområder, som skal indgå i samarbejdet. En udmøntning af indhold i samarbejdet med andre internationale organisationer bør understøttes af operationelle kriterier for Nordisk Ministerråds medfinansiering af opgaver i regi af andre organisationer.

Kapitel III
Nordisk Ministerråds aktiviteter i den Europæiske Unions Anden handlingsplan for Den Nordlige Dimension (2004-2006)

1. Indledning

Den Nordlige Dimension, som er et EU-styret initiativ, fastlægger fælles rammer til fremme af politisk dialog og konkret samarbejde. Konceptet i Den Nordlige Dimension dækker et bredt og forskelligartet geografisk område, der strækker sig fra de arktiske og subarktiske egne til Østersøens sydlige kyster og fra Nordvestrusland i øst til Island og Grønland i vest. Dets hovedfokus er dog Rusland. Den Nordlige Dimensions merværdi ligger i den synergi og sammenhæng, som den skaber på tværs af de aktiviteter, der iværksættes af alle partnere.

Konceptet om en fælles dagsorden for den nordlige del af Europa blev første gang introduceret af det finske formandskab for den Europæiske Union i 1999. En første handlingsplan for 2000-2003 blev vedtaget i 1999.

Den Anden Handlingsplan er nu under udarbejdelse. Europa-Kommissionen fremlagde i juni 2003 et udkast til en sådan handlingsplan. Denne handlingsplan dækker aktiviteter i årene 2004-2006. For første gang er Nordisk Ministerråd blevet inviteret som partnere i processen om Den Nordlige Dimension.

Det vigtigste formål med udkastet til handlingsplanen er at fastlægge nogle klare operationelle rammer for alle "stake-holders" i Den Nordlige Dimension, opstille strategiske mål, prioriteter og konkrete aktiviteter. Udkastet til handlingsplanen indeholder også detaljerede aktiviteter, som partnerne i Den Nordlige Dimension vil følge, når de giver sig i kast med disse prioriteter.

Den Nordlige Dimension er et EU-initiativ og bør betragtes som et EU-ansvar. Formålet med Nordisk Ministerråds deltagelse i processen om Den Nordlige Dimension er at prøve at forene kræfterne med andre partnere. Det er således en meget klar ambition i fremtiden at afvikle nordiske aktiviteter, især i Rusland, inden for den større ramme, som EU's initiativ med Den Nordlige Dimension udgør.

Det skal også understreges, at handlingsplanen for Den Nordlige Dimension som sådan ikke er et sæt økonomiske projekter, men mere en strategi, der skal følges, når ressourcerne fra forskellige kilder skal fordeles.

I dette kapitel præsenteres EU's målsætninger og de specifikke aktiviteter, der er planlagt af Nordisk Ministerråd i Den Anden Handlingsplan for Den Nordlige Dimension. I øjeblikket er Europa-Kommissionen ved at udarbejde sit endelige forslag til vedtagelse i EU's Ministerråd senere på efteråret.

Nedenstående aktiviteter er blevet foreslået af NMR i konsultationsprocessen, som blev gennemført af Europa-Kommissionen fra november 2002 til marts 2003[1]. Supplerende forslag blev uformelt fremsendt til Kommissionen i juli 2003.

Målsætningerne i det nuværende udkastet til handlingsplanen og de specifikke aktiviteter for NMR, der er medtaget i udkastet, er følgende:

[1] Bidrag fra Nordisk Ministerråd som forberedelse til den nye handlingsplan for Den Nordlige Dimension 2004-2006, ANP 2003:725.

2. Økonomi, erhverv, infrastruktur

Handel, investeringsfremme og virksomhedssamarbejde

Handlingsplanens overordnede mål: At støtte økonomiske reformer og lovgivningsmæssig konvergens i Rusland og dermed styrke gennemskueligheden og forudsigeligheden af handelsrelationer.
Aktiviteter, der inkluderer NMR:

- Udvidet samarbejde mellem alle partnere for at identificere og fjerne handels- og investeringshindringer gennem relevante undersøgelser, benchmarking og rapportering.
- Styrket dialog, networking og samarbejde inden for erhvervslivet på tværs af regionen (alle partnere), herunder især aktiviteter gennemført af organer som f.eks. EU-Rusland-Rundbordskonferencen for Industriledere ("EU-Russian Industrialists' Round Table"), ScanBelt-projektet støttet af Nordisk Ministerråd, BaltPartenariat arrangeret af sammenslutningen af handelskamre i Østersøregionen ("Baltic Sea Chambers of Commerce Association" (BCCA)) og de euro-arktiske handelskamre ("Euro-Arctic Chambers of Commerce").
- Styrket dialog, networking og samarbejde mellem forbrugergrupper og lovgivende organer på tværs af regionen, baseret på det arbejde, der udføres af Nordisk Ministerråd.

Målsætning: At fremme etableringen og udviklingen af små og mellemstore virksomheder (SMV'er), især russiske SMV'er, og deres tilpasning til det europæiske marked. Partnerne i Den Nordlige Dimension vil arbejde på at gøre det lettere for SMV'er at få adgang til kapital, opmuntre til udveksling af "best practice" , uddannelse og undervisning samt at fremme en bedre viden om lovgivningen.
Aktiviteter, der inkluderer NMR:

- Fortsat fremme og udvikling af SMV'er på basis af det europæiske charter om små virksomheder ("European Charter for Small Enterprises"), vedtaget af det Europæiske Råd i Feira i juni 2000[2] og det nordiske charter for små og innovative virksomheder, iværksættere og selvstændige opfindere, vedtaget af Nordisk Ministerråds erhvervsministre den 7. oktober 2002.
- Fortsat støtte ydet til nordiske SMV'er fra den Nordiske Projektfond (Nopef – Nordisk Ministerråd) gennem lån og tilskud til co-finansiering af feasibility-undersøgelser med henblik på investeringer på et nyt marked. I perioden 2004-2006 vil Nopef iværksætte mindst 300 nye feasibility-undersøgelser i Nordvestrusland, Estland, Letland og Litauen. Resultatet vil være omkring 120 nye investeringer, især i Nordvestrusland, Estland, Letland og Litauen, men også i Polen og Ukraine. Rusland vil i 2004-2006 fortsat være hovedmarkedet for Nopef med 25 % af feasibility-undersøgelserne.

Målsætning: At støtte industrivirksomheder på deres vej mod en mere bæredygtig produktion for at forbedre det økonomiske resultat og samtidig tage miljømæssige hensyn og tilbyde socioøkonomiske muligheder for regionens lokalbefolkning.
Aktiviteter, der inkluderer NMR:

- Fortsat økonomisk støtte, der skal ydes af den nordiske finansieringsgruppe under Nordisk Ministerråd og de nordiske lande, bestående af Nordisk Investeringsbank (NIB), Det Nordiske Miljøfinansieringsselskab NEFCO, den Nordiske Udviklingsfond (NDF) og den Nordiske Projektfond (Nopef), til virksomheder og SMV'er, der arbejder med renere produktionsprogrammer.
- Fortsat effektiv implementering af programmer for en renere produktion, som f.eks. uddannelseskurser indført i den russiske del af den Euro-arktiske Barentsregion, kontrolleret af det Euro-arktiske Barentsråd og med økonomisk støtte fra NEFCO's revolverende fond for renere produktion.

---

[2] http://europa.eu.int/comm/enterprise/enlargement/charter/index.htm.

- Stræben efter dialog og networking fra alle partneres side i Den Nordlige Dimension vedrørende økonomiske incitamenter og øko-effektive værktøjer, implementering af internationale konventioner og aftaler til fremme af behandlingen af miljøspørgsmål i industrien.
- Øget opmærksomhed fra alle partneres side i Den Nordlige Dimension på lokale interesser i forbindelse med økonomiske aktiviteter og især udvindingsindustri, med henblik på at beskytte lokalbefolkningens nedarvede rettigheder til selvbestemmelse, rettigheder til jorden og kulturelle rettigheder.

Energi

Målsætning: At hjælpe med til at udvikle elektricitets- og naturgasnettet i Den Nordlige Dimensions region, og dermed bidrage til større konkurrence på EU's indre marked for energi og til sikkerheden for energiforsyningerne over hele Europa. Partnerne i Den Nordlige Dimension vil arbejde på at forbedre koordineringen af energiproduktion og – forsyning og på at opnå fuld integration af ansøgerlandene i EU's prioritetsakser for energinet og på et fælles europæisk energimarked.
Aktiviteter, der inkluderer NMR:

- Øget dialog inden for rammerne af Østersøsamarbejdet på energiområdet ("Baltic Sea Region Energy Co-operation" (BASREC)), der omfatter Danmark, Polen, Tyskland, Estland, Letland, Litauen, Rusland, Finland, Sverige, Norge og Island. Europa-Kommissionen er repræsenteret ved Generaldirektoratet for Energi og Transport.

Målsætning: For at sikre, at udviklingen og udnyttelsen af energiressourcerne bliver mere effektiv og miljøvenlig, vil partnerne i Den Nordlige Dimension også bestræbe sig på at sikre en sikker transport af energimaterialer, udnytte mulighederne for øget brug af vedvarende energikilder og etablere et forsøgsområde i Østersøregionen for fleksible mekanismer iht. Kyoto-protokollen.
Aktiviteter, der inkluderer NMR:

- Øget samarbejde mellem alle partnere i Den Nordlige Dimension, herunder lokale/regionale myndigheder, med henblik på at etablere et forsøgsområde i Østersøområdet for fleksible mekanismer iht. Kyoto-protokollen som et instrument til uddybet energisamarbejde, koordinering af investeringer og politik i hele området.

Telekommunikationer og informationssamfund

Målsætning: At fremme en koordineret udvikling af telekommunikationer, informationssamfundets netværk og servicer i Den Nordlige Dimensions region, herunder de lovgivningsmæssige og administrative rammer. Der skal gøres en koordineret indsats for at støtte udviklingen af informations- og kommunikationsteknologier ("Information and Communication Technologies" (ICT)) i Nordvestrusland for at undgå, at der opstår et gab imellem teknologi og infrastruktur.

Aktiviteter, der inkluderer NMR:

- Fortsat implementering af handelsplanen for den nordlige e-dimension ("Northern eDimension Action Plan" (NeDAP)) gennem EU-programmer og offentlig/privat finansiering på nationalt og regionalt plan. Især implementering af samarbejdsaktiviteter med klar fokus på nedenstående prioriterede tiltag:
  - Infrastruktur og hurtigere Internet-adgang
  - Færdigheder og Internet-brug for virksomheder, borgere og staten
  - Stimulere brugen af Internettet

- Effektiv implementering af NeDAP-aktiviteter i nøglesektorer som f.eks.: Højhastighedsforskningsnetværk og avancerede bredbånds-applikationer, ICT Security, eSkills, eCommerce, eGovernment, eIndicators og eEnvironment, der er nødvendige for at styrke den nordlige regions førende position i sektoren for informationsteknologi (IT). Fortsat dialog og networking, der involverer alle relevante aktører, vil også være nødvendig for at sikre en tilstrækkelig opfølgning af NeDAP, som udløber i 2004.
- Fortsat implementering af Nordunet2, et forskningsprogram under Nordisk Ministerråd vedrørende avanceret Internet og Internet-applikationer i sektorerne for forskning og udvikling.

Målsætning: Den Nordlige Dimensions partnere er fuldt ud klar over betydningen af ICT som en hjælp til at overvinde ulemperne ved de lange afstande og et barsk klima i Den Nordlige Dimensions region og vil bestræbe sig til det yderste for at fremskynde regionens overgang til et informationssamfund, for at sikre bedre levevilkår og adgang til moderne service, herunder telemedicin og e-learning.

Aktiviteter, der inkluderer NMR:

- Øget opmærksomhed fra alle partneres side i Den Nordlige Dimension for at sikre, at planerne for udvikling af telekommunikationer og netværksinfrastruktur
- e-business tager behørigt hensyn til lokalsamfundets og de lokale institutioners interesser.

3. Menneskelige ressourcer, uddannelse, videnskabelig forskning og folkesundhed

Menneskelige ressourcer, uddannelse og kultur

Målsætning: At fremme skabelsen af en "vidensbaseret region" ved at fremme fælles projekter, networking og mobilitet inden for områderne uddannelse, forskning, kultur og ungdom og ved at bringe viden ud til fjerne områder via Internet-baserede værktøjer.
Aktiviteter, der inkluderer NMR:

- Fortsat brug af den nordiske støtteordning under Nordisk Ministerråd til udvikling af langsigtede samarbejdsprojekter inden for højere uddannelse og forskning, og frivilligsektoren gennem naboinitiativet NORDPLUS. Fokus vil være på nordiske sprog, kultur og samfund og miljøteknologi. Årlig finansiering på €1,3m fra 2004-2006 vil komme fra partnerlande i Den Nordlige Dimension og fra de nordiske lande.
- Lancering og implementering af Nordisk Ministerråds handlingsplan for samarbejde med Estland, Letland, Litauen og Nordvestrusland inden for uddannelse og videnskabelig forskning med det mål at udvikle en fælles nordisk-baltisk region for uddannelse og forskning og videreudvikle det nordiske samarbejde med russiske myndigheder og institutioner.

Målsætning: At fremme en dialog, der gør det muligt at udvikle regionen som et dynamisk og åbent kulturelt område, og dermed øge bevidstheden om den kulturelle arv som en faktor til fremme af lokal og regional udvikling.

Aktiviteter, der inkluderer NMR:

- Fortsat brug af Nordisk Ministerråds kulturprogram til støtte for samisk kulturelt samarbejde, til tilskud til unge kunstnere, til støtte for oversættelse af litteratur fra et nordisk sprog til et baltisk sprog og vice versa og til støtte for seminarer om inter-kulturelt samarbejde.

Videnskabelig forskning

Målsætning: At styrke aktiviteter til udvikling af forskning og teknologi, især i sektorer med relation til klimaændringer, miljøbeskyttelse, bæredygtig forvaltning og udnyttelse af naturressourcer, sikkerhed for energiforsyninger, maritim sikkerhed, sociale og økonomiske udviklingsprojekter i regionen.

Aktiviteter, der inkluderer NMR:

- Styrket international networking om forskning i bæredygtighed via det virtuelle forskningsinstitut for bæredygtigt landbrug ("Virtual Research Institute for Sustainable Agriculture") og Baltic 21 Instituttet for bæredygtig industri

Folkesundhed

Målsætning: At tackle de udfordringer, der ligger i kampen mod større smitsomme sygdomme og især tuberkulose og HIV/AIDS. Derudover vil der blive lagt særlig vægt på sundhedsproblemer hos børn og unge, hvor der også vil blive fokuseret på de sociale og økonomiske årsager til sådanne sygdomme.

Aktiviteter, der inkluderer NMR:

- Øget dialog og effektiv implementering af konkrete aktiviteter gennem Arbejdsgruppen til kontrol af smitsomme sygdomme etableret i Østersørådets regi (CBSS), hvorigennem der er iværksat 150 projekter, der involverer regionale organisationer i sygdomskontrol, HIV- og tuberkulosekontrol, forebyggelse af antimikrobiel resistens, støtte til primær sundhedspleje og sundhed i fængslerne.
- Etablering af Den Nordlige Dimensions partnerskab inden for folkesundhed og social velfærd og hurtig implementering af konkrete projekter i regionen til at tackle problemer med relation til smitsomme og livsstilsrelaterede kroniske sygdomme. Med udgangspunkt i en fælles samlet indsats på internationalt plan vil partnerskabet stærkt understrege nødvendigheden af forebyggelse og arbejde på at nyorientere offentlige politikker og strategier samt sundheds- og socialvæsnet. Partnerskabet vil blive nødt til at integrere nogle eksisterende samarbejdssystemer og – strukturer med henblik på at maksimere deres samlede effektivitet på regionalt plan.
- Øget informationsudveksling mellem alle partnere i regionen vedrørende fremme af sundere livsstil, samt den rolle uddannelse og undervisning spiller for børns og unges sundhed. Udarbejdelse af statistikker af høj kvalitet, der er sammenlignelige mellem landene via Nordisk Medicinalstatistisk Komité, Nomesco, og Nordisk Socialstatistisk Komité, Nososco, under Nordisk Ministerråd.
- Implementering af omkring 400 projekter mellem 2004–2006 via NMR's handlingsplan for børn og unge i de 3 baltiske lande og Rusland, især gadebørn og børn i fængsler. Medfinansiering gennem centrale og lokale myndigheder og partner-NGO'er.
- Styrket samarbejde mellem de 5 nordiske lande, Estland, Letland, Litauen og Nordvestrusland inden for rammerne af et partnerskab og en handlingsplan til bekæmpelse af brugen af narkotika, finansieret af Nordisk Ministerråd.

Målsætning: At styrke og udvide det internationale samarbejde omkring sundhedsmæssige spørgsmål, udover smitsomme sygdomme alene, for også at behandle de sociale bestemmende faktorer for sundhedsproblemer, miljøets indvirkning på borgernes sundhed og den strukturmæssige reform af sundhedsvæsnet i hele regionen.

Aktiviteter, der inkluderer NMR:

- Fremme af etableringen af Den Nordlige Dimensions partnerskab inden for folkesundhed og social velfærd til støtte for samlede og vidtrækkende fælles tiltag for at overvinde de alvorlige sundhedsmæssige og sociale problemer i området. Partnerskabet kan styrke det brede samarbejde mellem lande, organisationer, finansielle institutioner, erhvervslivet, befolkninger og lokalsamfund. Partnerskabet skal baseres på langsigtede, vedvarende forpligtelser indgået af ligestillede partnere, hvor drivkraften kommer fra Den Nordlige Dimensions partnerlande selv.

4. Miljø, nuklear sikkerhed og naturressourcer

Miljø

Målsætning: At styrke EU-Rusland-dialogen om miljøemner inden for rammerne af partnerskabs- og samarbejdsaftalen og arbejde for fuld respekt for internationale miljøkonventioner.

Aktiviteter, der inkluderer NMR:

- Øget forpligtelse fra alle partnere til implementering af HELCOM's[3] Københavner-erklæring om maritim sikkerhed og reduceret forurening og den hurtige ratificering af Kyoto-protokollen, UN/ECE's[4] Espoo-, Aarhus- og Stockholm-konventionerne. Samarbejde om implementeringen af Kyoto-protokollen, især via fælles implementeringsprojekter samt implementering af Johannesburg-handlingsplanen og via EU-initiativet om Global overvågning af miljø og sikkerhed ("Global Monitoring for Environment and Security" (GMES))[5], identificeret som et fælles EU-Rusland-samarbejdsområde inden for rumfartssektoren[6]

Målsætning: At overvåge og tackle forureningskilder overalt i regionen, især kemikalier, svært-nedbrydelige organiske forbindelser (POP'er), tungmetaller, giftigt affald og byaffald. For at reducere deres påvirkning af Barentshavet og Østersøen, indvande og de arktiske egne. Særlig opmærksomhed vil også blive rettet mod problemet med luftforurening og mod udviklingen af renere produktionssystemer.

Aktiviteter, der inkluderer NMR:

- Øget opmærksomhed omkring overvågningen af forureningskilder i regionen, baseret på rapporter og forskning gennemført af det Europæiske Miljøagentur, det Arktiske Råd, HELCOM og Baltic 21[7]. Relevant i denne sammenhæng er:
- Opdatering af NEFCO/AMAP-rapporten om prioriterede miljømæssige "hot spots" i den russiske del af Barentsregionen, der skal fremlægges af NEFCO i august 2003.
- Implementering af projekter inden for rammerne af den nordiske miljøhandlingsplan 2001–2004 fra Nordisk Ministerråd, herunder bl.a:
- Nordisk-baltisk samarbejde om kemikalier: "EU Accession Support Workshop Programme on actual Chemicals Control Issues" inden for rammerne af de baltiske landes regionale projekter om kemikaliekontrol ("Baltic countries Regional Projects on Chemicals Control" (BACCON))
- Luftkvalitetsvurdering i Østersølandene, som konsekvens af lokal forurening og transport over lange afstande – et samarbejde mellem de nordiske og baltiske lande inden for rammerne af EMEP's 20 års vurdering[8]

Målsætning: At udnytte de multilaterale finansieringsmekanismer fuldt ud, som f.eks. Den Nordlige Dimensions miljøpartnerskab og Nordisk Miljøudviklingsfond.
Aktiviteter, der inkluderer NMR:

---

[3] Helsingfors-kommissionen, eller HELCOM, arbejder på at beskytte havmiljøet i Østersøen mod alle forureningskilder gennem et regeringssamarbejde mellem Danmark, Estland, EU, Finland, Tyskland, Letland, Litauen, Polen, Rusland og Sverige. HELCOM er det styrende organ i "Konventionen om beskyttelse af havmiljøet i Østersøen" – almindeligvis kendt som Helsingfors-konventionen fra 1992, som trådte i kraft den 17. januar 2000. Flere oplysninger på: http://www.helcom.fi/.

[4] UN/ECE (FNs Økonomiske Kommission for Europa)

[5] COM(2001)609 final

[6] En fælleserklæring blev underskrevet i 2001 mellem Europa-Kommissionen, det europæiske rumfartsagentur og det russiske luftfarts- og rumfartsagentur under EU-Rusland-Partnerskabs- og samarbejdsaftalen (PCA).

[7] Flere oplysninger om Baltic 21, Østersørådets (CBSS) initiativ med det formål at udvikle og implementere en Agenda 21 i Østersøregionen, findes på: http://www.ee/baltic21/.

[8] EMEP: Samarbejdsprogram til overvågning og evaluering af langtrækkende, grænseoverskridende luftforurening i Europa

- Implementering af miljøprojekter inden for rammerne af Nordisk Miljøudviklingsfond (NMF) etableret af Nordisk Ministerråd i 1995 og administreret af NEFCO. Fonden har en samlet kapital på ca. € 40 millioner. De årlige bidrag til fonden beløber sig til omkring € 5 millioner. Det er meningen, at fonden skal komplementere og supplere andre finansieringsorganisationer, især internationale finansielle institutioner (IFI'er) og bilaterale kilder. Lokal deltagelse i finansieringen er nødvendig

Naturressourcer

Målsætning: At hjælpe med til at sikre, at de nordiske og arktiske økosystemer og deres biologiske diversitet forbliver levedygtige, livskraftige og i stand til at opfylde menneskets socioøkonomiske behov, og at tilskynde til ansvarlig og bæredygtig udnyttelse af skove og fiskebestande, hvor lokale aktører, lokalsamfund, SMV'er og lokalbefolkningen tager aktiv del i beslutningsprocessen.

Aktiviteter, der inkluderer NMR:

- Implementering af projekter inden for rammerne af Nordisk Ministerråds nordiske miljøprogram for land- og skovbrug, herunder:
  - Metanoxidation som integreret miljøindikator
  - Status for miljøbestemmelser for landbruget i Østersøregionen
  - Traditionelle rurale biotoper og landskabsforvaltning i de nordiske og baltiske lande.
- Implementering af projekter i SamNordisk Skovforskning (SNS) under Nordisk Ministerråd. Sådanne aktiviteter omfatter bl.a.:
  - Teknologi og den nordiske skovsektor (en pilotundersøgelse for 2003)
  - Nordiske IUFRO-udtyndingseksperimenter i rødgran (2003-2005)
  - Lærketræs potentiale til udendørs brug (2003-2005)
  - Strukturmæssig tømmerkvalitet i rødgran: Genetisk variation og hurtig måleteknik (2003-2005)
- Fortsat udvikling af Nova-Bova Universitet, en platform under Nordisk Ministerråd til nordisk samarbejde og til udforskning af nye veje til at skabe et netværksuniversitet uden grænser. NOVA Universitetet – Det nordiske skovbrugs, jordbrugs- og veterinærvidenskabelige universitet – er en platform for effektivt og innovativt nordisk samarbejde, der udforsker nye veje til at skabe et netværksuniversitet uden grænser. Bova Universitet omfatter Nova og de baltiske lande. Formålet med Bova er det samme som for Nova. Bova-sekretariatet ligger i Litauen.
- Øget styrkelse af den rolle, som de regionale/lokale forvaltninger, SMV'er, NGO'er og lokalbefolkningens organisationer spiller i bevarelsen og den bæredygtige udnyttelse af naturressourcerne.

5. Grænseoverskridende samarbejde

Målsætning: At implementere initiativer til grænseoverskridende samarbejde især omkring prioriterede emner som f.eks. økonomisk og social udvikling, miljøbeskyttelse, transport og telekommunikation, grænseovergange og grænsekontrol, folkesundhed og kulturudveksling.

Aktiviteter, der inkluderer NMR:

- Nordisk Ministerråds projekt "Regionalt grænseoverskridende samarbejde i nærområder" udveksler nordiske erfaringer og "best practices" vedrørende samarbejde i grænseregionerne med Estland, Letland, Litauen og deres nabolande. Hovedformålet er at udvikle og koordinere regionale grænseoverskridende samarbejdsnetværker (Euroregioner m.m.) mellem de nordiske lande, Estland, Letland, Litauen og Rusland.

6. Retsvæsen og indre anliggender

Forebyggelse af og kampen mod organiseret kriminalitet

Målsætning: At forbedre koordineringen mellem nationale regeringer og politistyrker for at optimere udnyttelsen af ressourcerne, udvikle konkrete operationelle foranstaltninger mellem EU og Rusland og at forøge effektiviteten af politisamarbejdet.

Aktiviteter, der inkluderer NMR:

- Fortsat dialog og networking mellem Nordisk Ministerråd og de baltiske lande inden for rammerne af det nordisk-baltiske samarbejde, hvor der især fokuseres på udformning af lovgivningen, samarbejde mellem landenes højeste retsinstanser og uddannelse på dette område, kampen mod transnational organiseret kriminalitet (herunder kampen mod terrorisme og cyber-kriminalitet, biologisk terrorisme og hvidvaskning af penge), samarbejde mellem fængsler (NORD-BALT follow-up) og menneskehandel. Ministrene vil mødes regelmæssigt. En nordisk-baltisk kontaktgruppe med repræsentanter fra landenes justitsministerier planlægger og koordinerer de 5+3 møder og er ansvarlig for implementeringen af de forskellige tiltag, som ministrene beslutter. Sådanne tiltag omfatter seminarer, konferencer og netværk. Nordisk Ministerråd har også finansieret et samarbejde mellem fængselsmyndigheder i Nordnorge, Sverige, Finland og Rusland

Målsætning: At prioritere indsatsen mod menneskehandel og narkotikahandel og kriminalitet rettet mod børn og kvinder.

Aktiviteter, der inkluderer NMR:

- Styrket dialog og udvikling af passende foranstaltninger under det nordisk-baltiske samarbejde mellem Nordisk Ministerråd og de baltiske lande.
- Implementering af seminarer, konferencer og netværk i den nordisk-baltiske kontaktgruppe. Nordisk Ministerråd har også finansieret et samarbejde mellem fængselsmyndigheder i Nordnorge, Sverige, Finland og Rusland.
- Udarbejdelse af et samarbejdsprogram mod menneskehandel, især kvinder og børn, i samarbejde med Nordisk Ministerråd, de tre baltiske lande og Nordvestrusland under det svenske formandskab i Nordisk Ministerråd, planlagt til 2003–2004. En undersøgelse af situationen omkring prostitution og handel med kvinder og af eksisterende initiativer i regionen vil blive fulgt op af projekter, der sigter mod at styrke situationen for ofre og potentielle ofre og modarbejde efterspørgslen efter seksuelle ydelser fra kvinder og børn.

7. Afsluttende bemærkninger

Den anden handlingsplan for Den Nordlige Dimension forventes vedtaget senere på efteråret. Via denne handlingsplan har Nordisk Ministerråd taget et vigtig skridt hen imod at koordinere sine aktiviteter, primært i Rusland, med resten af Europa.

Som anført ovenfor, er Den Nordlige Dimension et EU-initiativ og bør bevares som et EU-ansvar. Det er en vigtig opgave for de nordiske EU-lande at sikre tilstrækkelig EU-interesse for den region, der indgå i Den Nordlige Dimension.

Når handlingsplanen er vedtaget, skal den følges op af strukturelle processer, hvori lande og partnere er tilstrækkeligt involveret, for at gøre planen til et effektivt arbejdsdokument også i fremtiden.

Kapitel IV
Samarbejde mellem Nordisk Ministerråd, Østersørådet, Barentsrådet og Arktisk Råd

1. Introduktion

De nordiske samarbejdsministre godkendte d. 16. december 2002 rapporten "Norden – en samarbejdende region". Formålet med rapporten var at analysere samarbejdet mellem Nordisk Ministerråd og andre regionale internationale organisationer i Norden og dets nærområder. Desuden indeholdt rapporten en række forslag med henblik på at uddybe Nordisk Ministerråds rolle i samarbejdet med andre internationale samarbejdsorganisationer for derigennem at fremme et bedre samarbejde og arbejdsdeling mellem alle organisationerne. Fokuset i rapporten var generelt på EU, herunder den Nordlige Dimension, samt i særdeleshed på Østersørådet, Barentsrådet og Arktisk Råd.

Dette kapitel beskriver udviklingen i samarbejdet mellem Nordisk Ministerråd på den ene side og Østersørådet, Barentsrådet og Aktisk Råd på den anden side i løbet af 2003. Arbejdet vil fortsætte med det formål at øge effektiviteten i det regionale samarbejde i Nordeuropa.

2. Forslag til øget samvirken mellem de regionale organisationer

Nordisk Ministerråd har identificeret følgende syv områder, hvor en øget koordinering mellem de regionale organisationer er ønskværdigt:

1. Det foreslås, at andre regionale organisationers samarbejdstemaer med nordisk relevans inddrages i Nordisk Ministerråds arbejde, dvs. at sager tages op i EK/MR og forberedes af landene. Endvidere foreslås, at fagembedsmændene og fagministrene (EK/MR) overvejer om det er hensigtsmæssigt, at NMR's prioriteringer bringes på bane i forhold til andre organisationers planlægning. Endelig vurderes hvor der er mulighed for at indgå i konkrete samarbejdsprojekter eller som samarbejdspartner.
2. Der skabes rutiner for informationsudveksling mellem NMR og formandsskabet for Arktisk Råd med henblik på større gensidig transparens og synergi.
3. Der skabes rutiner for informationsudveksling mellem NMRS og Østersørådets formandsskab og sekretariat med henblik på større gensidig transparens og synergi. Der søges udarbejdet programsamarbejde også på andre områder end energiområdet, hvor de to organisationer arbejder med samme temaer/områder. NMR foreslår i den anledning, at der udarbejdes en fælles udredning herom mellem de to organisationer. På baggrund af fælles udredning aftales, hvilke formelle relationer mellem NMR og Østersørådet, som skønnes mest hensigtsmæssige at etablere.
4. Der skabes rutiner for informationsudveksling mellem NMRS og Barentsrådets formandskab og sekretariat med henblik på større gensidig transparens og synergi. Der søges endvidere udarbejdet et samarbejdsprogram på de områder, hvor de to organisationer arbejder med samme temaer/områder. NMR foreslår i den anledning, at der udarbejdes en fælles udredning herom mellem de to organisationer. NMR søger observatørstatus i Barentsrådet (BEAC) eller anden aftalt relation, såfremt dette skønnes mest hensigtsmæssigt. (I dag har NMR observatørstatus i Barents Regionalråd).
5. Der udvikles en strategi for, at NMR kan understøtte udviklingen af EU's "ordlige Dimension", herunder det "Arktiske Vindue" samt sammenhænge med NMR's nærområdestrategi, som et vigtigt politisk spørgsmål. Fagministerrådene understøttes af NMRS i erfaringsudveksling om, hvorledes EU-samarbejdet på ministermøde-niveau bedst forberedes og struktureres, under hensyn til den enkelte sektors særpræg.
6. Systematisk overvejelse i alle EK/MR af, hvorledes relevante nordiske udredninger og politikker kan fremføres i EU-Kommissionens policy-forberedende processer. Øget samarbejde med Europa-Kommissionen for at placere Nordisk Ministerråd som en naturlig samarbejdspartner i Norden og dets nærområder. Øget udvikling af netværk via besøg af NMRS personale eller EK-medlemmer i Bruxelles.

7. Det foreslås, at NMR's medfinansiering anvendes som et instrument i samarbejdet med andre internationale organer med henblik på at understøtte aktiviteter, som konkret kan bidrage til opfyldelse af Nordisk Ministerråds mål. Udgangspunktet for medfinansiering er princippet om "Nordisk Nytte" og opfyldelse af de almindelige kriterier for at opnå fællesnordisk støtte. Der udarbejdes en udredning om omfanget af NMR's finansielle understøttelse af samarbejdsaktiviteter i regi af andre organisationer.

I det følgende redegøres for, hvordan relationerne udvikles mellem Nordisk Ministerråd på den ene side og Østersørådet, Barentsrådet og Arktisk Råd på den anden side.

3. Samarbejdet mellem Nordisk Ministerråd og Østersørådet

Om Østersøstaternes Råd: Østersørådet

Østersøstaternes Råd (Østersørådet, CBSS) har 11 lande som medlemmer: Danmark, Estland, Finland, Island, Letland, Litauen, Norge, Polen, Rusland, Sverige og Tyskland samt et medlem af Europa-kommissionen. Den formelle repræsentation i rådet består af udenrigsministrene. Samarbejdet mellem landene foregår regeringsniveau og beslutninger tages med enstemmighed.

Formålet med rådet er at fremme en demokratisk udvikling i Østersøområdet, fremme større grad af samarbejde mellem medlemslandene og at sikre en fordelagtig økonomisk udvikling med sigte på at forstærke Østersøregionen som en ny vækstzone i Europa samt at skabe større enhed mellem medlemslandene.

Formandskabet i Østersørådet går på skift for et år ad gangen. I 2002/2003 varetages formandskabet af Finland og i 2003/2004 af Estland. Formandskabslandets udenrigsminister er ansvarlig for koordineringen af rådets aktiviteter og bistås af en embedsmandskomite (CSO, Committee of Senior Officials), som har arbejdsgrupper inden for temaerne demokratiske institutioner, økonomisk samarbejde samt atomsikkerhed og beskyttelse mod radioaktiv stråling. Herudover har rådet etableret et Eurofakultet (projekt for universitetssamarbejde), en uafhængig kommissær for demokratisk udvikling (som dog afvikles i 2003) og et rådgivende organ vedrørende økonomisk udvikling og erhvervsfremme, navnlig udviklingen af små- og mellemstore virksomheder, samt Task Forces nedsatte af Østersøtopmødet på regeringsniveau i år 2000 til bekæmpelse af henholdsvis organiseret kriminalitet og smitsomme sygdomme. Det samme gælder samarbejde, som initieres af fagministerier eller myndigheder inden for en lang række områder.

Østersørådet – med udenrigsministrene som koordinerende forum – omfatter i dag alt mellemstatsligt, multilateralt samarbejde mellem Østersørådets medlemslande. Følgende områder kan fremhæves: Samarbejde til fremme af den økonomiske udvikling, miljø, energi, transport, informationsteknologi, toldsamarbejde, grænsekontrolsamarbejde, universitetssamarbejde, kultur, arbejdsmarkedspolitik, ungdomssamarbejde, NGO-samarbejde, civil sikkerhed, en række humanitære spørgsmål, fysisk planlægning samt arbejdet i de nævnte særlige Task Forces til bekæmpelse af organiseret kriminalitet og smitsomme sygdomme. Siden 1998 har Østersørådet haft et sekretariat i Stockholm, som har 6,5 ansatte (kernesekretariatet). Fagdepartementernes samarbejde om holdbar udvikling, energi og truede børn har opbygget sekretariatsenheder (4 sagsbehandlere), som er integrerede i det centrale CBSS-Sekretariat. Andre fagdepartementer har egne sekretariater på forskellig vis. CBSS-Kommissæren har et kontor i København. Sekretariatets arbejde finansieres gennem bidrag fra de 11 medlemslande. Sekretariatet har et budget på ca. 6–7 millioner DKK dvs. det omfatter ikke midler til projekter. Projekter/aktiviteter finansieres gennem særlige bidrag fra de deltagende parter samt via EU's forskellige ordninger.

Arbejdsgrupper under Østersørådet

I Østersørådet findes arbejdsgrupper eller andre samarbejdsstrukturer med separate sekretariatsfunktioner, som til tider varetages af ordførerlandet eller af et andet medlemsland som "lead country".

Arbejdsgrupper med sekretariatsfunktion i CBSS-Sekretariatet:

- Committee of Senior Officials (CSO)
- Working Group on Economic Cooperation (WGEC)
- Working Group on Nuclear Radiation Safety (WGNRS)
- Working Group on Assistance to Democratic Institutions (WGDI)
- Working Group for Cooperation on Children at Risk (WGCC)
- Ad-Hoc Working Group on Transportation Issues
- Senior Officials Group on Information Society (SOIS)
- Group of Senior Energy Officials (GSEO – BASREC)
- Senior Officials Group – Baltic 21 (SOG-Baltic 21)

På en række andre områder varetager forskellige lande "lead functions", bl.a. samarbejde vedrørende følgende sagsområder:

- Smitsomme sygdomme
- Bekæmpelse af organiseret kriminalitet
- Samarbejde vedrørende ungdomsspørgsmål
- Civil sikkerhed
- EuroFaculty-aktiviteter
- Grænsekontrol-samarbejde
- Toldsamarbejde
- Overvågning/ samarbejde om kulturarv og kulturprojekter

Desuden findes et særligt rådgivende organ vedrørende. Erhvervsforhold, der er knyttet til Østersørådet. Det hedder Business Advisory Council – BAC.

Beskyttelsen af Østersøens maritime miljø og fiskerisamarbejde omfatter en noget mindre landegruppe og reguleres af egne konventioner og organer og ligger derfor uden for Østersørådet.

Samarbejde mellem Nordisk Ministerråd og Østersørådet

Der findes på nogle områder et ganske tæt samspil mellem Nordisk Ministerråd og Østersørådet. Nordisk Ministerråd indbydes regelmæssigt til Østersørådets ministermøder. Samspillet findes bl.a. inden for følgende områder:

- Gensidig information om organisationernes bidrag til EU's Nordlige Dimension,
- handlingsplan
- Energisamarbejde i Norden/ Østersøområdet (BASREC), hvor Nordisk Ministerråd medfinansierer sekretariatsfunktionen (Energy Unit) i regi af Østersørådet.
- Faglige indspil fra Nordisk Ministerråd til Østersørådet på IKT-området, Den Nordlige eDimension m.v.

Det kan bemærkes, at der ikke findes nogen særskilt miljø-arbejdsgruppe under Østersørådet og miljøspørgsmål listes heller ikke som særligt område. Miljøspørgsmål behandles ofte som integreret del af arbejdet med bæredygtig udvikling, bl.a. i form af agenda 'Baltic 21'.

Under et møde mellem formandskabslandet for henholdsvis Nordisk Ministerråd og Østersørådet i foråret 2003 opnåedes overenskomst om den hensigt, at en mere systematisk og fokuseret

samarbejds- og gensidig informationsrelation skal etableres mellem de to organisationer, herunder muligheden af eventuelt at deltage gensidigt i relevante arbejdsgrupper.

Der er aftalt opfølgning af de igangværende drøftelser. Det er vigtig i den fortsatte proces, at der søges at nå frem til en mere konkret og hensigtsmæssig arbejdsfordeling mellem Nordisk Ministerråd og Østersørådet.

4. Samarbejdet mellem Nordisk Ministerråd og Barentsrådet

Om Barentsrådet

Barentsrådet eller Barents Euro Arctic Council (BEAC) blev etableret i 1993 for at støtte og fremme regionalt samarbejde i form af bærekraftig udvikling inden for økonomi og social udvikling, og således bidrage til en fredelig udvikling i de nordlige deler af Finland, Norge, Sverige og Nordvest Rusland.

BEAC har seks medlemslande og ni observatører. Medlemslandene er Danmark, Finland, Island, Norge, Russland og Sverige. Også EU underskrev Kirkenesdeklarationen i 1993 og deltager i samarbejdet. De ni observatører er: Canada, Frankrig, Italien, Japan, Holland, Polen, Storbritannien, Tyskland og USA.

Formandskabet roterer hvert andet år mellem de fire medlemslandene som er geografisk berørt (Finland, Norge, Russland og Sverige). Det løbende arbejde ivaretages av "Committee of Senior Officials" (CSO) som mødes 4–5 gange årligt, og i slutningen af hvert 2-årige formandskab

afholdes der et fælles udenrigsministermøde. Sverige har formandskabet 2001–2003. Norge overtager ved udenrigsministermødet i oktober 2003.

Samtidig med oprettelsen av BEAC, gik de regionale repræsentanterne i området sammen og dannede Barents Regional Råd / Barents Euro-Arctic Regional Council (BEARC), som består af de 13 nordligste fylke/regioner i Finland, Norge, Sverige og Nordvest Rusland, samt en representant for urbefolkningerne. Formålet med BEARC er identisk med BEAC. Følgende fylker er med i BEARC:

- Finland: Kainuu, Lapland og Nordlige Østerbotten
- Norge: Nordland, Troms og Finnmark
- Sverige: Norrbotten g Vesterbotten
- Rusland: Arkhangelsk, Karelen, Komi, Murmansk og Nenets

Arbejdsgrupper under Barentssamarbejdet

Det er under BEAC etableret ni arbejdsgrupper og under det regionale Barents Råd er der seks arbejdsgrupper som til dels overlapper BEAC's arbejdsgrupper. I arbejdsgrupperne sidder både nationale og regionale embedsmænd og eksperter. Enkelte av arbejdsgrupperne har også etableret ekspertgrupper i form av Task Forces.

Det er ofte de samme der både repræsenterer de nordiske landene i Barentssamarbejdets arbejdsgrupper og i det nordiske samarbejdets diverse fora. Forholdene burde således ligge godt til rette for et tættere samarbejde i fremtiden, og da særlig indenfor de områder som i det følgende er markeret med *

Arbejdsgrupper under Barentsrådet:

- Working Group on Economic Co-operation (2 task forces: Customs co-operation* og Forestry)
- Working Group on Environment*
- Working Group on Energy*
- Working Group on Emergency and Rescue Services Co-operation
- Working Group on the Northern Sea Route*
- Working Group on Youth Policy*
- Steering Group for the Pan-European Transport Area (BEATA)*
- Ad hoc working group on health and related social issues*
- Programme board on Exchange Grants / Higher Education and research*

Arbejdsgrupper under Barents Regionalråd:

- Working Group on Environment*
- Working Group on Education and Research*
- Working Group on Culture*
- Working Group on Communication
- Working Group on Information technology*
- Working Group on Economic Co-operation

Samarbejde mellem Nordisk Ministerråd og Barentsrådet

Alle de nordiske lande, som er involveret i det nordiske samarbejde er også en del af Barentssamarbejdet. Det er i stor grad sammenfald mellem Nordisk Ministerråds og Barentsrådets prioriteringer, samtidig som det ofte er de samme personer som repræsenterer sine lande i de respektive fora. Mulighederne for øget samarbejde burde således kunne udnyttes adskilligt bedre end det som er tilfældet i dag. Det foreligger i dag intet formaliseret eller rutinemæssig samarbejde mellem rådene.

Nordisk Ministerråd (NMR) er ikke observatør i BEAC, da kun de enkelte lande kan have denne status, derimod er NMR observatør i Barents Regionalråd. Nordisk Ministerråd er gennem flere år blevet inviteret som gæst eller observatør ved ministermøderne. Med tanke på det fremtidige samarbejd ville det dog være en fordel om NMR kunne modtage løbende information f.eks. i form af mødereferater fra CSO-møderne og eventuelt blive inviteret som gæst til ministermøderne og informere BEAC tilsvarende.

En bedre informationsudveksling mellem NMR og BEAC burde være en formalitet, som kun afhænger af gode rutiner. En bedre informationsudveksling kunne også opnås ved, at der oprettes kontakt mellem NMRs embedsmannskomitéer og BEAC's arbejdsgrupper. Øget information om aktiviteter og projekter af fælles interesse bør kunne sikre en mere optimal udnyttelse af de nordiske ressourcer i regionen. Målsætningen bør være, at man udveksler information om nye initiativ indenfor de nye projekter der iværksættes.

Èn form for konkret samarbejde skulle kunne være at NMR stiller "seed money" for medfinansiering af projekter i Barentsregionen som er af fælles nordisk interesse og som indgår i EU's Nordlige Dimension. Dette ville give positive effekter bl.a. ved, at man undgår overlappende projekter, og ved at NMRs Nærområdeprogram får en kontinuerlig fornyelse, ved at bevillingerne kunne blive givet for et år af gangen.

Der er følgende eksempler på eksisterende konkret samarbejde mellem de to organisationer:

- NMR har siden 1999 vært medlem af en international referencegruppe i forhold til The Health Co-operation Programme in the Barents region 1999–2002, forlænget til 2003. I denne sammenhæng har NMR deltaget i årlige møder hvor programmets iværksættelse har vært drøftet, og lagt vægt på koordinering med andre aktiviteter i området.

- I forbindelse med, at BEAC's embetsmannskomité (CSO) har besluttet at videreføre et nyt program som også skal indeholde "social issues", er et planlægningsarbejde i gang i den videreførte referencegruppe, som hedder ad hoc "Working Group on Health and related Social Issues". Under det svenske formandskab i Barentsrådet har gruppen mødtes tre ganger. På et afsluttende møde i Arkhangelsk 12–13 maj enedes gruppen om et nyt program for perioden 2004–2007. Både i arbejdsgruppen og i det nye program er NMR inkludert som et aktivt medlem på linje med WHO, EU og andre internationale organisasjoner, og det foreslås at NMR skal have fast pladser i den foreslåede WGHS, Working Group on Health and Related Social issues. For NMR's del er det anført at NMR gerne deltager og NMR har lagt vægt på koordinering i forhold til EU's initiativ til Partnership on Public Health and Social Wellbeing i den nordlige dimension, samt brugen af eksisterende strukturer som bl.a. inkluderer informationskontorerne i Barentsregionen. Nordisk Ministerråd opfattes som en reel aktør i regionen med god lokal forankring og et nyttige netværk.
- På baggrund af udviklingen i samarbejdet gennem de seneste to år bør det overvejes om Nordisk Ministerråd kan deltage som gæst på miljøgruppens møder og som observatør på BEAR WG Environments møder.

En fortsat konkretisering af samarbejdet og arbejdsfordelingen mellem Nordisk Ministerråd og Barentsrådet er planlangt i løbet af efteråret 2003.

5. Samarbejdet mellem Nordisk Ministerråd og Arktisk Råd

Om Arktisk Råd

Arktisk Råd blev etableret den 19. september 1995 i Ottawa, Canada. Arktisk Råds medlemslande er: Canada, Danmark, Finland, Island, Norge, Rusland, Sverige og USA. Arktisk Råd (udenrigsministrene) overtog helt og holdent den Arktiske Miljøstrategi (AEPS), som siden 1991 havde været varetaget af miljøministrene i de arktiske lande. Dette er årsagen til, at Arktisk Råds hovedaktiviteter fokuserer på beskyttelse af natur og miljø i Arktis. Som noget nyt forsøger man nu også at fokusere på bæredygtig udvikling med det formål at forbedre økonomisk, social og kulturel velfærd i de arktiske områder.

Arktis Råd afholder møder på ministerniveau hvert andet år samt to årlige embedsmandsmøder (SAO Senior Arctic Officials). Formænd for de nationale delegationer er normalt ambassadører fra udenrigsministrene men da virksomheden er meget miljøorienteret plejer landene at have embedsfolk fra miljømyndighederne i deres delegationer. For så vidt angår Danmark deltager også repræsentanter fra Grønland og Færøerne i delegationen. Urbefolkningernes organisationer er permanente deltagere i Arktisk Råd. Hertil kommer, at en række andre lande såvel som offentlige organisationer, herunder EU, samt NGO'ere har observatørstatus i Arktisk Råd.

Nordisk Ministerråd har observatørstatus i Arktisk Råd, ikke mindst under hensyntagen til at NMR har sit eget Arktisk Samarbejdsprogram. Dette betyder, at NMR modtager Arktisk Råds mødeindkaldelser og fagligt materiale og deltager i Arktisk Råds møder med mulighed for at indgå i dialog, men uden ret til at deltage i rådets beslutninger, som foregår i konsensus. Rollen som observatør i Arktisk Råd varetages af NMR's nærområdeansvarlige, miljøsektoren samt GSK.

Den nordiske gruppe af SAO (Senior Arctic Officials) med deltagelse af de selvstyrende områder bruges af NMR som sagkyndige høringsparter i forbindelse med koordinering og fastlæggelsen af Nordisk Ministerråds eget arktiske samarbejdsprogram.

Formandskab i Arktisk Råd roterer med to års mellemrum. Island har formandskabet 2002–2004. Rusland forventes at overtage formandskabet i 2004.

Arbejdsgrupper i Arktisk Råd

Der er etableret følgende 5 arbejdsgrupper under Arktisk Råd: Arctic Monitoring and Assessment Program (AMAP), Conservation of Arctic Flora and Fauna(CAFF), Emergency Prevention Preparedness and Response (EPPR), Protection of the Arctic Marine Environment (PAME)

samt Sustainable Development Working Group (SDWG). Grupperne bygger deres virksomhed på forløberen til Arktisk Råd, jfr. den såkaldte Rovaniemi deklaration (1991), hvor bl.a. The Arctic Environmental Protection Strategi (AEPS) blev etableret.

Arctic Monitoring and Assessment program (AMAP):
Gruppen har bl.a. udgivet 2 vigtige rapporter den første: AMAP Assessment Reportt: Arctic Pollution Issues (1998) den anden Arctic Pollution Issues (2002). Miljøsektoren i Nordisk ministerråd har givet finansiel støtte til udarbejdelsen af rapporterne.

Conservation of Arctic Flora and Fauna (CAFF):
Gruppen har bl.a. udgivet bogen Arctic Flora and Fauna – status og beskyttelse (2000). Nordisk Ministerråd støttede projektet. Endvidere kan nævnes: Protected Areas of the Arctic – Conserving a Full range of Values.

Emergy Prevention, Preparedness and Response (EPPR) :
Gruppen beskæftiger sig med olieulykker i de arktiske farvande og har bl.a. udgivet en vejledning til de arktiske lande om forebyggelse og håndtering af olieulykker i de arktiske havområder.

Protection of the Arctic Marine Environment (PAME):
Gruppens mandat omfatter beskyttelse af havmiljøet såvel fra landbaserede som havsbaserede aktiviteter. Gruppen har bl.a. udarbejdet Oil and Gas Guidelines.

Sustainable Development Working Group (SDWG):
Gruppen er Arktisk Råds yngste arbejdsgruppe etableret 1998. Formålet med gruppens arbejde er at fremme bæredygtig økonomi, kultur og sundhed blandt indbyggerne i Arktis. Blandt projekter kan nævnes: Telemedicin, Grøn turisme, Rendrift og oprindelige folk, Børn og unges sundhed, Levevilkårsundersøgelse samt en rapport om Arctic Human Development, som får støtte fra Nordisk ministerråd.

Arktisk Råds handlingsplan for eliminering af forurening (ACAP)

På Arktisk Råds ministermøde i oktober 2000 blev ovennævnte handlingsplan for eliminering af forurening i Arktis vedtaget. Handlingsplanen prioriterer arbejdet mod (Persistant Organic Pollutan) POP´s tungmetaller, radioaktivitet og ozonlagsnedbrydende stoffer i Arktis.

Arctic Climate Impact Assessment (ACIA)

ACIA er et ad hoc projekt under Arktisk Råd med USA som lead country. Formålet med projektet er at evaluere og synkronisere kundskab angående klimaændringer og øget ultraviolet udstråling og effekterne af dette i de arktiske områder. Målet er at udarbejde videnskabelig information til regeringer, organisationer og mennesker i Arktis i forhold mulige alternativer for at reagere på klimaændringer. ACIA vil undersøge mulige fremtidige effekter på miljø og levende ressourcer på menneskers sundhed, bygninger, veje samt andre infrastrukturer.

Det arktiske samarbejde i fremtiden og samarbejde med Nordisk Ministerråd

I løbet af det sidste tiår har der været rettet stor opmærksomhed og interesse omkring beskyttelse af natur og miljø i Arktisk fra forskellige hold, både på regeringsniveau, i urbefolkningsorganisationer, næringsliv, forskningsinstitutioner samt i miljøbeskyttelsesorganisationer. Folks bevidsthed og kundskab om de miljømæssige værdier i dette område såvel som regionens politiske og økonomiske betydning er blevet større.

De arktiske land- og havområder påvirkes af nære og fjerne forureningskilder. Arktis´ geografiske position gør disse områder særlig udsat for langtransporteret forurening fra menneskelig aktivitet andre steder i verden. Den langtransporterede forurening bringer med sig organiske

miljøgifte (POPs), tungmetaller, radioaktiv forurening og sur nedbør. Med hensyn til klimaændringerne og det faktum, at Arktis er en parameter for effekterne af klimaændringerne vil der i de kommende år være af stor betydning at følge med udviklingen. Klimaændringerne vil have en afgørende indflydelse ikke bare på naturen men også den økonomiske udvikling og dermed menneskers levevilkår i de arktiske områder.

Det nordiske samarbejde skal medvirke til, at de arktiske lande igangsætter tiltag, som bidrager til en bæredygtig økonomisk udvikling, som giver rent miljø, beskytter landskaber, kulturmiljø og biodiversitet.

Miljøspørgsmålene er fremtrædende. Ikke desto mindre får spørgsmålene om beskyttelse af velfærden og levevilkårene for indbyggerne i Arktis efterhånden en stadig større betydning i det arktiske samarbejde. Også i Arktisk Råds virksomhed bliver den bæredygtige udviklings sociale og økonomiske dimension stadig vigtigere.

6. Det øvrige generelle arbejde i Nordisk Ministerråd for at styrke samarbejdet i relation til Østersørådet, Barentsrådet og Arktisk Råd

Et bedre samarbejde mellem de regionale organisationer kan bl.a. ske ved øget information og gennemsigtighed omring udviklingen i organisationernes samarbejdsområder. Det kan bl.a. ske ved at fremme et gensidigt tættere "dagsorden-samspil" og eventuelt påbegynde nye projektsamarbejder og nye partnerskaber. Generalsekretæren for Nordisk Ministerråd vil i efteråret henstille til de enkelte fagministerråd og embedsmandskomiteerne i Nordisk Ministerråd, at relevante aktiviteter i Østersørådet, Barentsrådet og Arktisk Råd jævnligt optages på dagsordenen i Nordisk Ministerråd samt at der sker en gensidig udveksling af information mellem Nordisk Ministerråds fagministerråd og embedsmandskomitéer og de tilsvarende organer i de øvrige regionale organisationer.

I starten af 2003 blev der foretaget en kortlægning af omfanget af Nordisk Ministerråds medfinansiering af aktiviteter i regi af andre organisationer samt en revidering af Nordisk Ministerråds kriterier for medfinansiering. Kortlægningen er indeholdt i Nordisk Ministerråds bidrag til EU's nye handlingsplan for Den Nordlige Dimension, jf. kapitel III. Dette kortlægningsarbejde forventes videreført i resten af 2003.

Kapitel V
Nordisk Ministerråds aktiviteter i 2002/2003

1 Forskning, uddannelse og IT

1.1 Forskning

Nordisk Forskeruddannelsesakademi

Nordisk Forskeruddannelsesakademi (NorFA) giver mulighed for udveksling af ideer og arbejdskraft og søger at udvikle nordisk forskning og forskeruddannelse. NorFA er en organisation inden for NMR. NorFA tildeler midler til samarbejde med Estland, Letland og Litauen og Nordvestrusland[9]. Forskeruddannelsessamfund i disse områder tilbydes mulighed for at deltage i NorFAs aktiviteter både på institutionsniveau og personligt niveau.

Forskere og studenter fra nærområderne inviteres til at deltage i NorFAs forskeruddannelseskurser, netværksaktiviteter, forprojekter og planlægningsmøder i de nordiske lande eller nærområderne.[10] I 2002 gik omkring 7% af NorFAs midler til forskere i nærområderne. Derudover

[9] Dvs. St. Petersborg-området, Kaliningrad og Barentshavsregionen.

[10] Et NorFA netværk kan ansøge om et mobilitetsstipendium på 2-12 måneder for en ung forsker fra nærområderne. Kursusarrangører kan ansøge om finansiering på vegne af specifikke forskerstuderende fra nærområderne. Universiteter i de nordiske lande kan også søge om finansiering til besøg fra en professor fra nærområderne.

inkluderer 29 af de nuværende 56 NorFA-netværk medlemmer fra nærregionerne. NorFA opfordrer ansøgere til at tilføje en international dimension ved at involvere forskere og forskningsmiljøer fra andre steder i Europa og verden.

Hvidbogen om oprettelse af en førende international region for forskning og innovation

De nordiske uddannelses- og forskningsministre har bestilt en hvidbog om, hvordan man kan udvikle Norden som en førende international region for forskning og innovation. Hvidbogen vil være klar ved udgangen af 2003. Den vil omfatte specifikke forslag til fremtidige aktiviteter, som har til formål at styrke det nordiske forskningsområde inden for det europæiske forskningsområdes rammer. Det nordiske samarbejde vil blive betragtet som et regionalt samarbejdsprojekt inden for et større europæisk og internationalt perspektivs rammer. Et nordisk Centres of Excellence-program forventes af blive et af de tiltag, der skitseres i hvidbogen. Et lille pilotprogram vedrørende global ændring blev påbegyndt i 2002. På et senere tidspunkt i processen er det NMRs mening at inkludere disse ideer i det forestående nordisk-baltisk-russiske samarbejde om uddannelse og forskning.

1.2 Uddannelse

Nordisk stipendieordning

Målet med den nordiske stipendieordning – der blev etableret i 1991 – er at udvikle langsigtede samarbejdsprojekter inden for højere uddannelse og forskning og inden for den frivillige sektor mellem de nordiske lande og nabolandene. Dette samarbejde er udviklet med det formål at fremme udvikling i hele regionen, styrke demokratiske processer i området og styrke og konsolidere samarbejdet mellem nabolandene selv.

Der ydes stipendier for et skoleår ad gangen i højst to år. Det største stipendium, der kan opnås, er 250.000 danske kroner om året. Den nordiske stipendieordning er et netværksprogram i samarbejde med det Nordiske Forskeruddannelsesakademi (NorFA), NORDPLUS-programmet og det Nordiske Folkelige Akademi (NFA). Programmet er blevet evalueret og vil fortsætte som et tværsektorielt program fra 2004-2006 og vil få navnet "Nordplus Nabo".

Baltisk/Nordisk optagelseshåndbog

Nordisk ministerråds styringsgruppe for nordisk samarbejde inden for højere uddannelse har bedt de nordiske og baltiske ENIC/NARIC-kontorer om at udvikle en optagelseshåndbog for de baltiske lande, der svarer til og er baseret på den eksisterende nordiske optagelseshåndbog.

Projektets overordnede mål er at lette en retfærdig vurdering af kvalifikationer, der giver adgang til højere uddannelsesinstitutioner i regionen. Af denne årsag skal håndbogen give relevant information om sekundære uddannelsessystemer og anbefalinger vedrørende sammenligninger af karakterer, kurser, niveauer og kvalifikationer. Håndbogen vil fremme ydelsen af betimelig, pålidelig og regional sammenlignelig information i og med at den udnytter erfaringer fra arbejdet med den nordiske optagelseshåndbog. Håndbogen vil blive offentliggjort på engelsk og stå til rådighed på internettet for optagelsesansvarlige i de baltiske og nordiske lande. Projektet vil blive afsluttet senest ved udgangen af 2003.

Arktisk Universitet

Den nordiske styringsgruppe har bedt Arktisk Universitet og dets partnerinstitutioner om at stå for et web-baseret kursus – "Contemporary Issues in the Circumpolar World" – som en del af dets BCS-program (Bachelor of Circumpolar Studies). Kursets innovative indhold – som fokuserer på de større politiske, sociale og miljømæssige udfordringer i Norden – og dets afviklingsmåde, passer begge til centrale prioriteter i NMRs rammeprogram for samarbejde med den nordiske regions nærområder for 2000–2002. I projektets tværfaglige måde at undersøge de vigtigste bæredygtighedsspørgsmål på støtter det rammearbejdets prioriterede tema om bæredygtig udnyttelse af ressourcer. Projektet, der er et onlinekursus, udvider forståelsen af brugen af ny teknologi inden for uddannelsessektoren. Teknologi benyttes i dette tilfælde nøje til at udvide og

ikke begrænse den offentlige adgang til viden – et klart nordisk mål. Dette samarbejdsprojekt, som er organiseret inden for Arktisk Universitets netværk, fremmer nordisk samarbejde generelt i det arktiske område.

BCS web-baserede pilotprojekt omfatter udvikling og online-afvikling af et kursus i to dele, BCS-programmets "Contemporary Issues in the Circumpolar World", for en international gruppe studerende på tværs af den arktiske region. De studerende vil blive registreret på en af fire til seks af det Arktiske Universitets medlemsinstitutioner, som deltager i pilotprojektet. Denne gruppe studerende vil sammen med en primær kursusvejleder og lokale koordinatorer eller studievejledere på hver institution danne et enkelt virtuelt klasseværelse i hele pilotprojektets varighed. Projektet omfatter kursusplanlægning og -udformning, webmaterialer, udvikling, online-afvikling og evaluering og udbredelse. Det vil blive afsluttet i løbet af sommeren 2003.

Handlingsplan for samarbejdet med nærområderne

I lyset af den nye NMR-strategi for samarbejde med de nordiske landes nærområder har den Nordiske Komité af Højerestående Embedsmænd for uddannelse og forskning besluttet at udarbejde en separat handlingsplan for NMRs samarbejde med nærområderne inden for uddannelse og forskning. Handlingsplanen vil gælde for perioden 2004–2006.

To mål udgør handlingsplanens grundlag for samarbejde med nærområderne inden for uddannelse og forskning:

- Muligheden for at udvikle en fælles nordisk-baltisk region for uddannelse og forskning
- Muligheden for yderligere udvikling af det nordiske samarbejde med russiske myndigheder og institutioner inden for uddannelse og forskning

Under planens udførelsesperiode vil NMR tage initiativ til at forbedre forholdene inden for information, møder/konferencer/seminarer og projektsamarbejde. Alt samarbejde skal være fast forankret via nordiske informationskontorers involvering, via allerede etablerede kontakter med statslige myndigheder og mere systematiske kontakter med repræsentanter for selve uddannelses- og forskningssektoren.

En skole for alle – nordisk-baltisk samarbejde inden for specialundervisning

NMR finansierer et paraplyprojekt, der kaldes "Udvikling af en skole for alle – nordisk-baltisk samarbejde inden for specialundervisning for perioden 2000-2004". Det overordnede mål med projektet er at støtte kompetenceudvikling på forskellige niveauer med henblik på at give elever, der har behov for særlig støtte, bedre muligheder for at få en uddannelse af høj kvalitet inden for skolesystemet i Estland, Letland og Litauen.
Projektet har tre overordnede områder:

- Overgang – at lette den samlede overgang for studerende med særlige undervisningsbehov fra grundskole til fagskole.
- Læreruddannelse – forberede lærere til arbejde med børn med særlige behov på almindelige skoler og specialskoler.
- Samarbejde – udvikling af en model for regionalt samarbejde inden for specialundervisning.

De tre baltiske lande står for hvert sit overordnede projekt: Estland står for overgangsprojektet, Letland står for læreruddannelsesprojektet og Litauen for samarbejdsprojektet. Derudover implementerer hvert land to mindre projekter, der fokuserer på de andre to overordnede mål. Der er også et grundlæggende projekt for koordinering, implementering, overvågning og evaluering. En nordisk styringsgruppe vejleder projektimplementeringen, som udføres af de baltiske uddannelsesministre med hjælp fra de nordiske implementeringspartnere. Endvidere er der blevet etableret en baltisk-nordisk koordinationsgruppe. NMR har tildelt projektet € 1.150.000. Man regner også med, at de baltiske lande vil yde et tilsvarende bidrag i form af lønninger, materialer og andre lokale omkostninger.

1.3 Sprogsamarbejde

Implementeringen af NORDMÅL 2000-2004, handlingsprogrammet for at forbedre forståelsen af de nordiske sprog fortsætter. NMRs sprogpolitiske referencegruppe har udgivet en bog, der illustrerer de nordiske sprogs status, især i forhold til engelsk. Emnet på den årlige sprogkonference i 2002 var "Sprogpolitik i de multikulturelle nordiske lande". Konferencens mål var at diskutere retten til at bruge ens eget sprog i samfundet og i uddannelse.

1.4 Informationsteknologi

NMRs sekretariat blev allerede ved udgangen af år 2000 kontaktet af Europa-Kommissionen vedrørende Handlingsplanen for den Nordlige Dimension (NDAP). Sekretariatet blev informeret om, at Østersørådet (CBSS) planlagde at lancere en Nordlig eDimension (NeD) i samarbejde med Kommissionen i NDAPs regi. NeD behandler regionens specifikke vifte af udfordringer inden for ICT og videnssamfund. Kommissionen så en mulighed for, at NMR kunne spille en aktiv rolle i dette regionale samarbejde.

Parallelt med CBSSs og Kommissionens indsats for at etablere en NeD blev der holdt møder med den Nordiske Komité af Højerestående Embedsmænd for informationsteknologi (under ICT-sektoren) og IT-politikgruppen (under forsknings- og uddannelsessektoren). Begge nordiske grupper besluttede at følge initiativet nøje og arrangerede, at NMRs ICT-politikrådgiver kunne deltage i CBSSs møde i embedsmandskomitéen vedrørende informationssamfundet (SOIS).

Den Nordlige eDimensions handlingsplan, NeDAP

På CBSSs ICT-ministres møde i september 2001 blev handlingsplanen for den Nordlige eDimension vedtaget. Planen omfatter syv tiltag, og syv lande har hver ansvaret for et.[11] Der er etableret særlige arbejdsgrupper under hvert tiltag med repræsentanter udnævnt af SOIS. Selvom de alle er under konstant udvikling er tiltagene meget forskellige, hvad angår i hvilken grad de er konkrete.

Det er værd at notere, at tiltagene, der bygger på et allerede eksisterende nordisk samarbejde – under NMR – er de mest fremskredne og derfor de mest konkrete. Det er især tilfældet for tiltag 1 og 2.

2. Kultur

2.1 Network North, design og teater

Network North – et projekt for kulturel udveksling mellem de nordiske lande, Storbritannien og Irland – blev realiseret i løbet af 2002. Målet var at opbygge nye netværk til kulturlivet i Storbritannien og Irland. Projekterne fokuserede på nutidig kultur og på kultur og kunst for børn og unge. Network North var et fælles projekt for NMR og de nordiske organer i sektoren Kultur som f.eks. Nordisk Institut for Moderne Kunst, Nordisk Musikkomite, Nordisk Folkemusikkomite, og Nordens Hus på Færøerne og i Island. Alle projekter blev planlagt og implementeret i samarbejde mellem organisationer og institutioner i Norden, Storbritannien og Irland. I alt blev omkring 70 projekter realiseret i løbet af 2002. Projektet har ført til en række varige nye netværk.

---

[11] Tiltag og ansvarlige lande:
- 1: Højhastigheds forskningsnetværk og avancerede bredbåndsapplikationer (Norge)
- 2: ICT-sikkerhed (Estland)
- 3: eFærdigheder (Finland)
- 4: eHandel (Rusland)
- 5: eRegering (Sverige)
- 6: Indikatorer (Danmark)
- 7: eMiljø (FNs miljøprogram, GRID-Arendal)

I 2003 startede en stor udstilling – "Scandinavian Design – Beyond the Myth" – sin Europaturné. Senere vil den fortsætte til USA og Canada. Udstillingen fokuserer på de seneste 50 år i skandinavisk design. Den udfordrer stereotyperne inden for modernisme og de nationale myter på designområdet.[12]

I oktober 2003 – i forbindelse med St. Petersborgs jubilæum – vil der blive holdt en festival med nordisk, baltisk og russisk teater for børn og unge. For 2004 er der planlagt et projekt med kulturel udveksling mellem de nordiske og sydøsteuropæiske lande, i dette tilfælde Albanien og det tidligere Jugoslavien, minus Slovenien. Projektet vil arbejde mod de samme mål som EUs stabilitetspakt / tabel 1, som fokuserer på kultur og minoriteter.

2.2 Film og medier

Koordineringen af det nordiske samarbejde inden for film og medier håndteres af Styringsgruppen for nordisk kultur og mediesamarbejde. Styringsgruppen følger udviklingen af traditionelle massemedier samt nye medier, både på det nordiske område og internationalt. Styringsgruppen arbejder for nordisk samarbejde og koordinering af mediepolitikker, også i forbindelse med europæiske og internationale institutioner.

De fleste af de aktuelle forhold, der er relevante i forbindelse med traditionelle og nye medier på nationalt eller nordisk basis, er også aktuelle inden for EUs/EØSs rammer, som f.eks. digitalisering, konvergens af medier og indhold, udvikling af nye medier og ydelser, ophavsretlige spørgsmål, public service, osv. Andre vigtige forhold er tilskud til film, produktioner af digitalt indhold – f.eks. spil – og produktioner inden for nye medier.

Spørgsmålet om, hvordan den nordiske produktion af digitalt indhold kan støttes, har været – og vil fortsætte med at være – et vigtigt diskussionsemne på NMR's møder. I 2003 og 2004 vil NMR diskutere om, og i så fald hvordan der skal udvikles en nordisk mediefond med det overordnede formål at give tilskud til nordisk produktion af digitalt indhold.

2.3 Børn og unge

Der er to nordiske komitéer, der arbejder inden for området Børn og unge: Styringsgruppen for nordisk børne- og ungdomskultur (BUK) og Nordisk Ungdomskomité (NUK). Begge tog sig af europæiske forhold og projekter på deres møder i løbet af 2002 og vil fortsætte med dette i de kommende år. BUK arbejder i øjeblikket på at omstrukturere og forbedre en hjemmeside med information om kulturelle aktiviteter for børn og unge i Norden og de selvstyrende områder, Nordvestrusland, Estland, Letland og Litauen.

NUKs vedtægter stipulerer at dens formål omfatter "...at virke for øget nordisk samvirke på børne- og ungdomsområdet i international sammenhæng samt at varetage den nordiske koordinering af europæisk ungdomsarbejde". NUK har i mange år arrangeret et årligt møde, hvor de nordiske regeringers embedsmænd og ungdomsorganisationer er blevet inviteret til at mødes og diskutere aktuelle europæiske projekter og politiske spørgsmål. I 2002 fokuserede mødet på EUs hvidbog om ungdomspolitik. I 2003 vil det overordnede fokus være på samarbejde og mulige synergier mellem samarbejdsstrukturerne i Nordeuropa, dvs. NMR, Østersøsamarbejdet, Barentssamarbejdet og Arktisk Samarbejde. NUK har udtrykt interesse for et regionalt træningskursus i 2003 inden for menneskeretsuddannelse i samarbejde med Europarådets ungdomssektor.

[12] Udstillingen åbner i november 2003 i Berlin. I foråret 2004 vil den blive vist i Milano samtidig med den internationale møbeludstilling. Efter Milano fortsætter turnéen til Riga, Prag, Budapest, Gent, Glasgow, København, Gøteborg og Oslo. I 2006 går turnéen til New York og Ottawa. Udstillingen omfatter ca. 400 genstande. Den har et katalog med 256 sider og en hjemmeside på internettet.

3. Miljø- og ressourcepolitik

3.1 Miljø

"Det nordiske miljøhandlingsprogram 2001–2004" danner rammen for miljøsektorens prioriteter og arbejde i forhold til EU. De nordiske miljøministre har regelmæssige diskussioner på deres møder om aktuelle spørgsmål på EU-dagsordnen, EU-formandsskabprogrammet og særligt forberedte spørgsmål. Forestående møder i EUs miljøråd er et fast punkt på de nordiske ministrers møder. Ministrene mødes også regelmæssigt før EUs miljøråds møder for at udveksle erfaringer og information samt diskutere vigtige aktuelle EU-spørgsmål. På deres sommermøde i august 2003 vil ministrene have en temadiskussion om den Nordlige Dimension og en repræsentant fra EU-Kommissionen vil deltage på mødet.

Stærkt fokus på den internationale arena

Det stærke fokus på miljøsamarbejde på den internationale arena betyder, at nordisk miljøsamarbejde ikke kun indgår i et samspil med EU, men også med andre internationale samarbejdsorganisationer i regionen som f.eks. Arktisk Råd, Baltisk Råd og det Euro-Arktiske Barentsråd. Ved at forbedre samarbejdet med andre relevante regionale organisationer vil miljøsektoren fortsætte med at søge synergier for at forhindre overlapning og udnytte ressourcer på den mest effektive måde.

I de kommende år vil det nordiske miljøsamarbejde fortsætte med at forsøge at koordinere samarbejdet med EU/EØS i så stort et omfang som muligt med fokus på emner, hvor de nordiske lande deler værdier og har samme interesser. En aktiv deltagelse i implementeringen af EUs Nordlige Dimension vil være et af de prioriterede områder.

De nordiske miljøministre har normalt – ud over den grundlæggende kontakt med de nordiske hovedstæder – kontakt med de nordiske permanente EU-repræsentationer og -delegationer i Bruxelles. De relevante sektorattachéer modtager protokoller og rapporterer om nordisk samarbejde. På de højerestående embedsmænds sommermøde i juni 2003 vil der være en diskussion om de vigtigste EU-spørgsmål med en repræsentant fra EU-Kommissionen.

Den nye handlingsplan for den Nordlige Dimension

Nordisk koordinering af synspunkter og påvirkning af EUs arbejde med den nye handlingsplan for den Nordlige Dimension for 2004–2006 er et af de prioriterede områder i arbejdet inden for miljøsektoren. Det nordiske miljøsamarbejde har i mange år prioriteret hjælp til at løse miljøproblemer i den nordiske regions nærområder højt. Resultaterne opnås bedst i samarbejde med nærområderne, EU, internationale finansieringsinstitutter og forskellige donorlande. Hvad angår EU, er de tiltag, de baltiske lande tager som forberedelse til optagelse samt den Nordlige Dimension, centrale forhold.

Miljøsektoren i NMR arrangerede et internt seminar i Tallinn i september 2002 for arbejdsgrupperne i miljøsektoren. Seminarets vigtigste mål var at udveksle ideer og information om skarpere fokus på og muligt samarbejde med nærområderne. Der blev holdt et opfølgende seminar i St. Petersborg i april 2003. Med deltagelse fra de Baltiske Stater, Rusland, Den Europæiske Kommission, Arktisk Råd, Barentsrådet, Østersørådet, NEFCO og NIB. Det var fremtidsorienteret med fokus på implementering af projektsamarbejde.

Nordiske finansieringsinstitutter

Der er blevet etableret særlige nordiske finansieringsinstitutter som f.eks. Det Nordiske Miljøfinansieringsselskab (NEFCO) og Den Nordiske Investeringsbank (NIB). De fokuserer deres aktiviteter på miljøet og skaber komplementaritet i forhold til andre tiltag. Finansieringsinstitutionerne kan hjælpe ved at arrangere finansieringspakker og finansieringsløsninger for miljøtiltag i nærområderne. De nordiske lande vil ved hjælp af disse finansieringsinstitutioner bidrage på en konkret måde til gennemførelsen af projekter, der har til formål at forbedre miljøet, og investering i miljøvenlig teknologi og infrastruktur samt til opbygning og styrkelse af landenes administrationer.

Den Nordiske Investeringsbank spiller en central rolle ved realiseringen af den Nordlige Dimensions miljøpartnerskab, som blev etableret under Sveriges EU-formandsskab i 2001. Den Nordiske Investeringsbank finansierer projekter til at forbedre miljøet i alle de baltiske lande og Rusland og er en førende koordinator ved forberedelserne til at bygge et anlæg til rensning af spildevand i St. Petersborg.

Flere arbejdsgrupper

Alle arbejdsgrupper inden for miljøsektoren arbejder aktivt med EU-spørgsmål. Følgende eksempler kan nævnes:

Rammedirektivet for vand er et vigtigt anliggende for mange af arbejdsgrupperne og den Nordiske Arbejdsgruppe for Luft og Hav har indledt et projekt i forbindelse med direktivet. Den tværsektorielle Arbejdsgruppe for Miljø og Fiskeri forbereder et projekt, og den Nordiske Arbejdsgruppe for Overvågning og Data vil i 2003 indlede et projekt vedrørende overvågning og metodik. Reformen af EUs kemikaliepolitik er under skarpt fokus fra Den Nordiske Kemikaliegruppe. Den penetration, de nordiske lande har haft internationalt inden for kemikalieområdet, skyldes især, at der er blevet etableret undergrupper i Kemikaliegruppens regi, som arbejder med vigtige kemikaliespørgsmål, ikke kun i forbindelse med EU, men også inden for andre internationale fora som f.eks. OECD og UNEP. Den Nordiske Kemikaliegruppe har indledt et projekt, der har til formål at levere data og argumenter til påbegyndelse af forhandlinger om en ny global konvention om kviksølv og andre tungmetaller.

Arbejdsgruppen for Natur, Friluftsliv og Kulturmiljø har et projekt i gang, der skaber et grundlag for det nordiske samarbejde med henblik på en fælles nordisk indsats for landskabets mangfoldighed og kvalitet, og bidrager endvidere i høj grad til at følge op på den europæiske landskabskonvention i en nordisk og europæisk kontekst.

3.2 Regionalpolitik

EU/EØS-spørgsmål er vigtige på møder i Ministerrådet og Komitéen af Højerestående Embedsmænd med ansvar for regionalpolitik. Det vigtigste punkt på dagsordnen i 2002 var den Europæiske Unions fremtidige regionalpolitik.

I 2002 indledte Komitéen af Højerestående Embedsmænd projektet "nordisk periferitet i Europa". Målet er at vurdere graden af periferitet i de nordiske regioner i Europa og i de nordiske lande ved hjælp af tilgængelighedskoncepter. Der blev etableret en arbejdsgruppe for EU-anliggender i 2001. Gruppen holdt en række møder i 2002 og 2003. Gruppens vigtigste formål er at diskutere den europæiske regionalpolitik og forberede EU-anliggender til Ministerrådets møder. Sektoren for regionalpolitik startede i 2002 et projekt med den ambition at udveksle nordisk erfaring fra samarbejde i grænseregioner og "bedste praksis" med de baltiske lande og deres naboer. Det overordnede mål er at udvikle og koordinere regionale CBC-netværk (Euroregioner, osv.) mellem nordiske lande og Estland, Letland, Litauen og Rusland. Der blev holdt en konference i Tartu, Estland i juni 2003 inden for projektets rammer.

Forskningsinstituttet Nordregio

Forskningsinstituttet Nordregio er etableret og delvist finansieret af NMR. Instituttet udvikler og kommunikerer relevant viden til myndighederne inden for regional udvikling og planlægning i de nordiske lande og søger at integrere regional udviklingspolitik på den ene side og fysisk planlægning på den anden side med det mål at fremme langsigtet udvikling. Endvidere arbejder Nordregio mod at blive det førende europæiske forsknings- og uddannelsescenter inden for rumlig udvikling. I løbet af 2002 og 2003 havde mange af Nordregios projekter en europæisk dimension. Et eksempel er "Nordiske rumlige politikker og europæisk integration". Projektets mål var at analysere langsigtede ændringer som institutionelle omstruktureringer og paradigmeændringer i rumlige politikker i de nordiske lande. Nordregio er også en førende partner for en række ESPON-projekter[13].

[13] Det europæiske observationsnetværk for fysisk planlægning.

3.3 Energi

Udvikling af energimarkeder i Europa

Det nordiske samarbejde om energipolitik går langt tilbage i tiden. Udviklingen af det fælles elektricitetsmarked er nok det mest slående eksempel på et vellykket samarbejde, der involverer parter på både industrielt og statsligt niveau. Samtidig er der blevet taget en række vigtige skridt i EU for at opfylde integrationen af det fælles europæiske energimarked. Energimarkederne i Østersøområdet vil accelerere deres omstrukturering i forbindelse med den kommende udvidelse af unionen. Det gør det indlysende, at energipolitikker og udviklingen af det nordiske energimarked bliver mere og mere afhængigt af udviklingen i resten af Europa, og derfor har det nordiske samarbejde udvidet dets perspektiv og interesser til udvikling i både EU og hele nærområdet.

Målet med det fælles elektricitets- og gasmarked er at garantere fri handel med elektricitet og gas i Europa, hvilket er en forudsætning i EUs interne markedsdirektiv. Med udvidelsen af EU vil denne udvikling have en stærk indflydelse på de baltiske lande, og et vigtigt punkt for at opfylde dette mål er udviklingen af et fælles baltisk elektricitetsmarked (CBEM). Etableringen af CBEM blev støttet af NMR i 2001 og 2002. For at lette implementeringen af CBEM er der givet støtte til en fælles projektleder for at styrke hele beslutningsprocessen og for at analysere behovet for lovgivningsmæssig harmonisering mellem de tre baltiske lande. Der er endvidere ydet støtte til kompetence- og kapacitetsopbygning inden for energisektoren.

Energisamarbejde for bæredygtig udvikling

Energi er et af de grundlæggende behov for en sikker og bæredygtig udvikling. Tættere integration af energimarkederne, udvikling af infrastruktur, fremme af vedvarende energikilder og effektiv energiudnyttelse er alle vigtige udfordringer i denne forbindelse.

Et vigtigt punkt er, hvordan man fremmer vedvarende energikilders konkurrencedygtighed og effektiv energiudnyttelse på mere liberaliserede markeder. I det nordiske energisamarbejde fokuseres der især på konsekvenserne af EU's direktiv om øget brug af vedvarende energikilder, energimærkning i det nye elektricitetsmarkedsdirektiv og den løbende udvikling af handel med grønne certifikater.

Mange aktiviteter, der har til formål at fremme investeringer i effektiv energiudnyttelse og brugen af vedvarende energikilder i nærområdet, skal udføres i samarbejde med andre internationale aktører og programmer. Ved finansiering af mindre energiinvesteringer har finansieringsorganisationer som især EBRD, WB, NIB og NEFCO spillet en central rolle og bidraget med erfaring.

Et baltisk regionalt forsøgsområde for den fleksible mekanisme under Kyoto er et centralt projekt, der skal fremme bæredygtig udvikling i regionen. Dette giver mulighed for at accelerere brugen af vedvarende energikilder og forøge investeringer i effektiv energiudnyttelse. Projektet støttes kraftigt af NMR og er også en prioritet inden for energisamarbejdet i de baltiske lande (BASREC).

BASREC 2000-2002

I oktober 1999 besluttede energiministrene for landene i Østersøregionen og Europa-Kommissionen at oprette et energisamarbejde i de baltiske lande, BASREC (Baltic Sea Region Energy Cooperation). De lande, der deltager i BASREC, er Danmark, Polen, Tyskland, Estland, Letland, Litauen, Rusland, Finland, Sverige, Norge og Island. Europa-Kommissionen er repræsenteret af Generaldirektoratet for Energi og Transport. Det overordnede mål med samarbejdet er et effektivt, økonomisk og miljømæssigt sundt og mere integreret energisystem i Østersøregionen. Disse mål er defineret i kommunikéerne fra energiministrenes konferencer og møder (Stavanger 1998, Helsinki 1999 og Vilnius 2002).

BASRECs aktiviteter, herunder energienheden i CBSS-sekretariatet, er finansieret af NMR og af nationale bidrag fra en række lande i Østersøregionen samt fra EUs synergiprogram.

I december 2001 underskrev NMR og Kommissionen en kontrakt med et samlet budget på € 1,2 millioner under synergiprogrammet for BASREC 2002-projektet, der har som målsætning at fremme energisamarbejdet i Østersøregionen. Projektarbejdet inden for BASREC 2002-projektet har fokuseret på to overordnede mål:

- Forbedret sikkerhed for energiforsyning.
- Implementering af Kyoto-protokollen i Østersøregionerne.

BASREC 2002-projektet har været det første store regionale energisamarbejdsprojekt, der har bragt regeringsrepræsentanter, energimyndigheder, repræsentanter for energiindustrien og Europa-Kommissionen sammen. Projektets resultat og de erfaringer, der blev høstet, giver et godt grundlag for fremtidige regionale programmer og samarbejde samt frugtbare bidrag, hvad angår den nye handlingsplan for den Nordlige Dimension for 2004–2006.

BASREC 2003-2005

I henhold til en ministeriel beslutning i november 2002 vil BASREC fortsætte med at opfylde sine opgaver i årene 2003-2005. Mulighederne for delvist at udføre BASREC-aktiviteter i samarbejde med etablerede energisektororganisationer vil blive analyseret ved udarbejdelsen af arbejdsplanen for BASREC 2003-2005. Erfaringerne fra samarbejdet med energicharteret og Baltic 21 i den foregående mandatperiode giver gode eksempler, hvad dette angår. Andre organisationer og aktiviteter med godt potentiale for synergier og muligheder for øget samarbejde er IEA, nordisk-baltisk og nordisk-russisk samarbejde, herunder Barentsregionens energisektorarbejde, EUs energisektorsamarbejdsprogrammer, IFIs projekter, der er finansieret af BASREC's medlemslande, den Nordlige Dimensions miljøpartnerskabs arbejde og ECEs energisektorarbejde.

Netværkssamarbejdet mellem administrationer og erhvervsaktører er et middel til at fremme investeringer i de gas- og elektricitetsnetværksforbindelser, der er nødvendige for at muliggøre ren fysisk gas- og elektricitetshandel mellem alle aktører i regionen. EU-programmerne (TEN) er nyttige i denne forbindelse.

3.4 Transportpolitik

EU-anliggender er en høj prioritet for Ministerrådet og den Nordiske Komité af Højerestående Embedsmænd med ansvar for transportpolitik. Ministrene diskuterer aktuelle spørgsmål på EU-dagsordnen og det relevante EU-formandsskabsprogram. I lyset af udvidelsen foreslår de højerestående embedsmænd – i det ny arbejdsprogram for transportsektoren 2004-2006 – et stærkere samarbejde vedrørende EU-anliggender.

Seminaret "Towards an integrated transport market in the Northern Dimension area by 2010", som blev holdt i november 2002, var medfinansieret af NMR. Seminarets overordnede mål var at bidrage til udarbejdelsen af den nye handlingsplan for den Nordlige Dimension 2004-2006. I 2002 indledte transportsektoren projektet "Afkobling og overflytning – en udfordring" Projektets formål var at belyse mulighederne for at afkoble sammenhængen mellem økonomisk vækst og individuel transport. Eksempler fra de nordiske og andre europæiske lande blev indsamlet for at vise nogle vellykkede initiativer, som har flyttet transporten væk fra individuel biltransport til cykeltrafik, kollektiv trafik og jernbane.

3.5 Jord- og skovbrug

Arbejdet inden for NMRs jord- og skovbrugssektorer har i årenes løb lagt vægt på samarbejdet med EU om relevante projekter og udvalg, der arbejder med jord- og skovbrugsanliggender. For at understrege dette er forhold, der vedrører EU – og andre anliggender med en international dimension – et fast punkt på dagsordnen på Ministerrådets møder (fiskeri, jord- og skovbrug og levnedsmidler). De tre nordiske EU-medlemmer har også uformelle konsultationer før EUs landbrugsministerråds møder.

Højdepunkter i 2002

Et af højdepunkterne i 2002 var sommerkonferencen for Nordisk Ministerråd for fiskeri, jord- og skovbrug og levnedsmidler. Sommerkonferencen blev afholdt i Jakobshavn, Grønland. Der var flere interessante punkter på dagsordnen som f.eks. "Øget levnedsmiddelsikkerhed i Norden", "Bæredygtig ressourceudnyttelse og biodiversitet" og "EU/EØS og internationale spørgsmål". Ministerrådsmødets konklusioner omfattede en deklaration om øget levnedsmiddelsikkerhed i Norden ("Grønlandsdeklarationen"), en deklaration om "International skovpolitik", en nordisk handlingsplan vedrørende forbrugerindflydelse på fødevarer, en deklaration om "Kraft og realitet" (herunder bl.a. bæredygtig ressourceudnyttelse og biodiversitet) og konklusioner vedrørende "Rettigheder til genetiske ressourcer", "Økologisk landbrugsproduktion", "Initiativ til at udarbejde en nordisk handlingsplan for reduktion af pesticider" og "arbejde vedrørende nordisk samarbejde inden for jord- og skovbrugsuddannelse og forskning".

Genetiske ressourcer

De nordiske lande har i mange år spillet en aktiv og vigtig rolle inden for området genetiske ressourcer. De nordiske lande spillede en førende rolle inden for udviklingen af biodiversitetskonventionen og traktaten om plantegenetiske ressourcer for fødevarer og jordbrug, og har således påtaget sig et særligt ansvar. For at følge op på beslutninger taget af ministrene på sommerkonferencen 2002 har det Nordiske Genressourceråd, som er et rådgivende organ for Nordisk Ministerråd, givet bemyndigelse til en projektgruppe af specialister, der skal udvikle en rapport om "en nordisk angrebsvinkel til adgang og rettigheder til genetiske ressourcer". Rapporten betragtes som et værdifuldt bidrag til de internationale forhandlinger om at udvikle regler for at implementere den Internationale Traktat om Plantegenetiske Ressourcer for Fødevarer og Jordbrug og Konventionen om Biodiversitet.

En konference om "Bæredygtig forvaltning af genetisk diversitet – muligheder og værdier" blev afholdt i juni 2003 i forbindelse med ministrenes sommerkonference. Konferencen fokuserede på værdier og muligheder inden for brugen af genetiske ressourcer.

Den nordiske genbank

I 2002 havde Nordisk Genbank Husdyr (NGH) sit mest aktive år siden dens oprettelse i 1984. NGH spiller en vigtig rolle i sit fokus på forvaltningen af husdyrsgenetiske ressourcer, og det forventes, at der vil være øget fokus på forvaltningen af husdyrsgenetiske ressourcer i de kommende år. Der blev udviklet nyt informationsmateriale og nyhedsbreve i 2002, og der blev endvidere holdt en række vellykkede konferencer.

Skovpolitik

De ministre, der er ansvarlige for nationale skovpolitikker i de nordiske lande, mødtes på sommerkonferencen i Grønland i 2002 og aftalte en deklaration om internationale skov-politikker. Ministrene behandlede bl.a. en fornyet bekræftelse af deres engagement til aktivt at støtte implementeringen af FNs skovforums handlingsplan og Biodiversitetskonventionens (CBD) udvidede arbejdsprogram om skovbiologisk diversitet via national implementering og internationalt samarbejde. De lagde vægt på den positive indflydelse, regionalt samarbejde har på vores nationale og regionale indsats for at forvalte vores skove på en bæredygtig måde, og behandlede:

- Ministerkonferencen om beskyttelse af skovene i Europa (MCPFE) og den kommende fjerde ministerkonference i Wien i april 2003,
- De regionale processers rolle til støtte af det arbejde, der udføres af FNs skovforum, Biodiversitetskonventionen, FNs rammekonvention om klimaændringer (UNFCCC) og andre internationale skovrelaterede processer.

Endvidere opfordrede ministrene deltagerne på FNs skovforums tredje møde i Genève den 26. maj – 6. juni 2003 til at udforske måder at gøre handel og bæredygtig skovforvaltning gensidigt understøttende.

Samarbejde med nærområderne

Arbejdet inden for NMRs jord- og skovbrugssektorer har i årenes løb lagt vægt på integrationen af landene i nærområderne i relevante nordiske projekter og udvalg. Høringsrådet for jord- og skovbrugssamarbejde mellem de baltiske og nordiske lande er et forum for dialog, koordinering og samarbejde vedrørende politisk relevante emner, og for at fremme og overvåge implementeringen af Københavnerdeklarationen om bæredygtig udvikling af landdistrikterne.

Høringsrådet er i øjeblikket ved at arrangere et nordisk-baltisk ministermøde den 7.–8. november 2003 i Tallinn, Estland. De vigtigste emner for mødet er fødevaresikkerhed, regional udvikling, økologisk produktion, bioenergi og andre internationale spørgsmål. Det er sandsynligt, at mødets dagsorden vil blive udvidet med forhold, der vedrører fiskeri og genressourcer.

Fremtiden

I 2003 og kommende år kan det forventes, at emner, der behandles inden for EUs rammer, fortsat vil være i fokus inden for jord- og skovbrugssektoren. Et af de overordnede mål for det nordiske samarbejde er at fremme udviklingen af et mønster i europæisk jord- og skovbrug, der er bæredygtigt, mangesidigt, konkurrencedygtigt, og som praktiseres i alle dele af Europa, også i regioner med særlige udfordringer.

3.6 Fødevarepolitik

EU/EØS-processer

De nordiske lande lægger stor vægt på fortsat fokus på fødevaresikkerhed. I august 2002 mødtes de nordiske ministre med ansvar for fødevarer i Grønland og aftalte en deklaration, som vil udgøre grundlaget for videre aktiviteter. Denne deklaration anerkender vigtigheden af EU/EØS-processer og internationale organisationer, hvor der udvikles regler om fødevaresikkerhed. De nordiske lande vil øge deres indsats for at påvirke de processer, der fører til bedre fødevaresikkerhed og har allerede intensiveret deres samarbejde vedrørende en række vigtige emner, f.eks. zoonoser, dioxin, sporbarhed og bedre fødevarekontrolsystemer. Ministrene aftalte endvidere en handlingsplan for at forøge forbrugernes indflydelse på fødevarelovgvning, osv. Forbrugerinteresser er centralt for fødevaresikkerhedspolitik i de nordiske lande.

EU/EØS-spørgsmål har også en høj prioritet i den Nordiske Komité af Højerestående Embedsmænd med ansvar for fødevareanliggender. De aktuelle spørgsmål på EU-dagsordnen diskuteres, og der identificeres mulige områder for nordisk samarbejde og koordinering. Der gennemføres en række specifikke projekter med en europæisk dimension for at udvikle materiale med videnskabelig baggrund eller fælles politikker. Samarbejdet dækker forhandlings-faserne samt implementering af EUs og internationale bestemmelser om fødevarer.[14]

[14] Mærkning af fødevarer har længe været et vigtigt område inden for nordisk samarbejde. Fødevaremærkning er et komplekst og mangesidet emne, og der har manglet viden om forbrugernes adfærd, især om, hvorvidt mærkningen opfylder deres behov. For at råde bod på denne manglende viden blev der gennemført et paneuropæisk projekt i et samarbejde mellem fem af Ministerrådets sektorer, levnedsmidler, forbrugeranliggender, jord- og skovbrug, fiskeri og miljø. Undersøgelsen, der blev offentliggjort i 2001, giver et samlet billede af forbrugeradfærd inden for fødevaremærkning. Som opfølgning er der blevet formuleret en nordisk politik vedrørende fødevaremærkning, som netop er blevet udgivet. Disse retnings-

Forbrugeraspekter

Et af de langsigtede mål i strategien for fødevarer og forbrugerinformation er, at forbrugerne skal have et valg mellem fødevarer på grundlag af etiske overvejelser. Derfor er der blevet udført en større undersøgelse af, hvordan man kan sikre bedre information til forbrugere om de etiske aspekter inden for fødevareproduktion. Denne undersøgelse udgjorde grundlaget for en diskussion blandt ministrene på deres sommerkonference i juni 2003 med temaet "Etik, værdier og rettigheder".

Tilsætningsstoffer i fødevarer er et andet emne, der er af stor interesse for nordiske forbrugere. Brugen af tilsætningsstoffer i EU reguleres af en række EF-direktiver, der dækker mere end 300 tilladte stoffer. Der er imidlertid ingen foranstaltninger for periodisk gennemgang af tilsætningsstoffernes sikkerhed, og nogle af sikkerhedsevalueringerne er ikke blevet opdateret længe. Der er blevet gennemført et nordisk projekt med det formål at undersøge, hvorvidt evalueringerne stadig er gyldige og tilstrækkelige i lyset af vore dages standarder for sikkerhedsvurderinger.

Rapporten, som blev offentliggjort i slutningen af 2002, viser, at der ikke er behov for umiddelbare tiltag. Redegørelsen peger imidlertid på en række aspekter, der berettiger opmærksomhed, f.eks. at mange stoffer ikke er taget op til fornyet overvejelse i mange år, selvom nye data hober sig op i den videnskabelige litteratur og i visse tilfælde opfordrer til fornyet vurdering, og at anvendelsen for visse tilsætningsstoffers vedkommende bør vurderes for at sikre, at udsættelsen overholder EUs Videnskabelige Komité for Levnedsmidlers anbefalinger. Der findes en prioriteringsliste. Det anbefales endvidere, at der etableres en mekanisme i EU, der kan sikre en *systematisk*, periodisk gennemgang af alle tilladte tilsætningsstoffer i levnedsmidler. Rapporten udgør et stærkt bidrag til at garantere forbrugerne sikre fødevarer, og det Nordiske Ministerråd har anmodet Kommissionen om at gribe ind i henhold til rapportens anbefalinger.[15]

Nordisk-baltisk samarbejde

Samarbejdet mellem de nordiske og de baltiske lande inden for fødevarekontrol og ernæring er blevet optrappet i de seneste år i takt med udvidelsesprocessen, og det kan forventes, at det udvikles yderligere. Der afholdes et nordisk-baltisk ministermøde i Tallinn, Estland den 7.–8. november 2003. Ministrene vil her tage beslutninger om deres fremtidige samarbejde vedrørende fødevaresikkerhed i forhold til den europæiske udvikling og de internationale fora.

Fremtiden

Ud over de fortsatte indsatser i forbindelse med ovennævnte emner vil levnedsmiddelsektoren i de kommende år fokusere på det EU-direktiv, der fastlægger de generelle principper og krav for fødevarelovgivning (178/2002), samt tilknyttede direktiver vedrørende hygiejne og fødevarekontrol. Ernæringspolitik og funktionelle fødevarer er andre vigtige forhold, der skal dækkes.

---

linjer formulerer håndgribelige og fremsynede forslag til nordiske initiativer i Europa og internationalt for fortsat udvikling af fødevaremærkning og produktinformation.

[15] Som en del af opfølgningen for de målsætninger og tiltag, der blev fastlagt for fødevaresikkerhed i den nordiske strategi for bæredygtig udvikling, er sektoren for levnedsmiddelpolitik i øjeblikket i færd med udvikle indikatorer. Det er banebrydende arbejde, der også har til formål at støtte etableringen af fælles og anerkendte midler på europæisk niveau til at overvåge og måle udviklingen, således at myndighederne og forbrugerne kan blive informeret om, hvorvidt målsætningen om bedre fødevaresikkerhed rent faktisk opnås.

4. Bæredygtig udvikling

Bæredygtig udvikling er en central international udfordring. For at støtte dette overordnede mål har Nordisk Ministerråd (NMR) i de sidste to år gjort en stor indsats for at fremme og implementere den nordiske strategi "Bæredygtig udvikling – en ny kurs for Norden". Strategien blev vedtaget af de nordiske statsministre og Nordisk Råd, og den trådte i kraft 1. januar 2001. Strategien indeholder de nordiske landes langsigtede mål for bæredygtig udvikling op til år 2020 sammen med de mål og tiltag, der er nødvendige i perioden 2001-2004 for at opnå disse langsigtede mål for en række sektorer og handlingsområder.

Den nuværende strategi fokuserer på tiltag for at integrere miljøhensyn og bæredygtig udvikling inden for en række vigtige områder – energi, transport, landbrug, erhverv, investering og industri, fiskeri og skovbrug. Endvidere er der inkluderet fem væsentlige tværsektorielle forhold i strategien: klimaændring, biodiversitet, havet, kemikalier og fødevaresikkerhed. Derudover omfatter strategien initiativer til at styrke offentlighedens deltagelse i aktiviteter, der fremmer bæredygtig udvikling, lokal Agenda 21-aktiviteter og initiativer til at fremme vidensgrundlaget, samarbejdet om virkemidler og ressourceeffektivitet.

Implementeringsprocessen og opfølgning af den nordiske strategis mål og initiativer er godt undervejs. NMR finansierer en lang række projekter og tiltag, hvad angår bæredygtig udvikling i overensstemmelse med strategien. Projekter vedrørende sektorintegration og tværsektorielle forhold er ved at blive udviklet og implementeret.

I foråret 2002 indsendte NMR strategien som et bidrag til EUs forårstopmøde i Barcelona. Den nordiske strategi blev en inspirationskilde for den videre udvikling af EUs strategi vedrørende bæredygtig udvikling og integration af miljø og bæredygtig udvikling i alle sektorielle politikker i EU. NMR bidrog til UNECEs ministerielle rapport vedrørende regionalt fremskridt inden for bæredygtig udvikling, som blev indsendt til FNs Verdenstopmøde om bæredygtig udvikling i Johannesburg 2002.

Den nordiske strategi for bæredygtig udvikling er blevet suppleret af et sæt indikatorer. Eksempler på den fortsatte indsats for at sikre en positiv udvikling og for at udvikle måder at overvåge og måle de vedtagne strategiers implementering på. Rapporten vedrørende indikatorer blev fremsendt som et nordisk bidrag til den løbende EU-proces og til OECD i juni 2003.

Revideringen af den nordiske strategi om bæredygtig udvikling begyndte i starten af 2003. En udviklet strategi, der udvider bæredygtighedens rækkevidde, præsenteres i 2004.

NMR har informeret om den nuværende strategi på en række internationale møder og seminarer i Europa lige fra deltagelse i og information givet til Europarådets Lissabon-konvention i 2002 om den nordiske strategi som et værktøj til at opnå bæredygtig udvikling og god forvaltning, et nordisk – skotske parlament-seminar vedrørende samarbejde, til et seminar om god forvaltning i Petrozavodsk, Rusland i maj 2003. Aktiviteter af denne type vil fortsætte i 2003 og 2004.

5. Erhvervs-, økonomi-, og finanspolitik

5.1 Erhvervspolitik

En forbedring af det økonomiske og erhvervsmæssige samarbejde og fremme af handel og investering er vigtige målsætninger for forholdet mellem Nordisk Ministerråd og de andre lande inden for den nordlige dimensions område. Samarbejde og støtte tilbydes via forskellige institutioner, der drives af Nordisk Ministerråd og de nordiske land og gennem programmer, der finansieres af Nordisk Ministerråd.

Nordisk Ministerråds mål er at styrke erhvervsmiljøet og de strategiske netværk, der er rettet mod landene i den nordlige dimension. Hvor nordiske virksomheder og erhvervslivet nyder særlige fordele med henblik på at udvikle en førende position på globalt plan inden for deres respektive områder. Den nordiske politik fokuserer på en afbalanceret kombination af industri og produkter (specifikke strategiske grupper) og målområder (visse nøgleområder som kompetenceudvikling eller forskning og udvikling). Disse fælles erhvervspolitiske foranstalt-ninger kan f.eks. involvere en udvikling og udnyttelse af etablerede netværk inden for områder, hvor de

nordiske lande traditionelt har en stærk position. F.eks. IT-området, med henblik på at starte et samarbejde for at gøre det lettere at omsætte resultaterne fra grundforskningen til kommercielle produkter eller fælles forskningsprojekter eller til benchmarking med henblik på at udvikle mere effektive værktøjer inden for det politiske område.

Nordisk Ministerråds samarbejdsprogram for industriel udviklingspolitik koordinerer bestræbelserne på at benchmarke den internationale konkurrenceevne i forskellige dele af de nordiske landes erhvervsmiljøer[16]. Denne benchmarking omfatter landene inden for den nord-lige dimensions område. Arbejdet er nøje koordineret med tilsvarende bestræbelser i EU, OECD og FN's økonomiske udvalg for Europa. Ud over det mål, der går ud på at indhente værdifuld viden om de nordiske landes erhvervspolitiske profiler, har en del af aktiviteterne til formål at kaste lys på de positive værdier der er i det nordiske erhvervsmiljø også i internationale regi.

Tre institutioner

Nordisk Ministerråds økonomiske ressourcer inden for erhvervssektoren er i høj grad bundet til følgende institutioner: Nordisk Industrifond, Nordtest og Nopef. Ressourcekrævende bestræbelser og samarbejde på nordisk plan skal nødvendigvis involvere disse tre institutioner.

Hovedformålet med Nordisk Industrifond (NI) er at styrke den nordiske erhvervssektor ved at skabe en fællesnordisk vidensplatform. I sit arbejde inden for den nordlige dimensions område udvikler NI regionens innovationssystem og bidrager til en øget industriel forskning samt til udvikling på internationalt niveau i hele regionen. Fonden iværksætter og finansierer projekter, der skaber synergi mellem aktørerne inden for de nordiske innovationssystemer. NI er som led i sin strategi begyndt at arbejde hen imod en udvidelse af det nordiske samarbejde, så det kommer til at omfatte Estland, Letland, Litauen og Nordvestrusland. I 2001 afholdt NI diskussioner med myndighederne og de ansatte på universiteterne med henblik på at starte samarbejde med Nordvestrusland inden for forskning og udvikling. I 2002 iværksatte NI flere aktiviteter i Østersøområdet, f.eks. afholdt et netværk bestående af fire nordiske institutioner diskussioner med russiske og estiske myndigheder.

Nopef støtter nordiske små og mellemstore virksomheder ved at yde lån og tilskud til medfinansiering af feasibility studies rettet mod investeringer på et nyt marked. Institutionen virker kun uden for EU og for 85 % vedkommende i lande med relation til den nordlige dimension. Rusland er hovedmarkedet med 20 % af 165 lån sidste år. Som følge deraf foretog nordiske selskaber 65 nye investeringer i 2002, f.eks. i Rusland, inklusive Kaliningrad, de baltiske lande, Polen og Ukraine.

Nordtest er Nordisk Ministerråds organisation for nordisk samarbejde til fremme af levedygtig industriel udvikling og industriel konkurrenceevne og til fjernelse af tekniske handelsbarrierer gennem fælles forskning i overensstemmelsesvurdering og udvikling af testmetoder. Institutionen koordinerer og fremmer nordisk samarbejde inden for vurdering af overensstemmelse.

Et charter for kreativitet

I 2002 vedtog Nordisk Ministerråd et charter for små innovative virksomheder, iværksættere og selvstændige investorer. I charteret forpligter de nordiske Handels- og Industriministre sig bl.a. til at styrke innovationen og investeringerne generelt i de nordiske lande, og at etablere en administrativ og lovgivende ramme, der kan stimulere udviklingen af innovative virksomheder, iværksættere og investorer og lette adgangen til rådgivning, teknologi- og forskningsresultater. Nordisk Ministerråd stiler efter at udvide disse mål til at omfatte alle lande inden for den nordlige dimensions område.

[16] Skattesystemer, regeringsprocedurer, arbejdsmarkedslove osv.

Nordpraktik/NordProLink

Siden 1992 har Nordisk Ministerråd finansieret et trainee-program, Nordpraktik, der har til formål at give unge mennesker fra erhvervslivet i de baltiske lande og Nordvestrusland en mulighed for at studere arbejde og produktionsforhold i nordiske små og mellemstore virksomheder og samtidig udvikle kontakter og samarbejdsrelationer mellem nordiske virksomheder og virksomheder fra tilstødende lande. I årenes løb har mere end 1000 praktikanter været udstationeret i de nordiske lande. Proceduren blev udviklet i starten af 2003 til et revideret program med navnet NordProLink med tilsvarende formål som Nordpraktik.

5.2 Økonomi og finansområdet

EU-spørgsmål er et fast og stadig vigtigere emne på dagsordenen under Nordisk Ministerråds møder mellem Finans- og Økonomiministrene. Ministrene diskuterer emner, der er aktuelle i EU's ministerrråd for økonomi- og finansministre. Andre emner af særlig betydning diskuteres også.

Ministerrådsmødet i NMR i oktober 2002 vedrørte især det danske EU-Formandskab og dets prioriteringer med hensyn til ECOFIN-spørgsmål. Ministrene iværksatte bl.a., at embedsmandskomiteen i økonomi- og finanssektoren skulle foretage en egentlig vurdering af, hvilke EU-relaterede spørgsmål, der kunne være genstand for styrket nordisk samarbejde og mulig koordinering. Ministrene blev også underrettet om rapporten om "Et EU perspektiv på regional støtte i form af reducerede udgifter til sociale bidrag". Yderligere arbejde vedrørende dette spørgsmål ventes i løbet af 2003. Desuden blev status for arbejdet med EU's skattepakke og spørgsmål vedrørende Konventionen om EU's fremtid gjort til genstand for overvejelser på ministrenes sommermøde i 2003.

Der er i 2003 nedsat en nordisk tværministeriel kontaktgruppe, der har fået til opgave at lette internordisk udveksling af synspunkter og oplysninger vedrørende arbejdet inden for rammerne af Konventionen om EU's fremtid. Gruppen forventes at fortsætte sit arbejde under den næste Regeringskonference.

Den nordiske arbejdsgruppe vedrørende samarbejdet på værdipapirmarkedet – der blev etableret i 1998 – fortsætter sit arbejde med EU-relaterede spørgsmål. Der blev afholdt et seminar om "Clearing og betaling" og en workshop om "Sikkerhed" i september 2002 med repræsentanter fra Europa-Kommissionen. Arbejdsgruppen fokuserer på den proces, der fører frem til forelæggelsen af et EU-Direktiv, samt på samarbejdet vedrørende implementeringen af sådanne direktiver i lovgivningen i de enkelte nordiske lande. Dette arbejde vil fortsætte i løbet af de kommende år.

5.3 Byggeriet og boligsektoren

Høje udgifter til byggeri er ikke blot et problem i de nordiske lande, men i alle lande inden for den nordlige dimensions område. Høje byggeudgifter fører til høje priser og manglende evne hos de svagere husstande til at bo i nye boliger. Én grund til de høje byggeudgifter kan måske være manglende konkurrence inden for byggeriet i relation til byggefirmaer og bygningsmaterialer, samt barrierer for adgangen til markederne. Nordisk Ministerråd vil samarbejde med landene inden for den nordlige dimension for at identificere problemerne og de initiativer, der kan tackle dette problem.

5.4 Forbrugerpolitik

Der er otte netværk inden for den nordiske sektor for forbrugeranliggender, der samarbejder om forskellige projekter inden for områderne økonomisk service, standardisering, produktsikkerhed, forbrugerlovgivning, prismærkning, forbrugeruddannelse, fødevarer set fra et forbrugersynspunkt, husholdningsøkonomi og omlægning af gæld. Meget af arbejdet i disse netværk drejer sig om arbejde i EU og EØS. En vigtig samarbejdsopgave er at udøve den størst mulige indflydelse på beslutningstagningen i EU.

Ensartet implementering af direktiver og forordninger er en kerneaktivitet i det nordiske samarbejde om forbrugerspørgsmål. De nordiske lande har også ambitioner om at sætte fart i den juridiske proces på området. En af succeshistorierne er en rapport om harmonisering og regulering af markedsføringslovgivningen i EU, der fik betydelig opmærksomhed i Europa-Kommissionen. Et andet eksempel er et bidrag til arbejdet med forordningen om salgsfremmende virksomhed. Som led i arbejdet i forbindelse med den Europæiske Konvention forbereder den nordiske forbrugersektor nu et opfølgningsseminar i efteråret 2003 med det formål at finde fælles grundlag med hensyn til en ny Forfatningsartikel om forbrugerbeskyttelse for at styrke forbrugerbeskyttelsen i EU.

Den nordiske sektor for forbrugeranliggender er aktiv i samarbejdet med de baltiske lande og Nordvestrusland. Ét af hovedformålene med samarbejdet med de tre baltiske lande er at fremme markedsøkonomien og forbrugerrettighederne. I de senere år er der etableret et godt samarbejde mellem nordiske og baltiske eksperter på flere områder inden for forbrugerbeskyttelse. Den eksisterende strategi for det nordisk-baltiske samarbejde inden for forbrugerbeskyttelsen har først og fremmest til formål at dele viden i spørgsmål om nordisk forbrugerpolitik og opmuntre til yderligere samarbejde ved at danne netværk og kontakter mellem embedsmænd i de nordiske og baltiske lande. Den fælles tanke – og den fælles strategi – er at sikre et tæt samarbejde inden for forbrugerbeskyttelse.

I foråret 2003 mødtes det nordiske udvalg af højtstående embedsmænd vedrørende forbrugeranliggender med deres baltiske kollegaer. Det var et produktivt møde, og man fandt fælles grundlag for fælles aktiviteter. I løbet af efteråret 2003 vil der blive arrangeret et seminar om implementering af direktivet om produktsikkerhed i Vilnius i Litauen med deltagere fra alle nordiske og baltiske lande. Samarbejdet i løbet af 2004–2006 vil fokusere på generelle politiske spørgsmål, nationale handlingsplaner, lovgivningsprocesser og implementering af love. Samarbejdet vil få den form, parterne anser for hensigtsmæssig, f.eks. seminarer, studie- og ekspertbesøg, udveksling af informationer og rådgivning osv.

Samarbejdet med Nordvestrusland fokuserer på Arkangelsk, Murmansk, Karelia, St. Petersburg, Kaliningrad og Pskov. Dette samarbejde har den form, parterne anser for hensigts-mæssig, f.eks. seminarer, studie- og ekspertbesøg, informationsudveksling og rådgivning osv. I 2002 og 2003 vil Nordisk Ministerråd bevilge € 200.000 til forbrugerrelaterede aktiviteter i Estland, Letland, Litauen og Nordvestrusland.

6. Arbejdsmarked og arbejdsmiljø

Nordisk Ministerråd, der er ansvarlig for arbejdsmarkedssager, har i perioden 2002–2003 været involveret i flere aktiviteter, samlet under den nordlige dimension. Projektaktiviteterne startede i begyndelsen af 1990erne inden for arbejdsmiljøområdet og har siden bredt sig til andre områder med forbindelse til arbejdsmarkedet.

Arbejdsmiljø

Nordic Institute for Advanced Training in Occupational Health (NIVA) har siden 1992 gennemført to programmer, der var rettet mod at støtte udviklingen af arbejdsmiljøet i de baltiske lande og Nordvestrusland. Det første er et scholarship-program for eksperter og undervisere i sikkerhed og sundhed på arbejdspladsen, og det andet program kører kurser i de baltiske lande sammen med lokale, akademiske institutioner. Ud over disse to programmer er der udviklet akademiske netværk mellem de nordiske lande, de baltiske lande og Nordvestrusland.

De nordiske lande støtter de baltiske lande inden for arbejdsmiljøet med henblik på at lette og gennemføre deres indtræden i EU. Det sker ved at sørge for tilstrækkelig viden og praktisk rådgivning til arbejdspladsinspektører og eksperter i sundhed og sikkerhed på arbejdspladsen og ved at sprede oplysninger til alle arbejdspladser via disse.

Arbejdsmarkedets parter

Arbejdsmarkedets parter i de nordiske lande har, sammen med deres modparter i de baltiske lande, gennemført et projekt, der stiler efter at styrke trepartssystemet i de baltiske lande. Et nyt projekt blev sat i gang i 2003 med det formål at styrke den sociale dialog i Østersøområdet.

Virksomhedssamarbejde og arbejdsmarkedet

To projekter har fokuseret på opbygningen af netværk mellem arbejdsmarkedets myndigheder og organisationer for små og mellemstore virksomheder i de nordiske lande og området omkring St. Petersborg. Den nordiske metode med at kombinere virksomhedssamarbejde med arbejdsmarkedsmyndighedernes opgaver med henblik på udviklingen af små og mellemstore virksomheder har været en utraditionel måde at tænke på for russerne.

Forskning i arbejdskraftens bevægelighed

I opfølgningen på Formandskabets konklusioner fra det fælles nordisk-baltiske møde mellem arbejdsministre i 2001 har Nordisk Ministerråd startet forskningsprojekter med henblik på at forudsige den forventede bevægelse af arbejdskraften mellem de nye medlemmer af EU i Østersøområdet og de nordiske lande. Forudsigelserne forventes offentliggjort i 2003, og vil – hvis der bliver lejlighed til det – blive diskuteret på et nordisk-baltisk ministermøde i 2003.

Arbejdsmarked og arbejdsmiljø 2004-2006

Udvidelsen af EU med fire lande omkring Østersø-regionen i 2004 vil være det altoverskyggende spørgsmål i den nordlige dimension inden for arbejdsmarkedsområdet fra 2004 og fremefter. Finland er det eneste nordiske land, der har besluttet ikke at åbne sit arbejdsmarked for de nye EU-medlemslande fra 1. maj 2004. Finland ønsker at vente 2 år, før de giver fuld adgang, skønt der kan gives arbejdstilladelser til specialister inden for disse to år.

De nordiske lande har haft fælles arbejdsmarked siden 1954. Borgerne tager det for givet, at de kan flytte og arbejde frit inden for området. EU's udvidelse ses som en forlængelse af denne ret og en lejlighed til at udvikle arbejdsmarkedet i Østersøregionen. Nordisk Ministerråd vil derfor have udviklingen af et fælles arbejdsmarked som det mest centrale spørgsmål inden for den nordlige dimension. For at støtte de nye medlemslande vil Nordisk Ministerråd måske overveje at starte diskussioner om bilateral eller kollektiv støtte til uddannelse/ erhvervsuddannelser inden for områder, der har behov for det.

Et meget centralt spørgsmål i relation til det udvidede arbejdsmarked er, hvordan man undgår social dumping og illegalt arbejde. Myndighederne ønsker at komme i dialog med arbejdsmarkedets parter for at bekæmpe forsøg på at ignorere arbejdmarkedsstandarder inden for de nordiske lande, og samtidig støtte udviklingen af standarder for arbejdsmarkedet i de nye medlemslande. Nordisk Ministerråd vil fortsætte sin støtte til udviklingen af et godt arbejdsmiljø inden for den nordlige dimension med det formål at etablere fælles, høje standarder i regionen.

7. Sociale anliggender og sundhedspolitik

7.1 Social og sundhedssektoren

Hyppige kontakter med Bruxelles

Udvalget bestående af højtstående embedsmænd vedrørende sociale anliggender og sundhed holdt to møder i Bruxelles i 2002. Skønt udvalgsmøderne normalt afholdes i de nordiske lande, ønskede de højtstående embedsmænd at samles i Bruxelles af to grunde: primært for at anvende det danske Formandskab for EU som baggrund for opdaterede oplysninger og diskussion af relevante emner vedrørende socialpolitik og sundhedsinitiativer. For det andet for at få opdaterede oplysninger om samarbejdet mellem EU og EFTA på baggrund af de nye forhand-linger om EØS som følge af udvidelsen af EU. De højtstående embedsmænd har udvekslingen af relevante oplysninger om EU og andre europæiske anliggender som standardpunkt på deres dagsorden på de nordiske møder, men ved denne lejlighed blev spørgsmål om relationerne mellem de nordi-

ske lande og Europa, især EU, fremhævet. Inden for områderne social-anliggender og sundhed blev der især lagt vægt på udviklingen af forordning 1408/71 og de nye offentlige sundhedsprogrammer.

Det svenske formandskab for Nordisk Ministerråd i 2003 arrangerer rådgivende møder på nordisk niveau forud for møder i Ministerrådet i EU, en praksis, der allerede er etableret i andre sektorer. Disse møder er vigtige, både for den gensidige udveksling af informationer og som forum for diskussion af synspunkter og holdninger. Som tidligere holder sektoren kontakt mellem repræsentanterne for de nordiske lande og EU vedrørende socialpolitik og sundhed. Informationsudveksling og et møde er planlagt.

En høj profil i handlingsplanen for den nordlige dimension

Området socialpolitik og sundhed har bidraget til Nordisk Ministerråds fremsendelse til Europa-Kommissionen vedrørende den nye handlingsplan for den nordlige dimension 2004–2006 (NDAP). Områderne smitsomme sygdomme og programmer til forbedring af leveforholdene for børn og unge i den nordlige dimensions område har været vigtige dele af dette bidrag. Desuden er der lagt særlig vægt på lokal deltagelse i beslutningsprocessen ved implementeringen af samarbejdsprojekter. På denne baggrund er der startet et netværk af ministerielle embedsmænd og græsrodsbevægelser, der fokuserer på politisk implementering både på centralt og lokalt niveau inden for den nordlige dimensions område. Deltagelse i den nordlige dimensions partnerskab inden for sundhed og social velfærd har samme formål, idet der fokuseres på at tilbyde vores etablerede tilstedeværelse og fungerende netværk som basis for yderligere udvikling i henhold til programmerne inden for den nordlige dimension.

Nordisk Ministerråds aktive deltagelse i planlægningen af handlingsplanen for den nordlige dimension forventes at fortsætte. Især kan arbejdet med den nordlige dimensions partnerskabsprogram inden for offentlig sundhed og social velfærd forventes at resultere i konkrete aktiviteter i løbet af 2004. Desuden er der planer om en fortsat opmærksomhed på udviklingen af socialpolitiske instrumenter i EU. Dette er især relevant for processen med at modernisere den nordiske konvention om social sikkerhed for at etablere overensstemmelse mellem de europæiske og de nordiske regler.

Det europæiske sociale netværk

Nordisk Ministerråd fortsætter sit samarbejde med European Social Network (ESN) i projekter, der finansieres af Nordisk Ministerråd og EU Kommissionen i fællesskab. De igangværende projekter fokuserer på bekæmpelse af diskrimination i de lokale sundheds- og socialvæsener. De omfatter deltagere fra de nordiske lande samt lande over hele Europa.

7.2 Narkotikaspørgsmål

Ministerrådet for narkotikapolitiske spørgsmål og det nordiske udvalg af højtstående embedsmænd vedrørende narkotikaspørgsmål diskuterer løbende aktuelle EU-emner. Der er regelmæssigt EU-spørgsmål på dagsordenen på møderne i det nordiske politi- og toldudvalg (PTN).

Erfaringsudvekslingen mellem de nordiske lande og koordineringen af landenes standpunkter vedrørende narkotikaspørgsmål er vigtigt for samarbejdet, både inden for de nordiske lande og i internationale organer, ikke mindst i Europarådet og EU[17].

Embedsmandskomiteen for narkotikaspørgsmål har medlemmer, der også er repræsenteret i EU's horisontale arbejdsgruppe for narkotikaspørgsmål (Horizontal Drug Group). Udvalget er også repræsenteret i Europarådets "Pompidou-gruppe", the Europarådets "Dublin-gruppe" og FN's internationale program til kontrol med narkotika.

[17] Et vigtigt aspekt af samarbejdet med EU gennemføres på European Monitoring Centre for Drugs and Drug Addiction i Lissabon, en institution med ansvar for indsamling, analyse og distribution af oplysninger, der er så pålidelige som muligt, om EU's databaser, hovedsagelig med vægt på epidemiologi, reduktion af efterspørgslen og brændpunkter

Ud over forskellige ekspertkonferencer og projekter, der er finansieret af Nordisk Ministerråd, har Nordisk Ministerråd vedtaget og prioriteret en strategi i november 2002 for samarbejde vedrørende narkotikaspørgsmål mellem Nordisk Ministerråd og Estland, Letland, Litauen og det nordvestlige Rusland.

I september 2003 forventes en politisk aftale om et partnerskab og en handlingsplan for bekæmpelse af narkotikamisbrug mellem de fem nordiske lande, de tre selvstyrende områder Færøerne, Island, Grønland, Ålandsøerne, Estland, Letland, Litauen og det nordvestlige Rus-land. Strategien gælder for perioden 2003–2005, og implementeringen er baseret på årlige handlingsplaner. Målet er at etablere og videreudvikle et politisk partnerskab, herunder konkrete aktiviteter med de baltiske lande. For Nordvestrusland er fokus hovedsagelig på projekter og aktiviteter, idet den politiske situation er helt anderledes sammenlignet med de baltiske lande, der er ved at forberede sig på EU-medlemskab. Partnerskabets formål vil være at bidrage til at reducere narkotikamisbruget, handel med narkotika og følgerne deraf i området under den nordlige dimension. I partnerskabet bliver det vigtigt, at fælles aktiviteter har deres rødder i og opfylder behov og krav som de defineres af de involverede landes centrale myndigheder med ansvar for narkotikapolitikken. Samarbejdet skal især rettes mod de offentlige myndigheder med henblik på at sikre forbindelsen til de igangværende programmer inden for narkotikapolitik og eventuelle relevante programmer på tværs af sektorerne, især med Nordisk Ministerråds handlingsplan for børn og unge, der implementeres i Estland, Letland og Litauen.

8. Justitssektoren

Samarbejdet om EU/EØS-spørgsmål er en vigtig del af det nordiske samarbejde på lovgivningsområdet, idet en stadig stigende del af den nye lovgivning stammer fra EU/EØS. Man prioriterer samarbejde om og fælles analyse af foreslåede og vedtagne love i EU/EØS på et så tidligt stadium som muligt i beslutningstagningen inden for EU. De vigtigste initiativer for EU/EØS' lovgivning gennemgås regelmæssigt for en vurdering af behovet for nordisk rådslagning under udarbejdelsen af lovene i EU's organer eller i forbindelse med de vedtagne loves indarbejdelse i den nationale lovgivning. Sektorens arbejde vedrørende europæiske emner bør ikke ses isoleret. Europæiske spørgsmål behandles rutinemæssigt i arbejdet med den nordiske lovgivning, og dette arbejde er underlagt et veletableret samarbejde mellem ministerier og nationale myndigheder i de nordiske lande.

EU-spørgsmål er et vigtigt emne på dagsordenen under møderne Nordisk Ministerråd for justitsanliggender. Ministrene diskuterer emner, der er aktuelle i EU's justits- og indenrigsråd, men andre emner af særlig betydning debatteres også. F.eks. var Rådsmødet i juni 2002 særlig opmærksom på det kommende danske Formandskab og dets prioriteringer inden for områderne justits- og indenrigspolitik. Det fremtidige arbejde baseres på programmet og principperne for det nordiske lovgivningssamarbejde 2002-2004, der blev vedtaget af Justitsministrene i juni 2002. Denne årlige handlingsplan med særlige prioriteringer skal danne basis for samarbejdet i det kommende år.

I det EU-relaterede arbejde inden for sektoren for 2003-2004 vil der blive lagt særlig vægt på det igangværende arbejde inden for rammerne af Konventionen om EU's fremtid og efterfølgende forslag til Ministerrådet og den næste EU stats- og regeringslederkonference. Justitsministrene vil føre en temadiskussion om disse emner på deres møde i juni 2003, og der er dannet en formel nordisk arbejdsgruppe med den opgave at forberede diskussionen og lette den internordiske udveksling af synspunkter og oplysninger om justitsanliggender med relation til EU's fremtid.

9. Ligestilling mellem kønnene

Nordisk samarbejde vedrørende ligestilling

De nordiske samfund er nået langt med hensyn til at opnå ligestilling mellem kønnene. De nordiske lande arbejder for at fremme ligestillingen inden for rammerne af internationalt samarbejde. Det er vigtigt at vise de forskellige strategier og handlinger, der er baseret på hvert enkelt lands specifikke historie, især fordi de enkelte lande dels har valgt forskellige metoder i arbejdet for ligestilling. Særlig vigtige i en europæisk kontekst er de områder i det nordiske arbejde med ligestilling, der drejer sig om kvinders deltagelse i beslutningsprocesserne. De nordiske lande deltager i flere EU-programmer og projekter inden for rammerne af EU's 5. program om ligestilling.

Det nordiske udvalg af højtstående embedsmænd vedrørende ligestilling diskuterer på sine møder ligestillingsspørgsmål inden for EU. Under det danske formandskab i 2002 informerede Danmark regelmæssigt om sit arbejde inden for dette område.

Udgangspunktet for det nordiske samarbejdsprogram om ligestilling 2001-2005 er, at ligestilling, lige værd og lige muligheder for kvinder og mænd skal fremmes på en stadig mere resultatorienteret måde inden for alle områder i samfundet. De vigtigste målområder er:

- kønsperspektivet i den nordiske økonomiske politik
- mænd og ligestilling
- "fred for kvinder", dvs. vold mod kvinder.

I løbet af 2003 stiler udvalget, bestående af højtstående embedsmænd, efter at skabe kontakter til internationale organisationer, f.eks. Europarådet, og efter at samarbejde med EU vedrørende emner, der er af interesse inden for EU, de baltiske lande og Nordvestrusland, og at diskutere former for samarbejde mellem Norden og de baltiske lande inden for EU. Et fælles seminar for myndigheder og ministerier med fokus på samarbejde inden for EU vil blive arrangeret i 2003.

Samarbejde mellem Norden og de baltiske lande

Det nordisk-baltiske samarbejdsprogram om ligestilling 2001-2003 udgør grundlaget for de nordisk-baltiske aktiviteter. En fælles arbejdsgruppe er ansvarlig for samarbejdsprogrammet og udarbejder hvert år en arbejdsplan og et budget. Regeringssamarbejdet fokuserer på udviklingen af metoder, værktøjer og indikatorer med henblik på at gennemføre mainstreaming som en strategi til opnåelse af lighed mellem kvinder og mænd. I juni 2002 blev der arrangeret et seminar om "Strategisk planlægning vedrørende ligestilling" i Riga, Letland. En del af seminaret fokuserede på ligestillingspolitikken i EU. Det er vigtigt at iværksætte og støtte positive initiativer til at fjerne ulighederne mellem kvinder og mænd inden for alle områder i samfundet. For at opnå dette er det nødvendigt at forbedre de offentlige myndigheders institutionelle kapacitet ved at uddanne embedsmændene og udveksle gennemprøvede, praktiske metoder.

Konferencen 3rd Baltic Sea Women's Conference on WoMen & Democracy blev afholdt i Tallinn, Estland, i februar 2003. Den drejede sig om fire temaer: WoMen og beslutningstagning, WoMen og økonomien, vold mod kvinder, WoMen og medierne. Konferencen var en opfølgning på Baltic Sea Women's and WoMen and Democracy konferencerne, der har været afholdt siden 1998.

De nordiske og baltiske ministre for ligestilling og justitsministrene mødtes i Stockholm i Sverige i april 2003 for at diskutere det fremtidige samarbejde. De vedtog en erklæring og anbefalinger vedrørende illegal handel med kvinder. Ministrene aftalte også fortsat at ville støtte forebyggelsesprojekter over for kvinder og børn, der er særlig sårbare over for rekruttering til illegal handel ved at forlænge finansieringen af de aktiviteter, som de tre nationale baltiske koordinatorer udfører, til udgangen af år 2003.

Seminarer, der følger op på den fælles nordisk-baltiske kampagne mod handel med kvinder (se nedenfor) afholdes i de baltiske lande i 2003. I 2002 var budgettet for disse aktiviteter € 146.000, og i 2003 vil det blive udvidet til at omfatte Nordvestrusland.

Sammen med Europarådets Udviklingsbank har den Nordiske Investeringsbank (NIB) etableret et låneprogram med i alt € 3 millioner til kvindelige iværksættere. NIB har også for nylig lanceret et nyt program for kvindelige iværksættere i Estland, og man planlægger at lancere et tilsvarende program i Letland. Tolv projekter modtog støtte via det første låneprogram i Litauen, i alt € 330 000.

En kampagne mod handel med kvinder

I 2002 blev der arrangeret en kampagne mod handel med kvinder i de nordiske og baltiske lande. Den blev startet af de nordiske og baltiske ligestillings- og justitsministre. Kampagnen har til formål at øge offentlighedens viden og bevidsthed om problemet. Den startede diskussioner af problemerne omkring emnet. For at øge kampagnens effekt tog dens planlægning og implementering højde for projekter og aktiviteter, der var organsieret af andre interesserede parter i området, f.eks International Organization of Migration (IOM) og Council of the Baltic Sea States (CBSS).[18]

Et nordisk-russisk projekt mod handel med kvinder vil blive arrangeret i Barents-området og finansieret af Nordisk Ministerråd. Der vil være særligt fokus på spørgsmålet om efterspørgslen og på mænds holdning til prostitution og handel med kvinder.

NIKK

Det nordiske institut for kvindestudier og kønsforskning (NIKK) står for forskning, støtte, iværksættelse, koordination og information om kvinders og mænds rettigheder og leveforhold og kønsforskning inden for og uden for de nordiske lande. NIKK deltager i flere EU forskningsprojekter og programmer.

[18] Inden for denne kampagne blev der arrangeret tre fælles seminarer i de baltiske lande. Kampagnen blev lanceret i Tallin i Estland den 29. maj 2002, hvor lovgivningen vedrørende handel med mennesker og mediernes rolle blev diskuteret. I oktober fokuserede et seminar i Vilnius i Litauen på, hvordan regeringer og ikke-statslige organisationer kan handle og samarbejde med henblik på at støtte og beskytte ofrene. Den sidste konference i Riga, Letland, i november diskuterede det fortsatte samarbejde mellem de nordiske og baltiske lande på regeringsplan og mellem myndigheder og ikke-statslige organisationer. Den nordisk-baltiske kampagne blev også præsenteret på den europæiske konference vedrørende forebyggelse og bekæmpelse af handel med mennesker – en global udfordring for det 21. århundrede i Bruxelles i september samme år.

Bilag 1

Norden – en samarbejdende region

Nordisk Ministerråds rolle i samarbejdet med andre internationale samarbejdsorganisationer i Norden, nærområderne og Europa

1. Formålet med redegørelsen

Siden Nordisk Ministerråd blev oprettet i 1971 som et samarbejdsorgan for de nordiske regeringer, har flere regionale internationale organisationer i Norden og dets nærområder set dagens lys. I samme periode er Danmark, Sverige og Finland blevet medlemmer af EU og de øvrige nordiske lande er tilknyttet EØS-aftalen. EU er blevet den vigtigste regionale samarbejdsorganisation i Europa. Hertil kommer, at alle de nordiske lande er medlemmer af blandt andet Barentsrådet (BEAC), Arktisk Råd (AC) og Østersørådet (CBSS).

Den markante ændring af det politiske landskab, nye regionale organisationer samt de sociale og politiske omvæltninger i Nordens nærområde, herunder ikke mindst genskabelsen af frie demokratiske stater i Østersøregionen, har skabt ændrede forudsætninger og helt nye udfordringer for det nordiske samarbejde. Når EU udvides til 25-27 lande vil behovet for øget nordisk samarbejde og koordination blive endnu større.

Det er naturligt, at der igennem 1990'erne allerede er sket en markant forskydning af den politiske fokus i Norden. Set fra de regionale organisationers synsvinkel udvikles en stadig skarpere konkurrence mellem internationale organisationer om politisk opmærksomhed, indflydelse på dagsordener og om effektivitet i opgaveløsning. Dette skærper kravet til, at NMR bliver opfattet som en eftertragtet samarbejdspartner, der som moderne organisation besidder høj kompetence og effektivitet, og som har stor evne til nytænkning og tilpasning til den politiske dagsorden i Norden og internationalt.

Formålet med nærværende redegørelse er at analysere og fremkomme med forslag til at effektivisere og videreudvikle samarbejdet mellem Nordisk Ministerråd og andre regionale samarbejdsorganisationer i Norden og dets nærområder med henblik på at skabe øget nordisk nytte, at fremme fælles nordiske interesser, samt opnå at Nordisk Ministerråds ressourcer udnyttes med bedst mulig synergieffekt.

Figur 1 illustrerer den forskellige deltagelse i nogle af de væsentligste regionale internationale organisationer. Som det ses, er der et meget tæt geografisk sammenfald mellem deltagerne i Nordisk Ministerråd og mange af de øvrige internationale organisationer. Nordisk Ministerråd placerer sig under denne synsvinkel i en kerneposition i det regionale internationale samarbejde og derfor som et potentielt godt redskab for landene til at opnå gevinster i relation til den politiske dagsorden.

Da der ikke findes en samlet politik for Nordisk Ministerråds samarbejde med andre internationale organisationer søger redegørelsen samtidig at fremkomme med forslag til en sådan politik. Redegørelsen fokuserer først og fremmest på de regionale samarbejdsorganisationer, hvor alle nordiske lande er medlemmer.

Redegørelsen er udarbejdet af en intern arbejdsgruppe i Nordisk Ministerråds Sekretariat (NMRS) blandt andet som opfølgning på de forslag og anbefalinger, som samarbejdsministrene har præsenteret i Ny Nordisk Dagsorden.

Figur 1

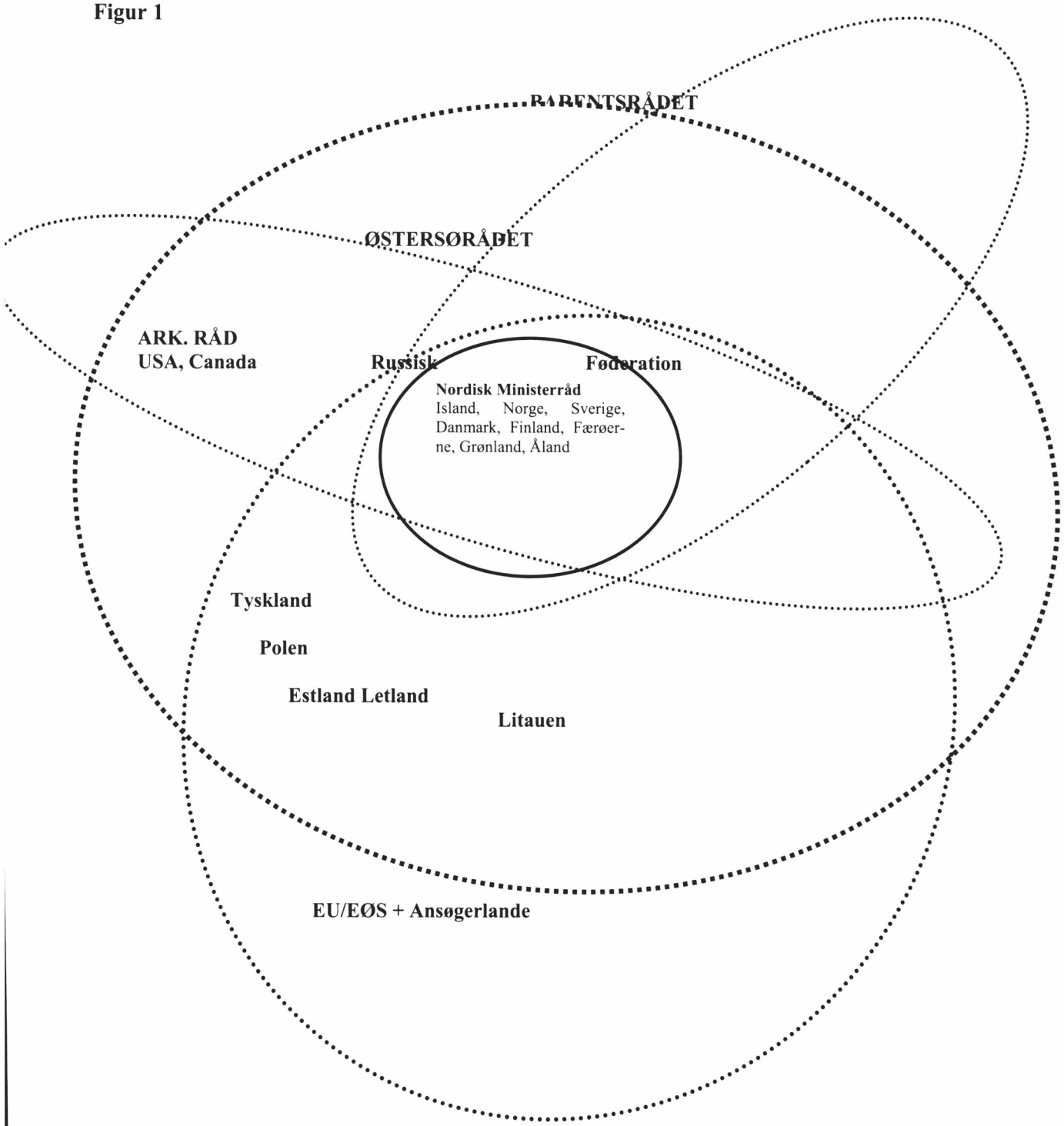
BARENTSRÅDET
ØSTERSØRÅDET
ARK. RÅD
USA, Canada
Russisk Føderation
Nordisk Ministerråd
Island, Norge, Sverige, Danmark, Finland, Færøerne, Grønland, Åland
Tyskland
Polen
Estland Letland
Litauen
EU/EØS + Ansøgerlande

1.1 Mål og midler for det nordiske samarbejde med andre internationale organisationer

Nuværende mål

I regeringernes overordnede strategi "Ny Nordisk Dagsorden" for det nordiske samarbejde de kommende år – som er antaget af samarbejdsministrene – betones det, at samarbejdet "... skal ses i forhold til det nye samarbejdende Europa og i forhold til andre internationale organisationer". Derfor bør man samarbejde med nabolande og –regioner, idet udvidelsen af EU fremover vil være den vigtigste referenceramme for de nordiske landes ageren og samarbejde. Samtidig tillægges regionerne en større betydning i et udvidet EU: "Det nordiske samarbejde kan da få en vigtigere regionalpolitisk rolle end, hvad det har i øjeblikket. Det bør fungere tydeligere som en platform for initiativ og handlekraft i spørgsmål, hvor de nordiske lande i fællesskab og i samarbejde med ligesindede vil påvirke den europæiske dagsorden".

Sammen med statsministrenes sommerdeklaration fra 2001 er dette et tydeligt signal til Nordisk Ministerråd, dets fagsektorer samt dets sekretariat om, at det bør være en vigtigere målsætning og legitimt at intensivere samarbejdet i forhold til de andre regionale samarbejdsorganisationer i Europa. Det gælder i Norden, EU og nærområderne, herunder Østersøområdet og Arktis.

Styrkelse af målene

De aktuelle politiske tilkendegivelser peger på følgende overordnede politiske mål for en styrkelse af det nordiske samarbejde med andre internationale organisationer:

- At formulere en klarere politik for hvilke områder, der skal samarbejdes på, samt for hvilke arbejdsmetoder, der anvendes.
- At det nordiske samarbejde skal kunne bruges til at løfte spørgsmål af fælles interesse i de regionale organisationer
- At styrke det nordiske samarbejde i disse organisationer; ikke mindst i Østersørådet og EU. Et styrket samarbejde i Arktisk Råd og Barentsrådet prioriteres ligeledes.
- At øge synligheden af Norden samt fremme nordiske interesser og nordisk gennemslagskraft.
- At udvikle en vigtigere politisk rolle for de nordiske lande som region i Europa – ikke mindst set i lyset af et fremtidigt, udvidet EU. Behovet for at styrke Nordens politiske rolle som region i lyset af EU's udvidelse er også højt på dagsordenen i andre af Europas regioner. Midler for samarbejde

For at nå disse overordnede politiske mål, peges på følgende virkemidler, som kan finde anvendelse indenfor den nuværende struktur i det nordiske samarbejde:

- Samarbejde med de andre regionale/internationale organisationer, herunder NMR-deltagelse i andre organisationers mødefora og/eller informationsprocesser
- Medfinansiering af aktivitet i andre organisationers regi, under angivne betingelser fra Nordisk Ministerråds side for at sikre opfyldelse af fællesnordiske mål
- Samordning mellem de nordiske lande inden for organisationerne, idet de regionale internationale organisationer i Norden og dets nærområdet ofte arbejder med samme eller beslægtede opgaver. Dette afføder et stort potentiale for nordisk samordning.

Dette oplæg bygger på, at en samarbejdsstrategi med andre regionale organisationer prioriteres.

Der findes forskellige former for samarbejde mellem Nordisk Ministerråd (NMR) og øvrige regionale organisationer. Den hidtidige politik er, at NMR skal koncentrere sig om at finansiere egne aktiviteter. En hovedproblemstilling – set fra medlemslandenes synsvinkel – er imidlertid at få størst mulig udbytte af det samlede engagement, som regeringerne har besluttet sig for.

Denne rapport indeholder forslag til, hvorledes den samlede "nordiske nytte" af det nordiske politiske engagement kan styrkes, uden at det går ud over den specialisering og de ansvar- og kompetencefordelinger, der er etableret mellem organisationerne. Rapportens forslag lægger op til i højere grad at udnytte synergier mellem organisationerne og skabe større transparens og

øget samfinansiering, når der er en fællesnordisk interesse heri. Endvidere indeholder rapporten forslag om, hvorledes "Den nordlige dimension" – herunder det "arktiske vindue" – kan blive en integreret del af det nordiske samarbejde i Nordisk Ministerråd.

2. Udviklingen i det regionale samarbejde i Norden og dets nærområder

Det nordiske samarbejde har gennem 1990'erne udvidet sit "geografiske perspektiv" til også at være rettet mod de baltiske lande, Nordvestrusland og Arktis. Samtidig opererer i dette område eksempelvis Barentsrådet, Østersørådet og Arktisk Råd. Endelig har EU en ekspanderende tilstedeværelse, dels i kraft af de nordiske medlemslande, dels gennem strategien for den såkaldte "Nordlige Dimension" og INTERREG samt særligt omkring de baltiske landes og Polens forestående medlemsskab af EU.

Samarbejdet mellem NMR og internationale organisationer

Samarbejdet mellem Nordisk Ministerråd og de nævnte internationale organisationer i Nordens naboområder antager derfor i dag mange forskellige former. I nogle tilfælde har Nordisk Ministerråd observatørstatus, i andre tilfælde er der tale om konkret projektsamarbejde på ad hoc grundlag. I atter andre tilfælde samarbejdes om et langsigtet program, som involverer en fælles sekretariatsfunktion. Nordisk Ministerråd oplever en interesse fra de øvrige regionale organisationer for at medfinansiere disses aktiviteter. Det skyldes blandt andet, at Nordisk Ministerråd har et operativt budget, mens adskillige øvrige internationale samarbejds-organisationer kun – eller overvejende – har sekretariatsbudgetter eller roterende formandsskaber som sekretariat, således som det er tilfældet for Barentsrådet (BEAC) og Arktisk Råd (AR)

Bilag 1. beskriver skematisk forskelle og ligheder mellem disse samarbejdsorganer, herunder de væsentligste kendetegn hvad angår styringsredskaber, hovedtemaer, finansiering samt sekretariats- og formandskabsfunktioner.

I *tabel 1* vises deltagelsen i samarbejdsorganerne.

Det skal tilføjes, at NMR har et samarbejde også med andre Europæiske og internationale organisationer som f.eks. OECD, Europarådet, FN-systemet herunder UNESCO, WHO, UNICEF, ILO samt med adskillige internationale, finansielle organisationer.

Tabel 1, deltagelse i samarbejdsorganerne

	Arktisk Råd	**Østersørådet**	**Barentsrådet**	**Nordisk Ministerråd**	**EU/EØS**
Danmark	M	M	M	M	M
Finland	M	M	M	M	M
Island	M	M	M	M	M (EØS)
Norge	M	M	M	M	M (EØS)
Sverige	M	M	M	M	M
Estland		M		i	
Letland		M		i	
Litauen		M		i	
Tyskland		M	O		M
Polen	O	M	O		
Rusland	M	M	M	i	
England	O	O	O		M
Nederlandene	O	O	O		M
Canada	M		O		
USA	M	O	O		
Kommissionen(EU)	Indbudt gæst	Deltager	Deltager		EU-organ
Frankrig		O	O		M
Italien		O	O		M
Ukraine		O			
Japan			O		
Slovakiet		O			
Nordisk Ministerråd	O				

Signatur: M: Medlem, O: Observatør i NMR-informationskontor i respektive land

Betingelserne for at Nordisk Ministerråd finansierer projekter er, at mindst 3 nordiske lande og/eller selvstyrende områder (Grønland, Færøerne eller Åland) er involveret. Dette gælder også for projekter, som samfinansieres med parter uden for kredsen af nordiske lande.

NMR's samarbejde med Nærområderne

Nordisk Ministerråds samarbejde med lande og regioner i Nordens Nærområde har udviklet sig over en periode på 10–12 år, fra et beskedent stade, men med stor signalværdi, til et relativt omfattende sæt af samarbejdsaktiviteter. Nærområdeindsatsen er baseret på projekter indenfor et rullende samarbejdsprogram samt på den direkte tilstedeværelse i de baltiske lande og Nord-Vestrusland i form af officielle NMR-informationskontorer. Nærområdeindsatsen tegner sig for omkring 20 % af hele NMR's budget. – På regeringsplan drøftes samarbejdet gennem tilbagevendende nordisk-baltiske ministermøder (såkaldte NB-8-møder). På parlamentarisk plan samarbejdes bl.a. gennem fælles møder (Baltic Assembly).

Med den ny strategi for samarbejdet med Nærområderne (Närmare Norden) er der – bl.a. i form af en rådgivende gruppe bestående af repræsentanter for landenes østbistandsansvarlige enheder i udenrigsministerierne – taget initiativ til en tættere samordning mellem de nordiske landes bilaterale indsatser i området og landenes fælles indsats gennem Nordisk Ministerråds nærområdepolitik.

Samarbejdet med Nærområderne er blevet styrket gennem de seneste år også på politisk plan. Fra den spæde begyndelse med møder mellem de nordiske og de baltiske samarbejdsministre, de såkaldte NB 5+3 møder, afholdes der i dag NB-8 møder på hovedparten af sektorområder og niveauer – mellem ligeværdige parter. Indsatsen i Baltikum drejes således mod en overgang fra énsidig støtte til samfinansiering og fælles indsats, ikke mindst i form af traditionelt myndighedssamarbejde.

3. Erfaringer med samarbejdet mellem Nordisk Ministerråd og andre organisationer

Relationerne mellem NMR og andre organisationer har bygget på ad-hoc samspil mellem Nordisk Ministerråd og de andre organisationer, og på hvorledes det enkelte medlemsland har organiseret dets deltagelse i de forskellige organisationer. En forbedring og videreudvikling af samarbejdet må tage udgangspunkt i at udvikle/systematisere relationerne mellem NMR og andre organisationer og styrke samarbejdet/samspillet mellem de nordiske lande inden for organisationerne på de områder, hvor der er interesse herfor samt sammenfald mellem de opgaver, som NMR og de øvrige regionale organisationer tager sig af.

Erfaringen er imidlertid også, at der er en række begrænsninger for, hvor langt samarbejdet kan udvikles. Det afhænger til dels af organiseringen i landene af det nordiske samarbejde samt landenes interne organisering af deres deltagelse i de forskellige organisationer. Desuden er der forskelle på relationerne mellem Nordisk Ministerråd og de enkelte berørte samarbejdsorganisationer. Nogle eksempler i de næste afsnit kan illustrere dette.

3.1 Relationer mellem Nordisk Ministerråd og andre organisationer i Norden

Arktisk Råd og NMR

Nordisk Ministerråd har observatørstatus i Arktisk Råd, ikke mindst under hensyntagen til at NMR har sit eget Arktisk Samarbejdsprogram. Dette betyder, at NMR modtager Arktisk Råds mødeindkaldelser og fagligt materiale og deltager i Arktisk Råds møder med mulighed for at indgå i dialog, men uden ret til at deltage i rådets beslutninger. Krumtappen i Arktisk Råds arbejde er den såkaldte SAO-gruppe (Senior Arctic Officials). Den nordiske gruppe af SAO bruges af NMR som et koordinations- og høringsorgan i forbindelse med fastlæggelsen af Nordisk Ministerråds eget arktiske samarbejdsprogram.

Østersørådet og NMR

Nordisk Ministerråd har ikke observatørstatus eller anden generelt formaliseret relation til Østersørådet. Den indbyrdes kontakt og kendskabet til den anden organisations aktivitet er således ad hoc præget. Fra tid til anden har Østersørådet ytret interesse i at involvere NMR i (med-)finansiering af opgaver i Østersørådets regi, idet Østersørådet ikke disponerer over et egentligt operativt budget. – På ét felt, energiområdet, findes imidlertid et tæt samspil mellem NMR og Østersørådet. Det nordiske samarbejde i energisektoren indgår for en meget stor del i et videregående energisamarbejde i hele Østersøregionen – BASREC: Baltic Sea Region Energy Cooperation. Dette samarbejdes sekretariatsfunktion er delvist henlagt til Østersørådets sekretariat og delvist finansieret af NMR. Et nyt programsamarbejde, BASREC 2002, hviler på kontraktlig, samfinansieret aftale mellem NMR og EU.

IT-sektoren viser et eksempel på konkret, uformelt samarbejde mellem NMR og CBSS.

CBSS's senior officals committee for informationssamfundet har udarbejdet en handlingsplan vedrørende gennemførelse af *Northern eDimension*. Dette er blandt andet sket efter ønske fra EU-kommissionen. NMRS har på et uformelt plan deltaget i udformningen af denne handlingplan. Resultatet er en plan, hvor NMRS synspunkter har fået betydeligt gennemslag. De vigtigste arbejdsområder i handlingsplanen er hentet fra eksisterende aktiviteter/projekter i NMRS inden for IT og indebærer i første række en udvidelse af disse aktiviteter med en "baltisk" dimension.

Barentsrådet (Barents Euro-Arktisk Råd, BEAC) og NMR

Der findes intet formaliseret, systematisk samarbejde mellem BEAC og NMR i dag. Kontakten må karakteriseres som udpræget ad hoc. Men ønsket om tættere samarbejde er fra BEAC's side ganske klart markeret. Budgetforudsætningerne spiller utvivlsomt en aktiv rolle i denne forbindelse, idet Barentsrådet (BEAC) ikke har noget fælles sekretariat med et budget betalt af medlemslandene. De roterende formandskaber fungerer som sekretariat for BEAC. Det norske barentssekretariat i Kirkenes er sekretariat for det regionale Barents Regionråd, altså samarbejdet på lokalt niveau. Der er bl.a. tilbudt samlokalisering af NMR's Info-punkter i Murmansk og Archangelsk med Barents Regionalråds lokale informationskontorer. De praktiske løsninger håndteres mellem Barents Regionalråds sekretariat og NMR's Informationskontor i St. Petersborg.

EU (Europæiske Union) og NMR

Det er de nordiske lande, der selv varetager relationerne til og samarbejdet med EU. Samarbejdet mellem NMR og EU er ad-hoc præget. Nordisk Ministerråd deltager f.eks. i en række af EU's programsamarbejder efter beslutninger truffet i de berørte fagministerråd og i overensstemmelse med de vilkår, der fremgår af kontraktlige aftaler mellem NMR og EU.

Et eksempel herpå er ovennævnte BASREC-program. BASREC 2002 er et sæt af projekter udsprunget af Nordisk Ministerråds ansøgning sammen med Baltisk Ministerråd til EU's SYNERGY-program i juni 2001. I december samme år blev der indgået kontrakt mellem Nordisk Ministerråd og EU-Kommissionen om gennemførelse af femten konkrete projekter i Østersøregionen med et totalbudget på 1,2 mio. EUR. De enkelte projekter drejer sig f.eks. om konsekvensanalyser af foreslåede ændringer i EU-direktiver; regulering af miljøvurderinger af dybhavsrørledninger; standarder for kraftvarme og fjernvarme; rammebetingelser for anvendelse af biomasse i energiproduktion.

INTERREG-programmet er et andet samarbejdsområde mellem EU og NMR. Nordisk Ministerråd har i 2001 gennem institutionen Nordregio deltaget i 10 såkaldte europæiske projekter, eksempelvis polycentrisme i Europas maritime periferi eller urbane systemer og urbant netværksarbejde i Østersøregionen. Endvidere har Nordisk Ministerråd gennem Nordregio deltaget i 13 strukturfondsvurderinger, eksempelvis vedrørende små og mellemstore virksomheder i Sverige eller om Northern Periphery i Norden. INTERREG III A Nord omfatter delprogrammer Nordkalotten, Kolarctic og Sapmì. Tabel 2 viser deltagerlandene i INTERREG-programmerne i Østersøen, Den nordlige Periferi og Nordsøen.

Tabel 2, interregdeltagere

	INTERREG Østersøen	*INTERREG Nordlige Periferi*	*INTERREG Nordsøen*
Danmark	M	M	M
Færøerne		M	
Grønland		M	
Finland	M	M	
Island		M	
Norge	M	M	M
Sverige	M	M	M
Estland	M		
Letland	M		
Litauen	M		
Tyskland	M		M
Polen	M		
Rusland	M		
Hviderusland	M		
Skotland		M	M
England			
Nederlandene			M
Belgien			M

"Den Nordlige dimension" i EU er en officiel fællesskabspolitisk ramme for udviklingen af EU-samarbejde i det nordligste Europa, herunder nordiske EU-lande, det øvrige Norden samt lande og regioner, som grænser op til EU mod nord, først og fremmest Rusland. Tabel 3 uddyber kendetegn ved den "Nordlige dimension" (forkortet: "ND").

Tabel 3, EU's Nordlige dimension

Styringsredskaber	**Hovedtemaer**	**Finansiering**	**Sekretariat/ Formandskab**
Medlemmene i EU's Nordlige Dimension (ND) er: EU-15 (DK, S, SF mv.) **Norge** **Island** **Polen** **Russland** **Latvia** **Litauen** **Estland**	EU's Nordlige Dimension er et forum for samarbejde og koordination af aktiviteter til fremme af udviklingen af Østersø- og Barentsregionerne. Handlingsplanen for Den Nordlige Dimension 2000–03 omhandler 10 sektorer: Energi, transport, telekommunikation, miljø og naturressourcer, nuklear sikkerhed, sundhed, handel og investeringer, videnskab og menneskelige ressourcer, kriminalitet, regionalt samarbejde og Kaliningrad.	Der er ikke finansierings-instrumenter knyttet direkte til ND, dvs. ingen særskilte EU-finansieringskanaler. Nogen finansiering via bidrag fra medlemslandene og via EU's diverse finansieringsordninger	Europa-Kommissionen og EU-formandskabet er ansvarlige. De nordiske lande i EU må i praksis være primus motor i sagen.

Erfaringen er generelt, at Europa-Kommissionen er blevet mere og mere interesseret i at involvere ikke blot de enkelte lande i deres programmer og projekter, men også mere åbne over for involveringen af regionale internationale organisationer som naturlige regionale samarbejdspartnere. Der er i den forbindelse behov for at undersøge, om denne udvikling vil kunne udgøre et grundlag for et fremtidigt bedre samarbejde mellem NMR og Europa-Kommissionen til styrkelse af eksempelvis "Den Nordlige Dimension", herunder opfølgning af "det arktiske vindue". På en række centrale nordiske mærkesager, f.eks. ligestillingspolitik, arbejdsmiljø, konsumentpolitik samt holdbar udvikling, har nordisk forarbejde enten i institutionsregi (f.eks. Nordtest) eller på ekspertniveau leveret vigtige policyindspil til EU-Kommissionens udarbejdelse af forslag. På denne måde påvirkes EU-politikken på uofficiel måde af det nordiske samarbejde.

3.2 Organisationen af Nordisk Ministerråds arbejde i relation til de andre organisationer

De nævnte eksempler på samarbejde mellem Nordisk Ministerråd og andre internationale samarbejdsorganisationer viser alt i alt, at der ikke findes en bestemt model for organiseringen af arbejdet. Rollen som observatør i Arktisk Råd varetages af NMR's Nærområdeansvarlige samt GSK. Denne relation sikrer et vist informationsfællesskab. Dette støttes desuden af NMR's inddragelse af de nordiske SAO'er (Senior Arctic Officials) som sagkyndige høringsparter.

I andre tilfælde, f.eks. relationen til CBSS, er organiseringen af arbejdet præget af bestemte sektorer, primært energisektoren. For så vidt angår EU-programmer er erfaringen, at Nordisk Ministerråd har mulighed for at indgå i dialog med EU (Kommissionen) om tilpasning af programindhold til nordiske interesser, herunder målsætninger i relation til den nordiske nærområdepolitik. I realiteten kan Nordisk Ministerråd på denne måde bidrage med fællesnordisk synsvinkler til udmøntning og samordning af EU's politik for den såkaldte "Nordlige dimension". En sådan indsats vil kunne understøttes af samnordisk medfinansiering som i ovennævnte eksempel vedrørende energisamarbejdet BASREC 2002.

3.3 Landenes interne håndtering af deltagelsen i de regionale organisationer

Landenes håndtering af deltagelsen i de forskellige internationale organisationer er præget af administrativ spredning af relationerne. – (En undersøgelse af landenes egne nordiske styrings- og koordinationssystemer foretaget i 1999 af landenes egne centralforvaltninger - repræsenteret ved de administrationspolitisk ansvarlige myndigheder – viste, at den nationale styring/koordination af det nordiske samarbejde er svag, bortset fra Island, hvor særlige forhold gør sig gældende. ("Intensiveret nordisk samarbejde", juni 1999.)

Med forskellige strukturer og forskellig sagsbehandling mellem Nordisk Ministerråd og andre internationale organisationer vil der i sagens natur i praksis kunne være en ikke uvæsentlig begrænsning på, hvilke sager, der med fordel kan drøftes inden for rammerne af Nordisk Ministerråds strukturer. Hvis samarbejdet i Nordisk Ministerråd om spørgsmål, som berører andre organisationers virkefelt, ikke integreres i landenes interne behandling af spørgsmålene, begrænser dette NMR's muligheder for at udvikle og styrke samarbejdet med de andre internationale organisationer.

Der findes fagministerråd i NMR, hvor dagsordenen ville være yderst begrænset, hvis der ikke blev drøftet spørgsmål, der var direkte relateret til EU/EØS og nærområderne. Europaspørgsmål og Østersø-/Arktiske spørgsmål er en central del af nordisk samarbejde og nordiske kontakter.

3.4 Opsummering

Der foregår kun i begrænset udstrækning en samordning af de nordiske landes indsats gennem Nordisk Ministerråd i relation til de øvrige regionale samarbejdsorganisationer. Der er dog undtagelser. Siden slutningen af 2001 og som led i iværksættelsen af NMR's ny strategi for samarbejdet med Nærområderne er der etableret en rådgivende gruppe af repræsentanter for de østbistandsansvarlige enheder i de nationale forvaltninger. Gruppen høres og inddrages i samord-

ning af programudformning og iværksættelse. Tilsvarende må inddragelsen af Senior Arctic Officials (SAO'er) i relation til nordisk arktisk samarbejde nævnes.

Såfremt NMR skal kunne bidrage som forum for nordiske politiske diskussioner af emner, som de nordiske lande skal forholde sig til i andre regionale organisationer, kræver dette, at spørgsmålene forberedes og sættes på dagsordenen i Nordisk Ministerråd, i lighed med hvad der i stigende udstrækning sker med hensyn til EU-sager.

4. Forslag til udbygget og effektiviseret samarbejde med andre organisationer

En styrkelse af nordisk samarbejde og fællesnordisk interessevaretagelse gennem et tættere samvirke mellem Nordisk Ministerråd og andre internationale samarbejdsorganisationer kommer ikke af sig selv. Det kommer først og fremmest igennem en politisk opbakning og forankring i de enkelte nordiske lande, så de organer og personer, der arbejder med internationale samarbejdsspørgsmål i landene, klarere ser mulighederne og gevinsterne ved at samarbejde gennem de nordiske kanaler og strukturer. Det kommer desuden ved en øget anvendelse af instrumenterne i NMR til at påvirke de andre organisationer.

Nedenfor præsenteres forslag til et udbygget og effektiviseret samarbejde med andre organisationer. Først angives forslag til de politikområder, hvor samarbejdet kan udvikles eller effektiviseres. Dernæst ses på forslag om, hvordan det kan ske og hvilken rolle NMR kan spille i f.eks. finansieringen af aktiviteter.

4.1 Overordnet prioritering af politiske samarbejdsområder

Udgangspunktet for Nordisk Ministerråds samarbejde med andre organisationer er indsatser, som kan medvirke til at realisere de overordnede strategiske satsninger angivet i "Ny Nordisk Dagsorden". Det drejer sig om følgende områder:

1. Teknologisk udvikling, særligt informationssamfundets spørgsmål samt nordisk spidsforskning
2. Velfærd inkl. nordboeres rettigheder og muligheder for at leve, arbejde, studere i et andet nordisk land, samt demografi- og migrationsspørgsmål
3. Det indre marked i Norden inkl. samarbejde for at fjerne grænsehindringer
4. Samarbejdet med nabolande og –regioner
5. Miljø og holdbar udvikling.

Men det er ikke hermed givet, hvilke konkrete samarbejdsinitiativer inden for de fem hovedområder, som kan eller bør prioriteres. Dette vil for det første afhænge af mulige samarbejdspartneres interesser og kapacitet og dernæst af fagministerrådenes (NMR-sektorernes) strategi- og samarbejdsprogrammer samt formandskabsprogrammet og Nordisk Råds rekommandationer.

4.2 Overordnede arbejdsmetoder for styrket samarbejde

Der er forskellige arbejdsmetoder til at udvikle et styrket samarbejde. Der kan fokuseres på sekretariatsniveau, observatørstatus, medlemsstatus og finansieringskilde.

Hvor langt man vil kunne komme i at styrke samarbejdet på de prioriterede områder afhænger af de forskellige organisationers interesse i at indgå i et tættere samarbejde samt af, hvor langt de nordiske lande ønsker at NMR skal kunne indgå i arbejdet i de pågældende organisationer i form af en formel status i bestyrelser, projekter, møder, programmer mv.

Da NMR allerede i dag indgår på meget forskellig vis i samarbejde med de regionale organisationer er der ikke nogen bestemt arbejdsmetode, som kan udgøre en grundmodel for samarbejdet. Der må tages udgangspunkt i hver organisations karakteristika samt eksisterende samarbejdsrelationer. På den baggrund er der opstillet følgende forslag til arbejdsmetoder for at få en udvikling af samarbejdet og en styrkelse af relationerne med de øvrige regionale organisationer.

Påvirkning af organisationernes dagsorden

Forslag 1. Det foreslås, at andre regionale organisationers samarbejdstemaer med nordisk relevans inddrages i Nordisk Ministerråds arbejde, dvs. at sager tages op i EK/MR og forberedes af landene. Endvidere foreslås, at Fag-EK/MR overvejer om det er hensigtsmæssigt, at NMR-prioriteter bringes på bane i forhold til andre organisationers planlægning. Endelig vurderes, hvor der er mulighed for at indgå i konkrete samarbejdsprojekter eller som samarbejdspartner.

Udgangspunktet er, at Nordisk Ministerråd har mulighed for at danne ramme om vigtige spørgsmål, som tages op i andre regionale organisationer med henblik på at fremme synergi, transparens og eventuel samfinansiering af indsatser. Et nordisk regionalt samarbejde med andre organisationer kan især fylde en rolle i forhold til EU-udviklingen/ den nordlige dimension.

Arktisk Råd og NMR

Forslag 2. Der skabes rutiner for informationsudveksling mellem NMR og formandsskabet for Arktisk Råd med henblik på større gensidig transparens og synergi

Østersørådet og NMR

Forslag 3. Der skabes rutiner for informationsudveksling mellem NMRS og Østersørådets formandsskab og sekretariat med henblik på større gensidig transparens og synergi. Der søges udarbejdet programsamarbejde også på andre områder end energiområdet, hvor de to organisationer arbejder med samme temaer/områder. NMR foreslår i den anledning, at der udarbejdes en fælles udredning herom mellem de to organisationer. På baggrund af fælles udredning aftales, hvilke formelle relationer mellem NMR og Østersørådet, som skønnes mest hensigtsmæssige at etablere.

Barentsrådet og NMR

Forslag 4. Der skabes rutiner for informationsudveksling mellem NMRS og Barentsrådets formandskab og sekretariat med henblik på større gensidig transparens og synergi. Der søges endvidere udarbejdet et samarbejdsprogram på de områder, hvor de to organisationer arbejder med samme temaer/områder. NMR foreslår i den anledning, at der udarbejdes en fælles udredning herom mellem de to organisationer. NMR søger observatørstatus i Barentsrådet (BEAC) eller anden aftalt relation, såfremt dette skønnes mest hensigtsmæssigt. (I dag har NMR observatørstatus i Barents Regionalråd).

NMR er observatør i Arktisk Råd. Forslaget om observatørstatus i Barentsrådet hviler på den forudsætning, at observatørstatus vil kunne understøtte etableringen af driftssikre rutiner for informations-udveksling. Såfremt de foreslåede fælles udredninger viser, at andre instrumenter vil være mere hensigtsmæssige, må der efterfølgende tages højde for dette. Opfølgningen af forslagene 2 - 3 - 4 forventes at tage udgangspunkt i en indbydelse fra NMR til hvert enkelt af de nævnte råd om at indlede drøftelse af, hvorledes fremme af informationsudveksling bedst kan ske fremover.

Nordisk Ministerråd og den Europæiske Union (EU)

Statsministrenes beslutning i juli 2001 om at holde nordiske formøder før møderne i det Europæiske Råd (regerings- og statschefernes topmøder) bør føre til en vurdering af, om der i konkrete tilfælde vil være grundlag for at nordiske formøder finder sted på fagministerplan. Møder skal imidlertid ikke afholdes for mødernes skyld, men på grund af, at der konkret vil være "Nordisk Nytte" forbundet hermed. Flere fagministerråd afholder allerede regelmæssige formøder i relation til EU's ministermøder.

Det er en mulighed, at samarbejdet i Nordisk Ministerråd anvendes mere målrettet på at virkeliggøre EU's såkaldt "Nordlige Dimension" således, at programmer, der opfylder NMR's betingelser for at opnå fællesnordisk støtte (bl.a. deltagelse af mindst 3 nordiske lande og/eller selvstyrende områder: Åland, Færøerne, Grønland), indgår i prioriteringen af fremtidige nærområdeindsatser i Nordvestrusland. Med henblik herpå foreslås det nærmere udredet, hvorledes den

fornødne transparens og forudsigelighed kan opnås mellem indsatser inden for rammen af den "Nordlige Dimension" og NMR's nærområdeindsatser i Nordvestrusland og Arktis.

Forslag 5. Der udvikles en strategi for, at NMR kan understøtte udviklingen af EU's "ordlige Dimension", herunder det "Arktiske Vindue" samt sammenhænge med NMR's nærområdestrategi, som et vigtigt politisk prioriteret spørgsmål. Fagministerrådene understøttes af NMRS i erfaringsudveksling om, hvorledes EU-samarbejdet på ministermøde-niveau bedst forberedes og struktureres, under hensyn til den enkelte sektors særpræg.

NMR og EU-kommissionen -- nye anvendelser af NMR-dokumentation

Der produceres i Nordisk Ministerråd et omfattende underlag for det politiske samarbejde i Norden. En del af dette materiale har formentlig ikke udtømt sin politiske relevans gennem anvendelsen alene i nordisk sammenhæng. Det bør derfor overvejes om relevante nordiske analyser og rapporter tillige overgives til EU som nordiske bidrag til udvikling af europæiske politikker inden for forskellige sektorer. Dette forudsætter naturligvis, at landene er enige herom. Det kan oplyses, at EU-Kommissionen søger information ad mange kanaler, og at aktiv lobbyvirksomhed også for nordiske synspunkter er en legitim – ligefrem tilskyndet – fremgangsmåde.

En forøget indsats på dette område kan gøres ved udarbejdelse af nordiske "grønbogs"– eller "hvidbogsoplæg", som fagministrene kan føre frem i EU sammenhæng. Herudover kan man gøre en mere systematisk indsats for at præsentere de "traditionelle" nordiske udredninger og politikker i EU.

Ved en ny og mere aktiv indsats fra NMR's side, vil det være vigtigt at involvere landene mest muligt.

Forslag 6. Systematisk overvejelse i alle EK/MR af, hvorledes relevante nordiske udredninger og politikker kan fremføres i EU-Kommissionens policy-forberedende processer. Øget samarbejde med Europa-Kommissionen for at placere Nordisk Ministerråd som en naturlig samarbejdspartner i Norden og dets nærområder. Øget udvikling af netværk via besøg af NMRS personale eller EK-medlemmer i Bruxelles

4.3 Nordisk medfinansiering af andre organisationers aktiviteter – et instrument for styrkelse af samarbejde

Nordisk Ministerråd kan prioritere at bruge sine budgetmidler i forbindelse med samarbejdet med de regionale organisationer med henblik på at styrke samarbejdet til støtte for opfyldelsen af fællesnordiske politiske mål. Det er blandt andet en nærliggende mulighed at udvikle den fællesnordiske nærområdeaktivitet til i stadig stigende grad at fungere som synergi-projekter i samspil med de bilaterale nordiske projekter. Ligeledes er det en nærliggende mulighed at prioritere anvendelse NMR-budgetmidler til medfinansiering af EU's "Nordlige Dimension", når dette indebærer, at en fællesnordisk støtte til programmer/aktiviteter tilgodeser NMR's politiske mål samt opfylder de konkrete betingelser for at få støtte (deltagelse af mindst 3 nordiske lande og/eller selvstyrende områder).

Det kan fremhæves, at de nordiske finansielle institutioner (NIB, NOPEF, NEFCO) har betydelig aktivitet i Nordens nærområder, herunder ikke mindst inden for miljø- og energisektorerne.

Forslag 7. Det foreslås, at NMR-medfinansiering anvendes som et instrument i samarbejdet med andre internationale samarbejdsorganer med henblik på at understøtte aktiviteter, som konkret kan bidrage til opfyldelse af Nordisk Ministerråds mål. Udgangspunktet for medfinansiering er princippet om "Nordisk Nytte" og opfyldelse af de almindelige kriterier for at opnå fællesnordisk støtte. Der udarbejdes en udredning om omfanget af NMR's finansielle understøttelse af samarbejdsaktiviteter i regi af andre organisationer.

5. Forslag til opfølgning

For at virkeliggøre forslagene foreslås følgende handlinger:

- Dette notat og de indeholdte forslag fremlægges til diskussion og stillingtagen blandt Samarbejdsministrene.
- Under forudsætning af Samarbejdsministrenes tilslutning, indbydes Arktisk Råd, Østersørådet samt Barentsrådet hver især til drøftelse af, hvorledes gensidig informationsudveksling kan fremmes, herunder iværksættelse af ansøgning om eventuel observatørstatus for NMR, hvor dette anses for relevant, eller en anden aftalt relation, som skønnes mest hensigtsmæssig (ad. forslag 2, 3 og 4). Iværksættes snarest.
- Forslagene om fælles udredninger om samarbejde/ transparens med de andre organisationer igangsættes snarest i fortsættelse heraf i et samarbejde med hver enkelt af de berørte samarbejdsorganisationer (ad. forslag 2, 3 og 4). Resultaterne skal foreligge inden for 1. halvår 2003
- Der foretages en nærmere undersøgelse af omfanget af NMR's finansielle understøttelse af samarbejdsaktiviteter i regi af andre internationale samarbejdsorganisationer (ad. forslag 7). Resultaterne skal foreligge inden for 1. halvår 2003
- Forslagene om fokusering af Nordisk Ministerråds dagsorden (agenda) og om bedre rutiner for informationsudveksling med de øvrige internationale organisationer iværksættes snarest og inden for 1. halvår 2003 (ad. forslag 1 og 6 i sammenhæng med 2, 3, 4)
- Forslaget vedrørende strategiudvikling for samarbejdet med EU om den "Nordlige Dimension", herunder det "Arktiske Vindue" samt sammenhænge med NMR's nærområdestrategi, påbegyndes umiddelbart, med sigte på fremlæggelse af oplæg til NSK/MR-SAM inden 1. maj 2003. (ad. forslag 5 i sammenhæng med 6).

Bilag 2

Norden – En samarbejdende region

Skematiske oversigtsoplysninger om:
- Østersørådet
- Arktisk Råd
- Barentsrådet

BOKS 1, Regionale politiske organer

	Styringsredskaber	*Hovedtemaer*	*Finansiering*	*Sekretariat/ Formandskab*
Østersørådet (CBSS)	Formandskabslandets udenrigsminister er ansvarlig for koordineringen af rådets aktiviteter og bistås af en embedsmandskomite (CSO, Committee of Senior Officials) som har 3 arbejdsgrupper for hhv. demokratiske institutioner, økonomisk samarbejde og atomsikkerhed Beslutning er med enstemmighed.	Siden Østersørådsmødet i Bergen i juni 2000 danner Østersørådet rammen om alt regionalt mellemstatsligt, multilateralt samarbejde mellem dets medlemslande. Målet er at fremme den demokratiske udvikling i Østersø-regionen, at bidrage til en gunstig økonomisk udvikling m.h.p. at gøre Østersø-regionen til en ny vækstzone i Europa og at skabe større enhed medlemslandene imellem. Samarbejdsområder er blandt andre: Miljø, energi, transport, kommunikation, sundhed, turisme, uddannelse, kultur, ungdomspolitik, landbrug, handel & investeringer, skatte-spørgsmål, arbejdsmarkedspolitik, fysisk planlægning, bekæmpelse af organiseret kriminalitet samt humanitære spørgsmål	Finansiering via bidrag fra medlemslandene og via EU's diverse finansieringsordninger	Østersørådets Sekretariat er placeret i Stockholm. 12 medlemmer, 11 lande samt Europakommissionen Formandsskabet går på skift 1 år af gangen. 2001/2002 – Rusland 2002/2003 – Finland 2003/2004 - Estland

Arktisk Råd (AC)	Formandskabslandets udenrigsminister er ansvarlig for koordineringen af rådets aktiviteter. Bistås af en embedsmandskomite, Senior Arctic Officials. Der er 5 vigtige arbeidsgrupper: Arctic Monitoring and Assessment Program, Conservation of Arctic Lora and Fauna, Protection of the Arctic Marine Environment og Sustainable Devlopment Working Group, Emergency prevention, Preparedness and Respons	Arktisk Råd er et mellemstatlig forum hvor fælles problemstillinger og udfordringer diskuteres af de arktiske stater. Arktisk råd koncentrerer sig om fremme af bæredygtig udvikling, herunder turisme og fangst samt andre spørgsmål om vilkår for urbefolkningen i det arktiske område	Finansiering af "lead country projects" godkendt af medlemslandene og finansieret af bidrag fra medlemslandene og fra observatører, internationale finansieringsinstitutioner (IFI's), eller via EU's diverse finansieringsordninger	Medlemsstaterne i det Arktiske Råd er de fem nordiske lande, USA, Canada og Rusland Nordisk Ministerråd er fast observatør. Arktisk Råds sekretariat ligger i Helsingfors i 2001–2002. Der arbejdes på grundlag af roterende sekretariat og roterende formandskab. Island overtager dette efter Finland for perioden 2002–2004.
Barents Rådet (BEAC)	Formandskabslandets udenrigsminister er ansvarlig for koordineringen af rådets aktiviteter og bistås i dette arbejde af en embedsmandskomite, CSO – Committee of Senior Officials.	Hovedmål: 1. at skabe et nyt og stabiliserende samarbejdsmønster mellem de nordiske lande og Rusland 2. at fremme bæredygtig udvikling i Barentsregionen som helhed, herunder nedbringelse og forebyggelse af radioaktiv forurening, institutionsopbygning og kompetenceud-vikling på miljøområdet. Der samarbejdes inden for ca. 20 områder, herunder økonomisk samarbeid, demokratiudvik-ling, atomsikkerhet, den nordlige sjøruten, miljøvern, energieffektiviser-ing, ungdomspolitiske saker, børnepolitik, transport & kommunikation, helse, utvekslingsstipend, tollsamarbeid, landbrugs hhv. skogsdrift , arbejds-markedsspm., grænse- og subregionalt samarbejde, bekæmpelse af organiseret kriminalitet, bæredygtig turismeudvikling, civil sikkerhed., kultur, rumlig planlægning.	Finansiering via bidrag fra medlemslandene og delvis via EU's diverse finansieringsordninger	De nordiske lande og Rusland (den russiske føderation) er medlemmer af og EU-kommissionen deltager i Barentsrådet. Rådet har ikke noget fælles sekretariat. Sekretariatsfunktionerne varetages af Formann-skapet, som roterer mellem Norge,, Finland, Russland og Sverige. Sverige har formann-skapet til høsten 2003, og har i den anledning oprettet et sekretariat under det svenske utenriksmini-steriet. Det norske barentssekretariat i Kirkenes er sekretariat for Det regionale Barentsråd, dvs. samarbejdet på lokalt niveau.

Vest-Norden i det nordiske samarbejde – redegørelse

Forord

Arbejdsgruppen vedrørende Vest-Norden afgiver hermed sin redegørelse til Samarbejdsministrene – "Vest-Norden i det nordiske samarbejde – redegørelse", maj 2003. Til redegørelsen knytter sig en særskilt faktuel redegørelse for i alt 16 lande/områder i og omkring Vest-Norden, "West Norden and its neighbours", udarbejdet af Nordregio efter bestilling, maj 2003. Arbejdsgruppen bemærker, at det beskrevne geografiske område er pragmatisk afgrænset og ikke betegner en særskilt definitorisk bestemmelse af Vest-Norden og dets naboer.

Mandatet for arbejdsgruppen godkendtes af Samarbejdsministrene i oktober 2002 med sigte på, at gruppens rapportering skulle finde sted inden for første halvår 2003. Arbejdsgruppen indledte sit arbejde i november 2002 og rapporteringen sker i maj 2003, således at redegørelsen kan drøftes blandt Samarbejdsministrene i forbindelse med møde i juni 2003. Gruppen har holdt i alt 5 møder, som er blevet afviklet i København, Oslo og Reykjavik. Gruppen blev anmodet om at inddrage Nordisk Råds rekommandation 16/2002 i sit arbejde. Det er arbejdsgruppens opfattelse, at redegørelsen indeholder den kortlægning, som efterspørges i rek. 16/2002, og at redegørelsen som sådan udgør det ønskede grundlag for dialog om Vest-Norden i det nordiske samarbejde.

I fortsættelse af redegørelsens kortlægning af væsentlige temaer for fortsat eller styrket samarbejde i Vest-Norden og med Vest-Nordens naboer, anbefaler arbejdsgruppen udvalgte forslag, som vurderes i særlig grad at kunne bidrage konkret til øget nordisk nytte med særlig vægt på en tydelig politisk relevans af aktiviteterne, således som mandatet lægger vægt på.

Arbejdsgruppen afslutter hermed sit arbejde.

København, maj 2003

1. Udgangspunkt for redegørelsen

1.1 Baggrund, definitioner og formål

Vest-Norden afgrænses i denne redegørelse til at omfatte Island, Færøerne og Grønland. Faktiske samarbejdsrelationer i Vest-Norden vil dog ofte række ud over dette område og f.eks. berøre KystNorge. Den valgte optik giver således rum for hensigtsmæssig fleksibilitet, samtidig med at kernen i redegørelsen er klart defineret. Det følger af afgrænsningen, at Nordatlanten som sådan indgår i Vest-Nordens rumlige perspektiv.

Vest-Norden er en integreret del af Norden og det nordiske samarbejde. Samtidig er det klart, at det vestlige Norden er præget af særlige forhold i form af små befolkninger, store afstande, koldt klima og dominerende afhængighed af havet og dets ressourcer. Disse særlige forhold har i en vis udstrækning givet anledning til etablering af særlige vilkår for deltagelse i det nordiske samarbejde. Det gælder f. eks. placering og fagområde for udvalgte fællesnordiske institutioner. De store afstande har i sig selv givet anledning til visse former for særskilt finansiel støtte til vestnordiske parters deltagelse i nordiske samarbejdsaktiviteter.

Nordens samarbejde med nabolande og -områder i nordvest indgik i Vismandspanélets drøftelser 1999-2000 ("Norden 2000 – Öppet för Världens Vindar"). Panélet, som blev nedsat af Samarbejdsministrene (MR-SAM), tog udgangspunkt i overordnede globaliseringstendenser og fokuserede bl.a. på havmiljøspørgsmål og dermed også på samarbejde med andre stater/områder ved og i Nordatlanten. Nordisk Ministerråds (NMR's) opfølgning af Vismandspanélets overvejelser blev udmøntet i 2001 i "Ny Nordisk Dagsorden – Del 2: Nya Strategiska Satsningar". Samarbejdsministrene gav udtryk for, at samarbejdet i Vest-Norden må modsvare regionens særlige behov, og at fortsat koordinering med en bredere kreds af nordatlantiske kyststater er et aktuelt mål på områder af fælles interesse såsom bl.a. det nordatlantiske havmiljø, kulturudveksling samt handelsforbindelser. Det blev i den forbindelse vedtaget, "at Nordisk Ministerråd overvejer samarbejdsprojekter med Nordens vestlige nabolandes kystområder, inden for de fælles nordiske prioriteringer."

I efteråret 2002 drøftede Samarbejdsministrene igen Nordisk Ministerråds samarbejde i Vest-Norden. Udgangspunktet for drøftelsen var en fortsat opfattelse af, at der findes en fællesnordisk interesse i et styrket nordisk samarbejde i Vest-Norden, og at dette også kan være aktuelt i forhold til dets naboer. Det blev fremhævet, at en større politisk synlighed af samarbejdet vil være af værdi for det nordiske samarbejde som helhed. Det blev samtidig slået fast, at mulige løsninger ikke kunne bestå i etablering af nye, formaliserede samarbejdsstrukturer vedrørende Vest-Norden og heller ikke i etablering af særlige budgetprogrammer dedikerede for Vest-Norden. Endelig blev det betonet, at en styrket fokusering mod vest i Nordisk Ministerråds regi må koncentreres om nordisk samarbejde i Vest-Norden og nordisk samarbejde med Vest-Nordens naboer – som et supplement til det eksisterende bilaterale samarbejde mellem nordiske lande og Vest-Nordens naboer.

På denne baggrund besluttede MR-SAM at iværksætte en belysning af mulighederne for at øge den politiske relevans af den vestnordiske aktivitet i Nordisk Ministerråds regi. Som grundlag for arbejdet vedtog Samarbejdsministrene i oktober 2002 at nedsætte en fællesnordisk arbejdsgruppe med den opgave inden udgangen af juni 2003 at udarbejde en redegørelse til drøftelse blandt Samarbejdsministrene. (Se bilag med mandat). Formålet med redegørelsen er at ..." belyse mulighederne for at øge den politiske relevans af den vestnordiske aktivitet i NMR-regi. Redegørelsen udarbejdes til brug for NSK/MR-SAM's fortsatte politiske drøftelser af problemstillingen og skal indeholde forslag til beslutning om iværksættelse af strategisk begrundede handlinger i samnordisk regi. Redegørelsen kan herudover indeholde overvejelser og forslag, som stilles til rådighed for enkelte lande/områder i Norden."

Nordisk Råd har i sin rekommandation 16/2002 til Nordisk Ministerråd rejst temaet "Vest-Norden i det nordiske samarbejde" og anmodet om en kortlægning af aktuelle spørgsmål i denne forbindelse med henblik på at etablere et grundlag for dialog mellem NR og NMR om samarbejdets fremtidige indretning og prioritering. Arbejdsgruppen er af Samarbejdsministrene blevet anmodet om at inddrage rek. 16/2002 (Præsidiets betænkning ad. medlemsforslag om "Ett handslag till Västnorden") i arbejdet, således at arbejdsgruppens redegørelse indeholder den ønskede kortlægning og udgør det ønskede underlag for dialog.

1.2 Nabopolitik af strategisk nordisk interesse

Arbejdsgruppen giver udtryk for den nærmere forståelse af "samnordisk strategisk interesse", at det overordnet drejer sig om udformning af initiativer til fastholdelse og udvikling af et godt naboforhold mellem Norden og dets vestlige naboer, samt samarbejde om spørgsmål af fællesinteresse mellem disse. I denne forbindelse tager arbejdsgruppen udgangspunkt i, at de pågående økonomiske og politiske globaliseringstendenser udgør et generelt – og som hovedregel positivt – vilkår for samarbejde. Konkret er især hav- og resurseforvaltningen i Vest-Norden og øvrige dele af området omkring Nordatlanten af interesse for hele Norden, idet hensigtsmæssige politikker og gensidigt samarbejde på dette store område vil være til umiddelbar fordel for alle berørte parter. Bæredygtig udvikling vil være en indlysende overordnet ramme for udmøntning af samarbejdet. For at fremme samarbejdet både i bredde og faglig dybde vil udvidede samspil mellem myndigheder være af central betydning, gerne i form af stærke netværksdannelser. Det må også fremhæves, at netværk kan styrke samarbejdet i frivillig- og civilsamfundssammenhæng.

Arbejdsgruppen er vel vidende om, at NMR på andre tidspunkter har udformet forskellige former for "nabopolitik" orienteret mod andre "verdenshjørner", f.eks. en politik for samarbejde med nærområdet i øst og en politik for nordisk arktisk samarbejde. Aktuelt er bestræbelser i gang om formulering af en aktiv politik for nordisk samarbejde i tilknytning til det europæiske samarbejde i EU og i denne sammenhæng NMR's rolle som partner i relation til EU's "Nordlige Dimension". Det er nærliggende, at en nordisk politik for samarbejde med Vest-Nordens naboer har berøring også med EU-samarbejdet gennem EU:s Nordlige Dimension, et område som strækker sig i vest helt til Grønland. Dette understreges yderligere af den Nordlige Dimensions såkaldte "Arktiske Vindue", som betegner EU's indgang til arktisk politik. Under en anden synsvinkel er Norden også nabo til Nordamerika – i første række Canadas østlige provinser. Blandt andre naboområder til Vest-Norden kan eksempelvis nævnes Nordirland, Irland samt de nordlige dele af de britiske øer.

Nordisk Ministerråds budget for 2003, strategiske initiativer, giver blandt andet mulighed for overvejelse af fælles, prioriterede samarbejdsprojekter med Nordens vestlige nabolandes kystområder.

Det samlede udgangspunkt indebærer, at det er en fællesnordisk interesse – en såkaldt win-win-situation – at tilstræbe en forbedret politisk relevans af det samarbejde, som findes eller som tilrettelægges i de kommende år i form af nordisk samarbejde i Vest-Norden og med Vest-Nordens naboer. Dette kan primært ske ved, at de faglige sektorer i NMR prioriterer egne projekter, hvor samarbejdet med disse områder udbygges.

2. Redegørelsens fokus

Vestnordisk samarbejde kan dreje sig om internt samspil mellem vestnordiske lande/områder, eller samarbejde mellem Vest-Norden og dets naboområder – eller mellem Norden og Nordens vestlige naboområder. Samarbejdet kan omfatte alene vestnordiske parter eller det kan omfatte fællesnordiske interesser og parter. Desuden findes et betydeligt bilateralt samarbejde mellem enkelte nordiske lande og lande/områder i Vest-Norden, respektive naboer til Vest-Norden. I det følgende uddybes synsvinklerne gennem fremhævelse af eksempler på forskellige samarbejdskonstellationer. Interessen i denne redegørelse rettes primært mod nordisk samarbejde i Vest-Norden samt Norden som samarbejdspartner til Vest-Nordens naboer. Men samtidig må arbejdsgruppen konstatere, at det i mange tilfælde vil virke kunstigt at skelne mellem samarbejde i og udenfor Vest-Norden.

Det nordiske samarbejde i Vest-Norden bygger – som hele det officielle nordiske samarbejde i øvrigt – på Helsingforsaftalen samt en række andre centrale samarbejdsaftaler/ overenskomster, som typisk uddyber eller supplerer Helsingforsaftalens bestemmelser om samarbejde inden for bestemte fagområder. Da denne redegørelse tager udgangspunkt i det traditionelle samarbejde i NMR-regi, fokuseres der på samarbejdsaktiviteter, der hører hjemme under nedenstående punkt 2.2.

Som led i "Vismandspanélets" arbejde 1999–2000 blev der udarbejdet en særskilt rapport med oversigt over en række internationale traktater/aftaler, som har særlig betydning vedrørende forebyggelse af havforurening hhv. beskyttelse af havets ressourcer. Disse aftaler har indlysende relevans som ramme – og ofte som instrument – for samarbejde, som har særlig aktualitet i Vest-Norden med dets afhængighed af marine ressourcer. At aftalerne også har betydning for beskyttelse af de indre nordiske farvande understreger den nordiske fællesinteresse.

Hvad angår de nordiske landes deltagelse i det traktatlige samarbejde i EU henholdsvis i EØS stiller disse traktatforhold ikke det nordiske samarbejde i Vest-Norden og med Vest-Nordens naboer anderledes, end enhver anden nordisk samarbejdsaktivitet. Ingen af de nævnte aftaler indebærer begrænsninger for yderligere samarbejde.

Det må samtidig vurderes både unødvendigt og uhensigtsmæssigt at tilstræbe f.eks. et yderligere særligt fællesnordisk aftalegrundlag for nordisk samarbejde i Vest-Norden. Det nødvendige og tilstrækkelige formelle aftalegrundlag findes allerede for det samarbejde, som man på politisk niveau ønsker og beslutter.

2.2 Samarbejde uden for rammerne af Helsingforsaftalen

2.2.1 Regionalt, vestnordisk samarbejde.

Samarbejdet mellem vestnordiske lande/selvstyrende områder indbyrdes er udviklet over en længere årrække. På regeringsplan afholdes i princippet årlige møder mellem regeringslederne. På det parlamentariske plan er Vestnordisk Råd tyngdepunkt i det institutionaliserede samarbejde. Rådet kan forelægge rekommandationer for Islands regering, Færøernes landsstyre og Grønlands hjemmestyre og de berørte parlamentariske forsamlinger, der finansierer sekretariatsfunktionen, som er placeret i Island. Der foregår myndighedssamarbejde på adskillige områder i form af projektsamarbejde, netværkssamarbejde m.v. Regionalt myndigheds-samarbejde findes bl.a. inden for råstof-/resurseområdet (bl.a. vedr. regulering af offshore industrien) og inden for sundhedsområdet (bl.a. patientbehandlingsaftale: Grønland-Island. Eller arktisk miljømedicin: Grønland, Færøerne og Danmark. Eller alkoholbehandling: Grønland – Island). Turismesamarbejdet er organiseret i Vestnorden Tourist Board (VNTB) samt i to bilaterale samarbejdsaktiviteter: "Samarbejdet mellem Island og Grønland om turisme" (SAMIK) og "Samarbejdet mellem Island og Færøerne om turisme" (FITUR). Begge bygger på formelle aftaler. Deres årlige hovedaktivitet er et kommercielt samarbejde – Vestnorden Travel Mart. En treårig vestnordisk samarbejdsaftale vedrørende kultur, uddannelse og forskning, som udløb i 2002, er under fornyelse. En vestnordisk børnelitteraturpris blev første gang uddelt i 2002. En aftale om ordningens fortsættelse er under forhandling.

2.2.2. Fællesnordiske samarbejdsaktiviteter baseret på særskilt aftalegrundlag

Vestnordenfonden er et institutionaliseret samarbejdsorgan, som yder lån og stiller bankmæssige garantier til små og mellemstore virksomheder, med udgangspunkt i en grundkapital tilført fra alle de nordiske lande, samt de selvstyrende områder Grønland og Færøerne. Fonden har sæde i Reykjavik. Stiftelsen og det finansielle grundlag er skabt på basis af en særskilt aftale mellem de nordiske regeringer (i lighed med f.eks. NIB), og fonden figurerer budgetmæssigt ikke som én af Nordisk Ministerråds institutioner. Ikke desto mindre bestemmer fondens vedtægter, at Nordisk Ministerråd beslutter vedrørende forøgelse af grundkapital, revision, vedtægtsændring hhv. nedlæggelse. Vestnordenfonden har de senere år bidraget til finansiering af Nordisk Atlantsamarbejde (NORA). Se pkt. 2.2. Imidlertid kan det aktuelle meget lave internationale renteniveau vanskeliggøre en fortsættelse af dette finansielle bidrag.

2.2.3 Bi-hhv. multilateralt samarbejde, hvor Vest-Norden og dets nabolande/-områder indgår

Vest-Nordens lande/selvstyrende områder samarbejder uden for Nordisk Ministerråds regi såvel enkeltvis som i fællesskab med lande eller områder, som er naboer til Vestnorden. Samarbejdet rækker fra gensidige ad hoc besøg på politisk niveau til mere systematisk fagligt eller myndighedsbaseret samarbejde. Eksempler herpå er Grønlands aftale om samarbejde med det selvstyrende område Nunavut i det nordøstlige Canada samt Islands aftaler om samarbejde med Canada, herunder om samproduktion af lyd- og billedværker samt aftale om social sikkerhed. Andre eksempler på formelt samarbejde findes i NAMMCO vedrørende hval- og sælfangst (North Atlantic Marine Mammal Commission med sekretariat i Tromsø), i programmet Northern Periphery (EU-finansieret f.s.v.a. EU-medlemmer), inden for rammerne af EU's Nordlige Dimension (ND) hhv. i Arktisk Råd (AC) og i Barentsrådet (BEAC). I Arktisk Råd og Barentsrådet er Grønland og Færøerne en del af Kongeriget Danmarks delegation.

2.3 Samarbejde inden for rammerne af Helsingforsaftalen

2.3.1 Fællesnordiske samarbejdsaktiviteter i Vest-Norden

En del samarbejdsaktiviteter finder sted i Vest-Norden inden for regi af Nordisk Ministerråd og dermed inden for rammerne af Helsingforsaftalen. Det drejer sig f.eks. om de nordiske kulturhuse, Vulkanologisk Institut, forskning vedrørende oceanklima hhv. Arktis, samt andre aktiviteter inden for de forskellige fagsektorer, men dedikeret Vest-Norden. Nordisk Atlantsamarbejde (NORA) med sekretariat i Torshavn er eksempel på et institutionaliseret vestnordisk regionalt samarbejde finansieret af Nordisk Ministerråd (regionalministrene). NORA er ét af i alt 8 nordiske grænseregionale samarbejdsorganer. Målsætningen er at skabe netværk/partnerskaber og at understøtte især erhvervsrettede innovationsprocesser bl.a. gennem finansiel projektstøtte. (Se bilag).

2.3.2 Fællesnordiske samarbejdsaktiviteter, som berører Vest-Nordens nabolande/-områder

De nordiske lande har i deres samarbejde inden for rammerne af Nordisk Ministerråd set en fælles interesse i at finansiere – helt eller delvis – og gennemføre samnordiske aktiviteter i Vest-Nordens nabolande/-områder eller med deltagelse fra disse tilgrænsende områder. Kulturprogrammet Network North er et eksempel på et nordisk kulturprogram, som over en to-årig periode har indebåret alsidig aktivitet i en lang række byer i Irland, England, Nordirland, Skotland samt Vest-Norden og det øvrige Norden. Vikings – The North Atlantic Saga er et andet kulturprogram, som i årene 2000–2003 har tyngdepunkt i Vest-Norden, USA og Canada. Udstillingen "Hunters of the North" føjer sig ligeledes ind.

Der er gennemført gentagne konferencer om det nordatlantiske havmiljø, i samarbejde mellem værtslandet og Nordisk Ministerråd. Konferencerne har fundet sted i de seneste år i hhv. Reykjavik og Torshavn – og en ny forestår på Shetlandsøerne primo oktober 2003 – med deltagelse fra både de nordiske lande og andre lande omkring Nordatlanten. Regionalsektoren har over en 10-årig periode haft samarbejde med Skotland på et dedikeret finansielt grundlag, hvilket har dannet baggrund for etableringen af Interreg-Programmet Northern Periphery Program-

me, der er et konkret redskab for Vest-Norden/ Nordatlanten. Interreg-samarbejdet har deltagelse af 4 nordiske lande (Danmark undtaget) og 2 selvstyrende områder (Åland undtaget). Det nordisk-skotske regionalsamarbejde bygger på en "Action Plan" for 2001–2005. I efteråret 2003 afvikler regionalsektoren en nordisk-skotsk konference i Sverige, hvilket senere følges af en tilsvarende i Skotland.

I efteråret 2002 afholdt Nordisk Ministerråd en konference i Edinburgh om "Co-operation in the West-Nordic Sphere" med deltagelse af flere nordiske og skotske ministre, parlamentarikere og embedsmænd, hvor erfaringer med det officielle nordiske samarbejde var i fokus. Som led i opfølgningen af konferencen besluttede MR-SAM i sit møde i december 2002, at en delegation af skotske embedsmænd skulle inviteres til Nordisk Ministerråds Sekretariat, således at parterne i fællesskab kan afklare, om der er grundlag for et nærmere samarbejde inden for ét eller flere fagområder. Mødet fandt sted i maj 2003.

3. Politiske indsatsområder i Vest-Norden og med naboer til Vest-Norden

Når der allerede i de igangværende fællesnordiske samarbejdsaktiviteter indgår en del aktiviteter, som er specielt dedikerede for Vest-Norden, må dette ses som udtryk for, at ikke alene de vestnordiske lande/områder er interesserede heri, men at de øvrige nordiske lande ser en grundlæggende egeninteresse i disse særlige indsatser. Forslag eller overvejelser om, hvorledes nordisk samarbejde i Vest-Norden respektive med Nordens vestlige naboer kan eksponeres og politisk tydeliggøres, må i almindelighed hvile på et grundlag, der sikrer, at de nordiske lande som helhed står bag indsatsen og aktivt prioriterer denne, jfr. også andet grænseregionalt samarbejde i Norden.

3.1 Kortlægning af indsatsområder for nordisk samarbejde i Vest-Norden

I det følgende peges på en række nuværende eller mulige politiske indsatsområder, som kan videreføres eller tages op som led i de kommende års nordiske politiske samarbejde i relevante fora vedrørende Vest-Norden med sigte på alt i alt at fremme en bæredygtig udvikling i overensstemmelse med den fællesnordiske strategi "Bæredygtig Udvikling – En ny kurs for Norden" samt Rio-deklarationens principper og Agenda 21 – miljømæssigt, samfundsøkonomisk som socialt. Afsnittet stilles som idékatalog og inspiration til rådighed for de forskellige fagministerråd i deres overvejelser og opgaveprioriteringer. Alle de nævnte temaer anses for relevante og egnede som centrale elementer i fællesnordiske samarbejdsaktiviteter i Vest-Norden. Temaerne fremstår også som relevante for samarbejde alene mellem vestnordiske parter.

3.1.1 Naturresurser

- Havmiljø: Politik og forskning. Det er nærliggende, at mennesker og virksomheder, som bor ved havet og som udnytter samme havs ressourcer, er forpligtede til – og har interesse i – at følge med i havets tilstand og tendensielle udvikling. De politiske myndigheder må som de første erklære sig villige til at tage ansvar for at være havmiljøets vogtere.
- Ressourcer: Anvendelse og politik. De, der anvender ressourcer fra havet bør uafbrudt søge at informere og koordinere, søge at finde fælles værdier, overensstemmende politik og metoder, således at de berørte parter taler om det samme i samme terminologi. Det er ikke tilstrækkeligt at have teknisk samarbejde om så vigtige spørgsmål.
- Bæredygtig udvikling og miljøbeskyttelse. Bæredygtig udnyttelse af havresurser – levende som ikke levende – og havmiljøbeskyttelse, affaldshåndtering og bæredygtig energiproduktion, samarbejde mellem nationalparkerne i området.

3.1.2 Forskning

- Klimaforskning; Et klimaforskningsprojekt finansieret af Nordisk Ministerråd er i gang og planlægges afsluttet i 2005. De hidtil opnåede resultater antyder, at forskningen bør fortsætte med evt. nye aktører. Den nordiske nytte vurderes at være tydelig.
- Forskning; omkring Nordatlantens ressourcer og havmiljø; Der henvises til Torshavn Declaration on Cooperation on the Protection of the Sea and the Sustainable Use of Living Marine Resources in the North Atlantic, 22. June 2000.
- Arktisk forskning; som spidsforskningsområde vedrørende arktiske forhold, bl.a. havmiljø. Retningslinjer for et sådant initiativ kan formuleres som led i det pågående arbejde med at etablere en ny NMR-forskningsstrategi (igangværende udarbejdelse af en F&U-"hvidbog").

3.1.3 Uddannelse

- Fjernundervisning; De tyndt befolkede områder i Nordens vestlige del er meget velegnede til en fortsat foregangspræget udvikling af optimale løsninger med dette formål. University of the Arctic er et godt eksempel herpå, hvor over 40 universiteter i Canada, Finland, Rusland, Sverige, Norge, Danmark, Island, Grønland, USA og Færøerne deltager i at danne en virtuel skole på akademisk plan.
- Uddannelsessamarbejde; Især for videregående og lange uddannelser (akademisk niveau) er Vest-nordens eget ressource- og befolkningsunderlag i mange tilfælde utilstrækkeligt til at sikre et bredspektret fagligt udbud. Dette kan kompenseres gennem et udvidet akademisk samarbejde mellem universiteter og højskoler. North Atlantic Island Programme initieredes af universitetet på Prince Edward Island i 1992 og involverer akademikere fra Island, Færøerne, Grønland, Åland samt fra Prince Edward Island, Newfoundland, Isle of Man, Isle of Skye og Cape Breton. Dette er et eksempel på samarbejde, som kunne udbygges.
- Sprogsamarbejde; En fælles satsning på at tilvejebringe ordbøger og elektroniske sprogdatabaser bør prioriteres for at fremme verbal kommunikation i Vest-Norden og mellem Vest-Norden og det øvrige Norden. Dette kan også understøtte den nordiske sprogkonvention.
- Uddannelsesmobilitet; En ensartet og forøget mobilitetsmulighed er ønskelig set ud fra de selvstyrende områders interesse. Arbejdsgruppen noterer sig, at et grundlag for vurdering er fremlagt af undervisningsministrene (MR-U) for Samarbejdsministrene (MR-SAM) vedrørende støtte til mobilitet inden for rigsfællesskaber i Norden. Endvidere at der fra årsskiftet 2003/04 på grundskole- og ungdomsuddannelsesområdet nyetableres en mobilitetsordning (Nordplus Junior), hvor udveksling til og fra Vest-Norden har særlig prioritet.

3.1.4 Sundhed

- Sundhed: Telemedicin; Vest-Norden, Kyst-Norge og naboerne i vest er et velegnet udviklingsområde i "fuld skala" for optimal anvendelse af disse teknologier. NMR har støttet oprettelsen af Nordisk Telemedicinsk Selskab, som har udgangspunkt i vestnordisk samarbejde. Endvidere er Nordisk Ministerråd engageret i fornyelse af helseplan for Barentsregionen og i Partnership on Public Health and Social Wellbeing inden for rammerne af EU's Nordlige Dimension. Aktuelt er rapportering om sundhedstilstand i det circumpolære område et prioriteret felt.
- Kontrol med næringsmidler; Det Vestnordiske Forum for næringsmiddeltilsyn kan forstærke både en samordning af kvalitetskrav og bidrage til at effektivisere selve tilsynsarbejdet med næringsmidler i Vest-Norden.
- Sygehussamarbejde; Den relativt fåtallige og spredte befolkning i visse områder i Vestnorden udgør ofte et utilstrækkeligt grundlag for rationel sygehusdrift med høj specialisering. Et udvidet sygehussamarbejde vil muligvis kunne kompensere disse svagheder, såfremt det økonomisk kan konkurrere med andre løsninger

3.2 Næring, transport, turisme, kommunikation, arbejdsmarked

- Periferiernes logistik, transport og kommunikation; De specielle forhold som gælder for at flytte personer og/eller gods i disse områder kan begrunde nærmere samarbejde omkring logistik. Flyforbindelser til omverdenen og skibstrafik for transport af varer og tjenester er overordentlig vigtig for både den private og den offentlige sektor hhv. frivilligsektoren i Vest-Norden, såvel som for sammenhængen mellem Vest-Norden og Norden i øvrigt.
- Elektronisk kommunikation – IKT – må betragtes som et højt prioriteret samarbejdstema. Især i en tyndt befolket region med store afstande synes selve teknologien/værktøjerne at kunne spille en afgørende rolle i netværksopbygning og kompetenceudvikling..
- Turisme, kultur-turisme hhv. øko-turisme; Samarbejde forstærkes vedrørende turisme og der må sikres samordning mellem flere igangværende projekter , herunder med EU-projekt om "Sustainable tourism in the Northern Periphery". Også MR-Næring har iværksat arbejdet med en "Strategi for arktisk bæredygtig turisme". Dette supplerer et forberedende arbejde, som er udført af miljøsektoren.
- Eftersøgnings- og redningstjeneste i Nordatlanten videreføres som prioriteret samarbejdsfelt.
- Byggeteknik under arktiske forhold; særlige geo-klimatiske udfordringer skaber til stadighed ny viden i det arktiske byggeri. Denne viden og praktiske erfaring bør udnyttes optimalt, dels transformeres til beslægtede byggeopgaver andre steder, dels udtømmes for relevans i relation til byggeri under mere moderate klimatiske betingelser. Der pågår bl.a. en erfarings- og vidensopsamling i Grønland, Sisimiut, under medvirken af Danmarks Tekniske Universitet.
- Arbejdsmarkedet i yderområder; Arbejdsmarkedssektoren arbejder med problemstillinger om opkvalificering og matchning af arbejdskraft i yderområder. Der tages udgangspunkt i Grønland, med en vestnordisk referencegruppe. Island er på vej med et projekt om dette.

3.2.1 Konsument-/forbrugerbeskyttelse

Konsumentsamarbejdet prioriteres af NMR ved at "støtte og styrke organisering og finansiering af udviklingen af forbrugerpolitikken i Vest-Norden" (Handlingsplan). Nordisk Ministerråd har i 2002 bevilget støtte til etableringen af en forbrugerorganisation på Færøerne og i 2003 støttes samarbejdet mellem vestnordiske konsumentorganisationer i et projekt om prisdannelse på importerede varer til øerne i Vest-Norden, samt beskrivelse af forbrugerorganisering og –regulering i de vestnordiske regioner sammenlignet med de øvrige nordiske lande.

3.2.2 Kultur

- Kunst- og kulturområdet; f.eks. i fortsættelse af projekterne "Network North" hhv. "Vikings – The North Atlantic Saga" eller "Hunters of the North" – Fangstkultur i Norden. Men også andre tilgange kan prioriteres, f.eks. kystkultur. Kulturen og de naturgivne forudsætninger i Vest–Norden og i naboområderne er i mange tilfælde lige artede og sammenlignelige.
- Oprindelige folk; samarbejde med – og til støtte for – oprindelige folks kultur og livsvilkår i Vest-Norden og på tværs af grænser, f.eks. inuitsamarbejde, bør tillægges særlig opmærksomhed. Bæredygtig turisme kan i visse tilfælde være med til at stabilisere grundlaget for oprindelige folks kultur m.v., idet der herved skabes et indkomstgrundlag, der gør det muligt at opretholde en spredt bosætning af landet.
- Idrætsområderne hører blandt de folkeligt mest udbredte aktiviteter, som gennem sin kombination af grundelementer af samvær, konkurrence, at være aktiv hhv. iagttager appellerer til også grænseoverskridende samspil. Det er besluttet inden for kultursektoren at vurdere en igangværende støtteordning for idrætssamarbejde mellem de vestnordiske lande.

3.2.3 Netværkssamarbejde

- Netværkssamarbejde baseret på IKT bør overvejes inden for alle samarbejdsområder, såvel pågående som potentielle aktiviteter, jfr. også tema 5 ovenfor.
- Ligestilling/gender mainstreaming; der henvises bl.a. til konferencen "Taking Wing", efteråret 2002, arrangeret af Arktisk Råd og Nordisk Ministerråd i samarbejde.

- Good governance – best practice; samarbejde mellem kommuner, regionalt samarbejde mellem tyndt befolkede samfund, netværk snarere end formelt samarbejde. Der henvises til den tidligere nævnte konference i Edinburgh i november 2002 og opfølgningen af denne.

3.3. Kortlægning af indsatsområder for nordisk samarbejde med Vest-Nordens naboer

Flere af de 8 temaer nævnt oven for i afsnit 3.1 placerer sig desuden som relevante for et nordisk samarbejde med Vest.-Nordens naboer, bl.a. fordi temaerne har grænseoverskridende karakter. Det gælder eksempelvis alle forhold omkring havmiljø og havresurser, den hertil relaterede forskning samt højere uddannelse, kultur, telemedicin, transport og redningstjeneste i regionalt perspektiv.

Samarbejdsministrene vedtog på møde den 16. december 2002 at anvende Nordisk Ministerråd væsentlig mere aktivt som aktør i samarbejdet med andre regionale internationale samarbejds-organisationer som Østersørådet, Barentsrådet, Arktisk Råd samt EU. Samarbejdsministrene tiltrådte i alt 7 forslag, som nu er under opfølgning.

Et af tiltagene går ud på, at der udvikles en strategi for NMR's bidrag til udviklingen af EU's "Nordlige Dimension" herunder det "Arktiske Vindue", og at dette prioriteres højt politisk i sammenhæng med NMR's nærområdestrategi henholdsvis arktiske samarbejdsstrategi og i det hele taget i forhold til EU-samarbejdet. Samtidig vil fagministerrådene blive understøttet af NMR-sekretariatet i erfaringsudveksling mellem fagsektorerne om, hvorledes EU-samarbejdet på ministermøde-niveau bedst forberedes og struktureres, under hensyn til den enkelte sektors særpræg.

I begyndelsen af marts 2003 har NMR på baggrund af invitation fra EU-Kommissionen afgivet bidrag til Kommissionen vedrørende Nordisk Ministerråds rolle i gennemførelsen af den nye "Handlingsplan for den Nordlige Dimension, 2004–2006" (NDAP). Det anføres overfor Kommissionen, at NMR har mulighed for – og ønsker aktivt – at bidrage substantielt inden for en lang række fagområder, herunder "økonomi & infrastruktur", "uddannelse & forskning", "bæredygtighed & resurser", "grænseregionalt samarbejde & udvikling", "arbejdsmarked & integration" samt – som nyt område inden for den Nordlige Dimension – "kultursamarbejde".

I relation til det arktiske område peges særligt på indsats til støtte for en bæredygtig udvikling, både økonomisk og naturressourcemæssigt, samt en udvikling af de menneskelige ressourcer via uddannelse og offensiv anvendelse af informations- og kommunikations-teknologi.

4. Arbejdsgruppens anbefalinger

På baggrund af kortlægningen af væsentlige temaer for fortsat eller styrket nordisk samarbejde i Vest-Norden og med Vest-Nordens naboer er det arbejdsgruppens vurdering, at de neden for anførte forslag kan bidrage konkret til øget nordisk nytte med særlig vægt på en tydelig politisk relevans af de foreslåede aktiviteter. Arbejdsgruppen anbefaler at forslagene løftes frem til forelæggelse for Samarbejdsministrene (MR-SAM). De finansielle konsekvenser forbundet med forslagene forudsættes behandlet i hvert enkelt tilfælde.

4.1 Havmiljø og -ressurser

Vest-Norden og Vest-Nordens naboer er alle afhængige af Nordatlanten, som i høj grad også har strategisk betydning for øvrige nordiske lande. Havets muligheder og problemer kalder uden videre på grænseoverskridende, tværsektorielt samarbejde for at sikre en bæredygtig udvikling. Det foreslås, at det nødvendige helhedsgreb om det atlantiske havmiljø og ressourcegrundlag sikres gennem tilbagevendende nordatlantiske havkonferencer, i fortsættelse af tidligere. Der forestår en planlagt konference på Shetland i oktober 2003. Arktisk spidsforskning bør kunne levere et stadig sikrere vidensgrundlag. Det bør løbende vurderes om det eksisterende traktatgrundlag er hensigtsmæssigt som løftestang for samarbejde om Nordatlantens miljø og ressourcer. Endvidere foreslås en vurdering af grundlaget for en mere éntydig forankring af samarbejdet, med bred international deltagelse.

4.2 Fly- og anden transport i Vest-Norden

Transportinfrastrukturen er afgørende for både producerende erhverv, turisme og personsamkvem i Vest-Norden – og for sammenhæng mellem Vest-Norden og Norden i øvrigt. Fåtallig befolkning og store afstande hindrer imidlertid ofte lønsomhed i driften af trafikforbindelser. Nordisk Råd har stillet spørgsmål til Nordisk Ministerråd om støtte til oprettelsen af en vestnordisk flyrute mellem Færøerne, Island og Grønland. For det første findes visse regionale forbindelser. For det andet ligger det klart uden for Nordisk Ministerråds muligheder at overveje en kapitalindsats i en sådan sammenhæng. Samtidig forekommer det heller ikke hensigtsmæssigt kun at se på en enkelt flyrute, som skal indgå i et samspil med den øvrige flytrafik i området. Derimod foreslår arbejdsgruppen, at mulighederne undersøges for at der på uafhængigt fagligt grundlag gennemføres en samlet, overordnet trafik- og infrastrukturanalyse for både fly- og skibstrafikken mellem landene i Vest-Norden og med lande udenfor Vest-Norden. Hensigten bør være at skabe et overgribende vurderingsgrundlag, som kan supplere f.eks. de europæiske planer i "Transeuropean Network" og tilstilles de centrale beslutningstagere, dvs. landenes trafikansvarlige politikere.

4.3 Vestnordenfonden

Vestnordenfondens nuværende funktion udfylder et erhvervsmæssigt behov. Denne funktion må videreføres. Forudsætningerne for at fonden kan åbnes for inddragelse af en bredere kreds af deltagende parter blandt Vest-Nordens naboer bør undersøges nærmere. Det forudsættes, at en udvidelse af fondens konstituerende deltagerkreds baseres på deltagernes egen medfinansiering. En sådan udvidelse bør tilstræbes aktivt med det formål at skabe et bredere samarbejde om fondens virksomhed og dermed konsolidere dens muligheder som erhvervsfinansiel aktør. I denne forbindelse foreslås, at hensigtsmæssigheden af et nærmere samarbejde mellem Vestnordenfonden og Nordisk Investeringsbank belyses.

4.4 Nordisk Atlantsamarbejde (Nora)

Der er behov for en stærkere koordinerende indsats omkring samarbejdet i regionen. Nora's rolle som grænseregionalt, vestnordisk samarbejdsorgan med vægt på at skabe netværk/partnerskaber og at understøtte især erhvervsrettede innovationsprocesser gennem finansiel projektstøtte kan overvejes styrket og delvis udvidet således, at Nora i højere grad kan fungere som generelt koordinerende aktør for samarbejdet i Vest-Norden og med Vest-Nordens naboer, i lighed med andre grænseregionale samarbejdsorganer i Nordisk Ministerråds regi. I denne forbindelse kan også ses en funktion som mødeplads for strategiske drøftelser i Nordatlanten. Til støtte for sådanne funktionsændringer rekommanderes, at naboer til Vest-Norden inviteres med i Nora som egentlige medlemmer, også for at konsolidere aktivitetens finansielle grundlag. Nora's funktionsfelt skal ikke omfatte kultursamarbejde i snævrere forstand, jfr. nedenfor.

4.5 Nordens Huse i Torshavn og Reykjavik og Nordens Institut i Grønland (N.A.P.A.)

Der er behov for en stærkere koordinerende indsats omkring kultursamarbejdet i regionen. Netværkssamarbejdet mellem Norden-husene er relativt velfunderet, men foreslås udbygget således, at husene – på kulturområdet – kan påtage sig en generelt dækkende og aktivt koordinerende rolle. Forslaget tilsigter, at husene inden for deres felt påtager sig en rolle svarende til den for NORA oven for beskrevne. Under ét ses de to koordinatorer som komplementære. Arbejdsgruppen har i denne forbindelse med interesse noteret sig, at samarbejde med Canadas østligste provinser indgår i N.A.P.A.– instituttets nye strategi. Der er således her et konkret eksempel på en nordisk institution, der har taget initiativ til et nabosamarbejde i de kommende år.

4.6 Netværk og partnerskaber mellem frivilligorganisationer i Vest-Norden

Netværk og partnerskaber kan spille en vigtig rolle, f.eks. inden for kultur, herunder frivilligsektoren, børns og unges muligheder for samvær, udveksling m.v. – Aktive relationer til frivilligsektoren hos Vest-Nordens naboer kan ligeledes bidrage til udviklingen af værdifællesskab i regionen som helhed. Med støtte fra myndigheder og erhvervsliv driver f.eks. Foreningen Norden i Island i samarbejde med Canada Iceland Foundation det såkaldte Snorri-projekt, som er et udvekslings-program for unge. Samspil med myndigheder om evt. ressourcestøtte (lokaler, faciliteter etc.) har ofte afgørende betydning.

5. Nordens forhold til naboer mod sydvest og vest

I rapportens foregående afsnit er der peget på en række områder, hvor regionalt samarbejde i Vest-Norden og fællesnordisk samarbejde mellem Vest-Norden og det øvrige Norden kan udbygges, såfremt man fra politisk hold ønsker at prioriterer dette. I praksis er mange af de problemstillinger, der er nævnt, af grænseoverskridende karakter, eller også er der tale om spørgsmål, der af andre grunde er fælles, f.eks. de små samfunds særlige problemer med at følge med i den økonomiske udvikling.

Som oven for anført har arbejdsgruppen noteret sig, at Nordisk Ministerråd har etableret forskellige former for samarbejde i forhold til områder, der ligger både nord, øst og syd for de nordiske lande. Den konkrete nabopolitik er af forskellig karakter de forskellige steder, fordi naboerne er forskellige. Det er arbejdsgruppens opfattelse, at tiden er inde til at konkretisere samarbejde med Vest-Nordens naboområder. Arbejdsgruppen tilslutter sig hermed den politiske tilkendegivelse og prioritering, som bl.a. kom til udtryk i "Ny Nordisk Dagsorden – Nya Strategiska Satsningar", jfr. også afsnit 1 om baggrund for redegørelsen.

Det er endvidere arbejdsgruppens anbefaling, at det konkrete indhold af denne nabopolitik skal udvikles over tid gennem konkrete projekter og samarbejdsrelationer – og det er samarbejdsministrene, de enkelte fagministerråd eller nordiske institutioner, der har ansvaret for, at denne udvikling sker i overensstemmelse med den politik og de fællesnordiske prioriteringer, der er lagt på de forskellige sektorfaglige områder. Denne decentraliserede beslutningsstruktur betyder, at det bliver muligt at handle med den fleksibilitet, der er påkrævet, for at man kan imødekomme nye samarbejdspartneres legitime interesser i den fremtidige samarbejdsrelation.

Overordnet kan det anses for hensigtsmæssigt med passende mellemrum at teste den gensidige interesse i former for samarbejde mellem Norden og Vest-Nordens naboer. Det er op til Samarbejdsministrene og de enkelte ministerråd indenfor deres område selv at vurdere, hvad der for dem og deres potentielle samarbejdspartnere vil være den bedste fremgangsmåde i denne henseende.

Arbejdsgruppen foreslår, at Samarbejdsministrene senest efter 4 år iværksætter en opfølgende overordnet vurdering af udviklingen i det nordiske samarbejde i Vest-Norden og med Vest-Nordens naboer.

Bilagsoversigt

Bilag 1: Mandat for arbejdsgruppen vedrørende Vest-Norden i det nordiske samarbejde
Bilag 2: Oversigt over baggrundsmateriale; kildemateriale
Bilag 3: Beskrivelser af Nordisk Atlantsamarbejde (NORA)
Bilag 4: Beskrivelse af Vestnordenfonden

Bilag 1: Mandat for arbejdsgruppen vedrørende Vest-Norden i det nordiske samarbejde

Baggrund

Under samarbejdsministrenes møde den 21. august 2002 drøftedes Vest-Norden i det nordiske samarbejde (Dok. NSK/MR-SAM 58/2002 med bilagsnotat af 18.02.2002 Vest-Norden i det nordiske samarbejde – en oversigt, samt GS-oplæg af 16.08.2002 OH) og GS blev med udgangspunkt i drøftelsen anmodet om at fremlægge et forslag til mandat for en redegørelse, der skal fremlægges til drøftelse blandt samarbejdsministrene.

Formål

Redegørelsen har til formål at belyse mulighederne for at øge den politiske relevans af den vestnordiske aktivitet i NMR-regi. Redegørelsen udarbejdes til brug for NSK/MR-SAM's fortsatte politiske drøftelse af problemstillingen og skal indeholde forslag til beslutning om iværksættelse af strategisk begrundede handlinger i samnordisk regi. Redegørelsen kan herudover indeholde overvejelser og forslag, som stilles til rådighed for enkelte lande/områder i Norden.

Forudsætninger

Det forudsættes, at redegørelsen sondrer mellem forskellige synsvinkler og samarbejdsflader:

- Nordiske samarbejde i Vestnorden inden for rammerne af Helsingforsaftalen
- Nordisk Ministerråds samarbejde med Nordens vestlige naboområder
- Særskilt, regionalt vestnordisk samarbejde, f.eks. gennem Vestnordisk Råd
- Særskilt vestnordisk samarbejde med naboområder til Vest-Norden

Ligeledes forudsættes, at redegørelsen ikke tager sigte på etablering af nye, formaliserede samarbejdsstrukturer eller på forberedelse af budgetprogrammer dedikerede for Vest-Norden.

Opgaver

Redegørelsen skal bl.a. inddrage følgende forhold:

- Det nuværende regionale, vest-nordiske samarbejdes omfang og politiske forankring
- Den hidtidige fællesnordiske indsats og politik vedrørende Vest-Norden og dets naboområder
- Officielle synspunkter om karakteren af den forudsatte underfokusering af Vest-Norden
- Identifikation af mulige fællesnordiske strategiske interesser i relation til Vest-Norden, herunder
  - Identifikation af sagsområder, hvor Norden har strategisk interesse i fælles samarbejde med Nordens vestlige naboområder (fx Skotland, Orkney, Shetland, N.Foundland, NØ-Canada)
  - Mulig opprioritering af nordisk indsats i opfølgning af EU's "Nordlige Dimension" og inden for denne i opfølgningen af det "Arktiske vindue"
  - Muligheder for flere vestnordiske NMR-projekter eller andre handlinger, som er af politisk vigtighed
  - Frivilligsektorens rolle i denne forbindelse
- Traktater eller lignende aftalers betydning som grundlag for samarbejde vedr. Vest-Norden
- Risici for marginalisering af Vest-Norden gennem dedikeret hhv. manglende nordisk indsats
- Risico for fragmentering af det nordiske samarbejde gennem "intern regionalisering"

Herudover kan andre forhold af relevans for redegørelsens formål inddrages efter behov.
Til støtte for opgaveløsningen skal der i videst mulig omfang gøres brug af allerede foreliggende materiale, data og undersøgelser, som anses for relevante.

Organisation

Til løsning af opgaven nedsættes en arbejdsgruppe på embedsmandsplan bestående af en repræsentant fra hver af de nordiske lande og selvstyrende områder:

For Danmark	Naomi Pagh Abudi, fuldmægtig/ Asif Parbst Amin, fuldmægtig
For Finland	Ingmar Ström, ambassadråd
For Island	Ragnheidur Hardardottir, sakkunnig
For Norge	Fridtjov Clemet, ekspedisjonssjef (formand)
For Sverige	Ann Årefeldt, kansliråd
For Grønland	Jørgen S. Søndergaard, seniorkonsulent
For Færøerne	Niels á Velbastad, fuldmægtig
For Åland	Afstår fra repræsentation

Arbejdsgruppens formandsskab varetages af Norge (NMR-formandskab 2002) i hele gruppens funktionsperiode.
Sekretariatsfunktionen varetages af Nordisk Ministerråds Sekretariat.

Resurser

Landene og de selvstyrende områder afholder selv alle omkostninger forbundet med deltagelse i arbejdsgruppen, herunder tilvejebringelse af eventuelle nationale data etc., rejser og ophold, kommunikation m.v.

Tidplan

Arbejdet iværksættes snarest og afsluttes senest i juni 2003 med afgivelse af redegørelse til NSK/MR-SAM.

Bilag 2: Oversigt over baggrundsmateriale; kildemateriale

1. Mandat for redegørelse om Vest-Norden, (MR-SAM/NSK 58/2002, Rev. 2), godkendt af Samarbejdsministrene den 30. oktober 2002 i Helsingfors. (Se bilag 1 ovenfor)
2. Nordisk Ministerråds "Planer og Budsjett 2003"
3. Vest-Norden i det nordiske samarbejde – en oversigt, 22.01.2002 (Rev. 18.02.2002), Nordisk Ministerråds Sekretariat
4. Nordisk Råds rekommandation nr. 16/2002 vedrørende Vestnorden, vedtaget af Nordisk Råd 31. oktober 2002
5. Nordisk Råds betænkning og medlemsforslag "Håndslag til Vestnorden", A 1275/præsidiet
6. Vestnorden – fremtid – Forslag til tiltak for styrking av det vestnordiske samarbeidet, Rapport fra en arbeidsgruppe nedsatt av Nordisk Ministerråd, København den 27.11.1991
7. Västnorden i Norden och Europa – gemensamma frågeställningar och møjligheter till samarbete, Notat från Workshop, 15. juni 2002 på Hotel Hafnia, Torshavn, Færøerne, af Holmfridur Bjarnadottir, Nordregio
8. Report on the Nordic Seminar on Cooperation in the North Atlantic Area, Nordens Hus, Reykjavik, December 6 and 7, 1999
9. Vismandspanélet, "Bilagehäfte: Norden 2000 – Öppet för Världens Vindar", oktober 2000, Nordisk Ministerråd
10. "West Norden and its neighbours", Nordregio, Stockholm, maj 2003. Denne faktuelle redegørelse er udarbejdet af Nordregio efter bestilling fra arbejdsgruppen. Der angives oplysninger om i alt 16 lande/områder i og omkring Vest-Norden i "West Norden and its neighbours", maj 2003. Arbejdsgruppen bemærker, at det beskrevne geografiske område er pragmatisk afgrænset og ikke betegner en særskilt definitorisk bestemmelse af Vest-Norden og dets naboer

Bilag 3: Beskrivelser af Nordisk Atlantsamarbejde (Nora)

1. Det formelle aftalegrundlag, konstituerende parter
2. Nora er et projektsamarbejde under Nordisk Ministerråd, regionalministrene. Samarbejdets aktivitet baserer sig på en beslutning i Nordisk Ministerråd. i 1995 og påbegyndtes 1. januar 1996. Til styring af samarbejdet nedsættes en komité, hvortil de fire lande, Færøerne, Grønland, Island og Norges regeringer udpeger op til 3 repræsentanter hver til komitéen..
3. Vedtægter el. lign. virksomhedsregulering
4. Ministerrådet godkender vedtægterne, og der aflægges årlig rapportering til Nordisk Embedsmandskomité
5. Formålsbeskrivelse; målgrupper, operationsområde
6. Nora's vision er at blive et ledende netværk for fremme af udviklings- og innovationsprocesser i regionen. Målgruppen er primært erhvervsvirksomheder, og Nora's opgave er at skabe og styrke forbindelser mellem virksomheder og til udviklingsmiljøer, samt at medvirke til udviklingen af erhvervslivets rammevilkår. Forbindelser, der bidrager til, at virksomheder og udviklingsmiljøer i højere grad drager nytte af de ressourcer, der findes i regionen som helhed. Ansøgere kan dog også være myndigheder og privatpersoner
7. Norakomitéen fastlægger årlige fokus-områder inden for strategiplanen
8. Typiske projekter eller aktivitet
9. Nora skal til dette arbejde anvende og udvikle det net netværk og den kompetence, der er i komitéen, sekretariaterne og de tilknyttede nationale miljøer. Virkemidlerne vil være både at bidrage til at opbygge netværker, udvikle samarbejder, gennemføre analyser og egentlige samarbejdsprojekter
10. Projektfeltet er bredt – kontaktrejser, projektudvikling, forprojekter, egentlige hovedprojekter, seminarer, konferencer, analyser m.m. Der ydes maximalt støtte i op til tre år og maximalt 500.000 DKK årligt
11. Økonomi/ finansielle ressourcer
12. Nordisk Ministerråd yder en årlig bevilling fra regionalsektoren. Den er for året 2003 på 4,365 mio. DKK. Hertil kommer en årlig andel på op til 1,5 mio. DKK fra Vestnordenfonden ud af dennes regnskabsoverskud
13. Der anvendes 4–4,5 mio. DKK årligt til projektstøtte. Der ydes maximalt 50 % af projektets totalomkostninger
14. Andre ressourcer
15. Kontorfaciliteter stilles til rådighed fra Færøernes Landsstyre, og de øvrige lande stiller kontaktpersoner til rådighed
16. Sekretariatsomfang og placering
17. Sekretariatet er placeret i Færøerne, hvor Landsstyret stiller kontorfaciliteter til rådighed. Her er ansat to personer samt en projektansat. De tre øvrige lande stiller en kontaktperson til rådighed, i Norge en i Landsdelsudvalget for Nordnorge og en i fylkesamarbejdet for Vest- og Sydnorge, SAVOS. I Grønland efter aftale med Vestnordenfonden i dennes sekretariat.
18. Andre grundlæggende karakteristika, herunder samarbejde med andre organisationer
19. Nora's sekretariat er regional kontaktflade for EU INTERREG programmet Northern Periphery i Grønland og Færøerne. Der arbejdes i tæt kontakt med de nationale og regionale myndigheder.

Bilag 4: Beskrivelse af Vestnordenfonden

Det formelle aftalegrundlag, konstituerende parter

Danmarks regering sammen med Færøernes og Grønlands landsstyrer, samt Finlands, Islands, Norges og Sveriges regeringer har ved overenskomst af 19. august 1986 besluttet at oprette en nordisk udviklingsfond for Vestnorden (Færøerne, Grønland og Island).

Vedtægter et. lignende virksomhedsregulering

Nordisk Ministerråd træffer beslutning om ændring af eller tilføjelser til Fondens vedtægter.

Formålsbeskrivelse; målgrupper, operationsområde

Den nordiske udviklingsfond for Vestnorden, herefter kaldet Fonden, har til formål at fremme udviklingen af et alsidigt og konkurrencedygtigt erhvervsliv i Vestnorden ved at yde lån og tilskud samt stille garantier for gennemførelsen af projekter med tilknytning til eller til fordel for små og mellemstore virksomheder. Lån, tilskud og garantier kan kun ydes til virksomheder i Island hvis der er tale om reelle samarbejdsprojekter mellem disse og firmaer på Færøerne og Grønland.

I denne sammenhæng skal Fonden bidrage til det industrielle og tekniske samarbejde indenfor Vestnorden samt mellem Vestnorden og Norden i øvrigt.

Typiske projekter eller aktiviteter

I Island er lånene typisk småindustri/håndværk, Færøerne fiskeindustri og anden industri. I Grønland er der hoteller, turisme og småindustri/håndværk.

Vestnordenfonden har en samlet udlånsmasse pr. 1. april 2003 på 94,6 MDKK.

Lånene er med restsaldo pr. 1. april 2003 fordelt således: Island 24,3 MDKK, Færøerne 35,9 MDKK og Grønland 34,4 MDKK.

Økonomi/finansielle resurser

Fonden fik ved sin oprettelse en grundkapital på 14,1US$, svarende til ca. 91,3 MDKK. Fondens indtægter genereres fra udlån og egne likvider. Fondens bruttoindtægter er afhængige af udviklingen i det internationale renteniveau.

Andre resurser

Vestnordenfonden yder et årligt bidrag til NORA på op til 1,5 MDKK, samt afholder Nora's sekretariatsudgifter for Grønland. Dette arbejde udføres vederlagsfrit for Nora.

Sekretariatsomfang og placering

Sekretariatet er placeret i Island, og med kontor i Nuuk. I Island er 2,2 årsværk og i Grønland 1,0 årsværk. Færøerne betjenes fra kontoret i Reykjavik.

Andre grunlæggende karakterisika, herunder samarbejde med andre organisationer

Vestnordenfonden servicerer Nora's sekretariat i Grønland og er samtidigt regional kontaktflade for EU's INTERREG program Northern Periphery i Grønland. Vestnordenfonden deltager i Vestnordiske Råds årlige Tema Konferencer. Vestnordenfondens samlede udlån pr. 1. april 2003 overstiger den oprindelige grundkapital.

West Norden and its Neighbours[1]

Nordregio

Tomas Hanell and Sara Ringö

Preamble

This report is commissioned by the Nordic Council of Ministers' (NCM) working group concerning West Norden within the framework of Nordic cooperation. The NCM working group underlines that the encompassed number of described countries/areas reflects a pragmatic rather than a principal "definition" of the gross area, which can be understood as relevant within the concept of "West Norden and its neighbours".

The core area of West Norden consists of the Republic of Iceland and the two self-governing areas of the Faroe Islands and Greenland. They are in three compass directions bordered by countries and regions that do to a varying degree display similar natural characteristics and economic endowments.

The administrative status of these countries and regions displays a wide variety of models ranging from independent countries to semi-autonomous areas with varying degree of local self-rule. In most areas indigenous ethnicities form a substantial share of the resident population.

The land area of the 16 countries and regions presented in this report amounts to more than six million square kilometres (km²) and thus covers nearly one twentieth of the total earth's land surface. This area is also twice as large as the entire territory of the present European Union (EU).

Despite the huge area involved, the summarised population of these 16 countries and regions amounts to a mere 14 million inhabitants, which renders an average population density of only two inhabitants per km². For comparison, the population density of the European Union amounts to 118 inhabitants per km² and the average density of the entire World exceeds 41 inhabitants per km².

Although the regions differ in size and population, they are bound by their northerly location and the maritime nearness. In most areas primary production – mainly fishing – and a manufacturing sector focussed on refinement of natural resources forms the economic backbone of the areas.

All these joint commonalities imply that there are substantial possibilities for cooperation between the arctic and semi-arctic areas of America, Europe and Eurasia. Following is an assortment of short regional profiles for these areas. In the final section of the report an attempt to comparatively summarise certain statistical data has been made.

Sara Ringö and Tomas Hanell at Nordregio have written this report. Nordregio would like to thank Signar P. Heinesen at Sp/f Data Quality on the Faroe Islands, Ingunn Bjarnadóttir at Byggdastofnun in Iceland, Tom Greiffenberg at Grønlands Hjemmestyre on Greenland, Synnöve Lunde at Sysselmannen on Svalbard, Valentina Pavlovna at Information-Analytic Administration of the Murmansk Government, Ljubov Afanasevna at the State Statistical Committee of the Arkhangelsk Region, Nicola Halcrow and Douglas Irvine at the Shetland Islands Council, Karen Major at the Orkney Islands Council, Kenny MacIver at the Comhairle nan Eilean Siar on the Western Isles, Heather Taylor at Highlands and Islands Enterprise in

[1] Kart og grafer samt oppsummeringsdata er ikke trykket her.

Scotland, Andrew K Copus at the Scottish Agricultural College, Ian Mc Cauley and David Kelly at the Department of Local Government & the Environment on the Isle of Man, Eugene Power and Don Deane at the Central Statistics Office in Ireland, Stephen Hamilton at the Regional Planning and Transportation Division in Northern Ireland, Jack Hicks and Letia Cousins at the Government of Nunavut, Heidi Ryan at the Newfoundland & Labrador Statistics Agency and Niels Refslund at the Nordic Council of Ministers in Copenhagen; all of whom provided valuable information and critical commentary during the work with the fact sheets.

Stockholm, May 2003

Profiles of West Norden and its neighbours

Kalaallit Nunaat - Grønland - Greenland

Length of coastline: km: 44 087
Land area: km²: 2 166 086 (Ice free: 410 449)
Coastline/land area: km/tkm²: 20
Territorial waters: 3 NM from the coast
Population density: inh./km²: <1
Contacts: Grønlands Hjemmestyre, Greenland Home Rule, Postboks 1015, GL-3900 Nuuk, Phone: +299-345 000, Fax: +299-325 002, Web: http://dk.nanoq.gl
Capital: Nuuk (pop. 13 900)
Other settlements: Sisimiut (5 200), Aasiaat (3 200), Qaqortoq (3 100)
Population: 01-01-2002 56 542, 01-01-1992 55
385, Annual change 1992-2002: +0.2%
Languages: Greenlandic (East Inuit) Danish, English
Share of employment1996: Primary production 16%, Manufacturing 19%, Services 65%

Greenland's population amounts to 56 500 and the total area is 2.2 million km² of which 19%, or 410 000 km² is ice-free. This renders an average population density of less than one inhabitant per km² ice-free land. 88% of the population are Greenlanders (Kalaallit). Greenland is part of the Kingdom of Denmark, with two representatives in the Danish parliament. However Greenland is one of the three self governing regions within the Nordic countries (the other two being Åland and the Faroe Islands) with their own parliament, the Inatsisartut. Greenland has had Home Rule since 1979. During the 1980s and 1990s, the Greenland Home Rule Government has, in principle, taken over all internal affairs. Foreign policy, defence, the currency, courts and police remain under the authority of the Kingdom of Denmark. Mineral resources are the joint responsibility of Denmark and Greenland. Greenland was a member of the EU from 1973 to 1984. Greenland is however a partner in the North Atlantic cross-border region and they do participate in the 2000-2006 Interreg III B Northern Periphery programme.

Ísland - Iceland

Length of coastline: km: 4 988
Land area: km²: 102 806
Coastline/land area: km/tkm²: 49
Territorial waters: km²: 2 750
Population density: inh./km²: 3
Contacts: Byggdastofnun, Ártorg 1, Box 5410, IS-550 Saudarkrokur, Phone: +354-455 5400, Fax: +354-455 5499, Web: www.bygg.is
Capital: Reykjavík (pop. 175 000)
Other settlements: Akureyri (15 400), Reykjanesbær (11 000), Akranes (5 400)
Population: 01-12-2001 286 575, 01-12-1991 259 727, Annual change 1991-2001: +1.0%
Languages Icelandic
Share of employment 2000: Primary production 7%, Manufacturing 23%, Services 70%

The Icelandic population numbers nearly 287 000 inhabitants. The population has increased considerably during the last ten years. Iceland remains however a very sparsely populated country with only three inhabitants per km². More than 60% of the population is concentrated in the Greater Reykjavík area, which is the fastest growing capital region in Europe. Out-migration from the rural parts of Iceland is however equally substantial in magnitude. With its lava-covered plateaus, volcanoes, geysers and glaciers, the Icelandic landscape has little resemblance to any other part of the Nordic countries. Iceland has more hot springs and geysers than any other country in the world. They provide the country with ample energy, both for heating and for the process industry. As little as one-fourth of the country is covered by vegetation and a mere one per cent by trees. Iceland is a constitutional republic. The country became independent from Denmark on 17 June 1944. Iceland is not a member of the EU. The country is however a partner in the North Atlantic cross-border region and it does participate in the 2000-2006 Interreg III B Northern Periphery programme.

Føroyar - Færøerne - The Faroe Islands

Length of coastline: km: 1 117
Land area: km²: 1 399
Coastline/land area: km/tkm²: 798
Territorial waters: km²: 274 000
Population density: inh./km²: 33
Contacts: Føroya Landsstýri, Tinganes, Box 64 , FO-110 Tórshavn, Phone: +298-351 010, Fax: +298-351 015, Web: www.tinganes.fo
Capital: Tórshavn (pop. 18 000)
Other settlements: Klaksvik (4 800), Runavik (2 500), Tvøroyri (1 800)
Population: 31-12-2000: 46 196, 31-12-1990: 47 417, Annual change 1990-2000: -0.2%
Languages: Faroese (derived from Old Norse), Danish
Share of employment 2002: Primary production 14%, Manufacturing 21%, Services 66%

The Faroe Islands are part of the Kingdom of Denmark, with two representatives in the Danish parliament. The population amounts to 46 000 and the area is 1 400 km², rendering an average population density of 33 inhabitants/km². The archipelago consists of 18 islands, of which 17 are inhabited. The Faroe Islands are one of the three self governing regions within the Nordic countries (the other two being Åland and Greenland) with their own parliament, the Løgting. The region has had Home Rule since 1948, an arrangement that covers most internal affairs. The police and court system are Danish, as are the Islands' foreign affairs. Natural resources, such as fisheries and petroleum are a Faroese responsibility under Home Rule. Over the last couple of years, a political process has begun with a view to launching the Faroe Islands towards extended Home Rule, a process that may eventually lead to full independence. The Faroe Islands are not a member of the EU. The Faroe Islands are however a partner in the North Atlantic cross-border region and they do participate in the 2000-2006 Interreg III B Northern Periphery programme.

Svalbard

Length of coastline: km: 8 829
Land area: km²: 60 625
Coastline/land area: km/tkm²: 146
Territorial waters: 4 NM from the coast
Population density: inh./km²: <1
Contacts: Sysselmannen på Svalbard, Postboks 633, NO-9171 Longyearbyen, Phone: +47-79 02 43 00, Fax: +47-79 02 11 66, Web: www.sysselmannen.svalbard.no
Capital: Longyearbyen (pop.1 700)
Other settlements: Barentsburg (900), Ny Ålesund (30)
Population: 01-01-2001 2 515, 01-01-1991 3 405, Annual change 1991-2001: -2.6%

Languages: Norwegian (62%), Russian (38%), Polish (<1%)
Share of employment 2000-12-31: Primary production 0%, Manufacturing 31%, Services 69%
(Refers to the Norwegian population on Svalbard only)

Svalbard consists of several islands, of which Spitsbergen is the largest. The total land area is about 61 000 km², of which ice and snow permanently cover two thirds. Only about 2 500 people currently live on Svalbard, and the population has decreased considerably over the last ten years. The territorial waters today extend 4 NM from the coast. In addition to coal mining and tourism, education and research have grown to become one of the most important sectors on Svalbard. The service sector has also grown substantially in recent years. Many jobs are directly linked to Norwegian government institutions and agencies. Svalbard is a territory of Norway; administered by the Polar Department of the Ministry of Justice, through a local governor (sysselmann) residing in Longyearbyen. Norway's sovereignty was recognized in 1920; five years later it officially took over the territory. (Russia maintains part of the area and has a coalmine in e.g. Barentsburg.) The primary responsibilities of the Governor are to uphold Norway's sovereignty, to manage and coordinate Norwegian state affairs, and in general to conduct work in the best interest of Svalbard. As a part of Norway, Svalbard is not a member of the EU.

Murmansk Oblast

Length of coastline: km: n/a
Total area: km²: 144 902
Coastline/total area: km/tkm²: n/a
Territorial waters: km²: n/a
Population density: inh./km²: 7
Contacts: Russian Federation, 183006 Murmansk, Lenin Prospect 75, The Murmansk Region, Governor's Office, Phone: +7-8152 486200, Fax: +7-8152 476540, Web: http://gov.murman.ru/
Capital: Murmansk (pop. 387 000)
Other settlements: Apatity (71 000), Olenegorsk (63 000), Monchegorsk (60 000)
Population: 31-12-1999: 1 000 000, 31-12-1991: 1 170 000, Annual change 1991-1999: -1.8%
Ethnicities: Russian (86.2%), Ukrainian (6.6%), Belarussian (2.8%), Tatar (0.9%)
Share of employment 1999: Primary production 2%, Manufacturing 32%, Services 66%

Murmansk Oblast is located in north-westernmost Russia. The region covers an area of 145 000 km² and the population amounts to 1 million persons, rendering a population density of 7 inhabitants/km². The region has 12 cities and 20 smaller towns. The administrative centre is the city of Murmansk with nearly 400 000 inhabitants. The economy is mainly based on the extraction and industrial refinement of minerals and fish. Murmansk is also the location of a commercial seaport on the Barents Sea, which operates year-round with the assistance of icebreakers. In the future, it could play an important role in gas and oil transit. The region suffers from serious nuclear waste and ecological problems. Being one of the 89 Subjects of the Russian Federation, Murmansk oblast has an elected legislative assembly with authority to enact its own statutes and laws and, within some limits, the right to raise taxes and to handle its own affairs. This includes among others issues, the exploitation of natural resources, environmental protection, health protection, prevention of emergency situations and cultural issues.

Arkhangelsk Oblast and Nenets Autonomous Okrug

Length of coastline: km: n/a
Land area: km²: 764 100
Coastline/land area: km/tkm²: n/a
Territorial waters: km²: n/a
Population density: inh./km²: 2

Contacts: Russian Federation, 163004. Arkhangelsk, Trotsky Prospect 49, Administration of Arkhangelsk Oblast, Phone: +7-8182 646 278, Fax: n/a, Web: n/a
Capital: Arkhangelsk (pop. 374 000)
Other settlements: Severodvinsk (234 000), Kotlas (82 000), Naryan-Mar (28 000)
Population: 31-12-1999: 1 505 300, 31-12-1991: 1 624 000, Annual change 1991-1999: -0.9%
Ethnicities: Russian (95.0%), Ukrainian (2.1%), Belarussian (0.9%), Northern ethnicities
Share of employment 1999: Primary production 7%, Manufacturing 33%, Services 60%

Arkhangelsk Oblast is located in the north-western part of Russia. Administratively, the Nenets autonomous district also belongs to the region. All in all, the region covers some 764 000 km² with a total population of 1.5 million, of which 46 000 are in Nenets. Arkhangelsk, with a population of 374 000, is the administrative centre of the region. Naryan-Mar (pop. 28 000) is the capital of the Nenets autonomous area. The principal economic backbone of the region is wood processing, pulp and paper, with other important industries including fishing, fish processing and mechanical engineering. Being one of the 89 Subjects of the Russian Federation, the oblast has an elected legislative assembly with authority to enact its own statutes and laws and, within some limits, the right to raise taxes and to handle its own affairs. This includes among others issues the exploitation of natural resources, environmental protection, health protection, prevention of emergency situations and cultural issues. Indicative for its name, the Nenets autonomous district is one of the three "indigenous" autonomous areas of northernmost Russia. In addition to cultural issues, the Nenets district has significant autonomy with regard to e.g. housing, education and healthcare.

Shetland

Length of coastline: km: 1 633
Land area: km²: 1 429
Coastline/land area: km/tkm²: 1 143
Territorial waters: 12 NM from the coast
Population density: inh./km²: 15
Contacts: Shetland Islands Council, Town Hall, Lerwick, Shetland UK-ZE1 0HB, Phone: +44-1595 693535, Fax: +44-1595 695590, Web: www.shetland.gov.uk/
Capital: Lerwick (pop. 7 600)
Other settlements: Hillswick
Population: 30-06-2000 22 440, 30-06-1991 22 540, Annual change 1991-2000: +-0%
Languages: English
Share of employment 1991 (incl. Self-employed): Primary production 18%, Manufacturing 20%, Services 62%

Shetland is the northernmost part of Scotland and the UK.It is located in the North Atlantic, strategically placed in relation to fertile fishing grounds and major oil reserves. It is as close to Norway as it is to Aberdeen. It consists of a group of 100 islands, of which fewer than one fourth are inhabited. All together the total area of Shetland is some 1 500 km², while the total population is 22 500. The population has remained constant over the last ten years. Lerwick, on the island called Mainland, is the principal town of Shetland. Sheep and cattle rearing are very important. Oats and barley are the chief crops. Tourism is also significant. Shetland belongs to Scotland, which is part of the UK. The UK is a parliamentary democracy with a constitutional monarchy. The Shetland Islands Council is responsible for the provision of the following services: education (with the exception of further & higher education), social work, housing, transportation, environmental services (including development control), economic development and planning, and arts and leisure. The islands are eligible for support from EU Structural Funds via an Objective 1 transitional programme, which will be phased out at the end of 2006.

Orkney

Length of coastline: km: 926
Land area: km²: 974
Coastline/land area: km/tkm²: 951
Territorial waters: 12 NM from the coast
Population density: inh./km²: 20
Contacts: Orkney Islands Council, Schoolplace, Kirkwall, Orkney, UK-KW15 1NY, Phone: +44-1856 873535, Fax: +44-1856 888780, Web: www.orkney.gov.uk/
Capital: Kirkwall (pop. 6 200)
Other settlements: Stromness (1 600)
Population: 29-04-2001 19 245, 29-04-1991 19 560, Annual change 1991-2001: -0.2%
Languages: English, Scots Gaelic
Share of employment 1991 (incl. Self-employed): Primary production 24%, Manufacturing 20%, Services 56%

The Orkney Islands are located in the north of Scotland. It is an archipelago of some 70 islands, of which 20 are inhabited. Orkney is one of Scotland's richest farming counties. Beef and sheep are the most important produce. There is also a growing fish farming industry emerging, which mainly concentrates on salmon rearing, with substantial quantities of shellfish being exported. There is also a thriving craft element to the employment base, with several high quality jewellery producers. The reliance on North Sea Oil is diminishing with the volume of oil handled declining year on year. An 18% decline was seen in 2001. The growth in tourism continues and now forms a major part of the economy. The culture is strongly influenced by historical connections with Norway and Denmark. The Orkney Islands belong to Scotland, which is part of the UK. The UK is a parliamentary democracy with a constitutional monarchy. The Orkney Islands Council is responsible for the provision of the following services: education (with the exception of further & higher education), social work, housing, transportation, environmental services (including development control), economic development and planning, and arts and leisure. The islands are eligible for support from EU Structural Funds via an Objective 1 transitional programme, which will be phased out at the end of 2006.

The Western Isles - The Outer Hebrides

Length of coastline: km: 2 687
Land area: km²: 2 898
Coastline/land area: km/tkm²: 927
Territorial waters: 12 NM from the coast
Population density: inh./km²: 9
Contacts: Comhairle nan Eilean Siar, Sandwick Road, Stornoway, Isle of Lewis, UK-HS1 2BW, Phone: +44-1851 703773, Fax: +44-1851 705349, Web: www.w-isles.gov.uk/contact.htm
Capital: Stornoway (pop. 6000)
Other settlements: Castleby, Balivanich
Population: 29-04-2001 26 502, 29-04-1991 29 400, Annual change 1991-2001: -1.5%
Languages: English, Scots Gaelic
Share of employment 1991 (incl. Self-employed): Primary production 10%, Manufacturing 26%, Services 63%

The Western Isles or the Outer Hebrides are a group of more than 50 islands, west and northwest of the Scottish Mainland. Less than a fifth of the islands are inhabited, with a total population of 26 500. The Outer Hebrides are separated from the mainland and from the Inner Hebrides. The total area is 2 900 km². Fishing, sheep grazing, the manufacture of tweeds and other woolens, quarrying (slate), and catering to tourists are the chief means of livelihood. The Hebrides belong to Scotland, which is part of the UK. The UK is a parliamentary democracy with a constitutional monarchy. In 1974 Comhairle nan Eilean (the Western Isles Islands

Council) was established as the local authority. In 1998 the Council agreed to adopt as its formal title the Gaelic name Comhairle Eilean Siar, with no English translation. The Comhairle is responsible for the provision of the following services: education (with the exception of further & higher education), social work, housing, transportation, environmental services (including development control), economic development and planning, and arts and leisure. The islands are eligible for support from EU Structural Funds via an Objective 1 transitional programme, which will be phased out at the end of 2006

Scotland

Length of coastline: km: 13 115
Land area: km²: 78 133
Coastline/land area: km/tkm²: 168
Territorial waters: 12 NM from the coast
Population density: inh./km²: 65
Contacts: Highlands and Islands Enterprise, Inverness Retail and Business Park, Inverness UK-IV2 7GF, Scotland, Phone: +44-1463 234 171, Fax: +44-1463 244 469, Web: www.hie.uk
Capital: Edinburgh (pop. 441 600)
Other settlements: Glasgow (681 500), Aberdeen (215 400), Dundee (147 900)
Population: 29-04-2001 5 062 011, 31-12-1991 4 998 567, Annual change 1991-2001: +0.1%
Languages: English, Scots Gaelic, Scots
Share of employment 2001: Primary production 7%, Manufacturing 26%, Services 67%

Scotland is a constituent part of the UK, comprising the northern portion of the British Isles and many surrounding islands. Scotland is bounded on the north and west by the Atlantic Ocean and on the east by the North Sea. The capital is Edinburgh and the largest city is Glasgow. England and Scotland have shared a monarch since 1603 and they have been united with Wales since 1707. The United Kingdom of Great Britain and Northern Ireland is a parliamentary democracy with a constitutional monarchy. They share a national parliament but Scotland retains its own system of laws (based on Roman law rather than the common law of England) and education. In May 1999, Scotland elected its own Parliament for the first time in three centuries. The new Scottish Parliament controls most domestic affairs, including health, education, and transportation, and has powers to legislate and raise taxes. The Highlands and Islands are eligible for support from EU Structural Funds via an Objective 1 transitional programme, which will be phased out at the end of 2006. Most of the remaining country is eligible for Objective 2.

Northern Ireland - Ulster

Length of coastline: km: 687
Land area: km²: 14 121
Coastline/land area: km/tkm²: 48
Territorial waters: 12 NM from the coast
Population density: inh./km²: 119
Contacts: Regional Planning & Transportation Div., Dept for Reg. Dev., Clarence Court, 10-18 Adelaide Street, Belfast UK-BT2 8GB, Phone: +44-28 9054 0616, Fax: +44-28 9054 0604, Web: www.northernireland.gov.uk/
Capital: Belfast (pop 287 500)
Other settlements: Londonderry (83 100), Newtonabbey (58 000), Bangor (57 700)
Population: 31-12-1991 1 577 836, 31-12-2001 1 685 267, Annual change 1991-2001: +0.7%
Languages: English, Irish Gaelic, Ulster Scots
Share of employment 2001: Primary production 4%, Manufacturing 26%, Services 70%

Northern Ireland forms part of the United Kingdom of Great Britain and Northern Ireland, which is a parliamentary democracy with a constitutional monarchy. Northern Ireland is made up of the six counties of Antrim, Armagh, Down, Fermanagh, Londonderry and Tyrone. The

rest of the island belongs to the Republic of Ireland. There are 18 elected representatives to the British House of Commons at Westminster. Under the terms of the Government of Ireland Act 1920, semiautonomous governance was devolved to Stormont. Following the outbreak of the "Troubles", direct rule from Westminster was imposed in 1972. As a result of the Belfast Agreement in 1998, devolved local government was restored to Stormont on Dec. 2nd 1999. The Stormont Assembly has subsequently been suspended from October 2002 with the Secretary of State for Northern Ireland assuming responsibility for the direction of the Northern Ireland Departments.

The Isle of Man

Length of coastline: km: 200
Land area: km²: 572
Coastline/land area: km/tkm²: 350
Territorial waters: 12 NM from the coast
Population density: inh./km²: 133
Contacts: Dept of Local Governm. & the Environm., Murray House, Mount Havelock, Douglas, Isle of Man, IM-1 2SF, Phone: +44-1624 685 954, Fax: +44-1624 686 443, Web: www.gov.im/IsleOfMan/Parliament.xml
Capital: Douglas (pop. 25 300)
Other settlements: Onchan (8 800), Ramsey (7 300), Peel (3 800)
Population: 29-04-2001 76 315, 31-12-1991 69 758, Annual change 1991-2001: +0.9%
Languages: English, Manx Gaelic
Share of employment: Primary production 1%, Manufacturing 8%, Services 91%

The Isle of Man is an island of 572 km² in the Irish Sea between Great Britain and Ireland. The island's towns include Douglas (the capital), Peel, Ramsey, and Castletown. The rounded hills in the centre of the island rise to 620 m at Snaefell. The people (approximately 76 000) speak English and Manx Gaelic. Although Manx Gaelic is promoted, it is not widely spoken. Today's economy relies on offshore banking, financial services, light manufacturing, and tourism. Agriculture and fishing, once the economic mainstays, have declined. The beautiful scenery and extremely mild climate (subtropical plants are grown without protection) make the island a popular resort. Since 1765 the Isle has been a dependency of the British crown, but it is not subject to acts of the British Parliament, except in respect of foreign and defence politics. The Tynwald, the Isle of Man's legislature, is one of the world's oldest continuous legislative assemblies. The Isle of Man enjoys a high degree of domestic legislative and political autonomy. The region is not a member of the EU.

Ireland - Éire

Length of coastline: km: 5 631
Land area: km²: 70 273
Coastline/land area: km/tkm²: 82
Territorial waters: 12 NM from the coast
Population density: inh./km²: 56
Contacts: The Dept of the Environm. & Local Governm., The Custom House, IE-Dublin 1, Phone: +353-1 888 2000, Fax: +353-1 888 2888, Web: www.environ.ie
Capital: Dublin (pop. 1 122 600)
Other settlements: Cork (123 300), Galway (65 800), Limerick (54 100)
Population: 29-04-2002 3 917 336, 29-04-1991 3 525 719, Annual change 1991-2002: +1.0%
Languages: English, Irish Gaelic
Share of employment 2002: Primary production 7%, Manufacturing 28%, Services 65%

The Republic of Ireland (Gaelic, Éire) is a constitutional republic on the island of Ireland in the British Isles. The total area is 70 000 km². The country became independent from the UK in 1921, but the six northern counties (Northern Ireland/Ulster) have remained part of Great Britain. In 1948 Ireland withdrew from the British Commonwealth and became a republic. The population amounts to almost 3.9 million with one third living in the area of Dublin, which is the capital of the republic and by far its largest city. During the 1990s, the economy grew significantly, buoyed by EU subsidies and new foreign investment. By the end of the decade, unemployment was below the EU average, although pockets of poverty persisted. The northern and north-western parts of Ireland are eligible for EU Structural Funds Objective 1 support, whereas the rest of the country is eligible an Objective 1 transitional programme, which will be phased out at the end of 2006.

Nunavut

Length of coastline: km: n/a
Land area: km²: 1 994 000
Coastline/land area: km/tkm²: n/a
Territorial waters: km²: n/a
Population density: inh./km²: <1
Contacts: Governm of Nunavut, Dept of Sust.Dev., Senior Management Division, Iqaluit, NU CA, Phone: +1-867 975 5925, Fax: +1-867 975 5980, Web: www.gov.nu.ca
Capital: Iqaluit (pop. 5 200)
Other settlements: Iglooliq (1 300), Mittimatalik (1 200), Cape Dorset (1 100)
Population: 31-12-2001 26 745, 31-12-1991 21 244, Annual change 1991-2001: +2.6%
Languages: Inuttitut (85%), Inuinaqtun, English, French
Share of employment: Primary production n/a, Manufacturing n/a, Services n/a

Nunavut is a territory of the federation of Canada. Canada has 10 provinces and 3 territories, the federation is an independent constitutional monarchy and a member of the Commonwealth of Nations. The monarch of Great Britain is represented by the office of the governor-general. The size of Nunavut corresponds to one-fifth of Canada, but even though the population has increased over the last ten years, it amounts to only 26 700. 5 200 live in the capital of the territory, Iqaluit. Nunavut came into existence in 1999 as an outcome of a major native land claim agreement between the Inuit and the Canadian government. Nuvavut is the first territory to have a substantial degree of native self-government. The Canadian territories do not have as much power over their own affairs as do the provinces, for example federal lands in the provinces are under the purview of the province, while federal lands in the territories are under the purview of the federal authorities. Furthermore, in a territory, the federal Parliament may intervene in provincial-type affairs, such as the school curriculum. In addition, territorial governments are not included in the Constitutional amending formula.

Nunavik

Length of coastline: km: n/a
Land area: km²: 550 000
Coastline/land area: km/tkm²: n/a
Territorial waters: km²: n/a
Population density: inh./km²: <1
Contacts: Makivik Corporation, Head Office: Kuujjuaq, P.O. Box 179, Kuujjuaq, Quebec J0M 1C0 CA, Phone: +1-819 964 2925, Fax: +1-877 625 4825, Web: www.makivik.org
Settlements (the choice of capital will be made in a referendum): Kuujjuaq (pop. 1 900) , Inukjuaq (1 300), Puvirnituq (1 300), Salluit (1 000)
Population: 31-12-2001 9 696, 31-12-1981 4 904, Annual change 1981-2001: +9.8%
Languages: Inuttitut, French, English
Share of employment: Primary production n/a, Manufacturing n/a, Services n/a

Nunavik belongs to the Province of Quebec in the federation of Canada. Canada has 10 provinces and 3 territories. The federation is an independent constitutional monarchy and a member of the Commonwealth of Nations. Nunavik is Quebec's arctic region, lying north of the 55th parallel. It is a sparsely populated region, with close to 10 000 people living in 14 communities. Although settled in these communities, the practise of traditional activities, such as fishing and hunting, remain essential elements of Inuit culture. Since 1975, the James Bay and Northern Québec Agreement (JBNQA) has led to the establishment of several institutions allowing the region of Nunavik to acquire a certain degree of administrative control. However, the Inuit are seeking a united institution covering the whole region and enjoying broader autonomy. In August 1995, the Government of Canada adopted an approach to negotiating practical and workable arrangements with Aboriginal people to implement their inherent right to self-government. Taken together, this has resulted in negotiations to establish self-government in Nunavik and the creation of a Nunavik Government. It is expected that an agreement will be reached by 2003, and that the first election for the Nunavik Assembly and Government will take place in the autumn of 2005.

Newfoundland and Labrador

Length of coastline: km: 17 542
Land area: km²: 405 720
Coastline/land area: km/tkm²: 43
Territorial waters: km²: 1 825 992
Population density: inh./km²: 1
Contacts: Government of Newfoundland and Labrador, Dept of Industry, Trade and Rural Dev., P.O. Box 8700, Confederation Building, CA-St. John's, A1B 4J6, Phone: +1-709 729 7000, Fax: +1-709 729 7244, Web: www.gov.nf.ca
Capital: St. John's (pop. 172 900 in metrop. area)
Other settlements: Mount Pearl (25 000), Labrador City (20 100), Conception Bay South (19 800)
Population: 31-12-2001 512 930, 31-12-1991 568 474, Annual change 1991-2001: -1.0%
Languages: English, French
Share of employment 2002: Primary production 5%, Manufacturing 17%, Services 78%

Newfoundland and Labrador is a province of Canada. Canada has 10 provinces and 3 territories, the federation is an independent constitutional monarchy and a member of the Commonwealth of Nations. The monarch of the UK is represented by the office of the governor-general. After World War II Newfoundland voted to join Canada, and in 1949 it became Canada's 10th province. Newfoundland sends six senators and seven representatives to the national parliament. Newfoundland and Labrador is located in eastern Canada and consists of the island of Newfoundland, the mainland area of Labrador and its adjacent islands. The province has a generally cool and moist climate. The population is centred on the island's south-eastern Avalon Peninsula, the province's most important commercial and administrative region. The capital and largest city is St. John's. In the mid-1990s the province faced high unemployment and was hurt by the collapse of the cod-fishing industry. However, the province is rich in mineral resources, timber, and water power. Two huge oil fields were discovered recently off the Newfoundland coast.

NORIA – Nordisk forskning och innovation – globalt ledande genom ökat samarbete[1]

1. Bakgrund

Ministerrådet för undervisning och forskning (MR-U) fattade i juni 2002 ett beslut om att ta fram en s.k. Vitbok och utsåg professor Gustav Björkstrand till utredningsman. Syftet med Vitboken är att med utgångspunkt i dagens läge lägga fram konkreta förslag till framtida aktiviteter som kan resultera i att Norden blir en ledande forsknings- och näringsregion. Enligt mandatet skall den behandla frågor som gäller organisation, finansiering, incitament och instrument i det nordiska forskningssamarbetet. Förslagen bör förankras i nationella prioriteringar. Den bör vidare peka på hur samarbetet kan byggas ut mellan universitet, forskningsinstitutioner och näringslivet samt ministerier och myndigheter. Vitboken bör innehålla konkreta förslag om organiseringen av det nordiska forskningssamarbetet, nordisk forskarutbildning inklusive forskarkurser och forskarskolor, nordiska "Centres of excellence", samspel mellan forskning och innovation, nordiska "joint actions", utbyggandet av IT, modeller för samfinansiering av nordiska initiativ samt en värdering av behovet av en nordisk forskningsfond.

Under arbetets gång har jag haft överläggningar med ministerier, forskningsråd och näringslivet i alla nordiska länder och på Färöarna. Jag har vidare konsulterat ett stort antal sakkunniga och stått i kontakt med den referensgrupp som ministerrådet utsåg i samband med att uppgiften gavs. Jag har vidare haft tillgång till den utredning som en arbetsgrupp utsedd av de nordiska forskningsråden gjorde under professor Robert Erikssons ledning gällande möjligheten att grunda en nordisk forskningsfond. Av särskild betydelse för arbetet var den utredning som direktören för Riksbankens Jubileumsfond, Dan Brändström, gjorde rörande villkoren och möjligheterna för ett partiellt nationellt övertagande av ett antal nordiska institutioner. Eftersom Vitboken också berör innovationssystemet och därmed näringslivet, beslöt ämbetsmannakommittén för näring att delta aktivt i arbetet. Man utsåg direktör Bjarne Lindström på Åland som sakkunnig. Ledande tjänstemän inom ministerrådet har beredvilligt stått till tjänst med faktauppgifter. När det gäller de statistiska uppgifterna har en grupp av nordiska producenter av FoU-statistik under Kaja Wendts ledning tagit fram de mesta aktuella data för alla nordiska länder.

[1] Kortversion Gustav Björkstrand: En Vitbok om att bygga ut Norden till en ledande region för forskning och innovation, Oktober 2003

2. Referensgruppens sammansättning

Professor Eyðun Andreassen, Fróðskaparsetur Føroya, Færøerne
Avdelningsdirektør Kari Balke Øiseth, Utdannings- og forskningsdepartementet, Norge
Doktor Leif Laaksonen, CSC-Tieteellinen laskenta Oy, Finland
Dr Vilhjálmur Lúðvíksson, Rannsóknarráð Íslands, Island
Rektor Jens Oddershede, Syddansk Universitet, Danmark
Forskningsdirektör Anneli Pauli, Finlands Akademi, Finland
Departementsråd Mariann Samuelson, Utbildningsdepartementet, Sverige
Professor Lisa Sennerby-Forsse, FORMAS, Sverige
Forskningsprofessor Hans Siggaard Jensen, Learning Lab Denmark
Direktör Erik Skaug, Norges forskningsråd, Norge
Deputy Director Hugo von Linstow, Global Biodiversity Information Facility, Danmark

Avdelningschef Riitta Lampola, Nordisk Ministerråd
Rådgivare Kate Runeberg, Nordisk Ministerråd
Sekreterare Victoria Rahm, Nordisk Ministerråd

3. Nordens utgångsläge

Utgångsläget för de nordiska länderna när det gäller forskning och utveckling (FoU) är i ett globalt perspektiv gott. De nordiska länderna satsar i medeltal över 3 % av BNP på FoU och ligger väl till när det gäller de viktigaste indikatorerna på forskning och innovation. Kontakten mellan forskare och forskningsgrupper är livlig. Det finns ett sedan länge etablerat samarbete när det gäller forskningsprojekt, forskarutbildning, forskarkurser samt användning av sakkunniga från andra nordiska länder. Svagheterna består i att man saknar tillräcklig kritisk massa, att synligheten och attraktiviteten för nordisk forskning inte är tillräcklig och att de banbrytande innovationerna oftast görs på andra håll än i Norden. När det gäller innovationspolitiken är den huvudsakligen nationellt inriktad och man saknar en motsvarighet till de europeiska ramprogrammen. Det är viktigt att Norden mot den här bakgrunden vidtar åtgärder för att utnyttja sin styrka och avlägsna sina svagheter i syfte att bli en globalt ledande region för forskning och innovation.

I ett utvidgat Europa kommer det regionala forskningssamarbetet att få en växande betydelse. Det blir sällan möjligt att etablera samarbetsprojekt som skulle omfatta hela Europa. Man kan utgå ifrån att det uppstår regionala samarbetsmönster inte bara i Östersjöregionen, utan också i västra Europa, Centraleuropa och i länderna kring Medelhavet. För att Norden skall kunna tävla om europeiska forskningsanslag och hävda sig i den allt hårdare globala konkurrens som forskningen i dag är utsatt för, bör de nordiska länderna snabbt och målmedvetet satsa på ett förnyat och utbyggt samarbete inte bara i Norden utan i hela Östersjöområdet. Etableringen av ett nordiskt forsknings- och innovationsrum, som i Vitboken kallas NORIA (Nordic Research and Innovation Area), är även ur denna aspekt en helt nödvändig satsning.
Det goda utgångsläget för etableringen av NORIA kan sammanfattas på följande sätt:

- Satsningen på FoU ligger i de nordiska länderna på en hög nivå.
- Norden har nått en ledande position inom en rad vetenskapsområden såsom IT, bioteknik, miljöforskning etc. Genom samarbete och fortsatta satsningar på dem kan den ledande positionen ytterligare förstärkas.
- Norden har ett väl utvecklat samarbete när det gäller forskningsprogram, forskarutbildning och satsningar på dyr infrastruktur.
- Den ekonomiska integrationen i Norden har skapat goda förutsättningar för innovationsverksamheten.
- Det finns fungerande finansieringsformer för mobilitet både för studerande och för forskare.
- Samarbetet mellan universiteten i Norden fungerar väl på alla nivåer när det gäller undervisning, forskning och administration.

- Det finns i Norden en gemensam syn på vikten av att satsa på FoU inom alla sektorer, inte bara när det gäller teknik och ekonomi.
- De kulturella, sociala och geografiska likheterna underlättar samarbetet inom Norden.
- Den framväxande enhetligheten när det gäller examensstrukturen på alla nivåer och övergången till ECTS-systemet underlättar mobiliteten för studerande och forskare.

Den övergripande och realistiska målsättningen för etableringen av NORIA, det nordiska forsknings- och innovationsrummet, är att med senare i Vitboken föreslagna åtgärder fram till år 2010 utveckla Norden till en globalt synlig, ledande och attraktiv region för forskning och innovation.

4. Ett europeiskt och ett nordiskt forskningsrum

Både inom den europeiska och inom den nordiska forskningspolitiken överger man en starkt nationellt inriktad finansiering av forskningsverksamheten. Man betonar vikten av en utökad FoU-satsning, behovet av kritisk massa, samordnade forskningsprogram, etableringen av nätverk och "Centres of Excellence", gemensamma satsningar på infrastruktur och mobilitet för forskarna samt överväger etableringen av ett forskningsråd, främst med tanke på grundforskningen.

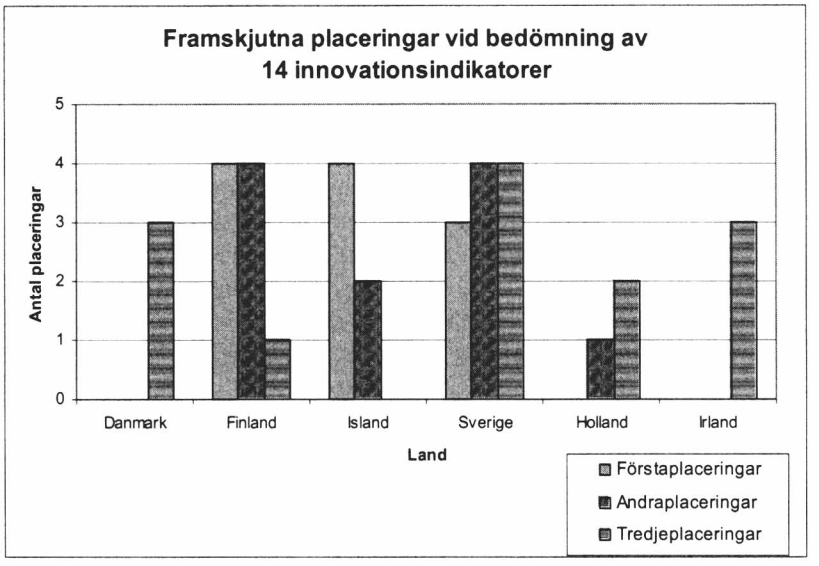

(Källor: European Innovation Board 2002, RANNIS 2003)

Den nordiska forskningspolitiken ligger sålunda i linje med de övergripande riktlinjerna för de europeiska forsknings- och innovationssatsningarna. I vissa avseenden ligger de nordiska forsknings- och innovationsmiljöerna mycket väl till även ur ett bredare internationellt perspektiv. Det finns därför goda förutsättningar för att genom utökat samarbete och en bättre integrerad nordisk satsning på strategiska forsknings- och innovationsområden förbättra Nordens möjligheter att dra nytta av och gå i spetsen för kommande europeiska och globala satsningar.

Den nordiska innovationspolitiken är dock mera nationell till sin karaktär och någon motsvarighet till den typ av kombinerade forsknings- och innovationssatsningar som i de europeiska ramprogrammen finns inte. Det här betyder att en integrerad nordisk forsknings- och innovationspolitik måste ses som ett långsiktigt utvecklingsprojekt i nära samverkan mellan viktiga aktörer inom såväl utbildnings- som näringssektorn. Tillsammans med föreliggande Vitbok kunde en särskild handlingsplan – rimligen i anslutning till gällande nordiskt näringspolitiskt samarbetsprogram – för utvecklingen av de nordiska innovationsmiljöerna utgöra ett viktigt steg i sådan riktning.

5. Det nordiska forskningssamarbetets organisation

Det finns ingen genomtänkt struktur för det nordiska forskningssamarbetet, utan man har i olika skeden skapat organ för att tillvarata specifika intressen inom området. Forskning bedrivs inom inte bara inom MR-U utan också inom övriga ministerråd (sektorforskningen) och på de nordiska forskningsrådens initiativ inom samarbetsorganen för forskning inom olika vetenskapsområden (NOS-organen).

När det gäller forskningen inom MR-U är tre organ av särskild betydelse. Nordisk forskningspolitisk råd (FPR) skall främja samarbete när det gäller forskning och forskarutbildning och analysera forskningspolitiska problemställningar som är relevanta för Norden och Europa. Nordiska forskarutbildningsakademin (NorFA) har som syfte att stärka kvaliteten och bidra till en ökad volym i de nordiska ländernas forskarutbildning. Styrningsgruppen för samarbetet inom högre utbildning (HÖGUT) skall främja nordiskt samarbetet inom högre utbildning definierad som samtliga postgymnasiala utbildningar.

Det finns därtill ett antal institutioner inom utbildning, forskning och informationsteknologi som till största delen finansieras genom ministerrådets (MR-U) budget. De är

- Nordiska institutet för Asienstudier (NIAS) Köpenhamn
- Nordiska institutet för teoretisk fysik (Nordita) Köpenhamn
- Nordiska institutet för sjörätt (NIfS) Oslo
- Nordisk Samisk Institut (NSI) Kautokeino
- Nordiska vulkanologiska institutet (Nordvulk) Reykjavik
- Nordiska samarbetsorganet för vetenskaplig information (Nordinfo) Helsingfors
- Nordens institut i Finland (NIFin) Helsingfors

I sitt förslag utgår Dan Brändström ifrån att det ekonomiska stödet från NMR till institutionerna stegvis skall trappas ner. De frigjorda medlen skall återinvesteras i nordiskt forskningssamarbete. Han föreslår vidare att man under år 2003 skall utarbeta nya kontrakt med Nordita, NIfS, NIAS, Nordvulk, NSI och NIFin för en fyraårsperiod. Nordita skall bli föremål för en peer review-evaluering och en utvärdering av den framtida rollen i nordiskt samarbete. Nordinfo skall under år 2003 utarbeta ett förslag till utvecklings- och forskningsprogram om vetenskaplig information för perioden 2004–2007. Förslaget skall därefter behandlas av NMR och i samband med detta skall man ta ställning till eventuell medfinansiering. NIFin kan enligt förslaget överföras till kulturbudgeten.

Brändströms förslag står i överensstämmelse med de principer som Vitboken bygger på. En viss nordisk basfinansiering bör finnas för de institutioner som ur kvalitativ synvinkel är viktiga att upprätthålla. Men till övriga delar skall institutionerna vara konkurrensutsatta och underkastade samma grundkrav som andra finansierade projekt och program inom NORIA. De skall ha möjlighet att få tilläggsfinansiering genom att bilda NCoE, skapa forskningsprogram, få finansiering för nätverksamhet etc. i tävlan med andra sökande.

Också inom sektorforskningen finns det forskningsintensiva institutioner och aktiviteter. Sammanlagt finansierar man forskningsaktiviteter för över 100 miljoner DKK. Nordisk energiforskning (NEFP) arrangerar ett stort antal kurser, seminarier, symposier, workshops och konferenser och programmet finansieras huvudsakligen direkt av energiministerierna. Nordiskt kontaktorgan för jordbruksforskning (NKJ) genomförde under år 2001 sammanlagt 14 samnordiska forskningsprojekt. Samnordisk skogsforskning (SNS) har under år 2001 stött 9 samnordiska forskningsprojekt och 18 nätverksaktiviteter. Inom jord- och skogsbruksområdet finns det långtgående planer på att upprätta ett eget nordiskt forsknings- och utbildningsrum med en nordisk forskningsfond, spjutspetsenheter och forskarutbildning i linje med de planer som presenteras i Vitboken. Nordisk industrifond (NI) fungerar som ett samarbetsskapande organ mellan näringsliv, forskningsinstitutioner, universitet och nationella myndigheter i syfte att skapa ett väl fungerande innovationssystem. Utöver detta bedrivs forskning också inom en rad andra sammanhang i NMR både som särskilda forskningsprogram, inom t.ex. regionalpolitiken (Nordregio) och inom institut som Nordiska institutet för kvinno- och könsforskning (NIKK).

De nordiska forskningsråden har, fristående från ministerrådets organ, etablerat Nordiska samarbetsnämnder för forskning inom fyra olika områden: humanistisk (NOS-H), samhällsvetenskaplig (NOS-S), naturvetenskaplig (NOS-N) och medicinsk (NOS-M) forskning. Eftersom den humanistisk-samhällsvetenskapliga forskningen administreras av ett gemensamt råd i tre av länderna har man år 2003 gått in för att sammanföra NOS-H och NOS-S till en gemensam samarbetsnämnd (NOS-HS).

Det finns ett uppenbart behov av en bättre samordning inom den nordiska forskningssektorn. Flera av organen har liknande uppgifter och det finns inget organisatoriskt samband mellan dem. Det finns inte heller några strukturella band mellan de organ som är inriktade på grundforskning och dem som ägnar sig åt mer behovsinriktad forskning. Finansieringen av sektorforskningen visar att man kan uppnå imponerande resultat också med en begränsad insats av NMR-medel. De nordiska vetenskapsråden, som har stora forskningsresurser, borde knytas till ett forskningsfinansierande beslutsorgan. Det skulle möjliggöra en smidig användning av nationella medel för det nordiska samarbetet i sådana fall, där ett uppenbart mervärde i att agera på ett nordiskt plan.

6. Förslag till ny organisationsstruktur

Det finns tre aktuella modeller för en omorganisering av det nordiska forskningssamarbetet. Man kan inrätta en nordisk forskningsfond (NFF), upprätta ett särskilt forsknings- och innovationsråd (NoFIR) eller gå in för ett två-pelarsystem med särskilda organ för grundforskning och för mer behovsinriktad forskning. I alla tre fallen krävs en översyn av den nuvarande organisationsstrukturen för att komma fram till en mer förenklad, funktionsduglig och effektiv modell, där de olika organens uppgifter inte överlappar varandra.

En nordisk forskningsfond (NFF)

Förslaget att inrätta en nordisk forskningsfond granskades av nordiska forskningsrådens arbetsgrupp under Robert Erikssons ledning. Arbetsgruppen betonade att fonden bör stödja långsiktig forskning med sikte på förnyelse och fördjupade kunskap, dvs. ge stöd till samma typ av forskning som för närvarande finansieras av de nationella forskningsråden. Gruppen ansåg att en nordisk forskningsfond inte bara kunde läggas till existerande organ, utan att en omorganisering borde komma till stånd. När det gällde finansieringen utgick man i startfasen från minst 200 miljoner DKK/år. Beloppet borde sedan höjas avsevärt under de kommande fem till tio åren. Medlen kunde enligt arbetsgruppen komma direkt från NMR genom årlig tilldelning. Man tänker sig alltså inte att man skulle grunda en fond med vars avkastning verksamheten skulle finansieras. Fondens styrelse bör bli ett organ under Nordiska ministerrådet. Majoriteten av medlemmarna skall vara nordiska forskare, utsedda av ministerrådet på förslag från de nationella forskningsråden. Om man vill åskådliggöra den administrativa strukturen för förslaget ser den enligt min tolkning ut på följande sätt:

Nordisk forskningsfond

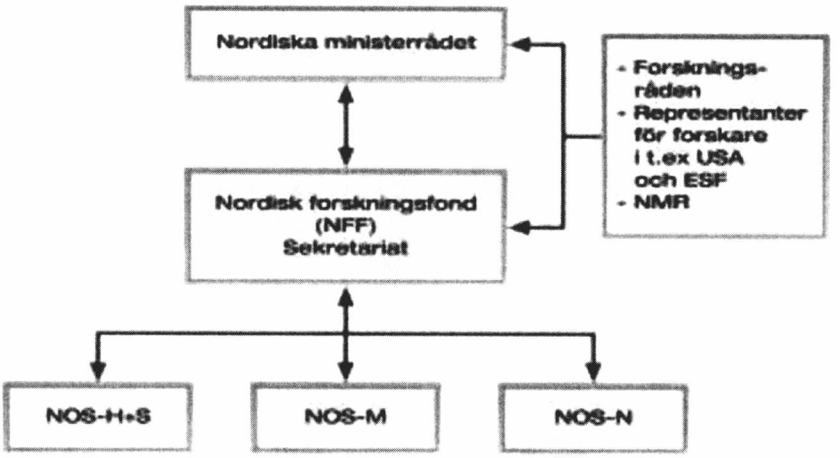

En nordisk forskningsfond kunde innebära en avsevärd förstärkning av den mer långsiktiga grundforskningen och öka samarbetet mellan de nationella forskningsråden, vilket skulle ge ökad kritisk massa. Men det närmande mellan långsiktig, nyfikenhetsdriven forskning och en mer behovs- och industriellt inriktad forskning som efterlyses i allt fler sammanhang, skulle inte underlättas. För att fonden skall få en verklig betydelse bör den förfoga över betydande belopp, vilket arbetsgruppen också understryker. Nu utgår man ifrån att finansieringen sker med ministerrådets medel och att en betydande ökning av dem skulle kunna komma till stånd. En dylik utveckling ter sig inte särskilt realistisk i dagens läge.

Ett nordiskt forsknings- och innovationsråd (NoFIR)

Det finns ett uppenbart behov av ett nordiskt forsknings- och innovationsråd (NoFIR), där företrädare för grundforskningen och den forskningsinriktade innovationsverksamheten kan samverka i syfte att göra Norden till en ledande region i forskning och innovation. Man behöver ett organ med fortlöpande information mellan sektorerna och möjlighet till konkreta aktiviteter enligt konsensusprincipen. Ett dylikt organ erbjuder möjligheter att gemensamt gå in för t.ex. forsknings- och temaprogram som har både grundforskningskaraktär och medför praktisk nytta. Finansieringen av programmet kan därmed komma inte bara från ministerrådet och de nationella forskningsråden utan också från sektorforskningen och näringslivet. Den når därmed en nivå som är en grundförutsättning för genomförande av större forsknings- och temaprogram, infrastruktursatsningar i form av t.ex. forskningsanläggningar eller dyr forskningsapparatur eller Nordiska "Centres of Excellence" (NCoE) De begränsade medel som idag står till MR-U:s förfogande medger inte den kraftfulla satsning på forskning och innovation som den allt hårdare globala konkurrensen kräver. Den nordiska forskarutbildning som i dag styrs och administreras av NorFA, HÖGUT, Nordiska industrifonden och sektorforskningen kunde förenhetligas och samordnas. Finansieringen av mobilitetsstipendier, gästprofessurer och forskarkurser kunde ske genom flera olika kanaler och därmed få en betydligt större volym.

Men etableringen av NoFIR är inte problemfri. Det finns en klar spänning mellan forskning och innovation, vilket har lett till att man på nationell nivå ofta har skapat olika organisationer för finansiering av forskningsaktiviteter. Både på nordisk och på övrig europeisk nivå strävar man numera medvetet efter att närma sektorerna till varandra. För att ett reellt samarbete skall komma till stånd krävs öppenhet och lyhördhet för de synpunkter som respektive parter har. Det är tveklöst så att ett mer ingående samarbete är en förutsättning för att målsättningen att göra Norden till en ledande region skall kunna förverkligas. Båda sektorer har mycket att vinna på ett utbyggt samarbete enligt konsensusprincipen.

Organisationsstrukturen kunde se ut på följande sätt:
Nordiskt forsknings- och innovationsråd (NoFIR)

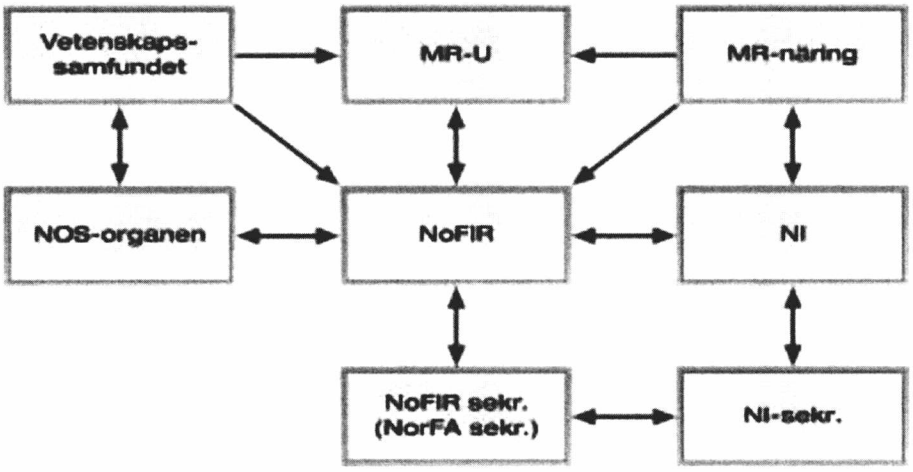

Övriga samarbetspartner

- Övriga ministerråd
- Sektorforskningen
- Forsknings- och utbildningsrummet för jord och skog
- Näringslivet
- Tekes
- Vinnova
- Nationella forskningsråd med ansvar för innovation
- Universiteten
- EU
- Forskningsråd i Östersjöområdet
- ESF m.fl. europeiska partner
- Utomeuropeiska forsknings-råd
- Privata stiftelser

NoFIR:s sammansättning och uppgifter

Jag förordar varmt inrättandet av ett nordiskt forsknings- och innovationssråd (NoFIR). Det är viktigt att ge de nationella forskningsråden en stark position i NoFIR eftersom det är de som disponerar de nationella forskningsmedlen och är informerade om aktiviteter och prioriteringar i de olika länderna. Forskningsråden utser själva sina företrädare i NoFIR. Därutöver bör samarbetet med innovationssektorn inklusive IT-sektorn och universitetssektorn stärkas så att MR-Näring utser två och NUS (Nordiska universitetssamarbetet) en representant till NoFIR. Vidare bör ministerrådet vara representerat för att garantera möjligheten till initiativ och en fortlöpande kommunikation. Det finns också skäl för att som forskningsrådens arbetsgrupp föreslår utse en representant för det internationella vetenskapssamfundet med god inblick i europeisk forskningspolitik. Med tanke på vikten av ett utbyggt regionalt samarbete inom hela Östersjöregionen kunde man också utse en representant för den. Sammanlagt skulle NoFIR sålunda bestå av 12 medlemmar, dvs. något mindre än det nuvarande FPR. NoFIR skulle utnämnas av NMR.

NoFIR:s sammansättning blir alltså:

- En representant för de nationella forskningsråden i resp. land
- En gemensam representant för de självstyrande områdena
- Två representanter för innovations- och IT-sektorn
- En representant för universitetssektorn
- En representant för ministerrådet
- En representant för internationella vetenskapssamfundet
- En representant för Östersjöområdet

NOS-organen, som är utsedda av forskningsråden, rekommenderas fortsätta sin verksamhet i form av samarbete, koordination och informationsutbyte. De kan även fungera som sakkunnigorgan för NoFIR. NI eller det nya Nordiska innovationscentret fortsätter med innovationsfrämjande verksamhet, men rekommenderas samarbeta mera aktivt med NoFIR i forskningsinriktade innovationsaktiviteter när ett klart mervärde föreligger för båda parter. Det är vidare viktigt att man samordnar aktiviteterna med andra sektorer, t.ex. när det gäller att förverkliga planerna på att etablera ett nordiskt forsknings- och utbildningsrum inom jord- och skogsbruksområdet.

NMR utser formellt medlemmarna i NoFIR, fattar beslut om budgeten för ministerrådets del och godkänner arbetsprogrammen för verksamheterna. NMR överlåter till NoFIR beslutanderätten när det gäller valet av forskarskolor, NCoE, temaprogram, infrastruktursatsningar, mobilitet etc.

NoFIR fungerar som ett nordiskt vetenskapsråd och tar ställning till initiativ från ministerrådet, NOS-organen, NI, forskarsamfundet, näringslivet och universiteten. NoFIR besluter om finansieringen av nordiska forskningsaktiviteter och kommer årligen med förslag till nya forsknings- och utvecklingsinitiativ till MR-U/MR-SAM från hela ministerrådets område. NoFIR har även det överordnade ansvaret för ministerrådets forskningsprogram. Från alla nordiska länders sida har man betonat vikten av nordiska satsningar på ett NCoE-program och på nordiska forskarskolor samt på "joint actions" när det gäller dyr infrastruktur och mer betydande inspel till EU och ramprogrammen. NoFIR bör beakta detta vid uppgörandet av arbetsprogrammen. NoFIR bör också aktivt undersöka möjligheten till tilläggsfinansiering av aktiviteterna från EU:s ramprogram, t.ex. när det gäller koordinerade forskningsprogram från ERA-NET.
NoFIR:s uppgifter blir sålunda att

1. Initiera och samordna forsknings- och innovationsaktiviteter med sikte på global excellence.
2. Stödja, effektivera och samfinansiera nordisk forskarutbildning.
3. Fatta beslut om etableringen och finansieringen av NCoE.
4. Samordna nationella forsknings- och temaprogram där ett klart mervärde ligger i en satsning på nordiskt plan.
5. Skapa förutsättningar och arbeta för infrastruktursatsningar som inte kan finansieras med enbart nationella medel.
6. Ansvara för och samfinansiera komparativa studier mellan de nordiska länderna och mellan Norden och andra regioner globalt.
7. Involvera universiteten och forskningsinstitutionerna i satsningarna på NORIA.
8. Medverka till utbyggnaden av infrastrukturen och forskningen inom IT.
9. Skapa förutsättningar och finansiering för ökad mobilitet mellan forskare och forskarstuderande i Norden och Östersjöområdet.

Beslutsgången

Beslutsgången för olika initiativ kunde se ut på följande sätt:

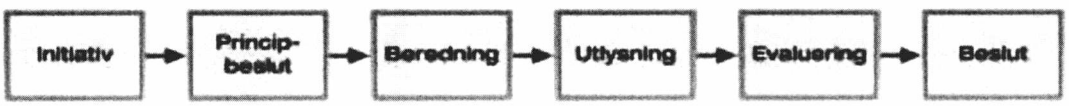

Initiativ till nordiska forskarskolor, NCoE, temaprogram etc. tas av NoFIR, nationella forskningsråd, NMR, vetenskapssamfundet, universitet eller innovationssektorn. NoFIR fattar principbeslutet om man skall gå vidare med initiativet och tillsätter i så fall en expertgrupp för den fortsatta beredningen. När beredningen är klar kan intresserade lämna in sina planer, som evalueras en expertgrupp på basen av peer review-förfarande. Det slutliga fattas av NoFIR som också tar ställning till initiativets finansiering.

När det gäller forskningsaktiviteter inom de olika ministerråden bör man eftersträva ett aktivt och mer ingående samarbete än hittills kring gemensamma projekt och satsningar för att nå större kritisk massa och bättre kvalitet. NoFIR bör få ett övergripande ansvar för NCoE-programmet, de tvärvetenskapliga forskningsprogrammen, forskarutbildningen och de kvalitativa aspekterna på forskningssamarbetet.

Ett forsknings- och innovationssystem med två pelare

Det framtida nordiska forskningssystemet kunde också byggas upp på två pelare som fallet är på många håll, inte bara i Norden. Den ena pelaren skulle ha ansvaret för den långsiktiga nyfikenhetsdrivna forskningen och arbeta enligt de principer som de nordiska forskningsrådens arbetsgrupp skisserade upp. Verksamheten kan byggas upp kring de aktiviteter som i dag äger rum inom MR-U, NOS-organen, NorFA, FPR och delvis inom HÖGUT. Forskningen kan samfinansieras av ministerrådet, de nationella forskningsråden och i särskilda fall av näringslivet och EU.

Den andra pelaren skulle vara inriktad mot industriella och policyorienterade forskningsområden och bedriva samma typ av verksamhet som nationella organ av typen TEKES, VINNOVA, FORMAS, Rådet för Teknologi och Innovation i Danmark, Norges forskningsråd samt RANNIS. Man kunde samarbeta kring projekt som ger uppenbart mervärde som nordiska projekt. Finansiering kunde ske genom deltagande från nationella organ, näringslivet och i vissa fall EU. Modellen förutsätter antagligen också ett övergripande organ, en motsvarighet till vetenskaps- och teknologirådet i Finland och Island – ett nordiskt vetenskaps- och innovationsråd NoVeT – där man kan komma överens om gemensamma strategiska linjedragningar. NoVeT skulle vara sammansatt enligt Triple Helix-modellen med ledande representanter för politik, vetenskap och näringsliv. Härmed avses stats- eller vetenskapsministrar, ordföranden för forskningsråden och ledande företrädare för forskningsinriktade sektorer inom näringslivet.

En dylik administrativ struktur skulle ge både grundforskningen och den mera tillämpade forskningen möjlighet att koncentrera sig på verksamhet av det slag som de stöder på nationell nivå. Men man skulle därtill få möjlighet att gå samman kring stora och viktiga satsningar av gemensamt intresse. Beslutsprocessen skulle bli snabbare och effektivare om man regelbundet samlas kring samma bord. Etableringen av pelaren för tillämpad forskning kräver ett grundligt förarbete i form av strategisk planering, administrativa överväganden mm. En förutsättning är uppgörandet av en särskild handlingsplan i anslutning till det nordiska näringspolitiska programmet för utveckling av den nordiska dimensionen i innovationsmiljöerna.

Forsknings- och innovationsorganisation med två pelare

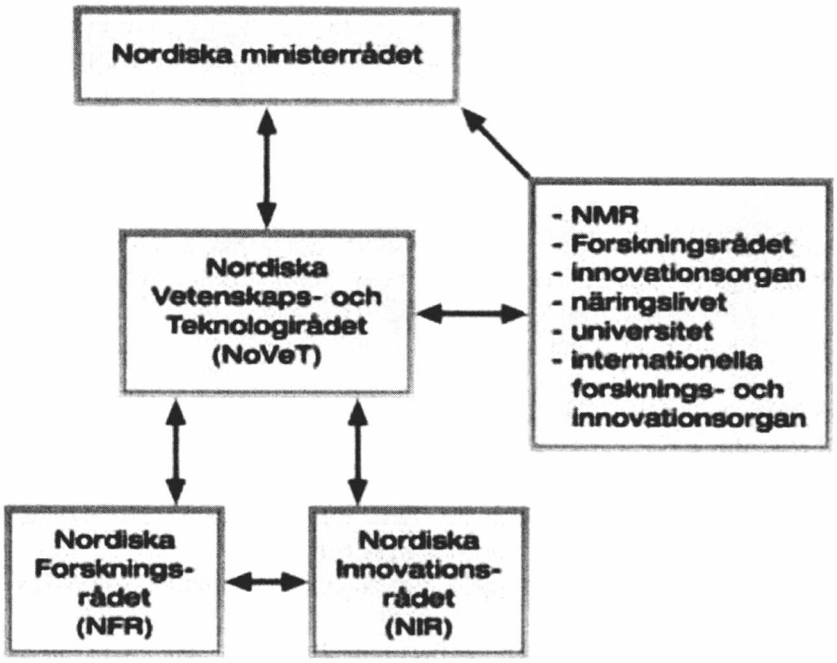

Modellen med två pelare har också nackdelar. Den kan som ovan konstaterats inte realiseras på kort sikt eftersom den förutsätter ingående strategisk och administrativ planering. Det närmande mellan grundforskning och mer tillämpad forskning som efterlyses på många håll idag kan eventuellt försvåras genom den tänkta administrativa strukturen. Vi skulle inte få till stånd den förenkling av den administrativa strukturen som ter sig som ett viktigt mål, utan vi skulle få en nivå till i organisationsstrukturen. Å andra sidan skulle man i NoVeT skapa ett organ som verkligen kunde erbjuda möjligheter till satsningar i en helt annan storleksordning än inom NoFIR genom att man här kunde samla alla tillgängliga resurser. Jag förordar därför att man snarast möjligt vidtar de åtgärder som skulle möjliggöra en övergång till ett tvåpelarsystem, men att man i första skedet realiserar NoFIR eftersom den organisationsförändringen otvivelaktigt för det nordiska forskningssamarbetet ett stort steg framåt. Det slutliga beslutet kan fattas efter evalueringen av NoFIR:s verksamhet år 2007.

Förslag till åtgärder

1. MR-U grundar ett nordiskt forsknings- och innovationsråd NoFIR från den 1.1. 2005.
2. FPR och NorFA integreras i NoFIR.
3. Mandatet för HÖGUT förändras så att NoFIR får ansvaret för forskarutbildningen och forskarmobiliteten.
4. NorFA:s och NI:s sekretariat sammanslås eller samarbetar närmare med varandra.
5. En evaluering av NoFIR:s verksamhet utförs år 2007. I samband härmed prövas möjligheten att övergå till en forsknings- och innovationsorganisation med två pelare. En handlingsplan kan under tiden utarbetas för den forskningsinriktade innovationsektorn i anslutning till det näringspolitiska programmet.
6. NOS-organen fortsätter sin verksamhet när det gäller information, koordination och samarbete. De fungerar också som sakkunnigorgan för NoFIR.
7. NI rekommenderas utvidga sitt samarbete med NoFIR, forskningsråd, universitet och forskningsinstitutioner samt med de nationella organ som ansvarar för behovsinriktad forsknings- och innovationsverksamhet i näringslivet.
8. Samarbetet mellan olika ministerråd när det gäller forskning och innovation byggs ut i syfte att åstadkomma större kritisk massa och bättre kvalitet. NoFIR får ett övergripande ansvar för NCoE-programmet, de tvärvetenskapliga programmen och forskarutbildningen.

7. Nordisk forskarutbildning

Det finns ett snabbt växande intresse för nordisk forskarutbildning i form av nordiska forskarskolor och nordiska forskarkurser för att utbildningen skall svara mot de växande kraven på kvalitet, kritisk massa och internationell inriktning. De nödvändiga riktlinjerna för denna utbildning har formulerats av NorFA, FPR, HÖGUT och de nordiska forskningsråden. Ett utökat samarbete med näringslivet t.ex. enligt den danska "ErhvervsPhD"-modellen rekommenderas.

Förslag till åtgärder

1. NoFIR satsar medvetet på nordisk forskarutbildning. Ett större antal nordiska forskarskolor etableras inom alla vetenskapsområden. Särskild uppmärksamhet bör fästas vid små områden och samarbete kring dyr infrastruktur.
2. Forskarskolorna kan gärna vara tematiskt inriktade, flerdisciplinära och tillräckligt stora för att garantera en kritisk massa.
3. Forskarskolor bör upprättas i anslutning till NCoE t.ex. enligt modell från den satsning som görs inom global miljöförändring.
4. Sektorforskningens initiativ på området bör uppmärksammas och stödjas. Ett utökat samarbete med näringslivet t.ex. enligt den danska "ErhvervsPhD"-modellen är viktigt med tanke på tillgången på expertis och ett välfungerande innovationssystem på lång sikt.
5. Gemensamma nordiska doktorandprogram bör upprättas t.ex. enligt den modell som NOVA har utarbetat.
6. De nordiska forskarskolorna bör vid etableringen beviljas medel för att kunna knyta internationella experter i form av gästprofessorer och föreläsare till verksamheten och för stipendier till studerande från Östersjöområdet. Man bör uppmuntra användningen av assisterande handledare från andra nordiska länder.
7. Nationella forskarskolor bör snarast möjligt öppnas för nordiska och andra länders forskarstuderande. De bör uppmuntras till detta genom delfinansiering från NMR för de speciella aktiviteter som en nordisk inriktning kräver. Information om vilka forskarskolor som är öppna för nordiska deltagare bör finnas tillgänglig på nätet under år 2004.
8. Särskilda nordiska forskarkurser bör också i fortsättningen ordnas enligt de riktlinjer som NorFA har utarbetat. Man bör ge prioritet för nya och tvärvetenskapliga ämnen samt ta hänsyn samarbetsbehovet inom små nationella forskarmiljöer.
9. De nationella forskarskolorna bör i sina ansökningar om medel för sin verksamhet från de nationella forskningsråden beakta behovet av stipendier för forskarvistelser vid andra nordiska forskarskolor. Anvisningar om detta bör införas under år 2004.
10. Mobiliteten bland forskarstuderande bör ägnas särskild uppmärksamhet. Stipendierna, som söks av studerandena, bör täcka de merkostnader som mobiliteten medför. Mobilitetsprogrammet för forskarstuderande bör administreras från NoFIR.
11. De nordiska satsningarna på forskarutbildning är särskilt viktiga för de självstyrande områdena, men bör också vara tillgängliga för forskarstuderande från hela Östersjöområdet. Informationen om satsningarna bör finnas tillgänglig på nätet från år 2004.

8. Nordiska "Centres of Excellence" (NCoE)

Vid sidan av satsningarna på nordisk forskarutbildning har ett nordiskt NCoE-program en hög prioritet i alla nordiska länder. Programmet är nödvändigt för att ge den nordiska forskningen större synlighet, attraktivitet, och kvalitet. Det erbjuder också möjligheter att koncentrera forskningen till prioriterade områden. Man bör utnyttja de erfarenheter och den sakkunskap som finns i de redan etablerade spetsenheterna på nationell nivå. Ett utökat samarbete mellan NMR, forskningsråd, universitet och näringslivet ger satsningen en helt annan volym, kvalitet och relevans.

Förslag till åtgärder

1. NoFIR satsar målmedvetet på att öka antalet NCoE inom alla områden i samarbete mellan NMR, forskningsråd, universitet och näringslivet.
2. Det viktigaste kriteriet för NCoE är att centret hör till de ledande inom sitt område i globalt perspektiv.
3. Initiativet till NCoE kan komma från FPR/NoFIR, NOS-organen, universiteten eller från näringslivet. Beslutet fattas av NoFIR efter internationell evaluering.
4. FPR uppgör under år 2004 ett program för etableringen av nya NCoE enligt de riktlinjer som rådet har utarbetat. Programmet koordineras med nationella satsningar på CoE-program och med motsvarande satsningar inom EU.
5. NCoE kan ha formen av ett nätverk mellan ledande nordiska forskningsenheter eller forskargrupper på området eller utgöra en geografiskt koncentrerad samforskningsenhet kring speciellt viktig och dyr infrastruktur.
6. Finansieringen av NCoE kan komma från NMR, nationella forskningsråd och andra nationella finansiärer, näringslivet och från internationell finansiering, t.ex. EU:s ramprogram.
7. NMR:s stöd till NCoE bör ha karaktären av sådd- eller marginalfinansiering och gå till funktioner som är direkt relaterade till de extra kostnader som härrör sig från nordiska aktiviteter, t.ex. ledningsfunktioner, mobilitetsaktiviteter, forskarkurser, gästprofessurer etc.
8. NCoE är särskilt viktiga på områden där infrastrukturen är för dyr för ett enskilt land och bara kan anskaffas genom samfinansiering från flera länder.
9. Till NCoE bör man ifall det är möjligt koppla nordiska forskarskolor. Det är dock viktigt att också kunna upprätta NCoE enbart med sikte på toppforskning på området.

9. Nordiska forsknings- och temaprogram

Forskningsprogrammen spelar en viktig roll när det gäller att sammanföra forskare från Norden kring identifierade problemställningar eller temata. Det är speciellt viktigt när det gäller små forskningsmiljöer eller områden där det är angeläget att höja den nordiska kompetensen genom en samfälld satsning. NMR bör därför också framöver satsa på särskilda forsknings- och temaprogram. Ett utbyggt samarbete mellan NMR, nationella forskningsråd, universitet och näringslivet är ett villkor för större volym, bättre kvalitet och relevans. Nordiska forsknings- och temaprogram kan utgöra basen för deltagande i europeiska ERA-NET-aktiviteter.

Förslag till åtgärder

1. NMR satsar också under kommande år på forsknings- och temaprogram, som bör hålla hög internationell vetenskaplig klass. Instrumentet är särskilt viktigt vid utveckling av strategiska områden.
2. Initiativet till programmen kan komma från FPR/NoFIR, NOS-organen, NMR, näringslivet eller från vetenskapssamfundet.
3. Evalueringen av förslagen görs av FPR/NoFIR i samråd med nationella forskningsråd, vilket förändrar finansieringsbasen för programmen. NMR står inte för hela programkostnaderna utan för de merkostnader som härrör sig från nordiska aktiviteter.
4. Finansieringen av forsknings- och temaprogrammen bör ske genom samfinansiering av involverade parter: NMR, nationella forskningsråd, universitet och näringslivet. Man bör också eftersträva samverkan med forskningsprogram inom EU t.ex. genom ERA-NET.
5. Vid valet av satsningsområden bör man beakta möjligheterna att skapa tillräcklig kritisk massa inom små områden och behoven att samverka inom områden av särskild betydelse för nordiskt närings- och samhällsliv.
6. Forsknings- och temaprogrammen bör ge möjlighet både till PhD-utbildning och för postdocforskare att vidareutveckla sin kompetens.

7. De stora infrastruktursatsningar som görs på nordisk nivå bör utnyttjas genom samnordiska forskningprogram som maximerar den nytta satsningen kan ge.
8. Universitetens och forskningsinstitutionernas möjligheter att knyta sina prioriterade forskningssatsningar till nordiska temaprogrammen bör tryggas.

10. Nordiska "Joint actions"

Det finns ett uppenbart behov av nordiska "joint actions" när det gäller att anskaffa vetenskaplig infrastruktur och internationella institutioner som inte är möjliga att åstadkomma enbart på nationell nivå. De nordiska länderna bör samarbeta om inspel till EU:s ramprogram och till andra internationella forskningsprogram både i europeiskt och globalt perspektiv. NoFIR bör aktivt medverka i och ta initiativ till europeiska och globala projekt av betydelse för de nordiska länderna och för en hållbar utveckling i ett globalt perspektiv.

Förslag till åtgärder

1. FPR gör under år 2004 en första inventering av vilka stora infrastruktursatsningar som blir nödvändiga att göra i Norden under de kommande fem åren och vilka europeiska infrastruktursatsningar som är aktuella och kan placeras i Norden. De nordiska länderna agerar samfällt för att åstadkomma ett positivt resultat i dessa fall.
2. NoFIR gör under år 2005 upp en prioriterad plan för hur satsningarna kan realiseras genom gemensamma nordiska satsningar, var de skall lokaliseras och hur de skall utnyttjas samfällt.
3. NoFIR tar under år 2005 ställning till förslag om nya gemensamma infrastruktursatsningar t.ex. av den typ som NORDUnet 3 innebär.
4. De nordiska forskningsråden intensifierar sitt samarbete kring gemensamma satsningar inom det europeiska samarbetet både inom EU och i andra internationella vetenskapsorganisationer i ett globalt perspektiv. Bland aktuella projekt kan t.ex. ESS nämnas.
5. Universitetens möjligheter och intresse av att delta i "joint actions" beaktas genom att det nordiska universitetssamarbetet (NUS) informeras om och ges möjlighet att delta i aktuella aktiviteter.

11. Universitetens roll i NORIA

Universiteten spelar en central roll vid upprättandet av det nordiska forsknings- och innovationsrummet NORIA. Forskarutbildningen och en betydande del av forskningen utförs vid universiteten. Basresurseringen av universiteten bör skötas nationellt, medan universiteten bör få ersättning för de extra kostnader som är förenade med nordiska satsningar. Det ligger i universitetens eget intresse att bygga ut det nordiska samarbetet inom små områden och regionalt med tanke på tillräcklig kritisk massa och kvalitet inom utbildning och forskning. Universiteten bör även aktivt bygga ut samarbetet med näringslivet.

Förslag till åtgärder

1. Universiteten bidrar aktivt till utbyggandet av NORIA genom att i högre utsträckning än hittills använda sig av nordiska sakkunniga vid tjänstetillsättningar, sakkunniguppdrag, disputationer, evalueringar och i undervisnings- och forskarutbildningsuppgifter.
2. Universiteten överväger att vid val av universitetsstyrelser också beakta möjligheten att välja nordiska medlemmar. Universitetslagstiftningen bör förändras i de länder där detta inte är möjligt.
3. NMR utreder hur man kunde förverkliga byte av tjänstgöringsort för professorer och universitetslektorer för längre eller kortare perioder. Övriga brister som finns när det gäller studerandes och anställdas rättigheter och som Norrbacks rapport pekar på bör åtgärdas i enlighet med hans rekommendationer.
4. Universiteten medverkar aktivt till större mobilitet bland studerande i Norden och NMR ställer behövliga medel till förfogande. Universiteten öppnar sina forskarskolor och -kurser för nordiska studerande och studerande från närområdena.

5. NUS ges i uppdrag att under år 2004 överväga inom vilka områden man kunde uppnå bättre kvalitet och större kritisk massa genom samarbete och arbetsfördelning mellan universiteten enligt NOVA-modellen. Initiativen kan också komma från berörda universitet, som bör få projektmedel för planerings- och initieringsfasen av verksamheten. Samarbetet bekostas på längre sikt av de deltagande universiteten själva.
6. MR-U stimulerar universitetssamarbetet inom gränsöverskridande regioner genom att under år 2004 ställa medel till förfogande för utredningsuppdrag på området. Den egentliga verksamheten bestrids med universitetens egna medel.
7. Basresurseringen av universiteten bör ske med nationella medel. Varje land ansvarar för att man vid resurseringen av universiteten beaktar de kostnader som görs i form av satsningar på NORIA.
8. Universiteten bygger ut samarbetet med näringslivet när det gäller forskarutbildning, NCoE, forsknings- och temaprogram samt "joint actions".
9. NMR och NUS utreder under år 2004 hur man kunde harmoniera de nationella bestämmelserna om omkostnadsbidrag (overhead) så att de extra kostnader för nordiskt samarbete som universiteten får och som inte blir ersatta genom nationell finansiering skall täckas.

12. Informations- och kommunikationsteknologins roll i NORIA

Det finns en bred samstämmighet kring vikten av att satsa på IKT-sektorn, där Norden har en ledande position. Arbetet med en allsidig utveckling av Den nordliga eDimensionen bör fortsätta både när det gäller infrastrukturen och forskningen på området. Det förutsätter en aktiv medverkan från olika ministerråd, universitet och näringslivet.

Förslag till åtgärder

1. Satsningen på IKT bör fortsätta för att Norden skall kunna behålla och stärka sin position som en ledande region på området.
2. Nya forskningsprogram av t.ex. det slag som föreslås i initiativet "Nordic eScience Area bör övervägas av FPR/NoFIR under samverkan av olika ministerråd, berörda nationella departement, näringslivet och universiteten.
3. De enskilda ländernas satsningar på virtuella universitet och på nätbaserade undervisnings- och utbildningstjänster bör fortsätta. Under år 2004 prövas möjligheten att etablera ett nordiskt nätbaserat virtuellt universitet på nytt vid ett seminarium som anordnas av NUS/FPR/HÖGUT.
4. Universiteten erbjuder i ökande utsträckning nätbaserade studiehelheter för en växande global marknad inom sina respektive styrkeområden.
5. I detta skede skapas inte en databas för forskarutbildning utan de nordiska länderna deltar aktivt i EU:s initiativ på området och uppmanar universiteten att årligen lägga ut sina forskarkurskataloger på nätet. Under år 2004 prövas möjligheten att upprätta en portal om nordisk forskarutbildning, forskarskolor och -kurser, närmast i form av länkar till nationella databaser.
6. NorFA utvecklar under år 2004 ett enkelt söksystem på nordiska forskarkurser och stipendier. Systemet bör kunna kopplas till EU:s initiativ på området.

13. Finansieringen av aktiviteterna i NORIA

Satsningen på nordiskt forskningssamarbete är liten i jämförelse med nationella satsningar och ländernas bidrag till EU:s forskningsaktiviteter. Forskningsbudgeten inom NMR uppgår till sammanlagt ca 200 miljoner DKK. Det utgör 0,3 % av de nationella forskningsrådens budgeter och knappt 0,1 % av hela den nordiska satsningen på FoU. Genom att gå in för principen att all nordisk forskningsfinansiering fungerar som sådd- eller marginalfinansiering och förutsätter insatser från andra finansiärer kan forskningsaktiviteten mångdubblas. Det innebär ökade insatser från de nationella forskningsråden, näringslivet, universiteten och från EU, men insatserna görs ad hoc i relation till den förväntade nyttan av satsningen. Inom NMR bör man aktivt söka sam-

arbete kring forskningssatsningar som går över sektorsgränserna och som därmed får en större volym och attraktivitet på externa finansiärer. NMR:s forskningsresurser bör ökas genom förändring av nuvarande finansieringsprinciper och en utökning av forskningssatsningarna.

Förslag till åtgärder

1. MR-U går in för principen att nordiska medel i forskningssamarbetet fungerar som sådd- eller marginalfinansiering och uppgår till högst 30 % av den sammanlagda satsningen.
2. MR-U genomför åren 2004-2006 åtgärder som syftar till att de fasta institutionerna utvärderas genom peer review-evalueringar. De institutioner som fortsätter erhåller ett basunderstöd från NMR och därtill stöd enligt samma principer och genom samma finansieringsinstrument som satsningarna inom NORIA. Det nationella stödet till institutionerna ökas.
3. För att kunna förverkliga NORIA genomför NMR interna omprioriteringar under åren 2005-2006 till en nivå på c. 50 MDKK eller ökar forskningsbudgeten i motsvarande grad så att den fria nordiska forskningsbudgeten uppgår till minst 150 miljoner DKK.
4. Initiativen förverkligas i ökande utsträckning genom samfinansiering från ministerrådet, nationella forskningsråd, näringslivet, EU och annan extern finansiering. Då nationella forskningsråd medverkar i finansieringen leder det till förbättrad kvalitet och relevans i forskningsprojekten. Forskningsråden beviljar medel då ett uppenbart mervärde ligger i ett nordiskt samarbete.
5. NOS-organen fungerar framöver som informations-, rådgivnings- och sakkunnigorganorgan och kan ta initiativ till forskningsaktiviteter, vilka behandlas och finansieras genom NoFIR
6. Sektorforskningen och NI gör också i fortsättningen egna prioriteringar men samverkar i ökande utsträckning med NoFIR när ett mervärde uppstår. Härigenom kan finansieringsvolymen för forsknings- och innovationsverksamheten växa avsevärt och attraktiviteten för extern finansiering öka.
7. Den nordiska forskningsbudgeten inom MR-U kan genom dessa åtgärder ökas från 150-200 miljoner DKK till 500-600 miljoner DKK. Genom samverkan över sektorsgränserna kan man nå ännu högre nivåer.

14. Vision inför år 2010: NORIA – en globalt ledande och attraktiv region för forskning och innovation

Det finns en bred enighet kring nödvändigheten av ett förnyat och utökat nordiskt samarbete inom forskning och utveckling. Det goda utgångsläget gör att Norden fram till år 2010 kan bli en globalt ledande region i forskning och innovation. Denna utmaning och chans bör de nordiska länderna ta vara på och möta med kraftfulla gemensamma satsningar. Om dessa satsningar görs har Norden år 2010

- en satsning på FoU inom NORIA på i genomsnitt minst 3 % av BNP
- En mångdubbelt större finansieringsvolym av forskningsaktiviteter inom NMR genom att samfinansieringsprincipen införts
- Ett utvecklat samarbete mellan forsknings- och innovationsektorerna
- bättre kvalitet genom samarbete inom forskning och forskarutbildning
- ökad mobilitet bland forskarstuderande och forskare inom och utom Norden
- toppmodern infrastruktur tillgänglig för forskare i hela Norden
- internationellt attraktiva och ledande forskningscentra (NCoE)
- ett bättre innovationssystem med nära samarbete mellan forskning och näringsliv
- ett utbyggt informationsnätverk som möjliggör direkt kontakt med toppforskare och -institutioner överallt i världen
- ökad synlighet för nordisk forskning inom EU och globalt
- ökade möjligheter att påverka forskningen inom EU, ESF och globalt i önskad riktning
- ett ökande antal Nobelpris och andra vetenskapliga pris till ledande nordiska forskare

Vitboken utmynnar i följande förslag:

1. MR-U går in för att realisera ett nordiskt forsknings- och innovationsrum NORIA (Nordic Research and Innovation Area) från den 1.1.2005.
2. MR-U grundar ett nordiskt forsknings- och innovationsråd NoFIR från den 1.1.2005.
3. FPR och NorFA integreras i NoFIR.
4. Mandatet för HÖGUT förändras så att NoFIR får ansvaret för forskarutbildningen och forskarmobiliteten.
5. Samarbetet mellan forskning och den forskningsinriktade innovationsverksamheten förstärks.
6. MR-U fattar ett principbeslut om att de nordiska fasta institutionerna och forskningsaktiviteterna skall samfinansieras. Frigjorda medel från de fasta institutionerna används för att förstärka andra forskningsaktiviteter.
7. FPR ges i uppdrag att förbereda övergången till NORIA.
8. FPR påbörjar inventeringen av behövliga NCoE och infrastruktursatsningar.
9. Aktiviteterna inom NORIA utvärderas år 2007 och i samband härmed prövas möjligheten att övergå till ett forsknings- och innovationssystem med två pelare.

Vedtak

Fremstillinger vedtatt av presidiet 2003[1]

Nr 1 Forskarrådgivning vid beslut om fiskerikvoter (A 1301/miljö)[2]
Nr 2 Havsmiljö- och fiskeriforskningsinstitutioner i Norden (A 1301/miljö)[3]
Nr 3 Business Angels netværk (A 1318/næring)[4]

Rekommandasjoner, ytring och interne vedtak vedtatt ved Nordisk Råds 54. sesjon

Nr 4 Rabatordning for ungdom og studerende (A 1325/kultur)
Nr 5 Pensioner och förtidspensionering (A 1335/välfärd)
Nr 6 Nordiskt samarbejdsorgan for møbelindustrien (A 1316/näring)
Nr 7 Opfølgning på Nordisk Charter for små innovative virksomheder, iværksættere og selvstændige opfindere (A 1322/næring)
Nr 8 Nordisk-baltisk arbejdsmarkedskonference (A 1332/næring)
Nr 9 Tiltag mod prostitution og handel med kvinder (A 1317/medborgar)
Nr 10 Forebyggende tiltag og udredning vedrørende tiltag mod prostitution og handel med kvinder (A 1317/medborgar)
Nr 11 Spredning af filmen "Lilja 4-ever" i skoler i de nordiske lande (A 1323/medborgar)
Nr 12 Spredning av filmen "Lilja 4-ever" i skoler i Nærområderne (A 1323/medborgar)
Nr 13 Förebyggande av diabetes (A 1333/välfärd)
Nr 14 Insatser mot narkotika och alkohol (A 1334/välfärd)
Nr 15 Nordisk Ministerråds forbrugersektorens handlingsplan for årene 2005-2008 (A 1329/medborger)
Nr 16 GMO i jordbruget (A 1330/miljø)
Nr 17 Nordisk-baltisk uddannelses- og forskningsområde (A 1328/kultur)
Nr 18 Støtteordning for politisk aktive nordiske og russiske unge (A 1319/medborger)
Nr 19 Handlingsplan for samarbejdet med Nordvest-Rusland (A 1327/velfærd/medborger/miljø)
Nr 20 Biologisk mangfoldighed (A 1297/miljø)
Nr 21 Miljøvenlig produktion og forbrug af energi (A 1298/miljø)
Nr 22 Miljøsikkerhed ved skibstrafik i Østersøen (A 1309/miljø og A 1314/miljø)
Nr 23 Rovdyrforvaltning i Norden (A 1331/miljø)
Nr 24 Nordiska rådets filmpris (A 1276/presidiet)
Nr 25 Idrætten, en integrerende kraft i Norden (A 1315/kultur)
Nr 26 Domænetab (A 1321/kultur)
Nr 27 Nordisk oplæsningskonkurrence – arbejde med nordiske klassikere i grundskolen (A 1326/kultur)
Nr 28 Nordisk Ministerråds budget 2004 (B 219/presidiet, C 2, C 1)

Interne vedtak

Int. vedtak 1 Rapporten "Övergången från trepelarprofilering till utskottsbaserat vardagsarbete" (A 1337/kk)
Int. vedtak 2 Nordens och det nordiska samarbetets roll i ett nytt Europa (A 1294/presidiet)
Int. vedtak 3 Vice president i Nordiska rådet (A 1336/presidiet)

---

[1] Vedtak i alle sakene ved akklamasjon
[2] Vedtatt av Presidiet 18. mars 2003 i Brussel
[3] Vedtatt av Presidiet 18. mars 2003 i Brussel
[4] Vedtatt av Presidiet 25. juni 2003 i Villmanstrand

Nordiska rådet har tillställt Nordiska ministerrådet nedanstående framställning angående *forskarrådgivning vid beslut om fiskerikvoter*

FRAMSTÄLLNING 1/2003

Enligt artiklarna 45 och 56 i Helsingforsavtalet har Nordiska rådet den 18 mars 2003 gjort nedanstående framställning efter förslag av Miljö- och naturresursutskottet *(A 1301/miljö)*.

Framställningen har följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

1) *att* verka för att de råd som ICES ger angående uttaget av marina resurser inom ett visst havsområde får största möjliga genomslagskraft och att ICES i sin rådgivning också ger rekommendationer om användande av selektiva redskap
2) *att* verka för att ICES facilitet för databehandling har sådan kapacitet att ICES kan ge snabb och tillförlitlig rådgivning angående uttaget av marina resurser
3) *att* verka för att ett effektivt system, innefattande aktiv kontroll och ekonomiska stimulansåtgärder, utvecklas för att motverka discard

Brussel den 18 mars 2003

Inge Lønning
President

Frida Nokken
Rådsdirektør

Nordiska rådet har tillställt
de nordiska ländernas regeringar
nedanstående framställning
angående *havsmiljö- och
fiskeriforskningsinstitutioner
i Norden*

FRAMSTÄLLNING 2/2003

Enligt artiklarna 45 och 56 i Helsingforsavtalet har Nordiska rådet den 18 mars 2003 gjort nedanstående framställning efter förslag av Miljö- och naturresursutskottet *(A 1301/miljö)*.

Framställningen har följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar de nordiska ländernas regeringar

att styrka havsmiljö- och fiskeriforskningsinstitutionerna i de nordiska länderna

Brussel den 18 mars 2003

Inge Lønning
President

Frida Nokken
Rådsdirektør

Nordiska rådet har tillställt
de nordiska ländernas regeringar
nedanstående framställning
angående *Business Angels netværk*

FRAMSTÄLLNING 3/2003

Enligt artiklarna 45 och 56 i Helsingforsavtalet har Nordiska rådet den 25 juni 2003 gjort nedanstående framställning efter förslag av Näringsutskottet *(A 1318/næring)*.

Framställningen har följande lydelse:

Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd

at via Nordisk Industrifond iværksætte et pilotprojekt vedrørende etablering af et nordisk Business Angels Netværk og aktivering af anden tilsvarende riskkapital

Som en overbygning på dette netværk, skal undersøges forudsætningerne for at etablere en nordisk platform for matchmaking/mødested mellem Business Angels-netværket og iværksættere samt små og mellemstore virksomheder

Pilotprojektet skal evaluere om det anses for nyttig at projektet giver anledning til permanent etablering af et sådant netværk og en sådan platform

10 medlemmar av Presidiet röstade för förslaget:
Arja Alho, Jonina Bjartmarz, Berit Brørby, Åse Gunhild Woie Duesund, Anita Johansson, Jens Christian Larsen, Outi Ojala, Rannveig Guðmundsdóttir, Tuve Skånberg og Ole Stavad

2 medlemmar av Presidiet röstade mot förslaget:
Inge Lønning og Martin Saarikangas

Ingen avstod från att rösta

Villmanstrand den 25 juni 2003

Inge Lønning
President

Frida Nokken
Rådsdirektør

Nordiska rådet har tillställt
de nordiska ländernas regeringar
nedanstående rekommendation
angående *rabatordning for*
ungdom og studerende

REKOMMENDATION 4/2003

Enligt artiklarna 45 och 56 i Helsingforsavtalet har Nordiska rådet den 28 oktober 2003 antagit nedanstående rekommendation efter förslag av Kultur- och utbildningsutskottet (A 1325/kultur).

Rekommandasjonen har följande lydelse:

Nordisk Råd rekommanderer de nordiske landes regeringer

at undersøge mulighederne for at gennemføre rabatordninger for ungdom og studerende på statslige og statsligt støttede transport systemer

Oslo den 28 oktober 2003

Inge Lønning
president

Frida Nokken
rådsdirektør

Nordiska rådet har tillställt
Nordiska ministerrådet
nedanstående rekommendation
angående *pensioner och förtidspensionering*

REKOMMENDATION 5/2003

Enligt artiklarna 45 och 56 i Helsingforsavtalet har Nordiska rådet den 28 oktober 2003 antagit nedanstående rekommendation efter förslag av Välfärdsutskottet (A 1335/välfärd).

Rekommandasjonen har följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

1) *att* se över formerna för beskattningen av pensioner från ett annat nordiskt land och eftersträva en gemensam tillämpning av skatteavtalet i de nordiska länderna

2) *att* förenkla proceduren för bedömningen av rätten till förtidspension och rehabilitering så att undersökning och beslut görs i ett land istället för i berörda länder. På sikt bör regelverken om förtidspensionering de nordiska länderna emellan harmoniseras

Oslo den 28 oktober 2003

Inge Lønning
president

Frida Nokken
rådsdirektør

Nordiska rådet har tillställt
Nordiska ministerrådet
nedanstående rekommendation
angående *nordiskt samarbets-
organ för möbelindustrin*

REKOMMENDATION 6/2003

Enligt artiklarna 45 och 56 i Helsingforsavtalet har Nordiska rådet den 28 oktober 2003 antagit nedanstående rekommendation efter förslag av Näringsutskottet (A 1316/näring).

Rekommandasjonen har följande lydelse:

Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd

at der med henblik på oprettelse af et nordisk samarbejdsorgan for møbelindustrien, gennemføres et forstudie for at klarlægge de industripolitiske forudsætninger, økonomi og struktur for et sådant samarbejdsorgan

Oslo den 28 oktober 2003

Inge Lønning
president

Frida Nokken
rådsdirektør

Nordiska rådet har tillställt
Nordiska ministerrådet
nedanstående rekommendation
angående *opfølgning på Nordisk Charter for små innovative virksomheder, iværksættere og selvstændige opfindere*

REKOMMENDATION 7/2003

Enligt artiklarna 45 och 56 i Helsingforsavtalet har Nordiska rådet den 28 oktober 2003 antagit nedanstående rekommendation efter förslag av Näringsutskottet (A 1322/næring).

Rekommandasjonen har följande lydelse:

Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd

at der udarbejdes en kort skriftlig statusredegørelse over de nordiske landes aktiviteter i forbindelse med efterlevelse af Nordisk Charter for små innovative virksomheder, iværksættere og selvstændig opfindere og at denne præsenteres overfor Næringsudvalget

Oslo den 28 oktober 2003

Inge Lønning
president

Frida Nokken
rådsdirektør

Nordiska rådet har tillställt
Nordiska ministerrådet
nedanstående rekommendation
angående *nordisk-baltisk*
arbejdsmarkedskonference

REKOMMENDATION 8/2003

Enligt artiklarna 45 och 56 i Helsingforsavtalet har Nordiska rådet den 28 oktober 2003 antagit nedanstående rekommendation efter förslag av Näringsutskottet (A 1332/næring).

Rekommandasjonen har följande lydelse:

Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd

at afholde en nordisk-baltisk arbejdsmarkedskonference med det formål at få identificeret/konkretiseret behovet for støtte til de baltiske arbejdsmarkedsorganisationer og efterfølgende at kunne udmønte konferencens konklusioner i projektforslag

Oslo den 28 oktober 2003

Inge Lønning
president

Frida Nokken
rådsdirektør

Nordiska rådet har tillställt
de nordiska ländernas regeringar
nedanstående rekommendation
angående *Tiltag mod prostitution
og handel med kvinder*

REKOMMENDATION 9/2003

Enligt artiklarna 45 och 56 i Helsingforsavtalet har Nordiska rådet den 28 oktober 2003 antagit nedanstående rekommendation efter förslag av Medborgar- och konsumentutskottet (A 1317/medborgar).

Rekommandasjonen har följande lydelse:

Nordisk Råd rekommanderer de nordiske landes regeringer

1) *at* arbejde for at de nordiske lande udvikler fælles tiltag hvad angår arbejdet mod prostitution og kvindehandel og i særdeleshed hvad angår arbejdet for at modvirke efterspørgslen efter kvinder og børn til prostitution og seksuel eksploitering i vore lande
2) *at* udarbejde og implementere bindende etiske regler mod køb af seksuelle tjenester for offentligt ansatte og ansatte i militær og ulandsarbejde. Dette skal gælde når den ansatte er i tjeneste og i tjenestemandsfritid i forbindelse med sådanne opgaver. Arbejdsmarkedets parter opfordres til at implementere tilsvarende regler
3) *at* arbejde for en nordisk harmonisering af lovgivningen om køb af seksuelle tjenester i det omfang det er foreneligt med de forskellige kriminalpolitiske principper i de nordiske lande

Oslo den 28 oktober 2003

Inge Lønning
president

Frida Nokken
rådsdirektør

Nordiska rådet har tillställt
Nordiska ministerrådet
nedanstående rekommendation
angående *Forebyggende tiltag*
og udredning vedrørende tiltag
mod prostitution og handel med kvinder

REKOMMENDATION 10/2003

Enligt artiklarna 45 och 56 i Helsingforsavtalet har Nordiska rådet den 28 oktober 2003 antagit nedanstående rekommendation efter förslag av Medborgar- och konsumentutskottet (A 1317/medborgar).

Rekommandasjonen har följande lydelse:

Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd

1) *at* udarbejde forslag om forskellige hensigtsmæssige sociale, kulturelle, uddannelses- og oplysningsmæssige tiltag til at modvirke efterspørgslen efter køb af seksuelle tjenester

2) *at* indenfor rammerne af det nordiske nærområdeprogram støtte frivillige organisationer og myndigheder til at udarbejde og udføre forebyggende tiltag, gerne igennem bilateralt eller multilateralt samarbejde, for at modvirke efterspørgslen i regionen efter kvinder og børn til prostitution og seksuel eksploitering

3) *at* foretage en grundig udredning af effekterne af kriminalisering af køb af seksuelle ydelser sammenlignet med andre kriminalpolitiske virkemidler

Oslo den 28 oktober 2003

Inge Lønning
president

Frida Nokken
rådsdirektør

Nordiska rådet har tillställt
de nordiska ländernas regeringar
nedanstående rekommendation
angående *spredning af*
"Lilja 4-ever" i skoler i de
nordiske lande

REKOMMENDATION 11/2003

Enligt artiklarna 45 och 56 i Helsingforsavtalet har Nordiska rådet den 28 oktober 2003 antagit nedanstående rekommendation efter förslag av Medborgar- och konsumentutskottet (A 1323/medborgar).

Rekommandasjonen har följande lydelse:

Nordisk Råd rekommanderer de nordiske landes regeringer

at som en del af sit arbejde mod kvindehandel og prostitution muliggøre visning af filmen "Lilja 4-ever" i skoler i Norden. Filmvisningen bør forberedes og efterfølges af en diskussion med deltagelse af sagkyndige

Oslo den 28 oktober 2003

Inge Lønning
president

Frida Nokken
rådsdirektør

Nordiska rådet har tillställt
Nordiska ministerrådet
nedanstående rekommendation
angående *spredning av filmen*
"Lilja 4-ever" i skoler i Nærområderne

REKOMMENDATION 12/2003

Enligt artiklarna 45 och 56 i Helsingforsavtalet har Nordiska rådet den 28 oktober 2003 antagit nedanstående rekommendation efter förslag av Medborgar- och konsumentutskottet (A 1323/medborgar).

Rekommandasjonen har följande lydelse:

Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd

at som en del af sit arbejde mod kvindehandel og prostitution muliggøre visning af filmen "Lilja 4-ever" i skoler i nærområderne. Filmvisningen bør forberedes og efterfølges af en diskussion med deltagelse af sagkyndige

Oslo den 28 oktober 2003

Inge Lønning
president

Frida Nokken
rådsdirektør

Nordiska rådet har tillställt Nordiska ministerrådet nedanstående rekommendation angående *förebyggande av diabetes*

REKOMMENDATION 13/2003

Enligt artiklarna 45 och 56 i Helsingforsavtalet har Nordiska rådet den 28 oktober 2003 antagit nedanstående rekommendation efter förslag av Välfärdsutskottet (A 1333/välfärd).

Rekommandasjonen har följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

1) *att* initiera samnordisk forskning för att ta fram fungerande metoder för det förebyggande arbetet av folksjukdomen diabetes. Till detta hör forskning i epidemiologi, sjukdomsorsaker och sjukdomsutveckling liksom betydelsen av livsstil och egenvård
2) *att* igångsätta processen för att hitta indikatorer för en kvalitativ och effektiv vård
3) *att* involvera de baltiska staterna i nämnda initiativ

Oslo den 28 oktober 2003

Inge Lønning
president

Frida Nokken
rådsdirektør

Nordiska rådet har tillställt
Nordiska ministerrådet
nedanstående rekommendation
angående *insatser mot*
narkotika och alkohol

REKOMMENDATION 14/2003

Enligt artiklarna 45 och 56 i Helsingforsavtalet har Nordiska rådet den 28 oktober 2003 antagit nedanstående rekommendation efter förslag av Välfärdsutskottet (A 1334/välfärd).

Rekommandasjonen har följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

1) *att* tillsammans med de baltiska staterna målmedvetet arbeta för en striktare och effektivare drogpolitik (narkotika och alkohol) i Europa
2) *att* lansera strategier för ett effektivt förebyggande av narkotikaanvändningen och säkerställa en god vård för missbrukare
3) *att* verka för att sänka medelkonsumtionen av alkohol genom en stringent pris- och tillgångspolitik samt en restriktiv marknadsföringspolitik
4) *att* vidta åtgärder för att kraftig begränsa försäljningen av alkoläsk

Oslo den 28 oktober 2003

Inge Lønning
president

Frida Nokken
rådsdirektør

Nordiska rådet har tillställt
Nordiska ministerrådet
nedanstående rekommendation
angående *Nordisk Ministerråds forbrugersektorens handlingsplan for årene 2005-2008*

REKOMMENDATION 15/2003

Enligt artiklarna 45 och 56 i Helsingforsavtalet har Nordiska rådet den 28 oktober 2003 antagit nedanstående rekommendation efter förslag av Medborgar- och konsumentutskottet (A 1329/medborger).

Rekommandasjonen har följande lydelse:

Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd

at i udarbejdelsen af Forbrugersektorens handlingsplan for årene 2005-2008 indarbejde følgende overordnede temaer:

- definition af forbrugeren og forbrugerrollen
- forbrugerinformation og forbrugervejledning
- reklamer rettet mod børn
- fælles nordisk dialog med EU

Oslo den 28 oktober 2003

Inge Lønning
president

Frida Nokken
rådsdirektør

Nordiska rådet har tillställt
Nordiska ministerrådet
nedanstående rekommendation
angående *GMO i jordbruget*

REKOMMENDATION 16/2003

Enligt artiklarna 45 och 56 i Helsingforsavtalet har Nordiska rådet den 28 oktober 2003 antagit nedanstående rekommendation efter förslag av Miljö- och naturresursutskottet (A 1330/medborger).

Rekommandasjonen har följande lydelse:

Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd

1) *at* iværksætte et nordisk samarbejde omkring udredning og fastsættelse af, så vidt muligt koordinerede, retningslinjer for sameksistens med konventionelle og økologiske afgrøder ved evt. dyrkning af genmodificerede organismer, GMO i jordbruget
2) *at* iværksætte et fællesnordisk udredningsarbejde vedrørende de etiske aspekter af dyrkning af genmodificerede afgrøder

Oslo den 28 oktober 2003

Inge Lønning
president

Frida Nokken
rådsdirektør

Nordiska rådet har tillställt
Nordiska ministerrådet
nedanstående rekommendation
angående *nordisk-baltisk
uddannelses- og forsknings-
område*

REKOMMENDATION 17/2003

Enligt artiklarna 45 och 56 i Helsingforsavtalet har Nordiska rådet den 29 oktober 2003 antagit nedanstående rekommendation efter förslag av Kultur- och utbildningsutskottet (A 1328/kultur).

Rekommandasjonen har följande lydelse:

Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd

1) *at* arbejde videre med Handlingsplan for utdannelses- og forskningsområdet mellom de baltiske og nordiske land samt Nordvestrusland 2004–2006
2) *at* indkalde de nordiske og baltiske undervisnings- og forskningsministre til møde for at drøfte handlingsplanen og fremtidigt regionalt samarbejde i EU

Oslo den 29 oktober 2003

Inge Lønning
president

Frida Nokken
rådsdirektør

Nordiska rådet har tillställt
Nordiska ministerrådet
nedanstående rekommendation
angående *støtteordning for politisk aktive nordiske og russiske unge*

REKOMMENDATION 18/2003

Enligt artiklarna 45 och 56 i Helsingforsavtalet har Nordiska rådet den 29 oktober 2003 antagit nedanstående rekommendation efter förslag av Medborgar- och konsumentutskottet (A 1319/medborger).

Rekommandasjonen har följande lydelse:

Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd

at oprette en støtteordning til samarbejde mellem politisk aktive nordiske og russiske unge, indenfor den eksisterende stipendieordning

Oslo den 29 oktober 2003

Inge Lønning
president

Frida Nokken
rådsdirektør

Nordiska rådet har tillställt
Nordiska ministerrådet
nedanstående rekommendation
angående *handlingsplan for samarbejdet med Nordvestrusland*

REKOMMENDATION 19/2003

Enligt artiklarna 45 och 56 i Helsingforsavtalet har Nordiska rådet den 29 oktober 2003 antagit nedanstående rekommendation efter förslag av Välfärdsutskottet, Medborgar- och konsumentutskottet och Miljö- och naturresursutskottet (A 1327/velfærd/medborger/miljø).

Rekommandasjonen har följande lydelse:

Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd

at påbegynde udarbejdelsen af en handlingsplan for et styrket nærområdesamarbejde med Nordvestrusland inden udgangen af 2004

Oslo den 29 oktober 2003

Inge Lønning
president

Frida Nokken
rådsdirektør

Nordiska rådet har tillställt
Nordiska ministerrådet
nedanstående rekommendation
angående *biologisk mangfoldighed*

REKOMMENDATION 20/2003

Enligt artiklarna 45 och 56 i Helsingforsavtalet har Nordiska rådet den 29 oktober 2003 antagit nedanstående rekommendation efter förslag av Miljö- och naturresursutskottet (A 1297/miljø).

Rekommandasjonen har följande lydelse:

Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd

1) *at* styrke arbejdet for fælles initiativer til at sikre naturens mangfoldighed på alle biologiske niveauer – såvel i de nordiske lande som globalt. I særlig grad bør det gennem koordinering og nordisk samarbejde tilstræbes at opnå størst mulig indflydelse på beslutninger i EU's og andre internationale fora; herunder en samlet indsats for at tilvejebringe et fyldestgørende beslutningsgrundlag for oprettelsen af et internationalt videnskabspanel for miljøændringer i FN regi

2) *at* videreføre og intensivere det nordiske samarbejde om naturovervågning og artsdatabaser, bl.a. gennem styrkelse af det fælles forskningsarbejde og kompetenceopbygningen på området; såvel for den materielle som den immaterielle værdi af den biologiske mangfoldighed

3) *at* gennemføre en erfaringsudveksling om effekten og hensigtsmæssigheden af forskellige anvendte politiske og forvaltningsmæssige virkemidler til at sikre den biologiske mangfoldighed

Oslo den 29 oktober 2003

Inge Lønning
president

Frida Nokken
rådsdirektør

Nordiska rådet har tillställt
Nordiska ministerrådet
nedanstående rekommendation
angående *miljøvenlig*
produktion og forbrug
af energi

REKOMMENDATION 21/2003

Enligt artiklarna 45 och 56 i Helsingforsavtalet har Nordiska rådet den 29 oktober 2003 antagit nedanstående rekommendation efter förslag av Miljö- och naturresursutskottet (A 1298/miljø).

Rekommandasjonen har följande lydelse:

Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd

1) *at* styrke gennemførelsen af de tidligere besluttede strategier for aktivt at fremme udbredelsen af vedvarende og miljøvenlig energi i de nordiske lande for derved at bidrage til en bæredygtig energipolitik

2) *at* udarbejde en statusrapport over, hvilke konkrete politikker og virkemidler, de nordiske landes regeringer, hver for sig og i fællesskab, i de sidste tre år (2001-2003) har gennemført for at øge brugen af vedvarende energi og naturgas samtidig med at brugen af øvrige fossile brændsler reduceres. Udvalget ønsker desuden en oversigt over, i hvilket omfang de gennemførte politikker og virkemidler har influeret på sammensætningen af kilderne til den faktiske energiproduktion og -forbrug

3) *at* undersøge muligheder og barrierer for fælles nordiske indsatser for at fremme en hurtig overgang til hydrogensamfundet og særligt at undersøge, hvilken betydning en, gerne fællesnordisk "Hydrogenfond" kunne få for at nå dette mål og hvorledes fonden i givet fald bør etableres og finansieres gennem samarbejde mellem myndigheder, industri og energiselskaber, forskning, forbrugere m.fl.

Oslo den 29 oktober 2003

Inge Lønning
president

Frida Nokken
rådsdirektør

Nordiska rådet har tillställt
de nordiska ländernas regeringar
nedanstående rekommendation
angående miljø*sikkerhed ved skibstrafik i Østersøen*

REKOMMENDATION 22/2003

Enligt artiklarna 45 och 56 i Helsingforsavtalet har Nordiska rådet den 29 oktober 2003 antagit nedanstående rekommendation efter förslag av Miljö- och naturresursutskottet (A 1309/miljö och A 1314/miljö).

Rekommandasjonen har följande lydelse:

Nordisk Råd rekommanderer de nordiske landes regeringer

at fortsat virke for at sikre og forbedre Østersøens miljø, bl.a. gennem

a) en ansøgning til IMO om at Østersøen bliver udpeget som et særligt følsomt havområde (PSSA) med tilhørende bestemmelser for skibstrafikken

b) en aftale om øjeblikkeligt forbud mod olietransporter med enkeltskrogede fartøjer i Østersøen til fordel for fartøjer med dobbelt - i vinterhalvåret isforstærket – skrog

c) et umiddelbart totalstop for udslip af spildevand og fast affald fra fartøjer i Østersøen

d) strenge sanktioner overfor fartøjer, der foretager ulovlige udslip

e) en sænkning af svovlindholdet i fartøjernes bunkerolie i Østersøen i henhold til EU's hensigter med det langsigtede mål at opnå et niveau på max. 0,5 %

f) en udredning omkring udslipsrelaterede fartøjs- og havneafgifter efter svensk og ålandsk model

g) en vurdering af ledningssystemer (vejvisningsystemer) for skibstrafik i hele Østersøen samt en identitetsmærkning af fartøjer i Østersøtrafik

h) indførsel af en satellitovervågning af skibstrafikken og udslippene i Østersøen som supplement til overvågningen fra fly og skibe

i) forhindring af uønsket spredning af organismer til havmiljøet gennem udpumpning af ballastvand fra andre dele af Verden

j) udpegning af egnede nødhavne for fartøjer med farlige laster, der er i havsnød

k) sikring af et tilstrækkeligt beredskab i tilfælde af en katastrofe med udslip af miljøfarlige stoffer gennem samarbejde om materiel, uddannelse og fælles beredskabsøvelser på tværs af nationale såvel som myndighedsgrænser i landene omkring Østersøen

Oslo den 29 oktober 2003

Inge Lønning
president

Frida Nokken
rådsdirektør

Nordiska rådet har tillställt Finland, Norge och Sveriges regeringar nedanstående rekommendation angående *rovdyrforvaltning i Norden*

REKOMMENDATION 23/2003

Enligt artiklarna 45 och 56 i Helsingforsavtalet har Nordiska rådet den 29 oktober 2003 antagit nedanstående rekommendation efter förslag av Miljö- och naturresursutskottet (A 1331/miljø).

Rekommandasjonen har följande lydelse:

Nordisk Råd rekommanderer Finlands, Norges og Sveriges regeringer

1) *at* forstærke myndighedssamarbejdet og informationsudvekslingen om rovdyrforvaltningen i landene
2) *at* styrke forsknings- og udviklingssamarbejdet på området; herunder inddrage internationale erfaringer med særlig vægt på forebyggende arbejde
3) *at* udarbejde og løbende vedligeholde et fælles, eventuelt net-baseret, informationsmateriale om de indhøstede erfaringer med forskellige forvaltningsstrategier og forebyggende foranstaltninger
4) *at* afholde fælles temamøder en gang om året, hvor såvel politikere, forskere, forvaltere, interesseorganisationer og medier fra de tre lande inviteres

Oslo den 29 oktober 2003

Inge Lønning
president

Frida Nokken
rådsdirektør

Nordiska rådet har tillställt
Nordiska ministerrådet
nedanstående rekommendation
angående N*ordiska rådets filmpris*

REKOMMENDATION 24/2003

Enligt artiklarna 45 och 56 i Helsingforsavtalet har Nordiska rådet den 29 oktober 2003 antagit nedanstående rekommendation efter förslag av Presidiet (A 1276/presidiet).

Rekommandasjonen har följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

1) *att* inrätta Nordiska rådets filmpris inkl. förslag till stadgar
2) *att* verka för att Nordiska rådets filmpris om möjligt etableras år 2004

Oslo den 29 oktober 2003

Inge Lønning
president

Frida Nokken
rådsdirektør

Nordiska rådet har tillställt
Nordiska ministerrådet
nedanstående rekommendation
angående *idrætten, en*
integrerende kraft i Norden

REKOMMENDATION 25/2003

Enligt artiklarna 45 och 56 i Helsingforsavtalet har Nordiska rådet den 29 oktober 2003 antagit nedanstående rekommendation efter förslag av Kultur- och utbildningsutskottet (A 1315/kultur).

Rekommandasjonen har följande lydelse:

Nordisk Råd rekommandere Nordisk Ministerråd

1) *at* skabe rammer for nordisk og nordisk-baltisk erfaringsudveksling om at skabe incitament og vilkår for lokale (idræts-)organisationer, således at disse påtager sig en rolle med at fremme integration gennem deltagelse i det lokale foreningsliv
2) *at* sikre muligheder for økonomisk støtte til nordiske idrætsorganisationer, således at samarbejdet mellem idrætsorganisationer i de nordiske lande sikres og således at disse får økonomiske muligheder for samarbejde med idrætsorganisationer i de baltiske lande
3) *at* iværksætte forskning om idrætten som integrerende kraft

Oslo den 29 oktober 2003

Inge Lønning
president

Frida Nokken
rådsdirektør

Nordiska rådet har tillställt
Nordiska ministerrådet
nedanstående rekommendation
angående *domænetab*

REKOMMENDATION 26/2003

Enligt artiklarna 45 och 56 i Helsingforsavtalet har Nordiska rådet den 29 oktober 2003 antagit nedanstående rekommendation efter förslag av Kultur- och utbildningsutskottet (A 1321/kultur).

Rekommandasjonen har följande lydelse:

Nordisk Råd rekommandere Nordisk Ministerråd

at fremlægge et ministerrådsforslag til, hvordan sprogpolitik i Norden kan tilrettelægges i lyset af den voksende internationalisering og med henblik på at støtte de nordiske sprog som komplette, samfundsbærende sprog

Oslo den 29 oktober 2003

Inge Lønning
president

Frida Nokken
rådsdirektør

Nordiska rådet har tillställt
Nordiska ministerrådet
nedanstående rekommendation
angående *nordisk oplæsnings-konkurrence – arbejde med nordiske klassikere i grundskolen*

REKOMMENDATION 27/2003

Enligt artiklarna 45 och 56 i Helsingforsavtalet har Nordiska rådet den 29 oktober 2003 antagit nedanstående rekommendation efter förslag av Kultur- och utbildningsutskottet (A 1326/kultur).

Rekommandasjonen har följande lydelse:

Nordisk Råd rekommandere Nordisk Ministerråd

at iværksætte en nordisk oplæsningskonkurrence, hvor der i hvert land udpeges en vinder og at alle vinderbidrag udgives på cd-rom og sættes på hjemmesiden, som en nordisk "oplæsnings-kvintet"

Oslo den 29 oktober 2003

Inge Lønning
president

Frida Nokken
rådsdirektør

Nordiska rådet har tillställt
Nordiska ministerrådet
nedanstående rekommendation
angående *Nordisk Ministerråds*
budget 2004

REKOMMENDATION 28/2003

Enligt artiklarna 45 och 56 i Helsingforsavtalet har Nordiska rådet den 29 oktober 2003 antagit nedanstående rekommendation efter förslag av Presidiet (B 219/presidiet; C 1; C 2).

Rekommandasjonen har följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

1) *att* öka insatsen till områdena narkotika, människohandel och sexuell hälsa inom närområdet med 1500 TDKK

2) *att* öronmärka 500 TDKK inom budgetposten 5-0445-1 Ministerrådets strategiske initiativer till arktiska samarbetsaktiviteter

3) *att* tillägga följande prioritering i budgetposten Arktisk samarbejdsprogram:
"at muliggøre støtte til de forskningsnetværk som blev udviklet under Arktisk forskningsprogram som blev afsluttet i 2003"

4) *att* överväga huruvida särskilda hänsyn kan tas till följande teman i genomförandet av budgeten 2004: Nordiskt filmpris, telemedicin, civil krishantering, fiskeri, säkerhetspolitisk forskning

5) *att* i budgeten för år 2005 ge hög prioritet för: Gränshinder, Närområdet samt Nordens och det nordiska samarbetets roll i ett nytt Europa

6) *att* i dialog med Nordiska rådet hösten 2003

- samråda om förbättringar vad avser hela budgetproceduren och budgetdokumentet, samt öka insynen i budgetbyggnaden och projektdelen
- samråda om målsättningar och teman för det framtida nordiska samarbetet i ett långsiktigt prioriteringsperspektiv
- samråda, på utskottsnivå, om sektorernas aktiviteter inkl. projektverksamhet, samt om ministerrådsförslag, samarbetsprogram och handlingsplaner innan dessa formellt översänds till rådet
- värdera igen de nya strategiska satsningarna i Ny nordisk dagsorden

7) Ansökan från Nordiska Akvarellmuseet kan prövas inom den sedvanliga prövningen av projektansökningar eller av nordiska stödordningar

Nordiska rådet hemställer till Nordiska ministerrådet att företa följande ändringar i budgeten för år 2004, jämfört med Ministerrådsforslag om Nordisk Ministerråds budget 2004 (B 219/presidiet; C 2):

Ökning av anslag för insatser till områdena narkotika, människohandel och sexuell hälsa inom Närområdet (i TDKK) 1500

Budgetpost:	*Namn*	*Belopp (TDKK)*
2-0830-1	Demokrati og medborgerpolitik	1500

Summa ökningar (TDKK) 1500

Minskning (i TDKK) av anslagen till följande:

Budgetpost	*Namn*	*Belopp (TDKK)*
1-2296-1	Nordiska kulturprojekt i utlandet	300
2-0810-3	Informasjons- og kontaktvirksomhet	550
4-4110-1	Prosjektmidler – Arbejdsmarked og -arbejdsmiljø	250
4-6710-1	Projektmedel – Konsument	200
4-7110-1	Projektmidler – Lovgivning på justissektorens område	200

Summa minskningar (TDKK) 1500

Oslo den 29 oktober 2003

Inge Lønning
president

Frida Nokken
rådsdirektør

Nordiska rådet har uppdragit åt Presidiet att verkställa nedanstående beslut angående *rapporten "Övergången från trepelarprofilering till utskottsbaserat vardagsarbete"*

INTERNT BESLUT 1/2003

Nordiska rådet har den 29 oktober 2003 antagit nedanstående interna beslut efter förslag av Kontrollkommittén *(A 1337/kk)*.

Det interna beslutet har följande lydelse:

Nordiska rådet beslutar

att överlämna rapporten till Presidiet för vidare behandling och eventuell åtgärd.

Oslo den 29 oktober 2003

Inge Lønning
President

Frida Nokken
Rådsdirektør

Nordiska rådet har uppdragit åt Presidiet att verkställa nedanstående beslut angående *Nordens och det nordiska samarbetets roll i ett nytt Europa*

INTERNT BESLUT 2/2003

Nordiska rådet har den 29 oktober 2003 antagit nedanstående interna beslut efter förslag av Presidiet *(A 1294/presidiet)*.

Det interna beslutet har följande lydelse:

Nordiska rådet beslutar

att temat "Nordens och det nordiska samarbetets roll i ett nytt Europa" bör bli ett av huvudteman i rådets långsiktiga prioriteringar. Dialogen om temat med Nordiska ministerrådet bör även omfatta temats ekonomiska ramar

Oslo den 29 oktober 2003

Inge Lønning
President

Frida Nokken
Rådsdirektør

Nordiska rådet har uppdragit åt Presidiet att verkställa nedanstående beslut angående v*ice president i Nordiska rådet*

INTERNT BESLUT 3/2003

Nordiska rådet har den 29 oktober 2003 antagit nedanstående interna beslut efter förslag av Presidiet *(A 1336/presidiet)*.

Det interna beslutet har följande lydelse:

Nordiska rådet beslutar

1) *att* inrätta en försöksordning på två år för en vice president i Nordiska rådet, att gälla från och med presidentperioden 2004
2) *att* vid den 55:e sessionen och den 56:e sessionen välja en president och en vice president av Nordiska rådet för år 2004 respektive år 2005
3) *att* återkomma till Nordiska rådets 57:e session år 2005 med en evaluering av försöksordningen

Oslo den 29 oktober 2003

Inge Lønning
President

Frida Nokken
Rådsdirektør

Øvrige vedtak

A. Vedtak om å ikke foreta seg noe*

(28. oktober)
1. Medlemsforslag om at Nordisk Ministerråd foretar en kartlegging av hva som skal til for å kunne innlemme de døves tegnspråk i den nordiske språkkonvensjonen (A 1312/velferd)

(29. oktober)
1. Medlemsförslag om öppenhet och ökat parlamentariskt inflytande i vapenexportpolitiken (A 1295/presidiet)
2. Medlemsförslag om resehandböcker för Nordens närområden och Västnorden (A 1324/kultur)

B. Vedtak om å ta til etterretning

a. som ferdigbehandlede spørsmål

(27. oktober)
1. Statsministrenes redegjørelse (Dokument 4)
2. Nordisk samarbeid for en bedre hverdag. Årsrapport fra Nordisk Råd og Nordisk Ministerråd 2002 (Dokument 1)

(28. oktober)
1. Vest-Norden i det nordiske samarbejde – redegørelse (Dokument 8)
2. West Norden And Its Neighbours. Rapport fra Nordregio (Dokument 9)
3. Medlemsforslag om at Nordisk Ministerråd foretar en kartlegging av hva som skal til for å kunne innlemme de døves tegnspråk i den nordiske språkkonvensjonen (A 1312/velferd)
4. Udvalgsforslag om rabatbilletter for ungdom og studerende (A 1325/kultur)
5. Utskottsförslag om beskattning av pensioner och principerna för förtidspensionering (A 1335/välfärd)
6. Medlemsförslag om att inrätta ett nordiskt samarbetsorgan för möbelindustrin (A 1316/näring)
7. Medlemsforslag om opfølgning på Nordisk Charter for små innovative virksomheder, iværksættere og selvstændig opfindere (A 1322/næring)
8. Udvalgsforslag om nordisk-baltisk arbejdsmarkedssamarbejde (A 1332/næring)
9. Medlemsförslag om åtgärder mot prostitution och handel med kvinnor (A 1317/medborgar)
10. Medlemsförslag om att sprida filmen "Lilja 4-ever" till skolungdomar i Norden (A 1323/medborgar)
11. Utskottsförslag om förebyggandet av diabetes i Norden (A 1333/välfärd)
12. Utskottsförslag om insatser mot narkotika och alkohol (A 1334/välfärd)
13. Udvalgsforslag om temaer til Nordisk Ministerråds forbrugersektorens handlingsplan for årene 2005-2008 (A 1329/medborger)
14. Udvalgsforslag om nordisk samarbejde om retningslinjer for sameksistens med konventionelle og økologiske afgrøder ved eventuel dyrkning af genmodificerede organismer, GMO i jordbruget (A 1330/miljø)

* Alle vedtakene ble fattet under Nordisk Råds 54. sesjon

(29. oktober)

1. Utrikesministrarnas redogörelse (Dokument 5)
2. Försvarsministrarnas redogörelse (Dokument 6)
3. Medlemsförslag om öppenhet och ökat parlamentariskt inflytande i vapenexportpolitiken (A 1295/presidiet)
4. NORIA – Nordisk forskning och innovation – globalt ledande genom ökat samarbete (Dokument 10)
5. Udvalgsforslag om nordisk-baltisk uddannelses- og forskningsområde (A 1328/kultur)
6. Det nordiske samarbejde i EU. Nordisk Ministerråds europaaktiviteter 2002-2003 (Dokument 7)
7. Medlemsforslag om støtte til samarbejde mellem politisk aktive nordiske og russiske unge (A 1319/medborger)
8. Udvalgsforslag om en handlingsplan for samarbejdet med Nordvestrusland (A 1327/velfærd/medborger/miljø)
9. Medlemsforslag om felles tiltak i Norden for å sikre det biologiske mangfoldet A 1297/miljø)
10. Medlemsforslag om felles tiltak i Norden for miljøvennlig produksjon og forbruk av energi (A 1298/miljø)
11. Medlemsförslag om förhindrande av utsläpp till luft och vatten från fartyg i trafik på Östersjön (A 1309/miljö)
12. Medlemsförslag om Östersjön som ett "särskilt känsligt havsområde" (A 1314/miljö)
13. Udvalgsforslag om øget informationsudveksling om rovdyrforvaltningen i Norden (A 1331/miljø)
14. Medlemsförslag om att Nordiska rådet bör inrätta ett nordiskt filmpris (A 1276/presidiet)
15. Medlemsförslag om idrotten, en integrerande kraft i Norden (A 1315/kultur)
16. Medlemsforslag om domænetab (A 1321/kultur)
17. Medlemsförslag om resehandböcker för Nordens närområden och Västnorden (A 1324/kultur)
18. Udvalgsforslag om en nordisk oplæsningskonkurrence – arbejde med nordiske klassikere i grundskolen (A 1326/kultur)
19. Ministerrådsforslag om Nordisk Ministerråds budget 2004 (B 219/presidiet, C 2)
20. Nordisk samarbejde 2002. Beretning om Nordisk Ministerråds virksomhed (C 1/presidiet)
21. Rigsrevisionens beretning til Nordisk Råd og Ministerråd om revisionen af Nordisk Ministerråds virksomhed for 2002 (C 3/kk)
22. Rigsrevisionens beretning til Nordisk Råd om revisionen af Nordisk Råds regnskab for 2002 (C 4/kk)
23. Rigsrevisionens beretning til Nordisk Råd og Ministerråd om revisionen af Nordisk Kulturfonds virksomhed for 2002 (C 5/kk)
24. Program för Nordiska rådet 2004 (Dokument 3)
25. Meddelelse om rekommandasjon 8/1996/miljö Åtgärder för ökad kärnsäkerhet
26. Meddelelse om rekommandasjon 31/1998/miljö Miljöcertifiering av fisk
27. Meddelelse om rekommandasjon 16/1999/kultur Fängelseundervisning
28. Meddelelse om rekommandasjon 7/2000/kultur Ungdomsudveksling mellem Norden og de baltiske stater
29. Meddelelse om rekommandasjon 11/2000/næring Nordisk IT-infrastrukturstudie, E-handel (digitale signaturer) og regelsæt for kryptering
30. Meddelelse om rekommandasjon 13/2000/næring IT-redskaber og deltagerdemokratiet i Norden
31. Meddelelse om rekommandasjon 21/2000/medborger Internasjonalt forbud mod kloning af mennesker og offentlighedens indsigt i bioteknologisk forskning
32. Meddelelse om rekommandasjon 23/2000/miljö Havets miljöproblem och hållbar förvaltning av fiskeresurserna
33. Meddelelse om rekommandasjon 29/2000/velfærd Demensproblematik

34. Meddelelse om rekommandasjon 33/2000/medborger Demokrati och välfärd i ett globalt perspektiv
35. Meddelelse om rekommandasjon 10/2001/medborgar Ökat stöd för att stärka kvinnornas ställning i Nordens närområden
36. Meddelelse om rekommandasjon 15/2001/kk Dialog med Nordisk Ministerråd om planer og programmer
37. Meddelelse om rekommandasjon 16/2001/præsidiet Nye strategiske satsninger for det nordiske samarbejde
38. Meddelelse om rekommandasjon 21/2001/medborgar Kvinno- och barnhandel
39. Meddelelse om rekommandasjon 22/2001/medborgar Informationsinsatser mot kvinno- och barnhandel
40. Meddelelse om rekommandasjon 23/2001/medborger Tiltag mod tvangsægteskab
41. Meddelelse om rekommandasjon 27/2001/medborger Obligatorisk forbrugerundervisning i grundskolen
42. Meddelelse om rekommandasjon 29/2001/medborger Internationale aftaler om handel og transport af levende dyr
43. Meddelelse om rekommandasjon 30/2001/presidiet Konfliktförebyggande och civil krishantering
44. Meddelelse om fremstilling 2/2002/näring EU:s regionalpolitik
45. Meddelelse om rekommandasjon 5/2002/välfärd Fri rörlighet för alla
46. Meddelelse om rekommandasjon 6/2002/miljö Införsel av hund och katt mellan de nordiska länderna
47. Meddelelse om rekommandasjon 7/2002/medborger Bekæmpelse af racisme og fremmedfjendtlighed og fremme af integration indenfor arbejdsmarkeds- og uddannelsesområdet
48. Meddelelse om rekommandasjon 9/2002/næring Skadelig skattekonkurrence
49. Meddelelse om rekommandasjon 10/2002/næring Tiltag mod skadelig skattekonkurrence
50. Meddelelse om rekommandasjon 11/2002/medborger Økt mattrygghet i Norden
51. Meddelelse om rekommandasjon 12/2002/mlijö EU:s beslut om dioxin
52. Meddelelse om rekommandasjon 14/2002/miljö Vattenvård och hälsa i Karelska republiken
53. Meddelelse om rekommandasjon 15/2002/miljö Finsk projektering i Karelska republiken
54. Meddelelse om rekommandasjon 16/2002/presidiet Västnorden i det nordiska samarbetet
55. Meddelelse om rekommandasjon 17/2002/medborger Nordisk lovsamarbejde
56. Meddelelse om rekommandasjon 20/2002/medborgar Uppehållstillstånd för trafficking-offer
57. Meddelelse om rekommandasjon 23/2002/välfärd Små diagnosgruppers patientföreningar
58. Meddelelse om rekommandasjon 26/2002/velferd Hjelp til barn og unge som har vokst opp i isolerte trossamfunn
59. Meddelelse om rekommandasjon 28/2002/kultur International tilpasning af aftalelicens-modellen inden for kulturområdet
60. Meddelelse om rekommandasjon 34/2002/kultur Kendskab til nordisk sprogfællesskab
61. Meddelelse om rekommandasjon 35/2002/velferd Elektroniske fagbøker for synshemmede
62. Meddelelse om rekommandasjon 40/2002/presidiet Nordiska samarbetets budget för 2003
63. Meddelelse om rekommandasjon 41/2002/kultur Nordisk forskningsstøtte og Nordisk Råds interne budgetprocedure
64. Meddelelse om fremstilling 1/2003/miljö Forskarrådgivning vid beslut om fiskerikvoter
65. Meddelelse om fremstilling 2/2003/miljö Stärkande av havsmiljö- och fiskeriforskningsinstitutionerna i Norden
66. Meddelelse om ytring 1/2002 Rigsrevisionens beretning til Nordisk Råd og Nordisk Ministerråd om revisionen af Nordisk Kulturfonds virksomhed 2001, incl. beretning fra Nordisk Kulturfond

b. i påvente av nye meddelelser i spørsmålet til neste år

(29. oktober)

1. Meddelelse om rekommandasjon 9/2001/miljø Strategi for en bæredygtig udvikling
2. Meddelelse om rekommandasjon 17/2001/medborger Asylansøgernes livskvalitet i Norden
3. Meddelelse om fremstilling 47/2001/kultur Ändringar i Överenskommelse om Nordiska kulturfonden
4. Meddelelse om rekommandasjon 8/2002/medborger Strategi for bekæmpelse af racisme og fremmedfjendtlighed og fremme af integration
5. Meddelelse om rekommandasjon 21/2002/medborger Bekjempelse av korrupsjon og hvitvasking av penger
6. Meddelelse om rekommandasjon 22/2002/medborgar Polisens roll och specialutbildning av polis
7. Meddelelse om rekommandasjon 27/2002/kultur Nordisk kulturpolitik og kulturstatistik
8. Meddelelse om rekommandasjon 29/2002/kultur Evaluering af Nordisk Ministerråds strategi for samarbejde med frivilligsektoren
9. Meddelelse om rekommandasjon 33/2002/kultur Nordisk språkgemenskap

c. bemyndigelse til utvalgene/kontrollkomiteen om å ta meddelelsene til etterretning og avvente ny meddelelse til neste år

(29. oktober)

1. Meddelelse om rekommandasjon 23/1997/kultur Stödfunktion för multimedieproduktion
2. Meddelelse om rekommandasjon 32/2000/medborger Kartlegging av organisert kriminalitet
3. Meddelelse om fremstilling 5/2001/velferd Nordisk samarbeid om kultur og helse
4. Meddelelse om rekommandasjon 18/2001/medborger Fællesnordisk seminar om asylansøgernes livskvalitet
5. Meddelelse om rekommandasjon 19/2001/medborger Bekæmpelse af racisme og fremmedfjendtlighed, og fremme af integration
6. Meddelelse om rekommandasjon 20/2001/medborger Beskyttelse af vidner og involverede i straffesager mod vold, trusler og repressalier
7. Meddelelse om fremstilling 46/2001/velfærd Reumatikere og langvarige syge
8. Meddelelse om rekommandasjon 3/2002/presidiet Nordbornas rättigheter
9. Meddelelse om rekommandasjon 4/2002/presidiet Redogörelse till Nordiska rådets nationella delegationer om uppföljning av rådets rekommendationer
10. Meddelelse om rekommandasjon 13/2002/presidiet Stöd av demokratiutvecklingen i Kaliningrad
11. Meddelelse om rekommandasjon 18/2002/medborger Konsekvensoplysninger og henvisning til de nordiske landes lovgivning i det nationale lovgivningsarbejde
12. Meddelelse om rekommandasjon 19/2002/medborger Människohandel (trafficking)
13. Meddelelse om rekommandasjon 24/2002/välfärd Telemedisin mellan de nordiska länderna
14. Meddelelse om rekommandasjon 25/2002/välfärd Hälsovårdssystem i Norden
15. Meddelelse om rekommandasjon 30/2002/kultur Nordisk formgivning och design
16. Meddelelse om rekommandasjon 31/2002/næring Strategi og handlingsplan for ministerrådet for informations-teknologi (MR-IT) 2002-2004
17. Meddelelse om rekommandasjon 32/2002/kultur Public Service TV och digitalisering
18. Meddelelse om rekommandasjon 36/2002/kukltur Mobilitets- og støtteprogrammer inden for uddannelsesområdet
19. Meddelelse om rekommandasjon 37/2002/kultur Uddannelse for unge i Norden
20. Meddelelse om rekommandasjon 38/2002/kultur Nordisk tentamensgyldighed for højere uddannelser
21. Meddelelse om rekommandasjon 39/2002/kultur Hvidbog om udbygning af Norden til en international ledende region for forskning og innovation

C. Vedtak i interne spørsmål

(27. oktober)
1. Godkjennelse av deltakerliste
2. Godkjennelse av dagsorden
3. Godkjennelse av Regler för sessionens genomförande (Dokument 2)

(29. oktober)
1. Kommittéförslag om rapporten "Övergången från trepelarprofilering till utskottsbaserat vardagsarbete" (A 1337/kk)
2. Nordisk samarbejde 2002. Beretning om Nordisk Ministerråds virksomhed (C 1/presidiet)
3. Rigsrevisionens beretning til Nordisk Råd og Ministerråd om revisionen af Nordisk Ministerråds virksomhed for 2002 (C 3/kk)
4. Rigsrevisionens beretning til Nordisk Råd om revisionen af Nordisk Råds regnskab for 2002 (C 4/kk)
5. Rigsrevisionens beretning til Nordisk Råd og Ministerråd om revisionen af Nordisk Kulturfonds virksomhed for 2002 (C 5/kk)
6. Medlemsforslag om arbejdsgruppe for realistiske økonomiske rammer til fremtidens nordiske arbejde (A 1294/præsidiet)
7. Program för Nordiska rådet 2004 (Dokument 3)
8. Fastsettelse av tid og sted for sesjonen 2004

D. Interne vedtak

a. ferdigbehandlet i rådet

(29. oktober)
1. NORD-LEX databas (1/1997)
2. Nordisk Råds arbejde med Ministerrådets meddelelser om rekommandationer/fremstillinger og formelle kontakter mellem Nordisk Råds organer og modsvarende ministerråd (1/2001)
3. Samernes stilling som urfolk og minoritet (3/2001)
4. Globale aktører (1/2002)
5. Tema for Nordisk Råds Journalisttipendium 2003 (2/2002)
6. Demokratiutveckling i Kaliningrad (3/2002)
7. Budgetprocessen (4/2002)

E. Valg

(29. oktober)
1. Val av Nordiska rådets presidium
2. Val av Nordiska rådets president
3. Val av medlemmar till Nordiska rådets utskott samt kontrollkommitté
4. Val av ordförande oce vice ordförande i Nordiska rådets utskott samt kontrollkommitté
5. Val av Valkommitté
6. Suppleringsvalg til Nordisk Kulturfond

Presidiets oppfølgning av interne vedtak 2003

Internt vedtak 1/1997
NORD-LEX databas (A 1142/p)

Nordiska rådet uppdrar åt presidiet

> *att* i samarbete med Nordiska ministerrådet etablera en gemensam databas med utgångspunkt i vad som anges i medlemsförslaget A 1142/p

Presidiet meddeler:
Presidiet meddelte siste år at rapporten fra den interne arbeidsgruppen som gjennomgikk intensjonene i medlemsforslag A 1142/p skulle drøftes med Ministerrådssekretariatet for å se sammenhengen med planene for utviklingen av intranettet. Det ble også vist til at Blå Boken var planlagt utgitt på CD-rom med søkemuligheter. Blå Boken for 2002 vil foreligge på CD-rom med søkemuligheter i løpet av september/oktober 2003 og Nordisk Ministerråd har før sommeren 2003 igangsatt et eManagement prosjekt, der anvendelse av intranett/e-møteplass (for utlegging av møtepapirer) og utviklingen av web-teknologien til bruk i saksbehandlingen er viktige elementer. Rådssekretariatet deltar i de arbeidsgrupper som er relevante for Rådets arbeid. I tillegg er web-sidene under utvikling mht innhold av rapporter, publikasjoner etc. Intensjonene i internt vedtak 1/1997 og rapporten fra 1996 som det bygger på, må derfor sies å være oppfylt, idet alle råds- og ministerrådsdokumenter vil foreligge elektronisk tilgjengelige – og tildels søkbare – for hele rådssystemet i løpet av kort tid.

Presidiets konklusjon: Presidiet rapporterer til den 55. sesjonen at presidiet besluttet følgende den 23. september 2003: arbeidet med internt vedtak 1/1997 må ansees ferdigbehandlet i Rådet.

Internt beslut 1/2001
Nordisk Råds arbejde med Ministerrådets meddelelser om rekommandationer/fremstillinger og formelle kontakter mellem Nordisk Råds organer og modsvarende ministerråd (A 1270/kk)

Nordisk Råd beslutter

> *at* Nordisk Råd så vidt muligt afskriver rekommandationer om Nordisk Ministerråds planer/programmer, når disse er iværksat. Dette set i lyset af ønsket om årlige rapporter om fremdriften i vedtagne planer
>
> *at* Nordisk Råd tilrettelægger sit arbejde således, at Nordisk Råds organer kan indgå i dialog med de modsvarende ministerråd om planer/programmer og årlige rapporter om disse

Presidiet meddelar:
Av de nordiska ländernas meddelande om rekommendation 4/2002 framgår skepsis mot det stora antal rekommendationer i rådet. Samarbetsministrarnas ordförande har i möte med presidiet i Villmanstrand och i en inledande dialog med budgetgruppen framfört samma skeptiska hållning. Ministerrådssidan har inviterat till en fortsatt dialog om saken under hösten. Presidiet anser att de rekommendationer som det interna beslutet åsyftar i det interna beslutets förra att-sats avskrivs successivt. Den nya fackstrukturen anses fungera tillfredsställande och utskotten får i växande grad möjlighet att komma i dialog med ministrar under andra tidpunkter än vid sessionen. Planer och program för rådets verksamhet framläggs numera i god tid för att bl.a. uppnå syftet i det interna beslutets andra att-sats. Budgetgruppen träffar ministerrådets representanter i

ett särskilt möte under hösten ang. förbättringar i budgetprocessen m.m., varvid denna fråga också kommer att tas upp.

Presidiets konklusion: Presidiet rapporterar till den 55:e session at presidiet beslöt följande den 23. september 2003: Intentionen med den interna beslutningen 1/2001 anses som uppfylld.

Internt beslut 3/2001
Samernes stilling som urfolk og minoritet (A 1181/p)

Nordisk Råd beslutter

> *at* henstille til Medborger- og Forbrugerudvalget at tage initiativ til diskussion om samernes stilling som urfolk og minoritet i det nordlige Norden. Dette skal ske i dialog med repræsentanter fra den samiske befolkning

Presidiet meddeler:
Medborger- og Forbrugerudvalget foretog udvalgets studietur (tilsvarer sommermødet) 2003 i Finmarken, i Kautokeino og Karasjok. Udvalget besøgte Sametinget og afholdte møde med Sven-Roald Nystø, Sametingspræsident i Norge og præsident af Samisk Parlamentarisk Råd og Ragnhild Lydia Nystad, visepræsident i Sametinget. Udvalget afholdte også møder i Kautokeino med repræsentanter fra Samisk Højskole og Nordisk Samisk Institut samt med Ole Henrik Magga, formand for UN Permanent Forum on Indigenous Issues om urfolk og håndteringen af urfolk i internationale fora.

På udvalgets møde med Sven-Roald Nystø og Ragnhild Lydia Nystad i Sametinget i Karosjok sagde udvalgets formand Arne Lyngstad, at samisk medlemskap ikke var et aktuelt tema i Præsidiet i Nordisk Råd. Sven-Roald Nystøs svar på dette var, at medlemskab ikke var så vigtig så længe man har en åben politisk dialog.

Medborger- og Forbrugerudvalget har i forbindelse med EU-kommissionens handlingsplan vedr. Den Nordlige Dimension vedtaget og videresendt følgende udtalelse til Kommissionen:

"Medborger- og Forbrugerudvalget i Nordisk Råd gør opmærksom på urfolkets specielle situation i den nordlige region i Skandinavia og Nordvestrusland hvad angår spørgsmål som f.eks. sprog, kultur og næringsliv. Medborger- og Forbrugerudvalget skal derfor opfordre til, at der i Aktionsplanens implementering tages højde for "urfolksdimensionen" i det arbejde som foregår i områder beboet af urfolk og som evt. påvirker beboernes livssituation. Dette bør ske i dialog med urfolkets repræsentanter"

Medborger- og Forbrugerudvalget har planer om fortsat dialog med samerne indenfor rammerne af Den Nordlige Dimension.

Præsidiets konklusion: Præsidiet rapporterer til den 55. session at præsidiet besluttede følgende den 23. september 2003: Intentionen med intern beslutning 3/2001 kan anses som værende opfyldt.

Internt beslut 1/2002
Globale aktører (A 1248/næring)

Nordisk Råd beslutter

at Præsidiet generelt er opmærksom på problemstillingen omkring globalisering og den demokratiske og parlamentariske kontrol med globale aktører såsom WTO, Verdensbanken og IMF

Presidiet meddeler:
Avsikten med Presidiets interna beslut 1/2002 är att stärka relationen till de internationella aktörerna i den nordliga regionen. Frågeställningen kring globalisering och demokratisk och parlamentarisk kontroll av internationella aktörer handlar om en process snarare än om en i tiden avgränsad händelse eller åtgärd. En ökad uppmärksamhet på dessa frågor förutsätter därför en löpande bevakning och ett löpande engagemang.

Presidiet menar att internationella frågor – däribland även frågor om globalisering och demokratisk kontroll – överhuvudtaget fått en mer framskjuten plats på Presidiets dagordning. De har också behandlats i kontakterna med t ex Baltiska församlingen, CBSS kommissionär för demokratiutveckling, Europarådets parlamentariska församling, OSCE:s parlamentariska församling, m.fl.

Rådsdirektören mottog i juli 2002 ett brev från WTO:s generalsekreterare Mike Moore i vilket han informerade om WTO och den pågående förhandlingsrundan (Doha-rundan), samt uttryckte önskemål om att stärka relationen med parlamentarikerna. I februari 2003 deltog Näringsutskottets ordförande Kent Olsson i en parlamentarisk konferens om WTO i Genève, arrangerad av Europaparlamentet och Inter-Parliamentary Union (IPU). Som ytterligare ett exempel på löpande bevakning av dessa frågor kan nämnas att Nordiska rådets näringsutskott i samband med sina möten regelbundet bjuder in representanter för nationella näringsutskott (motsv) för att få information om aktuella frågor, däribland arbetet i bl a WTO.

Nordiska rådets president 2003, Inge Lønning, deltog i den fjärde årliga konferensen för Världsbankens parlamentariska nätverk (Parliamentary Network on the World Bank, PNoWB), vilken hölls i Aten den 9–10 mars 2003. Nätverkets syftar till att främja den parlamentariska kontakten och dialogen med Världsbanken. Temat för konferensen i Aten var bl.a bekämpning av fattigdomen i utvecklingsländerna. Lønning ledde en arbetsgrupp som behandlade nedskrivning av utvecklingsländernas skuldbörda.

Genom att dessa frågor nu regelbundet tas upp i Presidiets arbete, anser Presidiet att intentionerna med det interna beslutet 1/2002 i huvudsak kan anses uppfyllda.

Presidiets konklusion: Presidiet rapporterar till Nordiska rådets 55: session att presidiet beslöt följande den 23 september 2003: att intentionerna med det interna beslutet 1/2002 är uppfyllda.

Internt beslut 2/2002
Tema for Nordisk Råds Journalststipendium 2003(A 1299/medborger)

Nordisk Råd beslutter

at Nordisk Råds Journalststipendium i år 2003 som tema har bekæmpelsen af racisme og fremmedfjendtlighed samt integration og etnisk mangfoldighed og at kvalificerede ansøgninger på området prioriteres ved valg af stipendiater

Presidiets meddelar:
Av 34 beviljade nordiska journalststipendier i alla de fem nordiska länderna 2003 gick 26 till projekt som anknyter till årets tema; Kamp mot rasism, främlingsfientlighet, integration och etnisk mångfald.

Presidiets konklusion: Presidiet rapporterar till den 55:e sessionen att presidiet beslöt följande den 23 september 2003: att intentionerna med det interna beslutet 2/2002 är uppfyllda.

Internt beslut 3/2002
Demokratiutveckling i Kaliningrad(A 1307/presidiet)

Nordiska rådet beslutar

1) *att* ta upp frågan angående medborgarorganisationernas möjlighet till samarbete med Östersjörådets kommissionär för demokratisk utveckling
2) *att* uppmana den parlamentariska Östersjökonferensens permanenta kommitté att verka för medborgarorganisationernas samarbetsmöjligheter
3) *att* ta initiativet till att verka för ett vidgat parlamentariskt samarbete kring frågor om "good governance" vad gäller en effektiv administration, väl fungerande institutioner och lagtillämpning samt reformer på områden såsom rättssäkerhet, stabilitet i skattelagstiftningen och fastighetsrätt
4) *att* Nordiska rådets representanter i Östersjökonferensens permanenta kommitté presenterar detta betänkande i kommittén för att diskutera vilken roll kommittén önskar att ha i det fortsatta arbetet

Presidiets meddelelse:
Ang. att-sats 1): Presidiet diskuterade vid sitt möte 24 juni i Villmanstrand medborgarorganisationernas möjlighet till samarbete med Östersjörådets kommissionär för demokratisk utveckling. I diskussionen framkom att både kommissionären och Östersjörådet har arbetat för att skapa möjligheter för ett NGO-samarbete. Presidiet konstaterade att NGO-samarbetet i Östersjöregionen haft en positiv utveckling. Under det finska ordförandeskapet i Östersjöstaternas råd (CBSS) organiserades det tredje NGO-forumet i Åbo. NGO-Forum kommer hädanefter att organiseras på en årlig basis.

Ang. att-sats 2): Den parlamentariska Östersjökonferensen har vid sina konferenser (senast 2001 i Greifswald) diskuterat frågan om det civila samhället samt medborgarorganisationernas verksamhet. Östersjökonferensens permanenta kommitté har diskuterat frågan med CBSS-ordförandelandets representanter, och den återfinns också i slutkommunikén från det 12:e ministermötet 11 juni 2003 i Björneborg. Den parlamentariska Östersjökonferensens permanenta kommitté har också under konferenserna träffat de deltagande NGO:erna och haft en dialog med dem. Den permanenta kommitténs ordförande deltog också i NGO-forumet.

Ang. att-sats 3): Rådets medlemmar har aktivt deltagit på CBSS-kommissionärens tre seminarier under 2002–2003 och har, vid dessa arrangemang, haft överläggningar med parlamentariker från Östersjöregionen.

Tema Good governance (gott styrelseskick) har diskuterats vid många av de seminarier som organiserats av NMR/NR:s informationsavdelning inom ramen för programmet "Information i utlandet". Både Presidiet och Medborgar- och konsumentutskottet har diskuterat temat med kommissionären. Utskottet diskuterade korruptionsfrågor med Baltiska församlingens representanter.

Ang. att-sats 4): Rådets representanter i den permanenta kommittén presenterade rapporten vid kommitténs möte 12 maj 2003. Intresset för saken var stor. Kommittén kom överens att återkomma till saken senare i år.

Presidiets konklusion: Presidiet rapporterar till Nordiska rådets 55:e session att presidiet beslöt följande den 23 september 2003: att intentionerna med det interna beslutet 3/2002 är uppfyllda.

Internt beslut 4/2002
Budgetprocessen (A 1303/kk)

Nordisk Råd beslutter

at overveje, hvorledes det interne arbejde med budgetprocessen kan forbedres, således at Nordisk Råds fremadrettede ønsker baserer sig på politiske vurderinger

Presidiet meddeler:
Det interna beslutet har tillkommit mot bakgrund av Kontrollkommitténs överväganden om vilka principer man egentligen menar bör ligga till grund för parlamentariskt inflytande i besluten om användning av forskningsmedel. Kontrollkommittén ansåg år 2002 att dessa överväganden också är av principiell karaktär och att övervägandena i princip omfattar alla rådets arbetsområden. Presidiet menar att detta är ett viktigt påpekande. Budgetgruppen har i sina samråd med ministerrådet påpekat brister i inflytande i vissa delar av budgetprocessen bl.a. ang. projekten. Avsikten är att dryfta saken vidare i en dialog med ministerrådet under hösten. Vid den 55:e sessionen presenterar ministerrådet för rådet en vitbok om utbildning och forskning som också torde ge en saklig grund för att föra en diskussion om rådets inflytande på forskningsmedlen.

Presidiets konklusion: Presidiet rapporterar till den 55:e sessionen att presidiet beslöt följande den 23 september 2003: att intentionerna med det interna beslutet 4/2002 är uppfyllda.

Beslutning:

at intentionen med de interne beslutningene 1/1997, 1/2001, 3/2001, 1/2002, 2/2002, 3/2002 og 4/2002 kan anses som opfyldt.

Presidium, arbeidsutvalg, sekretariat, sakkyndige m.m.

Presidium, arbeidsutvalg, sekretariat, sakkyndige m.m.

Presidium

Inge Lønning, Norge, president
Arja Alho, Finland
Berit Brørby, Norge
Anita Johansson, Sverige
Jónína Bjartmarz, Island
Jens Christian Larsen, Danmark
Ragnwi Marcelind, Sverige
Outi Ojala, Finland
Rannveig Guðmundsdóttir, Island
Martin Saarikangas, Finland
Jan Sahl, Norge
Sigríður Anna Þórðardóttir, Island
Ole Stavad, Danmark

Arbeidsutvalg

Danmark
Ole Stavad (S), formand
Jens Chr. Larsen (V), næstformand
Kaj Ikast (KF)
Kristen Touborg (SF)
Anita Knakkergaard (DF)

Finland
Outi Ojala (vänst), ordförande
Martin Saarikangas (saml), v.ordförande
Arja Alho (sd)
Tarja Cronberg (gröna)
Ragnar Erlandsson (ÅC)
Sari Essayah (kd)
Pehr Löv (sv)
Aulis Ranta-Muotio (cent)

Norge
Arne Lyngstad (KrF), leder
Berit Brørby (A), nestleder
Asmund Kristoffersen (A)
Trond Helleland (H)
Inge Lønning (H)
John Alvheim (FrP)
Inge Ryan (SV)
Rune Skjælaaen (Sp)

Sverige
Gabriel Romanus (fp)
Anita Johansson (s)
Kent Olsson (m)
Reynoldh Furustrand (s)
Lennart Gustavsson (v)
Ragnwi Marcelind (kd)

Særlig innbudte gjester

Prismottakere

Boine, Mari, artist,
vinner af årets musikpris, Norge
Lahti-Olsen, Jake, representant for Luonto-Liitto,vinner av årets natur- og miljøpris, Finland
Massinen, Minttu, representant for Luonto-Liitto, vinner av årets natur- og miljøpris
Ström, Eva, forfatter,
vinner av årets litteraturpris, Norge

Gjestetalere til sesjonens åpning

Brazauskas, Algirdas, statsminister Litauen
Kosmo, Jørgen, Stortingspresident
Purvaneckiene, Giedre, president för Baltiska Församlingen

Nordiske gjester

Brattestå, Hans, Stortingets direktør, Norge
Gjul, Gunn Karin, medl. av bedømmelseskomiteen for natur- og miljøprisen
Ihse, Margareta, bedømmelseskomiteen for natur- og miljøprisen
Joensen, Edmund, Lagtingsformand, Færøyene
Lakjuni, Jógvan á, Vestnordisk råd, Færøyene
Lilholt, Sten, ambassadør, Danmark
Motzfeldt, Jonathan, tidl. Landsstyreformand, Grønland
Nystø, Sven-Roald, president, Sametinget, Norge og Samisk parlamentarisk råd
Ringborg, Mats, ambassadør, Sverige
Stefán Skjaldarson, ambassadør, Island
Turið Sigurðardóttir, medl. av bedømmelseskomiteen for litt.prisen

Internasjonale gjester

Arens, Heinz-Werner, MP, Baltic Sea Parliamentary Conference, Tyskland
Barnes, Harry, MP, British-Irish Inter-Parliamentary Body (BIIPB), England
Cameron, Colin, Secretary General, Parliamentary Assembly of the Western European Union (WEU)
Carmichael, Alistair, MP, British-Irish Inter-Parliamentary Body (BIIPB), Scottland
Czaja, Gerard, MP, Baltic Sea Parliamentary Conference, Polen
Djupedal, Øystein, MP, Parliamentary Assembly of the Council of Europe (PACE), Norge
Emsis, Indulis, MP, Baltic Assembly, Latvia
Golde, Silva, MP, Latvia
Halinen, Hannu, dirsktör, Council of Baltic Sea States
Happart, J.M, MP, president, Benelux Inter-parliamentary Consultant
Huhtaniemi, Pekka, ambassadør, Finland
Khripel, Gennady, MP, Federal Assembly of the Federation of Russia, Russland
Klisonis, Audrius, MP, Baltic Assembly, Litauen
Kosarev, Nikolay, MP, Federal Assembly of the Federation of Russia, Russland
Marthinsen, Finn Kristian, MP, representant for WEUs forsamling, Norge
Michiels, Ludy, Secretary General, Benelux Parliament
Nikolaev, Mikhail, MP, Federal Assembly of the Federation of Russia, Russland
Pietkevics, Mihails ,MP, Baltic assembly, Latvia
Popov, Vjacheslav, MP, Federal Assembly of the Federation of Russia, Russland
Purvaneckiene, Giedre, Vice Chairman, Head of Lithuanian Delegation, Baltic Assembly, Litauen
Reirs, Janis, MP, Baltic assembly, Latvia
Sazhinov, Pavel A., MP, North West Parliamentary Association, Russland
Stensaker, Christopher, MP, OSCE Parliamentary Assembly, Norge
Taimla, Andres, MP, Baltic Assembly, Estland
Velliste, Trivimi, Vice Chairman, Head of Delegation for the Estonian Delegation, Baltic Assembly, Estland
Width, Per Ove, MP, representant for WEUs forsamling, Norge

Ungdommens Nordiske Råd

Danmark
Eriksen, Jakob Tråsdahl
Iversen, Rasmus Rex
Kruiff, Mathilde w.B.de
Lauritzen, Karsten
Messerschmidt, Morten
Nielsen, Thomas Bak
Thomsen, Peter Hummelgaard

Färöarna
Nielsen, Runi

Finland
Backlund, Lotta
Ginman, Markus
Guseff, Fredrik
Helasaari, Hila
Janson, Anna
Jokinen, Virpi
Koskela, Marja
Lundgren, Frank
Muona, Marianne
Nerelli, Rauna
Rönnholm, Antton
Salmela, Heini
Tulkki, Tapani
Tutunen, Tiinaliisa
Öster, Magnus

Åland
Fagerström, Karl
Löfström, Mats

Island
Anders Jónsson
Freyr Rögnvaldsson
Hakon Skulason

Norge
Barsten, Rikke
Berthelsen, Knud Edmund
Davidsen, Pål Arne
Edvardsen, Morten
Guldbrandsen, Christer
Høyer, Marthe
Moe, Gro Mette
Nervik, Stein
Nielsen, Martin
Olsen, Camilla
Piretta, Pietilä
Skogen, Mali Hole
Stoveland, Jan Fredrik
Tjeransen, Carl Fredrik
Øvregård, Håvard

Sverige
Heilert, Erik
Ohlson, Stefan

Latvia
Grate, Innese

Nordiske institusjoner

Abrahamsen, Svend, Nordisk Film-og TV-fond
Abraskevicius, Saulius, Nordisk Informationskontor i Vilnius, Litauen
Andersen, Carsten, Norden i Fokus, Danmark
Austin, Kjell, Nordisk kulturfond
Berndtsson, Anders, Nordens Institut i Grønland/N.A.P.A., Grønland
Bjørgan, Roger, Nordisk energiforskning
Dale, Ellen, Nordisk informasjonskontor i Sør-Norge
Doepel, Catarina, NIB
Emnéus, Eva, Nordisk informationskontor i Riga, Latvia
Forss, Michael, Nordisk energiforskning
Gjerpaasen, Per Øyvind, Nordisk energiforskning
Greuel, Herman, Tvibit/NUFF
Guðrún Dís Jónatansdóttir, Nordens Hus, Reykjavik, Island
Hanssen, Guri, Nordisk informasjonskontor i Nord-Norge
Hauan, Jakop, Tvibit/NUFF
Heiskanen, Teppo, Nordisk informasjonskontor i Vilnius, Litauen
Hellén, Siv, NIB
Hiltunen, Marja, Nordisk informasjonskontor, Sverige
Hirsch, Heli, Nordisk kulturfond

Huang, medlem av bedømmelseskomiteen for litteraturprisen
Jensen, Anette, Nordisk informasjonskontor, Danmark
Jón Sigurðsson, NIB
Jönsson, Mats, specialrådgivare, Nordiska kulturfonden
Karmila, Erkki, NIB
Kattelus, Ritva, Nordisk informasjonskontor i St.Petersburg
Klement, Kalli, Nordisk Informationskontor i Tallinn, Estland
Kristensson, Sara, Norden i Fokus, Sverige
Kurtzakis, Dimitri, Tvibit/NUFF
Larsen, Bula, Nordens Institut, Grønland
Lassén, Ulf, Nordisk informasjonskontor, Sverige
Lynggard, Trine, NIKK
Löfström, Jamima, NIB
Martinsson, Chatarina, Rikskonsertene Sverige
Meier, Steen, NOMUS
Molander, Peter, Nordisk energiforskning
Nilsen, Marika Muhonen, NorFA
Oftung, Knut, NIKK
Olausson, Barbro, Nordisk informasjonskontor, Sverige
Pettersen Magne, Tvibit/NUFF, Norge
Radvilavicius, Sarunas, Nordisk informasjonskontor i Vilnius, Litauen
Ramsvatn, Unni, Nordisk informasjonskontor i Sør-Norge
Ronsen, Oddvar Sten, NIB
Roselius, Paula, NIB
Ruud, Espen, Nordisk industrifond
Rydberg, Bo, NOMUS
Saunes, Kristin Franklin, Foreningen Norden, Norge
Saxén, Tom, generalsekreterare, NFS
Simonsen, Stefan, Nordens Institut på Åland
Storvik, Kjetil, Nordisk industrifond
Ullmann, Anne, NorFA
Vik, Sif, Tvibit/NUFF
Vold-Johansen, Tone, NIKK
Aasland, Aadne, NorFA

Foreningene Norden

Bjarni Daníelsson, Foreningen Norden, Island
Bue, Karen, generalsekretær, Foreningen Nordens Forbund
Djurhuus, Høgni, Foreningen Norden, Færøyene
Eriksson, Runa, Foreningen Norden, Sverige
Esther Sigurðardóttir, Foreningen Norden, Island
Griebenow, Berit, generalsekretær, Foreningen Norden, Norge
Gro Kraft, Nordens Hus, Island
Göransson, Bengt, Föreningen Norden, Sverige
Holmgren, Nils-Åke, Foreningen Norden, Sverige
Häggman, Larserik, generalsekraterare, Föreningen Norden, Finland
Jákupsson, Bárður, Foreningen Norden, Færøyene
Johansson, Helena, Foreningen Nordens Forbund, Sverige
Juslin, Åsa, Föreningen Norden på Åland, Åland
Larsen, Peter Jon, Foreningen Norden, Danmark
Ljunggren, Anders, Foreningen Norden, Sverige
Olafur Örn Haraldsson, Foreningen Norden, Island
Sohlman, Foreningen Norden, Sverige
Stedje, Espen, Foreningen Norden, Norge
Syrjänen, Heidi, NIB
Tigerstedt, Christoffer, NIKK
Øverlier, Grethe, Foreningen Norden, Norge

De nasjonale delegasjonenes sekretariater

Danmark
Axmark, Laura, kontorelev
Gadebusch, Camilla, overassistent
Hagemann, Henrik, generalsekretær
Plambech, Irli, fuldmæktig
Hansen, Lavst Riemann, stf. generalsekretær
Stegemüller, Ulla, overassistent
Søndergård, Pernille, medlemssekretær

Färöarna
Rein, Marius, delegationssekretær

Grönland
Hartmann, Jakob, delegationssekretær
Knudsen, Stefan, delegationssekretær

Finland
Ahvenainen, Marjo, byråsekreterare
Eriksson, Magnus, sekreterare för internationella ärenden
Immonen, Maarit, avdelningssekreterare
Konsala, Miila, expeditionsassistent
Kontinen, Riitta, byråsekreterare
Kupias, Leea, avdelningssekreterare
Lohiniva, Greta, råd för internationella ärenden
Mairue, Sirpa, byråsekreterare
Moisander, Paula, sekreterare för internationella ärenden
Pakannen, Heiki, rådgiver
Saarela, Mikko, adb-instruktör
Salo, Kari, råd för internationella ärenden
Tallqvist, Kristiina, informationsassistent
Talvitie, Ossi, överexpeditionschef
Zilliacus, Patrick, delegationssekreterare, sekretariatschef

Åland
Holm-Johansson, Marine, delegationssekreterare
Ikram, Rabia, byråsekretær

Island
Belinda Theriault, chef for den Internationale afdeling
Stígur Stefánsson, international sekretær

Norge
Andreassen, Bjørn, delegasjonssekretær
Brun, Sølvi, rådgiver
Braaten, Else Marie, førstekonsulent
Leikslett, Espen, konsulent
Myhre-Jensen, Kjell, sekretariatsleder
Ness, Synnøve, førstesekretær
Oftedal, Eline, rådgiver
Robstad, Bjørn Willy, førstekonsulent
Strømme, Thomas, hospitant i internasjonal avdeling
Syse, Christian, avdelingssjef

Sverige
Alvarson, Dan, internationell assistent
Hjelm, Eva, internationell sekreterare
Hultén, Eric, internationell sekreterare
Johnson, Bertil, internationell assistent
Lindström, Margareta, internationell assistent
Navab, Sebastian, pressesekretær
Norrbom, Hans, redaktör
Schenström, Ulrica, pressechef
Smekal, Eva, sektionschef
Tollin, Ingrid, internationell sekreterare

Nordisk Råds partigruppesekretariater

Den sosialdemokratiske gruppen
Stern, Lisa, politisk sekreterare

Den konservative gruppen
Christian Angell, gruppsekreterare

Midtengruppen
Wright, Marit Momrak, partigruppesekretær

Den venstresosialistiske grønne gruppen
Nikolajsen, Mads, partigruppesekretær

Rådssekretariatet

Broman, Kenneth, rådgivare
Fredriksson, Kristina, sekreterare
Gotthardt, Charlotta, dokumentationsassistent
Guðrún Garðarsdóttir, rådgivare
Haaland, Hilde Elisabeth, dokumentasjonsansvarlig
Henriksen, Merete, chefsekretær
Kristín Ólafsdóttir, rådgiver
Lindroos, Päivikki, rådgivare
Møller, Birgitte, rådgiver
Nokken, Frida, rådsdirektør
Pedersen, Susanne Scharbau, sekretær
Rasmussen, Jens Nytoft, rådgiver
Sandø, Jonna, sekretær
Schwarz, Jesper, rådgiver
Toropainen, Ulla, sekreterare
Widberg, Jan, rådgivare

Nordisk Råd og Ministerråds informasjonsavdelning

Arvidsson, Karin, rådgiver
Bondeson, Christian, webbredaktör
Evje, Monica, Foreningen Norden, Norge
Forslund, Britt-Marie, rådgivare
Helgi Thorsteinsson, webredaktør
Hernes, Per Olav, rådgiver
Haagensen, Klaus Munch, rådgiver
Jansson, Johannes, web-vikar
Klingenberg, Sissel, redaksjonssekretær
Magne Kveseth, redaktør
Lindholm, Johan, rådgivare
Madsen, Anne-Marie, afd.sekretær
Myllymäki, Aija, oversetter
Nielsen, Elin Rand, webtekniker
Olsson, Kjell, publikationsmedarbetare
Pelttari-Heikka, Sari, webredaktör
Perlenhem, Lennart, web-fotograf
Pitt Boserup, Sofia, informationssekretær
Riesedal, Mikael, web-fotograf
Sigrún Stefánsdóttir, informationschef
Sørensen, Sune S., publikationsmedarbejder
Sørensen, Torkil, rådgiver
Taarup, Tarja, publikationsmedarbetare
Thordur Thorarinsson,
Tuovinen, Eeva-Maria, oversetter
Wikström, Ulf, rådgiver

Nordiska ministerrådets sekretariat

Abudi, Naomi Pagh, rådgiver
Alberius, Lars, rådgivare
Ahlin, Gudrun, rådgivare
Alling, Johan, rådgivare
Andersen, Søren Juel, rådgiver
Belsø, René, rådgiver
Bendiksen, Merete, avd. sekretær
Bjerregaard, Tine, afd. sekretær
Blomqvist, Stina, receptionist
Borgquist, Sys, sekretær
Bogason, Loa, rådgiver
Borberg, Hjarn, rådgiver
Bredin, Vanja, afd.chef
Carlsen, Anette Vedel, rådgiver
Christensen, Thomas Alslev, afd.chef
Clausen, Joachim, rådgiver
Danfríður Skarphéðinsdóttir, rådgiver
Dinsen, Jesper, ass.dokumentationen
Dokken, Jon Tore, rådgiver
Ekström Langergaard, Karin, sekretær
Grande, Rigmor Duun, avd.sjef
Granström, Patrik, rådgiver
Heldbo, Jesper, rådgiver
Hernes, Margrethe, rådgiver
Holmer, Birgitte, sekretær
Hove, Inger, sekretær
Ibenfelt, Jeanette, sekretær
Jørgensen, Charlotte D., studentmedhjælper
Jørgensen, René Højer, rådgiver
Karlsson, Ulla-Jill, rådgivare
Karlsson, Nils-Petter, rådgiver
Kovacs, Stefan, rådgiver
Kristín Gjøe, afd.sekretær
Lagerwall, Anita, avdelingssekretær
Lamberg, Peter, studentmedhjælper
Lampola, Riitta, avd.chef
Larsen, Kristina, sekreterare
Lindroos, Bo, avd.chef
Lindroos, Carita, sekreterare
Möller, Marianne, rådgivare
Nirkko Sara, studentmedhjælper
Nærum, Astrid, specialrådgiver
Pedersen, Martin Dan, IT-medarbejder
Peltonen, Carita, rådgivare

Persson, Margaretha, avd.sekreterare
Rasmussen, Alf, rådgiver
Refslund, Niels, rådgiver
Ribergaard, Lena, rådgiver
Runeberg, Kate, rådgivare
Schlüter, Poul, fhv. statsminister
Sederholm, Kristina, rådgivare
Seel, Hege Elisabeth, rådgiver
Sigurður Helgason, afd.chef
Sjölander, Gun-Marie, sekreterare
Steffensen, Lise Lykke, rådgiver
Stilbo, Frank, servicechef
Stramer, Tore D., studentmedhjælper
Stærk, Bente, rådgiver
Sundin, Martin, rådgivare
Sørensen, Jess Gerrild, IT-rådgiver
Unckel, Per, generalsekretær
Utzon-Frank, Tine, projektanställd
Vigh, Pia, rådgiver
Wallin, Helena, rådgiver
Wallin, Rebecka, rådgivare
Widegren, Karin, rådgivare
Wøhlk, Birgitte, rådgiver
Øxseth, Bente, sekretær

Nordisk Ministerråds gjester

Bisters, Valdis, Ministry of Environment, Latvia
Dravnieks, Dainis, Energy department, Latvia
Juciene, Zana, Energy Agency, Latvia
Kazlauskas, Jonas, Energy department, Litauen
Kratovith, Andres, Director General, Int. Co-operation Department, Estland
Leppiman, Ando, Executive Officer, Estland
Mälk, Raul, Deputy Under-Secretary, Ministry of Foreign Affairs, Estland
Sarma, Ugis, Energy Department, Latvia

Internasjonale sekretariater

Clark, Mike, House of Commons Clerk, British-Irish Inter-Parliamentary Body (BIIPB), England
Dakhova, Nadezda, Federal Assembly of the Federation of Russia, Russland
Jankauskaite, Renata, Secretary for the Lithuanian Delegation, Baltic Assembly, Litauen
Januszewski, Andrzej, Baltic Sea Parliamentary Conference, Polen
Kisel, Einari, Head of Department, Energy Deparment, Estland
Lazaine, Marika, Baltic Assembly, Latvia
Molnika, Baiba, Baltic Assembly, Latvia
Putnina, Ingrida, Baltic Assembly, Latvia
Rongelep, Ene, Secretary for the Estonian Delegation, Baltic Assembly, Estland
Shmatkova, Marina, North West Parliamentary Association, Russland

Referenter/stenografer

Danmark
Birkholm, Lis
Delfs-Andersen, Sven
Hansen, Sussie Blom
Lund, Inge
Nielsen, Lars Busch
Pedersen, Ritva

Finland
Filppa, Birgi
Hangaslahti, Anneli
Karrento, Anita
Niittuinperä, Jari
Stenman, Marja-Leena
Varisto, Niklas

Norge
Brunner, Marit
Flugsrud, Aud
Horgen, Anneli
Jarnæss, Anne
Moen, Cecilie
Nesland, Gro

Sverige
Bernström, Agneta
Davidsson, Lisbeth
Djurström, Stig
Grönholm, Kristina
Nilsson, Roland

Tolker

Aellig, Taina
Ahonen, Aino
Andersen, Lars
Andersson, Pirkko-Liisa
Bryn, Anne
Buggeskov, Elena
Fluger, Lena
Jóhann Hlíðar Harðarson
Hellström, Sirpa
Hiltunen, Jaana
Innanen, Anne
Jussila, Ahti
Kaljunen, Riitta
Kjærnested, Borgþor S.
Laine, Tellervo
Laakso, Ritva
Lönnroth, Maj
Nerdrum, Leif
Repin, Aleksei
Salvör Aradóttir
Seppänen, Kristiina
Tchekhov, Alexandre
Tizard, Yvonne
Turganova-Lööw, Alexandra
Vik-Tuovinen, Gun-Viol

Politisk sakkyndige

Bakas, Ann, sekreterare
Dybing, Svein, spesialrådgiver
Granvik, Lena, politisk sekreterare
Kloed, Sunniva Vinje, konsulent
Koivuniemi, Sari, politisk rådgiver
Lodenius, Laura, assistent
Mathisen Ragnhild, politisk rådgiver
Mo, Geir, generalsekretær
Rohdin, Lennart, politisk sekreterare
Sass, Sebastian, sekretær
Skaug, Tom Erlend, politisk rådgiver
Slåke, Øyvind, politisk rådgiver
Tennes, Gøril, konsulent
Vikersveen, Kari, konsulent
Välimäki, Heta, assistent
Wang, Beate, politisk rådgiver
Östh, Billy, politisk sekreterare

Sakkyndige

Danmark
Abel, Vibeke, afdelingschef
Andersen, Jens Christian, fuldmægtig
Andersen, Jesper Fersløv, ministersekretær
Christensen, Søren, kommitteret
Darinder, Lillemor, generalsekretær
Faurby, Christina, ministerrekretær
Fogsgaard, Pia, kontorfuldmægtig
Helbo, Michael, fuldmægtig
Høeg-Jensen, Kasper, specialkonsulent
Jespersen, Louise Bang, fuldmægtig
Jørgensen, Ole Fester, fuldmægtig
Karlog, Pernille, forstfuldmægtig
Kjølsen, Desirée, fuldmægtig
Kragh, Mette, fuldmægtig
Kristiansen, Per Harding, direktør
Larsen, Steen Ryd, sekretariatschef
Lauger, Hanne, kontorchef
Lindgreen, Martin, fuldmægtig
Michelsen, Annette, kontorfuldmægtig
Møller, Grethe Fenger, fuldmægtig
Nielsen, Peter Baltzer, kontorchef
Nielsen, Lene, fuldmæktig
Nissen, Marie-Louise, fuldmægtig
Nyløkke, Per, kontorchef
Overvad, Marie-Louise, viceudenrigsråd
Poulsen, Ole, kontorchef
Rasmussen, Carl Bjørn, fuldmægtig
Riis-Jørgensen, Birger, statssekretær
Schou, Annette, programkoordinator
Seest, Michael, sikkerhedsvagt
Simonsen, Jens Peter, vicedirektør
Skov, Karsten, underdirektør
Voetmann, Per, kontorchef
Wieth-Knudsen, Aske, ministersekretær
Østergaard, Knud, chef for Internationalt Sekretariat

Færøyene
Dalsgaard, Jóannes, kulturdirektør
Danielsen, Súsanna, lagtingsdirektør
Ellingsgaard, Sælvør, sekretær
Finnsson, Eyðfinn, fuldmægtig
Joensen, Jákup Pauli, fuldmægtig
Lytthans, Kaspar, direktør
Ólavsstovu, Sólja í, departementschef
Ernst S. Olsen, Vestnordisk råd, Island
Petersen, Petur, generaldirektör
Simonsen, Mortan, fuldmægtig
Thomassen, Ronnie, fuldmægtig
Velbastað, Niels á, NSK-medlem

Grønland
Biilmann, John, fuldmægtig
Eistrup, Jette, fuldmægtig
Fontain, Kunuunnquaq, sakkyndig
Holm, Hulda Zober, nordisk koordinator
Høyer, Hans J., direktør
Jensen, Knud Brinkløv, embedslæge
Johanssen, Dorthe, konstituert direktør
Josefsen, Ulrik, ministersekretær
Kleemann, Claus, afdelingschef
Lyberth, Dorthie Friis, ministersekretær
Lynge, Aviaaja, ministersekretær
Mathiassen, Jakob, fuldmægtig
Mellemgaard, Jarvin Ole, Vestnordisk Råd
Olsen, Andreas, undervisningsinspektør
Pedersen, Elly Hauge, ministersekretær
Søndergaard, Jørgen S., seniorrådgiver
Sørensen, Margrethe, avdelingschef

Finland
Anttalainen, Marja-Liisa, specialforskare
Biskop, Maria, överinspektör
Björkstrand, Gustav, Åbo akademi
Ekestam, Harry, regionutvecklingsråd
Forsberg, Fredrik, äldre regeringssekreterare
Haapiainen, Jari, sekreterare för internationella ärenden
Harmo, Maunu, specialforskare
Hasunen, Kaija, konsultativ tjänsteman
Hetemäki, Martti, understatssekreterare
Hukso-Lamponen, Marianne, specialmedarbetare
Jalkanen, Pekka, överdirektör
Johansson, Rolf, pressråd
Jorma, Hirn, överdirsktör
Jussila, Kati, finanssekreterare
Karanko, Tuija, överinspektör
Kauppila, Aulikki, råd för int. ärenden
Kivelä, Risto, konsultativ tjänsteman
Knuuti, Jukka, konsultativ tjänsteman
Kotkajärvi, Johanna, utrikessekreterare
Krogell-Haimi, Mai, informatör
Krokfors, Karl Johan, sekratariatschef
Kunnas, Veikko, kulturråd
Lindell, Paul, Kvarkenrådet
Linna, Markku, kanslichef
Lujanen, Martti, överdirektör
Lundqvist, Gunnar, överinspektör
Lyra, Markus, avdelningschef
Norros, Mikko, bitr. informationschef
Nurmi, Sami, avdelningsstabsofficer
Nyström, Magnus, överinspektör
Park, Sickan, admin. utrikessekreterare
Rantala, Marcus, försvarsministerns specialmedarbetare
Roman, Sven-Eric, regeringsråd
Ruska, Ilkka, överdirektör
Räsänen, Leila, konsultativ tjänsteman
Saikkonen, Jukka, överinspektör
Salmi, Harri, enhetschef
Salovaara, Jukka, specialrådgivare
Sarjo, Kristina, finansråd
Sévon, Cay, överdirektör
Slotte, Kristian, direktör för int. ärenden
Ström, Ingmar, ambassadråd
Tuominen, Manu, adjutant
Turtiainen, Seija, specialmedarbetare
Tuuri, Helena, rådgivare till statsministern
Varjonen, Jouko, konsultativ tjänsteman
Wallin, Harriet, specialplanerare
Waltari, Maria, överinspektör
Widing, Barbro, konsultativ tjänsteman
Wilén, Henrik, direktör
Ylinen, Ann-Britt, konsultativ tjänsteman

Åland
Blomqvist, Helena, miljöjurist
Eliasson, Yvonne, avdelningschef
Eriksson, Dan E., finanschef
Johansson, Linnea, byråchef
Karlsson, Olof, byråchef
Nauclér, Elisabeth, kanslichef
Nikula, Vivan, jämställdhetsinspektör

Island
Albert Jónsson, avdelingschef
Arna Bang, Vestnordisk Råd
Baldur Guðlaugsson, departementschef
Birgir Ármannsson, Vestnordisk Råd
Bjarki Jóhannesson, avdelingschef
Borgar Þór Einarsson, rådgiver

Davíð A. Gunnarsson, departementschef
Estrid Brekkan, byråsjef
Gretar Már Sigurðsson, ambassadør, dir. handelsavd.
Guðmundur Árnason, departementschef
Hákon Sigurgrímsson, kontorchef
Halldór Þorgeirsson, kontorchef
Hanne Fisker, departementssekreterare
Harpa Frankelsdóttir, statsviter
Helgi Bjarnason, expeditionschef
Helgi Már Arthursson, informationschef
Hermann Sæmundsson, departementschef
Illugi Gunnarsson, politisk sakkunnig
Ingi Valur Jóhannsson, kontorchef
Ingimar Einarsson, kontorchef
Ingimar Sigurðsson, vice departementschef
Karitas H. Gunnarsdóttir, afdelingschef
Kjartan Gunnarsson, generalsekretær
Kristinn Hugason, konsulent
Kristmundur Halldórsson, senior projektmedarbejder
Margrét María Sigurðardóttir, direktør
Ólafur Davíðsson, departementschef
Ragnheiður Árnadóttir, politisk rådgiver
Ragnheiður Harðardóttir, sagkunnig
Sigrún Björnsdóttir, sagkunnig
Sigrún Jónsdóttir, attaché
Sigurður Guðmundsson, viceafdelingschef
Skafti Jónson, ambassaderåd
Snjólaug Ólafsdóttir, expeditionschef
Stéfan Stéfansson, kontorchef
Sturla Sigurjónsson, ambassadør, politisk direktør
Sveinn Þorgrímsson, expeditionschef
Þorsteinn Geirsson, departementschef

Norge

Andenæs, Hege, ekspedisjonssjef
Angell-Hansen, Bente, ekspedisjonssjef
Bakken, Gudbrand, ekspedisjonssjef
Barthelemy, Reidun, førstekonsulent
Bauer, Irene, avdelingsdirektør
Berg, Eivind, rådgiver
Berge, Bjørn, seniorrådgiver
Berger, Marit, politisk rådgiver
Bjørvik, Signe, informasjonssjef
Borgen, Marianne, leder
Borthen, Toril, førstekonsulent
Bryhn, Vigdis, rådgiver
Bø, Øystein, avdelingsdirsktør
Børresen, Ida, ekspedisjonssjef
Dahl, Agnete, rådgiver
Eckmann, Anne Grete, sakkyndig
Edna, Ole-Jacob, rådgiver
Ellefsen, Siw, rådgiver
Ellingsen, Karl Einar, generalsekretær
Eriksen, Tore, finansråd
Fevolden, Trond, departementsråd
Fisknes, Bodil, ekspedisjonssjef
FJelberg, Cecilie, rådgiver
Fone, Wenche, politisk rådgiver
Frette, Tharald, sakkyndig
Georgsen, Kaj-Martin, politisk rådgiver
Gorholt, Henning, ekspedisjonssjef
Graham, Oddmund, spesialrådgiver
Gran, Atle, sakkyndig
Grette, Lise, seniorrådgiver
Gundersen, Eilif, rådgiver
Gutterød, Jørn, rådgiver
Halvorsen, Kjell H., leder av nordisk sekretariat
Hauge, Terje, avdelingsdirektør
Haugli, Anniken, politisk rådgiver
Hole, Arni, ekspedisjonssjef
Holme, Tone, konsulent
Holtan, Astrid, ekspedisjonssjef
Husan, Gunnar, statssekretær
Husøy, Kari, statssekretær
Hanes, Knut, nestleder barneombudet
Iversen, Roger, politisk rådgiver
Jensen, Lisbeth Dønnum, konsulent
Johanssen, Ingjerd, rådgiver
Klemetsdal, Hilde, aspirant
Kleppe, Guro, rådgiver
Kosiander, Pino, underdirektør
Kristiansen, Roy, ekspedisjonssjef
Kvakkestad, Sverre, avdelingsdirektør
Kvassheim, Gunnar, statsekretær
Kverneland, Wenche, avdelingsdirektør
Lindgren, Inger, ekspedisjonssjef
Lunde, John, departementsråd
Martinsen, Jan Henrik, seniorrådgiver
Miller, Ragnhild Hustad, rådgiver
Mjærum, Øistein, politisk rådgiver
Moe, Thorvald, ekspedisjonssjef
Moen, EIrik, statssekretær
Molnes, Ole, avdelingsdirektør
Mølster, Odd, rådgiver
Neple, Harald, ekspedisjonssjef
Nestande, Per, underdirektør
Næss, Rolf, underdirektør
Open, Jon, seniorrådgiver
Pinholt, Karen, førstekonsulent
Rasmussen, Malika Makouf, prosjektansvarlig kulturaktiviteter
Ribe, Harald, avdelingsdirektør

Rogstad, Bjørn G., underdirektør
Rådahl, Tom, ekspedisjonssjef
Samuelsberg, Ragnhild, informasjonsleder
Sandal, Jan, ekspedisjonssjef
Sandaaker, Sigurd, seniorrådgiver
Skeie, Lise, seniorsekretær
Skjerpen, Arve, seniorrådgiver
Sletnes, Oda, ekspedisjonssjef
Sveri, Bitten, ekspedisjonssjef
Sæter, Odd Jostein, statssekretær
Sønneland, Helge, departementsråd
Tjernslien, Runar, seniorkonsulent
Torbergsen, Martin H., aspirant
Tveitereid, Sigurd, ekspedisjonssjef
Ulseth, Oluf, statssekretær
Vetlesen, Johan, avdelingsdirektør
Vinther, Torkild, seniorrådgiver
Vøllo, Åse, underdirektør
Vaagland, Eva, prosjektleder
Williams, Johán H., ekspedisjonssjef
Østang, Øivind, informasjonssjef
Østerberg, Hild, rådgiver
Øvergaard, Sven, informasjonssjef
Øvergaard, Tomas, seniorrådgiver
Åhrén, Per, seniorrådgiver

Sverige
Ahnmé, Britta Kågerman, departementssekreterare
Amer, Stefan, politisk sakkunnig
Anér, Göran, chefsjurist
Berg, Birgitta, pressekreterare
Berg, Ingolf, departementssekreterare
Bergström, Joakim, pressekreterare
Birgersson, Anna, pressekreterare
Björklund, Katja, departementssekreterare
Boheman, Anders, direktör, Bothorp, Hèlena, pressråd
Broberg, Helmer, departementssekreterare
Brändström, Dan, direktør
Byfors, Ingela, kansliråd
Carlson, Per, ämnesråd
Eduards, Helen, kansliråd
Ekenger, Mats, departementssekreterare
Elm, Christer, departementsråd
Engberg, Martina, politisk sakkunnig
Eriksson, Mikael, departementsråd
Forslund, Daniel, ämnessakkunnig
Frankell, Eva, pressekreterare
Fransson, Hans, civilingerniör
Gradin, Birgitta, kanslisekreterare
Gunnarsson, Åsa, pressekreterare
Gårding Wärnberg, Maria, ämnesråd
Hedlund, Linda, ämnesråd
Hermanrud, Karin, departementsråd
Hjelmborn, Arne, kansliråd
Hådell, Svante, pressekreterare
Högqvist, Emilia, departementssekreterare
Israelsson, Ann-Sofi, avdelningsdirektör
Johansson-Lind, Ingrid, departementsråd
Kahn, Jon, departementsråd
Larsson, Jan, presschef
Laxén, Marianne, departementsråd
Lenefors, Magnus, kansliråd
Liljelund, Lars-Erik, generaldirektör
Lindberg, Carl, bitr statssekreterare
Lindell, Magdalena, analytiker
Lindström, Lennart, finanssakkunnig
Lundberg, Lars-Olof, pressråd
Lönn, Björn Erik, koordinator for NMR
Lönnblad, Anders, departementsråd
Länsman, Sammaadministratör
Mazuranic, Kerstin Pehrsson, tredje ambassadsekreterare
Mäler, Kicki, pressekreterare
Zachrisson Nilsson, Ann, ämnesråd
Norbelie, Bertil, generaldirektör
Noreén, Stefan, statssekreterare
Norin, Johan, departementssekreterare
Norling, Christer, departementssekreterare
Nyman, Bengt, projektledare
Oettinger Biberg, Christina, kansliråd
Oljelund, Malin Quick, politisk sakkunnig
Persson, Sture, departementsråd
Pettersson, Christer, politisk sakkunnig
Renström, Eskil, kansliråd
Schantz, Dag von, departementsråd
Seyfert, Helena, assistent
Sjöberg, Tommie, departementsråd
Stattin, Jerker, departementssekreterare
Stridsberg, Lena, departementssekreterare
Teglund, Kristina, assistent
Teljhebäck, Anders, sakkunnig
Thärn, Christer, minister, Sveriges ambassad
Tofftén, Anna, departementsråd
Törnqvist, Anette, pressekretarare
Wallén, Ylva, departementssekreterare
Winklerfelt, Marika af, departementsråd
Zachrisson Nilsson, Ann, ämnesråd
Ånell, Hans pressekreterare
Öberg, Malin, politisk sakkunnig
Örn, Anders, professor

Supplement

- Utdeling av Nordisk Råds Musikkpris
- Utdeling av Nordisk Råds Litteraturpris
- Utdeling av Nordisk Råds Natur- og Miljøpris
- Ärendelista

Festforestilling i Gamle Logen
Utdeling av Nordisk Råds priser
28. oktober 2003

Musikalsk åpning Fra Vivaldis "Høsten" og "Vinteren"	Det norske kammerorkester
Velkommen	Arne Lyngsted, leder av den norske delegasjonen i Nordisk Råd
Musikalsk innslag Piazolla!	Det norske kammerorkester med Per Arne Glorvigen (bandoneon)
Presentasjon av vinneren av Nordisk Råds Natur- og miljøpris	Juryen ved Gunn Karin Gjul
Utdeling av prisen	Nordisk Råds president Inge Lønning Luonto-Liitto ry ved Jake Lahti-Olsen og Minttu Massinen takker
Musikalsk innslag Women's Voice	Kvinner fra fire verdensdeler
Presentasjon av vinneren av litteraturprisen	Juryen ved Turið Sigurðardóttir
Utdeling av prisen	Prisvinner Eva Ström takker
Presentasjon av vinneren av musikkprisen	Juryen ved Steen Meyer
Utdeling av prisen	Prisvinner Mari Boine takker
Musikalsk avslutning Fra "Simple Symphony", Voicetress bourée	Det norske kammerorkester

Åpning

Velkommen ved Arne Lyngstad, leder av den norske delegasjonen: Kjære prisvinnere, statsminister, ministrer, eksellenser, mine damer og herrer!

Velkommen til en festforestilling til ære for naturen og kulturen i Norden!

Det er en stor ære og en stor glede for meg, på vegne av den norske delegasjonen til Nordisk Råd, å ønske dere alle sammen hjertelig velkommen til denne festforestillingen i Gamle Logen.

Jeg er spesielt stolt av å kunne ønske velkommen til prisvinnerne. Vinner av Nordisk råds Natur- og miljøpris, den finske naturvernforeningen Luonto-Liitto, vinner av Nordisk råds litteraturpris, Eva Strøm, og vinner av årets Nordisk råds musikkpris Mari Boine.

Kultur hører til de begreper som bare kan forståes av dem som ikke trenger forklaring. Vi har virkelig grunn til å feire at vi har en rik og mangfoldig kultur i Norden. Men i Norden har vi aldri levd i et vakuum. Vi har alltid søkt utover og hentet inspirasjon. I denne dynamikken har dagens kultur blitt til, og i denne dynamikken skal vi utvikle den videre.

Platon sa: "Musikk gir universet en sjel, den gir sinnet vinger, fantasien flukt, alvoret sjarm og den gir munterhet og liv til alt."

Til ære for prisvinnerne skal vi i kveld få presentert grensesprengende musikk som kan løfte oss ut av hverdagens alvor, som får oss til å smile, og som er en hyllest til vår vakre og storslåtte natur(vårt vakre og storslåtte skaperverk).

Vi har allerede hørt en uvanlig munter fremførelse av Vivaldis høst og vinter. Jeg lover at vi i den nærmeste timen skal få høre melodier og rytmer som egger fantasien, fremført med liv og sjarme.

Med disse ord vil jeg igjen få ønske dere alle varmt velkommen til prisutdeling og festforestilling!

Prisutdeling Nordisk Råds Natur- og miljøpris

Natur- og miljøprismottagerne fra ***Luonto-Liitto ry****, Jake Lahti-Olsen og Minttu Massinen ble presentert av* ***Gunn Karin Gjul****, leder for bedømmelseskomiteen for Nordisk Råds Natur- og miljøpris.*

Gunn Karin Gjul: Kjære prisvinnere, mine damer og herrer! Vinneren av Nordisk råds Natur- og Miljøpris for 2003 er den finske natur- og miljøbevaringsorganisasjonen Luonto-Liitto ry. Av juryens begrunnelse for tildelingen, fremkommer det at Luonto Liitto er:

"en verdig representant for nordiske ungdomsorganisasjoner som arbeider med miljøspørsmål. Prisen begrunnes med deres omfattende virksomhet med leirer og klubber for barn og ungdom, for framstilling av et omfattende undervisningsmateriale av høy kvalitet samt for et langsiktig arbeid for et bærekraftig skogbruk i Norden og dets nærområder."

Arbeidet som de nordiske natur- og ungdomsorganisasjonene driver i våre nordiske land er av stor betydning. Arbeidet er av stor betydning, fordi de er med på å skape en bevissthet hos oss om vårt forhold til naturen og miljøet som omgir oss. Luonto-Liitto har gjennom 60 år drevet et slikt arbeid. Omfanget, kvaliteten, og ikke minst kontinuiteten av det arbeidet de gjør, er imponerende.

Luonto-Liitto har vært og er en sterk og modig talsmann for miljøets sak. Ved informasjon og holdningsskapende arbeid overfor finske barn og unge, har de hatt en oppdragende funksjon på flere generasjoner.

Jeg vil gjerne benytte denne anledningen til å gi honnør til det arbeidet som drives av alle de nordiske natur- og ungdomsorganisasjonene. Arbeidet de gjør for å holde miljøspørsmålet aktuelt og høyt i vår bevissthet, er av stor betydning. Den kunnskapen og seriøsiteten organisasjonene representerer i miljøspørsmål, er høyt verdsatt. Det har også gjort dem til viktige premissle-

verandører i miljødebatten. Gjennom dyktige medarbeidere med stort engasjement og rike kunnskaper om miljøet, har de vunnet innpass i mediene så vel som hos myndigheter og næringsliv.

Miljøspørsmål er ofte internasjonale i sin karakter. Luonto-Liitto har ved sitt arbeid for et bærekraftig skogbruk engasjert seg utover Finlands grenser. I det videre arbeid for miljøets sak må vi fortsette å dele av kunnskap og kompetanse der hvor vi er sterke. Sammen må vi kjempe for å ta vare på naturen og vårt sårbare miljø her i nord.
Lykke til i dette arbeidet!

Jake Lahti-Olsen: Det är fint att vara här ikväll. Detta pris är ett stort erkännande för vår 60-åriga natur- och miljöorganisation för barn och unga. Det är också ett erkännande för både unga klubbmedlemmar och alla frivilliga samt anställda.

Jag vill tacka Nordiska Rådet men också Finska Naturskyddsförbundet och riksdagledamot Satu Hassi som föreslog priset för oss.

Miljövårdsundervisningen är en av de viktigaste verksamhetsformerna i Luonto-Liitto. Människan, som redan som ung lär sig uppskatta naturen och miljön, kan och vågar senare arbeta för dem både när det gäller praktiska val och samhälleliga beslut. När man uppskattar naturen, vill man också skydda den.

Luonto-Liitto väcker debatt. Skogsskyddet och skyddet av stora rovdjur är till exempel svåra ämnen eftersom de påverkar så många personers liv. En medborgarorganisations uppgift är ändå inte alltid att behaga människor, utan man måste våga ta upp även svåra ämnen.

Det största arbetet görs av aktiva frivilliga. För mig och många andra unga är Luonto-Liitto en viktig del av livet. Genom mitt arbete på Luonto-Liitto har jag lärt mig lika mycket som på skolbänken. Det är belönande att se på ett barn som nyfiket följer till exempel en spindel. Lika fint är det när en journalist kommer och frågar efter en demonstration varför ett visst ämne är så viktigt för oss. Tusen tack!

Prisutdeling Nordisk Råds litteraturpris

*Litteraturprismottakeren **Eva Ström** ble presentert, på vegne av bedømmelseskomiteen for Nordisk Råd Litteraturpris, av **Turið Sigurðardóttir**.*

Turið Sigurðardóttir: Ærede publikum.
Eva Ströms Revbensstäderna (2000), årets prisvinderbog, taler stærkt til os gennem sin skønhed, sin klogskab men også sin gru. I det første digt læser vi ordene om "Hela verkligheten..." som "utspelades i det virtuella tomrummet som outforskat kallas din hjärna" – og hermed er temaet anslået: Det er mennesket og den menneskeskabte verden – indre såvel som ydre – som Eva Ström udforsker med digterisk intensitet - kroppens verden og verdens krop som tilkendegivet i bogens tittel.

Mottoet foran bogens første del er den engelske digter William Blake's kendte ord: "In what furnace was thy brain?", henvendt til junglens tiger i bævende beundring. Hos Eva Ström er det imidlertid det moderne menneske, der omfattes af spørgsmålet, "I hvilken smedje blev din hjerne formet?"

Den gru, der følger dette spørgsmål, er især forbundet med nogle digte om dokumentariske begivenheder, ferske i vores fælles erindring, i hvis skygge bogens øvrige digte må læses: Ét digt om drabet på den 11 årige nigerianske dreng Damilola Taylor i London i 2000, og et andet digt om u-båden Kursks forlis samme år. I et tredje digt bønfaldes en unævnt magt om at forbarme sig over Damilola og Kursk, men også over menneskehjernerne, som "bara blir större och större och nu kopplas ihop till ett enda stort autistiskt vackert bärbart aggregat".

Dette er en sprogets kunstner, men stærkt bevidst om verden som kunstens forudsætning og grænse, optaget af forholdet mellem digt og liv. Som tager tabuer op. Konfronterer men skyer skinidyl.

De åbninger der er med plads for håb, er knyttet til kroppen, dens hemmeligheder og muligheder. Der er digterens fysiske fryd ved selve skriften. Der er muligheden for "En fiberuppenbarelse", som det hedder i et betagende smukt digt om fødsel. I kærlighedsdigtet "På kvällen" står det, at

så kan en människa känna
om handen som smeker är fylld av lust
eller av ömhet
eller av båda

- mennesket kan føle sandheden, nemlig "handens fibersanning". Og i det sammenfattende digt "Underligt..." spørges der, om der findes

ögonblick som djävulen inte kommer åt?
en fot avtecknar sig mot bukväggen
sången som barnet hör

Håbet ligger mindre i hjerneaggregatet end det ligger i kroppens – med digterens ord – "fibersanning".

Eva Ström: Nordiska Rådets President! Kära Nordiska Vänner! Tack för detta fantastiska pris! Jag är glad, stolt, hedrad och överväldigad! Jag vill också tacka för alla de möten med människor som kommit mig till del i samband med detta pris!

En av dem mötte jag i Mariehamn på Åland. Det var en äldre man som satte sig på första bänk vid ett författarbesök. Efteråt kom han fram och talade med mig. Jag är krigsveteran, sade han, 82 år, och jag miste hörseln på mitt ena öra på grund av granatsplitter. Och så log han och sade att om splittret träffat 1 mm därifrån hade han varit död.

Vi glömmer ofta nu att vi också här i Norden har en sådan dramatisk historia, Erfarenheterna från krigs- och ockupationsåren är i de länder det berörde bara en generation bort. Nordiska Rådet och dess aktiviteter, dit litteratur-, miljö- och musikpriset hör, är ett freds- och samarbetsprojekt. Det är när gränserna och sinnena är öppna som vi kan ta del av våra grannländers kultur, musik och litteratur.

Jag sade till mannen i Mariehamn, att kanske var det han, och inte jag som skulle blivit författare, därför att han bar på en berättelse som var extraordinär och historisk. På samma sätt finns mängder av människor här i Norden - inte minst invandrare - som bär historien inskrivet i sitt eget öde.

Jag tror att litteraturen och poesin börjar just här - i den egna historien. Jag tror också den tar sin början 1 mm från den stora katastrofen, i insikten att livet är dyrbart och mycket sårbart. Vi förstod det i höstas när Sverige miste sin utrikesminister Anna Lindh, Vad vi kan sätta emot är vår känsla av samhörighet och gemenskap. Den är för oss här i Norden, självfallen och naturlig: vi bär på ett gemensamt kulturarv. Och vi kan också som krigsveteranen i Mariehamn le mot varandra, ett leende av glädje och tacksamhet över fred och gemenskap.

Än en gång, Stort tack!

Utdeling av Nordisk Råds musikkpris

*Musikkprismottakeren **Mari Boine** ble presentert, på vegne av bedømmelseskomiteen for Nordisk Råd Musikpris, av NOMUS priskomités leder **Steen Meier**.*

Steen Meier: Kære Prisvinder, ærede publikum!
Nomus Kommitteen har i mere end 40 år fordelt penge til musiklivet i Norden, når musiklivet har haft og har en nordisk dimension. Derfor er det en særlig glæde at kunne overrække Nordisk Råds Musikpris for dette år til en musiker, hvis aktivitet har så klare universelle kvaliteter.

Nomus har i de sidste par år tilpasset sin egen virksomhed til den musikalske virkelighed der er udviklet i Norden. Nomus har derfor inden for de sidste 2-3 år sat fokus på bl.a. kormusik, jazz, musikundervisning af børn og unge, samt de "mångkulturelle musikformer" som findes i Norden, dels i kraft af indvandringen igennem de sidste 20-30 år, dels i kraft af de etniske musikrødder i Norden, som udfolder sig med stor mangfoldighed.

Nomusprojektet Musaik har sekretariat i Oslo, og fokuserer på undervisning på alle niveauer inden for den "mångkulturelle musik". Nomusprojektet Normad, bor hos foreningen Selam i Stockholm, og fokuserer på de udøvende musikere. Næste store Nomus projekt bliver forhåbentligt at binde disse projekter sammen med de øvrige aktiviteter inde for Nomus, igennem en interaktiv nordisk webportal for musik, hvor det også skal være muligt at få adgang til nordisk musik på internetradio inden alle stilarter. Dette åbner også en unik mulighed for også at bringe musikken uden for Nordens grænser.

På denne baggrund er det indlysende at Nordisk Råds Musikpris for 2003 skulle have sit tema inden inden for den såkaldte "mångkulturelle musik"..

De 12 nominerede kandidater som priskommitteen har valgt udfra, har været en overbevisende dokumentation af med hvilken enorm kvalitet og mangfoldighed disse mange musikformer med etniske rødder trives i Norden.

Vores egen musikalske egenart i Norden blander sig uanstrengt med den musik de mange indvandrere har bragt med sig, ligesom mange af vores egne stilarter blandes. Og denne uanstrengte fusion af vores egen etniske musiktradition i Norden, med nutidige musikalske udtryk, har årets privinder sat en ny og højere standard for.

Denne bølge af etnisk musik har også fornyet vores fælles bevidsthed om vores egne regionale egenarter inden for den nordiske musik. Dette gælder i høj den samiske musik, som Mari Boine er en så stolt og smuk repræsentant for. Den samiske musik sættes hos Mari Boine ind i en sammenhæng hvor vi alle genkender træk af en unik etnisk tradion, og et helt nutidigt musiksprog.

Nomus tidsskriftet Nordic Sound indeholder mere omfattende beskrivelse af de 12 nominerede.

Det er derfor en stærk og betydningsfuld markering af denne musik i Norden, at Nordisk Råds Musikpris i 2003 tildeles den samiske sangerinde Mari Boine. Såvel Mari Boine som den smukke og særegne samiske musik, fortjener dén store opmærksomhed Nordisk Råds musikpris betyder for begge. Priskommitteen har begrundet valget af Mari Boine til årets nordiske musikpris, med følgende ord:

Mari Boine har i et kvart århundre været en av nordens fremste utøvere netop innen for etnisk musikk. Mai Boines virksomhet er preget av høy kunstnerisk kvalitet og hun har satt den samiske musikkulturen på den nasjonale, på den nordiske og på den internasjonale musikalske agenda. Mari Boine har klaret å beholde musikkens røtter og samtidigt gi den et kontemporært udtryk som når ud til et stort publikum over hele verden. Mari Boines mange plateudgivelser har oppnådd internasjonal anerkjennelse og hun har en omfattende turnevirksomhet over hele verden. Hennes musikalske nysgjerrighet og åpenhet har også ført til omfattende samarbeide med betydelige kunstnere fra mange forskellige kulturer.

Prisvinneren har en etnisk intuisjon, en kunstnerisk kraft og formidlingsevne som når ud til mange mennesker i verden, uansett kulturell bakgrunn.

Mari Boine er i sandhed en værdig prismodtager der på smukkeste måde sætter fokus på Nomus' satsningsområder inden for den "mångkulturelle Musik" i Norden.

Mari Boine: Jeg vil takke av hele mitt hjerte for denne store prisen. Det faktum at jeg som aldri liker å holde taler, jeg som alltid når jeg får en pris takker med en sang eller en joik, det faktum at jeg i dag står her med en ganske lang tale, betyr at jeg setter umåtelig stor pris på Nordisk Råds Musikkpris. Jeg er veldig glad og takknemlig for at det finnes musikk og toner, at det finnes rytmer, at det finnes vind og hjerteslag, og stillhet. Jeg er også glad for at jeg har vokst opp med en mor og far som sang så og si døgnet rundt, selv om jeg skulle ønske at de også kunne ha sunget noe annet enn salmer. Riktignok glemte min far seg en gang og sang "Bimbo Bimbo er en liten elefant", men det var kun en gang. Siden gikk det i salmer. Jeg er likevel glad for at de gamle nordiske folketonene, som man gjorde om til misjoneringsverktøy ved å skrive kristne tekster til dem, var så utrolig vakre og at det er slik at det tar generasjoner å viske ut den opprinnelige musikken fra genene og aksenten til et folk, selv når denne musikken blir forbudt med harde midler. Jeg er glad for at det er blitt slik, for på den måten lurte joiken – ursangen og urkraften – seg inn i mine ører og under min hud gjennom salmene, i en tid da den skulle ha forsvunnet.

Jeg er også glad for Elvis, Janis Joplin, Patti Smith, Beatles og litt for Doris Day. Ja, sistnevnte var et stort forbilde en stund, det har jeg ikke fortalt før nå. Hun og de andre brakte meg et pust av verden gjennom TV og grammofonplater som jeg hørte på ulovlig hos min syndige onkel. De gjorde meg nysgjerrig på hva som fantes bak viddene og fjellene. Senere kom Otis Reading, Nils Aslak Valkiapä, joikere og musikere fra alle verdens kanter.

Jeg er glad og takknemlig for den vise, gamle kvinnen som for 20 år siden tok tak i meg og begynte å hviske melodier og ord i øret på meg, og som viste meg at man kan være større enn man er og at musikk kan heale. Jeg er glad for henne, for ånder, for fedre og for mødre som står ved min side når det trengs. Jeg vet at de færreste av dere tror på slikt, det er en av forskjellene på deres og vår kultur. Men en gang trodde også deres folk på det. Religionsforsker Mircea Eliade hevder at alle kulturer i utgangspunktet var sjamanistiske og at også den gamle norrøne religionen hadde sjamanistiske trekk. Myten om Odin som fikk hjelp av fugler som fortalte ham hva som skjedde i andre verdener er kanskje historien om en norrøn sjaman. Det bekrefter for meg det som jeg alltid innerst inne har visst, at den arven jeg har kjempet for å heve statusen til, har kjempet for å løfte opp av sølen egentlig er vår felles arv, urmenneskets arv, men at mitt folk og andre naturfolk har fått beholde den lenger. Kanskje fordi vi har vært sta og seige.

Så er jeg også glad for at denne mannen som sitter ved min side, i snart 20 år har vært min andre musikalske halvdel, glad for at han var der jeg var når musikken tok tak i meg. Jeg er også takknemlig for alle de andre fantastiske musikerne som har vært med på å forme mitt uttrykk og virkeliggjøre mine drømmer. Glad og takknemlig for mine øvrige samarbeidspartnere. Mine venner og støttespillere, og sist, men ikke minst glad for mine to sønner som alltid har delt meg med musikken.[1]

[1] Talen er forkortet av redaksjonen

Ärendelista

A. Medlemsförslag

1999

A 1208/medborger	Medlemsforslag om børns retsstilling og ret til begge forældre (fremlagt af den socialdemokratiske gruppe i Nordisk Råd)

2001

A 1276/presidiet[1]	Medlemsförslag om att Nordiska rådet bör inrätta ett nordiskt filmpris (väckt av den socialdemokratiska gruppen i Nordiska rådet)

2002

A 1290/välfärd	Medlemsförslag om barn och unga på Grönland (väckt av mittengruppen i Nordiska rådet)
A 1294/præsidiet	Medlemsforslag om arbejdsgruppe for realistiske økonomiske rammer til fremtidens nordiske arbejde (fremlagt af den venstresocialistiska grønne gruppe i Nordisk Råd)
A 1295/presidiet	Medlemsförslag om öppenhet och ökat parlamentariskt inflytande i vapenexportpolitiken (väckt av den vänstersocialistiska gröna gruppen i Nordiska rådet)
A 1297/miljø	Medlemsforslag om felles tiltak i Norden for å sikre det biologiske mangfoldet (framlagt av den sosialdemokratiske gruppen i Nordisk Råd)
A 1298/miljø	Medlemsforslag om felles tiltak i Norden for miljøvennlig produksjon og forbruk av energi (framlagt av den sosialdemokratiske gruppen i Nordisk Råd)
A 1301/miljö[2]	Utskottsförslag om nordiska insatser för att styrka genomslaget av forskarrådgivning vid beslut om fiskerikvoter m.m. (framlagt av Miljö- och naturresursutskottet i Nordiska rådet)
A 1309/miljö	Medlemsförslag om förhindrande av utsläpp till luft och vatten från fartyg i trafik på Östersjön (väckt av Finlands delegation i Nordiska rådet)
A 1312/velferd	Medlemsforslag om at Nordisk Ministerråd foretar en kartlegging av hva som skal til for å kunne innlemme de døves tegnspråk i den nordiske språkkonvensjonen (väckt av den socialdemokratiska gruppen i Nordiska rådet)
A 1313/miljö[3]	Medlemsförslag angående miljö och livskvalitet i Murmansk, Ryssland (väckt av mittengruppen i Nordiska rådet)
A 1314/miljö	Medlemsförslag om Östersjön som ett "särskilt känsligt havsområde" (väckt av den socialdemokratiska gruppen i Nordiska rådet)

---

[1] Beslut i ministerrådet/kulturministrarna den 5 april 2002 i Köpenhamn och beslut i presidiet den 15 april 2002 om att dela ut ett nordiskt filmpris vid jubileumssessionen år 2002. Ett delbetänkande har avgivits av presidiet den 15 april 2002 i Reykjavik.

[2] Fremstilling 1/2003 og 2/2003. Vedtatt av Presidiet 18. mars 2003 i Brussel

[3] Utvalgsforslag A 1327/medborger/miljø/velferd erstatter dette medlemsforslaget

2003

A 1315/kultur	Medlemsförslag om idrotten, en integrerande kraft i Norden (väckt av den socialdemokratiska gruppen i Nordiska rådet)
A 1316/näring	Medlemsförslag om att inrätta ett nordiskt samarbetsorgan för möbelindustrin (väckt av den socialdemokratiska gruppen i Nordiska rådet)
A 1317/medborger	Medlemsförslag om åtgärder mot prostitution och handel med kvinnor (väckt av Tuula Haatainen m.fl.)
A 1318/næring	Udvalgsforslag om etablering af Business Angels netværk i Norden (fremlagt av Næringsudvalget i Nordisk Råd)[4]
A 1319/medborger	Medlemsforslag om støtte til samarbejde mellem politisk aktive nordiske og russiske unge (stillet af Den Venstresocialistiske Grønne Gruppe i Nordisk Råd)
A 1320/näring	Medlemsförslag om inrättande av ett nordiskt skattekontor (väckt av Runar Patriksson, mittengruppen i Nordiska rådet)
A 1321/kultur	Medlemsforslag om domænetab (stillet af Ester Larsen (V) og Mittengruppen i Kultur- og uddannelsesudvalget)
A 1322/næring[5]	Udvalgsforslag om opfølgning på Nordisk Charter for små innovative virksomheder, iværksættere og selvstændige opfindere (fremlagt av Næringsudvalget i Nordisk Råd)
A 1323/medborgar	Medlemsförslag om att sprida filmen "Lilja 4-ever" till skolungdomar i Norden (väckt av den socialidemokratiska gruppen i Nordiska rådet)
A 1324/kultur	Medlemsförslag om resehandböcker om Nordens närområden och Västnorden (väckt av Ilkka Taipale m.fl.)
A 1325/kultur	Udvalgsforslag om rabatbilletter til ungdom og studerende (fremmet af Kultur- og Uddanelsesudvalget i Nordisk Råd)
A 1326/kultur	Udvalgsforslag om en nordisk oplæsningskonkurrence – arbejde med nordiske klassikere i grundskolen (fremmet af Kultur- og Uddannelsesudvalget i Nordisk Råd)
A 1327/medborger/ velfærd/miljø	Udvalgsforslag om en handlingsplan for samarbejdet med Nordvestrusland (fremmet af Medborger- og Forbrugerudvalget, Velfærdsudvalget og Miljø- og Naturressourceudvalget i Nordisk Råd)
A 1328/kultur	Udvalgsforslag om nordisk-baltisk uddannelses- og forskningsområde (fremmet af Kultur- og Uddannelsesudvalget i Nordisk Råd)
A 1329/medborger	Udvalgsforslag om temaer til Nordisk Ministerråds forbrugersektorens handlingsplan for årene 2005-2008 (fremmet af Medborger- og Forbrugerudvalget i Nordisk Råd)
A 1330/miljø	Udvalgsforslag om nordisk samarbejde om retningslinjer for sameksistens med konventionelle og økologiske afgrøder ved eventuel dyrkning af genmodificerede organismer, GMO i jordbruget (fremmet af Miljø- og Naturresurseudvalget i Nordisk Råd)

[4] Fremstilling 3/2003. Vedtatt av Presidiet 25. juni 2003 i Villmanstrand
[5] Opprinnelig framlagt som medlemsforslag av Ole Vagn Christensen

A 1331/miljø	Udvalgsforslag om øget informationsudveksling om rovdyrforvaltningen i Norden (fremmet af Miljø- og Naturresurseudvalget i Nordisk Råd)
A 1332/næring	Udvalgsforslag om nordisk-baltisk arbejdsmarkedssamarbejde (fremmet af Næringsudvalget i Nordisk Råd)
A 1333/välfärd	Utskottsförslag om förebyggandet av diabetes i Norden (framlagt av Välfärdsutskottet i Nordiska rådet)
A 1334/välfärd	Utskottsförslag om insatser mot narkotika och alkohol (framlagt av Välfärdsutskottet i Nordiska rådet)
A 1335/næring	Utskottsförslag om beskattning av pensioner och principerna för förtidspensionering (framlagt av Välfärdsutskottet i Nordiska rådet)
A 1336/presidiet	Presidieförslag om försöksordning av en vice president i Nordiska rådet (framlagt av Presidiet i Nordiska rådet)
A 1337/kk	Kommittéförslag om rapporten "Övergången från trepelarestruktur till utskottsbaserat vardagsarbete" (framlagt av Kontrollkommittén i Nordiska rådet)
A 1338/kultur	Medlemsförslag om folkbildning (väckt av den socialdemokratiska gruppen i Nordiska rådet)
A 1339/näring	Medlemsförslag om bildandet av ett gemensamt nordiskt stamnätbolag (väckt av den socialdemokratiska gruppen i Nordiska rådet)

B. Ministerrådsförslag

B 219/presidiet; C 2	Ministerrådsforslag om Nordisk Ministerråds budget 2004

C. Berättelser

C 1	Nordisk Samarbejde 2002. Beretning om Nordisk Ministerråds virksomhed
C 2; B 219/ presidiet	Ministerrådsforslag om Nordisk Ministerråds budget 2004
C 3/kk	Rigsrevisionens beretning til Nordisk Råd og Ministerråd om revisionen af Nordisk Ministerråds virksomhed for 2002
C 4/kk	Rigsrevisionens beretning til Nordisk Råd om revisionen af Nordisk Råds regnskab for 2002
C 5/kk	Rigsrevisionens beretning til Nordisk Råd og Ministerråd om revisionen af Nordisk Kulturfonds virksomhed for 2002

D. Meddelelser

8/1996/miljö	Åtgärder för ökad kärnsäkerhet (andre at-sats, andre del gjenstår)
*23/1997/kultur	Stödfunktion för multimedieproduktion
31/1998/miljö	Miljöcertifiering av fisk (første og andre at-sats gjenstår)
16/1999/kultur	Fängelseundervisning
7/2000/kultur	Ungdomsudveksling mellem Norden og de baltiske stater

11/2000/næring	Nordisk IT-infrastrukturstudie, E-handel (digitale signaturer) og regelsæt for kryptering (første og tredje at-sats gjenstår)
13/2000/næring	IT-redskaber og deltagerdemokratiet i Norden (første at-sats gjenstår)
21/2000/medborger	Internasjonalt forbud mod kloning af mennesker og offentlighedens indsigt i bioteknologisk forskning
23/2000/miljö	Havets miljöproblem och hållbar förvaltning av fiskeresurserna (andre, tredje, fjerde og femte at-sats gjenstår)
29/2000/velfærd	Demensproblematik
*32/2000/medborger	Kartlegging av organisert kriminalitet
33/2000/medborgar	Demokrati och välfärd i ett globalt perspektiv
*5/2001/velferd	Nordisk samarbeid om kultur og helse
*9/2001/miljø	Strategi for en bæredygtig udvikling (fjerde og femte at-sats)
9/2001/miljø	Strategi for en bæredygtig udvikling (tredje och sjette at-sats)
10/2001/medborgar	Ökat stöd för att stärka kvinnornas ställning i Nordens närområden
15/2001/kk	Dialog med Nordisk Ministerråd om planer og programmer
16/2001/præsidiet	Nye strategiske satsninger for det nordiske samarbejde
*17/2001/medborger	Asylansøgernes livskvalitet i Norden (femte at-sats)
17/2001/medborger	Asylansøgernes livskvalitet i Norden (første, andre, tredje, fjerde, åttende, tiende og ellevte at-sats)
*18/2001/medborger	Fællesnordisk seminar om asylansøgernes livskvalitet
*19/2001/medborger	Bekæmpelse af racisme og fremmedfjendtlighed, og fremme af integration
*20/2001/medborger	Beskyttelse af vidner og involverede i straffesager mod vold, trusler og represalier
21/2001/medborgar	Kvinno- och barnhandel
22/2001/medborgar	Informationsinsatser mot kvinno- och barnhandel
23/2001/medborger	Tiltag mod tvangsægteskab
27/2001/medborger	Obligatorisk forbrugerundervisning i grundskolen
29/2001/medborger	Internationale aftaler om handel og transport af levende dyr
30/2001/presidiet	Konfliktförebyggande och civil krishantering
*46/2001/velfærd	Reumatikere og langvarige syge
*47/2001/kultur	Ändringar i Överenskommelse om Nordiska kulturfonden (andre at-sats)
47/2001/kultur	Ändringar i Överenskommelse om Nordiska kulturfonden (første at-sats)
2/2002/näring	EU:s regionalpolitik
*3/2002/presidiet	Nordbornas rättigheter
*4/2002/presidiet	Redogörelse till Nordiska rådets nationella delegationer om uppföljning av rådets rekommendationer
5/2002/välfärd	Fri rörlighet för alla
6/2002/miljö	Införsel av hund och katt mellan de nordiska länderna

7/2002/medborger	Bekæmpelse af racisme og fremmedfjendtlighed og fremme af integration indenfor arbejdsmarkeds- og uddannelsesområdet
*8/2002/medborger	Strategi for bekæmpelse af racisme og fremmedfjendtlighed og fremme af integration (første, andre, tredje, fjerde, sjette at-sats)
8/2002/medborger	Strategi for bekæmpelse af racisme og fremmedfjendtlighed og fremme af integration (femte og syvende at-sats)
9/2002/næring	Skadelig skattekonkurrence
10/2002/næring	Tiltag mod skadelig skattekonkurrence
11/2002/medborger	Økt mattrygghet i Norden
12/2002/miljö	EU:s beslut om dioxin
*13/2002/presidiet	Stöd av demokratiutvecklingen i Kaliningrad
14/2002/miljö	Vattenvård och hälsa i Karelska republiken
15/2002/miljö	Finsk projektering i Karelska republiken
16/2002/presidiet	Västnorden i det nordiska samarbetet
17/2002/medborger	Nordisk lovsamarbejde
*18/2002/medborger	Konsekvensoplysninger og henvisning til de nordiske landes lovgivning i det nationale lovgivningsarbejde
*19/2002/medborgar	Människohandel (trafficking)
20/2002/medborgar	Uppehållstillstånd för trafficking-offer
*21/2002/medborger	Bekjempelse av korrupsjon og hvitvasking av penger (første at-sats)
21/2002/medborger	Bekjempelse av korrupsjon og hvitvasking av penger (andre og tredje at-sats)
*22/2002/medborgar	Polisens roll och specialutbildning av polis (andre at-sats)
22/2002/medborgar	Polisens roll och specialutbildning av polis (første at-sats)
23/2002/välfärd	Små diagnosgruppers patientföreningar
*24/2002/välfärd	Telemedisin mellan de nordiska länderna
*25/2002/välfärd	Hälsovårdssystem i Norden
26/2002/velferd	Hjelp til barn og unge som har vokst opp i isolerte trossamfunn
*27/2002/kultur	Nordisk kulturpolitik og kulturstatistik (første at-sats)
27/2002/kultur	Nordisk kulturpolitik og kulturstatistik (andre at-sats)
28/2002/kultur	International tilpasning af aftalelicens-modellen inden for kulturområdet
*29/2002/kultur	Evaluering af Nordisk Ministerråds strategi for samarbejde med frivilligsektoren (andre at-sats)
29/2002/kultur	Evaluering af Nordisk Ministerråds strategi for samarbejde med frivilligsektoren (første at-sats)
*30/2002/kultur	Nordisk formgivning och design
*31/2002/næring	Strategi og handlingsplan for ministerrådet for informations-teknologi (MR-IT) 2002-2004
*32/2002/kultur	Public Service TV och digitalisering

*33/2002/kultur	Nordisk språkgemenskap (andre, tredje, fjerde, femte og sjette at-sats)
33/2002/kultur	Nordisk språkgemenskap (første at-sats)
34/2002/kultur	Kendskab til nordisk sprogfællesskab
35/2002/velferd	Elektroniske fagbøker for synshemmede
*36/2002/kultur	Mobilitets- og støtteprogrammer inden for uddannelsesområdet
*37/2002/kultur	Uddannelse for unge i Norden
*38/2002/kultur	Nordisk tentamensgyldighed for højere uddannelser
*39/2002/kultur	Hvidbog om udbygning af Norden til en international ledende region for forskning og innovation
40/2002/presidiet	Nordiska samarbetets budget för 2003
41/2002/kultur	Nordisk forskningsstøtte og Nordisk Råds interne budgetprocedure
1/2003/miljö	Forskarrådgivning vid beslut om fiskerikvoter
2/2003/miljö	Stärkande av havsmiljö- och fiskeriforskningsinstitutionerna i Norden
3/2003/næring	Business Angels netværk

Ytring

1/2002	Rigsrevisionens beretning til Nordisk Råd og Nordisk Ministerråd om revisionen af Nordisk Kulturfonds virksomhed 2001, incl. beretning fra Nordisk Kulturfond

Interne beslutninger

1/1997	NORDLEX-databas
1/2001	Nordisk Råds arbejde med Ministerrådets meddelelser om rekommandationer/fremstillinger, og formelle kontakter mellem Nordisk Råds organer og modsvarende ministerråd
3/2001	Samernes stilling som urfolk og minoritet
1/2002[6]	Globale aktører
2/2002	Tema for Nordisk Råds Journalistipendium 2003
3/2002	Demokratiutvikling i Kaliningrad
4/2002	Budgetprocessen

E 2002

E 40	Skriftlig fråga til Nordiska ministerrådet angående prostitution och kvinnohandel (ställd av Tuula Haatainen) Besvarad den 6 december 2002. Yderlige spørgsmål (ställd av Tuula Haatainen den 5. februar 2003) Besvarad den 25 juni 2003

E 2003

E 1	Skriftligt spørgsmål om støtte til oprettelsen af en vestnordisk flyrute mellem Færøerne, Island, og Grønland (stillet af Steingrímur J. Sigfússon) Besvaret den. 28. februar 2003

[6] Vedtatt av Presidiet 29. januar 2002 i Oslo

E 2	Skriftligt spørgsmål om initiativer for vestnordisk flyrute eller rutesamarbejde mellem Færøerne, Island og Grønland (stillet af Steingrímur J. Sigfússon) Besvaret den 3. december 2003
E 3–E 27	Muntlige spørsmål under Nordisk Råds 55. sesjon
E 28	Skriftligt spørgsmål om nordisk folkeoplysning (stillet af Line Barfod, Lennart Gustavsson , May Elisabeth Hansen, Lena Jensen, Outi Ojala, Inge Ryan, Steingrímur J. Sigfússon, Kristen Touborg). Besvaret den 19. januari 2004
E 29	Skriftlig fråga om betalning av föräldrapenning till personer som flyttat till ett annat nordiskt land (ställt av Aila Paloniemi), besvaret 29. januar 2004
E 30	Skriftlig fråga om LFA-sonarsystemets verkningar i våra havsområden (ställt av Per Berthelsen, Barbro Feltzing, Agne Hansson, Ragnwi Marcelind , Simo Rundgren). Besvarad 9 maj 2004
E 31	Skriftligt spørgsmål om nordiske institutioner og nordisk brobygning (ställt av Line Barfod, Lennart Gustavsson, May Elisabeth Hansen, Lena Jensen, Outi Ojala, Inge Ryan, Steingrímur J. Sigfússon, Kristen Touborg). Besvaret 15. mars 2004

Dokument

1	Nordisk samarbeid for en bedre hverdag. Årsrapport fra Nordisk Råd og Nordisk Ministerråd 2002
2	Regler för den 55:e sessionens genomförande
3	Program för Nordiska rådet 2004
4	Statsministrenes redegørelse
5	Utrikesministrarnas redogörelse
6	Försvarsministrarnas redogörelse
7	Det nordiske samarbejde i EU. Nordisk Ministerråds Europaaktiviteter 2002-2003
8	Vest-Norden i det nordiske samarbejde – redegørelse
9	West Norden And Its Neighbours. Rapport fra Nordregio
10	NORIA – Nordisk forskning och innovation – globalt ledande genom ökat samarbete

Register

Nr.	Ärendetittel	Behandlet side	Trykket side	Rek./Fremst./Ytring/ Internt vedtak		Annet vedtak innhold
				Nummer	Side	
A. Medlemsforslag/Utvalgsforslag/Presidieforslag/Komitéforslag						
A 1276/presidiet	Medlemsförslag om att Nordiska rådet bör inrätta ett nordiskt filmpris	252, 258, 264	291	Rek. 24	1167	Votering, Protokoll 3: 72
A 1294/presidiet	Medlemsforslag om arbejdsgruppe for realistiske økonomiske rammer til fremtidens nordiske arbejde	266, 272	303	IB 2	1174	
A 1295/presidiet	Medlemsförslag om öppenhet och ökat parlamentariskt inflytande i vapenexportpolitiken	193, 217	307			Ingen åtgärd Votering, 219
A 1297/miljø	Medlemsforslag om felles tiltak i Norden for å sikre det biologiske mangfoldet	240, 247, 251	316	Rek. 20	1163	
A 1298/miljø	Medlemsforslag om felles tiltak i Norden for miljøvennlig produksjon og forbruk av energi	240, 247, 251	328	Rek. 21	1164	
A 1301/miljö	Utskottsförslag om nordiska insatser för att styrka genomslaget av forskarrådgivning vid beslut om fiskerikvoter m.m.		340	Fremst. 1 og 2	1144, 1145	Fremstilling i Presidiet 18. mars 2003 i Brussel
A 1309/miljö	Medlemsförslag om förhindrande av utsläpp till luft och vatten från fartyg i trafik på Östersjön	240, 248, 251	351	Rek. 22	1165	
A 1312/velferd	Medlemsforslag om at Nordisk Ministerråd foretar en kartlegging av hva som skal til for å kunne innlemme de døves tegnspråk i den nordiske språkkonvensjonen	108, 153, 158	371			Ingen åtgärd
A 1313/miljö	Medlemsförslag angående miljö och livskvalitet i Murmansk, Ryssland		427			Omgjort til A 1327/velfærd, medborger, miljø
A 1314/miljö	Medlemsförslag om Östersjön som ett ”särskilt känsligt havsområde”	240, 248, 251	351	Rek. 22	1165	

Nr.	Ärendetittel	Behandlet side	Trykket side	Rek./Fremst./Ytring/ Internt vedtak		Annet vedtak innhold
				Nummer	Side	
A 1315/kultur	Medlemsförslag om idrotten, en integrerande kraft i Norden	252, 260, 265	374	Rek. 25	1168	
A 1316/näring	Medlemsförslag om att inrätta ett nordiskt samarbetsorgan för möbelindustrin	159, 164, 166	384	Rek. 6	1149	
A 1317/medborgar	Medlemsförslag om åtgärder mot prostitution och handel med kvinnor	167, 175, 182	389	Rek. 9 og 10	1152, 1153	
A 1318/næring	Udvalgsforslag om etablering af Business Angels netværk i Norden		398	Fremst. 3	1146	Fremstilling i Presidiet 25. juni 2003 i Villemanstrand
A 1319/medborger	Medlemsforslag om støtte til samarbejde mellem politisk aktive nordiske og russiske unge	235, 238, 239	401	Rek. 18	1161	
A 1321/kultur	Medlemsforslag om domænetab	252, 257, 265	404	Rek. 26	1169	
A 1322/næring	Udvalgsforslag om opfølgning på Nordisk Charter for små innovative virksomheder, iværksættere og selvstændige opfindere	159, 162, 166	411	Rek. 7	1150	
A 1323/medborgar	Medlemsförslag om att sprida filmen "Lilja 4-ever" till skolungdomar i Norden	167, 181, 182	413	Rek. 11 og 12	1154, 1155	
A 1324/kultur	Medlemsförslag om resehandböcker om Nordens närområden och Västnorden	252, 263, 265	416			Ingen åtgärd
A 1325/kultur	Udvalgsforslag om rabatbilletter til ungdom og studerende	108, 151, 158	419	Rek. 4	1147	

Nr.	Ärendetittel	Behandlet side	Trykket side	Rek./Fremst./Ytring/ Internt vedtak		Annet vedtak innhold
				Nummer	Side	
A 1326/kultur	Udvalgsforslag om en nordisk oplæsningskonkurrence - arbejde med nordiske klassikere i grundskolen	252, 257, 265	422	Rek. 27	1170	
A 1327/velfærd, medborger, miljø	Udvalgsforslag om en handlingsplan for samarbejdet med Nordvestrusland	235, 239	424	Rek. 19	1162	
A 1328/kultur	Udvalgsforslag om nordisk-baltisk uddannelses- og forskningsområde	221, 229	429	Rek. 17	1160	
A 1329/medborger	Udvalgsforslag om temaer til Nordisk Ministerråds forbrugersektorens handlingsplan for årene 2005-2008	189, 192	437	Rek. 15	1158	
A 1330/miljø	Udvalgsforslag om nordisk samarbejde om retningslinjer for sameksistens med konventionelle og økologiske afgrøder ved eventuel dyrkning af genmodificerede organismer, GMO i jordbruget	189, 192	439	Rek. 16	1159	
A 1331/miljø	Udvalgsforslag om øget informationsudveksling om rovdyrforvaltningen i Norden	240, 245, 251	441	Rek. 23	1166	
A 1332/næring	Udvalgsforslag om nordisk-baltisk arbejdsmarkedssamarbejde	159, 165, 166	449	Rek. 8	1151	
A 1333/välfärd	Utskottsförslag om förebyggandet av diabetes i Norden	183, 187, 188	462	Rek. 13	1156	
A 1334/välfärd	Utskottsförslag om insatser mot narkotika och alkohol	183, 185, 188	465	Rek. 14	1157	
A 1335/välfärd	Utskottsförslag om beskattning av pensioner och principerna för förtidspensionering	108, 156, 158	468	Rek. 5	1148	
A 1336/presidiet	Presidieförslag om försöksordning av en vice president i Nordiska rådet	277, 280	470	IB 3	1175	Votering, 279
A 1337/kk	Kommittéförslag om rapporten "Övergången från trepelarestruktur till utskottsbaserat vardagsarbete"	266, 271, 272	472	IB 1	1173	

Nr.	Ärendetittel	Behand-let side	Trykket side	Rek./Fremst./Ytring/ Internt vedtak		Annet vedtak innhold
				Nummer	Side	
B. Ministerrådsforslag						
B 219/presidiet; C 2	Ministerrådsforslag om Nordisk Ministerråds budget 2004	266, 268, 272	477	Rek. 28	1171	
C. Beretninger						
C 1	Nordisk Samarbejde 2002. Beretning om Nordisk Ministerråds virksomhed	68, 266, 272	488			Til etterretning
C 2; B 219/ presidiet	Ministerrådsforslag om Nordisk Ministerråds budget 2004	266, 268, 272	508	Rek. 28	1171	Til etterretning
C 3/kk	Rigsrevisionens beretning til Nordisk Råd og Ministerråd om revisionen af Nordisk Ministerråds virksomhed for 2002	266, 272	677			Til etterretning
C 4/kk	Rigsrevisionens beretning til Nordisk Råd om revisionen af Nordisk Råds regnskab for 2002	266, 272	691			Til etterretning
C 5/kk	Rigsrevisionens beretning til Nordisk Råd og Ministerråd om revisionen af Nordisk Kulturfonds virksomhed for 2002	266, 272	720			Til etterretning

Nr.	Ärendetittel	Behand-let side	Trykket side	Rek./Fremst./Ytring/ Internt vedtak		Annet vedtak innhold
				Nummer	Side	
D. Meddelelser i anlendning av tidligere rekommandasjoner, fremstillinger og ytring						
8/1996/miljö	Åtgärder för ökad kärnsäkerhet	193, 216, 273	766			Ferdigbehandlet
*23/1997/kultur	Stödfunktion för multimedieproduktion	275	769			Til etterretning
31/1998/miljö	Miljöcertifiering av fisk	273	771			Ferdigbehandlet
16/1999/kultur	Fengselsundervisning i nordisk perspektiv	273	773			Ferdigbehandlet
7/2000/velferd	Ungdomsudveksling mellem Norden og de baltiske stater	273	775			Ferdigbehandlet
11/2000/næring	Nordisk IT-infrastrukturstudie, E-handel (digitale signaturer) og regelsæt for kryptering	273	778			Ferdigbehandlet
13/2000/næring	IT-redskaber og deltagerdemokratiet i Norden	273	780			Ferdigbehandlet
21/2000/medborger	Internasjonalt forbud mod kloning af mennesker og offentlighedens indsigt i bioteknologisk forskning	273	782			Ferdigbehandlet
23/2000/miljö	Havets miljöproblem och hållbar förvaltning av fiskeresurserna	273	785			Ferdigbehandlet
29/2000/välfärd	Demensproblematik	273	788			Ferdigehandlet
*32/2000/medborger	Kartlegging av organisert kriminalitet	275	790			Til etterretning
33/2000/medborger	Demokrati och välfärd i ett globalt perspektiv	273	792			Ferdigbehandlet
*5/2001/velferd	Nordisk samarbeid om kultur og helse	275	794			Til etterretning

Nr.	Ärendetittel	Behandlet side	Trykket side	Rek./Fremst./Ytring/ Internt vedtak		Annet vedtak innhold
				Nummer	Side	
*9/2001/miljø	Strategi om en bæredygtig udvikling	240, 244, 273, 275	796			Ny meddelelse tredje og sjette at-sats ferdigbehandlet (fjerde og femte at-sats ikke ferdigbehandlet)[1]
10/2001/medborger	Samarbetsprogram för nordiskt jämställdhetsarbete 2001–2005 – kvinnors ställning i Nordens närområden	273	801			Ferdigbehandlet
15/2001/kk	Dialog med Nordisk Ministerråd om planer og programmer	273	804			Ferdigbehandlet
16/2001/presidiet	Nye strategiske satsninger for det nordisk samarbejde	273	806			Ferdigbehandlet
*17/2001/ medborger	Asylansøgernes livskvalitet i Norden	273, 275	809			Ny meddelelse trejde, fjerde, ottende, tiende og ellevte at-sats ferdigbehandlet (femte at-sats ikke ferdigbehandlet)[2]
*18/2001/medborger	Fællesnordisk seminar om asylansøgernes livskvalitet	275	814			Til etterretning
*19/2001/medborger	Bekæmpelse af racisme og fremmedfjendtlighed, og fremme af integration	252, 261, 275	816			Til etterretning
*20/2001/medborger	Beskyttelse af vidner og involverede i straffesager mod vold, trusler og repressalier	275	819			Til etterretning
21/2001/medborger	Kvinno- och barnhandel	273	821			Ferdigbehandlet
22/2001/medborger	Informationsinsatser mot kvinno- och barnhandel	273	823			Ferdigbehandlet

[1] Første, annen og syvende at-sats ferdigbehandlet 2002
[2] Sjette, syvende, niende og tolvte at-sats ferdigbehandlet 2002

Nr.	Ärendetittel	Behandlet side	Trykket side	Rek./Fremst./Ytring/ Internt vedtak		Annet vedtak innhold
				Nummer	Side	
23/2001/medborger	Tiltag mod tvangsægteskab	273	825			Ferdigbehandlet
27/2001/kultur	Obligatorisk forbrugerundervisning i grundskolen	273	827			Ferdigbehandlet
29/2001/medborger	Internationale aftaler om handel og transport af levende dyr	273	829			Ferdigbehandlet
30/2001/presidiet	Konfliktförebyggande och civil krishantering	273	931			Ferdigbehandlet
*46/2001/velfærd	Reumatikere og langvarige syge	275	836			Til etterretning
*47/2001/kultur	Ändringar i Överenskommelse om Nordiska kulturfonden	273, 275	838			Ny meddelelse første at-sats ferdigbehandlet (annen at-sats ikke ferdigbehandlet)
2/2002/näring	EU:s regionalpolitik	274	840			Ferdigbehandlet
3/2002/presidiet	Nordbornas rättigheter	106, 108, 275	842			Til etterretning
4/2002/presidiet	Redogörelse till Nordiska rådets nationella delegationer om uppföljning av rådets rekommendationer	107, 152, 275	857			Til etterretning
5/2002/välfärd	Fri rörlighet för alla	274	860			Ferdigbehandlet
6/2002/miljö	Införsel av hund och katt mellan de nordiska länderna	274	863			Ferdigbehandlet
7/2002/medborger	Bekæmpelse af racisme og fremmedfjendtlighed og fremme af integration indenfor arbejdsmarkeds- og uddannelsesområdet	274	865			Ferdigbehandlet

Nr.	Ärendetittel	Behand-let side	Trykket side	Rek./Fremst./Ytring/ Internt vedtak		Annet vedtak innhold
				Nummer	Side	
*8/2002/medborger	Strategi for bekæmpelse af racisme og fremmedfjendtlighed og fremme af integration	252, 261, 274,275	869			Ny meddelelse femte og syvende at-sats ferdigbehandlet (første, annen, tredje, fjerde og sjette at-sats ikke ferdigbehandlet)
9/2002/næring	Skadelig skattekonkurrence	274	872			Ferdigbehandlet
10/2002/næring	Tiltag mod skadelig skattekonkurrence	274	874			Ferdigbehandlet
11/2002/medborger	Økt mattrygghet i Norden	274	876			Ferdigbehandlet
12/2002/miljö	EU:s beslut om dioxin	274	878			Ferdigbehandlet
*13/2002/presidiet	Stöd av demokratiutvecklingen i Kaliningrad	275	881			Til etterretning
14/2002/miljö	Vattenvård och hälsa i Karelska republiken	274	883			Ferdigbehandlet
15/2002/miljö	Finsk projektering i Karelska republiken	274	886			Ferdigbehandlet
16/2002/presidiet	Västnorden i det nordiska samarbetet	91, 274	888			Ferdgibehandlet
17/2002/medborger	Nordisk lovsamarbejde	274	891			Ferdigbehandlet
*18/2002/medborger	Konsekvensoplysninger og henvisning til de nordiske landes lovgivning i det nationale lovgivningsarbejde	107, 125, 275	893			Til etterretning
*19/2002/medborgar	Människohandel (trafficking)	167, 170, 275	895			Til etterretning
20/2002/medborgar	Uppehållstillstånd för trafficking-offer	274	897			Ferdigbehandlet

Nr.	Ärendetittel	Behand-let side	Trykket side	Rek./Fremst./Ytring/ Internt vedtak		Annet vedtak innhold
				Nummer	Side	
*21/2002/medborger	Bekjempelse av korrupsjon og hvitvasking av penger	274, 275	899			Ny meddelelse annen og tredje at-sats ferdigbehandlet (første at-sats ikke ferdigbehandlet)
*22/2002/medborgar	Polisens roll och specialutbildning av polis	274, 275	901			Ny meddelelse første at-sats ferdig-behandlet (annen at-sats ikke ferdigbehandlet)
23/2002/välfärd	Små diagnosgruppers patientföreningar	274	903			Ferdigbehandlet
*24/2002/välfärd	Telemedisin mellan de nordiska länderna	183, 185, 275	905			Til etterretning
*25/2002/välfärd	Hälsovårdssystem i Norden	275	907			Til etterretning
26/2002/velferd	Hjelp til barn og unge som har vokst opp i isolerte tros-samfunn	274	909			Ferdigbehandlet
*27/2002/kultur	Nordisk kulturpolitik og kulturstatistik	274, 275	911			Ny meddelelse annen at-sats ferdig-behandlet (første at-sats ikke ferdigbehandlet)
28/2002/kultur	International tilpasning af aftalelicens-modellen inden for kulturområdet	274	913			Ferdigbehandlet

Nr.	Ärendetittel	Behandlet side	Trykket side	Rek./Fremst./Ytring/ Internt vedtak		Annet vedtak innhold
				Nummer	Side	
*29/2002/kultur	Evaluering af Nordisk Ministerråds strategi for samarbejde med frivilligsektoren	252, 263, 274, 275	915			Ny meddelelse første at-sats ferdigbehandlet (annen at-sats ikke ferdigbehandlet)
*30/2002/kultur	Nordisk formgivning och design	252, 260, 275	918			Til etterretning
*31/2002/næring	Strategi og handlingsplan for ministerrådet for informations-teknologi (MR-IT) 2002-2004	275	920			Til etterretning
*32/2002/kultur	Public Service TV och digitalisering	275	923			Til etterretning
*33/2002/kultur	Nordisk språkgemenskap	274, 275	926			Ny meddelelse første at-sats ferdigbehandlet (annen, tredje, fjerde, femte og sjette at-sats ikke ferdigbehandlet)
34/2002/kultur	Kendskab til nordisk sprogfællesskab	274	929			Ferdigbehandlet
35/2002/velferd	Elektroniske fagbøker for synshemmede	274	931			Ferdigbehandlet
*36/2002/kultur	Mobilitets- og støtteprogrammer inden for uddannelsesområdet	275	933			Til etterretning
*37/2002/kultur	Uddannelse for unge i Norden	107, 149, 275	936			Til etterretning
*38/2002/kultur	Nordisk tentamensgyldighed for højere uddannelser	107, 149, 275	938			Til etterretning

Nr.	Ärendetittel	Behandlet side	Trykket side	Rek./Fremst./Ytring/ Internt vedtak		Annet vedtak innhold
				Nummer	Side	
*39/2002/kultur	Hvidbog om udbygning af Norden til en international ledende region for forskning og innovation	221, 275	940			Til etterretning
40/2002/presidiet	Nordiska samarbetets budget för 2003	274	942			Ferdigbehandlet
41/2002/kultur	Nordisk forskningsstøtte og Nordisk Råds interne budgetprocedure	274	946			Ferdigbehandlet
1/2003/miljö	Forskarrådgivning vid beslut om fiskerikvoter	274	949			Ferdigbehandlet
2/2003/miljö	Stärkande av havsmiljö- och fiskeriforskningsinstitutionerna i Norden	274	952			Ferdigbehandlet
3/2003/næring	Business Angels netværk	274	954			Ferdigbehandlet
Ytring 1/2002	Rigsrevisionens beretning til Nordisk Råd og Nordisk Ministerråd om revisionen af Nordisk Kulturfonds virksomhed 2001, incl. beretning fra Nordisk Kulturfond	274	956			Ferdigbehandlet
Interne vedtak						
1/1997	NORDLEX-databas	276	1181			Ferdigbehandlet
1/2001	Nordisk Råds arbejde med Ministerrådets meddelelser om rekommandationer/ fremstillinger, og formelle kontakter mellem NR's organer og modsv. ministerråd	276	1181			Ferdigbehandlet
3/2001	Samernes stilling som urfolk og minoritet	276	1182			Ferdigbehandlet
1/2002	Globale aktører	276	1183			Ferdigbehandlet
2/2002	Tema for Nordisk Råds Journalststipendium 2003	276	1184			Ferdigbehandlet
3/2002	Demokratiutvikling i Kaliningrad	276	1184			Ferdigbehandlet
4/2003	Budgetprocessen	276	1185			Ferdigbehandlet

Nr.	Ärendetittel	Behand-let side	Trykket side	Rek./Fremst./Ytring/ Internt vedtak		Annet vedtak innhold
				Nummer	Side	
E. Spørsmål						
E 40/2002	Skriftlig fråga til Nordiska ministerrådet angående prostitution och kvinnohandel	958				Skriftlig svar
E 1	Skriftligt spørgsmål om støtte til oprettelsen af en vestnordisk flyrute mellem Færøerne, Island, og Grønland	966				Skriftlig svar
E 2	Skriftligt spørgsmål om initiativer for vestnordisk flyrute eller rutesamarbejde mellem Færøerne, Island og Grønland	968				Skriftlig svar
E 3	Spørsmål til Norges regjering om kontakt med Sveriges regjering om den differensierte arbeidsgiveravgiften og pålegg fra EU	128				Muntlig svar
E 4	Fråga till Danmarks regering om medel til Nefco	128				Muntlig svar
E 5	Spørsmål til Islands regjering om USAs deltakelse i klimasamarbeidet i Arktis	129				Muntlig svar
E 6	Fråga till Danmarks regering om narkotikaförsäljningen i Christiania	129				Muntlig svar
E 7	Spørgsmål til Danmarks regering om de danske EU-forbeholds betydning for det nordiske samarbejdet	130				Muntlig svar
E 8	Fråga till Islands regering om Nordiska rådets ambitionsnivå	131				Muntlig svar
E 9	Fråga till Sveriges och Finlands regeringar om flexibilitet i sjukhussamarbete i gränsområdena	132				Muntlig svar

Nr.	Ärendetittel	Behandlet side	Trykket side	Rek./Fremst./Ytring/ Internt vedtak		Annet vedtak innhold
				Nummer	Side	
E 10	Fråga till Danmarks regering om minskning av alkoholkonsumtionen i Norden	133				Muntlig svar
E 11	Spørgsmål til Danmarks regering om Færøernes deltagelse i udgifterne til Nordisk Råd og Nordisk Ministerråd	134				Muntlig svar
E 12	Fråga till Norges regering om svenska arbetares problem ved arbete i Norge	135				Muntlig svar
E 13	Fråga till Islands regering om medel till saker angående Västnorden	136				Muntlig svar
E 14	Fråga till de nordiska ländernas regeringar om miljöministrarnas avtal om stöd till Nefco	136				Muntlig svar
E 15	Fråga till Danmarks regering om överföring av pengar mellan de nordiska länderna	137				Muntlig svar
E 16	Spørsmål til Norges regjering om telemedisin	138, 974				Muntlig svar
E 17	Spørgsmål til Islands regering om behandling af Færøernes ansøgning om selvstændigt medlemskab i Nordisk Råd	138				Muntlig svar
E 18	Fråga till Sveriges regering om nordiska stödordninger för studieförbund	139				Muntlig svar
E 19	Spørsmål til Sveriges regjering om forbrukerbeskyttelse ved markedsføring	140				Muntlig svar
E 20	Fråga till Finlands regering om krav till att Ryssland ska följa EU:s direktiv om tankfartyg med enkelt skrov	141				Muntlig svar

Nr.	Ärendetittel	Behandlet side	Trykket side	Rek./Fremst./Ytring/ Internt vedtak		Annet vedtak innhold
				Nummer	Side	
E 21	Spørsmål til Danmarks regjering om sikring av finansiering av opprydding av høyradioaktivt avfall fra båten "Lepse" i Murmansk med Nefcos midler	141				Muntlig svar
E 22	Fråga till Sveriges regering om betalning av föräldrapenning ved flytning till annat land	142				Muntlig svar
E 23	Spørsmål til Danmarks regjering om studierabatt på kollektivtrafikk i Danmark	143, 975				Muntlig svar
E 24	Fråga till Sveriges regering om sjöfarten på Kvarken	144				Muntlig svar
E 25	Spørsmål til Sveriges regjering om dubbing av svenske TV-produksjoner som Pippi og Emil til norsk	145				Muntlig svar
E 26	Spørgsmål til Norges regjering om tax free	145				Muntlig svar
E 27	Fråga till Finlands och Sveriges regeringar om skattestöd till sjötrafiken i Norden	146				Muntlig svar
E 28	Skriftligt spørgsmål om nordisk folkeoplysning	977				Skriftlig svar
E 29	Skriftlig fråga om betalning av föräldrapenning till personer som flyttat till ett annat nordiskt land	980				Skriftlig svar
E 30	Skriftlig fråga om LFA-sonarsystemets verkningar i våra havsområden	982				Skriftlig svar
E 31	Skriftligt spørgsmål om nordiske institutioner og nordisk brobygning	984				Skriftlig svar

Nr.	Ärendetittel	Behand-let side	Trykket side	Rek./Fremst./Ytring/ Internt vedtak		Annet vedtak innhold
				Nummer	Side	
Dokumenter						
1	Nordisk samarbeid for en bedre hverdag. Årsrapport fra Nordisk Råd og Nordisk Ministerråd 2002	47, 90	987			Til etterretning
2	Regler för den 55:e sessionens genomförande	46	1013			Godkjent
3	Program för Nordiska rådet 2004	266, 272	1015			Til etterretning
4	Statsministrenes redegørelse	47, 90	1018			Til etterretning
5	Utrikesministrarnas redogörelse	195, 219	1020			Til etterretning
6	Försvarsministrarnas redogörelse	197, 219	1023			Til etterretning
7	Det nordiske samarbejde i EU. Nordisk Ministerråds Europaaktiviteter 2002-2003	68, 193, 230, 234, 235, 239	1026			Til etterretning
8	Vest-Norden i det nordiske samarbejde – redegørelse	91, 105	1098			Til etterretning
9	West Norden And Its Neighbours. Rapport fra Nordregio	91, 105	1114			Til etterretning
10	NORIA – Nordisk forskning och innovation – globalt ledande genom ökat samarbete	221, 228	1124			Til etterretning

Personregister

(Tallene viser til sider)

Akaan-Penttilä, Eero, Finlands del. (saml)
Valgt medlem
Medlemsforslag:
- om förhindrande av utsläpp till luft och vatten från fartyg i trafik...: 351

Alatalo, Mikko, Finlands del. (cent)
Valgt medlem
Uttalelse:
- Kunskapsutveckling och forskning i den nordliga regionen: 227
Medlemsforslag:
- om domænetab : 404
Utvalgsforslag:
- om nordisk-baltisk uddannelses- og forskningsområde: 429

Alho, Arja, Finlands del. (sd)
Valgt medlem
Uttalelse:
- Utrikesministrarnas redogörelse – Försvarsministrarnas redogörelse: 216
- Den nordliga dimensionen: 233
Medlemsforslag:
- om att sprida filmen "Lilja 4-ever" till skolungdomar i Norden: 413
- om resehandböcker om Nordens närområden och Västnorden: 416
Presidieforslag:
- om försöksordning av en vice president i Nordiska rådet: 470

Alvheim, John, Norges del. (FrP)
Valgt medlem
Uttalelse:
- Generaldebatt, replikkskifte Alvheim – Bondevik: 66
Utvalgsforslag:
- om förebyggandet av diabetes...: 462
- om insatser mot narkotika och...: 465
- om beskattning av pensioner och principerna för förtidspensionering: 468

Andersen, Anne Berit, Norges del. (H)
Valgt medlem
Uttalelse:
- Generaldebatt: 75

Andnor, Berit, Sveriges del. (s)
Regjeringsrepresentant
Uttalelse
- Generaldebatt, C 1 og Dokument 7: 68
- Generaldebatt replikskifte med Marcelind – Andnor: 69
- Generaldebatt replikskifte Rundgren – Andnor: 70
- Generaldebatt replikskifte Paloniemi – Andnor: 71
- Gränshinder och vardagsintegration: 108
- Gränshinder och vardagsintegration, replikskifte Andnor – Marcelind: 112
- Gränshinder och vardagsintegration, replikskifte Barfod – Andnor: 113
- Gränshinder och vardagsintegration, replikskifte Stavad – Andnor: 114
- Gränshinder och vardagsintegration, replikskifte Rundgren – Andnor: 114
- Gränshinder och vardagsintegration, replikskifte Patriksson – Andnor: 117
- Gränshinder och vardagsintegration, replikskifte Olsson – Andnor: 119
- Gränshinder och vardagsintegration, avslutningstale: 157
- Planer och budget för det nordiska samarbetet 2004, B 219/presidiet: 268

Arnbjörg Sveinsdóttir, Islands del (Sj)
Valgt medlem
Utvalgsforslag:
- om nordiska insatser för att styrka genomslaget av forskarrådgivning vid beslut om fiskerikvoter: 340

Arnesen, Bendiks H., Norges del. (A)
Varamedlem
Utvalgsforslag:
- om en handlingsplan for samarbejdet med Nordvestrusland: 424
- om temaer til Nordisk Ministerråds forbrugersektorens handlingsplan...: 437

Ásta R. Jóhannesdóttir, Islands del. (A)
Valgt medlem
Uttalelse:
- Kulturell samhörighet i den nordliga regionen, A 1276/presidiet: 258
Utvalgsforslag:
- om rabatbilletter til ungdom og studerende: 419
- om en nordisk oplæsningskonkurrence – arbejde med nordiske klassikere...: 422
- om nordisk-baltisk uddannelses- og forskningsområde: 429

Barfod, Line, Danmarks del (EL)
Valgt medlem
Uttalelse:
- Gränshinder och vardagsintegration, replikskifte Barfod – Andnor: 113
- Gränshinder och vardagsintegration, replikskifte Barfod – Hansen: 121
- Folkhälsa i den nordliga regionen, A 1333/välfärd: 188
- Utrikesministrarnas redogörelse – Försvarsministrarnas redogörelse, A 1295/presidiet: 217
- Spørgsmål til Danmarks regering om de danske EU-forbeholds betydning for det nordiske samarbejdet: 130
Skriftlig spørsmål:
- til Sveriges regering om nordisk folkeoplysning: 977
- til Nordisk Ministerråd om nordiske institutioner og nordisk brobygning: 984
Medlemsforslag:
- om arbejdsgruppe for realistiske økonomiske rammer til fremtidens nordiske arbejde: 303
- om öppenhet och ökat parlamentariskt inflytande i vapenexportpolitiken: 307
- om åtgärder mot prostitution och handel med kvinnor: 389
- om støtte til samarbejde mellem politisk aktive nordiske og russiske unge: 401
Utvalgsforslag:
- om en handlingsplan for samarbejdet med Nordvestrusland: 424
- om förebyggandet av diabetes...: 462
- om insatser mot narkotika och...: 465
- om beskattning av pensioner och principerna för förtidspensionering: 468

Bennedsen, Dorte, Danmarks del. (S)
Valgt medlem
Medlemsforslag:
- om att Nordiska rådet bær inrätta ett nordiskt filmpris: 291

Berg, Heli, Sveriges del. (fp)
Valgt medlem
Medlemsforslag:
- om åtgärder mot prostitution och handel med kvinnor: 389
- om domænetab: 404
Utvalgsforslag:
- om rabatbilletter til ungdom og studerende: 419
- om en nordisk oplæsningskonkurrence – arbejde med nordiske klassikere...: 422
- Udvalgsforslag om nordisk-baltisk uddannelses- og forskningsområde: 429

Berthelsen, Per, Grønlands del.
Valgt medlem
Uttalelse:
- Västnorden i det nordiska samarbetet: 100
Skriftlig spørsmål:
- Skriftlig fråga till Nordiska ministerrådet om LFA-sonarsystemets verkningar i våra havsområden: 982
Utvalgsforslag:
- om en handlingsplan for samarbejdet med Nordvestrusland: 424
- om nordisk samarbejde om retningslinjer for sameksistens med konventionelle og økologiske afgrøder...: 439

Bjälkebring, Charlotta L., Sveriges del. (v), Valgt medlem
Medlemsforslag:
- om arbejdsgruppe for realistiske økonomiske rammer til fremtidens nordiske arbejde: 303
- om öppenhet och ökat parlamentariskt inflytande i vapenexportpolitiken: 307

Björklund, Leni, Sveriges del (s)
Regjeringsrepresentant
Uttalelse
- Utrikesministrarnas redogörelse – Försvarsministrarnas redogörelse: 197
- Utrikesministrarnas redogörelse – Försvarsministrarnas redogörelse, kommentar: 208

Bodström, Thomas, Sveriges del (s)
Regjeringsrepresentant
Uttalelse
- Justitieområdet – Människohandel: 168
- Justitieområdet – Människohandel, Rek. 19/2002: 171
- Justitieområdet – Människohandel, replikskifte Feltzing – Bodström: 172
- Justitieområdet – Människohandel, replikskifte Marcelind – Bodström: 174

Bohlin, Sinikka, Sveriges del. (s)
Valgt medlem
Uttalelse:
- Bärkraftig utnyttjande av naturresurser - Miljöskydd, A 1309 og A 1314/miljö: 249

Medlemsforslag:
- om Östersjön som ett "särskilt känsligt havsområde": 351
- om åtgärder mot prostitution och handel med kvinnor: 389

Utvalgsforslag:
- om nordiska insatser för att styrka genomslaget av forskarrådgivning vid beslut om fiskerikvoter: 340
- om en handlingsplan for samarbejdet med Nordvestrusland: 424
- om nordisk samarbejde om retningslinjer for sameksistens med konventionelle og økologiske afgrøder...: 439
- om øget informationsudveksling om rovdyrforvaltningen i Norden: 441

Bondevik, Kjell Magne, Norges del. (KrF)
Regjeringsrepresentant
Uttalelse
- Generaldebatt: 65
- Generaldebatt replikskifte Alvheim – Bondevik: 66

Brax, Tuija, Finlands del. (gröna)
Valgt medlem
Medlemsforslag:
- om förhindrande av utsläpp till luft och vatten från fartyg i trafik...: 351
- om åtgärder mot prostitution och handel med kvinnor: 389

Utvalgsforslag:
- om nordiska insatser för att styrka genomslaget av forskarrådgivning vid beslut om fiskerikvoter: 340

Brazauskas, Algirdas,
Litauens statsminister,
Uttalelse:
- Sessionens öppnande: 43

Brørby, Berit, Norges del. (A)
Valgt medlem
Uttalelse:
- Generaldebatt: 84
- Planer och budget för det nordiska samarbetet 2004, B 219/presidiet: 269
- Spørsmål til Norges regjering om telemedisin: 138

Medlemsforslag:
- om att Nordiska rådet bör inrätta ett nordiskt filmpris: 291
- om felles tiltak i Norden for å sikre det biologiske mangfoldet: 316
- om felles tiltak i Norden for miljøvennlig produksjon og forbruk av energi: 328
- om Östersjön som ett "särskilt känsligt havsområde": 351
- om idrotten, en integrerande kraft i Norden: 374
- om att inrätta ett nordiskt samarbetsorgan för möbelindustrin: 384
- om åtgärder mot prostitution och handel med kvinnor: 389
- om att sprida filmen "Lilja 4-ever" till skolungdomar i Norden: 413

Presidieforslag:
- Presidieförslag om försöksordning av en vice president i Nordiska rådet: 470

Carlson, Gun, Ålands del. (ÅC)
Regjeringsrepresentant
Uttalelse
- Gränshinder och vardagsintegration, A 1312/velferd: 154

Carlström, Marianne, Sveriges del. (s)
Valgt medlem
Uttalelse:
- Justitieområdet – Människohandel, A 1323/medborgar: 181
- Konsument- och miljöskydd, A 1329/medborger: 189

Medlemsforslag:
- om åtgärder mot prostitution och handel med kvinnor: 389

Utvalgsforslag:
- om en handlingsplan for samarbejdet med Nordvestrusland: 424
- om temaer til Nordisk Ministerråds forbrugersektorens handlingsplan: 437

Komiteforslag:
- om rapporten "Övergången från trepelarestruktur till utskottsbaserat vardagsarbete": 472

Christiansen, Ole Vagn, Dan. del. (S)
Valgt medlem
Uttalelse:
- Arbetsmarknad – Innovation i den nordliga regionen, A 1322/næring: 162
- Arbetsmarknad – Innovation i den nordliga regionen, A 1332/næring: 165

Medlemsforslag:
- om att inrätta ett nordiskt samarbetsorgan för möbelindustrin: 384
- om åtgärder mot prostitution och handel med kvinnor: 389

Utvalgsforslag:
- om etablering af Business Angels netværk i Norden: 398
- om opfølgning på Nordisk Charter for små innovative virksomheder, iværksættere og selvstændige opfindere: 411
- om nordisk-baltisk arbejdsmarkedssamarbejde: 449

Cronberg, Tarja, Finlands del. (gröna)
Valgt medlem
Uttalelse:
- Generaldebatt: 87
- Utrikesministrarnas redogörelse – Försvarsministrarnas redogörelse: 211
- Bärkraftig utnyttjande av narurresurser – Miljöskydd, Rek. 9/2001: 244

Davið Oddsson, Islands del. (Sj)
Regjeringsrepresentant
Uttalelse
- Statsministrenes redegørelse: 47
- Generaldebatt, replikskifte Steingrímur J. Sigfússon – Davíð Oddsson: 49

Davidsen, Isak, Grønlands del. (At)
Varamedlem
Utvalgsforslag:
- om rabatbilletter til ungdom og studerende: 419
- om en nordisk oplæsningskonkurrence – arbejde med nordiske klassikere...: 422

Dorph, Ole, Grønlands del. (Si)
Valgt medlem
Uttalelse:
- Västnorden i det nordiska samarbetet: 104

Medlemsforslag:
- om resehandböcker om Nordens närområden och Västnorden: 416

Utvalgsforslag:
- om nordisk-baltisk uddannelses- og forskningsområde: 429

Dríta Hjartardóttir, Islands del. (Sj)
Valgt medlem
Uttalelse:
- Folkhälsa i den nordliga regionen, A 1334/välfärd: 186

Utvalgsforslag:
- om en handlingsplan for samarbejdet med Nordvestrusland: 424
- om förebyggandet av diabetes...: 462
- om insatser mot narkotika...: 465
- om beskattning av pensioner och principerna för förtidspensionering: 468

Dørum, Odd Einar, Norges del (V)
Regjeringsrepresentant
Uttalelse:
- Justitieområdet – Människohandel, A 1317/medborgar: 180
- Justitieområdet – Människohandel, replikskifte Israelsson – Dørum: 180
- Justitieområdet – Människohandel, replikskifte Lyngstad – Dørum: 181

Eidesgaard, Jóannes, Fær. del. (Jvfl.),
Valgt medlem
Uttalelse:
- Västnorden i det nordiska..., replikskifte Eidesgaard – Friðleifsdóttir: 93
- Västnorden i det nordiska samarbetet: 99
- Spørgsmål til Islands regering om behandling af Færøernes ansøgning om selvsændigt medlemskab i Nordisk...: 138

Utvalgsforslag:
- Utskottsförslag om nordiska insatser för att styrka genomslaget av forskarrådgivning vid beslut om fiskerikvoter m.m.: 340

Enestam, Jan-Erik, Finlands del. (sfp)
Regjeringsrepresentant
Uttalelser:
- Den nordliga dimensionen, Dokument 7: 203
- Närområdet - Samarbete i Östersjö-regionen, Dokument 7: 235
- Kulturell samhörighet i den nordliga regionen: 256

Erland, Olof, Ålands del. (lib)
Regjeringsrepresentant
Uttalelse:
- Generaldebatt: 74
- Gränshinder och vardagsintegration: 123
- Gränshinder och vardagsintegration, replikskifte Lindeman – Erland: 155
- Gränshinder och vardagsintegration: 157
- Utrikesministrarnas redogörelse – Försvarsministrarnas redogörelse: 207, 208
- Bärkraftig utnyttjande av narurresurser – Miljöskydd: 243

Erlandsson, Ragnar, Ålands del (ÅC)
Valgt medlem
Medlemsforslag:
- om förhindrande av utsläpp till luft och vatten från fartyg i trafik...: 351
- om åtgärder mot prostitution och handel med kvinnor: 389
- om domænetab: 404

Utvalgsforslag:
- om rabatbilletter til ungdom og studerende: 419
- om en nordisk oplæsningskonkurrence – arbejde med nordiske klassikere: 422
- om nordisk-baltisk uddannelses- og forskningsområde: 429

Essayah, Sari, Finlands del. (kd)
Valgt medlem
Medlemsforslag::
- om åtgärder mot prostitution och handel med kvinnor: 389

Utvalgsforslag:
- om en handlingsplan for samarbejdet med Nordvestrusland: 424
- om temaer til Nordisk Ministerråds forbrugersektorens handlingsplan...: 437

Feltzing, Barbro, Sveriges del. (mp)
Valgt medlem
Uttalelse::
- Justitieområdet – Människohandel, replikskifte Feltzing – Bodström: 172
- Utrikesministrarnas redogörelse – Försvarsministrarnas redogörelse, Rek. 8/1996: 216

Skriftlig spørsmål:
- till Nordiska ministerrådet om LFA-sonarsystemets verkningar i våra havsområden: 982

Utvalgsforslag:
- om en handlingsplan for samarbejdet med Nordvestrusland: 424
- om nordisk samarbejde om retningslinjer for sameksistens med konventionelle og økologiske afgrøder...: 439

Freivalds, Laila, Sveriges del. (s)
Regjeringsrepresentant
Uttalelser:
- Utrikesministrarnas redogörelse: 195

Furustrand, Reynoldh, Sveriges del. (s)
Valgt medlem
Uttalelse:
- Arbetsmarknad – Innovation i den nordliga regionen, A 1316/näring: 164
Medlemsforslag:
- om att Nordiska rådet bör inrätta ett nordiskt filmpris: 291
- om felles tiltak i Norden for å sikre det biologiske mangfoldet: 316
- om felles tiltak i Norden for miljøvennlig produksjon og forbruk av energi: 328
- om Östersjön som ett "särskilt känsligt havsområde": 351
- om idrotten, en integrerande kraft i Norden: 374
- om att inrätta ett nordiskt samarbetsorgan för möbelindustrin: 384
Utvalgsforslag:
- om etablering af Business Angels netværk i Norden: 398

Gaundal, Aud, Norges del. (A)
Valgt medlem
Utvalgsforslag:
- om förebyggandet av diabetes...: 462
- om insatser mot narkotika och...: 465
- om beskattning av pensioner och principerna för förtidspensionering: 468
Komiteforslag:
- om rapporten "Övergången från trepelarestruktur till utskottsbaserat vardagsarbete": 472

Granström, Per Erik, Sveriges del. (s)
Valgt medlem
Utvalgsforslag:
- om opfølgning på Nordisk Charter for små innovative virksomheder, iværksættere og selvstændige opfindere: 411
- om nordisk-baltisk arbejdsmarkedssamarbejde: 449

Gustavsson, Lennart, Sveriges del. (v)
Valgt medlem
Uttalelser:
- Justitieområdet – Människohandel: 169
- Justitieområdet – Människohandel, replikskifte Marcelind – Gustavsson: 170
- Närområdet – Samarbete i Östersjöregionen, A 1319/medborger: 238
- Kulturell samhörighet i den nordliga regionen, repliksskifte Ulvskog – Gustavsson: 261
- Fråga till Danmarks regering om minskning av alkoholkonsumtionen i Norden: 133
Skriftlig spørsmål:
- til Sveriges regering om nordisk folkeoplysning: 977
- til Nordisk Ministerråd om nordiske institutioner og nordisk brobygning: 984
Medlemsforslag:
- om arbejdsgruppe for realistiske økonomiske rammer til fremtidens nordiske arbejde: 303
- om öppenhet och ökat parlamentariskt inflytande i vapenexportpolitiken: 307
- om støtte til samarbejde mellem politisk aktive nordiske og russiske unge: 401
Utvalgsforslag:
- om en handlingsplan for samarbejdet med Nordvestrusland: 424
- om temaer til Nordisk Ministerråds forbrugersektorens handlingsplan...: 437

Gustavsson, Åke, Sveriges del. (s)
Valgt medlem
Medlemsforslag:
- om att Nordiska rådet bör inrätta ett nordiskt filmpris: 291
- om felles tiltak i Norden for å sikre det biologiske mangfoldet: 316
- om felles tiltak i Norden for miljøvennlig produksjon og forbruk av energi: 328

Haatainen, Tuula, Finlands del. (sd)
Valgt medlem
Skriftlig spørsmål:
- till Nordiska ministerrådet om prostitution och kvinnohandel: 958
Medlemsforslag:
- om att Nordiska rådet bör inrätta ett nordiskt filmpris: 291
- om felles tiltak i Norden for å sikre det biologiske mangfoldet: 316
- om felles tiltak i Norden for miljøvennlig produksjon og forbruk av energi: 328
- om förhindrande av utsläpp till luft och vatten från fartyg i trafik...: 351
- om Östersjön som ett "särskilt känsligt havsområde": 351
- om idrotten, en integrerande kraft i Norden: 374

- om att inrätta ett nordiskt samarbetsorgan för möbelindustrin: 384
- om åtgärder mot prostitution och handel med kvinnor: 389

Hagberg, Michael, Sveriges del. (s)
Varamedlem
Utvalgsforslag
- om etablering af Business Angels netværk i Norden: 398

Halldór Ásgrímsson, Islands del. (Sj)
Regjeringsrepresentant
Uttalelese:
- Utrikesministrarnas redogörelse – Försvarsministrarnas redogörelse: 201

Hansen, Flemming; Danmarks del. (KF)
Regjeringsrepresentant
Uttalelese:
- Generaldebatt: 79
- Gränshinder och vardagsintegration: 120
- Gränshinder och vardagsintegration, replikskifte Barfod – Hansen: 121
- Utrikesministrarnas redogörelse – Försvarsministrarnas redogörelse: 206

Hansen, May Elisabeth, Norges del (SV)
Valgt medlem
Uttalelse:
- Folkhälsa i den nordliga regionen, A 1334/välfärd: 186

Skriftlig spørsmål:
- til Sveriges regering om nordisk folkeoplysning: 977
- til Nordisk Ministerråd om nordiske institutioner og nordisk brobygning: 984

Medlemsforslag:
- om arbejdsgruppe for realistiske økonomiske rammer til fremtidens nordiske arbejde: 303
- om öppenhet och ökat parlamentariskt inflytande i vapenexportpolitiken: 307
- om åtgärder mot prostitution och handel med kvinnor: 389
- om støtte til samarbejde mellem politisk aktive nordiske og russiske unge: 401

Utvalgsforslag:
- om en handlingsplan for samarbejdet med Nordvestrusland: 424
- om förebyggandet av diabetes...: 462
- om insatser mot narkotika och...: 465
- om beskattning av pensioner och principerna för förtidspensionering: 468

Hanson, Agne, Sverges del. (c)
Valgt medlem
Uttalelese:
- Gränshinder och vardagsintegration: 155
- Utrikesministrarnas redogörelse – Försvarsministrarnas redogörelse: 202
- Utrikesministrarnas redogörelse – Försvarsministrarnas redogörelse, replikskifte Stavad – Hansson: 203, 204
- Utrikesministrarnas redogörelse – Försvarsministrarnas redogörelse, Rek. 8/1996: 216
- Kulturell samhörighet i den nordliga regionen: 256
- Planer och budget för det nordiska samarbetet 2004, A 1337/kk: 271
- Fråga till Sveriges regering om nordiska stödordningar för studieförbund: 139

Skriftlig spørsmål:
- till Nordiska ministerrådet om LFA-sonarsystemets verkningar i våra havsområden: X

Medlemsforslag:
- om åtgärder mot prostitution och handel med kvinnor: 389

Utvalgsforslag:
- om en handlingsplan for samarbejdet med Nordvestrusland: 424
- om nordisk samarbejde om retningslinjer for sameksistens med konventionelle og økologiske afgrøder...: 439
- om øget informationsudveksling om rovdyrforvaltningen i Norden: 441

Komiteforslag:
- om rapporten ”Övergången från trepelarestruktur till utskottsbaserat vardagsarbete”: 472

Harkimo, Leena, Finlands del. (saml)
Valgt medlem
Medlemsforslag:
- om förhindrande av utsläpp till luft och vatten från fartyg i trafik...: 351

Helleland, Trond, Norges del. (H)
Valgt medlem
Uttalelse:
- Kunskapsutveckling och forskning i den nordliga regionen, Rek. 39/2002 og Dokument 10: 226
- Kulturell samhörighet i den nordliga regionen, Rek. 29/2002: 263
- Val, replikskifte Stavad – Helleland: 278

Utvalgsforslag:
- Udvalgsforslag om nordisk-baltisk uddannelses- og forskningsområde: 429

Hemmilä, Pertti, Finlands del. (saml)
Varamedlem
Medlemsforslag
- om förhindrande av utsläpp till luft och vatten från fartyg i trafik...: 351

Hildeng, Britt, Norges del. (A)
Valgt medlem
Uttalelse:
- Gränshinder och vardagsintegration, A 1312/velferd: 153
- Kunskapsutveckling och forskning i den nordliga regionen, Rek. 39/2002 og Dokument 10: 225
- Kunskapsutveckling och forskning i den nordliga regionen, replikskifte Rundgren – Hildeng: 226

Medlemsforslag:
- om at Nordisk Ministerråd foretar en kartlegging av hva som skal til for å kunne innlemme de døves tegnspråk i den nordiske språkkonven: 371

Utvalgsforslag:
- om nordisk-baltisk uddannelses- og forskningsområde: 429

Hoddevik, Sverre, Norges del. (H)
Varamedlem
Utvalgsforslag:
- om rabatbilletter til ungdom og studerende: 419
- om en nordisk oplæsningskonkurrence – arbejde med nordiske klassikere: 422

Holmlund, Anne, Finlands del. (saml)
Varamedlem
Utvalgsforslag:
- om en handlingsplan for samarbejdet med Nordvestrusland: 424
- om temaer til Nordisk Ministerråds forbrugersektorens handlingsplan...: 437

Hovmand, Svend Erik, Danmarks del. (V)
Regjeringsrepresentant
Uttalelse:
- Gränshinder och vardagsintegration: 124

Hoydal, Høgni, Færøernes del. (Tjf.)
Regjeringsrepresentant
Uttalelse:
- Generaldebatt: 76
- Västnorden i det nordiska samarbetet: 102

Huotari, Anne, Finlands del. (vänst)
Varamedlem
Medlemsforslag
- om förhindrande av utsläpp till luft och vatten från fartyg i trafik...: 351

Ísólfur Gylfi Pálmason, Islands del. (F)
Valgt medlem
Medlemsforslag:
- om åtgärder mot prostitution och handel med kvinnor: 389
- angående miljö och livskvalitet i Murmansk, Ryssland: 424

Israelsson, Margareta, Sveriges del. (s)
Valgt medlem
Uttalelser:
- Justitieområdet – Människohandel, A 1317/medborgar: 177
- Justitieområdet – Människohandel, replikskifte Israelsson – Dørum: 180

Medlemsforslag:
- om att sprida filmen "Lilja 4-ever" till skolungdomar i Norden: 413

Utvalgsforslag:
- om en handlingsplan for samarbejdet med Nordvestrusland: 424
- om förebyggandet av diabetes...: 462
- om insatser mot narkotika och...: 465
- om beskattning av pensioner och principerna för förtidspensionering: 468

Janson, Roger, Finlands del. (FS)
Varamedlem
Uttalelse:
- Generaldebatt: 86
Medlemsforslag:
- Medlemsförslag om åtgärder mot prostitution och handel med kvinnor : 389

Jelved, Marianne, Danmarks del. (RV)
Valgt medlem
Medlemsforslag:
- Medlemsförslag angående miljö och livskvalitet i Murmansk, Ryssland: 424

Jensen, Lena, Norges del (SV)
Valgt medlem
Uttalelse:
- Gränshinder och vardagsintegration, A 1325/kultur: 151
- Kunskapsutveckling och forskning i den nordliga regionen, Rek. 39/2002 og Dokument 10: 226
- Spørsmål til Sveriges regjering om dubbing av svenske TV-prouksjoner som Pippi og Emil til norsk: 145
Skriftlig spørsmål:
- til Sveriges regering om nordisk folkeoplysning: 977
- til Noridk Ministerråd om nordiske institutioner og nordisk brobygning: 984
Medlemsforslag:
- om arbejdsgruppe for realistiske økonomiske rammer til fremtidens nordiske arbejde: 303
- om öppenhet och ökat parlamentariskt inflytande i vapenexportpolitiken: 307
- om åtgärder mot prostitution och handel med kvinnor: 389
- om støtte til samarbejde mellem politisk aktive nordiske og russiske unge: 401
Utvalgsforslag:
- om rabatbilletter til ungdom og studerende: 419
- om en nordisk oplæsningskonkurrence – arbejde med nordiske klassikere...: 422
- om nordisk-baltisk uddannelses- og forskningsområde: 429

Johansson, Anita, Sveriges del, (s)
Valgt medlem
Uttalelser:
- Generaldebatt: 63
- Fråga till Danmarks regering om medel till Nefco: 128
Medlemsforslag:
- om att Nordiska rådet bör inrätta ett nordiskt filmpris: 291
- om felles tiltak i Norden for å sikre det biologiske mangfoldet: 316
- om felles tiltak i Norden for miljøvennlig produksjon og forbruk av energi: 328
- om Östersjön som ett "särskilt känsligt havsområde": 351
- om at Nordisk Ministerråd foretar en kartlegging av hva som skal til for å kunne innlemme de døves tegnspråk i den nordiske språkkonven: 371
- om idrotten, en integrerande kraft i Norden: 374
- om att inrätta ett nordiskt samarbetsorgan för möbelindustrin: 384
- om åtgärder mot prostitution och handel med kvinnor: 389
- om att sprida filmen "Lilja 4-ever" till skolungdomar i Norden: 413
Presidieforslag:
- om försöksordning av en vice president i Nordiska rådet: 470

Johansson, Eva, Sveriges del. (s)
Valgt medlem
Medlemsforslag:
- om att Nordiska rådet bör inrätta ett nordiskt filmpris: 291
- om felles tiltak i Norden for å sikre det biologiske mangfoldet: 316
- om felles tiltak i Norden for miljøvennlig produksjon og forbruk av energi: 328

Johansson, Morgan, Sveriges del. (s)
Regjeringsrepresentant
Uttalelse:
- Folkhälsa i den nordliga regionen: 183

Jónína Bjartmarz, Islands del. (F)
Valgt medlem
Uttalelser:
- Västnorden i det nordiska samarbetet: 96
- Justitieområdet – Människohandel, Rek. 19/2002: 173
- Utrikesministrarnas redogörelse – Försvarsministrarnas redogörelse: 215
Presidieforslag:
- om försöksordning av en vice president i Nordiska rådet : 470

Justinussen, Bill, Fær. del.
Regjeringsrepresentant
Uttalelse:
- Västnorden i det nordiska samarbetet: 103

Kaalund, Per, Danmarks del. (S)
Valgt medlem
Medlemsforslag:
- om att Nordiska rådet bör inrätta ett nordiskt filmpris: 291
- om felles tiltak i Norden for å sikre det biologiske mangfoldet: 316
- om felles tiltak i Norden for miljøvennlig produksjon og forbruk av energi: 328
- om Östersjön som ett "särskilt känsligt havsområde": 351
- om idrotten, en integrerande kraft i Norden: 374
- om att inrätta ett nordiskt samarbetsorgan för möbelindustrin: 384
- om åtgärder mot prostitution och handel med kvinnor: 389
- om att sprida filmen "Lilja 4-ever" till skolungdomar i Norden: 413

Kallis, Bjarne, Finlands del. (kd)
Valgt medlem
Medlemsforslag:
- om förhindrande av utsläpp till luft och vatten från fartyg i trafik...: 351

Karhu, Saara, Finlands del. (sd)
Valgt medlem
Medlemsforslag:
- om förhindrande av utsläpp till luft och vatten från fartyg i trafik...: 351

Karlsson, Hans, Sveriges del. (s)
Regjeringsrepresentant
Uttalelse:
- Arbetsmarknad – Innovation i den nordliga regionen: 159, 161

Kasvi, Jyrki, Finlands del. (gröna)
Varamedlem
Utvalgsforslag:
- om en handlingsplan for samarbejdet med Nordvestrusland: 419
- om temaer til Nordisk Ministerråds forbrugersektorens handlingsplan...: 422

Keldu, Jógvan við, Færøyenes del. (Ff)
Valgt medlem
Uttalelse:
- Generaldebatt: 85
- Västnorden i det nordiska samarbetet: 100
- Utrikesministrarnas redogörelse – Försvarsministrarnas redogörelse, replikskifte Steingrímur J. Sigfússon – Keldu: 213
- Kunskapsutveckling och forskning i den nordliga regionen, A 1328/kultur: 229
- Kulturell samhörighet i den nordliga regionen: 255
- Spørgsmål til Danmarks regering om Færøernes deltagelse i udgifterne til Nordisk Råd og Nordisk Ministerråd: 134
Utvalgsforslag:
- om rabatbilletter til ungdom og studerende: 419
- om en nordisk oplæsningskonkurrence – arbejde med nordiske klassikere...: 422
- om nordisk-baltisk uddannelses- og forskningsområde: 429

Klint, Karen, Danmarks del. (S)
Varamedlem
Utvalgsforslag:
- om en handlingsplan for samarbejdet med Nordvestrusland: 419
- om temaer til Nordisk Ministerråds forbrugersektorens handlingsplan...: 422

Knakkergaard, Anita, Danmarks del (DF)
Valgt medlem
Utvalgsforslag:
- om en handlingsplan for samarbejdet med Nordvestrusland: 424
- om förebyggandet av diabetes...: 462
- om insatser mot narkotika och...: 465
- om beskattning av pensioner och principerna för förtidspensionering: 468

Kofoed, Thor Gunnar, Danmarks del. (V)
Valgt medlem
Uttalelse:
- Gränshinder och vardagsintegration: 124
Utvalgsforslag:
- om etablering af Business Angels netværk i Norden: 398

Kosmo, Jørgen, Stortingspresident
Uttalelse:
- Sessionens öppnande: 39

Kristoffersen, Asmund, Norges del. (A)
Valgt medlem
Uttalelser:
- Generaldebatt: 89
- Västnorden i det nordiska samarbetet: 97
- Bärkraftig utnyttjande av narurresurser – Miljöskydd, A 1297/miljø og A 1298/miljø: 247
- Spørsmål til Danmarks regjering om sikring av finansiering av oprydding av høyradioaktivt avfall fra båten "Lepse" i Murmansk med Nefcos midler: 141
Medlemsforslag:
- om att Nordiska rådet bör inrätta ett nordiskt filmpris: 291
- om felles tiltak i Norden for å sikre det biologiske mangfoldet: 316
- om felles tiltak i Norden for miljøvennlig produksjon og forbruk av energi: 328
- om Östersjön som ett "särskilt känsligt havsområde": 351
- om idrotten, en integrerande kraft i Norden: 374
- om att inrätta ett nordiskt samarbetsorgan för möbelindustrin: 384
- om åtgärder mot prostitution och handel med kvinnor: 389
- om att sprida filmen "Lilja 4-ever" till skolungdomar i Norden: 413
Utvalgsforslag:
- om nordiska insatser för att styrka genomslaget av forskarrådgivning vid beslut om fiskerikvoter: 342
- om en handlingsplan for samarbejdet med Nordvestrusland: 424
- om nordisk samarbejde om retningslinjer for sameksistens med konventionelle og økologiske afgrøder...: 439
- om øget informationsudveksling om rovdyrforvaltningen i Norden: 441

Kuisma, Risto, Finlands del. (sd)
Valgt medlem
Uttalelse:
- Generaldebatt: 82
- Närområdet – Samarbete i Östersjöregionen, replikskifte Olsson – Kuisma: 237
- Fråga till Finlands och Sveriges regeringar om skattestöd till sjötrafiken i Norden: 146
Medlemsforslag:
- om förhindrande av utsläpp till luft och vatten från fartyg i trafik...: 351
- om resehandböcker om Nordens närområden och Västnorden: 416
Utvalgsforslag:
- om en handlingsplan for samarbejdet med Nordvestrusland: 424
- om temaer til Nordisk Ministerråds forbrugersektorens handlingsplan...: 437

Kumpula, Miapetra, Finlands del. (sd)
Valgt medlem
Uttalelse:
- Gränshinder och vardagsintegration, A 1325/kultur: 151
- Justitieområdet – Människohandel, A 1317/medborgar: 177
- Fråga till Sveriges regering om sjöfarten på Kvarken: 143
Medlemsforslag:
- om åtgärder mot prostitution och handel med kvinnor: 389
Utvalgsforslag:
- om etablering af Business Angels netværk i Norden: 398

Larsen, Ester, Danmarks del. (V)
Valgt medlem
Uttalelse:
- Kulturell samhörighet i den nordliga... A 1321/kultur og A 1326/kultur: 257
Medlemsforslag:
- Medlemsforslag om domænetab: 404
Utvalgsforslag:
- om rabatbilletter til ungdom og studerende: 419
- om en nordisk oplæsningskonkurrence – arbejde med nordiske klassikere: 422

Larsen, Jens Christian, Danmarks del. (V)
Valgt medlem
Uttalelse:
- Den nordliga dimensionen, Dokument 7: 231
Medlemsforslag:
- angående miljö och livskvalitet i Murmansk, Ryssland: 424
Presidieforslag:
- om försöksordning av en vice president i Nordiska rådet: 470

Lehtomäki, Paula, Finlands del. (cent)
Valgt medlem
Medlemsforslag:
- om förhindrande av utsläpp till luft och vatten från fartyg i trafik...: 351

Leijonborg, Lars, Sveriges del. (fp)
Varamedlem
Uttalelse:
- Generaldebatt: 80

Lennmarker, Göran, Sveriges del. (m)
Varamedlem
Uttalelse:
- Utrikesministrarnas redogörelse – Försvarsministrarnas redogörelse: 208
- Utrikesministrarnas redogörelse – Försvarsministrarnas redogörelse, replikskifte Lennmark – Steingrímur J. Sigfússon: 214

Lindeman, Harriet, Ålands del. (FS)
Valgt medlem
Uttalelse:
- Gränshinder och vardagsintegration, replikskifte Erland – Lindeman: 154
Medlemsforslag:
- om förhindrande av utsläpp till luft och vatten från fartyg i trafik...: 351
- om åtgärder mot prostitution och handel med kvinnor: 389
Utvalgsforslag:
- om förebyggandet av diabetes...: 462
- om insatser mot narkotika och...: 465
- om beskattning av pensioner och principerna för förtidspensionering: 468

Linna, Elina, Sveriges del. (v)
Varamedlem
Medlemsforslag:
- Medlemsförslag om åtgärder mot prostitution och handel med kvinnor: 389
Utvalgsforslag:
- Udvalgsforslag om etablering af Business Angels netværk i Norden: 398

Ludvigsen, Svein, Norges del. (H)
Regjeringsrepresentant
Uttalelser:
- Västnorden i det nordiska samarbetet: 95
- Konsument- och miljöskydd, A 1329/medborger: 191
- Bärkraftig utnyttjande av narurresurser – Miljöskydd, A 1309 og A 1314/miljö: 251

Lund, Gunnar, Sveriges del. (s)
Regjeringsrepresentant
Uttalelser:
- Gränshinder och vardagsintegration: 121
- Gränshinder och vardagsintegration, replikskifte Patriksson – Lund: 122
- Gränshinder och vardagsintegration, replikskifte Lund – Stavad: 122

Lyngstad, Arne, Norges del. (KrF)
Valgt medlem
Uttalelse:
- Gränshinder och vardagsintegration, Rek. 18/2002: 125
- Justitieområdet – Människohandel, replikskifte Lyngstad – Dørum: 181
- Den nordliga dimensionen, Dokument 7: 232
- Närområdet – Samarbete i Östersjöregionen, A 1327/velfærd, medborger, miljø: 239
- Spørsmål til Sveriges regjering om forbrukerbeskyttelse...: 140

Medlemsforslag:
- om åtgärder mot prostitution och handel med kvinnor: 389
- angående miljö och livskvalitet i Murmansk, Ryssland: 424

Lønning, Inge, Norges del. (H)
Valgt medlem
Uttalelse:
- Sessionens öppnande: 40
- Generaldebatt, Presidiets innlegg: 55
- Utrikesministrarnas redogörelse – Försvarsministrarnas redogörelse: 199
- Sessionens avslutande, tal: 287

Presidieforslag:
- om försöksordning av en vice president i Nordiska rådet: 470

Löv, Pehr, Finlands del. (sv)
Valgt medlem
Uttalelser:
- Folkhälsa i den nordliga regionen, Rek. 24/2002: 185
- Folkhälsa i den nordliga regionen, A 1333/välfärd: 187
- Fråga till de nordiska ländernas regeringar om miljöministrarnas avtal om stöd till Nefco: 136

Medlemsforslag:
- om förhindrande av utsläpp till luft och vatten från fartyg i trafik...: 351
- angående miljö och livskvalitet i Murmansk, Ryssland: 424

Utvalgsforslag:
- om en handlingsplan for samarbejdet med Nordvestrusland: 424
- om förebyggandet av diabetes...: 462
- om insatser mot narkotika och...: 465
- om beskattning av pensioner och principerna för förtidspensionering: 468

Malvik, Ingvild Vaggen, Nor. del. (SV)
Varamedlem
Medlemsforslag:
- om åtgärder mot prostitution och handel med kvinnor: 389

Manninen, Hannes, Finlands del. (cent)
Valgt medlem
Medlemsforslag:
- om förhindrande av utsläpp till luft och vatten från fartyg i trafik...: 351
- angående miljö och livskvalitet i Murmansk, Ryssland: 424

Marcelind, Ragnwi, Sveriges del. (kd)
Valgt medlem
Uttalelse:
- Generaldebatt replikskifte Marcelind – Persson: 54
- Generaldebatt: 59
- Generaldebatt replikskifte Marcelind – Andnor: 70
- Västnorden i det nordiska samarbetet: 94
- Gränshinder och vardagsintegration, replikskifte Marcelind – Andnor: 112
- Justitieområdet – Människohandel, replikskifte Marcelind – Gustavsson: 170
- Justitieområdet – Människohandel, replikskifte Marcelind – Bodström: 174
- Kulturell samhörighet i den nordliga regionen, A 1276/presidiet: 259
- Kulturell samhörighet i den nordliga regionen, replikskifte Ulvskog – Marcelind: 259

Skriftlig spørsmål:
- till Nordiska ministerrådet om LFA-sonarsystemets verkningar i våra havsområden: 982

Medlemsforslag:
- om åtgärder mot prostitution och handel med kvinnor: 389
- angående miljö och livskvalitet i Murmansk, Ryssland: 424

Presidieforslag:
- om försöksordning av en vice president i Nordiska rådet: 470

Mikkelsen, Leif, Danmarks del. (V)
Valgt medlem
Utvalgsforslag:
- om förebyggandet av diabetes...: 462
- om insatser mot narkotika och...: 465
- om beskattning av pensioner och principerna för förtidspensionering: 468

Motzfeldt, Jonathan, Vestnordisk Råd
Uttalelse:
- Västnorden i det nordiska samarbetet: 95

Motzfeldt, Josef, Grønlands del. (IA)
Regjeringsrepresentant
Uttalelse:
- Generaldebatt: 77
- Västnorden i det nordiska samarbetet: 101
Medlemsforslag:
- om arbejdsgruppe for realistiske økonomiske rammer til fremtidens nordiske arbejde: 303
- om öppenhet och ökat parlamentariskt inflytande i vapenexportpolitiken: 307
- om støtte til samarbejde mellem politisk aktive nordiske og russiske unge: 401
Utvalgsforslag:
- om nordiska insatser för att styrka genomslaget av forskarrådgivning vid beslut om fiskerikvoter: 340
- om øget informationsudveksling om rovdyrforvaltningen i Norden: 441

Neittaanmäki, Petri, Finlands del (cent)
Valgt medlem
Medlemsforslag:
- om förhindrande av utsläpp till luft och vatten från fartyg i trafik...: 351

Nurmi, Tuija, Finlands del (saml)
Varamedlem
Medlemsforslag:
- om förhindrande av utsläpp till luft och vatten från fartyg i trafik...: 351

Nykvist, Ann-Christin, Sveriges del. (s)
Regjeringsrepresentant
Uttalelse:
- Konsument- och miljöskydd, A 1329/medborger: 190

Nystø, Sven-Roald, Samisk Parlamentarisk Råd, Norge
Uttalelse:
- Generaldebatt: 80
- Gränshinder och vardagsintegration: 156

Nørve, Elisabeth Røbekk, Norges del (H)
Valgt medlem
Uttalelse::
- Folkhälsa i den nordliga regionen, A 1334/välfärd: 187
Utvalgsforslag:
- om en handlingsplan for samarbejdet med Nordvestrusland: 424
- om förebyggandet av diabetes...: 462
- om insatser mot narkotika och...: 465
- om beskattning av pensioner och principerna för förtidspensionering: 468

Oinonen, Lauri, Finlands del. (cent)
Valgt medlem
Uttalelser:
- Arbetsmarknad – Innovation i den nordliga regionen, A 1322/næring: 163
- Bärkraftig utnyttjande av narurresurser – Miljöskydd, A 1331/miljø: 245
Medlemsforslag:
- om åtgärder mot prostitution och handel med kvinnor: 389
Utvalgsforslag:
- om etablering af Business Angels netværk i Norden: 398

Ojala, Outi, Finlands del. (vänst)
Valgt medlem
Uttalelser:
- Generaldebatt replikskifte Ojala – Rasmussen: 58
- Generaldebatt: 73
- Gränshinder och vardagsintegration, Rek. 4/2002: 152
- Utrikesministrarnas redogörelse – Försvarsministrarnas redogörelse: 209
- Närområdet – Samarbete i Östersjöregionen, Dokument 7: 236
Skriftlig spørsmål:
- til Sveriges regering om nordisk folkeoplysning: 977
- til Nordisk Ministerråd om nordiske institutioner og nordisk brobygning: 984
Medlemsforslag:
- om arbejdsgruppe for realistiske økonomiske rammer til fremtidens nordiske arbejde: 303
- om öppenhet och ökat parlamentariskt inflytande i vapenexportpolitiken: 307
- om förhindrande av utsläpp till luft och vatten från fartyg i trafik...: 351
- om åtgärder mot prostitution och handel med kvinnor: 389
- om støtte til samarbejde mellem politisk aktive nordiske og russiske unge: 401
Presidieforslag:
- om försöksordning av en vice president i Nordiska rådet: 470

Olofsson, Maud, Sveriges del.(c)
Valgt medlem
Uttalelser:
- Generaldebatt: 74

Olsen, Johan Lund, Grønlands del. (IA)
Varamedlem
Medlemsforslag:
- om åtgärder mot prostitution och handel med kvinnor: 389

Olsson, Kent, Sveriges del.(m)
Valgt medlem
Uttalelser:
- Generaldebatt, replikskifte Persson – Olsson: 53
- Gränshinder och vardagsintegration, replikskifte Olsson – Andnor: 119
- Arbetsmarknad – Innovation i den nordliga regionen: 160, 162
- Närområdet – Samarbete i Östersjöregionen, replikskifte Kusima – Olsson: 237
- Planer och budget för det nordiska samarbetet 2004: 270

Utvalgsforslag:
- om etablering af Business Angels netværk i Norden: 398
- om opfølgning på Nordisk Charter for små innovative virksomheder, iværksættere og selvstændige opfindere: 411
- om nordisk-baltisk arbejdsmarkedssamarbejde: 449

Oppfeldt, Flemming, Danmarks del. (V)
Valgt medlem
Utvalgsforslag:
- Udvalgsforslag om etablering af Business Angels netværk i Norden: 398

Paloniemi, Aila, Finlands del. (cent)
Valgt medlem
Uttalelser:
- Generaldebatt replikskifte Paloniemi – Andnor: 72
- Kulturell samhörighet i den nordliga regionen, Rek. 19/2001 og 8/2002: 262
- Fråga till Sveriges regering om betalning av föräldrapenning vid flyttning till annat land: 142

Skriftlig spørsmål:
- till Nordiska ministerrådet om betalning av föräldrapenning till personer som flyttat till ett annat nordiskt land: 980

Medlemsforslag:
- om åtgärder mot prostitution och handel med kvinnor: 389

Utvalgsforslag:
- om förebyggandet av diabetes...: 462
- om insatser mot narkotika och...: 465
- om beskattning av pensioner och principerna för förtidspensionering: 468

Patriksson, Runar, Sveriges del. (fp)
Valgt medlem
Uttalelse:
- Västnorden i det nordiska samarbetet: 102
- Gränshinder och vardagsintegration, replikskifte Patriksson – Andnor: 117
- Gränshinder och vardagsintegration, replikskifte Patriksson – Lund: 122
- Fråga till Norges regering om svenska arbetares problem vid arbete i Norge: 135

Medlemsforslag:
- om åtgärder mot prostitution och handel med kvinnor: 389

Utvalgsforslag:
- om etablering af Business Angels netværk i Norden: 398
- om opfølgning på Nordisk Charter for små innovative virksomheder, iværksættere og selvstændige opfindere: 411
- om nordisk-baltisk arbejdsmarkedssamarbejde: 449

Persson, Göran, Sveriges del. (s)
Regjeringsrepresentant
Uttalelse
- Generaldebatt: 50
- Generaldebatt, replikskifte Olsson – Persson: 53
- Generaldebatt, replikskifte Marcelind – Persson: 54

Petersen, Jan, Norges del. (H)
Regjeringsrepresentant
Uttalelse:
- Utrikesministrarnas redogörelse – Försvarsministrarnas redogörelse: 203

Pietikäinen, Margareta, Finlands del. (sv)
Varamedlem
Medlemsforslag:
- om förhindrande av utsläpp till luft och vatten från fartyg i trafik...: 351

Prusti, Riitta, Finlands del. (SDP)
Valgt medlem
Medlemsforslag:
- om att Nordiska rådet bör inrätta ett nordiskt filmpris: 291
- om felles tiltak i Norden for å sikre det biologiske mangfoldet: 316
- om felles tiltak i Norden for miljøvennlig produksjon og forbruk av energi: 328
- om förhindrande av utsläpp till luft och vatten från fartyg i trafik...: 351
- om Östersjön som ett "särskilt känsligt havsområde": 351
- om at Nordisk Ministerråd foretar en kartlegging av hva som skal til for å kunne innlemme de døves tegnspråk i den nordiske språkkonven: 371
- om idrotten, en integrerande kraft i Norden: 374
- om att inrätta ett nordiskt samarbetsorgan för möbelindustrin: 384
- om åtgärder mot prostitution och handel med kvinnor: 389

Purvaneckiene, Giedre, president, Baltiska församlingen
Uttalelse:
- Sessionens öppnande: 41

Rannveig Guðmundsdóttir, Isl. del. (A)
Valgt medlem
Uttalelse:
- Västnorden i det nordiska samarbetet: 96
- Utrikesministrarnas redogörelse – Försvarsministrarnas redogörelse: 212
- Spørsmål til Islands regjering om USAs deltakelse i klimasamarbeidet...: 129

Medlemsforslag:
- om att Nordiska rådet bör inrätta ett nordiskt filmpris: 291
- om felles tiltak i Norden for å sikre det biologiske mangfoldet: 316
- om felles tiltak i Norden for miljøvennlig produksjon og forbruk av energi: 328
- om Östersjön som ett "särskilt känsligt havsområde": 351
- om at Nordisk Ministerråd foretar en kartlegging av hva som skal til for å kunne innlemme de døves tegnspråk i den nordiske språkkonven: 371
- om idrotten, en integrerande kraft i Norden: 374
- om att inrätta ett nordiskt samarbetsorgan för möbelindustrin: 384
- om åtgärder mot prostitution och handel med kvinnor: 389
- om att sprida filmen "Lilja 4-ever" till skolungdomar i Norden: 413

Presidieforslag:
- om försöksordning av en vice president i Nordiska rådet: 470

Ranta-Muotio, Aulis, Finlands del. (cent)
Valgt medlem
Medlemsforslag:
- Medlemsförslag om förhindrande av utsläpp till luft och vatten från fartyg i trafik på Östersjön: 351

Utvalgsforslag:
- om en handlingsplan for samarbejdet med Nordvestrusland: 424
- om temaer til Nordisk Ministerråds forbrugersektorens handlingsplan...: 437

Rasmussen, Anders Fogh, Danmarks del (V), Regjeringsrepresentant
Uttalelse:
- Generaldebatt: 56
- Generaldebatt replikskifte Rasmussen – Skånberg: 57
- Generaldebatt replikskifte Ojala – Rasmussen: 58
- Generaldebatt replikskifte Stavad – Rasmussen: 58

Rauhala, Leena, Finlands del. (kd)
Varamedlem
Medlemsforslag:
- om förhindrande av utsläpp till luft och vatten från fartyg i trafik...: 351

Reinfeldt, Fredrik, Sveriges del (m), Varamedlem
Uttalelse:
- Generaldebatt: 67

René, Inger, Sveriges del (m)
Valgt medlem
Uttalelse:
- Justitieområdet – Människohandel: 169, 172
- Justitieområdet – Människohandel, Rek. 19/2002: 170

Utvalgsforslag:
- om en handlingsplan for samarbejdet med Nordvestrusland: 424
- om temaer til Nordisk Ministerråds forbrugersektorens handlingsplan...: 437

Robertsen, Raymond, Norges del. (H)
Valgt medlem
Uttalelse:
- Arbetsmarknad – Innovation i den nordliga regionen, A 1316/näring: 165
- Planer och budget för det nordiska samarbetet 2004, A 1337/kk: 271
- Spørsmål til Danmarks regjering om studierabatt på kollektivtrafikk i Danmark: 143, 975

Utvalgsforslag:
- om opfølgning på Nordisk Charter for små innovative virksomheder, iværksættere og selvstændige opfindere: 411
- om nordisk-baltisk arbejdsmarkedssamarbejde: 449

Komitéforslag:
- om rapporten "Övergången från trepelarestruktur till utskottsbaserat vardagsarbete": 472

Romanus, Gabriel, Sveriges del. (fp)
Valgt medlem
Uttalelse:
- Folkhälsa i den nordliga regionen, A 1334/välfärd: 185
- Tal av den nyvalde presidenten: 285
- Fråga till Danmarks regering om narkotikaförsäljningen i Christiania: 129

Medlemsforslag:
- om åtgärder mot prostitution och handel med kvinnor: 389

Utvalgsforslag:
- om en handlingsplan for samarbejdet med Nordvestrusland: 424
- om förebyggandet av diabetes...: 462
- om insatser mot narkotika och...: 465
- om beskattning av pensioner och principerna för förtidspensionering: 468

Rundgren, Simo, Finlands del. (cent)
Valgt medlem
Uttalelse:
- Generaldebatt, replikskifte Rundgren – Andnor: 71
- Generaldebatt: 87
- Gränshinder och vardagsintegration, replikskifte Rundgren – Andnor: 114
- Konsument- och miljöskydd, A 1330/miljø: 192
- Kunskapsutveckling och forskning i den nordliga regionen, replikskifte Hildeng – Rundgren: 225
- Den nordliga dimensionen, Dokument 7: 234
- Bärkraftig utnyttjande av narurresurser - Miljöskydd, A 1309 og A 1314/miljö: 248
- Fråga till Sveriges och Finlands regeringar om flexibilitet i sjukhussamarbete i gränsområdena: 132

Skriftlig spørsmål:
- till Nordiska ministerrådet om LFA-sonarsystemets verkningar i våra havsområden: 982

Utvalgsforslag:
- om en handlingsplan for samarbejdet med Nordvestrusland: 424
- om nordisk samarbejde om retningslinjer for sameksistens med konventionelle og økologiske afgrøder...: 439

Ryan, Inge, Norges del. (SV)
Valgt medlem
Uttalelse:
- Generaldebatt: 79
- Västnorden i det nordiska samarbetet: 103
- Bärkraftig utnyttjande av narurresurser – Miljöskydd, A 1331/miljø: 245
- Planer och budget för det nordiska samarbetet 2004, B 219/presidiet: 270
- Spørsmål til Norges regjering om kontakt med Sveriges regjering om den differensierte arbeidsgiveravgiften og pålegg fra EU: 128

Skriftlig spørsmål:
- til Sveriges regering om nordisk folkeoplysning: 977
- til Nordisk Ministerråd om nordiske institutioner og nordisk brobygning: 984

Medlemsforslag:
- om arbejdsgruppe for realistiske økonomiske rammer til fremtidens nordiske arbejde: 303
- om öppenhet och ökat parlamentariskt inflytande i vapenexportpolitiken: 307
- om støtte til samarbejde mellem politisk aktive nordiske og russiske unge: 401

Utvalgsforslag:
- om nordiska insatser för att styrka genomslaget av forskarrådgivning vid beslut om fiskerikvoter: 340
- om øget informationsudveksling om rovdyrforvaltningen i Norden: 441

Rød, Henrik, Norges del. (FrP)
Varamedlem
Utvalgsforslag:
- om øget informationsudveksling om rovdyrforvaltningen i Norden: 441

Sahl, Jan, Norges del. (KrF)
Valgt medlem
Uttalelse:
- Generaldebatt: 85
- Västnorden i det nordiska samarbetet: 101

Presidieforslag:
- om försöksordning av en vice president i Nordiska rådet: 470

Salo, Petri, Finlands del (saml)
Valgt medlem
Medlemsforslag:
- om förhindrande av utsläpp till luft och vatten från fartyg i trafik...: 351

Schlüter, Poul, fhv. statsminister
Danmark, Nordisk Ministerråd
Uttalelse:
- Gränshinder och vardagsintegration, redegørelse: 110

Schou, Ingjerd, Norges del. (H)
Regjeringsrepresentant
Uttalelse:
- Gränshinder och vardagsintegration, Rek. 5/2002: 116

Sigríður Anna Þórðardóttir, Isl. del. (Sj)
Valgt medlem
Uttalelse:
- Generaldebatt: 81
- Västnorden i det nordiska samarbetet: 98

Presidieforslag:
- Presidieförslag om försöksordning av en vice president i Nordiska rådet: 470

Sigríður Jóhannesdóttir, Islands del. (A)
Valgt medlem
Medlemsforslag:
- om åtgärder mot prostitution och handel med kvinnor: 389

Sigurður Kári Kristjánsson, Isl. del. (Sj)
Valgt medlem
Uttalelse:
- Bärkraftig utnyttjande av narurresurser – Miljöskydd: 243

Utvalgsforslag:
- om en handlingsplan for samarbejdet med Nordvestrusland: 424
- om nordisk samarbejde om retningslinjer for sameksistens med konventionelle og økologiske afgrøder...: 439
- om øget informationsudveksling om rovdyrforvaltningen i Norden: 441

Komitéforslag:
- om rapporten "Övergången från trepelarestruktur till utskottsbaserat vardagsarbete": 472

Siv Friðleifsdóttir, Islands del. (F)
Regjeringsrepresentant
Uttalelse:
- Västnorden i det nordiska samarbetet: 92, 104
- Västnorden i det nordiska samarbetet, replikskifte Eidesgaard – Friðleifsdóttir: 93
- Bärkraftig utnyttjande av narurresurser - Miljöskydd, Rek. 9/2001: 244

Skinnari, Joukko, Finlands del. (sd)
Valgt medlem
Medlemsforslag:
- om förhindrande av utsläpp till luft och vatten från fartyg i trafik...: 351

Skjælaaen, Rune J., Norges del. (Sp)
Valgt medlem
Uttalelse:
- Justitieområdet – Människohandel, A 1317/medborgar: 179

Utvalgsforslag:
- Udvalgsforslag om etablering af Business Angels netværk i Norden: 398

Sköldestig, Berndt, Sveriges del. (s)
Valgt medlem
Medlemsforslag
- om Östersjön som ett "särskilt känsligt havsområde": 351
- om åtgärder mot prostitution och handel med kvinnor: 389
- om att sprida filmen "Lilja 4-ever" till skolungdomar i Norden: 413

Utvalgsforslag:
- om en handlingsplan for samarbejdet med Nordvestrusland: 424
- om temaer til Nordisk Ministerråds forbrugersektorens handlingsplan...: 437

Skånberg, Tuve, Sveriges del. (kd)
Valgt medlem
Uttalelse:
- Generaldebatt replikskifte Rasmussen – Skånberg: 57
- Generaldebatt replikskifte Skånberg – Vanhanen: 63
- Kunskapsutveckling och forskning i den nordliga regionen, Rek. 39/2002 og Dokument 10: 224

Medlemsforslag
- om domænetab: 404

Utvalgsforslag:
- om rabatbilletter til ungdom og studerende: 419
- om en nordisk oplæsningskonkurrence – arbejde med nordiske klassikere...: 422
- om nordisk-baltisk uddannelses- og forskningsområde: 429

Stavad, Ole, Danmarks del. (S)
Valgt medlem
Uttalelse:
- Generaldebatt replikskifte Stavad – Rasmussen: 58
- Generaldebatt replikskifte Stavad – Vanhanen: 62
- Gränshinder och vardagsintegration, replikskifte Stavad – Andnor: 114
- Gränshinder och vardagsintegration, Rek. 3/2002: 115
- Gränshinder och vardagsintegration, replikskifte Stavad – Lund: 122
- Utrikesministrarnas redogörelse – Försvarsministrarnas redogörelse, replikskifte Stavad – Hansson: 203, 204
- Val, valkommitténs ordförande: 278, 280
- Val, replikskifte Helleland – Stavad: 278
- Spørsmål til Norges regjering om tax free: 145

Medlemsforslag:
- om felles tiltak i Norden for å sikre det biologiske mangfoldet: 316
- om felles tiltak i Norden for miljøvennlig produksjon og forbruk av energi: 328
- om Östersjön som ett "särskilt känsligt havsområde": 351
- om at Nordisk Ministerråd foretar en kartlegging av hva som skal til for å kunne innlemme de døves tegnspråk i den nordiske språkkonvensjonen: 371
- om idrotten, en integrerande kraft i Norden: 374
- om att inrätta ett nordiskt samarbetsorgan för möbelindustrin: 384
- om åtgärder mot prostitution och handel med kvinnor: 389
- om att sprida filmen "Lilja 4-ever" till skolungdomar i Norden: 413

Presidieforslag:
- om försöksordning av en vice president i Nordiska rådet: 470

Steingrímur J. Sigfússon, Isl. del. (VG)
Valgt medlem
Uttalelser:
- Generaldebatt, replikskifte Davíð Oddsson – Steingrímur Sigfússon: 49
- Generaldebatt: 84
- Västnorden i det nordiska samarbetet: 98
- Arbetsmarknad – Innovation i den nordliga regionen: 161
- Utrikesministrarnas redogörelse – Försvarsministrarnas redogörelse, replikskifte Keldu - Steingrímur Sigfússon: 213
- Utrikesministrarnas redogörelse – Försvarsministrarnas redogörelse, replikskifte Lennmarker – Steingrímur Sigfússon: 214
- Den nordliga dimensionen, Dokument 7: 232
- Fråga till Islands regering om medel angående Västnorden: 136

Skriftlig spørsmål:
- til Islands og Danmarks regeringer om initiativer for vestnordisk flyrute eller rutesamarbejde mellem Færøerne, Island...: 966
- til Nordisk Ministerråd om støtte til oprettelsen af en vestnordisk flyrute mellem Færøerne, Island og...: 968
- til Sveriges regering om nordisk folkeopplysning: 977
- til Nordisk Ministerråd om nordiske institutioner og nordisk brobygning: 984

Medlemsforslag:
- om arbejdsgruppe for realistiske økonomiske rammer til fremtidens nordiske arbejde: 303
- om öppenhet och ökat parlamentariskt inflytande i vapenexportpolitiken: 307
- om åtgärder mot prostitution och handel med kvinnor: 389
- om støtte til samarbejde mellem politisk aktive nordiske og russiske unge: 401
- om resehandböcker om Nordens närområden och Västnorden: 416

Utvalgsforslag:
- om opfølgning på Nordisk Charter for små innovative virksomheder, iværksættere og selvstændige opfindere: 411
- om nordisk-baltisk arbejdsmarkedssamarbejde: 449

Svensson, Hasse, Ålands del. (lib)
Valgt medlem
Medlemsforslag:
- om förhindrande av utsläpp till luft och vatten från fartyg i trafik...: 351
- om åtgärder mot prostitution och handel med kvinnor: 389

Särkiniemi, Seppo, Finlands del. (cent)
Varamedlem
Uttalelse:
- Justitieområdet - Människohandel, A 1317/medborgar: 175

Komitéforslag:
- om rapporten "Övergången från trepelarestruktur till utskottsbaserat vardagsarbete": 472

Söderqvist, Nils-Erik, Sveriges del. (s)
Valgt medlem
Uttalelse:
- Gränshinder och vardagsintegration: 149
- Fråga till Danmarks regering om överföring av pengar mellan de nordiska länderna: 137

Medlemsförslag:
- om åtgärder mot prostitution och handel med kvinnor: 389

Utvalgsforslag:
- om rabatbilletter til ungdom og studerende: 419
- om en nordisk oplæsningskonkurrence – arbejde med nordiske klassikere...: 422
- om nordisk-baltisk uddannelses- og forskningsområde: 429

Sørensen, Else Theill, Danmarks del. (KF)
Valgt medlem
Utvalgsforslag:
- om förebyggandet av diabetes...: 462
- om insatser mot narkotika och...: 465
- om beskattning av pensioner och principerna för förtidspensionering: 468

Sørensen, Frode, Danmarks del. (S)
Valgt medlem
Uttalelse:
- Kulturell samhörighet i den nordliga regionen, Rek. 30/2002: 260

Medlemsforslag:
- om åtgärder mot prostitution och handel med kvinnor: 389

Saarikangas, Martin, Finlands del. (saml)
Valgt medlem
Uttalelse:
- Generaldebatt: 89
- Fråga till Finlands regering om krav till Ryssland ska följa EU:s direktiv on tankfartyg med enkelt skrov: 141

Presidieforslag:
- om försöksordning av en vice president i Nordiska rådet: 470

Taipale, Ilkka, Finlands del. (sd)
Valgt medlem
Uttalelse:
- Gränshinder och vardagsintegration, A 1335/välfärd: 156
- Utrikesministrarnas redogörelse – Försvarsministrarnas redogörelse: 218
- Kulturell samhörighet i den nordliga regionen, A 1324/kultur: 263

Medlemsforslag:
- om förhindrande av utsläpp till luft och vatten från fartyg i trafik...: 351
- om att sprida filmen "Lilja 4-ever" till skolungdomar i Norden: 413
- om resehandböcker om Nordens närområden och Västnorden: 416

Utvalgsforslag:
- om en handlingsplan for samarbejdet med Nordvestrusland: 424
- om förebyggandet av diabetes...: 462
- om insatser mot narkotika och...: 465
- om beskattning av pensioner och principerna för förtidspensionering: 468

Taiveaho, Satu, Finlands del. (sd)
Valgt medlem
Uttalelse:
- Bärkraftig utnyttjande av narurresurser – Miljöskydd, A 1309 og A 1314/miljö: 250

Utvalgsforslag:
- om en handlingsplan for samarbejdet med Nordvestrusland: 424
- om nordisk samarbejde om retningslinjer for sameksistens med konventionelle og økologiske afgrøder...: 439

Takkula, Hannu, Finlands del. (cent)
Valgt medlem
Medlemsforslag:
- om förhindrande av utsläpp till luft och vatten från fartyg i trafik...: 351

Tiura, Marja, Finlands del. (saml)
Varamedlem
Medlemsförslag:
- om förhindrande av utsläpp till luft och vatten från fartyg i trafik...: 351

Toft, Arne, Danmarks del. (S)
Varamedlem
Utvalgsforslag:
- om nordisk-baltisk uddannelses- og forskningsområde: 429

Touborg , Kristen, Danmarks del. (SF)
Valgt medlem
Uttalelse:
- Gränshinder och vardagsintegration: 118

Skriftlig spørsmål:
- til Sveriges regering om nordisk folkeoplysning: 977
- til Nordisk Ministerråd om nodiske institutioner og nordisk brobygning: 984

Medlemsforslag:
- om arbejdsgruppe for realistiske økonomiske rammer til fremtidens nordiske arbejde: 303
- om öppenhet och ökat parlamentariskt inflytande i vapenexportpolitiken: 307
- om åtgärder mot prostitution och handel med kvinnor: 389
- om støtte til samarbejde mellem politisk aktive nordiske og russiske unge: 401

Utvalgsforslag:
- om nordiska insatser för att styrka genomslaget av forskarrådgivning vid beslut om fiskerikvoter: 340
- om øget informationsudveksling om rovdyrforvaltningen i Norden: 441

Komitéforslag:
- om rapporten "Övergången från trepelarestruktur till utskottsbaserat vardagsarbete": 472

Ulvskog, Marita, Sveriges del. (s)
Regjeringsrepresentant
Uttalelse:
- Kulturell samhörighet i den nordliga regionen: 255
- Kulturell samhörighet i den nordliga regionen, replikskifte Ulvskog – Marcelind: 259
- Kulturell samhörighet i den nordliga regionen, Rek. 30/2002: 261
- Kulturell samhörighet i den nordliga regionen, replikskifte Gustavsson – Ulvskog: 262

Vahasalo, Raija, Finlands del. (saml)
Varamedlem
Medlemsforslag:
- om förhindrande av utsläpp till luft och vatten från fartyg i trafik...: 351

Valgerður Sverrisdóttir, Islands del. (F)
Regjeringsrepresentant
Uttalelse:
- Konsument- och miljöskydd, A 1329/medborger: 191

Vanhanen, Matti, Finlands del.
Regjeringsrepresentant
Uttalelse:
- Generaldebatt: 61
- Generaldebatt replikskifte Stavad – Vanhanen: 62
- Generaldebatt replikskifte Skånberg – Vanhanen: 63

Wallin, Harry, Finlands del. (sd)
Varamedlem
Medlemsförslag:
- om förhindrande av utsläpp till luft och vatten från fartyg i trafik...: 351

Wegendal, Lars, Sveriges del. (s)
Valgt medlem
Uttalelse:
- Gränshinder och vardagsintegration, Rek. 3/2002: 126
- Kulturell samhörighet i den nordliga regionen, A 1315/kultur: 260

Medlemsforslag:
- om Östersjön som ett "särskilt känsligt havsområde": 351
- om idrotten, en integrerande kraft i Norden: 374
- om att inrätta ett nordiskt samarbetsorgan för möbelindustrin: 384
- om åtgärder mot prostitution och handel med kvinnor: 389
- om att sprida filmen "Lilja 4-ever" till skolungdomar i Norden: 413

Utvalgsforslag:
- om rabatbilletter til ungdom og studerende: 419
- om en nordisk oplæsningskonkurrence – arbejde med nordiske klassikere...: 422
- om nordisk-baltisk uddannelses- og forskningsområde: 429

Widegren, Cecilia, Sveriges del. (m)
Varamedlem
Uttalelse:
- Fråga till Islands regering om Nordiska rådets ambitionsnivå: 131

Utvalgsforslag:
- om opfølgning på Nordisk Charter for små innovative virksomheder, iværksættere og selvstændige opfindere: 411
- om rabatbilletter til ungdom og studerende: 419
- om en nordisk oplæsningskonkurrence – arbejde med nordiske klassikere...: 422
- om nordisk-baltisk arbejdsmarkedssamarbejde: 449

Wiklöf, Lasse, Ålands del. (ÅSD)
Varamedlem
Uttalelse:
- Bärkraftig utnyttjande av narurresurser – Miljöskydd, A 1309 og A 1314/miljö: 250

Medlemsforslag:
- om förhindrande av utsläpp till luft och vatten från fartyg i trafik...: 351
- om åtgärder mot prostitution och handel med kvinnor: 389

Öster, Magnus, Ungdommens nordiske råd
Uttalelse:
- Generaldebatt: 81

Östros, Thomas, Sveriges del. (s)
Regjeringsrepresentant
Uttalelse:
- Kunskapsutveckling och forskning i den nordliga regionen, Rek. 39/2002 og Dokument 10: 221, 228

Øye, Signe, Norges del. (A)
Varamedlem
Utvalgsforslag:
- om rabatbilletter til ungdom og studerende: 419
- om en nordisk oplæsningskonkurrence – arbejde med nordiske klassikere...: 422

Emneregister

*(De kursiverte sifrene er saksbetegnelser. Øvrige sifre henviser til sider. Ang. sakenes behandling, se Oversikt over sakenes behandling s. 1217–1231. Saker med * krever en ny meddelelse.)*

A

Afgrøder: se Jordbrug
Aftalelicens-modellen: international tilpasning af aftalelicensmodellen inden for kulturområdet, D *28/2002/kultur, 913
Se også: Kultur
Alkohol:
- insatser mot narkotika och alkohol, A 1334/välfärd, 465, Rek. 14/2003, 1157
- Dagsordenspunkt 11, 183
- Tax free, E 26/2003, 145
Arbeidsgiver:
- den differentierte arbeidsgiveravgift etter pålegg fra EU, E 3/2003, 128
Se også: Næring
Arbeidsmarked:
- etablering af Business Angels netværk i Norden, A 1318/næring, 398, Fremst. 3/2003, 1146
- nordisk-baltisk arbejdsmarkeds-samarbejde, A 1332/næring, 449, Rek. 8/2003, 1151
- Dagsordenspunkt 9, 159
- bekæmpelse af racisme og fremmedfjentlighed og fremme af integration indenfor arbejdsmarkeds- og uddannelsesområdet, D 7/2002/medborger, 865
- Business Angels netværk, D 3/2003/næring, 954
- den differentierte arbeidsgiveravgiften og pålegg fra EU, E 3/2003, 128
Se også Företag
Se også: Möbelindustrin
Arktis: USAs deltakelse i klimasam-arbeidet i Arktis, E 5/2003, 129
Se også: Miljö/Miljø
Asylansøger:
- asylansøgernes livskvalitet i Norden, D *17/2001/medborger, 809
- fællesnordisk seminar om asylansøgernes livskvalitet, D *18/2001/medborger, 814
Se også: Integration
Se også: Racisme

B

Baltikum:
- nordisk-baltisk uddannelses- og forskningsområde, A 1328/kultur, 429, Rek. 17/2003, 1160
- Dagsordenspunkt 16, 221
- nordisk-baltisk arbejdsmarkeds-samarbejde, A 1332/næring, 449, Rek. 8/2003, 1151
- Dagsordenspunkt 9, 159
- ungdomsudveksling mellem Norden og de baltiske stater, D *7/2000/velferd, 775
- arbejdsmarkedssamarbejde, udvikling af nordisk-baltisk, A 1284/næring, 382
Se også: Närområde
Barn/Børn:
- kvinno- och barnhandel, D *21/2001/medborger, 821
- informationsinsatser mot kvinno- och barnhandel, D *22/2001/medborger, 823
- hjelp til barn og unge som har vokst opp i isolerte trossamfunn, D 26/2002/velferd, 909
- spredning av filmen "Lilja 4-ever", A 1323/medborgar, 413, Rek. 11/2003, 1154, Rek. 12/2003, 1155
- åtgärder mot prostitution och handel med kvinnor, A 1317/medborgar, 389, Rek. 9/2003, 1152, Rek. 10/2003, 1153
- Dagsordenspunkt 10, 167
Se også: Unge
Bioetikk/Bioteknologi:
- internasjonalt forbud mod kloning af mennesker og offentlighetens innblikk i bioteknologisk forskning, D 21/2000/medborger, 782
Biologisk mangfold:
- felles tiltak i Norden for å sikre det biologiske mangfoldet, A 1297/miljø, 316, Rek. 20/2003, 1163
- Dagsordenspunkt 17, 240
Se også: Jordbrug

Billetter:
- rabatbilletter for ungdom og studerende, A 1325/kultur, 419, Rek. 4/2003, 1147
- studierabatt på kollektivtrafikk, E 23/2003, 143, 975
- Dagsordenspunkt 7, 106

Budget(en):
- Nordisk Ministerråds budget 2004, B 219/presidiet; C 2, 477, 508, Rek. 28/2003, 1171
- budget för det nordiska samarbetet 2003, Rek. 40/2002, 942
- budgetprocedure, Nordisk Råds interne, Rek. 41/2002, 946, Internt vedtak 4/2002, 1185
- Dagsordenspunkt 19, 266

Business Angels:
- etablering af Business Angels netværk i Norden, A 1318/næring, 398 Fremst. 3/2003, 1146
- Business Angels netværk, D 3/2003/næring, 954

Se også: Næring

Bæredygtig udvikling:
- Bæredygtig udvikling – en ny kurs for Norden, D *9/2001/miljø, 796
- havets miljöproblem och hållbar förvaltning av fiskresurserna, D 23/2000/miljö, 785

Se også: Miljö/Miljø

C

Charter:
- opfølgning på Nordisk charter for små innovative virksomheder, iværksættere og selvstændige opfindere, A 1322/næring, 411, Rek. 7/2003, 1150
- Dagsordenspunkt 9, 159

Se også: Möbelindustrin

Se også: Næring

Christiania:
- narkotikaförsäljningen i Christiania, E 6/2003, 129

Civil krishantering:
- konfliktförebyggande och civil krishantering, D 30/2001/presidiet, 831

D

Demensproblematik,
- D 29/2000/välfärd, 788

Se også: Hälsa

Demokrati:
- IT-redskaber og deltagerdemokratiet i Norden, D 13/2000/næring, 780
- demokrati och välfärd i ett globalt perspektiv, D 33/2000/medborgar, 792
- stöd till demokratiutvecklingen i Kaliningrad, D *13/2002/presidiet, 881, Internt vedtak 3/2002, 1184

Design:
- formgivning och design, D *30/2002/kultur, 918
- Dagsordenspunkt 18, 252

Diabetes:
- förebyggendet av diabetes i Norden, A 1333/välfärd, 462, Rek. 13/2003, 1156
- Dagsordenspunkt 11, 183

Se også: Hälsa

Diagnosgrupper:
- små diagnosgruppers patientföreningar, D 23/2002/välfärd, 903

Se også: Hälsa

Digitalisering:
- nordisk IT-infrastrukturstudie, E-handel (digitale signaturer) og regelsæt for kryptering, D 11/2000/næring, 778
- Public Service TV och digitalisering, D *32/2002/kultur, 923

Dioxin:
- EU:s beslut om..., D 12/2002/miljø, 878

Se også: Miljö/Miljø

Domænetab:
- domænetab, A 1321/kultur, 404, Rek. 26/2003, 1169
- Dagsordenspunkt 18, 252

Se også: Språk

Droger: se Narkotika

Dubbing:
- dubbing av svenske TV-produktioner som Pippi og Emil til norsk, E 25/2003, 145

Dyr/Djur:
- internationale aftaler om handel om transport af levende dyr, D 29/2001/medborger, 829
- införsel av hund och katt mellan de nordiska länderna, D 6/2002/miljö, 863

Se også: Rovdyr/Rovdjur

Døves tegnspråk:
- kartlegging av hva som skal til for å kunne innlemme de døves tegnspråk i den nordiske språkkonvensjonen, A 1312/velferd, 371
- Dagsordenspunkt 7, 106

E

E-handel:
- nordisk IT-infrastukturstudie, E-handel (digitale signaturer) og regelsæt for kryptering, D 11/2000/næring, 778

Se også: IT

Ekologi, se Økologi

Elektroniske fagbøker:
- elektroniske fagbøkerfor synshemmede, tiltak for å sikre, D 35/2002/velferd, 931

Energi:
- felles tiltak for miljøvennlig produksjon og forbruk av energi, A 1298/miljø, 328, Rek. 21/2003, 1164
- Dagsordenspunkt 17, 240

Se også Miljö/Miljø

EU:
- EU's regionalpolitik, D 2/2002/näring, 840
- EU:s beslut om dioxin, D 12/2002/miljø, 878
- danske EU-forbeholds betydning for det nordiske samarbejdet, E 7/2003, 130
- krav til Ryssland om att följa EU's direktiv om tankfartyg med enkelt skrov, E 20/2003, 141
- Det nordiske samarbejde i EU. Nordisk Ministerråds Europaaktiviteter 2002-2003, Dokument 7, 1026
- Dagsordenspunkt 5, 47
- Dagsordenspunkt 13, 193
- Dagsordenspunkt 14, 230
- Dagsordenspunkt 15, 235

Europaaktiviteter:
- Det nordiske samarbejde i EU. Nordisk Ministerråds Europaaktiviteter 2002-2003, Dokument 7, 1026
- Dagsordenspunkt 5, 47
- Dagsordenspunkt 13, 193
- Dagsordenspunkt 14, 230
- Dagsordenspunkt 15, 235

Se også: EU

Evaluering:
- rapporten om "Övergången från trepelarprofilering till utskottsbaserat vardagsarbete", A 1337/kk, 472, Internt vedtak 1/2003, 1173
- Dagsordenspunkt 19, 266

F

Fengsel:
Fengselsundervisning i nordisk perspektiv, D 16/1999/kultur, 773

Se også: Kriminalitet

Filmpris:
Nordiska rådet bör inrätta ett nordiskt filmpris, A 1276/presidiet, 291, Rek. 24/2003, 1167
- Dagsordenspunkt 18. 252

Fisk/Fiskeri:
- insatser för att styrka genomslaget av forskarrådgivning vid beslut om fiskerikvoter, A 1301/miljö, 340, Fremst. 1/2003, 1144, Fremst. 2/2003, 1145
- miljöcertifiering av fisk, D 31/1998/miljö, 771
- havets miljöproblem och hållbar förvaltning av fiskeresurserna, D 23/2000/miljö, 785

Se også: Miljö/miljø

Se også: Hav

Se også: Bæredygtig udvikling

Flyktning: se Asylsøger

Flyrute:
- støtte til oprettelsen af en vestnordisk flyrute mellem Færøerne, Island og Grønland, E 1/2003, 966
- initiativer for vestnordisk flyrute eller rutesamarbejde mellem Færøerne, Island og Grønland, E 2/2003, 968

Se også: Transport

Se også: Västnorden

Flytning/Flytting/Flytt:
betalning av föräldrapenning till personer som flyttat till ett annat nordiskt land, E 29/2003, 980

Se også: Nordbornas rättigheter

Folkeoplysning:
nordisk folkeoplysning: E 28/2003, 977

Foretag/Foretak, se Virksomhed

Forbruker/Forbruger:
- temaer til Nordisk Ministerråds forbrugersektorens handlingsplan, A 1329/medborger, 437, Rek. 15/2003, 1158
- samarbejde om retningslinjer for sameksistens med konventionelle og økologiske afgrøder, GMO i jordbruget, A 1330/miljö, 439, Rek. 16/2003, 1159
- obligatorisk forbrugerundervisning i grundskolen, D 27/2001/kultur, 827
- økt mattrygghet i Norden, D 11/2002/medborger, 876
- forbrukerbeskyttelse ved markedføring, E 19/2003, 140
- Dagsordenspunkt 12, 189

Formgivning:
- formgivning och design, D *30/2002, 918
- Dagsordenspunkt 18, 252

Forskning:
- nordisk baltisk uddannelses- og forskningsområde, A 1328/kultur, 429, Rek. 17/2003, 1160
- internasjonalt forbud mod kloning af mennesker og offentlighedens indsigt i bioteknologisk forskning, D 21/2000/medborger, 782
- Hvidbog om udbygning af Norden til en international ledende region for forskning og innovation, D *39/2002/kultur, 940
- beslutningsprocessen om forskningsstøtte, D 41/2002/kultur, 946
- forskerrådgivning vid beslut om fiskerikvoter, D 1/2003/miljö, 949
- NORIA – nordisk forskning och innovation, Dokument 10, 1124
- Dagsordenspunkt 16, 221

Forsvarsminister, se Försvarsminister

Fri rörlighet för alla:
D 5/2002/välfärd, 860
- Dagsordenspunkt 16, 221

Se også: Nordbornas rättigheter

Frivilligsektoren/Frivilligsektorn:
- evaluering av Nordisk Ministerråds strategi for samarbejde med frivilligsektorn, D *29/2002/kultur, 915
- Dagsordenspunkt 18, 252

Främlingsfientlighet, Fremmedfjendtlighed, se Racisme

Funksjonshemmet/Funktionshemmed/Funktionshindrade, se Fri rörlighet för alla

Fängelseundervisning, se Fengselsundervisning

Færøerne:
- støtte til oprettelsen af en vestnordisk flyrute mellem Færøerne, island og Grønland, E 1/2003, 966
- initiativer for vestnordisk flyrute etter rutesamarbejde mellem Færøerne, Island og Grønland, E 2/2003, 968
- Færøernes deltagelse i udgifterne til Nordisk Råd og Nordisk Ministerråd, E 11/2003, 134
- behandling av Færøernes ansøgning om selvstændig medlemskab i Nordisk Råd, E 17/2003, 138
- Dagsordenspunkt 6, 91

Se også: Västnorden

Fødevare: se Forbruker/Forbruger

Företag, se Virksomhed

Försvarsministrarnas redogörelse,
Dokument 6, 1023
- Dagsordenspunkt 13, 193

Förtidspensionering, se Pensioner

Föräldrapenning:
- betalning av föräldrapenning ved flytning till annat nordiskt land, E 22/2003, 142
- betalning av föräldrapenning till personer som flyttat till ett annat nordiskt land, E 29/2003, 980

Se også: Nordbornas rättigheter

G

Genmodificering/GMO, se Jordbrug

Globale/Globalt:
- demokrati och välfärd i ett globalt perspektiv, D 33/2000/medborgar, 792
- globale aktører, Internt vedtak 1/2002, 1173

Grensehindringer: se Nordbornas rättigheter

Grödor, se Jordbrug

Grønland:
- støtte til oprettelsen af en vestnordisk flyrute mellem Færøerne, island og Grønland, E 1/2003, 966
- initiativer for vestnordisk flyrute etter rutesamarbejde mellem Færøerne, Island og Grønland, E 2/2003, 968
- Dagsordenspunkt 6, 91

Se også: Västnorden

H

Hav:
- havets miljöproblem och hållbar förvaltning av fiskeresurserna, D 23/2000/miljö, 785
- stärkande av havsmiljö- och fiskeriforsknings-institutionerna i Norden, D 2/2003/miljö, 952
- LFA-sonarsystemets verkningar i våra havsområden, E 30/2003, 982

Se også: Miljö/Miljø
Se også Fisk
Helse, se Hälsa
Hund:
- införsel av hund och katt mellan de nordiska länderna, D 6/2002/miljö, 863

Se også: Dyr
Hvitvasking av penger:
- bekjempelse av korrpusjon og hvitvasking av penger, D *21/2002/medborger, 899

Se også: Kriminalitet
Hälsa:
- vattenvård och hälsa i Karelska republiken, D 14/2002/miljö, 883
- nordisk samarbeid om kultur og helse, D *5/2001/velferd, 794
- hälsovårdssystemen i Norden, D 25/2002/välfärd, 907

Se også: Diabetes
Se også: Diagnosgrupper
Se også: Reumatikere
Se også: Sjukhus
Se også: Telemedisin
Hållbar utveckling, se Bæredygtig udvikling

I

Idrett/Idrott:
- idrotten, en integreranse kraft i Norden, A 1315/kultur, 374, Rek. 25/2003, 1168
- Dagsordenspunkt 18, 252

Innovation:
- opfølgning på Nordisk charter for små innovative virksomheder, iværksættere og selvstændige opfindere, A 1322/næring, 411, Rek. 7/2003, 1150
- Dagsordenspunkt 9, 159
- Hvidbog om udbygning af Norden til en international ledende region for forskning, D *39/2002/kultur, 940
- NORIA – nordisk forskning og innovation, Dokument 10, 1124
- Dagsordenspunkt 16, 221

Se også: Forskning
Institutioner:
- nordiska institutioner og nordisk brobygning, E 31/2003, 984

Integration:
- idrotten, en integrerende kraft i Norden, A 1325/kultur, 419, Rek. 4/2003, 1147
- Dagsordenspunkt 18, 252
- bekæmpelse af racisme og fremmedfjendtlighed og fremme af integration, D *19/2001/medborger, 816
- bekæmpelse af racisme og fremmedfjendtlighed og fremme af integration indenfor arbejdsmarkeds- og uddannelsesområdet, D 7/2002/medborger, 865
- strategi for bekæmpelse af racisme og fremmedfjendtlighed og fremme af integration, D *8/2002/medborger, 869

Se også: Asylansøger
Se også: Racisme
Interne vedtak/Interna beslut, 1173
Island:
- støtte til oprettelsen af en vestnordisk flyrute mellem Færøerne, island og Grønland, E 1/2003, 966
- initiativer for vestnordisk flyrute etter rutesamarbejde mellem Færøerne, Island og Grønland, E 2/2003, 968
- Dagsordenspunkt 6, 91

Se også: Västnorden
Isolerte trossamfunn:
- hjelp til barn og unge som har vokst opp i isolerte trossamfunn, D 26/2002/velferd, 909

IT:
- nordisk IT-infrastrukturstudie, nordisk, E-handel (digitale signaturer) og regelsæt for kryptering, D 11/2000/næring, 778
- IT-redskaber og deltagerdemokratiet i Norden, D 13/2000/næring, 780
- strategi og handlingsplan for ministerrådet for informationsteknologi, D *31/2002/næring, 920

Iværksættere, se virksomhed

J

Jordbrug:
- nordisk samarbejde om retningslinier for sameksistens med konventionelle og økologiske afgrøder, GMO i jordbruget, A 1330/miljø, 439, Rek. 16/2003, 1159
- Dagsordenspunkt 12, 189

Se også: Forbruker/Forbruger
Se også: Miljö/Miljø

Journalististipendium:
- tema for Nordisk Råds Journalististipendium 2003, Internt vedtak 2/2002, 1184

K

Kaliningrad:
- stöd till demokratiutvecklingen i Kaliningrad, D *13/2002/presidiet, 881, Internt vedtak 3/2002, 1184

Se også: Ryssland

Karelska republiken:
- insatser för vattenvård och hälsa i Karelska repuliken, D 14/2002/miljö, 883, D 15/2002/miljö, 886

Se også: Ryssland

Katt:
- införsel av hund och katt mellan de nordiska länderna, D 6/2002/miljö, 863

Se også: Dyr

Klassikere:
- nordisk oplæsningskonkurrence – arbejde med de nordiske klassikere i grundskolen, A 1326/kultur, 422, Rek. 27/2003, 1170
- Dagsordenspunkt 18, 252

Klima:
- USAs deltakelse i klimasamarbeidet i Arktis, E 5/2003, 129

Se også: Miljö/Miljø

Kloning:
- internationalt forbud mod kloning af mennesker og offentlighedens indsigt i bioteknologisk forskning, D 21/2000/medborger, 782

Kollektivtrafikk:
- rabatbilletter for ungdom og studerende, A 1325/kultur, 419, Rek. 4/2003, 1147
- studierabatt på kollektivtrafikk, E 23/2003, 143, 975
- Dagsordenspunkt 7, 106

Konfliktförebyggande:
- konfliktförebyggande och civil krishantering, D 30/2001/presidiet, 831

Konsument, se Forbruker/Forbruger

Kontrolloppgave:
- rapporten om "Övergången från trepelarprofilering till utskottsbaserat vardagsarbete", A 1337/kk, 472, Internt vedtak 1/2003, 1173
- Dagsordenspunkt 19, 266

Korrupsjon:
- bekjempelse av korrpusjon og hvitvasking av penger, D *21/2002/medborger, 899

Se også: Kriminalitet

Kriminalitet:
- kartlegging av organisert kriminalitet, D *32/2000/medborger, 790

Se også: Korrupsjon
Se også: Vidner

Krishantering:
- konfliktförebyggande och civil krishantering, D 30/2001/presidiet, 831

Kryptering:
- nordisk IT-infrastrukturstudie, E-handel og regelsæt for kryptering, D 11/2000/næring, 778

Se også: IT

Kultur:
- nordisk samarbeid om kultur og helse, D *5/2001/velferd, 794
- nordisk kulturpolitik og kulturstatistik, D *27/2002/kultur, 911,
- international tilpasning af aftalelicensmodellen inden for kulturområdet, D 28/2002/kultur, 913

Kvarken:
- sjöfarten på Kvarken, E 24/2003, 143

Kvinnor:
- åtgärder mot prostitution och handel med kvinnor, A 1317/medborgar, 389, Rek. 9/2003, 1152, Rek. 10/2003, 1153
- att sprida filmen "Lilja 4-ever" till skolungdomar, A 1323/medborgar, 413, Rek. 11/2003, 1154 Rek. 12/2003, 1155
- Dagsordenspunkt 10, 167
- ökat stöd för att stärka kvinnornas ställning i Nordens närområden, D 10/2001/medborgar, 801
- kvinno och barnhandel, D *21/2001/medborger, 821
- informationsinsatser mot kvinno- och barnhandel, D *22/2001/medborger, 823

- prostitution och kvinnohandel, E 40/2002, 958
- Dagsordenspunkt 10, 167
Kärnkraft:
- ökat kärnsäkerhet, D 8/1996/miljö, 766
- Dagsordenspunkt 13, 193
Se også: Radioaktivitet

L

Levnadsmedel: se Forbruker/Forbruger
LFA-sonar:
. LFA-sonarsystemets verkningar i våra havsområden, E 30/2003, 982
Lilja 4-ever:
- sprida filmen "Lilja 4-ever" til skolungdomar, A 1323/medborgar, 413, Rek. 11/2003, 1154, Rek. 12/2003, 1155
- Dagsordenspunkt 10, 167
Se også: Kvinnor
Litteraturprisen: 1201
Livsmiddel, se Forbruker/Forbruger
Lovsamarbeide:
- nordisk lovsamarbejde, D 17/2002/medborger, 891
- konsekvensoplysninger og henvisning til de nordiske landes lovgivning i det nationale lovgivningsarbejde, D *18/2002/medborger, 893
- Dagsordenspunkt 7, 106
Luft:
- förhindrande av utsläpp till luft och vatten från fartyg i trafik på Östersjön, A 1309/miljö, 351, Rek. 22/2003, 1165
- Dagsordenspunkt 17, 240
Se også: Mijlö/Miljø

M

Mat:
- økt mattrygghet i Norden, D 11/2002/medborger, 827
Se også: Forbruger/Forbruker
Menneskehandel, se Människohandel
Media:
- Public Service TV och digitalisering, D *32/2002/kultur, 923
Medisin, se Telemedisin
Miljö/Miljø:
- felles tiltak i Norden for miljøvennlig produksjon og forbruk av energi, A 1298/miljø, 328, Rek. 21/2003, 1164
- förhindrande av utsläpp till luft och vatten från fartyg i trafik på Östersjön, A 1309/miljø og A 1314/miljö, 351, Rek. 22/2003, 1165
- miljö och livskvalitet i Murmansk, Ryssland, A 1313/miljö, 427
- handlingsplan for samarbejdet med Nordvestrusland, A 1327/velfærd, medborger, miljø, 424, Rek. 19/2003, 1162
- Dagsordenspunkt 17, 240
- Dagsordenspunkt 15, 235
- miljöcertifiering av fisk, D 31/1998/miljö, 771
- havets miljöproblem och hållbar förvaltning av fiskeresurserna, D 23/2000/miljö, 785
- strategi for en bæredygtig udvikling, D *9/2001/miljø, 796
- EU:s beslut om dioxin, D 12/2002/miljö, 878
- forskarrådgivning vid beslut om fiskerikvoter, D 1/2003/miljö, 949
- stärkande av havsmiljö- och fiskeriforskningsinstitutionerna i Norden, D 2/2003/miljö, 952
- medel till Nefco, E 4/2003, 128
- USAs deltakelse i klimasamarbeidet i Arktis, E 5/2003, 129
- miljöministrarnas avtal om stöd till Nefco, E 14/2003, 136
- sikring av finansiering av opprydding av høyradioaktivt avfall fra båten "Lepse" i Murmansk med Nefcos midler, E 21/2003, 141
Se også: Biologisk mangfold
Se også: Jordbrug
Se også: Kärnkraft
Se også: Vatten
Ministerrådet, se Nordisk Ministerråd
Minoritet:
- samernes stilling som urfolk og minoritet, Internt vedtak 3/2001, 1182
Se også: Integration
Mobilitet:
- mobilitets- og støtteprogrammer inden for uddannelsesområdet, D *36/2002, 933
- uddannelsespladser og studentermobilitet, E 19/2003, 96
Se også: Uddannelse
Se også: Nordbornas rättigheter

Multimedieproduksjon:
stödfunktion för multimedieproduktion, D *23/1997/kultur, 769
Murmansk:
- sikring av finansiering av opprydding av høyradioaktivt avfall fra båten "Lepse" i Murmansk med Nefcos midler, E 21/2003, 141
Se også, Miljö/Miljø
Se også: Nordvestrusland
Se også: Ryssland
Musikkprisen: 1201
Människohandel:
- människohandel (trafficking), D *19/2002/medborgar, 895
- uppehållstillstånd för traffickingoffer, D 20/2002/medborgar, 897
- Dagsordenspunkt 10, 167
Se også: Prostitution
Se også, Kvinnor
Se også: Barn
Möbelindustrin:
- nordiskt samarbetsorgan för möbelinstustrin, A 1316/näring, 384, Rek. 6/2003, 1149
- Dagsordenspunkt 9, 159
Se også: Virkdomhed

N

Narkotika:
- insatser mot narkotika och alkohol, A 1334/välfärd, 465, Rek. 14/2003, 1157
- Dagsordenspunkt 11, 183
- narkotikaförsäljningen i Christiania, E 6/2003, 129
Se også: Kriminalitet
Natur- og miljøprisen: 1201
NEFCO:
- medel till Nefco, E 4/2003, 128
- miljöministrarnas avtal om stöd till Nefco, E 14/2003, 136
- sikring av finansiering av opprydding av høyradioaktivt avfall fra båten "Lepse" i Murmansk med Nefcos midler, E 21/2003, 141
Se også: Miljö/Miljø
Nordbornas rättigheter:
- Nordbornas rättigheter, D *3/2002/presidiet, 842
- redogörelse till Nordiska rådets nationella delegationer om uppföljning av rådets rekommendationer, D *4/2002/presidiet, 857
- fir rörlighet för alla, D 5/2002/välfärd, 860
- mobilitets- og støtteprogrammer inden for uddannelsesområdet, D *36/2002/kultur, 933
- Dagsordenspunkt 7, 106
- flexibilitet i sjukhussamarbete i gränsområderna, E 9/2003, 132
- svenska arbetares problem vid arbete i Norge, E 12/2003, 135
- överföring av pengar mellan de nordiska länderna, E 15/2003, 137
- betalning av föräldrapenning till personer som flyttat till ett annat nordiskt land, E 22/2003, 142, E 29/2003, 980
- studierabatt på kollektivtrafikk i Danmark, E 23/2003, 143, 975
Se også: Grensehindringer
Nordisk årsredovisning:
- årsrapport for Nordisk Råd og Nordisk Ministerråd 2002, Dokument 1, 987
Nordisk Kulturfond:
- rigsrevisionens beretning til NR og NMR om revisionen af Nordisk Kulturfonds virksomhed for 2002, C 5/kk, 720
- Rigsrevisionens beretning til NR og NMR om revisionen af Nordisk Kulturfonds virksomhed 2001, Ytring 1/2002, 956
- ändringar i Överenskommelse om Nordiska kulturfonden, D *47/2001/kultur, 838
Nordisk Ministerråd:
- beretning om NMR's virksomhed 2002, C 1, 488
- NMR's budget 2004, B 219, presidiet, C 2, 477, 508, Rek. 28/2003, 1171
- rigsrevisionens beretning til NR om NMR's revision af NMR's vriksomhed for 2002, C 3/kk, 677
- Dagsordenspunkt 19, 266
- dialog med NMR om planer og programmer, D 15/2001/kk, 804
- evaluering av NMR's strategi for samarbejde med frivilligsektoren, D *29/2002/kultur, 915
- strategi og handlingsplan for NMR for informationsteknologi, D *31/2002/næring, 920

- europaaktiviteter 2001, Dokument 7, 1026
- meddelelser om rekommandationer/ fremstillinger, Nordisk Råds arbejde med, og formelle kontakter mellem Nordisk Råds organer og modsvarende ministerråd, Internt vedtak 1/2001, 1181
- virksomhed 2001, Rigsrevisionens beretning til Nordisk Råd og Nordisk Ministerråd om, C 3/kk, 677

Nordisk Råd:
- rigsrevisionens beretning til NR om revisionen av NR's regnskab for 2002, C 4/kk, 691
- NR's ambitionsnivå, E 8/2003, 131
- Program for NR, Dokument 3, 1015
- Dagsordenspunkt 19, 266

Nordisk Råds 55. sesjon:
- arbeidsutvalg/arbetsutskott, 1188
- avslutningstale, 287
- beretninger, C-saker, 488
- beslut, 1143
- dagordning/dagsorden, 24
- deltagerliste/deltakerliste, 9
- försvarsministrarnas redogörelse, Dokument 6, 1023
- frågor, E-saker, 128, 958
- generaldebatt, 47
- godkjenning av protokollen, 288
- interna beslut/interne vedtak, 1173
- innkalling til, 7
- kallelse till, 7
- litteraturprisutdeling, 1201
- meddelelser om rekommandasjoner, 766
- medlemsforslag, A-saker, 291
- ministerrådsforslag, B-saker, 477
- musikkprisutdeling, 1201
- natur- og miljøprisutdelingen, 1201
- oversikt over sesjonen, 36
- oversikt over vedtatte rekommandasjoner, fremstillinger, ytringer og interne vedtak, 1143
- protokoll, 39
- regler för sessionens genomförande, Dokument 2, 1013
- rekommandasjoner, 1143
- sakkyndige, 1195
- sekretariat, 1192
- sesjonssal, plassering av regjerings-representanter og rådsmedlemmer, XX
- statsministrenes redegørelse, Dok. 4, 47
- spesielt innbudte, 1189
- utrikesministrarnas redogörelse, Dokument 5, 195
- valg, 277
- voteringer, 219, 264, 279
- ytringer/yttrande, 956
- øvrige vedtak/övriga beslut, 1176

Nordisk Råds filmpris:
- Nordiska rådet bör inrätta ett nordiskt filmpris, A 1276/presidiet, 291, Rek. 24/2003, 1167
- Dagsordenspunkt 18, 252

Nordisk Råds journalststipendium:
- tema for Nordisk Råds Journalststipendium 2003, Internt vedtak 2/2002, 1184

Nordisk Råds litteraturpris:
- utdeling, 2101

Nordisk Råds musikkpris:
- utdeling, 1201

Nordisk Råds natur- og miljøpris:
- utdeling, 1201

Nordiske institutioner:
- nordiske institutioner og nordisk brobygning, E 31/2003, 984

NORIA:
- NORIA – nordisk forskning och innovation, Dokument 10, 1124
- Dagsordenspunkt 16, 221

Se også: Forskning

Nordlex-databas:
- Internt vedtak 1/1997, 1181

Nordvestrusland:
- miljö och livskvalitet i Murmansk, Ryssland, A 1313/miljö, 427
- handlingsplan for samarbejdet med Nordvestrusland, A 1327/velfærd, medborger, miljø, 424, Rek. 19/2003, 1162
- Dagsordenspunkt 15, 235
- sikring av finansiering av opprydding av høyradioaktivt avfall fra båten "Lepse" i Murmansk med Nefcos midler, E 21/2003, 141

Se også: Miljö/Miljø
Se også: Ryssland

Næring:
- etablering af Business Angels netværk i Norden, A 1318/næring, 398, Fremst. 3/2003, 1146
- nordisk-baltisk arbejdsmarkeds-samarbejde, A 1332/næring, 449, Rek. 8/2003, 1151
- Dagsordenspunkt 9, 159

- bekæmpelse af racisme og fremmedfjentlighed og fremme af integration indenfor arbejdsmarkeds- og uddannelsesområdet, D 7/2002/medborger, 865
- Business Angels netværk, D 3/2003/næring, 954
- den differentierte arbeidsgiveravgiften og pålegg fra EU, E 3/2003, 128
Se også Företag
Se også: Möbelindustrin
Närområde:
- sprida filmen "Lilja 4-ever" till skolungdomar, A 1323/medborgar, 413 Rek. 12/2003, 1155
- Dagsordenspunkt 10; 167
- resehandböcker för Nordens närområden och Västnorden, A 1324/kultur, 416
- Dagsordenspunkt 18, 252
- ökat stöd för att stärka kvinnornas ställning i Nordens närområden, D 10/2001/medborgar, 801
Se også: Kaliningrad
Se også: Nordvestrusland
Se også: Ryssland
Se også: Östersjön

O

Offentlig kommunikasjon:
- rabatbilletter til ungdom og studerende, A 1325/kultur, 419, Rek. 4/2003, 1147
- Dagsordenspunkt 7, 106
- støtte til oprettelsen af en vestnordisk flyrute mellem Færøerne, island og Grønland, E 1/2003, 966
- initiativer for vestnordisk flyrute etter rutesamarbejde mellem Færøerne, Island og Grønland, E 2/2003, 968
- studierabatt på kollektivtrafikk i Danmark, E 23/2003, 143, 975
Omstrukturering:
- rapporten om "Övergången från trepelarprofilering till utskottsbaserat vardagsarbete", A 1337/kk, 472, Internt vedtak 1/2003, 1173
- Dagsordenspunkt 19, 266
Opfindere, se Virksomhed
Oplæsningskonkurrence:
- nordisk oplæsningskonkurrence – arbejde med de nordiske klassikere i grundskolen, A 1326/kultur, 422, Rek. 27/2003, 1170
- Dagsordenspunkt 18, 252
Oppfølgning, se Uppföljning
Organisert kriminalitet: se Kriminalitet

P

Particularly Sensitve Sea Area, se Särskilt känsligt havsområde
Patient:
- små diagnosgruppers patienföreningar, D 23/2002/välfärd, 903
Se også: Hälsa
Pengar:
- överföring av pengar mellan de nordiska länderna, E 15/2003, 137
Se også: Hvitvasking av penger
Pensioner:
- beskattning av pensioner och principerna för förtidspensionering, A 1335/välfärd, 468, Rek. 5/2003, 1148
- Dagsordenspunkt 7, 106
Se også: Skatt
Personregister: XX
Planer:
- planer for det nordiske samarbejde 2004, C 2, 477, 508
- og programmer, dialog med Nordisk Ministerråd om, D 15/2001/kk, 804
Polis:
- polisens roll och specialutbildning av polis, D *22/2002/medborgar, 901
Se også: Kriminalitet
Program:
- Program för Nordiska rådet 2004, Dokument 3, 1015
Prostitution:
- åtgärder mo prostitution och handel med kvinnor, A 1317/medborgar, 389, Rek. 9/2003, 1152, Rek. 10/2003; 1153
- sprida filmen "Lijla 4-ever" till skolungdomar, A 1323/medborgar, 413, Rek. 11/2003, 1154, Rek. 12/2003, 1155
- Dagsordenspunkt 10, 167
- prostitution och kvinnohandel, E 40/2002, 958
Se også: Människohandel
Se også: Kvinnor
Protokoll:
- Protokoll mandag 27. oktober 2003, 39
- Protokoll tirsdag 28. oktober 2003, 91
- Protokoll onsdag 29. oktober 2003, 193
Public Service TV:
- Public Service TV och digitalisering, D *32/2002/kultur, 923

R

Rabatbilletter:
- rabatbilletter for ungdom og studerende, A 1325/kultur, 419, Rek. 4/2003, 1147
- studierabatt på kollektivtrafikk, E 23/2003, 143, 975
- Dagsordenspunkt 7, 106

Racisme:
- bekæmpelse af racisme og fremmedfjendtlighed og fremme af integration, D *19/2001/medborger, 816
- bekæmpelse af rasicme og fremmedfjendtlighed og fremme af integration indenfor arbejdsmarkeds- og uddannelsesområdet, D 7/2002/medborger, 865
- strategi for bekæmpelse af racisme og fremmedfjendtlighed og fremme af integration: D *8/2002/medborger, 869
- Dagsordenspunkt 18, 252

Se også: Integration

Radioaktivitet:
- sikring av finansiering av opprydding av høyradioaktivt avfall fra båten "Lepse" i Murmansk med Nefcos midler, E 21/2003, 141

Se også: Kärnkraft

Regionalpolitik:
- EU:s regionalpolitik, D 2/2002/näring, 840

Regler för sessionens genomförande:
- Dokument 2, 1013

Rekommendationer:
- redogörelse till Nordiska rådets nationella delegationer om uppföljning av rådets rekommenationer, D *4/2002, 857
- Dagsordenspunkt 7, 106
- NR's arbejde med NMR's meddelelser, Internt vedtak 1/2001, 1181

Reisehåndbøker, se Resehandböcker

Represalier:
- beskyttelse af vidner og involverede i straffesager mod vold, trusler og represalier, D *20/2001/medborger, 819

Se også: Kriminalitet

Resehandböcker:
- resehandböcker för Nordens närområden och Västnorden, A 1324/kultur, 416
- Dagsordenspunkt 18, 252

Reumatikere:
- reumatikere og langvarige syge, D *46/2001/velfærd, 836

Se også: Hälsa

Revision:
- Rigsrevisionens beretning til Nordisk Råd og Nordisk Ministerråd om revisionen af Nordisk Ministerråds virksomhed 2002, C 3/kk, 677
- Rigsrevisionens beretning til Nordisk Råd om revisionen af Nordisk Råds regnskab for 2002, C 4/kk, 691
- Rigsrevisionens beretning til Nordisk Råd og Nordisk Ministerråd om revisionen af Nordisk Kulturfonds virksomhed 2002, C 5/kk, 720
- revisionsberetning for Nordisk Kulturfond 2001, Ytring 1/2002, 956

Rovdyr:
- øget informationsudveksling om rovdyrforvaltningen i Norden, A 1331/miljø, 441, Rek. 23/2003, 1166
- Dagsordenspunkt 17, 240

Se også: Dyr

Ryssland:
- støtte til samarbejde mellem politisk aktive nordiske og russiske unge, A 1319/medborger, 401, Rek. 18/2003, 1161
- Dagsordenspunkt 15, 235
- krav till att Ryssland ska följa EU:s direktiv om tankfartyg med enkelt skrov, E 20/2003, 141

Se også: Miljö/Miljø
Se også: Nordvestrusland
Se også: Unge

S

Samer:
- Samernes stilling som urfolk og minoritet, Internt vedtak 3/2001, 1182

Sjuka, se Syge/Syke

Sjukhus:
- flexibilitet i sjukhussamarbete i gränsområderna, E 9/2003, 132

Se også: Hälsa
Se også: Nordbornas rättigheter

Skatt:
- beskattning av pensioner och principerna för förtidspensionering, A 1335/välfärd, 468, Rek. 5/2003, 1148
- Dagsordenspunkt 7, 106
- skadelig skattekonkurrence, D 9/2002/næring, 872
- tiltag mod skadelig skattekonkurrence, D 10/2002/næring, 874

- skattestöd till sjötrafiken i Norden, E 27/2003, 146
Skibstrafik:
- förhindrande av utsläpp till luft och vatten från fartyg i trafik på Östersjön, A 1309/miljö, 351, Rek. 22/2003, 1165
- Östersjön som ett "särskilt känsligt havsområde", A 1314/miljö, 351, Rek. 22/2003, 1165
- Dagsordenspunkt 17, 240
- krav till att Ryssland ska följa EU:s direktiv om tankfartyg med enkelt skrov, E 20/2003, 141
- skattestöd till sjötrafiken i Norden, E 27/2003, 146
Skole:
- nordisk oplæsningskonkurrence – arbejde med de nordiske klassikere i grundskolen, A 1326/kultur, 422, Rek. 27/2003, 1170
- Dagsordenspunkt 18, 252
Se også: Uddannelse
Språk/Sprog:
- domænetab, A 1321/kultur, 404, Rek. 26/2003, 1169
- Dagsordenspunkt 18, 252
- nordisk språkgemenskap, D *33/2002/kultur, 926
- kendskab til nordisk sprogfællesskab, D 34/2002/kultur
Språkkonvensjonen:
- kartlegging av hva som skal til for å kunne innlemme de døves tegnspråk i den nordiske språkkonvensjonen, A 1312/velferd, 371
- Dagsordenspunkt 7, 106
Statsministrenes redegørelse:
- Dokument 4, 47
- Dagsordenspunkt 5, 47
Straffesager:
- beskyttelse af vidner og involverede i straffesager mod vold, trusler og represalier, D *20/2001/medborger, 819
Se også: Kriminalitet
Strategiske satsninger:
- nye strategiske satsninger for det nordiske samarbejde, D 16/2001/presidiet, 806
Studenter:
- rabatbilletter for ungdom og studerende, A 1325/kultur, 419, Rek. 4/2003, 1147
- Dagsordenspunkt 7, 106
- nordiska stödordningar för studieförbund, E 18/2003, 139
- studierabatt på kollektivtrafikk i Danmark, E 23/2003, 143, 975
Syge/Syke:
- reumatikere og langvarige syge, D *46/2001/velfærd, 836
Se også: Hälsa
Sygehus/Sykehus, se Sjukhus
Synshemmede:
- elektroniske fagbøker for synshemmede, D 35/2002/velferd, 931
Särskilt känsligt havsområde:
- Östersjön som et "särskilt känsligt havsområde", A 1314/miljö, 351, Rek. 22/2003, 1165
- Dagsordenspunkt 17, 240
Se også: Östersjön

T

Tax free:
- tax free, E 26/2003, 145
Se også: Alkohol
Tegnspråk: se Døves tegnspråk
Telemedisin:
- telemedisin mellan de nordiska länderna, D *24/2002/välfärd, 905
- Dagsordenspunkt 11, 183
- telemedisin, E 16/2003, 138, 974
Se også: Hälsa
Tentamensgyldighed:
- nordisk tentamensgyldighed for højere uddannelser, D *38/2002/kultur, 938
- Dagsordenspunkt 7, 106
Se også: Uddannelse
Trafficking
- människohandel (trafficking), D *19/2002/medborgar, 769
- uppehållstillstånd för traffickingoffer, D 20/2002/medborgar, 897
- Dagsordenspunkt 10, 167
Se også: Prostitution
Se også, Kvinnor
Se også: Barn
Transport:
- rabatbilletter til ungdom og studerende, A 1325/kultur, 419, Rek. 4/2003, 1147
- Dagsordenspunkt 7, 106
- internationale aftaler om handel og transport af levende dyr, D 29/2001/medborger, 829
- støtte til oprettelsen af en vestnordisk flyrute mellem Færøerne, Island og Grønland, E 1/2003, 966

- initiativer for vestnordisk flyrute eller rutesamarbejde mellem Færøerne, Island og Grønland, E 2/2003, 968
- studierabatt på kollektivtrafikk i Danmark, E 23/2003, 143, 975

Trossamfunn:
- hjelp til barn og unge som har vokst opp i isolerte trossamfunn, D 26/2002/velferd, 909

Trusler:
- beskyttelse af vidner og involverede i straffesager mod vold, trusler og represalier, D *20/2001/medborger, 819

Se også: Kriminalitet

TV:
- Public Service TV og digitalisering, D *32/2002/kultur, 923
- dubbing av svenske TV-produksjoner som Pippi og Emil til norsk, E 25/2003, 145

Tvangsægteskab:
- tiltag mod tvangsægteskab, D 23/2001/medborger, 825

Se også: Integration

U

Uddannelse/Utdannelse/Utbildning:
- nordisk-baltisk uddannelses- og forskningsområde, A 1328/kultur, 429, Rek. 17/2003, 1160
- Dagsordenspunkt 16, 221
- fängelseundervisning, D 16/1999/kultur, 773
- obligatorisk forbrugerundervisning i grundskolen, D 27/2001/medborger, 827
- bekæmpelse af racisme og fremmedfjendtlighed og fremme af integration indenfor arbejdsmarkeds- og uddannelsesområdet, D 7/2002/medborger, 865
- polisens roll och utbildning av polis, D *22/2002/medborgar, 901
- mobilitets- og støtteprogrammer inden for uddannelsesområdet, D *36/2002/kultur, 933
- uddannelse for unge i Norden, D *37/2002/kultur, 936
- nordisk tentamensgyldighed for højere uddannelse, D *38/2002/kultur, 938
- Dagsordenspunkt 7, 106

Se også: Unge

Unge:
- støtte til samarbejde mellem politisk aktive nordiske og russiske unge, A 1319/medborger, 401, Rek. 18/2003, 1161
- Dagsordenspunkt 15, 235
- rabatbilletter til ungdom og studerende, A 1325/kultur, 419, Rek. 4/2003, 1147
- Dagsordenspunkt 7, 106
- ungdomsudveksling mellem Norden og de baltiske stater, D 7/2000/kultur, 775
- hjelp til barn og unge som har vokst opp i isolerte trossamfunn, D 26/2002/velferd, 909
- uddannelse for unge i Norden, D *37/2002/kultur, 936
- nordisk tentamensgyldighed for højere uddannelser, D *38/2002/kultur, 938

Se også: Uddannelse

Uppföljning:
- redogörelse till Nordiska rådets nationella delegationer om uppföljning av rådets rekommendationer, D *4/2002/presidiet, 857
- Dagsordenspunkt 7, 106

Urfolk:
- samernes stilling som urfolk og minoritet, Internt vedtak 3/2001, 1182

Utrikesministrarnas redogörelse:
- Dokument 5, 195
- Dagsordenspunkt 13, 193

Utsläpp/Utslipp:
- förhindrande av utsläpp till luft och vatten från fertyg i trafik i Östersjön, A 1309/miljö, 351, Rek. 22/2003, 1165
- Dagsordenspunkt 17, 240

Se også: Miljö/Miljø

V

Vald:
- beskyttelse af vidner og involverede i straffesager mod vold, trusler og represalier, D *20/2001/medborger, 819

Se også: Kriminalitet

Vann/Vand, se Vatten

Vapenexportpolitik:
- öppenhet och ökat parlamentariskt inflytande i vapenexportpolitiken, A 1295/presidiet, 307
- Dagsordenspunkt 13, 193

Vatten:
- förhindrande av utsläpp till luft och vatten från fartyg i trafik på Östersjön, A 1309/miljö, 351, Rek. 22/2003, 1165
- Dagsordenspunkt 17, 240
- vattenvård och hälsa i Karelska republiken, D 14/2002/miljö, 883
- finsk projektering i Karelska republiken, D 15/2002/miljö, 886

Se også: Miljö/Miljø

Velferd:
- välfärd och demokrati i ett globalt perspektiv, D 33/2000/medborger, 792

Verksamhet, se Virksomhed

Vestnorden, se Västnorden

Vice president:
- försöksordning för en vice president i Nordiska rådet, A 1336/presidiet, 470, Internt vedtak 3/2003, 1175
- Dagsordenspunkt 21, 277

Vidner:
- beskyttelse af vidner og involverede i straffesager mod vold, trusler og represalier, D *20/2001/medborger, 819

Se også: Kriminalitet

Virksomhed:
- opfølgning på Nordisk charter for små innovative virksomheder, iværksættere og selvstændige opfindere, A 1322/næring, 411, Rek. 7/2003, 1150
- Dagsordenspunkt 9, 159

Se også: Möbelindustrin

Se også: Næring

Visepresident, se Vice president

Vitner, se Vidner

Vold:
- beskyttelse af vidner og involverede i straffesager mod vold, trusler og represalier, D *20/2001/medborger, 819

Se også: Kriminalitet

Välfärd:
- välfärd och demokrati i ett globalt perspektiv, D 33/2000/medborger, 792

Västnorden:
- resehandböcker för Nordens närområden och Västnorden, A 1324/kultur, 416
- Dagsordenspunkt 18, 252
- Västnorden i det nordiska samarbetet, D 16/2002/presidiet, 888
- støtte til oprettelsen af en vestnordisk flyrute mellem Færøerne, Island og Grønland, E 1/2003, 966
- initiativer for vestnordisk flyrute eller rutesamarbejde mellem Færøerne, island og Grønland, E 2/2003, 968
- medel till saker angående Västnorden, E 13/2003, 136
- Vest-Norden i det nordiske samarbejde, redegørelse, Dokument 8, 1098
- West-Norden And Its Neighbours, Dokument 9, 1114
- Dagsordenspunkt 6, 91

Ø

Økonomisk:
- arbejdsgruppe for realistiske økonomiske rammer til fremtidens nordiske arbejde, A 1294/presidiet, 303, Internt vedtak 2/2003, 1174
- Dagsordenspunkt 19, 266

Økologi:
- nordisk samarbejde om retningslinjer for sameksistens med konventionelle og pkologiske afgrøder ved eventuel dyrkning af genmodificerede organismer, GMO i jordbruget, A 1330/miljø, 439, Rek. 16/2003, 1159
- Dagsordenspunkt 12, 189

Se også: Miljö/Miljø

Östersjön:
- förhindrande av utsläpp till luft och vatten från fertyg i trafik i Östersjön, A 1309/miljö, 351, Rek. 22/2003, 1165
- Östersjön som ett "särskilt känsligt havsområde", A 1314/miljö, 351, Rek. 22/2003, 1165
- Dagsordenspunkt 17, 240

Se også: Mijlö/Miljø

Å

Årsberetning:
- nordisk samarbejde 2002. Beretning om Nordisk Ministerråds virksomhed, C 1, 488

Plassering i salen

Regjeringsrepresentaner

16. Berit Andnor
17. Árni Magnússon
18. Thomas Bodström
19. Børge Brende
169. Kjell Magne Bondevik
20. Gun Carlson
21. Kristin Clemet
170. Davíð Oddsson
22. Odd Einar Dørum
23. Laila Dåvøy
24. Eyðun Elltør
25. Jan-Erik Enestam
26. Sune Eriksson
27. Olof Erland
28. Per-Kristian Foss
29. Laila Freivalds
30. Annita á Friðriksmørk
31. Geir H. Haarde
32. Halldór Ásgrímsson
33. Flemming Hansen
70. Karsten Hansen
71. Valgerd Svarstad Haugland
72. Svend Erik Hovmand
73. Høgni Hoydal
74. Liisa Hyssälä
75. Tuula Haatainen
76. Bill Justinussen
174. Anfinn Kallsberg
77. Hans Karlsson
78. Tanja Karpela
79. Seppo Kääriäinen
80. Svein Ludvigsen
81. Gunnar Lund
82. Lars Erik Lövdén
83. Hannes Manninen
84. Brian Mikkelsen
175. Josef Motzfeldt
85. Ann-Christin Nykvist
86. Johan Lund Olsen
87. Leif Pagrotsky
171. Göran Persson
88. Jan Petersen
89. Mikael Petersen
172. Anders Fogh Rasmussen
90. Páll á Reynatugvu
91. Helge Sander
92. Ritva Sarin-Grufberg
93. Hans Christian Schmidt
94. Ingjerd Schou
176. Siv Friðleifsdóttir
177. Erna Solberg
178. Lena Sommestad
179. Tómas Ingi Olrich
180. Erkki Tuomioja
181. Marita Ulvskog
182. Valgerður Sverrisdóttir
173. Matti Vanhanen
183. Thomas Östros

166. Algirdas Brazauskas
167. Einar Repše
168. Juhan Parts

Valgte medlemmer

1. Mikko Alatalo
2. Arja Alho
3. John I. Alvheim
4. Anne Berit Andersen
5. Bendiks H. Arnesen
6. Ásta R. Jóhannesdóttir
7. Line Barfod
8. Heli Berg
9. Per Berthelsen
10. Sinikka Bohlin
11. Berit Brørby
12. Marianne Carlström
13. Ole Vagn Christensen
14. Tarja Cronberg
15. Ole Dorph
34. Drífa Hjartardóttir
35. Ragnar Erlandsson
36. Barbro Feltzing
37. Reynoldh Furustrand
38. Aud Gaundal
39. Per Erik Granström
40. Lennart Gustavsson
41. Michael Hagberg
42. May Elisabeth Hansen
43. Agne Hansson
44. Trond Helleland
45. Britt Hildeng
46. Margareta Israelsson
47. Katrin Dahl Jakobsen
48. Roger Jansson
49. Lena Jensen
50. Jette Jespersen
51. Anita Johansson
52. Jónína Bjartmarz
53. Jógvan við Keldu
54. Anita Knakkergaard
55. Thor Gunnar Kofoed
56. Øyvind Korsberg
57. Asmund Kristoffersen
58. Risto Kuisma
59. Miapetra Kumpula
60. Ester Larsen
61. Jens Christian Larsen
62. Harriet Lindeman
63. Arne Lyngstad
64. Inge Lønning
65. Pehr Löv
66. Ragnwi Marcelind
67. Leif Mikkelsen
68. Helge Mortensen
95. Elisabeth Røbekk Nørve
96. Lauri Oinonen
97. Outi Ojala
98. Kent Olsson
99. Flemming Oppfeldt
100. Aila Paloniemi
101. Runar Patriksson
102. Rannveig Guðmundsdóttir
103. Inger René
104. Raymond Robertsen
105. Gabriel Romanus
106. Simo Rundgren
107. Inge Ryan
108. Jan Sahl
109. Martin Saarikangas
110. Sigríður Anna Þórðardóttir
111. Sigurður Kári Kristjánsson
112. Rune J. Skjælaaen
113. Tuve Skånberg
114. Ole Stavad
115. Steingrímur J. Sigfússon
116. Christopher Stensaker
117. Ola Sundell
118. Seppo Särkiniemi
119. Anita Apelthun Sæle
120. Nils-Erik Söderqvist
121. Else Theill Sørensen
122. Frode Sørensen
123. Ilkka Taipale
124. Satu Taiveaho
125. Arne Toft
126. Kristen Touborg
127. Jan Vapaavuori
128. Lars Wegendal

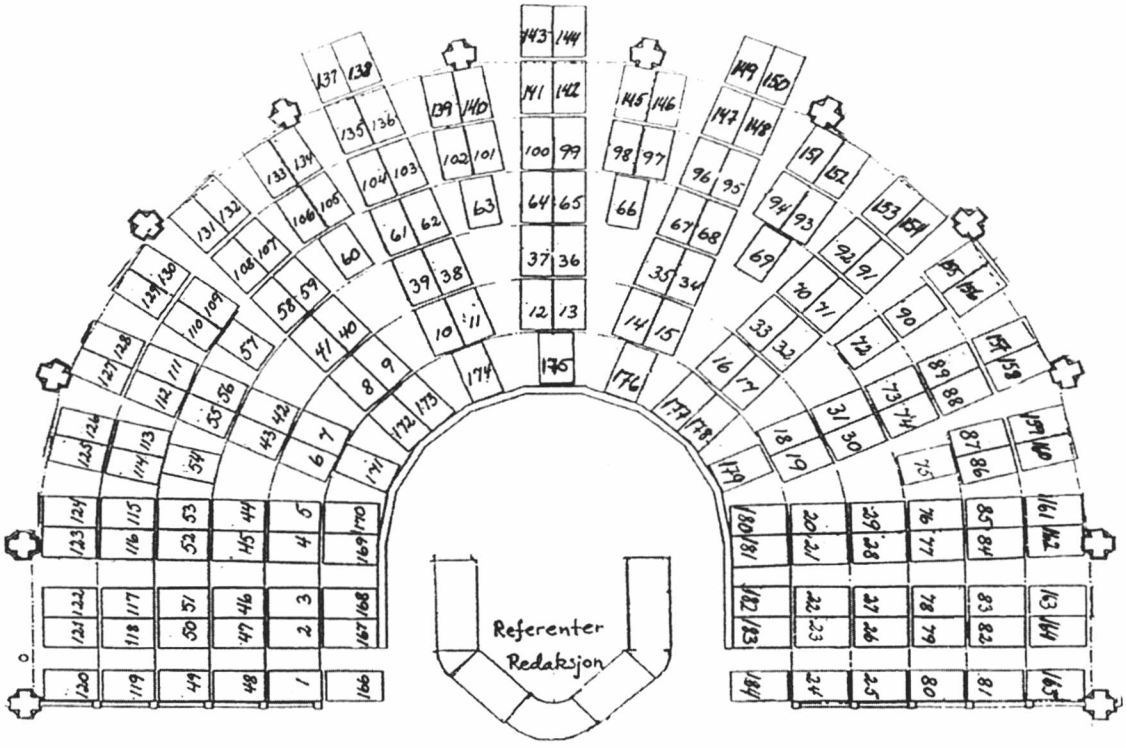
Referenter
Redaksjon